13
171 I
33

13-15.C.16

Digitized by Google

Digitized by Google

AUGUSTINI
BARBOSÆ,
I. V. D. LUSITANI,
PROTONOTARII APOSTOLICI,

Olim Sacræ Congr. Indicis Conſultoris, & inſignis Eccleſiæ Vimaranenſis Theſaurarii majoris;

NVNC VERO EPISCOPI UGENTINI,

& à Conſiliis D. PHILIPPI IV. Hiſpaniarum Regis Catholici,

COLLECTANEA DOCTORUM,

TAM VETERUM QUAM RECENTIORUM,

IN JVS PONTIFICIVM VNIVERSVM.
TOMUS TERTIUS,

IN QUO QUINTUS DECRETALIUM LIBER CONTINETUR.

Præfixi ſunt INDICES Auctorum, Librorum, Titulorum, & Capitulorum; necnon Capitulorum, & Legum incidenter diſcuſſarum, percommodi.

Ultima editio ab ipſomet Auctore aucta, recognita & à mendis expurgata.

LUGDUNI,

Sumpt. PETRI BORDE, JOAN. & PETRI ARNAUD.

M. DC. LXXXVIII.

CUM PRIVILEGIO REGIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

COLLECTANEA DOCTORUM

IN LIBRVM QVINTVM DECRETALIVM.

De Accuſationibus, Inquiſitionibus, & Denunciationibus.

TIT. I.

SUPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabar. Joan. Andr. Aret. Anch. Felin. Mar. Socin. Panorm. Butr. Petr. de Ravenna *in compendio juris Canonic.* Guill. Durand. *in breviario aureo juris Canon. fol.* 133. *& in ſpeculo juris, lib.* 4. Joan. de Londris *in breviario SS Canon. fol.* 178. Martin. Meſnart. *in epitom. Decretal. fol.* 107. Steph. Ranchin. *in contin. tit. Decretal.* Dan. Venator *in analyſi methodica juris Pontifi* 9, *à pag.* 580. Goffr. & Hoſt. *in ſum. hujus tit.* Alex. Caſan. & Anaſt. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Barthol. Carthag. *in expoſit. titulorum juris Canon.* Zypæ. *in analytica poſtremi juris Eccleſiaſtici enarrat. pag.* 373. Lancel. *in inſtit. juris Canon.* Caniſ. *in ſum. ejuſdem juris*, Caſarel. *in erothem. eiuſdem iuris*, noviſſimè Joan. Honor. *lib.* 5. *ſum. in Decretal. omnes ſub hoc tit.*

De Accuſationibus vide Clarum §. *fin, q.* 12. Farinac. *in praxi criminali, part.* 1. *q.* 12. & edictum de accuſationibus eſt prohibitorium, & admittitur quicunque non reperitur expreſſe prohibitus. Clar. *d.* §. *fin. q.* 14. Surd. *de alim. tit.* 8. *privil.* 87. *n.* 3. Coriolan. *de caſibus reſervatis, iuxta regulam Clem. VIII. regularibus præſcriptam, part.* 2. *caſu* 5. *de accuſat.*

De Inquiſitionibus vide Greg. *tit.* 17. *in princ. verbo perquiſita, part.* 3. Perez *ad tit.* 1. *lib.* 8 *Ordin.* Farin. *d. p.* 1. *q.* 1. Sayr. *in clavi Reg. lib.* 12. *c.* 10. *n.* 8. *cum ſeqq.* Fr. Emm. *qq. Reg. tom.* 1. *q.* 5. *art.* 1. Coriolan. *ubi proximè, ſub tit. de inquiſit.* & inquiſitio ceſſat per accuſationem, ut docet D. Barboſ. *in l. ſi quis poſteaquàm, n.* 84. *ff. de iudic.*

De Denunciationibus vide Azeved. ad *l.* 21. *tit.* 9. *lib.* 3. *novæ recopil.* Fr. Emman. *d. tom.* 2. *q.* 6. *art.* 1. Aldret. *de relig. diſcip. tuenda, lib.* 1. *cap.* 5. Coriolan. *ubi proximè, ſub tit. de denuntiatione.*

SVMMARIVM.

1 *Accuſatoris de perſona priùs quærendum eſt in judicio.*

2 *Iudex ex officio poteſt repellere accuſatorem non idoneum.*

CAP. Si legitimus I. *Felix.*

ACcuſator quando non eſt legitimus reus, non eſt 1
moleſtandus, nec trahendus ad judicium. Colligunt ex Ordinat. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Anan. Anch. Butr. Bero. Mar. Socin. Felin. Panorm. Hoſt. Aretin. Vivian. *in rationali lib.* 5. *juris Pontif. pag.* 1. Alagona *in compend. juris Canon pag.* 606. remiſſivè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 1. *cap.* 1.

Collige ex text. judicem ex officio poſſe repellere 2
accuſatorem non idoneum, ut docet Clar. §. *fin. q.* 15. *num.* 1. ubi Baiard. ex Conrado ita diſtinguit, quod ſi accuſator ſit omninò, & prorſus inhabilis, ut Judæus, hæreticus, infamis, & ſimilis, qui repelluntur odio ipſius perſonæ, tunc judex ex officio, parte etiam non opponente, eos repellere poteſt, ſecus ſi non ſint omninò inhabiles, putà quia poſſunt expreſsè vel tacitè conſenſu partium habilitari, tales enim, parte non opponente, à judice repelli non poſſunt.

SVMMARIVM.

1 *Denuntiare non poteſt is, qui legitimè & charitativè non præmonuit.*

2 *Epiſcopi, eorumque cauſæ ſummo Pontifici immediatè ſubjiciuntur.*

CAP. Si quis II.

EPiſcopum ſuum denuntiare volens, debet priùs 1
ipſum charitativè admonere, ut ſe emendet, alioquin non admittitur ejus denuntiatio. Colligunt ex Ordin. Abbas antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Anania, Anchar. Butr. Bero. Mar. Socin. Felin. Panorm. Hoſt. Vivian. *in rationali lib.* 5. *juris Pontif. pag.* 2. Alagona *in compendio juris Canon. pag.* 606. remiſſivè Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 1. *cap.* 8.

Sed nunc, ad primates, &c.] Videtur colligi ex his
verbis de cauſis Epiſcoporum criminalibus poſſe pri- 2
mates cognoſcere, quod dubium facit cùm ſpeciali reſervatione Epiſcopi, eorumque cauſæ ſummo Pontifici immediatè ſubjiciantur, *c. quamvis* 3. *q.* 6. *cap. frater* 16. *q.* 1. Borgaſ. *de irregularit. p.* 6. *tit. quis poſſit excommunicare, in fin.* Turrecrem. *in c. ubique* 15. *quæſt.* 7. *num.* 5. 6. *&* 7. cui objectioni occurrit Felin. *hic, num.* 2. *notab. ult.* dicendo text. probare Epiſcopi criminalem

cauſam eſſe ad Primatem deferendam, non autem quòd ipſe Primas ipſam definiat, aut Epiſcopum condemnet, ſed tantùm ut votum ſuum proferat, & ad Papam referat, nam licèt de jure antiquo, ſi contingeret criminaliter agi contra Epiſcopum, & crimen poſtularet depoſitionem ab Ordine, & dignitate Epiſcopali, examinanda eſſet cauſa ab omnibus Epiſcopis totius provinciæ unà cum Metropolitano, verùm ad minimum à duodecim Epiſcopis ultra Metropolitanum, ut notat gloſ. *in ſum. verbo quod autem 3.q.8.* per text. *in cap. ſi quis Epiſcopum criminaliter, 19.q.4.* Poſteà tamen jure recentiori, dicti Epiſcopi cognoſcere poterant vſque ad ſententiam tantummodo, ſententia autem & definitio reſeruabatur Papæ, vt *in cap. accuſatus, & in cap. quamuis, & in cap. multùm ſtupet, 3.q.6.* notat Alphen. Aluar. Guer. *in ſpec. jur. Pontif. c.29.* & ideò nihil mirum ſi cauſa de qua agit text. ad Primatem deferretur, cùm ſolummodò ipſe vſque ad ſententiam poſſet cognoſcere: ſententia autem, & definitio ſoli Papæ reſeruaretur. Quid autem attento iure Concil. Trident. & modernarum conſtitutionum ſuper cauſis Epiſcoporum à ſummo Eccleſiæ Paſtore, ipſaque Sede Apoſtolica definitum ſit, egi in meo tract. *de offic. io, & poteſtate Epiſc. p.3. alleg.* 112. & *ibi* dictis addendum duxi, Concilium Prouinciale nō poſſe formare proceſſum contra Epiſcopum ad effectum tranſmittendi illum ad Papam, qua vult Concilium Trident. *ſeſſ. 24. de reform. cap. 5.* quod non ſolùm diffinitio, ſed etiam cognitio ſit tantùm Sanctiſſimi; poteſt tamen Metropolitanus cognoſcere cauſas ciuiles Epiſcoporum; in Concilio verò prouinciali tractari, & diffiniri poſſunt cauſæ criminales minores Epiſcoporum, etiam non exiſtentibus inibi duodecim Epiſcopis à Concilio requiſitis, quia conſtat Concilia prouincialia ex minore numero Epiſcoporum vtplurimùm conſiſtere; nec obſtat quod in cognoſcendis cauſis Epiſcoporum requiruntur duodecim Epiſcopi, quia illud procedit in cauſis majoribus. Ita Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauara, lib. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſcopis, num. 80.* Vnde hæreſis cauſa in Epiſcopo reſeruatur Papæ, *cap. inquiſitores, de haret. lib. 6.* Concil. Trident. *d.c.5.* Penna *in direct. Inquiſit. p.2. commento 77.* Fr. Emman. *quaſt. Regul. tom. 2. q. 81. verſ. aduertendum tamen,* etiamſi Epiſcopus ſit titularis. Molin. *de juſtit. tract. 5. diſp. 28. num. 19.* Illuſtriſſimus, & Reverendiſſimus Dominus meus D. Rodericus à Cunha *de Confeſſoribus ſolicitantibus mulieres in confeſſion. q.12. num. 7. in princip.* à quo alia præclari laboris monumenta in dies expectamus, quorum cognitione nominis & gloriæ tantum conſequutus eſt, vt eruditionis, ingenii candidi, & à majoribus ſuſceptæ nobilitatis cauſa Epiſcopatus Portalegrenſis munus obierit, & poſteà ad Portulagen. Epiſcopatum tranſlatus vigilantiſſimi Paſtoris ſuſtinuerit officium; nunc verò Bracharenſis Archiepiſcopus, Hiſpaniarumque Primas magnâ omnium noſtrorum lætitiâ electus eſt: ille, inquam, *in d. ſuo tract. de Confeſſ. ſolicit. d. quaſt. 22. num. 6.* ex dictis infert Epiſcopos hæreticos non poſſe ab Inquiſitoribus Fidei puniri, & citat Vuald. *de haretic. quaſt. 7. num. 15.* Simanch. *de Cathol. cap. 25. num 7.* Penna *d. part. 3. commento 76.* Locat. *in opere judic. verbo Epiſcopus,* Rojas *ſing. 55. num. 2.* & ejus Scholiaſtes Fr. Seraphin. à Freitas, addit. Molin. *d. tract. 5. diſp. 28. n. 19.* & Farinac. *de hereſi, quaſt. 186. à num. 113.* & procedere in Epiſcopis conſecratis, non verò in electis, niſi tamen ſint confirmati, docet idem Illuſtriſſ. Dominus meus *d. q. 12. n. 11.* faciunt quæ Molin. *d. tract. 5. diſp. 28. n. 19.* Sanchez *de matrimon. lib. 8. diſp. 2. n. 11.*

SVMMARIVM.

1 *Accuſatio Prælati debet tractari coram illis, quorum intereſt.*

2 *Religioſus poteſt ſuum Abbatem accuſare, nulla ad hoc priùs impetrata licentia.*

3 *Monacho non permittitur quemquam accuſare præter proprium Abbatem.*

Cap. Illa præpoſitorum III. *Greg.*

Accuſare debent illi, quorum intereſt, vt Monachi Abbatem, & cauſa eſt tractanda coram iiſdem, vt reus liberetur, vel condemnetur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Anch. Butr. Bero. Mar. Socin. Felin. Panorm. Hoſt. Aretin. Viuian. *in rationali lib. 5. juris Pontif. pag. 2.* Alagona *in compendio iuris Canonici, pag. 606.* remiſſiuè Ximen *in concord. p. 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 5 tit. 1. cap. 5.* 1

Aliquis de monaſterio, &c.] Ergo Religioſus, qui dicitur de monaſterio, poteſt ſuum Abbatem accuſare, eo quòd monaſterii vtilitatem procurare dicatur accuſando Abbatem, vt tradunt gloſſ. *verbo alia, in cap. ex parte,* & *ibi* Felin. *paulò poſt princip. inf. hoc tit.* Fr. Barthol. de Vecchis *in praxi obſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatum nouit. diſp. 11. dub. 13. num. 5.* Sanchez *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 6. cap. 12. n. 18.* vbi *n. 19.* aſſerit ad hoc nullam licentiam prius eſſe impetrandam, & poſt Specul. Abb. & Innoc. citat pro hac parte Rebuff. *ad leges Galliæ, tom. 1. tit. de ſententia prouiſ. in præfat. num. 104.* Vtrùm autem permittatur monacho quemquam accuſare præter proprium Abbatem, reſpondet negatiuè text. *in d. cap. ex parte,* qui intelligendus eſt, niſi duplex concurrat conditio: prior eſt licentia Abbatis, poſterior vtilitas monaſterii; his enim concurrentibus poſſe quemcunque accuſare, reſoluunt citati per me ad *d. cap. ex parte,* vbi inuenies cætera quæ in hac materia deſiderari poſſunt, Fr. Barthol. de Vecchis *d. dub. 13. num. 5.* 2 3

SUMMARIUM.

1 *Criminis reus delatus non poteſt pendente accuſatione ſeu denunciatione ad ordines, aut Eccleſiaſticam dignitatem promoveri, & n. 2.*

3 *Accuſatus per malevolos, & non gravatus apud graves & bonos viros, pendente accuſatione ordinari poteſt.*

4 *Accuſatione pendente interim dum ad ſententiam devenitur, dicitur accuſatus infamis infamia facti.*

5 *Infamia juris non ſolùm impedit præfici, ſed etiam removeri facit à dignitatibus habitis, infamia verò facti repellit quem à dignitatibus habendis, non tamen ab obtentis.*

Cap. Omnipotens IV.

Accuſatus, vel denunciatus de aliquo crimine, pendente accuſatione, ſeu denunciatione ad Ordines, aut Eccleſiaſticam dignitatem promoueri non poteſt. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Anch. Butr. Bero. Mar. Socin. Felin. Panorm. Hoſt. Aretin. Viuian. *in ration. lib. 5. juris Pontif. pag. 2.* Alagona *in compendio juris Canonici, pag. 607.* remiſſiuè Ximen. *in concord. part. 2.* deſumitur ex D. Greg. *lib. 4. epiſt. 34. cap. 87. indict. 13. regiſtri,* & refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 4 tit. 3. cap. 6.* 1

Hanc

3 Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Cov. *lib. 1. var. cap. 16. n. 11. verſ. quartò*, Roman. *ſing.* 438. Selv. *de benef. p. 3. quæſt. 5. n* 31. Nav. *conſ. 6. & 7. ſub hoc tit.* Zerol. *in praxi Epiſcop. cap. 2. verbo Ordo*, §. 1. Nicol. Garc. *de benef. p. 7. cap. 7. n. 6.* Bellet. *diſquiſit. cleric. p. 1. tit. de diſciplin. clericali*, §. 10. *à n.* 37. Seraphin. *deciſ.* 391. Lavor. *var. lucubrat. tom. 1. tit. 4. cap. 16. num.* 103. latè & eleganter Illuſtriſſ. D. meus Roder. à Cunha *in comment. ad cap. 3. diſt.* 81. ubi multipliciter declarat, & limitatur non procedere text. hunc in accuſato per malevolos, & non gravatos apud graves, & bonos viros, & meritò, quia alioquin faciliimè cuique pateret via optimos, & doctos impediendi ab acquiſitione bonorum per concurſum, ſi ſola accuſatio à quovis malevolo, vel improbo facta, non ſecuta apud bonos, & graves viros infamia ſufficeret ad repellendum à concurſu, & petitione beneficii, quod eſſet abſurdum, & ita non dicendum, ut per Navar. *conſ. 2. ſub hoc tit. in antiq.* Nicol. Garc. *de benef. p. 7. cap. 8. n.* –. quem refero ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſc. part. 2. alleg. 43. num.* 14.
4 D. Roder. à Cunha *ubi ſuprà, num.* 5. Et ideo pendente accuſatione interim dum ad ſententiam devenitur, dicitur accuſatus infamis infamia facti, quæ incurritur cùm quis notatur de aliquo crimine apud bonos & graves, ſeu cùm opinio alicujus gravata eſt apud bonos & graves ſuper aliquo crimine, ſeu peccato. Nicol. Garc. *d. cap. 8. num.* 12. Campan. *in diverſorio juris Canonici, rubr. 11. cap. 18. num.* 5. & alii citati per me *d. alleg. 43. num.* 17. poſt ſententiam verò declaratoriam de crimine famoſo, quod infamet, fit tunc infamis infamia juris, *l. furti, ff. de his, qui not. infamia*,
5 Caputaq. *deciſ. 90. Infamia, part.* 2. Inter hujuſmodi infamias juris & facti magna eſt differentia, quia illa non ſolùm impedit præfici, ſed etiam removeri facit à dignitatibus habitis, *l. infamia, C. de decurionibus, lib. 10. l. judices, C. de dignit. lib.* 12. Covar. *practic. cap. 19. num. 5. concl.* 5. Nicol. Garc. *d. cap 8. num.* 33. hæc verò, ſcilicet facti, repellit quem à dignitatibus habendis, non tamen ab obtentis. Henriq. *lib. 13. cap. 38. §. 3. in med.* Campan. *d. cap. 18. num. 5. in fine*, Nicol. Garc. *d. cap. 8. num. 35. & 36.* & inhabilem reddit ad obtinenda beneficia Eccleſiaſtica, Cov. *lib. 2. var. cap. 8. num. 4. in princ.* D. Barboſa *in l. cùm prætor, §. fin. num. 196. ff. de judic.*

SUMMARIUM.

1 *Epiſcopus per exceptionem criminis illum ab accuſatione ſua repellere non poteſt, quem antea ſua familiaritate neglexerit ſeparare.*
2 *Familiaris criminoſus Epiſcopi poteſt illum accuſare.*
3 *Epiſcopus accuſatus contra perſonam familiaris eum accuſantis opponere non poteſt.*
4 *Famulos, vel conſanguineos viros improbos habens in domo ſua, ex eorum delictis tenetur.*
5 *Approbatum ſemel non poteſt amplius reprobari.*

Cap. Nulli V. *Paſch. V.*

1 Epiſcopus ſi habet aliquem familiarem, & eum à ſe non ſeparat, ſi familiaris vult Epiſcopum accuſare, non poteſt Epiſcopus repellere eum ab accuſatione tanquam infamem. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabatell. Bellam. Joan. Andr. Anania, Anchar. Butr. Berò. Mat. Soc. Felin. Panorm. Hoſtienſ. Aretin. Vivian. *in rationali lib. 5. juris Pontif. pag.* 3. Alagona *in compendio juris Canonici, pag.* 607. remiſſivè Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 5. tit. 1. c.* 3.

Collige ex text. quod criminoſus licèt regulariter non admittatur ad accuſandum, ubi tamen fuerit familiaris Epiſcopi, in pœnam tolerantis talem in domo, poterit ipſum Epiſcopum accuſare, ut per Baiard. 2
ad Clar. §. fin. quæſt. 14. n. 29. Non poteſt enim Epiſco- 3
pus accuſatus contra perſonam familiaris ſui eum accuſantis opponere, ut docet Clar. *d. § fin. quæſt. 15. n.* 2. ubi etiam cum *gloſſ. fin. in præſenti*, tenet quod adhuc poterit judex ex officio ſuo illum repellere.

Et hinc colligitur quod dominus famulos, vel 4
conſanguineos habens in domo, qui eſſent viri improbi, ex ipſorum delictis tenetur, quia præſumendum eſt quod perſeverabunt in delictis ſuis, ut per Duen. *reg. 303. in princ.*

In gloſſ. *Familiaritate*, ibi, *non enim modò poteſt repro-* 5
bare etiam mores, quos priùs approbavit. Quia approbatum ſemel, non poteſt ampliùs reprobari. Surd. *conſ. 18. num 2. & conſ. 351. num. 41. & deciſ. 132. n.* 4. Thom. de Thomaſſetis *in flor. legum, reg.* 37. Ant. Monach. *Bonon. deciſ. 35. num.* 2. Sanch. *de matrim. lib. 9. diſp. 6. n.* 9. Mar. Anton. *var. reſol. lib. 2. reſol. 30. n.* 25.

SUMMARIUM.

1 *Accuſatus ſemel non poteſt ſuper eodem delicto iterum moleſtari, & inquiri*, & n. 2.
3 *Delictum extra regnum commiſſum, & jam pœna punitum, an poſſit iterum accuſari in regno, remiſſivè.*
4 *Crimen mixti fori committens, punitus & abſolutus ab uno judice, an poſſit ab alio puniri, vel abſolvi, remiſſivè.*
5 *Sententia lata in cauſa criminali an præjudicet civili, remiſſivè.*
6 *Inquiſitio formari non poteſt contra illum, qui per abſolutionem à judice liberatus fuit.*
7 *Abſolvendus ob non probatum crimen ab accuſatore diffinitivè abſolvendus eſt, & non ab obſervatione judicii.*
8 *Abſolutus in foro pœnitentiali poteſt accuſari in judiciali.*

Cap. De his VI. *Conc. Mag.*

Accuſatus de uno crimine, & abſolutus de eo- 1
dem, non poteſt ſecundò accuſari. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabatell. Bellam. Joan. Andr. Anania, Anchar. Butr. Bero. Mar. Socin. Felin. Panorm. Hoſt. Aretin. Cened. *collect.* 113. Viv. *in rationali lib. 5. Iuris Pontif. pag.* 3. Alagona *in compendio juris Canonici, pag.* 607. remiſſivè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur à Burchard. *lib. 16. Decretorum, cap.* 9. & ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 1. cap.* 4.

Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Ord. 2
Reg. Luſit. *lib. 5. tit.* 131. Cov. *var. lib. 2. cap. 10. in princ.* Greg. *l. 12. tit. 2. p.* 7. Marant. *de ordine jud. p. 6. in princ. tit. de inquiſit. à n.* 49. Clar. *in §. fin. quæſt 57. in princ. & quæſt. 62. n.* 8. Gom. *tom. 3. var. cap. 1. n. 27. cum ſeqq.* Bonacoſ. *commun. crim. p. 2. verbo abſolutus*, Bernard. *reg.* 6. Boër. *deciſ.* 289. Simanch. *de Cathol. inſtit. tit. 8. ex n.* 17. Ant. Scap. *de jure non ſcripto, lib. 1. cap. 11. ex n.* 13. latè Octavian. Spathar. *in aurea methodo de modo corrigendi Regulares, tract. 10. c. 12. & ſeq.* Tiraq. *in tract. Res inter alios, verſ. limita 25. & de pœnis temp. cauſa 25. num.* 4. Menoch. *de arbitr. caſu* 591. Hortenſ. Cavalc. *de brachio Regio, p 4. n.* 244. Bonacoſ. *commun. crimin. verbo abſolutus ſemel*, Penia *in direct. Inquiſit. p. 2. ſchol. 20. col.* 5. Brunor. à Sole *q. 17. n. 1. juncto n. 5. in fin.* plures per Cened. *ad Decretal. collect. 113. n.* 1. quibus adde Caball. *reſol. crim. caſu 93. à princ.* latè Joſeph. Seſſe *Aragon. dec.* 106.

D. Barboſa *in l.1.ff.de judic.art.4.num.17.& 19.* Anton. Monach. *Lucenſi deciſ.15.num..* Chal. Pereira *in comment. ad l.unic.C.ex delictis defunct. p.2.num.39.* Aldret. *de religioſis diſcip.tuen.lib.2.cap.10.n.9.* latiſſimè Farin. *in praxi crimin. p.1.quæſt.1.n.51. & quæſt.4.à princ.* ubi plures affert ampliationes, & limitationes, quarum aliquas refert Joſeph. Seſſe *d.deciſ.106.*

Quod ſemel punitus in foro Eccleſiæ poſſit iterum pro eadem culpa à judice ſeculari puniri ad exceſſum culpæ, reſolvunt Gutier. *Canon. lib.1. cap.12. num.15.* Sigiſm.Scacc. *de jud.cauſ. lib.1. cap.12. n.91.* Miranda *de ordine judic.tom.1. quæſt.1. art.7. concl.3.* Bobadil. *in ſua politica,lib.2.cap.17.n.94.in gloſ.lit.D* Mad. *in tract. de ſacris Ordinib.cap.15.num.6.* Adam.Tanner. *in 2.2. diſp.5.quæſt.4.dub.4.n.93.* Cened.*canon.quæſt.lib.1.q.36. n.25.* Cald. Pereira *de manu Regia, p.1.cap.10.n.12.*

3 An delictum extra regnum commiſſum, & jam pœna punitum poſſit iterum accuſari in Regno? vide Gam. *Luſit.deciſ.33.num.2.* D.Barboſ. *in l.hæres abſens, §.proinde, in art. de foro delicti, num.60.ff.de judic.* ubi *n.127.* an etiam ratione domicilii, vel originis poſſit quis ibi accuſari de delicto alibi commiſſo.

4 Utrùm autem committens crimen mixti fori punitus, vel abſolutus ab uno judice, ab alio puniri, vel abſolvi poſſit, vide citatos DD. *ad cap.cùm ſit generale,*
5 *num. ult. de foro compet.* Et an ſententia lata in cauſa criminali præjudicet civili, vide Surd. *conſ.266. n.7.* Bart. *in l.2.§.1.num.3.in fine, verſ.prædicta verò,ff.de vi bonorum rapt.* D.Barboſa *in l.divortio,§.fin.p.2.num.59. ff ſoluto matrim.* Cald.Pereira *ad l.unic. C.ex delictis defunct.in princ.num.67.*

6 In gloſſ. *Replicari.* Notatur ad hoc, quod inquiſitio formari non poteſt contra illum, qui per abſolutionem, ſeu compoſitionem à judice liberatus fuit, ut per Farin. *d.p.1.quæſt.6.n.2.* Spathar.*d.tract.10.cap.12. num.6.*ubi citat Clar. *quæſt.58.n.3.* Curt.jun. *in l.tranſigere, num.34.* & Palud. *ibid. n.51.de tranſact.* ſeu per viam diſpenſationis, dummodo diſpenſatio proceſſerit ab eo, qui habet poteſtatem diſpenſandi. Clar.*ſup. n.9.* Spathar. *d.tract.10.cap.13.n.4.*

7 In ead.gloſſ.ibi, *ſi verò abſolutus eſt*, &c. Notatur ad hoc, quod is, qui eſt abſolvendus ob non probatum crimen ab accuſatore, definitivè abſolvendus eſt, & non ab obſervatione judicii, ut per Covar. *var. lib.1. cap.1.num.8.& in cap.Raynutius,in princ.n.10.de teſtam.* Farinac. *d.quæſt.4. num.27.*

8 In ead.gloſſ. ibi, *ſi autem pœnitentiam egiſſet occultè, quoad Deum abſolutus eſt.* Notatur ad hoc, quod ille, qui fuit abſolutus in foro pœnitentiali, adhuc poteſt inquiri, & accuſari in foro judiciali, non obſtante illa abſolutione, ſeu condemnatione, vide Hippol. *ſing. 639.* Simanch. *de hæret.cap.9.num.4.* Auguſt. *ad Angel. de malefic. in verbo & ad querelam.* Clar. *§.fin. quæſt.16. num.5.& quæſt.57.n.10.* Tiraq *de pœnis temper.cap.25. num.4.* Perez *l.1.gloſſ.1.p.207.in addit.tit.8.lib.8.Ordin.* Parlad. *p.3.differ.12.§.2.num.12.* Covarr. *lib.2.variar. cap.10. num.2.& in cap. alma,p.1.§.11. n.16.& in cap. Raynutius,in princip.n.18.de teſtam.* Gutier. *canon.lib.1. cap.2.n.13.* Zerol. *in prax. Epiſcop. p.1.verbo abſolutio, §.2.* Sanchez *de matrim.lib.8. diſp.34.num.26.* Farinac. *d.quæſt.4.n.5.* Paul.Comitol. *reſp.moral.lib.6.q.6.* Sayr. *de cenſur.lib.2 cap.20.num.31.* Cened.*d.collect.113.n.2.* Spathar. *d.tract.10. cap.13.num.3.*

In ead. gloſſ. ibi, *putà ſi ſecundus accuſator primum doceat prævaricatum fuiſſe.* Notatur ad hoc, quod iterum poterit quis accuſari quando eſt abſolutus, quia primus accuſator prævaricatus fuit, ut per Covarr. *d.cap.10.verſ. ſecundò tunc demùm.* Clar. *d.loco,num.7,* Spathar. *tract.10.cap.12.num.5.*

SUMMARIUM.

1 *Inimicis accuſati cohabitantes ab accuſatione repelluntur.*

2 *Inimicus alicujus præſumitur converſans cum ejus inimico.*

3 *Inimici ab accuſatione repelluntur quamvis ſint reconciliati, niſi cauſa inimicitiæ jam diu ſit extincta, ut n.4. & 5.*

Cap. Repellantur VII. *Steph.*

Accuſati inimicis cohabitantes ab accuſatione repelluntur. Colligunt ex Ordinar. Abb.antiq.Innoc.Collect. Zabarel.Bellam. Joan. Andr. Hoſt.Anania, Anch.Butr. Bero.Mar. Socin.Felin. Panorm.Aretin.Vivian. *in rationali lib.5.juris Pontificii, pag.4.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.607.* remiſſivè Ximen. *in concord.p.2.* deſumitur ea Steph. Papa I. *in epiſt.2.ad omnes Epiſcopos*, refertur ab Anton. Auguſt. *collect.1.Decretal. lib.5.tit.1.c.7.* 1

Collige ea text. quod inimicus alicujus præſumitur converſans cum ejus inimico, ut per Rebuff. *de reprob.teſtium, num.243.* Menoch. *de præſumpt. lib.5. præſumpt.43. cum ſeqq.& conſ.102.num.11.* Farinac. *in praxi crimin. p.2.quæſt.33. num.44. & p.4.conſ.61.n.2.* ubi *n.16.* reſolvit quod non præſumitur capitalis, ſi 2
enim converſantes, & cohabitantes cum inimicis ac- 3
cuſati ab accuſatione repelluntur, à fortiori repelluntur ipſi inimici, qui videntur ſemper habere animum ſumendi vindictam de inimico, ut advertunt Maſcard. *de probat. concl.98. num.2. & concl.1128. n.6.& concl. 1248. n.107.* Menoch. *de præſumpt. lib.6.præſumpt.29. num.26.& 27.* Farin. *d.p.4.conſ.27.n.9.*

Amplia in inimico reconciliato, nec enim iſte ac- 4
cuſare poteſt inimicum, *cap. accuſatores, 3. quæſt.5.* Roman. *ſing.319.* Jaſ. *in l.apertiſſimi,n.7.C.de judic.* Alex. *conſ.99.col.1. vol.1.* Hippol. *in l.1. §.præterea, num.4. ff.de quæſt.* Alciat. *de præſumpt. reg.2. præſumpt.11.* Gig. *de crim.læſæ majeſt lib.2.tit.qui & per quos,quæſt.2.n.15.* Clar. *lib.5.§.fin. quæſt.24.num,6.* Gomez *tom.3.variar. cap.12. num.14.col.3.* Menoch. *de arbitr. quæſt 28. n.4. & conſil.2. num.247.* Fr. Emman. *quæſt. regul. tom.2. quæſt.15. art.3.verſ.10.* plures per Cened. *ad Decretal. collect.129. num.2.*

Cæterùm ſi cauſa inimicitiæ jam dudum ſit extin- 5
cta, & amicitia longo tempore confirmata, jam tunc tanquam inimicus repelli non poterit, ut dicit gloſſ. *verbo inimicitias, in cap.32. de ſimon.* & tenent Tiraq. *in tract. Ceſſante cauſa, p.2. limit.6. num.7.* Maſcard. *concl.899.num.10.& concl.1046.n.22.*

SVMMARIVM.

1 *Accuſatoris calumnioſi pœnitentia ponitur.*

2 *Accuſare alium de delicto commiſſo an liceat abſque ſcrupulo, remiſſivè.*

3 Carena *quid ſignificet, oſtenditur.*

4 *Quadrageſimæ tres, quibus quis ob peccatum aliquod pœnitere debet, an intelligantur de tribus, quæ veniunt in uno anno, an verò trium annorum, oſtenditur.*

Cap. Accuſaſti VIII.

Accuſans calumnioſè aliquem innocentem, ſi oc- 1
cidatur innocens, in pane & aqua per quadraginta dies pœnitentiam agere debet, quæ Carena vocatur, & per ſeptem ſequentes annos pœniteat: ſi

verò

verò innocens eſt mutilatus, & non occiſus, per tres quadrageſimas pœnitere debet. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq.Innoc.Collect.Zabar. Bellam. Joan.Andr. Anan.Aretin. Anchar.Butr.Bero.Mar.Soc.Felin. Pantor. Hoſtienſ.Vivian. *in rationali lib.5. juris Pontif.pag.4.* Alagona *in compendio juris Canon. pag.607.* remiſſivè Ximen.*in concord.p.1.& 2.* refert Burchard. *lib.19.Decretor.cap.5.*

2 *In pane & aqua*,&c.]Utrùm liceat abſque ſcrupulo alium accuſare de delicto commiſſo, vide Perez *l.1. gloſſ. pag.149. verſ. quæritur quintò, tit.3. lib.5. Ordinam*

3 *Carena.*]Quid ſignificet verbum hoc,vide per citatos *ad cap. accepiſti, de ſponſa duor.* quibus adde illuſtriſſ. D. Roder.à Cunha ad *c. qui verò 40.n.3.diſt.50.* D. Julium Lavor. *de Iubilæo & Indulgent. part.2. c.10. n.37.* ubi refert quod olim quotieſcumque quis committebat aliquod grave peccatum, Prælati imponebant publicam pœnitentiam, id eſt,ut per tot annos non accederent ad Eccleſiam, non communicarent cum fidelibus, ſed arctam agerent pœnitentiam, ſingulis hebdomadis jejunando, ſaltem feria ſecunda, quarta,& ſexta,& ſabbatho,ſic perſeverando per ſeptem annos, & hæc pœnitentia quadragena quandoque acrior imponebatur,ut ſolo pane,& aqua contenti eſſe deberent,qui eam peragebant,ac ſe abſtinerent ab omni commercio humano,lecto,& ſomno,& per quadraginta dies includebantur in aliquo cubiculo,& tunc dici ſolebat *carena*, ſeu *carentena*, à vocabulo Longobardorum,quaſi carentia omnium ciborum,& hominum præter panem & aquam;ſicque ſonat tanquam à carendo ſit vox tracta. Sed eſt ſumpta ex Gallico *Quareſme*,c, neglecto in pronunciatione, ſic Italis *quareſma* contractè dicitur pro quadrageſima:& *quarrena & carrena* pro quadragena.

4 *Per tres debet quadrageſimas pœnitere.*] Intelligitur de tribus quadrageſimis, quæ ſcilicet veniunt ante Paſcha, ante feſtum Sancti Joan.Bapt.& ante feſtum Nativitatis Domini, & non de quadrageſima trium annorum,ut per Archid. poſt *gl.1.in cap.1. 22.q.5.* & ſentit Julius Lavor. *de Iubilæo & Indulg. part.2. c.14. num.122.* quamvis Rebuff. *in tract.nominat. q.14.n.8. verſ.tamen*, intelligat hunc text.de tribus quadrageſimis trium annorum,ſcilicet Paſcha.

5 In gloſ.*Debilitatus*,ibi ,*id eſt, mutilatus in membris*, ſic intelligit Azor. *inſtit. moral. part.1. lib.2. cap.11.in med.*

Geneſ. de morte Abel, & habetur in gloſ. interlineari Geneſis *cap.4.* ſuper illis verbis, *pax ſanguinis fratris tui clamat ad me de terra.*

Hanc eandem concl.ex hoc text.deſumunt Sor. *de* 2
juſtit.lib.5.quæſt.6.art.2.verſ.quinta concluſio, & Cened.
ad decretal.collect.101.num.7.in fin. ubi cum eod. Sor.
intelligit textum *in præſenti*,quando patrator ipſe, vel
manifeſtus eſt,vel infamia detectus. Item & quando 3
Judex ſtans ſimul cum aliis pluribus videt committi
delictum, Caiet.2.2. *quæſt.67.art.3.* Coriolan.*de caſi-*
bus reſervatis,part.2.caſu 5.ſub tit.de accuſatione,num.4.
nam probatio per evidentiam facti adeò eſt clara, ut
nihil magis, nec Judex aliud quàm illam requiret ad
rem ipſam cognoſcendam,uti docent Maſcard.*de prob.*
in proœm.quæſt.8. Cald. Pereira *de empt.& vendit.c.35.*
num.39.& dicit Menoch.*de arbitrar.caſu 235.num.11.* 4
quod ſceleris evidentia non admittit excuſationem, 5
& Surd. *deciſ.326.num.82.* quod notorium non in-
diget probatione,nec proteſtatione,de quo etiam Bel-
lacomb.*tom.1.commun.opin.lib.4.tit.9.n.265.* Mendez
à Caſtro *in praxi Luſit.lib.3.cap.3.num.33.* Farinac.*in*
praxi crimin.part.1. quæſt.21.à num.80. Maſcard. *concl.*
1014. num.3. idem Surd. *deciſ.259.num.14.& d.deciſ.*
326.num.83. quod Judex ex officio poteſt ſe infor- 6
mare de notorio. Quod autem dicatur notorium, &
quotuplex ſit,vide Covarr. *lib.3.variar.cap.4.n.4.*Me-
noch.*de arbitr.caſu 166.*Perez per text.*ibi,in l.7.gloſ.2.*
tit.14.lib.3.Ordin. Vivian. *tom.1. comm.opin.lib 4 tit.9.*
*num.29.cum ſeqq.pag.478.& 479.*Bellacomb.*eod.lib.4.*
tit.9. num.275.pag.505. Menoch. *illuſtr.cap.1.num.11.*
*& c.20.n.23.*Maſcard.*concl.1101.* Clar. §.*fin. quæſt.9.*
Anton. Menoch. *Florent.deciſ.46. num.55.* F.Emman.
*quæſt.regul.tom.2.quæſt.6.art.4.*Ignat.del Villar *in ſylva*
reſponſ.lib.2.reſp.16.n.51.& 52. Paul.Comitol.*reſponſ.*
*moral.lib.2.quæſt.57.*Farinac.*in praxi crim.part.1.q.21.*
*num.8.cum ſeq.*Cardoſ.*in praxi judicum,verbo notorium*,
apud quos definitur notorium in genere ſumptum,
ut ſit rei cui adjungitur, valde plena notitia inducens
indubitatam, & finitam probationem diſcuſſione non
egentem,& ſufficit quod ſciatur à decem perſonis, ut
ex hoc notorium dicatur, prout docent Fr. Emman.
d.art.& Farin.*d.q.21.num.47.*

In gloſſ.*non indiget clamore*,ibi,*niſi quoad ſententiam* 7
tantùm,&c.Notatur ad hoc,quod etiam ſuper notorio
ferenda eſt ſententia,ut per Clarum *lib.5.§.fin.quæſt.9.*
*num.8.*Molin.*de juſtit.tract.2.diſp.95.num.32.*Vaſquez
1.2.quæſt 96. art.5. diſp.170. c.4.n.14. Sanchez *in præ-*
cepta Decalogi,lib.2.cap.22.num.15.

SVMMARIVM.

1 *Iudex ſine accuſatore procedit ſuper evidentia patrati ſceleris, & n.2.*

3 *Probatio per evidentiam facti adeò eſt clara, ut nihil magis, quam illam judex requirat ad rem ipſam cognoſcendam.*

4 *Evidentia ſceleris non admittit excuſationem.*

5 *Notorium non indiget probatione, nec proteſtatione.*

6 *Notorium quod dicatur, remiſſivè.*

7 *Sententia etiam ſuper notorio ferenda.*

Cap. Evidentia IX.

1 IUdex ſuper evidentia patrati ſceleris procedit ſine accuſatore. Colligunt ex ordin. Abb.antiq.Collect. Innoc.Zabarel.Bellam.Joan.Andr.Anania,Anch.Butr. Bero. Mat. Socin.Felin.Panorm. Hoſt.Aretin.Vivian. *in rationali lib.5.juris Pontif.pag.4.* Alagona *in compend. juris Canon. pag.607.* remiſſivè Caſal. *in annot.* & Ximen.*in concord.p.1.& 2.*deſumitur ex D.Auguſt.*ſuper*

SVMMARIVM.

1 *Laici, vel inimici clericum accuſare non poſſunt.*

2 *Inimicitia oritur inter teſtem & eum, contra quem depoſuit in cauſa criminali.*

3 *Inimicus præſumitur teſtis abſque citatione offerens ſe teſtimonio in cauſa criminali, & tanquam ſuſpectus non probat.*

4 *Teſtis qui cauſam habet ſimilem eſt ſuſpectus.*

5 *Laicus contra clericum in criminibus exceptis teſtis eſſe poteſt.*

6 *Fœminæ in exceptis teſtificari valent.*

Cap. Cùm P. X. *Alex. III.*

LAicus non admittitur ad accuſandum clericum, 1
nec qui fuit teſtis in uno caſu,admittitur ad accu-
ſandum in eodem caſu, præſertim ſi frater accuſati
accuſaſſet priùs de eodem crimine ſimoniæ eum, qui
modò accuſat talem clericum,ſed accuſatus,quia infa-

matus, debet cum tribus Sacerdotibus ſe purgare. Col-
ligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell.
Joan. Andr. Bellam. Anania, Anch. Butr. Bero. Mar.
Socin. Felin. Panorm. Hoſt. Aretin. Vivian. *in rationali
lib. 5. Juris Pontif. pag. 5.* Alagona *in compendio juris ca-
nonici, pag.* 608. remiſſivè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in
concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1.
Decret. lib. 5 tit. 1. cap. 12.* & eſt poſt Concil. Lateran.
ſub Alex. III. *p. 50. cap. 14.*

2 *Quia in teſtimonium illius cauſa adductus fuerat.*] No-
tatur ad hoc, quod ex teſtimonio prolato in cauſa
criminali oritur inimicitia inter teſtem, & eum contra
quem teſtis depoſuit, ut per gloſ. *in præſenti, verbo illius
cauſa, & in cap. meminimus, hoc eod. tit. verbo teſtimonium
tulerit,* Gig. *de crimine laſa majeſt. rubr. quando, & per
quos crimen laſa majeſt. prob. q. 2. num. 12.* Penia *ad direct.
inquiſ. p. 3. q. 67. in cauſa ſexta repellendi teſtem à teſtimo-
nio ferendo, pag.* 608. Seraphin. *deciſ.* 1377. *n.* 4. Menoch.
de arbitr. caſu 487. *n.* 5. Maſcard. *de prob. concl.* 898. *n.* 7.
Farin. *in praxi crim. p. 1. q. 49. n. 76. & q. 107. num.* 253.
Sigiſm. Scacc. *in tract. de judic. cauſ. civil. & crim. cap.* 10.
ex num. 80. Buccaron. *de different. inter judicia civilia &
crim. differ. 98. ex num.* 2. Hæc verò concluſio quod te-
3 ſtificans contra me in cauſa criminali præſumitur
meus inimicus, procedit & locum habet, ſi ſponte ve-
nerit ad teſtificandum, Abb. *in præſenti*, Felin. *in cap.
quoties, num. 6. de teſtib.* Buccaron. *d. differ. 98. num.* 5. ubi
num. 6. ſecus dicit ſi venerit coactus, & *num.* 14. oſten-
dit quomodo cognoſcatur an teſtis coactè depoſuerit,
vel ultrò, Rebuff. *de reprobat. teſtium, num.* 69. Hippol.
conſ. 18. num. 33. & conſ. 20. num 40. & ad hoc quod
teſtis abſque citatione ſe offerens teſtimonio, tanquam
ſuſpectus non probat, Menoch. *de arbitr. caſu* 474.
num. 37. & de præſumpt. lib. 2. præſumpt. 55. num. 2. Maſ-
card. *concl. 1311. num. 44. & concl. 1358. num. 63. cum
ſeq. & concl. 1368. num.* 4. Farin. *in praxi crim. quaſt. 80. à
princ. & p. 4. deciſ. 43. ubi addit. lit. C.* Spin. *in ſpec. teſtam.
p. 12. rub. n.* 3. Cardoſ. *in praxi judic. verbo teſtis, n.* 52.
Bobad. *in ſua politic. lib. 1. cap. 3. n.* 68.

4 *De cauſa ſimili*, &c.] Eſt enim ſuſpectus teſtis qui
cauſam habet ſimilem, Maſcard. *concl. 1357. num.* 54.
Bobad. *d. politica, lib. 5. cap. 2. num.* 53. Cald. Pereira *de
empt. cap. 21. n. 17. in fine.*

5 In gloſſ. *Laicus* 1. ibi, *niſi in criminibus exceptis.* No-
tatur ad hoc, quod Laicus contra Clericum in crimi-
nibus exceptis, prout ſunt hæreſis, ſimonia, læſa ma-
jeſtas, & ſimilia, teſtificari poteſt, ut per Butr. *n.* 4. Abb.
n. 6. Felin. *num.* 9. & alios *in cap. de cætero, ſup. de teſtib.*
Camp. *de teſtibus, reg. 98. in 5. fallent.* Maſcard. *de prob at.
concl. 462. num. 14. & concl. 962. num. 10. & concl.* 1358.
num. 58. quos refert & ſequitur Bellet. *diſquiſit. clerical.
p. 1. tit. de clerico teſte, §. 5. num. 4. verſ.* 3. In quibus etiam
fœminæ quæ in cauſa criminali nequeunt teſtificari,
admittuntur, ut per Duen. qui hanc gloſſ. citat *reg.* 315.
verſ. tertiò fallit, & in crimine læſæ majeſtatis Maſcar.
concl. 462. & concl. 962. num. 10. cum ſeqq.

SUMMARIUM.

1 *Abbatem malum poteſt monachus accuſare expenſis
monaſterii, & n.* 2.
3 *Regulari accuſanti Abbatem debentur expenſa litis
& alimenta à monaſterio donec cauſa finiatur.*
4 *Abbas dum accuſatur recipit alimenta & expenſas lite
pendente.*
5 *Abbati accuſato parendum eſt à monachis dum pendet
accuſatio.*
6 *Accuſare alium præter Abbatem quando liceat mo-
nacho, oſtenditur.*
7 *Denuntiare quemquam licitum eſt Monacho abſque
Superioris licentia.*
8 *Monachus quando eſt in ſtudio habet licentiam agendi
& ſe defendendi in geſtis ratione ſtudii.*
9 *Sequeſtratis bonis ſemper dominus ali debet illis bo-
nis ſequeſtratis.*
10 *Monacho accuſanti Abbatem debentur tantùm ex-
penſa neceſſaria.*
11 *Abbas accuſatus debet habere expenſas ut ſe defen-
dat uſque ad finem cauſa.*
12 *Monachus qui accuſat Abbatem, an ei teneatur
obedire oſtenditur,*

Cap. Ex parte XI.

Monachus licèt non poſſit accuſare alios, poteſt 1
tamen accuſare ſuum Abbatem, cui ſunt admi-
niſtrandæ expenſæ de bonis monaſterii, donec cauſa
finiatur, & non impedit eſſe ſub obedientia Abbatis,
niſi impediatur ex alia cauſa, ſcilicet ſi ſit excommu-
nicatus, inimicus, &c. Colligunt ex Ordinar. Abb. an-
tiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Joan. Andr. Ana-
nia, Anch. Butr. Bero. Mar. Socin. Felin. Panorm. Ho-
ſtienſ. Aretin. Vivian. *in ration. lib. 5. juris Pontif. pag.* 4.
Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 608. remiſſivè Xi-
men. *in concord. part. 1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt.
collect. Decretal. lib. 5. tit. 1. cap. 13. & eſt poſt Concil.
Lateran. ſub Alex. III. *part. 50. cap. 16.*

Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Capr. 2
tom. 1. com. opin. lib. 1. tit. 3. n. 15. pag. 165. Aloyſ. Ricc. *in
deciſ. Curia Archiep. Neapol. p. 1. deciſ. 56. num.* 16. Nam
certum eſt Regulari accuſanti Abbatem deberi ex- 3
penſas litis, & alimenta à monaſterio, donec cauſa de-
bitum finem accipiat, ut per hunc text. docent *in præſ.*
Butr. *num.* 10. & Socin. *num.* 5. Pat. *deciſ. 164. num. 1.
lib. 1. in corr.* Boëi. *deciſ. 303. num. 4. & ſeq. & deciſ. 325.
num.* 5. Palat. *in repet. cap. per veſtras, de donation. inter
virum, notab. 1. ampliat. 18. §. 39. n.* 2. Navarr. *comment. 2.
de regularib. num.* 65. Benincaſ. *in tract. de paup. in 7. q.
princ. in 2. ſpeciali, num.* 4. Rebuf. *ad ll. Gallia, tract. de
ſententia proviſ. in præf. n. 104. cum ſeq. pag.* 146. Lara *in l.
ſi quis à liberis, §. ſi vel parens, num. 58. cum ſeqq. ff. de lib.
agnoſc.* Ferentil. *in annot. ad deciſ. 48. Burat. num.* 17. &
fuit dictum *in Senen. Monaſterii, 5. Maii* 1608. coram
bonæ mem. Card. Sacrato, & *in Leodienſi, ſeu Marmu-
tenſi Abbatiſſatus, 18. Aprilis* 1622. coram bonæ mem.
Buratto, inter ejus deciſ. impreſſas *deciſ.* 615. Sanch.
in præcepta Decalogi, lib. 6. cap. 12. num. 20. cum ſeq. ubi
latè, & *num.* 19. reſoluit ad hoc nec veniam, nec licen-
tiam deſiderari, Menoch. *de præſumpt. lib. 1. q. 35. n.* 21.
Joſeph. Ludov. *Peruſ. deciſ. 46. num.* 3. latè Surd. *de alim.
tit. 1. q. 121.* ubi *q. 127. n.* 1. reſoluit quod Abbas, dum 4
accuſatur, recipit alimenta, & expenſas lite pendente:
& *num.* 2. limitat, ſi depoſitus, vel privatus ſit, & *n.* 5. 5
quod ei parendum eſt à Monachis dum lis pendet
ſuper accuſatione, Sanch. *d. lib. 6. c. 2. n.* 68. multiplici-
ter etiam limitat *d. c. 12. à num.* 21. videlicet niſi mona-
chus accuſans habeat aliquod peculium.

In gl. *Licèt, in princip.* ibi, *alios verò accuſare non poſ- 6
ſunt*, &c. Notatur ad hoc, quod non permittitur mo-
nacho quemquam accuſare præter proprium Abba-
tem, niſi duplex concurrat conditio, prior eſt licentia
Abbatis, poſterior utilitas monaſterii, his enim con-
currentibus poteſt quemquam accuſare, ut docent *hic*
Innoc. ſtatim *in princ.* Hoſt. *num.* 1. Butr. *num.* 10. Panor-
mitan. *num.* 6. Felin. *num.* 2. Henriq. *n.* 3. Decian. *tract.
crimin. tom. 1. lib. 3. c. 8. num. 15. & 16.* Farinac. *in praxi
crimin. part. 1. q. 13. num.* 24. Fr. Barthol. de Vecchis *in
praxi obſervanda in admittendis ad Religionis ſtatum no-
vit. diſp. 11. dub. 13. n.* 5. Sanchez *d. cap. 12. num.* 27. ubi
num. 28.

num.28. reſoluit quod non habebit expenſas à monaſterio quando alium præter Abbatem accuſat: & num.29. dicit quod ſi monachus ille ſit Epiſcopi cubicularius, poterit abſque licentia aliqua Epiſcopum accuſare.

7 In ead.gl.ibi,*denuntiare autem*, &c. Notatur ad hoc quod integrum eſt monacho denuntiare quemquam abſque alia ſuperioris licentia,Ioan.Andr.*hîc,n.9.* Butr. *num.*11.Panorm.*num.*6.Felin.*num.*2.Henric. *n.*4. Clar. §.*fin.q.7.n.*8. Sanchez *d.cap.*12.*num.*30. vbi intelligit de denuntiatione fraterna, non verò de denuntiatione juridica, quæ tenderet ad punitionem,hæc enim interdicta eſt monacho,præterquam proprii Abbatis, ſicut eſt accuſatio.

8 In ead.gloſſ.ibi,*ſed pone, monachus eſt in ſcholis*, &c. Notatur ad hoc,quod quamuis monachus non habeat perſonam legitimam ſtandi in judicio ſine Abbatis, vel alterius ſuperioris licentia, attamen quando eſt in ſtudio conceditur licentia agendi, ac defendendi in geſtis ratione ſtudii, pro injuria ſibi facta implorare officium judicis, vt ſibi monaſterium alimenta præſtet,vt per Rebuff. *de priuil. ſcholar. priuil.*156. Henriq. *hîc, num.*3. Butr. *num.*12. Anton. Coch. *lib.*3.*inſtit.major. tit.*3.*num.*38. Azor.*inſtit.moral.p.*1.*lib.*12. *cap.*11. *q.*9. latè Sanchez *d.lib.*6.*c.*12.*num.*24. vbi etiam quod poterit tunc in electione Rectoris vocem habere inſtar aliorum ſcholaſticorum.

9 In gloſ. *expenſa neceſſaria*, fin. Notatur ad hoc,quod ſequeſtratis bonis, ſemper dominus rerum poſitarum ſub ſequeſtro ali debet de illis bonis, vt per Latam *d.*§. *ſi vel parens,num.*45.*&* 52. Menoch. *d.q.*35.*n.*23. Rebuff. *d.tit.de ſent. prouiſion. num.*116. latè Surd. *d.tit.*1. *q.*123. *à princ.* Valaſc. *conſult.*1.*num.*1.

10 In ead. gloſſ. ibi, *& iſta expenſa neceſſaria tantùm erunt*. Notatur ad hoc,quod monacho accuſanti Abbatem,vel Monaſterium, debentur tantùm expenſæ neceſſariæ, non verò vtiles, vt per Surd. *d.tract. de alim. tit.*4.*q.*24.*n.*39.

11 In gloſſ. *Alia rationabilis*,ibi,*& ipſe Abbas debet habere expenſas vt ſe defendat vſque ad finem cauſa*. Ita *hîc* Joan. And.*num.*8. Butr. *num.*9. Abb. *num.*15. Henric. *num.* 12. Felin. *paulò poſt princ.* Lara *d.* §. *ſi vel parens, num.*48. Tapia *in auth.ingreſſi,verbo ſua, cap.*18.*n.*11. *C.de ſacroſanct.Eccleſ.* Sanchez *d.cap.*12.*num.*24. quod quidem extendunt, quamuis Abbas ille eſſet ab adminiſtratione remotus.

12 In ead.gloſ. ibi, *non tenetur obedire ei*. Intellige quoad deſiſtendum ab accuſatione illa, in reliqois enim manifeſtum eſt teneti obedire: ita Abb. *hîc,n.*4. & Felin.*num.*1.Sanchez *d.cap.*12.*num.*31.

SVMMARIVM.

1 *Presbyter ebrioſus Miſſam celebrans, non præmiſſa digeſtione, Eccleſia priuari debet.*

2 *Verbum,* conſtiterit, *in quibus probationibus verificetur, oſtenditur.*

3 *Beneficio priuandus an ſit qui non præmiſſa dormitione celebrauit.*

4 *Pœna priuationis pro graui duntaxat crimine imponitur.*

5 *Attentatorum reuocatio fieri debet, etiamſi appellanti objiciatur notorius defectus juris in principali cauſa.*

6 *Recuperandæ poſſeſſionis remedium non conceditur commendatario è commenda dejecto.*

7 *Dictio,* per, *in compoſitione rem integram, & omnibus modis abſolutam oſtendit.*

Cap. Si conſtiterit XII.

PReſbyter,cui Eccleſia eſt commendata, ſi ebrioſus per totam noctem in taberna, & mane indigeſtos, id eſt, non præmiſſa dormitione, celebret, & de hoc eſt conuictus coram Epiſcopo ſuo, vel accuſatus fatetor ſponte, non poteſt repetere Eccleſiam, qua fuit priuatus. Si verò Eccleſia fuit ei canonicè collata in titulum, & poſteà non fuit conuictus de aliquo crimine, ob quod jure eſt ſpoliandus, vel ſi fuit ſpoliatus poſt appellationem,eſt reſtituendus in poſſeſſione pacifica. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect.Zabar.Bellam.Ioan.Andr. Anania,Anch. Butr. Bero.Mar.Socio.Felin. Panorm. Hoſt. Aretin. Viuian. *in ration. lib.*5. *iuris Pontificy, pag.*6. Alagona *in compend. juris Canonici,pag.*608. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord.p.*1.*&* 2. refertur ab Anton. Aug. *collect.*2.*Decret.lib.*5.*tit.*1.*c.*1. 1

Conſtiterit.] Per inſtrumenta ſcilicet, vel per teſtes, ſeu etiam per ſententiam, aut aliam claram probationem, habet enim hujuſmodi verbum hanc vim & efficaciam, vt docent Maſcar. *de prob. concl.*75.*n.*21. licèt aliquando referatur ad extrajudicialem cognitionem. Gonzal. *ad reg.*8.*Cancel.*§.7.*proœmial.n.*233. 2

Nulla præmiſſa dormitatione Miſſam cantaſſet.]Notatur ad hoc,quod beneficio priuandus eſt,qui non præmiſſa dormitione celebrauit,de quo Menoch. *de arbitr. caſu* 406.*n.*4.ſed *n.*6. tenet per hunc text. non probari hujuſmodi aſſertionem, ſiquidem ita conſtituit Pontifes *in præſenti* aduerſùs ebrioſum, qui integram noctem in comeſſationibus & compotationibus conſumpſit, & manè incontinenti celebrauit, citat Bernard. *in pract.c.*29.*n.*2. aliàs *c.*34.*n.*2.*in nouiſſ.impreſſ.* 3

Et ſuper eadem Eccleſia, &c.] Notatur ad hoc,quod pro graui dumtaxat crimine imponitur pœna priuationis,vt per Rebuff.*in praxi benef.tit.de mod.amittendi benef.n.*61.Flamin.*de reſig.benef.lib.*3.*q.*16.*n.*2. 4

Ipſam ei faciatis reſtitui.]Notatur ad hoc,quod reuocatio attentatorum fieri debet etiamſi appellanti objiciatur notorius defectus juris in principali cauſa,etiam in cauſa,quæ ſuper Eccleſiaſtico beneficio tractatur,vt per Cou. *pract.c.*23.*n.*4. 5

In gloſſ. *Commendata, in fin.* Notatur ad hoc,quod remedium recuperandæ poſſeſſionis non conceditur commendatario è commenda dejecto, vt per Menoch. *rem.*8.*recup.n.*38.*cum ſeqq.* 6

In gloſſ. *Pernoctauerit.* Notatur ad hoc quod dictio, *per*, in compoſitione, & ſimpliciter rem integram, & omnibus modis abſolutam oſtendit.vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, C. de reuocand. donat.verbo reuertatur, n.*194. Rebuff. *in comment. ad l. vrbana* 166.§. *pernoctare, verſ. notandum, ff. de verb. ſignif.* Maſcard. *de probat. concl.* 1215.*n.*2. Cened. *pract. queſt.*76.*num...* 7

SVMMARIVM.

1 *Inimicus etiam à voluntaria exceptione repellitur.*

2 *Abbatiſſa minores annis quadraginta, & quæ per octo annos profeſſæ non fuerint,eligi & benedici per Epiſcopos non poſſunt,circa quam ætatem Epiſcopus diſpenſare non poteſt.*

3 *Abbatiſſa temporalis non eſt iure benedicenda.*

4 *Inimicus à teſtimonio repellitur.*

Cap. Meminimus XIII.

EXcipere contra aliquem non poteſt ille, qui præſumitur manifeſtus inimicus, vt quia in illa, vit 1

in ſimili cauſa fuit teſtis alio accuſante. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Bellam. Joan. Andr. Anania, Butr. Anch. Bero. Mar. Socin. Felin. Panorm. Aretin. Hoſt. Cened. *collect.* 129. Vivian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij, pag.* 6. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 609. remiſſiuè Ximen. *in concord. part.* 1.

2 *Munus benedictionis impendere procurares.*] Hodie
ex decreto Concil. Trident. *ſeſſ. 25. de regul. c. 7.* mino-
res annis quadraginta, & quæ per octo antè profeſſæ
non fuerint, eligi, & per Epiſcopos benedici in Abba-
tiſſas prohibentur, circa quam ætatem non poſſe Epiſ-
copum diſpenſare refert deciſum Armend. *in addit. ad
recopil. legum Nauarra, lib. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſcopis,
n. 102.* & in propriis terminis reſoluit Nicol. Garc. *de*
3 *benef. part. 7. c. 4. num. 71.* vbi etiam tenet prædictos
quadraginta annos debere eſſe completos. Abbatiſſa
temporalis, illa ſcilicet, quæ non niſi ad triennium
eligitur, ex conſtit. Gregor. XIII. de anno 1583.
die 1. Ianuarii, non eſt iure benedicenda, niſi ſan-
cta Sedes Apoſtolica aliud ſtatuat expreſsè, vel ſer-
uet contrarium: ita Nauar. *conſ. 4. de regular. in an-
tiq. & conſ. 2. de ſtatu monach. in nouis*, Quaranta *in
ſumma bullarij, verbo Abbatiſſa, in fine*, Ludou. Miranda
*in mann. Prælat. in fine tom. 2. tract. de ſacris monialibus,
quæſt. 7. art. 7. concl. vnica.*

4 *Cùm idem illius manifeſtus fuerit inimicus*, &c.] Notatur ad hoc, quod inimicus à teſtimonio repellitur, vt per Clar. *in §. fin. q. 24. verſ. item quæro, in princ.* Anton. Gomez *var. tom. 3. c. 2. num.* 4. Menoch. *de arbitr. caſu 110. n. 1* Maſcard. *de prob. concl. 899. n. 1.* Farin. *in praxi crimin. part. 2. q. 53. à princ.* plures per Cened. *ad Decretal. collect.* 129.

5 In Gloſſ. *Teſtimonium tulerit.* Notatur ad hoc, quod teſtificans contra me in cauſa criminali, efficitur meus inimicus, de quo dixi latè ad *cap. P. ſup. hoc tit. num. 2. & 3.*

SVMMARIVM.

1 *Dicens coram judice ſe aliquem accuſaturum, ante inſcriptionem poteſt ſine pœna deſiſtere, & non accuſare, ſed ei deſiſtenti ſilentium imponitur perpetuum.*
2 *Citatio fieri debet ad petitionem actoris.*
3 *Accuſare alium nemo regulariter compellendus eſt.*
4 *Dominus excuſatur ab expenſis, ſi nuntius formam mandati exceſſit.*

Cap. Licet XIV. *Innoc. III.*

1 Dicens coram judice ſe accuſaturum aliquem, poteſt deinde impunè ante inſcriptionem deſiſtere, ſed ei ſilentium imponi debet, vt non poſſit amplius illum de tali crimine accuſare; committitur tamen Epiſcopo vt inquirat ſuper bona fama antequam abſoluatur accuſandus, quia jam erit infamatus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. And. Anania, Anch. Butr. Bero. Mat. Socin. Felin. Panorm. Hoſt. Aretin. Viv. *in rationali lib. 5. juris Pontificij, pag.* 7. Alagona *in compendio iuris Canonici, pag.* 609. remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3 Decretal lib. 5. tit. 1. c. 1.* & altera pars huius Decretalis eſt *infrà, in c. vlt. de purgat. canon.*

2 *Cùm autem iuxta tenorem.*] Ergo citatio debet fieri ad petitionem actoris, vt per Ceual. *com. contra com. q. 821. num. 15.* Vant. *de nullitat. tit. ex defectu citation. n. 44* Perez *l. 2. tit. 2. lib. 3. Ordin. pag.* 492. Menoch. *de præſumpt. 23. num.* 1.

Nos igitur dictis Canonicis, &c.] Notatur ad hoc, quod nemo regulariter compellendus eſt alium accuſare, vt per Cou. *var. lib. 1. c. 11. n. 8. ad fin.* 3

In gloſſ. *Quæſiuimus* 1. ibi, *ſed videtur quod iſti debuerunt puniri in expenſis*, &c. Notatur ad hoc, quod excuſatur dominus ab expenſis, ſi nuntius formam mandati exceſſit, vt per Palat. *in repet. rubr. de donat. inter virum & vxorem, §. 66. n. 26.* 4

SVMMARIVM.

1 *Procurator non admittitur ad proſequendam accuſationem criminalem, licèt poſſet allegare cauſam abſentiæ, ſeu alias exceptiones non tangentes crimen propoſitum, & qui iurauit ſtare mandato alicuius, non admittitur ad accuſandum illum, ſi virtute iuramenti ſibi fuit iniunctum, vt non accuſaret.*
2 *Procurator in cauſis criminalibus non admittitur.*
3 *Defendere qui ſe poteſt per procuratorem ex gratia Principis, poterit alia pars aduerſa ipſum accuſare etiam per procuratorem.*
4 *Procuratore admiſſo in criminalibus, parte non opponente, proceſſus cum eo factus non eſt nullus.*
5 *Carceratus in alio loco extra iudicis territorium poteſt in criminalibus per procuratorem ſe defendere.*
6 *Vniuerſitas ſi accuſetur, poteſt per procuratorem ſe defendere.*
7 *Dominus in criminalibus admittitur ad defendendum ſuum ſeruum, & extenditur ad patrem, & maritum reſpectu filij, & vxoris.*
8 *Procurator in criminalibus admittitur ad allegandas cauſas abſentiæ, & iuſta impedimenta facti, vel iuris.*
9 *Procurator in criminalibus an admittatur ad allegandas exceptiones, quæ tangunt crimen, oſtenditur.*

Cap. Veniens XV.

Procurator abſente reo in cauſa criminali non admittitur ad agendum, vel defendendum, licèt reus ſe excuſet quod non venerit propter aliquas cauſas extrinſecas, vel friuolas, & reputatur contumax, ſed deputatur Auditor vt intelligat an poſſit illum excuſare. Item qui ſemel eſt confeſſus ſe calumnioſè aliquem accuſaſſe, & eidem iurat ſe ampliùs non accuſaturum, non eſt audiendus, ſi accuſat eundem, ſed reo propter contumaciam, & infamiam eſt indicenda purgatio, & citatio. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. And. Anan. Anch. Butr. Bero. Mar. Socin. Felin. Panorm. Aretin Hoſt. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontificij, pag.* 7. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 609. remiſſiuè Ximen. *in concordant. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 5. tit. 1. c. 2.* 1

Nec procuratores eius in cauſa poſſemus recipere criminali.] Notatur ad hoc, quod in cauſis criminalibus procurator non admittitur: ita Ordin. Regia Luſitanorum *lib. 5. tit. 124. §. 14.* vbi patens meus, & apud Caſtellanos *l. 12. tit. 5. part. 3. & l. 6. tit. 1. part. 7.* Boſſ. *in praxi crimin. tit. in crimin. judic. quis pro abſente interuenire poſſit*, Ant. Rub. *tract. de poteſtate procur. in cauſa criminali*, Clar. *§. fin. n. 32.* Anton. Gomez *tom. 3. variar. cap. 1. num. 12.* Menoch. *de arbitr. lib. 1. q. 80.* Brunor. à Sole *in locis commun. verb. procurator 2. & 4.* Pallad. *lib. 1. rerum quotid. cap. 20. num. 3.* Perez *ad l. 1. tit. 4. lib. 3. Ordin. pag. 532. verſ. in cauſa criminali*, Acebed. *l. 52. cum ſeqq. tit. 1. lib. 8. noua recopil.* Menoch. *vſufreq. c. 39. num. 24.* plures per Cened. *ad Decretal. collect. 30.* quibus adde Hortenſ. Caualc. *de brachio regio, p. 1. num. 49. verſ.* 2

verſ. ſeptimò, Ceval. *commun. contra com. q.* 237. *n.* 1. *&* 2. Cald. Pereira *in comment. ad l. unicam*, *C. de delict. defunct. p.* 2. *num.* 50. *cum ſeqq.* Cardoſ. *in praxi judic. verbo procurator, num.* 55. latiſſimè Farin. *in praxi crimin. q.* 99. *à princ.* In Regno Luſitaniæ per noviſſimam reformationem juſtitiæ conceditur Regium diploma, ut qui primo termino perſonaliter comparuerit, in aliis poſſit per procuratorem ſe defendere in cauſa criminali, exceptis criminibus naturalem, vel civilem mortem, aut membrorum mutilationem promerentibus, refert Thomas Valaſc. *allegat. jur. tom.* 1. *allegat.* 67. *num.* 57.
3 *&* 58. & iſte, qui impetrat à principe, ut in cauſa criminali per procuratorem poſſit ſe defendere, poterit etiam alia pars illum per procuratorem accuſare, ut docet Valaſc. ſenior *conſult.* 25. *n.* 7.

4 Limita ſupradictam principalem concluſionem non procedere ſi procurator admiſſus fuerit in criminalibus parte nihil opponente, ex hoc enim proceſſum cum eo factum minimè eſſe nullum, tenent Gomez *d. cap.* 1. *n.* 16. Perez *d. l.* 1. Clar. *d. q.* 32. *num.* 24. Mench. *uſufreq. cap.* 21. Cald. Pereira *de extinct. emphyt. c.* 17. *n.* 10. *& in d. comment. ad l. unicam*, *C. ex delict. defunct. p.* 2. *num. ult.* Farinac. *d. q.* 99. *num.* 242. *cum ſeqq.* Cened. *d. collect.* 3. *n.* 2.

5 Secundò limita in carcerato in alio loco extra judicis territorium, ut tenent Clar. *d. q.* 34. *n.* 5. Menoch. *uſufreq. cap.* 17. *num.* 4. Rebuf. *in tract. except. num.* 304. Menoch. *d. q.* 80. *num.* 87. Cald. Pereira *d. p.* 2. *num.* 65. *cum ſeqq.* Farin. *d. q.* 11. *n.* 54. *& d. q.* 99. *n.* 134. *cum ſeqq.* Sublimita ſi carceratio fuerit procurata alio in loco ad finem non comparendi, ut docent Surd. *deciſ.* 262. *n.* 16. Farin. *q.* 34. *à n.* 87. *& d. q.* 99. *n.* 296.

6 Tertiò limita in univerſitate, quæ poterit per procuratorem ſe defendere ſi accuſetur, Bald. *in l. ſervum quoque, §. publicè*, *num.* 22. *ff. de procur.* Capyc. *deciſ.* 5. *in princ.* Farin. *d. q.* 99. *n.* 248. *cum ſeqq.* idem ſi accuſet, ex Bald. *in l.* 3. *n.* 35. *C. de accuſat.*

7 Quartò limita in domino reſpectu ſui ſervi, ut per Cald. Pereira *d. p.* 2. *num.* 64. Farin. *conſ.* 53. *num.* 6. *& d. q.* 99. *n.* 154. ubi *n.* 169. idem tenet in parte, & marito pro filio, & uxore.

8 *Ut poſſent illud aliquatenus excuſare.* Notatur ad hoc, quod in cauſa criminali admitti poteſt procurator ad allegandas juſtas abſentiæ cauſas, & legitima impedimenta facti, vel juris, ut per Covar. *in cap. alma mater, de ſententia excom. lib.* 6. *part.* 1. *§.* 7. *n.* 11. *col.* 4. Clar. *d. q.* 34. *num.* 5. Maranta *de ordin. judic.* 4. *part. princip. diſt.* 1. *num.* 58. *cum ſeqq.* Menoch. *d. q.* 8. *num.* 48. *&* 49. Rebuff. *in tract. except. num.* 305. *& in declarat. arboris, num.* 20. Parlad. *d. cap.* 20. *num.* 5. *cum ſeqq.* Mench. *uſufreq. c.* 17. *n.* 3. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.* 4. *coll.* 1035. *verſ. limita ſecundò*, Sebaſt. Næv. *ad l. pen. §. crimen, ff. de publ. jud.*
9 Farinac. *d. quaſt.* 99. *num.* 211. *cum ſeq.* Valaſc. *conſult.* 66. *num.* 14. Camill. Borel. *in ſum. omn. dec. tit.* 66. *num.* 122. Utrùm autẽ admittatur defenſor, vide Parlad. *d. cap.* 2. *num.* 2. Ceval. *commun. contra com. q.* 237. *num.* 2. Farin. *conſil.* 35. *num.* 2. *&* 3. & an admittatur procurator ad allegandas exceptiones, quæ tangunt crimen, vide cond. Farinac. ſæpè citata *quaſt.* 99. *n.* 48. *cum ſeqq. & n.* 211. *&* 214. *cum ſeqq.* ubi negativè reſolvit, ſecus dicens ſi crimen non tangant, & de opponente incompetentiam judicis.

10 In gloſ. *Propter contumaciam*, fin. ibi, *aliàs punitur*, &c. Et ſic hoc caſu ſi citatio eſt nulla, non videbitur comparens illam validare per comparitionem, ut docent Tiraq. *de retract. tit.* 1. *n.* 9. *gl.* 2. *§.* 19. D. Barboſa *in l. alia, § eleganter, n.* 6. *ff. ſol. matrim.*

SUMMARIUM.

1 *Denunciator, accuſator, & excipiens, an & quando ſe inſcribant, oſtenditur.*
2 *Talionis pœna quæ remiſſivè?*
3 *Crimina quando opponuntur contra Clericos, aut Monachos teſtificantes ad eos repellendos à teſtimonio, laici teſtes contra ipſos tunc poſſunt admitti.*
4 *Accuſator arbitrio Iudicis puniendus eſt.*
5 *Beneficiis obtentis nunquam quis privatur propter infamiam facti.*
6 *Iudicis arbitrio relinquitur quod in jure expreſſum non eſt.*
7 *Iudicis arbitrio quoties aliquid committitur, eſt locus appellationi: intellige ut ibi.*
8 *Appellatio, ſeu provocatio non admittitur à pœna legis.*

Cap. Super his XVI.

Crimen tribus modis opponi poteſt, denunciando, 1
excipiendo, accuſando. Cùm denuntiatur, non eſt neceſſaria inſcriptio, quia tendit ad correctionem, cùm accuſatur, eſt neceſſaria, quia tendit ad pœnam; cùm excipitur non eſt neceſſaria, videlicet ad repellendum ab accuſatione, vel teſtificatione, vel ut excludatur aliquis à promotione officii, vel beneficii, & ante confirmationem objicitur crimen, ſecus ſi poſt promotionem, veluti cùm ordinandus fuerit vel conſecrandus, quia tunc eſt neceſſaria, & excipiẽs eſt adſtringendus à Iudice ad extraordinariam pœnã, ſi defuerit in probando. Et quando diſcutitur de crimine per modum exceptionis, poteſt intervenire procurator. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. collect. Zabarell. Belliam. Joan. Andr. Anania, Anch. Butr. Bero. Mar. Socin. Felin. Panorm. Hoſt. Aretin. Vivian. *in rationali lib.* 5. *juris Pontificii*, *pag.* 9. Alagona *in compendio juris Canonici*, *pag.* 610. remiſſivè Ximen. *in concord p.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 1. *cap.* 3.

De materia inſcriptionis, & pœna talionis, de qua 2
agit text. an hodie locum habeat, tradunt præter DD. *hic*, Chaſſan. *in cõſuetud. Burgund. rubr. & tit. des juſtices, n.* 15. *fol.* 14. Duen. *reg.* 27. Covar. *lib.* 2. *var. c.* 9. Clar. *§. fin. n.* 12. & Baiard. ad eundem, *q.* 81. *n.* 1. Zerol. *in praxi Epiſcopal. p.* 1. *verbo accuſatio*, *§.* 4. Buccaron. *de differ. inter judicia civil. & crimin. differ.* 3. *&* 4.

Vel teſtificatione, &c.] Notatur ad hoc quod quando 3
opponuntur crimina contra Clericos, aut Monachos teſtificantes ad repellendum eos à teſtimonio, tunc contra ipſos poſſunt admitti teſtes laici, cùm talis cauſa ſit civilis, non autem criminalis, quia agitur de crimine per viam exceptionis, & non ad pœnam ordinariam, ſed ad repellendum teſtimonium, ut per Fr. Emman. *quaſt. regul. tom.* 2. *q.* 10. *art.* 5. *col.* 2.

Ad pœnam ſecundum arbitrium, &c.] Notatur ad hoc 4
quod arbitrio Judicis puniendus eſt accuſator, ut per Covar. *lib.* 1. *var. cap.* 9. *num.* 1.

Sed non dejicit jam promotum.] Notatur ad hoc, quod 5
propter infamiam facti nunquam quis privatur jam obtentis beneficiis, ut per D. Barboſ. *in l. cùm prætor, §. ult. n.* 193. *ff. de judic.*

In gloſſ. *Arbitrium*, ibi, *ubi certa pœna expreſſa non eſt* 6
in jure, arbitrio Iudicis relinquitur. Et ideò arbitrio Iudicis relinquitur quod jure definitum non eſt, Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *in proœm. num.* 5. *& q.* 14. *à n.* 3. Moneta *de diſtribut. quot. d. p.* 3. *q.* 10. *num.* 4. ubi *n.* 5. cum Menoch. oſtendit id locum habere non modò in jure ſcripto, ſed etiam in jure non ſcripto, ſeu conſuetudine: & *n.* 7. tenet procedere in pœnis, de quibus ſpecialiter loquitur hæc gloſſa.

In

Digitized by Google

7 In ead. gloſſ. ibi, *& tali pœna impoſita poteſt appellari*, &c. Notatur ad hoc, quod quoties aliquid committitur arbitrio judicis, eſt locus appellationi, ut per Covar. *var. lib. 1. cap. 12. num. 5. verſ. ſecundò adverſùs*. Peralt. *in l. 1. num. 53. ff. de legat. 2.* Bernard. *reg. 40.* Anton. Gomez *var. tom. 3. cap. 1. num. 63.* Octavian. *de decretis tit. 1. lib. 1. num. 8.* Farin. *in praxi crim. p. 1. quæſt. 17. num. 28.* Chaſſan. *conſ. 68. num. 23. & 24.* Bonacoſ. *comm. opinion. part. 1. verſ. mulctari quis illicò non debet, pag. 117. & part. 2. verbo judex in iis quæ ejus arbitrio committuntur, pag. 4.* Rebuff. *de congrua port. verſ. ultimò ſi Epiſcopus*, præcipuè ſi cognoſcat ut judex, ſecus ſi procedat ut vir bonus, Sanch. *de matrim. lib. 3. diſp. 10. n. 1.* vel quando judex indebitè procedit, & non ſecundùm regulas juris, ſed ſolùm ex opinione, vel cervice ſua, poteſt meritò in arbitriis ab eo appellari, & reclamari ad ſuperiorem, ut docent Hipp. *conſ. 48. n. 2.* Quamvis locum non eſſe appellationi, cùm judex arbitrio redargui non poſſit, teneant Menoch. *d. lib. 1. quæſt. 70. numero 5. cum ſeqq.* Hieron. Magon. *Lucenſi deciſ. 42. num. 21. p. 1.* Paul. Granat. *in ſuis communib. theor. 3. in fine*, Scacc. *de appellat. q. 17. limit. 15. num. 2.* Salgado *de protect. Regia, tom. 1. p. 3. cap. 13. ex num. 26.* ubi *ex n. 36.* reſolvit appellationem non eſſe licitam à ſententia judicis, cujus conſcientiæ aliquid dicendum committitur.

8 In eadem gloſſ. ibi, *ſecus à pœna expreſſa in jure*. Notatur ad hoc, quod à pœna legis non admittitur provocatio, ſeu appellatio, ut per Perez *l. 1. col. 14. verſ. dubitatur inſuper, tit. 3. lib. 3. pag. 522. & in rub. tit. 9. lib. 8. Ordinam. pag. 218.* Roman. *ſing. 216. à pœna legis*, Capyc. *deciſ. 1. num. 19.* Cornazan. *Lucenſi deciſ. 199. In cauſa N. ſub num. 5. verſ. ſextò*, Farin. *in praxi crimin. q. 101. limit. 12. n. 65.* Salgado *de protect. Regia, tom. 1. p. 2. c. 5. num. 32.* ubi *num. 33.* ſubdit appellationem admitti à declaratione quod aliquis inciderit, vel non inciderit in pœnam legis, & citat pro ſe gloſſ. *verbo privatos, in cap. cupientes, 9. inſuper, de elect. lib. 6.* Gutier. *conſil. 10. num. 15.* Campan. *in diverſ. juris canon. rub. 11. cap. 15. ex num. 43.*

SUMMARIUM.

1 *Inquiſitores generales ſi non ſervaverunt debitum inquiſitionis ordinem, prudenter & cautè ſe corrigere debent.*

2 *Occaſio aliquando in malam partem accipitur.*

3 *Injuria naſci non debent unde jura naſcuntur.*

4 *Reus injuſtè contra ordinem juris interrogatus tuta conſcientia poteſt negare ſe non feciſſe crimen, de quo interrogatur.*

5 *Crimen aut perſona ſi ſit occulta, non licet judici inquiſitionem facere, ſed oportet præcedere infamiam.*

6 *Teſtes non tenentur de criminibus occultis teſtificari.*

Cap. Qualiter j. XVII.

1 Inquiſitores generales ſi non ſervaverunt debitum inquiſitionis modum, debent ſe corrigere, ſed cautè & prudenter ſuperſedendo, donec inveniatur congrua occaſio, ne auctoritas illorum vileſcat. Forma juramenti quam inquiſitores exigunt ab inquiſitis, eſt ut clerici jurent, quod ſuper his, quæ ſciunt, & credunt etiam in ſua Eccleſia reformanda, tam in capite, quàm in membris dicant meram & plenam veritatem inquiſitoribus, exceptis criminibus occultis. Colligunt ex Ordin. Abb. Antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Bellam. Joan. Andr. Anania, Anch. Butr. Beto. Mar. Socin. Felin. Panorm. Aretin. Hoſt. Vivian. *in ration. lib. 5. juris Pontificii, pag. 117.* Alagona *in compend. juris Canonici, pag. 600.* remiſſivè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 1. cap. 3.*

Qualibet occaſione.] Ergo occaſio in malam partem accipitur, de quo Tiraq. *in tract. ceſſante cauſa, limit. 13. num. 3.* Vide quæ dixi *de diction. uſufr. dict. 236.* 2

Ne inde naſcantur injuria unde jura naſcuntur] Vide Aymon. *de Antiquitate temporum, p. 1. cap. 2. ampl. 13. num. 16. cum ſeq.* relatum *in libello de principiis utriuſque juris, lit. I. n. 23.* meipſum *in tract. axiom. uſufruct. axiom. 135. num. 3.* 3

Quæ inordinatè ſunt acta, &c.] Notatur ad hoc quod reus injuſtè contra ordinem juris interrogatus, aut denuntiatus, tuta conſcientia, ac ſine ullo peccato, etiam cum juramento aſſerere poteſt ſe non feciſſe crimen illud, ut docent Petr. Navar. *de reſtit. lib. 2. c. 2. dub. 2. num. 136. p. 2. & p. 3. dub. 15. num. 349.* Michaël Salon. *2. 2. qu. 69. art. 1. concl. 2. & art. 2. controverſ. 11. & controverſ. 13. & concl. 2.* & Valent. *tom. 3. diſp. 5. q. 13. puncto 2.* quos refert & ſequitur Sayr. *in clavi Regia, lib. 11. cap. 5. n. 6. verſ. reus igitur.* 4

Exceptis occultis criminibus.] Notatur ad hoc, quod non licet judici inquiſitionem facere ubi crimen aut perſona eſt omninò occulta, oportet enim aliquam præcedere infamiam, qua judex ad inquirendum moveatur. Vide Duen. *reg. 198.* Navarr. *in man. cap. 18. n. 38. & in cap. inter verba 11. q. 3. corol. 48. ex n. 579.* Petr. à Navarr. *de reſtit. tom. 1. lib. 2. cap. 4. ex num. 149. verſ. tertia igitur dubitatio*, Sot. *de juſtit. lib. 1. qu. 6. art. 2. verſ. quinta concluſio*; & ideò non tenetur quis regulariter parere denuntiando, quando crimen eſt occultum, nec poteſt ab eo probari, & non vergit in detrimentum alicujus communitatis, Hippol. *ſing. 164. ex n. 2.* Roland. *conſ. 88. ex num. 10. vol. 2.* Villadieg. *de hæred. q. 10. verſ. tamen generale eſt.* Navar. *in man. cap. 17. num. 134. & cap. 18. n. 61. verſ. 34.* Sot. *d. lib. 5. quæſt. 7. art. 1. verſ. ſecunda concluſio*, Joan. Garc. *reg. 130. n. 5.* Petr. à Navar. *cap. 4. ex num. 215.* 5 6

SUMMARIUM.

1 *Jurans reſpondere tantùm ad interrogata, poſt confeſſionem auditur volens probare excuſationes, quæ confeſſionem non perimant, ſed exponunt.*

2 *Dilatio prima ad probandum quando data fuit reo, poterit ipſe cæteris dilationibus renuntiare, dummodo non ſit in alterius præjudicium.*

3 *Interrogatus legitimè tenetur ſub peccato mort. veritatem fateri, etiam cum periculo vitæ.*

4 *Actus ſi in ſe malus eſt, ad malum in dubio eſt referendus.*

5 *Declaratio, ſeu interpretatio fieri debet non perimendo, ſed exponendo quæ dicta ſunt.*

6 *Confeſſio jurata poteſt revocari prætextu erroris.*

7 *Falſum committit qui interrogatus veritatem occultat.*

Cap. Cùm dilecti XVIII.

Inquiſitus quando jurat reſpondere ad interrogata, & confitetur aliquod crimen, poteſt deinde ſe excuſare interpretando confeſſionem, non tamen eam perimendo, & ſi ſufficienter probat illas exceptiones, liberabitur, dummodo poſſit probare quod ſub hac forma juraverit vel ſcripto, vel per teſtes. Et licèt inveniatur aliqua levis culpa, tamen eſt indulgendum ei ob pudorem, quem ſuſtinuit: ſed ſi non poteſt probare illas excuſationes, vel juraverit ſub alia forma, id eſt, dicendi plenam, & meram veritatem, eſt puniendus, 1

niendus. Colligunt ex Ordinat. Abb.antiq.Innocent. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anan. Aretin. Anch. Butt. Bero. Mar. Socin. Felin. Panorm. Hoſt. Vivian.*in ration.lib.5. juris Pontif.part.*11. Alagona *in compend juris Canonici,pag.*610. refertur ad Anton. Auguſt.*collect.*3.*Decretal lib.5.tit.1.cap.5.*

2 *Nec productioni teſtium renuntiare curauerit.*] Notatur ad hoc, quod quando reo fuit data prima dilatio ad probandum, poterit ipſe cæteris dilationibus renuntiare, vt per Couar.*de ſponſ.p.2.cap.*8.§.12.*num.*16. ſed in alterius partis inuitæ præjudicium huiuſmodi dilationi renontiare non poterit, niſi ſibi concedatur jure ſpeciali, ſcilicet reſtitutionis, tunc enim re integra illi renuntiari poteſt, & talis renuntiario obeſt aduerſario, vt docet Vaiaſc. *conſult.*25.*num.*11. & faciunt quæ Perez *l.ult.in fine,pag.*57.*tit.5. lib.3. Ordin.* Azeued. *l.3.tit.8.lib.4. noue recopil.* Gutiet. *pract.lib.2. queſt.*32.*n.*3.

3 *Niſi ad quaſitu ſolummodò reſpondere*, &c.] Notatur ad hoc quod legitimè interrogatus tenetur ſub peccato mortali veritatem fateri, etiam cum vitæ periculo, vt per Sot. *de juſtit.lib.5.q.6.art.1.& 2.concl.5.in fine,& in relect.de tegendo ſecreto,memb.2.queſt.7.concl.1.* Nau.*manual. cap.18, num.57. & cap.25. num.36. & in c.inter verba 11. queſt.4. concl.6. corol.50. num.586.* & latè *corol.65. num.725.* Valent. *tom.3. diſp.5. quæſt.13. puncto* 1. quos refert, & ſequitur Sayt. *in clavi Regia, lib.12. cap.16. n.2.*

4 *Cum excuſatione*,&c.] Notatur ad hoc,quod ſi actus in ſe malus eſt, ad malum in dubio eſt referendus, licèt poſſit habere aliquam excuſationem, vt per Tiraquel. *de pœnis temper. in præfat. num.56.* & *cauſa* 13. *num.*16. tenet quod ea,quæ de ſui natura mala ſunt,& de genere prohibitorum, aliquo caſu poſſint excuſari, contra ea tamen ſemper præſomitur.

5 *Sed exponant*, &c.] Notatur ad hoc, quod declaratio, ſiue interpretatio debet fieri non perimendo, ſed exponendo quæ dicta ſunt, vt per Tiraq. *in l. ſi unquam,C. de revocandis donat.verbo libertis,n.*14.

6 *Non obſtantibus*,&c.] Aduerte quod confeſſio jurata poteſt reuocari prætextu erroris, vt per Gutiet. *de iuram. confirm. p.3.cap.8.num.9.*ubi reſpondet ad text. *in præſenti*, quatenus videbatur contrarium probare, quod Epiſcopus, de quo *hîc*, non contendebat confeſſionem ſuam tanquam erroneam reuocare,ſed eam aliquo colore excuſare, quæ ſunt diſſimilia.

7 In gloſſ.*Meram*,Notatur ad hoc,quod falſum committit, qui interrogatus veritatem occultat ac ſi mendacium dixiſſet, vt per Cou. *var.lib.1.cap.2.n.3.*

SUMMARIUM.

1 *Inquiſitio non fit de veritate criminum, niſi priùs conſtet de infamia,& tunc non inimici, vel perjuri, ſed idonei viri ad proſequendam inquiſitionem, & ad teſtimonium admittuntur.*

2 *Inimicus meus eſt qui cum meo inimico conuerſatur.*

3 *Infamia debet præcedere inquiſitionem.*

4 *Inquirere non poteſt ſuperior de aliis criminibus præter ea, de quibus teſtes depoſuerunt.*

5 *Conuerſatione ex inboneſta ſumitur contra aliquem argumentum.*

6 *Inimicitia vt repellas teſtem à teſtimonio, debet eſſe capitalis.*

Cap. Cùm oporteat XIX.

1 NIſi priùs conſtet de infamia alicujus, non eſt procedendum ad inquiſitionem illius criminis de quo fuit infamatus. Item quando eſt procedendum ad inquiſitionem, ejus inimici non ſunt admittendi ad proſequendam inquiſitionem, nec ad teſtificandum, ſed veritas quæri debet à viris idoneis, & ſi nihil graue probatum fuerit contra Epiſcopum, indicatur ei purgatio canonica. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Anan. Anch. Aretin. Butt. Bero. Mat. Socin. Felin. Panorm. Hoſt. Viuian. *in rationali lib.5. iuris Pontificij, pag.*11. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.*611. remiſſivè Caſal. *in annot.*& Ximen. *in concord. p.1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect.3. Decret.lib.5. tit.1. cap.1.*

2 *Et cum eius hoſtibus converſentur.*] Ergo ille, qui cum meo inimico conuerſatur, meus inimicus eſt, ad quod plures citant Doctores *ad cap. repellantur, in princip. ſup. hoc tit.*

3 *Diſcretioni veſtræ mandamus*, &c.] Notatur ad hoc, quod fama ſeu infamia debet præcedere inquiſitionem, aliàs inquiſitio non procedit, vt per Duen. *reg.*298.*in princ.* & plures alios apud Cened. *ad Decretal. collect.*101.*num.*7.

4 Notatur etiam ad hoc, quod generaliter non poteſt ſuperior inquiri de aliis criminibus, præter ea, de quibus teſtes depoſuerint, vt per Farinac. *in praxi crimin.p.2.queſt.37.num.169.* Aldret. *de religioſa diſciplina tuenda, lib.1.cap.11.num.12.*

5 In gloſſ. *Hoſtibus* 1. ibi, & *eſt argument. contra aliquem ex inhoneſta converſatione.* Notatur ad hoc, quod ex inhoneſta converſatione ſumitur contra aliquem argumentum, juxta citatos DD. *ad cap. veniens 9. de eo, qui cogn. conſanguineam.*

6 In gloſſ. *Inimicos*,ibi, *& videtur quod capitales.* Notatur ad hoc,quod inimicitia, vt repellat teſtem à teſtimonio, debet eſſe capitalis, vt per Maſcard.*de prob. concl.*817. *num.55.& 56.* quæ oritur tam ex cauſa criminali, quàm ex cauſa ciuili pecuniaria magnæ quantitatis, vt per Alex. *conſ.99.n.1.*Crauet. *conſ.31.num.3.* Menoch.*de arbitr.caſu* 110.*ex num.*4. Buccaron. *de different. inter iudicia civilia & crimin. differ. 99. num. 4.* Inimicitiæ autem capitales quæ dicantur, vide gloſſ. *verbo capitales, in l. licèt, ff. de arbitr.*Menoch.*de arbiter. caſu* 239.*num.8. &* 11. Fr. Emman. *queſt.regul. tom.3. q.15.art.3.* Flamin. *de reſig.lib.5.q.3.n.*258. Cardoſ. *in praxi judic. verbo inimicitia,& verbo teſtis, num.*15. Farinac. *in praxi crim.q.49. à princ.*

SUMMARIUM.

1 *Concubinarius publicus excommunicatus, & conſpirator, & is qui non præmonuit, à denuntiatione repellitur.*

2 *Concubinarius publicus à teſtimonio repellitur.*

3 *Concubinarius publicus quis dicatur, oſtenditur.*

4 *Concubinarii publici vt incurrant pœnas ſtatutas in Concil. Trident. ſeſſ.25. de reformat. cap.14. pro forma requiritur monitio ſpecialis in ipſam perſonam facta, nec ſuffragatur monitio generalis facta in Synodo.*

5 *Concubinarius clericus etiam publicus non eſt ipſo iure beneficiis priuatus,nec venit priuandus niſi quando poſt legitimas monitiones indurato animo in concubinatu perſiſtit.*

Cap. Cùm dilectus XX.

1 COncubinarius publicus ob id excommunicatus non poteſt denuntiare, nec ille qui denuntiatutus priùs non præmonuit denuntiandum, v.g. Epiſcopum

ſtum de illo delicto, nec ille, qui conſpirauit in denuntiandum. Item Epiſcopus non præſumat grauare clericos, quia legitimè appellarunt ad Regiam ſuper illo delicto, donec cauſa terminetur per mandatum Papæ. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Innoc. Zabar. Bellam. Ioan. And. Anania, Anch. Butr. Bero. Mar. Socin. Felin. Panorm. Aretin. Hoſt. Viuian. *in ration. lib. 5. juris Pontificii, pag. 12.* Alagona *in compendio juris Canon. pag. 615.* remiſſiuè Ximen. *in concordant. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 1. cap. 1.*

2 *Publicè concubinarios.*] Ideo enim publicus concubinarius à teſtimonio repellitur, prout docent Rebuff. *in tract. de reprob. teſt. num. 93.* Farinac. *in praxi crimin. part. 2. quæſt. 56. num. 284. cum ſeqq. & part 4. deciſ. 40. num. 2. & deciſ. 125.* Bellet. *diſquiſit. clerical. part. 1. tit de clerico teſte, §. 2. num. 12.*

3 Quis autem dicatur publicus concubinarius, declarat Concil. Baſileen. *ſeſſ. 20. in princip.* per hæc verba. Publici concubinarii intelligendi ſunt non ſolùm hi, quorum concubinatus per ſententiam, aut confeſſionem in jure factam, ſeu per rei euidentiam, quæ nulla poſſit tergiuerſatione celari, notorius eſt, ſed qui mulierem de incontinentia ſuſpectam, & infamatam tenet, & per ſuum ſuperiorem admonitus ipſam cum effectu non dimittit, refert Bernard. *in pract. cap. 82. numero 1. in nouiſſ. edit.* Vide Bellet. *diſquiſit. clerical. part. 1. tit. de diſciplina cleric. §. 1. num. 45.* Et de pœnis contra clericos concubinarios vide Concil. Triden. *ſeſſ 25. de reformat. cap. 14.* & Doctores ibi per me citatos, quo attento ad incidendum in pœnas con-
4 tra clericos concubinarios latas monitionem ſpecialem in ipſam perſonam factam pro forma exigi, nec ſuffragari monitionem generalem factam in Synodo, etſi vim trinæ monitionis obtineat, reſoluit Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſtici, deciſ. 359. in 1. edit. & reſol. 307. num. 3. in 2. edit. & num. 4.* aſſerit procedere etiam in clerico concubinario notorio, qui abſque prædicta monitione beneficiis priuari non poteſt: quæ quidem monitiones contra concubinarios non tantùm in viſitatione, ſed & aliis quoque temporibus fieri poſſunt, Azmendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarra, lib. 4. tit. 5. de ſtupro, l. unic. num. 4.* vbi *n. 6.* quod arbitrio Epiſcopi relinquitur quod tempus inter vnam, & aliam monitionem intercedere debet: & *num. 7.* quod poteſt Epiſcopus contra hos procedere incarcerando, quando timetur de fuga. Et jam hodie clericus concubinarius etiam publicus non eſt ipſo jure beneficiis priuatus, nec venit priuandus, niſi quando poſt legitimas monitiones indurato animo in concubinatu perſiſtit. Farinac. *lib. 1. conſ. 80.* vbi adducit Rotæ deciſionem.

SVMMARIVM.

1 *Crimen probatum per modum inquiſitionis regulariter pœna ordinaria non punitur.*
2 *Homicida quantumuis occultus, eſt irregularis.*
3 *Clericus propter homicidium non degradatur.*
4 *Inquiſitionis via qui damnatur, non punitur pœna ordinaria, ſed mitiori, & ſic arbitraria.*
5 *Executio poſt peractam pœnitentiam in nullo occulto crimine impeditur, præterquam in homicidio.*
6 *Infamia quænam ſit ſufficiens, & quis rumor frequens, arbitrio prudentis relinquitur.*
7 *Diffamatus vt quis dicatur, non ſufficit quod duo vel tres teſtes deponant vidiſſe crimen perpetrari, ſed neceſſarium eſt, quod rumor, & fama ad majorem congregationis partem deuenerit.*
8 *Fama in inquiſitione requiritur.*
9 *Iudex quamuis ſciat crimen ſubditi, non poteſt ex officio procedere ad eum accuſandum per viam inquiſitionis antequam ille accuſetur.*

CAP. Inquiſitionis XXI.

Crimen alicujus per inquiſitionem probatum quando deponeret accuſatum criminaliter, & conuictum, ſi crimen eſt tale quod etiam poſt peractam pœnitentiam impediret executionem ſuſcepti Ordinis, vel retentionem beneficii, vt homicidium, vel ſimonia in Ordine, aut beneficio acquirendo, tunc eſt procedendum ſicut proceditur in judicio accuſationis: ſi non eſt tale, danda eſt pœna arbitraria ſecundùm merita perſonæ, & qualitatem exceſſus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Anch. Butr. Bero. Mar. Socin. Aretin. Felin. Panorm. Hoſt. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontificij, pag. 13.* Alagona *in compend. juris Canonici, pag. 611.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 4. Decret. lib. 5. tit. 1. c. 2.* 1

Putà ſi homicidium commiſiſſe.] Ergo homicida quantumuis occultus, eſt irregularis, vt per Henriq. *in ſum. lib. 14. cap. 19. lit. C.* 2

Quod deponeret accuſatum.] Notatur ad hoc, quod clericus propter homicidium non degradatur, vt per Clar. *§ homicidium, num. 16. verſ. de jure autem Canonico,* Farinac. *in praxi crimin. part. 5 q. 119. n. 46.* 3

Pœnam poterit judicantis diſcretio moderari.] Notatur ad hoc, quod ille, qui damnatur per viam inquiſitionis, non punitur pœna ordinaria inducta à lege pro illo crimine, ſed mitiori pœna, & ſic arbitraria, vt per Marantam *de ordine judic. p. 4. diſt. 10. num. 6.* pœna enim mitior magis imponitur per viam inquiſitionis, quàm per viam accuſationis, vt per Tiraquel. *de pœnis temper. cauſa 53 d. princ.* 4

In gloſſ. *Si homicidium*, ibi, *in nullo occulto crimine impeditur executio poſt peractam pœnitentiam, præterquam in homicidio.* Defendit Perez *l. 3. gloſſ. 1. pag. 98. tit. 4. lib. 8. Ordinam.* 5

§. Tertiæ.

Infamia, aut clamoſa inſinuatio quando non præceſſit contra aliquem, tunc non debent recipi depoſitiones contra eum, etiamſi plures juramento affirment illum deliquiſſe eis videntibus, nec etiam eſt puniendus aliqua pœna, nec inquirendum ad petitionem eorum, qui in occulto porrigunt libellum infamationis continentem crimina. Colligunt Doctores *in princip. text. citati.* 6

Vtrùm cùm duo vel plures, &c.] Aduerte arbitrio prudentis judicis relinqui diſcernendum quænam infamia ſufficiens ſit, & quis rumor ſit frequens, conſideratis circunſtantiis loci, temporis, perſonarum, &c. & non requiritur ad infamiam teſtes eſſe occultos, ſatis namque eſt quod à bonis viris fide dignis audierint, vel indicia, & conjecturas ſufficientes habuerint, vt per Sayr. *in claui Regia, lib. 12. cap. 10. num. 13.* Cotiolan. *de caſibus reſeru part. 2 caſu 5. num. 3.* Vnde vt quis dicatur diffamatus, nõ ſufficit quod duo, vel tres teſtes deponant vidiſſe crimen perpetrari, ſed neceſſarium eſt, quod rumor & fama ad majorem congregationis partem deuenerit, & ita ſit exorta infamia non à maleuolis, ſed à viris probis, eamque ſæpe ſuperior audierit, & non ſemel tantùm, quod clamor innuit, & diffamatio clamat, vt docent Roland. *conſ. 30. num. 9. vol. 3.* Leſſius *de juſtit. lib. 2. cap. 29. dub. 15.* Farinac. *in* 7

praxi

Google

praxi crimin. part. 1. *q.* 9. *num.* 1. Aldret. *de religioſa diſciplina tuenda, lib.* 1. *cap.* 7. *n.* 9.

7 *Nullum eſſe pro crimine ſuper quo aliqua non laberat infamia,* &c.] Ergo de crimine occulto judex inquirere non poteſt, ſed oportet aliquam præcedere infamiam, qua judex ad inquirendum moveatur, de quo tamen vide Duen. *reg.* 298. Navar. *in cap. inter verba,* 11. *quæſt.* 3. *corol.* 48. *ex n.* 579. Salon. 2. 2. *quæſt.* 69. *art.* 2. *controv.* 5. 6. & 7. Petr. de Navar. *de reſtit. lib.* 2. *cap.* 4. *ex n.* 149. *verſ. tertia igitur dubitatio*, Sot. *de juſt. lib.* 5. *q.* 6. *art.* 2. *verſ. quinta concluſio.*

8 *Cùm inquiſitio fieri debeat ſolummodò*, &c.] Notatur ad hoc, quod in inquiſitione requiritur fama, ut per Duen. *reg.* 298. *in princ.* Maranta *de ordine judic. part.* 6. *princip. tit. de inquiſ. num.* 19. Clar. §. *fin. quæſt.* 9. *in princ.* Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quæſt.* 78. *num.* 1. Farin. d. *part.* 1. *quæſt.* 1. *num.* 50.

9 *Non ſufficere ad inquirendum,* &c.] Notatur ad hoc, quod licèt judex ſciat crimen ſubditi, ſciátque etiam eſſe duos, vel tres, aut quatuor teſtes conſcios criminis, per quos probari valeat delictum alicujus, non tamen procedere poteſt ad eum puniendum ex officio via inquiſitionis, antequam ille accuſetur, ut per Sayr. *d. cap.* 10. *n.* 20.

10 *Nec ad petitionem eorum, qui libellum,* &c.] Vide Ceval. *comm. contra comm. q.* 821. *n.* 20.

11 In gloſſ. *Solummodò.* De infamia vide Fr. Emman. *quæſt. regul. tom.* 2. *q.* 21. *art.* 6.

12 In gloſſ. *Dicta paucorum*, fin. Notatur ad hoc, quod teſtis deponendo ſuper infamia debet teſtificari quod eſt infamia inter majorem partem hominum, vel viciniæ illius loci, in quo erat fama, & à majori parte audiverit, ut docet Maſcard. *de probat. concl.* 895. *num.* 12.

SUMMARIUM.

1 *Reſtitutionem ſi petat ille, de cujus crimine in judicio conſtat propter judiciarium ordinem non ſervatum, non eſt audiendus, ſed illum tanquam notorium criminoſum debet ſuperior de novo privare.*
2 *Cardinalis poteſt ut ſuſpectus recuſari, ſi non ſit Legatus de latere.*
3 *Exceptio declinatoria fori, quæ reddit judicium ab initio nullum, poteſt quandocumque etiam poſt ſententiam opponi.*
4 *Princeps non tenetur juris ordinem ſervare.*
5 *Princeps poteſt judicare ſola facti veritate inſpecta.*
6 *Perjurus non eſt ipſo jure beneficiis privatus.*
7 *Reſtitutio ante omnia concedenda non eſt, cùm ſcandalum inde eſt futurum.*
8 *Connexitatis ratione non procedit regula, Res inter alios, &c.*

Cap. Ad petitionem. XXII.

1 VBi facto proceſſu conſtat de crimine, v.g. Abbaris, & deponitur non ſervato juris ordine, licèt verè eſſet deponendus, tamen eſt injuſtè depoſitus propter ordinem judiciarium non ſervatum, & ſic reſtituendus; & ſi interim alius ſubſtituatur, eſt injuſtè ſubſtitutus, cùm primus ſit injuſtè privatus, tamen Papa in iſto caſu voluit primum Abbatem remanere privatum, & depoſuit ſecundum ſubſtitutum, ſed quia ſecundus non fuit remotus propter vitium perſonæ, vel defectum ſcientiæ, ſed solùm propter ordinem juris non ſervatum, ideo Papa ipſum reſtituit in Abbatem. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq.

Collect. Innocent. Zabarell. Bellam. Joan. Andr. Anania, Anch. Butr. Bero. Mat. Socin. Felin. Aretin. Panormit. Hoſtienſ. Vivian. *in ration. lib.* 5. *juris Pontificy, pag.* 15. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 612. remiſſivè Ximen. *in concord. part.* 1. & 2. refertur ab Anton. Auguſt. *Collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 1. *cap.* 3.

Aſſerens habere ſuſpectum, &c.] Ergo Cardinalis poteſt ut ſuſpectus accuſari, de quo vide Boër. *deciſ.* 289. *in fine.* Et quid ſi ſit legatus de Latere, vide Navarr. *conſ.* 1. *de appell, in antiq.* Fr. Paulin. Berti Lucen. *in praxi crimin. regul. lib.* 3. *cap. unico, n.* 13. Jacob. de Laurent. *de judice ſuſp. cap.* 2. *num.* 20. *cum ſeqq.* Steph. Grat. *diſcept. forenſ. cap.* 4. *n.* 2. *cum ſeqq.* 2

Cùm igitur, &c.] Notatur ad hoc, quod exceptio declinatoria fori, quæ reddit judicium ab initio nullum, ex defectu juriſdictionis, quæ nec prorogari potuit, nec prorogata cenſetur, poteſt quandocumque etiam poſt ſententiam opponi, & impedit executionem illius ſententiæ, à qua non poſſit alioquin appellari, ut per Covar. qui hunc text. dicit optimum *pract. cap.* 33. *num.* 2. *in princip.* D. Barboſ. *in l.* 1. *ff. de judic. tract.* 4. *numer.* 45. Cabed. *Luſitan. deciſ.* 22. *numer.* 9. *part.* 1. Ordinatio Regia Luſitanorum *lib.* 5. *tit.* 45. §. 2. *prope fin.* ibi, *e elle for capax de prorog.* ubi parens meus. 3

Et ſi reſtituendus foret.] Notatur ad hoc, quod Princeps non tenetur ſervare juris ordinem, ut docet *gloſſ.* 6. *col.* 6. *ad fin. in l.* 1. *tit.* 4. *lib.* 1 *feri legum*, Perez *l.* 20. per text. *ibi, gloſſ.* 1. *tit.* 4. *lib.* 2. *Ordinam.* ubi citato *in hoc loc.* Mari Curcl. *de donat. inter patr. & fil. tract.* 1. *diſt.* 2. *partic.* 6. *num.* 27. poteſt enim judicare ſola facti veritate inſpecta, etiamſi judiciarius ordo ſit omiſſus, ut per Palat. *in repet. cap. per veſtras, de donat. inter virum*, §. 14. *num.* 10. & 11. 4 5

Per ſententiam amoventes, &c.] Advertendum quod perjurus non eſt ipſo jure beneficiis privatus, ut per Doctores citatos *in cap. ſeq. num.* 3. quibus addo Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 11. *cap.* 12. *quæſ.* 9. Sayr. *in clavi Regia, lib.* 5. *cap.* 9. *num.* 8. Illuſtriſſ. D. Roderic. à Cunha *in comment. ad cap. Preſbyter* 12. *num.* 2. *in fine, diſt.* 81. quamvis contrarium teneat Rebuff. *de pacificis poſſeſſ. num.* 223. ubi *in verſ. oppoſuit*, reſpondens ad text. *in præſenti,* aſſerit verba *amovere, & ſpoliari,* debere intelligi ſecundùm materiam ſubjectam. 6

In gloſſ. *Reſtituendus*, ibi, *& fortè propter ſcandalum*, &c.] Notatur ad hoc, quod non eſt ante omnia concedenda reſtitutio, cùm ſcandalum inde eſt futurum, ut per Menoch. *remed.* 3. *recup. num.* 319. 7

In gloſſ. *Per conſequentiam.* Notatur ad hoc, quod ratione connexitatis non procedit reg. *res inter alios acta,* &c. ut per Tiraquel. *ſuper eundem met tit. res inter alios acta, limit.* 22. *pag. mihi* 28. 8

SVMMARIVM.

1 *Agenti poſſeſſorio adipiſcendæ in beneficialibus non obſtat exceptio criminis, niſi ſit de eo infamatus.*
2 *Beneficij Eccleſiaſtici collatio perjuro facta auctoritate litterarum Apoſtolicarum eſt nulla.*
3 *Perjurus an ſit ipſo jure privatus beneficiis, an veniat privandus, remiſſivè.*
4 *Homicida eſt beneficiorum incapax.*

Cap. Accedens XXIII.

AGenti poſſeſſorio adipiſcendæ in beneficialibus non obſtare exceptionem criminis, niſi de eo 1

ſit infamatus: & infamato, accuſatore non probante, vel non comparente, judici purgationem, in qua ſi defecerit, puniri ut convictum. Colligunt ex Ordin. Abbas antiq. Collect. Innocent. Zabatell. Bellam. Joan. Andr. Anania, Anch. Butr. Bero. Aretin. Mar. Socin. Felin. Panorm. Hoſt. Vivian. *in ration. lib. 5. juris Ponif. pag.* 16. Alagona *in compendio juris Canon. pag.* 613. remiſſivè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 4. Decretal. lib. 3. ſub tit. de conceſſ. preben. cap.* 3.

2 *Videlicet perjuro.*] Ergo beneficii Eccleſiaſtici collatio perjuro facta auctoritate litterarum Apoſtolicarum eſt nulla, de quo vide Nicol. Mil. *in repert. verb. perjurus.* Clar. §. *perjurium, verſ. item Clericus.* Bernard. *in pract. c. 95. in fin. ſecundum novam impreſſ.* Lambert. *de jurepatron. part. 1. lib. 3. q. 9. art.* 15. optimè Covar. *in cap. quamvis pactum, part. 1. §. 7. num.* 3. vide dicta *ad cap. querelam, de jurejur.*

3 An autem perjurus ſit ipſo jure privatus beneficiis, an verò privandus, vide Bernard. & Lambert. *citatis locis,* Gutier. *Canon. lib. 2. cap. 5. num. 95. cum ſeqq.* Soar. *de religion. tom. 2. tract. 5. lib. 3. cap. ult. num. 6. 17. 21. &* 22. Camil. Borell. *in ſum. omn. deciſ. tit. 62. n.* 23. plures refert Doctores Nicol. Garc. *de benefic. part. 11. cap. 10. num. 166. cum ſeqq.*

4 *Et homicidio.*] Notatur ad hoc quod homicida eſt beneficiorum incapax, ut per Rebuff. *de pacif. poſſeſſ. num.* 210. & ſi ſit clericus, eſt per ſententiam beneficio privandus, Salzed. *ad Bernard. c. 94. addit.* 1. Covar. *in Clem. ſi furioſus, p. 2. §. 3. n.* 6. Illuſtriſſ. D. meus Rodericus à Cunha *in comment. ad cap. Preſbyter 12. num. 4. diſtinct.* 81.

SVMMARIVM.

1 *Compendium hujus text. refertur.*

2 *Epiſcopi quaſi ſignum ſunt poſiti ad ſagittam.*

3 *Iudex, & accuſator debent eſſe diverſæ perſonæ.*

4 *Iudex contra neminem poteſt procedere ad accuſationem, niſi adſit aliquis accuſator.*

5 *Inquiſitio non præcedente fama nulla eſt, & invalida.*

6 *Statutum mandans poſſe de delicto inquiri contra non diffamatum non valet.*

7 *Fama vehemens, & à clamoſa inſinuatione procedens requiritur, ut inquiratur contra infamatum.*

8 *Iudex habens à ſtatuto, ſeu Principe plenum arbitrium in procedendo & puniendo delinquentes, adhuc non præcedente infamia inquirere nequibit.*

9 *Infamatio inquiſitionem præcedere debet, ſive Iudex procedat ad partis querelam, ſive etiam ex officio.*

10 *Fama præcedens inquiſitionem debet ortum habere à fide dignis, & non malevolis perſonis.*

11 *Iudici aſſerenti in inquiſitione famam præceſſiſſe non creditur, niſi de ea aliunde appareat per teſtes.*

12 *Iudex nulla præcedenti diffamatione in crimine hæreſis vel læſæ Majeſtatis procedere poteſt.*

13 *Inquiſitio fama non præcedente, ſi pars non opponat, valet.*

14 *Delegatus à Principe ſicut ipſe Princeps poteſt inquirere non præcedente diffamatione.*

15 *Inquiſitio, quæ fit contra officiales, & ejus familiam, ac miniſtros in ſyndicatu, etiam fama non præcedente valet.*

16 *Magiſtratus ex uſu ubique terrarum recepto ad crimina punienda, quæ probari poſſunt, nulla præcedente infamia procedunt.*

17 *Inquiſitio contra regulares non debet fieri nulla præcedente infamia.*

18 *Religioſi poſſunt faciliùs quàm clerici à ſuis adminiſtrationibus amoveri.*

19 *Iudex tanquam ſuſpectus in cauſis criminalibus poteſt recuſari.*

20 *Clericorum ſtatus, Monachorum ſtatu honoratior eſt.*

Cap. Qualiter, & quando ij. XXIV.

FAma, & clamor quando non à malevolis. & maledicis, ſed à providis, & honeſtis non ſemel, ſed ſæpè pervenit ad aures ſuperioris contra aliquem ſubditum, vel Prælatum, tunc ſuperior quaſi nunciante fama, vel deferente clamore ex officio ſuo diligenter inquirere debet veritatem coram ſenioribus Eccleſiæ, & hoc diligentiùs eſt ſervandum in Prælatis judicandis, quia non poſſunt omnibus placere, cùm ex officio increpent, ſuſpendant, ligent, & ſic incurrunt odium, & invidias multorum, ideo accuſatio criminalis, quæ intendit ad degradationem, admitti non debet, niſi præcedat legitima inſcriptio. Cùm verò aliquis eſt infamatus, itaut ſine ſcandalo non poſſit diſſimulari, nec ſine periculo tolerari, ad inquirendum procedere debet, & punire exceſſus, qui ſi ſunt graves, & non degradetur ab Ordine, tunc ab adminiſtratione omninò amovendus erit. Is autem contra quem fit inquiſitio, niſi contumaciter ſe abſentet, debet eſſe præſens, & ei ſunt exponenda capita ſuper quibus eſt inquirendum, & ſunt ei publicanda dicta, & monita teſtium, ut ſe defendat. Et ſunt admittendæ exceptiones, & publicationes legitimæ. Circa Regulares verò perſonas non eſt uſquequaque ſervandus iſte Ordo, ſed cùm cauſa requirit, faciliùs & liberiùs poſſunt amoveri à ſuis adminiſtrationibus. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Collect. Innoc. Zabarel. Bellam. Joan. Andr. Anania, Anch. Butr. Bero. Mar. Socin. Felin. Panorm. Aretin. Hoſtienſ. Vivian. *in rationali lib. 5. juris Pontificii, pag.* 17. Alagona *in compendio juris Canonici, pag.* 613. remiſſivè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. part.* 1. *&* 2. deſumitur ex Concilio generali Lateranenſi ſub Innoc. III. *cap.* 8. & refertur initium hujus text. ab Anton. Auguſt. *collect. 4. Decretal. lib. 5. tit. 1. cap. 3. &* 4. 1

Qui quaſi ſignum ſunt poſiti ad ſagittam.] Concordat Concil. Trident. *ſeſſ. 13. cap. 6. in princip.* Axeved. *l. 4. num. 3. tit. 7. lib. 5. nova recopilat.* & D. Ambroſius *de dignitate ſacerdotali, lib.* 6. quem refero ego ipſe *de officio & poteſtate Epiſcopi, part. 1. tit. 1. cap. 5. num.* 21. 2

Non tanquam idem ſit accuſator, & Iudex.] Ergo idem non debet eſſe accuſator, & Judex, ſed in libello accuſatorio ſcribi debet nomen accuſatoris, & judicis, ut advertit Coriolan. *in tract. de caſibus reſervatis juxta regulam Clementis VIII. regularibus præſcriptam, part. 2. caſu 5. de accuſat. numero* 1. ubi *num.* 4. aliquos refert caſus in quibus poſſunt judicea procedere contra reum, quamvis non adſit accuſator. 4 Judex enim contra neminem poteſt procedere ad condemnationem, niſi adſit aliquis accuſator, *cap. ſi quis poteſtatem 22. q.* 4. Coriolan. *d. caſ. ſub tit. de inquiſitione particulari, n.* 11. 3

Denunciante fama, &c.] Notatur ad hoc, quod inquiſitio non præcedente fama nulla eſt, & invalida, quia contra non infamatum non poteſt inquiri, ut per Duen. *reg.* 298. Clar. *lib. 5. §. fin. quæſt.* 6. Hippol. *conſ. 40. numero 7. cum ſeqq. & conſ. 48. num. 10. cum ſeqq. & conſ. 49. numer. 7. & conſ. 50. num. 1. cum ſeqq. & conſ. 53. num. 4. cum ſeqq. & conſ. 63. num. 4. & conſ. 64. numer. 35. & conſ. 76. numer. 5. & conſ. 78. num. 2. & conſ. 82. num. 16. & conſ. 117. n. 6. & conſ. 128. num.* 1. 5

num. 1. & conſ. 130. num. 5. Menoch. conſ. 100. num. 58. cum ſeqq. Sayro in clavi Regia, lib. 12. cap. 10. n. 19. cum ſeqq. Bonacoſ. communium criminal. part. 2. verbo diffamatio, fol. 23. latiſſimè Farinac. in praxi crimin. part. 1. q. 9. num. 1. cum ſeqq. Cabed. part. 1. deciſ. 78. n. 2. Ad procedendum enim præcedere debet criminis diffamatio, quæ vicem accuſationis obtinet. Angel. de maleſic. verbo fama publica, num. 2. Hippol. in pract. §. conſtante, n. 12. Marant. de ordine judic. p. 6. tit. de inquiſit. n. 19. Farin. in praxi crimin. p. 1. quæſt. 1. n. 50. Menoch. de arbitr. lib. 1. quæſt. 78. num. 2. quos refert & ſequitur Torreblanc. in tract. de magia, lib. 3. de criminis punit. cap. 16. num. 24. ubi n. 26. dicit quod procedere ſine diffamatione, & dirigere inquiſitionem in peccatorem occultum, & ad detegendum ejus peccatum interrogare teſtes eſt omni jure prohibitum, cùm ſit contra charitatem qua tenemur diligere proximos ſicut noſmetipſos, Matth. 7. & 25.

6 Amplia primò, ut non valeat ſtatutum mandans poſſe de delicto contra non infamatum inquiri, ut per Hippol. conſ. 79. n. 5. & conſ. 82. num. 20. & conſ. 117. num. 10. & conſ. 130. num. 9. Duen. reg. 298. ampl. 2. Hieron. Magon. Lucenſi deciſ. 22. n. 13. in fine part. 1. Farin. d. q. 9. n. 9.

7 Amplia ſecundò, ut fama præcedens inquiſitionem non ſufficiat ſimplex, ſed debeat eſſe vehemens, & à clamoſa inſinuatione procedens, ſæpiùs ad judicis aures deveniens, & talis quod ſcandalum generaret, niſi judex inquireret, ut per Clar. d. q. 6. verſ. quæro nunc, Marant. de ordine judic. part. 6. tit. de Inquiſit. num. 10. Farin. d. q. 9. n. 5.

8 Amplia tertiò, ut procedat etiam in judice, qui à ſtatuto, ſeu Principe plenum haberet arbitrium in procedendo, & puniendo delinquentes; adhuc enim non præcedente infamia inquirere minimè poterit, ut per Hippol. ſing. 14. & conſ. 25. n. 5. & conſ. 48. num. 10. & conſ. 50. num. 3. & in pract. §. conſtante, n. 12. Menoch. de arbitr. lib. 1. quæſt. 78. num. 2. Farin. d. quæſt. 9. num. 2.

9 Amplia quartò, ut diffamatio præcedere debeat, ſive judex procedat ad partis querelam, & accuſationem, ſive etiam ex officio, ut per Bonacoſ. communium crimin. part. 1. verbo inquiſitio eſt nulla, pag. 93. plures refert Farin. d. q. 9. n. 4.

10 Amplia quintò, ut fama præcedens inquiſitionem debeat ortum habere à fide dignis, & non malevolis perſonis, aliàs non ſufficit ut ex ea formetur inquiſitio, ut per Hippol. in practic. §. conſtante, num. 33. & conſil. 18. num. 5. & conſ. 120. num. 27. & conſ. 130. n. 6. & conſ. 134. num. 6. Farinac. d. q. 9. num. 6. & 7. reſolvit quod non creditur judici aſſerenti in inquiſitione
11 famam præceſſiſſe, niſi de ea aliunde appareat per teſtes, ſcilicet particulariter ſuper fama receptos, & n. 8. quod inquiſitio nulla ob defectum præcedentis famæ, non convalidetur etiam quod poſteà teſtes in ea producti plenè probaverint delictum, de quo inquiſitus non erat infamatus.

12 Limita primò quando crimen aliàs occultum vergit in perniciem ſpiritualem, vel temporalem alicujus communitatis, veluti ſi quis vellet tradere civitatem inimicis, aut ſit hæreticus etiam occultus, vel ducere aliquos in ſuam hæreſim occultam intendat, quia tunc etiam nulla præcedente diffamatione ac inquiſitionem judex procedere poteſt, ut per Clar. d. quæſt. 6. verſ. item ſcias, Sot. de ratione tegendi ſecretum, memb. 2. quæſt. 4. in 2. concl. pag. 35. Simanch. in Enchirid. tit. 23. & de cathol. inſtitut. cap. 19. ex num. 2. Rojas ſing. 46. Navar. in man. cap. 25. num. 33. & in cap. inter verba 11. quæſt. 1. concl. 6. corol. 66. num. 981. verſ. lo tercero, Can. de locis Theolog. lib. 2. cap. 8. pag. 434. col. 2. Petr. de Aragon. 2. 2. quæſt. 33. art. 7. pag. 280. verſ. circa 2. concluſ. ubi Dom. Bannes art. 8. col. 1246. verſ. quartò arguitur, Læli. Zech. de caſibus reſer. caſu 2. num. 3. verſ. ampliatur, & num. 4. in fine, Petr. à Navarra de reſtit. lib. 2. c. 4. ex num. 185. & num. 191. Anton. Corduba in quæſt. Theolog. lib. 1. quæſt. 43. in 2. dub. verſ. tertiò, Gutier. canon. lib. 1. quæſt. 11. ex num. 48. & num. 53. Menoch. conſ. 100. num. 63. cum ſeqq. Decian. conſ. 18. à num. 42. Farinac. d. quæſt. 9. num. 14. & 15. Sayro d. lib. 12. cap. 11. num. 11. cum ſeqq. & cap. 15. num. 8. Martin. Delri. diſquiſit. magic. lib. 5. q. 7. pag. 444.

Limitatur ſecundò parte non opponente de præ- 13
cedente infamia, tunc enim valet, & tenet inquiſitio etiam fama non præcedente, ut per Clar. d. quæſt. 6. verſ. ulteriùs ſcias, Duen. reg. 198. limit. 1. Farin. d. quæſt. 9. num. 12.

Limita tertiò in inquiſitione formata de Princi- 14
pis mandato, & ſcientia; ſicut enim Princeps poteſt inquirere non præcedente diffamatione, ita pariter poterit ejus delegatus, ut per Duen. reg. 298. limit. 7. Clar. d. quæſt. 6. verſ. præterea ſcias, Menoch. de arbitrar. lib. 1. quæſt. 78. num. 4. Farin. d. quæſt. 9. num. 13. ubi etiam ſublimitat in inquiſitione facta de Principis mandato motu proprio emanato, ſecus ſi ad poſtulationem partis.

Limita quartò non procedere in inquiſitione, quæ 15
fit contra officiales, & ejus familiam, & miniſtros in ſyndicatu finito officio, & quæ generaliter & ſpecialiter etiam fama non præcedente indiſtinctè contra eos formari poteſt, ut per Clar. d. quæſt. 6. verſ. cæterùm, Duen. reg. 298. limitat. 10. Farin. d. quæſt. 9. num. 16. ubi n. 17. reſolvit quod quando aliquis denuntiatur de crimine per aliquem probum virum, prædicta denunciatio eſt ſufficiens, ut inquiratur contra eum ſuper infamia tantùm, & non ſuper crimine: ſed reperta infamia poteſt inquiri de crimine.

Hodie communi ubique terrarum uſu receptum 16
eſt, ut magiſtratus ad crimina punienda procedant etiam occulta, quæ probari poſſint, nulla præcedente infamia, vel ex officio, vel ad fiſcalis denunciationem. Clar. lib. 5. § fin. quæſt. 3. num. 5. & quæſt. 6. num. 1. Bernard. in pract. cap. 6. num. 3. Farinac. d. quæſt. 9. à num. 20. & hoc jure Hiſpania utitur ex l. 1. & 6. tit. 1. lib. 8 novæ recop. unde rectè Leſſius de juſtit. lib. 2. cap. 29. dub. 15. num. 132. hanc praxim ſuſtineri poſſe autumat in delictis, quæ Rempub. turbare ſolent, & quando non tam ad punitionem proceditur, quàm ut bono communi conſulatur, & maleficia impediantur, ut Reſp. criminibus purgetur.

Contra Regulares, &c.] Notatur ad hoc, quod con- 17
tra Regulares non debet fieri inquiſitio, nulla præcedente infamia, ut per Duen. regul. 208. limit ult. ubi etiam aſſerit quod cap. in ſingulis, ſuprà de ſtatu Monach. loquitur quando illa inquiſitio fit per viſitatores. Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 2. quæſt. 19. art. 6.

Faciliùs & liberaliùs ſuis poſſunt, &c.] Notatur ad 18
hoc, quod Religioſi poſſunt faciliùs quàm clerici à ſuis adminiſtrationibus amoveri, ut per Fr. Sigiſm. à Bononia de elect. Prælat. Regul. dub. 102. numero 6. Lavor. var. lucubrat. tom. 1. tit. 4. cap. 23. numero 7. eleganter Joſeph. à S. Maria in tribunali Religioſ. tract. 5. cap. 6. ſ. 1.

In gloſſ. *Ad inquirendum*, ibi, *Item ſi ille*, &c. Nota- 19
tur ad hoc, quod in cauſis criminalibus judex poteſt tanquam ſuſpectus recuſari, ut per Clar. in § fin. q. 43. à princip.

Il gloſſ. *Faciliùs*, fin. Notatur ad hoc, quod clerico- 20
rum ſtatus monachorum ſtatu honoratior eſt, quòd illi non vitæ contemplativæ tantum, verùm etiam

activæ inſerviunt, hi autem contemplativæ dumtaxat, ſicque in honoribus inferiores ſunt, ut per Mench. *controv. illuſtrium, præfat. in num.* 95. Vide D.Thom. 2. 2. *quæſt.* 84. *per totam, & q.* 186. *art.* 1.

SUMMARIUM.

1 *Metropolitani ad correctionem exceſſuum, & reformationem morum ſingulis annis facere debent provinciale Concilium, in quo ſtatuere debent perſonas idoneas per ſingulas diœceſes, qui ſolicitè inveſtigent, & in ſequenti Concilio referant corrigenda.*

2 *Concil. provinciale quando celebratur, debent Prælati intendere corrigendis exceſſibus, & moribus reformandis.*

3 *Archiepiſcopus ſolus poteſtate pollet condendi ſtatuta totam provinciam obligantia.*

4 *Archiepiſcopi attento jure Concil. Trident. poſſunt viſitare provinciam, & inquirere de criminibus, etiam ſi non appareat de negligentia ſuffraganeorum.*

5 *Teſtes ſynodales, qui de ordine Epiſcopi viſitant diœceſim, aluntur ab Eccleſiis viſitatis.*

Cap. Sicut olim XXV.

1 METropolitani debent celebrare Concilium provinciale ſingulis annis cum ſuis ſuffraganeis, & tractare de corrigendis exceſſibus, & reformandis moribus, præſertim in clero, ſecundùm jura addendo pœnas, & ad hunc finem ſtatuendo idoneas perſonas per ſingulas diœceſes, quæ per totum annum ſimpliciter abſque ulla juriſdictione obſervent, quæ ſunt corrigenda, vel reformanda, & ea deferant ad Concilium provinciale in anno ſequenti, & ſuper iis, & aliis provideant, & quæ ſtatuuntur publicari faciant in Synodis Epiſcopalibus celebrandis annuatim per ſingulas diœceſes, & qui id neglexerit adimplere, ſuſpendatur ab executione ſui officii. Colligunt ex Ordin. Abb. Antiq. Collect. Innocent. Zabarell. Bellam. Joan. Andr. Anania, Anch. Butr. Bero. Aretin. Mar. Socin. Felin. Panorm. Hoſt. Vivian. *in ration. lib.* 5. *juris Pontif. pag.* 18. Alagona *in compendio juris Canonici, pag.* 614. remiſſivè Ximeo. *in concord. p.* 1. *&* 2. deſumitur ex Concilio generali Lateranenſi ſub Innoc. III. *cap.* 6. & refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 1. *cap.* 5.

2 *Diligentem habeant*, &c.] Notatur ad hoc, quod quando Concilium provinciale celebratur, debent Prælati intendere corrigendis exceſſibus, & moribus reformandis, diligentemque præſertim in clero cum Dei timore habere tractatum, canonicas regulas, maximè quæ ſtatutæ ſunt in generali Concil. Lateranenſ. relegentes, ut eas faciant obſervari, debitam pœnam tranſgreſſoribus infligendo, ut advertit Stephan. Quaranta *in ſum. Bullar. verbo Concilium provinciale, num.* 13. *verſ.* 37. *quaro.*

3 *Canonicas regulas*, &c.] Ergo Archiepiſcopus ſolus poteſtate pollet condendi ſtatuta totam provinciam obligantia, ut per Sanch. *de matrim. lib.* 8. *diſp.* 17. *num.* 36.

4 *Per ſingulas diœceſes ſtatuant*, &c.] Hodie ex noviori diſpoſitione Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *de reformat. c.* 3. poſſunt Archiepiſcopi viſitare provinciam, & inquirere de criminibus, etiamſi non appareat de negligentia ſuffraganeorum, vide Cabed. *Luſit. deciſ.* 78. *num.* 3. *verſ. hinc etiam.*

5 In gloſſ. *Statuant*, ibi, *moderatos tamen ſumptus*, &c. Notatur ad hoc, quod teſtes ſynodales qui de ordine Epiſcopi viſitant diœceſim, aluntur ab Eccleſiis viſitatis, ut per Surd. *de aliment. tit.* 1. *quæſt.* 64. *num.* 18.

SUMMARIUM.

1 *Compendium hujus text refertur.*

2 *Monachus accuſans Abbatem habet de bonis monaſterii expenſas non ſolùm ad proſequendam litem, ſed etiam pro illa exequenda.*

3 *Expenſa & ſumptus miniſtrati monacho accuſanti Abbatem non repetuntur, etiamſi monachus ſuccumbat.*

Cap. Olim XXVI. *Greg. IX.*

EXcommunicatio, ſuſpenſio, vel interdictum lata 1
per Abbatem qui fuit denunciatus, vel alium ejus nomine contra denunciantes monachos, vel eis adhærentes, relaxantur ſi fuerunt ſpoliati poſt inceptum negotium, & ſi pendente lite fuerunt ſpoliati ab Abbate, debent reſtitui, & judices ſine ſtrepitu judicii inquirere inquirenda in perſonas, & obſervantias regulares, & corrigere, ac reformare tum caput, tum membra, & relaxare juramenta de tacenda veritate; ſed lite pendente monachi ſint obedientes Abbati, ita ut lis non impediatur, & manifeſtentur denuntiato Abbati dicta teſtium. Item expenſæ, quæ requiruntur pro fratribus, & perſonis idoneis denuntiantibus, & proſequentibus negotium, fieri debent de bonis monaſterii, quia monachi non habent proprium. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Innocent. Zabarell. Bellam. Joan. Andr. Anania, Anch. Butr. Bero. Aretin. Mar. Socin. Felin. Panorm. Hoſt. Vivian. *in rationali lib.* 5. *juris Pontificii, pag.* 19. Alagona *in compendio juris Canon. pag.* 614. remiſſivè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2.

De bonis monaſterii cùm proprium non habeant miniſtrari.] Notatur ad hoc, quod Monachus accuſans 2
Abbatem habet de bonis monaſterii expenſas non ſolùm ad proſequendam litem, ſed etiam pro illa exequenda, ut per Palar. *in repet. cap. per veſtras, de donat. inter virum & uxorem, §.* 39. *num.* 2. ubi dicit hunc text. intelligendum quando lis movetur ad utilitatem monaſterii principaliter & mediatè, ſic etiam uxori, & filio litiganti tenetur maritus, & pater alimenta præſtare, ut docent Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gl.* 2. *n.* 45. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 33. *num.* 27. *cum ſeqq. & cap.* 236. *à num.* 34. Et hujuſmodi ſumptus, & expenſæ non poſſunt repeti, etiamſi quis ſuccumbat. Stephan. Gratian. *locis proximè citatis*, prout etiam de 3
alimentis lite pendente præſtitis reſolvit Surd. *de alimentis, tit.* 6. *q.* 20. *num.* 1.

De Calumniatoribus.

Tit. II.

SUper hanc rubr. ſcripſerunt Zabarell. 1
Bellam. Joan. Andr. Anan. Butr. Anchar. Felin. Panormit. Mar. Socin. Petrus de Ravenna *in compendio juris Canonici*, Martin. Meſnart. *in epitome Decret. fol.* 172. Stephan. Ranch. *in continuat. tit. Decret.* Dan. Venator *in analyſi methodica juris Pontif. pag.* 605. Goffred. & Hoſt. *in ſum. hujus tit.* Alex. Calan. & Anaſt. Germon. *in paratitlis ad quinque lib. Decretal.*

Barthol

Barthol.Carthag. *in expoſit.titulorum juris Canon.* noviſſimè Joan. Honor. *lib.5. ſum. in Decretal.* omnes *ſub hoc tit.*

De materia hujus tit.vide Bernard. *in pract. c.59. aliàs c.68. in noviſſima edit.* ubi Salced. Duen. *reg.27. in princ.* Menoch. *de arbitr. caſu 321. & 322.* Baiard. *ad Clar. §.fin. quaſt.62.num.15.cum ſeqq.* Fr.Emman. *qq.regul.tom.2.quaſt.3.art.1.* Farinac. *in praxi crimin. part.1. quaſt.16.à princ.* Aldret. *de relig. diſcipl. tuenda, lib.2.c.23. de calumniatorum pœnis,* Coriolan. *de caſibus reſervatis juxta Regulam Clement. VIII. regularibus praſcriptam, part.2. caſu 5. de accuſat. numero* 8.

SVMMARIVM.

1 *Subdiaconus calumnioſè accuſans Diaconum, ſubdiaconatu privatur, & publicè verberibus caſtigatur, & in exilium mittitur.*

2 *Clericus an verberari poſſit, oſtenditur, & multa traduntur circa intellectum hujus text.*

3 *Exilij pœnam Eccleſiaſtici judices clericis imponere poſſunt.*

Cap. Cùm fortiùs I. *Greg.*

1 SUbdiaconus qui calumnioſè accuſat Diaconum eſt privandus officio ſubdiaconatus, verberibus publicè cædendus, & in exilium mittendus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabar.Bellam.Joan.And.Anan.Anch.Hoſt.Butr.Mar. Socin.Panorm.Felin.Vivian.*in rationali lib.5.juris Pontif.pag.21.* Alagona *in compend. juris Canon.p.616.* remiſſive Ximen.*in concord.p.2.*deſumitur ex D.Gregor. *lib. 9. regiſtri, epiſtola 66.* refertur à Burch. *lib. 2. Decretorum, cap.201.* & ab Juone *part.6.cap.174.* & Anton.Auguſt.*collect.1. Decretal.lib.5.tit.1. de accuſat. cap. 2.*

2 *Et verberibus publicè caſtigatum.*] Pœna hæc verberum intelligi poteſt de illa, quæ fit quando quis verberatur à Pœnitentiariis, ut ſolet fieri per Pœnitentiarios Urbis: nam iſta poteſt imponi clericis, ut dicit Thomas de Argent. *in 4. diſtinct.14. art.6.* vel etiam intelligi poteſt, ut clericus cauſa diſciplinæ poſſit verberari, prout intelligit Abb. *in c.univerſitatis, notab.2. infrà de ſentent. excom.* Vel denique poteſt intelligi, ut fiat honeſtè intra ſepta Eccleſiæ, ſecundùm eundem Abb.*in cap.inter alia, de immunit. Eccleſ.* Ibique publicè fieri dicitur, ſi intra ſepta ſint ſex perſonæ, text.*in c. quis aliquando, §.hac ergo, de pœnitent.diſt.1.* Prob.*in c.2. de conſtit.in 6. numero 67.* quicquid tamen ſit, verum eſt text. loqui de pœnitentia publica clericis infligi permiſſa abſque ignominia, non autem de fuſtigatione cum ignominia more Laicorum, quæ eſt gravior pœnitentia ſolemni, & hodie hujuſmodi pœnam verborum generali conſuetudine in clericis non ſervari, aſſerunt Clar.*§.fin.quaſt.70.verſ.& etiam,* ubi particulariter loquitur de Mediolanenſi dominio, & de Regno Franciæ, ac aliis locis, teſtatur Bernard.*in pract.* ubi Salzed. *cap.135. aliàs cap.137.* ſecundùm novam impreſſionem: & in ſpecie quod clericis non ſit imponenda pœna ignominioſa, & non ſint publicè ſicut
3 alii plebeii dehoneſtandi, tenet Perez *l.1.tit.3.lib.3. Ordinam.*

In exilium deportari.] Ergo Eccleſiaſtici judices pœnam exilii clericis imponere poſſunt, ut per Bernard. & Salzed.*in pract.cap.137.*ſecundùm novam impreſſ. Azeved.*l.3.in fine, tit.1.lib.1.nova recopil.*Fr.Emman. *quaſt.Regul.tom.2.q.23.art.1.*

Aug. Barboſa in Jus Can. *Tom. III.*

SUMMARIUM.

1 *Denunciator in probatione criminum deficiens, ab officio, & beneficio ſuſpenditur donec innocentiam ſuam purget.*

2 *Calumniatores graviùs ſunt puniendi quovis alio delinquente.*

3 *Calumniatores ultra condemnationem expenſarum debent condemnari ad pœnam calumnia, qua eſt ſimilitudo ſupplicij.*

4 *Iudex poteſt procedere contra calumniatorem evidentem abſque accuſatore.*

5 *Calumniandi animum non habuiſſe præſumitur, qui à fide dignis accepiſſe probabit.*

6 *Calumniari præſumitur accuſator eo ipſo, quod non probat propoſitam accuſationem.*

7 *Calumnia, ſeu malitia præſumptio ceſſat in notoriis.*

8 *Accuſator in crimine laſa Majeſtatis, & in crimine ſimonia, ſi non probat, non punitur de calumnia.*

9 *Calumnia præſumptio ſublata omninò & extincta per juramentum cenſetur.*

Cap. Cùm dilectus II. & fin.

Innoc. III.

PRælatum ſuum denuncians, ſi deficit in probatione, eſt ſuſpendendus ab officio, & beneficio donec ſe purget canonicè, quod non cauſa calumniandi denunciavit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Joan. Andr. Hoſtienſ. Butr. Anch. Anania, Mar.Socin. Felin.Panorm. Vivian. *in rationali lib.5.juris Pontificij, pag.22.* Alagona *in compendio juris Canonici, pag.616.* remiſſivè Ximen.*in concord.p.1.& 2.* refertur ab Ant.Auguſt. *collect.3.Decretal. lib.5.tit.2.cap.7.* 1

De calumniatoribus, quod graviùs ſint puniendi 2
quovis alio delinquente, dicit Menoch.*conſil.2.n.95.*
& quod ultra condemnationem expenſarum debent 3
condemnari ad pœnam calumniæ, quæ eſt ſimilitudo
ſupplicii, refert Baiard.ad Clar. *§.fin.quaſt.62.num.19.*
ubi *n.18.* tenet, quod judex poteſt procedere abſque 4
accuſatore contra calumniatorem evidentem, & dare
ei terminum ad faciendum defenſiones ſuas, & inter
accuſatorem, denuntiatorem, ac calumniatorem nulla
eſt differentia quoad pœnam, ut reſoluit Aldret. *de relig.diſcip.tuenda, lib.3.cap.23.num.8.*

Quod non calumniandi animo, &c.] Adverte quod 5
calumniandi animum non habuiſſe præſumitur qui à fide dignis accepiſſe probavit, ut per Tiraquel.*de pœnis temper. cauſa 51. num.30.*

In gloſſ. *calumniandi*, ibi, *ſi denuncians non probat* 6
quod intendit, calumniari præſumitur. Notatur ad hoc, quod accuſator eo ipſo quod non probat propoſitam accuſationem, præſumitur calumniari, ut per Abb. *hic, num.5.*Mar.Socin.*num.7.* Ananiam *num.19.* Felin. *numero 6.* Boſſ *in tit.de accuſ. numero 19.* Clar. *§. fin. quaſt.62. num.6.* Maſcard. *de prob. concl.25.* Menuch. *de arbitr. caſu 321. numero 4.* Salzed. ad Bernard. *in pract. cap.78. litt. A*, Fr. Emman. *quaſt. regul. tom.2. quaſt.3. artic.1.* Hieronym. Crach. *in conſil. ſyndicatus, num.222. & 258.* ubi *num. 223.* dicit quod dolus, & calumnia præſumitur in illis, qui objecta
non probant. Illud tamen adverte, quod calum- 7
niæ, ſeu malitiæ præſumptio ceſſet in notoriis,
ut per Sigiſmund. Scacciam *de appellat. quaſt.19.*
rem. 1. concluſ.4. & 5. num. 26. & accuſator in 8
crimine læſæ majeſtatis, & in crimine ſimoniæ,

ſi non probat, non punitur de calumnia. Baiard. *ad Clar.d.quæſt.62.num.30.*

9 In ead.gloſſ.ibi, *videtur quod per juramentum probari poſſit.* Notatur ad hoc, quod calumniæ præſumptio ſublata omninò & extincta per juramentum cenſetur, ut per Claud.de Seyſel.*in l.Gallus, num.25.verſ.tertiò fallit, ff.de uſucap.* Franc. Molin. *de ritu nupt.lib.2.different.11.num.57.*

De ſimonia, & ne aliquid pro ſpiritualibus exigatur, vel promittatur.

TIT. III.

SUMMARIUM.

1 *Doctores referuntur ſuper hanc rubr.ſcribentes.*
2 *Simoniæ materiam qui tractent, citantur.*
3 *Simonia definitur ut ſit ſtudioſa voluntas emendi, aut vendendi res ſpirituales, ſeu ſpiritualibus annexas.*
4 *Simoniæ tres ſunt ſpecies, mentalis, conventionalis, realis, & ſigillatim declarantur.*
5 *Simoniæ vitium habet ſuam deformitatem ex tribus potiſſimum rationibus.*

1 SUPER hanc rubr.ſcripſerunt Collect. Zabar.Bellam.Ioan.Andr.Anan.Butr. Anch. Feltn. Panormit. Mar. Socin. Petr.de Ravenna *in compendio juris Canon.*Guillel.*in breviario aureo juris Canon.fol.136.& in ſpeculo juris,lib.4.* Joan.de Londris *in breviar. ſanctorum Canon. fol.179.* Martin.Meſnart.*in epitome Decretal.fol.172.verſo*, Stephan.Ranchin.*in continuat.titulor. Decret.* Dan.Venator.*in analyſi methodica juris Pontificii, à pag.609.*Goffr. & Hoſtienſ.*in ſum.hujus tit.*Alexand.Caſtan.& Anaſt. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Barthol.Carthag.*in expoſit. titulorum juris Canon.* Zypæ. *in analytica poſtremi juris Eccleſiaſt. enarrat. pag.181.* Lancel.*in inſtit. juris canon.*Caſarel.*in erotbem.ejuſdem juris,*Caniſ.*in ſum.etiam ejuſdem juris,*noviſſime Joan. Honor.*lib.5.ſum.in Decret.omnes ſub hoc tit.*

2 De materia hujus tit. integros tractatus edidere Guillelm. Redoan.Barthol.Ugolin.Joan.Carrafa, & Petr.Binsfeldius, & latè egerunt D.Thomas 2. 2. q.100.Sylveſt.& alii Summiſtæ *in verbo ſimonia,*Sot.*de juſtit.lib.9.quæſt.5.* Clar.*lib.5.§ ſimon.* Vivi.Bonacoſ.& alii *tom.1. commun. opin.lib. 1.tit. 15.* Vela *de delictis, cap.32.*Maſcard.*de probat.concluſ.134.& concluſ.1310. à num.2.*Menoch.*de præſumpt.lib.5.præſumpt.8.* Navar. *in Manu.cap.23.à num.99.& in repetit.cap. fin.inf. hoc tit.*Card.Tuſch.*lit.S,concluſ.249.cum ſeqq.*Petr.de Ledeſma *in ſum. part.2. tract.12.* Rebuf. *in praxi,tit.de ſimonia in reſignat.*Fr. Emman. *in ſum. tom.2.à cap.55. uſque ad 66.* Candelab.aur.*in appendice, c.1.*Flamin.*de reſignat. lib.14. & in tract.de confident.* Nicol. Garc.*de benefic.part.8.c.1.*Lorenzana *in compendio caſuum,tit.de ſimonia,*Ludovic.Lopez *in inſtructorio conſcientiæ,part.1. c.208.* Jacob.de Graffiis *in deciſ. aur.part.1. lib.2.cap. 93.* Bernard.Salzed. *in pract. cap.94.ſecundùm novam impreſſ.*Henriq.*in ſum.lib.13.c.37.*Tiber.Decian.*in tractat. crimin.tom. 1.lib.9.cap.77.* Stephan. Quaranta *in ſum,Bullarii, verbo ſimonia,* Zerol.*in praxi Epiſcop.eod. verbo,*Soar.*de relig.to.1.tract.3.lib.4.de ſimon.* Leonard. Leſſius *de juſtit.lib.2.c.35. de ſimon.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.23. num. 108. cum multis ſeqq.* Aldret. *de religioſa diſciplin.tuend. lib.2.c.16.§.5.n.41. cum ſeqq.* Azor. *inſtit.moral. part.3.lib.12.*Campan. *in diverſorio juris Canon. rubr.11. cap.27.* Cantarel. *in decem præcepta decalogi, lib.2. cap.42. cum duobus ſeqq.* Raphaël de la Torre *de Relig.tom.2.quæſt.100.de ſimonia*, Bonac. *variar.tract.tit.de ſimonia.*

Simonia, quæ non ex natura rei, ſed à primo ejus 3 auctore, de quo *Actor.cap.8.* dicitur, *cap.quicumque, c. qui ſtudet,cap.Petrus 1.q.1.cap.Salvator 1.q.3.* definitur ut ſit ſtudioſa voluntas emendi, vel vendendi res ſpirituales, ſeu ſpiritualibus annexas, ſecundùm gloſ.receptam *in præſenti rub.* S.Thom.2.2.q.100.art.1. Sot. *de juſtit.lib.9.q.5.art.1.*Nav.*in man.c.23.num.100.* Viger.*de juſtit.c.5.§.6.*Clar.*verbo ſimonia, num.5.* Cutel. *de primog. lib.3. cap.8. num.6.* Lambert. *de jurepatron. lib.2. partis 1.art.3.qu.9. num. 11.* & alii citati à Menoch. *de arbitr.caſu 402.* Suar. *de Relig.tom.2. lib.4.de ſimon.cap.36.*Azor. *inſtit moral.p.3.lib.12.cap.1.quæſ.1.* Valer.Reginald.*in praxi fori pœnit.lib.33.num.100.*Bonacin.*variar.tract.q.1.de ſimonia,prop.1.num.2.*Pro qua definitione videatur text.*in d.cap.qui ſtudet,*& auctoritas Aug.*in lib. de hæreſib.in præfat. tom.6. & in Evang. Ioan.tract.10.cap.3. num.9. & homil. 23.cap.16.tom.10.* quibus locis in ſola emendi, aut vendendi voluntate ſimoniæ vitium videtur conſtituere. Loco generis ponitur *voluntas*, in qua veluti in ſubjecto verſatur; quemadmodum enim virtutes morales, quæ ordinant humanas actiones ad alterum, pro ſubjecto habent voluntatem, ut docent S.Thom.& Caiet.1.2.*quæſt.20. art.4.*ſic vitia his virtutibus contraria, inter quæ ſimonia numeratur, quod Theologi *citatis locis* docent: & illud adjuvat nec virtutis meritum, nec peccati culpam ſine voluntate contrahi, *cap. cùm voluntate, de ſent.excomm.*S.Thom.1.2.q.71.*art.ult.*Covar.*in Clem.ſi furioſus,p.2.in princ.*Ponitur, *ſtudioſa*, id eſt, deliberata, quia ſine deliberatione ſimonia non fit. Additur, *emendi, vel vendendi ſpiritualia, vel annexa*, quia hoc eſt objectum ſimoniæ, & his differentiis ab aliis vitiis diſtinguitur. Verbum autem *emendi*, non ſolùm ſpiritualem venditionis contractum ſignificat, quo res pro pretio certo in pecunia numerata datur, ſed certum contractum non gratuitum, prout accipitur *in l. ſtatuliber, ff. de ſtatuliber. & in l.ſicut, §. venditiones, ff quibus modis pign.* Tiraquell. *de retract.lig.lib.1.§.1.gloſſ.2. in princ.*Pinel.*in l.2.C.de reſcind.vendit.p.2.cap.1 n.10.* Ac proinde verba illa, *emendi aut vendendi*, non adhibentur ſolùm ad ſignificandum contractum emptionis, aut venditionis, ac ſi peccatum ſimoniæ ſolo contractu emptionis, & venditionis committatur, verùm etiam adhiberi ad ſignificandos cæteros contractus oneroſos, qui non gratis, nec liberaliter fiunt, ſed æquivalent emptioni, & venditioni, pacto, tranſactioni, permutationi, &c. ita Azor.*d.lib.12.cap.1.quæſ..* Valent.*tom.1.diſp.6.q.16.puncto 1.verſ.ſequitur altera,*Valer.Reginald. *d. lib.33.n.100.*

Simoniæ tres ſunt ſpecies, ſeu gradus, mentalis ſci- 4 licet, conventionalis, & realis: mentalis, quæ ſola voluntate committitur, nec in actum prodit exteriorem, quo animus depravatus probetur, de qua *in cap. tua, in 2.p.& in cap.ult.hoc tit.* Conventionalis, quæ in pactum à partibus deducitur, traditio tamen nulla fit, de qua *in d.cap.tua, in princ.& in cap.cum eſſent, hoc eod.tit.* Realis eſt, quæ rei traditione conſummatur, de qua agitur *1.q.5.& toto hoc tit.* Colligitur hæc trimembris diviſio ex *Extravag. 2.de ſimon.inter com.*tradunt Felin. *in hac rubr.* Paul. *de irregul. & diſpenſ.p.6.tit.de ſimon. num.7.* Nav. *ubi ſup.num.102.* & perfectior eſt quàm illa, quam in mentalem, & conventionalem tantùm faciunt Theologi. Habet autem hoc vitium ſuam de- 5 formitatem ex tribus potiſſimùm rationibus. Prima eſt ex parte vendentis, qui ut rem poſſit vendere, ſeu

quovis

quouis titulo in aliquem transferre, oportet vt dominus ſit, vel à domino ſufficiens mandatum habeat, *l. traditio* 20.*ff. de acquir. rerum dom l.ſi filius* 14. *de donat.* Cùm autem Eccleſiarum Prælati diſpenſatores ſint ſpiritualium, non domini, vt ait Paul. 1.*ad Corinth*.4. *&* 2.*c.*6. Bernard. *ad Eugen. lib.*3. *cap* 4. *cap. expedit* 12. *q.*1. mandatum autem à Chriſto Domino non habeant niſi vt gratis diſpenſent, *Matt. cap.*10. neceſſariò ſequitur graue peccatum committere eos, qui gratis non diſpenſant. Secunda deformitatis ratio prouenit ex comparatione rei ad pretium, habet enim illud venditio, & omnis non gratuitus contractus, vt pretium rei, & res data accepta reſpondeat, & ideò multo injuſtior erit contractus ſi res aliqua pretio detur, quæ nullam omninò habeat ad pretium comparationem, & hoc eſt quod Iurecconſ. ſignificat *in l.ſi emptione,§.omnium ff.de contrah.empt.*& ratio text. *in §.vlt.Inſtit. eod.* Porrò res ſpirituales ſupernaturales omne temporale præmium ſuperant, juxta illud prouerb.3. *pretioſior eſt cunctis opibus.* Tertia deformitatis ratio deducitur ex natura contractus, & rerum ſpiritualium, etenim venditio, & omnis contractus non gratuitus natura ſua habet, vt pretium vel aliquid loco pretii interueniat, aliàs liberalis erit donatio, ex *l.* 1. *de donat.* natura verò rerum ſpiritualium ſupernaturalium eſt vt gratioſa ſint, & gratis dentur, juxta præceptum Domini, de quo *ſup.* Quibus quarta ratio adiungi poteſt, nempe irreuerentia, quæ his rebus fit, dum temporalibus comparantur, quapropter & jure naturali, & ſupernaturali prohibetur ſimonia, Pontificio, ac Ciuili, & aliquando hæreſis appellatur, interdum aliis prauis nominibus, de quibus *in cap. Presbyter, & in cap. quiſquis, & in cap. reperiuntur* 1.*q.*1.*&* in *c.*1.1.*q.*3.*& in cap.ſancta, hoc tit.*

SUMMARIUM.

1. *Epiſcopus pro Ordine ab eo confererendo, vel miniſtris aut Notary, nihil temporale exigere debent.*
2. *Ordinis cujuſlibet collatio gratis eſt facienda.*
3. *Notarij an aliquid pro ſingulis dimiſſoriis, aut teſtimonialibus poſſint recipere, oſtenditur.*
4. *Examinator committit ſimoniam, ſi pro danda approbatione pretium recipiat.*
5. *Examinatores occaſione examinis aliquid recipientes puniuntur arbitrio Ordinary.*

Cap. In ordinando I. *Greg.*

1 EPiſcopus, vel miniſter, aut Notarius nihil accipere poſſunt pro ordinatione, vel vſu pallii, vel chartis, vel paſtellis, ſicut etiam qui ordinatur, nihil pro his dare debet. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Bellam. Joan. Andr. Anania, Anchar. Hoſtienſ. Butr. Mar. Socin. Panormit. Felin. Ccned. *collect.* 177. Vivian. *in rationali lib.* 5. *juris Pontif. pag.*22. Alagona *in compendio juris Canon. pag* 617. remiſſiuè Ximen. *in concord.p.*1. *&* 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.*1.*Decretal.lib.*5.*tit.*2.*c.*1.

2 Collige ex text. cujuſlibet Ordinis collationem gratis eſſe faciendam; concordat Concil. Trident. *ſeſſ.*21. *de reform. c.*1. vbi ſtrictiſſimè prohibetur Epiſcopis, & aliis Ordinum collatoribus, eorumque miniſtris, ne pro collatione quorumcunque Ordinum etiam clericalis tonſuræ, aut pro litteris dimiſſoriis, teſtimonialibus, ſigillo, aut alia quacunque de cauſa, etiam ſponte oblatum aliquid quovis prætextu accipiant; pro cujus decreti declaratione vide Nauarr. *in manual. cap.*22. *num.*18. Campan. *in diuerſorio juris Canon, rubr.* 11. *cap.*17. *per totum*, & præcipuè *num* 43. Armend. *in addit. ad recopil legum Nauarra, fol.*56.*n.*3. *cum ſeqq.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.*23. *cap.*14. *num.*197.*in fin.* vbi *num.*101. meminiſſe refert nunquam cenſeri donatum liberaliter, non item in pretium, quod immediatè datur pro ordinatione, ſiue ante, ſiue poſt eam detur, & ſiue Epiſcopus fuerit alioquin gratis collaturus Ordinem, ſiue non, & ſiue accipiens ſit ipſe Epiſcopus collator, ſive alius, & ſive dans ſit is, qui ordinatur, ſiue alius; qua tamen in re ignorantia probabilis excuſat à peccato, & à pœna illud ſequente, adeò vt is non ſuſpendatur ab Ordine, pro cujus ordinatione data eſt pecunia ipſo inſcio, vel ipſo conſcio quidem, ſed penitus contradicente, niſi poſteà certior redditus de facto ratificet. Vide Bonacin. *in tract. de ſimon. q* 4.§.3.*n.*3. vbi refert S. Congregationem declaraſſe per Concil. *citat loco*, abrogatam fuiſſe conſuetudinem percipiendi ab Ordinatis forcipes, pectines, & mappas, præter faculas.

Vel Notarius in ordinat.&c.] Circa Notarios ita diſponit Concil. Trident. *in d. cap.*1. *Notary verò in iis tantùm locis, in quibus non viget laudabilis conſuetudo nihil accipiendi pro ſingulis litteris dimiſſoriis, aut teſtimonialibus, decimam tantùm vnius aurei partem accipere poſſint, dummodo eis nullum ſalarium ſit conſtitutum pro officio exercendo, nec Epiſcopo ex Notary commodis al quod emolumentum ex eiſdem Ordinum collationibus directè, vel indirectè prouenire poſſit: tunc enim gratis operam ſuam eos præſtare omninò decernit*, &c. pro cuius decreti declaratione vide Zerol. *in praxi Epiſcopali, part.*1. *verbo dimiſſoriis,§.*7. *verſ. quartò*, Valer. Reginald. *d. lib.*23. *n.*197.*&* 200. Azor. *inſtitut. moral. part.*3. *lib.*12.*c.*5. *q* 1. Soar. *de Relig tom.*1. *tractat.de ſimon. lib.*4. *cap.*53. *n.* 6. *cum ſeqq.* Leſſius *de juſtit.lib.*2. *cap* 35. *dub.*10. Bonacin.*d.§.* 3.*num* 4. Cened. *ad Decretal. collect.* 177. *num.*1. vbi dubium reſoluit, quod poſt confecta inſtrumenta, & tradita partibus, poſſunt Notarii quod ab ordinatis ſponte offertur, recipere, de quo vide Matienz. *in dialogo relatoris,part.*3. *c.*25.*num.*5. Perez *l.*1. *gloſſ.*1. *poſt medium, tit.*9. *lib.*2. *Ordin.* Peccabit autem Notarius accipiendo, ſi aliunde ſalarium habeat pro munere & officio exercendo, & reus erit ſimoniæ, quia hoc ei vetitum eſt intuitu Religionis, & ad præcauendum ſimoniæ periculum, vt per Sot. *de juſtit.lib.* 9.*q.*6.*art.*1. Soar.*d.cap.*53.*n.*8. Filliuc. *tract.*45. *cap.*12. *quæſt.*5. *num.*9. non tamen videtur reus excommunicationis aliquid accipiendo pro dimiſſoriis, vel ſigillo contra prohibitionem Concilii Trident. vt cum Leſſio, Soar. & Filliuc. reſoluit Bonacin.*d.n.*4. 3

In gloſ. *Miniſter.* Notant ad hoc, quod examinator committit ſimoniam, ſi pro danda approbatione pretium accipiat, vt per Soar. *d.lib.*4. *cap.*21. *num.*17. Non debere enim examinatores occaſione examinis aliquid recipere, alioquin puniendos arbitrio Ordinarii, cenſuit S. Congregat. apud Nicol. Garc. *de benefic. part.*8.*c.*1.*n.*77.*verſ.ſeptimò*, & de eis vide latè Bonacin. *de ſimon.q.*7.*puncto* 2. *differ.*1.*ex n.*5. 4

Cap. Qui alium II. *Ex Conc. Magunt.*

REctorem ab Eccleſia ejiciens mediante pecunia, & deinde illam Eccleſiam ſibi accipiens, eſt ea deponendus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Innoc. Zabar. Bellam. Joan. And. Anan Anch. Hoſt. Butr. Mar. Socio. Panorm. Felin. Vivian. *in rationali lib.*5.*juris Pontif pag.*23. Alagona *in compend. juris Canon.p.*617. remiſſiuè Ximen. *in concord.p.*2. deſumitur ex Conc Magunt. ſub Rabano Archiepiſcopo,*c.*12. refertur à Burch *lib* 3. *Decretorum, c.* 110. & Iuon. *p.*3.*cap.*86. & ab Anton. Auguſt. *collect.*1. *Decretal.lib.*5 *tit.*2.*c.*2. 5

SVMMARIVM.

1 *Catholicus quilibet admittitur ad accuſandum de crimine ſimoniæ.*
2 *Simonia eſt difficilis probationis.*
3 *Laicus teſtis contra clericum admittitur in crimine ſimoniæ.*
4 *Fœmina contra clericum in crimine ſimoniæ teſtis eſſe poteſt.*

Cap. Si Dominus III. *Deodat.*

1 QVilibet Catholicus poteſt accuſare de crimine ſimoniæ. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Joan. Andr. Anania, Anch. Butr. Hoſtienſ. Mar. Socin. Felin. Panorm. Viuian. *in rationali lib. 5. juris Pontif. pag. 24.* Alagona *in compendio juris Canonici, pag 617.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 2. cap. 3.*

2 Simonia cùm ſit difficilis probationis, Menoch. *de arbitr. caſu 116 n. 12 & conſil. 67. n. 7.* me citato *in hoc loco,* Tambutin. *de jure Abbatum cæterorumque Prælatorum tam Regularium, quàm ſecularium Epiſcopis infe-*
3 *riorum, tom. 1. diſp. 10. q. 5. n. 12.* ad illius probationem quilibet Catholicus admittitur, licèt ſit laicus contra clericum, vt docet Maſcard. *de probat. concluſ. 962. n. 11.* & fœmina, vt per Doen. *reg. 315. limit. 3.* Martin.
4 Delr. *diſquiſitionum magicarum lib. 5. q. 12. pag. mihi 452.* & admittuntur etiam conjecturæ, & præſumptiones, juxta opinionem Butrii *in c. ſicut, hoc tit.* vbi Abb. *n. 3.* Aym. *conſ. 222. num. 7.* Clar. §. *ſimonia, num. 12.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. lib. 14. q. 8.* Seraphin. *deciſ. 1029. n. 2.* Caualer. *deciſ. 352. n. 3.* Rot. *in Balneoregien. ſimoniæ, 17. Maij 1624.* coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Decano; hujuſmodi tamen conjecturæ, & præſumptiones debent concludenter probari, & eſſe adeò vrgentes, quod reum de crimine conuincant, vt dixi *in cap ſicut 13. infr. hoc tit.*

SUMMARIUM.

1 *Accuſatus de ſimonia pendente accuſatione prohibetur ab adminiſtratione Diuinorum, &c. & n. 2.*

Cap. Accuſatum IV.

1 ACcuſatus de ſimonia ſuſpenditur ne celebret ſolemnia Miſſarum, donec veritas cognoſcatur. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anan. Hoſtienſ. Anchar. Butr. Henric. Mar. Socin. Panormit. Felin. Viuian. *in rationali lib. 5. juris Pontif. pag. 24.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag. 617.* remiſſiuè Ximen. *in concord part. 2.* refertur ad Anton. Auguſt. *collect. 4. Decretal lib. 5. tit. 2. c. 4.*

Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Bellet. *diſquiſit. clerical. part. 1. tit. de diſciplina clericali, §. 10. n. 38.* Marc. Anton. Genuen. *in praxi Archiepiſcop Neapolit. c. 27. n. 20.* & ita videtur lite pendente priuari quaſi poſſeſſione officii, quando ſcilicet accuſatus erat infamatus de ſimonia, vt intelligit Corſet. *in ſingul. appellat. 1. in fine.* Et idem eſſe dicendum de accuſato, ſeu infamato de aliis delictis pendente infamia, ſeu accuſatione, poſt Hoſtienſ. *hic, num. 2.* tenet Bellet. *d. num. 38.*

SVMMARIVM.

1 *Ordinato per ſimoniam prohibetur Miſſarum ſolemnia celebrare.*
2 *Simonia dicitur hæreſis ſaltem largo modo.*
3 *Crimen ſimoniæ committens, eo ipſo, quod impretiabile licetur, veriſimile eſt eum malè ſentire de ſanctitate Eccleſiæ.*

Cap. Quoties V.

ORdinatus per ſimoniam prohibetur Miſſarum ſolemnia celebrare. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. bellam. Ioan. Andr. Anania, Hoſtien. Anchar. Butr. Mar. Socio. Panormit. Felin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 24.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag. 617.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 2.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 2. c. 6.* 1

Per ſimoniacam hæreſim.] Ergo ſimonia dicitur hæreſis ſaltem largo modo, de quo vide Caſar. *de ſimonia n. 4.* Menoch. *de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 6. num. 30. & præſumpt. 8. n. 1.* Maſcard. *de probat. concluſ. 1305. n. vlt.* Henriq. *in ſum. lib. 14. cap. 6. num. 7. litt. K.* Iacob. *in tract. de Concil. lib. 4. cap. 4. n. 74. verſ. ex præmiſſis,* Campan. *in diuerſor iuris Canon. rubr. 11. c. 17. num. 1.* Flamin. *de confid. quæſt. 8. num 22.* Suar. *de Relig. tom. 1. tract. de ſimon. lib. 4. c. 1. num. 5.* Marta *de iuriſdict. part. 2. cap. 37. num. 15.* Emman. de Valle *de enſalme, & incantat. ſect. 3. cap. 12.* vbi aſſerit quod ille qui committit crimen ſimoniæ, eo ipſo quod impretiabile licetur, veriſimile eſt eum malè ſentire de ſanctitate Eccleſiæ, quaſi credat eam velle ſpiritualia licere, vel ſpirituale non eſſe impretiabile, addit que ſactum Tribunal Inquiſitionis non ſe intromittere de hoc obiectiuè grauiſſimo delicto, Vbert. *de ſimonia,* tenet quod dicitur hæreſis propter immanitatem criminis, & quod eſt maximum peccatorum, & Lotin. *Act. 6. verſ. 18. §. ſimonia,* dicit quod grauitas ſimoniæ tanta eſt, vt illa tolerabior ſit hæreſis Macedonii, & eorum, qui errarunt contra ipſum Spiritum ſanctum. 2 3

SVMMARIVM.

1 *Simoniacus eſt deponendus.*
2 *Simonia vocatur peſtis, quia ratione auaritiæ, & ambitionis vt cancer ſerpit.*
3 *Simonia magnitudine ſua omnes alios morbos, omniaque alia crimina vincit.*
4 *Simoniaci deteſtabiliores omni peccatore.*

Cap. Sicut VI. *Luc.*

SImonia magnitudine vincit alios morbos, ideo quando conſtat per aliquam perſonam dignam, ſtatim eſt ſimoniacus deponendus. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. And. Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Mar. Socio. Panorm. Felin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif pag. 24.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag. 618.* remiſſiuè Ximeo. *in concord. p. 1.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 2. cap. 6.* 1

Simoniaca peſtis.] Vitium hoc ratione auaritiæ, & ambitionis, quæ cum illo conjunguntur, nimium diffunditur, & vt cancer ſerpit; & ideo vocari ſolet ſimoniaca peſtis, vt per Gambar. *in Extrauag. Iulii II. de ſimon. elect. Papæ, n. 50.* Flamin. *de confident. quæſt. 8. num. 21.* 2

num. 21. Soar. *de Relig. tom.* 1. *tract. de ſimonia, lib.* 4. *c.* 3.
3 *num.* 3. & quod magnitudine ſua omnes alios morbos,
omniaque crimina vincat, aſſerit Valer. Reginald. *in
praxi fori pœniteut. lib.* 23. *n.* 161. *verſ. certè*, & quod ſit
cæteris gravius, dicunt Anton. Roſel. *in cap. quidam
Epiſcopus, num.* 1. 2. *quaſt.* 1. Gaſp. de Peruſ. *de reſervat.
benefic. num.* 28. Et ideo ſimoniacos dici deteſtabiliores
omni peccatore, referunt Redoan. *de ſimon. part.* 4.
cap. 12. *num.* 14. Flamin. *d. quaſt.* 8. *num.* 27.

SUMMARIUM.

1 *Simoniacum accuſare poteſt ſervus, meretrix & criminoſus.*
2 *Simoniacus in ordine, dato pro collatione pretio, talis quantumvis occultus ſuſpenditur ab Ordine.*
3 *Simoniacus tam occultus, quàm publicus eſt ipſo jure ſuſpenſus.*
4 *Iura propter criminis atrocitatem tranſgrediuntur.*
5 *Fœmina in ſimonia teſtis eſſe poteſt.*
6 *Laicus in crimine ſimonia accuſare poteſt.*

Cap. Tanta VII. *Deodat.*

1 SErvus, meretrix, & quilibet criminoſus poteſt accuſare ſimoniacum. Colliguntur ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Joan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Ximen. Toletan. *in concordantiis utriuſque juris cum legibus Caſtellæ, p.* 1. *&* 2. Vivian. *in rationali lib.* 5. *Iuris Pontif. pag.* 25. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 617. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 2. *cap.* 7.

2 Probat hic text. quod quando quis ſuſcipit Ordi-
nem ſimoniacè, dato pro collatione pretio, talis quan-
tumvis occultus, ſuſpenditur ab Ordine, id eſt, ſa-
cros Ordines ſive ſuſcipere, ſive ſuſceptos exercere
prohibetur, ut per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.*
3 *lib.* 23. *num.* 172. nam ſimoniacus tam occultus, quàm
publicus, eſt ipſo jure ſuſpenſus, Covar. *Clem. ſi furio-
ſus, part.* 1. §. 1. *n.* 7. Sayr. *de cenſur. lib.* 7. *cap.* 12. *num.* 19.
Aldret. *de relig. diſciplina tuenda, lib.* 2. *cap.* 16. *n.* 44.
4 *Servi.*] Et ſic propter criminis atrocitatem jura
tranſgrediuntur, ut per Tiraquel. *de pœnis temper. c.* 49.
5 *num.* 20. ubi *n.* 23. hunc text. citat, fœminæ enim in
crimine ſimoniæ teſtes eſſe poſſunt, ut per Duen. *re-
gul.* 315. *limit.* 3. Martin. Delr. *diſquiſit. magic. lib.* 5. *q.* 1 *a.*
6 *pag.* 451. Baiard. *ad Clar. q.* 24. *n.* 11. item laicus in teſti-
monium admittitur contra Clericum in ſimonia, ut per
Maſcard. *de probat. concl.* 962. *n.* 11. & poteſt accuſare
Clericum. Baiard. *ad Clar.* § *fin. quaſt.* 14. *n.* 41.

SUMMARIUM.

1 *Compendium hujus text. refertur.*
2 *Simonia eſt pro ingreſſu monaſterii pecuniam accipere.*
3 *Spe lucri licitum non eſt ad ſpiritualia invitare.*
4 *Simonia, & uſura in quo differant oſtenditur.*
5 *Pretii exactio pro ſepulturis prohibetur, non obſtante contraria conſuetudine.*
6 *Temporis diuturnitas quando peccatū augeat, oſtenditur.*
7 *Chriſma, & alia ſacra Olea abſque alio intereſſe, quanvis liberè oblato debent dari à Parochis.*

Cap. Non ſatis VIII. *Alex. III.*

1 SImonia eſt petere pecuniam pro ingreſſu Religionis, vel vendere Prioratum, aut Capellam monachorum, ſeu clericorum, aut pro regimine ipſorum committendo, & tam dans, quàm recipiens & conſentiens eſt ſimoniacus: item pro ſepultura, pro Chriſmate, pro oleo ſancto, nec excuſat conſuetudo contraria. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Joan. Andr. Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Mar. Socin. Ciened. *collect.* 16. Panorm. Felin. Vivian. *in ration. lib.* 5. *Iuris Pontif. pag.* 25. Alagona *in compend. Iuris canon. pag.* 618. remiſſivè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. habetur integrum Decretum poſt Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *part.* 2. *cap.* 10. & refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 2. *cap.* 2.

Collige ex text. ſimoniacum eſſe pro ingreſſu mo- 2
naſterii pecuniam recipere, ut docent Hurtada *l.* 22.
gloſſ. 3. *tit.* 7. *part.* 1. Navar. *in tract. de redditibus Eccleſ.
monitu* 26. Spin. *in ſpec. teſt. gloſſ.* 7. *princ. n.* 30. *cum ſeqq.*
Gutier. *Canon. lib.* 1. *cap.* 32. *num.* 22. Azor. *inſtit. moral.
part.* 1. *lib.* 13. *cap.* 9. *&* *part.* 3. *lib.* 12. *cap.* 16. *quaſt.* 1. *verſ.
objicies ibidem.* Ciened. *ad Decretal. collect.* 16. *num.* 1.
Perr. Bollo *in œconom. Canon. claſſ.* 3. *c.* 4. §. 14. *in princ.
pag.* 473. *&* §. 15. *pag.* 482. Tuſch. *ſing.* 32. *lit. C, & de
viſitat. lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 23. Franc. Vivian. *commun.
opin.* 724. *num.* 9. Vivald. *in candel. aureo, tit. de ſuſpenſ.
num.* 45. Bonacin. *de ſimon. quaſt.* 4. §. 8. Zerol. *in praxi
Epiſcop. part.* 1. *verbo moniales*, Surd. *de alim. tit.* 9. *q.* 27.
n. 2. Fr. Emman. *quaſt. regul. tom.* 2. *quaſt.* 48. *art.* 1. ſecus
reſolventes ſi recipiatur pro ſuſtentatione, & alimen-
tis monialis. Non eſt enim licitum ſpe lucri ad ſpiri-
tualia invitare, ut tenent multi, quos refert Sanchez
de matrimon. lib. 1. *diſp.* 49. *n.* 1. ubi *num.* 4. probabilius
exiſtimat licitum eſſe offerre munera ea lege, & pacto,
ut is, cui offeruntur, efficiat aliqua opera ſpiritualia:
& *num.* 7. dicit hunc text. non obſtare, cùm in eo tan-
tùm decidatur nihil conferendum eſſe Religioſis, ut
aliquem ad religionem accipiant.
Tam ille, qui dederit, quàm ille, qui receperit, &c.] 3
Quamvis per uſuram & ſimoniam offendatur ſepti-
mum præceptum de non furando, nihilominus ta-
men uſura, & ſimonia in eo maximè differunt, quia in
illa ſolùm peccat recipiens, non verò ſolvens, per ea
quæ D. Thom. 2. 2. *quaſt.* 78. *art.* 4. Sot. *lib.* 6. *de juſtit.
quaſt.* 1. *art.* 5. Nav. *in man. cap.* 14. *n.* 31. *& cap.* 17. *n.* 262.
Covar. *in cap. quamvis, part.* 2. §. 1. *n.* 10. in hac verò
tam dans, quàm recipiens, ut probat text. *in præſenti.*
Ratio differentiæ eſt, quia uſura eſt probibita in bo-
num proximi, ad præcavendam ſcilicet injuſtitiam, ne
pretium pro eo quod non eſt vendibile, recipiatur, &
ita injuſtitia ſolùm viget ex parte recipientis, non au-
tem ex parte dantis: at verò in ſimonia ex utraque
parte peccatur contra Dei juſtitiam, quippe omnibus
prohibuit, ne aliter quàm gratis ſpiritualia reciperent,
& pro illis non darent temporalia: quam rationem
explicat Sot. *lib.* 9. *de juſtit. quaſt.* 8. *art.* 1. *col.* 3.
Pro ſepultura.] Notatur ad hoc, quod pretii exa- 4
ctio pro ſepulturis prohibetur, non obſtante contra-
ria conſuetudine: quod non procedit ſi ipſa inducatur
cum Principis licentia, ut docet Fr. Emman. *quaſt. re-
gul. tom.* 3. *quaſt.* 58. *art.* 2. de quo plures Doctores cita-
vi *ad cap. abolenda, de ſepult.*
Quia diuturnitas temporis, &c.] Hoc intelligitur 5
quoad Deum, & in foro animæ, tunc enim diuturnitas temporis auget peccatum, ut habetur *in cap. ult. in princip. de conſuetud.* reſpectu autem pœnæ civilis, & criminalis imponendæ, quando delictum eſt antiquum, ſcilicet commiſſum jam ultra decem annos, eo caſu non debet puniri pœna ordinaria, ſed mitiori, *l. ſi diutino, ff. de pœnis*, de quo vide Covar. *var. lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 2. *verſ. primùm poſſe*, Clar. § *fin. quaſt.* 60. *num.* 32. Tiraq. *de pœnis temp. cauſa* 29. Perez *in rub. tit.* 1. *col.* 1. *verſ.*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

verſ. cùm item quando poſt commiſſum delictum, lib.4. Ordin. Cened. *d.collect.*16 *num.*4.

6 *Chriſmatis, & olei receptione*, &c.] Advertendum nihil pro Chriſmate, & aliis oleis ſacris recipi poſſe à parochis, quamvis liberè oblatum, quare eorum, qui præpoſiti ſunt ad diſtributionem, conſuetudo eſt tollenda qui nolunt ea dare, niſi ova, aut aliquid aliud ipſis tribuatur, ut advertit Fuſc. *de viſitat.lib.*1. *cap.*9. *num.* 13. quem refert Ugolin. *de poteſt. Epiſc. cap.*4. §.3. *num.*2. & illo citato ego ipſe *eod. tractat. part.*2. *alleg.*31. *num.*21.

SUMMARIUM.

1 *Compendium text. refertur.*

2 *Sacramenta gratis conferenda, quia pro eis conferendis non licet aliquid exigere.*

3 *Sacramenta conferre nolenti, niſi dato aliquo temporali, an illud in extrema neceſſitate, vel ad redimendam injuſtam vexationem dari liceat, oſtenditur.*

4 *Pecunia pro matrimonio dari poteſt.*

Cap. Cùm in Eccleſiæ IX.

Ex Conc. Lateran.

1 SImoniacum eſt pretium exigere pro introducendis perſonis in ſedem Eccleſiaſticam, inſtituendis Sacerdotibus, ſepeliendis mortuis, benedicendis nuptiis, vel pro Sacramentis conferendis, vel collatis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabatel.Bellam. Joan. Andr. Anania, Hoſtieoſ.Anchar. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Vivian. *in rationali lib.*5. *juris Pontif. pag.* 25. Alagona *in compendio juris Canon. pag.* 618. remiſſivè Ximen. *in concord. p.*1. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.*1. *Decretal. lib.*5. *tit.*2. *cap.*8. & deſumitur ex Concil. Lateran. ſub Alex.III. *cap.*7.

2 *Seu aliis Sacramentis conferendis.*] Notatur ad hoc, quod non licet aliquid exigere pro ſacramentis conferendis, ut docent Soar. *de Relig.tom.*1. *tract.de ſimon. lib.*4.*cap.*10. *num.*5.*& cap.*11.*num.*3. *& cap.*14. *num.*2. *& cap.*47.*num.*5. citati à Cened. *ad Decretal. collect.*16. *num.*3. Aldret. *de religioſa diſcip.tuend. lib.*2.*cap.*14.§.5. *num.*47. Redoan. *de ſimon.p.*3. *cap.*17. *num.*18.*& ſeq.* Fillinc. *tom.*3.*tract.*45. *cap.*3.*quaſt.*9.*num.*19. Bonacin. *de ſimon.quaſt.*4. § 2.*à princ.* Azor. *inſtit.moral. part.*3. *lib.*12.*cap.*3.*quaſt.*1. ubi etiam tenet non poſſe operam, & laborem in Sacramentis conferendis pretio emi, vel vendi, latè & eleganter Illuſtriſſimus D.Rodericus à

3 Cuoha *in comment.ad cap.*3.*art.*24.*ex num.*5. In extrema tamen neceſſitate dare pecuniam iniquo miniſtro Sacramenti petenti illam, & nolenti aliter Sacramentum miniſtrare, non ſemper eſt emptio Sacramenti, ſed poteſt intentione dantis, habentiſque ad hoc jus ex neceſſitate urgente ſeparari, ut per Fr. Emman. *tom.*2.*ſum. cap.*58. *num.*7. Gutier. *Canon. lib.*1. *cap.*29. *num.*18. Soar. *d.lib.*4.*cap.*12. *num.*13. Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.*3. *quaſt.*14. *num.*4. Azor. *d. quaſt.*3. Immò & aliquando ad redimendam injuſtam vexationem poterit licitè dari temporale miniſtro aliter nolenti Sacramenta conferre, juxta tradita per Sot. *de juſtit. lib.*9.*quaſt.*6.*art.*1. Redoan. *de ſimon.part.*1.*cap.*6. *num.*8.*& part.*3.*cap.*4.*num.*16. Soar. *d.cap.*12.*à num.*2.

4 In gloſſ. *Benedictionibus* 2. ibi, *licèt pro matrimonio aliquid dare, vel recipere non eſt peccatum.* Collige ex gloſſ. pro matrimonio poſſe pecuniam dari: idem affirmant *gloſſ.*1.*in cap. honorantur*, 32. *quaſt.*2. Præp. *in cap.*3. *de condit. appoſ.* ſed dubium facit, quia conſtat pro conferendis Sacramentis non poſſe aliquid exigi: ſed matrimonium eſt novæ Legis Sacramentum gratiam conferens, ut de Fide definitum eſt in Conc.Trident. *ſeſſ.*24.*de reform.matrim. can.*11. ubi plures citavi DD.*in Remiſſion.* quibus adde Baſil.Pont. *in ſuo noviſſimo tract.de Sacram.matrimonii, lib.*1.*cap.*5. *num.*5. ergo pro eo pecunia peti non poteſt: augetur difficultas ex *l.*2.*ff.de donat. inter virum*, ubi dicitur matrimonia non debere eſſe venalia. Quare reſpondendum eſt, in matrimonio intervenire pecuniam non ratione contractus humani, ut vulgariter dici ſolet; contractus enim matrimonialis inter Chriſtianos non eſt ſeparabilis à Sacramento, & per conſequens velut quid annexum ſpiritualibus non eſt pecuniâ æſtimabile, ſed quia matrimonium eſt etiam in officium naturæ ad mutuum obſequium, & cohabitationem, ad prolis ſuſceptionem, & educationem, atque ideo non convenit, ut in hunc finem pecunia petatur ad hæc onera ſupportanda, quo modo rem explicat S. Thom. receptus 2.2. *quaſt.*100. *art.*2.

SUMMARIUM.

1 *Eccleſia pro conſecratione nihil poteſt exigi, niſi procuratio.*

2 *Simonia committitur ſi pecunia tradatur pro actione conſecrandi.*

3 *Epiſcopus accedens ad conſecrandam Eccleſiam conſequitur alimenta, etiamſi Eccleſia ſit Epiſcopatui vicina.*

Cap. Cùm ſit X.

PRo Eccleſiarum conſecratione nihil eſt præter procurationem exigendum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabatell. Bellam. Joan. Andr. Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Vivian. *in rationali lib.*5. *Iuris Pontificii*, *pag.*26. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.*618. remiſſivè Ximen. *in concord. p.*1. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.*1. *Decretal.lib.*5. *tit.*2.*cap.*9. & eſt poſt Concil. Lateranen. *p.*2.*cap.*4. 1

Nihil pro Eccleſiarum conſecratione,&c.] Notatur ad hoc, quod ſimonia committitur, ſi pecunia tradatur pro actione conſecrandi, Calices ſcilicet, templum, Altaria, Chriſma, agnos Dei, benedicendi corporalia, aquam, veſtimenta, roccoſum, cereum Paſchalem, & ſimilia, necnon faciendi alias Ordinum functiones, ut per Sot. *de juſtit.lib.*9.*quaſt.*6.*art.*2. Soar. *de Relig.tom.*1. *lib.*4.*de ſimon.cap.*13.*n.*3. Filliuc. *tract.*45 *cap.*4.*quaſt.*1. *n.*2. Bonacin. *de ſimonia, quaſt.*4.§.4.*à princ.* 2

Præter procurationem.] Notatur ad hoc, quod Epiſcopus accedens ad conſecrandam Eccleſiam, conſequitur alimenta ab Eccleſia, etiamſi Eccleſia ſit vicina Epiſcopatui, ut per Surd. *de alim.tit.*1.*quaſt.*64.*n.*3. ubi *n.*4. hoc intelligit quando Eccleſia habet unde ſolvat, aliàs conſecrat eam Epiſcopus proprio ſumptu. 3

SUMMARIUM.

1 *Convictus de ſimonia, vel infamatus, qui ſe purgare non poteſt, deponendus eſt.*

2 *Beneficium promittere non licet pro ſuffragio, ſeu voce electionis.*

3 *Simoniaca eſt electio, ſi pro ſuffragio beneficium promittatur.*

4 *Simonia probatur ex partis confeſſione.*

5 *Simonia*

5 *Simoniacus eſt promittens aliquid pro obtinendo Epiſcopatum, vel Abbatiam, aut nominationem à Rege.*

6 *Commutationes facere in prouiſionibus beneficiorum eſt ſimonia contra ius poſitiuum.*

7 *Confeſſus de crimine extra iudicium non punitur, niſi confeſſus fuerit geminatè.*

8 *Mitius eſt agendum cum ſponte confeſſis, quàm cum conuictis.*

Cap. De hoc XI.

1 SImonia quando eſt manifeſta, ſiue notoria, aut ſimoniaci confeſſi in iure, vel legitimè confeſſi ſunt, perpetuò ab Altaris miniſterio deponi debent, aliàs ſecus. Si tamen publica fama laborant, eis Canonica purgatio indici debet, in qua ſi deficiunt, vt rei puniendi ſunt, & ſeculares, qui aliquid receperunt, integrè Eccleſiæ reſtituere debent. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Anch. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 27.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 618. remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. &* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit... cap.* 10. & eſt poſt Concil. Lateranen. *p. 2. cap.* 13.

2 *Vt vterque conſentiret eidem.*] Notatur ad hoc, quod non licet promittere beneficium pro ſuffragio, ſeu voce electionis, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 23. num. 244. verſ.* 2. Soar. *de Relig. tom. 1. lib. 4. de ſimon. cap. 39. n.* 14. Simoniaca enim eſt electio ſi pro

3 ſuffragio, ſiue, vt dicunt, pro voce electoris beneficium promittatur: ita Azor. *inſtit. moral. p. 3. lib. 12. c. 7. quæſt. 1. verſ. & iidem*, vbi etiam cum Abb. *in præſenti*, reſoluit Principes, & alios quoſlibet ſeculares recipientes pecuniam vt tanquam patroni in electione conſentiant, ſiue vt eam ratam habeant, ſimoniacos proculdubio eſſe, & reſtituere debere accepta Eccleſiæ, in qua eſt beneficium, quamuis non ſit ex illius Eccleſiæ bonis beneficium conſtitutum.

4 *Quod ſi manifeſtum, &c.*] Notatur ad hoc, quod ex partis confeſſione probatur ſimonia, vt per Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib. 14. q. 9. num. 4. cum ſeqq.*

5 *Tanquam auctores tanti ſceleris.*] Ergo promittens aliquid pro obtinendo Epiſcopatum, aut Abbatiam, vel nominationem à Rege, eſt ſimoniacus, vt per Rebuff. *de pacificis poſſeſſ. num.* 199.

6 *Præſtarent.*] Notatur ad hoc, quod commutationes facere in prouiſionibus beneficiorum eſt ſimonia contra jus poſitiuum, vt per Soar. *de Relig. tom. 1. lib. 4. de ſimonia, cap. 31. num. 14. & cap. 60. num.* 5.

7 In gloſ. *Confeſſi fuerint in jure*, in princ. Notatur ad hoc, quod confeſſus de crimine extra judicium non punitur, vt per Bernard. *reg.* 125. ſi tamen confeſſus fuerit geminatè extrajudicialiter, plenè probat delictum, Farin. *in praxi crimin. q. 82. num.* 13.

8 Notatur etiam ad hoc, quod mitiùs eſt agendum cum ſponte confeſſis, quàm cum conuictis, vt per citatos ad *cap. vlt. num vlt. de furtis*, Tiraquel. *de pœnis temper. cauſa* 30. *n.* 1. Illuſtriſſ. D. Roderic. a Cunha *in comment. ad cap. 3. n. 1. diſt.* 50. vbi *n.* 2. ex hac gloſ. pariter colligit confitentem mero probationis pro conuicto eſſe habendum, ſed ab eo differre quoad pœnæ impoſitionem, & allegat Abb. *hîc, n.* 8. dicentem hanc gloſ. ſingularem, & *in cap. at ſi clerici, n. 8. in princ. de judic.* & Tiraquel. *d. cauſa* 30. *n.* 9.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacum eſt pro temporali obſequio beneficium Eccleſiaſticum promittere.*

2 *Militia nobilitat.*

3 *Simonia committitur ſi quis habeat iuſpatronatus litigioſum, & cum cauſidico paciſcatur ſe nominaturum ipſum, ſi cauſam ſedulò, ac diligenter ageret.*

4 *Simonia eſt ſeruire alicui Prælato principaliter ſpe conſequendi ab eo beneficium Eccleſiaſticum, ſecus ſi minùs principaliter.*

Cap. Cùm eſſent XII.

PRomiſſio ſola rei ſpiritualis, v. g. Eccleſiæ dandæ ſi tale obſequium præſtet, facit ſimoniam, & illud præſtans non conſequitur Eccleſiam. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Joan. Andr. Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Viuian. *in rationali lib. 5. juris Pontif. p.* 27. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 619. remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. &* 2. refertur ab Anton. Aug. *collect. 1. Decretal lib. 5. tit. 2. cap.* 11. & eſt poſt Concil. Lateran. ſub Alex. III. *part. 2. cap.* 14. 1

Miles.] Ergo militia nobilitat, de quo vide Tiraq. *de nobilit. cap. 8. num. 2. cum ſeqq.* Gutierr. *pract. lib. 3. q. 17. num.* 247. 2

Promiſit ei dare Eccleſiam, &c.] Notatur ad hoc, quod ſimonia committitur ſi quis habeat juſpatronatus litigioſum, & cum cauſidico paciſcatur ſe nominaturum ipſum, ſi cauſam ſedulò, ac diligenter ageret, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 23. n.* 267. *verſ. committo.* 3

In gloſ. *Promiſerat.* Celebris eſt gloſ. ad denotandum ſimoniam eſſe ſeruire alicui Prælato principaliter ſpe conſequendi ab eo beneficium Eccleſiaſticum, ſecus ſi minùs principaliter, de quo vide Rebuff. *in praxi benefic. tit. quot modis beneficia acquirantur, n.* 5. Fr. Emman. *in ſum. tom. 2. cap. 59. num. 9. &* 10. Couarr. *var. lib. 2. cap. 20. n. 3. verſ. ſecundò.* Nauar. *in man. c. 23. ſub num. 100. verſ. quintò, & in cap. inter verba 11. q. 3. corol. 2. num. 24. & conſ. 9. num. 4. ſub hoc tit. in antiq. & tract. de finibus human. actuum, num.* 39. Card. Toler. *in inſtruct. Sacerd. lib. 5. cap. 90. n.* 4. Zerol. *in praxi Epiſcop. p. 1. verbo ſimonia, §.* 11. Sayr. *in claui Regia, lib. 10. tract. 5. c. 7. num.* 9. Soar. *de Relig. tom. 1. tract. de ſimonia, lib. 4. cap. 39. n. 5. &* 8. Valer. Reginald. *d. lib. 23. n.* 138. Azor. *inſtit. moral. p. 3. lib. 12. cap. 11. q.* 2. Flamin. Pariſ. *de confident. q. 1. n.* 38. 4

SVMMARIVM.

1 *Simoniacus notorius in beneficio, aut infamatus, qui ſe purgare non poteſt, ab illo deponitur.*

2 *Simoniacus an priuetur ipſo jure, ſeu per ſententiam, remiſſiuè.*

3 *Deficiens in purgatione, aut eam ſibi in iure indictam ſubire recuſans, præſumptione admodum vrgenti conuincitur.*

4 *Præſumptiones, & coniecturæ in ſimonia debent eſſe euidentes.*

Cap. Inſinuatum XIII.

BEneficium ſimoniacè adipiſcens, ſi hoc eſt publicum, & notorium, beneficio ab Epiſcopo priuandus eſt: ſi non eſt publicum, & notorium, ſed tantùm publica laborat infamia, purgatio illi indici debet cum quinta, vel ſexta manu ſui Ordinis, & ſi in ea deficit, perpetuò priuatur beneficio. Colligunt ex Ordinar. Abbas antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Joan. Andr. Anania, Anchar. Butr. Mar. Socin. Felin. Panorm. Hoſtienſ. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris* 1

Pontif.

*Pontif. pag.*28. Alagona *in compendio Juris Canonici*, *pag.*619. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.*2. refertur ab Ant.Auguſt. *collect.*1. *Decretal.lib.*5. *tit.*2. *cap.*2. & eſt poſt Concil. Lateran. *p.*2.*cap.*15.

2 *Amoueat.*] Ergo ſimoniacus non priuatur ipſo jure, ſed per ſententiam, de quo, & an verum ſit, vide Boër. *deciſ.*127.*num.*1.Flamin. *de reſignat.benefic.lib.*7. *q.*2. *num.*22.*cum ſeqq.* & *lib.*14. *q.*2. *num.*1. *cum ſeqq.* Menoch. *remed.* 1. *recup. n.*135. & 136. & *remed.*3. *n.*68.& *conſ.*67.*n.*4. Paul. Comitol. *reſponſ.moral.lib.*6. *q.*41. Vgolin.*de ſimon.tab.*1.*c.*19. Soar. *de Relig. tom.*1. *lib.*4. *de ſimon.cap.*58. *num.*3. Filliuc. *tract.*45. *cap.*13. *quaſt.*9.*num.*24. Bonacin. *de ſimon.q.*7. *puncto* 2.*diffic.*1. *ex num.*1. latè Nicol.Garc. *de benef.p.*8. *cap.*1.*n.*3. Farin.*fragment. crimin. p.*1.*lit. C,num.*199. aduertens hodie ſecundùm conſtit. *cum deteſtabile*, Pauli II. eſſe inductam priuationem ipſo jure. Quid dicendum in ſimonia reali ab vtraque parte completa per dationem rei ſpiritualis & temporalis, vide eundem Garc.*d.c.*1. *à num.*16. *cum ſeqq.*

3 In gloſſ. *Perpetuò*, fin.ibi, *deficiens in purgatione punitur.* Notatur ad hoc, quod qui deficit in purgatione, aut eam ſibi in jure indictam ſubire recuſat, præſumptione quidem admodum vrgenti conuincitur, vt per Cou. *in cap. alma mater*, *de ſententia excom. lib.*6. *p.*1.§.2.*n.*4.

4 In ead. gloſ.ibi, *quod non eſt verum.*] Notatur ad hoc quod præſumptiones & conjecturæ in ſimonia debent eſſe euidentes, vt per Clar. §.*ſimonia*, *num.*12. Maſcard.*de probation. concl.* 1304. *n.*27.& 28. Flamin. *de reſignat. benefic. lib.*14.*q.*8. *num.*14. cum aliis citatis *ad cap.ſicut tuis*,*n.*4.*infr.hoc tit.*

SUMMARIUM.

1 *Simoniacum eſt pretio, vel fauore celare peccatorem, vel reconciliare non pœnitentem, vel dignè pœnitentem à reconciliatione remouere.*

2 *Presbyteris prohibitum eſt, ne accipiant aliquid temporale propter celandum publicum peccatorem Epiſcopo, vel ejus miniſtris.*

3 *Simonia eſt conferre beneficium prætextu conſanguinitatis.*

4 *Preces in fauore, & gratia niti ſolent.*

5 *Simonia committitur ſi poſt auditam confeſſionem pro abſolutione pecunia extorqueatur, ſiue pœnitens ſit dignus, ſiue indignus abſolutione.*

CAP. Nemo XIV.

1 SImoniacus eſt presbyter qui aliquid ſpirituale, vel temporale acceperit à publicè peccante, vt ejus peccatum celet Epiſcopo, vel ejus miniſtris; item qui reſpectu conſanguinitatis, vel familiaritatis dimittit quin peccatum illud Epiſcopo innoteſcat: item & ille, qui aliquem pœnitentem, vel minus dignè pœnitentem gratia, vel fauore adducit ad reconciliationem, & ei dat teſtimonium reconciliationis, vel qui dignè pœnitentem à reconciliatione remouet ex liuore. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Butr. Anchar. Mar. Socin. Felin. Panorm. Hoſtienſ. Viuiar. *in rationali lib.*5. *juris Pontificij*, *pag.*28. Alagona *in compend. Juris Canonici*, *pag.*619. remiſſiuè Ximen. *in concord.p.*1. & 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.*1. *Decretal. lib.*5.*tit.*2.*cap.*13.

a Difficilis eſt hic text. dum videtur probare ſimoniacum eſſe ſi clericus temporale aliquid accipiat, vt peccatum alterius celet, aut non denuntiet: item Prælatus, vt ſubditum non corrigat, quod ex hoc text. notant Gloſſ.*hic*, *verbo celet*, Hoſtienſ. Abb. Zabarell. Felin. & reliqui ferè omnes DD. idipſum affirmat S. Thom. 2.2.*q.*100. *art.* 4. *ad* 3. & *in* 4. *diſt.*15. *q.*5. vbi Palud. & alii, Angel. *verbo ſimonia* 3. *n.* 42. Syluest. *eod.verbo*,*q.*9.*verſ.*5.S.Antonin.*p.*2.*tit.*1.*c.*5.§.17. Sot. *de juſtit. lib.*9.*quaſt.*6.*art.*2.*v.ad* 3. *argum.* Bonac. *de ſimon.q.*4.§.9.*n.*43. Difficultas oritur ex definitione ſimoniæ, ſecundùm quam ejus eſſentia in eo conſiſtit, vt aliquid temporale, tanquam pretium ſpiritualium detur, aut recipiatur, vnde fit, vt neceſſariò ab altera parte pretium, ab altera aliquid ſpirituale aut dari, aut promitti debeat, vt ſimonia judicetur: at verò vbi aliquis pretium recipit, vt non denunciet, ſeu vt non corrigat, planè nihil ſpirituale dat, aut promittit, ſed tantùm omittit facere: omiſſio autem curæ cùm nullum habeat actum poſitiuum, ſimoniam facere non poteſt, quia nihil ibi exiſtit, aut fit ſpirituale. Quare Soar. *de Relig. tom.*1. *tract. de ſimonia*, *lib.*4. *cap.*22. *n.*14. dicit illum duas habere partes, vnam à princ. vſque ad *verſ. nec quemquam*, excluſiuè, & aliam in toto illo verſiculo vſque ad finem. In priori prohibetur presbyteris ne accipiant aliquid temporale propter celandum publicum peccatorem Epiſcopo, vel miniſtris ejus, nullo de ſimonia facto verbo, nam hoc tanquam contrarium bonis moribus, & officio clericorum prohibetur, non verò tanquam religioni contrarium, nec vt ſimoniacum. In ſecunda autem parte prohibentur clerici reconciliare quempiam, vel reconciliationem alicui negare propter pretium, & de his ratio redditur, quia ſimoniacum eſt vtrumque, quæ verba ad hanc ſecundam, non autem ad priorem partem referuntur. Aliter etiam hunc text. exponi poſſe refert idem Soar. *eod. cap.*22. *num.*15. vt ſcilicet prima ejus pars intelligi poſſit, & loqui videatur de presbytero, qui exercendo aliquo modo ſuam juriſdictionem, ſeu paſtoralem curam, ſubditi delictum Epiſcopo celat, cùm ad ipſum presbyterum ex officio pertineat delicta hæc corrigere, vel deferre ad Epiſcopum, veluti ſi parochus non denuntiet ſubditum non ſuſcipientem Euchariſtiam in Paſchate, tunc enim hunc committere ſimoniam probabile dicit. Sed omiſſo gloſſæ, Innoc. Hoſt. & aliorum *in præſenti* intellectu, dicendum mihi eſt ad exactam hujus dubii explicationem, duobus modis poſſe contingere vt aliquis pretio peccatum alterius celet, ſeu non corrigat, aut per omiſſionem puram, cùm ſcilicet non denuntiat, aut correctionem omittit abſque vllo facto poſitiuo, vt per actum aliquem poſitiuum, vt ſi parochus ſubditis perſuadeat, vel præcipiat ne denuncient, cujus perſuaſionem actum ſpiritualem appellat D. Antonin. *d.*§.17. vel à Prælato, & ejus miniſtris obtinet, vt denuntiati nomen aut non ſcribant, aut de libris deleant, etenim cùm Prælatus, aut judex, & clericus pretio ſubditum crimioſum à pœna abſoluit, crimen ipſum condonat, impunitatem concedit, aut præcipit ne aduerſus illum pro eo crimine procedatur, vel ad tempus, vel in perpetuum, his enim modis, & aliis ſimilibus ita à correctione abſiſtit, vt actum ſui muneris, aut juriſdictionis Eccleſiaſticæ poſitiuè gerat. His ſuppoſitis reſoluendum eſt, quod ſi priori modo per puram omiſſionem quis aut non denuntiet peccantem, aut non corrigat, quamuis ob id pretium recipiat, peccabit quidem grauiter, verumtamen ſimoniam non committit, & hoc caſu procedit ſententia Innoc. & antiquorum rationes, & argumenta contra communem adducta. Poſteriori verò modo ſi per actum aliquem poſitiuum id fiat, ſimonia erit, quia verè ſpiritualia pretio æſtimantur, & hoc caſu locum habet text. *in præſenti*, & *in d.*§. *qui autem*,

&

& communis ſententia noſtrorum, & Theologorum, de qua *ſuprà.*

3 *Conſanguinitatis.*] Ergo ſimonia eſt conferre beneficium prætextu conſanguinitatis, de quo vide Div. Thom. 2.2. *quæſt.* 100. *art.* 5. *ad* 2. Sot. *de juſtit. lib.* 9. *quæſt.* 7. *art.* 4. Navar. *in man. cap.* 27. *n.* 107. Covar. *var. lib.* 1. *c.* 3. *num.* 4. Azor. *inſtit. moral. part.* 3. *lib.* 12. *cap.* 11. *quæſt.* 1.

4 *Gratia, vel favore.*] Id eſt precibus, quia preces in favore & gratia niti ſolent, vt per Soar. *d. lib.* 4. *cap.* 40. *num.* 10. Intellige de precibus rationem pretii habentibus, veluti ſi fiant ex pacto expreſsè, vel tacitè inito cum eo, qui ſpirituale confert, ut ſi quis det beneficium Titio, ut oret Principem pro ſe, vel ut ipſum laudet apud Principem, ſeu alium; quia tunc hujuſmodi actiones pretio æſtimantur, & commutari videntur cum re ſpirituali: ſecus autem ſi nullum pactum præceſſit, vel ſi preces poſtulatæ non fuerunt à collatore beneficij, ſeu rei ſpiritualis, quia tunc cenſentur factæ gratis, ac proinde ſimoniæ culpam non inducunt, ita S. Thom. 2.2. *quæſt.* 100. *art.* 5. *ad* 3. Victor. *in relect. de ſimon. num.* 36. Redoan. *de ſimon. p.* 1. *cap.* 26. *ſub fin.* Navarr. *in man. cap.* 23. *num.* 102. *&* 107. Azor. *inſtit. moral. part.* 3. *lib.* 12. *cap.* 18. *quæſt.* 3. Soar. *d. c.* 40. *num.* 12. Filliuc. *tom.* 3. *tract.* 45. *cap.* 9. Leſſius *de juſtit. lib.* 2. *cap.* 33. *dub.* 2. *num.* 118. Bonacin. *de ſimon. q.* 1. §. 1. *num.* 13. Nec obſtat hic text. ubi abſolutè reconciliatio conceſſa gratia, vel favore, ſimoniaca vocatur, quia reſponderi poteſt cum Soar. nomine favoris, vel gratiæ *in hoc text.* non intelligi favorem & gratiam, quam facit is, qui preces exaudit, ſed quam ipſe intendit pro actione, quam facit; tunc enim ſimoniam committit, quia intendit temporale pro ſpirituali. Vel meliùs cum Bonacin. *d.* §. 1. *n.* 17. *verſ. reſpondetur enim,* poteſt dici hîc ſermonem eſſe de ſimonia latè acceptа, ut importat quamlibet turpem actionem occaſione rei ſpiritualis præſtitam.

Unde ex hac reſolutione plura ſcitu digniſſima colligit Bonac. *citato loco, à n.* 13. ubi *in verſ. ex noſtra,* colligit ſimoniam committi dum Epiſcopus beneficium alicui promittit, ut pro ſe intercedat apud Principem, ſeu pro ſe petat aliquam gratiam, & *in verſ. ſecundò,* infert ſimoniam committi dum collator beneficii promittit alicui beneficium, ſi de ſe honeſtè locutus fuerit coram aliis, vel ſigna honoris exhibuerit, vel ſe ipſius conſanguineum eſſe profeſſus ſit, & *in verſ. tertiò,* ſubdit ſimoniam committi dum collator intendens aliquem ſibi obligare, promittit ſe beneficium ei collaturum, ſi ab eo petatur: *& num.* 14. tenet ſimoniam committi ab eo, qui pecunia inducit familiarem, vel amicum Epiſcopi ad petendum pro ſe, vel pro alio beneficium, quamvis pecunia tradatur ſolùm mediatori, ſeu interceſſori, non verò Epiſcopo, aut collatori: *n.* 15. reſoluit ſimoniam non committi tradendo aliquid familiaribus Prælatorum, non ut intercedant, vel opitulentur, ſeu procurent, ſed ſolùm ut ſibi aditum, vel facilem ingreſſum ad Prælatum concedant, quod eſt obſequium merè temporale pretio æſtimabile, & *num.* 16. idem dicit ſi pecunia detur familiaribus, non ut intercedant, & procurent beneficium, ſed ſolùm ut certiorem faciant Prælatum de Oratoris meritis.

5 *Ad reconciliationem.*] Notatur ad hoc, quod committitur ſimonia, ſi poſt auditam confeſſionem pro abſolutione conferenda pecunia extorqueatur, ſive pœnitens ſit dignus, ſive indignus abſolutione, ut per Soar. *d. lib.* 4. *cap.* 19. *num.* 2. omnes enim actus juriſdictionis voluntariæ, quatenus ad effectum ſpiritualem ordinantur, materia ſunt ſimoniæ, idem Soar. *d. lib.* 4. *cap.* 20. *num.* 8. ubi *num.* 16. aſſerit quod actus juriſdictionis Eccleſiaſticæ etiam contentioſæ ſunt materia ſimoniæ, Bonacin. *de ſimon. quæſt.* 4. §. 17. *ex numero* 3.

In gloſſ. *Celet.* Notatur ad hoc, quod omiſſio actionis ſacræ, & ſpiritualis ob pretium, poteſt eſſe propria ſimoniæ materia, de quo vide Soar. *d. lib.* 4. *cap.* 22. *n.* 4. *cum ſeq.* Vgolin. *de ſimon. tab.* 1. *cap.* 4. § 3. Bonac. *d. q.* 4. §. 9. *num.* 2. 6

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia emi, vel redimi non poteſt.*
2 *Capituli conſenſus requiritur etiam in diſtractu.*
3 *Contractus, & diſtractus à pari procedunt.*
4 *Diſpoſitio loquens in uno de æquè principaliter unitis aliud non comprehendit.*

Cap. Querelam XV.

Eccleſia non poteſt emi nec redimi. Item legitimè citatus ad pœnitentiam, ſi contemnit ſtare judicio, pars contraria mittitur in poſſeſſionem rerum de quibus ex controverſia, nec ſunt moleſtandi abſque ordine judiciario. Colligunt ex Ordin. Abbas antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Bellam. Joan. Andr. Anania, Hoſt. Anch. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Vivian. *in rationali lib.* 5. *juris Pontif. pag.* 29. Alagona *in compend. Iuris Canonici, pag.* 620. remiſſivè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 2. *cap.* 14. & eſt poſt Concil. *Lateran. part.* 2. *cap.* 14. 1

Eorum Capitulo inconſulto, &c.] Notatur ad hoc, quod conſenſus Capituli requiritur etiam in diſtractu, ut per Tiraq. *de jure mariti, gloſſ.* 5. *num.* 13. Contractus enim & diſtractus à pari procedunt, & ſunt ejuſdem naturæ, *l. Pomponius,* §. *præterea, ff. de acquir. poſſ. ff. l. de tutela, C. de in integr. reſtit.* Surd. *de alim. tit.* 8. *privil.* 22. *n.* 6. Cald. Pereira *de poteſtate elig. cap.* 7. *n.* 15. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 168. *num.* 7. *&* 10. *ſeqq.* Cevall. *comm. contra comm. tom.* 4. *q.* 897. *numero* 86. Card. Mantic. *de tacitis & ambiguis conv. lib.* 1. *tit.* 2. *à num.* 15. D. Barboſa *in l. hæres abſens,* §. *proinde, num.* 13. *ff. de judic.* 2 3

In gloſſ. *Emi non potuit.* Notatur ad hoc, quod diſpoſitio loquens in uno de æquè principaliter unitis aliud non comprehendit, neque ad illud extenditur, ut per D. Barboſa *in l. cùm Prætor,* §. *fin. n.* 231. *ff. de judic.* 4

SVMMARIVM.

1 *Pecunia ab Eccleſiis exigi non debet pro Chriſmate, & num.* 2.

Cap. Ea quæ XXVI.

Simoniacum eſt pro Chriſmate ab Eccleſia pecuniam exigere, ſive eam cathedraticum, ſive Paſchalem præſtationem, ſive conſuetudinem vocent. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Collect. Innoc. Zabarel. Bellam. Joan. Andr. Anan. Anch. Butr. Mar. Socin. Felin. Panorm. Imola, Hoſt. Vivian. *in ration. lib.* 5, *juris Pontific. pag.* 29. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 620. remiſſivè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 2. *cap.* 15. 1

Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt D. Thom. 2.2. *q.* 100. *art.* 2. Sot. *de juſtit. lib.* 9. *q.* 6. *art.* 1. Turrecrem. *in cap. ult.* 1. *quæſt.* 3. & vide quæ dixi *ad cap. ſatis* 8. *num.* 7. *ſup. hoc tit.* 2

3 Probat etiam hic text. juncto *cap. in tantùm 36. infrà hoc titul.* nullius conſuetudinis prætextu obtineri poſſe, ut pro Chriſmate, aut oleo conſecrato exhibendo pecunia aliqua recipiatur, nec ex eo conſuetudinem excuſari, quod illa pecunia, cathedraticum, aut præſtatio Epiſcopalis, aut paſculum appelletur, vel alio quovis nomine, aut prætextu exigatur, idem probat text. *in cap. non ſatis, ad fin. hoc tit.* ubi conſuetudo quantumvis longæva, quaſi juri divino contraria improbatur ea ratione, quæ redditur *in cap. ult. de conſuetud.* facit etiam *cap. ad noſtram, hoc tit.* Sed difficultatem facit, quod ea pecunia tanquam cathedraticum, aut onus Eccleſiæ impoſitum exigi poteſt, *cap. ult. ut Eccleſiaſtica benef.* Obſtat etiam quod Prælati videntur poſſe exigere expenſas, quas in oleo & balſamo comparando, & aliis ad conſecrationem neceſſariis faciunt in gratiam Eccleſiarum, & ratione expenſarum videntur has pecunias exigere. Accedit quod conſuetudo ſicut lex facit, ut illa temporalia, quæ à miniſtris ſpiritualium recipiuntur, non quaſi pretium, ſed quaſi ſtipendium, vel onus reale Eccleſiaſticis impoſitum, aut alia honeſta ratione recipi judicentur, idque legis, aut conſuetudinis auctoritas, & Prælatorum expoſtulat, de quibus rectè cenſendum eſt, quod in hac materia colligitur *in cap. ad Apoſtolicam, hoc tit.* ex D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 100. *art.* 3. juvat *cap. mos antiquus, cum ſeqq.* 75. *diſt.* & quæ de poteſtate conſuetudinis ad excuſandum à culpa, & pœna tradit gloſſ. & DD. *in cap. cum venerabilis, de conſuetud.* Bart. *in l. ſi quis, §. apud Labeonem, ff. de ædilit. edicto.* Abb. *conſ.* 15. *lib.* 1. Jaſ. *in l.* 2. *numero* 62. *C. de ſumma Trinit.* Dec. *conſil.* 117. Covarr. *de ſponſal. part.* 2. *cap.* 7. §. 3. *numero* 5. Urget tandem quod omnis diſpoſitio à conſuetudine interpretationem aſſumit, *l. ut liberis, Cod. de collation.* & ibi Jaſ. *num.* -. ab ea quæ actus omnis interpretatur, *l. ſi de interpretatione, ff. de legib.* cùm autem pecunia prædictis caſibus, vel tanquam cathedraticum, ut text. habet, vel tanquam cenſus, aut honeſtum aliquod tributum ad ſuſtentationem Prælatorum, vel pro expenſis licitè recipiatur, auctoritas conſuetudinis efficiet, ut ſic, & non tanquam pretium receptum videatur. Quamobrem licèt DD. *prædictis locis* difficultatem non ſatis expendant, reſolvendum eſt in hoc text. & *in d. cap. in tantum,* cum ſimilibus conſuetudinem quaſi juri divino contrariam quantumvis longævam improbari, quia de pravo ejus initio Romanis Pontif. ſemper conſtitit, ut ſcilicet pro conſecratione potiùs, quàm pro materia adeò exigua pecuniam illam extorqueri cenſeant, ideo quod DD. docent non ſolùm illicitum eſſe pecuniam exigere ratione conſecrationis, ſed nec pro liquore ipſo olei peti poſſe, prout affirmant Joan. Andr. Zabarell. Abb. Anania *n.* 2. *in præſenti*, ita accipiendum eſt, ut velint docere DD. non ſolùm pro ſacramento Confirmationis, aut Unctionis conferendo, ſed nec pro ipſo oleo conſecrato pecuniam recipi poſſe, non quia materia ipſa nequeat per ſe vendi, ut dixit Sot. *de juſtit. lib.* 9. *q.* 6 *art.* 1. *verſ. per hoc*; ſed quia cùm materia ſit adeò exigua, ut vix pretio aliquo valeat æſtimari, pecunia ratione conſecrationis exigi videtur.

SUMMARIUM.

1 *Homagium facere pro habendis ſpiritualibus ſimoniacum eſt.*

2 *Homagium non præſtant Clerici.*

3 *Simoniaci infamiam incurrunt, cùm per ſententiam de hoc crimine fuerint condemnati.*

Cap. Ex diligenti XVII.

Homagium facere pro aliqua re ſpirituali acquirenda, ut pro beneficio, eſt ſimonia. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Anch. Butr. Marian. Socin. Felin. Panorm. Hoſt. Vivian. *in rationali lib.* 5. *juris Pontif. pag.* 29. Alagona *in compend. iuris Canonici, pag.* 620. remiſſivè Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 2. *cap.* 19. 1

Illicita.] Ergo Clerici non quæſtant homagium, ut per Sanchez *de matrim lib.* 6. *diſp.* 21. *num.* 9. 2

In gloſſ. *Infamia, ibi. ſimoniaci enim infames ſunt.* Abb. *hîc, num.* 6. exiſtimat ſimoniacos non incurrere hanc infamiam juris ipſo facto, ſed cùm per ſententiam de hoc crimine fuerint damnati (licèt anteà poſſint incurrere infamiam facti) ſequuntur Armil. *verbo ſimonia, num.* 55. Ugolin. *de ſimonia, tab.* 1. *c.* 18. *cap.* 2. *n.* 8. Soar. *de Relig. tom.* 1. *tract.* 3. *lib.* 4. *de ſimonia, c.* 56. *n.* 21. Nicol. Garc. *de benefic. p.* 8. *cap.* 1. *num.* 61. ubi advertit non ſufficere eſſe ſequutam ſententiam ſuper crimine ſimoniæ, niſi in ea imponatur pœna dictæ infamiæ, ſaltem ſi ad alias pœnas eſt proceſſum. 3

SUMMARIUM.

1 *Ordinatio, vel conſecratio non cenſetur ſimoniaca, licèt Ordinatori aliquid donatum fuerit non ex pacto.*

2 *Donatio præſumitur ſi quantitas ſcilicet data ſit parva, & tradens erat dives, & accipiens pauper, vel conjuncta perſona.*

3 *Simoniam non inducit modica res.*

4 *Munus, quod precibus acquiritur, non gratis datur.*

Cap. Etſi quæſtiones XVIII.

In donis datis, vel acceptis à conferente aliquid ſpirituale, ut cognoſcatur an ſit ſimonia, tria ſunt conſideranda. Primò qualitas perſonæ dantis, & accipientis, an dans divus ſit pauper, vel dives: ſecundò qualitas quantitatis muneris, an ſit magni, vel minoris pretii; tertiò tempus donationis, ut ſi inſtante neceſſitate, vel alio tempore opportuno donatum ſit. Unde ſi ipſa perſona electa offerat Ordinatori, vel conſecratori ſuo electuarium, vel de vino, vel de aliis hujuſmodi, quæ ſunt modici pretii, & quæ non debent inclinare, vel movere voluntatem accipientis, tunc nec accipiens, nec donans putantur peccare. Illud autem Iſaiæ 33. *Beatus qui excutit manus ſuas ab omni munere*, intelligitur de illis donis, quæ ſolent pervertere, vel allicere animum accipientis. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Anch. Butr. Marian. Socin. Felin. Panorm. Hentic. Hoſtienſ. Vivian. *in ration. lib.* 5. *juris Pontif. pag.* 30. Alagona *in compendio juris Canonici, pag.* 620. remiſſivè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 2. *cap.* 20. & poſt Concil. Lateran. ſub Alexand. III. *part.* 50. *cap.* 1. 1

Fortè donaret.] Notatur ad hoc, quod donatio præſumitur ſi quantitas ſimpliciter data ſit parva, & tradens erat dives, accipiens pauper, vel conjuncta perſona, ut per Anton. Gom. *tom.* 2. *var. cap.* 4. *num.* 5. *in fine*, & *l.* 45. *Taur. num.* 59. 2

Quæ modici pretii fuerint, &c.] Notatur ad hoc, quod modica res non inducit ſimoniam, ut per Tiraquell. *in tract. de judicio in rebus exig. verſ. trigeſimò* Flamin. Pariſ. *de confident. q.* 27. *n.* 95. Rot. *in civitatis plebis prætenſæ ſimoniæ,* 13. *Ianuary* 1620. coram bonæ mem. Buratto, 3

inter

inter ejus impreſſas *deciſ.443.num.3.* Valer.Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.24.num.166.& 219.*Aloyſ.Ricc. *in deciſionibus Curiæ Archiepiſc.Neapol. deciſ.208. n.6. cum ſeqq.* Soar. *de relig.tom.1. tract. de ſimonia , lib.4. cap.3.num.5. cum ſeqq.* ubi *cap.38. num.2.* advertit in hoc text.non dici paruam pecuniam minimè ſufficere ad ſimoniam, ſi pro pretio detur,ſed probari quando datur paruum munus , & non conſtat datum eſſe pro pretio, túnc non præſumi tali intentione datum, præſertim quando aliæ circumſtantiæ non juvant ad præſumptionem : & ideò in foro exteriori non reputari ſimoniacum , qui parua munuſcula Prælatis offert , reſolnit Fr.Emman. *quæſt.regul.tom.2.q.47.art.3. ad fin.* unde dicit Booacin. *de ſimon. quæſt.3. num.13. verſ.ſecundò,in fine* , quod utplurimùm paruitas pretii excuſarè ſolet à ſimonia , quia modicum dari non ſolet in pretium rei ſpiritualis , ſed cauſa benevolentiæ, vel titulo gratitudinis , aliter enim ſimonia ratione paruitatis materiæ non poteſt eſſe veniale peccatum, ut per Ugolin.*de ſimon.tab.1.cap.16.& cap.54.num.3.* Soar. *d.lib.4. c.2. num.3.* Filliuc. *tom.3.tract.43.cap.1. quæſt.6.num.13.*Argum.hujus text.tenet Tiraquell. *in tract.proximè citato,verſ.82.*quod licèt judex ab omnibus omninò muneribus abſtinere debeat,ut cum omni puritate judicium illius procedat,non tamen prohiberur accipere modica quædam , talia ſcilicet quæ judicantis animum non immutent.

4 In gloſſ.*Non petenti.*Notatur ad hoc,quod non gratis datur munus quod precibus acquiritur,ut per Tiraquel. *de retractu convent.in præf. n.23.* Vide dicta ad *cap. nemo , num.4. ſup.hoc tit.*

SUMMARIUM.

1 *Abbas,& majores de Conventu ſi pro receptione monachi receperunt pecuniam ex pacto,ab officio, & beneficio ſuſpenduntur, & taliter recepta pecunia reſtituitur , & in aliud monaſterium ita receptus transfertur.*

2 *Simoniæ cauſa datum reſtituendum eſt danti.*

3 *Datum ob turpem cauſam non repetitur quando turpitudo verſatur etiam ex parte dantis.*

4 *Præſtatur intellectus ad hunc text.*

5 *Sumptus facti à patre in convivio cauſa nuptiarum, vel in die profeſſionis , aut occaſione Sacri à filio facti,non ſunt computandi in ejus legitimam.*

Cap. Veniens XIX.

1 ABbas,& Monachi ſi pro ingreſſu Religionis aliquam pecuniam accipere conveniant,& ex conventione accipiant,quamvis dicant hanc eſſe conſuetudinem,Abbas , & majores perſonæ monaſterii ſunt ſuſpendendi ab executione officii , & pecunia reſtituenda danti , & ita ingreſſus cum habitu ad aliud monaſterium tranſire debet. Colligunt ex Ordinar. Abb. Antiq.Innocent.Collect. Zabarell. Joan. Andr. Bellam. Anania , Anchar. Butr. Mar. Socin. Felin. Panorm. Henric. Hoſtienſ. Viviān. *in rationali lib. 5. juris Pontificÿ , pag. 30.* Alagona *in compendio juris Canonici , pag.611.* remiſſivè Caſāl. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Antonio Auguſtino *collect. 2. Decretal. lib. 5. tit. 2. cap.1.*

2 *Ad reſtituendam* , &c.] Ergo datum cauſa ſimoniæ

3 reſtituendum eſt danti , contra principia in materia titulorum *ff. & C. de condict. ob turpem cauſ.* ſecundùm quæ non eſt locus repetitioni quando turpitudo verſatur etiam ex parte dantis , *l.3.l.ſi ob turpem,*

verſ.porrò,ff. illo tit. & poſt Ordinarios *ibi* , Sot. *de juſtit.lib.4.quæſt.7.art.1.ad* 2. Navarr. *in man.c.17.n.30.* Molin. *de juſtit. tract. 2. diſput. 82. cum ſeqq.* Leſſius *eod. tract.lib. 2. cap.14. num.58.* Rebell. *de obligation. juſtitiæ,part.2.lib.18.quæſt.29.à n.3.* propter quæ Covarruv. *in reg. peccatum , part.2. §.2. num.idem.* dicit 4
text.procedere,quia ipſe Fr.bona fide dedit monachis exigentibus prætextu conſuetudinis ad prandium monachorum , cùm in hoc caſu non omninò manifeſta eſſet dantis turpitudo,refert Soar. *de relig. tom.1.lib 4. de ſimonia,c.60.num.10.*ubi tamen *num.11.* pro veriori hujus text. intellectu aſſerit presbyterum , de quo *in præſenti* , factum fuiſſe religioſum,& propter ingreſſum ſimoniacum,ſive bona,ſive mala fide ab ipſo perpetratum,compelli tranſire ad aliud monaſterium, & ideò præcipi pecuniam illi reddi non in gratiam ejus, ſed monaſterii , ad quod transfertur.

Pro paſtu.] Utrùm autem ſumptus facti à patre in 5
convivio cauſa nuptiarum, vel in die profeſſionis,aut occaſione Sacri à filio celebrati , ſint computandi in ejus legitimam , vide Molin.*de juſtit.tract.2. diſp.238. verſ.de expenſis* , Bonacin.*de contractib.diſp.3.q.6.puncto 6.§.unic.num.11.*negativè reſpondentes , aſſentitur noſter Valaſc.*de partit.c.13.num.37.*ubi reſolvit quod propinæ,quæ dantur in locum epularum & convivii quod in die profeſſionis ſolet dari omnibus monialibus , non debent conferri.

SUMMARIUM.

1 *Simoniam committit ordinandus , ſi præſentatori ſuo aliquid temporale promittat,vel det,ut ad Ordines ab ipſo præſentetur , & n.2.*

3 *Pecunia an quæcumque ſufficiat ad ſimoniam inducendum , remiſſivè.*

4 *Uſura an ratione paruæ quantitatis dari poſſit , remiſſivè.*

Cap. Ex tuæ XX.

SImoniacus eſt ille , qui debens ordinari dedit præ- 1
ſentatori,v.g. Archidiacono pecuniam , id eſt , ſex ſolidos ex pacto,& ſi res eſt ſecreta,non eſt invitè & coactè ſuſpendendus ab officio , ſed ei eſt injungenda pœnitentia ſecreta,& ſine coactione eſt monendus,& inducendus ut fiat Religioſus , & perpetuò abſtineat. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect.Zabarell.Bellam. Joan. Andr.Anania , Anch.Butr.Mar. Socin. Felin. Panorm. Henric. Hoſt. Vivian. *in rationali lib.5.juris Pontificii , pag. 19.*Alagona *in compendio juris Canon. pag.621.* remiſſivè Ximen. *in concord. p.1.*refertur ab Anton.Auguſt. *collect.2. Decretal.lib.5. tit.2. cap.2.*

Collige ex text.ordinandum committere ſimoniam 2
ſi præſentatori ſuo aliquid temporale promittat , vel det, ut ad Ordines ab ipſo præſentetur,ut per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.23. numero 199. in fine.*

Sex ſolidos ſoluit.]Ergo quæcumque pecunia ſufficit 3
ad ſimoniam,de quo vide Tiraq. *in tract.de judicio in rebus exig.verſ.30.* Soar.*de Relig.tom.1.lib.4.de ſimonia, cap.38. num.2.*

In gloſ. *Sex ſolidos* , ibi , *quicquid ſorti accedit,uſura* 4
*eſt.*Ergo ratione paruæ quantitatis uſura dari poteſt, de quo vide S.Thom.2.2.*quæſt.66.art.6.ad 3.* Covarr. *var.lib.1. cap.3. num.12.*& citatos *ad proœm.Decretal. num.48.*

SUMMARIUM.

1 *Pecunia exigi non poteſt pro miniſterio Eccleſiaſtico exercendo, vel pro vicariis aſſignandis, vel pro Chriſmate.*

2 *Simoniæ materia ſunt omnes actus procedentes à poteſtate Ordinis.*

3 *Vicarius Epiſcopatus non poteſt pretio conſtitui.*

Cap. Ad noſtram XXI.

1 PEcunia exigi non poteſt pro miniſterio Eccleſiaſtico exercendo, vel pro Vicariis aſſignandis, vel pro Chriſmate. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Innoc. Zabarell. Bellam. Joan. Andr. Anania, Anchar. Butr. Mar. Socin. Felin. Panorm. Henr. Hoſt. Vivian. *in rationali lib. 5. juris Pontificy, pag. 32.* Alagona *in compend. juris Canonici, pag. 622.* remiſſivè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib. 5. tit. 2. cap. 3.*

2 *Pro miniſterio Eccleſiaſtico.*] Notatur ad hoc, quod omnes actus procedentes à poteſtate Ordinis ſunt materia ſimoniæ, ut per Soar. *de relig. tom. 1. lib. 4. de ſimonia, cap. 13. num. 2. & cap. 9. num. 6.* reſoluit quod abſolutio à cenſuris eſt materia ſimoniæ.

3 *Sive pro Vicariis aſſignandis.*] Notatur ad hoc, quod Epiſcopi Vicarius non poteſt pretio conſtitui, ut per Soar. *d. lib. 4. cap. 24. num. 5.* ubi *num. 8.* etiam per hunc text. reſoluit quod omnes actus juriſdictionis voluntariæ, quatenus ad effectum ſpiritualem ordinantur, ſunt materia ſimoniæ. Vide quæ dixi *ad c. conſideret 38. infr. hoc tit.*

SUMMARIUM.

1 *Diſpenſari poteſt cum ſimoniacè ordinato qui ſimoniacus non eſt.*

2 *Beneficii titulus per ſimoniam obtenti, etiam data probabili ex parte proviſi ignorantia, eſt invalidus.*

3 *Epiſcopus diſpenſare poteſt, quando quis per ſimoniam promotus eſt ignoranter.*

4 *Epiſcopus in vim Decreti Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 6. an poſſit abſolvere ſacerdotem ſuum ſubditum in ſimonia occulta, & rehabilitare ad Ordines, & beneficia, remiſſivè.*

Cap. De ſimoniacè XXII.

Luc. III.

1 EPiſcopus poteſt diſpenſare cum his, qui ſimoniacè ſunt ordinati, ipſis tantùm neſcientibus, ut remaneant in ſuis ordinibus, quia non ſunt ſimoniaci. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Collect. Innocent. Zabarell. Bellam. Joan. Andr. Anania, Anch. Butr. Mar. Socin. Felin. Panorm. Henric. Hoſtienſ. Vivian. *in rationali lib. 5. juris Pontificii, pag. 32.* Alagona *in compendio juris Canon. pag. 622.* remiſſivè Ximen. *in concord. p. 1.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 2. cap. 18.*

Utpote ipſis ignorantibus, &c.] Ergo titulus beneficii
2 per ſimoniam obtenti, etiam data probabili ex parte proviſi ignorantia, eſt invalidus, ut per Abb. *in c. pen. notab. 1. de electione,* Covarr. *in reg. peccatum, p. 2. §. 8. n. 8.* Soar. *tom. 1. de Relig. lib. 4. de ſimonia, cap. 57. n. 35.* Leſſius *de juſtit. lib. 2. cap. 35. num. 142.* Molfeſ. *in ſum. Theologia moralis, tract. 6. c. 15. num. 79.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 23. num. 178.* Bonacin. *de ſimon. q. 7. puncto 2. n. 19.* Ratio eſt, quia titulus beneficii ſimoniacè habitus non in pœnam criminis, ſed ex ipſa rei natura eſt invalidus, & ignorantia quantumcumque probabilis non ſuffragatur ad tollendam nullitatem, quæ non fuit inducta in pœnam, arg. gloſſ. receptæ *in cap. ſtatutum, verb. numerandum, de præb. lib. 6.* ſingularis in id ſecundùm multos citatos à Cov. *in c. 3. n. 4. de teſtam.* Quæ quidem reſolutio habet locum in ſolis beneficiis Eccleſiaſticis, non verò in aliis officiis, ſecundùm Soar. *d. c. 57. n. 46.* Ugolin. *de ſimon. tab. 4. c. 5. n. 2.* Filliuc. *tract. 45. c. 13. q. 8.* Bonac. *d. puncto 2. n. 21.* nec in penſionibus, quarum collationem ſimoniacè factam validam eſſe tenent proximè citati, ſed in praxi contrarium eſſe obſervandum notat Bonac. *ubi ſuprà, n. 22.* & tenet expreſsè Nicol. Garc. *de benefic. in addit. ad 1. p. cap. 4. num. 16.* Limitatur etiam ſupradicta principalis reſolutio ubi ſimonia commiſſa fuerit cum uno ex electoribus, ſeu præſentatoribus, ſeu collatoribus, inſcio electo, ſeu præſentato, quia tunc valida videtur electio, vel præſentatio, ut tenent Nicol. Garc. *p. 8. c. 1. num. 12.* Molfeſ. *in ſum Theologiæ moralis, tract. 6. cap. 15. num. 8.* Bonacin. *d. puncto 2 num. 24. verſ. limitatur ſecundò,* ubi *n. 25.* limitat etiam modò ſimonia realis ſit & completa, non autem conventionalis, & ſemirealis tantùm.

Utrùm autem obtinens beneficium bona fide, ignorans ſcilicet ſimoniam ab alio commiſſam, gaudere poſſit reg. de triennali poſſeſſore, ita ut elapſo triennio turbari nequeat, & moleſtari circa illud beneficium? vide Ugolin. *d. tab. 4. c. 6. §. 9.* Valer. Reginald. *d. lib. 23. n. 86.* Nicol. Garc. *d. p. 8. c. 1. n. 14. & ſeq.*

In gloſſ. *Remanere,* ibi, *poteſt Epiſcopus cum talibus* 3
diſpenſare. Notatur ad hoc quod Epiſcopus diſpenſare poteſt quando quis per ſimoniam promotus eſt ignoranter, ſeu neſciens pro ſua promotione datam eſſe pecuniam, ut per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 23. n. 185.* Bonacin. *de ſimon. q. 7. p. 2. diffic. 2. n. 4.* An autem Epiſcopus in vim decreti Concilii Trid. *ſeſſ. 24.* 4
de reformat. c. 6. poſſit abſolvere Sacerdotem ſuum ſubditum in ſimonia occulta, & rehabilitare ad Ordines, & beneficia tam obtenta, quàm obtinenda, vide Ugolin. *de ſimon. tab. 4. c. 6. §. 7. num. 2.* Henriq. *in ſum. lib. 13. c. 56.* qui tenent Epiſcopum poſſe diſpenſare, modò ſimoniacus nondum ſit condemnatus de ſimonia: ſed contrarium tuentur Soar. *de relig. tom. 1. tract. 3. lib. 4. de ſimonia, c. 61. n. 11.* Leſſius *de juſtit. lib. 2. cap. 35. num. 140.* Nicol. Garc. *de benefic. p. 8. c. 1. num. 74.* Bonacin. *de ſimon. quæſt. 7. puncto 2. diffic. 2. in fine.*

SUMMARIUM.

1 *Electioni contradicens, & à contradictione ceſſans pro pecunia de voluntate electi tradita, facit ut ſic electus confirmatione ſubſequuta ſit ſimoniacus, & beneficio renuntiare teneatur.*

2 *Recuſare peccatum, & peccatorem pro conſilio habendo nullo modo licet.*

3 *Simoniæ labe non caret qui plurium electorum ſuffragio electus pecuniam dederit alicui electioni contradicenti, ne repugnando electionem impediat.*

4 *Simonia non eſt poſt jus quæſitum, ſeu obtentum beneficium, aut aliud ſpirituale donum redimere vexationem, quæ pro jure tollendo injuſtè infertur, vel probabiliter timetur.*

5 *Litiganti an licitum ſit dare aliquid temporale judici, ut juſtam ſententiam ferat, oſtenditur.*

6 *Declaratur text. in præſenti, & n. 7. & 8.*

9 *Eligendi ad dignitates jus non poteſt vendi.*

Cap.

Cap. Matthæus XXIII.

1 Electioni ſi aliquis contradicat, & amici electi eo conſcio & volente dederint munus contradicenti, & ſic ceſſante contradictione eligitur & adminiſtrat, ſimoniacus eſt, & tenetur ſtatim relinquere adminiſtrationem. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Joan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Vivian, *in rationali lib. 5. Iuris Pontificii, pag. 32.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 622.* remiſſivè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 2. cap. 21.* & eſt poſt Concil. Later. ſub Alex. III. *p. 40. cap. 4.*

2 *Secreta nobis inſinuatione monſtravit.*] Ergo pro conſilio habendo peccatum & peccatorem revelare licitum eſſe videtur, ſed hoc ab omni veritate alienum eſt, ut tenet Navarr. *in cap. ſacerdos, de pœnitent. diſt. 7. num. 127. in fine,* ubi refert in hoc text. nullum verbum eſſe, quo ſignificetur Matthæum Cardinalem ſuſcepiſſe caſum relatum in Pœnitentiaria, ſed ſolùm ſecretè id retuliſſe Papæ.

3 *Quo magiſter diſcordiæ,* &c.] Notatur ad hoc, quod ſimoniæ labe non caret, qui plurium electorum ſuffragio electus pecuniam dederit alicui electioni contradicenti, ne repugnando electionem impediat, ut per Azor. *inſtit. moral. p. 3. lib. 12. cap. 7. quæſt. 1. verſ. quares.*

4 Hìc ſedet materia redimendi vexationem in beneficiis, de qua tractant Doctores citati per Cened. *ad Decretal. collect. 164. num. 1.* quibus addo Bonacin. & ab eo citatos *in tract. de ſimonia, quæſt. 6. punct. 5.* Concluſio eſt recepta, poſt jus quæſitum, ſeu obtentum beneficium, aut aliud ſpirituale donum, non eſſe ſimoniam redimere vexationem, quæ pro jure tollendo injuſtè infertur, vel probabiliter timetur, ut per Rebuff. *in praxi benefic. tit. de ſimonia in renunt. num. 18. cum ſeqq.* Redoan. *de ſimonia, p. 2. cap. 31. num. 48. & part. 3. cap. 2. num. 5.* Menoch. *conſ. 67. n. 17. cum ſeqq.* Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib. 1. quæſt. 80. num. 1.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 13. n. 124.* Nav. *in man. cap. 23. ſub num. 102. & conſ. 48. num. 44. ſub hoc tit. in novis,* Card. Tolet. *in ſum. lib. 5. cap. 90.* Gutier. *Canonic. lib. 2. cap. 23. num. 37. cum ſeqq.* Proſp. de Auguſtino *ad Quarant. in ſumma Bullarii, verbo beneficiorum poſſeſſio, lit. B, verſ. quamvis,* Azor. *inſtit. moral. part. 3. lib. 12. cap. 11. quæſt. 4.* Leſſius *de juſtit. lib. 2. cap. 35. dub. 18. num. 107. cum ſeqq.* Card. Tuſch. *tom. 6. lit. V, concl. 174. n. 1.* latè Soar. *de Relig. tom. 1. lib. 4. de ſimonia, cap. 19. num. 7. & cap. 50. à princip.* Tamburin. *de jure Abbatum, tom. 1. diſp. 10. quæſt. 4. num. 5.* Filliuc. *tract. 25. cap. 11. quæſt. 3.*

5 Sic etiam in foro conſcientiæ licitum eſt litiganti ad redimendam vexationem judici etiam publicum ſtipendium habenti dare aliquid temporale, ut pro ſe juſtam ſententiam ferat, quando imminet periculum certum, aut animo veroſimilius futurum quod evidens litigantis juſtitia ab eodem judice iniquè alioquin judicaturo pervertatur, vel injuſtè differatur; nam ex parte ſic petentis datur juſta cauſa petendi, nempe neceſſitas conſervandi jus ſuum in judicium deductum, vel utilitas moralis in acquiſitione alterius juris in judicio præſenſi; ex parte verò judicis concurrit promptitudo ad dictum opus de ſe licitum, nempe juſtam ſententiam, peccaminosè faciendum, ferendo eam injuſtè, in gloſſ. *verbo ille, in cap. non ſanè 14. quæſt. 5.* Abb. *in cap. cùm ab omni, n. 8. de vita & honeſt. cleric.* Sylv. *verbo reſtitutio 2. §. 1. & eod. verbo 4. § 1.* Covar. *in reg. peccatum, p. 2. §. 3. n. 1. col. 2.* Menoch. *de arbitr. caſu 342. num. 8. & 9.* Molin. *de juſtit. tract. 8. diſp. 88. n. 2. cum ſeqq.* Sayr. *in clavi Regia, lib. 10. tract. 5. cap. 3. n. 7.* Jacob. de Graſſiis *in deciſionibus aureis, p. 1, lib. 2. cap. 123. n. 1. cum ſeqq.* Fr. Emman. *in ſum. tom. 2. cap. 41. n. 7.* Leſſius *de juſtit. lib. 2. cap. 14. n. 64.* Rebel. *de obligat. juſtitia, p. 2. lib. 18. quæſt. 12. num. 4.*

Reſtat nunc ut videamus quare in hoc text. ille redemptor ſuæ vexationis fuerit judicatus ſimoniacus, quia à majori & ſaniori parte electus proponitur, tum etiam, quia contradictionis auctor magiſter diſcordiæ appellatur. In primis gloſſ. *hic, verbo paucis,* intelligit contradicentes jus probabile habuiſſe ad electionem impugnandam, aut quia fuerat contemptus, contra *cap. quod ſicut 28. & cap. coram 31. de elect.* vel aliquem patiebatur defectum electus ipſe, ex iis, quæ habentur *in cap. cùm in cunctis, eod. tit. de elect.* ſicque non redimebatur vexatio, ſed potiùs jus ſpirituale. Ab hoc tamen intellectu recedunt Abb. *n. 3.* Anan. *n. 4.* quia ut aiunt, textum reſtringit; oſtendit enim aptis verbis Pontifex *in præſenti,* contradictionem fuiſſe injuſtam. 6

Quapropter Innoc. *hic,* intelligit in hoc text. non fuiſſe licitum pecuniam dare, quia electus nondum fuerat confirmatus, nec poſſeſſionem adeptus beneficii, ſic docens licitum eſſe circa beneficium, aut aliud jus ſpirituale plenè quæſitum, & poſſeſſum vexationem redimere, quia ſpirituale nihil acquiritur, & ſic procedat recepta reſolutio circa vexationem redimendam, de qua *ſuprà,* cùm verò nondum plenè quæſitum eſt, ſed de jure quærendo agitur, non eſſe licitum, quia tunc videtur jus illud pecunia comparare, & in his terminis procedat text. *in præſenti*: hanc Innocentii ſententiam probant Zabarel. Abb. & communis *in c. dilectus, lib. 1. hoc tit.* Sylveſt. *verbo ſimonia, q. 13.* Angel. *eod. verbo, in 2. §. 13.* teſtatur communem Præp. *in ſum. 1. p. n. 30.* Soar. *d. lib. 4. cap. 50. n. 8.* Bonac. *d. p. 5. n. 4. in fin.* Sed hæc communis ſententia quamvis videatur convenire hypotheſi hujus text. nullum habet juris fundamentum, etenim non ſemper licet circa jus quæſitum vexationem redimere, ſi aliter impedimentum commodè valeat removeri. Nec item ad rem facit quod beneficium nondum plenè ſit quæſitum, quoniam Canonicus electus eo modo ſuam poteſt electionem defendere, ſicut confirmatus, aut inſtitutus ipſum beneficium, atque ideò fruſtra diſtinguunt DD. inter beneficium plenè acquiſitum, & non plenè, cùm utroque caſu nihil aliud intendat redimens vexationem quàm injuſtum impedimentum removere, atque ideo ſimoniam non committit. 7

Ego igitur dicendum puto, non ideo pecuniam illicitè fuiſſe datam quod electus nondum fuerat confirmatus, ut malè Innoc. & communis exiſtimat, nec etiam, quia contradicentes juſtam cauſam habebant, ut contra verba text. gloſſ. vult, ſed quia conſtabat tantam non eſſe adverſam potentiam, ut non potuiſſet electus commodè jus ſuum apud judicem conſequi, & objecta impedimenta removere, quo pacto etiam procedit text. *in cap. ad aures, infr. immediatè ſeq. hoc tit.* poterat enim excommunicatus, de quo *ibi,* ſuperiorem adire, ut gloſſ. & DD. *ibidem* obſervant; nam ex tribus, quæ inſimul concurrere debent ad vexationem juſtè redimendam in ſpiritualibus, unum eſt, ut vexatio ab eo fiat, qui ratione officii, divitiarum, aut aliunde adeò ſit potens, ut niſi eo modo à lite, aut moleſtia removeatur, non poſſet redimens commodè, aut ſine magno diſpendio jus ſuum pacificè poſſidere, conſequi, aut defendere, vel tantùm ſit in mora periculum, ut magnum aliquod detrimentum immineat ſi judicialis auctoritas expectetur, tradunt gloſſ. *verbo abſolutionis, in d. cap. ad aures,* ubi Joan. Andr. *& in d. cap. dilectus,* Abb. *num. 4.* Anan. & Felin. *num. 3.* & receptum teſtatur parum ſibi conſtans Redoan. *in tract. hujus tit. part. 3. cap. 2. n. 17.* Et etiam non ineptè poteſt dici electum læſam habuiſſe conſcientiam, & ideo jubetur celeriter adminiſtrationem dimittere, ne fortaſſe ſi 8

ſcrupulum removeri non poſſit, maneat in peccato, ad quod etiam erroneam conſcientiam obliget, *c. ult. de præſcript.* & ideò ſummus Pontif. quod eſt tutius imperavit, juxta text. *in cap. pen. de homicid.* Cui interpretationi conveniunt illa verba, ibi, *multùm ſibi conſulis*, &c. ſicque non conſtabat de ſimonia, ſed dubitabatur.

9 *Celeriter, ac ſponte dimittas.*] Notatur ad hoc, quod jus eligendi ad dignitates non poteſt vendi, ut per Soar. *d. lib. 4. de ſimonia, cap. 20. num. 7.* Bonacin. *de ſimon. quæſt. 4. §. 17. num. 3. verſ. quartò.*

SUMMARIUM.

1 *Simonia eſt materia pretium recipere pro abſolutione ab excommunicatione*, & n. 2.

3 *Vexationem redimere pecunia an quis poſſit, ut abſolutionem obtineat ab excommunicatione, oſtenditur.*

4 *Simonia an committatur, ſi aliquis det pecuniam pro obtinenda abſolutione in ſacramento pœnitentiæ, ſi aliter ſacerdos nolit abſolvere, oſtenditur.*

Cap. Ad aures XXIV.

1 PRo abſolutione ab excommunicatione nihil poteſt peti, vel exigi. Colligunt ex Ordinat. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Joan. Andr. Anan. Hoſt. Anchar. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Vivian. *in rationali lib. 5. Iuris Pontif. pag. 33.* Alagona *in compendio Iuris Canon. pag. 622.* remiſſivè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib. 5. tit. 2. cap. 4.*

2 *Ipſum gratis faciatis abſolvi.*] Nam pretium recipere pro abſolutione ab excommunicatione, materia eſt ſimoniæ, ut per Soar. *de Relig. tom. 1. lib. 4. de ſimonia, cap. 19. num. 6. & cap. 50. num. 21.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 23. num. 122. in fine*, ubi idem tenet de actu ferendi cenſuras. Intellige quando pretium, ſeu pecunia petitur pro abſolutione; ſi verò petatur loco pœnæ, veluti ipſius mandati, juſtè peti poteſt, probant Hoſtienſ. *in ſum. ſub tit. de ſent. excom. verſ. & qualiter, col. 2.* S. Antonin. *part. 2. tit. 1. cap. 5. §. 16.* S. Thom. *in 4. diſt. 25. quæſt. 3. art. 2. ad 6.* Felin. & Anan. *in fine, in hoc text.* Simili ratione nec concionator pro concione, eſt enim res quædam ſpiritualis illa explicatio Scripturarum ad noſtram militatem ſpiritualem, nec fieri poteſt niſi ab habente ſpiritualem poteſtatem, *cap. ſicut in uno corpore, de hæretic.* & laicis prohibetur *in cap. 2. eod. tit. de hæret. lib. 6. & in cap. nova, de pœnit. & remiſ.* de qua re per Sot. *de juſtit. lib. 9. quæſt. 6. art. 2.*

3 In gloſſ. *Abſolutionis.* Notatur ad hoc, quod poteſt quis pecunia vexationem redimere ut abſolutionem obtineat ab excommunicatione, contrarium tenet Innoc. *in præſenti*: at verò Joan. Andr. etiam *hîc*, conciliat utramque ſententiam, aut excommunicato, inquit, imminet aliquod præjudicium ex dilatione abſolutionis, putà quia ſperatur eligi, vel debet eligere, & tunc locum habet opinio hujus gloſſæ: aut non imminet tale periculum, & tunc verum eſt quod Innocent. dicit, quam diſtinctionem ſatis probabilem, & æquam eſſe dicit Panorm. *hîc*, & refert Azor. *inſtit. moral. p. 3. lib. 12. cap. 11. quæſt. 4. verſ. quæres.* Sed verius eſt indiſtinctè aſſerere, ſimoniam non committi tradendo pecuniam ad redimendam injuſtam vexationem in ferendis cenſuris, vel in abſolutione impendenda, ut ſi excommunicatio injuſtè feratur, aut abſolutio injuſtè denegetur, aut per potentiam & vim impeditur, eo quod pecunia tunc detur pro tollenda vexatione, & iniquo impedimento ac injuria, non pro actu ſpirituali, ita Soar. *d. lib. 4. cap. 50. ad fin. num. 43.* Bonacin. *in tract. de ſimon. quæſt. 5. punct. 5. n. 10.*

Notatur etiam ad hoc, quod pro abſolutione in ſacramento Pœnitentiæ, ſi aliter Sacerdos nolit abſol- 4
vere pœnitentem, non poteſt dari pecunia abſque labe ſimoniæ, ut per Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ. 7. princip. num. 36.* quod ea ratione fit, cùm Sacramentum pœnitentiæ non ſit ita neceſſarium ſimpliciter, ſicuti Sacramentum Baptiſmi, non poteſt recipi à ſimoniaco, ſicut Baptiſmus, ut tradit Covar. *in cap. alma mater, p. 1. §. 6. num. 7.* & Ugolin. *de ſimon. tab. 1. cap. 44. n. 5. & 6. & cap. 50. num. 7.* ſed verius quod dixi *ad cap. dilectus 28. infr. hoc tit.*

SUMMARIUM.

1 *Monachi per ſimoniam recepti in quas pœnas incurrant, oſtenditur.*

2 *Simonia conſiſtit in venditione ingreſſus ad monaſterium.*

3 *Monaſterii pro ingreſſu non licet aliquid exigere, vel accipere, quaſi pretium.*

4 *Profeſſio in religione facta per ſimoniam eſt valida.*

5 *Monachus ob ſimoniam detrudendus eſt in arctius monaſterium, & poteſt ibi profiteri.*

6 *Electio ſimoniaca eſt, ſi aliquis ignorante electo pro eo eligendo pecuniam dederit.*

Cap. De Regularibus XXV.

Clem. III.

MOnachi ſi ſcienter per ſimoniam ſunt ingreſſi 1
monaſterium, debent dimittere illum locum, quem adepti ſunt, & adire ſolitudinem, vel alia ſtrictiora monaſteria ubi agant pœnitentiam de tali exceſſu, ſi ipſis ignorantibus fuit data pecunia, cogendi ſunt renunciare eidem loco, & poſteà ſi ita expedierit, ſine ſcandalo reducendi in eundem, vel collocandi in alio, in quo ſerviant Deo. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Joan. And. Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Viv. *in ration. lib. 5. Iuris Pontif. pag. 24.* Alagona *in compendio Iuris Canon. pag. 628.* remiſſivè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Ant. Aug. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 2. cap. 7.*

Collige ex text. profeſſionem ſimoniacè in Religione factam eſſe validam; nam cùm *in hoc text.* dicatur ſimoniacè profeſſum non debere manere in eodem monaſterio, ſed in aliud ejuſdem religionis detrudi, in quo pœnitentiam agat, ſi non reperiatur, debere ibi manere, jam probat profeſſionem fuiſſe validam, & ideo ita tenent Navar. *commento 4. de Regular. num. 13.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 3. quæſt. 63. art. 3.* Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Religioſ. lib. 5. quæſt. 228.* Sanchez *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 5. cap. 4. num. 49.* Peregr. *in commentar. ad conſtit. Cleric. Regular. p. 2. cap. 1. lit. C, §. 13.*

Qui per ſimoniam ingreſſum, &c.] Notatur ad hoc, 2
quod in venditione ipſius ingreſſus conſiſtit ſimonia, ut per Soar. *de relig. tom. 1. lib. 4. de ſimonia, cap. 17. num. 13.* Nam pro ingreſſu monaſterii non licet aliquid exigere, vel accipere quaſi pretium, licet tamen ſi monaſterium ſit tenue, quod non ſufficiat ad tot perſonas nutriendas, gratis quidem ingreſſum monaſterii exhibere, ſed accipere aliquid pro victu perſonæ, quæ in monaſterium fuerit recipienda, ſi ad hoc non ſufficiant monaſterii opes: ita D. Thom. 2. 2. quæſt. 100.

q.100.art.3.ad 4.& in 4. diſt.25.q.3. quæſtione. 2.ad 7. Azor.*inſtit.moral.p.3.lib.12.cap.16.queſt.1.* Barthol.de Vecchis *in praxi obſervanda in admittendis ad Religionis ſtatum novitiis,diſp.1.dub.3.*Merlin.*de legitima,tit.1.lib.2. q.14.num.6.*

4 *Omninò dimittant.*] Ergo profeſſio in religione facta per ſimoniam eſt valida, cùm ſolummodo in pœnam prohibeatur talem Religioſum permanere in monaſterio in quo ſic profeſſus eſt,de quo vide Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.23. num.181. verſ. ſecundum,*Ugolin. *de cenſur.tab.1.c.4.§.4.* Soar. *d.lib.4. de ſimon.cap.57.n.8.* Leſſ. *de juſtis.lib.2. cap.35.dub.23.* Sanchez *in præcepta Decalogi, tom.2. lib.5.cap.4.n.39.* Filliuc.*tract.45.c.13.quæſt.6.num.1.* Bonacin.*de ſimonia, q.7. puncto 2. num.7.*

5 *Seu alia monaſteria diſtrictiora adeant.*] Notatur ad hoc,quod monachus ob ſimoniam detrudendus eſt in arctius monaſterium, & poteſt ibi profiteri, ut per Sanchez *de matrim. lib.4. diſp.13.num.3.*

6 *Si autem ignorantibus,*&c.] Notatur ad hoc, quod electio ſimoniaca eſt, ſi aliquis ignorante electo pro eo eligendo pecuniam dederit, ut per Azor. *inſtit.moral. p.3.lib.12.c.7.q.1.verſ.ſimoniaca*; ubi etiam idem dicit ſi renuente electo pecunia detur,etiamſi alioquin eſſet eligendus, intelligendo procedere quando pecunia data fuerit ſine dolo, & fraude.

SVMMARIVM.

1 *Canonicatui renuncians eo quòd per ſimoniam ad illum ignoranter aſſumptus fuerat, ſi poſteà de novo ex compaſſione ad eundem eligatur, non poteſt ex prima receptione ſibi aliquid vendicare.*

2 *Beneficium ante 14. annum nullus poteſt obtinere.*

3 *Proviſio ſimoniacè facta ignorante proviſo, eſt nulla ipſo jure.*

4 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum ſimoniaco ignorante, cum ſciente tamen ſolus Papa.*

Cap. Ex inſinuatione XXVI.

1 SImoniacè promotus, v. g. ad Canonicatum ipſo inſcio, & deinde re cognita renunciat canonicatum in manu ſuperioris, ſi ſuperior, vel Capitulum compatiens de novo illum eligit ad eundem Canonicatum, propter ultimam electionem obtinebit ultimum locum in choro, & in aliis officiis,& ipſe nihil poterit prætendere, vel ſibi vendicare ratione primæ electionis. Colligunt ex Ordin. Abbas antiq. Collect. Innoc. Zabar. Bellam. Joan.Andr. Anania, Anchar. Butr.Mar.Socin. Felin. Panorm. Hoſt.Vivian. *in rationali lib.5. juris Pontif.pag.33.* Alagona *in compend.juris Canon. pag.623.* remiſſivè Ximen. *in concord. part.6.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib.2. ſub tit. de renunciatione, cap.2.*

2 *Cumque ad annos diſcretionis,* &c.] Hodie ex nova diſpoſitione Concil. Trident. *ſeſſ.23.de reformat.cap.6.* nullus ante decimumquartum annum beneficium poteſt obtinere, ut per citatos à me *in tract. de officio, & poteſtate Epiſcopi, p.3. alleg.60. num.73.*

3 *Poſtremum locum in choro*, &c.] Notatur ad hoc, quod Canonicus privatus omni jure Collegii non recuperat primum locum ſi reſtituitur, ſed habebit locum, qui ei competit ſecundùm tempus reſtitutionis, Felin. *in præſenti,col.2.* Rebuff. *in tract.nominat. q.21.* Raguc. *de voce Canon.in Capitulo,quæſt.17.n.2.*

In gloſſ. *Tibi*, ibi, *ignoranti*. Notatur ad hoc,quod proviſio ſimoniacè facta ignorante proviſo eſt nulla ipſo jure,ut per Caſſad. *deciſ.3.n.3. de ſequeſtr. poſſeſſ.* Gom. *in reg. de triennali,p.12.verſ.& iſta,* addit.ad Capell. Tholoſ. *deciſ.439.n.3.* Veg. *in ſum.part.2.c.101. caſu 33.* Soar. *de relig. tom.1. tract. de ſimonia, cap.38. num.35.* Gutier. *Canon.lib.2.c.13.à num.24.*Raph.de la Torre *in 1.2.tom.2.q.100.art.6.diſp.5.* Leſſius *de juſtitia,lib.2.cap.35.num.142.*& alios,quos refert & ſequitur Nicol.Garc. *de benef.p.8.cap.1. n.6.* quamvis contrarium teneant Covarr. *in reg. peccatum, p.2.§.8.n.8.* Corraſ. *p.4.c.1.num.3.*Navar.*in man.cap.25. num.113. & conſil.37.num.3. & conſ.95.& 96.de ſimon.* Ugolin. *tab.4. cap.7.*

In gloſſ. *Elegerunt.* Notatur ad hoc, quod cum ſimoniaco ignorante poteſt Epiſcopus diſpenſare, cum ſciente tamen ſolus Papa, ut per Selv.*in tract.de benef. part.3.q.51.n.4.& 5.& in praxi Epiſcop. part.1. verbo ſimonia,dub.4.* 4

SVMMARIVM.

1 *Electio ſimoniaca eſt caſſanda, quamvis electus ignoret, niſi factum fuerit in ejus fraudem, & Epiſcopus non diſpenſat cum electo reprobato per vitium ſimoniæ.*

2 *Simoniaca dicitur electio commiſſa cum uno ſolo patrono, intellige ut ibi.*

3 *Electio ſpe præmij, ſeu pretio interveniente fieri non poteſt.*

4 *Simoniaca eſt electio ſi aliquis eligendo inſcio pecuniam dederit, ut ille eligatur, niſi data fuerit dolosè.*

5 *Beneficium poſſidens habitum cum ſimonia ſe ignorante commiſſa, habet titulum coloratum, & gaudet beneficio regulæ de triennali.*

6 *Electio ſimoniaca electo ignorante facta an ſit reprobanda, vel ipſo jure nulla, oſtenditur.*

7 *Simoniaco beneficium reſignari non poteſt.*

Cap. Nobis XXVII. *Cæleſt. III.*

ELectio ſimoniaca alicujus, ab aliis ipſo inſcio 1
commiſſa, eſt reprobanda, niſi conſtaret quod ille malitiosè commiſerit ſimoniam in fraudem eligendi. Item cum ſimoniacè electo, & propter ſimoniam reprobato non poteſt Epiſcopus diſpenſare. Colligunt ex Ordinar. Abb.antiq.Innoc.Collect. Zabarel. Bellam. Joan.Andr. Anan. Hoſt.Anch. Butr. Mar. Socin. Panorm.Felin. Vivian. *in ration. lib.5. juris Pontificij, pag.34.* Alagona *in compend. juris Canon. pag.623.* remiſſivè Ximen. *in concord.p.1.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect.2. Decretal.lib.5.tit.2.cap.9.*

Vni, vel omnibus eligentium.] Ergo ſimoniaca dici- 2
tur electio commiſſa cum uno ſolo patrono, ut per Abb. *hic,notab.1.* Navarr. *in man.cap.23.n.113.*Molfeſ. *in ſum. Theologiæ moralis, tract.6.cap.15.n.8.* Bonacin. *de ſimon. q.7. puncto 2. num.24. verſ. limitatur ſecundò,* & cenſuit Rota apud Farin.*deciſ.22.in 1.collect. noviſſimarum,* aliàs *p.4.div.*quam refert Nicol.Garc. *de benefic. p.8. cap.1. num.10.& 12.* intelligit procedere in eligentibus, præſentantibus,aut conferentibus ut univerſis, ſeu jure collegij, in quibus terminis loquitur text. *in præſenti*, quia tunc omnium una eſt electio, præſentatio,aut collatio,& ſic ſimonia cum uno commiſſa tangit & vitiat electionem, præſentationem, aut collationem. Contrarium verò conſtituendum eſt in patronis præſentantibus ut ſingulis, quilibet enim præſentat de per ſe, & tot ſunt præſentationes, quot patroni, & ſic una præſentatio vitioſa ſeu ſimoniaca non influit in alias, quo caſu procedit deciſio Rotæ apud eundem Farinac. *deciſ.103. in 1. collect. noviſſ. alias p.4. diverſ.*

Promiſerunt ſe pecuniam ſoluturos.]Notatur ad hoc, 3
quod

quod electio ſpe præmii, ſeu pretio interueniente fieri non poteſt, vt per Molin. *de primogen. lib. 2. cap. 5. n. 37.*

4 Poteſt tamen pecunia abſque labe ſimoniæ dari electoribus beneficiorum eccleſiaſticorum volentibus indignum eligere, aut iniquè impedientibus electionem fieri, quia pecunia non datur pro electione, ſeu exercitio ſpiritualis muneris, ſed vt voluntas electorum abſtrahatur ab objectis indignis, aut minus dignis, vel vt tollatur vexatio, quæ iniquè infertur tentando indignum, vel minus dignum eligere, aut injuſtè impediendo electorem, ita Soar. *de Relig. tom. 1. lib. 4. de ſimon. cap. 50. numero* 36. Bonacin. *in tract. de ſimonia, q. 6. puncto 5. num.* 11. ſubditque tamen nunquam redimendam eſſe iniquam vexationem in electionibus beneficiorum Eccleſiaſticorum, dum abſque graui incommodo adiri poteſt ſuperior, qui vexationem impediat.

5 *Quia igitur ſuper hoc*, &c.] Notatur ad hoc, quod ſimoniaca eſt electio ſi aliquis eligendo inſcio pecuniam dederit vt ille eligatur, niſi data fuerit doloſè, vt electioni noceret, ita Azor. *inſtit. moral. p. 3. lib. 12. cap. 7. q. 1. verſ. quid ſi.* Nicol. Garc. *d. cap. 1. num.* 8. vbi *num.* 9. ampliat etiamſi elector ſeu collator eſſet aliàs electurus, ſeu collaturus, ſi motus fuit conſilio vel interceſſione illius, vnde qui beneficium tali modo adeptus eſt, beneficii fructus ſuos non facit, & collatio omnino nulla eſt, Ludou. Gom. *in reg. de trien. quæſt. 12. verſ. & iſta*, Nicol. Garc. *d. cap. 1. num.* 6. Leſſius *de juſtit. lib. 2. cap. 35. num.* 142. Soar. *tom. 1. de Relig. tract. de ſimon. cap. 38. num.* 35. quamuis contrarium teneant Couar. *in reg. peccatum, p. 2. §. 8. n.* 8. Nauar. *in man. c. 25. num.* 113. *& conſ. 37. num.* 3. *& conſ.* 95. *&* 96. *ſub hoc tit.* Verùm autem poſſidens beneficium habitum per ſimoniam ſe ignorante commiſſam, habeat titulum coloratum, & gaudeat beneficio regulæ de triennali, vide Rebuff. *de pacificis poſſeſſ. num.* 198. *ad fin. verſ. etiam cum ſimonia*, Leſſium *de juſtit. lib. 2. c. 25. n.* 140. Mantic. *Rotæ deciſ.* 121. *n.* 3. Garc. *d. c. 1. n.* 15. Vgolin. *d. tab. 4. cap.* 6 *§. 4. n.* 2.

6 *Penitus reprobanda.*] ideo in præſenti electio ſimoniaca facta eſt reprobanda, & non ipſo jure, quia pecunia fuerat promiſſa vni eligentium pro omnibus ignorante electo, quo caſu non eſt tam odioſa electio, licèt ſit ſimoniaca, & caſſanda, ita Coſm. *in pragmat. ſanct. p. 1. tit. de electionibus, c. ſicut, §. quod ſi aliter, verſ. ipſo iure*, Boër. *deciſ.* 117. *n.* 4. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 23. n.* 176. *cum ſeq.* Cujus tamen contrarium, videlicet prouiſionem ſimoniacè factam ignorante prouiſo eſſe nullam ipſo jure, tenent citati Doctores *cap. præcedenti, num.* 3.

7 *Obtinere de iure non poteſt.*] Et ideo ſimoniaco beneficium reſignari non poteſt, cùm & illud tanquam inhabilis obtinere non valeat, ita Flamin. *de reſignat. benefic. lib. 4. q. 3. num.* 10. Vgolin. *de ſimon. tab. 4. cap. 6. §. 6 num.* 2. Leſſius *d. cap. 35. num.* 139. Soar. *de Relig. tom. 1. tract. 3. lib. 4. de ſimonia, cap. 58. num.* 9. Nicol. Garc. *d. c. 1. n.* 56. Non eſt tamen incapax, ſi alter in gratiam ipſius emit, ſed hic rem ſciens contraxit ante collationem, vt tenet Henriquez *in ſum. lib. 3. cap. 37. §. fin.*

SVMMARIVM.

1 *Prælato dans pecuniam ne ipſum in iure ſuo de facto moleſtet, illam repetit ſi Prælatus promiſſa non ſeruat, & declaratur num. ſeqq.*

2 *Fidem non ſeruanti fides ſeruanda non eſt.*

Vexatio ſuper beneficio vt redimatur poteſt quis ſoluere aliquid moleſtanti ipſum iniuſtè.

7 *Simonia non committitur ſi detur pecunia Sacerdoti iniuſtè abſolutionem deneganti ad tollendam iniuſtam vexationem.*

8 *Epiſcopi non poſſunt decimas à ſuis ſubditis redimere, etiamſi ab eis in earum ſolutione iniuſtè vexentur.*

Cap. Dilectis j. XXVIII.

Moleſtatus in jure ſuo ſaltem de facto, quando pecuniam dat ſuperiori moleſtanti ne illum moleſtet, ſi deinde ſuperior contra pactum illum moleſtat, debet reſtituere pecuniam. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Joan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Vivian. *in rationali lib. 5. juris Pontif. pag.* 35. Alagona *in compendio juris Canonici, pag.* 624. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. refertur ab Anton. Auguſt. *collect. Decretal. lib. 5 tit. 2. cap.* 10. 1

Circa materiam redimendi vexationem dixi *ſupr. ad cap. Matthæus, hoc tit.*

Dum hic text. ait eum, qui pecuniam recepit vt ab omni grauamine ceſſaret, poſtea circa beneficia litem mouens ad reſtitutionem teneri, ſi contra promiſſionem veniat, parit non mediocrem difficultatem, videtur enim probare juſtam eſſe tranſactionem à litigantibus de rebus ſpiritualibus factam, vt alter recepta pecunia liti cederet, contra *cap. cum pridem, de pactis, & cap. niſi eſſent, de præbend.* & quæ in his juribus dixi, & addidi, vbi præcipuè *in d. cap. niſi eſſent*, probaui ita demùm licitum eſſe pecuniam recipere, ſi pro bono pacis à judice, vel ab arbitro mandatum ſit nulla partium conuentione præcedente. Auget difficultatem *cap. Matthæus* 23. *hoc tit.* vbi in caſu ſimili ea conuentio ſimoniaca judicatur. Quapropter *gloſſ.* 1. *&* 2. *in præſenti*, putat pecuniam juſtè quidem fuiſſe datam, quia is, qui dedit vexationem, injuſtè redimebat, quod etiam in ſpiritualibus licere non dubitat, vbi nullum jus vexanti competit, injuſtè tamen & cum labe ſimoniæ fuiſſe receptam, quia is, qui promiſit contra legem, id facere tenebatur, & ideo reſtituere jubetur: hanc gloſſæ ſententiam probat Innoc. *in præſenti*, ſequitur, & communem dicit Abb. *hic*, Anan. *num.* 9. Zabarel. & Felin. *num.* 7. Fab. *ad l. vlt. C. de tranſact.* & aliis relatis à Padil. *num.* 13. Præpoſ. qui alios refert *in ſum. num.* 17. 1. *q.* 1. Paul. Borg. *in tract. de irregul. tit. de ſimon. num.* 58. Verùm contra gloſſ. & communem illud maximè obſtat, quod ſi in hoc text. ad redimendam vexationem pecunia fuiſſet data, recipiens indiſtinctè juberetur reſtituere, etiamſi promiſſioni ſtaret, is enim, qui juſtè datum recipit, injuſtè in vtroque foro reſtituere compellitur, *l.* 2. *&* 4. *§. quoties, ff. de condict. ob turpem, cap. non ſanè* 14. *q.* 5. Nauarr. *in man. cap. 17. num.* 33. Sot. *de juſtit. lib. 4. q. 7. art.* 1. & relati à Couarr. *in reg. peccatum, p. 2. §.* 3. at verò Summus Pont. ita demùm reſtituere jubet ſi contra promiſſionem factum probaretur, vt colligitur ex dictione, *ſi*, quæ efficit conditionale præceptum, *l. Titio, ff. quando dies legati cedat*, cum aliis citatis per me *de diction. & clauſulis, dict.* 313. conditio autem præceptum ad eum reſtringit caſum: quod ſi non fuerit completa, non obligabit, juxta reg. *in l. ea conditio, in princ. ff. de contr. empt. l. qui heredi, §. Plautius, ff. de condition. & demonſtr.* DD. *in Clem. 1. de prob.* Menoch. *conſ.* 134. *num.* 7. *& num.* 29. igitur fieri non poteſt, vt juxta ſententiam gloſſ. text. hic declaretur. Nec huic argumento ſatisfacit gloſſ. & DD. *vbi ſuprà*, dum aiunt ſupplendum eſſe verbum, *maximè*, vt idem ſit in caſu contrario, eſt enim abſurdum planè; & illa verba legibus addere, vel detrahere non licet, quæ ſenſum mutant, nec fas eſt credere legiſlatores adeo fuiſſe fatuos, vt verba contraria ſuæ 2

intentioni

intentioni expreſſerint, noſque miſerum refugium arbitramur, vt vulgarem editionem tot ſæculis receptam, quam quis non intelligit, corrigat.

3 Hoſtienſ. igitur hoc argumento motus ait credendum eſſe in eo text. auctoritatem ſuperioris interueniſſe, atque ideo ab vtraque parte compoſitionem fuiſſe juſtam, & tunc demùm reſtituendam pecuniam, cùm conditio non fuit obſeruata, vt text. habet, quem intellectum alii quoque probant *in præſenti*, & affirmant vtrumque defendi poſſe: diſplicet tamen Ananiæ ea tantùm ratione, quia huic titulo non conuenit. Nobis verò aliis argumentis non probatur, primò quia verbis text. non conuenit, ex quibus apertè conſtat pecuniam à Præpoſito fuiſſe promiſſam, & datam abſque vllo ſuperioris, & arbitri mandato. Deinde vterque intellectus ſupponit promiſſionem ab Archidiacono factam fuiſſe ſpecialiter de nullo inferendo grauamine circa beneficia, de quibus erat controuerſia, quod quidem ſi rectum verborum ſenſum, & rationem juris obſeruabimus, verum non eſſe deprehendemus, videlicet in hoc text. nullum grauamen circa beneficia fuiſſe illatum impedito, aut litem moram, ſed circa perſonam, & res alias, vt ex eo conſtat in illis verbis, *grauaminibus*, &c. promiſſio autem Archidiacono generaliter facta fuit de nullo grauamine inferendo, nec reſtricta ad res aliquas, & ob id pecuniam datam, & receptam fuiſſe abſque labe ſimimoniæ, quia circa ſpiritualia nulla erat controuerſia à qua propter pecuniam ceſſaret Archidiaconus, qui poſteà cœpit controuerſias excitare circa beneficia, exiſtimans promiſſionem ſuam ad ea non pertinere, tum quia generalis promiſſio, aut tranſactio ad ea non trahitur, de quibus actum, & cogitatum non fuit, *l. obligatione generali, ff. de pignorib. l. jubemus, C. ad Velleian.* text. opt. *in l. ſi de certa, C. de tranſact.* vbi Padil. *à n.* 1. molta congerit, obſeruat gloſſ. *verbo quod promiſit, in cap. penult. de jurejur.* tum etiam quia promiſſio accipienda erat juxta ſtatum, qui vigebat tempore, quo facta fuit, ex doctrina Bart. tenet Afflict. *deciſ.* 328. *num.* 4. Tiraq. *in l. ſi vnquam, in præfat. n.* 130. Octauian. *Pedem. deciſ.* 91. *num.* 3. Cùm ergo tempore factæ promiſſionis circa beneficia nullum grauamen inferetur, videbatur non poſſe ad ea promiſſionem extendi. Accedit quod non poterat plus operari generalis promiſſio circa ſuas ſpecies, quàm ſpecialis circa beneficia, vnde qui aliquid in conuentione ſpecialiter deducere non poteſt, ſi generaliter conueniat, non videtur illud contrahendi animum habuiſſe, vt in ſimili reſoluunt DD. *in cap. quanto, de judic.* Roch. *de jurepatron. verbo ipſe vel is, qu.* 29. *num.* 65. Coſt. *in cap. ſi pater, verbo Trebellianica, num.* 7. *verſ. quartò.* Cùm igitur Archidiaconus abſque ſimonia non poteſt pecuniam recipere, vt à controuerſia beneficiorum ceſſaret, vt omnes volunt, planè ea ſua generali promiſſione non videbatur ad ſua beneficia obligari. His rationibus ſe potuit Archidiaconus excuſare, quæ Summo Pontif. dubitandi occaſionem præſtabant.

4 Quibus ſuppoſitis reſoluendum eſt, in hoc text. illud definiri, tranſactionem ſcilicet de nullo grauamine inferendo generaliter receptam aliquo dato, & recepto, ſimoniacam non eſſe, vbi de beneficiis, aut aliis ſpiritualibus actum non fuit, quia cùm nec verborum contra intentione expreſſa, nec partium intentione actuali beneficia contineant, non poteſt ſimoniæ vitium facere, quamuis adeo generalia verba ſint, vt ad beneficia quoque, de quibus actum non eſt, conuentionem trahant. Ideò autem pecuniam reſtitui jubetur ſub ea conditione, quoniam oportebat judici duo maximè examinare, vnum an promiſſio facta fuiſſet per verba adeò generalia vt grauamina circa beneficia comprehenderet, de quibus nulla erat contentio, nec inter partes actum, juxta text. *in l. ſi pluribus* 16. *ff. de acceptilat.* & receptam doctrinam Bart. *in d. l. ſi de certa*, quo loco dicit quod ſi tranſactionis verba adeò ſint generalia, vt ſalua ratione recti ſermonis non poſſint reſtringi ad eas tantùm res de quibus erat controuerſia, omnes alias comprehendit, quæ ſub generalitate verborum continentur, licèt de illis actum non fuerit; probat poſt alios Alex. *ibid. num.* 3. Iaſon *n.* 7. *&* 8. Padil. *num.* 3. *in fine*, qui communem eſſe affirmat, reſoluit Abb. videndus *in cap.* 1. *n.* 6. *de tranſact.* quo pacto Archidiaconus promiſſionem potuit violare circa beneficia Præpoſitum grauans, ſin autem promiſſio non fuerat adeò generalis, referenda erat ad res de quibus fuerat contentio, & non offendebatur. Alterum verò, vtrùm juſtè vel injuſtè grauamen inferret juxta ſupradicta. Nec obſtat quod etſi nulla fuiſſet ſimonia in ea conventione, verſatur tamen manifeſta injuſtitia ex parte recipientis, dum pecuniam recipiebat pro eo, quod omni lege facere tenebatur, vt probat text. *in l.* 3. *in princip. verſ. quoties, ff. de condict. ob turpem*, Nauar. *in man. cap.* 17. *à num.* 33. reſpondetur enim hoc in eo text. pretium non fuiſſe, ſed tantùm de promiſſione violata actum, eo fortaſſe conſilio, quia nolebat Præpoſitus in controuerſiam vocare, vtrùm grauamina ab Archidiacono illata adeo fuiſſent injuſta, vt non potuiſſet ita tranſigere, & ideò juxta partis petitionem Summus Pontifex cauſam jubet definiri. Poſſet etiam tentari in hoc text. Præpoſitum pro redimenda vexatione pecuniam dediſſe, Archidiaconum verò promiſſionem non ſeruaſſe, propterea quod pecuniam receperat pro re, quam non præſtabat ad reſtitutionem vigeri, quoniam receptum eſt, & verum eum, qui pecuniam recepit, vt aliquid faciat, ſiue ex parte recipientis, ſiue vtriuſque detur turpitudo, reſtituere debere ei, qui dedit, ſi id, quod promiſit, non faciat, etſi juſtum ſit, vt poſt Medin. docet Nauar. *vbi ſuprà, n.* 40. *verſ. quartò.* Nec valuit Præpoſitus de ſimonia Archidiaconi agere, quia fortè non erat adeò explorata.

Contra promiſſionem ſuam, &c.] Notatur ad hoc, quod 5 non ſeruanti fidem fides non eſt ſeruanda, ad quod plures Doctores refert Cened. *ad Decretal. collect.* 174. *num.* 4. quibus adde Ioſeph. Ludou. *tom.* 3. *communium opinion. tit. de probat. concl. vnica, verſ. qualibet enim, pag. mihi* 437. Menoch. *conſil.* 1. *n.* 365. Seraphin. *de primilegiis juram. priu.* 74. *n.* 154. Surd. *conſ.* 159. *n.* 9. Chriſtoph. de Pace *in ſcholiis ad leges ſtyli, l.* 41. *n.* 26. Cardoſ. *in praxi judicum, verbo fides, n.* 2. Farinac. *in praxi crimin. p.* 1. *q.* 29. *n.* 65. Alexand. Trentacinq. *var. reſolut. lib.* 3. *tit. de verborum ſignificat. reſol.* 2.

In gloſſ. *Reſtituere quod accepit*, ibi, *ſed verius, &* 6 *æquius videtur*, &c. Notatur ad hoc quod ad redimendam vexationem ſuper beneficio poteſt quis ſoluere aliquid moleſtanti ipſum injuſtè, vt per Anchar. *hic not.* 2. *& num.* 2. *verſ. dic quod quandoque*, Butr. *n.* 2. *in* 1. *notab. & n.* 3. *verſ. oppon.* Sarnen. *in reg. de annali, lib.* 2. *num.* 4 *verſ. & quamuis in beneficialibus*, Nauar. *conſ.* 64. *ſub hoc tit.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. lib.* 14. *q.* 3. *n.* 7. Rot. *in Aretina capellaniæ*, 9. *February* 1618. coram bonæ mem. Buratto, inter ejus impreſſas *deciſ.* 307. *n.* 5. vbi etiam poſt Flamin. *lib.* 7. *q.* 1. *num.* 104. & Garc. *de benefic. part.* 11. *c.* 3. *num.* 249. ſubdit ſuperioris auctoritatem non requiri.

In ead. gloſſ. ibi, *excommunicatione injuſta.* Nota- 7 tur ad hoc, quod ſimonia non committitur ſi detur pecunia Sacerdoti injuſtè abſolutionem deneganti ad tollendum pravum affectum, ſeu injuſtam vexationem, vt per Redoan. *de ſimon. p.* 3. *cap.* 21. *num.* 6. Soar. *d. lib.* 3. *de ſimon. cap.* 19. *n.* 8. Bonac. *de ſimon. q.* 4. §. 16. *n.* 3.

In

Digitized by Google

8 In ead. gloſſ. *ſed non committeret Epiſcopus ſimoniam ſi quandoque redimeret decimas.* Collige Epiſcopos non poſſe decimas à ſuis ſubditis redimere, etiamſi ab eis in earum ſolutione injuſtè vexentur, nec aliter eas ſoluere velint: ita omnes per text. ibi, *in cap. decimas 16. quaſt. 3.* Soar. *de Relig. tom. 1. tract. 3. lib. 4. c. 50. ſub num. 33.*

9 In gloſ. *Promiſſionem*, ibi, *ergo videtur*, &c. Dum in hoc text. decernitur, injuſtum vexatorem qui pecuniam acceperat vt deſiſteret à vexatione, cogendum eſſe ad reſtitutionem ſi non ſtetit promiſſis, videtur à contrario ſenſu probare cogendum non eſſe ad reſtitutionem ſi ſtetit promiſſis, & re ipſa ceſſauit ab iniqua vexatione, quod non eſt dicendum, vt hæc gloſſ. habet: ſed rejecta ejus reſponſione exiſtimantis in hoc text. ſupplendam eſſe dict. *maximè*, melius reſpondetur Pontificem in præſenti ad interrogata reſpondiſſe, interrogabatur enim, & querela apud illum interponebatur ſolùm de non ſeruata promiſſione, & ipſe reſpondet promittentem cogendum eſſe ad reſtitutionem pecuniæ acceptæ, ſi conſtet non ſeruaſſe promiſſionem, ita Soar. *d. lib. 4. de ſimon cap. 50. num. 16.* Bonacin. *in tract. de ſimon. quæſt. 6. punct. 5. ſub num. 4. verſ. reſpondeo ſecundò.*

SUMMARIUM.

1 *Benedictiones nubentium, & exequiæ mortuorum, vel ſuffragia gratis dari debent, nec pro eis aliquid exigi poteſt, & num 2.*

3 *Sacerdos pro miniſtratione ſpiritualium poteſt aliquid exigere, ſi ei ſumptus deſint.*

4 *Sacerdos gratis miniſtrare ſpiritualia quando debeat, & poſſit aliquid accipere titulo ſuſtentationis.*

5 *Clericus vt locet operas ſuas, non eſt inconueniens.*

6 *Conſuetudo vbi adeſt, quod aliquid detur in exequiis mortuorum, & ſimilibus, poteſt populus cogi ſaltem officio judicis ad obſeruandam conſuetudinem.*

Cap. Suam XXIX.

1 CApellanos pro benedictione nubentium, & exequiis mortuorum nihil poteſt accipere, & acceptum reſtituere debet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Innocen. Zabarell. Bellam. Ioann. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontificij, pag. 25.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag. 614.* remiſſivè Ximen. *in concord. p. 1.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 2. cap. 1.*

Hanc eand. concl. ex hoc text. deſumunt Soar. *de Relig. tom. 1. lib. 4. de ſimonia, cap. 13. num. 2. & 5. & cap. 15. num. 5.* Bellet. *diſquiſit. clerical p. 1. tit. de bonis clericorum, §. 3. à num. 19.* Azor. *inſtit. moral. p. 3. lib. 12. c. 4. quæſ. 1.*

3 In gloſſ. *Pro exequiis*, ibi, *ſi ſumptus deſint.* Notatur ad hoc, quod ſacerdos pro miniſtratione ſpiritualium poteſt aliquid exigere, ſi ei ſumptus deſint, ita Soar. *d. lib. 4 de ſimonia, cap. 47. num. 12.* vbi dicit hanc gloſſam eſſe intelligendam de Sacerdote, qui ex officio miniſtrare non tenetur, vel certè addendum eſſe, poſſe id facere cauſa approbata à Prælato ad quem ſpectat prouidere, vt inferiores paſtores populorum ab eiſdem alantur ſufficienter.

4 In ead. gloſſ. ibi, *& tamen gratis dicitur celebrare.* Notatur ad hoc quod ſacerdos gratis miniſtrare debet ſpiritualia, ſi habet de ſuo, vt per Surd. *de aliment. tit. 1. quæſt. 59. num. 3.* Vbi enim pro obligatione actionis ſpiritualis aliquid accipitur titulo ſuſtentationis, ſimonia non committitur, quia etiam hoc caſu dicitur gratis miniſtrare quatenus non accipitur indebitum, cùm non accipiat aliquid tanquam pretium ſacri miniſterii, ſed ad ſuſtentionem quæ jure debetur: ita eleganter Bonacin. *de ſimon. quæſt. 6. puncto 2.* nec habendum eſt in conſideratione ſi Sacerdotes aliunde habeant, quo ali poſſint, quia hoc per accidens eſt, nec illi obeſſe debet ad hoc vt recipere non poſſit id, quod ſibi ex natura rei debetur, cùm nemo etiam diues ſuis ſtipendiis militare teneatur, vt per Valer. Reginal. *in praxi fori pænitent. lib. 23. num. 117.* Soar. *d. lib. 4 cap. 45. num. 7.* Valent. *tom. 3. diſp. 6. quæſt. 16. puncto 3. verſ. quoad etiam*, Bonacin. *vbi proximè*, reſoluentes etiam abundè peccare poſſe, vt ſi ex officio miniſtrare teneatur, & ratione officii alios redditus habeat, tunc enim peccabit contra juſtitiam, cùm accipiat indebitum. Peccabit etiam injuſtitiæ peccato, imò & incurret ſimoniæ ſuſpicionem ille, qui plures exigit pro ſuſtentatione quàm ferat ratio laboris & operis, vt per Soar. *d. lib. 4. cap. 46. num. 9. & cap. 47. num. 5. cum ſeqq.* Filliuc. *tract. 45. cap. 10. quæſ. 7. n. 18. & ſeq.*

5 In ead. gloſ. ibi, *nec enim eſt inconueniens vt clericus locet operas ſuas.* Ita Hoſtienſ. *hic, num. 4.* Abb. *num. 12.* Beller. *d. §. 3. num. 17.* plures, quos refero ego ipſe *de officio & poteſtate Epiſcopi, p. 2. alleg. 24. num. 2.* quibus addo Leſſium *de juſtit. lib. 2. c. 35. dub. 8. n. 45.* Bonacin. *de ſimon. quæſt 6. puncto 3. num. 9.* Vnde ſimoniam non committi accipiendo aliquid pro obligatione manendi in tali loco, celebrandi tali hora, & ſimilibus, reſoluunt Soar. *d. lib. 4. cap. 21. num. 17.* Filliuc. *tract. 45. cap. 4. q. 11. num. 49.* Bonacin. *vbi ſup. n. 8.* vbi *num. 7.* ſubdit ſimoniam quoque minimè committi accipiendo pretium pro longo itinere quod Sacerdos ſuſcepit cauſa celebrandi Miſſam. Vide poſita ad *cap. ſignificatum 11, n. 16. de præbend.*

6 In ead. gloſſ. ibi, *ſi tamen conſuetudo*, &c. Notatur ad hoc, quod vbi adeſt conſuetudo quod aliquid detur in exequiis mortuorum, & conſimilibus, aut legitimè apparet de quaſi poſſeſſione exigendi, vtpote vt dentur candelæ, cerei, prandia, necnon in adminiſtratione Sacramentorum, licèt clerico non detur actio ad petendum, vt per Hoſtienſ. *hic num. 4.* Dec. *conſ. 214. per totum*, Vgolin. *in tract. de ſimonia in genere, tab. 1. §. 10. num. 1. 2. & 3.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 110. num. 9. & cap. 210. n. 11. 12. & 28.* Azor. *inſtit. moral. part. 3. lib. 12. cap. 19. q. 1.* poteſt tamen cogi populus, ſi non jure actionis, ſaltem officio judicis ad obſeruandam honeſtam, & laudabilem conſuetudinem, ſi quæ ſuper his fuit, vt *infra* dicam *ad cap. ad Apoſtolicam 42. hoc tit.*

SUMMARIUM.

1 *Monachum ſimoniacè fuiſſe receptum vbi per accuſationem conſtiterit, receptus & recipiens deponuntur; vbi verò per inquiſitionem hoc ipſum conſtiterit, receptus in arctius monaſterium detruditur, recipienti verò, & majoribus pœna condigna imponitur, & interim ab executione ſacrorum Ordinum ſuſpendi debent.*

2 *Connexitatis ratione res inter alios acta aliis nocet.*

3 *Archiepiſcopus poteſt iniungere ſuis ſuffraganeis vt ſeruari faciant quod ſeruatur in Metropolitano.*

4 *Taxatio non cadit in his, quæ tantùm per liberalem donationem conferri poſſunt.*

5 *Res inter alios acta in iudicio aliis præiudicat, & prodeſt quoad quandam præſumptionem.*

6 *Munera poſſunt offerri infideli ea conditione vt Baptiſmum ſuſcipiat.*

7 *Simonia*

7 *Simonia abſque vitio poteſt quis alteri aliquid dare ut peccatum vitet, vel ut opus ſpirituale faciat.*

Cap. Dilectus ij. XXX.

1 QUando contra plures ſimoniacè per pretium in monaſteriis receptos canonicè inſtituitur accuſatio, probato crimine juridicè ſeveritas juris eſt ſervanda in dantibus & accipientibus; ſi verò non per accuſationem, ſed per ſolam inquiſitionem conſtet, recepti ſimoniaci in arctiora monaſteria ad agendam pœnitentiam mitti debent, ſed ſuperioribus, & officialibus, qui ſimoniacè illos receperunt, injungenda eſt competens pœnitentia, & dum illam faciunt, ſuſpendi debent ab executione Ordinum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Joan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch. Butr. Mat. Socin. Felin. Panorm. Vivian. *in rationa i lib.5. juris Pontificii, pag.36.* Alagona *in compendio juris Canonici, pag.524.* remiſſivè Ximen. *p.1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect.3. Decretal. lib.5. tit.2. cap* 2.

2 *Tam in dantes.*] Notatur ad hoc, quod ratione connexitatis res inter alios acta aliis nocet, ut per Tiraq. *in tract. res inter alios acta, verſ. limita igitur* 22.

3 *Vt hanc formam per ſuas diæceſes*, &c.] Notatur ad hoc quod Archiepiſcopus poteſt injungere ſuis ſuffraganeis, ut ſervari faciant quod ſervatur in Metropolitana, ut per Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Curiæ Archepiſcop. Neapolitani, cap.71. num.*21. ubi intelligit in illis, quæ de jure ſervanda ſunt.

4 *Sine taxatione.*] Notatur ad hoc quod in his, quæ tantùm per liberalem donationem conferri poſſunt, taxatio non cadit, ſecus in his rebus, quæ ex debito dantur per modum ſtipendii, ſi de modo, vel quantitate non conſtet ex lege, vel conſuetudine, ut per Soar. *de Relig. tom.1. lib.4. de ſimonia, c.46. n.6.*

5 In gloſſ. *Dantes.* Notatur ad hoc, quod res inter alios acta in judicio aliis præjudicat, & prodeſt quoad quandam præſumptionem, ut per Covar. *practic. c.13. num.*4.

6 In gloſſ. *Invitari.* Notatur ad hoc, quod poſſunt offerri munera infideli ea conditione ut baptiſmum ſuſcipiat, ut per Sanchez *de matrim. lib.2. diſp.39. n.4. verſ. ſextò*, Soar. *de Relig. tom.1. lib.6. de ſimonia, cap.16. num.*10. Azor. *inſtit. moral. p.3. lib.12. cap.3. q.5.* me citato *in hoc loco*, Cabreiros *de metu, lib.2. cap.17. n.56.*

7 & ita ex hac gloſſ. colligitur poſſe quem abſque vitio ſimoniæ aliquid alteri dare ut peccatum vitet, vel ut opus ſpirituale faciat in ſolius operantis utilitatem, relicta illi facultate & libertate faciendi tale opus, nec alia ratione peccare, præciſo ſcandali periculo, ſive tale opus ſit conſilii, ſive ſupererogationis, ſive præcepti, ita Navar. *in c. inter verba, concl.5. illat.* 1. Molin. *de juſtit. tract. 2. diſp.93. concl.*4. Leſſius *de juſtit. lib.2. c.35. dub.12. num* 66. Soar. *d. cap.16. n.*12. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.23. num.*152. Fillu c. *tract.45. cap.4. q. 10ſ.4. n.13.* Bonacin. *de ſimonia, queſt.4. §.7. n.2. cum ſeqq.*

SUMMARIUM.

1 *Abbas contra teſtes, qui depoſuerunt contra illum de ſimonia in judicio inquiſitionis, excipere poteſt quod ſunt inimici & conſpiratores, alias verò exceptiones criminum opponere non poteſt.*

2 *Aſſertioni alterius facilè credere non debemus.*

3 *Iudex non poteſt judicare ſecundùm cauſam probatam & non deductam.*

4 *Fatuus eſt judex, qui ultra petita judicat.*

5 *Sententia ut valeat debet eſſe conformis libello.*

6 *Sententia verba obſcura interpretantur juxta concluſionem libelli, limita in criminalibus.*

7 *Reus extrajudicialiter prius ab actore monendus ex urbanitate, & non ex juris neceſſitate.*

Cap. Licèt Heli XXXI.

1 IN omnibus delictis notoriis exceptis tribus modis procedi poteſt: primò per accuſationem, & debet præcedere legitima inſcriptio: ſecundò per denunciationem, quam debet præcedere charitativa correctio: tertiò per inquiſitionẽ, quam debet præcedere clamoſa inſinuatio per publicam famam, & frequentem inſinuationem, ne idem ſit Judex, & accuſator, ſed fama accuſet, & Judex inquirat, & audito aliquo contra clericum pœna digno, judex non debet facilè credere, vel punire, ſed inquirere diligenter, & ſi quid probatur ſecundùm jura, punire poteſt dictando ſententiam ſecundùm formam judicii. Abbas ſi eſt ſuſpectus de dilapidatione, eſt ſuſpendendus ab adminiſtratione Abbatiæ. Item ſi per viam inquiſitionis probatur ſimonia de Abbate, Abbas poteſt contra teſtes excipere quod ſint ejus inimici, & conſpiratores, alias verò exceptiones criminum opponere non valet. Colligunt ex Ordin. Abbas antiq. Collect. Innoc. Zabar. Bellam. Joan. Andr. Ana. Hoſt. Anch. Butr. Mat. Socin. Panorm. Felin. Vivian. *in ration. lib.5. juris Pontif. p.36.* Alagona *in compendio juris Canon. p.625.* remiſſive Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect.3. Decretal. lib.5. tit.2. c.3. & lib.2. regiſtri Innoc. III. circa finem*, ubi ex integra epiſtola clariùs intelliges, quæ ad hunc locum ſpectant.

2 *Non facilè credere debet.*] Notatur ad hoc, quod non debemus alterius aſſertioni facilè, citòque ac temerè credere, ut per Tiraquel. *de pœnis temperand. cauſa 51. d. num.*26.

3 *Vt juxta judicii formam.*] Ergo ſi judex judicat ſecundùm cauſam probatam, & non deductam, certè judicat ultra petita: quod fieri nequit à judice ſine nota ſtultitiæ, ut per afflict. *deciſ.32. n.1.* Valaſc. *de jure emphyt. q.6. n.12. prope fin.* Nam fatuus eſt judex, qui 4
ultra petita judicat. Vant. *de nullit. tit. ex defectu proceſſus, n.97.* Cæſ. Barz. *Bononien. dec.33. num.9.* Azeved. *l.10. num.115. cum ſeqq. tit.17. lib.4. nova recop.* Camill. Borell. *in ſumma omnium deciſ. tit.49. de libello, n.127. & 128.* Valaſc. *conſ.145. n.8. cum ſeqq.* D. Barboſ. *in l. ſi cùm dotem, in princ. n.44. ff. ſoluto matrim.*

5 *Sententiæ quoque forma dictetur.*] Notatur ad hoc, quod ſententia ut valeat debet eſſe conformis libello, ut per Socin. *reg.442. num.2.* nam verba obſcura ſen- 6
tentiæ interpretantur juxta concluſionem libelli, ex Maſcard. *de probat. concl.* 110. *n.*4. Menoch. *conſ.*110. *num.*4. Seraphin. *deciſ.*640. *num.*2. Eſcob. *de ratiocin. c.18. num.13. &* 14. Card. Tuſch. *tom.7. lit.S, concl.126. num.12.36. &* 50. Salgado *de protect. Regia, tom.1. p.4. cap.12. n.70.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſium c.33. num.11. & Marchia deciſ.* 214. *num.5. & 6.* Limita in criminalibus, in quibus non requiritur quod ſententia ſit conformis libello, imò in plus quàm ſit petitum poteſt judex condemnare, ut per Anton. Gom. *tom.3. var. cap.1. n.39. col.3. verſ. & confirmatur*, Bonacoſ. *commun. crimin. p.2. verbo ſententia, fol.68. verſo*, Menoch. *conſ.80. n.34.* Camill. Borell. *in ſumma omnium deciſ. tit.49. n.127.*

7 In gl. *Inſcriptio.* Notatur ad hoc, quod reus extrajudicialiter prius ab actore monendus ex urbanitate, & non ex juris neceſſitate, ut per Soar. de pace *in pract. tom.1. p.1. temp.2. num.1.*

SUMMA

SUMMARIUM.

1 *Teſtes criminoſi an & quando admittantur in crimine ſimoniæ.*
2 *Inimici capitalis teſtimonium repellitur in cauſis privilegiatis, & criminibus exceptis.*
3 *Suſpectus de inimicitia capitali repellitur à teſtimonio.*
4 *Actio intentata contra eum, qui ob homicidium commiſſum inhabilis eſt reputandus ad beneficium conſequendum, civilis cenſetur, & non criminalis.*
5 *Liti qui renunciat ſimpliciter, non præſumitur id facere animo donandi.*
6 *Dignitas delinquentis in pœnis eſt attendenda.*
7 *Inimicitiæ quæ dicantur capitales, remiſſivè.*
8 *Inimicus capitalis reconciliatus, & cum quo eſt ſecuta pax, teſtis eſſe poteſt.*

Cap. Per tuas j. XXXII.

1 CUm *in cap. præcedenti* dictum eſſet, quod contra ſimoniacos admittuntur teſtes criminoſi, dummodo non ſint inimici, & ex odio, declaratur *in præſenti* illud intelligendum eſſe de æquitatis jure, ſi de crimine ſimoniæ agatur civiliter, & quando perſona contra quam agitur eſt Regularis, & inferioris gradus, & malæ famæ, & quæ facilè ſine ſcandalo poſſit puniri, & ſi ſint alia adminicula ultra teſtes, tunc contra illos ſola exceptio inimicitiæ admittitur, & non aliorum criminum. Colligunt ex Ordinar. Abbas antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Joan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch. Butr. Bero. Mar. Socin. Panorm. Felin. Vivian. *in rationali lib. 5. juris Pontif. pag. 36.* Alagona *in compendio juris Canonici, pag. 626.* remiſſivè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. par. 1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 2. c. 4.*

2 *Et inimicitias.*] Notatur ad hoc quod inimici capitalis teſtimonium repellitur in cauſis privilegiatis, & in criminibus exceptis, ut per Hippol. *conſ. 12. n. 11. & conſ. 20. num. 27. & conſ. 28. num. 7. & conſ. 29. n. 24. & conſ. 50. num. 31. & conſ. 65. num. 20.* Menoch. *de arbitrar. lib. 1. q. 28. n. 2. cum ſeqq.* Martin. Delr. *diſquiſit. magic. lib. 5. q. 2. pag. mihi 439.* Farin. *in praxi criminal. p. 2. tit. de oppoſit. contra perſonas teſtium, q. 53. num. 5.* Fr. Paulin. Berti Lucenſ. *in praxi criminal. regularium, tit. 6. cap. 10. n. 49.* prout in crimine hæreſis, Menoch. *conſ. 149. num. 14. cum ſeqq.* Vivian. *tom. 1. communium opin. lib. 4. tit. 10. num. 137. pag. 527. verſ. ampliantur.* Maſcard. *de probat. concl. 857. num. 40.* Fr. Emman. *qq. Regular. tom. 2. qu. 15. art. 2.* Menoch. *d. qu. 28. num. 3.* Et in crimine læſæ Majeſtatis, Maſcard. *de probat. concluſ. 462. num. 31. & concl. 1046. n. 3.* Farin. *d. c. 53. n. 5.*

3 Amplia in ſuſpecto de inimicitia capitali, vide Felin. *in cap. cùm I, & A, n. 7. ſup. de re judic.* Grammat. *deciſ. 33. à num. 7.* Hippol. *conſ. 15. num. 7. & conſ. 20. num. 40. & conſ. 31. n. 15. 18. & 19.* Ozaſc. *conſ. 66. n. 12. & 26.* Maſcard. *concl. 899. num. 3. & concl. 1046. num. 3.* Farin. *d. q. 53. n. 24.*

4 *Sed civiliter.*] Notatur ad hoc, quod actio intentata contra eum, qui ob homicidium commiſſum inhabilis eſt reputandus ad beneficium conſequendum, civilis cenſetur, non criminalis, ut cenſuit Rota apud Farin. *deciſ. 622. num. 1. in 1. collect. noviſſimarum*, aliàs *p. 4. diverſ.* Cùm delinquens de ſe confeſſus, per ſuam confeſſionem criminoſus efficiatur, jam in effectu videtur probare is text. talem eſſe audiendum adversùs ſocium in quocumque crimine, quando de illo non criminaliter, ſed civiliter agitur, ita in effectu gloſ. *verbo civiliter*, & alii *in præſenti*, apertiùs Abb. *n. 8. in c. 1. de confeſſ.* Dec. *in c. quoniam, in fin. de teſtib.* Ruin. *conſ. 105. lib. 4.* Menoch. *de arbitr. caſu 474. n. 66.* Facit pro hac opinione, quia rationes relatæ *in l. fin. verſ. nemo, C. de accuſat.* in quibus prohibitio interrogationis fundatur, nullo modo conveniunt caſui, quo adversùs confeſſum delinquentum actio civiliter intentatur, eo quòd tunc temporis cùm de ſola partis ſatisfactione, & re familiari tractetur, non eſt cur dicant propter conſortium ſocii delinquentis veniam pœnæ ſperare, nec ejuſdem privilegium poſſe liberari. Igitur ſupradicta prohibitio procedit ſolummodo quando controverſia criminaliter movetur. Licèt enim reſponſio delinquentis facta in judicio civili reciperetur, & faceret probationem ad faciendam condemnationem, nihilominus tamen attento jure talem effectum habere non poteſt in judicio criminali adversùs ſocium contra quem recepta eſt, ut docet Bart. *in l. 2. §. 1. ff. vi bonorum rapt.* reſolvunt Felin. *in cap. at ſi clerici, n. 11.* ubi Dec. *n. 29. de judic.* refert alios Boſſi. *in praxi, titul. de plur. violent. num. 43.*

Non ſpectata ſententia, quaſi malè conſcius ceſſit.] 5
Notatur ad hoc, quod liti qui renuntiat ſimpliciter, non præſumitur id facere animo donandi, ut per Tiraq. *in l. ſi unquam, C. de revocandis donat. verbo donatione largitus, n. 203.*

In gl. *Excellentioris.* Notatur ad hoc, quod in pœnis 6
eſt attendenda dignitas delinquentis, ut per Covar. *lib. 2. var. cap. 9. n. 3.*

In gloſſ. *Inimicitias capitales.* Inimicitiæ capitales 7
quæ dicantur, explicant Bart. *in l. 3. §. ult. ff. de alimentis leg. & in l. licet,* ubi gloſſ. *verbo capitales, ff. de arbitr.* Menoch. *de arbitr. caſu 239. n. 8. & 11. & de præſumpt. lib. 3. præſ. 37. n. 26. cum ſeqq.* remiſſivè Bellet. *diſquiſit. cleric. p. 1. tit. de favore cleric. canonis, §. 3. n. 19.* Card. Mantic. *de conjecturis ultim. volunt. lib. 12. tit. 5. num. 14.* Fr. Emman. *d. q. 15. art. 3.* Flamin. *de reſignation. benefic. lib. 5. q. 3. n. 258.* Cardoſ. *in praxi judicum, verbo inimicitia, n. 1. & verbo teſtis, num. 15.* Farin. *d. p. 2. q. 49. n. 1. cum ſeqq.* Maſſobr. *in praxi habendi concurſum, requiſ. 7. dub. 36.* ſecundùm Ruman. impreſſ.

In ead. gloſſ. ibi, *redeant in amicitiam,* &c.] Notatur 8
ad hoc, quod inimicus capitalis reconciliatus, & cum quo eſt ſequuta pax, teſtis eſſe poteſt, ut per Tiraquell. *in tract. ceſſante cauſa, p. 2. limitat. 16. n. 7.* Maſcard. *concl. 899. num. 10. & concl. 1046. num. 21.* Surd. *conſ. 371. num. 17.* Fr. Paulin. Berti Lucenſ. *d. cap. 10. num. 9.* Azeved. *l. 2. n. 52. tit. 8. lib. 4. nova recopilat.* Farinac. *d. q. 53. n. 58.*

In ead. gloſſ. ibi, *non ſit recens.* Notatur ad hoc, 9
quod reconciliatus de recenti à teſtimonio repellitur, ſicut ſi eſſet inimicus, is enim adhuc odium & nocendi animum retinere præſumitur, ut per Covar. *practic. cap. 18. num. 3.* Ant. Gomez *tom. 3. var. cap. 12. num. 14. verſ. quod ſubintellige,* Tiraq. *ceſſante cauſa, p. 2. limit. 16. num. 7. & 8.* Menoch. *de arbitr. lib. 1. q. 28. n. 6.* Decian. *tract. crimin. tom. 1. lib. 3. cap. 23. num. 21.* Maſcard. *concl. 857. n. 47. & concl. 899. n. 7. & concl. 1046. n. 21.* Farin. *d. q. 33. n. 59.*

In gloſſ. *Furti, & adulterij,* ibi, *quantumcunque ſit* 10
emendatus. Notatur ad hoc, quod perjurus etiam emendatus de perjurio à teſtimonio repellitur, ut per Clar. *lib. 4. §. perjurium, n. 7.* Maſcard. *concl. 1168. num. 16. & 17. & concl. 1356. n. 37.* Perez *l. 1. gloſſ. 1. pag. 186. tit. 6. lib. 8. Ordinam.*

In ead. gloſſ. ibi, *quia ſi ſemel eſt perjurus, ad jura-* 11
mentum amplius non admittitur. Unde teſtem in parte falſum & mendacem, in totum reputari falſum, docent Clar. *in pract. § fin. q. 53. verſ. ſed quæro,* Soar. *in theſauro recept. ſentent. lit. T, num. 135.* Magon. *Lucenſi deciſ. 46. num. 22. & deciſ. 79. num. 10.* Maſcard. *concl. 743.*

&

*& concl.*1039.*n.*9.Vivi. *tom.*1.*comm.opinion.lib.*4.*tit.*9. *n.*224.*pag.*ſibi 502. Donat. à Fina *lib.*4. *tit.*10.*n.*356. *pag.*557. Menoch. *de præſumpt.lib.*5.*præſ.*22. Bobadil. *in ſua politica,lib.*5. *c.*2.*n.*57. Farin. *d.p.*2.*q.*66.*num.*111. *cum ſeqq. & p.*3.*conſ.*39. *n.*12.

SVMMARIVM.

1 *Electo confirmato non imputatur, ſi eo prohibente pro illius confirmatione pecunia data ſit, & n.*2.

3 *Conſanguineus, vel amicus electi ad aliquam dignitatem, qui pro ea obtinenda pecuniam dedit, non præſumitur dediſſe de mandato electi, niſi illius intervenerit ſcientia.*

4 *Simonia, quia occultè committitur ſatis conjecturis probatur.*

5 *Verba,* ſub interminatione anathematis, *ſententiam ferendam, & non latam continent.*

Cap. Sicut tuis XXXIII.

1 OMnes etiam parvuli, qui neſcientes per pecuniam aliorum ſunt adepti Eccleſias, tenentur illas dimittere, niſi prohibeant dari pecuniam, & in eadem voluntate perſeverent, nec deinde conſentiant promiſſam pecuniam ſoluendo, vel reddendo ſolutam, quia tunc non ſunt in culpa, nec etiam in pœna, cùm aliud ſit præbere conſenſum, & aliud expreſsè prohibere. Qui verò dederunt vel receperunt pecunias, pœna Canonica puniendi ſunt, ſi eorum exceſſus eſt manifeſtus, quia alioquin Eccleſia non judicat de occultis. Colligunt ex Ordinar. Abb. Antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Bellam. Joan. Andr. Anania, Hoſt. Butr. Anch. Mar. Socin. Panorm. Felin. Vivian. *in rationali lib.*5. *juris Pontificij, pag.*37. Alagona *in compendio juris Canonici, pag.*627. remiſſivè Ximen. *p.*1. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.*3.*Decretal. lib.*5. *tit.*2.*cap.*5.

2 Collige ex text. non imputari electo confirmato ſi eo prohibente pro ipſius confirmatione pecunia data ſit, ut per Sylveſt. *in ſum. verbo ſimonia, quæſt.*13. Azor. *inſtit. mor. part.*3.*lib.*12.*c.*7. *quæſt.*1. *verſ. quid ſi*; nam quando proviſus ſciens, vel dubitans committi ſimoniam in ſui favorem, contradixerit, & declaraverit ſe illi non conſentire, tunc non videtur irrita proviſio, ut per Ugolin. *de ſimon. tab.*4.*cap.*6.*num.*3.*& de irregul. cap.*8.*num.*3. Tolet. *in inſtruct. Confeſſ. lib.*5.*cap.*90.*verſ. dico quartò*, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.*23. *num.*178. Bonacin. *de ſimon. quæſt.*7. *puncto* 2. *num.*17. *verſ. Secundò intelligitur.*

3 *Cùm ei nulla ſit tibi conſanguinitate conjunctus, &c.*] Notatur ad hoc, quod ſi conſanguineus, vel amicus alicujus electi ad aliquam dignitatem dederit pecuniam pro obtinenda aliqua dignitate, non præſumitur dediſſe de mandato electi, niſi illius intervenerit ſcientia, ut per Farin. *in praxi crimin. part.*5.*quæſt.*134. *num* 67.

4 Notatur etiam ad hoc, quod ſimonia, quia occultè committitur, ſatis conjecturis probatur, ut per Menoch. *de præſumpt. lib.*1.*præſumpt.*58.*num.*4. Aym. *conſ.* 132.*num.*7. Dummodo tamen hujuſmodi conjecturæ debeant eſſe evidentes, & claræ, & ſimoniam neceſſariò concludentes, ac reum de crimine convincentes, ut per Felin. *in cap ſuper his, num.* 12. *de accuſat* Alciat *conſil.*1.*num.*41.*lib.*1. Alexand. de Nevo *conſil.*64. *num.*2.*cum ſeqq.* Caputaq. *deciſ.*202. *per tot. lib.*1. Seraph. *deciſ.*1029. *num.*2. *& deciſ.*359.*num.*2. Rot. *deciſ.*108. *num.*1.*part.*1.*recent & deciſ.*358. *num.*2. *etiam p.*1.*recent.* & *in Romana, ſeu Hiſpalen. ſimonia*, 7. Februarii 1596. Quæ habetur poſt *volum.*2.*conſil. Farin. ſub n.*108. Rot. etiam *in Leodien. Canonicatus S. Ioannis*, 10. *Martii* 1619. coram bonæ memor. Ubaldo, & *in Balneoregien. ſimonia*, 17. *Maij* 1624. coram Revem. D. meo Coccinu Decano. Tamburin. *de jure Abbatum tom.*1. *diſp.*10. *q.*5. *n.*12.

In gloſſ. *ſub interminatione anathematis.* Notatur ad hoc, quod hujuſmodi verba, quæ ſolam comminationem ſignificant, ſententiam ferendam, & non latam continent, ut per Sayr. *in clavi Regia*, *lib.*5. *cap.*8. *num.* 19. 5

SUMMARIUM.

1 *Simonia eſt, ſi quis alicui Eccleſiæ ſua bona dederit, ut eligatur in Canonicum, & illa ſibi retineat pro præbenda, ſecus ſi hoc fiat ſine pacto, & n.*2.

3 *Sacerdotia ſine peccato quis petere poteſt ratione mandati, aut nominationum ſine ratione alterius gratiæ.*

4 *Simoniam inducit ſola promiſſio de dando.*

5 *Simoniam veram non inducit ſola actuum correſpectivitas, niſi probetur præcedens pactio, & conventio.*

Cap. Tua nos XXXIV.

CLericus ſi cum pacto, vel conditione dederit, ſeu obtulerit Eccleſiæ ſua bona ut recipiatur in Canonicum, & illa bona habeat pro præbenda, ſimonia eſt, ſecus ſi ſine pacto, vel conditione offerat, ſcilicet humiliter, ut admittatur in Canonicum, & retineat pro præbenda ſua bona, tunc poſſunt Canonici hoc facere purè ſine ſimonia, & hoc in foro interiori, in quo judicatur de manifeſtis tantùm; ſi verò qui dat ducitur hac intentione, ut per temporalia bona data adipiſcatur ſpiritualia, eſt ſimoniacus: ſimiliter ſi Canonici non eſſent eum recepturi, niſi perciperent temporalia, ſunt ſimoniaci in conſcientia. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Coll. Zabar. Bellam. Joan. Andr. Anania, Hoſt. Anch. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Vivian. *in rationali lib.* 5. *juris Pontif. pag.*37. Alagona *in compendio juris Canonici, pag.*628. remiſſivè Ximen. *in concord. par.*1.*&* 2. refertur ab Antun. Aug. *collect.*3.*Decretal. lib.*5.*tit.*2.*cap.*6. 1

2 Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.*23. *num.*244. Azor. *inſtitution. moral. part.* 3. *lib.*12. *cap.*7. *quæſt.*2. ubi etiam quod in ſimoniæ peccatum non incideret ſi gratis & liberaliter ſua bona donaret, & poſteà peteret ut in Canonicum admitteretur, & Canonici abſolutè & gratis conſentirent, prout etiam tenet ſimoniam non eſſe ſi auctoritate & conſenſu Epiſcopi ſcilicet ſibi poteſtatem præficiendi clericum ad præbendam ex ſuis bonis in Eccleſia inſtitutam.

3 *Rogans humiliter.*] Notatur ad hoc, quod ſacerdotia ſine peccato quis petere poteſt ratione mandati, aut nominationum, ſine ratione alterius gratiæ, ut per Rebuff. *in repet. l. Barbarius*, *n.*3.*ff. de offi io Prat.*

4 Notatur etiam ad hoc, quod ſola promiſſio de dando inducit ſimoniam, ut per Flamin. *de reſignat. benefic.* *lib.*14. *q.*7. *num.*35.

5 In gloſſ. *Pure.* Notatur ad hoc, quod niſi probetur præcedens pactio, & conventio, ſola actuum correſpectivitas non inducit veram ſimoniam, ut per Farin. *in praxi crimin. part.*4.*conſ.*75. *num.*11. ad conſtituendam enim concludentem probationem ſimoniæ, ſive confidentiæ, eſt neceſſarium probare præcedentem tractatum, & concluſionem pacti, Alciat. *conſ.*3. *num.*20.*lib.*1. Rot. *deciſ.*108. *n.*3.*p.*1.*& deciſ.*266. *n.*2

*& deciſ.*338. *num.*11. *part.*2. *recent.* & *in Leodien. Canonicatus S. Ioannis*, 18. *Decembris* 1619. coram bonæ mem. Ubaldo, & *in Toletana penſionis*, 27. *Januar.* 1627. coram R.P.D. Dunozerto jun. quæ loquitur in materia confidentiæ, nec ſufficit probare ſolum tractatum, niſi probetur etiam ſequuta effectuatio. Rot. *in Romana ſeu Hiſpalen. ſimonia*, coram Card. Blancherto, poſt *d. conſ.*75. Farin. *num.*80. Cavaler. *deciſ.*352. *num.*4. refert Ferentil. *in annot. ad deciſ.*445. Buratti, *num.*13. Intellige ſi agatur ad effectum privationis, ſecus autem ad effectum repellendi aliquem ab exequutione beneficii obtinendi, vel judicio prælationis, Seraph. *dec.*316. *n.*3. *&* 4. Mareſcot. *var. lib.*2. *c.*33. *n.*19.

SVMMARIVM.

1 *Ordinem non debet quis ab eo recipere, quem credit ſimoniacum, ſed miniſtrare poteſt in illo, quem prius ab iſto recepit.*

2 *Circumſtantia conſcientia etiam erronea ligat.*

3 *Peccatum eſt facere contra conſcientiam errantem.*

Cap. Per tuas y. XXXV.

1 ORdinem, v.g. Subdiaconatum ab Epiſcopo accipiens, qui poſtea intelligit eſſe ſimoniacum, ſine ſcrupulo poteſt miniſtrare in ordine ſuſcepto, ſed durante tali conſcientia erronea ad ſuperiores aſcendere non poteſt, ne ædificet ad gehennam, niſi depoſuerit conſcientiam, vel errorem. Colligunt ex Ordinat. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Joan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Ancbar. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Vivian. *in rationali lib.*5. *juris Pont. pag.*58. Alagona *in compendio juris Canonici, pag.*628. remiſſivè Ximen. *in concord. p.*1. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.*3. *Decret. lib.*5. *tit.*2. *cap.*17.

2 *Sed contra conſcientiam*, &c.] Notatur ad hoc, quod circumſtantia conſcientiæ etiam erroneæ ligat, ut per Nav. *in cap. conſideret, in princ. num.*53. *de pænit. diſt.*5.

3 Et eſt peccatum facere contra errantem conſcientiam, ut tenet Azor. *inſtit. moral. p.*1. *lib.*2. *c.*8. *q.*3. & faciunt quæ dixi *ad rub. de ſumma Trinit. num.*2.

SUMMARIUM.

1 *Simonia eſt pro Chriſmate, vel inveſtitura Eccleſiarum aliquid exigere, nec excuſat conſuetudo, vel nominis variatio, & num.*5.

2 *Archiepiſcopus poteſt exercere juriſdictionem in ſubditos ſuffraganeorum in concernentibus totam provinciam.*

3 *Conſuetudo exigendi pecuniæ quantitatem, aut aliam rem in Archidiaconi inveſtitura reprobatur.*

4 *Simonia committitur, cum aliquid datur pro inductione in corporalem beneficii poſſeſſionem.*

6 *Venditor, quando recuſat recipere pretium rei vendita, quid faciendum oſtenditur.*

Cap. In tantum XXXVI.

1 SImonia eſt aliquid pro Chriſmate accipere, licèt anticipetur ſolutio pecuniæ, & mutetur illius nomen vocando eam paſchalem, & non chriſmalem, contraria conſuetudine non obſtante. Item pro inveſtitura Eccleſiarum non poteſt aliquid accipi, & Ordinarius conſuetudinem tollere debet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Joan. Andr. Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Vivian. *in rationali lib.*5. *juris Pontificij*, *pag.*39. *part.*1. Alagona *in compendio juris Canonici, pag.*629. remiſſivè Ximen. *in concord. p.*1. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.*2. *Decretal. lib.*5. *ſub tit. de exceſſib. Prælat. cap.*1.

De tua provincia ſtudeas abolere.] Notatur ad hoc, quod Archiepiſcopus poteſt exercere juriſdictionem in ſubditos ſuffraganeorum in concernentibus totam provinciam, putà in tollendo pravam conſuetudinem ab illa: ita Marc. Anton. Genueoſ. *in praxi Archiepiſc. Neapol. cap.*70. *num.*10. 2

Per quam pro Eccleſiarum inveſtitura Archidiaconi, &c.] Notatur ad hoc, quod reprobatur conſuetudo exigendi pecuniæ quantitatem, aut aliam rem temporalem in Archidiaconi inveſtitura, ut per Soar. *de Relig. tom.*1. *lib.*4. *de ſimonia, c.*47. *num.*5. *&* *c.*48. *num.*4. 3

4 Nam ſimoniæ peccatum admittitur cùm aliquid datur, vel accipitur etiam poſt electionem, & confirmationem, pro inductione, & immiſſione ejus in corporalem beneficii poſſeſſionem, Azor. *inſtit. moral. part.*3. *lib.*12. *c.*7. *quæſt.*1. *verſ. inſuper.* Nulla autem committitur ſimonia tradendo pecuniam illi, qui injuſtè impedit beneficii poſſeſſionem capi ab eo, qui habet jus ad illud per inſtitutionem, confirmationem, vel liberam electionem. Ratio eſt, quia non datur pecunia pro re ſpirituali, nec redimitur aliquod jus ſpirituale, ſed factum temporale, & eſt annexa ſpirituali quatenus pendet ex titulo ſpirituali; cùm ergo titulus ſpiritualis jam planè acquiſitus ſit per collationem, non intenditur poſſeſſio tanquam quid annexum rei ſpirituali, ſed per ſe, ut quid temporale eſt, & immediatè, ita Navar. *in man. c.*23. *num.*102. Soar. *d. lib.*4. *de ſimon. c.*50. *n.*43. Leſſi. *de juſtit. lib.*2. *c.*35. *dub.*18. *num.*110. Valer. Reginald. *in praxi fori pænit. lib.*23. *c.*11. *dub.*3. *n.*130. Filliuc. *tom.*3. *tract.*45. *c.*11. *quæſt.*4. *n.*10. quamvis contrarium teneant Sot. *lib.*9. *de juſtit. quæſt.*6. *art.*1. *ad* 5. Redoan. *de ſimon. p.*2. *c.*22. *num.*2. Ugolin. *in ſimili tract. tab.*1. *cap.*9. §.8. *n.*5.

Variant.] Nam nominum variatio non excuſat, ut ait Lactant. *lib.*1. *cap.*5. *divinarum inſtitut.* non obſtat appellationum diverſitas, cùm ipſa ſignificatione ad unum omnia reſolvantur. 5

In gloſſ. *Qui priùs*, ibi, *pretium, &* [illegible] *deponatur apud ſequeſtrem.* Quando venditor recuſat recipere pretium rei venditæ conventum, vel ab arbitratore declaratum, poteſt de jure emptor implendo è latere ſuo contractum, facere de illo depoſitum parte citata & judice auctore, quod quidem depoſitum vim veræ ſolutionis habet, ex Bartol. *in l. ſi ſoluturus, num.*5. *de ſolution.* quem refert Aloyſ. Ricc. *Curia Epiſcop. deciſ.* 21. & dicit per S. Rotam ſæpè deciſum idem Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.*4. *collect.*1274. *in fine.* 6

SUMMARIVM.

1 *Compendium hujus text. refertur.*

2 *Ordinandus in ſubdiaconum, titulum habere debet.*

3 *Ordinandus ad præſentationem beneficii cum pacto, quod nihil unquam petierit à præſentante ratione præſentationis, non poteſt aſcendere ad ſuperiores Ordines, nec in ſuſcepto miniſtrare.*

4 *Simonia labes an conſideretur in caſibus propoſitis in hoc text. oſtenditur.*

5 *Simonia confidentialis, an in caſu hujus text. conſiderari poſſit, oſtenditur.*

6 *Text. in præſenti, & cap. penult. infrà hoc tit. complectuntur paciſcentem cum ordinatore, vel præſentatore, non autem cum patre, vel aliis.*

7 *Ordinatus*

– *Ordinatus cum patrimonio ſibi donato cum conditione reſtituendo poſt ordinationem, non incurrit ullam pœnam vel ſuſpenſionem.*

Cap. Per tuas *iij.* XXXVII.

1 ORdinatus in ſubdiaconum ad titulum, v. g. alicujus Eccleſiæ, ſi præſentatori promittit ſe non petiturum portionem in ea Eccleſia, quamvis exiſtimet ſe non malè facere, tamen non poteſt miniſtrare in ſuſcepto ordine, nec aſcendere ad ſuperiores, niſi fuerit cum eo diſpenſatum. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Joan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch. Butr. Mar. Socin. Panurm. Felin. Vivian. *in ration. lib.5. juris Pontif. pag.*40. Alagona *in compendio juris Canonici, pag.*628. remiſſivè Ximen. *in concord. part.*2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.*4. *Decretal. lib.*5. *tit.*2.*cap.*1.

2 *Vellet in ſubdiaconum ordinari, & certum titulum non haberet.*] Ergo ordinandus in Subdiaconum titulum habere debet. Concil. Trident. *ſeſſ.*21.*de reformat.c.*2. refero plures Doctores ego ipſe *de officio & poteſtate Epiſcopi, part.*2.*alleg.*19.*n.*3.

3 *Vt ipſum ad Eccleſia ſua titul.*&c.] Notatur ad hoc, quod ordinatus ad præſentationem beneficii cum pacto, quod nihil unquam petierit à præſentante ratione præſentationis, non poteſt aſcendere ad ſuperiores Ordines, nec in ſuſcepto miniſtrare, ut per Navarr. *ſub tit. de tempor. ordinat. conſ.*17.*num... in novis*, Avil. *de cenſur. part.*3.*diſput.*2. *dub.*5.*concl.*1. *ad* 1. *argumen.* Bonacin. *eod. tract. diſp.*3. *quaſt.*6.*puncto* 5.*n.*4. *verſ. eadem ſuſpenſione*, noviſſimè Sanctarell. *var. reſol. quaſtione* 49. *n.*20. *in med.* ubi dicit in ſpecie hujus text. ſermonem eſſe, pacto inito cum eo, qui ad titulum Eccleſiæ aliquem præſentavit, ut ſuſciperet Ordines, in quo caſu ſuſpenſionem incurrere, & ſimoniam committere reſolvit, & paulo pòſt cum Soar. *tom.*5.*de cenſur. diſp.*31.*ſect.*1.*num.*35. notat *in hoc text.* dici incurrere præſentatum ſuſpenſionem propter pactum initum cum præſentatore, ſe nullam petiturum portionem ab eodem præſentante, quamvis ex ignorantia juris pactum illud fecerit, ut patet ex illis verbis, ibi, *etiamſi in hoc nihil illicitum ſe agere intellexerit*, eſſe hoc intelligendum in foro externo, quia talis ignorantia non præſumitur juſta, & probabilis, cùm ſit juris, & in re clara, juxta vulgaria jura.

4 Erit igitur non abs re perſcrutandum, an in caſibus propoſitis *in hoc text. & in cap. penult. inf. hoc tit.* ſimoniæ labes conſideretur? in quo dubio mihi probabilius videtur ſimoniæ labem conſiderandam, cum aliqua tamen reſtrictione, ne illa ſit ſimonia, quæ ſub ſtricto, ſed largè ſumpto vocabulo comprehenditur, ita concludunt Anan. *in cap. penult. infr. hoc titul. num.*3. & Butr. *num.*5. ac Abb. etiam *num.*5. Ugolin. *de ſimon. tab.*4.*cap.*4.*num.*3. Campan. *in diverſorio juris Canonici, tab.*8.*cap.*3.*num.*32. Quarant. *in ſumma Bullarii, verbo Ordo, verſ. erit igitur, pag.*493. *in nova edit.* reſolventes etiam aſſumptum ad Ordines, prout *in hoc text. & in d. c. penult.* non eſſe afficiendum aliis pœnis à reliquis Canonibus, Pontificiiſque conſtitutionibus ſtatutis in ipſos ſimoniacos, & nominatim illis præſertim quas Paulus II. comminatur *in ſua Extravagan. cum deteſtabile hoc tit.*

5 Deinde, interrogari poteſt, an in caſu hujus text. propter interpoſitam fidem ab Ordinatio de non petenda portione à Rectore illius Eccleſiæ, ad quam fuit aggregatus, ut ſub illius titulo ordinari poſſit, inducta ſit ſaltem ſimonia confidentialis, ſeu beneficialis confidentia, ut locum habeant pœnæ, & cenſura Extravagantis Pii V. Cui dubio reſpondet negativè Quarant. *ubi proximè, verſ. ſed res dubia*, quamvis Flamin. *in tract. de confident. benef. quaſt.*1.*num.*93. ex pluribus per eum congeſtis affirmativam partem firmare conetur.

Ulteriùs quæſtio eſt dubia, an text. *in præſenti*, & 6
prædictum *cap. pen.* complectantur paciſcentem cum donatore parte, & aliis: in qua verior eſt opinio negativa, ita ut tantummodo ſub his juribus comprehendatur caſus tantùm inibi expreſſus de paciſcente cum ordinatore, vel præſentatore: ita Nav. *conſ.*17.*n.*2.*verſ. non inquam, de tempor. ordin. in novis, aliàs conſ.*42.*in antiq.* Toler. *in inſtruct. Sacerd.*1.*p.c.*15.*poſt n.*5. Henriq. *in ſum. lib.*10. *cap.*17.§.3. *in commento lit. O.* ubi refert quamplures Theologos, utriuſque juris peritos conſultos approbaſſe, Nicol. Garc. *de benefic. part.*2.*cap.*5. *num.*168. Quamvis prædicta jura habere etiam locum quoties aliquis ex ſuis bonis alteri conſtituit titulum ad quem ordinatur ab illo recipiens promiſſionem, quod nihil poſtulabit, teneant Soar. *de relig. tom.*1. *tractat.*5.*lib.*3.*cap.*38.*num.*4.& 5. & Azor. *inſtit. moral. part.*3.*lib.*12.*cap.*15.*quaſt.*1. malè etiam reſolventes in hoc caſu non ſolùm committi peccatum indebitæ ordinationis, ſed etiam ſimoniam, niſi intelligant modo ſuprà explicato *n.*4. Unde ordinatum cum patrimo- 7
nio ſibi donato, eo tamen pacto ſeu conditione de illo reddendo & reſtituendo poſt ordinationem, non poſſe dici ordinatum ſine titulo, ac proinde non incurrere ullam pœnam ſeu ſuſpenſionem etiam ſtante Conſtitut. Sixti V. contra clericos malè promotos, quæ in hac parte Clement. VIII. fuit redactio ad terminos juris communis, reſolvunt Fr. Emman. *in ſum. tom.*2. *cap.*15.*num.*3. Petr. de Ledeſma *in ſum. part.*1. *de Sacram. Ordinis, cap.*7. *concluſ.* 6. *difficult.*3. Nicol. Garc. *d. cap.*5.*à num.*161. Henriq. *in ſum. lib.*10. *c.*17. §.3.*in gloſſ. lit. O, & lib.*13.*cap.*37 §.2. Quarant. *in ſum. Bullarij, verbo Ordo, verſ. quod intellige*, Cardin. Tolet. *in inſtitut. Sacerd. lib.*1. *cap.*8.*num.*5. Flamin. Pariſ. *re reſignat. lib.*2. *quaſt.*6.*num.*18. Gonzal. *ad reg.*8. *Cancel. gloſſ.*5.§.10.*ex num.*25. Piaſec. *in praxi Epiſcop. part.*1.*cap.*1.*art.*7.*num.*5. Sayr. *de cenſur. lib.*4 *cap.*14. *num.*16. Ægid. de Coninch. *de Sacram. diſp.*16. *dub.*5. *num.*38. Squillac. *de obligat. Sacerd. part.*2. *dub.*4. Homobon. de Bonis *de examine eccleſiaſtico, part.*2. *tractat.*21.*cap.*10.*quaſt.*22. Diana *reſol. moral. part.*2.*tract.*2. *miſcel. reſol.*5. Contra Nav. *in man. cap.*27. *num.*152. Spin. *in ſpeculo teſtam. cap.*18.*n.*75. Fr. Emman. *in ſum. tom.*2. *cap.*15.*num.*1. Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.*6. *quaſt.*38. Sanch. *de matrim. lib.*6.*diſput.*32.*num.*8. Bonacin. *de Sacram. diſp.*8.*quaſt. unica, puncto* 5.*n.*24. Filliuc. *tom.*1.*tract.*17.*cap.*5.*num.*89. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. tom.*2. *lib.*32. *tract.*2.*c.*25.*ſect.*3.*n.*72. Scort. *in Pontif. conſtit. epit.*14. *theorem.*136. Joan. de la Cruz *in direct. conſcient. part.*2.*tit. de ſacram. Ordin. dub.*6. *concl.*2. D. Mar. Cutel. *de donat. inter patrem & filium, tractation. prima diſcurſ.*2.*partic.*12.*ex n.*41. exiſtimantes ſic ordinatum ad ſacros Ordines cum patrimonio ficto incurrere ſuſpenſionem, & poſtea celebrando irregularitatem.

SUMMARIUM.

1 *Simonia eſt dare pecuniam pro vicariatu, vel pro alia adminiſtratione rerum ſpiritualium.*

2 *Actus omnes juriſdictionis voluntariæ quatenus ad effectum ſpiritualem ordinantur, materia ſunt ſimoniæ.*

Cap. Conſulere XXXVIII.

1 Vicariatum, ſeu aliam adminiſtrationem rerum Eccleſiaſticarum per pecuniam obtinere volens, tam emens, quam vendens ſunt ſimoniaci, & excluduntur ab illa Eccleſia, cui facta eſt contumelia. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellarm. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Anch. Butr. Socin. Panorm. Felin. Viuian. *in ration lib. 5. juris Pont. pag* 41. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 629. remiſſiuè Ximen. *in concord. part.* 1. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 2. *cap.* 2.

2 Collige ex text. omnes actus juriſdictionis voluntariæ, quatenus ad effectum ſpiritualem ordinantur, materiam eſſe ſimoniæ, vt per Bonacin. *de ſimon. q.* 4. §. 17. *ex n.* 3. Soar. *de relig. tom.* 1. *lib.* 4. *de ſimonia, c.* 20. *n.* 8. vbi *cap.* 29. *num.* 3. tenet per hunc tex. temporalia officia Eccleſiæ, vel actus eorum vendi non poſſe ſine graui peccato. Et quod pro adminiſtratione rerum Eccleſiæ pecunia accipi non poſſit, tenent Panorm. & Anan. *in præſenti*, S. Thom. 2. 2. *q.* 100. *art.* 3. S. Anton. *p.* 2. *tit.* 1. *c.* 5. §. 17. Selu. *de benef. p.* 1. *q.* 7. *n.* 61. Syluest. *in ſum. verb. ſimonia*, §. 9. quia hoc eſt ſimoniacum, ſecundùm Azor. *inſtit. moral. p.* 3. *lib.* 12. *c.* 14. *in princ.* Sbroz. *de officio Vicarij, lib.* 3. *q.* 54. *in princ.*

SVMMARIVM.

1 *Simoniacum eſt aliquid exigere pro conſecratione Epiſcoporum, benedictionibus Abbatum, & ordinatione clericorum.*

2 *Simonia ex parte vendentis incepit à Gieſie famulo Eliſæi, & ex parte ementis à Simone mago.*

Cap. Sicut iij. XXXIX.

1 Simoniacus eſt ille, qui pro conſecratione Epiſcopi, benedictione Abbatis, vel ordine clericorum antè, vel poſt donat, aut recipit, & conſuetudo contraria reprobatur tanquam corruptela. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Ananias, Hoſtienſ. Anch. Butr. Mat. Socin. Panorm. Felin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *juris Pontificij*, *pag.* 41. Alagona *in compend. juris Canonici, pag.* 630. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 2. *cap.* 3. & eſt in Concil. generali Lateran. ſub Innoc. III. *cap.* 61.

2 *Cum Gieſi, & Simone condemnetur.*] Nam ſimonia ex parte vendentis incepit à Gieſio famulo Eliſæi qui pro ſanitate ad preces ejuſdem Eliſæi collata Naaman Syro accepit munera, 4. *Regum, c.* 5. Et ex parte ementis à Simone, vt habetur *in actibus Apoſtolorum, cap.* 8. vide D. Thom. 2. 2. *q.* 100. Calepin *verbo ſimonia*, Pratei. *in ſuo lexic. juris, eod. verbo*, Rebuff. *reſp.* 63. *verſ. primo*. Petr. Gregor. *ſyntagm. juris lib.* 1. *c.* 10. *num.* 8. Leſ. *de juſt. lib.* 2. *cap.* 35. *dub.* 1. Soar. *de relig. tom.* 1. *lib.* 4. *de ſimonia, cap.* 9. *num.* 5. *cum ſeqq.*

SVMMARIVM.

1 *Monachi pretio recepti, vnà cum recipientibus è monaſterio ſunt repellendi, & in arctius ad agendam pœnitentiam detrudendi, & num.* 2.

3 *Simoniaci ſunt Monachi, & quiuis religioſi recipientes al quem pretio ad Religionis habitum, niſi monaſterium ſit ita tenue, quod ſuſtentari non valeant.*

4 *Declaratur text. in præſenti.*

5 *Receptio in ſorores ad moniales omnes pertinet.*

6 *Conſtitutio juris antiqui declaratoria addens nouam pœnam, non extenditur reſpectu pœna ad præterita.*

7 *Paupertatis prætextu non debet quis operari peccatum mortale.*

Cap. Quoniam XL.

Simoniacus eſt qui aliquem pretio recipit in mona- 1
ſterio, & tam receptus, quàm recipiens ſunt à monaſterio ejiciendi, vt in arctiori perpetuam pœnitentiam ſine ſpe agant. Diœceſani verò ſingulis annis per ſuas Diœceſes hoc publicare faciant, nec excuſat paupertas. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Joan. Andr. Anan. Hoſtienſ. Anchar. Butr. Mar. Socin. Panormit. Felin. Vivian. *in rationali lib.* 5. *juris Pontif. pag.* 41. Alagona *in compendio juris Canon. pag.* 630. remiſſiuè Ximen. *in concord. part.* 1. & 2. refertur ab Antun. Auguſt. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 2. *c.* 4. & eſt in Concil. Lateranen. ſub Innocent. III. *c.* 64.

Collige ex text. monachos pretio receptos vnà 2
cum recipientibus è monaſterio eſſe depellendos, & in arctiora monaſteria ad agendam pœnitentiam detrudendos, ſed receptos ante Concil. generale Lateranen. ſub Innoc. III. ponendos eſſe in aliis ejuſdem Ordinis monaſteriis. Quod ſi fortè propter nimiam multitudinem alibi nequiuerint commodè collocari, in eiſdem monaſteriis retinendos eſſe, ita tamen vt cedant prioribus locis, & inferiora ſcilicet loca illis aſſignentur, ita D. Thom. *in quæſt.* 100. *art.* 6. *ad* 5. Azor. *inſtitut. moral. part.* 3. *lib.* 12. *cap.* 19. *prope finem, verſ. ſi vero*, vbi etiam tenet quod ſi monachi recepti ignorent ſimoniam, ſiue ante Concilium, ſiue poſt facta fuerit ſimoniacè receptio, poſtquam renunciauerint poſſunt de nouo recipi locis prioribus mutatis.

Vnde probare videtur hic text. profeſſionem ſimo- 3
niacè factam in Religione eſſe validam, vt per Doctores, quos citaui *in collect. ad c. de regularibus* 25. *poſt num.* 1. *ſupr. hoc tit.*

Collige etiam ex text. ſimoniacos eſſe monachos, 4
& quoſvis religioſos recipientes aliquem ad religionis habitum pretio ab eo accepto, non tamen quando monaſterium ita eſt tenue, vt redditus, ſiue bona non habeat quæ ſufficiant ad monachos ſuſtentandos, tunc enim poteſt paciſci cum eo, qui petit ingreſſum, vt aliquid det vnde commodè ſuſtenterur: ita Menoch. *conſil.* 94. *n.* 4. Azor. *d. lib.* 12. *c.* 16. *à princip.* Soar. *de Relig. tom.* 1. *lib.* 4. *de ſimonia*, *cap.* 17. *num.* 14. vbi refert text. *in præſenti* ſpecialiter de monialibus facere prohibitionem, ne pecunia pro earum ingreſſu exigatur etiam paupertatis prætextu, tunc enim dicitur aliquid verè, & propriè exigi prætextu paupertatis, quando monaſterium revera pauper non eſt, & nihilominus illo titulo & colore aliquid exigit; vel quando plus exigitur quàm quod ad vnam perſonam ſuſtentandam commodè juxta exigentiam talis ſtatus ſufficit, quod etiam refert Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 23. *num.* 193. *in fine*. Nec etiam ab hujus text. litera alienus eſt alius intellectus, quem adducunt Syluest. *in ſumma, verbo ſimonia, quæſt.* 15. *verſ. ſecundo, prope finem*, Azor. *d. cap.* 16. *quæſt.* 1. *verſ. objicies id quod habetur*, aſſerentes Pontificiam prohibitionem ex eo procedere, quia moniales hujuſmodi recipiebant in ſorores in fraudem juris, pecunia ſcilicet recepta, quia in monaſterium admittebantur, ac ita ex pacto pecuniam ſoluebant receptæ, quòd in ſorores admitterentur, non autem quòd eam pecuniam conferrent tanquam alimentum, quo ſuſtentarentur, idque illæ moniales faciebant nomine

nomine, prætextúque paupertatis ſimoniam obtendentes.

5 *Recipiant ſorores.*]Notatur ad hoc;quod receptio ad moniales omnes pertinet,ut per Boër.*deciſ.260.n.29.* Navarr.*comment.3. de regul.num.5. & conſ.6. num.6.& conſ.62.ſub tit.de regular.in antiq.*Menoch.*de præſumpt. lib.6. præſ.83. num.9.cum ſeqq.* Fr.Emman. *qq.regular. tom.3. q.17. art.7.*

6 *De his autem,* &c.] Notatur ad hoc,quod conſtitutio juris antiqui declaratoria addens novam pœnam, non extenditur reſpectu pœnæ ad præterita, ut per Tiraquel. *in l.ſi unquam, C. de revocandis donat.verbo revertatur, num.305.*

7 In gloſſ.*Paupertatis* 1.ibi, *prætextu enim paupertatis non debet quis operari peccatum mortale.* Vide Surd. *de aliment. tit.8. privil.40.num.3.* Et ſi nunquam liceat obtentu paupertatis delinquere, is tamen leviùs peccat,qui ob paupertatem,urgente videlicet fame ac neceſſitate,quicquam admittit,ideóque ſemper leviùs eſt puniendus, ut per Tiraq. *de pœnis temper.cauſa 13. à princ.*

SUMMARIUM.

1 *Epiſcopi nihil exigere debent, ut permittant in Eccleſiis ſibi ſubjectis clericos inſtitui, monachos profiteri,vel mortuos ſepeliri,alioquin exacta reſtituuntur duplicata.*

2 *Sepulturam alicui vendere prohibetur,quando locus ſacer eſt communis ad fidelium ſepulturas.*

Cap. Audivimus XLI.

1 EPiſcopi nihil exigere debent pro inſtitutione in Eccleſiis, nec pro ingreſſu alicujus in Religionem, nec pro ſepultura mortuorum apud Regulares, quia eſt abſtinendum non ſolùm à malo,ſed ab omni ſpecie mali,& ſi quid accipiunt,duplum reſtituere debent convertendum fideliter in utilitatem loci, cujus diſpendio fuit ſolutum. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innocent.Collect.Zabarell.Bellam. Joan.Andr. Anan. Hoſt. Anchar. Butr. Beto.Mar.Socin.Panorm. Felin. Vivian. *in rationali lib.5.juris Pontificy, pag.42.* Alagona *in compendio juris Canonici, p.630.* remiſſivè Ximen.*in concord.p.1.*refertur ab Ant.Auguſt.*collect.4. Decretal. lib.5. tit.2. c.5.* & eſt poſt Concil. Lateran. ſub Innocent. III. *c.65.*

2 *Vel apud religioſos elegit ſepulturam,* &c.] Notatur ad hoc,quod quando locus ſacer eſt communis ad fidelium ſepulturas, prohibitum eſt ab Eccleſia ſepulturam alicui ibi vendere, ut per Soar. *de relig.tom.1. lib.3.de ſimonia,c.14.n.19.*Valer.Reginald.*in praxi fori pœnitent. lib.23.n.226.*

3 *Cùm igitur non ſolùm à malo,*&c.] Notatur ad hoc, quod omnes exactiones, de quibus *in præſenti*, prohiberi videntur non ſolùm quæ verè malæ ſunt,ſed etiam illæ,quæ habent ſpeciem mali,ut per Soar.*d.lib.4.c.17. num.13.*

SVMMARIVM.

1 *Sacramenta ſunt liberè conferenda,cogit tamen laicos obſervare laudabiles conſuetudines.*

2 *Populus cogi poteſt, ſi non jure actionis,ſaltem officio judicis ad obſervandam honeſtam,& laudabilem conſuetudinem, quod aliquid detur pro ſepulturis,exequiis mortuorum,& ſimilibus.*

3 *Pro ſepultura poteſt aliquid recipi in vim eleemoſynæ ex conſuetudine jam diu obtenta.*

4 *Simonia non eſt poſt adminiſtratum ſpirituale exigere etiam implorato judicis officio, quod ſolitum eſt ex ea cauſa conferri.*

5 *Eleemoſynam ſi populus conſuevit Sacerdoti vel Eccleſiæ erogare,poteſt cogi officio judicis ad perſeverandum.*

6 *Sacerdotes divina donantes, ac Sacramentorum miniſteriis ſervientes ali debent ab iis,quibus Sacramenta conferunt.*

7 *Conſuetudo laudabilis, qua populus aliquid dat pro ſepulturis, &c. ſervanda eſt, etiamſi clerici ſint divites.*

8 *Conſuetudo inducitur ſpatio decem annorum.*

9 *Laici coram judice Eccleſiaſt. poſſunt cogi ad obſervantiam conſuetudinis dandi aliquid pro ſepulturis, &c.*

10 *Clerici tenentur ad obſervantiam laudabilis conſuetudinis præſcriptæ, videlicet dandi ſingulis annis candelas ceræ albæ, &c.*

11 *Laici poſſunt acquirere jus ſepeliendi in eminentiori loco,habendi pacem à Sacerdote,ſcamna, & hujuſmodi prærogativas in Eccleſia.*

12 *Ea quæ recipi poſſunt ex laudabili conſuetudine pro ſpiritualibus adminiſtrandis, peti non poſſunt antequam adminiſtrentur.*

13 *Poſſeſſio quaſi non acquiritur in actibus meræ facultatis.*

14 *Declaratur text.in præſenti, & numeris ſeqq.*

15 *Mortuorum ſuffragia vendi non poſſunt.*

Cap. Ad Apoſtolicam XLII.

SAcramenta Eccleſiaſtica ſunt liberè conferenda,& pravæ exactiones,ut pro exequiis mortuorum, & benedictionibus nubentium,non ſunt faciendæ; Epiſcopi cogere debent laicos ſervare laudabilem conſuetudinem,& piam erga Eccleſiam, quia ſunt aliqui hæretici, qui nituntur illam infringere ſub prætextu canonicæ pietatis. Colligunt ex Ordinar.Abb. antiq. Innoc.Collect. Zabar.Bellam. Joan.Andr.Anan.Hoſt. Anch.Botr.Bero. Mar.Socin. Panorm. Felin.Vivian. *in rationali lib.5.juris Pontificii, pag.43.* Alagona *in compendio juris Canonici,pag.630.* remiſſivè Ximen.*in concord.part.1.*refertur ab Anton.Auguſt.*collect.4. Decretal. lib.5. tit.2. cap.6.* & in Concil. Lateran. ſub Innoc. III. *cap.66.* 1

Collige ex text. populum cogi poſſe, ſi non jure 2 actionis, ſaltem officio Judicis ad obſervandam honeſtam,& laudabilem conſuetudinem, quod aliquid detur pro ſepulturis,exequiis mortuorum,benedictionibus nubentium, & ſimilibus, ut tenent *in præſenti gloſſ.fin.*& Hoſt. *num.6.* Abb. *num.3.* & Felin. *num.2.* idem Abb.*in rub.de paroch.num.6.*Caſſad. *deciſ.unic.de conſuetud.* Felin. *in cap.veniens 1. n.3. de teſtib.* Ozaſc. *deciſ.39. n.17.* Lap. *alleg 97.* Caſtr. *conſ.363. in princ. volum.1.*Roman.*ſing.433.& conſil.334* Rip.*in tract.de remed. præſerv. contra peſtem,n.111.* Ugolin.*de ſimonia in genere, tab.1. §.10.n.1.2.7.&* 12. Redoan. *eod.tract. de ſimonia mentali,p.3.c.16.num.33.cum ſeqq.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.210. num.13. 14. 15. & 24.* late Soar. *de Religion.tom.1.tract.2.lib.1.de divino cultu,c.5.num.12.cum ſeqq.* Bellet. *diſquiſit.clerical.part.1. tit. de bonis clericorum, §.5. num.21.* Bonacin. *in tract. de ſimon.q.6. puncto 5.n.2.* unde pro ſepulturæ pretio 3 poteſt aliquid recipi in vim eleemoſynæ ex conſuetudine jamdiu recepta, ut tenent Covar.*var. lib.1.c.17. num.3.* Spin. *in ſpeculo teſtam.gloſſ.7. num.28.* Non eſt 4 enim ſimonia poſt adminiſtratum ſpirituale exigere etiam implorato judicis officio quod ſolitum eſt

de ea cauſa conferri, ut per Valet.Reginald. *in praxi*
5 *fori pœnitent.lib.*13.*num.*136. prout etiam ſi eleemoſy-
nam populus conſuevit erogare Sacerdoti, vel Eccle-
ſiæ, cogi poteſt officio judicis ad perſeverandum, Surd.
*de aliment.tit.*1.*q.*60.*n.*6.*& tit.*7.*q.*9.*num.*18. cùm Sa-
6 cerdotes Divina donantes, ac Sacramentorum mini-
ſteriis ſervientes ali debeant ab iis, quibus Sacramen-
ta conferunt, ut per Lat. *in l.ſi quis à liberis,§ etſi im-
pubes,n.*30 *ff.de liberis agnoſcendis.*

7 Amplia hujuſmodi conſuetudinem eſſe ſervandam
etiamſi clerici ſint divites, nam conſueta petere poſ-
ſunt, & ſului debent, ut per Felin.*hic, num.*2. Abb. *in
c.ſuam, num.*12.*hoc titul.* Arch.*conſ.*66.Ugolin.*d.*§.10.
*num.*3.*verſ.item locum,& num.*7. reſolvit quod datum
vigore laudabilis conſuetudinis eſt perpetuò dandum,
& per contrarium ſtatutum non poteſt tolli, de quo
etiam Stephan.Gratian. *d.cap.*210.*n.*27. quæ quidem
8 conſuetudo inducitur ſpatio decem annorum. Felin.
*hic,num.*3.*& in d.cap.ſuam,num.*3. ubi Abb.*num.*9.Caſ-
9 ſad.*d.deciſ.unic.num.*5.*de conſuetud.*Cov. *d.cap.*17.*n.*3.
Beller.*d.*§ 3.*num.*24.Et ad illam obſervandam poſſunt
cogi laici coram judice Eccleſiaſtico, ut tenent *hic*
Hoſt.*num.*1. *verſ.cavendum, & num.*6. Abb.*n.*3.Felin.
*num.*1. Alex. *conſ.*123. *vol.*1. Rebuf. *in tract.in quibus
caſibus judices,num.*6.Beller. *d.par.*1.*tit.de favore cleri-
corum reali,* §.*ult.n.*73.

10 Amplia etiam quod quemadmodum laici compelli
poſſunt ad ſervandam laudabilem conſuetudinem, ita
etiam ipſi clerici tenentur ad obſervantiam laudabilis
conſuetudinis præſcriptæ, putà dandi ſingulis annis
11 candelas ceræ albæ, Federic.*conſ.*155.Felin.*hic, num.*3.
Nam laici poſſunt etiam acquirere jus ſepeliendi in
eminentiori loco, capellam inſtruendi, arma, & inſi-
gnia domus retinendi, & habendi oblationem à Sa-
cerdote, & pacem habendi, ſcamna, & hujuſmodi
prærogativas in Eccleſia, Pariſ. *conſ.*149. *vol.*4. Ste-
phan.Gratian.*d.cap.* 210. *n.*32.*cum ſeqq.*

12 Reſtringitur tamen ut ea, quæ recipi poſſunt ex
laudabili conſuetudine pro ſpiritualibus adminiſtran-
dis, peti non poſſint antequam adminiſtrentur, non
obſtante conſuetudine, Hoſt.*hic,num.*4.*&* 6.Abb.*n.*2.
& Felin. *in princip.* idem Felin. *in cap.abolenda,n.*7. *de
ſepultur.*

Reſtringuntur pariter ſupradicta, ſi hujuſmodi con-
ſuetudo ſpeciem & ſuſpicionem aliquam ſimoniæ, vel
turpis avaritiæ præſeferat, quia cum induci non po-
tuerit, ſic etiam obſervari non debet. Ugolin. *d.tab.*1.
§.11.*n.*2. Soar. *d.lib.*4.*de ſimon.c.*49.*n.*8.*verſ.dico ergo,*
Valer.Reginald.*in praxi fori pœnit.lib.*23.*n.*137.Bona-
cin. *d. puncto* 6.*n.*2. *verſ. ſecus dicendum.*

13 Non obſtat quod in his, quæ ſunt meræ facultatis,
non inducitur conſuetudo reſtrictiva liberæ poteſtatis,
nec ex annua datione gratis facta, Bart.*in l.cùm de in
rem verſo, ff. de uſuris*, Jaſ.*in l.quominus,num.*28.*ff. de
fluminib.* Abb. *in cap.ex parte, n.*10.*de conceſſ.prabend.*
Cravet.*conſ.*96 *num* 4.Caſtr. *conſ.*340.*vol.*2. in quibus
actibus meræ facultatis non acquiritur quaſi poſſeſſio,
l.fluminibus,§.fin. & l.Proculus,ff de damno infecto, niſi
poſtquam interpellatus recuſavit, Nat.*conſ.*106.*num.*9.
& conſ. 107. *vol.*5. Surd. *conſ.*127. *numero* 23. *vol.*1.
Quemadmodum etiam dicimus propter actus, qui
fiunt ex gratia, vel amicitia, nunquam acquiri quaſi
poſſeſſionem jurium incorporalium, *l.*1.*§.denique,& l.
ſi in meo fundo ff.de aqua pluvia arc.* Rebuf.*in tractat.
de materia poſſeſſ.in præfat.n.*169.*&* 170. Quia reſpon-
detur hujuſmodi conſuetudinem, ad cujus obſervan-
tiam tenentur laici, eſſe ſpecialem favore Eccleſiæ, ut
longo tempore populus ſic impendendo videatur vel-
le inducere conſuetudinem in favorem Eccleſiæ, Felin.
*hic,num.*3. Abb. *in d.cap.ſuam,n.*8.

Videtur tamen hic text. in concluſione ea ex de- 14
ſumpta repugnantiam continere, dum temporalium
exactionem vetat, conſuetudinem tamen dandi lau-
dat, & ea ex peti, & compelli jubet. Rurſus urget in
contrarium *cap.cùm Eccleſia* 9.*hoc eod.tit.* quatenus non
ſolùm exigi prohibet, ſed omnem conſuetudinem im-
probat, idem habetur *in cap. non ſatis* 8.*ad fin. hoc eod.
tit.& in cap.fin.de ſepultur.* Obſtat etiam quod ſæpiſſi-
mè funerales pompæ maximo cum apparatu celebran-
tur, & procul à parochia, collegia etiam & Sacerdotes
aliunde vocantur, qui nulla ratione tenentur. Rurſus
cantores, & alia hujuſmodi adhibentur, quæ ad exe-
quias neceſſaria non ſunt, pro quibus dubium non eſt
vel tanquam ſuſtentationem, vel quaſi mercedem la-
boris temporalia peti poſſe.

Communis DD. reſolutio habet pro ipſis exe- 15
quiis, quoniam actiones ſunt ſpirituales, quidquam
exigi non poſſe abſque vitio ſimoniæ, ut citata jura
probant, ſi tamen liberè, & piè offerri conſuevit, poſ-
ſit recipi etiam temporale, quo exequiæ, & alia ſpiri-
tualia miniſtrantur: quod ſi eo tempore non offeran-
tur, peractis liberè exequiis, poterunt officio judicis
compellere hæredes, vel executores, ut laudabilem
conſuetudinem obſervent, & conſuetas oblationes
perſolvant; ita quando ſpiritualia miniſtrantur, etiamſi
prætextu cõſuetudinis exigere non liceat, nec pignus,
aut cautionem petere, poſtea verò officio judicis li-
ceat ad obſervantiam conſuetudinis agere, quæ ſi ab
exactionibus initium habuit, tanquam irrationabilis
non excuſabit, quo caſu intelligendæ ſunt auctorita-
tes ſuprà adductæ, quibus conſuetudines improban-
tur. Sin autem à pia fidelium devotione inceperint,
laudabiles erunt, & obſervandæ, & ita text. hic pro-
cedat, ita gloſſ.*verbo laudabilem, in præſenti*, & poſt
Hoſtienſ. & alios antiquos reſolvit Abb. *ibidem,col.
fin.* Ananias *num.*7. teſtatur communem Felin. *num.*2.
eandem etiam reſolutionem latiùs probant idem Ab-
bas, Ananias, & Felin. *in cap.ſuam, hoc eod.tit.*& colli-
gitur ex S.Thom.2.2.*quæſt.*100.*artic.*3.*in corpore.*S.An-
tonin.*p.*2.*tit.*1.*cap.*5.§.22.Sylveſt.*verbo ſimonia, q.*11.
Sot. *de juſtit.lib.*9. *quæſt.*6.*artic.*2. Sed hæc communis
reſolutio, quamvis in ſe vera ſit, non tamen propoſi-
tas tollit difficultates, adhuc enim dubitari poteſt, an
omnis exactio prohibeatur in exequiis? utrùm etiam
vera ſemper committatur ſimonia ab exigentibus? an
id præſumatur, aut prohibeatur tantùm lege humana?
item utrùm in omnibus prohibitio procedat indiſtin-
ctè; an verò in iis tantùm, qui ex officio ad exequias
tenentur.

Quapropter apertiùs, & veriùs reſolvendum eſt 16
eodem pacto circa exequias eſſe diſtinguendum, ete-
nim ſi temporalia tanquam pretium exigantur, vera
ſimonia erit, ſin minus, vera ſimonia non erit, nam le-
ges Canonicæ non ſolùm ſpiritualium venditionem,
ſeu appretiationem divinis legibus interdictas pro-
hibuerunt, ſed etiam omnes illos actus, qui venditio-
nis imaginem habent, qualis eſt exactio antequam
ſpiritualia conferantur, pactio, & his ſimilia, non quia
in his vera ſimonia committatur, ſi intentio ad aliam
cauſam referatur, quæ à pretio ſpiritualium ſit diver-
ſa, ſed quia talis exactio, & conventio adeò ſunt
commutationi, & dationi ſimiles, ut non levis ſic
præſumendæ ſimoniæ conjectura, aut certè manife-
ſtam habeat cupiditatis, & ſcandali rationem, ideó-
que meritò mala, & quæ mali ſpeciem habent, vel
occaſionem in re jam periculoſa ſanctiſſimè prohi-
buerunt. Unde præcitata jura, quæ in exequiis mor-
tuorum temporalia exigi vetant, & conſuetudines
damnant, non ſolùm intelligenda ſunt quando verè
in ratione pretii exiguntur, ſed etiam abſolutè, ſi

exactio

exactio, & pactio interveniat, nec præceptum legis effugiet qui rectam habuerit intentionem recipiendi ex conſuetudine, ſi contra legis mandatum exigat, aut paciſcatur, leges enim prædictæ non ſolùm ſimoniam præſumunt ex eo facto, ut Sylveſt. & alii exiſtimant; ſed etiam factum ipſum ſua prohibitione efficiunt ſimoniacum, ut *infrà* declarabitur. Cùm ergo id, quod juxta laudabilem conſuetudinem abſque ulla exactione ultrò à fidelibus offertur, aut poſt miniſterium petitur, nullam habeat mali ſpeciem, cùm manifeſta cauſa ſit ob quam recipitur, meritò text. *in præſenti* idem permittit, ſic ſacrorum Canonum prohibitionem in hac re declarans. Inſuper eſt hîc diſtinguendum utrùm exequiæ ab illis fiant, qui ex officio tenentur, an verò ab illis qui nulla ratione ſunt obſtricti, etenim de illis tantùm præcitati Canones ſunt intelligendi, qui ex officii neceſſitate faciunt, nam cùm ab Eccleſia, & parochianis congruam ſuſtentationem habeant, ſic quod exigunt pro eo ad quod tenentur, non ratione ſuſtentationis, quam habent, nec ratione accidentalis laboris, qui illis jam incumbit, videntur exigere, ſed pro ipſis ſpiritualibus ſimoniacè, vel ſaltem avarè id facere ab Eccleſia judicantur, etiamſi prætextu conſuetudinis petant, cùm poſſint poſt peracta ſpiritualia abſque ulla mali ſuſpicione recipere. Poſteriori verò caſu quando ad exequias vocantur alii, qui obſtricti non ſunt, nullum eſt inconveniens, ut vel ad ſuſtentationem, vel tanquam mercedem laboris accidentalis, ſi ibi reperiatur, temporalia exigant, de his enim prohibitio prædictorum Canonum non agit, quod poſt alios rectè advertunt Sylveſt. S. Antonin. & noviores *ubi ſuprà*. Nec etiam locum habent cùm aliàs in exequiis adhibentur, quæ neceſſaria non ſunt, & à ſpiritualibus diſtinguuntur, ut rectè docet Sot. *dicto loco*, quod verò poſt Cajetan. ait Nav. *d. cap. 23. num.* 66. conſueta dari etiam antè exigi poſſe ad evitandas lites, tutum non eſt, niſi de iis intelligatur, qui ad exequias non tenentur, propter expreſſam Canonum prohibitionem, qui etiam prætextu conſuetudinis contra peri non patiuntur, & propter omnium DD. traditionem, qui contrarium citatis locis affirmant, & ultra eos S. Thom. 2. 2. *quæſt.* 86. *art.* 1. *ad ult.*

17 Quod verò ad conſuetudinem attinet, licèt Abb. & communis dictis locis ita diſtinguant, ut ea, quæ initium habuit pravum nunquam excuſet, & de hac intelligantur prædicta jura, quæ conſuetudinem improbant, quæ verò à pia devotione proceſſit juſta ſit & obſervanda, de hac loquitur text. *in præſenti.* Illud adhuc difficultatis ſupereſt, quod vix poterit conſtare juxta Doctorum diſtinctionem, quando conſuetudo bona ſit, aut prava: tum quia adeò eſt inveterata, ut memoriam hominum excedat, ut DD. fatentur: tum etiam, quia materia ſubjecta videtur poſtulare, ut oſtendamus conſuetudinem offerendi aliquid propriis miniſtris, qui ex officio tenentur, à devotione incœpiſſe. Unde dicendum eſt quod ſi conſuetudo, & uſus habeat ut temporalia tempore, quo ſpiritualia miniſtrantur, ab obligatis miniſtris pacto, vel exactione petantur, nec antea ſpiritualia conferantur, quàm temporale illud præſtetur, quantumvis longæva fuerit, veluti irrationabilis improbatur, quia ab invitis videtur extorqueri, & ſimoniam præſeferre, vel ſaltem expreſſam imaginem ipſius, taleque videtur fuiſſe ejus initium, qualis ejus uſus nunc reperitur, & de hac planè agunt citata jura, quorum verba huic ſenſui maximè conveniunt. Sin autem conſuetudo ita habeat, ut ejus uſus ſit, ut aliquid à fidelibus liberè ſine exactione per longum tempus offeratur, & ita recipiatur, nec præterea ſpiritualia denegentur, quod antè temporalia non præſtentur, tunc laudabilis eſt conſuetudo, & à pia devotione judicabitur incœpiſſe, & ita intelligatur text. *in præſenti.* Nec oportebit unquam initium conſuetudinis aliter expendere quàm ex ipſius uſu, & progreſſu, quidquid DD. involvant, nec etiam locum habent Canones, qui conſuetudinem exigendi improbant in iis, qui non tenentur ex officio, ſi ratione ſuſtentationis, vel laboris accidentalis exigant, juxta ſupradicta.

Verùm adhuc dubitant DD. quo pacto circa oblationes hujuſmodi, quæ in exequiis & aliis officiis divinis offeruntur propriis miniſtris, conſuetudo quantumvis longæva, poſſit neceſſitatem imponere, etenim receptum eſt, per actus omninò liberos, qui meræ facultatis appellantur, abſque contradictione conſuetudinem, vel præſcriptionem introduci non poſſe, ut probat text. *in cap. Abbate* 25. *verſ. ad hoc autem, de verbor. ſignif. l.* 1. *§. denique Marcellus, l. ſi in meo* 22. *ff. de aqua pluvia*, docet Bart. *in l. cùm de in rem verſo, ff. de uſuris*, latè poſt alios Rip. *in cap. cùm Eccleſia, à n.* 43. *de cauſa poſſeſ. & in l. quominus* 132. *ff. de flumin.* Cov. *in reg. poſſeſſor, p.* 1. *§.* 4. *n.* 6. Menoch. *de arbitr. caſu* 160. *à num.* 3. Qua ratione qui diu eleemoſynam præſtiterunt aliquibus perſonis, nunquam cogi poterunt, & qui diu obtinuerunt, nunquam alios prohibebunt, ut reſolvunt Dec. *conſ.* 215. *num.* 2. Roland. *conſ.* 21. *n.* 13. *lib.* 2. Aym. *conſ.* 134. *num.* 9. Grammat. *deciſ.* 145. *num.* 1. Perſonal. *in tract. de adipiſc. poſſeſſ. num.* 162 *cum ſeqq.* Movent difficultatem Innoc. & alii *in præſenti*, fatentur idem Innoc. & Zabarel. conſuetudinem hanc nullo tempore neceſſitatem imponere, aiuntque in hoc text. ſingulos nolentes conſuetas oblationes dare cogi non poſſe, eos tamen qui voluerint conſuetudinem vertere perſuadendo aliis ne id faciant, per Epiſcopos compelli, quæ intelligentia confunditur ex illis verbis text. *ibi, præcipimus obſervari*, & optimè refutatur per Abb. *hîc, & in d. cap. ſuam, inf. hoc tit.* & Socin. *in tract. de oblation. lib.* 3. *quæſt.* 6. variis modis reſpondet, inter quos receptum eſt ex actibus meræ facultatis in favorem Eccleſiæ conſuetudinem introduci poſſe, arg. text. *in cap. ex parte, de cenſib.* ita Anan. & Felin. *n.* 4. *in d. cap. ſuam*, Curt. jun. *in l. ſi certis annis, num.* 28. *C. de pactis*, Auch. *conſ.* 47. Corn. *conſ.* 226. *num.* 3. *lib.* 4. deciſ. Pedem. 99. *num.* 43. qui alios pleroſque citant. Verùm favor Eccleſiæ efficere non poteſt, niſi aliud addatur, ut actus meræ facultatis ex tempore neceſſitatem imponant, repugnat enim naturalis ratio, ut quis ad id compellatur invitus, quod ſemper liberè abſque animo ſe obligandi fecit. Obſtat etiam quod juxta hanc communem ſententiam ſequeretur idem eſſe dicendum in quacunque pia præſtatione, quod DD. negant. Quare aliis duobus modis præcitati DD. intelligunt text. *in præſenti*, & aliter Roman. *conſ.* 344. *num.* 1. & 2. Paul. *conſ.* 363. *lib.* 1. Dec. *ubi ſuprà*, ſed nemo difficultati ſatisfacit. 18

Ego igitur, omiſſo intellectu, quem in Collectan. ad hunc text. præſtiti, qui juxta ſupradicta vix ſuſtineri poteſt, dicendum puto, quod licèt per actus meræ facultatis non inducatur conſuetudo, vel aliqua obligatio, id tamen procedit ſi nihil aliud appareat, unde neceſſitas dandi, aut animus ſe obligandi colligatur, quod ſi appareat, quamvis prima facie actus ſecundùm naturam ſuam facultatis videatur, nihilominus rectè conſuetudo, & obligatio judicabitur introducta, ſeu potiùs per diuturnum tempus cenſebitur ea præſtatio, ſeu obligatio conſtituta, hoc enim caſu magis ex præſumpta partium voluntate obligationem conſtitutam, quam conſuetudine, ſeu præſcriptione acquiſitam veriùs exiſtimo, juxta text. *in d. l. cùm de in rem verſo, & l. ſi quis diuturno in princip. ff. ſi ſervitus* 19

vendicatur, l.2. ſic intelligenda de conſtituta ſervitute per ſcientiam, & patientiam diuturni temporis, *C. de ſervit. & aqua*, quicquid variis in locis ea de re Doctores contendant. Conſtabit autem voluiſſe partes diuturna præſtatione obligationem facere, ſi aut reciproca ſit, qualis inter dominum, & vaſſallum, ſeu colonum diuturna præſtatione contrahitur, ut *prædictis locis* DD. reſolvunt, vel quando ipſi præſtanti hoc utile fuerit, aut neceſſaria alia dandi cauſa, vel conjectura obligandi appareat. Cùm autem obligationes, quæ fiunt Sacerdotibus, non ſemper ſint liberæ facultatis, ſed aliquando neceſſariæ, jure naturæ debitæ ante ullam legem ſcriptam, vel decimas introductæ, juxta illud *Exodi* 23. *Deuteron.* 16. *Eccleſiaſt.* 20. notatur *in cap. omnis Chriſtianus, de conſecrat. diſtinct.* 1. & quatuor neceſſitatis caſus tradit D. Thom. ab omnibus receptus *d. art.* 3. Socin. *ubi ſuprà*, Sylveſt. *verbo decima, quæſt.* 2. Sot. *de juſtit. lib.* 9. *quæſt.* 3. *art.* 1. juxta quæ videtur in propoſito populi conſuetudo naturalem illam obligationem certis diebus, & actibus determinare, vel ſaltem ita conſtituere, ut Sacerdotes ad corporalem reſidentiam, & illa miniſteria ſpiritualia meliùs peraganda alliciantur, majoremque habeant ſuſtentationem, ut aptiores ad illud munus reperiantur, & ne deficientibus decimis in egeſtatem deveniant, quæ omnia efficaces ſunt obligationis conjecturæ, quod videtur ſentire Sylveſter *ubi ſuprà*.

20 Sufficit autem ad hujuſmodi conſuetudinem inducendam decennium, ut *ſuprà* dixi, *num.* 8. tum quia conſuetudines præter jus etiam in foro Canonico decem annis præſcribuntur, ex doctrina *gloſſ.* 1. *in cap. ultimo, de conſuetud. in ſexto*, reſolvit Abbas *in cap. ult. num.* 11. *de conſuetud.* Felin. *in cap. ſtatuimus, num.* 1. *de majorit. & obedient.* Roch. *de conſuetud. ſect.* 3. *num.* 28. Aym. *de antiquit. part.* 4. *princip. num.* 7. Duen. *reg.* 139. tum etiam, quia conſuetudo hæc contra Laicos inducitur, quo caſu ſecundùm Jus Civile, ſive contra, ſive præter jus decem anni ſufficiunt, communis ex Jaſ. *in l. de quibus, num.* 41. *ff. de legibus*, Aym. *ubi ſuprà, num.* 9. & ita in terminis hujus conſuetudinis circa oblationes reſolvunt Abbas *in dicto cap. ſuam*, Felin. *in præſenti, in fine*, & à reliquis probari affirmat Roch. *ubi ſuprà, num.* 3.

21 *Pro exequiis mortuorum.*] Notatur ad hoc, quod ſuffragia mortuorum vendi non poſſunt, ut per Redoan. *de ſimon. part.* 1. *cap.* 30. *num.* 6. *& part.* 3. *cap.* 16. *num.* 34. *& cap.* 18. *à princ.* Soar. *de relig. tom.* 1. *lib.* 4. *de ſimon. cap.* 15. *num.* 6.

Quidam laici laudabilem conſuetudinem, &c.] Mirum eſt qua ratione ductus Innocentius III. dicat prætextu conſuetudinis pro ſpiritualibus quicquam recipi poſſe, ac proinde pias hujuſmodi conſuetudines obſervandas eſſe, & non obſervantes per loci Epiſcopum eſſe compellendos, contra diſpoſita *in cap. non ſatis* 8. *& in cap. cùm Eccleſia* 9. *hoc eod. de ſimon.* ac in aliis juribus probantibus nullam conſuetudinem inducentem pro ſpiritualibus temporalia dari poſſe, piam eſſe, ac laudabilem appellari poſſe, utpote quia ſimonia divino teſtimonio damnata eſt tanquam rationi repugnans. Poſt aliquas reſponſiones Anton. Fuertes *canon. lect.* 1. *lib.* 1. *cap.* 7. concludit Innocentium *in præſenti* loqui de conſuetudine à laicis introducta dandi aliquid gratis, & liberè ſine aliqua præcedenti clericorum exactione ac petitione, quaſi pro eleemoſyna, & in animarum redemptionem, *ad cap. medicinam, de pœnit. diſtinct.* 1. quod cùm nullam contineat ſimoniam, ſiquidem in contributione voluntaria procedit, pia, & laudabilis erit appellanda, prout eam ita appellat Innoc.

SUMMARIUM.

1 *Abbates Ciſtercienſes prohibentur ſolemniter inſtallari, & ponitur forma obedientiæ, quam præſtant ſuis Epiſcopis.*
2 *Inſtallatio quid ſit, oſtenditur.*
3 *Ius ſtalli, ſeu ſedendi certo loco in Eccleſia an vendi poſſit.*

Cap. Ne Dei XLIII. *Honor. III.*

Abbates Ciſtercienſes prohibentur ſolemniter inſtallari, ſed ſatis eſt ut profiteantur coram Archiepiſcopo ſub forma profitendi conſueta in ſuo Ordine, ut habetur *in text.* Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Joan. And. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Butr. Marian. Socin. Panorm. Felin. Vivian. *in rationali lib.* 5. *Iuris Pontif. pag.* 44. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 630. remiſſivè Ximen. *in concord. p.* 1. 1

Inſtallationis ſolemnitates.] Inſtallatio eſt quando electus, & confirmatus introducitur in ſtallum, id eſt, ſedem ſive locum conſtitutum in choro, & Abbati deputatum ad ſedendum: notant omnes *in præſenti*. Et ideò inſtallatio notat veram & actualem poſſeſſionem. Abb. *in cap. transmiſſam, num.* 3. *de elect.* Vivian. *in praxi juris patron. part.* 1. *lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 20. aliàs 102. *in noviſſ. impr.* Raguſ. *de voce canon. in Capitulo, quæſt.* 25. *num.* 1. 2

Jus ſtalli, ſeu ſedendi, aut ſtandi certo loco in Eccleſia an vendi poſſit, vide Soar. *de relig. tom.* 1. *lib.* 4. *de ſimon. cap.* 28. *ad fin. num.* 23. Bonacin. *de ſimonia, quæſt.* 4. §. 6. *in fine.* 3

SUMMARIUM.

1 *Præbenda, & redditus debentur recepto in Canonicum, conſuetudine non obſtante.*
2 *Canonici novi in receptione prohibita eſt prandii exactio.*
3 *Simonia eſt aliquid exigere à noviter recepto in Canonicum, etiam modicum convertendum in commodum & utilitatem Canonicorum, & Beneficiatorum, ac perſonarum Eccleſiæ.*

Cap. Jacobus XLIV. *Greg. IX.*

Canonici quando receperunt aliquem in Canonicum & fratrem, tenentur ſtatim illi providere de præbenda & proventibus, ſicut uni ex aliis, remota appellatione, & non obſtante conſuetudine in contrarium, v. g. habendi priùs prandium. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Joan. Andr. Anan. Hoſt. Anchar. Butr. Mar. Socin. Panormit. Felin. Vivian. *in rationali lib.* 5. *Iuris Pontificii, pag.* 44. Alagona *in compend. Iuris Canonici, pag.* 631. remiſſivè Ximen. *in concord. part.* 1. & 2. 1

Collige ex textu exactionem prandii in receptione novi Canonici prohibitam eſſe, ut per Coſm. *in pragmatica ſanctione, part.* 2. *tit. de annatis, fol. mihi* 105. *verſo.* Soar. *de Relig. tom.* 1. *lib.* 4. *de ſimonia, cap.* 47. *n.* 5. Azor. *inſt. moral. p.* 3. *lib.* 12. *cap.* 11. *q.* 6. ubi quærit quid ſit dicendum de ſtatuto quo decernitur, ut qui fuerit in Canonicum receptus, certum quid ſolvat. Illud certiſſimum eſt, à noviter recepto, ſeu in admiſſione ad poſſeſſionem canonicatus, aut præbendæ, vel beneficii, non poſſe exigi, nec ſolvi aliquid etiam 2

modicum

modicum conuertendum in commodum, & vtilitatem canonicorum, & beneficiatorum, ac perſonatum Eccleſiæ, ſed eſt ſimoniacum, non obſtante aliquo ſtatuto, vel conſuetudine etiam immemoriali, vt per omnes *in præſenti*, *& in cap. cum M. de conſtitut.* vbi Abb. *num.* 15. Felin. *num.* 20. Dec. à *num.* 110. Rip. à *n.* 175. S. Thom. 2. 2. *quæſt.* 100. *art.* 4. Sot. *de juſtit. lib.* 9. *quæſt.* 7. *art.* 1. Gutierr. *canon. lib.* 1. *cap.* 29. à *numero* 26. Azeued. *ad Curiam Piſan. lib.* 1. *cap. vltim. lit. B.* Card. Tuſch. *lit. S, concl.* 252. à *num.* 12. Cened. *ad Decretal. collect.* 56. *num.* 2. Nicol. Garc. *de benef. par.* 8. *cap.* 1. *n.* 83. *& numero* 87. refert à Sacra Congregat. deciſum, non poſſe de cætero ea quocunque ſtatuto imponi, vt aliquid ſoluatur in locum pium cedens, veluti pro fabrica, vel Sacriſtia Eccleſiæ, niſi fuerit per Papam ex certa ſcientia approbatum, & *num.* 89. cum Gutier. *d. c.* 29. *num.* 28. reſoluit nec poſſe poſt Concil. Trid. pro rebus piis quod conſueuit capi pro commodo proprio, & *num.* 90. tenet illud capi pro commodo proprio canonicorum, quod ſoluitur menſæ capitulari, ſeu conuertitur in reparationem bonorum menſæ capitolaris, ea quo cedit, & redundat in vtilitatem ſingulorum.

4 Verùm in hac materia quinque concluſionibus omnem difficultatem dirimi poſſe cenſeo, quarum prima ſit. Si vacãte beneficio onus aliquod temporale ſit impoſitum, quòd certa pars fructuum, aut pecuniæ quantitas in pios vſus reſeruetur, vel ad ſuſtentationem miniſtrorum, nulla facta conuentione, id erit abſque vlla controuerſia licitum, & ab omni mali ſuſpicione alienum. Probatur concluſio, quoties nihil temporale pro ſpiritualibus exigitur, nullave pactio fit aut conuentio, nulla eſt ſimoniæ labes, ſed ſic contingit in propoſito; igitur, &c. probatur etiam euidenter ex *c. vnic. §. vlt. vt Eccleſiaſtica benefic.* facit *cap. ſi propter, de reſcrip. in 6.* & omnes ſupracitati DD. hanc concluſionem admittunt etiam nulla extante conſuetudine, aut lege, & procul dubio eſt.

5 Secunda concluſio. Si vacanti beneficio hoc temporale onus appoſitum non ſit, ſed à perſonis recipiendis, inſtituendis, aut benedicendis exigatur, nulla id conſtitutione, aut conſuetudine permittente, ſiue illud in profanos, aut proprios, aut in vſus pios conuertatur, ſimonia meritò judicabitur. Probatur concluſio, quando temporalia ab eo exiguntur, cui ſpiritualia miniſtrantur, ſimonia ab Eccleſia judicatur, quoniam talis exactio pretii rationem habet, ſed vbi nulla lex, aut conſuetudo id permittit, manifeſta fit exactio ab eo, qui recipit ſpiritualia, igitur ſimonia judicabitur: maiorem probat *cap. quicquid, cum multis ſeqq.* 1. *quæſt.* 1. vbi omnis exactio damnatur, & gratioſa tantùm oblatio permittitur: idem probant *cap. non ſatis, c. cùm in Eccleſia, hoc tit.* Minor patet, conſequentia bona eſt, auctoritas verò expreſſa eſt *in cap ex multis, hoc eod. tit.* vbi ſummus Pont. omnem exactionem prohibet, etiamſi in vſus pios fiat, quam citati DD. intelligunt vbi nulla lex, aut conſuetudo viget, in idem facit *cap. ſua nos, hoc eod. tit.* & hanc concluſionem omnes *ibidem* admittunt, nemine contradicente.

6 Tertia concluſio. Si ex lege, aut conſuetudine à recipiendis Canonicis, clericis inſtituendis, aliiſve ſimilibus aliquid in proprios, aut recipientium vſus exigatur, ſimoniæ crimen incurritur, lexque, aut conſuetudo nullius erit momenti. Probatur: lex, aut conſuetudo juri diuino, aut rationi contraria, & quæ manifeſtam præbet delinquendi occaſionem, nullius eſt momenti, *cap. vlt. de conſuetud. cap. vlt. de præſcript. c. erit autem lex*, 4. *diſtinct.* Hæc autem conſuetudo, aut lex, quæ aliquid temporale exigit ſub ea forma, repugnat juri diuino, quia ſimoniam permittit: repugnat rationi, quia manifeſtam continet cupiditatem, & auaritiam, & præbet occaſionem delinquendi, quia ſub legis, aut conſuetudinis prætextu poterunt paſſim celari ſimoniacæ exactiones, & ſaltem negari non poteſt quin horum trium aliquod in his legibus, aut conſuetudinibus reperiatur: igitur, &c. Probatur item concluſio auctoritate *d. cap. cùm in Eccleſia*, vbi nec ratione legis, aut longææ conſuetudinis licet aliquid recipere temporale à perſonis Eccleſiaſticis ponendis in ſedem, aut inſtituendis; improbaturque conſuetudo quaſi juri diuino, & rationi contraria; id ipſum facit Pontifex *in cap. in tantum, hoc titulo, in fine*, ibi, *prauam conſuetudinem*, text. *in præſenti*, ibi, *conſuetudine non obſtante*; hanc etiam concluſ. omnes DD. admittunt *citatis locis*, & hodie comprobata eſt in Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 14. quo loco damnantur conſtitutiones Epiſcoporum, & conſuetudines, quibus aliquid à recipiendis Canonicis, ſeu inſtituendis Clericis exigitur in alios, quàm in pios vſus conuertendum.

7 Quarta concluſio. Si lex, aut conſuetudo temporale aliquibus caſibus recipi, aut præſtari jubeat, juſtè fiet ſi ſpiritualia liberè conferantur, nec ideo ſubtrahuntur, quod priùs temporalia data non ſint. Quod ſi ita exigatur pecunia, vt non aliter ſpiritualia miniſtrentur, quàm ipſa priùs perſoluatur, illicita erit exactio, & irrationabilis lex, aut conſuetudo, ſi ita fieri patiatur. Probatur concluſio: licitum eſt percipere ab his temporalia, quibus ſpiritualia conferuntur ex pia lege, & laudabili conſuetudine, ſed cùm lex, aut conſuetudo aliquid in pios vſus præſtari jubet, gratis tamen, & liberaliter priùs conceſſis ſpiritualibus, pia eſt, & laudabilis. Igitur, &c. Major probatur *in cap. ad Apoſtolicam, hoc tit.* Minor patet, conſequentia bene colligitur. Probatur etiam hoc prius membrum concluſionis auctoritate D. Thomæ 2. 2. *quæſt.* 100. *art.* 3. *in corpore*, & *ibi* etiam conſentiunt omnes DD. & apertè comprobatur ex Concil. Trident. *vbi ſuprà*. Poſterior autem pars ſic confirmatur; quoties per ſubtractionem ſpiritualium temporalia priùs exiguntur, expreſſa eſt venditionis ſpecies, ſed in his caſibus omnis exactio, quæ venditionis ſpeciem habet, interdicitur, nec lege, aut conſuetudine defenditur. Igitur, &c. Majorem probat text. *in d. cap in tantum, verſ. cùm verò*, ibi, *expreſſius exprimat venditionis ſpeciem, qui prius pretium*, &c. facit text. *in cap. veniens, hoc eod.* obſeruat S. Thom. *vbi ſuprà*. Minorem verò probat text. *in c. audiuimus, hoc tit.* apertè agens eo caſu, quo ſpiritualia denegantur antequam præſtentur temporalia: probat etiam hoc poſterius concluſionis membrum S. Thom. *vbi ſuprà, in* 4. *diſt.* 25. *quæſt.* 5. quem omnes Theologi ſequuntur, & Sot. *lib.* 9. *de juſtit. quæſt.* 6. *art.* 2. & ad terminos hujus concluſionis reducendum eſt decretum Concilii Tridentini *vbi ſuprà*, quod licèt improbet abſolutè conſtitutiones, & conſuetudines, quibus aliquid exigitur in vſus non pios, non propterea approbat omnes, quibus exigitur in vſus pios, quinimò in iis etiam jubet euitari quicquid ſimoniæ habent, vel habuerunt, atque ideo planè locum habet quando in vſus pios debitis modis temporale recipitur, idque fiet ſi liberaliter cõceſſis ſpiritualibus poſteà temporalia petantur, juxta doctrinam Sancti Thomæ, & ſupradictam concluſionem. Huic etiam concluſioni conuenit text. *in cap. quàm pio* 1. *quæſt.* 2. *ad finem*, ibi, *accedat gratis*, & vltra S. Thom. & alios Theologos *vbi ſuprà*, Sylueſt. *verbo ſimonia, quæſt.* 9. Viger. *de inſtitut. cap.* 5. §. 6. *verſ.* 9. Victor. *in relect. de ſimonia, num.* 27. & teſtimonium Theologorum, qui in hac materia conſtanter docent nunquam licere per ſubtractionem ſpiritualium exigere etiam ad pios vſus temporalia,

poralia, quoniam licèt ex juſta cauſa petantur, habet talis exactio venditionis ſpeciem, oblatis tamen gratis, & liberè ſpiritualibus, docent illi licitum eſſe ſecundùm legem aut conſuetudinem temporalia petere ex cauſa juſta, in eadem ſententia eſt Card. *in præſenti ad finem, & in d. cap. ad Apoſtolicam, col. 2. ad med. hoc tit.* & juxta hæc intelligendus eſt Dec. *in cap. cùm M. de conſtitut.* & ſub diſtinctione hujus concl. vtriuſque partis argumenta diluuntur, & communis ſententia defenditur, quibus adde vix probandum eſſe, quod de cautione exigenda ait Card. *dicto loco*, quoniam durum eſt, & ſcandalo plenum.

8 Quinta concluſio. Conſtitutiones, & conſuetudines, quibus aliquid temporale in vſus non pios ante vel poſt ſpiritualia exigitur, vel etiam ad pios per ſpiritualium ſubtractionem extorquetur, ita demum ſacris Canonibus improbantur, ſi ab illis recipiantur temporalia, qui ex officio ſpirituale illud miniſterium confirmandi, aut inſtituendi, vel ſimile tenentur exhibere, quod ſi non teneantur, non vti ſuſtentationis ſtipendium antea petere, & in proprios vſus poterunt conuertere. Probatur concluſio ea ratione quod non licet ſimoniacam receptionem judicare, niſi eo caſu, quo non apparet honeſta recipiendi cauſa, vt per ſe patet; ſed tunc demum non apparet cauſa juſta quando ab illis exactio fit, qui ex officio tenentur, ſiquidem cum aliunde habeant ſuſtentationis ſtipendium, nempe ex fructibus beneficii, vel ſalario officii, ſi pro actibus particularibus pecuniam exigant, non ad ſuſtentationem, ſed quaſi pretium, vel ſaltem ex auaritia videntur exigere. Ergo, &c. quod ipſum conueniunt omnia jura præcitata, quibus conſuetudines improbantur, agunt enim de Epiſcopis, Archidiaconis, & aliis Prælatis ad quos confirmatio, inſtitutio, receptio, & alia hujuſmodi pertinent, vt ex illis videre licet, & ſic etiam loquitur Concil. Trid. *vbi ſuprà.*

9 Ex quibus illud licet colligere, quod vt in iis inſtitutionibus, confirmationibus beneficiorum, & Canonicorum receptionibus aliquid temporale juſtè recipiatur à perſonis, tria ſimul requiruntur, primum vt conſtitutione, aut conſuetudine id receptum ſit: ſecundum, vt in pios vſus conuertatur: tertium vt non exigatur prius per ſubtractionem, aut moram ſpiritualium, quæ tria ex præpoſitis concluſionibus, præſertim ex vltima colliguntur, vt per S. Thomam, & omnes Theologos, atque etiam noſtros Canoniſtas, ſi rectè expendamus.

SUMMARIUM.

1 *Ordinandus conueniens cum ordinante, aut præſentante ipſum poſt ſuſceptos Ordines non moleſtare ſuper beneficio, aut alimentis, ſuſpenſus ſit ab Ordine ſic ſuſcepto, & ordinator à collatione per triennium, & n. 3.*

4 *Papa ſolus diſpenſat cum inhabili ad beneficium ſimoniacè acquiſitum, qui talem ſimoniam ſciuit, in eamque pro ſe factam conſenſit.*

Cap. Si quis XLV.

ORdinans, vel præſentans aliquem ad Ordinem, recipiendo promiſſionem, vel juramentum ab eo, quod non inquietabit Epiſcopum defectu tituli, vel patrimonii ſuper prouiſione ſua, tunc ordinans à collatione, præſentator ab executione Ordinum per triennium eſt ſuſpenſus; Ordinatus verò eſt ſuſpenſus ab Ordine ſuſcepto donec à Sede Apoſt. obtinuerit diſpenſationem. Colligunt ex Ordinat. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Joan. Andr. Anan. Hoſtienſ. Anchar. Butr. Mat. Socin. Panormit. Felin. Viuian. *in rationali lib. 5. juris Pontif. pag. 46.* Alagona *in compendio juris Canon. pag. 631.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1.*

2 Circa intellectum hujus text. dixi aliqua *ad cap. per tuas 57. ſuprà hoc tit.*

3 *Si quis ordinauerit*, &c.] Notatur ad hoc, quod ordinandus conueniens cum ordinante, aut præſentante ipſum poſt ſuſceptos Ordines non moleſtare ſuper beneficio, ſeu alimentis, ſuſpenſus ſanè fieret ab Ordine ſic ſuſcepto, & ordinator à collatione per triennium, vt per Auil. *de cenſ. p. 3. diſp. 5. dub. 4. concl. 1.* Henriq. *in ſum. lib. 13. de excomm. c. 37. in princip.* Gonzal. *ad reg. 8 Cancel. gloſ. 5 § 10. num. 27.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 33. num. 199. & lib. 35. tract. 5. n. 72. in fine*, Sanctarell. *var. quæſt. 40. num. 10.* Campan. *in diuerſorio juris Canonici, rub. 8. c. 5. num. 31. verſ. ideò*, vbi de præſentante loquens exemplificat primitus in Archidiacono, qui Epiſcopi oculus appellatur, vel alia perſona in ſimili dignitate conſtituta, cujus officium eſt examinare ordinandos, inquirere an habeant ſufficientem titulum, & poſteà illos præſentare Epiſcopo ordinatori, ad tex. *in cap. vt noſtram & in cap. ad hæc, ſup. de officio Archidiac.* deinde exemplificat in Epiſcopo ordinario faciente litteras dimiſſorias ſuò ſubdito, vt promoueri poſſit ab alio Antiſtite, per quas ille approbatum & examinatum ex mandato Concil. Trident. *ſeſſ. 24. de reform. c. 3.* dimittere debens, præſentare videtur, de quo etiam Quarant. *in ſum. Bullar. verbo Ordo, verſ. ſubſequenter, pag. 385. aliàs 494. in nouiſ. edit.* Ex quibus attende differentiam inter præſentatorem nominatum *in cap. per tuas, ſup. hoc tit.* & præſentatorem nominatum *in præſenti*, quia hic eſt præſentator ad Ordines, ille verò ad Eccleſiam, vt aduertit Campan. *loco proximè citato.*

4 In gloſ. *Sedem Apoſt.* Notatur ad hoc, quod cum inhabili ad beneficium ſimoniacè acquiſitum, qui talem ſimoniam ſciuit, in eamque pro ſe factam conſenſit, ſolus Papa diſpenſat, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 33. num. 186. verſic. in ſexta*, Azor. *inſtitut. moral. part. 3. lib. 12. cap. 23. à princip.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium hujus text. refertur.*

2 *Monachi appellatione venit Abbas.*

3 *Simoniacus mentalis non tenetur ad reſtitutionem.*

4 *Declaratur text. in præſenti.*

Cap. De mandato XLVI. & fin.

1 PApa quando mandat alicui vt diſpenſet cum monachis, qui per ſimoniam dato aliquo ſunt accepti in monaſterium, juxta *cap. quoniam, hoc tit.* intelligitur mandatum extendi ad diſpenſandum cum Abbate, qui eos ſimoniacè recepit. Item qui ſine pacto præcedente, & ſine aliquo dato, vel recepto, ſed ſolo affectu animi vtrumque acquirunt, ſpiritualia, & temporalia, non tenentur ea reſignare pro hac ſimonia, ſed ſatis eſt ſi eos pœniteat, & ſatisfaciant Creatori. Colligunt Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Coll. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Mar. Socin. Panor. Felin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij, pag. 47.* Alaguna *in compendio juris Canon. pag. 631.* remiſſiuè Ximen. *in concord p. 1. & 2.*

2 *Etiam ad Abbates extendi.*] Notatur ad hoc, quod appellatione monachi venit Abbas, vt per Bertach. *in repet. verbo Abbas, num. 1.* Hippol. *conſil. 9. num. 5.*

cum

cum citatis per me *de appellativa verb. utriuſque juris ſignif. appel.*214. *num.*2.

3 *Et ad ſignificationes*, &c.] Probat hîc text. ſimoniacum mentalem non teneri ad reſignationem, aut reſtitutionem, ut per D. Thom. 2.2. *quæſt.*100.*art.*6. ubi Caiet. Sylveſt. *verbo ſimonia, quæſt.* 20. Armil. *eod. verbo, numero* 58. Navat. *in mann. cap.* 23. *numero* 103. Angl. *in floribus Theolog. tit. de reſtitut. quæſt. quis à reſtitut. ſit liber, diffic.*15. Petr. Navat. *de reſtic. lib.*2. *cap.* 2. *à num.*370. Tolet. *in inſtruct. conſcientiæ, lib.* 5. *cap.* 93. Veg. *in ſum.part.* 2. *cap.* 101. *caſu* 7. 9. 21. *&* 23. Flamin. *de reſignation. benefic. lib.*14. *quæſt.*6. *num. ult. & de confident. quæſt.*26. *numero* 40. Fr. Emman. *in ſum. tom.*2. *cap.* 66. *num.*1. Jacob. de Graffiis *in deciſ. aureis, part.*1. *lib.*2. *cap.*96. *num.* 18. Valent. *tom.*3. *diſput.*6. *quæſt.*16. *puncto* 6. Ugolin. *de ſimonia, tab.*2. *de ſimonia mentali, cap.*2. Gutier. *canon. lib.*2. *c.*23. *num.* 31. *cum ſeqq.* Farin. *in praxi crimin. par.* 4. *deciſ.*34. Gaſpar Roderic. *de annuis redditib. lib.*1. *quæſt.*3. *num.*25. *&* 26 Rebell. *de obligat. juſtitia, par.*2. *lib.*18. *quæſt.*21. *num.*2. Azor. *inſtit. moral. par.*3. *lib.*12. *cap.*20. *quæſt.*2. Campan. *in diverſorio juris Canon. rub.* 11. *c.*17. *num.*4. *cum ſeqq.* Nicol. Garc. *de benefic. par.*8. *cap.* 1. *num.*45. Hæc quidem ſententia vera eſt in ſe, & ex littera textus conformis, quamvis contrarium tenuerint aliter atque aliter diſtinguentes Major *in* 4. *diſtin.* 15. *quæſt.*7. §. *ſed de ſimonia*, Joan. de Medina *in codice de rebus per uſuram acquiſitis, quæſt.*4. *de uſura reſtit. in* 2. *argum. verſ. jam ad rationes*, Barthol. Medina *in ſum. lib.*1. *cap.*14. §.20. *&* 21. Aragon. *in* 2. 2. *quæſt.* 100. *art.* 5. ubi Salon. *quæſt.*78. *art.* 3. *controv.*19. Petr. de Ledeſma *in ſum. part.*1. *tract.* 12. *concluſ.* 43. *difficult.* 1. *&* 4. Soar. *de relig. tom.*1. *lib.*4. *de ſimonia*, *cap.*53. *num.*43. *cum ſeqq.* Raph. de la Torre *in* 2. 2. *D. Thom. tom.*2. *quæſt.*100. *articul.*6. *diſput.*6. Leſſi. *de juſtitia, lib.*2. *cap.*35. *dub.*28. Molfeſ. *in ſum. Theologiæ moralis, tractat.*6. *cap.*15. *n.*99. Bonacin. *de ſimon. quæſt.*7. *punct.* 5. *difficul.*1. *num.*23. multipliciter intelligentes text. *in præſenti*, ejúſque litteram malè percipientes dum ſuam defendere inten-
4 dunt opinionem, nam Joan. de Medina *loco proximè citato*, reſpondet in hoc cap. Pontificem loquutum fuiſſe de judicio exteriori, non de interiori conſcientiæ, alius verò Barthol. Medina ait in hoc cap. Pontificem ſequutum fuiſſe probabilem opinionem eorum, qui dicunt accepta per ſimoniam mentalem non eſſe reſtituenda. Denique Soar. & Leſſi. explicant text. in præſenti procedere in ſimonia commiſſa in ingreſſu religionis, in qua data fuit reſponſio, quæ non habet neceſſariò injuſtitiam annexam. Sed his, & aliis reſponſionibus rejectis, quia nimium litteram reſtringunt, ut per ſe patet, non eſt cur à probabili hujus text. deſumpta concluſione recedamus; qui quidem non obſtat quin uſurarius mentalis teneatur ad reſtitutionem, *cap. conſuluit, de uſuris*, quia intelligitur quando mutuatarius coactè dat ultra ſortem ratione mutui, ſecus quando liberè, & ſponte & gratiosè dat, licèt mutuans iniquam habeat conditionem & parvum animum, nempe accipiendi ratione & vi mutui, ut per Covar. *in regul. peccatum, part.*2. *in initio, à num.*4. Caballin. *de uſuris, num.*7. *&* 8. Petrum Navarr. *de reſtitution. lib.*3. *cap.*2. *num.*172. *cum ſeqq.* Aragon. 2.2. *quæſt.*78. *artic.* 2. ubi Bannes *artic.* 3. & Salon. *controverſ.*10. Solis *de cenſib. lib.*1. *c.*5. *num.* 13. Gaſpar. Roderic. *d. quæſt.*3. *num.*23. & latè Campan. *d. cap.*27. *numero* 10. *&* 11.

Ne Prælati vices ſuas, vel Eccleſias ſub annuo cenſu concedant.

Tit. IV.

SUPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabarel. Joan. Andr. Anania, Butr. Anchar. Panorm. Mat. Socin. Petr. de Raven. *in compendio juris Canon.* Martin. Meſnart. *in epitom. Decretal. fol.*176. Steph. Ranchin. *in continuatione titulorum Decretal.* Dan. Venator *in analyſi methodica juris Pontificii, à pag.*616. Goffr. & Hoſtienſ. *in ſumma hujus tit.* Alexand. Caſan. & Anaſt. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Barthol. Carthag. *in expoſit. titul. juris Canon.* noviſſimè Joan. Honor. *lib.* 5. *ſumma in Decretal.* omnes *ſub hoc titulo.*

SUMMARIUM.

1 *Pecuniam dans ut Epiſcopalem vel ſpiritualem juriſdictionem exerceat, officio ſuo privatur, & ſic conferens illud ampliùs conferre non poterit, & canonicè punietur.*

2 *Simoniacus eſt Epiſcopus, qui pretio recepto ſuas vices committit alicui.*

3 *Verbum* amittat *eſt latæ ſententiæ.*

4 *Salarium accipiens ab Epiſcopo pro ſervitio ei facto in juriſdictione commiſſa exercenda, ſimoniam non committit.*

5 *Vicarius recipere debet ſalarium de Camera Epiſcopi.*

Cap. Præterea I. *Alex. III.*

EPiſcopalem juriſdictionem pro pecunia data exercentes, privantur officio ſuo, & Epiſcopi, qui vendiderunt, amittunt poteſtatem conferendi tale officium. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Joan. Andr. Anan. Hoſt. Anch. Butr. Bero. Mar. Socin. Panorm. Felin. Vivian. *in rationali lib.*5. *juris Pontificii, pag.*41. Alagona *in compendio juris Canonici, pag.*633. remiſſivè Ximen. *in concord. part.*1. deſumitur ex Concil. Lateran. *c.*15. *incip. Cum in officiis*, §. *præterea quoniam*, & refertur ab Anton. Auguſt. *collect.*1. *Decretal. lib.*5. *tit.*3. *cap.* 1. 1

Collige ex text. ſimoniacum haberi Epiſcopum, 2 qui pretio recepto ſuas vices committit alicui, hoc eſt, ſuam juriſdictionem, ut per Azor. *inſtit. moral. p.*3. *lib.*12. *c.*14. *in princ.* ubi *q.*1. reſoluit non eſſe ſimoniacum Vicarium, qui ab Epiſcopo, vel alio Prælato conſtituitur, & recipit certum ſalarium.

Amittat.] Eſt verbum latæ ſententiæ, ut per Tiraq. 3 *in l. ſi unquam, verbo revertatur, num.* 151. *de revocandis donat.* Covar. *in cap. ſi hæredes, num.*8. *ſup. de teſtam.* Sayr. *in clavi Regia, lib.*3. *c.* 8. *num.* 21. *verſic. fallit*, quos refero *in meis remiſſionibus de dictionib. & clauſul. dict.* 21.

In gloſſ. *Quantitate*, ibi, *ſed è converſo Epiſcopus, ſi* 4 *committat vices ſuas alicui, poteſt & debet ei conſtituere ſalarium.* Sed cur quæſo Epiſcopus ſimoniacus eſt cõmittens pretio recepto ſuas vices alicui, non autem iſte pretium ab Epiſcopo recipiens? Reſpondet Panorm. *hic*, longè diverſam eſſe rationem, quia Vicarius, ſeu alius ab Epiſcopo conſtitutus recipit debitum ſui laboris, & operæ ſtipendium, locat enim Epiſcopo ſuas operas, nec ullo jure cogitur ſuo ſtipendio militare, *cap. cum ex offi. ii, de præſcript.* at verò Epiſco-

pus, qui Vicarium, vel alium conſtituit pro ſua juriſdictione exercenda, ſi pretium accipiat ex eo quod ſuas vices committit, juriſdictionem ſuam vendere videtur, cùm ſtipendium, ſive ſalarium potiùs conferre deberet ei, refert Azor. *d. quæſt. 1. verſ. ſed cur quaſo:* ubi etiam tenet ſimoniam ab eo Epiſcopo committi, qui Vicarium conſtituit eo pacto, ut ille ſit minori ſtipendio contentus quàm ſibi debeatur, vel ea lege, & conditione ut Epiſcopus habeat ſibi aliquam partem proventuum ſpectantium ad Vicarium ratione muneris, & officii, quo ille fungitur.

In ead. gloſ. ibi, *de camera*. Ergo Vicarius recipere debet ſalarium de Camera Epiſcopi, ut reſolvit Sbroza *de Vicario Epiſcopi, lib. 3. q. 54. n. 3.*

SUMMARIUM.

1 *Compendium hujus text. refertur.*
2 *Vicarius qui dedit pecuniam Epiſcopo, ut faceret illum Vicarium, privari debet officio Vicariatus.*
3 *Simoniam committit Epiſcopus, quando aliquid exigit pro re præſtanda, quam tenetur facere ratione ſui officii.*
4 *Prælatus juriſdictionem temporalem vendens, ſi eam habet ab Eccleſia, ſimoniam committit.*
5 *Simoniam committit Epiſcopus, cui data fuit pecunia, ut Vicarium faceret in temporalibus.*
6 *Iuriſdictio ordinaria non poteſt ab Epiſcopo concedi.*

Cap. Quoniam II.

1 PLebanus, vel Archipreſbyter, qui pretio ſtatuitur ad agendas vices Epiſcoporum, vel Archidiaconorum, ſeu ad terminandas cauſas Eccleſiaſticas, removetur à Clero, & Epiſcopus, qui diſſimulat perverti ſuam juriſdictionē, cenſura eccleſiaſtica puniri debet. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Bellam. Joan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Butr. Panormit. Mar. Socin. Vivian. *in rationali lib. 5. juris Pontificii, pag. 50.* Alagona *in compendio juris Canon. pag. 633.* remiſſivè Ximen. *in concord. part. 1.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 3. cap. 2.* & eſt poſt Concil. Lateran. ſub Alexand. III. *part. 3. cap. 1.*

2 *Removeatur à Clero.*] Notatur ad hoc, quod Vicarius, qui dedit pecuniam Epiſcopo, ut illum faceret Vicarium, privari debet officio Vicariatus, ut per Lancel. *in inſtit. juris Canon. tit. de ſimonia, §. demum.* Sbrozz. *de officio Vicarii, lib. 3. quæſt. 54. num. 1.* ubi ex Abb. hoc optimè factum dicit, ne ex hujuſmodi labe ſimoniæ Vicarii ut aliquid lucrentur præter ſortem, inducantur per fas & nefas ad extorquendum pœnas in ære, ubi in corpore luendæ forent, & facere modicas culpas graviores in ſubverſionem judiciorum, & diſpendium, ac gravamen ſubditorum.

3 In gloſ. *Pretio*, ibi, *maximè cùm juriſdictio ſit ſpiritualis.* Adverte tamen quod ubicumque Epiſcopus gratis facere aliquid debet ratione ſui officii, ſimoniam committit, ſi aliquid exigat, ut per Soar. *de relig. tom. 1. lib. 4. de ſimonia, cap. 20. num. 19.* ubi advertit quod per illam particulam, *maximè*, non poteſt fieri comparatio ad actus, qui procedunt à juriſdictione temporali, cùm in eis ſimonia locum non habeat: ſenſus ergo eſſe videtur, vel ob hanc maximè cauſam ibi intervenire ſimoniam, quod juriſdictio, à qua illi actus procedunt, eſt ſpiritualis, vel tunc maximè committi ſimoniam, quando actus ex vi objecti, & materiæ eſt
4 ſpiritualis. Nam verum eſt Prælatum juriſdictionem temporalem vendentem, ſi eam habet ab Eccleſia, ſimoniam committere, eo quòd talis juriſdictio dicatur ſpiritualis dependenter, hoc eſt, reſpectu Summi Pontif. à quo habet dependentiam, ſecundùm Fr.
Ludov. Beja Conluſitanum noſtrum *in reſponſ. caſuum* 5
conſcientiæ, par. 1. caſu 37. fol. mihi 57. verſo. Unde ſimoniam committere Epiſcopum, cui data fuit pecunia, ut faceret Vicarium in temporalibus, tenent Lancellot. *in inſtitut. Canon. tit. de ſimonia, §. demum, verſ. vices ſuas*, Sbroz. *d. q. 54. n. 4.*

In gloſ. *Statuuntur*. Notatur ad hoc, quod ordinaria juriſdictio non poteſt ab Epiſcopo concedi, ut per Sanch. *de matrim. lib. 29. num. 2.* 6

Cap. Quoniam ij. III.

EColeſiæ regimen non debet Sacerdotibus committi ſub annuo cenſu. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Joan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Butr. Panormit. Mar. Socin. Vivian. *in rationali lib. 5. juris Pontif. pag. 50.* Alagona *in compendio juris Canonici, pag. 633.* remiſſive Ximen. *in concord part. 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib. 5. tit. 3. p. 3.* & eſt poſt Concil. Lateran. ſub Alexand. III. *par. 2. cap. 2.* 1

Vide poſita *in cap. præcedenti.*

SUMMARIUM.

1 *Fructus Eccleſiarum ſub annuo cenſu concedi poſſunt.*
2 *Locatio fructuum Eccleſiæ, vel beneficii an poſſit fieri ultra triennium.*
3 *Fidei præſtatio eſt juramentum quoad Deum.*
4 *Promittens per fidem ſcilicet humanam, ſi non adimpleat, non erit perjurus, ſed ratione violatæ fidei peccabit, reputabiturque infamis inter homines.*
5 *Expenſæ in militatem Eccleſiæ dicuntur converſæ, ſi facta fuerunt in rem perpetuò duraturam.*
6 *Succeſſor Prælati, alteriuſve beneficiati non tenetur ſtare locationi per ſuum prædeceſſorem nomine proprio factæ.*
7 *Eccleſia multis modis dicitur.*

Cap. Querelam IV. & fin.

FRuctus & obventiones Eccleſiæ poſſunt locari ad certum tempus, v. g. ad ſeptennium pro certo annuo cenſu, & ſi conventum fuerit intra illod tempus non auferre, ſtandum eſt promiſſis, nec poteſt auferri. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Joan. Andr. Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Panor. Mar. Socin. Cened. *collect. 76.* Vivian. *in rationali lib. 5. juris Pontif. p. 50.* Alagona *in compend. juris Canonici, p. 634.* remiſſivè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Ant. Aug. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 3. cap. 4.* & eſt poſt Concil. Lateran. ſub Alexand. III. *par. 28. c. 1.* 1

Per ſeptennium ſuſcepiſſet, &c.] Quæret aliquis non extra rem, quomodo Rector, de quo *in text.* potuerit locare fructus ſuæ Eccleſiæ, vel beneficii ad ſeptem annos, cùm tantùm triennii tempus ad talem locationem, ſeu alienationem ſit à jure præfinitum, variis adſcriptis pœnis contra aliter facientes *in Extravag. ambitioſæ, de reb. Eccleſ. non alien. inter cōmunes*, & per eam reſolvunt citati *in meo tract. de offic. & poteſtat. Epiſc. par. 3. alleg. 95. num. 3.* Cui quæſito reſpondent quidam citati à Cened. *ad Decretal. collect. 76. num. 1.* deciſionem hujus text. correctam eſſe per dictam *Extravagant. Ambitioſæ*, cujus actor fuit Paulus II. qui vixit in Pontificatu circa annos 1471. hujus verò text. 2

Alexand.

Alexand.III. qui obiit circa annum 1181. Vel ſecundùm alios poteſt reſponderi illam Pauli II. conſtitutionem prohibuiſſe locationem rerum Eccleſiæ ultra triennium, ita quidem, ut ipſas res prohibeat locari, non tamen fructus,& redditus Eccleſiaſticos, ſæpiſſimè enim contingit locari non ipſos fundos, nec ipſa Eccleſiarum prædia, ſed fructus & redditus ad aliquod beneficium pertinentes, ut evenire videtur in hoc text. quam quidem fructuum & redditum locationem ultra triennium fieri poſſe reſolvunt Covarr. *var.lib.2.cap.16.num.6. in fine*, Redoan. *de rebus Eccleſiæ,pag.350.à num.4.verſ.& dicta*, Greg.*l.9.verbo arrendar,tit.7.part.1.* Avend.*de exequendis mand.part.1.cap.4.num.32.ad finem*, Card.Mantic. *de tacitis & ambig.convent.tom.1. lib.5. tit.3.num.21.* Cened. *d.collect.76. num.3. & ad ſextum, collect.32. num.2.* quamvis in puncto juris contrarium verius reſolvendum puto cum Gama, &Gutier. quos refero, & ſequor *d. alleg.95. num.20.*

3 *Præſtita fide.*] Notatur ad hoc,quod fidei præſtatio eſt juramentum quoad Deum, in dubio tamen promittens per fidem,intelligit de humana,per quam nobiles, vel qui ſe tales jactant, ſuam fidem ſolent ad-
4 ſtringere, & iſto caſu cùm non ſit juramentum per rem ſacram, non erit perjurus, ſed ratione violatæ fidei peccabit, reputabiturque infamis inter homines, vide Couv. *in cap.quamvis pactum,part.1.§.2.n.2.* Ferdinan.Mendoz.*lib.1.diſp.juris,c.6.quæſt.3. pag.241. cum ſeqq.* Pinell. *in l.2. de reſcind. vendit.p.3.c.1.n.3.* Perez *l.1. verſ. quæri ſolet utrum, tit.6. lib.8. Ordin. pag.186.* plures per Cened.*d.collect.76.n.4.*

5 In gloſſ.*Terminum*,ibi,*in utilitatem Eccleſiæ converſa fuiſſet.* Adverte expenſas in utilitatem Eccleſiæ dici converſas, ſi factæ fuerunt in rem Eccleſiæ perpetuò duraturam, vide Maſcard.*de probat.concluſ.728.* D.Barboſa *in l. filiofamil. §.fin. num.22. cum ſeqq. ff.ſoluto matrimon.*

6 In ead.gloſſ.ibi,*ſucceſſor ſtare non tenetur*,&c.] Notatur ad hoc, quod ſucceſſor Prælati, alteriúſve beneficiati, non tenetur ſtare locationi per ſuum prædeceſſorem factæ,ſi Prælatus vel beneficiatus nomine proprio locet redditus ſuæ dignitatis, vel beneficii in ſuam utilitatem, ſecus ſi nomine Eccleſiæ contraxiſſet, & pecunia inde recepta in utilitatem Eccleſiæ converſa fuiſſet, ita reſolvunt plures citati per Cened.*d. collect.76. num.5.* quibus adde Mich. Graſſ. *tom.1. commun.opinion. lib.4. tit.43. n.40.* ubi Vivian. *num. 123.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ.part. 4. collect. 1007. & collect.1053. in fine, & in praxi Archiepiſc. Neapol. deciſ.112. à princip.* Modern. *de juriſdiction. part.4.caſu 98.num.8.& in votis noviſſ.deciſ.voto 180.* Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ. cap.37. à num.18.* Cardoſ. *in praxi judicum, verbo fructus, num. 23. & verbo locatio,n.6.* Cardin.Tuſc. *verbo locatio,concl.419.* Card.Mantic. *de tacit.& ambig.convention.lib.5.tit.13. num.21.* Stephan.Quaranta *in ſumma Bullary, verbo alienatio rerum Eccleſiæ, num.19.* Cald.Pereira *quæſt. forenſ.lib.2.quæſt.32. & de empt. cap.26.num.5.* Molina *de juſtit.tract.2. diſput.492. verſ.quod denique*, Azor. *inſtit.moral. part.3. lib.8.de locato, & conducto, cap.6. quæſt.7.* Rebell. *de oblig.juſtitia,part.2.lib.14.quæſt.11. num.17.* Reginald.*in praxi fori pænitent. lib.25.cap.43. num.528. cum ſeqq.* Martin. Bonacina *de contractib. diſp.3.quæſt.7. puncto ult.num.10.* Marc.Ant. Genuenſ. *in practicabilibus Eccleſiaſt.quæſt.137.* quos refero ego ipſe *de officio & poteſtate Epiſcopi, part.3.alleg.94.n.1.* ubi *numeris ſeqq.* multipliciter limito, & declaro ſupradictam concluſionem. Et illa limitatio principalis eſt, ut ſcilicet ſucceſſor in Eccleſia teneatur ſtare locationi factæ per prædeceſſorem, etiam nomine proprio, quando annus eſt inchoatus, & jam facta eſt impenſa neceſſaria, vel magna pars illius,ut quia terræ ſunt ſatæ, Bald.*in l.emptorem,num.7.verſ.ſed pone colonus,C.locati*, Ozaſc.*deciſ.82.num.10.* Surd.*deciſ.52. num.12.* Mareſcot.*var.reſol.lib.1.cap.18.num.7.in fine*, & hoc caſu ſi res de ſui natura unicum fructum reddit ſingulo quinquennio, ſtandum eſt colono pro toto illo quinquennio, ut poſt Alex. & Gabr. notant Surd.*deciſ.52.num.ult.* Stephan.Gratian. *diſcept.forenſ. cap.606.n. 19.* Notandum autem quod in quibus caſibus ſucceſſor tenetur ſtare locationi factæ per anteceſſorem,vel poteſt ab ea recedere, in iiſdem colonus cogitur perſeverare, vel poteſt recedere,ne judicentur ad imparia, ſed æqualitas inter eos ſervetur,quia contractus claudicare non debet, Surd. *d.deciſ.52.n.9.& 10.* Steph.Gratian.*d.c.606.n.13.cum ſeqq.* refert Ferentil.*in annot.ad deciſ 482.Burati.num.18.cum ſeqq.*

In gloſſ. *Eccleſiam*, fin.ibi,*Eccleſia multis modis di-* 7
citur, &c. Vide Turrec. *in ſum.de Eccleſia,lib.1.cap.2. gloſ.1.per text.ibi,in l.7. tit.5. lib.1.for. leg.* Perez *l.1. gloſ.2.in princip.tit.1. lib.1. Ordinam.& l.1.gloſſ.5.verſ. tertio modo, pag.35.tit.1.lib.5. Ordinam.* Sanch.*de matrimon.lib.3.diſp.15.num.20.* dixi latè *ad rub.de Eccleſ. ædif.* Quomodo autem Eccleſia diffiniatur, tradunt Turrecrem.*d.lib.1.c.1.circa med.* Cardin.Bellarm.*lib.3. de Eccleſia, c.2.* Ant.Ricc. *in tract. de jure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium,lib.1.c.3.à princip.*

De Magiſtris, & ne aliquid exigatur pro licentia docendi.

TIT. V.

SUPER hanc rubr.ſcripſerunt Zabarel. Joan. Andr. Anania, Butr.Anchar. Panorm.Mat. Socin.Petr.de Raven. *in compendio juris Canon.* Martin. Meſnart. *in epitom.Decretal.fol.176.* Steph. Ranchin. *in continuatione titulorum Decretal.* Dan. Venator *in analyſi methodica juris Pontificii, à pag.616.* Goffr.& Hoſtienſ. *in ſumma hujus tit.* Alexand. Caſan. & Anaſt.Germon.*in paratitlis ad quinque libros Decretal.* noviſſimè Joan.Honor.*lib.5.ſumma in Decret.* Barthol. Carthag.*in expoſit.titul.juris Canon.* Zypæ*in analytica poſtremi juris Eccleſ.enarrat pag.384.* omnes *ſub hoc tit.* Magiſtri qui dicantur, latè tradit Illuſtriſſ. D.meus Roderic.à Cunha *in comment.ad cap miſerum 4.diſt.61.*

SUMMARIUM.

1 *Cathedralis Eccleſia providere debet Magiſtro de beneficio,qui clericos ejuſdem Eccleſiæ,& alios pauperes gratis doceat, & quid hodie attento Concil. Trident. oſtenditur, & n.2.*
3 *Magiſtri gratis diſcipulos docere debent.*
4 *Salaria aſſignari debent Theologiæ Lectoribus, & aliarum facultatum Doctoribus.*
5 *Ordinatus dicitur habere aliunde quando habet patrem divitem.*
6 *Ordinari quis non poteſt abſque patrimonio, etiamſi habeat patrem divitem.*
7 *Epiſcopus diſpenſando cum ſcholaribus cauſa ſtudy, non debet aliquid ab eis exigere,vel accipere.*
8 *Venditio donorum intellectus,& voluntatis eſt ſimonia lato modo.*

Cap. Quoniam I.

Ex Conc. Lateran.

1 ECcleſia Cathedralis debet providere de Magiſtro qui clericos, & pauperes Scholares doceat gratis, & ei competens præbeatur beneficium. Item nullus exigat pretium pro licentia docendi, nec ab eis, qui docent, aliquid exigant ſub prætextu conſuetudinis, nec interdicat alicui idoneo petita licentia legere, qui contra hoc præſumpſerit facere, beneficio privari debet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Joan. Andr. Anan. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Hoſtienſ. Mar. Socin. Felin. Vivian. *in rationali lib. 5. juris Pontificy, pag.* 51. Alagona *in compendio juris Canonici*, *p.* 634. remiſſivè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. deſumitur ex Concil. Lateran. ſub Alexan. III. *cap.* 18. & refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 3. *cap.* 1.

2 Hodie ex nova diſpoſitione Concil. Trident. *ſeſſ.* 5. *de reformat. cap.* 1. in Eccleſiis Metropolitanis, vel Cathedralibus, & Collegiatis, quæ ſunt in aliquo inſigni oppido, etiam nullius diœceſis, ſi ibi clerus numeroſus ſit, operam Epiſcopus dabit, ut ſacræ Scripturæ lectio habeatur, & pro ſtipendio docentis præbenda primò liberè vacans tribuatur, & ſi nulla, vel ſufficiens aliud adſit, Epiſcopus fructus alicujus ſimplicis beneficii aſſignabit, vel ſi neque hac ratione huic Theologo providere poſſit, tunc per eos, qui beneficia habent in civitate, diœceſi, vel aliàs, ut commodius fieri poterit, Epiſcopus de Capituli conſilio huic providebit, non tamen ob hanc lectio alia omitti debet, ſed ea habenda, ſi haberi conſuevetat, de quo Concilii decreto agunt Zerol. *in praxi Epiſcop. part.* 1. *verbo præbenda Theologalis*, Valer. Reginald. *in praxi fori pænitent. lib.* 20. *num.* 53. Nicol. Garc. *de benefic. part.* 5. *c.* 4. *num.* 155. *cum ſeqq.* Ego ipſe *de officio & poteſtate Epiſcopi, part.* 3. *alleg.* 56. *à princ.*

3 *Gratis.*] Notatur ad hoc, quod Magiſtri debent gratis diſcipulos pauperes docere, ut per Tiraquel. *de nobilit. c.* 29. *num.* 42. *& ſeqq.*

Competens aliquod beneficium præbeatur.] Notatur ad hoc, quod Theologiæ Lectoribus, & aliarum facultatum Doctoribus ſalaria aſſignari debent, & interdum beneficium conferri, propter docendam Theologiam, ut per Soar. *de Religion. tom.* 1. *lit.* 4. *de ſimonia, cap.* 18. *num.* 7.

4 *Ne pauperibus, qui parentum opibus*, &c.] Notatur ad hoc, quod ordinatus dicitur habere aliunde quando habet patrem divitem, ut per Surd. *de aliment. titul.* 7. *quæſt.* 37. *num.* 3. ubi *num.* 4. malè reſolvit poſſe quem ordinari abſque patrimonio, ſi habeat patrem divitem, contra quem inſurgunt Flam. *de reſignat. benef. lib.* 2. *quæſt.* 6. *num.* 28. Ugolin. *de poteſtate Epiſcopi*, *cap.* 26. §. 9. *num.* 3. Campan. *in diverſorio juris Canonici*; *rub.* 8. *cap.* 5. *numero* 3. quos refero ego ipſe *de officio & poteſt. Epiſcopi*, *part.* 2. *alleg.* 19. *num.* 60.

5 *Vel ſub obtentu*, &c.] Notatur ad hoc, quod Epiſcoſcopus diſpenſando cum ſcholaribus cauſa ſtudii, non debet aliquid ab illis exigere, vel accipere, aliàs quaſi ſimoniam committit, ut per Rebuff. *de privileg. ſcholar. privileg.* 38.

In gloſſ. *Conſuetudinis*, ibi, *quaſi ſimoniacum reputatur hoc.* Probat hæc gloſſ. dantem pretio naturales ſcientias acquiſitas, ſimoniam quandam latè ſumptam committere, quæ quaſi ſimonia dici poteſt, & faciunt quæ Soar. *tom.* 1. *de Religion. lib.* 4. *de Simon, cap.* 8. *num.* 5. Verùm in hoc caſu non committi ſimoniam rectiùs tenent Doctores communiter, Theologi *in* 4. *diſtinct.* 25. ubi Durand. *q.* 3. Palud. *quæſt.* 5. & Richard. *art.* 3. *quæſt.* 2. S. Thom. 2. 2. *quæſt.* 71. *artic.* 1. *ad* 2. *& quæſt.* 100. *artic.* 3. *ad* 3. Sylveſt. *verbo ſimonia*, *quæſt.* 10. Navar. *in manual. cap.* 13. *num.* 100. Valent. *tom.* 3. *diſputat.* 6. *quæſt.* 16. *puncto* 2. *colum.* 3. Valer. Reginald. *in praxi fori pænit. lib.* 23. *num.* 112. Azor. *inſtitut. moral. part.* 3. *lib.* 12. *de ſimon. cap.* 18. *quæſt.* 4. Leſſi. *de juſtit. lib.* 2. *cap.* 35. *dub.* 13. *num.* 74. Filliuc. *tractat.* 45. *cap.* 2. *quæſt.* 5. Bonacin. *var. tract.* ubi de ſimonia, *quæſt.* 4. §. 10. *ex num.* 1. Non enim defendi poteſt hæc gloſſ. etiamſi dicamus illam loqui de venditione ipſarum ſcientiarum, quatenus ſunt habitus, & ſpirituales per eſſentiam, quia hæ nec de jure, nec de facto in alium transferri poſſunt, atque ideo nemo erit adeò inſanus, qui ſic emere, aut vendere velit: eſt ergo intelligenda de venditione doctrinæ, per quam alii ſcientia communicatur, quæ pretio æſtimari poteſt, ac proinde in tali venditione nulla poteſt intervenire ſimonia etiam latè ſumpta, quinimò ſi is, qui publicum habet ſtipendium, ab aliquo pretium exigat, non ſcientiam vendere judicandus eſt, ut docet S. Thom. *d. art.* 3. *ad* 3. ſed id quod præſtare poteſt, nempe doctrinam, & docendi laborem, & tunc ultra juſtum pretium injuſtè petit, & ſic peccat contra juſtitiam, Bonacin. *d.* §. 10. *num.* 3. *in fine*: at verò ſi aliquis ſcientiam ipſam fruſtra vendere intenderet, nec tunc ſimonia eſſet, ſed injuſta alieni contrectatio, dum pro re, quam præſtare non poteſt, pretium exigit, quod adeò verum eſt, ut etiamſi vendens ſcientiam, vel doctrinam, intendat vendere ipſam veritatem, nec tunc ſimoniam committet, quia ipſa veritas non eſt aliquid ſupernaturale, & ſacrum, ac proinde non poteſt eſſe materia ſimoniæ, Soar. *d. lib.* 4. *de ſimon. cap.* 28. *numero* 11. Leſſi. *de juſtit. lib.* 2. *cap.* 35. *dub.* 13. *num.* 75. Filliuc. *d. tractat.* 45. *cap.* 2. *quæſt.* 5. *num* 4.

Hinc colligitur ſimoniam non committere qui 6
pretio docuerit Theologiam practicam, vel ſpeculativam, ſeu ſcholaſticam, aut interpretativam Scripturarum, quia actiones Magiſtri docentis Theologiam naturales ſunt, & labor atque opus ipſius eſt pretio æſtimabile: tum quia Theologia naturalibus juribus comparatur, & ad exemplum eorum docetur, verſatúrque in deducendis concluſionibus ex principiis ſupernaturalibus: tum denique quia licet doctrina ipſa Theologiæ in ſe quidem ſupernaturalis ſit, actus tamen docendi non eſt ſupernaturalis, neque ex parte principii, cùm poſſit quis poſita revelatione articulorum verſari circa illos actibus merè naturalibus independentibus ab auxiliis gratiæ ſupernaturalibus: neque eſt ſupernaturalis ex parte termini, quia per ſe non ordinatur ad ſalutem ſpiritualem: neque eſt ſupernaturalis quoad effectum, cùm inſtruat intellectum quatenus naturaliter ab eo fieri poteſt ex vi diſcurſus: ita Victor. *relect.* 1. *de ſimon. num.* 6. Soar. *d. lib.* 4. *de ſimon. cap.* 18. *num.* 9. Filliuc. *d. tractat.* 45. *cap.* 4. *quæſt.* 7.

Cap. Prohibeas II.

PRetium exactum pro licentia docendi eſt reſti- 1
tuendum, & promiſſum eſt remittendum, quia ſcriptum eſt, *Gratis accepiſtis, gratis date*, ceſſante appellatione. Item ſi inferior nondum inſtituit Magiſtros in locis debitis, ſuperior præficere debet viros providos, honeſtos, & diſcretos, appellatione poſtpo-

ſita

ſita, Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Bellam. Joan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Felin. Vivian. *in rationali lib. 5. juris Pontif. pag. 51.* Alagona *in compend. Iuris Canonici, pag. 634.* remiſſivè Xunen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 5. Decretal. lib. 3. tit. 3. cap. 2.* & eſt poſt Concil. Lateran. ſub Alex. III. *part. 2. cap. 17.*

Vide poſita *in cap. præcedenti.*

2 *Ne in Parochia tua pro licentia docendi exigatur aliquid*, &c.] Quamvis prohibeatur *in præſenti* aliquid pro licentia ſtudendi exigere, tamen dando vel accipiendo pretium pro hujuſmodi licentia nulla ſimonia committitur, quia actus docendi non eſt res ſacra, nec actus poteſtatis ſpiritualis, pro qua pretium dari non poteſt, ita Soar. *de Relig. tom. 1. lib. 4. de ſimon. cap. 1. num. 19.* Filliuc. *tract. 45. cap. 4. quæſt. 8. num. 12.* Leſſ. *de juſt. lib. 2. cap. 35. dub. 13. num. 82.* Bonacin. *var. tractat.* ubi de ſimonia, *quæſt. 4. §. 10. num. 10.* Quod quidem ex eadem ratione locum habet in vendente licentiam ad docendum Theologiam, ſecundùm Soar. *d. cap. 18. num. 54.* Filliuc. *dict. cap. 4. quæſt. 7.* Bonacin. *d. § 10. num. 11.* quicquid exiſtimet Leſſ. *citato loco*, in hoc caſu dari ſimoniam juris humani, non autem juris divini. Et demùm locum habet in vendente magiſterium, ſeu Doctoratum Theologiæ, hunc enim non eſſe reum ſimoniæ reſolvunt Soar. *d. cap. 17. num. 15.* Filliuc. *d. cap. 4. quæſt. 8. num. 18.* Leſſ. *d. dub. 13. num. 83.* ubi ampliat etiamſi magiſterium ſeu jus docendi conferatur à Papa poteſtate ſpirituali.

SVMMARIVM.

1 *Pecunia exigi non debet pro licentia ſtudendi, etiamſi hoc habeat conſuetudo.*

2 *Doctoratus eſt dignitas, & Doctor dicitur in dignitate conſtitutus.*

3 *Doctoratus dignitatem quis ſine peccato ambire poteſt.*

Cap. Quanto III.

1 PEcuniam ne quis pro licentia docendi exigat prohibetur ſub pœna excommunicationis, & privationis officii, & dignitatis, etiamſi hoc habeat conſuetudo. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Joan. Andr. Anania, Anch. Hoſtienſ. Butr. Felin. Panorm. Mar. Socin. Vivian. *in ration. lib. 5. juris Pontif. pag. 52.* Alagona *in compendio juris Canonici, pag. 635.* remiſſivè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 4. Decretal. lib. 5. tit. 3. cap. 3.* & poſt Concil. Lateran. ſub Alexand. III. *tit. 2. cap. 18.*

Diſtinctè præcipientes, &c.] Ex hoc text. Rot. *in Cracovien. juris legendi, 21. May 1627.* coram Rev. D. meo Coccino, colligit idoneos magiſtros admitti ad legendum ſub pœna excommunicationis, & contrariam conſuetudinem tanquam iniquam, & irrationabilem damnari, proindeque non poſſe aliquam conſuetudinem introduci, quia titulus præſcriptionis erit ſemper injuſtus, & cùm canon prohibeat præſcriptionem, bona fides nihil prodeſt. Abb. *in cap. cùm ex officij, num. 4. de præſcript.* Pariſ. *conſ. 114. num. 8. & 27. lib. 1.* Cov. *in c. poſſeſſor, part. 2. § 8. num. 5. in fine, & n. 6.* Menoch. *de præſumpt. lib. 3. præſ. 131. num. 4.* & quod ſufficiat legem reſiſtere conſuetudini, ut nulla valeat etiam quòd initii memoria non extet. Felin. *in cap. accedentes, num. 6. verſ. fallit tertiò, de reſcript.* & quod conſuetudo contra jus ſemel reprobata, per legem non poſſit amplius introduci, Jaſ. *in l. de quibus, n. 80. ff. de legib.*

Dignitatem aſſumunt.] Ergo Doctoratus eſt digni- 2
tas, & Doctor dicitur in dignitate conſtitutus, de quo vide Tiraquell. *de nobilit. c. 28. num. 2.* Marquard. *de Iudæis, part. 2. cap. 7. in princ.* Duen. *reg. 190. verſ. amplia 3.* Chaſſan. *in catalogo gloriæ mundi, p. 8. conſid. 12.* Roland. *conſil. 67. num. 9. volum. 4.* Cephal. *conſil. 117. num. 23. vol. 1.* Caballin. *milleloq. 540.* Jacob. Benni. *de privileg. Iureconſ. part. 3. privil. 62.* Perez *l. 1. gloſſ. 3. ad fin. verbo en los Doctores, tit. 1. lib. 4. Ordin. pag. 771.* Menoch. *conſ. 126. n. 7.* Cened. *ad Decretal. collect. 143. num. 3.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom 2. quæſt. 130. art. 1.* Bobadill. *in ſua politica, lib. 1. c. 10. n. 42.* Card. *in praxi judicum, verbo dignitas, num. 6.* Azeved. *l. ult. num. 61. tit. 21. lib. 4. nova recopil.* Joan. Garc. *de nobilit. gloſſ. 48. §. 3. num. 78.* quam quidem dignitatem quis ſine peccato ambiturus petere poteſt, ut ex hoc text. colligit Rebuff. *de privileg. ſchol. privil. 169.*

Doctor etiam nobilis eſt, & nobilitatis privilegiis 3
fruitur. Chaſſan. *in conſuetud. Burgund. rub. 4. §. 19. ex num. 1.* Tiraq. *de nobilit. cap. 20. num. 68.* Jacob. Benni. *d. part. 3. privil. 56.* ac proinde ſi ex ſtatuto Eccleſiarum præbendæ debentur nobilibus, Doctor admittitur, ſecundùm Mobed. *deciſ. 34.* Guid. Pap. *deciſ. 88. num. 1.* Rebuff. *de nomin. quæſt. 15. num. 10.* Segura Davalos *in direct. jud. p. 1. c. 3. ex num. 5.* Viv. *lib. 2. commun. opin. 87.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium hujus text. refertur.*

2 *Præbenda theologalis perditur per non reſidentiam.*

3 *Collegium in ſingulis Cathedralibus pro educandis pueris quomodo inſtituendum, remiſſivè.*

4 *Docentis neceſſitas relevari debet.*

Cap. Quod nonnulli IV.

MAgiſter idoneus non ſolùm in Cathedrali, ſed 1
in qualibet Eccleſia habente facultates ſufficientes conſtitui debet à Prælato cum Capitulo, ſeu cum majori, & ſaniori parte Capituli eligendus, qui gratis clericos Eccleſiæ in Grammatica, & alios juxta poſſe inſtituat. In Metropolitana verò Eccleſia inſtituendus eſt Theologus, qui Sacerdotes, & alios inſtituat in ſacra Pagina, & præſertim in his quæ ſpectant ad curam animarum. Cuilibet autem Magiſtrorum aſſignari debent à Capitulo proventus unius præbendæ, & pro Theologo tantumdem dum legit, non tamen propter hoc efficiantur Canonici: quod ſi Eccleſia Metropolitana duobus nimis gravetur, Epiſcopus de Grammatico in alia Eccleſia ſufficienti ſuæ civitatis, vel diœceſis providere faciat. Colligunt ex Ordinar. Abbas antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Joan. Andr. Ananias, Anchar. Hoſtienſ. Butr. Panorm. Felin. Mar. Socin. Vivian. *in ration. lib. 5. Iuris Pontificy, pag. 12.* Alagona *in compend. Iuris Canonici, pag 637.* remiſſivè Ximen. *in concord. part. 1.* deſumitur ex Concil Lateran. ſub Alex. III. *c. 1.* & refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 4. Decretal. lib. 5. tit. 3. cap. unico.*

Vide poſita *in c. 1. ſup. hoc tit.*

Quandiu perſtiterit in docendo. Ergo præbenda theo- 2
logalis perditur per non reſidentiam, ut per Coſm. *in pragm. ſanct. tit. de collat. §. 1. verſ. provideatur, fol. 122.*

In Grammatica facultate.] De collegio puero- 3
rum in ſingulis Cathedralibus inſtituendo pro edu-

eandis pueris, & docendis in Grammatica, cantu, &c. agit Concil. Trident. *ſeſſ.23. de reform. c.18.* de quo multa Zerol. *in praxi Epiſc. part.1. verbo Seminarium,* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloſ.5. §.7. n.68. cum ſeq.* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ.489. in 1. edit. & reſolut.380. in 2. edit.*

4 *Quæ ſufficere valeat.*] Nam docentis neceſſitas relevari debet, ut per Surd. *de alimentis, tit.1. quæſt.53. num.1.*

SUMMARIUM.

1 *Prælati & Capitula ad ſtudia Theologiæ ſcholares dociles transmittere tenentur. qui in abſentia redditus præbendarum ſuarum, & beneficiorum per quinquennium integraliter percipiant, & ſi proprij redditus ad ſuſtentationem ſtudioſorum non ſufficiunt, debet Prælatus cum Capitulo eis providere; Magiſtri verò donec docuerint integrè percipiunt fructus beneficiorum ſuorum.*

2 *Literati in Eccleſia Dei dicuntur radij Solis, ſtellæ.*

3 *Eccleſia literatis regitur, & ſuſtinetur, totuſque mundus illuminatur.*

4 *Docentes ſacram Scripturam in ſcholis publicis, & diſcipuli, qui in illis ſtudent, privilegiis omnibus de perceptione fructuum, præbendarum, & beneficiorum ſuorum in abſentia planè gaudent.*

5 *Docentes privilegio percipiendi fructus gaudent, quamdiu docuerint.*

6 *Diſtributiones quotidianas non percipit abſens cauſa ſtudij.*

Cap. Super ſpecula V. & fin.

Honor. III.

1 PRælati, & Capitula mittere debent ad ſtudium Theologiæ aliquos dociles, qui deinde poſſint in Eccleſia docere, quibus ſubminiſtrent neceſſaria, ſi proprii proventus Eccleſiaſtici non ſufficiunt, & ſtudentes per quinquennium percipere debent fructus integros præbendarum, & beneficiorum: ſimiliter Doctores Theologi dum docent, non obſtante conſuetudine, vel ſtatuto contrario. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabatell. Bellam. Joan. Andr. Anan. Anch. Hoſt. Butr. Panorm. Marian. Socin. Felin. Vivian. *in rationali lib.5. juris Pontif. pag.53.* Alagona *in compend. juris Canonici, pag.636.* remiſſivè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.1. & 2.*

2 *In Dei Eccleſia velut ſplendor.*] Literati in Eccleſia dicuntur radii Solis, & ſtellæ, Mandoſ. *in reg.16.*
3 *Cancel. quæſt.15. num.3.* Bald. *in auth. habita, num.12. C. ne filius pro patre*, quibus regitur & ſuſtinetur. Abb. *in cap. de multa, num.5. & 7. ſup. de præbend.* Felin. *in c. ſi quando, n.7.* ubi Navar. *except. 16. n.5. ſup. de reſcript.* Peregr. *ad Extravag. ambitioſæ, verbo ex quibus Eccleſiæ, n.21. de rebus Eccleſiæ non alienan.* Hieronym. Giach. *in conſ. ſyndicatus, num.67. & 81.* latè Carol. de Graſſis *in tract. de effectib. cleric. in prælud. n.63. cum ſeqq.* totuſque mundus illuminatur. Flamin. *de reſignat. benefic. lib.4. cap.11. num.27.* Carol. de Graſſis *d. prælud. num.88.*

4 *Docentes verò, &c.*] Notatur ad hoc, quod docentes ſacram Scripturam in ſcholis publicis, & diſcipuli, qui in illis ſtudent, privilegiis omnibus de perceptione fructuum, præbendarum, & beneficiorum ſuorum in abſentia plenè gaudent, & fruuntur: ita Concil. Trident. *ſeſſ.5. de reform. cap.1.* Rebuff. *in praxi, tit. de diſpenſat. de non reſid. num.25. & in tract. de privilegiis ſchol. privileg.29. & 33.* Horat. Lut. *eod. tract. privil.99. & 100.* Fuſc. *de viſitat. lib.2. cap.9. num.10.* Petr. Leſnaud. *in tract. de privileg. Doctorum, part.2. §.21.* Jacob. Benn. *in tract. de privil. Iuriſc. p.1. privil.15. num.5.* Fr. Emman. *in ſumma, tom.1. c.33. n.2. & tom.2. cap.36. num.2. & in addit. ad Bullam Cruciatæ, cap.7. ad 4. concl. num.27.* Veg. *in ſum. p.1. c.36. caſu 41.* Carol. de Graſſ. *in d. prælud. à num.106.* Ugolin. *de officio, & poteſt. Epiſcop. cap.19. in princ. num.6. & cap.43. §.2.* Azor. *inſtit. moral. part.2. lib.7. cap.4. quæſt.3. & cap.5. quæſt.1. & 8.* Gonzal. *ad regul.8. Cancellar. §.7. proœm. num.180.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. collect.446.* Moneta *de diſtribut. quotidian. part.2. quæſt.10. à princip.* quos refero ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, part.3. alleg.56. num.18.* ubi *num.27.* cum Nicol. Garcia *de benefic. part.3. cap.2. num.59. & 60.* adverto ſupradictam reſolutionem eſſe intelligendam de iis qui docent conducti, ſeu ſalariati, aut ratione ſtipendii, ſeu cathedræ, quam habent, non verò de iis, qui ſponte, aut voluntariè legunt ſine ſtipendio & cathedra, niſi legant cum licentia univerſitatis, ſeu clauſtri, ſive Collegii Doctorum.

Per annos quinque.] Refertur ad ſtudentes, nam do- 5
centes quoad privilegium percipiendi fructus non habent ullam temporis determinationem, ſed eo gaudent quandiu docuerint, ut per Abb. *hîc, num.4. & 5.* Moneta *d. quæſt.10. num.16.*

Cætera quæ ad materiam hujus text. pertinent, invenies *ad cap. relatum, ſup. de clericis non reſid.*

In gloſſ. *Integrè.* Notatur ad hoc, quod diſtributio- 6
nes quotidianas non percipit abſens cauſa ſtudii, circa quod nihil innovaſſe Concil. Trident. referunt Gutierr. *canon. lib.2. cap.15. n.12.* Zerol. *in praxi Epiſcop. part.1. verbo diſtributiones quotidianæ, §.3.* Gonzal. *d. §.7. proœm. à num.78.* Nicol. Garc. *d. cap.2. num.112.* Sandov. *de officio Eccleſiaſt. part.5. cap.17.* Quarant. *in ſumma Bullarij, verbo reſidentia, verſ. quod autem,* Moneta *cap.10. num.23.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.166. num.17.* Ugolin. *d. c.19. §.2. num.6.* Aloyſ. Ricc. *in prax. fori Eccleſiaſt. deciſ.495. in 1. edit. & reſol.386. n.3. in 2. edit.* Armendar. *in addit. ad recop. legum Navarræ, lib.2. tit.23. l.2. §.2. de reſident. num.67.*

De Judæis, & Sarracenis, & eorum ſervis.

TIT. VI.

SUper hanc rubr. ſcripſerunt Anch. Zabarel. Bellam. Joan. Andr. Anan. Butr. Panorm. Felin. Marian. Socin. Petr. de Raven. *in compend. juris Canon.* Guillel. Durand. *in ſpeculo juris, lib.4. ſub hoc titulo, & in breviario aureo juris Canonici, fol.138. verſo,* Martin. Meſnart. *in epit. Decretalium, fol.177.* Stephan. Ranchin. *in continuat. titulorum Decretalium,* Dan. Venator *in analyſi methodica juris Pontificij, à pag.620.* Goffr. & Hoſt. *in ſum. hujus tit.* Alexand. Caſan. & Anaſt. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Barthol. Carthag. *in expoſit. titulorum juris Canonici,* Zypæ. *in analytica poſtremi juris Eccleſiaſt. enarrat. pag.385.* noviſſimè Joan. Honor. *lib.5. ſum. in Decretal.* omnes *ſub hoc tit.* 1

De Judæis tractatum edidit Marquard. *de Suſannis,* 2
& tractarunt Zaz. *in opuſculo de Iudæis,* Feller. *ad conſtit. Regni, tit. de Iudæis,* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.2. collect.434.* Joan. Franciſc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. part.4. cap.4.* omnium latiſſimè Anton. Ricciul. in

in tract. de jure perſon. extra grem. Eccleſiæ exiſt. lib.2. per tot. Farin. *fragm.crimin. part.2. lit. I, num.603. cum ſeqq.* Vincent. Filliuc. *tom.2. tract.22. cap.5.* De fœtore & ludibrio Judæorum, & Sarracenorum, vide Jacob. Gretſerum *de ſancta Cruce, tom.1. lib.1. cap.98. pag.343.* Et Judæi quando cœperint ſic nominari, docent Hieron. Roman. *de Republica Hebraor. lib.1. cap.3.* Pined. *in Monarchia, lib.4. cap.6. §.4.* Et de obſtinata eorum perfidia, & de iis qui à Chriſtianis ad Judaiſmum nefariè & impiè tranſeunt, vel redeunt, latè Dominic. Garcia *in tract. contra Iudæos adhuc expectantes adventum Meſſiæ,* & Azor. *inſtit. moral. part.1. lib.8. cap.22. à princ.*

Sarraceni onde dicantur, docent Covar. *var. lib.4. cap.9.* Navar. *in cap. ita quorumdam, notab.4. num.3. inf. hoc tit.* Pined. *in Monarchia, lib.2. cap.3. §.1.* Ferdin. de Herrera *ad Garcilaſſum, eclog.2. pag.588. verbo Sarracino,* Pineda *in vita D. Ioannis Baptiſtæ, part.2. cap.15. §.3.* Guevar. *tom.2. epiſtolar. fol. mihi 302. verſo,* Azor. *inſtit. moral. part.1. lib.8. cap.23. quæſt.1.*

SUMMARIUM.

1 *Chriſtianum Iudæi ſervum cuicumque permittitur redimere duodecim ſolidis,* & num.2.
3 *Iudæi ſervos Chriſtianos habere non poſſunt.*
4 *Princeps ſecularis non poteſt permittere in ſuo regno quod Iudæi habeant mancipia Chriſtiana.*
5 *Epiſcopi non poſſunt diſpenſare, ut Iudæi habeant mancipia Chriſtiana.*
6 *Servus ſi aſſeratur emptus ab infideli cauſâ mercimonii, tunc ſi infra ſex menſes fuerit expoſitus, & emptorem non invenerit, duodecim ſolidis perſolutis liber efficitur.*

Cap. Præſenti I. *Ex Concil. Matiſc.*

1 CHriſtianus nullus Judæo ſerviat, quia nefas eſt blaſphemum detinere redemptum à Chriſto, ideò quilibet Chriſtianus poteſt duodecim ſolidis captivum Chriſtianum à Judæo redimere, ſive ad ingenuitatem, ſive ad ſervitium: idem dici debet ſi ſervus Judæi deſiderat fieri Chriſtianus, & ei non permittitur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Joan. Andr. Anan. Hoſt. Anchar. Butr. Panormit. Felin. Mar. Socin. Vivian. *in rationali lib.5. Iuris Pontificii, pag.56.* Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.637.* remiſſivè Ximen. *in concord. part.1. & 2.* deſumitur ex Concilio Mariſconenſi I. *cap.16.* refertur à Burchardo *lib.4. Decretorum, cap.88.* & Ivone *part.1. cap.282.* & Ant. Auguſt. *collect.4. Decretal. lib.5. tit.5. cap.2.*

2 Collige ex textu cuilibet permitti Chriſtianum Judæi ſervum redimere duodecim ſolidis, ut per Tiraq. *de jure primog. q.17. opin.2. num.9.* Ant. Ricciul. *in tract. de jure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium, lib.3. cap.28. num.7.* ubi *num.9.* reſolvit duodecim ſolidorum præfixum, & ſtabilitum eſſe pretium uti rationabile.

3 *Vt nullum Chriſtianum,* &c.] Notatur ad hoc, quod Judæi ſervos Chriſtianos habere non poſſunt, ut per Gloſſ. Abb. Dec. & alios per text. *ibi, in cap. conſuluit, il 3. ſup. de appellat.* Foller. *in conſtit. Regni, tit. de Iudæis, num.8.* Surd. *de alim. tit.2. quæſt.18. num.9.* latè Ant. Ricciul. *d. cap.28. à princ.* ubi *num.3.* per caput *ſi quilibet, 54. diſtinct.* extendit ut procedat, ſive ſervus fuerit olim Chriſtianus, ſive fuerit de recenti, aut nunc baptizatus. Nec etiam ad hoc habilitari poſſunt, aut tueri per Principem ſecularem, idem Ricciulus *dicto cap.28. num.12.* quia Princeps ſecularis non po- 4 teſt permittere in ſuo Regno, quod Judæi habeant mancipia Chriſtiana. Sigiſmundus Scaccia *de appellat. quæſt.16. limit.1. num.129.* Nec etiam poſſunt habi- 5 litari per diſpenſationem Epiſcopi, quia ille non poteſt diſpenſare contra jus, niſi expreſsè, vel tacitè permittatur, ut per Card. *in cap. ad hæc, infrà hoc tit.* ubi Abb. *num.3.* Socin. *num.5. verſ. extra gloſſam,* Felin. *ſub num.3. verſ. utrum autem Epiſcopus,* & Anan. *num.6. verſ. ſed nunquid.* Nam Chriſtiani libertatem naneiſcuntur, ſi Judæorum fiant mancipia, etiam juſto bello capta, ſecundùm Covar. *in reg. peccatum, part.2. §.11. num.5.* Salon. *in tract. de dominio, quæſt.3. art.1. poſt 3. concl.* Sayr. *in Clavi Regia, lib.9. cap.6. num.12.* qui indifferenter loquuntur, ſive Judæi ſint Chriſtianis Principibus ſubjecti, ſive non. Quamvis contrarium, immò Chriſtianos fieri captivos Judæorum, & Fidelium, ſi capiantur bello juſto, & capientes non ſint ſubditi Imperio Chriſtianorum, non ſine probabilitate teneant Sylveſt. *verbo Furtum, quæſt.6.* Sot. *de juſt. lib.4. quæſt.2. art.2. poſt 3. concl.* Molin. *de juſtit. tract.2. diſp.53. & diſp.37. verſ. ab hac concluſione,* Leſſius *eod. tract. lib.2. cap.5. dub.4. num.12.*

In gloſ. *Datis,* ibi, *de mancipio empto cauſa mercimo-* 6 *nii,* &c. Notatur ad hoc, quod ſi ſervus aſſeratur emptus ab infideli cauſa mercimonii, tunc ſi intra tres menſes fuerit expoſitus venalis, & emptorem non invenerit, duodecim ſolidis pro quolibet bono ſervo perſolutis, ſi ille ad Eccleſiam confugiens ſuam voluntatem patefecerit, liber efficitur, ut per Anton. Ricciul. *d. cap.28 num.7.*

In gloſ. *Servitium,* ibi, *locus erit gratificationi.* No- 7 tatur ad hoc, quod ſi plures ſimul eodemque tempore convenerint ad hujuſmodi redemptionem, locus erit gratificationi, ut per Tiraq. *d. cap.2. num.9.*

SVMMARIVM.

1 *Iudæus Chriſtianum in ſervum habere non poteſt, in adſcriptitium verò poteſt.*
2 *Iudæus poteſt habere adſcriptitium Chriſtianum in conſequentiam ruris, quod poſſidet.*
3 *Originarii, ſive adſcriptitii liberi ſunt.*
4 *Iudæus ſi habeat cauſam cum Chriſtiano, judicanda eſt ſecundùm æquitatem, ſed diſtingue ut ibi.*

Cap. Multorum II. *Greg.*

IUdæus non poteſt habere mancipium Chriſtia- 1 num, tamen poteſt habere colonos agrorum Chriſtianos, qui diutiùs ibi manſerunt, qui peragant omnia jura, quæ de colonis, vel originariis ſtatuuntur; ſed ſi Judæus aliò illos transferat, vel in alio obſequio detinet, amittit jus coloniæ, & jus dominii. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Joan. And. Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Panorm. Felin. Mar. Socin. Vivian. *in rationali lib.5. Iuris Pontif. pag.56.* Alagona *in compend. Iuris Canon. pag.637.* remiſſivè Ximen. *in concord. part.1. & 2.* deſumitur ex regiſtro B. Gregorii *lib.3. indict.13. epiſtol.12.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect.1. Decretal. lib.5. tit.5. cap.3.*

Collige ex text. Judæum poſſe habere adſcriptitium 2 Chriſtianum in conſequentiam ruris, quod poſſidet, ut per Bero. *in cap.1. ſub n.19. verſ. nec etiam product. ſup. de conſt.* Silveſt. *in ſum. verbo Iudæus, quæſt.2. dict.2.* Angel. *eod. verbo, num.2.* Perez *l.6. in princ. tit.1. lib.8. Ordinam. pag.60.* Marquard. *in tractat. de Iudæis, part.2. cap.5. n.20.* Azor. *inſtit. moral. part.1. lib.8. cap.22. q.8.*

Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 1. cap. 31. n. 21.* Ant. Ricciul. *in tract. de jure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtent. lib. 1. cap. 28. num. 51.* quamvis enim Judæus non poſſit principaliter poſſidere Chriſtianum mancipium, poteſt tamen in conſequentiam fundi, cui eſt adſcriptum, Tiraquel. *in tract. res inter alios acta, in princ. verſ. ſic & ſemper,* Rebuff. *de privil. ſcholarium, privil.* 506. *verſ.* 58. Quidquid non poſſe Judæum emere fundum, cui ſunt adſcripti ſervi Chriſtiani, teneant Joan. de Platea *in l. quemadmodum, num. 9. verſ. quid ſi vendidi, C. de agricol. & cenſit.* Surd. *de aliment. tit. 8. privil. 89. n. 2.* eſt tamen verum quod non poſſunt iſtis adſcriptitiis imponere aliquod onus ultra illa, quæ peragere debent coloni originarii, ut advertit Anton. Ricciul. *d. cap. 28. num. 23.*

3 In gloſſ. *ſint liberi,* ibi, *nota originarios, ſive adſcriptitios liberos eſſe.* Vidè Perez *loco prox. cit.* Valaſc. *de jure emphyt. quæſt. 37. num. 3. & 4.* Sanch. *de matrim. lib. 7. diſp. 19. num. 1.*

4 In gloſſ. *juris ſeveritate.* Notatur ad hoc, quod ſi cauſa ventilatur inter Judæum & Chriſtianum, ſunt judicandi ſecundùm rigorem, ut per Socin. *hic, in fine,* Jaſ. *in l. & ſi poſt tres, notab. 1. ff. ſi quis caut. & in l. ſi inſulam, etiam notab. 1. ff. de verb. oblig.* Corſet. *in cap. interpoſita, § ſanè, poſt princ. ſup. de appell.* Socin. *conſ. 62. n. 17. lib. 1.* Lancel. *de attent. p. 2. q. 15. limit. 11. num. 8.* Decian. *in tract. crim. lib. 3. cap. 13. num. 15.* Contrariam tamen opinionem, quod ubicumque viget æquitas, illa ſit ſervanda, tam inter Judæos, quàm etiam inter Chriſtianos, tenent Felin. *hic, n. 5.* Roland. *conſ. 35. n. 53. lib. 2.* Foller. *in conſtit. Regni, tit. de Iudæis, n. 15. cum ſeqq.* Tiraquel. *de jure primog. q. 66. num. 7.* Nat. *conſ. 650. n. 17.* Roland. *conſ. 35. num. 18. cum ſeqq. & ex num. 51. lib. 2.* Menoch. *remed. 8. recup. num. 588.* Farin. *fragm. crimin. part. 2. lit. I, num. 603.* & hanc, quamvis ſub dubio, probare videtur Aym. *conſ. 73. ſub num. 25.* Sunt qui diſſidentes Doctorum opiniones nituntur fœdere diſtinctionis complanare, nempe ut ſi loquamur de æquitate non ſcripta, procedat prior opinio hujus gloſſæ, ſi verò loquamur de æquitate ſcripta, tunc potior ſit opinio ſecunda: ita concordare nituntur Rip. *in l. ſi inſulam, n. 10. ff. de verb. ſignific.* quem refert & ſequitur Marquard. *de Iudæis, part. 2. cap. 5. ſub num. 7.* Laderch. *conſ. 97. num. 4.* Farin. *d. tit. 5. num. 615.* & non diſſentit Rota *in Romana alimentorum, 11. Ianu. 1651.* coram R. P. D. Manzanedo.

SUMMARIUM.

1 *Iudæis non permittitur in dominiis Principum Chriſtianorum novas Synagogas exſtruere, ſed tantùm antiquas retinere,* ut num. 5.

3 *Architectis & fabris Chriſtianis non licet laborare in ædificandis, aut reſtaurandis Iudæorum Synagogis.*

4 *Vendere non licet materiam, ut illa Iudæi utantur ad cultum Iudaicum.*

Cap. Judæi j. III.

1 JUdæi permittuntur habere antiquas Synagogas, ſed non erigere novas. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Joan. Andr. Ananias, Hoſt. Anchar. Butr. Panorm. Felin. Mar. Socin. Vivian. *in rationali lib. 5. Iuris Pontif. pag. 75.* Alagona *in compend. Iuris Canon. pag. 637.* remiſſivè Ximen. *in concord. part. 1. & 2.* deſumitur ex regiſtro B. Gregorii *lib. 7. epiſt. 5. indict. 2.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 5. cap. 4.*

2 Hanc eandem concluſionem ex hoc textu deſumunt Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 8. cap. 22. q. 10.* Joan. Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. p. 4. cap. 4. n. 50.* ubi etiam advertit poſſe Judæos collapſas, & ruinam minantes Synagogas reſtaurare, non autem pretioſiores, aut ampliores eas exaltare, nec antiquas funditus dirutas in locis ubi fuerunt antiquæ ædificare.

Advertendum eſt, minimè licere architectis, & fabris Chriſtianis laborare in ædificandis, ſive reſtaurandis Synagogis Judæorum, ut reſolvit Ant. Ricciul. *de jure perſon. extra grem. Eccleſiæ exiſt. lib. 2. c. 30. n. 7.* 3
quidquid hujuſmodi fabros non eſſe condemnandos, ſi causâ officii quod profitentur id faciant, teneat Fructuoſus Biſbe *en el tratado de las comedias, cap. 16. concluſ. 3. fol. 83.* ſi enim non licet vendere res ad hoc, ut illis Judæi utantur ad cultum Judaicum, D. Thom. *2. 2. quæſt. 169. art. 2. ad 4.* Sylveſt. *in ſum. verbo Infidelitas, quæſt. 4. ad fin.* Valent. *2. 2. diſp. 1. q. 10. puncto 5.* Molin. *de juſtit. tract. 5. diſput. 340. col. penult. verſ. quando aliquid,* Sanch. *in præcepta Decalogi, lib. 1. cap. 7. num. 5.* certè tantò minùs licebit immediatè laborare in Synagoga, quia viget eadem, & major ratio, *Auth. multò magis, C. de Sacroſ. Eccl.*

SUMMARIUM.

1 *Iudæis non licet in die Veneris ſancto tenere oſtia, vel feneſtras apertas,* & num. 2.

3 *Iudæorum ritus quando tendunt in opprobrium Chriſtianæ fidei, non ſunt ferendi Iudæi in talibus ritibus.*

Cap. Quia ſuper IV.

JUdæi in tota die Paraſceves, id eſt, Veneris ſancti, 1
habere debent clauſa oſtia, & feneſtras. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Joan. Andr. Anan. Hoſt. Anchar. Butr. Panorm. Felin. Mar. Socin. Vivian. *in ration. lib. 5. Iuris Pontif. pag. 57.* Alagona *in compend. Iuris Canon. pag. 637.* remiſſivè Ximen. *in concord. part. 5.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 5. cap. 7.*

Hanc eandem concluſionem ex hoc textu deſumunt 2
Repert. Inquiſit. *verbo Iudæus, § ult.* Quando enim ritus 3
Judæorum tendunt in opprobrium Chriſtianæ Fidei, non ſunt ferendi Judæi in talibus ritibus, ut per Bald. *conſ. 316. verſ. octavò, lib. 1.* Brun. *in tract. ſtantibus maſculis, art. 6. num. 60. verſ. item Iudæi,* Marant. *de ordine judic. part. 3. verſ. judicii tela, n. 60.* Ant. Ricciul. *in tract. de jure perſ. extra grem. Eccl. exiſt. lib. 2. cap. 18. cum ſeqq.*

SUMMARIUM.

1 *Excommunicandi ſunt Chriſtiani, qui in domo ſerviunt Iudæis, vel Saracenis, ſive Paganis: & Principes ſeculares excommunicari debent, qui Iudæos baptizatos ſuis bonis ſpoliare præſumunt.*

2 *Habitare ſimul cum Iudæis, ſive Saracenis prohibitum eſt.*

3 *Iudæi filius veniendo ad Fidem Catholicam patriam poteſtatem exit.*

4 *Iudæi filius veniens ad Fidem Catholicam non poteſt prætextu ingratitudinis à parente exhæredari, immò poteſt alimenta petere, & dotem.*

5 *Iudæi etiam inter Chriſtianos poſſunt habere bona ſtabilia.*

6 *Iudæi filius baptizatus retinet jura ſucceſſionis erga parentes & reliquos.*

7 *Iudæus retinet jura ſucceſſionis in bonis parentis ad Fidem converſi.*

8 *Iudæo*

8 *Iudæo in balneum ingredi non licet, nec ad ejus nuptias, ludos, & choreas.*

9 *Excommunicari an quis poſſit poſt mortem, remiſſiuè.*

11 *Iudæus an inter Chriſtianos poſſit eſſe notarius, Doctor, Aduocatus, vel arbiter*

12 *Iudæi à Chriſtianis heredes inſtitui non poſſunt.*

Cap. Iudæi ij. V.

1 CHriſtiani, qui præſumpſerunt habitare cum Iudæis, ſunt excommunicandi: Iudæi & Sarraceni in domo ſua mancipia Chriſtiana habere non poſſunt. Item qui conuertuntur ad fidem, non ſunt ſpoliandi ſuis bonis, & principes vel poteſtates locorum faciant ei reſtitui omnia bona integra ſub pœna excommunicationis. Colligunt ex Ordin. Abbas antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Joan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch. Butr. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. juris Pontif. pag. 57.* Alagona *in compendio juris Canon, pag. 638.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* deſumitur ex Concil. Lateran. *cap. 26.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 5. cap. 5.*

2 Collige ex text. in prima ejus parte prohibitum eſſe Chriſtianis ſimul cum Iudæis, vel Sarracenis habitare, vt per Aloyſ. de Leo *in l. 1. num. 15. verſ. neque habitationem, C. hoc. tit.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. cap. 31. num. 5.* Anton. Ricciul. *de jure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium, lib. 2. cap. 41. num. 2. & 3.* vbi *num. 4.* aduertit jure non ſolùm eſſe prohibitam habitationem ſimultaneam in eadem domo, ſed etiam in eodem loco, nam ex conſtit. Pauli IV. quæ eſt 3. in ordine Bullarii, incip. *Cùm nimis abſurdum*, & ex alia Pii V. incip. *Romanus Pontifex*, omnes debent habitare in vno, eodemque loco, & ſi ille capax non fuerit, in duobus, vel tribus, vel quot ſatis ſint contigui, ad quos vnicus tantùm ingreſſus pateat, & quibus vnus detur exitus, & *n. 5,* cum Sanch. *d. cap. 31. num. 6. verſ. quare hinc colligitur*, declarat non procedere concluſionem ex text. deſumptam in Iudæis, & infidelibus, qui à Chriſtianis detinentur tanquam ſerui, cùm ſeruilis conditio excludat præſumptionem ſubuerſionis.

3 *Qui cum eis præſumpſerint habitare*, &c.] Ergo filius Iudæi veniendo ad Catholicam fidem patris poteſtatem exit, nam per conuerſionem ad fidem rumpuntur vincula patriæ poteſtatis, & efficitur ſui juris, ita Marquard. *de Iudæis, part. 3. c. 4 num. 8.* Aſcan. *in tract. de patria poteſt. effectu 77. num. 6. & ſeqq. & n. 55.*
4 Vrſill. *ad Afflict. deciſ. 151. num. 9.* Surd. *de aliment. tit. 1. quæſt. 18. num. 4.* Anton. Ricciul. *d. lib. 2. cap. 29. num. 5.* Et non poteſt prætextu ingratitudinis à parente exheredari. Surd. *eod. tract. tit. 7. quæſt 1 num. 44.* Anton. Ricciull. *d. c. 29. num. 12. & 16.* ſed poteſt petere alimenta, & filia poteſt petere dotem.

5 *A poſſeſſionibus ſuis*, &c.] Ergo Iudæi etiam inter Chriſtianos poſſunt habere bona ſtabilia, vt per Innoc. *in cap. quod ſuper, num. 4. de voto*, Roman. *conſil. 489. incip. hæc domina*, Anton. Ricciol. *d. lib. 2. cap. 50. num. 1.* vbi *num. 2.* extendit etiam ad bona Eccleſiaſtica in emphyteuſim, & *n. 4.* limitat in ſtatu Eccleſiaſtico, in quo Iudæi nequeunt bona immobilia poſſidere ex ſpeciali conſtitut. Pauli IV. *in ord. 3. §. 2. in fine.*

6 *Vt portionem hæreditatis ſuæ*, &c.] Notatur ad hoc quod filius Iudæi baptizatus ſuccedit patri, vt per Tiraquel. *de jure primog. quæſt. 66. num. 41.* Nauarr. *conſ. 5. ſub tit. de teſtament. in antiq.* retinet enim jura ſucceſſionis erga parentes, & reliquos, non ſecus ac priùs, quia dignitas adepta per bapriſmum non debet reddere illum deterioris conditionis, Marquard. *de Iudæis, part. 3. cap. 2. num. 12.* Anton. Ricciul. *d. lib. 2. c. 29. num. 9. & 10.* vbi *num. 11.* quod retinet jura ſuitatis. Ita etiam cùm jura ſanguinis velut naturalia ſint indelebilia, *l. juris ſanguinis, ff. de regulis iuris, l. ius agnationis, ff. de pactis*, Iudæus retinet jura ſucceſſionis in bonis paternis ad fidem conuerſi, *§. 1. Inſt. de legit. part. tutela*, Ant. Ricciul. *dict. lib. 2. c. 47.* quicquid dicat Bertrand. *conſil 226. lib. 4. part. 1.*

In gloſſ. *Poſſeſſionibus.* Notatur ad hoc, quod Iudæus 7
effectus Chriſtianus adhuc tenetur reſtituere mala ablata, & omne illud quod ciuiliter ex furto, ſeu alio delicto naſcitur, vt per Farin. *in praxi crimin. quæſt. 97. num. 156.* & alios citatos per illuſt. D. meum Rodericum à Cunha *in comment ad cap. 1. diſt. 26. num. 7.*

In gloſſ. *Permittantur*, ibi, *quia repellit Iudæos à com-* 8
munione Chriſtianorum. Et ideo non licet ſimul eum cum Iudæo in balneum ingredi, *c. nullus 28. q. 1.* Philiarch. *de officio Sacerd. tom. 1. part. 2. lib. 3. c. 12. in fine*, Sanch. *d. cap. 31. num. 11.* Anton Ricciul. *d. lib. 2. cap. 41. num. 23.* nec eos inuitare ad conuiuium, vel eorum ad conuiuia accedere, *cap. omnes, 28. q. 1.* idem Anton Ricciol. *d. c. 51. n. 25.* Sanch. *d. c. 31. n. 12.* vbi *num. 17.* quod nobis interdictum eſt cum Iudæis accedere ad eorum nuptias, ludos, vel choreas.

In ead. gloſſ. ibi, *excommunicandus eſt poſt mortem.* 9
An autem poſt mortem quis poſſit excommunicari, vide Nauar. *in man. c. 27. num. 271.* Caſtr. *lib. 2. de iuſta hæreticorum punit. c. 19. & 20.* Conat. *in cap. alma mater, p. 1. §. 11. num. 8.* Azor. *inſtitut. moral. p. 2. lib. 5. c. 26. q. 2.*

In ead. gloſſ. ibi, *repellit enim eos à legitimis actibus.* 10
Vide poſita *ad cap. pen. inf. hoc tit.*

In ead. gloſſ. ibi, *& ab officiis publicis.* De Iudæo an 11
inter Chriſtianos poſſit eſſe notarius, vide Anton. Ricciul. *d. lib. 2. cap. 27.* & an poſſit eſſe Procurator, *cap. 26* & an poſſit adipiſci gradum Doctoratus, *c. 25.* & an inter Chriſtianos poſſit exercere officium Aduocati, *c. 24.* & an poſſit eſſe arbiter inter Chriſtianos, *cap. 23* & an poſſit eſſe defenſor ciuitatis, vel conſequi alium patriæ honorem, *c. 22. n. 9.*

In ead. gloſſ. ibi, *ne ex teſtamento Chriſtiani aliquid* 12
capiant. Ergo per directum prohibentur Iudæi ne à Chriſtianis hæredes inſtituantur, ad quod ſingularem dicit hanc gloſſam Roman. *ſingul. 735. incip. Chriſtianus*, quem refert Menoch. *de arbit. caſu 449. n. 18.*

SUMMARIUM.

1 *Chriſtiani Sarracenis arma, & lignamina deferentes galearum dum ad impugnandos Chriſtianos ea ſubminiſtrant, excommunicationi, aliiſque pœnis ſubiacent, & n. 2.*

3 *Sarraceni dicuntur omnes, qui impie, & nefariæ Mahometi ſectæ, atque perfidiæ inhærent.*

4 *Armorum nomine comprehenduntur ea, quæ tam ad defendendum, quàm offendendum, & pugnandum idonea, & appoſita ſunt.*

5 *Pœna appoſita contra aſportantes arma, non comprehendit eos, qui vaginas ad enſes recondendos aſportauerint.*

6 *Ferrum in hoc text. intelligitur tam factum, quàm infectum.*

7 *Lignamina galearum ſunt, & dicuntur ligna, ex quibus fieri ſolent triremes, & aliud quodlibet genus nauigij oblongi.*

8 *Prohibitio de non ferendis armis ad Sarracenos, intelligitur de inimicis nominis Chriſtiani, qui actu, vel habitu habent bellum cum Chriſtianis.*

9 *Pœnas plures vni delicto imponit Eccleſia propter ipſius delicti immanitatem.*

10 *Excommunicatus vnus poteſt iterum excommunicari.*
11 *Seruus fit capientis, qui ad hoſtes arma aſportauerit.*
12 *Participium præteriti temporis etiam in dubio eſt latæ ſententiæ.*
13 *Seruitus de iure naturali inducta.*

Cap. Ita quorundam VI.

1 CHriſtiani qui Sarracenis deferunt arma, ferrum, lignamina, & neceſſaria ad impugnandos Chriſtianos ſubminiſtrant; ſimiliter qui in galeis, & piraticis nauibus Sarracenorum curam gubernationis exercent, ſunt excommunicati, fiunt ſerui capientium, & rerum ſuarum per Principes Catholicos, & conſules ciuitatum priuatione mulctantur. Denique præcipitur quod in Eccleſiis maritimis crebrò proferatur excommunicatio ſolemnis contra tales. Colligunt ex Ordin Abb.antiq.Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan.Andr. Anania, Anchar. Hoſtienſ. Butr. Panorm. Felin.Mar.Socin. Nauarr.*tom.2.ſuorum operum relectionem facit*, Viuian. *in rationali lib.5.iuris Pontif. pag.58.* Alagona *in compend. iuris Canonici, pag.638.* remiſſiuè Ximen, *in concord.p.1.& 2.* deſumitur ex Concil. Lateran.ſub Alex. III. c. 24. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.1.Decretal.lib.5.tit.5.c.6.*

2 Probat hic text. quod Chriſtiani Sarracenis arma, ferrum,& lignamina deferentes galearum, dum ad impugnandos Chriſtianos ea ſubminiſtrant, & qui in galeis & piraticis Sarracenorum nauibus regimen & curam gubernationis exercent, excommunicationi ſubiacent, & rerum ſuarum per Principes Catholicos, & conſules ciuitatum priuatione mulctantur, & ipſo iure capientium ſerui fiunt. Iam hodie hæc excommunicatio eſt de reſeruatis Bullæ in Cœna Domini, *c.7.*& prohibitio multis pœnis per Chriſtianos Principes facta, prout extat in Ordin. Regia Luſit. *lib.5. tit.* 109. vbi parens meus, & apud Caſtellanos *l.4.tit.21.p.4.& l.22.tit.5.p.5.* vbi Greg. Lopez, & *l.vlt. tit.12. lib.1.Ordin.* vbi Perez,& *l.10.tit.2.lib.8 noua recopil.* vbi Azeued.de materia vide Clar.*in pract. lib.5.§. fin.q.77. n.25.*Menoch.*de arbitr.caſu 95.à num.24. & caſu 585.* Mozz *de contract.tract. de empt. tit.de rebus quæ emi vel vendi poſſunt,n.47.*Azeued.*d.l.10. num.11.* Bobadill. *in ſua politica,lib.4.c.5.n.4.* Sayr. *in claui Regia, lib.9.c.6. num.14.*Farin.*in praxi crim.p.3. quæſt.108.n.6.*Padil.*in ſumma legum pœnalium,part.2.caſu* 100.Hortenſ.Calu. *de brachio Regio,part.6.num.102.verſ.ne Chriſtiani,* Cabed.*Luſit.dec.47.n.1.& deciſ.115.per totam,par.2.*Molina *de iuſtit.tract.2.diſp.343.verſ.deinde prohibitum,*Paul. Comitol. *reſponſ.moral.lib.5.quæſt.8.* Valer.Reginald.*in praxi fori pœnitent. lib.9. n.292. cum ſeqq.* Azor. *inſtit. moral.p.1.lib.8.c.23.q.3.cum multis ſeqq.*

3 *Saracenis.*] Omnes comprehendit, qui impiæ, & nefariæ Mahometi ſectæ, atque perfidiæ inhærent, ſiue ſint Turcæ, ſiue Tartari, ſiue Perſæ,ſiue Arabes, ſiue Ægyptii, Africani, & Mauri, vt per Franc. Anton. de Souſa *in relect. de cenſuris Bullæ Cœnæ, c.8. num.3.* Azor. *d.cap.2.quæſt.4.* vbi etiam reſoluit quod licèt ex hoc text. *in præſenti*, Chriſtiani arma ad Iudæos, Paganos, ſiue Ethnicos deferentes non ſint excommunicatione affecti, quoniam Iudæi, vel Pagani nomine Saracenorum minimè ſignificantur: At verò in conſtit. Pontificia,quæ dicitur Bulla in Cœna Domini, excommunicatio comprehendit etiam Chriſtianos, qui ad Iudæos arma deferunt, vel etiam ad Paganos, ſeu Ethnicos,dummodo ſint Chriſtiani nominis inimici, qui actu vel habitu bella cum Chriſtianis gerant.

4 *Arma.*] Comprehenduntur tam ea, quæ ad defendendum; quàm ea, quæ ad offendendum & pugnandum idonea, & appoſita ſunt, vt ſcuta, galeæ, loricæ, gladii, haſtæ, ſagittæ, tela, & alia id genus multa: item fuſtes & lapides, non ad ædificia, ſed ad machinas bellicas comparari, ſiue pilæ, ſiue globi lapidei, aut ferrei, qui vi tormentorum bellicorum ſolent excludi: ita Azor. *d.c.23. q.10.* Non comprehenduntur tamen aſportantes vaginas ad enſes recondendos, ex Decian. 5
tractat.crimin. lib.8. cap.3. num.57. quem refert parens meus *in remiſſ.ad Ordinat. Regias Luſitan.lib.5.tit.109. princip.num.2.*

Ferrum.] Siue factum, ſiue infectum, vt *in l.nemo,C.* 6
quæ res exportari non debeant. Nomine facti ferri intelligitur quicquid eſt ex ferro fabricatum, & poteſt vtile eſſe ad bellicos vſus, nomine verò infecti ipſa ferri lamina, ſeu maſſa exporrecta, vel conglobata, impolita, ac rudis, vt per Azor. *d.c.23.q.12.*

Et lignamina deferant galearum.]Lignamina galearum 7
ſunt & dicuntur ligna,ex quibus fieri ſolent, aut poſſunt triremes,& aliud quodlibet genus nauigii oblongi, Azor.*d.c.23.q.12.*

Dum ad impugnandos Chriſtianos, &c.] Verba hæc 8
referri debent ad illos, qui frequenter eos ſolent impugnare,quia prohibitio de non inferendis armis tantùm habet locum in Sarracenis, vel hoſtibus nominis Chriſtiani, qui actu vel habitu habent bellum cum Chriſtianis odio ſolo nominis Chriſtiani: vide Nauar. *in repet.huius text.notab.4.*Boër.*deciſ.178. n.20.* Cabed.*Luſit.deciſ.115.n.4. part.2.* Vnde non comprehendi excommunicatione huius text. qui arma deferunt ad Sarracenos, qui bello Chriſtianos contra alios Sarracenos, vel Paganos, aut Hæreticos defendunt, vel adiuuant, tenent Azor.*d.c.23 q.8.*

Tales igitur,&c.] Notatur ad hoc,quod propter im- 9
manitatem delicti Eccleſia plures pœnas vni delicto imponit, vt per Tiraq. *de pœnis temper.c.93.n.58.*

Notatur etiam ad hoc,quod vnus excommunicatus
poteſt iterum excommunicari, & data abſolutione 10
vnius excommunicationis, adhuc remanet alia excommunicatio, quæ tunc incipit habere effectum cùm abſoluitur à prima,vt per Gonzal.*ad reg.8.Cancel.gloſ.13. n.82.& 83.*

Et capientium fieri ſeruos,&c.] Notatur ad hoc,quod 11
ſi capiatur ille, qui ad hoſtes arma portabat, ſeruus fit capientis, vt per Mench. *illuſt.quæſt. cap.10.num.3.* vbi etiam reſoluit huiuſmodi ſeruum delicto effectum poſſe fugere tuta conſcientia, *& cap.9.num.2.*per hunc text.tenet à iure diuino quaſi ſupernaturaliter homines ſeruos pœnæ effici per peccatum, an autem poſſit aliquis ſeruus effici propter rebellationem in principem commiſſam, vide Moli. *in emporio iuris ciuilis,part.1.tit. 12.quæſt.5.*

In gloſ.*Subiectos*, ibi, *& ſic ipſo iure ſunt excommuni-* 12
*cati.*Notatur ad hoc, quod participium præteriti temporis etiam in dubio eſt latæ ſententiæ, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam,verbo reuertatur, num.33. C.de reuocandis donat.* Moneta *de diſtribut quotid.parte 3.q.7.n.18.*

In gloſ. *Seruos*,ibi,*Not.ſeruitutem de iure naturali in-* 13
ductam. Vide Cæpol. *de ſeruit.vrban,cap.1.num.1.*

In gloſ. *Priuatione*, ibi, *hoc potuit Papa facere contra* 14
*laicos ratione commiſſi.*Notatur ad hoc,quod Papa poteſt ſtatuere vt laicus committens aliquod crimen, ſit ſeruus, vt per Nauarr. *hîc, notab.11. in gloſſ.5. & in gloſſ. pen.num.15.*ſubdens aliquam ſeruitutem inductam eſſe iure Pontificio.

SVMMARIVM.

1 *Iudæi Synagogas de nouo erigere non poſſunt, ſed tantùm collapſas,& ruinam minantes reſtaurare,& n.2.*

3 *Ædificare prohibitus, non prohibetur readificare.*

4 *Res ſemel deſtructa, ſi reficiatur, non dicitur eadem, ſed noua, & diuerſa.*

5 *Chriſtianis non licet quicquam vendere paganis ad eum finem ſcilicet, vt extruantur, fulciantur, aut muniantur idolorum fana, &c.*

Cap. Conſuluit VII.

1 IUdæi non poſſunt conſtituere nouas Synagogas, ſed tantùm collapſas, & ruinam minantes reſtaurare, non tamen eas exaltare, vel ampliores, aut pretioſiores facere, quàm fuerunt. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Joan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch. Butr. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificii, pag. 59.* Alagona *in compendio iuris Canonici, pag.* 638. remiſſiuè
2 Ximen. *in concord p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib. 5. tit. 4. cap. 1.* Vide quæ dixi *ad cap. Iudæi 3. n. 2 ſub hoc tit.*

3 *Vt eas readificent.*] Ergo prohibitus ædificare non prohibetur reædificare, vt per Felin. *in cap. cùm acceſſiſſent, num. 34* & *ibi* Decian. *num. 19. ſup. de conſtit.* Boër. *deciſ. 44. num. 3. cum ſeq.* Chaſſan. *in conſuet. Burgundiæ, rub. 13. verbo de nouueau, fol. 379.* Auiles ad *c. 22. Prætorum, num. 24. cum ſeqq.* Anton. Gom. *l. 46. Tauri, n. 15. & 16. verſ. & ita video,* Cald. Pereira *de renouat. emphyt. quæſt. 11. num. 30.* Bobadil. *in ſua politica, lib. 3. c. 5. n. 13.* D. Barboſ. *in l. diuortio, § fin. num. 122. part. 1. ff. ſoluto matrim.*

4 *Quam antea fuiſſe noſcuntur.*] Notatur ad hoc, quod res ſemel deſtructa, ſi reficiatur, non dicitur eadem, ſed noua & diuerſa, vt per Surd. *conſ. 121. num. 8 & 23.* quem refert & ſequitur Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 74. num. 17.*

5 Aduerte minimè licere Chriſtianis quicquam vendere Paganis ad eum finem, videlicet vt extruantur, fulciantur, reficiantur, aut muniantur idolorum fana, aut Sarracenorum delubra, vulgò meſquitas, quoniam hæc impio cultui, & ſuperſtitioni deſeruiunt: nec item ad eum finem, ſcilicet ad Synagogas Iudæorum ædificandas, eo quòd per ſe & natura ſua ad Iudaicos ritus, & cæremonias diriguntur, licèt enim Eccleſia ſinat Judæos veteres Synagogas reficere, aut fulciri ruinoſas, non ideo fas eſt Chriſtianis vendere Iudæis ligna, cæmentum, & lapides, quibus reparentur; nam ea vendere in eos vſus, & ad eum finem ſua natura malum eſt. Ita Azor. *inſtit. moral. part. 1. lib. 8. c. 24. quæſ. vlt. & lib. 9. c. 11. quæſ. 3. & p. 2. & lib. 12. cap. vlt.* Nau. *conſ. 2. ſub hoc tit. in antiq.* Ant. Ricciul. *de jure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſt. lib. 2. c. 39. num. 5. & 6.* vbi *num. 6.* ampliat procedere etiamſi vendantur res indifferentes, videlicet communes bono, & malo vſui, licèt non vendantur ea intentione, vt Iudæus ad malum abutatur; ſi tamen Chriſtianus nouit Iudæum abuſurum.

SVMMARIVM.

1 *Chriſtiani eſſe non debent in familiari ſeruitio Iudæorum.*

2 *Iudæorum communio, & familiaritas nobis eſt interdicta.*

3 *Chriſtiana fœmina non licet nutricis filii Iudæi munus ſubire, etiam cum diſpenſatione Epiſcopi.*

4 *Nutrices Chriſtianæ etiam extra Iudæorum domos, eorum filios lactare non poſſunt.*

Cap. Ad hæc VIII.

CHriſtiani ſunt cenſuris compellendi, ne ſe Iu- 1
dæorum ſeruitio aſſiduè pro mercede exponant. Item obſtetrices, & nutrices non præſumant nutrire pueros in domibus Hebræorum, ne ob aſſiduam familiaritatem ſimplices peruertantur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Joan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch. Butr. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 59.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 638.* remiſſiuè Ximen. *in concord. part. 1.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib. 5. tit. 4. cap. 2.* & eſt poſt Concil. Lateran. ſub Alexand. III. *part. 20. cap. 2. §. ad hæc.*

Collige ex tex. Iudæorum communionem & fami- 2
liaritatem nobis eſſe interdictam, quia ſubeſſe poteſt ſubuerſionis periculum, vt per Auiles *ad cap. Prætorum 26. in gloſſ. apartamento, à num. 2.* Perez *l. 10 tit. 13. lib. 8. Ordin.* Cened. *ad Decretal. collect. 15. num. 1.* Fillius. *tom. 2. tract. 22. cap. 5. num. 126.* Sanch *in præcepta Decal. tom. 1. lib. 2. c. 31. num. 2. cum ſeqq.* Anton. Ricciul. *in tract. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib. 2. c. 38. n. 3.* reſoluentes etiam fideles à mortali peccato non excuſari, ſi moniti huiuſmodi familiaritatem non vitent, quando peruerſionis periculum imminere poteſt, quod quidem ſi abſit, & ſperari poſſit conuerſio infidelium, nulla remanet prohibitio quominus poſſimus cum illis communicare.

Et nutricibus eorum, &c.] Notatur ad hoc, quod non 3
licet fœminæ Chriſtianæ nutricis filii Iudæi munus obire. Follet. *in conſtit. Regni, tit. de Iudæis, num. 10. in pragmatica Caroli V.* Azor. *inſtit. moral. part. 1. lib. 5. c. 22. quæſ. 9.* Ioan. Franc. Led. *in theſauro fori Eccleſiaſt. part. 4. c. 4. num. 44.* Sanch. *d. c. 31. num. 19.* Anton. Ricciul. *d. lib. 2. cap. 28. num. 10. & 15.* reſoluit cum Fel. & aliis regulariter Epiſcopum non poſſe diſpenſare, vt Iudæus poſſit habere nutricem Chriſtianam. Et peculiari conſtit. Gregor. XII. 70. incip. *Antiqua Iudæorum,* Iudæus retinens nutrices contra ſacrorum Canonum ſtatuta poteſt puniri etiam ab Inquiſitoribus hæreticæ prauitatis, quia eſt vnus ex caſibus comprehenſis in iſta conſtitut.

In eorum domibus nutrire, &c.] Ergo extra domum 4
poterunt Iudæi habere nutrices Chriſtianas, per quas ſuos infantes lactari faciant, vt tenent *in præſenti* Zabarel. *verſ. oppono.* Mar. Socin. *ſub n. 5. verſ. ſecundus intellectus,* Alb. *ſub n. 3. verſ. & breuiter,* cum *gloſſ. hîc, ſub hoc verbo.* Verùm contrarium melius defendunt *hîc* Joan. Andr. *in finalibus verbis,* Butr. *in fine,* Anan. *ſub n. 5. & 6.* Felin. *n. 3. verſ. ſed contrarium,* Syluest. *verbo Iudæus, q. 2. dict. 3.* Armil. *eod. verbo, n. 8.* Aloyſ. Leo *in l. 1. n. 20. C. hoc tit.* Azor. *d. cap. 22. quæſ. 9.* Franc. Leo *d. cap. 4. num. 44* Sanch. *d. c. 31. n. 19. & 27.* reſpondentes text. *in præſenti,* dum dicit in eorundem domibus, non potuiſſe eam particulam ad reſtringendam prohibitionem, ſed gratia frequentioris vſus, quia frequentiùs intra domum contingit nutritio. Quod adeò verum eſt, vt nec Epiſcopi diſpenſare poſſint vt nutrices Chriſtianæ extra domos Iudæorum habitantes, eorum infantes lactare & nutrire valeant, prout reſoluit Joan. Franc. Leo *d. c. 4. num. 45.* & poſt Felin. & Aloyſ. de Leo, regulariter hoc eſſe verum teſtatur Anton. Ricciul. *d. lib. 2. cap. 28. num. 18.*

SVMMARIVM.

1 *Iudæi inuiti non ſunt baptizandi, nec ad hoc cogendi, nec ſine judicio puniendi, aut rebus ſuis ſpoliandi, vel in*

in ſuis feſtiuitatibus moleſtandi, nec ipſorum cœmeteria violanda, aut eorum corpora exhumanda.

2 *Iudæi ad Fidem ſeu Baptiſmum compellendi non ſunt.*

3 *Iudæorum & infidelium infantes, qui adhuc ad vſum rationis non peruenerunt, non poſſunt inuitis parentibus baptizari.*

4 *Iudæos expellere non poſſunt Principes Chriſtiani ex ſuo territorio ſine iuſta cauſa.*

5 *Iudæi ex Roma, Hiſpania, Francia, & aliis regnis olim eiecti fuerunt.*

6 *Pœnis alternatiuè impoſitis optio datur reo, quod intellige vt ibi.*

Cap. Sicut Iudæi IX.

1 IUdæi non ſunt inuiti baptizandi, nec ad hoc cogendi, quia tunc non crederentur habere fidem Chriſti, nec ſine iudicio ſunt puniendi in bonis, vel corpore, nullus omninò debet bonas eorum conſuetudines immutare, & coacta ſeruitia ab eis exigere, niſi quæ conſueuerunt facere. Item nemo audeat mutilare, vel inuadere eorum cœmeterium, nec humata corpora effodere, & ſi quis ſciens hoc decretum præſumpſerit contraire, niſi ſe corrigat ſatisfaciendo, eſt excommunicandus, vel mulctandus officio, aut honore. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Anan. Hoſtienſ. Butr. Anch. Panorm. Felin. Mae. Soc. Cened. *collect.* 59. Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontificij, pag.* 60. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 639. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen, *in concord. p.* 1. & 2. refertur ab Anton. Aug. *collect.* 2. *Decret. lib* 5. *tit.* 4. *cap.* 3. & eſt poſt Concil. Lateran. ſub Alexand. III. *part.* 20. *cap.* 1.

2 *Ad baptiſmum venire compell.* &c.] Ergo Iudæi ad Fidem, ſeu baptiſmum compellendi non ſunt, de quo vide D. Thom. 2. 2. *quæſt* 10. *artic.* 8. Ricard. *in* 4. *ſent. diſtinct.* 6. *art.* 3. *quæſt.* 1. & *ibi* Palud. *diſtinct.* 4. *quæſt.* 4. Durand. *quæſt.* 6. Sot. *diſt.* 5. *q. vnic. art.* 10. Bald. Nouell. *de dote, pars.* 11. *num.* 47. Natt. *conſil.* 434. *num.* 1. Greg. *l.* 2. *gloſſ.* 3. *tit.* 23. *part.* 2. Ioan. Franc. Leo *in theſ. fori Eccleſiaſt. part.* 4. *c.* 4. *n.*.. Marqnard. *de Iudæis, part.* 3. *c.* 2. *n.* 8. Pariſ. *conſ.* 2. *num.* 17. & 18. *lib.* 4. Anton. Ricciul. *in tract. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſt. lib.* 2. *c.* 31. *per totum,* Chriſtoph de Pace *ad l.* 84. *ſtyli, num.* 3.

Vtrùm autem Iudæorum & infidelium infantes, qui adhuc ad vſum rationis non peruenerunt, poſſint inuitis parentibus baptizari, quæſtio eſt ad præſens inſtitutum non contemnenda, in qua partem negatiuam, nempe quod parentibus inuitis pueri ante vſum

3 rationis baptizari licitè non poſſint, tenent D. Thom. *d. quæſt.* 10. *art. vlt.* Ricard. Palud. & Sot. *citatis locis,* D. Antonin. *in ſum. part.* 2. *tit.* 12. *c.* 1. § *pueri Iudæorum,* Victor. *de Sacram. tit de Baptiſmo, num.* 27. Zabar. Arania, Socin. Abb. & Felin. *in præſenti,* Simanch. *de catholic. inſtit. c.* 29 *à num.* 31 & *c* 33. *num.* 13. Ioſeph. Angles *in floribus Theolog quæſt* 1. *de recip. baptiſm. art.* 2. Reſtaur. *de Imper. cap.* 10. *num.* 215. Cuch. *inſtit. canon. lib.* 5. *tit. de baptiſmo, n.* 130. Zanch. *in tract de hæreticis, c.* 36. *num.* 1. Borgnin. *deciſ.* 21. *num.* 14. *part.* 2. Cornel. Benincaſ. *tract. de pauper. in* 5. *ſſec. ſub n.* 8. Nau. *conſil.* 4. *tit. de conuerſ. infidel.* Putiat. *conſil.* 221. *num.* 1. & 2. *lib.* 3. Afflict. *deciſ.* 151. Natta *conſ.* 434. Marquard *de Iudæis, part.* 3. *c.* 8. Philip. Paſchal *de patria poteſtate, part.* 1. *c.* 2. *ſub num.* 3 Menoch. *illuſtr. lib.* 1. *c.* 8. *num* 12. Petr. de Aragon. 2. 2. *quæſt.* 10. *art* 8. *pag.* 186. *cum ſeqq.* & *artic.* 12. vbi Bannes *quæſt.* 10. *art.* 10. *colum* 614. *cum ſeqq.* & *art.* 12. Perez *l.* 3. *verſ. de infidelibus verò nonaum doli capacibus tit.* 4. *lib.* 8. *Ordin. pag.* 117. Gab. Vaſquez *in* 3. *part. D. Thomæ tom.* 1. *diſput.* 155. Ægid. de Coninch. *de Sacram.* & *cenſur. tom.* 1. *diſput.* 68. *art.* 10. Soar. *tom.* 3. *diſp.* 23. *ſect.* 3. Joan. Franciſc. Leo *d. c.* 5. *à num.* 7. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent lib.* 27. *num.* 68. Anton. Ricciul. *d. lib.* 2. *c.* 31. plures per Cened. *ad Decretal. collect.* 59. *num.* 1. Quamvis contrarium teneant Scot. Archid. Gemin. Joan. Andr Gabr. Biel, Angl. Zaz. & alii quos refert, & improbat Anton. Ricciul. *d. cap.* 32. *num.* 2.

An denique poſſint Principes Chriſtiani Judæos 4 ex proprio territorio expellere, dubitavit Marquard. *in ſuo ſæpe citato tract. de Iudæis, part.* 1. *c.* 6. *num.* 3. ubi affirmativam tandem opinionem ſequitur. Sed verius eſt quod ex poteſtate ordinaria, & ratione regulata nequit Princeps ex ſola ejus voluntate ejicere ex ſuo territorio, & ditione Judæos pacificè, & benè viventes, ita Oldrad. *conſil.* 87. & 264. Socin. *conſ.* 86. *lib.* 4. Roland. *conſil.* 25. *num.* 19. *lib.* 3. Pariſ. *conſil.* 2. *tom.* 15. *lib.* 4. Corſet. *de poteſtate Regis, quæſt.* 81. Hermes *in tract. de inſtaur. relig. lib* 2. *c.* 12. Cened. *ad Decretal. collect.* 13. *num.* 2. & *collect.* 83. *num.* 3. Ludov. Rodolph. *de ſuprema ſeu abſoluta Principis poteſt. cap.* 6. *num.* 106. Anton Ricciul. *d. lib.* 2. *cap.* 31. *à princip.* Chriſtoph. de Pace *ad l.* 84. *ſtyli.*

Quando verò adeſſet juſta cauſa ejiciendi Judæos, 5 ut ſi periculum, vel ſcandalum immineret in terris Chriſtianorum, aut ſi ipſi Judæi machinationes, & enormia contra Fidem præpararent, & ſimilibus, expellendi ſunt, nec tolerandi, quia cùm abutantur gratia, privilegium amittere merentur tanquam ingrati, ut ſuprà citati Doctores notant, & præcipuè Cardin. Tuſch. *lit. I, verbo Iudæus, concl.* 371. *num.* 58. Farin. *fragm. crimin. part.* 2. *lit. I, n.* 614. Ricciul. *d. cap.* 51. *à num.* 9. ubi percurrit, ac recenſet juſtas cauſas ejiciendi Judæos. Olim enim è Roma juſſi fuerunt diſcedere in Actib. Apoſt *c.* 18. *num.* 2. & puſſi per paganos, ſeu gentiles, vt ſcribit Ioſeph. *antiq. Iudaic. lib.* 19. *cap.* 10. Et edicto publico omnes fuerunt expulſi à Françorum regno anno 1182. & ſequenti, teſte Cened. *d. collect.* 13. *num.* 3. Et ab Hiſpaniarum Regnis per Ferdinandum & Elizabetham Reges Catholicos expulſa fuerunt quadraginta millia Iudæorum, vt atteſtantur Rojas *de hæret. part.* 1. *num.* 563. *cum ſeqq.* & *ſing.* 37. *num.* 4. Perez *l.* 40. *tit.* 4. *lib.* 8. *Ordin. pag.* 79. *in fin.* & *pag* 80. Illeſc. *in Chronica Pontificali, part.* 2. *lib* 6. *cap.* 20. § 2. Cened. *d. collect.* 15. *num.* 3. Franc. de Piſa *en la hiſtoria de Toledo, lib.* 4. *c.* 33. *prope finem.* Et de Sabaudia, Anglia, & ſtatu Mediolani multos fuiſſe expulſos aſſerit Ludouic. Rodolphin. *d. c.* 6. *n.* 111. & 112.

In gloſſ. *Aut excommunicationis,* fin. ibi, & *ita videtur* 6 *in optione iudicis quid iſtorum pro pœna imponat.* Notatur ad hoc quod in pœnis alternatiuè impoſitis optio datur reo, ſimilis gloſſ. *in cap. fraternitatis,* 34 *diſt* & *in cap. à crapula, de vita* & *honeſt. cleric.* vtrobique ſcribentes, Franc. *ad reg. in alternatiuis, n.* 1. *de regulis iuris lib.* 6. Felin. *in cap. inter cæteras, num.* 3. *de reſcript.* ubi Deci. *num.* 9. multi de quibus Bernard. *in pract. cap.* 79. *num.* 3. & *reg.* 546. Anton. Gom. *tom.* 4. *var. cap.* 1 *num.* 39. Cald. Pereira *de nominat. emphyt quæſt.* 10. *num.* 81. Cened. *ad Decretal. collect.* 59. *num.* 4. S. yt. *in clau regia, lib.* 3. *c.* 8. *num.* 14. Verùm hoc ita indiſtinctè acceptum ſecutum non eſt, vt etiam ſupracitati Doctores fatentur, ideoque ex Doctrina Bart. *in l.* 1. *verſic. expilatores, n.* 2. *ff. de effractorib.* quam ſequuntur Felin. & Dec. *dictis locis,* Clar. *in pract* § *fin. quæſt.* 85 *num.* 6 Menoch. *de arbitrar. lib.* 1. *quæſt* 94. *num.* 1. *cum ſeqq.* & alii, de quibus Cened. *vbi ſuprà,* diſtinguendum quod ſi verba legis pœnas alternatiuè irrogantia ad judicem interantur, ipſius erit electio, & ita procedunt *l.* 1. *C. de his qui latrones.* & *cap. quoniam frequenter,* § *vlt. verſ. ſi autem, ſup. vt lite non conteſt. l ſi fugitiui,* vbi Bald. *num.* 8. *C. de ſeruis fugit. cum*

ſimilibus

ſimilibus. Si verò reum reſpiciunt, veluti ſoluat centum, vel recedat à civitate, ad illum electio ſpectabit,& ita intelligitur *l.quicunque,in princ.juncta gloſſ.2. C.de ſervis fugit.* quod quidem verum eſt quando reo electio tribuatur etiam caſu quo verba ad illum paſſivè referantur,veluti patiatur hanc,vel illam pœnam, ut per Dec. *in d.cap.inter cæteras, num.*10. *& in d.l.ſi fugitivi,num.*96.Menoch. *d.quæſt.*94.*n.*5.quicquid contradicat Abb.*in præſenti*, per hunc text.qui tamen nihil obſtat, quia cum in altera parte alternativè agat de excommunicatione,quæ à judice imponi debet,eodem etiam modo altera pars eſt intelligenda, nempe quod à judice privatio,de qua *ibi*,fiat, atg.*l.*5.*cum ibi notatis*, *ff. de reb. dub.*declarant Dec. *d.n.*50.Menoch. *num.*6. *ubi proximè.*

SVMMARIVM.

1 *Ponit duas indulgentias illorum, qui paganis prædicant.*

2 *Miſſis ad Iudæorum & Infidelium converſionem ſpecialiter conceſſum eſt, ut ſervata temporum qualitate juxta Canonicas ſanctiones liceat veſci cibis, quæ ab infidelibus illis apponuntur.*

3 *Prædicare nemo poteſt ſine licentia ſui Prælati.*

Cap. Quàm ſit X.

1 PRædicantes Paganis Fidem Chriſti poſſunt edere cibos miniſtratos à paganis, ſervata qualitate ciborum ſecundùm Jus Canonicum. Poſſunt etiam iis adhærere clerici & Religioſi idonei, quæſita, & obtenta facultate à ſuperioribus. Colligunt ex Ordinat.Abb.antiq.Innoc.Coll.Zabar. Bellam. Joan. Andr.Anania, Hoſt.Anch. Butr.Mar.Socin. Panorm. Felin. Vivian. *in rationali lib.* 5. *juris Pontif. pag.*61. Alagona *in compendio juris Canonici,pag.*639.remiſſivè Ximen. *in concord. part.* 1. refertur ab Anton. Aug. *collect.*3.*Decretal.lib.*5.*tit.*4.*cap.*4.

2 *Vt vobis his cibis*,&c.] Notatur ad hoc, quod miſſis ad Judæorum,& infidelium converſionem ſpecialiter conceſſum eſt, ut ſervata temporum qualitate juxta canonicas ſanctiones liceat veſci cibis, quæ ab infidelibus illis apponuntur,ut per Hoſtienſ.*hic,in princ.* Butr.*numero* 6.Abb.*num.*2.& Socin.*numero* 1.Anton. Riccinl. *in tract.de jure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſt.lib.*2. *cap.*41. *num.*30. quod eſt intelligendum dummodo cibi allati edantur uti res à Deo creatæ, ſecus ſi edantur tanquam res idolo conſecratæ, quia tunc fame mori magis debemus quàm illis veſci, *cap.ſic latius*,23. *quæſt.*4. quem ſic intelligunt *ibi* Archid.*num.*1.& 2. Bellam. *in fine*, Turrecrem etiam *in fine*, Sylveſt. *verbo Iudæus*, *quæſt.*1.*dicto* 2. Roſel. *eod. verbo* 1.*num.*1. Sanch. *in præcepta Decalogi,tom.*1.*lib.*2. *cap.*31.*ſub num.*7.

3 *Et habita Prælatorum*,&c.]Ergo nemo prædicare poteſt ſine licentia ſui Prælati,de quo dixi *in meo tract. de officio,& poteſt.Epiſcop.p.*3.*alleg.*76.*à num.*2.

SUMMARIUM.

1 *Compendium hujus text. refertur.*

2 *Bello durante, nec pro redimendo captivo poſſunt arma ad barbaros infideles faciendos fortiores deferri.*

3 *Cenſura lata in admittentem aliquod delictum an ligæt mandantem, aut conſulentem, remiſſivè.*

4 *Chriſtiani apud Turcas captivi, & in eorum triremibus catenis vincti, contra Chriſtianos remigare coacti, an peccent mortaliter ſic remigando,& aliquam incurrant excommunicationem,remiſſivè.*

Cap. Significavit XI.

TRanſeuntes ad terras Sarracenorum pro redimendis captivis debent jurare coram Epiſcopo ſe non latores in ſuis mercibus,& alio modo aliquid, quod erit commodum,& ſubſidium Sarracenis extra articulum redemptionis. Item qui tempore treugæ deferunt merces prohibitas Sarracenis cauſa lucrandi, ſunt excommunicati,ſic qui mittunt per nuncios.Item qui jurant non portare merces prohibitas,niſi ſit pax inter ipſos,& Chriſtianos,ſi deferunt tempore treugæ ſunt excommunicati.Colligunt ex Ordinat. Abb. antiq.Innocent. Collect. Zabarell. Bellam. Joan. Andr. Anania, Hoſt.Butr. Anch. Mar.Socin. Panorm. Felin. Vivian. *in rationali lib.*5. *juris Pontificij*, *pag.*37. Alagona *in compendio juris Canonici*, *pag.*639. remiſſivè Ximen. *in concord.part.*1.*&* 2.refertur ab Ant.Auguſt. *collect.*4. *decretal.lib.*5. *tit.*4.*cap.*5. 1

Collige ex text. quod durante bello nec pro redimendo captivo poſſunt apta arma ad barbaros infideles faciendos fortiores ad pugnandum deferri,ut per Strach.*de mercat.p.*2.*n.*41.Clar.§.*fin.quæſt.*77.*num.*25. Azeved.*l.*10.*n.*7.*tit.*2.*lib.*8. *novæ recop.*ubi *à numero* 3. ampliat hoc procedere etiam in tempore treugæ, & Cæpol.*conſ.*31.*lib.*2.dicit,quod eadem prohibitio quæ verſatur tempore belli, durat in tempore treugæ, quamvis Sanch.*d.part.*2.*n.*43. & Boër.*deciſ.*178.*n.*18. aſſerant,quod ceſſante bello, ſeu inita pace,vel factis induciis permiſſum eſſet,& quidem indiſtinctè Chriſtianis mercatoribus cum dictis hoſtibus & mercatoribus habere commercium, ſecum habitare,& ad eos quaſcumque merces exportare, ſeu exportari facere, quibus Sarracenis & hoſtibus commodum etiam & ſubſidium afferatur, dummodo non ſint merces prohibitæ. 2

Merces eis per nuncios, &c.] Facit ad illam quæſt.an cenſura lata in admittentem aliquod delicti in liget mandantem, aut conſulentem, de qua plures Doctores refert Sanch. *de matrim. lib.*3. *diſp.*49.*n.*2. 3

Aut ſubſidium provenire.] Utrùm autem Chriſtiani apud Turcas captivi, & in eorum triremibus catenis vincti, contra Chriſtianos remigare coacti peccent mortaliter ſic remigando, & aliquam incurrant excommunicationem, vide Ludov. Bejam *reſponſorum caſuum conſcientiæ p.*3. *caſu* 23. 4

SUMMARIUM.

1 *Excommunicati ſunt qui cum Sarracenis tempore guerræ aliquod habent commercium,vel eis præſtant ſubſidium.*

2 *Belli tempore omne commercium eſt prohibitum,& omnes merces ſunt prohibitæ portari ad hoſtes.*

3 *Papa an habeat ſupremam poteſtatem in prohibendo, & concedendo commercium cum infidelibus, & jus bellandi eos, remiſſivè.*

4 *Verbum* incidant, *latam ſententiam ſignificat.*

Cap. Quod olim XII.

EXcommunicati ſunt qui tempore guerræ habent mercimonium cum Sarracenis,vel per ſe, vel per alios dant ſubſidia rerum, vel conſilia. Colligunt ex Ordinat. Abbas antiq. Innoc. collect. Zabarell. Joan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Butr. Panorm. Mar. Socin. Felin. Vivian. *in rationali lib.* 5. *juris Pontif. pag.*63. 1

pag.63. Alagona *in compendio juris Canonici, pag.640.* remiſſivè Ximen. *in concord. p.1.* refertur ab Ant. Aug. *collect. 2. Decret. lib. 5. tit. 4. cap. 6.*

2 *Quamdiu inter nos, & illos guerra duraverit.* Notatur ad hoc, quod tempore guerræ omne commercium eſt prohibitum, & omnes merces ſunt prohibitæ portari ad hoſtes: ſi tamen non ſit guerra, tunc non intelligitur merces prohibita, & non incidit in pœnam portans quaſcumque merces ad Sarracenos, niſi eſſet aliqua de mercibus contentis *in cap. ita quorumdam, ſup. hoc tit.* ut per Xuar. *alleg. 18. num. 3. & conſ. 2. de navibus tranſvehendis, num. 3.* Greg. Lop. *l. 22. verbo trigo, tit. 5. part. 5.*

3 *Veſtra igitur diſcretioni, &c.*] Utrùm Summus Pontif. habeat ſupremam poteſtatem in prohibendo, & concedendo commercium cum infidelibus, & jus debellandi eos, diſputavi, in meo tract. *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p. 1. tit. 2. c. 2.*

4 *Incidant.*] Hoc verbum latam ſententiam ſignificat, ut per Sayr. *in clavi Regia, lib. 3. cap. 8. n. 21.*

SUMMARIUM.

1 *Iudæi nutrices, vel ſervientes Chriſtianos habere non debent, contrafacientibus interdicitur Chriſtianorum commercium.*

2 *Familiaritas ſeu converſatio cum Iudæis non eſt licita.*

3 *Proverbia vulgaria poſſunt allegari.*

4 *Iudæi eam retributionem Chriſtianis impendunt, quam mus in pera.*

5 *Inquiſitores hæreticæ pravitatis punire poſſunt Iudæos retinentes nutrices contra Sacrorum Canonum ſtatuta.*

6 *Chriſtus deſcendit in ſtomachum ſumentis ſacroſanctum Euchariſtiæ ſacramentum, quamdiu manent naturaliter ſpecies panis, & vini.*

Cap. Etſi Iudæos III. *Innocen. III.*

1 IUdæi cùm ſint facti ſervi, & Chriſtiani liberi, non debent habere nutrices, vel ſervientes Chriſtianos, ſi ſecus faciant, interdicetur Chriſtianis ſub pœna excommunicationis, ne audeant habere aliquod commercium cum illis. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Joan. Andr. Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Cened. *collect.* 15. Vivian. *in rationali lib. 5. juris Pontif. pag. 63.* Alagona *in compendio juris Canonici, p. 640.* remiſſivè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 5. tit. 3. cap. 1.*

Collige ex text. poſſe Chriſtianum habere ſervum Judæum, ita tamen ut cùm eo familiaritatem non ineat, ut per Sylveſt. *Verbo Iudæus, quæſt. 3. n. 1.* Armil. *num. 7.* Tabien. *quæſt. 3. n. 4.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. cap. 11. num. 6.*

2 *In noſtram familiaritatem.*] Notatur ad hoc, quod familiaritas, ſeu converſatio cum Judæis non eſt licita, de quo citavi plures Doctores *ad cap. ad hæc 8. in princ. ſup. hoc tit.*

3 *Iuxta vulgare proverbium.*] Ergo proverbia vulgaria poſſunt allegari, ut per Felin. *in cap. 1. num. 56. de reſcriptis,* Jaſ. *in l. 1. num. 36. ff. ſi certum petatur,* Pacian. *de probat. lib. 1. c. 4. n. 21.* Illuſtriſſ. D. Rodericum à Cunha *in proœm. Decreti, n. 25.*

4 *Mus in pera.*] Cùm igitur Judæi eam retributionem Chriſtianis impendant, quam mus in pera, eorum conſortium fugere debemus, ut per Petr. de Aragon. 2. 2. *quæſt. 10. artic. 9. in explicat. articuli, in princip. pag. 302.* Cened. *d. collect. 15. num. 1.*

Nutrices. Hodie peculiari conſtit. Gregorii XIII. 5 *in ord. 70. incipien. Antiqua Iudæorum,* poteſt ab Inquiſitoribus hæreticæ pravitatis puniri Judæus retinens nutrices contra ſacrorum Canonum ſtatuta, vide quæ dixi *ad c. ad hæc 8. verbo, & nutricibus, ſup. hoc tit.*

In gloſſ. *Effundere.* Adverte quod Chriſtus deſcendit in ſtomachum ſumentis ſacroſanctum Sacramentum Euchariſtiæ quamdiu manent naturaliter ſpecies illæ panis, & vini, quocumque deferantur, vide Gaët. *repet. cap. ad limina 30. q. 1. §. 6. num. 109.* Rebuf. *in repet. cap. omnis utriuſque ſexus, verſ. imò dicunt, ſup. de pœnit. & remiſſ. pag. mihi 569.* alios Doctores refert Cened. *d. collect. 15. num. ult.* 6

SUMMARIUM.

1 *Iudæus, qui percuſſerit clericum, temporaliter punitur, & ſi de facto puniri non poteſt, interdicitur illi Chriſtianorum commercium.*

2 *Injuriam paſſus poteſt agere ad punitionem injuriæ principaliter, civiliter vel criminaliter, & incidenter ad damna, & expenſas.*

3 *Iudex criminalis poteſt cognoſcere de cauſa civili incidenter ad criminalem.*

4 *Infidelis excommunicari non poteſt.*

5 *Chriſtianis licitum eſt cum Iudæis contrahere.*

Cap. Poſtulaſti XIV.

SI Judæus percuſſerit clericum, & ſub ditione Epi- 1
ſcopi, debet illum punire in re temporali, vel pecunia, & jurare ut læſo congruè ſatisfaciat: ſi eſt ſub dominio alterius, moneat dominum ut idem faciat, quod ſi dominus negligit implere, Epiſcopus cenſuris interdicat Chriſtianis ne quis præſumat exercere commercia cum Hebræo donec ſatisfaciat. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Bellam. Joan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Butr. Mar. Socin. Panorm. Felin. Vivian. *in rationali lib. 5. juris Pontific. pag. 64.* Alagona *in compendio juris Canon. pag. 640.* remiſſivè Ximen. *in concord. p. 1.*

Collige ex text. quod Judæus percutiens clericum non incurrit excommunicationem *canon. ſi quis ſuadente, 17. quæſt. 4.* ad quod plures ibi citavi Doctores *n. 5.*

Ipſum pœna pecuniaria, &c.] Notatur ad hoc, quod 2
injuriam paſſus poteſt agere ad punitionem injuriæ principaliter, civiliter vel criminaliter, & incidenter ad damna & expenſas, ut per Covar. *lib. 2. var. c. 10. num. 7. verſic. ſic.* Nam Judex criminalis poteſt 3
cognoſcere de cauſa civili incidenter ad cauſam criminalem, D. Barboſ. *in l. ſi ab hoſtibus, § fin. num. 46. ff. ſoluto matrim.*

Tu Chriſtianis omnibus per cenſuras, &c.] Ex eo 4
quia infidelis non poteſt excommunicari, ut per Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ. 13. rub. num. 55.*

Præſumat commercia exercere.] Ergo licitum eſt 5
Chriſtianis cum Judæis contrahere; cùm enim in præſenti ſimilibus juribus propter delictum in pœnam interdicant commercium Chriſtianorum cum illis, abſque difficultate ſupponit commercium cum eis eſſe nobis licitum, ex reg. quod privatio ſupponit habitum, *l. decem, ff. de verbor. oblig.* & ideo ita reſolvunt Corſet. *in ſing. verbo ſocietas, lib. 1.* Folle. *in conſt. Regni, tit. de Iudæis in pragm. & quia, n. 9.* Rom. *conſ. 488. incip. hac domina Petra,* Petr. Santerna *de diſpenſat. mercat. in fine, num. 21.* Cornaz. *Lucenſi deciſ. 127. n. 3.* Marquard. *de Iudæis, part. 2. cap. 5.* Henriq. *de fidejuſſ. cap. 8.*

*à n.*116. Sanch.*in præcepta Decal. tom.*1.*lib.*2. *cap.*31. *n.*23. Ant.Ricciul. *in tract.de jure perſonar. extra grem. Eccleſiæ exiſt. lib.*2. *cap.*42. *à princ.* ubi *num.*3.extendit ut procedat etiam in Principe, & *num.*4. ut Judæus poſſit contrahere etiam cum Eccleſia.

SUMMARIUM.

1 *Iudæi, & Sarraceni utriuſque ſexus debent in terris Chriſtianorum uti habitu, per quem à Chriſtianis diſcernantur, & in die paſſionis Domini non debent in publicum progredi, nec in contumeliam Creatoris proſilire.*

2 *Iudæi debent à Chriſtianis qualitate habitus diſcerni.*

3 *Commixtio carnalis Chriſtiani cum Iudæa, & ex adverſo, damnata eſt, & fœdiſſima reputatur.*

4 *Iudæi in diebus lamentationis, & Dominicæ paſſionis in publicum prodire non debent.*

5 *Statutum prohibens artifices in certis feſtis artem exercere, non comprehendit Iudæos, niſi ſpecificè de illis loquatur.*

6 *Iudæorum illuſiones, & opprobria in ſpretum Fidei ſunt maximè damnata.*

7 *Iudæus carnaliter cognoſcens Chriſtianam, qua pœna ſit puniendus, oſtenditur.*

9 *Chriſtianus ignoranter cognoſcens Iudæam excuſatur.*

Cap. In nonnullis XV.

1 IUdæi, & Sarraceni habitu à Chriſtianis debent diſtingui, & in Dominica Paſſionis ac in hebdomada ſancta non exire in publicum: ſi ſecus faciant, eos ſeculares Principes puniri faciant, ne Chriſtum blaſphemare præſumant. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Innoc. Zabarel. Bellam. Joan. Andr. Anan. Anchar. Butr. Mat. Socin. Felin. Panorm. Hoſt. Vivian. *in ration.lib.*5.*Iuris Pontif.pag.*64. Alagona *in compend. Iuris Canon. pag.*640. remiſſivè Ximen. *in concord. p.*1. *&* 2. deſumitur ex Concilio Lateran. ſub Alex. III. *cap.*68. & refertur ab Ant. Auguſt. *collect.*4. *Decretal. lib.*5.*tit.*5.*cap.*1.

2 *Habitus diſtinguit diverſitas.*] Notatur ad hoc, quod Judæi debent à Chriſtianis qualitate habitus diſcerni, ut per Guillel.*in cap.Raynuntius, ſup.de teſtam.in princ. n.*63. *cum ſeqq.* Palat. *in repet.rub.de donat.inter vir. & uxor.* §.70. *n.*29. Perez *l.*8.37.*&* 38. *tit.*3. *lib.*8. *Ord.* Cened.*ad Decretal. collect.*59. *num.*3. hoc idem peculiari pragmatica ſanxit in Regno Neapolitano Carolus V. ut in pragmatica quæ incipit *Et quia perfidorum*, & Paulus IV. ac Pius V. Pontifices Maximi hoc pariter providis conſtitutionibus ſanxerunt, ille in conſtitutione incipiente *Cùm nimis abſurdum*, hic verò in conſtitutione 3. incipiente *Romanus Pontifex*, quarum conſtitutionum authoritate ſancitum eſt, ut maſculi biretum, fœminæ verò aliud ſignum patens, ita ut nullo modo celari, aut abſcondi poſſit, palam deferre teneantur, nec ſuper non delatione bireti, aut alterius ſigni hujuſmodi, cujuſvis eorum gradus, vel præeminentiæ, ſeu tolerantiæ prætextu excuſari, aut per Camerarium, vel Sedis Apoſtolicæ Legatos abſolvi poſſint, cum ampliſſima derogatione privilegiorum in contrarium quomodocumque facientium, refert Ant. Ricciul. *de jure perſon. extra grem. Eccl.exiſt. lib.*2. *cap.*43. *num.*1. ubi *num.*5. cum Fulgoſ. *conſ.*55. *n.*2. *verſ.ſecundò ſciendum*, & Marquardo *de Iudæis, p.*1. *cap.*4. *verſ.valeret tamen*, ac aliis per eum citatis, reſolvit hujuſmodi privilegium de non deferendo ſignum, ex cauſa benè viſa concedi poſſe Hebræis per Summum Pontificem.

Ne igitur tam damnata commixtionis, &c. Damnata enim eſt, & fœdiſſima omninò reputatur carnalis commixtio Chriſtiani cum Judæa, & vice verſa, juxta *l.ne quis Chriſtianus*, ubi Salicet. & Fulgoſ. *C. hoc tit.* Corn.*conſ.*114. *in princ. & n.*8. *lib.*1. Decian.*tract.crim. lib.*5.*cap.*12.*n.*20. *in fin. & num.*23. Menoch.*de arbitr. caſu* 290. *in princ.* Molin.*de juſt.tom.*4. *tract.*3.*diſp.*104. *num.*6. Gomez *l.*80.*Tauri, num.*26. Felin.*in praxi crim. q.*139. *num.*28. 3

In diebus autem lamentationis, &c. Notatur ad hoc quod Judæi in diebus lamentationis, & Dominicæ Paſſionis in publicum prodire non debent, unde in ſancta hebdomada, & feſto Paſchatis è domo Judæos exire non poſſe Papiæ conſtitutum dicit Borgnin. Cavalcan. *Fivizz. deciſ.*22. *n.*14. *cum ſeqq.* quem refert & ſequitur Bern. Græv. *ad pract. Cameræ Imperial. lib.*2. *concl.*5. *in coronide, num.*8. *&* 9. 4

Utrum autem ſtatutum prohibens artifices in certis feſtis artem exercere, comprehendat artifices Judæos, ſolet ab aliquibus in dubium revocari, in quo negativè reſpondet Baldus *conſil.*112. incipit *Statuto cavetur, lib.*4. quem refert & ſequitur Surd. *conſ.*120. *ſub num.*18. *verſ. & reſpectu ſolemnitatum*, quod quidem intelligendum eſt, niſi ſtatutum ulteriùs procedat, & ſpecificè de Judæis, vel de infidelibus loquatur, tunc enim poſſunt ad feſtorum obſervantiam arctari, non quia ſtatuentes velint per feſtorum obſervantiam eorum ſaluti conſulere, ſed ne per exercitium artis nobis videantur illudere: quo fit ut cùm in Urbe ex peculiari conſtitutione Pauli IV. incipiente *Cùm nimis abſurdum*, §.2. Judæi obligentur ad obſervantiam feſtorum quæ ſervat Eccleſia, meritò ad illa tenentur, ita Ant. Ricciul. *d.lib.*2. *cap.*8. *à princ.* 5

Illud autem diſtrictiſſimè, &c.] Notatur ad hoc quod Judæorum illuſiones, & opprobria in ſpretum Fidei ſunt maximè damnata, ut per Farin. *in praxi crim.p.*5. *q.*139.*num.*26. 6

In gloſſa *Animadverſione*. Notatur ad hoc, quod Judæus cognoſcens carnaliter Chriſtianam, pœna pecuniaria, vel alia temporali eſt puniendus. Sed in hoc eſt attendenda conditio perſonarum, & maximè mulieris, an ſit honeſta matrona, ſeu mulier nobilis, an verò vilis conditionis, inhoneſtæ, ac meretriciæ vitæ: item an Judæus ſit minor vigintiquinque annis, an uxoratus, vel ſolutus, an ſemel tantùm, vel pluries, & cum pluribus mulieribus Chriſtianis ſe commiſcuerit. His enim, aut ſimilibus circumſtantiis delictum aggravantibus, & magis turpe facientibus judex quandoque levem, ſeu pecuniariam, quandoque gravem & corporalem, quandoque etiam graviſſimam & mortis pœnam imponet. Vide Marquard.*de Iudæis, part.*2. *cap.*3. n.2. *in fin.verſ. & quod in Iudæo, & n.*11. Decian. *d.cap.*12. *n.*20. *verſ.verum eſt*, Menoch.*d.caſu* 290. *num.*15. *in fine*, Petr.Cabal. *reſol. crimin. caſu* 4. *num.*8. quos refert & ſequitur Farin. *in praxi crimin. part.*3.*q.*139. *num.*8. 7

In gloſſa *Erroris*, ibi, *Ergo ſi ignoranter commiſceatur Chriſtianus Iudææ, dummodo non ſit craſſa, ſive affectata ignorantia, excuſatur.* Vide Marquard. *d.cap.*3. *num.*17. Menoch. *d.caſu* 290. *num.*6. *verſ. excuſatur*, Farin. *d.q.*139. *num.*45. 8

SVMMARIVM.

1 *Iudæum, vel Paganum publicis officiis præponens, per Concilium Provinciale corripitur, & præpoſito denegatur Chriſtianorum commercium donec diſpoſuerit officium, & in uſus Chriſtianorum pauperum reſtituet inde quæſita, ſecundùm Epiſcopi providentiam.*

2 *Iudæi ſunt incapaces cujuſcumque juriſdictionis & poteſtatis inter Chriſtianos.*

3 *Iudæo, vel infideli inter Chriſtianos officium publicum committens, debet nedum puniri, ſed dicitur ſacrilegium committere.*

4 *Pœnas pecuniarias pro criminibus inflictas in pios uſus potiùs, quàm in propriam utilitatem Prælati erogare debent.*

5 *Pauperibus certæ quantitatis reſtitutio, & diſtributio pro ſatisfactione, malè ablatorum debet fieri per Epiſcopum, quando exequutor eſt ſuſpectus.*

6 *Diſpoſitio loquens de Iudæis non extenditur ad paganos, niſi ex ſpeciali proviſione.*

Cap. Cùm ſit XVI.

1 IUdæi in officiis publicis poni non debent: qui autem illis commiſerit officium publicum, præmiſſa monitione à Concilio Provinciali, quod ſingulis annis eſt celebrandum, compeſcatur, & cum Iudæo propoſito Chriſtiani nullum commercium habeant, donec dimiſerit officium acceptum, & converterit in uſum pauperum Chriſtianorum arbitrio Epiſcopi, quidquid acquiſivit in officio: idem dicitur de Paganis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Bellam. Anan. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Felin. Vivian. *in rationali lib. 5. Iuris Pontif. pag. 65.* Alagona *in compendio Iuris Canon. pag. 640.* remiſſivè Ximen. *in concord. part. 1. & 2.* deſumitur ex Concilio Lateranenſi ſub Innocentio III. *cap. 69.* refertur ab Antonio Auguſtino *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 4. cap. 2.*

2 *Prohibentes ne Iudæi publicis officiis,* &c.] Notatur ad hoc, quod nulla officia publica Iudæis debent injungi, ut per Molin. *de juſtit. tract. 2. diſp. 39. verſ. quintus eſt, ad fin.* Salzed. *in pract. cap. 22. verbo Neophyti, n. 3.* Nam Judæi ſunt incapaces cujuſcumque juriſdictionis, & poteſtatis inter Chriſtianos, de quo dicam *ad cap. ex ſpeciali, penult. hoc tit.*

3 *Si quis autem,* &c.] Committens enim officium publicum Judæo, vel infideli inter Chriſtianos, debet nedum puniri, ſed dicitur ſacrilegium committere, *cap. nimis, §. ſacrilegi, 17. q. 4.* Anan. *hic, ante num. 3.* Ant. Ricciul. *de jure perſonarum extra grem. Eccleſiæ exiſtent. lib. 2. cap. 22. num. 12.*

4 *Donec in uſus pauperum,* &c.] Verba hæc præ cæteris à Judicibus Eccleſiaſticis, & Prælatis ſunt obſervanda, ut pœnas pecuniarias pro criminibus inflictas in pios uſus potiùs, quàm in propriam utilitatem erogare curent, ut per Covar. *lib. 2. var. cap. 9. num. 9. verſ. quartum.*

5 *Secundùm providentiam Diœceſani,* &c.] Adverte quod licèt reſtitutio, & diſtributio certæ quantitatis pauperibus erogandæ pro ſatisfactione malè ablatorum, poſſit & debeat fieri per exequutionem ultimæ voluntatis, quando tamen ſuſpectus eſt is, qui tenetur reſtituere, tunc ſolus Epiſcopus jus habet reſtituendi, ut per Covar. *in cap. nos quidem, num. 8. ſup. de teſtam.* Et ideò cùm textus in præſenti agat de Judæo, qui officium publicum inter Chriſtianos exercens, multa ab eis iniquè extorſit, de cujus fidelitate in reſtituendo cùm meritò dubitari potuiſſet, tum ob avaritiam ſuam, tum etiam ob odium contra Chriſtianos, quos expoliaverat, prudenter ordinatum fuit, ut reſtitutionem illam ſecundùm Epiſcopi providentiam faceret: ita Sayr. *in Clavi Regia, lib. 10. tract. 5. cap. 2. n. 18.* advertens quod quando probabiliter dubitaretur de fidelitate ejus qui reſtituere debet, tunc Epiſcopus illum compellere poteſt, ut ejus interventu reſtitueret, aut ſaltem cum conſilio Parochi, vel Confeſſarii.

Hoc idem extendimus ad Paganos.] Notatur ad hoc quod diſpoſitio loquens de Judæis non extenditur ad Paganos, niſi fiat ex ſpeciali legis proviſione, ut in præſenti, quæ ſpecialitas arguit, quod regulariter diſpoſitio Juris communis eſſet in contrarium. Ita in præſenti tenent Anan. *n. 17.* Abb. *n. 3. verſ. item collige,* Marquard. *de Iudæis, part. 2. cap. 2. num. 8.* 6

Cap. Ad liberandam XVII.

REpetit quæ dicuntur *in cap. ita quorumdam, hoc tit.* & addit quod eis non aperiatur gremium Eccleſiæ, niſi priùs reſtituant in ſubſidium terræ ſanctæ totum quod lucrati ſunt in commercio, & tantumdem de ſuo, & ſi non ſunt ſolvendo, ita puniantur, ut alii terreantur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Bellam. Joan. Andr. Anan. Anchar. Butr. Mar. Socin. Felin. Panorm. Hoſt. Vivian. *in ration. lib. 5. jur. Pontif. pag. 65.* Alagona *in compend. Iuris Can. pag. 641.* remiſſivè Ximen. *in concord. part. 1. & 2.* 1

Vide poſita ad cap. ita quorumdam, ſup. hoc tit.

SUMMARIUM.

1 *Iudæi, vel Pagani publicis officiis præficiendi non ſunt, & ſi eis Regalia jura vendantur, ad ea colligenda præficiendus eſt Chriſtianus non ſuſpectus.*

2 *Iudæus eſt prorſus incapax cujuſcumque juriſdictionis, & poteſtatis, tam ordinaria, quàm delegata inter Chriſtianos.*

3 *Iudæi repelluntur ab oneribus & honoribus publicis.*

4 *Neophytus an ad publica officia promoveri poſſit, remiſſivè.*

5 *Chriſtianus vetus in honoribus aſſequendis præferendus eſt neophyto.*

6 *Neophyti, & qui à Iudæis, vel Mauris originem trahunt, ad quæ non admittantur in Regnis Portugalliæ & Caſtellæ, oſtenditur.*

7 *Gabellarius inter Chriſtianos an poſſit eſſe Iudæus, vel infidelis, oſtenditur.*

8 *Pœnam minuere ob charitatem, vel amicitiam poteſt judex.*

Cap. Ex ſpeciali XVIII. *Gregor. IX.*

REges ſunt inducendi, ut in officiis publicis non præficiant Judæos Chriſtianis, & ſi fortè jam vendiderunt ſuos redditus Judæis, vel Sarracenis, tunc deputare debent Chriſtianum non ſuſpectum in gravamine deferendo Clericis, vel Eccleſiaſticis, per quem Judæi & Sarraceni ſine injuria Chriſtianorum conſequantur jura regalia. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Joan. Andr. Anan. Hoſt. Anch. Butr. Mar. Soc. Panor. Felin. Viv. *in ration. lib. 5. jur. Pontif. pag. 66.* Alag. *in comp. juris Can. pag. 641.* remiſſivè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* 1

Ne in officiis publicis Iudæos, &c.] Notatur ad hoc quod Iudæus eſt prorſus cujuſcumque juriſdictionis, & poteſtatis incapax inter Chriſtianos, ut per Bart. *in rub. ff. de juſt. & jur. n. 1.* ubi Jaſ. *n. 2. &* 8. Anch. *conſ. 27. n. 2.* Alex. *conſ. 75. ante n. 1. lib. 5.* Rol. *conſ. 35. n. 41. lib. 2.* Brun. *in tract. ſtantib. maſcul. art. 6. ſub n. 60. verſ. & quod Iudæi,* ſive ſit juriſdictio ordinaria, l. *fin. C. hoc tit.* Bart. & Fulgoſ. *in l. fin. C. de poſtul.* vide Bart. *conſ. 16. incip. viſo quodam proceſſu, circa fin. lib. 2.* Alex. *d. conſ. 75. ante n. 2.* ſive delegata. Albert. *in d. l. fin. C. hoc tit.* Jac. de Nigris *in rub. ff. de offic. ejus cui eſt mand. juriſd. n. 13.* latè Ant. Ricciol. *de jure perſonarum extra grem. Eccl. exiſt. lib. 2. cap. 22. n. 1. & 5.*

Hinc

3 Hinc etiam Judæi repelluntur à muneribus & ho-
noribus publicis, ex Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 1.
quæſt. 126. *num.* 10. Utrùm verò neophyti ad publica
officia promoveri poſſint, diſputat Anton. Ricciul.
4 *in tract. de neophytis, cap.* 3. ubi plures Doctores refert,
& affirmativè reſpondet, & *num.* 22. reſolvit Chriſtia-
num veterem in honoribus aſſequendis præferendum
eſſe neophyto, & citat Rip. *in cap. eam te, num.* 32.
5 *de reſcript.* Avendan. *de exequendis mand. p.* 1. *cap.* 19.
num. 20. *verſ. cæteri verò*, Auguſt. Caput. *in tract. de regi-
mine Reip. cap.* 3. *num.* 78. *verſ. & nota quòd Chriſtiani*
6 *antiquiores.* In Regno tamen Portugaliæ non ſolùm
neophyti, ſi qui ibi fuerint, ſed nec etiam veterani
Chriſtiani, originem tamen à Sarracenis, vel Judæis
trahentes ad ulla officia publica admittuntur ex Re-
gio diplomate, & inhabiles ſunt ad canonicatus, &
dignitates in Cathedralibus, & principales dignita-
tes in Collegiatis, cæteraque Eccleſiaſtica beneficia
curam animarum habentia intra ſeptimam genera-
tionem ex Apoſtolica conſtit. in forma Brevis felicis
record. Clementis VIII. & altera ampliativa felicis
etiam record. Pauli V. quarum memini *in meo tract.
de officio, & poteſtate Epiſc. p.* 1. *tit.* 3. *gloſſ.* 7. *n.* 30. *cum
ſeq.* In Regno verò Caſtellæ hujuſmodi neophyti, &
cæteri novi Chriſtiani non prohibentur ad omnia
publica officia promoveri, ſed ſolummodo ad certa &
deſtinata, de quibus agit Ignat. del Villar. *in Sylva re-
ſponſor. lib.* 1. *reſponſ.* 12. ubi *n.* 30. refert illos non admit-
ti ad officia judicum in ſupremis Conſiliis Regni, nec
in Cancellariis, & *n.* 41. quod etiam removentur ab
officiis domus Regiæ Caſtellæ, & *num.* 42. ab officiis
ſanctæ Inquiſitionis, à collegiis ſcholarium, & à mo-
naſteriis fratrum D. Hieronymi, & *n.* 43. à præbendis,
& dignitatibus in Eccleſia Toletana, & *n.* 44. ab om-
nibus Ordinibus Militaribus, & *n.* 45. ab officio nu-
tricum prolis Regiæ, & *n.* 46. ab officio medicorum
domus Regiæ, & monaſterii D. Mariæ de Guadalu-
pe, & in Regno Valentiæ, ab officio pharmacopola-
rum, & *n.* 47. in Regno Navarræ ab officio advoca-
tionis, & ab officiis juſtitiæ.

7 *Et ſi fortè redditus ſuos, &c.*] Probat hic text. ut ſi forte illuſtris Portugaliæ Rex ſuos redditus Judæis vendiderit, vel paganis, Chriſtianum deputet gravaminibus inferendis clericis & Eccleſiis minime ſuſpectum, cujus opera Judæi, ſive Sarraceni, ſine ulla Chriſtianorum injuria Regalia jura conſequantur, ita Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 8. *c.* 22. *q.* 10. Unde non prohibentur Chriſtiani locare Judæis redditus, & gabellas, immò permittitur, modò Rex, vel Dominus terræ deputet aliquem fidelem Chriſtianum ad exigendum illas, & non permittat ut ipſe Judæus per ſe, vel alium deputatum à ſe exigat, ut per Nav. *conſ.* 1. *q.* 23. *n.* 5. *ſub tit. de conſtit. in antiq.* Aliter autem Judæus, vel infidelis inter Chriſtianos non poteſt eſſe gabellarius jurium fiſcalium, ut ait Gutierr. *de gabellis, q.* 132. *n.* 5. ubi variis Catholicorum legibus apud Hiſpanos aſſerit eſſe diſpoſitum. Nec etiam poteſt eſſe ratiocinarius civitatis, neque fiſci, ex eo quia hoc munus eſt publicum, Bart. *in l.* 3. *§. cura carnis, ff. de officio præfecti urbis*, Garc. *de expenſis, c.* 24. *n.* 26. Munnoz *de ratiocin. c.* 8. *num.* 3.

8 *Gerimus charitatis affectu.*] Notatur ad hoc, quod Iudex poteſt ob charitatem, vel amicitiam pœnam minuere, ut per Tiraq. *de pœnis temper. cauſa* 16. *a princip.*

SUMMARIUM.

1 *Compendium hujus text. refertur.*
2 *Baptizatus, & mox baptizandus eodem utitur privilegio.*
3 *Servus Iudæi quomodo emendus, oſtenditur.*

Cap. Nulli XIX. & fin.

JUdæo non licet emere, vel in ſuo ſervitio tenere hominem baptizatum, vel baptizari volentem. 1
Item ſi Judæus cauſa commercii emit hominem non converſum ad Fidem, & emptus baptizatur, vel vult fieri Chriſtianus, datis illi duodecim ſolidis liberatur ſervus à ſervitio. Item ſi Judæus intra tres menſes non exponit venalem hominem talem, vel ſi emit eundem ad ſibi ſerviendum, tunc nec Judæus poteſt illum amplius vendere, nec alius eum emere, ſed ſine pretio fit liber. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Joan. Andr. Anan. Anch. Hoſt. Butr. Marian. Socin. Panorm. Felin. Vivian. *in rationali lib.* 5. *juris Pontif. pag.* 66. Alagona *in compend. iuris Canonici, pag.* 641. remiſſivè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2.

Baptizatum, vel baptizari volentem.] Ergo baptiza- 2
tus & mox baptizandus eodem utuntur privilegio, ut per Tiraq. *de jure mariti, gloſſ.* 2. *num.* 9. quia accingendus de proximo habetur pro accincto, ut per Doctores, quos citavi *in tract. Axiomatum juris uſufreq. Axiom.* 6. *num.* 1.

Quod ſi quem, &c.] Probat hic text. quod ſi mer- 3
cimonii, vel negotiationis cauſa Judæus ſervum non Chriſtianum emit, tunc ſi intra tres menſes fuerit expoſitus venalis, & emptorem non invenerit, duodecim ſolidis pro quolibet bono ſervo perſolutis, ſi ille ad Eccleſiam confugiens ſuam voluntatem patefecerit, liber efficitur: ita Anton. Ricciul. *in tract. de jure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſt. lib.* 2. *c.* 28. *num.* 7. Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 2. *quæſt.* 43. *verſ. quinta propoſitio*, ubi etiam dicit prædictos duodecim ſolidos, id eſt aureos, dandos pro ſervo optimo, eſſe minuendos, ſi ſervus talis non ſit, & *verſ. quarta propoſitio*, tenet quod trium menſium tempus inchoatur a die, quo emit Judæus.

De Hæreticis.

Tit. VII.

SUMMARIUM.

1 *Doctores referuntur ſuper hanc rubr. ſcribentes.*
2 *Hæreticorum materiam qui tractent, citantur.*
3 *Hæreſis unde dicatur, oſtenditur.*
4 *Hæreſis quomodo definiatur, & n.* 5.

SUPER hanc rubr. ſcripſerunt Collect. Zabarell. Bellam. Joan. Andr. Anania, Anchar. Butr. Panormit. Felin. Marian. Socin. Petrus de Ravenna *in compendio juris Canonici*, Guillelm. 1
Durand. *in ſpeculo juris, lib.* 4. *ſub hoc tit. & in breviario aureo juris Canon. fol.* 139. Joan. de Londris *in breviar. ſanctorum Canonum, fol.* 180. Marin. Meſnart. *in epit. Decret. fol.* 178. *verſo*, Stephan. Ranch. *in continuat. titulorum Decretal.* Dan. Venator *in analyſi methodica juris Pontif. pag.* 632. Goffr. & Hoſtienſ. *in ſum. hujus tit.* Alexand. Caſſ. n. & Anaſt. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Lancelot. *in inſtitut. juris Canonici*, Barthol. Carthag. *in expoſit. titulorum juris Canon.* Caniſ. *in ſum. ejuſdem juris*, Zypæ. *in analytica poſtremi juris Eccleſiaſtici enarrat. pag.* 386. Caſatel. *in erothem. juris Canon.* Joan. Honor. *lib.* 5. *ſum. in Decretal.* omnes *ſub hoc tit.*

2 De materia hujus tit. particulares tractatus edidere Corrad. Brun. *tom. 11. tract. Doctor. part. 1 fol. 272. cum addit. Penia.* Gundiſalvus de Villadieg. *eod. tom. 11. p. 2. fol. 32.* Joan. Rojas *eod. tom. 11. part. 2. fol. 206.* Joan. Nicol. Arelatanus *eod. tom. 11. part. 2. fol 9.* Ludovic. Corterius *eod. tom. 11. part. 2. fol. 42.* Paulus Griland. *eod. tom. 11. part. 2. fol. 24.* Zanchin. Ugolin. *eod. tom. 11. p. 2. fol. 134.* Bernard. Comenſis *in lacerna Inquiſitorum hæreticæ pravitatis, eod. tom. 11. part. 2. fol. 133.* Arnald. Albertin. *de hæreticis & Catholicis aſſertionibus agnoſcendis, eod. tom. 11. part. 2. fol. 42.* Georgius Ederius *in malleo hæreticorum,* agunt D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 11. Summiſtæ *verbo hæreſis,* Alphonſ. de Caſtro *de juſta hæreticorum pœnit.* Palat. *in alleg. in cauſa hæreſis,* Simanch. *de inſtit. Catholicis,* Clar. *in pract.* §. *hæreſis,* Zerol. *in prax. Epiſcop. part. 1. verbo hæreticus,* Cardoſ. *in praxi judicum, eod. verbo,* Covarr. *lib. 3. var. cap. 1.* Bernard. & Salzed. *in pract. canon. c. 114. & ſeq. alias in noviſſ. edit.* Menoch. *de arbitr. caſu 372. & conſ. 92. & de præſumpt. lib. 5. præſ. 6. & 7.* Decian. *tract. crimin. lib. 5. c. 7. cum ſeqq.* Maſcard. *de probation. concl 855. cum ſeqq.* Padil. *in ſumma legum pœnalium, part. 1. cap. 1.* Bernardin. Muſcatel. *in pract. criminali, tit. de crimine læſæ majeſtatis divinæ,* Petr. de Ledeſma *in ſum. part. 2. tract. 1. c. 6.* Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 8. c. 9. & 10.* Joan. Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. part. 5. c. 6.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 17. c. 4.* optimè Sanch. *in præceptis Decal. tom. 1. lib. 2.* Anton. Ricciul. *in tract. de jure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium, lib. 5. de hæreſi.* Ex profeſſo & elegantem de hæreſi tractatum edidit Proſper Farinac. alius etiam de hac re noviſſimè poſt hæc ſcripta viſus ad manus meas pervenit adm. Rever. P. Antonii Sanctarelli, ubi multis citatis Doctoribus materiam non minùs eleganter & doctè diſponit, & tractat.

3 Hæreſis dicitur ab αἱρέομαι, *capio, eligo,* & ſic hæreticus quaſi liberè proprio arbitrio eligens opinionem novam contra fidem: hæreſis verò, hoc eſt, electio ejuſdem novæ opinionis, *cap. hæreſis, cum ſeq. 24. quæſt. 3.* Iſidor. *lib. 8. etymolog. cap. 3.* Rojas *in tract. de hæret. ſingul. 73. lit. H,* Simanch. *de Cathol. inſtit. cap. 31. in princip.* Sylveſt. *verbo hæreſis, in princ.* Conrad. Brun. *de hæret. lib. 1. cap. 1.* Dicitur etiam à nonnullis, *hæreſis,* à verbo hæreo, quaſi hæreticus hæreat errori, hæreſis verò ipſa hæſio erroris dicatur in ſpectantibos ad Fidem: pro quo facit quod hæreticus non ille dicitur, qui ſimpliciter & quocunque modo, ſed qui pertinaciter, & cum obſtinatione errat, & ſic ille qui adhæret errori, ut eſt text. ſingularis *in cap. dixit Apoſtolus,* ibi, *nequaquam ſunt inter hæreticos computandi, 24. q. 3.*

4 Circa verò definitionem reddendam laborant Doctores tam noſtri, quàm Theologi, præſertim Arnald. Albertin. *in rubr. de hæret. lib. 6. & de agnoſc. aſſertion. Cathol. quæſt. 1.* Sylveſt. *verbo hæreſis 2.* Simanch. *de Catholicis, q. 1.* Alphonſ. Alvar. Guerrero *in theſauro Religionis Chriſt. tit. de hæret. colum. 11. & 12.* Villadieg. Ludov. Carrer. Farinac. Sanctarell. & cæteri quotquot de hæreticis ſcripſerunt, inter quos poſt longas diſputationes utplurimùm in ea conveniunt definitione, ut videlicet hæreſis ſit opinio, ſeu dogma falſum Catholicæ veritati contrarium in eo, qui Chriſtianam Fidem profeſſus eſt, cujus definitionis auctor eſt Turrec. *in tract. de poteſtate Papæ, lib. 4. cap. 1.* ſequitur Albertin. *dictis locis,* quæ tamen definitio in uno ſuperflua videtur, quia dum dicit dogma Catholicæ veritati contrarium, eo ipſo dicit dogma falſum, ſicque verbum, *falſum,* redundat: in alio verò diminuta videtur, nec hæreſis ſubſtantiam comprehendit, quæ poteſt non dari, licèt omnia, quæ ſunt in prædicta definitione, dentur ſi ille, qui taliter errat contra Fidem, paratus ſit corrigi, & correctioni S. Matris Eccleſiæ ſe ſubmittat, & ita vel aliter in eo deficiat contumacia.

Poteſt igitur aptiùs hæreſis definiri, ut ſit error quem quis pertinaciter tenet contra Fidem Catholicam, quam profeſſus eſt. Ponitur verbum *error,* loco generis, quia pluribus aliis competit erroribus ſpecie differentibus, reliquæ particulæ loco differentiarum apponuntur. Ponitur enim verbum, *pertinaciter,* ad excludendos errores etiam contra Fidem, quos quis ita apprehendit ut paratus ſit corrigi, quo caſu non eſt error talis, quod hæreſim conſtituat, juxta illud Auguſtini *lib. 1. de Trinit.* errare potero, ſed hæreticus non ero, idem Auguſt. *in d. cap. dixit Apoſtolus, 24. q. 3.* Dixi, *contra fidem,* quia non ſufficit quod quis erret pertinaciter, ſed requiritur formaliter, quod error verſetur circa ea, quæ ſunt Fidei, & ita ad excludendendos errores in rebus naturalibus circa vim & naturam elementorum, numerum ſyderum, & alia hujuſmodi, in quibus Fides Catholica nihil certum determinat quod ſit Fidei contrarium. Dixi, *quam quis profeſſus eſt,* ad ſignificandum quod error talis neceſſariò dari debet in Catholico, qui ſacramento Baptiſmi regeneratus eſt, & ita ad excludendos Judæos, Sarracenos, Gentiles, & alios infideles extra Eccleſiam exiſtentes, qui licèt errent contra Fidem, non tamen formaliter hæretici ſunt.

SUMMARIUM.

1 *Dubius in fide infidelis eſt,* & n. 2.
3 *Hæreſis de ſubſtantia eſt, quod ſit electio pertinax doctrinæ contrariæ veritati Fidei.*
4 *Dubitatio proveniens ex ſubreptitia tentatione non facit hæreticum.*
5 *Dubium proveniens ex ſimplicitate, vel ignorantia, non facit dubitantem hæreticum, ſi ſuam opinionem non defendat, ſed Eccleſiæ ſubjiciat.*

Cap. Dubius I. *Steph.*

Dubius in fide infidelis eſt, nec eſt credendum ei qui Fidei veritatem ignorat. Colligitur ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Joan. Andr. Anan. Hoſt. Anchar. Butr. Felin. Panorm. Mar. Socin. Cened. *collect. 66.* Vivian. *in ration. lib. 5. Iuris Pontif. pag. 70.* Alagona *in compend. Iuris Canon. pag. 643.* remiſſivè Ximen. *in concord. part. 1. & 2.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 6. cap. 1.* 1

An & quando dubius in fide cenſeatur hæreticus, vide latè *in alleg. hæreſis, cap. 5. incip. & per iſta,* Can. *de locis Theologicis, lib. 1. cap. 9.* Navarr. *in man. cap. 11. num. 17. & in cap. ſi quis autem, n. 18. 19. & 49. de pœnit. diſtinct. 7. & in cap. inter verba, concluſ. 6. corol. 19. n. 55.* Perez *l. 1. tit. 1. lib. 1. Ordin. verbo ſancta fé, pag. 16. & l. 3. verſ. ex quo requiſito, tit. 4. lib. 8. pag. 82.* Menoch. *conſ. 49. num. 48. & à num. 33.* Clar. *lib. 5. §. hæreſis, num. 2.* Jacob. Simanch. *de cathol. inſtit. c. 28. n. 7.* Lucerna Inquiſ. *verbo dubius in Fide,* Sanch. *de hæret. c. 2. n. 15.* Rojas *eod. tract. p. 1. n. 272 & 275. ſing. 57. verſ. ad rem igitur.* Hieron. de la Rua *in controv. 7. ſcholaſtica, verſ. nec ſum immemor, ex pag. 201.* Petr. de Arag. *2. 2. q. 11. art. 2. pag. 338. verſ. ſecundum dubium eſt,* Azeved. *l. 2. num. 74. cum ſeq. tit. 3. lib. 8. nova recop.* Tolet. *in inſtruct. conſcientiæ, lib. 4. c. 4. in fine.* Valent. *in 2. 2. diſp. 1. quæſt. 11. puncto 1. diffic. 2.* D. Barboſ. *in rub. ff. ſoluto matrim. part. 5. num. 23.* Peña *in direct. inquiſit. part. 2. commento 1.* Cened. *ad Decretal. collect.* 2

*collect.*66.*num.*1.Torres *de Trinit.quæſt.*32.*art.*4.*part.*3. *comment.aſſer.*5. Soar.*de fide, diſput.*19.*ſect.*4.*num.*10. latè Sanct. *de hæreſi*, *c.*1. *à num.*13. Azor. *inſtit.moral. part.*1.*lib.*8.*cap.*9.*quæſt.*5.Valer. Reginald.*in praxi fori pœnit.lib.*17. *num.*46. ubi in intellectu, Farin. *in praxi crimin.part.*5.*quæſt.*124.*n.*114.*& ſeqq.* optimè Sanch. *in præcepta Decalogi,lib.*2.*c.*7.*num.*11.*cum ſeqq.*Anton. Ricciul. *in tract.de jure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſt.lib.*5.*c.*4. Zerol.*in prax.Epiſcop.part.*1.*verbo caſus,verſ.dubii*, Villalob.*in ſum.tom.*2.*tract.*1.*dub.*10. *num.*3.Sylv. 2.2.*S.Thom.quæſt.*11.*art.*2.Fab. *de ſacram. Ordinis, diſtinct.*25.*quæſt.*5.*diſput.*3.*c.*4.*n.*112. Homobon.de bonis *de examine Eccleſiaſtico, part.*2.*tract.*12. *c.*4.*quæſt.*16.Molfeſ.*in ſum.Theolog.moral.tom.*1.*tract.*8. *c.*8.*num.*44. Lara *in* 2.2. *quæſt.*11.*art.*3.*diſp.*42.*num.*5. Ægid.Coninch.*de actib.ſupernat.diſp.*18.*dub.*7.Tannet. *in* 2.2. *diſp.*2. *q.*8. *dub.*6.*num.*109. Putean.etiam 2.2. *quæſt.*11. *art.*2.*dub.*2.Potiel. *in addit.ad dubia Regular. verbo hæreſis,n.*4.Diana *reſol.moral.p.*2.*tract.*2.*miſcel.reſol.*53.ubi ſuſtinet dubium in Fide non eſſe hæreticum, quia de ratione hæreſis eſt electio erroris contra Fidem,ſed dubitans nondum aliquid elegit, ſed manet in dubio,& in ancipiti:ergo non eſt hæreticus,& reſpondet text. *in præſenti*, dum aſſerit dubium in Fide eſſe infidelem,procedere privativè,quia ſcilicet privatur certitudine aſſenſus neceſſaria ad habitum Fidei retinendum, non autem eſſe verum contrariè, quaſi habeat actum Fidei contrarium, cùm reveta non habeat;& ſecundò reſpondet quod dubius in Fide dicitur infidelis quoad forum externum.

3 Cùm autem de ſubſtantia hæreſis ſit electio pertinax doctrinæ contrariæ veritati Fidei, *cap.hæreſis,& cap.hæreticus* 24.*quæſt.*3.Caiet.& Victor.2.2. *quæſt.*12. *art.*2.Caſtr.*de juſta hæreticorum punit.lib.*1.*c.*9. Albert. *de hæret.quæſt.*3. *num.*3. *in fine*, Dried.*de libertate Chriſtiana*, *tit.*48.*ſub num.*7. & dubitans non habeat aliquam electionem,ſed ſit dubius in utramque partem, ut per ſe patet; ergo non videtur dicendum dubium in fide infidelem,vel hæreticum eſſe.Quare pro ſolutione quidam text.*in præſenti* intelligunt non contrariè, quaſi hujuſmodi dubium in fide aſſenſum fidei contrarium habeat, ſed privativè,quia privatur certitudine aſſenſus neceſſaria ad habitum fidei retinendum. Alii reſpondent intelligi quoad fori externi præſumptionem, quia communiter cum eo dubio conjungitur conſenſus erroneus. Alii intelligunt quando dubitans reflectitur ſupra ſuum actum. Zerola verò *in ſua praxi Epiſcop.loco proximè citato*,intelligit de dubio in fide, qui pertinaciter ita inſiſtit dubitationi, quod non ſit paratus corrigi ad mandatum ſuperioris.

4 Quare dubitatio proveniens ex ſubreptitia tentatione,quæ contingit quando ex inopinata quadam cogitatione,aut diabolica illuſione quis incipit indeliberatè dubitare circa Fidem,in ſe tamen reverſus captivat intellectum ſuum in obſequium Chriſti, & deliberat credere quod credit Eccleſia, non facit hæreticum: ita Auguſt.de Ancona *de poteſtate Eccleſiæ,quæſt.* 28.*art.*1. *in reſol.* Joan.Andr. *hic, num.*4. Butr.*num.*5. Anch.*num.*1.*verſ.& hoc verum*,Henric.*num.*2.Zabarel. *in* 1.*oppoſ.*Anan.*num.*1.Socin.*num.*7.*& ſeq.* Abb. *n.*1. Felin.*etiam n.*1.*verſ.primò dummodò dubietas*, Albert. *de hæret.quæſt.*6. *num.*3. Rojas *eod. tract.part.*1. *n.*272. *& ſing.*56.*n.*3. Clar. *d.§. hæreſis, n.*2.*in fine*, Jacob.de Graffiis *in aureis deciſ.part.*1.*lib.*2.*tit.de hæret.c.*8.*n.*10. *& ſeq.*Bann.2.2.*q.*11.*art.*1.*verſ.ex his ſequitur*,Decian. *tract.crimin. lib.*4. *cap.*17. *verſ.primò quando non dubitatur*.Sic etiam quando dubium provenit ex ſimplicitate, vel ignorantia, non facit dubitantem hæreticum, ſi ſuam opinionem non defendat, ſed Eccleſiæ ſubjiciat.Abb.*hic,num.*2.Socin.*n.*9.*verſ.prædicta tamen*, & Felin.*n.*2. Cott.*in memorabil.verbo hæreticus non eſt*, Clar.*d.§ hæreſis,n.*2.*verſ.fortius dicit*,Simanch.*de cathol. inſtit.tit.*11 *n.*9.Gabr.*conſ.*178.*n.*10.*& ſeq.lib.*1.Decian. *d.lib.*5.*c.*18. *verſ.*38.*&* 39.

SUMMARIUM.

5 *Revocare valens alios ab errore,& tacens,ſe ipſum errare demonſtrat, & n.*2.

3 *Corrigere alium in delicto committendo quilibet tenetur.*

Cap. Qui alios II. *Leo.*

ERrare ſe demonſtrat qui alios non revocat ab errore cùm poteſt. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq. Innoc.Collect. Zabar.Bellam. Joan.Andr.Anan. Hoſt. Butr. Anchar. Mar. Socin. Panormit. Felin. Vivian. *in rationali lib.*5.*juris Pontificy,pag.*71.Alagona *in compendio juris Canonici*, *p.*643. remiſſivè Ximen. *in concord.part.*1.refertur ab Ant.Auguſt. *collect.*1. *Decretal. lib.*5. *tit.*6.*cap.*2. 1

Hanc eandem concl,ex hoc text. deſumunt Peter *l.*5.*gloſſ.*1.*pag.*108.*& pag.*310.*& ſeqq tit.*4.*lib.*8. *Ordin.* Azeved. *l.*5.*num.*43.*tit.*1.*lib.*8. *nova recop.& l.*1.*n.*68. *tit.*3.*eod.lib.*8.*& conſ.*28. *à num.*30. Sanch. *de matrim. lib.*2.*diſp.*38.*n.*1.*verſ.quartò,ubi n.*20.*verſ.ad quartum*, dicit hunc text.loqui de errore culpabili, ſecus de invincibili,noviſſimè Illuſtriſſ.D.meus Rodericus à Cunha poſt primam hujus libri impreſſ. à me viſus, *in comment.ad c.*3. *dict.*83.*n.*1. ubi adducit in hanc rem illud Senecæ in Med. Carmin. 2

—Culpa cunctorum redit.

Qui non vetat peccare,cùm poſſit,jubet.

Notatur ad hoc, quod quilibet tenetur alium corrigere in delicto committendo, ut per Duen. *reg.*99. *verſ. fallit ſecundò*, Fr. Emman. *in ſum. tom.*1.*cap.*80. *num.*3. 3

SUMMARIUM.

1 *Hæreticus perſeverans æternaliter damnatur, cui nec prodeſt Baptiſmus, nec eleemoſyna,vel martyrium, aut aliud quodcunque bonum quoad hoc ut conſequatur vitam æternam.*

2 *Sarracenus hæreticus dici non poteſt, etiamſi negaret articulum Fidei.*

3 *Hæreticus eſt,qui ſentit contra id,quod Eccleſia proponit ad credendum.*

4 *Hæreticus cenſendus eſt tenens veram opinionem, ſed putans illam eſſe contra Catholicam Eccleſiam.*

Cap. Firmiſſimè III. *D. Aug.*

HÆreticus,vel ſchiſmaticus,niſi reſipiſcat,in æternum damnabitur,nec ad ſalutem proderūt ei Baptiſmus,eleemoſyna & mori pro Chriſto.Colligunt ex Ordinar.Abb.antiq.Innoc.Coll.Zabar. Bellam, Joan. Andr.Anania, Anch. Butt.Mar.Socin. Panorm.Hoſt. Felin. Vivian. *in rationali lib.* 5. *juris Pontif. pag.* 71. Alagona *in compendio juris Canonici,pag.*643.remiſſivè Ximen. *in concord. part.* 2. refertur ab Anton. Aug. *collect.*1.*Decretal.lib.*5.*tit.*6.*cap.* 1. 1

Catholica fuerit incorporatus, &c.] Notatur ad hoc, quod Sarracenus,vel infidelis hæreticus dici non poteſt,etiam ſi negaverit articulum fidei,ut per Covart. *lib.*3.*variar.c.*1.*n.*1.quod tamen intellige cum Sanctarel.*de hæreſi*, *cap.*1. *dub.*2. *num.*8. 2

Qui Eccleſia Catholica,&c.] Adverte hæreticum eſſe, qui ſentit contra id, quod Eccleſia proponit ad credendum, ut per Vaſquez *3.p.c.2.quæſt.76.art.3.diſp.126. in princip.* Sanch. *in præcepta Decalogi, lib.2. cap.7.num.4.* Sanctarel.*d.c.1.num.19.* ubi etiam advertit ſatis eſſe ad veram hæreſim, ſi quis ex infirmitate, ſive paſſione contradicat auctoritati Eccleſiæ. Hinc etiam tenentem veram opinionem, & putantem illam eſſe contra Catholicam Eccleſiam, hæreticum dici cenſuerunt Henriq. *in ſumma,lib.13.c.17.num.3.* Sayr. *de cenſur. lib.3. c.4. num.14.* Petr. de Ledeſm. *in ſum. tom.2.tract.1.c.6.* Ludovic.à Paramo *de origine S.Inquiſitionis,lib.3.quæſt.3.n.20.* Sanch. *in præcep. Decal.lib.2. cap.7. num.30.* Farinac. *de hæreſi,quæſt.179.ſub num.3. verſ.quid è contra.* quos refert & ſequitur Anton.Ricc. *de jure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium, lib.5. c.5. num.1.*

SVMMARIVM.

1 *Auctore damnato damnantur ejus opera, ſive ſint bona, ſive mala, & n.2.*

3 *Amplia ſive libri circumferantur impreſſi, ſive manuſcripti.*

4 *Amplia etiam in libris ſcriptis, & editis, tam ante, quàm poſt damnationem.*

5 *Libros prohibitos habentes, aut legentes, ſi ſint hæreticorum, ſubſunt excommunicationi Bullæ in Cœna Domini.*

6 *Libros hæreticorum retinere dicitur, non ſolùm is, qui domi ſuæ illos retinet, ſed etiam qui in aliena.*

7 *Imprimentes libros hæreticorum ſunt excommunicati in Bulla Cœnæ Domini, & poſſunt puniri tanquam illorum fautores.*

Cap. Fraternitati IV.

1 AUctor quando damnatur, ejus opera ſive ſint bona, ſive mala, non recipiuntur. Colligunt ex Ordinar. Abb.antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Joan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Butt. Anchar. Panorm. Felin. Mar. Socin. Cened.*collect.8.* Vivian.*in ration.lib.5. juris Pont. pag.71.* Alagona *in compendio juris Canon. pag.643.* remiſſive Ximen. *in concord.p.1. & 2.* deſumitur ex D. Greg. in regiſtro *lib.7. epiſtol.47. indict.2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect.1. Decret. lib.5. tit.5. cap.4.*

2 Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumont Hoſt. *hîc,num.1.* Innoc. & Butr.*num.2.* Panorm. *num.1.* Socin. *num.1.& 3.* Albert. *de hæreticis, quæſt.12.num.13.* Jacob. Simanch. *de Cathol. inſtit. c.38. ex num.7. & in enchirid.tit.39. num.5.* Alphonſ. de Caſtro *de juſta hæreticorum punit. lib.2. c.17. col.3. verſ. an autem de hujuſmodi*, Penia *in direct. Inquiſ. part.2. ſchol.1. comment.3. verſ.primum damnato,* Cened.*ad Decretal. collect.8.n.1.* Anton.de Souſa *in relect. de cenſur. Bullæ in Cœna Domini, c.2. diſp.13. num.1.* latè Sanctarel. *de hæreſi,c.13.dubit.unic.num.11.verſ.objicies.* Anton.Ricc. *in tract. de jure perſon.lib. 5.c.23.à princip.* ubi *num.4. cum gloſſ.hîc, verbo Cæleſtinus,*& Butr.*num.5.* ampliat procedere ſive libri ſint boni, ſive mali, quia auctore damnato ſemper libri intelliguntur damnati, niſi ſint expreſsè approbati.

Amplia ſupradictam text.concluſionem procedere,
3 ſive libri circumferantur impreſſi, ſive manuſcripti, ut per Ugol.*de cenſur.part.2.in gloſſ.verbo ac eorumdem libros,verſ.quartò in excommun. incidunt*, Sanch.*in præcepta Decalogi,lib.2.c.10.num.28.* Farin.*in tract.de hæreſi, quæſt.180.n.30.* Anton.Ricciul. *d.c.23.num.6.* Soar. *tract.de fide,diſp.20.ſect.2.num.10.* noviſſimè poſt hæc ſcripta viſus Sanctarel.*de benefic.c.13. dub.unic.num.6.* ubi tenet non evadere excommunicationem Bullæ Cœnæ, qui legeret librum auctoris hæretici, quamvis non eſſet typis mandatus, nec à librario compoſitus.

Secundò amplia, ut procedat non ſolùm in libris 4
jam ſcriptis tempore, quo auctor damnatur, ſed etiam in quibuſlibet aliis, ſive ante, ſive poſt damnationem editis, ut per Peniam *d.comment.3.verbo monendi tamen. verſ.jam illud.* Ricciul.*d.c.24.n.8.*

Libros prohibitos habentes, aut legentes, ſi ſint 5
hæreticorum, ſubſunt excommunicationi Bullæ in Cœna Domini, in 1. clauſula, & poteſt inquiri contra eos, tanquam contra ſuſpectos de hæreſi, de quo vide Vivald. *in candelabro aureo, in explic. Bullæ in in Cœna Domini, num.11.* Maſcard.*de probat.concl.745. n.10.& concl.862.* Jacob.de Graff.*in aureis deciſ. lib.4. c.18. num.29.* plures, quos refert Cened.*ad Decretal. collect.8.num.2.* quibus adde Azor.*inſtitut.moral.part.1. lib.8.c.16.quæſt.10.* Zerol.*in praxi Epiſcop.part.1.verbo caſus, verſ.libros,* Sayr.*de cenſur.lib.3.c.5.n.12.* Sanch. *in præcep.Decal.lib.2.c.10.* Sanctarel. *de hæreſi,c.13.dub. unic.à princ.* Dicitur verò retinere hæreticorum libros 6
non ſolùm is, qui domi ſuæ illos retinet, ſed etiam qui in aliena, Ugol. *verbo aut retinentes,in princip.n.3.* Sanch.*d.c.50.num.51.* Sayr.*de cenſur.lib.3.c.5.num.16.* Soar. *de fide,diſp.20. ſect.2. num.21.* Sanctarel. *d.c.13. dub.unic.num.6.in fine*, advertens hoc procedere ſive eos libros retineat nomine proprio, ſive alieno, illoſque reddi ſuſpectos de hæreſi, etiamſi dicant, quod eos nunquam legerint. Quibus autem caſibus libros hæreticorum legentes in excommunicationem incidant, melius quàm omnes tractat Sanctarel. *d.cap.13. à princ.*

Unde contra imprimentes libros hæreticorum 7
poſſe tanquam contra fautores hæreticorum procedi, refert Sanctarel. *d.c.13.num.18.* & eos incidere in excommunicationem Bullæ Cœnæ, ac ſimiliter cooperantes impreſſioni talium librorum, referunt Sayr. *de cenſur.lib.3.c.5.num.17.* Jacob.de Graff.*d.lib.4.c.18. num.50.* Quare in Conc.Lateran. ſub Leone X *ſeſſ.10.* & in Trid. *ſeſſ.4.* prohibetur ne libri imprimantur, niſi priùs per Epiſcopum, & Inquiſitorem Apoſt. fuerint diligenter examinati: quod ſi quis contra fecerit, ſtatim incurrat excommunicationem, & libri concremenetur, prout referunt citati per me *de officio & poteſt.Epiſcopi, p.3.alleg.* Sanctarel. *d.c.13.num.18. verſ.notandum.*

SUMMARIUM.

1 *Epiſcopus inſtituens in ſuo teſtamento hæreticos, aut paganos, excommunicatur, & n.2.*

3 *Inſtituens hæreticum hæredem ante mortem in excommunicationem incidit.*

4 *Mortuus eſt omnis cenſuræ incapax.*

Cap. Siquis Epiſcopus V.

EPiſcopus inſtituens in ſuo teſtamento hæredes 1
hæreticos, aut paganos, in excommunicationem incidit. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Bellam. Joan. Andr. Anan. Hoſt. Anch. Butr. Panorm. Felin. Mar. Socin. Vivian. *in rationali lib.5. juris Pontif.pag.72.* Alagona *in compen.juris Canon.pag.643.* remiſſivè Ximen. *in concord. part.1.& 2.* deſumitur ex Concil. African.*c.48.* in Conciliis Latinis, & refertur ab Anton. Auguſt.*collect.1. Decretal. lib.5. tit.6.c.5.*

Hanc

2 Hanc eandem concloſ. ex hoc text. deſumunt Angel. *verbo Hæreticus, num.* 14. Anton. Ricciul. *in tract. de jure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium, lib.* 2. *c.* 44. *num* 8. Sanctarel. *de hæreſi, c.* 25. *dub.* 3. *num.* 8. & benè Couar. *in c.* 1. *de teſtament. num.* 3. intelligit hunc text. vt in eo Epiſcopo locum habeat, qui hæreticos conſanguineos, aut extraneos hæredes inſtituit, & citat Roman. *ſing.* 735. dicentem idem eſſe in quocunque alio Chriſtiano, quod in Epiſcopo.

3 *Vt ſaltem poſt mortem,* &c.] His verbis ſignificatur inſtituentem hæreticum hæredem ante mortem in excommunicationem incidiſſe, vt benè ponderat Sanctarel. *d. c.* 15. *num.* 10. aduertens ideò excommunicatione affici, quia inſtituens hæreticum hæredem redditur tunc de hæreſi ſuſpectus. Carrer. *de Hæreticis, c.* 2. *num.* 69. Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſumpt.* 6. *n.* 33. & ideo cùm mortuus ſit omnis cenſuræ incapax, ex Gloſ. *verbo autem, in cap. mulieres,* §. *fin. de ſentent. excommun.* Couarr. *in cap. Alma mater, part.* 1. §. 11. *n.* 8. Nauar. *in manuali, c.* 27. *num.* 13. Soar. *tom.* 5. *diſp.* 5. *ſect.* 1. *num.* 3. neceſſariò debet concludi in excommunicationem incidiſſe, dum in teſtamento inſtituit hæredem, nec enim aliud tempus poteſt aſſignari, maximè quia inſtitutio eſt perfecta ſtatim atque teſtamentum fuit confectum cum ſolemnitatibus à jure præſcriptis, ac per conſequens tunc conſummatum delictum. Nec contra hunc intellectum obſtant ſuprà adducta hujus text. verba, quia vt ait Azor. *inſtitut. moral. part.* 2. *c.* 26. *quæſ.* 2. ſunt intelligenda, id eſt, poteſt poſt mortem declarari hunc, vel illum cum hæreſi ex hac vita deceſſiſſe, ac proinde tanquam excommunicatum eſſe Eccleſiaſtica ſepultura priuandum, viuos non poſſe pro eo Miſſarum ſacrificia, aut preces offerre, & bona eius eſſe publicanda.

Notatur hic text. ad hoc. quod in crimine hæreſis etiam poſt mortem quis accuſari, & puniri poteſt, vt per Zanchin. *de hæret. c.* 24. *num.* 1. *&* 4. vbi Campeg. *lit. A,* Penia *in direct. Inquiſit.* 2. *part. commento* 91. *verſ. in crimine,* Anton. Gom. *tom.* 3. *var. c.* 1. *num.* 80. Pereg. *de jure fiſci, lib.* 4. *tit.* 5. *num.* 29. Farin. *in praxi crimin. quæſt.* 10. *num.* 37.

SUMMARIUM.

1 *Epiſcopi, & Clerici inſtituentes hæreticos hæredes ſunt excommunicati, & n.* 2.

3 *Chriſtianus Iudæis, vel infidelibus aliquid legare in teſtamento non poteſt.*

4 *Chriſtianus non poteſt hæretico, vel infideli donare inter viuos.*

5 *Hæretico relinqui teſtamento poteſt, & in vita donari cauſa pietatis, & ad ejus neceſſitatem ſubleuandam.*

Cap. In eos VI.

1 EPiſcopus ſi moriens inſtituat hæredem hæreticum, vel paganum, ſiue extraneum à ſua conſanguinitate, ſiue conſanguineum, ſaltem poſt mortem excommunicatur, vel declaratur excommunicatus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Butr. Anch. Panorm. Felin. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *juris Pontif. pag.* 73. Alagona *in compendio juris Canon. pag.* 644. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2. deſumitur ex Concil. Africano, vt habetur in ſubſcriptione, ſed hoc nondum repertum eſt, habetur tamen in Concil. Carthagin. *c.* 3. & apud Theodor. Balſam. in Synod. Carthagin. *c.* 25. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 6. *cap.* 9.

Probat hic text. non ſolùm Epiſcopos, ſed etiam alios clericos inſtituentes hæreticos hæredes eſſe excommunicatos, vt per Hoſtienſ. *hic, num.* 4 & Panorm. *num.* 1. Sanctarel. *in tract. de hæreſi, c.* 15. *dub.* 3. *num.* 9. quod quidem multi ampliant ad quoſcunque fideles, qui inſtituunt hæreticos hæredes, vt teſtatur Sanctarel. *loco proximè citato,* & credit idem procedere in laicis, quod text. diſponit in clericis. Anton. Ricciul. *in tract. de jure perſonarum lib.* 2 *c.* 44 *n.* 12. ex ea ratione, quia negari non poteſt quin prohibitio facta de clericis ſub anathematis pœna non arguat factum prohibitum eſſe ſui natura malum. 2

Ex quibus infertur Chriſtianum Iudæis, vel infidelibus aliquid legare in teſtamento non poſſe, vt per Sanch. *in præcepta Decal lib.* 2. *c.* 31. *num.* 22. Menoch. *conſil.* 185. *num.* 14. *&* *conſil.* 186. *num.* 14. Ricciul. *d. cap* 44. *num.* 12. *in fine,* & citatos à Sanctarel. *d. cap.* 15. *num.* 4. 3

In gloſ. *Conferant,* ibi, *non diſtinguitur in morte, vel in vita,* &c. Notatur ad hoc, quod Chriſtianus non poteſt hæretico, vel Iudæo donare inter viuos, vt per Franch. *in rubr. de teſtam. ſub num.* 29. *in fine,* Ricciul. *d. cap.* 44. *num.* 13. 4

In ead. gloſ. ibi, *cauſa pietatis fortè poſſet eis dari, ne perirent fame,* &c. Notatur ad hoc, quod hæretico relinqui teſtamento poteſt, & in vita donari ex cauſa pietatis, & ad ejus neceſſitatem ſubleuandam, vt per Surd. *de alimentis, tit.* 9. *quæſt.* 33. *n.* 7. *cum ſeqq* Sanch. *in præcepta Decalogi, lib.* 2. *c.* 14. *num.* 4. Mulin. *de juſtit. tract.* 2. *diſp.* 154 *col.* 2. *verſ. de jure Ciuil.* Ricciul. *d. c.* 44. *num.* 15. Sanctarel. *c.* 15. *num.* 7. 5

SUMMARIUM.

1 *Chriſtus Dominus fuit verus Deus, & verus homo, & num.* 2.

Cap. Cùm Chriſtus VII.

Alexand. II.

CHriſtus ſicut verus eſt Deus, ita verus eſt homo ex anima rationali, & humana carne ſubſiſtens: oppoſitum eſt hæreticum, & anathemati ſubjicitur, verbi gratia, ſi quis dicat, Chriſtum non eſſe aliquid ſecundùm quod homo. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *juris Pontificij, pag.* 74. Alagona *in compend. juris Canon. pag* 644. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 6. *c.* 5. & eſt poſt Concil. Lateran. ſub Alex. III. *pag.* 49. *c.* 20. 1

Collige ex text. Chriſtum Dominum eſſe verè Deum & hominem; nam eſſe verum Deum de Fide credendum eſſe tradunt Clemens Roman. *lib.* 8. *conſtitut. Apoſt. cap.* 18 Ignat. *in epiſt. ad Antioch. & in epiſt. ad Philadelph. & in epiſt. ad Philip.* Dionyſ. Areop. *lib. de myſtica Theolog. c.* 2. Martial. *in epiſt. ad Burdegalen.* Iuſtin. *in lib. de vera & recta Fide, & in Apologia ad Antoninum Pium,* Clem. Alexand. *lib.* 1. *pædagog. cap.* 6. *in princip.* Cyprian *lib.* 2. *ad Quirin. cap.* 6. Greg. Thaumat. *in confeſſione Fidei,* quæ extat *in tomis Conciliorum ante quintam Synodum,* apud Greg. Nyſſen. *in orat. de eadem,* & Euſeb. *lib.* 7. *hiſt. cap.* 25. Et Chriſtum eſſe verum Deum & hominem, credendum de Fide docent Concil. II. Conſtantinop. (quod eſt I. Synodus generalis) *can.* 2. 7. 8. 10. *&* 11 Sexta Synod. gener. *act.* 4. Concil. Hiſpalen. 2. *cap.* 2. *p.* 13. Gregor. Nazianzen. 2

oration. in Chriſti natiuitatem, Ambroſ. *lib. de incarnationis Dominicæ Sacramento, c.6. & lib. 2. de Fide ad Gratian.* Auguſt. *lib. 4. de Trinit. c.7.* Gregor. *lib. 18. Moral. c. 36.* Leo *epiſt. 97. ad Leon. Auguſt.*

SVMMARIVM.

1 *Hæretici, receptatores, & fautores eorum, excommunicati ſunt, & decedentes in hoc peccato in loco ſacro ſepeliri non debent, nec pro eis orari.*
2 *Defenſores hæreticorum qui dicantur, oſtenditur.*
3 *Receptores hæreticorum excommunicantur in hoc tex. & in Bulla Cœnæ Domini.*
4 *Receptores hæreticorum qui dicantur, remiſſiuè.*

Cap. Sicut VIII. *Ex Conc. Lateran.*

1 Hæretici, & eorum fautores, vt qui eos tenent in domo, vel in terra ſua, vel fouent, vel præſumunt negationem exercere cum eis, ſunt excommunicati, & ſi in hoc peccato moriantur, non debent ſepeliri in loco ſacro, nec fieri oblatio pro eis, non obſtante quocumque indulto. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Butr. Anch. Panorm. Felin. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificij, pag. 12.* Alagona *in compend. iuris Canonici, pag. 644.* remiſſiuè Ximen *in concord p. 1. & 2.* deſumitur ex Concil. Lateranen. ſub Alex. III. *c. 37.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. Decretal lib. 5. tit. 6. cap. 6.*

2 *Defenſores.*] Dicuntur defenſores hæreticorum qui viribus, potentia, armis, & fauore hæreticos defendunt, ſi in manus Inquiſitorum deueniant, vt tutò poſſint viuere, & ne ob cauſam hæreſis puniantur, accuſentur, denuntientur, & interrogentur, & ideo defenſores, & fautores hæreticorum idem ferè ſignificant. Simanch. *de Catholicis inſtit. tit. 15. num. 11.* Penia *in direct. Inquiſitorum, p. 2. quæſt. 53. comment. 78.* Item dicuntur defenſores hæreticorum, qui eos iuuant, ne contra illos fiat executio ſententiæ, Carr. *lib. 1. de iuſta hæreticorum punitione, c. 17.* Sayr. *de cenſur. lib. 3. c. 4. num. 9.* Azor. *inſtitut. moral part. 1. lib. 8. c. 15. quæſ. 6.* & alii plures, quos refert, & ſequitur Sanctarel. *in tract. de hæreſi, c. 11. num 25.* aduertens per aliquas Summorum Pontif. conſtitutiones defenſores hæreticorum, eorumque fautores illos dici, qui è manibus Curiæ hæreticum eruunt: & *num. 26.* reſoluit excommunicationem, de qua *in hoc tex. & in Bulla Cœnæ Domini*, aliaſque pœnas impoſitas contra hæreticorum defenſores, non incurrere, qui eos defendunt in criminibus extra hæreſim.

3 *Et receptatores eorum.*] Notatur ad hoc, quod receptatores hæreticorum excommunicantur, vt etiam habetur in conſtit. Nicolai III. & Pauli IV. apud Peniam *inter litteras Apoſtolicas*, ac etiam incurrunt excommunicationem Bullæ in Cœna Domini, vt refert Sanctarel. *d. tractat. de hæreſi, cap. 12. num. 8.* Et ſi per annum in excommunicatione permanſerint huiuſmodi receptatores hæreticorum, habentur pro hæreticis, & vt hæretici poſſunt condemnari, Læl. Zech. *in ſumma, par. 1. tit. de fide, rub. de hæreſi, c. 11. n. 13.* & ipſo iure ſunt infames, & à publicis officiis reiiciuntur, vt patet ex conſtit. Federici Imperatoris, & Innocentii IV. apud Peniam *inter litteras Apoſt.* Et ſi fuerint clerici, omni officio, & beneficio per ſententiam iudicis priuandi ſunt, vt per Griland. *in tract. de hæreticis, q. 19. num. 1.*

4 Qui dicantur receptatores hæreticorum, vide apud Simanch. *de Cathol. inſtitut. cap. 15. num. 11. cum ſeqq.*

Graff. *in deciſ. aureis, par. 1. lib. 4. cap. 18. num. 31.* Eymer. *in 2. parte direct. Inquiſit. quæſt. 51.* vbi Penia *comment. 76.* Aldouin. *conſil. 22. num. 11.* Menoch. *de arbitr. caſu 374. num. 13. conſ. 149. num. 32. & 35.* Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo hæreticus, num. 19.* Sayr. *de cenſur. lib. 3. cap. 5. n. 3.* Decian. *in tract. crimin. lib. 5. cap. 52. num. 22.* Azor. *inſtitut. moral. part. 1. lib. 8. cap. 15. quæſ. 2.* Anton. de Souſa *in relect. de cenſur. Bullæ Cœnæ, cap. 2. diſput. 9.* Sanch. *in præcepta Decal. lib. 2. cap. 10. num. 10.* Soar. *de fide, diſput. 24. ſect. 1. num. 4.* Sanctarel. *d. tractat. de hæreſi, cap. 12.*

SUMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Matrimonium eſt Sacramentum verè, & propriè ex ſeptem legis Euangelicæ Sacramentis.*
3 *Hæretica eſt propoſitio, quæ in aliquo aduerſatur Catholicæ Fidei.*
4 *Clericus degradandus eſt antequam tradatur Curiæ ſeculari.*
5 *Hæreticus propter hæreſim priuatur beneficiis Eccleſiaſticis.*
6 *Hæreticus ipſo iure priuatur beneficiis Eccleſiaſt. ante ſententiam declaratoriam.*
7 *Beneficia hæretici quæ ipſo iure vacant, poſſunt impetrari ante ſententiam criminis declaratoriam.*
8 *Hæretici poſt ſententiam criminis declaratoriam priuantur fructibus beneficiorum perceptis à die commiſſi delicti.*
9 *Hæretici, qui poſt deprehenſionem erroris continuò ad Fidem redeunt, errorem ſuum publicè ſuperioris arbitrio abiurantes, & ſatisfactionem congruam exhibere parati, euadunt hæreticorum pœnas.*
10 *Hæretici quando dicantur continuò & ſponte redire ad Fidem, oſtenditur.*
11 *Hæreſis abiuratio fieri debet publicè, & in loco publico.*
12 *Abiurare in loco publico non debet, qui de hæreſi fuit leuiter ſuſpectus, vel antequam ſit accuſatus, & inquiſitus, ſponte ad Inquiſitores adit, &c.*
13 *Hæreticus ad arbitrium Epiſcopi debet vel ſtatim, vel poſt publicè abiurare.*
14 *Hæreticus quando dicatur incontinenter reuerſus, iudicis arbitrio relinquitur.*
15 *Relapſi qui dicantur, oſtenditur.*
16 *Relapſus dicitur fugiens è carcere illo effracto.*
17 *Relapſus dicitur non ſeruans pœnitentiam primi ordinis ſibi iniunctam.*
18 *Inquiſitores ſacræ Fidei quomodo Eccleſiæ reconcilient, oſtenditur.*
19 *Saccus benedictus, qui hæreticis pœnitentibus datur, vnde originem duxerit, remiſſiuè.*
20 *Hæretici relapſi, etiamſi ad Fidem conuertantur, Curiæ ſeculari traduntur, niſi ſponte redeant ad Eccleſiam.*
21 *Qui dicantur ſponte venire, & comparere, oſtenditur.*
22 *Capitulum ſede vacante poteſt cognoſcere de crimine hæreſis.*
23 *Clericus verbaliter depoſitus fruitur priuilegio Canonis, ſi deferat habitum, & tonſuram, & inſtar clericorum viuat.*
24 *Clericus verbaliter depoſitus fori priuilegio fruitur.*
25 *Hæreticus probatur per facti euidentiam, vt quia publicè hæreſim prædicat.*
26 *Deprehenſus à iudice in delicto aliis præſentibus teſtibus facto, euidentia conuincitur.*

Cap. Ad abolendam IX. *Luc. III.*

1 HÆreticus eſt & excommunicatus qui ab Epiſcopo cum conſilio clericorum talis judicatur, & qui non metuit aliter ſentire de ſacramentis quàm Eccleſia Romana prædicat,& obſervat. Clericus qui manifeſtè in hæreſi eſt deprehenſus, niſi ſtatim cognito errore ſponte recurrat ad unitatem Fidei Catholicæ, & ſuum errorem ad arbitrium Epiſcopi regionis publicè cenſuerit abjurare, & congruam ſatisfactionem adhibere,debet degradari, id eſt,ſpoliari prærogativa clericatus cum omni officio,& beneficio Eccleſiaſtico,& tradi poteſtati ſeculari debitè puniendus, ſicut & laicus punitur, niſi ſtatim abjuraverit, &c. pro qualitate criminis. Item qui inveniuntur notati aliqua ſola ſuſpicione, niſi ad arbitrium Epiſcopi juxta conſiderationem ſuſpicionis & qualitatem perſonæ congruè ſe purgaverint, ſubjaceant eidem ſententiæ. Item qui poſt abjurationem erroris,vel poſtquam ſe purgaverint in examine proprii Epiſcopi deprehenduntur incidiſſe in abjuratam hæreſim, ſæculari judicio ſine ulla penitus audientia relinqui debent.Item Rectores,& Barones civitatum,& locorum commoniti ab Epiſcopo jurent corporaliter promittendo,quod requiſiti fideliter, & efficaciter adjuvabunt Eccleſiam contra hæreticos, & complices pro ſuo poſſe,& officio, & bona fide: quod ſi hoc obſervare noluerint, honoribus, quos habent, privandi ſunt, nec ad alios aſſumendi, & excommunicari, ac eorum terræ interdici debent. Item civitas,quæ reſiſtat his inſtitutis,& contra monitionem Epiſcopi negligit punire hæreticos, commercio aliarum civitatum carere debet, ac dignitate Epiſcopali privari. Item qui ſunt exempti ab Epiſcopo,& ſoli Papæ ſubjacent,in his tamen,quæ ſunt inſtituta contra hæreticos, ſubjici debent Epiſcopis tanquam delegatis ſedis Apoſtol. non obſtantibus privilegiis. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Joan. Andr. Bellam. Anania, Hoſtienſ. Butr. Anchar. Panorm. Mar.Socin. Felin.Vivian. *in rationali lib.5.juris Pontific.pag.*73. Alagona *in compendio juris Canon. pag.* 644.remiſſivè Ximen. *in concord.p.*1. *&* 2.refertur ab Anton.Auguſt.*collect.*1.*Decretal.lib.*5.*tit.*6.*cap.*11.

2 *Matrimonio, vel reliquis Eccleſiæ Sacramentis.*] Ergo matrimonium eſt Sacramentum verè & propriè ex ſeptem Eccleſiæ Sacramentis, ut de Fide definitum eſt in Concil. Trid. *ſeſſ.*24. *de reformat. matrim. canon.* 1. & ita hanc Catholicam veritatem multis comprobant Tertul.*in exhortatione ad caſtitatem,cap.*5. *verſ.uno matrimonio*, Iſidor.Hiſpal.*de officiis Eccleſiaſt. lib.*2.*cap.*19. latè Jodoc. Cocci. *tom.*2. *theſauri Cathol. lib.*9.*art.*2.Perez *l.*1. *verbo que es el Raraiſo,tit.*1.*lib.*5. *Ordinam.* Spin. *in ſpecul. teſtam.gloſſ.*15.*princ.num.*15. Suar.*de Sacramentis in genere,lib.*1.*cap.*2.*q.*2.*art.*4.*verſ. quoad verò matrimon.* Valent. *tom.* 4. *diſp* 10.*quæſt.*1. *punct.*5. Petr.Ledeſm. *in ſumma, part.*1.*de ſacram matrimon. cap.*2. *concl.*1. *&* 19. Sanch. *de matrimon. lib.*2. *diſp.*10. G ier. *eod.tractat.cap.*42.Bonac.*eod.tract.q.*2. *punct.*1.*num.*2. Franc.Molina *de ritu nupt.lib.*2. *diſſ.*18. *num.*5.Rebel.*de obligat.juſtit.par.*2.*lib.*2.*q.*3.Valer.Reginald. *in praxi pænitent.lib.*31. *cap.*1.*à num.*2. Ægid. *de Sacram.tom.*2.*diſp.* 24. *dub.*2.*num.*5.Henriq. *in ſumma,lib.*11. *in proœm.* §.3.*lit. M.*

3 *Prædicat,& obſervat.*] Adverte hæreticam eſſe propoſitionē, quæ in aliquo adverſatur Catholicæ Fidei, ideſt, propoſitionibus, quæ in reſpicientibus Fidem continentur in veteri, vel novo Teſtamento, vel diffinitionibus ab Eccleſia in Conciliis,vel extrà firmatis aut receptæ Sanctorum Patrum ſententiæ, ut tradunt Can.*de locis Theologicis,lib.*12. *cap.*7. Turrecrem. *in ſum. de Eccleſia, lib.*4.*c.*10.Locat.*in opere judic.verbo credibilia, n.*8.*& ſeq.* Simanch. *de Catholic. inſt.tit.*54. *num.*3. *& in ench.violata religionis, tit.*24.*num.*2.quos refert & ſequitur Anton. Ricc. *in tract.de jure perſon. lib.*5. *cap.*8. *num.*1.

Totius Eccleſiaſtici Ordinis prærogativa nudetur.] 4
Notatur ad hoc, quod clericus degradandus eſt antequam tradatur Curiæ ſeculari, ut docent *in præſenti* Hoſtienſ. *num.*6. Anch. *num.*4. Panorm. *num.*2. *&* 3. Zabarell.*in princip.*Anania *num.*7. Butr. *num.*1. Joan. Andr.*in princip.*Clar.*in* §.*fin.q.*36.*num.*35.Covar.*pract. q.*32.*num.*2.Bubadill.*in ſua politica, lib.*2.*cap.*18.*n.*54. *&* 76.Farinac.*in praxi crimin.q.*8.*n.*78.latè Sanctarell. *d. tract.de hæreſi,c.*26 *à princip.*

Et beneficio ſpoliatus Eccleſiaſtico.] Notatur ad hoc, 5
quod hæretici propter hæreſim privantur beneficiis Eccleſiaſticis, ut per Anton. Ricc. *in tract. de jure perſonarum,lib.*5.*cap.*19.*num.*8.Sanctarel.*d.tract. de hæreſi, cap.*33.*num.*1. ubi refert ex Pii V. conſtitut. Sedi Apoſt.eſſe reſervatum jus conferendi beneficia, quibus clerici privati ſunt propter hæreſim,& nunquam intelligi eſſe collata hujuſmodi beneficia,niſi in collatione fiat expreſſa mentio, quod beneficia vacaverint propter hæreſim.

Extenditur ſuprà proxima reſolutio,ut privatio fiat 6
ipſo jure,nec requiratur ſententia privatoria,ut reſolvunt Rebuff. *in praxi,p.*3. *tit.de modis amittendi beneficia, num.*4. Covarr. *var.lib.*2.*cap.*8.*num.*4.*verſ.nihilominus*, Burſatus *conſil.*14.*n.*18.*lib.*1.Navarr. *conſ.*19. *ſub hoc tit.*Rojas*ſing.*73.Bernard.*in pract.cap.*104.Menoch.*de arbitr.caſu* 416.*num.*6.Pena *in direct.Inquiſit. p.*3. *comment.*162. Flamin. *de reſig.lib.*3. *quæſt* 1.*n.*31. *&* 32.Fr.Emman.*in ſumma,tom.*1 *cap.*129.*num* 1.Petr. Ledeſma *in ſumma,p.*2.*tract.*1.*cap.*4 *concluſ.*14 Azor. *inſtit.moral.p.*1.*lib* 8. *cap.*12. *quæſt.* 1. *&* 8.*& p.*2.*lib.*5. *cap.*17.*in princip.* Gonzal.*ad reg.*8.*Cancellariæ,gloſſ* 15. *num.*66. Soar. *de cenſur.diſp.*43.*ſect.*1.*num.*4.*& de F de diſp.*21.*ſect.*5.*num.*20.Nicol.Garc.*de beneficiis,part.*11. *c.*10.*n.*59 *cum multis ſeqq.* Farin. *de hæreſi,q.*189.*n.*77. Sanctarel. *eodem tract.cap.*33.*num.*1.Sanch. *in præcept. Decal.tom.*1.*lib.*2.*cap.*26.*n.*5.Rota Romana *deciſ.*707. *&* 718.*lib.*3.*p.*3. *diverſ.* Valer. Reginald. *in praxi fori pænit.lib.*30. *tract.*3. *num.*318. Ant. Ricciul. *d.tract.de jure perſonarum,lib.*5.*cap.*19.*num.*19.Quamvis contrariam opinionem, nempe quod requiratur ſententia privatoria, teneant Caſtr.*lib.*2.*de juſta hæreticorum punit.cap.*9. quem ſequuntur Simanch. *de Cathol.inſtitut. tit.*46.*num.*72.& Salzed.ad Bernard. *d.cap.*114.*litt. A*, nam licèt iſtorum opinio in rigore diſp.defendi poſſet,ut adverti *de officio,& poteſt.Epiſcop.part.*1.*alleg.*57. *num.*37. prior tamen eſt adeò recepta,ut videatur ab omnium ſententia diſcedere velle,qui illam impugnare auderet.

Cùm ergo beneficia hæretici ipſo jure vacent,poſ- 7
ſunt tanquam vacantia impetrari ante ſententiam criminis declaratoriam, & alteri conferri, prout tenent Rota *d.deciſ.*797. *n.*4.*p.*3. *diverſ.* Burſat. *conſ.*14.*n.*18. *& ſeqq.lib.*1. Flamin. *de reſignat.lib.*1.*quæſt.*3.*num.*2.*& lib.*3.*quæſt.*1.*num.*33. Decian. *tract.crimin. lib.*5.*cap.*44. *num.*26.Sanch.*in præcepta Decal.lib.*2.*cap.*26. *num.*12. Ricc. *d.cap.*19. *num.* 11. Sanctarel. *d. cap.*33. *num.*8. Quamvis enim hæretici poſt ſententiam hæreſis declaratoriam non ſolùm priventur beneficiis,ſed etiam fructibus perceptis à die commiſſi delicti, ut reſolvunt Henriq.*in ſumma, lib.*15.*cap.*13.*num.*52. Molina *de juſtit.tract.*2.*diſp.*86. Ricciul. *d.cap.*19.*num* 4. Sanctarel. *d.cap.*33.*num* 9. ante tamen ſententiam criminis declaratoriam non tenetur ad dimittendum beneficium, neque ſe ſpoliandum, ut advertunt plures citati per Ricc. *d. cap.*39. *num.*12. quibus adde Soar. *in*

in tract. de Fide, diſput. 21. *ſect.* 5. *num.* 19. & Sanctarel. *d. num.* 9.

8 *Niſi continuò*, &c.] Notatur ad hoc, quod hæretici, qui poſt deprehenſionem erroris continuò ad Fidem redeunt, errorem ſuum publicè arbitrio ſuperioris abjurantes, & ſatisfactionem congruam exhibere parati, evadunt hæreticorum pœnas, adeò ut illis beneficia Eccleſiaſtica, quæ obtinent, relinquantur, & bona, ſi quæ ſunt illis ablata, reſtituantur, ut docent *in præſenti* Joan. Andr. Butr. Anan. Panorm. & reliqui, Rebuff. *in praxi beneficiali, tit. de modis amittendi*
9 *beneficia*, *ſub num.* 5. *&* 6. Ricc. *d. cap.* 19. *num.* 20. Et quod pœnitens in crimine hæreſis veniam obtinet, & eximitur à pœnis corporalibus, dicit Surd. *de alim. tit.* 7. *q.* 26. *n.* 20. Spiritualem tamen pœnam non aufugere advertit Menoch. *de arbitr. caſu* 372. *n.* 10.

10 *Continuò*] Dicitur continuò, & ſpontè redire ad effectum ut poſſit beneficia retinere, ſi errorem fateantur antequam fiat aliqua probatio contra ipſum, Abb. *hic, n.* 6. Rebuff. *d. tit. de modis amittendi beneficia, n.* 12. Ad alios verò effectus, nempe ut indulgeri ei poſſit majori, vel minori impoſita pœnitentia, quando dicatur in continenti, & ſponte redire, conſulendus eſt idem Abb. *in c. excommunicamus, lib.* 1. *ſub num.* 10. *hoc tit.* Simanch. *de Catholicis inſtitut. tit.* 47. *n.* 7. Farinac. *de hæreſi*, *quæſt.* 93. §. 2. quos refert Ricc. *d. q.* 19. *n.* 23. advertens *n.* 25. quod ſi hæreticus redeat poſt ſententiam, vel factas probationes, non poterit retinere beneficia, quæ obtinebat, nec alia obtinere, niſi ex Apoſt. diſpenſatione.

11 *Publicè.*] Igitur abjuratio hæreſis fieri debet publicè, & in loco publico, ut docent *hic* Butr. *n.* 6. Socin. *num.* 8. Anania *num.* 12. Direct. Inquiſ. *part.* 3. *n.* 126. *&* 127. ubi Penia *comment.* 42. Menoch. *d. caſu* 372. *numero* 1. ubi *num.* 2. dicit hæreticum manifeſtum
12 hæreſim manifeſtè abjurare debere. Ille verò, qui antequam ſit accuſatus, vel inquiſitus, ſpontè ad inquiſitores adit, ſuos errores confitetur, & paratus eſt ſentire cum Romana Eccleſia, non debet in loco publico abjurare, ut advertunt Locatus *in judiciali Inquiſit. verbo Ordinarios*, *n.* 2. Rojas *ſing.* 13. *n.* 8. *& in tract. de hæreticis, part.* 4. *num.* 272. Sicut nec debet publicè abjurare, qui de hæreſi fuit leviter ſuſpectus, Direct. Inquiſit. *part.* 3. *n.* 161. ubi Peña *comment.* 40. *verſ. præterea diff. runt*, Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiepiſcopali*, *c.* 84. *num.* 9. Quamvis verò de hæreſi leviter ſuſpectus non debet in loco publico abjurare, attamen ſecretè, & coram paucis perſonis eſt cogendus facere abjurationem: ita Scaccia *de jud. cauſarum cap.* 59. *num.* 10. Simanch. *de Catholic. tit.* 1. *à n.* 8. quos refert, & ſequitur Sanctarel. *d. tract. de hæreſi, c.* 41. *n.* 4. Cujus quidem abjurationis formulæ variæ ſunt in jure, prout uniuſcujuſque criminis natura poſtulat, una præſcribitur *in cap. Ego Berengarius, de conſec. diſt.* 2. quam retulit Eymer. *part.* 2. *pag.* 181. & aliam ejuſdem Berengarii Penia *part.* 2. *comment.* 24. *fol.* 26. aliam Turrecr. *lib.* 3. *de Eccleſia, part.* 2. *c.* 1. aliam Caſtr. *de juſta hæretic. punit. lib.* 1. *c. fin.* aliam Rojas *ſing.* 1. alias referunt Zanchin. *de hæret. cap.* 20. *num.* 2. Cuman. *in Lucerna Inquiſit. verbo abjuratio*, Brun. *lib.* 3. *de hæret. cap.* 6. Albert. *de agnoſc. aſſert. Cathol. q.* 30. *ex n.* 60.

Ad arbitrium Epiſcopi.] Illud verbum *arbitrium* re-
13 fertur ad tempus abjurationis, ut ſit ſenſus, ad arbitrium Epiſcopi debere hæreticum, vel ſtatim, vel poſt publicè abjurare: ita Menoch. *d. caſu* 372. *n.* 7.

14 *Confeſtim.*] Judicis arbitrio relinquitur, quando hæreticus dicatur incontinenter reverſus, ut per Menoch. *de arbitr. caſu* 373. vide quæ dixi de hac dict. *in tract. de diction. uſufr. dict.* 65.

15 *In abjuratam hæreſim recidiſſe.*] De relapſis, & qua pœna ſint puniendi, vide Peniam *in direct. Inquiſit. p.* 3. *comment.* 38. *n.* 150. Zerol. *in praxi Epiſcop. p.* 5. *verbo hæretici*, §. 28. Azor. *inſtitut. moral. p.* 1. *lib.* 8. *c.* 14. Locat. *verbo relapſi*, Menoch. *de arbitr. caſu* 374. Sanctarel. *de hæreſi, cap.* 42. latè Torreblanc. *in tract. de Magia, lib.* 3. *de criminis punit. cap.* 21. *de relapſis*, apud quos dicuntur illi relapſi, qui ad hæreſim iterum revertuntur, poſtquam ut pœnitentes abjurarunt, vel poſt abjuratam hæreſim non quidem relabuntur in eam, ſed hæreticis favent, illos defendunt, receptant, &c. vel qui poſt indictam purgationem iterum in hæreſim reincidunt, ut apud proximè citatos videre licet, & præcipuè apud Sanctarel. qui plures caſus adducit, in quibus hæretici in hæreſim vel relapſi, vel non relapſi dicuntur.

Fugiens à carcere illo effracto dicitur relapſus, vi- 16
de Menoch. *de præſumpt. lib.* 2. *quæſt.* 89. *n.* 47. Peniam *in direct. Inquiſit. p.* 3. *comment.* 35. *pag.* 468. Zerol. *in praxi Epiſcop. p.* 1. *verbo hæretici*, §. 23. Maſcard. *de probat. concl.* 820. *num.* 23.

Pœnitentiam primi ordinis ſibi injunctam non ſer- 17
vans dicitur relapſus, vide Menoch. *conſil.* 82. *num.* 107. *cum ſeqq.* Clar. *in pract.* §. *hæreſis, num.* 11. An Inquiſitores Fidei ſint judices omnium cauſarum eorum, qui habitum geſtant publicæ pœnitentiæ, vide Simanch. *de Catholicis inſtitut. c.* 47. *num.* 18. Rojas *ſing.* 98. Penia *in* 3. *p. Directorij*, *ſchol.* 144. Ceo. *ad Decretum, collect.* 34. *num.* 1. 18

Sacræ Fidei Inquiſitores aliquos Eccleſiæ reconciliant, eiſque ad certum tempus, vel ad vitam pœnitentiam injungunt, & ideò parvulum quemdam ſaccum eorum humeris imponunt, qui cùm ab Epiſcopo olim pœnitentibus daretur, cœpit ſaccus benedictus 19
vocari. Quare nunc ſaccus ab Inquiſitoribus impoſitus, qui Hiſpanico ſermone dici ſolet *Sanbenito*, id eſt, ſaccus benedictus, maximi apud Luſitanos, & Hiſpanos dedecoris eſt & ignominiæ, vide Peniam *in direct. Inquiſit. p.* 3. *comment.* 42. *pag.* 498. Fr. Hieron. Roman. *lib.* 5. *de Repub. Chriſtiana, c.* 28. Sebaſt. Covar. *de Orozco en el theſoro della lengua Caſtellana*, *verbo Sanbenito*, Azor. *inſtitut. moral. p.* 1. *lib.* 7. *c.* 32. *quæſt.* 6. *in fine*, Cened. *ad Decretal. collect.* 103. *num.* 5. 20

Seculari judicio, &c.] Notatur ad hoc, quod hæretici relapſi, etiamſi ad fidem convertantur, Curiæ ſeculari traduntur, ut per Butr. *num.* 1. Panorm. *num.* 1. Hoſtienſ. *num.* 9. Felin. *num.* 2. *in præſenti*, Clar. §. *hæreſis, num.* 7. Simanch. *de Catholicis, tit.* 37. *num.* 10. Boſſ. *ſub tit. de hæreticis, num.* 19. Menoch. *de arbitr. caſu* 374. *n.* 1. Sanctarel. *d. tract. de hæreticis*, *c.* 42. *num.* 17. ubi etiam rationem adducit, cur Eccleſia relapſos non recipiat, ſed tradat brachio ſeculari. Si verò ſponte redeant ad Eccleſiam, ſuúmque errorem coram Inquiſitore, & ſponte fateantur, eorum vitæ parcitur: ita Repertorium Inquiſit. *verbo relapſus, verſ. ſi tamen, & verbo miſericordia, verſ. ego tamen*, Caſtr. *de juſta hæreticorum punitione, lib.* 2. *c.* 2. Locat. *in judic. Inquiſit. verbo abjurare, num.* 4. Menoch. *conſil.* 82. *num.* 260. Penia *in direct. Inquiſit. p.* 3. *comment.* 12. *verſ. ſed quid ſi relapſus*, Paramus *de officio S. Inquiſitionis*, *lib.* 3. *quæſt.* 4. *rubr. de forma, &*
ordine judiciario, num. 12. Illi verò dicuntur ſponte ve- 22
nire, & comparere, qui indiciis non præventi comparent coram Inquiſitoribus, quando verò hæreticus relapſus timet, ne ab aliquibus apud Inquiſit. accuſetur, vel facilè id prævidere poteſt, tunc non dicitur hic ſponte redire ad Eccleſiam, ſed ex metu, & tunc relapſorum vitæ non parcitur, ex Paramo *in d. rubr. de forma, & ordine judiciario, n.* 12. Decian. *in tract. crimin. lib.* 5. *cap.* 56. *num.* 12. Sanctarel. *d. cap.* 42. *num.* 18.

In gloſſ. *Clerici.* Notatur ad hoc, juncto text. 22
quod

quod Capitulum Sede vacante poteſt cognoſcere de crimine hæreſis, vt per Hoſtienſ. *num.2.& 4.* Henric. *num.4.* Panorm. *num.1.* Syluest. *verbo hereſis 2. num.2.* Molin. *de iuſtit tract.5. diſp.28 num.2. in fine.* Sanctarel. *d.tract.de hereſi,cap.40.num.4.*

23 In gloſſ. *Prerogatiua*, ibi, *Clericus depoſitus non habet priuilegium clericale.* Notatur ad hoc, quod clericus verbaliter depoſitus fruitur priuilegio Canonis ſi deferat habitum, & tonſuram, & inſtar clericorum viuat, ut per Abb. *hic,num.11.*Tolet.*lib.1.cap.17.*Tiraq. *in,tract.ceſſante cauſa,limit.15.num.4.*Henriq. *in ſumma, lib.13.cap.55.n.3.* Sanctarell. *d.tract.de hereſi, cap.16. num.4.* ita & eodem modo clericus verbaliter depoſi-

24 tus fruitur priuilegio fori, nec enim poteſt conueniri coram judice ſeculari, nec capi, aut ab illo puniri,niſi tradatur Curiæ ſæculari à judice Eccleſiaſt. Marant. *de ordine iudiciario,part.4.diſtinct.11.num.72.*Borgaſ. *de irregul. part.6. tit.de ſentent. depoſit. n.3.* Clar. *in §.fin. quæſt.36.num.32. cum ſeqq.*Menoch. *conſil.789. num.9.* Gama de *Sacramentis praſtandis ult. ſupplicie damnatis, quæſt.5.num.21.* Penia *in direct.Inquiſit.par.3.ſchol.49. verſ.poſtremò quamuis,* Craſſ. *de effect.ib.cleric. effectu 1. num.824.*Farinac.*in praxi crimin quæſt.8.num.73.* Bobadil.*in ſua politica, lib.2.cap.18.n.38.* Sanctarell. *d.c.26. num.5.* qui reſolvunt clericum actualiter degradatum amittere vtrumque priuilegium.

25 In gloſſ. *Deprehenſi*, ibi, *quia publicè prædicant hereſim.* Notatur ad hoc, quod hæreticus probatur per facti euidentiam, vt quia publicè quis hæreſim prædicet,ita direct. Inquiſit.*pars.1.quæſt.55.* Maſcard. *de probat. concl.860. à princip.* Valer. Reginald. *in praxi fori pænit.lib.30. tract.3. num.318.* vbi reſoluit manifeſtum hæreticum dici, qui dogma hæreticum publicè prædicat, & defendit.

26 Jn ead.gloſſ.ibi, *per teſtes,aut ſua confeſſione.*Notatur ad hoc, quod deprehenſus à judice in delicto aliis teſtibus præſentibus facti euidentia conuincitur, vt per Farinac.*in praxi crimin. quæſt.21. n.143.* Aldret. *de religioſa diſcip.tuenda,lib.2.c.6.n.2.*

SVMMARIVM.

1 *Bona hæreticorum confiſcantur, & in terris Eccleſia applicantur fiſco Eccleſiæ, in terris imperij iudicis ſecularis fiſco.*

2 *Hæreticorum bona propter hereſim confiſcantur.*

3 *Bona hæreticorum ipſo iure confiſcantur à die, quo incidunt in hereſim, itant non teneantur ante iudicis ſententiam illa fiſco offerre.*

4 *Hæreticus, antequam feratur ſententia declaratoria contra eum, habet rerum ſuarum poſſeſſionem.*

5 *Vſusfructus commoditas propter vſufructuarij hereſim confiſcatur.*

6 *Debita, & iura conditionalia, ſi deſcendant ex contractu, quamvis adimpleatur conditio poſt condemnationem, confiſcantur propter hereſim, ſecus ſi deſcendant ex vltima voluntate.*

7 *Emphyteuſis qua ad extraneos heredes tranſit, propter hereſim cum ceteris bonis emphyteuta confiſcatur.*

8 *Emphyteuſis Eccleſiaſtica propter emphyteuta hereſim confiſcatur.*

9 *Regnum propter Regis hereſim per ſummum Pont. poteſt ab illo amoueri, & ad ipſum pertinet ius eligendi, ſi filij, ceterique propinquiores heretici ſint.*

10 *Cenſui res obligata propter hereſim fiſco deferuntur, reſeruato tamen jure, quod in eis dominus cenſus habet.*

11 *Bona futura, & acquiſita heretico poſt condemnationem confiſcantur.*

12 *Peculium profectitium, quod pater in bonis filiorum habet, propter patris crimen non publicatur, ſed filio reſeruatur.*

13 *Aduentitiorum proprietas ob paternum crimen non publicatur, nec quoad proprietatem, quæ eſt filij, nec quoad vſumfructum, viuente patre.*

14 *Aduentitiorum proprietas, etiam ob filij crimen non publicatur, ſed manet apud patrem conſolidata cum ipſorum vſufructu.*

15 *Caſtrenſia, vel quaſi filiorum ob paternum crimen non publicantur.*

16 *Caſtrenſe peculium, vel quaſi non publicatur publicatis filiifamilias bonis ob ejus crimen, ſed defertur patri in patriæ poteſtatis ſolatium.*

17 *Feuda non confiſcantur in præiudicium domini directi.*

18 *Maioratus ob delictum poſſeſſoris, qui eius primus inſtitutor non eſt, confiſcari non poteſt.*

19 *Maioratus fructus vita heretici poſſeſſoris durante non publicantur, ſed ſtatim cum ipſo maioratu tranſeunt ad ſequentem vocatum.*

20 *Maioratus in inſtitutione clauſula appoſita, vt hora precedente ante commiſſum delictum maioratus tranſeat in ſequentem, valet.*

21 *Iuſpatronatus per ſe principale, & diſtinctum non venit in confiſcatione bonorum.*

22 *Dos vxoris Catholicæ neſcientis quod vir eſſet hereticus, quando cum eo nupſit, non confiſcatur.*

23 *Crimen læſæ Maieſtatis committentes quas pœnas incurrant, oſtenditur.*

24 *Hereticus per pœnitentiam non euadit pœnam confiſcationis bonorum.*

25 *Filii etiam Catholici paterna hereditate priuantur propter hereſim patris.*

26 *Filii etiam orthodoxi propter paternam hereſim legitima priuantur.*

27 *Alimentis privantur filii propter paternam hereſim.*

28 *Dotem ex bonis parentis heretici filiæ habere non poſſunt.*

Cap. Vergentis X. *Innocent. III.*

BOna hæreticorum publicantur, & confiſcantur, 1 & in terris Eccleſiæ applicantur fiſco Eccleſiæ, in terris Principum ſecularium, eorum fiſco, ad quod ſi ſint negligentes, poſſunt compelli à judice cenſuris Eccleſiaſticis, nec talia bona ampliùs reuertuntur ad prædictos hæreticos. Si tamen conuertantur, & abnegent conſortium hæreticorum, ſi aliquis judex voluerit,poterit miſericorditer condonare. Item filii hæreticorum amittunt hæreditatem ſicut in crimine læſæ majeſtatis: ergo multò magis læſi Dei, præſertim quia in multis caſibus pro parentibus temporaliter puniuntur ſecundùm jus Canonicum. Colligunt ex Ordinar. Abb.antiq.Innoc. Collect. Zabar.Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Butr. Anch. Panormit. Felin. Mar. Socin. Vinian. *in rationali lib.5 iuris Pontific.pag.75.* Alagona *in compendio iuris Canonici,pag.645.* remiſſiuè Ximen. *in concord p.1. & 2.* habetur integra *lib.2. regiſtri Innoc.III. epiſtola 1.* & refertur ab Anton. Auguſt. *collect.3. Decretal.lib.5.tit 4 cap.1.*

Collige ex text. conficari hæreticorum bona pro- 2 pter hæreſis crimen, vt notant *hic* Ioan. Andr. Butr. *num.1.*Henric.*num.3.* Zabar.*num.1.* Anania etiam *n.1. & 9.* Clar.*in § hereſis, num.8 ad finem,& num.13. & §. fin.quæſt.78.n.27.* Bonacoſ. *commun.crimin. par.1. verbo bona damnatorum, fol.17. & part.2. verbo confiſcatio, fol.16.*Cotta *in memorab.verbo confiſcatio.* Viu. Soar. & alii *tom.2.commun. opinion.lib.9. tit.31.* Petr. Greg.*ſyntagmatum juris lib.33.cap.9.num.1.*Meneh. *de ſucceſſionum progreſſu, lib.1. §.4. num.166.* Menoch. *remed.1. recuper.*

*recuper. num*308.*& de arbitr.caſu* 374.*num*.4.*& conſil.* 185.*num*.8.*& conſ*.289.*n*.10.Pereg. *de jure fiſci*, *lib*.5. *tit*.1.*num*.166. Surd. *de alimentis*, *tit*.8.*privileg*.35. *& tit*.9.*quæſt*.31. *& deciſ*.247. *à princip*. Franciſc. Torreblanca *in epitome delictorum*, *lib*.3.*cap*.12.*num*.7. Decian.*in tract.criminal.lib*.5. *cap*.57.*num*.23. *verſ.tertia*, D. Barboſa *in l*.1. *part*.4.*à num*.89.*ff.ſolut. matrimon.* Leſſius *de juſtit.lib*.2. *cap*.29. *num*.8. Anton. Ricciul. *in tract.de jure perſonarum*, *lib*.5.*cap*.31.Sanch.*in præcepta Decal.cap*.19. Farinac. *in prax. crimin. p*.1. *q*.25. *n*.10.*&* 31.*& de hæreſi,quæſt*.198.*n*.3. Sanctarel. *eodem tract.cap*.20. *à princip.*

3 Quæ quidem bona hæreticorum ipſo jure confiſcantur à die, quo quis incidit in hæreſim; & patet ex *cap.cùm ſecundum leges*, *de hæreticis in* 6.& notat *ibi* gloſſ. *verbo ipſo jure*, Clar. §.*hæreſis,verſ.ita bona condemnatorum*, Anton.Gomez *tom*.3.*variar.cap*.2.*num*.1. Scaccia *in tract.de judiciis cauſarum civilium*, *tom*.1. *cap*.98.*num*.20.Azor.*inſtitut.moral.par*.1.*lib*.8.*c*.12.*q*.1. Sanctarel.*d.tract.de hæreſi,cap*.71.*num*.21. Non tamen ipſi hæretici, & alii, quorum bona ipſo jure confiſcantur ante judicis ſententiam, illa fiſco offerre tenentur, ut docent Gomez *d.tom*.3.*cap.ult.num*.3.Rojas *ſing*.26.*num*.5.*&* 6.Covarr.*de ſponſalib.part*.2.*c*.6.§ 8. *num*.10.Simanch. *de Catholicis inſtitut. tit*.9.*num*.157. *cum ſeqq*. Valentia 1.2.*diſput*.7.*quæſt*.5.*puncto* 6.*q*.3. *verſ.ea quæ deinde*,*&* 22.*diſput*.1.*quæſt*.11.*art*.3. Arag. 2.2.*quæſt*.11.*art*.3.§.*his ſuppoſitis*. Vaſquez 1.2.*diſput*. 170.*cap*.3. Peregr. *de duello*, *quæſt*.7. *num*.14. Azor.*d. part*.1.*lib*.5.*cap*.7.*quæſt*.1.*&* 3.*& lib*.8. *cap*.12. *quæſt*.3. *cum ſeq*.Molin.*de juſtit.tom*.1.*diſput*.65.*verſ.contrariam ſententiam*,Soar.*de Fide,diſput*.22.*ſect*.2.*n*.3. Sanch. *d. lib*.2. *cap*.22. *num*.7. Sanctarel. *d.cap*.21. *num*.2. nam

4 antequam feratur ſententia declaratoria contra hæreticum, habet ille rerum ſuarum poſſeſſionem, ut docent Surd.*de aliment.tit*.9.*quæſt*.32.*n*.24. & alii, quos refert, & ſequitur Ricciul. *d. lib*.5. *cap*.31. *num*.10. Quamvis hæreticos, & alios, quorum bona ſunt ipſo jure confiſcata, teneri etiam ante latam ſententiam ea tradere fiſco, ſentiant minus bene Anton.Gomez ſibi ipſi contrarius *tom*.3. *variar.cap*.2.*num*.5. Navar. *in manuali*, *c*.23.*n*.67. Flamin. *de reſignat.lib*.3.*quæſt*.1. *num*.12.*&* 81.Lorca 1.2.*diſp*.24.*de legibus,num*.2.§.*ult.* & alii ab eis citati.

5 Amplia primò principalem text. concluſionem in uſufructu, cujus commoditas propter uſufructuarii hæreſim confiſcatur, vide tamen Ant.Gomez *tom*.2. *variar.cap*.15.*num*.18. Lucan. *de privil.fiſci*, *p*.2.*princ. tit*.*de publicatione bonorum*,*n*.3. Peregrin. *eodem tract. lib*.5.*tit*.1.*num*.73.*&* 116.Joan.Gare.*de expenſis*,*c*.10. *num*.47. Vaſquez 1.2. *q*.96.*art*.5.*diſp*.169. *cap*.1.*n*.10. Surd.*de alimentis,tit*.8.*privil*.59.*num*.22.*&* 23. Molin. *de juſtit.tract*.2.*diſp*.9.*verſ. ex dictis facilius*, Says. *in clavi Regia*, *lib*.9. *cap*.7. Farin. *in praxi crimin. q*.25. *num*.150. Sanch.*d.lib*.2.*cap*.16.*& num*.3.

Amplia ſecundò in debitis, & juribus conditionalibus, ſi deſcendant ex contractu, quamvis adimpleatur conditio poſt condemnationem: ſecus dicendum, ſi debita, & jura conditionalia deſcendant ex ultima voluntate, veluti ſi ſint hæreditas, legata, aut fideicommiſſa conditionalia, quæ non publicantur quando conditio extat poſt condemnationem. Ita Menoch. *conſ*.101. *num*.25. Quemad. *in ſuis quæſt.fiſcal. quæſt*.10. Azeved. *l*.5.*n*.42.*&* 142.*tit*.10.*lib*.4.*nova recopil.* Peregrin. *de jure fiſci,lib*.5.*tit*.1.*n*.172. Azor. *inſtit.moral.p*.1.*lib*.5.*cap*.7.*quæſt*.8. Vaſquez *d.cap*.1.*n*.7. Sanch. *d.lib*.2. *cap*.14. *num*.15. D. Barboſa *in l.ſi conſtante* 25. §. *fin.num*.4. *ff. ſoluto matrimon.* Farinac. *d. q*.6.*n*.25.§.143. *&* 144.*& in tract.ut. de hæreſi*, *q*.290. §.1. *num*.13.

Amplia tertiò in emphyteuſi, quæ ad extraneos hæredes tranſire poteſt, non exiſtente aliqua ſpeciali prohibitione, quia publicatur cum cæteris emphyteutæ bonis, vide Ordin. Regiam Luſitan. *lib*.5.*tit*.1. §.2. Clar. §.*emphyteuſis*, *q*.29. *num.unico*, *verſ. tu dic.* Turzan. *tom*.2. *commun. opinion. lib*.9. *tit*.31. *num*.27. *pag*.554. Quemad. *in ſuis quæſt.fiſcalib*. *q*.11. Decian. *tract.crimin. lib*.5.*cap*.44.*n*.5. Didac.Cantera *in quæſt. crimin.cap*.1. *num*.46. Vaſquez *in* 2.2.*q*.96.*art*.5. *diſp*. 169.*cap*.3.*num*.25.Azor. *inſtit.moral.part*.1.*lib*.8.*c*.13. *q*.11. Molina *de juſtit. tract*.2. *diſp*.481.*concl*.1. Farin. *d.q*.25.*num*.59. & remiſſivè *in tract. de hæreſi*, *q*.190. §.4.*num*.63. Sanctarel. *eod.tract.cap*.19.*num*.7. Sanch. *d.lib*.2.*cap*.19.*à num*.24.*& num*.26. reſolvit quod poſſit fiſcus cogi ad inſtantiam domini directi, ut eam alienet, & transferat in perſonam, quæ non ita potens, tótque privilegiis gaudens ſit, *& num*.27. tenet quod ſi maneat apud fiſcum, tenetur fiſcus integrum ſuum jus domino ſervare, quod habebat in emphyteuſi dum à delinquente poſſidebatur. 7

Amplia quartò in emphyteuſi Eccleſiaſtica, illa ſcilicet, quæ accipitur ab Eccleſia, Xenodochiis, & locis piis, ut per Chaſſan.*in conſuetud.Burgundiæ,rubr*.2.§.2. *in princ.num*.10. Quemada *in ſuis quæſt.fiſcalibus,q*.22. Simanch. *de Catholicis inſtitut.tit*.9.*num*.103. Farinac. *d.q*.25.*num*.56. *verſ.ſed quod immò*, Azor. *d.p*.1.*lib*.8. *cap*.12. *quæſt*.11. Sanch. *d. lib*.2.*cap*.19. *num*.29. ubi *num*.32. verius exiſtimat dari optionem Eccleſiæ, ut intra biennium deliberet, an malit revocare quàm fiſcum habere emphyteutam. Quamvis Eccleſiaſticam emphyteuſim non publicari teneant Clar.§.*emphyteuſis,quæſt*.29.*num.unic. verſ.breviter*, Bernard. *in pract.c*.132.*n*.4.Molina *d.diſp*.481.*concl*.2. 8

Amplia quintò in Rege hæretico, cujus regnum per ſummum Pontificem poteſt amoveri, & ad ipſum pertinet jus eligendi, ſi filii, & cæteri quoque propinquiores hæretici ſint, ut per Azor. *inſtit.moral.part*.1. *lib*.8.*c*.12.*q*.17. *& c*.27. *q*.7. 9

Amplia ſextò in rebus cenſui obligatis, quæ fiſco deferuntur, reſervato tamen jure, quod in eis habet dominus cenſus, ut per Didac.Quanter. *in quæſt. crimin.c*.1.*q*.47.Sanch. *d.lib*.2.*c*.10.*n*.18. Farin.*in tract.de hæreſi*, *q*.190.§.1.*n*.18. 10

Limita primò in bonis futuris, & acquiſitis ab hæretico poſt condemnationem, quæ in confiſcationem minimè veniunt, ut per Baiard.ad Clar.§.*hæreſis*,*n*.19. Sanch. *d.lib*.2.*c*.14.*n*.7.*cum ſeqq.*Farin. *de hæreſi*,*q*.190. §.1.*num*.25. 11

Limita ſecundò in peculio profectitio, quod pater in bonis filiorum habet, quia ob patris crimen non publicatur, ſed filio reſervatur, vide Cov.*lib*.2.*var.c*.8. *n*.7.*verſ.hinc apparet*. Duen. *reg*.275.*limit*.7. Menoch. *remed*.9.*recup.num*.73. Farin. *d.quæſt*.25.*n*.16. Azeved. *l*.1.*num*.209.*tit*.3.*lib*.8.*nova recopil.*Peregr.*de jure fiſci*, *lib*.5. *tit*.1.*num*.126. Sanch. *d.lib*.2. *cap*.16. *à num*.20. Et etiam ob filii delictum non publicari tenent Menoch. *num*.97. Peregr. *num*. 125. Farin. *num*.1. *dictis locis*, Azeved. *d.l*.1.*num*.110.Clar.*d.quæſt*.78.*num*.11. ubi Baiard. *num*.49.Aſcan.*de patria poteſt.c*.6. *effect*.2. *num*.37. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem*, *verbo læſis*, *num*.118.*& num*.152.*verſ.ſed in propoſita ſpecie*,Azor. *inſtit.moral.part*.1.*lib*.5. *c*.7.*q*.8. Leſſi.*de juſtit.lib*.2.*c*.4. *dub*.3.*num*.12.Sanch. *d.lib*.2.*c*.15.*à n*.16.Sanctarel. *de hæreſi,cap*.18.*num*.6. 12

Limita tertiò in proprietate adventitiorum, quæ ob paternum crimen non publicantur, nec quoad proprietatem, quæ eſt filii; nec quoad uſumfructum vivente patre, vide Azevedo *d.l*.1.*n*.208.Quantera *d.c*.1. *n*.41.Sanch. *d.lib*.2.*c*.16.*n*.9. Azor. *inſtit.moral.part*.1. *lib*.8.*cap*.12.*q*.15. Farinac. *in tract.de hæreſi*, *quæſt*.190. §.1. 13

§. 1. num. 27. Quam quidem adventitiorum proprieta-
tem etiam ob filiifamil. crimen non publicari, ſed ma-
nere apud patrem conſolidatam cum ipſorum uſu-
fructu ad patrem pertinente, tenent Franc. Lucan. in
tract. de fiſc. jur. part. 2. princip. tit. de publicat. bonorum,
num. 3. Menoch. remed. 9. recuper. num. 66. Maranta de
ordine judic. par. 6. actu fin. num. 35. Peregr. d. tit. 1. nu-
mero 128. Aſcan. d. effectu 2. n. 36. & 37. Mendez à Ca-
ſtro in l. cùm oportet, n. 85. & 92. C. de bonis quæ liberis,
Sanch. d. lib. 2. cap. 15. num. 9. Sanctarel. d. tract. de hæreſi,
cap. 18. num. 3.
15 Limita quartò in caſtrenſi, vel quaſi filiorum, quod
ob paternum crimen non publicatur, cùm ſit filii, vide
Azevedo d. l. 1. num. 207. Quantera in ſuis quæſtion. cri-
minal. tit. de quæſt. tangentibus punitionem delictorum,
16 cap. 1. n. 34. Sanch. d. lib. 2. cap. 16. num. 1. Vaſquez 1. 2.
diſput. 169. cap. 1. num. 10. Sanctarel. d. tract. de hæreſi,
cap. 18. num. 8. Et publicatis filiifamil. bonis ob ejus
crimen, peculium caſtrenſe, vel quaſi non publicari,
ſed deferri patri in patriæ poteſtatis ſolatium, tenent
Menoc. d. remed. 70. Clar. d. quæſt. 78. num. 13. Honded.
conſil. 91. num. 37. volum. 1. Emman. Soarez de Ribeira
in addit. ad Anton. Gomez, tom. 2. var. cap. 15. lit. D,
Coſta in §. cum in bello, verbo patris, num. 11. Aſcan. d.
effectu 2. num. 37. Peregr. de jure fiſci, lib. 5. tit. 1. n. 124.
Maſcard. de probat. concluſ. 1158. num. 10. Mendez à
Caſtro in d. l. cùm oportet, num. 84. Farin. in praxi cri-
min. quæſt. 23. num. 11. & 13. plures refert, & ſequitur
Sanch. d. lib. 2. cap. 15. à num. 4. & noviſſimè Sanctarel.
d. tract. de hæreſi, c. 19. num. 1. Quamvis hoc peculium
poſſe confiſcari tueantur Anton. Gomez d. num. 15. ad
finem, Quantera d. cap. 1. num. 40. Peregr. d. tit. 1. n. 130.
Azeved. d. l. 1. n. 210. Cald. Pereira in l. ſi curatorem,
verbo læſis, n. 112. verſ. ſed in oppoſitum, Azor. d. par. 1.
lib. 5. cap. 7. quæſt. 8. & part. 2. lib. 2. cap. 22. q. 8. Soar. de
Fide, diſp. 22. ſect. 5. num. 9.
17 Limita quintò in feudis, quæ non confiſcantur in
præjudicium domini directi, vide Simanch. de Catho-
licis inſtit. tit. 9. n. 20. Guillelm. in c. Raynutius, verbo
& uxorem, num. 244. Vivian. tom. 2. commun. opin. lib. 9.
tit. 8. n. 2. verſ. cæterum. Quantera d. cap. 1. n. 19. Penna
ad direct. Inquiſit. par. 3. q. 112. comment. 161. verſ. quid
ſi clericus bona feudalia habeat, Menoch. conſ. 304. n. 13.
Azor. d. par. 1. lib. 8. cap. 12. q. 10. Farin. in praxi crimin.
q. 25. à num. 62. & noviſſimè in tract. de hæreſi, q. 190.
§. 4. à num. 59.
18 Limita ſextò in majoratu, qui ob delictum poſ-
ſeſſoris, qui ejus primus inſtitutor non eſt, confiſcari
non poteſt, ut per Simanch. d. tit. 9. à n. 252. Quantera
d. cap. 1. à num. 51. Azor. d. part. 1. lib. 8. cap. 12. quæſt. 13.
19 Sanch. d. lib. 2. cap. 18. Nec etiam ipſius majoratus fru-
ctus vita poſſeſſoris durante publicantur, ſed ſtatim
cum ipſo majoratu tranſeunt ad ſequentem vocatum.
Ita Clar. §. fin. quæſt. 78. n. 10. Gabr. lib. 7. commun. tit. de
criminal. concl. 24. num. 3. Menoch. conſ. 104. n. 42. Farin.
d. q. 25. num. 35. Sanch. d. lib. 2. cap. 18. num. 15. noviſſimè
Mendez à Caſtro in praxi Luſitana, lib. 1. cap. 2.
num. 11. Contrariam tamen opinionem, immò fru-
ctuum commoditates ad fiſcum durante poſſeſſoris
vita pertinere, tenent Molina de primogen. lib. 1. cap. 20.
num. 9. & lib. 4. cap. fin. num. 11. Bajar. ad Clar. d. quæſt. 78.
num. 29. Peregrin. de jure fiſci, lib. 5. tit. 1. num. 101.
Sayr. in clavi Regia, lib. 9. cap. 7. num. 7. in fin. Molina
de juſtitia, tract. 2. diſp. 470. verſ. id proterea, & diſp. 656.
20 num. 6. Si tamen majoratus habeat clauſulam in
inſtitutione, ut hora præcedente ante commiſſum
delictum majoratus tranſeat in ſequentem, valet
hujuſmodi inſtitutio, nec dicitur clauſula hæc ap-
poſita in fraudem fiſci, licèt in vita delinquentis pri-
vetur commoditate, ex Bald. in l. parentes, num. 1. ff. de
teſtib. Telliez l. 27. Tauri, à n. 18. Molina de primogen.
lib. 2. c. 12. n. 56. & lib. 4. cap. ult. n. 16. Gregor. l. 6. verbo
que la no pudieſe, tit. 11. part. 6. Menoch. de præſumpt.
lib. 3. q. 224. n. 50. & conſ. 91. n. 6. Pereg. de jure fiſci, lib. 5.
tit. 1. n. 103. Gutier. pract. lib. 2. q. 66. D. Barboſ. in l. ſi ab
hoſtibus, §. fin. n. 21. ff. ſoluto matrimon. Cabedo par. 2.
Luſitan. deciſ. 96. n. 3. Sanch. in præcepta Decalogi, lib. 2.
c. 30. n. 4. & cap. 18. num. 25.
Limita ſeptimò in jure patronatus perſonali, & de 21
per ſe principali & diſtincto, quod non includitur in
confiſcatione bonorum, nec de per ſe judex laicus po-
terit illud confiſcare ex defectu juriſdictionis, & in-
capacitate, ſed remanebit penes delinquentem, do-
nec per judicem Eccleſiaſticum privetur tanquam in-
dignus, de quo vide Roch. d. jurepatron. verbo ipſe,
vel is, quæſt. 29. num. 69. Clar. §. fin. quæſt. 78. num. 7.
Guillelm. in cap. Raynutius, verbo & uxorem, deciſ. 5.
n. 280. Simanch. de cathol. tit. 46. num. 61. Rojas ſing.
117. num. 4. Molina de primogen. lib. 1. cap. 24. num. 6.
Coſta in c. ſi pater, verbo Trebellianicæ, num. 7. Perez ad
l. 1. verbo ſi el que fuere, quæſt. 8. tit. 6. lib. 1. Ordin. plures
Doctores refert Cened. ad Decretal. collect. 5. num. 3.
quibus adde Vivium tom. 2. commun. opin. lib. 9. tit. 31.
n. 2. Quanteram d. cap. 1. num. 49. & 50. Spino in ſpeculo
teſtam. gloſſ. 4. princip. num. 115. D. Sahagun in cap.
quantò, ſupra de judic. num. 2. cum ſeqq. Surd. de ali-
ment. tit. 9. quæſt. 22. num. 28. Decian. tract. crimin. lib. 5.
cap. 44. num. 24. Azor. inſtit. moral. part. 2. lib. 8. cap. 12.
q. 9. Farin. in praxi crimin. part. 1. quæſt. 25. num. 151. &
in tract. de hæreſi, q. 190. §. 1. n. 24. Anton. Ricciul. d. lib. 5.
cap. 34. Sanctarel. de hæreſi, cap. 19. à num. 1. multos citat
Sanch. in præcepta Decalog. lib. 2. cap. 19. à princ. alios
congerit Nicul. Garc. de benefic. part. 5. cap. 9. n. 25. cum
ſequentibus.
Limita octavò in dote uxoris Catholicæ neſcien- 22
tis quod vir eſſet hæreticus, quando cum eo nupſit,
quæ non confiſcatur propter mariti hæreſim. Vide
Simanch. de Catholicis inſtit. tit. 9. num. 66. Quanteram
d. cap. 1. num. 22. verſ. aut contraxit ignoranter, & n. 24.
verſ. aut mulier ignorabat maritum. Decian. d. lib. 5.
c. 45. num. 10. Soar. de fide, diſp. 21. ſect. 6. num. 8. Vaſq.
1. 2. diſp. 169. cap. 2. num. 13. Sanctarel. de hæreſi, cap. 9.
num. 10. cum ſeqq. Sanch. d. lib. 2. cap. 17. à n. 3. Farin. d.
quæſt. 25. à n. 111. & noviſſimè in tract. de hæreſi, q. 190.
§. 3. num. 43. ubi num. 44. cum ſeqq. ampliat ad bona pa-
raphernalia uxoris, ad donationem propter nuptias,
ad quæſita ab uxore conſtante matrimonio, & ad res
donatas uxori à conſanguineis viri, niſi expreſſè fue-
rit tempore donationis dictum, quod donatur ut ma-
rito acquiratur.
Reis læſæ majeſtatis, &c.] De pœnis illorum, qui 23
committunt crimen læſæ majeſtatis plures Doctores
agentes refert parens meus in commentar. ad Ordin. Re-
giam Luſitan. lib. 5. tit. 6. § 9 num. 2. Et quod ſint capite
puniendi, conſtituit eadem Ordin. que morra morte
natural, deſumptam ex l. quiſquis, in princip. C. ad legem
Iuliam Majeſt. ibi, gladio feriatur, & ex §. publica autem,
Inſtit. de publicis judic. Decian. tract. crimin. lib. 7. cap. 39.
Bernard. Muſcatel. in pract. crimin. tit. de crimine læſæ
Majeſtatis humanæ à num. 35.
Niſi eis ad cor revertentibus, &c.] Notatur ad hoc, 24
quod hæreticus per pœnitentiam non evadit pœnam
confiſcationis bonorum, ut per Felin. hic, not. 2. Brun. de
hæret. lib. 5. cap. 6. in fine, Rojas eod. tract. p. 1. num. 118.
Simanch. de Cathol. inſtit. tit. 42. n. 17. in fine, Sanch. in
præcepta Decalogi, lib. 2. cap. 14. n. 12. nihilominus tamē
Principes, ſive Eccleſiaſtici, ſive temporales, quibus
bona per confiſcationem ſunt acquiſita, ex miſericor-

dia hæretico pœnitenti bona confiſcata condona-
re poſſunt, ut habet text. *in præſenti*, & gloſſ. *hîc, verbo*
miſereri, notant Anch. atque Abb. *n.2. in 3. not.* Felin.
ſub n.2. ibidem, & n.3. ex generali conſuetudine totius
Italiæ receptum eſſe, ut hæretico ad cor revertenti
bona confiſcata condonentur, ſcribunt Pariſ. *conſ.2.*
n.185. lib.4. Rebuff. *de pacificis poſſeſſ num.196.* Clar.
§ hæreſis, ſub num.7. Decian. *in tract. crimin. lib.5. tit.44.*
n.10. Surd. *conſ.386. n.26.* Farin. *de hæreſi, quæſt.190.*
n.144. latè Anton. Ricc. *d. lib.5. c.42. à princip.* ubi *n.16.*
poſt gloſſ. *hîc, verbo ad audientiam*, advertit quod rela-
pſus, quamvis in concernentibus animam admittatur
ad pœnitentiam, tamen ubi traditur ſeculari, non re-
mittitur illi confiſcatio bonorum.

25 *Exhæredatio filiorum*, &c.] Notatur ad hoc, quod ob
paternam hæreſim filii etiam Catholici paterna hæ-
reditate privantur. Vide Covar. *lib.1. var. cap.8. num.2.*
verſ. primum an ob crimen, Clar. *§ hæreſis, num.12. verſ.*
& ſcias, Simanch. *de Catholicis inſt. tit.9. à n.4. & tit.*
29. à num.1. Menoch. *de arbitr. caſu 546. n.11.* Rojas *de*
hæret. part.2. num. 191. & ſing.64. Didac. Quantera *in*
quæſt. criminal. rub. de hæreticis, cap.1. num.20. Decian.
tract. crimin. lib.5. cap.45. à num.5. Jacob. de Graffiis
in deciſ. aureis, lib.2. cap.11. num.51. & ſeqq. Farinac. *in*
praxi crimin. quæſt.24. num.54. & noviſſimè *de hæreſi,*
quæſt.191. à num.1. Sanch. *in præcepta Decalogi, lib.1.*
cap.27.

26 Amplia primò, ut filii propter paternam hæreſim
etiam orthodoxi priventur legitima, vide Griland.
in tract. de hæreticis, quæſt.4. num.1. & 2. Jacob. de Graf-
fiis *d. cap.11. num.9.* Decian. *d. cap.46. num.3. verſ.*
& amplia, Quemada *quæſt.24. num.2.* Farin. *d. quæſt.24.*
num.44. & 45. & d. quæſt.191. n.2. Sanch. *d. lib.2. c.16.*
à num.26.

27 Amplia ſecundò, ut ſicut filii propter paternam hæ-
reſim privantur legitima, eadem ratione priventur
etiam alimentis, vide Laram *in l. ſi quis à liberis, § ſi*
mater, num.16. ff. de liberis agnoſc. Baez. *de non melio-*
randis filiabus, cap.15. à n.25. Peniam *in direct. Inquiſit.*
part.2. commento 9. Quantera *in quæſt. crimin. rubr. de hæ-*
reſi, cap.1. num.54. Decian. *tract. crimin. lib.5. cap.45. n.3.*
verſ. amplia, Peregr. *de jure fiſci, lib.5. tit.1. à num.34.*
Molin. *de juſtit. tract.2. diſp.167. verſ. obſerva*, D. Barbo-
ſa *in l.1. part.4. num.84. & 85. ff ſoluto matrim.* Sanch.
lib.2. cap.16. à n.25. & c.27. n.15. Rebello *de oblig. ju-*
ſtitiæ, part.2. lib.5. quæſt.4. n.33. Farin. *in tract. de hæreſi,*
q.191. n.5. & 6. Cald. Pereira *in comment. ad l. unicam,*
C. ex delictis, part.5. n.10.

28 Amplia tertiò, ut patre hæretico exiſtente, filiæ fœ-
minæ in ejus bonis nec etiam dotem conſequi de-
beant, vide Simanch. *de Catholicis inſtitut. tit.9. num.23.*
& 24. Peregrin. *d. lib.5. tit.1. num.76.* Surd. *de alimentis,*
tit.6. quæſt.31. num.16. Quemada *quæſt.24.* Quantera *d.*
c.1. ſub n.20. D. Barboſ. *d. part.4. n.83. & 85.* Cald. Pe-
reira *d. part.5. n.10.* Farin. *d. quæſt.191. n.8.* Ignat. del
Villar *in ſylva reſponſ. lib.1. reſp.15. num.11. & 54.* Re-
bello *d. quæſt.4. num.32.* ubi reſolvit fiſcum non teneri
filiabus hæretici dotes præſtare, ſed potiùs dotes ab
hæretico poſt lapſum in hæreſim datas repeti per
fiſcum, etiamſi filiæ dotandæ natæ ſint ante com-
miſſum hæreſis crimen: quod etiam reſolvunt poſt
multos à ſe relatos Sanch. *in præcepta Decalogi, lib.2.*
cap.16. num.25. & Ricciul. *lib.5. cap.40.*

SUMMARIUM.

1 *Advocati, vel notarii hæreticis, aut eorum defenſoribus*
faventes, ſeu litigantibus ſub eis patrocinantes, &
pro illis inſtrumenta ſcribentes, infames ſunt, & ab
illo officio ſuſpenſi.

2 *Expreſſum ſpecialiter plus roboris habet, quàm quod*
generaliter.

3 *Advocati infames fiunt ſi præſtent auxilium, conſilium*
hæreticis, & eorum fautoribus, &c.

4 *Advocati non in cauſa hæreſis, ſed in alia cauſa cri-*
minali pro hæretico advocantes, an hujus text. pœ-
nam incurrant, oſtenditur.

5 *Advocati, & procuratores dari debent, quando dubita-*
tur an ſit aliquis hæreticus, & an id de quo inquiri-
tur, ſit hæreſis.

6 *Bona defenſorum, & fautorum hæreticorum, ac creden-*
tium, &c. ipſo jure confiſcantur.

CAP. Si adverſus XI.

ADvocati, & notarii, qui hæreticis, & eorum fau- 1
toribus in aliquo auxiliantur, conſilium dant,
vel favorem, aut patrocinium præbent, in cauſis, vel
factis, ſeu aliis ſub examine prædictorum, aut ſi atten-
tent facere ſcripta, vel inſtrumenta publica pro ipſis,
ſi, inquam, hoc præſumpſerint, ſint ſuſpenſi ab officio,
& ſubjaceant perpetuæ infamiæ. Colligunt ex Ordin.
Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Joan. Andr.
Anania, Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Felin. Mar. Socin.
Vivian. *in rationali lib.5. juris Pontificij, pag.75.* Ala-
gona *in compendio juris Canonici, pag.646.* remiſſivè
Ximen. *in concord. part.1. & 2.* refertur ab Ant. Auguſt.
collect.3. Decretal. lib.5. tit.4. cap.2.

Quia plus, &c.] Notatur ad hoc, quod plus roboris 2
habet quod ſpecialiter eſt expreſſum, quàm quod ge-
neraliter, ut per Tiraquel. *de jure mariti, gloſſ.7. n.24.*

Vobis advocatis, &c.] Notatur ad hoc, quod Advoca-
cati infames fiunt, ſi præſtent auxilium, conſilium, fa-
rem, & patrocinium, non ſolùm hæreticis, ſed etiam
eorũ fautoribus, defenſoribus, & credentibus, fiúntque
inhabiles ad officium exercendum, ut notant omnes *in*
præſenti, teſte Sanctarel. *in tract. de hæreſi, cap.12. n.21. in*
fine. Item excommunicati fiunt in conſtitut. Martin. V.
quam refert Penia *inter litteras Apoſt.* & docent Car-
rer. *de hæreticis, num.114.* Decian. *in tract. crimin. lib.5.*
cap.50. Ugol. *in Bulla Cœnæ, verbo fautores, in clau-*
ſula 1. in princip. num.6. ubi ait eſſe excommunicatos
in Bulla Cœnæ, quod etiam dicit Jacob. de Graff. *in* 3
deciſ. aureis, lib.5. c.18. n.39. Utrùm autem advocati
hujuſmodi prædictas pœnas incurrant, ſi patrocinium
præſtent pro hæreticis, eorúmque credentibus, &c. non
in cauſa hæreſis, ſed in aliis delictis & cauſis? affirma-
tivè reſpondent Hoſt. *n.1. & 2.* Zabar. *n.3.* & Henric.
n.6. in præſenti, Carrer. *de hæreticis, n.119.* Angel. *in ſum.*
verbo hæreticus, n.20. Alii verò dicunt non eſſe defenſo-
rem hæreticorum, ita nt propterea incurratur excom-
municatio Bullæ Cœnæ per eum, qui defendit hære-
ticum, non in cauſa hæreſis, ſed in alia cauſa crimi-
nali: ita Sylveſt. *verbo hæreticus 1. n.10.* Tolet. *lib.1.*
c.19. n.7. quos refert, & ſequitur Sanctarel. *d. c.11. n.13.*

Intellige tamen principalem concluſionem proce- 4
dere, quando conſtat inquiſitum eſſe hæreticum; nam
quando dubitatur, an ſit hæreticus, ſeu an id, de quo
inquiritur, ſit hæreſis, debent dari Advocati, & procu-
ratores, poſſuntque illi abſque alio pœnæ incurſu
talem de hæreſi delatum, ſeu accuſatum excuſando
defendere, Clar. *in § hæreſis, num.17.* Simanch. *de Ca-*
tholicis, tit.12. num.4. Afflict. *in conſtitut. Regni de hæreti-*
cis, rubr.1. n.94. Penia *in 3. part. direct. Inquiſit. comm.36.*
num.139. benè Zerola *in prax. Epiſcop. part.1. verbo hæ-*
retici, §.15. Sanctarel. *d. c.11. n.24.*

In gloſſ. *Auxilium*, ibi, *cùm non ſolùm bona debeant* 5
confiſcari, &c. Notatur ad hoc, quod bona defen-
ſorum, & fautorum hæreticorum, ac credentium,

&c

& receptatorum ipſe jure confiſcantur, ut per Hoſt. *hic, n.* 1. Dec. *in tract. crimin. lib.* 5. *cap.* 51. *num.* 79. Sanctarell. *d. cap.* 11. *num.* 28. *in medio.*

SVMMARIVM.

1 *Laici non debent prædicare, nec occulta conuenticula facere, nec Sacerdotes reprehendere.*
2 *Conuenticula occulta faciens habet præſumptionem contra ſe.*
3 *Prædicationis officium laici aſſumere non debent.*
4 *Prædicandi officium an requirat Ordinem ſacerdotalem, an verò ſufficiat aliquis ex ſacris, vel minoribus, oſtenditur.*
5 *Epiſcopus habet fundatam intentionem, vt ad eum ſpectet collatio beneficiorum in ſua diœceſi exiſtentium.*

Cap. Cùm ex injuncto XII.

1 Laici, qui celebrant occulta conuenticula, vel officium prædicationis Chriſti ſibi vſurpant, ſeu eludunt ſimplicitatem Sacerdotum, aſpernantes eorum conſortium, reprehenſione digni ſunt, quia Chriſtus lux odit tenebras, & juſſit prædicari omni creaturæ in lumine, & ſuper tecta. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Butr. Aneh. Panot. Felin. Mat. Socin. Vinian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 76. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 646. remiſſiuè Ximen. *in conc. p.* 1. *&* 2. extat integra *lib.* 2. *regiſtr.* Innocent. III. & refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 5 *tit.* 4. *cap.* 3.

2 *Occulta conventicula.*] Unde contra eos præſumitur, Tiraq. *de retract. tit.* 2. *in præfat. num.* 13. *&* 14. *& de pœnis temp. c.* 11. *num.* 11. *cum ſeqq.*

3 *Officium prædicationis Chriſti ſibi uſurpant.*] Ergo laici prædicatoris officium aſſumere non poſſunt; verùm, qui ſacerdotio, aut aliis duobus ſacris Ordinibus inſignitus non eſſet, vtrùm aſſumi, ut prædicet, necne, poſſit, dubitatum fuit? & Nauar. *conſ.* 2. *de tempor. ordin. in antiq.* aliàs *conſ.* 7. *ſub tit. de Officio Ordinary in novis*, tuetur affirmatiuam partem, reſpondens text. dicenti, ne aliquis præter ſacerdotes Domini audeat prædicare. *in c. adiiciamus* 16. *p.* 1. vt procedat in eo, qui propria, & ordinaria auctoritate prædicare præſumit, qualem quidem auctoritatem habent curati. Mihi tamen non exilis de hac Nauarri ſententia videtur dubitatio, ſi veritate fulcitur, quod tradit Henriq. *in ſumma, lib.* 7. *cap.* 28. §. 8. *in text. & comment.* quod Paul. III. Societati Ieſu indulſerit, vt ipſius Regulares valeant prædicare, licet ſacris initiati non ſint, niſi enim jus contradiceret, incaſſum particulari priuilegio Paul. III. Ieſuitis conceſſiſſet.

Tam inſtitutio, &c.] Notatur ad hoc, quod Epiſcopus habet fundatam intentionem, vt ad eum ſpectet collatio beneficiorum exiſtentium in ſua diœceſi, vt per Ioſeph. Ludou. *tom.* 3. *comm. opin. tit. de beneficiorum collatione, concl. vnic. in princ.* Flam. *de reſid. lib.* 7. *q.* 14. *n.* 2. *cum ſeqq.* Cald. Pereira *de poteſtate eligendi, c.* 6. *n.* 14.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hunc text. ſcribentes.*
2 *Hæreticus purè mentalis non incurrit pœnas in hoc text. comminatas.*
3 *Iudex ſecularis in cauſa hæreſis eſt merus executor.*
4 *Hæretici qualiter per publicas, & ſupremas poteſtates ſint puniendi, remiſſiuè.*
5 *Inquiſitores & alij judices Eccleſiaſtici tradentes reum Curiæ ſæculari, nullam incurrunt irregularitatem, etiamſi reus mortis pœna afficiatur.*
6 *Clericus hæreticus prius degradatur, & judici ſæculari poſtea traditur animaduerſione debita puniendus.*
7 *Bona clerici hæretici, quæ ex Eccleſia, vel eius reſpectu acquiſiuit, eidem Eccleſiæ reſtituenda ſunt.*
8 *Patrimonialia bona confiſcata propter crimen hæreſis ſunt applicanda fiſco Eccleſiæ Epiſcop.*
9 *Inuentus ille dicitur in delicto, contra quem maleficium probatur.*
10 *Hæreticus ipſo jure eſt cenſendus ille qui propter cauſam ad fidem ſpectantem eſt excommunicatus, & per annum in tali excommunicatione permanſit.*
11 *Excommunicatus ex alio delicto præter hæreſim, & per annum in excommunicatione permanens, non eſt habendus, nec condemnandus tanquam hæreticus, ſed tanquam ſuſpectus de hæreſi.*
12 *Inquiſitores contra hæreticam prauitatem poſſunt procedere, & inquirere contra perſiſtentem in excommunicatione per annum.*
13 *Inſordeſcens in excommunicatione ad effectum, vt ſuſpectus habeatur de hæreſi, quæ requirantur, oſtenditur, & num.* 14.
15 *Annus, quo quis ob peccatum hæreſis permanſit in excommunicatione, debet eſſe continuatus.*
16 *Verba*, ex tunc veteres hæretici, *&c. ſunt latæ ſententiæ.*
17 *Filij hæreticorum quorum ſtatuæ combuſtæ fuerunt, an incidant in pœnas, ac ſi parentes verè ob hæreſim combuſti eſſent, oſtenditur.*
18 *Iudex qui negligit facere juſtitiam excommunicatur.*
19 *Iudex ex negligentia malè judicans facit litem ſuam.*
20 *Credentes hæreticorum qui dicantur, oſtenditur.*
21 *Credentes hæreticorum excommunicantur, incurruntque pœnas in jure ſtatutas contra hæreticos, & in excommunicatione per annum permanentes ipſo jure ſunt infames, & priuandi omni officio, & beneficio Eccleſiaſtico.*
22 *Receptatores hæreticorum qui dicantur, remiſſiuè.*
23 *Fautores hæreticorum qui dicantur, oſtenditur.*
24 *Hæretici, eorumque fautores ſunt infames.*
25 *Hæretici publica officia obire non poſſunt.*
26 *Hæretici non poſſunt creari defenſores ciuitatum, nec vocari ad conſilia, nec eſſe in lites, aut Aduocati.*
27 *Hæretici, eorumque fautores, defenſores, &c. repelluntur à teſtimonio.*
28 *Hæreticus teſtari non poteſt.*
29 *Teſtamentum hæretici, & quælibet alia diſpoſitio, etiam ad pias cauſas, eſt nulla.*
30 *Teſtari non poteſt hæreticus, ſiue poſt, ſiue ante ſententiam declaratoriam criminis, etiam inter liberos orthodoxos.*
31 *Hæreticus cuiuſcunque ſucceſſionis eſt incapax, ſiue ſucceſſio illi deferatur iure communi, ſiue militari, aut fideicommiſſi, vel per viam contractus inter viuos, & num.* 32.
33 *Hæreticus reconciliatus nanciſcitur vtramque teſtamenti factionem.*
34 *Alimentorum legati capax eſt hæreticus, quamvis cæterorum relictorum ſit incapax.*
35 *Hæretici non poſſunt eſſe iudices, & proceſſus coram eis agitati, ac ſententiæ per ipſos latæ ſunt ipſo iure nulla.*
36 *Sententia lata ab excommunicato eſt nulla.*
37 *Inſtrumenta per notarium hæreticum confecta nullius ſunt momenti.*
38 *Delicta nonnunquam dignitate augentur.*
39 *Sepultura Eccleſiaſt. priuantur hæretici.*
40 *Prædicandi officium nullus poteſt ſibi aſſumere ſine ſuperioris licentia.*

41 *Epiſcopus volens prædicare in aliena diœceſi, tenetur obtinere licentiam ab Epiſcopo illius diœceſis.*

42 *Secularis, vel regularis clericus prædicare volens, qualiter teneatur ab Epiſcopo licentiam obtinere, oſtenditur.*

43 *Regulares in Eccleſiis ſuorum Ordinum prædicantes non obtenta Epiſcopi licentia, non ab eo, ſed à ſuis Superioribus puniri debent.*

44 *Epiſcopus non poteſt excommunicare Regulares prædicantes ſine ejus licentia.*

45 *Hæreſis in crimine proceditur per inquiſitionem, nulla præcedente infamia, aut diffamatione.*

46 *Teſtes duo fide digni, & omni exceptione majores ſufficiunt ad convincendum hæreticum.*

Cap. Excommunicamus j. XIII.

1 HÆretici omnes, quocumque nomine dicantur, excommunicationi ſubjacent. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Joan. And. Aoan. Hoſt. Burr. Anchar. Panorm. Felin. Mar. Socin. Vivian. *in ration. lib. 5. Iuris Pontif. pag. 77.* Alagona *in compend. Iuris Canon. pag. 646.* remiſſivè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* deſumitur ex Concilio Generali Lateran. ſub Innoc. III. *cap. 3.* & refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 4. Decretal. lib. 5. tit. 4. cap. 1.*

2 Excommunicatio comminata in hoc textu, & in prima clauſula Bullæ in Cœna Domini contra quoſcumque hæreticos, apoſtatas, & ſchiſmaticos, non comprehendit hæreticum purè mentalem, ſeu per occultum, qui mente ſolùm eſt hæreticus, nec ullis ſignis hæreſim internam manifeſtavit, ac proinde alias pœnas contra hæreticos impoſitas non incurrit: ita plures quos refert Cened. *ad Decretal. collect. 103. n. 2.* adde Azor. *inſtit. moral. part. 1. lib. 5. cap. 10. & lib. 8. cap. 10. q. 3. cum tribus ſeqq. & cap. 19. q. 4.* Vaſquez *p. 2. diſp. 160. n. 20.* Ludovic. Carbon. *lib. 8. diſp. 14.* Salas *eod. tract. diſput. 19. ſect. 1.* Valent. *2. 2. diſput. 7. q. 5. punct. 7. & quæſt. 11. puncto 3.* Becan. *de Fide, cap. 15. quæſt. 1. num. 2.* Turrian. *eodem tract. diſput. 56. dub. 2.* Sayr. *de cenſur. lib. 3. cap. 4. num. 20.* Avila *eodem tract. part. 1. dub. 10. concluſ. 1. & part. 7. diſput. 2. dub. 1.* Soar. *tom. 5. diſput. 22. ſect. 2. num. 1. & diſput. 4. ſect. 2. num. 1. & in tract. de legibus, lib. 3. cap. 13. & lib. 4. cap. 12. & in tract. de Fide, diſput. 21. ſect. 2. n. 4.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 17. quæſt. 5. num. 58.* Nicol. Garcia *de Beneficiis, part. 11. cap. 10. num. 91.* Sanchez *in præcepta Decalogi, lib. 2. cap. 8. num. 2. & 3.* Ant. Ricciul. *in tract. de jure perſonar. lib. 5. cap. 10. num. 23.* Farin. *de hæreſi, quæſt. 192. num. 6.* Sanctarel. *eod. tract. cap. 3. num. 5.* ubi *num. 6.* citat, & reprobat plures contrarium tenentes, videlicet hæreticos mentales, ſeu per ſe occultos eſſe excommunicatos, & Eccleſiam habere juriſdictionem in actus purè internos, poſſeque illos punire per excommunicationem, ex quorum numero ſunt multi Juriſperiti, vide Tiraquel. *in l. ſi unquam, verbo Revertatur, num. 140.* Cevall. *quæſt. 698.* Azeved. *l. 1. num. 15. & ſeq. tit. 3. lib. 8. nova recopil.* Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ. 7. à num. 13.* Menoch. *de arbitr. caſu 360. num. 6. & 7.* & alios plures ab ipſis relatos.

§. Damnati.

3 Damnati de hæreſi tradi debent brachio ſeculari, debita pœna puniendi, quorum bona, ſi ſunt laici, confiſcantur; ſi clerici, applicantur Eccleſiis à quibus ſtipendia receperunt. Colligunt Doctores in principio ſextus citati.

Secularibus poteſtatibus, &c.] Nota quod judex ſecularis in cauſa hæreſis merus executor eſt, nec de proceſſu, nec de ſententia, aut mandato Inquiſitoris, nec de crimine hæreſis, propter quod ei remittitur puniendus, cognoſcere poteſt, etiamſi mortis pœna imponenda ſit, de quo vide Lucern. Inquiſit. *in verbo executio contra damnatos,* Gondiſ. Villadiego *de hæret. quæſt. 19. verſ. an judex ſecularis.* Joan. Rojas *de privileg. Inquiſ. num. 450.* Simanch. *de Cathol. inſtitut. cap. 36. ex num. 4.* Zanchin. *de hæret. cap. 8. in lit. A,* Penia *in direct. Inquiſit. part. 3. ſchol. 99. verſ. ex hac aſſertione,* plures DD. refert Cened. *ad Decretal. collect. 55. num. 2.* quibus adde Soar. de Pace *in pract. tom. 2. præl. 2. n. 60.* Curia Philipp. *part. 3. §. 3. num. 19.* Ludov. Mirand. *de ordine judiciario, q. 1. art. 5. concl. 5.* Mendez à Caſtro *in praxi Luſitana, lib. 1. c. 1. num. 26.* Farinac. *in tract. de hæreſi, q. 186. num. 162.*

Animadverſione debita puniendi.] Qualiter autem hæretici per publicas, & ſupremas poteſtates ſint puniendi, & an pœna mortis afficiendi, dicam ad gloſſ. *verbo puniendi, in cap. excommunicamus 17. infrà hoc tit.* 4

Hinc nota Inquiſitores, & alios judices Eccleſiaſticos tradentes reum judici ſeculari nullam incurrere irregularitatem, quamvis reus pœna mortis afficiatur, ut docent Simanch. *de Cathol. inſtit. c. 34. n. 38.* Felician. *de cenſur. tit. de irregular. cap. de ſecunda ſpecie irregularitatis, quæ contrahitur extra bellum, verſ. Inquiſitor tradens,* Vivald. *in candelab. aureo, tit. de irregul. ex homicid. num. 146.* Pen. *in direct. Inquiſ. part. 2. commento 20. ex pag. 131.* Majol. *de irregul. lib. 5. cap. 48. §. 2. n. 9.* Covar. *in Clement. ſi furioſus, part. 2. §. 5. num. 6.* Penia *ad direct. Inquiſit. part. 2. comment. 20.* Perez *l. 3. verſ. ſed dubium occurrit, tit. 4. lib. 8. Ordin.* Azeved. *ad Cur. Piſanam, lib. 2. c. 21. n. 1.* Avil. *de cenſur. part. 7. diſp. 5. ſect. 2. dub. 2.* Zerol. *in praxi Epiſcop. part. 1. verbo hæretici, §. 12.* Sanctarell. *in tract. de hæreſi, cap. 26. num. 7.* ubi *num. 8.* cum Penia, Avila, Henriq. tenet Inquiſitores nullam irregularitatem incurrere, etiamſi non præmittant proteſtationem, & inſtent pro ſententiæ executione, ſi judex ſecularis illam differat. 5

Priùs à ſuis Ordinibus degradatis.] Notatur ad hoc, quod clericus hæreticus priùs degradatur, & judici ſeculari poſteà traditur animadverſione debita puniendus, ut per Cened. *d. collect. 55. num. 5.* & plures citatos à Sanctarel. *d. tract. de Hæreſi, cap. 26. num. 1.* ubi *num. 2.* ait clericos in minoribus Ordinibus conſtitutos degradari tantùm verbaliter, & non realiter, antequam morti tradantur: & *n. 6.* quod clericus abſens verbaliter degradatur, & per ſententiam relinquitur Curiæ ſeculari, in tantum, quod ſine alia actuali degradatione, etiam pœna mortis à judice laico puniri poterit, addens ex aliis melius eſſe, ut priùs degradetur actualiter. 6

Applicetur Eccleſiis.] Notatur ad hoc, quod bona clerici hæretici, quæ ex Eccleſia, vel ejus reſpectu acquiſivit, eidem Eccleſiæ reſtituenda ſunt, de quo vide Covar. *2. var. cap. 9. num. 12.* Clar. *§. hæreſis, num. 15. verſ. punctus eſt,* Simanch. *de cathol. inſtit. c. 9. num. 89.* Anton. Seap. *de jure non ſcripto, lib. 5. c. 133.* Penia *in direct. Inquiſ. part. 3. ſchol. 154.* refert DD. Cened. *d. collect. 55. n. 6.* quibus adde Peregrinum *de jure fiſci, lib. 5. tit. 2. n. 97. in fine,* Vaſquez *1. 2. quæſt. 96. art. 5. diſp. 196. c. 2. num. 19. verſ. 9.* Azor. *inſtitut. moral. part. 1. lib. 5. cap. 12. quæſt. 14.* Cald. Pereira *in commentariis ad l. unic. C. ex delict. defunct. part. 5. num. 7.* Sanch. *in præcep. Decal. lib. 2. c. 20. num. 24.* latè Sanctarell. *d. tract. de hæreſi, c. 23. n. 2.* ubi advertit, quod quando clericus à pluribus Eccleſiis ſtipendia accepit, ejus bona confiſcata pertinent ad omnes illas Eccleſias juxta proportionem ſtipendii accepti. 7

Ampla

8 Amplia, ut bona patrimonialia confiſcata clericorum applicanda ſint fiſco Ecclesiæ Epiſcop. ut per Zabarell. *in clementina 2. de hæreticis, §. Inquiſitoribus, num. 3. & ibi* Imola *num.* 8. Bernard. *in pract. cap.* 124. *num.* 4. Peregr. *de jure fiſci, lib. 4. tit. 5. num.* 31. Burſat. *conſ.* 43. *num.* 37. *&* 38. *lib.* 1. Sylveſt. *verbo hæreticus* 1. *num.* 13. Farinac. *de hæreſi, quæſt.* 190. §. 11. *num.* 154. *cum ſeqq.* Sanctarel. *d. c.* 23. quamvis alii velint eſſe applicanda fiſco ſeculari, ut per Azeved. *l.* 1. *num.* 200. *tit.* 3. *lib.* 8. *nova recopil.* Covarr. *lib. 2. variar. c. 9. num.* 12. qui referunt in Regno Caſtellæ bona clericorum applicari fiſco ſeculari, idem etiam affirmat Salzed. *ad Bernard. cap.* 114. *lit. F,* dicens talem eſſe conſuetudinem in Hiſpania, & Gallia, quod de Gallia receptum eſſe affirmat Guillelm. Benedict. *in cap. Raynutius, verbo & uxorem, num.* 242. *cum ſeqq. de teſtam.*

§. Qui autem.

Suſpecti de hæreſi, niſi debitè ſe purgaverint, juxta conſiderationem ſuſpicionis, & qualitatem perſonæ, debent excommunicari, & vitari donec ſatisfaciant, & ſi per annum perſtiterint in excommunicatione, tanquam hæretici condemnandi ſunt. Colligunt Doctores *in princ. text.* citati.

9 *Inventi fuerint*, &c.] Nota, quod ille dicitur inventus in delicto, contra quem maleficium probatur, ut per Palat. *in repetit. cap. per veſtras, de donat. inter virum, notabil.* 3. §. 21. *num.* 14.

10 *Quod ſi per annum in excommunicatione*, &c.] Notatur ad hoc, quod ille, qui propter cauſam ad fidem ſpectantem eſt excommunicatus, & per annum in tali excommunicatione permanſit, ut hæreticus debet haberi, ut per Ugol. *de cenſur. tab.* 1. *cap.* 14. §. 3. *num.* 2. Direct. Inquiſit. *part. 3. quæſt.* 124. ubi Pena *comm.* 49. § *quod ſi is*, Menoch. *de arbitr. caſu* 415. *num.* 6. Clar. *in* §. *hæreſis, num. 21. verſ. hac autem concluſio*, Covarr. *in cap alma mater, part.* 1. §. 7. *num.* 11. Simanch. *de Catholicis, tit. 2. n. 9. & tit. 24. num.* 2. Rojas *ſing. 60. num.* 3. Scaccia *lib. 1. de judiciis cauſarum, c. 98. num.* 36. Salzed. *ad Bernard. cap.* 116. *num.* 12. Sayr. *de cenſur. lib. 2. c.* 10. *num.* 11. Cened. *pract. lib. 1. quæſt.* 15. Sanctarel. *in tract. de hæreſi, cap. 4. num.* 1. Ratio eſt, quia quando excommunicatio eſt lata pro crimine inferente privationem ipſo jure, perſiſtens in excommunoicatione per annum, juris præſumptione videtur fateri crimen, ob quod excommunicatur, *cap. rurſus* 11. *quæſt.* 3. cum ſimilibus citatis à Ricciul. *in tract. de jure perſon. lib.* 4. *cap. 7. num.* 4. Extende hujuſmodi excommunicatum propter crimen hæreſis, & per annom in excommunicatione permanentem, ipſo jure abſque alia ſententia condemnatoria eſſe habendum ut hæreticum, ut per Hoſtienſ. *hic, num. 7. &* 8. Joan. Andr. *num.* 4. Panor. *num.* 11. Socin. *num.* 14. Anch. *n. 4. &* 5. Anan. *n.* 6. & Burr. *num.* 17. Requiritur tamen ſententia declaratoria, ut per Scacciam *d. c. 98. n.* 10. Sanctarel. *d. c. 4. n.* 2. advertens cum Zanch. Tabien. Penia, & aliis, quod ad hoc, ut tanquam hæreticus condemnetur, debet citari ad ſe purgandum de ſuſpicione, quod ſit hæreticus, quia nempe per annum inſorduit in excommunicatione, & ſcribit Menoch. *d. caſu* 416. *num.* 19. judicem antequam condemnet prædictum tanquam hæreticum, debere illum citare ad comparendum, & allegandam cauſam, quare non debeat declarari excommunicatus; nam qui per annum permanſit in excommunicatione, non poteſt declarari tanquam ſuſpectus de hæreſi, ſi probet ſe fuiſſe legitimè impeditum, & ita non potuiſſe ſe præſentare, Salzed. *ad Bernard. d. c. 116. n.* 12. idem dicendum ſi infra annum petiit abſolui, Navar. *conſ. 7. num. 7. ſub hoc tit.*

Qui verò ex alio delicto præter hæreſim fuit excommunicatus, & in excommunicatione illa permanſit per annum, non eſt habendus, nec condemnandus tanquam hæreticus, ſed ſolùm ut ſuſpectus de hæreſi, ut patet ex Conc. Trid. *ſeſſ. 25. de reform. cap.* 3. ita docent Abb. *hic, num.* 7. Locat. *de judic. Inquiſit. verbo excommunicati, num.* 2. Grillan. *de hæreticis, quæſt.* 8. *num.* 4. Covarr. *in cap. alma mater, part.* 1. § 7. *à n.* 10. Duen. *à reg.* 153. *verſ. quartò amplia*, Reb[illegible] *in repetit. c. poſtulaſtis, de clerico excomm. miniſtr. à num.* 108. *& in praxi, tit. declaratio nova proviſ. in verb. teque abſolventes, n.* 10. Matant. *de ordine judic. part 6. cap. de contumac. num.* 35. direct. Inquiſit. *part. 2. quæſt 47. n. 6. &* 7. Lælius Zech. *in ſumma, part. 1. tit. de Fide, rubr. de hæreticis, c. 15. n.* 13. Maiol. *de irregul. lib. 3. c. 21. n.* 12. Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiepiſcop. Neapolit. c.* 84. *num.* 8. Fuſcus *de viſit. lib. 1. c. 29. n.* 2. Perez *l. 1. verſ. & excommunicatus perſiſtens, tit. 5. & l. 9. in gloſſ. verbo ſtuviere, tit. 19. lib. 8. Ordin.* Humad. *l. 32. gloſ. 2. à princip. tit. 19. partit.* 1. Jacob. de Graff *in deciſ. aureis, lib. 2. c. 76. n.* 8. Salzed. *ad Bernard. in pract. c. 118. n. 4. cum ſeqq. in noviſſ. impreſſ.* Azeved. *l. 14. n. 14. tit. 1. lib. 4. nova recopil. & l. 1. n. 213. tit. 5. lib.* 8. Fr. Emman. *quæſt. regul. quæſt. 103. art.* 3. Hic enim cenſetur malè ſentire de Fide, & de poteſtate Eccleſiæ, ac propterea Inquiſitores poſſunt procedere contra eum, & inquirere quid de Fide, & poteſtate Eccleſiæ ſentiat, ut ex Simanch. Covar. Gutier. & aliis comprobat Sanctarel. *in tract. de hæreſi, c. 4. n. 4. in fine*, & ideo neceſſe eſt, quod in caſu, in quo agitur contra excommunicatum, tanquam contra ſuſpectum de hæreſi, fiat proceſſus ab Inquiſitoribus ſuper hæretica pravitate deputatis, ex conſtitut. Pii V. de qua meminerunt Seraphin. *deciſ. 1285. numero 3. &* 4. Anton. Ricciul. *in tract. de jure perſon. lib. 4. cap. 8. num.* 13. 11 12

Multa autem requiruntur, ut quis dicatur inſordeſcens in excommunicatione, ad effectum ut ſuſpectus habeatur de hæreſi, priveturque beneficiis, quorum duo principaliora ſunt. Primum eſt, quod perſeverantia ſit cum animi pertinacia, quæ includat contemptum Clavium, ut cenſuit Rota *in Oſcen. Archidiaconatus*, 16. *May* 1603. coram Illuſtriſſimo Card. Lancel. apud Farin. *tom. 1. conſ. deciſ. 196. n.* 5. & iterum *in ead.* 24. *Maij* 1607. coram R.P.D. Pamphilio, apud Farin. *deciſ. 132. n. 7. part. 1. recent.* Et ideò ad effectum docendi de inſordeſcentia, eſt opus docere in primis excommunicatum habuiſſe notitiam excommunicationis, aliàs ſine notitia non poteſt dari contumacia, & conſequenter contemptus. Rota *in d. Oſcen. Archidiac.* 11. *Iunii* 1602. coram Illuſtriſſimo Lancel. apud Farinac. *d. tom. 1. conſ. deciſ. 181. n.* 2. Sic etiam is qui intra annum inſtitit pro abſolutione, non poteſt dici quod perſeveravit in excommunicatione per annum, ita Rebuff. *in d. cap. poſtulaſtis, num.* 256. Ant. Ricciul. *d. lib. 4. cap. 8 n.* 5. Sanctarel. *d. cap. 4. n. 3. in princip.* unde Rota *in d. Oſcen. Archidiacon.* 16. *Maii* 1603. cenſuit non poſſe dici perſeveraſſe in excommunicatione eum qui petiit abſolutionem, & obtinuit ſupplicationem ſignari, quamvis deinde eam non expedierit, etiam ex ſimplici mutatione voluntatis, & quamvis poſt petitam abſolutionem excommunicatus fecerit alios actus illicitos, & damnoſos, quia iſti operantur, ut de novo dicatur excommunicatus, non autem, quod tollatur actus præcedens petitæ abſolutionis; dic etiam, non poteſt dici perſeveraſſe in excommunicatione, & conſequenter inſordeſcentiam contraxiſſe eum, qui fecit diligentias pro obtinenda abſolutione, & obtinere non potuit, vel aliquo impedimento impeditus non potuit comparere. Ricciul. *dict. c. 8. n. 9. &* 10. Sanctarel. *dict. cap. 4. n. 3. &* 4. 13

14 Secundum eſt, quod poſt annum, ſeu aliud tempus præfixum ad inſordeſcentiam, moneatur priùs, ut reſipiſcat, ut tenet Marc. Anton. Genuen. *in practicabilibus Eccleſiaſt. quæſt.* 712. illud in præſentiarum advertendum duxi, perſiſtenti per annum in excommunicatione non prodeſſe abſolutionem, quæ datur à Papa in impetrationibus gratiarum, & collationibus beneficiorum ad effectum gratiæ conſequendæ: ita Roland. *conſil.* 46. *num.* 30. *vol.* 1. Navar. *in manuali, cap.* 27. *n.* 22. *& in cap. ita quorumdam, de Iudæis, notab.* 11. *num.* 15. Rebuff. *d. tit. forma novæ proviſionis, verbo téque abſolſolventes, num.* 10. Henriq. *lib.* 13. *c.* 13. § 3. *& in commento lit.* F, Sayr. *de cenſur. lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 6. *&* 12. Avila *cod. tract. part.* 2. *cap.* 6. *diſp.* 5. *dub.* 2. *concl.* 4. Nicol. Garcia *de benef. p.* 7. *c.* 13. *n.* 61. & patet *ex reg.* 65. *de inſordeſcentibus*, niſi Papa ſciret hunc inſorduiſſe per annum in excommunicatione: ita ex Avila adducit Sanctarel. *d. c.* 4. *n.* 7. *in fine.*

15 *Per annum.*] Significat annum debere eſſe continuatum, & ideò annum, quo quis ob peccatum hæreſis permanſit in excommunicatione, debere eſſe continuatum, reſolvunt Archid. *in cap. cum contumacia, hoc tit. lib.* 6. *num.* 6. & *ibi* Franc. *num.* 2. ac Gemin. *num.* 9. Seraphin. *deciſ.* 1285. *num.* 4. *cum ſeqq.* ubi ait ſic declaraſſe Sacram Congregationem Concil. & ſic non ſufficere ſi quis ſteterit per ſex menſes in excommunicatione, & deinde obtenta abſolutione cum reincidentia poſt abſolutionem ſteterit per alios ſex, tenent Rebuff. *in d. cap. poſtulaſtis, num.* 252. Navar. *ſub hoc tit. conſil.* 7. *num.* 3. Rota apud Farin. *tom* 2. *conſiliorum, deciſ.* 196. *num.* 5. Ricciul. *d. lib.* 4. *cap.* 8. *num.* 1. & ſic totum annum debere eſſe elapſum aſſerunt Cov. *in cap. alma mater, part.* 1. § 7. *num.* 11. Ugolin. *de cenſur. tab.* 1. *cap.* 14. § 3. *n.* 2. Penia *in direct. inquiſit. p.* 3. *comment.* 49. §. *quod ſi is*, quos refert Sanctarel. *d. c.* 4. *num.* 6. *in fine.*

Et tunc velut hæretici, &c.] Hæc verba eſſe latæ ſententiæ aſſerit Tiraquel. *in l. ſi unquam, verbo revertatur, num.* 112.

16 In gloſſ. *Condemnentur.* Notatur ad hoc, quod quando parentum ſtatuæ comburuntur, eo quòd vocati legitimè per edicta ab Inquiſit. non comparent, ut ſe tueantur ab hæreſi, de qua delati ſunt, eorum filii pœnas, ac ſi verè parentes ob hæreſim combuſti eſſent, non incurrunt, ut per Simanch. *de Catholicis inſtitut. tit.* 2. *num.* 20. *&* 21. *& tit.* 14. *in fine*, Penia *in direct. Inquiſit. part.* 3. *comment.* 49. *col.* 3. *verſ. adveniente autem*, Flamin. Carthar. *in tract. de execut. ſententiæ contumacialis, cap.* 1. *num.* 278. Scaccia *de judic. lib.* 1. *c.* 28. *n.* 25. & in crimine læſæ Majeſtatis poſt multos, quos citat, idem reſolvit Centolin. *in addition. ad Farinac. deciſ.* 62. *lit. B, in limit.* 3. *part.* 1. contrariam tamen ſententiam, immò omnes incurri à filiis, damnato ſic parente ob contumaciam, defendunt idem Penia *d. part.* 3. *comment.* 164. *col.* 1. *verſ. at in caſu noſtro.* Molin. *de juſtit. tract.* 2. *tom.* 3. *diſp.* 658. *n.* 19. Decian. *in tract. crimin. lib.* 7. *c.* 41. *num.* 31. Sanch. *in præcep. Decal. lib.* 2. *c.* 27. *n.* 19. Sanctarel. *de hæreſi, cap.* 34. *num.* 19.

17 In gloſſ. *Neglexerit*, ibi, *judex qui negligit facere juſtitiam, excommunicatur.* Vide Farinac. *in praxi crimin. p.* 3. *q.* 111. *num.* 416.

18 In ead. gloſſ. ibi, *& facit litem ſuam.* Notatur ad hoc, quod judex ex negligentia malè judicans facit litem ſuam, ut per Menoch. *de arbit. caſu* 341. *num.* 1. *&* 8. Fr. Emman. *quæſt. regul. tom.* 2. *quæſt.* 39. *art.* 1. Farin. *d. quæſt.* 111. *num.* 398.

§. Credentes.

19 Receptatores, defenſores, & fautores hæreticorum excommunicantur, & talis excommunicatus, ſi intra annum non ſatisfaciat, eſt infamis, nec admittitur ad publica officia, & concilia, vel ad eligendos alios ad hujuſmodi, nec ad teſtificandum, nec poteſt teſtari, nec ſuccedere in hæreditate: nullus cogitur in quocunque negotio illi reſpondere, ſed ipſe tenetur reſpondere aliis: cauſæ non perferantur ad ejus audientiam, nec ab eo ſententia lata valet: non poteſt patrocinari, nec ab illo facta inſtrumenta tenent. Si eſt clericus, deponitur ab officio, & beneficio, & qui contemnunt tales vitare, poſtquam ſunt ab Eccleſia notati, ſunt excommunicati donec ſatisfecerint. Nemo adminiſtret eis Eccleſiæ Sacramenta, nec eos Chriſtianæ tradat ſepulturæ, nec accipiat eleemoſynas, aut oblationes eorum; qui ſecus fecerit, privatur ſuo officio, ad quod non erit reſtituendus ſine ſpeciali indulto ſedis Apoſt. & ſi ſint Regulares, non ſerventur eorum privilegia in illa diœceſi.

20 Credentes hæreticorum dicuntur, qui eorum erroribus contra Fidem aſſentiuntur, & implicitè credunt, quod aliqui hæretici credunt, cùm tamen nullum eorum errorem, aut hæreſim in particulari credant: ita Navar. *in man. cap.* 27. *num.* 55. Carrer. *de hæreticis, num.* 175. Simanc. *de Catholicis, tit.* 15. *num.* 2. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 5. Decian. *in tract. crimin. lib.* 5. *cap.* 51. *num.* 15. Jacob. de Graff. *in deciſ. aureis, part.* 1. *lib.* 4. *cap.* 18 *num.* 30. Ugol. *de cenſur. Papæ reſervatis, part.* 2. *cap.* 1. *verbo eorum credentes*, Penia *in direct. Inquiſit. part.* 2. *comment.* 75. Sayr. *de cenſur. lib.* 3. *cap.* 5. Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 1. *cap.* 15. *quæſt.* 1. Soac. *de cenſur. diſp.* 21. *ſect.* 2. *num.* 6. *& in tract. de Fide, diſp.* 24. *ſect.* 1. *num.* 1. *cum ſeqq.* Sanch. *in præcep. Decal. lib.* 2. *cap.* 10. *à num.* 1. Anton. de Souſa *in relect. de cenſur. Bullæ Cœnæ, cap.* 2. *diſput.* 8. Sanctarel. *de hæreſi, cap.* 11. *num.* 29. *cum ſeqq.* Item & cenſentur credentes hæreticorum, qui illorum ſermonibus, ac concionibus frequenter interſunt, ut per Ananiam *hic, num.* 12. Azor. Graff. Penia, & Sanctarel. *locis proximè citatis.*

21 Hujuſmodi credentes excommunicantur in præſenti, & in Bullis Martini V. & Pauli IV. apud Peniam *inter litteras Apoſtol.* & in Bulla Cœnæ Domini, ut refert Sanctarel. *d. cap.* 11. *num.* 29. *in fine*: ſunt enim hæretici, ad eóſque extenduntur pœnæ, quæ in juribus Canonicis ſtatutæ ſunt contra hæreticos, ut per Henric. *num.* 11. Ananiam *num.* 1. *&* 11. Panorm. *n.* 12. & Socin. *num.* 36. *in præſenti*, Sylveſt. *verbo hæreſis* 2. *num.* 10. Itaut ſi in excommunicatione per annum permanſerint, ipſo jure ſunt infames, nec ad publica officia admittantur, ut probat text. *in præſenti*, & notat *hic* Innocent. *num.* 1. *in verbo credentes*, Hoſt. *num.* 10. Anchar. *num.* 1. *&* 3. Grilan. *de hæreticis, quæſt.* 9. *num.* 1. Locat. *in judicio Inquiſit. verbo credentes, num.* 1. *& verbo excommunicati, num.* 3. & ſunt etiam privandi omni officio, & beneficio Eccleſiaſtico, Director. Inquiſitor. *part.* 2. *quæſt.* 47. *num.* 2. *&* 3. Decian. *in tract. crimin. lib.* 3. *cap.* 51. *num.* 3. quos refert, & ſequitur Sanctarel. *dict. cap.* 11. *n.* 32.

22 *Receptatores, defenſores.*] De receptatoribus, & defenſoribus hæreticorum, qui dicantur, & quas pœnas incurrant, dixi *ad cap. ſicut* 8. *ſuprà hoc tit.*

23 *Et fautores hæreticorum.*] Illi dicuntur qui quovis modo, ut hæretici ſunt, opem præſtant ne à judicis miniſtris comprehendantur, aut comprehenſi puniantur, aut quoquo modo illis favent in ſua hæreſi tuenda, aut docenda, vel illos celant, & veritatem diſſimulant, aliíſque modis, quos latè proſequuntur *direct. Inquiſit. par.* 2. *quæſt.* 53. ubi Penia *commen.* 78. Graff. *in deciſ. aureis, part.* 1. *lib.* 4. *c.* 18. *num.* 17. Ugol. *de cenſur. Papæ reſervatis, part.* 2. *c.* 1. *verbo fautores*, Azor. *inſtitut. moral. part.* 1. *lib.* 8. *c.* 15. *quæſt.* 7. Sayr. *de cenſur. lib.* 3. *c.* 5. *num.* 7. Sanch. *in præcept. Decal. lib.* 2. *cap.* 10. *n.* 11. *cum ſeqq.*

ſeqq. Soar. *de Fide, diſp.* 14. *ſect.* 1. *num.* 6. Anton. de Souſa *in relect. de cenſur. Bulla Cœna, cap.* 2 *diſp.* 11. Sanctarell. *de hæreſi, cap.* 11. *à princip.* vbi *num.* 20. refert hæreticorum fautores eſſe excommunicatos in Bulla Cœnæ, & quod ſi in excommunicatione per annum permanſerint, ipſo jure fiunt infames, & inhabiles ad publica officia, & ad hoc citat text. *in præſenti.*

24 *Ipſo jure ſit infamis.*] Notatur ad hoc, quod hæretici eorumque fautores ſunt infames, vt per Peniam *in direct. Inquiſit. part.* 1. *comment.* 4. Grillan. *de hæreticis, q.* 3. *n.* 2. Azor. *inſtitut. moral part.* 1. *lib.* 8. *c.* 13. *quæſt.* 8. *verſ. ſeptima,* Soar. *de Fide, diſp.* 21. *ſect.* 5. *num.* 3. Sanctarell. *in tract. de hæreſi, c.* 25. *num.* 10. Quam quidem infamiam incurrunt eo ipſo, quod inciderunt in hæreſim, interueniente tamen ſententia declaratoria criminis, non verò neceſſariò requiritur condemnatoria, vt tenent Azor. *loco prox. citato,* & Sanch. *in præcep. Decal. lib.* 2. *c.* 26. *num.* 1. Farinac. *de hæreſi, quæſt.* 189. *n.* 56. Sanctarel. *eod. tract. c.* 25. *n.* 10 *in medio.* Quamuis hæreticus eſſe ipſo jure infames ante omnem judicis ſententiam teneant Rojas *ſing.* 81. Penia *in direct. Inquiſit. part.* 1. *comment.* 4. Peregr. *de jure fiſci, lib.* 5. *tit.* 1. *n.* 172. *verſ. notandum tamen,* Azeued. *l.* 3. *a.* 32. *tit.* 3. *lib.* 8. *nouæ recopil.* Soar. *d. ſect.* 5. *num.* 4.

25 *Nec ad publica officia,* &c.] Nam cùm hæretici infames ſint, publica officia obire non poſſunt, vt per Socin. *hic, num.* 34. Rojas *ſing.* 36. Decian. *in tract. crimin. lib.* 5. *c.* 43. *num.* 6. Farinac. *de hæreſi, quæſt.* 189. *num.* 44. Ricciul. *de jure perſon. lib.* 5. *c.* 20. *num.* 6. Sanctarell. *d.*
26 *c.* 25. *num.* 11. Et ideo non poſſunt creari defenſores ciuitatum, *l. jubemus, C. de Epiſcop. audient.* nec vocati ad conſilia, text. *in præſenti, & authent. credentes, C. hoc tit.* referunt Ricciul. *d. c.* 56. *num.* 7. & Sanctarell. *d. n.* 11. *verſ. hæretici.* Nec item poſſunt eſſe milites, vt conſtat ex *l. quicunque, §. nullum, C. hoc tit.* & ex aliis adductis per Decian. *lib.* 6. *c.* 43. *n.* 4. & Sanctarell *loco proximè citato,* Non poſſunt gradum doctoratus *adipiſci, aut advocationis* munere fungi, vt habetur *in præſenti, in dict. authentica credentes,* vt ex aliis docent Ricciul. *d. c.* 20. *n.* 11. *&* 13. Sanctarell. *d. n.* 11. *verſ. nec poſſunt.*

27 *Nec ad teſtimonium admittatur.*] Notatur ad hoc, quod hæretici, eorumque fautores, defenſores, receptatores, & credentes repelluntur à teſtimonio ferendo, vt per Menoch. *conſ.* 149. *num.* 28. Rebuff. *de reprobat. teſtium, num.* 556. Farinac. *in praxi crimin. quæſt.* 56. *num.* 206. Sanctarel. *de hæreſi, cap.* 25. *num.* 11. *prope finem.*

28 *Sit etiam inteſtabilis.*] Notatur ad hoc, quod hæreticus teſtari non poteſt, vt per Burſat. *conſil.* 580. *num.* 1. Rojas *ſing.* 61. *n.* 5. Spin. *in ſpeculo teſtamentorum, gloſ.* 12. *rub. num.* 42. Greg. *l.* 7. *verbo Catholicos, tit.* 7. *part* 6. *& l.* 5. *verbo de ſus hijos, tit.* 26. *partit.* 7. Simanch. *de Catholicis, tit.* 9 *à num.* 3. Penia *in direct. Inquiſit. part.* 2. *comment.* 9. Sanch. *in præcept. Decal. lib.* 2. *c.* 24. *n.* 1. *cum ſeqq.* Anton. Ricciul. *de jure perſonarum, c.* 28. *à princip.* Farinac. *de hæreſi, quæſt.* 9. *num* 89. Sanctarel. *eodem tract. cap.* 15. *num.* 1. & ſpeciale eſt in excommunicato propter hæreſim, cùm quilibet alius habeat vtramque teſtamenti factionem, ex Menoch. *Illuſtrium c.* 102. *num.* 5.

29 Amplia ſuprà proximè adductam concluſionem, vt procedat etiamſi hæreticus teſtetur ad pias cauſas, nihilominus enim teſtamentum, & quælibet alia diſpoſitio eſt nulla, Carrer. *de hæreticis, num.* 151. Locat. *in iudiciali Inquiſit. verbo pœna, num.* 9. *verſ. decimoſeptimò,* Farinac. *d. quæſt.* 9. *num.* 92. Ricciul. *d. cap.* 28. *num.* 5. Sanctarel. *d. cap.* 15. *num.* 1. *verſ. nec poteſt.* Secundò amplia, vt procedat, ſiue teſtetur teſtamento, ſiue codicillis, ſiue quolibet alio genere voluntatis, Rojas
30 *ſing.* 185. *num.* 6. Ricciul. *d. cap.* 28. *n.* 4. Tertiò amplia, vt neque poſſit teſtari inter liberos Orthodoxos, *gloſ. verbo ipſo jure, verſ. ſic puto, in cap. cùm ſecundùm leges, de hæreticis lib.* 6. Simanch. *de catholicis, tit.* 9. *n.* 4. Sanctarel. *d. num.* 1. *verſ. nec poteſt, in fine.* Quartò amplia, vt procedat ſiue teſtamentum ſit conditum poſt, ſiue ante ſententiam declaratoriam criminis, quia ad iſtum effectum ea ſequuta retrotrahitur ad diem patrati criminis, & teſtamentum habetur perinde, ac ſi fuiſſet conditum poſt ſententiam, ita Penia *in direct. Inquiſit. part.* 3. *comment.* 163. *verſ. rurſus,* Peregr. *de jure fiſci, lib.* 5. *tit.* 1. *num.* 172. *verſ. notandum tamen,* Ricciul. *d. cap.* 28. *num.* 5. quicquid contrarium, videlicet quod ante declaratoriam ſuſtineatur, ſed ea ſequuta reuocetur, teneant Decian. *tract. crimin. lib.* 7. *c.* 40. *n.* 20. Tello *l.* 4. *Tauri, num.* 34. Vaſq. *t.* 5. *quæſt.* 96 *artic.* 3. *diſp* 171. *cap.* 1. *num.* 11. Mulin. *de juſtit. tract.* 2. *diſp.* 95. *verſ. ſciendum eſt,* Sanch. *d. cap.* 24. *num.* 3. Sanctarel. *d. cap.* 15 *num.* 1.

Nec ad hæreditatis ſucceſſionem accedat.] Notatur ad 31
hoc, quod hæreticus cujuſcunque ſucceſſionis eſt incapax, vt per Quemada *in quæſt. fiſcal. q.* 18. Simanch. *de Catholicis, tit.* 9. *num.* 124. Menoch. *conſil.* 186. *num.* 14. Decian. *in tract. crimin. lib.* 5. *cap.* 44. *num.* 17. Rojas *ſing.* 79. Vaſq. 1. 2. *diſp.* 169. *cap.* 3. *num.* 32. Azor. *inſtitut. moral. part.* 1 *lib.* 5. *cap.* 8. *quæſt.* 1. *& lib.* 8. *c.* 12. *quæſt.* 8. Farin. *de hæreſi, quæſt.* 179. *num.* 94. Quamuis hæreticum poſſe ſuccedere, eſſeque capacem hæreditatis ante ſententiam criminis declaratoriam, teneant Leſſius *de juſtitia, lib.* 2. *cap.* 19. *dub.* 5. *num.* 52. Sanch. *d. lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 34. Sanctarel. *d. tract. de hæreſi, c.* 15. *num.* 3. reſpondentes ad text. *in præſenti,* quod ſcilicet procedat, quando credentes, fautores, &c. fuerunt declarati excommunicati, & per annum permanentes in excommunicatione noluerunt ſatisfacere: quæ quidem reſponſio licet in terminis text. procedere videatur, prior tamen opinio ſicut eſt receptior, ita & verior, quare ad aliquas ejus ampliationes, & limitationes deueniendum.

Amplia primò, vt procedat, ſiue ſucceſſio illi de- 32
feratur jure communi, ſiue jure militari, ſiue jure fideicommiſſi, inſtitutionis, aut legati particularis, vt poſt multos à ſe relatos reſoluit Ricciul. *d. lib.* 5. *c.* 27. *num.* 3. *&* 4. Secundò amplia, vt procedat etiamſi ſucceſſio deferatur per viam contractus inter viuos, Azor. *d. lib.* 5. *cap.* 8. *quæſt.* 1. *& lib.* 8. *cap.* 12. *quæſt.* 8. Sanch. *d. cap.* 14. *num.* 36. Ricciul. *d. cap.* 27. *num.* 5. Tertiò amplia, vt procedat etiamſi ſucceſſio, aut relictum deferatur vigore majoratus, ſeu primogenituræ, vt per Mieres *in tract. de majorat. part.* 1, *q.* 1. *num.* 59. *cum ſeqq.* quem referunt, & ſequuntur Sanch. *ſub d. num.* 32. *circa medium,* Ricciul. *d. c.* 27. *num.* 6.

Limita ne procedat in hæretico reconciliato; is 33
enim per reconciliationem naciſcitur vtramque teſtamenti factionem, quæ ſibi ſuffragatur, vt in futurum poſſit teſtari, & hæres inſtitui, vt per Sanch. *d. cap.* 14. *num.* 40. Ricciul. *d. c.* 27. *n.* 17. Secundò limita ne procedat in legato alimentorum, cuius hæreticus eſt capax, quamuis cæterorum relictorum ſit incapax vt per Boſ. *tit. de publicat. bonorum, n.* 72. Burgnin. *tract. de vſufructu, num.* 238. Surd. *de aliment. tit.* 9. *quæſt.* 31. *num.* 7. 8. *&* 9. Sanch. *d. lib.* 2. *cap.* 14. *num* 41. Molin *tract.* 2. *diſp.* 154. *col.* 5 *verſ. de jure Ciuili,* Sanctarell *d. tract. de hæreſi, c.* 15. *n.* 7. Ricciul. *d. c.* 27. *n.* 19. quicquid contrarium velit Menoch. *conſ.* 185. *n.* 8.

Eius ſententia nullam obtineat firmitatem.] Notatur 34
ad hoc, quod hæretici non poſſunt eſſe judices, & ab eis ſententiæ latæ ſunt nullæ ipſo jure, vt per Ioan. Andr. *num.* 15. Hoſtienſ. *num.* 19. Socin. *num.* 39. & alios in præſenti, Decian. *tract. crim. lib.* 5. *cap.* 43. *num.* 3. *& cap.* 51. *num.* 79. Ricciul. *d. lib.* 5. *cap.* 20. *num.* 9. *verſ.*

ſicnti, Sanctarell. *d.tract.de hereſi,cap.*25.*num.* 11.*in me-*
dio. Et proceſſus coram judice hæretico agitatus eſt
nullus ipſo jure, Matant.*de ordine judic. part.*4.*diſt.*16.
36 *num.*77. Rojas *ſingul.*88. *à num.*3. Ricciul. & Sancta-
rell. *locis proximè citatis*. Et hinc notarunt aliqui ſen-
tentiam latam ab excommunicato eſſe nullam, vt per
Marant. *part.*6.*princip.num.*99. Vantium *de nullit.tit.de*
*nullit.ex defectu juriſd.n.*137.

37 *Si tabellio inſtrumenta*, &c.] Notatur ad hoc, quod
inſtrumenta per notarium hæreticum confecta nul-
lius penitus momenti cenſentur, vt per Hoſtienſ.
*num.*19. Henric. *num.*10. Abb. antiq. *num.*2. Anch.
*num.*5. Ioan.Andr. *num.*15. & Socin. *num.*39. in præ-
ſenti, quos refert Sanctarell. *d.tract. de hereſi,cap.*25.
*num.*11.*ante finem*, qood eſt intelligendum de inſtru-
mentis factis à tabellionibus, poſtquam io hæreſim
lapſi ſunt, vt notant Rojas *ſingul.*98. *num.*2. Seacc.
*de judic. cap.*98. *num.*19. ſi verò ad Fidem redierint,
poterunt officium notarii exercere, vt ex Riminald.
juniori *conſil.*185. aduertit Sanctarell. *loco proximè*
citato.

38 *Vt in quo maior eſt culpa*,&c.] Notatur ad hoc,quod
delicta nonnunquam dignitate augentur, vt per Ti-
raq.*de nobilit.c.*20.*num.*116.*cum ſeq.& de pœnis temper.*
cauſa 31.*num.*17.

39 *Tradere ſepultura*] Notatur ad hoc, quod hæretici
priuantur Eccleſiaſtica ſepultura, vt per Zabar. *hic*,
*n.*6. Ananiam *num.*10. Butr. *num.*58. Syluestr.*verbo ſe-*
pultura, *num.*9. Simanch. *de Catholicis,tit.*18. *num.*7.
Grillan. *de hæreticis,quæſt.*9.*n.*2.Rojas *ſing.*181. Caſtr.
*de juſta hæreticorum punit.lib.*1.*c.*18. *verſ. at cùm nullus*,
Spin. *in ſpeculo teſtament gloſ.*1.*principali,n.*17. Penis *in*
*direct.Inquiſit.part.*3.*ſchol.*102.*verſ. ſed alterum*, Azor.
*inſtitut. moral. part.*1. *lib.*8. *cap.*13. *quæſt.*8. *verſ. ſexta*,
Sanctarell. *de hereſi*, *cap.*28. *num.*12. vbi *in numeris*
ſeqq. agit de excommunicatione text. *in cap.* 2. *hoc*
*tit.lib.*6.

§. Quia verò.

40 Probat hic §. ſine ſuperioris licentia nullum poſſe
ſibi officium prædicandi aſſumere, vt pluribus ad id
auctoritatibus adductis probare nititur Ludou. Mi-
41 randa *in manuali Prælatorum*, *tom.*1. *quæſt.*30. *art.*1.
*concluſ.*1. Campanil. *in diuerſor. juris Canon. rubr.*12.
*cap.*13. *num.*6. *cum ſeqq.* vbi *num.*7. refert idem eſſe
in Epiſcopo volente prædicare in aliena diœceſi,
proindeque teneri habere licentiam ab Epiſcopo il-
lius diœceſis, præcipuè ſi contradiceret, quod etiam
tenent Aloyſ. Ricciul.*in deciſ.curia Archiep. deciſ.*180.
*part.*2.& Steph.Gratian. *diſcept.forenſ.c.*393. *à num.*9.
vbi *num* 11. dicit priuilegium Epiſcoporum, vt per
vniuerſum mundum poſſint prædicare, juxta illud
Matthæi 9 *& Marc.vlt.* intelligendum, niſi in aliquis
diœceſibus prohibeantur ab Epiſcopis illius loci,
quaſi poteſtas prædicandi ſit intelligenda io proprio
populo,non in alieno, Fuſc. *de viſit. lib.*2.*cap.*20.*n.*21.
in fine. Nam in Concil.Trident.*ſeſſ.*23.*de reform.cap.*4.
deciſum eſt, vt nullus ſecularis, ſiue regularis, etiam
in Eccleſiis ſuorum Ordinum contradicente Epiſco-
po prædicare præſumat, & ita virtute illius decreti
poterit Epiſcopus interdicere Regulari ne prædicet,
etiam non reddita cauſa, vt deciſum atteſtatur Franc.
Leo *in theſauro fori Eccleſ.part.*1.*c.*8.*n.*9. quod quidem
Concil. decretum de non prædicando contradicente
Epiſcopo in Eccleſiis ſuorum Ordinum,intelligendum
eſt de illo tempore, & hora, qua Epiſcopus prædicare
voluerit, aut coram ſe facere ſolemniter prædicari,
non verò aliàs, ne contradicere videatur alii decreto
ejuſdem Coucil. *ſeſſ.*5.*de reformat. cap.*2. vbi ita habe-
tur, Regulares verò cuiuſcumque Ordinis, niſi à ſuis
ſuperioribus de vita, moribus, & ſcientia examina-
ti, & approbati fuerint, ac de eorum licentia etiam
in Eccleſia ſuorum Ordinum prædicare non poſſint,
cum qua licentia perſonaliter ſe coram Epiſcopis
præſentare, & ab eis benedictionem petere tenean-
tur, antequam prædicare incipiant. In Eccleſiis verò,
quæ ſuorum Ordinum non ſunt, vltra licentiam ſuo-
rum ſuperiorum, etiam Epiſcopi licentiam habere
teneantur, ſine qua in ipſis Eccleſiis non ſuorum Or-
dinum nullo modo prædicare poſſint, &c. Et ideo 42
cenſuit Sacra Congregatio Regulares in Eccleſiis
ſuorum Ordinum prædicare volentes non teneri
ab Epiſcopo licentiam obtinere, ſed tantùm à ſuis
ſuperioribus de moribus & ſcientia examinari, &
approbari debere, ac ab eis habere licentiam,
& cum ea ſe perſonaliter coram Epiſcopo præſen-
tare, ab eoque benedictionem petere, tametſi eam
minimè obtinuerint, prout referont Fr. Emman.*quæſt.*
*regul.tom.*3.*q.*32.*art.*5. Valer.Reginald. *d.lib.*18.*n.*123.
Et licèt Pius V. conſtitutione ſua incip. *Ad hoc nos*
Deus, de ann.1571. die verò 23. Septembr. Regula-
ribus conceſſerit, vt irrequiſito, & contradicente Epiſ-
copo prædicare poſſint, in multiſque aliis Conc. Tri-
dent. decretis tam illa conſtitutione, quàm aliis eum
ipſis Regularibus diſpenſauerit, pariterque inter eos
tam mendicantes, quàm non mendicantes eadem pri-
uilegia, & declarationes communicauerit; illa tamen
omnia per Greg.XIII. reuocata, & ad terminos juris,
& Concil. Trident. redacta fuerunt conſtitutione
ipſius Gregor. incip. *In tanta rerum*, publicata Romæ
Kalend. Martii anni 1572. qui quidem Gregor. licèt
poſtmodùm priuilegia mendicantium confirmauerit
cum clauſula, *nullis contrariis etiam ſuis, obſtantibus*, in
ipſis tamen confirmationis literis appoſita eſt alia
clauſula, *in quantum decretis Concil. Trident. non ſunt*
contraria, ita quod nec poſteriores reconfirmationes
reualident dicta decreta Pii V. in quantum aduerſan-
tur Concil.Trid. quam clauſulam etiam alii Pontifices
in ſimilibus ſuis confirmationibus ſemper apponi
voluerunt, vt ex ipſarum confirmationum tenore re-
cognoſcere licet.

Regulares autem, qui in Eccleſia ſui Ordinis præ- 43
dicare auderent, non obtenta licentia Epiſcopi, con-
trouerſum fuit à quo eſſent pœna plectendi,in quo du-
bio Sacra Congregatio ita reſpondit. Congregatio
cenſuit Regulares, qui abſque licentia Epiſcopi præ-
dicauerint in Eccleſiis, quæ ſuorum Ordinum non
ſunt, tametſi decreto Conc. *cap.* 2. *ſeſſ.*5. contrafece-
rint, non poſſe tamen puniri ab Epiſcopo, ſed tantùm
à ſuis Superioribus Regularibus, refert Quaranta *in*
ſumma Bullarii, verbo Priuilegia regularium.

Excommunicationis vinculo innodentur.] Notatur 44
ad hoc, quod Epiſcopus non poteſt excommunicare
Regulares prædicantes ſine licentia Ordinarii, vel
Sedis Apoſtol. vt per Simanch.*de catholic. inſtit.tit.*49.
Penia *in direct.Inquiſit. part.*2. *cap.*13. *com.*40. Zerola
*in praxi Epiſcop. part.*1.*verbo excommunicationis cauſa*
formalis, §.5. *dub.*4. *pag.*139. Cencd.*practic. lib.*1.
*quæſt.*26. *num.*12. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.*
*lib.*18. *n.*130. Aldrete *de religioſa diſciplina tuenda*,
*lib.*2.*cap.*50.

§. Adjicimus.

Archiepiſcopi per ſe, vel per alias idoneas perſonas 45
ſemel in anno debent Parochiam viſitare, in qua eſt
fama habitare hæreticos, & aliquos improbos viros:
vel ſi expedit, totam viciniam compellant jurare, vt ſi
duos hæreticos ſciuerit, vel conuenticula, vel vita,
&

& moribus decedentes à communi vita, & moribus fidelium, eos Epiſcopo indicent, & Epiſcopus vocet ad ſe accuſatos, qui niſi ſe purgaverint ab objecto reatu, vel ſi poſt purgationem relabantur in priſtinam perfidiam, puniantur canonicè; ſi verò obſtinatè renuerint jurare, ex hoc ipſo tanquam hæretici reputentur. Denique Epiſcopus ſi in purgando Epiſcopatu ſuo ab hæreſi negligens, vel remiſſus fuerit, cùm id certis indiciis apparuerit, ab Epiſcopatu deponi debet, & alter idoneus ſubſtitui, qui velit, & poſſit hæreſim confundere. Colligunt Doctores *in principio text.* citati.

45 Notatur hic §. ad hoc quod in crimine hæreſis proceditur per inquiſitionem, nulla præcedente infamia, aut diffamatione, ut per Duen. *reg.* 298. *verſ. limita nonò*, Aldret. *de religioſa diſciplina tuenda, lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 13. Martin. Delr. *diſquiſit. magic. lib.* 5. *quæſt.* 7. *pag. mihi* 44. *concl.* 1. ubi etiam extendit ad crimen læſæ majeſtatis, de quo etiam Menoch. *conſ.* 100. *n.* 64. Navar. *in rubr. de judic. num.* 77. Decian. *tract. crimin. lib.* 7. *cap.* 43. *num.* 8. Farinac. *in praxi crimin. part.* 1. *q.* 9. *num.* 14. *&* 15.

46 *Tres, aut plures boni teſtimonij viros.*] Immò ſufficiunt ad convincendum hæreticum duo teſtes fide digni, & omni exceptione majores, ut per Maſcard. *de probat. concluſ.* 855. Azeved. *l.* 1. *n.* 104. *cum ſeqq. tit.* 3. *lib.* 6. *nova recopil.* Spin. *in ſpeculo teſtament. par.* 12. *rub. n.* 35. Zerola *in prax. Epiſcop. p.* 1. *verbo hæretici*, §. 20.

Cap. Sicut in uno XIV. *Greg. IX.*

1 LAicis cujuſcunque ordinis ſint, eſt interdictum officium prædicandi, quia ordo Doctorum eſt præcipuus in Eccleſia. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Anania, Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Felin. Marian. Socin. Vivian. *in rationali lib.* 5. *juris Pontificij, pag.* 81. Alagona *in compendio juris Canonici*, *pag.* 648. remiſſivè Ximen. *in concord. part.* 2.

2 Vide dicta ad cap. *cùm ex injuncto* 12. *num.* 3. *&* 4. *ſupr. hoc tit. & ad cap. reſponſo* 43. *num.* 2. *de ſentent. excommun.*

SUMMARIUM.

1 *Hæretici omnes, qui ſunt excommunicati, & damnati ab Eccleſia, brachio ſeculari tradi, & ſi ſunt clerici, priùs degradari debent.*
2 *Verbum*, excommunicamus, *latam ſententiam ſignificat.*
3 *Magiſtratus ſecularis quemcumque hæreticum ſibi à judicibus Fidei traditum debet ultimo ſupplicio afficere.*
4 *Hæretici ex generali conſuetudine hodie comburi ſolent, poſtquam prius ſtrangulantur, niſi pertinaces ſint, quia tunc vivi comburendi ſunt.*
5 *Deprehenſi in hæreſi illi dicuntur, qui evidentia facti ſunt hæretici.*
6 *Deprehenſus in generali dicetur, qui in fragranti fuerit captus.*
7 *Carceris pœna perpetua quæ fuerit, & an ſit antiquata, oſtenditur.*
8 *Credentes hæreticorum hæretici ſunt.*

Cap. Excommunicamus ij. XV.

1 HÆretici omnes, qui ſunt excommunicati, & damnati ab Eccleſia, brachio ſeculari tradi, & ſi ſunt clerici, priùs degradari debent, ut *in cap. excommunicamus, il* 1. *ſup. eod.* Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Anan. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Marian. Socin. Vivian. *in rationali lib.* 5. *Iuris Pontif. pag.* 82. Alagona *in compend. Iuris Canon. pag.* 648. remiſſivè Ximen. *in concord. part.* 1. *&* 2.

Excommunicationem, de qua *in hoc text.* eſſe latæ ſententiæ aſſerit Sayr. *in clavi Regia, lib.* 3. *c.* 8. *n.* 25. 2

Animadverſione debita puniendi.] Quærit gloſſ. *hîc, verbo puniendi*, qualiter iſti hæretici puniri debent ſecundùm leges, poſtquam per Eccleſiam ſunt condemnati, & reſpondet ultimo ſupplicio puniri per judices ſeculares cum certa diſtinctione, quam hodie non habere locum refert additio marginalis, advertens quod magiſtratus ſecularis quemcumque hæreticum ſibi à judicibus fidei traditum debet ultimo ſupplicio afficere, quod etiam tenent Covar. *lib.* 2. *var. cap.* 10. *num.* 10. Sylveſt. *verbo hæreſis* 1. *num.* 14. Simanch. *de Catholicis, tit.* 46. *num.* 42. Anton. Gomez *tom.* 3. *variar. cap.* 2. *num.* 1. Petr. Gregor. *ſyntagmatum juris lib.* 33. *cap.* 8. *num.* 20. Afflict. *in conſtitut. Regni, tit. de hæreticis, rubr.* 1. *num.* 36. Albert. *de agnoſcendis hæreticis, quæſt.* 8. *& quæſt.* 34. *num.* 51. Caſtr. *de juſta hæreticorum punit. lib.* 1. *cap.* 9. *& lib.* 2. *c.* 12. Valent. 2. 2. *diſp.* 1. *q.* 11. *punct.* 3. Azor. *inſtitut. moral. part.* 1. *lib.* 8. *cap.* 13. *quæſt. ult. verſ. ultima pœna*, Menoch. *de arbitr. caſu* 374. *num.* 1. Turrian. *de Fide, diſp.* 56. *dub.* 1. Soar. *eod. tract. diſp.* 23. *ſect.* 1. Sanctarel. *de hæreſi, cap.* 27. *num.* 3. Et ex generali omnium conſuetudine impii hæretici comburi ſolent, poſtquam prius ſtrangulantur, niſi pertinaces ſint, quia tunc vivi comburendi ſunt, ut teſtantur Covar. *d. num.* 10. Gomez *d. n.* 1. Caſtr. *d. lib.* 2. *cap.* 12. Anton. Gom. *var. tom.* 3. *de delictis, cap.* 2. *num.* 1. Clar. §. *hæreſis, num.* 8. Joan. Rojas *ſing.* 91. Simanch. *de Cathol. inſtit. cap.* 46. *ex num.* 41. *& in enchirid. tit.* 67. *ex num.* 1. Andr. Gamb. *de officio, & poteſtat. Legati de latere, lib.* 8. *ex num.* 83. Sebaſt. Medic. *in ſum. omnium hæreſum, part.* 1. *quæſt.* 13. Anton. Scap. *de jure non ſcripto, lib.* 5. *cap.* 32. *num.* 8. Flamin. Chartar. *de execut. ſentent. capto bannito, cap. fin. num.* 351. *& ſeq.* Hecon. Romanus *lib.* 1. *de Republica Chriſtiana, cap.* 20. *verſ. tiene ojo la ſanta Inquiſition*, Perez *l.* 1. *in gloſſ. con animo pertinace, verſ. ulterius etiam dubitatur, tit.* 1. *lib.* 1. *Ordin. pag.* 21. *& l.* 3. *verſ. eſt alia pœna, tit.* 4. *lib* 8. *Ordin. pag.* 91. *& l.* 3. *verſ. quæritur præterea, tit.* 4. *eod. lib.* 8. *pag.* 101. Spin. *in ſpeculo teſtam. in gloſſ. rubr. p.* 12. *n.* 46. Menoch. *d. caſu* 374. *n.* 2. Cened. ad Decretal. *collect.* 55. *num.* 3. Decian. *in tract. crimin. lib.* 5. *cap.* 42. *num.* 4. Martin. Delr. *diſquiſit. magic. lib.* 5. *ſect.* 16. optimè Sanctarel. *d. cap.* 27. *num.* 4. 3 4

§. Si quis.

Si qui prædictorum hæreticorum deprehenſi volunt redire ad pœnitentiam, in perpetuo carcere ſunt detrudendi. Item credentes erroribus hæreticorum judicantur hæretici ab Eccleſia. Colligunt Doctores *in princ. text.* citati. 5

Deprehenſi.] Illi dicuntur deprehenſi in hæreſi, qui facti evidentia ſunt hæretici, putà quia publicè prædicant hæreſim, vel legitima probatione, vel ex ſua confeſſione, ut per Palat. *in cap. per veſtras, de donat. inter virum, notab.* 3. §. 21. *num.* 17. *&* 18. 6

Deprehenſus in generali dicetur qui in fragranti fuerit captus, vel ſi delictum fateatur, ſeu de eo ſit legitimè convictus, vel ſi crimen ſit adeò notorium de facto, ut nullus ſit inficiationi locus, de quo vide Alex. de Nevo *conſil.* 59. *num.* 10. *in fine*, Bellet. *diſquiſit. clerical. part.* 1. *tit. de favore Clericorum perſonali* §. 7. *num.* 4.

In

7 *In perpetuum carcerem detrudantur.*] Olim qui perpetuò detrudebantur in carcerem, non ſolùm verbaliter ab Altaris miniſterio removebantur, ſed etiam actualiter degradabantur, ut per Albertin. *in c. quoniam, num. 55. de hæret. lib. 6.* Aldret. *de religioſa diſciplina tuenda, lib. 2. cap. 27. num. 15.* Hodie tamen id antiquatum eſt, ut præfati Doctores obſervant. Pœna illa carceris perpetui graviſſima reputatur, & capitali æqualis habetur, & propterea indicenda non eſt, niſi pro enormi, & gravi delicto, Bernard. & Salzed. *in pract. c. 139.* Menoch. *de arbitr. lib. 1. q. 89.* Fr. Emman. *quæſt. regul. tom. 2. quæſt. 22. art. 4.*

8 *Credentes autem, &c.*] Notatur ad hoc, quod credentes hæreticorum hæretici ſunt, Tolet. *lib. 1. cap. 19.* Simanch. *de Catholicis, tit. 15. num. 2.* Soar. *tom. 5. de cenſur. diſput. 11. ſect. 2. n. 5.* Sanctarel. *de hæreſi, cap. 11. num. 30.*

SVMMARIVM.

1 *Hæreticis adſtricti liberantur ab omni obligatione.*
2 *Vaſſalli liberantur ab omni debito fidelitatis præſtando, ſi ipſi domini manifeſtè in hæreſim labantur.*
3 *Filij propter hæreſim paternam liberantur à patria poteſtate.*
4 *Filius tenetur præſtare alimenta patri hæretico.*
5 *Mancipia Chriſtiana ob dominorum hæreſim libertatem conſequuntur, quamvis domini hæretici redeant ad fidem.*
6 *Debitores ſunt liberi à debito ſolvendo ſuo creditori hæretico.*
7 *Iurans ſe aliquid ſoluturum certa die & antequam dies adveniat, is in cujus favorem eſt facta promiſſio, incidit in excommunicationem, an debeat illi fieri ſolutio, oſtenditur.*

Cap. Abſolutos XVI. & fin.

1 Liberantur ab omni obligatione ſive fidelitatis, ſive homagii, ſive juramenti, &c. qui in manifeſtam hæreſim lapſi tenebantur adſtricti. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Anan. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Felin. Mar. Socin. Cened. *collect. 162.* Vivian. *in rationali lib. 5. juris Pontif. pag. 83.* Alaguna *in compendio juris Canonici, p. 648.* remiſſivè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Perez *l. 3. verſ. unde quam citò aliquis, tit. 4. lib. 8. Ord. pag. 138.* Penia *in direct. Inquiſit. part. 3. ſchol. 159. alias comment. 168.* Simanch. *de Cathol. inſtit. cap. 46. ex n. 73. & cap. 23. num. 11. & enchirid. tit. 21. num. 9.* Joſeph. Stephan. *in tract. de poteſtate coactiva Romani Pont. cap. 12. num. 17.* Joan. Rojas *ſing. 212.* Læl. de Zanchis *de privil. Eccleſ. privil. 143. num. 25.* Conrad. Brun. *de hæret. lib. 4. cap. 14.* Paul. Layman. *in Theologia morali, lib. 2. tract. 1. cap. 16. num. 4. verſ. ſextò,* Gutier. *canonicar. lib. 1. cap. 1. à n. 18.* Cened. *ad Decretal collect. 162. n. 1.*

3 *Et totius obſequij*] Ergo filii propter hæreſim paternam liberantur a patria poteſtate, ac ſui juris fiunt ſtatim ante ullam ſententiam criminis declaratoriam, de quo plures citat DD. Cened. *d. collect. 162. num. 2.* quibus adde Molin. *de juſtit. tract. 2. diſput. 9. verſ. ab hac reg. & diſput. 229. in tertio modo liberationis à patria poteſtate,* Sayr. *in clavi Regia, lib. 3. cap. 9. num. 30. & lib. 9. cap. 7. num. 7.* Leſſium *de juſtit. lib. 2. c. 3. dub. 5. num. 23.* Azor. *inſtit. moral. par. 2. lib. 2. cap. 22. quæſt. 6.* Rebel. *de obligat. juſt. par. 1. lib. 1. quæſt. 7. ſect. 2. num. 23.* Sanch. *in præcepta Decal. lib. 2. cap. 24. à n. 5.* Sanctarel. *de hæreſi, cap. 37. num. 1.*

4 Quod autem filius teneatur præſtare alimenta patri hæretico, tenent Lara *in l. ſi quis à liberis, §. etſi impubes, num. 10. ff. de liberis agnoſcendis,* Surd. *de aliment. tit. 7. quæſt. 14. n. 29. cum ſeqq.* Sanch. *d. c. 24. n. 7.* & plures alii quos refert, & ſequitur Sanctarel. *d. tract. de hæreſi, cap. 37. num. 2.* quicquid in contrarium velint Bald. *in authent. bona damnatorum, num. 4. C. de bonis damnatorum,* Tiraq. *de retract. tit. 1. §. 1. gloſſ. 9. num. 72.* Palat. *in repetit. rubr. de donat. inter virum, § 64. num. 13.*

5 Sic enim mancipia Chriſtiana ob dominorum hæreſim libertatem conſequi, tenent Simanch. *de Catholicis, tit. 61. n. 8.* Caſtr. *lib. 2. de juſta hæreticorum punit. c. 7.* Rojas *ſing. 76.* Decian. *in tract. crimin. lib. 5. c. 44. n. 22.* Penia *in direct. Inquiſit. part. 3. quæſt. 119. comment. 168.* Molin. *de juſtit. tract. 2. diſp. 40.* Vaſquez *1. 2. diſp. 169. cap. 2. n. 19. & diſp. 172. cap. 3. n. 15.* Azor. *inſtit. moral. pars. 1. lib. 8. cap. 12. quæſt. 7. & lib. 5. cap. 7. quæſt. 8.* Sanch. *d. cap. 24. n. 10. cum ſeqq.* Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib. 3. quæſt. 43. ad finem,* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 17. num. 6. verſ. ſecundum,* Farinac. *de hæreſi, quæſt. 197. num. 30.* Sanctarel. *eodem tract. c. 37. num. 3.* ubi cum Molin. Sanch. & Farinac. *citatis locis* ampliat dicta mancipia fieri ita libera, ut quamvis hæretico redeunti ad fidem bona reſtituantur liberalitate Principis, minimè propterea amittitur libertas à prædictis mancipiis, additque mancipia, quæ Chriſti Fidem non habent, ob hæreſim domini non acquirere libertatem, ſed cum aliis bonis delinquentis tranſire in fiſcum.

6 In gloſſ. *Aliquo pacto, ibi, ergo ſi ſub pœna, &c.*] Notatur ad hoc, quod debitores ſunt liberi à debito ſolvendo ſuo creditori hæretico, ut per Abb. *hic, num. 1.* Ananiam *in princip.* Butr. *num. 3.* Socin. *in princip.* Zabarel. *num. 1.* refert, & ſequitur Sanctarel. *de hæreſi, cap. 37. num. 4.* ubi dicit hoc verum eſſe, quamvis debitor juraverit ſe ſuo tempore ſoluturum, addens requiri ſententiam declaratoriam antequam debitores liberentur ab obligatione ſolvendi debita creditoribus hæreticis, & citat Burſat. *conſ. 14. num. 18. cum ſeqq. lib. 1.* Azor. *d. part. 1. lib. 8. c. 13. quæſt. 2.* Sanch. *d. c. 24. num. 8.* Quæ quidem liberatio debitorum ab obligatione ſolvendi debita creditoribus hæreticis, non propterea fit, ut debitores ea debita ſibi acquirant, ſed ſolùm, ut non teneantur ea ſolvere creditoribus hæreticis, ſed fiſco, cui eorum actiones omnes competunt, ut ſentire videntur Sanchez *d. cap. 24. num. 8.* Bec. *de Fide, cap. 16. quæſt. 2. numero 16.* Sanctarel. *d. cap. 37. num. 5.*

7 Utrùm autem, quando quis juravit ſe aliquid ſoluturum certa die, & antequam dies adveniat, is in cujus favorem eſt facta promiſſio, incidit in excommunicationem, debeat illi fieri ſolutio? tres ſunt opiniones, una eſt hujus gloſ. aſſerentis non eſſe faciendam, quam etiam tenent Hoſtienſ. *in cap. veritatis, de dolo, & contumacia,* ubi Butr. *num. 24.* Ugol. *de cenſur. tab. 2. c. 20. §. 2. num. 3.* Bald *in cap. intelleximus 4. num. 3. de judic.* Altera ſententia eſt Innoc. *in d. cap. veritatis,* aſſerentis in his terminis ſolutionem excommunicato eſſe faciendam, excommunicatione non obſtante, quam tuentur Sylveſt. *in ſumma, verbo excommunicatio 5. quæſit. 12.* Soar. *tom. 5. de cenſur. diſp. 15. ſect. 8. num. 5.* Bonac. *eod. tract. diſp. 2. quæſt. 2. punct. 6. §. 2. num. 15. verſ. ex quo patet.* Tertia denique opinio habet, pecunias non eſſe ſolvendas excommunicato, ſed deponendam apud ædem ſacram, vel perſonam fide, & facultatibus idoneam, ad effectum, ut excommunicato ſolvantur poſtquam beneficium abſolutionis fuerit aſſecutus: ita gloſ. *verbo conſtricti, in cap. nos Sanctorum, 15. quæſt. 6.* Felin. *hic, in fine, & in cap. inter alia, num. 4. de ſentent. excommunicat.* Abb. *in c. ſi verè, num. 5. eod. tit. & in cap.*

veritatis

veritatis, num. 39. *de dolo, & contumacia*, Anania *hic, n.* 5. & hanc opinionem veriorem, & receptiorem eſſe profitetur Anton. Ricciul. *de jure perſon. extra gremium Eccleſia exiſt. lib.* 4. *cap.* 56. *num.* 12. ex ea ratione, quia quamuis promiſſio reſtringatur ad licita, *cap. quanto, & cap. quoniam, de jureiuran.* tamen juriſiurandi religio obligat nos ad obſeruantiam ſaltem de facto, eo modo, quo ſeruari poteſt citra peccatum, *cap. debitores, de jurejuran.* per depoſitum autem inducitur obſeruantia, ſaltem per æquipollens, nec requirit communicationem.

De Schiſmaticis, & Ordinatis ab eis.

Tit. VIII.

SUMMARIUM.

1 *Doctores referuntur ſuper hanc rub. ſcribentes.*
2 *Schiſmaticorum materia vbi tractetur, oſtenditur.*
3 *Schiſma Græca vox, quæ Latinè ſciſſuram ſignificat.*
4 *Schiſma definitur vt ſit diuiſio, per quam quis ſe ab vnitate Eccleſiæ ſeparat.*
5 *Schiſma in quo differat à crimine hæreſis oſtenditur.*
6 *Schiſma datur quoties temerè quis deſinit ſummo Pont. obedire, ſecus ſi data legitima cauſa.*
7 *Schiſmaticus quando hæreticus formaliter dicendus ſit, oſtenditur.*
8 *Schiſmatis ratio conſiſtit in ea inobedientia quæ habet annexam rebellionem in Pontificem ex parte ſui officij.*

1 SVPER hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Ioan. And. Aretin. Anchar. Felin. Marian. Socin. Panorm. Burr. Petr. de Rauenna *in compendio juris Canon.* Martin. Meſnart. *in epitome Decretal. fol.* 181. Daniel Venator *in analyſi methodica iuris Pontificii, à pag.* 618. Goffred. & Hoſtienſ. *in ſum. huius tit.* Aleaand. Caſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Barthol. Carthag. *in expoſit. titulorum juris Canon.* Lancel. *in inſtit. ejuſdem iuris.* Caniſ. *in ſum. eiuſdem iuris*, nouiſſimè Ioan. Honor. *lib.* 5. *ſum. in decretal.* omnes *ſub hoc tit.*

2 De materia tit. vide Simanch. *de catholicis inſtitut. tit.* 58. *& in enchiridio, tit. de ſchiſmat.* Bernard. & Salzed. *in pract. c.* 115. Vgolin. *de irregul. cap.* 36. §. 3. *& de cenſuris Papæ reſeruatis, part* 2. *c.* 1. *verſ. necnon ſchiſmaticos*, Petr. de Ledeſma *in ſumma, tom.* 2. *tract.* 3. *cap.* 12. *concl.* 3. *cum ſeqq.* Decian. *in tract. crimin. lib.* 5. *cap.* 60.
3 *cum ſeqq.* Valent. *tom.* 3. *diſp.* 3. *quæſt.* 15. Azor. *inſtitut. moral p.* 1. *lib.* 8. *cap.* 10. Sanch. *in precept. Decal. lib.* 2. *c.* 36. Valer. Reginald. *in praxi fori pænit. lib.* 17. *cap.* 12. *num.* 111. *cum ſeqq.* Anton. de Souſa *in relect. de cenſur. Bullæ Cœnæ, cap.* 18. Anton. Ricciul. *de iure perſon. extra gremium Eccleſiæ exiſtentium, lib.* 9. Sanctarel. *in tract. de hæreſi, cap.* 43. Paul. Layman. *in ſum. Theologia, lib.* 2. *tract.* 3. *cap.* 11.

4 Schiſma Græca vox eſt, quæ latinè ſciſſuram ſignificat, *c. ſchiſma*, 27. *quæſt.* 1. Diffinitur autem à S. Thom. 2. 2. *quæſt.* 39. *art.* 1. vt ſit diuiſio per quam quis ſe ab vnitate Eccleſiæ ſeparat, in quantum Eccleſia eſt quoddam corpus myſticum ex vniuerſis fidelibus, & Romano Pont. tanquam capite conſtans: ſequuntur & latè explicant Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 36. *num.* 1. Ricciul. *de iure perſonarum extra gre-*
5 *mium Eccleſ. exiſtent. lib.* 9. *cap.* 1. ex *num.* 5. Differt autem ſchiſma eſſentialiter à crimine hæreſis, ſicut & ſchiſmaticus ab hæretico; nam ſchiſma in hac materia natura ſua ſolùm importat ſeparationem, ſeu diuiſionem temerè factam ab Eccleſiæ vnitate, ſecundùm quod non Fidei, ſed charitati opponitur, quà fideles tanquam membra Eccleſiæ inter ſe vnita reperiuntur reſpectu Pontificis, cui tanquam Eccleſiæ capiti tenentur obedire, *Extrauag. vnam ſanctam, de maiorit.* Hoſtienſ. *in ſum. de ſchiſmat.* conſtat ex *c. loquitur, cap. alienus*, 24. *quæſt.* 1. *cap. vnic. in princ. hoc tit. l.* 6. probauitque D. Hieron. *in epiſt.* 1. *Pauli ad Timoth. c.* 3. cuius auctoritas refertur à Gratiano *in cap. inter hæreſim*, 24. *quæſt.* 3. vnde fit vt omnis hæreticus à fortiori ſit ſchiſmaticus, dum pertinaciter errans contra Fidem diuidit ſe ipſum ab Eccleſiæ vnitate, vt S. Thom. & cæteri Doctores agnoſcunt.

Dixi ſchiſma dari quoties temerè quis deſinit ſummo Pont. obedire, quia ſecus erit data legitima cauſa, veluti ſi ignorantia facti detur circa obedientiam præſtandam propter ambiguam de ipſo & alio inſimul factam electionem, prout contigit tempore Vrbani VI. tunc enim cum vtrique inſimul obediendum non ſit, quia Eccleſia non diuiditur, eademque eſt, & ſemper fuit, vt ex Cantic. conſtat, ibi, *vna eſt columba mea, perfecta mea*, &c. & ex Paulo ad Epheſ. cap. 4. *vnum corpus, vnus ſpiritus, vnus Dominus, vna Fides, vnum Baptiſma*, habetur *in cap. hanc regulam* 1. *quæſt.* 1. *d. cap. loquitur*, 24. *q.* 1. vnum enim eſt ouile, & vnus Paſtor, ea Ioan. *cap.* 10. tantùm obediendum erit illi, qui verus Pontifex & Chriſti vicarius declaratus fuerit à Concilio generali, ad quod eo caſu recurrendum eſt, ea text. celebri *in cap. ſi duo forte contra fas*, 79. *diſt.* vbi gloſ. ſingularis per Abb. *in cap. quia diligentia*, *num.* 3. *de elect. & in cap. licet de vitanda*, *eod. tit.* Rojas *de hæret. part.* 2. *num.* 519. Nec ſchiſmaticus dicendus erit qui ſub tali dubio Pontifici obedientiam denegauerit, arg. text. *in cap. factus* 7. *quæſt.* 1. gloſ. *verbo qui verò, in cap.* 1. 24. *quæſt.* 1. ſingularis per Abb. *in d. cap. quia diligentia, num.* 2. tradunt Paul. Griland *de hæret. quæſt.* 2. Ludouic. Carrer. *in ſimili tracta. in* §. *Circa, num.* 57. Simanch. *de Cathol. inſtit. cap.* 58. *n.* 9. Clar. §. *fin. q.* 77. *col. pen.*

Dixi hoc crimen de ſe, & natura ſua importare hæreſim, quia ſecus erit ſi ſub eadem ſeparatione, ſeu diuiſione ab vnitate Eccleſiæ inuoluatur aliquis error intellectus, veluti ſi talis putet ſe juſtè facere, tunc enim hæreticus formaliter dicendus erit, arg. text. *in Clem. vnic.* § *ſanè, de vſuris*, iuncta *Clem. ad noſtram, de hæret.* tex. ſic intelligendus *in cap.* 1. *hoc tit.* vbi de hæreſiarchis, & ſchiſmaticis inſimul fit mentio, reſoluit Simanch. *vbi ſup. num.* 4. *& in praxi hæreſeos, c.* 5. 7

Dixi à capite ſeparari, vt intelligamus rationem ſchiſmatis non conſiſtere in quacunque Papæ inobedientia (aliàs quandocunque tranſgrederetur præceptum Eccleſiæ, incideret in ſchiſma) ſed in ea inobedientia, quæ habet annexam rebellionem in Pontificem, non ex parte rei præceptæ, ſed ex parte officii ipſius Pontificis, nempe quando quis recuſat ſubeſſe Pontifici vt capiti Eccleſiæ, & ſic ratione officii quo fungitur. Valent. 2. 2. *diſp.* 3. *quæſt.* 15. *puncto* 1. Vgolin. *de cenſur. Papæ reſeruat. part.* 2. *c.* 1. *verſ. necnon ſchiſmaticos*, §. 1. *num.* 4. Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 8. *cap.* 20. *quæſt.* 4. Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 36. *ſub num.* 3. 8

SUMMARIUM.

1 *Ordinationes, beneficiorum collationes, & eccleſiaſticarum rerum alienationes per ſchiſmaticos facta, ſunt irrita, & à dignitate & Ordine ſuſpenduntur qui ſchiſma temerè jurant.*

2. *Schiſma*

2 *Schiſmatici geſta nullius ſunt momenti.*
3 *Sacramenta à ſchiſmatico adminiſtrata an, & quando valida ſint, oſtenditur.*
4 *Epiſcopus ſchiſmaticus, excommunicatus, ſuſpenſus, vel degradatus confert Ordinis characterem, ſed non eius executionem.*
5 *Schiſmatici non ſunt irregulares.*
6 *Schiſmatici non ſunt abſolutè excommunicati in hoc text. ſed ſolùm in Bulla Cœnæ Domini.*
7 *Beneficiorum collationes, & dignitatum, ac vniones, & priuilegia facta à ſchiſmaticis nulla ſunt.*
8 *Collatio facta à ſchiſmaticis non eſt irrita, ſed irritanda.*
9 *Suſpenſi ab Ordinibus & dignitate ſunt, qui ſponte iuramentum præbent de tenendo ſchiſmate.*

Cap. Quod à prædeceſſore I.

1 ORdinationes factæ à ſchiſmaticis, & ab ordinatis ab eis ſunt irritæ, & qui acceperunt dignitates Eccleſiaſticas, vel beneficia, carent impetratis. Alienationes factæ de rebus Eccleſiæ per ſchiſmaticos, vel laicos non valent, & res ſine omni onere reuertuntur ad Eccleſias, & qui præſumit facere contra prædicta, eſt excommunicatus: & ſponte jurantes de tenendo ſchiſmate, ſunt ſuſpenſi à ſacris Ordinibus, & dignitatibus. Colligunt ex Ordin. Abbas antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Butr. Anch. Panorm. Felin. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. juris Pontif. pag. 110.* Alagona *in compendio juris Canonici, pag. 662.* remiſſiuè Ximen. *in concord. part. 1. & 2.* deſumitur ex Concil. Lateranen. ſub Alexand. III. *cap. 2.* & refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 7. cap. 2.*

2 *Ordinationes ab Octauiano*, &c.] Notatur ad hoc, quod geſta per Schiſmaticos regulariter nullius ſunt momenti, veluti in caſu, in quo actus eſt geſtus extra formam Eccleſiæ, tunc enim eſſet omnino nullus, ſiue ſit Sacramentum, quod vltra gratiam nullam executionem deſiderat, ſiue Sacramentum, quod vltra gratiam requirat executionem, quia quicquid geritur contra formam Eccleſiæ nullum eſt, ita gloſ. *hîc, verbo irritas*, & Abb. *ſub num. 4.* Anania *num. 1.* & Socin. *n. 6.* Triumph. *de poteſt. Papæ, quæſt. 25. art. 3. in reſponſ. ad 3.*
3 quos refert, & ſequitur Ricciul. *de jure perſon. lib. 9. cap. 3. num. 3.* vbi *num. 5.* declarat, vt procedat in ſchiſmatico exiſtente extra communionem Eccleſiæ: & *num. 7.* etiam declarat, quod quando Sacramentum adminiſtratur à ſchiſmatico ſecundùm formam Eccleſiæ, eo quia intendit facere quod facit Eccleſia, tunc ſiquidem verſamur in Sacramentis, quæ vltra gratiam, aliam executionem non expectant, prout ſunt confectio Corporis Chriſti, Baptiſmus, & vnctio ſacra, tunc tenet, quamuis recipientes ab eis peccent mortaliter, niſi in caſibus à jure permiſſis. Si verò verſemur in Sacramentis, quæ vltra gratiam deſiderant executionem, prout eſt ſacramentum Ordinis, tunc reſpectu characteris valet, quia cum illud ſit impreſſum in anima etiam à ſchiſmaticis confertur, vt docet gloſſ. *in præſenti, in d. verbo irritas*, & *ibi* Abb. Reſpectu autem executionis non confertur, niſi Sacramentum fuerit receptum ex ignorantia probabili: hæc tamen ignorantia tandiu ſuffragatur quandiu durat probabilitas. Poſtquam autem res erit patefacta, requiritur diſpenſatio. Hæc Anton. Ricciul. *loco proximè citato.*
4 Quod autem quilibet Epiſcopus ſchiſmaticus, excommunicatus, ſuſpenſus, vel degradatus conferat Ordinis characterem, ſed non ejus executionem, per hunc text. tenent Couar. *in cap. alma mater, p. 1. §. 6. n. 6.* Azor. *inſt. moral. p. 2. lib. 3. c. 48. q. 7.*

Cum text. *in præſenti* ſolas Ordinum collationes à 5
ſchiſmaticis factas irritas reddat quoad vſum Ordinum in recipientes ſcienter, & nullam irregularitatem imponat, nec in jure impoſita reperiatur, dicendum eſt ſchiſmaticos non eſſe irregulares, prout expreſsè tenent Soar. *de cenſur. tom. 5. diſp. 23. ſect. 2. num. 7.* Sanctarel. *d. tract. de hæreſi, cap. 43. num. 13.* Sanch. *in præcep. Decalog. lib. 2. cap. 36. num. 20.* Sayr. *de cenſuris, lib. 7. cap. 12. num. 16. verſ. tertiò, juncto verſ. primus eſt de hæreſi*, qui bene addit, exiſtente ſchiſmate notorio, hos fore irregulares irregularitate generali, quæ ex quouis crimine notorio digno depoſitione oritur, quæ ceſſat ablata infamia per contrariam pœnitentiam. Licèt ſchiſmaticos irregularitatem incurrere minùs benè defendant Clar. *in §. fin. quæſt. 77. num. 27.* Peña *in direct.*
Inquiſit. part. 2. quæſt. 48. comment. 73. verſ. cognitu dignum eſt, Azor. *inſtitut. moral. part. 1. lib. 8. cap. 20. q. 8.* 6

Sic etiam nec hujuſmodi ſchiſmatici videntur abſolutè, & in vniuerſum excommunicati *in hoc text.* vt aduertunt Soar. *d. diſp. 23. ſect. 3. num. 1. & à num. 4.* Nicol. Garcia *de benef. part. 11. c. 10. §. 1. num. 157.* ſed ſolùm in Bulla Cœnæ Domini, caſu 1. excommunicantur abſolutè, vt per Azor. *d. c. 20. quæſ. 5.* Soar. *d. tom. 5. diſput. 21. ſect. 2. à num. 12.* Petr. de Ledeſma *in ſumma, part. 2. tract. 3. c. 12 concl. 20.* Acoſta de Andrada *ad Bullam Cruciatæ, quæſt. 64.* Anton. de Souſa *in relect. de cenſuris Bullæ Cœnæ, cap. 2. diſput. 18.* Sanctarel. *d. cap. 43. num. 8.*

Seu beneficia per dictos ſchiſmaticos, &c.] Notatur ad 7
hoc, quod collationes beneficiorum, & dignitatū factæ à ſchiſmatico nullæ ſunt, vt per Corraſ. *de benef. part. 3. cap. vlt. num. 19.* Nicol. Garcia *d. c. 10. num. 159.* Anton. Ricciul. *lib. 9. cap. 4. num. 4.* Sanctarel. *d. c. 43. num. 15.* Et pari ratione nullæ reputantur vniones, vt fuit reſolutum *in Valentina vnionis, 2. Junij* 1606. coram Reuerendiſſimo D. Coccino Rotæ Decano. Sicut etiam nullum reputatur priuilegium, Seraph. *deciſ. 612.*

Careant.] Notatur ad hoc, quod collatio facta à 8
ſchiſmaticis non eſt irrita, ſed irritanda, vt per Soar. *d. diſp. 23. ſect. 3. num. 4.* quem refert, & ſequitur Sanch. *d. cap. 36. num. 20.* ſed verbum hoc latam ſententiam continere tenet Sayr. *in claui Regia, lib. 3. cap. 8. n. 26.*

Illos verò qui ſponte, &c.] Notatur ad hoc, quod ſuſ- 9
penſi ab Ordinibus, & dignitate ſunt, qui ſponte juramentum præbent de tenendo ſchiſmate, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 32. tract. 2. num. 74. verſ. eſt item.*

SUMMARIVM,

1 *Ordinatus à ſchiſmatico ab officio eſt repellendus, niſi probet ſecum diſpenſatum per habentem poteſtatem.*
2 *Dictio*, incunctanter, *omnem dilationem, & omne temporis ſpatium excludit.*
3 *Diſpenſandi facultatem habens promouendo inhabilem adhibita cauſæ cognitione præſumitur cum eo diſpenſare.*
4 *Schiſmatici etiam poſt peractam pœnitentiam inhabiles ſunt ad Eccleſiaſt. beneficia obtinenda abſque diſpenſatione.*

Cap. Fraternitati II. & fin.

Innoc. III.

ORdinatus à ſchiſmatico eſt ſtatim repellendus 2
ab officio, niſi legitimè probet ſecum fuiſſe diſpenſatum ab habente auctoritatem. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr.

Andr. Anania, Hoſt.Butr.Anch.Panor.Felin.Mat.Socin.Vivian.*in rationali lib.5.juris Pontif.pag.*110. Alagona *in compendio juris Canon.pag.*962. remiſſivè Ximen. *in concord.p.*1. & 2. refertur ab Ant. Auguſt.*collect.*3. *Decret. lib.*5.*tit.*5.*cap.unic.*

2 *Incunctanter.*]Notatut ad hoc,quod dictio hæc omnem dilationem,& omne temporis ſpatium excludit, & ad pœnæ executionem latam ſententiam continere cenſetut,ut per Sayr. *in clavi Regia,lib.*3.*c.*8.*n.*27.

3 In gloſ.*Diſpenſatum.* Notatur ad hoc,quod habens diſpenſandi facultatem,promovendo inhabilem adhibita cauſæ cognitione,præſumitur cum eo diſpenſare, ut per Menoch.*de præſumpt.lib.*2.*præſumpt.*20.*num.*25. Maſcard.*de probat.concl.*1239. *num.*16.Henriq.*in ſumma,lib.*13.*de excommunicat.c.*13. *num.*4. Azor. *inſtitut. moral.part.*1.*lib.*5.*c.*15.*quæſt.ult.*Fr.Emmanuel.*quæſt.regul.tom.*2. *quæſt.*46.*art.*1. optimè Sanch. *de matrimon. lib.*8.*diſp.*4.*num.*15.ubi *num.*17.dicit ſibi magis placere opinionem aſſerentem cenſeri tunc etiam Principem inferiorem diſpenſare, quamvis cauſæ cognitionem non præmittat,latè & eleganter Illuſtriſſimus D. meus Rodetic. à Cunha poſt primam hujus libri impreſſionem à me viſus,*in comment.ad cap.ſi quilibet* 16. *ex num.*5.*diſt.*54.

4 In gloſſ.*Poteſtatem,*ibi,*converſus ad unitatem Eccleſiæ,*&c.Schiſmatici igitur etiam poſt peractam pœnitentiam inhabiles ſunt ad beneficia Eccleſiaſtica obtinenda abſque diſpenſatione, de quo vide Rebuff. *in praxi,tit.de modis amittendi beneficia, n.*29. Peñia *in direct. Inquiſit. part.* 2. *quæſt.*48. *comment.*73. Ugolin.*de irregul.cap.*36.§.3.*n.*7.Soar.*tom.*4.*de cenſur.diſp.*43.*ſect.* 2.*n.*7. Azoı. *d.part.*1.*lib.*8. *cap.*20.*quæſt.*8. Sanchez *in præcep.Decal.lib.*2.*c.*36.*n.*18.Sanctarel.*in tract.de hæreſi, cap.*43.*num.*12. Nicol.Garcia *de benef.part.*11.*cap.*10. §.1.*n.*61.ubi *à n.*63.tenet,quod requiritur diſpenſatio Papæ,niſi delictum eſſet occultum ſchiſmatis,quia in eo poterit Epiſcopus diſpenſare virtute Trident. *ſeſſ.*24.*c.*5.*de reformat.* prout reſoluit Sanchez *d.c.*36. *n.*18.ubi *n.*19.tenet pœnam illam privationis ipſo jure beneficiorum ante ſchiſma adeptorum, tanquam fundamento deſtitutam non eſſe admittendam, licèt contrarium tueantur Rebuf. *d.num.*29. & Flamin.*de reſignat.lib.*3.*q.*1. *num.*36.

De Apoſtatis, & reiterantibus Baptiſma.

Tit. IX.

SUPER hanc rubr.ſcripſerunt Zabar. Joan.Andr. Anch.Butr.Panorm.Mar. Socin. Guillelm.Durand.*in Breviario aureo juris Canonici*, *fol.*239. Petr.de Raven. *in compendio juris Canonici,* Joan. de Londris *in breviario ſanctorum Canonum,fol.*181. Martin.Meſnart. *in epitome Decretal. fol.*181. Daniel Venator *in analyſi methodica juris Pontificij,à pag.*630. Goffred.& Hoſtienſ.*in ſumma hujus tit.* Alex. Caſan. & Anaſt. Germon.*in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Barthol. Carthagen. *in expoſit.titulorum juris Canon.* Zypæ. *in analytica poſtrem. juris eccleſiaſt.enarrat.pag.*391.omnes *ſub hoc tit.*

De apoſtatis à Fide, ac eorum pœnis vide Simanch.*de Catholicis,tit.*7. & *in ench.tit.*4. Bernard.& Salzed.*in pract.cap.*114.*in noviſſima impreſſione,*Albert. Troı.*de vero,& perfecto clerico,par.*1. *lib.*2.*c.*30. Caſtr. *de juſta hæreticorũ punit.lib.*1.*c.*7.& 23.Clar. *lib.*5.§.*fin.* *quæſt.*78.*num.*4. Affl.*in conſtit. Neapolit.lib.*1.*rubr.*3.& & *ſeq.*direct.Inquiſit.*part.*2.*quæſt.*49.ubi Peñia *in comment.*74 Menoch.*de arbitr.caſu* 421.& *caſu* 546.Maſcard.*de probat.concluſ.*112.Ugol.*de Cenſur.Bulla Cœnæ, lib.*2.*cap.*1. *verſ.* & *à Chriſtiana Fide apoſtatas*, & *de irreg.cap.*36.§.4.Decian.*in tract.crimin.lib.*5.*cap.*70.*cum ſeqq.* Petr.de Ledeſma *in ſumma, part.*2.*tract.*1.*cap.*7. Valent. *tom.*3. *diſp.*1. *quæſt.*12. Soar. *tom.*5. *de cenſur. diſp.*43.*ſect.*1. *num.*1.& 2. Surd. *de aliment. tit.*8.*privil.*68. Perez *ad tit.*4. *verſ. quæritur* 19. *lib.*8. *Ordin. pag.*135. Turrian.*de Fide,diſput.*57. *dubitat.*1. Cardoſ. *in praxi judicum, & advocatorum,verbo apoſtaſia.*Card. Tuſch.*tom.*1.*litt.A*, *concluſ.*424.& *ſeqq.* Azor.*inſtitut. moral.part.*1.*lib.*8. *cap.*21. Farinac.*fragm. crimin. parte* 1.*lit.A*, *num.*235. Sanch. *in præcepta Decalog.lib.*2. *cap.*7. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.*17. *tractat.*1.*c.*5. *à num.*72. Anton.Ricc. *de jure perſon. extra gremium Eccleſiæ exiſtent. lib.*6.*de apoſtatis Fidei*, Sanctarel.*in tract.de hæreſi,c.*2.

De apoſtatis à religione, vide Bonacoſ. *commun. crimin.part.*2. *verbo apoſtata,fol.*4. & 5.Azor. *d.part.*1. *lib.*12.*c.*16.Proſper.de Auguſt.*in addit.ad Steph. Quarantam, verbo apoſtata*, Fr. Emmanuel. *quæſt. regul. tom.*1.*quæſt.*30.Aldrer.*de religioſa diſciplina tuenda, l.*2. *c.*18.Ludov.Miranda *in manuali Prælat.tom.*1.*quæſt.*41. Anton. Ricc. *d.tract.de jure perſ.lib.*8.*de apoſtatis à ſtatu Religionis regularis*, Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.*2.*lib.*6.*c.*8.

SUMMARIUM.

1 *Compendium hujus text.refertur.*

2 *Clericus ut privilegio fori privetur,eo quòd ſe enormitatibus immiſcuit,requiritur quod incedat ſine habitu & tonſura.*

3 *Clericus ut dicatur ſe in enormitatibus immiſcere,ad hoc ut privetur privilegio fori,& beneficio,non ſufficit unum delictum,ſed plura requiruntur.*

4 *Comprehenſus in enormitatatibus quando quis dicatur oſtenditur.*

5 *Apoſtaſia triplex ſpecies.*

6 *Apoſtata dicitur, ideſt, retro ſtans.*

Cap. Præterea I. *Alex. III.*

CLerici,qui relicto ordine clericali, & habitu ſuo tanquam laici converſantur in apoſtaſia, ſi in crimine comprehenſi teneantur, per cenſuram Eccleſiaſticam non liberantur. Colligunt ea Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Anania, Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Mar.Socin. Vivian. *in rationali lib.*5.*juris Pontif. pag.*112.Alagona *in compend. juris Canonici*, *pag.*664. remiſſivè Ximen. *in concord. p.*2.refertur ab Ant.Aug. *collect.*1.*Decretal.lib.*5.*tit.*8. *cap.*2. & eſt poſt Concil.Lateran. *p.*27.*c.*16. 1

Relicto Ordine clericali, & *habitu.*] Ergo clericus,ut privilegio fori privetur,eo quòd ſe enormitatibus immiſcuit,requiritur quod incedat ſine habitu, & tonſura,ut per hunc text.tenent Boſ.*ſub tit.de foro competenti,n.*154. Clar. *in* § *fin.q.*36.*verſ.ceterùm*, Roland. *conſ.*4.*n.*32.*vol.*1.Farin.*in praxi crimin.p.*1.*q.*8.*num.*56. Diana *reſol.moral.p.*1.*tract.*2.*reſol.*23. 2

*Si in criminibus.*Ergo ad privandum clericum privilegio fori & beneficio,ad hoc ut dicatur ſe in enormitatibus immiſcere,non ſufficit unum delictum,ſed plura requiruntur, Cov.*in pract.c.*32. *n.*2.*verſ.tertiò*,Capyc.*deciſ.*161. *n.*1. Roland. *d.conſ.*4. *num.*32. Alca.de Nevo *conſ.*59.*n.*20.& 22.Cabal. *reſolut.crim.caſu* 60. *n.*27. me citato Diana *d.reſol.*23. 3

4 *Comprehenſi.*] Requiritur etiam ad privandum clericum privilegio fori, quod in enormitatibus comprehendatur. Cæpol. *conſ.* 11. *num.* 34. Alezand. de Nevo *d. conſ.* 59. *in fine*, Roland. *d. conſ.* 4. *num.* 32. comprehenſus autem dicetur, ſi in fragranti fuerit captus, *l. palam*, § *qui in adulterio*, *ff. de ritu nupt. cap. ſi quis Diaconus*, ubi gloſſ. *verbo deprehenſi*, 50. *diſtinct.* vel ſi ipſe antequam opponat de privilegio clericali delictum fateatur, de eo ſit legitimè convictus, vel ſi crimen ſit adeò notorium de facto, ut nullus ſit inficiationi locus, ut per Alex. de Nevo *d. conſ.* 59. *num.* 10. *in fine*, Bellet. *diſquiſit. clericalium part.* 2. *tit. de favore Clericorum perſonali*, § 7. *num.* 4.

Utrùm autem clericus hujuſmodi, qui ſe miſcuit enormitatibus, amittat privilegium fori abſque alia monitione, itaut ſine metu cenſurarum poſſit illum judex laicus punire? quæſtio eſt dubia, in qua auctoritate hujus text. & *cap. ex parte*, *de privileg.* & *cap. perpendimus, de ſent. excomm.* affirmativam partem tuentur Sylveſt. *in ſum. verbo excommunicatio* 6. *num.* 6. Clar. *in practic. lib.* 5. *quæſt.* 36. *num.* 23. Jacob. de Graff. *in aureis deciſ. p.* 1. *lib.* 2. *c.* 20. *num.* 151. Scace. *de judic. tom.* 1. *c.* 11. *num.* 79. Bobadil. *in ſua politica, lib.* 1. *c.* 18. *num.* 95. Farin. *in praxi crimin. quæſt.* 8. *num.* 54. Molin. *de juſtit. tom.* 4. *tract.* 3. *diſp.* 49. *num.* 21. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 19. *c. ult. ſect.* 1. *num.* 70. Aloyſ. Ricc. *in praxi reſolut.* 172. *num.* 29.

Negativam verò partem ſequuntur magis communiter Doctores, eamque expreſſe tenent Tabien. *verbo excommunicatio* 5. *num.* 25. Triviſ. *lib.* 1. *deciſ.* 45. *num.* 17. Albert. *in cap. quamquam, de hæret. quæſt.* 14. *n.* 11. Megal. *in* 3. *p. lib.* 3. *c.* 11. *n.* 30. 31. & 32. Franc. à Ponte *conſ.* 24. *n.* 4. Paul. Comitol. *reſp. moral. lib.* 1. *quæſt.* 96. *n.* 3. Joan. de la Cruz *in direct. conſcient. p.* 2. *de ſacram. Ordin. dub.* 8. *concl.* 4. Filliuc. *tom.* 1. *tr.* 16. *c.* 11. *n.* 314. Bonacin. *de legibus, diſp.* 10. *quæſt.* 2. *puncto* 1. § 1. *n.* 4. Anguian. *in ſimili tract. lib.* 1. *controv. n.* 19. 21. & 24. Ambroſius *de immun. Eccleſ. c.* 17. *n.* 16. Fachin. *controv. lib.* 9. *c.* 28. qua retenta ſententia non obſtabunt jura ſupradicta, quia reſpondetur prout *ibid.* dixi.

5 In gloſ. *Apoſtaſiam*, ibi, *eſt autem triplex*, &c. De hac triplici apoſtaſiæ ſpecie latè Ant. Ricc. *in tract. de jure perſon. extra gremium Eccleſiæ exiſtentium, lib.* 6. 7. & 8.

6 In ead. gloſſ. ibi, & *dicitur apoſtata, id eſt retro ſtans.* Ita Navar. *conſ.* 25. *n.* 10. *ſub tit. de regul. in antiquis*, Fr. Emman. *quæſt. regul. tom.* 1. *q.* 30. *art.* 1.

SUMMARIUM.

1 *Acolytus ſi occultè rebaptizanti præbuit miniſterium, promoveri poteſt, ſecus ſi publicè, niſi cum eo Religionem intrante diſpenſetur.*

2 *Rebaptizans cum peccato mortali & rebaptizatus irregularitatem contrahunt, quod intellige ut ibi.*

3 *Ob ætatem teneram, & floreſcentem mitius quis punitur.*

4 *Mitius punitur qui deliquit, ut conſuleret conſanguineo.*

5 *Rebaptizanti publicè miniſtrans irregularitatem incurrit.*

6 *Papa ſolus diſpenſat in irregularitate, quæ contrahitur ex iteratione Baptiſmi publica.*

7 *Epiſcopus diſpenſare poteſt in irregularitate provenien te ex rebaptizatione occulta.*

8 *Irregularis efficitur, qui baptizanti miniſtrat Acolyti, Diaconi vel Subdiaconi officio fungens.*

9 *Compatres ſcienter rebaptizationis participes, an aliquam irregularitatem incurrant, oſtenditur.*

10 *Delictum facilius excuſatur ex quadam pietate commiſſum, quàm ubi impietas præſtat cauſam delicto.*

11 *Irregularitas illa, quæ eſt ex proprio delicto ſuſcepta, per profeſſionem non tollitur.*

Cap. Ex litterarum II.

Acolytus in minori ætate quando adminiſtravit 1
Sacerdoti rebaptizanti, ſi peccatum eſt occultum, poteſt promoveri ad ſuperiores Ordines, ut agat pœnitentiam, ſecus ſi peccatum eſt publicum, niſi fiat Religioſus, & in favorem Religionis cum eo diſpenſetur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Anania, Hoſt. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Vivian. *in rationali lib.* 5. *juris Pontificij, pag.* 112. Alagona *in compendio juris Canonici, pag.* 664. remiſſivè Ximen. *in concord. part.* 1. & 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 8. *cap.* 3. & eſt poſt Concil. Later. *part.* 26. *c.* 1.

Collige ex text. ex culpabili iteratione Baptiſmi 2
publica, vel etiam occulta contrahi irregularitatem, & conſequenter tam rebaptizantem cum peccato mortali quàm rebaptizatum fieri irregularem, de quo vide Maiol. *de irregul. lib.* 3. *c.* 14. Victoriam *in ſumma, ubi de baptiſmo, n.* 31. & 36. Covar. *in Clemen. ſi furioſus, in initio p.* 1. *n.* 9. Bernard. & Salzed. *in pract. c.* 15. Humad. *l.* 9. *gloſſ.* 3. *tit.* 4. *part.* 2. Vivald. *in candelabro aureo, tit. de baptiſmo*, à *n.* 45. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *n.* 173. & *ſeq. p.* 3. *q.* 66. *art.* 9. *concl.* 4. Cened. *ad Decretum, collect.* 63. *n.* 4. Zerol. *in praxi Epiſc. p.* 1. *verbo irregularitas*, § 11. optimè Ægid. *de ſacram. & cenſur. tom.* 2. *diſp.* 18. *dub.* 5. à *n.* 34. Bonac. *de cenſur. diſp.* 7. *q.* 3. *punct.* 3. *n.* 1. Sanctarel. *de hæreſi, c.* 45. *n.* 8. Intellige ſi rebaptizet cum intentione rebaptizandi, nam abſque ea non incurret irregularitatem, ut ex Henriq. Ugol. Avil. & Soar. colligit Bonac. *d. punct.* 3. *n.* 7. ubi, *n.* 4. limitat in rebaptizante ſub conditione, quamvis temere, & non præmiſſa inquiſitione, de quo etiam Paul. Layman. *in Theologia moral. lib.* 1. *tract.* 5. *p.* 5. *c.* 2. *n.* 1. *verſ. quartò.*

Minor ætas, &c.] Notatur ad hoc, quod ob ætatem 3
teneram, & floreſcentem mitius quis punitur, ut per Tiraq. *de pœnis temperandis, cauſa* 7. à *n.* 1.

Et intentio fraternæ ſalutis.] Notatur ad hoc, quod 4
mitiùs punitur qui deliquit, ut conſuleret conſanguineo, ut per Tiraq. *d. tract. de pœnis temperandis, c.* 20. *n.* 3. *cum ſeq.*

Si publicum eſt quod proponitur. Notatur ad hoc, quod 5
ut miniſtrans rebaptizanti irregularitatem incurrat, debet eſſe crimen publicum, ut per Soar. *tom.* 3. *diſp.* 32. *ſect.* 6. *dub.* 3. Ægid. *d. diſp.* 18. *dubitat.* 3. *n.* 36. Paul. Layman. *d. c.* 2. *n.* 1. *verſ. ſunt verò.*

Niſi ad Religionem, &c.] In irregularitate, quæ con- 6
trahitur ex iteratione Baptiſmi publica, ſolus Papa diſpenſare poteſt, qui viz rebaptizantes diſpenſat, ut religionem ingrediantur, prout atteſtantur Tabien. *in ſum. verbo diſpenſatio, n.* 13. *verſ.* 14. & Salzed. ad Bern. *d. c.* 15. *lit. B. verſ. & non ſolùm, in fine.* In rebaptizatione 7
verò occulta poteſt Epiſcopus diſpenſare, quia poteſt diſpenſare in irregularitate proveniente ex delicto occulto, virtute Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reformat. c.* 6. ut tenent Ægid. *d. diſp.* 5. *n.* 36. & ex Tolet. Sayr. & aliis Bonac. *d. punct.* 3. *n.* 9. ubi *n.* 10. tenet eodem modo poſſe Epiſcopum diſpenſare in irregularitate, quæ incurritur, quando quis alium publicè baptizat, ſed neſcitur utrum qui baptizatur, fuerit anteà baptizatus.

In gloſſ. *Acolytus*, ibi, *ſupple, qui miniſterium ſuum* 8
præſtitit rei nefandæ. Ergo irregulares efficiuntur, qui rebaptizanti miniſtrant Acolyti, Diaconi, vel Subdiaconi officio fungentes, ut tenent Salzed. ad Bernard. *loco proximè citato*, Ægid. *d. dubit.* 5. *num.* 35. Pari etiam ratione idem dicendum videbatur de compatribus,

ſcienti

ſcientibus, ſunt equidem iſti rebaptizationis participes, ut tenent expreſsè Majol. *de irregul. lib. 3.c.14.n.6.* Ægid. *d.n.34.* Salxed. *loco proximè citato.* Quamvis in rigore diſputationis contrarium eſſet reſolvendum, cùm text. *in præſenti* loquatur tantùm de Acolyto, & conſequenter non videatur extendendum niſi ad eos, qui inſerviunt reiterationi Baptiſmi ex officio, ut optimè advertit Bonac. *d.punct.3.n.1. in fine.*

10 In gloſ. *Intentio.* Notatur ad hoc, quod facilius expiatur delictum ex quadam pietate commiſſum, quàm ubi impietas præſtat cauſam delicto, ut per Tiraq. *de pœnis temper. cauſa 24.n.2.*

11 In gloſ. *Religionis.* Notatur ad hoc, quod per profeſſionem non tollitur ea irregularitas, quæ eſt ex proprio delicto ſuſcepta, ſed quæ ex alieno peccato contrahitur, ut per Covar. *in Clement. ſi furioſus, part. 1. §.2.n.6.* Xuar. *allegat. 15.n.3.* Flamin. *de reſignat. lib.5. q.3.n.195.* Azor. *inſtitut. moral. part.1.lib.12.c.5.q.12. & part.2.lib.6.cap.4.colum.672.* Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.1.quæſt.106. num.8.*

SVMMARIVM.

1 *Infamatus de apoſtaſia, deficiente probatione compellitur ad ſe purgandum,* & n.2.

3 *Clericis in Sacris conſtitutis regreſſus ad ſeculum eſt interdictus.*

4 *Clericus, qui habitum, & tonſuram aliquo tempore dimiſſum reaſſumpſerit, non perdit fori privilegium.*

Cap. Tuæ Fraternitati III.

Innocent. III.

1 CLerici infamati de apoſtaſia, id eſt, qui habitum dimiſerunt, non ſunt relinquendi in habitu ſæculari, ſed cenſuris cogendi, ut deficiente probatione canonicè ſe purgent. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Joan. And. Anan. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Vivian. *in ration. lib.5. Iuris Pontif. pag.113.* Alagon. *in compend. Iur. Canon. pag.664.* remiſſivè Ximen. *in concord. p.2.* refertur ab Ant. Aug. *collect. 1. Decretal. lib.5. tit.4. cap. unic.*

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumit Bernard. *in pract. c.114. prope finem, in noviſſima impreſſ.*

3 *Non ſunt in ſeculari habitu tolerandi.*] Quia clericis in Sacris conſtitutis regreſſus ad ſæculum eſt interdictus, *c.1.§. ſed ſi in Subdiaconatu, & cap. ſanè, de clericis conjugatis,* cum ſimilibus citatis per Ant. Ricciul. *de jure perſon. lib.7.c.6.n.20.*

4 In gloſ. *Habitum.* Immò potiùs clericus, qui habitum & tonſuram aliquo tempore dimiſſum reaſſumpſerit, non perdit fori privilegium, ut per Captam *conſ.97.n.33. cum ſeqq.* Alex. de Nevo *conſ.62.num.7.* etiam quod tempore commiſſi delicti non geſſerit habitum, modò poſt delictum illum reaſſumpſerit. Covar. *pract.c.31.n.7. verſ.5.* dummodò etiam reaſſumptio habitus fuerit in fraudem. Clar. *in §. fin. q.36. verſ. ſed hìc quæro;* dummodo etiam non fuerit unica omiſſio habitus, quia ad privandum clericum privilegio clericatus, neceſſaria eſt tanta perſeverantia, ut publicè exiſtimetur laicus, vel quod contrarius animus in eo diſcernatur, ut per Farinac. *in praxi crimin. part.1. quæſt.8.n.58.*

In gloſ. *Tolerandi,* ult. ibi, *de aliis in inferioribus Ordinibus conſtitutis intelligi non poſſit, quia poſſunt in totum renuntiare Ordini clericali.* Intellige dimittendo habitum, & tonſuram, vel exercendo negotia ſæcularia, & ita poteſt renunciare facto, non tamen verbo, ut tenent Joan. Andr. & Anan. *n.13. in præſenti.* Cepol. *conſ.11. num.16.* Farin. *in praxi crimin. p.1. quæſt.8. num.14.* Illuſt. D. meus Rodericus à Cunha *in comment. ad c. non oportet 3.n.1. diſp.42.* Vide quæ dixi *ad c. ſi diligenti, ampliat. 2. de foro compet.*

SUMMARIUM.

1 *Baptizati alterius ſecta, vel fidei, ritus dimittere compelluntur.*

2 *Apoſtata dicitur, qui omninò deficiens à Fide Chriſtiana ſacrilegis ſe cœtibus aggregat.*

Cap. Quidam IV.

BAptizati voluntariè, ſi deinde ad priores ritus & ſuperſtitiones revertuntur, ſunt per Prælatos coërcendi. Colligunt ex Ordin. Abb. Antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Mar. Socin. Vivian. *in ration. lib.5. juris Pontif. pag.113.* Alagon. *in compend. jur. Canon. pag.664.* remiſſivè Xim. *in concord. p.2.* deſumitur ex Concil. generali Lateran. ſub Innoc. III. *c.7.* 1

Cùm prioris ritus reliquias retinentes, &c.] Dicitur ergo apoſtata, qui omninò deficiens à Fide Chriſtiana ſacrilegis ſe cœtibus aggregat, veluti tranſiens de Chriſtianiſmo ad Judaiſmum, ſive Paganiſmum, ut *in l.1. & 2. C. hoc tit.* & per Innoc. *in cap.1. ſupr. hoc tit. n.1.* Butr. *n.3. verſ. quidam eſt.* Henric. *n.2.* Soc. *n.3. ad finem, verſ. tertiò.* Decian. *tract. crimin. lib.5.c.71.n.4.* Menoch. *de arbitr. caſu 546. n.63.* Farinac. *de hæreſi, quæſt.183. §.2.n.13.* Sanch. *in præcept. Decal. lib.2. c.7.n.16.* Azor. *inſtit. moral. part.1. lib.5.c.21.q...* Anton. Ricciul. *de jure perſon. lib.6.c.2.n.1.* ubi *num.6.* cum multis aliis, quos *ibi* citat, reſolvit apoſtatam dici non poſſe illum, qui ab improba ſecta in aliam reprobatam ſe tranſtulerit, veluti à Judaiſmo ad Paganiſmum. 2

SUMMARIVM.

1 *Apoſtatæ incarcerari & affligi poſſunt, ut habitum reaſſumant.*

2 *Clericus quando induci non poteſt ad reaſſumendum habitum malè dimiſſum, quid faciendum, oſtenditur.*

Cap. A nobis V. *Honor. III.*

APoſtatæ, qui dimiſſo habitu detinentur in carcere, & nec minis, nec blanditiis educi poſſunt, ut habitum reaſſumant, poſſunt, ſi videbitur, ſub gravi cuſtodia reſervari, itaut miſeram vitam ducant. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Anania, Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Mar. Socin. Vivian. *in rationali lib.5. jur. Pontif. pag.115.* Alagona *in compend. juris Canon. pag.664.* remiſſivè Ximen. *in concord. part.2.* 1

Collige ex text. clericum, quando induci non poteſt ad reaſſumendum malè dimiſſum habitum, poſſe incarcerari ſub gravi cuſtodia, ita quod ſolùm ſibi vita miſera reſervetur, donec à ſuæ præſumptionis nequitia reſipiſcat, ut per Bernard. *in pract. cap. 114. in fine, in noviſſima impreſſ.* Nam ſi ſperatur correctio, & impeditio malorum, ſi coërceatur, vel detineatur apoſtata, tenetur Prælatus & corrigere, & cogere ad redeundum, ut per Fr. Emman. *quæſt. regul. tom.1. quæſt.30. art.1.* 2

SUMMARIUM.

1 *Monachus in apoſtaſia ordinatus non poteſt ſine Papa diſpenſatione in ſuſcepto Ordine miniſtrare*,& n.2.
3 *Ordinatus in apoſtaſia à religione cum ſit excommunicatus,ſit irregularis.*
4 *Ejecti ab ordine ſi ſint Subdiaconi, aut aliquo Ordine inſigniti, niſi aliud obſtet, poſſunt ad alios ſacros Ordines promoveri.*
5 *Apoſtata à religione quis dicatur, oſtenditur.*

Cap. Conſultationi VI. & fin.

1 Monachus in apoſtaſia ordinatus, licèt deinde fuerit Abbati reconciliatus,& pœnitentiam fecerit, tamen non poterit miniſtrare in illo Ordine ſuſcepto ſine diſpenſatione ſummi Pont. Colligunt ex Ordin.Abb. antiq. Innoc.Collect. Zabarel. Joan. Andr. Anan. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socio. Vivian. *in rationali lib.5. Iuris Pontif. pag.*113. Alagona *in compend. Iuris Canon. pag.*664. remiſſivè Ximen. *in concord. p.*2.

2 Hanc eandem concl.ex hoc text. deſumunt Decian. *in tract. criminal. lib.5. cap.*73. *num.*18. Soar. *tom.5. de cenſur.diſput.*31.*sect.*3.Sayr.*eodem tract.lib.4.cap.*13. *num.*16.Aldret.*de religioſa diſciplina tuenda, lib.2. c.*18.
3 *num.* 18. Ordinatus enim in apoſtaſia à religione, cùm ſit excommunicatus,ſit irregularis,ut docet Henriq.*in ſumma,lib.*13.*cap.*39.§.1. *prope finem, & cap.*40.
4 Ejecti verò ab ordine, ſi ſint Subdiaconi, aut aliquo Ordine inſigniti,niſi aliud obſtet, poſſunt ad alios ſacros ordines promoveri,ut per Navar. *conſil.*3.*ſub tit. de regular.*Fr.Emmao.*quaſt.regul.tom.*1.*quaſt.*30.*art.*24. quos refert & ſequitur Ludov.Mirand. *in manuali Prælatorum,tom.*1.*quaſt.*51.*art.*3.

5 Apoſtata,in rigore loquendo,cenſendus eſt ille,qui recedit à monaſterio, & religione, inconſulto Prælato, & ſine habitu, habens voluntatem firmatam in malum, & animum atque intentionem non redeundi ad religionem amplius, ut videntur tenere Calderin. *conſil.* 10. *ſub hoc titul.* Navarr. *conſil.*10. *num.* 6. *ſub eod.* Clar. *in* §. *fin. quaſt.*78. *verſ. apoſtata punitur*, Ludovic. Mirand. *d. tom.*1. *quaſt.* 51. *art.* 1. *concluſ.* 1. & ſecundùm Achil. *deciſ.* 2. *ſub hoc titul.* olim Rota *ſub die* 11. *Februarij* 1555. coram Oradino cenſuit, ut dicatur contracta apoſtaſia vera, & propria, quæ inferat inhabilitatem, requiri receſſum ſine licentia, & dimiſſione habitus, cum animo illum amplius non reaſſumendi, adeò ut ſi appareret habitum eſſe dimiſſum cum voluntate illum reaſſumendi, non cenſeretur contracta apoſtaſia, quæ infert inhabilitatem, ſed tantùm illa, quæ infert excommunicationem; quare hæc opinio in apoſtaſia vera, & propria indubitabilis eſt, illa verò, quæ tenet ſufficere ſolum receſſum è religione, etiamſi habitus deferatur, quam tuentur Decian. *in tract. criminali, lib.* 5. *cap.*73. *num.* 21. & 25. Maſcard. *de probat. concluſ.*12. *num.* 1. Menoch. *de arbitr. caſu* 546. *num.* 36. Azor. *inſtitut. moral. part.*1. *lib.* 12. *cap.* 17. *quaſt.* 6. & alii plures ab ipſis citati, procedit in apoſtaſia minùs propria, & per quam ſola excommunicatio contrahitur.

De his, qui filios occiderunt.

Tit. X.

Super hanc rubr. ſcripſerunt Zabar.Joan. Andr.Anch.Butr.Panorm.Mar.Socio.Petr. de Raven.*in compendio juris Canonici*,Mart. Meſnart. *in epit.Decret.fol.*181.*verſo*, Dan. Venat. *in analyſi method.juris Pontif.pag.*631. Goffr. & Hoſt. *in ſum.hujus tit.* Alex. Caſan. & Anaſt.Germ. *in paratitl.ad quinque lib. Decret. ſub hoc tit.* Barthol. Carthag. *in expoſit. titul. juris Canon. ſub eod.tit.*

De materia tituli vide ſcribentes per text.*ibi*, *in l.*1. *verſ.ſed ſi mater*, *ff. ad l.Pompeiam de parricid. & in l.*1. *in princip. eod.* Vela *de delict. c.*27. Anton. Gom. *var. tom.*3.*c.*3.*n.*3.*in princip.* Decian. *tract.crimin. lib.*9.*c.*8. Solorz. *de parricid. lib.*2.*cap.*10. Farin. *in praxi crim. quaſt.*120. *n.*106. *cum ſeqq.*

De parricidio, & ejus atrocitate, vide Conrad. *in pract. tit.de parricid.* Jodoc. *in pract.* Covar. *in Clem. ſi furioſus,p.*3.*in princ.n.*12.Plaza *in epitome delictorum, c.*22.Clar.*in pract.*§.*parricidium*, Ant.Gom. *d.n.*3.Petr. Greg. *ſyntag.jur.lib.*36.*c.*24.Viv. Kirkov.Soar.& alios *tom.*2.*comm.opinion.lib.*9.*tit.*14. Dec. *d.lib.*9.*c.*86. Menoch.*de arbitr.caſu* 356.Fachin.*contr. juris lib.*9.*c.*86. Guid.Pancirol. *in theſauro var.lection. lib.*2.*c.*236. latè Far.*d.q.*120.Azor.*inſtit.mor.p.*2. *lib.*2.*c.*25.*q.*1.Molin. *de juſtic.tom.*4.*tr.*3.*diſp.*26. Cardoſ.*in praxi judic. verbo homicid.n.*28.& *verbo mulier,n.*25. Cald.Pereira *quaſt. forenſ.in comment.ad l.un. C.ex delictis defunct. p.*1.*n.*31. latè Solorzan. *in ſpeciali tract.de parricid.*

SUMMARIUM.

1 *Mulier occidens ſponte filium debet perpetuò in monaſterio pœnitere,ſi tamen timetur de incontinentia,datur,vel ſaltem non denegatur ſibi licentia nubendi.*
2 *Iracundia in delictis non excuſat à pœna,niſi ſit maxima, & juſta.*
3 *Exhæredatio calore iracundiæ facta de filio,an valeat, remiſſivè.*
4 *Iracundiæ calor,quo contractus infringuntur,debet eſſe talis,ut ab ira conſenſus penitus alteretur.*
5 *Mater filiũ occidens iracũdiæ calore ſubmoto,in monaſteriũ detruditur ad perpetuā pœnitentiā agendam.*
6 *Impedimentum impediens matrimonium an ſit interfectio proprij filij.*

Cap. Veniens I. *Alex. III.*

Mulier, quæ ſponte,licèt ex iracundia,filiũ occidit, eſt inducenda ut in monaſterio agat perpetuam pœnitẽtiam,& ſi nolit ad hoc induci,& timetur de incontinentia,dari debet licentia ut nubat,ne inhoneſtè vivat.Colligunt ex Ord.Abb.antiq.Innoc.Coll. Zabar.Joan.Andr.Anan. Hoſt.Anch.Butr.Panor.Mar. Soc.Vivian.*in ration.lib.*5.*juris Pontif.pag.*114.Alagon. *in compend.iuris Canon.pag.*641.remiſſ.Xim.*in conc.p.*2. refertur ab Ant.Aug. *collect.*1.*Decret.lib.*5. *tit.*9.*c.*1. & eſt poſt Concil.Later.ſub Alex.III. *part.*50. *c.*12. 1

Ipſa iracundiæ calore,&c.] Notatur ad hoc,quod iracundia in delictis non excuſat à pœna, ut per Dueo. *reg.*292.*verſ.limita primò*,& *ſeq.*niſi ſit maxima, & juſta, Joſeph.Seſſe *Aragon.dec.*104.*n.*24.Carrer.*in pract. crimin.*§.*homicidium*, *verſ.ſeptimò excuſat,à n.*1.Tiraq.*de pœnis temp.cauſa* 1.*à n.*1.Bajard.*ad Clar.*§.*fin q.*60.*n.*36. Et in blaſphemia loquens,Far. *in praxi crim.p.*1.*q.*20. *n.*47.& *ſeq.*Et in exhæredatione iracundiæ calore facta de filio,quamvis cum juſta cauſa,ut nõ valeat, vide *l.ſi filium* 2

filium, C. de inoffic. teſtam. Menoch. *conſ.* 544. *n.* 6. *& con-*
4 *ſil.* 596. *n.* 41. *&* 42. Calor igitur iracundiæ, quo contractus infringuntur, talis eſſe debet ut ab ira conſenſus penitus alteretur, ac ſi quis ſuus non ſit, ſed iræ motu ſic concitatus, ut quid agat, ferè non percipiat: ita Panorm. & Felin. *in cap. ſicut, in* 1. *ſup. de jurejur.* Dec. Cagnol. & Mayn. *in l. quod calore, ff. de regul. jur.* Bald. Salic. & Jaſ. *in d. l. qui filiam,* Tiraq. *d. cauſa* 1. Mench. *de ſucceſſ. creat. lib.* 1. §. 10. *n.* 516. Alciat. *reſp.* 477. *n. fin.* Socin. jun. *conſ.* 36. *n.* 10. *lib.* 2. Menoch. *conſ.* 544. *n.* 5. *&* 6. *& de præſumpt. lib.* 1. *præſ.* 14. *n.* 21. Vide plura quæ de iracundia dixi *ad cap. dudum, de converſ. conjug.*

5 *Ad aliquod miniſterium tranſeat.*] Notatur ad hoc, quod mater filium occidens iracundiæ calore ſubmoto, in monaſterium detruditur ad perpetuam pœnitentiam agendam, ut per Farin. *in praxi crimin. part.* 5. *q.* 120. *n.* 19. ubi etiam dicit textum loqui in foro animæ & pœnitentiali.

Et licentia in Domino nubendi, &c.] Ergo impedimentum impediens matrimonium eſt interfectio proprii filii, de quo Sanch. *de matrim. lib.* 7. *diſp.* 6. *n.* 22.

SVMMARIVM.

1 *Mulier occidens filium, propter hoc à viro ſeparari non debet, ſed alia pœnitentia illi imponitur.*
2 *Diſpenſandi levior cauſa eſt habere filios.*
3 *Thorum ab uxore filium occidente ſeparari non licet.*

Cap. Intelleximus II. *Luc. III.*

1 MUlier occidens filium, propter hoc à viro ſeparari non debet, ut alios filios gubernare valeat, ſed alia pœnitentia illi imponitur, etiamſi juraſſet ſeparationem à viro. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Anan. Hoſt. Anchar. Butr. Panorm. Mar. Socin. Vivian. *in ration. lib.* 5. *juris Pontif. pag.* 115. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 666. remiſſivè Ximen. *in concord. p.* 5. refertur ab Anton. Aug. *collect.* 1. *Decret. lib.* 5. *tit.* 4. *c.* 2. & eſt poſt Concil. Later. *part.* 50. *c.* 25.

2 *Illam alios habere filios,* &c.] Ergo habere filios eſt cauſa levius diſpenſandi, ut per Tiraq. *de pœnis temper. cauſa* 26. *n.* 1. *cum ſeq.*

3 *Eidem viro reſtituas.*] Notatur ad hoc, quod propter homicidium filij non licet ſeparare thorum ab uxore filium occidente, ut per Palat. *in repet. rubr. de donat. inter vir. & uxor.* §. 78. *n.* 5. Unde non videtur approbandum quod Plato *dialogo* 9. *de legib.* prout eum refert Menoch. *de arbitr. caſu* 366. *n.* 15. ſcriptum reliquit, in benè inſtituta Republ. eſſe ita faciendum. Si pater, aut mater (accidit enim, quamvis rarò) per iram verberibus, ſeu quovis modo filium, vel filiam interficiat, perinde ac cæteri homines purgentur, & triennium exulent, & poſt ipſam reſtitutionem maritus ab uxore, uxorque à marito ſeparentur.

SVMMARIVM.

1 *Parentes circa quos pueri reperiuntur oppreſſi, quam pœnitentiam agere debeant, oſtenditur, & quam culpam & pœnam incurrant,* ibid. num. 2.

Cap. De infantibus III. & fin.

1 INfantes quando reperiuntur mortui in lecto, & neſcitur an ſint à patre, vel matre oppreſſi, aut potiùs naturaliter mortui, parentes non debent eſſe omninò

tuti, ſed agere debent aliquam pœnitentiam ad arbitrium ſuperioris. Si verò ſunt certi quod ipſi eos ſuffocarunt, graviter deliquerunt, & pœnitentiam agere tenentur ſecundùm aliquos trium annorum, quorum unus ſit in pane, & aqua. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Joan. And. Anan. Hoſt. Anchar. Butr. Panorm. Mar. Socin. Cened. *collect.* 48. Vivian. *in ration. lib.* 5. *Iuris Pontif. pag.* 116. Alagona *in compend. Iuris Canon. pag.* 666. remiſſivè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 2. *Decret. lib.* 5. *tit.* 5. *cap. unic.*

De parente, aut nutrice, quæ tenellum infantem dormiendo ſuffocavit in lecto, & quando culpam contrahat, dolum, aut negligentiam, & quam pœnam incurrat, differunt Navar. *in Man. cap.* 13. *n.* 13. *verſ.* 58. *& cap.* 27. *n.* 236. Bonif. de Vital. *tract. de malef. tit. de parricid. n.* 5. Chaſſan. *in conſuet. Burg. rub.* 1. §. 1. *n.* 34. *verſ. quid de nutrice,* Sebaſt. Medic. *in ſum. peccat. p.* 1. *tit.* 4. *q.* 124. *verſ. octavò ſi mater,* Vivald. *in Candelab. aureo, tit. de irregul. ex homicid. volunt. ex n.* 252. Boër. *deciſ.* 166. *n.* 2. *verſ. & incuria noſtra,* ubi tradit quomodo cognoſcatur an fuerit infans à nutrice ſuffocatus. Stephan. de Gaëta *in repet. cap. ad limina,* 30. *q.* 1. *n.* 350. ubi quod Epiſcopus poteſt facere Conſtitutionem Synodalem, quod parentes non teneant filios parvulos in ſuis lectis. Ant. Homob. *var. tom.* 3. *cap.* 7. *n.* 3. Menoch. *de arbit. caſu* 317. Aveud. *de exeq. mand. lib.* 1. *cap.* 1. *n.* 18. *verſ. alia cuſtodia eſt nutricum,* Cened. *ad Decretal. collect.* 48. *n.* 1. Decian. *tract. crim. lib.* 9. *cap.* 8. *n.* 20. *& cap.* 16. *n.* 31. Henriq. *in ſum. lib.* 14. *de irregul. cap.* 15. *prope fin.* Paul. Comitol. *reſp. moral. lib.* 4. *cap.* 12. quorum duo poſteriores admonent quod jacere in eodem lecto cum infante non caret culpa, cùm res periculoſa ſit, nec ſit quis dominus eorum, quæ ſomno ſopitus agit; accidere tamen poteſt, ut hujuſmodi dubitatio culpa careat, v. g. ſi lectus ſit latus, & puer implacabilis, aut qui aliter à frigore defendi non poſſit, & mulier in ſomno ſuum retineat ſitum, & locum. An & quando irregularitas incurratur à parentibus tenentibus in lecto infantem, ſi dum ipſi dormiunt ſuffocetur, dixi *ad cap. quæſitum, n.* 4. *de pœnit.* 2

De infantibus & languidis expoſitis.

Tit. XI.

SUPER hanc rubricam ſcripſerunt Zabarel. Joan. Andr. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Durand. *in Breviar. aur. fol.* 140. Petr. de Raven. *in compend. Iuris Canon.* Matt. Meſnart. *in epit. Decretal. fol.* 182. *verſo,* Dan. Venat. *in analyſi methods. Iuris Pontif. à pag.* 633. Goffred. & Hoſt. *in ſum. hujus tit.* Alex. Caſan. & Anaſt. Germon. *in paratilis ad quinque libros Decretal.* Barth. Carthag. *in expoſit. tit. Iuris Canon.* noviſſimè Joan. Honor. *lib.* 5. *ſum. in Decretal.* omnes *ſub hoc tit.*

Infans dicitur uſque ad ſeptimum annum excluſivè, ut per Duen. *reg.* 259. *ampl.* 2. Petr. à Plaza *in epit. delict. c.* 32. *n.* 2. Menoch. *de arbitr. caſu* 57. *n.* 2. *&* 7. *cum ſeqq. & de præſ. lib.* 4. *q.* 47. *n.* 3. Farin. *in praxi crim. p.* 2. *q.* 58. *n.* 6. *& q.* 92. *n.* 4. Et propriè eſt infans qui exiſtimatur à jure fari non poſſe, non quidem tanquam voce privatus, ſed tali prædictus, quæ pro nulla jure habetur, Donel. *in l.* 1. *n.* 6. *de verb. oblig.* ubi Aquilin. *n.* 100. Infantia ergo eſt ætas, in qua fari neſcitur, & illic terminatur unde oritur pueritia, ſeu pupillaritas, quæ in maribus ad 14. annum extenditur, in fœminis verò 12. annorum ſpatia deſiderat, ut poſt Gloſſ. *in proœm. Sexti*

Decretal, teſtantur Menoch. *de arbitr. caſu* 57. *n.* 1. *& de præſumpt. lib.* 4. *q.* 157. *num.* 38. Farin. *d. q.* 91. *n.* 6. Et inter ſeptennium & annum decimumquartum maſculi, & duodecimum fœminæ impuberes vocantur, *princ. Inſtit. quibus modis tutela finitur.* Proximus infantiæ dicitur poſt ſeptennium uſque ad decimum annum cum dimidio, ſi maſculus ſit, ſi verò fœmina, uſque ad novem annos cum dimidio. Gloſſ. *verb. infantiæ proximus, in §. pupillus, Inſt. de inutil. ſtipul.* Ant. Gomez *var. tom.* 3. *cap.* 1. *n.* 57. *verſ. & dicitur proximus.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo Vel adverſarii dolo, poſt n.* 53. Farin. *d. q.* 92. *num.* 4.

Languidi derivantur à verbo langueo, quod ultra alia ſignificata illud habet proprium quoad propoſitum, id eſt, infirmari, ut apud Calepin. Theſaur. & alios legi poteſt, ſicque languidus idem eſt quod infirmus: patet ex illo Joan. *cap.* 5. ibi, *reſpondet ei languidus*: & *cap.* 11. ibi, *quidam languens Lazarus*: & *Matthæi cap.* 4. ibi, *curavit languidos eorum*: & non abs re inter languidos & infantes idem jus ſervatur, ſiquidem quoad curam utrorumque par propenſio debet impendi. Hi languidi ſunt propriè infirmi, & morbo perpetuo detenti, tali quidem qui noceat rei cuicumque gerendæ, *l. morbus, ff. de verb. ſignif.* ubi Rebuff. unde non ſufficit quemcunque brevi, aut levi morbo laborare, ut dicatur languidus, ſed debet eſſe gravis infirmitas, multùm duratura, idque demonſtrat propria infirmitatis ratio, ſecundùm Gomez *in reg. de infirmis, quæſt.* 28. Azevedo *in l.* 6. *num.* 9. *tit.* 5. *lib.* 3. *nova recop.* quod autem duratura ſit ægritudo, ſatis de jure præſumitur, dum contrarium non probatur, ut per Flamin. *de reſignat. lib.* 5. *q.* 3. *n.* 39. Menoch. *lib.* 6. *de præſumpt. q.* 44. *num.* 2.

Expoſiti filii, ſecundùm Azon. *in Summa hujus tit.* nominantur ſanguinolenti, quia pœna ſanguinis iſtud expoſitionis facinus luendum eſt; nam pater exponens necare videtur, argumento textus *in l. necare, ff. de liberis agnoſc. cap. fin.* 87. *diſt.* Azonem ſequitur Greg. Lop. *l.* 4. *gloſſ.* 1. *tit.* 20. *part.* 4. & idem tenuit Gloſſa *in l.* 2. *C. de patrib. qui filios diſtrax.* Sed veriùs dicendum eſt, expoſitos quidem, ſi infantes ſint, ſanguinolentos nominari, quia de recenti nati adhuc ſanguine madere creduntur: ſi verò expoſiti provectioris ætatis ſint, tunc pater exponens dicitur ſanguinolentus, quia ſanguinis ſui partem (hoc eſt filium, argumento *l. ult. C. de impuber. & aliis ſubſtit.*) internecioni proſtituit. In ſumma expoſiti ſunt omnes ii, qui à patre, aut domino abjiciuntur, & veluti extra domum, familiam, & poteſtatem ponuntur.

Quæſtio celebris eſt, utrùm filii, de quorum parentibus non conſtat, ut ſunt infantes expoſiti, cenſendi ſint legitimi, aut ſpurii? Et quod ſpurii ſint cenſendi, & uti tales ad Ordines abſque diſpenſatione nullo modo promovendi securè, docet Majol. *de irregular. lib.* 1. *cap.* 11. *n.* 1. quem magis ſequitur Covar. *in Clem. ſi furioſus, part.* 2. *in princ. num.* 9. reſolvens quod ipſe conſuluerit ne promoveantur expoſiti, eaque ratione confirmat, quia non ſolent filii legitimi exponi, ſed potiùs expoſiti naſci ex fornicatis & illicitis congreſſionibus, & Covar. opinionem ſibi magis placere ait Salzedo *in pract. cap.* 14. *lit. C, in fine,* Rebello *de oblig. juſtit. part.* 2. *lib.* 1. *q.* 3. *ſect.* 2. *n.* 15. & hoc eſſe ſecurius concludunt Ugolin. *de irregular. cap.* 44. §. 7. *n.* 1. Alciat. *de præſumpt. præſ.* 1. *n.* 12. Henriq. *in ſum. lib.* 11. *cap.* 20. §. 2. *& lib.* 14. *cap.* 7. §. 10. Vaſq. 1. 2. *diſp.* 66. *num.* 48. Tolet. *in ſum. lib.* 1. *cap.* 38. *num.* 7. Caſtil. *lib.* 2. *quotid. controverſ. cap.* 19. *num.* 51. Avil. *de cenſur. part.* 7. *diſp.* 3. *dub.* 9. Garc. *de benefic. part.* 7. *cap.* 2. *ex n.* 8. Paul. Laym. *in Theolog. Morali, lib.* 1. *tract.* 5. *part.* 4. *cap.* 5. *num.* 4. Soar. *tom.* 3. *de cenſuris, diſp.* 40. *ſect.* 3. *num.* 4. & Valer. Reginald. *in praxi, lib.* 30. *n.* 77. *verſ. Septimò.* Expoſiti enim æquiparantur vulgò quæſitis, Put. *part.* 1. *deciſ.* 433. D. Barboſa *in rub. ff. ſoluto matr. part.* 1. *n.* 20. Epiſcopum tamen cum expoſitis hujuſmodi diſpenſare poſſe, ut ad Ordines etiam ſacros, & Curata Beneficia promoveantur, reſolvunt Covar. Soar. Henriq. Avila, & Paul. Laym. *locis cit.* quia licèt Epiſcopis jure ordinario conceſſum non ſit diſpenſare in irregularitate, præſertim notoria, poſſunt tamen diſpenſare in caſu dubio, qualis eſt iſte.

Verùm Doctores magis communiter reſolvunt hos filios, de quorum parentibus non conſtat, legitimos eſſe cenſendos, ac ſucceſſionum, Ordinum ac dignitatum capaces. Ita Paleoth. *de nothis & ſpuriis, cap.* 63. *n.* 3. & 7. Bernond. *de publicis concub. in verbo, qui etiam filios ex tali concubinatu procreatos, num.* 90. Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *quæſt.* 54. *num.* 20. Maſcard. *de probat. concl.* 799. Gironda *de privilegiorum explicat. n.* 1441. *& ſeq.* Menoch. *de arbitr. caſu* 396. *num.* 15. & 16. *& conſ.* 96. *& de præſumpt. lib.* 6. *q.* 54. *n.* 29. Sayr. *de cenſur. lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 39. Salas 1. 2. *q.* 8. *diſp. unica, ſect.* 24. *num.* 246. Armendariz *in addit. ad recopil. legum Navar. lib.* 4. *tit.* 29. *l.* 1. §. 2. *de hoſpital. & infantib. expoſitis, n.* 1. Sanctarel. *var. reſolut. quæſt.* 44. Ego ipſe *de officio & poteſtate Epiſc. part.* 3. *alleg.* 51. *num.* 130. Salas *in* 1. 2. *S. Thom. tom.* 2. *tract.* 8. *diſp. unic. ſect.* 24. *num.* 246. Filliuc. *in quæſt. moral. tom.* 1. *tract.* 19. *cap.* 5. *num.* 142. & 143. Diana *reſol. moral. part.* 3. *tract.* 1. *miſcel. reſolut.* 22. Fr. Emman. *qq. regul. tom.* 1. *quæſt.* 13. *art.* 1. *& quæſt.* 14. *art.* 3. *col.* 6. D. Sebaſt. Oroſco *en el theſoro de la lengua Caſtellana, verbo Encehado, ad fin.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 135. *num.* 31. *cum ſeqq. & cap.* 267. *n.* 22. Nam dubia ſtante origine, potiùs judicandum eſt pro legitimitate, ut per Puteum *lib.* 3. *deciſ.* 1. Peregrin. *de fideicom. art.* 43. *num.* 71. quos refert Stephan. Gratian. *d. cap.* 135. *num.* 43. Expoſiti tamen ſunt incapaces officiorum ſanctæ Inquiſitionis, Eccleſiarum, Collegiorum, & Confraternitatum, in quibus habentur ſtatuta requirentia qualitatem nobilitatis, & alia hujuſmodi, ut per Illuſtriſſ. D. meum Rodericum à Cunha poſt primam hujus libri impreſſionem à me viſum *in comment. ad cap. expoſitus* 8. *n.* 2. *diſt.* 88. ubi ſubdit quod licèt in dubio boni præſumantur, hæc præſumptio nihil operatur, niſi probetur, quando certa qualitas à ſtatuto requiritur, quia non ſufficit quod qualitas adſit præſumptivè. Perez de Lara *de anniverſ. lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 37. Gironda *ubi prox. n.* 1443. *& ſeq.* & *n.* 1450. reſolvit expoſitum eſſe civem illius loci, & civitatis, ubi exponitur, ita ut ſi aliquod legatum relinquatur, vel privilegium concedatur, vel puellis naturalibus, vel civibus alicujus civitatis, vel pro eis maritandis aliquid relinquatur, virgines & puellæ expoſitæ comprehendantur.

SVMMARIVM.

1 *Compendium hujus textus refertur.*

2 *Parentes peccant qui filios exponunt, ſi eos nutrire, & alere commodè poſſint.*

3 *Pater & patronus amittunt jus filiationis & ſervitutis, cùm filios, vel ſervos exponunt.*

4 *Expoſitis, quorum parentes ignorantur, præſtantur alimenta ab Eccleſia, vel ejus rectore, & in defectu à communitatibus.*

5 *Expoſiti antiquitus alebantur in loco per Trajanum ædificato.*

6 *Expoſitos pro filiis poſſunt parentes agnoſcere.*

7 *Pater exponens filiam, licèt perdat patriam poteſtatem, non tamen eximitur ab onere eam dotandi.*

8 Expo

8 *Expoſitum filium, vel ſervum alens repetit à patre, vel domino expenſas.*
9 *Expoſitis ſuccedit hoſpitale, excluſo fiſco.*

Cap. Si à patre, unic. *Gregor. IX.*

1 INfans expoſitus à patre, vel ipſo ſciente, vel ratum habente, eſt liber à patria poteſtate, ſic & libertus, vel ſervus, aut languidus, ſi exponitur, idem dicendum ſi eiſdem denegentur alimenta; illi verò, qui hos ſuſcipiunt, non acquirunt jus in eorum perſonis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Anania, Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Mat. Socin. Vivian. *in rationali lib.5. juris Pontif. pag.*116. Alagona *in compendio juris Canonici, p.*666. remiſſivè Ximen. *in concord. p.*1. *&* 2.

2 *Relegato pietatis officio.*] Adverte quod peccant parentes, qui filios exponunt, ſi eos nutrire, & alere commodè poſſint, ut per Azor. *inſtitut. moral. part.*1. *lib.*1. *c.*26. *quæſt.*2. Henriq. *in ſum. part.*2. *lib.*11. *c.*19. §.3. Et judicis arbitrio ſunt puniendi, Menoch. *de arbitr. caſu* 396. *n.*5. Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſol.*26. Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, par.*3. *alleg.*51. *num.*144. & me citato Sanctarel. *var. reſolut. quæſt.*45. *num.*1. ubi *num.*8. cum Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſol.*28. *n.*2. reſoluit pœnam latam contra parentes exponentes filios comprehendere etiam eoſdem quando exponunt filios ſpurios. Limita tamen, niſi parentes ex juſta cauſa filios infantes locis publicis, ſeu privatis, in quibus aliàs commodè poſſunt ſuſtentari, exponunt, ut per Navar. *in man. c.*15. *n.*17.

3 *A poteſtate patria fuit liberatus.*] Notatur ad hoc, quod pater, & patronus amittunt jus filiationis, & ſervitutis, cùm filios, vel ſervos exponunt, ſive pater exponat filium, ſive alius eo conſentiente, vel ratum habente, quia idem eſt quoad perdendum jus patriæ poteſtatis, vide Paleoth. *de nothis, & ſpuriis, cap.*63. *n.*6. Menoch. *de arbitr. caſu* 396. *n.*11. Surd. *de alimentis, tit.*4. *q.*18. *n.*2. *& tit.*8. *privil.*63. *num.*63. *& privil.*64. *n.*2. *cum ſeqq.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.*267. *à num.*1. *cum multis ſeqq.* Azor. *inſtitut. moral. part.*2. *c.*26. *q.*1. Sanctarel. *d. quæſt.*43. *num.*2. Illuſtriſſ. D. meum Roderic. à Cunha poſt primam hujus libri impreſſionem à me viſum *in comment. ad cap. ſi expoſitus* 9. *num.*6. *diſt.*87.

4 Infantibus expoſitis, quorum parentes ignorantur, præſtantur alimenta ab Eccleſia, vel ejus Rectore, ut per Abb. *hic, num.*3. Surd. *de alimentis, tit.*1. *q.*81. *num.*1. Anton. Sola *in tract. de capiendis debit. pro cauſa civili, part.*3. *gloſſ. unica, num.*8. quod tamen intelligendum eſt quando in civitate non eſt conſtructum hoſpitale pro lactatione horum infantium, ut tradit Muños de
5 Eſcobar *de ratioc. cap.*25. *num.*45. *poſt princ.* Trajanus Imper. pro expoſitis nutriendis in monte Cælio locum ædificavit ampliſſimum, ut refert Sabellic. *in ejus vita*, quem multis poſſeſſionibus dotavit, & ad columnam lacteariam, Soſpitæ Junoni dicatam in foro Olitorio exponebantur infantes, ſicut referunt Eſcobar *d. cap.*23. *num.*46. & Steph. Gratian. *d. cap.*167. *num.*9. *&* 10. dicit quod ubi Eccleſia non haberet ſufficientes redditus, vel ubi non extant publica hoſpitalia, conſuevere communitates locorum tales recipere, & nutricibus nutriendos dare publica impenſa.

6 Parentes poſſunt agnoſcere expoſitos pro filiis, qui tunc cenſebuntur legitimi, & ſui hæredes, ut per Stephan. Gratian. *d. cap.*267. *num.*14. ubi *à num.*34. reſoluit quod licèt pater exponens filium perdat pa-
7 triam poteſtatem, non per hoc eximitur ab onere dotandi, quia ſolùm perdit patriam poteſtatem quoad ea, quæ ſunt ſibi utilia, non circa ſibi oneroſa, & damnum afferentia, quod etiam docent in terminis Surd. *de aliment. tit.*6. *quæſt.*18. *n.*19. Azor. *inſtit. moral. part.*2. *lib.*2. *cap.*26. *q.*10. Illuſtriſſ. D. meus *ubi ſuprà, n.*10. Ego
ipſe *d. alleg.*51. *n.*157. & me citato Sanctarel. *d. q.*45. 8
*n.*4. Steph. Gratian. *d. cap.*267. *n.*41. tenet quod alens ſervum, vel filium expoſitum repetit à patre, & domino alimenta, etiam facta pro filio expoſito erudiendo in aliqua arte. Unde videtur deduci, quod ſi filius expoſitus patrem poſtea occiderit, non tenetur crimine parricidii, ſed tantùm ordinariè homicidii ſupplicio erit afficiendus, ut tradunt Petr. Gerard. *ſing.*2. Plaz. *de delict. cap.*22. *n.*15. *&* 17. Menoch. *de arbitr. caſu* 396. *num.*14. Decian. *in tract. crimin. lib.*8. *cap.*15. *num.*29. Farin. *in praxi crimin. quæſt.*120. *num.*164. Stephan. Gratian. *d. cap.*267. *n.*3. quicquid dicat Joan. Solorzan. *de parricidij crimine, cap.*5.

Expoſitis Succedit hoſpitale excluſo fiſco, vide Pe- 9
regrin. *de jure fiſci, lib.*4. *tit.*3. *rubr. de bonis vacantibus, num.*16. Greg. *l.*4. *verbo echandolos, tit.*20. *part.*4. Lara *in l. ſi quis à liberis*, §. *ſi quis ex his, num.*10. *ff. de liberis agnoſc.* Perez *tit.*4. *lib.*5. *Ordin. pag.*162. Farinac. *fragmen. crimin. part.*1. *litt. F, num.*134.

De Homicidio voluntario, vel caſuali.

Tit. XII.

SUPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabar. Joan. Andr. Anch. Butr. Panorm. Felin. Marian. Socin. Joan. de Londiis *in Breviario ſanctorum Canonum, fol.*181. Petr. de Raven. *in compendio juris Canonici*, Martin. Meſuart. *in epitome Decretal. fol.*182. Daniel Venator *in analyſi methodica juris Pontificij, à pag.*635. Goffred. & Hoſtienſ. *in ſumma hujus tit.* Alex. Caſan. & Anaſt. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Barthol. Carthagen. *in expoſititione titulorum juris Canonici*, Zypæ. *in analytica poſtremi juris Eccleſiaſtici enarrat. pag.*394. Lancellot. *in inſtitut. Canon.* Caniſ. *in ſumma juris Canon.* Caſatel. *in erothem ejuſdem juris*, noviſſimè Joan. Honor. *lib.*5. *ſum. in Decretal.* omnes *ſub hoc tit.*

De materia hujus tit. vide Ordinat. Regiam Luſit. *lib.*5. *tit.*35. ubi parens meus, apud Caſtellanos *tit.*13. *lib.*8. *Ordin.* ubi Perez, & *tit.*23. *lib.*8. *nova recopil.* ubi Azeved. Ægid. Boſſ. *in pract. tit. de homicid.* Carrer. *eod. tit.* Clar. *lib.*5. §. *homicidium*, Anton. Gom. *tom.*3. *var. cap.*3. Hippol. *conſ.*7. Decian. *tract. crimin. lib.*9. *cap.*17. *cum ſeqq.* Padil. *in ſumma legum pœnalium, part.*1. *c.*15. Farin. *in praxi crimin. part.*4. *de homicid.* Ayrer. *in ſpeciali tract. de Homicid.* Petr. Caball. *in tract. de omni genere homicidii*, Vela *de delictis, cap.*15. Gutier. *Canon. lib.*1. *c.*5. *&* 6. Jacob. de Graffiis *in deciſ. aureis, part.*1. *lib.*2. *c.*52. *cum ſeqq.* Azor. *inſtit. moral. part.*3. *lib.*3. *de homicidio*, Filliuc. *tom.*2. *tract.*28.

SUMMARIUM.

1 *Homicida proditorius debet deponi, & tradi Curiæ ſeculari, ut moriatur.*
2 *Declaratur text. in præſenti; & num.*3.
4 *Proditor, & per inſidias delinquens non gaudet Eccleſiæ immunitate, ſi ad eam confugiat.*
5 *Proditoriè quemquam occidere, aut per inſidias, idem eſt.*

6 *Proditorium homicidium eſt cædes hominis nihil tale ſuſpicantis.*

7 *Proditione, aut ex inſidiis vulnerans, an ſit Eccleſia evellendus, remiſſivè.*

Cap. Si quis I. *In Exodo.*

1 QUi per inſidias, & induſtriam proximum occidit, eſt deponendus, & ab Altari evellendus ut moriatur. Colligunt ex Ordin. Abb. Antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Panorm. Felin. Marian. Socin. Cened. *collect.* 136. Vivian. *in rationali lib.* 5. *juris Pontif.*, *pag.* 117. Alagona *in compendio juris Canon. pag.* 667. *& vol.* 4. *repet. in jure Canonico, ad lib.* 5. *Decretal.* Joan. Brunel. remiſſivè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur à Burchard. *lib.* 11. *Decret. cap.* 6. *& lib.* 19. *c.* 5. & Ivo. *part.* 13. *c.* 46. & ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 10. *cap.* 4.

2 Text. hic, qui hæc tantùm continet verba, *Si quis per induſtriam occiderit proximum ſuum, & per inſidias, ab Altari meo evelles, ut moriatur*, deſumpta ex *Exod. cap.* 21. variè intelligitur à Doctoribus, tam noſtris, quàm Theologis in ea quæſtione examinanda, an proditoriè, & per inſidias delinquens immunitate gaudeat Eccleſiaſtica, cujus quæſtionis reſolutio negativa ex noſtro textu videbatur deduci, niſi extaret deciſio *cap. inter alia, ſup. de immunit. Eccleſ.* ubi habetur omnem, etſi graviſſimi criminis reum, immunitate perfrui ad Eccleſiam confugientem, præter famoſum latronem, agrorum depopulatorem; nam cùm duos tantùm ille textus caſus excipiat, proinde regulam in contrarium dicit, *l. nam quod, cum vulgarib. ff. de ſupellect. leg.* quo fundamento quamvis alium proditorem licèt homicidam immunitatis beneficio gaudere exiſtimavit quidam modernus, reſpondens ad hunc text. quod non de laico loquitur, ſed de clerico, qui cum graviùs laicis peccet, in tanti, támque ſacri Ordinis dedecus, Eccleſiæ ſubterfugio gaudere non debet, qui ipſam contumelia offendit: atque ideo ab Eccleſiaſtico judice ſolemniter Ordinibus illis ſacris exauctoratus, & degradatus judici ſit tradendus ſeculari, qui ipſum malè perdat, & occidat, nulla alia interim expectata contumacia, etſi incorrigibilis (ut jura aiunt Canonica) non ſit: hujus intellectus auctor fuit Panorm. *hîc*, & novè amplexatur Gutier. *practic. lib.* 1. *quæſt.* 2. *num.* 7. & quod in clerico intelligatur homicida, docuerunt Albert. *in tract. de heret. quæſt.* 1. *num.* 69. Tiber. Decian. *reſp.* 80. *num.* 18. *cum ſeqq. lib.* 3. Sed defendi non poteſt, ut rectè quidem illum improbans oſtendit Covarr. *var. lib.* 2. *cap.* 20. *num.* 7. nam clarum eſt *cap.* 12. *Exodi*, à quo deſumptus eſt text. *in præſenti*, de laico loqui, non de clerico, aut ſaltem de utroque generaliter, neque ad clericum ſolummodo poſſe adaptari, vulgata hæc ſuſtinet & vera editio. *Si quis per induſtriam occiderit proximum ſuum, & per inſidias, ab altari meo evelles, ut moriatur.* Chaldaica verò tranſlatio ſic, *Et quando impiè egerit vir contra proximum ſuum, ut interficiat eum per inſidias, de conſpectu Altaris mei tolles eum, ut interficiatur.* Hebræa lectio ſub Bearma vocabulo continetur, id eſt, ut Lippoman. transfert *in catena, cap.* 21. *Et cùm ſuperbierit, vel cum temerè egerit vir contra fratrem ſuum, ut occidat eum per inſidias*, &c. Et ſeptuaginta Interpretes, quorum in transferendis, & explicandis locis ſacrorum Bibl. major eſt auctoritas, ex Græco ſermone ſic traduxere, *Si quis aggreſſus fuerit proximum ſuum, ut occidat eum dolo, & fugiat, ab Altari meo accipies eum, ut occidatur.* Unde nec ex *d. cap.* 20. *Exodi*, nec ex aliis verſionibus deprehendi poteſt de clerico agi, & non de laico.

3 Deinde Innocent. & Gothofred. malè intelligunt text. *in præſenti*, loqui de Altaribus veteris Teſtam. quæ non tantæ erant apud Hebræos exiſtimationis, qualia apud nos noſtra; quis enim credet Gregorium P.M. in hoc text. nihil decidere voluiſſe, ſed tantùm, quæ veteris erant Teſtamenti, referre. Simili modo non eſt admittenda alia interpretatio ad illa verba text. *ut moriatur*, id eſt, in peccatis, vel ut alii volunt, id eſt, pœnitentia plectatur, ſeu ſecundùm alios deponatur, & ab Eccleſia non defendatur, offendunt enim litteram textus, & ejus verum ſubvertunt intellectum.

4 Quare ad principalem quæſtionem reſpondendo, pro certo tenendum proditorem, & per inſidias delinquentem non gaudere Eccleſiæ immunitate, ſi ad eam confugiat, ut ille, qui conſultò occidit, etſi nullis interjectis inſidiis, immunitate minimè gaudeat; nam ante omnium nunc oculos eſt Gregorium P. M. ſtatuere eum, qui per induſtriam occiderit proximum ſuum, & per inſidias, ab Altari evellendum, ut moriatur. Duæ ſunt partes hujus cap prior ſua oratione, & verbo concluſa integrum retinet ſenſum, dum dicit, ſi quis per induſtriam occiderit proximum ſuum, ſubſequitur tunc dictio *&*, & per inſidias: ſanè copula *&*, poſt perfectam orationem non copulat, aut conjungit, ſed disjungit, & ſumitur pro *aut*, *ſeu*, *vel*, ita Bart. *in l. Seia*, §. *Caia, num.* 2. *ff de fundo inſtr.* Alex. *conſil.* 66. *num.* 6. *lib.* 3. Pariſ. *conſil.* 38. *n.* 26. *lib.* 2. Alciat. *reſp.* 96. *n.* 26. cum aliis adductis *in Bononien. Canonicatus*, 28. *Iunii* 1611. coram Rev. D. meo Coccino Decano, id ipſum ex bonarum litterarũ auctoribus, & puritatis linguæ Latinæ obſervatoribus docet Laur. Valla *in elegant. lib.* 2. *c.* 38. Quo ſanè fundamento ita ſuſtinent gloſſ. *hîc*, *verbo per inſidias*, Abb. antiq. Anch. Butr. Anan. & Felin. Ferrar. *pract. tit. de forma inquiſit. verſ. ex his poteſt probabiliter quæri*, Guid. Papæ *deciſ.* 121. *à n.* 1. Remig. *de immun. Eccleſiaſt. fallent.* 12. *à n.* 12. Chaſſan. *in conſuet. Burgund. rub.* 1. *n.* 112. Clar. §. *homicidium, num.* 12. ubi hanc dicit opinionem totius orbis uſu receptam, Covarr. *d. cap.* 20. *num.* 7. *ad fin.* ubi hanc admittit, licèt putet homicidam, niſi inſidioſum, immunitate gaudere, conſultò licèt occideret, Alciat. *de præſumpt. reg.* 3. *præſ.* 33. *num.* 4. *& lib.* 7. *parerg. cap.* 16. Papon. *lib.* 1. *tit.* 2. *areſto* 18. Perez *l.* 6. *tit.* 2. *lib.* 1. *& l.* 39. *tit.* 19. *lib.* 8. *Ordin.* Anton. Gom. *tom.* 3. *var. cap.* 9. *num.* 2. *& cap.* 16. *poſt num.* 2. *verſ. quintò limita*, Boër. *deciſ.* 109. *num.* 34. *& ſeqq.* Rebuff. *tom. ad leges Galliæ, tit. de immunit. Eccleſ. art.* 1. *q.* 5. Plot. *inter conſilia crimin. conſ.* 133. *à num.* 1. Gig. *in tract. de crimine læſæ majeſt. lib.* 1. *tit. qualiter & à quibus crimen læſæ majeſt. quæſt.* 10. *num.* 17. Navarr. *in manuali, cap.* 25. *numero* 21. Cut. Philip. *part.* 3. §. 12. *num.* 30. Azeved. *l.* 3. *num.* 6. *tit.* 2. *lib.* 1. *nova recopil.* Mench. *de ſucceſſ. creat. lib.* 3. §. 22. *poſt num.* 53. *verſ. illud autem*, Humad. *ad Gregor. lib.* 4. *num.* 5. *tit.* 11. *part.* 1. Joſeph. Ludov. *Lucan. deciſ.* 16. *num.* 33. Decian. *tract. crimin. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 28. *n.* 12. *& lib.* 7. *cap.* 30. *num.* 6. Soar. de Pace *in pract. tom.* 1. *part.* 5. *cap.* 3. §. 3. *à num.* 113. Gutier. *pract. lib.* 1. *q.* 2. *num.* 2. *&* 8. *verſ. ſecundò reſpondeo*, *& lib.* 3. *quæſt.* 4. *num.* 8. Bobadil. *in ſua politica, lib* 2. *cap.* 14. *numero* 33. *&* 36. Anaſt. Germon. *de ſacrorum immunit. lib.* 3. *c.* 16. *num.* 59. *cum ſeqq.* Fachin. *controverſ. juris lib.* 9. *cap* 93. Peguer. *Cathal. deciſ.* 54. Farin. *in praxi crimin. part.* 1. *quæſt.* 18. *num.* 74. *& quæſt.* 38. *num.* 21. *& conſ.* 76. *n.* 18. Modern. *de juriſdict. part.* 2. *cap.* 51. *num.* 4. Petr. Caball. *in tract. de omni genere homicidii, num.* 388. *cum ſeqq.* Camill. Borell. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 3. *de his qui ad Eccleſias confug. & num.* 76. Raphaël de la Torre *in* 2. 2. *D. Thomæ, tom.* 3. *quæſt.* 99. *art.* 3. *diſput.* 7. *except.* 3. *verſ. nunquid ſunt.* Melch. Phœbos *Luſit. deciſ.* 81. *num.* 5.

Soar.

Soar.de Relig. tom.1. lib.3. tract.2. cap.11. num.10. cum ſeqq. Henriq. *in ſum. lib.14. de irregul. cap.14. §. 2. in comment. lit. O,* Cened. *ad Decretal.collect.*136.Molin. *de juſtit.tract.3.diſp.23.num.4.* Valer.Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.30. num.97.*latè & eleganter Franciſc. Molinus *in lib. de ſacra homicidio amittenda immunitate necne,antelud.3.& cap.ſeq.* vbi *in d. anteludi.3. num.17.* reſpondens *ad d.cap. inter alia , in princip. huius text. allegatum* , aſſerit illum cum hoc textu pugnare,cùm poſterior ſit, & priori diſpoſitioni *d.cap. inter alia,*addere potuerit, *l.non eſt nouum, cum l.ſeq.ff. de legib.*

5 Proditoriè autem quemquam occidere , aut pēr inſidias,pro eodem apud nos reputatur, vt innuit Gutier. *pract.lib.1.quaſt.2. num.9.* Menoch. *de arbitr.caſu 362.num.20.* Soar. de Pace §.13. *num.113. cum ſeqq.*
6 Peguer.*d.deciſ 54.num.8.* Prodere enim, eſt vnum actibus oſtendere , & aliud mente gerere , vnde homicidium proditorium eſſe cædem hominis nihil tale ſuſpicantis, tenent Burg. de Pace *conſil.22.num.16* Petr. Catall. *in tract. de omni genere homicidy, à num.398.* Stephan.Gratian.*diſcept.forenſ.cap.380. num.40.*& plures per Cened. *d.collect.136.n.2.*

7 *Occiderit.*] Ergo vulnerans proditoriè, aut ex inſidiis, non eſt ab Eccleſia euellendus, de quo an verum ſit, vide Cou. *d.cap.20. poſt n.7.* Menoch. *d.caſu 361. n.19.*Soar.de Pace *d.§.2. n.126.* Bobadil. *d.c.13. n.34.* Peguer.*Cathal.deciſ.62.*Gutier.*practic.lib.5.q.7. n.55.*

S V M M A R I V M.

1 *Latronem interficiens cùm ſe poſſet aliter liberare, quam pœnitentiam agere debeat, oſtenditur.*

2 *Furem diurnum , vel nocturnum an, & quando liceat occidere, remiſſiuè.*

3 *Defendere ſe poteſt quilibet vſque ad occiſionem injuſti aggreſſoris.*

4 *Defendere ſua quis poteſt vſque ad occiſionem iniuſti aggreſſoris , præcipuè ſi probabilis ſpes non ſit aliter illa recuperandi.*

5 *Honoris propry licita eſt defenſio , niſi arrepta fuga ſaluti ſuæ conſulere poſſit,dummodo non ſit miles, vel nobilis, quibus dedecus ſit fugere.*

6 *Proximi vitam , ſeu bona vſque ad occiſionem injuſti aggreſſoris defendere licet, quando aliter illa defenſio expediri non potuerit.*

7 *Defendendi proximum obligatio in priuatis perſonis prouenit ex lege charitatis , in aliis verò conſtitutis auctoritate publica ad audienda crimina,vel ad defendendum ſpecialiter conductis,prouenit ex juſtitia.*

Cap. Interfeciſti II.

1 LAtronem , ſeu furem occidenti cùm poſſet aliter ſe liberare , imponuntur pœnitentiæ per quadraginta dies ; ſi verò non potuit aliter ſe liberare, & ſine odio occidit , non imponitur ei pœnitentia , ſed ſi vult, ieiunet, & faciat eleemoſynas , ſed ſi eſt Preſbyter, non deponitur , debet tamen dum vixerit , pœnitentiam agere. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect.Zabarel.Ioan.Andr.Anania,Hoſtienſ. Anchar. Butr. Panorm. Felin.Mar. Socin. Cened. *collect.96.* Viuian. *in rationali lib.5.juris Pontif. pag.157.* Alagona *in compendio juris Canonici,pag.667.*remiſſiuè Caſal.*in annot.*& Ximen.*in concord.part.1. & 2.* refertur à Burch. *lib.11.decretal. cap.60. & lib.19.c.5.*Iuo.*l. part.13.c.46.* & Anton.Auguſt.*collect.1.Decretal. lib.5. tit.10.cap.4.*

2 *Interfeciſti furem.*] An & quando liceat occidere furem diurnum , vel nocturnum , dicam *cap. ſeq.*

Te.] Ergo poteſt quilibet ſe defendere vſque ad 3
occiſionem injuſti aggreſſoris , vt reſoluunt Legiſtæ *in l.vt vim,ff.de iuſtit.* & Canoniſtæ *in Clement.ſi furioſus, de homicid.* vbi Couarr. *part.3.§.vnic.num.1.* Clar. *§.homicidium, num.24.* Syluest. *verbo homicidium 1.n.5. in fine* , Anton. Gomez *variar. tom.3. cap.3. n.20. cum ſeqq.* plures refert Cened. *ad Decretum, collect.29.n.2.* quibus adde Petr. Caball. *in tract.de omni genere homicidy,num.93.*Cardol. *in praxi judicum & aduocat.verbo defenſio 2.& verbo homicidium 5.* Farinac. *in praxi crimin. par.5. quaſt.125. num.3.cum ſeqq.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſionum,part.4. collect.792.* Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib.2.concluſ.110. conſid.1.* Ex doctiſſ. Patribus Societatis Ieſu Soar. *de cenſuris, diſp.22.ſect.1.num.53.* Molina *de juſtit. tom.4. tract.3. diſp.11. à princip.* Leſſ.*eod. tract.lib.1. cap.9. num.41. cum ſeqq* Rebell.*de oblig. juſtitia, p.1. lib.3.q.12.à princip.* Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.4. quaſt.10.à n 9.* Azor. *inſtit.moral.part.3.lib.2.c.1.quaſt.1.*

Tuaque liberando.] Per hunc text. in præcitatis ver- 4
bis tenent aliqui, de jure Canonico minimè licitum eſſe hominem occidere ad patrimonii , & rerum tutelam, niſi neceſſaria propriæ vitæ defenſio accedat, intelligendo verba illa, *te, tuaque liberando* , conjunctiuè. Verùm communis ferè omnium opinio tenet licitam eſſe rerum, ſicut corporis defenſionem vſque ad injuſti aggreſſoris occiſionem,præcipuè ſi ſint res magni momenti , nec ſit probabilis ſpes aliter illas recuperandi, quam quidem tuentur Duen. *reg.198.*Clar. *d.§.homicidium, num.19.* Couarr. *d.§.vnic.num.6. verſ. quintò,* Anton.Gom. *d cap.3. num.20.* Maſcard. *de probat.concluſ.40.n.9. & concluſ.1126.* Sot. *de iuſtit. lib.5. quaſt.1. art.8.* Nauar. *in man. cap.15. num.2.* Tolet. *in inſtr.conſcientiæ, lib.5. cap.6. verſ. tertius caſus,* Menoch. *illuſtr. cap.18. n.5.* plures quos refert Cened. *d. collect. 29. num.2. & ad Decretal. collect 96. n.3.* quibus adde Mich.Graſſ.*tom.2.commun. opinionum,lib 9 tit.10. n.13. pag.484.* Cardoſ. *d.verbo defenſio , num.4 & verbo homicidium,n.8.* Farinac.*d.quaſt.123. à n.168.& à n.118.* Sayr. *in clau Regia,lib.7 cap.10.& de cenſur.lib.6. c.17. n.24.* Campan. *in diuerſorio iuris Canon. rub.11. c.22. n.57.* Beja *reſponſ. caſuum conſcientiæ , part.2. caſu 23.* Bernard.Græuæ.*d.concluſ.110.*Don Chriſtoph.de Pace *in ſcholiis ad leges ſtyli,l.58. à princip.* Molin.*d. tract.3. diſp.16 num.1.verſ.contrariam,* Leſſ.*d. cap.9. à num.66,* Paul.Comitol. *d.quaſt.10 num.10.* Rebell. *d. quaſt.12. num.2.* reſpondentes prædicta verba huius text. ita eſſe intelligenda, non vt excludatur defenſio rerum abſque periculo perſonæ , ſiquidem in priori illius parte reſponſum eſt , non licere cuiquam furem occidere , cùm abſque occiſione capi cum rebus poterat; poſteriori autem parte deciſum extat licitam eſſe occiſionem , vbi fur aliter capi non poterat quàm per occiſionem, & ideo dum hîc dicitur, *te, tuaque liberando,* intelligendum eſt alternatiuè , te, vel tua , ſi aliter capi non poterat , quem ſenſum ratio deciſionis inſinuat.

Amplia primò , vt non ſolùm corporis , vel rerum 5
licita ſit defenſio, ſed etiam honoris proprii , de quo vide Menoch. *illuſtr.cap.11.num.10.& cap.18.num.13.* Tiraq. *de nobil.cap.10.num.63.cum ſeqq.* Sayr.*d.cap.10. num.27.cum ſeq.*Gom.*d.cap.3.num.22.colum.2.* Farin.*d. quaſt.125.num.41.cum ſeqq.*Leſſi.*d.c.9.à num.76.* Azor. *d.cap.1.quaſt.19.& part.3.lib.2.cap.1.quaſt.14.*Bobadil. *in ſua politica,lib.2.c.14.num.44.* vbi verò quis fuga arrepta ſaluti ſuæ conſulere poteſt , ſe ſiſtere non debet,ſed fugam capeſſere,niſi ſit miles,vel nobilis, quibus dedecus eſt fugere, vide Hippol. *in l.1.num.46.& 47.ff.de ſicar.* Clar. §. *homicidium,num.32.* Menoch *de arbitr.*

arbitr.caſu 177. *num.*14. Farin.*d.q.*125. *à n.*121. Azor. *d.c.*1.*q.*14.Paul.Comitol.*d.q.*10.*n.*16.Bernard.Græuæ. *d.concl.*110.*conſid.*1.*à n.*14.

6 Amplia ſecundò non ſolùm poſſe quemlibet defendere ſe aut ſua, vt text. habet, ſed etiam vitam, ſeu bona proximi vſque ad occiſionem injuſti aggreſſoris, quando aliter illa defenſio expediri non poterit, de quo repetentes *in d. l.vt vim*, & præcipuè Claud. *num.*125. Curt. *num.*49. Bologn. *num.*75. Hippol. Rimin.*d.num.*379.& Gom. *d.cap.*5. *num.*21. Couar. *d.*§. *vnic.num.*5.*& in reg.peccatum,part.*2.§ 3.*num.*3.4.*&* 5. Clar. § *homicidium*, *n.*27.*&* 28. Greg. *l.*3. *gloſ.*1.*tit.*8. *part.*2. Molin. *d.tract.*3. *diſp.*18. *num.*1. Viuian.*tom.*2. *commun. opinion.lib.*9. *tit.*10.*n.*27. Azor. *d. cap.*1. *q.*21. Leſſi.*d.cap.*9.*à num.*87. Farin.*d.quaſt.*125. *à num.*267. Itavt in foro conſcientiæ teneatur ſub peccato mort. quilibet defendere vitam, aut bona proximi hanc defenſionem volentis, & ea indigenti, ſi commodè & abſque notabili damno poterit. Molin.*d.diſp.*18.*n.*2. Couart. *d.*§.3.*num.*4.*&* 5. Farin. *d. queſt.*125. *n.*306. Flores de Mena *var. queſt.*18. *num* 9 *&* 30. quæ quidem defendendi proximum obligatio in priuatis perſonis prouenit ex lege charitatis, vt tenent Sot. *de juſtit. lib.*4. *queſt.*7. *art.*2. Sylueſt. *verbo reſtitutio* 3. *q.*5. *verſ.*2. Nauarr. *in man.cap.*24.*ſub num.*17 Leſſ *d.cap.*9. *num.*88.*&* 93.Rebell.*de obligat.iuſtitia,part.*1. *lib.*2.*q* 2. *num.*2.Menoch.*caſu* 355.*num.*3. in aliis verò perſonis conſtitutis auctoritate publica, vt obvient criminibus, & injuriis, ac in aliis, qui ad defendendum ſpecialiter conducti ſunt, vt ſunt milites, famuli, tutores, curatores, vaſſalli, & ſimiles, obligatio inducta eſt à juſtitia, vt agnoſcunt D.Thom. 2.2.*quaſt.*62.*art.*3. Nauar. *d.c.*24.*num.*18. Menoch.*illuſt.cap.*16. *num.*6. *& cap.*51. *num.*22. Bonacin.*de cenſuris,diſp.*7. *q.*4. *puncto* 8. *n.*37. vbi tenet hujuſmodi impedire obligatos ex juſtitia incurrere irregolaritatem, ſi voluntariè non impediant. Menoch.*d.caſu* 355.*num.*3.Leſſ. *d.c.*9.*num.*94. Molin. *d.diſp.*18. *ſub num.*4. *col.*2. Rebell.*d.quaſt.*2. *num.*2. *& lib.*1.*quaſt.*15. *ſect.*8.*à num.*55.cum quibus conſequenter obſeruandum eſt, illos, qui ſic ex juſtitia tenentur proximum defendere, ſi juxta terminos huius ſuæ obligationis non defenderint, teneri ad reſtitutionem damni illati, provt efficaciter deducitur ex text. *in c. adminiſtratores*, 23.*q.*5.

SVMMARIVM.

1 *Furem diurnum nemini licet occidere, nocturnum verò ſic, & num.*2.

3 *Dies dicitur à Solis ortu vſque ad occaſum.*

4 *Fugientem, qui me vulnerauerit, an inſequi, & occidere liceat, oſtenditur.*

Cap. Si perfodiens III.

1 OCcidenti furem nocturnum non eſt homicidium imputandum, ſecus ſi diurnum, quia in die poterat cognoſcere quod venerat ad furandum, non ad occidendum, ideo non debebat occidi, vnde in legibus ſecularibus impunè occiditur nocturnus fur, & non diurnus, niſi armis ſe defendendo. Colligunt ex Ordin. Abbas antiq. Collect. Innocent. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Anchar. Hoſtienſ. Butr. Panorm. Felin. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib.*5. *juris Pontif. pag.*118. Alagona *in compend. juris Canonici.pag.*667. remiſſiuè Ximen. *in concord.p* 1. *&* 2. deſumitur ex D.Auguſt.*in Exod.*22.*q.*84. refertur ab Iuo. *part.*10.*cap.*53.& ab Anton.Aug.*collect.*1.*Decret.lib.*5. *tit.*10.*cap.*5.

Hanc eandem concl. ex hoc text.deſumunt Couar. *in Clem. ſi furioſus,part.*3. §. *vnic.n.*6. Iodoc. Damhoudet. *in praxi crimin.cap.*78.*ex princ.* Sot. *de juſtit. lib.*5. *queſt.*1.*art.*8. *verſ.de bonis autem temporalibus*, Nauarr. *in man.c.*15.*n.* 5. Petr.à Nauarr. *tom.*5.*de reſtitut.lib.*2. *c.*3. *ex num.*400. Perez *l.*4.*in gloſſ. mutare,tit.*13. *lib.*8. *Ordin.* Iacob.de Graffiis *in aureis deciſ.p.*5. *lib.*2.*c.*65. *num.*18.Cened. *ad Decretal. collect.*96.*n.*1. Polyd.Rip. *tract. de tempore nocturno, cap.*24. *rub. de fure, num.*29. Farinac. *in praxi crimin.part.*5. *queſt.*125. *num.*252.*cum ſeqq.* Sayr. *in claui Regia,lib.*8.*c.*8.*num.*4.*cum ſeqq.* Paul. Comit. *reſponſ.moral.lib.*4. *quaſt.*10. *num.*4.Leſſ.*de juſt. lib.*2.*cap* 9 *à num.*67. 2

Sol oriatur.] Ergo dies dicitur à Solis ortu vſque ad occaſum, *l.*1.*C.de cuſtodia reorum,l.hac verba,ff.de verb. ſignif.* Tiraq.*de retract.lign.*§.1.*gloſſ.*11.*num.*3. Afflict.*in cap.*1.*quo tempore miles,n.*7. *lib.*1.*feud.fol.mihi* 81. Chaſſan.*in conſuet.Burgund.fol.*83.*& ſeqq.num.*18. *cum ſeqq.* Perez *l.*9.*gloſ.*5.*tit.*13.*lib.*4.*Ordin.* 3

In gloſſ. *Secularibus* 3.ibi, *nunquid poſſum eum præuenire.* Notatur ad hoc, quod ſi is, qui te inuaſit, vulnerauit, & poſt vulnus inflictum, in fugam ſe dedit, tu fugientem inſequi, & occidere jure non potes, & ſi occidis, reus es homicidii voluntarii, non enim amplius vim repellis, ſed iniuriam acceptam vlciſceris, vide Clar. §.*homicidium,num.*33. Couarr. *in Clem ſi furioſus, p.*3.§.7.*num.*3.*verſ.ſecundò*, Maſcard. *de probat. concl.*490.*num.*23.*& concl.*1126. *num.*40. Fario.*in praxi crimin.part.*5.*queſt.*125.*num.*385. optimè Paul.Comit. *reſponſ.moral.lib.*4.*queſt.*10.*num.*12. 4

SUMMARIUM.

1 *Illicitum non venit ſub generali pollicitatione, ſeu promiſſione etiam iurata.*

2 *Promittens aliquid abſolutè, ſi contingat poſteà illud facere obſeruantiam malam, non tenetur promiſſum adimplere.*

3 *Famulus iurans domino ſe illi obtemperaturum, non tenetur domino mandanti aliquid illicitum parere.*

4 *Iuramentum nunquam trahitur ad ea, de quibus verosimiliter iurans non diſpoſuiſſet.*

Cap. Cùm juramento IV.

PRomittens & jurans ſe facturum aliquid in genere, non intelligitur ſi ſit illicitum, vt homicidium. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq.Innocent. Collect.Zabarell. Joan.Andr.Anania,Hoſtienſ.Anch.Butr.Felin. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib.*5. *iuris Pontif. pag.*118. Alagona *in compendio iuris Canonic. pag.*668. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.*2. deſumitur ex D.Hier.*ſuper Matth.c.*14. refertur à Burchard. *lib.*12. *Decretor.c.*16. Iuon. *par.*12.*c.*73. Ant.Auguſt. *collect.*5. *Decretal.lib.*5.*tit.*10.*c.*6. 1

Collige ex textu, promittentem aliquid abſolutè, ſi contingat poſteà aliquid quod faciat obſeruantiam malam, non teneri promiſſum adimplere; intelligitur enim promiſſio ita facta, vt ejus obſeruantia non vergat in diſpendium animæ, & ita jurans ſe daturum alicui quidquid peteret, vt fecit Herodes, de quo in præſenti, quamuis juramentum hoc poterat eſſe à principio licitum, intellecta debita conditione, ſcilicet ſi peteret licitum, ſi tamen petat aliquid illicitum, non eſt adimplendum juramentum, quod Herodes adimplere non tenebatur cùm ab eo petitum fuit caput Joannis Baptiſtæ, immò adimplendo promiſſum grauiter peccauit, juxta text. *in cap. eſt etiam*, 22.*queſt.*4. Vnde fit vt ſi famulus jurauit domino ſe illi obtemperaturum, 2

peraturum, non tenetur domino imperanti aliquid illicitum parêre, D. Thom. 2.2. *quæſt.*63. *art.*1. *ad* 3.
4 Syluest. *verbo Iuramentum* 3. *quæſt.*1. *verſ.*9. Iuramentum enim nunquam trahitur ad ea, de quibus verosimiliter jurans non diſpoſuiſſet, vt per Tiraq. *in l.ſi vnquam, in præfat.num.*171. Cald. Pereira *poſt tract. de poteſtate elig.in reſp.pro D.Roderico à Sylua, ad fin.*

SUMMARIUM.

1 *Homicida eſt qui facit, vel dat ſortilegia, vel venena ſterilitatis.*
2 *Abortionis poculum præbens tanquam homicida punitur.*
3 *Abortum procurantes, conſulentes, conſentientes, quas pœnas incurrant, remiſſiuè.*
4 *Impedimentum adhibens ne ex coitu conceptio, vel generatio ſequatur, inſtar homicidæ tenetur, ſed non fit irregularis.*
5 *Abortum procurans an & quando tanquam homicida puniendus ſit.*

Cap. Si aliquis V.

1 QVi cauſa odii, vel libidinis dat homini, aut mulieri remedia, vel venena vt non poſſint generare, concipere, aut naſci ſoboles, tenetur vt homicida. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Joan. Andr. Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Panorm. Felin. Marian. Socin. Cened. *collect.*32. Viuian. *in rationali lib.*5. *juris Pontif. pag.*119. Alagona *id compendio juris Canon. pag.*668. remiſſiuè Ximen. *in concord.p.*1. refertur à Burchard. *lib.*17. *Decret. cap.*57. & ab Anton. Auguſtin. *collect.*1. *Decretal. lib.*5. *tit.*57. *cap.*13.

Collige ex text. ſterilitatem in fœminis maleficio poſſe induci, vt per Joan. Schenck. *tom.*2. *obſeruat. medic. lib.*4. *obſeru.*117. & tunc cùm ſterilitatis maleficio conceptionis via impediatur, non licet mago, quin ne Medico remedia etiam naturalia præſtare, quibus ſterilitas inducatur. Tabien. *in ſum. verbo Matrimonium*, Caiet. 2.2. *quæſt.*154. *art.*1. Auguſt. *in cap. aliquando* 32. *quæſt.*2. Niſi quando probabiliter conſtaret mulierem in paſtu vitæ diſcrimen ſubituram, vel quia nimis arcta, vel præ vteri anguſtia fœtum ferre nequeat, vt per Ludouic. Lop. *in inſtruct. conſcient. part.*2. *cap.*63. Anton. Cordub. *in ſum. quæſt.* 173. *& quæſtionum Theolog. lib.*1. *quæſt.*38. *dub.*3. Arag. 2.2. *quæſt.*64. *art.*7. Sanch. *de matrim. lib.*9. *diſp.*20. *num.*15. ex Medicis Raſis *continent.*22. *tractat.*7. *cap.*2. Auic. *fen.*21. *lib.*3. *tract.*2. *c.*17. Petr. Garcia *ad Galen. de locis affect. diſp.*74. *cap.*1.

2 *Ad potandum dederit.*] Probat hic text. tanquam homicidam puniri, qui poculum abortionis præbuerit, de quo vide Couar. *lib.*2. *var. cap.*20. *num.*10. *& in Clem. ſi furioſus, part.*2. §.3. *num.*1. Clar. §. *fin. quæſt.*68. *n.*2. Gom. *tom.*3. *cap.*3. *num.*32. Ozaſc. *deciſ.*60. Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. part.*1. *lib.*2. *c.*63. *à princ.* Plaz. *de delictis, cap.*20. *numero* 3. *&* 6. *& cap.* 5. *numero* 8. Læl Zech. *de caſibus reſeruat. caſu* 9. Anton. Cordoua *in quæſt. Theolog. lib.*1. *quæſt.*28. *verſ. dubitatur tertiò*, Petr. à Nauarr. *de reſtitut. tom.*1. *lib.*2. *cap.*3. *ex num.*137. Viuald. *in candel. aureo, tit. de irreg. ex homicid. volunt. ex num.*239. Menoch. *de arbitr. caſu* 357. plures alios Doctores refert Cened. *ad Decretal. collect.*32. *num.*1. quibus adde Soar. *tom.*2. *commun. opin. lib.*9. *tit.*1. *num.*71. *pag.*437. Sayr. *deciſ.*22. *&* 23. *ſub hoc tit. & in claui Regia lib.*7. *cap.*12. *num.*20. Beller. *diſquiſit. cleric. part.*1. *tit. de diſciplina clericali*, §.5. *num.*26. *cum ſeqq.* Prax. Epiſcop. *part.*1. *verbo abortus*, Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.*2. *q.*33. *art.*4. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.*3. *collect.* 590. Farin. *in praxi crimin. part.*5. *quæſt.*22. *num.*92. *cum ſeqq.* Molin. *de iuſtit. tom.*4. *tract.*3. *diſp.*27. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.*72. *num.*17. Ordin. Reg. Luſitan. *lib.*5. *tit.*35. *n.*2.

Item abortum procurantes, conſulentes, & conſentientes quocunque modo, incidunt in pœnas contentas in conſtit. Sixti V. incip. *Effrænatam*, Romæ publicata die 16. Nouembris 1588. moderata poſteà per Greg. XIV. pridie Kalend. Iunii 1591. incipien. *Sedes Apoſt.* quos refert Quarant. *in ſumma Bullary, verbo abortus*, nam Sixtus V. *in dicta ſua conſtit.* grauiſſimis pœnis proſequitur aduerſus omnes, qui abortum procurant, conſilium, vel auxilium præſtant, venena præbent, vel manus inſerunt, ſiue fœtus animatus ſit, ſiue non, quos præſertim majoris excommunicationis pœna Sedi Apoſt. reſeruata multauit, Gregorius verò pœnas ibi quoad procurantes abortum, aut poculum exhibentes, vel ſumentes venena ſterilitatis, aut quocumque modo auxilium, vel conſilium præbentes, ad terminos juris communis reducit, cæteris in ſuo robore manentibus. Illud tamen in hac materia eſt ſcitu digniſſimum, quod quando ex partu concepti euidens periculum apparet, vel quod puerpera ſoleat ad extremum deduci, aut nimis arcta ſit, aut fama ejus lædatur, aut vitæ diſcrimen, vel exiſtimationis poſſit ſubire, bene poterit poculum abortionis præberi, dum fœtus tamen non ſit animatus, vt per S. Anton. *part.*3. *tit.*7. *cap.*2. §.2. Syluest. *in ſum. verbo medicus, quæſt.*4. Armil. *verbo abortus, n.*2. Couar. *in Clem. ſi furioſus, p.*2. §.3. *num.*1. Cordub. *in ſum. q.*173. Sanch. *de matrim. lib.*9. *diſp.*20. *num.*9.

Vt non poſſit generare, aut concipere, &c.] Notatur ad 3
hoc, quod impedimentum adhibens ne ex coitu conceptio, generatiove ſequatur, vt homicida tenetur, hoc eſt inſtar homicidæ tenetur, quatenus vitam hominis ne ſequeretur ex ſuis naturalibus cauſis impediuit, quod graue eſt peccatum, ſicut qui hominem interficit, impeditque ne vita illius vlteriùs progrediatur, vide Molin. *d. diſp.*27. *n.*6. Decian. *tract. crim. lib.*9. *c.*18. *num.*17. Farin. *d. quæſt.*122. *num.*105. *&* 106. Non eſt tamen irregularis, cùm irregularitas non contrahatur niſi actu ſequatur homicidium, ſeu detruncatio, vt per *gloſ. fin. hic*, Tabien. *verbo irregularitas* 3. §.14. *&* 15. Sayr. *de cenſur. lib.*3. *c.*35. *n.*27. *& lib.*7. *c.*2. *num.*5. quos citat Beller. §.5. *num.*27. Ita etiam nulla irregularitas contrahitur ab eo, qui potionem, vel cibum ad inducendam ſterilitatem in muliere præbet, ſeu etiam viro medicinam ne generare poſſit, ſubminiſtrat, vt per Villadieg. *de irregul. cap.*6. *verſ. ſed contrarium, num.*36. Nauar. *in man. c.*27. *num.*222. Auil. *de cenſur. part.*7. *diſp.*6. *sect.*4. *dub.*2. Sayr. *in ſimili tract. lib.*7. *c.*3. *num.*5.

Vel naſci ſoboles.] Inter medicinæ artis profeſſores 4
eſt communis ſententia, quod tanquam homicida puniendus venit, qui abortum procurat, aut poculum præbet prægnanti in quocunque tempore, poſtquam à quinto menſe egreditur fœtus; nam vt talis eſt, & 5
toto anno ex quinto menſe legitimè naſcitur, per Horat. Augen. *in tract. quod hom̃in non ſit certam tempus ad naſcendum, lib.*1. *&* 2. Ioan. Schenck *tom.*2. *obſeru. medic. lib.*4. *tit. de part. vital. præcoc. obſeru.*153 *& ſeqq.* Peramato *in lib. de hominum procreat. cap.*9. Ferd. Bonauent. *in tract. de octimeſt. lib.*2. *cum tribus ſeq.* Ludouic. Mercado *lib.*4. *de affectib. mulier. c.*1. Franc. Valeriol. *enarrat. medic. lib.*3. *c.*7. Franc. Valeſ. *lib.*2. *controu. c.*10.

Quia etiam dæmonis arte, & calliditate fieri poteſt vt mulier difficulter pariat, Griland. *de ſortileg. quæſt.*6. Martin. Delr. *diſquiſ. magic. lib.* 3. *part.*2. *quæſt.*4. *sect.* 3.

Raph.

Raph. da la Torre *tom. 2. de vitiis oppoſ. Relig. quæſt. 96. art. 2. diſp.* 10. ideo hujuſmodi magi quando infantis, mit matris mors ſequitur, tenentur de occiſo, vt probat text. ſecus ſi fiat, vt pariat, quia non tenentur de dolo, *l. 3. §. hæc adiectio, ff. ad leg. Cornel. de ſicar.* Griland. *vbi ſup. quæſt. 12. num. 10.* Anton. Gom. *var. tom. 2. cap. 3.* Baiard. *ad Clar. quæſt. 68. ex n. 7.*

SVMMARIVM.

1 *Index diſcretus in pœnitentia imponenda debet attendere circumſtantias, ex quibus augetur, vel minuitur delictum.*

2 *Ætatis ratio in pœnis imponendis habenda eſt.*

3 *Senectus an excuſet in delictis, remiſſiuè.*

4 *Infans, pupillus, & minor, an in delictis excuſentur, remiſſiuè.*

5 *Furioſus an, & quando in delictis excuſetur, remiſſiuè.*

6 *Ebrius an, & quando in delictis excuſetur, remiſſiuè.*

7 *Dormiens delinquens an excuſetur, remiſſiuè.*

8 *Excellens in aliqua arte, vel inſignis perſona vir, an, & quando in delictis excuſetur, remiſſiuè.*

9 *Sexus ratio in pœnis infligendis habenda eſt.*

10 *Dignitas, ac generis nobilitas an, & quando releuet aliquem à pœna ordinaria, remiſſiuè.*

11 *Auxilium delinquenti præſtare quis præſumitur eo ipſo quod aſſiſtit cum illo armatus prope.*

12 *Auxilium vt dicatur præſtitum, requiritur aſſiſtentia animo doloſo, & cogitato, & auxiliatores ad hoc coadunati.*

13 *Gentis coadunatio non eſt punibilis, niſi facta doloſè, & appenſatè ad malum.*

14 *Auxilium præſtans in delicto punitur eadem pœna, qua ipſe delinquens.*

15 *Mandans an, & quando puniatur eadem pœna, qua mandatarius, remiſſiuè.*

16 *Mandatum ad delictum perpetrandum probatur per ſcripturam, & ſubſcriptionem mandantis.*

17 *Mandans, & mandatarius in eodem libello accuſari poſſunt.*

18 *Delictum qui ſciuit committendum, & prohibere potuit, & non prohibuit, eadem pœna tenetur, qua ipſe delinquens.*

19 *Delicto committendo obuiare quando quis teneatur oſtenditur.*

20 *Defendere proximum, & damnum imminens auertere non valens, tenetur in foro conſcientia illud reuelare ei, cui imminet, vt per eum auertatur.*

21 *Denuntians damnum illi, cui imminet, non incurrit irregularitatem, etiamſi ex eadem denuntiatione contingeret mors, aut mutilatio delinquentis.*

22 *Obligatio reuelandi delictum illi, cui imminet, ita eſt intelligenda, vt prius præmittatur fraterna admonitio facienda injuſto aggreſſori, niſi vbi vergeret in damnum Reipub.*

23 *Damnum proximo imminens etiam ſub fide ſecreti ſuſceptum detegere quis tenetur, etiam virtute monitorialium generalium.*

24 *Secretum aliunde non cognitum, niſi in Confeſſione ſacramentali, nullo caſu, quocumque etiam ſuperiore jubente, etiam pro ſalute & ſcandalo Regni totius, inuito pœnitente reuelari poteſt.*

25 *Secretum cognitum in confeſſione facta laico in extrema neceſſitate an cadat ſub ſtricto Confeſſionis ſacramentalis ſigillo, remiſſiuè.*

26 *Defendere tenemur injuſtè aggreſſum, ſiue clamet, ſiue non.*

27 *Excommunicatio non incurritur ex percuſſione clerici injuſti aggreſſoris.*

28 *Defendere tenetur quis proximum etiam inimicum, & non Chriſtianum.*

29 *Delictum, vt furtum, &c. prohibens ne impediatur peccat mortaliter, & an teneatur ad reſtitutionem, oſtenditur.*

30 *Delictum perſuadens, hortans, & inſtruens, punitur eadem pœna, qua ipſe delinquens.*

31 *Conſulens delictum, an puniatur eadem pœna, qua delinquens, remiſſiuè.*

32 *Reſtitutio facienda eſt illi, à quo ablatum eſt, vel habenti cauſam ab eo.*

33 *Clericus conſulens delictum, quod ſi ipſe commiſiſſet irregularitatem incurreret, an irregularis efficiatur, oſtenditur.*

34 *Clericus propter homicidium non degradatur, ſed deponitur.*

35 *Clericus homicida an ſit priuatus ipſo jure beneficiis, quæ habet, an veniat priuandus, remiſſiuè.*

36 *Irregularitatem incurrit ille, qui armatus cum aliis exiuit ad occidendum, ſi poſteà aliquis occiſus fuit, etiamſi ille nihil commiſiſſet.*

37 *Laicus poteſt fieri irregularis, & inhabilis ad beneficia.*

38 *Clericus propter homicidium in monaſterium, ſiue in carcerem detruditur per quinquennium.*

CAP. Sicut dignum j. IV.

IUdex diſcretus in qualitate pœnitentiæ imponendæ, debet conſiderare quantitatem & qualitatem delicti, ætatem, ſcientiam, ſexum, conditionem delinquentis, locum, & tempus in quo diliquit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Butr. Panorm. Felin. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. juris Pontificij, pag.* 119. Alagona *in compendio juris Canon. pag.* 668. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſtino *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 10. c. 7.* & eſt poſt Concil. Lateran. ſub Alex. III. *part. 35. cap. 1.* 1

Sed ætas.] Notatur ad hoc, quod in pœnis imponendis ætatis ratio habenda eſt, *l. 1. §. impuberes, ff. ad Syllan.* Aloyſ. Ricc. *collectan. deciſ. part. 5. collect. 18. n. 45.* Sed nunquid in delictis ſenectus excuſet, vide Mynſing. *tom. 5. obſeru. 54.* Grammat. *deciſ. 23. num. 11.* Theſaur. *deciſ. 61.* quos refert Anton. Ricciul. *d. collect.* 1845 *in fine,* Tiber. Decian. *reſp. 16. & 24. volum. 3.* Menoch. *de arbitr. caſu* 329. Molin. *de juſtit. tract. 3. diſp.* 37. De infante, pupillo, & minore, vide Caroc. *in tract. de minore in delictis excuſando,* Ayrer. *de homicid. part. 2. num. 124. & ſeqq.* Theſaur. *Pedem. deciſ.* 161. Honded. *conſ. 104. vol. 1.* Raudenſ. *de analogis, cap. 22. n. 78.* Molina *d. tract. 3. diſp.* 36. Caball. *in tract. de omni genere homicidij, num. 179. cum ſeqq* Campan. *in diuerſorio juris Canon. rub. 11. cap. 53. à num. 99.* 2

Scientia.] Gloſ. *in præſenti,* hoc verbum explicat, id eſt, an ſit diſcretus, vel non ſanæ mentis, vnde ſi ſcire cupias, an & quando furioſus delinquens excuſetur, vide Doctores per text. *ibi, in l. Dignus, ff. de officio præſid.* Ayrer. *d. part. 2. num. 150.* Balb. *deciſ.* 60. Aloyſ. Riccius *in collect. deciſ. part. 5. collect.* 1840. Menoch. *de arbitr. caſu* 325. Fachin. *controuerſ. lib. 9 cap. 3.* Ceuall. *communium contra commun. quæſt.* 33. Petr. Caball. *d. tractat. à num.* 179. Molina *d. tract. 3. p. diſp. 28. num. 1. cum ſeqq.* 3

Ebrius delinquens an & quando excuſetur, vide Doctores per text. *ibi, in l. omne delictum, §. per vinum, ff. de re milit.* Greg. *l. 5. verbo embriagarſe, tit. 8. part. 7.* Clar. *§. fin.* 4

§.fin.quaſt.60.num.12. Vveſemb. in paratitlis ff. ad leg. Cornel.de ſicar.n.24.Duen. reg.359.verſ.amplia quartò, Gom.tom.3.var.cap.5.num.73. Jodoc. in praxi crimin. cap.84.num.17. & 18. Meooch. de arbitr.caſu 376. & caſu 377.à num.3. Peguer.deciſ.18.num.22. Avend. de exequendis mand.part.1.cap.5.n.18.Maſcard.concl.370. num.3. Reuſner. deciſ.14. quem refert Aloyſ. Riccius d. collect.1840. verſ. & ob hanc, Azor. inſtitut. moralium part.3.lib.2.cap.13.verſ.primò notandum, & verſ. ſeqq. Bellacomb. tom.2.communium opinion.lib.9.tit.13. num.79.pag.495.& Kirchov.tit.30.num.100.pag.547. Perez ad rub.tit.8. lib.8. Ordinam. pag.203. cum ſeqq. & l.5. in fine, in addit.eod.tit. & lib.pag.203. Azeved. l.5. num.32. tit. 13. lib.4. nova recop. Paul. Comitol. reſponſ. moralium lib.5. quaſt. 5. & 6. Pineda in vita S. Ioannis Baptiſta, lib.3. art.2. cap. 1. pag.mihi 142. Molina d.tract.3.diſp.38.num.5.cum ſeqq. Petr.Caball. d.tract.num.187. Campan. d.cap.23.à num.108. Et an & quando irregularitas incurratur ab eo, qui ebrius exiſteos aliquem occidit,aut mutilat? Vide Bonif. de Vitalin. in Clem.ſi furioſus, de homicid. num.25.& 26. ubi Covarr.part.3.in princ.num 3. Navarr.in man.c.27. num.230. Soar. de cenſur.diſp.46. ſect. 1. num.12. verſ. nam communis, Greg.Sayr. eod.tract.lib.6.cap.17.n.34. verſ.ſecunda opinio,Avil.in ſimili tract.part.7.rub.de homicidio directè volunt. ſect.1. dub.55. verſ.ſecunda concluſio.Et an & quando ebrietas ſit peccatum mortale, vide Navar. in cap.ita quorundam, notab.9. num.36.de Iuda. Turrec. in cap.ſexto die,num.5. diſt.35. Perez l.5. addit.2.tit.8.lib.8.Ordin.Gutier.can.lib.2.c.4.n.30. latè Ludovic.Beja reſponſ.caſuum conſcientia,p.3.caſu 20.

7 Dormiens delinquens an & quando excuſetur, vide Doctores per text. ibi,in l.1.§.adipiſcimur, ff.de acq. poſſeſſ. Sebaſt. Medices in tract.de fortuitis caſibus, q.5. num.36. Tiraq. de pænis temper.cauſa 5.ex num.9.Menoch.caſu 377.Molina d.tract.3.diſp.38.n.10.cum ſeq. Reuſner. deciſ.16. quem refert Aloyſ. Ricc. d.p.5.collect.1841. Campan. d.cap.25.num.150.Cened.ad Decretal.collect.48.num.2.

8 Excelleos in aliqua arte,vel inſignis peritiæ vir an & quando in delictis excuſetur,coodonaríque debeat, vide Doctores per text. ibi,in l. ad beſtias, ff. de pænis, Grammar. deciſ.23. Reuſner. deciſ.80.& 81. quos refert Aloyſ.Riccius in collect. deciſ.part.5. collect.1842. Alex.Raudenſ.de analog.c.22.n.67.& 68. Tiraq.de pænis temper.cauſa 50. Farin. in praxi crimin. p.3. q.98.à n.134.Et de habente merita in Rempubl.Menoch.de arbitr.lib.1.q.92.num.9.

9 *Sexus.*] Notatur ad hoc, quod in pœois infligendis ſexus ratio habenda eſt,ut per Tiraquel.de pænis temper. cauſa 9.à princip. & l.1.connub.gloſ.1.n.85.cum ſeqq. & l.9.n.177.verſ. & huic opinioni, Farin. d.q.97. num.1. cum ſeqq. Unde levius puniuntur mulieres quam viri. Reuſner. deciſ.20. Aloyſ.Riccius d.part.5. collect.5841.

10 *Atque conditio.*] An & quando dignitas ac generis nobilitas relevet aliquem à pœna ordinaria, vide Reuſner. deciſ. 15. quem citat Aloyſ. Riccius d. collect.1842.in fine, Joſeph.Seſſe Aragonia deciſ.11.

§. Illi autem.

Socians homieidam animo occidendi, licèt non apponat manum, ſi tamen ex ſua cauſa mors ſequuta eſt,tenetur ferè pari pœna cum homicida. Colligunt Doctores in princ.text.citati.

11 *Circa manuum injectionem*, &c.] Ergo auxilium delinquenti præſtare quis præſumitur eo ipſo quod aſſiſtit cum delinquente armatus propè, ut per Maſcard. de probat. concluſ.159. num.1. cum ſeqq. Farin. in praxi crimin. part.3.quaſt.131.num.67.cum ſeqq. Campan. in diverſ. juris Canon, rubr.11. cap.23. num.74.
Et ad hoc, ut illud præſtitum dicatur, requiritur aſſi- 12
ſteotia animo doloſo & cogitato, & auxiliatores ad
hoc coaduoati, Barzius Bononien.deciſ.179. Cache-
ran.Pedem.deciſ.104.Coadunatio enim gentis non eſt 13
punibilis,niſi facta doloſè & appenſatè ad malum,ex l.3.§.homines, ff.vi bonorum rapt. Azeved.l.2.tit.6.lib.3. nova recop. Menoch. conſ.28.num.19.Farinac.in praxi criminal.q.113.n.143. ubi n.144.reſolvit pœnam conveoticulæ,& congregationis habere locum quando à principio & principaliter facta eſt ad malum finem, ſecus ſi incidenter homines ſic convenerint & ſe congregaverint.

§. Illi etiam.

Homicidam ſocians animo tantùm prohibendi,ne impediatur, tenetur paulo minori pœna. Colligunt Doctores in princip.text. citati.

Qui occiſoribus opem,&c.] Ergo auxilium præſtans 14
in delicto punitur eadem pœna, qua ipſe delinquens: de quo vide Clar. § fin.quaſt.90. num.5. Jacob.Ayrer. de homicid.part.2.num.34. Menoch.de arbitr.caſu 249. num.7. Surd. conſ.40.num.45. Maſcard.de probat.concl. 159.num.18. Molina de juſtit.tom.4.tract.3.diſp.6. latè Farin. in praxi crimin.p.3.q.135. à princip. ubi q.132. reſolvit quod præſtans auxilium delinquenti poſt delictum, non teoetur eadem pœna, quia tunc dicitur delicto opem præſtitiſſe.

Nota quod irregularitas incurritur ab eo, qui homicidio auxilium præſtat etiam non cooperativum, ut per Maiol.de irregul.lib.5.cap.48.§.4.num.1. Covar. in Clem. ſi furioſus, part.2.§.2.num.2. Soar. de cenſur. diſp.44.ſect.3.num.31. ubi ſubdit quod non interveniente cooperatione incurritur irregularitas homicidii caſualis,& non voluntarii, Avil.in ſimil.tract.part.7. diſp.6.ſect.3.dub.3.concl.1.verſ.ſecundò probatur, Sayr. eod.tract. lib.7. cap.4. num.11. Nicol.Garc. de benefic. part.7. cap.11.ſub numero 8.verſic. & eadem irregularitas.

Mandans an & quando puniatur eadem pœna, 15
qua mandatarius, vide Anton. Gomez tom.3. var. cap.3. num. 30. Menoch. de arbitr. caſu 353. num.2. Ayrer.de homicid. part.2. à num.42. Decian. tract.crimin.lib.9.cap.31.cum ſeqq. Ceval. commun.contra commun.quaſt.166. Petr.Cabal. in tract.de omni genere homicidij, num.264.cum ſeqq. Cardoſ. in praxi judicum, verbo factum, num.6. Mandatum verò cum ſit quid facti, non præſumitur, ſed probari debet, Maſcard. concluſ.1014. Pereg. deciſ.107.num.1. & ſeqq.Decian. d.lib.9.cap.34.à princip.Sed qualiter probetur, diſſerunt Maſcard. concluſ.866. & concluſ.1015. Menoch. conſil. 788. à num.2. Decian. d. cap.34. num.26. ubi
reſolvit mandatum probari per ſcripturam, & ſub- 16
ſcriptionem mandantis, & num.fin. tenet quod unus
teſtis deponens de mandato facit indicium ad tor-
turam contra maodautem. Et quod mandans & 17
mandatarius poſſint accuſari in eodem libello, ex Bart.in l.ſed ſi unius, §.ſervus meus, ff.de injur. tradit Farin.in praxi crimin.quaſt.135.num.147.An & quando irregularitas contrahatur ab eo,qui mandat homicidium fieri, homicidio ſequuto, dixi ad cap.fin. hoc tit.in 6.

Qui potuit hominem liberare, &c.] Notatur ad hoc, 18
quod ille,qui ſcivit delictum committendum, & prohibere potuit, ſi non prohibuit, eadem pœna tenetur qua ipſemet delinquens teneretur, ut per Abb. hîc, num.5.Butr.n.6. Covar. in Clem.ſi furioſus,part.2.§.2. num.7.ad med.Tiraq.de pænis temper.cauſa 44.num.13.

Quivis enim omni jure attento tenetur obviare delicto,& alium defendere,ſi commodè,& abſque periculo poteſt, aliàs ſolveretur humana ſocietas,& dictamen rationis, quo movemur ad alterum diligendum, offendereturque,ſi à defenſione & tutela illius impiè retardaremur: unde privatæ perſonæ, quæ obſtare tenentur ex charitate, ſi in his terminis non obſtant, omittentes commodam, & opportunam proximi defenſionem in perſona, aut in cæteris bonis, graviter peccant, non tamen tenentur ad reſtitutionem damni illati, quippe quod hæc earum obligatio provenit non ex juſtitia commutativa, ſed ex charitate, cujus violatio non obligat ad reſtitutionem; non enim proponitur aliquid ab earum parte receptum, vel à lege ſub ratione juſtitiæ commutativæ ſpecialiter injunctum pro ſuſcipienda & ſuſtinenda proximi defenſione,nec quid aliud ex quo ea ſit illi adeo debita, ut jus ad eandem computari poſſit inter bona ejuſdem proximi defendendi, vide Navar. *in man. c.24. ſub num.17.& in cap.Sacerdos, de pœnit.diſtinct.6.n.23.* Sot. *de juſtit.lib.4.quæſt.7.art.3.* Sylveſt. *in ſum. verbo reſtitutio,in 3.quæſt.3.verſ.ſecundùm,& quæſt.6.colum.3. poſt princip.* Anton. Gomez *var.tom.3. cap.2. num.9.* Arag. 2.2. *quæſt.62.artic.7.* ubi Salon. *controv.1. & 2.* Greg.de Valent. *tom.3. diſp.5.quæſt.6.puncto* 3. Flores *var.lib.1.quæſt.18.num.30.* Menoch. *de arbitr.caſu 355. num.2.* Baiard. *ad Clar.§.fin.q.87.num.15.* Tiraq. *de pœnis temper.cauſa 44.n.69. & ſeq.* Gam. *de Sacramentis præſtandis ultimo ſupplicio damnatis,quæſt.1.num.5.* Fann. *in praxi crimin.quæſt.125. num.306.* Sayr. *in clavi Regia, lib.10. tract.2.c.14. num.2.* Rebel. *de obligation. juſtit. part.1.lib.1. quæſt.2. num.2.* Molin. *de juſtitia, tract.4. diſp.18.n.2.* officiales verò, & miniſtri publici,aliique
19 qui ex officio, & conſequenter ex lege juſtitiæ conſtituti ſunt, & abſolutè aſſumpti ad omnem etiam rigoroſam & periculoſam aliorum defenſionem,ut eſt ſervus reſpectu domini,juxta text. *in l.1.§.tuliſſe,& §. quid ſi vulnerati,ff.ad Syllan.* & vaſſallus reſpectu domini feudi, juxta text. *in cap.1.§. item qui dominum, quæ fuit prima cauſa beneficij amittendi,* denique & milites, juxta text. *in l. 3.§.ult. & in l.omne delictum,§. qui in acie, & l.ult. ff. de re milit.* hi etenim (quibus obligatio à juſtitia provenit, & per conſequens ſi illi non ſatisfecerint, ad reſtitutionem tenentur, ut *ſupra* dixi *ad c.2.in fine,hoc tit.*) tenentur cum periculo propriæ vitæ, non tamen manifeſto defendere hujuſmodi perſonas,ubi ſcilicet earum defenſio ſibi poſſibilis præſumptivè ſaltem videatur, ut reſolvunt Claud. *in repet.l.ut vim,ff.de juſtitia, & jure, num.130.* ubi Curt. *ſub num.60.* Bolognet. *ſub num.85.* Sylveſt. *verb.homicidium 2.num.10.* Farin. *quæſt.125.n.237.* quicquid limitent Put. *de ſyndicatu,verbo officialis,§.qualiter, num.8.* Anton. Correa *in fragmen. ad lib.5.* Ordin. Reg.Luſit. *in princip.verbo preſo,verſ.ſeptimò requiritur,n.72.* Leſſi. *de juſtit.lib.2.c.9.n.9.*

Ex quibus infertur irregularitatem non incurrere illum, qui videns aliquem vulnerari,& occidi, valens homicidium impedire non impedivit, ſi proximum ratione charitatis tenebatur ſolùm defendere, ſecus ſi illum defendere tenebatur etiam ratione juſtitiæ, prout contingit in filiis,famulis, ſervis, uxore, ſubditis, publicis officialibus, aliiſque ſimilibus: ita Maiol. *de irreg.lib.6.c.48.§ 5.n.2.& ſeqq.* ubi ſubdit eſſe animadvertendum, quod in propoſito ubi quis ratione juſtitiæ proximum defendere tenetur, non intelligitur ut teneatur eripere à morte, ſed ſufficit agere quidquid adjuvando, verbo, vel facto facere poteſt, ut mors impediatur, Tiraquell. *de pœnis temp. cauſa 44. num.13.* Soar. *de cenſur. diſput. 45. ſect.4. num.3.& ex num.5.* Sayr. *eod. tract.lib.7.cap.4.num.3. & 4.* Avil. *in ſimili tract.p.7. diſp.6.ſect.2.dub.7.verſ. inter has opiniones.*

Amplia ut quilibet alioquin non valens defendere proximum, & ab eo avertere damnum imminens,teneatur in foro conſcientiæ illud ei revelare, cui imminet, ut per eum avertatur, ita Abb. *in cap.1. ſub num.9. colum.2.ante med.de reſtitut.ſpoliat. & in cap.novit,num.44. de judic.* Beroi. *in cap.1. num. 5. de offic. deleg.* Caiet. 2.2. *quæſt.33. art.7.* Sot. *de ſecreto tegendo, membr.2.quæſt 4.concl.2. & de juſtit. lib.5. quæſt.5. art.1.ad 3.* Sylveſt. *verbo reſtitutio 3.n.6.col.2.in med.* Covar. *in reg. peccatum, part.1.§.3.ſub num.3.* Navar. *in manual. cap. 25. num. 33. & cap.27.ſub num.213.* Mench. *illuſt.lib.1.cap.16. num.5.* Gutier. *canon. lib.1. cap.11.à num.48.& num.73.& 75.* Menoch. *de arbitr. caſu 355. à princip.* Fr.Emman. *in ſum. tom.2. c.7. ſub num.7.* Flores de Mena *var.quæſt.18.num.44.cum ſeqq.* Molina *d.tract.3.diſp.18. num.3. cum ſeqq.* Rebello *d. part.1.lib.1.quæſt.14. ſect.8.num.55.cum ſeqq.* Leſſi. *d. lib.2.cap.11.à num.57.* obſervantes pro exemplis quotidianis poſſe nos & teneri, ſi novimus Titium eſſe furem,monere eos cum quibus habitat,ut ſibi caveant, aut ſi gerit ſe pro medico ille,cujus imperitiam novimus, poſſe nos & teneri ægrotos vel alios, quibus inde periculum imminet, monere, prout etiam poſſe nos teneri manifeſtare Petrum, v.g. auctorem homicidii, ſi illud imponatur innocenti ob id plectendo,
cum ſimilibus. Quod quidem verum eſt ut in ejus 21
terminis neceſſariò denuntians etiam judicialiter non incurrat irregularitatem, etiamſi ex eadem denunciatione & ſubſequenti illarum culparum inquiſitione contingeret mors,aut mutilatio delinquentis, ut per Covar. *in Clem. ſi furioſus, part.2. §.5. ſub num.5.* Navar. *in man.c.27.num 213.* Sot. *de juſtit.lib.5. quæſt.5.art.1.ad 3.* Henriq. *in ſum lib.14.c.12. ſub n.8.* Fr.Emman. *in ſum.tom.9.c.169.num.12.* Molin. *tract.2.*
diſp.109.n.5. Quæ quidem revelandi obligatio nobis 22
incumbens in ordine ad proximi defenſionem, ita eſt intelligenda ut priùs præmittere debeamus fraternam admonitionem & inductionem faciendam injuſto aggreſſori, quod à damno deſiſtat, ſi ſpes eſt eam profuturam, ut ita ejus fama conſervetur quoad fieri poſſit, nec perdatur ſi ipſe pœnituerit, & damnum reſarciverit, vel illud non inchoaverit, ut benè reſolvunt omnes Doctores *ſuprà* citati, maximè Navarr. *in man.c.27. ſub num.133.* Mench. *d.cap.17. ſub num.4.* Gutier. *d.c.11. num.51. & 73.* Fr. Emman. *d col.2. ante med.* Leſſi. *d.cap.11. num 60.* contrarium cum aliis reſolventes ubi crimen occultum verſerit in damnum Reip. prout eſt hæreſis, crimen læſæ majeſtatis, proditio,& ſimilia,quippe quod in his adeſt periculum in mora, & ut plurimum non poteſt per hominem privatum, & per ejus admonitiones eorum contagio ſufficienter impediri: unde ut plurimum ſine admonitionibus debent ad judicium & ad miniſtros publicos competentes, utpote potentiores ad eam contagionem impediendam deduci per denunciationem,ut reſolvunt D.Thom.2.2.*q.23.art.7 in corpore,* Abb. *d.cap.novit.n.44* Simanch. *de catholicis inſtit. cap.19.& cap.42.num.11.* Navar. *in man.cap.24.n.14.* Rojas *in ſingul. Fidei, verbo accuſare, num.21.* Gutier. *cap.11.n.53.* Flores de Mena *d.q.18.n.45.cum ſeq.* Peña *in direct. Inquiſit.part.2.cap.24.commento* 18. ſic limitantes ordinem illum correctionis fraternæ,de quo *in d.cap.novit.*

Subampliatur locum habere etiamſi crimen illud 23
proximo damnoſum,& ex malitia criminoſi nolentis deſiſtere impendens,& occultum fuerit, vel alicui dictum ſub fide ſecreti, ut ſi proximus injuſtè ſit occidendus, vel furtum ſit committendum, aut ſimilia, adhuc

adhuc enim illud ſecretum ſuſcipiens detegere teneαtur etiam in judicio virtute etiam monitorialium generalium ſub excommunicatione , vel aliàs etiam abſque judicis præcepro,ſive denuntiando, ſive etiam teſtificando ; ita D. Thom. 2. 2. *quaſt.70.art.1. ad 2.* Sylveſt. *verbo teſtis, quaſt.8.column.2.ante med.* Navar. *in cap. inter verba* 10. *quaſt.* 3. *concluſ.* 6. *ſub num.* 213. *& in man. c.25.n.33.& in cap. Sacerdos,ſub n.24. de pœnit.diſt.6.* Sot. *de juſtit. lib.5. quaſt.7. art.1. ad 1. & de ratione tegendi ſecretum memb.2. quaſt.7. num.21.* Cordub. *in ſuo quaſt. lib. 1. quaſt.43. verſ. 3. pag.347.* Greg. *l.35.gloſ.1.tit.16. part.3.* Gutier. *d.cap.11.n.48. & num.75.* Azor. *inſtitut.moral. part.3.lib.13. cap.30. dub.4.* Molin. *de juſtit. tract.4.diſp.5.num.6.* Modern. *de juriſdict. part.2. cap.14.num.21.* Leſſ. *d.lib.2.cap.30.*
24 *num.43.47.& 49.* Secretum verò aliunde non cognitum , niſi in Confeſſione ſacramentali in ordine ad eam , indubitanter conſervandum eſt , & nullo caſu, quocumque etiam ſuperiore jubente,revelandum invito pœnitente, etiam pro ſalute , & ſcandalo Regni totius, ita D.Thom. *d.quaſt.70.art.1.ad* 2. Sot. *d.lib.5. quaſt.7. art.1. ad 1. & memb. 2. quaſt.6. concl.3. col.2.* Cordub. *loco proximè citato,* Fr.Emman. *in ſum. tom.2. cap.7.num.8.* Molin. *d.diſput.5.num.6.ad fin.& num.9.* Modern. *de juriſd. part.4.caſu* 194. *num.5. cum ſeqq.* Flores de Mena *d.q.18. n.46.* Leſſ. *d.cap.30. num.45.* multipliciter ampliantes hujuſmodi obligationem conſervandi ſecreti confeſſionis ſacramentalis, adeò ut ejus detectio nullam fidem faciat in judicio, eo quòd ſcientia per Sacerdotem habita ex Confeſſione ſacramentali nihil omninò pertinet ad controverſiam judicialem , quippe quod in judicio deponit quis de illis, quæ novit ut homo, Sacerdos in confeſſione ſacramentali novit ut Deus, ita poſt Rip. Felin.& alios optimè reſolvunt Cov. *de ſponſ.part.2.cap.7.§.12.n.10.* Maſcard. *de probat.concl.377.n.5.cum ſeqq.* & alii, quos refert & ſequitur Cened. *ad Decretum collect.60. n.2.*
25 *in fine.* An idem ſit dicendum de confeſſione facta laico in extrema neceſſitate,vide Cov. *d.n.10.* Navar. *in cap. ſi Sacerdos,de pœnit.diſt.6 n.117.cum ſeqq.* Gutier. *d.cap.11.n.49.74.& 50.* Maſcard. *de probat. lib.1. q.5. n.51.* Cened. *d.collect.60.n.5.*

26 Secundò amplia, ſive injuſtè aggreſſus clamet,ſive non , in utroque enim caſu eum defendere tenemur, cùm ad hoc ſatis ſit quod hæc proxima cura nobis à Deo mandata ſit, juxta illud Eccleſiaſt.17. *Vnicuique mandavit Dominus de proximo ſuo ;* unde meritò ſic reſolvunt communiter Doctores, ut per Claud. *in repet. d.l.ut vim,n.145.* Gom. *tom.3.var.c.3.ſub n.21.* & alii, quos adversùs alios refert, & ſequitur Farin. *in praxi crimin.q.124.n.270. & ſeq.*

27 Tertiò amplia, ut procedat, ſive injuſtus aggreſſor ſit laicus, ſive clericus,adeò ut ex clerici ſic aggreſſoris percuſſione non incurratur excommunicatio , ut per Cov. *in Clem.ſi furioſus , p.3. §.unic. n.5.* Gom. *ſub d.n.22.* Clar. *§.homicidium,ſub n.29.* Farin. *d.quaſt.123. n.276.* Soar. *de cenſur. diſp.22.ſect.1. n.39.*

28 Quartò amplia, ut procedat in defenſione non ſolùm Chriſtiani injuſte aggreſſi,ſed etiam alterius non Chriſtiani,imò & in defenſione inimici, ita poſt Mantuam reſolvit Farin. *d.q.125.n.268. juncto num.272.* & in defenſione inimici etiam capitalis ſic conſtituit etiam Fulgoſ. *d.l.ut vim, ſub num.4.* ubi Jaſ. *num.29.* Carrer. *in pract.crimin.in tract.de homicid. §.quintò excuſet defenſio, num.45.*

29 Quintò amplia, ut procedat non ſolùm in eo, qui delictum committendum non prohibet , cùm prohibere potuerit , ſed etiam in eo, qui impedit volentem impedire furtum , aut aliud damnum proximi , ſive perſonale,ſive externum, hunc namque graviter pec-

care reſolvunt Medin. *de reſtit. quaſt.9. in fine.* Navarr. *in man.cap.17.ſub n.140.* Henriq. *d.lib.14.de irregul.c.12. ſub num.7.* Fr.Emman. *in ſum.tom.1.c.151.num.26.* Molin. *d.tract.2.diſp.755.n.4.* Rebell. *d.part.1.lib.2. q.14. ſect.8. num.57.* Circa tamen reſtituendi obligationem damni inde ſequuti controvertunt ſuprà citati Doctores, agentes non quidem de impedientibus, qui ex juſtitia commutativa defendere tenebantur , de quibus egi *ſuprà, verſ. Qui potuit,&c. hoc eod.§.* ſed de illis qui per ſe ad defendendum ex charitate tantùm tenentur, quos quidem ad hujuſmodi reſtitutionem obligatos eſſe voluerunt Medin. Navarr. Fr. Emman. *ubi proximè*, adeò ut idem Navarr. *in man. cap.26. ſub num.* 232. exiſtimet inſuper irregularem eſſe qui avertit alium à liberando proximo ab injuſta deformitate, quod tradit Henriq. *ubi ſuprà,* niſi bono animo amicum divertat,ne perinde ſe periculis objiciat : at verò Molina , & Rebell. *dictis locis,* melius eos ita demùm teneri ſe reſtituere admittunt , ſi dictum defenſorem impedierint mediis contra juſtitiam , veluti vi , dolo aut fraude.

§. Qui verò.

Incitans alium ad homicidium , mitiùs punitur quàm homicida ; ſecus autem ſi incitavit ad certum homicidium , quia eo ſequuto tenetur ut homicida. Colligunt Doctores *in princip.text.* citati.

Provocaſſent.] Ergo delictum perſuadens , inflammans, inſtigans,hortans,incitans , & inſtituens,punitur eadem pœna,qua ipſe delinquens,ut per Farinac. *in praxi crimin. part. 5. quaſt.* 129. *num.* 26. *cum ſeqq.* 30
ubi *à num.23.* an conſulens delictum puniatur eadem pœna , qua ipſe delinquens , de quo etiam Duen. *reg.149.* Bernard. *reg.175.in princip.* Ayrer. *de homicid. part. 2. num. 55.* Azor. *inſtitut. moral. part.3. lib.2. cap.10.* Campan. *in diverſorio juris Canonici , rub.11. cap.23. num.79.* 31

§. Eos inſuper.

Bona occiſi occupans non per hoc tenetur de homicidio. Colligunt Doctores *in princip.text.* citati.

Eis , quorum fuerunt, &c.] Notatur ad hoc , quod reſtitutio facienda eſt eidem à quo ablatum eſt , vel habenti cauſam ab eo , non enim æqualitas juſtitiæ ſervatur per reſtitutionem alteri factam eo invito, *cap.eam te 22. in princip.de jurejur.l.invito 22.C.de ſolution.* gloſſ. & communis *in reg. peccatum, de regulis juris in 6.* D Thom. 2.2. *quaſt.62. art.5.* Nec ſat eſt reſtitutionem fieri pauperibus, vt dicit *hic* text. qui intelligendus eſt, vbi dominus, vel is, cui debetur, certus eſt, & citra ſcandalum , vel periculum poteſt eidem reſtitui , aliter enim ſi ſit incognitus poſt adhibitam diligentiam , vel ſi ſcandalum immineat, poteſt fieri reſtitutio pauperibus,quia ſic in effectu reſtituitur domino , cui prodeſt quoad animæ ſalutem. Vide Covar. *in reg.peccatum, part.2.in initio num.6.& part.3.§.1.num.2.* Mich.Salon. 2.2. *q.62.art.5. contr.5.* Petr. de Arag. *in reſp.ad* 3. Valent. *tom.3. diſp.5.q.6. puncto* 4. latè Sayr. *in clavi Regia,lib.10.tract.5.cap.2. à princip.* 32

§. Clericos.

Clerici præſtantes mortis auxilium,conſilium, vel fauorem,quam pœnitentiam incurrant,oſtenditur *hic,* & colligunt Doctores *in princ.text.* citati.

Et illos,qui cõſilium dedere,&c.]Notatur ad hoc,quod clericus conſulens delictum,quod ſi ipſe commiſiſſet 33

irregularitatem incurreret, irregularis efficitur ac ſi deliquiſſet, ut per Covar. *in Clem. ſi furioſus, par.4.§.1. num.1.* Majol. *de irregul. lib.5.c.48.§.2. num.1.* Soar. *de cenſur. diſp.44.ſect.3. num.10.* Sayr. *in ſimili tract. lib.7.cap.3. num.1.* Avil. *eod. tract. part.7. diſp.6. ſect.2. dub.3. concl.2. & 4.* Farin. *in praxi crimin. part.5.q.129. num.56.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.39. num.129.* Intellige quando quis conſulit alicui, qui ſine illo conſilio non erat facturus homicidium, ſecus ſi etiam ſine conſilio occidiſſet, Covarr. *in d. Clem. ſi furioſus, p.2. n.1.* Albert. Tror. *de vero & perfecto clerico, lib.2. cap.21. num.7.* Soar. *d. ſect.3. n.10. verſ. addo etiam*, Sayr. *d. cap.3. num.2.* niſi ex conſilio dato tali aliàs facturo deterior factus ſit, quia tunc conſulens irregularis erit, licèt conſultus ſine conſilio occidiſſet, ut per Cov. *d. part.1. num.1. verſ. eſt igitur*, Soar. *d. num.10. verſ. ad irregularitatem verò*, Sayr. *d. num.2. verſ. immò verò*, Avila *d. dub.3. concl.3.* eodem modo irregularitas incurritur quando quis ſuo conſilio facit, ut alter faciliùs, vel citiùs, vel crudeliùs tale committat delictum, ut per Ugolin. *eod. tract. cap.16 num.1.* Bonacin. *eod. tract. diſp.7. quæſt.4. puncto 7. num.19.* ubi ſecus dicendum concludit quando conſulens non auget voluntatem, ſed exiguè movet, aut quando parato facere majus malum, ſuadet minus, putà quando parato occidere, vel mutilare, ſuadet tantummodo percutere, & citat Fr. Emman. *in ſum. p.1.c.178. concluſ.20. num.21.* Henriq. *lib.14. cap.16. num.4.* Sayr. *de cenſur. lib.7. cap.3. num.13.* Avil. *d. dub.2. verſ. unde inquirimus*, Sayr. *d. cap.3. n.13.* Coninck *de Sacram. & cenſur. tom.2. diſp.17. dub.8. n.69.* Illud advertere oportet, quod irregularitas non incurritur ab eo, qui poſt conſilium datum ad homicidium, antequam illud ſequatur, conſilium revocat, revocationem illi, cui conſilium dedit, manifeſtat, & occidendo non ſicat, ut præcaveat, ſicut docent Navarr. *in man. cap.27. num.233.* Majol. *de irregul. lib.5. cap.48. §.2. num.4. in 5. ampl.* Vivald. *in candel. aureo, tract. de irreg. num.158.* Soar. *d. ſect.3. ex num.11.* Sayr. *d. cap.3. num.4. & 5.* Avil. *d. ſect. 2. dub.4. verſ. tertia concluſio*: notificatio autem neceſſaria non erit, quando is, qui conſilium revocavit, probabiliter, & bona fide credidit, ſic revocato conſilio mortem non ſecuturam, quia tunc etiam ſecuto homicidio, & nulla facta notificatione, occidendo ut ſibi caveat, irregularis non efficietur, ut advertunt Majol. *de irregul. lib.6. cap.48.§.2. num.5. in fine*, Soar. *d. ſect.3. num.12. in fine, verſ. quod tamen intelligendum eſt*, Sayr. *d.c.3. n.6. in princip.*

34 *Deponendos eſſe cenſemus.*] Notatur ad hoc, quod clericus propter homicidium non degradatur, ſed deponitur, non ſolùm ſi illud propriis manibus committat, ſed etiam ſi illud fieri mandet, conſulat, perſuadeat, aut etiam aſſiſtat illi, ut per Farin. *d. part.5. q.119.*
35 *n.46. & 47.* An verò ipſe jure ſit privatus beneficio quod habet, an veniat privandus, vide Azor. *inſtit. moral. part.3. lib.1.c.16. in princip.*

36 *Quos conſtat armatos interfuiſſe*, &c.] Notatur ad hoc quod irregularitatem incurrit ille, qui armatus cum aliis exivit ad occidendum, ſi poſteà aliquis occiſus fuit, etiamſi ille nihil commiſiſſet, ut per Specul. *lib.1. tit. de diſpenſat. §.3. num.5. & 6.* Candel. Aureum *de irregul. num. 273.* quos refert, & ſequitur Rota apud Farin. *deciſ. 44. num. 3. part.2. recent.*

37 *Et illos qui*, &c.] Ergo laicus poteſt fieri irregularis, & inhabilis ad beneficia, Rota *d. deciſ.44. n.4. & num. 5.* ampliat etiamſi in gratia adſit clauſula, *& cum abſolutione*, &c.

38 *Uſque ad ſeptennium, vel quinquennium.*] Notatur ad hoc, quod clericus propter homicidium in monaſterium, ſive in carceres detruditur per quinquennium ultra depoſitionem, ut per Bern. *in pract. cap.88. aliàs 97. in ultim. edit. num. 1.* ubi ponderavit *in hoc text.* non tractari de homicida, qui propriis manibus occidit, ſed de eo, qui aut conſuluit, aut armatus aſtitit, refert, & ſequitur Plaz. *de delictis lib.1. cap.11. num.13. verſ. verum enim verò*; ſed quia contrarium decidere videbatur text. *in c. ſi Epiſcopus, 50. diſt.* ibi, *quandiu vixerit*, ideo Farin. *d. quæſt. 119. num. 54.* advertit hujuſmodi detruſionem poſſe eſſe perpetuam, aut temporalem, ſecundùm homicidii qualitatem.

SUMMARIUM.

1 *Homicidium caſuale imputatur ei, qui dabat operam rei licitæ, ſi non adhibuit diligentiam quam debuit.*
2 *Magiſter nimis modum excedens percutiendo in capite, aut alio periculoſo loco, ex quo percuſſus obiit, aut deformatus eſt, irregularitatem incurrit.*
3 *Occidendi animus præſumitur ex occiſione facta in capite.*
4. *Vulneratus præſumitur mortuus ex vulnere, ſi obiit poſt paucos dies.*
5 *Mortuus quis preſumitur ex vulnere, etiamſi poſt illud acceptum ſurgat è lecto, triduo jam tranſacto.*
6 *Conſcientiæ foro non punitur quis de homicidio ſine dolo commiſſo, etiamſi culpa præceſſerit.*
7 *Vulnus quando conſtat non fuiſſe lethale, tunc non præſumitur vulneratum ex illo propriè deceſſiſſe, ſed culpa, & negligentia Medicorum.*

Cap. Preſbyterum VII.

Preſbyter qui intuitu diſciplinæ nimis modum excedens percutit puerum, v. g. in capite, itaut poſt paucos dies moriatur, ſi mortuus eſt ex ipſa percuſſione, vel in infirmitatem incidit, ex qua deinde moritur, deponitur ab officio ſacerdotali, & perpetuò removetur à miniſterio altaris. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Anan. Hoſtienſ. Anchar. Butr. Panorm. Marian. Socin. Viv. *in rationali lib.5. Iuris Pontif. pag.123.* Alagona *in compend. Iuris Canon. pag.669.* remiſſivè Ximen. *in concord. p.1. & 2.* refertur ab Ant. Aug. *collect.1. Decret. lib.5. tit.10. cap.1.* & eſt poſt Concil. Lateran. *part.26. cap.7.* 1

Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Covar. *in Clem. ſi furioſus, part.2 §.4 num.5. & §.2. num.9. verſ. quarto*, Bonac. *de cenſuris, diſp.7. quæſt.4. puncto 7. n.14.* Jacob. de Graffiis *in aureis deciſ. part.1. lib.2. c.66. n.16.* Soar. *de cenſur. diſp.46. ſect.2. n.4.* Sayr. *eod. tract. lib.7. c.6. n.2.* Avil. *in ſimili tract. p.7. diſp.4. ſect.1. dub.3.* Farin. *fragm. crimin. p.2. lit. I, n.508.* Bellet. *diſquiſit. clerical. p.1. tit. de diſciplina clericali, §.5. num.32.* Henriq. *ſum. part.2. lib.14. de irregul. cap.15. n.3. lit. S,* Molin. *de juſtit. tom 4. tractat.3. diſput.77. num.6. in princip.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.30. n.115.* qui advertunt irregularitatem non incurri à magiſtro moderatè diſcipulum corrigente & verberante, etiam quod inde mors ſequatur. 2

Percuſſit in capite.] Notatur ad hoc, quod animus occidendi præſumitur ex vulnere, & occiſione facta in capite, ut magis periculoſa, ita Farinac. *in praxi crimin. part.5. quæſt.126. num.196.* Petr. Caball. *de omni genere homicidii, num.314.* ubi dicit quod percutiens aliquem cum baculo in capite, ita quod moriatur, ſi habebat alia arma, pœna mortis punitur. 3

Cum

4 *Cùm poſt paucos dies.*]Notatur ad hoc,quod vulneratus præſumitur mortuus ex vulnere,ſi obiit poſt paucos dies,ut per Farin.*d.part.5.quæſt.*127.*num.*19.Et latiùs ſi ſcite velis quandu præſumatur quis mortuus ex vulnere, vide Clar. §.*homicidium,num.*44. Hippol. *conſ.*7.*num.*27. & 28. Bonacoſ. *commun.crimin.part.*2. *verbo mortuus*, Menoch. *de arbitr.caſu* 275.Andr.Alcacer. *in ſua chirurgia, lib.*1.*cap.*9.*in reſp.ad* 3. Boër. *deciſ.* 232. Cald. Pereira *de emptione, & vendit. c.*... *n.*12. vide ad *cap.*2.*n.*3.*de clerico percuſſ.*

5 *Si ex ipſa percuſſione interiit,*&c.] An & quando poſt vulnus acceptum ſi quis ſurgat triduo jam tranſacto, & poſtea ſit mortuus, præſumatur ex vulnere, vide Boër. *deciſ.*329. *n.*19. *verſ. quare videtur.* Ant. Gom. *tom.*3. *var.c.*3. *n.*29. *verſ. ex quibus venit reprobanda,* Farin.*d.q.*127.*n.*77.*cum ſeqq.*

6 In gloſſ.*Expiraſſe,*ibi,*quantum ad gratiam,*&c.]Notatur ad hoc, quod in foro conſcientiæ non punitur quis de homicidio ſine dolo commiſſo, etiamſi culpa præceſſerit, ut per Tiraquell. *de pœnis temper.cauſa* 13. *num.*13. Covar. *in Clem. ſi furioſus, part.*2.§.4. *num.*1. *col.*2.

7 In gloſſ. *Aliam infirmitatem*, fin. ibi, *ſed nunquid ſi poſtquam convaluit,recidivavit, tenetur magiſter? ita.* Vide Farin. *d.q.*127. *num.*77. Quando verò certum eſt vulnus non fuiſſe lethale, tunc non præſumitur ex illo vulnere deceſſiſſe,ſed ex negligentia,aut imperitia medicorum, & vulnerans tunc non tenetur de occiſo, ſed de vulnerato tantùm, ut per Boër. *deciſ.*323. *num.*7.Surd.*de aliment.tit.*8.*privil.*69.*num.*8. Stephan. Gratian. *Marchia deciſ.*185.*num.*8. Farin.*d.quæſt.*127. *num.*25.

SVMMARIVM.

1 *Homicidium in ludo commiſſum à clerico, quando irregularitatem operetur, oſtenditur, & num.*2.
3 *Vulneratus præſumitur ex vulnere deceſſiſſe,etiam quod poſt octo dies deceſſerit.*
4 *Clerici nullo modo poſſunt in eorum ludis aliàs illis permiſſis admixtos laicos habere.*
5 *Clericus choreis, ac ludis intereſſens,quorum occaſione homicidia ſequuta fuerunt, quando irregularitatem incurrat, oſtenditur.*

Cap. Continebatur VIII.

1 CLericus, qui ludit aliquo ludo ſecularium, vel cum ſæculari, ſi caſu aliquis occiditur, non poteſt ordinari ſine diſpenſatione Papæ, nec miniſtrare in Diaconatu in aliquo tempore, poteſt tamen diſpenſari ut miniſter in Subdiaconatu. Colligunt ex Ordinat. Abb.antiq. Innoc.Collect. Zabar. Juan.Andr. Anania, Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Felin. Mar.Socin. Vivian. *in rationali lib.*5. *juris Pontificii, pag.*123. Alagona *in compendio juris Canonici, pag.* 669. remiſſivè Ximen. *in concordant. part.* 1. & 2. refertur ab Antonio Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. libro* 5. *titul.* 1. *cap.* 9. & eſt poſt Concil. Lateran. ſub Alexand. III. *part.*26. *cap.*12.

2 Homicidium in ludo commiſſum à clerico quando irregularitatem operetur, & de diſtinctione inter ludum licitum, & illicitum, & an præcedat culpa, vel non,ac denique de materia hujus text.vide Cuvar. *in Clem. ſi furioſus, part.*2.§. 4. *numero* 8. Gutier. *canon. lib.*2. *cap.*6. *num.*124. Henriq. *in ſumma, p.*2.*lib.*14.*de irregul.c.*15. §.3.*in commento litt.R,*Menoch.*de arbitr. caſu* 390.*n.*3.Farin. *in praxi crimin.part.*5.*q.*116.*n.*34. Molina *de juſtit.tom.*4.*tract.*3.*diſp.*77.*n.*6.*verſ.continebatur.* Valer.Reginald.*in praxi fori pœnit.lib.*30.*n.*114. Azeved. *lib.*2.*n.*15. *tit.*7.*lib.*8. *nova recop.* ubi de ludo cauſa levandi laborem.

Poſt dies octo.] Ergo vulneratus præſumitur ex vulnere deceſſiſſe, etiam quod poſt octo dies deceſſerit, ut per Boer.*deciſ.*323.*num.*12. *verſ.& idem videtur, ſi intra octo dies*, Menoch. *de arbitr.caſu* 275.*num.*2.Jacob.Ayter. *in tract.de homicid.p.*1.*num.*54. Farinac. *d. p.*5.*q.*127.*num.*38. 3

In gloſſ.*Ejuſdem.*Notatur ad hoc,quod clerici nullo modo poſſunt in eorum ludis aliàs eis permiſſis admixtos laicos habere,ut per Hoſt. *hic,num.*1.Abb. *num.*3.Coſt. *in tract.de ludo, num.*14.*in fine*, Vivian. *commun.opin.*467.*num.*3. & 4. Beller. *diſquiſit.clerical. part.*1.*tit.de diſciplina clericali*, §.24.*num.*17. Farin.*in praxi crimin.p.*3.*quæſt.*119.*num.*100.Adverte clericum præſentem choreis,ac ludis,quorum occaſione homicidia ſequuta fuerunt, illo tantùm caſu irregularitatem incurrere, quando opus ſic illicitum fuit cauſa homicidii, prout ludus noxius, indiſcreta correctio, & ſimilia; ſecus ſi opus illicitum nullo modo fuit cauſa homicidii, ut latè explicant Cov. *in Clem.ſi furioſus,*§ 4.*n.*9.*verſ.illud ſanè,& num.*10. Nav. *conſ.*21. *n.*4.*ſub hoc tit.*quos refert,& ſequitur Rota *in una Caſalen irregularitatis*, 29.*Novembr.*1610. coram Reverendiſſimo D.Damaſceno,relata apud Farin.*deciſ.*260. *num.*2. *part.*1.*recent.* 4 5

SUMMARIUM.

1. *Homicidium caſuale non imputatur ei, qui non fuit in culpa.*
2 *Irregularis non efficitur, qui caſu in ludo publicè permiſſo ſocium interfecit.*
3 *Imprudentia, non de induſtria,aut dolosè delinquentes levius puniuntur.*
4 *Arma portantes puniens ſtatutum non intelligitur de parvis cultellis.*

Cap. Lator IX.

HOmicidium purè caſuale ſine culpa non impedit quin aliquis ordinetur, ut ſi quis me projicit in terram,& caſu meus cultellus illum ferit,& moritur, ego non ſum irregularis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent.Collect.Zabarel. Joan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Butr. Panorm. Felin. Marian.Socin. Vivian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij, pag.* 123. Alagona *in compendio iuris Canon.pag.*669. remiſſive Ximen.*in concord.p.*1.& 2.refertur ab Ant.Aug.*collect.* 1.*Decretal.lib.*5.*tit.*10.*c.*10.& eſt poſt Concil.Lateran. *part.*26.*cap.*14. 1

Collige ex text. irregularem non effici, qui caſu in ludo publicè permiſſo ſocium interfecit, ut per Menoch. *de arbitr.caſu* 400.*num.*3. Molin. *de juſtit.tom.*4. *tract.*3.*diſp.*77.*num.*7. Gutier. *canon.lib.*2.*cap.*6.*n.*124. Sayr. *de cenſur. lib.*7.*cap.*6. *num.*6. ubi de intellectu, Farinac. *fragm. crimin.part.*2. *litt.I*, *num.*540. Nam ſi duo in colluctatione (ut eſt caſus hujus text.) vel ad brachia ludant, & unus habeat gladium accinctum, vel falcem,& colluctans incautè percutiat manum ad falcem,vel gladium,& moriatur, gladio accinctus non tenebitur de occiſo, Azeved. *l.*1.*num.*21. & 22.*tit.*7.*lib.*8.*nova recop.* quia illi,qui caſu,aut imprudentia, ſive etiam facti ignorantia, non de induſtria, aut dolosè quidquam admiſerunt, aut non puniuntur, aut leviùs puniri debent, ut per Tiraq. *de pœnis temper. cauſa* 13. *num.*1. *cum ſeqq.* Vide Marol. *tract. de irregul. lib.* 5.*cap.*48. § 3. *n.*3. ubi diſtinguit

inter ludum noxium,hoc eſt, periculoſū ad mortem, prout eſt haſtiludium , jactus lapidum,ludus, qui calcibus , aut pugnis exercetur, & inter ludum non noxium,nec periculoſum,prout eſt ludus pilæ,luctæ ſine armis,& ſaltationis : primo caſu quando ludus eſt noxius & periculoſus,ſi ex eo ſequatur homicidium, abſque dubio incurritur irregularitas , ſecus ſecundo caſu , dummodo tamen ludens adhibuerit omnem diligentiam ne ſequatur homicidium.

4 *Cujus cultellus.*] Notatur ad hoc,quod ſtatutum puniens portantes arma , non intelligitur de parvis cultellis idoneis ad ſcindendum pennas , vel panem,ut per Tiraq. *de judicio in rebus exiguis,verſ.*11. *pag.mihi* 35.Bobadil.*in ſua politica,lib.*1.*c.*13.*n.*73.Decian.*tract. crimin.lib.*8.*c.*2.*num.*9.*& in cap.*3.*n.*54. Farin. *in praxi crimin. quæſt.*108.*n.*77. *cum ſeqq.* Ludov.Rudolphin. *var.lib.*2. *q.*34. *n.*6.

SUMMARIUM.

1 *Irregularis efficitur is ex cujus opera illicita homicidium ſequitur.*

2 *Irregularis an ſit clericus cenſendus,qui ad neceſſariam rerum defenſionem raptorem occiderit, oſtenditur.*

3 *Irregularis eſt clericus , qui potuit mortem fugiendo evitare,ſi omiſſa fuga invaſorem occidit.*

Cap. Suſcepimus X.

1 QUi ad defendendum ſua ligant latrones, & alter ligantium ne deinde interimeretur, latrones occidit,ſimul peccant,& fiunt irregulares,quia pro conſervandis rebus tranſitoriis homines non ſunt interficiendi,& ſit contra manſuetudinem Eccleſiaſticam. Colligunt ex Ordin.Abb.antiq.Innoc.Collect.Zabarel. Joan.Andr. Anania , Hoſt.Anchar.Butr.Panorm. Felin. Mar.Socin.Vivian. *in rationali lib.*5. *juris Pontif. pag.*123. Alagona *in compend.juris Canonici, pag.*670. remiſſivè X men.*in concord.p.*1. refertur ab Ant.Aug. *collect.*1. *Decretal.lib.*5.*tit.*10.*c.*12. & eſt poſt Concil. Lateran.*p.*50. *c.*27.

2 *Expediebat potius poſt tunicam,* &c.] Ergo pro ſola rerum defenſione non eſt licitum clericis invaſorem occidere , de quo tamen vide Sylveſt.*in ſumma,verbo bellum* 1.§.7.*n.*12.*& verbo excommunicatio* 6.§.4.*caſu* 9. *in fine* , Jacob.de Graffiis *in aureis deciſ. part.*1. *lib.*2. *cap.*6.*num.*20. Baiard. *ad Clar.*§.*homicidium* , *num.*82. Polyd. Ripa *de tempore nocturno, cap.*24.*de fure, n.*26. *in fine* , *& num.*49. *cum ſeqq.* Boër. *deciſ.*168. *num.*5. Covar.*in Clem. ſi furioſus* , *part.*3. §.*un.num.ult.* Soar. *tom.*5.*diſp.*46.*ſect.*2.*à num.*4. Leſſi. *de juſtit.lib.*2.*cap.*9. *dub.*11. *num.*73. Coninx *de Sacram. & cenſur. tom.*2. *diſput.*18. *dub.* 9. *numero* 80. *&* 88. Molin. *tom.* 4. *diſp.*72. *num.*5. Salon. 2.2. *quæſt.* 64. *art.*8. *controv.*2. Henriq. *in ſum lib.*14. *cap.*11.§.3. *lit.A*, Valer.Reginald.*in praxi fori pœnit.lib.*39.*num.*105. Bellet. *diſquiſition.clerical.part.*1.*tit.de diſciplina clericali,*§.5.*n.*108. Gutier. *canonic. lib.* 2.*cap.* 6. *num.*61. Navar. *in manual.c.*27.*num.*211. Villadieg. *de irregul.cap.de percuſſore,col.*14. Rendina *in promptuario receptarum ſentent. tom.*1.*tit.*57. *de irregularitate* , *num.*3. Ex quorum dictis hæc eſt dubia quæſtio, in qua tamen illa eſt verior reſolutio,quæ habet illum non eſſe cenſendum irregularem,qui ad neceſſariam rerum defenſionem furem aut raptorem occiderit his in caſibus , quibus ea occiſio jure licita ſit,reſpondentes in caſu hujus text. maximum contingi defenſionis rerum exceſſum , cujus equidem ratione non potuit illud homicidium,nec ob defenſionem perſonæ , aut rerum neceſſariam , & moderatam à culpa excuſari, ſaltem ea, quæ ſit ſufficiens ad irregularitatem, ut gloſ.Abb. & Doctores *in preſenti* tradiderunt,teſte Cov.*n.ult.verſ.undecimò.*

In gloſ. *Interimeretur,*ibi, *ſed hoc non fuit licitum ei,* 3
immò potius debuit fugere,&c.] Notatur ad hoc , quod irregularis eſt clericus , qui potuit mortem fugiendo vitare , ſi omiſſa fuga invaſorem occidit,ſimilis gloſ. *verbo conſilium,in cap.ſicut dignum,*§.*clericos,ſup.hoc tit. & in Clem.ſi furioſus,verbo non valens* , *eod.tit.*ubi Zabarel.*num.*26.*quæſt.*26. Anchar. *col.*2.*num.*5.*verſ.circa hoc,*& Imola *num.*13.*&* 14. & Covar.*part.*3.§.*un.n.*4. Sylveſt. *verbo excommunicatio* 6.*quæſt.*3. Plaz. *de delictis,c.*28.*num.*10. Gutier. *d.c.*6.*num.*61.*verſ.idem de fuga,*& alii , quos refert & ſequitur Rendina *d. tit.*57. *n.*4. advertens hanc ſententiam ita ſanè debere intelligi,& temperari,ſi fuga fugienti periculoſa non ſit; nam ſi ei fuga mortis periculum induceret , vel ex eo quod inimici à tergo inſtarent,vel ex eo quod aggreſſor ex fuga majorem capiens audaciam,faciliùs fuiſſet fugientem ſequutus, vel quia ſciret clericus aggreſſorem certo eum curſu ſuperaturum , & ſic eum interfecturum,quia tunc non tenetur ſe fugæ committere, nec irregularitatem incurret ſi fuga omiſſa aggreſſorem occiderit.

Utrùm autem liceat ad honorem tuendum invaſo- 4
rem poſt impactam alapam,fuſtem,vel vulnus fugientem inſequi,& occidere,quæſtio eſt dubia,in qua una ſententia tenet affirmativam partem,quam ſequuntur Navar.*in man.c.*15.*num.*4.*ad fin.*Petr.à Navar.*de reſtit. lib.*2.*c.*3.*num.*383. Victor.*de jure belli* , *quæſt.*2. *num.*6. Henriq. *in ſumma, lib.*14.*c.*10.§.3. *in commento lit.T,* Fernandez *in examine Theolog. moral. part.*1.*c.*9. §.1. *n.*16. Sed contraria ſententia negativa videtur mihi magis probabilis , & Chriſtianæ pietati conformis, eámque tuentur Card. Tolet. *in inſt.ſacerd. lib.*1.*c.*6. *n.*16.Fr.Emman.*in ſum.tom.*1.*cap.*135.*num.*11. Salon. *in* 2.2.*quæſt.*64.*art.*7.*controv.*2.*concl.*1.Joan.de la Cruz *in director.Confeſſ.part.*1.*prac.*5.*dub.*6. *concl.*1. Malder. *in* 2.2.*S.Thomæ, tract.*3.*c.*1.*dub.*14. ubi ita ait.Si poſtquam alapam impegit, quæ tibi ignominioſa eſt, ſeſe in fugam convertat offenſor,non licebit eum perſequi , & tantum referire , quantum poſtulare videtur honoris reparatio , habet enim potius ſpeciem vindictæ quàm defenſionis,unde primam affirmantem ſententiam non eſſe in praxi conſulendam,licèt ſpeculativè probabilem , aſſerunt Leſſi. *de juſtit. lib.*2. *c.*9. *dub.*12.*n.*80. Valer.Reginald.*in praxi fori pœnit.tom.*2. *lib.*21.*cap.*5.*n.*63.Filliuc. *in quæſt.moral.tom.*2.*tract.*29. *c.*3.*num.*51. Bonacin. *de contract.diſp.*2.*quæſt.ult.ſect.*1. *puncto* 10. *num.*8.

SUMMARIUM.

1 *Homicidij , vel alterius mali cauſam dans tenetur de omni cauſato homicidio , vel malo,irregularitatemque incurrit,& n.*2.

3 *Clericus dans operam rei illicitæ , ſi inde ſequantur vulnus,& cades,incurrit irregularitatem,etiam quod illa ſucceſſerint extra ejus intentionem.*

4 *Cauſa remota non imputatur ad homicidium.*

5 *Delicto cauſam præbens , ut puniatur pœna ordinaria, quæ occurrere debent , oſtenditur.*

6 *Homicidio intereſſens,ſi non percuſſerit,quando irregularitatem incurrat , oſtenditur.*

Cap. De cætero XI.

HOmicidio cauſam dans non poteſt promoveri. Colligunt ex Ordinar.Abb.antiq.Innoc.Collect.

Zabar.

Zabarel. Joan. Andr. Anan. Hoſt. Butr. Anchat. Felin.
Panorm. Mar. Socin. Vivian. *in ration. lib. 5. Iuris Pontif.*
pag. 124. Alagona *in Compendio Iuris Canon. pag.* 670.
remiſſivè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 2. re-
fertur ab Antonio Auguſtino *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5.
tit. 6. *cap.* 12.

2 Collige ex textu, illum qui homicidii, vel alterius
mali aut delicti cauſam dat, teneri de omni cauſato
homicidio, malo, vel delicto, irregularitatemque in-
currere, ut per Farin. *in praxi crim. p.* 5. *q.* 125. *n.* 63. Et
clericus dando operam rei illicitæ, ſi inde ſequantur
vulnera & cædes, incurrit irregularitatem, etiam
quod illa ſucceſſerint extra ejus intentionem & pro-
poſitum, ut per eundem Farin. *d. p.* 5. *q.* 126. *n.* 74. *&*
fragm. crim. p. 2. *lit. l, ex n.* 513. Soar. *de cenſur. diſp.* 45.
ſect. 6. *n.* 1. Sayr. *in ſimili tract. lib.* 7. *cap.* 5. *a.* 12. Nicol.
Garc. *de benefic. p.* 7. *cap.* 11. ubi intelligit quamvis ſuffi-
3 cientem adhibuerit diligentiam, ne ſequatur homici-
dium.

4 In gloſſa *dediſſe*, ibi, *maximè cùm propinquam cau-
ſam dedit.* Ergo cauſa remota non imputatur ad ho-
micidium, de quo vide Covar. *in Clem. ſi furioſus, p.* 3.
§. 4. *n.* 8. *col.* 4. Tiraquel. *in tract. ceſſante cauſa, limit.* 20.
num. 7. Navar. *conſ.* 24. *n.* 4. *ſub hoc tit. & conſ.* 30. *n.* 2.
5 Et ideò dans operam rei illicitæ, & delicto cauſam
præbens, ut puniatur ordinaria pœna ſubſequuti de-
licti, neceſſe eſt ut illa opera, & præcedens cauſa ſeu
culpa ſit proxima & immediata ad illud, quod ſequi-
tur, ſecus ſi remota. Farin. *d. p.* 5. *q.* 128. *n.* 79. ubi *n.* 81.
limitat, niſi præbens cauſam remotam haberet ani-
mum nocendi, quia tunc idem eſt ac ſi dediſſet cau-
ſam proximam delicto: *& num.* 82. tenet textum *in*
cap. Presbyterum, ſuprà hoc tit. non loqui in cauſa re-
6 mota, ſed propinqua & cohærente. Unde quamvis
Tabiena *verbo irregularitas* 2. *num.* 31. Specul. *tit. de*
diſpenſat. § *juxta, n.* 56. Majol. *de irregular. lib.* 5. *cap.* 48.
§. 4. *num.* 1. dicant indiſtinctè, ad incurrendam irregu-
laritatem ſufficere interveniſſe homicidio, licèt quis
non percuſſerit, tamen intelligendi ſunt de eo aſſiſten-
te, qui directè delicto cooperatus fuit, putà animan-
do percuſſores, vel quid ſimile, ſecus de caſualiter re-
perto in loco, ubi committitur delictum, provt eos
intelligit Rota apud Farin. *deciſ.* 260. *n.* 5. *part.* 1. *recent.*
nam ſi hujuſmodi intereſſentia non probaretur, parti-
cipatio nullius eſſet conſiderationis, *cap. ult. in fine*, 23.
q. 8. Innoc. *in cap. ſententiam, n.* 1. *in fin. ne clerici, vel mo-*
nachi, Feder. de Senis *conſ.* 168. *in princ.* Pariſ. *conſ.* 152.
n. 30. *&* 31. *lib.* 4.

SVMMARIVM.

1 *Homicidium caſuale imputatur ei, qui dedit operam rei licitæ, ſi non adhibuit diligentiam quam debuit.*
2 *Irregularis an quis ſit cenſendus in dubio facti homicidii, vel juris, oſtenditur.*
3 *Irregularitas contracta ex dubio facti homicidii privat ſuſceptione Ordinum, non verò beneficiis, & aliis ſimilibus.*
4 *Irregularem ſe gerere non tenetur, qui dubitat, an aliquem mutilaverit, ſi facta diligenti inquiſitione adhuc dubitat.*
5 *Irregularis cenſendus eſt ille, qui fœminæ gravidæ præbuit pharmacum ad abortiendum fœtum, ſed dubitat an fœtus eſſet animatus.*
6 *Irregularem ſe gerere debet qui conſulit homicidium, quando dubitat utrum ſuo conſilio operatum ſit.*
7 *Vulneratus, ex vulnere præſumitur deceſſiſſe, etiam quod aliquandiu poſt vulnus illatum deceſſerit.*
8 *Irregularitas, etiamſi publica, quando naſcitur ex homicidio caſuali, poteſt Epiſcopus in utroque foro diſpenſare ad Ordines minores.*

Cap. Ad audientiam XII.

Clemens III.

Clericus corrigens ſuum famulum, & verberans 1
cum cingulo quo cinctus erat, & caſu ex vagina
egreſſus cultellus verberatum vulneravit, & cùm ali-
quamdiu vixiſſet, & convaluiſſet à vulnere, poſteà alia
graviori infirmitate vexatus mortuus eſt, ſi conſtat
quod potiùs ex alia infirmitate ſit mortuus, quàm ex
vulnere, Presbyter eſt liber, & poteſt celebrare; ſi eſt
dubium an ex vulnere ſit mortuus, tunc Presbyter non
debet in ſacris miniſtrare, ſed pœnitentiam ſalutarem
agere tenetur, poteſt tamen concedi, ut in minoribus
Ordinibus miniſtret, quia in dubio tutior ſententia eſt
eligenda. Colligunt ex Ordin. Abb. Antiq. Innoc. Col-
lect. Zabarel. Joan. Andr. Anan. Hoſt. Anchar. Butr.
Panorm. Felin. Mat. Socin. Vivian. *in rationali lib.* 5. *Iu-
ris Pontif. pag.* 124. Alagona *in compendio Iuris Canon.*
pag. 670. remiſſivè Ximen. *in concord. part.* 1. *&* 2. refer-
tur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 6.
cap. 1.

Dubium habetur, &c.] Notatur ad hoc, quod in du- 2
bio facti homicidii (quando ſcilicet certum eſt irregu-
laritatem eſſe jure inductam, & dubium eſt, an hic in
eum caſum homicidii inciderit) in utroque foro cen-
ſendus eſt quis irregularis, cùm ſecus ſit in dubio ju-
ris: ita Covar. *in Clem. ſi furioſus, part.* 1. *in init. num.* 3.
Franc. Ludov. *in inſtruct. conſcient. part.* 2. *ubi de irregul.*
cap. 22. *col.* 2. *&* 3. Sayr. *de cenſuris, lib.* 6. *cap.* 2. *num.* 16.
& in Clavi Regia, lib. 1. *cap.* 13. *num.* 23. *&* 24. Flores
de Mena *var. lib.* 1. *q.* 9. *n.* 18. Azor. *inſtit. moral. part.* 1.
lib. 2. *cap.* 10. *quæſt.* 19. *in fine, & quæſt.* 11. Ægid. de
Coninch. *de Sacram. & cenſur. tom.* 2. *diſput.* 18. *dub.* 2.
num. 23. Sanch. *de Matrim. lib.* 2. *diſput.* 41. *num.* 9.
Valent. *part.* 2. *diſput.* 7. *quæſt.* 19. *puncto* 2. Ugolinus *de*
cenſur. cap. 4. §. 2. *num.* 3. Soar. *tom.* 5. *de cenſur. diſput.* 40.
ſect. 5. *num.* 18. *&* 19. *& ſect.* 9. *n.* 1. *cum ſeqq.* ubi *num.* 12.
concludit nulla opus eſſe judicis ſententia, aut decla-
ratione, ut in dubio facti ſit irregularis. Salas 1. 2.
q. 21. *tract.* 8. *diſput. unic. ſect.* 10. *à num.* 170. Rebel. *de*
obligat. juſtit. part. 2. *lib.* 1. *quæſt.* 3. *ſect.* 2. *num.* 13. ad-
dens hoc verum eſſe, quamvis non ſit veriſimilius,
fuiſſe ſequutum homicidium, Bonacina *de cenſur. q.* 1.
puncto 4. *num.* 3. Filliuc. *in quæſtionibus moralib. tom.* 2.
tract. 21. *num.* 166. Joan. Sanct. *in ſelectis, diſp.* 42. *n.* 14.
Quorum multi exiſtimant idem ſentiendum eſſe in
quolibet dubio facti, eo quòd ratio Pontificis *in præ-
ſenti*, videlicet in dubio facti tutiorem partem amplec-
tendam eſſe, in omni dubio locum habere videtur.
Sed alii probabiliùs exiſtimant, tantummodò in du-
bio homicidii judicandum eſſe aliquem irregularem,
quia textus in præſenti, cui ſimilis eſt textus *in cap. ſi-
gnificaſti, hoc tit.* loquitur ſolùm de dubio homicidii,
tum quia verſamur in materia odioſa, ut per Soar.
diſp. 40. *ſect.* 6. *num.* 8. *& ſeq.* Salas *d. diſp. unica, ſect.* 18.
num. 168. *in princ.* Avil. *de cenſur. part.* 7. *diſp.* 2. *dub.* 5.
concluſ. 5. Henriq. *in ſum. lib.* 14. *cap.* 3. *num.* 4. Sanch. *in*
præcepta Decal. tom. 1. *lib.* 1. *cap.* 20. *num.* 48. Bonacina
d. puncto 4. *num.* 3. *verſ. Alii*, contra Valent. Vaſquez
& Rebel. *citatis locis.* De intellectu hujus textus vide
Sanch. *de matrim. lib.* 1. *diſp.* 9. *num.* 42. Filliuc. *in quæſt.*
moral. tom. 2. *tract.* 21. *num.* 166. Joan. Sanct. *in practicis*
diſput. cap. 42. *n.* 14.

Quæ quidem irregularitas, quam quis contrahit in 3
dubio facti homicidii, modo ſuprà relato, locum ha-
bet quoad privationem ſuſcipiendi Ordines, ac in il-

lis miniſtrandi, non verò quoad alias pœnas, quæ à judice imponi ſolent pro irregularitate contracta, qualis eſt privatio beneficiorum, & aliæ ſimiles, quia pœna ordinaria ſtatuta delicto certo, non eſt imponenda delictu dubio, ſed extraordinaria pro dubii qualitate, ut per Fr. Emman. *in ſum.tom.1.cap.157.num.3.* Sayr. *in Clavè Regia, lib.1.cap.13.num.14.* Vaſquez 1.2.q.19. *art.6. diſp.66. cap.1.num.5.* Salas *d.diſp.unica, ſect.19. num.176.*

4 Ex quibus primò Infertur, eum qui dubitat an aliquem mutilaverit, non teneri ſe tanquam irregularem gerere, ſi facta diligenti inquiſitione adhuc dubitat, an mutilaverit, non enim verſatur in dubio facti homicidii, ſed in dubio mutilationis, quæ non eſt propriè homicidium: ita Sanchez *d.cap.10. n.49.* Bonac. *d.puncto 4. num.4.verſ.ex dictis*, contra Navar. *in Man.*
5 *cap.27. n.206.* & Henriq. *loco cit.* Secundò infertur, illum cenſeri irregularem, qui fœminæ gravidæ præbuit pharmacum ad abortiendum fœtum, ſed dubitat an fœtus eſſet animatus. Fr.Emman. *in ſum. cap. 175. num.4.* Sanchez *d.cap.10.n.43.* Bonac. *d.puncto 4.n.6.*

6 Tertiò infertur, illum qui conſuluit homicidium, teneri ſe tanquam irregularem gerere, quando dubitat, utrùm ſuo conſilio operatum ſit aliquid circa homicidium patratum ab eo, cui dedit conſilium: ita Maſcard. *de probat. concluſ.419.num.9.* Avila *part.2. cap.5. num. 3. dub. 3.* Sanchez *d.cap. 10. num. 44.* Bonacina *d. puncto 4. num.7.* Unde ille qui conſuluit furtum, aut homicidium, vel aliter adjuvit, tenetur ad reſtitutionem damni, licèt dubitet num ex ſuo conſilio fuerit ſequutum homicidium, vel furtum; cùm enim conſtet de injuſta actione conſulentis, quæ apta eſt ad effectum producendum, & ex natura ſua illum aſſequitur, dum de effectu ſubſequuto conſtat, poſſeſſio eſt pro actione illa injuſta, quod effectum aſſequuta fuerit: ita Tabiena *verbo Conſilium, num.4.* Covar. *in Clem. ſi furioſus, part.2. §.2. num.2. verſ.in eo verò caſu.* Avila *de cenſuris, part.7. diſput.6. ſect.2. dub.3.concl.5.* Sanchez *de matrim. lib.2. diſput. 41. num. 17.* Filliucius *in quæſtionibus moralib. tom.2. tract. 32. cap.3. numero 57.* quos refert & ſequitur Joan.Sanct. *d.diſp.42. num.14.*

7 *Virùm occaſione vulneris*, &c.] Ergo vulneratus ex vulnere præſumitur deceſſiſſe, etiam quod aliquatenus poſt vulnus illatum deceſſerit, de quo vide Boër. *deciſ.323.poſt n.11.verſ.& pro hoc*, Farin. *in praxi crim. part.5.q.127.n.34.*

8 *Sibi poteritis concedere*, &c.] Notatur ad hoc, quod quando irregularitas naſcitur ex homicidio caſuali, etiamſi publica ſit, poteſt quis in utroque foro diſpenſare ad minores Ordines, ut per Covar. *in Clem. ſi furioſus, p.2.§.3.n.5.* Henriq. *in ſum.lib.14.cap.19.in comment. lit. S, & T*, quos refert Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.30. num.28.*

SVMMARIVM.

1 *Irregularis habendus non eſt, qui ſedens ſuper equo, quando equus fractis habenis puerum in via exiſtentem conculcavit, & interfecit, quod ibi multipliciter declaratur*, & num.2.

3 *Licita rei dans operam, non tenetur de quacumque cæde quæ inde ſequatur.*

4 *Homicidium actu commiſſum, & tamen abſque voluntate & culpa, non imputatur committenti, quoad Ordines ſuſceptos, & ſuſcipiendos.*

Cap. Dilectus XIII. *Innoc. III.*

CLericus quando licitè, vel ob licitam cauſam 1
equitat, & equus ſine culpa ſeſſoris, fracto freno currit, & puerum interficit, non fit irregularis, & poteſt celebrare, quia non dedit operam rei illicitæ, nec actu, vel voluntate commiſit homicidium. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Hoſt. Anchar. Butr. Felin. Panorm. Mar.Socin. Vivian. *in ration. lib.5.Iuris Pontif.pag.124.* Alagona *in compend.Iuris Canon. pag.670.* remiſſivè Ximen. *in concord.p.1. & 2.* refertur ab Ant.Auguſt. *collect.3. Decret. lib.5.tit.7.cap.1.*

Hanc eandem concluſionem ex hoc textu deſumunt 2
Covar. *in Clem. ſi furioſus, p.2. §.4. n.6. verſ.poſterior*, Avila *de cenſur.part.7.diſp.6.ſect.1.dub.1.verſ fin.* Ugol. *de irregular.cap.19. §.1.* Sayr. *de cenſur. lib.7. cap.6. n.1.* Jacob. de Graſſiis *in aureis deciſ. part.1. lib.2. cap.66. num.14.* Bonac. *eod.tract.diſp.7. quæſt.4. puncto 7.n.23.* hoc dicens verum, etiamſi inſidens equo eſſet Franciſcanus, qui peccat equitando contra regulas Religionis ſuæ, de quo etiam Sayr. *d.cap.6. num. 25.* ubi ait, quod licèt Franciſcanus peccet equitando contra ſuam Regulam, quia tamen hoc non eſt res periculoſa, vel ordinata ad mortem, ideo nō efficitur irregularis, quando equitando caſu inopinato puerum occidit, ſi debitam adhibuerit diligentiam, Majol. *de irregul.lib.5. cap.48.§.3. num.13. verſ. Præterea*, ubi ait, quod iſto caſu incurritur irregularitas, ſi equitans parum diligenter habenas cuſtodiat, putà vel quia illas contractas, vel inutiles ad cohibendum, & effrenatum equum habeat, ſecus ſi adhibita debita diligentia, debitiſque habenis equo adhibitis, inconſideratè & imprudenter quis equi frenum fregerit, & ob id furens equus aliquem interfecerit. Ayrer. *de homicid. part.3. num.2.* ubi exiſtimat reputari caſuale homicidium, ac per conſequens per illud incurri irregularitatem, quandò aſcendens equum non benè habenis parentem, & laſcivire incipientem, ipſe ut equi impetum refrenaret, vim intulit freno, & equum calcaribus ſtimulavit, adeò quod fracto freno, currens equus infantem pertranſeuntem occidit, Farinac. *in praxi crimin. part.5. quæſt. 125. num.25.* ubi illud caſuale dici homicidium refert, quando quis equo currens, & non valens illum retinere, incidens equus in tranſeuntem, illum in terram projecit, occiditque, addens Doctores *in præſenti*, declare hoc procedere quando equitans non eſt in aliqua culpa, qui explicant quando dicatur eſſe in culpa, & quot modis, inter quos ponunt, quando equitans ſciebat vitium equi, quod erat effrenatus, vel quod ſciebat frenum eſſe leve, & fragile, nec potens ad retinendum equum à curſu, & non providit, Ludovic. Beja *reſponſor.caſuum conſcient. part.1. caſu 40. verſ. Adde*, Molin. *de juſtit. tom.4. tract.3. diſputat.77. num.7.* ubi etiam dicit, quod eodem modo pronuntiaretur, Capellanum, de quo in hoc textu, non incurriſſe irregularitatem, quamvis equo pergeret ad fornicandum, aut ad furandum, quoniam pergere equo ad furnicandum, vel ad furandum, licèt res eſſent illicitæ, non tamen quæ viam pararent ad id homicidium, quæve periculoſæ eſſent comparatione ejus homicidii.

Non dedit operam illicitæ rei.] Ergo dans operam rei 3
licitæ, minimè tenetur de quacumque cæde, ſeu delicto quod inde ſequatur, ut per Farin. *d.q.126. n.75.*

In gloſſ. *Nec actu.* Dicit hæc gloſſa homicidium actu 4
commiſſum, & tamen abſque voluntate & culpa, imputari committenti, quoad Ordines ſuſcipiendos, non tamen quoad ſuſceptos. Sed hanc Gloſſam reprobant

Abb.

Abb.Anan. *in preſenti*, & Covarr. *in Clem.ſi furioſus, part.2.§.4.n.ult.*annotantes verius eſſe nullam in hoc adeſſe differentiam inter promotum, & promovendum: id etiam tradunt Sayr. *de cenſur.lib.7.c.2.n.32.* & poſt Soar.Farin. *frag.crimin.part.2.lit.I,n.546.*

SUMMARIUM.

1 *Homicidium caſuale non imputatur ei qui dedit operam rei licita, nec fuit in culpa.*

2 *Irregularitatem non incurrit clericus, qui cùm fœnum de curru deponeret, & proſpiciendo priùs, ne quem offenderet, projecit in terram perticam, qua fœnum continebatur in curru, caſuque puerum oppreſſit, qui inde mortuus eſt.*

Cap. Ex litteris j. XIV.

1 IRregularis non eſt, qui dando operam rei licitæ, & adhibita diligentia aliquis interficitur, niſi contra eum grave ſcandalum oriatur, vel tanta laboret infamia, ut ſit ei indicenda purgatio canonica, & ideo irregularitatem non incurrit clericus, qui cùm fœnum de curru deponeret, facta priùs diligenti circumſpectione projecit in terram perticam; caſúque puerũ oppreſſit, qui inde mortuus eſt. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq. Innoc.Collect.Zabar. Joan.Andr.Anania, Hoſt.Anch. Butr.Panorm.Mar.Socin.Felin.Vivian.*in rationali lib.5. juris Pontif.pag.124.* Alagona *in compend.juris Canon. pag.671.*refertur ab Anton. Auguſt. *collect.3.Decretal. lib.5.tit.7.cap.2.*

2 In hoc text.pronuntiatur quendam clericum non incurriſſe irregularitatem, qui cùm fœnum de curru quodam deponeret, & proſpiciendo priùs ne quem offenderet, projecit in terram perticam, qua fœnum continebatur in curru, caſúque puerum percuſſit, qui inde mortuus eſt; cùm enim is clericus adhibita ea diligentia non peccaverit contra quintum Decalogi præceptum, ita illum puerum interficiendo, neque dederit operam rei illicitæ, irregularitatem ſanè non incurrit: ita Molin.*de juſtitia, tom.4.tract.3.diſp.77.n.7.* Advertere tamen oportet, quod ad effectum evitandi irregularitatem in hoc & ſimilibus caſibos, non requiritur ſumma & exactiſſima diligentia, qualem adhibuiſſet vir diligentiſſimus, & maximè circumſpectus, ſed ſatis eſt quòd talem quis adhibuerit diligentiam, qualem conſiderata rei qualitate, & perſonarum & negotiorum, ac temporis, ad viri prudentis arbitrium adhibere debuiſſet: ita Abb.*in cap.quaſitum, n.3.de pœnit.& remiſſ.*Sylveſt.*in ſum.verbo homicidium 2.in princ.reg.4.* Sayr.*de cenſur.lib.7.c.6.n.11.*

SUMMARIUM.

1 *Monachus ab irregularitate excuſatur, qui cum campanam à campanili deponeret, cadens lignum puerum oppreſſit, & n.2.*

Cap. Ex litteris ij. XV.

1 MOnachus ſubſerviens ad deponendam campanam de campanili, & ipſo movente lignum corruit, & occidit puerum, ſi rem neceſſariam agebat & utilem, & in loco per quem aliquem tranſire non crederet, vel ibidem exiſtere, vel illuc de conſuetudine venire quando movit lignum, non eſt irregularis, ſed poteſt promoveri ad altiores Ordines. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch.Butr.Henriq.Panorm. Felin.Mar.Socin.Vivian. *in rationali lib.5.juris Pontificy,pag.124.* Alagona *in compend.juris Canon.pag.671.* refertur ab Anton.Auguſt.*collect.3.Decretal.lib.5.tit.7. cap.3.*

Hanc eandem concl. inferunt Covar. *in Clement. ſi furioſus, part.2.§.4.n.10.verſ.quintò, & num.5.verſ. tertiò,* Ludov.Beja *reſp. caſuum conſcientia p.1. caſu 40. verſ.& confirmatur,* ubi ex Sot.aſſerit monachum non fieri irregularem, quamvis opus illud eſſet ſervile, vel contra præceptum Prælati campanam depoſuiſſet, Henriq. *in ſum.lib.14.de irregul.c.15.§.3.lit.X,* Molin. *de juſt.tom.4.tr.3.diſp.77. n.8.* ubi obſervat non ſatis eſſe aliquem dare operam rei de ſe periculoſæ ad homicidium, aut mutilationem, ut ſubſequuto homicidio, aut mutilatione cenſendus ſit irregularitatem incurriſſe, ſed opus eſſe, ut illicitè illud efficiat. Sayr. *de cenſur. lib.7. c.6. n.3. & 4.* ubi etiam quod de clerico pulſante campanas in ſignum quod aliquis à miniſtris juſtitiæ ſit furca ſuſpendendus, & *num.23.* quærit quid dicendum de monacho, qui pulſando campanam tempore ſibi prohibito, ſi adhibita per eum diligentia tintinnabulum cadit, & ex eo aliquis occidatur, & concludit ipſum non eſſe irregularem, licet tempore prohibito pulſando campanam peccet, refert Farin.*fragm. crimin. part.1. lit.I, n.509.* 2

SUMMARIUM.

1 *Compendium hujus text.refertur.*

2 *Irregularis non ſit clericus incedens in equo feroci cum habenis malè cohibentibus illum, ſi curſu conculcaverit hominem & occiderit.*

3 *Irregularis non ſit Minorita, ſi contra regulam equitaret mula manſueta, aut infirmus contra medici preceptum, & caſu aliquem occiderit.*

4 *Iurata alicujus aſſertioni in iis, qua ab ejus animo pendent affirmanti, ſive neganti creditur, & quid in criminalibus, n.5.*

Cap. Significaſti j. XVI.

CLericus equitans, cùm equus illum projeciſſet in aquam, eum ſtimulavit calcaribus, & præter intentionem mulierem interfecit, ſi non ſciebat equum tale vitium habere, debet illi injungi ad cautelam pœnitentia competens, qua peracta poteſt miniſtrare in ſuſceptis, & promoveri ad majores. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Anania, Hoſt. Anch. Butr. Panorm. Felin. Mar. Socin. Vivian. *in rationali lib.5.juris Pontif.pag.124.* Alagona *in compendio juris Canon.pag.671.* remiſſivè Ximen. *in concord.p.2.* refertur ab Ant.Aug. *collect.3.Decret.lib.5. tit.7. c.4.* 1

Qua peracta non impedias, &c.] Ergo irregularis non ſit clericus, ſi incedat in equo feroci cum habenis malè cohibentibus illum, itaut curſu conculcatus hominem occiderit, de quo vide Molin.*de juſtit.tom.3. tract.4.diſp.77.num.8.verſ.ſimili modo,* Maiol.*de irregularit.lib.5. cap.48.§ 3.num.13. verſic. praterea ſi parum diligenter,* ubi dicit, quod iſto caſu incurritur irregularitas, ſi equitans parum diligenter equi habenas cuſtodiat, utpote vel quia illas contractas vel inutiles ad cohibendum, & effrenatum equum habeat; ſecus ſi adhibita debita diligentia, debitiſque habenis equo adhibitis inconſideratè, & imprudenter aliquis equi frænum fregerit, & ob id furens equus aliquem interfecerit, Covar. *in Clem.ſi furioſus, part.2.§.4.num.6. verſ.poſterior,* Sayr.*de cenſuris, lib.7.c.6.num.1.& n.25.* 2

ubi

ubi loquitur de fratre Franciſcano, qui equitando caſu inopinato puerum occidit, Avila *eod.tract.part.7. diſp.6.ſect.1.dub.1.* Henriq. *in ſum.lib.14.de irregul.c.15. §.4.poſt med.* ubi etiam adnotant quod ſi Minorita per regulam prohibitus equitaret in mula manſuera, aut infirmus contra medici præceptum, & caſu occideret, non fieret irregularis, nam ut adverrit idem Henriq. *eod.lib.14.cap.11.§ 1.in fine,* homicidium faciens eo caſu fit irregularis, quando dabat operam rei illicitæ, quæ ut cauſa ſit peccatum mortale, & moraliter influat in homicidium ſequutum.

3 In gloſſ. *Si eſt ita,* ibi, *per juramentum proprium,* &c. Notatur ad hoc, quod aſſertioni alicujus juratæ in his, quæ ab ejus animo pendent, ſive affirmanti, ſive neganti creditur, ut per Covar. *practic.c.33.num.4.ſub verſ. caterum quidam, & lib.2. variar.cap.10.n.1.verſ. tertia admittenda eſt accuſatio* Hippol. *in rubr.de probat. num.222.& conſ.9.n.32.cum ſeqq. & ſing.653.* Donat. à Fina *tom.1.commun.opinion.lib.4.tit.9.num.278.cum ſeqq.pag 506.* Herculan. *in tract.de negativa,num.275.* Alciat. *de præſumpt.reg.3.præſumpt.13.* Menoch. *de arbitr.caſu 185.num.5.& ſeq.* Grammat. *voto 10.num.28.* Ayin. *de antiq. part.4. num.153.* Guid.Pap. *deciſ.614.* Maſcard. *de probat. concl.94.n.5.& 6. & concl.227. & concl.881.num.2.* Fulv. Pacian. *eod.tract.lib.1.cap.29.à princip.* Seraphin. *de privilegiis juram. privil.1.num.1. cum ſeqq.* Sayr. *in clavi Regia,lib.3.c.5.num.4.* optimè Farin. *frag.crim.part.1.lit. A, n.245.* Gratian. *reg.270. n.2.* Cacheran. *deciſ.71. num.24. & deciſ.101. n.24.* Mandoſ. *ad reg.4.Cancel.quæſt.4.num.2.* Sanch. *de matrim.lib.1.diſp.62.num.6.* & plures quos refert Sanctarel. *var. reſol.q.48.num.11.*

4 In criminalibus tamen, & in his quæ ſunt de genere prohibitorum, quando pro juramento nulla adeſt præſumptio & contra juramentum adeſt aliqua, hæc contraria præſumptio non tollitur juramento, ſecus ſi pro jurante adſit aliqua præſumptio excluſiva duli, & delicti, vide Menoch. *d.caſu 187.n.7.& caſu 298. num.6. & de præſumpt. lib.1. præſumpt.77. num.1.cum ſeqq.* Vinc.Mancin. *de jurament. part.4.effectu 44.n.14.* Maſcard. *concl.90. num.17. & d.concl.94.n.20.* Seraphin. *d. privil.1. num.24.verſ.hoc tamen intelligendum, n.25.& ſeq.* Card.Tuſch. *verbo juramentum,concluſ.531. num.85.*

Argumento hujus text. tenet Rota, quod ad excludendam obligationem editionis alicujus ſcripturæ, ſufficit illum à quo exhibitio petitur, jurare ſe tales ſcripturas amiſiſſe, & quod debitis diligentiis adhibitis illas reperire non potuit, ita *deciſ.267. num.4. poſt vol.2.conſ.* Farin. *& in Converſana juriſdictionis, 10. Novembris* 1622. coram R. P. Durano, dummodo concurrant conjecturæ pro amiſſione inſtrumenti, Rot. *d.deciſ.267.num.5.* & non agatur de maximo præjudicio, Surd. *deciſ.326.num.94.* Cavaler. *deciſ.82. num.8.* & non adſit ſuſpicio aliqua, Afflict. *deciſ.330. numero 2. circa medium,* & fuit dictum *in d. Converſana.*

SUMMARIUM.

2 *Homicida, & irregularis non cenſetur ille, cujus occaſione, eo tamen prohibente, & cauſam non dante, ab ejus amicis, famulis, vel conſanguineis homicidium committitur, & n.2.*

3 *Irregularitatem contrahit ille, qui dedit cauſam rixæ, & ejus amici, famuli vel conſanguinei alterum cum eo contendentem, vel pugnantem, occiderunt præter ejus voluntatem.*

4 *Delictum à ſervo, famulo, conſanguineo, vel amico factum non præſumitur commiſſum voluntate domini, affinis, vel amici.*

5 *Irregularitatem incurrit ille, qui præſens fuit tractatui habito ſuper occidendo ejus inimicum ab ejus ſervis, vel conſanguineis, & tamen tacuit.*

CAP. Petrus XVII.

HOmicida non cenſetur, ac proinde nec irregularis ille, cujus occaſione, tamen prohibente, & cauſam non dante, ab ejus amicis, famulis, vel conſanguineis homicidium committitur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Anania, Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Felin. Mar. Socin. Vivian. Alagona *in compendio juris Canonici, pag.672.* remiſſivè Ximen. *in concord. part.1. & 2.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect.4.Decretal.lib.5. tit.7.cap.1.* 1

Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Villadieg. *tract.de irregular.c.de percuſſore,* Cov. *in Clement. ſi furioſus, part.2.§ 2.num.8.* Jacob. de Graffiis *in aureis deciſ.part.1.lib.2.cap.64.num.17.* Non tamen excuſatur ab irregularitate ille, qui dedit cauſam rixæ, & ejus amici, famuli, vel conſanguinei alterum cum eo contendentem, vel pugnantem occiderunt præter ejus voluntatem, ac contra ejus prohibitionem, quia dedit culpam præambulam, ut reſolvunt Covar. *d.n.8.verſ. primum,* Jacob de Graffiis *d.n.17.* Rimnald.jun. *conſ. 441.num.31.vol.4.* Ozaſc. *deciſ.104.num.5.* Ugolin. *de irregul.cap.18.§.2.* Bellet. *diſquiſit.clerical.part.1.tit.de diſciplina clericali,§.5.n.34.* quicquid teneant Henriq. *in ſum.lib.14.c.13.n.4.* Avil. *de cenſuris, part.7.diſp.6. ſect.3. dub.5.* quos refert, & ſequitur Bonàcina *eodem tract.2.diſp.7.q.4. puncto 8.n.34.* 2 3

Fuit ab ipſius conſanguineis attentatum.] Ergo delictum à ſervo, famulo, conſanguineo vel amico factum, non præſumitur commiſſum voluntate domini, affinis vel amici, ut per Menoch. *de præſumpt. lib.5. præſ.27.* plures per Farin. *in praxi crimin.part.5.q.134. n.67.cum ſeqq.* 4

In gloſſ. *Contra prohibitionem,* ibi, *quia ſi eo audiente, & non contradicente,* &c.] Notatur ad hoc, quod irregularitatem incurrit ille, qui præſens fuit tractatui habito ſuper occidendo ejus inimico ab ejus ſervis, ac conſanguineis, & tamen tacuit, ut per Covar. *d.n.8. verſ. quartò,* Jacob. de Graffiis *d. cap.64. num.18.* præſentia enim facit quem irregularem, ſi homicidio conſentiat, ſaltem per taciturnitatem, Rebuff. *in auth. habita, C. ne filius pro patre, verbo Epiſcoporum, pag. mihi 575.* 5

SUMMARIUM.

1 *Compendium hujus text. refertur.*

2 *Peritis in arte credendum eſt.*

3 *Medicis non creditur ad judicandum, an vulnus ſit lethale, & an vulneratus deceſſerit ex vulnere, vel alia cauſa, niſi ad minus ſint duo, & communiter in arte periti reputentur.*

4 *Peritis in arte non creditur ſine juramento.*

5 *Periti in arte duo, ſi non concordant, ſtandum eſt dicto ſenioris, & quid ſi ſit contentio inter medicos, & chirurgos.*

6 *Medicus ubi non adeſt niſi unus in loco, quo quis fuit vulneratus, ille unus ſufficit ad judicandum, an vulnus fuit lethale.*

7 *Vulnus lethale illud dicitur, cujus curatio, vel omninò impoſſibilis, vel difficillima eſt.*

8 *Vulnus in dubio an ſit judicandum non fuiſſe lethale, remiſſivè.*

9 Irregulares

9 *Irregulares ſe gerere debent omnes, qui percuſſerunt, etiamſi non conſtet ex quo vulnere percuſſus obierit.*
10 *Irregulares ſe gerere debent omnes dubitantes, an à ſe lethale vulnus fuiſſet inflictum.*
11 *Percuſſus in foro exteriori à quo præſumatur, ſi rixantes plures ſint remiſſiuè.*
12 *Clericus excuſatur ab irregularitate, ſi committat homicidium cum defenſione licito modo facta, & cum moderamine inculpatæ tutelæ.*
13 *Moderamen inculpatæ tutelæ, ſiue defenſio inculpata in quo conſiſtat, oſtenditur.*
14 *Probatio exceſſus accuſatori incumbit.*
15 *Moderamen inculpatæ tutelæ non dicitur ſeruatum, quando quis non animo ſe defendendi, ſed vlciſcendi aggreſſorem percutit.*
16 *Moderamen inculpatæ tutelæ excedens in occidendo, non pœna ordinaria homicidij, ſed extraordinaria propter exceſſum judicis arbitrio imponenda puniri debet.*
17 *Occidendi animus præſumitur, vel non præſumitur ex qualitate, ſeu genere armorum.*
18 *Clericus pro exceſſu in ſe defendendo non incurrit excommunicationem, ſeu irregularitatem, niſi dolo, & propoſito occidat.*

Cap. Significaſti ij. XVIII.

1 IRregularis cenſetur qui alium lethaliter percuſſit, licèt ab aliis fuerit extinctus, idem ſi non apparet an lethaliter, ſi etiam percuſſus ab aliis obiit, & non conſtat ex cujus vulnere deceſſit, quia in dubio percutiens habebitur irregularis, & homicida: idem ſi eſt percuſſus non lethaliter, ſi animum occidendi habuit, & ex aliorum vulneribus percuſſus expiſauit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan.Andr. Anania, Hoſtien. Butr. Aneh. Panorm. Felin. Mar. Socin. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.672.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect.4. Decret. lib.5.tit.6.cap.2.*

2 *Vt peritorum judicio medicorum,* &c.] Ergo quibuſcunque in arte peritis credendum eſt, Maſcard. *de probat.concl.1034.num.1.cum ſeqq.* Fulv. Pacian. *eod. tract. lib.1.cap.48.num.10.cum ſeqq.* Farin. *in praxi crimin. p.5. quæſt.127.num.102.* Azeued. *conſ.30. num.63.* Seraphin. *deciſ.665.n.2.* Rot. *in Peruſina pecuniaria, ſiue ſocietatis, 1. July 1622.* coram R.P.D. Merlino, Rot. Ianuen. *deciſ.196.n.4.* Canaler *deciſ.114.n.2.*

3 Notatur ad hoc, quod medicis non creditur ad judicandum, & referendum an vulnus ſit lethale, necne, & an vulneratus deceſſerit ex vulnere, vel ex alia cauſa, niſi ad minus ſint duo, & communiter in arte periti reperiantur, de quo Auil. *ad cap.1. Prætor. fol.50.*
4 *n.28.* Maſcard. *concl.1034. n.11. & 12. & concl.1169. num.20.* Menoch. *remed.5. adipiſcenda, num.162.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo minoribus, num.18.* Farin. *d.quæſt.127.num.151. cum ſeqq.* Et debent jurare, quia peritis in arte non creditur ſine juramento, Foller. *in*
5 *addit. ad Marant. de ordine judic. part.6. memb.6. n.69. pag.327.* & ſi non conueniunt, ſtandum eſt dicto ſenioris, ex Tiraq. *de iure primog. in præfat. num.155.* Caſſan. *in conſuetud. Burgund. fol.70. num.4.* Greg. *l.16. verbo è conocieren, tit.8. n.5.* Quid ſi ſit contentio inter chirurgos, & medicos, vide Maſcard. *concl.1169.n.40. cum ſeqq.* Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib.1.concl.111.n.10.*

6 Vbi verò in loco, quo quis fuit vulneratus, non adeſt niſi vnus medicus, tunc ille vnus ſufficit, de quo vide Clar. *§ homicidium, num.34. verſ. ſcies autem,* Anton. Gom. *tom.3. var. tit. de homicid. num.8 poſt med. verſ. & ſi quæras,* Maſcard. *concl.615.num.7. & concl.1034.n.24.* Fulv. Pacian. *eod. tract. lib.1.cap.47.n.34. & ſeqq.* Farin. *d.quæſt.157.num.153.* Chærian. *tom.1 communium opin. lib.4.tit.9.n.161.* vbi ſecus dicit ſi cauſa ſit ardua, quia tunc mittendum eſt ad loca vicina.

Aſſereretur non fuiſſe lethalis.] Vulnus lethale an ſit, judex ſe ex medicorum inſtruet judicio, & illud dicitur, cujus curatio, vel omninò impoſſibilis, vel difficillima eſt, vide Chaſſan. *in conſuet. Burgund. rubr.1.§.6. verbo par leurs, num.4.* Hippol. *conſil.7. n.29. & in l.1. num.54. C. de ſicar.* Menoch. *de arbitr. caſu 265. à princip.* Baiard ad Clar. *§. homicidium, num.135.* Maſcard. *concluſ.1077.num.7.* Farinac. *d. quæſt.127. à num. 49. & conſil.100.num 32* optimè Bernard. Græuæ. *d. concl.111. num.27. cum ſeqq.* In dubio autem vulnus non fuiſſe lethale an ſit judicandum, vide Menoch. *d. caſu 265. numero vlt.* Maſcardum *concluſ.1034. num.44. & ſeq. & concl.1073.n.6. & 7.* Farinac. *d. quæſt.127. num.20. & conſil.100.n.14.* Alexand. Raudenſ. *de analogis, cap.31. num.31.* 7 8

Quod ſi diſcerni non poſſit, &c.] Notatur ad hoc, quod ſi plures percuſſerunt, & non conſtat ex quo vulnere percuſſus obierit, debent omnes ſe tanquam irregulares gerere, vt per Couarr. *in Clement. ſi furioſus, p.2. §.2.n.4.* Vgolin. *de irregul. cap.14.§.1. num.1.* Soar. *de cenſur. diſp 45. ſect.4 n.11.* Sayr. *eod. tract. lib.7. cap.4. num.14.* Rota apud Farinac. *deciſ.44.n.2. part.2. recentiorum,* ſequitur Bonac. *de cenſur. diſp.7. quæſt.4. puncto 8. num.31.* vbi *num.30.* reſoluit quod quando plures vulnera inflixerunt, quorum ſingula non ſunt ex ſe mortalia, ſed ſimul juncta, ſunt cauſa ſufficiens mortis, ſinguli incurrunt irregularitatem, de quo etiam Maiol. *de irregul. lib.5.cap.48.§.4. rubr. de opem præſtante homicidio, n.7. ad fin. verſ. ex his conſequens eſt, & n.8.* Couarr. *in Clem. ſi furioſus, part.2.§.2. n.4. verſ. quartò conſtituitur,* Sayr. *d.lib.7. cap.4.num.14.* Auil. *de cenſur. p.7. diſp.6 ſect.4. dub.3. in fine, verſ. quinta concluſio;* ſic etiam quando neſcitur quiſnam lethale vulnus inflixerit, omnes qui dubitant à ſe lethale vulnus inflictum eſſe, debent ſe irregulares gerere, Vgolin. *ad §.1. num 3.* Molin. *de juſtit tom 4. diſp.33. memb.7. ad finem,* Auila *de cenſur. p.7. diſp.6 ſect.3. dub.3. verſ. hinc ſequitur,* quos refert, & contra Soar. ſequitur Bonac. *vbi proximè, num.29.* Quod procedere, etſi homicidium fuerit juſtum, & meritorium contra latrones publicos, tenent Com. *conſil.57. num.10. lib.4.* Nauarr. *conſil.11. n.2. & conſil.25. num.1. & 2. ſub hoc tit.* quos refert, & ſequitur Rota *d. deciſ.44. num.2. in fine.* Illud aduertere oportet, quod Speculat. *in tit. de diſpenſat. §. juxta, num.48. verſ. illud etiam nota,* per hunc text. quem allegat, dicit quod ſi quis occidendi animo percuſſit latronem, non tamen lethaliter, latro autem ex aliorum vulneribus perijt, primus ille percuſſor irregularis eſt; cujus tamen contrarium per hunc eundem text. firmaſſe videtur Sayr. *d.lib.7. cap.4. num.15. in princip.* vbi dixit quod ſi vnus primus leuiter ſolùm percuſſit, etiam animo occidendi, & debilitauit, nihilque in animum ſecundi occiſoris influxit, ſolus ſecundus, qui occidit, irregularis erit, & non primus. Quod ſi primus non leuiter, ſed lethaliter vulnerauit, tunc licèt alter ſuperueniens occidat, vterque irregularis erit, vt per Couar. *in Clem ſi furioſus part.2.§.2. num.4. verſ. tertia,* Maiol. *de irreg lib.5. cap.48.§.4. n.6.* Nauar. *in man. cap.27. n 223 verſ. octauò.* 9

Verùm quod attinet ad forum interius, & conſcientiæ, tunc vniuſcuiuſque rixantis conſcientiæ ſtandum eſt, is enim qui certò ſcit ſe non vulneraſſe, vel quod vulnerauit, non tamen animo occidendi, nec lethaliter, tutus eſt in conſcientia, ac proinde non tenetur ſe irregularem reputare, niſi dubitet, Sayr. *d.lib.7. cap.3. n.13.* 10

num.13. verſ. quando autem dubium eſt. Auila *d. dub.3.*
11 *verſ. ſed quid quando plures.* Quando plures rixantur, & vnus in rixa ſit percuſſus, à quo in foro exteriori præſumatur percuſſus, vide Hippol. *in pract. §. quoniam, num. 30. & in repetit. leg. 21. ff. de quæſt.* Clar. *in §. homicidium, num. 37.* Menoch. *de arbitr. caſu 362. & conſ. 108. num. 8* Alex. Raudenſ. *reſp. 27. à num. 32.* Baptiſta Coſta *de facti ſcientia, & ignor. cent. 1. diſtinct. 40. art. 14.* Flamin. de Rub. *conſ. 51. à n. 57. vol. 1.* Maſcard. *de probation. concl. 1003. n. 53.* Bobadil. *in ſua politica, lib. 1. cap. 8. n. 8.*

12 *Quia tamen id debet fieri cum moderamine, &c.*] Notatur ad hoc, quod vt clericus excuſetur ab irregularitate propter homicidium, debet illud committere cum defenſione licito modo facta, & cum moderamine inculpatæ tutelæ, non ad ſumendam vindictam, ſed ad injuriam propulſandam, nec aliud vult noua Concilii Trid. diſpoſitio *ſeſſ. 14. de reformat. cap. 7.* non enim loquitur de illo homicida, qui occidit modo ſuprà relato, ſed de eo qui eget diſpenſatione, quatenus in ſe defendendo exceſſit moderamen inculpatæ tutelæ, talis enim fit irregularis, non ea irregularitate, quæ eſt indiſpenſabilis, niſi à Papa, ſed illa, quæ ab Epiſcopo diſpenſari poteſt, vide Majol. *de irregul. lib. 1. cap. 12. num. 10. verſ. 20. & lib. 5. cap 48. num. 10. & 11.* Nauar. *in man. cap. 17. num. 238. verſ. ſecundo, & conſ. 8. in antiq. aliàs 36. in nouis, ſub hoc tit.* Bañes *in 2. 2. D. Thomæ, quæſt. 64. art. 7. verſ. ad 2.* Fr. Emman. *in ſum. tom. 1. cap. 173. n. 1.* Petr. Nauar. *lib. 2. de reſtitut. cap. 3. num. 367.* Henriq. *in ſum. lib. 14 c. 10. §. 1. & c. 19. §. 3.* Veg. *in ſum. part. 2. c. 15. caſu 28. verſ. nota,* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part. 4. collect. 930.* Iacob. de Graſſiis *in aureis deciſ. part. 1. lib. 2. cap. 65. à princ. & præcipuè n. 13.* Soar. *de cenſur. diſp. 46. ſect. 1. num. 3.* Avil. *eod. tract. part. 7. diſp. 5. ſect. 3. dub. 1. verſ. loquendo de jure nouo,* Farin. *fragmentor. crimin. part. 2. lit. I. n. 475.* Molina *de juſtit. tom. 4. tract. 3. diſp. 72. n. 5. & diſp. 77. num. 9.* Sayr. *de cenſuris, lib. 6. cap. 7. num. 22. & diſp. 17. num. 10.* Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. part. 3. cap. 9. num. 29.* Petr. de Ledeſma *in ſum. part. 2. tract. 8. de juſtit. commutatiua, cap. 18. concl. 14. diffic. 2.* Valer. Reginald. *in praxi fori pænit. lib. 30. tract. 2. n. 112.* Ægid. de Coninck *de Sacram. & cenſur. tom. 2. diſp. 18. à n. 83.* Cened. *pract. & canon. quæſt. lib. 1. quæſt. 14. n. 13. cum ſeqq.* Campan. *in diverſorio juris Canonici, rub. 11. cap. vlt. n. 20. & n. 129.* Bellet. *diſquiſit. clerical. part. 1. tit. de diſciplina clericali, §. 5. à n. 103.* Bonacin. *de cenſuris diſp. 7. q. 4. puncto 6. n. 1. cum ſeqq.*

13 Moderamen inculpatæ tutelæ, ſeu defenſio inculpata qualis debeat eſſe, & in quo conſiſtat, invenies apud Innoc. & Panor. *in cap. olim, il 1. n. 19. de reſtit. ſpoliat.* Sot. *de juſtit. lib. 5. quæſt. 1. art. 4.* Nau. *in man. c. 15. n. 3.* Ludou. Lop. *in inſtruct. conſcient. part. 1. c. 62.* Salon. *2. 2. quæſt. 64. art. 7. controu. 1. concl. 3.* vbi Arag. *d. concl. 2.* Philiarch. *de offic. Sacerd. p. 2. lib. 4. cap. 9.* Petr. Valent. *de reſtit. lib. 2. c. 3. n. 349.* Valent. *tom. 3. diſp. 5. quæſt. 8. puncto 4. dub. 1.* Ludou. Beja *reſponſ. caſuum conſcient. p. 2. caſu 21.* Kirchou. *tom. 1. commun. opinion. lib. 9. tit. 10. n. 13. verſ. ſed primò,* Sayr. *d. cap. 7. à num. 7.* Zerol. *in praxi Epiſcop. part. 1. verbo moderamen,* Farin. *in praxi crimin. part. 5. quæſt. 125. n. 349. cum ſeqq.* Chriſtoph. de Pace *in ſcholiis ad leges ſtyli, l. 58. n. 5.* Rebel. *de obligationib. juſtitiæ, part. 1. lib. 3. quæſt. 12. n. 7.* Azor. *inſtitut. moral. part. 3. lib. 2. cap. 1. quæſ. 2.* Bernard. Græuæ *d. lib. 2. concl. 110. conſid. 1. n. 9. cum ſeqq.* Petr. Caball. *de omni genere homicidii, num. 94.* Bellet. *d. §. 4. num. 104.*
14 Bonacin. *d. puncto 6. num. 3. verſ. dixi non excedendo.* Ex quorum dictis illa eſt verior concluſio, dici clericum facere cum moderamine inculpatæ tutelæ, & eſſe in neceſſitate ineuitabili, quando eſt conſtitutus in tali neceſſitate, quam neque fuga, dummodo dando terga non ſit periculum, neque clamore, neque alio modo, niſi interficiendo, aut mutilando aggreſſorem euitare quit. Et probatio exceſſus accuſatori injuncta eſt, vt per Vincent. Honded. *conſ. 99. num. 14. & 15.* Viuian. Neapol. *deciſ. 458. n. 8.* Bernard. Græuæ. *d. conſid. 1. n. 9. cum ſeqq.*

Non ad ſumendam vindictam.] Ergo moderamen 15
inculpatæ tutelæ non dicitur ſeruatum quando quis non animo ſe defendendi, ſed vlciſcendi aggreſſorem percutit, vt per Ayrer. *in tract. de homicidio neceſſario, part. 1. num. 94. & 97.* Maſcard. *concl. 1126. n. 56.* Farin. *d. q. 125. num. 382.*

Penitus excuſari.] Ergo ſi excedatur moderamen 16
inculpatæ tutelæ in occidendo, non pœna ordinaria homicidii, ſed extraordinaria propter exceſſum judicis arbitrio imponenda puniri debet, vt per Duen. *reg. 192. ampl. 5.* Hippol. *conſ. 137. num. 21. cum ſeqq. & ſing. 110. incip. occidens aggreſſorem,* Tiraq. *de pœnis tempor. cauſa 1. n. 9.* Boër. *deciſ. 178. num. 7. verſ. vel etiam ſi ipſum,* Ant. Gom. *tom. 3. var. c. 14. n. 24.* Baiard. *ad Clar. §. homicidium, num. 90.* Maſcard. *concl. 1126. n. 48.* Farin. *d. quæſt. 125. num. 393.*

Ratione inſtrumenti.] Notatur ad hoc, quod animus 17
occidendi præſumitur, vel non præſumitur ex qualitate, ſeu genere armorum, ſic etiam an vulnus fuerit mortale, necne, præſumitur ex qualitate armorum cum quibus fuit illatum, de quo vide Hippol. *conſ. 7. n. 44. cum ſeqq. & conſ. 67. n. 18. & l. 1. C. de ſicar. n. 32. cum ſeqq.* Aym. *conſ. 205. n. 5.* Couar. *in Clem. ſi furioſus, part. 2. §. 1. num. 1.* Boër. *deciſ. 323. n. 3. verſ. & quæ circa mortem, & n. 15.* Bernard *reg. 33. à princip.* Clar. *§. homicidium, num. 4. verſ. dicitur etiam culpoſum,* Anton. Gom. *tom. 3. variar. cap. 3. poſt n. 17.* Menoch. *de arbitr. caſu 175. n. 7. & 8. in fine, & de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 40. n. 4.* Iacob. Ayrer. *de homicid par. 2. n. 61.* Maſcard. *de probat. concl. 97. & concl. 864. n. 3. cum ſeqq. & concl. 1042. & concl. 1073 n. 9.* Farin. *in praxi crimin. part. 4. q. 126. n. 117. & q. 127. n. 57.*

In gloſſ. *Moderamine*, ibi, *nec dicitur excommunicatus* 18
qui excedendo modum non ex propoſito repercutit clericum. Per hanc gloſſ. tenet Farin. *d. quæſt. 125. n. 418.* clericum pro exceſſu in ſe defendendo, nunquam incurrere excommunicationem, ſeu irregularitatem, niſi dolo & ex propoſito excedat, idem videtur tenere Iacob. de Graſſiis *d. cap. 65. num. 14.* At verò Couar. *in Clem. ſi furioſus, part. 3. §. 1. n. 2. in fine,* ſimpliciter aſſerit irregularem eſſe illum, qui mutilat, aut occidit excedens modum in defenſione, quem ſequi videtur Vgolin. *de cenſur. part. 2. c. 11. §. propoſuimus, n. 4. verſ. excipitur, & num. 5.*

SVMMARIVM.

1 *Religioſus chirurgiam exercens, ſi ex ea mors ſequitur, irregularis eſt, etiamſi ſit peritus & diligens, & hoc fecerit cauſa pietatis, ſed cum eo poſt ſatisfactionem miſericorditer poteſt diſpenſari.*

2 *Irregularis eſt monachus, qui omni adhibita diligentia aperuit apoſtema in gutture mulieris, quæ poſteà mortua eſt.*

3 *Clericus etiam in majoribus Ordinibus conſtitutus, in medicina, ſeu arte chirurgia peritus, ſi intuitu pietatis artem ſuam exercuerit, an ei imputetur ad irregularitatem, ſi ex tali exercitatione ſequuta fuerit mors, oſtenditur.*

4 *Declaratur text. in præſenti.*

Cap.

Cap. Tua nos XIX.

1 Religioſus peritus chirurgus exercens chirurgiam cum omni diligentia, & cauſa pietatis, ſi ex ea mors ſequitur, fit irregularis, quia deliquit uſurpando alienum officium, quod ei non congruebat, ſed poſt actam pœnitentiam poteſt cum eo diſpenſari ut celebret, ſi ſecus, *non* cum diligentia, vel non cauſa pietatis, ei interdicatur executio Ordinis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Anania, Anch. Hoſtienſ. Butr. Panorm. Mat. Socin. Vivian. *in rationali lib.5. juris Pontif. pag.*125. Alagona *in compend. juris Canon. pag.*673. remiſſivè Ximen. *in concord. p.*1. refert Anton. Auguſt. *collect.*4. *Decretal. lib.*5. *tit.*6. *cap.*3.

2 In ſpecie hujus text. irregularis declaratur monachus qui omni adhibita diligentia aperuit apoſtema in gutture mulieris, quæ poſtea mortua eſt, ut referunt Henriq. *in ſum. lib.* 14. *de irregular. cap.* 11. § 1. Soar. *de cenſuris, diſput.*45 *ſect.*6. *num.*10. Sayr. *eod tract. lib.*7. *cap.*2 *num.*7. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.*30. *num.*114. Bellet. *diſquiſit. clerical. part.*1. *tit. de diſciplina clericali*, §.5. *num.*22. Bonacin. *de cenſur. diſp.*7. *quæſt.*4. *puncto* 5. *num.* 4. *&* *puncto* 7. *num.* 6. *verſ.*
3 *ſecundus caſus.* Sed advertendum eſt, quod ſi medicus, ſeu chirurgus in majoribus etiam Ordinibus conſtitutus ejuſdem artis peritus intuitu pietatis artem ſuam exercuerit, non ei imputatur ad irregularitatem, ſi ex tali exercitatione ſequuta fuerit mors, ut per Cardin. *hîc, colum.*1. quem referunt Sayr. *d. lib.*7. *cap.*6. *num.*11. Bellet. *d. tit. de diſciplina clericali*, §.31. *n.*6. Dummodo faciat citra abſciſſionem, vel adustionem, itaut ſi ægrotus decederet ex cauſa talis adustionis, vel abſciſſionis, licèt illi non imputetur ad peccatum, imputatur tamen ad irregularitatem, prout per text. *in præſenti*, tenent *hîc* Abb. *num.*3. *& in cap. ſententiam ſanguinis, num.*23. *de cleric. vel monach.* Pariſ. *conſil.*96. *colum. ult. volum.*4. quos refert & ſequitur Bellet. *d. n.*6. & tenet Avil. *de cenſur. part.* 1. *q.*7. *diſp.*12. *ſect.*1. *dub.*2. Sanch. *in precepta Decal. lib.*6. *cap.*14. *num.*16. Clericum tamen majoribus Ordinibus initiatum non peccare, nec affici irregularitate incidendo, vel adurendo urgente neceſſitate, v.g. tempore peſtis, quando non adeſt alius, qui hoc munus præſtet, reſolvunt Fr. Emman. *in ſum. part.*1. *cap.*177. Molina *de juſtit. tom.*4. *diſput.*75. *num.*3. Henriq. *d.*§.1. Sayr. *d. lib.*7. *cap.*11. *num.*11. Avil. *de cenſuris, part.*7. *diſp.*6. *ſect.*1. *dub.*10. quem refert & ſequitur Bonac. *d. puncto* 5. *n.*4. *verſ. addo.*

4 Ad text. verò in præſenti multipliciter reſpondent Doctores, nam Leſſi. *de juſtit. lib.*2. *cap.*9. *dub.*15. *n.*105. & alii aiunt monachum, de quo *in præſenti*, non adhibuiſſe debitam diligentiam, quamvis ipſe crediderit eam adhibuiſſe. Molina *d. num.* 3. *ad finem*, reſpondet denunciari irregularem monachum, qui aperuit apoſtema in gutture mulieris, ex quo mortua eſt, quia ille monachus non aperuit apoſtema urgente neceſſitate, cùm mulier illa poſſet chirurgos adire; tum quia monachus non præſumitur peritus chirurgiæ, & conſequenter in foro externo præſumendus eſt irregularis, ut bene ait Covar. *in Clem. ſi furioſus, p.*2. §.4. *n.*7. Soar. *loco citato*, & Bonac. *d. puncto* 7. *n.*9. *verſ. ſecundò reſponderi poteſt*, dicunt caſum de quo *hîc*, eſſe ſpecialiter expreſſum in jure, & conſequenter excipiendum à doctrina generaliter tradita.

SVMMARIVM.

1 *Abortioni cauſam dans homicida eſt & irregularis, ſi conceptus erat animatus, aliàs ſecus.*

2 *Ludens illicitè cum muliere prægnante libidinis cauſa, ſi ex hoc contigerit abortio fœtus, irregularis fit.*
3 *Irregularis præſumitur ille, qui fuit moralis cauſa abortus cum peccato mortali, ſi fœtus erat animatus.*
4 *Saltans cum muliere prægnante ſaltatione immoderata, ſequuto aborta fœtus animati, irregularis eſt.*
5 *Clerico prohibitum eſt ludere cum muliere.*
6 *Fœtus quando animetur, remiſſivè.*

Cap. Sicut ex litterarum XX.

Abortioni cauſam dans homicida eſt, & irregularis, ſi conceptus erat animatus, aliàs ſecus. Colligunt ex Ordinat. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabatel. Joan. Andr. Anania, Hoſt. Anch. Butr. Felin. Panorm. Mat. Socin. Vivian. *in rationali lib.*5. *juris Pontifi y, pag.*126. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 673. remiſſivè Ximen. *in concord. part.* 1. *&* 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.*4. *Decretal. lib.*5. *tit.*6. *cap.*4. 1

Collige ex text. irregularem eſſe cenſendum ludentem illicitè libidinis cauſa cum fœmina prægnante, ſi ex hoc contigerit abortio fœtus, ut per Maiol. *de irregul. lib.*5. *cap.*8. §.3. *tit. de homicidio ex culpa, aut caſu, num.*2. *verſ. quicquid dicitur*, Navar. *in man. cap.*27. *numero* 236. *verſ. vigeſimo quartò*, Covar. *in Clem. ſi furioſus, part.*2. §.4. *num.*10. Soar. *de cenſur. diſput.*45. *ſect.*6. *num.* 11. Sayr. *in ſimili tract. lib.* 7. *cap.*6. *numero* 15. ubi ampliat etiam quod clericus, ſeu monachus ludens cum prægnante ſit ejus affinis, vel conſanguinea, & quamvis cum ea modeſtè ludat, aut choreas ducat, Jacob. de Graffiis *in aureis deciſ. p.*1. *lib.*2. *cap.*63. *n.*25. *& cap.*66. *n.*13. ubi intelligit text. *in præſenti*, de ludo noxio, ſecus diceret ſi ludens fuiſſet mulieris maritus, vel frater, vel conjunctus, ſic quod ludus licitus eſſet in perſonis, nec aliàs eſſet noxius in ſe, ſed gracilis, & agilis, &c. Unde irregularem præſumi illum, qui fuit moralis cauſa aborſus cum peccato mortali, ſi fœtus erat animatus, tenent Covar. *in Clem. ſi furioſus, part.*2. §.3. *num.*1. Trot. *de vero & perfecto clerico, tit.*2. *cap.*14. Anton. Gomez *tom.*3. *var. cap.*3. *n.*32. Tiraq. *in l. ſi unquam, C. de revocandis donat. in princip. num.*60. Henriq. *in ſum. lib.*14. *de irregul. cap.*3. §.4. *in commento lit.G*, Azor. *inſtitut. moral. part.*2. *lib.*2. *cap.*26. Stephan. Quarant. *in ſumma Bullary, verbo abortus.* Sic etiam ſaltans cum muliere prægnante ſaltatione immoderata, ſequuto abortu fœtus animati irregularis eſt, quia dedit operam rei illicitæ & periculoſæ abſque ſufficienti diligentia ad abortum præcavendum: ita Ugolin. *de irregular. cap.*18. §.2. *num.*5. Henriq. *d. lib.*14. *c.*15. *num.*4. Avil. *de cenſur. part.*7. *diſp.*3. *ſect.*2. *dub.*6. Molin. *de juſtit. tom.*4. *diſput.*77. *num.*6. quos refert & ſequitur Bonacina *de cenſuris, diſput.*7. *quæſt.*4. *puncto* 7. *num.*22. ubi etiam cum Maiol. *de irregul. lib.*5. *cap.*48. §.3. idem dicendum putat de eo, qui utitur copula mulieris prægnantis abſque debita cautione, ſi mors fœtus animati inde ſequatur. Item de illo, qui fornicationis cauſa mulierem prægnantem ad ſe venire ſollicitaverit, ipſaque in acceſſu aliquid paſſa ſit unde abortum fecerit: ita Maiol. *de irregularit. lib.*5. *cap.*48. §.3. *num.*25. *verſ. hac quoque ſpectant*, Navar. *in man. cap.*27. *num.*235. *verſ.*23. Avila *d. p.*7. *diſp.*3. *ſect.*3. *dub.*3. *verſ. ſed obiter advertendum*, Sayr. *d. lib.*7. *cap.*6. *num.*16. ubi de clerico, qui ad ſe venire facit prægnantem per loca periculoſa, ut per tecta domus, aut per feneſtram, ſi illa cadens aut moriatur, aut abortum fecerit. 2 3 4

Quaſi ludens, &c. Quamvis nulla pœna imponatur illi, qui ludendo abortui cauſam dedit, tamen clerico prohibitum eſt ludere cum muliere, & ideo ſi ludendo dat cauſam abortui fœtus animati, efficitur irregu- 5

laris, ita Plaz. *in epit.deliſtorum,lib.1.cap.26.* Farin.*in praxi crimin.part.5.q.122.num.160.cum ſeqq.* Henriq. *d.lib.14.cap.11.§ 1.in commento lit. M*, quatenus dicit monacho,de quo *in præſenti*,id prohibitum fuiſſe ob periculum,quod non præcaverit per diligentiam.

6 *Si nondum erat vivificatus conceptus*,&c.]Notatur ad hoc quod irregularitas incurritur ab eo, qui abortui cauſam dat, ſi fœtus animatus ſit, ſecus ſi nondum animatus erat,ut per Covar.*in Clem.ſi furioſus,p.2.§.3. num.1.*Soar.*de cenſur.diſp.44.ſect.2.n.13.* ubi advertit conſtitutionem Sixti V.volentem illo caſu irregularitatem intrare etiam quod fœtus non ſit animatus, eſſe correctam & ad viam juris redactam,per Gregor. XIII. Sayr.*eod.tract.de cenſur.lib.7.c.1.num.12.*Avil. *eod.tract.p.7.diſput.6.ſect.4.dubitat.1.* Quando fœtus dicatur animatus tradunt Ugolin. *de irregul.cap.4.§.1. & cap.16.§.2.*Henriq.*d.lib.14.cap.15.num.1.*Quarant. & Nald.*verbo abortus*,Sayr.*de cenſur.lib.7.cap.2.n.3.*& Soar. *eod.tract.diſp.44 ſect.2.num.23.* Avila *p.7.diſp.6. ſect.4.dub.1.* Beller. *diſquiſit.cleric.part.1.tit.de diſciplina cleric. §.5. num.26.* Axor. *inſtit. moral.part.3.lib.2. cap.4.quæſt.1.*Campan.*in diverſorio juris Canon.rub.11. cap.23.num.20.*& vide quæ dixi ad Decretum *in princ. diſt.4.num.2.& ad cap.quod verò 32.quæſt.2.num.1.* Et fœtus animatus,vel inanimatus in dubio an præſumatur,dixi *in princ.diſt.5.num.3.*

SUMMARIUM.

1 *Clericus civiliter juſtitiam petens pro rebus ſibi oblatis, ſi proteſtetur, non incurrit irregularitatem, etiamſi ſequatur ſanguinis pœna,& n.2.*

3 *Clericus etiamſi certò ſciat judicem ſæcularem proceſſurum ad pœnam ſanguinis, & quamvis valeat res ſuas alia via recuperare, poteſt civiliter agere cum proteſtatione pro rebus ſibi ablatis.*

4 *Clericus de malefactoribus ſuis,vel propinquorum,aut Eccleſiæ ſuæ poteſt conqueri cum proteſtatione coram judice, abſque metu irregularitatis.*

5 *Denunciare facta proteſtatione licet clerico,abſque periculo irregularitatis delictum tendẽs in perniciem & nocumentum publicũ,quod non poſſet aliter impedire*

Cap. Poſtulaſti XXI.

1 NOn imputatur ad irregularitatem clerico civiliter juſtitiam petenti de laico,ſive pro rebus ablatis, ſive pro injuriis ſibi, ſeu eorum bonis illatis,ſi Judex in laicum exercet vindictam ſanguinis. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Butr. Panorm. Felin. Mar.Socin.Vivian. *in ration. lib.5.juris Pontif.pag.126.* Alagona *in compendio juris Canon. pag.674.* remiſſivè Ximen.*in concord.p.1.& 2.*

2 Hodie deciſio hujus text. per text. *in cap.Prælatis, hoc tit.lib.6.*non procedit niſi proteſtando expreſsè ſe non intendere pœnam ſanguinis, etiamſi poſtea ſequatur mutilatio, vel mors,referunt, & ſupradictam concl.ex hoc text.deſumunt Cov. *in Clem.ſi furioſus, part.1.§.1.n.1.* Ugolin.*de irregul.cap 6.* Salzed. *ad Bernard.in pract.c.98.cum ſeqq. in noviſſ.editione.* Specul. *in tit.de diſpenſat.§.4.n.49.*Farin.*fragmen.crimin.part.1. lit. C, n.424. cum ſeq.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.30.n.143.* Beller.*diſquiſit clerical.p.1.tit.de diſciplina clericali,§.5.n.116.*Bonacin.*de cenſur.diſp.7.q.4. puncto 2.n.3.*Ceval. *communium contra commun.q.822. n.115.* alioquin ſi clerici propter hujuſmodi metum irregularitatis taliter conqueri non auderent,daretur pleriſque materia eoſdem trucidandi,& ipſorum bona libetè deprædandi, ut habetur *in d.cap.Prælatis*, Abb. *hic,n.3.*Nav.*in manu. c.27.num.226.& conſ.3.de injur.* Beller.*d.num.116.in fine.*

Amplia procedere etiamſi clericus certò ſciat judicem ſecularem proceſſurum ad pœnam ſanguinis, & quamvis poſſit res ſuas alia via recuperare: ita Abb.*hic,n.3.* Felin. *in verſ.nota non imputari*, Cov.*d. p.2.§.5.n.1.*Soar.*de cenſur.diſp.47.ſect.2.*Henriq.*in ſum. lib.14. de irregul. cap.11. §.4. & 5.* Ugolin. *de irregul. cap.6.§.4.*Bonacin. *d.puncto 2.n.3.* Beller. *d.§.5.n.117.* ubi *n.118.*reſolvit hujuſmodi clericum minimè etiam fieri irregularem, etiamſi poſtmodum ei placeat,quod fur, qui ſurripuerat res ſuas,ſive ille, qui injuriam ei fecerat, ſit propter hoc ſuſpenſus vel mutilatus, & *num.127.* advertit quod ſi tempore,quo agit civiliter pro injuria ſibi illata cum dicta proteſtatione, in animo habeat quod reus moriatur, ſequuta morte, aut mutilatione efficitur irregularis, quia verba non ſalvant eum in foro conſcientiæ,& citat Felin.& Anan. *in præſenti*, Joan.Andr.Gemin.Archid.& Franch. *in d. cap.prælatis*, & S.Antonin.*part.3.tit.28.c.2.§.4.* Nav. *d.cap.27.num.226.*Tolet.*in inſtruct.Sacerdot.lib.1.c.82. num.5. verſ.quintò.* 3

Intellige modò clericus conqueratur coram judice de malefactoribus ſuis, non verò de iis, qui aliis damna intulerunt, quia *in d.cap.prælatis*, dicitur contra malefactores ſuos, ita Covar. *d.§.5.num.4.*Navar. *d.cap.27.num.213.*Sayr.*lib.1.cap.18.*Ugolin. *d.c.6.§.9.* Beller. *d.§.5.num.119.* Bonacin.*d.puncto 2.num.4.* ubi cum Henriq. & Avila probabiliter exiſtimat licitum eſſe conqueri de illis, qui damnum ſuis propinquis, vel domeſticis intulerunt,quia illorum damnum cenſetur proprium,& *num.5.* cum Molin. *tom.4.diſp.74. num.11.* Sayr. *d.cap.17.num.3.* Fr.Emman. Henriq.& Soar. tenent clericum poſſe accuſare juſtum damnificatorem bonorum ſuæ Eccleſiæ,& idem Bonacin.*numero 7.verſ.quartus*,tenet clericum excuſari ab irregularitate quando accuſat aliquem pro injuria inferenda extraneis. 4

Sic etiam licet clerico facta proteſtatione abſque periculo irregularitatis denunciare aliquod delictum tendens in perniciem, & nocumentum publicum, quod non poſſet aliter impediri quàm per denunciationem,ita Cov.*d.§.5.n.4.* Sot.*de juſtit.lib.5. quæſt.5.d. art.1.ad 4.*S.Thom.*2.2.q.33.art.7.* ubi Caiet.Maiol.*de irregul.lib.2.cap.3.num.4.* Sayr. *d.cap.28.num.12.*quos refert & ſequitur Beller. *d.§ 5.num.126.* 5

SUMMARIUM.

1 *Irregularitatem non incurrit ille, qui ludendo lapidem in alium projecit animo eum deterrendi, ille verò alius fugiendo lapidem alium impegit, in capitéque fuit vulneratus,& medici imperitia mortuus,& n.2.*

3 *Irregularis eſt qui projicit lapidem in Titium, ſi lapis Titii illo declinante concidit in Caium, illúmque occidit.*

4 *Irregularitatem effugiunt pueri qui ſeipſos perterrefaciunt, probabiliter ignorantes mortem, ſi inde ſequuta ſit.*

5 *Abſolutionem ab excommunicatione petens non fatetur ſe excommunicatum.*

Cap. Exhibita XXII.

IRregularitatem non incurrit ille, qui ludendo lapidem in alium projecit animo eum deterrendi, ille verò alius fugiendo eum lapidem caſu in lapidem alium impegit, in capitéque fuit vulneratus, ac tandem 1

dem medici imperitia & incuria mortuus eſt. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch.Butr.Panorm. Felin. Mar. Socin.Vivian. *in ration.lib.5. juris Pontif. pag.626.* Alagona *in compend.juris Canonici, pag.674.* remiſſivè Ximen. *in concord. part.2.*

2 Hanc eandem concl.ex hoc text.deſumit Molin.*de juſtit. tom.4. tract.3.diſp.77. num.8.* Projiciens tamen lapidem in Titium fit irregularis,ſi lapis, Titio illum declinante concidit in Caium, illúmque occidit, quia cenſetur actionem periculoſam homicidii exercuiſſe abſque ſufficienti diligentia, ne lapis ad Caium perveniret, ut per Ugolin. *de irregul. cap.18. §.2. num.5.* Sayr.*de cenſur.lib.9. cap.6.num.30.* Farin. *in praxi crimin.quæſt.126. ex num.17. & frag. crimin. part.2. lit.I, n.539.* refert, & ſequitur Bonacin. *eod.tract. quæſt.4. puncto 7. num.19.* ubi ſecus dicendum putat ſi debitam adhibuit diligentiam,& forte fortuna lapis tetigit Caium, adde Beller. *diſquiſit.cleric.part.1. tit.de diſciplina clericali, §.5.num.31.*

3 *Sed timorem incutiendi*,&c.] Adverte pueros, qui ſe joco perterrefaciunt, probabiliter ignorantes mortem vel aliud grave damnum inde ſequuturum,ſi eveniat, excuſari poſſe ab irregularitate, ut per Navar. *d.conſ.7.ſub hoc titul.* Molin. *d.diſp.78.n.9.* Bonacin. *d. puncto 7.num.26.* Sayr. *d.cap.6.n.31. & in clavi Regia, lib.10.tract.2.cap.12.num.28.*quorum aliqui reſolvunt illum eſſe irregularem, qui joco terrorem alteri incutit,eſtque cauſa, ut ille eo terrore commotus, & perterritus ſe det præcipitem, idem dicentes de incutiente terrorem mulieri gravidæ abortum facienti, quam terrefaciens ſciebat gravidam eſſe.

4 In gloſſ. *Poſtulavit.* Notatur ad hoc, quod petens abſolutionem ab excommunicatione, non fatetur ſe excommunicatum eſſe, de quo vide Cov. *in cap.alma mater,p.1.§.12.n.1.* Don.à Fina,& Vezin.*tom.1.comm. opin.lib.7.tit.19.n.38.*Maſcard.*de probationib.concl.501. & concl.700.* Farin. *in praxi crimin.part.4.deciſ.53.n.3.*

SVMMARIVM.

1 *Homicidium caſuale non imputatur ei qui dedit operam rei licitæ, nec fuit in culpa.*

2 *Irregularis non eſt,qui dum pulſat campanas caſu homicidij cauſam dedit.*

3 *Licitæ rei operam dans, adhibenſque ſufficientem diligentiam ne alicui noceat, ſi occidit aliquem, non eſt homicida, nec peccat.*

4 *Irregularis an ſit qui campanis dat ſignum, quo aliquis ſuſpendendus eſt,oſtenditur.*

5 *Clericus illicitè pulſans campanam tempore interdicti, cujus tintinnabulum caſu cadens aliquem occiderit, an ſit irregularis, oſtenditur.*

6 *Homicidium caſuale ex ludo licito ſequutum,non facit quem irregularem.*

Cap. Joannem XIII.

1 SAcerdos dando operam rei licitæ, ut pulſando campanam ad congregandum populum ad divina,ſi caſu fortuito, & ſine ſua culpa aliquis interficitur, v.g. cadendo tintinnabulum,non fit irregularis. Colligunt ex Ordin.Abb.antiq.Innoc.Collect.Zabarel. Joan. Andr. Anania, Hoſt.Anchar.Butr.Panorm. Felin. Mar.Socin.Vivian. *in rationali lib.5. juris Pontif. pag.124.* Alagona *in compend.Iuris Canonici, pag.674.* remiſſivè Ximen.*in concord.p.1.*

2 *Qui dabat operam rei licitæ*, &c. Notatur ad hoc, quod non eſt irregularis, qui dum pulſat campanas caſu homicidii cauſam dedit,ut per Jacob.de Graff. *in aureis deciſ.p.1.lib.2.n.99.*Farin.*crimin.lit.I,n.509.*Nam dans operam rei licitæ,adhibenſque ſufficientem diligentiam ne alicui noceat,ſi caſu occidat aliquem,non 3
eſt homicida,nec peccat. Ratio eſt,quia tale homicidium eſt involuntarium, & ſine ulla culpa, quando prædicta diligentia adhibetur, ſecus ſi talis diligentia nó adhibeatur,ita Nav.*in man.c.27.n.290.*Nicol.Garc. *de benefic.p.7.c.11.n.73.*Farin *frag.crim.p.2.lit.I,n.507.* Soar. *de cenſur. diſp.45.ſect.5.ex n.1.* Avila *in ſimili tract.p.7. diſp.6.ſect.1.verſ ſecundò notandum eſt*, Sayr. *eod.tract.lib.7. c.5. ex n.8. & c.14.n.3.* Beller. *diſquiſit.* 4
clericalium p.1.tit.de diſciplina clericali,§.5.n.32. Unde illum non eſſe irregularem, qui campanis ſimpliciter dat ſignum,quo aliquis ſuſpendendus eſt,ut homines ſciant aliquem ad mortem duci exempli publici gratia,ſecus verò ſi pulſet,vel pulſari jubeat,ut convocetur populus quando reus ducitur ad ſupplicium,ut ita ſecurius ducatur ad mortem,ut per Ugolin. *de irreg. c.10.§.6.n.1.*Cov. *in Clem.ſi furioſus,p.2.§.4.n.1.* Avil. *de cenſur. p.7. diſp.5.ſect.2.dub.1.ad fin.* Bonacin. *eod. tract.diſp.7.q.4.puncto 1.n.14.*Maiol.*de irreg.lib.2.c.10. n.5.*Beller.*diſquiſit.cler.p.1.tit.de diſciplina clericali,§.5. n.93.*ubi etiam cum Maiol.*loco citato*, dicit irregularitatem incurrere illum, qui pulſat, vel pulſare jubet campanam ad arma ſumenda pro captione alicujus rebellis latronis, vel malefactoris,ſi ob illum ſonum ille reus fuerit captus,& deinde morte,vel mutilatione damnatus, advertens ſecus eſſe in Epiſcopo, Clerico,ſeu Sacriſta,qui nihil dicit,ſeu facit,ſed laicorum arbitrio remittens tolerat quod laici pulſent campanas Eccleſiæ ad convocandas gentes pro capiendis bannitis,&c. Unde ſi clericus illicitè pulſaret campanam tempore interdicti,& caſu cadens tintinnabulum 5
aliquem occideret,præſumitur irregularis,quando non bene ligaverat tintinnabulum, Henriq.*in ſum.lib.14. de irregul.c.15.§.3.lit T,*ubi in commento dicit præſumi irregularem in foro exteriori ob quaſdam circumſtantias,at in conſcientia non eſſe,ſi non advertit,nec ex officio tenebatur advertere.

Campanas.]De campanis vide Martin.Delr. *diſquiſit. magic.lib.6.cap.2 ſect.3.n.3.*

Quod cùm pulſaret,&c. Ergò homicidium caſuale, 6
ut ludo licito ſequutum,non facit quem irregularem, ut per Nav. *conſ.7. n.1.ſub hoc tit.* Molinam *de juſtitia, tom.4.tract.3.diſp.77.n.8.verſ.item cap.*

SUMMARIUM.

1 *Clericus pugnando etiam contra inimicos Fidei Catholicæ,ſi quemquam percuſſit,& de interfectione ipſum remordet conſciẽtia,à miniſterio Altaris abſtinere debet.*

2 *Clericus militans in bello quando incurrat irregularitatem oſtenditur.*

3 *Dubius de facto propter quod excommunicatio aut irregularitas incurritur,in dubio excommunicatum, aut irregularem ſe gerere debet.*

Cap. Petitio XIV.

CLericus, qui contra inimicos Fidei Catholicæ 1
pugnat cum aliis,& hinc inde multi interficiuntur,ſi dubitat aliquem interfeciſſe, v.g.ex eo quod aliquis percuſſit,in tali dubio ut irregularis à miniſterio Altaris abſtinere debet. Colligunt ex Ordin.Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan.Andr.Anan.Hoſt. Butr.Anch.Panor.Felin.Mat.Soc.Viv.*in rationali lib.5. juris Pontif. pag.127.* Alagona *in compendio juris Canonici,pag.672.*remiſſivè Ximen. *in concord.p.1.& 2.*

2 Collige ex text. clericum militantem in bello tam juſto quàm injuſto incurrere irregularitatem, quando in bello aliqui ſunt interfecti, ut per Specul. *in tit. de diſpenſat § juxta, num.* 51. Plot. *de irregul. num.* 20. Rota apud Farin. *deciſ.* 3. *in fine, part.* 2. *recent.* Cov. *in Clem. ſi furioſus, q.* 2. §. ., *n.* 2. Salzed. ad Bernard. *in pract. c.* 104. *noviſſ. imp.* Henriq. *in ſum lib.* 14. *cap.* 23. *num.* 1. *&* 2. Fr. Emman. *in ſum. part.* 1. *cap.* 172. Bellet. *diſquiſit. clerical. part.* 1. *tit. de diſciplina clericali*, §. 5. *num.* 140. *cum ſeqq.* Bonacin. *de cenſuris, diſp.* 7. *q.* 4. *puncto* 4. Avil. *eod. tract. part.* 7. *diſp.* 5. *ſect.* 3. latè & eleganter totam materiam declarat Illuſtriſſimus D. Roderious à Cunha poſt primam hujus libri impreſſionem viſus *in comment. ad princip.* 21. *diſt. ex num.* 5. *& præcipuè num.* 11. Poſſunt tamen clerici in bello juſto, ſive offenſivo, ſive defenſivo pro defenſione Eccleſiæ, vel Reip. vel Fidei abſque periculo irregularitatis hortari, conſulere, & incitare milites ad pugnandum, quamvis ſequantur ex utraque parte homicidia, & mutilationes, niſi ipſi occidant, vel deforment, *cap. Dominus* 23. *quæſt.* 1. *cap. igitur*, *cap. omni timore*, *cap. hortatu* 23. *quæſt.* 8. Abb. *hic, num.* 3. Navarr. *in man. cap.* 27. *num.* 125. Rota *ubi ſuprà*, Specul. *in tit. de diſpenſat.* §. 4. *num.* 56. Ugolin. *de irregul. cap.* 12. §. 2. Sayr. *de cenſur. lib.* 7. *c.* 19. *n.* 3. Soar. *eod. tract. diſp.* 47. *ſect.* 6. *n.* 8. Avila *part.* 7. *diſp.* 6. *dub.* 2. Bonacin. *d. puncto* 4. *num.* 7. Bellet. *d.* §. 5. *n.* 141. ubi *num.* 142. ſecus dicit ſi bellum fuiſſet injuſtum, quia tunc clericus fieret irregularis, præſtans favorem, vel auxilium aut conſilium, dummodo inde ſequuta fuerit mors hoſtis, aut membri mutilatio etiam per alios, & citat Covar. *Clem. ſi furioſus, part.* 2. §. 3. *n.* 2. Nav. *in man. cap.* 27. *n.* 224. quia dat operam rei illicitæ, Specul. *d.* §. 4. *n.* 55. Marol. *de irregul. lib.* 5. *c.* 49. *num.* 5. Immò poſſe clericum in bello pugnare ob neceſſariam defenſionem propriæ vitæ, perſonæ & patriæ abſque irregularitatis incurſu, reſolvunt Covar. *d.* §. 3. *num.* 2. *ad fin.* Henriq. *d. lib.* 14. *c.* 14. *n.* 1. Molin. *de juſtit. tract.* 2. *diſp.* 108. Soar. *d. ſect. num.* 1. *&* 2. ubi *n.* 4. loquitur de hoc text. extra quos caſus ſi clericus prælians in bello licèt juſto aliquem mutilaverit, vel occiderit, irregularitatem incurret, ſecundùm Cov. *d.* §. 3. *n.* 3. *poſt princip.* Henriq. *d. lib.* 14. *c.* 13. §. 1. *in fine*, Soar. *d. ſect.* 6. *n.* 6. Et idem Bellet. *ubi ſup. num.* 143. advertit quod ſi clericus interſit in bello injuſto ad pacem componendam, ſeu ad confeſſiones audiendas, quamvis ex hoc per accidens augeatur animus militibus, non fit tamen irregularis, etiamſi ſequatur mors, vel mutilatio, quia dat operam rei licitæ, & citat Navar. *d. n.* 124. Sylveſt. *verb. homicidium* 3. *q.* 6. *verſ.* 4. Henriq. *d. lib.* 14. *c.* 13. §. 3. Utrùm autem clerici fiant irregulares præbendo arma militibus in bello juſto? negativè reſpondet Bonacin. *d. puncto* 4. *num.* 11. ubi intelligit modò non præbeant arma ad occidendum hunc vel illum in particulari, & *num.* 12. tenet clericos pugnantes de licentia Summi Pont. non fieri irregulares ſequuta morte.

3 *Cùm conſultius ſit in hujuſmodi dubio*, &c.] Notatur ad hoc, quod qui dubitat de facto propter quod excommunicatio, aut irregularitas incurritur, partem tutiorem eligere tenetur, & ſe excommunicatum, & irregularem in dubio exiſtimare debet, & conſequenter ab hominum communione, & celebratione abſtinere, ut per Henriq. *d. lib.* 14. *cap.* 3. §. 3. Sayr. *in clavi Regia lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 23. Id enim intelligi debet de dubio practico, & tunc non eſt conſilium, ſed verè præceptum, ut docent Sylveſt. *in ſumma, verbo dubium, q.* 2. §. 4. Nav. *in cap. ſi quis autem, de pœnit. diſt.* 7. *n.* 42. quos refert & ſequitur Sanch. *de matr. lib.* 2. *diſp.* 41. *n.* 9. faciuntque citata per me *ad cap. juvenis* 3. *num.* 5. *ſup. de ſponſal.* & in terminis *ad cap. ad audientiam* 12. *hoc tit.*

SUMMARIUM.

1 *Compendium hujus text. refertur.*

2 *Irregularis eſt ille, qui reficiendo tectum non monens, vel ſignum de more ponens, projicit tegulam, ex qua occiditur viator.*

Cap. Quidam XXV. & fin.

Gregor. IX.

PReſbyter dum dabat operam rei licitæ adhibita diligentia, quam debuit, ſi ſequatur alicujus mors, non fit irregularis nec quoad officium, nec quoad beneficium, quia non tenetur prævidere omnes caſus fortuitos, ut *in cap. Ioannes, ſup. eod.* ſatis eſt quod tempeſtivè & alta voce præmonuerit circumſtantes, quibus periculum imminebat, quod intelligere, & fugere poterant. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Felin. Vivian. *in rationali lib.* 5. *juris Pontif. pag.* 127. Alagona *in compend. juris Canonici, pag.* 674. remiſſivè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. Caſal. *in annot.* 1

Ita tempeſtivè, & alta voce præmonitis, &c.] Unde colliges illum eſſe irregularem, qui reficiendo tectum projicit regulam ex qua occiditur viator, niſi monuerit, vel ſignum de more poſuerit, quia in opere periculoſo non cenſetur adhibuiſſe ſufficientem diligentiam ad præcavendam alterius mortem; ſecus verò dicendum quando ſignum de more expoſuerit, ita Ugolin. *de irregul. c.* 21. *n.* 5. Navar. *in man. c.* 27. *n.* 235. Sayr. *de cenſur. lib.* 7. *cap.* 6. *n.* 27. quos refert, & ſequitur Bonacin. *eod. tract. diſp.* 7. *quæſt.* 4. *punct.* 7. *n.* 20. Jacob. de Graſſis *in aureis deciſ. part.* 1. *lib.* 2. *c.* 66. *num.* 2. Nav. *in man. cap.* 27. *n.* 237. *verſ. vigeſimoſecundò*, Maiol. *de irregul. lib.* 5. *cap.* 48. §. 3. *n.* 20. Farin. *fragment. crimin. p.* 2. *lit. I, n.* 543. Hinc etiam ſi quis proclamaverit advertendo prætereuntes, ut caveant, ſi ex projectione ex alto aliquis occiſus remanſit, projicientis nulla eſt culpa, & homicidium dicitur caſu fortuito ſequutum, & conſequenter ex omni parte impunibile, ut per Jacob. Ayrer. *de homicid. part.* 3. *num.* 10. Farin. *in praxi crimin. p.* 5. *q.* 126. *n.* 22. *&* 23. ubi loquuntur in muratore, ſeu architecto ex alto projiciente ligna, lapides, tegulas, & alia ſimilia. 2

De Torneamentis.

Tit. XIII.

SUPER hanc rub. ſcripſerunt Zabarel. Joan. Andr. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Petr. de Ravenna *in compend. juris Canon.* Martin. Meſnart. *in epitome Decretal.* Dan. Venator *in analyſi methodica juris Pontif.* à *pag.* 604. Goffred. & Hoſt. *in ſumma hujus tit.* Alexand. Caſan. & Anaſt. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decret.* Barthol. Carthag. *in expoſit. tit. juris Canon.* Zypæ. *in analytica poſtremi juris eccleſiaſtici enarrat. pag.* 398. noviſſimè Joan. Honor. *lib.* 5. *ſum. in Decretal.* omnes *ſub hoc tit.*

De materia tituli vide Emman. Sà *in aphoriſm. verbo torneamentum*, Fr. Emman. *in ſum. tom.* 1. *c.* 74. Lancellot. Conrad. *in templo omnium judicium, lib.* 1. *c.* 1. §. 3. *verſ.* 13. Perez *per text. ibi*, *in l.* 1. *tit.* 9. *lib.* 4. *Ordin.*

SUMMA

SUMMARIUM.

1 *Torneamenta fieri non debent*, & n. 2.
3 *Taurorum, aliarumque ferarum agitationes à quo tempore inceperint, oſtenditur.*
4 *Taurorum agitationes Bulla Pij V. prohibet in regnis Hiſpaniarum, ſed quoad laicos & Fratres Milites revocata fuit per Greg. XIII.*

Cap. Felicis I. *Conc. Later.*

1 TOrneamenta ad oſtentationem virium, & audaciæ, vnde mortes proveniunt, prohibentur; & ſi quis in his moritur, ſepultura eccleſiaſtica carere debet, petenti tamen deneganda non eſt pœnitentia. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Butr. Panorm. Marian. Socin. Cened. *collect.* 13. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag.* 129. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 676. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. deſumitur ex Concil. Lateran. ſub Alexand. III. *cap.* 20. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 12. *cap.* 1.

2 Collige ex text. torneamenta fieri non debere ex eo quod, vtplurimum ex illis reportantur cædes, & grauia vulnera, quando magno armorum conflictu in equis exercitantur, niſi cum tali moderamine fiant, vt eſſet periculum, licet rarò, & per accidens ſequatur alicuius mors, aut vulnus, vt per Viuald. *in candelabro aureo, part.* 2. *tit. de interdictis, num.* 112. Henriq. *in ſum. lib.* 7. *cap.* 56. §. 4. *lit. R*, Bannes 2. 2. *quaſt.* 40. *art.* 1. *col.* 1386. *verſ. circa ſolutionem*, vbi de intellectu huius text. Cordub. *in tract. caſ. conſcient. quaſt.* 42. plures per Cened. *ad Decretal. collect.* 13. *num.* 1. Fr. Emman. *quaſt. Regular. tom.* 3. *quaſt.* 61. *art.* 1. *verſ. decimò*, vbi ea Sylveſt. ait quod haſtiludium, & torneamentum non ſunt idem, & conſequenter quod neque ſemper prohibitio torneamenti habet locum in haſtiludio, ſed ſolùm quando inde imminet probabiliter periculum.

3 Similiter ea taurorum, aliarumque ferarum agitationibus cædes & maxima vulnera, & membrorum mutilationes reportantur, quia non eſt mirum hoc euenire illis, qui ad oſtentationem virium ſuarum, & audaciæ in publicis, priuatiſque ſpectaculis cum tauris, & aliis feris beſtiis congredi non ceſſant: à quo autem tempore inceperint hujuſmodi taurorum agitationes, tradunt Fr. Hier. Roman. *lib.* 10. *de repub. gentilitia, cap.* 6. Orozco *en el theſoro de la lengua Caſtellana, verbo toro animal.* Unde ſuper prohibitione agitationum taurorum, aliarumque ferarum, & annullatione votorum, & juramentorum ſuper eiſdem pro tempore interpoſitorum, extat Bulla Pii V. Romæ publicata die 15. Novembris 1567. quam referunt Navarr. *in man. c.* 15. *n.* 18. *cum ſeqq.* Stephan. Quarant. *in ſumma Bullarii, verbo torneamenta.*

4 Neque ignorandum eſt, quod prædictæ conſtitutionis pœnæ, & cenſuræ in Regnis Hiſpaniarum quoad laicos, & fratres Milites tantùm quarumcunque militiarum (dummodo ſacris Ordinibus initiati non fuerint) revocatæ fuerunt per Gregor. XIII. duabus adhibitis conditionibus, ſcilicet ut agitationes taurorum feſtis diebus non fiant, necnon proviſo per eos ad quos ſpectabit, quod exinde alicujus mors quoad fieri poterit, ſequi non poſſit, per quem in reliquis à Pio V. ſancitis nihil immutatur, ut latiùs in quibuſdam litteris ab eo editis die 25. Auguſti anno Domini 1575. continetur, quarum litterarum tenorem recenſent Salzed. ad Bernard. *in pract. cap.* 72. *aliàs* 35. *in noviſſ. edit.* Stephan. Quaranta *d. verbo torneamenta.*

Inſuper in eiſdem Hiſpaniarum Regnis duntaxat, ac cum eiſdem conditionibus Clemens VIII. 5 abundantiùs prædictas pœnas, & cenſuras in Pii V. conſtitutione contentas ſuſtulit, & amovit, ſcilicet quoad omnes in ea expreſſos (exceptis monachis, & Fratribus Mendicantibus, cæteriſque Regularibus cujuſcunque Ordinis, & Inſtituti) illàm ad terminos juris communis reducendo, non tamen illi derogando. Monet tamen Sua Sanctitas, ac in Domino hortatur clericos ſeculares beneficia Eccleſiaſtica obtinentes, vel in ſacris Ordinibus, ſeu in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutos exiſtentes, ne paterna hac ejus benignitate abutantur, prout pleniùs in ſuis litteris datis Romæ ſub die 13. Januarii 1596. habetur, quarum litterarum contextum referunt Quarant. *ubi ſupra*, & Fr. Emman. *quaſt. Regular. tom.* 3. *quaſt.* 68. *art.* 2. ubi notat aliqua non contemnenda.

De quarum conſtitutionum intellectu multa tra- 6 dunt Navar. *d. num.* 18. *cum tribus ſeqq.* Petr. Navar. *in tract. de reſtit. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 20. *cum ſeqq.* Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ.* 2. *princip. à num.* 27. Fr. Emman. *in ſum. part.* 2. *cap.* 73. Joan. Garcia *de expenſis, cap.* 21. *num.* 29. Gutierr. *canon. lib.* 1. *cap.* 7. & citati à Cened. *d. collect.* 13. *num.* 3. Azor. *inſtitut. moral. part.* 3. *lib.* 2. *cap.* 15. *à princip.* Illuſtriſſ. D. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad cap. Preſbyteri* 19. *num.* 4. *diſt.* 34. Marian. *tract. de ſpectaculis, cap.* 23. *&* 25. Ameſcua *de poteſt. in ſeipſum, lib.* 2. *cap.* 11. Amaya *lib.* 3. *obſervat. juris, cap.* 5. *à num.* 69. Hieron. Roderic. *in compendio quaſt. Regul. reſol.* 134.

Eccleſiaſtica tamen careat ſepultura, &c.] Notatur ad 7 hoc, quod morienti in torneamento (quod quidem de eo, qui venit cauſa ſe exercendi, non autem de ſtante intelligitur) licèt cum vulnere lethali ſuperviaerit, & pœniteat, atque ei Euchariſtia non denegetur, Eccleſiaſtica carebit ſepultura, ut per Fr. Emman. *d. art.* 1. *verſ. decimò*, ubi ſimiliter denegandam aſſerit armigeris, & ſervientibus in armis. Sic eodem modo morientes in duello ſepultura eſſe privandos definivit Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *de reformat. c.* 19. D. Martin. Carrillo *en la explicacion della Bula de los defunctos, part.* 2. *cap.* 4. *num.* 55. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 22. *num.* 76. *verſ. accedit.* Non autem ſunt privandi eccleſiaſtica ſepultura morientes in congreſſibus cum tauris, aliiſque beſtiis, quia Clemens VIII. non ſolùm pœnam excommunicationis, ſed etiam alias pœnas poſitas à Pio V. omninò ſuſtulit, reducendo eas ad terminos juris communis, in quo talis privatio ſepulturæ non invenitur contra taliter decedentes, ita poſt Fr. Emman. & Alcozer reſolvit Hieronymus Rodericus *d. fol.* 134. *num.* 3.

SUMMARIUM.

1 *Compendium hujus text. refertur.*
2 *Ludenti appoſita pœna, an comprehendat etiam ludum ſpectantem, remiſſivè.*

Cap. Ad audientiam II. & fin.

Alexand. III.

ACcedens ad locum torneamenti non animo pu- 1 gnandi, ſed alia cauſa, veluti exigendi debita, ſi caſu moriatur, in loco ſacro eſt ſepeliendus. Colligunt

ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Joan. And. Anan. Hoſt. Anchar. Butr. Panorm. Mar. Socin. Vivian. *in rationali lib. 5. Iuris Pontif. pag. 129.* Alag. *in compend. Iuris Canon. pag. 677.* remiſſivè Ximen. *in concord. p. 2.* refertur ab Antoo. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib. 5. tit. 7. cap. unic.*

2 *Non animo ludendi, ſed percipiendi, &c.*] An pœna appoſita ludentibus comprehendat etiam ludum ſpectantes, vide Avil. *ad c. 29. Prætorum, verbo ni tableros, n. 2.* Azev. *l. 2. n. 32. cum ſeqq. tit. 9. lib. 8. nova recop.* Ludovic. Boninſign. *de juſtis negot. tract. de ludo, cap. 3.* Rebell. *de obligat. juſtitia, part. 2. lib. 12. quæſt. fin. n. 6.* Farin. *in praxi crimin. part. 3. quæſt. 109. n. 34.* ubi *n. 37.* de participante, quos refert parens meus *in annot. ad Ordin. Regias Luſitan. lib. 5. tit. 82. in princip. n. 1.*

De Clericis pugnantibus in duello.

Tit. XIV.

SUPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabarel. Joan. Andr. Anch. Butr. Panor. Mar. Socin. Petr. de Ravenna *in compend. juris Canon.* Martin. Meſnart. *in epitome Decret. fol. 284. verſo,* Daniel Venator *in analyſi methodica juris Pontif. à pag. 641.* Goffred. & Hoſt. *in ſumma hujus tit.* Alexand. Caſan. & Anaſt. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decret.* Barthol. Carthag. *in expoſit. titulorum juris Canon.* Zypæ. *in analytica poſtremi juris Eccleſiaſtici enarrat. pagin. 595.* omnes *ſub hoc tit.*

De duello, illius prohibitione, & pœnis vide Concil. Trid. *ſeſſ. 25. de reform. cap. 19.* Pium V. *in ſua conſtit. incip. ea quæ à prædeceſſoribus, ſub dat. Idibus Novemb. 1560.* Greg. XIII. *in ſua conſtit. incip. Ad tollendum, ſub dat. 24. Decemb. 1582.* Clement. VIII. *in ſua conſtit. incip. Illius vices, ſub Dat. 2. Septemb. 1592.* apud Luſitanos Ordin. Regiam *lib. 5. tit. 43.* ubi notat parens meus, Joan. de Lign. *tom. 12. tract. Doctor. fol. 281.* And. Alciat. *cod. tom. 12. fol. 295.* Antonius Maſſa Galleſius *tom. 12. fol. 313.* Jacob. de Caſtello, aliàs de Villa-ſancta, *tom. 12. fol. 284.* Jul. Ferret. *tom. 12. fol. 308.* Henric. Bocer. Luc. Fioron. Anton. Alexand. Peregrin. *in particularibus tract. de duello,* Caiet. Armil. Sylveſt. & alios Summiſtas verbo *duellum,* Navarr. *conſ. 1. & 2. de purg. vulgari,* Perez *per text. ibi, in l. 3. gloſſ. 1. per totam, tit. 13. lib. 8.* Ordin. Azeved. *l. 10. n. 16. tit. 8. lib. 8. nova recop.* Mench. *illuſtr. cap. 49. n. 11. cum ſeqq.* Lancellot. Conrad. *in templo omnium judicum, lib. 1. c. 1. §. 3. verſ. 13. & in ſuo tract. de duello,* Bernard. & Salzed. *in pract. cap. 100. alias 103. in noviſſ. edit.* Alciat. *in lib. de ſingulari certamine, & in conſ de materia duelli, in fine d. libri,* Maior. *de irregul. lib. 5. cap. 18.* Petr. à Navarr. *de reſtit. tom. 1. lib. 2. cap. 3. num. 280. cum ſeqq.* Mich. Salon *2. 2. quæſt. 64. art. 2 controv. 3.* Vivald. *in candel. aureo, tit. de ſuſpenſ. num. 68. cum ſeqq.* Burg. de Pace *in l. 1. Tauri, ex num. 413. uſque ad num. 421.* Joſeph. Ludoviſ. *Lucenſi deciſ. 11.* plures refert Doctores Cened. *ad Decret. collect. 117. num. 4.* quibus adde ex noſtris Vivian. *tom. 2. commun. opinion. in fine tract. de feudis, tit. 2. n. 85.* Zerol. *in praxi Epiſcop. verbo duellum,* Steph. Quarant. *in ſumma bullary, eod. verbo,* Galer. *in margarita caſuum conſcient. eod. verbo,* Bobadill. *in ſua politica, lib. 1. cap. 14. num 41.* Petr. Caball. *in tract de omni genere homicidij, num. 76. cum ſeqq.* Farin. *in praxi crimin. part. 4. q. 119. num. 23. & conſ. 9. lib. 1.* & ex Theologis Henriq. *in ſum. part. 2. lib. 13. cap. 39. num. 3.* Bañes *2. 2. quæſt. 64. art. 7. dub. 3.* Sayr. *in clavi Regia, lib. 7. cap. 13. à num. 12. & d. conſ. lib. 3. cap. 31. à n. 29.* Soar. *eod. tract. diſp. 31. sect. 4.* Fr. Emman *quæſt. regul. tom. 3. quæſt. 62. art. 1. verſ. decimò,* Paul. Comitol. *reſp. moral. lib. 6. quæſt. 13. cum ſeqq.* Azor. *inſtitut. moral. part. 3. lib. 2. cap. 5.* Martin. Delr. *diſquiſit. magic. lib. 4. c. 4. sect. 2.* Molin. *de juſt. tom. 4. tract. 3. diſp. 17.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 21. c. 7. num. 75. cum ſeqq.* Bonac. *de cenſur. diſput. 2. quæſt. 6. puncto 2.* Sanch. *in præcepta Decalogi, lib. 2. c. 39. n. 19. cum multis ſeqq.* Bonacin. *de cenſur. extra Bullam, diſp. 2. quæſt. 3. puncto 48.* Molfeſ. *in ſum. Theolog. mor. tract. 7. c. 18. n. 17. cum ſeqq.* Filliuc. *tom. 1. tract. 15. n. 103. cum ſeqq. & tom. 2. tract. 29. cap. 8.*

SUMMARIUM.

1 *Clericus iniens duellum, ſive obtulerit, ſive ſuſceperit, deponendus eſt, poterit tamen Epiſcopus cum eo diſpenſare ſi mors, vel mutilatio membri non ſit inde ſequuta.*

2 *Clerici pugnantes in duello, ſeu ad illud provocantes ſunt ſuſpendendi.*

3 *Duello pugnantes quas pœnas hodie incurrant, juxta varias Summorum Pontificum conſtitutiones, oſtenditur.*

4 *Suſpendendus attento jure communi erat clericus propter duellum, ſequuta pugna.*

5 *Clericus pugnans in duello ſuſpendendus erat.*

6 *Papa ſolus abſolvere poteſt à pœnis incurſis per pugnantes in duello.*

7 *Epiſcopus virtute Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 6. an poſſit abſolvere duellantes, ſi delictum ſit occultum, oſtenditur.*

Cap. Porrò I. *Alex. III.*

CLericus ſi ſponte alicui duellum obtulit, vel oblatum acceptavit, eſt deponendus, ſed ſi non eſt ſequuta mors, vel mutilatio, poteſt cum eo Epiſcopus diſpenſare. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Anan. Hoſtienſ. Anchar. Butr. Panorm. Marian. Socin. Vivian. *in rationali lib. 5. Iuris Pontificij, pag. 131.* Alagona *in compend. Iuris Canonici, pag. 677.* remiſſivè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Ant. Aug. *collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 32. cap. 1.* & eſt poſt Concil. Lateran. ſub Alexand. III. *part. 26. cap. 5.* 1

Collige ex text. clericos pugnantes in duello, ſeu ad illud provocantes, eſſe ſuſpendendos, ut per Bernard. *in pract. cap. 103.* ubi Salzed. *in addit.* Henriq. *in ſum. lib. 13. de excomm. cap. 39. num. 23.* Soar. *tom. 5. diſp. 31. sect. 4. num. 48.* Fr. Emman. *in ſum. tom. 1. c. 73. in fine,* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 2. c. 39. num. 18.* Bonacin. *de cenſur. diſp. 2. quæſt. 6. punct. 1. n. 13.* 2

Rurſus in Concil. Trid. *ſeſſ. 25. de reformat. cap. 19.* excommunicantur ipſo jure. Prætereà Pius IV. *ſua conſtit. incip. Ea quæ, Idib. Novemb. 1560.* præter excommunicationem illos privat eo ipſo omnibus & ſingulis Eccleſiis, monaſteriis, dignitatibus & aliis beneficiis Eccleſiaſticis per eos obtentis, ſeu in quibus, & ad quæ eis jus competit, facitque illos inhabiles ad illa, ſeu alia in poſterum obtinenda. Poſteà Greg. XIII. *ſua conſt. incip. Ad tollendum, ſub dat. die 24. Decembris 1582.* prædictum Concilii Decretum, & Pii IV. conſtitutionem extendit ad omnes illos, qui ex condicto ſtatuto tempore, & in loco convento monomachiam commiſerint, etiamſi nulli patrini, ſociive ad id vocati fuerint; nec loci ſecuritas habita, nullæve provocatoriæ literæ, aut denuntiationis chartulæ præceſſerint, 3

ceſſerint. Denique Clemens VIII. ſua conſtitutione incipiente *Illius vices*, Romæ publicata die 2. Septembris 1592. extendit & ampliat prædictum Concilii Decretum, ac ſupradictas conſtitutiones contra pugnantes in duello publicè, vel priuatim, necnon contra mittentes, ſcribentes, aut diuulgantes chartulas prouocatorias, aut ſcripta, quæ dicuntur manifeſta, eorumque fautores & complices, quas conſtitutiones refert Stephan. Quarant. *in ſum. bullarij, verbo duellum.* Vide reliqua ad *c. 1. de purg. vulg.*

4 *Siue victor, ſiue victus fuerit.*] Ergo non ſatis eſt prouocatio ad duellum, illiuſve acceptatio, vt attento jure huius text. clericus duellum ſuſcipiens ſuſpendendus eſſet, niſi pugna ſequatur, vt Soar. *d. ſect. 4. num. 48.*

5 *Deponendus.*] Ergo clericus huius criminis reus non eſt ſuſpenſus, vt dicit Syluest. *verbo ſuſpenſio, verſ. 11.* ſed deponendus, ex Nav. *in man. c. 27. n. 156.* quem refert, & ſequitur Salzed. ad Bernard. *d. cap. 103. ſtatim in princ.* Peregrin. *de duello, quæſt. 6. n. 5.* Floron. *c. 5. n. 22. cum ſeqq.* Bonac. *de cenſur. extra Bullam, diſp. 3. quæſt. 2. puncto 48. num. 21.* vbi refert Pium IV. priuare beneficiis, dignitatibus, & officiis eccleſiaſticis clericum pugnantem in duello, & facere illum inhabilem ad illa, vel alia impoſterum obtinenda.

6 *Si cum ipſo ſuus Epiſcopus, &c.*] Hodie per ſupradi-
ctam Clementis VIII. conſtitutionem à pœnis ex-
communicationis majoris, priuationis omnium di-
gnitatum, beneficiorum, & officiorum Eccleſiaſtico-
rum, inhabilitariſque ad illa, & alia in poſterum
obtinenda, nullus poteſt abſoluere niſi Romanus Pon-
tifex: dubium tamen eſt an virtute concilii Triden-
7 tini *ſeſſ. 24. de reform. c. 6.* poſſit Epiſcopus abſoluere
quando delictum eſt occultum, vide Bonacin. *de cen-
ſur. part. 2. quæſt. 4. puncto 2. n. 15.* vbi affirmatiuè reſ-
ponder, & *in verſ. tertiò*, reſoluit Religioſos poſſe ab-
ſoluere juxta ſua priuilegia, modò reuocata non fue-
rint, ſicut de facto reuocata fuerunt per Clem. VIII.
in d. ſua conſtit. de qua *ſuprà* mentio facta fuit, quod
etiam repetit idem Bonacin. *d. puncto 48. n. 39.*

SUMMARIUM.

1 *Irregularis eſt clericus non ſolùm ſi ipſe interficit per ſe, ſed etiam ſi pugil ab eo datus aduerſarium occidit.*

2 *Monomachiæ purgatio nullo jure permiſſa.*

3 *Irregularitatem non incurrit dans in bello juſto ante conflictum haſtam ſiue enſem, ſiue aliud genus armorum militi pugnanti.*

4 *Diſpenſare an poſſit Epiſcopus cum homicida voluntario quoad ſimplex beneficium oſtenditur.*

Cap. Henricus II. & fin.

Clemens III.

1 CLericus, qui ſecundùm conſuetudinem patriæ in aliqua lite indicente probationem introducit pugilem, qui in duello pugnet cum litigante, ſi aliquis interficiatur, eſt irregularis, quia homicidium committitur non ſolùm facto, ſed etiam præcepto, conſilio, defenſione, cum eo tamen circa beneficium poterit Epiſcopus diſpenſare. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch. Butr. Panor. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. juris Pontif. pag. 132.* Alagona *in compend. juris Canon p. 677.* remiſſiuè X-men. *in conc. p. 1.* refertur ab Ant. Aug. *collect. 2. Decret. lib. 5. tit. 8. cap. 2.*

Secundum prauam terræ conſuetudinem, &c.] Notatur 2
ad hoc, quod monomachiæ purgatio nullo jure permiſſa eſt, & ideo omnis conſuetudo in contrarium inualida eſt, vt per Martin. Delri. *diſquiſit. magic. lib. 4. c. 3. quæſt. 4. ſect. 2. verſ. vt eſt.*

Licet non ipſe, ſed alius pro eo, &c.] In bello tamen 3
juſto ante conflictum poteſt quis abſque metu irregularitatis dare haſtam, ſiue enſem, ſiue aliud genus armorum militi pugnanti, Specul. *in tit. de diſpenſat. §. 4. n. 34.* Tabien. *verbo irregularitas 3. n. 21. concl. 14.* Bellet. *diſquiſit. clerical. part. 1. tit. de diſciplina clericali, §. 5. num. 115.* Bonacin. *de cenſuris, diſp. 7. q. 4. puncto 4. num. 11.*

Poterit tamen cum eo, &c.] Notatur ad hoc, quod 4
Epiſcopus poteſt cum homicida etiam voluntario quoad ſimplex beneficium obtinendum diſpenſare, vt per Gutier. *canon. lib. 1. cap. 13. num. 19.* Farin. *in praxi crimin. part. 5. quæſt. 129. num. 50.* vbi *num. 60.* aſſerit procedere niſi Epiſcopus diſpenſaret in præjudicium illius, qui beneficium homicidæ impetrauit, quia tunc non valet talis diſpenſatio etiam ante litis pendentiam, ex quo impetranti jam eſt jus quæſitum ad illud beneficium, & *num. 61.* dicit ſecus eſſe quoad beneficium cum cura animarum, & quoad miniſterium Ordinis, & Altaris, ad hæc enim non Epiſcopus, ſed ſolus Pontifex diſpenſare poteſt, quod etiam tenent Rebuff. *de pacificis poſſeſſ. num. 263.* Flamin. *de reſignat. benefic. lib. 9. q. 16. num. 52. & ſeq.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 7. cap. 18. q. 2. verſ. quæres poſtremò.* Et jam hodie concil. Trident. *ſeſſ. 14. de reformat. cap. 7.* is, qui homicidium voluntarium commiſit, nullo tempore ad ſacros Ordines promoueri poteſt, nec illi aliquod Eccleſiaſticum beneficium etiam ſine cura conferendum, quod ex illo tradunt Gutier. *d. cap. 13. num. 13.* Sayr. *de cenſur. lib. 6. cap. 7. num. 14. & 15.* Farinac. *d. q. 129. num. 62.*

De Sagittariis.

Tit. XV.

SVPER hanc tub. ſcripſerunt Zabar. Ioan. Andr. Anch. Butr. Panorm. Mar. Soc. Petr. de Rauen. *in compendio juris Canon.* Dan. Venat. *in analyſi methodica juris Pontificij, pag. 642.* Goffred. & Hoſt. *in ſum. hujus tit.* Alex. Caſan. & Anaſt. Germ. *in paratitl. ad quinque lib. Decret.* Barthol. Carthag. *in expoſit. tit. juris Canon.* noniſſimè Ioan. Honor. *lib. 5. ſum. in Decret.* omnes *ſub hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicandi ſunt baliſtarij & ſagittarii contra Chriſtianos.*

2 *Sagittarii, ſeu baliſtarii qui ſint oſtenditur.*

3 *Lex continens verba ſolùm comminatoria ferendam ſententiam nuntiat.*

Cap. Artem, vnic. *Honor. III.*

EXcommunicandi ſunt, qui exercent mortiferam 1
artem baliſtarum, & ſagittariorum contra Chriſtianos, & Catholicos. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. juris Pontificii, pag. 133.* Alagona *in compendio*

juris canonici, *pag.* 678. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. refertur ab Anton. Aug. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 19 *c. vnic.*

2 *Baliſtariorum.*] De arte baliſtariorum vide Syluest. *in ſum. verbo ars, quaſt.* 3. quem refert Azor. *inſtit. moral. part.* 3. *lib.* 2. *cap.* 15. *in fine*, Baliſtarii, ſeu ſagittarii ſunt certi homines, qui ſœderantur dæmoni, eique animæ & coporis dominium addicunt, illeque viciſſim pollicetur ſe adfuturum vt quem longiſſimè diſſitum volent, infallibili ictu traiiciant, ita Mall. *p.* 1. *q.* 1. *c.* 16. Martin. Delri. *diſquiſit. magic. lib.* 3. *c.* 1. *q.* 4. *ſect.* 4. *in princip. pag. mihi* 109. & Torreblanc. *in tract. de Magia, lib.* 2. *cap.* 39. *ex num.* 24. vbi *num.* 26. ſubdit quod Diabolus hoc præſtare ſolet ad ſacræ parœmiæ imitationem, dum ſimili facto propheta Syriam delere profitetur Regi Iſrael, Reg. 4. *cap.* 13. *Tolle ſagittas, qui cùm tuliſſet, rurſus dixit ei, Percute iaculo terram, & cùm percuſſiſſet tribus vicibus, & ſtetiſſet, iratus eſt vir Dei contra eum, & ait, Si percuſſiſſes quinques, aut ſexies, aut ſepties, percuſſiſſes Syriam vſque ad conſummationem, nunc autem tribus vicibus percuties eam.*

3 In gloſ. *Sub anathemate*, fin. Notatur ad hoc, quod quando lex continet verba ſolum comminatoria, vt ſi dicatur, ſub anathemate, ſub pœna, ſub interminatione, ſub diſtrictione, ſub maledictione, &c. tunc eſt caſus ferendæ ſententiæ, gloſ. ſimilis *verbo ſub interminatione, in cap. ſicut, il* 2. *de ſimon.* Caſtr. *de poteſtate legis pœnalis, lib.* 2. *cap.* 1. *verſ. prima regula*, Tiraquel. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, num.* 254. 255. & 260. Ludouic. Carbon. *in tract. de legibus, lib.* 8. *diſp.* 6. *in princip. verſ. prima*, plures quos refert, & ſequitur Cened. *ad Decretal. collect.* 38. *num.* 2. quibus adde Butr *deciſ.* 129. *part.* 3. *ſecundùm* 1. *impreſſ.* Henriq. *in ſum. lib.* 13. *de excommunicat. c.* 10. *num.* 2. Fr. Emman. *in ſum. tom.* 1. *c.* 74. *num.* 3. Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ.* 11. *rubr. num.* 41. Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſumpt.* 49. *num.* 13. Sayr. *in claui Regia, lib.* 3. *c.* 8. *num.* 19. Monet. *de diſtribut. quotid. part.* 4. *quæſt.* 6. *num.* 53. qui hoc limitant quando ſimul cum his verbis apponerentur alia importantia latam ſententiam, vt ſi dicatur, ſub pœna excommunicationis, quam ſtatim contrauenïendo incurras, quam ipſo facto incurras, &c.

De Adulteris, & ſtupro.

Tit. XVI.

Svper hanc rub. ſcripſerunt Zabarell, Anch. Butr. Ioan. Andr. Panorm. Mari. Soc. Guillelm. Durand. *in Breuiario aureo juris Canon, fol.* 141. Petr. de Rauenna *in compendio juris Canon.* Martin. Meſnart. *in epiteme Decretal fol.* 184. *verſo*, Dan. Venat. *in analyſi methodica juris Pontificij, pag.* 643. Goffred. & Hoſt. *in ſum. huius tit.* Alex. Caſan. & Anaſt. Germ. *in paratitlis ad quinque lib. Decretal.* Lancellot. *in inſtitut. Canon.* Barthol. Carthag. *in expoſit. tit. juris Canon.* Zipæ. *in analytica poſtremi juris eccleſiaſtici enarrat. p.* 398. Caniſ. *in ſumma juris Canon.* Caſatel. *in erothem. eiuſdem iuris*, nouiſſimè Joan. Honor. *lib.* 5. *ſum. in Decret.* omnes *ſub hoc tit.*

De adulterio, eiuſque pœnis, vide apud Luſitan. Ord. Regiam *lib.* 5. *tit.* 25. vbi notat parens meus, & apud Caſtellanos *tit.* 17. *part.* 7. vbi Greg. Lopez, & *tit.* 7. *de los adulteros, lib.* 4. *leg. fori*, & *tit.* 15. *lib.* 8. *Ordin.* vbi Perez, & *tit.* 20. *lib.* 8. *noua recopil.* ubi Azeued. Clar. *in pract.* §. *adulterium*, Anton. Gomez *l.* 80. *Tauri, num.* 46. *cum ſeqq.* Bermond. *de publicis concubin. tit. de adulter.* Vela *de delictis, cap.* 1. Menoch. *de arbitr. caſu* 419. & *conſ.* 31. *num.* 4. *cum ſeqq.* Maſcard. *de probation. concluſ.* 57. Viuian. Soar. Kitchou. & alios *tom.* 2. *commun. opinion. lib.* 9. *tit.* 7. *pag.* 464. Petr. Caball. *reſolut. crimin. caſu* 200. Ceuall. *communium contra commun. quæſt.* 734. Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo adulterium*, Padill. *in ſumma legum pœnal. part.* 1. *cap.* 9. Don Chriſtoph. de Pace *in ſcholiis ad leges ſtyli, l.* 61. *à princip.* & *l.* 93. Farin. *in praxi crimin. quæſt.* 141. & 142. Molin. *de iuſtit. tom.* 4. *tract.* 3. *diſp.* 89. *cum ſeqq.* Azor. *inſtit. moral. part.* 3. *lib.* 3. *cap.* 7. & 8. Hortenſ. Caualcan. *de brachio Regio, part.* 1. *num.* 281. *verſ. in ſumma.* Et de pœnis contra adulteros apud varias nationes nuocupatim Chriſtoph. de Pace *d. l.* 62. *in princip.* Sayr. *in claui Regia, lib.* 8. *cap.* 3. *num.* 3. & 4. Farin. *d. quæſt.* 140. *num.* 11. Pineda *è Societate Ieſu, tom.* 2. *in Iob, cap.* 31. *verſ.* 12. *pag. mihi* 522. Aloyſ. Riccius *in collect. deciſ. p.* 1. *collect.* 235. De huius criminis grauitate, & atrocitate, vida Perez *l.* 2. *verbo è fizere adulterio, tit.* 15. *lib.* 8. *Ordinam. pag.* 288. Menoch. *conſ.* 31. *num.* 2. *cum ſeqq.* Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ.* 17. *princ. à num.* 77. Ceuall. *d. quæſt.* 744. *num.* 8. & 9. Pineda *in vita S. Ioannis Baptiſtæ, lib.* 3. *art.* 1. *cap.* 1. *pag.* 13. Farin. *d. quæſt.* 141. *à princip.* Galganet. *de iure publico, lib.* 1. *tit.* 35. *num.* 36. *cum ſeqq. vſque ad finem.*

De ſtupro vide Clar. *in pract.* §. *ſtuprum*, Bermond. *de publicis concub. c. de ſtupro*, Conrad. *in pract. tit. de ſtupratoribus*, Petr. Gregor. *ſyntagm. iuris lib.* 30. *c.* 9. *de ſtupro*, Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo ſtuprum*, Sayr. *in claui Regia, lib.* 8. *cap.* 4. *num.* 9. *cum ſeqq.* Azor. *inſtit. moral. part.* 3. *lib.* 3. *cap.* 11. Farinac. *in praxi criminal. quæſt.* 147. Bernard. & Salzed. *in pract. cap.* 86. *in nouiſſ. odit.* Bellet. *diſquiſit. cleric. part.* 1. *tit. de fauore clericali*, §. 4. *à num.* 116. Galganet. *d. tit.* 35. *à princip. vſque ad num.* 36.

SUMMARIUM.

1 *Virginem ſtuprans tenetur eam dotare, & ducere in vxorem.*
2 *Virginem carnaliter cognoſcens abſque ſeductione, non tenetur eam dotare.*
3 *Minor virginem ſtuprans pœna huius cap. tenetur.*
4 *Virginitas quomodo probetur, remiſſiuè.*
5 *Stuprata aſſerenti ſe virginem tempore ſtupri, creditur cum iuramento.*
6 *Scholaris incipiens corrumpere virginem, ſed non perficiens, non tenetur de defloratione.*
7 *Virginem corrumpens an copulatiuè teneatur illam dotare, & in vxorem ducere, remiſſiuè.*
8 *Virginem ſtuprans nondum viripotentem, qua pœna puniatur, oſtenditur.*
9 *Virginem vita vilis, & minùs honeſto ſtuprans, non tenetur de ſtupro.*
10 *Doctores referuntur de fuco fœminarum multa ſcribentes.*
11 *Stuprum in caupona famulam commiſſum non eſt puníbile propter vilitatem officij.*
12 *Dos mulieris propter ſtuprum præſtanda, quomodo æſtimanda, oſtenditur.*

Cap. Si ſeduxerit.

Virginem non deſponſatam ſeducens, & dormiens cum ea, dotabit illam, & habebit eam in vxorem, & ſi pater virginis nolit eam dare, dotabit eam ſecundùm morem regionis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabatell. Joan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Cened. *collect.* 1

collect.37. Viuian. *in rationali lib.5. juris Pontificij, p.*133. Alagona *in compend. juris Canonici, pag.*678. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.*1. *&* 2. Caſal. *in annot.* deſumitur ab Exod.*c.*22. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.*1. *Decretal.lib.*5.*tit.*23.*c.*1. & Iuon. *p.*16.*c.*162. *&* 163.

2 *Si ſeduxerit.*] Ergo ſi non ſeduxerit, non tenetur pœna hujus text. de quo vide Ruin. *conſ.*189.*n.*9. Perez *in rubr. tit.*15. *pag.*278. *col.*1. *&* 2. *lib.*8. *Ordin.* Barthol. de Vecchis *in praxi obſeruanda in admittendis ad religionis ſtatum nouitus, diſp.*3.*dub.*4. *num.*24. vbi ſubdit puellam in dubio præſumi ſeductam in foro exteriori, quamuis vir aſſerat ſe non ſeduxiſſe; nam cognoſcentem carnaliter virginem abſque ſeductione, non teneri eam dotare niſi importunis precibus fuiſſet adducta, reſoluunt Nauar. *in man. cap.*12. *n.*16. Gom. *l.*80.*Tauri, num.*10. Bernard. *in pract. cap.*86.*n.*5. vbi Salzed. *verbo non debeat,* Azot. *inſtit. moral part.*3. *lib.*5. *cap.*6. *quæſ* 1. plures refert Sanch. *de matrimon. lib.* 6. *diſp.*14. *num.*11. vbi contra nonnullos tuetur, hoc caſu nihil teneri parentibus, aut tutoribus reſtituere, eo quòd iis non irrogetur injuria, cùm ipſa ſit ſuæ virginitatis domina, & nuptiarum jacturam pati volens poſſit renitente patre, ſequitur Franc. Molin. *de ritu nupt.lib.*10.*comp.*19.*num.*140.

3 *Quis.*] Etiamſi ſit minor, nam & is delinquens in hoc crimine non excuſatur, vt per Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo vel aduerſarij dolo, num.*55.

4 *Virginem.*] In dubio puella virgo præſumitur, ſicut virgo naſcitur, & ſtupratori neganti puellam fuiſſe virginem, incumbit onus probandi, Panorm. *num.*5. *in præſenti,* Clar. §.*ſtuprum, n.*4. *verſ. ſed pone quod ſtuprator.* Rot. *deciſ.*776. *num.*5. *&* 6. *part* 4. *diuerſ.* Barthol. de Vecchis *d.dub.*4.*num.*24.*in fine.* Quomodo autem probetur virginitas, & per conſequens ſtuprum commiſſum, vide Theſaur. *Pedem. deciſ.*3.*n.*2. Baiard. *ad Clar.* §.*ſtuprum, n.*41. Fulu. Pacian. *de probation. lib.*2. *cap.*2. *à num.*6. Maſcard. *eod. tract. concl.*140. Menoch. *de præſumpt. lib.*6.*præſumpt.*89. Gutier. *canon. lib* 1. *c.*37. *n.*7. Cardoſ. *in praxi judicum, verbo probatio, num.*9. Farin. *in praxi crim. quæſt.*147. *num.*131. *cum ſeqq.* vbi *n.*141. tenet in hoc obſtetricum relationi, & judicio ſtari, & *num.*148. aſſerit ex eo probari virginem fuiſſe defloratam, ſi illius camiſia tempore ſtupri fuiſſet reperta ſanguine aſperſa, vel linteamina in quibus cubuit cum viro ſanguinolenta: & *num.*150. reſoluit, quod per vociferationem, & clamorem mulieris magnum ſtupri indicium oritur.

Vnde in virginitatis amiſſione, & primo viri congreſſu propter ruptionem virginibus dolorem eſſe, & profluvium ſanguinis, cùm virginitas conſtet ex panno, vel camiſia ſanguine madida, tradunt Ioan. Alphonſ. de Fontecha *in ſpeculo medic. Chriſt, n.*3. Petr. Garc. Carrero ad Galen. *de locis affect. diſp.* 67. *cap.*3. Sed probabilius eſt in virginitatis amiſſione, ſeu virginis ſtupratione membrum non rumpi, quia in ore vuluæ, neque in aliqua ejus parte aliquid eſt in cuſtodiam virginitatis, quod deſtruat violator, vt tradunt Andr. Laur. *lib.*7.*de re anatom. cap.*12. Marcel. Donat. *lib.*4.*de admirab. medic. cap.*15. Fernel. *lib.*1.*c.*7. Virginitas igitur ſine vlla membranula eſt in ſola labiorum compreſſione, & ſymphyſi, ſeu coaleſcentium partium anguſtia, quæ cùm ſine dilatatione membrum viri admittere nequeant, ex venarum coaleſcentium ruptione fit dolor, & ſanguis, vt docent Io. Alponſ. & Petr. Garc. *citatis locis,* Horat. Auger. *tom.*2. *epiſt.*1. *cap.*5. Franc. Valleſ. *de ſacra philoſoph. cap.*25. & ideo ſanguinem non eſſe ſignum virginitatis, quia ſine ſanguinis emiſſione virgo cognoſci poteſt à viro, vt tradit Ioan. Fragoſo *de arte medendi, tract. de explanat.* quæ omnia eleganter tractat Torreblanc. *lib.*2.*de Magia operatrice, cap.* 29. *de virginitate reſtituenda.*

Aduertendum duxi, quod ſtupratæ aſſerenti ſe fuiſſe virginem tempore ſtupri creditur cum juramento, tum in odium delinquentis, tum etiam, quia talis aſſertio habet præſumptionem naturæ pro ſe; vide plures, quos citat Salzed. ad Bernard. *in pract. c.*86. *verſ. nec ad hujuſmodi,* Perez *ad rub. tit.*15.*lib.*8. *Ordin. pag.* 279. *colum.*1. *verſ. dubitatur,* & poſt Salced. Maſcard. Menoch. Gutier. Cardin. Tuſc. & alios, quos refert, ita reſoluit Farinac. *d. quæſt.*147. *num.*135. *cum ſeqq.* Rot. apud eundem Farin. *deciſ.*74.*n.*6.*part.* 4.*ſua praxis crimin.* 5

Dormieritque cum ea] Intellige perfectè, nam ſi ſcholaris cœperit corrumpere virginem, ſed non perfecit, non tenetur de defloratione, vt per Perez *l.*42. *in addit. tit.*19 *lib* 8 *Ordin. pag.*392. quem refert parens meus *in annot. ad Ordin. Regiam Luſitan. lib.*5.*tit.*12. *in princip. num.*1. 6

Dotabit eam, & habebit vxorem.] Hæc duo non requiruntur copulatiuè, ſed alternatiuè, quod aut dotare, aut in vxorem ſtuprator ſtupratam mulierem ducere teneatur, vt ſentire videntur *hic* Hoſt. *ſuper verbo uoluerit,* & Ioan. Andr. *num.*5. Anan. *num.*4. Anch. *n.*4. *& in c.*2. *num.* 3. vbi etiam Butr. *num.*2. & ita eſſe in vſu docent Gom. *d.l.*80. *Tauri, num* 8. Clar. § *ſtuprum, verſ. ſed quæro.* Et quamuis nonnulli Canoniſtæ, præſertim Innocent. & Hoſtienſ. *in præſenti,* tenuerint defloratorem etiam inuitum auctoritate judicis cogendum eſſe ad matrimonium contrahendum, nihilominus contrariam ſententiam vſu judiciorum receptam eſſe teſtantur Anton. Gom. *loco citat.* & Gutier. *loco infra citando,* & alii per text. *in cap.*2. *infrà hoc tit.* per quem temperauit diſpoſitio huius cap. jubens virginem defloratam & ducendam, & dotandam ſimul; vnde Rot. *deciſ.*779.*p.*4. *diuerſ.* cenſuit ex *hoc tex. & cap. ſeq.* hanc deduci ſententiam menti legiſlatoris conformem, vt qui virginem deflorauerit, cum ea præcisè matrimonium contrahere compellatur, ſed cauſatiuè, Anch. *hic, not.*5. & Mar. Socin. *num.*13. *in fine,* Gutier. *can. lib.*1.*c.*37. *num.*11. ad hoc enim vt ſtuprator dicatur ducere corruptam, ad hunc effectum ſatis eſt, ſi conſtituat ei dotem, quam juxta qualitatem puellæ & conſuetudinem regionis foret habitura. Si verò renuat illam in vxorem ducere, tenetur ad ſupplendum illud vltra dotem ordinariam, quo illa indiget ad inueniendum virum ſibi æqualem, vt benè inquiunt Ioan. Andr. *hic, num.*9.*in fine,* Anch. ibi, Panor. *num.*4. Couarr. *de ſponſal. part.*2.*p.*6.*cap.*6.§ 8.*num.*15. & alii. Pro totius tamen materiæ cognitione, & faciliori text. explicatione conſule Nau. *in man. cap.*19. *ex n.*16. Petr. à Nauar. *de reſtitut. tom.*1.*lib.*2. *cap.*3. *ex n.*453. Cordub. *in quæſt. Theolog. lib.*1. *quæſt.*13. Perez *in rub. tit.* 15 *lib.*8. *Ordin.* Menoch. *de arbitr. caſu* 188. *n.*15. *in addit.* Cabail. *reſolut. crimin. caſu* 196. *num.*12. *verſ. non enim tenetur præcisè,* Gutier. *canon. lib.*1.*cap.*37. per tot. Cardin. Tuſch. *tom.*7. *concl.*709. *n.*28. *& ſequenti,* Azor. *d. parte* 3.*lib.*5.*c.*5. *quæſ.*1.*in fine,* Sylueſt. *in ſum. verbo luxuria, q.*5. Bellet. *diſquiſit. clerical. part.*1. *tit. de fauore clericorum reali,* §.4. *n.*117. Mench *quæſt. frequent. c.*7. *n.*22. *&* 23. Morl *in emporio juris, part.*1.*tit.*1. *quæſt.*9. *num.*25. Cald. Pereira *d. verbo vel aduerſarij dolo, à n.*58. Sayr. *in claui Regia, lib.*12.*cap.*12.*n.*22. *cum ſeqq.* Molin *de juſtit. tom.*4.*tract.*3 *diſp.*104.*à n.*9. Leſſius *eod tract. lib.*2.*cap.*10.*dub.*3. Rebell. *de obligation. juſtitia, part.* 1. *lib.*3. *quæſt.*6. Paul. Comitol. *reſponſ moralium lib.*4 *quæſt.*16 *&* 17. *num.*2. Sanch. *de matrim. lib.*4. *diſp.* 13.*n.*2 *in med* Rota apud Farin. *deciſ.*779. *in* 1. *collect. nouiſſ.* aliàs *par.*4. *diuerſ.* idem Farin. *in ſua praxi crimin. part.*5. *quæſt.* 147. *num.*97. cum multis ſeqq. vbi *n.*98. refert veritatem eſſe quod ſi vult ducere vxorem, tenetur

tenetur etiam eam dotare. Quia tamen in hoc mirè variant DD. ſecutiùs duxi in hac re tenendam eſſe ſententiam, quam olim amplexa eſt Rota *in Taurinenſi matrimonij*, 15. *Ianu.* 1590. coram D. Penia, quæ ſic ait. Quantum ad primam partem dubii Domini conformiter cenſuerunt Bonnium præciſè, & abſolutè non eſſe cogendum ad Alaſiam ducendam, juxta *cap. 2. de adulter.* vbi præceptum de ducenda, & dotanda virgine deflorata non ponitur copulatiuè, vt *in cap. 1.* ſed diſiunctiuè, tametſi veteres Canoniſtæ, Innoc. Hoſt. Butr. Zabarel. & plerique alii *in d. cap. 1. de adulter.* tenuerint defloratorem etiam inuitum judicis auctoritate cogendum ad matrimonium contrahendum, ſpeciale eſſe dicentes ratione delicti, vt quis inuitus nuptias inire cogatur. Nihilominus contrariam ſententiam eſſe receptam teſtatur Gom. *ad l. 80. Tauri, n. 38. verſ. ſed his non obſtantibus*, Clar. *in §. ſtuprum, n. 3. verſ. ſed quæro quæ ſit pœna*, ſenſit Panorm. *in d. c. 1. de adulter.* Couar. Ioan. Gutier. S. Antonin. & alii paulò antè relati, per text. *in c. 2. de adulter* per quem temperatur diſpoſitio *c. 1.* jubentis virginem defloratam & ducendam, & dotandam ſimul; nam ex duobus illis capitulis ſimul junctis Domini cenſuerunt hanc deduci ſententiam menti Legiſlatorum conformem, vt qui virginem defloranit, cum ea præciſè matrimonium contrahere non compellatur, ſed cauſatiuè, Raneh. *in c. 1. de adulter. not. 3. n. 3. & quæſt. 5.* S. Antonin. *part. 1. tit. 2. c. 6. §. 1. verſ. hodie autem.* Ruin. *conſ.* 189. *n. 8. lib. 1.* Ioan. Gutier. *canon. quæſt. lib. 1. cap. 7. num. 11.* Nec obſtat ſi dicatur, quod *c. 1. de adulter.* eſt deſumptum ex veteri Teſtamento, *Exodi c. 22.* vbi recenſentur præcepta judicialia, quod cùm fuerit relatum in jus Canonicum per poteſtatem habentem debet præciſè ſeruari, S. Thom. *part. 2. quæſt. 104. art. 5.* Syluest. *in ſum. verbo Luxuria, quæſt. 5.* Pariſ. *conſil. 68. n. 106. lib. 4.* Imol. *in c. cùm tanto, num. 7. & 8. de conſuetud.* quoniam dixerunt Domini quod idem legiſlator, qui in corpus Iuris Canonici reduxit, & viuificauit illud præceptum ex veteri Teſtamento, quod aliàs erat mortuum, ſtatim *ſub eod. tit. de adulter. c. 2.* appoſuit aliam diſpoſitionem diſiunctè, in qua cenſetur voluiſſe præceptum *c. 1.* obſeruandum cum illa qualitate, de qua *in c. 1.* Hactenus Rotæ deciſio. Et quod contracto matrimonio aduersùs Sac. Concilii Trident. formam ſponte & voluntariè, ſi mulier à præſumpto marito deflorata fuerit, ab eo eſſe dotandam, reſoluit Franciſc. Molin. *de ritu nupt. lib. 1. comp. 19. n. 143. cum ſeqq.* Adnetto reperiſſe apud Card. Mantic. *de conject. vlt. volunt. lib. 11. tit. 12. n. 10. cum ſeqq.* Ioan. Bapt. Coſta *de facti ſcient. & ignor. cent. 2. diſt. 12. n. 12.* diſpoſitionem huius text. & ſeq. tria requirere, ſeductam fœminam, ſequutam copulam, & virginitatem deperditam.

8 Qua autem pœna puniatur ſtuprans virginem nondum viri potentem, vide Menoch. *de arbitr. caſu* 94. Gom. *l. 80. Tauri, num. 42. & tom. 3. var. cap. 1. n. 60. verſ. ex quibus*, Aloyſ. Riccium *in collect. deciſ. part. 4. collect.* 1412. Perez *ad rub. tit. 15. lib. 8. Ordin. pag.* 280. Chald. Pereira *d. verbo vel aduerſarii dolo, n. 16.* Cened. *d. collect. 37. num. 1.*

9 Limita principalem text. concluſionem non procedere quando virgo erat vitæ vilis, & minus honeſtæ, vel vagans paſſim, non ſeruato verecundiæ pudore, vt per Burſ. *conſ. 69. n. 13. lib. 1.* Menoch. *d. caſu* 188. *in addit. n. 18.* Farin. *conſ. 90. n. 1. cum ſeqq.* Steph. Grat. *diſcept. forenſ. c. 5. n. 44. cum ſeqq. & c. 35. n. 34* reſoluit quod ſtuprum ceſſabit, neque erit accuſabile ſtante vilitate perſonæ, in moribus ſcilicet, non verò reſpe-
10 ctu generis, vel paupertatis. Genus illud mulierum, quæ fucis vtuntur, rubeo, & aquis ſtillatitiis, impudicitiæ ſignum oſtendit, ſecundùm Terent. *dum moliuntur, dum comuntur annus eſt*, contra quas inuehit S. Cyprian. *in lib. de habitu Virginum*, dum ait quod manus Deo inferunt, quando illud, quod ille formauit, reformare contendunt, & certè niſi communis abuſus eſſet iſte mulierum ferè omnium, non excuſarentur, ex S. Thom. 2. 2. *q. 16. art.* 2. Multa de fuco fœminarum tradunt citati à Cened. *ad Decretal. collect. 31.* quibus adde Ludouic. Bejam *reſponſ. caſuum conſcient. part. 2. caſu 17.* Henriq. *in ſum. lib. 8. c. 57. & in commento lit. X*, Ioan. Pined. *in Iob, tom. 2. c. 42. verſ. 14. pag. mihi* 965. Leſſi. *de juſtit. lib. 4. cap. 4. dub. 14.* Bobadil. *in politica, lib. 2. cap. 17. n. 14. cum ſeqq.* Sayr. *in claui Regia, lib. 8. c. 6. n. 8.* Hortenſ. Caluacan. *de brachio Regio, part. 6. n. 68. verſ. præterea.*

Vnde ſtuprum in cauponæ famulam commiſſum 11
non eſſe punibile propter vilitatem officii, tenent Gregor. *l. 3. verbo en tauerniera, tit. 14. part. 4* Alciat. *in l. inter ſtuprum, num. 5. ff. de verbor. ſignif.* Tiraq. *de retractu lig. §. 1. gloſ. 14. n. 17. & de nobil. c. 34. num. 44.* Chaſſan. *in catalogo gloriæ mundi, part. 11. conſ. 18.* Farin. *conſ. 90. num. 3.*

Si verò pater virginis, &c.] Notatur ad hoc, quod 12
ſi pater puellæ defloratæ recuſet illam nubere cum ſtupratore, vel etiam ipſa deflorata recuſet, tunc ſtuprator tenetur eam dotare, vt per Farin. *d. quæſt. 147. n. 105.* Fr. Barthol. de Vecchiis *d. dub. 4. n. 25.* etiamſi deflorata remiſerit dotem, quia ſi habeat parentes, ac ſubinde ſui juris non ſit, remiſſio hæc ſtupratori non prodeſſet, ſicut reſoluunt Bajard. *ad Clar. §. ſtuprum, num. 119.* Farin. *d. quæſt. 147. num. 117.* Barthol. de Vecchiis *d. dub. 4. n. 27.*

Reddet pecuniam juxta modum dotis, &c.] Circa æſti- 13
mationem dotis mulieri propter ſtuprum præſtandam Ioan. Andr. Abb. & alii hujus text. deciſionem ſupplent, quod corruptor ipſe dare teneatur illud, quo pluris indiget puella cùm corrupta ſit ad inueniendum virum ſibi æqualem. Quæ quidem interpretatio minimè placet Ananiæ *in præſenti*, cùm ea ex text. hic non vulgarem violentiam patiatur, qui prout jacet, ſine vlla additione intelligendus eſt quando corruptor vult matrimonium cum corrupta contrahere, ipſa verò, vel ejus pater nolit, hoc eq idem caſu ſufficit ei dotem conſtituere, quæ ſufficiens foret ſi virgo fuiſſet: quam quidem Ananiæ ſententiam veriſſimam judicat Couar. *de ſponſal. part. 2. c. 6. §. 8. n. 15.* quando corruptor eſt ejuſdem qualitatis, vt matrimonio cum puella copuletur, & injuſtè ab ea, vel ipſius parentibus recuſatur, alioquin Ioan. Andr. & Abbatem ſequitur, quorum ſententia veriſſima eſt, & ſeruanda, quia text. *in præſenti* interpretatur vt procedat quando corrupta cum dote conſequitur maritum ſibi æqualem: ſecus verò aliàs. Dotis æſtimatio quomodo facienda, vide Salzed. *ad Bernard. c. 86. lit. E*, Gutier. *canon. lib. 1. c. 36. d. num. 8.* Farin. *d. quæſt. 147. num. 124 cum ſeq.* & quæ quantitas conſtituenda ſit à ſtupratore puellæ ſtupratæ, arbitrio judicis relinquitur, vt tenet Menoch. *caſu* 188. *à num.* 18. Farinac. *d. quæſt. 147. n. 125.* & eſt conſtitutum apud Luſitanos per Ordin. Regiam *lib. 5. tit. 23. in princip. verſ. for arbitrada pello juzgador.*

Vtrùm autem habens rem cum puella virgine, ipſa tamen conſentiente, committat ſtuprum continens malitiam ſpecie diſtinctam à ſimplici fornicatione, & neceſſariò in confeſſione explicandam, quæſtio eſt dubia, in qua vna ſententia affirmat ex eo, quia in tali defloratione virginis reperitur injuſtitia, non contra ipſam perſonam virginis, quia conſentienti non fit injuria, ſed contra finem naturæ, ad quam conceſſit virgineum clauſtrum, cui non poteſt puel-

lam

lam renunciare, eſt enim cuſtos, non domina illius ſignaculi; tum quia per ſtuprum infertur injoria patri, qui cuſtos eſt corporis filiæ ſuæ, ſiue illa conſentiat, ſiue diſſentiat, nam per filiæ conſenſum non ſubtrahitur filia à cuſtodia, & cura patris, vel tutorum qui gerunt curam patris; quare hanc partem ſuſtinent Caiet. 2.2. *quæſt*. 154. *art*. 6. *ad* 1. *dub*. Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. part*. 1. *lib*. 2. *cap*. 79. Soar. tom. 5. *diſp*. 22. *ſect*. 4. *num*. 6. Filliuc. *tom*. 2. *tract*. 30. *c*. 3. *n*. 66. Villalob. *in ſum. tom*. 2. *tract*. 30. *diffic*. 10. *n*. 6.

1 Altera verò ſententia, cui tanquam probabiliori adhæreo, tenet ſtuprum ſi fiat conſentiente puella, non continere ſpecialem deformitatem, vel injuriam ſupra ſimplicem fornicationem. Ratio eſt, quia non reperitur in ſtupro ſpecialis deformitas, niſi adſit ſpecialis injuria, ſed quando puella voluntariè conſentit, non infertur injuria, nam ſcienti & conſentienti non fit injuria: ergo in ſtupro propter conſenſum puellæ non reperitur ſpecialis malitia; nec valet dicere quod in ſtupro ſaltem reperitur injuria contra parentes, vel tutores inuitos, hoc enim falſum eſt; nam puella eſt domina ſuæ virginalis integritatis; & ideo hanc ſententiam tuentur Vaſq. *in opuſc. de reſtit*.
2 *c*. 3. §. 1. *dub*. 1. *n*. 6. Ægid. de Conineh *de ſacram. tom*. 2. *diſp*. 7. *dub*. 4. *n*. 19. Sanch. *de matrim. lib*. 7. *diſp*. 14. *n*. 1. Leſſi. *de juſtit. lib*. 2. *cap*. 10. *dub*. 1. Ioan. Sanctius *in ſelect. diſp*. 29. *num*. 7.

SVMMARIVM.

1 *Stuprator, qui non vult puellam in vxorem ducere, quomodo caſtigetur, oſtenditur.*

2 *Stuprator an poſſit per procuratorem ſe defendere, remiſſiuè.*

Cap. Peruenit II. *Greg.*

1 Virginem decipiens, & ſtuprans, debet eam in vxorem ducere, & ſi eam rennit corporaliter caſtigatus, & excommunicatus in monaſterium detrudendus eſt, in quo agat pœnitentiam, & à quo non egrediatur ſine licentia. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocentius, Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib*. 5. *juris Pontificii, pag*. 132. Alagona *in compendio juris Canon. pag*. 678. remiſſiuè Caſal. *in annot*. & Ximen. *in concord. p*. 1. & 2. deſumitur ex D. Greg. *lib*. 2. *regiſtr. epiſt*. 42. *cap*. 81. *indict*. 11. & refertur ab Anton. Auguſt. *collect*. 1. *Decretal. lib*. 5. *tit*. 13. *cap*. 2.

2 *Corporaliter caſtigatus*, &c. Notatur ad hoc, quod ſi ſtuprator non vult puellam in vxorem ducere, verberibus caſtigatur à judice, prout ei viſum fuerit, & excommunicatus in monaſterium detruditur ad agendam pœnitentiam, vt per Anton Gom. *l*. 80. *Taur*. *n*. 8. & 9. Clar. *in* §. *ſtuprum, num*. 3. *verſ. ſed quæro quæ ſit pœna*. Perez *ad rub. tit*. 15. *gloſ*. 1. *pag*. 279. *lib*. 8. *Ordin*. Mench. *vſufreq. cap*. 7. *num*. 2. Morl. *in emporio juris, p*. 1. *tit*. 1. *quæſt*. 8. *num*. 25. Petr. Gregor. *ſyntag. juris lib*. 36. *cap*. 9. *tit. de ſtupro, num*. 5. *in fine, verſ. punitur & alia pœna*. Theſaur. *Pedem. deciſ*. 3. *num*. 3. *verſ. & ſi nolit deſponſari*, Gutier. *canon. lib*. 1. *c*. 37. *num*. 11. *Rot. deciſ*. 74. apud Farin. *part*. 4. *ſuæ praxis crimin*. eiuſd. Farin. *part*. 5. *quæſt*. 147. *num*. 100. & 109. Barthol. de Vecchis *in praxi nouiſ. diſp*. 3. *dub*. 4. *num*. 27. An hoc caſu poſſit reus per procuratorem ſe defendere, vide Hippol. *conſ*. 9. *num*. 5. Tiraq. *in tract. res inter alios, pag. mihi* 7. Clar. §. *fin*. *q*. 3. *num*. 9. Menoch. *de arbitr. lib*. 1. *quæſt*. 80. *à num*. 17. & *num*. 103. & 104. Farin. *in praxi crimin*. *q*. 99. *num*. 32. vbi negatiuè reſoluit.

Verùm autem hujuſmodi ſtuprator, qui ſua egeſtate non potuit dotare puellam ſtupratam, ac proinde in ſubſidium corporaliter caſtigatus fuit, ſi peruenerit ad pinguiorem fortunam, teneatur dotem conſtituere? in quo dubio negatiuè eſt reſpondendum, quia per luitionem in corpore dicitur ſatisfactum, & ſic illa caſtigatio loco ſolutionis ſuccedit, vt arg. text. *in l. ſed ſi vnus, ff. de iniur*. reſoluit Buccaron. *de different. inter iudicia ciuil. & crimin. differ*. 191. *ex num*. 2. vbi citat inter alios Petr. Caball. *reſol. crimin. caſu* 77. *n*. 29.

SVMMARIVM.

1 *Maritus retinens adulteram coniugem, non peracta pœnitentia, particeps eſt delicti, ſecus ſi egit pœnitentiam.*

2 *Vxorem in adulterio perſiſtentem tenetur vir deſerere ſub culpa mortali.*

3 *Verba*, reus erit, *non ſunt latæ ſententiæ.*

4 *Turpitudinis patronus cenſetur, qui vitium vxoris celat.*

5 *Adulteram vxorem reſipiſcentem fas eſt viro ſibi reconciliare, non ſæpè tamen adulteram admittere.*

6 *Declaratur text. in cap. quemadmodum, in fine, de jurejurando.*

Cap. Si vir III. *Conc. Arelat.*

Maritus ſciens ſuam vxorem deliquiſſe, nec egiſſe pœnitentiam, eum adhuc in fornicatione permaneat, ſi vixerit cum illa, erit reus, & particeps delicti. Si verò mulier dimiſſa egerit pœnitentiam, & voluerit ad virum reuerti, debet, ſed non ſæpe, recipere peccatorem. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Butr. Panorm. Mar. Socin. Cened. *collect*. 137. Viuian. *in rationali lib*. 5. *juris Pontificii, pag*. 134. Alagona *in compendio juris Canonici, pag*. 678. remiſſiuè Ximen. *in concord. p*. 1. & 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect*. 1. *Decretal. lib*. 5. *tit*. 13. *cap*. 3. 1

Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Couar. *de ſponſal. part*. 2. *cap*. 7. §. 2. *num*. 4. Sot. *in* 4. *diſt*. 36. *q. vnic. art*. 1. & 2. Clar. §. *adulterium, num*. 18. *verſ. quinimò*, Mozz. *de contract. tit. de matrim*. §. *fin. num*. 70. *verſ. quod debitum*, Perez *l*. 2. *verſ. & maritus habens, tit*. 15. *lib*. 8. *Ordinam*.

Sed permanet in fornicat. &c.] Ergo vir ſub culpa lethali tenetur vxorem in adulterio perſiſtentem deſerere, de quo Perez *l*. 2. *verſ. quæritur vlteriùs quanto tempore, tit*. 15. *lib*. 8. *Ordin. pag*. 308. Petr. de Ledeſma *de matrim. q*. 62. *art*. 2. *concl*. 2. ac proinde peccatum mortale tunc eſſe non abſtinere à copula carnali conjugali, ſiue petendo, ſiue reddendo, tenent Cou. *de ſponſalib. p*. 2. *cap*. 7. §. 2. *num* 4. Iacob. de Graffiis *in aureis deciſion. part*. 1. *lib*. 2. *cap*. 84. *num*. 6. Matien. *in rub. tit*. 1. *gloſ*. 1. *n*. 101. *lib*. 5. *nouæ recop*. D. Barboſ. *in l*. 2. *p*. 1. *princip. num*. 102. *ff. ſolut. matrim*. 2

Reus erit.] Non eſt latæ ſententiæ, vt per Sayr. *in claui Regia, lib*. 3. *cap*. 8. *n*. 20. 3

Et eius peccati particeps.] Notatur ad hoc, quod particeps cenſetur turpitudinis, qui vitium vxoris celat, & qui illam in adulterio deprehenſam retinet, lenocinii reus cenſetur, vt per Baiard. *ad Clar*. §. *adulterium, num*. 119. Sanch. *de matrim. lib*. 10. *diſp*. 5. *num* 5. *verſ. non autem cenſebitur*, Farin. *in praxi crimin. part*. 5. *quæſt*. 142. *num*. 74.

Quod ſi mulier dimiſſa, &c.] Notatur ad hoc, quod fas eſt viro vxorem adulteram reſipiſcentem ſibi reconciliare, non ſæpe tamen adulteram admittere, vt per 4

per Sanch. *de matrim.lib.*10.*diſp.*13.*n.*3. Ad text. verò *in cap. quemadmodum, in fine, ſup. de iureiur.* quatenus huic obſtare videtur, dum habet, virum poſſe ſæpe vxori adulterium remittere, reſpondet D. Barboſa *d. num.*102. & Sanch. *d. num.*3. quod quamuis vir poſſit ſæpe remittere, Eccleſia tamen non intercedit pro adultera ſæpe relabente, ne peccandi anſam offerre videatur. Ad illud autem concilium *Matth.*18. ibi, *non dico tibi ſepties, ſed vſque ad ſeptuagies ſepties*, reſpondet idem Sanch. *loco citato*, quod non intelligitur de pœna externa delicto debita, qualis eſt diuortium, quando ſpes veniæ anſam præbet in delicto perſiſtendi, & correctionis ſpes ceſſat, quia, vt inquit Sot. *in* 4.*diſt.*36. *quæſt.vn.art.*2.*concl.* 1. quamuis ſæpe conſilium ſit vxorem adulteram reſipiſcentem admittere, ne viro deſtituta, & inopia preſſa libidini vacet, qua quæſtum acquirat; ſi tamen multoties reconciliata abutens venia ad priſtinum more canis vomitum redeat, præſtabit vtique eam non admittere, quoniam ſpem omnem correctionis ademit.

SUMMARIUM.

1 *Maritus propter ſuſpicionem poteſt accuſare vxorem de adulterio, & in accuſando præfertur cæteris.*

2 *Maritus poteſt accuſare vxorem ob violentam adulterii ſuſpicionem.*

3 *Maritus ſolus de iure Luſitano, & Caſtella contra vxorem, & adulterum querelam intentare poteſt.*

Cap. Maritis VI. *ex Conc. Pariſ.*

1 MAritus ex ſuſpicione poteſt vxorem de adulterio accuſare, & in accuſando præfertur aliis, ſic & in defendendo. Colligunt ex Ordin. Abb. antiquus Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Butr. Panorm. Henriq. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib.*5.*iuris Pontificij*, *pag.*135. Alagona *in compend. iuris Canon.p.*679. remiſſiuè Ximen. *in conc.p.*2. refertur à Burchar. *lib.*16.*Decret.c.vlt.* & ab Ant. Aug. *collect.*1.*Decret.lib.*5.*tit.*13.*cap.*5.

2 Collige ex text. poſſe maritum accuſare vxorem ob adulterii ſuſpicionem, violentam ſcilicet, ſecundum *gloſ.hic, verbo ex ſuſpicione*, vt per Henriq. *in ſum.lib.*11. *de matrim. cap.*17.*n.*2. Sanch. *de matrim. lib.*10. *diſput.*12.*num.*41. Murl. *in emporio iuris, part.*1. *tit.*1. *quæſt.*9. *num.*52.

3 *Et ipſis plus cæteris de adult.* &c.] De iure Regni Luſitaniæ per Ordin. Reg. *lib.*5.*tit.*23.§.3. maritus ſolùm contra vxorem, & adulterum querelam intentare poteſt, quod & apud Caſtellanos conſtitutum eſt *l.*2.*tit.*17.*par.*7. vbi Gregor. *gloſ.*1. & 2. prout antea Cæſareo iure erat diſpoſitum *in l.quamuis, la* 2. *C.ad leg. Iul. de adulter.* vide Padil *in l.transigere, n.*92.*C.de tranſact.* Gomez *l.*80 *Tauri*, *num.*49. Auendan. *ad c.*27.*Prætorum, gloſ.manceba, num.*2. Ant. Gama *de Sacramentis præſtandis vltimo ſupplicio damnatis, q.*4.*num.*9. Aloyſ. Ricc. *in collect.deciſ part.*1.*collect.*236. D Barboſ. *in l.* 2. *part.* 1.*num.* 112.*ff.ſolut.matrim.* Petr. Caual. *reſolut.crimin. caſu* 110. *num.*2.*cum ſeqq* Farin. *in praxi crimin.quæſt.*104. *num.*36. *cum ſeq.* Thom. Valaſc. *allegationum iuris tom.*1.*alleg.*13. *n.*111.*cum ſeqq.* Benedict. Ægid. *de iure, & priuilegio honeſtatis, art.*6. *num.*21. Iudex tamen ex officio poteſt procedere & proſequi accuſationem, à qua maritus accuſator deſtitit, vt per Baiard. *ad Clar.* §. *adulterium, n.*14. & 20. Farin. *d.quæſt.*141.*num.*43.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos non debet puniri ad ſolam mulieris confeſſionem, aſſerentis ſe commiſiſſe adulterium cum Sacerdote, ſed ſibi infamato poteſt indici purgatio, quam ſi præſtiterit, abſoluitur, deficiens vero ſuſpenditur ab officio.*

2 *Confeſſarius poteſt audita in Confeſſione de confitentis licentia reuelare.*

3 *Eccleſia non polluitur per concubitum coniugalem extra caſum neceſſitatis.*

4 *Adulterium non probatur contra alium ſola mulieris confeſſione.*

5 *Adulteri abſolutio prodeſt adulteræ, ſed condemnatio non nocet.*

6 *Clericus pro adulterio deponitur, & in monaſterium detruditur.*

7 *Clericus repertus in notoriis oſculis, vel amplexibus cum vxorata, an velut adulter ſit puniendus, remiſſiuè.*

8 *Oſculum luxurioſum quando dicatur, remiſſiuè.*

Cap. Significaſti V. *Alex. III.*

QVando mulier publicè fatetur ſe intra Eccleſiam peccaſſe cum Sacerdote, eſt imponenda mulieri condigna pœnitentia, & Eccleſia reconcilianda aſperſione aquæ benedictæ. Si Sacerdos negat crimen, debet ei canonica ad arbitrium purgatio coram quinque Preſbyteris indici, & ſi ſe purgare poteſt, permittatur miniſtrare in officio ſuo; ſi non poteſt, ab eo ſuſpendatur, & hoc fiat etiamſi Preſbyter, qui nunc negat, jam confeſſus fuerit coram alio Sacerdote, qui hoc affirmat. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib.*5. *iuris Pontificij*, *pag.*135. Alagona *in compendio iuris Canon.pag.*679. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord.p.*1. & 2. refertur ab Anton. Aug. *collect.*1. *Decret. lib.*5.*tit.*13. *cap.*6. & eſt poſt Concil. Lateran. *part.*50. *cap.*11. 1

Huiuſmodi delictum confeſſos fuiſſe, &c.] Quomodo presbyter, de quo hic, detegere poterat quandam mulierem ipſi confeſſam adulterium, non abs re Doctores inueſtigant, ex quibus Nauar. *in c.Sacerdos, de pœnit.diſt.*6. *num.*116. aſſerit id *hîc* factum fuiſſe de confitentis licentia; nam illa data poteſt Confeſſarius audita in Confeſſione reuelare, vt per Martin. Delri. *diſquiſit magic.lib.*6.*cap.*1.*ſect.*2.*verſ. duo denique, pag. mihi* 474. Farin. *in praxi crimin. quæſt.*51.*num.*112. Bonacin. *de Sacram. diſp.*5.*punct.*4.*num.*7.*verſ.dixi abſque licentia pœnitentis.* Verùm idem Nau. *loco citato*, *n.*127. dicit ſenſum huius text. eſſe quod adultera illa confeſſa fuerit, & ſe, & adulterum cuidam Sacerdoti fuiſſe confeſſos confeſſione extrajudiciali, quod fecerunt aliqua de cauſa tunc occurrente. 2

Reconciliare procures.] Per hunc text. tenent aliqui Eccleſiam non pollui, nec reconciliatione indigere per concubitum conjugalem, etiam extra caſum neceſſitatis, vt per gloſſ. *verbo ſemine, in cap. Eccleſiis, de conſec.diſt.*1. & alios quos refert Sách. *de matrim.lib.*9. *diſp.*15. *num.*7. Verùm cùm *in hoc text.* non decernatur ob ſolum adulterium violari Eccleſiam, ſed decernatur in caſu particulari, aliàs probaret per ſimplicem fornicationem Eccleſiam minimè pollui, tenendum omninò per concubitum conjugalem extra caſum neceſſitatis Eccleſiam violari, ut reſoluunt Covar. *de ſponſal, parte* 2. *cap.* 5. §. 2. *num.* 3. Perez *l.*1. *verſ. quæri poteſt vtrum copula, tit.*1. *lib.*5. *Ordin.* Martien. 3

in

Digitized by Google

in rub. tit.1. gloſſ.1. num.99. lib.5.nova recopil. Sanch. *d.num.7.*

4 *Cùm negante adultero mulieri*, &c.] Ergo adulterium non probatur contra alium ſola mulieris confeſſione, ut per Baiard. *ad Clar.§ adulterium, n.40. &*
5 *n.94.* dicit quod abſolutio adulteri prodeſt adulteræ, ſed condēnatio non nocet, de quo etiam Perez *l.2.prope finē, verſ.quæri etiā poteſt, tit.15.lib.8.Ordin.pag.312.*

6 *Prædicto autem Sacerdoti*, &c.] Notatur ad hoc, quod clericus pro adulterio ſuſpenditur, & nonniſi creſcente contumacia in eodem crimine deponitur, ut per Bermond. *de publicis concub. rub. de adulter. num.26.& ſeqq.* Griland. *de pœnis omniſ.coitus, quæſt.6. à princip.* Verùm pro adulterio clericum deponi, & in monaſterium detrudi, tenent Decian. *tract.crimin. lib.6. cap.23. num.14.* Menoch. *de arbitr.caſu 419. num.60.* poſt Clar. Tiraq. Bernard. Salzed. & alios ſequitur Farin. *in praxi crimin part.5.quæſt.141.n.29.* quibus adde Padil. *in ſumma legum pœnalium, part.1. cap.9.n.8.* Molin. *de juſtit.tom.4.tract.2.diſp.98.* Quid ſi ignoret mulierem cum qua ſe immiſcet eſſe nuptam, vide D.Barboſ. *in l.2.in princip.part. 1.num.96.ff ſoluto*
7 *matrim.* Farin. *d. quæſt.141.à num.97.* Quid ſi reperiatur in mutuis oſculis, vel amplexibus, an velut adulterus ſit puniendus? vide per ea, quæ Surd. *de aliment. tit.7. quæſt.16. à num.32.* Menoch. *de præſumpt. lib.5. præſ.41. à num.26.* D.Barboſ. *in l.2. ff. ſoluto matrim.part.2.num.70.* Dom.Chriſtoph. de Pace *in ſcholiis ad leges ſtyli, l.62.ſchol.2.num.15.* Molin. *de juſtit. tract.3.diſp.91.num.81.* Farin. *d.part.6.quæſt.142. n.154. cum ſeqq.* Sanch. *de matrim.lib.7.diſp.91. n.38. & lib.9. diſp.46.n.7.& lib.1.diſp.4.à num.11.& diſp.12. à n.46.*
8 ubi de litteris amatoriis. Quando dicatur oſculum luxurioſum, vide Thom. Triviſ. *Venetiæ deciſ.47. part.2.* quem refert Aloyſ.Ricc. *in collect.deciſ.p.1.collect.47.in fine.*

SUMMARIUM.

1 *Conjux conjugem de adulterio impetere non poteſt, ſi & ipſe adulterium commiſiſſe convincatur.*

2 *Adulter laicus, tam maſculus, quàm fœmina excommunicatur.*

3 *Vxor à marito de adulterio accuſata poteſt etiam excipere de adulterio ipſius mariti, ubi agitur ad thori ſeparationem, vel ad dotis amiſſionem.*

4 *Exceptio de adulterio ab uxore propoſita contra virum agentem ad ſeparationem thori, & dotis amiſſionem, poteſt etiam poſt litis conteſtationem deduci.*

5 *Maritus ſi contra uxorem agat criminaliter ad pœnam, non poteſt uxor excipere contra illum de ſimili adulterio.*

6 *Adulterium ad impediendam reſtitutionem non poteſt per teſtes probari.*

7 *Confeſſio conjugis aſſerentis proprium adulterium, ſatis eſt ut illud probatum cenſeatur.*

8 *Delicta paria mutua compenſatione tolluntur, niſi commiſſa ſint circa diverſa, & ſeparata.*

Cap. Intelleximus VI.

Innocent. III.

1 COnjux ſeparata à viro, ſi petat ſibi reſtitui virum, vir eſt cogendus accipere mulierem; ſed ſi conſtet per evidentiam rei, vel legitimam confeſſionem mulieris ſponte fuiſſe adulteratam, non eſt cogendus vir illam aſſumere, niſi per legitimos teſtes qui non poſſunt à viro reprobari, conſtet virum etiam fuiſſe adulteratum; tunc enim vir cogetur accipere uxorem affectu maritali, quia cum jus matrimonii in utroque læſum ſit, paria delicta tolluntur mutua compenſatione. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Anan. Hoſt. Anch. Butr. Panorm. Mat. Socin. Vivian. *in rationali lib.5.juris Pontif. pag.136.* Alagona *in compendio juris Canonici, pag.679.* remiſſivè Ximen. *in concord.part.1. & 2.* refertur ab Anton.Auguſt. *collect.3.Decretal.lib.5. tit.8.cap.1.*

Vinculo excommunicationis adſtrinxit, &c.] Notatur 2
ad hoc, quod laicus, tam maſculus, quàm fœmina pro adulterio excommunicatur, ut per Covar. *de ſponſ. part.2.cap.7.§.7.num.20.* Clar. *§ adulterium, num.7. verbo de jure autem Canonico*, Salzed. ad Bernard. *in pract. cap.82. verbo adulteri, lit.B, verſ.laici verò, in noviſſ. edit.* Menoch. *de arbitr.caſu 419.n.61.* Farin. *in prax. crimin.part.5.q.140.n.23.*

Replicavit in ipſum quod fuerat fornicatum.] Ergo uxor 3
accuſata de adulterio à marito poteſt etiam excipere de adulterio ipſius mariti, ut per Guillelm. Benedict. *in repet.cap.Raynutius, verbo cuidam Petro tradiderunt, num.112.* Palar. *in repet.rub.de donat.inter virum, §.10. num.2.* Covar. *de ſponſal.part.2.cap.56.num.5.* Anton. Queſada *diverſ.quæſt.cap.18. verſ.quintus ſi ipſe*, Matienſ. *ad rub. tit.1. gloſ.1. num.102. lib.4. nova recop.* Surd. *de aliment. tit.7. quæſt.4.num.8.* Sanch. *de matrimon.lib.10. diſp.6.* Intellige ubi agitur ad thori ſeparationem, ex Sanch. *eod.lib.10.diſp.5.num.2.& diſp.8. num.29.cum ſeqq.* & Farin. *d.part.5.quæſt.143.num.69. cum ſeqq.* Vel ad dotis, & donationis propter nuptias amiſſionem, quia etſi uxor accuſata de adulterio dotem, & donationem propter nuptias amittat, poteſt tamen contra virum de eodem adulterio excipere, & ſic unius adulterium cum altero compenſare, Bernard. *reg 216.verſ.quartò limita*, Boer. *deciſ.338. num.3.& 4.* Tiraq. *l.13. connub.gloſſ.1. n.48.cum ſeqq.* Covar. *d. cap.7.§.6. num.5.* Rojas *ſingul.214. in fine*, Garc. *reg.596. num.9.* Perez *l.1.verbo tres bienes, tit.1. lib.5. Ordin. pag.21.& l.2. verbo lo que quiſiere, tit.15. lib.8.* D.Barboſ. *in l.2. in princip. part.1. num.97. cum ſeqq. ff. ſoluto matrim.* Azeved. *l.3. num. 24. & l.4. num.30.tit.20.lib.8. nova recop.* Surd. *d.tit.7.quæſt.16. num.47. cum ſeqq.* Cald. Pereira *in comment. ad l.unic. C.ex delictis defunct.part.2. num.54.* Cened. *ad Decretal.collect.166.num.3.* Sanch. *d.diſp.8.num.29.* Farin. *d. part.5.quæſt.142.num.35.cum ſeqq.* Buccaron. *de different.inter judicia, differ.132. num.1.* Quæ quidem ex- 4
ceptio ab uxore propoſita contra virum agentem ad ſeparationem thori, & dotis amiſſionem, poteſt etiam poſt litem conteſtatam deduci, ex Covar. *d.§ 6.num.6.* Baiard. *ad Clar.§.adulterium, n.88.* Cened. *d.collect.166. num.4.* Sanch. *d.lib.10.diſput.6.num.12.& diſp.9.n.25.* ubi an poſt latam divortii ſententiam poſſit accuſari conjux ille reputatus innocens de priori adulterio: & *num.27.* an ſi lata ſententia divortii contingat innocentem labi in adulterium compenſentur mutuo delicta, ac proinde compellendus ſit ad conjugem adulterii cauſa dimiſſum redire.

Si verò maritus contra uxorem agat criminaliter 5
ad pœnam, non poteſt uxor excipere contra maritum accuſatorem de ſimili adulterio, vel quod publicè retinuit concubinas ad effectum repellendi illum à dicta accuſatione, id expreſsè deciditur apud Caſtellanos *l.3.tit.20.lib.8. nova recop.* & reſolvunt Sot. *in 4. diſt.37.q.unic.art.3.ad finem corporis, & art.4.in fine corporis*, Butr. *in c.fin.n.5.hoc tit.* Covar. *d.§.6.n.5.* Canter. *in ſuis quæſt.crimin.tit.de tangentibus punitionem delicti,*

cap.4. num.46. Petr. de Ledeſm. *de matrimon. quæſt.62. art.1. dub.3.* Perez *d. l. verbo tres bienes*, Cened. *d. collect.166. num.4. verſ. ex quibus ſolve*, quos refert, & ſequitur Sanch. *d. diſp.7. num.34.* quibus adde Anton. Scap. *in tract. de jure non ſcripto, lib.1. tit. de perſonis & rebus Eccleſiæ, cap.60.* Baiard. *ad Clar. §. adulterium, num.18.* Farin. *in praxi crimin. quæſt.41. num.104.* Hieron. Buccaron. *differ.132. num.2.* Quamvis audiri exceptionem uxoris adulteræ accuſatæ ad mortem, allegantis virum publicè habuiſſe concubinam, dicat Henriq. *in ſum. lib.11. de matrimon. cap.17. num.3. lit. F.* Quicquid etiam non poſſe judicem capite damnare uxorem adulteram, ſi vir quoque adulter ſit, tueantur Fr. Emman. *ſum. part.1. cap.127. caſu 3.* Gutier. *pract. lib.2. quæſt.1. num.23.* Et licèt D. Barboſa *in d. l.2. in princip. part.1. n.99. in fine*, à quo non videtur diſſentire Surd. *d. q.16. à num.56.* ſub declaratione probare nitatur, quod mulier oppoſita exceptione adulterii contra maritum impudicum, poteſt ipſum ab accuſatione repellere, per text. *in l. ſi uxor, § iudex, ff. de adulter.*

6 *Vel per evidentiam rei*, &c.] Ergo ad impediendam reſtitutionem non poteſt adulterium per teſtes probari, ut per Abb. *hic, num.4.* Sanch. *d. lib.10. diſp.12. num.26.* ubi refert gloſſam *in præſenti, verbo evidentiam*, ibi, *ut quia publicè fuit fornicata*, eſſe intelligendam cum Abb. *num.6.* & Anan. *num.10.* in illo verbo *publicè*, non ut omnibus videntibus ſit publicè proſtituta, ſed recedens à viro adhæſit publicè concubinario illum in eadem menſa & lecto retinens, vel paſſim admittebat viros ad adulterandum, vel filium habet, cùm tanto temporis intervallo à marito ſeparata ſit, ut ex illo concipere nequierit, veluti ſi à partus tempore tranſactus ſit annus, ex quo non habitat cum marito.

7 *Vel per confeſſionem legitimam mulieris.*] Ergo ſatis eſt confeſſio conjugis aſſerentis proprium adulterium, ut illud probatum cenſeatur: ita Sanch. *d. lib.10. diſp.12. num.49.* ubi intelligit quando confeſſio facta eſt in judicio.

8 *Paria delicta mutua compenſatione tollantur.*] Vide ad hoc Farin. *fragmen. criminal. part.1. lit. D, num.110. cum ſeqq.* Anton. Monach. *Lucenſ. deciſ.59. numero 3.* Hippol. *ſingul.234.* Palat. *in repet. rub. de donat. inter virum, & uxor. §.20. num.5.* Bertazol. *in repet. l. ſi quis major, num.430. C. de tranſact.* Sanch. *d. lib.10. diſput.8. num.29.* Cardinal. Tuſch. *tom.1. lit. C, concl.489. num.15. & ſeq.* Cæſar. Argel. *de contradict. legitimo, quæſt.20. num.101.* & plures per me citatos *in tract. Axiom. juris uſufreq. Axiom.68. num.3.* Limita quando delicta ſunt commiſſa circa diverſa & ſeparata, Thom. de Thomaſ. *reg.219.* Farinac. *d. lit. D, num.128.* Limita etiam quando agitur criminaliter, & ad pœnam, Cardoſ. *in praxi judicum & advocat. verbo delictum, num.39.* Farin. *d. lit. D, num.139.* Buccaron. *d. differ.132. n.1.*

SUMMARIUM.

1 *Matrimonium quoad thorum ſeparari non debet propter adulterium, quando ambo conjuges fuerunt adulterati.*

2 *Compenſatio delictorum admittitur quocumque tempore.*

3 *Separatione matrimonii facta propter adulterium, ſi innocens conjux fornicetur, reintegratur matrimonium.*

4 *Adulteria compenſantur, ſi lata divortii ſententia conjux prius innocens adulteretur.*

5 *Conjuges jus divortii & accuſandi cenſentur per copulam ſibi remittere.*

6 *Adultera conjux notoriè poteſt expelli propria auctoritate.*

Cap. Tuæ Fraternitatis VII. & fin.

Coniugi in adulterio deprehenſæ denegans de- 1
bitum conjugale, ſi deinde ipſe manifeſtè adulteretur cum alia, debet conjugem affectu maritali tractare, quia paria crimina mutua compenſatione deleantur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Butr. Mar. Socin. Cened. *collect.166.* Vivian. *in rationali lib.5. juris Pontif. pag.138.* Alagona *in compend. Iuris Canonici, pag.680.* remiſſivè Ximen. *in concord. p.1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect.4. Decretal. lib.5. tit.8. cap.2.*

Vide poſita *in cap. præced.*

Si poſtmodum ipſe, &c.] Ergo compenſatio deli- 2
ctorum admittitur quocumque tempore, de quo
D. Barboſ. *in l. viro, num.5. ff. ſoluto matrimon.* Unde 3
ſi poſt factam ſeparationem innocens conjux fornicetur, tunc matrimonium reintegrari, & locum fieri compenſationi officio judicis tenent Abb. *hic, num.1.* & alii, quos refert & ſequitur Bellet. *diſquiſit. cleric. part.1. titul. de favore clericorum reali, § 4. num.81.* Clar. § *adulterium, num.14. ſub verſ. facta autem*, Farinac. *in praxi criminal. quæſt.143. num.35. verſ. limita ſextò*, Buccaron. *de different. inter judicia civilia & crimin. differ.131. num.9.*

In gloſſ. *Fornicationis*, ibi, *an delictum ſuperveniens* 4
rei iudicatæ de iure, vel facto afferat præiudicium. Notatur ad hoc, quod ſi lata divortii ſententia conjux prius innocens adulteretur, compenſantur adulteria, & jure actionis competit conjugi dimiſſo repetitio alterius, ut per Covarr. *d. §.6. num.5.* Navar. *conſil.1. num.2. & 3. ſub tit. de divort.* Jacobum de Graffiis *in aureis deciſion. part.2. lib.2. cap.12. n.73. caſu 3.* Surd. *d. q.17. num.52.* D. Barboſa *in d. l. viro, num.40. §.3.*

In ead. gloſſ. ibi, *ut eam poſtea accuſare non poſſit.* 5
Notatur ad hoc, quod conjuges jus divortii, & accuſandi cenſentur per copulam ſibi remittere, ut per Covar. *de ſponſalib. part.2. cap.7 §.6. num.7.* Gam. *Luſit. deciſ.234. num.6.* Clar. §. *adulterium, num.18. verſ. caveat etiam*, Soar. *commun. opinion. verbo adulterium, num.85.* Mozz. *de contract. tit. de matrim. §. fin. num.70. verſ. quintò limita*, Matienſ. *in rub. tit.1. gloſ.1. num.102. ad fin. lib.5. nova recopil.* Menoch. *de præſumpt. lib.5. quæſt.2 num.30.* Padil. *in l. tranſigere, num.94. C. de tranſaction.* Surd. *de aliment. tit.7. quæſt.4. num.23. & quæſt.16. num.102.* D. Barboſ. *in l.2. in princip. part.1. num.101. ff ſoluto matrim.* Sanch. *de matrim. lib.1. diſp.66. num.2.*

In ead. gloſ. ibi, *quod poſſit eam repellere à ſe*, &c. 6
Notatur ad hoc, quod uxor notoriè adultera poteſt expelli propria auctoritate, de quo vide plures Doctores, quos citavi ad *cap. ex parte 9. num.9. de ſponſalib.* & ibi allegatis adde Cot. *in memorab. verbo uxor, pag. mihi 938.* Surd. *de alimentis, tit.7. quæſt.16. num.18.* Navarrum *conſil.5. in fine, ſub tit. de converſ. conjug. in antiq. & conſil.10. numero 1. & conſil.14. in fine, ſub eod. tit. in noviſſ.* Cened. *ad Decretal. collect.166. num.2.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.102. num.25.* Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.5. quæſt.135.* Baſil. Ponci. *de impedim. matrimonii, cap.30. §.2. verſ. ſecunda.*

Digitized by Google

De Raptoribus, & Incendiariis, & violatoribus Eccleſiarum.

Tit. XVII.

SVper hanc rub. ſcripſerunt Zabarell. Anch.Butr. Ioan. Andr. Mar. Soc. Panor. Duranus *in Breuiario aureo juris Canon.* Petr.de Rauenna *in compendio juris Canon.* Martin. Meſnart. *in epitome Decretal. fol.*185. Dan. Venat. *in analyſi methodica juris Pontificy, a pag.*659. Goffred. & Hoſtienſ. *in ſum. huius tit.* Alexand. Caſan. & Anaſt.Germ. *in paratitlis ad quinque lib. Decretal.* Barthol. Carthagen. *in expoſit. tit. juris Can.* Ioan. Honor. *lib.*5.*ſum.in Decret.* omnes *ſub hoc tit.*

De raptu fœminarum, quid de raptoribus, & ubi judicandum, vide Concil. Trident. *ſeſſ.*24. *de reformat. matrimon.cap.*6.Prax. Epiſcop. *part.*1.*verbo raptus*, Navar.*conſ.*32. *de ſponſalib.* Perez l.2. *verbo fuere deſpoſada, tit.*15. *lib.*8. *Ordin.* Fr.Emman. *in ſum. tom.*1. *cap.*232. Menoch. *de præſumpt.lib.*3.*præſumpt.*1.*n.*101. Cancer. *var. lib.*1.*cap.*11. *n.*12.*cum ſeqq.* Henriq. *in ſum.lib.*12.*cap.*14.*num.*4.*&* 5.Petr.de Ledeſma *in ſum. p.*1.*de matrimon. cap.*26. plures per Sanch. *eod. tract. lib.*7.*diſp.*13. quibus adde Aloyſ.Riccium *in collect. deciſ.part.*4.*collect.*911. Armendar. *in addit.ad recopil.legum Navarra,pag.*194.*cum ſeqq.*Rebell. *de obligat.juſtitia,part.*2.*lib.*3.*quæſt.*11.Valer.Reginald.*in praxi fori pœnitent. lib.*22.*n.*28. *cum ſeqq. & lib.*31. *à num.*164. Ægid.de Conink *de Sacrament. & cenſuris,tom.*2.*diſput.*31. *à num.*46. Franciſc. Molin. *de ritu nupt. lib.*1. *comp.*10.*num.*31.*cum ſeqq.* Baſil.Ponc. *de impedimentis matrimon.cap.*39 Cardin.Tuſc. *tom.*6.*verbo raptor*, Farin.*in praxi crimin.p.*5.*quæſt.*145.Molin.*de juſtis tom.*4. *diſp.*105. Leſſi. *eod. tract. lib.*4. *cap.*3. *dub.*9. *num.*68. *cum ſeqq.* Gutier. *de matrimon. cap.*86. Bonacin. *eod. tract. quæſt.*4.*puncto* 18.Galganet. *de jure publico,lib.*1. *tit.* 31.

De incendiariis, eorumque pœnis, vide apud Luſitanos Ordin. Regiam *lib.*5. *tit.*86. ubi notat parens meus, & apud Caſtellanos *l.*9. *tit.*10.*part.*7. ubi Gregor.Perez *l.*1. *verbo quemen las caſas, tit.*18. *lib.*8. *Ordin.pag.*350.Læl.Zech.*de caſibus reſerv.caſu* 16. Felician. *de cenſib. tit. de excommun.c.*14.*verbo incendiary*, Angel. *de maleſic. in verbo incendiario*, Polyd.Ripa *de nocturno tempore,cap.*27.Decian.*tract.crimin.lib.*8.*cap.*5. Boſſ.*in pract.tit.de incend.* Menoch.*de arbitr.caſu* 390. Joſeph.Seſſe *Aragoniæ deciſ.*211. Bernardin.Muſcarel. *de cognit.delict.ſub tit.de incendio*, Bernard.& Salzed.*in pract.c.*105.*aliàs* 108.*in noviſſ. edit.* Farin.*in praxi crimin.p.*3.*q.*110.Petr. Greg. *ſyntagm.juris lib.*36. *cap.*19. Vincent. Caror. *de locato,tit.de incendio*, Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.*4.*collect.*797.

SVMMARIVM.

1 *Forum quis ſortitur ratione rapinæ.*

2 *Diœceſis tota dicitur parochia Epiſcopi.*

3 *Delinquens remittendus eſt ad locum delicti, ut ibi puniatur ad aliorum exemplum, quamvis ſit vagabundus.*

Cap. De illis I. *Ex Conc. Meld.*

1 DEprædantes, vel rapientes in aliena diœceſi ſunt excommunicandi à Prælatis illius loci, nec exire

poſſunt à parochia, donec plenè ſatisfaciant, & excommunicatio eſt ſignificanda proprio Epiſcopo, ne eos recipiat, donec reſtituant in loco furti. Colligunt ex Ordin.Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabar. Ioan. Andr.Anania,Hoſtienſ.Butr.Anchar. Panorm.Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib.*5. *juris Pontif. pag.*137. Alagona *in compendio iuris Canon.pag.*680. remiſſiuè Ximen. *in concord. part.*1.*&* 2. deſumitur ex Concil. Melden. *cap.*2. refert Burcard. *lib.*11. *Decret. cap.*45. & Ivo *p.*14.*c.*109. habetur apud Anton.Auguſt. *collect.*1. *Decretal.lib.*5.*tit.*14.*cap.*1.

Vt ab illius loci Prælato.] Ergo tota diœceſis dicitur parochia Epiſcopi, ut per Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Curiæ Archiepiſcop. Neapolit. cap.*57. *num.* 7. & alios quos retuli *de officio,& poteſtate Epiſcopi, part.*3. *alleg.*80. *n.*12. 2

Antequam illuc redeant, ubi rapinam fecerunt.] Ergo delinquens remittendus eſt ad locum delicti, ut ibi puniatur ad aliorum exemplum, & Reip. læſionem compenſandam, ut per Covar. *practic.cap.*13.*num.*4. *verſ. ſecundò*, latè D. Barboſa *in l. heres abſens, §.perinde, ff. de judic.in art.de foro delicti*, quamvis ſit vagabundus, ex Duen. *reg.*378.*limit.*4. Covar.*d.c.*11.*n.*7. benè Salzed. ad Bernard. *in pract. c.*9. *in addit. lit.D.* Perez *l.*2. *col.*2. *tit.*17. *lib.*8. *Ordin. pag.*338. Azeved. *l.*1.*n.*62.*cum ſeqq.tit.*16.*lib.*8. *nova recopil.* D.Barboſ. *d.art.de foro delicti,n.*11.ubi *num.*13.reſolvit hanc opinionem procedere, ſi pars læſa petat remiſſionem ad locum delicti, aliàs ſi accuſator velit proſequi cauſam in loco in quo reperitur vagabundus, admittenda eſt illius accuſatio, nec eſt locus remiſſioni ad locum delicti.Cætera ad hanc materiam pertinentia invenies *in cap. poſtulaſti*, 14. *ſup. de foro compet.* 3

In gloſ. *Excommunicentur*, fin. Notatur ad hoc, quod ſi delinquens pro delicto alibi commiſſo detentus & captus ſit per judicem ſui domicilii, vel originis procedentis ex officio, non verò ad partis petitionem, tunc remitti debet judici loci delicti petenti ſibi remitti, ut ibidem contra eum procedatur, & puniatur, ut per Clar. *in §.fin.q.*48.*n.*19.*in princ.* Azeved. *l.*1.*n.*24.*tit.*16.*lib.*8. *nova recop.* 4

SUMMARIVM.

1 *Raptor manifeſtus, vel Eccleſiæ violator, ſi reſtituit, vel de reſtituendo cavet in vita & in morte, ad pœnitentiam, & ad ſepulturam admittitur, alias ſecus.*

2 *Pœnitentiæ beneficium denegandum eſt manifeſto raptori, & Eccleſiæ violatori, niſi prius ablata reſtituat ſi poteſt, vel emendandi firmam, & plenam ſecuritatem fecerit.*

3 *Eleemoſyna receptio à raptoribus, ſeu violatoribus, dum non reſtituunt, prohibetur.*

4 *Pœnitentia ſolemnis & publica quæ ſit, & de illius ritibus, & ſolemnitatibus, remiſſivè.*

5 *Epiſcopus proprius non poteſt clericum propter rapinā depoſitum reſtituere abſque Papæ diſpenſatione.*

6 *Eccleſia non recipit oblationes raptorum hominum.*

Cap. Super eo II. *Eugen. III.*

POEnitentia non eſt danda his, qui violenter rapiunt, vel ei, qui deprehenditur manifeſtè violare Eccleſiam, niſi priùs reſtituat, ſi poteſt, & ſi non poteſt, niſi det firmam, & plenam ſecuritatem emendandi, tunc enim poteſt dari pœnitentia, & ſi moriatur, ſepultura, aliàs ſecus: quod ſi presbyteri, vel clerici tentaverint prædictis ſive in vita, ſive in morte dare pœnitentiam, vel intereſſe ſepulturæ, vel acceptare 1

eorum eleemoſynas, vel eſſe participes de rapinis, deponuntur ab Ordine, & beneficio, de peccato autem contrario non eſt denegandum viaticum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Anania, Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Vivian. *in rationali lib.5. juris Pontificij, pag.137.* Alagona *in compend. juris Canon. pag.680.* remiſſivè Ximen. *in concord. part.1.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect.1. Decret. lib.5. tit.14. cap.5.* & eſt poſt Concil. Lateran. ſub Alex. III. *part.34. cap.1.*

a Diſpoſuit hic text. pœnitentiæ beneficium penitus denegandum manifeſto raptori, vel Eccleſiæ violatori, niſi priùs ablata reſtituat ſi poteſt, vel emendandi firmam, & plenam ſecuritatem fecerit, & inſuper ſolemnitatem pœnitentiæ parum ei prodeſſe, qui in ſanitate obſtinata mente non pœnituerit, vel ſe emendauerit, & in morte ſecuritatem præſtare nequiuerit, ſed de peccato contrito corde pœnitenti viaticum non denegandum, ita tamen quod nullus clericorum ſepulturæ illius interſit, nec ejus eleemoſynam præſumat recipere, ita Bernard. *in pract. c.109. ſecundum nouiſſ. impreſ. n.1. & 2.*

3 Ideo in præſenti prohibetur receptio eleemoſynæ à raptoribus, ſeu violatoribus, dum non reſtituunt, non tantùm in pœnam & odium delicti, ſed quia omnia illorum bona aliena ſunt, & ſubjecta reſtitutioni, ideoque de illis tanquam de alienis abſque injuſtitia eleemoſynæ recipi non poterant, vt interpretatur Soar. *de relig. tom.1. tract.2. lib.1. c.6. n.6.*

4 *Solemnitas pœnitentiæ.*] Non intelligitur de pœnitentia ſolemni, de qua *in cap in capite, 50. diſtinct.* hæc enim ob varios ritus, ceremonias, ac multa alia, quæ continebat, deſiderat longiorem vitam quàm vt raptori in articulo mortis conſtituto, de quo *hîc*, imponi poſſit. Quæ autem ſit pœnitentia ſolemnis, & in quibus differat à pœnitentia publica, de qua *in cap. quaſiuum, inf. de pœnitent. & remiſſ.* & de illius ritibus, & ſolemnitatibus, vide Covar. *lib. 2. var. cap.10. num.3.* Decian. *tract. crimin. lib.5. cap.54. num.37.* Vivald. *in candelabro aureo, tit. de pœnit. n.10. cum ſeqq.* Cardin. Bellarm. *in ſuis controverſ. tom. 2. lib.1. de pœnit. cap.21. & 22.* Henriq. *in ſum. lib.5. cap.21. num.7.* qui triplicem pœnitentiæ ſpeciem, ſolemnem ſcilicet, publicam, & priuatam, ac pœnitentium quoque quinque gradus conſtituunt, & explicant.

5 *Ordinis ſui damnum irrecuperabiliter, &c.*] Abb. *hîc* poſt Ioan. Andr. referunt denotare hæc verba quod Epiſcopus proprius non poſſit clericum propter rapinam depoſitum reſtituere abſque Papæ diſpenſatione, quos citat, & ſequitur Bernard. *d.c.109. num.3.* quæ quidem depoſitionis pœna non ipſo jure incurritur, ſed per judicem eſt imponenda, vt ex Abb. *hic* obſeruat Soar. *de cenſur. diſput. 42. ſect.5. num. 6. in fine.*

6 In gloſ. *Denegetur*, ibi, *valebit ad mitius ſupplicium ſubeundum.* Declarat eum Couar. *in cap. alma mater, part.1. §.4. num.12. ad finem.* Soar. *tom.3. de pœnit. diſp.37. ſect.1. n.9.*

7 In gloſſ. *Dare*, ibi, *oblationes talium non ſunt accipiendæ.* Notatur ad hoc, quod Eccleſia non recipit oblationes tantorum hominum, vt per Azor. *inſtitut. moral. part.1. lib.7. c.38. q. vlt.* Soar. *de relig. tom.1. tract.2. lib.1. c.6 num.6.*

SUMMARIUM.

1 *Excommunicari debent qui capiunt, vel ſpoliant fideles ex juſta cauſa nauigantes, illi verò qui naufragos ſpoliant bonis, niſi ablata reſtituant, ſunt excommunicati.*

2 *Excommunicationi in hoc tex. ſubduntur illi, qui fideles ex juſta cauſa nauigantes capiunt, vel deprædantur.*

3 *Bulla in Cœna Domini excommunicatione tertia declaratur.*

4 *Cenſuram Bullæ in Cœna Domini clauſula 3. non incurrunt maritimi latrones, qui nullam deprædandi actionem exercent, qui in ſolis fluminibus, ſiue titulo belli deprædantur.*

5 *Infideles deprædans non incurrit excommunicationem Bullæ in Cœna Domini clauſula 3.*

6 *Abſolutio excommunicationis, quam incurrunt deprædantes, ſeu nauigantes fideles, an, & quando ſit Epiſcopalis, oſtenditur.*

7 *Naufragantium bona ſuſcipiens, in quibus caſibus excuſetur a cenſura Bullæ in Cœna Domini clauſula 4. oſtenditur.*

8 *Leges principum bona naufragantium coram fiſco pertinere declarantes ſunt iniqua, ac regulæ fidei aduerſari dicuntur.*

Cap. Excommunicationi III.

Ex Conc. Lateran.

PRæſumentes capere, vel ſpoliare rebus Chriſtianos nauigantes excommunicari debent, illi autem qui naufragos ſpoliant bonis, niſi ablata reſtituant, ſunt excommunicati. 1 Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Butr. Anchar. Panormit. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib.5. juris Pontificij, pag.138.* Alagona *in compend. juris Canon. pag.681.* remiſſiue Ximen. *in concord. p.1. & 2.* deſumitur ex Concil. Lateranen. ſub Alexand. III. *cap.24. §. excommunicamus quoque*, & refertur ab Ant. Auguſt. *collect.1. Decretal. lib.5. tit.14. cap.2.*

Probat hic text. in prima ejus parte, excommunicationi ſubdi illos, qui fideles ex juſta cauſa nauigantes capiunt, vel deprædantur, vt per Clar. *in fin. q.77. n.24.* Tolet. *in inſtructorio Sacerd. lib.1. cap.20. num.7.* Molina *de iuſtit. tract.3. diſp.694. n.3.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.4. collect.962.* a

Hodie in Bulla Cœnæ Domini excommunicantur, & anathematizantur omnes piratæ, curſarii, ac latrunculi maritimi diſcurrentes mare Eccleſiæ, præcipuè à monte Argentario vſque ad Terracinam; ac omnes eorum fautores, receptatores, & defenſores, vt habetur *in 3. excommunicatione eiuſdem Bullæ in Cœna Domini*, pro cujus intellectu vide *ibi* Tolet. Ugolin. Iacob. de Graffiis, Vinald. Sayr. Horat. Gambarupta, Fr. Anton. de Souſa, Franciſ. Coriolan. & nouiſſimè Bonacinam, ac cæteros ſcribentes. Illud tamen non eſt ignorandum quod licèt aliqui tenuerint prædictæ Bullæ cenſura nõ ſolùm excommunicari diſcurrentes mare Eccleſiæ, ſed omnes piratas deprædantes in mari Chriſtianorum, ex quorum numero ſunt Iacob. de Graffiis *in aureis deciſ. p.1. lib.4. c.17. n.67.* exponens Bullam Sixti V. & Soar. *de cenſur. tom.5. diſp.21. ſect.2. n.18.* exponens Bullam Clementis VIII. & Franciſc. Coroliar. *in explicat. Bullæ in Cœna Domini, excomm. 3. in princip.* exponens Bullam Greg XV. probabilius tamen eſt ſolos latrones maritimos, qui diſcurrunt mare Eccleſiæ, præſertim à monte Argentario vſque ad Terracinam illo loco excommunicari, vt tenent Tolet. *d. cap.20. verſ. aduertendum autem eſt.* Vgolin. *de cenſur. Papæ reſeruatis, ſuper illa verba Bullæ, Item excommunicamus, §.2. verſ. tertio,* Fr. Anton. de Souſa *in relect. Bullæ Cœnæ Domini, cap.4. diſp.25.* 3

Hic

Hinc etiam non abs re advertendum duxi cenſuram prædictæ Bullæ non incurrere maritimos latrones, qui nullam deprædandi actionem exercent, ut tenent Vivald. *in candelabro aureo, in explicat. Bulla Cœna, n.* 20. Sayr. *de cenſuris, lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 7. Fr. Anton. de Souſa *d. cap.* 4. *diſp.* 26. Franc. Coriolan. *loco proximè citato:* quamvis illos eſſe verè excommunicatos, licet nihil deprædentur, exiſtiment Tolet. Ugolin. & Soar. *dictis locis.* Nec etiam qui in ſolis fluminibus deprædantur, ex Navarr. *in man. cap.* 27. *num.* 59. Graffiis *d. c.* 18. *num.* 66. Ugolin. *ad illa verba, item excommunicamus,* §. 3. *verſ. quartò,* Sayr. *d. cap.* 7. *num.* 6. Soar. *d. diſp.* 21. *ſect.* 2. *num.* 25. Molin. *d. diſp.* 694. *num.* 3. Fr. Anton. de Souſa *d. cap.* 4. *diſp.* 27. ubi *num.* 9. aſſerit quod cenſura hujus text. quoad locum extenditur ad plura, quàm cenſura prædictæ Bullæ, quoad aliud verò reſtringitur, cùm de navigio vectis loquatur. Item & eodem modo ſub cenſura prædictæ Bullæ non comprehenduntur deprædantes titulo belli, ſive juſti, ſive injuſti, ut per Nav. *num.* 59. Vivald. 23. Jacob. de Graffiis 65. Vgolin §. 3. *verſ. ſecundò,* Soar. *num.* 24. Sayr. *num.* 4. Fr. Anton. de Souſa *d. cap.* 4. *diſp.* 29. Franc. Coriol. *verſ. Cardinalis, dictis locis.*

5 *Aut alios Chriſtianos.*] Ergo deprædantes infideles ſub excommunicatione hujus text. non comprehenduntur, prout etiam in terminis cenſuræ 3. Bullæ in Cœna Domini, reſolvunt *ibi* Vivald. *num.* 30. Tolet. *d. cap.* 20. Ugolin. *d.* §. 3. *verſ ſecundò,* Soar. *d. ſect.* 2. *n.* 21. Sayr. *d. cap.* 7. *numero* 9. Fr. Anton. de Souſa *d. cap.* 4. *diſp.* 30.

6 *Excommunicationi ſubdantur.*] Cùm Concil. Lateranenſ. de quo *in hoc text.* nemini reſervaverit abſolutionem hujus excommunicationis, hodie etiam videtur Epiſcopalis, niſi quoad eos, qui rapuerint, aut ſcienter naufragorum bona, de quibus *in* 2. *parte textus,* ſibi acceperint, aut ab aliis rapta, aut accepta ſcienter acceperint, horum enim ſolam excommunicationem reſervat Bulla *In Cœna Domini,* ita Nav. *conſ.* 1. *ſub hoc tit. de pœnitent. & remiſſ. in antiq. aliàs conſ.* 39. *ſub tit. de ſentent. excomm. in novis,* Sayr. *in floribus deciſ. ſub tit. de pœnit. deciſ.* 1.

7 *Illi etiam qui Chriſtianos naufragium,* &c.] Hodie etiam per Bullam *in Cœna Domini, excomm.* 4. excommunicantur, & anathematizantur omnes & ſinguli, qui Chriſtianorum quorumcunque navibus tempeſtate, ſeu in tranſverſum (ut dici ſolet) jactis, vel quoquomodo naufragium paſſis, ſive in ipſis navibus, ſive ex eiſdem jacta in mari, vel in littore inventa cujuſcumque generis bona, tam in Tyrrheni, & Adriatici, quàm in cæteris cujuſcumque maris regionibus, & littoribus ſurripuerint, itaut nec ob quodcunque privilegium, conſuetudinem, aut longiſſimi, etiam immemorabilis temporis poſſeſſionem, ſeu alium quemcumque prætextum excuſari poſſint. In multis limitatur hæc aſſertio. Primò quando ſuſceperint ea bono animo, ut reſtituant ſuo domino, niſi fuerint in mora, quia tunc ratione illius moræ ſunt excommunicati per Concil. Lateran. de quo in hoc text. Secundò quando ignorarent ea eſſe talia, id eſt, bona naufragantium, quia putabant eſſe aliorum. Tertiò quando dominus ea ejeciſſet animo non recuperandi, vel ſi habuerit illa pro derelictis, quia tunc fierent occupantis, vide Zerol. *in prax. Epiſcop. part.* 2. *verbo naufragium,* Tolet. Ugolin. Jacob. de Graffiis, Horat. Gambar. Vivald. Fr. Anton. de Souſa, Franciſc. Coriolan. Bonac. & cæteros ſcribentes *ſuper* 4. *excommun. Bulla in Cœna Domini,* Aloyſ. Riccium *in praxi aurea, reſol.* 191.

Secundùm regulam Fidei.] Hinc colligunt Doctores iniquas eſſe Principum leges, quibus ſtatuitur, ut bona eorum, qui naufragium patiuntur, ſint fiſci Regis, vel alterius, neglectis aut prætermiſſis dominis; tales enim leges regulæ fidei adverſari dicuntur, cùm ſecundum fidei regulam proximum ſicut nos ipſos diligere teneamur, *Matth.* 22. Notant Navar. *in man cap.* 27. *num.* 118. Zerol. *in praxi Epiſcop. verbo naufragium,* §. 1. *in fine,* Azor. *inſtitut. moral. part.* 2. *lib.* 11. *cap.* 6. *verſ. præterea iniqua.*

SUMMARIUM.

1 *Prælati ex Principis delegatione poſſunt de raptu & aliis criminibus judicare, pœnam tamen ſanguinis infligere non poſſunt.*

2 *Raptus etiam propriè dicitur in viris.*

4 *Prælati ſicut & alij Eccleſiaſt. viri, poſſunt in cauſis laicorũ, etiam criminalibus, ubi pœna ſanguinis non infligitur, judices delegare, quod intellige ut ibi.*

5 *Criminis punitio ad merum imperium pertinet.*

6 *Cauſa meri Imperii an ſint delegabiles, remiſſivè.*

7 *Merum imperium quid ſit, & quæ ſub mero Imperio contineantur, remiſſivè.*

Cap. In Archiepiſcopatu IV.

Alexand. III.

EPiſcopi ex delegatione Principis poſſunt de ra- 1
ptu & aliis judicare, & punire in pecuniæ, vel fuſtibus, excepta tamen vindicta ſanguinis; ſed quando crimen meretur mortem, vel mutilationem, ad Principem remitti debet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch. Butr. Panorm. Caſal. *in annot.* Mar. Socin. Vivian. *in rationali lib.* 5. *juris Pontificii, pag.* 138. Alagona *in compend. juris Canonici, pag.* 681. remiſſivè X men. *in concord p.* 1. & 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal lib.* 5. *tit.* 4. *cap.* 3. & eſt poſt Concil. Lateran. *part.* 50. *cap.* 46.

Et pueros rapiunt.] Ergo non ſolùm in fœminis, ſed 2
in viris etiam raptus propriè committitur, de quo, & an eadem in utroque caſu pœna incurratur, vide Menoch. *de arbitr. caſu* 291. *n.* 11. Decian. *tract. crimin. lib.* 8. *cap.* 7. *num.* 27. Sanch. *de matrim. lib.* 7. *diſp.* 12. *n.* 24. *cum ſeqq.* Farinac. *in praxi crimin. pars,* 3. *quæſt.* 145. *num.* 41.

Et eis abuti.] Scilicet contra naturam, ut interpre- 3
tatur gloſſ. *hic,* de cujus delicti materia, & pœnis agunt Doctores citati ad *cap. clerici* 4. *inf. de exceſſib. Prælat.*

Tibi, & aliis Epiſcopis.] Ergo Prælati, ſicut & alii 4
Eccleſiaſtici viri, poſſunt in cauſis laicorum etiam criminalibus, ubi pœna ſanguinis non infligitur, judices delegari, ut poſt *gloſſ. hic,* notant Innocent. Hoſtienſ. Anania, Anch. *num.* 1. Abb. 3. & Socin. 4. dicit ſingularem Aretin. *conſil.* 58. *col* 3. comprobant Calder. *conſ.* 6. *de officio deleg.* Rip. *in cap.* 3. *num.* 47. *de judic.* Cur. Piſan. *lib.* 2. *cap.* 21. *numero* 1. Farinac. *part.* 1. *fragment. criminal. lit. C,* *n.* 388. adducentes etiam text. *in cap. ſæpè,* 23. *quæſt.* 8. & *in cap inter dilectos, verſ. ſecundò,* ibi, ex delegatione Ludovici, *de fide inſtrument.* Verùm quia in contrarium obſtant *cap. te quidem, verſ. neque crim.* 11. *q.* 1. *cap. ſed nec* 4. *in princip. ne clerici vel monachi,* ubi hujuſmodi ſeculares delegationes in ſpecie videntur prohibitæ, proindéque ipſas ſuſcipientes graviter peccare, poſt Butr. *in cap.* 2. *de judic.* concludunt *ibi* Abb. *n.* 8. & Jaſ. *in rub. ff. de officio ejus, n.* 3. quare aliqui, prout ſunt Dec. *in d. c.* 2. *n.* 7. & Abb. *in d. cap. ſed nunc, num.* 5. intelligunt hunc text. agere de delegatione

ad unam cauſam, procedereque juxta limitationem eorum, qui tenent dictam prohibitionem non obtinere locum reſpectu unius cauſæ, ſed multarum: ſicut enim in multis viget ratio prohibitionis, quod clerici à Divinis abſtrahantur, ita per contrarium in una tantum ceſſare tenent Abb. *d.num.5.* Clar. *in pract. §. fin.quaſt.42.num.9.* Covar. *in Clem ſi furioſus, part.2.§. ult.num.ult.in fine.* Sed hic intellectus convincitur ex text. *in præſenti*, ib. *hujuſmodi exceſſus*, &c. Verius igitur dicendum puto, delegationem in propoſito licitam fuiſſe, quia facta fuit in favorem, & commodum totius religionis Chriſtianæ, & Eccleſiarum utilitatem, ad puniendum videlicet, & tollendum opprobrium, quod eiſdem ex criminibus à Sarracenis commiſſis fiebat, ut intelligunt Abb. *hic, num.3.* Anan.1. Socin.4. idem Abb. *in d.c.2.num.8.* & *ibi* Rip. *num.47.* Accedit quod text. *in præſenti*, agit etiam de crimine Sodomiæ, quod cùm mixti fori ſit, & Epiſcopus de illo jure propriæ juriſdictionis cognoſcere poſſit, ut reſolvunt plures citati à patre meo *in commentar. ad Ordin. Regiam Luſitan. lib.2.tit.9.in princ.num.4.* nihil mirum ſi ex delegatione quoque cognoſcere valeret, intendit Rip. *d.num.47.ad fin.verſ.vel aliter.*

5 *Commiſerint puniendos*, &c.] Cùm punitio criminum ad merum imperium pertineat, juxta text. *in l. imperium, in princ.ff de juriſd omnium jud.* ubi Doctores:
6 videtur probare text. *in præſenti*, cauſas meri imperii delegabiles eſſe; verùm quia materia hæc eſt ardua, & difficilis, longioreque indiget diſputandi campo, qui eam ediſcere cupit, ejúſque veritatem inveſtigare, conſulat Ordinarios *hic, & in cap.quod ſedem, de officio Ordin. & in l.1. ff.de officio ejus*, Mol. *in emporio juris, part.1.tit.2.quaſt.17.n.32.* Covar. *lib.3.var.c.20. à princip. & in Clem. ſi furioſus, part.2.§.5.num.8.* Marant. *de ordine judic.part.4.diſt.5.num.67.* Soar. de Pace *tom.2.prælud.3.num.1.* Menoch *de arbitr.lib.1 quaſt.74. num.43.cum ſeqq. & quaſt.54.num.7.cum ſeqq.* Dan. Venator *in analyſi methodica juris Pontificij, lib.1.tit.29. axiom.3.* D.Barboſ. *in l.cùm prætor, §.1.n.517. ff.de judic.* & plures per Cened. *ad Decretal.collect.61.n.5.*

7 Quid autem ſit merum imperium, & quæ ſub mero imperio contineantur, diſputant ſcribentes *in d.l.imperium*, ubi Bart. *num.2. & 7. cum ſeqq.* Jaſ. *à num.16.* Alex.17. Gaſp. Valaſc. *num.3. & 62.* & noſtri *in d.cap. quod ſedem*, ubi Abb. *num.6.* Imol.7. Alciat.53. idem Alciat. *lib.2.paradox.cap.7.* Loriot. *de juriſdict. & imperio, axiom.25.* Quintanad. *eod.tract.lib.1.tit.8. & lib.2. tit.2.* Cortaſ. *lib.3.miſcel.c.17.* Duaren. *in tit.de juriſdict. cap.3. & ſeqq.*

8 Furcarum erectio eſt actus juriſdictionalis de mero imperio, Maſcard. *de probation.concl.946. num.10.* Avendan. *de exequendis mand. part.1.c.21. num.3.* qui poſt Fabr. *in § retinenda, num.13. Inſtit.de interdictis*, dicit quod furca erecta ab extraneo judice poteſt armata manu demoliri.

9 Merum enim & mixtum imperium nemo exercet in Regno abſque expreſſa & ſpeciali conceſſione, Afflict. *in prælud. conſtit. quaſt.6. num.4. & deciſ.122.* Franch. *deciſ.116.num.3.* Tapi. *ad l.fin.de conſtitut.Princip. p.1. c.2. num.3.*

10 An autem ſimpliciter juriſdictione conceſſa illud veniat? quæſtio eſt dubia, in qua licèt negativam partem tueantur Afflict. *in conſtit.ea quæ decus, num.13. & in c.1. §.fin.num.9.de pace tenenda*, Tap. *d.c.2.ſub num.42. verſ. ſequor tamen*, Intrigl. *de feudis, cent.2. art.80. num.5.* affirmativam magis communiter tenent DD. ut fatentur Jaſ. *in l.impedimentum ff.de juriſd. omn.judic.* & alii, quos refert Roland. *conſ.42.ſub n.20. vol.2.* quam ſequitur Ech. *in d.l.imperium, num.20.* ubi Purpur. *n.61.* Abb. *in cap.quod ſedem*, ubi Felin. *col fin.* & Alciat. *num.41.de offic.Ordin.* Bald. *in d.l.fin.n.6.* ubi Jaſ. *n.9.* Cov. *practic. c.1.n.10. verſ.primum*, Pereg. *de jure fiſci, lib.1.tit.2.num.88.*

SUMMARIUM.

1 *Incendiarius Eccleſiæ in morte pœnitens, & abſolutus, in cœmeterio ſepeliendus eſt, & hæredes compelli debent ad ſatisfaciendum juxta facultates defuncti.*

2 *Hæres tenetur & cogitur exonerare conſcientiam defuncti.*

3 *Hæres abſque juſta cauſa per tempus notabile differens exequi defuncti voluntatem, graviter peccat.*

4 *Defunctus qui è vivis diſcedens ſufficienter providit reſtitutionem, an ex hoc liberetur, etiamſi ejus hæres negligat reſtituere, oſtenditur.*

5 *Declaratur text. in præſenti.*

Cap. In litteris V.

INcendiarius Eccleſiæ ſi pœniteat in morte, poteſt 1
abſolvi, & in loco ſacro ſepeliri, & hæredes debent reficere damna de bonis relict. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Anan. Hoſt. Anchar. Butr. Panorm. Felin. Mar. Socin. Cened. *collect.40.* Vivian. *in rationali lib.5. Iuris Pontificij, pag.138.* Alagona *in compend.iuris Canon.pag.681.* remiſſivè Ximen. *in concord.p.1.& 2.* refertur ab Ant. Aug. *collect.1.Decretal.lib.5.tit.14.c.6.* & eſt poſt Concil. Lateran. *part.34.cap.2.*

Et hæredes ejus moneas & compellas.] Notatur ad hoc, 2
quod hæres tenetur & cogitur exonerare conſcientiam defuncti, & ſolvere ejus debita, & damna ab eo illata reſarcire, ut per Cened. *ad Decretal.collect.40. n.4.* Graviter enim peccat differédo abſque juſta cauſa 3
per tempus notabile exequi defuncti voluntatem, idque tum adverſus eos, quibus bona defuncti ſunt debita, contra quorum voluntatem injuſtè ea bona detinentur, eorúmque uſu privantur; tum etiam adversùs defunctum ipſum quoad eleemoſynas, ſuffragia, & alia legata pia, eorum quippe executio licet defunctorum merita non augeat, ſatisfactionem tamen pro peccatis eorum operatur, atque adeo in cauſa eſt, ut citiùs à Purgatorii pœnis exuantur, divinóque fruantur conſortio, cùm habeant ſuffragia unde ſubleventur. Colliguntur hæc ex Petr. Navar. *de reſtit.lib.3.c.4. à n.167. & lib.4.c.4.n.75.* Fr. Emman. *in ſumma, c.133. num.8.* Jacob. de Graffiis *in aureis deciſ. lib.1. cap.26. num.15. in fine*, Martin. Carrillo *in explicat. Bullæ defunctorum, part.2.cap.15.* Molin. *de juſtit.tract.2.diſp.253. num.11.*

A peccato habeat liberari. Ergo defunctus à peccato 4
non liberatur, ſi ejus hæredes omittant, vel negligant reſtituere; communiter tamen reſolvunt Doctores defunctum, qui reſtitutionem hæredibus faciendam reliquit, interim quod hæredes non reſtituunt, non detineri ob hanc cauſam in Purgatorio, qui enim è vivis diſcedens ſufficienter providit reſtitutionem, præcipiendo hæredibus ut ea reſtituant & ſolvant, etiamſi hæredes omittant aut negligant reſtituere, liberabitur à Purgatorio, nec ampliùs ibi detinebitur, quàm exigunt pœnæ debitæ pro aliis culpis, & negligentia ſua in non reſtituendo. E contra verò ſi culpabiliter omiſit reſtituere, hoc eſt, non providit ut hæredes reſtituerent, cùm haberet unde ſolveret, etiamſi hæredes reſtituant pro illo peccato & omiſſione reſtitutionis faciendæ, à pœnis inferni non liberabitur. Colligunt hæc ex Sot *de juſtit.lib.4.quaſt.5.art.1.ad 1. in fine*, Navar. *in man.cap.17. num.68. verſ. quæſitum;*

Fr.

Fr. Lodou. *in inſtructorio conſcientiæ, part. 1. cap. 121. verſ. an defunctus, pag. 267.* Petr. Nauarr. *de reſtit. lib. 1. cap. 2. n. 23. & lib. 4. c. 4. dub. 12. num. 75.* Ludou. Carbo *de reſtitut. q. 90. verſ. tertia dubitatio,* Ioan. Baptiſta Conrad. *de caſibus conſcientiæ, quæſt. 160.* Mich. Salon. *in 2. 2. q. 5. de dominio, art. 5. in princip. & quæſt. 62. art. 1. in fine,* Greg. de Valent. *in 2. 2. diſput. 5. quæſt. 6. puncto 2.* Diu. Serpi *in tract. de Purgatorio, c. 47.* Vega *in ſum. part. 2. c. 114. caſu 8. verſ. el qual,* Card. Bellarmin. *tom. 1. contr. 6. lib. 2. de purgatorio, cap. 16. ad fin.* Henriq. *in ſum. lib. 1. de pœnitent. c. 6. §. 1. in commento lit. A,* Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ. 28. princip. n. 7. & 8.* Iacob. de Graffiis *in aureis deciſ. part. 1. lib. 1. cap. 26. num. 15.* Sayr. *in claui Regia, lib. 10. tract. 1. cap. 2. num. 6.* Martin. Carillò *d. part. 2. cap. 14. num. fin.*

5 Qua quidem opinione retenta, reſtat non reſpondere ad text. *in præſenti*, quatenus ei obſtare videtur: Nauar. enim *in man. cap. 17. num. 68.* aſſerit ejus litteram mendoſam eſſe, cùm legendum ſit *valeant*, & non *valet*, quaſi ipſi hæredes ſint, qui reſtituendo & ſatisfaciendo pro defuncto à peccato liberentur, non verò ipſe defunctus: additque Viuald. *in candelabro aureo, part. 1. tit. de Purgatorio, n. 16.* quod ſi text. de defuncto eſſet intelligendus, potiùs loqueretur in generali, ſcilicet à peccatis valeat liberari, quàm in particulari à peccato: deinde aduertit quod eſſet impropria loquutio, text. dicere vt defunctus valeat à peccato liberari, cùm jam per Sacramentum, aut per contritionem fuerit à peccatis liber, & tantum remanrat pœnis luendis obnoxius, quemadmodum impropriè diceretur de aliquo, qui vltimo ſupplicio erat puniendus, & Rex illi pepercit, ſi eſſet incarceratus propter expenſas factas, parentes ſolvant expenſas, vt ille valeat à morte liberari; & ideo licet hanc ſolutionem diuinatoriam appellet Petr. Nau. *d. cap. 4. num. 75.* ei tamen ſe ſubſcribunt Ludou. Lupez, Ludou. Carbo, Spino, Carrillo *cap. 14.* Sayr. *num. 6. in fine, dictis locis*: vide plura quæ tradidi ad *reg. peccatum, de regulis iuris lib. 6.*

SVMMARIVM.

1 *Raptus non dicitur vbi volens pro matrimonio adducitur, raptor tamen cum rapta matrimonium contrahere poteſt, & poſt conſummationem matrimonij, alter ſine conſenſu alterius Religionem ingredi non poteſt.*

2 *Raptor non dicitur, ac proinde puniri non debet, qui mulierem rapuit à principio conſentientem, ac cum raptore tractantem de inſimul contrahendo matrimonium.*

3 *Raptor an dicatur attente Conc. Trid. qui rapit conſentientem neſcientibus parentibus.*

4 *Sponſam rapere licet, & Conc. Trid. non comprehendit raptum, quo ſponſus rapuit propriam ſponſam.*

5 *Vxor profeſſa abſque viri licentia ei reſtituenda eſt, ſi ipſa fateatur ante ingreſſum fuiſſe conſummatum matrimonium.*

6 *Confeſſio ſola profeſſi in aſſertione matrimonii ſpiritualis religionis aduerſus religionem, nihil operatur.*

Cap. Cum cauſam VI.

Innoc. III.

1 RAptus non eſt quando mulier conſentit, & ſi fiat, matrimonium tenet, & ſi conſummetur, non poteſt ingredi Religionem, vel continentiam profiteri ſine conſenſu viri, & poteſt probari matrimonium fuiſſe, vel ex probationibus viri, vel ex confeſſione mulieris. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rational. lib. 5. iuris Pontif. pag. 139.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag 681.* remiſſiuè Ximen. *p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 7. cap 4.* & eſt poſt Concil. Lateranenſe ſub Alexand. III. *part. 50. cap. 29.*

Vbi nihil ante de nuptiis agitur.] Notatur ad hoc, quod 2
raptor non dicitur, ac per conſequens puniri non debet, qui mulierem rapuit illa à principio conſentiente, ac cum raptore tractante de inſimul contrahendo matrimonio; de quo vide Ludou. Peguer. *crimin. deciſ. 42. num. 5. verſ. neque enim obſtat text.* Decian. *in tract. crimin. lib. 7. cap. 7. numero 20. & cap. 13. numero 46. & ſeq.* Farin. *in praxi crimin part. 5. q. 145. num. 134. & ſeq.* Ioſeph. Seſſe *Aragenis deciſ. 96. num. 29.* vbi *n. 12. & 22.* reſoluit de iure Canonico raptum non committi, vbi præceſſit tractatus matrimonii, licèt aliter de iure Ciuili, de quo etiam Sanch. *de matrim. lib. 7. diſp. 12. num. 15.* Attento verò iure nouiſſimo Concilii Trid. *ſeſſ. 15 de reform. matrim. cap. 6.* quo habetur inter raptorem, & raptam, quandiu ipſa in poteſtate raptoris manſerit, nullum poſſe conſiſtere matrimonium, niſi rapta à raptore ſeparata, & in loco tuto, & libero conſtituta, illum in virum habere conſenſerit, &c. du- 3
bitatur an raptor dicatur qui mulierem rapit conſentientem in terminis huius textus? in quo dubio mihi dicendum videtur, hunc non dici raptorem. quando enim nulla vis infertur in abducenda fœmina, ſed fœmina ipſa ſponte, aut etiam precibus non adeo importunis diſcedit cum amatore parentibus neſcientibus; non eſt propriè raptus, ſed potius fuga voluntaria, cùm nulli vis inferatur, vt tenet Sanch. *de matrim. lib. 7. diſp. 13. n. 9.* Gutierr. *eod. tract. cap 86. n. 12.* Bonacin. *eodemmet tract. q. 4. puncto 18. num. 5.* Dixi *neſcientibus parentibus*, quia quando puella ſub parentum cuſtodia conſtituta, ex eorum domo, ipſis inuitis abducitur, quamuis ipſa conſentiat, illis tamen vis fieri dicitur, ac per conſequens in hoc caſu dari verum raptum, & in eo procedere diſpoſitionem Concilii Trid. citato loco, reſoluunt Zerola *in prax. Epiſcop. p. 2. verbo raptus, §. 1.* Fr. Emman. *in ſum. tom. 1. cap. 232. numero 1.* Petr. de Ledeſm. *in ſum. part. 1. de ſacram. matrimon. cap. 16. concluſ. 2. dub. 1.* Card. Tuſc. *tom. 6. verbo raptor, concluſ. 5. numero 4.* Henriq. *in ſum. lib. 12. cap. 14. num. 4.* Rebello *de obligat. iuſtitiæ, part. 2. lib. 3. quæſt. 11. num. 6.* Farin. *d. quæſt. 145. num. 121. & ſeq.* Gutier. *d. c. 86. n. 17.* Bonacin. *d. puncto 18. num. 5.* Quamuis contrarium, immò diſpoſitionem Concilii dicto loco non procedere cùm puella ſponte conſentit repugnantibus parentibus, teneant Sanch. *d. lib. 7. diſp. 13. n. 13.* Leſſi. *de iuſtit. lib. 4 cap. 3. dub. 9 n. 70.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 22. num. 31. & lib. 31. num. 165. verſ. quintò*, & Ægid. Coninck *de Sacram. & cenſur. tom. 2. diſp. 32. num. 48.*

Et priùs eam deſponſauerit. Ergo licet ſponſam ra- 4
pere, vt per Baiard. ad Clar. *§. raptus, num. 6.* Petr. Caball. *reſolut. criminal. caſu 196. num. 8.* Sanch. *d. lib. 7. diſput. 12. num. 15.* Farin. *d. quæſt. 145. num 88.* Ac proinde decretum Concil. Trid. loco citato non comprehendere raptum, quo ſponſus rapit propriam ſponſam, tenent Fr. Emman. *d. cap. 232. num. 4.* Henriq. *d. cap. 14. num. 4.* Sanch. *d. num. 15.* Rebell. *d. quæſt 12. num. 5.* Leſſi. *d. num. 70. verſ. tertium,* Farin. *d. quæſt. 145. n. 86. verſ. 87.* Marc. Anton. Genuen. *in practicab. eccleſiaſt. quæſt. 6. n. 91.* Bonacin. *d. puncto 18. n. 11.* Ioſeph. Seſſe *d. deciſ. 36. num. 4.*

Vel ex mulieris confeſſione claruerit.] Collige ex text. 5

uxorem profeſſam abſque viri licentia ei reſtituendam fore, ſi ipſa fatetur ante ingreſſum fuiſſe conſummatum matrimonium, ut per Sanch. *de matrim. lib.* 10. *diſp.* 12. *num.* 50. ubi cum Abb. *hic, num.* 6. *& in cap. veniens, num.* 2 *de converſ. conjug.* hoc intelligit quando uxor profeſſa continens in judicio præviam matrimonii conſummationem, vel præcedens adulterium, revera ſtat pro ipſa profeſſione, & ſuperiore connivente eam confeſſionem fecit, tunc enim non eſt veriſſimile eam contra ſe mentiri, ac ſubinde confeſſio ſibi
6 præjudicat, & monaſterio. Nam in aſſertione matrimonii ſpiritualis religionis ſola confeſſio profeſſi adverſùs profeſſionem nihil operatur, *cap. vidua, de regular. cap. quod interrogaſti* 27. *diſt.* Maſcard. *de probat. concl.* 1026. *n.* 8. Nav. *conſ.* 1. *n.* 4. *ſub tit. de adulter.* quos refert Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 1. *comp.* 15. *n.* 43.

SUMMARIUM.

1 *Rapta poteſt matrimonium contrahere cum raptore, ubi datur libera facultas in contrahendo.*

2 *Matrimonium inter raptorem & raptam validum eſt, ſi clarè appareat de libera mulieris voluntate.*

3 *Raptor cum rapta contrahere non poterat ſecundùm antiquos Canones.*

Cap. Accedens VII. & fin.

Innocent. III.

1 RApta cum raptore poteſt contrahere, ſi ambo conſentiant, licet priùs diſſenſerint, dummodo ſint legitimæ perſonæ. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Anania, Hoſt. Anch. Butr. Panorm. Felin. Mar. Socin. Cened. *collect.* 92. Vivian. *in ration. lib.* 5. *juris Pontif. pag.* 140. Alagona *in compendio juris Canon. pag.* 682. remiſſivè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 3. *cap. unic.*

2 Collige ex text. validum eſſe matrimonium inter raptorem & raptam, modò appareat clarè de libera mulieris voluntate, quæ hodie attenta noviſſima Concilii Trident. diſpoſitione *ſeſſ.* 24. *de reform. matrim. c.* 6. clarè apparebit, ſi rapta extra raptoris poteſtatem abducta, ac loco tuto & libero conſtituta liberè in matrimonium conſentiat; vide Decian. *tract. crimin. lib.* 8. *c.* 13. *n.* 48. Fr. Emman. *in ſum. tom.* 1. *c.* 232. *num.* 4. Matien. *in rub. tit.* 1. *gl.* 1. *n.* 142. *lib.* 5. *nova recop.* Henric. *in ſum. lib.* 12. *c.* 14. *n.* 4. Sanch. *de matrim. lib.* 7. *diſp.* 12. *n.* 42. Leſſi. *de juſtit. lib.* 4. *c.* 6. *dub.* 9. *n.* 68. *cum ſeqq.* reſolventes attento hoc cap. non deſiderari ut puella extra raptoris poteſtatem conſtituta, ac in priſtina libertate poſita conſenſum præbeat, ſed ſatis eſſe ut valeat matrimonium, ſi rapta adhuc ſub raptoris poteſtate exiſtens verè liberè conſentiat.

3 In gloſſ. *Cum raptore*, ibi, *ſecundùm antiquos Canones, & ſecundùm leges non poterat raptor contrahere cum rapta.* Vide Sanch. *d. lib.* 7. *diſp.* 12. *n.* 41. Fr. Baſil. Ponc. *de impedimentis matrim. c.* 39. *verſ. dixi quidem.*

De Furtis.

Tit. XVIII.

SUPER hanc rub. ſcripſerunt Zab. Anch. Joan. Andr. Mar. Socin. Butr. Panorm. Guillelm. Durand. *in breviario aureo jur. Canon. fol.* 142. *verſo*, Petr. de Ravenna *in compend. jur. Canon.* Martin. Meſnart. *in epitome Decretal. fol.* 186. Dan. Venator *in analyſi methodica jur. Pontif. à pag.* 659. Goffred. & Hoſt. *in ſumma hujus tit.* Alexand. Caſan. & Anaſt. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decret.* Laneel. *in inſtit. Canon.* Barthol. Carthag. *in expoſit. titul. juris Canon.* Zypæ. *in analytica poſtremi juris eccleſiaſtici enarrat. pag.* 398. Caniſ. *in ſum. juris Canon.* Caſatel. *in erotem. ejuſdem juris*, noviſſimè Joan. Honor. *lib.* 5. *ſum. in Decretal.* omnes *ſub hoc tit.*

De materia hujus text. tractatus edidere Joannes Bonifac. & Proſp. Farinac. & agunt Ordin. Regia Luſit. *lib.* 5. *tit.* 60. ubi parens meus, & apud Caſtellanos *l.* 1. *tit.* 14. *part.* 7. ubi Greg. *& tit.* 16. *lib.* 8. *Ordin.* ubi Perez, *& tit.* 11. *lib.* 8. *nova recop.* ubi Azeved. S. Thom. 2. 2. *qu.* 66. & Caiet. *ibi*, Sot. *de juſtit. lib.* 5. *quæſt.* 3. *art.* 1. Angel. Sylveſt. Roſel. Armil. Tabien. & alii Summiſtæ *verbo furtum*, Covar. *in reg. peccatum, part.* 2. § 1. Bernard. & Salzed. *in pract. c.* 93. *in noviſſ. edit.* Rendina *in promptuario receptarum ſentent. tom.* 1. *tit.* 55. *de furtis*, Vela *de delictis, cap.* 12. Boſſ. *eod. tract. tit. de furtis*, Viv. Kirchov. & Soar. *tom.* 2. *commun. opin. lib.* 6. *tit.* 2. Menoch. *de arbitr. caſu* 295. *cum ſeqq.* Maſcard. *de probat. concl.* 822. *cum ſeqq.* Sayr. *in clavi Regia, lib.* 9. *cap.* 13. Aloyſ. Riccius *in collectan. deciſ. part.* 1. *collect.* 282. *cum ſeqq.* Decian. *tract. crimin. lib.* 9. *cap.* 29. *cum ſeqq.* Farin. *in praxi crimin. part.* 7. *quæſt.* 165. *cum ſeq. uſque ad q.* 177. Azor. *inſtit. moral. part.* 3. *lib.* 5. *cap.* 11. *cum ſeqq.* Molin. *de juſtit. tom.* 3. *tract.* 3. *diſp.* 680. *cum ſeqq.* Leſſi. *eod. tract. lib.* 2. *cap.* 12. Rebel. *de obligat. juſtitiæ, part.* 1. *lib.* 3. *quæſt.* 15. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 23. *à princip.* De furtorum pœnis agit Henric. Bocerius, & de furtis, ſeu re furtiva penes tertium reperta Vicent. Catoc.

Cap. Qui cùm furatur I. *ex Exod.*

QUi furatur hominem, & vendiderit, convictus morte moriatur. Hæc ſunt formalia verba hujus text. ſuper quo ſcripſerunt Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabar. Joan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Vivian. *in rationali lib.* 5. *jur. Pontif. pag.* 240. Alagona *in compendio juris Canon. pag.* 682. remiſſivè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 26. *c.* 1. 1

De pœna furantis hominem, & eum vendentis, vide *lib.* 1. ubi gloſſ. 4. *tit.* 14. *lib.* 3. *for. legum*, Chriſtoph. de Pace *in ſcholiis ad legem ſtyli* 88. *per text. ibi, n.* 12. 2

SVMMARIVM.

1 *Furibus & latronibus in peccato obeuntibus Sacramenta eccleſiaſtica deneganda ſunt, ſecus ſi in morte eos pœnituit.*

2 *Occiſus in fragranti aliquo delicto in publico, obſtinatus cenſetur, ac per conſequens pro eo non eſt orandum.*

3 *Damnatis ad mortem non eſt denegandum ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum.*

4 *Sententia corporis afflictiva non eſt mandanda executioni eo die, quo condemnatus ad mortem ſumpſit ſanctiſſimum Euchariſtiæ ſacramentum.*

5 *Declaratur text. in præſenti.*

Cap. Fures II. *Ex Conc. Tribur.*

FUres, & latrones, ſi in peccato occiduntur, non eſt pro eis orandum, vel ſi vulnerati confitentur ſuo Preſbytero, vel Decano, illis non denegaret communio. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. 1

Zabar.

Zabarel. Joan. Andr. Anan. Hoſt. Anchar. Butr. Panotnoit. Mar.Socin. Vivian. *in ration. lib.5. Iuris Pontificij*, *pag.* 141. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 682. remiſſivè Ximen. *in concord. part.*1. refertur in appendiee Concilii Lateranenſis ſub Alexand. III. *p.*34. *cap.*2. & à Butch. *lib.*11. *Decret. cap.* 59. Ivone *p.*13.*cap.*45. & ab Ant. Auguſt. *collect.*4.*Decretal.lib.*5. *tit.*26.*cap.*4.

2 *Viſum eſt pro eis non eſſe orandum.* Vult textus *in præſenti*, pto eo qui occiditur in fragranti aliquo delicto, non eſſe otandum, neque oblationem in Miſſa fieri debere, tanquam pto eo, qui eſt in publico peccato obſtinatus & excommunicatus: ita Fr. Baſil. Ponc. *de impedim. matrimon. cap.*35. *in fine*, ubi refert hîc agi de raptoribus rerum Eccleſiaſticarum, in quos lata eſt excommunicationis ſententia. Et hunc textum intelligendum eſſe de illis qui furando, capiendo, vel aliàs mortaliter delinquendo occiduntur, dicit Fr.Emman. *qq.Regular.tom.*3.*q* 61.*art.*2.*in fine*.

3 *Presbytero, vel Diacono confeſſi fuerint.*] Intellige textum loqui de oſtendente ſigna confeſſionis & pœnitentiæ, cui non eſt deneganda Communio, ſpecialiter præterea fit io præſenti mentio Sacerdotis, & Diaconi, quia à Sacerdote poteſt abſolvi, & excommunicari, Diaconus verò quamvis nequeat illum abſolvere, fit tamen ei poteſtas in illo articulo, & deficiente Sacerdote Eccleſiaſtica Sacramenta miniſtrandi illi, dummodò aliàs ſe ſufficienter diſpoſitum oſtendat: ita ex Soar. tradit Joan. Baptiſta Coſta *de remed.ſubſidiar. remed.*127.*num.*31.

4 *Communionem.*] Ex hoc textu colligunt aliqui ſumptionem corporis Domini noſtri Jesu Christi damnaris ad mortem eſſe concedendam, quod novè diſpoſitum eſt apud noſtros Luſitanos per Ordin. Reg. *lib.*5. *tit.*138. §.2. ubi parens meus, & apud Caſtellanos *l.*9.*tit.*1.*lib.*1.*nova recop.* ubi Azeved. & tenent Toler.*lib.*2 *ſum. cap.*28. Emman.Sà *verbo Euchariſtia*, *num.*2. Henriq.*in ſum.lib.*8. *cap.*5. Covar. *lib.*2.*variar. cap.*1.*num.*11. Clar.*lib.*5. § *fin. quæſt.*99. *num.*3. Gom. *tom.*3. *var.cap.*14. *num.*6. *verſ.item adde*, Gam. *in ſpeciali tract. de Sacramentis præſtandis ultimo ſupplic.damnatis*, Henriq.*in ſum.lib.*8. *cap.*5. *num.*4. Navar.*in man. cap.*25. *num.*3. & *conſ.*16. *ſub tit.de pœnit. & remiſſ. in antiq.* Fr.Emman.*qq.Regular. tom.*2.*q.*209. *art.*3. Azor. *inſtitut. moral. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 10. *quæſt.*3. Martin. Delr. *diſquiſit. magicar. lib.* 5. *ſect.* 18. *pag. mihi* 423. Horſenſ. Cavalcan. *de Brachio Regio. part.*3. *num.*306. Soar. *tom.*3. *in* 3.*part. diſput.* 69. *ſect.*3. & 4. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.*29. *num.* 70. & 71. Joan. Sancius *diſput.* 40. *num.*3. & 4. Steph. Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta, præcepto* 3. *lib.*1.*cap.*4. *num.*3. & 4. plures ex antiquioribus refert Cened. *ad Decret. collect.*4. *num.*1. Sententia verò corporis afflictiva

5 exequutioni non eſt mandanda eo die, quo condemnatus ſumpſit corpus Sacratiſſimum D. N. Jesu Christi, ut per Clar. *d.q.num.*3. Cened. *d.collect.*4. *num.*3. & ſervari Mantuæ aſſerit Hortenſ. Cavalcan. *d.num.*306.

Verùm hæc prædictorum Doctorum opinio in ſe verè non probatur ex hoc textu; nam quidquid dicat Gloſſa hîc, *verbo Communionem*, hujuſmodi verbum non de Euchariſtiæ communione, ſed de communione Eccleſiaſtica, juxta quam & oratur pro mortuis, & offertur Sacrificium (eorum nomina ad Altare recitari conſueverant) ac conceditur Eccleſiaſtica ſepultura, juxta illud, *Cui communicamus vivo, communicamus etiam defuncto*, de quo *in cap.ex parte* 11. *in fine, de ſepult.* Opponit enim textus hic duo illa hominum genera, & eos qui in crimine comprehenſi occiduntur, nullis pœnitentiæ ſignis exhibitis, & eos qui ſignis exhibitis pœnitentiæ decedunt: illis negat communionem, ſepulturæ ſcilicet & oblationum, & orationum: ergo eandem concedit iſtis, atque hunc eſſe ſenſum hujus textus conſtabit legenti ea quæ præceſſerunt *in illa p.*30. *cap.*1, & 2. in cujus fine adducitur ab Alex. III. Nec huic intellectui obſtant ſequentia verba hujus textus, ibi: *Sed ſi comprehenſi, aut vulnerati Presbytero, vel Diacono confeſſi fuerint, communionem eis non negamus.* Quia Presbyter & Diaconus nominati ſunt non tanquam abſolutionem impendentes, & confeſſionem excipientes, quamvis idoneus miniſter Presbyter ſit, ſed tanquam teſtes ſignorum pœnitentiæ, ob quæ ſola etiam furi decedenti vult Eccleſia non negari communionem Eccleſiaſticam, & abſolutionem ab excommunicatione lata contra raptores rerum Eccleſiaſticarum: ita ſubtilis Baſilius Ponc. *loco ſuprà citato*.

SVMMARIVM.

1 *Furtum ex neceſſitate non multùm urgente committens, peccat, ſed non graviter, unde imponenda eſt ei levis pœnitentia.*

2 *Furans in extrema neceſſitate non peccat.*

3 *Furans aliquid in extrema neceſſitate, quo ſibi ſubveniat indigenti, an poſteà factus locupletior debeat tandem reſtituere, oſtenditur.*

4 *Furans in extrema neceſſitate aliena non peccat.*

5 *Mulier fornicans propter neceſſitatem famis, cur peccet, non autem propter eandem furans, oſtenditur.*

Cap. Si quis propter III.

Ex Pœnit. Theodori.

1 SI quis propter neceſſitatem famis, aut nuditatis furatus fuerit cibaria, veſtem, vel pecus, pœniteat hebdomadas tres, ſi reddiderit, non cogatur jejunare: hæc ſunt formalia verba hujus textus, ſuper quo ſcripſerunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Anan. Hoſt. Anchar. Butr. Panormit. Mar.Socin. Vivian. *in rationali lib.*5. *Iuris Pontif. pag.*141. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.*682. remiſſivè Caſal.*in annot.* & Ximen. *in concord. part.*1. & 2. refertur ab Ant.Auguſt. *collect.*1. *Decretal. lib.*5. *tit.*16.*cap.*5.

2 Textus iſte, quamvis ait imponendam eſſe pœnitentiam ei qui furatus fuit propter neceſſitatem famis, &c. intelligendus neceſſariò venit de gravi neceſſitate, in qua conſtituto non licet etiam occultè ſurripere ab opulentis, quia etiamſi divites poſſint & debeant ſubvenire talem neceſſitatem patienti, tamen ſunt multi alii egeni occurrentes in pari neceſſitate conſtituti, quibus ſubvenire convenientius eſſe judicabunt; nam arbitrio eorum relictum eſſe hoc cenſetur, & revera eſt, quia præceptum eleemoſynæ non datur determinatum ad certam circumſtantiam: quare ita reſolvunt Sot.*de juſtit.lib.*1.*quæſt.*7. *art.*4.Turrian.*in* 2.2. *diſput.*82. *dub.*8. Valent.*tom.*3. *diſp.*5. *quæſt.*6.*puncto* 5. Azor. *inſtit.moral. part.*2. *lib.*12. *cap.*8. *quæſt.*8. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. tom.*1. *lib.*4. *cap.*20. *num.*267. Salon.*in* 2.2.*q.*66. *art.*7.*concl.*2. ubi ſubdit, hoc ita eſſe, quia gravis neceſſitas non facit res communes, ut facit extrema, nec tribuit jus in aliena: ille enim qui in extrema neceſſitate conſtitutus eſt, (quando ſcilicet aut imminet alicui ſtatim mors niſi ei ſuccurratur, aut imminet periculum alicujus graviſſimæ infirmitatis & miſeriæ, quæ moraliter loquendo homines conficere ſoleat) licitè poteſt neceſſaria ſibi accipere

Digitized by Google

accipere ex rebus alienis abſque peccato furti, aut rapinæ, quando aliter ſuæ neceſſitati providere non poteſt; nam extrema neceſſitas reddit res communes, atque adeo dominus rei non poteſt in tali caſu rationabiliter ægrè ferre, quod indigens rem ſuam accipiat, quod intelligendum eſt, dummodò rei ablatæ dominus non ſit in pari neceſſitate conſtitutus, tunc enim non licet illum re ſua privare, cùm in pari periculo, & neceſſitate melior ſit conditio poſſidentis. Colliguntur hæc ex D. Thoma 2.2. *q.66. art.7.* ubi Cajet. Bañes, Mich. Salon. & Petrus de Alagona, Clar. *lib.5. §.furtum, n.24.* Joan. Medina *in Cod. de Eleemoſyna, q.6. & 7.* Petr. Navar. *lib.3. de reſtit. part.4. dub.5. num.375. & dub. ult. num.415.* Navar. *in man. cap.17. num.5. verſ. quartò, & n.158. verſ.25.* Covar. *in reg. peccatum, p.2. §.1. n.3.* Bonacoſ. *commun. crim. p.1. verbo Famis, fol.68.* Tiraquel. *de pœnis temper. cauſa 33.* Brun. *de ceſſione bonorum, part.4. quæſt.2. num.4. verſ. & ideò,* Toler. *in inſtruct. Sacerd. lib.5. cap.15.* Mex. *in tract. taxæ panis, concl.1. num.52.* Lara *in l. ſi quis à liberis, in princ. n.41. ff. de liberis agnoſc.* Benincaſ. *in tract. de paupert. quæſt.7. ſpec.9. num. 20. cum ſeqq.* Surd. *de alimentis, tit.8. privilegio 39.* Menoch. *remed.10. recuper. num.97. & de arbitr. caſu 132. num. 27. & conſ.31. num.11. & n.30. cum ſeq.* Didac. Quanter. *in quæſt. crim. tit. de furt. cap.8. num.3. verſ. & quando licebat,* Joan. Bapt. Coſta *de remediis ſubſid. remed. 106. illat.7.* Sayr. *in Clavi Regia, lib.9. cap.14. num.17. cum ſeqq. & lib.10. tract.5. cap.1. num.20. & 41.* Farin. *in praxi crim. part.7. tit. de furtis, q.174. num.68. cum ſeq.* Azor. *inſtit. moral. part.2. lib.12. cap.8. q.6.*

3 Quæſtio eſt dubia, an hujuſmodi in extrema conſtitutus neceſſitate alienum accipiens, quo ſibi ſubveniat indigenti, poſteàne factus locupletior, debeat tantumdem reſtituere? In qua quæſtione licèt affirmativam partem ſequantur Navar. *d. cap.17. num.61.* Covar. *d. §.1. n.4.* Benincaſ. *d. ſpec.9. n.37.* Leſſ. *lib.2. de juſtit. cap.16. dub.1. n.8.* verior tamen eſt negativa in rebus uſu conſumptibilibus, ex ea ratione, quia omnis obligatio reſtituendi naſcitur vel ratione rei acceptæ, vel ratione acceptionis: ſed is qui conſumit aliena in extrema neceſſitate, non obligatur ratione rei acceptæ, quia apud ſe non habet, cùm bona fide conſumpſerit: nec tenetur ratione acceptionis, cùm non fuerit injuſta, quia accepit in extrema neceſſitate, & ex alia parte non accepit per contractum, vel quaſi contractum, ex quo alioquin teneretur: ergo nulla eſt obligatio reſtituendi. Ita Surd. *d. privil.39. num.1. cum ſeqq.* Azor. *d. cap 8. quæſt.7. & cap.9. quæſt.11. & part.3. lib.4. cap.39.* Sayr. *d. cap.6. à n.11.* noviſſimè Illuſtriſſimus Dominus Rodericus à Cunha poſt primam hujus libri impreſſionem à me viſus, *in comment. ad cap. Sicut 8. num.7. diſput.47.* plures per Cened. *ad Decretum, collect. 48. num.5.*

4 Amplia procedere ſupradictam reſolutionem non ſolùm in extrema neceſſitate propria, ſed etiam aliena, ex Navar. *comment.2. de Regular. n.28.* Surd. *d. privil.39. n.6.* ubi *num.9.* tenet licitum etiam eſſe furtum aliarum rerum quàm comeſtibilium, quando comeſtibilia non inveniuntur, quia poteſt quis aliam rem capere, & ex ejus venditione pretium comparare ad panem emendum; nam regula eſt, quod omnia ſunt communia neceſſitatis tempore, & textus in præſcoti dum facit mentionem de veſte, & pecore, loquitur per modum exempli, quod non reſtringit regulam, & paria ſunt quod quis panem rapiat, vel aliud ad comparandum panem. Amplia etiam procedere in valde gravi, etſi non extrema, putà ſi fuerit neceſſitas morbi, famis, nuditatis, &c. nam cùm dives in illo caſu teneatur dare, ita pauper poteſt accipere abſque injuria ipſius; nam facit id ad quod ipſe tenetur. Ita Angel. *verbo Furtum, num.37.* Emman. Sà *eod. verbo, n.1.* Petr. Navar. *de reſtitut. lib.3. part.4. cap.1. dub.5.* Leſſ. *de juſtit. lib.2. cap.12. dub.12. num.71.* Malder. *in 2.2. q.32. art.6. dub.6.*

In gloſſa *pœnitent,* ibi, *ſed quare non excuſatur mulier à fornicatione propter neceſſitatem famis.* Reſpondet Surd. *d. tit.8. privil. 40.* vel quia tempore neceſſitatis res omnes ſunt communes, humana autem creatura non eſt in fructu, & mulieres non ſunt communes: vel quia fornicatio non extinguit famem, ſicut furtum, vel quia fames cogit immediatè ad furandum, fornicatio verò mediatè. Unde benè Henriq. *in ſum. lib.51. cap.8. n.3. in comment. lit.G,* quærit quare in extrema neceſſitate liceat accipere rem alienam, & occidere invaſorem, nec id eſt contra quintum, aut ſeptimum præceptum? Et reſpondet, quia eſt medium per ſe ordinatum in finem conſervationis, & defenſionis propriæ, non tamen licet fornicari, aut mentiri, quia non eſt medium per ſe. 5

SVMMARIVM.

1 *Furem non indicans propter lucrum quod ab eo conſequitur, reus peccati eſt.*

2 *Furem, aut furtum non indicans, quando peccet, & ad reſtitutionem obligetur, oſtenditur.*

3 *Epiſcopi, & ejus Vicarii poſſunt etiam ad inſtantiam partis concedere monitoria generales contra occultantes bona alicujus, & non manifeſtantes: quod intellige ut ibi.*

4 *Furans rem alienam, ſi ea indiget ad ſublevandam propriam neceſſitatem, an teneatur vi monitorialium oſtenditur.*

5 *Defendere vitam, & bona proximi defenſione indigentis, & volentis quilibet tenetur ſub peccato mortali, ſi commodè, & abſque notabili damno poterit.*

6 *Turpiter accipit qui gratis tenetur præſtare.*

7 *Declaratur lex* 4. §. ſi tibi, ff. de condict. ob turp. cauſam.

8 *Inventor rei alienæ an teneatur gratis domino reſtituere, oſtenditur.*

Cap. Qui cum fure IV.

NON ſolùm fur, ſed furti conſcius, qui quærenti poſſeſſori furem non indicat, reus eſt furti. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Anan. Hoſtienſis, Anchar. Butr. Panorm. Mar. Socin. Vivian. *in rationali lib. 5. Iuris Pontificy, pag. 141.* Alagona *in compendio Iuris Can. pag. 682.* remiſſivè Ximen. *in concord. part 1. & 2.* deſumitur ex D. Hieronymo *ſuper parabolas Proverb. cap. 29.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 26. cap.6.* 1

Non fur ſolùm.] Advertit Covar. *in reg. Peccatum, part. 2. §.3. num. 4. & 5.* quod etſi in præſenti furti conſcius id non revelans poſſeſſori, & domino, fur appelletur, id verum eſt quoad furti culpam, non tamen quoad obligationem reſtituendi. Et Flores de Mena *variar. quæſt. lib.1. quæſt.18. num.8.* dicit quod præterquam quod loquatur quoad forum interius, loquitur etiam de indicando furto, & non de indicando fure, quia aliud eſt indicare furem, & ad hoc non tenetur ſciens; & aliud indicare furtum, aut rem furatam, & ad hoc tenetur ſciens, prout textus hic decidit. 2

Quærente poſſeſſore non indicat.] Ergo Epiſcopi, & eorum Vicarii poſſunt etiam ad inſtantiam partis concedere 3

cedere monitorias generales ſub excommunicatione contra eos, qui alienum vel injuſtè detinuerint, & intra certum tempus non reſtituerint, vel ab alio ſic detentum ſcientes non reuelauerint, vt per Abb. *hic, n.2.* Fr. Emman. *in ſum. tom.2. cap.79. in princip.* & præcipuè *à num.2.* Nau. *in man. cap.17. num.119. & 145. & cap.18. num.40.* Gutier. *canon. lib.1. c.11. num.1. cum ſeqq.* Leſſi. *de iuſtit. lib.2. c.30. ſub num.43. & 50.* Couarr. *in reg. peccatum, part.2. §.3. num.5.* Flores de Mena *var. quæſt. lib.2. quæſt.18. num.58. & 59.* Cordub. *in ſuo quæſtion. lib.1. quæſt.43. dub.2. verſ. contra ſupradicta.* Quæ quidem reſolutio limitatur quando accipiens alienum, retinuerit illud in compenſationem juſtam alicuius debiti legalis, cujus ſolutionem aliter obtinere commodè non potuerit, tunc enim ipſe detinens & compenſans non tenetur reſtituere, & reſpondere dictis monitoriis, ſicut nec alii, qui certò & benè nouerint juſtitiam dicti debiti ſic compenſari, vt bene reſoluunt Syluest. *in ſum. verbo furtum 1. quæſt.5.* Nauar. *d. num.114.* Gutier. *d. cap.11. num.67. cum ſeqq.* Leſſi. *d. num.50.* & alii, quos refert, & ſequitur Fr. Emman. *d. cap.79. num.11.* rectè aduertentes ab huiuſmodi reuelatione non excuſari illum, qui dicti debiti legalis certus non fuerit, ſed dubius, liberaliter compenſans eſſet ejus fidei, virtutis, & auctoritatis, vt meritò propter ſolum ejus dictum deberet audiens depellere hanc dubietatem, juxta ſententiam gloſſ. *verbo actiones, ad fin. in l. Titio fundus 73. ff. de condit. & demonſt.* quam in hoc vt ſingularem commendat Nauar. *d. num.114. in fine,* Fr. Emman. *d. num.11.*

4 Deinde limitatur, quando ipſe, qui rem alienam furatus eſt, indiget ea ad ſubleuandam propriam neceſſitatem, vt quia facta ipſius reſtitutione, incideret in extremam inopiam, vel etiam ſuſtineret grauiſſimam ſui ſtatus juſtè obtenti jacturam ob calamitatem abſque ſui culpa ex improuiſo eidem ſuperuenientem, & ad eas anguſtias redigentem, vt hanc reſtitutionem rei olim furatæ facere non poſſit abſque dicti ſtatus jactura, & inſimul ſupponatur ex hac reſtitutionis dilatione leue ſolum detrimentum imminere creditori; etenim in hoc etiam caſu damnum hoc ex dicto furto præterito imminens eidem creditori, eſt accidentale tantum, nec dici poteſt imminere ex actuali malitia furis, quippe quod eam non habet dum non reſtituit in his indigentiæ terminis, quia ſcilicet huiuſmodi indigentia dum durat, ſolet à reſtitutione excuſare, quantumuis debitum procedat ex furto, vel alio quolibet delicto, juxta ea, quæ ad intellectum & limitationem text. *in reg. peccatum, de regulis juris in 6. & in cap. ſi res aliena 14. quæſt.6.* cum ſimilibus, reſoluunt poſt alios Couar. *in ead. reg. peccatum part.1. in initio, num.2.* Nauar. *in man. cap.17. n.55. in fine, cum ſeqq.* Leſſi. *de iuſtit. lib.2. cap.15. à num.26.* quidquid oppoſitum quoad prædictam ſtatus jacturam in debito proueniente ex delicto crediderint in ſola reſtitutionis dilatione ob extremam neceſſitatem conſentientes cum aliis per eoſdem relatis Molin. *de reſtit. tract.2. diſput.754. ſub num.2. col.2. in med.* Rebell. *de obligat. iuſtitiæ, part.1. lib.2. quæſt.17. ſect.4. num.24. & 26. junctis præcedentibus à num.21.* vnde benè Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.1. lib.5. cap.6. numero 31.* reſoluit abſcondentem bona aliqua in fraudem creditorum, ea in ſuam ipſorum ſolutionem ex legitima adiudicatione prætendentium, ne ab illis capiatur, ſi ei eſſent neceſſaria ad vitam ſuſtentandã, poſſe etiam rogatum à judice jurare amphibologicè ſe nulla bona abſcondita habere, atque item poſſe jurare idem ſcientes, dummodo illis conſtet licitè eum abſcondere ad dictum finem, intelligendo ſcilicet ſecum non habere bona abſcondita, quæ ipſe teneatur judici manifeſtare, quaſi hæc, & non alia ſit, nec eſſe poſſit intentio legitima hujus interrogationis, & cætera.

In gloſſ. *Indicat,* ibi, *vt non peccat, qui aliquid accipit, ut indicet.* Opponit gloſſ. hæc ex text. *in l.4. §. ſi tibi, ff. de condict. ob turpem cauſam, & in l. ſolent, verſ. ſolent, ff. de præſcriptis verbis,* dum probant poſſe quemlibet pecuniam, vel quid aliud accipere, etiam ex pacto pro ſervis fugitiuis, vel aliarum rerum furibus indicandis, difficultas ex eo oritur, quia ſub peccato mort. 5
quilibet tenetur defendere vitam, aut bona alia proximi huiuſmodi defenſionem volentia, & ea indigentis, ſi commodè, & abſque notabili damno potuerit, vt 6
per Covar. *in reg. peccatum, part.2. §.3. ſub num.4. & 5.* Clar. *in repet. l. vt vim vi, ff. de iuſtitia, ſub num.127.* ubi Curt. *num.59.* Hippol Rimin. *ſub num.391.* & Bologn. *num. 79.* Molin. *de iuſtit. tom.4. tract.3. diſp 18. num.2.* Flor. de Mena *var. quæſt.18. num.9. & 10.* Farin. *in pract. crimin. quæſt.125. num.309.* ac proinde non poſſet pro huiuſmodi defenſione accipere ex pacto aliquam pecuniam, quia ſcilicet turpiter accipiet, cùm gratis teneretur implere hanc ſuam obligationem, iuxta text. & *ibi* notata *in l.2. & in l.4. & in l. vlt. ff. de condict. ob turpem cauſ.* poſt alios Anton. Gomez *var. tom.3. c.2. ſub num.8.* Couar. *d. §.5. num.6.* Molin. *de iuſtit. tract.2. diſp.93. à num.1. cum ſeqq.* Leſſi. *eod. tract. lib.2. cap.14. à num.62.* Quare dicendum eſt *in d. l.4. & in d. l. ſolent,* 7
non fuiſſe pecuniam acceptam, vel promiſſam in præmium pro ſola ſimplici manifeſtatione ſerui fugitiui, vel furis, vel rei furtivæ: pro hac enim manifeſtatione, vtpote continente debitam bonorum proximi defenſionem, accipi nihil poſſet ab eo, qui abſque labore, & expenſis rem ipſam inveniret, aut noſceret eius locum, vel eundemmet furem ſine cuius indicatione res furtiva domino reddi fortaſſe non poſſet, vt poſt alios aduertit Covar. *d. §.3. ſub num.5.* Molin. *d. diſp. 95. num.3. cum ſeqq.* Leſſi. *d. cap.14. num.66. & 69.* Fuit ergo in terminis prædictorum iurium accepta vel promiſſa pecunia in præmium pro alio diverſo & licito reſpectu, videlicet pro labore & induſtria inquirendi ſervum fugitivum, aut aliam rem furtivam, eiuſque furem, vt benè intelligit Covar. *vbi proximè,* Molin. *d. num.3. poſt princip.* Leſſi *d. num.66. & 69.* & ſatis indicant verba text. *in d. l. ſolent,* ibi, *ſolent etiam mercedem huius rei accipere,* &c. iuncta proprietate verbi, *mercedem,* quæ propriè datur pro labore, iuxta illud vulgare, *Dignus eſt operarius mercede ſua,* & iunctis etiam his, quæ in quolibet alio opere in alterius commodum cedente reſoluit Leſſi. *vbi proximè,* & Molin. *d. num.3. col.2. verſ. iuxta poſteriorem,* inde conſtituens, quod licèt illud opus ſit in obligatione ex præcepto charitatis, tamen compenſandum eſt ab eo, in cuius vtilitatem cedit, pro modo ſcilicet laboris, & ſumptuum, ſi hæc pretio digna ſint, id conſequenter obſervans ad curam medicorum, ad patrocinium advocatorum, & ad exhibendum cibum extremè indigenti, aut equum ad evadendam mortem iniuſtam, & ad domum proximi ab incendio, aut direptione liberandam, & ad alias ſimiles ſubuentiones erga proximum, ad quas licet quilibet dum poteſt, ex charitate obligetur, ſed pro pretio labori & ſumptibus reſpondente, ſi dictis ſolutionibus indigens ſoluendo fuerit, quod etiam obſervat Nauar. *in man. cap.17. à num.61.*

Iuxta quam reſolutionem intelligenda etiam ſunt 8
& limitanda verba text. *in l. falſus, §. qui alienum, ff. hoc tit.* vt ſcilicet dum dicunt improbè peti aliquid pro reſtitutione rei inventæ domino facienda, intelligantur procedere non quidem vt excludant iuſtam compenſationem laboris, induſtriæ, & expenſarum facta-

rum

rem in inuentione eiuſdem rei, juxta ſuprapoſitam reſolutionem, ſed ſolùm procedant quando eorum nihil impenſum eſt, tunc enim gratis reſtituere tenetur inuentor, vt poſt Bart. *in d. §. qui alienum*, & eſt poſt Alber. & Iaſ. *in d. §. ſi tibi*, & poſt alios alibi reſoluit Couar. *d. §. 3 num. 2.* Azeued. *l. 6. num. 55 & 60. tit. 15. lib. 4. noua recopil.* Anton. Gomez *tom. 3. var. cap. 5. ſub num. 3.* Leſſi. *d. cap. 14. num 66. & 72.* Molin. *d. tract. 2. diſp. 83. num. 6.* Rebell. *d. quaſt. 20. num. 3.* bene inſuper aduertens, poſſe inuentorem recipere juſtè & retinere datum etiam ob ſolam reſtitutionem rei ſine vllo labore, aut impenſis inventæ, ſi tamen legitimè appareat ſaltem ex conjecturis id ſibi gratis, & ſponte à domino datum fuiſſe.

SVMMARIVM.

1 *Fur occultus poteſt poſt reſtitutionem & pœnitentiam ad ſacros ordines promoueri.*
2 *Calicem rapiens ſacrilegium committit.*
3 *Confeſſus ſponte mitiùs punitur.*
4 *Criminoſi & infames occulti ſi promoueri voluerint, non debent aliqua ratione prohiberi.*

Cap. Ex litteris V. & fin.

Alexand. III.

1 Fur occultus, id eſt, de quo non eſt nota, & infamia manifeſta, facta ſatiſfactione, & ſaltem aliqua parte pœnitentiæ, poteſt ordinari, ſi illud non obſtat. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. juris Pontiſ. pag. 142.* Alagona *in compendio juris Canon. pag. 682.* remiſſiuè Ximen. *in concord. part. 2.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 26. cap. 7.*

2 *Calicem quendam in Eccleſia*, &c.] Et ita rapiens Calicem ſacrilegium committit ratione rei ſacræ, de quo vide Leſſi. *de juſtitia, lib. 2. cap. 45 de ſacrileg. n. 15. cum ſeqq.* Soar. *de relig. tom. 1. tract. 3. de ſacrileg. lib. 3. c. 5. à n. 4. & cap. 6. à princip.*

3 *Si ſponte confeſſus.*] Ergo mitius punitur qui ſponte confeſſus eſt, de quo vide Tiraq. *de pœnis temper. c. 30. à priac.* Clar. *in pract. §. fin. quaſt. 60. verſ. non deſunt*, Direct. Inquiſit. *part. 3. commento 12. tom. 12. col. 5.* Farin. *in praxi crimin. quaſt. 81. num. 26. & 172.* Mar. Antonin. *var. reſolut. lib. 3. reſol. 20. verſ. quartus, & reſol. 35. n. 2.* Illuſtriſſ. D. meus Roder. à Cunha *in commentar. ad c. 3. num. 1. diſt. 50.*

4 *Ad ſacros Ordines non dubites promouere.*] Notatur ad hoc, quod criminoſi & infames occulti, ſi promoueri voluerint, non debent aliqua ratione prohiberi, vt per Pellet. *diſquiſit. cleric. part. 1. tit. de diſciplina cleric. §. 10 num. 36.*

De Vſuris.

Tit. XIX.

Svpar hanc rubr. ſcripſerunt Zabarel. Ioan. Andr. latè Mar. Socin. Anchar. Butr. Panorm. Aloyſ. Riccius *collect. 2045.* Duran. *in breuiario aureo juris Canon. fol. 144.* Ioan. de Londris *in breuiario ſanctorum Canonum, fol. 181.* Petr. de Rauen. *in compendio jur. Canon.* Martin. Meſnart. *in epitome Decretal. fol. 186. verſo*, Pao. Venat. *in analyſi methodica jur. Pontificij, à pag. 66.* Goffred. & Hoſt. *in ſum. hujus tit.* Alea. Caſan. Anaſt. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Lancell. *in inſtitut. Canon.* Barthol. Carthag. *in expoſit. titulorum juris Canon.* Zypæ. *in analytica poſtremi juris eccleſiaſtici enarrat. pag. 399.* Caniſ. *in ſum. juris Canon.* Caſarel. *in erotem. eiuſdem juris*, nouiſſimè Ioan. Honor. *lib. 5 ſum. in Decret.* omnes *ſub hoc tit.*

De materia hujus tit. agunt Ordin. Regia Luſitan. *lib. 4. tit. 67.* vbi parens meus, & apud Caſtellanos *l. 64. tit. 6. part. 1.* ubi Gregor. Lop. *& l. 1. tit. 2. lib. 8. Ordin.* ubi Lenz, *& l. 4. tit. 6. lib. 8. noua recop.* vbi Azeued. Clar. *in pract. §. vſura*, Couarr. *var. lib. 3. cap. 1. cum ſeqq.* Nauarr. *in manu. cap. 17. num. 206. cum ſeqq. & in commeat. de vſuris, ad cap. ſi fœneraberis 14. quaſt. 3.* Viuian. Soar. Kirchov. & alii *tom. 1. commun. opinion. lib. 4. tit. 22. pag. mihi 595. cum ſeqq.* Menoch. *de arbitr. caſu 398. & de praſumpt. lib. 3. praſ. 122.* D. Barboſ. *in l. 2. part. 1 ff. ſoluto matrimon.* Gaſp. Roderic. *de annuis redditib. lib. 3. quaſt. 4* Felician. *de cenſib. lib. 1. cap. 5.* Cur. Philipp. *part. 2. lib. 2. cap. 1.* Decian. *in tract. crimin. lib. 2. c. 27.* Morl. *in emporio juris, part. 1. tit. 8. quaſt. 68.* Vela *de delictis, c. 38.* Gutierr. *canon. lib. 2. cap. 18.* Maſquard. *de infidelib. part. 1. cap. 31.* Bernard. & Salzed. *in pract. cap. 91. & 92. in nouiſſ. edit.* Ioſeph. Seſſe *Aragoniæ deciſ. 148.* Don Garc. Maſtrill. *Siciliæ deciſ. 106.* Bobadil. *in ſua politica, lib. 2. c. 17. num. 42.* Valaſc. *conſ. 56. num. 2. & conſ. 70.* Padil. *in ſumma legum pœnalium, lib. 1. c. 30.* Bernardin. Muſcatel. *in praxi crimin. tit. de vſuris*, Cardoſ. *in praxi judicum & aduocat. verbo vſura*, Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſionum, collect. 27. 32. 56. 622. 1384. 2045. 2046. & 2078.* Galgaoet. *de jure publico, lib. 1. tit. 43.* Rendina *in promptuario recept. ſentent. tom. 1 tit. 127. de vſuris*, Paul. Layman. *in theologia morali, lib. 3. tract. 4. c. 16.* Et de vſuris integros tractatus edidere Alphonſ. de Villagut. Laurent. de Rodulphis, Otthomanus, Lup. Geminianus: circumfertur quoque volumen continens tractatus illorum trium eruditiſſ. virorum Petri Gregor. Alphonſ. à Neapoli, & Lælii Zecchii. Item Theologi de vſuris agunt *in 4. diſt. 15.* vbi Gabr. *quaſt. 11.* & Maj. *quaſt. 29.* D. Thom. & ejus interpretes *2. 2. quaſt. 78.* Sot. *de juſtit. lib. 6. quaſt. 1.* Conrad. *de contractib. tract. 2. per 37. quaſtiones.* Medin. *de rebus reſtituendis ex vſura*, D. Antonin. *part. 2. tit. 1. c. 6. cum ſeqq.* Angel. & Roſel. Syluest. Armil. Caiet. & cæteri Summiſtæ *verbo vſura*, Petr. Nauar. *lib. 3. de reſtit. part. 2. c. 1.* Bonacin. *de contractib. diſp. 3. quaſt. 3. puncto 2.* Et ex doctiſſ. Patribus Societatis Iesu, Molin. *de juſtit. tract. 2. diſp. 303. cum ſeqq.* Leonard. Leſſi. *eod. tract. lib. 2. c. 20. dubit. 4. cum ſeqq.* Rebell. *de obligat. Iuſtitia, p. 2. lib. 8. de vſuris*, Azor. *inſtit. moral. p. 3. lib. 5.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 23. num. 44. cum ſeqq.* Ioan. de Salas *de contract. tract. de vſuris.*

SUMMARIUM.

1 *Vſura eſt lucri facere fructus rei pignoratæ, fallit in caſu hic excepto.*
2 *Declaratur text. in præſenti.*
3 *Vſurarum crimen ad Eccleſiam pertinet.*
4 *Vſuras faciens à clericatu rejicitur.*
5 *Fructus intelliguntur deductis expenſis.*

Cap. Plures I. *Alex. III.*

Poſſeſſiones in pignus data pecunia accipiens, debet fructus pignoris deductis expenſis in ſortem 1

princi

principalem computare, qua expleta reddendum eſt pignus liberè, & ſi noo eſt expleta, ſi ſolvatur id quod reſtat, pignus reſtituere tenetur, alioquin eſt uſura. Item clericus, qui eſt uſuratius, deponitur ab officio eccleſiaſtico. Item ſi laicus aliquis habet juſtè poſſeſſionem Eccleſiæ, quæ in beneficium clerico fuit data, poteſt clericus illam in pignus recipere, & non computare fructus, ſed pro ſe retinere, & non eſt uſota, quia ſuum recipit, vel ſaltem hoc modo redit res ad Eccleſiam. Colligunt ea Ordin. Abbas antiq. Innocent. Collect. Zabatell. Joan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Butr. Boich. Panorm. Beto. Hentic. Caniſ. Petrus Binsfeldius, Viuian. *in rationali lib. 5. juris Pontificij, pag.143.* Alagona *in compendio juris Canon. pag.683.* remiſſiuè Ximen. *in concord. part.1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect.1. Decretal. lib.5. titul. 15. cap.1.* & eſt poſt Concil. Lateran. *part.16. cap. 9.*

2 *Poſſeſſio liberè ad dominum revertatur.*] Id eſt, proprietas, quia cùm ea contractu uſurario, qui eſt ipſo jure nullus, non transfetatur dominium, utpote lege reſiſtente; ideo actor ſemper manſit dominus, & pro recupetanda re ei competit actio rei vendicationis, ut per Valaſc. *conſil.70. num.8.*

3 *Eccleſiaſtici offi ij.*] Ergo uſutarum crimen ad Eccleſiam pertinet, ut per Alea. *conſil.29. num.6.lib.4.* Dec. *conſ.270.* Jaſ.*conſ.153.lib.4.*vide tamen infr.*ad cap.poſt miſerabilem, hoc tit.*

4 *Periculum patiatur.*] Ergo à clericatu rejicitur qui uſuras fecerit,ut per Beller. *diſquiſit.clerical. part.1.tit. de diſciplina clericali,§.10.n.35.*

5 In gloſ. *Deductis expenſis*, ibi, *deducenda ſunt expenſa, & quod ſupereſt eſt fructus.* Notatur ad hoc, quod fructus intelliguntur deductis eapenſis, ut per Tiraquel. *de retract.lig.§.25.gloſſ.1.in princ.* Xuat. *tit. de las arrhas, num.6.* Menoch. *remed.15. recup. numero 574.* Cott. *in memorab. verbo ſtatuto, fol.721.* Mea. *in tract. taxæ panis, concl.2. num.88.cum ſeqq.* Surd. *de alim. tit.9.quæſt.12.num.15.*Gonz. *ad reg.8.Cancel. §.7. proœm.num.163.* Gemin. *de uſur.comment.3.§.6.n.146.* Ceval.*commun. contra commun. quæſt.893.n.516.*Perez *in rubr.tit.2. gloſſ.1.pag.17.lib.8.Ordin.* & alios per me citatos *in tract.de appellativa verb.utriuſque juris ſignif. appell.103. num.22.*

SUMMARIUM.

1 *Recipientes ſortem ſuam, deductis expenſis, de poſſeſſionibus, vel fructibus arborum, quas in pignore tenent, poſſeſſiones ſuis dominis reſtituere debent.*
2 *Uſura omni jure reprobantur.*
3 *Creditor non poteſt ſibi retinere fructus pignoris, ſed debet eos in ſortem computare.*

Cap. Quoniam II.

1 RECipientes ea fructibus ſortem principalem, deductis eapenſis, ad reſtituenda pignora diſtrictione Eccleſiaſtica ſunt compellendi. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabatel. Joan. Andr. Anan. Hoſtienſ. Anchar. Butr. Henric. Caniſ. Panorm.Beto.Petr. Binsfeld.Vivian. *in rationali lib.5. Iuris Pontif.pag.143.* Alagona *in compend.Iuris Canon. pag.684.* remiſſivè Ximen. *in concord. p.2.*refertur ab Anton.Aug. *collect.1. Decretal.lib.5.tit.15.cap.4.* & eſt poſt Concil.Lateran. *p.16.c.3.*

2 *Periculum eſt uſurarum lucris intendere.*] Generaliter enim reprobantur omni jure, naturali, divino, & humano, ut per Covat. *d.c.1.num.3.& 5.* Ozaſc. *Pedem.deciſ.137.num.7.* Alphonſ.à Caſtro *lib.14.adverſus hæreſes,verbo uſura,* Roland. *conſ.35.num.26.vol.1.* Simanch.*de cathol.inſtit.cap.66.à princip.* Anton.Scap. *de jure non ſcripto,lib.4.cap.169.ex num.2.* Spin. *in ſpeculo teſtam.* gloſ.*rub.13.ex num.7.*Meaia *in tract.taxæ panis, concluſ.2.num.69.* Gutiet. *de juram.confirmator. part.1. cap. 2. num.2.* Alphonſ. Villag. *in tract.de uſuris, q.3. cum ſeqq.* plures Doctores refert Cened. *ad Decretal. collect.41. num.1.* quibus addo Felician. *de cenſib.lib.1. cap.5.num.15.* Azor. *inſtitut.moral. part.3. lib.5.cap.2.* Morl. *in emporio juris, part.1.tit.1. in prælud. num. 47. prope fin. & tit 8. quæſt.25. num.11.* Cardoſ. *in praxi judicum, verbo uſura, num.2.* Padil. *in ſumma legum pœnalium, part.1. cap.30. num.3.* Caſtil. *quotid. lib.2. cap.1. num.13. & lib.3. cap.23. num.66.* Bernard. Grevæ. *ad practicam Camer. Imper.lib.2.concluſ.5. in coronide,* Marta *in votis noviſſ. deciſ. voto 213.num.1.* Molin. *de juſtit. tract.2. diſput.304.* Rebell. *de obligat. juſtitiæ, part.2. lib.8. quæſt.2. ſect.2. num.8.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.25. à n.48.* Joan. de Salas *de contract. tract. de uſuris, dub.3.art.1.* Hieron.de Laurent. *Avenion. deciſ.48.* Camill. Bortel. *conſ.79.* Rota *deciſ.114. num.4. & deciſ.296. n.4. & deciſ.307. num.2.apud* Farin. *collect. 2. noviſſ.* aliàs *part.4. diverſ.* Cald.Pereira *de empt. cap.29. num.23.* De jure divino veteri conſtat *in Exodo cap.12.Ezechiel. 18. Pſalm.14. & 54.* ubi non fit diſtinctio inter fratres & alienigenas,nec inter unius,vel alterius Religionis ſectatores: de jure etiam Evangelico ex Luc. cap. 5. *mutuum date, nihil inde ſperantes,* cujus dicti quamvis prima pars, ſcilicet *mutuum date*, communiter contineat conſilium, attamen poſterior pars,nempe *nihil inde ſperantes,* continet præceptum,ut *in d.c.quia in omnibus,& in c.ſuper, & c. conſuluit, de uſur.* & benè S. Thom. *2.2. quæſt.78. art.1. ad 4.* & ita videtur etiam intellexiſſe Urbanus III. *in d.c.conſuluit,* & aptè Franciſc.de Pitigianis *ſuper 4.ſent. diſtinct.15.quæſt.2.art.2. verſ. dico quartò.* De jure autem Canonico non dubitatur, & cantant textus rotundi *in cap. quia in omnibus, ext.de uſuris,& Clem.ex gravi,eod.tit.& diſt.46. & 47.* per plura capita, *& 14.quæſt.1.& quæſt.4.* Idemque in pluribus ſacroſanctis Conciliis diffinitum fuit, uſuras nempe illicitas eſſe,& ſignanter in Synodo Nicæna,Luc.*c.17.* & cùm Juſtinianus *in l.1.& 2. & in l.non reddentes, §. ſuſcepimus, C.de ſum.Trinit. & in §.1.auth. de eccleſiaſt. tit.* ejuſdem Nicænæ Synodi obſervantiam perpetuò manſuram voluerit, & juſſerit, illiúſque dogmata ſicut ſanctas Scripturas accipienda, & regulas ſicut leges ſervandas eſſe mandaverit. Hinc rectè deprehenditur hodie etiam ex jure Civili ſaltem noviſſimo, uſuras eſſe prohibitas, quemadmodum docuit gloſſ. *in d. l.1. in verbo Petrum Apoſtolum*, & Gregor.Tholoſ. *ſyntagm. juris lib.22.cap.4. num.18. verſ. jure hoc,* Fachin. *controverſ.juris lib.9.cap.30.verſ.movet me potiſſimum.* Verùm & ipſo jure naturæ prohibita eſt uſura, & reſiſtit ejus dictamini, ipſique Philoſophi ethnici ſolo lumine naturæ eam damnarunt, ut Ariſtot. *1.politic.c.3.& 5. Ethic.cap.1. ad fin.* ubi mutuationem uſurariam eſſe maximè præter naturam probat, pecunia enim ſua natura non eſt apta nata fructificare, vel parere, nec nummus gignit nummum. Præterea per mutuum transfertur dominium in mutuatarium,nec uſus pecuniæ diſtinguitur à ſubſtantia ejuſdem pecuniæ,& uſus eſt illius alienatio,& quaſi conſumptio ſubſtantiæ. Unde juris naturalis dictamini repugnat quod res alterius alteri ex juſtitia pariat emolumentum ultra ſortem, & quòd mutuans habeat uſum pecuniæ quæ penes mutuantem reperitur, ut

appoſitè comprobat S.Thomas 2.2. q.78. *art.*1. Conrad. *de contract. quaſt.*22. *verſ. Secunda concluſio*, Sot. *de juſtit. lib.*6. *quaſt.*1. *art.*1. Bald. *conſ.* 449. *num.*2. *lib.*3. Ozaſc. *deciſ.*137. *num.*7. Covar. *var. lib.*3. *cap.*1. *num.*5. Molin. *de juſtit. tract.*2. *diſp.*304. *num.*7. ita eleganter Rota *in Romana uſurarum*, 13. *Juny* 1629. coram R.P. D.Merlino.

3 *Sortem deductis expenſis*, &c.] Notatur ad hoc, quod creditor non poteſt ſibi retinere fructus pignoris, ſed debet eos in ſortem principalem computare, ut per Doctores citatos *ad cap. cùm contrà, ſuprà de pignorib.* quibus adde Cur. Philipp. *part.*2. *lib.* 2. *cap.*1. *num.* 8. Salas *de contract. tract. de uſuris, dub.* 28. Bonac. *cod. tract. diſput.*3. *quaſt.*3. *puncto* 9. *num.*1. Valer. Reginald. *in d. praxi, lib.*25. *num.*240. *& ſeq.* Intellige de fructibus qui ſervando ſervari poſſunt, ſaltem diu, quibus creditor uti poteſt, ac eos convertere in uſum ſuum, vel vendere, dummodo tamen valorem compenſet in ſortem principalem: ſi tamen eſſent tales fructus, qui poſſent durare in tempus, quo deberet res reſtitui debitori, tunc creditor neque cogeretur, immò neque poſſet illos diſtrahere, ſed deberet ſoluto debito illos creditori reſtituere, ut per Gregor. Lopez *l.*2. *verbo Tenudo, tit.*13. *part.*5. Gemin. *de uſuris, commento* 3. §.6. *num.* 143. *&* 144. ubi reſolvit quod fructus non dicuntur conſumpti, licèt ſint commixti cum aliis fructibus, & quod debet conſumptio probari per allegantem, cùm in dubio non præſumatur: additque fructus in vino, oleo, frumento, & ſimilibus non præſumi durare ultra triennium, illos verò qui conſiſtunt in pecunia, ut ſunt penſiones domorum, perinde eſſe ac ſi conſumpti eſſent; nam ſtatim extenuant debitum.

SUMMARIUM.

1 *Vſurarii manifeſti ad Communionem Altaris, & eccleſiaſticam ſepulturam, & oblationem offerendam admitti non poſſunt, & Clerici contra hoc facientes puniuntur.*
2 *Vſurarii manifeſti qui dicantur, oſtenditur.*
3 *Vſurarius non admittitur ad Euchariſtiam, donec publicè ſatisfecerit.*
4 *Vſurarius manifeſtus decedens in hoc peccato, carere debet eccleſiaſtica ſepultura.*
5 *Vſurarii non admittuntur ad oblationem faciendam.*
6 *Vſurarios manifeſtos recipiens ad Communionem Altaris, vel eccleſiaſticam ſepulturam, quam pœnam incurrat, oſtenditur.*
7 *Conſuetudo non valet de praſtandis, ſeu ſolvendis uſuris.*
8 *Statutum non valet uſuras inducens.*

Cap. Quia in omnibus III.

1 USurarii manifeſti admitti non debent ad Communionem Altaris, & ſi ſic moriuntur, nec ad ſepulturam, nec eorum oblationes ſunt reſtituendæ, & Clerici qui ab ipſis accipiunt, vel eos ſepeliunt, accepta reſtituere tenentur, & ſunt ſuſpenſi donec ſatisfaciant ad arbitrium Epiſcopi. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Anan. Hoſt. Anchar. Butr. Panorm. Bero. Petr. Binsfeld. & Vivian. *in rationali lib.*5. *Iuris Pontif. pag.*143. Alagona *in compendio Iuris Can. pag.* 684. *& volum.*4. *repetit. in Iure Can. ad lib.*5. *Decretal.* Joan. Ctor. remiſſivè Ximen. *in concord. part.*1. *&* 2. Deſumitur ex Concilio Later. ſub Alex. III. *cap.* 25. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.*1. *Decret. lib.*5. *tit.*15. *cap.*2.

Vt uſurarii manifeſti. Dicuntur quicumque ſunt notorii vel per ſententiam judicii, vel per propriam confeſſionem in judicio, ut per Abb. *hîc*, Angel. *verbo Vſura* 2. *num.*19. Sylveſt. *eod. verbo*, *q.*2. Navar. *in man. cap.*17. *n.*180. Azor. *inſtitut. moral. part.*3. *lib.*5. *cap.*18. *verſ. quæres quid*, ubi etiam dicit ex hoc ſequi, non ſufficere ſi uſurarius crimen fateatur etiam coram teſtibus, aut Sacerdote extra confeſſionem, nec ſufficere ſi uſurarius infamia laboraret, aut quod adſint argumenta, vel indicia uſuræ contra eum. 2

Nec ad Communionem admittatur Altaris. Notatur ad hoc, quod uſurarius non admittitur ad Euchariſtiæ perceptionem donec publicè ſatisfecerit, ut per Emman. Sà *verbo uſura, n.*7. Card. Tuſch. *tom.*8. *concl.*354. Molin. *de juſtit. tract.*2. *diſp.*334. Illuſtriſſimum D. meum Roderic. à Cunha *in comment. ad cap. ejiciens* 11. *num.*5. *diſt.*88. Bonacin. *de contract. diſp.*2. *quaſt.*3. *puncto ult. num.*1. quamvis Panorm. *in præſenti*, Angel. *verbo Vſura* 2. *num.*5. Gemin. *in comment.*4. *de uſuris, ſub præfat. num.*10. prædicta hujus textus verba intelligant, id eſt, ne ad Eccleſiam admittantur quando celebrantur Divina, quia aſſiſtentes in Eccleſia debent admitti ad Communionem Altaris. 3

Nec Chriſtianam, &c.] Notatur ad hoc, quod uſurarius manifeſtus decedens in hoc peccato, carere debet eccleſiaſtica ſepultura, & ſic non eſt ſepeliendus in Cœmeterio Eccleſiaſtico, nec Clerici ſepulturæ intervenire debent. Vide Gemin. *in d. præfat. n.*11. Salas *de contract. tit. de uſuris, dub.*47. *n.*9. Bonac. *d. n.*1. *verſ. Secunda*, Perez *in rub. tit.*2. *gloſſ.*1. *p.*26. *lib.*8. *Ordin.* Gutier. *canon. lib.*2. *cap.*19. *n.*3. *&* 12. 4

Sed nec oblationes eorum, &c.] Notatur ad hoc, quod uſurarii non admittuntur ad oblationem faciendam, ſed eam debet Clericus reſpuere, ut per Gemin. *d. comment.*4. *in præfat. n.*2. Azor. *inſtit. moral. p.*1. *lib.*7. *c.*38. *q. ult.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.*23. *n.*95. Soar. *tom.*5. *de cenſur. diſp.*21. *ſect.*2. *num.*7. Squillante *de oblig. cleric. p.*4. *n.*90. ubi intelligunt de oblationibus quæ fiunt in Miſſa ad offertorium. 5

Qui autem acceperit, &c.] Notatur ad hoc, quod recipiens ad communionem Altaris, vel eccleſiaſticam ſepulturam manifeſtos uſurarios, de quorum pœnitentia non conſtat, ſuſpenditur ab executione ſui officii, donec ad arbitrium ſui Epiſcopi ſatisfaciat, ut per Valer. Reginald. *in praxi, lib.*32. *tract.*2. *num.*73. *in princ.* 6

Invaluit, &c.] Notatur ad hoc, quod non valet conſuetudo de præſtandis, ſeu ſolvendis uſuris, ut per Abb. *conſ.*22. *num.*2. *verſ. non obſtat generalis conſuetudo, lib.*2. ubi dicit quod quælibet conſuetudo etiam totius orbis, non poteſt excuſare homines exercentes improbum fœnus uſurarum, Beroi. *conſ.*167. *n.*10. *verſ. non obſtat, quod conſuetudo, lib.*1. Covar. *lib.*3. *var. cap.*1. *num.*8. Clar. *in* §. *uſura, n.*7. Alex. de Nevo, qui loquitur de conſuetudine Hebræorum fœnerandi, *conſil.* 102. *num.*15. Cacheran. *conſ.*51. *n.*6. *&* 7. Flamin. *de confid. q.*5. *n.*34. Rota *in Romana ſocietatis*, 2. *Iunii* 1570. coram Card. Lancelotto ſeniore, *& in Romana cenſus*, 13. *Iunii* 1594. coram Blanchetto, *& in Vrbevetana cenſus*, 6. *Iunii* 1594. coram Giptio, *& in d. Romana uſurarum*, 13. *Iunii* 1629. coram R. P. D. Merlino, *& deciſ.* 193. *num.*3. *p.*1. *diverſ.* & apud Farin. *deciſ.*552. *n.*13. *part.*1. *recent.* Nam conſuetudo non ſuffragatur in materia uſuræ. Rot. *deciſ.*336. *n. ult. & deciſ.*338. *n.*2. apud Farinac. *collect.*1. *noviſſ.* Nec valet ſtatutum illam inducens, Surd. *de alim. tit.*1. *q.*45. *n.*25. 7

SVMMARIVM.

1 *Vſurarum crimine quis involvi non debet etiam pro redimenda vita captivi.*
2 *Vſura jure naturali prohibita ſunt, & Divino.*
3 *Vſurarius contractus à Papa confirmari non poteſt.*
4 *Mendacium omne quod proximum lædit, vel in judicio dicitur, eſt peccatum mortale.*
5 *Mendax omnibus odioſus eſt.*
6 *Mendax ſemper doloſè, & cum fraude procedere præſumitur.*
7 *Mendax non punitur niſi in caſibus à jure expreſſis.*
8 *Mala non ſunt facienda, ut inde eveniant bona.*
9 *Malum minus conſulere licitum eſt, gratia vitandi majoris, quando is, cui conſulitur, conſtitutum apud ſe habeat majus illud malum perpetrare.*
10 *Malum minus cum præjudicio tertii in particulari ſuadere non licet.*
11 *Vſurarum crimine nec pro redimenda vita captivi involvi quis poteſt.*
12 *Iuramentum ab infideli parato jurare per falſos Deos ad redimendam ſuam neceſſitatem, & vexationem licitè quis petere poteſt.*
13 *Iuramentum à fideli, quem moraliter ſcit, aut præſumit paratum eſſe ad jurandum falſum, poteſt quis ad redimendam vexationem in caſu neceſſitatis, aut debiti exigere.*
14 *Sacramenta à ſacerdote parato conferre in peccato mortali poteſt quis exigente neceſſitate petere.*
15 *Miniſtro ad redimendam vexationem poteſt quis licitè dare temporalia pro Sacramentis conferendis, ſi aliter conferre nequeat.*
16 *Maleficium ut ſolvat poteſt quis aliquando à malefico parato petere, quando poteſt licitè modo ſibi noro facere.*

Cap. Super eo IV.

1 NOn poteſt quis uſurarum crimine involui ut redimat vitam captivorum, quia uſura in utroque Teſtamento prohibetur, nec in ea poteſt dari diſpenſatio, & ſi eſt prohibitum mentiri etiam pro ſalvanda vita alterius, multo magis vſuram accipere. Colligunt ex Ordinar. Abb.antiq.Innocent.Collect.Zabarel. Joan.Andr.Anania,Hoſtienſ.Anchar.Butr.Henric. Cariſ.Pauorm.Bero.Petr.Binsfeldius,Cened.*collect.*41. Vivian. *in rationali lib.5. juris Pontif pag.*148. Alagona *in compend. Iuris Canon. pag.* 684. *& collect.4. repet. in jure Canonico ad lib.5. Decretal.* Joan.Cror. remiſſivè Caſal.*in annot.*& Ximen. *in concord. p.*1.*&* 2.refertur ab Anton. Auguſt. *collect.*1. *Decretal.lib.5.tit.15.cap.3.* & eſt poſt Concil.Lateran.ſub Alexand. III. *part.*16. *cap.*1.

2 *Cùm uſurarium crimen*,&c.] Notatur ad hoc, quod uſuræ jure naturali,& Divino prohibitæ ſunt,ad quod vide Doctores citatos *ad cap* 2.*num.*2.*ſub hoc tit.*

3 *Super hoc diſpenſationem aliquam*, &c.] Notatur ad hoc,quod contractus uſurarius à Papa confirmari non poteſt,ut per Perez *in rub.tit.2.gloſſ.1.pag.20.verſ.tertiò,lib.8.Ordin.* Rot. *deciſ.*114.*num.*3.*& deciſ.*296.*n.*4. apud Farin.*collect.2.noviſſ.* Sayr. *in clavi Regia*, *lib.*3. *c.*10. *num.*8.

4 *Pro alterius vita mentiri.*] Notatur ad hoc,quod pro ſalvanda alterius vita mentiri non licet, ut per Alphonſ.de Caſtro *lib.10.adverſus hæreſes,verbo mendacium*, Anton.Cordoua *in quæſt.Theolog.lib.1.quæſt.29.* Sot. *de ratione tegendi,memb.3.quæſt.3.concl.1.* Burg.de Pace *in proœm.legum Tauri*, *n.*231.*in princ.* Petr.Martin.*in cap.afferte*, *de præſumpt.verbo afferre,in* 1.*p.n.*31. *verſ.rationem reddit*, Omne mendacium quod proximum lædit,eſt peccatum mort.vide Navar. *in cap.negotium, num.7.& in cap.fratres,num.14.& 22.de pœnit. diſt.5.* Menoch. *de præſumpt.lib.5.præſumpt.3. num.53. cum ſeqq.* Sayr. *in clavi Regia, lib.13.cap.2.à num.14.* Seraphin. *de privilegiis juram. privil.31.n.41. cum ſeq.* Valer.Reginald.*in praxi fori pœnit.lib.24.à num.31.* Fr. Ludov.Bejam *reſponſ.caſuum conſcientiæ,part.2.caſu* 13. Zerol.*in prax.Epiſcop.part.1.verbo excommunicatio,pag. mihi* 141. Item & aliud quod dicitur in judicio. Cov. *lib.1.var.c.1.num.1.* Meai. *in tract.taxæ panis,concluſ.3. num.13.* Fr.Emman. *in ſum.tom.1.cap.2.num.5.* Sayr.*d. cap.2.n.16.&* 19. Azor. *inſtit.moral.part.1.lib.5. c.28. quæſt.2.*plures per Cened. *ad Decretum,collect.43.n.11.*
Dicitur enim delictum, & turpitudo, Farinac. *part.4.* 5
*conſ.60.num.*130.& ideo mendax omnibus odioſus eſt,
ut refert Hortenſ. Cavalcan. *in pract.de teſtib.part.4.*
*num.*96.ſemper doloſè, & cum fraude procedere præ- 6
ſumitur,Maſcard. *de probat.concl.*631.*num.*19.Surd.*deciſ.*165.*n.*14 Cevall.*communium contra commun.q.*801.
*num.*4.Farin. *in praxi crimin.part.3.q.89.n.104.& p.4.*
*conſ.40. n.*18. Menoch. *de præſumpt.lib.5.præſ.3.n.53.* 7
Non punitur tamen niſi in caſibus à jure expreſſis.
Menoch.*de arbitr.caſu* 276.*n.*4.Garc.Girou.*de privileg.*
*num.*1012.

8 Notatur hic text. ad hoc, quod mala non ſunt facienda,ut inde eveniant bona, ut per Tiraq. *de pœnis temper.cauſa* 52.*num.*8.Palat.*in repet.cap.per veſtras,de donat.inter virum,notab.6.num.2.&* 3. & alios per me citatos *in tract.de Axiom.juris uſufreq Axiom.*141.*n.*3.

Multo magis prohibendus, &c.] Ergo illicitum eſt minus malum conſulere illi, qui majus perpetrare animo conſtituit, ut per Gabr. Caiet. Sylveſt. Conrad. Covar. Valent. & alios citatos à Sanch. *de matrim.lib.7.diſp.11.num.14.* Contrarium tamen, imò licitum eſſe conſulere minus malum gratia vitandi majoris, quando is, cui conſulitur, conſtitutum apud ſe habeat majus illud malum perpetrare, tenent *in præſenti* Innocent. *in fine*, Joan.Andr.*num.*2.Abb. & Anch. *in fine*, Fr. Emman. *in ſum. tom. 1. cap.12. n.9.verſ.lo quarto*, Jacob.de Graffiis *in aureis deciſion. part.1.lib.2.cap.117.num.11.*Marien. *in rub.tit.2.gloſſ.1. n.151.lib.2.nova recop.* Henriq. *in ſum.lib.4. de pœnit. cap.27.num.9.* Molin. *de juſtit.tract.2.diſp.335.num.9.* Leſſi. *eod.tract.lib.2.cap.13.n.19.& lib.4.c.3.à num.33.* Sanch.*de matrim.d.diſp.11.à num.15.*ubi *n.*30.reſpondens ad hunc text. dicit illum ſolùm probare non licere cuipiam uſuras exercere, ut captivi vitam redimat, quia nemini licet etiam veniale admittere ad majus malum in altero vitandum,at non probat minimè licere id minus ſuadere malum ad majus vitandum: & ita facienda eſt differentia inter electionem ea duobus malis faciendam in alio, & inter faciendam in ſe ipſo: etenim in alio actualiter parato poſſumus etiam ſuadendo, non autem abſolutè approbando, eligere abſque injuſto tertii præjudicio in particulari minus malum,ſive exiſtimatum ſolummodo, ſive etiam verum, ad vitandum majus,quod aliter impediri non poſſit, in quibus terminis indiſtinctè procedit reg. illa, ea duobus malis minimum eſt eligendum,de qua *in c.duo mala,13.diſt.* At verò in ſe ipſo non ita,ſed diſtinguendum inter duo mala,& peccata per ſe talia,& inter ea, quæ per ſe talia non ſunt, ſed exiſtimantur invincibiliter ab ignorante; etenim ex prioribus illis malis nemini licet in ſe ipſo alterum etiam levius eligere, quia non ſunt facienda mala aliqua, ut majora impediantur, vel etiam ut eveniant bona; & in hoc caſu non procedit regula prædicta, procedit tamen in ſecundo, & ſecundùm eam ex dictis poſterioribus malis exiſtimatis poterit

quilibet etiam in ſe ipſo eligere minus ad vitandum majus, quas diſtinctiones, & explicariones ad *d. reg. ex duobus malis*, ſentiunt Sancb. *d. diſp.* 11. *n.* 27. Leſſi. ſic intelligendus *d. c.* 3. *ſub n.* 34. & colliguntur etiam ex dictis per Atchid. Dominic. Præpoſ. & Turtec. *in d. cap. duo mala.*

10 Dixi, *abſque injuſto tertii præjudicio*, qoia non licet ſuadere minus malum cum præjudicio tettii io particulari, niſi tettius ille moleſtè non ſuſcipiat, aut niſi fuerit alioquin obligatus ad illud ſuſcipiendum, ut reſolvunt Sanch. *d. diſp.* 11. *num.* 24. Molin. *d. diſp.* 335. *ſub num.* 9. Leſſi. *d. cap.* 13. *num.* 20. Unde conſequenter patet in quo peccaverit Loth, qui (ut refertur *Geneſ.* 19.) filias ſuas iiopiis ſodomitis objecit, ut majus malum hoſpitibus imminens vitaret, ultra varia, quæ in hoc ſuper illud *Geneſ.* 19. adducunt Thom. Anglicus, Abulenſ. Hugo, Dionyſ. Honcala, Oleaſter, Ferus, Peteira, & alii ſcribentes, peccavit videlicet in eo, quia illas objecit cum damno ſuæ pudicitiæ, cùm tamen ipſi de illis non cogitarent, non peccaturus alioquin ſi hoc illarum præjudicium non obſtaret, etiamſi eos ad illarum uſum induceret, ſi ita intenderet majus illud malum avertere, quod aliter averti non poſſet, & ita in ſpecie obſervant Molin. *d. diſp.* 335. *n.* 12. Leſſi. *d. c.* 13. *num.* 20.

11 *Nec etiam pro redimenda*, &c.] Ergo prohibendus eſt quilibet, ne etiam pro redimenda vita captivi uſurarum crimine involvatur: licèt autem ex parte mutuantis ſemper ſit peccatum mortale graviſſimum dare pecuniam ſub uſuris, etiamſi dederit ut ex lucro per hujuſmodi contractum mutui collecto aliquid boni faciat, ac etiam ex parte mutuatarii, ſi mutuantem etiam paratiſſimum induceret ad uſuras, dicendo, mutua mihi ſub uſuris, quia conſentit, & participat peccato illius; tamen licitum eſt ad redimendam vexationem petere mutuum ab eo, qui paratus eſt non mutuare niſi peccaminosè ſub uſuris, ex ea ratione, quia opus petitum, nempe mutuum, licitum eſt, & bonum, utpote opus charitatis Deo acceptiſſimum, juxta illud *Pſalm.* 111. ibi, *jucundus homo qui miſeretur, & commodat*, ſive mutuat, juncto illo *Matth.* 19. ibi, *centuplum accipietis*, &c. tum quia uſurarius mutuans paratus eſt illud ex malitia ſui opus peccaminosè præſtare, cùm tamen ſi vellet, poſſet hujuſmodi opus licitè, immò & meritoriè exhibere, tum denique quia ſupponitur juſta cauſa petendi hoc mutuum, videlicet neceſſitas, utilitas moralis petentis, ac proinde reſultat ſic petentem non cooperari peccato uſurarii, ſed ſolùm uti peccato ejus voluntario ad conſulendum propriæ neceſſitati: unde meritò ſic reſolvunt D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 78. *art.* 4. Covar. *in cap. quamvis, part.* 1. § 1. *num.* 10. *col.* 1. *in fine*, Jacob. de Graffiis *in aureis deciſ. lib.* 1. *cap.* 108. *à num.* 3. Sot. *de juſtit. lib.* 6. *quæſt.* 1. Soar. *de relig. tom.* 2. *tract.* 5. *lib.* 3. *cap.* 13. *ſub num.* 3. *&* 11. Molin. *de juſtit. tract.* 3. *diſp.* 335. *concl.* 5. Leſſi. *eod. tract. lib.* 2. *cap.* 44. *ſub num.* 35. Martin. Delri. *diſquiſit. magic. lib.* 6. *ſect.* 1. *quæſt.* 2. *col.* 6. *in fine*, Sanch. *de matrim. lib.* 7. *diſp.* 95. *num.* 7. *& in præcepta Decalogi, tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 41. *n.* 5. Azori. *inſtit. moral. part.* 3. *lib.* 5. *cap.* 17. *quæſ.* 12. advertentes in his terminis dari tres illas conditiones neceſſarias, ut dicta petitio, & redemptio vexationis

12 licitè poſſit fieri. Prima eſt, quod petat licitum: ſecunda quod petat ab eo, qui ſine peccato præſtare poteſt: tertia quod ipſa præſtatio, etſi cum peccato fiat, ad aliquod bonum petentis ordinetur. Sic etiam ex eadem ratione ad redimendam neceſſitatem, & vexationem licitè petere quis ad ſuum bonum poteſt abſolutè juramentum ab infideli parato jurare per falſos Deos, ut expreſsè probat D. Auguſt. *in cap. monet, verſ. ac per hoc*, 22. *quæſt.* 1. D. Thom. *d. art.* 4 *ad* 4. *& quæſt.* 78. *art.* 4. *in corpore*, Navar. *in cap.* 1. § *Sacerdos, à num.* 6. *de pœnit. diſt.* 6. Sot. *lib.* 8. *de juſtit. quæſt.* 2. *art.* 3. Covar. *d.* § 1. *num.* 9. 10. Soar. *d. c.* 13. Sanch. *diſp.* 95. *num.* 7. Sayr. *in Clavi Regia, lib.* 5. *cap.* 3. *n.* 19. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 12. *c.* 19. *quæſt.* 6. *reg.* 2. *& c.* 17. *quæſt.* 10. Martin. Delr. *d. quæſt.* 2. *verſ. dico ergo tertiò.*

13 Prout etiam aliquando poteſt quis ad redimendam vexationem in caſu neceſſitatis, aut debiti exigere iuramentum etiam à fideli, quem moraliter ſcit, aut præſumit paratum eſſe ad jurandum falſum, concurrentibus ſcilicet tribus ſupradictis conditionibus, &c. juxta tradita per Sot. *lib.* 8. *quæſt.* 2. *art.* 4. Covar. *d. p.* 1. § 6. *n.* 2. *in fine*, Soar. *d. tract.* 5. *lib.* 3. *c.* 14. *à n.* 10. Sayr. *d. lib.* 5. *c.* 3. *n.* 19. Leſſi. *d. lib.* 2. *cap.* 42. *dub.* 10. *ſub num.* 49.

14 Rurſus etiam ea eadem redimendæ vexationis facultate cum concurrentia prædictarum trium conditionum poteſt quis exigente neceſſitate, vel alio debito petere Sacramenta à Sacerdote parato conferre in peccato mortali, ut reſolvunt Navar. *in man. cap.* 19. *num.* 10. *ad fin.* Martin. Delri. *d. col.* 6. *in fin.* Sot. *in* 4. *diſt.* 1. *quæſt.* 5. *art.* 6. *verſ. prima itaque*, Fr. Emman. *in explicat. Bullæ Cruciatæ*, § 9. *n.* 30. Gotier. *canon. lib.* 1. *cap.* 5. *n.* 47. *cum ſeqq.* Azori. *ſub d. reg.* 2. *& d. cap.* 17. *q.* 7. ubi teſtatur hanc eſſe communem, & *ibi* etiam agunt de Sacerdote excommunicato.

15 Immò & aliquando ad redimendam injuſtam vexationem poteſt licitè dari temporale miniſtro aliter nolenti Sacramenta conferre, juxta tradita per Archid. & Dominic. *in cap. baptizandis* 1. *quæſt.* 1. Sot. *de juſtit. lib.* 9. *quæſt.* 6. *art.* 1. Redoan. *de ſimonia, part.* 11. *cap.* 6. *n.* 8. *& part.* 6. *cap.* 5. *num.* 19. Navar. *in man. cap.* 23. *n.* 102. *in fine*, ſic explicandus pro hac parte, licèt pro contraria inadvertenter citari ſolet.

16 Ulterius, & pro vexatione redimenda poteſt quis aliquando à malefico parato petere, ut maleficium ſolvat, quando poteſt licitè modo ſibi noto id facere, licèt ipſe maleficus malitia ſua illicito modo ſit inſtructus, vide Navarr. *in man. cap.* 11. *num.* 20. *in fine*, Jacob. de Graffiis *d. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 11. Petrus de Ledeſma *de matrim. quæſt.* 58. *art.* 2. *dub.* 2. accedit Fr. Emman. *in ſumma, tom.* 1. *cap.* 233. *ſub numero* 3. exprimit Soar. *tom.* 1. *de relig. tract.* 3. *lib.* 2. *cap.* 19. *numero* 9. Henriq. *in ſumma, lib.* 2. *de matrim. cap.* 8. *numero* 3. *in fine*, Sanch. etiam *de matrim. lib.* 7. *diſp.* 95. *ſub num.* 11. *& in præcepta Decalogi, lib.* 2. *cap.* 41. *num.* 13. Leſſi. *de juſtit. lib.* 2. *cap.* 44. *dub.* 6. *num.* 46.

SUMMARIUM.

1 *Uſurarii qui ſunt ſolvendo, coguntur per pœnas Lateranenſis Concilii uſuras reſtituere etiam quas ante Concil. receperunt, & facultatibus non extantibus debent poſſeſſiones exempta ex pecunia funebri vendi, & debentibus recipere ſatisfieri.*

2 *Reſtitutio rei inventa fieri debet pauperibus, ſi dominus facta diligenti inquiſitione incertus eſt.*

3 *Acquiſita per uſuras tenetur uſurarius ſemper reſtituere, niſi veniat in extremam neceſſitatem, quia tunc ſibi, & ſuis ſervare poteſt, ut parcè vivat.*

4 *Poſſeſſio aliquando pro iure proprio rei, & ſic pro dominio, & re poſſeſſa accipitur.*

5 *Uſurarum dominium non tranſit in uſurarium.*

6 *Uſurarii bona an ſint tacitè hypothecata pro reſtituendis rebus per uſuras malè acquiſitis, oſtenditur.*

7 *Lex omnis pœnalis utens verbo, aut participio ſignificante actionem futuri temporis, ſententiam ferendam à judice continet.*

8 *Conſtitutiones odioſæ editæ in uſurarios, ceſſant uſuris ceſſantibus.*

9 Decla

Digitized by Google

9 *Declaratio retrotrahitur ad tempus factæ diſpoſitionis.*
10 *Lex declaratoria trahitur ad præterita.*
11 *Reſtitutio facienda eſt expenſis creditoris abſentis, quoties longè abeſt à loco, ubi debitor habitat.*
12 *Uſurarius, qui poſt ceſſionem devenit ad meliorem fortunam, poteſt ſibi retinere quantum ſufficit pro alimentis.*
13 *Uſurarius quamvis cedat omnibus bonis, ejus tamen neceſſitati non ſubvenitur beneficio talis ceſſionis.*

Cap. Cùm tu V.

1 Uſurarii ſunt cogendi pœna, ut reſtituant iis, à quibus acceperunt, vel eorum hæredibus, qui ſi non ſuperſint, pauperibus, & ſi non habent unde reſtituant, non debent affici pœna, quia paupertate excuſantur; ſi tamen habent prædia ex pecunia funebri empta, illa vendere debent, & debentibus recipere ſatisfacere. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabar. Joan. Andr. Anania, Huſtieoſ. Anch. Butr. Henr. Can ſ. Petr. Binsfeldius, Panorm. Beroi. Vivian. *in ration. lib. 5. juris Pontif. pag.* 145. Alagona *in compendio juris Canonici, pag.* 684. *& vol. 4. repet. in jure Canonico, ad lib. 5. Decretal.* Joan. Crot. remiſſivè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. part. 1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 15. cap. 5.* & eſt poſt Concil. Lateran. ſub Alexand. III. *part. 16. cap. 5.*

2 *Vel his ſuperſtitibus pauperibus.*] Notatur ad hoc, quod reſtitutio rei inventæ fieri debet pauperibus, ſi dominus facta diligenti inquiſitione incertus eſt, ut per Covar. *in reg. peccatum, part. 3. §* 1. *num. 2.* Salon. 2. 2. *quæſt. 62. art. 5. controv. 5.* ubi Petr. de Aragonia *in reſp. ad* 3. Gregor. de Valentia *tom. 3. diſp. 5. q. 6. puncto* 4. Petr. Nav. *de reſtit. lib. 4. c. 2. dub. 2. n.* 39. optimè Sayr. *in clavi Regia, lib. 10. tract. 5. c. 2. in princip.* Azor. *inſtit. moral. p. 3. lib. 4. c. 26. q. 1.*

3 *Dummodo in facultatibus habeant.*] Notatur ad hoc, quod qui per uſuras, injuſtas extorſiones, & exactiones rei alienæ ſtatum acquiſivit, tenetur ſtatim reſtituere, etiam cum jactura talis ſtatus, niſi veniat in extremam neceſſitatem, quia tunc ſervare ſibi poteſt, & ſuis, quæ ſimpliciter, & omninò videt neceſſaria, ut parcè vivat, ita Sayr. *de tractat. 5. cap. 6. num. 36. cum ſeqq.*

4 *Poſſeſſiones verò, &c.*] Poſſeſſio hîc accipitur pro jure proprio rei, & ſic pro dominio, & re poſſeſſa, ut per Cald. Pereira *de extinct. emphyt. p. 1. a. 3.* Poſſeſſionis appellatione quid veniat, latè dixi *in tract. de appellativa verbor. utriuſque juris ſignif. appell.* 207.

5 *Et ipſarum propria, &c.*] Ergo dominium uſuratum non tranſit in uſurarium, de quo vide Perez *l. 5. gloſſ. 1. pag. 363. tit. 19. lib. 8. Ordin.* ubi ponit duas contrarias opiniones, & eas componit, latè Azor. *inſtitut. moral. part. 3. lib. 4. c. 11. & 12.* Covar. *lib. 3. var. cap. 3.* Sot. *de juſtit. lib. 6. quæſt. 1. art. 4.* Binsfeld. *in præſenti, quæſt. 1. concluſ.* 1. Petr. Navar. *de reſtit. lib. 3. c. 2. num.* 388. Molin. *de juſtit. tract. 2. diſput.* 226. Leſſi. *de juſtit. lib. 2. cap. 20. dub. 18. num.* 156. Paul. Layman. *in Theologia morali, lib. 3. tract. 4. cap. 15. num. 7.* ubi reſolvit uſurarium non comparare dominium rei per uſuram acceptæ; nam deeſt titulus, ſive juſta cauſa accipiendi, abſque titulo autem rerum dominia non acquiruntur, excipit tamen niſi pecunia, v. g. uſuraria cum aliis juſtè acquiſitis ita permixta ſit, ut diſcerni non poſſit.

6 Utrùm verò bona uſurarii ſint tacitè hypothecata pro reſtituendis rebus malè acquiſitis per uſuras, vide latè Rebell. *de obligationib. juſtitiæ, part. 2. lib. 8. quæſt. 14. à princip.* Covar. *lib. 3. var. cap. 3. num. 6.* ubi reſolvit generaliter bona uſurarii, etiamſi ſint empta ex pecunia uſuraria, non eſſe ipſo jure tacitè hypothecata realiter pro uſuris ſolvendis, & refert text. *in præſenti*, non probare id, quod ex eo deducunt gloſ. *verbo facultates, in cap. quamquam, hoc tit. lib. 6.* Bald. Rip. & alii, videlicet omnia bona uſurarii generaliter eſſe tacitè hypothecata, eo quòd hîc ſtatutum ſit quod bona empta ex pecunia uſuraria, ſi ſint penes tertium lucrativo titulo, deficientibus aliis uſurarii bonis vendantur pro reſtituendis uſuris, hoc tamen non ideo fit, quia illa bona ſint hypothecæ titulo ſubjecta; nam ſi ita eſſent, vendenda forent etiam quando tertius ea poſſideret oneroſo titulo, & non diſſentiunt Perez *ad tit. 5. lib. 1. Ordin. pag.* 126. Molin. *de juſtitia, tract. 2. diſputat. 316. num.* 8. Rebell. *d. quæſt.* 14. Cald. Pereira *in comment. ad l. unic. C. ex delictis defunct. part. 4. num. 6.* & poſt Cajet. *in opuſcul. tom. 2. tract. 8. c. 4.* Sot. *de juſtit. lib. 6. quæſt. 1. art. 4. ad* 3. & Sylveſt. *verbo uſura 6. quæſt. 5.* ſequitur Azor. *d. lib. 5. cap. 13.* ubi in fine reſponſionem adducit ad hunc text. quæ concidit cum ſupradicta; nam ibi aſſerit Pontificem hîc loqui de poſſeſſionibus acquiſitis ex pecunia uſuraria, ſed adhuc manentibus apud ipſum uſurarium, & ideo meritò ex jure Pontifex conſtituit ut vendantur, non quia ſint illæ poſſeſſiones tacitè hypothecatæ pro reſtitutione uſuræ, ſed quia quamdiu ſunt apud uſurarium, obligatione perſonali ipſius uſurarii ſunt obligatæ pro reſtitutione uſuræ, ad quam ipſe uſurarius eſt perſonaliter obligatus, & ratione ipſius omnia bona ejus, & non ſolùm poſſeſſiones ex uſurarii pecunia emptæ; & hinc fit, quod ſi illæ poſſeſſiones tranſeant ad alium tertium, nullam habeant hypothecam, quia perſonalis obligatio non tranſit ad tertiam perſonam, niſi illa ſit hæres, quæ eo ipſo quod repræſentat perſonam defuncti ſuccedit in ejus obligationibus, & juribus etiam perſonalibus. Et hæc opinio, & reſponſio ad text. *in præſenti*, veritate fulcitur, quicquid poſſeſſiones ſive res emptas ex pecunia uſuraria eſſe tacitè hypothecatas teneant Lap. *alleg.* 74. Palat. *in repet. rub. de donation. inter virum, §. 65. num.* 23. Tiraq. *de retractu lig. §. 32. gloſſ. 1. num.* 14.

In gloſſ. *Privandos.* Notatur ad hoc, quod omnis 7
lex pœnalis utens verbo, aut participio ſignificante actionem futuri temporis, ſententiam à judice ferendam continet, ut per Tiraq. *ad l. ſi unquam, verbo revertatur, n. 39. & 177.* Sayr. *in Clavi Regia, lib. 3. c. 8. n. 10.* Monet. *de diſtribut. quotid. p. 1. q. 7. n. 41. & n.* 28. reſolvit participium præteriti temporis regulariter importare latam ſententiam.

In gloſſ. *Donec.* Notatur ad hoc, quod odioſæ con- 8
ſtitutiones editæ in uſurarios ceſſant uſuris ceſſantibus, ut per Tiraq. *in tract. ceſſante cauſa, p. 1. n.* 192.

In gloſſ. *Sive poſt.* Notatur ad hoc, quod declaratio 9
retrotrahitur ad tempus factæ diſpoſitionis, ut per Surd. *deciſ. 70. n. 2.* Brun. à Sole *in locis commun. verbo declaratio* 1. Morl. *in emporio juris, part. 1. tit. 1. q. 6. n. 18. & à num.* 11. Et lex declaratoria trahitur ad præterita, 10
Don Chriſtoph. de Pace *in ſcholiis ad leges ſtyli, l. 200. n. 7. & 29. verſ. oritur.* Cald. Pereira *de poteſt. elig. c. 11. n.* 30. Henriq. *conſ. 7. à n.* 75. Anton. Gabr. *tom. 3. commun. opin. tit. de regulis iuris, concl. 3. n.* 10.

In gloſſ. *Non ſuperſtitibus.* Notatur ad hoc, quod re- 11
ſtitutio, quoties creditor cui eſt facienda, longè abeſt à loco ubi debitor habitat, facienda eſt expenſis creditoris abſentis, ut per Covar. *in reg. peccatum, part. 1. num.* 7.

In gloſſ. *In facultatibus*, ibi, *ſi tamen ad pinguio-* 12
rem fortunam, &c. Notatur ad hoc, quod uſurarius, qui poſt ceſſionem devenit ad meliorem fortunam,

poteſt ſibi retinere quantum ſufficiat pro alimentis, ut per Covar. *lib.2.var.c.1.num.6. & in d.reg.peccatum, in princ.n.2.* Lara *in l.ſi quis à libertis, §.ſolent, n.39 ff. de liberis agnoſc.* Gemin. *de uſuris, commento 4.§.4.n.64.* Surd. *de alimentis, tit.8.privil.28.n.6.*

13 In ead.gloſ.ibi, *nec habetur ratio ne egeat.* Notatur ad hoc, quod quamvis uſurarius cedat omnibus bonis, ejus tamen neceſſiarii non ſubvenitur beneficio talis ceſſionis, ut per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.23. n 99.verſ.10.*

SVMMARIVM.

1 *Vendens rem pluſquam valeat, quia ſolutionem differt, peccat, niſi dubium ſit an tempore ſolutionis erit valor rei variatus, & venditor non erat venditurus tempore quo vendidit.*

2 *Venditio credito majori pretio fieri non poteſt, quàm ea quæ agitur præſente pecunia.*

3 *Cenſus rectè conſtitui, & emi poteſt ad vitam ementis.*

4 *Doctores referuntur explicantes Bullam Pii V. ſuper forma creandi cenſus.*

5 *Contractus talis præſumitur, qualis fuerit denominatus.*

Cap. In civitate VI.

1 VEnditio credito, id eſt, expectata pecunia, majori pretio fieri non poteſt quàm ea, quæ agitur præſenti pecunia, nam licèt in foro exteriori forma contractus non judicetur uſuraria, quia non excedit dimidium juſti pretii, tamen ſic vendens peccat contra juſtitiam, niſi dubium ſit an merces venditæ plus minúſve ſolutionis tempore valituræ eſſent, & venditor non erat venditurus tempore quo vendidit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Joan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch. Butr. Berol. Henric. Caniſ. Petr. Binsfeld. Panorm. Vivian. *in rationali lib.5. juris Pontificii, pag.145.* Alagona *in compend. juris Canon. pag.685. & vol.4. repetit. in jure canonico ad lib.5. Decretal.* Joan. Crot. remiſſivè Caſal. *in annot.* & Ximen *in concord. p.1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect.1. Decretal. lib.5. tit.15. cap.8.* & eſt poſt Concil. Lateran. *p.16.c.2.*

2 Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt, declarant, & ad varias quæſtiones decidendas conducunt Sot. *de juſtit. lib.6. quæſt.4. art.1.* Ludov. Lopez *in inſtructor. Conſcient. part.2.c.63.65. & 74.* Rodulph. *in tract. de uſuris, part.2. quæſt.23.* latè Cened. *ad Decretal. collect.47. num.4. cum ſeqq.* Sylveſt. *in ſum. verbo uſura, quæſt.1. & ſeqq.* Angel. *cod. verbo, num.58. & 59.* Navar. *in man. cap.23. num.81. & c.17. num.206. & 228.* Conrad. *de contract. quæſt.59.* Covar. *lib.2. var. cap.8. num.8.* Gemin. *de uſuris, comment.3.§.1. à num.99.* Boninſig. *in tract. de vendit. ad tempus, c.11.* Perez *l.2. col.3. & 4. tit.2 lib.8. Ordin. pag.43.* Gutier. *canon. lib.1. cap.19.* Matien *l.22. gloſſ.9. tit.11. lib.5. nova recop.* Cut. Philipp. *part.2. lib.2. cap.1. num.16.* Azor. *inſtit. moral. part.3. lib.8. cap.8. & 9.* Ludov. Bejam *reſp. caſuum Conſcientiæ part.1. caſu 6. & 24.* Rebell. *de obligat. juſtitiæ, p.2. lib.9. quæſt.13.* Leſſi. *de juſtit. lib.2. cap.3. dub.3. n.33. verſ. neque etiam,* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.25. n.227. & 314. cum ſeqq.*

3 Unde Hoſtienſ. Innocent. Joan. Andr. Panorm. & cæteri *in præſenti*, excepto Anania, docuerunt cenſum rectè & juſtè conſtitui & emi poſſe ad vitam ementis, ac per conſequens contractum dici licitum, quia ſicut poteſt diu vivere, ita poteſt cito mori, & dubius eventus, finiſque incertitudo contractum juſtificat, ſequuntur Sot. *lib.6. de juſtit. quæſt.5. art.2.* Sylveſt. *verbo uſura 2. quæſt.12.* Medin. *de rebus per uſuram acquiſitis, quæſt.15.* Navar. *in comment. de uſuris ſuper Bullam Pij V. quæſt.45. num.128.* Vivian. *tom.1. commun. opinion. lib.4. tit.22. num.69. pag.602.* Gemin. *d. commento 3. § 4. num.96.* Surd. *conſ.162. num.36. & de alimentis tit 9. quæſt.11. num.2.* Farin. *part.4. decis.30.* Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.3.q.25.* Azor. *d. part.3. lib.10. cap.17. quæſt.7.* Fontanel. *de pactis nupt. tom.1. clauſ.4. gloſſ.18. part.3.* Joan. de Salas *de cenſib. dub.5. & ſeqq.* Filliuc. *in tract.35. de cenſib. part.2.c.2. num.284. & ſeq.* Cenc. *de cenſib. lib.2. cap.1. quæſt.4. n.3. in quæſt.12. & 13.* me citato *in hoc loco* Rot. *in Bononien. Salviani, 25. Iunij 1629.* coram Illuſtriſſimo Cardin. Virili, quod quidem aliqui extendunt, quamvis tanto tempore is ſupervixerit, quod fructus excedant pretium ſolutum, ex Gemin. *loco proximè citato*, & Surd. *d. quæſt.11. num.8.* & vide caſum per Bejam *reſponſ. caſuum conſcient. p.3. caſu 34.*

4 *& part.4. caſu 27.* Et pro explicatione Bullæ Pii V. ſuper forma creandi cenſus, vide Molin. *de juſtit. tract.2. à diſp.389. uſque ad diſp.395.* Azor. *d. lib.10. cap.19.* & quod hodie non obliget, dicit Zerol. *in praxi Epiſcop. part.1. verbo contractus cenſuales, §.1.* Et an in Hiſpania, vide Henriq. *in ſum. lib.7. c.10. §.2. lit. I,* Fr. Emman. *in explicat. Bullæ Cruciatæ, pag. mihi 218.* Valaſc. *conſil. 133. num.20.* Et quid apud Germanos Bernard. Grævæ. *ad pract. Cameræ Imper. lib.2. concl.7. in coronide.* Et quid apud Belgas, Leſſi. *de juſtit. lib.2. cap.25. dubit.3. num.33.*

5 *Licet autem contractus, &c.*] Notatur ad hoc, quod contractus talis præſumitur, qualis fuit nominatus, ut per Honded. *conſ.35. n.4. lib.2.* Menoch. *de præſumpt. lib.3. præſumpt.105. n.2.* Anton. Monach. *Florent. deciſ.51. n.5.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.96. n.30.* & alios per me citatos *in tract. de Axiomat. juris uſufreq. Axiom.108. n.4. pag.72.*

SUMMARIUM.

1 *Vſurarius monitus non deſiſtens, ſi clericus eſt, ab officio & beneficio ſuſpenditur, ſi laicus, excommunicatur.*

2 *Vſurarius monitus, & non deſiſtens, ſi clericus fuerit, ab officio & beneficio ſuſpenditur.*

3 *Vſurarius repellitur à beneficio obtinendo.*

4 *Ad Beneficia aſſumi non poſſunt infames.*

Cap. Præterea VII.

EPiſcopus ſuum Parochianum uſurarium ubi ad- 1
monitus non deſiſtit, ſi eſt clericus, debet ab officio & beneficio ſuſpendere, ſi laicus, excommunicare donec ſatisfaciant. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Anan. Hoſt. Anchar. Butr. Panorm. Petr. Binsfeldius, Vivian. *in rationali lib.5. juris Pontif. pag.146.* Alagona *in compend. juris Canon. pag.685.* remiſſivè Ximen. *in concord. p.1. & 2.* refertur ab Ant. Aug. *collect.1. Decretal. lib.5. tit.15. cap.9.* & eſt poſt Concil. Lateran. *part.20. cap.2. verſ. præterea.*

Eos ab officio, beneficioque ſuſpendas.] Probat hic text. 2
uſurarium monitum non deſiſtentem, ſi clericus fuerit, ab officio & beneficio eſſe ſuſpendendum, vide Covar. *lib.2. var. c.3. num.3.* Bernard. & Salaed. *in pract. c.19. num.2.* Gemin. *de uſuris, commento 4. in præfat. n.6. cum ſeqq.* Farin. *in fragm. criminalib. part.1. lit. C, verbo clericus, n.117.* & alios citatos per Cened. *ad Decretal. collect.7. num.13.* noviſſimè Illuſtriſſimus Dominus meus Rodericus à Cunha poſt primam hujus libri impreſſionem à me viſus, *in comment. ad c.1. n.1. diſt.47.* ubi limitat, niſi clericus deſiſtat à crimine uſurarum.

In

3 In gloſ. *Suſpendas*, ibi, *& repellitur ab obtinendo mul-
tò fortius.* Notatur ad hoc quod uſurarius repellitur à
beneficio obtinendo, ut per Covar. *d.c.3.num.3.* Ni-
col.Garc. *de benefic.part.7.c.8.num.30.* Nec poteſt ad
illud eligi,ſeu præſentari,ut poſt Bertachin. *de Epiſco-
po,1.part.2.lib. q.33.* Lambertin. *de jure patron.2.lib.1.
part.princip.part.21. quæſt.9.* reſolvunt Salzed. *d.c.91.
lit. A,* & Nicol.Garc. *d.c.8.n.31.*Farin.*d.verbo clericus,
n.120.cum ſeqq.*

4 In ead.gloſ.ibi , *ſed nunquid Epiſcopus poteſt cum ta-
libus diſpenſare? Dico quod ſic.* Intelligunt procedere
quoad beneficia obtenta, non verò quoad obtinenda,
quæ infames aſſequi non poſſunt, Covar. & Salzed.
citatis locis.

SUMMARIUM.

1 *Fructus rei pignoratæ computari debent in ſortem, &
excipit unum caſum.*

2 *Fructus in quocumque contractu pignoratitio compu-
tandi ſunt in ſortem,& illam extingunt.*

3 *Feudalis rei dominus directus,qui eam à vaſſallo in pi-
gnus accepit, juſtè poteſt fructus pignoris perceptos
ultra ſortem habere.*

4 *Dominium directum alicujus rei habens,ſi eam tradat
in pignus illi, qui utile habet, acquirit ſibi fructus
rei pignoratæ.*

5 *Emptor, qui percipit fructus rei emptæ, tenetur ad
uſuras pretij non ſoluti.*

6 *Uſura non eſt, quod accipitur cauſa intereſſe.*

7 *Doctores referuntur agentes de intereſſe lucri ceſſantis,
& damni emergentis.*

8 *Uſura regulariter committitur in contractu mutui.*

9 *Doctores referuntur de contractu & pacto venditionis
de retrò agentes.*

10 *Uſurarius an cenſeatur contractus data modicitate
pretij juncta cum pacto de retrovendendo,oſtenditur.*

11 *Pactum de retrovendendo an minuat valorem rei, re-
miſſivè.*

Cap. Conqueſtus VIII.

1 FRuctus pignoris computantur in ſortem, qua ex-
pleta redditur pignus,niſi pignus ſit terra de feudo
monaſterii. Colligunt ex Ordin.Abb.antiq.Innocent.
Collect. Zabar.Joan.Andr. Anania, Hoſtienſ.Anch.
Butr. Panorm. Henriq. Caniſ. Petr. Binsfeldius, Vi-
vian. *in rationali lib.5.juris Pontificii, pag.146.* Ala-
gona *in compendio juris Canon. pag.675. & vol.4. re-
pet.in jure Canonico ad lib.5. Decretal.* Joan.Crot. re-
miſſivè Caſal.*in annot.*& Ximen.*in concord.p.1. & 2.*
referrur ab Anton. Auguſt. *collect.1. Decretal. lib.5.
tit.16. cap.10.*

2 *Titulo pignoris.*]Ergo in quocunque contractu pig-
noratitio,ſive ſimus in pignore judiciali,ſive conven-
tionali, fructus ſunt computandi in ſortem, & illam
extingunt, ut per Surd. *conſ.194. num.1. cum ſeqq.&
conſ.327.n.29.* optimè Stephan. Gratian. *diſceptat. fo-
renſ.c.14.num.10.cum ſeq.* & vide citatos Doctores *ad
c.2.num.3.ſub hoc tit.*

3 *Niſi terra ipſa de feudo*,&c.] Notatur ad hoc, quod
dominus rectus rei feudalis, qui eam à vaſſallo in pi-
gnus accepit, juſtè poteſt fructus pignoris perceptos
ultra ſortem habere, ad quod citavi plures Doctores

4 *in c.1.de feudis.* Unde colligitur habentem dominium
directum alicujus rei,ſi eam tradat in pignus illi, qui
utile habet,acquirere ſibi fructus rei pignoratæ,ut per
Laram *in l.ſi quis à liberis,§.ſi quis ex his, num.294.&
295.ff. de liberis agnoſc.* ubi ſecus dicit ſi uſufructua-
rius rem in qua uſumfructum habet, domino in pi-
gnus daret, quia tunc ipſe dominus fructus ſuos non
faciet; nam fructus ſpectant ad eum,qui habet domi-
nium,Flamin.*de reſignat.benefic.tom.1. quæſt.6.num.13.
& num.45.*

In gloſſ. *De feudo*, ibi, *ut cùm vendo tibi prædium,& 5
trado,& percipis fructus,nec ſolvis mihi pretium ad ter-
minum*,&c.Notatur ad hoc,quod emptor, qui percipit
fructus rei emptæ,tenetur ad uſuras pretii non ſoluti.
Vivian. *tom.1.commun.opin.lib.4.tit.34.num.6.pag.641.*
ubi Bellacomb. *num.14. pag.643.* Anton.Gabr.*tom.3.
commun.opinion.lib.3.tit.de empt.concl.3.pag.186.* Gaſp.
Roderic. *de annuis redditib.lib.3.quæſt.7.n.107.* Surd.*de
aliment.tit.7.quæſt.17.num.7.*D.Barboſ.*in l.de diviſione,
num.13. cum ſeqq.& num.57.& à num.67.ff.ſoluto ma-
trimon.* Fachin.*controv.lib.2.c.32.* Gam.*Luſit.deciſ.71.
n.2.& deciſ.96.n.1.*Cabed.*part.1.deciſ.166.*Aloyſ.Ric.
collect.deciſ.part.1.collect.199. Cald.Pereira *quæſt forenſ.
conſil.35. num 31. & de empt. c.23. num.10. cum ſeqq.
& à num.14.* Gutier. *de juram. confirm. part.1.c.2.n.3.*
Molin.*de juſtit.tract.2.diſput.368.verſ.ſecunda concluſio,*
Cardin.Mauric. *de tacitis & ambig. convent.lib.1. tit 9.
num.19.& lib.4.tit.16.num.43. & tit.24. num.12. cum
ſeqq.*Paul.Comitol. *reſponſ.moral.lib.3.quæſt.18.à prin-
cip.& q.35.num.5.*Farin.*in praxi crimin.part.4.conſ.91.
n.1.*Rebell. *de obligat.juſtitia, part.2.lib.9.q.14.à n.11.
& q.17.à n.10.*

In ead. gloſſ. ibi, *quaſi intereſſe petuntur.* Et ſic 6
illud quod accipitur cauſa intereſſe non eſt uſura, Pe-
rez *ad rub.tit.1.gloſ.1.pag.19.verſ.præterea,lib.8.Ordin.*
nam verum intereſſe,ſive ratione lucri ceſſantis, ſive
damni emergentis, rectè peti poteſt,Surd. *de aliment.
tit.1. quæſt.45. num.28. cum ſeqq.* Et de hujuſmodi 7
intereſſe lucri ceſſantis, & damni emergentis, vide
Tiraq. *de retractu lig §.1.gloſ.18.num.71.* Menoch. *de
arbitr.caſu 119.cum ſeqq.* Maſcard.*de probat.concl.472.
n.8.cum ſeqq.* Gabr. *lib.3.commun.tit.de ſolut.concl.10.*
Vincent.Cator.*de locato,part.1.de lucro ceſſante*, Ariſm.
Tepat. *var.lib.1.tit.de intereſſe*, Seraphin. *de privileg.
juram.privil.31.*Rebell.*d.part.2.lib.8.à quæſt.5.*Ludov.
Beja *par.3.caſu 32.*Cald.Pereira *de empt.cap.29.*Cele-
bris eſt doctrina Pauli de Caſtro *in l.3. § fin. de eo
quod certo loco*, nempe quod ut debeatur intereſſe lu-
cri ceſſantis,ſit neceſſaria mora debitoris,quod credi-
tor ſit ſolitus negotiari,& quod occaſio lucrandi fue-
rit in promptu, & ob defectum pecuniarium fuerit
amiſſa: ſequuntur Rimiuald. jun. *conſil.218. num.99.
cum ſeqq.*Burſat.*conſil.72. à num.8.* Honded. *conſil.50.
num.3.lib.1. & conſil.39.num.2.lib.2.* latè Scacc.*de com-
merc.& camb.§.1.quæſt.7.& §.2.ampl.8.à num.99.uſque
ad numer.268.* Rota paſſim ſequitur, ut apud Mobe-
dan. *deciſ.3.de uſur.*Putc. *deciſ.231.lib.1.in correct.* Se-
raphin. *deciſ.314. num.2. in fine, & deciſ.946.num.5.*
apud Zachiam *de ſociet.offic.deciſ.7.num.3.& ſeq.& de-
ciſ.42.num.2.& part.4.diverſ.deciſ.247.in fine*, & poſt
2.vol.Conſil.Farin. *deciſ.225.num.7.& in Anconitana
computorum,26.Martij* 1610. coram Card.Pamphilio
jun. & *in Romana cenſus,11. Decembris* 1617. coram
bonæ memor. Patriarcha Manzanedo,& *in Ferrarien.
pecuniaria,31.Ianuarij* 1629.coram R.P.D. Montman-
no,ubi quod Rota conſtanter ſequitur hanc Pauli de
Caſtro doctrinam,uti æquam & rationabilem.

In ead.gloſſ.ibi, *illud poteſt intelligi mutuo.* Notatur 8
ad hoc,quod uſura regulariter committitur in contra-
ctu mutui, ut per Vivian. *tom.1. commun. opin. lib.4.
tit.22.n.73.pag.604.*

In ead.gloſſ.ibi, *item ſi vendo fundum juſto pretio 9
ea lege*, &c. De contractu & pacto venditionis de re-
tro,de quo *in l.2.C.de pactis inter empt.*quam citat gloſ.
in præſenti, agunt apud Luſitanos *Ordin.Regia, lib.4.*

tit.4. ubi patens meus, & apud Caſtellanos l.4.tit.6. lib.8. nova recop. ubi Azeved. Covar. lib.3. var.c.8.n.4. Navar. in man. cap.17. à num.243. Anton. Gomez tom.2. var.c.2. à num.27. Affl. deciſ.85. Thom. Boninſign. de juſtis negotiat. tract. de vendit. ad tempus, c.14. Boër. deciſ. 102. & 183. Chaſſan. in conſuetud. Burgund. rub.11. §.1. in principio, Cotta in memorab. verbo pactum de retrovendendo, Tiraquel. de retract. tit.2. in præfat. n.2. & ſeq. Mozzi. de contract. tit. quibus modis annulletur emptio, num.19. Menoch. de arbitr. caſu 217. num.1. Caballin. milleloq.416. Perez l.1. colum.1. verſ. & hoc etiam dignoſcitur, tit.2. lib.8. Ordinam. Maſcard. de probat. concl. 441. n.3. Brunor. à Sole in locis communib. verbo pactum 9. Raudenſ. de analog. lib.1. cap.30. Fachinæ. lib.2. controverſ. c.2. & c.13. cum ſeq. Felician. de cenſibus, lib.1. cap.6. n.8. Morl. in emporio juris civilis, part.1. tit.9. quæſt.10. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. part.1. collect.5. Cardin. Manric. de tacitis, & ambiguis convent. lib.4. tit.31. à n.1. cum ſeq. & tit.32. n.105. & lib.8. tit.20. n.3. Farin. de falſitate, & ſimulat. quæſt 163. à num.20. cum ſeqq. Bern. Grevæ. ad practicam Cam. Imper. lib.2. concl.16. plures Doctores refert Caſtill. lib.2. quotid. quæſt. c.25. num.5. cum ſeqq. alios ex antiquioribus citat Cened. ad Decretal. collect.28. Ex noſtris Luſitan. vide Gam. deciſ.28. 128. 138. & 178. Cald. Pereira in l. ſi curatorem, verbo ſua facilitate, n.67. Valaſc. conſult.70. & 154. Ex Summiſtis Angel. verbo uſura 1. §. 66. & aliquot ſeqq. Sylveſt. uſura 2. quæſt.15. Roſella uſura 1. q.45. & 46. Ex Theologis Conrad. de contract. quæſt.83. Sot. lib.6. de juſtit. quæſt.5. art.3. Ludov. Beja reſponſ. caſuum conſcientiæ part.1. caſu 7. Molin. de juſtit. tract.2. diſp. 320. & diſput.374. cum ſeqq. Azor. inſtit. moral. part.3. lib.8. cap.12. Leſſi. de juſtit. lib.2. cap.20. dub.16. num.138. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib.25. à num.291.

10 In ead. gloſ. ibi, aliàs ſi modicum eſſet pretium, præſumitur contractus in fraudem uſurarum. Tenet hæc gloſ. data modicitate pretii juncta cum pacto de retrovendendo, contractum cenſeri uſurarium, præcipuè ſi emptor fuerit per prius ſolitus fœnerari, de quo an verum ſit, vide Covar. d. cap.8. num.3. Tiraquel. in d. præfat. num.5. cum ſeq. Affl. Neap. deciſ.65. Gramm. deciſ.76. Ozaſc. Pedem. deciſ 41. Franc. Marc. Delphin. deciſ 484. part.1. Boër. deciſ.102. Mynſing. centur.3. obſerv.62. Anton. Fab. in ſuo C. ſub tit. plus valere quod agitur, definit.7. Gam. Luſitania deciſ.138. num.1. Mart. in votis noviſſimarum deciſ. voto 54. à princip. Kirchov. tom.1. commun. opinion. lib.4. tit.5. de obligat. & actionib. num.36. pag.468. Mich. Craſſ. tom.2. lib.8. tit.28. de evictionibus, num.14. pag.398. Vivian. d. lib.4. tit.26. de contrah. empt. num.142. pag.628. Menoch. de præſumpt. lib.3. quæſt.122. num.30. & conſ.343. num.20. Felician. de cenſib. lib.1. c.6. à num.32. cum ſeqq. & cap.7. num.7. Mozz. de contract. tit. ex quibus cauſis annulletur emptio, num.31. Achil. Pedroch. conſil.36. num.82. Fachin. lib.2. controverſ. c.12. Maſcard. de probationibus, concluſ.447. Molin. d. tract.2. diſput.375. verſ. hoc loco, Ceval. communium contra communes, quæſt.224. Card. Mantic. d. tit.20. num.5. cum ſeqq. latè Gaſpar. Roder. de annuis redditib. lib.2. quæſt.3. num.8. cum ſeq. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap.258. num.1. Farin. de falſitate, & ſimulat. quæſt.63. à num.40. Cardoſo in praxi iudicum, & advoc. verbo emptio, num.56. & verbo uſura, n.10. Valaſc. conſult.70. num.3. & 9. Cald. Pereira in l. ſi curatorem, verbo ſua facilitate, n.56. cum ſeq. & de reſolut. emphyt. cap.13. num.26. & de emptione, cap.8. num.25. Honded. conſil.31. num.68. lib.1. & conſil.33. num.66. lib.2. Sed quicquid involvant hi Doctores, Rota ſemper tenuit ſufficere modicitatem pretii cum pacto de retrovendendo, ut contractus ſit fœneratitius, quamvis emptor non ſit ſolitus fœnerari, ut apud Caſſad. deciſ.1. n.1. de uſuris, & in Imolenſi bonorum coram Orano, quæ eſt deciſ.99. ſub num.1. poſt 2. vol. conſil. Farin. & repetita deciſ.801. part.4. diverſ. & in Bononienſi de Ballis, 19. Martij 1607. coram bonæ mem. Card. Marquemont. & in Turrizana palat. 5. Maij 1604. coram Ottembergo, & in Romana ſimulationis contractus, 24. Februarii 1620. coram Remboldo, & in Bononien. affrancationis, 26. Ianuarij 1622. coram Reverend. D. meo Coccino Decano, & in alia Romana ſolutionis contractus, 14. Februarij 1631. coram R.P.D. Dunozetto jun. & allegat pro ſe Cagnol. in l.2. num.50. de pactis inter empt. Pariſ. conſil.54. num.62. vol.1. & conſil.81. num.29. volum.3. Cravet. conſil.156. num.7. Roland. conſil.40. num.21. & 42. lib.2. Rimin. jun. conſil.228. num.122. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. c.600. n.1. Pretii verò modicitatem ad arguendum fœneratitium contractum cum pacto de retrovendendo decet eſſe ultra dimidiam juſti pretii. Roman. conſil. 304. in princip. Roland. conſil.69. num.33. & ſeqq. lib.2. & d. conſ.58. num.11. cum ſeqq. lib.4. Cephal. conſil.289. num.37. lib.2. cum aliis per Honded. d. conſ.31. num.69. lib.1. & d. conſil.33. num.62. lib.2. Stephan. Gratian. d. c.600. num.2. Rot. deciſ.256. n.9. poſt 2. vol. conſil. Farin. & in Ferrarienſi bonorum, 4. Iulij 1629. coram R. P. D. meo Pirovano. Concurrentibus tamen aliis conjecturis contractus hujuſmodi judicatur fœneratitius, licèt læſio non ſit ultra dimidiam, Pariſ. d. conſ.54. num.69. lib.1. Afflict. deciſ.40. num.19. poſt princ. & ſufficere læſionem uſque ad tertiam partem tantùm ubi adſunt aliæ conjecturæ, fuit dictum in citata Bononien. affrancationis, & quod ſine modicitate pretii ſufficiant aliæ conjecturæ, Roland. d. conſil.40. num.42. lib.2. Rot. in Mediolanen. pecuniaria, 22. Ianuarij 1593. coram bonæ mem. Card. Millino. Quid in ruſtico emente cum prædicto pacto, & pretii modicitate, vide Tiraquell. in d. præfatione, num.34. & 35. Menoch. d. lib.3. de præſumpt. quæſt.122. num.40. & de arbitrariis caſu 194. n.47. & conſ.343. n.17. Card. Mantic. d. lib.8. tit.15. n.13. ubi n.14. de minoribus, mulieribus, & militibus.

Utrùm autem pactum de retro minuat valorem 11 rei, vide Covar. d. lib.3. c.19. num.1. Tiraquell. in d. præfat. num.20. Pinell. in l.2. C. de reſcind. vendit. part.3. cap. fin. num.19. Joſeph. Ludov. Peruſ. deciſ.97. num.6. Maſcard. de probat. concluſ.960. n.13. Menoch. conſ.358. num.26. Gemin. de uſuris, commento 2. §.1. num.129. Cened. ad Decretal. collect.28. n.4. Card. Mantic. tit.20. n.41. Molin. d. diſput.375. verſ. rem venditam, Azor. inſtit. moral. part.3. lib.8. cap.12. quæſt.2. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib.25. num.293. Cam. deciſ.138. num.2. & deciſ.168. num.8. Cald. Pereira ad l. ſi curatorem, verbo ſua facilitate, num.83. Valaſc. de jure emphyt. quæſt.10. n.1. ad finem, & d. conſ.60. num.10. Stephan. Gratian. d. cap.600. num.8. Honded. d. conſil.33. num.32. lib.2. Roland. d. conſ.57. à n.11. lib.4. Surd. conſil.226. num.21. Rot. d. deciſ.240. num.2. & 3. poſt 2. volum. conſil. Farin. & in Romana fidejuſſionis, 14. Martij 1617. coram bonæ mem. Andrea, & deciſ.476. ſub num.5. verſ. ita quod, part.4. diverſ. quorum receptior ſententia tenet quod in conſtituendo juſto pretio ad effectum cognoſcendi modicitatem prædictã, eſt habenda ratio pacti de retrovendendo, qood minuit de vero valore circa quartam partem. Verùm hoc procedit quando pactum hujuſmodi eſt perpetuum & liberum, non autem quando eſt ad certum tempus, ut loquuntur Doctores citati, & declarat Rot. in d. Bononienſi affrancationis; tunc enim quando pactum eſt temporale, æſtimatur in ſexta tantum parte, ſecundùm opinionem Rotæ, ut coram Buratto deciſ.62. num.8. & deciſ.471. num.3. Vel æſtimari debet habita ratione temporis pacti appoſiti

ſiti, vt fuit reſolutum *in Romana domus de Mategatiis, 29. Nouembris.* 1591. coram Orano. Niſi tamen pactum hoc eſſet conceptum negatiuè, & limitatum in damnum venditoris, nempe vt non poſſit redimere, niſi elapſo tanto temporis ſpatio; tunc enim pro tempore pro quo redimi nequit, pactum nihil minuit de vero valore. Tiraq. *in d. pref. num.* 26. & fuit reſolutum *in d. Romana ſimulationis contractus, 14. February* 1631. coram R.P.D. Dunozetto.

SVMMARIVM.

1 *Vſurarij hæres, filius vel extraneus vſuras extortas per defunctum reſtituere compellitur.*

2 *Vſurarij hæredes compellendi ſunt reſtituere vſuras per vſurarium extortas.*

3 *Res tranſit ad ſucceſſorum cum ſuo onere.*

Cap. Tua nos IX.

1 VSurariorum hæredes, filii, vel extranei iiſdem pœnis ſunt cogendi ad reſtituendas vſuras, quibus cogerentur defuncti vſurarii, ſi viuerent. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Anch. Butr. Panorm. Petr. Binsfeldius, Viuian. *in rationali lib. 5. juris Pontificis, pag.* 147. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 685. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. refertur ab Ant. Aug. *collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 15. cap.* 11.

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Couar. *lib. 3. var. cap. 3. num.* 7. Anton. Gom. *var. tom. 2. c. 10. n. 4. colum. 2. in princip.* Neguzant. *de pignorib. part. 2. memb. 4. num.* 155. Salon. *2. 2. quæſt. 78. art. 3. contron* 8 vbi Bann. *dub.* 4. Cald. Pereira *in comment. ad l. vnic. C. ex delictis defunct. part. 4. num.* 4. Ioan. de Salas *de contract. tit. de vſuris, dub. 42. num.* 2. Bonacin. *eod. tract. diſp. 3. quæſt.*
3 *3. puncto 9. num.* 14. Res enim tranſit ad ſucceſſorem cum ſuo onere, vt habetur hîc in poſitione caſus, de quo Tiraq. *de retract. lig. §. 1. gloſ. 9. n.* 102. Menoch. *conſ. 2. n. 32. & conſ. 63. num. 11. & conſ. 80. n.* 79. Cabed. *Luſit. deciſ. 52. n. 1. part.* 2. D. Barboſ. *in l. poſt dotem, num. 5. ff. ſoluto matrim.* Cald. Pereira *de extinct. emphyt. c. 30. & n. 33. & de emp. & vend. cap. 10. n. 10. & cap. 27. num.* 79. Ioan. Martinus à Coſta *in addit. ad tractat. libellorum, annot.* 6.

Succedunt.] Secus ſi abſtinuerint ab hæreditate paterna, nolentes ſe negotiis hæreditatis implicare, vt per Duen. *reg. 277. verſ. fin.*

Cogeretur.] Etiam de jure ciuili, vt per Duen. *reg. 13. limit.* 11.

In gloſ. *Cogendi,* ibi, *quia omnia bona defuncti erant illi obligata.* De hoc vide quæ dixi *ad cap. cum tu, ſup. hoc tit.*

SUMMARIUM.

1 *Vſurarius mentalis, ideſt, mutuans ea mente vt vltra ſortem aliquid recipiat, tenetur in foro animæ ad illud reſtituendum, ſi ex hoc aliquid conſecutus eſt.*

2 *Vſurarius mentalis an, & quando teneatur reſtituere, oſtenditur.*

3 *Vſurarium in foro conſcientiæ facit quem ſola intentio, & ſpes.*

4 *Vſurarius mentalis cur teneatur ad reſtitutionem, non ita ſimoniacus mentalis, oſtenditur.*

5 *Emens rem viliori pretio ob anticipatam ſolutionem, vel vendens cariori ob dilatam, an committat vſuram, oſtenditur.*

6 *Vſurarium facit quem mentalis intentio, & ſpes lucri, quando eſt principalis, & primaria.*

Cap. Conſuluit V. *Vrb. III.*

VSurarius mentalis, ille ſcilicet qui ſine conuentione, ſed eo animo mutuat vt aliquid plus vltra 1 ſortem accipiat, & ſecus non mutuaret, in conſcientia tenetur reſtituere: idem in non dante parabolam juramenti, niſi aliquid inde recipiat; & idem in vendente rem pluſquam valet, quia differt ſolutionem. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Butr. Aochar. Panor. Laurent. de Rodulphis, Petr. Binsfeldius, Viuian. *in rationali lib. 5. juris Pontif. pag.* 147. Alagona *in compend. juris Canonici, pag.* 686. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. &* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 55. cap.* 12.

Hic ſedet materia vſurarii mentalis, de quo an, & 2 quando teneatur reſtituere, vide Caiet. *in ſum. verbo vſura mentalis,* Syluestr. *eod. verb. 6. quæſt.* 4. Armil. *eod. verbo, num.* 35. Sot. *de juſtit. lib. 6. quæſt. 1. art.* 4. Couar. *in reg. peccatum, part. 2. in initio, à num.* 4. Cabalin *de vſuris, num. 7. &* 8. Ludou. Carbo *de reſtit. quæſt. 57. concl.* 11. Ludou. Lopez *in inſtruct. conſc. tom. 1. c.* 205. Aragon. *2. 2. quæſt. 78. art.* 1. vbi Bann. *art.* 3. & Salon. *contron.* 10. Gemin. *de vſuris, commento 4. §. 2. num 49. cum ſeqq.* Lancellot. Conrad. *in templo omnium judicum, lib. 1. cap. 1. §. 3. verſ. quartodecimo.* Ceual. *communium contra commun. quæſt.* 483. Perez *l. fin. gloſ. pag. 65. tit. 21. lib. 7. Ordin.* Gutier. *canonic. lib. 3. cap.* 39. Petr. Nauarr. *de reſtit. lib. 3. cap. 2. num. 172. cum ſeqq.* Solis *de cenſibus, lib. 1. cap. 5. num.* 13. Gaſp. Roderic. *de annuis redditib. lib. 1. quæſt. 3. n.* 23. Suar. *de relig. tom. 1. tract. 2. lib. 4. de ſimonia, cap. 59. num. 45. cum ſeqq.* Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib. 3. quæſt.* 34. Azor. *inſtit. moral. part. 3. lib. 5. ſub tit. de vſura, cap. 16. de vſurario mentali,* Nicol. Garc. *de benefic. part. 8. c. 1. num. 47. cum ſeqq.* quorum eſt recepta, & communis opinio text. *in præſenti,* vſurarium mentalem teneri ad reſtitutionem quando mutuatarius coactè dat vltra ſortem ratione mutui, ſecus verò quando liberè, & ſponte, & gratioſè dat, licèt mutuans iniquam habeat intentionem, & prauum animum, nempe accipiendi ratione, & vi mutui: & ideo ceſſante vſura mentali poſſe capere à ſponte dante, tenent Surd. *de aliment. tit. 8. priuil. 29. num.* 9. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 141. n.* 16. Nam ſola intentio, 3 & ſpes facit quem vſurarium in foro conſcientiæ, vt per Menoch. *de arbitr. caſu 360. n.* 83. Decian. *tract. crimin. lib. 9. cap. 28. ſub n.* 8. Farin. *in prax. crimin. part. 5. q. 142. n.* 108.

Plures à Doctoribus aſſignantur differentiæ ratio- 4 nes inter vſuram, & ſimoniam, cur ſcilicet vſurarius mentalis teneatur ad reſtitutionem, vt probat text. *in præſenti,* non autem ſimoniacus mentalis, vt habetur *in cap. fin. ſup. de ſimonia,* quas adducunt Nauar. *in man. cap. 23. num. 102. verſ. tum quia,* Flamin. *de confident. quæſt. 26. n.* 49. Vgolin. *de ſimon. tab. 2. de ſimonia mentali, cap.* 2. Veg. *in ſum. part. 2. cap. 101. caſu* 7. Gutier. *canonic. lib. 2. cap. 23. num.* 46. Fr. Emman. *in ſum. tom. 2. cap.* 66. Valent. *tom. 3. diſp. 6. quæſt. 16. punct.* 6. Lorenzana *in compendio caſuum conſcientiæ, tit. de ſimonia, cap.* 114. & alii, ex quorum dictis verior videtur ratio illa, nempe quod id, quod datur vſurario, non datur ſponte, ſed inuoluntariè; quod autem datur ſimoniaco, datur voluntariè per viam contractus voluntarii emptionis & venditionis, ſeu commutationis, &c. Nec etiam diſplicet ratio, quod in vſura afficitur injuria ille à quo ea exigitur, & ideo illi reſtituenda eſt; ſed in ſimonia non fit injuria illi, qui libenter dedit pecuniam,

cuniam ; ſed injuria facta eſt rebus ſacris, & ſpiritualibus, & ideo nulla reſtitutio eſt illi facienda de jure diuino, &c.

Et an negotiator, &c.] Vide Doctores, quos citaui
5 *ad 1.in ciuitate, ſup.hoc tit.* quibus adde Cened. *ad Decretal. collect.47. num.3.* qui in hæc verba eleganter prorupit. Ego tamen aduertendum cenſeo in hac materia, quæ valde difficilis eſt, pro ejus ſumma intelligentia, & ornatu in foro exteriori minimè judicari debere contractum vſurarium illum, in quod & vera pretii anticipatio, & ejuſdem pretii diminutio, aut injuſtitia interuenerit, ſi de alio tertio requiſito non conſtiterit, ſcilicet ſecundum propter primum interueniſſe, ideſt, injuſtitiam, & diminutionem pretii propter ipſius anticipationem contigiſſe: illud quippe, quod dici ſolet, ementem rem viliori pretio ob anticipatam ſolutionem, vel vendentem cariori ob dilatam, committere vſuram, intelligendum eſt dummodo de ea intentione judici conſtet. Nec enim ad conuincendam vſuram in foro exteriori ſufficit, & pretium anticipari, & injuſtitiam caſualiter adeſſe. Cùm bene ſtet emptorem pecuniam anticipantem, non ideo exiguum, & injuſtum pro re empta pretium obtuliſſe, quia illud anticipabat, ſed quia mercem (ita pecunia præſenti ſicut ad terminum emendo) pluris non æſtimabat, licèt minus juſtè æſtimet, & ſic venditorem in pretio decipiat, ſed neceſſe eſt in exteriori foro de hac praua intentione conſtare, ementem ideò vilius juſto pretio emiſſe, quia illud ſtatim anticipabat, mercem expectaturus, vel etiam vendentem ideò carius juſto pretio vendidiſſe, quia ejus ſolutionem expectabat, mercem illicò traditurus; & ſic quod in primo caſu diminuatur de pretio propter ejus anticipationem, in ſecundo verò augeatur propter dilationem datam ad ſoluendum, & quod vtroque caſu tam diminutio, quàm exceſſus juſti pretii propter temporis dilationem, quæ hos contractus vſurarios reddit, contingat; licèt in interiori foro, quomodocunque id contigerit, obliget decipientem ad obligationem reſtituendi, prout apertè probat textus *in præſenti*, vbi ſic diſtinguit *gloſ.fin.* ita concilians hunc textum cum *cap.in ciuitate, ſuprà hoc titulo.* Hæc Cened. *d. loco*, & in terminis ita Gutierez *canon. lib.1. cap.39. n.11. cum ſeqq.* vbi *n.12.* affirmat ſæpiſſimè in foro Eccleſiaſtico ſe ita obtinuiſſe.

6 In gloſ. *Sperantes*, ibi, *ſpe lucri principaliter poſita.* Notatur ad hoc, quod non peccat, qui principaliter mutuat pecuniam, vt juuet conſanguineum, amicum, & proximum, quamuis minus principaliter & ſecundariò ab eis ex hoc aliquid ſperet, vt per Nauar. *in man.cap.17.n.209. & conſ.51. ſub tit.de ſimon.* & alios quos refert Flamin. *de confid.quæſt.1.num.42.* Vnde notatur etiam ad hoc, quod mentalis intentio & ſpes lucri facit quem vſurarium quando eſt principalis, & primaria, de quo an verum ſit, vide Caiet. 2.2. *q.* 78. *art.1.ad* 4.Sot.*lib.6 de juſtit.q.1.art.2.*Medina *de vſura, q.1.* Azor. *d.c.16. de vſurario mentali, quæſt.3.* Nau.*in comment. de vſuris. n.19.& in tract. de finib.human. act. n.39.* Farin.*conſ.73 n.84.*

In gloſ. *Malè agere.* Hæc gloſ. tota eſt in conciliando text *in præſenti*, cum cap. *in ciuitate, hoc tit.* vt ſcilicet *d.cap.in ciuitate*, procedat in foro exteriori, in quo minimè judicari debet contractus vſurarius ille, in quo eſt vera pretii anticipatio, & ejuſdem pretii diminutio interuenerit, niſi conſtet injuſtitiam & diminutionem pretii propter ipſius anticipationem, aut temporis dilationem contigiſſe abſque alio reſpectu; at verò tex. *in præſenti* procedit in foro interiori, in quo quomodocunque id contigerit, ſemper obligat decipientem ad reſtitutionem, ſequuntur hanc diſtinctionem *in hoc tex.* Hoſt. & Andr. *in fine*, Butr. *num.2.& 6.* Anan. *col. fin.* & Panorm. *num.6.& in d.cap.in ciuitate*, idem Hoſtienſ. & Anan. *num.5.* Ioan. Andr. *col fin.* Panorm. *num.5.* Bero. *num.2.3.& 8.* Card. *num.4.in 3.oppoſ.* Laurent. de Rodulph. *in tract. de vſuris, part.2. in princ. num.9.* Soc.jun. *conſ.83.num.9.19.& 20.in fin.volum.2.* Gutier. *canon.lib.1.c.39.ex n.11.*

SVMMARIVM.

1 *Vſurarius manifeſtus appellans ad ſubterfugiendam reſtitutionem audiendus non eſt, & n.2.*

3 *Appellatio non datur in notoriis.*

Cap. Quàm pernicioſum XI.

Vſurarius manifeſtus quando conuenitur de vſuris, ſi appellat ad ſubterfugiendam ſolutionem, non admittitur appellatio, maximè ſi vſuris publice renuntiauit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. And. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Butr. Panorm. Petr. Binsfeldius, Viuian. *in rationali lib.5.iuris Pontificij, pag.148.* Alagona *in compendio iuris Canon. pag. 686.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect.1. Decretal. lib.5 tit.10. cap.1.* 1

Hanc eandem concloſ. ex hoc text. deſumit Perez *ad rub.tit.2. gloſ.1. pag.26. col. 1. verſ. præterea, lib. 8.* 2
Ordin. Nam in notoriis non datur appellatio tam in 3
ciuilibus, quàm in criminalibus, in quibus non obſtante appellatione poteſt judex ad exequutionem ſuæ ſententiæ deuenire, vt probat *cap. cùm ſit Romana* 5.§. *præterea, ſup. de appellat.* per quod ita reſoluunt Balb. *tom.2. commun. opinion. lib.7.tit.14. n.10. pag.321.* Ant. Gom. *tom.3.var.c.1.num.47.* Farin. *in praxi crimin. p.1. q.21. n.117.* Sigiſmund. Scaccia *de appellat. q.17. limit.4. à num.13.*

SUMMARIUM.

1 *Iudæi per ſubtractionem communionis Chriſtianorum per Principes ſæculares cogendi ſunt ad vſuras reſtituendas.*

2 *Iudæis vſuras exercere non licet.*

3 *Vſuræ ita ſunt prohibitæ Iudæis, ſicut Chriſtianis.*

4 *Iudex ſecularis in cauſis vſurarum an iudex eſſe poſſit, remiſſiuè.*

5 *Commercium cum Iudæis nobis eſt licitum.*

6 *Iudæus poteſt puniri per indirectum pœnis eccleſiaſt. ſi fœnus exerceat.*

Cap. Poſt miſerabilem XII.

PRincipes ſecolares cogere debent Iodæos vſuras Chriſtianis remittere, & Chriſti fideles abſtinere tenentur ſub pœna excommunicationis à commerciis, & omnimoda communione cum Iudæis, donec prædictas vſuras remittant. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Panorm. Cened, *collect. 38.* Petr. Binsfeldius, Viuian. *in rationali lib.5.iuris Pontif.pag.148.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.686.* remiſſiuè Ximen. *in conc. p.1.& 2.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect.3. Decret. lib.5. tit.10.cap.2.* 1

Iudæos ad remittendas, &c.] Notatur ad hoc, quod Iudæis vſuras exercere non licet, vt per Gregor. Lop. *l.2. verbo à alguno Iudio, tit.12. part.5.* Tiraq. *de iure primog.q.66.n.5.* Bonac. *commun.crim.verbo Iudæi prohibentur* 2

bentur. Azeved. *l.1.num.185.tit.21. lib.4. nova recop.* D.Barboſ. *in l.Titia, n.53.ff. ſoluto matrim.* plures per
3 Cened. *ad Decretal. collect.30.n.1.* Nam uſuræ ita ſunt prohibitæ Hebræis, ſicut Chriſtianis, Ant.Ricciul. *in tract. de jure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſt. lib.2.cap.19.num.2.* Latè & eleganter Rot. *in Romana uſurarum, 14. Iunij* 1629. coram R.P.D.Merlino, vbi diſertiſſimis verbis probat toto cœlo hallucinari Hebræos dum putant impiam eorum uſurarum exactionem à Chriſtianis poſſe tueri ex *Deuteron.cap.23.* ibi, *non fœneraberis fratri tuo, ſed alieno*, & ſic ex lege Moïſis Deum ſibi ipſis indulſiſſe fœnerari exteris. Nam pro objecti reſolutione præmonendi ſunt uſuram ex jure divino, ex jure canonico, & jure etiam naturali prohibitam eſſe, vt oſtendimus ad *cap.2.ſub hoc tit.* Si autem principiis naturæ adverſatur uſura, eſt prohibita, quia mala in ſe, & intrinſecè, non mala quia prohibita: ergo non rectè fit diſtinctio inter fratres & alienigenas, cùm jus naturæ ſit commune cunctis hominibus, immò S. Thom. *q.12.de malo, art.ult. & 2.2.quæſt.78.art.1.* docet cunctos mortales eſſe invicem fratres & proximos, ex parabola *Luc.c.10.* Nec illa adverſativa, *ſed alieno*, fuit diſpenſatio, ſeu relaxatio, lex enim naturalis eſt indiſpenſabilis, & nihil juri naturæ adverſum licuit unquam Judæis, nec tanquam licita in eo loco permiſſa fuit uſura Hebræis; ſed ſolùm tanquam impunita ad majora mala evitanda, quemadmodum & libellum repudii permiſit Moyſes ad interfectionem vxorum evitandam, & ſi hæc uſurarum permiſſio comparativa fuit ex quadam diſſimulatione, ne ſcilicet quod turpius erat, fratres ſuos Deum colentes uſuris exhaurirent Hebræi, ad quod fœnus proni admodum, & proclives erant, ita explicat Guliel.Pariſ. Epiſcop. *de legib. circa princip.* Alexand.de Ales *3.part.quæſt.59.memb.4.art.1.* D.Thom. *2.2.quæſt.78.art.1.* & ibi Caiet. Turrec. Sot. & alii relati per Cvvar. *lib.3.var.c.1.n.7.* Bermond. *de publ.concub. §.de finali ſpecie, num.6.7.* utiturque congruo exemplo Lothi Binsfeld. *in cap. quia in omnibus, quæſt.2.per tot.de uſuris*, Alex.de Nevo *conſ.101.num.1. & 2. & conſ.102.num.3.* Ludov.Peguer. *deciſ.30.n.10.* Lup. *de uſuris, §.4.n.69. & 70.* Leſſ. *de iuſtit.lib.2.cap.20. de mutuo & uſuris, dub.4.n.30.* Molin. *de juſtit.tract.3. de contract.diſp.304.num.15.cum ſeq.* Hieron.de Luc. *de camb.§.reſtat videre, n.19.* Fr.Sixtus *de fœnore Hebræorum lib.2. cap.3.4. & 5. & d.c.3.* atteſtatur Romæ à Philip. Archinto Vicario Papæ, & poſtea Archiepiſcopo Mediolan. prævio reſponſo peritiſſimorum Rabbinorum declaratum fuiſſe per ſententiam nullo modo citra peccatum etiam attenta lege Moïſis licere Hebræis neque in ſuos, neque in alienos exercere uſuras, Rabbinique illi retulerunt verba *Deuteron.d.c.23.* non ſuffragari. Et idem etiam per laudum Ferrariæ pronuntiavit ab ipſis Hebræis arbiter deputatus Paulus Contugus, eximius, & magni nominis Jureconſultus, aſſentientibus Doctoribus Lombardiæ Rabbinis. Vel ſaltem dicendum eſt Moïſem per illa verba, *ſed alieno*, non conceſſiſſe mutationem veram uſurariam, ſed ſimilitudinariam, cùm enim Gentiles detinerent terram promiſſionis injuſtè, quia Hebræorum erat: nec hi bello eam vendicare valerent, poterant ſub palliato nomine uſuræ aliqua ex parte ab hoſtibus recuperare, quod eorum erat, & illud non erat alienum rapere, ſed quod ſuum erat redimere, neque erat accipere lucrum ex mutuo, ſed occaſione aliunde vendicare debitum, in quo propriè uſura non cadit, ſed tantum ſimilitudinariè, *c.1.hoc tit.de uſur. & ibi gloſ.ult.* & ita illum locum *Deuter.c.23.* temperant, & exponunt Anan. *in d.cap.1. num.6.* Ludov.Peguera *d.deciſ.30.num.10.* Molin. *dict. diſp.304.n.16.* Perigian. *in 4. ſentent.diſt.35.q.2. art.3. verſ.poteſt & aliter.* Hieron.de Luc. & Covar. *citat.locis*, Alex.de Nevo *conſ.100.n.1. & conſ.101. & 102.n.3.* Clar. *§.uſura, num.7. verſ.hoc tamen*, Lup. *de uſuris, §.4. num.71.*

Per principes, & poteſtates, &c.] Ergo ſecularis in cauſis vſurarum judex eſſe poteſt, de quo an & quando verum ſit, vide Couar. *lib.3.var.cap.3.num.1. & de ſponſalib.part.2.cap.7.§.12.ex num.4.* Caball. *in milleloq.305.* Avil. *ad cap.50.Prætor.in verbo vſuras, num.1.* Perez *l.4. in gloſ.exception de vſura, tit.8.lib.3.Ordin. & in rub.tit.2. pag.27. verſ.eſt etiam puniendus, lib.8. & l.5.col.1. verſ. dubitari etiam ſolet, tit.19.eod.lib.8.Ordin.* Barthol.Humada *l.58.gloſ.2.ex num.1.tit.6.part.1.* Mattienſ. *l.9. in gloſ.2.tit.18.lib.5.nova recop.deciſ.Pedem.137.* & plures Doctores citati per Cened. *d.collect.30. num.2.* quibus adde Bellet. *diſquiſit.cleric tit. de favore cleric. reali, §.4. n.130.* Anaſtaſ.Germon *de ſacrorum immunit. lib.3.c.12. num.51.* Soarez de Pace *in pract.tom.2. prælud.2. n.26.* Salzed. *ad Bernard.cap.88.lit.C*, Padil. *in ſumma legum pœnalium, part.1.cap.30.* Marta *de juriſdict.part.2.cap.7.* Gaſpar. Roder. *de annuis reddit. cap.3. quæſt.4. à num. 121.* Bobad. *in ſua politica, lib.2.cap.17.num.40.* Molin. *de juſtitia, tract.2.diſp.333.à princip.* D.Barboſ. *in l.Titia, num.46. ff.ſoluto matrim.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.23.à n.93.* Stephan.Gratian. *diſceptation.forenſ. cap.14.n.23.* Camill.Borrel. *in ſum.omnium deciſ. tit.43. de foro comp.à num.135. & de compromiſſis, §.3. gloſ.1. n.100.* latè Seſſe *deciſ.148.*

Tam in mercimoniis, &c.] Ergo cùm in hoc tex. propter delictum Hebræis in pœnam interdicatur commercium Chriſtianorum, abſque difficultate ſupponit commercium cum eis eſſe nobis licitum, ex reg. quod priuatio præſupponit habitum, *l.decem, ff.de verb.oblig.* atque ita reſoluunt Marquard. *in tract. de Iudæis, p.1. c.5.* Corſer. *in ſing. Societas, il 1.* Cornax. *Lucenſi deciſ. 127.n.4.* Anton.Hering. *de fidejuſſ.c.8.n.116 cum ſeqq.* Azor *inſtit.moral.p.1. lib.8.c.12.q.4* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.1.lib.2.c.31.n.23.* latè Anton.Ricciul. *d. lib.2.cap.42.* vbi multipliciter ampliat. 5

Per excommunicationis ſententiam, &c.] Ergo Iudæus poteſt puniri per indirectum pœnis Eccleſiaſticis, ſi fœnus exerceat, vt per Menoch. *de arbitr. caſu 449. num.17.* 6

In gloſ. *Principes*, ibi, *quorum legibus in temporalibus. ſubjiciuntur Iudæi.* Notatur ad hoc, quod Iudæi ligantur ſtatutis locorum, quæ habitant, vt per Roland. *conſil.25.n.25.lib.2.* Tiraq. *de jure primog. quæſt.66.num.19.* Bec. *conſ.84.n.7.* quia ſunt de populo ciuitatis, quamuis non ſint de populo Eccleſiæ, Socin. *conſil.70. n.3.lib.1.* Bec. *d.conſil.84.num.6.* Ant.Ricciul. *d. lib.2 cap.14. n.4.* quod quidem extendũt, vt procedat non ſolùm in lege ſcripta, ſed etiam in conſuetudine. Tiraquel. *d.quæſt.66. n.1. & a* Roch.de Curt. *in cap.fin. de conſuetud à n.752.* Anton. Piagg. *in eod. tract. quæſt.8. num.106.* Molfeſ. *ad conſuetud. Neapol. part.2. quæſt.32.* Rota *in Roman. alimentorum, 2.Ianuarij 1621.coram Illuſt. Manzanedo.* 7

SVMMARIVM.

1 *Iudex ex officio ſuo vſurarium ad reſtituendas vſuras compellere poteſt, non obſtante juramento de non repetendis vſuris per debitorem præſtito.*

2 *Declaratur textus in præſenti.*

3 *Iudex ſæcularis an poſſit eſſe competens ad compellendos laicos creditores ad remittendas vſuras, remiſſiuè.*

Cap.

Cap. Tuas dudum XIII.

1 IUdex ex officio ſuo vſurarium ad reſtituendas vſuras, vel eas non exigendas per cenſuras eccleſiaſticas appellatione remota compellere poteſt, non obſtante juramento, quod exigunt vſurarii ab iis, à quibus vſuras petunt. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch. But. Panor. Petr. Binsfeldius. Viuian. *in rationali lib. 5. iuris Pontificy, pag.* 148. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 686. remiſſiuè Ximen. *in concord p.* 1. refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 5. tit. 10 cap 3.*

2 *Ab earum exactione deſiſtere.*] Ergo ex juramento de ſoluendis vſuris videtur ad illas petendas ipſis creditoribus actionem competere, juuat text. *in cap. debitores, verſ. cogendi ſunt, &c. ſup. de jure jurando*, dum ſignificare videtur hanc coactionem eſſe faciendam ad inſtantiam creditorum, ac per conſequens ipſis actionem competere: quod quidem intelligendum eſt quando vſuræ non petuntur ex contractu euidenter vſurario, ſed ſub forma contractus apparenter liciti, v.g. emptionis, & venditionis, vel ſimilis, cùm teneamur in dubio eam facere interpretationem, vt dolus non præſumatur, *l. meritò, ff. pro ſocio*, cum ſimilibus: at verò quando petuntur vſuræ concipiendo libellum ſub ea forma, quod vſuræ ſoluantur ex vi juramenti, & conſtat euidenter de iniquitate contractus, & creditoris vſuras petentis, tunc in hoc caſu dicendum eſt nullam actionem competere creditoribus vſurariis aduerſùs debitores, qui jurant vſuras ſolvere, juxta *l. licet, §. hac obligatio, juncta gloſ. verbo pari, ff. de procurat. princ. Inſtit. de action.* Colliguntur hæc ex Bald. *in c.* 1. *n.* 6. vbi Abb. *col. vlt. de jureiur.* Bellamer. *in d. cap. debitores, n.* 27. Soar. *de relig. tom. 2. tract. 3. lib. 2. de juram. c.* 17. *n.* 5. Cætera quæ facere poſſunt ad intellectum huius text. inuenies *ad d. c. debitores.*

3 *Per cenſuram Eccleſiaſticam, &c.*] Vtrùm judex ſecularis poſſit eſſe competens ad compellendos laicos creditores ad remittendas vſuras, & an ad abſolutionem ab hujuſmodi juramento de ſoluendis vſuris ſit neceſſaria partis citatio, vide Cou. *lib. 1. var. cap. 4. n. 5. cum ſeqq.*

SVMMARIVM.

1 *Vſurarius repetens vſuras non auditur, niſi prius reſtituat extortas.*
2 *Legis auxilium fruſtra inuocat, qui committit in legem.*
3 *Vſurarius repetens vſuras ſibi debitas non auditur, niſi prius reſtituerit quas ab aliis apparebit extorſiſſe.*
4 *Dictio*, nullatenus, *negat omnes caſus, & omnem potentiam.*

Cap. Quia fruſtra LXV.

1 VSurarius ſi impetrat literas vt ſibi reſtituantur vſuræ, quas ab eo alius extorſit, non auditur, ſi priùs ipſe non reſtituat eas, quas ab aliis accepit, quia qui peccat in legem, fruſtra inuocat legis auxilium. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania. Hoſtienſ. Anchar. Butr. Panorm. Petr. Binsfeldius, Viuian. *in rationali lib. 5. juris Pontiſ. pag* 149. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 687. remiſſiuè Caſal *in annot* Ximen. *in concord p.* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 10. cap 4.*

2 *Fruſtra legis auxilium inuocat, qui committit, &c.*] De hoc principio vide plures Doctores citatos *in libello de principiis vtriuſque juris, lit. F, num.* 56. & per me *axiom.* 136. *num.* 21. Intellige quando deliquit in eandem legem, cujus auxilium implorat, ſecus ſi delinquat in aliam diuerſam, vt per D. Barboſ. *in l. viro atque vxore, n.* 20. *ff. ſoluto matrim.*

Niſi prius ipſe reſtituerit vſuras.] Notatur ad hoc, quod vſurarius repetens vſuras ſibi debitas, vel agens vt fructus computentur in ſortem, non auditur niſi priùs reſtituerit vſuras, quas ab aliis apparebit extorſiſſe per ſe, per partem, vel defunctum, cujus ſit hæres, quæ exceptio admitti debet in quocunque judicio, tam ordinario, quàm delegato, vt per Gemin. *de vſuris, commento 4. in præfat. num.* 14. Fulu. Pacian. *de probat. lib. 1. cap.* 59. *num.* 54. vbi tenet quod eſt iſte caſus ſpecialis, in quo ratione doli fit compenſatio circa diuerſa, D. Barboſ. *d. l. viro atque vxore, num.* 17. Farin. *fragm. criminal. part.* 1. *lit. D, verbo delicta, numer.* 119. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 23. *numer* 99. vbi etiam dicit, quod hoc fallit in clerico, vel procuratore repetente vſuras à ſe ſolutas nomine Eccleſiæ, auditur enim ſic repetens, quamuis & ipſe ſit vſurarius. 3

Nullatenus.] Dictio hæc negat omnes caſus, & omnem potentiam, vt per Menoch. *conſil.* 383. *num.* 14. Modern. *de juriſdict. part. 4. caſu* 143. *num.* 10. Cened. *practic. ſing.* 59 *num.* 3. Et habet vim præciſæ prohibitionis. Stephan. Gratian. *Marchia deciſ.* 51. *n.* 18. Ego ipſe *tract. de diction. vſufreq. dict.* 226. 4

SUMMARIUM.

1 *Compendium huius tex. refertur.*
2 *Vſurarius manifeſtus quis dicatur, remiſſiuè.*
3 *Vſura indiciis & coniecturis probatur.*
4 *Vſura eſt difficilis probationis.*
5 *Contractus in dubio ſapore animo in materia, quæ ſapit vſuram, præſumi debet fœneratitius.*
6 *Doctoribus iuris Canonici, an verò Magiſtris in Theologia ſit potius adhærendum in iudicando, quando actus continet vſuram, remiſſiuè.*

Cap. Cùm in diœceſi XV.

ORdinarius poteſt procedere cum pœnis *cap. quia in omnibus, ſup. eod.* contra vſurarios manifeſtos aliis argumentis, ſi nullus accuſator appareat. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq Innocent. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Butr. Anchar. Panorm. Petr. Binsfeld. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificy, pag.* 149. Alagona *in compendio iuris Canonici, pag.* 687. refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 5. tit. 10. cap. 5.* 1

Vſurarii manifeſti.] Qui ſint, dixi *ad cap. quia in omnibus 3. n. 2 ſup. hoc tit.* 2

Si tamen aliis argumentis, &c.] Notatur ad hoc, quod vſura indiciis & conjecturis probatur, ex eo quia fœneratores tam occultè, & fraudulenter ſuos ineunt contractus, vt de prauitate fœnoris vix conuinci poſſint, de quo vide Tiraquel. *de retractu conuent. in præfat. n.* 36. *&* 37. Auendan. *de exequendis mand. part.* 2. *cap.* 29 *n* 2. Menoch. *de arbitr. caſu* 235. Perez *ad lib.* 8. *Ordin pag* 41. Cardin. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib. 9. tit. 17. num.* 6. Padil. *in ſumma legum pœnalium. p. 1. c. 30. num.* 4. Valaſc. *conſult.* 56. *num.* 2. Cardoſ. *in praxi iudicum & aduocat. verbo vſura, n.* 19. Mendez à Caſtro *in praxi Luſit. lib. 3. cap. 22. num.* 29. eſt enim vſura difficilis probationis. Auendan. *d. tract. part.* 1. *cap.* 1. *n.* 17. Maſcard. *de probat. concluſ.* 417. *num.* 3. *cum ſeqq.* 3 4

In

5 In dubio favore animæ in materia, quæ ſapit uſu-
ram, contractus præſumi debet fœneratitius, ut pet
Titaquel. *de retract. convent. num.* 528. Menoch. *con-
ſil.*109. *num.*3. Maſcard. *de probation. concluſ.*1398.
*num.*x. Valaſc. *conſil.*154.*num.*16. Marta *de juriſdict.*
6 *part.*2. *cap.*7. *num.* 23. Cardin. Mantic. *d.lib.*8. *tit.*17.
*num.*9. & 10. An verò in judicando quando actus
contineat uſuram, ſit potius adhærendum Doctori-
bus juris Pontificii, quàm Magiſtris in Theologia,
vide Fr.Emman.*quaſt.regul.tom.*1.*quaſt.*11.*art.*4. Gaſp.
Roderic. *de annuis redditib. lib.*3. *quaſt.*4. *à num.*64.
Azor. *inſtit. moral. part.*1. *lib.*2.*cap.*17. *poſt princip.* &
*p.*2.*lib.*3.*cap.*18. Modern. *d.c.*7.*num.*13. & *in votis no-
viſſ.deciſ.voto* 14.*n.*5. Card.Mantic.*d.tract.de tacitis*, &
*ambig.convent.lib.*2.*tit.*1.*num.*58.Surd. *de aliment.tit.*8.
*privil.*29.*n.*8.

7 In gloſ.*Manifeſtos*,ibi,& *ideo per famam & alia ar-
gumenta puniuntur*, &c. vide Maſcard. *de probation.
concl.*446. *num.*14 *concl.*1103. *num.* 14. & *concl.*1223.
*num.*22.

SUMMARIUM.

1 *Maritus recipiens pignus pro dote promiſſa non tenetur fructus in ſortem computare.*

2 *Maritus non tenetur fructus ſibi pignori datos pro ſolutione dotis in ſortem computare.*

3 *Maritus, & gener poſſunt invicem paciſci, ut quid certum interim detur, donec dos ſolvatur.*

4 *Gener non ſolùm poteſt à ſocero ſuo fructus pignoris dotalis accipere, quamdiu dos non ſolvitur, ſed etiam ab alio quocumque extraneo.*

5 *Maritus mercator ſolitus negotiari in pactum poteſt deducere intereſſe interim dum dos ei non ſolvitur, ſive fuerit promiſſa à patre, ſive ab extraneo, qui dotare non tenetur.*

6 *Abbatiſſa poteſt recipere certam pecuniæ quantitatem donec conventui dos promiſſa pro novitia profitente ſolvatur.*

7 *Maritus per decennium tacens non petendo intereſſe dotis, adhuc illud petere poteſt.*

8 *Matrimonio ſoluto non poteſt maritus intereſſe dotis non ſoluta petere.*

9 *Mulier non poteſt in contractu matrimonij convenire ut eo ſoluto morte viri, donec dos ſibi ſolvatur, quid certum detur loco intereſſe.*

10 *Maritus, qui non ſuſtinet onera matrimonii, non poteſt uſuras dotis conſequi.*

11 *Maritus non poteſt uſuras dotis conſequi data ab eo dilatione ad illius ſolutionem.*

12 *Pactum excedens intereſſe certum à lege, aut ſtatuto, vel conſuetudine taxatum, eſt nullum.*

Cap. Salubriter XVI.

1 SOcer quando dat genero in pignus poſſeſſionem pro dote numerata obligata, gener non tenetur computare fructus pignoris in ſortem principalem, cùm frequenter dotis fructus non ſufficiant ad ſupportanda onera matrimonii. Colligunt ex Ordinar. Abb.antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Joan. Andr. Anania, Hoſt. Anchar.Butr.Vignate,Panorm.Cened. *collect.*44. Petr.Binsfeldius, Vivian.*in ration.lib.*5. *juris Pontif.pag.*105. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.*687. & *collect.*4.*repet.in jure Canonico ad lib.*5.*Decretal.* Joan.Crot.remiſſivè Caſal.*in annot.*& Ximen. *in concord.p.*1.& 2.refertur ab Anton.Auguſt. *collect.*4. *Decretal.lib.*5.*tit.*7.*cap.*1.

2 Hanc eandem concluſ.ex hoc text. deſumunt,& de illius intellectu agunt Covar. *lib.*3. *var. cap.*1.*num.*3. *cum ſeqq.* Palat. *in repet.c. per veſtras, de donation.inter virum,notab.*6.§.8. Medin. *de contract.q.de uſuris*, §.*ad cap. ſalubriter*, Barthol. de Medina *in ſum* §.22. Ploz. *de in litem jurando*, §.11. *ex num.*14. Hieron.Leo Valent.*deciſ.*62. Joſeph.Seſſe *Aragon. deciſ.*68. *num.*10. *cum ſeqq.*Sot. *de juſtit.lib.*6.*quaſt.*1.*ſub finem,art.*2.Neguzant.*de pignorib. part.*4.*num.*6.*verſ.tamen*, & *part.*5. *memb.*5. *num.*17. *cum ſeqq.* Anton.Gomez *var. tom.*2. *c.*11.*num* 42.*ad fin.*& *l.*50. *Tauri,num.*30. *col.*1. & 2. Capyc.*deciſ.*65.*a num.*4.& *deciſ.*183.*num.*2.Gaſp.Caballin.*in milleloquio juris, part.*1.*milleloq.*426. & 432. & 434.Alphonſ.à Neapoli *in tract.de uſuris,quaſt.*22. Navac.*in repet.c.*1.*n.*14.*quaſt.*3.*n.*21.*cum ſeqq.*Theſaur. *Pedem.deciſ.*41. & 45. Petr.à Navarra *lib.*3. *de reſtit. c.*2.*à num.*352.*tom.*2. Mich.Palat. *de contract.lib.*4.*c.*5. *verſ.de pignoribus autem dotalibus*, Medin. *in codice de acquiſitis per uſuram,quaſt* 2.*verſ.ad c.ſalubriter*, Mozz. *de contract.tit.de pignore*, § *de naturalibus pignoris hypotheca,num.*9. Laram *in l ſi quis à liberis*,§.*ſi quis ex his*, *num.*56.*cum ſeqq.ff. de liberis agnoſc.* Mex. *in tract taxa panis,concluſ.*2 *num.*77.*cum ſeqq.* Gemin. *de uſuris commento* 1.§.4.*num.*74. *cum ſeqq.* Spin. *in ſpeculo teſtam.in gloſ.*14.*rub.a num.*44. Salon. *in* 2.2.*quaſt.*78.*art.*2.*controv.*14. Perez *in rub.tit.*2.*gloſſ.*1.*verſ.ex eadem ratione infertur,pag.*20.*lib.*8.*Ordin.* Azeved. *l.*1.*num.*49. *tit* 6. *lib.*8.*nova recopil.* Menoch. *de arbitr.caſu* 194.*num* 56. & *conſil.*7.*num.*11.*cum ſeqq.*& *conſ.*110 *num.*57.Surd. *de aliment.tit.*1.*quaſt.*42.& 43. & *quaſt.*45. *à num.*31. noviſſimè Hieron. Roderic. *in compendio quaſt. Regul. reſol* 98.*n.*20.Felician. de Solis *de cenſib lib.*2.*c.*5.*n.*20. *cum ſeqq.* Petr.de Ledeſm. *in ſum.p.*2.*tract.*8 *de juſtit. commut.cap.*33.*concl.*13.*dub.*1.Ludov.Beja *reſponſorum caſuum Conſcientia p.*1.*caſu* 55.*à princ.* Valaſc. *conſ.*8. Ceval. *communium contra communes, quaſt* 394.*a princip.* Gaſp. Roderic. *de annuis redditibus, lib.* ,. *quaſt.*7. *n.*49.*cum ſeqq.*Pereg.*conſ.*100.*ex num.*5.*lib.*1.& *conſ.*9. & 88 *lib.*2.& *conſ.*74.& 98.*lib.*3. D.Barboſ. *in l.de diviſione, num.*1.*cum ſeqq.*& *in l.poſt dotem, num.*64.*ff.ſoluto matr.*Trentacinq.*variarum tit.de pignorib.*& *hypothecis,reſolut.*2.*ex n.*13.& *ex tit.de jure dotium,reſolut.*6. Card.Mantic. *de tacitis*, & *ambiguis conventionib.lib.*11. *tit.*10.*num.*39.*cum ſeqq.* Nicol.Garcia *de benef.part.*5. *cap.*5.*num.*13. Caſtil. *lib.*3.*Quotidianarum,cap.*23.*n.*8. Curiam Philip. *par.*2.*lib.* 2.*c.*1. *num.*8. Franc. Molin. *de ritu nuptiarum,lib.*3.*q.*39.Molina *de juſtitia,tract.*2. *diſp.* 321. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitentialis*, *lib.*25.*n.*222.*cum ſeqq.* Cald.Pereira *quaſtion. forenſium conſil.*14.*num.*15.Rebel.*de obligationibus juſtitia,part.*2. *lib.*8.*q.*12.Azor.*inſtit.moral.part.*3.*lib.*7.*c.*9.Bonacinam *de contract.diſp.*3.*q.*3.*punct.*8.*à princ.*Scac.*de camb.*§.1. *q.*7. *part.*2. *ampl.*8. *num.*164. Giurba *deciſ.*74. *num.*1. Fontanel. *de pactis nuptial.clauſ.*6.*gloſ.* 2. *num.*2.*p.*6.latiſſimè Hermoſilla *l.*10.*gloſ.*42. *tit.*1.*part.*5. *num.*149. *cum ſeqq.fol.*127.*cum ſeqq.*& pleniſſimè Rot. *in Tiburtina dotis*,9.*Iuny* 1623.coram R.P.D.Navarro, & eleganter *in Romana fructuum dotis*,21.*May* 1625.coram R.D. Coccino Decano.

Amplia primò principalem hujus textus conclu- 3
ſionem procedere etiam illo caſu, quo maritus, & gener paciſcuntur invicem, ut quid certum interim detur donec dos ſolvatur pro oneribus matrimonii ſuſtinendis; nam ſi conceditur marito paciſci, ut ei liceat rei pigneratæ fructus lucrari, donèc ſolvatur dos, ut hic textus habet, idem identitate rationis licebit in hoc caſu, cùm nulla exacta differentiæ ratio inter utrumque dari poſſit, quinimmò eadem pro ſupportandis matrimonii oneribus, quæ ſic in uno, ac in alio caſu militat, quam ampliationem ſequuntur Anania, & Abb. *hic,num.*3. Alex. *conſ.*32.*colum.*2.*lib.*6. Corn.

conſ.ult.colum.4.lib.2.Bald. Novell. tract.de dote,part.7. ſpecial.3. poſt princip. Campeg. eodem tract. part.2. q.6. colum.2. Ruin. conſ.124. num.14.lib.1. Gemin. de uſuris comment.3. §.4. num.75. Roman. conſ.517. num.4. Aneh.Regien. quæſt.33. num.4. & 5. Covar. lib.3.variarum, cap.1.num.3. verſ.4. Sylveſt.in ſumma, verbo uſura 3.§ 3. Navar.in man.cap.17.num.213.verſ.ſecundum poſſe maritum, Sylvan. conſil.10.num.46. Cabal. de commerc.& uſur.quæſt.74.num.523.Neguzant.de pignorib.part.5.membr.5. num.16. Vivius opin.1048. Joſeph.Ludoviſ. Lucan.deciſ.21.num.37. Villag. tract.de uſur.quæſt.12.concl.9. Capyc. deciſ.65.Cabal.deciſ.35. n.21.part.1. Jacob.de Graff.in deciſ.aureis,part.1.lib.2. cap.106.num.3. Ranch. part.5.concl.377.Mex.in tract. taxa panis, concluſ.2. num.26. Surd. de alimentis,tit.1. quæſt.42. n.23. cum ſeqq. Felic.de Solis de cenſib. lib.2. cap.1.num.19. Ceval. dicta quæſt.194.Ludovic.Beja d. caſu 54.Gaſpar Rodetic.d.quæſt.7.à num.43. cum ſeqq. & præcipuè num.60. Cald. Pereira de empt. cap.23. num.24. Petr. de Ledeſm. d.concl.13. dub.1. diſt.3. Rebell.d.quæſt.12.num.7. Fr.Emman.quæſt.Regular.tom.2. quæſt.48.art.7.verſ.pro hujus, Bonaein. d.puncto 9.n.3. verſ.ſecundò, Azor. d.c.9. verſ.cæterùm. Quamvis pactionem hanc illicitam, & uſurariam fore crediderint minus benè Joan.Andr. Butr. Zabarel. Joan.de Lign. & Ambroſ. de Vignate in præſenti, Cotta in memorabilibus,verbo dos ſoluto matrimonio,Alex.conſ.27.lib.4.& conſil.74. & conſil.141.n.6.lib.5. S.Antoninus in ſumma,part.2.tit.1.§.7.n.27 Laurent.de Rodulph.in tract. de uſuris, part.2. q.53. & alii relati per Cavalc. d.deciſ.25.n.421.

Unde ſi frater promittat viro ſuæ ſororis ſolvere certam dotem intra certum tempus, pacto adjecto quod ſi in ſolutione defecerit in terminis expreſſis teneretur ſolvere fructus juxta formam ſtatutorum, non eſt dubium teneri ad fructus conſtante matrimonio decurſos ex prædicto pacto,per text.in præſenti, qui licèt loquatur quando datur pignus, nihilominus eadem eſt ratio quando in pecunia dos promittitur, utrobique enim conſideratur juſtum intereſſe propter onera matrimonii, Abb.in præſenti,num.3.& Ambroſ. de Vignate num.13.verſ.ſecundo caſu, Dec. in cap.cum venerabilis,n.63. & ſeq.de except. Bald.Novell. de dote part.7.privil.3. ex num.4.uſque ad fin. Navar. in man. c.17.ſub num.13.verſ. ex qua,Covar. var.lib.3.cap.1. num.3. verſ. contrarium tamen, Contad. de contract. tract.2.quæſt.35.concl.5.fol.158.& concl.7.fol.179.Lup. in cap.per veſtras, § 8. incip.octavò infertur, num.2.de donat inter virum, Molin. de primog.lib.4.c.5.n.6.Surd. de alim.tit.1.quæſt.49.num.147.Azor. d.cap.9.col.2.poſt med.& fuit dictum in cauſa Romana dotis,5.Iulij 1599. coram Juſto,quæ eſt deciſ.129.poſt primum vol.conſil.Farin.& in Romana fructuum dotis, 21.Maij 1624. cam R.D.meo Coccino.

4 Secundò amplia generum non ſolùm poſſe à ſocero ſuo fructus pignoris dotalis accipere quamdiu ei dos non ſolvitur,ſed etiam ab alio quocumque extraneo,ut per Navar.in cap.ſi fæneraberis 14.quæſt.3.n.65. & 66.Valaſc.conſult.8.num.2. Surd.conſ.269.num.10. Gaſpar Rodetic. d.quæſt.7. num.52. Molina d.diſputatione 321.verſ.hinc 1. Valer.Reginald. d.lib.25.n.223.
5 verſ.ſequitur ſecundò, Rebel.d.diſput.12.num.4. Immò & poteſt maritus mercator ſolitus negotiari in pactum hujuſmodi intereſſe deducere, ſive dos fuerit à patre promiſſa, ſive ab extraneo, qui dotare non tenetur,ita Covar. d.cap.1. num.3. verſ. hinc primò apparet, Joſeph. Ludoviſ.d.deciſ.21.num.42.Surd.d.q.45. num.30. quos refert,& ſequitur Franc.Molin. d.q.39. num.13.ubi num.12.extendit ſive gener,qui in pactum deducit hoc intereſſe, ſit mercator ſolitus negotiari, aut non ſit,nihil enim refert,cum matrimonii onera ſic ſuſtineat is, qui non eſt mercator, ſicut qui ſolitus eſt mercari.

Tertiò amplia in matrimonio ſpirituali,quod con- 6
trahitur à Moniali per profeſſionem religionis. Abbatiſſa enim poteſt recipere certam pecuniæ quantitatem, donec Conventui dos promiſſa pro novitia profitenti ſolvatur,ut per Fr.Emman. quæſt.regularium tom.2. quæſt.48. art.7. & tom.3. ſum. cap.144. num.8. ubi intelligit dummodò dicta quantitas non excedat in aliquo damnum quod ex dilata ſolutione monaſterio de facto contingit, putà quia ex dote conſtituendus, vel redimendus erat cenſus, ſed tantùm ſolvatur quod victui Monialis pro quolibet anno ſufficiens judicabitur, idque habere locum aſſerit in omnibus monaſteriis, etiam ubi dotes ſtatim conſumuntur,dos enim datur ad alimoniam Monialis, quæ ratio etiam militat in omnibus monaſteriis etiam opolentia, & ſe corrigit de hoc ultimo quod reſolverat d.art.7.Et quod hujus text.deciſio extendatur ad dotes Monialium tenent Ludov. Miranda de ſacris Monial.lib.q.8. art.10. concl.1. Hieron.Roder.in compendio qq. Regul.reſol.98.n.20.

Quartò amplia quamvis maritus per decennium 7
tacuerit intereſſe dotis non petendo, adhuc enim illud petere poſſe, cùm non cenſeatur remiſiſſe, reſolvunt Ozaſc. deciſ.132 Maſcard.de probat.concl.1372. num.8.Surd.conſ.290.n.12. Menoch. de præſumpt.lib.2. præſ.25.n.2.& 3. Valaſc. conſult.8.n.9. D.Barboſ. in l. quæ dotis, num.46.ff. ſoluto matrimonio, Gaſpar Roder. d.quæſt.7.num.65. ubi num.66. dicit procedere,quamvis dum vixerit,non petierit ſibi ſolvi,& num.69.extendit quamvis maritus receperit dotem ipſam nulla adhibita proteſtatione de petendis uſuris,ſi uſuræ debeantur jure actionis, quia promiſſæ fuerunt. Fontanel. de pactis nuptial. concluſ.6.gloſſ.2. part.6. num.18. cum ſeqq.

Quintò amplia ſive dos conſiſtat in pecunia,ſive in fundo,ſive in minoribus jocalibus,ſive in aliis. Queſad. diverſ.quæſt.26. col.6. in fin. Cavalcan. part.4. deciſ.22. n.39. Hermoſill. loco citato, n.153. ubi limita quando bona mobilia non dantur æſtimata.

Sextò amplia,etiamſi à principio contractus matrimonii quantitas non aſſignetur,ſed arbitrio tertii declaranda committatur, Avendan. de cenſib.c.10.n.15. Surd. deciſ.266. n.3. Joſeph. Ludov. Lucenſ. deciſ.21. n.49. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. c.143. num.11. Hermoſill.loco citato,n.155.

Limita primò ſupradictam hujus text. concluſio- 8
nem non procedere ſoluto matrimonio. Ratio eſt, quia titulus dotis extinctus eſt,& fructus non poſſunt ſolvi ampliùs pro intereſſe matrimonii,ſed ſimpliciter pro uſura:ita in præſenti Innoc.num.1. & 2. Hoſt. num.5. & 6. & Joan. Andr. col.pen. Bald. in rub.C. de uſuris,verſ.quartò quæro,& in l.fin.§.propterea, num.10. & in l.pro oneribus, num.3.C.de jure dot. Alex.conſ.74. num.13.& conſ.141.num.2.in princ.lib.5. Neguzant.de pignorib.part.5. membr.5. num.17. Roland. conſ.55. ex n.1.lib.2. Catav. ſuper ritibus magnæ Curiæ,cap.94.ex num.1.Mantic. deciſ.171.num.4. Covar.d.cap.1.num.3. verſ.6. Gaſpar Roder. d.quæſt.7.n.53. Valaſc.conſult.8. num.4. verſ.4. & de partit. cap.6. num.32. Sanch. de matrimonio, lib.7. diſput.87.num.30. D.Barboſ. in l.2. num.40. in principio,ff. ſoluto matrimon. Gratian. Marchia deciſ.126.& diſcept.forenſium cap.240.num.3.& 4. Bonacina d. puncto 9. num.3. verſ.ex quo,Caſtil. lib.3. controverſ.cap.13. num.58. Fontanel. d.clauſ.6. gloſſ.2. part.1.num.26.cum ſeqq.Hermoſill.citato loco,num.163. Etiamſi per mortem ipſius mariti diſſolvatur matrimonium, Queſad. diverſ.quæſt.cap.25.n.17. Alexand.

Trenta

Trentatinq. var.reſolut.lib.5.de pignorib.reſolut.2.n.13. in verſ.hac texta, Caſtil. d.lib.3.cap.23.num.60.Fontanel.clauſ.5.gloſ.9.part.15.n.38.& clauſ.6. gloſ.2.part.1, num.28. Hermoſil. citato loco, num.164. ubi num.165. extendit etiamſi per divortium diſſolvatur matrimonium, & n.266. etiamſi ſuperſint filii marito mortua uxore,& è contta,& num.169.limitat quando divortium eſt illius qualitatis quod non annullat matrimonium,& non facit res dotales deſinere eſſe dotales,& num.70. idem eſſe dicendum ait,ſi divortium fiat per ſævitiam mariti, & maritus uxori ſeorſim habitanti præſtat alimenta, & à n.177.diſputat utrum ceſſiona-
9 rius mariti poſſit conſequi intereſſe dotale. Unde non poſſe mulierem in contractu matrimonii convenite,ut ſoluto matrimonio morte viri donec dos ſibi ſolvatur, quid certum demū loco intereſſe,contra Lautenrium Rodolp.de uſuris, quæſt.65. tenuerunt Ceph.conſil.133.num.130.lib.1.Surd. conſil.194.n.14.& 15.& de alimentis,tit.1.q.45.n.17.quos refert,& ſequitur Franc. Molin.d.quæſt.39.num.28.cum ſeqq.ubi n.39.cum ſeqq. reſolvit non valere conventionem factam per mulierem de ingrediendo poſt mortem viri propria auctoritate bona illius ſibi pro dote hypothecata,& eadem ipſa retinenda pro ſecuritate ſua, percipiendo fructus, ſuóſque faciendo,interim dum dos ei non ſolvitur, & num.69.cum ſeqq.reſolvit poſſe mulierem paciſci cum hæredibus mariti occaſione dilatæ ſolutionis ab ea, ut interim ſibi aliquid annuum ſolvatur pro alimentis,dum id fiet in caſibus,in quibus poteſt vidua poſt annum conſequi intereſſe dotis non ſolutæ, quos refert Surd.d.tit.1.quæſt.45.à princip.& in hanc ſententiam citat Covar. d.cap.num.4. Gemin. de uſuris comment.1. §.4.num.81. Navar. in man.cap.15. num.213. Jacob.de Graffiis in aureis deciſionibus, part.1. lib.5. cap.106. num.4. Surd. d.quæſt.45. num.74. 75. & 76. Atque etiam procedit ſuperior traditio ubicumque eſt ſtatutum,prout eſt in urbe 137.lib.1.& obſervantia Regni Aragonum, ex Seſſe ubi ſupra,n.28. & foro Regni Valentiæ,ut teſtatur Hieron.Leo in deciſ.Valentina 62. vel conſuetudo aliquid certum taxaret uxori pro alimentis,interim dum dos ei ſolvitur, valeret enim pactum,quo idem deducitur in conventionem, quod à lege municipali, vel conſuetudine taxatur,nā & ſtatutum hujuſmodi,ſive talis conſuetudo valet,ut tenent plures,quos recenſent Covar.d.cap.1.n.4.verſ.8. Navar. in comment.de uſuris,num.68. Ceval. d.part.1. deciſ.25. num.27. Roch.de Curt. cap.ult.quæſt.1. n.19. de conſuet. Jacob.de Graffiis d.num.4.Palat.in repet.cap. per veſtras,de donat.inter virum,§.24. num.3. Menoch. remed.3.retinendæ,num.179. Surd.d.tit.1.quæſt.42.n.25. qui contrarium ſequitur,immò talem conſuetudinem, vel ſtatutum non valere,illud autem advertere oportet viduæ fructus dotis non deberi niſi duobus concurrentibus,nempe inopia ipſius,viduæ & diligentia pro dote effectualiter habenda, Pariſ.conſ.64.n.1. vol.4. Cravet.conſ.189.num.7.verſ.ſextus caſus,Cov.var.lib.2. c.1.verſ.ſextò hinc etiam,Rot.in Peruſina dotis, 9.Junij 1614.coram bonæ mem. Ubaldo, & in Romana fructuum dotis, 14 Maij 1612. coram Patriarcha Manzanedo, & in Firmana, ſeu Macerat. dotis, 23.Januarij 1621.coram R.P.D.meo Pirovano.

Declara ſupradictam limitationem procedere licèt ex matrimonio remanſerint filii, quia ceſſat ratio hujus text.ſcilicet alimentatio uxoris, in quo principaliter conſiſtunt onera matrimonii ſecundum dignitatem illius, & quantitatem dotis, Joan. Anan. in præſenti, col. pen. circa med. verſ.ex prædictis videtur, Lup.in d.cap.per veſtras, num.4.verſ.ex quo, Alexand. conſil.74.n.15.poſt med.verſ. poſtremò, circa tertium, & num.6.lib.5.Ruin.conſil.162.num.3.lib.5.Pereg.conſ.99. num.5.cum ſeqq. lib.3. conſil.70. num.5. ante med. verſ. attamen, ſoluto matrim. & conſ.71. num.6. & conſ.37. num.2.verſ.de jure autem, lib.4. Giurba, qui teſtatur hoc verius viſum fuiſſe magnæ Curiæ ſuper conſuetud.Meſſanen. part.1.cap.3.gloſſ.5.ſub n.28.ad fin.verſ. ſed ab his, Stephan. Gratian. diſcept.forenſ.cap.427.ex num.4. uſque ad num.29. lib.3. Scacc. de camb.& commerc.§.1.q.1.part.2.ampl.8.num.176. poſt med.verſ.extende ſecundò,bene Jaſ.in l.de diviſione,num.6.poſt princ. ff.ſoluto matrim. ubi ad effectum ut fructus debeantur, tria requiruntur, promiſſio dotis, matrimonium, & ſuſtentatio onerum.

Non obſtat quod ſi filii extant,onera matrimonii non extinguntur, quæ conſiſtunt nedum in alimentis uxoris,ſed etiam filiorū.Bart.in l. poſt dotem,n.22 ff.ſoluto matr.Caldetin.conſ.1.col.1.ad med.de donat.inter virum & uxor. Socin.jun. conſ.35.n.16.verſ.quod ratione ſuadetur,lib.1.Bero. conſ.140.n.10.lib.2. Hieron.Gabr. conſil.154.num.6. lib.1. Franchis deciſ.283.n.14.& fuit dictum in cauſa Senogallien. dotis,26.Junii 1606.coram Illuſtriſſimo Card.Marquemont. & in cauſa Ceſenaten, dotis, 2.Decembris 1606. coram bonæ mem. Remboldo, cum aliis adductis per Cæſ. Manent. de jur.cauſ. civil.puncto 14.n.80.cum ſeq.quibus rationibus motus reſolvit quod fructus dotis debentur viro diſſoluto matrimonio per mortem uxoris, ſi extant filii, quod etiam conſiderat Borgnin. deciſ.26.ſub n.24. part.3.& deciſ.22.n.18. in fine,part.4. & ante omnes hanc ſententiam tenuit Caravita ſuper ritibus magnæ Curiæ, cap.93.n.22.qui moventur ex l.ſi filiam,§.1.& l.ſi maritus,ff.famil. erciſc. huic motivo fuit reſponſum malè Cæſarem Manent. & Borgninum applicare concluſionem prædictam ad caſum de quo agitur, quia Doctores prædicti loquuntur in terminis conſuetudinis Martini, quod extantibus filiis dos non revertatur ad patrem,ſed remaneat penes maritum,non enim extinguntur onera matrimonii ubi extant filii. Nam licèt onus liberorum ſit onus naturæ,non matrimonii, tamen originem à matrimonio habet, ut conſiderat Calder. d.conſ.1.col.1.in fine, & ſic quamvis res patiatur onus naturæ, alimentatio ſpectat ad patrem, qui ideo non poteſt petere intereſſe dotis, ut in terminis advertit Rub.in d.cap.per veſtras,§ octavò infertur, n.4. verſ.ceſſat etiam hoc caſu, Stephan.Gratian. diſcept.forenſ.cap 248.num.27.& adſunt jura clara in l.ſi quis à liberis,ff.de liber.agnoſ.& l.qui liberos,§.fin.ff.de ritu nupt. Dum verò onus liberorum conſideratur tanquam habens originem à matrimonio,debetur dos,cujus contemplatione fuit promiſſa,itaut non debeat reſtitui ſocero,ſed debeat remanere penes generum,& ita loquuntur deciſiones Rotales: hinc etiam videtur ſatis reſponſum ad Doctores per Gratianum citatos in appen.ad c.428.col.1.ante fin.

Ad Caravit.in dicto ritu,reſpondetur vel quod loquitur in terminis illius ritus,ut advertit Scac. de camb. §.1.q.7.n.1177.verſ.non obſtat, vel quod loquatur ſine ratione,quia,ut dictum eſt,movetur ex l.filia 20 §.1.ex l.ſi maritus 17.ff.famil.herciſc.nam text.in l.ſi filia,ſolum dicit quod pluribus fratribus extātibus,ſi unus habeat uxorem,debeat habere dotē patri datam,quia ipſe ſuſtinet onera matrimonii,ſed ut benè advertit loco prædicto Lup.licèt filii ſint reliquia matrimonii,& ex dote matris ſint alendi, in d.l.ſi maritus, ſubdit quod inde eſt quod quamvis uxor conſtāte matrimonio poſſit petere dotē à marito vergente ad inopiam,mortua tamen uxore filii non poterunt illam petere, Bart. in l.ſi conſtante,col.4 ff.ſoluto matr.& ita eſt intelligendus Rum.& jura per eum adducta conſil.517.col.2.poſt med

& ita etiam intelligendi ſunt Beroi. *conſil.6. num.*10. Mandell. *conſil.*315. *num.* 6. *lib.*2. Franc. *deciſ.*385. *numero* 14. D. Barboſ. *in rub. ff. ſoluto matrim. part... num.*23.

Declara etiam ſupradictam limitationem procedere etiam quando fructus fuerint deducti in conventione inter partes, quod debeantur etiam ſoluto matrimonio, quia promiſſio intereſſe non ſuſtinetur niſi conſtante matrimonio, ut patet ex Doctoribus allegatis *in princ. hujus limit.* illo autem diſſoluto ſicuti non debentur fructus, quos ſolvere eſſet uſura, ita promiſſio fructuum non poteſt vetare uſuras, cùm non ſolum divino, ſed omni jure prohibitæ ſint, quare hanc declarationem tenent Anguiſ. *conſil.*16.*num.*2. *& num.*5.*verſ.& ſic ceſſante, lib.*5. Molin. *d.quæſt.*39. *num.*14. *& ſeq.* immò ſi aliter fuiſſet expreſsè conventum, nulliter etiam eſſet conventum, Anguiſ. *d.conſil.*16.*per tot.* Gabriel *conſ.*151.*ex num.*3. *cum ſeqq.* Molin. *d. num.*14. *& ſeq.* Surd. *conſil.*194. *num.*14. *lib.*2. Quamvis Rot. *in d. Tiburina dotis*, coram D. Navarro, ex Gratian. & eademmet *in Romana fructuum dotis*, 12. *Junij* 1606. coram bonæ mem. Penia, contrarium reſolvat, quia verum non eſt, immò penitus falſum quod Rota *in d. deciſ.* coram bonæ mem. Penia aliàs admiſerit pro valida iſtam promiſſionem fructuum, etiam ſoluto matrim. quia illa deciſio loquitur in vidua non habente unde aliunde ſeſe aleret, in quibus terminis loquitur etiam deciſio *in Ceſenaten. fructuum dotis*, 13. *Junij* 1603.

10 Secundò limita ſi nõ maritus, qui ſuſtinet onera matrimonii, ſed ſocer, aut extraneus ea ſupportaret, tunc enim maritum non poſſe dotis uſuras conſequi, qui uxorem non alit, tenuerunt Palat. Lara, & alii, quos refert, & ſequitur Surd. *d. quæſt.*42.*n.*30. *cum ſeqq.* nam ceſſante matrimonii onere ceſſat quoque deciſio hujus text. Caſtil. *lib.*3.*cap.*23.*n.*53. Fontanel. *clauſ.*6.*gloſ.*2. *part.*1.*num.*4. *& part.*6.*num.*34. Hermoſil. *citato loco, num.*161.

11 Tertiò limita quando poſt pactum initum de recipiendo aliquid pro intereſſe, maritus dilationem ſolvendæ dotis dediſſet, quoniam data dilatione in conſequentiam videtur voluiſſe ut interim intereſſe conquieſceret, ut per Covar. *d.cap.*1. *num.*3.*verſ.*5. Palat. *in repet. d.cap. per veſtras, notab.*6. §.8. *num.*3. *verſ.*8. Navar. *d.cap.*17. *num.*213. Joſeph. Ludov. *d. deciſ.*21. *num.*44. *&* 45. Surd. *d.quæſt.*42. *num.*53. *cum ſeqq.* Polydor. Ripa *obſerv.*19. *num.* 2. Giurba *deciſ.*72.*num.*3. Fontanel. *clauſ.*6.*gloſſ.*2.*part.*6.*n.*8. Hermoſil. *loco citato, num.*205. Quamquam ſecus foret ubi gener promiſſa dote liberè dilationem dediſſet ſocero hoc expreſſim pacto, ut interim pendente dilatione ſibi certum intereſſe daretur, & licèt aliqui diſſentiant, exiſtimantes id fieri non poſſe, quales ſunt Rubeus *conſil.*108. *à principio*, Cravet. *conſ.*189.*num.*7. contraria tamen opinio verior eſt, cùm, ut animadvertit Covar. *loco proximè cit.* juſtiori de cauſa habeat locum perceptio fructuum, alteriuſve quantitatis loco intereſſe, quando libera ex pacto facultas datur debitori fruendæ dotis, quàm ſi creditori licitum foret eam quocumque die petere, ſequuntur Gemin. *comment.*1.*de uſuris*, § 4.*n.*75. Ceval. *d.p.*1.*deciſ.*35.*n.*21. Joſeph. Ludov. *d.deciſ.*21.*n.*42. Cancer. *variarum reſolut. lib.*3.*c.*7.*n.*58. *&* 59.

12 Quartò limita in pacto excedente intereſſe certum à lege aut ſtatuto, vel conſuetudine taxatum, quoniam eſſet nullum, & uſurarium, licet verè maritus ſublato pacto poſſet agere via ordinaria ad id, quod plus ſibi intereſt ratione damni emergentis, vel lucri ceſſantis, ſi pecunias ad manum habuiſſet, & foret mercator, & talis perſona, quæ ſolita erat negotiari. Ita concludunt Cavalc. *d.deciſ.*35.*n.*23. Surd. *d.quæſt.* 42. *n.*8. *&* 9.

Cap. Michael XVII.

VSuras à ſe, vel ſuo patre extortas ſi quis repetat ſibi reſtitui, non auditur, ſi ipſe non reſtituit uſuras, quas ipſe, vel ſuus pater fecit, & ipſe eſt hæres. Colligunt ex Ordinat. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Joan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Butr. Panorm. Petrus Binsfeldius, Vivian. *in rationali lib.*5. *juris Pontificii*, *pag.* 150. Alagona *in compendio juris Canon. pag.*687. remiſſivè Ximen. *in concord. p.*2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.*1. *Decretal. lib.*5.*tit.*7. *cap.*2. 1

Vide poſita *ad cap. quia fruſtra* 15. *n.*3. *ſuprà hoc tit.* 2
In gloſſ. *Pater*, ult. ibi, *ſed nunquid repelli poteſt ab agendo*, &c. Ex his verbis colligit Zabarel. *hic, ante fin. verſ. tu autem dic*, proxenetam, ſeu mediatorem in contractu uſurario ad reſtitutionem uſurarum non teneri. Verùm contrarium docuerunt *in præſenti* Hoſtienſ. *ad fin. verſ. ſed nunquid*, Anan. *colum.*4. *n.*10. *verſ. tu conſidera*, Lap. *alleg.*93. *num.*4. *colum.*4. Crebrior tamen eſt opinio exiſtimantium proxenetam ad uſurarum reſtitutionem minimè adſtringi, niſi in ſubſidium, principali non exiſtente ſolvendo, aliàs ſecus, ita *hic* Joan. Andr. *ad fin.* Anchar. *num.*5. *verſ. quæris ultimò*, Butr. *num.* 7. *verſ. ultimò*, Panorm. *num.*6. Quintil. Mandoſ. *in addit. ad Lap. d. alleg* 93. *litt. H*, Maſcard. *de probat. concl.*1040. *n.*24. *verſ. limitatur duodecimò*, quos refert, & ſequitur Rendina *in promptuario receptarum ſentent. tom.*1. *tit.*127. *de uſuris, num.*8. 3

SUMMARIUM.

1 *Judæi etiam compellendi ſunt ad reſtituendas uſuras extortas à Chriſtianis, & ad ſolvendas decimas, vel oblationes de eorum poſſeſſionibus.*

2 *Per uſuram homines nimis gravantur.*

3 *Judæus poteſt puniri per indirectum pœnis Eccleſiaſticis, ſi fœnus exerceat.*

4 *Princeps ſæcularis an poſſit concedere facultatem Judæis fœnerandi, remiſſivè.*

5 *Decima an debeatur ex iis prædiis, ex quibus Eccleſia non erat ſolita percipere, remiſſivè.*

6 *Onus adjectum rei facit ut res tranſeat cum illo.*

Cap. Quando XVIII.

JUdæi ſi graves & immoderatas uſuras extorſerint à Chriſtianis, participium Chriſtianorum eis ſubtrahi debet, donec de immoderato gravamine ſatisfecerint competenter; & ſi opus fuerit, compellantur Chriſtiani cenſuris eccleſiaſticis, poſtpoſita appellatione abſtinere ab eorum commerciis. Iiſdem pœnis compellendi ſunt Judæi ſatisfacere pro decimis, & oblationibus debitis, quas ſolvebant domus, & poſſeſſiones eorum, quæ priùs erant Chriſtianorum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Anania, Hoſt. Anch. Butr. Panor. Petr. Binsfeldius, Vivian. *in rationali lib.*5. *juris Pontif. pag.*150. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 688. deſumitur ex Concil. general. Lateran. ſub Alex. III. *cap.*67. remiſſivè Ximen. *in concord. part.*1. *&* 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.*4. *Decretal. lib.*5. *tit.*7. *cap.*3. 1

Aggraventur.] Ergo per uſuram homines nimis gravantur. 2

gravantur, ut per Perez *ad rub.tit.2. gloſſ.1. verſ. quari poteſt, pag.24. lib.8. Ordin.* Mol. *in emporio Iuris, p.1. tit.2. in prælud. num.128.*

3 *Per cenſuram eccleſiaſticam*, &c.] Notatur ad hoc, quod Judæus poteſt puniri per indirectum pœnis eccleſiaſticis, ſi fœnus exerceat, ut per Menoch. *de arbitr. caſu* 449. *num.*17.

4 *Principibus autem injungimus*, &c.] An Princeps ſecularis poſſit concedere Judæis facultatem fœnerandi conſule Theſaur. *deciſ.* 57. Alex. de Nevo *conſil.* 100. quos refert Ant.Ricciul. *tract de jure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſt. lib.2. cap.19. num.10.*

5 *Antequam ad Iudæos quocumque titulo devenißent.* Ergo à contrario ex iis prædiis, ex quibus Eccleſia ſolita non erat percipere, decima minimè debetur, de quo tamen vide Azor.*inſtit.moral.p.1. lib.7.cap.25. poſt princ.* Soar.*de relig. tom.1.lib.2. cap 6.n.12.*

6 In gloſſa *Devenißent*, ibi, *& ita res tranſit cum ſuo onere.* Notatur ad hoc, quod onus adjectum rei facit ut res tranſeat cum illo, vide *l.is cui opus*, ubi latè Jaſ.*num.6 ff.de novi operis nunt.* Tiraq.*de retractu lign. §.1.gloſſ.9. num.*102. Menoch.*conſ.2.n.11. & conſ.63. num.11. & conſ.80.n.79.* Cabed.*Luſit.deciſ.52.num.1. part.2.* D.Barboſa *in l.poſt dotem, num.5. ff ſoluto matr.* Cald.Pereira *de extinct.emphyt. cap.3.n.33. & de empt. & vendit. cap.10. num.10. & cap.27.n.79.* Joan.Martin.à Coſta *in addit. ad tract.libellorum, annot.6.*

SVMMARIVM.

1 *Vſurarius eſt, qui à debitore recipit aliquid ultra ſortem, etiamſi ſuſcipiat in ſe periculum.*
2 *Declaratur textus in præſenti, pluresque Doctores referuntur de ejus intellectu agentes,* & num.ſeqq.
3 *Vſura committitur quantumcunque minimum ſit lucrum.*
6 *Cambia quænam dicantur juſta & realia, & quæ ut talia debeantur.*
7 *Cambii litera quando dicantur acceptatæ.*

Cap. Naviganti XIX. & fin.

Gregor. IX.

1 USurarius eſt qui mutuat v.g. naviganti, & eunti ad nundinas pecunias, & ſuſcipit in ſe periculum pecuniarium, ſi ex hoc accipit aliquid ultra ſortem. Item qui dat, v.g. decem aureos, ut in alio tempore, v.g.meſſis, reddantur totidem menſuræ grani, vel olei vel vini, licèt quando dantur pecuniæ, plus valeant menſuræ, tamen ſi dubitatur veriſimiliter, an tempore ſolutionis ſint valituræ plus vel minus, non eſt judicandus uſurarius. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Henric. Caniſ. Petr. Binsfeld. Panorm. Beroi. Ced. *collect.*47. Vivian.*in rationali lib.5. Iuris Pontificij, pag.*151. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.*688. *& tom.4. repetit.in Iure Canonico, ad 5. Decretal.librum,* Joan. Crot. remiſſivè Caſal.*in annot.* & Ximen.*in concord.part.1.& 2.*

2 Plura circa intellectum hujus textus, & an, & quando ſuſcipiens in ſe periculum pecuniæ mutuatæ ratione aſſecurationis mutui poſſit aliquid à mercatoribus, vel venditoribus ad creditum exigere, vide Covar. *variar. lib.3. cap.2. num.5.* Medin. *in codice de reſtitut. quæſt. 37. in 3. cauſa, col.4.* Sebaſt. Medic. *in ſumma peccat. part.1. tit.6. quæſt.75.* Navar. *in man. cap.17. num.221.* Palat. *in repet.cap.per veſtras, de don. inter vir. & uxor. notab.6. §.9. num.6.* Petr. Santerna *in tract. de aſſecuration. & ſponſion. part. 1. ex num. 5.* Franc. Garcia *de contract. part.1. cap.5. pag. 457. cum ſeqq.* Ludov.Peguera *in quæſt. crim.32. num.15.* latè & elegantet Gabriel Pereira de Caſtro *Luſitan. deciſ.56. ex num.2.* ubi intelligit hunc textum, & ſecus ait ubicunque aſſecuratio cum debitis circumſtantiis fiat, & ſoluta ſit pecunia mercedis aſſecurationi correſpondens: *& num.5.* ſubdit juſtum intereſſe in aſſecurationibus ſemper eſſe æſtimandum ex natura contractus, & communi hominum exiſtimatione. Gaſp.Cabal.*in milleloquiis Iuris, part.1. milleloq.*299. Gaſp.Roder. *de annuis reddit. lib.3. quæſt. 5. num. 55. cum ſeqq.* Morla *in emporio Iuris, part.1. tit.8. quæſt. 25.* Sot. *de juſtit. lib.6.quæſt.7. art.un.* Angles *in floribus Theolog. in quæſt. de contractu mutui, art.2. concluſ.1. & 2.* Stracb. *de aßecurat. in præfat. num. 26. cum ſeqq.* Villagut. *in tract.de uſuris, quæſt. 26.* Geminianus *eodem tract. commento 3. à princ.* Paul. Comitolus *reſponſ. moral. lib.3. q.25. num.5.* Azor.*inſtitut.moral. part.3.lib.7. cap.7.q.8.* Cur Philipp. *p.2.lib.3. cap.1.à n.18.* Salas *de contract.tit. de uſuris, dub.23. num.3.* Bonac.*eod.tract.diſp.3.quæſt.3. puncto 5. num.1.* Bernatius *de utilitate legendæ hiſtoriæ, lib.2. in princ.* ubi ait in principio bujus textus mendum irrepſiſſe omiſſione voculæ, *non*, ut clarè colligitur ex connexione ſequentium verborum, ibi, *illo quoque, &c.* Paul.Laym.*in Theologia morali, lib.3. tr 4. cap.15.n.12. verſ.quare*, Valer.Reginald.*in praxi fori pœnit. lib.25. num.*211. Valaſc. *conſ.18.n.4.* ubi refert ideò in præſenti cenſeri uſurarium qui mutuat naviganti, vel eunti ad nundinas, licèt ſuſcipiat in ſe periculum, ſi aliquid inde percipiat ultra ſortem, quia mutuum factum, & id quod datum eſt ultra ſortem, non fuit expreſsè pro ſuſceptione periculi, ſed ſimpliciter, & ideò præſumitur uſura, & hæc videtur intentio & mens hujus textus, ut quando datur ſimpliciter pecunia mutua ituro per loca periculoſa, vel aliàs, & mutuans eam ſimpliciter ſuſcipit ipſius pecuniæ periculum, & pactus eſt ſibi dari aliquid ultra ſortem, non exprimens an recipiat pro aſſecuratione & ſuſceptione periculi, vel ratione mutui, præſumit vehementer lex canonica in præſenti, quod pro mutuo, & quod aſſecuratio, ſeu periculi ſuſceptio fuit interpoſita ad palliandam uſuram, & ſic ad tollendam iſtam palliationem uſuræ ſub colore aſſecurationis, & ad hoc eſt lata conſtitutio hujus textus.

Ratione hujus dubij, &c.] Utrum autem liceat rem credito cariùs quàm præſenti pretio vendere, quando rei dominus non erat tunc venditurus? Vide Sot. *de juſtit.lib.6.q.4.art.2.* Covar.*var.lib.2.cap.3.n.6.* Ludov. Lopez *in inſtruct.conſc. p.2.cap.66.* Gemin.*in repet.hujus textus, §.5.n.*120. Sebaſt. Medic *in ſumma peccat. p.1.tit.6.q.97.verſ.quando venditor,* Guttier.*canon.lib.2. cap.39. à princ.* 3

An habens centum aureos ſolvendos in fine anni, poſſit eo quòd in principio anni eos ſolvit, demere aliquid de centum illis aliàs in fine anni ſolvendis, & ſic minoris emere debitum ſolvendum in futurum? Vide Angel.*verbo Vſura, il 1.n.63.* Sylveſt.*eod.verbo, il 2. num.14.* Sot. *lib.6. de juſtit. quæſt.4. art.1. col. antepen.* Navar. *in man. cap. 17. ex num.* 230. Thom.Mercado *lib.2. de contract. cap. 16.* Franc. Garcia *in ſimili tract. p.1.cap.10.* Lud.Lopez *in inſtruct.conſc. part.2. cap.57. verſ. porrò & illa quæſtio, & in inſtruct. negotiant. lib.1. cap. 4. ex pag.7.* Petr. à Navar.*de reſtitut. tom.2. lib.3. cap. 2. num. 162. cum ſeqq.* Utrùm uſura ſit tempore autumni mutuò dare frumentum ea lege, ut veris tempore æſtimatur, vel vendere frumentum in autumno, eo pacto, ut pretium ſolvatur quanti illud valiturum erit tempore veris? vide Didacum Covarruviam *lib.2. variar. cap. 3. num. 6.* Petrum Navarrum *de reſtitut.* 4

lib.5.cap.2.n.280. Molin. *de juſtit.tract.2.diſp.255.* Leſſ. *de juſt.lib.2. cap.2.n.145. & cap.21.n.8.* Paul.Layman. *d.cap.15.n.14.*

5 *Recepturus aliquid.* Ergo uſura committitur quantumcunque minimum ſit lucrum, quod ratione mutui ultra ſortem percipitur, quæ nec etiam in minimo permitti poteſt, ut per Tiraquel. *de judicio in rebus exiguis, verſ.24.fol.mihi 52.* Melch.Phœbos *Luſit.deciſ.7. num.6.*

6 Circa materiam cambiorum illud advertere oportet quod ut illa dicantur juſta & realia, & ut talia debeantur, conſtare debet de litterarum tranſmiſſione, illarumque acceptatione, & effectuatione, ut *in Conſtitut. Pii V.* 147. & tradunt Rota Jannenſis *deciſ.37. num.11.* Navar. *in man. cap.17.tit.de uſura circa camb. verſ.quare,* Rota *deciſ.52.n.4.p.1.recent.* & fuit dictum *in Romana, ſeu Florentina cambiorum, 12. Ianuarij* 1615. coram bonæ memoriæ Dunozetto ſeniore, *& in Romana pecuniaria*, 13. *Iunii* 1616. coram Card. Pamphilio juniore, *& in Romana pecuniaria de Falconeriis*, 14. *Maii*, *&* 13. *Iunii* 1618. coram bonæ memoriæ Ubaldo ſeniore, *& in Romana frumenti*, 29. *Novembris* 1617. coram R.P.D Pirovano, *& in Ferrarienſi pecuniaria*, 12. *Iunii* 1627. coram R P.D. Ubaldo juniore, *& in Anconitana cambiorum*, 8. *Februarii* 1629. coram eodem, ubi etiam fuit dictum, quod ad probandam cambiorum realitatem non eſt neceſſarium exhibere literas, quas mercatores vocant *dell' andata*, quia cùm hujuſmodi literæ tranſmittantur ad correſponſales, impoſſibile eſt illas per ſcribentes exhiberi, & ideo ſufficit probare tranſmiſſionem per ſolas litteras quas vocant *del retorno.*

7 Quoad acceptationem litterarum cambii ſciendum eſt illas acceptas dici quando à mercatoribus abſque ulla contradictione receptæ fuerunt, ut de litteris miſſivis in genere, Bald. *in rub.C.de fide inſtr.num.37.verſ. quæro quid de litteris,* Gabr. *commun.tit.de præſumpt.concluſ.2.ex n.1.* Rota *deciſ 811.n.9.p.1.diverſ.* & in ſpecie de litteris cambii Rota Jannenſis *deciſ.24. n.4. & deciſ.1120.n.1. & deciſ.133.n.2.* Scaccia *de camb. §.2. gloſſ.5.n.336.* & fuit dictum *in Toletana litterarum cambii, 20.Martii* 1620. coram Card. Veroſpio. Limitatur tamen in litteris vulgò dictis *de aveſo*, quas licèt mercatores abſque contradictione receperint, non tamen dicuntur acceptaſſe litteras cambii, & ideo cogi non poſſunt ad ſolvendum illarum vigore. Gam. *Luſit. deciſ.336.* Scaccia *d.gloſſ.5.n.337.* Probatur etiam litterarum cambii acceptatio ex eo quod mercatores in ipſo acceptationis litterarum actu certam pecuniæ quantitatem erogarunt, ut fuit reſolutum per Rot. *in d. Toletana litterarum cambii*, refert Ferentil. *ad deciſ.* 487. *Buratti, ex num.*7. ubi *num.*10. ex eadem Toletana litterarum cambii ſubdit non eſſe neceſſarium, quod litterarum cambii acceptatio in ipſis litteris inſeratur, cùm ſufficiat aliunde de illa conſtare.

De Crimine falſi.

TIT. XX.

SUPER hanc rubricam ſcripſerunt Zabarel. Joan.Andr. Anchar. Butr. Panorm. Mar.Socin. Guillelmus Durand. *in Breviario aureo Iuris Canon.fol.144. verſo,* Joan. de Londris *in Breviario ſanctorum Canon. fol.181.* Petr. de Ravenna *in compendio Iuris Canon.* Matt. Meſnart. *in epitome Decretalium, fol.188.* Daniel Venator *in analyſi methodica Iuris Pontificii, à pag.688.* Goffred. & Hoſt. *in ſumma hujus tituli,* Alexander Caſan. & Anaſtaſius Germonius *in paratitlis ad quinque libros Decretalium,* Bartholomæus Carthagena *in expoſit. titulorum Iuris Canon.* Zipæus *in analytica poſtremi Iuris Eccleſiaſtici enarrat. pag.417.* Laneel. *in Inſtit. Canon.* Caniſius *in ſumma ejuſdem Iuris*, Caſarel. *in erothem. ejuſdem Iuris Canon.* noviſſimè Joan.Honor. *lib.5. ſumma in Decretal.* omnes *ſub hoc tit.*

De materia tituli vide apud Luſitanos Ordin. Regiam *lib. 5. tit. 52. cum ſeqq.* ubi parens meus notat, & apud Caſtellanos *l.57. tit.6. part.1.* ubi Greg. Lopez, *& tit. 12. lib.4. leg.for. & tit.6. lib.8. Ordin.* ubi Perez, Velam *de delictis, cap.10.* Clar. *lib.5.§. falſum,* Farin. *in praxi crim. part.6.de falſitate & ſimulat.* Bonacoſ. *commun.crimin. verbo falſum,* Zerola *in praxi Epiſcop. part.1. verbo falſarii,* Bernard. & Salzed. *in pract. cap.119. in noviſſ. impreſſ.*

De falſificantibus ſignum, aut ſigillum Regis, agunt Ordin. Regia Luſit. *lib.5. tit.52.* ubi parens meus, & apud Caſtellanos *l.3.tit.6. lib.8. Ordin.* ubi Perez, *& l.3.tit.17.lib.8. novæ recop.* ubi Azeved. Padilla *in ſumma legum pœnalium, part.1.cap.21.* Caſtil. *lib.3. quotid. cap.20.num.8. cum ſeqq.*

De facientibus falſas ſcripturas, aut illis utentibus, vide Ordin. Regiam Luſit. *d.lib.5. tit.53.* ubi parens meus notat, & apud Caſtellanos *tit.7.part.7.* ubi Greg. Lopez, Farin. *in praxi crim. quæſt.155. à princ.* Card. Tuſch. *lit.F. concluſ.41.* Molin. *de juſtit. tom.3. tract.1. diſputatione* 700. Et de pœnis falſarii Tabellionis vide Velam *de delictis cap.* 24. Clarum *in §.falſum, num.17.*

De teſte falſum deponente agunt Ordin. Regia Luſitan. *d.lib.5. tit.54.* ubi notat parens meus, & apud Caſtellanos *l.26. tit.11. part.3.* ubi Gregorius Lopez, *& l.4. & 7. tit. 17. lib.8. novæ Recop.* ubi Azevedus, Orozco *in emblem. moralib. lib.3. emblemate* 47. Ant. Gabr. *commun.lib.2.ſub tit.de jurejur. concluſ.6.* Joſeph. Ludoviſ. *lib.3.ſub eodem tit. concluſ.1.* Perez *tit.6.lib.8. Ordin. pag.188. cum ſeqq.* Avendaño *de exequendis mand. part.2. cap.27.* Maſcard. *de probat. concluſ.955. num.19.* Fachin. *controverſ. lib.1. cap.14.* Seraphin. *de privilegiis juram. privileg.* 64. Surd. *conſil.37.* Decian. *tract.crim.lib.6. cap.10. cum ſeqq.* Vela *de delictis, c.37.* Farin. *in d.p.6.q.160. à princ.* Galganet. *de jure publico, lib.1. tit.38.*

De falſitate commiſſa in ſupponendis partibus tractant Doctores *in l.1.§.ſuppoſito, C.ad l.Cornel.de falſis,* noſtri in Ordin. Regia *d.lib.5. tit.55.* Caſtellani *l.3. tit.7. part.7.* ubi Gregorius Lopez, Boſſius *de delictis, tit.de partus ſuppoſitione,* Antonius Gomez *l.ult.Tauri, num.12.* Menochius *de arbitr. caſu 306. num.3. & de præſumptionib. lib.5. præſumpt.24.* Quantetus *in quæſt. crimin.cap.77. à num.33.* Vincent.de Franch. *deciſ.332.* Maſcardus *de probation. concluſ.1147.* Molin. *de juſtic. tom.3. tract.2. diſput.701.* Thom. Valaſc. *allegationum Iuris tom.1. alleg.13. num.50. cum ſeq.* Farin. *d.part.6. q.150. num.239. cum multis ſeqq.* Galganet. *de jure publico, lib.1.tit.41. num.9. & 25.*

De artifice adulterinas gemmas, ſeu lapillos illigante agunt Ordin.Regia Luſit *d.lib.5.tit.56.* Avend. *de exeq.mandatis, part.1. cap. 19. num. 30.* Padil. *d.p.2. caſu 7.* Farin. *d.praxi crim. tit.de furtis, quæſt.166.n.44.*

De Pharmacopolis vendentibus medicinas adulteratas, vide Lucam de Peña *in conſtitut Neapolit. lib.3. tit. 49. fol. mihi* 110. Bellac. *tom. 1. communium opin. lib.9. tit.17. num.12. pag.* 505. Maſcard. *concl.5.n.32.*

De vendentibus vinum limphatum, vide apud Caſtellanos *l.8. & 9.tit.17. part.7.* ubi Greg. Lopez, Rebuff. *tom.2. ad leges Galliæ, tit.de hoſtibus, verſ. duodecima concluſio,* Azeved. *l.5.tit.11.lib.5. nova recop.* Sebaſt.

Nev-

Nev. *in remiſſ. ad l. is qui in puteum* 11. *ff. quod vi aut clam.* Bobadil. *in ſua politica, lib.* 3. *c.* 4. *n.* 90. Avendan. *d. c.* 19. *n.* 30. *verſ. quintò*, ubi de admiſcentibus vinum vetus cum muſto.

De portantibus in ſaccis merces deſuper bonas, & inferiùs corruptas, ac de illis, qui in principio caniſtri ponunt poma meliora, vide Azeved. *l.* 3. *n.* 4 *cum ſeqq. tit.* 5. *lib.* 1. *nova recop.* Matienſ. *l.* 1. *gloſſ.* 9. *n.* 11. *tit.* 14. *lib.* 5. *ejuſdem nova recop.*

De utentibus falſis ponderibus, & menſuris, vide Ordin. Regiam Luſit. *lib.* 8. *tit.* 58. ubi notat Parens meus, & apud Caſtellanos *l.* 7. *&* 8. *tit.* 7. *p.* 7. ubi Greg. Mex. *in tract. taxæ panis, concl.* 5. *n.* 30. *cum ſeqq.* Matien. *l.* 1. *gloſſ.* 5. *&* 6. *tit.* 13. *lib.* 5. *nova recop. & l.* 1. *gloſ.* 9. *tit.* 14. *eod. lib.* Moder. *de juriſd. part.* 4. *cent.* 1. *caſu* 3. *n.* 16. *cum ſeqq.* Hortenſ. Calvacan. *de brachio Regio, part.* 6. *n.* 354. *cum ſeq.* Lud. Rodolph *var. q.* 7. *lib.* 2. *q.* 40. *n.* 13. Galganet. *de jure publico, lib.* 1. *tit.* 40.

SUMMARIUM.

a *Teſtis falſidicus tres lædit, Deum, Iudicem & partem, & falſus eſt non ſolum qui mendacium dicit, ſed etiam qui veritatem occultat.*

2 *Interpretatio in dubio fieri debet, ut excuſetur quis à perjurio.*

3 *Teſtis falſi crimen in eo cognoſcitur quàm deteſtabile ſit, quia Deo, judici, & hominibus obnoxius eſt.*

4 *Iudex ſecularis teſtem in teſtimonio coram ſe ferendo delinquentem punire non poteſt.*

5 *Falſitas nemini nociva non punitur pœna ordinaria.*

6 *Falſum deponere dicitur, qui tacet veritatem.*

7 *Sententia poteſt allegari nulla uſque ad triginta annos.*

CAP. Falſidicus I.

D. Auguſt.

a TEſtis falſus tribus perſonis eſt obnoxius, Deo, Judici, innocenti. Item falſus teſtis eſt qui mendacium dicit, & qui veritatem occultat, quia ille vult nocere, hic non vult prodeſſe. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Cened. *collect.* 139. Viuian. *in rationali lib.* 5. *juris Pontif. pag.* 156. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 690. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. Verba hujus text. non ſunt Auguſtini, ſed Iſidori *lib.* 3. *de ſummo bono, c.* 59. refert Burcbard. *lib.* 5. *Decret. c.* 11. habetur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decret. lib.* 5. *tit.* 16. *cap.* 2.

2 *Falſidicus teſtis.*] Adverte, quod in dubio ſemper fieri debet interpretatio, ut excuſetur quis à perjurio, ex Decian. *tract. crimin. lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 58. *& cap.* 12. *num.* 20. Et ad evitandam falſitatem teſtium dicta ſunt impropriè intelligenda, ut per Rebuff. *de reprobat. teſtium, num.* 100. Surd. *deciſ.* 263. *num.* 9. *& deciſ.* 283. *num.* 11. *cum ſeqq.* dummodo non ſequatur abſonus intellectus, Hortenſ. Cavalcan. *in pract. de teſtib. part.* 3. *num.* 67. *&* 68.

3 *Tribus perſonis eſt obnoxius, &c.*] In eo potiſſimùm dignoſcitur, quàm deteſtabile ſit falſi teſtis crimen, quia Deo, judici & hominibus obnoxius eſt, ut per Farin. *in praxi crimin. p.* 2. *q.* 67. *n.* 1. *&* 9.

4 *Deinde judici quem mentiendo fallit.*] Intellige quando eſt competens falſidici teſtis, nam ſecularis judex nec officio, nec ad partis inſtantiam, nec in bonis, nec in corpore, nec principaliter, nec incidenter judicare poteſt, aut punire clericum in teſtimonio coram ſe ferendo delinquentem, ut per Cov. *pract. c.* 18. *num.* 8. Marant. *de ordine judic. part.* 6. *cap. de inquiſit. num.* 50. *& actu* 12. *à n.* 1. Clar. § *fin. quæſt.* 38. *n.* 14. *verſ. hinc quæro*, Roland. *conſ.* 12. *n.* 26. *vol.* 2. Afflict. *deciſ.* 230. Tuſch. *ſing.* 111. *lit. A, & de viſit. lib.* 2. *c.* 21. *n.* 33. Joan. Gutt. *reg.* 9. *n.* 6. Viv. *lib.* 2. *opin.* 47. Avil. *ad cap.* 48. *Prætor. in gloſſ. qualeſquier juris, n.* 5. Gutier. *pract. lib.* 1. *quæſt.* 24. *ex n.* 1. Anton. Scap. *de jure non ſcripto, lib.* 1. *cap.* 11. *n.* 1. Craſſ. *tom.* 2. *commun. opin. lib.* 9. *tit.* 17. *n.* 138. *pag.* 511. Rebuff. *in tract. quando ſeculares, n.* 88. Bernard. *in pract. c.* 96. *n.* 2. ubi Salzed. *in addit. verbo non poteſt puniri*, refert plures Doctores Mex. *in tract. taxæ panis, concl.* 5. *n.* 34. Fachin. *lib.* 9. *controv.* 27. *verſ. tertia ratio*, Perez *l.* 1. *verſ. ſed dubitari poteſt, tit.* 6. *lib.* 8. *Ordin. pag.* 189. Azeved. *l.* 1. *n.* 97. *cum ſeqq. tit.* 16. *lib.* 8. *nova recop.* Zerol. *in praxi Epiſc. p.* 1. *verbo caſus, pag.* 79. Morl. *in emporio juris, p.*.. *tit.* 1. *in prælud. n.* 153. Matta *de juriſdict. part.* 4. *caſu* 128. *n.* 7. *cum ſeq.* Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 5. *c.* 13. *q.* 2. Padill. *in ſumma legum pœnalium, p.* 1. *c.* 22. *num.* 8. Farin. *in praxi crimin. p.* 1. *quæſt.* 8. *num.* 26. Hortenſ. Cavalcan. *in pract. de teſtibus, p.* 5. *n.* 218. plures alios ex antiquioribus refert Cened. *ad Decretum, collect.* 37. *n.* 10. *& ad Decret. collect.* 138. *n.* 2.

5 *Quem falſo teſtimonio lædit.*] Hinc falſitatem nemini nocivam non puniri pœna ordinaria tenuerunt Felin. *in tract. quando conatus puniatur, verſ. fallit ſecundò*, Covar. *in cap. quamvis pactum, p.* 1. § 7. *num.* 6. *in fine*, Clar. *lib.* 5. § *falſum, num.* 35. *&* § *perjurium, num.* 11. Bonacoſ. *commun. crimin. p.* 2. *verbo falſitas, fol. mihi* 28. Menoch. *de arbitr. caſu* 306. *num.* 14. 23. *&* 30. *cum ſeqq.* Surd. *deciſ.* 182. *num.* 18. Flores de Mena *var. lib.* 2. *quæſt.* 20. *num.* 81. Farin. *in praxi crim. part.* 6. *ſub tit. de falſit. quæſt.* 150. *num.* 291. Et falſitatem commiſſam in re modica leviùs eſſe puniendam reſolvunt Tiraquel. *de judicio in rebus exig. pag. mihi* 49. Menoch. *de arbitr. caſu* 306. *num.* 36. Farin. *d. part.* 6. *quæſt.* 150. *numero* 111. *&* 292.

6 *Et qui veritatem occultat.*] Notatur ad hoc, quod teſtis, qui tacet veritatem, dicitur falſum deponere, ut per Tiraquel. *de pœnis temp. cauſa* 44. *num.* 15. *cum ſeqq.* Zanchin. *de hæret. col.* 14. *num.* 2. Peña *in direct. Inquiſit. part.* 3. *quæſt.* 73. *commento* 122. *verſ. falſum autem teſtem*, Maſcard. *de probat. concluſ.* 743. *num.* 12. *& in præfat. q.* 5. *à num.* 70. Decian. *tract. crimin. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 30. Farin. *d. q.* 67. *à num.* 220. ubi *n.* 225. ampliat etiam ad illum teſtem, qui dicit ſe non recordari de eo, quod vel certum eſt ipſum recordari, vel ſaltem debet veriſimiliter recordari: & *num.* 223. ampliat ad teſtem, qui deponit obſcurè, verſutè, vel per malitiam, ad hoc ut ejus depoſitio producenti non proſit. Adverte tamen tacentem verum non peccare niſi quando productus eſt ut teſtis. Flamin. *de reſignat. benefic. lib.* 9. *q.* 27. *n.* 5.

7 In gloſ. *Iudici*, ibi, *uſque ad* 20. *annos*. Immò uſque ad 30. poteſt ſententia allegari nulla, gloſſ. *in c. unde quæritur* 35. *q.* 9. Vivian. & Bellac. *tom* 2. *commun. opin. lib.* 7. *tit.* 15. *n.* 131. *cum ſeqq.* Pinel. *in l.* 1. *C. de bonis mat. part.* 3. *num.* 50. *& in auth. niſi, num.* 12. *eod. tit.* Perez *ad tit.* 15. *lib.* 3. *Ordin. pag.* 738. Tiraq. *de retract. lig.* § 36. *gloſſ.* 2. *num.* 38.

SUMMARIUM.

1 *Sententia lata per ſe falſas litteras non debet executioni mandare.*

2 *Sententia falſa non eſt exequenda.*

3 *Sententia ex falſis inſtrumentis nunquam tranſit in rem judicatam.*

4 *Falſitatis ſola ſuſpicio in litteris Apoſtol. fidem eis tollit.*

5 *Nullitates ex defectu juriſdictionis emanantes ſummè attendenda ſunt.*

6 *Iuriſdictionis defectus dicitur inſanabilis.*

Cap. Super eo II.

Luc. III.

1 SEntentia lata authoritate litterarum falſarum, non eſt executioni mandanda. Item quando Ordinarius videt reſcriptum Papæ eſſe redarguendum falſitatis, non debet ei adhibere fidem, nec obſervare quod per illud mandatur, ſed retinere diligenter eum, qui reſcriptum præſentavit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Burr. Panorm. Mar. Socin. Vivian. *in rationali lib. 5. Iuris Pontif. pag.* 157. Alagona *in compend. Iuris Can. pag.* 691. remiſſivè Ximen. *in concord. part.* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. ſub tit. de re judic. cap.* 4.

2 Collige ex text. falſam ſententiam non eſſe exequendam, ut per Rebuff. *tom.* 1. *ad leges Gallis, tract. de ſentent. execut. art. ult. num.* 10. *pag. mihi* 256. ſicut & illam quæ ex falſis probationibus lata fuit, ut probant Ordin. Regia Luſitan. *lib.* 3. *tit.* 75. *in princip. & tit.* 87. §. 1. ubi patens meus, & apud Caſtellanos *l.* 15. *tit.* 22. *p.* 3. ubi Gregor. Mench. *uſufreq. c.* 36. Amat. Roderic. *in pract. c.* 9. *num.* 9. *&* 10. Alexand. Trentacinq. *var. lib.* 2. *tit. de ſentent. reſol.* 3. *n.* 13. Cur. Philip. *p.* 1. §. 18. *n.* 12.
3 Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. collect.* 1502. Nam ſententia ex falſis inſtrumentis nunquam tranſit in rem judicatam. Cald. Pereira *conſ.* 36. *in princip.* ubi *num.* 12. declarat ſi is pro quo lata fuit ſententia, ſciat falſas eſſe probationes.

4 *Redarguenda videris falſitatis.*] Ergo ſola ſuſpicio falſitatis in litteris Apoſtolicis fidem eis tollit, & earum impedit executionem, ut per Farin. *in praxi crimin. p.* 6. *q.* 151. *n.* 31.

5 In gloſſ. *Falſarum* 1. ibi, *quia defectus eſt in juriſdictione.* Adverte nullitates ex defectu juriſdictionis emanantes ſummè attendendas eſſe, ut per Joan. Bautman. *de ſequeſt. c.* 16. *n.* 1. *&* 4. *cum ſeqq.* Azin. *in praxi Florent.* §. 13. *c.* 32. Cavalcan. *deciſ.* 28. *n.* 46. *cum ſeqq.*
6 *vol.* 1. Nam defectus juriſdictionis dicitur inſanabilis. Æmil. Veſall. *deciſ.* 38. *num.* 2. *lib.* 3. Thom. Triviſ. *Venetia deciſ.* 11. *num.* 2. *lib.* 2. Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 41. *num.* 124. & eſt legibus adeo exoſus, ut quamvis ſe de nullitate non oppoſiturum quis juraſſet, tamen hanc nullitatem ex defectu juriſdictionis apponere poterit, ut ex Felin. Ruin. & aliis colligit Cravet. *conſ.* 383. *num.* 16. & reſolvit Anton. Gabr. *tom.* 3. *commun. opin. lib.* 6. *tit. de ſtatutis, concl.* 3. *n.* 7. *pag. mihi* 355.

SUMMARIUM.

1 *Clericus falſans ſigillum Principis deponitur, item ei character imprimitur, & in exilium mittitur.*

2 *Sigillum Principis clericus qui falſavit, eſt deponendus.*

3 *Delinquentibus ſignum an fas ſit imponere, oſtenditur.*

Cap. Ad audientiam III.

Urban. III.

1 CLericus falſans Sigillum Principis non punitur pœna ſanguinis, ſed degradatur, & imprimitur in eo character, ſeu ſignum ut ab aliis diſcernatur, & in exiliom extra provinciam mittitur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Aoch. Butr. Panorm. Mar. Socio. Viuian. *in rationali lib.* 5. *juris Pontif. pag.* 157. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 691. remiſſivè Ximen. *in concord. part.* 1. *&* 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 9. *cap.* 2.

Probat hic text. clericum qui falſavit ſigillum Principis, aut alicujus Regis, eſſe deponendum, ſibique characterem imprimendum, ac in exiliom mittendum, ut per Duen. *reg.* 200. *limit.* 1. Boër. *deciſ.* 82. *col.* 1. Perez *l.* 1. *tit.* 8. *lib.* 2. *Ordin. pag.* 281. Cardoſ. *in praxi judicum, & Advocat. verbo clericus, n.* 86. Aldrete *de religioſa diſciplina tuenda, lib.* 2. *c.* 17. §. 3. *n.* 22. Galgan. *de jure publico, lib.* 1. *tit.* 41. *n.* 24. 2

In ſignum maleficii characterem, &c.] Olim apud noſtros Luſitanos in antiqua Ordin. *lib.* 5. *tit.* 37. §. 2. furibus auriculas abſcindi jubebatur, quia tamen hæc inſcriptio, ſeu potiùs maleficii ſignum faciebat ut aliqui longis capillis, aut auritis pileis mutilatas aures occultarent, nec conveniebat tam patenti ſigno turpitudinem oſtendere, ob quam Imperator Conſtantinus vultus deturpationem lege vetuit, ſic reſcribens ad Eumelium. Si quis in ludum fuerit, vel in metallum pro criminum deprehenſorum qualitate damnatus, minimè in ejus facie ſcribatur, dum in ejus manibus, & in furtis poſſit pœna damnationis una ſcriptione comprehendi: refert Cardin. Cæſar Baron. *in addit. ad martyrologium Romanum, die* 22. *Decembris,* ideo in noviſſima juſtitiæ reformatione prædicta aurium abſciſſio ſublata fuit, & illius loco jubetur, ut pro primo furto prima littera territorii, ubi invenitur, pro ſecundo verò furcæ ſignum in humero candenti ferro imprimatur, & de hac bullatione agit Farin. *d. part.* 6. *quaſt.* 170. *num.* 84. apud Caſtellanos verò per *l.* 5. *tit.* 1. *lib.* 5. *nova recop.* ubi Azeved. *n.* 12. character imprimi jubetur ei, qui duas uxores ſimul duxit, & idem Azeved. *l.* 3. *n.* 22. *tit.* 17. *lib.* 8. *ejuſdem nova recopil.* agit de charactere imprimendo falſanti ſigillum Regis. 3

SVMMARIVM.

1 *Litteras Apoſt. non recipiat exiſtens in curia, niſi de manibus Papa, vel officialium ab ipſo deputatorum, perſona tamen ſolemnes per nuncios recipere poterunt, de manibus tamen prædictorum. Contrafacient ſi laicus eſt, excommunicationi ſubjacet; ſi clericus, ab officio, & beneficio deponitur.*

2 *Apoſtolicas litteras recipientes in Curia de manu alterius quàm Summi Pontif. vel deputatorum, ſunt excommunicati.*

3 *Verbum,* ſubjaceat, *non eſt lata ſententia.*

4 *Verbum præſentis temporis imperativi modi, quod ad judicem dirigitur, importat ſententiam ferendam.*

Cap. Dura IV. *Innocent. III.*

LItteras Apoſt. non recipiat exiſtens in curia, niſi de manu Papæ, vel ejus officialium ad id deputatorum, & ſi perſona eſt tantæ auctoritatis, ut ita deceat, nuntium ad Cancellarium Papæ, vel ad Papam mittere debet, qui modo prædicto accipiat illos. Qui contrafecerit, ſi eſt laicus, eſt excommunicandus, ſi eſt clericus, eſt ſuſpendendus ab officio, & beneficio, & ab Ordinario, à quo mox non poteſt abſolvi. Item qui habet litteras falſas Apoſt. ſi eas intra viginti dies non reſignet, vel deſtruat, eſt excommunicatus, à qua excommunicatione ſolus Papa abſolvit. Colligunt ex Ordin. 1

Ordin. Abbas antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan.
Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch. Butr. Panorm. Mar.
Socin. Viuian. *in rationali lib.5. iuris Pontif. pag.158.*
Alagona *in compendio juris Canonici, pag.691.* remiſ-
ſiuè Ximen. *in concord. part.1. & 2.* refertur ab Ant.
Auguſt. *collect.3. Decretal. lib.5. ſub tit.11. de falſariis,*
cap.1.

2 Probat hic text. recipientes litteras Apoſt. dum ipſi
ſunt apud Sedem Apoſt. de manu alterius, quàm Sum-
mi Pontif. vel deputatorum ad illud officium, eſſe
excommunicatos, vt per Clar. *in pract. lib.5. §. fin. q.77.*
num.17. Mar. Alter. *de cenſur. tom.1, de excomm. lib.5.*
cap.5. diſp.7. verſ. rurſus, vbi latè, *& in verſ. quamobrem,*
aduertit quod *in hoc text.* duplex continetur excom-
municatio, alia latæ ſententiæ, quam incurrunt ipſo
jure illi, qui litteras Apoſt. accipiunt ab alio, quam
de manibus Papæ, vel officialium, aut Bullarorum, niſi
ſint perſonæ inſignes, alia eſt ſententiæ ferendæ, qua
excommunicandi ſunt per Ordinarium illi, qui ha-
bent litteras falſas, ſi poſtquam ſciuerint eas eſſe fal-
ſas infra vigenti dies non lacerauerint, aut reſignaue-
rint, & ſemel excommunicati non poſſunt ab alio ab-
ſolui (præterquam in mortis articulo) niſi Papa, *& in*
verſ. ſecundè, circa eandem excommunicationem pro-
latam in eos, qui litteras Apoſt. accipiunt ab alio,
quàm ab ipſo Papa vel officialibus, notat hanc excom-
municationem afficere alios tantum, qui apud Sedem
Apoſt. commorantur, vt habetur *in textu*: *& in verſ.*
tertiè, notat Doctores communi conſenſu aſſerere hanc
excommunicationem abiiſſe in deſuetudinem, & ho-
die non ſeruari in Curia.

3 In gloſ. *Subiaceat*, ibi, *ſed non credo*, &c. Notatur
ad hoc, quod verbum *ſubiaceat*, non eſt latæ ſenten-
tiæ, vt per Tiraquel. *in l. ſi vnquam, C. de reuocandis do-*
4 *nat. verbo reuertatur, num.149.* Nam verbum præſentis
temporis imperatiui modi, quod ad judicem dirigi-
tur, importat ſententiam ferendam, vt per Vgolin.
de cenſuris, tab.1. cap.9. §.6. num.7. Carbon. *tract. de*
legibus, lib.8. diſput.6. verſ. tertia regula. quos refert &
ſequitur Monet. *de diſtrib. quotid. p.3. quæſt.7. num.21.*
& in terminis huius text. Mar. Alter. *d. diſp.7. ſ.5. col.3.*
lit. D, & E.

SVMMARIVM.

1 *Ponit nouem modos falſandi litteras Papales.*
2 *Scriptura raſa falſa præſumitur.*
3 *Falſitas præſumitur ex cancellatione in aliqua ſcriptura reperta.*
4 *Falſitatem arguit abraſio reperta in aliqua ſcriptura.*
5 *Diverſitas manus in ſcriptura falſitatem arguit.*
6 *Falſitas arguitur ex apoſtillis, ſeu additionibus, præſertim in inſtrumentis, ſeu in aliqua ſcriptura repertis.*
7 *Inſtrumentum interlineatum, ſeu reſeruatum ſi redigatur in publicam formam, debet notarius in tranſumpto mentionem facere de illis interlineamentis, ſeu raſuris, aliàs manet ſuſpectum.*
8 *Mutans in litteris Apoſt. poſtquam eas receperit ab officiali, aliquid etiam minimum, verè falſat illas.*

Cap. Licet V.

1 PApa declarat novem modos cognoſcendi falſita-
tem in ſuis litteris. Primus, ut falſa Bulla falſis
litteris apponatur. Secundus ut filum de vera Bulla
extrahatur ex toto, & per aliud filum immiſſum fal-
ſis litteris inſeratur. Tertius ut filum ab ea parte in
qua charta plicatur inciſum cum vera Bulla falſis lit-
teris immittatur. Quartus cùm à ſuperiore parte Bul-
læ altera pars ſibi ſub plumbo reſcinditur, & per idem
filum litteris falſis inſerta reducitur infra plumbum.
Quintus cùm litteris bullatis, & redditis in eis ali-
quid per raſuram tenuem immutatur. Sextus cùm
charta artificiis dealbatur, & iterum inſcribitur. Septi-
mus cùm chartæ abolitæ & abraſæ alia ſubtiliſſima
charta conglutinatur. Octavus cùm non recipiunt
litteras de manu Papæ, vel Bullatoris. Nonus qui fal-
ſas litteras ſub Bulla vera projiciunt. Sed in his duo-
bus falſitas difficile cognoſcitur, niſi vel ex modo
dictaminis, vel ea forma ſcripturæ, vel ea qualitate
chartæ; in aliis verò faciliùs, ut in adjunctione filo-
rum, vel in collatione Bullæ, vel monitione, vel obtu-
ſione, præſertim ſi Bulla non ſit æqualis, ſed alibi ma-
gis tumida, alibi magis depreſſa. Colligunt ea Ordin.
Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Ana-
nia, Hoſt. Anch. Butr. Mar. Socin. Vivian. *in rationali*
lib.5. juris Pontif. pag.159. Alagona *in compend. juris Ca-*
nonici, pag.692. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in*
concord. p.1 & 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.3.*
Decretal. lib.5. tit.11. cap.2.

In eis aliquid per raſuram, &c.] Notatur ad hoc, 2
quod raſa ſcriptura falſa præſumitur, & tanquam fal-
ſa rejicitur, ut per Maſcard. *de probat. concluſ.1254. à*
princip.

Totaliter abolita.] Notatur ad hoc, quod ex cancel- 3
latione in aliqua ſcriptura reperta præſumitur falſitas,
ut per Baiard. *ad Clar. §. falſum, n.197.* Menoch *de præ-*
ſumpt. lib.1. præſumpt.99. n.3. cum ſeqq. & de arbitr. ca-
ſu 187. à num.34. Anton. Gom. *l.3. Tauri, n.91. & l.45.*
n.145. ad fin. & 146. Brunor. à Sole *in locis comm. verbo*
Apoſtilla, n.1. Surd. *conſil.16.* Farin. *in praxi crimin. p.6.*
q.151. n.31. cum ſeqq.

Vel abraſa.] Notatur ad hoc, quod abraſio reperta in 4
aliqua ſcriptura falſitatem arguit, ut per Menoch. *d.*
præſ.99. n.3. cum ſeq. & de arbitr. caſu 817. *n.41.* Maſcard.
d. q.151. à num.64. Farin. *concl.1254.*

Falſis litteris immutatur.] Nam diverſitas manus in 5
ſcriptura falſitatem arguit, vide Menoch. *conſil.* 199.
n.7. verſ. tertiè arguitur, & de præſumpt. lib.5. præſumpt.20.
num.9.18. & 19. Maſcard. *concluſ.740. num.11.* Farin.
d. quæſt.151. à num.112. Ex Apoſtillis etiam, ſeu addi- 6
tionibus, præſertim in margine alicujus inſtrumenti,
ſeu ſcripturæ repertis, arguitur falſitas, ut per Franc.
Marc. *deciſ.243. num.4. & deciſ.702. num.1. part.1.* Ba-
iard. *d. §. falſum, num.197. verſ. item ſi ſcriptura,* Farin. *d.*
quæſt.151. à princ. Et de interlineaturis vide Menoch. 7
d. caſu 187. *num.40.* & Maſcard. *d. concl.1254. num.8.*
Et in hoc adverte, quod ſi inſtrumentum interlinea-
tum, ſeu reſervatum redigatur in publicam formam,
debet notarius in tranſumpto mentionem facere de
illis interlineamentis, ſeu raſuris aliàs manet ſuſpe-
ctum, Bonacoſ. *commun. crimin. p.1. verbo falſum, fol.65.*
in fine Bellacomb. *tom.1. commun. opin. lib.4. tit.11.*
num.141. pag.582. Azeved. *l.13. n.49. tit.25. lib.4. nova*
recop. Menoch. *conſ.395. n.57.* Maſcard. *d. concl.1254.*
num.16.

In gloſ. *Tenuem*, ibi, *quicunque radit, vel immutat* 8
reſcriptum à D. Papa ſibi aſſignatum, excommunicatus
eſt, & falſarius. Notatur ad hoc, quod etiam ille,
qui in litteris Apoſtol. poſtquam eas recepit ab offi-
ciali, mutat aliquid etiam minimum, verè falſat illas,
ut per Mar. Alter. *de cenſuris tom.1. lib.5. diſp.7. ſ.2. col.3.*
lit. D.

SVMMARIVM.

1 *Falſa ſunt litteræ Papæ in quibus Epiſcopus vocatur filius, vel inferior frater, vel uni ſcribitur in plurali.*

2 *Papa*

2 *Papa fratres vocat Patriarchas, & Archiepiſcopos, & Epiſcopos, cæteros autem Reges, & Principes filios.*
3 *Falſitas arguitur ex diverſitate ſtyli.*
4 *Stylus ſervatur pro lege.*
5 *Stylus in dubio non præſumitur.*
6 *Stylum introducere ſolis ſupremis judicibus permittitur.*
7 *Stylus contra jus non eſt obſervandus.*

Cap. Quàm gravi VI.

1 Litteræ Apoſtolicæ in quibua Papa vocat Epiſcopum dilectum filium, & non fratrem, vel cùm loquitur uni, ponit in plurali veſtraa, ſunt falſæ, quare falſitas litterarum cognoſcitur tum in Bulla, filo, & charta, tum in ſtylo. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. juris Pontificii, pag.* 158. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 693. remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 11. cap. 2.*

2 *Vt Patriarchas*, &c.] Notatur ad hoc, quod Papa fratres vocat Patriarchas, Archiepiſcopos, & Epiſcopos, cæteros autem Reges, & Principes filios, vt per Decian. *in cap. venerabilis, num. 2. de except.* Coſm. *in pragmat. Sanctione, tit. de numero Cardinalium, gloſſ. Cardinales.*

3 *Quàm in ſtylo.*] Notatur ad hoc, quod falſitas ar-
guitur ex diuerſitate ſtyli, Menoch. *conſ.* 199. *num.* 9.
4 & 10. Maſcard. *de probation. concl.* 1269. *num.* 4. ſtylus
enim ſeruatur pro lege, itaut judex contra ſtylum ju-
dicans, faciat litem ſuam, ac ſi faceret, & judicaret
contra legem, vt per Doctores citatos ad *c. ex litteris*
11. *à num. 3. ſup. de conſtitut.* Multa de ſtylo, & quod
ad vnguem debeat obſeruari, congerunt Cardin. Put.
deciſ. 353. *lib. 3. in antiq.* Pinel. *in l. 2. C. de reſcind. ven-
dit. part. 2. cap. 4. num.* 2. Rot. *Genuenſ. deciſ.* 206. & cæ-
5 teri citati ad *d. cap. ex litteris, num.* 7. In dubio ſtylus
non præſumitur, quamuis judiciorum, ex Maſcard.
de probationib. concl. 258. *ſub num.* 1. *& concl.* 1338. *n.* 1.
Menoch. *de præſumpt. lib. 2. præſumpt. 8. num. 7. & conſil.*
717. *num. 6. verſ. reſpondetur primò*, Peregr. Iannin. *de
reali citat. lib. 1. cap. 1. num.* 72. Sed alleganti ejus pro-
batio incumbit, ex Maſcard. *d. concluſ.* 1338. *num.* 2.
Farinac. *part. 4. conſil.* 19. *num.* 11. excepto ſtylo no-
torio Curiæ, cujus nec allegatio, nec probatio re-
quiritur, ſed judex ſupplere in eo debet, vt per Vi-
6 uian. *deciſ.* 297. *numero* 6. quem quidem ſtylum intro-
ducere ſolis ſupremis judicibus permittitur, Bart. *in l.
de quibus, num. 10. ff. de legibus*, Menoch. *conſil.* 187.
num. 56. Farin. *conſ.* 85. *num.* 17. Stylum tamen contra
7 jus non eſſe obſeruandum annotarunt Perez *l. 4. verſ.
non obſtat etiam, tit. 4. lib. 2. Ordin. p.* 240. Farin. *conſ.* 85.
num. 18. D. Barboſ. *in l. cùm prætor §. 1. n.* 285. *cum ſeqq.
de judic.*

SVMMARIVM.

1 *Falſificantes litteras Papæ quas pœnas incurrant, oſtenditur.*
2 *Falſificantes literas Papæ ipſo jure excommunicationem incurrunt cum ſuis fautoribus, & defenſoribus.*
3 *Papæ litteras falſificantes excommunicantur in Bulla Cœnæ Domini clauſul. 6. de qua referuntur DD. agentes.*
4 *Excommunicatio, quam incurrunt falſificantes litteras Papæ in hoc text. in quo differat ab illa Bullæ Cœnæ oſtenditur.*
5 *Surreptitias, vel obreptitias litteras impetrantes non incurrunt excommunicationem huius text. & Bullæ in Cœna Domini.*
6 *Excommunicationis pœnam non incurrunt, qui in litteris Apoſt. aliquid modicum mutant, vel corrigunt, quando non fit mutatio in ſubſtantia.*
7 *Falſificatio vna ſufficit, vt quis puniatur pœna huius text.*
8 *Beneficium ipſo jure vacat propter falſitatem litterarum Apoſt.*
9 *Falſificans litteras Papæ degradatur, & traditur Curiæ ſeculari puniendus pœnis legalibus.*
10 *Clericus fabricans falſam monetam Papæ an actualiter ſit degradandus, remiſſiuè.*
11 *Falſum dicens non excuſatur prætextu ignorantiæ.*
12 *Clerici vtentes falſis dimiſſoriis ignoranter, qua pœna puniantur, remiſſiuè.*
13 *Pœna mitior imponenda eſt reo cùm agitur ciuiliter, quàm cùm agitur criminaliter.*
14 *Clerico Curiæ ſeculari tradito pœna imponenda debet eſſe vltimi ſupplicij.*
15 *Pœna vltimi ſupplicij, & degradationis locum habet in mandantibus falſificare litteras Papæ.*
16 *Papa litteris falſis vtens mitius punitur, quàm illas falſificans.*
17 *Negligentia quandoque dolo comparatur.*

Cap. Ad falſariorum. VII.

Falſarii omnes litterarum Apoſtolicarum, qui per 1
ſe, vel alios exercent vitium falſitatis, ſunt excommunicati, & ſi ſunt clerici, perpetuò ſunt priuati omni officio, & beneficio Eccleſiaſtico, & tradi debent Curiæ ſeculari puniendi, vt laicus falſarius. Item qui falſis litteris vtuntur tanquam Apoſtolicis, ſi ſunt clerici, officio, & beneficio ſpoliandi ſunt, & ſi laici, tandiu ſunt excommunicati, donec ſatisfaciant, & in vtriſque grauius puniri debet malitia quàm negligentia, & tenentur diligenter priùs examinare litteras quibus vtuntur, quia ignorantia non excuſabit, idem obſeruandum circa eos, qui falſas litteras impetrant. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. juris Pontif. pag.* 160. Alagona *in compendio juris Canon. pag.* 693. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 5. ſub tit. de falſitate, c. 4.*

Anathematis vinculo, &c.] Notatur ad hoc, quod 2
falſificantes litteraa Papæ ipſo jure excommunicationem incurrunt cum ſuis fautoribus, & defenſoribus, vt per Card. Tolet. *in inſtruct. Sacerd. lib. 1. cap.* 22. Sayr. *de cenſuris, lib. 3. cap. 10. num. 4. cum ſeqq.* Farin. *in prax. crim. part. 6. de falſitate, quæſt. 151. num.* 7. Fr. Anton. de Souſa *in relect. de cenſuris Bullæ in Cœna Domini, cap. 7. diſp. 45. num.* 2. Aloyſ. Riccius *in deciſionibus Curiæ Archiepiſcop. Neapolit. part. 1. deciſ. 36. n.* 1. vbi *n.* 3. tenet falſificantem litteraa Cardinalis ſcribentis nomine Sanctiſſimi, non incurrere pœnas huius tex. cùm verè non dicatur falſare literas Papæ, Bonacin. *de cenſur. extra Bullam, diſt. 2. q. 3. puncto* 3.

Excommunicantur etiam hujua criminis Rei per 3
Bullam in Cœna Domini excom. 6. his verbis: *Item excommunicamus, & anathematizamus omnes falſarios litterarum Apoſt. etiam in forma Breuis, ac ſupplicationum gratiam vel juſtitiam concernentium per Romanũ Pontif. vel S. R. E. Vicecancellarium, aut gerentes vices eorum, aut de mandato ejuſdem Romani Pontif. ſignatarum, necnon falsò fabricantes litteras Apoſt. etiam in forma Breuis, ac etiam falsò ſignãtes ſupplicationes hujuſmodi ſub nomine*

Romani Pontif. ſeu Vicecancellarij , aut gerentium vices prædictorum , quam commentantur , & explicant Salzed. *ad Bernard.in pract.cap.*119. Rebuff.*poſt prax. beneſic. in Bulla Cæna Domini*, Vivald *in candelabro aureo, in explicat.Bullæ,num.*46.*cum ſeqq.* Jacob. de Graffiis *in aureis deciſ.part.*1.*lib.*4. *cap.*18. *n.*87. *cum ſeqq.* Sayr. *d. lib.*3. *c.*20. Vgolin. *de cenſuris Bullæ Cænæ, part.*2.*c.*6. Soar.*tom.*5.*diſp.*21.*ſect.*2.*n.*44.*cum ſeqq.*Coriolan. Capuccin. *poſt ſuum tractat.de cenſibus reſervat.in explicat. Bullæ in Cœna Domini,excomm.*6.Latè Fr. Anton.à Souſa *d.c.*7. *per totum*, latiſſimè Marius Alter. *de cenſuris, tom.*1.*lib.*5.*diſp.*7.& noviſſimè Bonacin.*de cenſuris Bullæ in Cœna Domini*,ac Leonard.Duard. *in comment. ad Bullam Cœna Domini.*

4 Io hoc differt excommunicatio de qua in hoc text. ab illa , quæ habetur in ſupradicta ſexta excommun. Bullæ in Cœna Domini, quia ſub illa includuntur qui per alios falſificant litteras Apoſt. omnes fautores, & defenſores falſariorum , ut text. dicit , & ex eo deducunt Farin. *d.quæſt.*151. *num.*9. Fr.Aoton. de Souſa *d. cap.*7. *diſp.*45 *num.*2. ſub hac verò minimè, ut per Jacob.de Graffiis *d.cap.*18.*num.*93.*&* 95. Soar.*d.diſp.*21. *ſect.*2.*num.* 48.Fr. Aoton.de Souſa *d. diſp.*45. *n.*1. Coriolan.*in explicat. ſexta excommunic.Bulla in Cœna Domini, verſ. qui verò*, Marius Alter. *d. diſp.*7.*cap.*5. Sic etiam in altero differt , quia ſub illa hujus text. includuntur utentes litteris falſis Papæ, ſub hac verò Bullæ in Cœna Domini minimè, Navat.*in man.c.*27.*n.*62. Jacob.de Graffiis *d.loco,n.*99. Vivald.*vbi ſuprà,n.*50. Vgolin.§.3.*verſ.octavò*,Soar.*d.ſect.*2.*n.*48.Coriolan. *loco proximè citato.*

5 Illud in præſentiarum advertendom duxi , impetrantes litteras ſobreptitias , vel obreptitias, non ligari excommunicatione, de qua *in hoc text.* ut per S. Antonin. *part.*3.*tit.*35. *cap.*13. Sylveſt. *verbo excommunicatio* 7.*num.*8. *excommunic.*4.*verſ.& ſecundò*, Caiet. *eod. verbo, cap.*26. quos refert & ſequitur Coriol. *loco citato,*
6 *verſ. dubitatur.* Prout etiam non ligantur prædicta ſexta excommun. Bullæ in Cœna Domini, vt per Vivald *d.num.*51.Iacob.de Graffiis *d.numer.*95.Vgolin.*d.* §.3.*verſ. quartò*, Soar. *d.ſect.*2.*n.*50. Goozal. *ad reg.*8. *Cancellaria, gloſſ.*57. *num.*45. Salzed. *d.cap.*119. *lit. A, verſ. nec incurrit.* A qua excommunicationis pœna immunes etiam ſunt , qui in litteris Apoſtol. aliquid modicum mutant , vel corrigunt , quando non mutatur ſubſtantia, Nouar. *d cap.* 27. *num.*61. *verſ. ſexta,* Vgolin. *d.*§.3. *verſ. ſecundò*, Soar. *d. ſect.* 2. *num.* 46. *&* 47. Sayr. *d. lib.*3. *cap.*11.*num.*11.Salzed.*d.cap.*119. *verſ. erit autem*, Coriolan. *d. excommun.* 6. *verſ. interrogabis.*

7 *Exercent.*] Aduerte. quod quamuis propter huiuſmodi verbum requiri videatur iterationem delicti, tamen in diſpoſitione pœnali vnica taotum vice verificatur, & ſic pro vnica falſificatione pœna de qua in hoc text. locum habet, vt per Farioac. *d.quæſt.*151. *num.*31.

8 *Perpetuò ſint privati.*] Ergo propter crimen falſitatis literarum Apoſtol. vacat beneficium ipſo jure, vt per Petr. Gregor.*de beneſic.cap.*26.*num.*12. Rebuff. *de pacificis poſſeſſ. n.*204. *& in praxi beneſic. tit. de modis amittendi beneficia, n.*43. Gonzal. *ad reg.*8. *Cancel. gloſſ.*15. *n.*78. Nicol.Garc.*de beneſic.part.*11.*cap.*10.*n.*170. quos refero ego ipſe *de officio & poteſt.Epiſcopi, p.*3.*alleg.*57. *n.*234.

9 *Seculari tradatur poteſtati.*] Notatur ad hoc, quod falſificans litteras Papæ degradatur & traditur Curiæ ſeculari puniendus pœnis legalibus , quibus laici puniuntur, vt per Clar.*in pract. lib.*5.§.*fin. quæſt.*36. *n.*39. Boër. *deciſ.*82. *à num.*5.Gregor.Lop.*l.*60. *tit.*6. *part.*1. *& l.*6.*in gloſſ.de Papa, ò de Rey , tit.*7. *part.* 7. Afflict. *deciſ.*22.*num.*2.Bernard. *d. cap.*119. ubi Salzed. *in addit.lit. A.* Petr.Gregor. *ſyntagm. juris lib.*36.*c.*5. *num.*8. Perez *l.*21.*in gloſ.falſa nueſtro ſello,tit.*29.*lib.*8. *Ordin.* Cened. *ad Decretal.collect.*26.*n.*1. latè Farin. *d.q.* 151. *à princ.* Prax. Epiſcop. *part.*1. *verbo falſarij*, Bobadil. *in ſua politica,lib.*2.*c.*17.*num.*65. Marta *de iuriſdict. p.*2. *cap.*28. *num.*14. Aldrete *de religioſa diſciplina tuenda, lib.*2.*c.*17. *à n.*21.An clericus fabricans falſam mone- 10
tam Papæ ſit degradandus actualiter, vide Perez *l.*23. *verſ. quarto principaliter,tit.*19. *lib.*8. *Ordin.* Salzed. *ad Bernard.d. c.*119. *verſ.ſed an puniatur* , Chriſtoph. de Pace *in ſcholiis ad leges ſtyli,l.*78. *n.*97. *cum ſeqq.* Farin. *in praxi crimin.q.*151.*n.*33.

In gloſ. *Dixerunt.* Notatur ad hoc, quod in dicente falſum oon admittitur excuſatio ignorantiæ, ut per Fr. 11
Emm. *qq.Regul.tom.*2.*q.*14.*art.*1. Qoa verò pœna pu- 12
oiantur clerici utentes falſis dimiſſoriis ignorantes eſſe faſar, vide Aloyſ.Ricc. *in deciſ. Curia Archiep. Neapol. deciſ.*89.*p.*1.

In gloſ. *Deprehenſi*, ibi , *vbi ciuiliter agitur, mitiùs eſt* 13
agendum. Notatur ad hoc , quod mitior pœna imponenda eſt reo , cùm agitor civiliter, quàm cùm agitur criminaliter, ut per Tiraquet. *in l.ſi vnquam, verbo revertatur, num.*315.Perez *tit.*12. *lib.*3. *Ordin pag.*696. & ideo mitius eſt agendum cum clerico de falſitate civiliter convicto, ut per Farin.*d. q.*151.*n.*28.ubi *n.*29.refert opinionem hujus gloſſæ procedere in pœnis, quæ ipſo facto noo infliguntur , ſed per judicem ſunt infligendæ, aſſerens pœnas quæ à jure imponuntur falſantibus litteras Papæ ipſo facto , vbicunque conſtat de delicto, ſiue criminaliter, ſiue ciuiliter agatur , eo ipſo locum habere.

In gloſ. *Legitimas* , ibi, *ultimo ſupplicio punitur.* Notatur ad hoc, quod clerico curiæ ſæculari tradito pœna 14
imponenda debet eſſe vltimi ſupplicii , vt per Duen. *reg.*290.*verſ.limita primò,ad fin.*Boër. *deciſ.*82.*n.*6. Farin.*d.q.*151.*n.*4.

In ead.gloſſ.ibi, *& hæc pœna imponitur*, &c. Notatur 15
ad hoc, quod pœna vltimi ſupplicij, & degradationis locum habet io mandantibus falſificare litteras Papæ, vt per Farin. *d.q.*191.*n.*12.

In gloſ. *Sub nomine noſtro.* Notatur ad hoc, quod 16
vtens falſis litteris Papæ mitius punitur , quàm illas falſificans, vt per Farin. *d q.*131.*n.*65.*cum ſeqq.*

In gloſ. *Negligentia*, fin.ibi, *hæc tamen quandoque dolo* 17
comparatur, vide D.Barboſ.*in prælud. ad l.ſi.mora,n.*9. *ff. ſoluto matrim.*

SUMMARIUM.

1 *Falſare litteras de ſimplici juſtitia quis non præſumitur, nec punitur ſi hoc comperto deſtiterit illis vti.*
2 *Supplicationes concernentes juſtitiam , quæ dicantur, oſtenditur.*
3 *Falſitas in dubio non præſumitur.*
4 *Falſarius nemo præſumitur.*
5 *Teſtis in dubio non præſumitur falſus.*
6 *Error in dubio potius præſumitur, quàm falſitas.*
7 *Falſitas in ciuilibus probatur præſumptionibus.*
8 *Falſum judicatur, quod affirmatur impoſſibile ſcitu.*
9 *Dolus ex perſpicuis indiciis probari debet.*
10 *Dolus in dubio non præſumitur.*

Cap. Accedens VIII.

Litteras Apoſt. habentes formam de ſimplici juſti- 1
tia quando quis importaoit , & deprehenditor in eis falſitas, ſi importans cognoſcens illas eſſe falſas illis vtitur , non eſt puniendus , nec priuandus officio,

officio, vel beoeficio, quia non præſumitur falſificaſſe, cùm hujuſmodi literæ facilè obtineantur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anchar. Butr. Panorm. Mar. Soc. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 160. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 693. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 4. *Decret. lib.* 5 *tit* 8 *cap.* 1.

2 *De ſimplici iuſtitia.*] Aduerte ſupplicationes juſtitiam concernentes illas dici, quibus quis petit id quod jus concedit, ſed alio modo, vtpote vt detur ſibi judex. & vt cauſa alicui committatur; dicuntur enim de juſtitia, quia vult vt Iudex datus ſecundùm juſtitiam cauſam definiat, ita Fr. Anton. de Souſa *in relect. de cenſuris Bullæ in Cœna Domini, cap.* 7. *diſp.* 42. *num.* 4.

3 *Cùm præſumi non debeat*, &c.] Notatur ad hoc, quod falſitas in dubio non præſumitur, vt per Perez *l.* 3. *in med. verſ. falſitas ergo, tit.* 6. *lib.* 8. *Ordin. & gloſſ.* 1. *pag.* 691. *verſ. quæro* 11. *tit.* 12. *lib.* 3. *ejuſdem Ordin.* Valaſc. *conſult.* 181. *num.* 10. Farin. *in praxi crimin. part.* 4. *deciſ.* 67. *numero* 5. & Centol. *ad eund. deciſ.* 70. *lit. B.*
4 Et nemo præſumitur falſarius, Maſcard. *de probat.*
5 *concluſ.* 745. nec in dubio teſtis præſumitur falſus, Maſcard. *concluſ.* 1003. *num.* 19. Menoch. *de arbitr. caſu* 309. *num.* 8. & 9. Farin. *in d. praxi crimin. p.* 2. *quæſt.* 67.
6 *num.* 103. Immò in dubio potiùs præſumitur error quàm falſitas, Perez *in d. verſ. falſitas ergo*, Menoch. *d. caſu* 309. *num* 8. Farin. *in d. praxi, p.* 6. *de falſitate, q.* 150. *num.* 274. & Centol. *ad eund. part.* 4. *deciſ.* 74 quoad effectum ſcilicet criminalium, id eſt, ad evitandam pœnam falſi, ut per Graminat. *conſ.* 23. *num.* 4. *& conſ.* 30. *num.* 7. *& conſ.* 32. *num.* 10. Burſat. *conſ.* 111. *n.* 14. Hieron. Gabr. *conſ.* 181. *num.* 9 *in fine, lib.* 1. Farin. *in praxi crimin. quæſt.* 67. §. 3. *num.* 78. quos refert & ſequitur Buccaron. *de different. inter judic. ciuil. & crimin. differ.* 110. *num.* 14. ubi cum Berraz. *conſ.* 194. *num.* 19. ſubdit quod qui aſſerit non doloſè depoſuiſſe falſum, ſed per errorem & ignorantiam, habet præſumptionem juris pro ſe, quia falſum in dubio non præſumitur. Quoad effectum verò civilem, id eſt, quoad effectum probationis præſumitur in dubio potiùs teſtem falſum dixiſſe ſcienter, quàm ignoranter. Menoch. *de arbitr. caſu* 308. *n.* 2. *cum ſeqq.* Maſcard. *de probat. concl.* 743. *n.* 8. Farin. *d. quæſt.* 47. § 8. *num.* 243. *& ſeq.* Buccaron. *d. dif-*
7 *fer.* 110. *num.* 15. In civilibus falſitas præſumptionibus probatur; nam ſola ſuſpicio falſitatis habetur pro falſitate, ne inſtrumento fides detur, vide Sylvan. *conſ.* 7. *num.* 16. *cum ſeqq. & conſ.* 68. *num.* 9. Clar. *lib.* 5. § *falſum, n.* 30. Capyc. *deciſ.* 30. Bonacoſ. *commun. crimin. part.* 1. *verbo falſum, fol.* 66. *& part.* 2. *verbo ſuſpicio, fol.* 77. Menoch. *remed.* 4. *adipiſc. num.* 700. *& conſil.* 23. *num.* 17. *& conſ.* 42. *num.* 33. *& conſil.* 45. *num.* 16. Maſcard. *de probat. concl.* 739. *numer.* 4. Parlad. *lib.* 2. *rerum quotid. ad fin. part.* 5. § 11. *num.* 37. Ubi verò criminaliter agitur, debet falſitas concludenter & evidentiſſimè probari, ex Joſeph. Seſſe *Arag. deciſ.* 109. *numero* 19. *&* 20.

8 *Quæ poſſunt facilè obtineri.*] Unde falſum judicari, quod affirmatur impoſſibile ſcitu, refert Farin. *in praxi crimin. part.* 1. *quæſt.* 65. *num.* 149. Idem eſt quando quis vult affirmare illud, quod quilibet in voluntate habet, cùm ſolus Deus ſit ſcrutator cordium. Oldrad. *conſil.* 510. *num.* 9. & alii per Menoch. *conſil.* 149. *num.* 26.

9 In gloſ. *Præſumi*, ibi *ſed dolus ex perſpicuis indiciis probari debet.* Vide Maſcard. *concluſ.* 530. Pute. *deciſ.* 18. *num.* 53 *in antiq* Flam. *de reſignat. benefic. lib.* 13 *quæſt.* 1. *num.* 101. *cum ſeqq. & quæſt.* 3. *num.* 16. *& à n.* 20. Farin. *in praxi, quæſt.* 86. *n.* 16. Valaſc. *conſult.* 56. *n.* 2. Cardoſ. *in prax. Iudicum, verbo dolus, num.* 21. Joſeph. Seſſe *Aragoniæ deciſ.* 211. *n.* 19. In dubio enim non præſumitur, 10
Tiraq. *de retractu lig.* §. 56. *gloſſ.* 1. *n.* 35. Maſcard. *concluſ.* 551. *&* 814. *cum ſeq.* Card. Tuſch. *lit. D, concl.* 503. Farin. *d. quæſt.* 89. *à n.* 2. Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſumpt.* 5. *n.* 42. Surd. *de aliment. tit.* 4. *quæſt.* 15. *n.* 51. Joſeph. Seſſe *d. deciſ.* 109. *n.* 8.

SUMMARIUM.

1 *Reſcriptum non probatur falſum propter paucarum litterarum raſuram in loco non ſuſpecto.*
2 *Falſitas non dicitur fieri per raſuram Bullæ in loco non ſuſpecto.*
3 *Raſura facit inſtrumentum ſuſpectum de falſitate.*
4 *Renuntiare juri ſuo cuilibet permittitur.*

Cap. Ex conſcientia IX. & fin.

RAſura paucarum litterarum quæ animum ſapientis non debent movere ad dubitandum, v.g. in 1
loco non ſuſpecto, non probat litteras eſſe falſas. Et ſi pars contraria obligavit ſe ſub periculo cauſæ probare litteras eſſe falſas, & tantùm oſtendit hanc raſuram, non probat, & cauſam perdit, cui liberè renunciavit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *juris Pontificij, pag.* 161. Alagona *in compendio iuris Canon. pag.* 687. remiſſiuè Ximen. *in concord. part.* 2. refertur ab Antoo. Auguſt. *collect.* 2. *Decret. lib.* 5. *tit.* 8. *cap.* 2.

Niſi paucarum litterarum raſura, &c.] Notatur ad 2
hoc, quod per raſuram Bullæ in loco non ſuſpecto falſitas non dicitur fieri, vt per Fr. Anton. de Souſa *in relect. de cenſuris Bullæ in Cœna Domini, cap.* 7. *diſp.* 72.
num. 7. Nam raſura in loco ſuſpecto facit inſtrumen- 3
tum ſuſpectum de falſitate. Menoch. *de arbitr. caſu* 187. *num.* 34. *cum ſeqq.* Brunor. à Sole *in locis communib. verbo apoſtilla* 1., Ordin. Reg. Luſitan. *lib.* 1. *tit.* 78. §. 4.

Cùm quilibet ad renuntiandum juri ſuo, &c.] Concor- 4
dat *l. ſi quis in conſcribendo, C. de pactis*, ibi, *omnes licentiam habere his, quæ pro ſe introducta ſunt, renuntiare*, cum aliis citatis à Socin. *regul.* 336. Alphan. *collect.* 447. Tiraquel. *de jure primogen. quæſt.* 54. *à num.* 4. Gail. *lib.* 1. *obſeruat.* 40. Burrig. *de renuntiat. juris ciuilis, benef.* 4. Maſcard. *de probat. concluſ.* 1269. Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *præſumpt.* 41. *& conſil.* 910. *num.* 1. Surd. *conſil.* 198. *num.* 2. Donel. *comment. juris ciuilis lib.* 18. *cap.* 3. *colum.* 9. *verſ. deinde*, Morl. *in emporio juris ciuilis, part.* 1. *tit.* 1. *in prælud. numer.* 19. *& tit.* 10. *de locato, quæſt.* 2. *n.* 12. Azor. *inſtitut. moral. part.* 1. *lib.* 5. *cap.* 22. *quæſt.* 10. Cardin. Tuſch. *tom.* 6. *lit. R, concl.* 170. *cum ſeq.* Soar. *de legibus, lib.* 8. *cap.* 43. D. Barboſ. *in l. alia*, §. *eleganter, à num.* 12. *ff. ſolut. matrim.* cum pluribus citatis *in tractat. Axiom. iuris vſufreq. Axiom.* 135. *num.* 13. *&* 14.

De ſortilegiis.

Tit. XXI.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur ſuper hanc rub. ſcribentes.*
2 *Sortilegiorum materiam qui tractent, citantur.*

Google

3 *Augurum materia ubi tractetur, oſtenditur.*
4 *Striges quæ, & an contra illas procedant Inquiſitores Hiſpaniæ.*
5 *Maleficium ligaminis quod, remiſſivè.*
6 *Maleficia deſtrui poſſunt licitè per amotionem ſignorum.*
7 *Aſtronomiæ materiam qui tractent, referuntur.*
8 *Ægritudines, caſus, & eventus, ac tempeſtates minimè ab aſtris pendent.*
9 *Chiromantia quæ remiſſivè.*
10 *Somniis credere ſuperſtitioſum, & impium eſt.*
11 *Necromantia quæ, remiſſivè.*
12 *Hydromantia quæ, remiſſivè.*

1 SUPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabarel. Joan. Andr. Anch. Butr. Panormit. Mat. Socin. Petr. Guillelm. Durand. *in breviario aureo juris Canonici, fol.* 145. Petr. Raven. *in compendio juris Canon.* Mart. Meſnart. *in epitome Decretal. fol.* 189. *verſo*, Dan. Venator *in analyſi methodica juris Pontif. à pag.* 679. Goffred. & Hoſtienſ. *in ſumma hujus tit.* Alexand. Caſan. & Anaſt. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Lancel. *in inſtitut. Canon.* Barthol. Carthagena *in expoſit. titulorum juris Canonici*, Zypæ. *in analytica poſtremi juris eccleſiaſtici enarrat. pag.* 418. Caniſ. *in ſum. juris Canon.* Cataræl. *in erothem ejuſdem juris*, noviſſimè Joan. Honor. *lib.* 5. *ſum. in Decretal.* omnes *ſub hoc tit.*

2 De materia tituli vide Sylveſt. Tabien. Angel. & cæteros ſummiſtas *verbo ſortilegium*, Velam *de delictis*, *c.* 34. Lancel. Conrad. *in templo omnium judicum, lib.* 1. *c.* 1. §. 3. *verſ. vigeſimoquartò*, Gaſpar. Caballin. *in milleloq. juris, part.* 1. *milleloq.* 78. Aceved. per text. *ibi, in l.* 12. *tit.* 14. *lib.* 5. *nova recop.* & *l.* 5. *titul.* 1. *lib.* 8. *ejuſdem nova recopil.* Griland. *in tract. de ſortileg.* Bernard. Comenſ. *in lucerna Inquiſitorum, in verbo ſortileg.* Simanch. *de Catholicis inſtitut. cap.* 62. Eymeric. *ad direct. Inquiſit. part.* 2. *cap.* 42. & *ibi* Peña *commento* 67. Cardoſ. *in praxi judicum, verbo ſortilegium*, Petr. Gregor. *ſyntagm. juris lib.* 34. *cap.* 2. *cum ſeqq.* Martin. Delr. *diſquiſit. magic. lib.* 3. *part.* 1. *quæſt.* 1. *cum ſeq.* & *lib.* 4. *cap.* 4. *quæſt.* 1. Azor. *inſtitut. moral. part.* 13. *lib.* 9. *cap.* 21. Soar. *de relig. tom.* 1. *lib.* 2. *de ſuperſtit. cap.* 38. *num.* 56. Leſſi. *de juſtit. lib.* 2. *cap.* 43. *dub.* 9. Raph. de la Torre *in* 2. 2. *D. Thoma, tom.* 2. *quæſt.* 95. *art.* 8. *pag. mihi* 330. Sanch. *in præcepta Decalogi, lib.* 2. *cap.* 38. *à numero* 56. Joan. Baptiſta Coſta *cent.* 2. *diſtinct.* 14. Farin. *in praxi crimin. quæſt.* 20. *à num.* 72. & *de hæreſi quæſt.* 181. Joan. Franciſc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. part.* 3. *cap.* 5. Sayr. *in clavi Regia, lib.* 4. *cap.* 5. *à num.* 14. Aldrete *de Religioſa diſciplina tuenda, lib.* 2. *cap.* 22. Emman. de Valle *de incantation. & enſalmis, ſect.* 3. *cap.* 6. *numero* 31. *cum ſeqq.* Bernard. & Salaed. *in pract. c.* 110. *ſecundum noviſſ. impreſſ.* Marta *de juriſd. p.* 2. *c.* 12. Torreblanc. *lib.* 1. *de magia, cap.* 22.

3 De Auguribus vide repert. Inquiſit. *verbo hæreticus, verſic. ac intendens auguriis, & verbo augurium*, Decian. *tractat. criminal. lib.* 5. *c.* 17. *verſ. item obſervantes auguria*, Leſſi. *d. c.* 43. *dub.* 7. Jacob. de Graffiis *in deciſ. aureis, lib.* 2. *c.* 3. *n.* 20. Martin. Delr. *d. lib.* 4. *c.* 2. *q.* 7. *ſect.* 1. *art.* 2. Sanc. *d. lib.* 2. *c.* 38. *à num.* 38. Torreblanc. *d. lib.* 1. *c.* 21. *de Augurio.*

4 De Strigibus vide Carrer. *in tractat. de ſtrigibus*, Bonacoſ. *commun. criminal. part.* 2. *verbo parvulis, fol. mihi* 65. & Inquiſitores Hiſpaniæ contra eas procedunt, teſte Emman. de Valle *d. ſect.* 3. *cap.* 5. *numero* 16.

5 De maleficio ligaminis vide Sprenger. *part.* 1. *malleci, quæſt.* 7. & 8. Nicol. Remig. *lib.* 2. *de monolatria, cap.* 5. Petrum Gregorium *ſyntagm. juris lib.* 34. *cap.* 9. *num* 3. *cum ſeqq.* Martin. Delr. *lib.* 3. *part.* 3. *quæſt.* 4. *ſect.* 8. *tit. de maleficio ligaminis*, Rebello *de obligat. juſtitiæ, part.* 2. *lib.* 3. *quæſt.* 6. *à num.* 19. Raph. de la Torre *d. tom.* 2. *quæſt.* 96. *art.* 2. *diſput.* 10. *pag.* 414. *cum ſeqq* Farinac. *de hæreſi, quæſt.* 181. *num.* 50. Contra maleficia 6
unicum tantùm remedium naturale adhiberi poteſt, per amotionem ſcilicet ſignorum maleficii quæ magus adhibuit, ut donec eſſent appenſæ, dæmonum malum continueret, & hoc licitum eſſe ut opera Diaboli deſtruantur, tradunt Sot. *in* 3. *diſtinct.* 34. *quæſt.* 1. *art.* 3. Joſeph. Angles *in floribus Theolog. quæſt. de arte magica, artic.* 6. *difficult.* 2. Caſtr. *lib.* 2. *de juſta hæret. punit. c.* 15. Leſſi. *de juſtit. lib.* 2. *cap.* 44. *dub.* 9. *ex num.* 36. Raphael. de la Torre *d. quæſt.* 96. *art.* 4. *diſput.* 3. Sanch. *de matrim. lib.* 6. *diſputat* 97. *ex num.* 3. & *in præcepta Decalogi, lib.* 2. *c.* 41. *num.* 19. & de vidua & preſbytero ſigna concremantibus, quo maleficia ceſſarunt, narrat Codron. *lib.* 1. *de morbis venef.* & de comite ollam maleficii amovente, refert Spreng. *in mall part.* 2. *quæſt.* 1. *cap.* 1. de loci amotione Cæſalpin. *in lib. de inveſtig dæmon. cap.* 17. de nodi diſſolutione Ronſæus *in medit. venat. cap.* 50 Et de divinis remediis, quibus maleficia tolluntur, & dæmones fugantur, late Torreblanc. *lib.* 2. *de magia, capite* 53. *per totum.*

De Aſtronomia vide Blaſ. Alvarea Mirabal. *de la* 7
conſervacion de la ſalud, cap. 82. Barthol. Valentin. *en el repertorio del mundo, lib.* 2. *cap. de Aſtrolog.* Stephan. Quaranta *in ſumma Bullarij, verbo Aſtrologia*, F. Emman. *in ſum. tom.* 1. *cap.* 7. *num.* 3. Sayr. *in clavi Regia, lib.* 4. *cap.* 5. *num.* 2. Benedict. Pereira *de Magia, lib.* 3. *cap.* 1. *cum multis ſeqq.* Soar. *tom.* 1. *de Religione, lib.* 2. *de ſuperſtit. cap.* 11. *num.* 8. Azor. *d. part.* 1. *lib.* 9. *cap.* 13. Joan. de la Torres *de la Philoſophia moral del Principe, lib.* 6. *cap.* 6. Salas 1. 2. *quæſt.* 9. *art.* 5. *diſputat.* 2. *ſect.* 8. *num.* 79. Leonard. Leſſi. *de juſtit. lib.* 2. *cap.* 43. *dub.* 6. *à num.* 32. Martin. Delr. *d. lib.* 4. *cap.* 3. *quæſt.* 1. Fr. Raphael. de la Torre *in* 2. 2. *D. Thom. tom.* 2. *quæſt.* 95. *art.* 5. *pag.* 331. *cum ſeqq.* Farinac. *in praxi criminal. quæſt* 20. *num.* 111. & noviſſimè de hæreſi, *quæſt.* 181. *num.* 55. Sanchez *in præcepta Decalogi, lib.* 2. *cap.* 38. *à num.* 27. Circa Motum Sixti V. contra exercentes judiciariam artem, vide Sayr. *d. cap.* 5. *num.* 2. Soar. *dicto lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 5. Bobadil. *in ſua politica, lib.* 2. *cap.* 17. *numero* 73. Sanchez *d. cap.* 38. *num.* 44. Aloyſ. Riccium *in praxi aurea, reſol.* 186. Torreblanc. *lib.* 1. *de magia divinatrice, cap.* 8. *de vanitate Aſtrologiæ judiciariæ, & in appendice prætermiſſorum ad cap.* 8. *num.* 19 *ad fin.* ubi refert verba Franciſci Valleriola *in appendice ad librum de locis communibus, cap.* 8. ita loquentis. Deſinant itaque Aſtronomi, & qui eos ſequuntur parum cordati medici nobis ſuis fallaciis techniſque imponere, graveque facinus arbitrentur malum cælo ac aſtris tribuere, unde bona ad nos omnia veluti à fonte puriſſimo manant, illúdque cogitent vanas eſſe quæ de hiſce rebus tradunt, Aſtronomorum regulas prorſúſque fallaces. Hactenus Valleriola, nam ægritudines, 8
caſus, & eventus ac tempeſtates minimè ab aſtris pendent, ut indocti medici, imperiti naucleri, & barbari agricolæ tumultuant, ſed naturæ curſu, vel ab exhalationibus ab impuris locis manantibus, ut multis argumentis atque rationibus probant Galen. *lib. de different. febr. cap.* 4. Andr. Laurent. *lib.* 3. *de criſibus, capite* 6. Baptiſta Codron. *de morbis venef. capite* 6. Joannes Huchor. *in therapeut. libro* 4. *cap.* 5.

De chiromantia vide Ugolin. *de cenſuris Pontifici* 9
reſervatis, part. 2. §. 2. *numero* 10. Raphael. de la Torre *dict. tom.* 2. *quæſt.* 95. *artic.* 7. *diſput.* 3. *de chiromantia,*

pag.326. Farinac.in praxi crimin.quaſt.20.num.112.& in tract.de hæreſi,quaſt.181.num.56. Hortenſ.Cavalcan. de brachio Regio,part.3.num.84.Torreblanc. de Magia, lib.1.c.10. Sanchex d.lib.2.c.38. num.47. ubi reſolvit ſuperſtitioſum per manuum lineas bonam vel malam fortunam indicare, ſecus ſi complexiones, humores, & aptitudinem: & num.49. aſſerit mortale eſſe peccatum interrogare Ægyptianam de bona vel mala fortuna, ſi fiat animo firmiter credendi illius dictis, vel etiam animo ridendi, dummodo notabile detur ſcandalum.

10 De ſomniis, & quod ſit ſuperſtitioſum & impium illis credere, quia aut ex repletione, aut vacuitate, aut ægritudine, aut illuſione dæmonum, aut ex cauſis naturalibus eorum imagines & phantaſmata provenire ſolent, vide Jacob. de Graffiis in deciſ.aureis, lib.2.cap.3.num.16. Petr.Binsfeld. in comment.ad lib.3. C.de maleficis & Mathem. quaſt.2. Gregor.de Valentia 2.2. quaſt.95. artic.6. quaſt.12.diſput.6. puncto 3. verſ. tertiò quoad ſomnia, Benedict.Pereira de Magia, lib.2. cap.1. cum ſeqq. Soar. de Relig.tom.1. lib.2. de ſuperſtit. cap.13.Medina lib.2.Paraneſ.cap.2. Franciſc.Pic. lib.2. pranot.cap.8. Martin.Delr. diſquiſit. magic. lib.4.cap.3. quaſt. 6. de conjectatione ex ſomniis, Azor. inſtitut. moral.part.1.lib.9. cap.17. Leſſi. de juſtit.lib.2.cap.43. dub.8. Sanchez in præcepta Decalogi, lib.2.cap.23. numero 49. cum ſeqq. Fr. Raphael de la Torre in 2.2. D.Thome,tom.2.quaſt.95.art.6.pag.272.cum ſeqq. Torreblanc.lib.2.de magia divinatrice,cap.25.de obſervatione ſomniorum.

11 De Necromantia vide Lælium Zechium in ſum. tit.de Fide,cap.19.de necromanticis,Repert.Inquiſit.verbo Necromantia,Tolet.in inſtruct.Sacerdot.lib.4.cap.15. n.15. verſ.aliquando,Benedict.Pereira de Magia, lib.1. cap.11. de Necromantia, Martin. Delr. lib.2. quaſt.26. ſect.1. cum multis ſeqq.& lib.4.c.1.quaſt.6.ſect.2. Axor. d.part.2.lib.9.c.20. de divinatione, qua ducitur ex mortuorum umbris & cadaveribus, Fr.Raphael.de la Torre in 2.2.D. Thoma,tom.2.quaſt.95. art.3.diſput.3.de Necromantia, pag.195.cum ſequentib. Torreblanc.lib.1.de

12 Magia,c.16.de necromantia.De hydromantia vide cap. nec mirum,26.quaſt.5. ibi, eſt enim hydromantia in aqua inſpectione umbras dæmonum obſeruare, Martin.Delr. ad Senec.in trag.Raphael.de la Torre diſp.3.Torreblanc. d.lib.1.c.10.ex n.5.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegia pro furtis inveniendis, vel divinationibus faciendis prohibentur,& contrafacientibus pœna imponitur.*

2 *Sorte furta inveſtigare prohibitum eſt.*

3 *Sortilegi Clerici, & laici pœna qua ſit, remiſſivè.*

4 *Sortilegij crimen perpetrantes quando Inquiſitorum hæreticæ pravitatis judicio ſubjaceant, remiſſivè.*

Cap. In tabulis I.

Ex pœnit. Theodori.

1 FUrta ſurtilegiis inquirere præſumentes, vel obſervare aliquas divinationes, pœniteant quadraginta dies. Colligunt ex Ordinat.Abb.antiq.Innocent. Collect. Zabarell. Joan. Andr.Anania,Hoſt. Anch.Butt. Panorm.Mar.Socio.Vivian. in ration.lib.5. juris Pontif. pag.163. Alagona in compendio Iuris Canon. pag.694. remiſſivè Ximeo. in concord.part.2. referunt Burcard. lib.11. Decretor.cap.28. Ivo part.11. c.52. Ant. Aug. in collect.4.Decret.lib.5.tit.17.cap.1.

Collige ex text. prohibitum eſſe ſorte furta inveſtigare incantationibus, & malis artibus, ut per Farin. in praxi crim.p.6.q.176.n.5.Perex l.9.gloſſ.1.p.10.tit.1. lib.8.Ordin. 2

Quadraginta dies pœniteat.] Pœna clerici ſortilegi qualis ſit, vide apud Bernard. in pract. cap.110. num.2. ubi Salzed.in addit.lit. B, ponit qua pœna à judice eccleſiaſtico puniatur laicus ſortilegus, vide Aldret. de Religioſa diſciplina tuenda, lib.2.cap.22.n.5. cum ſeqq. Soar. tom.1. de relig.lib.2. de ſuperſtit. c.19.à num.12.Emman.de Valle de enſalmis,& incantat.ſect.5. cap.6. num.34. Et generaliter quando crimen ſortilegii perpetrantes Inquiſitorum hæreticæ privatis judicio ſobjaceant, vide Alphonſ. de Caſtro de juſta hæreticorum punit. lib.5. cap.13. Eymer. part. 2. direct. inquiſit. quaſt. 42. numero 4. Baiard. ad Clar. verbo hæreſis, num.ult. & plures alios quos referunt Salzed. loco proximè citato,& Emman.de Valle d.c.6. num.32. 3 4

SUMMARIUM.

1 *Presbyter, qui per inſpectionem aſtrolabij furta requirit, ad tempus ſuſpenditur ab Altaris miniſterio.*

2 *Clericus, qui bono zelo, & ſimplicitate ſortilegio uſus fuit, ſuſpenditur à Divinis,&c. per annum.*

3 *Mala non ſunt facienda, ut inde eveniant bona.*

4 *Simplicitati ignoſcitur.*

5 *Aſtrologia res occultas inveſtigans eſt ſuperſtitioſa.*

6 *Sortilego clerico Epiſcopus debet imponere annuam ſuſpenſionem,& amplius ſpatium annuo relinquitur ejus arbitrio.*

Cap. Ex tuarum II.

Alexand. III.

PReſbyter qui per inſpectionem aſtrolabii furta requirit, etiamſi ſint bona Eccleſiæ,& ex bono zelo,& ſimplicitate faciat, tamen ſuſpenditur ab Altaris miniſterio per annum, ſi ita videtur Epiſcopo. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq.Innoc.Collect.Zabar. Joan. Andr.Anania, Hoſt. Anch.Butr.Panorm.Mar.Sociu. Viviao.in rationali lib.5.juris Pontif.pag.165. Alagona in compend. juris Canon.pag.694. remiſſivè Ximen. in concord.p.1.& 2. refertur ab Ant.Auguſt. collect.3.Decretal. lib.5.tit.17.c.3. & eſt poſt Concil.Lateran.ſub Alex. III. p.50.c.6. 1

Collige ex text. clericum, qui bono zelo, & ſimplicitate cordis ductus ſortilegio uſus fuit, ſuſpendi à Divinis, & miniſterio Altaris per annum,& amplius, prout judex arbitratus fuerit, ut per Torreblanc. de Magia,lib.3.de crimin.punit.cap.14.n.6.Griland.de ſortileg. quaſt.14.n.3. Martin. Delr. diſquiſit. magic.lib.5. ſect.16.Menoch.de arbitr.caſu 388.num.6.Soar.de relig. tom.1.lib.2.de ſuperſtit.c.18.num.13.Aldrete de Religioſa diſciplina tuenda,lib.2.cap.22.n.4. Et hoc ſortilegium non eſt hæreticale, ſicut omne aliud, quod tendit ad alicujus occulti cognitionem, etiamſi dæmonis expectetur auxilium, ut reſolvit Torreblanc.de magia,lib.3. de criminis punit.c.8.n.12. 2

Furtum cujuſdam Eccleſiæ,&c.] Notatur ad hoc, quod non ſunt facienda mala, ut inde bona proveniant, ut per Palat.in repet.c.per veſtras,ſup.de donation.inter virum, & uxor. notab.6. n.2.& 3. Tiraq. de pœn.temper. cauſa 52.n.8. 3

Et

4 *Et ſimplicitate.*] Ergo ſimplicitati ignoſcitur, ut per Tiraquel. *de pœnis temper. cauſa* 11. *num.* 2. *cum ſeqq.* Si verò dolo malo fecerit, deponendus eſt ab Ordine ſacro, & omnibus beneficiis privari debet, & in monaſterio perpetuò detrudi, ac degradari, *cap. ſi quis Epiſcopus* 26. *quæſt.* 5. Dicitur namque Presbyterum dolo malo ſortilegiis uti, ſi celebret ſuper rebus profanis, quæ putantur aptæ ad ſortilegia, ut cuticula, qua infantis caput naſcentis eſt involutum, panis incoctus, ſive maſſa cruda, hoſtia ſanguineis litteris circumſcripta, ut per Griland. *d. quæſt.* 14. Menoch. *de arbitr. caſu* 388. *ex num.* 10. Farin. *in praxi crimin. q.* 20. *n.* 107. idem dicendum ſi conſueta luminaria extinxerit, *cap. quicumque* 26. *quæſt.* 5. ſi vaſibus, aut veſtibus ſacris abutatur, vel Miſſas defunctorum pro vivis celebraverit, ut citiùs moriantur, *cap. admoneant* 26. *q.* 7. *c. de benedictione* 32. *q.* 1. Griland. *de ſortileg. q.* 16. Farin. *q.* 19. *num.* 49.

5 *Id tam graviſſimum fuit*, &c.] Notatur ad hoc, quod Aſtrologia res occultas, ſive præteritas, ſive præſentes, ut furtum occultum, theſaurum, virginitatem, &c. inveſtigans, eſt ſuperſtitioſa, & omni jure interdicta. Primò enim damnat jus divinum *Levit. cap.* 19. *Deuter. cap.* 18. *Iſai. cap.* 47. *Hierem. cap.* 10. *Sapient. cap.* 9. *Reg.* 1. *cap.* 28. & *Reg.* 4. *cap.* 23. Secundò damnat jus Canonicum, *cap. illud* 6. *cap. ſed & aliud* 9. *cap.* 26. *quæſt.* 2. *cap. conſuluiſti*, *cap. ſciendum*, *cap. igitur*, 26. *q.* 2. *cap. non ſtatim*, *c. non licet*, 25. *quæſt.* 5. text. *in præſenti.* Tertiò jus civile, *l. item apud Labeonem*, §. *ſi quis Aſtrologos*, *ff. de injur. l.* 2. *l. nemo aruſpex*, *C. de malef. & mathem. l. mathematicos*, *C. de Epiſcop. aud.* Quartò damnat jus Regium Luſitan. *lib.* 5. *tit.* 3. §. 3. & apud Caſtellanos *l.* 2. *tit.* 19. *lib.* 8. *Ordin.* & *l.* 1. *tit.* 27. *part.* 3. & *l.* 5. *tit.* 1. *lib.* 8. *nova recop.* Quintò damnant Patres Orthodoxi, S. Ambroſ. *lib.* 4. *Hexamer. cap.* 4. S. Joan. Chryſoſt. *in Matth.* 2. S. Auguſtin. *lib.* 2. *ſuper Geneſ. ad litter. c.* 17. & *de civitate Dei*, *lib.* 5. *per tot.* & *lib.* 6. *c.* 9. & *lib.* 14. *c.* 4. Sextò Theologi tam veteres, Magiſt. Palud. Gabr. Major, Richard. & alii *in* 4. *ſentent.* S. Thom. 2. 2. *quæſt.* 95. *art.* 5. quàm recentiores, Joan. Picus Mirand. adversùs Aſtrologos per *lib.* 12. Franciſc. Picus ejus nepos *lib.* 5. *prænot.* Petr. Cirvel. *de ſuperſtit. part.* 2. *c.* 3. & *lib.* 1. *Aſtrolog. Chriſt. c.* 1. Mich. Medina *lib.* 2. *de recta in Deum fide*, *cap.* 2. Fr. Emman. *in ſum. tom.* 1. *c.* 7. *num.* 4. Sot. *lib.* 8. *de juſtit. quæſt.* 3. *art.* 2. *circa ſolut. ad* 3. *verſ. in his autem Aſtrologis* Salas 1. 2. *quæſt.* 9. *artic.* 5. *tract.* 5. *diſput.* 2. *ſect.* 8. *num.* 79. *in fine*, Soar. *d. lib.* 2. *c.* 11. *num.* 27. & *c.* 19. *num.* 12. Martin. Delr. *lib.* 4. *c.* 2. *quæſt.* 7. *ſect.* 4. Sanch. *de matrimon. lib.* 7. *diſp.* 95. *num.* 1. & *in præcepta Decalogi*, *lib.* 2. *c.* 38. *ex num.* 33. Emman. de Valle *de incantation. & enſalmis*, *ſect.* 3. *c.* 5. *num.* 24. Septimò damnant Juriſperiti, ut per Abb. Anan. Anch. & alios *in præſenti*, Troil. Malvet. *de ſortib. part.* 2. Bald. & Salicet. *in l.* 2. & 5. *C. de malef. & mathem.* Griland. *de ſortileg. quæſt.* 3. *ex n.* 8. & *quæſt.* 11. *ex num.* 16. Clar. § *hæreſis*, *num.* 25. Damhaud. *in praxi*, *cap.* 61. *num.* 80. Sebaſt. Medic. *in ſum. hæreſum*, *part.* 3. *cap. de Aſtrolog.* & *in ſum. peccat. part.* 1. *tit.* 2. *quæſt.* 36. Lancel. Conrad. *in templo omnium judicum*, *lib.* 1. *cap.* 1. § 3. Menoch. *de arbitr. caſu* 388. Farinac. *in praxi criminali*, *par.* 1. *q.* 20. *num.* 112. *cum ſeqq.* Octavò damnant Philoſophi, Plato *in Cratyl.* & ejus diſcipulus Ariſt. *lib.* 2. Cicer. *lib.* 2. *de divinat.* Phavorin. apud Aul. Gell. *lib.* 14. *noctium Atticarum*, *cap.* 1. Nonò damnant Medici, Galen. *lib.* 1. *de ſanit. tuenda*, Franc. Valleſ. *de ſacra philoſophia*, *c.* 31. Levinus Lemnius *epiſt. ad Politianum*, *lib.* 12. Joan. Langius *epiſt.* 35. Decimò damnant Hiſtorici, Corn. Tacit. *lib.* 2. & *lib.* 17. *annal.* Euſeb. *lib.* 6 *hiſtoria Eccleſ. c.* 6. & 7. Mariana *de rebus Hiſpan. lib.* 17. *cap.* 14.

In gloſ. *Si tibi viſum*, ibi, *ſe minorem pœnitentiam anno non poſſe*, &c. Notatur ad hoc, quod Epiſcopus annuam ſuſpenſionem tenetur imponere clerico ſacrilego, & ſolùm amplius ſpatium annuo relinquitur ejus arbitrio, ut per Sanch. *d. tract. de matrimon. lib.* 6. *diſp.* 34. *num.* 32.

SUMMARIUM.

1 *Electio per ſortes fieri non debet.*

2 *Sortis uſus in Eccleſiaſticis electionibus non probatur.*

3 *Sorte qui eligitur, humano judicio non comprehenditur.*

4 *Sorte an ſit dirimenda quæſtio illa de duobus fratribus, qui ex uno pariter naſcuntur partu, ſi cognoſci non poſſit quiſnam prius editus ſit in lucem, remiſſivè.*

5 *Sortium trimembris diſtinctio declaratur, & reſpondetur aliquibus objectionibus.*

Cap. Eccleſia III. & fin.

Honor. III.

EPiſcopus per ſortes eligendus non eſt, electio enim per ſortes damnatur, nec compromiſſarii per ſortes eligi debent. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Joan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Vivian. *in rationali lib.* 5. *juris Pontif. pag.* 167. Alagona *in compendio juris Canon. pag.* 695. remiſſivè Ximen. *in concord. part.* 1. & 2. 1

Sortis uſum in electionibus, &c.] Probat hic text. ſortis uſum in Eccleſiaſticis electionibus improbari, ut per D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 95. *art.* 8. *in corpore*, *verſ. quartò*, Troil. Malv. *de ſortibus*, *part.* 3. *num.* 7. Navar. *in man. c.* 11. *num.* 38. Petr. Gregor. *ad tit. de elect. cap.* 3. *num.* 20. Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 9. *cap.* 12. *quæſt. unic. verſ. at verò in electionibus*, & *part.* 2. *lib.* 4. *c.* 5. *verſ. exploratum*, & *lib.* 9. *c.* 12. *quæſt. unic. verſ. at verò*, Campan. *in diverſ. rub.* 7. *c.* 6. *num.* 63. Lavor. *var. tit.* 4. *c.* 20. *ex n.* 33. Franc. Sigiſm. *de elect. dub.* 27. Sayr. *in clavi Regia*, *lib.* 4. *cap.* 5. *num.* 20. & 21. Martin. Delr. *diſquiſit. magic. lib.* 4. *c.* 4. *quæſt.* 1. Leſſi. *de juſtit. lib.* 2. *c.* 43. *dub.* 9. *num.* 58. *cum ſeqq.* Soar. *de Relig. tom.* 1. *lib.* 2. *de ſuperſt. cap.* 12. *a n.* 3. Emman. Sà *in aphoriſmis*, *verbo*, *ſortes*, Matth. Felicium *in elucidat. Decalogi*, *cap.* 35. *verſ. tertium genus*, Sanch. *in præcepta Decalogi*, *lib.* 2. *c.* 38. *num.* 71. amplianres non ſolùm in electione ad beneficium, ſed etiam ad officia Eccleſiaſtica, Tiraq. *de jure primog. c.* 17. *opin.* 1. *n.* 15. *cum ſeqq.* Et juſtiſſimis rationibus comprobatur, oportet enim dignos eligi ad Epiſcopatus, & alias Eccleſiaſticas dignitates, cum nihil utilius ad Dei gloriã, & populorum ſalutem fieri poſſit quàm bonos paſtores, & Eccleſiæ gubernandæ idoneos promoveri, & nihil per contrarium magis perniciosum poſſit contingere, quàm ſi promoveantur indigni moribus, ſcientia, & aliis qualitatibus, quos D. Paulus, Concil. Trident. Summi Pontif. Sanctique Patres in Epiſcopis, & aliis, quibus Eccleſiarum creditur regimen, prærequirunt, quas latè proſequuti fuimus in meo *tract. de officio, & poteſt. Epiſcopi*, *part.* 1. *tit.* 2. *de munere Epiſcopali*, quod ſanè judicium, & qualitatum, ac meritorum examen, quod Spiritus ſancti inſpiratione fieri debet, ut ex Beda notavit D. Thom. *verſ. quartò*, & deducitur ex text. *in cap. cùm Eccleſia* 3. *in princip. de cauſa poſſeſſ. & propr.* fortunæ, id eſt, ſortis temerario, & incerto eventui committi non debuit, quia, ut ait D. Ambroſ. 2

qui ſorte eligitur, humano judicio non comprehenditur, & quia cæca res eſt ſors, & fortuna, quæ ſæpè indignos promovet, dignos premit, ut eleganti carmine de fortuna cecinit ille.

O fortuna potens, quàm variabilis.
Evertiſque bonos, eligis improbos.
Fortuna immeritos auget honoribus.

Breviùs Seneca in Hercule furente,

Fortuna viris invida fortibus,
Quàm non æqua bonis præmia dividis.

Cum multis, quæ ex ipſo, aliiſque Poëtis, Philoſophis, & Patribus proſequitur Nanius *in polyanthea*, *verbo fortuna.*

4 Verùm in contrarium urget, quia ſors nihil mali eſt, ſed res in humana dubitate divinam indicans voluntatem, ut ait D. Auguſt. relatus à Gratiano *in cap. ſors 26. quæſt. 2.* ideóque licitum eſſe & laudabile quoties de honore, dignitate, vel aliis ſimilibus dubium eſt, aut inter plures contentio, ſorte eam dirimere, probat text. *in l. ſed cùm ambo 14. de judic.* text. opt. *in l. fin. in princip. C. communia de legatis*, latiſſimè Guriel. *de primogenitura, quæſt 9 per totam*, Tiraquel. *de primogeniis, quæſt. 17. opin. 1.* Gom. *l. 40. Tauri, num. 68. verſ. quinta*, Cevall. *communium contra commun. tom. 1. quæſt. 248. à num. 19.* diſputantes latiſſimè illam controverſam quæſtionem de duobus fratribus, qui ex uno pariter naſcuntur partu, ſi cognoſci non poſſit quiſnam prior editus ſit in lucem, quam quæſtionem ſorte dirimendam reſolvunt plures quos iſti referunt. Hinc etiam licitum eſſe contractum ſortium apud noſtrates ſatis uſitatum, quando ſcilicet plures contribuunt ad res aliquas pretioſas, vel ſupellectilia emenda, & deinde inter omnes mittitur ſors, notant omnes, & ex profeſſu omnium latiſſimè contra Conrad. explicant Martin. Delr. *d. cap. 4. quæſt. 2.* Molin. *de juſtit. tract. 2. diſp. 509.* Leſſi. *d. cap. 43. num. 58.* Et generaliter ex eiſdem rationibus licitas eſſe ſortes diviſorias, in quibus agitur quid cui ſit adhibendum, ſive ſit honor, ut in magiſtratibus ſortiendis frequens erat Romanorum uſus, conſtat ex *auth. de conſulibus, in princ.* Dionyſ. Halicarnaſ. *lib. 6. antiquit.* Valer. Maxim. *lib. 3. cap. 7.* quod ex Athenienſibus habuit originem, ubi magiſtratus in Areopago conjectis in unam variis litteris nomina ſortiebantur, ut ex Demoſth. Ariſtoph. & aliis tradit Aſcon. Sigon. *lib. 3. de republ. Athenien.* hinc Proconſules ſortiri probat *l. emancipati, de adopt.* atque quæſtores, *l. 1. de quæſtor.* Cic. *pro Muren. & act. 3. in Verrem*, necnon Prætores, Sueton. *in Cæſar. cap. 18.* & *in Auguſtum 3.* hinc colonias diviſas, domos, & alia narrat Alciat. *lib. 5. Parerg. cap. 22.* ex quibus etiam hodie inter ſeculares hoc licitum eſt, poſt multos, quos refert, comprobat Sanch. *ubi ſup. num. 58.* ſive etiam pœna ſit, ut inter milites fieri ſolet, quod ex bonis auctoribus comprobat Claud. Cotor. *de jure militum, lib. 3. cap. 8.* ſive etiam actio ſit, veluti quando inter plures mittitur ſors ad iter peragendum, vel aliud ſimile, ut de omnibus notat D. Thom. *d. art. 8.* quem ſequuntur reliqui omnes, Malveſ. *d. part. 3. à num. 20.* Navar. Azor. Leſſi. Soar. *d. num. 16.* Sanch. *à n. 57.* dictis locis, & ſic judicium ſortis frequentiſſimum in jure probant Aſcon. Sigon. *lib. 2. de judic. cap. 12.* Mynſing. *lib. 4. obſervat. cap. 37.* Tandem hoc ipſum comprobatur ex ipſa ſacra Pagina utriuſque Teſtamenti, ex qua ſatis electionis uſus videtur per ſortes comprobatus; nam per ſortem terra promiſſionis diviſa eſt, *Deut. c. 1.* Sorte Saul electus fuit, *1. Reg. c. 1.* & Mathias in Apoſtolum, *Act. c. 1.* atque etiam Zacharias, ut incenſum poneret, *Luc. 1.* Jonas à facie Domini fugiens ſorte deprehenſus, & in mare dejectus eſt, *Jonæ c. 1.*

Probatur reſolutio, tamen omiſſa diſtinctione trimembri ſortium, in divinatorias, quibus quæritur quid ſit futurum, conſultatorias, quibus quæritur quid agere oporteat, & diviſorias, quibus quæritur, quid cui ſit tribuendum, quas latè explicat D. Thom. *d. art. 8. in corpore*, & ab omnibus receptum teſtatur Sanch. *num. 56.* & ſequuntur reliqui omnes ſuprà citati, ac præter eos Torreblanc. *lib. 1. de Magia, cap. 22. num. 10.* & ad duas ſpecies reducere nititur Soar. *d. cap. 13. à num. 2.* certum eſt inter duas illas priores, & ultimas maximum intereſſe diſcrimen, nam divinatoriæ ſemper illicitæ ſunt, *cap. 1. 16. quæſt. 1. cap. 1. ſup. hoc tit. & text. in præſenti.* Conſultoriæ tarò ſunt licitæ, quia non vult Deus voluntatem ſuam ſortibus indagari, ſed Sanctorum precibus, & orationibus, explicant poſt Sylveſt. Azor. & alios Sanch. *num. 85.* & latè poſt Abulenſ. *1. Reg. c. 14. quæſt. 20.* Soar. *num. 18.* utramque ſpeciem ſortium, conſultorias ſcilicet, & divinatorias ſub unica concluſione, eademque ratione deprehendens; ultimas verò diviſorias regulariter, & natura ſua, ſi ratione alicujus circumſtantiæ aliquid mali nõ accedat, licitas eſſe probatur ex prædicta D. Auguſtini auctoritate *in c. ſors*, 26. q. 2. & ex dictis juris Civilis auctoritatibus, *in l. ſed cùm ambo*, & aliis, de quibus *ſuprà*; ſciendum in electionibus ſecularibus ſortes licitas eſſe uſu, & experientia rerum omnium magiſtra, juxta *cap. quàm ſit 6. in principio*, *de electionibus, in 6.* doceri, & jure probari *in d. auth. de conſulibus*, junctis aliis, quæ *ſupra* adduximus. In ſola autem electione ad Eccleſiaſticas dignitates ſpecialiter hoc eſſe prohibitum per textum *in præſenti*, reſoluit ſanctus Thom. & reliqui omnes, poſt ipſum ſuprà citati. De ſpeciali ratione non ita conſtat, S. Thom. & alii communiter prædictam aſſignant, quod electiones eccleſiaſticæ Spiritus ſancti inſpiratione fieri debent, ut ſcilicet digni ad eccleſiaſticas dignitates aſſumantur, & ideo ex Beda reſpondetur electionem Mathiæ factam fuiſſe ante Pentecoſtem, quando nondum plenitudo Spiritus ſancti in Eccleſiam advenerat, ſeptem verò Diaconos poſtea non ſorte, ſed diſcipulorum electione fuiſſe ordinatos, *Act. 6.* eandem reſponſionem adducunt Alexand. de Ales, & poſt eum Sayr. *num. 20. ad finem*, Soar. *num. 20.* & Delr. locis proximè citatis: indeque ſimiliter reſpondent ad omnia exempla veteris Legis, in quibus Saul, & alios ſorte electos legimus, quia nondum Spiritus ſancti plenitudo effuſa erat, quo inſpirante in lege Evangelica electiones Eccleſiaſticas oporter fieri. Vera tamen, & ſpecialis ratio meliùs deducitur ex forma in electionibus lege Canon. requiſita *in c. quia propter, & in c. cùm terra*, cum ſimilibus, *de elect.* quæ non reperitur, nec ſervatur in ſortibus, ut notant gl. & DD. communiter *hic*, & advertit Jul. Lavor. *var. lucubration. tom. 1. tit. 4. c. 20. n. 34. verſ. quartò*, indeque facilis ſolutio apparet ad omnia exempla veteris, & Actuum Apoſtolorum in electione Mathiæ, quod ſcilicet, ſecluſa prohibitione poſitiva juris Eccleſiaſtici, quæ illis temporibus non vigebat, licitè ita eligere potuerunt, ut multis latè comprobat, & explicat Suar. *d. cap. 12. num. 20. & 22.* Neque obſtat ſi dixeris, ſemota omni juris Eccleſiaſtici prohibitione videri ex ipſa lege naturali in quibuſcumque electionibus, etiam ad ſecularia officia prohibitum eſſe ſortis uſum, quia id concludit ratio de periculo aſſumendi indignos in grave damnum ipſius Reipub. Reſpondetur enim hoc quod dicimus, quod electio ſecularium dignitatum, vel etiam Eccleſiaſticarum ante Canonicam prohibitionem ſorte fieri poſſit, intelligendum eſſe debitis ſervatis circumſtantiis, & imprimis ne fiat ſtultè & promiſcuè inter dignos, & indignos, ita ut boni 5

&

& mali ſorti ſubjiciantur, eaque cadere poſſit ſuper indignos, ſed tunc demum licita cenſebitur, ſi ſors mittatur in perſonas, quas dignas eſſe conſtat, ut factum fuit Apoſtolis in electione Mathiæ, non enim promiſcuè inter omnes diſcipulos miſerunt ſortem, ſed inter Mathiam, & Barnabam, quos digniſſimos inter omnes judicarunt, ut cognoſcerent cujuſnam electio Deo eſſet acceptior, atque ita benè explicant Caiet. 2.2. *quæſt.*95. *art.*8. *dubio* 1. Navar. Azor. Leſſ. Delr. Suarez *num.*6. & 15. *ad finem*, Sanchez *num.*69. *dictis locis*, Caſtellin. *de elect. cap.*7.*n.*21. Lavor. *d.c.*50.*n.*37. *in fine*. Quod ſi inſtes hoc caſu etiam in electionibus eccleſiaſticis licitam, & minimè prohibitam videri electionem hoc modo factam, reſpondebitur in terminis legis naturalis ſemota Eccleſiaſtica prohibitione veram eſſe conſequentiam ex dictis, ſed illicitam reddi ex eccleſiaſtica prohibitione, ut explicat Suarez *d. num.*6. *cum ſeqq.*

De Colluſione detegenda.

Tit. XXII.

SUPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabarell. Joan. Andr. Anch. Butr. Anania, Panorm. Mar. Socin. Guillelm. Durand. *in breviario aureo juris Canon. fol.*145. Joan. de Londr. *in breviario ſanctorum Canonum, fol.*181. *verſo*, Petr. de Raven. *in compendio juris Canon.* Martin. Meſnart. *in epitome Decretal. fol.*189. Daniel Venator *in analyſi methodica juris Pont. à pag.*684. Goffr. & Hoſt. *in ſum. hujus tit.* Alex. Caſan. & Anaſt. Germon. *in paratitl. ad quinque libros Decret.* Barth. Carthagena *in expoſit. titulorum juris Canonici*, noviſſimè Joan. Honor. *lib.*5. *ſum. in Decretal.* omnes *ſub hoc tit.*

Colludere eſt quando actor, & reus litem inter ſe ſimulant, alterque ſe patitur ſuperari, ut tertio cuipiam noceat, veluti quando accuſator ſubornatus proprias ſubornationes diſſimulat, falſas verò admittit, ut crimen occultet in præjudicium fiſci, quo caſu, in criminalibus ſcilicet, dicitur tantum colludi, non autem in civilibus, quia in eis licita eſt concordia & amicitia inter litigatores, de quorum ſolummodo intereſſe agitur, & ſic partes non poſſunt dici colludere. Ita Natt. *conſil.*537.*n.*31.*lib.*3. Maſcard. *de probat. concluſ.*322. *n.*6. Sigiſ. Scacc. *in tract. de judic. cauſ. civil. crim.* &c. *lib.*2. *cap.*11. *n.*965. Buccar. *de differ. inter judicia civil. & crimin. differ.*182.*n.*4.

SUMMARIUM.

1 *Accuſatore deſiſtente ab accuſatione poteſt judex ex officio ſuo inquirere ſuper crimine illato.*
2 *Iudex quando videt accuſationem eſſe ſuſpectam de colluſione, non debet ceſſare ab inquiſitione.*
3 *Abſolutus à judice per ſententiam diffinitivam, an poſſit iterum accuſari, vel inquiri de eodem crimine, oſtenditur.*
4 *Contraria duo poſſunt procedere diverſis reſpectibus.*

Cap. Scripta I.

Gregor.

1 ACcuſator quando deſiſtit ab accuſatione, & convenit cum accuſato in amicitia, judex ex officio poteſt inquirere ſuper illo crimine, ne concordia ſit ex præmio facta, & non ex charitate. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Joan. Andr. Anania, Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Mar. Soc. Viv. *in ration. lib.*5. *juris Pontif. pag.*167. Alagona *in compend. juris Canon. pag* 695. remiſſivè Ximen. *in concord. p.*1. & 2. deſumitur ex D. Greg. *lib.*2. *regiſtri, epiſt.*38.*c.*77. apud Joan. Diac. *lib.*4.*c.*32 *de vita B. Greg.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 2. *Decret. lib.*5. *tit.*18.*c.*3. & eſt poſt Concil. Later. ſub Alexand. III *part.*48.*c.*2.

2 *Ut ea, quæ audivimus*, &c.] Notatur ad hoc, quod quando judex videt accuſationem eſſe ſuſpectam de colluſione, non debet ceſſare ab inquiſitione, ut per Maranr. *de ordine judic p.*6. *in princ. n.*45.

3 *Hoc neceſſe eſt facilius perſcrutari.*] Notatur ad hoc, quod poſtquam quis abſolutus eſt à judice per ſententiam diffinitivam, nullo modo poteſt accuſari ab extraneo, vel à judice inquiri ſuper eodem delicto, niſi priùs doceat de prævaricatione primi accuſatoris vel judicis, vel teſtium, vel tabellionis, ut per Anton. Gom. *var. tom.*3.*c.*1.*n.*26.

4 In gloſſ. *Qualitas.*] Notatur ad hoc, quod duo contraria poſſunt procedere diverſis reſpectibus, ut per Tiraq. *de nobilit. cap.*27.*n.*13. Thom. de Thomaſſetis *in floribus legum, reg.*101. Farin. *in praxi crimin. p.*4. *conſ.*30.*n.*62. aſſerit quod malum ſub ſpecie boni nequaquam admitti debet, exemplo Judæorum, qui Chriſtum D. N. crucifixerunt, licèt bonum, & utile fuerit, quia fuimus redempti, tamen puniti fuerunt, quia malo animo, & malo modo fecerunt.

SUMMARIUM.

1 *Accuſatore & accuſato deſiſtente judex proſequitur.*
2 *Iudex intermiſſam quocunque modo accuſationem ſuſcipere, & ad ſententiam uſque proſequi poteſt.*
3 *Fiſcus proſequitur accuſationem, deſiſtente accuſatore & accuſato.*

Cap. Crimina II.

1 CRimina ſemel audita, etiamſi deinde accuſator deſiſtat, & paciſcatur cum accuſato, judex debet punire. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Anania, Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Mar. Soc. Vivian. *in rationali lib.*5. *juris Pontif. pag.*168. Alagona *in compend. juris Canon. pag.*695. remiſſivè Ximen. *in concord. part.*1. & 2. Sunt verba Joan. Diac. in vita B. Greg. *lib.*4. *c.*32. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.*2. *Decretal. lib.*5. *tit.*18. *cap.*2.

2 Probat hic text. poſſe judicem intermiſſam quocunque modo accuſationem ſuſcipere, & ad ſententiam uſque proſequi, ut per Corream de Sà *in fragmentis ad l.*5. *Ordin. Regia Luſitan. verbo crimen, n.*51. *fol.*10. Deſiſtente enim accuſatore, & accuſato fiſcus proſequitur, Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.*5. *collect.* 813. & in crimine uſuræ. Minal. *deciſ.*39. Vinc. de Franc. *deciſ.*552. In quibus verò caſibus apud noſtros Luſitanos poſſit judex intermiſſam accuſationem proſequi, declarat Ordin. Reg. *lib.*5. *tit.*122. faciunt quæ ad illius intellectum tradit Cald. Pereira *quæſt. forenſ. in comment. ad l. unic. C. ex delictis defunct. p.*1.*n.*73.

3 *Etiamſi accuſatus cum accuſatore in gratiam rediiſſet.*] Immò ex hoc argumentum & indicium inducitur, quod inſimul colluſerint, ſecundùm Bartol. *in l.* 1. §. *prævaricatorem*, *ff. ad Turpil.* ubi dixit ex accuſati, & accuſatoris familiaritate ſatis probari prævaricationem, quod nititur comprobare à ſimili, quia inquit, ſicut præſumitur leno,

qui ex adulterio ſuæ uxoris non indignatur, nec iraſcitur, *l. mariti lenocinium, ff. de adulter.* ita qui non obſtante accuſatione criminali familiariter converſatur cum accuſatore, præſumitur colludere, refert, & ſequitur Buccar. *de differ. inter judicia civilia, & crimin. differ.* 182. *num.* 3. *&* 4.

SUMMARIUM.

1 *Colludens in cauſa beneficiali privari debet beneficio.*
2 *Colluſio inter crimina, & delicta connumeratur.*
3 *Clericus colludens in cauſa beneficiali debet beneficio privari.*
4 *Colluſio quid ſit, & ex quibus actibus judicetur, oſtenditur.*
5 *Unica ſuſpicio non ſufficit ad colluſionem probandam.*
6 *Colluſio non præſumitur ex amicitia.*
7 *Epiſcopus quibus caſibus poſſit in beneficiis penſionem imponere, remiſſivè.*

Cap. Audivimus III.

Alexand. III.

1 Beneficiis privari debent clerici, qui colluſionem faciunt in cauſa beneficiali, v. g. ſi beneficiarius patiatur ſe moleſtari ab alio, & poſtea quaſi tranſegerint, actor cedit liti, & reus dat illi penſionem cum futura ſucceſſione. Colligunt ex Ordin. Abbas antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Joan. Andr. Anania, Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Soc. Vivian. *in rationali lib. 5. juris Pontificy, pag.* 166. Alagona *in compendio juris Canon. pag.* 195. remiſſivè Ximen. *in concord. part.* 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decret. lib.* 5. *tit.* 18. *c.* 3. & eſt poſt Concil. Later. ſub Alexand. III. *part.* 28. *c.* 12.

2 *Per colluſionem hujuſmodi*, &c.] Notatur ad hoc, quod colluſio inter crimina, & delicta numeratur, ut per Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſ.* 26. *n.* 1.

3 *Non differas perpetuò ſpoliare.*] Ergo clericus colludens in cauſa beneficiali debet beneficio privari, ut per Clar. *lib.* 5. *§ fin. q.* 73. *n.* 7.

4 In gloſ. *Colluſione*, ibi, *colluſio eſt inter actorem*, &c. Colluſio nihil aliud eſt quàm quædam fraudulenta conventio inter actorem, & reum, qua interveniente quandoque delicta manent impunita, ut per Menoch. *conſ.* 175. *num.* 17. Et præſumitur in negligenter ſe in cauſa gerente, omittente interrogare, probare, appellare, &c. Ant. Monach. *Florent. deciſ.* 17. *n.* 11. *cum ſeq.* Vel ſi curam non fuit de ſuo jure docere, Ant. Monach.
5 *d. deciſ.* 17. *n.* 14. Et denique colludere duos litigantes quibus detegatur conjecturis, agit latè Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſ.* 26. Et unica ſuſpicio ſufficit ad
6 colluſionem probandam. Cravet. *conſ.* 997. *n.* 17. Ant. Monach. *d. deciſ.* 17. *n.* 15. Ex amicitia tamen non præſumitur, ut per Salicet. *in l.* 2. *C. de colluſ. deteg.* Maſcard. *de probat. concluſ.* 322. *n.* 6. quos refert, & ſequitur Flamin. *de confident. quæſt.* 75. *n.* 7.

7 In gloſ. *Penſionem*, ibi, *hac penſio conſtitui non poteſt ſine auctoritate Epiſcopi.* Per hunc text. tenet Butr. Epiſcopum poſſe gratis litis & controverſiæ componendæ penſionem imponere alteri ſolvendam, ut per Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 8. *c.* 6. *q.* 1. Soar. *de relig. tom.* 1. *lib.* 4. *de ſimonia, c.* 51. *n.* 18. Epiſcopi an poſſint imponere penſiones, & quando, vide Flamin. Pariſ. *de confid. benef. q.* 28. *num.* 120. Gig. *de penſion. q.* 29. *num. unic.* *&* *q.* 95. *num.* 11.

Cap. In tantum IV. & fin.

Gregor. VI.

Crimina quando per colluſionem abſolvuntur, 1
poteſt ubi hoc conſtiterit, de novo inquiri, & accuſari. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Anania, Hoſt. Anchar. Butr. Panorm. Mar. Socin. Vivian. *in rationali lib.* 5. *juris Pontificy*, *pag.* 168. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 696. remiſſivè Ximen. *in concord. part.* 2.

Vide notata *ad cap. de his, ſup. de accuſat.*

Si de hujuſmodi colluſione, ac corruptione conſtiterit.] 2
Etiam per conjecturas & præſumptiones, ut per Joan. Andr. *in cap. audivimus, col.* 1. *ſuprà hoc tit.* Buccar. *de different. inter judicia civilia, & crimin. differ.* 182. *num.* 1. quia delictum hoc prævaricationis, ſive colluſionis Doctores dixerunt eſſe difficilis probationis, præſertim Abb. *in d. cap. his*, *num.* 8. & Afflict. *in conſtit. Neapol. incip. ſæpè contingit, lib.* 2. *num.* 9. Inter alias conjecturas per quas Doctores voluerunt poſſe probari colluſionem, hæ numerantur, videlicet ſi inter actorem, & reum poſt litem conteſtatam incipiat quidam magnus uſus, familiaritas, ſeu frequens converſatio, quemadmodum dicit Abb. *in d. cap. de his*, Bart. *in l.* 1. *§. prævaricationem, ff. ad Turpil.* quos refert & ſequitur Marant. *de ordine judic. in* 6. *& ult. part. princ. num.* 51.

In gloſ. *Tergiverſationes.* De tergiverſatoribus, præ- 3
varicatoribus, & calumniatoribus, vide Boſſ. *in pract. crimin. tit. de prævaricat.*

De Delictis puerorum.

Tit. XXIII.

Super hanc rubr. ſcripſerunt Zabarell. Joan. Andr. Anch. Butr. Anania, Panorm. Marian. Socin. Durand. *in breviario aureo juris Canon. fol* 145. Joan. de Londris *in breviario ſanctorum Canonum, fol.* 181. *verſo*, Petr. de Raven. *in compendio juris Canon.* Dan. Venator *in analyſi methodica juris Pont. à pag.* 687. Goff. & Hoſt. *in ſum. hujus tit.* Alex. Caſan. & Anaſt. Germon. *in paratitl. ad quinque libros Decret.* Barth. Carthagena *in expoſit. titulorum juris Canonici*, noviſſimè Joan. Honot. *lib.* 5. *ſum. in Decretal.* omnes *ſub hoc tit.*

De materia hujus tituli, & an, & quando minores propter delicta ab eis perpetrata puniri debeant, vide apud Luſitanos Ordinat. Regiam *lib.* 5. *tit.* 136. ubi notat parens meus, & apud Caſtellanos *l.* 8. *&* 9. *tit.* 1. *part.* 7. Doctores *in l. auxilium*, *§. in delictis, ff. de minorib.* Bonacoſ. *communium crimin. part.* 1. *verbo minor, fol.* 114. *verſo, & p.* 2. *eod. verbo, fol.* 49. Hippol. *conſ.* 48. *num.* 54. Ant. Gom. *tom.* 3. *variar. cap.* 1. *num.* 53. Cov. *in Clem. ſi furioſus, p.* 3. *in initio, n.* 5. *ad finem, verſ. hoc ipſum obtinet, & de ſponſalib. p.* 2. *c.* 5. *n.* 5. *ad fin.* Duen. *reg.* 259. Clar. *lib.* 5. *§. fin. q.* 60. *à princ.* Grammat. *deciſ.* 23. *num.* 10. *&* 11. Theſaur. *deciſ.* 161. Plaz. *de delictis, c.* 32. *à num.* 10. Tiraq. *de pœnis temper. cauſa* 7. *&* 10. Menoch. *de arbit. caſu* 329. *& conſ.* 100. *n.* 287. *cum ſeqq. & conſ.* 102. *num.* 47. Maurit. *de in integrum reſtit. c.* 153. Donel. *comment. juris Civilis lib.* 1. *cap.* 19. *verſ. in delictis*, Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo, vel adverſary dolo, num.* 50. *cum ſeqq.* Morl. *in emporio juris, p.* 1, *tit.* 5.

tit.5.quæſt.7. Fr.Emman.*quæſt.Regul. tom.3.q.34. art.10.* latè Farinac. *in praxi crimin. part.3. quæſt.92. num.42. cum ſeqq.* Molin.*de juſtitia, tom.4.tract.3.diſp.36.num.6.* Aloyſ.Rice. *in collect.deciſ.part.5.collect.1845.* Cardoſ. *in praxi judicum, verbo homicidium, n.31.* plures refert Gened. *ad Decret. collect.18.n.1.*

SVMMARIVM.

1 *Impuberes puniuntur in commiſſis peccatis, ſed mitius quàm puberes.*
2 *Infantia proximus an in delictis excuſetur, oſtenditur.*
3 *Minores mitiùs puniuntur.*
4 *Pœna ratione minoris ætatis an & quando ſit minuenda, oſtenditur.*
5 *Minor an, & quando adverſus confeſſionem delicti factam in judicio reſtituatur, remiſſivè.*

Cap. Pueris I.

Gregor.

1 PUeri grandiuſculi puniuntur in commiſſis peccatis, ut in furto, mendacio, perjurio, &c. Sed mitiùs quàm puberes. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Calai. *in annot.* Ioan. Andr. Anan. Hoſt. Anch. Butr Panorm. Mar. Socin. Vivian. *in rationali lib.5. juris Pontif pag.168.* Alagona *in compend. juris Canonici, pag.696.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1.& 2.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect.1. Decretal. lib.5. tit.20. cap.5.* ubi tribuitur Auguſtino.

2 Hunc text. loqui de impuberibus doli capacibus, & proximis pubertati, advertit Farin. *in praxi crimin. part.3. quæſt.92. num.53.* ubi *n.51.* reſolvit proximum infantiæ in delictis ipſo jure, & abſque reſtitutionis ope excuſari, quod etiam tenent Anton. Gomez *tom 3. variar. cap.1.n.57.verſ. & idem eſt,* Menoch. *remed.9. recup.num.56. & ſeqq.* Sfort. *de in integrum reſtit. part.1. quæſt.80. num 44.* Cald. Pereira *in l.ſi curatorem, verbo vel adverſarij dolo, num.53.* Nam infantes, & infantiæ proximos etiam doli capaces excuſari in delictis tenent Anton. Gom. *d.num.57. verſ. in tantum eſt verum,* Cald. Pereira *d.num.53.* Farinac. *d. quæſt 92. num.54.* ubi *num.57.* advertit text. in præſenti debere intelligi non de doli capace infante, ſeu proximo infantiæ, ſed de proximo pubertati, ante enim hoc tempus nullus in impubere conſideratur dolus, & ideò malè gloſſa, & Doctores *in præſenti*, intelligunt hunc text. de puero in ſeptennio, quia debet intelligi de proximo pubertati, prout etiam intelligunt Covar *de ſponſalib. part.2 c.6 num.5 in fine,* Duen. *reg.239. limit.3.verſ. & circa,* Plaz *de delictis, cap.32.n.4. verſ ex his omninò falſa eſt.*

3 *Quamvis in eis non ita ut in minoribus,* &c.] Notatur ad hoc, quod minores mitiùs puniuntur, ut per Bonacoſ. *commun.crimin. part.1. verbo minor non debet puniri,* Aloyſ. Rice. *in collect.deciſ.part.5 collect.545.* Molin.*de juſt.tom.5.tract.3.diſp.36.n.6.* Farin *d.q.92.n.41. cum ſeq.*
4 Au & quando ratione minoris ætatis pœna ſit minuenda, vide Tiraq. *de pœnis temper.cauſa 7.* Duen. *reg.259.* Menoch. *de arbitr.caſu 329.* Anton. Gom. *tom.3.var.c.1. n.62.cum ſeq* Morla *in emporio juris, p.1.tit.5 q.7. n.7.8. & 9.* An & quando adverſùs confeſſionem delicti factam in judicio minor reſtituatur, vide Jaſ. *in l.ſi is qui, §.1.n.7.de iureiur.* Hippol. *in l.1.§.fin.n.96.ff.de quæſt. & in l.de minore.in princ.n.57.ff.eod.* Cald. Pereira *d.l.ſi curatorem, verbo vel adverſarij dolo, à n.39.* Sfort. *de in integr. reſtit.quæſt.65.num.37.* Fachin. *controverſ. lib.1. cap.72.* Morl. *d.quæſt.7.num.12.* Gutier. *in authent. Sacramenta puberum, num.151.C.ſi adverſus vendit.* Farin. *quæſt.81. num.374. cum ſeqq.* Sanch. *de matrimon. lib.7. diſp.152. num.17.*

In gloſ. *Grandiuſculis* 5. in addit. De illo quod ſcri- 5
pſit D. Gregor. *cap.19. lib.4. dialog.* infantem ſcilicet quinque annorum à manibus parentum propter aſſiduas infantis blaſphemias à diabolo ereptum fuiſſe: & de illo quod aſſerit D. Auguſt ad Rhenatum Epiſcopum, puerum ſcilicet ſeptennem, & mentiri, & negare, & confiteri poſſe, vide Farin. *d. quæſt.92. num. 48.*

SVMMARIVM.

1 *Puer non debet ita ſecurè puniri ſicut major, nec pater ex delicto filij impuberis tenetur.*
2 *Statutum imponens pœnam pecuniariam pro homicidio non valet.*
3 *Conſuetudo puniens homicidium pœna pecuniaria non valet.*
4 *Minorem ſe dicenti incumbit probatio.*
5 *Pubertati proximus, etiamſi doli capax ſit, ſi delinquat, mitiùs punitur.*
6 *Pupillus non ligatur, nec comprehenditur ſub ſtatuto generaliter loquente.*
7 *Pater pro filio non eſt conveniendus.*
8 *Lex vel ſtatutum, quod alter pro alterius delicto puniatur, eſt odioſum, & rigore plenum.*
9 *Pater non tenetur ſolvere pœnam pecuniariam pro delicto filij, etiam ex bonis, quæ pro legitima parte filio deberentur.*
10 *Puer doli capax ex homicidio irregularitatem contrahit.*
11 *Appellandum eſt à juriſdictione temporali Epiſcoporum ad Papam.*

Cap. Referentem II. & fin.

Alexand. III.

PUer mitius punitur quàm major, unde ſi puer mi- 1
nor 14. annorum ſagitta alium interficiat, conſuetudine loci minimè obſtante, non eſt puniendus in pecunia, nec pater pro ipſo. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect Zabarell. Caſal. *in annot.* Joan. Andr. Anania, Hoſt. Anch. Butr Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib.5. juris Pontificis, pag.169.* Alagona *in compend. juris Canon, pag.696.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1.& 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect.3. Decret.lib.5. tit.20. cap.2.*

Secundum conſuetudinem illius terræ.] Quæ quidem 2
irrationabilis erat, & per conſequens non obligans; nam eodem modo ſtatutum imponens pœnam pecuniariam pro homicidio, cùm occaſionem delinquendi præſtet, non valere reſolvunt Duen. *reg. 345. verſ.14.* Covar. *variar. lib.2. cap.9. num.2. verſ. deinde,* Clar. *§.homicidium, num.25. verſ.ſed nunquid,* Kirkou. *tom.2.commun.opin.lib.9. tit.15.num.70. pag.499.* Perez *ad l.8.Ordin. pag.255.* latè Farin. *in praxi crimin.part.5. quæſt.119 num.27 cum ſeqq* ubi *num.30.* reſolvit quod 3
nec valet conſuetudo puniens homicidium pœna pecuniaria.

Si conſtiterit, &c.] Id eſt, per probationem ab ipſo 4
minore factam, cùm dicenti ſe minorem incumbat probatio, ut per Vivian. *tom.1. commun. opin. lib.4.tit.9. de probat. num.59. pag.80.* Joſeph. Ludoviſ. Peruſ. *deciſ.56.* Maſcard. *de probat. concluſ.666.num.2. & concluſ.1059. num.8.* Sfort. *de in integr. reſtit. part.1. q.37.*

Menoch. *de præſumpt.lib.2.praſ.50. n.18.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo minorib.n.10.* Sanch. *de matr.lib. 2. diſp.41.num.39.* Nicol. Garc. *de beneſic.part.6. cap.2. à n.185.*

5 *Infra decimumquartum,* &c.] Ergo proximus pubertati, etiamſi doli capax, ſi delinquat mitiùs punitur, vt per Tiraq. *de pœnis temper.cauſa 7.n.6.ad fin.* Couar.*in Clem. ſi furioſus, pars. 3.in initio num.5.poſt verſ.quis autem dicatur,* Ant.Gom.*tom. 3.var.cap.1.num.62.* Clar. *§. fin.quæſt.60.verſ.ſed in omnem caſum,* Menoch.*de arbitr. caſu 329.num.2.* Sfort.*de in integr.reſtit.part.2. quæſt.80. à num.47.* Maurit.*eod.tract.cap.161.num.1.* Farin. *d.praxi crimin. quæſt.92. num.62.* vbi declarat verbum *inultum,* de quo *in præſenti,* id eſt, non perfectè vltum, & *n.120.* reſoluit proximos pubertati, & doli capaces non in totum, ſi occiderint excuſari, ſed bene mitius eſſe puniendos.

6 *Propter illam conſuetudinem non exigat,* &c.] Notatur ad hoc, quod pupillus non ligatur, nec comprehenditur ſub ſtatuto generaliter loquente, vt per Tiraquel. *de præſcript. fol.105.* Bonacoſ. *tom. 2. communium opin. lib.9.tit.13.num.74.pag.500.* Surd.*deciſ.49.num.9.* Farin.*in praxi crimin.part.1. quæſt.15. n.51. & 52.* Iaſ. *in §.actiones autem, num.83.Inſtit. de actionib.* Marſil. *ſing. 581 n.4. & ſing.361. in fine,* Neuizan. *conſil. 17. n.77. prope med.* Roman. *ſing.816. incip. Tu vidiſti.* Contrarium verò, immò conſtitutionem ſimpliciter loquentem ſe extendere etiam ad minores, ex *l. ſi ſine, §. Lucius, ff. de admin.tutor. & cap.conſtitutus, de in integr.reſtit.* tenent Bald. *in l.1.n.39. verſ. iuxta hoc quæro, C.de confeſ.* Natt.*conſ.540. num.2. lib.3.* Farin. *de reſtit.in integr. quæſt.15.art.2.num.62.* Tiraquel.*de legib.connub. gloſ.2. num 191* Hinc ſtatutum deferens lucrum dotis vxore præmoriente ſine filiis, locum habet etiam in minore dante dotem, ſeruatis ſolemnitatibus, Bald.*in l.1.col.1. C. ſi aduerſus dotem,* ubi Caſt. *n.4. cum ſeqq.* Cuman. *conſil.109.in princ.verſ.ad primum,* & ſtatutum adimens robur inſtrumentis non regiſtratis comprehendit quoque minores, Alexand. *conſil.119.num.34.verſ.9.dict. lib.6.* Natt. *conſil.541. num.16. & 17. lib.3.* Roman. *conſil.166.num.2. verſ.nos autem loquimur, & conſ.394. num.5. verſ.2.* Sed vtraque ſententia facili negotio componitur, aut enim agitur vt quis teneatur ex aliquo facto extrinſeco per ipſum perpetrato, & tunc minor non comprehenditur ſub lege, aut ſtatuto, & ita procedit text. *in præſenti,* & Doctores citati pro eo; aut verò agitur vt ex ſola lege, aut ſtatuto reſultet præjudicium minori ſine aliquo ipſius facto extrinſeco, & tunc aut minor eſt habilis & continetur, aut non eſt habilis, & non comprehenditur. Alexand.*conſ.119. num 8. verſ.ſextò, lib.6.conſ.61. num.18.lib.7.* Roman. *conſ.120 num.1.cum ſeqq.* Beroi *conſ.68 num.21.verſ.faciunt.* Rot.*in Sabin, Caſtri montis rotundi,* 8. *Febr.*1627. coram Rev. D. meo Coccino, *verſ. quantum attinet, cum ſeq.*

7 In gloſ. *Inultum,* ibi, *& pater pro filio non eſt commiendus.* Vide Couar. *lib.2. var.cap.8.num.7.verſ.hic*
8 *apparet,* Clar. *lib.5. §.fin. quæſt.87. num.8.* Et lex, vel ſtatutum quod alter pro alterius delicto puniatur, eſt odioſum, & rigore plenum, ex Menoch.*conſil.53.n.10. & conſ.119. num.118.* vbi *num.119.* dicit quod ſtatutum obligans patrem pro debitis filii, odioſum eſt, & *num.120.*idem dicit de ſtatuto obligante fratrem pro debito fratris, & *conſ.100. num.161.* aſſerit hunc text. procedere vbi agitur de pœna & odio rationali, nempe vt vnus pro alio, videlicet pater pro filio, puniatur. quod eſſet irrationabile, & odii plenum, idem Menoch.*conſil.25.num.56. & conſil.99. numer.18.* Marſil. *ſingul. 244. Filius, & ſingul. 361. ſtatutum.* Pater enim ex contractu filii non obligatur, Pariſ. *conſil.93. numero 14. lib. 1.* Mantic. *deciſ. 308. numero 1.*

In ead.gloſſ.ibi, *ſi pecuniaria pœna eſſet ſibi impoſita.* 9
Notatur ad hoc, quod pater non tenetur ſoluere pœnam pecuniariam pro delicto filii, etiam ex bonis, quæ pro legitima à patre filio deberentur, vt per Cov. *lib.2. var.c.8.num.7.* Perez *l.1.col.9.tit.16.lib.8.Ord.pag.323.* Greg. *l.2.verbo de la pagar, tit.19.p.4.*

In ead gloſ.ibi, *irregularis tamen non fuit effectus.* Notatur ad hoc, quod puer doli capax ex homicidio irregularitatem contrahit, vt per Paul. Comitol.*reſp.moral. lib.6.q.19. à n.2.* 10

In gloſ. *Infra decimum quartum,* fin.ibi, *& poteſt ſumi arg. ex hoc quod ab Epiſcopo,* &c. Hæc gloſſa quatenus dicere videtur à juriſdictione temporali Epiſcoporum ad Papam, & non ad Principem ſecularem eſſe appellandum, communiter reprobatur, vt per Franciſ. Marc.*deciſ.455. numer.10. & 11. part.1.* Salxed.ad Bernard.*reg.397.* Bobadill.*in ſua politica, lib.2. cap.17. n.197.* 11

De Clerico venatore.

Tit. XXIV.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabarell. Joan. Andr. Anch. Butr. Anania, Panor. Mar. Socin. Guillem. Durand. *in Breuiario aureo juris Canon. fol. 145.* Petr. de Rauenna *in compend. iuris Canon.* Marr. Meſtratt. *in epitome Decretal. fol. 189. verſo,* Dan. Venator *in analyſi methodica iuris Pontificii, à pag.688.* Goffred. & Hoſt.*in ſumma huius tit.* Alex.Caſan.& Anaſt.Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decret.* Barthol. Carthag. *in expoſit.tit.juris Canon.* nouiſſimè Joan. Honor. *lib.5. ſum.in Decretal.* omnes *ſub hoc tit.*

De materia tituli vide Emman. Sà *in aphoriſmis, verbo venatio,* Fr. Emman. *in ſum. tom.1. c.35. cum duobus ſeqq.* Bernard.& Salzed. *in pract.c.70. in nouiſſ. impreſſ.* Matta *de juriſdict.part.4.cent.1. caſu 37.à num.17.* latè Bellet. *diſquiſit.Clerical.part.1.tit. de diſciplina clericali, §.19.* Campan.*in diuerſorio juris Canon.rub.11.cap.23.à num.38.*

Plura de venationibus, & earum permiſſione, & prohibitione, multiplicique ſpecie referunt Ordin. Reg. Luſitan. *lib 5. tit.88.* & apud Caſtellanos *l.1. cum ſeq. tit.8 lib.7. noua recop.* Perez *l 1.pag.422.tit.12. lib.2.Ordin.* Menoch. *caſu 413.* Sebaſt.Medic. *in tract. de venat. & piſcat.* plures refert Cened. *ad Decretum, collect.56.* quibus adde Bernard.Græuæ *ad pract.Cameræ Imperial.lib.2.concl.66.* Bellet. *d.§.16.* Thom.Valaſc. *alleg.juris tom.1.alleg.31.* Sayr.*in claui Regia, lib.11.c.9.* Molin. *de iuſtit.tract.2. diſp.43.* Leſſi. *eod. tract. lib.2. cap.5.dub.6.cum ſeq.* Azor. *inſtit. moral.p.3. lib.5. c.16.* Rebell. *de oblig.juſtitia, part.1.lib.1 q.14.à n.7.cum ſeq.* Vaſquez *in opere moral.tract.de reſtit.c.5.§.2.*

SVMMARIVM.

1 *Clerico prohibetur venatio, & contra facienti pœna imponitur.*
2 *Venatio periculoſa, & clamoroſa clericis interdicitur.*
3 *Venatio in dubio præſumitur facta cauſa recreationis.*
4 *Monachis nec recreationis cauſa venatio eſt licita.*
5 *Piſcatio clericis eſt permiſſa.*

6 *Venatio*

6 *Venationem prohibitam exercens clericus quam pœnam incurrat, oſtenditur.*
7 *Princeps juſtis de cauſis venationem prohibere poteſt.*
8 *Lex à Principe lata venationem prohibens an obliget ad mortale, remiſſivè.*
9 *Venationis ſpecies triplex.*
10 *Subdiaconus venationem ſæpius exercens in caſibus ſibi non permiſſis, eadem pœna, qua Diaconus, puniendus eſt.*

Cap. Epiſcopum I.

Ex Conc. Aurel.

5 EPiſcopo, Presbytero, vel Diacono non licet habere canes, accipitres, vel hujuſmodi ad venandú, quod ſi quis in his ſæpè detentus fuerit ad voluptatem, ſuſpendatur Epiſcopus à communione tribus menſibus, Preſbyter duobus, Diaconus ab omni officio. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Anan. Hoſt. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Vivian. *in ration. lib. 5. juris Pontif. pag. 170.* Alagona *in compendio juris Canon. pag 696.* remiſſivè Ximen. *in concord. part. 1. & 2.* & Caſal. *in annot.* referunt Burchar. *lib. 1. Decretor. c. 213.* & Ivo *part. 5. cap. 366. & part. 6. cap. 388. & part. 13. cap. 30.* & Ant. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 5. tit. 22. cap. 1.*

2 Collige ex text. venationem clericis interdici, quod Doctores modò referendi intelligunt ſi ſit periculoſa, ut venatio aprorum, & clamoroſa, quæ fit cum armis, aſſeruntque ſanitatis, vel recreationis cauſa clericos venationibus iis non prohiberi, dummodo id faciant cum ſilentio, & modeſtia, ita Bernard. *in pract. cap. 70. per totum ſecundum noviſſimam impreſſ.* Guillelm. Benedict. *in c. Raynutius, de teſtamentis, verbo, & uxorem nomine Adelaſiam, n. 875.* Nav. *commento 2. de regul. n. 27.* Menoch. *conſil. 121. n. 50.* Sylveſt. *verbo venatio, circa med.* Sebaſt. Medic. *de venat. piſcat. & aucupio, part. 2. quæſt. 7. ex n. 17.* Franc. Marc. *dec. 529. n. 9. part. 1.* Illuſtriſſimus D. meus Roderic. à Cunha poſt primam hujus libri impreſſionem viſus *in comment. ad c. 2. diſt. 34.* plures quos refert Cened. *ad Decret. collect. 56. n. 8. & 9.* quibus adde Sebaſt. Nevi. *in remiſſ. ad lib. 2. feudorum, tit. 56. quæ ſint regalia, n. 273. cum ſeqq.* Sayr. *in clavi Regia, lib. 11. cap. 9. n. 7.* Bellet. *diſquiſit. cleric. part. 1. tit. de diſciplina cleric. § 19.* Rebel. *de obligat. juſtitia, p. 1. lib. 1. q. 14. n. 9.* Thom. Valaſc. *allegat. juris tom. 1. alleg. 31. n. 13.* ubi refert ad hoc conſtitutiones ſynodales diœceſum Brachar. Olyſſipon. Elbor. Colimb. Portugal. Viſen. & Lamacen. bene Marta *de juriſdict. part. 4.*
3 *cent. 5. caſu 57. n. 17.* ubi advertit clericos per hunc text. non eſſe regulariter prohibitos venari, ſed tantùm ſi ad voluptatem venati fuerint, & ſæpiùs in ipſa voluptate detenti: in dubio tamen venationem præſumi factam cauſa recreationis tenent Anania hîc, *colum. 5.* Alexand. *conſil. 72. num. 13. vol. 2.* Menoch. *conſil. 221. num. 51. & de præſumpt. lib. 5. præſ. 3. num. 116.* Bellet. *d. § 19. num. 7.* Monachis verò quòd nec recrea-
4 tionis cauſa venatio licita ſit, quamvis proprios redditus in venatione habeant, aſſerit Perez *l. 1. tit. 22. lib. 2. Ordin.* quam refert, & ſequitur Salzed. *ad Bernar. d. c. 70. lit. C.*

5 Piſcatio autem eſt clericis permiſſa, tum quia ceſſant in ea illæ rationes quibus eſt prohibita venatio: tum etiam quia piſcatio habet exempla virorum Sanctorum, nempe Apoſtolorum, quos piſcatores ad ſe Salvator noſter vocavit, *Matt. 4. Marci 1. & Lucæ 5.* ita Salzed. ad Bernard. *d. c. 70. lit. A, verſ. piſcatio*, Menoch. *de arbitr. caſu 413. num. fin.* Jacob. de Graffiis *in aureis deciſ. part. 2. lib. 3. cap. 3. verſ. ſexta*, Azeved. *l. 1. numero 3. verſ. niſi & piſcatio, tit. 8. lib. 7. nova recop.* Beller. *d. § 19. numero 8.* ubi intelligit dummodò non fiat in ſolemnitatibus majoribus, aut animo negotiandi.

Si Epiſcopus eſt, tribus menſibus, &c.] Nota Epiſco- 6
pum venationem prohibitam exercentem, id eſt, in voluptate venandi ſæpius detentum, ſuſpendi tribus menſibus, Preſbyterum duobus, Diaconum verò ab omni officio: ita Bernard. *d. c. 70. n. 1.* ubi refert hujuſmodi pœnam habuiſſe originem à Concilio Aurelian. de quo in hoc text. & *in c. Epiſcopum 34. diſt.* & *ibi* advertit hæc jura non inveniri in d. Concilio Aurel. ſed in Concilio Agathenſi, *can. 55.* qui incip. *Epiſcopis*, additque magnam eſſe differentiam inter pœnam Presbyteri & Diaconi de qua hîc, eo quòd cum Presbytero habente præfinitum tempus ſuſpenſionis diſpenſare non poteſt Epiſcopus, cum Diacono verò maximè. Illud tamen advertere neceſſe eſt, Epiſcopum, Presbyterum, & Diaconum antequam puniantur admonitos debere eſſe tribus præceptis ne venentur, Menoch. *d. conſ. 221. num. 52.* Bellet. *d. § 19. num. 6. verſ. veruntamen.*

Quamvis libertas venandi ſit de jure naturali, ſeu 7
gentium, ex *l. 1. in fine cum ſeq. ff. de acquirendo rerum dominio, § feræ, Inſtit. de rerum diviſ.* poterit Princeps juſtis de cauſis venationem prohibere, inferioréſque teneri ad parendum huic mandato, reſolvunt plures quos refert Cened. *d. collect. 56. n. 3.* quibus adde Mich. Salon. *2. 2. quæſt. 62. art. 3. controv. 3.* ubi Bann. *dub. 5.* & Petr. de Aragon. *dub. fin.* Gregor. de Valent. *tom. 3. diſp. 5. q. 6. puncto 5. dub. 6.* Fr. Emman. *in ſum. p. 1. c. 35.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part. 4. collect. 504.* Ludov. Rodolph. *de ſuprem. ſeu abſoluta Principis poteſt. concluſ. 16. n. 123. cum ſeq.* Bernard. Græ væ. *ad pract. Cameræ Imp. lib. 2. concl. 68. conſid. 1.* Marta *d. part. 4. caſu 57. n. 10.* Molin. *de juſtit. tr. 2. diſp. 43.* Farin. *in praxi crim. q. 174. n. 92.* Sayr. *d. c. 9. n. 6.* Leſſi. *de juſtit. lib. 2. c. 5. dub. 7.* Azor. *inſtit. moral.*
part. 3. lib. 5. c. 16 q. 1. Utrùm autem lex à Principe lata 8
venationem prohibens obliget ad mortale, vide Mex. *in tract. taxæ panis, concl. 3. n. 29.* & per citatos à Cened. *d. collect. 56. n. 6.* quibus adde Azor. *d. c. 16. quæſt 5.* Leſſi. *d. cap. 5. dub. 9.* Rebell. *d. q. 14. n. 15.* Vaſquez *in opere moral. tract. de reſtit. c. 5. § 2. dub. 5.* Et an liget clericos, vide Salxed. ad Bernard. *d. cap. 70. verſ. ſed quid*, Marta *loco proximè citato.*

In gloſſ. *Voluptate*, ibi, *quædam enim venatio dicitur* 9
oppreſſiva, &c.] De multiplici venationis ſpecie, oppreſſiva ſcilicet, arenoſa, & ſaltuoſa, vide Menoch. *d. caſu 413. num. 3.* Jacob. de Graffiis *d. c. 3. num. 1.* Cened. *collect. 56. n. 1.*

In gloſſ. *Officio*, ibi, *vel ſubdiacono.* Notatur ad hoc, 10
quod ſubdiaconus venationem ſæpiùs exercens in caſibus ſibi non permiſſis, ut *ſuprà*, eadem pœna, qua & Diaconus puniendus eſt, ut per Bernard. *d. c. 70. n. 2.* ubi *n. 3.* reſolvit cæteros clericos in minoribus arbitrariè eſſe puniendos, ex quo pœna non eſt ſtatuta, vide *ibi* Salxed. *lit. B.*

SUMMARIUM.

1 *Compendium hujus text. refertur.*
2 *Venationes, & ſylvatica fatigationes cum canibus, & accipitre omnibus Religioſis interdicuntur.*
3 *Canes, accipitres, & falcones pro venatione, & aucupio tenere prohibitum eſt clericis.*

Cap.

Cap. Omnibus II. & fin.

1 VEoationes,& ſylvaticæ vagationes cum canibus, & accipitribus, ac falconibus interdicuntur omnibus ſervis Dei. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Joan. Andr. Anania, Hoſt. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Vivian. *in rationali lib. 5. juris Pontif. pag.* 170. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 698. remiſſivè Ximen. *in conc. p.* 2. refertur à Burcard. *lib.* 2. *Decretor. c.* 114. Ivo *part.* 6. *c.* 89. *p.* 12. *c.* 29. & Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 22. *cap.* 2.

2 Probat hic text. omnibus religioſis interdici venationes, & ſylvaticas fatigationes cum canibus, & accipitre, aut falcone, ut per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 18. *num.* 407. Monachis autem nec recreationis cauſa venatio licita eſt, etiamſi proprios redditus in venatione habeant, ut per Salzed. ad Bernard. *in pract. c.* 70. *lit. C.*

3 *Et accipitres, & falcones*, &c.] Notatur ad hoc, quod canes, accipitres, & falcones pro venatione, & aucupio tenere clericis prohibitum eſt, ut per Franc. Marc. *deciſ.* 529. *n.* 5. Camil. Borel. *de Magiſt. edict. lib.* 4. *c.* 3. *n.* 58. *& in ſum. omnium deciſ. tit.* 11. *n.* 42.

De Clerico percuſſore.

Tit. XXV.

SUPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabarel. Joan. Andr. Anch. Butr. Anania, Panorm. Mar. Socin. Petr. de Ravenna *in compend. juris Canon.* Mart. Meſnatt. *in epitome Decretal. fol.* 189. *verſo*, Daniel Venator *in analyſi methodica juris Pontificij, à pag.* 691. Goffred. & Hoſt. *in ſumma hujus tit.* Alex. Caſan. & Anaſt. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Barthol. Carthag. *in expoſit. tit. juris Canon.* noviſſimè Joan. Honot. *lib.* 5. *ſum. in Decretal.* omnes *ſub hoc tit.*

Cap. Si qui I.

Ex Concil. Agathen.

1 CLericus in Sacris ſi eſt percuſſor, corripiendus eſt à crimine, & ſi ſe non emendat, deponendus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabar. Joan. Andr. Anania, Hoſt. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Vivian. *in ration. lib.* 5. *juris Pontif. pag.* 170. Alagona *in compendio juris Canon. pag.* 697. remiſſivè Ximen. *in concord. part.* 2. referunt Burchard. *lib.* 2. *Decretor. c.* 190. & Ivo *p.* 6. *c.* 215. & Ant. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 8. *cap.* 1.

2 Notatur hic text. ad hoc, quod clerici ob ſtatus decentiam ab omni debent ſe abſtinere percuſſione, tam privata, quàm publica auctoritate facta, ut per Sayr. *in Clavi Regia, lib.* 7. *c.* 11. *n.* 2. Filii Aaron Sacerdotes clangent tubis, ut eſt *Num.* 10. *verſ.* 8. non pulſabunt hoſtem manibus, increpitque Petrum quantumvis pro ſe pugnantem, Chriſtus *Matth.* 26. Clericum etenim non eſſe percuſſorem exigit *Apoſt.* 1. *Timoth.* 3. *& ad Titum* 1. Neque ſolùm exemplo, ſed & verbo percuſſorem condemnat Dominus *Matth.* 26. de hac re Concil. Trid. *ſeſſ.* 13. *de reform. c.* 1. Sunt tamen & Eccleſiaſticis ſua arma, ſed ſpiritualia. Apoſt. 2. *ad Corinth.* 19. & arma lucis, ad *Roman.* 13. quæ arma ſunt lectio, & oratio: his diabolus expugnatur, vitia reprimuntur, virtutes nutriuntur, æterna beatitudo acquiritur, ut ex S. Auguſtin. referunt Burchard. *lib.* 2. *Decret. c.* 10. Ivo *p.* 6. *c.* 177.

SUMMARIUM.

1 *Epiſcopus, qui crudeliter aliquem fuſtigare facit, ſuſpenditur duobus menſibus à Miſſarum administratione, & n.* 2.

3 *Vulneratus moriens ex longo intervallo non præſumitur ex vulnere deceſſiſſe.*

Cap. Præterea II.

Greg.

EPiſcopus qui crudeliter jubet aliquẽ fuſtigari, licèt ex hoc non moriatur, quia poſt octo menſes, moritur tamen, duobus menſibus à Miſſarum administratione ſuſpenditur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Vivian. *in rationali lib.* 5. *juris Pontif. pag.* 171. Alagona *in compend. juris Canon. p.* 697. remiſſivè Ximen. *in concord. p.* 1. deſumitur ex D. Greg. *lib.* 2. *regiſtri, epiſt.* 44. *c.* 83. *indict.* 11. referunt Burchard. *lib.* 1. *c.* 195. & Ivo *part.* 5. *c.* 310. & Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decret. lib.* 5. *tit.* 21. *c.* 1. 1

Probat hic text. duobus menſibus à Miſſarum celebratione ſuſpendendum Epiſcopum, qui crudeliter aliquem fuſtigare fecit; oportet enim Epiſcopum non eſſe percuſſorem, id eſt non ad vindictam facilem. Greg. *lib.* 11. *epiſt.* 46. relatus *in c. ſi quid,* 86. *diſtinct.* Octavus canon, qui Apoſtolorum eſt, hunc in modum habet. *Epiſcopum, aut Preſbyterum, aut Diaconum percutientem fideles delinquentes, aut infideles iniqua agentes, & per hujuſmodi volentem timeri, dejici ab officio ſuo præcipimus; quia nunquam nos docuit hoc Dominus, ſed è contrario ipſe cum percuteretur non repercutiebat, cum malediceretur non maledicebat, cum pateretur non comminabatur.* Clericum profecto ſummopere dedecet, ut eas violenter manus alicui injiciat, quæ Deo ſolemni ritu conſecratæ ſunt, quæ extenſæ pro omnibus numini ſupplicant, quæ in ejus honorem tremenda corporis, & ſanguinis Chriſti myſteria peragunt. Multa ad hoc propoſitum cumulavi *in meo tract. de officio, & poteſtate Epiſcopi, p.* 1. *tit.* 2. *gloſſ.* 12. 2

Cùm poſt octo menſes deceſſerit, &c.] Ergo ex diuturnitate temporis, & ex longo intervallo vulneratus non præſumitur deceſſiſſe ex vulnere, de quo, & an verum ſit, & quomodo intelligendum, vide Doctores per me citatos *ad c. Preſbyterum* 7. *n.* 4. *&* 5. *ſup. de homicid.* quibus adde Ayrer. *in tract. de homicidio, part.* 2. *num.* 51. *& num.* 64. *verſ. primum itaque*, Farin. *in prax. crimin. part.* 5. *quæſt.* 127. *n.* 31. *&* 40. Maſcard. *de probat. concl.* 1073. *n.* 4. Baiard. *ad Clar. §. homicid. poſt n.* 166. ubi tenet poſſe judicem arbitrari vulneratum ex vulnere deceſſiſſe, etiam poſt octo menſes, quando vulnus eſt mortale. 3

SUMMARIUM.

1 *Clericus ut homicida non punitur, ſi fuit ipſe in conflictu pro parte violentiam repellentium, licèt ibi aliqui mortui ſint, & ipſe lapides projecit, ex quo nullum ipſe percuſſit.*

2 *Prohibitum ad tempus, poſt illud cenſetur permiſſum.*

Cap.

Cap. Præſentium III.

Alexand. III.

1 CLericus qui eſt præſens in conflictu, ſed ex parte repellentium vim, & lapides iecit, & nullum percuſſit, ſunt tamen ab aliis aliqui interfecti, ſuſpenditur per biennium à celebratione Miſſarum. Colligunt ex Ordin.Abb.antiq.Innoc.Collect.Zabarell.Ioan.Andr. Aoan.Hoſt.Aneb.Butr.Panorm. Mat.Socin. Viuian. *in rationali lib.5.juris Pontif.pag.*171.Alagona *in compend. juris Canon.p.*697.remiſſiuè Ximen.*in concord.p.*2.refertur ab Ant.Auguſt. *collect.*1. *Decret.lib.5. tit.*21.*c.*3.& eſt poſt Concil.Lateran.*p.*26.*c.*11.

2 *Decurſo hujuſmodi temporis ſpatio,*&c.] Notatur ad hoc, quod prohibitum ad tempus, poſt illud cenſetur permiſſum, vt per Tiraq.*de retractu convent.§... gloſſ.*a. *num.*48.Surd.*deciſ.*75.*n.*1.*& conſ.*257.*n.*18.*& conſ.*294. *n.*6.D.Barboſ.*in l.cùm prætor,in princip.n.*45 *ff.de judic.* Gonzal.*ad reg.*8.*Cancel.gloſ.*65.*n.*8. Brunor. à Sole *in locis communib.verbo prohibitio* 16.Et limitatum ad tempus, non extenditur vltra illud tempus. Menoch.*conſil.* 151.*n.*46.

Cap. Continentia VI. & fin.

Cæleſt. III.

1 CLericus qui in juſto conflictu, v. g. ad reſiſtendum prædonibus cum aliis arma ſumpſit, in quo aliqui fuerunt interfecti, ſed ipſe neque facto, neque conſilio interfecit, poteſt vlterius ordinari in ſubdiaconatu tantùm, & miniſtrare ex diſpenſatione. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq.Innoc.Collect. Zabar.Ioan. Andr. Anania,Hoſt.Butr. Anch. Henric.Panorm. Mar. Socin.Viuian.*in rationa.lib.5.juris Pontif.pag.*171.Alagona *in compend.juris Canon.pag.*698.remiſſiuè Ximen. *in concord.p.*2.refertur ab Anton.Aug. *collect.*2. *Decret. lib.5.tit.*10.*c.unic.*

Vide quæ dixi *ad cap.petens* 17. *ſup. de homicid. pag.*243.

De Maledicis.

Tit. XXVI.

SVPER hanc robr.ſcripſerunt Zabarell. Joan.Andr. Anch. Butr. Anania, Panorm Mar.Socin.Petr.de Rauen. *in compendio juris Canon.* Matt. Meſnart. *in epitome Decretal.fol.*190.Daniel Venator *in analyſi methodica juris Pontificij,à pag.*694 Goffred.& Hoſtienſ. *in ſumma hujus tit.* Alexand. Caſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Barthol. Carthag. *in expoſitione titul.juris Canon.*Zipæ. *in analytica poſtremi juris Eccleſ. enarrat. pag.*420. Caniſ. *in ſum.juris Canon.* nouiſſimè Joan.Honor.*lib.5.ſum.in Decret.* omnes *ſub hoc tit.*

De materia hujus tit. vide Bernard.*in pract.cap.*69.*in nouiſſ.impreſſ.*Decian.*tractat.crimin.lib.*7. *c.*50. Bernard. Muſcatell.*in pract.crim.tit.ſi quis Imperatori maledixerit,* Cbaſſan. *in catalogo gloia mundi, p.5.conſid.*6. Menoch. *de arbitr.caſu* 377.Perez *l.*34.*verſ.vtrùm autem liceat,tit.*3.*lib.*8.*Ordin.pag.*75. *& l.*1.*verſ.eſt præterea adnotãdum, tit.*7.*eodem lib.*8.*pag.*197.plures Doctores, quos refert Cened.*ad Decretal.collect.*146.*n.*1.quibus adde Molin. *de juſtitia,tract.*2.*diſp.*688. *verſ. qui autem Principi,* Fr. Emman.*quæſt.regul. tom.*2.*q.*32. *art.*4. Cardoſ. *in praxi fori iudicum, verbo maledictio,n.*4 Farin. *in praxi crimin. part.*3. *q.*105. *inſpect.* 10.*& part.*4. *quæſt.*113. *inſpect.*1. *n.*1.*in fine,* Padil.*in ſumma legum pœnal.part.*1.*cap* 4 Illuſt.D.meum Rodericum à Cunha *in commens.ad c.clericus maledicus* 5.*diſt.*46. & agit apud Luſitanos Ordin. Regia *lib.*5.*tit.*7.& apud Caſtellanos *l.final.tit.*2.*p.*7.*& l.*3.*tit.*8.*lib.*8.*Ord. & l.*3.*tit.*4. *lib.*7.*noua recop. & l.*11. *tit.*26.*eodem libro.*

SUMMARIUM.

1 *Maledicus Papæ puniendus eſt, vt alii deinceps deterreantur.*
2 *Papa maledicens eſt puniendus.*
3 *Papatus dicitur beneficium.*
4 *Iniuria dicitur grauis illa, quæ multis adſtantibus, videntibus, & audientibus facta eſt.*
5 *Maledicentes contra Romanam Eccleſiam puniuntur.*
6 *Iniuria non cenſetur remiſſa in foro fori per Confeſſionem peccatorum.*

Cap. Innotuit I.

Clem. III.

VErba proferens contra officium, vel beneficium Papæ eſt puniendus, ne de cetero contra Eccleſiam Romanam loquatur, & aliis ſit terror. Colligunt ex Ordin.Abb.antiq.Innoc.Collect.Zabar.Joan.Andr. Anania, Hoſtienſ.Butr.Anch.Panorm.Mar.Socin.Cened.*collect.*146.Viuian. *in rationali lib.5. iuris Pontificii, pag.*172. Alagona *in compendio iuris Canonici, pag.*698. remiſſiuè Ximen. *in concord.p.*1. *&* 2. refertur ab Ant. Auguſt.*collect.*2. *Decretal.lib.5.tit.*11.*de clerico maledico, c.unic.* 1

Collige ex tex.maledicentem Papæ eſſe puniendum, vt per Bernard. *in pract. c.*69.*in nouiſſima edit.* Plaz.*de delictis,lib.*1.*c.*4.*n.*2.*in fine,*Farin.*in praxi crimi p.*3.*q.*105. *n.*394. *cum ſeqq.* 2

Illud profectò demiſſi, & patientiſſimi injuriarum animi exemplum eſt, quod de ſanctæ mem. Pio V.narrat Petr. Matthæus *in ſumma conſtitutionum ſummorum Pont.Bulla* 3.*eiuſd. Pii V.in fine,pag mihi.* 514.& habetur in breui enarratione geſtorum ſanctiſſimi Pontif. Pii V. ex proceſſibus & probatis auctoribus digeſta per Fr.Archangelum Caracciam *pag.*35. nam cùm nebulo quidam obſcurus famoſum carmen contra Summum Pont.ineptum quidem atque inſulſum, ſed maledicum, ac contumelioſum Paſquillo affigeret, ſummo ſtudio, ac diligentia inueſtigatus,ex quibus indiciis eſſet tandem comprehenſos, & Pontifici oblatus, exiſtimarunt omnes grauiſſimè fore animaduertendum. Iuſſus eſt à Pontifice carmen ſuum recitare, deinde interrogatus quo conſultore, aut impulſore ea auſus eſſet, conſtanter reſpondit ſe non niſi mali dæmonis id inſtinctu compoſuiſſe; quod cùm pro ſua benignitate credidiſſet, addidit benignitati clementiam, atque animi magnitudinem ſingularem. Si tu, inquit, mihi vt Summo Pont. maledixiſſes,non ferres impune; verùm quia in Pium V. non es conuitiatus, ſed in Fratrem Michaëlem, in monachum Scarpon, in Cardinalem Alexandrinum conuicia jactaſti,id ego non perſequar, nec tu Gubernatorem eo nomine,vel pœnam aliquam metuens, abi liber quò velis; ego verò humilitatem generis mei, vitæ, & habitus (ſiquidem & calceos craſſiores in conuicium vocas) ſemper & animo retinebo, & libens confitebor, & ero vilis in oculis, & abiectus coram Domino.

Digitized by Google

3 *Beneficij noſtri.*] Ergo Papatus dicitur beneficium, ut per Coriaſ. *part.1.parap.cap.1.num.3.*Selva *de beneficiis,part.1.queſt.2.num.8.& 26.*Rebuff.*in praxi benef. part.1.tit. ſeculare beneficium quotuplex ſit,n.3.* Cened. *ad Decret,collect.146.n.5.*Gonz.*ad reg.8. Cancell.gloſ.4. n.61.* ubi *n.62.* tenet quod Papa debet habere majorem ſcientiam reliquis omnibus,cum ſit Præpoſitus curæ totius Chriſtianitatis. Seb. Cæſar *de eccleſ. hierarch.q.2.proœm.§ 4 n.2.*

4 *Multis coram adſtantibus.*] Notatur ad hoc, quod illa injuria dicitur gravis, quæ multis adſtantibus,videntibus, & audientibus facta eſt, ut per Nicaſ.*in §. atrox,num.3.Inſtit.de injur.* Anton. Gomez *var.tom.3. c.6.ſub num.4.* Menoch.*de arbitr.caſu 263.n.24.* Farin. *in praxi crimin. p.5. queſt.105.num.185. & conſil.30. num.28. lib.1.*

5 In gloſſ. *A temeritate,* ibi, *ſed quatenus contingit Romanam Eccleſiam.* Notatur ad hoc,quod maledicentes contra Romanam Eccleſiam puniuntur, ut per Farin. *d.queſt.105. num.397.* Qua autem pœna puniantur Principi, vel cuicumque alii maledicentes, vide Sylveſt.*in ſum. verbo maledictio,*Gig.*de crimine læſa majeſt. lib.1.queſt.40.*Navar.*in man.c.23.num.117.*Sebaſt.Medic. *in ſum.peccat. part.1.tit.4.ex queſt.68.* Mandoſ. *in praxi,tit.de ingrat.c.62.caſu 100.*Avil. *ad c.25. Prætor. in gloſſ.la pragmatica,n.4.* Perez *l.34.ex pag.75.in fine, verſ.utrum autem liceat aliquem maledicere, tit.3.lib.8. Ordin. & l.1. verſ. eſt præterea adnotandum, tit.7.eod. lib.7.p.19.*Menoch. *caſu 377.*

6 In ead. gloſſ. ibi, *ſed rancorem ſic.* Notatur ad hoc, quod injuria non cenſetur remiſſa per confeſſionem peccatorum dum pœnitens in manibus ſacerdotis illam injurianti remittit, talis enim remiſſio intelligitur facta quoad rancorem, & odium,non autem quoad ſatisfactionem, & in foro fori,ut per Covar.*var. lib.2.c.10. num.17.in princip.& verſ.3.conſtat,* Clar. *in pract.§.fin.queſt.58.verſ.ſed in propoſito,*Jacob.de Graſſis *in aureis deciſionibus,pars.1.lib.1.c.137.num.4 in fine,*Maſcard. *de probat.concl.902. num.3.& concl.1156. à n.25.* Farin. *d.queſt.105.n.376.*ubi *n.377.*limitat niſi in manibus Sacerdotis ſit per pœnitentem facta plenè remiſſio, tunc enim cenſetur etiam remiſſa injuria in foro contentioſo.

SUMMARIUM.

1 *Pœna blaſphemantis Deum vel aliquem ſanctum,& præcipue glorioſiſſimam Virginem, ponitur.*

2 *Doctores referuntur de blaſphemiis,& blaſphemantibus agentes.*

3 *Blaſphemans calore iracundiæ an mitius ſit puniendus, remiſſivè.*

4 *Blaſphemantes ebrij,minores,mulieres,& ruſtici,quibus pœnis puniantur, remiſſivè.*

5 *Blaſphemantes contra aliquem Sanctorum quas pœnas incurrant, remiſſivè.*

6 *Blaſphemia crimen eſt mixti fori.*

7 *Iudex eccleſiaſt.pro executione ſuæ ſententiæ poteſt implorare brachium judicis ſæcularis.*

8 *Iudex ſæcularis ſub pœna excommunicationis poteſt cogi ad præſtandum brachium ſuum Eccleſiaſtico.*

9 *Nobiles mitius puniuntur.*

10 *Moneta debet ſolvi uſualis, & in loco frequentata.*

11 *Debitor tenetur recipere ſuum debitum,vel condemnationem in ſuum favorem factam in moneta quantumcunque minutiſſima.*

12 *Aureos auri qui tenetur ſolvere, non poteſt ſolvere niſi aurum.*

13 *Monetam ſciens eſſe mutandam ſi ſolvat,mutuet, vel det illam ante legem, an teneatur ad reſtitutionem, remiſſivè.*

Cap. Statuimus II. & fin.

Greg. IX.

EPiſcopus præcipiat, ut blaſphemans publicè per ſeptem dies Dominicos exiſtat præ foribus Eccleſiæ in manifeſto,dum fiunt Miſſarum ſolemnia,& ultimo die pallium,& calceamenta non habeat, & ligatus corrigia circa collum, & jejunet ſeptem feriis præcedentibus in pane, & aqua, nec in Eccleſiam ingrediatur, & ſi poteſt quolibet die horum reficiat tres,vel duos, vel unum pauperem, vel ſi non poteſt reficere,alia pœnitentia injungi debet, & ſi non vult facere prædictam pœnitentiam, interdicendus eſt ei ingreſſus Eccleſiæ, & in morte eccleſiaſtica ſepultura privandus. Item Princeps ſecularis hunc punire tenetur,ſi eſt dives,in quadraginta ſolidis, alioquin in triginta, vel viginti, vel ſaltem in quinque, & hoc ſive blaſphemet Deum,ſive Sanctos, & multò magis B.Virginem,& ſi judex ſecularis eſt negligens,Epiſcopus illum cogat.Colligunt ex Ordin. Abb.antiq.Collect.Zabarell. Joan.Andr.Anania, Hoſt. Anch.Butr. Panorm.Mar.Socin.Cened.*collect.126.*Vivian. *in rationali lib.5.juris Pontif.pag.173.* Alagona *in compend.juris Canon pag.698.*remiſſivè Caſal.*in annot.*& Ximen. *in concord.p.1.& 2.* 1

Hîc ponitur pœna blaſphemantibus Deum, aut aliquem Sanctum,de qua etiam habetur apud Luſitanos in ordin.Regia,*lib.5. tit.2.* ubi Parens meus, & apud Caſtellanos *l.1. tit.28. p.7.*ubi Greg. *& l.5.tit.4.lib.8. nova recopil.*ubi Azeved.agunt etiam Clar.*in pract.§. blaſphemia,*Bonac.*commun.crimin.part.1. verbo blaſphemia,fol.16.* Boër. *deciſ.301.*Jacob. Simanch. *in enchir. tit.9.& de Cathol.inſtit.tit.8.* Mant.*ſing.545.* Alphonſ. de Caſtro *de juſta hæret.punit.lib.1.c.12.*Navar.*in man. c.12. ex n.81.& in cap.inter verba 11.queſt.3. corol.57. ex num.613.*Majol.*de irregular.lib.5.c.32.* Ludov.Lop. *in inſtruct.conſcient.part.1.c.51.* Cabalin. *milleloq.500.* Rojas *de hæret.p.2.aſſert.12.ex num.68.uſque ad n.180.* Læl. de Zanchis *de privil. Eccleſ. privil.150.*Petr. de Salazar *de uſu, & conſuetud.c.5.ex n.26.* Humad.*l.60. ad textum ex num.3. tit.6.part.2.* Avend. *de exequendis mand.lib.2.c.5.* Anton. Scap.*de jurè non ſcripto, lib.5. c.135.* Illuſtriſſimus D.Roderic, à Cunha *in comment. ad c.4.num.7.diſt.25.*Menoch. *de arbitr.caſu 319.n.16. cum ſeqq.& caſu 375. & ſeq.& de præſumpt. lib.5. præſumpt.6.num.29.*Maſcard.*de probat.concl.194.cum ſeqq.* Perez *ad rub.tit.8.lib.8.Ordin.pag.137.& pag.203.*Rebuff.*de reprobat.teſt.num.55.*Azeved.*l.1.tit.4.lib.7.nova recopil.* Avend. *de exequendis mandatis, part.2. c.5. à princip.*Flamin.*de reſignat.lib.5.queſt.6.num.65.*Decian. *in pract.crimin.tom.2.lib.6.c.1.cum ſeqq.*Bernard.& Salzed.*in pract.cap.113.in noviſſ.edit.* Vincent.de Franch. *deciſ.504.* Theſaur.Pedemont.*deciſ. 242.* Franc.Marc. *deciſ.509.* plures quos refert Cened. *ad Decretal. collectan.126.* Steph.Quarant.*in ſumma Bullarij,verbo blaſphemi,*Zerol.*in praxi Epiſcop.part.1.verbo caſus.*Farin. *in praxi crimin. part.1. queſt.20.* Sayr. *in clavi Regia, lib.6.c.13. num.23. cum ſeq.* Paul. Comitol. *reſponſor. moral.lib.4. queſt.9.* Bernard.Muſcatel. *in pract.crimin. tit.de blaſphemia,* Marta *de juriſdict.part.2.c.13.* Azor. *inſtit.moral.part.1.lib.11.c.3.q.2.* Sanch.*in præcepta Decalogi,lib.2. c.32.* Valer.Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.18. n.195. cum ſeqq.* Camp. *in diverſ. juris Canon. rub.11.c.14.a n.66.* 2

Unùm verò ille, qui calore iracundiæ blaſphemavit 3

ut mitiùs ſit puniendus, vide Tiraquel.*de pœnis temperandis, cauſa* 1.*n.*14. Vivian. *deciſ.*275.Barz.*Bononiæ deciſ.* 135. quos refert Aloyſ. Riccius *in collect. deciſ. p.*2.*collect.*75.*in medio*, Cened.*ad Decretal, collect.*116. *n.*3.Menoch.*caſu* 319.*à n.*32.*& caſu* 375.*n.*32.Decian. *d.lib.*6.*cap.*5.*num.*9. Avendan. *d. cap.*5.*n.*12. *in princ.* Farin. *d.quæſt* 20.*n.*47. *cum ſeqq. & quæſt.*91. *n.*9. De
4 ebrio vide Anton.Scap.*de jure non ſcripto*, *lib.*5.*c.*135. *ex n.*2. Perez *ad rub.tit.*8. *lib.*8. *Ordin. verſ. utrùm autem ebrius*, *pag.* 203. Humad. *l.*60. *n.*6. *tit.*6. *part.*1. Alagona *in addit.ad Palat.in alleg.de hæreſi,lit. B,lib.*2. ubi etiam de mente capto, blaſphemo, Avendan. *d. c.*5.*num.*19. Decian. *d.cap.*3.*num.*8.Farin.*d.q.*10.*n.*50. de minore vide Decian. *d.cap.*5.*n.*5. Farin. *part.*3. *tit. de pœnis temperandis*,*quæſt.*92.*num fin.* de muliere vide Farin. *d.part.*3. *quæſt.*98. *num.*19. ubi refert ſe vidiſſe Venetiis plures flagitioſas fœminas propter blaſphemiam in linguæ abſciſſione punitas. De ruſtico vide Decian. *d.cap.*5. *num.*10. Farin.*d. quæſt.*20. *n.*51. *cum ſeqq.* & de omnibus Campan. *d.rub.*11. *cap.*26. *n.*85. remiſſivè Ego ipſe *de officio*,*& poteſt.Epiſcopi*, *part.*3. *alleg.*51. *num.*105.

5 *Vel aliquem ſanctorum ſuorum.*] De blaſphemantibus contra aliquem Sanctorum,& quas pœnas incurrant, vide citatos per me *d.alleg.* 61.*n.*91. & Farin. *d. quæſt.*20.*n.*25.*cum ſeqq.*Soar. *de Religione,tom.*1.*tract.*3. *lib.*1.*cap.*5.*n.*6. Decian. *d.lib.*6. *cap.*2.*num.*19. Sanch. *in præcepta Decalogi*, *lib.*2.*cap.*32.*n.*27.Et an blaſphemia in Deum, ſeu B.Virginem ſpecie diſtinguatur ab ea,quæ emittitur in Sanctos,vide Campanil.*d.cap.*26. *num.*79.

6 *Per temporalem præterea poteſtatem*, &c.] Ergo blaſphemiæ crimen,tanquam mixti fori,poteſt etiam per temporalem poteſtatem puniri, de quo vide Ordinat. Regiam Luſitan. *lib.*2.*tit.*9.*in princip.* Avend. *d.cap.*5. *num.*11 *&* 12. Curiam Philip. *part.*3.§.2.*n.*15. Marta *de juriſdict.part.*2.*cap.*13. Axur. *d.part.*1. *lib.*9.*cap.*28. *q.*5.Sanch.*d.lib.*2.*c.*33.*n* 37.poſt Clar.Covar. & alios Mar. Antonin. *var. reſolut. lib.*3. *reſolut.* 12. *n.* 1. & plures quos refero ego ipſe *d. alleg.*51.*num.*94. Farin. *d.quæſt.*20.*n.*39. *& tract.de hæreſi*, *quæſt.*178. *num.*76. ubi reſolvit contra conſuetum blaſphemare,& monitum blaſphemare non ceſſantem, Inquiſitores poſſe procedere.Et de hæreticalibus blaſphemiis, & quod de eis Inquiſitores cognoſcunt, dixi *d.alleg.*51.*n.*89.

7 Notatur etiam ad hoc, quod judex Eccleſiaſticus pro executione ſuæ ſententiæ poteſt implorare brachium judicis ſecularis,& dictus ſecularis judex tenetur illud impertiri, & ſententiam prædictam exequi, ut per Cov. *practic.cap.*10.*n.*1. Farin. *in praxi crimin. p.*3.*q.*97.*n.*81.*cum ſeqq.*

8 *Coactione.*] Ergo ſi judex ſecolaris non vult brachium ſuum præſtare Eccleſiaſtico, poteſt ad id cogi, ſub pœna ſcilicet excommunicationis,ut per Marant. *diſput.*1. *n.*8.*verſ.item poteſt judex*,Menoch. *de arbitr. caſu* 452. Bellacomb. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 3. *tit.*1.*n.*118. *pag.* 367. Aviles *ad cap.* 10. *Prætor. verbo uſurpan,num.*21.Perez *l.*4.*tit.*1.*lib.*3. *Ordin. pag.* 473. Decian. *d.lib.*4. *cap.*10. *n.*3.*verſ. Octavò*, Bobadil. *d. lib.*1.*cap.*17.*num.* 80. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.*1. *quæſt.*8.*art.*14. Farin. *in praxi crimin.quæſt.*97.*num.*82. Modern. *de juriſdict.part.*1.*c.*52. *num.*1. Ludovic. Rodolphin. *in tract.de brachio ſæculari,num.*45.Sanctar.*de hæreſi*, *c.*6.*dub.*4. *n.*23.*me citato* Diana *reſol.moral.p.*1. *tract.*2. *reſol.*130.

9 *Nullam in hoc miſericordiam*,&c.] Notatur ad hoc, quod nobiles mitiùs puniuntur, etiam quod lex, ſeu conſtitutio pœnalis expreſsè dixiſſet delinquentem nullam miſericordiam conſecuturum, ut per Tiraq. *de pœnis temper. cauſa* 31.*n.*2. *& de nobilit.c.*20.*n.*19.

Farinac. *in praxi crimin. part.*3. *quæſt.*98. *numero* 97.
Vſualis moneta.] Ergo moneta debet ſolvi uſualis, 10
& in loco frequentata, prout cum communi reſolvit Cald. Pereira *de emptione*, *& vendit. cap.*22. *n.*36. in
qua quantumcunque minutiſſima tenetur debitor 11
recipere ſuum debitum,vel condemnationem in ſuum favorem factam,de quo vide Tiraquel.*de retract.tit.*1. §.1.*gloſ.*20.*n.*4.*&* 5. Mex. *in tract.taxa panis, concl.*7. *verbo maravedis,pag.mihi* 130.Gutier.*pract.lib.*2.*q.*173. *à princip.*Gaſp.Roderic.*de annuis reddit.lib.*2.*quæſt.*15.
*num.*92. *verſ ſed quid*,qui enim tenetur ſolvere aureos 12
auri,non poteſt ſolvere niſi aurum, ſi liquidò conſtet id actum fuiſſe,quod pretium in aureo ſolveretur,non in argentea pecunia, ſecus ſi nullus fuerit habitus reſpectus aureæ pecuniæ, ſed quantitatis duntaxat,de quo vide Covar.*in tract.de veterum numiſmatum collat. cap.*7.§.*un. num.*2. Surd. *conſil.*405.*num.*32. Paul.Comitol. *reſponſor. moral.lib.*3.*quæſt.*44. *num.*7. Stephan. Gratian. *diſcept.forenſ.cap.*55. *n.*26. *cum ſeqq.* Cald.
Pereira *de reſoint. emphyt. cap.*13.*n.*17. An ſciens mo- 13
netam eſſe mutandam,ſi ſolvat, nuntiet,vel der illam ante legem,teneatur ad reſtitutionem,vide Afflict. *deciſ.*399.*n* 9.Pinel.*in l.*2.*C.de reſcind.vendit.part.*3.*cap.*2. *num.*22.Anton.Gomez *tom.*1.*variar.cap.*2.*n.*32.*in fine*, Menoch. *de arbitr.caſu* 185. *num.*20. *&* 21. Mexia *in d.tract. taxa panis*, *concluſ.*6. *num.*6. Zerol. *in prax. Epiſcop. part.*1.*verbo pragmatica*, Sayr.*in clavi Regia, lib.*3.*cap.*5.*num.*1. Paul.Comitol. *lib.*3.*quæſt.*32.Valer. Reginald *in praxi fori pœnit.lib.*25.*num.*188.Joannem Salas *de contract.tractat.de empt.dub.*22.*in fine.*

De Clerico excommunicato, depoſito, vel ſuſpenſo miniſtrante.

TIT. XXVII.

SUPER hanc rubr.ſcripſerunt Zabarel. Joan. Andr. Anch.Butr. Anania, Panormit. Mar. Socin. Cened. *collect.* 25. Petr. de Ravenna *in compendio juris Canonici*, Mittin. Meſnart. *in epitome Decretal. fol.*190. Dan. Venator *in analyſi methodica juris Pontif. à pag.* 698. Goffred. & Hoſtienſ. *in ſumma hujus tit.* Alexand. Caſan. & Auguſt. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Barthol.Carthag.*in expoſit. titulorum juris Canonici*, noviſſimè Joan.Honor. *lib.*5. *ſum.in Decretal.* omnes *ſub hoc tit.*

CAP. Si quis Epiſcopus I.

Ex Concil. Apoſt.

CLericus depoſitus juſtè pro certo crimine,ſi auſus fuerit attrectare miniſterium ſibi jam commiſſum,abſcindatur ab Eccleſia. Colligunt ex Ordin. 1
Abb. antiq.Innoc. Collect.Zabarel. Joan.Andr.Anania, Hoſt. Anch. Butr. Panorm.Mar.Socin.Vivian. *in ration. lib.*5. *juris Pontif. pag.*174. Alagona *in compendio Iuris Canon.pag.*699. remiſſivè Ximen. *in concord.part.*1. *&* 2. deſumitur ex Canon. Apoſtolorum, *c.*28.ex Theodoro, & refertur ab Anton. Auguſt. *collect.*3.*Decretal.lib.*5.*tit.*32.*cap.*1.

Notatur hic text. ad hoc,quod clericus excommu- 2
nicatus majori excommunicatione, interdictus, vel ſuſpenſus ab officio, qui ſciens, aut ſcire debens ſe eſſe excommunicatum, interdictum, aut ſuſpenſum, celebrat Officia divina, aut facit ſolemniter aliquid

alicui certo Ordini ſuo deputatum, tanquam ille ordinatus eſt irregularis, ut per Cened. *ad Decretal. collect. 25. n. 1.* & vide pleniùs *ad cap. ſequens.*

SVMMARIVM.

1 *Degradatus, vel ſuſpenſus celebrans, & monitus non deſiſtens excommunicatur, & ſi nec ſic deſiſtat, per ſecularem poteſtatem ad requiſitionem Eccleſiæ exilio damnatur.*

2 *Clericus excommunicatus eſt inhabilis ad exercendos actus tributos Ordini, & ſi aliquem illorum exerceat, efficitur irregularis.*

3 *Clericus in minoribus conſtitutus, etiam irregularitatem contrahit, ſi poſt excommunicationem faciat actum tributum Ordini.*

4 *Eccleſia pœnam exilij non habet.*

5 *Clericus prohibitus ne celebret, ſi utatur debita materia, & forma, conficiet Sacramentum.*

6 *Excommunicatus tenetur dicere horas Canonicas.*

CAP. Si quis II.

Ex Conc. Antioch.

1 DEgradatus, vel pro certo crimine ab officio depoſitus, ſi per contemptum, vel ſuperbiam præſumptuosè miniſtrat in aliquo prohibito, & correctus ab Epiſcopo adhuc præſumptuosè perdurat, omni modo excommunicari debet, & qui cum eo communicat excommunicatus, quod etiam eſt obſervandum de aliis excommunicatis. Quod ſi adhuc perſiſtit in eodem, & Epiſcopus non poteſt eum emendare, judicio Regis ad requiſitionem Eccleſiæ damnetur exilio. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Joan. Andr. Anania, Hoſt. Anch. Panorm. Mat. Socin. Cened. *collect.* 126. Vivian. *in rationali lib. 5. juris Pontif. pag.* 174. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 699. tem. ſſivè Ximen. *in concord. par. 1. & 2.* deſumitur ex Concil. Antiocheno, & refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 5. titul. 23. cap. 2.*

2 *Similiter de Clericis, &c.*] Probat hæc text. pars clericum excommunicatum eſſe inhabilem ad exercendum actus tributos Ordini, & ſi aliquem illorum exerceat, effici irregularem, ut per Covar. *in cap. alma mater, part. 1. §. 10. numero* 1. Navar. *in manuali, cap. 27. n. 163.* Major. *de irregul. lib. 3. cap. 21. num. 1. &* 2. Mar. Alter. *de cenſur. tom. 1. lib. 1. diſp.* 1. quos refert, & ſequitur Anton. Ricciul. *in tract. de jure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium, lib. 4. cap. 2. n. 2.* ubi etiam Joan. Andr. *hic, n. 3.* & Anchar. *n. 1.* extendit, ut procedat ſive actus ſit attributus Ordini ſacro, ſive attributus Ordini minori, & idem Ricciul. ac Mar. Alter. *numeris ſeqq.* citatis locis, extendunt ad Epiſcopum, & Abbatem, qui ex privilegio Apoſt. confert Ordines minores, & ad Sacerdotem, cui per ſedem Apoſt. indultum eſt, ut poſſit miniſtrare Sacramentum Confirmationis, aut alium actum ex illis, qui ordinaria facultate pertinent ad Epiſcopum. Extenditur denique ſupradicta concluſio, ut procedat non ſolùm in Epiſcopo, Abbate, vel alio, qui ex privilegio Apoſt. miniſtret Sacramenta, dum eſt excommunicatus, ſed etiam ſi faciat alios coram ipſo miniſtrare, adeò quod Epiſcopus excommunicatus mandans Sacerdoti, ut Miſſam celebret coram ipſo, efficiatur irregularis: ita gloſ. *verbo celebrari, in Clem. 2. de privileg.* quam *ibi* ſequuntur Zabarel. *num.* 11. Imola *num. 9.* Covar. *d. part. 1. §. 6. in fine*, Navar. *d. cap. 27. num. 244. in fine*, Marius Alter. *de cenſuris, tom. 1. lib. 2. cap. 4.* ubi *cap. 5.* agit quis poſſit diſpenſare in caſibus prædictæ irregularitatis.

Aut alius clericus.] Ergo clerici in minoribus conſtituti etiam irregularitatem contrahent, ſi poſt excommunicationem faciant actum tributum Ordini: ita in præſenti tenent Hoſtien. Joan. Andr. & Panorm. Majol. *d. lib. 3. cap. 21. num. 5. &* 8. Mar. Alter. *d. tom. 1. lib. 2. diſp. 1. cap. 1. verſ. altera eſt opinio*, quicquid aliter teneant D. Antonin. *part. 3. tit. 28. cap. 1. verſ. ſi verò clericus.* Paludan. *in 4. diſt. 18. quæſt. 4. in quinto effectu*, ubi Sot. *diſt. 25. quæſt. 1. in art. 3.* Navar. *conſ. 44. n. 16. & ſequenti, ſub tit. de ſententia excommunicat.* Qualiter autem, & quando dici poſſit, quod clericus conſtitutus in minoribus ſolemniter actum adnexum Ordini facere dicatur, diſſerunt Mar. Alter. *d. c. 1. verſ. hanc opinionem*, & Anton. Ricciul. *d. c. 2. n. 5.* 3

Regis judicio, &c.] Notatur ad hoc, quod Eccleſia pœnam exilii non habet, ut per Dec. *in cap. cum non ab homine, n. 13. de judic.* Palar. *in repet. cap. per veſtras, de donat. inter virum, notab. 2. §. 1. n. 14.* 4

In gloſſ. *Degradatus*, ibi, *nunquid conficit, &c.* Notatur ad hoc, quod licèt Eccleſia prohibeat ne degradatus celebret, nihilominus ſi talis clericus prohibitus utatur debita materia, & forma cum intentione, conficiet Sacramentum, ut per Marant. *de ordine judiciorum, p. 4. diſt. 11. n. 73.* Covar. *variar. lib. 1. c. 10. n. 8.* Rojas *ſing. 83. verſ. ſed ſupradictis*, Majol. *de irregular. lib. 3. cap. 22. n. 9. & lib. 4. cap. 26. n. 1.* Vivald. *in candel. aureo, tit. de Sacram. Euchariſtiæ, n.* 58. Stephan. Gaëta *in cap. ad limina 30. q. 1. §. 6. n. 62.* Perez *l. 1. verſ. Ego tamen, tit. 3. lib. 1. Ordinam. pag.* 61. Navar. *in c. 1. §. laboret, num. 4. & in cap. fin. num. 13. de pœnit. diſt.* 6. Sayr. *de cenſur. lib. 5. cap. 22. n. 25. cum ſeqq.* Bonac. *eodem tract. diſp. 4. de degradat. punct. unic. n. 5.* Cened. *ad Decretal. collect. 65. n. 5. & pract. ac canonicar. qq. lib. 1. q. 30. n. 85.* Camp. *in diverſorio Iuris Canonici, rub. 1. n.* 107. Illuſtriſ. D. Roderic. à Cunha poſt primam hujus libri impreſſionem à me viſum *in com. ad c. accedens 10. n. 3. diſt. 50.* 5

In gloſ. *Præſumpſerit*, ibi, *poteſt dicere horas ſuas, &c.* Notatur ad hoc, quod excommunicatus non excuſatur ab iis, quæ ſunt oneris, & ideò tenetur dicere horas Canonicas tanquam particularis, & ſecretè, ac ſine ſocio, & omittere illum verſiculum, *Dominus vobiſcum*, ac illius loco more laicorum dicere, *Domine exaudi orationem meam*, de quo vide Felician. *de cenſur. tit. de depoſit. & degradat. cap. 25. porrò depoſitus, pag.* 398. Gig. *de penſion. q.* 64. Barthol. Humada *l. 18. gloſ. 2. tit. 9. part. 1. & l. 34. gloſ. 1. num. 2. verſ. tertiò ampliatur, tit. 6. part. 1.* Stephan. Durant. *de ritibus Eccleſiæ, lib. 3. c. 22. num.* 12. Covar. *in cap. alma mater, part. 1. §. 3. num. 8. & lib. 3. var. cap. 13. num.* 8. Perez *l. 1. tit. 8. lib. 3. Ordinam. pag. 552. & l. 1. colum. 11. verſ. item etiam, tit. 5. lib. 8. pag.* 173. Navar. *in man. cap. 27. numero 20. & num. 36. verſ. ad quintum, & in tractat. de oratione, c. 7. num.* 16. Cened. *d. collect. 65. num.* 5. latè Mar. Alter. *de cenſur. tom. 1. de excomm. lib. 1. diſput. 10. cap. 4.* ubi etiam reſolvit excommunicatum committere peccatum ſi recitet horas cum alio, & in eandem culpam incidere alios, ſi audiant ipſum excommunicatum recitantem horas. 6

SUMMARIUM.

1 *Interdictus & excommunicatus celebrans monitus non deſiſtens deponitur.*

2 *Excommunicatus monitus & non deſiſtens, divina officia celebrans, pœnam incurrit perpetuæ depoſitionis.*

3 *Excommu*

3 *Excommunicatus à tota Synodo diſpenſari non poteſt.*
4 *Depoſitus verbaliter poteſt per ſolum Epiſcopum reſtitui, ſecus in actualiter degradato, quem ſolus Papa reſtituit.*

Cap. Clerici III.

Alex. III.

1 CLerici excommunicati vel interdicti, ſi ante abſolutionem divina officia celebrare præſumant, & moniti non deſiſtant, ſunt perpetuò deponendi. Colligunt ex Ordin. Abb antiq. Collect. Zabat. Joan. Andr. Anan. Hoſt. Anchat. Butr. Panorm. Mar. Soc. Vivian. *in rationali lib. 5. Iuris Pontif. pag.* 175. Alagona *in compend. Iuris Can. pag.* 699. remiſſivè Ximen. *in concord. part.* 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 23. *cap.* 5. & eſt poſt Concil. Lateran. ſub Alex. III. *p.* 26. *cap.* 10.

2 Hanc eandem concluſionem ex hoc textu deſumit Mar. Alter. *de cenſur. tom.* 1. *de excommun. lib.* 1. *diſp.* 13. *cap.* 2. *in fine.*

3 In gloſſa *Moniti*, ibi, *Nec etiam Synodus in hoc diſpenſare poteſt.* Notatur ad hoc, quod excommunicatus à tota Synodo diſpenſari non poteſt, ut per Bonac. *commun. crim. p.* 1. *verbo Excommunicatus, verſ. Excommunicatus à tota, fol.* 59.

4 In eadem gloſſa, ibi, *Sed poteſt quæri utrum idem ſit in depoſito, ut ſolus Papa ipſum reſtituat.* Nota verbaliter depoſitum poſſe per ſolum Epiſcopum reſtitui, ſecus in actualiter degradato, quem ſolus Papa reſtituit, ut per Abb. *in cap. tranſmiſſa, n.* 8. *de re judic.* Bellet. *diſquiſit. cleric. p.* 1. *tit. de favore Clerior. canonis*, §. 10. *n.* 9. *pag.* 254. quem refero ego ipſe *de officio & poteſt. Epiſcopi, p.* 3. *alleg.* 110.

In eadem gloſſa, ibi, *Sed nunquid Epiſcopus cum talibus diſpenſaret, ſive Legatus de latere Domini Papæ miſſus*, &c. An Epiſcopus, vel ſaltem Legatus de latere poſſit diſpenſare ab irregularitate celebrationis in excommunicatione, vide Mar. Alter. *d. tom.* 1. *lib.* 2. *diſp.* 1. *cap.* 5.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicati, vel interdicti celebrantes deponi debent, niſi propter multitudinem mitigetur pœna.*
2 *Multitudo ubi deliquit, mitiùs de pœna ſtatuendum.*
3 *Suſpenſus ab officio an ſit ſuſpenſus à beneficio, oſtenditur.*
4 *Epiſcopus ſuſpendens aliquem ab officio, vel beneficio, ille à neutro ſuſpenſus eſt propter dubium.*

Cap. Licentia IV.

1 QUando multi excommunicati, vel interdicti præſumunt celebrare divina officia, ſi non excedunt numerum quadraginta, omnes deponuntur ab officio ſacerdotali in perpetuum, ſi verò excedunt, & eſt multitudo magna, tunc deponuntur in perpetuum tantùm hi qui magis dederunt cauſam delicti, alii verò ad tempus, ſed omnibus injungitur pœnitentia arbitrio Ordinarii. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Anan. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Mar. Socin. Vivian. *in rationali lib.* 5. *Iuris Pontificii, pag.* 175. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 699. remiſſivè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 23. *cap.* 4. & eſt poſt Concil. Later. *p.* 50. *cap.* 51.

2 *Si verò multitudinem magnam*, &c.] Ergo ubi deliquit multitudo, mitiùs de pœna ſtatuendum eſt, ut per Tiraquel. *de pœnis temper. cauſa* 47. *à princ.* Clar. § *fin. q.* 60. *n.* 30. Maſc. *de probat. concl.* 1412. *à num.* 3. Bened. *poſt lib.* 1. *q.* 9. *n.* 30. Unde provenit verſiculus ille, Ob populum multum crimen pertranſit inultum, ut refert Fuſch. *de viſit. lib.* 1. *cap.* 15. *n.* 53.

3 In gloſſa *Ab officio*, ibi, *& etiam à beneficio.* Tenet hæc gloſſa, ſuſpenſum ab officio eſſe ſuſpenſum à beneficio, ut per Tiraquel. *in tract. ceſſante cauſa, part.* 1. *num.* 49. & per citatos à Sanch. *de matr. lib.* 3. *diſp.* 51. *num.* 11. Sed contrarium, immò ſuſpenſum ab officio non eſſe ſuſpenſum à beneficio, tenent Navar. *conſ.* 41. *num.* 2. *ſub tit. de homicid.* Perez *l.* 1. *verſ. in oppoſitum, tit.* 1. *lib.* 5. *Ordinam. part.* 3. Sanch. *d. diſp.* 51. *num.* 12. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 1. *tract.* 2. *n.* 10. *cum ſeq.* Quæ quidem contrariæ opiniones benè componi poſſunt cum diſtinctione quam præſtat Salgado *de protect. Regia, tom.* 1. *part.* 4. *cap.* 9. *ex n.* 55. *cum ſeq.* ut ſcilicet prima procedat quando clericus condemnatus ſuſpenſus eſt ab officio perpetuò, & abſque temporis limitatione, quia talis ſuſpenſio perpetuò habet vim privationis, & eſt idem quod depoſitio. Secunda verò contraria opinio aſſerens ſuſpenſum ab officio non eſſe ſuſpenſum à beneficio, procedit quando per ſententiam quis eſt ſuſpenſus ab officio, non perpetuò, ſed ad tempus, vel etiam ſimpliciter, nec addita perpetuitate, nec etiam præfinitione temporis, ſed ſimpliciter ſuſpenditur ab officio. Quoad ipſam præbendam, ſeu groſſam, aut aliud beneficium, ſimiliter diſtinguit idem Salgado *d. cap.* 9. *ex n.* 60. inter ſuſpenſum ab officio per ſententiam propter crimen grave, ſeu atrox, & inter ſuſpenſum propter crimen leve, aut etiam infamiam, aut contumaciam, ut ſcilicet in primo caſu intelligatur etiam ſuſpenſus à beneficio, & ſubtrahantur ei fructus, non ſic in ſecundo.

4 In eadem gloſſa ibi, *Quid ſi Epiſcopus dicat, Suſpendo te ab officio, vel beneficio?* & ibi, *A neutro ſuſpenſus eſt propter dubium.* Sequuntur Tiraquel. *de jure primog. quæſt.* 17. *opin.* 6. *num.* 10. Henriq. *in ſum. lib.* 13. *cap.* 22. §. 4. *in commento lit. E*, Valer. Reginald. *d. lib.* 32. *tract.* 2. *num.* 21.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicationis notitiam per ſolam famam habens, ſi celebret, de rigore puniri debet, licèt cum eo poſſit miſericorditer diſpenſari.*
2 *Notorium, & publicum præſumuntur omnes ſcire.*
3 *Excommunicatio probatur per famam.*
4 *Excommunicatio cùm agitur de pœna, debet probari plenariè, & concludenter.*
5 *Pœna minuenda eſt in iis, in quibus ex ſola fama proceditur ad condemnationem.*
6 *In dubiis tutior pars eſt eligenda.*
7 *Dubitans de facto ob quod excommunicatio, aut irregularitas incurritur, partem tutiorem eligere debet.*
8 *Communicans cum excommunicato peccat, & ipſe cum aliis fidelibus communicans.*

Cap. Illud V. *Innoc. III.*

DUbitans an ſit excommunicatus, quia ſcilicet dubitat an contra eum ſit lata ſententia, aut quia per ſolam famam audivit, debet ſe gerere tanquam excommunicatus, & non tractare Sacramenta, ſin minus incidit in pœnas Canonum contra excommunicatos celebrantes; ſed cum eo miſericorditer ſolus Papa ſolet diſpenſare, & dum eſt excommunicatus, debet multò magis alios vitare, quàm vitari. Colligunt ex Ordin. 1

Abb.antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Anan. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Vivian. *in rationali lib.5. Iuris Pontif. pag.*176. Alagona *in compend. Iuris Can. pag.*700. remiſſivè Ximen. *in concord. part.* 1. *&* 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.*3. *Decretal. lib.*5. *tit.*12. *cap.*1. & alia pars hujus Decretalis eſt *in cap. illud Dominus, inf. de majorit. & obed.*

a *Divina ſibi fecit,* &c.] Notatur ad hoc, quod irregularitatis pœnam præſcriptam contra Clericos majoribus, vel minoribus Ordinibus inſignitos, qui excommunicati, vel ſuſpenſi Divina celebraverunt, incurrent etiam illi, qui auctores ſunt, ut alii ſeipſis præſentibus Divina faciant: notant Gloſſa *verbo celebrare, in Clement.*2. *de privileg.* recepta ſecundùm omnes ibi, ut per Navar. *in man. cap.*27. *num.*244. *in fine,* Ugolin. *de cenſur. tab.*1. *cap.*14. §.1. *num.*11. Henriq. *in ſumma, lib.*14. *cap.*7. §.3. *juncta lit.T,* Salzed. *ad Bernard. in pract. cap.* 33. *lit.A; in princ.* quidquid dicat Soar. *tom.*5. *diſp.*11. *ſect.*3. *num* 5. *& diſput.*34. *ſect.*4. *num.*10.

3 *Non poſſet in partibus non eſſe notorium.* Notatur ad hoc, quod notorium, & publicum præſumuntur omnes ſcire, ut per Joan. Garc. *de nobilit. gloſſ.*4. *num.* 27. Menoch. *remed.*16. *recuper. n.*34. *& lib.*6. *de præſumpt. præſ.*23. *n.*-0.

4 *Præſertim cùm ei non niſi per famam,* &c.] Notatur ad hoc quod fama probat excommunicationem prolatam, & producit plenam notitiam, ut ligatus abſtinere teneatur, & ab aliis evitetur: idem probat textus *in cap. cùm deſideres* 15, *verſ. ſecunda quæſtionis, de ſent. excom.* tradunt Gloſſa *verbo in hoc,* Abb. *num.*4. & alii *in præſenti,* Felin. *num.*3. *in cap. cùm contingat, de reſcr.* Duen. *reg.*299. *limit.*19. Villadieg. *de irregul. cap.*2. Covar. qui alios refert *in cap. alma mater, part.*1. §.2. *num.*4. nam cùm notitia cenſurarum non ſit neceſſaria niſi ad tollendam excuſationem ignorantiæ, quæ aliàs ab obſervantia cenſuræ poteſt excuſare, juxta regulam *ignorantia, in* 6. & notitia per famam ſufficiat ad prædictam excuſationem tollendam, neceſſariò dicendum eſt, interveniente prædicta notitia, ſtatim dari obligationem abſtinendi à communione, prout colligitur ex hoc textu. Nam per famam tantùm ſe excommunicatum eſſe ſciens, debet gerere ſe pro excommunicato, ut per Valer. Regin. *in praxi fori pœnit. lib.* 32. *num.* 60. Intellige vel quando non agitur de præjudicio alterius, vel in foro animæ, ut per Covar. *in cap. alma mater, p.*3. §.2. *n.*4. *&* 5. Maſcard. *de probat. concl.*701. *& concl.*753. *n.*43. Duen. *reg.*249. *limit.*15. Cùm verò agitur de pœna, probationes ad probandam excommunicationem debent eſſe plenariæ, & concludentiſſimæ, Rota *deciſ.* 534. *ſub n.*2. *& deciſ.* 602. *num.*3. *part.*1. *tom.*2. *recent.* Ant. Ricciul. *de jure perſonarum extra grem. Eccleſiæ exiſt. lib.*4. *cap.* 13. *in fin.* in hoc enim textu non probatur poſſe ſolam famam excommunicationis rejicere aliquem à limine judicii in foro contentioſo, quia loquitur in foro animæ, ut tutior via eligatur, ne quis incidat in irregularitatem: ita Mat. Alter. *de cenſur. tom.*1. *de excomm. lib.*1. *diſp.*11. *cap.*1.

5 *Licèt autem in hoc,* &c.] Notatur ad hoc, quod pœna minuenda eſt in iis, in quibus ex ſola fama proceditur ad condemnationem, ut per Tiraquel. *de pœnis temper. cauſa* 27. *num.* 5. Farin. *in praxi crim. part.*5. *q.*133. *n.*136.

6 *Quia tamen in dubiis via eſt tutior eligenda.* Vide Doctores citatos *ad cap. juvenis, num.*5. *ſup. de ſponſal. & in tract. de Axiomat. Iuris uſufreq. axiom.*77. *n.*2.

7 *Debuerat tamen potiùs ſe abſtinere.* Notatur ad hoc, quod qui dubitat de facto, propter quod excommunicatio, aut irregularitas incurritur, partem tutiorem eligere tenetur, & ſe excommunicatum, & irregularem in dubio exiſtimare debet, & conſequenter ab hominum communione & celebratione abſtinere, ut per Henriq. *in ſumma, lib.*14. *cap.*3. §.4. Sayr. *in Clavi Regia, lib.*1. *cap.*13. *num.*23. Mar. Alter. *de cenſur. tom.*1. *de excom. lib.*1. *diſput* 9. *cap.*1. *lit.C,* hac de re eleganter Sanctius *in ſelectis & practicis qq. diſput.* 42. *verſ. poſtremò,* ibi, *Poſtremò infert Garcia citato loco, num.*18. (ſcilicet *de Benefic. p.*7. *cap.*2.) quod ſi quis dubitet an occiderit hominem, vel aliud commiſerit, ob quod incurratur irregularitas, talem cenſeri debere irregularem ad effectum abſtinendi ab Ordinibus, vel ceſſandi ab officio, non ſolùm in foro interiori (quidquid contradicat Henriq. *lib.* 14. *cap.*3. §.4. *& cap.*14. §.3. *& cap.*15. §.5. Avila *de cenſur. part.*7. *diſp.*2. *dub.*5. qui licèt conſentiat cum Garcia in caſu homicidii, non eſſe verum ait in aliis irregularitatibus) ſed etiam habendum fore illum in foro exteriori tanquam irregularem, quod verum eſſe ſemper judicavi propter periculum errandi contra ſalutem animæ, & etiam poſt adhibitam diligentem inquiſitionem, quod docent Abbas *in cap. ad audientiam, num.*3. *& cap. ſignificaſti, num.*4. quem ſequuntur Anan. & Felin. *num.*1. *in d. cap. ad audientiam,* Mar. Socin. *ibid. num.* 46. Roſella *verbo dubium,* Angel. *num.*1. *&* 2. Sylveſt. *q.*4 Armil. *verbo Dubitatio, num.* 3. Sayr. *de cenſur. lib.*6. *cap.* 2. *num.* 16. & clariùs *in Clavi Regia, lib.*1. *cap.*13. *n.*23. *&* 24. Toler. *lib.*2. *cap.*57. *in fin.* Quidquid in contrarium aſſerat Navar. *in cap. ſi quis autem, de pœnit. diſt.*7. *à num.* 35. *& in man. cap.* 27. *num.* 193. *& conſil.*6. *&* 49. aliàs 11. *&* 12. *de homic.* &c. Hactenus Joan. Sanctius.

8 In gloſſa *Vitari.* Notatur ad hoc, quod communicans cum excommunicato peccat, & ipſe cum aliis fidelibus communicans, ut per Perez *l.*1. *verſ. tum etiam, tit.*3. *lib.*8. *Ordinam. pag.* 592.

SUMMARIUM.

1 *Excommunicatus celebrans à Beneficio deponitur.*
2 *Anathema quid ſignificet oſtenditur.*
3 *Verbum* Spoliare, *ſignificat, & declarat latam jam eſſe ſententiam.*

Cap. Fraternitati VI.

1 EXcommunicati ſi præſumpſerint celebrare, omnibus beneficiis ſunt ſpoliandi. Colligunt ex Ord. Abb. Antiq. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Anan. Hoſt. Anchar. Butr. Panorm. Mar. Socin. Vivian. *in rationali libri* 5. *Iuris Pontificii, pag.*176. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.*700. refertur ab Anton. Auguſtino *collect.*4. *Decretal. lib.*5. *tit.*12. *cap.*2.

2 *Anathematis.* Verbum hoc eſt Græcum, & componitur ab ἀνατίθημι, quod eſt repono, vel ſurſum pono, ſumpta ſimilitudine ab antiquis, qui capta in bello appendebant ſeparata, & ſejuncta à cæteris; propriè tamen ſignificat quandam imprecationem, ſeu deteſtationem, vel maledictionem, ex qua maledictione fluxit in Eccleſia conſuetudo quod quando aliquis excommunicatus ita eſt contumax, quod non reſipiſcit, tunc aggravantur cenſuræ, quæ fiunt cum illis maledictionibus, & execrationibus, & talis reaggravatio dicitur anathema, non quòd ſit diverſa & diſtincta excommunicatio ab excommunicatione majori, ſed ipſam excommunicationem majorem auget illis maledictionibus, & ſolemnitatibus, quibus imponitur adversùs rebelles: differunt tamen in forma, quia priùs imponitur excommunicatio, deinde ſubſe-

quitur

quitur anathema, de cujus verbi origine & etymologia & ſignificatione agunt Cotta *in memorabil. verbo de cenſur.anathema, pag.*26. Tuſc. *lit.C.ſing.*23.*in fine,* Felic.*tit.de excom.cap.*8. Vivald. *in candel.aureo, tit.de excomm. ex num.*15. Spin. *in ſpeculo teſtam.gloſſ.*11. *nub. num.*11. Ægid.de Coninck *de ſacram. diſp.* 14. *de exc. dub.*2.*num.*4.*in fine,* Soar. *tom.*5.*de cenſur.diſp.*8.*ſect.*4. *ex num.*4. Souſa *in relect.de cenſuris Bullæ Cœnæ, cap.*2. *num.*5.Bonac.*de cenſuris, diſp.*2.*q.*1.*punct.*1.*verſ.nomen anathema.*

3 *Spoliare.*]Verbum hoc,quia ſonat in merum factum, & juris executionem ſignificat,& declarat latam jam eſſe ſententiam, ut per Tiraquel. *in l.ſi unquam,verbo revertatur, n.*168.ubi *n.*167. ſubdit non exigere juris ordinem.

SUMMARIUM.

1 *Beneficij collatio excommunicato facta non tenet, & ſcienter talibus conferens à beneficiorum collatione ſuſpenditur.*

2 *Excommunicatus incapax eſt ad beneficia obtinenda, itaut collatio ei facta ſit nulla ipſo jure.*

3 *Amplia ſive excommunicatio ſit lata à jure, ſive ab homine, ſive per ſententiam generalem, ſive particularem.*

4 *Excommunicatus etiam juſtè eſt incapax beneficij, dummodò excommunicatio ſit ritè lata.*

5 *Beneficium excommunicato collatum, ab ipſo in foro conſcientiæ retineri non poteſt.*

6 *Collatio beneficij facta excommunicato etiam Motu proprio non valet.*

7 *Denunciatio excommunicationis ad effectum, ut excommunicatus non poſſit obtinere beneficium, non eſt de ſubſtantia.*

8 *Collatio beneficii facta excommunicato etiam occulto eſt nulla.*

9 *Excommunicatus etiam reputatus communi opinione abſolutus eſt incapax ad obtinendum beneficium.*

10 *Abſolutio ſequens non tollit incapacitatem excommunicati.*

11 *Excommunicatus eſt incapax cujuſcumque beneficij minoris, majoris, ſecularis, ſive regularis.*

12 *Excommunicatus eſt incapax cujuſcumque dignitatis, & officij eccleſiaſtici habentis annexam juriſdictionem.*

13 *Excommunicatus eligi non poteſt.*

14 *Poſtulari non poteſt excommunicatus.*

15 *Præſentari non poteſt excommunicatus.*

16 *Impetratio litterarum ad beneficia vacatura per excommunicatum non valet.*

17 *Penſionis ſuper eccleſiaſtico beneficio incapax eſt excommunicatus.*

18 *Permutatio beneficiorum fieri non poteſt ab excommunicato.*

19 *Excommunicatus excommunicatione nulla non eſt incapax beneficij Eccleſiaſtici.*

20 *Poſſeſſor triennalis alicujus beneficij non poteſt moleſtari, non obſtante quod collatio ſibi fuerit facta tempore quo erat excommunicatus.*

21 *Acceptatio facta ab excommunicato de beneficio jam ſibi collato eſt valida.*

22 *Excommunicatio ſuperveniens poſt collationem vel electionem factam non præjudicat.*

23 *Excommunicatus poſt interpoſitam appellationem pendente curſu appellationis eſt capax collationis.*

24 *Proviſio Papæ, vel Legati cum clauſula abſolutionis ad effectum, &c. eſt valida.*

25 *Doctores referuntur de clauſula abſolutionis à cenſuris ad effectum,&c.agentes.*

26 *Poſſeſſio beneficij capta ab excommunicato eſt valida.*

27 *Diſpenſari poteſt cum excommunicato habita abſolutione, ut retineat beneficium ſibi collatum tempore excommunicationis.*

28 *Diſpenſatio non ſemper exiſtente juſta cauſa eſt debita.*

29 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus, ut quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis.*

30 *Epiſcopus ignoranter, & bona fide conferens beneficium excommunicato, poteſt cum eo diſpenſare.*

31 *Epiſcopus non poteſt diſpenſare, ut quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis, ſi collatio eſt facta per Papam.*

32 *Celebrare præſumentes divina Officia in loco interdicto quam pœnam incurrant, oſtenditur.*

33 *Excommunicatus injuſtè ſi clericus fuerit, & in divinis ſe immiſcuerit, irregularis efficitur.*

34 *Excommunicatus intra annum non poteſt deponi, nec beneficiis privari.*

Cap. Poſtulaſti VII.

EXcommunicatis non poſſunt conferri beneficia,& 1
collatio non tenet,& qui ſcienter illis confert,ſuſpenditur à collatione beneficiorum,donec ſuper hoc veniam conſequi mereatur. Colligunt ex Ordin.Abb. antiq.Innocent. Collect.Zabarell. Joan.Andr.Anania, Hoſt. Anch.Butr. Panorm.Mar.Socin.Rebuff. Vivian. *in ration.lib.*5. *juris Pontif. pag.*177. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.*700. remiſſivè Ximen. *in concord.part.*2. refertur ab Anton.Auguſt. *collect.*3.*Decretal.lib.*5.*tit.*12.*cap.*3.

Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Gig. 2
*de penſ.quæſt.*41. *numero* 1. Covar. *in cap.alma mater, part.*1. §.7. *num.*1. Selva *de benef. part.*3. *quæſt.*4. Rebuff. *de pacificis poſſeſſoribus, num.*280. *& conſil.* 53. *per totum,& in concordat.de excommunicatis non vitand. verſ. advertendum eſt,* Toler. *in ſumma, lib.*1.*cap.*13. Flam. *de reſig. benef. lib.*4. *quæſt.*3. *num.*32. *cum ſeqq. & lib.*5.*quæſt.*6.*à num.*77.Ugol.*de cenſur.tabul.*2.*c.*13. §.1. Sayr. *eodem tract.lib.*2.*cap.*5.*à princip.* Bonac. *eod. tract.diſp.*2.*q.*2.*punct.*4.§.1. Soar.*tom.*5.*diſp.*13.*ſect.*1. Mar.Alter.*eod.tract.de cenſuris, tom.*1.*lib.*2.*diſp.*6.*cap.*2. Joan.Cochier *de permut.benef.c.*33.*n.*5. Azor.*inſtit.moral.part.*2.*lib.*6.*c.*7.*quæſt.*2.Camil.Borrel.*in ſum.omnium deciſ.tit.*20.*num.*14. Leſſi. *de juſtit.lib.*2.*cap.*34.*dub.*23. *num.*118.*&* 119. Valer.Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.*32. *num.*43. *cum ſeq.* Nicol. Garc.*de benef. part.*7. *cap.*13.*à principio,*Ant.Ricciul.*in tract.de jure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium, lib.*4. *cap.*6. Bellet.*diſquiſit.cleric.part.*1.*tit.de diſcipl.cleric.*§.10.*n.*4. Campan. *in diverſorio juris Canon. rub.*11.*c.*15.*n.*11. Squillante *de obligat.cler. part.*3.*à num.*70.Hurtado *de cenſuris,diſp.*6.

Amplia primò ut procedat, ſive excommunicatio 3
ſit lata à jure; ſive ab homine; nam in utraque eadem militat ratio: ita Rebuff.*hic,num.*46.*& in pract. tit. de forma nova proviſionis, verbo Teque abſolventes, num.*4.Covar.*d.*§.7.*ante num.*2.*verſ.tertiò conſtat.* Anton. Ricciul. *d.cap.*6. *num.*4. ſive per ſententiam generalem,ſive per particularem.Soar. *d.diſput.*13.*ſect.*1. *num.*39. Mar. Alter. *d.cap.*2. *verſ. quare concludendum, pag.*229.

Amplia ſecundò, ut procedat etiam in excommu- 4
nicatione injuſta,dummodo ſit ritè lata,ut per Rebuff. *hic,num.*67.Covar. *d.*§.7.*num.*7. *in fine,* Lancel.*de attent.part.*3. *cap.* 24. *q.*3. *n.*8. Cald. *deciſ.*1. *de præbend.* Sayr.*d.cap.*5.*n.*10.Henriq.*in ſumma,lib.*13.*cap.*14 §.1. *in commento lit.A, & cap.*15. §.2. Anton. Ricciul. *d. cap.*6.*num.*34.

5 Amplia tertiò etiam in foro Conſcientiæ, in quo beneficium excommunicato collatum ab ipſo retineri non poteſt, ut per Ugol. d.c.13 §.6.num.1. Sayr.d.c.5. num.21. Valer.Reginald.d.lib.31.num.48.in fine, etiam poſt abſolutionem à cenſura, ſive nova collatione, cùm fuerit ab initio nulla, nec per abſolutionem validatur, arg.cap non formatur, de regul.juris,lib.6.& l. quod ab initio,de regul juris, & conſequenter nec fructus perceptos ex tali beneficio poterit retinere dum illos excommunicatus accepit,& beneficium non erat ſuum, Covar. d.§. 8.num.5.verſ.7.Squillante d.part.3. num.71. poſſe tamen excuſari à reſtitutione fructuum perceptorum ex eo beneficio, ſi exercuerit bona fide aliquod officium ratione ipſius beneficii, propter quod congruentem mercedem juſtè poteſt accipere ex fructibus ratione operis, quia inſervivit Eccleſiæ, vel ſi plures fructus acceperit, & conſumpſerit bona fide, nec locupletior eſt effectus.Soar. tom.5. de cenſ. diſp.13.ſect.1.n.4.Squillante d.p.4.n.72.

6 Amplia quartò etiamſi collatio ſit facta Motu proprio, ut per Covar. d § 7.num.1. Rebuff. in præſenti, numero 47. & d.tract. de excom. non vitan.verſ.advertendum, Gabr. commun.tit.de clauſul.concluſ.2.num.43. Nicol. Garcia d. cap. 13. num. 5. Mar.Alter. d. cap.2. verſ. ſimiliter eadem ratio eſt, Ant. Ricciul. d. cap.6. num.6.

7 Amplia quintò, ut procedat etiamſi excommunicatus non ſit adhuc denuntiatus, quia ad effectum, ut non poſſit obtinere beneficium, denuntiatio non eſt de ſubſtantia,cap.Rodulphus, ubi Felin. ſub num.38. verſ.limita quartò,de reſcriptis, Abb.hîc,num.4. Covar. d.num.2. Dec. conſil.145.num.4 Rebuff. conſil.53.n.6. Cæſ.de Graſſis deciſ.2. num.12. & 15. de ſent. excom. Franc.Marc.deciſ.967.n.5 p.1. Anton.Ricciul. d.cap.6. n.9.Rot. in Placentina benef.20. Novemb.1613. coram R.P.D. Ubaldo, quæ eſt apud Farin. deciſ.534. n.1. tom.1. recent.

8 Amplia ſextò, ut procedat etiamſi ſit excommunicatus occultus, nam nihilominus collatio eſt nulla, quia in his,quæ geruntur jure privato,nulla eſt differentia inter excommunicatum occultum, & publicum,ut per Vgolin.d.c.13.§.1.num.2. Henriq. in ſum. lib.13.cap.3 §.3. & cap.13.§.1. Covar. d.§.7.n.2. verſ. hac principalis, Navar.in manuali,cap.27.n.21.& 271. & 273.& conſil.13.num.4.ſub hoc tit.in novis, Mandoſ. de ſignatura gratiæ, tit.de proviſ.verſ.clauſula, ut cum abſolutione à cenſuris, Cæſar de Graſſis d.deciſ.2.n.12. Callad.deciſ.1. de præbend. Franc.Marc.d.deciſ.967.n.2. Soar. d.diſp.13.ſect.1.num.25.& 30. Sayr.d.cap.5.n.8. & 9.Azor.d.part.2.lib.6.c.8.quæſt.8.Put. deciſ.67.lib.1. Salz.ad Bernard.in pract.c.53.addit.1.Lancel.de attentatis,part.3.c.24.quæſt.3.num.7.Campanil. d.c.15.n.11. Nicol.Garc.de beneſic.part.7.c.13.n.9. Avil.de cenſuris, p.2. diſp.5. dub.2. Leſſi. de juſtit.lib.2.c.34. num.117. Paul.Layman. in Theolog.morali, lib.1.tract.5. p.2.n.7. in princ.

9 Amplia ſeptimò, ut procedat etiamſi excommunicatus reputetur communi opinione pro abſoluto, quia in hac materia,in qua agitur, ut excommunicatus ſit incapax ad obtinendum beneficium, veritas prævalet opinioni, in gloſ. verbo ſolet, in cap.final.de ſententia excomm. Abb. in cap.paſtoralis,§.verùm,n.15. & ibi Franch. num.11.de appell. Rebuff. hîc, num.61. Caſſad. d.deciſ.1. Mar.Alter. d.lib.2.diſp.6.c.6. Anton. Ricciul. d.c.6.num.12. Et etiamſi clericus ignoraverit probabiliter ſe eſſe excommunicatum, quia licèt excommunicationis ignorantia valeat ad non incurrendam irregularitatem & pœnas ſtatutas illis perſonis, qui in eo ſtatu aliquid fecerint prohibitum, tamen non valet ad aliquem habilem faciendum, ad quæ eſt inhabilis per illam, ita Covar.d.§.1.num.3. Leſſi. d.lib.2.num.117. Squillante d.p.3.n.71. contra Nav. in cap.fratres, de pœnis.diſt.4.num.45.

Amplia octavò,ut procedat etiamſi poſt collationem ſequatur abſolutio, quia ſequens abſolutio non tollit incapacitatem præcedentem,cùm in iſtis ſpectetur initium, cap. dudum,de elect. Rebuff.hîc, num.50. Covar. d.§.7.n.2.verſ.ſeptimò,Soar.d.ſect.1.ante num.3. Nicol.Garc. d.cap.13.num.8. Joan.Cockier d.cap.33. num. 8. Mar. Alter. de cenſuris, tom.1. lib. 2. cap.2. pag.227.ſub lit.B, verſ.item eadem concluſio, & cap.7. in princip. Anton.Ricciul. d.cap.6.num.32. Et etiamſi excommunicatus eſſet abſolutus cum reincidentia poſt aliquod tempus, quia ſi poſt tempus præfixum ad reincidentiam fiat ſibi collatio, eſt nulla,non obſtante quod non adfuerit aliqua judicis declaratio, ut per integram conſultationem reſpondit Dec.conſ.145. & in cap.intelleximus,num.3.de judiciis, Ripa in cap.1. num.25.eodem tit. 10

Amplia nonò in quocumque genere beneficii Eccleſiaſtici,ſive ſint beneficia minora,ſive ſint majora, ut dignitates, Epiſcopatus, ſive ſint ſecularia, ſive regularia,ut poſt alios plenè docet Valer. Reginald. d. lib.32.num.48.Soar.d.ſect.1.num.4.Mar.Alter. d.tom.2. lib.2.diſp.6.c.6.verſ.dubitari contingit, Anton.Ricciul. d.c.6. n.21. Hurtado de cenſur.diſp.6. de excom.diffic.3. num.6. verſ.nomine. 11

Amplia decimò non ſolùm in quibuſvis beneficiis Eccleſiaſticis,quæ conferuntur in titulum, ſed etiam in quacumque dignitate, & officio Eccleſiaſtico habente annexam juriſdictionem, ut eſt munus Vicarii, Gubernatoris, Legati, Delegati, aut Inquiſitoris, ut per Ugolin. c.13.§.3. num.3.& 4. Henriq. d.c.13.§ 2. Soar.d.ſect.1.num.6.Sayr.d.c.5.num.35.Avila de cenſuris,part.2.c.6.diſp.6.dub.7.ad finem, Bonac.eodem tract. diſp.2.quæſt.2 punct.4.§.1.num.3.Anton. Ricciul.d.c.6. num.22.Paul.Layman d.c.2.num.7.verſ.monet. 12

Amplia undecimò in electione, c.illa, c.per inquiſitionem,de electione,cum aliis ſimilibus,de quibus Cov. d.§.7.ſub n.1. Bertach. de Epiſcopo, part.1. lib.2. q.4. Rebuff. in præſenti,num.85. Franciſc. Marc. deciſ.924. num.11.par.1. Soar. d.ſect.1.num.10.Azor.inſtit.moral. part.2.lib.6.cap.7.quæſt.8. Flamin. de reſignat.lib.5.q.6. num.80.Sayr.d.c.5.à num.16.Nicol.Garc.d.part.7.c.13. numero 14. Mar. Alter.d.tom.1. lib.2. diſp.6.cap.4. Anton.Ricciul.d.lib.4.c.6.num.23.Campanil.d.c.15.n.13. Lavor. var. lucubrat. tom.1.tit.4.c.16.n.85. quod intelligendum eſt, etiamſi talis excommunicatus eligatur ignorantibus invincibiliter tam electoribus,quàm ipſo electo, quia etiam tunc electio de illo facta eſt ipſo jure nulla, Leſſi. de juſtit.lib.2.c.34.dub.22.n.117. Avil. d.cenſur.part.2. c.6.diſp.5.dub.2. concl.1. Sigiſm. à Bononia de electione, dub.66.num.3.Lavor.d.cap.16. num.86. 13

Amplia duodecimò in poſtulatione,c.1. de poſtulat. gloſ.verbo irritas,& inanes,poſt medium,verſ.& ita nec eligere,in cap.ult.de exceſſ.Prælat. Rebuff. hîc, num.95. Mar.Alter. d.c.3. verſ. quod probatum eſt, Anton.Ric. d.c.6.n.24. Hurtado d.diſp.6.diffic.3.n.6. 14

Amplia decimotertiò,ut procedat etiam in præſentatione,gloſ.per text. ibi,in c.fin.de elect. lib.6. Rebuff. hîc,num.97.Roch. de jurepatron.verbo honorificum, q.4. num.19. Lamber.eod.tract.part.1.lib.2.quæſt.6.principal. art.1. Covar.ſub d.n.1.verſ.2.eſt ad idem, Gig. de penſ. quæſt.18.num.8. Flam. d.lib.5.quæſt.6.num.80. Ugolin. d.c.13.§.2. Sayr. d.cap.5.num.16.& 17. Leſſi.d.cap.34. n.116. Mar.Alter. d.c.3.verſ. eodem modo, Campanil. d.c.15.n.14. Valer. Reginald. d. lib.32. n.45. Anton. Ricciul. d.cap.6.num.25. ubi num.26. extendit ad nominationem,quæ fieri ſolet per Reges, & Principes 15

in

in quibuſdam Eccleſiis: & num.27. extendit etiam quando beneficium datur in commendam.

16 Amplia decimoquartò, vt procedat etiam in impetratione litterarum ad beneficia vscsturs, vt per Abb. in cap.penult. n.6.hoc tit. Gig. de penſ. quæſt.14. ſub n.2. Couar.ſub d.num.1.verſ. ex dictis etiam infertur, Anton. Ricciul.d.c.6.n.28.

17 Amplia decimoquintò, vt procedat etiam in penſione ſuper eccleſiaſtico beneficio, vt per Covar. loco cit.ſub num.2.verſ.9.idem in penſ. Vgol. d. cap.13. §.2. num.8.Soar.d.diſp.13.ſect.1. num.7.& 8.Flam. de reſign. benef.lib.4.quæſt.3.num.48. Ioao. Cockier. eodem tract. cap.33.n.8 Henriq.d.lib.13. cap.13.§.2. Say., d. cap.5. num.15.Nicol. Garcia de benef. part.1.cap.5. num.130. Mar. Alter. d.cap.4. verſ.ex his diuerſis modis, Valer. Reginald. d. lib.32. num.45. Anton. Ricciul. d. cap.6. n.29. Rota in Pacen. penſionis, 20. Nouembris 1609.coram Card.Mstquemontio,Campanil.d.cap.15.num.17. Paul.Layman. in Theolog. morali, lib.1. tract.5. part.2. cap.1. num.8. Avil. de cenſur. part.2. cap.6. diſputat.5. dub.5.

18 Amplia decimotertiò in permutatione beneficiorum, vt per Couar. d.§.7.ſub num.2.verſ.5. Rebuff.hic, num.105. & d.tit. de excom. non vitand. verſ. nec valet etiam,& verſ.8.Vgol.d.c.13.§.2. num.6. Flam. d.lib.4. quæſt.3.num 45. Soar. d.ſect.1. num.11. Sayr. d. cap.5. num.14. Azor. d.cap.7.quæſt.8. Mar.Alter. de cenſuris, tom.1.diſp.13.lib.2. cap.2.verſ. hinc ſequitur permutationem,Nicol.Garcia d.part.7. cap.13. num.15. Ioan. Cochier. d.cap.33.n.7.& 11. Bonac. de cenſur. diſp.2. q.2. puncto 4.§.1.num.6. Anton. Ricciul. d. cap.6. num.18. vbi extendit etiamſi admiſſio ex cauſa permutationis, aut reſignstioois ſit facta ante excommunicationem, aduertitque cum Garcia num.17. & Ioan. Cochier. cap.33. num.8. dictis locis, permutationem huiuſmodi valere quoad permutantem non excommunicatum, quia in eo non conſideratur incapacitas, ſicut in excommunicato. Quicquid contra hanc ampliationem teneant Greg.l.1. tit.6.partit.6. Connan.comment. iuris Ciuil.lib.3.cap.1. n.7. Spin. in ſpeculo teſtament. in rubr. part.11.num.68.

19 Limita primò, vt non procedat ſi excommunicatio ſit nulla, vt per Couar. d.§.7.num.5. Navar.in cap. cùm contingat, de reſcriptis, remed.6.num.9. & 11. Vgol. d. cap.13.§.1.numer.2.Sayr. d. cap.5. num.10. Henriq. d. lib.13.cap.14.§.1. & cap.15.§.2.in commento, lit. A, Valer.Reginald.d.lib.32.num.47.Anton. Ricciul. d. lib.4. cap.13.num.1.

20 Limita ſecundò, quando prouiſus eſſet poſſeſſor triennalis, quia tunc non poteſt moleſtari, non obſtante quod collatio ſibi fuerat facta tempore, quo erat excommunicatus. Ita Nauar. in cap.ſi quando except.10.n.9. de reſcriptis, quem ſequuntur Nicol. Garcia d.part.7.cap.13.num.7.Anton Ricciul.d. lib.4.c.13. num.2.Quicquid contrarium teneat Rebuff. de pacificis poſſeſſoribus, num.253.

21 Limita tertiò, vt non procedat in beneficii jam collati acceptatione facta ab excommunicato, vt per Couar.d.§.7.num.4.& lib.3.variar.cap.16.num.4. Anton. Gabr.communium tit.de probat.concluſ.8.num.53. Nauar. d. except.10. num.9. Rebuff.hic,num.124. & d.tit. de excommunicatis non vitandis, ſub gloſſ.1.verſ.tertiò fallit, Vgol.d.cap.13.§.1.num.2.& §.2.num.7.Soar.d.diſp.13. ſect.1.num.15. & 16. Henriq. d.cap.13.§.3. Zerol. in praxi Epiſc.part.1.verbo beneficia,§.6.dub.3.& verbo excommunicationis cauſa formalis,dub.8. Sayr.d.c.5. n.11. Flam.de reſign. lib.10.quæſt.8. n.39. Azor. inſtitut. moral.part.2.lib.6. cap.7. quæſt.9. & lib.7. cap.23. quæſt.5. Gonzal.ad regul.8.Cancellariæ,gloſſ 58.num.26. Anton. Ricciul.d.lib.4.cap.10. à princip. Campanil. d. cap.15. num.19. Aloyſ.Riccium in praxi aurea, reſol.314. Mar. Alter. d. lib.2. diſp.6. cap.5. Rendina in promptuario recept.ſentent.tit.7.n.5. Squillante d.p.3.n.73. vbi n.75. an peccet per talem acceptationem.

22 Limita quartò, quando excommunicatio ſuperuenit poſt collationem, vel electionem factam, quia licèt nondum ſit effectuata, tamen valet.Rota deciſ.534. num.10. part.1. tom.2.recent. poſt Abb. Felin. Dec. & Rebuff. ita tenet Anton. Ricciul. dict. lib. 4. cap.13. num.7.

23 Limita quintò, ſi verſemur in eo, qui fuit excommunicatus poſt interpoſitam appellationem, quia pendente cauſa appellationis eſt capax collationis, vt per Couar. d. §.7. ſub num.5. Rebuff. hic, num.71. Mar. Alter. de cenſur. tom.2. diſput.6. cap.6. verſ. vnde, poſt Gemin. Anton. Ricciul. d.cap.13. num.4. vbi num.5. hoc intelligit, quando eſt certum appellationem eſſe validam, ſecus ſi eſſet notorium eam non valere, quia friuola appellatio non ſuſpendit juriſdictionem judicis, & num.6. reſoluit, quod quando appellatio eſſet dubia, tunc validitas, vel inualiditas collationis regulatur à futuro euentu, ita vt ſi conſtabit appellationem fuiſſe legitimam, collatio erit valida, ſin autem contrà, erit nulla.

24 Limita ſextò, vt non procedat in prouiſione Papæ, vel Legati facta in fauorem excommunicati cum clauſula abſolutionis à cenſuris ad effectum gratiæ duntaxat conſequendum, in litteris Apoſtolicis apponi ſolita, 25 per illa verba, Teque à quibuſvis, &c. De qua clauſula, & quod non proſit inſordeſcentibus & irregularibus, multaque alia de ejus intellectu, & materia agunt Rebuff. hic, num.67. cum ſeqq. & in praxi, in forma, & declaratione nouæ prouiſionis, in verbo, Teque abſoluentes, & in concordata in forma mandati Apoſt. verbo quauis occaſione, Nauar. in cap.ita quorundam, notabili 11. à num.14.de Iudæis, Fr.Emmsn.in ſumma tom.1.cap 29. num.5.Vega in ſumma, part.1.cap.36.caſu 15. Campanil.d.cap.15.num.22.cum ſeqq. Flamin. d. lib.4. quæſt.3. num.53 & 92.& lib.8 quæſt.7.num 110.cum ſeqq.Marta de clauſulis, part.1. clauſ.47. Vgol. de cenſuris, tabul.1. c.4.§.5.num.17.Henriq.d.lib.13.cap.13.§.3. Gutier canonic.lib.2.cap.5. num.94. Sayr d. cap.4. num.6. & 12. Auil.d.cap.6.diſput.5. dub.2. Rota in Tuden. beneficij, 5. Aprilis 1604. coram Peña, Nicol. Garcia d. cap.15. num.6. cum ſeqq. latè Anton. Ricciul.d. lib.4. cap.9. in princip.ubi num.5. reſoluit taliter abſolutum non poſſe celebrare, nec Diuinis intereſſe, nec Ordines ſumere, & alia ſimilia facere, & num.6. ſimiliter non poſſe obtinere aliud beneficium ab Ordinario, vel ab alio collatore, niſi de nouo abſolueretur ad illum effectum, quia effectus clauſulæ eſt in prima abſolutione conſumptus, & num.11. tenet cum aliis, quos ibi refert, poſſe Epiſcopum apponere in ejus collatione hujuſmodi clauſulam: ſed abſolutio in tali caſu non operatur, niſi in caſibus, in quibus poterat abſoluere Ordinarius.

26 Limita ſeptimò, vt non procedat in poſſeſſione beneficii capta ab excommunicato, quæ valida eſt, non obſtante excommunicatione, ita Zerol. in praxi Epiſc. d verbo excommunicationis cauſa formalis, dub.8. Henr. d.lib.13.cap.13.§.3. Sayr. d.c.5. n.11. Azor. d. part.2. lib.6.cap.7.q.10.

27 Niſi fortè cum eis, &c.] Ergo ſequuta abſolutione poteſt diſpenſari cum excommunicato, vt retineat beneficium collatum ſibi tempore excommunicationis, vt per Vgol.d.tab.2. cap.13.§.1.num.2. Azor.d. part.2. lib.6. cap.7. quæſt.2. Anton. Ricciul. d. lib.4. cap.12. à princip.quæ quidem diſpenſatio vim obtinet collationis, Zabarel hic, ſub num.5.verſ.ſolutio, ideoque diſpenſatione ſecuta non eſt opus noua collatione, vt mani-

P 4 feſtè

feſtè probatur in hoc text. dicit enim excommunicatum non poſſe obtentum beneficium retinere, niſi cum eo fuerit diſpenſatum: ergo per argumentum à contrario ſenſu ſi diſpenſatum fuerit, poterit retinere abſque alia collatione, quare ita tenent Abb. *hîc, ſub num. 8. verſ. intellige*, Soar. *d. diſp. 13. ſect. 1. ſub num. 34. verſ. ratio*, Rebuff *hîc in gloſſ. n. 70.* Sayr. *cap. 5. num. 21.* Anton Ricciul. *d. cap. 12. num. 2.*

28 *Miſericorditer diſpenſatum.*] Ergo non ſemper exiſtente cauſa juſta diſpenſatio eſt debita, quia quandoque eſt debita, quandoquoque etiam gratuita, vt per Sanch. *de matrimon. lib. 3. diſp. 1. n. 3.*

29 In gloſſ. *Diſpenſatum.*] Tenet hæc gloſſa poſſe Epiſcopum diſpenſare, vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis, ex regula, quod omnis diſpenſatio, quæ in Canone non reſeruatur Papæ poteſt concedi ab Epiſcopo, arg. *cap nuper, de ſenten. excommunicationis*. Cum ergo in hoc text. diſpenſatio non ſit reſeruata Papæ, conſequens eſt, vt poſſit concedi etiam ab Epiſcopo: quâ ratione ducti haec gloſſ. ſequuntur Abb. *hîc, num. 8.* & Rebuff. *num. 64.* Couar. *in d. cap. alma mater, part. 1. §. 7. num. 8.* Duen. *reg. 248. num. 2. verſ. contra quam*, Vgol. *d. cap. 13. §. 5. num. 21* Gomez *in expoſitione Bullæ Cruc. clauſ. 10. n. 57.* Henriq. *in ſumma, lib. 14. cap. 19. §. 2.* Soar. *d. ſect. 1. ſub num. 34.* Sanch. *de matrimon. lib. 8. diſputat. 5. num. 1.* Azor. *d. part. 2. lib. 6. cap. 7. quæſt. 2.* Anton. Ricciul. *d. cap. 12. num. 5.*

30 Amplia primò huius gloſſ. reſolutionem procedere etiam in eodem Epiſcopo, qui contulit beneficium excommunicato ignoranter, & bona fide, putans illum, cui facta eſt collatio, non eſſe excommunicatum, vt per Abb. *hîc, num. 9.* Soar. *d. ſect. 1. ſub num. 36.* Anton. Ricciul. *d. cap. 12. n. 6.* Amplia ſecundò, vt procedat etiamſi collatio non ſpectet ad Epiſcopum, ſed ad inferiorem collatorem, quia nihilominus ſufficit diſpenſatio Epiſcopi, Abb. *hic, num. 9. verſ. & intellige*, dummodo tamen is, ad quem ſpectat collatio, diſpenſationi conſentiat, & non aliàs, vt doctè ſcribit Couar. *d. §. 7. num. 8. verſ. ego verò non admitterem*, quem ſequitur Soar. *d. n. 36. verſ. addit Panorm.*

31 Limita huiuſmodi gloſſæ reſolutionem ne procedat quando collatio eſſet facta per Papam, tunc enim non poſſet inferior etiam diſpenſando ſe ingerere, vt per Abb. *hîc, ſub num. 10. verſ. ſed ſi collatio*, & Rebuff. *n. 66.* Couarr. *d. §. 7. ſub num. 8. verſ. quod ſi Romanus Pontif.* Sayr. *d. cap. 5. num. 22.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancellariæ, gloſſ. 54. num. 22.* Nicol. Garcia *de benef. part. 7. cap. 13. num. 18* Limita etiam ne procedat in eo Epiſcopo, qui ſcienter contulit beneficium excommunicato, vt per Abb. *hic, num. 9. verſ. dum tamen*, Sayr. *d. num. 22. verſ. 3.* latè Anton. Ricciul. *d. cap. 12. num. 10. cum ſeqq.* quamvis contrarium, videlicet quod idem Epiſcopus, qui ſcienter contulit excommunicato, habeat poteſtatem diſpenſandi, teneant Soar. *d. ſect. 1. num. 36.* & Nicol. Garc. *d. cap. 13. à num. 84. vſque ad num. 98.* Limita denique ne procedat, quando ſimul cum excommunicatione concurrit ſcienter intruſio in beneficio, vt per Garciam *d. cap. 13. n. 88.* Ant. Ricciul. *d. cap. 12. num. 13. verſ. tertiò declaratur.*

§. Quæſiuiſtis.

32 Probat hic §. præſumentes celebrare Diuina officia in loco interdicto ſpoliandos eſſe beneficiis, ſi ſunt Clerici, ſi verò monachi ſunt, aut moniales, in ſtrictiora monaſteria ad agendam pœnitentiam detrudendi, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 32. tract. 3. num. 48. verſ. quæ ſunt*, vbi cum Soar. exiſtimat ad eam pœnam incurrendam cum interdicti violatione requiri contumaciam, cum qua prædicti in violatione ipſa perſeuerantes fuerint excommunicati, ac proinde nota Clericum celebrantem in loco interdicto omnibus beneficiis Eccleſiaſticis obtentis eſſe priuandum, vt per Vgol. *de cenſur. tab. 6. cap. 51. §. 5. num. 8.* Sayr. *eodem tract. lib. 5. cap. 14. num. 8.* Item certum eſt pœnam irregularitatis jure eſſe ſtatutam ſi Clerici vel interdicti, vel in loco celebrent interdicto ſcienter, vel actum ſui Ordinis proprium exerceant, vt decidit text. *in cap. is qui 18. §. vlt. juncto cap. is cui 20. in princip. de ſententia excommun. lib. 6.* quorum jurium auctoritate ita notarunt Couar. *in cap. alma mater, par. 2. §. 2. num. 2. cum ſeqq.* Nauar. *in mann. cap. 27. num. 187. in fine, juncto 25. num. 83. & 94.* Vgol. *d. cap. 11. §. 1. & c. 17. §. 1.* poſt Sot. Angles, Maiol. & plures alios, quos refert Sayr. *d. cap. 14. num. 18.* Soar. *tom. 5. diſp. 23. ſect. 3. & diſp. 34. ſect. 4. à num. 54.* Auila *de cenſuris, part. 6. diſp. 5. dub. 4. concl. 3.*

In gloſſ. *Spoliandi.* Notatur ad hoc, quod excom- 33
municatus injuſtè, ſi Clericus fuerit, & in Diuinis ſe immiſcuerit, irregularis efficitur, vt per Couar. *d. §. 7. ſub num. 7. verſ. his equidem.* Spin. *in ſpeculo teſtament. gloſſ. 11. rubrica, num. 29.* Humad. *l. 20. gloſſ. 2. à num. 1. tit. 10. part. 1.* Cened. *ad Decretal. collect. 1. n. 7.* Farinac. *fragmen. crimin. part. 1. lit. E, verbo excommunicatus, n. 31.* ubi *num. 32.* reſoluit, quod nulliter excommunicatus non efficitur irregularis immiſcendo ſe in diuinis, & celebrando.

In gloſſ. *Retinere*, ibi, *immò ſi priùs alia beneficia ha-* 34
bebant, eis ſunt priuandi. Verius tamen eſt Clericum excommunicatum pro aliquo delicto, & contumacem habere annum ad comparendum, & ſe purgandum, & intra hunc annum non poſſe deponi, nec beneficiis priuari, vt per Menoch. *de arbitr. caſu 416 num. 19. cum ſeqq.* Farinac. *fragment. crimin. part. 5. verbo Clericus, num. 264. cum ſeqq.*

SVMMARIVM.

1. *Beneficij collatio ei facta, qui priùs fuit excommunicatus, & poſtea abſolutus, valet.*
2. *Beneficij collatio facta excommunicato nulla eſt.*
3. *Poſſidens olim, hodie quoque poſſidere præſumitur.*
4. *Excommunicatus, & denunciatus ſemel, ſemper præſumitur excommunicatus.*

Cap. Propoſuiſti VIII.

Excommunicatus ſi talis fuit, & poſteà abſolu- 1
tus, ſi ei confertur beneficium, collatio tenet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſtienſ. Butr. Anch. Panormit. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. juris Pontif. pag. 178.* Alagona *in compendio juris Canon. pag. 701.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 4. Decretal. lib. 5. tit. 9. cap. vnic.*

Probat hic text. collationem beneficii factam ex- 2
communicato nullam eſſe, modò conſtet eum excommunicatum fuiſſe tempore collationis, nec etiam ſatis eſt probare poſt collationem, ipſum in excommunicatione manere, aut ea cenſura affectum eſſe, vt per Couar. *in cap. alma mater, p. 1. §. 7. n. 2. verſ. 8.* Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit. 20. num. 14.*

Inueſtituræ ſuæ tempore.] Notatur ad hoc, quod poſ- 3
ſidens olim, hodie quoque poſſidere præſumitur, etiam in eis caſibus, in quibus pro forma requiritur determinata probatio certi temporis, vt per Maſcard. *de probat. concl. 1195 num. 16.*

4 In gloſ. *De abſolutione*, ibi, *qui fuit excommunicatus, præſumitur quod adhuc ſit excommunicatus.* Notatur ad hoc, quod ſemel excommunicatus, & denunciatus, ſemper præſumitur eſſe, & perſiſtere in eadem cenſura, & erit vitandus, niſi oſtendat ab illa abſolutum fuiſſe, ut per Covar. *in cap. alma mater, part.1. § 2. num.6.& 9.* Bernard. *regul.632. verſ.limita,* Perez *l.fin. tit.5. lib.8. Ordinam. pag.176.* Menoch. *de præſumpt. lib.6.præſumpt.7.* Maſcard. *de probat. concluſ.12.& concluſ.704.*

SUMMARIUM.

1 *Suſpenſus vel excommunicatus ignoranter, celebrando nulla indiget diſpenſatione reſpectu irregularitatis, alias ſecus,* & n.2.

3 *Excommunicatio regulanda eſt per intentionem excommunicatoris.*

4 *Declaratio producit effectum ex eo tempore tantùm, quo fit.*

5 *Collatio facta excommunicato occulto etiam ignoranti, eſt nulla.*

Cap. Apoſtolicæ IX.

Gregor. IX.

1 Suſpenſus celebrans cum ignorantia probabili, non fit irregularis, ſecus ſi ignorantia fuit craſſa, ſupina aut erronea. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Anania, Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Mar. Soc. Alagona *in compend. Iuris Canon. pag.701.* remiſſivè Ximen. *in concord. p.2.*

2 Collige ex text. excommunicatum celebrantem à pœna irregularitatis excuſari ob legitimam excommunicationis ignorantiam, ut per Covar *in c.alma mater, p.1.§.7.n.6.col.2.* Navar. *in cap.conſideret, de pœnit. diſtinct.1.n.72.* Henriq. *in ſumma, lib.14.c.3.§.6.* Cened. *ad Decret.collect.25.n.4.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.30.num.181. verſ.quorum,* Aloyſ. Riccius *p.2. collect.429.* Salzed. *ad Bernard. in pract.cap.33.lit.A, verſ.excuſabitur,* Ugolin. *de cenſur.tab.1.c.14.§.1.n.12.* Soar. *tom.5.diſp.11.ſect.3.n.5.*

3 In gloſſ. *Probabili,* ibi, *idem ergo erit ſi litteras obtinuerit pro beneficio, vel alio negotio,* &c. Vide Perez *in l.1. gloſſ.5. verſ. hinc impetratio, tit.12.lib.3. Ordinam. pag.699.*

4 In eadem gloſſ. ibi, *ut ſi excommunicator voluit, &c.* Notatur ad hoc, quod ad mentionem excommunicatoris regulanda eſt excommunicatio, ut per Palat. *in repetit.c.per veſtras, de donat.inter virum, §.17.n.22.verſ. ex quo,* Navar. *in cap.fratres, n.46.de pœnit. diſt.1.* Perez *l.fin.verſ.quam concl.tit.5.lib.8.ordin.pag.176.*

5 Notatur etiam ad hoc, quod declaratio producit effectum ex eo tempore tantùm, quo fit, ut per Tiraq. *in l.ſi unquam, verbo revertatur, n.257.*

6 In ead. gloſſ. ibi, *non crede quod electio,* &c. Notatur ad hoc, quod collatio facta excommonicato occulto, & ignoranti etiam probabiliter, & invincibiliter, eſt nulla, de quo vide Doctores citatos ad *c.poſtulaſti 7. ampl.8. ſup.hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus minori celebrans non eſt irregularis, ſed peccat, & poteſt eligere.*

2 *Matrimonium celebrans cum excommunicatione mortaliter peccat.*

3 *Excommunicato minori excommunicatione facta collatio, electio, ſeu præſentatio, an veniat per ſententiam irritanda, remiſſivè.*

4 *Excommunicatus minori excommunicatione, quamvis celebret, non fit irregularis.*

5 *Suſpenſis ab officio beneficia conferri non poſſunt.*

6 *Excommunicatus minori excommunicatione conferendo Eccleſiaſt. Sacramenta, an ſolùm peccet venialiter, remiſſivè.*

7 *Excommunicatio minor paſſiva tantùm Sacramentorum participatione privat.*

8 *Celebrare dicitur in contemptum Clavium qui ſciens ſe excommunicatum celebrat.*

Cap. Si celebrat X. & fin.

1 Excommunicatus excommunicatione minori ſi celebrat peccat, ſed non fit irregularis, & poteſt eligere, & exercere ea, quæ ſunt juriſdictionis. Item ſi talis excommunicatus fuerit ſcienter electus, ejus electio erit irritanda. Item peccat conferendo Sacramenta, ſed collata tenent, quia eſt remotus à perceptione, & non à collatione Sacramentorum, dummodo hoc non faciat in contemptum Eccleſiæ, id eſt, contra prohibitionem Eccleſiæ ſe ingerat commonioni excommunicatorum, quia tunc eſſet excommunicatus majori & privandus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Mar. Socin. Viuian. *in rationali lib.5. juris Pontif. pag.178.* Alagona *in compend. juris Canon. pag.701.* remiſſivè Ximen. *in concord. part.1.& 2.*

2 *Licèt graviter peccet.*] Per hunc text. tenent Sanch. *de matrim.lib.7.diſp.9.n.5.* moralem culpam incurrere, qui matrimonium celebrat cum excommunicatione minori ante abſolutionem ab illa.

3 *Si tamen ſcienter talis electus fuerit, &c.*] An collatio, electio, ſeu præſentatio facta excommunicato minori excommunicatione veniat per ſententiam irritanda, ſi ignoranter fuerit facta, an verò ſi ſcienter, quæſtio eſt dubia de qua, & de hac materia, ac bujus text. intellectu conſule Covar. *in cap.alma mater, part.1.§.8.n.3.* Vivald. *in candelab. aureo, titul. de excommunicatione, num.48.* Rebuff. *in repetit. cap. poſtulaſti, ſuprà hoc.tit. notabili 2. num.22.& 51.& 93.* Ugol. *de cenſur. tab.3. cap.6.§.3.num.2.* Axor. *inſtitut.moral.part.2.lib.6.cap.7. quæſt.7.* Gonzal. *ad reg.8.Cancellaria, gloſſ.58. num.25.* Sayr. *de cenſur.lib.2.c.22. num.23.* Avilam *eodem tract. part.1.cap.6.diſput.15.dub.4.* Soar. *tom.5.diſp.24.ſect.2. num.13. cum ſeqq.* Sigiſm. à Bononia *de elect. dub.65. num.2.* Lavor. *var.lucub. tom.1. tit.4. cap.16.num.92.* Leſſ. *de juſtitia, lib.2.c.34.n.116.* Fr. Emman. *in ſumma, tom.1.cap.195.n.1.* Henriq. *in ſumma, lib.13.cap.3. §.3. juncto commento, lit. V, & E, & cap.13. §....* Paul. Comirol. *reſponſorum moral.lib.6.c.28.n.4.* Mar. Alter. *de cenſuris, tom.1.lib.1.c.3. diſput.4. cap.2. lit.B,* Vaſq. *tom.de Pœnit. tract. de excommun. dub.6. n.11.* Filliuc. *tom.1.tract.13.cap.2.num.31.* Nicol. Garc. *de benef.p.7. cap.13.num.27.* Joan. Sanct. *in ſelectis, diſp.32. num.11. verſ.& ſanè.* Ego tamen breviter dicendum puto hujuſmodi electionem, ſi de facto fiat de excommunicato minore excommunicatione, mero jure validam eſſe, ut reſolvunt multi ex hoc text. *in verſ. ſi tamen,* ibi, *electio eſt irritanda,* quaſi donec per ſententiam irritetur, valeat: ita Felin. *in cap.dilecta, num.4.ad fin. de exception.* Ricard. & alii quos refert, & ſequitur Soar. *tom.5.diſput.24. ſect.2. à num.22.* Tolet. *lib.1.cap.1.n.4.* Verùm contrariam ſententiam, quod ipſo jure non valeat

Digitized by Google

valeat, tenent Hoſt. cujus ſententiam magis communiter receptam teſtatur, & ſequitur Cov. *in cap. alma mater, part. 1. §. 18. num. 3.* Ugolin. *de cenſuris, tab. 3. c. 6. §. 3.* Vivald. *in candelabro aureo, tit. de excommunicat. num. 48.* qui moventur ex ratione, quam text. reddit, quæ videtur concludere, non ſolùm illicitam, & irritandam, ſed pro jure invalidam eſſe electionem hujuſmodi, ſiquidem ad ea ſuſcipienda eligitur, à quorum ſuſceptione privatus eſt. Ad verba autem text. ibi, *irritanda*, reſpondent ſecundùm ſubjectam materiam eſſe explicanda, irritam eſſe declaramus, ut in multis aliis locis gloſſatores explicarunt, *gloſſ. ult. in cap. & ſi Chriſtus, de jurejur.* cum ſimilibus. Sed priori ſententiæ adhærendum exiſtimo, quod ſcilicet electio mero jure valeat, tum ex verbis hujus text. quæ non poſſunt ſine violatione aliter intelligi; tum quia ea ratione manifeſtè comprobatur, vel enim hujuſmodi electio eſt nulla ipſo jure, vel ſpeciali juris Pontificii conſtitutione, vel ratione ſubjectæ materiæ, & ex defectu alterius cauſæ eſſentialis, juris Pontificii auctoritas neceſſariò non concludit, ſi advertas electum ad beneficia non directè eligi ad Sacramenta ſuſcipienda, ſed potiùs ad ea conferenda ſubditis; atque ita licèt aliquando contingat neceſſarium eſſe ſuſcipere, ut aliis conferat, hoc tamen non eſt quod directè, & principaliter agitur, & per conſequens ſtando in mero juris rigore illud, quod minus principale eſt, attendi non debuit, nec ſufficiebat ad actum annullandum, ex reg. *l. 1.* ibi, *prima enim ratio, ff. de auctorit. tut.* cum multis ſimilibus, quæ adducit Mant. *paralip. dialogo 47.* Ex quibus, atque etiam ex ea ratione, quod lex Canonica ſolùm irritandam decernat, & pœnæ extendendæ non ſunt, reg. *in pœnis, lib. 6.* cum vulgaribus, meritò ſequitur veriorem eſſe in rigore primam opinionem contra communem.

Utrùm autem ſupradicta hujus text. deciſio procedat in beneficiis ſimplicibus, vel aliis quæ nullo modo in ſuo munere requirunt alicujus Sacramenti ſuſceptionem, ut ſcilicet ad ea eligatur minori excommunicatione ligatus, electio debeat irritari? Partem affirmativam tuetur Soar. *d. ſect. 2. n. 24. & ſeq.* ea ratione, quia deciſio hujus text. generalis eſt, ideoque generaliter intelligenda, juxta reg. *l. 1.* ibi, *prætor enim ſimpliciter ait, ff. de adulteriis*, cum ſimilibus. Verùm contraria ſententia negativa tuenda videtur: ratio enim qua tex. nititur ibi, *cùm ad ſuſceptionem eorum eligatur*, &c. minimè convenit his beneficiis ſimplicibus, quorum inſtitutio non ordinatur ad Sacramenta ſuſcipienda, neque etiam conferenda; ſed ſolùm ad divinas laudes Deo recitãdas, ideoque ſimplicia dicuntur, neque requirunt quod quis ad Sacerdotium promoveatur, ut argumento text. *in c. ult. de præbendis*, cum ſimilibus, explicat Rebuff. *in praxi benefic. art. 1. tit. ſeculare beneficium quotuplex, n. 12.* Petr. Gregor. *ſyntagm juris lib. 27. cap. 14. à n. 6.* & per conſequens dictum hujus text. per ejus rationem debet reſtringi juxta celebrem reg. text. *in l. cùm pater, §. dulciſſimi, ff. de legat. 2.* cum ſimilibus, de quibus Mantic. *de conject. ultimarum volunt. lib. 6. titul. 13. num. 10.* Alvarad. *de conjecturata mente defuncti, lib. 4. c. 4. à princip.* & omninò refert innumeros Molin. *de primog lib. 1. cap. 5. n. 9.* quod præcipuè in propoſito admittendum eſt, cùm materia pœnalis ſit & odioſa, ſcilicet de irritanda electione, & per conſequens reſtringenda, juxta reg. *odia, & reg. in pœnis, lib. 6.* Nec obſtat quod Soar. conſiderat, ſcilicet omnia beneficia etiam ſimplicia ex intentione Eccleſiæ ad hunc finem ordinari, ut divina Sacramenta beneficiarius ſuſcipiat, & celebret: negamus enim, cùm ex dictis conſtet inſtitutionem ſimplicium beneficiorum ſolùm dirigi ad recitationem divinarum laudum; faciliùs autem ex eadem ratione conſequitur eam deciſionem ad electionem officii ſæcularis trahi non poſſe, cùm illis ea ratio longè minus conveniat, atque ita in illis nobiſcum libenter conſentit Soar. *d. loco, n. 14.*

Utrùm denique ſi minori excommunicatione ligatus ad beneficium Eccleſiaſticum ignoranter eligatur, debeat electio irritari? Partem affirmativam tuetur gloſſ. *verbo ſcienter, hic*, quam ſequuntur DD. communiter *in præſenti*, ut teſtatur & ſequitur Covar. *num. 3.* Vivald. 49. Ugolin. 2. Soar. ex *num. 15. dictis locis*, qui eo movetur fundamento, quia in iis quæ reſpiciunt ipſius excommunicati commodum, nihil refert an actus fiat ſcienter, an ignoranter, juxta doctrinam Innoc. *in cap. cùm dilectus, de conſuetud.* junctis iis, quæ circa *Extravag. ad evitanda*, notant DD. facit reg. text. *in l. ignorantia 7. ff. de juris & facti ignor.* dum probat ignorantiam acquirere volentibus non prodeſſe, & per conſequens cùm valere electionem interſit excommunicati volentis acquirere beneficium ad quod electus eſt meritò, quod ipſe vel electores excommunicationem ignoraverint, prodeſſe non debet quo magis valeat electio. Confirmatur deinde, quia ratio, quam text. reddit videtur ponere defectum in perſona ipſius electi, quem habilem reddere non poteſt ſola ignorantia, ac ſubinde cùm ratio generalis ſit, per eam ampliari debet deciſio etiam ad ignorantes, juxta reg. *l. regula, §. fin.* ibi, *conſtitutionis initium generale eſt, ff. de juris & facti ignor.* cum aliis, quæ latè exornant Mantica, Alvarad. & Molin. *ſuprà citatis locis.*

Verùm contrariã ſententiã, quod electio ignoranter facta de ligato minori excõmunicatione valeat, tenet Raymund. gloſſator antiquus, quem refert & ſequitur Sylveſt. *verbo excommunicatio 4. num. 4.* & plures, quos etiam ſequitur Henriq. *in ſum. lib. 13. cap. 3. §. 3.* juncto *lib. 5. & ſeq.* Moventur primò auctoritate hujus text. *in eod. verſ. ſi tamen*, ibi, *ſcienter*, & per conſequens ad ignorantes trahi non debet, juxta reg. text. *in cap. pœna, de pœnit. diſt. 1.* cum ſimilibus. Secundò confirmatur ex dictis, reſolvimus enim rationem, qua utitur Pontifex *in præſenti, in dict. verſ. per ſe*, non concludere, nec ponere defectum in cauſa aliqua eſſentiali, qui ſufficeret ad electionem invalidandam, & per conſequens cùm ſit lex nova, & pœnam imponat, ſuccedit reg. *quæ in jure*, cum vulgaribus, quæ docent ex identitate rationis in pœnalibus, vel exorbitantibus non fieri extenſionem de caſu ad caſum. Neque hac ſecunda opinione retẽta obſtant quæ pro communi adduximus, ſi advertas aliud eſſe quærere, an quando actus nullus eſt propter juris impedimentum, vel perſonæ inhabilitatem, valeat actus ab ignorante geſtus, eoque caſu eſt veriſſimum ignorantiam non prodeſſe, quia habilem non facit eum, qui ex juris impedimento inhabilis eſt, & procedit prædicta doctrina Innocent. *in d. cap. cùm dilectus, n. 5. de conſuetud.* quam ſingulariſſimam dicit Felin. *in cap. Rodulphus, num. 43. poſt med. de reſcript.* & propterea collationem beneficii factam excommunicato ignoranter, invalidam eſſe meritò reſolvit *gloſſ. penult. ad med. in cap. Apoſtolicæ, hoc tit.* recepta per omnes *ibi*, ut reſtatur Covar. *in cap. alma, p. 1. §. 7. num. 3.* aliud verò eſt quærere an pœnæ per legem impoſitæ ſcienter facientibus, extendi debeant ad ignorantes? in quo caſu certum eſt ad ignorantes probabiliter non extendi, neque etiam ſecundùm magis receptam ſententiam ad ignorantes craſsè, ut reſolvit gloſſ. *verbo, putabat*, per text. *ibi, in l. 1. §. ſi quis, ff. ne vis fiat ei*, cum multis aliis de quibus Tiraq. *de pœnis temper. caſu 14. num. 7.* & fatetur D. Barboſa *in prelud. l. ſi mora, num. 9. ff. ſoluto matrim.*

Nullius

4 *Nullus tamen notam irregularitatis incurrit.*] Notatur ad hoc, quod excommunicatus minori excommunicatione, quamuis celebret, non fit irregularis, vt per Couar.*d* §.8. *num.*1. Salxed. *ad Bernardum in practica,cap.*3.*in nouiſſ.edit. lit.D, & E*, Cened. *ad Decretal.collect.*25.*num.*6.Valer Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.*30.*num.*182.Mar.Alter. *de cenſuris,tom.*1. *de excom. lib.*1.*diſp.*6.*cap.*3. *verſ. ſecundò quæri poteſt*. Nam vltra illam generalem rationem, quod hoc caſu irregularitas jure expreſſa non ſit,vt eſt neceſſarium, juxta reg. text. *in cap.is qui* 18. *in princ. de ſentent. excomm.lib.*6. oſtenditur efficaci ratione, quia verum eſt eos ſolos hanc irregularitatem contrahere, qui geſſerint actum Ordinis, à cuius exercitio per cenſuram prohibiti ſunt,vt deducitur ex *c.ſi quis Epiſcopus* 7.11.*q.*3 *& c.*1. *de re judic. lib.*6. *& ex c.is cui* 20. ibi, *in ſuo officio, de ſentent.excomm.eod.lib.* Nauar. *in man.cap.*27. *num.*244. Couar.*in cap.alma mater,part.*2.§ 2.*num.*3.latè Vgolin. *de cenſur.tab.* 1.*cap.*14.§ 1.conſtat autem per minorem excommunicationem non prohiberi exercitium alicujus Ordinis, ſed ſolùm participationem paſſiuam Sacramentorum, vt *infrà* notabitur: ergo rectè decidit Pontifex ſic celebrantes irregulares non eſſe. Neque obſtat quod minori excommunicatione ligatus celebrando grauiter peccat, vt fatetur Pontifex *in præſenti*: reſponderur enim peccare quatenus celebrando paſſiuè participat, quæ participatio ei non competit ratione ſui Ordinis, ſed potius communis eſt tam Clericis, quàm laicis; conſtat autem ad hanc irregularitatem contrahendam neceſſarium eſſe vt fiat actus aliquis clerico ratione ſui Ordinis competens, non ita ſi fiant actus, quos etiam laici facere conſueuerunt, quare meritò hanc rationem ad hunc text. poſt Abb.Henric. & alios communiter *ibi*, explicarunt Couar. §.8. *num.*1. *& in Clem. ſi furioſus, part.*1. *verſ. quintò*,Vgolin. *de cenſur. tab.*3.*c.*8.*num.*3. Nauar. Sot.& alii quos refert communem teſtatus Henriq.*lib.*13.*c.*3. §.1.*juncta lit. M*,quibus adde Salxed.*in pract.Bernardi, c.*32.*lit.D.*Boëi.*de cenſur.diſp.*24.*ſect.*2.*n.*5. Rationem verò differentiæ inter hunc caſum, & illum, de quo *in d.cap.is cui*,de eo,cui eſt interdictus ingreſſus Eccleſiæ, vide per Cou. *d.verſ quintò.*

5 *Ad ſuſceptionem eorum eligitur.*] Notatur ad hoc, quod ſuſpenſis ab officio beneficia conferri non poſſint, ſed illorum ſont incapaces, itaut prouiſio eis facta ſit nulla,vt per Corraſ. *de benefic. part.*4.*c.*3.*n.*22. Nauar.*in man.cap.*24.*num.*33. *& conſil.*10. *de temporibus ordinat.* Viuald.*in candelab aureo,tit.de ſuſpen.n.*139. Vgol. *de cenſuris,tab.*4. *de ſuſpenſ. cap.*6.§.7. *num* 4. *& cap.*8 §.6.*n.*1. Flamin. *de reſign. benef. lib.*5.*quæſt.*6.*numero* 84. Azor. *inſt. moral. part.*2.*lib.*6. *cap.*7. *quæſ.*2. Leſſ.*d.cap.*34. *num.*116. quamuis Soar. *tom.*5. *diſp.*26. *ſect.* 3.*n.*8. minus benè dicat electionem factam ſuſpenſo ab officio non eſſe ipſo jure irritam, ſed irritandam, nec ſuſpenſum ab officio eſſe perſonam inhabilem, ſed prohibitam: quod etiam dicit de ſuſpenſo à beneficio *diſp.*27.*ſect.*1.*num.*26.

6 *Peccat autem conferendo eccleſiaſt. Sacramenta.*] An autem excommunicatus minori excommunicatione conferendo eccleſiaſtica Sacramenta peccet mortaliter, an ſolummodò venialiter, & multa circa intellectum huius text.in proximè adductis verbis, vide Nau. *man.cap.*27.*num.*24. Paul. Comitol. *reſponſorum moral. lib.*6.*cap.*28.*n.*3.latè Mar.Alter.*d.diſp.*4.*cap.*3.*per totum*, Valer. Reginald. *d.lib.*12. *tract.*1. *num.*140. *cum ſeqq.* Bonacin. *de cenſur. diſp.*1.*quæſt.*3. *num.*4. qui plures ex antiquioribus referunt, in quo dubio quidam tenent hujuſmodi peccatum committere mortale, vt Innoc. *in præſenti*, & Sylueſt. *verbo excommunicatio* 2. *num.*1. Vaſq *tom.*1.*de pœnit.tract.de excommunicat.dub.*4.Ioan. Sand. *in ſelect.c.*32. *num.*11. *verſ. nec ſcio.* Archid. *in cap. vir cum propria* 33.*quæſt.*4 à quo non diſſentit,immò memoriæ tenendum monet Couar.*d.*§.8. *n.*2.*verſ. ſed etſi*, & Adrian. *de Clau b. q.*3.ex auctoritate huius text.dum ſimpliciter inquit peccare conferendo, quod magis propriè adaptatur peccato mortali, accipiendo verbum *peccat*, à principali ſignificatione, juxta reg. *c.pen.de ſentent. excom.* Nullum peccatum ipſum committere, non deſunt, qui ſentiant, vt Nauar. *d. n.* 24. Henriq.*in ſumma,lib.* 13.*cap.*3. §.1. Vgolin. *de cenſur. cap.*6.§.2. Filliuc. *tom.*1.*tract.*13.*c.*1. *n.*24. & vi difficultatis preſſus cogi ſe eidem adhærere concludit Soar. *tom.*5.*diſp.*24.*ſect.*1 *num.*8. *&* 9.ad litteram hujus text. reſpondentes procedere in eo, qui non ſolùm confert, ſed conferendo ſimul ſuſcipiendo participat, ideoque peccare, vt hic text. habet,non quatenus confert aliis, ſed quatenus ipſe ſibi ſuſcipit, atque intelligunt *verſ. peccat autem*, conſonare principio textus, vbi de celebrante agitur. Sed cæteri (quorum communior ſanè apparet opinio) medium tenentes affirmarunt illum veniale peccatum committere, intelligentes ſupradicta text. verba, nempe *venialiter*, cùm præterierit dictionem illam, *grauiter*, quam adiunxerat antea cum de participatione paſſiua dixerat: ita Anch. *hîc*, Caiet. *verbo excommunicatio minor*, Tolet. *in ſum.lib.*1.*cap.*11. *num.*3. Sot.*in* 4.*diſt.*22. *quæſt.*2. *art.*3. & plures alii, quos refert, & ſequitur Sayr. *de cenſur.lib.*2.*cap.*22.*num.*17. Couar.*d.*§.8.*num.*2. Medin, *in ſum.lib.*1. *cap.*11. §.6. *in fine*, Auila *de cenſuris,p.*2. *c.*6. *diſp.*12. *dub.*3.expendentes etiam illam rationem, quia licèt excommunicati minori excommunicatione nullum legis præceptum directè offendant, ac ſubinde non peccent mortaliter, non tamen ſeruant debitum rationis modum à lege intentum, ſed potiùs irreuerenter agunt ea tractando, & aliis conferendo, quæ lex prohibet ab ipſis ſuſcipi,quam irreuerentiam ſufficere ad culpam venialem notant ex doctrina S. Thomæ *part.* 3. *q.* 64. *art.* 6. recepta ex multis, de quibus Henriq.*lib.*1.*c.*29.§ 1.*&* 3.

A collatione,ſeu participatione, &c.] Ergo excommunicatio minor paſſiua tantùm Sacramentorum participatione priuat, de quo vide Vgol.*de cenſur.tab.*2.*c.*7. *in initio*, Valer.Reginal. *d. lib.*32. *num.*1. Mar. Alter. *diſp.*4.*cap.*1. Bonacin.*de cenſuris,diſp.*1.*quæſt.*3. *num.*1. Couar.*in cap.alma mater,part.*2. *in initio,num.*4. *&* §.8. *num.*2. Soar. *tom.*1. *diſp.*22. *ſect.*1. *& ſeqq.*& cum hoc tex.conſonant *cap.pen. de ſentent.excomm.cap.*2.ibi,*tantùm à Sacramentorum participatione,de exception.* Verùm præſtat tex difficilis *in cap vlt.*3.*quæſt.*4.dum de minori excommunicatione loquens, inquit eam à fraterna ſocietate ſeparare, deinde quia variis in locis variæ reperiuntur excommunicationes, quæ aliqua tantùm priuant eccleſiaſtica communione, & per conſequens ad majorem reduci non poſſunt, & tamen communio, qua priuant, alia eſt longè diuerſa à Sacramentorum participatione. *cap.*1.*in fine*,34.*diſt.*ibi, *à veſtro collegio excommunicatus abſcedat,cap.Epiſcopi* 6. ibi, communio illis vſque ad tempus ſynodi, 11. *quæſt.* 3. cum ſimilibus,de quibus gloſſ.*verbo ſuſpenſi*, *in Clem.cupientes*, *de pœnis*: quorum difficultate preſſus Vgolin. *de cenſur, tab.*1.*cap.* 1. multis contendit varias eſſe excommunicationis ſpecies, vnam quæ priuat Sacramentorum participatione, aliam verò, quæ priuat fraterna ſocietate, vel aliqua alia eccleſiaſticæ communionis parte: & ita interpretatur text. *in d.cap. vlt.* cum ſimilibus, quæ proximè retulimus, contra quem tamen inſtat irrefragabiliter text. *in d.cap.*1.cum ſimilibus, in quibus per illam taxatiuam *tantùm*, explicant minorem excommunicationem ſola priuare Sacramentorum participatione. Quare aduertendum eſt, quod licèt negandum 7

gandum non ſit dari poſſe tanquam poſſibiles varias minoris excommunicationis ſpecies, potuit tamen Eccleſia ſub alio modo, & forma minorem excommunicationem inſtituere, illique hunc, vel illum effectum, vel plures hoc, vel illo caſu tribuere, ſecundùm tamen præſentem Eccleſiæ vſum certum eſt vnam tantùm inſtituiſſe, illique vnum ſolum effectum tribuiſſe, ſcilicet quod à Sacramentorum ſeparet perceptione, vt conſtat ex *d. cap. 2. & d. cap. pen.* cum ſimilibus: quinimmò ſecundùm antiquiorem Eccleſiæ vſum vnam tantùm fuiſſe excommunicationem minorem, vnumque illius effectum probabilius eſt cum communi ſententia, vt conſtat ex præcitatis.

Neque obſtant quæ in contrarium adduximus, nam *ad d. cap. vlt. 3. quæſt. 4.* reſpondent Archid. Turrec. Alexandrin. & alii communiter ibi, quod cùm in Sacramentorum participatione fideles inter ſe fraternitatem contrahant, vt Deum patrem vocare poſſint, vt inquit text. *in cap. ad menſam 11. quæſt. 3.* qui per minorem excommunicationem ab hac Sacramentorum participatione ſeparatur, rectè etiam à fraterna ſocietate dicitur ſeparatus, vnde etiam intelliguntur plura jura antiqua, vbi minor excommunicatio ſimpliciter excommunicatio dicitur, *cap. de presbyterorum, 17 q. 4. cap. Sacerdote, de conſec. diſt. 1.* cùm jam hodie de ſola majori intelligi hoc nomen, *excommunicatio*, ſimpliciter prolatum, decidat text. *in cap. pen. de ſentent. excomm.* Cuius rei ratio eſt, quia in primitiua Eccleſia ardentior erat zelus charitatis, quæ poſteà paulatim cœpit frigeſcere, ac ſubinde primis illis temporibus grauiſſimum reputabatur priuari ſanctiſſimæ Euchariſtiæ, & aliorum Sacramentorum perceptione, idcoque hac ſacra Communicatione priuatus non immeritò ſimpliciter excommunicatus illis temporibus dicebatur, vt ex aliis notant Henriq. *in ſum. lib. 13. c. 2. §. 1.*

Ad alia reſpondetur pœnas de quibus *ibi*, propriè cenſuras Eccleſiaſticas non eſſe, neque ad excommunicationem ſtrictè quà cenſura eſt, poſſe reduci; & quod attinet ad *d. cap. Epiſcopi*, quo præcipuè nititur Vgolin. patet, quia priuatio communionis reliquorum Epiſcoporum ibidem ad tempus certum præſcribitur, ſcilicet vſque tempus ſynodi, ſicut *in cap. in loco, 5. quæſt. 4.* fertur excommunicatio etiam ad tres dies, & *cap. præſenti 5. quæſt. 7.* ad vnum, vel duos, quod longè abeſt à propriæ cenſuræ ratione, quæ eſſe noſcitur, vt minimè ad tempus præfinitum durare debeat, ſed tantùm donec durauerit contumacia, *cap. ex litteris, de conſtitut.* Rurſus in intrinſeca cenſuræ ratione eſt quod priuet bono aliquo ſpeciali, quà tale eſt, juxta principia in materia cenſurarum, planè tam *in d. c. Epiſcopi*, dum illi priuantur aliorum Epiſcoporum communione, quàm *in d. cap. 1. 34. diſt.* dum venatorem à collegio excommunicat, non priuantur iſti bono aliquo ſpirituali; ſed vel collegii, aut coepiſcoporum communione circa negotia communia, quà ciuilis communio eſt, vt benè ſenſit gloſſ. *vlt. in d. cap. 1.* quod verò ille text. vtatur verbo *excommunicatus*, non inconuenit, ponitur enim ibi in generali ſignificatione, quatenus ſignificat, & idem importat ac excluſus, ſeu exterminatus.

Ad text. verò *in cap placuit 18. diſt. 10.* dum non venientem ad ſynodum jubet Eccleſiæ communione eſſe contentum, reſpondetur quod ſi prohibitio illa reſpectu aliarum Eccleſiarum cenſura eſt Eccleſiaſtica, magis reducitur ad interdictum, qua ſi reſpectu earum ſit prohibitus, inducta cenſeatur; deinde verius eſſet cum *gloſſ. vlt. ibi*, cui ſimilis vlt. *in d. cap. præſenti*, pœnam de qua ibi, cenſuram non eſſe, neque bono ſpirituali priuare, neque Sacramentorum, & diuinorum perceptione, etiam in aliis Eccleſiis, ſolùmque impedire ne ille Epiſcopus, qui ad ſynodum venire contempſit, ad negotia communia cum aliis Epiſcopis admittatur, quod cenſuræ non conuenit, ex dictis. Quæ omnia licèt in rigore veriſſima exiſtimem, non tamen inficior valde probabile eſſe ſecundum antiquum Eccleſiæ vſum diſtingui poſſe duplicem illam minoris excommunicationis ſpeciem, quam tradit Vgolin. *dicto loco*, & ante eum Anan. *in rubr. num. 4. & 5. huius tit.* quamuis jam certum ſit ſecundùm præſentem Eccleſiæ vſum, vnum tantùm eſſe minoris excommunicationis modum, qui conſiſtit in ſola Sacramentorum perceptionis priuatione, juxta *d. cap. 2. ac cap. pen. & text. in præſenti.*

Dummodo non in contemptum, &c.] Notatur ad hoc, quod celebrare dicitur in contemptum Clauium, qui ſciens ſe excommunicatum celebrat, vt per Maſcard. *de probat. concluſ. 433. num. 3.* vbi *num. 5.* dicit quod contemptus probatur ex conjecturis, & indiciis, quando ſciens, vel prudens repugnat prohibitioni Superioris. 8

In gloſſ. *Scienter*. Hæc gloſſ. dum habet excommunicatum inhabilem eſſe ipſo jure ad beneficium conſequendum, & electionem de excommunicato factam non tenere, ac ſcienter eligentes excommunicatum minori excommunicatione ad beneficium priuatos eſſe eligendi poteſtate, reprobatur à Mar. Alter. *d. diſp. 4. cap. 3. lit. C.* 9

De Clerico non ordinato miniſtrante.

TIT. XXVIII.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabarell. Joan. Andr. Anch. Butr. Panorm. Mar. Soc. Durand. *in breuiario juris Canon. fol. 146. verſo*, Petr. de Rauenna *in compendio juris Canon.* Matt. Meſnart. *in epitome Decretal. fol. 191.* Daniel Venator *in analyſi methodica juris Pontif. à pag. 699.* Goffr. & Hoſtienſ. *in ſumma huius tit.* Alex. Caſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Barbol. Carthag. *in expoſitione titul. juris Canon.* Zipæ. *in analytica poſtremi juris Eccleſiaſtici enarrat. pag. 422.* nouiſſimè Joan. Honor. *lib. 5. ſum. in Decret.* omnes *ſub hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Clericus miniſtrans in pertinentibus ad Ordinem, quem non habet, deponendus eſt, & ampliùs non ordinandus.*

2 *Clericus non ſacerdos etiam in extrema neceſſitate baptizans ſolemniter fit irregularis.*

3 *Diaconus ſolemniter miniſtrans Baptiſmum ſaltem cum licentia Epiſcopi, vel Parochi, an fiat irregularis, oſtenditur.*

4 *Irregularis fit clericus exercendo Ordinem, quem non habet, dummodo ſcienter, & feriò, & ex officio miniſtret.*

5 *Baptizans laicus ſolemniter nullam irregularitatem incurrit.*

6 *Ordinis aliquem actum quando quis dicatur ſolemniter, vel ex officio exercere, oſtenditur.*

7 *Clericus non ſacerdos aliquem ſeriò ſacramentaliter abſoluens eſt irregularis.*

CAP.

Cap. Si quis baptizaverit I.

Hormiſda.

1 BAptizans temerè ſine ordine, vel alia officia ordinis exercens, debet ejici ab Eccleſia, & nunquam ordinari. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Joan.Andr. Hoſtienſ. Butr. Anch. Panormit. Mar. Socin. Vivian. *in rationali lib.5.juris Pontif.pag.*179. Alagona *in compendio juris Canon.pag.*702.remiſſivè Ximen.*in concord.part.*1.*&* 2. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.* 1. *Decretal. lib.*5. tit.24.*c.*1.

2 *Baptizaverit.*] Nota Clericum non ſacerdotem etiam in extrema neceſſitate baptizantem ſolemniter fieri irregularem, ut per Navar. *in man.cap.*22. *num.*7. Gregor.de Valentia *tom.*4. *diſputat.*4.*quaſt.*2. *princ.*1. Soar. *tom.*3. *quaſt.* 1. *art.*4. *diſput.*31. *ſect.*4. Bonacin. *de Sacrament. diſput.*2.*quaſt.*2. *puncto* 4.*n.*2. *& de cenſur. diſput.*7. *quaſt.*3.*part.*6.*num.*5. Aldret. *de religioſa diſciplina tuenda,lib.*2.*cap.*21.*num.*5. Henriq. *in ſumma, lib.*2.*de baptiſmo, cap.*29.§.1.*& lib.*12.*de irregul. cap.*6. §.2. ubi etiam tenet, quod dicitur ſolemniter baptizare, qui falsò uſurpans nomen Sacerdotis ſic baptizat; nam exercet actum proprium ſacerdotis, ut per citatos à Bonacin. *d.tract.de Sacramentis,diſput.*2.*quaſt.*2.*punct.*1.*num.*2.Utrùm verò Diaconus ſimiliter miniſtrans Baptiſmum, ſaltem cum licentia Epiſcopi, vel Parochi, fiat irregularis? quæſtio eſt ad præſens inſtitutum non contemnenda, in qua pars affirmativa verior videtur; nam ſi miniſter ſolemnitatis, & ex officio eſt Sacerdos, ut DD. communiter reſolvunt, jam Diaconus exercet officium, & actum ſibi non competentem, ac per conſequens intrat diſpoſitio hujus text. dum habet irregularem eſſe clericum miniſtrantem in pertinentibus ad Ordinem, quem non habet; quare Diaconum baptizantem ſolemniter de licentia, ſive juſſu parochi, irregularitatem incurrere tenuerunt Navar. *conſil.*1. *&* 2. *ſub hoc tit.* Mar.Antonin. *var. reſolut. lib.*3. *reſolut.*16. *num.*6. Henriq. *lib.*2. *cap.*29. *num.*1. Chamerota *de Baptiſmo, cap.*4.*dub.*5.Valer.Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.*27.*cap.*6.*num.*40. & Bonac.*locis ſuprà citatis*, licèt idem Navar.*conſil.*70.*ſub tit.de ſententia excommun.in antiq. aliàs* 3. *ſub hoc tit. in noviſſ.* & Sayr. *in floribus deciſ.ſub tit.de ſententia excommun. deciſ.*67. tenuerint contrarium in foro fori, tamen ſi benè Navar. opinio conſideretur, non eſt fundata neque jure,neque auctoritate, & tandem neſcit figere pedem, immò dicit eum in forò contentioſo eſſe irregularem,ad text. verò *in cap.Baptiſma,de conſecr. diſtinct.*4. reſpondetur in hoc tempore jam non eſſe in uſu,ut Diaconus ſolemniter baptizet,cùm adſit copia Sacerdotum; vel reſponderi poteſt cum Mario Antonin.*d.num* 6.*verſ.tum quia*, prout apud eum probari poteſt.

4 *Exercuerit non ordinatus.*]Notatur ad hoc,quod irregularis fit clericus exercendo Ordinem, quem non habet,dummodò ſcienter, & ſeriò, & ex officio miniſtret,ut per Ugol. *d.tract.num.*1.Soar.*tom.*5.*diſp.*11. *ſect.*3.*num.*22. Valer.Reginald.*in praxi fori pœnitent. lib.*30. *num.*191. *verſ.ſexta*, Bonacin. *de cenſur.diſp.*9.
5 *quaſt.*3. *punct.*6. *num.*2. Hanc tamen irregularitatem non incurrit laicus ſolemniter baptizans, quia text. *in præſenti*, de clerico loquitur, cùm debeat intelligi juxta tit.ſub quo ponitur, quia loquitur de Clerico non ordinato miniſtrante:ita Henriq.*lib.*2.*de Baptiſm. cap.*29.§.1.*prope finem*, Soar.*d.diſput.*21.*ſect.*3.*num.*22. Sayr. *d.cap.* 10.*n.*6. Valer. Reginald. *d.lib.*30.*n.*192. Bonac. *dict.punct.*6.*n.*1.*verſ.dixi Clericus.* Dicitur autem quis actum aliquem Ordinis exercere ſolemniter,vel ex officio,quando actus talis eſt,ut ab alio non poſſit exerceri, quàm ab eo,qui talem Ordinem habet:quando verò poteſt eodem modo ab alio exerceri,non dicitur exerceri ſolemniter,& ex officio; unde quando laicus inſervit Miſſæ deferendo urceolos ad Altare, illóſque porrigendo Sacerdoti, non dicitur Ordinem Acolytatus exercere, eo quòd hoc munus ex conſuetudine poſſit non ſolùm à Clericis præſtari, ſed etiam à laicis: Clericus verò nondum initiatus Ordine ſacro canendo Epiſtolam cum manipulo, aut Evangelium cum Stola, dicitur canere ſolemniter,& ex officio,ita ex aliis refert Bonacin.*d.puncto* 6.
*n.*9. Unde cùm quæreretur an Clericus excommuni- 6
catus incurriſſet irregularitatem ſerviendo Sacerdoti celebranti Miſſam, fuit negativè reſponſum, ut refert Marius Antonin. *reſolut.*16. *num.*10. ubi *num.*7. *verſ. ſecundus*, refert fuiſſe reſolutum, Diaconum alba & ſtola indutum aquam ſolemniter in Eccleſia ad fontem benedicentem eſſe irregularem, cùm benedictio aquæ & illius exorciſmus ſpectet ſolùm ad Ordinem ſacerdotalem, de quo etiam Franc. Leo *in theſauro fori eccleſ. p.*1. *c.*6. *n.*13.

Ex quibus colliges Clericum nondum initiatum 7
Sacerdotio,qui aliquem ſeriò, & ſacramentaliter abſolvit,eſſe irregularem,ut tenent Nav.Sot.Ugol.Avil. & alii,quos refert & ſequitur Bonac. *d.punct.*6.*num.*4. quibus adde Henriq.*in ſumma,lib.*6.*de Pœnit.cap.*2.§.7. *lit.H*,Aldret.*de Religioſa diſciplina tuenda, lib.*2.*c.*19.*à n.*14.Et quod laicus ſic abſolvens non fiat irregularis, tenent Henriq.*loco proximè citato*,& Sayr.*d.lib.*7.*c.*10. *n.*8.Hodie ex conſtitutione Clementis VIII. ſub die 4.Decembris 1601.incipien. *Etſi aliàs*, habetur Confeſſionem ſacramentalem audientes ad ſacrum Presbyteratus Ordinem nondum promotos, à judicibus Sanctæ Inquiſitionis, vel locorum Ordinariis, tanquam Eccleſiæ miſericordia indignos à foro Eccleſiaſtico abjiciendos,& ab Ordinibus Eccleſiaſticis, ſi quos habuerint, ritè degradatos, ſtatim Curiæ ſeculari eſſe tradendos per judices ſeculares debitis pœnis plectendos, quam refert Quaranta *in ſumma Bullarii,verbo Ordo,in fine*,& Fr.Emmanuel *quaſt.regul. tom.*2. *q.*25. *art.*2. advertit tantùm eſſe caſum S.Inquiſitioni commiſſum,quando ille,qui ſacro Presbyteratus ordine non eſt inſignitus,Confeſſionem audit, & ſimul abſolutionem impertitur: ille verò,qui ordine ſacro Presbyteratus eſt inſignitus, non committit crimen S.Inquiſitioni ſubjectum,ſi ſine juriſdictione actuali confeſſiones audiat.

SVMMARIVM.

1 *Diaconus Miſſam celebrans ad Sacerdotium non promovetur,& à Diaconatu ſuſpenditur.ſed in beneficio poterit ad tempus diſpenſari.*

2 *Miſſarum celebrationem nondum Presbyteri uſurpare præſumentes, quam pœnam incurrant oſtenditur.*

3 *Clericum ſe dicens, & ingerens ſe actibus clericorum, cùm non ſit,eſt falſarius,& punitur.*

3 *Epiſcopus diſpenſat cum Diacono, qui Miſſa ſacrificium facit, ut in ſuo officio permaneat, & retineat beneficium.*

Cap. Ex literis II. & fin.

Urban.

DIaconus ſi Miſſam celebrat, non poteſt promo- 1
veri ad Sacerdotium, ſed debet manere ſu-

ſpenſus per duos, vel tres annos arbitrio Ordinarii, & miſericorditer conceditur ei beneficium ne cogatur reverti ad negotia ſeculi, ſed interim curetur ut dignam pœnitentiam faciat, & melius eſſet ſi fieret Religioſus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Mar. Socin. Vivian. *in rationali lib. 5. juris Pontif. pag.* 180. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 702. remiſſivè Ximen. *par.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. Aug. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *titul.* 24. *cap.* 2. & eſt poſt Concil. Lateran. ſub Alexand. III. *part.* 50. *cap.* 62.

3 *Miſſarum celebrationem uſurpare*, &c.] Felic. record. Clemens VIII. anno à Nativitate Domini 1601. ſub die 4. Decembris per ſuam conſtitutionem incipiet. *Etſi aliàs*, ſtatuit deperditos, & nefarios homines ad ſacrum Presbyteratus ordinem non promotos Miſſarum celebrationem uſurpare præſumentes, non ſolùm actus idololatriæ, ſaltè extrinſecæ, ſeu per externa & viſibilia Religionis, & pietatis ſigna exercere, ſed etiam quantum in ipſis eſt efficere, ut Chriſti fideles, qui credunt eos ordinatos eſſe, & ritè conficere Sacramentum Euchariſtiæ, idololatriæ crimen ignoranter incurrant, purum videlicet panem, & vinum, tanquam verum Chriſti Domini Corpus, & Sanguinem eiſdem adorandum proponentes, à judicibus S. Inquiſitionis, vel locorum ordinariis tanquam Eccleſiæ miſericordia indignos à foro Eccleſiaſtico abjiciendos, & ab ordinibus Eccleſiaſticis, ſi quos habuerint, ritè degradatos, & ſtatim Curiæ ſeculari tradendos per judices ſeculares debitis pœnis plectendos: quam quidem Conſtitutionem refert Stephan. Quaraura *in ſumm. Bullary, verbo Ordo, in fine*, & de materia agunt Fr. Emman. *quæſt. regul. tom.* 2. *quæſt.* 27. *art.* 2. Aldrer. *de religioſa diſciplina tuenda, lib.* 2. *c.* 20. *n.* 14.

4 Notatur etiam ad hoc, quod dicens ſe Clericum, & ingerens ſe actibus Clericorum, cùm non ſit, eſt falſarius, & punitur, ut per Bernard. *in pract. cap.* 12. *n.* 2. Aviles *ad cap.* 51. *Prætorum, gloſſ. ult. num.* 21. Petrus Gregorius *lib.* 4. *part. juris*, *l.* 4. *tit.* 4. *cap.* 1. Et falſitas probari poteſt recurrendo ad Matricem, ſi ex ea non conſter eſſe deſcriptum in catalogo ordinatorum, quæ fit de omnibus ordinatis, ex traditis per Covar. *practic. cap.* 19. *verſ. quarto*, Menoch. *remed.* 4. *adipiſcenda, num.* 736. *& de arbitr. caſu* 187. *num.* 431.

5 *De beneficio autem miſericorditer*, &c.] Notatur ad hoc, quod Epiſcopus diſpenſat cum Diacono, qui Miſſæ ſacrificium fecit, ut in ſuo officio permaneat, & retineat beneficium, quod habebat, ex Azor. *inſtitut. moral. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 50. *in fine, verſ. diſpenſat præterea*, ubi etiam dicit gloſſa *hic, verbo miſericordiam*, poſſe Epiſcopum diſpenſare ut ad Sacerdotium promoveatur: verùm in irregularitate, quam quis contraxit exercendo Ordines, quos non habebat, ſolum Summum Pontificem diſpenſare poſſe, ut ad ulteriorem promveatur Ordinem, tenent Sylveſt. Ugolin. Collect. Sayr. & Avila, quos refert, & ſequitur Bonacin. *de cenſur. diſput.* 7. *quæſt.* 3. *punct.* 6. *n.* 10. quibus adde Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *n.* 26. *verſ. tertius.* Si verò delictum ſit occultum, tunc Epiſcopus diſpenſare poterit, ut alios ſuſcipiat, per Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reformat. cap* 6. ut advertunt Bonacin. *d. n.* 20. *in fine*, Ugolin. *de officio & poteſtate Epiſcopi p.* 3. *alleg.* 57. *n.* 2. *verſ. ſi etiam*, ego ipſe *eodem tract. part.* 2. *alleg.* 39. *n.* 43.

De Clerico per ſaltum promoto.

TIT. XXIX.

SUPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabarel. Joan. Andr. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Durand. *in breviario juris Canonici, fol.* 146. *verſo*, Petr. de Ravenna *in compendio juris Canonici*, Martin. Meſuart. *in epitome Decretal. fol.* 191. Dan. Venator *in analyſi methodica juris Pontif. à pag.* 699. Goffred. & Hoſtienſ. *in ſumma hujus tit.* Alexand. Caſan. & Anaſt. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Barthol. Carthagena *in expoſit. titulorum juris Canonici*, Zypæ. *in analytica poſtremi juris eccleſiaſtici enarrat. pag.* 422. noviſſimè Joan. Honor. *lib.* 5. *ſum. in Decretal.* omnes *ſub hoc tit.*

De materia tit. vide Bernard. & Salzed. *cap.* 24. Henriq. *in ſumma, lib.* 13. *c.* 35. *prope finem*, Bonac. *de cenſuris diſp.* 7. *q.* 3. *puncto* 4. *n.* 5. latè Campanil. *in diverſorio juris Canonici, rub.* 10. *cap. unic.* Mar. Alter. *de cenſur. tom.* 2. *diſp.* 10. *c.* 5. & plures alios citatos per me *de officio & poteſtate Epiſcopi, p.* 2. *alleg.* 47.

SUMMARIUM.

1 *Presbyter de ſubdiacono per ſaltum ignoranter factus poſt pœnitentiam in Diaconum ordinatur, & poſteà poteſt ſecum in Sacerdotio diſpenſari.*
2 *Clericus per ſaltum promotus non poteſt adjuvari.*
3 *Clericus per ſaltũ promotus, an ſit irregularis oſtenditur.*
4 *Credulitatis juſtam cauſam habet illud quod dicitur à fide dignis.*
5 *Epiſcopus ex legitima cauſa poteſt diſpenſare cum promotis per ſaltum, ſi non miniſtraverint in Ordine ſuſcepto, ſive ſcienter, ſive ignoranter fuerint promoti.*
6 *Ordinatus ante annos diſcretionis recipit characterem.*
7 *Ordinatus Sacro ordine ante uſum rationis non tenetur vi voti ad ſervandam caſtitatem.*
8 *Ordinatus per ſaltum recipit characterem Ordinis ſic ſuſcepti, ſed non ejus executionem.*
9 *Ordinem ſacrum bene quis recipit etiamſi nullum habeat de minoribus.*
10 *Epiſcopalem Ordinem nullus recipere poteſt niſi ſit ſaltem Sacerdos.*

CAP. Tuæ, unic. *Innocent. III.*

QUi ignoranter de Subdiacono fit Presbyter, 1 omiſſo Diaconatu, digna pœnitentia ei injungi debet, quia ignorantia fuit craſſa, ſeu negligentia, qua peracta in Diaconum ordinari debet, quia non intelligitur iteratum, quod factum eſſe neſcitur, ſed mox ut in Sacerdotio miniſtrare poſſit, permittatur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Mar. Socin. Vivian. *in rationali lib.* 5. *juris Pontif. pag.* 180. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 703. remiſſivè Ximen. *in concord. part.* 1. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 13. *cap. unic.*

Collige ex text. clericum per ſaltum promotum 2 non poſſe ordinari, ut per Bernard. *in pract. c.* 24. *n.* 1. non fieri irregularem tenent Ugolin. *de irregularit. cap.* 39 §. 1 Valentia *tom.* 4. *diſput.* 38. *q.* 1. *ſub punct.* 3. Sayr. *de cenſur. lib.* 7. *cap.* 10. *n.* 30. Zerol. *in prax. Epiſc.*

part.

part.2.verbo irregularitas, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.*30. *numero* 191. Verùm alii probabiliùs tenent recipientem Ordines per ſaltum, non eſſe irregularem vel ſuſpenſum, quia nullus eſt text. unde talis irregularitas colligatur, ita ſentiunt plures, quos refert, & ſequitur Bonac. *de cenſur.diſp.7.quæſt.3.punct.4. num.5.* quibus adde Fr.Emman. *in ſumma, tom.2.c.17. num.7. cum ſeqq.* Henriq. *in ſumma, lib.13.de excomm. cap.35.prope finem*, Soar. *de cenſur.diſp.31.ſect.1.n.49. verſ. nihilominus dicendum*, Avil. *eodem tract. part.7. diſp.9. ſect.1.dub.2. verſ. prima concluſio*, Greg. Lopez *l.18. verbo no deve, tit.6.part.1.* Salzed. *ad Bernard.d. cap.24. in addit.lit.C*, qui præcipuè duo ultimo loco citati advertunt hujuſmodi ſuſpenſionem incurri ipſo jure, quando quis fuit ſcienter per ſaltum promotus per ambitionem, vel ſuperbiam, quia tunc doloſè offendit mentem *tit.de clerico non ordinato miniſtrante*, cùm idem videatur non eſſe ordinatum, vel non debito modo, quo caſu celebrans efficitur irregularis, ſive celebret in ordine ſuſcepto, ſive in ordine prætermiſſo, at verò, quando per negligentiam, ſive incuriam quis fuit per ſaltum ordinatus, non fit ipſo jure ſuſpenſus, ſed venit ſuſpendendus, ut præter omnes meliùs declarat Salzed. *loco proximè citato.*

Quod autem promotus per ſaltum ſit ipſo jure ſuſpenſus ab adminiſtratione Ordinis ſic ſuſcepti, expreſsè tenent Hoſtienſ. & Panorm. *in præſenti*, Sylveſt. *in ſumma, verbo irregularitas, quæſt.11.* Sot. *in 4.diſt.25. quæſt.1.art.4.poſt concl.5.verſ.tertius*, Majol. *de irregul. lib.4.cap.12.n.1.* Navar. *in man.cap.27.n.242.* Vivald. *in candel.aureo, tit.de ſuſpenſ.num.48.* Philiarch. *de offic. Sacerd.lib.4.cap.12.num.5.* Henriq. *in ſum.lib.14.cap.6. §.3.* Tolet. *in inſtruct. Sacerd.lib.1.cap.50.n.17.* Valent. *tom.4.d.diſp.7.q.19.punct.3.§.5.* Zerol. *in praxi Epiſcop. part.1.verbo dimiſſoria, §.3. & 4.* Soar. *de cenſur.diſp.32. ſect.1.dub.2. concl.2.* Sayr. *in ſimili tract.lib.7.cap.10. num.31.*

Non eſt autem promotus per ſaltum ſuſpenſus ab ordine ritè ſuſcepto, & ideo in illo miniſtrare poterit abſque periculo irregularitatis, ut docent Gregor. Lopez *l.63.tit.5.part.1.* Henriq. Soar. *d.lib.14.cap.6.§.3. & in commento lit.H*, Soar. *d.ſect.1.n.42.* Avila *de cenſur.part.7.diſp.9. ſect.1.dub.1.verſ. ſecunda concluſio, ad fin.* contra Majol. *de irregul lib.4.cap.12.* & Navar. *d. c.27.n.242.* exiſtimantes talem ſuſpenſum eſſe ab Ordine tam ritè quàm malè ſuſcepto.

4 *Credebat aſſertioni*, &c.] Notatur ad hoc, quod id quod dicitur à fide dignis, habet juſtam cauſam credibilitatis, ut per Tiraquel. *de pœnis temperandis, caſu 51. num.10.*

5 *Miniſtrare permittas*, &c.] Hodie ex nova diſpoſitione Concilii Trident. *ſeſſ.25.de reform.cap.14.in fine*, Epiſcopus ex legitima cauſa poteſt diſpenſare cum promotis per ſaltum, ut prætermiſſum ordinem ſuſcipiant, & ut in ordine malè ſuſcepto miniſtrent, & ad ſuperiores aſcendant, ſi non miniſtraverint in ordine ſuſcepto: ita Majol. *de irregul.lib.4. cap.12.numero 2.* Navar. *in man.cap.2.numero 71.* Henriq. *in ſum.lib.14. cap.6.§.3.* Fr.Emman. *in ſum.part.2.cap.18. numero 9.* Soar. *de cenſur. diſput.31.ſect.1.num.51.* Sayr. *eod.tract. lib.5.cap.14.num.16.& 17.* Avil. *in ſimili tract.part.7. diſp.9.ſect.1.dub.1.verſ.ſequitur ſecundò*, quod intelligit Mar. Alter. *de cenſur.tom.2.diſp.10.c.5.verſ.hoc in loco*, ſive ſcienter, ſive ignoranter fuerint ita promoti, quia Conc. Trid. non diſtinguit de ordinato ſcienter, & ex ſuperbia, vel ignoranter, ſed ſimpliciter loquitur: quod etiam verum eſt non ſolùm in promotis aliquo Sacrorum ordinum omiſſo, ſed etiam in promotis ad majores Ordines, omiſſis minoribus, ſive omnibus, ſive uno tantùm, ut refert deciſum Armendar. *in addit. ad recop. legum Navarræ, lib.1.tit.38. l.7. de Epiſcopis, numero 53.verſ.item*, unde à contrario ſenſu apertè conſtat prohiberi id facere cum eo, qui miniſtravit nulla præhabita diſtinctione ſcientiæ, vel ignorantiæ, eo quòd ſimpliciter loquitur Concil. Trid. *d. cap.14.* & ita vigore illius concludendum eſt ſemper indigere Apoſt. diſpenſatione, qui ſaltuarim Ordinibus inſignitus miniſtraverit, ita Majol. *de irregul. lib.4. cap.12. numero 2.* Salzed. *ad Bernard.d.c.24. in addit. lit.D*, Mar. Alter. *d.cap.5.verſ.in hoc loco*, quos refero ego ipſe *de officio & poteſt.Epiſcopi, p.2.alleg.47.num.8.* Verùm ſi hujuſmodi per ſaltum promotus miniſtraverit in ordine malè ſuſcepto, vel in derelicto crimen ſit occultum, poterit Epiſcopus cum eo diſpenſare ut prætermiſſum ordinem ſuſcipiat, miniſtret in malè ſuſcepto, & aſcendat ad ſuperiores, vigore Concil. Trident. *ſeſſ.24.de reformat. cap.6.* Ita docent Majol. *d.cap.12. num.2.* Henriquez *d.lib.14.cap.6.§.3.* Sayr. *de cenſur.lib.7.cap.10. num.40.* Avil. *d.part.7.diſputat.9.ſect.1.dub.2.§.ſequitur ſecundò*, Bonacin. *de cenſur.diſp.7.q.3.puncto 6.n.10.* Ego ipſe *de officio Epiſcopi, p.2. alleg.43.*

6 In gloſ. *Diſcretionis*, ibi, *bene recipit quis ſacros Ordines.* Notatur ad hoc, quod ubi aliquis ante annos diſcretionis ordinatur, recipit characterem, itaut quamvis peccet celebrando, conficiat verum Sacramentum: vide Concil. Colon. *in tractat.de Sacramento Ordinis*, Richardum & commun. *in 4. diſtinct.25.quæſt.1. art.4.* ubi Sot. Navar. *in man.cap.27. num.202.* Bonacin. *de ſacramentis, diſp.8.q.unic.punct.1. num.1.*

7 In ead. gloſſ. ibi, *ſed nunquid iſti taliter ordinati teneantur continere*, &c. Notatur ad hoc, quod initiatus ordine ſacro antequam ad rationis uſum pervenerit, non tenetur ex vi voti ad ſervandam caſtitatem poſtquam pervenerit ad uſum rationis, niſi votum ratificaverit, quia votum eſt deliberata promiſſio, carens autem uſu rationis, non poteſt deliberatè promittere, ut per Henriquez *in ſumma, lib.10.cap.14. numero 3.* Fornar. *de Ordine, cap.3. numero 6.* Azor. *inſtitut.moral.part.1.lib.13.cap.14. quæſt.9.* quos refert, & ſequitur Bonacin. *de Sacramentis, diſputat.8. quæſt. unic.puncto 5.numero 5.* obſervans *num.3.* hanc eſſe differentiam inter pueros uſu rationis carentes, & amentes, quod pueris validè conferri poſſunt Ordines, etiamſi illos nunquam petierint, illis verò qui poſt uſum rationis inciderunt in amentiam, non validè conferuntur Ordines, ſi eos nullo modo prius expetierint; cenſentur enim habitualiter Ordines nolle ſuſcipere.

8 In gl. *De miſericordia*, ibi, *ſed quid ſi ordinatur in Epiſcopum, prætermiſſo Diaconatu*, &c.] Notatur ad hoc, quod promotus per ſaltum, videlicet qui omiſſo ſubdiaconato ſacerdos, & Epiſcopus conſecratur, ſuſcipit characterem Ordinis, ſed non ejus executionem, quia Ordines illos conferre non poterit, quos non accepit, ut ex D.Th. reſolvit Salz. *ad Bernard.p.2.d.cap.24.addit.1.lit. A, verſ.inter promotos*, Mar. Alter. *de cenſur. tom.2. de ſuſpenſ. diſp.10. cap.5.in fine, verſ.quoad primam partem*, Campanil. *in diverſor.juris Canon.rub.10. cap.unic.num.3.*

9 In ead.gloſ. ibi, *benè recipit quis ſacrum Ordinem, etiamſi nullum habeat de minoribus.* Similis gloſſ. *in cap. ſolicitudo, 52. diſt.* tradunt D. Thom. & omnes Theologi *in 4.ſentent.diſt.24.* Sylveſt. *in ſumma, verbo Ordo 5.quæſt.5.* quos refert, & ſequitur Salz. *d.cap.24.lit.B. & cap.32. num.2.* Tolet. *in ſum.lib.2.c.50. numero 19.* Covar. *lib.1.var.cap.10.num.16.verſ.caterùm*, Navar. *in man.cap.27. num. 242.* Henriquez *in ſumma, lib.10. de ſacrament. Ordinis, cap.14.§.2. in commento lit. Q*,

& lib.14.de irregul cap.7.§.3.& in commento lit C, Avil. *de cenſur.part.-.diſt.9.ſ El 2 dub.2.*

10 In ead.gloſſ. bi. *præter Epiſcopalem, quem nemo recipere poteſt, niſi ſit ſaltem Sacerdos.* Sequitur Hoſtienſ. *hic, poſt n.2.* Borgaſ. *tract.de irregul. part.5 ſub hac rub. num.3.* Sylveſt. *verbo Ordo 1.num.1.* Ermani. Sà *verb. Ordo, num.25.* Majol. *de irregul lib.4. cap.12.n.3.* Henriq. *lib.10.cap.7.§.1.* Salzed. *d cap.24.addit.2.verſ.inter promotos, in fine*, Azor. *inſtit.moral part.2.lib.3.cap.30. queſt.9.* Cardin. Bellarm. *lib.1.de Ordine, cap.5.* Soar. *de cenſur.diſp.31.ſect.1.n.53.* Tolet. *in ſum.lib.1. cap.50. n.19.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.30.tract.1. n.19. verſ. tertium eſt.* Quicquid contrarium teneant Archidiac. Sot. Gemin. & alii, quos refert & ſequitur Campan. *in d.cap.unic.n.3.* & tenet Covar. *lib.1. var. c.10.num.ult.*

De eo qui furtivè Ordines ſuſcepit.

TIT. XXX.

SUPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabar. Joan. Andr. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Petrus de Ravenna *in compendio juris Canon.* Martin. Meſnart. *in epitome Decret. fol.191. verſo*, Daniel Venator *in analyſi methodica juris Pontificij, pag.700.* Goffred. & Hoſtienſ. *in ſumma hujus tit.* Alexand. Caſan. & Anaſt. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Barthol. Carthag. *in expoſit. titulorum juris Canonici*, Zypæ. *in analytica poſtremi juris eccleſiaſtici enarrat. pag. 422.* noviſſimè Joan. Honor. *lib.5. ſum. in Decretal.* omnes *ſub hoc tit.*

De materia tit. vide Henriq. *part.2.lib.13.de excommunicatione, cap.10.§.1.in princip.& lib.14.de irregul. c.6. §.4.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.32. tract.2.num.71.* Bernard. & Salzed. *in pract.c.25.* Majol. *de irregul. lib.8.cap.8.*

SUMMARIUM.

1 *Ordinem furtivè recipiens, ſi contra hoc facientem lata erat excommunicatio, ſine diſpenſatione Papæ in ſic ſuſcepto miniſtrare, vel ad ſuperiorem aſcendere non poteſt: ſed ſi excommunicatio lata non erat, Epiſcopus poterit diſpenſare.*

2 *Ordinatus furtivè ſi erat lata excommunicatio contra illud facientes, non poteſt in Ordine ſic ſuſcepto miniſtrare, vel ad ſuperiorem aſcendere ſine Papa diſpenſatione.*

3 *Verba*, ſub interminatione anathematis, *ſententiam ferendam continent.*

4 *Excommunicatio ab Epiſcopo lata in accedente ad Ordines contra ipſius prohibitionem, non ſolùm cadit in ſubditos ipſius Epiſcopi, ſed etiam in exemptos.*

5 *Excommunicatus recipiens Ordines etiam minores fit irregularis.*

6 *Ordines furtivè quando quis dicatur recipere, oſtẽditur.*

CAP. Veniens I. *Alex. III.*

1 ORdinem furtivè ſuſcipiens, ſi contra hoc facientes erat lata ſententia excommunicationis, non poteſt Epiſcopus cum eo diſpenſare ut ulterius ordinetur, monendus eſt ut fiat Regularis, ad hoc ut miſericorditer cum eo diſpenſetur auctoritate Papæ; ſed ſi excommunicatio lata non erat, Epiſcopus poteſt diſpenſare impoſita priùs condigna pœnitentia arbitraria. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Hoſt. Anch. Panorm. Mar. Socin. Butr. Vivian. *in ration. lib 5 juris Pontif. pag.181.* Alagona *in compend. juris Canonici, pag.793.* item ſſivè Ximen. *in concord.p.1.& 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect.1. Decretal lib.5. tit.25.cap.unic.* & eſt poſt Concil. Lateran. ſub Alex. III. *part.26.cap.9.*

2 Probat hic text. furtive ordinatum, ſi erat lata excommunicatio contra illud facientes, non poſſe in Ordine ſic ſuſcepto miniſtrare, vel ad ſuperiorem aſcendere ſine Papæ diſpenſatione, Epiſcopum verò poſſe diſpenſare ſi excommunicatio lata non erat, ita Soar. *tom.5.diſp.31.ſect.1.num.54.cum ſeqq.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.52.tract.1.num 71.* Bernard. *in pract.cap.25.num.3.* ubi Salzed. *in addit.lit.B*, advertit quod jam de more conſueverunt Epiſcopi in Ordinibus conferendis ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœna prohibere ne quis audeat ſe ingerere, qui non fuerit approbatus, & tunc ſic ordinatus, non poterit in ſuſcepto Ordine miniſtrare, nec ad ſuperiorem aſcendere ſine Romani Pontificis diſpenſatione, niſi crimen hoc occultum fuerit, & non deductum ad forum contentioſum vigore privilegii conceſſi in Trid. Concil. *ſeſſ.24. de reformat.c.7.* ut reſolvunt Salzed. *loco proximè citato*, & plures per Bonac. *de cenſur. diſp.7.q.3.punct.4.n.5.in fine*, quos refero *de officio & poteſt. Epiſcopi, part.2. alleg.38 n 19.* Addit que idem Salzed. cum Rebuff. *in praxi beneficial. tit. de clericis ad ad ſacros Ordines malè promotis*, quod ſi Epiſcopus tempore quo confert Ordines, his verbis utatur, non intendimus ordinare non examinatos & approbatos, tunc qui ſe ingeſſit non erit Ordinatus, ideo oportet denuo ordinari, injungendaque prius illi erit pœnitentia, quia valde deliquit ſe ingerendo ſuſceptioni Ordinum ante approbationem.

3 *Sub interminatione anathematis*, &c.] Hæc verba ſententiam ferendam continent, ut per Tiraq. *in l.ſi unquam, verbo revertatur, à num.235.* Sayr. *in clavi Regia, lib.3.cap.8.n.19.* Coriolan. *de caſibus reſer. part.1.caſu 3. n.52.pag 502.* & relatos *ad c.unic.n.3.ſup.de ſagie.*

4 Adverte hanc excommunicationem ab Epiſcopo latam in accedentes contra ipſius prohibitionem, non ſolùm cadere in ſubditos ipſius Epiſcopi, verùm etiam in exemptos, ut cum Fornar. & aliis reſolvit Bonac. *de Sacramentis, diſp.8. q.unic.punct.4.n.32.*

5 *Si verò interminatio*, &c.] Notatur ad hoc, quod excommunicatus qui ſic recipit Ordines etiam minores, fit irregularis, ut per Henriq. *in ſumma, lib.13.de excommun.cap.10.§.1.in princip.* ubi extendit ad ſuſpenſum, & perſonaliter interdictum: & *lib.14.de irregul. cap.6. §.4.*

6 In gloſſ. *Furtivè* 1. Notatur ad hoc, quod dicitur quis furtivè Ordinem recipere, quando ſine ordinatione, & ſententia ſuperioris, & ſine examinatione quis ingerit ſe cum multitudine ordinandorum ignorante ordinatore, & ſic Ordines recipit, ut per Bernard. *in pract.c.25.n.1.* Et advertit Campanil. *in diverſor. juris Canon. rub.3.n.6.* quod ſi quis nullo præmiſſo examine (loquitur enim ubi non adeſt prohibitio ſub pœna excommunicationis) nullaque præhabita inquiſitione fuerit ordinatus, deponendus eſt, quamvis dignus, ſi tamen ignotus fuerit, Sylveſt. *verbo Ordo 2.n.2.* vel ſi cognitus, ſed inhabilis, etiamſi impedimentum noverit ordinans, nec diſpenſaverit expreſſè, *cap. ſi quis ſine examinatione, 81.diſt.* Henriq. *in ſum.lib.10.cap.18. §.1. juncto commento littera B*: idque multò magis ſi ignotus, & indignus eſſet, ut omnium eſt conſenſus: quod ſi eſſet cognitus & dignus, nec peccaret, nec deponeretur, ſi abſque præcedenti ſcrutinio

fuerit

fuerit Ordinibus inſignitus, *cap. Nullus, 24. diſt.* Sylv. *cit. loco*, Majol. *de irregular. lib. 4. cap. 9. num. 6.*

SUMMARIUM.

1 *Compendium hujus textus refertur.*

2 *Ordines minores, & Subdiaconatus eidem conferri una die ſine Papæ licentia non poſſunt, niſi adſit conſuetudo.*

3 *Subdiaconatum ſimul cum minoribus Ordinibus ſuſcipiens temerario auſu, poteſt diſpenſari ab Epiſcopo, ut miniſtret in Ordinibus non furtivè ſuſceptis.*

4 *Ordines minores una die conferri poſſunt.*

Cap. Cùm H. II. *Cæleſt. III.*

1 SUbdiaconatum furtivè accipiens, minoribus Ordinibus acceptis, Epiſcopus poteſt permittere, ut in minoribus ſe exerceat, ſecus de majori, niſi ingrediatur Religionem, & poſtquàm ibi honeſtè vixerit, Abbas in omnibus Ordinibus poterit diſpenſare. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Cened. *collect.* 173. Vivian. *in ration. lib. 5. Iuris Pontiſ. pag.* 181. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 704. remiſſivè Ximen. *in concord. part. 1.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib. 5. tit. 12. cap. 1.*

2 Collige ex textu, minores Ordines, & Subdiaconatum eidem conferri una die non poſſe ſine Papæ licentia, ut per Armil. *in ſum. verbo Ordines, n. 6.* Angel. *verbo Ordo 6. n. 1.* Sot. *in 4. diſt. 25. q. 1. art. 3.* Bernard. *in pract. cap. 25. in fine*, ubi Salzed. *in addit. lit. C*, Bonac. *de Sacram. diſp. 8. q. unic. puncto 5. n. 36.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 32. tract. 2. n. 70. verſ. ad hanc*, Campanil. *in diverſorio Iuris Can. rub. 6. cap. 3. n. 13.* Quinimò hodie necdum ſimul dari non poſſunt, at prætereà neque intra annum, cùm non niſi poſt annum à ſuſcepto poſtremo gradu minorum Ordinum ad ſacros quis promoveri poſſit, ex diſpoſitione Concilii Trident. *ſeſſ. 23. de reform. cap. 11.* ubi decretum eſt quod ſuprà dixi, non tamen aufert conſuetudinem quæ permitteret, ut poſſint ſimul minores Ordines dari cum Subdiaconatu; nam ubi ea extaret, licitè his etiam temporibus eos ſimul conferret Epiſcopus, prout tenent Navar. *in man. cap. 25. n. 71. verſ. octavò*, Henriq. *in ſum. lib. 10. cap. 11. §. 4.* Rebuff. *in praxi benefic. tit. de Clericis malè promotis, gloſſ. 1. n. 18.* Vivald. *in candelabro aureo, tit. de Sacram. Ordinis, n. 36.* Gutier. *canonic. lib. 1. cap. 36. n. 31. & 32.* Fr. Emman. *qq. Regular. tom. 3. q. 23. art. 4.* Soar. *tom. 5. diſp. 31. ſect. 1. n. 41.* Valer. Reginald. *d. n. 70. verſ. ad hanc*, Th. Valaſc. *allegat. Iuris tom. 1. alleg. 4. n. 2.* Mat. Antonin. *var. reſolut. lib. 1. reſol. fin. caſu* 26. Campanil. *d. cap. 3. n. 10.* quamvis ab ipſo Concilio ſublatam eſſe omnem contrariam conſuetudinem minùs benè exiſtimarint Majol. *de irregul. lib. 4. cap. 11. num. 1.* & Salzed. *d. cap. 25. in addit. lit. C*, ac Menoch. *de arbitrar. caſu* 564. *num. 8.*

3 *In minoribus dumtaxat Ordinibus*, &c.] Ergo quando quis Subdiaconatum ſimul cum minoribus Ordinibus temerario auſu recipit, poteſt Epiſcopus cum eo diſpenſare, ut miniſtret in Ordinibus non furtivè ſuſceptis: ita Valer. Reginald. *in d. praxi fori pœnit. lib. 30. num. 27. verſ. ſecundus.*

4 In gloſſa *Minores*, ibi: *Hic ergo habes expreſſum, quod omnes minores Ordines una die conferri poſſunt.* Notatur ad hoc, quod minores Ordines eidem perſonæ poſſint ſimul conferri, ut per Navar. *in man. cap. 25. n. 71 verſ. octavò*, cujus ſententiam ſequitur Campanil. *d. rub. 6. cap. 2. num. 20.* quatenus concurrat conſuetudo aut intercedat diſpenſatio, advertens quod licèt Concilium Trident. *d. cap. 11.* præcipiat minores Ordines eſſe per temporum interſtitia conferendos, nihilominus ſubjungit, niſi aliter Epiſcopo magis expedire videatur, &c. Ergo concedit diſpenſationem Epiſcopalem poſſe intercedere: quod quidem Concilii decretum, quia conſuetudinem non aufert, ideo illa adhuc hodie ſervanda foret ubi adeſſet, prout probant DD. ſuprà citati: quamvis Henriquez *d. lib. 10. cap. 11 §. 4.* conſtituat regulam affirmativam, ut poſſint eidem ſimul eadem die conferri, niſi conſuetudo contrarium obtineat.

SVMMARIVM.

1 *Nullus duos ſacros Ordines eodem die recipere poteſt, & ſi præcedente excommunicatione eos ſuſcipit, in ſuſceptis miniſtrare non poteſt.*

2 *Epiſcopus ſtatuendo poteſt adjuvare Ius commune.*

3 *Ordinis Sacramentum verè datur excommunicato quoad characterem, non quoad Ordinis exequutionem.*

4 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum excommunicato accipiente Ordinem, ſi Religionem ingrediatur, ut miniſtret in ſuſcepto.*

Cap. Innotuit III. & fin.

QUi præcedente ſententia excommunicationis, ne 1
quis ſe ingerat ad duos ſacros Ordines ſuſcipiendos, eos ſuſcipit, in ſuſceptis miniſtrare non poteſt, & ſi fiat Religioſus, peracta debita pœnitentia, de licentia Papæ poterit cum eo diſpenſari. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Vivian. *in rationali lib. 5. Iuris Pontificii, pag.* 181. Alagona *in compendio Iuris Can. pag.* 704. remiſſivè Ximen. *in concord. p. 1.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib. 5. tit. 12. cap. 2.*

Cùmque ab eodem Epiſcopo, &c.] Notatur ad hoc, 2
quod Epiſcopus ſtatuendo poteſt adjuvare Jus commune, apponendo ſcilicet pœnam, ubi Jus non imponit, vel aggravando pœnam à Jure impoſitam, ut per Duen. *reg.* 251.

Miniſtrare non debent.] Notatur ad hoc, quod Sa- 3
cramentum Ordinis verè datur excommunicato quoad characterem, licèt non quoad exequutionem, ut per Covar. *in cap. alma mater, p. 1. § 6. n. 6.* facit Bonac. *de cenſuris, diſp. 2. q. 2. puncto 2. §. 1. à n. 1.*

Cum eis poteris de noſtra licentia diſpenſare. Notatur 4
ad hoc, quod cum excommunicato accipiente Ordinem, ſi Religionem ingrediatur, poteſt Epiſcopus diſpenſare, ut miniſtret in ſuſcepto. Ita Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 3. n. 27. in princ.*

De exceſſibus Prælatorum, & ſubditorum.

Tit. XXX.

SUper hanc rubricam ſcripſerunt Zabarel. Joan. Andr. Anchar. Butr. Panorm. Milian. Socin. Joan. de Londris *in Breviario ſanctorum Canonum, fol. 181. verſo*, Petrus de Ravenna *in compendio Iuris Canonici*, Martinus Meſnartius *in epitome Decretalium, fol. 191. verſo*, Da-

niel Venator *in analyſi method. Iuris Pontif. pag.* 700. Goffred.& Hoſt.*in ſumma hujus tit.* Alexand.Caſan. & Anaſtaſius Germon.*in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Barthol.Carthag.*in expoſit.tit.Iuris Can.* Zypæ. *in analytica poſtremi Iuris Eccleſiaſtici enarrat. pag.*423. noviſſimè Joan. Honor. *lib.*5.*ſumma in Decretal.* omnes *ſub hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium hujus textus refertur.*
2 *Excommunicari nullus poteſt, niſi judiciario ordine.*
3 *Epiſcopus non poteſt ſententiam interdicti proferre, vel clericos ſuſpendere ſine judicio Capituli.*
4 *Excommunicatio lata non præmiſſa trina canonica monitione valet.*

Cap. Pervenit I.

Alexand. III.

1 EPiſcopi, ſeu Prælati ne Presbyterum irrationabiliter gravent, vel inhoneſtè tractent, mandatur in præſenti, ne taleas & exactiones indebitas præſumant in eos exercere, nec ſine judicio eos ſuſpendant, vel eorum Eccleſias ſubjiciant interdicto, nec eos excommunicent ſine ordine judiciario, nec permittant eos habere duas Eccleſias, quarum una ſufficit, ſub pœna quæ ſit ad timorem aliorum. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Vivian. *in rationali lib.*5. *Iuris Pontif. pag.*183. Alagona *in compendio Iuris Can. pag.* 704. remiſſivè Ximen. *in concord. part.*1. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.*1. *Decret. lib.*5. *tit.*27. *cap.*1. & eſt poſt Concilium Lateranenſe ſub Alex. III. *part.* 2. *cap.*7.

2 *Nec aliquem excommunicare ſine ordine,* &c.] Nullus ergo excommunicari poteſt, niſi judiciario ordine, videlicet probata cauſa, & præmiſſis debitis monitionibus Canonicis. Bellet. *diſquiſit.Clerical.p.*1. *tit.de favore Clericorum Canonis,* § 4.

3 *Sine judicio Capituli ſuſpendere.* Notatur ad hoc, quod Epiſcopus non poteſt ſententiam interdicti proferre, vel clericos ſuſpendere ſine judicio Capituli, ut per Fr.Emman.*qq.regular.tom.*2.*q.*21.*art.*7. ubi etiam dicit hoc ſervandum quando de re gravi, & ſevera pœna imponenda tractatur.

Eſt igitur in hoc textu ſancitum, in gravibus cauſis in quibus procederetur ad ſententiam ſuſpenſionis, fore neceſſarium Capituli judicium, id eſt conſenſum, ut explicant Felin.poſt alios *in cap. irrefragabili, ſub num.*3. *verſ. ſed dic quod immò, de officio Ord.* quamvis in levibus ſufficiat conſilium, ut poſt Salzed. *in pract. crim. canon. cap.*3. tradit Fr.Emman. *loco cit.* ad quos poſteà forſan animadvertens Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *de reform. cap.*6. diſpoſuit ut Capitulum initio cujuſlibet anni eligat ex capitulo duos, de quorum conſilio & aſſenſu Epiſcopus, vel ejus Vicarius tam in formando proceſſu, quàm in cæteris omnibus actibus uſque ad finem cauſæ incluſivè, coram notario tamen ipſius Epiſcopi, & in ejus domo, aut conſueto tribunali procedere teneantur, unum autem tantùm ſit utriuſque votum, poſſitque alter Epiſcopo accedere, cùm Epiſcopus extra viſitationem proceſſerit, de quo vide Franc.Leon.*in theſauro fori Eccleſiaſt.part.*2.*cap.*2.*n.*64. Ricciom *in collect. de iſ. part.*4. *collect.*751.*& in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ.*566. *in* 1.*edit. & reſol.*488.*in* 2.*edit.* Manric.*deciſ.*180.*per tot.* Garcia *in addit.ad ſuum tract. de Benefic. part.*4. *cap.*5. *num.*96. Illud quod in Concilio Trid.novè ſtatutum eſt de adhibendis bis duobus adjunctis, ſervatur in capitulis exemptis, prout in Sacra Congr. Concilii & Rota deciſum fuiſſe teſtatur Seraph.*deciſ.*743. Aloyſius Riccius *reſolut.*488.*num.*6. *&* 7. Et habere locum tam in delictis gravibus, quàm in levibus, cùm in omnibus neceſſe ſit ut cum adjunctis procedat Epiſcopus, fuit dictum in Rota *in una Carthag.juriſdictionis,* 25.*Novembris* 1585.coram Illuſtriſſimo Seraphino, ut patet *in ejus deciſ.*710. ubi etiam quod poſſit procedere ex officio, ut refert Aloyſ. Riccius *d.reſol.*488. *n.*4. ubi *n.*5. ampliat ut procedat etiam in levibus, in quibus non eſt opus tela judiciaria, ſed in his opus non eſſe adjunctis dicit Seraph. *deciſ.*710. *n.*1. *&* 4. Quos quidem duos Canonicos à Capitulo initio anni eligendos, ſi quando pro formando libello, ſeu aliis actibus ſine fraude tempore Divinorum Officiorum eos abeſſe contingat, privandos non eſſe quotidianis diſtributionibus, tanquam abſentes propter Eccleſiæ utilitatem ex officio ſibi attributo, reſolvit Monet. *de diſtribut. quotid. part.* 2. *q.*8.*n.*19. Limitatur tamen prædicta Concilii Trid.diſpoſitio ubi ageretur de crimine per totum Capitulum perpetrato, ut nec quidem ſuperſint duo innocui, qui poſſint adhiberi; hoc enim caſu Epiſcopus procederet ſolus, ex his quæ cenſuit Rota apud Seraphinum *deciſ.*1050. *num.*1. *&* 4. prout nec obtineret illud decretum, ſi procederetur contra aliquem Capitularem, qui accidentariò eſſet ſubjectus liberè, & abſolutè poteſtati Epiſcopi: idem Seraphin. *deciſ.*1058. *à n.*2. Hinc etiam non ineptè me advertiſſe cenſeo, iſtos adjunctos omninò aſſumendos eſſe ex perſonis, quæ verè ſint de Capitulo, non inſpecto an ſint tales de jure communi, quales ſunt ſoli Canonici, vel potiùs de jure ſpeciali, quales ſunt Dignitates, vel etiam portionarii, ſeu beneficiati Eccleſiæ, ut ex mente Sacræ Congregationis cenſuit Rota *deciſ.* 708. *num.*6. *& per tot. part.*2. *recent.* Deinde adverto concordias deſuper in contrarium initas inter Epiſcopos, & Capitula non obſtare, ipſaſque ſublatas eſſe per Concil. Trid. *ſeſſ.*6. *cap.*4. in illis verbis: *Concordiis, quæ ſuos tantùm obligant authores.* Quod ſanè accipiendum eſt, ut non intelligatur de concordiis circa modum procedendi factis, & ſpecificè confirmatis per Sedem Apoſtolicam, prout ſæpe fuit per S. Congr. reſponſum, Seraph.*d.deciſ.*475.*n.*3. & Mantica *deciſ.*202. *num.*10. id atteſtantes.

In gloſſa *judiciario*, ibi, *Lata tamen tenet.* Notatur ad hoc, quod ſi excommunicatio lata fuerit, non præmiſſa canonica, & trina monitione, ac per conſequens ordine excommunicandi judiciario non ſervato valet, licèt ſit injuſta, ut per Covar. *in cap. alma mater, part.*1.§.9. *num.*7. Sayrum *de cenſuris, lib.*1.*cap.*2. *num.*26. Bellet. *d.tit. de favore Clericorum canonis,* §.5. *num.*1. Vide tamen dicta *ad cap.Sacro, infrà de ſentent. excommunicat.* 4

Cap. Ad hæc II.

EPiſcopus non poteſt privare Presbyteros ſuis Eccleſiis, juribus, redditibus, conſuetudinibus, vel eos minuere. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Hoſtienſis, Butr. Anchar. Panormit. Mar. Socin. Vivian. *in rationali lib.*5. *Iuris Pontificii, pag.* 182. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.*701. remiſſivè Ximen.*in concord. part.*1. refertur ab Ant. Auguſtino *collect.* 1. *Decretal. lib.*5. *tit.*27. *cap.*2. & eſt poſt Concilium Lateranenſe *p.*24. *cap.*4. 1

Plenariè conſerventur.] Niſi prætextu privilegii exemptionis ſuæ Ordinarium opprimerent; tunc enim 2

Digitized by Google

enim jure exemptionis cadent. Caſſad.*deciſ.6. num.4. ub tit.de privileg*. Eraſm.Cochier *de juriſdict.Ordinary ſu exemptos,part.3.q.17.*

Cap. Ad aures III.

1 BEneficium conferre, vel Eccleſiam providere valens, illud ſibi pro ſuo uſu retinere, vel conferre non poteſt,& ſi faciat,collatio non tenet,& Eccleſia eſt alii danda,& ipſe puniendus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Hoſtienſ. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Vivian. *in rationali lib.5. juris Pontif. pag.*183. Alagona *in compend. juris Canon. pag.*705. remiſſivè Ximen. *in concord. part.2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect.1. Decretal. lib.5.tit.27.cap.3.* & eſt poſt Concil. Latar. ſub Alexand. III. *p.24.c.3.*

2 *Auctoritate propria intrudere non verentur.*] Intruſus quis, & quot modis dicatur,tradunt Rebuff. *in cap.in noſtra,suprà de reſcriptis.* Flamin. *de reſig.beneficiorum, lib.7. q.1. n.114.* Spin. *in ſpecul.teſtament. gloſſ.4.princip.n.91.* Azor.*inſtit.moral p.2.lib.7.cap.35.q.10.* Rota *deciſ.741.n.2.* Apud Farin. *p.2.recentiorum*,Maſcard.*de probat.concl.936.n.20.* latè Aloyſ.Riccius *in praxi aurea, reſolut.224. per totam.*

3 Ad illud verò, quod poteſtatem eligendi, aut præſentandi in beneficiis habentes, non poſſint ſe ipſos eligere,inſtituere,aut præſentare,dixi *ad cap.cum in jure 33. à n.5.ſup. de electione.*

SVMMARIVM.

1 *Sodomitæ quâ pœnâ ſint puniendi, oſtenditur.*
2 *Diabolus fugit quando ſodomiæ peccatum committitur.*
3 *Doctores referuntur de vitio ſodomiæ, ejuſque ſpeciebus agentes.*
4 *Clericus infandum crimen perpetrans deponitur, ac in monaſterium detruditur.*
5 *Clerici ſodomitæ quamvis in Ordinibus ſacris miniſtrent ac celebrent, irregulares non fiunt.*
6 *Clerici ſodomitæ attenta Conſtit. Pii V. quas pœnas incurrant, oſtenditur.*
7 *Sodomitæ ſub Conſtitutione Pii V. includuntur, qui quaſi ex uſu continuato hujuſmodi vitium exercent.*
8 *Conſtitutio Py V. comprehendit ſolùm habentem copulam ſodomiticam conſummatam,ſi naturale ſemen intra vas effundatur.*
9 *Sodomita notorius, non verò occultus Conſtit. Pii V. comprehenditur.*
10 *Conſtit. Py V. an comprehendat illum, qui muliere retro abutitur, oſtenditur.*
11 *Clericus vitio beſtialitatis laborans, & cum animali bruto turpiter coiens non incurrit pœnas Conſtitutionis Py V.*
12 *Sodomitæ totius Chriſtiani Imperij legibus igni traduntur, niſi ſint minores.*
13 *Bona ſodomitæ confiſcantur.*
14 *Infames fiunt ſodomitæ.*
15 *Teſtamenti factionem amittunt ſodomitæ.*

Cap. Clerici IV.

1 SOdomia laborantes ſi ſint clerici, debent dejici à clero, & in monaſterium detrudi; ſi laici, excommunicandi ſunt. Colligunt ex Ordin.Abb.antiq.Collect.Zabarel. Joan.Andr.Anania,Hoſt.Butr.Anch. Panorm. Mar. Soc. Cened. *collect.* 130. Vivian. *in rationali lib.5. Iuris Pontif. pag.*183. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag.*705. remiſſivè Ximen. *in concord. part. 1.* deſumitur ex Concil.Lateran. ſub Alexand. III. *cap.11.* & refertur ab Anton.Auguſt. *collect.1. Decretal. lib.5. tit.de cohabitat. clericorum,& mulierum,cap.11.*

Conſtitueram in præſenti de hac fœdiſſima ſodo- 2
miæ materia nequicquam tractare, ut multum honeſtè fecerunt noſtri interpretes eam ſilentio prætereuntes, & non immeritò vulgò nomen ſortitum eſt vitii nefandi, eo quòd nec fari quidem de eo liceat,in tantum, quod diabolus fugit, quando tale nefandum crimen committitur,ut tradit Afflict.*in conſtitut Neapolit. lib.3.rub.42.n.11.* & memorabile eſt illud, quod ſcribit D.Hieronymus *ſuper Iſaiam, & Iob*, quod in illa nocte, qua Chriſtus redemptor noſter natus eſt ex Virgine Maria, omnes ſodomitæ mortui fuerunt, & cum illis Virgilius celebratiſſimus Poëta, qui illo morbo laborabat, ut ex Bermond. refert Salzed. ad Bernard *in pract.cap 89.addit.1 lit.A*, & ex aliis referunt etiam Ceval. *commun.contra communes quæſt.248. n.10.* Emmanuel à Valle *de incantat. & enſal. ſect. 3. cap.4.num.12.* ubi num.26. dicit, quod Calvinus hæreticus, Ariſtoteles, & alii Philoſophi totius naturalis, & moralis præcipui in generalitate magiſtri, ſodomitæ fuerunt, excepto Platone, qui amore veritatis contemplandæ abſtinuit ſe ab omni delectatione venerea.

Multa circa hujus criminis deteſtationem, & de 3
ejus ſpeciebus, ac variis diverſarum nationum pœnis vide apud noſtros Luſitanos Ordin. Regiam *lib.5. tit.13.*ubi notat parens meus,& apud Caſtellanos *l.2. tit.21.partit.7.*ubi Greg.*& l.1.tit.12 lib.8.nova recopil.* ubi Azeued.S.Thom. 2.2.*q* 154. *art.11.* Lambert. *de jurepatron.part.1.lib.2.quæſt.9.art.18.*Lactant. *in lib.de falſa Religione, cap.10.num.36.* Clar. *lib.5. §.Sodomia,* Covar. *in Clem. ſi furioſus, part.2. §.1.num.6.* Duen. *reg.103.* Alphan.*collect.236.* Lancel.Conrad.*in templo omnium judicum, lib.1 c.9. de Pratore,§.3.tit.de Sodomitis,* Alvar.Pelag.*de planctu Eccleſiæ,lib.2.cap.2.* Joſeph. Ludoviſ. *Lucenſi deciſ.17.ex n.22.* Chaſſan. *in conſuet. Burgna. rub.7.§.3.verbo à faire teſtament,ex num.4.*Bonacoſ. *commun. crimia. verbo ſodomia,* Sebaſt.Medic.*in ſumma peccat.parp.1.tit.8.quæſt.34.*Simanc. *de cathol.inſtit. tit.6. ex num.73.* Joan.Garcia *reg.55. ex num.40.* Anton.Scap. *de jure non ſcripto, lib.5. cap.143.* Ægid. Boſſ. *in prax.tit. de ſtupro deteſt. in maſculos,* Plot. *de in litem jurando,§.6. ex num.42.* Menoch. *de arbitr. caſu* 186. Maiol.*de irregul.lib.5.cap.43.* Franc.Vivian.*lib.2, opin.726.& ſeqq.* Spin. *in ſpeculo teſtam.gloſ.19. princ. n.50.* Cotta *in memorab.verbo padiconet,* Anton.Gom. *l.80. Tauri, n.32.cum ſeqq.* Joan.Vela *de pœnis delictorum, cap.21.* Vivian. *commun.opinionum,verbo Sodomia delictum,& tom.2.lib.9.tit.7.num.154.pag.479.*Peguer. *deciſ.72.cum ſeqq.* Menoch. *de arbitr. caſu* 286. Zerol. *in prax. Epiſcop. part.1. verbo, nefandum,* Stephan. Quarant. *in ſumma bullary,verbo Sodomia.* Cardoſ. *in praxi Iudicum,eod.verbo,* Bernard.Muſcatel.*in pract.crimia.tit.de adulterio,&c.n 26.cum ſeqq.* Rebuff. *de pacificis poſſeſſoribus,n.208.* Azeved. *reſponſo 31.* Bernard. & Salzed.*in pract.cap.89.in noviſſima impreſſ.* Maſcard. *de probat.concl.1313.*Aloyſ.Riccium *in collect.deciſ.p.1. collect.184.& part.3.collect.525.* Card.Baron. *annalium Eccleſia tom.3. anno Chriſti 343. pag.mihi 405.* Ceval. *commun. contra communes, quæſt.148.* Padil. *in ſumma legum pœnalium,part.1.cap.11.* Farinac. *in praxi crimia. part.5.quæſt.148.num.25.cum ſeqq.& conſ 25.num.8. & num.59.*Campanil.*in diverſ.juris Canon.rub.11,cap.22,* Cened. *ad Decret.collect.130.* Petr.de Ledeſma *in ſumma,part.2. tract.27.cap.5.* latè Emman.de Valle *de incantat.& enſalm.ſect.3.cap.4.* Sayr. *in clavi Regia,lib.8.*

cap.5. num.16. Azor. inſtit.moral. p.2.lib.7.cap.18.q.3. & p.3.lib.3.cap.18. cum ſeqq. Fr. Emman. quæſt. regul. tom 2.quæſt.28 art.2. Joan.Pineda in Iob,tom.2 cap.36. verſ.14. pag.708. Valer.Reginald. in praxi fori pœnit. tom.2. lib.22. à num.49. Aldrer. de religioſa diſciplina tuenda, lib.2. cap.15. §. 5. Fr.Franciſc. Coriolan. Capuccin. in tract. de caſibus reſervatis, p.2.caſu 9. §.10. n.20. cum ſeqq. Luduv.Miranda in man.Prælat. tom.1. q.52 art.2. concl.4.

4 Dejiciantur à Clero,&c.] Notant ad hoc, quod clericus nefandum hoc ſcelus perpetrans deponitur, ac in monaſterium detruditur, ut per Bernard. d.cap.89. num.4.Bermond. de publicis concubinariis, tit.de peccato ſodomiæ, num.37. Duen. reg.101. limit.ult. Campanil. d.cap.21. num.7. & 10.verſ.ſunt præterea; quare ſi in Ordinibus miniſtrare, vel celebrare audeant, irregulares fieri à ſolo Papa diſpenſandos opinati ſunt Foler. in praxi crimin. Canonica, part.6. cap.37. num.11. Clar. in §. ſodomia, num.5. Lambertin. de jurepatron. part 1.lib.2.quæſt.2.art.18.num.4. Cov. in Clem. ſi furioſus, part.1. num.6. Franc.Marc. Delphin.deciſ.687. num.16. part.2. Salzed. ad Bernard. d.cap.86. Verùm
5 hæc reſolutio impugnatur ab Aretin. in cap. cùm non ab homine, de judic. eumque multis additis rationibus ſequitur Navarr. in man. cap.27. num.249. & eſt recepta opinio apud recentiores, quam etiam tuentur Sayr. de cenſur.lib.7. cap.12. num.22. Valentia tom.4. diſp.6.q.19. punct.3. circa finem, Soar. tom.5. diſp.31. ſect.4. num.20. Fr.Emman. d. quæſt.28. art.2. Aldrer. d.cap.15.num.34. Henriq. in ſum. lib.3. cap.36. §.1. in commento lit.M, & lib.14.cap.5.§ 1. litt. F, Floron. de caſib.reſerv.p.2. caſu 7.§.1.num.7. Finell. in ſimili tract. caſu 6.n.6.me citato in hoc loco, Diana reſol.moral. p.2. tract.3. miſcel. reſol.69. Campanil. d.cap.22.n.9. ubi num.40.refert ſe vidiſſe quandam apoſtillam ſcriptam manu Cardin.Lucii Saxi,cùm regens ſummi Prætorii pœnitentiariæ erat, qui in manuali Navarri loco proximè citato, poſt illa verba, ſed ſolum exercentem,quibus ait non omnem clericum ſodomitam fieri irregularem vigore conſtitut. Pii V. de qua infrà, ſed exercentem tantùm; addit hæc formalia verba, nec exercentem, prout alias idem ſanctiſſimus D. N. dixit, at verò facto verbo in Signatura, id eſt, pœnitentiaria, tenuit P.Tolet. negativam.

6 Rigidiùs cum ſodomitis procedendum dixit Pius V. in ſua conſtitut.incip.Horrendum ſcelus,de anno 1588. ſub dat. Romæ die 3. Septembris, per quam omni privilegio clericali, officio, beneficio,& dignitate privati degradantur, ac brachio ſeculari traduntur in illis verbis ibi, omnes,& quoſcunque Preſbyteros, & alios clericos ſeculares, & regulares,cujuſcumque gradus,& dignitatis tam dirum nefas exercentes omni privilegio clericali,omnique officio,dignitate,& beneficio Eccleſiaſtico præſentis Canonis autoritate privamus; ita quod per judicem Eccleſiaſticum degradati poteſtati ſtatim ſeculari tradantur, qui de eis illud idem capiat ſupplicium,quod in laicos hoc in exitio devolutos legitimis reperitur ſanctionibus conſtitutum, refero ego ipſe de officio, & poteſt. Epiſcopi, part.2.alleg.46. n.21. quæ quidem Pœna conſtit. tantùm pertinet ad forum exterius, ſicut tenet Jacob.de Graffiis d. cap.90. num.4. & 5. & in foro conſcientiæ uſu recepta non eſt, ut reſolvunt Avil. de cenſur. p.7. diſp.4.dub.7. concl.7.in fin.Filliuc.de caſib.reſerv.part.2. c.7.§.1.num.8. Belloch. in praxi de caſib.reſerv.p.2.q.1. num.221. Diana d.tract.3.miſcel.reſol.61.

7 Circa quam conſtitutionem notandum eſt primò, quod ſub illa non includuntur quilibet ſodomitæ, ſed ſolùm exercentes, illi ſcilicet, qui quaſi ex uſu continuato id exercent, ut poſt Navar.& alios reſolvunt Fr.Emman.quæſt.regul.tom.1.q.30.art.19. Sayr.de cenſ. lib.7. cap.12. num.23. Avila eod.tract.p.7.diſp.4. dub.7. Henriq. in ſum.lib.13.cap.26. in gloſſ litt.N & lib.14. c.5. lit F, Petr. de Ledeſma d. tract.17. cap.5. concl.4. Marta de juriſdict. part.2.c.16. Belloch. in praxi de caſibus reſervat. part.2.q.1. n.217. Homobon. de caſibus reſerv.part.2. c.4. ſect.5. Floron. in ſimili tract. part.2. caſu 7.§.1.n.9. Finel. eod. tract. caſu 3. num.6. Filliuc. tom.2.tract.17.c.17. num.127. Diana d. tract.3. miſcel. reſol.65. Soar. de cenſur.diſp.31.ſect.4.n.20. Marc.Ant. Genuenſ. in praxi Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ, cap.67. Emman. de Valle d.ſect.3. cap.1. n.21. Nicol. Garc. de benefic.part.11. cap.10. n.198. Aldrer. d.c.15. §.5.n.27. Azor. inſtitut.moral. part.2.lib.7. cap.18.q.3. Campanil. d.cap.22.num.11. Coriolan.d.§.10.num.25. & hæc eſt omnino tenenda ad prædictam conſtitut. reſtrictio, exploſa contraria ſententia Joan.Vela dict. cap.33.verſ.hodie autem, Salzed.d.c.89.in addit. litt.D, verſ. unum tamen, Flav.Cherubin. in compend. Bullarij, conſtitut.72. Pij V. ſchol.2. Ceval. loco citato, ſub n.4. quorum reprobavi opinionem d. tract. de officio,& poteſtate Epiſcopi, part.2. alleg.46. num. 25. & ideò in Curia non facilè admittuntur impetrationes de beneficio ob crimen nefandum, prout aliquando ego vidi; nam cùm ab hinc tribus annis coram reverendiſſimo D. Vulpio, tunc S.D.Gregorii XV. Datario, duo ſuper hoc in contradictorio eſſent,ſupplicatione in favorem unius contra alium propter crimen ſodomiæ jam ſignata, & hinc inde ab iiſdem pluribus adductis me præſente, ipſe Dominus prædictam ſupplicationem lacerandam juſſit, perpetuum ſilentium tam deteſtabili controverſiæ imponendo, affirmans ignotam, & inauditam in Curia impetrationem, & ſe audiviſſe tempore Clementis VII. Summi Pont. ſimilem gratiam ei fuiſſe expoſtulatam, cui ille in ſupplicatione ſubſcripſit, Pugionem quæris.

Secundò notandum eſt non comprehendere illam 8
conſtitutionem omnem exercentem luxuriam contra naturam,quæ comprehendit omnem pollutionem extraordinariam, neque exercentem omnem actum ſodomiticum, qui comprehendit omnem pollutionem habitam cum alio, vel alia extra vas ordinarium, ſed ſolùm habentem copulam ſodomiticam conſummatam, ſi naturale ſemen intra vas effundatur, prout tenent Lælius Zecchius in ſuis reſponſionibus ad caſus conſcientiæ, caſu 1. rubr. irregularitate proveniente ex delicti qualitate,verſ.quod ſi ob auctoritatem,Salzed.d.c.89. in fin. Fr.Emman. dict. tom.1.q.30. art.28. Campanil. d.cap.22. num.14. Coriol. d.§.10. n.25. verſ. præterea, Jacob.de Graff. in aureis deciſ. part.1.lib.2. c.90.n.11. Zanard.in direct.Theolog.part.2 prac.6.c.9. Azor.inſtit. moral. part.3.lib.3. c.19. q.4. Chapeavil. de caſibus reſerv.cap.15.q.3.part.2. Finel. d. caſu 9.num.6. Floron. eod tract. part.2. caſu 7. n.8.& 9. Belloch. in praxi de caſib.reſerv.p.2.q.1. n.220. Filliuc. tom.1. tract.17. c.7. n.127. Soar. de cenſur. diſp.31. ſect.4. n.21. Ad incurrendum enim caſum reſervatum ſodomiæ neceſſarium eſt ut ſemen intra vas effundatur, ſin aliter non erit propriè ſodomia,& per conſequens nec caſus reſervatus,ita Jacob. de Graff. tom.1. lib.5. conſ.3. n.20. de adulter. Bonacin. de matrim.q.4. puncto 11. num.2. Finell.d.caſu 9.n.6. Homobon.de examine eccleſ.part.1. tract.7.c.18.q.114. aſſerit tunc ſodomiam eſſe caſum Epiſcopo reſervatum quando delictum eſt conſummatum & perfectum, quod accidit quando ſeminatio facta eſt in vaſe obſcœno.

Tertiò notandum eſt neque omnem exercentem 9
prædicta conſtitut. obligari, & devinci, ſed notorium, non ita occultum, ut expreſsè tenent Ugol. in tract.de irregularit. c.43.§.2.n.4. & Jacob.de Graff. in aureis deciſionibus, lib.2.c.90. ſub n.13. Henriq. in ſum. lib.24.

lib.14.cap.5.§.1. Azor. d.part.3.c.19.q.6.& 7.Campan. d.cap.22.n.12. Ego ipſe d.alleg.46.n.27.

10 Quartò notandum eſt diſpoſitionem præfatæ conſtitutionis non ſolùm ad clericorum maſculorum concubitorem, ſed ad illum quoque, qui muliere retro abutitur, extendendam eſſe, vt per Farin. in praxi crimin.q.148.ſub num.36. & Campanil.d.c.22.num.16. Aloyſ.Ric. in collect.deciſ. part.5. collect.1877. Sayt. de cenſur.lib.7.cap.12.num.23.Nicol. Garc.de benef. p. 11. c.10. §. 2. num.107. Contraria tamen opinio non eſt improbabilis, quam defendit Floron. de caſib. reſeru. part.2.c.7.§.1.num.9. Belloch. in praxi de caſib. reſeru. part.2.quæſt.1.num.219. Azor. d. cap.19. quæſ.1. non enim committere propriè ſodomiam cognoſcentem præpoſterè mulierem, reſoluunt Henriq.in ſum.lib.11. c.17.§.6.in commento lit.A,& B, Valent. tom.3. diſp.9. q.3. puncto 3. Tannet. 2.2. diſp.3.p.3. puncto 6. n.149. Petr. Ledeſma in ſum p.2. tract.27. cap.15. concluſ.2. Bonacin. de matrim. q.4. puncto 11. prop.1. Ioan. de la Cruz in direct.conſcient.p.1.prac.7. art.7. dub.8. concl.1. ac proinde talem non incurrere in caſum reſeruatum ſodomiæ, docent Syluest. in 2.2. S. Thom. diſput. 154. art.12. Chapeauil. de caſibus reſeru. cap.15.q.2. Floron. in ſimili tract.p.2. caſu 7.n.6. Bonacin.d. puncto 11.propoſit.1. num.5. quia licèt vas ſit contra naturam, non eſt tamen peccatum ſodomiticum, quia ſodomia eſt concubitus, in quo non ſeruatur debitus ſexus, ac per conſequens eſſe coitum perſonarum ejuſdem ſexus, nempe maris cum mare, ſeu fœminæ cum fœmina, tenet Ioan. Baptiſta Conrad. in ſuis reſponſis caſuum conſcient. quæſit. 29. part.1. Sed prima opinio verior, in hoc enim caſu veram dari ſodomiam tenent multi, quos refert, & ſequitur Menoch. de arbitr. caſu 286. num.5. quibus adde Lambertin. de iurepatron. part.1. lib.2.in artic.1.princ.num.3. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib.22.cap.3. ſect.10. num.49. Homobon. de Bonis de examine eccleſ.p.1. tract.7.cap.28. quæſt.114. Vnde Gambarupt.de caſibus reſeru. caſu 2. num.3. Homobon. in ſimili tract.part.2.caſu 3. ſect.5. tenent concubitum cum fœmina contra naturam eſſe includendum in caſu reſeruato ſodomiæ.

11 Quintò notandum, prædictæ conſtitutionis pœnas non incurrere clericum vitio beſtialitatis laborantem, cum animali bruto turpiter coëuntem, vt tenent Nicol. Garc. de benefic. part.11. cap.10.num.204. & ſeqq.me citato in hoc loco, Dian. d. tractat.3. miſcel. reſol.66. quamuis contrarium defendant Menoch. d. caſu 286. num.6. & Quaranta, quem citat Farinac. d. quæſt.148.num.47. Campanil. d.c.22. num.18. Petr. de Ledeſma in ſum. tom.2. tract. 27. c.11. concluſ.4. Homobon. de Bonis de examine eccleſ. p.2.tract.11.c.12. q.26. Narbona in 3.p. recopil. lib.5. tit.1. l.20. gloſſ. 8. num.15. Belloch. de caſib. reſeru.p.2.q.2.n.39.

Sextò notandum in pœnas dictæ conſtitutionis incidere clericos, tam agentes vitium ſodomiticum, quàm patienter, vt per Floron. de caſibus reſeru.part.2. caſu 7.§.1.n.6. Coriolan.in ſimili tract.p.2.caſu 9.§.10. n.30.Diana d.tract.3.miſcel.reſol 64. Vide Bonacin. de matrim.q.4.puncto 11.num.2. Finell. tract. de. caſib.reſeru. caſu 9.num.5.

Septimò notandum ad incurrendas pœnas ſupradictæ Conſtitutionis exigi ſententiam judicis, ita ut ante illam clerici dictas pœnas non incurrant in foro conſcientiæ; ita Henriq. in ſum. lib.15.c.5.§.1. in gloſ. lit.F.Soar.de cenſur.diſp.31 ſect.4.n.22. Auil. eod tr p.7. diſp.4 dub.7.concl.2. Sayt.in ſimili tract lib.7.c.12.n.24. Sanch. de matrim.lib.7.diſp.46.n.18.Homobon de Bonis de examine eccleſiaſtico, p.1 tr.5. c.8.q.15.& part.2. tract.11.c.12.q.26. Azor.inſtit.moral.p.3.lib.3.c.19.q.5. Bonacio.de matrim.q.4.puncto 11.n.2. Floron. de caſib. reſeru.part.2.caſu 7.§.1.n.8. Finell.eod. tract. caſu 9.n.6. Filliuc. in quæſt.moral.tom.1.tract.17.n.127.

Si laici excommunicatiom ſubdantur, &c.] Quærit Azor. d.lib.3.c.19. quæſit. 1. an prædicta Conſtitutione Pii V. ſit aliqua pœna contra ſodomitas laicos conſtituta? & reſpondet negatiuè, hi enim totius Chriſtiani Imperii legibus igni traduntur, vt referunt Gomez l.80. Tauri,num.32. ad finem, Menoch.d.caſu 286.n.2. Farin. d.q.148.n.1. & 4 Azor. d. lib.3.c.16. in princip. Moder. de juriſdict.p.2.cap.2.à n.15.Clar. in §.ſodomia, niſi ſint minores, qui judicis arbitrio veniunt puniendi,Menoch.caſu 286.n.19.Farin q.92 num.83.cum ſeq. & q.148.n.76.& conſ.33.n.15.Hottenſ. Cauale.de brachio Regio,p.4.n.79.lit.E. Et eorum bona confiſcantur. Gomez d.l.80.n.32.in fine,Menoch.d.caſu 286.n.9. Peregr. de jure Fiſci,lib.5. tit.1. n.169. Farin. d.q.148. n.12. Infames fiunt, Donel. commentar. juris Ciuilis lib. 18.c.7.colum.1.Farin.d q.148.n.11. Cardoſ.in praxi judicum, verbo ſodomia, num 8. Et teſtamenti factionem amittunt,Couar.in Clement.ſi furioſus,p.1.§.1.n.6.col 4. Guillelm.in cap. Raynutius, verbo mortuo, n.139. Menoch.d caſu 286.n.10. & caſu 360.n.59. & 60.Auend. ad l.40.Tauri, gloſſ.7.n.16.Farin.d.q.148.n.16. 12 13 14 15

SVMMARIVM.

1 *Subditus non tenetur obedire ſuperiori aliquid exigenti, vel præcipienti contra tenorem ſui priuilegij.*

2 *Prælati exempti ſola obedientia non ſufficit ad transferendam poſſeſſionem ſubiectionis in Epiſcopum, ſed requiritur totius Conuentus.*

3 *Exemptioni an renuntiari poſſit, oſtenditur.*

Cap. Sanè V.

SVbditi non tenentur obedire ſuperiori in his, in quibus ſunt liberi per priuilegium Papæ, & ideo Abbas non tenetur obedire Epiſcopo quando agitur de libertate Ordinis conceſſa à Papa. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarle. Joan. Andr. Hoſtienſ. Butr. Anch. Panormit. Marian. Socin. Vivian. in rationali lib.5.juris Pontif. pag.184.Alagona in compendio juris Canon. pag. 705. remiſſiuè Ximen. in concord.part.1. refertur ab Anton. Auguſtin. collect.2.Decretal.lib.5 tit.15.c.1. 1

Contra libertatem Ordinis. Quid ſi Abbas obedierit,an inducat quaſi poſſeſſionem ſubiectionis,ſi Conuentus non conſentiat? cui quæſito reſpondet Panor. in cap.cùm dilectus, num.7. de Religioſis domibus,in hæc verba. *Nota hic,quod ſola obedientia Prælati exempti non ſufficit ad transferendam poſſeſſionem ſubiectionis in Epiſcopum,ſed requiritur totius Conuentus*: refert, & ſequitur Eraſmus à Cochier, in præjudicium monaſterii dumtaxat, in ſuo tract. de juriſdict.Ordinarij in exemptos,c.3. quæſt.11. in princip. & quæſt.34. quærit an renunciari poſſit exemptioni, & diſtinguit cum Angel. in §.idem juris, num. 44. Inſtit.de exemptionibus, inter exemptiones toti alicui Ordini, aut particulari perſonæ conceſſas, ita vt conceſſis toti Ordini renuntiari nequeat, at verò ſi particulari perſonæ exemptio conceſſa eſt, renuntiari poſſit: intelligitque,ac ſequitur,ſi exemptiones principaliter renuntiantis perſonam reſpicerent. 2 3

SUMMARIUM.

1 *Vicarius Eccleſiæ vſurpans ſibi ipſius Eccleſiæ perſonatum contra præſtitum juramentum, ad officij ſui executio*

executionem admitti non debet.
2 *Periurus beneficio eſt per ſententiam priuandus.*

Cap. Illud VI.

1 VIcarius qui contra fidem, & juramentum conuictus, vel confeſſus fuerit, falſo ſibi aſſumpſiſſe perſonatum, ad executionem ſui Ordinis in eodem Epiſcopatu admitti non debet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hoſt.enſ. Butt. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib.5. iuris Pontif. pag.* 184. Alagona *in compendio juris Canonici, pag.* 705. remiſſiuè Ximen. *in concord p.*1. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.*4. *Decretal. lib.*5. *ſub tit. de jureiurando, c.*1. & eſt poſt Concil. Lateranen. ſub Alexandr. III *p.* 39. *c.* 2.

2 In gloſſ. *Falſe*, ibi, *vnde tanquam indigni priuandi ſunt.* Notatur ad hoc, quod periurus beneficiis eſt per ſententiam priuandus, de quo vide Gutier. *canonicar. lib.*2. *cap.*5. *numer.* 96. Soar. *de Religione, tom.*2. *tractat.*5. *lib.*3. *cap. ult. numero* 6 17. 21. & 22. Sayr. *in claui Regia, lib.*5. *cap.* 9. *num* 8. Azor. *inſtitut. moral. p.*2. *lib.*7. *c.*18 *q.*4. Nicol. Garc. *de benefic. par.*11. *cap.*10. *n.*166. *cum ſeqq.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio lata contra ſubditum, quia non paret in his in quibus erat priuilegiatus, non tenet.*
2 *Decretum Concil. Trident. ſeſſ.*24. *de reform. cap.*3. *refertur.*
4 *Sententia Ordinarij lata in exemptum tanquam ab incompetente judice prolata eſt nulla.*

Cap. Cùm ad quorundam VII.

Clem. III.

1 EXcommunicatio lata contra aliquem priuilegiatum ex eo quia non obediuit in his, quibus erat priuilegiatus, non tenet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel Ioan. Andr Hoſtienſ. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *juris Pontificij, pag.* 184. Alagona *in compendio juris Canon. pag.* 704. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.*1. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.*5. *tit.*13. *cap.*3.

2 *Numerum euectionis, & perſonarum*, &c.] Hodie Concil Trident. *ſeſſ.*24 *de reform. cap.*3. ſuper hac eadem re ita diſponit. Interimque caueant ne inutilibus ſumptibus cuiquam graues, oneroſive ſint; néve ipſi, aut quiſquam ſuorum quicquam procurationis cauſa pro viſitatione etiam teſtamentorum ad pios vſus, præter id, quod ex relictis piis jure debentur, aut alio quouis nomine, nec pecuniam, nec munus quodcunque ſit, etiam qualitercumque offeratur, accipiant, non obſtante quacunque conſuetudine, etiam immemorabili, exceptis tamen victualibus, quæ ſibi, ac ſuis frugaliter, modératéque pro temporis tantùm neceſſitate, & non vltrà, poterunt miniſtrare, de cuius decreti materia, & intellectu plura tradit Prax. Epiſcop. *verbo viſitatio*, § 6. vbi *dub.*3. reſoluit ſubditos non teneri miniſtrare equitaturas viſitatori.

3 *In Lateranen. Concilio.*] Sub Alexand. III *c.*4. & adde aliud Innoc. III. *c.*4.

4 *Ipſum decernimus non teneri.*] Nota ſententiam Ordinarii latam in exemptum, tanquam ab incompetente nullam eſſe, vt per Caſtr. *conſil.*431. *par.*1. & alios plures quos refert, & ſequitur Eraſm. à Coechier *de juriſdict. Ordinarij in exemptos, part.*2. *q.* 40. *num.*1. ubi *num.*2. extendit ad ſententiam excommunicationis latam à quolibet Ordinario, quæ exemptos afficere non poteſt, etiamſi excommunicans ſit in quaſi poſſeſſione excommunicandi, vt tenet idem Cochier *d. p.*2. *q.*7. *n.*11.

SUMMARIUM.

1 *Prælatus inferior citra Epiſcopum non poteſt ſuam Eccleſiam, vel ſibi ſubiectam alteri vnire ſine Epiſcopi conſenſu, etiam Metropolitani auctoritate interueniente.*
2 *Papa ſolus poteſt vnire Epiſcopatus.*
3 *Epiſcopus beneficia, & Eccleſias ſuæ diœceſis vnire poteſt, amplia vt ibi.*
4 *Vicarius generalis Epiſcopi non poteſt beneficia vnire ſine ſpeciali mandato, etiamſi data ſit facultas conferendi cum clauſula generali.*
5 *Capitulum Sede vacante poteſt vnire ea beneficia, quæ poteſt Epiſcopus, dummodo ſibi non vniat, & nihil pereat de jure Epiſcopali.*
6 *Archiepiſcopus vnire poteſt beneficia in ſua diœceſi, non autem in diœceſibus ſuffraganeorum.*
7 *Abbates, atque alii Prælati Epiſcopo inferiores non poſſunt jure beneficiorum vnionem facere.*
8 *Legatus de latere poteſt beneficia prouinciæ ſuæ legationis abſque Epiſcopi præjudicio vnire.*
9 *Vnio quæ per Epiſcopum fieri poterat de jure communi, in quibus caſibus innouetur, & corrigatur per Concil. Trid. oſtenditur.*

Cap. Sicut vnire VIII.

Celeſt. III.

EPiſcopi ſicut non poſſunt vnire Epiſcopatus ſine conſenſu Papæ, ſic nec inferiores poſſunt vnire 1
Eccleſias ſine conſenſu Epiſcopi, nec ſufficeret ſolus conſenſus Metropolitani, quia Metropolitanus non debet aliquid tentare in diœceſi ſui ſuffraganei ſine illius conſenſu. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Hoſtienſ. Butr. Anchar. Panorm. Mar Socin. Cened. *collect.*87. Viuian. *in rationali lib.* 5. *iuris Pontificij, pag.* 184. Alagona *in compend. juris Canonici, pag.* 706. remiſſiuè Ximen. *in concord. n.*1. & 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.*2. *Decretal. lib.*5. *tit.*13. *cap* 4.

Ad Summum Pont pertinere dignoſcitur.] Notatur 2
ad hoc, quod ſolus Papa poteſt vnire Epiſcopatus, vt per Renat. Chopin. *de ſacra politia, lib.*2. *tit.*4. *ex num.* 10. Duaren. *de beneficiis, lib.*5. *cap.*5. Hojeda *de incompatibilitate beneficiorum, cap.*3. *num.*7. Rebuf. *in praxi benefic. tit. de vnion. à n.*22. Cened. *ad Decretal. collect.*87. *n.*1. Nicol. Garc. *de benefic. part.*12. *cap* 2. *n.*60 *cum ſeq.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.*30. *tract.*3. *num.*299.

Ita Epiſcopi eſt, &c.] Notatur ad hoc, quod Epiſco- 3
pus beneficia, & Eccleſias ſuæ diœceſis vnire poteſt, vt per Rebuff. *in praxi, tit. de vnionibus, num* 22. & *in repet. cap. extirpandæ*, § *qui verò, de præbend proœm.*4 & *notab.* 3. *verſ. de iure autem*, Fuſc. *de viſitat. lib.* 2. *cap.*2. *num.*19. Azor. *inſtitut. moral. part.*2. *lib* 7. *cap.*28. *quæſ* 6. Nicol. Garc. *de benefic. part.*12. *cap.*2 *num* 62. quos refero ego ipſe *de officio*, & *poteſt. Epiſcopi part.*2. *alleg.* 66. *n.*2. adde Ioan. Baptiſtam Coſtam *de remed. ſubſid. remed.* 74. Sanch. *in præcepta Decalog tom* 2. *lib.*7. *cap.*19. *num.*147. vbi *num.*148. hoc ipſum verum dicit non tantùm ſi velit vnire Eccleſiam ſecularem ſeculari,

ſed

ſed etiam ſi velit vnire religioni alicui Eccleſiam, ſeu beneficium ſuæ diœceſis: & *num.*149. quamuis collatio illius beneficii ob Epiſcopi negligentiam deuoluta eſſet ad Papam: & *num.*150. etiamſi illa reſeruata ſint à Pontifice, dummodo ea hujuſmodi vnione præjudicium non fiat expectanti auctoritate Apoſt. beneficia illa.

4 Vicarius generalis Epiſcopi non poteſt beneficia vnire ſine ſpeciali mandato, etiamſi ſibi data ſit facultas conferendi cum clauſula generali, *& ad omnia alia etiam requirentia generale mandatum*, vt per Socin. *hic, art.*3. *n.*43. Sbroa. *de Vicario Epiſcopi, lib.*2. *quæſt.*115. Rebuf. *in praxi benef. tit. forma Vicariatus, n.*102. *& d. tit. de vnion. num.*37 Axor. *d. lib.*6. *cap.*28. *quæſ.*10. Nicol. Garc. *d. cap.*2. *n.*69. Narbona *de appellat. à Vicario ad Epiſcopum, part.*2. *n.*223. Aloyſ. Riccius *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ.*492. *in* 1 *edit. aliàs reſol.*383. *ante n.*1 *in* 2. *edit.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.*278. *n.*35. quos refero ego ipſe *d. allegat.* 66. *num.*6. adde Sanch. *d. c.* 29. *n.* 153. ubi reprobat Hieron. Gabr. *conſil.*100. *n.*3. *vol.*1. dicentem hoc poſſe Vicarium ex ſuo officio, & fuit dictum in Compoſtellana Parochialis, 10. Ianuarii 1625. coram D. Manzanedo.

5 Capitulum Sede vacante poteſt vnire ea beneficia, quæ poteſt Epiſcopus, dummodo ſibi non vniat, & nihil pereat de jure Epiſcopali, vt per Socin. *hic, art.*3. *n.*40. *quæſt* 6. Caccialup. *de vnionib. art.*1. *num.*19. Peruſin. *eod. tract. cap.*5. *n.*46. Rebuf. *d. tit. de vnionib. n.*36. Azor. *d. lib.*6. *cap.*28. *quæſ.*9. Quarant. *in ſumma bullar. i, verbo Capitulum Sede vacante, q.*9. *verſ. quæ concluſio.* Nicol. Garc. *d. c.*2. *n.*67. *&* 68. Sanch. *d. c.*29. *num.*155.

6 Archiepiſcopus vnire poteſt beneficia in ſua diœceſi, cùm in ea eandem juriſdictionem exerceat, quam Epiſcopus in ſua: at nequit vnire beneficia in diœceſibus ſuffraganeorum, vt per Abb. *hic, n.*4. & Socin. *art.*3. *quæſt.*4. *n.*35. Axor. *d. lib.*6. *c.*28. *quæſ.*7. Sanch. *d. c.*29. *n.*156 & probatur in hoc text. ibi, cùm in diœceſi ſui ſuffraganei, &c.

7 Abbates, atque alii Prælati Epiſcopo inferiores non poſſunt hanc vnionem facere, niſi hoc vniendi jus ex priuilegio aliquo Pontificio, aut legitima præſcriptione acquiſierint, vt per Innocent. *num. vnic.* Joan. Andr. *n.*2. Butr. *n.*5. Ancharr. *n.*1. *notab.*3. Zabarel. *num.* 3. *oppoſit.* 2. *in præſenti*, Rebuf. *d. tit. de vnion. num.*32. *&* 33. Axor. *d. c.*28. *quæſ.*10. Nicol. Garc. *d. c.*2. *à num.*71. Aloyſ. Riccium *d. reſol.*383. *n.*3. Sanch. *d. c.*29. *n.*159. ubi *n.*160. contra ſupracitatos reſoluit eos poſſe hanc vnionem facere, quando ita plenè ſubjectas ſibi Eccleſias habent, vt juriſdictione quaſi Epiſcopali in eis fungantur.

8 Legatus à latere, qui poteſt in ſua prouincia quicquid Epiſcopi in ſuis diœceſibus, poteſt beneficia prouinciæ ſuæ legationis abſque Epiſcopi præjudicio vnire, vt tenent Panorm. *hic, num.*4. Gamb. *de officio, & poteſtate Legati, lib.*5. *de poteſtate legati in vniendo beneficia, num* 40. *& ſeqq.* Azor. *d. lib.*6. *c.*29. *quæſ.*13. Nicol. Garc. *d. cap.*2. *n.*65. Vgolin. *de offic. Epiſcopi, c.*52 §.1. *n.*1. Aloyſ. Riccius *in praxi fori eccleſiaſt. deciſ.*492. *in* 1. *edit. & reſol.*383. *n.*2. *in* 2. *edit.* Sanch. *d. c.*29. *n.*158. ubi in fine aduertit Legatum, qui non eſt de latere, non poſſe vnire.

9 Concluſio, quam ex hoc text. deduximus *num.*3. in aliquibus ampliatur, in aliis verò corrigitur per Concilii Trident. decreta: ampliatur namque in eo, quod ſicut attento jure huius text. poterat Epiſcopus facere quorumcumque beneficiorum vniones, etiamſi illa reſeruata eſſent, ita etiam attento Concil. Trident. *ſeſſ.*21. *de reform. cap.*5. cum illa tamen declaratione, quod licèt jure antiquo hujus text. hoc poſſet facere ſola poteſtate ordinaria, illo verò Concilii Trident. attento poteſt quoque poteſtate delegata, vt conſtat ex verbis eiuſdem Concil. *d. cap.* 5. *poſſunt Epiſcopi, etiam tanquam Apoſt. Sedis delegati.* An autem liceat Epiſcopis vtraque poteſtate in his vnionibus procedere, & quid ſi non conſtat qua poteſtate procedant, vide quæ dixi *in meo tract. de officio, & poteſt. Epiſcopi, part.*3. *alleg.*92. & in his terminis Sanch. *d. c.*29. *n.*181. Sic etiam, & ampliatur in eo quod ſicut jure communi hujus text. attento integrum erat Epiſcopo vnire religioni beneficium aliquod, ita & hodie ſtantibus decretis per Concil. Trident. cum duplici tamen limitatione adducta per Sanch *d. cap.*29. *num.*87. apud quem vide, ſi libet. Corrigitur verò, quippe quod attento jure communi huius text. vt ex eo deducit Socin. *hic, art.*4. *quæſt.*13. *n.*80. *& art.*6. *concl.*11. *cum ſeqq.* integrum erat Epiſcopo vnire beneficia ſuæ diœceſis cum altero alienæ diœceſis, accedente conſenſu Epiſcopi illius; at verò attento Concil. Trident. *ſeſſ.*14. *de reform. cap.*9. nulla ratione licet vnire beneficia diuerſæ diœceſis. Corrigitur deinde in eo quod attento jure communi non erat reſtricta facultas Epiſcopi ad vnienda beneficia curata monaſteriis, aut aliis beneficiis: at verò attento Concil. Trident. *ſeſſ.*14. *de reform. cap.*12. interdicitur vnio cuiuſcunque beneficii curati monaſterio, aut cuicunque operi pio, aut beneficiis ſimplicibus.

Cætera, quæ ad hanc materiam vnionum pertinent inuenies in notis *ad Clement.*2. *de rebus Eccleſiæ non alienan.* interim tamen vide per me adducta *p.*2. *alleg.*66. 10

SUMMARIUM.

1 *Clericus, qui de ſuo crimine publicè gloriatur, ſuſpendi debet.*

2 *Peccat qui gloriatur, & ſibi complacet in referendis, & expenendis ſuis peccatis mortalibus.*

3 *Confeſſio extrajudicialis deducitur in judicio tanquam delictum particulare.*

4 *Iactans ſe faciliter per lubricum linguæ, non debet ad pœnam trahi.*

5 *Clericus ab officio, & beneficio ſuſpenditur ob fornicationem notoriam frequenter.*

CAP. Quàm ſit graue IX.

Innocent. III.

CLericus, qui publicè gloriatur de crimine quod commiſit, puta quod cognouerit fœminam, debet ſuſpendi à beneficio, & ab officio, ſi ſcandalum ſit ſequutum, v. g. ſi maritus dimiſit vxorem cognitam à clerico. Colligunt ex O. din. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Joan. Andr. Hoſtienſ. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in rationali lib.*5. *juris Pontif. pag.*185. Alagona *in compendio juris Canonici, pag.*706. remiſſiuè Ximen. *in concord. part.*1. refertur ab Anton. Auguſtin. *collect.*3. *Decret. lib.*5. *tit.*24. *cap.*2. 1

Cùm malefecerint gloriari.] Notatur ad hoc, quod qui gloriatur, & ſibi complacet in referendis, & exponendis ſuis peccatis mortalibus, peccat, vt per Petr. Nauar. *lib.* 2. *de reſtitut. cap.*4. *part.*2. *dub.*1. *num.*121. *&* 122. Couar. *variar. lib.*1. *cap.*. *numer.*8. quos refert, & ſequitur Sayr. *in claui Regia. lib.*3. *cap.*5. *num.*14. 2

Non erubuit confiteri, &c.] Notatur ad hoc, quod quando confeſſio extrajudicialis deducitur in judicium 3

Digitized by Google

ciom tanquam delictum particulare, & de per ſe, ve-
luri quando clericus de delicto ſe extollit, præſertim
ſi talis gloriatio tendat in infamiam alterius, tunc talis
confeſſio ſufficit ad imponendam aliquam pœnam
extraordinariam arbitrio judicis, vt per Hippol.
*in l. de minore, in princip. num. 51. ff. de quæſt. & in l. eos,
num. 21. ff. de falſis*, Bernard. *reg. 225. limit. 6.* Anton.
Gomez *tom. 3. variarum, cap. 13. n. 6. in fine.* Maſcard.
*de probat. concluſ. 350. n. 36. cum ſeq. & concluſ. 497.
n. 15.* Ioſeph. Ludouiſ. *Lucan. deciſ. 32. n. 13. cum ſeqq.*
optimè Farinac. *in praxi crimin. part. 3. q. 82. num. 22.*
4 Ille verò, qui ſe faciliter, & per lubricum linguæ ja-
ctat, non debet ad pœnam trahi, ex Bonacoſ. *commun.
criminal. p. 1. verbo jactans, fol. 85.* Maſcard. *de probat.
concluſ. 781. n. 7.*

5 *Ab officio & beneficio ſuſpendere.*] Notatur ad hoc
quod clericus ab officio & beneficio ſuſpenditur, eo
quòd gloriatus eſſet ſe virginem corrupiſſe, vt per
Menoch. *de arbitr. caſu 331. num. 3. cum ſeq. & caſu 332.
n. 1.* Clericus enim ab officio & beneficio ſuſpenditur
ob fornicationem notoriam frequenter, & diu con-
tinuatam, & alios offendentem, vt per Azor. *inſtitu-
tion. moral. part. 2. lib. 6. cap. 7. quæſt. 13.* Duen. *reg. 101.
limit. 4.*

6 Ex quibus etiam verbis colligi videtur, clerici
confeſſionem extrajudicialem eſſe ad condemnatio-
nem ſufficientem, contra id quod habetur *in cap. de
hoc, de ſimon. & in l. Diuus 3. ff. de cuſtod. reorum*; pro
intellectu tamen vide Anton. da Fuertes *Canon. reſol.
lib. 1. cap. 11.* ubi ait Clericum de quo in hoc tex. pu-
niri non propter extrajudicialem confeſſionem, &
gloriationem publicè factam, ſed per legitimas pro-
bationes, de quibus judici conſtare debuit, vt ſignifi-
cat illa text. clauſ. *ſi ſibi conſtiterit*, quæ importat ple-
nam & legitimam probationem, *cap. conſtitutus, de fi-
liis preſbyt. cap. ſi conſtiterit 22. de accuſat.* qua deficien-
te abſque dubio clericus non fuiſſet ſuſpenſus ab
officio.

SVMMARIVM.

1 *Clericus auctoritatem, vel conſilium directè, vel indi-
rectè homicidio preſtans, irregularis efficitur.*

2 *Epiſcopus vbi temporalem habet juriſdictionem laicum
iudicem conſtituit, qui in cauſis criminalibus ius
dicat.*

3 *Clericus iuris peritus ſi faciat conſilium quod dedit
cauſam mortis, eſt irregularis.*

4 *Conſultores in cauſa ſanguinis ſunt irregulares ſequuta
morte, vel mutilatione membri ob eius dictum.*

5 *Irregularis non fit qui in genere interrogatus, in genere
aperit ius in cauſa ſanguinis.*

6 *Clerici aſſiſtentes executioni ſententiæ quando irregu-
lares ſint, oſtenditur.*

7 *Homicida clericus propter homicidium venit. beneficiis
priuandus.*

8 *Preſbyter qui non eſt, non poteſt in Epiſcopum conſe-
crari.*

9 *Epiſcopus criminoſus cogitur Epiſcopatum renunciare.*

Cap. Ex litteris X.

1 EPiſcopo prohibitum eſt indicere purgationem
ferro candenti, nec debet præſtare auctoritatem
ſpecialiter, nec perſonaliter intereſſe, vt pœna cor-
poralis alicui infligatur; quod ſi directè, vel indi-
rectè ſuo conſilio, vel auctoritate homicidium ſe-
quatur, fit irregularis, vnde reputatur indignus Al-
taris miniſterio, & quia ſine illo non poteſt implere
officium Pontificale, eſt amouendus ab Eccleſia, &
alius idoneus eligendus. Colligunt ex Ordinar. Abb.
antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Joan. Andr. Ho-
ſtienſ. Butr. Anch. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in
rationali lib. 5. juris Pontif. pag. 185.* Alagona *in compen-
dio iuris Canonici, pag. 706.* remiſſiuè Ximen. *in concord.
p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decre-
tal. lib. 5. tit. 14. c. 3.*

Ad eius juriſdictionem ſpectante, &c.] Notatur ad 2
hoc, quod Epiſcopus vbi temporalem habet juriſdi-
ctionem laicum judicem conſtituit, qui in cauſis, quæ
criminales dicuntur, jus dicat, vt per Azor. *inſtitut.
moral. part. 2. lib. 3. c. 31. q. 9. in princip.* Valer. Reginald.
in praxi fori pœnit. lib. 30. num. 125. ubi *n. 134.* reſoluit
per hunc text. clericos, qui interſunt executioni pœ-
næ, fieri irregulares, ſi præſentes præſtent aliquid au-
ctoritatis in ea executione.

Qui reſpondit, &c. [Notatur ad hoc, quod ſi cleri- 3
cus Iuriſperitus faciat conſilium ſuper caſu occur-
renti, & tale ſuum conſilium det cauſam morti, talis
clericus eſt irregularis, quamuis juſtè, & rectè conſu-
luerit, vt per Hippol. de Marſil. *conſil. 10. num. 49.* Con-
ſultores enim in cauſa ſanguinis eſſe irregulares ſecu- 4
ta morte, vel mutilatione membri ob ejus dictum,
quando conſulunt in caſu aliquo particulari, tenent
Sayr. *de cenſur. lib. 6. cap. 18. num. 28.* Bonacin. *eod. tract.
diſput. 7. quæſt. 4. punct. 1. num. 6.* quamuis poſtea ante
perpetratum facinus conſilium reuocauerint multas
rationes ad diſſuadendum adhibentes, ita Molin. *de
juſtit. tom. 3. tract. 2. diſpu. 731. num. 1.* Leſſi. *eod. tract.
lib. 2. cap. 13. num. 17.* Megala *in 2. 2. lib. 2. cap. 2.
quæſt. 3. num. 26.* Barthol. à S. Fauſto *in ſpeculo Confeſſ.
diſput. 4. quæſt. 69. num. 3.* Malder. *in 2. 2. tract. 4. cap. 2.
dub. 3.* Nec obſtat quod mandans fieri homicidium
non incurrit irregularitatem ſi reuocavit mandatum,
& poſt reuocationem hujuſmodi mandatario intima-
tam & notificatam commiſit ille homicidium, vt re-
ſoluimus *in collect. ad Clem. ſi furioſus, num. 9. de homicid.*
quia hæc eſt differentia inter mandantem & conſu-
lentem, nam mandatarios non exequitur mandatum
nomine proprio, ſed nomine, & in gratiam mandan-
tis, & ideo poſtquam reuocatum eſt mandatum, &
hoc eis notificatum, ſi mandatarius his non obſtanti-
bus committat delictum, illud committit nomine &
proprio arbitrio, & proinde ei imputabitur: ſe-
cus in conſulente, quia oſtenſione commodi vel
honoris, conſulens voluntatem alterius ad dam-
num inferendum permouit, & hæc motio tandiu du-
rat, quoadiu ipſe tali conſilio incitatus damnum con-
ceptum vult exequi, quicquid contrarium in materia
reſtitutionis exiſtimaverint Petr. Navar. *de reſtit. lib. 3.
cap. 4. n. 27.* Salon. *2. 2. quæſt. 62. art. 7. controv. 9.* Azor.
inſtit. moral. part. 3. lib. 4. cap. 11. quæſt. 2. Valer. Reginald.
lib. 10. cap. 10. quæſt. 2. num. 108. Unde patet Doctorem
qui in genere interrogatus, & in genere aperit jus, vel 5
in caſu aliquo particulari non dicit, quod ipſe ſentit,
ſed tantùm refert opiniones, & ſententias DD. non
fieri irregularem, vt tenent Sylveſt. *verbo homicidium
3. q. 7.* Sayr. *d. c. 18. n. 25.* Henriq. *lib. 14. c. 12. n. 6.* Molin.
de juſtit. tom. 4. tract. 3. diſp. 74. n. 5. quos refert, & ſequi-
tur Bonac. *d. punct. 1. n. 7.*

Verùm etiam præſentiam, &c.] Notatur ad hoc, quod 6
clerici aſſiſtentes exequutioni ſententiæ irregulares
ſunt, ſi cum ſua præſentia præbeant auctoritatem
ſupplicio, ſecus ſi ſolummodo aſſiſtant, nec ad il-
lam cooperentur; ita Bonacina *dict. punct. 1. num. 16.*
ubi in fine aduertit intelligendam principalem con-
cluſionem de clericis habentibus juriſdictionem
temporalem, qui ſua præſentia aliquo modo præſtant
auxilium.

Ipſum

7 *Ipſum indignum Altaris miniſterio reputans.*] Ergo clericus homicida propter homicidium venit beneficiis privandus,non tamen ipſo jure illis privatus eſt, de quo vide Covar. *in Clement. ſi furioſus, part.2. §.3. num.6.* Clar.§ *homicidium,num.21.* Gutier.*canonicarum lib.2.cap.5.num.6.* Zerol. *in praxi Epiſcop. part.1. verbo privatio, §.1. & part.2. verbo clericus, §.6. & verbo homicidn, §.11.* Ceval. *commun.contra commun. q.147. n.9.& q.569.* Soar.*tom.5.de cenſur.diſp.44.ſect.4.* Azor. *inſtit.moral.part.2.lib.7.cap.17.q.1.* Farin. *in praxi crimin. part 6.q.129.n.63.* Gonzal. *ad reg.8. Cancellariæ, gloſſ.15.n.70.& 80.* Nicol.Garc. *de benef.part.11.c.10. num.59. cum ſeqq.*

8 *Sine Altaris miniſterio,* &c.] Ergo is, qui Preſbyter non eſt, verè non poteſt in Epiſcopum conſecrari, de quo vide DD.citatos *ad c.unic. in fine, de clerico per ſaltum promoto.*

9 *Vt Epiſcopatui cedat.*] Notatur ad hoc, quod criminoſus Epiſcopus cogitur renuntiare,ut per Flamin. *de reſignat.benef. lib.3.q.17.n.18.*ubi dicit,quod Epiſcopus qui in præſenti conſenſit homicidio,indignus eſt Altaris miniſterio , & per conſequens non poteſt Pontificale officium exercere.

10 *Faciatis eidem,* &c.] Ergo per depoſitionem & privationem vacat beneficium ipſo jure, ut per Gonzal. *ad reg.8. Cancellariæ , gloſſ.15. n.97.*

SUMMARIVM.

1 *Beneficij collatio facta indigno occultè caſſari debet,& conferens ſecundo ante caſſationem primæ collationis, privandus eſt ea poteſtate conferendi.*
2 *Succentor quis dicatur, oſtenditur.*
3 *Aleatores publici ſunt infames.*
4 *Aleatori facta collatio beneficij eſt nulla.*
5 *Doctores referuntur de ludis, & aleatoribus agentes.*
6 *Vſurarius clericus contrahit infamiam juris.*
7 *Infames ad beneficia promoveri non poſſunt.*
8 *Infamis infamia juris privatur beneficiis obtentis.*
9 *Statutum , ſeu conſuetudo ludi permiſſiva in clericis uti corruptela omninò improbatur.*

Cap. Inter dilectos XI.

1 PErſonis indignis, & vilibus non ſunt dandæ dignitates,& ſi probetur aliquem eſſe publicum aleatorem,& manifeſtum uſurarium , ut qui in ludo mutuat undecim denarios pro duodecim,non obſtante conſuetudine,quæ corruptela eſt,collatio dignitatis illi facta eſt irritanda,& ſic improbantur ludi voluptuoſi.Item quando contra aliquem improbantur,quòd in litteris ipſius fuit poſita quædam clauſula propter conſcientiã judicum,& ſic videretur falſarius,tamen ſi non probatur quod dictus accuſatus appoſuerit illam clauſulam, vel quod procuraverit ut ab alio poneretur, vel quod ſcienter ſit uſus litteris falſificatis, non habetur falſarius,præſertim ſi poſtquam fuit illi id objectum , non fuit illis uſus.Item ſi conceſſio beneficii prius fuit facta alicui,deinde fuit facta alteri,ſecunda conceſſio irritatur,licèt primus deinde ſit repertus indignus,& qui prima conceſſione non reprobata,ſecundo conceſſit,propter hanc inconſtantiam poteſtate concedendi debet pro illa vice privari. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan.Andr.Hoſt. Butr. Anch. Panorm.Mar.Socin.Vivian. *in rationali lib.5.juris Pont. pag.186.* Alagona *in compend.juris Canon.pag.707.* remiſſivè Caſal. *in annot.*& Ximen. *in concord. p.1.& 2.* refertur ab Ant.Aug.*collect.3.Decret.lib.5.tit.14.c.4.*

Super ſuccentoria.] Succentor in quibuſdam Eccleſiis,maximè Cathedralibus , ſolet eſſe beneficiarius, ejus autem munus , & officium eſt abſente Cantore, ſeu præcentore incipere cantum in choro , Antiphonas,& Pſalmos inchoare ; unde in quibuſdam Eccleſiis vocatur vicecantor , quia cantoris vice fungitur , ita Azor. *inſtitut. moral. part. 2. lib.3. cap. 22. in fine.* 2

Publicum aleatorem.] Notatur ad hoc,quod aleato- 3
res publici ſunt infames,ut per Vivian. *tom.1.commun.*
opinionum,lib.3.tit.19.de religioſis & ſumptibus funerum,
num.4.verſ.ubi Ioan.Andr.pag.431. Maſcard. *de probat.*
concl.995. Rebuff. *de reprobat. teſtium,num.13.*Molina
de juſtit.tract.2. diſp.159. verſ. nihilominus , Cald. Pe-
reira *in comment. ad §. ſoror, num.44. verſ. cinadi, In-*
ſtitut. de inofficioſo teſtament. Ac per conſequens colla- 4
tio facta Clerico aleatori eſt nulla , ſi de hoc conſta-
bat,tanquam facta indigno, & ſi non conſtabat, quia
erat occultus, debet irritari, de quo vide Perez *l.2. in*
princip.tit.10.lib.8.ordinament.pag.232.& l.37.colum.2.
tit.19.eod.lib.8. pag.385. Menoch. *de arbitr. caſu 389.*
num.3. Azeved. *l.2.num.59. cum ſeqq. tit.7. lib.8. nova*
recopil. Flamin. *de reſignat. benef. lib.4. quæſt.3.num.65.*
*cum ſeqq.*Ludov. Beja *reſponſ.caſuum conſcientia,part.1.*
caſu 61. Fr.Emman. *quæſt.regul. tom.2. quæſt.57. art.2.*
Nicol.Garcia *de benef.part.7.cap.8.num.39.*ubi *num.40.*
refert Rotam *decif.426.num.2.part.1. diverſ.* cenſuiſſe
clericum aleatorem indignum eſſe , cui beneficium
cooferri debeat, & ſi eſt publicus, eſſe ipſo jure irri-
tandam collationem, itaut ratione conſuetudinis ex-
cuſandus non ſit.

Cetera, quæ in hac materia circa clericos luſores, & quis ludus illis ſit permiſſus, invenies *ad cap. clerici 15. ſuprà de vita,& honeſtate clericorum.* De ludis autem,& aleatoribus in communi ſi multa ſcire cupias, conſule Clar. *in pract. lib.4. §.ludus,* Covarr. *in regul. peccatum,p.1.§.4.num.5.cum ſeqq.*Aviles *ad c.29.Prætorum,verbo juegos,* Stephan. Coſta *in tract.de ludo,* Bernard.& Salzed. *in pract.c.73.in noviſſima impreſſ* Joan. Vela *de pœnis delictorum, c.22.* Avendan. *de exequendis mandatis,part.2.cap.9.*Petr.Gregor. *ſyntagmatum juris lib.30.c.2.* Cardoſ. *in praxi judicum,verbo ludus,*Guid. Pancirola *in theſauro variarum lectionum,lib.1. cap.48.* Morla *in emporio juris civilis,part.1.tit.7.*Perez *l.37.in addit.tit.19.lib.8.ordinam.pag.385.* Maſcard. *de probat. concl.995.* Vivian.& alios *tom.1.commun.opinion. lib.5. tit.29.*Gutier.*de juramento confirmatorio,p.1.c.35.*Marc. Anton.de Amat.*Marchia decif.137.* Farin.*in praxi crimin.p.3.q.109.& ſeqq.*Padil.*in ſumma legum pœnal.p.1. cap.35.* Hortenſ.Cavalcan.*de brachio Regio,p.6.n.202. verſ. nec Chriſtianis,* Bellet. *diſquiſit. clerical. p.1. tit.de diſcipl. clerical. §.24.* Ex Theologis vide Fr. Th. Bon. *de juſtis negot. tract.de ludo,* Szyt.*in clavi Regia, lib.11. c.13.* Fr.Emman. *quæſt.regul.tom.2.q.73.art.1.* Jacob.de Graff. *tom.1. conſiliorum,de voto conſ.3.* ex doctis Patribus Societatis Jeſu, Henriq. *in ſum.p.1. lib.8. c.59.* Molin. *de juſt.tract.1.diſp.51.* Leonard.Leſſium *eodem tract.lib.4.c.4.dub.13.* Azor. *inſtit.moral.p.3.lib.5.c.25.* Paul.Comit. *reſponſor.moral.lib.3.q.7.n.3. & quæſt.8.9. & 10.* Rebel. *de oblig.juſtit.p.2.lib.12.*Valer.Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.10.n.374.cum ſeqq.* Joan.de Salas *de contract.tract.de ludo.* 5

Ac uſurarium.] Notatur ad hoc,quod clericus uſurarius contrahit infamiam juris , ut per Covar. *lib.3. variar.c.3.n.3.in princ. verſ. clericus uſurarius,*Bernard. *in pract.c.91.ante n.1. verſ.prima ſe offert.* Ludovic.Peguer.*crim.decif.31.n.1.* Gemin. *de uſuris,comment.4. in præfat.num.9.cum ſeq.*Farin. *fragm.crim.p.1. lit.C, verbo clericus, n.119.* 6

7 *Cum perſonis vilibus, & indignis*, &c.] Ergo infames ad beneficia promoveri non poſſunt, ut per Azor. *inſtitut. moral. part. 2. lib. 6. c. 7. quæſt. 3.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. num. 199.* latè Nicol. Garcia *d. cap. 8 à princip.* Et propter infamiam iuris non ſolùm privatur infamis officiis, vel beneficiis obtinendis, ſed etiam obtentis, ut per Azeved. *l. 7. à num. 4. tit. 29. lib. 3. nova recopil.* D. Barboſ. *in l. cùm Prætor, §. ult. n. 282. ff. de judic.* Nicol. Garc. *d. part. 7. c. 8. num. 33. cum ſeq.* ubi *n. 47.* reſolvit, quod collatio, electio, ſeu proviſio facta infami, vel crimine criminoſo non inducente irregularitatem, ſeu inhabilitatem ad beneficia, non eſt nulla ipſo jure.

8 *Quæ per pravam conſuetudinem*, &c.] Notatur ad hoc, quod ſtatutum, ſeu conſuetudo ludi permiſſiva in clericis, uti corruptela omninò improbatur, ut per Steph. Coſta *in tract. de ludo, art. 4. num. 6. verſ. & adverte.* Bellet. *diſquiſit. clerical. part. 1. tit. de diſciplina clericali, §. 25. num. 4.* Farinac. *in praxi criminal. part. 3. quæſt. 106. num. 47.* ubi advertit, quod licèt text. *in præſenti* loquatur in conſuetudine clerici ludentis, & etiam mutuantis pecuniam in ludo ad uſuram, procedit tamen etiam quod clericus in ludo ad uſuram non mutuet.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi munus eſt cognoſcere de cauſa matrimoniali, pœnitentias publicas, & indulgentias concedere, unde inferior Prælatus de his ſe intromittere non poteſt, niſi ei competat de jure ſpeciali.*

2 *Matrimonialis cauſæ cognitio Epiſcopalis eſt dignitatis.*

3 *Prælatus inferior poteſt ex conſuetudine acquirere juriſdictionem cognoſcendi de cauſis matrimonialibus.*

4 *Indulgentias an poſſint concedere Prælati inferiores Epiſcopis, oſtenditur.*

Cap. Accedentibus XII.

1 AD dignitatem Epiſcopalem ſpectat cognoſcere de cauſa matrimoniali, injungere publicas pœnitentias, concedere litteras Indulgentiarum, & ſimilia, & nullus eo inferior, ut Abbas, poteſt niſi de ſpeciali conceſſione, vel alia legitima poteſtate. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Hoſt. Anch. Butr. Panorm. Marian. Soc. Vivian. *in rationali lib. 5. juris Pontif. pag. 708.* Alagona *in compend. juris Canon. pag. 695.* remiſſivè Ximen. *in part. 1. & 2.* deſumitur ex Concil. general. Lateran. ſub Innocent. III. *cap. 60.* & refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 2 Decretal. lib. 5. tit. 10 cap. unic.*

2 *Epiſcopalis dignitatis.*] Ergo cognitio cauſæ matrimonialis eſt Epiſcopalis dignitatis, ut per Sanch. *de matr. lib. 3. diſp. 39. n. 17.* & plures alios, quos refero ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſcopi, p. 3. alleg. 84.* quibus adde Aloyſ. Ricc. *p. 2. collect. 1154.*

3 *De cauſis matrimonialibus*, &c.] Notatur ad hoc, quod inferior Prælatus poteſt ex conſuetudine acquirere juriſdictionem cognoſcendi de cauſis matrimonialibus, ut per Palat. *in repet. cap. per veſtras, de donat. inter virum, & uxorem, notab. 2. §. 1. n. 33.*

4 *Concedendo etiam indulgentiarum*, &c.] Notatur ad hoc, quod Prælati inferiores Epiſcopis, id eſt, Prælati, qui non habent juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, quales ſunt Curati, Priores, Guardiani, & cæteri Prælati locales, non habent ex officio ullam poteſtatem ordinariam jure Divino tributam ad concedendas indulgentias; nam poteſtas hujuſmodi pertinet præcisè ad dignitatem, & juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, ut per Fr. Emman. *quæſt. regul. tom. 2. quæſt. 86. articulo 1.* ubi *in verſ. 2. dico*, tenet Prælatos Religionũ habentes juriſdictionem Epiſcopalem, quales ſunt Generales, & Provinciales, poſſe indulgentias concedere: & reſpondet ad text. *in præſenti*, quod hîc comprehenduntur Abbates ſubditi Epiſcopis, cognoſcentes de cauſis matrimonialibus, & beneficiariis, & ſi erant Abbates exempti (quod ipſe non admittit) erant quidem Præfecti locales non habentes juriſdictionem Epiſcopalem. Si verò dicamus loqui de Abbatibus exemptis habentibus juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, reprehenduntur, qui a forſan credebant Indulgentias non ſolùm ſuis ſubditis, ſed etiam ſecularibus, & Religioſis ſub aliorum juriſdictione militantibus prodeſſe poſſe. Verùm ſupradicta reſolutio, & reſponſio ad text. *in præſenti*, quam præſtat Fr. Emman. *loco citato*, admittenda non eſt, cùm ejus litteram nimis reſtringat; verior enim opinio abſolutè tenet Provinciales, & Generales Religionum ſuis ſubditis Indulgentias concedere non poſſe, ut dixi *de offic. & poteſt. Epiſcopi, p. 3. alleg. 88. n. 19.* & me citato idem tenet Sanctarel. *in tract. de jubilæo, c. 3. dub. 2. lit. E*, immò regularem neminem Epiſcopo inferiorem Indulgentias poſſe concedere, tradunt per text. *in præſenti*, Navar. *in tract. de Indulgentiis, notab. 31.* Bellarm. *eod. tract. lib. 2. c. 11. quæſt. 3.* quos refert, & ſequitur Eraſm. à Chockier. *de juriſdictione Ordinarij in exemptos, p. 4. q. 58. n. 1.* Franc. Leo *in theſauro fori eccleſiaſt. p. 1. c. 7. n. 19.* Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 2. cap. 55. q. 3.* Bonac. *de Sacram. diſp. 6. q. 1. puncto 3. n. 18.* Sanctarel. *in tract. de Iubilæo, c. 3. dub. 2. lit. D.*

SUMMARIUM.

1 *Sacerdos compelli non poteſt ad revelandum peccatorem, ſive peccatum in pœnitentia confeſſum.*

2 *Sacerdos audita in Confeſſione revelare non cogitur, etiamſi præciperetur ſub quacunque anathematis comminatione, & à quocunque Prælato, etiam ſummo Pont.*

Cap. Dilectus XIII.

Honor. III.

SAcerdos non poteſt, nec debet cogi ad revelandum peccatorem, ſive peccatum auditum in confeſſione. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Hoſt. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Vivian. *in rationali lib. 5. juris Pontif. pag. 187.* Alagona *in compendio juris Canon. pag. 708.* remiſſivè Ximen. *in concord. p. 1.* 1

Ampliа etiamſi præciperetur ſub quacunque anathematis comminatione, vel juramento à quocunque Prælato, etiam Summo Pontifice, nam verè reſpondere poteſt ſe neſcire, & jurare quod neſcit, ſubintelligendo tanquam homo, vel homini ſubjectus, ita Jacob. de Graffiis *in aureis deciſ. part. 1. lib. 1. cap. 23. num. 2.* Onuphr. *de ſigillo, ſect. 2. quæſt. 2. dub. 1. verſ. reſpondeo dubitationi.* Soar. *de pœnit. diſp. 33. ſect. 6. n. 6.* Mart. Delrius *diſquiſit. magicar. lib. 6. c. 1. ſect. 2.* Nuñ. *in addit. quæſt. 11. artic. 3. diffic. verſ. ad quartum argumentum*, Vaſquez *quæſt. 93. art. 4. dub. 12. num. 4. 5. & 7.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 3. num. 22.* Bonac. *de Sacrament. diſp. 5. q. 6. ſect. 5. punct. 4. n. 31.* Quod quidem Sacramentalis Confeſſionis ſecretum detegendum non eſt, etiam quoad crimen committendum 2

in

in perniciem Reip.ſaltem nominato actore,ut per Palat.*in repet.c.per veſtras, de donat.inter virum, notab.*3.§.26.*n*.9. Covar.*de ſponſ.part*.2.*c*.8.§.12.*n*.10.Nav. *in c.Sacerdos,n*.116.*de pœnis.diſtinct*.6.& alios quos citavi *ad c.omnis utriuſque ſexus , infrà de pœnit.& remiſſ.*

SVMMARIVM.

1 *Collegium regulariter conſtituere non poſſunt privati homines , nec habere ſigna Collegij , niſi illis aliter concedatur , & n.*2.

3 *Beneficiati plures alicujus Eccleſiæ parochialis non faciunt propriè Capitulum.*

4 *Sigillo ſingulari,& proprio utens poteſt aliis prohibere ne tali ſigillo utantur.*

Cap. Dilecta XIV.

1 QUi non faciunt unum corpus, & conſequenter non ſunt Collegium,non poſſunt habere commune ſigillum,niſi à ſuperiore concedatur. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq.Collect.Zabar.Joan.Andr Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Mar. Socin. Vivian. *in rationali lib.*5.*juris Pontif.pag.*817. Alagona *in compendio juris Canon.pag.*708.remiſſivè Ximen.*in concord.part.*2.

2 Probat hic text. privatos homines regulariter collegium conſtituere , & ejus ſigna erigere non poſſe, niſi eis concedatur, ut per Aloyſ.Ricc. *in collect.deciſ. part.*3.*collect.* 633. Guido Pap. *deciſ.*238. ubi refert nonnulla ſigna.

3 *Nec ſint unum corpus,*&c.] Notatur ad hoc , quod plures beneficiati alicujus Eccleſiæ Parochialis,quamvis ad inſtar Capituli congregentur, non faciunt propriè Capitulum , nec collegium , nec conſtituunt unum corpus , ut per Gonzal. *ad reg.*8. *Cancellaria, gloſſ.*19. *num.*15.*& ſeqq.*& vide Boër. *deciſ.*115. Quid autem ſit Capitulum , & quid Collegium , vide apud Anton.Raguc.*in tract.de voce Canonicorum in Capitulo, quæſit.*1.

4 *Non conſueverint proprium habere ſigillum.*] Notatur ad hoc , quod ſemel certò utens ſingulari,& proprio ſigillo,poteſt alios prohibere ne illo tali ſigillo utantur,quando cognoſcit,quod in ſui uterentur præjudicium,ut per Guillelm.*in c.Raynutius, de teſtam.in princip.n.*59. Matien. *l.*6.*gloſſ.*2.*n.*3.*tit.*12.*lib.*5. *nova recop.* Cur.Philip.*tom.*2.*lib.*1.*c.*7.*n.*5. & quilibet inſignis artifex poteſt prohibere ne alius ſuo ſigno utatur, Ant. Gom.*l.*45.*Tauri,n.*77.Avendan.*de exequendis mandat. lib.*1.*c.*19.*n.*32. Matien. *l.*6.*gloſſ.*1.2. *&* 3.*tit.*21. *lib.*5. *nova recop.* Perez de Lara *de anniverſ. & capell.lib.*1. *c.*7.*n.*36.*cum ſeq.* Et ut evitentur damna,& diſſenſiones,quæ oriri poſſunt ex ſimilitudine ſigillorum, poteſt judex ex officio prohibere ne unus alterius ſigillo utatur,ut per Bart.*in tract.de inſigniis & armis, n.*6. 7.*&* 8. Avend. *ad c.*19.*Prætorum,n.*32.*lib.*1. Azevedo *l.*8.*n.*3.*tit.*1. *lib.*4.*nova recop.*

SUMMARIUM.

1 *Deponi debet qui contra juramentum negat Prælatum dominum ſuum , vel coram judice ſeculari de ipſo conqueritur , vel ipſum invadit.*

2 *Declaratur text.in præſenti.*

3 *Beneficium vacat ipſo jure per depoſitionem,& privationem.*

Cap. Gravem XV.

ARchidiaconus , qui contra juramentum negat 1
Epiſcopum eſſe dominum ſuum, vel in foro ſeculari deponit quæſtionem de re ſpirituali contra eum , vel qui dat cauſam , aut conſilium invaſoribus Epiſcopi,& ſociorum,perpetuò abſcindatur ab Eccleſia, & ejus beneficia aſſignentur idoneis. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq Innoc. Collect.Zabarel.Joan.Andr. Hoſt. Anch.Butr.Panorm.Mar.Socin. Vivian. *in rationali lib.*5.*juris Pontificij ,pag.*188. Alagona *in compendio juris Canonici , pag.*708. remiſſivè,Ximen. *in concord.part.*1.

Epiſcopum ſuum eſſe dominum negaſſe.] Innocent. & 2
communis *in præſenti* , tenet Archidiaconum , de quo text. loquitur , ideo puniri tanquam perjurum , quia negavit Epiſcopum dominum, quem antea dominum juraverat,vel meliùs dic jus Canonicum velle,ut Epiſcopis tanquam dominis deferatur à ſubditis,maximè à præſtantibus juramentum fidelitatis,& obedientiæ, ac reverentiæ,licet ipſi verè domini non ſint,& ea ratione puniri hujuſmodi Archidiaconum , quia reverentiam debitam Epiſcopo,& præſtitam per juramentum negavit.

Beneficia ſua faciente , &c.] Notatur ad hoc, quod 3
vacat ipſo jure beneficium per depoſitionem, & privationem,ut per Gonzal.*ad reg.*8.*Cancel.gloſſ.*15.*n.*97. quem refero ego ipſe *de officio & poteſtate Epiſcopi, p.*3.*alleg.*57.*n.*247.

SUMMARIUM.

1 *Epiſcopis præcipitur ne gravamina Religioſis inferant.*

2 *Religioſi poſſunt eligere ſepulturam, ſi ſunt in remotis extra ſua monaſteria.*

3 *Religioſorum numerus in quolibet monaſterio conſtituendus,quantus debeat eſſe ex Conc.Trid.oſtenditur.*

4 *Lex pœnalis utens verbo imperativi modi,quamvis ſit temporis præſentis, ſententiam continet ferendam.*

Cap. Nimis j. XVI.

Greg. IX.

EPiſcopis præcipitur ne gravamina inferant Reli- 1
gioſis,& enumerantur 25.illis ab Epiſcopis illata circa Sacramenta, ſepulturas, Miſſas,eleemoſynas & oblationes. Colligunt ex Ordin.Abb. antiq.Innocent. Collect.Zabar. Joan.Andr.Hoſt. Anch.Butr.Panorm. Mar.Socin.Vivian. *in ration.lib.*5.*juris Pontif. pag.*188. Alagona *in compend.juris Canonici ,pag.*709. remiſſivè Ximen.*in concord.part.*1.

Eligant ſepulturam.] Ergo Religioſi poſſunt eligere 2
ſepulturam,ſi ſunt in remotis extra ſua monaſteria,ut per Boër. *deciſ.*175.*n.*6. Fr.Emman. *quæſt.regul.tom.*3. *q.*60.*art.*2.

Volunt quoque in domibus eorum certum numerum,&c. 3
Hodie ſuper numerum Religioſorum in quolibet Conventu conſtituendum ordinavit Concil.Trid.*ſeſſ.*25.*de regul.*3.in hæc verba.*In prædictis autem monaſteriis,& domibus , tam virorum , quam mulierum bona immobilia poſſidentibus,vel nõ poſſidentibus,is tantùm numerus conſtituatur,ac inpoſterum conſervetur,qui vel ex redditibus propriis monaſteriorum,vel ex conſuetis eleemoſynis commodè poſſint ſuſtentari.* Quod quidem decretum poſteà Pius V. ſua conſtitutione incip. *Circa Paſtoralis officij,* ſub dat. Romæ anno Incarnationis Dominicæ 1566. IV. Kalendas Junii , quoad moniales confirmavit,

auxitque, & Greg. XIII. injunxit Ordinariis, ut præfatum ſtatuant numerum in monaſteriis ſibi ſubjectis, & etiam in exemptis, cum illorum tamen ſuperiorum interventu, de quo Concilii decreto, prædictiſque conſtitutionibus, vide Fr. Emman. *quæſt. regul. tom.* 2. *quæſt.* 48. *art.* 1. Azor. *inſtitut. moral. p.* 1. *lib.* 13. *c.* 9. *quæſt.* 1. Campanil. *in diverſ. juris Canon. rub.* 12. *c.* 16. *num.* 7. *& num.* 14.

4 In gloſ. *Abſcondatis*, ibi, *per ſententiam.* Notatur ad hoc, quod lex pœnalis utens verbo imperativi modi, quamvis ſit temporis præſentis, ſententiam continet ferendam, ut per Tiraq. *in l. ſi unquam, verbo revertatur*, *num.* 49. Sayr. *in clavi Regia*, *lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 21.

SUMMARIUM.

1 *Epiſcopis mandatur ut deſiſtant gravare Religioſos.*

2 *Proceſſionibus publicis intereſſe debent hodie Regulares quicumque, niſi in ſtrictiori clauſura perpetuò vivant, vel abſint à civitate ultra dimidium milliare.*

3 *Clauſula*, arbitrio tuæ voluntatis, *importat arbitrium boni viri.*

Cap. Nimis iij. XVII.

1 EPiſcopis mandatur ut deſiſtant gravare Religioſos, ut Prædicatores, & Minores, enumerantur duodecim gravamina. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Mar. Socin. Vivian. *in rationali lib.* 5 *juris Pontif. pag.* 189. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 709.

2 *Cum eis proceſſionaliter veniant.*] Hodie per Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *de regul. cap.* 13. exempti omnes, tam clerici ſeculares, quàm regulares quicunque, etiam Monachi, ad publicas proceſſiones vocati accedere compelluntur, iis tantùm exceptis, qui in ſtrictiori clauſura perpetuò vivunt, de cujus intellectu & materia vide Fr. Emman. *quæſt. regul. tom.* 3. *quæſt.* 36. *art.* 1. prax. Epiſcop. *part.* 1. *verbo proceſſiones*, §. 2. Aloyſ. Ricc. *deciſ.* 90. Stephan. Gratian. *Marchia deciſ.* 232. Campanil. *in diverſ. juris Canon. rub.* 12. *cap.* 13. *num.* 117. *cum ſeqq.* & plura adduxi *de offic. & poteſt. Epiſcopi*, *part.* 3. *alleg.* 78. & etiam hodie Regulares, qui clauſuram ſervant, ut ſunt Benedictini, & Ciſtercienſes, eximuntur, ne inviti compellantur ab Epiſcopo, aut ab aliis quavis dignitate fulgentibus, intereſſe publicis proceſſionibus, ſeu ſupplicationibus, aut funeralibus publicis, etiam Principum, ut tenent Henriquez *in ſumma*, *lib.* 7. *cap.* 26. § 3. Fr. Emman. *d. quæſt.* 26. *art.* 2. Sic etiam non procedit prædictum Concilii decretum in regularibus, qui abſunt à Civitate ultra dimidium milliare, ut teſtatur Aloyſ. Ricc. *in praxi fori eccleſiaſt. deciſ.* 361. *num.* 2. *&* 3. *in* 1. *edit. & reſolut.* 308. *in* 2. *edit.*

3 *Pro ſua arbitrio voluntatis.*] Notatur ad hoc, quod ſi ſit commiſſio facta alicui his verbis, arbitrio tuæ voluntatis, tunc hujuſmodi verba important arbitrium boni viri, ut per Socin. *reg.* 85. *limit.* 2. & faciunt quæ Card. Tuſch. *tom.* 2. *lit.* D. *concl.* 307.

SUMMARIUM.

1 *Interdictum non ſervans ſuſpenſus eſt ab officio, & beneficio, & omni juriſdictione.*

2 *Excommunicandi poteſtas ad juriſdictionem pertinet.*

3 *Celebrare compellens Sacerdotes tempore interdicti, præſumitur impuliſſe in contemptum.*

4 *Intruſus dicitur, qui habet titulum, & poſſeſſionem à non habente poteſtatem conferendi.*

5 *Beneficium poſſidens alteri de facto, & injuſtè ablatum dicitur intruſus.*

6 *Interdictum violans exercendo actum proprium ſui Ordinis inhabilis eſt, etiam ad requiſitum beneficium obtinendum.*

7 *Crimen ſi quis committat inducens privationem dignitatis ipſo jure, poſſunt ſubditi ab ejus obedientia ſe ſubducere.*

8 *Excommunicatus Epiſcopus non poteſt beneficia conferre, etiam per Vicarium non excommunicatum.*

9 *Religioſus nullo Ordine initiatus, ſi violet interdictum quam pœnam incurrat oſtenditur.*

Cap. Tanta XVIII. & fin.

INterdictum non ſervans eſt ſuſpenſus ab officio, & beneficio, & ab omni juriſdictione, & collatio beneficiorum facta ab eo poſt violationem eſt irrita, & intruſi ſunt ſuſpendendi ab ipſis beneficiis, & omnibus aliis, ſimiliter excommunicatio, vel ſuſpenſio lata ab eodem eſt nulla. Item qui extendit manus temerarias in clericos, compellatur ire Romam, invocato, ſi opus eſt, ad id brachio ſeculari. Colligunt ex Ordin. Abbas antiq. Collect. Zabarell. Joan. Andr. Hoſtienſ. Butr. Anchar. Panorm. Mat. Socin. Vivian. *in rationali lib.* 5. *juris Pontif. pag.* 189. Alagona *in compendio juris Canonici, pag.* 709. remiſſive Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. 1

Hanc eandem concluſ. quoad primam partem de clerico violatore interdicti, quod incurrat ſuſpenſionem ab officio, & conſequenter à juriſdictione, ex hoc textu deſumunt Sylveſt. *in ſumma*, *verbo interdictum* 6. *quæſt.* 3. Covar. *in cap. alma mater, part.* 2. §. 2. *num.* 2. Avil. *de cenſur. part.* 5. *diſp.* 5. *dub.* 4. *concluſ.* 2. Soar. *tom.* 5. *diſp.* 34. *ſect.* 4. *num.* 16. Paul. Layman. *in Theolog. morali, lib.* 1. *tract.* 5. *part.* 3. *cap.* 3. *num.* 3. *verſ. tertia*, ubi *in verſ. ſecunda*, ſubdit clericum perſonale, aut locale interdictum violantem, exercendo actum ſacri ordinis, vel celebrando officia divina, fieri ineligibilem tam activè, quàm paſſivè, per *c.* 1. *de poſtulat. Prælat. & cap. is qui*, §. *is verò*, *de ſent. excom. lib.* 6. 2

Tanta eſt clavis Petri.] Pontifex in his verbis clavis meminit in numero ſingulari, & *infrà* clavium mentionem fecit in numero plurali, prout etiam alibi; ob quod gloſ. *verbo dedit*, *in princip. diſt.* 20. ait quod duæ ſunt claves, altera ſcientiæ, altera poteſtatis: claves ſcientiæ pleriquæ referunt ad habitus ſcientiarum, ſacræ ſcilicet Theologiæ, ſacrorumve Canonum, qui in ſcholis addiſcuntur: ita d. gloſſ. *verbo dedit*, unde Alexand. *ibi, num.* 7. notat ſacerdotibus imperitis non dari clavem ſcientiæ in ſua ordinatione, quam etiam ſententiam tribuit Magiſtro; ſed eleganter improbat Sot. *in* 4. *diſtinct.* 20. *quæſt.* 1. *art* 2. *ad fin.* Convincitur etiam, tum quia repugnat Extravag. *quia quorundam*, *verſ. item quia, de verbor. ſignif.* dum ait Sacerdotes in ſua ordinatione claves recipere, cùm tamen liqueat non recipere habitus ſcientiarum: tum quia inconveniens eſt fateri imperitos ſacerdotes alteram tantùm clavem habere. Unde mihi dicendum videtur, poteſtatem eccleſiaſticam, ſeu ſpiritualem, quæ nomine Clavium ſignificatur, quoad ſubſtantiam, & eſſentiam unicam eſſe, & ſic intelligitur text. *in præſenti*, dum *in princ.* clavis meminit in numero ſingulari, eam nihilominus poteſtatem 3

duplicem

duplicem habere actum, duplicémque diſtinctam facultatem affirmat, alteram decernendi an is, qui admittitur ad Regnum Dei, dignus ſit, & quâ pœnitentem cogit, ut plenè peccata pandat, ut ſtatum ipſius cognoſcat, & hæc dicitur ſcientiæ; alteram verò qua is, qui dignus decernitur, admittitur, & abſolvitur, vel ſi indignus eſt, repellitur, & hæc dicitur poteſtatis: & confirmatur, quia licèt aliquando is, cui committitur cognoſcere, judicare non poſſit, Extravag. *quia quorundam, verſ. ei autem*, is tamen qui judex conſtituitur, & cui judicare committitur, neceſſariò de qua re judicabit, primùm cognoſcere debet, *cap.* ſ. *verſ. oportet, de Pœnit. diſt.* 7. text. ſic intelligendus *in l. de qua re, ff. de judic.* Quare rectè Pontifex *in d. Extravag. verſ. quare reſtat*, concludit in judice eccleſiaſtico utramque clavem eſſe neceſſariam, cognoſcendi ſcilicet, & definiendi, quaſi altera ſine altera ſubſiſtere non poſſit, nec enim quilibet, quamvis doctus, ſi ordinatus non ſit, clavem habet ſcientiæ, quia non habet facultatem illam decernendi, de qua *ſuprà*, nec etiam Sacerdos indoctus caret clave ſcientiæ, quia quamvis habitus ſcientiarum non habeat, habet tamen facultatem decernendi an pœnitens dignus, vel indignus ſit: quæ omnia colliguntur ex Sot. *d. art.* 1. *concl.* 2. Jacob. de Graff. *in aureis deciſ. part.* 1. *lib.* 1. *c.* 13. *num.* 9.

3 *Immò compulit non ſervare.*] Notatur ad hoc, quod quando quis compellit Sacerdotes celebrare tempore interdicti generalis, præſumitur per contemptum impuliſſe, ut per Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſumpt.* 44. *num.* 13.

4 *Intruſit.*] Notatur ad hoc, quod ille dicitur intruſus, qui habet titulum, & poſſeſſionem à non habente poteſtatem conferendi, ut per Maſcard. *de probat. concl.* 936. *n.* 20. Et notatur etiam ad hoc, quod poſſi-
5 dens beneficium alteri de facto, & injuſtè ablatum, dicitur intruſus, ut per Rebuff. *in addit. ad reg. Cancel. reg.* 29 *verſ. quartò*, Cæſar. Argel. *de contradictore legitimo, quæſt.* 15. *num.* 78.

6 *Non ſolùm à beneficiis ipſis*, &c.] Notatur ad hoc, quod violans interdictum exercendo actum proprium ſui Ordinis, inhabilis eſt non ſolùm ad acquirendum beneficium, ſed etiam acquiſitum retinendum, ut per Valer. Regioald. *in praxi fori pœnit. lib.* 32. *tract.* 3. *n.* 48. *verſ. quæ ſunt.*

7 *Suſpendas auctoritate Apoſtolica*, &c.] Notatur ad hoc, quod ſi quis crimen commiſerit quod privationem dignitatis inducit ipſo jure, poſſunt ſubditi ab ejus obedientia ſe ſubducere, & illius jura denegare, ut per Tiraquel. *in l. ſi unquam, verbo revertatur, num.* 366.

8 In gloſſ. *Irritas, & inanes*, ibi, *conferre non poteſt.* Notatur ad hoc, quod excommunicatus non poteſt beneficia conferre, ut per Covar. *in cap. alma mater, part.* 1. §. 7. *num.* 9. Anton. Ricciul. *in tract. de jure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtent. lib.* 4. *cap.* 3. *num.* 1. quod extende, ut excommunicatus neque poſſit conferre per Vicarium non excommunicatum. Rebuf. *in cap. poſtulaſti, num.* 58. *de cler. excomm. miniſt.* Mar. Alter. *de cenſur. tom.* 1. *lib.* 2. *diſput.* 5. *cap.* 1. *verſ. tandem poſtulaſtis*, Anton. Ricciul. *d. cap.* 3. *numero* 3. ubi *numero* 14. tenet, quod excommunicatus nondum declaratus poteſt ritè conferre, & poſt multos DD. quos *ibi* refert, citat etiam Rotæ deciſ. apud Farinac. *tom.* 2. *conſil. deciſ.* 168. & iterum apud eundem Farinac. *deciſ.* 534. *n.* 3. *& ſeqq. & deciſ.* 602. *part.* 1. *tom.* 2. *recent.*

9 Notatur etiam ad hoc, quod ſi religioſus nullo ſit ordine initiatus, & violet interdictum, quamvis in irregularitatem non labatur, quia non eſt id jure

cautum, bis tamen pœnis, quæ in hujuſmodi ſtatum cadere poſſunt, irretitur, videlicet ut nec eligi, nec eligere poſſit, nec ea Divina celebrare, quæ ex officio ſolet, quæ quidem pœnæ habent etiam locum in fœminis religioſis, ut per Paul. Comitol. *reſp. moral. lib.* 6. *quæſt.* 50. *num.* 4.

De Novi operis nunciatione.

Tit. XXXII.

Super hanc ſubr. ſcripſerunt Zabarel. Joan. Andr. Aret. Anchar. Panorm. Butr. Mar. Socin. Guillelmus Durand. *in breviario aureo juris Canonici*, Joan. de Londris *in breviario ſanctorum Canonum*, *fol.* 181. *verſo*, Martin. Meſnart. *in epitome Decret. fol.* 193. *verſo*, Petrus de Ravenna *in compendio juris Canonici*, Daniel Venator *in analyſi methodica juris Pontificij*, *pag.* 701. Goffred. & Hoſtienſ. *in ſumma hujus tit.* Alexand. Caſan. & Anaſt. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Barthol. Carthag. *in expoſit. titulorum juris Canonici*, noviſſimè Joan. Hoor. *lib.* 5. *ſum. in Decretal.* omnes *ſub hoc tit.*

De materia tit. vide Gomez *l.* 46. *Tauri*, *num.* 34. *cum ſeqq.* Vivian. & alios *tom.* 2. *commun. opin. lib.* 8. *tit.* 6. Fachin. *controverſ. lib.* 8. *cap.* 48. Cardoſ. *in praxi judicum, verbo nuntiatio novi operis*, Molin. *de juſtit. tom.* 3. *tract.* 2. *diſput.* 706. Bernard. Græve. *ad pract. Cameræ Imper. lib.* 1. *concluſ.* 16. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 394. Rendin. *in prompt. recept. ſent. tom.* 1. *tit.* 88.

SUMMARIUM.

1 *Eccleſia ædificata poſt nunciationem novi operis deſtruenda eſt expenſis conſtruentis.*
2 *Pontificio juri ſtandum eſt in foro Civili, quando caſus eſt dubius.*
3 *Pontificium jus obſervatur apud Caſtellanos, deficientibus legibus Regiis, & conſuetudinibus provinciarum.*
4 *Pontificium jus obſervatur apud Luſitanos, ubi agitur de materia, quæ peccatum concernit.*
5 *Canone deficiente in cauſis Eccleſiaſticis, & ordinationibus generalibus, non ad jus Regium, ſed Cæſareum eſt deveniendum.*
6 *Conſtitutionibus ſynodalibus ſtantibus, an potiùs ad illas, quàm ad jus commune ſit recurrendum, remiſſivè.*

Cap. Intelleximus I.

Luc. III.

Poſt denunciationem novi operis, ſi quid ſive jure, ſive injuria conſtruatur, debet ſecundum leges demoliri. Item ſi Eccleſia in præjudicium alterius conſtruatur, debet demoliri, prout præcipiunt leges, & Canones, quia leges non dedignantur imitari ſacros Canones, & Canones adjuvantur legibus Principum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Mar. Socin. Vivian. *in rationali lib.* 5. *juris Pontif. pag.* 192. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 710. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 5. *tit. de Eccleſiis ædificandis*, *cap.* 3. 1

1 *Quia ſicut leges*, &c. Quando in foro civili caſus eſt dubius, juri Pontificio ſtandum eſt, ut per Menoch. *de arbitr.lib.1.quaeſt.30.num.3. quaeſt.74.n.54.& caſu 185. num.11.& 12.& conſ.93.n.31.& 32.* Unde apud Ca-
3 ſtellanos deficientibus legibus Regiis, & conſuetudinibus provinciarum recurri ad jus Canonicum atteſtantur Perez *in proœmio Ordinam. q.3.* Burg.de Pace *l.1.Tauri,num.62.cum ſeq.* Soar.de Pace *in pract.tom.1. annot.5.ſub num.36.* Morla *in emporio juris,part.1.tit.1. queſt.16. num.36.* Azeved. *l.5.num.6. tit.1. lib.2. nova recopil.* plures,quos refert Cened. *ad Decret.collect.70.*
4 *n.4.* Apud Luſitanos tamen ex Ordin.Regia *lib.3. tit.64.in princ.*ad jus Canon.recurritur,ubi de materia agitur,quæ peccatum concernit.

5 . Leges extra corpus juris, ſive ſint communes, ſive ſint locales, quas DD.vocant inferiorum, non obtinent in foro Eccleſiæ,niſi ſpecialiter fuerint approbatæ,unde deficiente Canone in cauſis Eccleſiaſticis, & Ordinationibus generalibus, non ad jus Regium, ſed ad Cæſareum eſt deveniendum, ut per Fr.Emman. *d.art.2.verſ.ſecunda regula*, Cald.Pereira *de emptione, cap.1. à num 9.* ubi dicit ita decretum fuiſſe à Collegio Cardinalium in cenſura apud Synodum Provincialem Bracharenſem IV. *art.2.cap.16.& 18.*ubi fuerat ſancitum, ut Regiæ ſanctiones, quæ Civilis juris in Luſitaniæ Regno vim habent,cùm illarum diſpoſitio ad mores noſtros ſit accommodata,obſervarentur in Eccleſiaſtico judicio,& ſi quid incideret, quod nec ex ſacris Canonibus,nec ex ſynodalibus conſtitutionibus decidi poſſet, id ex Regiis ſanctionibus, quoad fieri poſſet, æquiſſimè decernerentur, etiamſi aliud ex juris, communis diſpoſitione ſtatuendum videretur. Hoc decretum Cardinalium collegium omninò
6 delendum cenſuit. Nam clerus,ſeu ſtatus Eccleſiaſticus coram Romano Pontifice querimoniam propoſuit ex multis cauſis, quibus illud decretum, tanquam noxium, & pernicioſum Eccleſiaſticæ libertati abrogatum eſt. An autem ſtantibus conſtitutionibus Synodalibus potius ad illas, quàm ad jus commune ſit recurrendum, affirmativè reſpondet Gonzal.*ad regul.8. Cancellaria, gloſſ.9.§.1.num.18.* Intellige de conſtitutionibus ſynodalibus, quæ contra jus commune non diſponunt, quia tunc eſſent invalidæ, Rot.coram Gregor. XV. *deciſ.339.num.6. & in Toletana conſtitutionum ſynodalium, 9.Februarij* 1624. coram Rev. Dmeo Coccino Rotæ Decano, ubi etiam fuit dictum dari appellationem à Concilio ſynodali ad effectum tantùm devolutivum,non verò ſuſpenſivũ,ſi conſtitutio ſynodalis ſit juridica,& univerſalis. Nota conſtitutionem ſynodalem ligare omnes exiſtentes infra terminos diœceſis, Seraphin.*deciſ.812.num.2.*& ex temporis diuturnitate præſumitur à ſede Apoſt.confirmata,idem Seraph.*deciſ.507.n.3.* Rot.*in Placentina decimarum de Truxillo,15. Novemb.* 1621. coram bonæ mem.Buratto.

7 *Adjuvantur.*] Notatur ad hoc, quod Leges,& Canones adjuvantur inter ſe,ut per Rebuff.*in tract.nominat.queſt.5.num.14.* Unde differentias inter jus Canonicum,& civile non eſſe novè introducendas,ſed potius reſtringendas ad caſus expreſſos,tenuit Surd. *deciſ.136. num.3.*

SUMMARIUM.

1 *Ædificatum poſt denunciationem novi operis totum eſt demoliendum.*

2 *Opus ipſum quod demoliatur pati non debet judex, quando ei evidenter conſtaret de injuſtitia,& malitia denunciationis.*

3 *Perſona religioſa & valde Catholica præſumitur quod bono zelo litem moverit.*

4 *Perempta re pereunt illius jura,tã activa, quàm paſſiva.*

5 *Eccleſia deſtructa auctoritate Superioris jam non comprehenditur ſub nomine Eccleſiæ.*

Cap. Cùm ex injuncto II.

Innocent. III.

Quicquid fuerit ædificatum poſt denunciationem 1
novi operis, totum eſt demoliendum, etiamſi ædificatum fuit abſente domino, & prætendat de jure ſibi competere ædificare, quia ei denegatur actio: Item ſcandala fugienda ſunt,omittendo illa, quæ ſine peccato mort. fieri poſſunt, faciendo quæ ſine peccato mort.omitti poſſunt, & non alia. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect.Zabarel. Joan.Andr.Hoſtienſ. Butr. Anch. Panorm. Mat.Socin. Vivian. *in ration.lib.5.juris Pontif. pag.192.* Alagna *in compend.juris Canonici,pag.710.* refertur ab Anton.Auguſt.*collect.3. Decretal.lib.5. ſub tit.15.cap.unic.*

Facias penitus demoliri.] Quando autem conſtaret 2
evidenter judici de injuſtitia, & malitia nunciationis, non debet ipſe pati,quod opus demoliatur, quamvis prohibitio proceſſerit, arg. text. *in l.æquiſſimum 2. in princ.ff.de bonorum poſſeſſ.ſecundum tab.*tenent Bonacoſ. *comm.crimin.part.2.verbo nunciatio,fol.54.& verbo opus novum,fol.55.* Greg. *deciſ.80.verbo fuere rebel.d.tit.32. part.3.* Surd. *conſ.154.n.20.* Steph.Gratian.*diſcept foreuſ.c.84.n.36.cum ſeq.*

Quod non feciſſent, &c.] Notatur ad hoc, quod 3
perſona religioſa, & valde Catholica, etiamſi nulla litigandi cauſa appareat, præſumitur quod bono zelo litem moverit,ut per Tiraq. *de pœnis temper. cauſa 51. num.109.*

In gloſſ. *Non teneat principale*,ibi, *deſtructa enim re,* 4
deſtruuntur privilegia. Regulare eſt in jure,quod perempta re, pereunt illius jura, tam activa, quàm paſſiva,latè Albert.Brun.*tract.de interitu,& peremptione,concluſ.5.per totam.* Ratio eſt, quia per hujuſmodi deſtructionem fit mutatio ſtatus,& quædam velut capitis diminutio, Petrus de Peruſ. *in tract.de mutatione ſtatus Eccleſiarum,& Eccleſiaſticarum perſonarum*,præcipuè ſi deſtructio fiat auctoritate juridica ſuperioris, Brun. *d.concl.5.n.13.* Gail. *lib.2.obſerv.61.num.1.& 6.*
Secus verò ſi violentia,aut propria privati auctorita- 5
te,*gloſ.*& Franch.*in cap.privilegium,de regul.juris in 6.* Gail.*d.obſerv.61.num.6.& 7.* Sayr.*de cenſur.lib.5.cap.3. n.16.* Hinc etiamſi Eccleſia deſtructa ſit auctoritate Superioris, jam non comprehenditur nomine Eccleſiæ, ita ut gaudeat immunitate Eccleſiaſtica,aut per copulam in ea habitam, aut ſanguinis effuſionem ibi factam polluta cenſeatur, de quo vide Farin. *in praxi crimin.p.1.q.28.n.70.* Sanch. *de matrim.lib.9.diſp.15. n.47.* Curia Philippica *p.3.§.12.n.1.* Camil.Bortel. *in ſumma omnium deciſionum,tit.de iis,qui ad Eccleſias confugiunt,num.39.*

SVMMARIVM.

1 *Nunciantis novum in optione eſt vel intra tres menſes de præjudicio ſuo oſtendere,interim ceſſando ab opere,vel recepta cautione de opere demoliendo, ſtatim ædificari permittere.*

2 *Ædificatio inhibetur per nunciationem novi operis jure vel injuria factam.*

3 *Dictio*, incontinenti, *quam vim & effectum habeat, remiſſivè.*

4 *Non*

Digitized by Google

4 *Nunciationis noui operis remedium duntaxat competit aduerſus ædificationem futuram, non jam factam.*

Cap. Significantibus III.

Honor. III.

1 NVnciens nouum opus poteſt vel oſtendere de ſuo præjudiciu, v. g. probando plateam ad ſe pertinere, & interim ceſſetur ab opere, vel recepta cautione de demoliendo opere permittere ſtatim ædificari. Item quicquid poſt appellationem tentatur eſt irritum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hoſtienſ. Butr. Anch. Panormit. Mat. Socin. Viuian. *in rationali lib. 5. juris Pontificy*, *pag.* 192. Alagona *in compendio juris Canonici*, *pag.* 711.

2 Probat text. quod per nunciationem noui operis jure vel injuria factam inhibetur ædificatio, vt per Surd. *conſ.* 121. *n.* 10. Bernard. Græuæ *ad pract. Cameræ Imper. lib.* 1. *concl.* 16. *n.* 2. vbi *n.* 5. *cum eod* Surd *conſ.* 154. *ſub n.* 13. hoc declarat quando nuncians eſſet dominus, vel ſaltem poſſideret.

3 *Incontinenti.*]. De vi, & effectibus huius dictionis vide Menoch. *de arbitr. caſu* 9. *cum tribus ſeqq.* Ceued. *ſing.* 16. *num.* 7. & alios plures quos refero ego ipſe *de dict. & clauſ. dict.* 133. aliàs *dict.* 155. ſecundùm Lugd. impreſſ.

Ædificium prohiberi.] Ratio eſt, quia noui operis nunciationis remedium duntaxat competit aduersùs ædificationem futuram, non jam factum, vt per Damhaud. *in praxi ciuili*, *cap.* 15. *verſ nouique ita operis nunciatio*, Marant. *conſ* 56. *numer.* 3. Caualcan. Fiuix. *deciſ* 23. *num.* 16. *part.* 2. Bernard. Græuæ. *d. concluſ.* 16. *num.* 8.

4 *Quicquid poſt appellationem huiuſmodi*, &c.] Ergo à ſententia lata ſuper demolitione ædificii conſtructi, atque confecti poſt noui operis nunciationem appellatio admittitur quoad vtrumque effectum, ſuſpenſiuum, & deuolutiuum, cuius contrarium reſoluit Lancel. *de attent. part.* 3. *cap.* 28. *num.* 78. dicens quod à ſententia demolitionis noui operis non appellatur, quia denegatur audientia, per *l.* 1. § *ſi is*, *ff. hoc tit.* Quare idem Lancel. *vbi ſup. num.* 97 *&* 98. ac latè Salgado *de protect. Regia*, *tom.* 1. *part.* 2. *cap.* 8. *ex num.* 45. varios intellectus ad hunc text. præſtant, ſed meliùs huic vltimo loco citato, ait textum non procedere, nec loqui in ſententia reuocationis ædificii conſtructi poſt nunciationem noui operis, & ſic in demolitione operis, quod ædificans proſequutus eſt attentans ſpreta, & contempta denunciatione, ſed tantùm in caſu illius, veluti quando cauſa noui operis ſimpliciter tractabatur ceſſantibus fabris, & vacantibus à labore in ædificio poſtquam ſibi denunciatum fuerat à Canonicis nihil aduersùs denunciationem conficientibus, inſuper & vide eundem Salgad *d. part.* 1. *cap.* 12. *ex num.* 7.

In gloſſ. *Incontinenti*, ibi, *quia idem eſt, ſi vſque ad tres menſes.* Vide quæ ego ipſe adduco *d. tract. de dict. & clauſ dict.* 133 *num* 4. *cum ſeqq.* aliàs *dict.* 155. ſecundùm Lugd. impreſſ.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*

2 *Nunciatio noui operis non tollitur idonea cautione, ſi nunciator ſe offerret intra trimeſtre tempus, de ſuo jure velle probationes perficere.*

3 *Minori datur reſtitutio in integrum aduersùs omiſſum trium menſium circumſcripto tempore interponendam cautionem de in caſu ſuccumbentiæ demoliendo.*

4 *Cautione præſtita de demoliendo ſuis ſumptibus, ſi tranſactis tribus menſibus cauſa non ſit finita, poterit opus perfici.*

5 *Nunciatio noui operis non competit pro ſeruitutibus ruſticis.*

6 *Ædificium ſuum vnicuique licitum eſt vſque ad cœlum extollere.*

7 *Ædificatio ad æmulationem vicini licita non eſt.*

8 *Cautio admittenda non eſt, quando nuncians vult incontinenti probare.*

Cap. Is cui VI. & fin.

Greg. IX.

SI is qui denunciat vult probare ſuum jus, is qui ædificat, etiamſi offerat cautionem de deſtruendo opere, tenetur expectare per tres menſes, & interim ceſſare ab ædificio. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mat. Socin. Viuian. *in rationali lib.* 5. *juris Pontif. pag.* 192. Alagona *in compendio juris Canonici*, *pag.* 711. remiſſiuè Ximen. *in concord. v.* 1. 1

Tenetur te per trium menſium ſpatium, &c.] Notatur ad hoc, quod nunciatio noui operis non tollitur idonea cautione, ſi nunciator ſe offerret intra trimeſtre tempus de ſuo jure velle probationes perficere, vt per Bernard Græuæ. *ad pract. Cam Imper. lib* 1 *concl* 16. *numer.* 18. & citat Fachin. *controuerſ. juris lib* 8 *cap* 48. *verſ. poſtrema igitur.* Declaratur hæc principalis concluſio tunc demùm procedere, quando nunciatum eſſet ab initio antequam ædificans expenſas multas feciſſet in cæmentis, & inſtrumentis ad ædificandum, & non eſſet ædificare volenti grauè ſuperſedere per tres menſes, nuncianſque allegaret ſe habere jura, quæ tamen allegationis tempore producere non poſſet, ſed trium menſium tempus faciendæ probationi peteret. Quando verò è contra res non eſſet ædificanti integra, ſed periculum in mora, & ex aſpectu, aliáve ex cauſa judex animaduerteret nunciationem eſſe calumnioſam, cautio admittenda ſtatim foret, non expectato trium menſium lapſu, ita Theſaur. *Pedem. deciſ.* 204. *ſub n.* 4 Vincent. Carot. *deciſ caſu* 19. *n.* 13. quos refert, & ſequitur Bernard. Græuæ. *d. concl.* 16 *n.* 19. 2

Primò aduertendum duxi, minori dari reſtitutionem in integrum aduersùs omiſſam juſto trium menſium circumſcripto tempore interponendam cautionem de in caſu ſuccumbentiæ demoliendo, vt per Fachin. *d. lib.* 8. *cap* 49 quem refert, & ſequitur Bernard. Græuæ. *d. concluſ.* 16 *num.* 20. Minori tamen, qui denunciationi non obtemperauit, reſtitutionis auxilium denegandum eſſe, ac proinde opus nouum factum poſt nunciationem demoliendum, reſoluit Cald. Pereira *in l. ſi curatorem*, *verbo vel aduerſarij dolo*, *num.* 67. ubi *num* 69. tenet, quod poterit reſtitutionem petere aduersùs non petitam remiſſionem nunciationis, quam præſtans cautionem poſſit euitare, quæ reſtitutio ſibi erit vtilis, quia ædificium non demolietur, niſi cum aduerſarius juſtè ſe nunciaſſe monſtrauerit. 3

Secundò aduertere oportet, quod ſi tranſactis tribus menſibus cauſa non ſit finita, poterit præſtita cautione de demoliendo ſuis ſumptibus opus perficere. Iaſ. *in l.* 1. *ff. hoc tit.* Viuian *tom.* 2 *comm. opin. lib.* 8. *tit.* 6. *num.* 6. *pag.* 338. Bero. Græuæ. *d. concl.* 16. *cum ſeq.* 4

5 Tertiò aduerte receptiſſimam in hac materia eſſe ſententiam, quod pro ſeruitutibus ruſticis non competit nunciatio noui operis, vt per *l. qui viam, ff hoc tit.* notat Iaſ. *in l. 1. §. fin. ad finem, ff. eod.* Anton. Gomez *l. 36. Tauri, num. 24.* quod ſine dubio procedit in ſeruitute diſcontinua, vt eſt ſeruitus aquæductus, & aliæ ſimiles, prout benè aduertit Alciat. *in d. l. qui viam, n. 4. & lib. 3. parerg. c. 24.*

6 Quartò aduerte licitum vnicuique eſſe ædificium ſuum vſque ad cœlum extollere, nec ob id poſſe impediri noui operis nunciatione, vt probant tex. *in l. altius, C. de ſeruit. & aqua, Ordin Regia Luſitan. lib. 3. tit. 68. §. 24.* Menoch. *de arbitr. caſu 156.* Brunot. à Sole *in locis communibus, verbo ædificare,* Cardoſ. *in praxi iudicum, eod. verbo, & verbo ſeruitus, n. 34.* Aldov. *conſil. 10. num. 5. cum ſeq.* Molin. *de iuſtitia, tom 3. tract. 2. diſp. 709. à princip.* Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper. lib. 2. concl. 69. n. 1.* Cabed. *Luſitan. deciſ. 152. n. 1. p. 1.* vbi *n. 2.* reſoluit hoc non procedere quoties quis prope monaſterium ædificat quod ſibi non proſit, Eccleſiæ verò, aut Monaſterio noceat, de quo etiam Padil. *in d. l. altius, n. 19.* & Gail. *lib. 2. obſeru. 69. num. 13.* immò quilibet vicinus poteſt impedire ne alius de nouo ædificet portas, vel feneſtras directas aduerſus ſuas ianuas, vel feneſtras, vt refert deciſum Melch. Phœbos *Luſitan. deciſ. 73. num. 6.* Ad æmulationem namque vicini ædificatio permiſſa non eſt, vt per Menoch. *d. caſu 156. n. 3. & de præſump. lib. 6 præſumpt. 29. num. 28.* Theſ. *Pedemont. deciſ. 26. ſub*
7 *num. 10.* Viuian. Neapol *deciſ. 306. num. 6. & deciſ. 493.* Maſcard. *de probat. concl. 620. n. 15.* Dicitur autem fieri ad æmulationem, quando ædificans nullam vtilitatem ex eo ædificio perciperet, ex Melch. Phœbos *d. deciſ. 73. num. 10.*

8 In gloſſ. *Non obſtante.* ibi *ſed contrarium,* &c. Notatur ad hoc, quod non eſt admittenda cautio, quando nuncians vult incontinenti probare, vt per Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 384. num. 4.* vbi ait prouiſionem eſſe vtilem etiam illi, cui denunciatur, quaſi poſteà probato præiudicio denunciantis perderet expenſas factas in conſtruendo, & faciendas in demoliendo.

De Priuilegiis, & exceſſibus priuilegiatorum.

TIT. XXXIII.

SUMMARIUM.

1 *Doctores referuntur ſuper hanc rubr. ſcribentes.*
2 *Priuilegiorum materiam qui tractent citantur.*
3 *Priuilegium diuerſimodè accipitur.*
4 *Priuilegia dicuntur quaſi priuilegia.*
5 *Priuilegium definitur quod ſit lex priuata, ſeu ius ſingulare contra ius commune indultum.*
6 *Priuilegia quomodo dicantur habere rationem legis, oſtenditur.*
7 *Priuilegium diuiditur in diuinum, & humanum.*
8 *Priuilegia quædam ſunt clauſa in corpore iuris, quædam non ita.*
9 *Priuilegia, vel ſunt realia, vel perſonalia.*
10 *Priuilegia perſonalia, & realia in aliquibus conueniunt, in aliis differunt.*
11 *Priuilegia alia ſunt affirmatiua, alia negatiua.*
12 *Priuilegium aliud bonum publicum reſpicit, aliud priuatum.*
13 *Priuilegia qua ratione in publica, & priuata diuidantur, cum omnia priuata leges dicantur, oſtenditur.*
14 *Priuilegium aliud eſt pro foro interno, qui Conſcientiæ dicitur, aliud pro externo.*
15 *Exceſſus frequentiſſimè vſurpatur pro errato, ſeu culpa, aut delicto.*
16 *Excedo in omni rigore pro tranſgredi, & exceſſus pro tranſgreſſione reperitur.*
17 *Priuilegiatorum nomen an ſit grammaticale.*

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabarell. Ioan. Andr. Anch. Butr. Panormit. Marian. Socin. Henric. Boich. Ioan de Londr. *in breuiario ſanctorum Canonum, fol. 181. verſo,* Petr. de Rauen. *in compendio iuris Canon.* Matt. Meſnart. *in epitom. Decret. fol. 193. verſo,* Dan. Venator *in analyſi methodica, à pag. 704.* Goffr. & Hoſt. *in ſum. huius tit.* Alex. Caſan. & Anaſt. Germon *in paratit. ad quinque libros Decret.* Barth. Carthagena *in expoſit. titul. iuris Canonici.* Zypæ. *in analytica poſtremi iuris eccleſiaſtici enarrat. pag. 427.* Caniſ. *in ſum. iuris Canon.* nouiſſimè Ioan. Honor. *lib. 5. ſum. in Decretal.* omnes *ſub hoc tit.* 1

De materia priuilegiorum in communi tractarunt 2 Rebuff. *in praxi, tit. differentia inter priuilegium, & reſcriptum,* Sebaſt. Medic. *tom. 1. de legibus, & ſtatutis, part. 4. quæſt. 33. & de diffinit. quæſt. 17.* Card. Tuſch. *tom. 6. concluſ. 727. cum ſeq.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 1. quæſt. 7.* Azor. *inſtit. moral. part. 1 lib. 5. cap. 22.* Ioan. de Salas *eod. tract. diſp. 7.* Soar. *eod tract. lib. 8.* Garc. Gironda *de priuilegiorum, & exemptionum explicatione,* Rendina *in promptuario recept ſent. tom. 1 tit. 92.* Hier. Roder. *in compend. qq. Reg. reſol. 116.*

De

Priuilegiis adinſtar, Horat. Mandoſ.
Priuilegiis confœderatorum, Petr. Rebuff.
Priuilegiis creditorum, Petr. Vanderanos *tom. 18. fol. 110. tractatuum Doctorum,* Amator Rodericus.
Priuilegiis Doctorum, Petrus Genaudenus.
Priuilegiis dotalibus, Baptiſta de S. Blaſio *tom. 9. tractatuum Doctorum, fol. 30.*
Priuilegiis Eccleſiaſticis pro defenſione cenſurarum contra Venetos latarum, Ioan. Philippus Maynardus.
Priuilegiis Fiſci, Franciſcus Lucanus *tom. 12. tract. Doct. fol. 6.* Anton. Peregrinus *de iure, & priuilegio Fiſci.*
Priuilegiis Iuriſconſultorum, Iacobus Benius.
Priuilegiis Iuramenti, Antonius Corſetus *tom. 4. tractatuum Doctorum, fol. 359.* Seraphiuus de Seraphinis.
Priuilegiis militaribus, Claudius Cottoræus *tom. 16. tract. Doctorum, fol. 428.* Marcus Mantua *tom. 16. fol. 457.*
Priuilegiis militum, & militiæ, Georgius Acancius, Petr. Rebuff.
Priuilegiis pacis, Anton. Corſetus *tom. 12. tract. Doctorum, fol. 224.*
Priuilegiis parentum, & liberorum Georgius Heacios.
Priuilegiis ſenectutis, Fabius Monteleonis.
Priuilegiis paupertatis, Cornelius Beninc. *tom. 18. tract. Doctorum, fol. 242.*
Priuilegiis peſtis, Hieronymus Preuidellus *tom. 13. tract. Doct. fol. 171.* Ioan. Franc. Ripa.
Priuilegiis Regni Franciæ, Ioan. Feraldos *tom. 16. fol. 174.*
Priuilegiis ruſticorum, Renatus Chopin. *tom. 18. fol. 90.*

Priuilegiis

Priuilegiis ſcholarium, Horat. Lucius *tom.* 27. *fol.* 67. & Petr. Rebuff. *tom.* 18. *fol.* 32.

Priuilegiis Regularium, Fr. Emmanuel Rodericus Conluſitatus noſter.

Priuilegiatis, Felicianus Epiſcopus Scalenſis.

3 *Priuilegium* tam apud vtriuſque Iuris, quàm Latinæ linguæ Auctores, & io ſacris litteris diuerſimodè accipitur, ſæpe enim pro prærogatiua ponitur, qua aliquis præ aliis potitur, ſeu pro jure prælationis quo alios antecedit; vt in illo Roth cap. 4. *Tu meo vtere priuilegio*, ideſt, cedo tibi jus propinquitatis quod mihi juxta morem Iſraël, de quo *Deuter. cap.* 5. competebat ad ducendam vxorem propinqui ſine prole demortui, vt *ibi* poſt ſanctos Patres latè explicat Abulenſis. Sic etiam *in tit. ff. de priuilegiis creditorum*, accipitur pro jure prælationis, quam vnus creditor habet reſpectu alterius: in hunc ſenſum priuilegium inter actiooes poni perſonales, dicit Iureconſ. *in l. ſi ſponſa* 77. *ff. de jure dotium*, notat Briſſon. *de verborum juris ſignif. verbo priuilegium quoque prælatio*, vbi *in verb. priuilegium*, etiam bene obſeruat poni aliquando priuilegia pro ipſis creditoribus, quibus competunt, vt *in l. ſi hominem*, §. *quoties*, *ff. depoſiti*. Accipitur etiam privilegium pro charta, ſeu inſtrumento, in quo gratia, beneficiom, ſeu indulgentia Principis continetur, vt *in cap. cùm dilecta*, *de confirm. vtili*, ibi, *priuilegia quaſi jam nimia vetuſtate conſumpta*, &c. Cooſonat *c. ex parte, cap. quia*, *infr. hoc tit.* Frequentius tamen, & magis propriè accipitur pro indulgeoria ipſa, ſeu Principis conceſſione, & in bunc ſenſum dupliciter, vel latè, vel ſtrictè, priori modo omnem importat conceſſionem, quæ fiat à Principe, vel alio ſuperiore alicui ſpecialiter concedente: poſteriori autem modo, ſcilicet ſtrictè, pro ea qua aliquid contra jus commune indulgetur, puſt gloſ. *in rub. de reſcript. in* 6. omnes *in hac rub.* nbi Rip. *n.* 21. Bald. *in prælud. feudorum, n.* 18. Sylueſt. *verbo priuilegium, q.* 3. Rebuff. *in praxi, tit. differentia inter priuilegium & reſcriptum, n.* 5. Azor. *inſt. moral p.* 1. *lib.* 5. *c.* 22. *q.* 5.

4 Priuilegia ſiue ſtrictè, ſiue etiam latè accepta, dicuntur quaſi priuilegia, quia priuatæ ſunt leges, quæ de ſingulis feruntur, ex Cicer. *de legibus lib.* 3. ubi agens de lege 52. doodecim tabularum, Priuilegia ne irroganto, ait, majores noſtri in priuatos homines leges ferre noluerunt, id eſt, non priuilegium, cum ſimilibus, quæ adducit diligenter Nizol. & Gell. *noctium Atticar. lib.* 10. *c.* 20. vbi ſic ſcribit. *Non ſunt generalia juſſa, neque de vniverſis ciuibus, ſed de ſingulis concepta, quocirca priuilegia potius vocari debent, quia veteres priua dixerunt, quæ nos ſingula dicimus*, hæc Gentilis; vnde S. Iſidor. *etymol. lib.* 5. *cap.* 18. relatus *in cap. priuilegia* 3. *diſt.* ſic ait: *Priuilegia ſunt leges priuatorum, quaſi priuatæ leges, nam priuilegium inde dictum eſt, quod in priuato feratur*, & ex B. Greg. & Hieronym. tradit Gratian. *in cap. vlt. verſ. neque*, 25. *quæſt.* 1. ibi, *quaſi priuata legia*, &c.

5 Priuilegium igitur ſtrictè, & in ſpecie ſumptum communiter definitur, quod ſit lex priuata, ſeu jus ſingulare contra jus commune indultum, ita Hoſt. *in ſum. huius tit.* §. 1. *gloſ. in rub. de reſcr. in* 6. vbi etiam ſequuntur omnes, Abb. *in c. olim, num.* 7. *de verb. ſignif.* Petr. Gregor. *de juris arte, cap.* 7. *num.* 14. Henric. Caniſ. *in ſum. juris Canonici, lib.* 1. *tit.* 2. §. *duplex genus placitorum*. Reuald. *tom.* 1. *ad leges duodecim tabularum, cap.* 2. Medic. *tom.* 1. *de legib. & ſtatut. part.* 4. *quæſt.* 33. *& de definit. quæſt* 17. Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 5. *c.* 22. *quæſt.* 1. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 1. *quæſt.* 7. *articul.* 1. Portel. *in dubiis Regularib. verbo priuilegium, à num.* 4. Soar. *de legib. lib.* 8. *c.* 1. Hieronym. Roder. *in compend. quæſt. Regul. reſol.* 216. *num.* 1. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 35. *ex num.* 5. plenè diſputaos an aliqua ſit differentia inter priuilegia, & indultum. Ponitur, *lex priuata, ſeu jus ſingulare*, loco generis: tum quia vtrumque eandem habet ſignificandi vim: tum quia legis priuatæ & juris ſingularis appellatio latius patet quàm priuilegii; quamuis enim Doctores certent an jus ſingulare, de quo *in l. jus ſingulare, ff. de legib.* idem ſit ac priuilegium, affirmantibus pluribus ex *ſuprà* citatis, & negantibus aliis, qui docent jus ſingulare non eſſe indulgentiam illam, quæ contra jus commune conceditur, ſed eam juris partem, quam juris prudentes auctoritate ſua conſtituerunt, de qua *in* §. *reſponſa prudentum, Inſtit. de jure natur.* vt explicat Connan. *comment. juris Ciuilis lib.* 1. *cap.* 5. *numero* 15. & partim conſentit Cuiac. *lib.* 15. *obſeruat.* 8. *& in l. ſi is qui pro emptore, in princ. ff. de vſucap.* melius tamen ſentit Alexand. Trentacinq. *in l.* 1. *num.* 9. *&* 10. *ff. de legib.* Diſtinguitur priuilegium à jure ſingulari tanquam genus à ſpecie; nam jus ſingulare ex vi nominis ſignificat quicquid ſpecialiter conceditur, ratione verò adiecti vel priuilegium erit in ſpecie, ſi contra jus commune concedatur, vt *in d. l. jus ſingulare*, ibi, *contra tenorem rationis*, id eſt, contra jus commune, vel aliud juxta qualitatem quæ fuerit adiecta: bene igitur loco generis ponuntur illæ particulæ, differentiæ verò loco adjicitur illa, *contra jus commune*, vt per eam à reſcripto ſtrictè ſumpto, quod ad juris communis obſeruantiam emanat, & à beneficio, quod præter jus conceditur, diſtinguatur.

Non obſtat cootra ſupradictam definitiooem, quod 6
multi abſolutè negant priuilegia habere rationem legis, vt ex D. Thom. tradit Sot. *de juſt. lib.* 1. *quæſt.* 1. *art.* 1. *ad* 2. & ſic loco illius particulæ, *lex priuata*, de qua in definitione, ponunt aliqui placitum, alii indulgentiam, alii conceſſionem, ex eo quia de ratione legis eſt quod in commune feratur, non in ſingulos, *cap. erit autem lex*, 4. *diſt. l.* 1. ibi, *commune præceptum*, *l. jura* 8. *ff. de legib.* Reſpondemr enim quod licèt priuilegia certæ perſonæ concedantur, ſemper tamen in commune bonum ordinantur, & in eo habent fundamentum, nec etiam obſtat quod omnis lex præceptum continet, *d. l.* 1. cuius eſt proprium neceſſitatem imponere, *cap. vlt. verſ. quod præcipitur* 4. *quæſt.* 1. quod etiam non conuenit priuilegio, cui etiam partes liberè poſſunt renuntiare, *l. pen. C. de pactis*, *cap. ſi terra*, *hoc tit.* quia reſpondetur hoc nihil concludere reſpectu priuilegiorum, quæ fauorem publicum concernunt & quibus partes nequeunt renuntiare, juxta *cap. ſi diligenti, de foro comp.* deinde etiam in aliis, quæ priuatorum fauorem reſpiciunt, neceſſitatem importare aliquo modo, licèt enim priuatis, quibus conceduntur priuilegia, præceptum impoſitum non ſit, vt illis neceſſariò vti debeant, reſpectu tamen aliorum, ſiue judicum, ſiue priuatorum neceſſitas imponitur, quia ea obſeruare tenentur, & conſequenter præceptum, & veram legis rationem obtinet, quemadmodum etiam videmus leges primitiuas delinquentibus, in quos feruntur, nullam exequendi neceſſitatem imponere, & tamen jura ſunt leges, quia iſtas exequi, & ſecundùm eas judicare obligantur judices, vide Soar. *de legib. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 8. *& lib.* 8. *cap.* 1. *num.* 3. *& c.* 23. *à princ.* & omninò *à n* 7. Nec denique obſtat quod alii aſſerunt, ſcilicet ad perfectam priuilegii rationem non requiri quod ſit contra jus, ſed ſufficere quod præter jus commune aliquid concedatur, vt tenet conſtanter Soar. *lib.* 8. *de legib. c.* 1. ex *n.* 7. & poſt eum Salas *in ſimili tract. diſp.* 17. *ſect.* 1. loco particulæ, *contra jus commune*, de qua in definitione, reponentes ejus loco particulam *ſpecialiter*, quia latè reſpondent Doctores *proximè citatis locis*, vide apud eos.

Priuilegium

7 Priuilegium ſecundum varias conſiderationes ſolet, & poteſt diuidi, in primis enim ex parte cauſæ efficientis diuiditur in diuinum, & humanum. Priora ſunt, quæ à Deo ipſo conceduntur, de quibus agit text. *in cap. gaudemus, verſ. nec vlli, de diuort.* plura adducens exempla reuelationis diuinæ factæ ſanctis Patribus, de hac enim impropriè intelligitur text. *in cap licèt, poſt princ. de regularib.* ibi, *ex lege priuata, quæ publicæ legi præjudicat*; licet enim gloſ. *ibi* legem priuatam intelligat legem charitatis, magis propriè, & ad litteram intelligitur, ſecundùm Abb. *notab. 5. de diuina reuelatione*, quæ à Deo priuatim homini facta eum liberat à lege communi, cætera diſtinguntur, vt explicat Vrban. Pont. *in cap. duæ ſunt 19. quæſt. 2.* Poſteriora verò, humana ſcilicet, in eccleſiaſtica & ciuilia diſtinguntur: hæc ſunt, quæ à ſeculari poteſtate, illa quæ ab eccleſiaſtica procedunt.

8 Deinde priuilegia quædam ſunt clauſa in corpore juris, alia non ita: dicuntur clauſa in corpore juris ea quæ in volumine juris Cæſarei continentur, vt colligitur ex *l. 1. in princ. C. de rei vxor. act.* notat Viuald. *in candel. aureo, part. 4. capit. 10.* Per contrarium non clauſa in corpore juris dicuntur quæ priuatis Principum reſcriptis fiunt, vel aliàs extra juris volumina vagantur: horum frequentiſſima ſunt exempla, illorum verò in jure aſſidua fit mentio, *in tit. C. de priuil. dotis, C. de priuileg. fiſci, per tot. ff. de militari teſtamen.* Inter vtraque eſt notabilis differentia, nam per clauſulam derogatoriam, *non obſtantibus priuilegiis in contrarium*, non cenſetur derogatum iis quæ in juris corpore clauſa ſunt, non verò aliis, quæ in eo clauſa reperiuntur, niſi additum ſit, *etiam clauſis*, &c. notauit *gloſſ. 1.* per text. *ibi, in l. 3. C. de ſilentiar. lib. 12.* & reſoluunt Burg. de Pace *l. 3. Tauri, num. 137.* & plenè relati per Cened. *ad ſextum, collect. 14. num. 4.* quibus addo D. Barboſ. *in l. 1. part. 1. num. 9. & 12. ff. ſoluto matrim.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 36. ex num. 34.* Coſta *de facti ſcientia, & ignorant. inſpect. 5. à num. 5.* cuius differentiæ rationem eam aſſerit Menoch. *lib. 6. præſ. 40. num. 35.* quia priuilegia clauſa in corpore juris non ſunt priuilegia, ſed jus commune, & conſequenter non verificantur in illis clauſulæ derogatoriæ priuilegiorum.

9 Ex cauſa verò ſubiectiua, ſeu materiali remota longiſſimam diuiſionem priuilegiorum in multiplicem ſpeciem faciunt ſcribentes, vt per Hoſtienſ. *in ſum. hoc tit. §. 3.* Henriq. Boich. *in hac rub. n. 3.* Azor. *inſtit. moral. part. 1. lib. 5. cap. 22. quæſt. 2.* & poſt ſummiſtas Viuald. *d. part. 4. cap. 10. n. 9.* Sed adæquatè omnia illa ad duo membra reducuntur, quod ſcilicet vel ſunt realia, vel perſonalia, vt deducitur ex text. *in l. priuilegia 157. ff. de regul. juris*, Hieron. Roder. *d. reſol. 116. num. 2.* perſonalia vulgò dicuntur ea, quæ in perſonam, realia quæ in rem diriguntur: ita colligunt omnes ex *d. l. priuilegia, & l. 1. §. perſonis, ff. de jure immun. l. 1. §. permittitur, ff. de aqua quotid.* noſtri *in reg. priuilegia, lib. 6.* vbi latè dixi, & eſt recepta traditio ex relatis à Tiraq. *de jure primog. quæſt. 59. num. 1.* D. Barboſ. *in l. quia tale, n. 2. verſ. ſed diſtinctius, ff. ſoluto matrim.* plenè Menoch *de præſumpt. lib. 3. præſ. 103.* Soar. *de legib.*
10 *tr. 8. c. 3.* Priuilegia autẽ huiuſmodi perſonalia & realia in aliquibus conueniunt, & in aliis differunt: conueniunt, quia ſicut priuilegium perſonale extincta perſona extinguitur, ita etiam reale extinguitur extincta re, vt probat text. & notauit *gloſſ. vlt. in cap. Abbate, de verbor. ſignif.* melior text. *in cap. 2. de noui oper. nunc.* gloſ. *verbo deſtructa*, per text. *ibi, in cap. & hoc diximus, 16. quæſt. 7. & in reg. priuilegium, lib. 6.* vbi deprauatè allegat text. *in l. ſi vſufructu, ff. quando dies legati cedat*, volens allegare *l. ſi vſusfructus 21. ff. quibus modis vſusfruct. amit.* Differunt autem, quia realia licèt extinguatur perſona, quæ ea acquiſiuit, non extinguuntur, ſed in hæredes tranſeunt, & in ſucceſſores ad quos res peruenerit, perſonalia non ita, *d. l. priuilegia, d. reg. priuilegium*, cum ſimilib.

Huic proxima eſt alia priuilegiorum diuiſio, ſcilicet in perpetua, & temporalia, quam tradunt, in eaque explicanda multùm laborant Fr. Emman. *quæſt. regul. tom. 1. quæſt. 9. art. 4.* Soar. *de legib. tr. 8. cap. 5.* Salas *d. diſp. 17. ſect. 2. ex num. 13.* qui benè reſoluunt temporale eſſe priuilegium, quod cum temporis certi præfinitione conceditur, veluti ad triennium, & ſimilia. Perpetuum verò, quod adhæret rei de ſe perpetuæ, vel ſine aliqua temporis præfinitione conceditur; falluntur tamen dum docent temporale eſſe quando perſonæ conceditur, quia cum perſonæ vita finitur, atque etiam illud, quod datur ad vitam concedentis, vel ejus, cui conceditur; nam verius eſt perpetuum eſſe cenſendum priuilegium datum ad vitam concedentis, vel priuilegiati, vt probat text. opt. *in l. 1. ff. pro ſocio*, dum ait, *ſocietas coiri poteſt, vel in perpetuum, id eſt, dum viuunt*, &c. notat Briſſon. *verbo perpetuum, ad fin.* & latè adducti à Tiraq. *de retract. lig. §. 11. gloſ. 6. n. 9.* ratio autem deducitur ex reg. *l. ſufficiat, ff. de condict. indeb.*

Ex cauſa materiali proxima illa notari poteſt diuiſio priuilegiorum, quod alia ſunt affirmatiua, alia negatiua: hæc quando aliquid omittendum conceditur, ſeu ne fiat, quod quis facere jure communi tenebatur: illa vt fiat quod jure communi vetitum eſt, hanc diuiſionem ponit Salas *d. ſect. 2. num. 19.* ſed ad praxim aut nullius, aut parui momenti eſſe bene aduertit Soar. *d. lib. 8. c. 6. n. 9.* 11

Ex cauſa verò finali receptiſſima eſt priuilegiorum diuiſio: quod aliud priuilegium bonum publicum reſpiciat, aliud priuatum, iis poſſunt partes renuntiare, juxta reg. *c. ſi de terra 6. inf. hoc tit.* cũ ſimilibus, illis non ita, *l. jus publicum, ff. de pactis, l. 2. §. ſed quia veremur, C. de iureiur. prop. cal. c. ſi diligenti, de foro comp.* notant Cou. *in c. quamuis pactum, part. 2. §. 1. à num. 5. & 6.* Gutier. *de iuram. confirm. part. 1. c. 1. à num. 2. & c. 16. num. 50.* Alexand. Turam. *de legib. part. 2. c. 6. à num. 2.* D. Barboſ. *in l. 1. part. 1. num. 63. ff. ſolut. matrim. & in l. alia, §. eleganter, ex n. 14. ff. eod.* Soar. *d. lib. 8. c. 6. à princip.* Quare 12 13
autem, & qua ratione priuilegia in publica & priuata diuidantur, cùm omnia priuatæ leges dicantur, juxta *cap. priuilegia*, & definitionem *ſuprà* poſitam, poterit ab aliquibus in dubium reuocari: ſed illud facile reſoluitur ſic diſtinguendo, vel enim priuilegium reſpicit vtilitatem alicuius communitatis, aut ordinis, quia ſcilicet in fauorem totius communitatis, aut totius ordinis conceſſum eſt, vt in priuilegio fori clericis conceſſo ne ad forum ſeculare trahantur, vt declarat Pont. *in d. cap. ſi diligenti*, inde meritò inferens ſingulos clericos tali priuilegio renuntiare non poſſe; & ratio eſt manifeſta, quia licèt priuatum ius ex ſingulorum pendeat voluntate, non ita illud, quod reſpicit totam communitatem, & quia quælibet priuatorum diſpoſitio alteri tertio nocere non poteſt, *cap. cum contingat, in fine, de foro comp. c. quamuis pactum, de pactis lib. 6.* cum ſimilibus. Huc etiam pertinent exempla, quæ ponit Iureconſ. *in l. 1. §. hujus ſtudij, ff. de inſtit.* Aut priuilegium conceditur ſingularibus, & priuatis perſonis, & tunc ſubdiſtinguendum eſt, vel enim principaliter reſpicit earum fauorem, & ſecundariò bonum publicum, quatenus ſcilicet lex, vel Princeps rectè diſponendo res priuatorum intendit etiam communem vtilitatem, quæ reſultat ex eo, quod ciuitas, ſeu Regnum opibus abundet, & ciues habeat locupletes: & in hoc caſu procedit reg. *quod iis*, quæ pro

ſe

ſe introducta ſunt (ſi aliud non impediat) quilibet renuntiare poteſt, nec attenditur utilitas Reipublicæ ſecundaria, & minùs principalis, juxta regulam *in l.1. ibi, prima enim ratio, &c.ff.de auctor.tutor.* & in ſimili de præjudicio tertii minùs principali notat Gloſſa ultima *in d. cap. quamvis pactum*, recepta ex multis, de quibus Covar. *ibi, p.3. §.3.n.7.* & multis exemplis explicat Sanchez *in præcepta Decalogi, tom.1.cap.9.n.31. & 39.* Vel lex aut privilegium diſponendo de privatorum bonis, non reſpicit principaliter eorum privatum favorem, ſed publicam utilitatem, quia non tam civium utilitati conſulit, quàm publico incommodo, ut contingit in juramento calumniæ, juxta *d.§.ſed quia veremur*, & in aliis, in quibus lex principaliter litibus, aut fraudibus obviare intendit, juxta regulam textos *in l.properandum, C. de judic. cap.finem litibus, de dolo & cont.l.1. ff. de uſucap.* atque ita hanc eſſe communem Doctorum ſententiam, poſt Abb.Felin.& alios *in d.cap. ſi diligenti*, teſtatur D. Barboſa *d.l.1.p.1.n.64.* Card.Tuſch. *tom.4.lit.I, concl.511. n.28.* Soar. *d.lib.8. cap.6. à princ.*

14 Sed alia utilis, immò ad praxim neceſſaria eſt, alia privilegiorum diviſio, quæ ad cauſam formalem poteſt reduci, quia ex mente concedentis verbis explicita deducitur, quod ſcilicet aliud ſit pro foro interno, qui conſcientiæ dicitur, aliud pro externo, qui contentioſus, ſeu forus fori ſolet nuncupari. Meminit hujus diſtinctionis *cap.ult.ad fin.* ibi, *jure fori, non jure poli, 17.quæſt.4.* unde modum loquendi accepit gloſſa 1. *in cap.quia in Eccleſiarum, de conſtit.* ſed hac de re latè dixi *in tract. de locis commun.argum. Iuris, verbo Forus, loco & ad rubr. de foro compet.* ideò in præſenti ſuper hoc immorandum non eſt.

15 *Exceſſibus.* In Jure noſtro Pontificio, & apud utriuſque Juris Auctores nomen *exceſſus*, frequentiſſimè uſurpatur pro errato, ſeu culpa, aut delicto, ut *in rub. de exceſſib. Prælat. & in cap. irrefragabili, in princ. verbo Exceſſus, de offic.Ordin. cap.cùm contingat, de foro compet. cap. cùm ſpeciali, §.porrò, de appellat.* Hanc tamen acceptionem barbaram eſſe ſcribit epigrammaticè *verbo Exceſſus*, quia nuſquam apud bonos Auctores, & Juriſconſultos reperitur: quod etſi fateremur, non ideò barbara vox cenſeri debet, quia ex uſu verborum elegantia judicanda eſt; pleraque enim quæ apud antiquos in pretio fuerunt, uſu ſunt obſoleta, ideoque meliùs Horatius omnem vim, & poteſtatem circa verba, eorumque proprietatem uſui tribuit, dum ait:

——— ſic volet uſus,
Quem penes arbitrium eſt, & jus, & forma loquendi.

Conſonat textus *in l.liberorum, §.quod tamen, verſ.nam & in uſu, ff de legat. 3. l.cùm de lanionis, §.aſinam, verſ. optimum, ff.de fundo inſtructo*, cum ſimilibus, de quibus Everard. *in topic.legal. loco 7.* Mantua *locor.lib.2. cap.3.* multoque magis in eo, de quo agimus propoſito, quia conſtat hanc acceptionem *exceſſus*, in ipſa nominis
16 proprietate habere fundamentum; nam ultra prædictas ſignificationes, *excedo* in omni rigore pro tranſgredi, & *exceſſus* pro tranſgreſſione reperitur: unde *in l.diligenter, ff.mandati*, dicitur exceſſus mandati, ſicut exceſſus modi *in l. ab exequutione, C. quorum appellat. non recip.* Unde noſtri Pontifices eundem loquendi modum ſunt mutuati *in cap.ſuper quæſtionum, in princ. de offic.deleg. & in cap.qui ad conſultationem, de re judic. & in cap. novit, de appellat. & in cap. irrefragabili, in princ.de offic.Ordin. & in cap.cùm ad quorumdam, de exceſſib.Prælat.* & magis ad noſtrum propoſitum ipſe Cicero *parad.ult.* ait, *peccatum eſt excedere licitum.* Si igitur cum adjecto propriè dicimus excedere, vel excedere juſtum, aut modum, pro culpa, ſeu peccato, quare non licuit Pontificibus, aliiſque Doctoribus eodem nomine pro eodem uti ſine adjecto? Quæ ſufficiant ad noſtros Pontifices liberandos à barbarie, quam eis frequenter objiciunt ſeveriores iſti verborum trutinatores, ſonum verborum, non pondus ſententiarum attendentes, in quos pulchrè ſcribit Petr.Pech. *in præfat.ad tit de regul.jur.in 6.* quod ad hunc titulum non attinet. Vel ipſos fateri oportet propriè exceſſus privilegiatorum dici actus, quos privilegiati exercent excedendo metas, & fines privilegiorum ſuorum, quæ eſt materia totius tituli, ut patet *ex cap.3. in princ.* ibi, *Privilegia excedentes: cap. petitis 20.* ibi, *Privilegiorum ſuorum fines exceſſerint: & in cap. Porrò, eod.tit. & in cap.4. ut privilegia, in princ. eod. tit.* ſicut etiam *lib.6. in cap.1.eod.tit.* ibi, *& ipſi ejus limites non excedant.* Unde fit conſequens, in omni diſpoſitione, in qua de exceſſibus fit mentio, ſi aliud ex materia ſubjecta, vel aliunde non conſtiterit, veluti ſi Ordinarius alicui committat ut ſubditorum exceſſus corrigat, venire omnia, & quæcumque delicta, ſicut ex Baldo, & Alex. obſervat Tiber.Decian. *in tract.crim.lib.1. cap.10.n.2.*

Privilegiatorum. Barbaram eſſe hanc derivationem, 17
quia privilegiarii dicuntur *in l.reſcriptum, ff. de pactis, & in l.3. ff. quod cum eo*, ibi, *niſi quis privilegiarius veniat, & in l.ſi ventri, §.ult. ff. de privileg. credit.* ſcribit Spieg. *in Lexico Iuris, verbo Privilegiarius:* ſimilia adducit Briſſon. *de verb.ſignif lib.14. verbo Privilegium, ad fin.* Verùm non tam rigidè Grammaticorum derivationibus eſt adhærendum, ut receptiſſimum loquendi uſum improbemus, tum ex dictis ſuprà, *num.præced.* tum quia derivatio ipſa non ita à regulis Latinitatis abhorret, ut barbara dici valeat; tum denique, quia in veteribus codicibus *in d. lege 3.* legitur, *Niſi quis privilegiatus veniat*, licèt in novioribus, *privilegiarius*, ſit emendatum, in quo ampliùs immorari nullam habet utilitatem.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopalis dignitas non debet tribui niſi locis inſignibus & populoſis.*
2 *Epiſcopi non in villis, caſtellis, aut municipiis, vel modicis civitatibus ſunt præficiendi.*
3 *Civitas dici non poteſt ea, quæ proprium Epiſcopum non habet.*
4 *Epiſcopatus novus quando erigitur, villa, vel oppidum ubi erigendum eſt, priùs civitatis honore decoratur.*
5 *Epiſcopis prima debetur ſedes, & præcipua rerum omnium gerendarum auctoritas.*
6 *Epiſcopalis dignitas quomodo dicatur vileſcere in pagis, & villis oſtenditur.*

Cap. Epiſcopalia I. *Leo.*

EPiſcopalis dignitas non debet concedi, vel reſidere, niſi in civitatibus numeroſis, & inſignibus, ne vileſcat numeroſitate ſui. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. innoc. Collect. Zabarel. Joan.Andr. Hoſt. Anchar. Butr. Panorm. Mat.Socin. Decian. Vivian. *in rationali libri 5. Iuris Pontif. pag.* 193. Alagona *in comp. Iuris Can. pag.* 712. deſumitur ex Leone Papa I. *ad Epiſcopos Africæ, epiſt.85. cap.2.* refertur ab Ant.Aug. *collect.1.Decretal. lib.5. tit.28. cap.1.* 1

Probat hic textus Epiſcopos non in villis, caſtellis, aut municipiis, vel modicis civitatibus eſſe præficiendos, ſed ſolùm in majoribus populis, & frequentioribus civitatibus, ut per Abb. *hic, notab.2.* Alciat. *cap.1. num.1. de offic. Ordin.* Verùm ex verbis hujus textus 2

colligi

colligi videtur, ad ſubſtantiam, & eſſe civitatis non requiri quod habeat Epiſcopum; nam dum de majoribus civitatibus loquitur, in modicis, ſeu parvis contrarium ſupponit. Cui objectioni occurrit Decianus dicens comparativum illud, *majoribus, & frequentioribus*, quatenus ad Epiſcopos in ſimplici gradu refertur, pro poſitivo accipi, id eſt, magnis populis, & frequentibus civitatibus, ut in multis aliis Juris articulis reperiri obſervat lex *benigniùs, ff. de legib.* Receptum eſt
3 enim, civitatem dici non poſſe eam, quæ proprium Epiſcopum non habet, docente Bart. *in l. ult. n. 3. verſ. nam in uſu, ff. de colleg. illic. & in extravag. qui ſint rebelles, verbo Lombardiæ*, refert, & ſequitur Rebuff. *in concord. tit. de collat. §. volumus, verbo in civitatibus*, &
4 alii, quos refert Cened. *ad Decret. collect. 201. n. 1.* Unde quando novus erigitur Epiſcopatus, villa, vel oppidum ubi erigendus eſt, priùs civitatis honore decoratur, ut optimè probat textus *in extrav. Salvator, verſ. volentes, de prab. inter commun.* & poſt Bart. notat Petr. Greg. *rei benefic. cap. 17. n. 2.*

5 *Cui debent excellentiora.*] Notatur ad hoc, quod Epiſcopis prima debetur ſedes, & præcipua rerum omnium agendarum authoritas, ut ait Concil. Trid *ſeſſ. 25. de reform. cap. 6. verſ. Epiſcopi præterea*, Sbroz. *de officio Vicarii, in præfat. n. 9. cum ſeqq.* & Angelis præcedunt, quatenus Eccleſiam tegere ſcientiâ divinitus communicatâ datum eſt eis, ut per Th. Boſſ. *de ſignis Eccleſiæ, tom. 2. lib. 16. cap. 9.*

6 *Sui numeroſitate vileſcat.* Ad illum abuſum tollendum eorum, qui Epiſcopos divites venerantur, & colunt, pauperes verò deſpiciunt, aiunt Doctores alludere Pontificem *in præſenti, & in cap. Epiſcopi, & cap. præcipimus*, 16. q. 1. dum probant vileſcere Epiſcopalem dignitatem in pagis, & villis, ſcilicet quoad popularem exiſtimationem, non verò in rei veritate, & quoad doctos, apud quos Epiſcoporum dignitas ejuſdem eſt meriti inter omnes Epiſcopos, quia nec divitiarum potentia, nec paupertatis humilitate debent pluris, vel minùs æſtimari.

SVMMARIVM.

1 *Laicus Eccleſiæ malefactor per Eccleſiam puniri poteſt non obſtante privilegio fori.*
2 *Laicos præjudicium, vel violentiam rebus eccleſiaſticis inferentes coercere poteſt Eccleſia.*
3 *Sacrilegi qua pœna puniri debeant oſtenditur.*
4 *Eccleſia gladium habet ſpiritualem, quo vivificat, non materialem, quo mortificet.*
5 *Laicorum coercitio Eccleſiæ res invadentium quomodo & quando ad Eccleſiaſticum, vel Secularem pertineat, oſtenditur*, & n. 6. 7. & 8.
9 *Sacrilegium eſt crimen mixti fori.*
10 *De ſacrilegio, ejuſque ſpeciebus qui DD. agant oſtenditur.*
11 *Sacrilegium committitur à laicis invaſoribus rerum mobilium, vel immobilium, quæ in dominio ſunt Eccleſiæ.*
12 *Objicitur contra textum.*
13 *Reſpondetur objectionibus contra textum oppoſitis.*
14 *Eccleſiaſticus judex an ſit competens contra laicos, qui in negotiis cum Eccleſia geſtis ejus rebus quoquo modo præjudicant.*
15 *Eccleſiaſticus judex an cognoſcere poſſit contra laicos rerum Clericorum invaſores, oſtenditur.*
16 *Lex Canonica, & Civilis poteſt altera alterius prohibitionem novis pœnis coadjuvare.*

Cap. Sicut in judiciis II. *Gregor.*

Eccleſia in judiciis non vult turbare privilegia laicorum, ſed vult reſiſtere laicis præjudicantibus Eccleſiæ, & dum tales laicos coërcet, non agit contra legem, ſed legi fert ſubſidium. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Hoſt. Anchar. Butr. Panorm. Mar. Socin. Dec. Vivian. *in rationali lib. 5. Iuris Pontif. pag. 193.* Alagona *in compendio Iuris Can. pag. 712.* remiſſivè Ximen. *in concord. p. 2.* deſumitur ex D. Greg. *in regiſt. lib. 2. indict. 11. epiſt. 5.* aliàs *cap. 44.* & refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 28. cap. 2.* 1

Collige ex textu poſſe Eccleſiam laicos violentiam vel etiam præjudicium rebus eccleſiaſticis inferentes coërcere, ut per Boſſ. *in praxi crim. tit. de ſacrileg. n. 7.* Fuſc. *de viſit. lib. 2. cap. 21. num. 28.* Decian *in tract. crim. lib. 8. cap. 36. à princ.* Bernard. & Salxed. *in pract. cap. 87.* aliàs 90. *in noviſſ. impreſſ.* Soar. de Pace *in praxi, tom. 2. prælud. 2. n. 19.* Card. Tuſch. *tom. 4. lit. I, concl. 445. n. 19. & concl. 446. n. 10.* 2

Verùm obſtat, quia pœna ordinaria ſacrilegii capitalis eſt, *l. ſacrilegii, ff. ad leg. Iul. pecul. l. aut facta, §. locus, ff. de pœnis*, & ex lege XII. Tab. atque bonis Authoribus apud omnes gentes receptum fuiſſe, ut ſacrilegi capite plecterentur, vel ut ex ſaxo præcipitarentur, vel acerbiſſima culei pœna, quæ parricidis infligitur, & eam deſcribit Imperator *in §. alia deinde, Inſt. de publ. judic.* & in noſtro propoſito poſt Cœl. Rhodigin. *lect. antiquar. lib. 12. cap. 13.* probat Petr. Gregor. *Syntagm. Iuris lib. 33. cap. 15.* Decian. *d. lib. 6. cap. 23.* Solorz. *de parricid. lib. 1. cap. 8.* Conſtat autem Eccleſiam pœna capitali neminem coërcere, gladium enim habet ſpiritualem quo vivificat, non materialem quo mortificet, *cap. inter hæc, 33. q. 2. cap. ſententiam ſanguinis, ne cler. vel mon. cap. in Archiepiſcopatu, de raptor.* explicat Decian. *lib. 1. cap. 20. à princ.* Obſtat etiam, quia contra ſacrilegos rerum eccleſiaſticarum invaſores, ſi laici ſint, mandatur coërcitio Secularibus Magiſtratibus *in l. ſi quis in hoc genus 10. C. de Epiſc. & cler.* ubi eorum excitans officium, expreſſè videtur Imperator hoc Eccleſiaſticis denegare in illis verbis: *Nec expectent ut Epiſcopus injuriæ propriæ ultionem depeſcat, cui ſanctitas ignoſcendi gloriam dereliquit.* 3 4

Propter quæ, & alia difficultates contra textum excitatæ à Doctoribus diverſimodè ſolvuntur, in primis enim Joan. Andr. *in addit. ad Specul. lib. 4. tit. de offic. Ord. in fine princ.* & Turrecr. *in cap. Presbyterorum, in fin. 17. q. 4.* & alii quos refert Decian. *d. cap. 36. n. 4.* quorum ſententiam receptam in praxi apud Neapolitanos & Gallos teſtatur Clar. *in praxi, §. fin. q. 37. n. 6.* contendentes coërcitionem laicorum qui res Eccleſiæ invadunt, atque hoc ſacrilegii genus committunt, principaliter ad judices ſeculares pertinere, & ab illis tantùm laicos eſſe puniendos; ad Eccleſiaſticos verò non aliter, quàm defectu juſtitiæ Secularium, argumento rationis quam adducit textus *in cap. cùm ſit generale, de judic.* Sed loquuntur apertè contra ipſius deciſionem, dum decidit poſſe Rectores Eccleſiarum eligere Eccleſiaſticum, vel Secularem Judicem, quem maluerint: quod verò expendunt de ratione illa ex defectu juſtitiæ, reſpondetur quod non requiritur à Pontifice neceſſariò & conditionaliter, ſed occaſionaliter, quia ſcilicet illa fuit cauſa ſic ſtatuendi, ut patet ibi, *Sæpe in judicio ſunt remiſſi*: qua occaſione ſeu motivo deficiente, non deficit diſpoſitio generalis, argumento textus *in l. 1. verſ. origo, ff. de poſtul.* & quæ notantur *in l. nam ad ea, ff. de legib.* 5

Unde etiam convincitur ſecunda opinio eorum, qui dicunt Judicem Secularem inſimul cum Eccle- 6

ſiaſtico

ſiaſtico debere hoc caſu judicare, ut voluit Gloſſa *verbo committunt, in l.* 1 *.C.de crim. ſacrileg.* quam ibi ſequitur Salic. argumento textus *in authent. de mand. Princip.* §. *neque*, *verſ. ſi verò canonicum*, *collat.* 3. apertè enim textus in præſenti cum ſimilibus tribuit ſoli Eccleſiaſtico coërcitionem laicorum, non inſimul cum laico, neque obſtat *d. verſ. ſi verò canonicum*, omiſſa enim interpretatione Gloſſæ *ibi*, intelligentis de crimine hæreſis à laico commiſſo, contra textum *in cap. ut inquiſitioni, verſ. prohibemus, de hæret. lib.* 6. faciliùs reſpondebis textum ibi, *Canonicum*, non eſſe intelligendum de canone eccleſiaſtico, ſed de præſtatione annua religionis occaſione facienda fiſco, ut ſuadent ſequentia verba, ibi: *indemnitatem procuret fiſcalibus*; atque etiam nominis proprietas, ſecundùm quam Canon, & Canonicum frequentiſſimè ponitur pro annua præſtatione, ut conſtat ex innumeris Imperatorum locis, quæ diligenter adducit Briſſon. *de verbor. Iuris ſignif. verbo Canon*: ſicut etiam nomen illud *Metropolitana*, non refertur ad Epiſcopum, vel Archiepiſcopum, ſed ad Rectorem provinciæ, quæ ipſius caput eſt, ut multis etiam comprobat idem Briſſon. *verbo Metropolis.*

7 Ex eadem etiam ratione convincitur tertius intellectus, quem affert Card. *in Clement.* 1. *verbo Civitas, n.* 5. *de pœnis*, diſtinguens inter qualitatem pœnarum; nam ſi agatur de pœna ſpirituali, ad Eccleſiam ait pertinere, juxta *cap. nulli*, 12. *q.* 2. cum ſimilibus: ſi verò agatur de pœna temporali, vel ſatisfactione partis, ad ſæcularem, juxta *d. l. ſi quis in hoc genus*: ſed repugnat *d. cap. cùm ſit generale*, liberam electionem tribuens Rectori Eccleſiæ læſæ, ut laicum conveniat coram quo judice maluerit, Eccleſiaſtico, vel Sæculari.

8 Tandem convincitur aliorum reſolutio, qui hoc ſacrilegium ponunt inter crimina eccleſiaſtica, quaſi ejus cognitio principaliter, & privativè ad Eccleſiam pertineat, etiam contra laicos, quod voluit Baldus *in authent. Clericus*, *num.* 7. *C. de Epiſc. & cler.* & alii de quibus Dec. *d. cap.* 36. *n.* 3. atque etiam Navar. *in cap. novit, notab.* 6. *n.* 4. *de judic.*

9 Vera igitur reſolutio eſt frequentiſſimo Doctorum calculo comprobata, ſacrilegium mixti eſſe fori, ita ut non minùs, ſed æquè principaliter de eo adversùs laicum cognoſcere poſſit Eccleſiaſticus judex, atque Sæcularis, & inter eos locus ſit præventioni, juxta *cap. propoſuiſti*, *de foro compet.* & probat efficaciter textus *in d. cap. cùm ſit generale*, *& in cap. felicis, verſ. per hoc, de pœnis in* 6. & ex Abb. Gail, Aufrer. Mantua, atque aliis magis communem profitetur Decian. *d. cap.* 33. *num.* 7. ſequuntur Oxaſc. *deciſ.* 103. *num* 7. Farinac. *in praxi crim. quæſt.* 8. *num.* 132. *& q.* 172. *num.* 16. Gutier. *practicar. lib.* 3. *q.* 1. *n.* 13. D. Barboſa *in l. Titia, num.* 51. *ff. ſolut. matrim.* Marta *de juriſd. p.* 2. *cap.* 11. *& in votis noviſſ. deciſ. voto* 235. *num.* 1. Curia Philip. *part.* 3 §. 2. *num.* 7. Cardoſ. *in praxi judicum*, *verbo Sacrilegium, num.* 15. Bobadil. *in ſua Politica, lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 238. Mar. Antonin. *var. reſolut. lib.* 3. *reſol.* 38. *num.* 2. me citato *in hoc loco*, Diana *reſolut. moral. part.* 1. *tract.* 2. *reſol.* 81.

10 De ſacrilegio, in quas ſpecies, & modos diſtinguatur, vide D. Thom. 2. 2. *q.* 93. *art.* 3. Navar. *de redditib. monit.* 18. *n.* 1. Dec. *d. lib.* 5. *cap.* 14. *&* 15. Azor. *inſt. moral. p.* 1. *lib.* 9. *cap.* 27. *q.* 2. Jacob. de Graff *in aureis deciſ. p.* 1. *lib.* 2. *cap.* 48. Maſtril. *Siciliæ deciſ.* 68. *n.* 3. Card. Tuſch. *tom.* 7. *lit. S, concl.* 6. Leſſ. *de juſtit. lib.* 2. *cap.* 45. *de ſacrilegio*, Suarez *de religione, tom.* 1. *tract. de ſacrilegio, lib.* 3. *cap.* 1. *&* 5.

11 *Violentos itaque laicos coercere.*] Sacrilegium committitur à laicis invaſoribus rerum mobilium, vel immobilium, quæ in dominio ſunt Eccleſiæ, ratione cujus Eccleſiaſticus eſt competens judex, non tamen excludendo Sæcularem, cùm mixti fori ſit crimen, ut citati Doctores reſolvunt; nam crimina mixti fori ea eſſe conſtat, quæ cùm natura ſua eſſent temporalia, lege aliqua utrique foro cumulativè ſunt reſervata, tale namque eſt hujuſmodi ſacrilegium, cùm conſtet res, quæ ſolùm ſunt in dominio Eccleſiæ, natura ſua temporales eſſe, & conſequenter earum injuriam, ſeu violationem, in qua conſiſtit tota criminis deformitas, abſque ulla ſpiritualium ſupernaturalium cognitione decidi potuiſſe. Conſtat deinde legibus canonicis utrique foro cumulativè fuiſſe reſervatam talis criminis cognitionem, ut apertè probat textus *in d. cap. cùm ſit generale*, ibi, *in favorem Eccleſiæ eſt introductum*, juncto ibi, *ſub quo maluerit judice*: quæ verba apertè ſupponunt, attenta natura ſua, & remoto ſpeciali Eccleſiarum favore laicos de hoc crimine coram ſuo ſæculari judice conveniendos fuiſſe, juxta quod formaliter decidit text. *in d. l. ſi quis in hoc genus*, fatemur enim ſecundùm juris antiqui rigorem laicos rerum Eccleſiaſticarum invaſores coram ſolo ſæculari judice conveniri potuiſſe, ſed legibus Canonicis ob Eccleſiarum favorem juſtiſſima ratione fuiſſe conſtitutum; & confirmabis ex omnibus juribus de hoc ſacrilegio agentibus, quæ ſemper utuntur verbis improprietatem, & ſimilitudinem denotantibus, ſic dictum *cap. nulli*, *& cap. prædia*, 12. *q.* 2. ibi, *ut ſacrilegus judicetur*, *d. cap. cùm ſit generale*, ibi, *ſacrilegi cenſendi*, *cap. conqueſtus, de foro compet.* ibi, *tanquam ſacrilegi*, junctis multis quæ de hujuſmodi dictionibus notant Doctores communiter poſt gloſſ. *verbo tanquam, in cap. ſolitæ, de majoritate*, & plures de quibus Hippol. *ſing.* 236.

Verùm contra ſupradictum diſcurſum, quem novè ex Præceptorum lectionibus ad hunc text. prænotavi, obſtat, ſi advertas text. hunc eſſe Gregorii I. quem conſtat ſexcentos ferè annos præceſſiſſe Lucium III. auctorem dicti *cap. cùm ſit generale*, ac proinde non poſſe procedere ex ratione, quod ſacrilegium ſit mixti fori ob ſpecialem favorem legibus Canonicis inſtitutum, cùm adhuc favor ille Eccleſiarum uſu receptus non fuerit. Deinde ex integra epiſtola D. Gregorii, ex qua deſumptus fuit text. *in præſenti*, conſtat laicos violentiam intuliſſe non Eccleſiæ, vel ejus rebus, ſed cuidam viduæ, atque ita inter laicos de rebus profanis tractam fuiſſe quæſtionem; neque enim in integra reperitur particula, *nobis*, quæ poſt verbum *præjudicantibus*, eſt in vulgatis Decretalibus; facit etiam ratio, quod *d. cap. cùm ſit generale*, favorem illum Eccleſiarum tunc demùm conſiderat, quando in ſæculari judice datur defectus juſtitiæ, quæ in hoc text. minimè proponitur. 12

Sed hujuſmodi objectiones facilem habent ſolutionem; nam prima ſolvitur ſi advertas, quod non dicimus Lucium III. *in d. cap. cùm ſit generale*, fuiſſe primum auctorem illius favoris Eccleſiarum, quod invaſores rerum ſuarum ab Eccleſiaſtico judice valeant puniri; ſed id referre velut antiquum, & jam antea introductum à Bonifacio, Pio, Anacleto, Urbano, & pluribus aliis, qui ipſum Gregorium præceſſerunt, atque etiam ab ipſo Gregorio, ut ſingula ſingulis referendo conſtat ex *cap. nulli*, *cap. prædia*, *cap. quia abſtulerit*, 12. *quæſt.* 2. *c. attendentes*, *cap. ſacrilegium*, 17. *quæſt.* 4. & ſonant verba dict. *cap. cùm ſit generale*, ibi, *in favorem Eccleſiæ eſt introductum*, quæ non præſentis, ſed præteriti temporis conſtitutionem important, quaſi Pontifex rem notam, & ſæpiùs jam antea conſtitutam voluerit inculcare. Secunda objectio fragilis eſt ſi advertas in Decretalibus, quas Gregorius IX. in hoc volumine inſeruit, licitum nobis non eſſe arguere ex parte conciſa, ſeu reſecata; ſed ſolùm vim legis habere, & ut talem allegari poſſe in his, quæ in hac compilatione repoſuit, ut ipſe expreſsè profitetur 13

in fine procemii harum Dectetalium, ibi, *Reſecatis ſuperfluis*, ubi dixi. Cùm ergo Greg. IX. plura in hac Decretali mutaverit quæ ſenſum efficiunt longè diverſum ab eo qui eſt in originali Greg. I. hic enim dicit præſentium latrici præjudicium fuiſſe irrogatum, ille autem poſt particulam *prajudicantibus*, reponit *nobis*, quæ etiam deeſt in antiqua collectione Ant. Auguſtini, de qua ſuprà mentionem feci in principio textus, *n.* 1. ut ſignificarem juriſdictionem Eccleſiaſtico Judici tribuere contra laicos Eccleſiæ præjudicantes, non ita quando præjudicium mulieri, vel laico infertur, ſicque hæc deciſio apud Greg. IX. alia eſt, non illa Gregorii I. atque ideo non ſecundùm originale antiquarum, vel antiquam collectionem, ſed ſecundùm novam Gregorii IX. legi, & intelligi debet: & hinc colliges rationem quare, nec immeritò, antiqui Decretalium codices hunc textum Gregorio IX. tribuunt. Quod ſi adhuc quæras rationem, quare Gregorius I. laicos viduæ præjudicantes per Eccleſiaſticos coërcendos eſſe reſcripſerit, contra regulam textus *in cap. cùm ad verum*, 96. *diſt.* cum ſimilibus, facilè reſpondebitur, ultra caſum illum, de quo *in cap. ex tenore, de foro compet.* ubi viduis conceditur, ut ſi judex ſæcularis in miniſtranda juſtitia negligens fuerit, valeant laicum coram Eccleſiaſtico convenire, illud etiam ſpecialiter expreſſum reperiri, ut poſſint viduæ ſpoliatores, ſeu invaſores violentos rerum ſuarum ad judicium trahere eccleſiaſticum, ut videtur probare textus *in cap. ex parte* 15. *de foro compet. verſ. ad hoc*, ubi notat Abb. *num.* 11. & alii communiter, teſte D. Barboſa *in l.* 1. *p.* 1. *n.* 49. *ad fin. ff. ſol. matr.* & eſſe communi omnium conſenſu receptum fatetur Covar. *pract. cap.* 6. *n.* 1. *verſ. imò*, licèt non ſatis jure probati contendat, & *ad cap. ex parte*, nitatur reſpondere, dari ibi præſumptionem defectus juſtitiæ. Quæ reſolutio magis convenit verbis Gregorii I. dum in fine ait in integra, *dum illuc auxilium non inveniunt.*

14 Ex dictis infertur efficacem videri auctoritatem hujus textus ad confirmandam communem ſententiam eorum qui docent eſſe mixti fori, & ad Eccleſiaſticum judicem trahi poſſe non ſolùm invaſores rerum eccleſiaſticarum, quando per vim eas occupant, verùm etiam omnes alios, qui in negotiis cum Eccleſia geſtis ejus rebus præjudicant quoquo modo, per fraudem ſcilicet, vel aliter contra juſtitiam, quod ſatis deducitur ex textu *in præſenti*, ibi, *prajudicantibus nobis*, & ex generalitate textus *in d. cap. cùm ſit generale*, ibi, *malefactores*, quæ in quocunque præjudicio, ſeu damno rerum eccleſiaſticarum abſque violentia propria, & ſecundùm omnem rigorem verificantur, ut eſt doctrina recepta, quam tenuit Innoc. & Abb. *num.* 6. Anch. *num.* 7. & 8. Card. *ibi*, & teſtatur receptam ab omnibus Barbat. *à num.* 129. Felin. *in princ. ad gloſſ. verbo malefactores*, Marant. *de ord. judic. p.* 4. *diſt.* 11. *n.* 6. & poſt Lap. *alleg.* 59. Card. Tuſch. *tom.* 4. *lit. I*, *concl.* 447. *à n.* 13. & ante eos conſtanter Dec. *hìc*, *à n.* 4. à nemine citatus, idem ex eiſdem rationibus reſolvens *à num.* 3. in vi turbativa, ut latè comprobat Menoch. *remed.* 3. *retinendæ, num.* 361. *cum ſeqq.* & in facti contingentia ſe obtinuiſſe teſtatur Joſeph. Seſſe *de inhibit. cap.* 9. §. 3. *num.* 33. Et confirmatur ex alia communi reſolutione Doctorum per textum ibi, *in cap.* 1. *& in cap. conſtitutus, de reſtit. in integ. & in cap. ad noſtram, de reb. Eccleſiæ non alien.* quibus probatur Eccleſiam læſam in contractu, de cujus nullitate, vel reſciſſione agitur per in integrum reſtitutionem, laicos coram Eccleſiaſtico judice poſſe convenire, quod ex Innoc. ſingulare dicit Rom. *ſing.* 112. Marant. *ubi prox. num.* 16. & eſſe communem multis adductis fatetur Covar. *lib.* 1. *var. cap.* 4. *num.* 2. Gutier. *lib.* 1. *canon. cap.* 34. *num.* 10. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo implorandum, num.* 32. & me citato *in hoc loco*, Diana *d. reſolut.* 81. generale, ſeu magis vulgare adducentes brocardicum ex Innocentio, quod quoties Eccleſia utitur privilegio aliquo, ſeu jure ſpeciali contra laicos, coram Eccleſiaſtico Judice agere poteſt.

Similiter ex dictis infertur, & ex verbis hujus textus deducitur notabilis ampliatio ad ejus principalem concluſionem, ut procedat non ſolùm in rebus Eccleſiæ, ſed etiam in rebus Clericorum, ita ut laici earum invaſores coram Eccleſiaſtico judice conveniri, & ab eo valeant coërceri, ut concludit illa particula *nobis*, quæ adjuncta verbo *prajudicantibus*, apertè videtur denotare, agere Pontificem de præjudicio non Eccleſiæ rebus, ſeu Clericorum, ſeu Epiſcoporum illato, & manifeſtiùs videtur probare textus *in cap. ſi clericus laicum, de foro compet.* ubi Pontifex æquiparat in hac materia res Eccleſiarum & Clericorum, ibi: *Suis, vel Eccleſia*; juncto ibi, *Res ipſas non Eccleſia eſſe, aut Clerici*: & conſequenter ſicut laicus conventus ſuper re quam Eccleſiæ eſſe fatetur, coram Eccleſiaſtico convenitur, ita etiam coram eo conveniendus videtur, ſi eam Clerici eſſe fateatur. Urget etiam pro hac parte textus *in cap. ſi quis de potentibus*, 24. *q.* 3. ejuſque rei rationem reddit textus *in cap. ſimiliter*, ibi: *Quia res Epiſcoporum eſſe Eccleſia non dubitatur*, 16. *q.* 1. & deinde quia ſi Eccleſiaſticus judex competens eſt in cauſa violentiæ, quæ mendicis & aliis miſerabilibus perſonis infertur, juxta *d. cap. ex parte, de foro compet.* quare non erit competens in violentia Clericorum? Quibus fundamentis ita tenuerunt Abb. *n.* 3. *in d. cap. ſi clericus, & in d. cap. cùm ſit generale, num.* 4. & alii communiter, teſte Soar. de Pace *in praxi, tom.* 2. *pralud.* 2. *n.* 19. & ante eum conſtanter Dec. *hìc*, *à num.* 9. & ſatis videtur exprimere Ord. Luſit. *lib.* 2. *tit.* 1. §. 5. *in princ.* Quod faciliùs admittunt in rebus patrimonii, ad cujus titulum clericus fuit ordinatus, ut poſt gloſſ. ult. *in cap. Epiſcopus, de prab.* notant omnes communiter ibi, & alii, quos refert Covar. *d. cap.* 4. *n.* 4. Salzed. *ad Bern. cap.* 18. *num.* 14. Quidquid contrarium in rigore diſputationis tenuerint alii maximæ authoritatis Auctores, contendentes minimè res Clericorum potiri privilegio rerum eccleſiaſticarum, neque propter violentiam in eis illatam poſſe laicos trahi ad eccleſiaſticum judicium, ex quorum numero ſunt Barbat. *in d. cap. cùm ſit generale, n.* 68. *in fin.* diſputans *à n.* 62. Covar. *ubi prox. n.* 3. Dec. *tract. crim. lib.* 6. *cap.* 30. *n.* 13. Cald. Pereira *d. verbo implorandum, n.* 32. *in fine.* 15

Nec contra legem eſt agere, &c.] His verbis confirmari videtur recepta Doctorum traditio aſſerentium quod licèt lex Canonica leges Civiles juſtam pœnam crimini infligentes, & è converſo lex Civilis Canones vel pœnas eis inflictas tollere non poſſit, poteſt tamen altera alterius prohibitionem novis pœnis additis coadjuvare, & eſt celebris doctrina gloſſæ *verbo Tolli, in Clem. ne Romani, de elect.* recepta ex multis, de quibus Covar. *de ſponſal. cap.* 6. *in princ. num.* 18. Duen. *reg.* 251. & alii de quibus Ceval. *commun. contra commun. quaſt.* 11. *num.* 11. 16

SVMMARIVM.

1 *Religioſi etiam exempti Eccleſias, & decimas non debent à laicis recipere ſine conſenſu Diœceſanorum.*

2 *Religionem plantare, ſeu approbare reſervatum eſt Summo Pontifici.*

3 *Apoſtolica Sedes non poteſt errare in approbatione Religionum.*

4 Templa

4 *Templarii quando inceperint, oſtenditur.*
5 *Templariorum religio quando, & ob quæ extincta fuerit, oſtenditur.*
6 *Ordo Chriſti in Portugallia quando inceperit, oſtẽditur.*
7 *Hoſpitalarii quando inceperint.*
8 *Templarij, & Hoſpitalarij verè ſunt religioſi.*
9 *Scandali de materia plures DD. agentes referuntur.*
10 *Decimas de manu laici ſine Epiſcopi conſenſu religioſæ perſonæ recipere non poſſunt.*
11 *Eccleſias de manibus laicorum ſine conſenſu Epiſcopi non poſſunt religioſi accipere.*
12 *Ratio expenditur, quare in donatione Eccleſiæ quam laicus detinet, in locum religioſum Epiſcopi conſenſus neceſſarius ſit, non ita requiratur in donatione juris patronatus facta in locum religioſum.*
13 *Religioſi privilegiati, & exempti tenentur vitare excommunicatos, & nominatim interdictos.*
14 *Declaratur text. in præſenti, &* in cap. nulli, de ſententia excommunicationis.
15 *Excommunicatus, vel interdictus in uno Epiſcopatu, in omnibus vitari debet.*
16 *Suſpenſus ab officio, ubique & in aliis Epiſcopatibus ſuſpenſus cenſetur.*
17 *Sententia judicis neque extra territorium, neque eos, qui ſubditi non ſunt, ligare poteſt.*
18 *Suſpenſus à beneficio, in alio loco beneficium habere poteſt.*
19 *Bannitus excommunicato æquiparatur.*
20 *Legitimatio facta à principe aliquo non extenditur ad bona ſita extra ipſius territorium.*
21 *Excommunicatus in uno Epiſcopatu, cur in altero extra territorium excommunicantis vitandus ſit, rationes referuntur, quæ improbantur, & tandem* n. 22. *vera referuntur.*
23 *Iudex Eccleſiaſticus poteſt extra territorium ſuo ſubdito communionem prohibere.*
24 *Excommunicatus, vel interdictus nominatim dicitur, quando proprium nomen exprimitur, vel aliquo indubicabili ſigno demonſtratur.*
25 *Declarantur verba text. ibi, nominatim interdictos.*
26 *Pleno jure quando dicantur Eccleſiæ ad aliquem pertinere, remiſſivè.*
27 *Vicarij inſtituendi ab Epiſcopo in parochialibus Eccleſiis, an debeant eſſe in ſacerdotali Ordine conſtituti, oſtenditur.*
28 *Proviſus de beneficio curato debet ſaltem eſſe prima Tonſura initiatus, & in ea ætate conſtitutus, ut intra annum ad Sacerdotium promoveri valeat.*
29 *Sacerdotalis Ordo quando tempore proviſionis requiratur, oſtenditur.*
30 *Beneficij repræſẽtatio perſonaliter eſt Epiſcopo faciẽda.*
31 *Repræſentari dicitur, qui præbetur ſenſibus corporeis.*
32 *Præſentatio eſt exhibitio perſonæ per patronũ Epiſcopo, vel alteri, ad quem inſtitutio pertinet, legitimè facta.*
33 *Declaratur text.* in cap. ea noſcitur, de his, quæ fiunt à Prælatis.
34 *Præſentati à patronis debent ſe Epiſcopo perſonaliter repræſentare, & non tenetur eos per Procuratorem admittere.*
35 *Inſtitutio in Eccleſiis, quæ ad religioſorum præſentationem ſpectant, fieri non poteſt, niſi præcedente ipſorum præſentatione.*
36 *Patroni de temporalibus rationem exigere poſſunt à Presbyteris, qui ad eorum præſentationem fuerint inſtituti, quod an verum ſit, oſtenditur,* n. 37.
38 *Doctores agentes de interdicto Eccleſiaſtico referuntur.*
39 *Divinorum officiorum nomine quæ veniant, remiſſivè.*
40 *Sepultura uſus Eccleſiaſticæ prohibetur per omne interdictum, ſive locale, ſive perſonale.*

41 *Confratres, qui in proprietatibus ſuis, & in ſæculo remanent, nec oblati ſunt religioni, aut converſi, Epiſcopis, & Eccleſiaſticæ poteſtati ſunt ſubjecti.*
42 *Confraternitates laicorum religionis cauſa inſtitutæ pia, & religioſa loca ſunt, & à ſæculari poteſtate, & juriſdictione exempta.*
43 *Oblati, qui in totum ſe religioni non tradiderunt, Eccleſiaſtica perſona non ſunt.*

Cap. Cùm & plantare III.

Alex. III.

Religioſi etiam exempti non debent decimas accipere de manu laicorum ſine conſenſu Epiſcopi, nec debent excedere privilegia illis conceſſa agendo contra auctoritatem Epiſcopalem cum ſcandalo. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Decian. Vivian. *in rationali lib. 5. juris Pontif. pag.* 194. Alagona *in compendio juris Canon. pag* 712. deſumitur ex Concil. Lateran. ſub Alex. III. *c.* 9 refertur ab Anton. Aug. *collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 26. c. 3.* 1

Plantare ſacram religionem, &c.] Notatur ad hoc, quod reſervatum eſt Summo Pontif. religionem plantare, ſeu approbare, ut per Dec. *in cap. Eccleſia S. Mariæ, à n. 14. alias à n. 52. ſup. de conſt.* Card. Bellarm. *controv. tom. 1. de monachis, lib. 1. c. 4.* Menoch. *de arbitr. caſu* 421. *à n.* 18. Læl. Zech. *de republ. Eccleſ. tit. de relig. c. 1. n. 8.* Henriq. *in ſum. lib. 12. c. 5. §. 4.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 13. c. 23. §. 5. cum ſeq.* Ludov. Miranda *in man. Prælat. tom. 1. q. 30. art. 6.* Fr. Emman. Valer. Reginald. & alios, quos refero *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p. 3. alleg. 50 n* 40. Et in hujuſmodi approbatione Religionum Apoſtolica Sedes errare non poteſt. Ban. *in 2. 2. q. 1. art. 10. dub. 8. concl. 3.* Fr. Emman. *qq. Regul. tom. 1. q. 1. art. 4. ad med.* 2 3

* *Fratres Templi & Hoſpitalis.* Templarii poſt recuperatas à barbaris Hieroſolymas ſuum habuerunt initium. Novem enim Latini proceres promiſſa apud Patriarcham caſtitate & obedientia, frequenti clientum comitatu juſſi ſunt Chriſtianis peregrè illuc venientibus iter tutũ à latrociniis impiorum præſtare, area eis attributa prope templum Domini ad ædes conſtruendas, quò ſe reciperẽt, ubi arma caperent, & inde Templarii ſunt dicti, primũ toga candida ſine Cruce circa annum Domini 1128. Pontifice Gelaſio II. mox Cruce rubea ſuper albam veſtem donati ſunt. Ita rem narrant Paul. Æmil. *de rebus geſtis Francorum, lib. 5. ſub Ludovica Craſſo, pag.* 105. Polydor. Virgil. *de inventoribus rerum lib. 7. c. 5.* Petr. Mex. *in ſua ſylva, lib. 2. c. 4. cum ſeq.* Chaſſan. *in catalogo gloriæ mundi, p. 9. conſid. 5.* Petr. Greg. *ſyntagm. juris lib. 15. c. 34. cum ſeqq.* & latè proſequuntur omnes Eccleſiaſticæ hiſtoriæ auctores, Platina, Illeſcas *in vita Gelaſij II.* & Clem. V. & poſt illos Fr. Hieron. Roman. *de Republ. Chriſtiana, lib. 7. c. 4. & c. 7. cum ſeqq.* Benè Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 13. c. 5. q. 3. cum ſeqq.* Orozco *en el theſoro de la lengua Eſpañola, lit. T, fol. 41.* Cardiol. *de la nobleza de Eſpaña, c. 34. fol* 87. Zurita *en los Annales de Aragon, p. 1. lib. 5. c. 73. & 99.* 4

Templariorum religio per ducentos deinde annos feliciter propagata non parva habuit incrementa, ita ut facultates maximas, & oppida quamplurima ubique gentium poſſideret. Sed tandem circa annum Domini MCCCXI. in Concilio Vienneſi à Clemente V. damnata eſt, & Templarii omnes deleti, eorumque bona partim Rhodiis Militibus, partim aliis familiis ſunt aſſignata, ut ſub Philippo Pulchro, cujus temporibus hoc contigit, latè explicat Paul. Æmil. *lib. 8. fol. 176. verſo.* Et illos illuſtriſſimè damnatos, eorumque Ordinem deletum fuiſſe propter delictum ſectæ, 5

quam profitebantur hæreſeos, aliis criminibus cumulatæ, tenent Paul. Æmil. Volaterran. Cahaſſan. Polyd. Virgil. Platina, Illeſc. & Hieronym. Roman. *citatis locis*, Petr. Gregor. *d. lib. 15. cap. 33. n. 10.* Petr. Matthæ. *in fine conſtit. Clement. V.* ubi refert Alvar. Pelag. & alios, Card. Tuſch. *lit. T, concl. 25.* Fr. Emman. *quæſt. regul. tom. 1. quæſt. 5. art. 1.* Galganet. *de jure publico, lib. 3. tit. 44.* & de Templariis præter *ſuprà* citatos multa ſcripſerunt Miræ. *in origine equeſtri*, Menenius *in deliciis equeſtr. tit. de Templariis*, Arnold. *in ligno vitæ, lib. 1. cap. 96.* Sylveſt. Marul. *in Ocean. lib. 3. pag. 205.* Nancler. *tom. 2. chronogr. gen. 37.* Samſon *de origine Equitum, tit. de Templariis*, Morigia *lib. 4. c. 2.* Bernard. de Brito *in in chronica Ciſtercienſi, lib. 2. c. 27.* Mariana *in hiſtoria Hiſpaniæ, lib. 15. cap. 10.*

6 Omnia verò privilegia, quibus gaudebant hujuſmodi Templarii, Chriſti Militibus Regni Portugalliæ ſunt communicata ex auctoritate Apoſtolica, & poteſtate ab Eugenio IV. Joanni Vicenſi Epiſcopo conceſſa circa annum 1434. Qui Ordo Chriſti in noſtra Luſitania ſub Dionyſio Rege à Joanne XXII. approbatus eſt circa annum 1326. cujus caput eſſe noſcitur nobiliſſimum illud cœnobium apud oppidum de Thomas, quò tranſlatum eſt ex oppido de Caſtro Marin, ubi naſcens prima novit initia, eique bona omnia, quæ in hoc Regno habebant Templarii, ſunt applicata, ut vicinorum Sarracenorum incurſionibus reſiſterent, de quo meminit Volater. *ſuprà cit. loco*, Chaſſan. *d. p. 9. conſid. 8.* & Hieronym. Roman. *lib. 7. c. 5. 12. & 13.* Petr. de Mariz. *varia hiſtoriæ dialog. 3. fol. 90.* Eduard. Nuñez, Galnan. Pina, & alii noſtri hiſtoriographi *in vita Regis Dionyſii*, Orozco *en el theſoro de la lengua Eſpañola, fol. 248.* Miræ. *de origine Relig. Ciſterc. lib. 2. c. 30. & lib. 5. origin. Monaſt. c. 9.* Sylveſt. Marul. *in Oceano, lib. 3. pag. 225.* Hieron. Roman. *de Republ. Chriſtiana, lib. 7. c. 13.* Jacob. Boſſ. *in hiſtoria militum, tom. 2. lib. 1. anno 1316.* Arnold. *in ligno vitæ, lib. 1. c. 91.* Fr. Barnab. Montalv. *in chron. Ciſterc. lib. 2. cap. 18.* Menenius *in delic. equeſtr. tit. Equitum Chriſti Ordo.* Llam. *in methodo, p. 3. c. 24.* Carol. Tapia *in auth. ingreſſi, verbo Monaſteria, cap. 42. n. 13. & c. 49. n. 1.*

7 Hoſpitalariorum initium fuit antequam noſtri terram Sanctam bello de barbaris reciperent, circa annum 1099. initio facto ab Italis mercatoribus, qui Hieroſolymas petentes ab Imperatoribus, & Sarrapis impiorum jus impetrarunt templi Beatæ Virgini ædificandi, ubi Sacra Latino ritu fierent, duo facta ſunt templa, duoque cœnobia virorum, & mulierum, quo ſanctius utriuſque ſexus ſeparatim coleretur, additumque Xenodochium, & valetudinarium, ac ædicula D. Joanni ſacra, ibi commorabantur profeſſi caſtitatem & obedientiam, qui reliquis ſoluti muneribus peregrinos, & ægros curarent; & quia præcipua eorum cura erat hoſpites recipere Latinos ad ſepulchrum Domini venientes, ideo Hoſpitalarii ſunt vocati, qui Cruce alba inſigniebantur. Deinde Rhodum Inſulam, ſive, ut aliqui volunt, à Gothofredo Bullonio primo Hieroſolymorum Rege dono datam, ſeu ut aliis magis placet, à Barbaris, & aliis captam, quam fortiter uſque ad noſtram ferè ætatem ab hoſtium incurſionibus tutati ſunt, indéque Rhodienſes Milites ſunt vocati. Sed poſtmodum anno 1523. à Turcis ſuperati Inſulæ Imperium amiſerunt, ob eamque cauſam Inſulam Melitam transmigrarunt, quam Caroli V. Imperatoris beneficio, ac munere acceptam obtinent uſque ad hodiernam diem, & inde Melitenſes appellantur, de quibus latè Fr. Hieronym. Roman. *de Republ. Chriſtiana, lib. 7. cap. 7.* Gardiol. *de la nobleza de Eſpaña, cap. 34. fol. 88.* Jacob. Boſſ. *in hiſtoria Melitenſi*, tribus tomis Italicè edita, Joan. Aut. Viperan. *de bello Melitenſi*, Chaſſan. *in catal. part. 9. conſid. 4.* Aubert. Miræ. *de orig. equit. lib. 1.* Sylveſt. Marul. *in Oceano, lib. 3. p. 219.* Jacob. de Vitriaco *hiſtoria Orient. cap. 64.* Sanrovin. *de origine equit. lib. 1. pag. 27.* Menen. *in deliciis equeſtrib. de Hieroſolym. equit.* Azor. *inſtit. moral. part. 1. lib. 13. cap. 5. quæſt. 3.*

Et alij Religioſi.] Ergo Templarii, & Hoſpitalarii 8
verè ſunt Religioſi, id enim concludit dictio, *& alij*, quæ non refertur niſi ad ſimilia, ut per charos à me *in remiſſion. de diction. & clauſul. dict. 17. n. 1.* & ideo ex text. *in præſenti*, ita notarunt Dec. *hic, n. 4.* & ante eum poſt *gloſſ. 1. in fine, in cap. duo ſunt, 12. quæſt. 1.* & Calder. *conſil. 7. verſ. ad prædicta, de judic. aliàs conſil. 121.* reſolvunt Card. Tuſch. *tom. 8. litt. T, concluſ. 26.* Duen. *reg. 100. ampl. 5.* Petr. Gregor. *d. lib. 15. c. 33. n. 8. & c. 34. num. 3.*

Quæ & ſcandalum pariunt.] Materiæ ſcandali pro- 9
pria ſedes eſt *in cap. qui ſcandalizaverit, infr. de regulis juris, hoc libro, & in cap. 2. de reſcript. & in cap. 2. de novi operis nunt.* Latè Covar. *in reg. peccatum, part. 1. in princ. num. 4.* Guttier. *canon. lib. 1. cap. 38. à num. 20.* Jacob. de Graffiis *in aureis deciſion. part. 1. lib. 2. cap. 68.* D. Thom. *2. 2. quæſt. 43. art. 7.* Azor. *inſtitut. moral. part. 2. lib. 12. cap. 16.* Sayr. *in clavi Regia, lib. 7. cap. 6. à numero 8.* Soar. *de legibus, lib. 1. cap. 9. in fin.*

Et decimas de manu laicorum, &c.] Ex his verbis 10
colligitur, non poſſe religioſas perſonas de manu laici ſine Epiſcopi conſenſu decimas accipere, ut per Butr. *num. 5. & 24.* Anchar. *num. 2.* Zabarel. *in princip. hic*, Rebuf. *de decimis, quæſt. 10. num. 31.* Mench. *illuſt. c. 89. à num. 2.* Gutier. *pract. lib. 1. cap. 14. cum ſeqq.* D. Barboſ. *in l. Titia, num. 45. ff. ſoluto matrim.* Facbin. *controverſ. lib. 7. cap. 72.* Azor. *inſtit. moral. part. 1. lib. 7. cap. 36. q. 13.* latè Soar. *de relig. tom. 1. tractat. de decimis, lib. 1. cap. 26. à num. 7.* vide latiùs *ad cap. prohibemus, ſupr. de decimis.*

Eccleſias.] Notatur ad hoc, quod non poſſunt re- 11
ligioſi de manibus laicorum Eccleſias recipere ſine conſenſu Epiſcopi, conſonat text. *in cap. decimas, 16. q. 7. & in cap. quod autem, in fine, & in cap. illud, verſ. tum quia, & in cap. nullus, de jurepatronatus*, notant Butr. Abb. & alii *in præſenti*, latè Bero. *in d. cap. illud, à num. 6.* plenè Lamber. *de jurepatronatus, p. 2. lib. 1. q. 1. art. 9. & 10.* Quæ jura ſupracitata cum textu *in præſenti*, ex communi reſolutione procedunt in Eccleſiis, quæ de facto injuſtè, & indebitè à laicis in proprietatem detinentur, teſte Lambertin. *d. art. 9. à num. 8.* apertè enim deducitur ex text. *in cap. cùm Apoſtolica, de iis, quæ fiunt à Prælatis*, qui text. refert auctoritatem Concilii Lateran. de quo *in præſenti*, ne laici Eccleſias, & decimas transferant in Religioſos ſine conſenſu Epiſcopi, per quod, inquit, indirectè datur intelligi hoc licitum eſſe de Epiſcopi conſenſu: in verſiculis autem præcedentibus explicat, & decidit hoc de illis decimis, & Eccleſiis eſſe intelligendum, quæ à laicis erant malè detenta, tum etiam ex auctoritate D. Hieronymi, quam refert in principio, ibi, *Aliquando fuerint à laicis malè detenta*, & habetur *in cap. ult. 16. quæſt. 1.* juncto *verſ. auctoritates*, ubi explicat, & rationem reddit, quia dum malè detenta à laicis alteri Eccleſiæ, vel religioſo loco donantur, utilitati Eccleſiæ conſulitur, ejuſque conditio melior efficitur, dum ad uſus Eccleſiaſticos revocantur, juncto *cap. 2. §. ſanè, de decimis, lib. 6.* Quæ omnia cum ſua proportione applicanda ſunt Eccleſiis, nam vel hujuſmodi Eccleſiæ, ſicut & decimæ, de quibus ibi, violenter ſine aliquo titulo à laicis occupatæ ſunt, & fateri oportet teneri eas dimittere, & reſtituere illi, ad quem de jure pertinent, neque aliam Eccleſiam,

vel

vel religioſum locum ea recipere poſſe de manibus laicorum, etiam de Epiſcoporum conſenſu, quia Epiſcopi conſenſus nihil novi tribuit, ſed ab alio qui dare poteſt, datum confirmat, juxta regulam text. *in cap. inter dilectos, de fide inſtrument. cum ſimilibus.* Aut hujuſmodi Eccleſiæ detinentur injuſtè, ſed tamen ex titulo aliquo, veluti habito ab inferioribus Prælatis, & per argumentum à contrario ſenſu text. *in præſenti,* concludit eas poſſe religioſos accipere de manibus laicorum, accedente Epiſcopi conſenſu, ut expreſſit *d. c. cum Apoſtolica.* Neque obſtant fundamenta, quibus de hoc intellectu dubitavit ſibi contrarius Abb. *in c. de Monachis, n. 11. verſ. primus, de præbendis,* benè enim ſatisfacit Lamber. *d. cap. 9. n.* 10. & ex dictis patet reſolutio; nam ad illud, quod transferre non poſſunt, quod non habent, nec juſtè detinent, reſpondetur ab Eccleſia permiſſivè conceſſum fuiſſe. Ad aliud ex *d. cap. cùm Apoſtolica, in fin.* dum titulum exigit feudi perpetui, reſpondetur non requirere titulum juſtum, ſed habitum de facto ab Inferioribus Prælatis. Aut tandem detinentur à laico hujuſmodi Eccleſiæ in proprietatem auctoritate Pontificis, quia temporales redditus in perpetuum ſunt diſmembrati, & laico applicati, & tunc nullum videtur inconveniens fateri, quod ſine Epiſcopi auctoritate transferri poſſunt in locum religioſum, quia per talem diſmembrationem laicales efficiuntur. Quartum caſum, quem ait non tangere Doctores, ponit Lambertin. *d. art. 9. n.* 18. quando ſcilicet laicus eſt tantum patronus, & Eccleſiam in proprietatem, vel ejus redditus temporales non detinet, & conſtat juſpatronatus, quod non habet, transferre nolle, ſed Eccleſiam ipſam donat loco religioſo, & tanquam certum reſolvit in nihilo valere donationem etiam de Epiſcopi conſenſu, cùm donet quod non habet, contra regulam text. *in cap. Daibertum 1. quæſt. 7. & d. cap. quod autem,* & ceſſat ratio permiſſionis, quam *ſuprà* conſideravimus.

12 Unde jam colliges veram rationem, quare in donatione Eccleſiæ, quam laicus detinet, in locum religioſum Epiſcopi conſenſus neceſſarius ſit, & abſque eo non valeat, juxta text. *in præſenti,* non ita tamen requiratur in donatione juriſpatronatus facta loco religioſo, juxta text. *in c. 1. in principio, de jurepatronatus, lib. 6.* nam cùm juſpatronatus transferatur in patrono, qui verus eſt ipſius dominus, illudque juſtè poſſidet ex Eccleſiæ conceſſione, ratione fundationis, vel dotationis, juxta text. *in cap. decernimus,* cum multis, *ibid. 16. q. 7. c. 3. & per totum, de jurepatronatus,* Concil. Trid. *ſeſſ. 25. de reformat. cap. 9.* cum multis citatis per me *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p. 3. allegat.* 70. meritò talis donatio facta à Domino, qui magis capax, & habilis eſt ad illud obtinendum, rata, & firma manere debet abſque aliquo Epiſcopi conſenſu: at verò laicus detinens Eccleſiam injuſtè, donat id, quod ſuum non eſt, nec retinere poteſt, & ideò jus illud transferendi Eccleſiam minimè ad eum pertinet, ſed ad Epiſcopum, juxta generalem regulam text. *in c. omnes Baſilicæ,* 16. q. 7. meritóque Pontificiæ leges, quæ permiſerunt Eccleſias ſic malè detentas in locum religioſum transferre, requirunt ejuſdem Epiſcopi conſenſum, ut poſt Roch. multis explicat latè Lambert. *d. art. 9. n. 36. cum ſeqq.*

§. Excommunicatus.

Religioſi etiam exempti non debent admittere ad Divina excommunicatos, & interdictos nominatim à quocumque. Colligunt Doctores *in princip.* text. citati.

Ab illis, &c.] Probat hic text. Religioſos privilegiatos & exemptos teneri vitare excommunicatos, & nominatim interdictos, intelligendo verba, *ab illis,* id eſt, religioſis Templariis, & Hoſpitalariis, conſonat text. *in cap. nulli, de ſententia excommunic.* ubi latè, dum generalem regulam conſtituit, quod nemini ſuffragari poteſt privilegium Sedis Apoſt. quominus excommunicatos vitare debeat, juncta integra, quam refert Ant. Aug. *in 1. collect. Decretal. ſub illo tit. c.* 10. ubi ſic incipit: *Nulli autem Monachi Templarij,* &c. ex quibus poſt gloſſ. & Abb. *n. 1. hic,* notant Covar. *in c. alma, p. 1. §. 1. n. 2.* Ugol. *de cenſuris, tabul. 2. c. 23. in principio, n. 2. cum ſeqq.* Sayr. *eod. tract. lib. 2. c. 15. n. 32.* 13

Verùm in reddenda ratione maxima inter eos concertatio eſt, alii enim inquiunt præceptum de evitandis excommunicatis juris divini eſſe, & conſequenter non poſſe ſaltem in Divinis relaxari ab ipſo Pontifice: alii verò aſſerunt text. *in præſenti, & d. cap. nulli,* non negata poteſtatem Summo Pontifici concedendi privilegium aliquibus, ne teneantur vitare excommunicatos, ſed ſolùm hujuſmodi privilegiis ſe tueri non poſſe privilegiatos in genere ex defectu juſtæ cauſæ, ut voluit Joan. Andr. & alii communiter, teſte Jacob. de Graff. *in aureis deciſionib. p. 2. lib. 4. c. 12. n.* 11. Verùm rejectis his & aliis vera ratio eſt, ſcilicet Templarios, de quibus *hic, & in d. c. nulli,* non habuiſſe privilegium in ſpecie, ne excommunicatos vitare tenerentur, ſed quia erant exempti à poteſtate Ordinariorum, virtute hujus privilegii, & exemptionis generalis contendebant non teneri vitare excommunicatos, & interdictos ab ipſis Ordinariis, quod Pontifex meritò reprehendit, quia licèt privilegium generale exemptionis proſit exemptis ne ab Ordinariis, à quorum juriſdictione exempti ſunt, valeant excommunicari, ex reſolutis per Sayr. *d. lib. 1. cap. 5. n. 36.* ſicut etiam religioſis prodeſſe poteſt privilegium, ne excommunicari valeant, juxta text. *in c. ne aliqui, hoc tit. lib. 6.* minimè tamen ex eo quod exempti ſunt, ſequitur non debere vitare alios, qui ab Ordinariis ritè ſunt excommunicati, ut benè ex communi notavit Ugolin. *tab. 5. c. 13. §. 8.* quia obligatio eos vitandi non provenit ex juriſdictione Ordinarii excommunicantis, à qua exempti ſunt, ſed ex legis diſpoſitione, à qua Religioſi non eximuntur, ut conſtat ex iis, quæ *infrà* dicentur. 14

Quam ab aliis omnibus, &c.] Ex his verbis colligunt Abb. *n. 1.* Dec. *à n. 5. & 15.* ac alii *in præſenti,* communiter regulam, quod excommunicatus, vel interdictus in uno Epiſcopatu, in omnibus aliis, & ab omnibus non ſubditis excommunicantis, atque etiam ab exemptis vitari debet, notat gloſſ. *verbo ſubtrahuntur, in cap. paſtoralis, §. verùm, de appellat. cum ſimilibus,* quam poſt Felin. Navar. & alios adducit Covar. *in cap. alma, p. 1. §. 3. num. 2.* Ugolin. *de cenſuris, tab. 1. cap. 13. §. 10.* Sayr. *eodem tract. lib. 2. cap. 11. num. 25. cum ſeqq.* Henriq. *in ſum. lib. 13. cap. 24. §. 1. & c. 26. §. 3.* Soar. *tom. 5. diſp. 18. ſect. 1. à num. 4.* Eandem concluſionem in ſuſpenſo ab officio, ut ubique, & in aliis Epiſcopatibus ſuſpenſus cenſeatur, notat gloſſ. *d. verbo ſubtrahuntur,* gloſſ. ſimilis *in cap. ſi quis Presbyter, 7. q. 1.* quas cum aliis communiter receptas teſtatur Ugolin. *tabul. 4. de cenſur. cap. 6. §. 2.* Soar. *d. tom. 5. diſput. 27. ſect. 1. à num. 9.* Sayr. *de cenſur. lib. 4. cap. 5. num. 7. cum ſeqq.* 15 16

In contrarium tamen facit, quia ſententia judicis neque extra territorium, neque eos, qui ſubditi non ſunt, ligare poteſt, ex regul. *l. ult. ff. de juriſdict. omnium judicum, & cap. 2. de conſtit. in 6.* text. optimus in eodem propoſito *in cap. à nobis 21.* ibi: *Non niſi ſubditi obligantur, de ſententia excommunicat.* ſic per ſententiam, quæ ſuſpendit ab officio poſtulandi, prohibitus 17

18 tantùm cenſeret in Provinciæ Præſidis judicantis, *l.ex*
ea, verſ. in ea, ff. de poſtuland. & inde ſuſpenſum à bene-
ficio, in alio loco beneficium habere poſſe notat
gloſſ. *d. verbo ſubtrahuntur*, Ugolin. *tab.8.§.5.* Soar. *d.*
19 *tom.5. diſp.26. ſect.1.n.29.* Et bannitum, qui excom-
monicato æquiparatur *in c.1. in fine principij, hîc fini-*
tur lex, in uſibus feudorum, Gail. *de pace publica, lib.2.*
c.1.n.16. Card. Tuſch. *tom.1. lit.B, concl.11.* licèt impu-
nè poſſit occidi, non ita tamen extra territorium ju-
dicis bannum habere effectum ſuum notavit Bald. *in*
l.1.n.6. C. de hæredibus inſtit. & alii de quibus Card.
20 Tuſch. *d. lit.B, concl.16.* Et legitimationem factam à
Principe aliquo non extendi ad bona ſita extra ipſius
territorium, notant Abb. Præpoſ. Dec. & alii commu-
niter, quos refert, & ſequitur Cov. *de ſponſal. p.2.c.8.*
§ 8.n.14. Gabr. *Luſit. deciſ.69.n.19.p.2.* & magis com-
munem multis adductis comprobat Fachin. *contro-*
verſ. lib.3.c.58.

21 Propter has difficultates variæ ſunt in hoc articulo
reſolutiones, multi enim abſolutè negant excommu-
nicatum in uno Epiſcopatu, in altero extra territo-
rium excommunicantis vitandum eſſe, ita Sot. *in 4.*
diſt.19. q.1. art.5. ſed apertè loquitur contra text. *in*
præſenti, & in cap.cum 11.q.3. cum ſimilibus, ideoque
meritò ab omnibus *ſuprà* citatis reprehenditur. Alii
autem eam afferunt rationem, quia obligatio vitandi
excommunicatos eſt de jure divino, quod obligat
omnes ubique, abſque territorii diſtinctione. Ita Le-
deſma *in 2.4. q.24. art.1. ad finem*, ſed convincitur,
cùm præceptum hoc de excommunicatis vitandis,
purè humanum ſit, licèt poteſtas excommunicandi, &
ferendi cenſuras à jure Divino procedat, ut colligitur
ex reſolutis per Henriq. *in ſum. lib.13. c.2. § 3. verſ.*
modus, Sayr. *lib.1. de cenſur. c.4.n.8.* Avil. *eod. tract. p.2.*
c.6. diſp.7. dub.1. concl.3. Soar. *tom.5. diſp. 2. ſect.1.*
num.9.

22 Vera igitur reſolutio eſt, ſtando in lege Divina, &
ex vi ſuæ juriſdictionis non potuiſſe Epiſcopos directè
per excommunicationem ligare non ſubditos, ſed Ec-
cleſiam, Legéſque Pontificias ex Apoſtolorum inſti-
tutione hanc formam, & naturalem proprietatem ex-
communicationi tribuiſſe, ut excommunicatus com-
munibus Eccleſiæ ſuffragiis privetur, & ab uno Epi-
ſcopo excommunicatus, ab omnibus aliis ubique vi-
tari debeat in Divinis, & humanis, adeò ut nec Epiſ-
copus ipſe, qui excommunicationem protulit, cum
eo communicare valeat, quod poſſet ſi hoc ſuæ juriſ-
dictioni eſſet tribuendum: atque ita DD. colligunt
hunc diſcurſum *in cap. ſicut Apoſtoli, cum ſeqq. 11.q.3.*
& poſt Sot. latè explicat Henriq. Sayr. & Soar. citati
ſtatim poſt verba text. quæ proximè adduxi, hinc reſ-
pondentes ad generalem regulam *d. cap. à nobis*, cum
ſimilibus, quæ probat nullam inferioris judicis ſen-
tentiam extra territorium non ſubditos ligare, ut ſci-
licet procedat directè, & ex vi ſuæ poteſtatis, limitaci
autem in excommunicatione, quæ ex Eccleſiæ inſti-
tutione hoc habet, ut ubique ſuos habeat effectus, &
omnes fideles obliget excommunicatum vitare. Quæ
ſolutio licèt excommunicationi conveniat, non ta-
men plenè tollit difficultates.

23 Quare in hoc articulo duo puncta involvuntur,
quæ meliùs diſtinguit Soar. *d. diſp.18. ſect.1.n.4.* quo-
rum unus eſt, an judex Eccleſiaſticus ex vi ſuæ juriſ-
dictionis poterit excommunicatum arcere à com-
munione fidelium extra ſuum territorium, eidem
prohibendo ne cum aliis fidelibus communicet.
Aliud, an poſſit alienis ſubditis prohibere commu-
nionem cum ſuo ſubdito excommunicato. Circa pri-
mum, quod poſſit extra territorium ſuo ſubdito com-
munionem prohibere, non eſt dubium, & poſſe etiam
tam ab officio, quàm à beneficiis extra territorium
exiſtentibus ſuſpendere, ſi id intendat: Nec obſtabit
text. *in d. l. ex ea*, reſponderi enim poteſt, non negare
Juriſconſultum quod poſſit judex per ſententiam
ſuam prohibere aliquem ab officio poſtulandi in om-
ni loco, ſed interpretari intentionem ipſius eſſe pro-
hibere ſolùm intra ſuum territorium, ut in ſimili circa
ſententiam ſuſpenſionis à beneficiis, quod interpre-
tanda ſit de beneficiis exiſtentibus in territorio judi-
cis ſententiam proferentis, argumento text. *in cap. ſi*
compromiſſarius, verſ. reſtringitur, de elect. lib.6. notat
Abb. *in cap. poſtulaſtis, numero 11. de foro competenti*,
Soar. *tom.5. diſput.27. ſect.1. numero 22.* Unde quæ-
ſtionem poteſtatis in hoc propoſito diſtinguere opor-
tet à quæſtione voluntatis, ſeu intentionis; poteſt
enim, ſed in dubio non intendit, niſi qualitas cauſæ
id poſtulaverit, ut ſunt ſententiæ, quæ afficiunt per-
ſonam, vel ejus ſtatum minuunt, veluti quando infa-
miam irrogant, juxta *d. l. ex ea, in principio*, & in ſervo
pœnæ, juxta *l.3. ff. de his, quæ pro non ſcriptis, & in l.*
qui ultimo, ff. de pœnis, juncta *auth. ſed hodie, C. de dona-*
tionibus inter virum. Hujuſmodi ſunt etiam excommu-
nicatio, interdictum, ſuſpenſio ab officio, & reliqua,
de quibus Doctores dicere ſolent, quod ſuam ſecum
trahunt executionem, id eſt, quæ abſque hominis
miniſterio ſuos operantur effectus, ut loquitur text. *in*
d. cap. paſtoralis, § verùm. Circa ſecundum verò de
alienis ſubditis, quod non poſſet Epiſcopus ex vi ſuæ
juriſdictionis illis communionem cum ſuo excommu-
nicato prohibere, ideóque recurrendum ſit ad ſpecia-
lem Eccleſiæ inſtitutionem, quæ præcipit, ut omnes
fideles teneantur excommunicatum ab uno Epiſcopo
ubique vitare, indeque ſequitur non ſolùm alienos
ſubditos, ſed etiam exemptos teneri hujuſmodi ex-
communicatos vitare, quia hoc præceptum non pro-
cedit à juriſdictione Ordinariorum, à qua exempti
ſunt, ſed à jure communi Canonico, à cujus obſervan-
tia eos non eximit tale exemptionis privilegium, ut
deducitur ex ſupradictis.

Nominatim.] Dicitur nominatim excommunicatus, 24
vel interdictus, quando proprium nomen exprimitur,
vel aliquo indubitabili ſigno demonſtratur, ut per
gloſ. *hîc, verbo nominatim*, cum ſimilis *verbo nominatim*,
in cap. conſtitutionem, de ſententia excommunicat. quas
cum aliis communiter receptas teſtantur Covar. *in*
cap. alma, p.1. §.2.n.8. Gutier. *Canonic. lib.1. c.1.n.27.*
Jacob. de Graff. *in aureis deciſionibus, p.1. lib.4. c.11.*
num.6. Sayr. *de cenſuris, lib.2.c.12.n.17. & lib.5.c.4.*
num.11. Soar. *tom.5. diſp.9. ſect.2. num.10.* hinc me-
ritò reprobantes doctrinam gloſſ. *in cap. à nobis, de*
ſententia excommunicat. dum tenet nominatim excom-
municatos dici poſſe, qui committunt furtum, vel
ſimilem actum contra canonem, vel generalem ſen-
tentiam, excommunicationem facienti talem actum
imponentem, ut in forma illius text. quiſquis furtum
fecerit ſit excommunicatus. Et confirmatur ex text. in
l. quoties, §. ſi quis nomen, ff. de hæredibus inſtituendis,
juncto *§. nominatim, Inſtit. de exhæredatione liberorum*,
cum ſimilibus, quæ explicant Covar. *in cap. cum ti-*
bi, n.5. de teſtam. Anton. Gom. *tom.1. variar. cap.5.*
num.6. Menoch. *de præſumpt. lib.4. præſumpt.19. n.5.*
cum ſeqq.

In præſenti dictio illa, *nominatim*, jungitur interdi- 25
ctis, nec ad excommunicatos refertur, ut patet ex li-
tera ibi, *excommunicatos quoque, & nominatim interdi-*
ctos, quaſi velit excommunicatos indiſtinctè ab omni-
bus eſſe vitandos; interdictos autem tunc demùm,
quando nominatim interdicuntur. Ratio autem diffe-
rentiæ eſt, quia ſecundùm juris antiqui regulas quo-
cunque modo ad fidelium notitiam devenerit, vel per
famam,

famam, vel aliter, etiam occultè aliquem incidiſſe in excommunicationis ſententiam etiam generalem, ipſum vitare debuerunt, ſaltem occultè, juxta text. *in cap. cùm non ab homine, de ſentent. excomm. cap. illud, de Clerico excommunicato miniſtrante*, cum aliis, de quibus Couar. *d.* §. 1. *n.* 3. Vgolin. *tab.* 1. *c.* 13. §. 7. *num.* 9. *verſ. ex iis*, Sayr. *d. lib.* 2. *c.* 12. *num.* 1. optimam afferentes rationem, quia excommunicatio ſuam ſecum trahit executionem, nec vt liget denuntiatione opus eſt, *d. cap. paſtoralis*, §. *verùm*; ac proinde ſemoto ſpeciali fauore *Extrauag. Ad vitanda*, quicunque. ſciuerit alium eſſe excommunicatum, ſiue per generalem, ſiue ſpecialem ſententiam, cum vitare debuit. In interdicto autem diuerſa conſideratio occurrit ſecundùm varias illius diſtinctiones, & differentias, quarum illa ad noſtrum propoſitum notabilis eſt, quod interdictum perſonale, vel generale, vel ſpeciale eſt: generale veluti quia interdicitur populus alicuius ciuitatis: ſpeciale quando interdicuntur certæ tantùm perſonæ; inter vtrumque illa eſt differentia, quod licèt quandiu ſingulares perſonæ ſunt de illo populo, interdictæ cenſeantur etiam generali interdicto, nec ibi, nec alibi Diuinis intereſſe poſſint, ex ratione, quam reddit text. *in cap. ſi ſententia, verſ. cùm vero, de ſentent. excomm. lib* 6. ſi tamen ſinguli de populo illo eſſe deſierint, velut quia aliò domicilium mutarunt, ſi culpabiles non ſint, deſinunt eſſe interdicti, quia cùm non interdicantur vt ſinguli, ſed tanquam pars illius populi, ſi ab eo deſinant, jam illos interdictum non conſtringit, quod in eos vt tales ferebatur, vt ex Anchar. & aliis *in d. cap. ſi ſententia*, notat Couar *var. lib.* 2. *c.* 8. *n.* 10. & aliis adductis Henriq. *in ſum lib.* 13. *c.* 42. §. 2. Vgolin. *tab.* 5. *de cenſuris*, *c.* 20. §. 4. Soar. *tom.* 5. *diſp.* 32. *ſect.* 2. *n.* 11. *juncto num.* 18. Sayr. *de cenſur. lib.* 5. *c.* 4. *à princ.* Cùm ergo text. *in præſenti* agat de excommunicatis, & interdictis vbique vitandis etiam extra territorium proferentia, & hæc regula abſolutè vera ſit in excommunicatis, & interdictis nominatim, & per contrarium deficiat in interdictis generaliter nomine populi, quia ſolùm vitandi ſunt donec ſunt de eodem populo, non immeritò in hoc text. in interdictis adiecta fuit dictio illa, *nominatim*.

§. In Eccleſiis.

Religioſi in Eccleſiis, quæ ad ipſos pleno jure non pertinent, cùm vacant non inſtituantur, ſed inſtituendos Epiſcopo præſentent, & ei de cura ſpirituali reſpondeant, nec inſtitutos inconſulto Epiſcopo amoueant, & Religioſis rationem reddant de temporalibus. Colligunt Doctores *in princ. text.*

26 *Pleno jure.*] Quando autem pleno jure dicantur Eccleſiæ ad aliquem pertinere, dicam commodiùs ad *cap. quoniam* 21. *infrà hoc tit.*

27 *Presbytero.*] Cùm vulgare principium ſit, quod qualitas juncta verbo ſignificat juxta terminos verbi, *l. in delictis*, §. *ſi extraneus*, *ff. de noxalibus*, cum aliis de quibus Dec. & alii relati à Menoch. *remed.* 16. *recup. n.* 23. videtur ex verbo, *Presbyteros*, juncto verbo, *inſtituendos*, probare text. *in præſenti*, neceſſarium eſſe quod Vicarii inſtituendi ab Epiſcopo in Eccleſiis, quæ non pleno jure Monaſteriis vniuntur, tempore inſtitutionis ſint in Sacerdotali Ordine conſtituti, vel ſi prædictum verbum adiungatur ſequenti, *repræſentent*, quod tempore repræſentationis Sacramento illo ſint inſigniti, & confirmatur ex *cap. nemo* 15. ibi, *ætate legitima*: & Sacerdotio, *de elect. lib.* 6. & ex generali regula, quod qualitas requiſita ad beneficii habilitatem requiritur tempore prouiſionis, *cap. ſi eo tempore* 9. *de reſcriptis*, *cap. cùm de benef. de præbendis, eodem lib.*

28 Verùm contrarium deprehenditur ex text. *in c.* 2. *de inſtitut. lib.* 6. *& in cap. ei cui* 20. *de præbend. eod. lib.* & ex communi DD. reſolutione aſſerentium ſufficere ad validitatem collationis cujuſcunque beneficii etiam curati, quod prouiſus ſit prima tonſura initiatus, & ætatem habeat, vt intra annum ad Sacerdotium promoueatur, vt per Rebuff. *in praxi, tit. requiſita ad collationem*, *n.* 24. Roch. *de jurepatron. verbo honorificum*, *n.* 24. Gutier. *canon. lib.* 2. *c.* 15. *n.* 33. Petr. Greg. *in beneficiaria c.* 25. *n.* 8. Nicol. Garc. *de benef. p.* 3. *c.* 4. *n.* 2. *cum ſeqq.* neque dici poteſt prædictam reſolutionem procedere in principalibus Eccleſiarum Rectoribus, at verò in earum perpetuis Vicariis aliquid ſpeciale reperiri, per text. *in præſenti*, iuxta ea quæ Doctores per text. *ibi, in cap. vlt. de officio Vicarij*, *& in Clem.* 1. *eod. tit.*

29 Cuius verioris ſententiæ non obſtat verbum, *Preſbyteros*, quo text *in præſenti* vtitur, quia non adjicitur hic tanquam præcisè neceſſarium tempore repræſentationis, vel inſtitutionis, contra jura prædicta, quæ expreſsè contrarium decidunt, ſed gratia frequentioris vſus, juxta *regul. l. nam ad ea, ff. de legib.* atque etiam quia conuenientius, & cauſatiuè neceſſarium, ad euitandam ſcilicet Ordinarii coactionem, & pœnam priuationis, ſi intra terminum ab ipſo latum, vel intra annum ſecundùm jus hodiernum non promoueantur, quod vt faciliùs percipiatur aduertere oportet celebrem eſſe Joan Andr. diſtinctionem *in d. cap. ei cui*, quem *ibi* ſequuntur Domin. *n.* 12. & Franch. *n.* 6. & alii communiter *ibi*, dum reſoluunt tribus modis beneficium, ſeu præbendam ſacerdotalem dici poſſe, vel quia ex inſtitutione, priuilegio, aut conſuetudine ſolis Sacerdotibus debet conferri, quo caſu certum eſt tempore prouiſionis Sacerdotii Ordinem eſſe neceſſarium, vt frequenter vidimus obſeruari in inſtitutionibus capellarum, & majoratuum, quibus adjicitur, vt vnus Sacerdos bonæ vitæ eligatur, proſequitur Hojed. *de incompatib. benefic. p.* 1. *c.* 24. *num.* 10. aut quia Ordo ille requiritur, quia ſi ad eum non promoueatur, beneficio ipſo priuatur, juxta terminos *cap. licèt canon, de præbend. lib.* 6. aut tandem quia ſi non promouetur, priuatur fructibus, juxta *d. cap. vlt. de officio Vicarij*. Quare his caſibus vltimus tempore prouiſionis Ordo Sacerdotalis neceſſarius non eſt, ſed ſufficit, quod deinde intra annum promoueantur, & conſequenter juxta hos terminos rectè procedit text. *in præſenti*, & verbum illud *Presbyteros*; licèt enim ex illo conuincatur Vicarias perpetuas Parochialium ſacerdotales eſſe, non tamen inde ſequitur neceſſariò Sacerdotii Ordinem neceſſarium eſſe tempore prouiſionis.

30 *Epiſcopis repræſentent.*] Ergo repræſentatio beneficii perſonaliter eſt Epiſcopo facienda, itavt præſentatus eidem perſonaliter exhibeatur, neque ſufficiet quod per literas, aut procuratores abſens ipſe Epiſcopo nominetur, quod in primis ſuadet proprietas verbi *repræſentent*, quod propriè ſignificat præſentiam ſui facere, *l. maritus* 15. § 1. *ff. ad leg. Iul. de adult.* melior text. *in l. conſentaneum*, quomodo, & quando judex, ibi, *vt præſentiam ſui faceret*, juncto ibi, *vt ſeſe repræſentent*, cum multis aliis, quæ adducit Briſ. *de verborum juris ſignificatione, verbo repræſentare*, vnde rectè dicit *gloſſ. verbo repræſentare*, *in Clem. dudum*, *de ſepulturis*, 31 quod repræſentare dicitur, qui præbetur ſenſibus corporis, ex *l.* 1. *in princ. ff. de verborum obligat.* & eſt recepta communiter ex multis, de quibus Tiraquel. *de jure maritis*, *gloſſ.* 6. *n.* 31. Selua *de benefic. p.* 3. *q.* 1. *n.* 7. Lambert. *de jurepatron. art.* 1. *q.* 11. *part.* 1.

lib.2.num.12.cum ſeqq. Indeque præſentatio ſic ſolet
32 à Doctoribus communiter definiri, quod ſit exhibitio perſonæ per patronum Epiſcopo, vel alteri, ad quem inſtitutio pertinet, legitimè facta, ita Abb. *in cap. ea noſcitur, de his quæ fiunt à Prælatis*, Roch. *de iurepatronatu, in principio*, *q.3.* Rebuff. *in praxi, tit. de præſent. num.2.* Card. Tuſch. *tom.6.lit.P, concl.*191. Nicol. Garc. *de benefic p.4. c.1. num.* 16. quare non eſt neceſſarium in inſtrumento præſentationis exprimi quod præſentatus eſt præſens, maximè ſi in dicto inſtrumento dicatur, *N. præſentat N.* ita gloſſ. *verbo præſentari*, per text. *ibi, in Clem. dudum, §. ſtatuimus, de ſepult.* Rot. *deciſ.3. de iurepatron. in non.* Paul. de Citiad *de iurepatron.p.6.art.3.q.21.n.37.& 38.* & fuit reſolutum *in Gerunden. beneficij*, 28. *Ianuarij* 1600. coram Coccina. Vnde non valere præſentationem de abſente factam, nec Ordinarium teneri admittere præſentatum, qui ſe perſonaliter non exhibet, notant omnes proximè citati, idem Abb. *conſ.76. n.2. p.2.* Roch *verbo honorificum, q.6. num.27.* Corraſ. *de ſacerd. p.4. c.6. num.18.* Lambertin. *de iurepatron. lib.2. p.1. quæſt. 1.art.1.quæſt. 11. art.2.* Lotter. *de re benefic. lib.2. q.6. ex num 35. vſque ad num.50.* Rot. *in Calagaritana beneficij de guarda*, 25 *Maij* 1587. & *in Romana iuriſpatronatus*, 8 *Iunii* 1598. coram Orano, & *in Regien. Prioratus* 26. *Iunii* 1587. coram Card. Pamphilio ſen. & *in Hipporegien. Plebania* 25. *Iunii* 1610. coram Ortembergo, Greg. *deciſ.*.4 *num*... & *ibi* Beltramin. *num.4.* refert Ferentil. *in annot. ad deciſ.*481. *Buratti, lit.B, n.12.* Non obſtat *d.cap. ea noſcitur*, ibi, *per ſe, aut per literas perſonas idoneas Epiſcopis Diœce-*
33 *ſanis præſentent*, quia procedit quando patronus abſens per literas facit præſentationem perſonæ, quæ cum eiſdem Epiſcopo ſe perſonaliter repræſentet, & hoc licitum eſſe dubitari non poteſt, vt euincunt text. *in d.cap ea noſcitur, & in cap.vlt. de conceſſione præbend.& in Clem 1.verſ. Præſentatus, de exceſſibus Prælatorum*, nam vt præſentatio de abſente illi ſuffragetur, debet in termino iuris dato ad præſentandum ſe præſentare coram Ordinario habente inſtituere, Rot. *deciſ.4.de iurepatron. in nouis*, Lambertin. *de iurepatron. lib.2. p.1. q. 4. art.16. ſub n.2.verſ. & prædicta.* Nicol. Garc. *d.c.1.n.25.* Beltramin. *ad deciſ.*34. Gregor. XV. *num* 8. Ferentil. *in annot. ad deciſ.*481. *Buratti, n.* 20. & procedit praxis receptiſſima ſecundùm quam nunquam, aut tardò patroni tempore præſentationis perſonaliter exhibent Epiſcopo præſentatos, ſed præſentati cum inſtrumento repræſentationis ſe exhibent Ordinariis, qui illos admittunt, & inſtituunt, de qua meminerunt gloſſ. *in d. Clement.* 1. Lambert. *d. art.* 1. *num.5.* Nicol. Garc. *d. cap.* 1. *num.*19. Card. Tuſch. *d.*
34 *lit.P, concl.*592. *num.*24. At verò veriſſima, & receptiſſima eſt reſolutio, præſentatos perſonaliter debere ſe Epiſcopo repræſentare, Epiſcopumque non teneri præſentatos per procuratorem admittere, tum ex dictis, tum ex multis rationibus, quas afferunt Doctores, quia ſcilicet cederet huiuſmodi præſentatio in graue ipſius Eccleſiæ præiudicium ex dilatione, ſi præſentatus per literas differret aduentum ſuum: tum quia præſentati debent ab Ordinario examinari an ſint idonei, tam in Parochialibus, & Curatis, quàm in ſimplicibus, ex Concil. Trident. *ſeſſ. 7. de reformat. c.*13. quod examen cùm perſonale ſit, & per procuratorem fieri non poſſit, neceſſariò ſequitur præſentatos teneri ſe Epiſcopis perſonaliter exhibere. Vtrùm autem abſens præſentatus inſtitui ab Epiſcopo poſſit, ſi ei notum ſit eſſe idoneum notoriè, dixi *de offic. & poteſt. Epiſcop. p.3.alleg.72. num.*118. & ibi dictis addendum duxi præſentationem regulariter de abſente fieri poſſe, quando ille ita notus eſt habenti intuere quod nullo opus ſit examine, Lambert. *d.lib.2. p.2.q.11.art.3.* Rot. *deciſ.*185.*in fine,p.2. diuerſ. & in d. Regien, Prioratus*, 26. *Iunii*, & 14. *Decembr.*1587. coram Card. Pamphilio, & *in Amerina iuriſpatronatus*, 17.*Nouembr.*1614. coram R. P. D. meo Pirouano. Intellige tamen dummodo abſens infra terminum datum ad præſentandum per ſe, vel procuratorem ad hoc ſpecialiter conſtitutum præſentationem acceptet, Lambert. *d.art.3.n.2.* Rot. *in d.Regien. Prioratus*, coram Card. Pamphilio, & *in Firmana beneficii*, 20. *Iunii* 1597. coram Penia, & *in Aurien. Parochialis*, 11. *Ianuarii* 1613. coram bon. mem. Vbaldo, Lotter. *de re benef.lib.3.q.6.n.*38. Præſumitur tamen quis notus Ordinario eo ipſo quod eſt illius diœceſanus, Buratt. *deciſ.21.n.*30. quam præſumptionem ſufficere ad hunc effectum vt ſuſtineatur præſentatio de abſente, dixit eadem Rot. *in d.Amerina iuriſpatronatus*, coram R.P.D. meo Pirouano. Declara tamen procedere dummodo examen non ſit neceſſarium omnino, vt in Parochiali, tunc enim non ſufficit quod præſentatus ſit notus Ordinario, Lambertin. *art. 3. num. 5. & 9.* Rot. *in Pavien.iuriſpatronatus*, 13. *Ianuarii* 1594. coram Card. Millino.

Ex eiſdem huius text. verbis, ibi, *Epiſcopis repræ-* 35
ſentent, iuncto ibi, *inſtituendos*, etiam deducitur, quod inſtitutio in Eccleſiis, quæ ad religioſorum præſentationem ſpectant, fieri non poteſt niſi præcedente ipſorum præſentatione, adeo vt inſtitutio, ſeu prouiſio aliter facta, ſpreto ſcilicet patrono, nullius momenti ſit, vt notant DD. per text. ibi, *in cap. decernimus, 26. q.7.& in cap.illud, de iurepatronatus*, Abb. *in cap. cùm Bertoldus, num.*13. vbi Felin. *n.8. de re iudicata*, Roch. Lambert. Syluest. & alii, de quibus Garc. *de benef p.5. c.9.ex num.*231. Cabed. *de patron. Regiæ Coronæ, c. num.3. & 6.* qui omnes benè notant hanc nullitatem tunc demùm locum habituram, ſi patronus intra quadrimeſtre, vel ſemeſtre ad præſentandum ſibi à iure conceſſum reclamauerit, aliter enim ſuſtineri, ac valere prouiſionem Epiſcopi reſoluunt præcitati Doctores, & vltra illos Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ. 4. princ. num.99.* Flamin. *de reſignat. benef. lib.8. q.10. num.10.* Zerol. *in praxi Epiſcop. verbo ius publicum, n.* 8. cenſuit Rot. *deciſ. 77. num. 4. p. 1. diuerſ.* cuius reſolutioni varias rationes afferunt ſcribentes, vt proſequitur Garc. *d.c.9. à num.* 233. Sed facilis eſt illa, quam affert *num.*237. atque etiam Cabed. *d.c.1.n.7.* quia ſcilicet huiuſmodi nullitas in fauorem patroni, qui Eccleſiam fundauit, vel dotauit, inducta eſt, & conſequenter ſemper habet tacitam conditionem, ſi ipſe patronus declarauerit, vt in ſimili circa pœnam commiſſi ob non ſolutum canonem, probat text. *in l.2.* ibi, *ſi dominus voluerit, C. de iure emphyt.* & *ibi* notanit gloſſ. *verbo volente*, recepta ex multis, de quibus Tiraq. *in l.ſi vnquam, verbo reuertatur, n.*10. Mench. *vſu. freq. c.34. n.5.* Corbul. *in tract. quibus modis emphyt. amittatur, tit. de cauſa priuationis ob non ſolutum canonem, n.* 9. & in caſu quotidiano de excommunicatione ob non ſolutam penſionem, quod non incurratur niſi poſtquam pars declarauerit ſe ea vti velle, Caſſad. *deciſ.2.& 3.de locat.* Nauar. *in man.c.23. num.*104. Soar. *tom. 5. de cenſur. diſp.* 20. *ſect.* 1. *num.*10. vbi de ſtylo atteſtatur, & poſt illum ac Mandoſ. Flamin. Toler. & alios, Nicol. Garc. *de benefic. part.1. cap.5. num.*581.

Ipſis verò pro rebus temporalibus reddant rationem.] 36
Ergo patroni de temporalibus rationem exigere poſſunt à Preſbyteris, qui ad eorum præſentationem in Eccleſiis, quæ ſuæ ſunt ratione iuriſpatronatus, fuerunt inſtituti, atque ita poſt Innoc. notant Butr. *num.*14. Abb. *num.*3. Henric. & alii communiter *hîc*,

consonat

conſonat text. vbi etiam notauit Abb. & alii communiter *in cap. in Latran. de prab.& in cap.ex literis, in fine, de jurepatronatus*, vbi Bero. *n.17.* eamque concluſionem procedere in Eccleſiis, quæ ratione ſolius juriſpatronatus, ſeu præſentationis ad Religioſos pertinent, reſoluit Abb. *in cap.de Monachis, n.6 de prab.* ſequitur eandem Roch. *de jurepatron. verbo honorificum, n.100.* & Lambert. *eod.tract.lib.3. art.5.q.2.* & ante ſe ita omnes Doctores tenuiſſe ſcribit Rebuff. *de congrua portione, n.41.* qui omnes explicant bujuſmodi rationem reddendam eſſe non minutatim, de illo ſcilicet quod ſingulis diebus expenderint in panibus, carnibus, piſcibus, & ſimilibus.

37 Verùm, quicquid Doctores diſtinguant inter patronos laicos, & Eccleſiaſticos, vera non eſt ſupradicta reſolutio, nec in hoc text. & ſimilibus probatur, ſiue enim Patronus Eccleſiaſticus ſit, ſiue laicus, q à talis eſt, ſcilicet ſi non proponamus temporalia ad illum alia ratione pertinere, nunquam de illis poterit à Rectore, ſeu Vicario, quem præſentauit, exigere rationem, quia ratione juriſpatronatus nihil aliud patronis etiam Eccleſiaſticis noſcitur eſſe conceſſum, quàm vt de rebus Eccleſiæ habeant ſollicitudinem, vt denuntient Epiſcopo, vel judici, quæ viderint corrigenda, minimè verò, vt in temporalium, quæ pro portione Vicarii, vel fabrica relioquuntur, adminiſtratione ſe intromittant, vt benè deducitur ex *cap. filius, vel nepotibus, 16.q.7. & ex cap. praterea, de jurepatron.* & meliùs ex Concil. Trident. *ſeſſ.25. de reform.c.9.* ubi indiſtinctè interdicit omnibus patronis cuiuſcunque Ordinis, etiamſi collegia, & communitates Clericorum, vel laicorum exiſtant, ne in perceptione fructuum beneficii ſui patronatus ſe ingerant, ſed eos liberè Rectori diſtribuendos dimittant, & ante Concil. Trident. idem tenuit Dec. *hîc, n.4. & 20.* & conſtanter Rebuff. *de congrua portione, n.42. cum ſeqq.* Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ.4.n.91.* vbi reſpondent noſtrum text. & *d. cap. in Lateran.* loqui de Eccleſiis, in quibus temporalia ad Religioſos pertinebant, quæ ex illa particula, *ſuis,* benè etiam aduertit Decian. *ibi, n.21.* ſed manifeſtiùs probatur ex text. *in cap. ſanè 6. q. 2.* ibi, *Abbati verò pro rebus temporalibus ad Monaſterium pertinentibus debitam ſubiectionem exhibeant.*

§. Quod ſi Templarii.

Templarii & Hoſpitalarii in Eccleſia interdicta ſolùm ſemel in anno admitti debent ad diuina Officia, nec tunc ibi ſepelienda ſunt corpora defunctorum. Colligunt Doctores *in princ.text.* citati.

38 De interdicto Eccleſiaſtico, de quo hîc agitur, vide Nauar. *in man.c.27.n.564. cum ſeqq.* Couar. *in cap. alma, p. 2. § 1.* Henriq. *in ſum. lib. 13. c. 41.* Vgolin. *de cenſur. tab.5.* Sayr. *eod. tract. lib.5.* Auil. *eodem tract. p.1.* Soar. *eodem tract. diſput. 32.* Bonac. *eodem tract. diſp.5.* Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom.2.q.37.* Paul. Layman. *in Theolog. moral. lib.1. tract.5.p.4.* Coninch, *de Sacram. & cenſur. tom.2.diſp.17.dub.1.* & aliqua tractabimus *in collect. ad cap. alma mater, de ſentent. excommun lib.6.*

39 *Ad Eccleſiaſticum officium.*] Sub nomine Eccleſiaſticorum, vel Diuinorum officiorum, quæ contineantur, inuenies ad *cap.non eſt vobis 11. n. 5. de ſponſ.* & ibi citatis adde Valer. Reginald. *in praxi fori pænit. lib. 32. tract.4.n.32.* & Bonacin. *d.diſp.5.p.3.*

40 *Nec tunc ibi ſepeliantur corpora defunctorum.*] Notatur ad hoc, quod per omne interdictum, ſiue locale, ſiue perſonale, vſus Eccleſiaſticæ ſepulturæ prohibetur, de quo vide Nauar. *d.c.27.num.171.* Couar. *d.§.1, num.3.verſ. hoc autem,* Vinald. *in candelabro aureo, ſub tit.de interdict.§.1.n.39.* Vgol. *d.tabul.5.c.9.* Fr. Emman. *quaſt. Regul. tom.2 q.110.* Soar. *d. tom.5. diſp.35.ſect.1.* Auil. *d. p. 5. diſput. 3.* Sayr. *d. lib. 4. c. 7.* Paul. Layman. *d.p.4.c.2. num.3.* Valer. Reginald. *lib.32. tract.3. n.37.* vbi aduertit hunc effectum priuationis ſepulturæ habere locum non tantùm in adultis, ſed etiam in infantibus baptizatis, itavt in loco interdicto iis perinde, ac illis ſit deneganda Eccleſiaſtica ſepultura, latè Bonac. *d. diſp. 5. tract.4. principio*, vbi *n. 9.* agit de infantibus, vel amentibus, & *n.6.* contra Vgolin. *d.tabul. 5. cap.9. §. 3.* reſoluit laicos habentes priuilegium aſſiſtendi Diuinis officiis poſſe ſepeliri in loco ſacro.

§. Confratribus.

Confratres Religioſorum, qui non omninò ſe eis dederunt, ſed remanent in ſuis pruprietatibus, ſunt ſubditi Epiſcopo vt cæteri laici. Colligunt Doctores *in princ.text.* citati.

Ad Epiſcoporum ſuorum, &c.] Notatur ad hoc, 41
quod confratres, qui in proprietatibus ſuis, & in ſæculo remanent, nec oblati ſunt Religioni, aut conuerſi, Epiſcopis, ac proinde Eccleſiaſticæ poteſtati ſunt ſubiecti, vt per Butr *hic, n.11.* Abb. *n.4.* Anchar. *n.7.* &
Heoric. *in cap.vt priuilegia, infr. hoc tit.* Vnde poteſt 42
adduci text. hic pro reſolutione eorum, qui docent confraternitates laicorum religionis cauſa inſtitutas pia eſſe, & religioſa loca, & ideò à ſæculari poteſtate, & juriſdictione exempta, præcipuè ſi proprium habeant templum, vel in eis ſeruetur hoſpitalitas, aut Miſſæ dicantur, & alia pia opera exerceantur, de quo vide Couar. *in cap.officii, n.12.de teſtam.* Paul. Fuſch. *de viſitat.lib.2.c.14.n.4.& 7.* Zerol. *in praxi Epiſcop. p.1. verbo confraternitas, §. 4.* Renat. Chop. *de ſacra politia, lib.3.c.6.num.6.* Azeued *ad l.10. num.26.& 29. & l.3. tit.14.lib.8.noua recop.* Gutier. *canon.lib.1.c.35. à num 9.* Petr. Greg. *de Repub.lib.14.c.2.n.8.* Menoch. *remed. 13. recuperanda, num.34.cum ſeqq.* Card. Tuſch. *tom. 3.lit.E, concl.28.n. 4. & tom.4.lit.F, concl.435.* Valaſc. *conſult. 105.à n.5.* Perez de Lara *de capellaniis, lib.2.c.1.à n.5.* Cabed. *de patron Regia Corona, c.42.* Marta *de juriſdict. p.4.caſu 113.num.7. cum ſeqq.* Bobadil. *in ſua politica, lib.2.c.18.num.228.* Benedict. Ægid. *in repent.l.1. C.de Sacroſanct. Eccleſ.p.1.in initio, n.54.* Nicol. Garc. *de benefic.p.5.c.1.n.601. cum ſeqq.* Vnde juſpatronatus confraternitatum laicorum auctoritate Ordinarii erectarum, præſertim ſi habeant Eccleſiam, eſſe Eccleſiaſticum, tenent Hieron. Paul. *in praxi Cancellaria, in tit. declaratoria ſuper proponente, ſeu vouente ingredi, col.39. verſ. in cauſa mea Majoricen. fol. mihi 444.* Lambertin. *de jurepatron.lib.1.p.1. art.10. n.4* vbi diſtinguit quod ſi iſtæ confraternitates faciunt ſolùm collegium, & non ſunt affixæ alicui Eccleſiæ, juſpatronatus eſt laicale; ſi verò ſunt alicui Eccleſiæ annexæ, juſpatronatus eſt Eccleſiaſticum, Gutier. *canon. lib.1. c. 35. n.30.* Aldobrand. *conſil.30.n.5.cum ſeqq.lib.1.* Rot. *in Romana beneficiatus, 22. Maii 1623.* coram Reuerendiſſ. D. meo Coccino Decano, confirmata 24. *Iannar.* 1624. *coram eod.*

Cæterùm juſpatronatus bujuſmodi eo caſu laicale erit quando confratres non induuntur, aut diſtinguuntur aliquo ſigno Religionis, & beneficium fuit à laico fundatum, ac de bonis profanis, ſecundùm Felin. *in tract. quando litera Apoſtol. prajudicent patron. col.7. circa med.limit. 4. verſ. induxit etiam dictam deciſionem,* Roch. *de jurepatron. verbo jus, num. 18.quaſt.3.* Couar. *practic. c.36. num.8.* Gambar. *de poteſt. legati in conſer. num.414.* Fuſcb. *de viſitat.lib.2, cap.14.num.12.ad fin.*

Zerol.

Zerol. *in praxi Epiſcop. p.1. verbo iuſpatronatus*, §. 33. Azeued. *l.1.n.6.tit.4. lib.1. noua recop.* Nicol. Garc. *de beneſ. p.5.c.1.n.604. circa fin.* Azor. *inſtit. moral. p.2. lib.5. c.28. col.2. verbo iuſpatronatus eſt profanum*, Cened. *pract. & canon. quaeſt. lib.1.q.22.n.11. circa fin. verſ. eam tamen*, Rota *in Romana beneficiatus S. Laurentij in Damaſo, 7. Februarij* 1628. coram R.P.D Dunan Non obſtat quod confraternitas ſit de foro Eccleſiaſtico, & quod confratres debeant in eo conueniri, quia hoc non facit quod juſpatronatus competens confratribus ſit Eccleſiaſticum, cùm alioquin non eſſet dare in beneficiis Eccleſiaſticis aliquod juſpatronatus laïcale, quia etiam quilibet patronus laicus coram judice Eccleſiaſtico poteſt conueniri pro jurepatronatus laïcali.

43 *Si non ſe prædictis fratribus*, &c. Notatur ad hoc, quod oblati, qui in totum ſe religioni non tradiderunt, Eccleſiaſticæ perſonæ non cenſentur, nec Eccleſiaſtici fori priuilegio gaudent, quemadmodum per contrarium gaudent illi, qui ſe, & ſua in totum religioni tradiderunt, vt per Nauar. *conſ.49. de regularib. in nouis*, Dec. *in tract. crimin lib.4.c.9.n.18.* Azeued. *ad l.1.n.8 tit.14.lib.6. noua recop.* Fr. Emman. *quaeſt. Regul. tom.3.q.21.* Card. Tuſch. *tom.5.lit.O, concl.16.* Flores de Mena *var.lib.1.q.21. à n.* 194. Modern. *de juriſd. p.4. caſu* 116.*n*.37. Peregr. *var.lib.6.n.71* Fr. Paulin. *in praxi crimin. regul. tit.1.c.3. n.3.* Verùm cùm in Sacra Congreg. Concilii juſſu S.D.N. propoſitum eſſet infraſcriptum dubium. An oblati alicuius Religionis judicandi ſint perſonæ Eccleſiaſticæ, adeò vt fori priuilegio, & immunitate à vectigalibus gaudeant. Sic Congregatio dubio ſemel, atque iterum examinato cenſuit, oblatos priuilegio, & exemptione ita demùm debere potiri, ſi in forma juris valida perpetuò, irrefragabiliter, & cum effectu ſe ipſos, & bona ſua omnia, præſentia, & futura, nulla prorſus, quamvis minima eorum portione, neque in proprietatem, neque in vſumfructum ſibi reſeruata, Religioni obtulerint: quod ſi omnia prædicta ſimul non concurrant, neque fori priuilegio, neque immunitate à ſæcularibus exactionibus frui poſſe.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegiis ſuis priuandus eſt qui alienis derogat.*
2 *Iudex, qui juſtitiam facere negligit, & priuilegia Sedis Apoſtolicæ non ſeruat, ſuis priuilegiis eſt priuandus.*
3 *Iudex in adminiſtranda juſtitia negligens, aut per dolum, vel imperitiam malè judicans, quas pœnas ciuiles incurrat, oſtenditur.*
4 *Iudex per dolum, aut imperitiam malè judicans, qualiter criminaliter puniatur, oſtenditur.*
5 *Iudex injuſtitiam faciens non poſitiuè, ſed omittendo, an eaſdem pœnas incurrat, oſtenditur, & num. ſeqq.*

Cap. Dilecti IV.

1 QVi non timet obviare ſcriptis Romanæ Eccleſiæ, ſuis priuilegiis priuandus eſt. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib.5. juris Pontif. pag.* 196. Alagona *in compend. juris Canon. pag.713.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib.5. tit.24. cap. 4.* & eſt poſt Concil. Lateran. *part.44. cap.6.*

Iuſtitiam facere non vultis, &c.] Probat hic text. judicem, qui juſtitiam facere negligit, & priuilegia Sedis Apoſtolicæ non ſeruat, ſuis priuilegiis eſſe priuandum. Ratio decidendi illa eſt, vt ſcilicet qui alienis priuilegiis derogat, priuetur propriis, vt in eodem genere in quo deliquit, ipſe puniatur, juxta reg text. *in cap. literas 13. de tempor ordin. cum ſimilibus*, non ob id tamen text. hic excludit alias pœnas contra judices in adminiſtranda juſtitia negligentes, vel per dolum, aut imperitiam malè judicantes jure præſcriptas, præcipuaque illa eſt, vt litem faciant ſuam, *l. ſi filiusfam. 15 ff. de judic.* vbi latè explicat D. Barboſ. vt ſcilicet, vel ſolidum damnum, vel diſpendium litis parti, quam injuſtè condemnat, reſarcire teneatur, juxta eandem *l. filiusfam. & l.2. C. de pœna judicis, qui malè judicauit*, vel quantum de ea re judicantis Religioni æquum videbitur, juxta *l. vlt. ff. de variis, & extraord. cognit.* vnde ſumptum eſt *princ. Inſtit. de obligat. quæ ex quaſi delicto*, vbi recentiores omnes latè explicant, Paris de Put. *de ſyndicatu, verbo negligentia, & verbo Iudex malè judicans*, & poſt Felin. Dec. & alios, Bern. & Salzed. *regul.373.* Garc. *reg.* 301. Card. Tuſch *tom.4. lit. I, concl.404. & concl.40.n.3. & concl.* 475. expreſsè agens de caſu huius text. de eo ſcilicet, qui juſtitiam facere negligit, & quoad forum conſcientiæ explicant Nau. *in man.c.25.n.12.* Molin. *de juſtit.tom.3. tract.7.diſp.710. à princ.* Quæ quidem reſolutio, videlicet quod judex malè judicans damnum litis parti reſarcire teneatur, procedit etiamſi pars ipſa à ſententia non appellauerit, vel appellationem interpoſitam non proſequatur, vt notatur Bart. *q.9. incipien. Iudex per imperitiam, à n.15.* Avil. *ad c.1. Prætorum, verbo à las partes, num.9.* Auend. *reſp.11.n.2.* D. Barboſ. *in d.l. filiusfam. à n.29.* latè Farin. *in praxi crimin. q.111.n.509. & n. 523.*

Quinimò non ſolùm ciuiliter ad intereſſe partis, ſed etiam criminaliter ſecundùm judicis arbitrium puniri poſſe, argum. text. *in l. vlt.* notant vltra præcitatos Menoch. *de arbitr. caſu* 339. Valaſc. *conſult.46. ad finem*, Petr. Gregor. *ſyntagm. lib.50.c.2. n.49.* Attento autem jure Canonico contra judices Eccleſiaſticos, qui contra conſcientiam, & juſtitiam in grauamen partis quicquam fecerint per gratiam, vel per ſordes, vltra æſtimationem litis parti faciendam, pœna ſuſpenſionis ab officio per annum imponitur, atque etiam irregularitatis, ſi ſuſpenſione durante Diuinis ſe ingeſſerint, vt decidit text. *in c.1. de re judicata, lib.6.* & vltra Ordinarios explicant Nauar. *in man. c.27.n.137. verſ. decima.* Henriq. *in ſum. lib.13.c. 39. §.4. juncta lit. M*, Vivald. *in candelabro, p.4.c.9. n.60.* Iacob. de Graff. *in deciſ. aureis, p.1. lib.3.c.6.n.15.* Sayr. *de cenſur. lib. 4.c.13.n.3.* Farin. *in praxi crimin. q.111. n.171. cum ſeqq.* Quæ quidem, ac aliæ pœnæ cumulatiuè ponuntur, & vna cum alia, vel aliis non confunditur, itavt in judicis ſit arbitrio, vel omnes, vel vnam, quam maluerit, imponere, provt ex doctrina Barth. *in l. ſanctio legum, ff. de pœnis*, proſequuntur Dec. *in tr. crimin. lib.8.c.39.n.18.* Menoch. *d. caſu* 342. *à n.15.* plenè Farin. *d.q.111. à n.80.* benè etiam aduertens *n.93.* pœnam ſuſpenſionis, de qua *in d. c. 1.* non confundi cum aliis pœnis Canonicis & ciuilibus, vt deducitur ex vltimis verbis illius text. juncta gloſſ. *vlt.* additque illius deciſionem procedere tribus concurrentibus: primò quod per ſordes, vel gratiam: ſecundò quod contra juſtitiam: tertiò quod in grauamen partis judex Eccleſiaſticus injuſtam proferat ſententiam, notant Nauar. Sayr. & omnes alii poſt illum citati.

Vtrùm autem pœnæ ſupradictæ in eo locum habeant, qui injuſtitiâ facit, non poſitiuè, ſed omittendo, 5

ſeu

ſeu per negligentiam, de quo propriè loquitur text. *in præſenti*, non leviter Doctores controvertunt, in quo dubio, quoad pœnam Canonicam ſuſpenſionis dicendum videtur in eo locum non hadere, ut per Anchar.*n.3.*Abb.*n.2.hic*,Navat.Sayr.& reliqui omnes *citatis locis*, requirentes ad illam pœnam ſuſpenſionis incurrendam tria illa, quæ ſuprà diximus, quorum primum apertè deficit in eo qui ſtat in puris terminis negligentiæ, & nihil poſitivè facit contra juſtitiam. De pœna autem illius judicis, qui malè judicavit, ut litem ſuam faciat, negavit eam propter ſolam negligentiam incurri, Bart.*in d.l.ult.verſ.quæro,ff.de variis,& extraord.* Paris de Puteo *de ſyndicatu*, *verbo negligentia*, *n.*16. quos refert & ſequitur Avil. *n.*18. D. Barboſ. *à n.*64. *dictis locis*, etiam reſolventes, quod licèt hujuſmodi judices negligentes facere juſtitiam conveniri poſſint etiam à parte ad juſtum intereſſe per actionem in factum, & alias legitimè competentes, non faciunt litem ſuam, ut ejus diſpendia præſtent, nec pœna criminalis venit infligenda, de qua *in d. l.2.* cum ſimilibus, quæ de malè judicantibus ſolùm loquuntur, atque ita factum poſitivum exigunt, ut comprobat idem Barboſ. *n.*47. *ubi ſuprà.*

6 Contrariam tamen ſententiam affirmativam, quod judex negligens facere juſtitiam pœnam ſuſpenſionis canonicam incurrat, tenuit Dec. *hic*, *n.*18. *cum ſeqq.* & eſt gloſ.notabilis *verbo neglexerit, in c.excommunicamus, §.moneantur, de hæreticis*, dum probat excommunicari judicem, qui juſtitiam partibus adminiſtrare negligit, recepta ex Clar. & aliis, de quibus Menoch. *d.caſu* 341.*in principio*, & quod judex negligens facere juſtitiam litem ſuam faciat, tenuit *gloſ.ult.ut in cap.hoc etiam, 2.q.6.gloſ.ult. in c. Dominus*, 23.*q.*2. quas communiter receptas teſtatur, & ſequitur Menoch. *caſu* 341. immò judicem requiſitum, ſi negligat juſtitiam facere, durius puniri, quàm malè iudicantem, reſolvit Alexand. *in l.5.ff.de damno infecto*, Avend.*reſponſ.*11.*num.*7. & criminaliter etiam puniri judicem, qui tenuit audite partes, ex Bald.notat Valaſc. *d. conſult.*26. *in fine.*

7 Quas quidem contrarias ſententias ſub diſtinctione eſſe componendas probabilius duxi, itaut prima negativa procedat in puta omiſſione, poſterior verò affirmativa, quando omiſſio, ſeu negligentia habet factum admixtum, quod eſt caſus hujus text. nam ſi diligentiùs ejus litera inſpiciatur, in eo non ſolùm proponitur negligentia judicis in omittendo, ſed magis ſonate videtur in eam, quæ factum habet admixtum, ut deducitur ex ultimis verbis hujus text.ibi, *ſcriptis authenticis obviare minimè timeatis*, quaſi per hæc explicentur præcedentia, & juſtitiam non facere, & privilegia non reſpicere, ut antea dixerat, non fuerat ſolum modò negligendo, ſed actum, & poſitivè obviando, ſeu reſiſtendo, ne privilegia ſerventur. Unde caſus hujus text. figurari poteſt in judice, cui privilegia Apoſtolica exhibeotur, eaque contemnit, vel quia io totum ea legere, aut inſpicere recuſans, vel quia eorum formam, & tenorem non ſervans privilegiatis gravamen infert, eos cogendo ſecundùm juris communis regulas id præſtare, à quo Apoſtolicis privilegiis erant exempti, quod quidem negligentiæ genus, quando non manet in puris terminis negligentiæ, ſed in factum reſolvitur, eique admixta eſt, puniri pœna æſtimationis litis, atque aliis, de quibus *ſuprà*, apud omnes compertum eſt.

8 Plures alias declarationes, circa pœnas civiles, & criminales judicis negligentis facere juſtitiam proſequitur latè Farin.*d.q.*111.*à n.*396. ubi *à n.*435.multa proſequitur circa pœnas judicis per imperitiam malè judicantis, & ex *n.*75. circa pœnam canonicam ſuſpenſionis, de qua *in d.c.1. de re judicata, lib.*6. quam obſervabis Epiſcopos, de quibus noſter text.agit, non incurrere ex ratione text. *in c.quia periculoſum, de ſententia excommunic. lib.* 6. ut poſt gloſ. *in eodem c.1.* & Navar. *d.c.*27.*n.*157. obſervat Sayr. *de cenſuris, lib.*4. *c.*13.*n.*3. *verſ. primum eſt.*

SUMMARIUM.

1 *Compendium hujus text. refertur.*
2 *Excommunicatorum corpora, ſi in Eccleſiis, aut cœmeteriis à privilegiatis ſepeliantur, exhumanda ſunt, & extra ejicienda.*
3 *Excommunicatum ſepeliens quare excommunicationem incurrat, oſtenditur.*
4 *Prohibitio, & præceptum Eccleſiaſticum non ſepeliendi excommunicatum in loco ſacro, quare introducta, oſtenditur.*
5 *Mortui an poſſint excommunicari diſcutitur.*
6 *Cœmeterium unde, & quibus modis dicatur, remiſſivè.*
7 *Cœmeterij nomine, in quo excommunicatis denegatur ſepultura, continetur quicunque locus ſacer, etiam intra ipſam Eccleſiam.*
8 *Ratio eadem eſt, idemque jus de re aucta, & de principali, quod augetur.*
9 *Excommunicatus poteſt ſepeliri in ea parte, qua ſine Epiſcopi auctoritate aucta fuit cœmeterio.*
10 *Communicans cum excommunicatis defunctis excommunicationem incurrit minorem, ſi ſcienter verò majorem.*
11 *Excommunicatorum oſſa in Eccleſia, vel loco ſacro ſepulta ejicienda ſunt ab eo, ſi a non excommunicatis diſtingui poſſint, alias non.*
12 *Excommunicati, qui cum ſignis pœnitentiæ deceſſerunt, & abſolutionem dum viverent, petierunt, ſed morte præventi abſoluti non ſunt, an Eccleſiaſtica ſepultura privandi ſint, oſtenditur.*
13 *Abſolutio excommunicationis præſtita in foro Conſcientiæ non ſufficit ad hoc, ut excommunicatus poſſit ſepeliri in loco ſacro.*

Cap. Ad hæc V.

PRivilegiati non poſſunt ſepelire excommunicatos in cœmeteriis, ſed ſi admittant, debent eos ejicere, & ſi nolint facere, Epiſcopus exequatur. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Mat. Soc. Dec. Vivian. *in ration. lib.5. juris Pontif. pag.*196. Alagona *in compend. juris Canon. pag.*713. remiſſivè Ximen. *in concord.p.*2. referuntur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.*5. *tit.*28 *cap.*6. *part.*31.*cap.*5. 1

Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Navar. *in manual. c.*27. *n.*23. *verſ.*17. *&* *conſil.*4. *num.*1. *de ſepulturis*, Ugol. *de cenſur. tabul.*2.*c.*9.*§.*5.*&* 6. Tolet. *in inſtructorio Sacerdotum, lib.*1.*c.*13. *num.*10. Henr. *in ſum.lib.*13.*cap.*11. *§.*3. Fr. Einman. *quæſt. regul. tom.*3. *quæſt.*61.*art.*1.*verſ.*6. Soar. *tom.*5.*diſp.*11. *ſect.*4. Sayr. *de cenſuris, lib.*2.*c.*4. *n.*10. *cum ſeqq.* Avil. *eod. tractat. part.*2.*cap.*6. *diſp.*4. *dub.*8. Bonac. *eod. tract. diſput.*2. *q.*2.*punct.*3.*§.*3. qui omnes hujus prohibitionis rationem afferunt ex text. *in d.cap.ſacris*, ibi, *quibus non communicamus vivis, non communicamus defunctis*: quam etiam expreſſerat Alexand. III. in integra hujus text. his verbis: *Quoniam grave ſit eis in morte communicare, quos dum viverent, Eccleſia à ſuo ſinu pro ſuis exceſſibus ſegregavit*, & deducitur ex text. *in cap.*1.*cum ſeqq.*24. *quæſt.*3. & ex iure Civili comprobatur eleganti ſimilitudine 2

litudine ex *l.2.ff de cadaveribus punitorum*, dum decidit cadavera eorum, qui in inſulam deportabantur, vel relegabantur, non poſſe poſt mortem inde in civitatem transferri, ſed poſt mortem manere pœnam, explicat poſt alios Covar.*lib.2.variar.c.1.n.11.* indeque notavit Bart. eum, qui in civitate morari interdicitur, poſt mortem ad ſepulturam in civitatem reduci non poſſe, pluraque alia infert Dec.*hic,n.18.* ergo cùm excommunicatis prohibitus ſit ingreſſus Eccleſiæ, & quælibet communio cum fidelibus, meritò poſt mortem illis ſepultura in Eccleſia denegatur.

5 Neque obſtant rationes, quibus Hoſt. *hic* contendebat nullam excommunicationem incurrere ſepelientem excommunicatos majori excommunicatione, vel aliter eis communicantem defunctis, eo quòd prohibitio excommunicationis ſolum vetat ne cum homine excommunicato communicemus, quæ ſubinde communicantem cum mortuo non comprehendit, quia mortuus homo non eſt homo, homo enim ex conjunctione animæ, & corporis ſubſiſtit, ut explicat Innocent. III. *in cap.in quadam, verſ.ſed adverſus, de celebratione Miſſarum*, juncta *Clemen. 1. §. porrò, de ſumma Trinitate*, ex Ariſtot. S.Auguſtin. & S.Thom. explicat Navar. *in manuali, prælud.1.n.11.* Anton.Gomez *tom.3.variarum, cap.3.num.32.* nec etiam in mortuo conſiderari poteſt finis præcipuus excommunicationis, ut excommunicatus rubore ſuffuſus reſipiſcat, juxta *cap. pia, de ſentent.excommunicat.lib.6.* Non, inquam, obſtant hujuſmodi rationes, quia reſpondetur, non eſſe inconveniens, quod propter culpam viventis pœna maneat poſt mortem continuativè, ita ut ſi ſemel viventem cœpit afficere, duret in cadavere, formaliter decidit text. *in d. l.2. ff.de cadaveribus punitorum*, & videmus in iis, qui pœna mortis puniuntur, & deinde in partes ſecantur, vel comburuntur, aut beſtiis objiciuntur, ut probat text. *in l.capitali, §.famoſus, ff.de pœnis*, & proſequitur Tiraquel. *de pœnis temperandis, cauſ.49. n.42.* quod multò magis convenit privationi ſepulturæ, quæ corporum mortuorum propria eſt, ac ſubinde mirum videri non debet, ſi Eccleſia mortuos eius uſu privet; nam viventes ad talem ſepulturam, dum in excommunicatione manent, ius non habuerunt; ergo nec poſt mortem illud habere dicendum eſt, ut benè conſiderat Soar. *d.ſect.4.num.2. ad finem.*

4 Deinde quoad noſtrum propoſitum meliùs reſpondetur, prohibitionem hanc, & præceptum Eccleſiaſticum non ſepeliendi excommunicatum in loco ſacro, non propriè dirigi in corpus ipſum, ſeu cadaver defuncti, ſed in fideles viventes, juxta generale Apoſtolorum præceptum, quod non ſolùm in excommunicatos dirigitur, ne communicent cum fidelibus, ſed etiam in ipſos fideles, ne communicent cum excommunicato, *cap. ſicut Apoſtoli, cum ſeqq.11.quæſt.3.* Nec de poteſtate eſt dubitandum juxta pleniſſimam illam Chriſti Domini conceſſionem, *quodcumque ligaveris*, &c. Nec etiam de voluntate, quæ manifeſta eſt, ex illa ratione, quam Summi Pontifices exprimunt in integra huius text. *& in d.cap.ſacris*, cui non communicamus vivo, nec communicemus defuncto. Nec hujuſmodi reſponſionem in aliquo infringit text.*in cap. ſi quis Epiſcopus, de hæreticis, & cap.ſanè 2. 24. quæſt.2.*
5 *cum ſimilibus*, quibus probari videtur mortuos excommunicari poſſe, quia reſpondendum erit in illis juribus excommunicationem propriè, & directè non proferri in mortuos, ſed vivis Eccleſiam imperare, ne communicent cum illis, quos conſtat in excommunicatione deceſſiſſe, non faciendo pro eis ſuffragia, vel ſepulturæ tradendo. Qua etiam ratione Eccleſia excommunicatos mortuos abſolvit, juxta text. *in cap. à nobis 28. verbo nec obſtat, de ſententia excommunicationis*, non quòd directè in eos exerceat juriſdictionem, quæ ad abſolvendum neceſſaria eſt, juxta regulam *c.verbum, de pœnit. diſtinct.1.* quæ videtur deficere reſpectu mortuorum, juxta rationem, de qua Pontifex *in eod. cap. à nobis*, quia Chriſtus Dominus Eccleſiæ dedit poteſtatem ſuper terram, juxta prædictam auctoritatem, *quodcunque ligaveris ſuper terram*, &c. Non autem in ſepultos ſub terra: ſed quia per hujuſmodi abſolutionem vivis facultatem facit communicandi cum excommunicatis, qui in excommunicatione deceſſerunt, ut pro eis preces fundere, & ſuffragia facere poſſint, vel etiam ſepulturæ mandare, ut benè explicant Caſtr. *de juſta hæreticorum punitione, lib.2. cap.20. ad finem*, Covar. *in cap.alma, p.1.§.11.num.8.* Navarr. *in manuali, cap.17.num.171.* Soar. *diſp.6.ſect.1. num.3.* Sayr. *lib.1. cap.8. à num.8.* Ad illud autem, quod in mortuis ceſſat ratio, & finis cenſuræ, ſive excommunicationis, ut excommunicatus rubore ſuffuſus reſipiſcat, bene reſpondet Ugol. *tab.2.de cenſuris, cap.23. §.12.num.2. verſ. poſtremò*, non eſſe hanc ſolam rationem, & finem excommunicationis, ſed etiam alios, illumque præcipuè, ut cenſura Eccleſiaſtica timeatur, ut expreſſit text. *in d.cap. pia, in principio*, quare licèt una ex pluribus rationibus deficiat, non ceſſat diſpoſitio, juxta regulam text. *in § affinitatis, Inſtit. de nuptiis:* reſpondetur etiam finem illum correctionis aliquo modo reſpectu mortui conſiderari poſſe, ſi enim intelligatur effectum excommunicationis etiam poſt mortem perdurare, faciliùs convertetur vivens ad pœnitentiam.

Cœmeteriis.] Varias etymologias huius nominis, & unde cœmeterium dicendum ſit, tradunt DD. poſt gloſſ. *eodem verbo, in d. cap. ſacris, de ſepult.* Durant. *in rationali divinorum, lib.1.c.5.* Spin. *in ſpeculo teſtamentorum, gloſſ.2. princ. num.33.* latè Durant. *de ritibus Eccleſiæ, lib.1.c.23.* Quibus omiſſis dic cœmeterium dici locum mortuorum ſepulturæ deſtinatum, auctoritate Epiſcopi benedictum, juxta formam text. *in cap.nemo Eccleſiam, de conſecr. diſtinct.1.* cum aliis, quæ ex Ivon. & Gregor. Turonen. explicat Durant. *d.cap.23.num.5.* 6
indeque intelliges in hac materia nomine cœmeterii, in quo excommunicatis denegatur ſepultura, contineri quemcumque locum ſacrum, etiam intra ipſam Eccleſiam, ut benè notant Card. *in Clement.1.num.10. de ſepult.* vel locum, in quo Miſſæ dici conſueverunt, ut explicat Soar. *d.tom.5. diſp.12. ſect.4. n.6.* cœmeterii autem frequenter in iure noſtro fit mentio quoad hunc effectum, quia olim regulariter intra Eccleſiam ſepultura non concedebatur, niſi Epiſcopis, aut aliis perſonis inſignibus, juxta text. *in cap. nullus, 13. q.2.* 7

In illa autem quæſtione, utrùm ſi cœmeterium auctum ſit ſine Epiſcopi auctoritate, in ea parte aucta poſſit excommunicatus ſepeliri, Doctores non ſatis conveniunt. Pro parte negativa facit vulgaris regula, quod eadem eſt ratio, idemque ius de re aucta, & de principali, quod augetur, *l. etiam, ff. ſoluto matrim.* cum ſimilibus, de quibus Albert. Brun. *in tract. de augmento, q.9.* Mantu.*lib.1.obſerv.49.* & alii de quibus Alphan.*collect.448.* & poſt Tiraquell. & multos alios Garc.*reg.302.* quibus adde D.Barboſ. *in rubric. ff. ſolut. Matrimon. part.4. num.66.* unde ad noſtrum propoſitum inferebat Guillelm. de Monte Laud. relatus à Card. *in d.Clem.1.num.11.* agens ſpecificè de clauſtro, quod de novo additum eſt clauſtro religioſorum. Sed contrariam ſententiam meliùs tenent alii, quos refert, & ſequitur Card. *d.num.1.* & *ibi* Anchar. *num.4.* quos etiam ſequutus eſt Ugol. *tab.6.de cenſuris, cap.9. §.5.verſ.poſtremò*; & ratio eſt, quia argumentum illud 8 9

de

de augmento, quod ſequatur naturam principalis, quod actum eſt, procedit quando in utroque eadem eſt ratio, non ita ſi diverſa detur inter utrumque, juxta regulam *l. Papinianus exuli, ff. de minoribus*, quæ in hoc propoſito manifeſtiſſima apparet; nam ut cœmeterium ſit, & ſepultura Eccleſiaſtica dicatur, neceſſarium eſt, quod locus auctoritate Epiſcopi deſtinatus ſit ad mortuorum ſepulturam, cum ſpeciali benedictione, quam ſolemnitatem ſupponimus deficere in hac parte cœmeterii, quæ aucta eſt, & in ſimili de re aucta bonis majoratuum, ſi expreſsè habita non ſit cum eadem qualitate majoratus, bene explicat Molin. *de primogen. lib. 2. c. 2. n. 3. & 4.*

10 In gloſſ. *Sepelierint*, ibi, *communicando ei, qui morte inciderant in excommunicationem.* Notatur ad hoc, quod communicans cum excommunicatis defunctis, excommunicationem incurrit, ſcilicet minorem, gloſſam ſequuntur poſt Joan. Andr. Abb. *n. 2.* & alii communiter, teſte Dec. *bi*-, *à n. 18.* exemplum proponentes in veſtiente, lavante, aut aſſociante excommunicatum majori excommunicatione defunctum, his enim modis verè ei communicare dicuntur, reſolvunt hoc ipſum Card. *d. Clem. 1. n. 19. de ſepult.* teſtantur communem, & latè tuentur Ugol. *tab. 2. de cenſuris, c. 23. §. 12. n. 2.* Soar. *d. tom. 5. diſp. 12. ſect. 4. n. 8.* & poſt Navar. Avil. *d. p. 2. c. 6. diſp. 4. dub. 8. concl. 2. & diſp. 10. n. 3.* Sayr. *lib. 3. c. 33. n. 12.* Bonacin. *de cenſuris, diſp. 2. q. 2. punct. 3. §. 3. n. 8.* qui advertunt jam noviori jure *in d. Clem. 1.* hanc pœnam auctam, & minorem excommunicationem in majorem eſſe commutatam contra eos, qui ſcienter excommunicatum vitandum in loco ſacro ſepelierint, quæ pœna *d. Clem.* ut locum habeat multa requiruntur, quæ commemorant *ſuprà* citati DD. Utrùm autem ſepeliens excommunicatum vitandum non ſolùm incurrat majorem excommunicationem relatam *in d. Clem. 1.* verùm etiam minorem, quam communiter incurrunt participantes cum excommunicato vitando? in quo dubio pars negativa verior eſt, quia minor excommunicatio jam videtur commutata in majorem, & nulla neceſſitas cogit multiplicare cenſuras: ita Soar. *d. tom. 5. diſp. 12. ſect. 2. n. 15.* Bonac. *d. §. 3. n. 9.* quamvis incurrere etiam minorem excommunicationem aſſerant Navar. *in manual. c. 27. n. 37.* Avil. *diſp. 4. dub. 8.*

11 In gloſſ. *ejiciant*, ult. ibi, *ſi potuerint diſcerni oſſa eorum ab oſſibus aliorum, aliàs non.* Hinc nota concluſionem principalem hujus text. procedere, quando oſſa excommunicatorum à non excommunicatis diſtingui, aut diſcerni poſſunt, quod ſi ita fieri non poteſt, non debent exhumari, ne fortè contingat, ut cum excommunicatorum oſſibus oſſa fidelium extumulentur, ut expreſſit text. *in d. cap. ſacris*, notant omnes *ibi*, Ugol. *d. c. 9. §. 1. verſ. 5.* Soar. *diſp. 12. ſect. 4. n. 4.*

12 In ead. gloſ. ibi, *& niſi fortè tales fuerint*, &c.] Notatur ad hoc, quod excommunicati, qui cum ſignis pœnitentiæ deceſſerunt, & abſolutionem, dum viverent, petierunt, ſed morte præventi abſoluti non ſunt, Eccleſiaſtica ſepultura privandi non ſunt, ut ex Innoc. & Marian. Socin. receptum comprobat Ugol. *dict. tab. 2. c. 9. §. 5. verſ. 5.* Sayr. *de cenſuris, lib. 2. c. 4. n. 13.* Contrarium tamen videbantur concludere generalia principia ſupraposita, quod nun communicamus mortuis, quibus viventes communicare non poſſumus: ſed per ſe manifeſtum eſt, & apud omnes ubique receptum, viventibus excommunicatis, quamvis oſtendant ſigna pœnitentiæ, antequam abſolvantur, communicandum non eſſe, ut ſatis deducitur ex *d. cap. à nobis 28. verſ. nobis igitur, de ſententia excommunicat.* ergo etiam mortuis, qui ante abſolutionem deceſſerunt, quamvis ſigna pœnitentiæ oſtenderint, ſepultura Eccleſiaſtica danda non eſt, nec quoad ſuffragia eis eſt communicandum, ut expreſsè probat text. *in d. cap. à nobis*, in principali deciſ. quæ habetur *in verſ. unde*, indeque ad ſepulturam, in qua eadem eſt ratio, ex dictis infert Soar. *d. diſp. 12. ſect. 3. n. 4.* Quare adverte in hoc art. de excommunicatis ante abſolutionem cum ſignis pœnitentiæ decedentibus, de duobus poſſe dubitari. Primò an licitè poſſint ſepeliri in Eccleſia, aut cœmeterio. Secundò, an ſepulti inde ſint ejiciendi. Primo caſu certum eſt, quod licitè in loco cœmeteriato ſepeliri non poſſint, ut evincit ratio facta contra doctrinam hujus gloſſ. in ſecundo verò caſu reſolvendum eſt cum gloſ. *in præſenti*, cui ſimilis pœna *in d. cap. ſacris*, quod ſepulti non debent inde ejici, ſed potiùs, & ſtatim, & quamprimùm potuerint, debent abſolvi, juxta *d. cap. à nobis*, atque ita rectè ſtat quoad hunc effectum reſolutio hujus gloſ. ac per conſequens limitatio ad text. *in præſenti*, quod ſepulti in cœmeterio inde non ejiciantur, non verò ad aliam regulam, quod in cœmeterio non ſepeliantur, ut benè diſtinguunt Soar. & Sayr. *dictis locis.*

Vtrùm autem in hoc propoſito ſufficiat abſolutio excommunicationis præſtita in foro conſcientiæ, quæſtio eſt non levis inter ſcribentes, in qua partem affirmativam arg. text. *in cap. ult. de ſepult.* tuetur Capell. Tholuſ. *deciſ. 368.* ubi ſic obſervari vidiſſe teſtatur, ſequitur Ugol. *d. c. 9. §. 5. verſ. his igitur rationibus*, ratione cõfirmans, quia ceſſante causa ceſſat effectus, *cap. cùm ceſſante de appellation. cum ſimilibus.* Cùm ergo cauſa, propter quam excommunicatis denegatur Eccleſiaſtica ſepultura, ſit ipſa excommunicatio, & ea per abſolutionem tollatur etiam in foro interiori præſtitam, rectè ſequitur ſic abſolutis ſepulturam Eccleſiaſticam denegandam non eſſe. Sed meliùs contrariam ſententiam, cùm hic caſus ſua tempeſtate ſæpè numero accidiſſet, ſe obſervari vidiſſe teſtatur, & ſequitur Aufr. *ad Capel. ubi ſuprà*, eaque ratione factum putat, quia ſi contraria ſententia Capel. obſervaretur, creditores difficiliùs debitum ſuum conſequerentur, & Eccleſiaſtica cenſura minus timeretur. Sed magis urget, quia abſolutio præſtita in interiori foro pœnitentiæ quoad effectus exteriores nullum operatur effectum, ſed perinde habetur quoad illos, ac ſi præſtita non eſſet, ex reſolutis per Navar. *in manuali, c. 27. n. 278. ad finem, & conſ. 5. ſub hoc tit. in antiquis, & conſ. 4. à n. 8. ſub tit. de judiciis, in novis*, Fr. Emman. *quæſt. regul. tom. 1. quæſt. 61.* Soar. *de legibus, lib. 8. c. 6. à n. 11.* & in ſpurio legitimato, ſeu diſpenſato pro foro conſcientiæ diſputat Sanch. *de Matrim. lib. 8. diſp. 34. à n. 43. & 49.* cùm ergo uſus Eccleſiaſticæ ſepulturæ ad forum exteriorem pertineat, minimè quoad hunc effectum prodeſſe poteſt abſolutio præſtita in foro interiori pœnitentiæ, & vide quæ pro eadem reſolutione notabiliter tradit Navar. *conſ. 4. num. 1. ſub tit. de ſepult.* 13

SUMMARIUM.

1 *Privilegium Eccleſiæ præſcribitur ſpatio triginta annorum.*

2 *Privilegium, quod Religioſi, ſeu Monaſteria habent de decimis non ſolvendis, præſcribitur tempore triginta annorum.*

3 *Declarantur, & conciliantur text. in præſenti*, & in cap. accedentibus 15. hoc tit. *& n. 4. 5. 6. & 7.*

8 *Privilegia in eo valent, & tenent, in quo uſitata, & obſervata fuerint.*

9 *Iuri ſuo renunciare unicuique liberum eſt.*

Cap. Si de terra VI.

1 Contra privilegium Eccleſiæ præſcribitur ſpatio triginta annorum, quia videtur in tanto tempore renuntiare ſuo juri. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Marian. Socin. Dec. Viv. *in ration. lib. 5. juris Pontif. pag. 96.* Alagona *in compend. juris Canon. pag. 713.* remiſſivè X.men. *in concord. p. 1.* refertur ab Ant. Aug. *collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 18. c. 9.* & eſt poſt Concil. Lateran. ſub Alex. III. *p. 38. c. 4.*

2 *Per triginta annos decimas perſolviſtis.*] Probare videtur text. *in præſenti*, tempus triginta annorum ſufficere, ut præſcribatur privilegium, quod Religioſi, ſeu Monaſteria habent de decimis non ſolvendis; ſed obſtat ex diametro text. *in cap. accedentibus 15. hoc tit.* ubi in eadem ſpecie, eiſdémque terminis privilegii de non ſolvendis decimis requirit text. tempus quadraginta annorum, & confirmatur ex generali regula text. *in cap. de quarta, & in cap. illud, & in cap. ad aures, & per totum, de præſcript.* ubi in omnibus præſcriptionibus contra quaſcumque Eccleſias, etiam inferiores ſola quadragenaria admittitur, non verò minoris temporis præſcriptio.

3 Quare communis diſtinguit inter antiquum jus, & novum, ita ut text. *in præſenti* procedat attento jure antiquo, quo præſcriptio triginta annorum ſatis erat contra Eccleſias, & Monaſteria, juxta text. *in c. 1. cum ſeqq. 16. q. 3.* at verò text. *in d. cap. accedentibus*, procedit ſecundùm jus novum *in d. cap. de quarta, cum ſimilibus*, in quibus abrogata præſcriptione triginta annorum conſtitutum eſt, ut ſolùm quadragenaria contra Eccleſias admittatur, ut habetur in ſummario hujus text. notat Abb. *in d. cap. accedentib. n. 4. ad finem*, Felin. *in cap. cùm acceſſiſſent, n. 99. verſ. & hinc eſt, de conſtit.* Convincitur tamen hujuſmodi intellectus, quia ante Alexand. III. hujus text. auctorem abrogata illa tricennali præſcriptione quadragenaria contra Eccleſias conſtituta eſt a Gregor. I. & aliis Pontificibus antiquis, ut Urban. II. ex eodem B. Gregor. refert *in c. 1, cum ſeqq. 16. q. 4.* à Juſtiniano enim Imp. jam antea hujuſmodi præſcriptio Eccleſiis erat conceſſa *in auth. hac conſtitutio innovat, & in cap. de Eccleſiaſt. titul. §. pro temporalibus*, explicat latè Covar. *in reg. poſſeſſor, p. 2. §. 2. à princip.*

4 Unde *gloſſ. 1. ad medium, in d. c. accedentibus*, reſpondet *ibi* quadraginta annorum fieri mentionem; at verò in noſtro text. ſolummodo triginta, quia in caſu utriuſque deciſionis ita accidit, quia ſcilicet hic uſus contrarius privilegio per triginta annos allegabatur, illic verò per quadraginta, cum autem text. principaliter ſupponere voluerit per contrarium uſum privilegium amitti, & quæſtionem circa tempus non decidat, principaliter ſupponendi ſunt termini habiles ex aliis principiis in materia præſcriptionum, juxta reg. text. *in l. qui teſtamento, ff. de teſtam. & in l. item veniunt, §. aptanda, ff. de petitione hæred.* Sed hujuſmodi intellectus minimè difficultatem reſolvit, neque explicat, an & quando unus actus ſufficiat contraventionis, vel utrùm triginta, aut quadraginta anni ſint neceſſarii, ut amittatur, ſeu præſcribatur privilegium: quod ſi dicamus ex principiis generalibus quadraginta annos requiri, juxta *d. cap. de quarta*, cum ſimilibus, non explicat quare triginta annorum tempus in hoc text. ſufficiat.

5 Quibus, & aliis intellectibus omiſſis, ſciendum eſt privilegium dupliciter poſſe amitti, vel per modum, & viam præſcriptionis, vel per viam tacitæ renunciationis ex non uſu: de primo modo agit *d. cap. accedentibus*, id eſt, de vera, & propria præſcriptione, ideóque ut per eam Monaſterium amittat ſuum privilegium, quadraginta annos requirit, juxta generalem regulam text. *in d. cap. de quarta*, cum ſimilibus: de ſecundò verò modo agitur in hoc text. id eſt, de ſola amiſſione privilegii per modum tacitæ renunciationis, quæ deducitur ex non uſu, ſeu magis contrario uſu ejuſdem privilegiarii, & ideò meritò non exigit tempus præſcriptionibus neceſſarium, ut clarè Pontifex ſignificat, ibi: *Privilegio tamen indulto tanto tempore vobis detrahere voluiſtis*, atque ita interpretatur Innocent. *in d. c. accedentibus, in ſecundo intellectu*, Goffred. & alii antiquiores, de quibus Joan. Andr. & Innocent. *in præſenti*: poteſt autem pro utriuſque deciſionis differentia conſiderari quod in hoc text. Ciſtercienſes per triginta annos contra formam ſui privilegii decimas perſolverunt Canonicis, ad quos de jure communi pertinebant, & ideò ex parte Canonicorum, ut ſibi jus earum decimarum acquirerent, nulla erat præſcriptio neceſſaria, ſed ſufficiebat, quod privilegium ceſſaret per renunciationem, vel amiſſionem, vel alium quemcumque modum, ut eo ceſſante ſecundùm jus commune decimæ remaneant penes Eccleſiam parochialem, juxta regulam text. *in cap. ult. de Parochiis*, cum ſimilibus, de quibus Mart. *dialog. 8 x.* At verò *in d. c. accedentibus*, Templarii per quadraginta annos perſolverunt decimas contra ſuum privilegium Monachis quibuſdam, ad quos de jure communi non pertinebant, & ideò ut eas Monachi acquirere, & exigere poſſent, non ſufficiebat renunciatio Templariorum, ſeu amiſſio ex parte ipſorum, ſed neceſſaria fuit præſcriptio legitima, & completa, per quam contra jus commune eas acquirant: planum verò eſt completam non eſſe præſcriptionem contra Eccleſias minori ſpatio, quàm quadraginta annorum, juxta *d. cap. de quarta*, cum ſimilibus. Verùm adhuc contra hujuſmodi intellectum obſtat ratio, quam reddit text. *in eod. cap. accedentibus*, ibi, *cùm enim tanto tempore contra indulta privilegia decimas ſolverint, eis renunciaſſe tacitè præſumuntur*: quæ verba apertè videntur ſignificare deciſionem Pontificis non fundari in præſcriptione ſeu poſſeſſione Monachorum, ſed ſolùm in renunciatione privilegii reſultante ex non uſu ipſorum Templariorum, quibus competebat; ſed facilè diſſolvitur ſi diligentiùs utriuſque text. verba videantur, in hoc enim ſolummodo Pontifex expendit non uſum, ſeu contrarium uſum privilegiatorum, patet ibi, *per triginta annos eis decimas perſolviſtis*, & deinde in ratione ſolùm expendit tacitã renunciationem eorumdem, ibi, *verbis detrahere voluiſtis*: at verò *in d. cap. accedentibus*, principaliter expendit uſum, & poſſeſſionem Monaſterii contra privilegiatos recipiendo ab eis decimas, patet in principio, ibi, *diu quietè poſſederunt*, & ibi, *per quadraginta annos & amplius pacificè poſſediſſent*, & in deciſione ibi, *decimas de terris prædictis per quadraginta annos continuè perceperint*: quæ omnia apertè ſignificant reſpexiſſe Pontificem principaliter uſum, & poſſeſſionem Monachorum percipientium decimas à Templariis contra formam ſui privilegii, atque in veram, & propriam præſcriptionem ex parte Monaſterii poſſidentis, quamvis etiam in ratione expendat tacitam renunciationem privilegiatorum, qui tanto tempore decimas pacificè perſolventes privilegio, quo ab illis ſolvendis exempti erant, videntur renunciaſſe, in conſequentiam ſcilicet poſſeſſionis pacificæ, & juris per eam Monachis præſcribentibus acquiſiti, ut regulare eſt in quacumque præſcriptione, juxta regulam text. *in l. alienationis 28. ff. de verbor. ſignific.*

Cur

6 Cùm autem text. *in præſenti, & in d. cap. accedentibus*, ultra uſum contrarium privilegio requirat tempus triginta annorum, vel quadragenariam præſcriptionem ſecundùm intellectum ſuprapoſitum, cùm unicus actus contraventionis privilegio contrarius, factus à privilegiariis ſcientibus ſufficere videatur ad privilegium amittendum, juxta text. *in d. cap. acceſſiſſent?* vide *ibi* dicta per me *n.6.* & modò adde expeditum non eſſe in jure, quodnam tempus ſufficiat, aut neceſſarium ſit ut privilegiatus per non uſum, aut contrarium uſum privilegio ſuo renunciare videatur, licèt enim *ſuprà* reſolutum ſit, ad præſcriptionem contra formam privilegii ex poſſeſſione, & uſu adverſarii inſurgentem requiri, & neceſſarium eſſe tempus, quod in aliis præſcriptionibus leges requirunt, atque ideò quadraginta annos contra Eccleſias, & ſecundùm verum intellectum hujus text. Pontifex contentus ſit ſpatio triginta annorum, ut privilegiatus non utens privilegio, ſed decimas ſolvens contra ipſius formam, ei renunciare videatur; adhuc tamen non conſtat, an hujuſmodi tempus triginta annorum ſufficiat, & neceſſariò requiratur, communis reſolvit ad hunc effectum idem tempus requiri, quod in aliis præſcriptionibus neceſſarium eſt ſecundùm qualitatem perſonarum, contra quas præſcribit, atque ita decem annos inter privatos præſentes, & viginti inter eoſdem abſentes, juxta *l.1. ff. de nundinis*, contra Eccleſias verò triginta annos eſſe neceſſarios, juxta *d. cap. accedentibus*, ita poſt Abb. & alios comprobant Gail. *lib.2. obſerv.60. num.2.* Balb. *de præſcript. 5. part. 5. princ. q.4.* Padil. *in l. falsò, n.3. C. de diverſis reſcriptis*, Menoch. *de præſumpt. lib.6. præſump.41. n.56.* Maſtril. *Siciliæ deciſ.96. n.1. p.1.* Soar. *de legibus, lib.8. c.34. n.19. & c.35. n.59. cum ſeqq.* Sed tota remanet difficultas circa literam hujus text. in quo ad præſentem effectum dixi conſideraſſe Pontificem tempus triginta annorum, rejecta differentia inter Jus Canonicum, & antiquum. Quare ea retenta reſolutione occurrit Soar. *d. cap.35. num.11.* quod licèt Alexand. III. in aliis præſcriptionibus tempus quadraginta annorum contra Eccleſias neceſſarium eſſe voluerit; in hac tamen, quando agitur de amittendo privilegio ex vi tacitæ renunciationis ex tempore inſurgentis minori tempore fuit contentus, quia eam non conſiderat ut putam præſcriptionem, ſed ut conjunctam voluntatiæ renunciationi, per quam res deducitur ad jus commune, & ideò favorabilis eſt. Addit deinde Innoc. III. *in d. cap. accedentibus*, regulam illam de tempore quadraginta annorum in præſcriptionibus contra Eccleſias neceſſariò extendiſſe ad caſum iſtum, quando agitur de privilegio per non uſum, vel contrarium uſum amittendo.

7 Verùm hujuſmodi reſolutio Soar. ſalva tanti præceptoris pace minimè reſolvit difficultatem, incidit enim in aliam, quam improbavi, quod ſcilicet hujus text. deciſio quoad tempus abrogata ſit per *dict. cap. accedentibus*, quod non eſt Innoc. III. ut ipſe inadvertenter ait, ſed ejuſdem Alex. III. hujus text. auctoris. Quare adhærendo prædicto intellectui, quod text. *in præſenti* agit de renunciatione tacita collecta ex temporis diuturnitate, text. verò *in d. cap. accedentibus*, de vera præſcriptione, reſpondendum exiſtimo ad difficultatem, in his terminis etiam contra Eccleſias triginta, vel quadraginta annos neceſſarios non eſſe, neque Pontificem illos requirere ut neceſſarios, & ſine quibus renunciatio illa tacita non præſumeretur, ſed ſolùm decidere, quod ſi Canonici, ad quorum Parochiam decimæ pertinebant, probaverint per triginta annos illos ab ipſis Religioſis recepiſſe, non prodeſt Religioſis privilegium in contrarium, neque illo ſe poſſunt tueri, quia eidem videntur tacitè renuntiaſſe, neque inde efficax deduci poteſt argumentum, quod ſi tempus decem, vel triginta annorum proponeretur, contrarium Pontifex reſponderet, imò ex ſolo privilegii non uſu, vel contrario uſu per longum tempus eandem præſumptionem procedere tam in privatis, quàm etiam in Eccleſiis, deducitur ex communi ſententia Doctorum, qua tradunt præſumptionem, quæ ex longi temporis decem annorum præſtationibus deducitur, & alia ſecundùm quam ex eodem ſpatio omnia præſumuntur acta ſolemniter, juxta reg. *l. cùm de in rem verſo, in princip. ff. de uſuris, & in l. ſi filiusfamil. C. de petit. hereditatis*, cum ſimilibus, de quibus Gabr. *commun. tit. de præſumpt. concl.1.* pariter procedere contra Eccleſias, ut communem comprobat multis adductis idem Gabr. *ibi, n.3.* & ſuadetur ex ratione, quam adducit idem Soar. *d. c.34. n.18. & n.24.* quod privilegia hæc à principio conceduntur ſub tacita conditione, ut per non uſum amittantur, quæ ratio pariter procedit in Eccleſiis. Utrum autem in caſibus, in quibus privilegia per non uſum amittuntur, hoc procedat tantùm in foro exteriori, an etiam in interiori conſcientiæ, quæſtio eſt, quam à nemine tractatam ſe vidiſſe ait latè diſputans Soar. *d. c.34. n.25.* in qua breviter eſt reſolvendum, nullam habere dubitationem, quando amittuntur per viam præſcriptionis, hæc enim ſine dubio præſcribentem tutum reddit in conſcientia, ex iis, quæ plenè reſolvunt Doctores *in rub. de præſcript.* ubi autem amittuntur per modum tacitæ renunciationis, etiam ex dictis ſequitur licitè amitti in foro conſcientiæ, dixi enim à principio concedi à Principe ſub tacita conditione, ut non utendo per longum tempus amittantur, quæ ratio etiam concludit reſpectu fori conſcientiæ.

Notatur communiter hic text. ad hoc, quod privilegia in eo valent & tenent, in quo obſervata & uſitata fuerunt, ut per Molin. *de primogen. lib.2. c.7. n.71.* Bobadil. *in ſua policica, lib.5. c.10. n.10.* Garc. Giron. *de privileg. explicat. n.265.* 8

Cùm liberum ſit unicuique juri ſuo renunciare.] Conſonat text. *in l. ſi judex 42. ff. de minorib. l. ult. §. pen. ff. ad Velleian. l. ſi quis in conſcribendo, C. de Epiſcopis & Clericis, l. penult. C. de pactis, cap. tuis, verſic. niſi de teſtibus*, multa ad hoc propoſitum cumulant Tiraq. *de jure primog. q.24. à n.4.* Socin. *reg.339.* & alii, de quibus Alphan. *collect.447.* Card. Tuſch. *tom.6. lit. R, concl.170. cum ſeqq.* D. Barboſ. *in l. alia, § eleganter, à n.12. ff. ſolut. matrim.* Morla *in emporio juris, p.1. tit.10. de locato, q.2. n.12.* Azor. *inſtit. moral. p.1. lib.5. cap.22. q.10.* & latè Soar. *de legib. lib.8. c.33.* Ego ipſe *in tract. de Axiom. juris uſufr. Axiom.135. n.13. & 14.* 9

SUMMARIUM.

1 *Privilegia quantum valeant, & quomodo ſint ſervanda, cognoſcetur ex tenore, ultra quem non eſt egrediendum.*

2 *Bona acquiſita per privilegiatos aſſumunt naturam privilegiatorum.*

3 *Iuſpatronatus, quod à laico donatur Eccleſiæ, Eccleſiaſticum cenſetur quoad omnes juris effectus.*

4 *Bona, quæ antea laicorum erant, & ad Eccleſias pervenerunt, gaudent privilegio exemptionis à tributis.*

5 *Privilegium non præſumitur, ſed ab eo, qui allegat, probandum eſt.*

6 *Privilegia, quæ in corpore juris clauſa ſunt, præſumuntur, & ideò ea privilegiati oſtendere non tenentur.*

7 *Privilegij tenor attendendus eſt, nec de illo judicandum, niſi ipſius tenore inſpecto.*

8 *Inveſtitura tenor in feudis inſpicitur.*

9 *Majoratus tenor diligenter inſpiciendus, & ſervandus.*

10 *Privilegij tenor inſpiciendus non ſolùm quoad verba, ſed etiam quoad mentem.*

11 *Privilegium ſtrictè eſt interpretandum, etiamſi conceſſum ſit à Principe, qui legem condere poſſet.*

12 *Privilegium non privatis perſonis, ſed toti Religioni conceſſum, adhuc non eſt ut favorabile interpretandum.*

13 *Privilegia per quæ conſuetudini, aut alteri privilegio derogatur, favorabilia ſunt, & latiſſimam recipiunt interpretationem.*

14 *Declaratur* text. in cap. olim, de verb. ſignificat.

Cap. Porrò VII.

1 PRivilegiorum tenor attendendus eſt, nec de illis judicandum niſi ipſorum tenore inſpecto, & ſecundùm continentiam eorum ab omnibus ſubditis ſunt ſervanda. Colligunt ex Ordin. ab Antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Mar. Socin. Dec. Vivian. *in rationali lib. 5. juris Pontif. pag.* 196. Alagona *in compend. juris Canon pag.* 713. remiſſivè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Ant. Aug. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 28. *c.* 10.

2 *Non dubitamus,* &c.] Notatur ad hoc, quod bona acquiſita per privilegiatos aſſumunt naturam privilegiatorum, ut per Abb. & Dec. *notab.* 2. Socin. *n.* 5. *cum ſeqq.* & alios *hic*, multiſque rationibus, & ſimilibus confirmantes, & in primis ex generali regula, quod ex mutatione perſonæ, & ſtatus rei mutatur, ut pro regulà tradit Juriſconſultus *in l. Paulus*, aliàs *procuratorem, ff. de acquirenda hæredit.* ibi, *caſtrenſia eſſe mutatione perſona deſierunt*, cum ſimilibus, quæ adducit Tiraq. *ceſſante cauſa, p.* 1. *n.* 217. & poſt Anchar. Card. Tuſch. *tom.* 5. *lit. M, concl.* 436. Unde juſpatronatus, quod à

3 laico donatur Eccleſiæ, Eccleſiaſticum deinde cenſeri quoad omnes juris effectus probat text. *in cap. unic.* §. 1. *de jurepatron. lib.* 6. explicant Covar. *pract. c.* 36 *num.* 5. *verſ.* 2. Cabed. *de patronatib. Regiæ Coronæ, cap.* 3. *num.* 5. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 18. *num.* 5. Nicol. Garc. *de benef. p.* 1. *c.* 5. *num.* 559 *cum ſeqq.* Quid autem de jurepatronatus Eccleſiaſtico in laicos titulo oneroſo permutationis translato, an cenſeatur Eccleſiaſticum, vel potiùs laicale, dixi *ad cap. dilectus, num. ult. de offic. legati.* Hinc etiam colligi poteſt, quod quamvis patronatibus Regiis non ſoleat Summus Pontifex derogare, hoc tamen non procedit in iis, quæ ejuſdem Regis donatione ad Monaſteria, vel Eccleſias devenerunt, jam enim Eccleſiaſtica cenſentur, ac ſubinde illis applicari debet reg. text. *in cap. dilectus, de jurepatron.* & quæ ejus de materia latè tradunt Felin. *in tract. quando litera Apoſtolica*, & alii, de quibus Gonzal. *d. gloſſ.* 18.

4 *n.* 2. *cum ſeqq.* Nicol. Garc. *p.* 5. *c.* 9. *n.* 208. *cum ſeqq.* Hinc etiam bona, quæ antea laicorum erant, & ad Eccleſias pervenerunt, gaudere privilegio exemptionis à tributis, & gabellis, poſt Feſtaz. *d. collect.* ex *n.* 437. teſtatur Card. Tuſch. *tom* 3. *lit. E, concl.* 13. *à n.* 41. plenè Card. Alban. *in tract. de immunitate Eccleſiarum*, pleniſſimè Soar. *contra Anglicanæ ſectæ errores, lib.* 4. *c.* 26. *n.* 6. *cum ſeqq.* quicquid diſtinguant, pluraque involvant Gutier. *pract. lib.* 1. *q.* 3. *num.* 17. & Cabed. *Luſit. deciſ.* 64. *p.* 1. ac Molin. de *Inſtit. tract.* 2. *diſp.* 458. *& diſp.* 662.

5 *Quod totum ex inſpectione privilegiorum,* &c.] Ergo oportet oſtendere, & inſpicere privilegium, nec alleganti creditur, ad quod quotidie hunc text. allegari ſolitum ait Abb. *n.* 2. ſequuntur Dec. & alii communiter *in præſenti*, & reliqui omnes, qui variis in locis ſcripſerunt privilegium non præſumi, ſed ab eo, qui allegat, probandum eſſe, ut proſequuntur Fuſc. *de viſit. lib.* 2. *c.* 18. *à n.* 3. *& cap.* 20. *n.* 6. Card. Tuſch. *tom.* 6. *lit. P, concl.* 762. Maſcard. *de probat. concl.* 1200. *n.* 37. Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *præſ.* 14. *n.* 15. optimè Cabed. *Luſit. deciſ.* 93. *n.* 3. *p.* 2. & ratione confirmatur, quia privilegia facti ſunt, nec præſumuntur, ſed ab eo, qui allegat, debent probari, ut vulgò colligitur ex text. *in l. in bello, § facta, ff. de captivis*, qui tamen nihil probat, ut benè advertit Alciat. *de præſumpt. p.* 3. *præſ.* 5. *ad fin.* & fatetur Mantic. *de conject. ult. vol. lib.* 2. *tit.* 1. *n.* 4. ſed probatur *in l. quacumque*, §. 1. *ff. de publ. in rem actione, l. ſi emancipati, C. de collat.* cum aliis, quæ latè adducunt Menoch. & Mantic. *d. locis*, & alii relati ab Alph. *collect.* 719. quibus adde Garc. *reg.* 384. Card. Tuſch. *tom.* 3. *lit. P, concl.* 10.

Limitant autem DD. principalem noſtri text. conclusionem non procedere in privilegiis, quæ in corpore juris clauſa ſunt, quia inquiunt eſſe notoria, & eorum ſcientiam præſumi, ſicut ipſarum legum, juxta *c.* 1. *de conſtit. in* 6. quare ea allegare privilegiatos non teneri, ex Felin. receptum teſtatur Maſcard. *concl.* 1109. & in privilegiis ſcholaſticorum, de quibus *in auth. habita, C. ne filius pro patre*, Rebuff. *de privileg. ſcholaſt. privilegio* 154. *à n.* 267. Verùm adverte, quod licèt DD. rectè doceant hujuſmodi privilegiorum probationem neceſſariam non eſſe, falsò tamen ſcribunt eorum allegationem non requiri; nam contrarium evincit receptiſſima doctrina, quod eorum, quæ notoria ſunt, licèt probatio neceſſaria non ſit, requiritur tamen allegatio, *l. ſi adulterium cum inceſtu*, §. *eidem, ff. ad l. Juliam de adulter. gloſſ. celebris, verſ. Clauſas, in Clem. appellanti, de appellat.* quam latè explicat Felin. *in c. cùm ordinem, à n.* 11. *de reſcriptis*, & eſt recepta ex multis, de quibus Marant. *de ordine judiciorum, p.* 6. *c. de appellat. n.* 141. Menoch. *remed.* 1. *recuperanda, num.* 165. *& remed.* 15. *n.* 264. Bellon. *lib.* 2. *ſuppu. c.* 6. Garc. *reg.* 29. Gutier. *de juram. confirm. p.* 1. *c.* 70. *à n.* 4. & pro vera hujus articuli reſolutione conſule D. Barboſ. *in l. ſi quis ex aliena, n.* 3. *cum ſeq. ff. de judic.* 6

Privilegiorum ſervare tenorem.] Notatur ad hoc, quod 7
privilegii tenor attendendus eſt, nec de illo judicandum, niſi ipſius tenore inſpecto, conſonat text. *in cap. recepimus* 8. *& in cap. ult. infra hoc tit.* notant Abb. Butr. Anchar. Dec. & Socin *hìc*, & plures alii ex antiquioribus, quos refert Tiraq. *in l. ſi unquam, verbo libertis, n.* 8. videndus *à n.* 4. Burg. de Pace *q.* 2. *n.* 17. Surd. *conſ.* 1. *à n.* 31. Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 1. *compar.* 19. *num.* 8. Ego ipſe *in tract. de Axiom. juris uſufr. Axiom.* 190. *n.* 7.
Sic in feudis tenor inveſtituræ inſpicitur, *c.* 2. *de duob.* 8
fratr. notant omnes præcitati, & ex aliis Pinel. *in l.* 1. *C. de bonis matern. p.* 3. *n.* 84. *in fine*, Menoch. *conſ.* 40. *n.* 2. & tenor pacti, *in l. ſancimus, C. de fidejuſſ. & in l. ad probationem, C. de probat.* cum aliis, de quibus Burg. *d. q.* 2. *n.* 16. Unde majoratus tenorem diligenter inſpicien- 9
dum & ſervandum, arg. text. *in l. cùm ita*, §. *in fideicom. ff. de legat.* tenent Molin. *de primog. lib.* 1. *c.* 2. *n.* 27. & alij, de quibus Burg. *d. q.* 2. *n.* 12. Caſtil. *rerum quotid. lib.* 2. *c.* 20. *n.* 4. *cum ſeqq.* & deducitur in generali reg. quod cui verba non conveniunt, non convenit diſpoſitio, *l.* 4. § *toties, ff. de damno infecto*, verba enim ſunt ſigna mentis, & demonſtrant voluntatem animi, *l. Labeo, § idem Tubero, ff. de ſupellectili leg.* cum aliis citatis *in libello de principiis utriuſque juris, lit. V, n.* 3.

Intellige tamen tenorem privilegii inſpiciendum 10
non ſolùm quoad verba, ſed etiam, multóque magis quoad mentem, ut ſi de illa appareat, à verbis recedamus, ut quod ſenſerit concedens, potiùs ſequamur, ut probat

probat textus oprimos *in cap. quanto* 26. ubi gloſſa, *verbo ſola, infrà hoc tit.* idipſum probant Butr. & Socin. uterque *num.* 2. *in præſenti*, cum aliis multis, ex quibus ita hujus textus regulam eſſe intelligendam advertunt Henriq. *in ſum. lib.* 3. *cap.* 30. *in princ. juncta lit.* C, Sanch. *de matrim. tom.* 3. *lib.* 8. *diſp.* 1. *num.* 11. & probant ex generali regula textus *in cap. intelligentia, de verb. ſignif.*

11 *Quod eorum metas tranſgredi*, &c.] Notatur ad hoc, quo privilegium ſtrictè eſt interpretandum, etiamſi conceſſum ſit à Principe, qui legem condere poſſet, ut per Felin. *in cap. poſtulaſti, num.* 9. *de reſcr.* Tapia *ad l. fin. ff. de conſtitut. Princip. cap.* 6. *in fin. num.* 12. Sanch. *de Matrim. lib.* 8. *diſput.* 1. *num.* 29. Soar. *de legib. lib.* 8. *cap.* 28. *num.* 5. reprobantes Aretin. *in cap. at ſi Clerici, §. de adulteriis, num.* 33. *cum ſeqq. ff. de judic.* reſolventem privilegium à Principe, qui legem condere poſſet conceſſum, latè interpretandum & extendendum eſſe, quia vim legis obtinet, ac ſubinde latam recipit interpretationem, loquentem contra expreſſam hujus textus deciſionem, *& in cap.* 1. *§. ult. de fil. Presbyt. lib.* 6.

12 Unde ex clara hujus textus deciſione deprehendes, quàm falſa ſit illorum reſolutio, qui aſſerunt privilegium non privatis perſonis, ſed tori Religioni conceſſum, ut favorabile interpretandum, & latè eſſe extendendum, ex quorum numero ſunt Oldrad. *conſ.* 330. *num.* 4. *verſ. conſiderandum*, Henriq. *in ſum. lib.* 7. *cap.* 22. *§.* 3. *juncta lit. M, & cap.* 24. *num* 4. *juncta lit. F*, Sanch. *d. diſp.* 1. *num.* 13. Soar. *d. cap.* 27. *num.* 7. nam textus *in præſenti* de privilegio agit Templariis & Hoſpitalariis conceſſo, & ſic univerſo eorum Ordini, & tamen extendendum negat. Neque rationes quas adducunt, aliquid concludunt; nam prima ex favore Religionis, juxta legem *ſunt perſonæ, ff. de relig. & ſumpt. fun.* ſolùm evincit hujuſmodi favorem juſtam cauſam eſſe, ut rationabilia judicentur quæcumque etiam ampliſſima privilegia à Principe Religioni conceſſa, non ita ut privata auctoritate liceat privilegia extendere extra eorum metas, contra hujus textus regulam. Secunda verò, quod lex cenſeatur in perpetuum duratura, retorquetur, quia etiam in legibus, ſi exorbitant à jure communi, extenſio non admittitur, juxta regulam *quæ à jure, de reg. jur. lib.* 6.

13 Limita tamen regulam hujus textus non procedere in privilegiis per quæ conſuetudini, aut alteri privilegio derogatur, quia tunc per privilegia ad jus commune reducimur, ac ſubinde favorabilia ſunt, & latiſſimam recipiunt interpretationem, ex regula textus *in l. ſi unus, in fine principii, ff. de pactis*, Gloſſa *verbo numerandum, in cap. ſtatutum, de præbendis in* 6. cum aliis quæ plenè adducunt Tiraq. *de jure primog. q.* 24. *à n.* 5. Covar. *lib.* 2. *var. cap.* 6. *n.* 4. Gutier. *de juram. confirm. p.* 1. *cap.* 29. *n.* 4. *& cap.* 51. *num.* 8. Sanch. *de matrim. lib.* 1. *diſput.* 12. *n.* 2. *verſ. ſecundò quia, & d. lib.* 8. *diſp.* 1. *n.* 12. Unde Butr. *n.* 6. *in fine*, & Abb. *num.* 5. ac alii *in cap. olim, de verb. ſignif.* notabilem deducunt intellectum ad textum *ibi*, quatenus decidit, latiſſimam faciendam eſſe interpretationem de privilegio, quod alicui conceditur, ut diſtributiones quotidianas percipiat; nam ultra varios intellectus, qui forſan veriores ſunt, de quibus Gloſſa penultima, & alii *in cap. unico de Clericis non reſid. lib.* 6. Rebuff. *de privileg. ſcholar. privil.* 31. *num.* 6. Horat. Lut. *eod. tract. privil.* 98. *verſ. primò*, interpretantur Butr. & Abb. agere textum de Eccleſia, in qua erat ſtatutum, aut conſuetudo, quod reſidentes non recipiant diſtributiones intra certum tempus; ſi enim privilegium concedatur, ut alicui ſicut uni ex reſidentibus provideatur de fructibus beneficii, latè ſit interpretatio, etiam quoad diſtributiones quotidianas, quia ſit reditus ad jus commune: ſic etiam non ineptè intelligitur textus *in cap. ex parte, de decimis*, quod ſcilicet agat de decimis percipiendis à Parocho intra propriam Parochiam, quæ per conſuetudinem, aut præſcriptionem penes alios exiſtebant, & ideò extenditur privilegium ad novalia, quia ſit regreſſus ad jus commune, ſecundùm quod decimæ ad Parochianum pertinent in propria Parochia, juxta *cap. ult. de Parochiis.* Illa verò quæſtio, an privilegium Principis ſtrictè, vel largè ſit interpretandum, ſolet in præſenti à Doctoribus excitari, inter quos illa reſolutio magis communiter tradi ſolet, quod privilegium lariſſimè debet interpretari, dum tangit jura concedentis, ſtrictè verò quatenus concernit tertii præjudicium: ita Innoc. *in cap. cùm dilecti, de donat.* Hoſt. Joan. Andr. & Abb. *not.* 3. *in præſenti*, Bald. *conſil.* 456. *lib.* 3. Hippol. *ſing.* 483. Surd. *conſ.* 140. *num.* 73. *&* 74. Farin. *conſ.* 45. *num.* 28. *vol.* 1. Cancer. *lib.* 3. *var. cap.* 3. *num.* 165. Monot. *conſ.* 20. *num.* 13. Malvaſ. *conſ.* 18. *num.* 26. à Ponte *conſ.* 2. *n.* 21. Carol. Bardel *conſ.* 137. *num.* 4. *& conſ.* 182. *num.* 28. *vol.* 2. Giurb. *deciſ.* 23. *num.* 7.

SVMMARIVM.

1 *Exemptio à juriſdictione Epiſcoporum non probatur per ſolutionem cenſus, quæ fit Romanæ Eccleſiæ.*

2 *Exemptio à poteſtate Ordinariorum non probatur ex hoc, quod aliqui ſpecialiter juris B. Petri exiſtant, niſi concurrat ſolutio cenſus.*

3 *Declaratur textus* in cap. ſi Papa, verſ. ſi autem, hoc tit. lib. 6.

4 *Exemptio à poteſtate Ordinariorum non probatur ex ſolutione cenſus facta Sedi Apoſtolicæ, niſi appareat quod fit in ſignum ſubjectionis.*

5 *Cenſus quibus modis dicatur, & quas habeat ſignificationes, oſtenditur.*

6 *Solutio cenſus quando in ſignum ſubjectionis facta præſumatur, oſtenditur.*

7 *Exemptio ab Ordinariorum poteſtate non probatur ex receptione ſub protectione Sedis Apoſtolicæ.*

8 *Protegere, & protectores quid ſignificent, oſtenditur.*

9 *Privilegii verba ſi exemptionem concludant, juri, & juriſdictioni Epiſcopi derogatur.*

Cap. Recepimus VIII.

Exemptus quis non probatur à juriſdictione Epiſcopi ex eo quod ſolvit cenſum Eccleſiæ Romanæ, quia non omnes, qui annuum cenſum ſolvunt, ſunt ſervati juriſdictioni Eccleſiæ Romanæ, ſicut nec omnes, qui ſpeciatim ſunt ſub juriſdictione Eccleſiæ Romanæ ſolvunt cenſum. Quare inſpicienda ſunt privilegia, & eorum tenor diligenter conſiderandus an ſint exempti, & utrum ad indicium libertatis ſolvant cenſum, vel non, ſed ſolùm in ſignum perpetuæ protectionis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Decian. Vivian. *in ration. lib.* 5. *juris Pontif. pag.* 713. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 197. remiſſivè Ximen. *in concord. part.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 14. *cap.* 1. 1

Qui ſpecialiter B. Petri juris exiſtunt, &c.] Ex his 2
verbis, juncto fine, benè colligitur ex eo quod aliqui ſpecialiter juris Beati Perri exiſtant, non probari exemptionem à poteſtate Ordinariorum, niſi concurrat ſolutio cenſus in ſignum ſubjectionis facta, & quod ita indiſtinctè in eo videatur probari, benè
notavit cuntra alios Decian. *hic*, *num.* 11. Verùm in 3

contrarium adeſt expreſſa deciſio textus *in cap.ſi Papa, verſ.ſi antem, hoc tit.lib.6.* dum decidit ex verbis privilegii, in quibus continetur ut quis exiſtat juris B.Petri, vel ſpecialiter pertineat ad Romanam Eccleſiam, aut ſimilibus, plenè probatam judicari exemprionem, per quem ita reſulvunt Abb.*num.*2. Socin. *num.*7. *&* 32.*hic*, Maſcard.*de probat.concl.*713.Card.Tuſch.*tom.*3. *lit.E,concl.*552.*n.*11. Eraſm.Cockier.*d.p.*1.*q.*9.*n.*1. Sed dic Pontificem ibi agere de verbis prolatis in privilegio, vel ſententia, in quibus de ipſo exemptionis privilegio principaliter agebatur : hic verò non ita, ſed de cenſu quæſtio erat, incidenter verò narratum eſt eſſe de jure B.Petri, in quo caſu planum eſt per talia verba exemptionem, aut libertatem non probari, & conſtat ex generalibus principiis, quæ docent, verba narrativa, quæ non proferuntur principaliter propter ſe, plenam probationem non efficere, ut probat textus, ubi notant omnes, *in l.ex his verbis, C. de teſtam. milit.* cum ſimilibus, de quibus Garc. *reg.*165. *& reg.* 483. Maſcard. *de probat. concluſ.*622. Card.Mantica *de conject.ult.volunt. lib.*3.*tit.*12. Card.Tuſch. *tom.*8.*lit.V, concl.*81. Menoch.*de præſumption.lib.*3.*præſumpt.*133. *à princ.*

4 *Non omnes cenſuales ab Epiſcoporum ſubjectione*,&c.] Notant ad hoc, quod ex ſolutione cenſus facta Sedi Apoſtolicæ exemptio non probatur à poteſtate Ordinariorum, niſi appareat, quod ſit in ſignum ſubjectionis, & perceptæ libertatis, conſonat textus *in d.cap.ſi Papa, verſ. & eſt idem, juncto verſ. ſi verò dicatur ſimpliciter*, ubi notant Franc.& poſt Abb.*hic*, Socin. *n.*3. Dec.*n.*2. *& ſeqq.* Valaſc.*de jure emphyt.q.*32. *num.*6. & poſt eum Felician.*de cenſib. in proœm.n.*6. Eraſm.Coc-
5 kier.*d.part.*1.*q.*10.*num.*6. & ratione confirmatur, quia nomen cenſus æquivocum eſt, varias habens ſignificationes, aliquando enim bonorum, & perſonarum deſcriptionem ſignificat, *l.*2. *§.poſt deinde, ff. de origine Iuris*, aliquando tributum, *l.*2.*C.ſine cenſu*, aliquando facultates, ſeu redditus, ut *in l.ult. §. ſin autem, C. de jure deliberandi, l.cùm etiam* 7. ibi, *Nihil in cenſu habent, C.qui bonis cedere poſſunt*, aliquando etiam ſignificat emphyteuſis penſionem, *cap.conſtitutus, de religioſis domibus*, vel locationes, *cap.ult. ne Prælati vices ſuas*, aliquando contractum cenſualem, de quo *in extravag.*1.*&* 2.*de empt.& vendit.*& Motu proprio Pii V. ſuper forma creandi cenſus : aliquando etiam annuam præſtationem in ſignum ſubjectionis, vel etiam protectionis, juxta textum *in præſenti*, cum ſimilibus : & denique multa alia, quæ latè proſequuntur Briſſon.*de verborum juris ſignificatione, verbo Cenſus*, Rodetic. *de annuis redditibus*, *lib.*2. *quæſt.* 22. *à num.* 66. Valaſcus, & Felicianus *dictis locis*. Rectè igitur ſequitur, ex ſolutione cenſus neceſſariò non probari ſpecialem exemptionem ab Ordinariorum poteſtate, juxta vulgarem regulam, quod probatio debet concludere per neceſſe, non per poteſt eſſe, ut Doctores colligunt ex *l.neque natales, C. de probat. & ex cap. in præſentia, eod. tit.* cum ſimilibus, de quibus Card.Tuſch. *tom.*6. *lit.P, concl.*765.

6 Verùm quando cum ſolutione cenſus aliæ concurrunt conjecturæ, deficere poteſt regula ſupradicta, ſuccedit enim alia vulgaris, Singula quæ non proſunt, multa collecta juvant, de qua gloſſa *verbo legitimis, in l.*2. *ff.de excuſat.tutor.* recepta ex infinitis, quos latè adducit Gabr. *commun. tit.de probat. concluſ.*1. *à princ.* Exemplum ad noſtrum propoſitum adducunt Doctores, veluti ſi Eccleſia ſolvens cenſum exiſtat in Diœceſi Epiſcopi, cui ſolvitur ; nam cùm Epiſcopus in tota ſua Diœceſi habeat jure communi fundatam intentionem, *cap.cùm Epiſcopus, de offic.Ordin. in* 6. meritò ſolutio cenſus facta ab Eccleſia intra eandem Diœceſim exiſtente concludit, quod ſit in ſignum ſubjectionis, ut conſuluit Feder. de Senis, quem referunt & ſequuntur Abb. per textum ibi, *in cap.*1. *n.*4. *de religioſis domib.* & Dec.*hic,num.*6. Nec obſtat ſi replices ex deciſione hujus textus, ubi cum ſolutione cenſus concurrebat receptio ſub protectione Papæ, vel etiam quod de jure B.Petri exiſtebat ; & tamen hæc duo, vel tria ſimul juncta non ſufficere ad probandam exemptionem decidit Pontifex, & notant poſt Abb.*num.*1. Socin. *num.* 8. *&* 43. Dec. *in princ.* & alii omnes *hic*. Reſpondetur enim dictum illud vulgare, *Singula quæ non proſunt*, &c. procedere quando ſingula in genere ſuo perfecta ſunt, non ita ſi vitioſa ſint, & in genere ſuo imperfecta, ut ſcripſit Bald. *in l.*1.*n.*2.*C.de legitimis hæred.* commendat Menoch.*de præſumpt. lib.*3. *præſ.*39. *num.*6. & faciunt multa, quæ copioſè adducit Gabr. *d.concluſ.*1.*num.*33. *cum ſeqq.* Cùm ergo ex dictis conſtet cenſum eſſe quid æquivocum, & inde ſubjectionem non inferri, & ex dicendis etiam appareat, frivolam, & debilem eſſe aliam conjecturam ex receptione ſub protectione, atque aliam de jure B.Petri ex ſuprà reſolutis, meritò neque omnia ſimul juncta concludunt.

Ad indicium percepta protectionis, &c.] Notatur ad 7
hoc, quod ex receptione ſub protectione Sedis Apoſtolicæ exemptio ab Ordinariorum poteſtate non probatur, ſive de Eccleſia ſub tali protectione recepta agatur, ut *hic*, ſive de perſona ſingulari, ut *in cap.ex parte* 18. *infrà eod.tit.* notant Abb. *num.*3. Zabarel. *in princ.* Socin.*à num.*7. Dec.*à num.*13. *in præſenti*, Gail. *lib.*2. *obſerv.* 54. *à princ.* ubi *num.*4. teſtatur eſſe communem omnium Scribentium ſententiam, Maſcard.*de probat. concl.*713. *num.*2. Petr.Frider.*de proceſſ.mandat. in Imper. Camer. extrah. lib.*2. *cap.*14. Eraſm.Cockier. *d.p.*1.*q.*9.*n.*3.

Ratio autem facilis eſt, nam protegere idem eſt ac 8
defendere, ut notat gloſſa *in l.deſertorem, §.ult.ff.de re milit.* ac ſubinde non importat ſuperioritatem, imò in inferiore ſicut & defenſio verificatur, ut patet de militibus qui pro ſalute Regis, & patriæ ad illius cuſtodiam aſſiſtunt, ut per gloſſam *in rub. C.de domeſticis, & protectoribus, lib.*12. ubi *in l.*1. benè explicat Cujac. protectores dici eos, qui armatam militiam ſubeuntes non ſolùm defendendi corporis ſui, verùm etiam protegendi lateris Principis ſolicitudinem patiuntur. Non obſtat textus *in cap.ad audientiam* 34. *de appellat.* quia non conſiſtit in ſuſceptione inſurgente ex eo, quod ille ſe poſuerit ſub protectione Sedis Apoſtolicæ, ſed in vi, & virtute tacitæ appellationis, quæ in illis verbis includitur, ut explicat eleganter Præpoſ.*ibi, à n.*3. *cum ſeqq.* & poſt eum Marant.*de ord.judic. p.*6. *cap.de appellationibus, num.*133. ſicut in ſimili de arreptione itineris ad Papam ex cauſa gravaminis, probat textus *in cap. meminimus, & in cap. dilecti* 52. *de appellat.* ex quibus, & aliis proſequitur latè Lancelot. *de attentat. part.*2. *cap.* 12. *ampliat.* 6. unde cavebis à Fr. Emman. *qq.Regular. tom.*2.*q.*63.*art.*3.*in fine*, dum inadvertenter ſcribit per receptionem in ſua protectione, quam ſæpe facit Papa in privilegiis Religionibus conceſſis, facilem induci exemptionem à poteſtate Ordinariorum, deceptus auctoritate prædictorum jurium, quæ effectum tribuunt prædictæ appellationi tacitæ ex ſubjectione ſub protectione Papæ, in qua evidens diſcriminis ratio cernitur ex dictis.

Non ex hoc juri Diœceſani, &c.] Ex his verbis col- 9
ligitur à contrario ſenſu, quod ſi verba privilegii exemptionem includunt, juri, & juriſdictioni Epiſcopi derogatur, quia ſcilicet ab ea in totum eximuntur exempti, & ſoli Romano Pontifici immediatè manent ſubjecti, *cap.cùm tempore, in fine, de arbitr. cap. penult.*

penult. de off. Ordinarij, cap. cùm Epiſcopus, eodem tit. in 6. notat gloſſ. *verbo Sedis Apoſt. in cap. auctoritate, eodem tit. & lib.* pulchrior gloſſ. *verbo Acephalos, in cap. nulla, 93. diſtinct.* cum multis ſimilibus, quæ latè explicant Socin. *hic, n. 53. cum ſeqq.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 2. q. 63. art. 9. & 11.* Card. Tuſch. *tom. 3. lit. E, concl. 294. & concl. 565.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancellariæ, gloſſ. 43. num. 190.*

SVMMARIVM.

1 *Privilegium uni conceſſum non poteſt ad alium extendi propter identitatem rationis,* & n. 2.

3 *Filij privilegiis, quæ perſonaliter parentibus conceduntur, gaudere non poſſunt.*

4 *Privilegium militare, & miniſterij, ſeu Doctoratus filiis non prodeſt.*

5 *Nobilitas in filios derivatur.*

6 *Privilegium perſonaliter marito conceſſum ad uxorem non extenditur.*

7 *Correlativorum regula non procedit in indulgentia facta à Principe uni ex correlativis.*

8 *Privilegia, quæ alicui certæ perſonæ conceduntur per modum contractus, vel ob benemerita ad hæredes tranſeunt.*

9 *Benefi ium reſtitutionis in integrum ad hæredes tranſit.*

10 *Privilegium eſt lex privata, ſeu ius ſingulare contra jus commune indultum.*

Cap. Sanè IX.

1 PRivilegia, quæ Papa alicui concedit, inſpecta certa ratione alius non debet ſibi præſumere. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Butr. Anchar. Panorm. Decian. Mat. Socin. Viv. *in rationali lib. 5. juris Pontif. pag. 197.* Alagona *in compendio juris Canon. pag. 714.* remiſſivè Ximen. *in concord. part. 1.*

2 Ratio huius deciſionis ea eſt, quia in privilegiis extenſio non fit de perſonis ad perſonam, etiam ex tacita, & veriſimili mente diſponentis. Cabed. *Luſit. deciſ. 140. num. 2. part. 1.* etiam ubi non verſamur in materia pœnali, & correctoria, Joſeph. Seſſe *Aragon. deciſ. 43. num. 54.* conſonant jura omnia, quibus probatur privilegia privatas eſſe leges, quæ ſingulis, non omnibus favent, neque communem legem faciunt, ideoque aliis exemplo eſſe non poſſunt, niſi his tantùm, quibus conceduntur, *cap. hinc eſt, verſ. quod privilegium, 16. quæſt. 1. cap. non exemplo, 26. quæſt. 2. cum ſimilibus.* Deinde confirmatur, quia privilegia omnia eſſentialiter illud habent, ut aliquid contra jus commune conſtituant, ac ſubinde, quatenus à jure communi exorbitant, odioſa cenſentur, & neceſſariò reſtringenda, juxta *reg. quæ à jure communi, & reg. odia, lib. 6. cum ſimilibus,* de quibus *ad cap. porrò, infr. eodem*; unde meritò generalis reg. recepta eſt, quod privilegium certæ perſonæ conceſſum, ipſam ſequitur, & ad alias etiamſi ipſius hæredes ſint, non extenditur, *l. in omnibus cauſis 69. l. privilegia 157. ff. de regulis juris, l. 1. §. præmittitur, ff. de aqua quotid. & æſtiva, l. quia tale, ff. ſolut. Matrim. l. 5. ff. de cenſibus,* text. optimus *in l. ſordidorum, C. de excuſat. mun. lib. 10.* ex quibus deſumpta eſt *reg. privilegium, lib. 6.* ubi noſtri omnes, cum multis aliis, quæ poſt antiquiores adducunt, & explicant D. Barboſ. *in d. l. quia tale, per totam,* Menoch. *conſ. 1007. à n. 95. vol. 11. & de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 103. n. 45.* Andr. Gail. *lib. 2. obſerv. 144. n. 6. cum ſeqq.* Card. Tuſch. *tom. 6. litera P, concl. 746.* Soar. *de legibus, lib. 8. cap. 10. & 11.* Salas *eodem tract. diſp. 17. ſect. 6. & 8.* Flores de Mena *var. lib. 2. q. 21. n. 203.*

3 Intellige ſupradictam concluſionem, & amplia procedere etiam in filiis, ut ſcilicet privilegiis, quæ parentibus perſonaliter conceduntur, gaudere non poſſint, ut probatur ex variis juris Civilis auctoritatibus, ut *in l. in honoribus, §. vacationum, ff. de vacationibus, & excuſat. munerum,* in hæc verba: Vacationum privilegium non ſpectat ad liberos veteranorum, quum generaliter de omnibus privilegiis veteranorum interpretatur. Cottor. *de jure milit. lib. 1. cap. 24. & in l. penult. §. ſi puella, ff. de ritu nuptiarum,* & de privilegio militari, & magiſterii, ſeu Doctoratus, quod filiis non proſit, probatur *in l. privilegio, in princ. & in l. in filiis, C. de decurionib. lib. 10.* notat gloſſ. *ultim. in l. ex pluribus, ff. de adminiſtr. tutorum,* gloſſ. etiam *ult. in cap. licèt, de cenſib.* quas communiter receptas eſſe conſtat ex Batt. Alexand. & aliis, de quibus Tiraquel. *de jure primog. quæſt. 59. num. 4.* D. Barboſ. *in l. maritum, n. 80. ad finem,* Soar. *de legib. lib. 8. cap. 11. num. 4. cum ſeqq.* Ex quibus vera eſt hujuſmodi reſolutio, quod privilegium patri perſonaliter conceſſum, non eſt ſine lege ad filios trahendum; illa verò jura, quæ pro contraria parte ſolent allegari, locum habent, & loquuntur ubi privilegium non ſimpliciter patri conceditur, ſed ſub ampliori forma, pro eo ſcilicet, & poſteris, vel cum alio ſimili adjecto, quo aliquando filii, aliquando deſcendentes continentur; vel quando ex natura rei, & qualitate materiæ ſuſceptæ filii participant privilegium, id eſt, conceſſionem legis, vel Principis patri factam, ut contingit in nobilitate vel dignitate, quam naturalem DD. appellant, quæ ſcilicet competit ex origine, & Majorum claritudine, hanc enim etiam à 5 patre in filios derivari naturalis, & civilis ratio poſtulat, ſicut in arboribus, qui viret in foliis, venit ex radicibus humor, ut ait Ovid. cum multis aliis, quæ adducunt Tiraquel. *de nobilit. cap. 15.* Chaſſan. *in catal. gloriæ mundi, p. 8. conſider. 24.* Garc. *de nobilit. gloſſ. 7. n. 17. & gloſſ. 20. num. 31.* Azeved. *ad l. 1. n. 85. cum ſeqq. tit. 1. lib. 6. novæ recop.*

6 Amplia etiam & intellige, principalem hujus text. concluſionem procedere in uxore, ad eam enim extendi non poſſe privilegium perſonaliter marito conceſſum, tradit Joan. Andr. per text. *ibi, in cap. ne aliqui, hoc tit. lib. 6.* expendens de Regibus, & Reginis ibi fieri mentionem, quia aliàs privilegio, quod ſimpliciter Regi conceditur, Regina non gaudet, proſequuntur D. Barboſ. *in l. quia tale, à num. 22. verſ. ultima ampliatio,* Sanch. *de Matrim. lib. 7. diſp. 47. n. 1. & 3.* Soar. *d. lib. 8. c. 11. n. 1.* Et ad illud, quod maritus, & uxor correlativa 7 ſunt, *l. 1. ff. de ritu nuptiarum,* cum ſimilibus, reſpondetur regulam correlativorum non procedere in indulgentia facta à Principe uni ex correlativis, ut reſolvit Bapt. de S. Blaſio *in tractatu de correlativis, n. 57.* unde de caſu ad caſum in correlativis non fieri extenſionem communiter, & receptum comprobat ex Baldo, & aliis Card. Tuſch. *tom. 2. litera C, concl. 1041. num. 25.* Ad alia verò jura, quæ in contrarium citari ſolent, ſimiliter reſpondetur procedere, vel ex tenore ipſius privilegii, quia de certis perſonis, & earum uxoribus expreſſam facit mentionem, vel ex vi aliorum jurium, quæ communicant mariti privilegium ejus uxori.

8 Limitatur tamen principalis hujus text. concluſio, ut non procedat in privilegiis, quæ alicui certæ perſonæ conceduntur ob benemerita, vel egregia facta; ſunt enim realia cenſenda hujuſmodi privilegia, & ut talia ad hæredes tranſeunt, juxta regulam text. *in d. l. in omnibus cauſis,* cum ſimilibus. Quorum præcipua ratio eſt, quod hujuſmodi privilegia ob benemerita in con-

tractum tranſire videntur, docente Bald. *in l. qui ſe patris, n.14. C. unde liberi*, & probatur ex regula text. *in l. ſi cum mihi 35. ff. de dolo*, ex quo *ibi* notavit Bald. quod quando privilegium datur propter factum quod habet commenſurationem cum privilegio, in contractum tranſire dicitur, certum autem eſt, quod omnes contractus ad hæredes tranſeunt, juxta text. *in l. ſi pactum, ff. de probat.* cum ſimilibus. Qua ratione, quod privilegium per modum contractus perſonaliter conceſſum ad hæredes tranſeat, tenent DD. communiter ex Jaſone *in l. ſi ſic, à num. 12. ff. de verborum obligat.* & pluribus aliis quos refert D. Barboſ. *in d. l. quia tale, num. 43. verſ. 3. principaliter, ff. ſolut. Matrimonio*, ſequitur Menoch. *de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 705. n. 2.* conſequenter reſolvens *à n. 11.* privilegia ob benemerita ad hæredes tranſire, poſt Anch. Socin. Tiraquel. & alios, quos *ibi* refert. Verùm quamvis hæc limitatio ad noſtrum text. probabilitate non careat, probabilius eſt in his terminis non limitari, ſed magis ampliari, ut tenent multi, quos referunt, & ſequuntur D. Barboſ. *in l. quia tale, num. 6. cum ſeqq.* & Soar. *d. lib. 8. cap. 4. à principio*, & præcipuè *num. 8.* & vide apud eos.

9 Deinde limitatur eadem hujus text. deciſio, ut non procedat in privilegio, quod perſonæ conceditur, ſi cauſa proxima concedendi non ſit ipſa perſona, ſed aliqua conditio, ſeu cauſa exiſtens in perſona, exemplum proponentes in beneficio reſtitutionis in integrum, quod licèt perſonale ſit, eo quòd minorum perſonis conceditur perſonaliter, quia tamen principalis cauſa illud concedendi eſt læſio, juxta text. *in l. non omnia, & in l. quod ſi minor, §. non ſemper ff. de minoribus*, cum ſimilibus, concludunt DD. idem ad hæredes tranſire, juxta text. *in l. non ſolùm, ff. de reſtitut. in integrum, & in l. minor 19. §. ult ff. de minorib.* quas ſic interpretantur Dyn. *in reg. privilegium, num. 7. de reg. juris, lib. 6.* & alii communiter ſecundùm Pech. *n. 10. in ſolut. ſecunda difficultatis ibidem*, Dec. *in d. l. in omnibus cauſis, n. 4.* Gomez *variar. tom. 2. cap. 14. n. 6.* Menoch. *d. lib. 3. præſumpt. 103. à num. 16.* & alios relatos à D. Barboſ. *in d. l. quia tale, n. 49.* & eſſe communem teſtatur Card. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo minorib. num. 44.* quod etiam videtur voluiſſe Maurit. *de reſtitutione in integrum, c. 15.* & illum ſequutus Mynſing. *lib. 4. obſerv. 19.* & cæteri, qui dicunt hujuſmodi beneficium reſtitutionis reale eſſe, & ideò ad hæredes tranſire, quia ſcilicet cauſæ datur, ſeu læſioni, ut explicat Soar. *d. lib. 8. c. 3. num. 6.*

10 In gloſſ. *Singularibus*, ib. *id eſt, privilegiis, quæ ſingularia ſunt, & privata à lege communi.* Unde bene definitur privilegium, quod ſit lex privata, ſeu jus ſingulare contra jus commune indultum, ita Hoſt. *in ſumma hujus tit.* §. 1. & gloſſ. *in rub. de reſcript. lib. 6.* Henric. Caniſ. *in ſumma juris Canon. lib. 1. tit. 2. §. duplex genus placitorum*, Petr. Greg. *de juris arte, c. 7. n. 4.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 35. à n. 5.*

SUMMARIUM.

1 *Campanæ publicè teneri non poſſunt in oratoriis privatis etiam per religioſos.*

2 *Literæ clauſæ in judicio fidem non faciunt, ſed patentes, quod intellige ut ibi.*

3 *Literas alicui judici directas clauſas qui recipit, non debet eas aperire, ſed judici aperiendas tradere, aliàs punitur.*

4 *Literas patentes recipiens, in illis contenta videtur approbare, non ita ſi clauſas.*

5 *Declarantur, & conciliantur text. in præſenti, & in* cap. nimis, verſ. nec ſuſtinentis, de exceſſibus Prælatorum.

6 *Religioſi in privatis Oratoriis publicè pulſare campanas non poſſunt.*

7 *Exempti ſi excedant metas privilegiorum, ſive publicè deliquerint, poſſunt ab Epiſcopo coërceri.*

Cap. Patentibus X.

Cæleſt. III.

CAmpanas in Oratoriis domi exiſtentibus nullus etiam exemptus habere poteſt, & exempti coërcendi ſunt ab Epiſcopo cenſuris, ut ita ſint ſuo jure contenti, ut non impediant juſtitiam aliorum. Colliguntur ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Anchar. Butr. Panorm. Dec. Marian. Socin. Vivian. *in rationali lib. 5. juris Pont. pag. 197.* Alagona *in compend. juris Canon. pag. 714.* refertur ab Anton. Aug. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 14. c. 2.* 1

Patentibus literis, &c.] Ex his verbis colligunt *hic* Hoſt. Zabar. Butr. *n. 7.* Anch. *n. 1.* literas clauſas in judicio fidem non facere, ſed patentes, quod tamen rectè intelligunt procedere, quando non ſunt authenticæ, veluti quia fracto ſigillo, aut remoto præſentantur; ſi enim ſigillo integro, & debito modo judici, ad quem diriguntur, fuerint præſentatæ, & in acta redactæ, eis ſicut aliis actis judicialibus credendum eſt, imò clauſas minùs ſuſpectas eſſe, quàm patentes, ea ratione probant, quia teſtamentum claudi ſolet, ut ſolemne, & non ſuſpectum ſit, *§. ſed his, Inſtit. de teſtament. l. ſi unus, C. eodem tit. & per totum ff. quemadmodum teſtamenta aperiantur*, & deducitur totus diſcurſus *in cap. cum olim 33.* ubi notant ſcribentes omnes, *de officio delegati*, ibi, *nobis fideliter præſentaſſe, & in cap. inter dictos 11. verſ. præterea, cum ſeqq. de exceſſ. Prælatorum*, 2 ex quibus praxis inolevit, quod is, qui literas alicui judici directas clauſas recipit, non debet eas aperire, ſed eidem judici aperiendas tradere, aliàs punitur juxta qualitatem facti, & probat text. *in d. cap. cum olim, & d. §. præterea*, & quæ latè in propoſito poſt Ordinarios, & alios recentiores tradunt Menoch. *de arbitr. centur. 6. caſu 538.* Decian. *in tract. crimin. lib. 7. cap. 17. n. 46.* Farinac. *in praxi crimin. part. 6. de falſitate, q. 150. à num. 124.* Fr. Emman. *quæſt. regul. tom. 2. q. 35. art. 2.* 3

Alia etiam differentia inter literas, quas quis patentes recipit, aut clauſas, notabilis eſt, nam is, qui eas apertas accipit, omnia in illis contenta videtur approbare, *l. ſi filiusfam. 2. ff. ad Maced. & Clem. 1. de procurator.* cum multis aliis, quæ latè proſequuntur Gabr. *tom. 1. commun. tit. de præſumpt. concluſ. 2.* Maſcard. *de probation. concluſ. 480.* Card. Tuſch. *tom. 1. litera L, concluſ. 374.* non ita in clauſis extenditur, quia ut in patentibus, & apertis procedat concluſio illa, requirunt DD. communiter, quod recipiens eas aperiat, & legat, atque ita ſcientiam habeat eorum, quæ in eis continentur, ut ex Matheſ. *ſing. 21.* explicat Gabriel *d. concluſ. 2. num. 11.* Card. Tuſch. *d. concluſ. 374. num. 5.* 4

Liceat eis campanas in eis ponere, &c.] Deciſioni hujus text. quatenus negat poſſe Templarios, & alios Religioſos in Oratoriis ſuis habere, & publicè pulſare campanas, opponi ſolet text. *in cap. nimis, verſ. nec ſuſtinentes, de exceſſib. Prælat.* dum inter alia gravamina, quæ Prælati inferebant Religioſis, illud commemorat, quod illis prohibeant habere campanas in Eccleſiis, & Oratoriis ſuis, de utriſque enim ſimul promiſcuè fecit mentionem. Pro concordia DD. varios afferunt 5

ſunt

runt intellectus; nam Hoſtienſ. quem ſequitur Butr. interpretantur, quod vnam campanam in Oratoriis habere licitum eſt, juxta *d. cap. nimis*, quod in ſingulari de campana loquitur, non verò plures, iuxta text. *in præſenti*, qui loquitur in plurali: ſed abſurdus videtur intellectus, nam de campanis in plurali loquitur Pontifex diſtributiuè, referendo ad plures Religioſos, Templarios ſcilicet, & alios, de quibus dixerat, vt de ſimili eorundem priuilegio interpretatur Pontifex *in cap. vt priuilegia 24. ad finem, infra hoc tit.* quare Innocent. & poſt eum Zabarel. & Abb. *num. 5. verſ. ſed extra*, aiunt text. *in præſenti*, jus commune continere, at verò *d. cap. nimis*, procedere ſuppoſito ſpeciali priui-
6 legio Religioſorum, de quibus *ibi*. Ego verò pro comperto habeo, in priuatis Oratoriis licitum non eſſe etiam Religioſis, habere, publicéque pulſare campanas, in eis enim etiam priuatim non licet celebrare ſine Epiſcopi auctoritate, vt benè notat Dec. *in præſenti, à num.* 12. licèt Abb. *hic, & in cap. vlt. de cenſibus*, aliud docere videatur: Miſſæ tamen iſtæ publicè non fiunt ad populum, vt ipſe *ibi*, aut clerus conueniat, ſicut in Eccleſiis, imò in hoc Oratoria ab Eccleſiis diſtingui conſtat ex iis, quæ de eorum differentiis tradit Durant. *de ritib. Eccleſiæ, lib. 1. à principio, & n. 13.* & conſequenter hujuſmodi priuatis Oratoriis non conuenit publicè pulſare campanas, vnde facilè intelligitur text. *in præſenti*, dum in his priuatis Oratoriis prohibet ponere, publicéque pulſare campanas, ſi aduertas quod de his priuatis Oratoriis agit, & copulatiuè prohibet in eis campanas ponere, & publicè pulſare, ſic ſignificans priuatim pulſare prohibitum non eſſe, ſed potiùs à contrario licitum eſſe, atque ibi campanulam habere, quæ priuatim pulſetur, vt notarunt Butr. *num. 5* Abb. & Anchar. *n. 2.* Dec. *n. 8. & 23.* Roch. *de jurepatron. verbo conſtruxit, n. 28.* Lambertin. *eodem tract. art. 11. quæſt. princip. 1. p. lib. 2. n. 5.*

7 In gloſſ. *Potius, ibi, argument. quod ſi excedant metas priuilegiorum, ſiue publicè deliquerint, quod poſſint ab Epiſcopo coerceri.* Eſt contra text. *in c. 1. verſ. nunquid, ibi, dummodo ſit in loco exempto, hoc tit. lib. 6.* notat Abb. *hic, n. 4. verſ. in gloſſ.* Quare meliùs ipſe Abb. ea ratione inquit procedere text. quia licèt in loco exempto delinquere incipiat, effectus tamen, & complementum porrigitur extra locum exemptum, quia ſcilicet ſonus campanarum indebitus lædit, & turbat audientes extra ipſum locum, quod pluribus ſimilibus *ibi* exornant, ſed latiùs Dec. *à n. 15.* Socin. *à n. 6.* & alii. Verùm ſi verum fateri licet, meliùs aduertunt Hoſt. & Butr. *n. 11.* text. non probare hujuſmodi concluſionem, quia ſpecialiter procedit in priuilegiatis excedentibus metas ſuorum priuilegiorum, quia ea ob id merentur amittere, vt probatur *in cap. ſeq. ad fin.*

SUMMARIUM.

1 *Hoſpitalarii, qui mittunt pro eleemoſynis cruce falsò ſignatos, in tota prouincia exhortationis officio priuantur, & ſi miſſi ſunt laici, excommunicantur, ſi ſunt clerici, ab officio & beneficio ſuſpenduntur.*

2 *Eccleſia polluitur, ſeu violatur per ſanguinis effuſionem.*

3 *Sanguinis effuſio, propter quam violatur Eccleſia, debet ſecum trahere abundantiam, itavt non ſufficiant pauca gutta.*

4 *Eccleſia non indiget reconciliatione, ſi quis in ea percutiatur, vel alia injuria afficiatur citra ſanguinis effuſionem, quod intellige vt ibi.*

5 *Sanguinis effuſio per quam polluitur Eccleſia, debet eſſe injurioſa.*

6 *Sanguinis effuſio, propter quam polluitur Eccleſia, debet eſſe publica.*

7 *Eccleſia polluitur ſi ſanguis hominis viuentis, non autem cadaueris effundatur.*

8 *Eccleſia cenſetur violata ſi quis ſuæ mentis compos ex ira, vel deſperatione ſe ipſum occidat, vel injurioſè percutiat.*

9 *Sanguinis, aut ſeminis effuſio, vt per eam Eccleſia violetur, debet fieri intra eandem Eccleſiam, non ſupra tectum, vel infra Eccleſiam.*

10 *Eccleſia nomine in materia pollutionis intelligitur ea, quæ conſecrata eſt, vel ſpecialiter benedicta.*

11 *Suſpenſus Preſbyter ab officio, ab aliis etiam exemptis ad diuina officia reſtitui, ſeu abſolui non poteſt.*

12 *Abſoluere nemo poteſt à ſuſpenſione, & aliis Eccleſiaſticis cenſuris ab homine latis, niſi is, qui eas tulit.*

13 *Laici non poſſunt preſbyteros ſuſpendere ab officio, nec etiam eoſdem ad Diuina reſtituere, niſi eis à ſolo Papa hac poteſtas demandata fuerit.*

14 *Abſoluendi à cenſuris poteſtas etiam in mortis articulo laicis non conceditur.*

15 *Quæſtores ſacræ pecuniæ qualiter olim permitterentur, oſtenditur,* & n. 16.

17 *Quæſtorum vſus qualiter attento Concil. Trident. prohibitus, oſtenditur.*

18 *Luſitani ad obſeruantiam Concil. Trident. non admittunt quæſtores eleemoſynarum, niſi literas Regias oſtendant.*

19 *Caſtellani, & Galli idem ferè obſeruant.*

20 *Eccleſiaſticus iudex poteſt punire ſæculares quæſtores falſas eleemoſynas petentes.*

21 *Archiepiſcopus poteſt interdicere prædicationem in tota prouincia.*

22 *Habitum religionis, aut Crucem falsò portantes puniendi ſunt.*

23 *Inſignibus alienis vtentes in crimen falſi incidunt.*

24 *Iudex Eccleſiaſticus poteſt punire laicos falsò portantes religionis habitum*

25 *Priuilegium meretur amittere, qui illo abutitur.*

26 *Priuilegia quando dicantur amitti per vſum, vel contrarium vſum, vel etiam per abuſum, & in quibus differant, oſtenditur.*

27 *Exempti ſi delinquant extra locum exemptum, ab Ordinario puniri poſſunt, non obſtante exemptionis priuilegio.*

28 *Declaratur text.* in cap. 1. §. in eos, de priuileg. lib. 6.

29 *Suſpenſus ab officio non eſt ſuſpenſus à beneficio, niſi id declaretur.*

30 *Habitum religionis falsò, ſeu fictè portans religioſus non ſit.*

CAP. Tuarum XI.

Innoc. III.

FRatres Hieroſolymitani S. Ioannis ſi ad colligendas eleemoſynas mittant non Religioſos, ſed alios 1
falsò Cruce ſignatos, ſunt priuandi officio prædicationis, & miſſi, ſi ſunt laici, excommunicandi, ſi clerici, ſuſpendendi ab officio & beneficio, non obſtante priuilegio, vel appellatione. Item qui celebrat in Eccleſia interdicta, eſt ſuſpendendus. Item ſuſpenſus ab Ordinario, ſi celebrat, ſuſpenditur. Deinde priuilegiati non poſſunt alios priuilegiare, vel facere exemptos, vt v. g. non reſpondendi in judicio. Item qui abutitur permiſſa ſibi poteſtate, meretur amittere priuilegium. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc.

Collect.

Colleɑ. Zabat. Ioan. Andr. Anch. Marian. Socin. Dec. Panorm. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 198. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 714. remiſſiuè Ximen. *in concord. part.* 1. & Caſal. *in annot.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 16. *cap.* 1.

2 *Eccleſiam ſanguinis effuſione*, &c.] Notatur ad hoc, quod per ſanguinis effuſionem Eccleſia polluitur, ſeu violatur, vt per Navat. *in man. c.* 27 *à n.* 256. Iacob. de Graffiis *in aureis deciſion. p.* 1. *lib.* 2. *c.* 48. *n.* 22. Henriq. *in ſum. lib.* 9. *c.* 27. Card. Tolet. *in ſum. lib.* 5. *cap.* 8. *à n.* 12. Sayr. *de cenſur. lib.* 5. *c.* 16. *à princip.* Auil. *eod. tract. p.* 5. *diſp.* 7. Soar. *tom.* 3. *diſp.* 81. *ſect.* 4. plures alios Doctores ex antiquioribus refert Cened. *p.* 3. *collect.* 11. *à princip.*

3 Multa requiruntur, vt ſupradicta Doctorum reſolutio procedat. Primò ergo requiritur quod huiuſmodi effuſio ſanguinis abundantiam ſecum trahat, itavt non ſufficiant paucæ guttæ, vt per Nauar. *d. num.* 256. *verſ. Dixi effunditur*, Stephan. Coſta *in cap. si qui* 18. *num.* 2. *de ſentent. excommun. lib.* 5. Fr. Ludou. *in inſtructorio Conſcientiæ, part.* 1. *cap.* 33. *verſ ſed circa ſecundum*, Graffiis *n.* 25. Soar. *verſ ſecundò*, Sayr. *num.* 5.
4 *dictis locis.* Vnde Eccleſia non indiget reconciliatione, ſi quis in ea percutiatur, vel alia iniuria afficiatur citra ſanguinis effuſionem, etiamſi carnes conterantur, & oſſa confringantur, niſi fortè tumorem cauſauerit, aut liuorem ex verberibus, & opus ſit vt tumor, ſeu liuor ferro aperiatur, dicetur tunc Eccleſia polluta, quia percuſſio iniurioſa fuit, & efficax cauſa effuſionis ſanguinis, quæ deinde ſequuta eſt, vt per Sayr. *d. cap.* 16. *num.* 8. Zerol. *in praxi Epiſcop. part.* 1. *verbo pollutio Eccleſiæ.* Vel niſi citra ſanguinis effuſionem homicidium ſequatur, quod fit per ſuffocationem in ipſa Eccleſia, vel ſuſpendium, vt per Nauar. Fr. Ludov. Henriq. Soar. Auil. Sayr. *à num.* 14. Graffiis *num.* 21. *dictis locis*, Decian. *tract. crimin. lib.* 6. *cap.* 24. *à num.* 26.

5 Secundò requiritur, quod effuſio ſanguinis iniurioſa ſit, nam ſi homicidium, aut vulnus caſu contingat, aut in neceſſariam defenſionem, aut quia ſanguis naturaliter ſoluitur, nulla iniuria infertur loco ſacro, & conſequenter pollutus cenſeri non debet, vt per Nauar. & Fr. Ludou. *dictis locis*, & Sayr. *d. cap.* 16. *num.* 14. & 15. Farin. *in praxi crimin. quæſt.* 125. *num.* 22.

6 Tertiò requiritur, quod effuſio ſanguinis publica ſit, nam ſi occulta fuerit, reconciliatione non indiget Eccleſia, vt per gloſſ. *verbo pollui, in cap.* 1. *de immunit. Eccleſ. lib.* 6. receptam per Stephan. Coſta *in d. c. is qui, num.* 4. Syluest. Nau. Sot. Henriq. Graff. Tolet. & alios, quos refert, & ſequitur Sayr. *d. c.* 16. *n.* 10. Soar. *d. ſect.* 4. *verſ ſecundo dubitari ſolet*, Sanch. *de Matrim. lib.* 9. *diſp.* 15. *n.* 10.

7 Quartò requiritur, quod ſanguis hominis viuentis effundatur, itavt non ſufficiat, quod ſanguis è cadauere fluat, vt contingere poteſt in anatomia, vel quod ſanguis ſit brutorum animalium, vt poſt Nauar. Ledeſm. & Viuald. notat Sayr. *d. cap.* 16. *num.* 6. Cened. *d.*
8 *collect.* 11. *in princ.* Neque refert an alienus, vel proprius effundatur ſanguis, ſi enim quis ſuæ mentis compos ex ira, vel deſperatione ſe ipſum occidat, vel iniurioſè percutiat, cenſebitur Eccleſia violata, & reconciliatione indigebit, vt per gloſſ. *verbo ſanguinis, in d. cap.* 1. Soar. Auil. & Sayr. *num.* 4. *in fine, dictis locis.*

9 Quintò requiritur, quod hæc iniurioſa, & publica humani ſanguinis, aut ſeminis effuſio fiat intra eandem Eccleſiam; nam ſi extra contingat, nulla fit iniuria ipſi loco ſacro, & conſequenter violatus cenſeri non debet, vnde Eccleſia non polluitur ſi occidantur exiſtens ſupra tectum, vel infra Eccleſiam in aliqua cauerna, aut ſpelunca, vel in aliqua camera, aut ſella, vel in Choro, Sacriſtia, Turri cymbalorum, aut Confeſſionariis extra Eccleſiæ corpus, quia illis omnibus, & ſimilibus caſibus dicitur extra Eccleſiam contigiſſe, vt per gloſſ. *verbo ſanguinis, in d. c.* 1. quam ſequuntur Nauar. & alii omnes, vt per Graffiis *à n.* 23. Soar. *col.* 2. *verſ. quod autem ſanguis*, Tolet. Sà, & alii, quos refert, & ſequitur Sayr. *num.* 8. Auil. *dub.* 1. *dictis locis*, & plenè congeſti à Sanch. *d. diſp.* 15. *num.* 21. *cum ſeqq.*
Eccleſiæ autem nomine in hoc propoſito intelligunt 10
eam, quæ conſecrata eſt, vel ſpecialiter benedicta, & deputata, vt ibi Diuina fiant officia, nec requiritur ad hoc, vt polluta maneat, quod ſit conſecrata, ſicut per contrarium, ſi ſaltem benedicta non ſit, non polluitur, neque reconciliatione indiget, quamvis ibi Diuina officia fuerint celebrata, veluti in priuatis oratoriis, atque ita deducitur ex text. *in cap. vlt. ſup. de conſecrat. Eccleſ.* vbi notauit gloſſ. *verbo non conſecrata*, & poſt Nauar. & alios Henriq. § 5. & poſt Graffiis, Fr. Emman. & alios Sanch. *num.* 24. Sayr. *num.* 9. *dictis locis*, Auila *diſput.* 7. *dub.* 2. *concluſ.* 1. Decian. *d. lib.* 6. *cap.* 14. *num.* 24. Quorum Sanch. & Auila tenent quoad immunitatem Eccleſiarum latiorem eſſe faciendam loci ſacri interpretationem, per text. *in cap pen. ſuprà de immunit. Eccleſ.* dum probat ſufficere, vt Eccleſia gaudeat immunitate, quod Diuina celebrata ſint, licèt conſecrata, aut benedicta non ſit. At verò quoad violationem, de qua agimus, incurrendam, accipitur locus ſacer ſtrictiùs, pro eo ſolummodò, qui vel conſecratus, vel benedictus eſt.

Alios verò Presbyteros, &c.] Notatur ad hoc, quod 11
Presbyteri ab officio per Epiſcopum ſuum ſuſpenſi, ab aliis etiam exemptis ad Diuina officia reſtitui, ſeu abſolui non poſſunt, vt per Butr. *hic, num.* 8. Abb. *n.* 3.
Dec. *à n.* 12. Socin. *n.* 2. & 14. Ex ea ratione, quia à 12
ſuſpenſione, & aliis Eccleſiaſticis cenſuris ab homine latis nemo abſoluere poteſt, niſi is qui eas tulit, vel legitimus eius ſuperior, vt argum. text. *in cap. cùm ab Eccleſiarum, & in cap. paſtorali, §. præterea, ſuprà de officio Ordin.* notant Doctores communiter, *ibi*, teſte Felin. *n.* 9. *verſ. amplia regulam*, Nauar. *in man. cap.* 27. *n.* 162. Vgol. *de cenſur. tab.* 1. *c.* 4. *à princip. & tab.* 4. *c.* 2. *per totum*, & poſt alios, & Henriq. Sayr. *eodem tract. lib.* 4. *cap.* 17. *à n.* 24. Auila *p.* 3. *diſp.* 6. *dub.* 1. *concluſ.* 5. Soar. *tom.* 5. *diſp*... *ſect.* 2. *an.* 2. & *diſp.* 29. *ſect.* 1. *num.* 15.
Tolet. *in ſum. lib.* 1. *cap* 46. *à num.* 2. Sed melior ex 13
litera huius text. deducitur ratio, ibi, *cùm ſint laici*; generaliter enim, & indiſtinctè verum eſt laicos neque ſuſpendere poſſe Presbyteros ab officio, neque etiam eoſdem ad Diuina reſtituere, cùm vtrumque ſit actus Eccleſiaſticæ iuriſdictionis, cuius poteſtatis laici omninò ſunt incapaces, iuxta reg. text. *in cap. bene quidem*, 96. *diſt. & in cap. Eccleſia, de conſtitut.* comprobat latè Vgolin. *d. tab.* 1. *cap.* 2. §. 10. *à num.* 2. adeò vt à ſolo Papa laicis hanc poteſtatem poſſe demandari doceat gloſſ. *verbo laico, & verbo præter Romanum, in d. cap. benè quidem*, melior gloſſ. de ſuſpenſione agens *in c. præter, verbo ancibus*, 22. *diſt.* quas receptas communiter multis adductis comprobat Graff. *in deciſ. aureis, lib.* 4. *cap.* 5. *num.* 1. Sayr. *de cenſuris, lib.* 1. *cap.* 5. *n.* 15. & *lib.* 2. *c.* 21. *n.* 2. Soar. *eodem tract. tom.* 5.
diſp. 2. *ſect.* 3. *n.* 12. Vnde poteſtatem abſoluendi à cen- 14
ſuris etiam in mortis articulo laicis non concedi, verius ſuſtinent poſt gloſſ. *verbo præterquam in mortis articulo, in d. §. præterea*, Couar. *in cap. alma, p.* 1. §. 11. *num.* 9. Vgolin. *tab.* 1. *cap.* 4. §. 5. *à n.* 7. Sayr. *lib.* 1. *cap* 21. *à num.* 3.

Pro

15 *Pro colligendis eleemoſynis*, &c.] De quæſtoribus ſacræ pecuniæ per diuerſa tempora diuerſum ius ſtatutum eſt. Nam à principio eorum vſus frequens erat, & libere permiſſus, atque etiam prædicandi officium, juxta text. *in præſenti, & in cap. cùm ex eo, infr. de pœnit. & remiſſ.* vbi Summus Pontifex deſcribens qualitates quas hi habere debent, dicit quod ſint modeſti, diſcreti, nec in tabernis, aut aliis locis incongruis hoſpitentur, nec inutiles faciant, aut ſumptuoſas expenſas, notant *hic* Dec. *à n.3.* Socin. *n.6.* & proſequitur latè Paul. Fuſch. *de viſit. lib.1.c.40.n.36.* Petr. Bollo *in œconom. canonica, claſſi 3.c.2 §.4.* Nauar. *de indulg. not.31. à n.46.* Henriq. *in ſum. lib.7. c. 29. in princ.* benè Iul. Lauor. *de indulg. p.2. c.13. à princ.* Vnde admittendos non eſſe huiuſmodi quæſtores ſine Epiſcoporum, vel Apoſtolicis veris literis, ex quibus conſtet de eorum moribus, & petitorii cauſa, ſeu neceſſitate, ſanctiſſimè in generali Concil. relato *in d. cap. cùm ex eo*, prouiſum fuit.

16 Deinde hoc idem ſtrictiùs in Viennenſi Concil. fuit prouiſum, & ſtatutum *in Clem. 2. de Pœnit.* Cernens enim Concil. abuſus hujuſmodi quæſtorum excreſcere in maximum totius Chriſtiani Orbis ſcandalum, dum in prædicationibus multa confingebant mendacia de reliquiis, & indulgentiis, quas infinitas propè falsò prædicabant ad aurum extorquendum, eis omnino interdicit prædicandi officium, relicta ſolùm facultate dicendi, quod in literis Apoſtol. aut Epiſcoporum continebatur, quod Decretum ab impiorum calumniis rectè tuetur Card. Bellarm. *in controu. Cathol. tom.2. de indulg. lib.2.c.20. verſ. igitur.*

17 Poſtmodùm cùm quæſtorum malitia magis, ac magis excreſceret, atque etiam fidelium ſcandalum, indéque ex peruerſis eorum factis anſa hæreticis data eſt in vſu indulgentiarum debacchandi, ſanctiſſimè Concil. Trident. *ſeſſ.5. de reformat. c. 2. ad finem, verſ. quæſtores verò*, indulgentias per ſe, vel per alios prædicare prohibuit, & *ſeſſ.21. de reformat. c. 9* ſtatuit, vt quæſtuariorum nomen atque vſus penitus aboleatur, neque ad hoc officium exercendum vllatenus admittantur, non obſtantibus priuilegiis Eccleſiis, Monaſteriis, aut hoſpitalibus conceſſis, de cuius decreti praxi plures referit Doctores Cenéd. *ad Sextam collect.9.* quibus adde Quarant. *in ſumma Bullarij, verbo Archiepiſcopi auctoritas, verſ.26. in fine*, Zerol. *in praxi Epiſcop. p. 1. verbo quæſtores, pag.* 302. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 2. q.57. art.7. & q.98. art.1.* Card. Tuſch. *tom. 6. verbo quæſtores, concl 46.* Et ſub illius Concilii Decreto non comprehendi Mendicantes religioſos pro ſuorum Conuentuum ſuſtentatione eleemoſynas quæſtuantes, tenent Nauar. *lib. 3. conſil. ſub tit. de Regul. trib. conſil. 79. num.3.* Fr. Emman. *part.7.*

18 Vnde etiam apud Luſitanos prudenter conſtitutum eſt in Ordin. Regia, *lib.5. tit.103.* ne petitoria cujuſvis Sancti nomine permittantur à Magiſtratibus Regiis, niſi Regiæ literæ oſtendantur, quibus expreſsè nominetur perſona, quæ eleemoſynas quæſitura eſt, & ne per ſe, vel per alios prædicare faciant, vel indulgentias publicare, quemadmodum *in d. Clem.2.* & dictis Trid. decretis conſtitutum eſt: quod ſi aliter factum ſit, omnes pecunias ab illis quæſitas quæſtori redemptionis captiuorum ſtatim tradendas præcipit, quod in facti contingentia tempore Illuſtr. Card. Alberti obſeruatum fuiſſe refert Cabed. *p. 1. Luſit. deciſ.193.* & reſoluit Cardoſ. *in praxi iudicum, & aduocat. verbo eleemoſyna, num.* 2. Et nouiſſimè anno Domini 1620. die verò 9. Iulii Regium editum fuit diploma, vbi conſtitutum eſt quod exactores maximi à Rege pro colligendis eleemoſynis ad redimendos captiuos conſtituti, poſſint concedere licentias ad annum tantùm duraturas fratriis pro certo pretio, in quo conuenerint, vt extra Eccleſias poſſint petere, cuius compoſitionis immunes reddit fratrias Sanctiſſimæ Euchariſtiæ, & ſodalium Miſericordiæ.

19 Similem legem habent Caſtellani, vt conſtat ex *l.1. & 2. tit. 8. lib.1. Ordin.* vbi Perez, & habetur *l.1. tit.9. lib.1. noua recop.* vbi latè Azeued. *& l. 37. tit.6. lib. 3. eiuſdem recop.* Auil. *ad cap.51. Prætorum*, & Auend. *de exequendis mand. lib.2. c. 30.* Et apud Gallos decretis Regii Senatus ſimiliter prouiſum eſſe explicat Renat. Choppin. *de ſacra polit a, lib.3. tit.5. à num.23.*

20 *Si laici fuerint excommunicationis*, &c.] Notatur ad hoc, quod Eccleſiaſticus judex poteſt punire ſæculares quæſtores falſas eleemoſynas petentes, vt per Auil. *ad c.51. Prætorum, gloſſ. ni conſentir, n.1.* Bobadil. *in ſua politica, lib.2.c.17.n.45.*

21 *Per totam*, &c.] Notatur hic text. etiam ad hoc, quod Archiepiſcopus poteſt interdicere prædicationem in tota prouincia, vt per Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Curiæ Archiep. Neapol. c.70.n.16.*

22 *Cruce falsò ſignatos inueneris*, &c.] Notatur ad hoc, quod puniendi ſunt falsò portantes Crucem, aut religionis habitum, vt per Abb. Dec. & Socin. *hîc*, Plaz. *in epitome delictorum, c.5. à n.3.* Farin. *in praxi crimin. p.6. de falſitate, & ſimul. q.150. à n.80.* junctis multis latè reſolutis per Menoch. *de arbitr. caſu 320. à n.12.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.2. q.86. art.7.* & apud Luſitanos *in Ordin. Regia, lib.5 tit.93.* ſtrictè probibetur ne quis in ludis, vel extra eos vtatur habitu trium Ordinum Chriſti, Diui Iacobi, & de Auis ſub pœnis ſpecialiter *ibi* expreſſis.

23 Vnde etiam ſimili modo in crimen falſi incidunt, & pœna falſi puniendi ſunt, qui illicitis, id eſt alienis, quæ ad ipſos non pertinent, vtuntur inſignibus, prout colligunt ex text. *in l. eos, §. qui ſe pro milite, ff. ad legem Cornel. de falſis*, Dec. *hîc, à n.41.* Menoch. & Farin. *dictis locis*, Cott. *de jure militum, lib.3. c. 10.* Petr. Gregor. *ſyntagm. iuris lib 36.c.4. num.6.* Et apud Luſitanos in Ordin. Regia *lib.5. tit.92.* pœna præteribitur amiſſionis omnium bonorum, & honoris & priuilegiorum nobilitatis contra eos, qui vtuntur nomine & inſignibus alicuius familiæ, quæ ad ipſos non pertinent, quia maximè intereſt ne nomina, & inſignia eorum qui ob egregiè facta ſibi, poſteriſque ſuis ea acquiſierunt, confundantur, & ab illis vſurpentur, qui tali non gaudent nobilitate, & æqualibus non iuuantur meritis: quam rationem ſumpſiſſe videtur Luſitanus Legiſlator à Iureconſ. *in l 1. §. quamvis, ver publicè, ff. de ventr. inſpic.* dum ait publicè intereſſe, vt Ordinum dignitas, familiarumque ſalua ſit, exornant Guillelm. Bened. *in cap. Raynutius, verbo Raynutius de Clera, à n.57.* Chaſſan. *in catalogo gloriæ mundi, p. 2. conſid.21. cum ſeqq.* Molin. *de primog. lib. 1.c.18. à n.1. & lib.2.c.14. num.17.* Gutier. *canon. lib.1.c.14. num.8. cum ſeqq.*

24 Notatur etiam ad hoc, quod laici falsò portantes Religionis habitum per judices Eccleſiaſticos puniri poſſunt, quod ea generali regula confirmatur, quia laici falsò portantes hujuſmodi habitum, abutuntur inſignibus religionis, & religioni injuriam inferunt, & conſequenter de foro Eccleſiæ efficiuntur, juxta notata *in cap. cùm ſit generale, de foro competenti*, & poſt Oldrad. *conſ.86.* notauit Dec. *num.2.* Socin. *num.5. hîc*, & comprobatur *in noſtro text.* ibi, *miſſos eſſe conſtiterit*, &c. obſeruando differentiam inter laicos, quos excommunicationis pœna, & Clericos, quos pœna ſuſpenſionis coërcendos conſtituit, quia in laicos non cadit ſuſpenſio, cùm incapaces ſint alicujus officii

ſuſpen

ſuſpenſionis ſpiritualis, ad quod hunc text. commendat, & ex aliis latè comprobat Sayr. *de cenſur. lib.* 4. *c.*1.*n.*16.

25 *Priuilegium meretur amittere*, &c.] Conſonant text. *in cap. vlt. 74. diſtinct. & in cap. priuilegium* 11.*q.*3. *& in cap. vt priuilegia, in princ. infr. hoc tit. & in cap. contigerit* 2. *de ſent. excomm. & in l. ſi quis ſine* 40. ibi, *videntur abuti*, juncta gloſſ. *ff. de negotiis geſtis*, cum multis aliis, de quibus poſt gloſſ. eiſdem locis, Damaſ. *in tract. de brocard. memb.* 3. *n.*28. Aufrer. *in Clem.* 1. *n.* 12. *de offic. Ordin.* Nep. de Monte Alban. *de except. art.* 2. *num.* 13. Card. Tuſch. *tom.* 6. *lit. P, concl.* 754. latè Soar. *de legib. lib.* 8. *c.* 36. Ego ipſe *in tract. de Axiom. juris vſufreq. Axiom.* 199 *n.*8. eandem concluſionem ad varios caſus adducentes, in primis, quod ſcholaſtici orioſi, qui non ſtudent, & ſcholas non frequentant, non gaudent priuilegiis ſcholaſticorum, & præcipuè vt abſentes cauſa ſtudii fructus percipiant ſuorum beneficiorum, juxta *cap. licèt, de præbend.*

26 Licèt autem multi ex noſtris Doctoribus, atque etiam Sylueſt. *verbo priuilegium, q.* 10. paſſim confundant hos terminos, quod priuilegium amittatur per non vſum, vel per contrarium vſum, vel etiam per abuſum, longè tamen differunt; de prioribus, ſcilicet non vſu, vel contrario vſu, dixi *ad cap. ſi de terra, ſuprà hoc tit.* Per abuſum autem propriè amitti dicitur priuilegium, quando priuilegiatus metas priuilegii ſui excedit, vt *in d. cap. vt priuilegia*, quia ſcilicet Religioſi, de quibus *ibi*, confratres tempore interdicti tradebant Eccleſiaſticæ ſepulturæ, praua interpretatione priuilegiorum, quæ minimè competebant eo caſu, neque confratres comprehendebant, atque etiam ex text. *in præſenti*, vbi laici miſſi ab iiſdem Religioſis pro eleemoſynis colligendis Presbyteros ab Epiſcopis ſuſpenſos abſoluebant, & falsò cruce ſignati prædicationis officium exercebant contra priuilegiorum formam, & prohibitionem juris communis, vt per ſe patet.

27 *Nullo prorſus priuilegij beneficio*, &c.] Ex his verbis colligit gloſſ. *hîc, verbo priuilegii*, generalem concluſionem, quod exempti ſi delinquant extra locum exemptum, ab Ordinariis puniri poſſunt, non obſtante exemptionis priuilegio, conſonat text. *in auth. qua in prouincia*, ibi, *omni priuilegio ceſſante*, *C. vbi de criminibus agi oporteat*, text. difficilis *in c.* 1. *in princ. hoc tit. lib.*6. dum generaliter decidit exemptos ratione delicti coram Ordinariis conueniri poſſe, non obſtante libertatis, ſeu exemptionis priuilegio, & in fine ejuſdem principii concludit idem eſſe dicendum de illis, quibus conceſſum eſt priuilegium, vt non niſi coram certo judice valeant conueniri: quæ Decretalis innouata, & ampliata eſt per Concil. Trid. *ſeſſ.* 7. *de reform. c.* 14. ex quibus, atque aliis, quæ latiſſimè adducunt, hanc eſſe communem DD. ſententiam colliges ex Abb. *in cap. vlt n.* 11. & *ibi* Felin. *n.*5. *de foro competenti*, vbi eam latè tuentur, atque etiam Dec. *hîc, à n.*49. Nauar. *de regular. comment.* 2. *n.*60. Paul. Fuſch. *de viſit. lib.* 2. *c.* 13. *à princ. & c.* 20. *à n.*7. Card. Toſch. *tom.* 3. *lit. E, concl.* 244. *& concl.* 565. Azeued. *l.* 1. *n.* 118. *cum ſeqq. tit.* 16. *lib.* 8 *noua recop.* Dec. *in tract. crimin. lib.* 4. *c.* 17.

28 *n.* 13. *cum ſeqq.* Verùm viget in contrarium text. *in eod. c.* 1. *§. in eos*, pro cujus intellectu varias adducunt concordias gloſſ. *in d. verbo priuilegii*, *hic*, Butr. *n.* 17. & Abb. *n.*8. etiam in præſenti, Socin. *in cap. recepimus, à n.* 87. *&* 70. *hoc tit.* & tandem concludunt eſſe diſtinguendum inter priuilegium exemptionis, quod ſimpliciter datur perſonis, quod reſoluunt prodeſſe etiam quoad delicta, quæ poſteà perpetrarunt, juxta *d. §. in eos*, & text. *in cap. cùm capella, ſup. hoc tit.* & inter illud, quod datur ratione loci, itavt certo loco priuilegium ipſum ſit circumſcriptum, quo caſu inquiunt procedere text. *in d. c.* 1. *in princ.* in eum ſenſum, vt ſi priuilegiatus extra locum illum delinquat, priuilegio juuari non poſſit, eandemque reſolutionem ſequitur latè comprobans Conar. *pract. c.* 11. *n.* 3. Hæc tamen diſtinctio manifeſtè offendit, & violenter reſtringit literam text. *in d. c.* 1. & ideo plures caſus diſtinguere neceſſarium duxi, quos *ibi* poteris videre.

Ab officio, beneficioque ſuſpendas.] Ergo ſuſpenſus ab officio non eſt ſuſpenſus à beneficio, niſi id declaretur, vt per Perez *l.* 1. *verſ. in oppoſitum, pag.* 32. *tit.* 1. *lib.* 5. *Ordinam.* Sanch. *de matrim. lib.* 3. *diſp.* 51. *p.* 12. 29

In gloſſ. *Signatos.* Communiter recepta eſt hæc gloſſ. dum reſoluit falsò, ſeu fictè portantes habitum religionis, Religioſos non fieri, juxta illud vulgare, habitus non facit Monachum, ſed profeſſio, de quo *in cap. porrectum, de Regular.* cum ſimilibus: ſequuntur Butr. *n.* 17. Abb. *n.*6. Dec. *à n.* 33. *hîc*, dicit notabilem Palar. *in alleg. hereſis ad finem*, junctis iis, quæ de promiſſione ſine animo ſe obligandi Religioni, poſt Nau. *comment.* 4. *de regul. n.* 75. Henriq. *lib.* 11. *c.* 11. *§.* 3. *in fine*, & poſt Sot. Arag. Fr. Emman. & alios explicat Sanchez *de Matrim. lib.* 1. *diſp.* 11. *num.* 3. *& lib.* 4. *diſp.* 15. *n.* 5. *verſ.* 4. *probatur*, *& in præcepta Decalogi, lib.* 4. *c.* 1. *à n.* 22. Gutier. *canon. lib.* 2. *c.* 22. *n.* 24. *cum ſeqq.* Azor. *inſtit. moral. p.* 1 *lib.* 11. *c.* 4. *q.* 2. *& c.* 13. *q.* 9. 30

SVMMARIVM.

1 *Inſtrumenti deperditi tenor, & contenta in eo probari poſſunt per teſtes, qui illud perlegerunt, ſi deponunt à tenore, & quod erat ſine vitio.*

2 *Innouationem priuilegii, vel inſtrumenti poteſt pars aduerſa impedire.*

3 *Citatio, ſeu præſentia partis requiritur in extractione inſtrumenti à notis notarii demortui.*

4 *Priuilegia, ſeu inſtrumenta deperdita, & ea, quæ in illis continebantur, probari poſſunt per teſtes deponentes de amiſſione, & illius tenore.*

5 *Innouatio, quando eſt facienda de priuilegio, ſeu inſtrumento amiſſo, tria neceſſariò per teſtes probanda ſunt, actus ſcilicet geſtus, amiſſum inſtrumentum, & ipſius tenor.*

6 *Teſtes in amiſſione priuilegij deponentes debent deponere etiam inſtrumentum omni vitio caruiſſe, & de perfecta literarum notitia, de die, & conſule.*

7 *Inſtrumentum, ſeu priuilegium ſi reformetur cum omnibus requiſitis, habet eoſdem effectus, quos haberet illud prius, quod amiſſum eſt.*

8 *Cardinalium dicta propter excellentiam ſine juramento faciunt præſumptionem.*

9 *Cardinali teſtificanti ſine juramento non creditur in præjudicium tertij.*

10 *Cardinales vocantur fratres à Summis Pont.*

11 *Excommunicatio major priuat omni externa communione, tam in oratione, quam cibo, potu, oſculo, & cæteris ſimilibus actibus.*

12 *Papa communicans cum excommunicato, an peccet, oſtenditur.*

13 *Papa in eadem cauſa poteſt eſſe judex & teſtis.*

14 *Teſtis non juratus, ſi ſit aliàs probus, & honeſtus, facit præſumptionem.*

15 *Cardinali aſſerenti aliquid ſibi commiſſum, plena fides adhibetur, licèt non oſtendat literas ſui mandati.*

16 *Cardinalis Legatus de Latere plenam probationem facit, dummodo ipſe aſſerat ſe Legatum.*

17 *Exempti ſunt, qui abripiuntur à juriſdictione Ordinarii.*

CAP.

☩ Cap. Cùm olim XII.

1 PRivilegiatus quando inſtrumentum perdidit, poteſt probare ſuum privilegium per teſtes, qui deponant de tenore inſtrumenti, & quod non erat falſificatum, præſertim in Bulla, charta, & litera, & ad ſervandam æqualitatem pars adverſa poteſt producere ſuos teſtes. Item quando Papa ſciemet, & re cognita admittit ad oſculum aliquem qui putatur excommunicatus, præſumitur jam non eſſe excommunicatus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zahar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Aneh. Panorm. Marian. Socin. Vivian. *in ration lib. 5. juris Pontif. pag.* 198. Alagona *in compend. juris Canonici, pag.* 714. remiſſivè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decret. lib.* 5. *tit.* 16. *c.* 2.

2 *Propter contradictionem*, &c.] Notatur ad hoc, quod ſi aliquis petat privilegia, vel inſtrumenta innovari, poteſt pars adverſa ſe opponere, & docens de jure ſuo innovationem impedire, ut per Abb. *n.* 3. Socin *n.* 1. & alios communiter *hic*, conſonat text. *in cap. cùm dilecta, in principio, de confirmatione utili*, ubi etiam notavit Abb. & poſt eum Dec. *à n.* 34. Bero. *à n.* 9. Alex. de Nevo *num.* 7. ejus concluſionis afferentes rationem, quia innovatio privilegii in partis adverſæ præjudicium poterit redundare, vel quia privilegia per longiſſimi, aut immemorialis temporis præſcriptionem ſunt revocata, vel alia legitima exceptione ſublata, ac ſubinde renovatio hujuſmodi materiam poſſet litigandi in futurum generare, ut in eodem *cap. cùm dilecta*, Canonici allegabant contra Abbatiſſam, quæ petebat innovationem, vel quia ſi agatur de probando tenore privilegii amiſſi, ut *in* 2. *part. hujus text.* poſſunt afferri teſtes ſuſpecti, vel aliàs minùs idonei, & conſequenter non niſi citatis, & auditis partibus innovatio eſt facienda, juxta eundem text. & generalem regulam *c.* 2. *de teſtibus, & l. de unoquoque* 46. *ff de re judicata*, cum vulgaribus, de quibus Maſcard. *de probationib. con-*
3 *cluſ.* 683. *à princip.* Et confirmatur ex communi ſententia, quæ in exemplari inſtrumenti, ſeu extrahendo à notis Notarii demortui requirit partis citationem, ſeu præſentiam, ut per ſcribentes omnes *in cap. ult. de fide inſtrumentorum, & in auth. ſi quis in aliquo, C. de edendo*, ubi Batt. & alii omnes, Covar. *practicarum c.* 21. *n.* 4. *ad finem*, Octavian. Veſtr. *de ſtylo Curia, lib.* 6. *c.* 1. *n.* 15 Padil. *in l.* 3. *num.* 6. *de diverſis reſcriptis*, Azin. *in praxi*, § 7. *c.* 5. *limit.* 95. Maſcard. *concl.* 928. & 1394. Intellige ſpecialem requiri citationem quando certa eſt perſona, cujus damnum, ſeu intereſſe vertitur ex innovatione: quod ſi certa non ſit, vel de loco, ubi citari poſſit non conſtet, ſufficit, & requiritur citatio per edictum, ſeu proclama generale, ut ſcilicet compareat, qui ſua putaverit intereſſe, juxta reg. text. *in l.* 2. § *denunciari, ff. de ventre inſpiciendo*, & quæ notat Bartol. per text. *ibi, in l. ſi eo tempore, C. de remiſſione pignoris*, notant Abb. *num.* 3. & Socin. *num.* 2. *hîc*, Dec. *in d. authent ſi quis in aliquo, n.* 10. & ex aliis explicat Maſcard. *concl.* 928. *n.* 23. *cum ſeqq.* & latiùs *d. concl.* 1394. *à n.* 24.

4 *Super amiſſione, ac tenore*, &c.] Notabilis eſt hic text. & paſſim a DD. commendatur, dum judicem inſtruit, & formam præſcribit in privilegiorum innovatione obſervandam, decidens veritatem privilegii, ſeu inſtrumenti, quod perditum eſt, & eorum, quæ in eo continebantur, probari per teſtes deponentes de amiſſione, & illius tenore, & ex illorum dictis poſſe ad partis petitionem innovari, conſonat text. *in l. teſtium, in fine, C. de teſtib. & in l. emancip. C. de fide inſtrument. l.* 10. ubi Gregor. *tit.* 14. *p.* 3. & latè multa in hoc propoſito utiliter & magiſtraliter Abb *n.* 4. & 8. Socin. *à n.* 21. *hîc*, Dec. Bero. & Alex. de Nævo *in d. cap. cùm dilecta*, latè Hippol. *in rubr. de probationibus, n.* 39. & 333. *cum ſeqq.* refert plures hunc text. commendans Tiraq. *de retract. convent.* § 1. *gloſſ.* 7. *à n.* 55. & melius quàm omnes explicavit Valaſc. *de jure emphyt. q.* 7. *à n.* 58. & poſt eum Surd. *conſ.* 144. Maſcard. *de probat. concl.* 909. Azeved. *l.* 1. *à num.* 7. *tit.* *lib.* 5. *nova recopil.* Thom. Valaſc. *allegat. juris tom.* 1. *alleg.* 22. *cum ſeqq.* Garc. Gitond. *in tract. de privil. ſeu exemptionum explicatione, num.* 78.

Illud maximè advertendum eſt, ad privilegii amiſſi, ſeu inſtrumenti innovationem faciendam tria neceſſariò per teſtes probanda eſſe, actum ſcilicet geſtum, amiſſum inſtrumentum, & ipſius tenorem, ut per Ordin. Reg. Luſitan. *lib.* 3. *tit.* 60. Hippol. *d. num.* 39. & 340. Gomez *l.* 41. *Tauri, num.* 3. Vivian. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 9. *numero* 75. *verſ. declaratur etiam, pag.* 486. *in fine*, Bonacoſ. *tit.* 11. *num.* 206. *pag.* 580. Aveud. *ad l.* 41. *Tauri, gloſſ.* 4 Gregor. *l.* 10. *verbo que es perdida, tit.* 19. *partit.* 3. Maſcard. *concl.* 908. *num.* 15. & *concluſ.* 245 *num.* 2. & *concluſ.* 1075. *num.* 3. & *concluſ.* 990. & *concluſ.* 1018. *n.* 15. Menoch. *de præſumpt. lib.* 1. *præſumpt.* 66. Surd. *conſ.* 209. *à n.* 13. & *conſ.* 144. *à principio*, Flamin. *de reſignat. lib.* 11. *quæſt.* 14. *n.* 44. *cum ſeqq.* Stephan. Grat. *diſcept. forenſ. c.* 168. *num.* 14. Bernard. Græv. *ad pract. Cameræ Imper. lib.* 2. *concl.* 37. *num.* 7. 5

Amplia oportere, quod teſtes deponant non ſolùm vidiſſe inſtrumentum, ſed etiam omni vitio caruiſſe, ex iis quæ notantur *in l. ult. C. de edicto D. Adriani*, text. opt. *in præſenti, ad finem*, ibi, *ſine reprehenſione bulla, charta, vel litera apparebat*, ubi notavit gloſſ. & reliqui omnes poſt eam, & ultra adductos in principio Burg. de Pace *q.* 5. *civili*, & deinde quod habebat inſtrumentum ad omnia ipſius ſubſtantiam, ſeu validitatem neceſſaria: deinde debent deponere de plena, & perfecta literarum notitia, de die, & conſule, quo ſcriptum fuit inſtrumentum, ut per Hippolyt. *d. num.* 340. *cum ſeqq.* Covar. *pract. c.* 11. *à n.* 5. Maſcard. *concl.* 711. Valaſc. *d. quæſt.* 7. *num.* 38. *verſ. cognita.* & ultra amiſſionis probationem, de qua latè Valaſc. *ubi ſuprà, verſ. ſed ſi non requiritur*, Maſcard. *concluſ.* 910. Garc. *reg.* 31. oportet probare ſcripturæ tenorem, quam particulam benè explicant Abb. Socin. Hippol. Valaſc. *à num.* 20. & reliqui omnes *ſuprà* adducti, inde ſpeciatim notantes, quod ſi teſtes ſolùm amiſſum eſſe inſtrumentum deponant, nihil verò de eo, quod continebat, nihil eſt actum, neque teſtes concludenter probant, ut ſcriptura poſſit, aut debeat innovari: ita Bart. *in l. ſicut, à num.* 1. *C. de fide inſtrumentorum*, Lanfr. Dec. & plures alii, quos referunt Maſcard. *d. concluſ.* 919. *à num.*.. P. Avendan. *d. gloſſ.* 4. *à num.* 17. Debent igitur iidem teſtes deponentes de amiſſione, vel alii, deponere etiam de eo, quod in inſtrumento deperdito continebatur; neque enim oportet, quod iidem, qui de amiſſione deponunt, deponant inſimul de tenore, ſed ſufficit, quod ex pluribus teſtibus alij de una deponant qualitate, alii de altera, itaut ex omnium dictis ſimul junctis perficiatur probatio, ut ex Batt. pluribuſque aliis comprobat Molin. *de primog. lib.* 2. *c.* 6. *à num.* 34. & poſt eum Azeved. *d. l.* 1. *num.* 12. Unde jam intelligi poteſt text. *in præſenti*, dum meminit de decem teſtibus, de amiſſione, & tenore deponentibus, quod non ſimul omnes de utroque deponebant, ſed alii de amiſſione, alii de tenore. Tandem obſervabis, quod licèt de omnibus ſubſtantialibus inſtrumenti oporteat teſtes deponere, non tamen omnia, & ſingula ejus verba formaliter referre oportet, ſed 6

qnod in effectum, & finem ejus, quod privilegium concedebat, conveniant, & concordent, juxta reg. *l. qui ſententiam, C. de pœnis*, & varia exempla, quæ adducit Farin. *in praxi crimin. p.2. q.64. num.146. cum ſeqq.*

7 Inſtrumentum, ſeu privilegium ſi teformetur, ſeu innovetur ſimiliter cum omnibus ſupradictis qualitatibus, vocatis bis quorum intereſt, eoſdem habet effectus, quos haberet illud prius, quod amiſſum eſt, ut per Xuar. *in l. poſt rem judicatam, in declarat. legum Regni, limit.3.* Perez *l.4. verſ. otras qualeſquier, tit.8. lib.3 Ordin.* Stephan. Gratian. *d.c.168.n.17.* Quamvis contrarium teneant multi, quos meri latè contendit Felin. *in cap. ſicut, n.4. de re judic.* Hippol. *in d. rubr. n.338.* quos etiam ſequutus eſt Maſcard. *d. concl.909. num.5.*

8 *Tam per depoſitiones teſtium*, &c.] Ex his verbis colligitur differentiam inter depoſitiones teſtium, & dicta Cardinalium in eo conſiſtere, quia teſtibus cum juramento deponentibus plena adhibetur fides, hia verò non ita, etiamſi Cardinales ſint Romanæ Eccleſiæ, quia deponebant ſine juramento, juxta generalem regulam text. *in l. jurisjurandi, C. de teſtibus, & cap. tuis 5. ſup. eod. tit.* ex quibus ita notavit gloſſ. *hic*, quam communiter receptam teſtantur Azor. *in praxi Florentina, §.7. c.5. limit.14. n.5.* Maſcard. *de probat. lib.1. q.5. n.78. & concl.270. n.4.* Farin. *in praxi crimin. p.2. de teſtibus, q.64. n.78.* qui omnes fatentur cum gloſſ. *in præſenti*, quod propter excellentiam, & dignitatem perſonæ aliquam faciunt præſumptionem iſtorum dicta, etiam ſine juramento, & ultra præcitatos comprobat Card. Tuſch. *tom.8. lit. T, concl.166. n.25. & 36.* Farin. *d.p.2. q.63. n.73.* Et ratio gloſſæ ea eſt, quia licèt Epiſcopi, Cardinales, & alii in ſactis conſtituti releventur à jurando tactis Evangeliis, & ſufficiat illis propoſitis, aut ſuper pectore jurare, juxta text. *in cap. ult. ſuprà, de juram. calumn. & in l. ſed judex, C. de Epiſcop. & cleric.* nunquam tamen à regula illa generali, quod ſine juramento admittantur, reperiuntur excepti, ut benè ultra prædictos proſequitur Octav. Veſt. *de ſtylo Curiæ, lib.6. c.2. num.6.*
9 *& 7.* & ideò Cardinali teſtificanti ſine juramento non creditur in præjudicium tertii, ut per Rebuff. *in tract. de reprobat. teſtium, n.297.* Cot. *in memorab. verbo teſtis, verſ. & ideo dicebat, pag.870.* Fr. Emman. *quæſt. regul. tom.2. q.13. art.8.* Tiraq. *de pœnis temper. cauſa 51. n.136.*

10 *Quorundam Fratrum noſtrorum.*] De Cardinalibus Romanæ Eccleſiæ ſunt intelligenda hujuſmodi verba per ea, quæ notant Doctores per text. *ibi, in cap. per venerabilem, §. ſunt autem, qui filii ſint legit. & in cap. fundamenta, §. decet, de electione lib.6.* & explicat Card. Paleoth. *de conſult. ſacri Palatii p.1. q.3. à princ.*

Admiſit ad oſculum.] Notatur ad hoc, quod excom-
11 municatio major privat omni externa communione, tam in oratione, quàm cibo, potu, oſculo, & cæteris ſimilibus actibus, quorum meminit text. *in cap. ſicut Apoſtoli, & in cap. excommunicatos, cum ſeqq. 11. q.3.*
12 Deinde Summum Pontificem licèt communicando cum excommunicato ſine cauſa nullam contrahat pœnam juris humani, à culpa tamen non excuſari docuit gloſſ. inſignis *verbo expectare, in cap. ſi inimicus, 93. diſt.* & ſcribentes communiter, per text. *ibi, in cap. cum deſideres, de ſent. excomm.* in quibus omnibus non immoror, quia ſuis locis opportuniùs dicam, Deo dante, interim vide Covar. *in cap. alma, p.1. §.1. n.3. & §.2. n.2.* Ugol. *de cenſur. tab.1. c.2. §.2. à n.2. & tab.2. c.23. §.12. n.3.* Soar. *eod. tract. tom.5. diſp.7. ſect.5. à n.12.* Sayr. *eod. tract. lib.2. c.15. n.1. & 13.* Avil. *p.2. c.6. diſp.9. dub.1. concl.3. cum ſeqq.*

Quando fuit nobis oſtenſum, &c.] Ex his verbis col- 13
ligit Socin. *hic, n.9.* poſſe Papam in eadem cauſa eſſe judicem & teſtem, & atteſtari de eo, quod in eadem cauſa vidit, contra generalem regulam & receptiſſimam traditionem, quod nemo in eadem cauſa poteſt eſſe judex, & teſtis, ſive coram eo pendeat, ſive jam finita ſit, ſive in eadem, ſive in alia inſtantia, veluti appellationis, ut per text. *in cap. ſtatuendum 2. q.6.* notat gloſſ. *verbo magiſtratus, in l. ob carmen, ff. de teſtibus*, recepta ex infinitis, quos refert Maſcard. *de probat. concl.124. & concl.951. à n.8.* plures Farin. *d.p.2. q.60. à n.89. 91. & 94.* Verùm minimè in hoc text. probatur hæc Socini limitatio, nam Summus Pontifex *hic*, non depoſuit teſtimonium ut teſtis, ſed ex his, quæ extrajudicialiter vidit, firmavit animi ſui motum ad confirmandam & coadjuvandam probationem, quæ ex aliorum teſtimoniis, & Cardinalium dictis apud judices delegatos legitimè facta fuerat. Hoc autem etiam aliis inferioribus regulariter licitum eſſe ad meliorem cauſæ inſtructionem, comprobat ex aliis Maſcard. *d. concl.124. n.18. cum ſeqq.* poſt Farin. *d. q.60. n.127. & 140.*

In gloſſ. *Fratrum.* Notatur ad hoc, quod ſi teſtis 14
non juratus, ſit aliàs probus & honeſtus, facit præſumptionem, aliorúmque teſtium fidem corroborat, ut per Tiraq. *de pœnis temper. cauſa 51. n.137.*

In gloſſ. *Sine.* Notatur ad hoc, quod Cardinali aſſe- 15
renti aliquid ſibi commiſſum plena fides adhibetur, licèt non oſtendat litteras ſui mandati, ut per Maſcard. *concl.140.*

Notatur etiam ad hoc, quod Cardinalis Legati de 16
Latere atteſtatio plenam probationem facit, dummodo ipſe aſſerat ſe Legatum, ut per Maſcard. *concl.269. à num.1.*

In gloſſ. *Diœceſani.* Notatur ad hoc, quod exempti 17
ſunt, qui eximuntur de juriſdictione Ordinarii, ut per Flamin. *de reſignat. lib.3. q.12. num.3.* Gutier. *conſ.5. num.13.*

SVMMARIVM.

1 *Privilegiorum innovatio novum jus non tribuit, ſed antiquum conſervat*, & n.2.

3 *Innovatio, ſeu confirmatio alia dicitur ex certa ſcientia, alia in forma communi.*

4 *Confirmatio ex certa ſcientia confirmat actum nullum, eique novum robur tribuit.*

5 *Innovatio, ſeu confirmatio in forma communi non reddit actum validum, ſed illum confirmat prout anteà erat.*

Cap. Ex parte j. XIII.

PRivilegium quando innovatur, non conceditur 1
novum jus, ſed ſolum jus antiquum conſervatur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Joan. Andr. Hoſtienſ. Butr. Anch. Panorm. Marian. Socin. Decian. Vivian. *in ration. lib.5. juris Pontif. pag.199.* Alagona *in compend. juris Canonici, pag.715.* remiſſivè Ximen. *in concord. part.1. & 2.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect.3. Decret. lib.5. tit.16. cap.1.*

Non plus juris accreſcat, &c.] Notatur ad hoc, quod 2
innovatio privilegiorum novum jus non tribuit, ſed ſolùm antiquum conſervat, ex text. ſimili *in cap. quia*
intentionis 29. hoc tit. & in cap. cùm dilecta, verſ. nolentes 3
de confirmat. utili, ut per Fr. Emman. *quæſt. regul. tom.1. q.8. art.2.* latè Soar. *de legibus, lib.8. c.20. per totum.*

Innova

3 Innovatio, ſeu confirmatio alia dicitur *ex certa ſcien-*
tia, alia in forma communi: quæ fit ex certa ſcientia
confirmat actum nullum, eique novum robur tribuit,
4 & validitatem, juxta text. *in c. 1. de tranſact. in fine*, quod
in hac confirmatione procedere notavit gloſſ. *in cap.*
quia intentionis 79. hoc tit. & ſequuntur *ibi* omnes, &
latè Dec. *in d. c. 2. à n. 46.* & poſt Tuſch. & alios Soar.
5 *d. c. 18. à n. 12.* Quæ autem fit in forma communi, non
reddit actum validum, ſed illum confirmat prout an-
tea erat, & in eodem robore & ſtatu illum relinquit,
juxta *cap. quia diverſitatem, de conceſſ. prabend.* cum ſi-
milibus, quæ adducit Molin. *de primog. lib. 2. c. 7. n. 9.*
Soar. *d. c. 18. n. 8.* Fr. Emman. *d. q. 8. art. 3.* Marqueſ. *de*
commiſſ. p. 6. c. 21. § 2. n. 6. pag. 233.

SUMMARIUM.

1 *Eccleſia, quæ ſe defendit duobus privilegiis, v.g. Epiſ-*
copi, & Papæ, ſi ſuccumbat in uno, poteſt defendi
cum altero.
2 *Colimbria civitas Portugalliæ unde, & qualiter ita*
dicatur, oſtenditur.
3 *Monaſterium S. Crucis Conimbricenſis laudatur.*
4 *Canonicorum Regularium nomen, & inſtitutio, quæ*
fuerit, remiſſivè.
5 *Monacho ſimplici poteſt cauſa à Sede Apoſtolica com-*
mitti, ſeu delegari.
6 *Monachus in Vicarium ab Epiſcopo poteſt eligi.*
7 *Inſtantia ſecundùm jus Civile in cauſa civili per*
triennium expirat.
8 *Exemptio non valet collata Monaſterio ab Epiſcopo*
ſine conſenſu Capituli, ſecus eo interveniente.
9 *Portarius Regis dicitur nuntius, aut curſor, quaſi*
portator literarum.
10 *Regularis Epiſcopus factus eſt dominij incapax, &*
quicquid acquirit, Epiſcopatui acquirit.
11 *Prælati ſæculares de bonis intuitu Eccleſiæ acquiſitis*
donare poſſunt etiam immodicè, & in profanos
uſus.
12 *Morabatini aurei fuerunt in Portugallia temporibus*
Alphonſi, Henrici, & Sanctij filij.
13 *Morabatinorum, & Maravedinorum differentia, &*
æſtimatio, quæ fuerit, remiſſivè.
14 *Eccleſia ſine Epiſcopi conſenſu ædificari non poteſt.*
15 *Religioſi Monaſterium fundare non poſſunt ſine li-*
centia Papæ.
16 *Reſtitutio adverſus ſententiam quomodo alternativè*
peti poſſit, oſtenditur.
17 *Inſtrumentum raſuras habens in loco ſuſpecto non*
probat.
18 *Monaſterium an præſcribere poſſit libertatem, &*
exemptionem à juriſdictione Epiſcopi, oſtenditur,
& de intellectu cap. cùm non liceat, de præſcri-
ptione.
19 *Originale hujus text. diminutum, & vitioſum pro-*
ponitur ab Antonio Auguſtino.
20 *Declaratur text. in præſenti.*

Cap. Cùm olim ij. XIV.

1 Eccleſia, quæ ſe defendit duobus privilegiis, v.g.
Epiſcopi, & Papæ, ſi ſuccumbit in uno, v.g. Epi-
ſcopi, poteſt defendi cum altero; ſic ſententia lata à
delegatis poteſt in parte infirmari, & in parte confir-
mari. Exemptus non tenetur promittere obedientiam
diœceſano, vigore tamen exemptionis non poteſt ſi-
ne licentia diœceſani Eccleſiam conſtruere in loco
non exempto, & ſi de facto in eo conſtruit Eccle-
ſiam, cedit juri Epiſcopi. Colligunt ex Ordin. Abb.

antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr.
Panorm. Mar. Socin. Viv. *in rationali lib. 5. juris Pontif.*
pag. 199. Alagona *in compend. juris Canon. pag. 715.* re-
miſſivè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Ant.
Aug. *collect. 3. Decretal. lib. 5. tit. 16. c. 4.*
In ſuperſcript. text. ibi, *Colubrienſi Epiſcopo.* Colu- 2
brienſem Epiſcopum; & Colubrienſem Eccleſiam vo-
cant Greg. IX. *in cap. ult. de exceſſ. prælat.* & Innoc. III.
in cap. cùm in partibus 17. de verbor. ſignif. Colimbriam
etiam appellat Innoc. VI. *in cap. grandi, in fine, de ſup-*
plenda neglig. prælat. ſic eam appellat D. Iſidor. ut re-
fert Joannes Vaſæus *de Hiſpania antiq. c. 20.* & Raph.
Volater. *in Geographia, lib. 2. in Hiſpania, fol. 5.* & ſic
dicitur à collibus, quibus undique coronatur, ut ex
Joanne de Barros tetigit Mariz. *in dialogis variæ hiſto-*
riæ Regum Portugalliæ, dialogo 1. c. 1. Alii verò Conim-
briam frequentiſſime nominant, ut ex Plinio *lib. 4.*
c. 21. legit Reſendius *lib. 1. antiq. fol. 71.* Plura de Co-
nimbrica civitate, & Academia vide apud Vaſæum
d. c. 20. Amat. Arraëz *dialog. 3. c. 8.* Fr. Hieron. Roman.
de Republ. Chriſtiana, p. 1. lib. 5. c. 20. & aliqua dixi *de*
offic. & poteſt. Epiſcop. p. 3. alleg. 77. à n. 19.
Priorem, & Canonicos Monaſterij S. Crucis.] Mona- 3
ſterium Sanctæ Crucis ſitum eſt in civitate Conim-
bricenſi, diverſam ab illius territorio ſedem & juriſ-
dictionem habens, extructum fuit ab Alphonſo Hen-
rico primo Portugalliæ Rege, & ab Emmanuële re-
ſtauratum, ac perfectiſſima Religione, in qua hodie
floret, cura & opera Joannis III. reformatum, ubique
gentium celebratiſſimum ob perpetuam clauſuram,
quam Monachi ſervant, item etiam ob Sancti Theo-
tonij, ac beatorum quinque Marrochienſium Marty-
rum ſanctas reliquias, ac ob corpora illa primorum
Portugalliæ Regum Alphonſi, & Sanctii filii, de cu-
jus Monaſterii laudibus videbis plura apud Mariz.
fol. 46. & Eduardum Nonium Leonem *in vita Alphon-*
ſi I. fol. 55. verſo, Fr. Ludov. de Angelis *de vita Beati*
Auguſtini, lib. 4. c. 21. pag. 112. Fr. Emman. Roder. *quæſt.*
Regul. tom. 1. q. 3. art. 1. Pennot. *de generali totius ſacri*
Ordinis clericorum Canonicorum hiſtoria, lib. 1. c. 32. &
de inſtitutione hujus Ordinis dixi *ad rubr. de ſtatu*
Monach. n. 29.
De nomine, inſtitutione, ac Regula Canonicorum 4
Regularium, quam profitentur hujuſmodi Monachi,
fusè ſcribunt Nav. *comm. 2. de regular. à princ.* Zecch. *de*
republ. Eccleſ. tit. 24. de Canon. n. 2. Fr. Emman. *qq. Regul.*
tom. 1. q. 1. art. 3. & q. 3. art. 1. Azor. *inſtit. moral. p. 1.*
lib. 12. c. 22. plures per Cened. *ad Decret. collect. 165.*
Fr. Ludov. ab Angelis *d. tract. lib. 6. c. 9* Pennot. *d. tract.*
Abbatibus, & F. Monacho.] Notatur ad hoc, quod 5
non ſolùm Abbatibus, ſed etiam ſimplici Monacho
poteſt cauſa à Sede Apoſtolica committi, ſeu delegari,
ut per gloſſ. *hîc, verbo Monacho*, & per text. *in c. conque-*
ſtus, in ſuperſcriptione, *de foro comp.* ſequitur Abb. *n. 13.*
Socin. *n. 7. & 28. hîc*, commendat text. noſtrum Vant.
de nullit. tit. ex defectu juriſd. delegata, n. 79. imò ab 6
Epiſcopo Vicarios, aut delegatos poſſe conſtitui Mo-
nachos, auctoritate gloſſ. *in cap. ſi quis*, ibi, item quod
vicedominus Epiſcopi, 58. *diſt.* & poſt Abb. *in cap. cau-*
ſam quæ, n. 9. de judic. & Rebuff. *in praxi, tit. de Vicariis*
Epiſcoporum, n. 30. Jacob. Sbroz. *de Vicariis Epiſc. lib. 1.*
q. 38. à n. 4. & ita tenere omnes *in cap. ſtatutum, de offic.*
deleg. volens allegare *de reſcript. in 6.* aſſerit Fr. Emman.
quæſt. Regul. tom. 2. q. 124. art. 1. Et procedit, quia Sum-
mus Pontifex ex certa ſcientia Monacho Alcobatiæ,
& *in d. cap. conqueſtus*, Canonico S. Trinitatis cauſam
commiſit, expreſſo ſcilicet nomine monachatus, quæ
commiſſio valet, cùm Pontifex ſit ſupra humanum
jus, & poteſt committere cauſas etiam Eccleſiaſticas
cuicumque laico, juxta reſolutionem gloſſ. *verbo laico*,

& verbo Romanum, *in cap. benè quidem*, *96. diſt.* atque
ita in hoc caſu ſine controverſia procedit text. *in præ-
ſenti*, & receptum conſtat ex Calder. Abb. Felin. &
aliis poſt gloſſ. *hîc*, & benè comprobat Gom. *in cap.
ſtatutum, de reſcript. in 6. n. 51.* & per noſtrum text. poſt
Innoc. Vant. *de nullitatib. tit. ex defectu juriſdict. deleg.
num. 79.*

7 *Per quadriennium.* Per text. *in præſenti*, *& in cap.
penult. de judic. & in cap. tam ex literis*, *in princ. de re-
ſtit. in integr.* communiter recepta eſt à ſcribentibus
differentia inter jus Canonicum, & Civile, quod ſe-
cundùm jus Civile inſtantia in cauſa civili per trien-
nium expirat, juxta *l. properandum*, *in princ. C. de ju-
diciis*, non ita tamen attentu jure Canonico, per text.
in præſenti, cum ſimilibus, notat *gloſſ. 1. in cap. ult. de
dolo*, *& contum.* Abb *hîc*, *n. 3.* Socin. *n. 10.* aſſerens ad
hoc eſſe expreſſum text. noſtrum, & meliùs conclu-
ſionem prædictam in eo probari, quàm *in d. cap. pen.*
ubi etiam notavit Abb. *n. 5.* Beto. *n. 15.* teſtatur com-
munem omnium Canoniſtarum & Legiſtarum, at-
que etiam Marant. *de ordin. judic. p. 5. n. 5. & 14.* Vant.
de nullit. tit. ex defectu juriſdictionis ordin. num. 126.
Gutier. *de juramento confirmat. p. 5. c. 5. à numero* 3. Azin.
in praxi Florentina, *in princ. cap. 3. num. 22. cum ſeqq.*
Garc. Falcon. *reg. 242.* Soar. de Pace *in pract. in ini-
tio annot. 2. num. 11.* Card. Tuſch. *tom. 4. lit. I*, *con-
cluſ.* 202. *cum ſeq.* Sigiſm. Scacc. *de appellat. q. 15.
num. 265.*

8 *Infirmantes ſua ſententia libertatem*, &c.] Notatur
ad hoc, quod non valet exemptio collata Monaſterio
ab Epiſcopo ſine conſenſu Capituli, & à contrario
valere poteſt, ſi hujuſmodi conſenſus legitimè inter-
veniſſet, notant *hîc* Butr. *n. 11.* Card. 1. Abb. 4. Soc. 11.
Joan. Raudenſ. *in tract. de diſpenſat. Epiſcoporum, caſu* 9.
quod etiam Doctores notare ſolent ex text. *in cap. ſi-
cut unire*, *de exceſſ. Prælat.* ibi, *Epiſcopi eſt Eccleſia-
rum unio*, *& ſubjectio*, quem ſic intelligunt Doctores
communiter, interveniente ſcilicet Capituli conſen-
ſu, juxta text. *in cap. paſtoralis*, *in fine, de donat. & in
Clem. de rebus Eccleſiæ*, ut reſolvunt Petr. de Peruſ. *in
tract. de unionib. c. 4. à n. 21. & c. 5. à n. 15. in fine*, & re-
liqui recentiores, ut proſequuntur Paul. Fuſc. *de viſit.
lib. 2. c. 8. n. 7. & in c. 20. n. 5.* Zerol. *in praxi Epiſcop. p. 1.
verbo Epiſcopis*, § 18. Card. Tuſch. *tom. 7. littera P*,
concl. 276.

9 *Per portarium Regis extorto.*] In integra Antonii
Auguſtini, & ſententia originali, quæ recondita hodie
exiſtit in prædicto Monaſterio Sanctæ Crucis, legitur
per præconem Epiſcopi, & portarium Regis. Innoc.
autem, Hoſt. Zabar. Anchar. *n. 55.* Butr. 30. Socin. 39.
interpretantur portarium Regis dici nuntium, aut cur-
ſorem, quaſi portatorem litterarum, quibus Rex Ca-
nonicis imperabat, ut exemptionem prædictam ap-
probarent, contradictoribus graviſſimas inferens mi-
nas, ac juſtum metum, quo ſubinde conſenſus extortus
dicitur in textu.

10 *Præterea quia eidem M.* &c.] Pontifex in his ver-
bis, & ſequentibus delegatorum ſententiam confir-
mans decidit non valuiſſe donationem pecuniæ, quam
Michaël factus Epiſcopus Monaſterio dedit, & Mo-
naſterium ad reſtitutionem condemnat, ex eo quia
Regulares quamvis in Epiſcopos promoveantur, ve-
rè manent religioſi, & dominii incapaces, & ſicut
ante Epiſcopatum quicquid acquirebant, Monaſterio
acquirebatur, ita promoti in Epiſcopos quicquid ac-
quirunt, Epiſcopatui acquirunt, juxta text. *in cap. ſtatu-
tum 18. q. 1.* ſic text. hunc interpretantur Zabar. *oppo-
ſit. 9.* Butr. *n. 55. hîc*, & confirmabis ex his, quæ benè
11 reſoluit Molin. *de primog. lib. 2. c. 10. n. 28.* Prælati ta-
men ſæculares poſſunt de hujuſmodi bonis intuitu
Eccleſiæ quæſitis donare etiam non modicè, & in
prophanos uſus, ex gloſſ. *verbo reſervari*, *in cap. ult.
de offic. Ordin. in 6.* quam Doctores communiter ſe-
quuntur, teſte Cov. *in c. 1. n. 2. de teſtam.* Molin. *d. c. 10.
n. 33.* P. Molin. *de juſtit. diſp. 148. concl. 4.* Fachin. *con-
trov. juris lib. 5. c. 89. à princ.* indéque aſſerentes text. *in
cap. ad hæc, de teſtam.* procedere in donatione, quæ fit à
Prælato in ægritudine conſtituto, ex qua deceſſit, tunc
enim præſumitur cauſa mortis facere in fraudem le-
gis, quæ de illis bonis teſtari prohibet, juxta text. *in l.
filia mea*, *ff. ſolut. matrim.* cum aliis, quæ adducit Mo-
lin. *d. c. 10. n. 38. & ſeq.* & eſſe communem intellectum
teſtatur Cov. *in cap. cùm in officiis, n. 5. de teſtam.* Quam-
vis Abb. *hîc*, *n. 15.* & P. Molin. *d. concl. 4.* & plerique
ex præcitatis exiſtiment Prælatos, tam ſæculares,
quàm Religioſos poſſe facere modicam, non verò
magnam donationem, auctoritate text. *in cap. cæterùm,
de donat.* non advertentes text. illum non agere de bo-
nis quæſitis à Prælatis Regularibus ex fructibus Epi-
ſcopatus, ſed de donatione bonorum Eccleſiæ, & ut
donationem licitam cenſeat, attendi præcipit Eccle-
ſiæ conſuetudinem, & cætera de quibus text. agit.

Duo millia Marabatinorum.] Marabatini, de quibus 11
in noſtro text. aurei fuerunt temporibus illis Alphon-
ſi, Henrici, & filii Sanctii, quibus hæc donatio facta,
& lis agitata fuit, conſtat eos habuiſſe valorem, quem
hodie habent aurei, Luſitanè *cruzados*, & Italicè *ſcu-
di*, vel circiter, ut teſtantur Mariz. *in dialogis variæ hi-
ſtoriæ Regum Portugalliæ, dialogo 2. c. 9. ad finem*, de te-
ſtamento ejuſdem Sanctii agens, Eduardus N. ñez *in
chronica Regum Portugalliæ*, *in vita Regis Dionyſij*,
fol. 134. de multiplici Marabatinorum, & Maravedi- 13
norum differentia, & eorum varia ſecundùm tempo-
rum varietatē æſtimatione tradunt multa Montalvus
*l. 1. gloſſ. cien maravidis, tit. 5. lib. 2. fori, & l. 9. gloſſ. 14.
tit. 4. p. 5.* Covar. *numiſmat. c. 5. per totum*, *& lib. 1. var.
c. 11. n. 4. verſ. tertiò*, Gom. *in reg. de valore*, *q. 9. verſ.
rurſus*, *fol. 464.* Ceval. *commun. contra commun. q. 7. à
n. 20.* Don Chriſtoph. de Pace *in ſcholiis ad leges ſtyli,
l. 114.* & videtur à Mauris hoc nomen habuiſſe ini-
tium per ea, quæ Lud. Marmor. *in 1. part. Africa, lib. 2.
c. 30. fol. 149.*

Præter Epiſcopi Colubrien. &c.] Notatur ad hoc, 14
quod Eccleſia ſine Epiſcopi conſenſu ædificari non
poteſt, conſonant text. *in cap. nemo, & in cap. placuit, de
conſecrat. diſt. 1. & in cap. ad hæc*, *de Religioſis domibus*,
cum ſimilibus, de quibus Roch. *de jurepatr. verbo con-
ſtruxi, n. 8.* Lambertin. *eod. tract. art. 3. 2. quæſtionis prin-
cipalis 1. partis, lib. 2. n. 3. cum ſeqq.* Selva *de benef. 1.
part. q. 6. à n. 9.* Paul. Fuſch. *de viſit. lib. 2. c. 10. n. 2.* Zerol.
in praxi Epiſcop. p. 1. verbo Eccleſia, in princ. Petr. Gre-
gor. *ſyntagm. juris lib. 2. c. 1. à n. 10.* Durant. *de ritibus
Eccleſiæ, lib. 1. c. 2. n. 7. & c. 23. & 24. n. 5.*

Amplia, quod ſi Religioſi Monaſterium fundare 15
voluerint, hic conſenſus Epiſcopi non ſufficit, ſed au-
ctoritas Romani Pontificis eſt neceſſaria, non obſtan-
tibus privilegiis quibuſcunque religionum, ſi de hu-
juſmodi prohibitione non fecerint ſpecialem mentio-
nem, ut decidit text. *in c. 1. de exceſſ. prælat. lib. 6.* Et
quamvis Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 2. q. 49. art. 3. cum
ſeqq.* voluerit attento Concil. Trid. *ſeſſ. 25. de regularib.
c. 3. in fine*, poſſe Religioſos virtute ſuorum privilegio-
rum abſque hac Sedis Apoſtolicæ auctoritate Mona-
ſteria ædificare, quia Concilium ſolùm Epiſcoporum
exigit conſenſum, contrarium tamen videntur reſpon-
diſſe Illuſtr. Card. in ultima declaratione ſuper eodem
Decreto, his verbis: *Monachi ædificare non poſſunt
Monaſteria in Parochia, in qua ea non habent, ſine origi-
ne, & licentia Papæ*, vide quæ dixi ad *d. cap. ad hæc*, &
de off. & poteſt. Epiſc. p. 2. alleg. 26.

Tandem

Digitized by Google

16 *Tandem procurator Monaſterÿ, &c.*] Notabilis eſt text. iſte dum tradit formam petendi reſtitutionem adversùs ſententiam alternativè, quod ſcilicet, vel ſententiam nullam fuiſſe declaretur, vel contra eam, ſi valida fuit, reſtitutio concedatur, conſonat text. *in cap.conſtitutus, de reſtit.in integrum*, ibi, *nuntiari nullam, vel cùm adhuc exiſtat*,&c. ubi omnes, & Abb. *hîc n.* 10. Socin.*n.* 20. & ad hanc concluſionem ſingularem dicit hunc text. Chaſſan. *in conſuet. Burgundiæ, rub.*9. §.21. *gloſſ. ult. n.* 7. & pluribus ſimilibus confirmat Vant. *de nullitatib. tit. quot, & quibus modis nullitas*, *à num.*5. *&* 8.

17 *Aliquas habuiſſe raſuras.*] Senſus Pontificis *in præſenti* ille eſt, quod ſcilicet inſtrumentum conceſſionis factum ab Epiſcopo ſuſpectum erat, nec ei fides habebatur, quia raſuras habebat in loco ſuſpecto, ut explicat gloſſ. *verbo Raſuras, hic*, & probatur ex text. *in cap. ex literis, de fide inſtrum. & in cap.inter dilectos*, juncta gloſſ.*verbo lituræ,eod.tit.* text.juncta gloſſ.*ult.in cap.cùm venerabilis, de relig.domibus, & in c. licèt, verſ. quinta,de crimine falſi*,cum aliis,quæ latiſſimè explicat poſt alios Menoch. *remed.*4.*adipiſc. à num.*699. *& de arbitr. caſu* 187. *à n.*40. *& de præſumpt. lib.*1. *præſ.*99. *à num.*3. plenè Maſcard. *de probat. concl.*1260. pleniſſimè Farin. *in praxi crimin. p.*6.*de falſitate, q.*151. *à n.*40. *à n.*60.*&* 65.

18 *Aliis ceſſantibus præſcripſiſſe*,&c.] Difficilis eſt text. hic dum probat præſcribere potuiſſe Monaſterium libertatem & exemptionem à juriſdictione Epiſcopi, contra reg.text. *in cap.cùm non liceat, ſupr.de præſcript.* Sed dicendum eſt text. *in præſenti*, procedere in præſcriptione, per quam de Ordinario in Sedem Apoſtolicam transfertur, ut patet ex verſ. *Nos igitur*,ibi, *jus noſtrum,& Eccleſiæ Romanæ juſtitiam*, in quibus terminis non tam agunt ſubditi de præſcribenda exemptione,quàm ſuperior de acquirenda juriſdictione.At verò *d. cap. cùm non liceat*, procedit in præſcriptione per quam extinguitur obedientia Prælatis debita, quem quidem intellectum ſentit gloſſ.*hic,verbo præſcripſiſſet*, ſequuntur alii communiter, teſte Bald. *de præſcript.* 1.*p. quæſt.*12. *à princip.* & vide quæ in hac materia de privilegio quæſito per præſcriptionem latè ſcribit Soar. *de legibus, lib.*8.*c.*7.

19 Difficilis pariter eſt text. iſte, & vix intelligi poteſt, qua ratione judices delegati ad definitivam ſententiam procedere potuerunt pendente appellatione ad Summum Pontificem interpoſita, contra reg.text. *in l.*1. *& per totum, ff. nihil novari appel. pend. & cap. non ſolùm, de appellat. in* 6. cum ſimilibus, qui probant per appellationem ſuſpendi juriſdictionem inferiorum judicum,à quibus, & ad ſuperiores in totum devolvi. Sed Doctores noſtri in hac difficultate reſolvenda nihil certum tradere, aut affirmare potuerunt, cùm deciſio conciſa referatur, & originale diminutum, & vitioſum proponatur ab Anton. Augu-
20 ſtino *collect.*3. *Decret. cap.*4. *ſub hoc tit.* Quare recurrendum eſt ad integram Innocent. III. ſententiam ſervatam in archivio publico prædicti Monaſterii S. Crucis, quam ego vidi,ex qua apertiſſimè conſtat judices, qui hanc ſententiam protulerant, non fuiſſe Abbates de Alcobatia & Seica, quibus Pontifex cauſam commiſit ſub ea forma, ut liceret cauſam eis proponere, & probare, quæ partes proponenda viderint, aut probanda, ſed alios diverſos, Epiſcopum ſcilicet Zamorenſem, & Autienſem Decanum, quibus ex conventione Epiſcopi, & Capituli Conimbricenſis cum Monaſterio Pontifex cauſam commiſit principalem cum incidentibus, jam inſtructam ex probationibus factis coram Abbatibus Alcobatiæ & Seicæ.Ex integra enim originali apparet ante hunc verſ. *Iudices autem*, ſub illo *infrà*,immediatè proximo, multa contineri, quæ Gregor. IX. reſecavit, & præcipua omnia, quæ pertinebant ad hanc ſecundam commiſſionem : *Nos ergo dictis Epiſcopis & Decanis dedimus in mandatis,ut ſi pars ſanctæ Crucis ratum vellet habere, quod à dictis Canonicis erat actum, receptis teſtibus & inſtrumentis ipſius ſuper capitulis ſupradictis, ſi tamen infra quadraginta dies poſt ſuſceptionem literarum noſtrarum eis eſſent exhibita, & atteſtationibus suis publicatis ſecundùm formam juris in prædicta cauſa procederent, & eam appellatione poſtpoſita fine debito terminarent. Quod ſi forſitan ratum nollent habere, quod à prædictis Canonicis erat actum, cùm eorum contumacia non intelligatur purgata, ſed aucta, in eos tanquam contumaces procederent, & receptis atteſtationibus diligenter inſpectis cauſam ipſam appellatione remota deciderent, & ſententiam diffinitivam executioni mandarent.* Et licèt ſuper juriſdictione horum judicum diu fuerit decertatum occaſione compromiſſi facti inter Decanum Colubrienſem, & Procuratores Monaſterii in Regem ipſum, & Priores de Coſta, & Vimarienſem; idem tamen Pontifex Innocent. III. pronuntiavit illud impedimento non eſſe, quominus delegati prædicti Zamorenſes virtute ſuæ commiſſionis in cauſa poſſent procedere, ut de facto & cum effectu proceſſerunt definitivam proferentes, quæ in hoc text.*in verſ. Iudices autem*, continetur. Atque ita manifeſtiſſimum fit judices,de quibus *in d.verſ. judices autem*, non eſſe illos Alcobatiæ,de quibus agitur *in verſ. Interim*,præcedenti, ſed alios diverſos, ſcilicet Zamorenſes, quibus Pontifex cauſam inſtructam de novo commiſit, poſtquam Priores Alcobatiæ & Seicæ atteſtationes receperunt, & ad Sedem Apoſtolicam remiſerunt, juxta formam ſuæ commiſſionis, atque jam hinc facilè reſolvuntur difficultates, quas Doctores movent in hoc propoſito, putantes text. agere de eiſdem judicibus,à quibus fuerat appellatum.Unde colliges quàm vitioſè legatur hujus text. integra ab Antonio Auguſtino, & ubi dicit Caſtro *Lateranenſi*, legendum eſt *Leirinenſi*, aut *Leurienſi*.

SUMMARIUM.

1 *Privilegia Eccleſiæ minori ſpatio quadraginta annorum non præſcribuntur.*

2 *Præſcriptio currere non poteſt, ſi non datur continua & pacifica poſſeſſio.*

3 *Præſcriptio interrumpitur, ſi naturaliter interrumpatur poſſeſſio, vel civiliter per citationem.*

4 *Probatio ſolutionum trium annorum præteritorum ſufficit ad hoc, ut præſumatur annis retrò lapſis ſolutum fuiſſe.*

5 *Verbum*, continuatè,& continuè, *nullam recipit interpellationem.*

6 *Privilegium continuè, & abſque lite non ſervatum per triginta, vel quadraginta annos, per deſuetudinem, & uſum contrarium perditur.*

7 *Privilegÿ immunitas perditur, ſi immunitatem habens paſſus eſt ſe deſcribi in libro ſolventium.*

8 *Privilegium quando acquiritur per contractum, aut pecuniam,non amittitur per non uſum.*

9 *Privilegium quoto temporis ſpatio per non uſum amittatur, remiſſivè.*

Cap. Accedentibus XV.

SI aliquis locus Eccleſiaſticus ſpatio quadraginta 1
annorum ſolvit ſpecificè decimas alteri loco Eccleſiaſtico, intelligitur præſcriptum contra ipſius

privilegium, ſi illud habebat non ſolvendi decimas. Item ſi una pars probat, altera cogitur ſolvere, ſi non probat, altera liberatur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Hoſt. Anchar. Butr. Panorm. Marian. Socin. Dec. Vivian. *in ration. lib. 5. juris Pontif. pag.* 200. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 715. remiſſivè Ximen. *in concord. part.* 1. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 12. *cap.* 5.

2 De materia hujus text. & concordia cum *cap. ſi de terra, ſuprà hoc tit.* plenè *ibidem* dixi.

3 *Continuè perceperunt ſine lite.*] Notatur ad hoc, quod præſcriptio currere non poteſt ſi non datur continua, & pacifica poſſeſſio ſine lite, conſonat text. *in cap ſanctorum*, ibi, *quietè*, *cap. illud*, ibi, *inconcuſſè*, *de præſcript.* & deducitur ex definitione uſucapionis, ſeu præſcriptionis, de qua *in l.* 3. *ff. de uſucap.* ibi, *per continuationem poſſeſſionis*, cum aliis, quæ latè explicat Menoch. *illuſtrium cap.* 58. *à princip.* unde præſcriptionem interrumpi, ſi naturaliter interrumpatur poſſeſſio, vel civiliter per citationem, aut litis conteſtationem, latè explicant Covar. *in reg. poſſeſſor, part.* 2. §. 1. Maſcard. *de probat. concluſ.* 1201. Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *præſumpt.* 64.

4 Notatur etiam ad hoc, quod in ſolutione cujuſpiam rei annuæ non eſt ſatis probare ſolutionem primi, & poſtremi anni, ac nec ſimul alicujus medii, ut præſumeretur ſolutio integri temporis, veluti decem annorum, ſed neceſſe eſt, quod probetur ſolutio facta quolibet anno, ut per Tiraq. *in tract. de præſcript. verbo continuetur, gloſſ.* 5. *verſ. illud autem, pag. mihi* 115. Maſcard. *de probat. concl.* 1195. *num.* 9. Probatio verò ſolutionum trium annorum præteritorum ſufficit ad hoc, ut præſumatur annis retro lapſis ſolutum fuiſſe, ex *l. quicunque, C. de apochis publicis, lib.* 10. Bellacomb. *tom.* 1. *communium opinionum, lib.* 4. *tit.* 44. *num.* 11. *pag.* 681. ubi Soar. *num.* 226. *& ſeq.* Vincent. de Franch. *deciſ.* 137. Guillelm. *in c. Rainutius, verbo ſi abſque liberis, n.* 187. Anton. Gabr. *de præſumpt. concl.* 11. *num.* 2. Maſcard. *de probat. concl.* 1321. *n.* 1. Corbul. *de jure emphyt. cauſa* 15. *ob non ſolutionem Canonis, quæſt.* 4. *num.* 2. Felician. *de cenſibus, tom.* 2. *lib.* 3. *cap. ult. num.* 1. *verſ. ſed an probatis*, Cenci. *eod. tract. part.* 2. *c.* 2. *quæſt.* 4. *art.* 6. *à num.* 26. ubi *num.* 27. cum Menoch. Corbul. Caſan. & aliis hoc intelligit, dummodo ſint tres ſolutiones diſtinctæ, & ſeparatæ, & de illis appareant tres apochæ, & dummodo dictæ tres ſolutiones ſint pro tribus annis proximè præteritis, & immediatè præcedentibus, ſecus ſi reſpiciant tres annos jam retro effluxos, & interpellatè decurſos. Intellige etiam dummodo contineant ſolutiones pro tribus annis, nec ſufficeret, quod continerent ſolutiones pro tribus ſemeſtribus, Alexand. *conſ.* 105. *n.* 3. *lib.* 3. quem ſequuntur Foler. *in ſua pract. cenſuali, in verbo qua quidem, num.* 73. *ad finem*, Cenci. *d. art.* 6. *num.* 30. *cum ſeqq.* contra Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſumpt.* 139. *n.* 13. cujus tamen Menoch. opinionem in practica ſequi poſſe cenſeo, ubi locationes de ſemeſtri in ſemeſtre fieri ſolent. Intellige etiam niſi creditor recipiens tres ultimas ſolutiones proteſtaretur expreſſè ſe illas recipere abſque præjudicio præteritorum terminorum, & quod vult ſibi eſſe ſalvum jus quoad præteritum, Maſcard. *concl.* 1321. *n.* 13. Menoch. *d. præſ.* 139. *n.* 30. Cenc. *d. art.* 6. *num.* 40. ubi *num.* 41. quod creditor recipiens ſimpliciter tres ultimas ſolutiones, cenſeatur renuntiaſſe præterito credito, & *num.* 42. quod probatio reſultans ex apochis nocet ſolùm ei, qui apochas fecit, & non aliis. Intellige dummodo ſolutio data non ſit ab exactoribus tributorum cenſuum, canonum, & ſimilium, qui conſueviſſent mutari, ut in terminis reſolvunt Cott. *in memorab. verbo ſolutio, pag.* 767. Menoch. *lib.* 3. *de præſumpt. q.* 139. *in fine*, Cornazan. *deciſ.* 96. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.* 1. *collect.* 25. optimè Stephan. Gratian. *Marchiæ deciſ.* 152.

Continuè.] Verbum hoc, *continuè, & continuatè*, nullam recipit interpolationem, ut per hunc text. reſolvit Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancellariæ, gloſſ.* 18. *n.* 74. 5

Eis renuntiaſſe tacitè præſumitur.] Notatur ad hoc, quod ſi privilegium per triginta, vel quadraginta annos continuè, pacificè, & abſque lite aliqua ſervatum non ſit, & ſic decimæ poſt impetrationem hujus privilegii ſolutæ ſint in dicto tempore, & ſpatio, tunc per deſuetudinem, & uſum contrarium perditur, & omninò extinguitur dictum privilegium conceſſum, ut per Vivian. *tom.* 1. *commun. opinionum, lib.* 1. *tit.* 10. *num.* 14. *verſ. ſed ſi privilegium, pag.* 186. Privilegii immunitas perditur ſi immunitatem habens paſſus eſt ſe deſcribi in libro ſolventium, & non ſufficit allegare privilegium, ſed debet appellare, ſi deſcribatur intra tempus datum ad appellandum, ut per Azeved. *l.* 1. *num.* 34. *cum ſeqq. tit.* 1. *lib.* 6. *nova recopil. & num.* 47. reſolvit; quod ſi quis malè utatur privilegio, perdit illud, niſi ignoranter, vel invitè, aut per vim faciat, & *num.* 49. tenet quod ubi ex privilegio reſultat beneficium Principis, ut quia conceditur cum hoc, quod ſuſtineat equum pro Principis ſervitio, non ſolùm non poteſt per non uſum tolli, verùm neque per expreſſam renuntiationem, ſicut etiam non amitti privilegium, quando acquiritur per contractum, aut pecuniam, reſolvit Melch. Phœbos *Luſit. deciſ.* 33. *num.* 9. *cum ſeqq.* Ad illud verò quod privilegium immunitatis perditur per actum in contrarium, vide Gozadin. *conſ.* 23. *num.* 7. Ozaſc. *deciſ.* 91. *n.* 5. Bart. *in l.* 1. *C. de iis, qui ſponte munera ſubeunt, lib.* 10. ubi voluit quod immunis ſemel ſponte ſolvens perdit immunitatem, quia ſibi parat præjudicium, Alex. *conſ.* 126. *col.* 4. *vol.* 2. *& conſ.* 109. *circa fin. vol.* 3. Feſtaſ. *d. collect. in* 5. *part. cap.* 1. *num.* 32. Crot. *conſ.* 64. *num.* 20. *cum ſeqq.* Surd. *conſ.* 262. *num.* 17. *& conſ.* 419. *num.* 7. Carol. Bardel. *conſil.* 22. *num.* 15. quorum aliqui pro majori parte referunt doctrinam Angeli *in l.* 1. §. *ſi quis tutor, num.* 2. *ff. quando appell. ſit*, qui ait per illum textum, quod ſi immunis patiatur ſe in æſtimo deſcribi, niſi appellet, ſibi præjudicat, neque prodeſt allegare privilegium, quia amiſiſſe dicitur, ſubdens quod *ibi* eſt text. peregrinus, & communiter ignoratus, cujus doctrinam ſequuntur citati à Feſtaſ. *d. cap.* 1. *num.* 31. Balb. *de præſcript. in* 4. *part. quæſt.* 30. *num.* 7. Menoch. *conſ.* 702. *num.* 9. Surd. *conſil.* 261. *num.* 16. *& conſ.* 479. Intellige quoad ſoluta tantùm, quæ repeti non poſſunt, ſecus verò quoad futuras ſolutiones, pro quibus cogi non poteſt, niſi per tempus legitimum fuerit præſcriptum, quia privilegium immunitatis non continet actum momentaneum, nec conſummatur per unicum actum, ſed habet cauſam ſucceſſivam, *l.* 2. *in princip.* & *ibi* gloſſ. & Bart. *ff. de privileg. veter.* Guid. Papæ *deciſ.* 387. Anton. Gabr. *de jure immun. concl.* 1. *num.* 10. Sylvan. *conſ.* 66 *num.* 27. Natt. *conſ.* 446. *n.* 16. *vol.* 2. Burſat. *conſ.* 16. *n.* 81. *vol.* 1. Ozaſc. *deciſ.* 91. *num.* 12. Feſtaſ. *d. cap.* 1. *num.* 32. *& ſeqq. & p.* 38. Surd. *conſ.* 261. *n.* 78. *&* 79. *& conſ.* 419. *n.* 32. ubi hoc declarat, & eſt communis, & indubitata doctrina ex Zaz. *conſ.* 16. *n.* 9. *&* 10. *vol.* 1. relato à Burſat. *ubi ſupr.* Quinimò ubi ſolutiones ſunt reiteratæ, & per tantum tempus, quod ſufficit ad præſcriptionem, derogant privilegio quoad illum caſum, & actum in quo ſunt factæ ſolutiones, non quoad alios caſus; & ideo habens immunitatem ab oneribus, ſi aliqua ſubit, quoad ea, non quoad cætera ſibi præjudicat. Felin. *in cap. cùm acceſſiſſent, num* 29. ubi etiam Dec. *col. pen. de conſtit.* Putc. *deciſ.* 188. *num.* 5. *vol.* 2. Tapia *ad l. fin. ff. de conſtit.*

*conſtit. Princip. p.2.cap.2.num.*16. Feſtaſ. *d.cap.*1.*n.*34. Anton.Gabr. *commun.tit.de jure immun. concl.*1.*num.*9. Menoch. *de præſumpt.lib.*6. *præſ.*41.*n.*6. quia non præſumitur, quod quis velit ſuo renunciare privilegio, Dec. *conſ.*308. *num.*8. Tap. *d.cap.*2.*num.*24. Car.Bard. *conſ.*22. *num.*46.

9 Utrùm, & quoto temporis ſpatio privilegium per non uſum amittatur, vide Menoch. *uſufreq. cap.*2. *n.*5. *cum ſeqq.* Sebaſt.Næv. *ad l.prætor* 13. *num.*6.*&* 7. *ff.de vacat. muner.* Molin. *de primog. lib.*2. *cap.*7. *ad finem*, Cald. Pereira *de extinctione emphyt. cap.*15. *num.*8. Villalob. *tom.*2.*commun. opin.lib.*7. *tit.*5.*n.*25. *pag.*237. Azeved. *l.*1.*num.*40.*tit.*1. *lib* 6.*nova recop.* Azor. *inſtit. moral. p.*1.*lib.*5.*cap.*4.*quæſt.*8 *&* *cap.*22.*quæſt.*8 Cabed. *p.*1.*deciſ.*17.*num.*3.*&* *p.*2.*deciſ.*93.*num.*11. & quæ latè diximus *ad cap. cùm acceſſiſſent, ſuprà de conſtit.* Illud tamen advertendum duxi, privilegio non utentem, quia occaſio non ſe obtulit, illud non amittere, ut tenent Valaſc. *de jure emphyt. quæſt.*37. *num.* 8. Valdeſ. ad Soar. *in proœm. fori, litera F, in fine, pag.*6.

SUMMARIUM.

1 *Exemptus ratione certæ rei, vel loci, non cenſetur exemptus reſpectu alterius rei vel loci.*
2 *Burgundia, ejuſque Dux qualis, remiſſivè.*
3 *Privilegia Capellanorum aliquorum Principum, qui à juriſdictione ſuorum Prælatorum erant exempti, an derogentur per Concil. Trident. oſtenditur.*
4 *Exemptio quando non eſt reſpectu certi judicis, ſed ſimplex, & abſoluta reſpectu omnium, tunc taliter exemptus ratione delicti ab Ordinariis locorum, in quibus committitur, puniri non poteſt.*

Cap. Cùm Capella XVI.

1 EXemptus quando aliquis eſt reſpectu unius loci, v.g. Capellæ Regiæ, non intelligitur exemptus reſpectu alterius, v.g. Parochiæ, quam ab Ordinario habet, & ſic ſi delinquit in iſto ſecundo loco, poteſt puniri ab Ordinario, quia in hoc non eſt privilegiatus, & ſic poteſt excommunicari, ſuſpendi, &c. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Hoſtienſis, Anchar. Butr. Panormit. Mar. Socin. Vivian. *in rationali lib.* 5. *Iuris Pontific.pag.*200. Alagona *in compendio Iuris Canonici*, *pag.* 716. remiſſivè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. part.* 1. *&* 2. refertur ab Ant. Aug. *collect.* 3. *Decret.lib.*5.*tit.*16.*cap.*6.

2 *Ducis Burgundiæ.* De Burgundia, ejuſque Duce vide Chaſſan. *in conſuetud. Burgundiæ, verbo Duc, & verbo Bourgongne*, Burg. de Pace *in proœm.legum Tauri*, *n.*140. *cum ſeqq.*

3 *Quod nullus Archiepiſcopus*, &c.] Per hunc textum refert Fr. Emman. *qq.regul. tom.*2. *quæſt.*64 *art.*4. olim aliqua reſcripta, & indulta fuiſſe obtenta à Sede Apoſtolica, quibus Capellani aliquorum Principum à juriſdictione ſuorum Prælatorum erant exempti, *& ibi* refert hoc, & alia privilegia per Concilium Tridentinum *ſeſſ.*24.*de reformat. cap.*11. eſſe ſublata, quia privilegia, & exemptiones, quæ variis titulis pleriſque conceduntur, perturbationem in Epiſcoporum juriſdictionem excitant, & exemptis occaſionem laxioris vitæ præbere dignoſcuntur: idem etiam tenet *q.*108. *art.*3. Item Zerola *in praxi Epiſcop. p.*1. *verbo Exemptio, verſ. Secundò*, aſſerit Concilium Trident. *d.cap.*11. non derogare privilegiis Capellanorum Regiorum. De exemptione à Summis Pontificibus conceſſa Capellanis Regiæ Capellæ Ulyſſiponenſis, vide Cabed. *de patronat. Regiæ Coronæ, cap.*43. ubi refert Bullam Leonis X. ſub dat. 26. Julii 1515. quâ indultum eſt ut Capella Regia, & Capellani ſubdantur juriſdictioni ſolius majoris Capellani, & Legati Apoſtolici. Similium Bullarum ejuſdem Leonis X. Clementis VII. Julii III. & Pii IV. mentionem facit Vincent. Tutturer. *de Capellis & Capellan. Reg. in fine oper.* Idem Pontifex Leo X. petente Carolo V. Capellam Neapolitanam, & ejuſdem Capellanos adverſùs juriſdictionem ordinariam munivit ſimili diplomate die 2. Novembris anno 1519. ſubjecitque majori Capellano, præter alias facultates quas eidem conceſſit. In eodem fit mentio aliorum privilegiorum, quæ eiſdem conceſſerunt Sixtus IV. Innoc. VIII. Alex. VI. & Julius II. Idem privilegium exemptionis ab ordinaria juriſdictione Capellæ, & Capellanis Regis Catholici, inhærendo ſuorum prædeceſſorum conceſſionibus, indulſit Paulus V. in ſua conſtitutione incipiente *Catholicorum Regum votis*, ſub die 17. Februarii 1614. Capellam etiam & Capellanos Regum Gallorum exemit à poteſtate ordinaria Epiſcopi Pariſienſis, & Archiepiſcopi Senonenſis Joannes XXII. anno 1317. Unde Aulæ Regum Chriſtianiſſimorum Sacerdotes, necnon Regii Conſiliarii, Amanuenſes, & familiares eorumdem Regum, qui in aulicis officiis, & comitatu verſantur, Abbatem Sanctæ Genovefæ agnoſcunt ſuarum litium judicem, & diſceptatorem. Renat. Choppin. *lib.*2. *de ſacra politia, tit.*5. *n.*5. Non enim per hunc textum improbatur ea conſuetudo, ſeu privilegium, quæ Capellas, & Capellanos Regum alii ſubjicit, quàm Epiſcopo Principi Diœceſeos, in quo ſenſu Concil. Trid. *ſeſſ.*24. *de reform.cap.*11. addit album calculum, ut benè notat Tutturer. *d.tract.cap.*4. *n.*41. Nam quamvis textus in præſenti à nonnullis ideò reſtringatur, ut velint eo tantummodo moniri locum, non perſonas, ut notarunt in præſenti Abb. Panorm. *num.*2. & Joan. Andr. *num.*5. hoc eſt eximi à juriſdictione Antiſtitis diœceſani Capellanos Regios, qua in parte miniſterio Capellæ operam dederint, ſi in eo deliquerint, ut intelligit Covar. *pract.cap.*11.*n.*5. Tamen Capellani Regis Hiſpani dum Aulæ miniſterio addicuntur, Sacris obeundis, & conſueta ſtipendia emerent, non tam innituntur communi indulto hujus textus, ſed multis privilegiis, & præcipuè illius Pauli V. cujus ſuprà meminimus, quibus ſuffulti ſubtrahuntur à juriſdictione diœceſana, & non modò in iis, quæ pertinent ad ipſum Capellæ miniſterium, verùm etiam in quacumque diſceptatione agnoſcunt litium diſceptatorem, & criminum cognitorem Summum Aulæ Sacellanum, & Juridicum, cui ipſe vices ſuas delegaverit, præter Sedis Apoſtolicæ Legatos. Pontifices Romani hac eadem prærogativa exornarunt alios aliorum Regum Capellas, & Capellanos, & præcipuè Luſitanorum, Gallorum, & Neapolitanorum.

In quantum exempti ſunt, &c.] Notatur ad hoc, 4
quod quando exemptio non eſt reſpectu certi judicis, vel eorum, quæ ad proprii Ordinarii juriſdictionem pertinebant, ſed eſt ſimplex, & abſoluta reſpectu omnium & quorumcunque judicum, tunc taliter exemptus ratione delicti ab Ordinariis locorum, in quibus committitur puniri non poteſt, in quibus terminis benè intelliguntur textus *in præſenti, & in c.*1.*§.in eos, de privil.lib.*6. ut per Abb. *in cap.ult.n.*11. & ibi Felin. *de foro compet.* Azeved. *l.*3.*à n.*118.*tit.*16 *lib.*8. *nova recop.* Covar. *pract.cap.*11.*n.*5.*verſ.poſſet, & verſ.idcircò.*

SUMMARIUM.

1 *Exempta non cenſentur per exemptionem conceſſam Monaſterio Capella illi ſubjecta.*

2 *Gladius bis acutus in Apocalypſi quomodo intelligatur, oſtenditur.*
3 *Argumentum ab abſurdo in omnibus diſpoſitionibus vitandum.*
4 *Abſurdi ratio in quo conſiſtat, in hoc textu oſtenditur.*
5 *Abbates tenentur etiam exempti venire ad Synodum, ſi habeant territorium proprium, & populum,*
6 *Capella Monaſterio ſubjecta non cenſentur exempta per exemptionem datam Monaſterio.*
7 *Connexa in privilegiis, & exorbitantibus non veniunt.*

Cap. Ex ore XVII.

1 EXemptio quando conceditur capiti, v.g. Monaſterio, non intelliguntur exempta membra, ut ſunt Capellæ: ſic Abbas ratione membrorum non exemptorum debet ſubeſſe Epiſcopo, exhibendo illi reverentiam, & veniendo ad Synodum Epiſcopi. Item ex eo quod aliquis Abbas locum habet in Synodo Epiſcopi, intelligitur teneri ad illam accedere, & ipſius ſtatuta ſervare. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Hoſt. Joan. Andr. Anchar. Butr. Panormit. Mar. Socin. Vivian. *in rationali lib. 5. Iuris Pontificii, pag.* 200. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 716. remiſſivè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. part.* 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 16. cap. 7.*

2 *Procedit gladius bis acutus.* Habetur proœmium hujus textus uſque ad verba *Cum igitur*, in Apocalypſi, *cap. 1. & 19.* ubi licèt communiter Sacri Interpretes intelligant gladium bis acutum eſſe verbum Dei, quod per Prophetas, Apoſtolos, & Prædicatores ſuos Deus loquitur, & alii ipſum Divinum Verbum, ut erudiè proſequitur utrumque latè explicans Colluſitanus noſter Blaſius Alvares Viegas *in Apocal. cap. 1. comment. 2. ſect.* 14. alii tamen rectè intelligunt per gladium ancipitem, id eſt ex utraque parte acutum, divinum judicium, juxta illud Deuteronomii *cap. 32. Si acuero ut fulgur gladium meum, & accipiet judicium manus mea.* De quo etiam intelligit Genebrard. illud pſalmi 149. *Gladii ancipites in manibus eorum:* ſicut & apud Juriſconſultos gladium ſeveritatis, & animadverſionis judicii eſſe ſupplicium, conſtat *ex l. imperium, ff. de juriſd. omn. judic.* Bis autem, ſeu ex utraque parte acutus dicitur divinus gladius, eo quòd corpus & animam punire ſimul poteſt, vel quòd & ſupplicio præſentis pœnæ, & futuræ meriti puniat, ut pulchrè in hieroglyphicis ſcribit Pierius *lib. 42. de gladio juſtitiæ, in §. Iuſtitia.* Vel duplex gladii acies duplicem oſtendit judicii partem, ad dexteram ſcilicet, & ſiniſtram, in bonos, & malos, quia utriſque ſecundùm merita retribuit, his pœnas, illis præmia: & quia extremum illud judicium tam bonis quàm malis erit formidabile, ut utrique videantur ſtrictam gladii aciem perhorreſcere, prout ex Ruperto explicat Viegas *d. comment. 2. ſect.* 15. Cùm ergo Romanus, Summuſque Pontifex ipſius Chriſti vices gerat in terris, ex ejus quoque ore rectiſſimam debere exire ſententiam ſecundùm juſtitiam æqui libramine, ut unicuique quod ſuum eſt reddatur, ex auctoritate Apocalypſis deducit Innocentius III. Summus Pontifex *in præſenti.*

3 *Quoniam abſonum eſſet,* &c.] Nota optimum, & vulgare argumentum ab abſurdo, quod in omnibus diſpoſitionibus eſſe vitandum probat textus *in l. nam abſurdum, ff. de bonis libertorum, & in l. ſi ita 39. in fine, ff. de operis libertorum*, cum aliis de quibus Everard. *in topic. legal. loco* 8. Mun. *obſerv.* 45. Peregrin. *de fideicom. art. 11. n. 45.* Card. Mantic. *de conject. ult. volunt. lib. 3. tit. 7. à princ. & de tacitis, & ambig. conventionib. lib. 2. tit. 13. per totum.* In quo autem conſiſtat ratio abſurdi 4
in propoſito hujus textus, explicat benè Socinus *hìc, num.* 6. non enim patitur recta ratio, ut in Synodo provinciali Abbas poſt Epiſcopum ſupra alios Epiſcopos reſideret: quod ſi dicas contingere potuiſſe, quod Vigorienſis Epiſcopus inter Epiſcopos ultimum haberet locum, & conſequenter nullum eſſe abſurdum, quod virtute privilegii poſt ultimum Epiſcopum primus ſederet Abbas Evaſenſis. Reſpondeo vel conſtitiſſe Pontifici Vigorienſem Epiſcopum non habuiſſe ultimum locum in Synodo, vel non oportere reſtringere privilegium, & deciſionem textus ad terminos, in quibus conſtaret Vigorienſem Epiſcopum ultimum habuiſſe locum. An verò ſemoto privilegio, de quo in textu, Abbates præcedere debeant Canonicos Eccleſiæ Cathedralis, latè diſputant poſt Abb. & Felin. *in cap. paſtoralis, num. 9. de officio deleg.* Chaſſan. *in catal. gloriæ mundi, part. 4. conſider.* 32. Boër. *de auctoritate magni conſilii, num. 67. verſ. deinde Abbates, cum ſeqq.* idem Buër. ſeu magis Mondag. *in tract. de ord. graduum, num. 20. cum ſeqq.*

5 *Quare tenetur ad Synodum*, &c.] Probat hic textus Abbates teneri ad Synodum Epiſcoporum venire, ut per Steph. Quarant. *in ſumma Bullarii, verbo Concilium provinciale, verſ. Tertiò quæro.* Ad hoc autem quod etiam exempti teneantur venire ad Synodum Epiſcopi, eſſe ſingularem textum *in præſenti*, aſſerit Henriq. *in tract. de Synodo, part. 2. num.* 4. ubi teſtatur hanc eſſe communem Doctorum ſententiam, & oſtendit contra Abb. antiquum intelligi non poſſe de Synodo, in qua publicanda ſunt Statuta provincialia, cùm textus apertè loquatur de Statutis ipſius Epiſcopi, ut patet ibi, *Ad Synodum Epiſcopalem accedere, & per hoc ipſius ſtatuta recipere.* Quod autem loquatur de Abbatibus exemptis, apertè deducitur ex verſiculo *nos igitur.* Intellige de Abbatibus habentibus populum, & territorium proprium, & juriſdictionem Epiſcopalem exercentibus intra ambitum ipſius provinciæ; hi enim vocari debent ad Concilium provinciale, quemadmodum vocantur Epiſcopi comprovinciales, & poſſunt dici Suffraganei, habentque vocem deciſivam, ut docet Proſper de Auguſtino *in addit. ad Quarant. loco prox. cit.*

6 *In membris autem,* &c.] His verbis probatur concluſio quæ habetur in ſummario, quod per exemptionem datam monaſterio non cenſentur exemptæ Capellæ eidem monaſterio ſubjectæ, ut notat gloſſa *verbo non probantur*, Abb. *num.* 4. Socin. *num.* 11. & alii communiter *hìc*, Fuſch. *de viſit. lib. 2. cap. 16. n. 2. & ſeqq.* Unde conſequenter in hujuſmodi Capellis Epiſcopum retinere omnia jura Epiſcopalia enarrata *in cap. conquerente, de offic. Ord.* benè probat textus *ibi*, ubi notavit Abb. *notab.* 2. & proſequitur Fuſch. *d. cap. 16. n. 15. & ſeqq.* Neque obſtat argumentum, quod de connexis 7
idem eſt judicium, *cap. tranſlato, de conſtit.* cum ſimilibus, quia non procedit in privilegiis, & exorbitantibus, quando connexa non veniunt per conſequentiam neceſſariam. Intellige ſupradictam concluſionem in Capellis, quæ quoad temporalia, aut jura Epiſcopalia monaſterio ſubjiciuntur, juxta *cap. 1. de Capel. monach.* non ita in aliis, quæ pleno jure ad illud ſpectant, juxta *cap. quoniam 21. hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Receptus ſub protectione Papæ, per hoc non cenſetur exemptus,* & num. 2.
3 *Papa recipiens aliquos in filios, non cenſetur eos eximere.*

Cap.

Cap. Ex parte ij. XVIII.

1 EXempti ab Epiſeopo non intelligmntur qui recipiuntur ſub protectione Papæ eum rebus ſuis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Aodr. Auan. Hoſt. Anehar. Butt. Panorm. Dec. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. juris Pontif. pag.* 201. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 716. remiſſiuè Ximen. *in coucord. p.* 2. refertur ab Aot. Auguſt. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 16. c.* 8.

2 Probat hic text. receptum ſub protectione Papæ non ideò cenſeri exemptum, vt pec Eraſinum à Coehier *de juriſdict. Ordinarii in exemptos, p.* 1. *q.* 9. *n.* 3. aduertens non ideircò ſupervacancam eſſe protectionem, ſiquidem in hoe proficit, vt præſtò magis adſit, ſi injuſtè fortè grauamen inferatur, & quod faciliùs priuilegio donetur, & citat gloſ. *verbo protectionis, in cap. recipimus, ſub hoc tit.* & Abb. *n.* 5 Dec. *conſ.* 152. Anton. de Pratis *de juriſdict. Epiſcopi, c. 2. n.* 2. Vtrùm
3 autem ſi Pontifex recipiat aliquos in filios, videatur eos exemiſſe? quæſtio eſt non contemnenda, in qua videtur dicendum, non ideò videri exmiſſe, ex illa enim generali ratione quod Romana Eeclesia omnium aliarum ſit mater, & magiſtra, ſequitur omnes Eecleſias eidem eſſe ſubjectas, & ex eo, quod Papa omnium fidelium ſit pater, omnes ejuſdem dicuntur filii, *cap. quàm gravi*, ibi, *Reges, Principes, vel alios cujuſcunque ordinis filios in noſtris literis appellamus, de crimine falſi*, notat gloſ. *verbo filius, in proœmio Sexti*, & rationem bene explicat Marcheſ. *de commiſſ. p. 1. c. 13. n.* 61. Vnde & filii denominatio non exemptionem, ſed magis honoris titulum, & ſpeciale amoris pignus denotat, juxta ea, quæ de etymologia ipſius nominis, *filius*, tradunt ſcribentes omnes. Neque obſtat jus harum exemptionum regulari ad inſtar emancipationum, manumiſſionum, & hujuſmodi jurium, idque præſertim ex Rebuff. *reſponſ.* 145. & ſicut dominus ſeruum eximit à ſeruitute nominando filium, *l. vnica, §. ſimilique modo, C. de Latina libertate tollenda*: ita quoque Pontifex, quia reſpondetur nullam *hic* militare rationis identitatem, quippe quod dominus ſibi ſoli præjudicat, Pontifex verò ordinatiæ juriſdictioni, quæ eſt fauorabilis, *cap. peruenit, 11. q. 1. cap. cum perſona, cap. ne aliqui, hoc tit. lib.* 6. & ita expreſſus eſt text. gloſ. & DD. *in cap. ſi Papa, §. non ſic filios; eodem tit. & lib.*

Collige ex text. quod quando aliquis ex priuilegio Pontificali recommendatur protectioni alicuius, non cenſetur in protectorem tranſire ſimul juriſdictionem, ſed defenſionem nudam ab oppreſſionibus, nec à juriſdictione ſuorum judicum intelliguntur exemi, vt per Joan. Petr. Ferrar. *in pract. tit. de forma oppoſit. contra inſtrumenta, §. aliis rationibus, & cauſis, n.* 5. Salgado *de protect. Regia, tom. 1. part. 1. c. 1 prælud.* 5. *n.* 207. vbi *n.* 210. poſt Menoch. *de arbitr. caſu* 338. *num.* 7. Hieron. Gabr. *conſ.* 195. *ex num.* 1. Marc. Anton. *var. reſol. lib. 1. reſol. 6. n.* 6. ſubdit quod cùm Principes Chriſtiani ſint ipſo jure protectores Eecleſiæ, *Clemene. 1. §. ergo, de jureiur.* ſi illis ſpecialiter protectio alicujus Eccleſiæ, vel hoſpitalis ſit conceſſa à ſummo Pont. non ex hoc acquiritur juriſdictio, aut illa tollitur ſuperiori Ordinario.

SUMMARIUM.

1 *Religioſi, quibus à Papa conceſſum eſt, vt Eccleſias eis ſubiectas poſſint in proprios vſus conuertere, non auctoritate propria, ſed à diœceſano loci poſſeſſionem illarum Eccleſiarum recipere debent, niſi in priuilegio aliud exprimatur.*

2 *Vnio facta de Eccleſia alteri Eccleſia, vel Monaſterio, effectum habitura non eſt, niſi poſt mortem rectoris illius, & ideo non requiritur ejus conſenſus.*

3 *Declaratur text.* in c. 1. §. quia verò, de rebus Eccleſiæ non alienandis, lib. 6.

4 *Monaſterium, cui à Papa conceditur, vt fructus ſuæ Eccleſiæ poſſit in proprios vſus conuertere, non poteſt vacante Eccleſia poſſeſſionem auctoritate propria capere, & fructus percipere abſque auctoritate Epiſcopi diœceſani.*

5 *Declaratur principalis text. concluſio.*

6 *Beneficiarius, qui titulum habet canonicum, an poſſit licitè capere propria auctoritate beneficii poſſeſſionem, ſi a nemine occupata ſit, oſtenditur.*

7 *Epiſcopi ſui nomine quis intelligatur in hoc text. remiſſiuè*

Cap. Paſtoralis XIX.

PApa quando concedit Religioſis priuilegium con- 1
uertendi in proprios vſus Eccleſias ſibi ſubiectas, non poſſunt propria auctoritate accipere poſſeſſionem illarum, ſed Epiſcopus debet eos introducere, quia à Papa non derogatur juri Epiſcopatus quoad tale priuilegium, niſi aliud in eo exprimatur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabár. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Marian. Soc. Viu. *in ration. lib. 5. juris Pontif. pag.* 510. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 716. remiſſiuè Ximen. *in concord p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Aug. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 16. c.* 9.

Decedentibus perſonis earum, &c.] Notabis ad hoc, 2
quod licèt Eccleſiæ viuente rectore abſque ejus conſenſu poſſint ab Epiſcopo (Capitulo conſentiente) alteri Eccleſiæ, Monaſterio, vel Religioſo loco vniri, ſeu in proprietatem concedi, juxta text. *in Clem. 2. de rebus Eccleſiæ non alienan.* hæc tamen vnio, ſeu conceſſio effectum habitura non eſt, niſi poſt mortem ipſius Rectoris, & ideò meritò ejus conſenſus ad vnionem faciendam neceſſarius non eſt, vt probat text. *in cap. conſultationibus, de donation.* Concil. Trid. *ſeſſ.* 21. *de reform. c.* 5. & ita in hunc ſenſum ſunt accipienda prædicta hujus text. verba, quod ſcilicet vnio facta viuente rectore etiam à Romano Pontifice, non habet effectum viuente eodem rectore, quia facta cenſetur abſque ipſius præjudicio, notant Abb. & Soc. *hic*, vterque *n.* 5. & latè explicat Petrus de Peruſio *in tract. de vnion. c. 5. cum ſeqq.* Fuſc. *de viſit. lib 2. cap. 16. n.* 11. Rebuff. *in praxi, tit. de vnionib. gloſſ. 11. n. 8. & tit. de reprobata impetratione beneficii viuentis, n.* 58. Hojed. *de incompat. benef. p. 2. c. 3. n. 9. verſ. non tamen eſt neceſſarius conſenſus rectoris*, Nicol. Garc. *de benef. p. 12. cap. 2. n. 214. cum ſeqq.*

Non obſtat text. *in cap. 1. verſ. quia verò, de rebus* 3
Eccleſia non alienan. lib. 6. quatenus probat in diſmembratione conſenſum rectoris neceſſarium eſſe, quia reſpondetur diuerſam eſſe rationem quoad propoſitum in diſmembratione partis fructuum, vel in vnione totali, & conceſſione Eccleſiæ in proprietatem; nam, vt benè ſentit gloſſ. *verbo defenſor*, & explicant Card. *num. 6. verſ.* 7. Imol. *num.* 13. Bonif. *à num. 20. & 21. ibidem*, quando vnio fit in totum, diuinus cultus præcipuè intenditur, & pauperum ſuſtentatio, *cap. ex parte, de conſtitut. cap. expoſuiſti, de præben.* nullumque fit præjudicium præſenti, aut futuro rectori; non præſenti, quia vnio poſt ejus mortem effectum habitura eſt ex dictis; non futuro, quia nullus futurus eſt

distinctus

diſtinctus ab Eccleſia, cui fit vnio, ſed potiùs augentur fructus ejus, qui vtriuſque futurus eſt rector, ac ſubinde, quemadmodum rectore viuente diſmembratio fructuum ſine ejus conſenſu fieri non poterat, ita beneficio vacante neceſſarius eſt defenſor, qui ipſius vtilitatem tueatur. Non obſtat etiam ſi replices, rectori viuenti fieri præjudicium, quatenus per vnionem impeditur beneficium ſuum renuntiare, ſicut antea poterat; nam reſpondetur præjudicium hoc valde remotum eſſe, & ſecundarium, ac ſubinde non eſſe attendendum, juxta *reg. l. 1. ff. de auctoritate tutorum*, & doctrinam *gloſſ. vlt. in cap. quamvis pactum, de pactis in 6.* receptam per Couar. *ibi, p. 3. §. 3. n. 7.* & multos, de quibus Tiraq. *in tract. res inter alios acta, à n. 5.* & patet, quia titulus beneficii quoad accipientem eſt perpetuus, *cap. Sanctorum, in principio, 7. diſt.* neque renuntiari poteſt ſine legitimi ſuperioris auctoritate, *cap. admonet, de renuntiat.* & per conſequens eſt, jus hoc, ſeu facultatem renuntiandi, cùm veniat remotè, & præter naturam ipſius beneficii, & ex auctoritate ſuperioris pendeat, attendi non oportere.

4 *Inconſulto Epiſcopo.*] Probat hic text. Monaſterium, cui à Papa conceditur, vt fructus ſuæ Eccleſiæ poſſit in proprios vſus conuertere, non poſſe vacante Eccleſia poſſeſſionem auctoritate propria capere, & fructus percipere abſque auctoritate Epiſcopi diœceſani, notant Abb. *n. 5.* Socin. *n. 8 cum ſeqq.* & alii communiter *hic*, Petrus de Peruſio *in tract. de vnionibus, c. 2. n. 5.* Rebuff. *in praxi de vnionibus, gloſſ. 11. n. 17.* & facit, quia ſimiliter prouiſus de beneficio quoad titulum, ejus poſſeſſionem capere, & fructus percipere non poteſt auctoritate propria, ſed neceſſarium eſt, quod immittatur in poſſeſſionem legitimi ſuperioris auctoritate, juxta text. *in cap. ad hæc, verſ. in quadam, de offic. Archid.* notant DD. per text. *ibi, in c. ex frequentibus, de inſtitut.* Rebuff. *in praxi, tit. de immiſſione in poſſeſſionem, n. 3.* Menoch. *remed. 9. recup. n. 177. cum ſeqq.* & alii de quibus communem teſtatur Couar. *lib. 3. var. c. 16. n. 7.* Petrus Gregor. *res beneficiaria c. 40 n. 13. & 15.* Flamin. *de reſign. benef. lib. 8. c. 9. à n. 51.* & latiùs *lib. 10 q. 6. à n. 27.* Vnde paſſim conceditur à Summo Pontif. Breue, quod executoriale dicitur, pro executoribus, qui prouiſum mittant in poſſeſſionem beneficii, de quo multa poſt Gonzal. & alios Nicol. Garc. *de benefic. p. 6. c. 3 à principio*, plenè Flores de Mena *var. q 4.* March. *de commiſ. p. 1. c. 13. à principio.* Confirmatur denique ſupradicta hujus text. concluſio ex vulgari reg. *Non eſt ſingulis permittendum, quod per magiſtratus fieri licet, ff. de reg. juris*, & ex text. celebri in hac materia *in l. ſi ex ſtipulatione 3. ff. de acquir. poſſeſſ.* dum generaliter probat habentem verum titulum, veluti emptionis, vel donationis, non poſſe auctoritate propria ſine antiqui domini voluntate poſſeſſionem capere, quod ſi capiat, prædonem eſſe, notant Bartol. Iaſon, Alexand. & omnes communiter *ibi*, Pinel. *in l. 1. C. de bonis maternis, p. 2. n. 61. cum ſeqq.*

5 Intellige principalem hujus text. deciſionem illo caſu procedere, quando ſcilicet Papa alicui concedit, vt fructus alicuius Eccleſiæ in ſuos vſus poſſit conuertere, nam licèt Eccleſia vacet, apprehendi non poteſt poſſeſſio auctoritate propria, ſed Epiſcopi auctoritas neceſſaria eſt ex ratione, quam reddit text. *in præſenti*, quia reſcripto ſuo nunquam Summus Pontifex juri Ordinariorum præjudicium irrogare intendit, juxta generalem reg. text. *in l. 2. §. ſi quis à Principe, ff. ne quid in loco publico*, cum ſimilibus, & ad noſtrum propoſitum eſt text. ſingularis *in c. ſuper eo 15. de offic. delegati*, dum eadem vtitur ratione, quod non intendit Pontifex Epiſcopo, aut Archidiacono præjudicium inferre reſcripto ſuo, & ideo ſi cauſam ſuper jure præſentandi alicui delegauerit ſub ea forma, vt ſi conſtiterit præſentationem ad alterutram partem pertinere, ordinet Eccleſiam de perſona idonea, non poteſt delegatus inconſulto Epiſcopo, aut Archidiacono inſtituere, vel mittere in poſſeſſionem præſentatum à patrono, indeque colligit Abb. executorem datum pro executione mandati de prouidendo, non poſſe conferre beneficium in præjudicium Ordinariorum, ad quos pertinet collatio, ſequuntur alii communiter teſte Selu. *de benef. p. 2. q. 18. n. 1.* Flamin. *de reſign. lib. 7. q. 12. n. 5.* facit deinde ratio, quam ex Joan. Andr. *hic* adducit Petr. de Peruſio *d. c. 2. n. 6.* quod ſcilicet gratia, ſeu conceſſio Pontificis poterit eſſe ſubreptitia in damnum Eccleſiæ, & fraudem hoſpitalitatis, & detrimentum Religionis, vt conſiderat text. *in c. 1. in princip. ne Sede vacante*: ac ſubinde poſtulat ratio boni publici, vt antequam executioni mandetur, Epiſcopo exhibeatur, & ab eo, ejuſve officialibus verùm executionem mereatur, decernatur, an verò potiùs ſuperſedere oporteat, juxta ea, quæ notant DD. per text. *ibi, in c. ſi quando, de reſcriptis, & in cap. cum teneantur, de præbendis*, & Couar. *practic. c. 35. n. 6.* Hojed. *de incompat. benef. part. 1. c. 21. num. 5.* & planè relati per Cened. *ad Decretal. collect. 3.* Vtrùm 6
autem beneficiarius, qui titulum habet canonicum, poſſit licitè auctoritate propria apprehendere beneficii poſſeſſionem, ſi à nemine ſit occupata? dubium eſt non contemnendum, in quo affirmatiuam partem communiter receptam teſtatur Couar. *d. lib. 3. variarum, c. 16. n. 6. & 8. in princ.* & poſt Seluam idem teſtatur Flamin. *d. lib. 10. q. 7. n. 30. verſ. in contrarium*, & de rigore veram eſſe fatetur Petr. Gregor. *d. num. 15.* Alii verò meliùs reſoluunt, quod licitum non ſit habenti verum titulum, ſi ſimpliciter eſt inſtitutus, poſſeſſionem vacantem propria auctoritate capere, vt reſoluunt Dynus, Anch. Archid. & Coſm. quos refert idem Couar. *d. c. 16. num. 17.* quorum ſententiam poſt longam diſputationem juſtiorem eſſe concludit *ibi, n. 8. verſ. quod ſi*, ſequitur Menoch. *remed. 6. adipiſcenda, n. 34.* communem teſtatur Flamin. *d. q. 6. n. 27.* idque etiam apertè docuit Rebuff. *d. tit. de immiſſione in poſſeſſionem, num. 2.*

Quis autem Epiſcopi ſui nomine intelligatur in 7
hoc text. poſt antiquiores latè diſputat Socin. *hic, n. 8.* & latiùs Tiraq. multos referens *de retractu, tit. 1. §. 36. gloſ. 3. n. 22. cum ſeq.*

SVMMARIVM.

1 *Interdictum ſi non ſeruant ij propter quorum delictum fuit poſitum, alii nihilominus ſeruare tenentur, ſecus ſi illi non ſeruant, in quorum fauorem latum fuit.*

2 *Interdictum generale locale, quod dicatur, oſtenditur.*

3 *Interdictum vnius Parochiæ ciuitatis, in qua plures ſunt, an particulare dicatur, remiſſiuè.*

4 *Interdictum, quando non ſeruatur ab eo, cuius cauſa latum eſt, alii ex Papæ licentia ſeruare non tenentur.*

CAP. Petiiſti XX.

SI ii propter quorum delictum poſitum fuit interdictum, illud non ſeruant, alii debent illud ſeruare. Si verò ij, in quorum fauorem fuit poſitum, non ſeruant interdictum, nec alii tenentur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Hoſtienſ. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. 1

Viuian. *in ration. lib. 5. juris Pontif. pag.* 201. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 717. remiſſivè Ximen. *in concord. p.* 1. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 4. *Decret. lib.* 5. *tit.* 12. *c.* 3.

2 *Ciuitas veſtra generali*, &c.] Ergo interdictum generale locale dicitur cùm interdicitur ciuitas, ſicut etiam dicitur illud, quod ſub nomine collectiuo vniuerſitatis plurium locorum profertur, itàvt plura loca ſub ſe contineat, quæ ſcilicet ibi ſunt, vel eſſe poſſunt, & in hoc diſtinguitur à ſpeciali, ſeu particulari, qui eſt quando aliquis particularis locus, veluti Eccleſia S. Petri, interdicitur, vel ſi plures Eccleſiæ particulares ciuitatis non nomine collectiuo interdicantur, benè explicat Nauar. *in man. c.* 27. *n.* 166. Vgol. *de cenſuris, tab.* 5. *c.* 6. *in principio*, Auila *eod. tract. p.* 5. *diſp.* 1. *dub.* 1. *concl.* 2. Couar. *in cap. alma mater, p.* 2. §. 1. *num.* 9. Tolet. *in ſum. lib.* 1. *c.* 51. *n.* 5. Soar. *tom.* 5. *diſp.* 32. *ſect.* 2. *n.* 4. Vtrùm autem interdictum vnius Parochiæ ciuitatis, in qua plures ſunt, particulare ſit, vide Nauar. *d. cap.* 72. *n.* 168. Henriq. *in ſum. lib.* 13. *c.* 51. §. 3. Sayr. *de cenſuris, lib.* 5. *c.* 2. *n.* 9. Soar. *d. ſect.* 2. *à n.* 5.

3 *De noſtra licentia celebretis.*] Ergo quando interdictum non ſeruatur ab eo, cuius cauſa latum eſt, alii ex Papæ licentia ſeruare non tenentur, de quo tamen vide Valer. Reginald. *in praxi fori pænitentialis, lib.* 32. *tract.* 3. *n.* 60. *in fine*, vbi etiam reſoluit, quod ſi plures ſint quorum cauſa interdictum fuerit promo'gatum, ad talem executionem requiritur, vt major pars illorum violet interdictum, habendo animum in tali violatione perſeuerandi, provt conjici potuerit ex ipſorum actibus.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium conceſſum Monaſterio, vt ejus Monachi excommunicari non poſſint, intelligitur de Monachis exiſtentibus in Monaſterio, vel in Eccleſiis ſibi vtroque jure ſubiectis.*

2 *Eccleſiæ dicuntur ad aliquem pertinere vtroque, ſeu pleno jure, quando in ſpiritualibus, & temporalibus eidem ſubiecta ſunt, quod intellige vt ibi.*

3 *Exemptio vtroque, ſeu pleno jure à poteſtate Epiſcoporum, an Religioſis concedi poſſit ab Epiſcopis, & Prælatis inferioribus, oſtenditur.*

4 *Eccleſia per præſcriptionem poteſt vtroque jure à poteſtate Epiſcopi eximi, & ad religioſos transferri.*

5 *Declaratur text.* in cap. cùm non liceat, de præſcript.

Cap. Quoniam XXI.

1 PRiuilegium quando conceditur Monaſterio & Eccleſiis ſubiectis vtroque jure, vt eorum Monachi non poſſint excommunicari, intelligitur de Monachis manentibus, & deſtinatis in his locis tantùm. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Anchar. Butr. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib.* 5. *juris Pontif. pag.* 202. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 717. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 12. *c.* 4.

2 *Vtroque jure.*] Id eſt, pleno jure, in ſpiritualibus ſcilicet, & temporalibus, vt notauit gloſſ. *hic, & in c. cùm & plantare*, §. *in Eccleſiis, verbo pleno jure, ſuprà hoc tit.* quas *ibi* ſequuntur Butr. *n.* 16. Zabar. *n.* 1. Dec. *n.* 11. & 16. Rebuf. *in concordatis, tit. forma mandati, verbo plenum*, Marta *de clauſulis, clauſul.* 85. *n.* 6. Card. Tuſch. *tom.* 6. *lit. P, concl.* 364. *n.* 3. Eraſm. à Cochier *de juriſdict. Ordin. in exemptos, p.* 1. *q.* 9. *n.* 6. Sayr. *de cenſuris, lib.* 1. *c.* 6. *n.* 2. reſoluentes Eccleſias dici ad aliquem pertinere vtroque, ſeu pleno jure, quando in ſpiritualibus, & temporalibus eidem ſubiectæ ſunt, hinc inferentes per contrarium non pleno jure pertinere Eccleſiam ad Religioſos, vel alias perſonas, quando eis ſubiecta eſt quoad temporalia, ſed quoad ſpiritualia ab Ordinariorum juriſdictione, & poteſtate exempta non eſt, in quo inſtitutio, & deſtitutio ad Epiſcopum pertinet, vt notauit gloſſ. *verbo ipſis, in c.* 1. *de Capellis Monachor. lib.* 6. quam conſtantiſſimè ſequuntur, & paſſim commendant omnes proximè citati, & ſatis deducitur ex text. *in præſenti*. Sed pleniùs diſtinguendo materiam reſoluit Abb. *in d.* §. *in Eccleſiis, n.* 6. quem ſequuntur alii communiter, vt refert, & explicat Dec. *à n.* 10. *ibid.* quatuor caſus diſtinguens. Primum, vbi Religioſi habent tantùm juſpatronatus in hujuſmodi Eccleſiis, propter quod ſolam habent facultatem præſentandi idoneos Preſbyteros ab Epiſcopo inſtituendos. Secundò, quando ſolùm habent redditus temporales, & tunc eos tantùm in proprios vſus percipere poſſunt. Tertium, quando habent ſolam collationem, & tunc præter illam, nihil aliud in hujuſmodi Eccleſiis prætendere poſſunt. Quartum, quando Eccleſias habent pleno jure, vtrumque jus tam conferendi, quam redditus temporales percipiendi, pertinet ad eoſdem, atque ita poſt Abb. reſoluunt omnes *in d.* §. *in Eccleſiis, & in c.* 1. *de Capellis Monachor. lib.* 6. ſubdiſtinguentes in hoc vltimo caſu, quod vel Religioſis pleno jure Eccleſia ſubiecta eſt, atque etiam populus, vel ſola Eccleſia, & non populus; in primo ſubdiſtinctionis membro fatentur, & collationem, & inſtitutionem, quam vocant authorizabilem (per quam ſcilicet traditur animarum cura, juxta doctrinam gloſſ. *in cap. auctoritate, de inſtit.* quam *ibi* ſequuntur omnes communiter) ad ipſos Religioſos pertinere, non ita in ſecundo membro, quando ſola Eccleſia eis ſubiecta eſt, & non populus; quamvis enim fateantur collationem ad ipſos pertinere, negant tamen ad illos ſpectare traditionem curæ populi, in quem ſupponimus nullam habere poteſtatem, ſed ſoli Epiſcopo eſſe ſubiectum. Quæ diſtinctio licèt in omnibus aliis rectè procedat, in hoc tamen vltimo de inſtitutione auctorizabili nullo firmo ſubſiſtit fundamento, per ea quæ dixi *de offic. & poteſt. Epiſcop. p.* 3. *allegat.* 72. *n.* 185.

Illud omittendum non eſt, quod licèt Domin. *in d. c.* 1. *n.* 5. *verſ. & procedunt prædicta*, atque etiam Feder. de Senis *conſ.* 247. & alii, quos refert Dec. *conſ.* 152. *num.* 1. voluerint prædictam exemptionem vtroque, 3
ſeu pleno jure Eccleſiarum à poteſtate Epiſcoporum concedi non poſſe Religioſis ab Epiſcopis & Prælatis inferioribus, ſed ſolùm à Romano Pontifice, quia inquiunt non poſſe Epiſcopos totam ſuam iuriſdictionem in aliquam Eccleſiam, & viſitationem, & reliqua paſtoralia jura à ſe abdicare, ex ratione text. *in cap. cùm non liceat, à principio, de præſcriptionibus*, juncta deciſ. text. *in cap. cùm venerabilis, de cenſibus.* Contrariam tamen ſententiam expreſsè tenet gloſſ. *in ſumma*, 25. *quæſt.* 2. & latè tuetur Calder. *conſ.* 5. *de rebus Eccleſiæ*, ſequitur Dec. *d. conſ.* 152. *num.* 3. *verſ. non obſtant ergo, & in d.* §. *in Eccleſiis, num.* 23. *cum ſeqq.* cum quo pugnantes ſententias ad concordiam ſic reduco, vt prior negatiua procedat in Epiſcopo huiuſmodi exemptionem ſine Capitulo concedente, & ſine juſta cauſa; poſterior verò affirmatiua his interuenientibus, juxta reg. text. *in cap. ſine exceptione* 12. *quæſt.* 2. *& in cap. nulli*, & per totum *de rebus Eccleſiæ non alienandis*, & quæ latè vltra ordinarios *ibi*, explicant Rebuff. *in compendio alienationum, num.* 9. & 11. *cum ſeqq.* Couar.
lib. 2.

Digitized by Google

lib.2.var.c.17 à princip. Molin. *de juſtitia, tract.2.diſp.* 465. & 468. & magis in terminis argumento text. *in cap. paſtoralis, de donat* poſt Abb. notat Rebuff. *in tract. de congrua portione, n.38.* Roch. *de jurepatron. verbo pro eo quod de diœceſani, n.20.* Lamb. *it. eod. tract. art.8. pri-*
4 *ma quaſt. principalis, p.2. lib.11. n.32.* Per præſcriptionem poteſt etiam Eccleſia utroque jure à poteſtate eximi Epiſcopi, & ad Religioſos transferri, ut probant text. *in cap. cùm olim, verſ. quia, & in cap. auditis,* cum multis aliis, *de praſcript. & in cap. cùm perſona, verſ. ſi autem, hoc tit lib.6.* quibus locis ita obſervant DD. communiter, & latè Balb. *de praſcript. p.1. quinta principalis, q.11 à n.3.* Neque obſtat text. *in d. cap. cùm non liceat, de praſcript.* omiſſis enim aliorum intellectibus, de
5 quibus Pariſ. *ibi, n.42.* facilè reſpondetur text. illum ſolùm negare præſcriptionem, per quam omninò extinguitur obedientia Epiſcopo à ſubditis debita, non autem eam, per quam talis obedientia aliis acquiritur, hanc enim expreſsè admittit text. *in d. cap. cùm olim,* cum ſimilibus. de quibus Butr. *ubi ſuprà, q.12.* & in viſitationis præſcriptione probat text. *in cap. cùm ex praſcript.* & ultra Balb. *q.16.* notat Bernard. Diaz *reg.604. limit.3.* Card. Tuſch. *tom.4. lit. L, concl.241. & lit. O, concl.5.* Minùs obſtat text. *in d. cap. cùm venerabilis, de cenſibus*; non enim poteſtatis quæſtio *ibi* erat, ſed voluntatis, de quibus ſcilicet juribus Epiſcopus fecit remiſſionem, & ideò in ſummario habetur, quod remittens ſervitia non intelligitur procurationem ratione viſitationis remiſiſſe, & ultra ordinarios *ibi* notat Felin. *in d. cap. cùm ex officii, n.18. verſ. & nota.*

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus remittens alicui Eccleſia decimas Epiſcopales indefinitè, remiſiſſe videtur non ſolùm præteritas, ſed etiam futuras.*

2 *Quarta Epiſcopalis ſolvitur Epiſcopo ex omnibus decimis pertinentibus ad Eccleſias inferiores ad onera Epiſcopatus ſuſtinenda.*

3 *Epiſcopus remittere poteſt decimas, maximè ſua menſa debitas ex juſta cauſa.*

4 *Indefinita diſpoſitio aquipollet univerſali.*

5 *Epiſcopus privilegio ſuo ſimpliciter, & indefinitè decimas Epiſcopales remittens, non ſolùm praſentes, ſed etiam prateritas, & futuras remittere cenſetur.*

6 *Augmentum, quod poſtea rei legata acceſſit, venit in legatis ſimpliciter factis.*

7 *Verba quando generaliter, vel indefinitè proferuntur ab eo, qui aliqua excipere potuit, & non excepit, omnia venire intelliguntur.*

8 *Indefinita, aut generalis diſpoſitio poſita ſimpliciter ſine pronomine,* meum, *quando futura comprehendat, oſtenditur.*

9 *Referuntur intellectus hujus text.* & n.10.

11 *Remiſſio decimarum facta à Romano Pontifice, ut privilegium in toto rigore accipi debet, ſtrictamque recipit interpretationem, ac per conſequens praſentes tantùm decimas, non futuras comprehendit.*

12 *Declaratur text.* in Clement. ult. de reſcriptis.

13 *Declaratur text.* in cap. ex parte, de decimis.

14 *Privilegium de decimis non ſolvendis de novalibus mentionem faciens, ad novalium decimas trahi non poteſt, qua ab aliis erant poſſeſſa tempore privilegii conceſſi.*

15 *Privilegium de non ſolvendis decimis novalium extendi non poteſt ad decimas novalium, qua tempore impetrationis iam erant praſciſſa.*

16 *Princeps ſi concedat alicui domino, vel magnati datam officiorum alicujus civitatis, an talis conceſſio intelligatur de illis officiis, qua poſt conceſſionem per Principem creata ſunt, oſtenditur,* & n.17.

18 *Una, eademque res non debet diverſo jure cenſeri.*

19 *Verba in dubio an ſemper videantur relata ad tempus praſens, oſtenditur.*

Cap. Quia circa XXII.

Epiſcopus quando remittit decimas indefinitè 1
alicui Eccleſiæ, intelligitur non ſolùm de prædiis, quæ habet, ſed de habendis, quia beneficia ſunt pleniſſimè interpretanda, præſertim ſi Epiſcopus potuit excipere contra tale privilegium, & nihil excepit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Joan. Andr. Hoſt. Anchar. Butr. Panorm. Marian. Socin. Vivian. *in rationali lib.5. juris Pontif. pag.202.* Alagona *in compend. juris Canonici, pag.717.* remiſſivè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.1. & 2.* refertur ab Auton. Auguſt. *collect.1. Decret. lib.5. tit.12. c.2.*

Super Epiſcopalibus decimis.] Id eſt quarta, quæ ad 2
onera Epiſcopatus ſuſtinenda Epiſcopo ſolvitur ex omnibus decimis pertinentibus ad Eccleſias inferiores, juxta text. *in cap. vobis, & in cap. conceſſo, 12.q.2.* de qua fit mentio *in cap. de quarta, de praſcription. & in cap. conquerente, de offi. Ordinarij,* cum multis aliis, Rebuff. *de decimis, q.11. n.7.* Covar. *in cap. offi ij, n.1. de teſtamentis,* latè Soar. *de Religione, tom.1. tract. de decimis, lib.1. c.28. n.9. cum ſeqq.* & in hac quarta de jure communi Epiſcopus fundatus eſt, ut per Monet. *de decimis, c.8. q.2. n.14.*

Facta extitit ſecundùm Canonicas, &c.] Ergo Epiſco- 3
pus remittere poteſt decimas, maximè ſuæ menſæ debitas ex juſta cauſa, ut reſolvit Monet. *de decimis, c.5. n.44.* Verùm obſtare videtur, quia *in hoc text.* non remiſſio, ſed privilegium à ſolo Epiſcopo emanavit, juxta verba, de quibus in principio, ibi, *privilegium Praedeceſſoris tui,* non poteſt enim Epiſcopus alicui concedere immunitatem à ſolutione decimarum per viam privilegii, ut voluit Rebuf. *d. tract. de decimis, q.5. n.28. & 32.* tum quia ſunt à Papa aſſignatæ ſingulis Eccleſiis, *c.1. & 13. q.1.* tum quia in Concil. Cabilon. ſtatutum fuit, ne Eccleſiæ antiquitus conſtitutæ decimis privarentur, *c. Eccleſia, 17. q.1.* tum denique, quia Epiſcopus decimarum, & aliarum rerum Eccleſiaſticarum adminiſtrator eſt, & non dominus, & ideò donare non poteſt, *c.2. de donation.* juncta reg. *l. filiusfam. eodem tit.* & quæ explicat Rebuff. *in compendio alienationum, à n.61.* remittere verò ſpeciem donationis continet, ut per text. *in l. ſi mulier, ff de condictione cauſa data,* ex multis, quos refert, & comprobat Duen. *reg.22. ampl.1.* Sed huic difficultati reſpondent DD. omnes poſt gloſ. *hîc,* quod intelligatur text. *in praſenti,* quando in remiſſione decimarum facta ab Epiſcopo intervenit Capituli auctoritas, & juſta cauſa, neceſſitatis ſcilicet, & evidentis utilitatis, ita Zabar. *hîc, in fine,* Butr. *n.1. & 5.* Abb. Socin. *n.2.* & alii quos refert, & ſequitur Padil. *in l. praſes, n.18. juncto n.21. C. de tranſactionib.* Rebuff. *in d. compendio alienationum, à n.66.* latè Monet. *d. tract. d. decimis, c.5. q.7. num.131. cum ſeqq.* & ideo D. Barboſ. *in privatis ſcholiis ad l.1. ff de legatis 1. & in l. divortio, §. quod in anno, num.16. ff. ſoluto matrim.* ex dictis verbis hujus text. ibi, *ſecundùm Canonicas ſanctiones,* deducit remiſſionem decimarum, de qua *hîc,* Eccleſiæ gravoſam non fuiſſe, ſi enim talis eſſet, ſecundùm Canonicas ſanctiones facta cenſeri nõ poſſet, juxta text. & quæ *ibi* notantur *in cap.1. de conſuet.* Quemadmodum enim licèt alienatio rei Eccleſiæ abſolutè conſiderata

derata gravoſa cenſeatur Eccleſiæ, & ideo non valeat conſuetudo, quæ eam admiſit ſine ſolemnitatibus à jure requiſitis, *cap. cauſam quæ, de re judic.* non tamen ita gravoſa cenſetur ſolemnitatibus intervenientibus, ſed potiùs licita, ex c. 1. *de his, quæ fiunt à Prælatis*: eodem modo licèt gravoſa cenſeri poſſit Eccleſiæ remiſſio decimarum abſolutè conſiderata, non ita tamen poſitis dictis ſolemnitatibus; ſed non obſtat text. *in cap. veniens, de tranſact.* quia agit de tranſactione facta à Sacerdote ſine Epiſcopi auctoritate, atque ita ſine debitis ſolemnitatibus, juxta *c. 2. & cap. de cætero, eodem tit.* Nec etiam obſtat quod remiſſio decimarum *in hoc text.* facta eſſe videatur per modum privilegii, quia reſpondetur ut *infrà.*

4 *Indefinitè decimas*, &c.] Ex his verbis, juncto fine colligit gloſſ. *hic*, vulgarem illam regulam, quod indefinita diſpoſitio æquipollet univerſali, *l. ſi ſervitus, ff. de ſervit. urban. l. ſi pluribus 45. ff. de legatis* 2. cum ſimilibus, & in diſpoſitione legis poſt gloſſ. *verbo aliorum, in cap. ut circa, de elect. lib. 6.* ex quibus annotate frequentiſſimè ſcribentes ex multis, quos refert, comprobat latè explicans Covar. *lib. 1. var. c. 13. n. 6.* Card. Mantic. *de conject. ult. volunt. lib. 7. tit. 6. n. 1. & 10.* & in diſpoſitione tam legis, quàm hominis, ſi detur in utraque eadem ratio, Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſ. 21. num. 5. & præſ. 62. n. 7.* Maſcard. *de probat. concluſ. 1181. n. 38. cum ſeqq.* plenè Card. Tuſch. *tom. 4. lit. I, concl. 86. cum ſeqq.*

5 *Illius temporis, ſed futuri.* Notabilis eſt text. iſte, ut ait Abb. *in ſummario*, dum probat, quod ſi Epiſcopus privilegio ſuo ſimpliciter, & indefinitè decimas Epiſcopales remittat, non ſolùm præſentes, & præteritas, ſed etiam futuras remittere cenſetur, ita etiam Butr. & Henric. à principio, & omninò à *n. 5.* Anchar. *n. 3.* Socin. *n. 1.* & omnes alii *hic*, proſequitur ex profeſſo pleniſſimè Alber. Brun. *in tract. de augmento, concl. 9. & concl. 16.* & alii relati à Pinel. *in rub. C. de reſcind. vend. p. 2. c. 3. n. 24.* Duen. *reg. 73.* Valaſc. *conſult. 58. num. 10.* Card. Tuſch. *tom. 1. lit. B, concl. 49. num. 9. tom. 2. lit. D, concl. 491. & lit. E, concl. 560. & tom. 6. lit. P, concl. 735. à num. 23.* Vivian. *tom. 1. communium opinionum, lib. 1. tit. 17. à num. 256. verſ. necnon, pag. 240.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p. 2. collect. 365. in princ.* Cabed. *p. 2. deciſ. 85. à princ.* conſonantque in eandem concluſionem text. *in cap. ad audientiam 12. & in cap. ex parte 17. de decim.* Unde per hunc text. tenet Barr. *in l. damni, §. ſi quis ædes*, & *ibidem* Imol. *ff. de damno infecto*, quod privilegium exemptionis ſuper decimis, vel collectis non ſolvendis porrigitur ad prædia quæſita poſt conceſſionem immunitatis, ſequuntur Alex. *conſ. 178. num. 15. vol. 2.* Natt. *conſ. 66. num. 13. & conſ. 160. num. 23. & conſ. 328. num. 4.* Pariſ. *conſil. 98. num. 7. & 10. vol. 1.* Burſat. *conſ. 16. num. 77. vol. 1.* Feſtaſ. *de collectis, p. 4. q. 21. num. 62.* Bertaz. *in conſil. civili 27. num. 30.* Menoch. *conſ. 366. num. 269.* Surd. *conſ. 262. num. 5.* Ozaſc. *deciſ. 136. num. 1.* Anna Fil. *ſing. 698. & conſ. 61. num. 15. vol. 1.* Rimin. jun. *conſ. 223. num. 28. vol. 2.* Tap. *in l. fin. ff. de conſtit. Princip. p. 1. c. 4. num. 6.* Camil. Bottel. *de præſtantia*
6 *Regis Catholici*, c. 33. *num. 22.* & quod in legatis ſimpliciter factis receptum eſt venire augmentum, quod poſteà rei legatæ acceſſit, ſive cum pronomine, *meum*, ſive ſimpliciter fiant, ut probat text. elegans *in l. cùm fundus 10. ff. de legat. 2.* quem latè explicat Cov. *pract. c. 2. num. 2. cum ſeqq.* ſic etiam in hypotheca rerum ad me pertinentium facta ſimpliciter, quod veniant tam præſentes, quàm poſtea acquiſitæ, probat text. *in l. ult. C. quæ res pignori*, cum aliis, quæ poſt Negus. *de pign. p. 2. membr. 2. à princ.* adducit Duen. *reg. 76.* Confirmatur deinde concluſio ex alia ratione, 7
quam text. *in præſenti* ſenſit in his verbis, *cùm nihil exceperit cùm potuerit excepiſſe*, quibus probat, quod quando verba generaliter, vel indefinitè proferuntur ab eo, qui aliquid excipere potuit, & non excepit, omnia venire intelliguntur quæ venire poſſunt, & continentur in lata verborum ſignificatione, quod inſinuat etiam text. *in d. cap. ad audientiam*, & adducitur ex *reg. text. in l. veteribus 40. ff. de pactis*, ſecundùm quam, quoties verba ambigua ſunt in quibuſcunque conventionibus, ſemper contra proferentem fit interpretatio, exornant multi, de quibus Alph. *collect. 248.* Cùm ergo Epiſcopus decimas Epiſcopales ſimpliciter remittens potuiſſet decidere terminum aliquem per quem ſimplex conceſſio ad præſentes decimas, aut præteritas, ſi id voluiſſet, reſtringeretur, veluti dicendo quas nunc Monachi poſſident, non immeritò decidit Pontifex, quod cùm nullas exceperit, omnes conceſſiſſe videtur.

8 Intellige, quando diſpoſitio indefinita, aut generalis poſita eſt ſimpliciter ſine pronomine, *meum*, vel adjectione præteriti, aut præſentis temporis; tunc enim futura comprehendit etiam in legatis vel aliis, in quibus de dominii agitur tranſlatione, atque ita text. *in præſenti*, ex eadem ratione procedere, & contrarium eſſe dicendum, ſi in conceſſione, ſeu remiſſione adjiceretur pronomen, *meum*, *ſuum*, aut ſimilia, deducitur ex reſolutis per Abb. *in cap. cùm Capella, n. 5. hoc tit.* ex quo communiter receptum dicit, & ſequitur Fortun. *in l. Gallus, §. & quid ſi tantum, n. 115. cum ſeqq. ff. de liberis, & poſthumis.* Et confirmatur ſequenti ſyllogiſmo. Verba generalia, aut indefinita, ſi materia ſubjecta non repugnat, ex ſe, & ex ſermonis proprietate ſunt apta non ſolùm præſentia, ſed etiam futura comprehendere: at in remiſſione decimarum ſimpliciter ſine pronomine, *meum*, *ſuum*, vel alia demonſtratione, quæ præſens tempus oſtendat, ſi fiat debitis intervenientibus ſolemnitatibus, non repugnat materia ſubjecta ex Eccleſiæ, aut ſucceſſoris præjudicio, juxta ſupradicta: ergo rectè text. decidit futuras decimas comprehendere, qui quidem intellectus benè convenit cum communi; ille enim primo loco totum ponit in vi, & proprietate ſermonis, communis autem conſiderat Eccleſiæ præjudicium, ut oſtendat materiam ſubjectam non repugnare.

9 Ex quibus colligitur jam non eſſe neceſſarium recurrere ad alios intellectus, quos ad hunc text. excogitarunt DD. Henric. enim *hîc*, *n. 3.* ait propterea in remiſſione indefinita Decimarum contineri futuras, quia importat titulum univerſalem, qui æquè comprehendit præſentes, ac futuras decimas, per text. *in l. grege 21. ff. de leg. 1. & in l. grege 6. ff. de leg. 2.* cum ſimilibus. Neque diſcrepat alius intellectus Butr. *n. 7.* dum ait jus hoc ex remiſſione decimarum competens monaſterio, individuum eſſe, tam reſpectu præſentium, quàm futurarum, & proinde omnes comprehendere, juxta *reg. l. ſi communem, ff. quemadmodum ſervitutes amittantur*, quibus favet ratio hujus text. quod una, eadémque res non debet diverſo jure cenſeri, juxta *cap. cùm tua, de decimis*; explicat enim Butr. quod ſicut jus, quod habebat Epiſcopus exigendi decimas, erat unum integrale, habens ſe æqualiter ad præſentes, & futuras, ita etiam remiſſio æqualiter habet ſe ad omnes, & per eam quoad omnes jus illud ſublatū eſt. Sed ſolido non nituntur fundamento, nam decimarum nomē collectivum non eſt, ut grex, hæreditas, peculium, & ſimilia, ita ut oratio per illud concepta univerſalis dici debeat, neque hoc jus, quod Epiſcopus habet recipiendi decimas, vel Monaſterium nō ſolvendi, ita individuum eſt, & inſeparabile reſpectu

novarum decimarum, ut neceſſariò qui illas percipit, vel non ſolvit, & has percipere, vel non ſolvere neceſſariò debet, imò contrarium, & jure, & uſu compertum eſt, quod jus percipiendi decimas antiquas, vel non ſolvendi, ſeparatum ſit à novis decimis, & qui illas percipit, has non percipiat, *cap. dudum 31. infrà hoc tit. cap. tua 25. §. ult. de decimis*, & explicat totam difficultatem longo diſcurſu Gilchen. *de præſcript. p. 1. c. 6. num. 189. cum ſeqq.* quare neque ratio tituli univerſalis, neque alia de jure individuo difficultatem tollit: ſed ad prædictam rationem eſt recurrendum, quod verba hæc indiffinita ſimpliciter, id eſt, ſine temporis, aut pronominis adjectione, ex ſe apta ſunt, ut comprehendant omnes decimas præſentes, & futuras. Ratio deinde æqualis eſt, tam ad has, quàm ad illas, neque aliqua differentiæ ratio aſſignari poteſt, quare præſentes remiſerit Epiſcopus, non verò futuras: non etiam verſatur ibi alicujus tertii præjudicium, ergo his omnibus concurrentibus rectè decidit Pontifex omnes comprehendi, & venire futuras in hac indefinita remiſſione.

10 Non obſtat quod text. *in præſenti*, agere videtur de remiſſione decimarum per modum privilegii, ut patet ibi, *privilegium prædeceſſoris tui*, ac per conſequens ſtrictiſſimè debeat interpretari, *cap. porrò, cap. ſanè, hoc tit.* quia reſpondetur hujuſmodi remiſſionem decimarum ab Epiſcopo, de quo *hic*, per modum privilegii factam non fuiſſe, licèt enim in principio thematis, & facti narratione de privilegio mentio fiat, accipiendo ſcilicet privilegium in lata illa ſignificatione pro quacunque ſuperioris conceſſione, in deciſione tamen apertè Pontifex oſtendit remiſſionem hanc habere naturam beneficii, quod latiſſimam recipit interpretationem, & ſic de beneficio eſſe intelligendum hunc text. poſt Panorm. & D. Barboſ. *in d. §. quod in anno, n. 16. & 17.* communem comprobat Perez de Lara *de anniverſariis, & Capell. c. 16. n. 16.* & ante eum Covar. *var. lib. 1. c. 13. in fine*, multos referens, & benè advertens non ſufficere hanc rationem, niſi addatur alia, quam ſequimur ex proprietate, & rigore verborum, qua etiam futura comprehendunt, ex materia ſubjecta, quæ non repugnat. Adde inſuper privilegium propriè eſſe, quando aliquid conceditur contra jus commune, ut ex ipſius privilegii definitione deprehendimus, de qua gloſſ. communiter recepta *in rub. de reſcript. lib. 6.* unde cùm text. *in præſenti* agat de remiſſione decimarum facta ſecundùm Canonicas ſanctiones, non ad privilegii, ſed ad beneficii naturam ducendum eſt; cùm ergo privilegium non ſit, favorem Monaſterii concernit, ac ſubinde beneficium eſt, juxta generalem beneficii deſcriptionem, de qua *in c. 1. verſ. in primis, in quibus cauſis feudum amittatur:* nec quando fit à Prælato debitis in ſolemnitatibus, diverſa cenſeri debet quoad hunc effectum ab illa, quæ fit à domino rei ſuæ.

11 Quamvis text. *in præſenti*, ex proximis rationibus rectè defendatur quando remiſſio decimarum Epiſcopalium fit ab Epiſcopo, non ita tamen, ſed contrarium eſt reſolvendum, ſi remiſſio fiat à Romano Pontifice; tunc enim neque beneficium dici poteſt, ſed potiùs privilegium in toto rigore debet cenſeri, neque plenam, ſed ſtrictam recipit interpretationem, & conſequenter præſentes tantùm decimas, non futuras comprehendit, quo caſu procedit text. *in cap. tua 25. §. ult. de decimis, & in c. 2. in princ. & in §. 1. eodem tit. lib. 6.* atque ita hanc differentiam inter conceſſionem factam ab Epiſcopo ſecundùm Canonicas ſanctiones & Privilegium Romani Pont. ſentiunt gloſſ. & reliqui omnes qui illam ſequuntur, dum totam rationem hujus text. ponunt in eo, quod hæc remiſſio, ſeu conceſſio ſolius concedentis præjudicium continebat, & expreſsè Rebuff. *de decimis, q. 14. n. 32.* Brun. *concl. 9. verſ. prædicta*, Gutier. *canon. lib. 2. c. 21. n. 125.* melius quàm omnes D. Barboſ. *d. §. quod in anno, n. 18.* Unde infertur ſolutio ad objectionem deductam *ex Clement. ult. de reſcript*, dum decidit reſcriptum de beneficio 12
vacaturo non extendi ad beneficium creatum poſt datam reſcripti, interpretatur enim Card. ibi ex eo procedere, quia odioſa erat hujuſmodi gratia à Romano Pontifice conceſſa in præjudicium Ordinariorum, ac ſubinde diverſa ab illa, de qua in hoc text. quæ ſolius concedentis præjudicium continet. Sic etiam in privilegiis propriè ſumptis, quæ ſcilicet contra jus commune à Romano Pontifice conceduntur, procedit text. *in Clem. 1. in fine de cenſibus*, ubi omnes notant, & Padil. *in l. non modus, n. 5. de ſervitutibus.* Neque his ob- 13
ſtabit text. *in cap. ex parte 27. de decimis*, dum probat eum, cui privilegio Summi Pontif. conceſſum eſt, ut decimas percipiat, novalium decimas percipere poſſe ex ea ratione, quia cui conceditur quod eſt majus, conceditur etiam quod eſt minus: nam ad illum text. varii aſſignari ſolent intellectus, quos proſequitur Rebuff. *à n. 6.* Covar. & Gutier. *dictis locis*, Soar. *de religione, tom. 1. tract. de decimis, lib. 1. c. 23. à n. 4.* Card. Tuſch. *tom. 6. lit. P, concl. 75 a.* Carol. de Tapia *ad l. fin. ff de conſtit. Princip. p. 2. c. 9. ex num. 91.* Greg. Accac. *de privileg. lib. 2. c. 9. n. 27. cum multis ſeqq.* latiſſimè me citato *in hoc loco*, Caſtil. *tom. 7. de tertiis, c. 36. n. 5. cum ſeqq.* inter quos ille jam receptus eſt à recentioribus, quod procedat ex mente concedentis, quia ſcilicet verius eſt non agi *ibi* de privilegio percipiendi decimas in aliena Parochia, hoc enim reſtringendum eſſe libenter fatentur, idque colligunt ex verbis text. ibi: *Parochiarum tuarum*, &c.

Amplia adeò hujuſmodi privilegium de decimis 14
non ſolvendis conceſſum à Romano Pontif. odioſum eſſe, & reſtringendum, ut etiamſi expreſsè de novalibus mentionem faciat, ad novalium decimas trahi non poſſit, quæ ab aliis erant poſſeſſæ tempore privilegii conceſſi, ut decidit text. *in cap. dudum 31. infrà hoc tit.* cujus deciſionem ultra Abb. & ordinarios *ibi*, commendant, & exornant Rebuff. *d. q. 14. n. 33.* Cov. *d. c. 17. n. 14.* Gutier. *d. c. 21. n. 126. cum ſeqq.* imò notabilior eſt deciſio text. *in d. c. 2. §. 1. de decimis, lib. 3.* dum ſpecialiter, & novo jure contra verborum proprietatem reſtringit privilegium de decimis novalium percipiendis pro ea portione, pro qua veteres percipiebant, ut ſi impetretur ab illis qui totaliter veteres percipiebant, extendi non poſſit ultra medietatem novalium, commendant ſpecialem caſum continere advertentes Abb. & alii, de quibus Rebuff. *d. q. 14. n. 34.* Gutier. *d. c. 21. n. 25. ad finem*, Soar. *d. c. 23.*
n. 5. Ampliatur etiam prædicta reſolutio, quod privi- 15
legium de non ſolvendis decimis novalium extendi non poſſit ad decimas novalium, quæ tempore impetrationis jam erant proſciſſa, quia à tempore proſciſſionis ſtatim efficax jus cœpit competere iis, quibus idem jus alioquin competebat, cui ſubinde Pontif. præjudicare non intendiſſe dicendum videtur, ut ex Abb. receptam ſententiam profitentur Cov. *d. c. 17. n. 14.* & Gutier. *d. c. 21. n. 127.* Monet. *de decimis, q. 4. num. 69.*

Ex quibus omnibus inferri poteſt reſolutio ad illam 16
quæſt. controverſam, utrùm ſcilicet ſi ſummus Pontif. alicui Principi concedat collationem beneficii alicujus civitatis, vel Princeps alicui Domino, vel Magnati datam officiorum illius, talis conceſſio intelligatur de his beneficiis, & officiis quæ poſt conceſſionem per Summum Pontif. vel Principem creata ſunt; & ex dictis quoad officia per Principẽ de novo creata,

pars

pars affirmativa amplectenda eſt; diximus enim conceſſionem, ſeu diſpoſitionem ſimpliciter factam ſine adjectione temporis præſentis, aut pronominis, *meum*, futura comprehendere, ſed quæſtionem conceſſionia officiorum in eiſdem terminis proponimus: ergo futura quoque officia comprehendi dicendum eſt. Facit deciſio hujus text. quatenus habet remiſſionem decimarum ſimpliciter factam futura comprehendere, atque etiam rationes, quibus Pontifex confirmat, quod beneficia Principis, quando ipſius ſolius concedentis præjudicium continent, latiſſimam recipiunt interpretationem, & conſequenter futura comprehendunt: planum autem eſt hujuſmodi conceſſionem officiorum, vel aliorum juriſdictionalium ſolius Principis præjudicium continere, quia ad ipſum ſolum eorum donatio ſeu data pertinet, ut notant Innocent. & reliqui omnes *in cap. cùm P, de fide inſtrumentorum*, & plures de quibus Covar. *pract. c.19. ad finem*, Avend. *de exequendis mandatis Principum, c.10. in princip.* & ſæpè repetit Cabed. *p.2. deciſ.14. & deciſ.53.* faciunt quæ reſolvunt relati per Valaſc. *de jure emphyt. q.8. n.22.* Meritò igitur hujuſmodi officiorum conceſſionem comprehendere futura tenent poſt alios D.Barb. latè diſputans *in d §. quod in anno, n.17.* & quoad officia, & beneficia Fr.Emman. *quaſt. regul. tom.1. q.20. art.8.* & confirmatur ex reſolutione eorum, qui docent, quod ſi à Principe concedatur juriſdictio alicujus caſtri, & deinde numerus incolarum, aut ipſum caſtrum augeatur, etiam ad augmentum juriſdictio extenditur, ut ex Angelo reſolvit Brun. *de augment. concl.9. in princip.* & ex Bald. Guid. Pap. *deciſ.265. & deciſ.489. n.2.* & ex Alex. pluribuſque aliis Card. Tuſch. *tom.6. litera P, concl.815. à n.3.* & pleniùs Covar. *pract. c.2. n.1. ad finem, & num.8.*

17 Quamvis contrariam ſententiam, quod in hac officiorum conceſſione veniant ſolùm officia creata tempore conceſſionis, teneat Afflict. *lib.3. conſtitutionum, rubr.4. n.10.* quem refert & ſequitur Cabed. *p.2. deciſ.22. n.3. & 5.* Neque obſtat *Clem. ult. de reſcript.* ubi gratia ad beneficium vacaturum non extenditur ad creatum poſt ipſam gratiam, quia procedit in gratia Romani Pontif. in præjudicium Ordinariorum, hic verò de ſolo agitur præjudicio Principis concedentis: deinde ut advertit D.Barboſ. gratia erat ibi particularis, hic verò eſt conceſſio generalis.

18 *Una, eademque ſubſtantia*, &c. Notatur ad hoc, quod una, eademque res non debet diverſo jure cenſeri, ut per Tiraq. *de retract. lig. §.1. gloſ.18. n.21.* Gonzal. *reg.8. Cancellaria, gloſſ.43. n.160.* & alios per me citatos *in tract. de Axiom. juris uſufreq. axiom.135. n.7.*

19 In gloſſ. *Sed futuri.* Notatur ad hoc, quod licèt verba in dubio videantur relata ad tempus præſens, per *l. ſi ita, ff. de auro, & argento legato*, tamen id non procedit in conceſſionibus reſpicientibus ſolum præjudicium concedentis, nam tunc quaſi beneficium latè accipietur, atque ita etiam futura in illis venient, ut per Cov. *pract. c.2. n.1. ad finem*, Fr. Emman. *d. art.*.. Valaſc. *conſ.58. n.10.* Barboſ. *d. §. quod in anno, n.16.*

20 Notatur etiam ad hoc, quod non eſt locus fictioni, cùm tractatur de præjudicio alterius, ut per Tiraq. *de retract. tit.1. §.1. gloſſ.10. num.71. & tit.2. §.2. gloſſ. unic. num. alt.*

SUMMARIUM.

1 *Privilegia tria Patriarchalium Sedium referuntur.*

2 *Doctores citantur, qui de Patriarchis tractant.*

3 *Romana Eccleſia omnium aliarum, omniumque fidelium mater eſt, & magiſtra.*

4 *Conſtantinopolitani Patriarchatus originem qui referant, citantur.*

5 *Alexandrini Patriarchatus dignitas, & origo oſtenditur.*

6 *Antiocheni Patriarchatus dignitas, & quando inceperit, diſcutitur.*

7 *Catholici nominis excellentia quanta ſit, remiſſivè.*

8 *Hieroſolymitani Patriarchatus origo, & dignitas oſtenditur.*

9 *Patriarcha, & alij Prælati immediatè ſubjecti Papæ tenentur ei præſtare obedientiam, & juramentum.*

10 *Patriarcha pallium à Romano Pontifice tantùm accipiunt.*

11 *Pallium univerſaliter ſolùm à Romano Pontif. datur.*

12 *Archiepiſcopi an à quatuor Patriarchis pallium accipere poſſint, oſtenditur.*

13 *Archiepiſcopi in tota ſua provincia poſſunt ante ſe crucem elatam deferre, etiam in locis exemptis.*

14 *Patriarcha ubique ante ſe Crucem deferre poſſunt.*

15 *Patriarchalis Crux qualis debeat eſſe, oſtenditur.*

16 *Patriarcha in Urbe Romana, vel ubi Romanus Pontifex fuerit, Crucem præferre non poſſunt.*

17 *Curia Romana, vel Principis ibi eſt, ubi Papa, vel Princeps exiſtit.*

18 *Patriarcha Crucem præferre non poteſt, ubi Legatus Papæ præſens eſſet.*

19 *Inſignibus Apoſt. dignitatis uti non poteſt, niſi Legatus de Latere.*

20 *Appellari poteſt ad Patriarchas in omnibus cauſis ſuarum provinciarum.*

21 *Appellatio gradatim, non verò omiſſo medio eſt interponenda.*

22 *Appellari an poſſit ad Patriarchas, omiſſo medio, oſtenditur*, & n.23.

24 *Imperator non admittit appellationes ad ſe interpoſitas omiſſo medio.*

25 *Papa appellationes ad ſe interpoſitas omiſſo medio ſolet admittere*, & n.26.

27 *Princeps an poſſit ſubditos ſine culpa jure ſuo privare, remiſſivè.*

28 *Privilegium alicui conceſſum an Princeps ſine cauſa revocare poſſit, oſtenditur.*

Cap. Antiqua XXIII.

Poſt Eccleſiam Romanam, quæ eſt mater, magiſtra, & Princeps omnium, primum locum habet Conſtantinopolitana, ſecundum Alexandrina, tertium Antiochena, quartum Hieroſolymitana, quarum Patriarchæ à Romano Pont. recipiunt pallium, id eſt, inſigne plenitudinis paſtoralis, cui jurant fidelitatem, & obedientiam. Deinde ipſi poſſunt dare pallium ſuis ſuffraganeis, recipientes pro ſe canonicam profeſſionem, & pro Papa promiſſionem obedientiæ. Item ubique deferri faciunt Crucem ante ſe, præterquam in urbe Romana, vel ubi eſt Papa, vel ejus Legatus utens inſigniis dignitatis. Item in omnibus provinciis ipſis ſubjectis poteſt appellari ad ipſos, ſalva appellatione quæ fit ad Papam, cui ab omnibus humiliter deferendum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Hoſtienſ. Anchar. Butr. Panorm. Dec. Marian. Socin. Vivian. *in rationali lib.5. juris Pont. pag.203.* Alagona *in compend. juris Canon. pag.717.* remiſſivè Ximen. *in concord. p.1. & 2.* deſumitur ex Concil. Lateran. ſub Innoc. III. *c.5.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect.4. Decret. lib.5. tit.12. c.6.* 1

Text. *in præſenti* eſt valde notabilis, & frequentiſſima noſtrorum, ac Theologorum allegatione celebris, 2

dum & Patriarcharum Sedium ponit privilegia, & præcedentiã unius ad alteram, atque etiam concluſionem illam reperit à Summis Pontificibus & generalibus Conciliis ſæpiùs inculcatam, quod Romana Eccleſia omnium aliarum, omniumque fidelium mater eſt, & magiſtra, atque adeò ſuper omnes primatum tenet, conſonat in his omnibus text. *in cap. renovantes 22. diſtinct.* de Patriarchis ultra Ordinarios *hic*, & *ibi* Jacobat. *de Conciliis lib. 1. art. 12. §. ſecundò eſt videndum*, Chiſſan. *in catalogo gloriæ mundi, part. 4. conſider. 9.* Covar. *lib. 4. variar. c. 14. n. 13.* Paul. Fuſc. *de viſit. lib. 1. c. 2 n. 9. cum ſeqq.* Petr. Gregor. *rei beneficiariæ cap. 10. num. 4. & ſyntagm. lib. 13. cap. 2.* Læl. Zech. *de republ. Eccleſiaſt. titul. de ſtatu Reverendiſſ. Patriarch.* Matth. Ugon. *in tract. de præſtantia Patriarchali*, plures de quibus Cened. *ad Decretum, collect. 58.* quibus adde Dionyſ. Paul. *in ſpeciali tract. de vera quatuor Patriarchalium ſedium erectione, ac earum propriè inter ſe æqualitate*, Flamin. *de reſignat. lib. 2. q. 1. num. 38. cum ſeqq.* Joan. Garc. *de nobilit. gloſſ. 48. §. 3. n. 13. cum ſeqq.* Gonzal. *ad regul. 8. Cancellariæ, gloſſ. 41. n. 11. cum ſeqq.* Axor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 2. c. 35. & 36.* Matta *de juriſdict. p. 1. c. 16. n. 4. cum ſeqq.* quos latè refero ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſcop. p. 1. ſub tit. 3. de vera Patriarchalium ſedium erectione.*

3 *Super omnes alias ordinariæ poteſtatis obtinet principatum.*] De Eccleſia Romana, quod omnium aliarum, omniumque fidelium mater ſit, & magiſtra, atque ſuper omnes primatum obtineat, dixi *d. tit. 3. de vera Patriarchalium ſedium erectione, c. 2. n. 14. & ſuprà ad c. 1. de ſumma Trinit. n. 6.*

4 *Conſtantinopolitana primùm.*] De Patriarchatu Conſtantinopolitano latè egi ego ipſe *d. tit. 3. cap. 3.* & *ibi* citatis adde Dionyſ. Paul. *d. tract. de vera quatuor Patriarchalium ſedium erectione, c. 10.* noviſſimè Illuſtriſſ. Dominum Roderic. à Cunha *in tract. de Primatu Eccleſiæ Bracaren.*

5 *Alexandrina ſecundum.*] De Patriarchatu Alexandrino multa adduxi ego ipſe *d. tit. 3. cap. 4.* & Dionyſ. Paul. *d. tract. cap. 8.* ubi *num. 8.* aſſerit hujuſmodi Alexandrinæ Civitatis nobilitatem, & amplitudinem inſignem cauſam, & rationem fuiſſe, ut ibidem ſedes principalis poneretur, ſicut & eadem conſideratio cauſa fuit, ut Alexandrina, licèt poſterior inſtituta, Antiochenæ præferretur, eo quòd præfectura Alexandrina, Auguſtalis dicta, juxta *rub. C. de off. Præfecti Auguſtalis*, ab Auguſto eo nomine inſignita magnificentiſſiméque præ cæteris ab eodem nobilitata longè præſtabat Syriæ præfecturæ, uti expreſsè obſervavit Card. Baron. *annal. Eccleſ. tom. 1. ſub anno Chriſti 19. in verſ. qualis eſſet.*

6 *Antiochena tertium.*] De Patriarchatu Antiocheno, dixi *d. tit. 3. cap. 5.* & latè Dionyſ. Paul. *d. tract. cap. 7.* ubi *num. 7.* refert Antiochenam Eccleſiam germanam Romanæ meruiſſe appellari ab Innoc. I. *in epiſtola 14. ad Bonifac. Presbyterum*, ut habetur *in tom. 1. Conciliorum, pag. 781.* à quo utriuſque Cathedræ officium Eccleſiaſticum ordinatum fuit, ut in breviario Romano patet, & in ea celebris antiphonarum uſus cœpit, ut ex Tripartita hiſtoria referunt Vualfridus *de exordiis, & incrementis rerum Eccleſiaſticarum, c. 25. verſ. dicendum*, Amalarius Fortunatus *de Eccleſiaſt. off. lib. 4. cap. 5. verſ. ut tripartita*, & Rodulphus Rivo *de canon. obſervantia, cap. 12.* Et hinc forſan illius Eccleſiæ Antiſtes dicebatur Sacroſanctæ Antiochenæ Eccleſiæ Catholicus, de quo meminit Petrus Gregor.
7 *ſyntagmat. lib. 15. cap. 7. num. 5.* de cujus nominis Catholici origine, & excellentia multa adducunt Stephan. Durant. *de ritibus Eccleſiæ, lib. 2. c. 33. num. 17.* & ex Paciano, & aliis eleganter Valdeſ. *de dignitate Regum, Regnorumque Hiſpaniæ, c. 13. n. 27. & 28.* advertens *n. 30.* ex Guillelm. Tyrio *lib. 14. belli ſacri, c. 12.* & aliis, ideo Patriarcham Alexandrinum ſe appellare Catholicum ut univerſalem Patriarcham, quia duodecim, aut tredecim Archiepiſcopos, & ingentem numerum Epiſcoporum ſub ditione ſpirituali gubernabat. De cognomine Catholici ab Eccleſia conceſſo Hiſpaniarum Regi, ac de ejus excellentia, & antiquitate latè Valdeſ. *d. c. 13.*

Hieroſolymitana quartum.] De Patriarchatu Hieroſolymitano egi *d. tit. 3. c. 6.* & adde Dionyſ. Paul. *d. tract. c. 9.* ubi *n. 15.* advertit, quod creſcente in Hieroſolymitanam Eccleſiam Chriſti fidelium devotione factum fuit, ut Vigilii Papæ, & Imperatoris Juſtiniani tempore de Antiocheno Patriarchatu, itemque de Alexandrino tantum fuerit Hieroſolymitanæ Eccleſiæ conceſſum, atque largitum, totque eidem decreti, atque aſſignati ſuffraganei Antiſtites, ut verum Patriarchalis ſedis titulum, honorem, ac poteſtatem conſequi mereretur, obſervavit Card. Baronius *tom. 7. annalium Eccleſiæ, anno Chriſti 553.* Vigilii Papæ *anno 14.* & Juſtiniani Imperator. *anno 27. pag. 441. in verſ. acta illa.* Cujus notabilia, & aurea verba habent in hunc modum: Tempore prædicti Principis, Juſtiniani videlicet, congregata eſt Synodus generalis apud Conſtantinopolim tempore D. Vigilii Papæ, Eutychii Conſtantinopolitani, Apollinaris Alexandrini, Pauli Domini Antiocheni, & Euſtochii Hieroſolymitani Patriarcharum ſuper tribus capitulis, &c. in qua Synodo poſt alias populo Dei neceſſarias inſtitutiones, quas pro tempore promulgandas decreverat ſanctorum Patrum, qui ad eam convenerant, auctoritas, prædictam Deo amabilem Hieroſolymitanam honorare Eccleſiam, & ejus Epiſcopo locum inter Patriarchas dare, communi ſanxit voluntate, reverentiam exhibens ſanctæ Reſurrectioni: & quoniam prædicta Dei cultrix Civitas, quaſi in limite Alexandrini, & Antiocheni Patriarcharum erat, nec haberet unde illi Urbi ordinaret ſuffraganeos, niſi utrique Patriarchæ aliud detraheret, viſum eſt expedire ab utroque aliquid detrahere, ut eidem juxta formam aliorum Patriarcharum ordinaret ſubjectos. Subtraxerunt ergo Antiocheno Cæſareenſem, & Scythopolitanum Metropolitanos: Alexandrino verò Rubenſem, & Berythenſem, item Metropolitanos: & quoniam iterum eundem Patriarcham oportebat habere præter ſupradictos Metropolitanos, familiares ſuffraganeos, quos Græci ſyncellos vocant: ſubtraxerunt prædictis Metropolitanis quoſdam Epiſcopos, & quoſdam de novo erexerunt uſque ad vigintiquinque. Hæc Card. Baron. addens eadem reperiſſe ſcripta in Bibliotheca Vaticana in Codice notiſſimo, cui eſt titulus, *Liber cenſuum.* 8

Præſtito ſibi fidelitatis, &c.] Ex his verbis colligunt ſcribentes poſt gloſ. *hic, verbo obedientiam*, Butr. *n. 9.* Zabarel. *n. 5.* & Abb. *n. 6. verſ. in gloſ.* quod Patriarchæ, & alii Prælati immediatè ſubjecti Papæ, ei tenentur præſtare obedientiæ juramentum, juxta formam text. *in cap. Ego N. de jurejurando*, ſicut Epiſcopus ſuo Archiepiſcopo, & Archiepiſcopus ſuo Patriarchæ, atque etiam Sedi Apoſtolicæ promittere obedientiam: conſonat text. *in cap. dilecti, de majorit. & obedienc.* notat gloſ. *verbo Sacramento, in cap. ut ſuper, de rebus Eccleſiæ non alienan.* explicat Redoan. *in tract. illius tit. q. 3. de alienat. non obſtante juramento, à n. 1.* Martin. Uranius *in d. cap. Ego N. à princip.* & alii relati à Cened. *ad Decret. collect. 108. n. 1.* advertentes, quod licèt text. *in præſenti* de ſola obedientia faciat mentionem, conſuetudo tamen recipit, ut non aliter promittatur, quàm præſtito juramento. 9

A

10 *A Romano Pontifice receperint pallium*, &c.] Ergo
Patriarchæ ſolummodo pallium à Romano Pontifice
recipiunt,ut habetur *in præſenti*, *& per totam diſt.* 100.
item & Archiepiſcopi, niſi ex antiqua conſuetudine,
vel ſpeciali beneficio Pontificio alicui Epiſcopo ſpe-
cialiter concedatur,ut *in cap.cùm in juventute*, *de præ-
ſumpt.*explicant Hoſt. *in ſum. ſub tit.de auctoritate*, *&
uſu pallij,n.*3.Durand.*in rationali divinorum,lib.*3.*c.*17.
Conrad.Brun. *de ceremon.lib.*3.*c.*4 *ad finem*, Ruzæ. *de
præminentia Archiepiſcopalis dignit.privil.*21.& Steph.
Durant. *de ritibus Eccleſiæ, lib.*2.*c.*9.*num.*41. *cum ſeqq.*
11 Guid.Pancirol.*variarum lectionum lib.*1.*c.*20.Daturque
à ſolo Romano Pontifice univerſaliter, juxta text. *in
c.niſi,de auctoritate, & uſu pallii*, quia datur in ſignum
plenitudinis poteſtatis,juxta text.*in præſenti, & in cap.
ad honorem*, *illo tit.* quæ poteſtatis plenitudo ab alio
dari non poteſt, niſi ab Apoſtolica à Sede, ejuſque
Præſide Romano Pontifice Petri ſucceſſore, à quo
tanquam à capite in alios Prælatos tanquam membra
omnia profluit Eccleſiaſtica juriſdictio,*cap.in novo*,21.
diſtinct.

12 *Et ipſi ſuis ſuffraganeis pallium largiantur.*] Ex his
verbis colligitur à quatuor Patriarchis Archiepiſco-
pos pallium accipere poſſe, in quo videtur obſtare
text.*in cap ſignificaſti* 4. *ad finem de elect.* ubi habetur
quod pallium à B. Petri corpore tantùm ſuſcipitur,
quia ſcilicet à ſolo Romano Pontifice eſt accipien-
dum, ut poſt Hoſt.notant Abb.*ibi, n.*9.Lælius Zech.
*de repub. Eccleſiaſt. tit.de ſtatu Illuſtriſſ. Patriarcharum,
n.*5.*verſ. traditur*, & ex Innoc.Petr.Alphonſ. de Vaſ-
concel.*in harmonia rubricarum,ſub tit.de auctoritate, &
uſu pallij,n.*7. ſed Hoſt. *d.loco*, *n.*4. & alii, de quibus
Henriq. *in ſum.lib.*10.*c.*31.*in princip.* reſpondent Pa-
triarchas pallium Archiepiſcopis ſuis ſuffraganeis lar-
giri poſſe, ex auctoritate ab ipſo Romano Pontifice
conceſſa, ac ſubinde dici non poſſe, quod ab alio ac-
cipiunt, quàm à Romano Pontifice, & ab ipſius
B.Petri corpore, juxta reg.*qui per alium facit, de reg.
juris*, *lib.*6.

13 *Dominica verò Crucis*, &c.] Hoc eſt ſecundum Pa-
triarchalis dignitatis privilegium, nam licèt omnibus
Archiepiſcopis concedatur, ut in tota ſua provincia
poſſint ante ſe deferre Crucem, etiam in locis exem-
ptis intra provinciam, vigore conſtitutionis editæ in
Concilio generali Viennenſi *in Clement. Archiepiſco-
po,hoc tit.de privilegiis*,& latè explicant Ruzæ.*de præ-
rogativis Archiepiſcopalis dignitatis*, *privileg.* 2. Læl.
Zech. *d.tit.de ſtatu Illuſtriſſ.Patriarcharum,n.*6. Steph.
Quaranta *in ſumma Bullarij*, *verbo Archiepiſc.auctori-*
14 *tas*,28.*auctoritate*, extra provinciam tamen Crucem
deferre non poſſunt, niſi illi, quibus ſpeciali Sedis
Apoſt. privilegio fuerit conceſſum, ut probat text.*in
c.*1.*ut lite pendente*, ubi notant omnes, & proximè ci-
tati.Patriarchis tamen jure communi privilegium hoc
conceditur *in præſenti*,ut ubique Crucem deferre poſ-
ſint,notant Butr.& Abb.*hic in princip.*Chaſſan.*in cata-
logo gloriæ mundi,p.*1.*conſiderat.*38.*concl.*4.Petr.Gregor.
*ſyntagmatum juris lib.*15.*c.*9.*n.*6. Læl.Zech.*loco proxi-
mè citato,n.*2.*ad fin.* Henriq.*d.lib.*10.*c.*29.§.3. Gonzal.
*ad reg.*8.*Cancellariæ*, *gloſſ.*41.*n.*45. Guido Pancirol. *d.
lib.*1.*c.*20.§.*habent & aliud*, Joan. Narbona *de appella-
tione à Vicario ad Epiſcopum*, *p.*2.*fund.*1.*n.*12.ubi *n.*13.
15 advertit Patriarcharum Crucem, quam præferunt
ligno tranſverſario gemino conſtare, cujus lignum
ſuperius tranſverſum brevius eſt, inferius longius;
in quo diſtinguuntur à cæteris Epiſcopis, & Archie-
piſcopis, quibus niſi unius duntaxat tranſverſi ligni
Crucem intra ſuam Provinciam præſcferre non
permittitur, ut obſervatunt Jacob. C. jac. in Pa-
ralipomen. *ad tit. de foro competenti*, *in cap. ſanè* 3.
in fine, Joſt. Lipſ. *in notis ad ſuos de Cruce libros*,
Jacobus Gretſerus *de ortu ſanctæ Crucis*, 3. *part. in
deſcriptione Crucis Vuerdanæ*, *verſic. verùm cùm
circa.*

Niſi in Vrbe Romana, &c.] Notat, & commendat, 16
licèt in praxi contrarium malè ſervari aliquando ex
Hoſt.referat Ruſæ.*d. privil.*21.*verſ.*3.*intellige*; ratio-
nes verò colliges cum Ant. Auguſt. *in notis ad hunc
text. poſt collationes ex l.*1. *& l.ult.ff. de officio Procon-
ſulis*, quas explicat Ant. Faber *in rationalibus Pande-
ctarum, ad illum tit.* & Briſſon. *antiquitatum lib.*3.*c.*14.
Indéque colliges malè ſenſiſſe Pancirol.*d.cap.*20.§ *ha-
beant*, Patriarchas ſolùm intra provincias ſui Patriar-
chatus poſſe deferre Crucem; nam ex limitatione,
quam text. *in præſenti* facit in proximè adductis ver-
bis, regulam firmat in contrarium quoad omnia alia
loca,in quibus Romanus Pontifex præſens non repe-
ritur, juxta reg.text. *in l.nam quod liquidè*, §.*ult.ff.de
penu legata.*

Vel ubicunque Summus Pontifex fuerit.] Notant hic 17
text.pro doctrina eorum, qui docent Curiam Roma-
nam, ſeu Papæ, vel Principis ibi eſſe, ubi Papa, vel
Princeps exiſtit, ut docet gloſſ. *verbo Romana*, *in ex-
travag.execrabilis,de præbend. Ioann.XXII.* Innoc.Abb.
& alii communiter *in cap.Ego N.de jurejurando*,com-
mendat Roman. *ſingul.*145. & poſt Tiraq. & alios
Covar. *practic.cap.*4.*n.*10. Gonzal. *ad regul.*8.*Cancel.
gloſſ.*13.§.1.*à n.*2. Nicol.Garc. *de benef.p.*5.*c.*1.*n.*387.
cum ſeqq.

Aut ejus legatus. Notatur ad hoc, quod Patriarcha 18
Crucem præferre non poteſt, ubi Legatus Papæ præ-
ſens eſſet,ut per Quarant. *d.verbo Archiepiſcopi aucto-
ritas*, *verſ.*28. *auctoritas eſt*, *in fine*, ubi advertit idem
eſſe quando præſens eſſet Cardinalis non Legatus,vel
Nuntius cum facultate Legati de Latere, ut in cære-
moniali Epiſcoporum,*c.*3.

Vtens inſigniis Apoſtolicæ dignitatis.] Quæ eſſe pan- 19
nos purpureos,equum album phaleratum,ſimul atque
fræno, & calcaribus deauratis, eiſque uti non poſſe
Legatum niſi de Latere, poſt Hoſt.notant Butr.*n.*10.
Zabar. *num* 6. Abb.*n.*4.& alii omnes *in præſenti*,Petr.
Gambar. *lib.*2. *de poteſtate Legati*, *cap.*1. *de variis
Ordinariorum nominibus,n.*21. Joan.Narbon. *d.tract.de
appellat.à Vicario ad Epiſcopum, p.*2.*fundamento* 1.*n.*23.
Læl.Zech. *de republ. Eccleſiaſt.tit.de ſtatu Illuſtriſſ.Le-
gati,n.*4. *verſ.ulterius*, & poſt Martinum Laur.Pancir.
*variar.lib.*1. *c.*19. ubi etiam de inſigniis ipſius Papæ
multa tradit.

In omnibus autem provinciis, &c.]Tertium,& nota- 20
bile Patriarcharum privilegium *hic* ponit Pontifex,ut
ſcilicet ad illos in omnibus cauſis ſuarum provincia-
rum poſſit provocari.Ratio autem formalis hujus pri-
vilegii in eo conſiſtit, quia ſecundùm ordinarias re-
gulas appellatio gradatim,non verò omiſſo medio eſt
interponenda, *l. Imperatores* 21.*in princip.ff de appell.*
& ultra ordinarios *ibi*, reſolvunt Socin. *regul.*39.Ma-
rant. *de ordine judiciorum,p.*6.*c.de appellat.à n.*386. & 21
alii de quibus Alphan.*collect* 892.quibus adde Garc.
*regul.*32. & Sigiſmund. Scac. *de appellat.q.*6.*à princip.*
ita ſcilicet, ut inter Eccleſiaſticos judices ab Archi-
diaconis, & aliis inferioribus Prælatis ad Epiſcopum,
& ab Epiſcopo ad Archiepiſcopum,& ſic ab inferiori
ad ſuperiorem immediatum judicem interponatur ap-
pellatio, *cap.dilecti* 66. *de appellat. cap. Romana*, *eod.
tit. in* 6. proſequuntur Ruſæ. *de prærogativis Archi-
epiſcopalis dignitatis,privileg.*6. plenè Scacc. *quæſt.*8.*à
num.*32.Patriarchis tamen ipſo jure communi ſingu-
laris hæc prærogativa indulgetur, ut ad illos omiſ-
ſo medio in omnibus ſuarum provinciarum cauſis
licita ſit appellatio, atque ita text. *in præſenti*, eſſe

telligendum, quia, aliàs nullum concederet privilegium Patriarchis contra principium hujus text. ibi, *renovantes privilegia*, & hanc eſſe communem ſententiam computatis auctoribus poſt Innocent. & Hoſt. concludit Abb. *hic, num.* 7. *&* 8. ſequuntur Petr. Greg. *ſymagm. juris lib.* 15. *cap.* 9. *num.* 6. Alberic. *in dictionario, verbo Patriarcha, verſ. Patriarche, & Primates*, Lancel. Conrad. *in templo omnium judicum, lib.* 2. *cap.* 3. *n.* 9. Gamb. *d. tract. de poteſtate Legati, lib.* 2. *cap.* 1. *de variis ordin. nomin. num.* 25. *& lib.* 6. *quaſt.* 22. *num.* 106. Marant. *d. cap. de appellat. n.* 371. Læl. Zecb. *d. tit. de ſtatu Illuſtriſſimorum Patriarcharum*, *n.* 4. *ad finem*, Dionyſ. Paul. *de vera quatuor Patriarchalium ſedium erectione*, *c.* 17. *n.* 27. Joan. Narbon. *d. p.* 2. *fund.* 1. *n.* 26. Scac. *d. q.* 7. *num.* 104.

23 Quamvis contrarium tenuerit Butr. *n.* 11. *hic*, & immeritò communem dicit Zabarel. *n.* 3. *verſ. nota quoad quatuor*, & alii, quos ſequitur Henriq. *d. lib.* 10. *c.* 29. §. 3. id colligentes ex gloſ. *ultim. in præſenti*. Pro quibus non facit fundamentum deſumptum ex hoc text. ibi, *ſalvis*, &c. quatenus hoc, ut appelletur omiſſo medio, concedit ſoli Romano Pontifici, ut *ibi* dicitur: nam text. non loquitur taxativè, neque impedit quod etiam quatuor Patriarchis ſpecialiter cōcedatur, juxta conſiderationem Abb. de qua *ſuprà*, quia ſi gradatim ad Patriarchas eſſet appellandum in provinciis ſibi ſubjectis, nihil illis ſpecialiter concederet text. contra mentem Pontificis in prædictis verbis, Patriarchalium Sedium privilegia renovantes. Poteſt tamen iſtorum reſolutio defendi in Primatibus, qui minus propriè Patriarchæ appellantur, in illis enim libenter admitto veram eſſe, & communem Butr. ſententiam, at verò Panorm. quæ proculdubio verior, & receptior eſt, procedere in quatuor Patriarchis, de quibus *in hoc text.* & ita licèt dubitans diſtinguit Scacc. *d. q.* 8. *verſiculo declara ſecundò, & n.* 99. *verſ. quod ſi ultimus, in fine.*

24 *Salvis appellationibus ad Sedem Apoſtolicam*, &c.] Hic colligit *gloſſ. ult.* quod licèt Romanus Imperator, qui aliàs mundi dominus dicitur *in l. deprecatio*, *ff. ad legem Rhodiam*, non admittat appellationes ad ſe interpoſitas omiſſo medio, juxta *d. l. Imperatores, ff. de appell.* contrarium tamen obſervat Romanus Pontifex, omiſſo enim medio ad ſe interpoſitas appellationes ſolet admittere, ut etiam probare videtur text. *in cap. ad Romanam*, 2. *q.* 6. notat gloſſ. per text. *ibi, in cap. ſi duobus* 7.

25 *de appellat.* quas receptas communiter eſſe conſtat ex Marant. *d. cap.* 7. *de appellationibus*, *n.* 369. Redoan. *de ſimonia, p.* 1. *cap.* 16. *num.* 14. Anton. Scap. *in tract. juris non ſcript. cap.* 41. *num.* 2. Lancel. *de attentatis, p.* 6. *c.* 12. *ampl.* 21. *num.* 3. & plures alii quos refert, & ſequitur Scacc. *d. tract. de appellat. quaſt.* 7. *num.* 46. *cum ſeqq.* Card. Tuſch. *litera A, concl.* 352. *n.* 51. Joan. Narb. *d. tract. de appellat. à Vicario ad Epiſcopum, part.* 2. *fund.* 1. *num.* 25.

26 Quamvis contra hanc receptam traditionem tenuerit Speculat. *titul. de appellat.* §. *nunc tractemus*, *in princip. lib.* 2. laudans & benedicens Imperatori, quòd in præjudicium inferiorum Ordinariorum, & in damnum, & laborem inæſtimabilem litigantium ad ſe appellare omiſſo medio non permittat, quem liberius, ſeu magis audacius, quàm oportebat, ſequebantur Practica Ferrarien. Calſtad. & alii quos refert Scacc. *loco proximè citato*, eorum fundamentis plenè ſatisfaciens: ſed pluribus rationibus cohoneſtatur hæc praxis, & juris Pontificii Conſtitutio, quia non ſolùm ut majorem Curiam habeat Papa, ut dicere videtur Bart. *in l.* 1. §. *ſi quis in appellatione, ff. de appellation.* ſed ut ſubditi ad Sedem Apoſtolicam appellantes releventur ſumptibus, & laboribus, quibus Eccleſia maximè obviare intendit, juxta text. *in cap.* 1. *in princip. de appellat. in* 6. litibus ſcilicet, & difficultatibus quæ paſſim oriri ſolent, cum diſputatur quis ſit judex mediatus, vel proximus. Ad illud autem, quod dicit Abb. *hic, n.* 8. quod melius fortè eſſet proviſum, ſi Pontifex non permitteret ad ſe appellare omiſſo medio, ſicut Imperator, quem ſequuntur reliqui omnes, de quibus Roſæ. *dict. privilegio* 6. *in princip.* reſpondet ſecundùm eundem ſtylum Romanæ Curiæ ſolere Pontificem, ſi pars petat appellata, cauſam remittere ad ſuum judicem, niſi intelligat juſtam ſubeſſe cauſam, ob quam in Curia debeat eam retinere, juxta doctrinam Archidiac. & aliorum quos citat Rebuff. *tom.* 3. *ad leges Galliæ, tit. de appellat. art.* 2. *gloſſ. unica, à num.* 9. refert multos Scacc. *d. q.* 7. *n.* 83. & ſic ceſſat omninò præjudicium Ordinariorum, & damnum partium litigantium, quod Speculat. & alii, qui eum ſequuntur, conſiderare voluerunt.

In gloſſ. *Alexandrina*, ibi, *& ſic privata fuit jure ſuo.* 27
Huic noſtræ gloſſæ, dum cauſas proſequitur, ob quas poteſt Princeps ſubditos ſine culpa jure ſuo privare, alia eſt gloſſ. ſimilis *in cap. reſervantes*, 22. *diſtinct.* quam commendant multi relati à Cened. *ad Decretales collect.* 58. *n.* 2. quibus adde Bobadil. *in ſua politica, lib.* 2. *c.* 16. *num.* 162. Azor. *inſtitut. moral. part.* 1. *lib.* 5. *cap.* 15. Guido Pancirol. *variar. lib.* 1. *c.* 23. Moder. *de juriſdict. part.* 4. *centuria* 2. *caſu* 195. *num.* 17. Sanch. *de Matrim. lib.* 2. *diſp.* 16. *num.* 3. Bernard. Græve. *ad practic. Cameræ Imper. lib.* 2. *concl.* 56. Caſtil. *quotidianarum quaſt. lib.* 2. *c.* 18. *& lib.* 3. *c.* 6. *n.* 8. & plures alios per me relatos *in remiſſionibus de dict. & clauſulis*, *clauſula* 19. 28
num. 12. Adde ſupradictis *in hoc text.* probari concluſionem magis ad materiam tituli ſpectantem, videlicet quod Princeps, qui privilegium conceſſit ſubdito, illud ex cauſa juſta poteſt revocare, quæ autem fuerit *in hoc text.* ut primus locus antea competens Antiochenæ Eccleſiæ ad Conſtantinopolitanam transferatur, dixi *de offic. & poteſtate Epiſcopi*, *p.* 1. *tit.* 3. *c.* 1. *n.* 7. Imò ſine cauſa ſaltem cogente, & neceſſitatem inducente id poſſe Principem, ex gloſſ. *in reg. dicet*, *de regulis juris*, *lib.* 6. reſolvunt DD. quos plenè refert, & ſequitur Gabr. *communium lib.* 3. *tit. de jure quæſito*, *concl.* 7. & latiùs Soar. *de legib. lib.* 8. *cap.* 37. *à princip.* omninò *n.* 4. *&* 10. benè diſtinguentes triplicem privilegii formam. Primam, quando privilegium datur per modum contractus, quod reſolvit ſecundùm communem abſque juſta cauſa revocari non poſſe ab ipſo concedente, ut latè proſequuntur Gabr. *d. tit. de jure quæſito, concl.* 7. Pinel. *in rubrica de reſcindenda vendit. p.* 1. *c.* 2. *col. penult. & ult.* Valaſc. *conſult.* 172. *n.* 5. *& conſult.* 120. *n.* 9. Cabed. *Luſitaniæ deciſ.* 20. *& deciſ.* 75. *à princip. p.* 2. Camil. Borrel. *de præſtantia Regis Catholici*, *c.* 53. *à n.* 6 Ludov. Rodulph. *in tract. de ſuprema, ſeu abſoluta Principis poteſtate*, *c.* 6. *n.* 170. Secundam quando privilegium conſiſtit in abſoluta dominii tranſlatione, quod idem Soar. fatetur etiam revocari non poſſe abſque juſta cauſa: tertiam quando conſiſtit in mera facultate, vel licentia operandi aliquid præter jus commune, in quo concludit procedere prædictam communem doctrinam, quod etiam ſine cauſa à concedente poteſt revocari: cum eo proſequere, eleganter enim, ac ſatis omnia ad iſtum articulum ſpectantia reſolvit.

SUMMARIUM.

1 *Privilegium Religioſis conceſſum ut poſſint ſepelire confratres ſuos tempore interdicti, intelligitur de illis confratribus, qui licèt maneant in ſæculo, obtulerunt ſe tamen, Ordini mutato habitu ſæculari,*

vel

vel de illis, qui bona ſua eis dederunt, vſufructu retento.

2 *Sepeliendus vnuſquiſque de iure eſt in Parochiali Eccleſia, vel potius in ea, in qua maiores ſui ſepeliri conſueverunt.*

3 *Declaratur text. in præſenti.*

4 *Perſona deputata alicui Eccleſiæ quando cenſeatur Eccleſiaſticà, oſtenditur.*

5 *Pluralitas aliquando reſoluitur in ſingularitates.*

6 *Oblati dicuntur qui non tantùm bona propria, ſed ſe ipſos dant Monaſterio.*

7 *Priuilegium merè voluntarium tempore non perditur.*

8 *Actus meræ facultatis nunquam præſcribuntur.*

Cap. Vt priuilegia. XXIV.

1 PRiuilegium conceſſum Religioſis vt poſſint ſepelire ſuos confratres tempore interdicti, intelligitur de his, qui licèt maneant in ſæculo, tamen obtulerunt ſe Religioni, mutato habitu, vel de illis, qui omnia bona ſua dederunt Religioni irreuocabiliter, reſeruato ſibi vſufructu, & non de aliis. Item priuilegium conceſſum Regularibus, vt ſi perveniant ad locum interdictum, aperiantur eis Eccleſiæ, & celebrentur illic Diuina officia, excluſis excommunicatis, intelligitur de vna Eccleſia ſola aperienda in vna ciuitate, & ſemel in anno, ſi ſecus fiat, puniatur, & qui abutitur poteſtate ſibi conceſſa, meretur perdere priuilegium. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Hoſtienſ. Anchar. Butr. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 204. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 717. remiſſiuè Ximen. *in concord. part.* 1. & eſt in Concilio generali Lateranenſi ſub Innocent. III. *cap.* 57. & refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 4. Decret. lib. 5. tit. 12. cap. 7.*

2 *Sepultura Eccleſiaſtica non negetur.*] Intellige quando hujuſmodi priuilegiati decedentes nullam eligunt ſepulturam, tunc enim vigore priuilegii ſepeliri poſſunt in Eccleſiis, ad quas de jure pertinent, licèt ſint interdictæ, in parochialibus ſcilicet, vel potiùs in iis, quibus Majores ſui ſepeliri conſueuerunt, juxta reg. text. *in c. 1. in princip. de ſepult. & in c. 3. eodem tit. lib. 6.* & quæ latè proſequuntur Spin. *in ſpecul. teſtamentorum, gloſſ. 2. princ. à princip.* & omninò *n.* 58. Gutier. *de juramento confirmat. part. 2. c. 4 à princip.* Joan. Garc. *de expenſis, cap. 8. num. 4.* Card. Tuſch. *tom. 7. litera S, concl.* 194.

3 *Vel aliorum non interdictas Eccleſias.*] Intellige, ne aduerſetur verſ. præcedenti in proximè relatis verbis, quando priuilegiati elegerint ſepulturam in loco non interdicto, quia tunc debent ſepeliri, non verò in Eccleſia interdicta, licet ad eam de jure pertineret, & ratio ſumitur ex regula prædictorum jurium, quibus conceditur vnicuique, vt relicta antiqua Majorum ſepultura, vel etiam parochiali, poſſit aliam eligere, *d. c. 1. & d. c. 3.* adeò vt etiamſi dimiſſa antiqua, in loco minus Religioſo alia eligatur, nequaquam debeat ea electio impugnari, *c. 1. §. vlt. eodem tit. de ſepult. lib. 6.* quare multò minus debuit impugnari voluntas priuilegiati, qui cùm in loco interdicto poſſet eligere ſepulturam, in non interdicto, propter Diuina officia, quæ ibi ſine aliquo juris impedimento celebrantur, eam elegit, atque ita poſt Abb. & Syluest. hunc eſſe verum intellectum huius text. aſſerit Couar. *in cap. alma mater, p. 2. §. 2. n. 7. in fine.*

4 *Qui vel adhuc manentes in ſæculo, &c.*] Notatur ad hoc, quod perſona deputata, & donata perpetuò alicui Eccleſiæ ſiue ſæculari, ſiue regulari, ſaltem ſi deferat habitum aliqua ex parte Religioſum, licèt non emittat tria ſubſtantialia vota, cenſetur Eccleſiaſtica perſona, & gaudet priuilegio Eccleſiaſtico Canonis, & fori, vt per Nauar. *in tract. de redditibus Eccleſiaſticis, monitu* 55. *n.* 44. Couar. *in cap. alma mater, p. 1. §. 2. n. 8.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 2. q. 123. art. 1 in fine.*

Quia licèt pluraliter dictum ſit, &c.] Notatur ad hoc, quod pluralitas reſoluitur in ſingularitates, vt per Gonzal. *ad reg. 8. Cancellariæ, gloſſ. 21. n. 2.* Meipſum *de appellat. verbor. ſignif. appell. 169. n. 1. & 5.* 5

In gloſſ. *Pro duobus.* Notatur ad hoc, quod oblati dicuntur, qui non tantùm bona propria, ſed ſe ipſos dant Monaſterio, vt per Fr. Emman. *d. q. 123. art. 1. in princ.* 6

In gloſſ. *Semel in anno*, ibi, *ſed ſi per centum annos, &c.*] Notatur ad hoc, quod priuilegium merè voluntarium, per quod ſcilicet aliquid faciendum ponitur in libera voluntate priuilegiati (quod contingere poteſt, quando in priuilegio exprimitur, vt eo vtatur priuilegiarius ſi voluerit) tempore non perditur, ſequuntur Butr. & alii hîc, illam peregrinam, auream, & valde notabilem dicit Balb. *de præſcript. p. 4. 5. princip. q. 4. n. 4.* & alii, quos refert, communem teſtatur Padil. *in l. falſo, n. 9. C. de diuerſis reſcriptis*, Gail. *lib. 2. obſeru. 60. n. 9.* Soar. *de legib. lib. 8. c. 34. n. 18.* Mench. *vſufreq. c. 1. n. 11.* Molin. *de primog. lib. 2. c. 7. ad fin.* Tiber. Decian. *reſp. 34. num. 34. col. 3.* optimè Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 2. quæſt. 49. art. 8.* Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper. concl. 60. conſid. 3. lib. 2.* Et confirmatur ex generali regula, quæ docet actus meræ facultatis nunquam præſcribi, vt per text. *in l. 2. ff. de via publica*, & multis aliis comprobat Gabr. *commun. lib. 5. tit. de præſcript. concl. 10.* Menoch. *de arbitr. caſu 74. à n. 7.* Card. Tuſch. *lib. P, concl.* 537. Joan. Cephal. *conſ. 176. n. 46. cum ſeqq. lib. 2.* Vveſemb. *conſ. 67. & conſ. 2. n. 49.* Hippol. Rimin. *conſil. 389. ex num. 14 lib. 5.* Brun. *conſil. 11. n. 21. & 22.* Honded. *conſil. 81. ex n. 7. lib. 1.* Sixtin. *de Regalib. lib. 2. c. 3. ex n. 55.* Ant. Theſaur. *deciſ. Pedem. 61. ex n. 3.* Seraphin. *deciſ. 716. n. 10. & 11.* Cenal. *commun. contra communes, q. 501. ex n. 16. cum ſeqq.* D. Barboſ. *in l. cùm notiſſimi, C. de præſcript. 30. ex n. 77.* latè me citato *in hoc loco*, Caſtil. *tom. 7. de tertiis, c. 32. à princip.* ad plura ſimilia rectè inferentes. 7 8

Sed in contrarium meliùs arguit Abb. *hîc, num. 4.* ſequitur Dec. *in cap. cùm acceſſiſſent, de conſtit. num. 17. verſ. 3. prædicta*, aliàs *n. 36. cum ſeq. ex l. 1. ff. de nundinis*, vbi etiam priuilegium faciendi nundinas erat in poteſtate priuilegiati, & tamen decem annis amittitur, nec aliquid facit, quod in voluntatem expreſſam conferatur, ſiquidem ſolùm exprimit, quod à jure inerat, juxta *reg. l. 3. ff. de legatis* 1. cum ſimilibus, de quibus Duen. *reg. 283.* & relati ab Alphano *collect. 33.* & confirmatur, quia omnia priuilegia conſtituuntur in voluntate priuilegiati, quia nemo cogitur vti priuilegio ſuo, juxta text. *in cap. ſi de terra, ſuprà hoc tit.* Argumentum verò ex *d. l. 1.* parum viget, ſi aduertas text. illum procedere in iis, quæ ſunt publicæ facultatis, nos verò loquimur in facultate priuata, ut explicat Couar. *lib. 1. variar. cap. 9. n. 2.* alii verò aliter, atque aliter intelligunt, & limitant, vt per Corraſ. *lib. 6. miſcellan. c. 55.* Ferret. *in l. 3. à n. 100. ff. de vſucap.* Gabr. Menoch. Card. Tuſch. *locis proximè citatis*, & tandem quia hujuſmodi reg. ſi vera eſt, procedit tantùm in præſcriptione vera, quæ ex parte præſcribentis requirit poſſeſſionem, quæ non datur in iis, quæ facultatis ſunt, niſi à tempore prohibitionis, non autem poteſt applicari noſtris terminis, in quibus non de præſcriptione huiuſmodi, ſed de tacita renuntiatione agitur, ad quam factum, vel poſſeſſio aduerſarii minimè 9

requiritur. Ex quibus hæc reſolutio contra communem ſatis probabilis eſt, & ita in rigore diſputationis facilè defendi poteſt, ſed pro concordia vide diſtinctionem Joan. Andr. quam refert, & explicat Abb. *num.* 4.

SUMMARIUM.

1 *Interdicti generalis tempore Epiſcopi non prohibiti, qui non fuerunt culpabiliter interdicti, etiam celebrare poſſunt.*

2 *Priuilegium certis Religioſis conceſſum, vt tempore interdicti poſſint Diuina officia celebrare, extenditur ad Epiſcopos.*

3 *Priuilegium* ad inſtar, *quod dicatur, oſtenditur.*

4 *Priuilegium* ad inſtar alterius *conceſſum, ſi alteri communicetur, an prius illud augeatur, minuatur, vel reuocetur, oſtenditur.*

5 *Doctores referuntur agentes de priuilegiis aliquibus Religionibus conceſſis, vt pro ſuis feſtiuitatibus, vel etiam profeſſione Nouitij facienda publicè interdicti tempore celebrare poſſint.*

6 *Priuilegia conceſſa aliquibus, vt tempore interdicti diuinis intereſſe poſſint, illis tantùm proſunt, qui interdicto cauſam non dederunt.*

7 *Interdicti tempore priuilegium habentes intereſſendi diuinis, an teneantur audire Miſſam ſub peccato mortali in diebus feſtiuis, oſtenditur.*

Cap. Quod nonnullis XXV.

1 Epiſcopis etiam conceditur ſicut conceſſum eſt Regularibus, vt tempore interdicti poſſint diuina celebrare ianuis clauſis, ſuppreſſa voce, non pulſatis campanis, excluſis excommunicatis, & interdictis, dummodo non dederint cauſam interdicto, nec quicquam doli, vel fraudis congeſſerint, & niſi hoc ipſum fuerit eis interdictum, & quandoque, id eſt, non ſemper celebrent, ne oriatur ſcandalum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Anchar. Butr. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib.* 5. *juris Pontif. pag.* 205. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 718. remiſſivè Ximen. *in concord. p.* 1. eſt in Concilio generali Lateranenſi ſub Innoc. III. *cap.* 58. & refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 4. *Decret. lib.* 5 *tit.* 12. *c.* 3.

2 *Ad Epiſcopos excedentes.*] Notatur ad hoc, quod priuilegium certis Religioſis conceſſum, vt tempore interdicti poſſint diuina Officia celebrare, extenditur ad Epiſcopos, vt poſt Sylueſt. Couar. & Henriq. atque alios reſoluit Sayr. *de cenſuris, lib.* 5. *c.* 5. *n.* 16. vbi etiam aſſerit non procedere in Eccleſia ſpecialiter interdicta. Circa extenſionem priuilegiorum de vna perſona ad alias ab ipſa lege factam, generalis eſt regula conſtituenda, quod extenſio hujuſmodi facta cenſetur juxta modum, & cum omnibus qualitatibus, quæ inerant in primo, ſeu principali priuilegio, ad quod refertur, vt planè deducitur ex reg. text. *in l. item quæritur, §. qui impleto, ff. locati, & in l. nihil, in fine, ff. de conjungendis emancipatis cum liberis eius*, cum aliis, ex quibus eandem generalem regulam colligunt Card. Tuſch. *tom.* 3. *lit. E, concluſ* 660. & in materia priuilegiorum idem Tuſch. *tom.* 6. *lit. P, concl.* 763. *à n.* 2. Soar. *de legib. lib.* 8. *c.* 16. *à n.* 2. Maſtril. *Siciliæ deciſ.* 156. *n.* 20. *cum ſeqq.* hinc
3 notantes, in ea forma priuilegii quod dicitur *ad inſtar*, idem dicendum eſſe, quando ſcilicet alicui datur ad inſtar, vel ſimilitudinem alterius, quod alteri datum erat, vel æquiualenter per particulam, *ſicut illi*, per hanc enim relationem omnia, quæ in priori diſpoſitione continebantur, cenſentur repetita, juxta reg. *l. aſſe toto, ff. de hæred. inſtit.* cum ſimilibus, de quibus Peregr. *de fideicommiſſ. art.* 16. *à n.* 2. & adducti ab Alphan. *collect.* 803. & in ipſa conceptione verborum priuilegii ad inſtar, vel ad ſimilitudinem probat text. optimus *in l. omnia, ad finem, C. de Epiſcop. & Cler. & in l. ad ſimilitudinem, C. de aduoc. diuer. judiciorum*, & de altera forma, ſicut illi, text. notabilis *in c.* 2. *hoc tit. lib.* 6. ex quibus, atque aliis comprobant poſt Oldrad. *conſ.* 300. Card. Tuſch. *d. concl.* 763. & poſt Mandoſ. *de priuil. ad inſtar, q.* 4. Soar. *d. c.* 15. *n.* 2.

Vtrùm autem, quando priuilegium conceditur ad 4
inſtar alterius, vel vni conceſſum alteri communicatur, ſi prius illud augeatur, minuatur, vel reuocetur, auctum etiam, diminutum, vel reuocatum cenſeri debeat in perſona illius, cui communicatur? quam quidem quæſt. poſt Abb. & alios diſputat Mandoſ. *d. tract. q.* 6. Fr. Emman *quæſt. regul. tom.* 1. *q.* 55. *art.* 19. Azeued. *conſ.* 36. *per totum*, Soar. *d. c.* 15. *à n.* 5. Ex quorum mente reſolue diſtinguendo, vel enim communicatio fit non per ſe, & principaliter, ſed quaſi dependenter ab eo, cui conceſſum fuit primò, & principaliter, vt contingit in extenſione priuilegiorum ad familiares Religionum, Epiſcoporum, & ſimilium, in quibus planum eſt, quod non poſſunt vti priuilegio, niſi juxta mudum, ſecundùm quem eo vtitur ipſe principalis, ex generali reg. *cap. translato, de conſtit.* cum ſimilibus, & ideo aucto, diminuto, vel reuocato priuilegio principali, ſequitur neceſſariò augeri, diminui, & reuocari priuilegium in perſona eorum, quibus communicatum eſt: aut priuilegium communicatur non ſic dependenter, ſed directè, per ſe, & æqualiter, ita vt perſona, cui communicatur, eo vti poſſit eodem modo, quo prior poterat, vel ipſe poſſet, ſi primò, & per ſe ei fuiſſet conceſſum, quæ forma frequentiſſima eſt communicationis priuilegiorum inter Religiones, vnius ſcilicet ad alteram, vt latè proſequitur Fr. Emman. *d. quæſt.* 55. *à princip.* & in his terminis regula conſtituenda eſt negatiua, quod aucto, vel diminuto, aut reuocato priuilegio principali, non augetur, nec minuitur, nec reuocatur in perſona eorum, quibus communicatur: ſupponimus enim vtrumque priuilegium ſtare per ſe, vt re ipſa diſtinctum, ſolumque apponi particulam ad inſtar, vel relationem ad aliud, ad terminandam ſignificationem verborum: cognita autem hac ſignificatione, & modo, & qualitate priuilegii ſic conceſſi, nulla remanet dependentia vnius ab altero, & conſequenter ceſſat reg. *acceſſorium, de reg. juris, lib.* 6. & locum habet *reg. l. Papinianus exuls, ff. de minoribus*: & ita procedit, quod ait Fr. Emman. *d. art.* 19. quod in communicatione priuilegiorum Religionum non communicatur non vſus, quia licèt Religio, cui primò conceſſa ſunt, illis non vtatur, & propter non vſum ea amittat, adhuc tamen vti poterit alia Religio, cui independenter communicata ſunt. Procedit autem hæc reg. niſi contrarium ex forma communicationis colligatur, quia ſcilicet facta eſt per modum cauſæ fiendæ, id eſt, in futurum, vt loquitur Azeued. *d. conſ.* 36. *n.* 4. quia ſcilicet verba referuntur ad modum, ſecundùm quem prima Religio in futurum vtetur priuilegio, veluti quia conceditur ſub illa forma, Concedo Soc. IESV priuilegia, quibus prout Mendicantes vtentur; conceſſio enim ſeu gratia hujuſmodi dependet ab vſu Mendicantium, & juxta tempus futurum, ad quod refertur, debet intelligi, juxta reg. text. *in l. in delictis, §. ſi extraneus, ff. de noxalib. act.*

Vt cùm commune terræ interdictum, &c.] De priuile- 5
giis aliquibus Religionibus conceſſis, vt pro ſuis feſtiuitati

Digitized by Google

ſtivitatibus, vel etiam profeſſione novitii facienda, publicè interdicti tempore celebrare poſſint, vel cum moderamine capitis *alma mater*, *§ adjicimus*, *de ſent. excom. lib.6.* plenè Collect. privilegiorum ſingulorum Ordinum *verbo Interdictum*, Navarr. *in man. cap. 27. num.179. cum ſeqq.* & alii, de quibus Henriq. *in ſum. lib.13.cap.44. §.6. & cap.48. §.3.* latè Fr. Emman. *qq. Regul. tom.2. q.112.* & alii de quibus Sayr. *de cenſur. lib.5. cap.13. à n.21.*

6 *Verùm hoc illis concedimus*, &c.] Notatur ad hoc, quod privilegia conceſſa aliquibus, ut tempore interdicti Divinis intereſſe poſſint, illis tantùm proſunt, qui interdicto cauſam non dederunt, ſeu aliàs in eo culpabiles non ſunt, de quibus privilegiis loquitur textus *in præſenti*, & notavit Abb. *nota 2.* De privilegiis hominis probat textus *in cap. licèt, verſ. hujuſmodi, hoc tit. lib.6.* & in utriſque eſt receptiſſima omnium Scribentium traditio, ut conſtat ex Navar. *d. cap.27. num.180.* Henriq. *d. lib.13. cap.48. §.5. lit. A*, Tolet. *lib.1. cap.53. num.2. verſ. nota 2.* Sayr. *de cenſur. lib.5. cap.5. num.29. & 31.* Ratio verò hujus reſolutionis eſt, quia illi, propter quos interdictum perſonale, etiam generale, vel etiam locale profertur, aut qui ei cauſam dederunt, vel aliàs culpabiles exiſtunt, perſonaliter interdicti cenſentur, ut argumento textus *in cap. ſi ſententia, verſ. cæterùm, de ſent. excommunic. in 6.* notant DD. communiter ex Navar. & aliis, quos adducit Sayr. *d. lib.5. cap.4. num.10. verſ. Secundò.* Satis autem conſtat conceſſionem etiam jure communi factam aliquibus perſonis, ut tempore interdicti poſſint celebrare, vel intereſſe Divinis, perſonaliter interdictis non prodeſſe, ut in terminis dicti *§. Adjicimus*, poſt Covarruviam, & alios explicat Soar. *tom.5. de cenſur. diſput.34. ſect.3. num.2.*

7 Quæſtio eſt ad præſens inſtitutum non contemnenda, utrùm perſonæ illæ, quibus à jure, vel ab homine conceditur, ut tempore interdicti poſſint intereſſe Divinis, teneantur audire Miſſam ſub peccato mortali in diebus feſtivis, & de præcepto? In quo dubio verior eſt ſententia affirmativa, & ex eo probatur, quia cùm Divinis licitè intereſſe poſſint, ac ſubinde ceſſet impedimentum, quo à præcepto deobligabantur, ſit locus generali præcepto Juris, de quo *in cap. Miſſas, de conſecrat. diſt.1.* cum ſimilibus quæ explicat Soar. *tom.1. de religione, tract. de diebus feſtis, lib.2. cap.15.* & in terminis de quibus agimus, expreſsè reſolvit Navar. *in man. cap.21. num.3. in fine*, & poſt Sor. Medin. & alios ſequuntur Henriq. *lib.7. cap.13. §.3. juncta lit. I, & lib.3. cap.48. §.5. juncta lit. B.* Nugn. *in 3. part. quæſt.83. art.6. prope finem, verſ. Reſpondetur tamen*, Bonac. *de cenſur. diſput.5. puncto 3. num.19.* ubi *num.20.* reſolvit à fortiori Clericos, & Religioſos teneri Miſſam audire diebus feſtis tempore interdicti localis generalis, & de habentibus Bullam Cruciatæ Fr. Emman. *in ejus explicatione, §.3. num.6.* & Sebaſt. Acoſta *ad eandem Bullam, quæſt. 28. per totam*, confirmantes, quia nemo dubitat detentum in carceribus, ſi habeat facultatem à judice exeundi, mortaliter peccare ſi non audiat Sacrum: ergo ſimiliter illi, quibus facultas intereſſendi Divinis tempore interdicti conceditur, mortaliter peccabunt, ſi Miſſam non audiant. Neque probabile aliquod fundamentum adducunt Victoria, Cano, Marius, & alii Salmanticenſes, quos ſupradicti referunt, & conſtanter ſequitur Avila *de cenſuris, part. 5. diſput. 4. ſect.2. dub.6.* contendentes nullam culpam committere habentes privilegium intereſſendi Divinis tempore interdicti, ſi Sacrum omittant diebus feſtis: quorum fundamentum eſt, quod nemo cogitur uti privilegio ſibi conceſſo, *l. penult. C. de pactis, cap. ſi de terra, ſuprà hoc tit.* cum ſimilibus: nam facilè reſpondetur hanc obligationem non provenire ex privilegio, ſed ex illo removeri impedimentum quo excuſabantur, eoque remoto ſuccedere obligationem legis præceptum hujuſmodi imponentis omnibus non impeditis: & confirmatur, quia ut fatetur Avila, & reliqui omnes utriuſque opinionis Authores, tenentur Clerici tempore interdicti audire Miſſam, quia ſecundùm jus commune non ſunt prohibiti, ſed potiùs ſervatâ moderatione capitis *alma*, *de ſent. excommunic. lib.6.* illis conceditur celebrare, atque aliorum Divinorum uſus, ex qua ratione neceſſariò etiam concedere debuerunt hoc idem reliquis omnibus privilegiatis, quia ſuppoſito privilegio, prohibiti non ſunt intereſſe Divinis.

SUMMARIUM.

1 *Privilegia non ſunt violanda etiam indirectè.*
2 *Cluniacenſis Ordinis origo, remiſſivè.*
3 *Cenſura lata contra formam, vel in fraudem privilegiorum in exemptos, & privilegiatos, ipſo jure nulla ſunt.*
4 *Privilegii tenor, & verba ſunt attendenda, & ab eis non eſt recedendum.*

Cap. Quanto amplius XXVI.

Honor. III.

PRivilegia alicujus, v.g. Religionis, non ſunt violanda etiam indirectè, ut ſi ex privilegio Religioſi non ſunt excommunicandi, nec debent excommunicari illi, qui cum ipſis tractant, ut qui molunt in molendinis, qui coquunt in furnis eorum, vel in aliis communicant vendendo, emendo, &c. quia ſic licèt videantur ſervari verba privilegii, tamen non ſervantur, & Religioſi ſunt veluti excommunicati, cùm non poſſint cum aliis communicare. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panormit. Marian. Socin. Vivian. *in rationali lib.5. Juris Pontificii, pag.205.* Alagona *in compend. Juris Canonici, pag. 718.* remiſſivè Ximen. *in concord. p.1. & 2.* 1

Cluniacenſis.] De Ordine Cluniacenſi, & ejus origine, & antiquitate, vide Chaſſan. *in catalogo gloriæ mundi, p.4. conſid. 31.* aliàs 55. S. Antonin. *p.2. tit.15. cap. 53. §.2.* Vincent. *in ſpeculo hiſtor. lib.25.* Sylveſt. Maurol. *in Oceano, lib.1.* Hieron. Roman. *de Republ. Chriſtiana, lib.6. cap.9.* Fr. Emman. *qq. Regul. tom.1. q.4.* Azor. *inſtit. moral. p.1. lib.12. cap.21. q.2.* Fr. Ludovic. Miranda *in man. Prælat. tom.1. quæſt.4. art.2.* Soar. *tom.4. de Relig. tract.9. lib.2. cap.3. n.1.* & aliqua dixi *ad rubr. de ſtatu Monach. num.3.* 2

In fraudem privilegiorum, &c.] Notatur ad hoc, quod cenſuræ latæ contra formam, vel in fraudem privilegiorum in exemptos, & privilegiatos ne ab Ordinariis excommunicari poſſint, ipſo jure nullæ ſunt: ita Gloſſa *verbo Ad cautelam, in cap. præſenti, de ſent. excommunic lib.6.* cum ſimilibus, de quibus Nav. *in man. cap.27. n.4.* & poſt illum, Ugolin. Henriq. atque alios Sayr. *de cenſur. lib.1. cap.16. n.17.* rectè explicans hanc doctrinam procedere, quamvis judex excommunicationem, vel interdictum proferens, ignoret privilegium, ex ratione, quam in iiſdem terminis reddit textus *in cap. 1. §. ex parte, de conceſſ. præb. lib. 6.* quia ſcilicet etiam ignorans privatur uſu ſuæ juriſdictionis, ac ſubinde ſuccedit vulgaris doctrina, quod cenſuræ latæ à judice non ſuo, omninò ſunt invalidæ. 3

In

4 In Gloſſa *ſola*. Notatur ad hoc, quod à verbis & tenore privilegii non eſt recedendum, niſi aliud de concedentis mente conſtet, ut per Tiraq. *in l. ſi unquam, verbo Libertis, n.55.& 56.* Henriq. *in ſum.lib.7.cap.30.* §.1. Fr. Emman. *qq. Regul. tom.2.q.46.art.11.* Sanch. *de Matrim.lib.8.diſp.1.num.11.*

SVMMARIVM.

1 *Incedentes ut laici ſine tonſura & habitu, & in maleficiis deprehenſi, ſe pro Clericis non defendunt.*

2 *Clericus ſine habitu, & tonſura in crimine deprehenſus à judice ſæculari, an puniri poſſit, oſtenditur,* & n. ſeqq.

3 *Monitio trina requiritur, ut Clericus non deferens habitum, nec tonſuram, privetur privilegio clericali.*

4 *Declaratur textus in præſenti,* & n.5. & 6.

Cap. Ex parte iij. XXVII.

1 INcedentes ſine tonſura, & habitu, & in foro factis, hoc eſt, in maleficiis deprehenſi, ſi habebantur omninò tanquam laici, licèt poſt delictum reaſſumant habitum & tonſuram, tamen non gaudent privilegio, & ſine pœna excommunicationis à judice laico puniri poſſunt. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panormit. Mar. Socin. Vivian. *in rationali lib.5. Iuris Pontif. pag.205.* Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.719.* remiſſivè Ximen. *in concord. part.2.*

2 Notabilis, & difficilis eſt textus hic, dum probat quod ſi Clericus ſine habitu, & tonſura in crimine deprehendatur, à judice ſæculari puniri poteſt, etiamſi poſteà habitum, & tonſuram reaſſumat, notant Abb. & Butr. *hic*, & alii, de quibus Covar. *pract.cap.32.n.1.* & in Clerico conjugato probat concluſionem textus *in cap.unic. de Clericis conjug. lib.6.* Guido Pap. & plures alii, quos refert, & explicat idem Covar. *practic. cap.31. num.7. verſ. Tertiò,* D. Barboſa *in l. Titia, n.33. cum ſeqq. ff. ſoluto matrim.* & plenè relati à Farin. *in praxi crim. p.1.q.8.n.60.* & à Diana *reſol. moral. part.1. tract.2. reſol.23.*

3 Verùm in contrarium urget, quia ad hoc, ut Clerici non deferentes habitum, & tonſuram, priventur privilegio clericali, trina requiritur monitio, neque ſufficit quod ſine habitu, & tonſura in crimine deprehendantur, ut probat textus expreſſus *in cap. in audientia 25. & in cap. contingit 45. de ſent.excom.* notant omnes per textum *ibi, in cap.ult.de vita & honeſt. cleric.* ex quibus hanc regulam negativam conſtituendam eſſe, ut trina monitione non præcedente, Clerici in crimine deprehenſi ſine habitu & tonſura, poteſtati ſæculari non ſubjiciantur, nec ab ea puniri poſſint, receptum eſt ab omnibus communiter, ut comprobant D. Barboſa *in d.l. Titia, num. 34. verſ. ultima concluſio,* Beller. *diſquiſit.cleric.p.1. tit.de favore Clericorum perſonali,* § 8. *à princ.* receptiſſimam eſſe Scribentium ſententiam atteſtatur Farin. *d.num.* 60. Et hunc textum loqui de Clericis in minoribus, tradunt Barboſa *contra Regem Angliæ lib.4.cap.27. num.24.* Diana *d.tract.reſol.129.verſ.ad cap.ex parte.*

4 Quapropter non immeritò deciſio hujus textus difficilis reputari poteſt, ſubindeque varios patitur intellectus: nam Gloſſa *hîc*, quam aliqui ſequuntur, & præcipuè Abb. *num.4. in princ. juncto fine,* interpretantur non conſtare ex litera textus, quod delinquentes, de quibus hîc, fuiſſent Clerici, ſed quod Clericos ſe eſſe allegabant, ut prætextu tonſuræ, & habitus clericalis poſteà reaſſumpti, ſæculare judicium evaderent; quod tamen non probant. Cui intellectui applaudere videtur litera hujuſmet textus, ibi: *Nonnulli literati, quos nec habitus, nec tonſura Clericos profitetur,* juncto ibi: *Vt juriſdictionem tuam* (id eſt Reginæ) *eludant,* & ibi: *Ne igitur tonſura, vel habitu ſic reaſſumpto malitia foveatur,* &c. quæ videntur ſupponere fraudulenter à non Clerico ſuſceptum fuiſſe habitum, & tonſuram. Verùm hic intellectus non plenè ſatisfacit, tum quia ſi Clericos ſe eſſe non probabant, nulla manebat ratio dubitandi, an clericali gauderent privilegio, juxta regulam textus *in l. quod Labeo, ff. de Carbon. edicto*: tum etiam, quia in litera textus ſupponi videtur Clericatum probatum fuiſſe, ibi: *Licèt anteà pro laicis ab omnibus haberentur*; quaſi ſupponat jam nunc conſtare, quod ſit Clericus, qui anteà laicus communi exiſtimatione reputabatur.

Alii igitur tenent, textum hunc intelligendum eſſe 5 non de omnibus Clericis, ſed ad conjugatos eſſe reſtringendum, quia in illis conſtat non aliter gaudere privilegio clericali, niſi habitum deferant, & tonſuram, juxta *d.cap.unic. de Cler.conjug. lib.6.* eam adducentes conjecturam, quia hæc deciſio pars eſt textus *in cap.ex parte, de Cler.conjug.* quod de Clerico conjugato agere non eſt dubium, atque ita intelligebat Goffred. quem refert Abb. *d.n.4.* Sed hic intellectus apertè violat literam textus, non enim conſtat ex eo Clericos de quibus *hîc*, fuiſſe conjugatos, nec Pontifex hujus qualitatis mentionem omiſiſſet, ſi ex ea penderet verus hujus textus intellectus. Quare alii ſimpliciter intelligunt de omnibus Clericis in minoribus, quos privilegio clericali non gaudere inquiunt, ſi incedant ſine habitu, & tonſura: contraria verò jura, quæ trinam monitionem requirunt, procedere in Clericis conſtitutis in Sacris. Sed nimis reſtringunt eorum jurium generalitatem, & generale Clericorum privilegium, quod ſecundùm jus commune antiquum æquale eſt in Clericis in minoribus, atque in majoribus, ut probat textus, ubi notant omnes *in cap.2. de foro compet. & in cap. Clerici, & in cap. at ſi Clerici, de judic.* Unde alii, retenta hac diſtinctione inter majores, & minores Clericos, partem poſteriorem de Clericis in minoribus intelligunt ad illos eſſe reſtringendam, qui habitu, & tonſura dimiſſis, frequenter gravibus criminibus ſe involvunt, vel etiam tonſura retenta, committunt crimen aliquod atrociſſimum, & Reipublicæ maximè nocivum; his enim duobus caſibus admittunt ſpecialiter permiſſum eſſe à jure, ut à judice ſæculari puniri poſſint, hoc deducentes ex textu *in cap. perpendimus, de ſent.excom.* & probat Gloſſa *hîc*, paſſim recepta ſecundùm Covar. *pract.cap.32.n.2. verſ. Secundò.* Clar. *in pract.§.fin.q.36.n.33.* Bellet. *d.tit.de favore Clericor. perſonali,* §.7. Verùm neque hic intellectus difficultatem plenè reſolvit. Primò, quia non benè inter Clericos majores, & minores videtur facere differentiam, contra receptas reſolutiones DD. *in d.cap.2.* Secundò, quia ex textu non conſtat, agere Pontificem de ſolis Clericis in minoribus. Tertiò, quia etiam non conſtat agere de criminibus graviſſimis, & in maximum Reipublicæ damnum, ad quæ hic intellectus ſe reſtringit.

His ergo omnibus rejectis interpretationibus, illa 6 facilior, & literæ hujus textus magis amica videtur, quod agat de his Clericis qui frequenter, & ferè ſemper habitum non deferunt, neque tonſuram, & ideò à laicis diſtingui non poſſunt, ſed deprehenſi in crimine Clericos ſe dicunt, ut eludant juriſdictionem ſæcularem, & debitam pro delictis punitionem evadant; his enim concurrentibus decidit textus non immeritò, quod privilegio clericali non gaudent, & monitio trina neceſſaria non ſit, quia cùm à laicis non diſtinguantur,

guantur, monitio præcedere non potuit, & dolus, atque fraus hujuſmodi ei pattocinari non debet, contra text. *in cap. intelleximus, de judiciis, cum ſimilibus.* Hodie poſt Concil. Trident. Sacra Congregatio Card. ſuper *cap. 6. ſeſſ. 23. de reformat.* cenſuit, quod ſi non incedat clericus in habitu & tonſuta, non requiritur alia monitio per dictiooem, *niſi*, poſitam *in d. cap. 6.* quæ excipit *l. actione, C. de tranſact.* refert Bellet. *d. tit. de fauore clericorum perſonali, §. 8. num. 6. verſic. propteria.*

SUMMARIUM.

1 *Pariſiis, & in locis vicinis jus Ciuile legi non debet.*
2 *Leges ſicut non dedignantur ſacros Canones imitari, ita etiam ſacri Canones non dedignantur Imperatoris leges imitari.*
3 *Leges ſine Canone valent parum.*
4 *Leges ſæculares tanquam inferiores ſacris Canonibus famulantur.*
5 *Canonica ſcientia Legali, & Doctor juris Canonici Doctori Legum eſt præferendus.*
6 *Leges publicè audire prohibitum eſt Monachis, Sacerdotibus, Archidiaconis, Decanis, Plebanis, & aliis perſonatum habentibus.*
7 *Francia non ſubeſt Imperatori.*
8 *Canonicis legibus deficientibus ſi leges Imperatorum municipalibus ſeu Regus contrariæ reperiantur, an Eccleſiaſtica cauſa ſecundum jus Regium decidi debeant, oſtenditur.*
9 *Pariſiis quare jus Ciuile doceri, aut audiri prohibeatur in hoc textu, oſtenditur.*
10 *Canonica ſcientia dicitur quiddam mixtum ex morali, & Ciuili.*
11 *Declaratur text. in præſenti, dum omnibus, atque etiam laicis, prohibet Pariſiis audire, aut docere jus Ciuile.*
12 *Vicini boni ſicut ſpecialis eſt commoditas, ita & mali incommoditas omnium maxima.*

CAP. Super ſpecula XXVIII.

1 PAriſiis, & in locis vicinis jus Ciuile legi noo debet, quia ibi non ſunt in vſu Imperatorum leges: tum quia meliùs poterit ſtudiis ſacræ Paginæ inſiſti. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. juris Pontif. pag. 206.* Alagona *in compend. juris Canon. pag. 719.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1.*

2 *Sancta Eccleſia Legum, &c.*] Licèt variis juris deciſionibus compertum ſit, & comprobatum, quod ſicut leges non dedignantur ſacros Canones imitari, ita etiam & ſacri Canones, & Eccleſiaſticæ leges non dedignantur Imperatorias, & ſæculares leges imitari, & ab iis illæ debeant judicari, ac ad hanc concluſionem textus hic ſoleat allegari, juncto text. *in cap. ſi in adiutorium, 50. diſtinct. c. 1. & 2. de noui operis nunt. Auth. vt clerici apud proprium Epiſcopum, collat. 6.* ſingolaris tamen eſt hæc deciſio, dum modum exprimit, quo leges Ciuiles Eccleſiaſticis inſeruiunt, facit notabile Baldi dictum in procemio Decretal. dum ait juris Canon. ſanctiones juris Ciuilis ſubtilitate decorari, ſequitur Palat. *in repetit. rubr. de donat. inter virum, & vxorem,* multiſque ſimilibus confirmat latè diſputans Feliu. *in cap. Eccleſia, à n. 37. de conſtitut.* & plenè Henric Canſ. *in tract. differentiarum vtriuſque iuris, à princip.* Bobadil. *in ſua politica, lib. 1. c. 17. n. 186.* Vnde manauit vulgare 3
illud, Leges ſine Canone valent parum, Canones ſine lege nihil, Roman. *ſing. 654.* & poſt Rebuff. *in tract. nominationum, q. 5. à num. 14.* Menoch. *de arbitr. caſu 425. num. 29.* Salzed. ad Bernard. *in practica, c. 59. alias 62. in nouiſſ. impreſſ.* Verùm quod leges ſæculares 4
velut inferiores ſacris Canonibus famulentur, Canones verò illis ſuperiores ſint, text. *hic* probat, conſonat *c. 1. 10. diſtinct.* ibi, *lex Imperatorum non eſt ſuper legem Dei, &c. cap. certum eſt, eadem diſtinct. Extrauag. vnam ſanctam, verſ. vterque, de maiorit. & obed.* vbi poſt multa ad noſtrum propoſitum concludit, oportere gladium eſſe ſub gladio, & temporalem auctoritatem ſpirituali ſubjici poteſtati, atque ita text. *in præſenti,* ad hoc commendat Abb. *notab. 1. hic,* & reſoluunt Viuald. *in candelabro aureo, p. 4 c. 9. n. 1.* Viguer. *inſtitut. Theolog. c. 17. §. 2. verſ. 6.* Bobadil. *d. lib. 1. c. 18. n. 13. & 39.* Soar. *de legibus, lib 4. c. 11. à n. 6. & 9.* Vnde etiam infert idem Abb. *in cap. Clerici, de judic.* Scientiam Canonicam Le 5
gali, & Doctorem Juris Canonici Doctori legum eſſe præferendum, & poſt alios comprobat *hic* Dec. *num. 3.* Chaſſan *in catalog gloriæ mundi, p. 10. conſider. 17.* & eleganti diſcurſu comprobat Fortun. *de vltimo fine juris, à n. 11. & 49. cum ſeqq.* Bennius *de priuilegiis Doctorum, in proœmio, p. 3 n 21.* Azeued. *l. 2. n. 4. tit. 14. lib. 6. nouæ recop.* An verò Caoniſta eligi poſſit ad ſæculares magiſtratus gerendos, diſputat affirmatiuè reſoluens Bobadil. *d. lib. 1. c. 6. n. 24. cum ſeqq.*

Publicè tamen leges audire prohibitum eſt Mona- 6
chis, Sacerdotibus, Archidiaconis, Decanis, Plebanis, Præpoſitis, Cantoribus, & aliis perſonatum habentibus, vt *in cap. non magnopere, & in cap. vlt. ſuprà, ne Clerici, vel Monachi.* Si verò de iſtorum numero non ſint, minimè Clericis hujuſmodi ſtudium eſt prohibitum, etiamſi in Sacris ſint conſtituti, vel etiamſi Parochiale habeant beneficium, vt probat text. *in c. 1. ne Clerici, vel Monachi, lib. 6.* notat gloſſ. *verbo literarum, in cap. cùm ex eo, de electione, lib. 6.* quam ſingularem dicit, & ſequitur Nauar. *in man. c. 27. n. 116.* Graf. *in deciſ. aureis, p. 1. lib. 4. c. 11. n. 1.* Sayr. *de cenſuris, lib. 3. c. 32. n. 9.* Soar. *tom. 5 eod. tract. diſp. 23. ſect. 3. num. 8. cum ſeqq.* & juxta hanc reſolutionem intelliges text. *in c. 2. hoc tit. lib. 6.* dum Clericis ſtudentibos jus Ciuile io ſcholis vrbis Romæ concedit priuilegium percipiendi fructus io abſentia, vt ſcilicet procedat in Clericis non Sacerdotibus, aut Dignitatem obtinentibus. Si verò ad majorem perfectionem, & intelligentiam Canonum hoc faciant, tunc licitum eſt ſcholas ingredi, & jus Ciuile publicè audire, vt per Abb. *in d. cap. non magnopere, n. 8.* Gom. *in reg. de non tollendo jure quæſito, q. 1. in fine,* Zerol. *in praxi Epiſcop. d. verbo ſtudium, §. 5. verſ. ad ſecundum.* Neque in contrarium facit ſtatutum Vniuerſitatis noſtræ Conimbr. *lib. 3. tit. 43. §. 1. & tit 44. §. 9.* vbi generaliter prohibet Clericos, & Beneficiarios quoſcumque admitti ad curſum Inſtitutionum, & Legum, quia ſolùm procedit ad effectum, ne hujuſmodi curſus probari poſſint, & ne valeant admitti ad ſuffragia, vel actus faciendos, non tamen vt contra ſtudentes, & frequentantes ſcholas ad leges audiendas pro majori Canonum perfectione culpam, aut pœnas incurrant præſcriptas jure Canonico.

In Francia, & nonnullis ſcientiis, &c.] Francia enim, 7
& prouinciæ illæ Romano Imper. ſubiectæ non ſunt, ſed potiùs legitima præſcriptione ab ejus poteſtate exemptæ, de quo dixi *ſuprà ad cap. per venerabilem, à n. 22. qui filij ſint legitimi,* vbi idem extendi ad Regna Hiſpaniarum, & Portugalliæ, adde *ibi* citatis latè Valdeſ *de Regibus Hiſpaniæ,* Camil. Borrel. *de præſtantia Regis Catholici, cap. 47. cum ſeqq.* Card. Tuſch. *tom. 7. lit. R, concl. 344. cum ſeqq.*

Occurrunt

8 *Occurrunt rarò Eccleſiaſticæ cauſæ*, &c.] Aduerte quod deficientibus legibus Canonicis, ſi leges Imperatorum municipalibus, ſeu Regiis contrariæ reperiantur, debent Eccleſiaſticæ cauſæ ſecundùm jus Regium decidi, vt per Perez *in proœmio Ordin. q.* 3. Soar. de Pace *in praxi Eccleſ. tom.* 1. *annot.* 5. *à n.* 36. Azeued. *ad tit.* 1. *in princip. à n.* 17. *lib.* 2. *noua recop.* Morla *in emporio iuris, p.* 1. *tit. de legibus, q.* 10. *n.* 13. Sed contrarium verius eſt, vt decidit Summus Pontifex in confirmatione Concil. Bracharenſis I V. ex cenſura ad ejus calcem adiecta, quam *ſuprà* ponderauimus ad *c.* 1. *n.* 5. *de noui operis nunt.* Nam *cap. conſtitutus, ſuprà de reſtit. in integrum*, quatenus probat in foro Eccleſiaſtico cauſas decidendas eſſe ſecundùm conſuetudines municipales, procedit in conſuetudine mixta Laicorum, & Clericorum: hæc enim omnes Clericos, qui ea vtuntur, ligat, ſecundùm Abb. *ibi, & in cap. cùm cauſam, notab.* 3. *de re judic.* quem ſequitur Felin. *in cap. Eccleſia, n.* 81. *ſup. de conſtitut.* Tiraq. *in tract. le mort, p.* 3. *declar.* 8. *n.* 4. Gregor. *l.* 5. *gloſſ.* 2. *tit.* 2. *p.* 1. poſt Roch. & alios Soar. *de legibus, lib.* 7. *c.* 56. *num.* 9. Card. Tuſch. *tom.* x. *lit. E, concl.* 891. Si verò deficiente Canonum auctoritate reperiantur leges Ciuiles contrariæ Sanctorum Patrum dictis, velut Hieronymi, Auguſtini, & ſimilium, & agatur de materia ſpirituali, vel ad Fidem ſpectante, aut de interpretatione Sacræ Scripturæ, & Sanctorum Patrum, tunc eorum dicta legibus Ciuilibus ſunt præferenda.

9 *Vt plenius ſacra Pagina inſiſtatur.*] Duplici ratione prohibet text. noſter doceri, aut audiri jus Ciuile Pariſiis, vna quod paucæ ſint cauſæ, quæ jure Canonico decidi non poſſint: altera, vt ſacræ Paginæ plenius inſiſtatur, ſic ſentiens ſtudium ſacræ Paginæ, & juris Canonici idem eſſe, notat Butr. *hic, num.* 7. vel ſaltem alterum alteri eſſe conjunctum, & inſeparabiliter adhærere, quia purus Theologus aut parum, aut nihil practicæ Eccleſiæ prodeſſe poteſt in gubernio animarum, multa enim deſunt Theologis ad hoc munus, quæ à Canonibus petenda ſunt, vt latè proſequuntur Nauar. *de Orat. c.* 17. *n.* 55. *cum ſeqq.* Chaſſan. *d. part.* 10. *conſ.* 22. Cano *de locis Theologicis, lib.* 8. *c.* 6. benè Zerol.
10 *in praxi Epiſcopali, p.* 1. *verbo ſtudium*, §. 1. Vnde meritò ſcientia Canonica dicitur quoddam mixtum ex morali, & ciuili, atque etiam diuina ſcientia, quia mores inſtruit, vt *in toto tit. de vita, & honeſt. cleric.* cum ſimilibus. Fidem docet, vt *in toto tit. de ſumma Trinitate, & Fide Cathol.* praxim judiciorum explicat, vt *in tit. de judiciis, cum ſeqq.* ex quo Hoſt. *in proœmio ſummæ, n.* 11. & ex aliis decidit Viuald. *in candelabro aureo, p.* 4. *c.* 80. *num.* 10. ſcientiam Canonicam non eſſe purè Theologicam, nec purè Ciuilem, cùm vtrumque jus Diuinum, & humanum comprehendat, ſed potiùs ſcientiam ſcientiarum eſſe nuncupandam. Indeque iam efficax, & validum argumentum deduci poteſt pro noſtris Canoniſtis in ea vulgari quæſtione, vtrùm expediat magis Canoniſtam an Theologum promoueri ad Epiſcopatus, & alia beneficia habentia curam animarum. Noſtri communiter reſoluunt, quod licèt in locis, vbi pullulant hæreſes, debeat Theologus præferri Canoniſtæ in promotione Epiſcopatuum, & Parochialium, in reliquis tamen locis, vbi hæreſes non vrgent, debet præferri Canoniſta. Ita Hoſt. & Abbas *in c.* 1. *de conſanguin. & affinit.* Card. *in proœmio Decreti, n.* 13. Felin. *in cap. Clerici, n.* 5. *de judic.* Chaſſan. *d. p.* 10. *conſid.* 16. *in fine, & conſid.* 17. *in fin.* Simanch. *de Cathol. tit.* 25. *n.* 53. plures refert Cened. *ad Decret. collect.* 51. *n.* 5. quibus adde Petr. Gregor. *rei benefic. cap.* 37. *n.* 14. *ad fin.* Bennium *de priuilegiis Doctorum, p.* 2. *priuil.* 25. *&* 26. Epiſcopi enim cùm ſint judices animarum, & cùm jus dicere, ac judicare debeant, vtriuſque juris ſcientia pollere debent, ex adductis à Menoch. *de arbitr. caſu* 325. *à n.* 27. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 5. *n.* 64. *&* 68. Quamvis Theologi conſtanter, ſeu magis pertinaciter ſuam tueantur cauſam, Sot. *de juſtit. lib.* 3. *q.* 6. *art.* 2. *concl.* 10. *& lib.* 10. *q.* x. *art.* 3. *ad finem*, & alii, quos refert Petr. Nauar. *de reſtit. lib.* 2. *c.* 165. & poſt Salon. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 5. *c.* 28. *q.* 10. Rebel. *de obligat. juſtitiæ, p.* 1. *lib.* 3. *q.* 5. *n.* 6.

Nec quiſquam docere, vel audire jus Ciuile præſumat, 11
&c.] Difficilis eſt text. hic dum omnibus, atque etiam laicis prohibet Pariſiis audire, aut docere jus Ciuile, vt per Butr. *hic, n.* 2. & Abb. *notab.* x. Rebuff. *in tract. nominat. q.* 5. *à n.* 15. *& à n.* 42. In primis idem Rebuff. *d. q.* 5. *à n.* 15. quem refert & ſequitur Menoch. *de arbitr. caſu* 425. *n.* 34. contendit text. *in præſenti*, non generaliter eſſe intelligendum de omnibus etiam laicis, ſed potiùs reſtringendum ad Monachos, Sacerdotes, & alias Eccleſiaſticas perſonas expreſſas *in cap. ſuper ſpecula, ne Clerici, vel Monachi*, vbi idem Honor. III. hujus text. auctor, Monachis, Sacerdotibus, & aliis, de quibus *ibi*, prohibuit audire leges. Sed rejectis hoc intellectu, & aliis, quos Doctores *in præſenti* adducunt, dici poteſt hunc text. generaliter loqui non ſolùm in Clericis, ſed etiam in laicis, ex ea ratione, quia pleniſſima poteſtas Eccleſiæ ſuæ, ac ſupremo ejus Præſidi Romano Pontifici à Chriſto Domino conceſſa fuit non ſolùm in Clericos, & Eccleſiaſticas perſonas, & circa ſpiritualia, verùm etiam in laicos, & quoad temporalia quoties oportuerit in ordine ad ſpirituale bonum, vt dixi *ſuprà, ad cap. per venerabilem, n.* 37. *ibi, qui filij ſint legitimi*, conſtat autem ex litera huius text. prohibitionem hanc in eum dirigi ſpiritualem finem, vt ſacræ Paginæ pleniùs inſiſtatur, & vt removeatur impedimentum, quod experientia docuit ſacræ Paginæ doctrinæ afferri ex frequentia, & nimia curioſitate ſtudiorum juris Ciuilis in ciuitate Pariſiis, & aliis locis vicinis, vt etiam de aliis Academiis alii conqueruntur, quod ſcilicet homines ad hujuſmodi juris gymnaſia certatim confluunt Iuſtiniani quærentes opes, & diuinarum literarum deſpicientes theſauros. Sicut etiam potuit juſtiſſimè Pontifex in Ordine ad idem bonum ſpirituale modum docendi linguas Hebraïcas, Arabicas, & ſimiles ad fauorem ſacrarum literarum, & Diuini Verbi intelligentiam præſcribere *in Clem.* 1. *de Magiſtris*, atque etiam modum expenſarum in gradu cuiuſlibet ſcientiæ aſſequendo *in Clem.* 2. *eod. tit.* atque ita hanc rationem ad text. noſtrum benè præſentit Butr. *n.* 2. Abb. *notab.* 2. *hic*, & communem ſæpiùs fatetur Rebuff. *d. loco, præcipuè n.* 15. *&* 42.

Seu aliis locis vicinis.] Ex his verbis colligit gloſſ. 12
vulgare illud, tam apud juris interpretes, quàm bonos Auctores adagii loco pronuntiatum, quod ſicut boni vicini ſingularis eſt commoditas, ita & mali incommoditas omnium maxima, quod breui carmine expreſſit Heſiod. *Tam noceat malus vicinus tibi, quàm bonus proſit*, & illud Plauti omnibus notiſſimum: *Nunc ego verum eſſe illud verbum experior, aliquid mali eſſe propter vicinum malum:* quod eleganti emblemate expreſſit Alciat. conſonat text. *in principio* 44. *diſt. & in cap. ſed eſt continuò, de pœnit. diſt.* 1. *& in l. quod ſæpe* 35. *ff. de contrahenda empt. l. ſi quis fundus* 54. *ff. de legat.* 2. *& l.* 1. §. *& alias, ff. ſi quid in fraudem patroni*, & multis latiſſimè exornat Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſumpt.* 83. *n.* 9.

SUMMARIUM.

1 *Privilegiorum innovatio novum jus non tribuit, ſed ſolùm antiquum conſervat,* & num. 2.

3 *Privilegii innovatio dupliciter poteſt fieri.*

Cap. Quia intentionis XXIX.

1 INnovatio privilegii novum jus non inducit, nec antiquum tollit, ſed ſolùm conſervat. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panormit. Mat. Socin. Viv. *in ration. lib.5. Iuris Pontif. pag.*207. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.*714. remiſſivè Ximen. *in concord. p.*2.

2 Hanc eandem concluſionem ex hoc textu deſumunt Fr. Emman. *qq. Regul. tom.*1. *q.*8. *art.* 2. Soàr. *de legib. lib.*8. *cap.* 20. Facit receptiſſima confirmationis definitio, quod ſit juris quæſiti corroboratio, de qua Card. Tuſch. *tom.*2. *concluſ.*705. *lit.C*, Cabed. *p.*2. *Luſit.*
3 *deciſ.*1. *n.*4. Innovatio enim privilegii dupliciter poteſt fieri, cùm privilegium aliquando accipiatur pro charta, ſeu inſtrumento, in quo gratia, aut conceſſio Principis continetur, aliquando verò pro conceſſione ipſa, ſeu gratia, & pro eo quod in charta, ſeu inſtrumento continetur, ex citatis per Surd. *conſ.*144. *n.*13. Card. Tuſch. *tom.*4. *lit. I, concluſ.*326. & quando agitur de innovatione ſolius chartæ, ſeu inſtrumenti, quia vel nimia vetuſtate conſumptum, juxta *cap. cùm dilecta, verſ. nolentes, de confirmat. utili,* vel quia eſt deperditum, certum eſt quod talis innovatio nihil juris de novo tribuit; & in his terminis loquitur textus *in præſenti.*

SVMMARIVM.

1 *Privilegiati ut ubique poſſint cum Altari viatico celebrare, hoc ſine conſenſu Epiſcopi facere poſſunt.*

2 *Privilegium interpretandum eſt, ut aliquid operetur præter jus commune.*

3 *Papa concedit privilegium Fratribus Minoribus, & Prædicatoribus, ut ubicumque fuerint, ſine Parochialis juris præjudicio, cum Altari valeant viatico celebrare.*

4 *Epiſcopus an poſſit concedere, ut in ſua diœceſi extra locum ſacrum quis valeat celebrare, oſtenditur.*

5 *Altare dicitur quaſi alta res, vel alta ara.*

Cap. In his XXX.

1 PRivilegium habentes celebrandi in Altari portatili, poſſunt illo uti ſine conſenſu Epiſcopi, ut ex indulgentia Papæ aliquam gratiam reportent, dummodo non tangant ea, quæ ſunt juris Parochialis, quia in his quæ cognoſcuntur ſpectare ad cultum divinum, ſemper benigna interpretatio eſt facienda. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Vivian. *in rationali lib.5. Iuris Pontif. pag.*207. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.*719. remiſſivè Ximen. *in concord. p.*1.

2 *Non maligna*, &c. Notatur ad hoc, quod interpretandum eſt privilegium, ut aliquid operetur præter jus commune, ut per Fr. Emman. *qq. Regul. tom.*1. *q.*11. *art.*9. *&* *tom.*2. *quaſt.*63. *art.*2. *verſ. objiciunt, & tom.*3. *q.*51. *art.*3. *in medio,* D. Barboſa *in l.*1. *ff. ſoluto matrim. part.*1. *num.* 19. nam privilegium dici non poteſt illud quod nihil ſpecialiter concedit, ſed illud tantùm, quod jure communi conceſſum eſt, ex illo vulgari principio, *Fruſtra precibus impetratur, quod à jure communi competit*, *l.*1. *C. de theſauris,* lib. 10. facit *cap. ult.* 25. *quaſt.*1. ibi, *Neque privilegia concederentur, niſi*, &c. per quæ jura ita reſolvit Gloſſa *in rubr. de reſcriptis, lib.*6. Rebuff. *in praxi, tit. differentia inter privilegium, & reſcriptum, num.*5. Padil. *in rubr. C. de diverſis reſcriptis, num.*3. Sylveſt. *verbo Privilegium, quaſt.*3. Viguer. *Theolog. inſtit. cap.*27. § 2. *verſ. ſecundò,* Azor. *inſtit. moral. p.*1. *lib.*5. *cap* 22. *q.*2.

Duximus intelligendum.] Notatur ad hoc, quod 3
Summus Pontifex Fratribus Minoribus, & Prædicatoribus concedit privilegium, ut ubicumque fuerint, ſine Parochialis juris præjudicio, cum Altari valeant viatico celebrare, de quo privilegio meminerunt omnes in hac materia, illudque à Sixto IV. Alex. VI. & Gregorio XIII. renovatum, & ampliatum comprobat, & explicat Fr. Emman. *qq. Regul. tom.*1. *q.*43. *art.*4. alia ſimilia adducens conceſſa Patribus Societatis JESU, quæ etiam referunt Henriq. *in ſum. lib.* 9. *cap.*27. §. 3. *juncta litera R,* Soar. *tom.*3. *diſp.*81. *ſect.*3. *verſ. Quarta exceptio.*

Prælatis annuentibus, &c.] Notatur ad hoc, quod 4
Epiſcopus poteſt concedere, ut in ſua diœceſi extra locum ſacrum in Altari portatili quis celebrare valeat, ut per Butr. *num.*7. Abb. *hic, num.*2. Card. Tuſch. *tom.*1. *lit. A, concl.* 31. & ante Trident. hanc fuiſſe receptam omnium traditionem fatetur Gutier. *canonic. lib.*1. *cap.*30. *n.*25. Azor *inſtit. moral. p.*1. *lib.*10. *cap.*26. *quaſt.*2. Henriq. *d. cap.*27. §. 2. Soar. *d. ſect.*3. *verſ. ſecundò obſervandum,* Fr. Lud. Beja *reſponſ. caſ. conſc. p.*3. *caſu* 33. *verſ. Tertiò dico.* Sed hanc facultatem Epiſcopis conceſſam per hunc textum, revocatam eſſe per Concil. Trid. *ſeſſ.*22. *in decreto de obſervandis in Sacrificio Miſſæ,* tenent Henriq. *d. cap.*27. §. 1. Fr. Beja *d. verſ. Tertiò dico,* Navar. *conſ.*5. *n.*2. *ſub hoc tit. in noviſſ.* Fr. Emman. *d. q.*43. *art.*6. Soar. *d. ſect.*3. *verſ. addit verò*, quamvis contrarium teneant Fuſch. *de viſit. lib.*1. *cap.*21. *n.*8. Gutier. *num.*25. Azor. *dictis locis.*

Cum Altari.] Altare dicitur quaſi alta res, vel alta 5
ara, & antiquiſſima eſt inventio, à Noë enim incepit, *Geneſis cap.* 28. ut per Polydor. Virgil. *de inventoribus, lib.*6. *cap.*6. *ad med.* Durant. *in rationali Divin. lib.*1. *cap.*2. *&* 7. Paul. Fuſch. *d. cap.*21. Durant. *de ritibus Eccleſiæ, lib.*1. *cap.* 15. *&* 25. Henriq. *d. cap.* 28. Soar. *d. ſect.*3. *num.*5.

SVMMARIVM.

1 *Privilegium ſuper decimis novalium non extenditur ad decimas, quas tempore indulti alius poſſidebat, ſi de ipſis mentio facta non fuerit,* & n. 2.

3 *Privilegium ſuper decimis non ſolvendis quos eximat oſtenditur.*

Cap. Dudum XXXI.

Gregor. IX.

PRivilegium conceſſum de non ſolvendis decimis 2
novalium, in quo non fit mentio de lite mota à parte contraria, non extenditur ad decimas, de quibus erat lis, vel quæ erant ſolitæ ſolvi. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Vivian. *in rationali lib.*5. *Iuris Pontif. pag.*207. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.*719. remiſſivè Ximen. *in concord. p.*2.

Collige ex textu, privilegium ſuper decimis nova- 2
lium non extendi ad decimas, quas tempore indulti

alius poſſidebat, ſi de ipſis mentionem non fecerit, ut per Vivian. *tom. 1. commun. opin. lib. 1. tit. 10. n. 14. verſ. & poteſt*, Roder. Soar. *alleg. 28. num. 9. 22. & 23.* Covar. *lib. 1. var. cap. 17. n. 14.* Soar. *de Relig. tom. 1. lib. 1. cap. 19. n. 3. & cap. 22. n. 10.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 7. cap. 26. q. 6. verſ. his poſitis*, ubi dicit in hoc textu ſolùm agi de privilegio quo quidam erant exempti à decima novalium, & decernit Pontifex hujuſmodi privilegium ad decimam non protendi tempore privilegii impetrati poſſeſſam ab aliis, niſi de poſſeſſione alterius facta ſit in privilegio mentio: nam, ut hîc ait Panorm. privilegium in quo fit mentio de poſſeſſione alterius, non nocet poſſeſſori: quod intellige, inquit, quando impetratur circa decimas novalium; ſecus ubi privilegium eſt impetratum ſimpliciter, ne decimas quis ſolvat, quia tunc valet, etiamſi mentio non fiat de poſſeſſione alterius. Ratio verò diverſitatis eſt, quia decimæ ab aliquo poſſidentur, unde cùm Pontifex concedit privilegium ne decimæ ſolvantur, eo ipſo vult derogare poſſeſſoribus, quia tacitè mentionem facit de poſſeſſione. Aliud verò eſt in decimis novalium, quia privilegium poteſt intelligi de agris qui nondum ſunt ad culturam redacti, proinde nullus poſſidet decimas illorum.

3 Illud tamen advertit Azor. *d. q. 6. verſ. tertiò*, quod privilegium non ſolùm eximit eos, quibus datur, à decimis ſolvendis ex his prædiis, quæ eo tempore, quo privilegium impetrarunt, poſſidebant, ſed etiam à decimis ex prædiis, quæ poſteà in ipſorum dominium devenerunt, quia tale privilegium non ſolùm eſt perſonale, quo perſonæ à decimis eximuntur, ſed etiam reale, quo generatim quælibet prædia, & bona excipiuntur, & liberantur à decima: & ubi privilegii verba nihil diſtinguunt, nec nos diſtinguere debemus, juxta vulgaria jura.

4 Utrùm autem textus *in præſenti*, extendi poſſit ad privilegium non ſolvendi decimas ex agris incultis, ita ut intelligendum ſit abſque præjudicio eorum, qui ſunt in quaſi poſſeſſione earumdem? contrariæ ſunt DD. ſententiæ, quas diſtinctione conciliant Covarr. *d. n. 14.* Gutier. *Canonic. lib. 2. cap. 21. n. 129. cum ſeqq.* prout apud illos videri poteſt.

SUMMARIUM.

1 *Confratres privilegiatorum, niſi ſe ad eos in totum tranſtulerint, ad Epiſcopalia jura tenentur.*

2 *Oblati & confratres, qui ſe Religioni tradiderunt, an Eccleſiaſticæ perſonæ ſint cenſendi, oſtenditur.*

3 *Declaratur textus* in cap. ut privilegia, verſ. hoc autem, hoc tit.

4 *Privilegia quæ alteri inferunt præjudicium, reſtringenda ſunt.*

Cap. Quidam XXXII.

1 Confratres privilegiatorum quandiu in propriis domibus morantur, tenentur ad jura Epiſcopalia. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Vivian. *in rationali lib. 5. Iuris Pontificii, pag. 208.* Alagona *in compendio Iuris Canon. pag. 720.* remiſſivè Ximen. *in concord. p. 2.*

2 *In domibus ſuis fecerint*, &c.] Ergo Confratres, ſeu Oblati, qui ſe Religioni tradiderunt, Eccleſiaſticæ perſonæ non ſunt, niſi ad monaſterium ſe transferant, & in eo inſerviant, ut per Card. *conſil. 21.* Paul. de Caſtro *conſil. 69. p. 1.* Capel. Toloſ. *deciſ. 8.* quos refert, & ſequitur Card. Tuſch. *tom. 5. lit. V, concluſ. 16. n. 15.* & eſt de mente gloſſæ *verbo Mutato habitu, in cap. ut privilegia, ſupra hoc tit.* dum reſolvit hujuſmodi Oblatos, qui mutato habitu in ſæculo remanent, lato modo Eccleſiaſticas dici perſonas, & eſt recepta communiter ex adductis per Covar. *in cap. alma mater, p. 2. §. 2. num. 8.* quem refert, & benè explicat Fr. Emman. *qq. Regul. tom. 2. q. 123. art. 1.* & deducitur ex declaratione Illuſtriſſimorum Card. qui ſuper Decretum Concilii Trid. *ſeſſ. 24. de reform. cap. 11.* agentes de Oblatis Religionis S. Joannis Hieroſolymitani, in hæc verba reſponderunt: *Non inſerviens actu Militiæ, nec inſerviens in ejus domo, nec ſub illius obedientia, ſi non probaverit in ea legitimam profeſſionem emiſiſſe, non debet ejus privilegio gaudere.* Ex quibus verbis colligit Modern. *de juriſd. p. 4. cent. 2. caſu 113. n. 37.* requirere Illuſtriſſimos Cardinales, quod ſic oblati, ut gaudeant privilegiis eccleſiaſticis, ſe & ſua Religioni offerant, & perpetuò ſtent, & ſerviant Religioni.

Nec obſtat textus *in cap. ut privilegia, verſ. hoc autem*, dum decidit ſufficere ad effectum, ut confratres gaudeant Religionis privilegio, quod manentes in ſæculo Ordini ſint oblati, mutato habitu ſæculari, vel quod bona ſua dent Religioni inter vivos, retento ſibi uſufructu, ex quo ita colligit Henric. *ibi, n. 4.* quem ſequitur Abb. *conſ. 53. num. 2. p. 1.* nam facilè reſpondet Card. *loc. cit.* quod procedit ſolùm ad effectum ut confratres, ſeu oblati gaudeant privilegio eccleſiaſticæ ſepulturæ interdicti tempore, ad hoc enim ſufficit quod mutato habitu ſæculari, manentes in ſæculo Ordini ſint oblati, vel modo requiſito bonorum ſuorum donationem faciant Religioni: quoad fori verò, & eccleſiaſticæ exemptionis à foro ſæculari, & tributis privilegia; non ita, quem verum intellectum fatentur plures, de quibus Henriq. *in ſum. lib. 13. cap. 48. §. 3. juncta lit. D.* 3

Compellere poterit, &c.] Ex ea ratione, quia privilegia cùm alteri inferunt præjudicium, reſtringenda ſunt ad hunc ſanè modum, ut attentis, & maturè perpenſis verbis, & mente concedentis, in eo accipiantur ſenſu, qui minùs alterius jus lædat, ut per Cabed. *Luſit. deciſ. 93. n. 1. p. 2.* 4

SUMMARIUM.

1 *Compendium hujus textus refertur.*

2 *Novale ſemel, ſemper remanet novale.*

3 *Novale quid ſit oſtenditur.*

4 *Dictio, quoad, diſpoſitionem reſtringit ad caſum ſpecialem.*

5 *Novale quod deſinit eſſe novale, non reaſſumit eam qualitatem per reditum ad priores.*

Cap. Conſultationi XXXIII. & fin.

Terra de qua non eſt memoria quod fuerit culta, ſi redigatur ad culturam per Religioſos, perpetuò erit immunis à ſolvendis decimis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Vivian. *in rationali lib. 5. Iuris Pontif. pag. 208.* Alagona *in compend. Iuris Canon. pag. 720.* remiſſivè Ximen. *in concord. p. 2.* 1

Singularis eſt textus hic, & à Doctoribus commendatus ad illam concluſionem, quod ſemel novale ſemper remanet novale, ut per gloſſam ultimam *in cap. ex parte 10. de decim. & in cap. 1. de verb. ſign.* ultra Abb. & Ordinarios *hîc*, Rebuff. *in ſylva 30. §. novalis, verſ. ſeptimò, ff. de verb. ſign.* Gutier. *canonic. lib. 2. cap. 21. n. 132.* 2

Sed ut difficultatem, & veram hujus textus reſolutionem percipias, advertere oportet, inter alias

juris

juris Canon.& Civilis differentias illam eſſe in noſtro propoſito receptiſſimam, quod ſecundùm jus Canon. exiſtimat communis oovale eſſe agrum, ſeu terram nunc primùm, ſeu de novo proſciſſam, de qua non extat hominum memoria, quod aliquando culta, ſeu cultivata fuerit, per text. *in c.1.& in cap.quid per novale, de verbor ſignif.* optimè Bellam. *in Clem.Religioſi,n.*187. *de decimis*, & ex Abb. *conſ.*71. & aliis comprobat Card.Tuſch. *tom.2. lit.N,concl.*115. Petr.Gregor. *ſyntagmat. juris lib.*1.*c.*2. *n.*2. Henric. Caniſ. *de decimis, c.*11.*n.*1. *& in ſumma juris Pontificij, lib.*2. *tit.*26.*§ novalium.* At verò ſecundùm jus Civile explicant eſſe terram proſciſſam, quæ anno præterito ceſſavit, ut per text. *in d. l. ſylva, §. novalis,ff.de verbor. ſignif.* teſtatur receptum Rebuff *ibi,in princ.* licèt ipſe aliter explicet, & in utrumque ſenſum etiam apud bonos Auctores reperiri comprobat Laurent. Valla *elegantiarum lib.*6.*c.*41. Planè neque ſecundùm hanc juris Civilis, neque ſecundùm illam juris Canon. interpretationem videtur ſtare poſſe prædictam hujus text. deciſionem; nam ſecundùm utramque requiritur, quod terra de novo proſciſſa ſit, at verò ſecundùm text. *in præſenti*, ſemper ex antiquo proſciſſa novale remanet.

4 Verùm omiſſa diſputatione circa veritatem hujus differentiæ, de qua ingenioſè Rebuff. *ubi proximè*, reſponderi poteſt adducta in contrarium procedere ſecundùm propriam ſignificationem, at verò text. *in præſenti*, procedere ſecundùm juris interpretationem quoad effectum privilegii immunitatis decimarum, ut conſtat ex ipſius litera ibi, *quoad immunitatem de non ſolvendis decimis novalium jure cenſeri*, expendendo dictionem illam, *quoad*, quæ diſpoſitionem reſtringit ad hunc ſpecialem caſum, ut ex Anchar. & aliis comprobat Card. Tuſch. *tom.*1. *lit. D, concl.*354. Cened. *ſing.*86. & deinde alia verba ibi, jure cenſeri, quæ improprietatem, & interpretationem ſecundùm juris cenſuram important.

Perpetuò debet, &c.] Notant ad hoc, quod novale, quod deſinit eſſe novale, non reaſſumit eam qualitatem per reditum ad priores, ut per Tiraq. *in tract. ceſſante cauſa, limit.*12. *n.*3.

De Purgatione Canonica.

Tit. XXXIV.

SUPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabarel. Joan. Andr. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Joan. de Londris *in breviario ſanctorum Canonum, fol.*282. Petr. de Ravenna *in compendio juris Canonici*, Dan. Venator *in analyſi methodica juris Pontificij, à pag.* 707. Goffred. & Hoſtienſ. *in ſumma hujus tit.* Alexand. Caſan. & Anaſt. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Barthol. Carthagena *in expoſit. titulorum juris Canonici*, Zypæ. *in analytica poſtremi juris Eccleſiaſtici enarrat. pag.*432. Caniſ. *in ſum. juris Canon.* noviſſimè Joan. Honor. *lib.* 5. *ſum. in Decretal.* omnes *ſub hoc tit.*

De materia tit. vide Bonacoſ. *commun.crimin.part.*1. *verbo juramentum,fol.*104. *& p.*2. *verbo purgatio,fol.*64. Sylveſt. *in ſum. verbo purgatio*, Clar. *in praxi, lib.*5. *§.fin. q.*63.*n.*4.*cum ſeqq.* Bernard. & Salzed. *in pract. c.*151. *& ſeqq.* Simanch. *de Catholicis inſtitut.c.*54. Hieron. Gabr. *conſ.*160. *vol.*2. Directi Inquiſitorum *part.*3. *in ſecundo modo proceſſuum fine terminan.* ubi Peña *ſchol.*11. latè Martin. Delr. *diſquiſit. magicarum lib.*4.*cap.*4.*q.*3. Joan. Baptiſta Coſta *de remed. ſubſid. remed.*15. *per tot.* Fr. Emman. *quæſt. regul. tom.*2.*q.*20.*art.*1. *&* 2. Aldrer. *de Religioſa diſciplina tuenda, lib.*2.*cap.*11. Torreblanc. *in tract. de Magia, lib.*3. *de crimin. punit. c.*20.

SUMMARIUM.

1 *Infamatus fide dignus per juramentum ſe purgat, aliàs ſecus, & cenſetur non idoneus enormiter peccans.*

2 *Purgatio Canonica quæ, & an ſit in uſu, oſtenditur.*

3 *Nobilitas propter delictum amittitur.*

4 *Nobilitas per ingreſſum Religionis an amittatur, oſtenditur.*

Cap. Nobilis I.

Ex Conc. Trib.

SI vir nobilis, vel ingenuus, id eſt, natus liber, accu- 1
ſatus de crimine negat, deficiente accuſatore, ſi ipſe eſt dignus fide, ſe cum duodecim ingenuis viris purgare debet; ſi verò priùs fuerat deprehenſus in furto, vel perjurio, vel falſo teſtimonio, non admittitur ad juramentum, ſed ei tanquam non ingenuo indicitur purgatio Canonica. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Vivian. *in ratſon. lib.*5. *juris Pontif. pag.*224. Alagona *in compendio juris Canon. pag.* 729. remiſſivè Ximen. *in concord. p.*1. refertur à Burch. *lib.*16. *Decret.c.*19. & ab Ant. Auguſt. *collect.*1. *Decretal. ſub tit:*30. *de purgat. vulgari, c.*1.

Antiquitus ſacri Canones illis, contra quos de cri- 2
mine infamiæ, aut grave ſcandalum, aut vehemens ſuſpicio ſurgebant, purgationem Canonicam indicendam decreverunt. Quod adeò in uſu erat, ut multi Summi Pontifices de gravioribus criminibus diffamati, quamvis à nemine judicari poſſent, ad removendum tamen ſubditorum ſcandalum ſolemniter ſe purgare dedignati non ſint. Sic Damaſ. Paſchalis I. Symmachus publicè purgati ſunt, ſic Gregor. VII. coram Henric. IV. Pelagius I. coram Narſete expurgari publicè fuerunt, prout referunt Salzed. ad Bernard. *in pract. cap.*151. *in nov. additione*, Fr. Emman. *quæſt. regul. tom.*2.*q.*20.*art.*1. *in princip.* Sed jam hodie omnes purgationes Canonicæ ſunt arbitrariæ, ut per Bonacoſ. *commun. crimin. p.*1. *verbo purgatio Canonica, fol.*64. *verſo*, Menoch. *de arbitr. caſu* 274. *num.*3. imò jam non ſunt in uſu, niſi in cauſa hæreſis, ut advertunt Clar. *lib.*4 *§.fin.q.*63.*n.*4. Salzed. *loco proximè citato*, Gallia *conſil.*18.*n.*126.*cum ſeqq.* Gail. *lib.* 2. *obſerv.*106. Cabal. *reſol. criminal. caſu* 84. Coſta *de remed. ſubſid. remed.*15. *n.*4. Peña *in direct. Inquiſitor. p.*3. *comment.*38. *pag.*577. *& comment* 43. *pag.*502.

Sicut qui ingenuus non eſt.] Notatur ad hoc, quod 3
propter delictum amittitur nobilitas, ut per Tiraq. *de nobilit. c.*24. *à princip.*

In gloſſ. *ingenuus non eſt*, ult. ibi, *ſicut per Monacha-* 4
tum amittit quis nobilitatem.] Notatur ad hoc, quod nobilitas per ingreſſum Religionis amittitur, intellige quantum ad ipſos Monachos Deo dicatos, ne videlicet alter altero ſit nobilior ac ſuperior, ſed ſint pares in omnibus, ut per Roman. *ſing.*37. Tiraq. *de nobilit. c.*26. *in princip.* Rebuff. *in pract. nominat. q.*12. *n.*33.

SUMMARIUM.

1 *Infamatus tertiò monitus ſe non corrigens, uſque ad purgationem ab officio ſuſpenditur.*
2 *Infamia eſt læſa dignitatis ſtatus moribus, ac legibus improbus.*
3 *Infamia ſola ſuſpendere poteſt à beneficio jam obtento.*

Cap. Siquis II.

Ex Concil. Agathen.

1 SI Preſbyter malè vivat, & infametur, Epiſcopus debet cogere populum manifeſtare infamiam Preſbyteri, & ſi deſunt accuſatores, Epiſcopus primò admoneat Preſbyterum ſeorſum, ſecundò ſub duobus vel tribus teſtibus, & ſi non ſe corrigit, admoneat publica increpatione, & ſi adhuc non ſe corrigit, ſuſpendat ab officio uſque ad dignam ſatisfactionem, ne in populo ſit ſcandalum. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Joan.Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Socin.Vivian. *in ration. lib.5. juris Pontificij, pag.225.* Alagona *in compendio iuris Canonici, pag. 729.* remiſſivè Ximen. *in concord.p.2.*

2 *Infamiam ejus,* &c.] Infamia eſt læſæ dignitatis ſtatus moribus, & legibus improbatus, *l.commiſſionum, ff. de variis, & extraord.cognit.* Farinac. *in praxi crimin. p.3.q.56.n.1.* Cardoſ. *in praxi judicum, verbo infamia, n.1.* Quæ autem infamia, & qualis debeat eſſe ad hoc, ut infamatus teneatur ſe purgare, declarat Bernard. *in praxi, c.51.n.8.cum ſeqq.*

3 *Ab officio ſuſpendatur.*] Ergo ſola infamia ſuſpendere poteſt à beneficio jam obtento, ut per Boër. *deciſ.117.n.1.*

SUMMARIUM.

1 *Regulares purgant ſe de delicto ſecundum regulam Canonicam.*
2 *Sophia Regina de ſtupro accuſata ſuo, & ſeptem honeſtarum, ac nobilium fœminarum juramento ſe purgavit.*
3 *Virginitas quomodo probetur, remiſſivè.*

Cap. Moniales III.

Ex Concil. Meld.

1 MOniales ſi accuſentur eſſe libidinoſæ, & hoc probari non poteſt, cogi debent purgare ſuam famam canonicè ſecundùm regulam. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Vivian. *in rationali lib. 5. juris Pontificij, pag.225.* Alagona *in compendio juris Canonici, pag.730.* remiſſivè Ximen. *in concord. part.2.* deſumitur ex Concil. Melden. *c.70. in impreſſis,* non *c.2.* ut tenet Burch. *lib.8. Decret.c.50.*

2 *Si libidinibus inſervire,* &c.] Sophiam Reginam de ſtupro accuſatam ſuo, & ſeptem honeſtarum, ac nobilium fœminarum jurejurando ſe purgaſſe ſcribit Mart. Delr. *diſquiſit. magic.lib.4.c.3.q.1.in princ.*

3 In gloſſ. *Voluerit.* Quomodo virginitas probetur ad hoc ut ſtuprum, ſeu inceſtus attentatus non intelligatur, vide Baiard. *ad Clar.§.ſtuprum, n.41.* Maſcard. *de probat.concl.140. n.2. & concl.1337. à princip.* Pacian. *eodem tract. lib.2.c.2.n n.6.* Theſaur. *Pedemont. deciſ.3. n.2.* Menoch. *de præſumpt. lib.6. præſumpt.89.* Gutier. *canon.lib.1.c.37.n.7.* Card. Tuſch. *lit.V, concl.709.n.39.* Farin. *in praxi crimin. p.5. q.147.n.35.cum ſeqq. & n num.131.*

SUMMARIUM.

1 *Delictum ſi eſt probabile, non inducitur purgatio, alias ſecus.*
2 *Raptor etiamſi raptam in uxorem habeat, fit infamis.*
3 *Agentes & conſentientes pari pœna puniuntur, quando conſentientes cum agentibus cooperantur poſitivè.*

Cap. Siquis IV.

CLericus ſi eſt convictus, vel manifeſtè confeſſus conſenſiſſe, vel interveniſſe in raptu ſponſarum, repellitur à proprio gradu; ſi verò manifeſtè non probatur, ſed eſt veriſimilis ſuſpicio, canonicè ſe purgare debet. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Marian. Socin.Viv. *in ration.lib.5.juris Pontif.pag.225.* Alagona *in compend. juris Canon. pag.730.* remiſſivè Ximen. *in concord.p.1.* deſumitur ex Concil. Melden. *c.68.* non *c.5.* ut refert Burchar. *lib.9.Decret.c.32.* 1

A proprio gradu repellatur.] Hodie in Concil. Trident. *ſeſſ.24. de reform. matrim.c.6.* contra raptores ſic ſtatuitur: Et nihilominus raptor ipſe, ac omnes illi conſilium, ac favorem præbentes, ſint ipſo jure excommunicati, ac perpetuò infames, omniumque dignitatum incapaces; & ſi clerici fuerint, de proprio gradu decidant. Cujus decreti deciſionem procedere, ac per conſequens infamem fieri raptorem, etiamſi raptam in uxorem habeat, reſolvunt Leſſ. *de juſtit.lib.4.c.3.dubit.9.n.69.* Farin. *in praxi crimin.q.145.n.14.& n.102.* quicquid raptorem hujuſmodi infamem non fieri ex ea ratione, quia aliàs rapta cogeretur nubere infami, contra expreſſa Concilii verba, minus benè exiſtimaverint Henriq. *in ſum.lib.12. c.14. n.4.verſ.ſi ducat non ita fit.* Fr.Emman. *in ſum. tom.1.c.232. n.4. verſ.lo ſexto,* Petr. Ledeſm. *in ſum. p.1. de Sacram. Matrim. c.26. dub.finali.* Circa verò excommunicationem in illo Concil.decreto comminatam, an ſit latæ ſententiæ, & de reſervatis Pontifici, vide Farin. *d.q.145.n.21.* Sanch. *de matrim.lib.7.diſput.13.à princ.* Bonac. *eodem tract.q.4.punct.17.n.9.in fine,* Valer.Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.22.n.31.verſ.de excommunicatione.* 2

In gloſ. *Conſenſorem,* ibi, *qui enim conſenſit quandocunque ut faciens punitur.* Intellige quando conſentientes cum agentibus cooperantur poſitivè, præbendo cauſam efficacem, & propinquam principali auctori delinquenti, ut per Covar. *in regul.peccatum, p.2.§.12.à princip.* Menoch. *d.arbitr.caſu 348.* Farin. *in praxi crimin. p.2. conſil.66.n.18.* Flamin. *de confident.q.22.n.5.* Molin. *de juſtit.tract.2.diſp.732.ſub n.1.* 3

SUMMARIUM.

1 *Infamatus, contra quem crimen probari non poteſt, debet ſe purgare juramento de veritate, compurgatores verò de credulitate.*
2 *Talionis pœna an hodie locum habeat, remiſſivè.*
3 *Epiſcopalis dignitas eſt Ordo.*
4 *Purgatores debent eſſe bonæ opinionis.*
5 *Qui non poteſt per ſe, non poteſt per alium.*

Cap.

Cap. Quoties V.

Innoc. III.

1 EPiſcopus accuſatus de ſimonia, ſi accuſatores non probant, debet ſe purgare cum tertia manu ſui Ordinis, & quarta Abbatum, & Religioſorum Sacerdotum; forma autem purgationis ſervanda talis eſt. Epiſcopus juret ſuper ſancta Dei Evangelia, quod pro Eccleſia S. Petri Presbytero danda nihil per ſe, vel alium accepit, nec aliquis eo ſciente accepit. Compurgatores ſuper ſancta Dei Evangelia jurent quod credunt illum dicere verum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Vivian. *in rationali lib. 5. juris Pontif. pag.* 226. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 730. remiſſivè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 29. *c.* 4.

2 In gloſſ. *Accuſatores*, ibi, *puniri debent pœna talionis.* An hodie locum habeat, vide Duen. *reg.* 72. Covar. *variar. lib.* 2. *c.* 9. Bellet. *diſquiſit. clerical. p.* 1. *tit. de diſcipl. clerical.* §. 10. *n.* 14. Clar. §. *fin. q.* 28. *verſ. ſed quaro.*

3 In gloſſ. *Sui ordinis*, ibi, *quod Epiſcopalis dignitas ſit ordo*, ſequuntur Zabar. *in Clem.* 2. *n.* 12. *de atate, & qualitate*, Navar. *in man. c.* 22. *n.* 18. *verſ. quare*, Burſat. *conſ.* 125. *à princip. vol.* 2. Campanil. *in diverſ. juris Canon. rubr.* 2. *n.* 2. Ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſc. part.* 2. *alleg.* 2. *n.* 18.

4 In gloſſ. *Religioſorum*, ibi, *Compurgatores debent eſſe bona opinionis.* Vide Bernard. *in pract. c.* 151. *n.* 4. Joan. Franc. Leo. *in theſauro fori Eccleſiaſtici, p.* 3. *c.* 6. *n.* 28.

5 In gloſſ. *Summiſſam*, ibi, *non enim licet mihi per alium, quod per me non licet.* Quia qui non poteſt per ſe, non poteſt per alium, de quo vide Thom. de Thomaſſet. *in floribus legum, reg.* 246. relatum *in libello de principiis utriuſque juris, lit. F, n.* 1.

SUMMARIUM.

1 *Epiſcopus Parochianum ſuum infamatum compellit ad ſe purgandum, niſi ab eo legitimè appellaverit.*

2 *Iudex Eccleſiaſticus non cognoſcit de criminibus laicorum, niſi quatenus ſpectant ad forum Conſcientia.*

3 *Lex Canonica in foro ſaculari ſervanda eſt, ubi agitur de materia peccati etiam venialis.*

Cap. Nos inter VI.

Alex. III.

1 EPiſcopus poteſt compellere ſuum Parochianum laborantem infamia de aliquo crimine publico, deficiente accuſatore & teſtibus, ſi non appellat, quia ſi appellat, judex appellationis judicabit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panor. Marian. Socin. Vivian. *in ration. lib.* 5. *juris Pontif. pag.* 226. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 730. remiſſivè Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 29. *c.* 7.

2 In gloſſ. *Deficientibus*, ibi, *ſed nunquid Epiſcopus poteſt de quolibet crimine*, &c. Notatur ad hoc, quod de criminibus laicorum non cognoſcit judex Eccleſiaſticus, niſi quatenus ſpectat ad forum Conſcientiæ, ut per D. Barboſ. *in l. Titia, num.* 50. *ff. ſolut. matrim.* Unde

optimo jure Ordinario Regia Luſitan. *lib.* 3. *tit.* 64. *in princ.* ſtatuit in materia peccati ſervandam eſſe legem 3
Canonicam in ſuo foro ſæculari, & advertunt Surd. *decis.* 159. *n.* 9. & *de aliment. tit.* 7. *q.* 29. *n.* 11. Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. deciſ.* 13. *de legib. n.* 82. quod procedit etiamſi agatur de ſolo peccato veniali, Ripa *in cap. ſapè, n.* 6. *de reſtitut. ſpoliat.* Alciat. *in cap. novit, n.* 19. *de judiciis, & in cap. cùm contingat, n.* 5. *de jurejur.* Surd. *d. q.* 29. *n.* 12.

SUMMARIUM.

1 *Compurgatores debent eſſe honeſti, & notum habere eum, quem purgant, nec debent à judice, vel ab alio impediri, & deficiens in purgatione punitur ut convictus.*

2 *Deficiens in purgatione quas pœnas incurrat, remiſſivè.*

Cap. Cùm P. VII.

PUrgatores debent eſſe honeſti, & bonæ opinionis, 1
& quod veriſimile ſit eos nolle dejerare amore, odio, pecuniis, & quod cognoſcant vitam, & converſationem illius, qui purgatur. Item qui deficit in purgatione, eſt privandus omni officio, & beneficio. Item qui recipit purgationem, non debet oſtendere malevolentiam, vel indignationem, nec impedire, nec permittere impediri compurgatores. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Joan. Andr. Anan. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Vivian. *in ration. lib.* 5. *juris Pontif. pag.* 227. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 730. remiſſivè Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *ſub tit. de accuſat. c.* 12. & eſt pars *cap. cùm P. ſub illo tit.* & ad finem illius continuatur hæc pars.

Deficientem verè in purgatione, &c.] De pœnis quas 2
pati debent deficientes in purgatione, vide Bernard. *in pract. c.* 152. Simanc. *de Catholicis inſtit. c.* 54. *n.* 7. Fr. Emman. *quaeſt. regul. tom.* 2. *q.* 20. *art.* 2. ubi refert, quod licèt Clericus accuſatus puniatur tanquam convictus, ſi defecerit in purgatione, Religioſum tamen eodem modo non puniri nititur probare, ut apud ipſum videri poteſt.

SUMMARIUM.

1 *Abſolutio facta ſecundùm purgationem vulgarem non tenet, & ea non obſtante poteſt indici de novo purgatio, & admittitur accuſatio.*

2 *Purgationem ſuam qui ritè perfecerit, judex ſine mora debet illum declarare innocentem.*

3 *Sententia nulla nunquam tranſit in rem judicatam, nullàque indiget revocatione.*

4 *Infamiam juris licèt Princeps removere poſſit, non poteſt tamen removere infamiam facti.*

Cap. Ex tuarum VIII.

Luc. III.

INfamato, qui ſe purgavit purgatione vulgari, id eſt, 1
judicio aquæ frigidæ, & ideo liberatus fuit, poteſt de novo purgatio Canonica indici, licèt idonei accuſatores non appareant, id eſt, ut cum ſeptima, aut quinta manu ſui ordinis oſtendat ſuam innocentiam,

quod ſi fecetir, eſt abſolvendus à ſuſpenſione, & infamia, non obſtante contradictione, vel oppoſitione alicujus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viv. *in ration. lib. 5. juris Pontif. pag. 257.* Alagona *in compend. juris Canon. pag. 731.* remiſſivè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 59. cap. 3.* & eſt poſt Concil. Lateran. ſub Alex. III. *p. 50. c. 50.*

2 *Quam cùm præſtiterit*, &c.] Notatur ad hoc, quod ſi quis ſuam purgationem ritè perfecerit, judex ſine mora debet illum declarare innocentem, & ab infamia criminis abſolvere, illumque in priſtinum ſtatum reſtituere, ut per Fr. Emman. *tom. 2. quæſt. regul. q. 20. art. 2. in princip.* Soar. *de relig. tom. 1. lib. 1. de irreligioſitate, c. 3. n. 8.*

3 In gloſſ. *Non putantes*, ibi, *ſententia, quæ nulla eſt, non liberat aliquem.* Quia ſententia nulla nunquam tranſit in rem judicatam, Aceved. *l. 3. n. 18. tit. 17. lib. 4. nova recop.* Cald. Pereira *quæſt. forenſ. lib. 2. q. 37. à princip.* Amat. Roderic. *in pract. cap. ult. p. 2. num. 10. & 11.* nulláque indiget revocatione, Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ. cap. 566. num. 13.* nec inducit exceptionem litis pendentiæ, idem Stephan. Gratian. *cap. 531. num. 61.*

4 In gloſſ. *Abſolvat*, ibi, *quia infamiam facti omninò removere ſolius Dei eſt.*] Adverte, quod licèt Pontifex poſſit delinquenti famam reſtituere, & juris infamiam ex delicto incurſam tollere, Cacher. *deciſ. 101. num. 2.* Sfort. *de in integrum reſtit. p. 2. q. 92.* non poteſt tamen removere infamiam facti, quia opinio hominum de bonitate, vel de malitia alicujus non poteſt ab aliquo etiam maximo, vel ſupremo Principe removeri, Princepſque non poteſt facere, ut homines credant illum eſſe bonum, quem credunt, & credere volunt eſſe malum, imò non niſi à Deo infamia facti aboleri poteſt, ut per Roman. *ſing. 469. incip. Dubitatio eſt magna.* Verùm Sfort. quem refert, & ſequi videtur Farin. *in praxi crimin. p. 1. q. 6. n. 45. verſ. in propoſito*, dicit quod Princeps reſtituit etiam ab infamia facti, ſi hoc ei placeat, & exprimat.

SUMMARIUM.

1 *Compurgator ſufficiet, quod ſit toleratus ab Eccleſia, & bona fama, nec de crimine ſuſpectus, aut condemnatus.*

2 *Patria ordinandorum inveſtiganda, ut exinde ſciatur, quibus ipſi ſint imbuti moribus.*

3 *Verbum*, genus, *in Concil. Trid.* ſeſſ. 23. de reformat. cap. 7. *propriè ſignificat illud, quod legitimus, vel liber.*

4 *Neophyti, & qui à Mauris, vel Iudæis originem ducunt, an ſint incapaces officiorum publicorum, & beneficiorum, oſtenditur.*

Cap. Conſtitutus IX.

1 COmpurgatores ſatis eſt ſi ſint ab Eccleſia tolerati, & bonæ famæ, in ſuis Ordinibus miniſtrantes, nec in judicio pro crimine condemnati, & ſecundùm propriam conſcientiam, & opinionem jurent, quod purgandus ſit immunis à crimine, nec eſt inquirendum, vel facienda indagatio de his, ſicut de ordinandis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Marian. Socin. Viv. *in ration lib. 5. juris Pontif. pag. 527.* Alagona *in compend. juris Canon. pag. 731.* remiſſivè Ximen. *in concord. p. 1.*

De nationibus.] Notatur ad hoc, quod patria ordi- 2
nandorum inveſtiganda, ut exinde ſciatur, quibus ipſi
ſint imbuti moribus, ut per Tiraq. *ad l. 7. connub. gloſſ. 1.
p. 7. n. 17.* Unde in Concil. Trident. *ſeſſ. 23. de reformat.
c. 7.* præcipitur Epiſcopis, ut genus promovendorum
ad Ordines inquirant, an ſcilicet ſit filius ancillæ, vel
ſervus, qui promoveri deſiderat, vel filius, aut nepos
hæreticorum, fautorum, defenſorum, receptatorum,
quos jus à ſuſcipiendis Ordinibus excludit uſque ad
ſecundum gradum via maſculina, vel uſque ad primum via fœminina. Ita Salzed. *in pract. Bernard. c. 12.
n. 24.* Fr. Emman. *in ſum. tom. 1. c. 160. num. 2. & quæſt.
regul. tom. 1. quæſt. 54. art. 7.* Henriq. *in ſum. lib. 10.
cap. 17. num. 2. in commento, litera G*, Avil. *de cenſuris,
p. 7. diſp. 4. dub. 4.* & verba Concil. Trident. *dict. loco,
ibi*, Ordinandorum genus, propriè ſignificare idem, 3
quod legitimus, vel liber, non autem deferri ad deſcendentes ex genere Hebræorum, tenet Cened. *ad Decretal. collect. 77. num. 5.* Unde nullibi reperitur prohibitum, quod converſi ex Judæis ad ordines non promoveantur, vel quod Epiſcopi de genere illorum inquirant. Nam *c. conſtituit, 17. q. 7.* deſumptum ex Con-
cil. Tolet. 4. *Can. 65.* dum decernit Judæos, aut eos, qui 4
ex Judæis originem ducunt, ineptos eſſe ad officia publica, intelligitur qui ex Judæis ſunt de illis nuper ad fidem ex Judaïſmo converſis, non autem de illis, qui jam ex infantiæ tempore baptizati ex Judæis originem trahunt, ita Soar. *tom. 5. diſp. 43. ſect. 3. num. 9.* quem refert, & ſequitur Sanch. *in præcepta Decalogi, lib. 5. c. 28. n. 15.* ubi *n. 16.* advertit, quod poſſunt teſtes jurare eſſe illum Chriſtianum veterem, nec ab Hæreticis, Mauris, aut Judæis deſcendere, quando non eſt neophytus ex Judæis, vel Mauris, ſed ab infantia baptizatus, & quando non eſt filius, aut nepos per viam maſculinam, aut filius per viam maternam hæretici, defenſoris, receptatoris, vel fautoris hæreticorum. Ideo Extravagantes, & Conſtitutiones Summorum Pontificum prohibentes ne deſcendentes ex Mauris, Judæis, aut Hæreticis uſque ad quartam generationem admittantur ad aliquam dignitatem, certumve genus beneficiorum, eſſe intelligendas ex juris æquitate non habere locum in deſcendentibus ex illis, qui ſponte propria, nullóque metu coacti ſunt converſi, tenent Navar. *conſil. 1. ſub tit. de Iudæis, in antiq. & conſ. 52. ſub tit. de hæreticis, in novis*, Avila *de cenſur. p. 7. diſp. 4. dub. 3.* ubi addit ſe recepiſſe à quibuſdam viris doctis, & in praxi peritis prædictas conſtitutiones ſuper hac re editas non eſſe uſu receptas, Sanch. *d. lib. 2. cap. 57. n. 3.* Fr. Emman. *quæſt. regul. tom. 1. q. 14. art. 1. & 2.* ubi *eod. art. 1. in fine*, ait Extravag. Pauli IV. confirmatam à Greg. XIII. poſteà reſtrictam fuiſſe à Sixt. V. uſque ad ſecundam generationem paternam, & primam maternam, juxta reſtrictionem text. *in cap. ſtatutum 2. de Hæreticis, lib. 6.*

In gloſſ. *Ordinandos*, ibi, *& inquirendum eſt de natione, in qua nati ſunt*, &c. de requiſitis neceſſariis in ordinandis latè agit Campanil. *in diverſor. juris Canon. rub. 3. n. 5.*

SUMMARIUM.

1 *Infamatus ſuſpendi poteſt propter magnitudinem criminis, nedum ab officio, ſed etiam à beneficio, & augetur propter hoc numerus compurgatorum; interdum verò ex cauſa poſt purgationem præſtitam ſuſpenditur quis ad tempus, & deficiens in purgatione punitur ut coactus.*

2 *Infamatus propter delicti gravitatem à beneficio quoque, nedum ab officio ſuſpendi poteſt.*

3 *Recuſans*

3 *Recuſans ſe purgare de hereſi, officio & beneficio debet priuari.*

4 *Fama ſufficit ad inducendam purgationem Canonicam.*

5 *Purgatio Canonica poteſt indici quando contra inquiſitum adſunt indicia ſufficientia ad torturam.*

6 *Proceſſus in materia fidei per Canonicam purgationem quomodo terminandus, remiſſiuè.*

7 *Compurgatores debent eſſe Catholici, & vita probati.*

8 *Fama & honoris reſtitutio facienda eſt iis, qui eius læſionem propter vitia falsò obiecta paſſi fuerunt.*

9 *Infamatus de hereſi tenetur ſe purgare.*

10 *Deficiens in purgatione, aut ſubire ſibi jure indictam recuſans, præſumptione admodum vrgenti conuincitur.*

11 *Clericali priuilegio nemo priuandus eſt niſi conuincatur per veras probationes.*

Cap. Inter ſollicitudines X.

Innoc. III.

1 INfamatus licèt ſecundùm Canones eſſet ab officio ſuſpendendus donec ſe purgauerit, tamen propter enormitatem criminis, v. g. hæreſis, poteſt ſuſpendi ab officio, & beneficio, etiam nullo accuſante; ſed ex ſola fama poteſt Epiſcopus ex officio ſuo accipere teſtes contra ipſum, & augetur numerus purgantium; poſt purgationem ab hæreſi reſtituitur beneficium, ſed ſuſpenditur ab officio in pœnam, donec ceſſet ſcandalum, & faciat actus contrarios hæreticis: ſed ſi deficit in purgatione, debet pro conuicto haberi, deponi ab officio, & beneficio, & detrudi in Monaſterium ad agendam pœnitentiam. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib. 5. juris Pontif. pag.* 228. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 731. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decret. lib.* 5. *tit.* 17. *cap.* 1. Hanc Decretalem exornauit Pegna *ad Eymeric. in direct. inquiſit. p.* 2. *comment.* 14.

2 *Etiam à beneficio.*] Notatur ad hoc, quod propter
delicti grauitatem infamatus à beneficio quoque, ne-
dum ab officio ſuſpendi poteſt, donec ſe canonicè
purgauerit, vt per Tiraq. *de pœnis temper. cauſa* 49.
3 *n.* 35. Et qui recuſat ſe purgare de hæreſi, officio, &
beneficio debet priuari, vt per Sanctat. *in tract. de hæ-
reſi, c.* 41. *n.* 9.

4 *Fama publica deferente.*] Notatur ad hoc, quod fa-
ma ſufficit ad indicendam purgationem Canonicam,
5 vt per Maſcard. *de probat. concl.* 773. *n.* 23. Et purgatio
Canonica poteſt indici, quando contra inquiſitum
adſunt indicia ſufficientia ad torturam, vt per Marc.
Anton. Gennenſ. *in praxi Curiæ Archiepiſc. Neapol.
cap.* 32.

6 *Attendentes autem*, &c.] De forma terminandi proceſſum in materia Fidei per Canonicam purgationem, vide Peñam *in direct. Inquiſit. p.* 3. *comment.* 42. *n.* 181. *cum ſeqq.*

7 *Sint Fide Catholici, & vita probati.*] Notatur ad hoc, quod compurgatores debent eſſe fide Catholici, vita probati, & qui conuerſationem purgandi Clerici non tam moderno tempore, quam tranſacto nouerint, vt per Bernard. *in pract. c.* 151. *num.* 4. *in nouiſſ. impreſſ.* Peñam *in direct. Inquiſit. p.* 1. *comment.* 38. *verſ. in cauſa*, Joan. Franc. Leon. *in theſauro fori Eccleſiaſt. p.* 3. *c.* 6. *num.* 28.

Vt infamia conuertatur in bonam famam, &c.] Notatur ad hoc, quod famæ, & honoris reſtitutio facienda eſt iis, qui ob vitia falsò obiecta eius læſionem paſſi fuerunt, vt per Couar. *var. lib.* 1. *c.* 11. *n.* 4. *in fine*, quia honor & vita æquiparantur, *l. juſta cauſa*, *ff. de manum. vind. l.* 2. *tit.* 24. *p.* 4. & omni temporali commodo honor præferendus eſt, *l. Iulian. ff. ſi quis omiſſa cauſ. teſtam.* Auend. *in tract. de injuria, n.* 10. Joan. Sanct. *in ſelect. diſp.* 46. *n.* 9. Per nullum namque tempus licet differre famæ reſtitutionem, aut cuiuſcunque alterius rei, cùm adeſt opportunitas reſtituendi tam ex parte reſtituentis, quàm injuriam in fama patientis. Sot *lib.* 4. *de inſtit. q.* 9. *art.* 1. *col.* 18. Sà *verbo reſtitutio*, poſt *n.* 62. quos refert & ſequitur Joan. Sanctius *in ſelect. & pract. diſput. diſp.* 43. *n.* 22. vbi *n.* 21. reſoluit quod ſi quis certus eſt famam alicujus læſiſſe, dubitat verò an integrè ſatisfecerit, tenetur iterum ſatisfacere vſquedum ſibi liqueat de ſatisfactione ſibi poſſibili, quia certus de damno illato, dubius autem de ſatisfactione, non conſtituit æqualitatem: & *n.* 23. addit quod ſi lædens famam alicujus tantundem eſt læſus ab eo, quem læſit, reſtituere non tenetur, quia tunc compenſatione receptæ injuriæ ad æqualitatem reducta eſt injuria alteri facta. 8

In pœnam autem familiaritatis, &c.] Notatur ad hoc, quod infamatus de hæreſi ob familiaritatem cum his, quos hæreticos eſſe agnouit, vehementer de hæreſi eſt ſuſpectus, & tenetur ſe purgare, & publicè abjurare, vt per Peñam *in direct. Inquiſit. p.* 2. *q.* 56. *n.* 7. *pag. mihi* 381. nam talis ille præſumitur, quales ſunt hi cum quibus conuerſatur, vt per Tiraq. *in l.* 5. *connub. p.* 5. *num.* 29. 9

In gloſſ. *In artum Monaſterium*, ibi, *cùm deficiens in purgatione*, &c.] Notatur ad hoc, quod is qui deficit in purgatione, aut eam ſubire ſibi jure indictam recuſat, præſumptione admodum vrgenti conuincitur, vt per Couar. *in cap. alma mater, p.* 1. *§.* 2. *n.* 4. *in princ.* 10

In ead. gloſſ. ibi, *Cùm aliquis conuictus eſt verè, non præſumptiuè.*] Notatur ad hoc, quod nemo priuandus eſt priuilegio Clericali, niſi conuincatur per veras probationes, & non per præſumptas, vt per Felin. *in cap. afferte, n.* 6. *de præſumpt.* Auend. *de exequend. mand. lib.* 1. *c.* 22. *n.* 4. Gam. *Luſit. deciſ.* 179. *&* 281. 11

SVMMARIVM.

1 *Compurgatores admittendi debent eſſe perſonæ vicinæ & honeſtæ.*

2 *Vicinus præſumitur ſcire facta vicini, & an ſit bonæ famæ.*

3 *Vicinus quis dicatur, oſtenditur.*

Cap. Cùm dilectus XI.

COmpurgatores debent eſſe perſonæ vicinæ, & honeſtæ. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Henric. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 229. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 732. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. refertur ab Ant. Aug. *collect.* 3. *Decret. lib.* 5 *tit.* 17. *c.* 7. 1

Quæ vicina ſint] Ergo vicinus præſumitur ſcire facta vicini, vt per Socin. *reg.* 98. Dec. *reſp.* 7. *n.* 32. *lib.* 3. *& reſp.* 93. *n.* 97. *lib.* 2. Maſcard. *de probat. concl.* 1406. *n.* 1. *cum ſeqq.* latiſſimè Farin. *fragm. crimin. p.* 2. *lit. I*, *n.* 168. *cum ſeqq.* & per conſequens an ſit bonæ vocis, conditionis, & famæ, vel an deceſſerit, aut viuus ſit, vt per Menoch. *de præſ. lib.* 6. *præſ.* 24. *n.* 12. *cum ſeqq.* 2

3 Vicinus dicitur ille, qui proximè habitat, Joſeph. Seſſe *Aragon.deciſ.99 n.5.* & propriè ille dicitur, qui alta voce acclamando audiri poteſt, *l. ſi vicinis, C. de nupt.l.1.§.eo autem tecto, ff.ad Syllan.* Signorol. *conſ.31. in princ.* Alex. *conſ.22. Conſideratis, n.5.verſ. aliud ergo, lib.4.& conſ.63.in cauſa & lite, in fine, lib.7.* Tiraq. *de retract.lign.§.1.gloſſ.9. n.11.* Duen. *reg.115.in fine princ.* Ignat.del Villar *in ſylua reſponſ. lib.1.reſp.5.p.1.n.41.* Farin. *d.p.2.lit.1, n.173.* Menoch. *de arbitr. caſu 112.* Maſcard. *de probat.concl.1406.n.4.* Flores de Mena *var. q.1.n.6.* Christoph. de Paee *ad leges ſtyli, l. 64. n.4. cum ſeqq.* vbi etiam de locis vicinis. Non dicitur tamen vicinus loci, qui ex cauſa aliqua temporali, vel ratione alienius officii detinetur in aliquo loco, vt per Joſeph. Seſſe *Aragon.deciſ.9.n.6.& 7.*

SUMMARIUM.

1 *Purgatio de neceſſitate non eſt indicenda, ſi infamia ortum habet ex probabilibus conjecturis, poteſt tamen indici ad inſtantiam purgandi.*
2 *Multitudo facilè ſequitur vnius dictum.*
3 *Reſcriptum omne impetratum contra jus, cenſetur per importunitatem obtentam.*
4 *Purgatio Canonica non inducitur ſi infamia ſit ſimplex, & abſque ſcandalo.*
5 *Infamati, vel inimici quando fuerint illi, qui ſunt einſdem ordinis, non admittuntur ad purgationem, ſed alij.*

Cap. Cùm in juuentute XII.

1 INfamia alicuius quando non eſt nota ex probabilibus conjecturis, non eſt neceſſariò indicenda purgatio, poteſt tamen indici ad inſtantiam purgandi. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq.Innoc.Collect.Zabar. Joan.Andr.Hoſt.Butr.Anchar.Panorm.Marian. Socin. Viuian *in ration.lib.5.juris Pontif. pag.219.* Alagona *in compend.juris Canon.pag 731.* remiſſiuè Ximen. *in concord.p.2.* refertur ab Ant.Auguſt.*collect.3. Decret. lib.5. tit.17. c.3.* & pars alia hujus Decretalis eſt *ſupr.in cap. cùm in juuentute, de præſumpt.*

2 *Scientes quod dictum vnius facilè ſequitur multitudo.*] Vide Anton.Mariæ. *tom.1. commun. opin.in præfat. n.4. pag.2.*

3 *Sed importunitate petentis, &c.*] Notatur ad hoc, quod omne reſcriptum impetratum contra jura, cenſetur per importunitatem obtentum, vt per Perez *l. 1. tit.12. lib.3. Ordin.* Azeued *l.1.à n.1. tit.14. lib.4. noua recop. & l.2.n.17.tit.13.eod.lib.4.*

4 *Nos autem poſtulationem, &c.*] Notatur ad hoc, quod ſi infamia ſit ſimplex, & abſque ſcandalo, & originem habuit à maleuolis procurantibus, purgatio Canonica non indicitur, vt per Bernard. *in pract. c.151.num.9.* Fr.Emman. *quæſt.Regul. tom.2 q.20. art.1. verſ. aduertere.*

5 *Quia inter eum, &c.*] Notatur ad hoc, quod quando illi qui ſunt ejuſdem ordinis, fuerint inimici, vel infamati, non admittuntur ad purgationem, ſed alii, vt per Bernard.*d.c.151.n.6.* vbi *num.8.* aduertit, quod infamatus ille judicandus non eſt, quem dicta paucorum infamant, ſi opinio ejus apud bonos viros læſa non ſit.

SVMMARIVM.

1 *Compurgator jurare debet de credulitate,* & n.2.

Cap. De teſtibus XIII.

COmpurgatores ſi jurent hoc ſolum, quod credunt eum dicere veritatem, ſufficit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viu. *in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.219.* Alagona *in compend. iuris Canon.pag.732.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.2.* refertur ab Anton.Aug.*collect.3.Decret.lib.5.tit.17.c.4.* 1

Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Bernard.*in pract.c.51.n.5.* Tiraq.*de retract.tit.1.§.1. gloſſ.2. num.10.* 2

SVMMARIVM.

1 *Infamatus ſuper defectu natalium, non debet promoueri, niſi prius ſe purget.*
2 *Ordines ſacros ſuſcipere volens, probare debet ſe legitimè natum, quoties de ſe contraria fama extat.*
3 *Negatiua probari non poteſt directè, niſi reſoluatur in affirmatiuam.*

Cap. Accedens XIV.

INfamatus publicè de defectu natalium, de quo non poteſt conſtare, non debet promoueri niſi priùs ſe purget, quia etſi non ſit nota delicti, eſt tamen nota impedimenti ſacrorum ordinum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib.5. iuris Pontif. pag. 230.* Alagona *in compend. iuris Canon.pag.732.* remiſſiuè Ximen. *in concord.p.2.* refertur ab Ant.Aug.*collect.3.Decret.lib.5.tit.17.c.5.* 1

Collige ex text. ad hoc, quod Ordines ſacros ſuſcipere volens probare debet ſe legitimè natum quoties de ſe contraria fama extat, ſecus illa ceſſante, vt per Menoch.*de præſumpt. lib.6. præſ.54. n.26.* Hodie verò ex noua diſpoſitione Concil.Trid.*ſeſſ.23.de reform.c.5.* volens ad majores Ordines promoueri, per menſem ante ordinationem Epiſcopum adire debet, qui Parocho, aut alteri, cui magis expedire videbitur, committat, vt diligenter de ipſorum ordinandorum natalibus, &c. inquirat, id eſt, an legitimi, vel illegitimi ſint, vt interpretatur Campanil. *in diuerſ. iuris Canon.rubr.3.n.5.verſ.natalitia.* 1

In gloſſ *Purgatione*, ibi, *quia negatiua probari non poteſt directè*. Ita Donatus à Fina *tom.1. commun. opinion. lib.4 tit.9.n.10.28.& 35.* Maſcard.*de probat.concl. 1087.* Caror.*de locato, part.3.tit. de negat. proban.* Rebuff. *de exempt. à n.160.* Menoch. *de præſumpt. lib.2. præſ.50. à n.8.* Pacian.*de probat. lib.1. c.38.* Cardoſ. *in praxi iudic. verbo probatio,n.19.* Probatur tamen ſi reſoluatur in affirmatiuam, Menoch.*d.præſ.50,n.24. cum ſeqq.* Mendez à Caſtro *in praxi Luſit.lib.5.c.1.n.62.* vel ſi habet affirmatiuam implicitam, Flamin. *de reſign.lib.8 q.1.n.27.* 3

SVMMARIVM.

1 *Purgatio non eſt indicenda ſuper notorio crimine, & pendente cauſa ſuper criminibus coram Papa delegato, ab Ordinario ſuper eis recepta non tenet.*
2 *Notorium facti quod ſit, oſtenditur.*
3 *Laicus contra Clericum in criminibus notoriis teſtis eſſe poteſt.*
4 *Res inter alios acta nocet aliis ratione connexitatis.*
5 *Citatio in notoriis an requiratur, oſtenditur.*

Cap.

Cap. Cùm dilectis XV.

1 PUrgatio non eſt indicenda, ſed condemnatio, quando crimen eſt notorium, vt celari non poſſit. Item judicio pendente coram judicibus delegatis Papæ, non debet Ordinarius purgationem indicere infamato, & ſi purgauit, purgatio non valet, ſed eſt purgandus à delegato Papæ, ſi contra infamatum non apparet accuſator. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Mar. Socio. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 230. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 732. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decret. lib.* 5 *tit.* 17. *c.* 6.

2 *Nullus inficiationi locus*, &c.] Notatur ad hoc, quod notorium facti eſt finita, & communiter indubitata probatio immediata ex natura facti, vel rei continuæ, vel interpellatæ, aut momentaneæ, ſe oculis hominum, aut majoris partis ita exhibens, vt nulla poſſit tergiuerſatione celari, aut negari, vtpote cuius vniuerſus populus, aut major pars teſtis eſſe poſſit, vt per Farin. *in praxi crimin. p.* 1. *q.* 21. *n.* 11. Menoch. *illuſtr. c.* 2. *n.* 12. *& c.* 20. *num.* 23. Menoch. *de arbitr. caſu* 166. *num* 4.

3 *Vtpote cuius vniuerſa vicinia populus*, &c.] Ergo laicus contra Clericum admittitur teſtis in criminibus notoriis, vt per Panorm. *in cap. de cætero*, *n.* 4. *de teſtibus*, vbi Felin. *n.* 6. Maſcard. *de probat. concl.* 962. *n.* 8. *& concl.* 1358. *n.* 48. *cum ſeqq.* Crot. *de teſtibus*, *n.* 67. Bellet. *diſquiſit. cleric. p.* 1. *tit. de Clerico teſte*, §. 5. *n.* 6. *verſ. quintò*, vbi etiam aduertit laicum idoneum eſſe teſtem ad probandam infamiam contra Clericum.

4 Notatur hic text. etiam ad hoc, quod res inter vnos acta, nocet aliis ratione connexitatis, vt per Tiraq. *in tract. res inter alios, verſ. limita igitur*, *n.* 22.

5 In gloſſ. *Non erat illi indicenda*, ibi, *citatio tamen facienda*, &c.] Notatur ad hoc, quod in notoriis etiam citatio requiritur, quando non conſtat citatum eſſe inexcuſabilem, nullamque habere poſſe defenſionem, vt per Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 2. *q.* 18. *art.* 1. *verſ. hac opinio.*

SUMMARIUM.

1 *Prælato de criminibus infamato non ſufficit, quando ſe purgat, iurare quod ſit immunis ab illis criminibus, ſed iurare debet quod poſt ſuam promotionem illa crimina non commiſit.*

2 *Nemo poteſt ſcire ſe eſſe in gratia Dei.*

3 *Vendentes iuſtitiam, vel bonum litis euentum, quam pœnam incurrant, oſtenditur.*

4 *Venalis ſententia nulla eſt, niſi ſit arbitri.*

Cap. Accepimus XVI. & fin.

1 PRælatus, vt Archiepiſcopus, quando eſt infamatus de criminibus, & vult ſe purgare, debet hoc modo & forma jurare ſecundùm ſanum intellectum, id eſt, ſe illa crimina, de quibus eſt infamatus, non commiſiſſe poſtquam fuit Archiepiſcopus, & compurgatores debent quoque jurare ſe credere eum verum juraſſe, & non ſufficit jurare quod ſit immunis ab illis criminibus, de quibus eſt infamatus, quia non tenetur jurare de tota ſua vita, nec debet jurare quod ſit immunis, intelligendo quod ſint remiſſa per pœnitentiam jam factam, quia temerarium eſſet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 230. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 732. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2.

Quia non debebat aſſerere, &c.] Quia nemo poteſt ſcire ſe eſſe in gratia Dei, imò contrarium aſſerere eſt hæreticum, & error Lutheri, quem damnat Alphonſ. de Caſtro *lib.* 7. *aduerſus hæreſes*, *in verbo gratia*, *hæreſi* 3. & apertè damnatus fuit in Concil. Trid. *ſeſſ.* 6. *c.* 6. *Can.* 14. Nemo enim ſcit (vt ait *Eccleſ. c.* 9.) an amore, vel odio dignus ſit, & Apoſtol. ad *Corinth.* 1. *c.* 1. *Nihil mihi conſcius ſum, ſed non in hoc iuſtificatus ſum.* Vide plura ad hoc propoſitum per Nauar. *in man. c.* 9. *num.* 10. *& c.* 11. *n.* 8. *& in cap. ſi quis, il primo*, *n.* 18. *de Pœnitentia diſt.* 7. Ianſen. *in Prouerbia Salomonis*, *c.* 20. *Prouerb.* 9. optimè Menoch. *conſ.* 82. *num.* 5. *&* 6. *n.* 58. *&* 63. *cum ſeqq. & de præſ. lib.* 6 *præſ.* 95. 2

In gloſſ. *Venditionem juſtitiæ*. De illis, qui vendunt juſtitiam, multa tradit Azeued. *l.* 7. *n.* 4. *&* 5. *tit.* 3. *lib.* 7. *noua recop.* De illis verò qui vendunt bonum litis euentum, & ad illum obtinendum cum partibus componunt, vide DD. per text. *ibi*, *in l. qui explicandi*, *C. de accuſ.* Bobadil. *in ſua politica*, *lib.* 13. *c.* 9 *pag.* 165. *cum ſeqq.* Farin. *in praxi crimin. q.* 111. *n.* 297. *cum ſeqq.* vbi *n.* 274. agit de illis, qui hoc faciunt extra curiam, & promittunt bonum litis euentum apud judices, & de Aduocato hoc faciente. Hos impoſtores vocat Martial. *lib.* 4. *epigram.* 5. fumi venditores, vbi P. Radetus ejus ſcholiaſtes aliqua adducit: inde factum fuit, vt Alexander Seuerus Imperat. vt refert Ælius Lampridius *in eius vita*, quendam Vetronium Turinum his fallaciis vtentem fumo necari juſſerit, clamante præcone, Fumo moritur, qui fumum vendidit: refert etiam, multa in hoc propoſitum adducens Hortenſ. Caualcan. *de brachio Regio*, *p.* 5. *num.* 69. *&* 70. Sebaſt. Orozco *en el theſoro de lengua Caſtellana. verbo homo*, fit enim offenſa Regi, & fraus, & mendacium, & furtum litigantibus deceptis, de quo idem Orozco *in ſuis moralibus emblem. lib.* 2. *embl.* 19. 3

In ead. gloſſ. ibi, *venalis etiam ſententia nulla eſt.* Ita diſpoſitum eſt apud Luſitanos *in ordinatione Regia*, *lib.* 2. *tit.* 75. *in princip.* & apud Caſtellanos *l.* 13. *tit.* 22. *partit.* 3. reſoluunt Menoch. *de arbitr. caſu* 342. *num* 6. Menoch. *vſufruc. c.* 37. Auiles *ad c.* 1 *prætorum*, *verbo donatione*, *n.* 7. Peregr. *de jure fiſci*, *lib.* 7. *tit* 4 *n.* 6. *cum ſeqq.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.* 5. *collect.* 1449. Farin. *in praxi crim. p.* 5. *q.* 111. *n.* 197. venalis verò ſententia arbitri eſt valida, gloſ. *verbo exceptio*, *in fin. in l. ita demũ*, *ff. de arbitr.* Camil. Borrel. *in ſum. omnium deciſ. tit.* 63. *n.* 384. 4

De Purgatione vulgari.

Tit. XXXV.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabarel. Ioan. Andr. Anchar. Panorm. Butr. Mar. Socin. Martin. Meſnart. *in epitome Decretal. fol.* 197. Petr. de Rauenna *in compend. juris Canon.* Dan. Venat. *in analyſi methodica juris Pontif. à pag.* 709. Goffred. & Hoſt. *in ſum. huius tit.* Alex. Calan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decret.* Barthol. Carthag. *in expoſit. tit. juris Canon.* Ioan. Honor. *lib.* 5. *ſum. in Decret.* omnes *ſub hoc tit.*

De materia tit. vide Couar. *lib.* 4. *var. c.* 23. Ambroſ. de Morales *in hiſtoria Hiſpania*, *p.* 1. *lib.* 11. *fol.* 56. *verſo*,

verſo. Nauat. *in man.c.*11.*ex n.*39. Damhaud. *in praxi crimin.c.*43. Binsfeld. *p.*2.*confeſſ.malef. q.*1. Henriq. *in ſumma,lib.*8.*de Euchariſtia, c.*56. *n.*5. Decian. *tract. crimin.tom.* 1. *lib.*5.*c.*48.*n.*3. Joan.Ferdin.*in theſauro,verbo aqua, n.*9. Soar. *tom.*1.*de Relig. lib.*1. *de irreligioſitate, c.*3.*n.*8. latè Martin. Delri. *diſquiſit. magicar. lib.*4.*c.*4. *q.*4. *ſect.*3. & 4. Anton. de Gouea *in lib. de itinere ſeu viſit. Archiepiſcopi D. Alexij de Meneſes, lib.*2. *c.*4. *in fine, & c.*5. Bernard. de Britto *in monarchia Luſitana, p.*2.*lib.*2.*c.*10. *à princip.* Emmao. de Valle *de incantat. & oaſalm.ſect.*2.*t.*15.*n.*7. Azeued. *in l.*10. *n.*12. *tit.*8. *lib.*6.*noae recop.* Franc Leon. *in theſauro fori Eccleſ. p.*5. *c.*26.*n.*27. Torreblanc.*lib.*1.*de Magia,c.*23.

SUMMARIUM.

1 *Purgatio vulgaris in nullo caſu tolerari debet.*
2 *Duella & alia purgationes vulgares ſunt prohibita.*
3 *Duellorum pœna innouata, & ampliata.*
4 *Conflictus quotidiani non ſunt duella.*
5 *Duellare nulla de cauſa, nec pro defenſione honoris vnquam licitum eſſe poteſt.*

Cap. Cura I.

Cœleſt. III.

1 PVrgatio vulgaris, vt per duellum, in nullo caſu tolerari debet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Marian. Socin. Cened. *collect.*117. Vin. *in ration. lib.*5. *juris Pontif. pag.*232. Alagona *in compend. juris Canon. pag.*733. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.*1. refertur ab Ant. Aug. *collect.*2. *Decret. lib.*5 *tit.*16 *c.vnico.*

2 Collige ex text. duella & alias purgationes vulgares probibitas eſſe, quia per ea multoties condemnatur abſoluendus, & Deus tentari videtur, vide Orozco *de vera & falſa prophetia, lib.*1.*c.*29. *fol.*73. Soar. *tom.*1. *de Religione, lib.*1.*de irreligioſitate, c.*3. *n.*8. De duello, & ejus pœnis vide DD. citatos *ad rub. de clericis pugnantibus in duello.*

3 Duellorum pœnæ innouatæ, & ampliatæ fuerunt multis in caſibus, & ad alias perſonas præter duellantes, vt in Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *de reform. c.*19. & per Pium V. *in ſua conſtit. incip. Ea quæ à prædeceſſoribus, ſub dat. Idibus Nouemb.* 1560. & per Gregor. XIII. *in conſtit.incip. Ad tollendum, ſub dat.*24. *Decemb.*1582. & per Clement. VIII. *in nouiſſima conſtit. incip. Illius vices, ſub dat.* 2 *Septemb.*1592. vbi extendit ſupradictas conſtitutiones, & decretum Concilii *citato loco*, vt locum habeant vbique gentium & terrarum inter quaſcumque perſonas etiam armatas, & in caſtris, ſeu propugnaculis militantes, &c.

4 Conflictus quotidiani, qui ſubito iræ feruore, vel ex altercatione naſcuntur, non ſunt duella, eo quòd non fiunt ex condicto, vt per Floron. *de duello, c.*1. Alex. Peregr *in ſimili tract.q.*18. Bonacin. *de cenſur. diſput.*2. *q.*6.*puncto* 2 *n.*9. vbi *n.*8. cum Peregr. *cit.loc.q.*13. ſubdit quod quando Titius offert duellum Caio, illumque eodem tempore, quo duellum offert, gladio aggreditur, vnde Caius cogitur *ibi* ſtatim pugnare, neutrum dicitur duellum propriè committere, de quo vide Filliuc. *tract.*15.*n.*110. vbi *n.*112. tenet quod ſi duo inuicem contendant, & ante conueniunt vt armatus expectet, donec alter arma de domo arripiat, videtur duellum, quia pugna erit ex condicto, ſi non eſt eadem continuata, ſed interpolata receſſu ab altero, & ingreſſu in domum.

Duellum nulla de cauſa, nec pro defenſione honoris vnquam licitum eſſe poſſe, notat Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.*21.*n.*80. Bernard. Græu. *ad pract. Cam. Imper. lib.*2.*concl.*100.*conſid.*1. Eſt tamen vnus caſus ſingularis, quo ſine peccato, regulariter loquendo, licitum eſt duellum, videlicet ſi exiſtente bello juſto inter duos Principes vnus illorum vellet bellum in duellum reſoluere, prouocandò alterum ad ſingulare certamen, prout Bellar. *in ſuis comment. rerum Gallicarum anni* 1528. feciſſe refert Franciſc. I. Regem Galliæ, miſſo libello duelli Carol. V. Imper. & Guicciardin. *in hiſtoria Italia, lib.*13. idem refert de Franciſc. Maria Duce Vrbini, ubi apoſtil. alios refert, Lyran. *in lib.*1. *Reg.c.*17. Caiet. 2.2.*q.*95.*art.*8.*in reſp.ad* 3. *verſ. quinta cauſa*, Sayr. *in clavi Regia, lib.*7.*c.*13.*n.*16. vbi concludit licitum eſſe duellum iſto caſu. 5

Incidere in pœnas pugnantium in duello, qui ſeſe obuiam habentes diffidant ſe in tali loco, quo ſtatim tendunt, & ibi pugnant, cum adſit aſſignatio loci, & temporis præſentis, contra Iacob. de Graff. *de caſibus reſeru. lib.*1.*c.*7.*n.*22. reſoluunt Sanch *in præcepta Decalogi, tom.*1.*lib.*2.*c.*39.*n.*18. Bonacin. *d. puncto* 2.*n.*6. vbi ſubdit videri incidere in pœnas duelli illum, qui dicit alteri, Veni in talem locum, te ibi expectabo. 6

Illum qui præmiſſa cum alio provocatione ad duellum ſeſe contulit tempore præfixo ad locum conſtitutum, ſed duello non ſequuto diſceſſit, incidere in excommunicationem, aliaſque pœnas contra duellantes comminatas, reſoluunt Floron. *de duello, c.*3.§.1. *n.*14. *fol.*47.& *c.*5.§.1.*n.*3.*fol.*63.& *c.*6.§.1.*num.*2.*fol.*84. Peregrin. *eod. tract.q.*4.*n.*5. & 7. *in fine*, & *q.*41.*per tot.* & præcipuè *n.*2 & 4 Ugolin. *de offic. Epiſcop.c.*6.§.2.*n.*2. *verſ. quartò*, vbi ait hoc ita tenendum per Bullam Clement. VIII. & ſic in Curia obſeruari. Quamvis contrarium teneant Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.*6.*q.*13. *n.*5.*verſ. quartam*, & *q.*18.*n.*7. & 8. Sanch. *d.c.*37.*n.*28. Bonac. *d.puncto* 2. *n.*16. 7

Comprehenduntur in ſupradictis conſtitutionibus ſocii, patrini, & ſpectatores ex induſtria, non verò illac tranſeuntes, & obiter aſpicientes duellum, ſicut reſolvunt Valer. Reginald. *d.lib.*21.*n.*77. Ugolin. *d.*§.2. *num.*5. 8

Non committit duellum ille, qui ad euitandam loci irreuerentiam, aut ſuum periculum, inimico, quem videt eſſe in Eccleſia, aut in loco ſibi periculoſo, vbi habet comitatum, vel famulos, dicit, Exi inde, quia non deſtinatur propriè locus, ſed ſolùm intenditur euitatio irreuerentiæ loci, vt tenent Floron. *tract. de duello, c.*1. Peregr. *eod. tract. quæſt.*18. Filliuc. *tom.*1. *tract.*15. *n.*111. 9

Calor iracundiæ excuſat quem à pœnis duelli, ſi incontinenti accederet ad aliquem locum, ibique dimicaret, vt per Ioſeph. Ludouiſ. *Lucenſi deciſ.*11. Cened *ad Decretal. collect.* 117.*n.*4. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſiaſt. deciſ.*634. *in* 1.*edit.* aliàs *reſol.*673. *in* 2. *edit.* 10

SVMMARIVM.

1 *Purgatio vulgaris in nullo caſu tolerari debet, & ſententia lata ex tali purgatione eſt nulla.*
2 *Sententia quando eſt ipſo jure nulla, poteſt reuocari per judicem, qui eam tulit.*
3 *Sententia, quam pars injuſtam profitetur, non debet exequi.*
4 *Teſtibus receptis contra juris prohibitionem, non eſt fides adhibenda.*

Cap,

Cap. Significantibus II.

Innoc. III.

1 PUrgatio vulgaris in nullo caſu tolerari debet, & ſententia lata ex tali purgatione eſt nulla, & non liberat, nec condemnat. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Vivian. *in rationali lib. 5. juris Pontiſ. pag. 232.* Alagona *in compendio juris Canon. pag. 733.* remiſſivè Ximen. *in concord. p. 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 18. cap. unic.*

2 Notatur hic text. ad hoc, quod quando ſententia eſt ipſo jure nulla, poteſt revocari per judicem, qui eam protulit, ut per Azeved. *in rubr. tit. 8. n. 5. lib. 8. nova recop. & l. 10. n. 3. eod. tit* & ſententia, quam pars injuſtam confitetur, non debet exequi, ut per Corſet. *in ſingul. verbo ſententia 6. & 7.* Rebuff. *tom. 1. ad leges Galliæ, tract. de ſeatent. execut. art. ult. n. 6.* Sic etiam teſtibus receptis contra juris prohibitionem, nulla fides adhibenda eſt, & ſententia lata virtute talium probationum eſt ipſo jure nulla, ut per D. Barboſ. *in l. 9. §. de vi, n. 106. ff. de judiciis.*

SVMMARIVM.

1 *Ferri candentis judicium interdicitur*, & n. 2.
3 *Purgatio vulgaris olim triplex.*
4 *Miraculum inſigne refertur, quod accidit cuidam Luſitano Omuræ.*

Cap. Dilecti III. & fin.

Honor. III.

1 PUrgatio vulgaris candentis ferri interdicitur ſub cenſura, quia eſt tentare Deum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Mar. Soc. Vivian. *in ration. lib. 5. Iuris Pontif. pag. 232.* Alagona *in compend. Iuris Canon. pag. 733.* remiſſivè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 Refert hic text. ferri candentis judicium penitus eſſe interdictum, utpote in quo Deus tentari videtur, & mandat Templarios, qui Livones hoc judicium ſubire compellebant, per cenſuras Eccleſiaſticas cogi ab eo abſtinere, ut per Mart. Delr. *Diſquiſit. magic. lib. 4. c. 4. q. 4. ſect. 3. in fine, & q. 5. ſect. 3. verſ. ſecundò probatur*, Torreblanc. *lib. 1. de Magia divinatrice, cap. 23. ex num. 36.*

3 Triplex olim fuit purgatio vulgaris, per rogum ſcilicet, per prunas, per ferrum, hoc eſt, per cautes, ſeu lateres, ſeu coticulas, vel chirothecas candentes innocentia probabatur, ſi illæſus quis abiret; ſin nocens habebatur, quæ aliquando ſponte ſuſcepta, aliquando verò injuncta provocato erat, prout aſſerit idem Mar-
4 tin. Delr. *d. q. 4. ſect. 3. in princ.* ubi teſtatur de ferro candente hodie apud Japonios obtinere, & narrat illuſtre miraculum, quod accidit Omuræ, ex epiſtola Luſij Froës ſcripta anno 1595. in hæc verba: Fuerat Chriſtianus quidam (Luſitanus erat) degens inter ethnicos accuſatus furti, & quia hoc crimen ſæviſſimè punitur in Japonia, ſic ut de eo quantumvis minimo convictus, morte cum nulla veniæ ſpe mulctetur, nec tamen poſſint hunc Chriſtianum verè convincere. Ecce mox Gentiles eum obſident, & dum aliud non poſſunt, opportunè compellunt, ut ritu ipſis conſueto juramentum edat, qui erat, ut in folio chartæ ſubſcripto ſcriberet, quod erat jurandum, deinde folio in palmam manus depoſito imponeret ferrum candens, manumque conſtringendo in ſuam rapiat vindictam, & iram Chamis imprecaretur, ſi objecti criminis reus foret. Quod ſi fortè manus amburatur, ajunt experientia probatum eum noxæ eſſe reum, ſi verò à læſione cum folio maneat immunis, eſſe innoxium. Cùm igitur hic Chriſtianus in has anguſtias abductus eſſet, quippe vel jurandum illi erat, vel repudiato juramento, quo ſe reum faciebat, vitæ diſcrimen adeundum: innocentiæ ſuæ confiſus dixit fas ſibi non eſſe, utpote Chriſtiano, per falſum Deum Chamis jurare, ſed tantùm per verum. Conſentiunt Gentiles, ut per ſuum Deum juret. Ille ergo ſigno Crucis in folio expreſſo, ferroque candenti impoſito, quia id facere cogebatur, magna animi præſtantia ferrum manu conſtrinxit. Res mirabilis, nec manus, nec folium comburitur. Itaque non ſolùm ſolutus eſt pœna, verùm etiam culpa, quam falsò illi impingebant.

De Injuriis, & Damno dato.

Tit. XXXVI.

SUMMARIUM.

1 *Doctores referuntur ſuper hanc rubr. ſcribentes.*
2 *Injuriarum materia ubi tractetur, oſtenditur.*
3 *Injuria non ſolùm dicitur verbalis, quæ verbo tenus fit, ſed & ea quæ in ſcribendo fit.*
4 *Injuria ſine dolo & animo injuriandi non committitur.*
5 *Injuriandi animus non præſumitur quando poteſt ſumi alia conjectura.*
6 *Injuria irrogatur ſi quis dicat alteri, tu mentiris.*
7 *Injuria atrox quæ dicatur, remiſſivè.*
8 *Damnum dicitur non ſolùm quod provenit à caſu, ſed etiam quod à culpa.*
9 *Damnum præſumitur illatum ab inimico, & vicinis, quando ſunt malæ opinionis.*
10 *Damnum, & injuria in quo differant.*

SUper hanc rubr. ſcripſerunt Zabarell. Joan. Andr. Anch. Butt. Panorm. Marian. 1
Socin. Aloyſ. Rice. *collect. 1875.* Durand. *in breviario aureo juris Canon. fol. 151.* Petrus de Ravenna *in compendio juris Canon.* Joan. de Londris *in breviario ſanctorum Canonum, fol. 182.* Martin. Meſnart. *in epitome Decretal. fol. 197. verſo*, Daniel Venat. *in analyſi methodica juris Pont. à pag. 710.* Goffr. & Hoſt. *in ſum. hujus tit.* Alex. Caſan. & Anaſtaſ. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decret.* Barth. Carthag. *in expoſit. tit. juris Canon.* Lancel. *in inſtit. Canon.* Caniſ. *in ſum. juris Canon.* Caſatel. *in erotem. ejuſdem juris*, noviſſimè Joan. Honor. *lib. 5. ſum. in Decretal.* omnes *ſub hoc tit.*

De injuriis vide Clar. *in pract. §. injuria*, Menoch. *de* 2
arbitr. caſu 263. Bellar. Soar. & alios *tom. 3. commun. opin. lib. 9. tit. 25. de injur.* Perez *ad tit. 9. lib 8. Ordin.* Surd. *deciſ. 89.* Farin. *in praxi crimin. p. 3. q. 105.* Bernard. Grevæ. *ad pract. Cam. Imper. lib. 2. concl. 100.*

Injuria non ſolùm dicitur verbalis, quæ dicitur 3
verbo tenus, ſed & ea, quæ in ſcribendo fit, quia ſcriptura loquitur, *l. non figura 37. verſ. quatenus, ff. de actionibus, & obligationibus, gloſſ. verbo conjiciunt, in l. 1. ff. hoc tit.* Farin. *d. q. 105. n. 4.* Bernard. Grevæ. *d. lib. 1. concl. 104. conſid. 1.* Sine dolo, & animo injuriandi 4
non committitur, *l. ſi non convitij, C. hoc tit.* Surd.

*d.deciſ.*89.*n.*23.*&* 27. Farin. *in praxi crimin.p.*1.*q.*16.*n.*67. Menoch. *conſ.*109.*n.*1.

5 Injuriandi animus non præſumitur, quando poteſt ſunt alia conjectura, Surd. *d.deciſ.*89.*n.*31. Farin. *d.q.*16. *n.*53.

6 Irrogatur autem injuria, ſi quis dicat alteri, tu mentiris, ex Clar. §.*injuria,n.*13.*&* 14. Menoch. *conſ.*41.*n.*10. Bellacomb. *tom.*2.*commun.opin.lib.*9.*tit.*25.*n.*49. ubi Viv. *num.*127. Soar. *receptarum ſententiarum lit.I, n.*36. Fach. *controv.lib.*9.*c.*12.*in princ.*Bernard.Grevæ. *d.lib.*2.*concl.*100.*n.*9.*cum ſeqq.* Farin. *d.q.*105. *n.*310. ubi *n.*311. aſſerit procedere, quamvis fiat cum proteſtatione, ſalvo ſcilicet honore meriti, quia talis proteſtatio contraria facto proteſtantem non relevat. Similiter infertur per verba generalia, putà ſi dicatur, Ite in pace, quia in meo genere non ſunt Judæi, Mauri, latrones, &c. Perez *l.*1.*verſ.igitur majori,tit.*9.*lib.*8.*Ord. pag.*228.Capyc.*deciſ.*48.*n.*3. Farin.*q.*105.*n.*12.104.*& ſeq.* Menoch. *conſ.*107. *n.*10.

7 Atrox verò injuria quæ dicatur, vide Covar. *lib.*2.*var.c.*10.*n.*7.*verſ.hac omnia,*Gom.*tom.*3.*var.c.*6.*n.*1.2.*&* 4.Plaz.*de delict.lib.*1.*c.*6.*n.*3.Perez *l.*27.*in gloſſ.verbo palabra, tit.*19. *lib.*8.*Ordinam.* Menoch.*de arbitr.caſu* 263.Rebell.*de oblig.juſtit.p.*2.*lib.*17.*q.*9.*n.*3.*verſ.prima.* Molin. *de juſtit. tract.*2. *diſp.*176. *verſ.ſecunda, & diſput.*281. *verſ.prima eſt.*

8 De damno dato vide Brunor. à Sole *in locis communibus, verbo damnum,* Maſcard.*de probat.concl.*407. *cum ſeqq.* Dicitur non ſolùm, quod provenit à caſu, ſed

9 etiam à culpa, Surd.*deciſ.*326.*n.*3.Et illud allegan ti incumbit onus probandi, Maſcard. *concl.*470.*n.*1.& in dubio præſumitur illatum ab inimico, Brunor. à Sole *d.verbo damnum* 2.Maſcard.*concl.*472.*n.*1.& à vicinis, quando ſunt malæ opinionis, & famæ. Bart. *in l.ſi ita, ad finem, ff.de fundo instructo, & in l.dominus horreorum, ad finem, ff. locati,* Menoch. *de arbitr.caſu* 208.*& conſil.*384.*num.*6.*& de præſumpt.lib.*1. *præſumpt.*89.*n.*94. *& lib.*5. *præſumpt.*21. *à num.*18. *& lib.*6. *præſumpt.*24. *n.*45. Maſcard. *concl.*572. *num.*3.*& concl.*931.*n.*13.*&*

10 *concl.*1224.*n.*3. Diverſa namque ſunt injuria, & damnum, quia remittens omnem injuriam, & violentiam, non cenſetur remittere damna, Covar. *d. lib.*2. *c.*16. *num.*7.*verſ.tertium,* Anton. Gomez *tom.*1.*variar.c.*6. *num.*13.Menoch.*remed.*1.*recuper.n.*307.*& de præſumpt. lib.*3.*præſump.*114.Surd.*de alimentis,tit.*7.*quæſt.*16.*n.*85. *& deciſ.*261. *n.*4. ubi *num.*5. reſolvit quod expenſas non cenſetur remittere, qui damna remittit, de quo etiam Perez *ad lib.*4.*Ordin.pag.*832.Et ideò ſi facta ſit remiſſio injuriæ, ſive offenſæ in foro Conſcientiæ, non propterea cenſebitur ſublatum jus accuſandi. Covar. *dict. c.*10. *poſt num.*6. *verſ. tertiò,* Clar. §.*fin. q.*58.*num.*39. Bonacoſ. *commun. crimin. part.* 2. *verbo injuria, fol.*38.

SUMMARIUM.

1 *Operas, & expenſas ſolvere debet percutiens aliquem qui jacet in lecto.*

2 *Vulnerans tenetur vulnerato ad damna & intereſſe, intellige ut ibi.*

Cap. Si rixati I.

Ex Exodo.

1 QUando quis in rixa alterum percutit, & ideo jacet in lecto, ſed non moritur, percutiens operas, & expenſas ſolvere debet. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq. Innoc. Collect.Zabarel. Joan.Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm.Marian. Socin.Viv. *in rationali lib.*5.*juris Pont.pag.*233. Alagona *in compend. juris Canon. pag.*733. remiſſivè Ximen. *in concord.p.*1. deſumitur ex Exodo *c.*21. & refertur ab Anton.Auguſt. *collect.*1.*Decret.lib.*5.*tit.*35.*c.*1.

Collige ex text. quod vulnerans tenetur vulnerato ad damna, & intereſſe, ad æſtimationem operarum amiſſarum, ac lucri ceſſantis propter illatum vulnus, necnon ad expenſas medicorum, medicinarum & aliarum rerum in curatione adhibitarum, de quo vide latè Bellacomb.*tom.*2.*comm.opin.lib.*9.*tit.*25.*n.*94.*pag.*521. Joſeph.Ludov.*tom.*3.*earund.comm.opin.ſub tit.ad legem Aquil.concl.unic.per totam,* Marant.*de ordine judic.p.*4.*diſtinct.*1.*n.*4. Baiard.ad Clar. §.*homicidium,n.*70. Ant. Gom.*tom.*3.*c.*3.*num.*37.Put.*deciſ.*208.*lib.*2.*in antiquis,* Menoch. *de præſumpt.lib.*3. *præſumpt.*114.*n.*2. Farin. *in praxi crim.p.*5.*q.*119.*num.*15. latè Sayr. *in clavi regia, lib.*11.*c.*2. Paul.Comitol. *reſponſ.moral. lib.*4.*q.*11.*n.*2.*cum ſeqq.* quam quidem reſtitutionem damnorum, & intereſſe, expenſarum curationis, & æſtimationis operarum deberi de jure divino per hunc text. tenent Menoch.*de arbitr.caſu* 122.*in princ.*Farin. *d.q.*119.*n.*110. Principalis igitur text. concluſio adeò vera eſt, quod vulnerans tenetur ad æſtimationem operarum amiſſarum & lucri ceſſantis propter vulnus, quando ex illo ſecuta eſt aliquando corporis debilitatio, vel aliquod membrum inutile redditum, aut abſciſſum, quia tunc tenetur etiam ad amiſſas operas, & lucrum ceſſans in futurum, propter dictam debilitationem, & poſtquam fuerit vulneratus reſanatus durante vita ipſius vulnerati, ut per Plaz. *de delictis, lib.*1. *c.*6.*n.*32. *ante finem, verſ. quod ſi mutilus,* Gomez *d.tom.*3.*c.*6.*n.*11. optimè Farin. *d.q.*119.*n.*117. ubi *n.*120. limitat in homicidio caſu commiſſo, in quo dicit non venire reſtitutionem intereſſe damnorum, & *n.*112. limitat non procedere in eo, qui vulneravit, aut occidit ad ſuam neceſſariam defenſionem. 2

SUMMARIUM.

1 *Compendium hujus textus refertur.*

2 *Ciſternam fodiens, & non cooperiens, ſi bos ceciderit, tenetur dominus ciſternæ pretium bovis reddere.*

Cap. Si quis aperuerit II.

SI quis aperuerit, vel foderit ciſternam, & eam non cooperuerit, cecideritque bos, vel aſinus in ea, dominus ciſternæ tenetur reddere pretium bovis, vel aſini, quod autem mortuum eſt, ipſius domini ciſternæ erit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan.Andr.Hoſt.Butr.Anchar.Panorm.Marian. Socin. Vivian. *in rationali lib.*5. *juris Pontif. pag.*233. Alagona *in compendio juris Canon. pag.*734. remiſſivè Ximen. *in concord. p.*2. deſumitur ex Exodo *c.*21. & refertur ab Ivone *p.*16.*c.*449. & ab Ant.Auguſt. *collect.*1. *Decret.lib.*5.*tit.*31.*c.*3. 1

Hanc eandem concluſ. ex hoc textu deſumunt Cepol. *de ſervit.urban.præd.cap* 47.*num* 8. Albet. *p.*2. *ſtatutorum,quæſt.*69.*&* 76. Palat. *in repetit. rubr. de donat. inter virum,*§.65.*n.*30.ubi etiam argum.hujus text. reſolvit, quod in caſu in quo tenetur aliquis ad reſtitutionem rei alienæ per vim ſubtractæ, vel aliàs injuſtè acquiſitæ, aut damnificatæ, non ſatisfacit ſpoliator exhibendo domino rem damnificatam, & ſupplendo illius deteriorationem; unde ſi tempore invaſionis, vel violentiæ occidit bovem, vel aliud animal, aut aliam rem damnificavit, tenetur lege Aquilia, & non 2

ſatisfa

ſatisfacit reddendo carnes & corium,& ſupplendo in pecunia deteriorationem uſque ad veram æſtimationem,immò tenetur reſtituere verum pretium in pecunia numerata, & quod plus eſt, erit in optione domini damnum paſſi,vel recipere animal mortuum aut damnificatum,& agere ad ſupplementum deteriorationis; vel ſimpliciter agere ad rei æſtimationem.

SUMMARIUM.

1 *Bos ſi erat cornupeta,& non cuſtoditus, & alium bovem interfecit , dominus illius tenetur reddere bovem, & accipere cadaver.*

2 *Animal quodnam fuerit aggreſſum quando dubitatur , dominus occiſoris non tenetur.*

3 *Aggreſſor quod quis fuerit quomodo probetur, remiſſivè.*

Cap. Si bos III.

1 BOs ſi erat cornupeta , & non cuſtoditus,& alium bovem interfecit, dominus illius tenetur reddere bovem,& accipere cadaver. Colligunt ex Ordin.Abb. antiq. Innoc.Collect.Zabarel. Joan.Andr. Hoſt.Butr. Anchar.Panorm.Marian. Socin. Viv. *in rationali lib.5. juris Pontif.pag.234.*Alagona *in compendio juris Canon. pag.734.* remiſſive Ximen. *in concord. p.1. & 2.* deſumitur ex Exodo *c.21.*& refertur ab Ivone *p.16.c.150.* & ab Ant.Auguſt. *collect.1. Decret.lib.5.tit.31.c.4.*

2 In gloſ. *Reddet bovem,* b. *ſcilicet cùm dubium eſt, quis bos primò aggreſſus eſt,* &c.] Notatur ad hoc , quod ubi dubitatur quodnam animal fuerit aggreſſum,dominus non tenetur,ut per Buër. *deciſ.287. à princ.* Tiraq. *de pœnis temperandis, c.62. à princ.& de jure primog.q.17.*
3 *opin.7. n.7.* Et aggreſſor quod quis fuerit , quomodo probetur, latè proſequitur Farin. *in praxi crimin. p.5. q.125. n.436. cum ſeqq.* & quod præſumatur eſſe in culpa, tradit Menoch. *remed.9. recup. n.47. & de præſumpt.lib.5.præſ.3.n.13.*

SUMMARIUM.

1 *Æſtimationem damni ſolvere tenetur qui dimittit ſuum jumentum ut depaſcatur in aliena vinea, vel agro.*

2 *Injuriarum actione tenetur qui invito domino,& contra illius prohibitionem fundum ingreditur.*

3 *Damnum quod datur in frumento, in herbis,non pluris æſtimatur quàm quod in herbis valeat.*

4 *Animal in ſuo fundo repertum non poteſt quis retinere recluſum,niſi quando ignoratur dominus.*

Cap. Si læſerit IV.

1 ÆStimationem damni ſolvere tenetur qui dimittit ſuum jumentum,ut depaſcatur in aliena vinea,vel agro. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan.Andr.Hoſt.Butr.Anchar.Panorm. Marian. Socin. Vivian. *in ration. lib.5. juris Pontificy, pag.234.* Alagona *in compend.juris Canon. pag.734.* remiſſivè Ximen. *in concord. p.2.* deſumitur ex Exodo *c.2.* & refertur ab Ivone *p. 16. c.354.* & ab Anton. Auguſt. *collect.1.Decret lib.5.tit.31.c.5.*

2 *Agrum,vel vineam.*] Nota quod poteſt cogi actione injuriarum,& pœnarum adversùs eum,qui invito domino,& contra illius prohibitionem fundum ingreditor, ut per Covar. *in reg. peccatum, p.2. §.8.n.4. verſ. tertiò ex hoc falſum,*Clar. *§ injuria,n.5* Hippol.*conſ.80. à n.4* Surd.*conſ.191.n.7.in fine,* Steph.Gratian. *diſcept.*
*forenſ.c.139.n.19.*Et damnum quod datur in frumento 3
in herbis,non pluris æſtimatur quàm in herbis valeat, conſiderata qualitate præſenti, non autem futura,quæ nondum apparet,ut per Afflict. *in cap.cuicunque,n.10. de pace tenend. lib.2.feudorum,* Clar. *lib 5 § fin. q.68. n 43.* Chaſſan. *in conſuetud. Burgund. tit. des juſtices, rub.1.§.6. in fine,n.9.* Tiraq. *de jure mariti,gloſſ 2.n.35.* Menoch.*de arbitr.caſu 149.n 21.*Avendan.*de exequend. mandat. p.1.c.13. n.2.* latè Stephan.Gratian. *Marchiæ deciſ 51.* In neceſſitate verò ſpicas colligere, & comedere in alieno fundo, ſed non exportare, licitum eſſe de jure communi tenent gloſ. *verbo fas, in cap.omnes, 1.diſt.* ita ut non valeat ſtatutum , quo hujuſmodi facultas viatoribus interdicitur , quia eſſet contra jus divinum,ut per Covar. *d.p.2.§.1.n.5.* Surd.*de aliment. tit.8. privileg.39.n.7. & 8.*

Ut depaſcat aliena, &c.] Nota dominum non poſſe 4
retinere animal in ſuo fundo repertum, niſi quando ignoratur cujus ſit,ſi tamen ſtatutum, vel conſuetudo ſit, ut includatur ſemper, ita fieri debet ut animal ex fame, aut ſiti detrimentum non patiatur, de quo vide Chaſſan. *in conſuetudinibus Burgund rub.1.§.6.verbo en meſſage.* Gregor. *l.4. verbo encierre, tit.15. partic.5.* Menoch. *remed.6.recuper.n.283.* Capyc.*deciſ.45.* Molin. *de juſtit. tract.2. diſp.697.n.23.* Stephan.Gratian. *d.deciſ.57.n.12.*

SUMMARIUM.

1 *Campum ſuum incendens , ſi egreſſus ignis combuſſit alienas ſegetes, damnum ſolvere tenetur.*

2 *Incendiarius tenetur ad omnia damna , & intereſſe propter incendium illata,* n. 5.

3 *Incendium à quibus in dubio præſumatur emiſſum,remiſſivè.*

4 *Vicinus vicino de damno incendij culpa oborti an teneatur, remiſſivè.*

Cap. Si egreſſus V.

DAmnum ſolvere tenetur campum ſuum incen- 1
dens, ſi egreſſus ignis combuſſit alienas ſegetes. Colligunt ex Ordin.Abb.antiq.Innoc.Collect.Zabar. Joan.Andr.Hoſt Butr.Anchar.Panorm.Marian.Socin. Vivian. *in ration. lib.5. juris Pontif. pag.234.* Alagona *in compend. juris Canon. pag.734.* remiſſivè Ximen. *in concord.p.1.& 2.* deſumitur ex Exodo *c.22.*refertur ab Ivone *p.6.c.354.* & ab Anton.Auguſt.*collect.1.Decret. lib.5.tit.31.c.6.*

Collige ex text. incendiarium, præſertim ſi dolo 2
incendium immittat , teneri ad omnia damna , & intereſſe propter incendium illata , ut per Franc.Marc. *Delphin. deciſ.417.n.1.part.3.* Joſeph. Ludoviſ. *Peruſina deciſ.25.poſt num.4.* Farin. *in praxi crimin. part.3.*
quæſt.110.num.10. Incendium à quibus in dubio emiſ- 3
ſum præſumatur,vide Menoch. *de arbitr.caſu 390.* Teſaur. *Pedem.deciſ.24.* Polyd. Ripa *in tract. de nocturno temp.c.27.* Maſcard.*de probat.concl.892.n.ult.* Dominus autem , & quando teneatur de incendio per familiam ſuam admiſſo,vide Ceph.*conſ.361.* Franc.Marc. *Delphin.deciſ.112.n.33.* Decian. *reſp.29.vol.1.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.4. collect.797.* Menochium *conſil.390. num.20.cum ſeq & conſil.53.* Bapt.Coſta *de facti ſcientia & ignorantia, inſpect.42.* Bernard.Grevæ. *ad pract. Cameræ Imper. lib. 2. concluſ.21. in coronide.*

Vicinus vicino an de damno incendii culpa ſua oborto teneatur, vide Franc. de Rampon. *conſ.17. verſ. tertiò quæri poteſt*, Randen. *Piſan deciſ.9. n.61. p.1.* Maſcard. *de probat. concl.892. n.4. & 5.*

4 In gloſ. *Reddet damnum, ibi, ſi fuerit in culpa*, &c. Notatur ad hoc, quod ex lata culpa incendiarius tenetur ad damna, & intereſſe, ut per Menoch. *de arbitr. caſu 390. n.24.* Joſeph. Ludoviſ. *d. deciſ.25. n.10.* Farin. *d. q.110. n.18.* ubi *n.24.* reſolvit, quod ex incendio commiſſo culpa leviſſima in omittendo, non tenetur incendiarius ad damna, & intereſſe; ſecus ſi in committendo.

SVMMARIVM.

1 *Domum alicujus ſi quis incenderit, quam pœnam incurrat, oſtenditur.*
2 *Domus appellatione non continetur tugurium.*
3 *Domus appellatione non venit apotheca.*

Cap. Si quis domum VI.

Ex Concil. Roman.

1 SI quis domum alicujus incenderit, totum damnum ſolvat, & per tres annos pœniteat. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Mar. Soc. Vivian. *in ration. lib.5. Iuris Pontif. pag.235.* Alagona *in compend. Iuris Canon. pag.734.* remiſſivè Ximen. *in concord. p.2.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect.1. Decret. lib.5. tit.31. c.7.* & ſimilis ſententia reperitur apud Burchard. *lib.19. Decretor. c.5. tit. de ſacrileg. §. concremaſti domum.*

2 *Domum.*] Eſt ædificium quod ſolis parietibus, & tecto continetur, deputatum pro habitatione, *l. eum qui ædes, ff. de uſucap.* Corn. *conſ.206. n.11.* Caſtr. *conſ.92. per tot. lib.1.* Stephan. Grat. *diſcept. forenſ. tom.4. c.657. n.37.* Card. Tuſch. *pract. concl. tom.2. lit. D, concluſ.610.*

3 *n.2. & 3.* Appellatione domus non continetur tugurium, ut per Roman. *ſing.374.* Tiraq. *de judic. in rebus exiguis, verſ. his accedit, p.49.* Hip. *ſing.276.* Meneh. *illuſtrium c.34.* Cotta *in memorab. verbo domus appellatione, & verbo ſupellectilia*: nec etiam apotheca domus appellatione venit, ut per text. *in l. prædiis, §. fin. ff. de legat.3.* reſolvit Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.3. collect.669.* intellige ſi detur aditus de domo ad apothecam, ſecus verò ſi ſit incorporata, & introducta in ipſa domo, ut per Joſeph. Seſſe *Aragoniæ deciſ.224. n.15.* latè ego ipſe *in tract. de appellativa verborum utriuſque jur. ſignif. appell.82. n.3.* ubi *n.5.* quod appellatione domus venit porticus, & *n.6.* quod venit hortus ipſius domus, ſi ad illum è domo pateat aditus: & *num.8.* quod venit molendinum: & *num.10.* quod venit ſtabulum quando eſt annexum, & unitum domui, & *n.12.* quod veniunt balnea ſi aditus per domum ad ea habeatur.

SVMMARIVM.

1 *Sæcularis poteſtas quæ clericum bannivit, condemnari debet per judicem Eccleſiaſticum, ſecundum æſtimationem injuriæ in expenſis, & damnis.*
2 *Clericus agere poteſt actione injuriarum civiliter.*
3 *Clericus licèt odium & rancorem præcepto dimittere teneatur, ſatisfactionem autem non ita.*
4 *Injuriam clerico inferens poteſt puniri per judicem Eccleſiaſticum.*
5 *Clericus laicos, qui ſibi injuriam fecerant, coram ſæculari, vel Eccleſiaſtico accuſare poteſt.*
6 *Injuriæ æſtimatio debet fieri per partem cum juramento, non ſine eo.*
7 *Iuramentum parti præſtari debet in expenſis, & damnis poſt taxationem judicis.*

Cap. Olim VII.

Honor. III.

Sæcularis poteſtas, quæ clericum in bannum mittit, eſt condemnanda ſecundùm æſtimationem injuriæ in expenſis, & damnis, quia facit contra libertatem Eccleſiaſticam. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Marian. Socin. Viv. *in ration. lib.5. juris Pont. pag.235.* Alagona *in compend. juris Canon. pag.734.* remiſſivè Ximen. *in concord. p.2.* 1

Propter injuriam, &c.] Notatur ad hoc, quod clericus agere poteſt actione injuriarum civiliter, ut per Hoſt. *n.5.* Joan. Andr. *n.4.* Panorm. *notab.5. n... in præſenti*, Farin. *in praxi crimin. p.3. q.105. n.36.* unde licèt odium, & rancorem ex præcepto dimittere teneatur, ſatisfactionem autem non ita, *gloſ.3. in c.4. de homicidio, lib.6.* Anton. Gom. *tom.3. var. c.1. n.29. in fine*, Covar. *lib.2. var. c.10. n.8.* Molin. *de primogen. lib.2. c.5. n.12.* 2 3

Epiſcopo Mutinen. &c.] Ergo injuriam clerico inferens poteſt puniri per judicem Eccleſiaſticum, ut per Guid. Papæ *deciſ.562. n.2. & 3.* Roland. *conſ.23. n.11. vol.2.* Covar. *var. lib.1. c.4. n.8.* Clar. *§. fin. q.36. n.42.* Theſaur. *deciſ.224. n.2. & 3.* Decian. *in tract. crimin. tom.1. lib.4. c.26. n.1. & 22.* quos refert & ſequitur Bellet. *diſquiſit. cleric. tit. de favore clericorum reali, §.4. n.13.* Clericus tamen laicos, qui ſibi injuriam fecerunt, coram Eccleſiaſtico, vel ſæculari accuſare poterit, ut docent Clar. *d. q.36. n.47.* Rebuff. *in tract. quibus caſibus ſæculares cognoſcere poſſunt, num.43. & in tract. except. n.239.* Azeved. *l.4. n.4. tit.1. lib.5. nova recop.* Curia Philip. *p.3. §.2. n.2.* Farin. *in praxi crimin. p.1. q.8. n.135.* 4 5

Taxatione juramento permiſſa.] Notatur ad hoc, quod æſtimatio injuriæ debet fieri per partem cum juramento, non autem ſine eo, ut per Farin. *d. q.105. num.47.* 6

In gloſ. *Taxatione, ibi, & poſteà debet jurare*, &c.] Notatur ad hoc, quod in expenſis, & damnis poſt taxationem judicis juramentum parti præſtari debet, de quo vide Clar. *in §. injuria, n.7. verſ. ſed numquid*, Marant. *de ordine judic. p.4. in prin. num.6.* Maſcard. *de probat. concluſ.603. à n.1.* Farinac. *d. q.105. n.49.* Cardoſ. *in praxi judic. verbo expenſa, n.18.* Cardin. Tuſch. *lit. E, concluſ.624. num.3.* 7

SUMMARIUM.

1 *Statutum etiam juratum ſuper damnis non repetendis ad expenſas non extenditur.*
2 *Caſus omiſſus à ſtatuto, vel conſuetudine, pro omiſſo habetur.*
3 *Expenſas remittit, qui damna remittit.*

Cap. In noſtra VIII.

Gregor. IX.

STatutum etiam juratum de non petendo, vel recipiendo reſtaurationes domorum, non extenditur ad 1

ad capenſas, quæ non obſtante juramento ſunt ſolvendæ ad arbitrium judicis. Colligunt ea Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Aoebar. Panorm. Marian. Socin. Vivian. *in ration. lib. 5. juris Pontif. pag. 235.* Alagona *in compend. juris Canon. pag. 735.* remiſſivè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* & Caſal. *in annot.*

2 *Statutum editum, &c.*] Notatur ad hoc, quod caſus omiſſus à ſtatuto, vel conſuetudine, pro omiſſo habetur, ut per Tiraq. *de jure primog. q. 40. n. 194.*

3 *Super damnorum articulo, &c.*] An autem, & quando appellatione capenſarum veniant damna, & intereſſe? vide Boër. *deciſ. 52. n. 7.* Card. Tuſch. *pract. concl. tom. 3. lit. E, concl. 637. per tot.* Perez *ad lib. 4. Ordin. pag. 381.* Surd. *deciſ. 261. n. 4.* meipſum *in tract. de appellativa verborum utriuſque juris ſignif. appell. 68. num. 6. & appell. 92. ex n. 3.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium hujus text. refertur.*

2 *Damnum ubicumque ſubſequitur ex aliqua culpa quantumvis leviſſima, videlicet in commodato, vel depoſito, ille cui res commodata, vel in depoſitum data fuit, tenetur ſemper ad reſtitutionem in univerſum de toto damno.*

3 *Damni qui occaſionem dat, damnum ipſum dediſſe videtur.*

4 *Paria ſunt ſcire, & ſcire debere.*

Cap. Si culpa IX. & fin.

1 DAmnum quando culpa alicujus datur, vel irrogatur injuria, aut auxilium illam irrogantibus præſtatur, vel hæc evenerunt imperitia ejus, vel negligentia, tenetur ille ſatisfacere, nec excuſat ignorantia ſi ſcire debuit ea ſuo pacto poſſe veriſimiliter contingere injuriam, vel jacturam. Item ſi animalia Petri nocuerunt alicui, tenetur Petrus ſatisfacere, niſi animalia damnum paſſo dederit. Verùm ſi animalia erant ferocia, & quæ conſueverunt nocere, & diligentia debita non fuit præſtita, non liberatur Petrus dando animalia; item licèt qui cauſam, damnum ipſe dediſſe videatur, tamen ſecus eſt in eo, qui adhibuit omnem diligentiam quam debebat, ne contingeret. Colligunt ea Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Marian. Socin. Vivian. *in ration. lib. 5. juris Pontif. pag. 236.* Alagona *in compend. juris Canon. pag. 735.* remiſſivè Ximen. *in concord. p. 2.*

2 Notatur hic text. ad hoc, quod in commodato, locato, vel depoſito, aut ubicumque damnum ſubſequitur ex aliqua culpa, quantumvis leviſſima, ſive Theologicè, ſive juridicè ſumpta, ille cui res commodata, locata, & in depoſitum data eſt, tenetur ſemper ad reſtitutionem in univerſum de toto damno, ut per Bejam *reſponſ. caſuum conſc. p. 2. caſu 20. verſ. probat*, Sayr. *in clavi Regia, lib. 10. tract. 3. c. 1. num. 10.*

3 *Qui occaſionem damni dat, &c.*] De hoc principio vide Decian. *conſil. 218. n. 4.* Surd. *deciſ. 326. n. 23. & 24.* Ferrer. *in conſtit. Catalaunia, gloſſ. 5. n. 287.* Card. Tuſch. *tom. 1. lit. C, concl. 138. num. 4. & tom. 2. lit. D, concluſ. 6.* Thom. de Thomaſ. *in floribus legum, regul. 244.* ubi ait procedere quando cauſam propinquam dedit, latè ego ipſe *de appellativa verborum utriuſque juris ſignific. appellat. 63. ex n. 1.*

4 *Si ſcire debuiſti, &c.*] Paria enim ſunt ſcire, & ſcire debere, *l. quod te, in fine*, ubi gloſſ. *ff. ſi certum pet.* ubi Butigel. *n. 9. §. ſi duo, ff. de acquir. hæred.* Tiraq. *de retract. lign. ad fin. tit. n. 41.* Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 194. n. 1.* Ego ipſe *in tract. de appellativa verborum utriuſque juris ſignif. appellat. 154. n. 29.* & *ibi* citatis adde Decian. *conſil. 76. n. 60. lib. 4.* Bapt. Coſta *de facti ſcientia & ignor. inſpect. 65.* & alios relatos à Farinac. *fragm. crimin. p. 2. lit. I, n. 164.*

De Pœnis.

Tit. XXXVII.

SUPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabarel. Joan. Andr. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Durand. *in breviario aureo juris Canonici, fol. 151.* Joan. de Londris *in breviario ſanctorum Canonum, fol. 182. verſo*, Martin. Meſnart. *in epitome Decret. fol. 198.* Petr. de Ravenna *in compendio juris Canonici*, Dan. Venator *in analyſi methodica juris Pontificij, à pag. 716.* Goffred. & Hoſtienſ. *in ſumma hujus tit.* Aleaand. Caſan. & Anaſt. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Barthol. Carthagena *in exposit. titulorum juris Canonici*, Zypæ. *in analytica poſtremi juris Eccleſiaſtici enarrat. pag. 434.* noviſſimè Joan. Honor. *lib. 5. ſum. in Decretal.* omnes *ſub hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Delinquens toties puniendus eſt, quoties reiterat delictum.*

2 *Iteratio ejuſdem criminis ex intervallo novum delictum eſt.*

3 *Subreptitia dicitur Principis venia, non facta mentione de iterato crimine.*

Cap. Ea quæ I. *Ex Concil Tolet.*

DElinquens toties puniendus eſt, quoties reiterat delictum. Colligunt ea Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Joan. Andr. Hoſtienſ. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Vivian. *in ration. lib. 5. juris Pontificij, pag. 238.* Alagona *in compend. juris Canon. pag. 736.* remiſſivè Ximen. *in concord. p. 2.* deſumitur ex Concil. Tolet. ut vulgò tribuitur, ſed ex quo Concil. ſumptum ſit, nondum inventum eſt, referunt Burchard. *lib. 1. Decret. c. 158.* & Ivo *part. 15. cap. 160.* & Anton. Aug. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 32. cap. 1.* 1

Hanc eandem concl. & quod iteratio ejuſdem criminis ex intervallo, novum delictum eſt, deſumit ex hoc text. Covar. *variar. lib. 2. c. 10. n. 8. verſic. quod verò.* Unde ſubreptitiam dici Principis veniam, non facta mentione de iterato crimine, tenuerunt Padil. *in l. transigere, n. 63. C. de tranſact.* Tiraq. *de pœnis temperan. cauſa 10. n. 4.* Henriq. *in ſum. lib. 13. c. 30. §. 1.* plures per Cened. *ad Decret. collect. 13. n. 4.* quibus adde Farin. *in praxi crimin. p. 1. q. 9. n. 49.* Nicol. Garc. *de benef. p. 8. c. 3. n. 28.* 2 3

SUMMARIUM.

1 *Presbyterum interficiens puniendus eſt, & pœna pars una Eccleſiæ, cui præfuit, alia pars pro ejus anima diſtribuitur.*

2 *Pœna ubi à judice infertur ob injuriam clerico irrogatam, & ea pecuniaria ſit, dimidia pars competit Eccleſiæ, altera in utilitatem læſi eſt diſtribuenda.*

Cap. Presbyteri II.

Ex Conc. Trib.

1 PReſbyterum interficiens, debet componi, & ſolvere Epiſcopo Preſbyteri, qui tribuat dimidiam partem in utilitatem Eccleſiæ, cui Preſbyter præfuit, alteram det in eleemoſynam pro anima mortui. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Marian. Socin. Vivian. *in ration. lib. 5. juris Pontif. pag.* 238. Alagona *in compendio juris Canon. pag.* 736. remiſſivè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. deſumitur ex Concil. Triburienſi ſub Arnulpho Imperatore, *c.* 4. ſed aliis verbis referunt Burch. *lib. 6. Decret. c.* 11. Ivo *p.* 10. *c.* 140. Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 32. *c.* 2.

2 Probat hic text. quod ubi à judice pœna infertur ob injuriam clerico irrogatam, & ea pecuniaria ſit, dimidia ejus pars competit Eccleſiæ, cujus rector ipſe injuriam paſſus exiſtit, altera pars in utilitatem læſi eſt diſtribuenda, ut per Jaſ. *in l. ſi tranſigere, n.* 4. *de tranſact.* Roman. *ſing.* 443. Covar. *lib.* 2. *variar. c.* 9. *n.* 10. ubi advertit, quod dum hic text. dicit, & alteram in ejus eleemoſynam juſtè diſpertiat, intelligendus ita eſt, ut ad eleemoſynam pro anima clerici interfecti ea diſtributio referatur.

SUMMARIUM.

1 *Prelati pro criminoſis ſuſtinendis pecuniam exigere non debent, nec etiam correctionis cauſa ex cupiditate pœnam pecuniariam ponere.*

2 *Epiſcopus correctionis zelo pœna pecuniaria clericos punire poteſt.*

3 *Pœnas pecuniarias Epiſcopus non poteſt convertere in ſuos uſus, ſed ne quidem in fabricam Eccleſiæ Cathedralis, aut mercedem Vicarij.*

4 *Epiſcopus ubi admodum pauper eſt, pœnas pecuniarias ſibi aſſumere poteſt.*

5 *Pœna pecuniaria concubinatum in prima admonitione Epiſcopus punire poteſt.*

Cap. Licèt III.

Alex. III.

1 ARchidiaconi pro corrigendis exceſſibus, & peccatis non debent exigere pecuniam à clericis, vel laicis. Item pro annua exactione non ſuſpendant perſonas, nec Eccleſias interdicant, nec exigant pecunias ut in Eccleſiis Vicarios cantare permittant, nec ſimilia agant, quæ ex radice avaritiæ prodeunt, & ſi præſumpſerint contrà facere, ſunt excommunicandi ceſſante appellatione. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Joan. Andr. Cened. *collect.* 170. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Vivian. *in ration. lib. 5. juris Pontificij, pag.* 238. Alagona *in compendio iuris Canonici, pag.* 736. remiſſivè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. referunt ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decret. lib.* 5. *tit.* 32. *cap.* 3. & eſt poſt Concil. Lateran. ſub Alex. III. *p.* 2. *c.* 3.

2 Licèt Epiſcopus correctionis zelo pœna pecuniaria clericos punire poſſit, potiſſimùm ubi ea magis timeretur, juxta gloſ. & Panorm. *in præſenti*, & quæ tradit Bernard. *in pract. c.* 145. *n.* 1. & 2. *in noviſſ. impreſſ.* Covar. *lib.* 1. *var. c.* 9. *verſ. ſecundum*, non ſunt tamen hujuſmodi pœnæ ad imburſandum, quia tunc præſumuntur emanare ex fonte avaritiæ, ut text. *in præſenti* ponderat, quo caſu neceſſariò intelligendus eſt, ſed cauſa correctionis, ex fonte charitatis, quod præſumitur juſtè fieri dum judex non imburſat, ſed pauperibus erogat; quod quidem Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *de reformat. c.* 3. non ſolùm nobis demonſtrat, ſed etiam præcipit ut mulctæ pecuniariæ eo ipſo, quod taxatæ fuerint, piis locis aſſignentur, adeò quod refertur
ejuſdem Sacram Concilii Congregationem cenſuiſſe 3
non poſſe Epiſcopum ipſas pœnas, non ſolùm in ſuos uſus, ſed ne quidem in fabricam Eccleſiæ Cathedralis, aut mercedem Vicarij, aut aliorum officiorum curæ convertere, prout referunt Galer. *in margarita caſuum conſcientiæ, verbo pœna* 1. optimè Quaranta *in ſumma Bullarij, verbo pœna pecuniaria*, Sbroz. *de officio Vicarij, lib.* 2. *in addit. q.* 143. Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ.* 149. *in* 1. *edit.* & *reſolut.* 300. *n.* 3. *in* 2. *edit.* ubi refert eandem Sacram Congregationem cenſuiſſe de ipſis pœnis nec poſſe Epiſcopum portionem aliquam aſſignare Vicario pro ſua mercede, & minùs Cameræ Epiſcopali, non obſtante contraria conſuetudine, etiam in minima parte. Item & per
eandem Sacram Concil. Trident. Congregationem 4
fuiſſe declaratum, ubi Epiſcopus admodum pauper eſſet, eas ſibi aſſumere poſſe, referunt Andr. Molfeſ.
in comment. ad conſuetudines Neapol. p. 4. *q.* 64. *ſub n.* 24. 5
Aloyſ. Ricc. *d. reſolut.* 300. *n.* 3. *verſ. limita.* Utrùm autem Epiſcopus in prima admonitione poſſit pœna pecuniaria concubinarium punire, vide Thom. Valaſc. *alleg. juris tom.* 5. *allegat.* 34. *n.* 11. & 12. Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ.* 377. *in* 1. *edit.* & *reſolut.* 319. *n.* 3. *verſ. iis accedat, in* 2. *edit.*

SUMMARIUM.

1 *Victus victori in expenſis condemnandus eſt*, & n. 2. *parte petente, ut* n. 3.

4 *Fiſcus victus non condemnatur in expenſis.*

5 *Cauſa juſta litigandi poteſt excuſare à pœna expenſarum.*

6 *Cauſa juſta litigandi quæ ſit, arbitrio judicis relinquitur.*

7 *Litigandi juſtam cauſam habere cenſetur, qui habet pro ſe opinionem alicujus magni Doctoris.*

8 *Litigandi juſtam cauſam victum non habuiſſe in dubio præſumitur.*

9 *Victus in expenſis non condemnatur, ſi ex ſemiplena probatione, & ob delationem juramenti ſuppletorij pars adverſa obtinuerit.*

Cap. Calumniam IV.

VIctus in cauſis pecuniariis victori condemnatur 1
in expenſis, quando ſententia fertur pro præſente, ſecus quando pro abſente. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Vivian. *in ration. lib. 5. juris Pontif. pag.* 239. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 736. remiſſivè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 32. *c.* 5. & eſt poſt Concil. Lateran. ſub Alex. III. *p.* 3. *c.* 2.

Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Re- 2
buff. *tom.* 3. *ad leges Galliæ, tract. de expenſ. art.* 1. *gloſ. unic. n.* 6. Vivian. *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 4. *tit.* 1. *n.* 95. *pag.* 365. *cum ſeqq.* Azin. *in praxi Floren.* §. 32. *c.* 1. *num.* 1.

Bonacoſ.

Bonacoſ. *comm. crimin. p. 1. verbo victus, fol.* 183. Hippol. *conſ.* 36. *n.* 31. *& conſ.* 44. *n.* 23. *&* 27. Seraph. *de privil. juram. privil.* 13. Soar. de Pace *in pract. tom.* 1. *p.* 1. *temp.* 4. *n.* 37. Viv. *Neapol. deciſ.* 47. *n.* 2. *& deciſ.* 479. *n.* 7. Gutier. *pract. lib.* 1. *q.* 135. *n.* 2. Fachin. *controv. lib.* 1. *c.* 42. Cened. *ad Decret. collect.* 60. *n.* 4. Steph. Grat. *diſcept. forenſ. c.* 33. *n.* 39. Marta *in votis noviſ. dec. voto* 87. *n.* 5. D. Barboſ. *in l. eum qui temerè, à princip. ff. de judic.*

3 Intelligo petente parte victum in expenſis condemnari, aliàs ſecus, ut docent citati à Cened. *d. collect.* 60. *n.* 5. quibus adde Vivium *d. tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 1. *n.* 95. *verſ. hocque intelligitur*, Perez *l.* 1. *tit.* 15. *lib.* 3. *Ord. pag.* 735. Amat. Roder. *in pract. c.* 5. *n.* 34. D. Barboſ. *in d. l. eum qui temerè*, *n.* 174. *cum ſeqq.* niſi actor in libello petierit jus, & juſtitiam miniſtrari, quia tunc vigore hujus clauſulæ poteſt judex, actore non petente, reum conventum condemnare in fructibus, vel victum in expenſis, ut per Vivium *d. n.* 95. *verſ. & eam, pag.* 365. Bernard. Græv. *ad pract. Cameræ Imper. lib.* 1. *concl.* 61. *conſid.* 3. *n.* 4. quos refero ego ipſe *clauſul.* 35. *n.* 2.

4 Limita in fiſco victo, qui non condemnatur in expenſis, ut per Azeved. *l.* 1. *n.* 9. *tit.* 22. *lib.* 4. *nova recop.* Perez *de jure fiſci, lib.* 7. *tit.* 4. *n.* 14. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 33. *n.* 41. *cum ſeqq.* D. Barboſ. *in d. l. eum qui temerè*, *n.* 195. *cum ſeqq.* ubi à *n.* 199. agit de procuratore fiſci, de quo etiam Surd. *deciſ.* 18. *n.* 4.

5 Limita etiam exiſtente juſta cauſa litigandi, quæ aliquando poteſt excuſare à pœna expenſarum, de quo vide Rebuff. *d. gloſ. unic.* *n.* 47. Joſeph. Ludov. *Peruſ. deciſ.* 51. *n.* 10. Surd. *de aliment. tit.* 6. *q.* 3. *n.* 27. Gutier. *pract. lib.* 1. *q.* 135. *n.* 5. Fatio. *in praxi crim. q.* 16. *num.* 4. *&* 73. Steph. Gratian. *d. c.* 33. Card. Tuſch. *tom.* 3. *lit. E, concl.* 625. *à n.* 5. D. Barboſ. *in d. l. eum qui temerè, à n.* 77. *& à n.* 170. Cened. *d. collect.* 60. *n.* 7. ubi ſublimitat in expenſis debitis expreſsè diſpoſitione hominis, utpote
6 diſpoſitione teſtatoris, vel contrahentis. Quæ autem ſit juſta cauſa litigandi, arbitrio judicis relinquitur, Menoch. *de arbitr. caſu* 177. Flamin. *de reſignat. benef.*
7 *lib.* 5. *q.* 3. *n.* 209. Farin. *d. q.* 16. *n.* 40. Ille autem dicetur habuiſſe juſtam litigandi cauſam, qui habet pro ſe opinionem alicujus magni Doctoris, de quo vide Menoch. *d. caſu* 177. *n.* 4. Mexiam *in tract. taxa panis, concluſ.* 3. *n.* 6. Rebuff. *in auth. habita, C. ne filius pro patre, verbo examinatione, verſ. ſextum, pag.* 579. Gutier. *pract. lib.* 1. *q.* 136. Surd. *deciſ.* 58. *n.* 9. Martam *in votis noviſſ.*
8 *deciſ. voto* 87. *n.* 8. *&* 9. In dubio autem præſumi juſtam litigandi cauſam victum non habuiſſe, aſſerunt Menoch. *de præſumpt. lib.* 2. *præſumpt.* 87. *n.* 1. Amat. Roder. *in pract. c.* 5. *n.* 37.

9 Limita denique ne procedat dum quis ex probatione ſemiplena, & ob delationem juramenti ſuppletorij obtinuerit, ut per Jafred. Lanfranc. *deciſ.* 171. *incip. quando actor, & deciſ.* 334. *incip. actor*, Calvac. Fiviz. *deciſ.* 15. *n.* 32. *lib.* 1. Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 54. *de juramento ſuppletorio, n.* 61. ubi *n.* 63. ſublimitat, ſi ille, cui juramentum delatum eſt, pluſquam ſemiplenè probaſſet, & adverſarius nihil.

SUMMARIUM.

1 *Clerici navem ad pugnam gubernantes, & conflictum perſonaliter exercentes, ac alios ad pugnam incitantes, deponendi ſunt, niſi faciant cauſa defenſionis,* & n. 2.

3 *Clericus militans, aut incitans ad pugnandum, an & quando irregularitatem incurrat, remiſſivè.*

Cap. Quod in dubiis V.

Innoc. III.

SAcerdotes navem ad pugnam gubernantes, & 1
conflictum perſonaliter exercentes, ac alios ad pugnam incitantes, enormiter peccant, & de rigore juris deponendi ſunt. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Vivian. *in rationali lib.* 5. *juris Pontif. pag.* 339. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 737. remiſſivè Ximen. *in concord. p.* 1. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 4. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 29. *cap. unic.*

Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Ber- 2
nard. *in pract. c.* 104. *num.* 1. *&* 2. *in noviſſ. impreſſ.* Valer.
Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *n.* 148. Utrùm au- 3
tem, & quando Clericus militans, aut incitans ad pugnandum, incurrat irregularitatem, vide DD. *ad c.* 24. *de homicidio.*

SUMMARIUM.

1 *Clericus pro magno ſcelere ab eo commiſſo deponi debet, & in Monaſterium detrudi ad agendam pœnitentiam.*

2 *Clericus pro furtis convictus, & confeſſus deponitur, intellige ut ibi.*

3 *Depoſitionis, & privationis beneficij pœna pro gravi dumtaxat crimine imponitur.*

4 *Clericus pro homicidio ultra depoſitionem in Monaſterium detruditur.*

5 *Inceſtus crimen Clericus committens ab Ordinibus perpetuò deponitur.*

Cap. Tuæ VI.

CLericus deprehenſus in magnis ſceleribus, ut in 1
latrociniis, debet degradari ab ordine, & detrudi in arctum Monaſterium ad agendam pœnitentiam. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Vivian. *in ration. lib.* 5. *juris Pontif. pag.* 226. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 737. remiſſivè Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Ant. Aug. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *ſub tit. de vita & honeſt. Clericorum, c.* 3.

In latrociniis.] Notatur ad hoc, quod Clericus pro 2
furtis convictus, aut confeſſus deponitur, ut per Maiol. *de irregul. lib.* 5. *c.* 28. *n.* 1. Greg. per text. *ibi, in l.* 61. *tit.* 6. *partis.* 1. Bernard. *in pract. c.* 93. ubi Salzed. *lit. A, in noviſſ. edit.* Maiol. *de irregul. lib.* 5. *c.* 28. *n.* 1. Illuſtriſſ. Roder. à Cunha *in comment. ad cap. Preſbyter* 12. *n.* 3. *diſt.* 81. optimè Farin. *fragment. crim. lit. C. verbo Clericus*, *n.* 316. ubi *n.* 327. reſolvit, quod Clericus ſe latrociniis immiſcens, non ſolùm deponitur, ſed etiam in Monaſterium detruditur, & *n.* 318. advertit, quod ſi Clericus in furtis ſe immiſcuit, id eſt, noctu, & ſine violentia furando, deponitur; ſi verò in latrociniis, id eſt, publicè, vel per vim furando, degradatur, & in Monaſterium detruditur. Hæc tamen pœna depoſitionis imponenda non eſt, quando furtum eſt parvi momenti, ut tenet Panor. *in præſenti*, quem ſequuntur Greg. *d. l.* 61. *in verbo el furto*, & Salzed. *loco proximè citato.*

Vel aliis magnis criminibus.] Ergo omni pro crimine 3
non imponitur pœna depoſitionis, & privationis beneficii, ſed pro gravi dumtaxat, ut per Flamin. *de re-
ſig. benef. lib.* 3. *q.* 16. *num.* 2. Et ita Clericus pro homici- 4
dio ultra depoſitionem detruditur in Monaſterium

ad

ad peragendam pœnitentiam, quia cùm text. *in præſenti* loquatur io latroeiniis, & aliis magnis ſceleribus, benè comprehendit homieidium, ita Bernard. *in pract. c. 97. n. 1. verſ. & poſt deciſionem, in noviſſ. impreſſ.* Plaza *in epitomo delictorum, lib. 1. c. 31. n. 13.* Farin. *in praxi crim. p. 5.*
5 *q. 119. n. 48.* Sie etiam Clerieus inceſtus crimen committens ab Ordinibus perpetuò deponitur, Covar. *de ſponſal. p. 2. c. 6. § 8. n. 3. à princ.* Clar. *in pract. §. inceſtus, verſ. ſed quæro*, Bernard. *in pract. c. 87. n. 1.* ubi Salzed. *lit. B, in noviſſ. impreſſ.*

6 *Degradati.*] Hujuſmodi degradationem verbalem, non verò actualem debere eſſe, tradunt Bernard. *d. c. 93. n. 1. in fine, verſ. degradationem,* Farin. *d. lit. C, verbo Clericus, n. 319.*

SUMMARIUM.

1 *Contrahentium uterque ſi venit contra contractum, uterque poteſt exigere pœnam ad invicem promiſſam ex conventione.*
2 *Pœna quæ promittitur in contractu nullo, non debetur.*
3 *Pacem ſi duo fecerunt promittentes ſub certa pœna non ſe offendere, poſteà ſe invicem offenderint, nec conſtet quis prius incœperit, neuter tenebitur de pace rupta.*

Cap. Conſtitutus VII.

1 Quando duo aliquem contractum inter ſe faciunt & apponunt pœnam contra non obſervantem, ſi uterque non obſervat, uterque incurrit pœnam, ſed fit compenſatio pœnarum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Vivian. *in ration. lib. 5. juris Pontificij, pag. 240.* Alagona *in compendio iuris Canonici, pag. 757.* remiſſivè Ximen. *in concord. p. 2.*

2 *Contractum non ſervans.*] Validum ſcilicet; nam pœna, quæ promittitur in contractu nullo, non debetur, ut docent Covar. *in cap. quamvis pactum, p. 2. § 4. n. 4.* Tiraq. *de conſtituto, p. 2. limit. 7. n. 28. & de jure mariti, gloſſ. 5. n. 110.* Pinel. *in l. 2. C. de reſcindenda vendit. p. 1. c. 2. n. 26.* Gutier. *in l. nemo poteſt, n. 400. ff. de legat. 1. & de juram. confirm. p. 1. c. 36. n. 6.* Valaſc. *conſult. 85. n. 2.* Cardoſ. *in praxi judic. verbo pœna 2.*

3 *Vtramque partem*, &c.] Per hunc text. tenet Tiraq. *de pœnis temper. cauſa 62. n. 2.* quod ſi duo pacem fecerunt, vel promiſerunt ſe ſub pœna non offendere, & poſtea ſe invicem offenderint, nec conſtat quis prius incœperit, neuter tenebitur de pace rupta.

SUMMARIUM.

1 *Teſtis ſi propter vacillationem incarceratur, infamiam non incurrit.*
2 *Delegatus poteſt punire teſtem, qui in teſtimonio ferendo coram ſe deliquit.*
3 *Iudex ſæcularis Clericum in teſtimonio ferendo coram ſe delinquentem nullo modo punire poteſt.*
4 *Teſti vario, & ſibi ipſi contrario non eſt fides adhibenda.*

Cap. Super VIII.

1 Teſtis qui variat, vel vacillat etiam coram Papa, ac proinde carceratur, non illicò fit infamis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Marian. Socin. Vivian. *in ration. lib. 5. juris Pontif. pag. 240.* Alagona *in compend. juris Canon. pag. 737.* remiſſivè Ximen. *in concord. p. 2.* refertur ab Anton. Aug. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit. de accuſat. c. 3.*

Notatur ad hoc, quod delegatus poteſt punire teſtem qui in teſtimonio ferendo coram ſe aliquod crimen commiſerit, nempe perjurium, falſitatem, aliúdve ſimile, ut per Covar. *pract. cap. 18. n. 8.* Sæcularis verò Clericum delinquentem in teſtimonio ferendo coram ſe, nec in bonis, nec in corpore, nec principaliter, nec incidenter punire poteſt, ut per Cov. *d. n. 8.* Marant. *de ordine judic. p. 6. tit. de inquiſit. n. 150. & actu 12. à princ.* Padil. *in l. tranſigere, n. 112. C. de tranſ.* Clar. *§. ult. q. 38. n. 13. verſ. hinc quæro*, Bernard. *in pract. c. 93. n. 2. & ibi* Salzed. *verbo non poteſt, in noviſſ. impreſſ.* Gutier. *pract. lib. 1. q. 24. n. 1.* Fachin. *controv. lib. 9. c. 27. verſ. tertia verior,* Farin. *in praxi crimin. p. 1. q. 8. n. 26.* Surd. *conſ. 396. n. 27.* Moder. *de juriſd. p. 4. caſu 128. n. 7. cum ſeqq.* remiſſivè Cabed. *Luſit. deciſ. 77. num. ult. p. 1.* Joan. Garc. *reg. 9. n. 6.* Franc. Vivian. *commun. lib. 2. opin. 49.* Aviles *ad c. 48. Prætorum, in gloſſ. qualeſquier Iueze, n. 5.* plures refert Cened. *ad Decretum collect. 37. n. 10. & ad Decret. collect. 49.* 2 3

In gloſſ. *Variaverat, ibi, & ideò non fuerat ei credendum.*] Notatur ad hoc, quod non eſt fides adhibenda vario teſti, vel ſibi ipſi contrario, imò de falſo puniendus venit, *l. qui falsò, ff. de teſtib.* canonizata *in cap. qui falsò 4. quæſt. 3.* Clar. *§. falſum, verſ. teſtis,* Menoch. *de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 23. num. 2. & 3.* Farinac. *in praxi crimin. quæſt. 65. à num. 56. & part. 4. conſ. 39. n. 9. cum ſeqq.* 4

SVMMARIVM.

1 *Obligatus ſolvere certam quantitatem ad certum tempus, aliàs non ſolvendo in tempore deſignato tenetur ad certam pœnam, ſi verò ſolvit majorem partem debiti, non incidit in pœnam propter minorem partem non ſolutam*, & n. 2.
3 *Pœna conventionalis adjecta obligationi dandi quantitatem intra certum terminum non ſolutam, licitè exigi poteſt.*
4 *Declarantur text.* in l. Julianus, §. idem Papinianus, ff. de action. empti, & in l. cùm allegas, ff. de uſuris.
5 *Pœna conventionalis poſt impleta conditionis tempus debita exigi poteſt, etiamſi nihil interſit dantis rem habere.*
6 *Pœnæ conventionales etiam in foro Conſcientiæ debentur, ſi petat creditor.*
7 *Pœna conventionalis quæ continet lucrum immoderatum non poteſt licitè exigi, cùm tunc cenſeatur poſita in fraudem uſurarum.*
8 *Pœna conventionalis appoſita dationi quantitatis à ſolito fœnerari non debetur.*
9 *Pœna appoſita obligationi dandi quantitatem intra certum terminum, ſi conditioni paritum non ſit, pœna committitur pro illa parte tantùm, quæ reſpondeat quantitati non ſolutæ.*
10 *Conciliantur text. in præſenti,* l. hæredis, §. in illa, ff. familiæ erciſcundæ, l. in executione, §. item ſi ita, & l. ſtipulationem, §. ſi ſortem, ff. de verb. ſignif. & n. 11. 12. & 13.
14 *Eccleſia non eſt ad pœnas prona, ſed cultrix & auctrix juſtitiæ, ac mater æquitatis.*

Cap.

Digitized by Google

Cap. Suam X.

1 OBligatus ſoluere certam quantitatem ad certum tempus, ex pacto quod non ſoluendo in tempore deſignato teneatur ad certam pœnam, ſi ſoluit majorem partem debiti, non incidit in pœnam propter minorem partem non ſolutam. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib. 5. juris Pontif. pag. 241.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 737. remiſſiue Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1.* refertur ab Ant. Aug. *collect. 3. Decret. lib. 5. ſub tit. ne clerici, vel monachi, c. 2.*

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumit, & latè diſcutit Gonçalus Mendez de Vaſconcellos, & Cabedo *diverſorum juris argum. lib. 2. c. 18. per tot.* & Valaſc. *conſult.* 86. *n. 1. in fine*, vbi *n. 2.* etiam in fine aduertit hunc text. loqui quando pœna debita ex non ſolutione erat quantitatis, & ſic ex ſui natura diviſibilis.

3 *Termino conſtituto,* &c.] Notatur ad hoc, quod pœna conuentionalis adiecta obligationi dandi quantitatem intra certum terminum non ſolutam, licitè exigi poteſt, ita tenent Innoc. *in præſenti*, Panorm. *in cap. dilecti, col. 3. verſ. ſexta, de arbitr.* Iaſ. & alii *in l. 4. §. Cato, ff. de verborum oblig at.* Turrecremat. *in ſumma* 14. *q. 3. verſ. ad rationem*, Couar. *de ſponſ. p. 1. c. 6. §. 8. num. 11.* Conrad *de contract. q. 31. concl. 3.* Corn. *conſ.* 220. Rebuff. *in l. unic. verbo proferuntur, n. 34. & 40. C. de ſententiis, quæ pro eo,* Gutier. *de juram. confirm. p. 1. c. 26.*
4 *à n. 10. & canon. lib. 1. c. 20. n. 11.* Non obſtant text. *in l. Iulianus, §. idem Papinianus, ff. de action. empti, & in l. cum allegas, de vſuris, & in l. cum pœnam, ff. eodem*, dum probat pœnam adiectam dationi quantitatis vltra modum à jure Ciuili approbatum illicitam eſſe, & in fraudem vſurarum cenſeri appoſitam, ac proinde hodie omnem pœnam cenſeri in fraudem vſurarum, vt ex mente communis deducit Bero. *in d. cap. dilecti, n.* 81. & Rebuff. *d. l. vnic. gl. 1. n. 57.* in primis enim reſponderi poteſt cum Imola *in præſenti*, & aliis citatis à gloſſ. *in dict. §. idem Papinianus*, præcitata jura procedere tantùm vbi creditor ſolitus erat vſuras exercere; tunc enim pœna cenſebitur in fraudem, attenta conſuetudine eam adjicientis, arg. text. *in cap. illo vos, de pign.* Vel meliùs ſupradicto rejecto intellectu, dicendum puto, quod attento jure Ciuili, quando præfinitus erat certus vſurarum modus, pœna vltra illum appoſita in fraudem illarum cenſebatur, & jura loquentia de pœna in datione quantitatis adiecta intelligebantur vt pœna haberet locum intra terminum vſuris jure præſcriptum. Nihilominus tamen licèt hodie vſuræ omninò ſint prohibitæ, non ideò ſequitur quamlibet pœnam adiectam dationi quantitatis præſumendam eſſe appoſitam in fraudem vſurarum: patet ſiquidem, quando lex Ciuilis terminum vſuris præfiniuit, etiam taxaſſe terminum pœnæ, quæ ſufficiens erat vt debitor metu illius allicerettur ad ſoluendum tempore ſtatuto: vnde adeò in conuentionibus pœna, & vſura affines erant, vt vſura, quæ rationem intereſſe non haberet, pœna communiter diceretur, *l. Caius, ff. de vſuris, l. penult. & vlt. ff. de nautico fœnore*, & inſuper qui obligationi quantitatis majorem pœnam adjiciebat, quàm eſſet vſurarum modus, jam præſumebatur eam adjicere, non ad ſecuritatem ſolutionis, ſed velle vſuras exercere vltra modum prohibitas, eaſque ſub nomine pœnæ fraudulenter inuolvere: quare cùm hodie nullus ſit terminus intra quem vſuræ concedantur, nec ſubinde pœnæ modus taxetur, ſi moderata pœna obligationi quantitatis adiecta fuerit, non præſumeretur in fraudem vſurarum, cùm nulla lex ſit, quæ hujuſmodi præſumptionem inducat contra creditorem, & pro illo adeſt præſumptio licita in dubio ſumenda, quod ſibi voluit proſpicere, dum pœnam adjicit pro majori ſecuritate conventionis, & ad coarctandum recipientem promiſſa obſeruare, vt optimè aduertit Turrecremata *in ſum.* 14. *q. 3.*

Amplia primò, vt locum habeat, etiamſi nihil in- 5
tereſſit dantis rem habere, adhuc enim pœnam poſt impletæ conditionis tempus debitam exigere poteſt, ita Innoc. *in præſenti*, gloſſ. & DD. *in c. quanquam, 23. diſt.* Corn. *lib. 2. conſ. 68. circa finem*, Panorm. *in d. cap. dilecti, colum. 3.* Conrad. *concl. 3.* Angel. *in ſumma, verbo pœna, n. 12.* Armil. *eodem verbo, n. 5.* Tab. *verbo vſura 9. in fine princ.* Cald. Pereira *de emption. c. 29. n. 8.* & patet, nam certum eſt, licitè exigere poſſe, nec injuſtitiam committere, qui extorquet pœnam, quæ vel lege juſta debetur, vel licita conuentione fuit in contractum deducta, tradunt Donel. *in l. ad diem, n. 1. ff. de verborum obligat.* Couar. *de ſponſal. p. 2. c. 6. §. 8. n. 11.* Gutier. *de juram. confirm. p. 1. c. 36. n. 111. verſ. & licèt, & Canon. quæſt. d. n. 1.* quamvis contrarium, imò in pœnis conuentionalibus, ſi manifeſtè appareat nihil parti intereſſe, jure Canonico inſpecto pœnam non eſſe exigendam, nec judicem in ea condemnare debere, teneant Sarmient. *lib. 2. ſelect. c. 6. n. 10.* & alii, de quibus Menoch. *de arbitr. caſu* 260. *n. 27.* niſi eorum reſolutionem recipiamus in foro exteriori duobus inſimul concurrentibus, nempe quod ex conuentione non ſeruata nullum damnum parti adueniat, deinde quod probetur conſuetudo non exigendi ſimiles pœnas, ſiquidem conſuetudo excuſat à pœna, *cap. cùm venerabilis, de conſuetudine*, quamvis aliàs de rigore juris pœna conuentionalis ſemper exigi poſſit, ſiue interſit, ſiue non, vt tenet Gutier. *d. n. 1.* & ibi *n. 6.* per text. *in l. cùm pœna*, vbi gloſ. & Bartol. *ff. de arbitr.* concurrentibus tamen ſupradictis requiſitis eatenus pœna conuentionalis exigitur, quatenus intereſt, & non vltra, Gutier. *d. n. 11. in fine*, Afflict. *dec.* 135. Auend. *in ſuo dictionar. verbo pœna conuentionalis*, affirmans de ſtylo Curiarum non fieri condemnationem in huiuſmodi pœnis, ſequitur Azeued. *l. 4. n. 57. cum ſeqq. tit. 21. lib. 7. noua recop.*

Amplia ſecundò concluſionem procedere non ſolùm 6
in foro exteriori, ſed etiam in foro Conſcientiæ; nam certum eſt pœnas conuentionales in Conſcientia deberi, vt per Felin. *in c. 1. de conſtit. num. 46. verſ. limita tertiò*, Couar. *d. §. 8. n. 11.* Corn. *conſ. 67. in fine, lib. 2.* Gutier. *ubi ſuprà, à n. 12.* Gabriel *lib. 7. commun. tit. de crim. concl. 34. n. 9.* Molin. *de juſtit. diſp. 97. ad finem*, Cened. *ad Decret. collect. 2. n. 4. & collect. 143. n. 51.* quanquam contrarium ſine fundamento velit Marant. *diſt. 7. n. 36.* attamen dum creditor non petierit talem pœnam, non tenebitur debitor eam offerre, quia illius exactio tantum operabitur in pœnis conuentionalibus, quantum in legalibus judicis executio: at in pœnis legalibus etiam ipſo jure impoſitis certum eſt illas debere incipere, quando legis rigor frangitur, & præceptum tranſgreditur; ſed illas neminem teneri ſoluere antequam petantur, aut executio contra ſe fiat, vt per Couar. *d. § 8. num. 10.* Gabriël. *d. concl. 34.* ergo ſimiliter & idem dicendum videtur in pœnis conuentionalibus; illi enim, qui eas promittunt, juſta conjectura præſumunt alios nolle pœnas exigere, ſi eas petere neglexerint, Couar. *d. n. 41.* Rebuff. *d. gloſſ. 1. verbo proferantur, num. 41.* Ex quo jam colligitur pœnam adjectam mutuo, ſicut cuilibet alii obligationi, exigi poſſe in foro Conſcientiæ, ſi non interueniat fraus, aut injuſtitia, Sot. *in 4. diſt. 15. quæſt. 2.* Conrad. *de contract. q. 31.* Sylueſt. *verbo vſura 1. n. 28.* Nauar. *in manuali, c. 17. n. 215.* Rebuff. *d. gloſſ. 1. n. 69.* Gutier. *d. c. 20. n. 1.*

7 Limita primò concluſionem, quando pœna continet lucrum immoderatum, quia tunc cenſebitur poſita in fraudem vſurarum, *d. §. idem Papinianus, d. l. cùm allegas*, nam vt *ſuprà* dixi, jure Ciuili pœna conuentionalis vſque ad duplum extendi poteſt, cùm ibi conſtituatur terminus moderatus vſuris, vt poſt alios tenet Roderic. *de annuis redditib. lib. 3. q. 4. n. 32.* Petr. Greg. *ſyntagm. juris p. 3. lib. 22. c. 4. à princ.* Gemin. *de vſur. comment. 1. §. 3. n. 50.* & attento jure Canon. ille eſt terminus moderatus pœnæ, qui ſatis ſit ad coarctandum debitorem ad obſeruantiam fidelitaris promiſſæ, vt per Turrecrem. *vbi ſuprà*; neceſſariò igitur dicendum eſt, quod ſi pœna excedat illum legitimum modum, cùm cenſeatur in fraudem vſurarum, non poteſt exigi in vtroque foro.

8 Limita ſecundò in ſolito fœnerari, quem adeò leges deteſtantur, vt antiqui eum peiorem, quàm furem cenſuerint, teſte Roder. *d. loco, n. 15.* ratio limitationis eſt quia, vt dixi, ſi pœna conuentionalis poſita ſit in fraudem vſurarum, in nullo foro exigi poteſt; talis autem præſumitur, quando dationi quantitatis apponitur ab homine ſolito fœnerari, vt per Innoc. *in præſenti*, Turrecrem. *in ſumma 14. q. 3.* Greg. per text. *ibi, in l. fin. tit. 11. partit. 5.* Rebuff. *dict. verbo proferuntur, n. 47. & gloſ. 2. n. 68.* Gutier. *Canon. d. loco, n. 17. & de juram. confirm. p. 1. c. 26. n. 10.*

9 *Septem librarum ſolutione*, &c.] Notatur ad hoc, quod pœna appoſita obligationi dandi quantitatem intra certum terminum, ſi conditioni paritum non ſit, pœna committitur pro illa parte tantum, quæ reſpondeat quantitati non ſolutæ, ita gloſſ. *verb. perſolutis*, Innoc. Zabar. Panorm. Butr. & Socin. *in præſenti*, Beto. *in d. cap. dilecti, num. 82. de arbitr.* communis ex Gutier. *Canon. lib. 2. cap. 20. num. vlt. de juram. confirm. part. 3. cap. 17. num. 6.* Padil. *in l. ſi quis major, num. 26. C. de tranſact.*

10 Obſtat tamen maximè text. *in l. hæredes, §. in illa, ff. familiæ herciſcund. l. ſed an ſcire, ff. de pignoribus, l. in execut. §. item ſi ita, & in l. ſtipulationum, §. ſi ſortem, ff. de verborum oblig.* vbi habetur, ſalua parte ſortis principalis debitæ propter aliam partem non ſolutam in totum, pœnam committi. Deinde obſtat, quia in text. pœna appoſita fuit ſub conditione, ſi principale debitum quadraginta librarum ſolutum non erit, ſed conditio ſi quidem eſt indiuidua, facit indiuiduum actum, in quo concipitur, & illius forma contingit ex conſummatione actus, vt probat text. *in l. ſi is qui quadraginta, §. quadam, ff. ad legem Falcidiam*: ergo pro parte diuidi non poteſt, ſed in ſolidum debetur, deficiente ſcilicet integra ſolutione principalis. Major patet ex text. *in præſenti*, ibi, *niſi ea ſoluerent in termino*, &c. minor ex *l. cùm fundus 55. l. qui duobus 22. l. penult. ff. de condit. & demonſt.* Denique obſtat litera huius text. dum enim Pontifex jubet Epiſcopum contentum eſſe cum ſolutione quadraginta librarum, & ſuper pœna triginta librarum ſilentium imponit, expreſſè docet pœnam nec in totum, nec pro parte fore exigendam; neceſſariò igitur dicendum videtur, aut pœnam in totum committi, vt conditio poſtulat, aut nullam ex parte deberi, vt text. habet.

11 Ex quibus hujus text. deciſio valde dubia reputatur, & à DD. varii adduci ſolent intellectus, inter quos noſter Mendez de Cabedo *diuerſ. juris arg. lib. 2. cap. 18. à num. 11.* intelligit pœnam in text. eſſe indiuiduam, & ideò pro parte peti non poſſe, *l. in executione, §. item ſi ita, l. 5. §. ſi ſortem, ff. de verb. obligat.* eo maximè, quia Epiſcopus, de quo *in præſenti*, jam receperat ſortem principalem, & in iure conſtat recepta ſorte principali, amplius de pœna agendum non eſſe, *l. 2. in princip. ff. ſi quis caut. l. vlt. ff. de eo, quod certo loco.* Sed hic intellectus diſplicet, quia ex text. conſtat non eſſe ſolutum totum principale, quo caſu commiſſa pœna eſt cenſenda, etiam ratione paruæ quantitatis debitæ, ſiquidem ſi in ſtipulatione deeſt vnus nummus, quando ſtipulatur decem, exiſtit conditio, & pœna in ſolidum committitur, *d. §. ſi ſortem*, Aquilin. *in l. 2. §. item etſi in facto, p. 1. n. 43. ff. de verborum obligat.* deinde quia obligationi dandi indiuiduè non cenſetur ſatisfactum deficiente aliqua parte, imò ſequitur in præſtatione deformitas, pure ſoluendo aliter quàm in obligatione continetur: nec ſatisfacit idem Cabed. dum exiſtimat non eſſe attendendum ad quantitatem ſeptem librarum, quæ principali deerant, quia in jure non deſiderantur minima, *l. Seio, ff. de reſtit. in integrum*, adhuc enim ſtat propoſita difficultas, vt ſenſu percipitur.

Quare rejecto etiam eodem ferè intelligendi modo quo vtitur Socin. *in præſenti, à n. 24.* communis 12 DD. Schola autumat, quod licèt attento jure Ciuili Pœna ſit indiuidua, tamen attenta æquitate Canonica diuiduam eſſe, & ſolùm deberi, quatenus proportionem habuerit cum parte debiti principalis non ſoluta, ita vt pro rata ejus, quod ſolutum eſt, pœna minuatur, vt ex aliis tenet Gutier. *d. cap. 20. num. vlt.* dicit communem Beto. *in d. cap. dilecti, num. 83. verſ. pœna*, Socin. *in præſenti, à n. 11.* eam tamen improbat Cabed. *d. cap. 18. n. 6.* ex eo ſcilicet, quod Pontifex nihil de nouo videtur inducere; ſed ſecundùm juris regulas reſpondere, aſſumens rationem à jure Ciuili, ex text. *in l. nam hoc natura, ff. de condictione indebiti*; maximè quia inter jus Ciuile, & Canonicum quoad indiuiduitatem ſtipulationis pœnalis nulla eſt facienda differentia, ſiquidem non reperitur text. qui prohibeat pœnam eſſe indiuiduam, vnde ſuccedit regula *c. 1. de noui operis nunt.* intendit Sarmient. *lib. 5. ſelect. c. 6. n. 11.* & Cabed. *d. loco, n. 6.*

Ego verò dicendum puto, pœnam appoſitam ſtipu- 13 lationi dandi eſſe indiuiduam, per text. *in d. l. 5. §. ſi ſortem, & d. l. in executione, §. item ſi ita, ff. de verb. obligat.* Nec huiuſmodi reſolutioni obſtat text. *in præſenti*, quatenus habet quod licèt totum principale ſolutum non fuerit, non tamen ob id poſſit integra pœna peti; non excludit enim indiuiduitatem pœnæ, ſecundùm quam attento jure Ciuili tota committitur, quoties totum principale ſolutum non eſt, imò eam decidendam relinquit diſpoſitioni juris Ciuilis, vt ex multis ſuadetur. Primò, quia nulla verba in hoc text. reperiuntur, per quæ recedere cenſendus ſit Pontif. à regulis juris Ciuilis, vt benè aduertit Cabed. *d. loco.* Secundò, quia Summus Pontifex in hoc text. reſpondet conſultationi, vnde videtur de jure reſpondere, juxta doctrinam *gloſſ. vltim. in cap. conſultationi, de temporibus ordin.* communiter receptæ, vt per Nauar. *in cap. accepta, oppoſit. 2. n. 2. de reſorm.* Tertiò quia Pontifex in præſenti rationem aſſumit à jure Ciuili, nempe à *l. nam hoc natura, ff. de condict. indebiti*: ergo ſecundùm jus Ciuile reſpondere cenſetur, atque ita intellexere hunc text. Zaxius *in d. §. ſi ſortem, n. 5.* Fachin. *controu. juris lib. 10. c. 62. num. penult.* Cabed. *d. n. 6.* Minus obſtant verba huius text. ibi, *ſuper pœna triginta librarum memoratos rectores amplius non moleſtes*: quia reſpondetur mentem Romani Pontif. eo ſolùm tendere, vt reprobet exceſſum pœnæ quæ conſtat contineri in ſumma illa triginta librarum, habito reſpectu ad ſeptem libras non ſolutas, quarum ratione tantùm, non autem reſidui jam ſoluti pœna potuit deleri, illo enim recepto pœnæ renuntiatum cenſetur, vt benè aduertit Socin. *ubi ſupra.* Cùm igitur illo reſpectu pœna illa immoderata ſit, meritò per hunc text. reprobatur, ad exemplum etiam juris Ciuilis, ſecundùm quod immoderata

moderata pœna rejicitur, vt *ſuprà* dictum eſt, non tamen negat hanc pœnam pro ea parte, qua moderata eſt, in totum committi, vtpotè ex ipſa lege, vel partium voluntate indiuiduam.

14 *Pontificalis modeſtia*, &c.] Notatur ad hoc, quod Eccleſia non eſt prona ad pœnas, vt per Joſeph. Ludouiſ. *Peruſ. deciſ.* 90. *num.* 36. dicitur enim cultrix, & auctrix juſtitiæ, & mater æquitatis, vt per Sigiſmund. Scacc. *de appellat.* q. 7. n. 49.

SUMMARIUM.

2 *Prælatum ſuum occidentes priuantur beneficiis, & feudis, quæ habentur ab illis Eccleſiis*, & n. 2.

3 *Epiſcopum iniurioſè, aut temerè percutientes ſunt excommunicati, niſi cauſa propria defenſionis percuſſerint*, & n. 4.

5 *Ciuitas aliquid committens contra ſuum Epiſcopum incidit in pœnam interdicti.*

Cap. Ad aures X.

1 PRælatum ſuum occidentes priuantur beneficiis, & feudis, quæ habentur ab illa Eccleſia, in qua erat Prælatus, & nec ipſi, nec hæredes poſſunt habere eadem beneficia, vel alia quælibet de nouo. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib. 5. juris Pontif. pag.* 241. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 737. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 4. *Decret. lib. 5. tit.* 13. *cap.* 1.

2 Collige ex text. omnia beneficia debere amittere illum, qui Prælatum interfecit Eccleſiæ, vbi illa obti-
3 net, de quo *cap. in quibuſdam* 12. *infr. hoc tit.* & jam hodie in occidente, capiente, vel banniente Epiſcopum auctæ ſunt pœnæ *in Clem.* 1. *hoc tit.* vbi percutientes injurioſè, aut temerè Epiſcopum, ſunt excommunicati, Nauar. *in man. c.* 27. *n.* 66. Clar. *in § fin. q.* 77. *n.* 23. & Ciuitas aliquid committens contra ſuum Epi-
4 ſcopum, incidit in pœnam interdicti, Clar. *d. §. fin. q.* 77. *n.* 3. Henriq. *in ſum. lib.* 13. *c.* 43. §. 5. *lit. M*, niſi
5 percuſſerit, aut offenderit cauſa ſuæ propriæ defenſionis, Clar. *d. § fin. q.* 77. *num.* 23. Fichard. *tom.* 1. *commun. opinion. tit.* 12 *n.* 28. *pag.* 199.

SVMMARIVM.

1 *Litigator ſi temerè proruperit contra aſſertionem judicis, arbitrio ſuperioris puniri debet.*

2 *Iniuria facta officiali Regis videtur facta ipſi Regi.*

3 *Magiſtratum Regium offendens dicitur ſaluamguardiam infringere.*

4 *Iudex poteſt cognoſcere, & punire iniuriam ſibi factam contemplatione officij, quando pœna determinata eſt à jure*, & n. 6.

5 *Injuria in dubio præſumitur, non vt judici, ſed vt priuatæ perſonæ illata.*

6 *Iudicem, qui eſt in ſyndicatu, offendens qua pœna puniatur, remiſſiuè.*

Cap. Dilectus XI.

1 LItigator quòd temerè proruperit contra aſſertionem judicis, ſi conſtiterit, arbitrio ſuperioris puniri debet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Henric. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib.* 5. *juris Pontif. pag.* 241. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 738. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 4 *Decret. lib.* 2. *ſub tit.* 6. *de probat. cap.* 1.

Temerè prorumpentis, &c.] Injuria enim facta officiali Regis, videtur facta quaſi Regi, ex Cyn. *in l. ſi non conuitij, C. de iniur.* quem refert, & ſequitur Auiles *ad c.* 1. *Prætor. verbo Tierra, num.* 4. *fol.* 45. Farin. *in praxi crimin. q.* 105. *n.* 126. & 199. Et offendens Regium magiſtratum dicitur ſaluamguardiam infringere, cùm omnes officiales ſint ſub ſecuritate Regis, vide Rebuff *in comment. ad l.* 57. *ff. de verb. ſignific. pag.* 296. & ideò ipſe judex poteſt cognoſcere, & punire injuriam, quæ ſibi facta fuit, Gregor. *l.* 26. *verbo meſurados, tit.* 23. *partit.* 3. Menoch. *de arbitr. caſu* 263. *n.* 7. & 8. Fachin. *lib.* 6 *controuerſ. c.* 9. Decian. *in tract. crimin. lib.* 4. *c.* 42. *n.* 3. & *lib.* 7 *c.* 38. *n.* 15. Farinac. *in praxi crimin. p.* 1. *q.* 17. *n.* 44 *cum ſeqq.* Bernard. Græuæ *ad tract. Camera Imper. lib.* 1. *concl.* 39. Intellige de injuria facta contemplatione officii, non autem de illa, quæ illata fuit vt priuatæ perſonæ, vt per Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 54. *n.* 7. Triuiſan. *Venetiæ deciſ.* 10. *num.* 34. quem refert Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.* 1. *collect.* 138 *poſt princip.* Alex. Rauden. *reſponſ.* 50. *vol.* 1. Bernard. Græuæ *d. concl.* 39. *à n.* 5. vbi etiam reſoluit quod in dubio præſumitur injuria, non vt judici, ſed vt priuatæ perſonæ illata. Intellige etiam, quando injuria facta judici eſt notoria, & habet pœnam determinatam à jure, Bonacoſ. *commun. crimin. p.* 1. *verbo injuria, fol.* 91. *in fine*, & *verbo judex, fol.* 100. Gail. *lib.* 1. *obſeru.* 39. Aloyſ. Ricc. *d. collect.* 138. Franc. Viuian. *Neapolit. deciſ.* 278. *n.* 2. Alex. Rauden. *d. n.* 81. Bernard. Græuæ. *d. concl.* 39 *à n.* 9. De offendente autem judicem, qui eſt in ſyndicatu, vide Clar. *lib.* 5. *§ fin. q.* 68. *n.* 21. Hippol. *conſ.* 115. *à n.* 16. Tiraq. *de nobilit. c.* 28 *n.* 7. Auiles *ad c.* 1. *Prætor fol.* 73. *n.* 8. Vincent. de Franch. *deciſ.* 403. *n.* 2. Menoch. *de arbitr. caſu* 263. *n.* 10. Perez *l.* 5. *tit.* 12. *lib.* 8. *Ordin gloſſ.* 1. Corra *in memorab. verbo poteſtas, pag.* 695. Farinac. *d. q.* 17. *n.* 38. & *p.* 5. *q.* 105. *n.* 200.

(Right-margin numbers in this paragraph: 2 at "Injuria enim facta officiali", 3 at "Et offendens Regium magiſtratum", 4 at "& ideò ipſe judex", 5 at "vbi etiam reſoluit", 6 at "Intellige etiam".)

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*

2 *Beneficiatus occidens Prælatum, aut Combeneficiatum, ipſo jure priuatur beneficio, quod obtinet in eadem Eccleſia.*

3 *Verba*, prorſus amittat, *ſententiam ferendam ſignificant.*

4 *Iura vbi abſolutè dicunt poſſe diſpenſari, intelliguntur de Epiſcopo.*

5 *Epiſcopum occidens, vel capiens, & eius poſteri vſque ad tertiam generationem perdunt quicquid habent ab Eccleſia.*

Cap. In quibuſdam XII.

PAtroni, Aduocati, Vicedomini, non debent ſuper prouidendis Eccleſiis, vel earum poſſeſſionibus, & bonis plus ſibi vſurpare, quàm jure permiſſum eſt, & ſi ſecus, per cenſuram Eccleſiaſticam compellendi ſunt. Item ſi per ſe, vel per alios præſumpſerint occidere Rectorem, vel aliquem Clericum ipſius Eccleſiæ, amittunt juſpatronatus, Aduocatiam, feudum, vicedominatum, beneficium, & de præmiſſis nihil perueniat ad hæredes, & poſteri talium vſque ad quartam generationem non admittantur in collegio clericorum 1

ricorum, nec in domibus Regularium aſſequantur honorem alicuius Prælationis, niſi cùm eis fuerit diſpenſatum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Colle. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib. 5. juris Pontif. pag.* 142. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 738. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. deſumitur ex Concil. generali Lateranenſi ſub Innocent. III. *c.* 45. & refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 4. *Decret. lib.* 5. *tit.* 13. *cap.* 2.

2 Probat hic text. beneficiatum occidentem Prælatum, aut beneficiatum ipſo iure priuari Beneficio, quod obtinet in eadem Eccleſia, vt per Rebuff. *in praxi, tit. de modo amittendi beneficia*, *n.* 45 Tolet. *in ſumma, lib.* 1. *c.* 88. *verſ.* 7. *in nouiſſ. edit.* Turxan. *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 1. *tit.* 9. *num.* 50. *pag.* 185. Hieronym. Gabriel *conſil.* 196. *n.* 6. *lib.* 1. *& conſ.* 187. *n.* 8. *lib.* 2. Petr. Gregor. *de beneſic. c.* 26. *à n.* 13. Gonzal *ad reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 15. *à n.* 77. Nicol. Garc. *de beneſic. p.* 11. *c.* 10. *n.* 57. Farin. *in praxi crimin. p.* 5. *q.* 119. *n.* 68. vbi aſſerit quod hæc priuatio ipſo jure procedit ea ratione ſpeciali in beneficio illius Eccleſiæ, in qua videtur deliquiſſe, non autem in aliis beneficiis, quæ obtinet in aliis Eccleſiis.

3 Quamvis Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 7. *c.* 18. *q.* 1. *verſ. Deinde quæres*, dicat quod in hoc text. non dicitur ipſo jure, vel ipſo facto amittat, ſed ſimpliciter, *amittat*, quod verbum non continet ſententiam ipſo iure latam, ſed judicis ſententiam ferendam, & ſic ex hoc cap. non conſtare talem priuationem ipſo jure, ait Abb. *hic, n.* 7. Reſpondetur enim potiùs dictum verbum, *amittant*, de quo in hoc text. ſententiam latam ſignificare, vt reſoluit Sayr. *in claui Regia, lib.* 3. *c.* 8. *n.* 21. *verſ. fallit deinde*; non dicitur enim in text. ſimpliciter, ſed prorſus amittant, quæ dictio, *prorſus*, importat ipſo jure, vt per Boër. *deciſ.* 244. *n.* 4. Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, n.* 71. Bernard. Muſcatel. *de modo fidejubendi, p.* 1. *modo* 14. *num.* 11. Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *diſp.* 53. *n.* 8. quæ omnia habentur *in meo tract. de officio, & poteſt. Epiſcop. p.* 5. *alleg.* 57. *n.* 239.

4 *Diſpenſatum.*] Ab Epiſcopo ſcilicet, quia diſpenſatio non fuit reſeruata Papæ, ita Sanch. *de Matrim. lib.* 8. *diſp.* 5. *n.* 1. vbi enim jura abſolutè dicunt poſſe diſpenſari, intelliguntur poſſe per Epiſcopum, vt per *gloſſ. fin. præſenti*, & Henriq. *in ſumma, p.* 2. *lib.* 14. *c.* 19. §. 2. *lit. P.*

5 In gloſſ. *Ad hæredes*, ibi, *quartam generationem.*] Notatur ad hoc, quod occidens, vel capiens Epiſcopum, aut contra Eccleſiam delinquens, & eius poſteri, vſque ad quartam generationem perdunt quicquid habent ab Eccleſia, vt per Duen. *regul.* 345. *limit.* 8.

SVMMARIVM.

1 *Domino in excommunicatione inſordeſcenti ſubditi fidelitatem non debent.*

2 *Inſordeſcent per annum in excommunicatione eſt ſuſpectus de hæreſi.*

3 *Declaratur text. in præſenti.*

4 *Nobiles leuius puniuntur.*

5 *Vaſſalli per excommunicationem dominorum abſoluuntur ab obſequiis, & muneribus illis poſt excommunicationem præſtandis.*

6 *Pœna temporalis ſumitur ab Eccleſia propter excommunicationis contemptum.*

7 *Nobilitati prouidendum in beneficiis.*

Cap. Grauem XIII. & fin.

Honor. III.

Contemnens, & inſordeſcens in excommunicatione, v. g. per duos annos, eſt ſuſpectus de hæreſi, ſed ſi eſt Comes, propter eius nobilitatem, ſi non vult parere iuri, abſoluuntur Eccleſiæ à jure illi debito, & ſubditi denuntiantur abſoluti à juramento fidelitatis quandiu remanet in excommunicatione. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib.* 5. *juris Pontif. pag.* 143. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 738. remiſſiue Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. Hanc Decretalem exornauit Pegna *ad Eymericum in directorio Inquiſ. p.* 2. *commento* 15. 1

Non careat ſcrupulo hæretica, &c.] Aduerte, quod inſordeſcens per annum in excommunicatione eſt ſuſpectus de hæreſi, de quo vide quæ dixi *ad cap. excommunicamus* 13. § *qui ante, de hæreticis*, vbi plures DD. retuli, multipliciterque declaraui. Neque obſtat, quod text. *in præſenti* faciat mentionem de triennio, quia vt reſpondet Palat. *in repetit. cap per veſtras, de donat. inter virum*, §. 18. *n.* 24. facti contingentiam narrat: idem ſentire videtur Menoch. *de arbitr. caſu* 416. *num.* 49. *&* 50. dum habet text. etiam *in cap. cum bona, de ætate, & qualitate*, requirentem triennium, non ſe fundare ſuper illo, ſed ſuper temporis diuturnitate vltra annum, additque text. *in præſenti*, licèt loquatur de laico, eſſe quoque in clerico intelligendum, cùm vel nulla in iis ſit differentia, vel ſi eſt, validiùs ligatur clericus, tanquam is, qui magis parere tenetur. 2 3

Nobilitati parcere.] Notatur ad hoc, quod nobiles leuiùs puniuntur, de quo, & an & quando delictum augeatur ratione dignitatis perſonæ delinquentis, vide Simanc. *de cathol. inſtit. cap.* 46. *ex num.* 67. Ludouic. Mex. *in tract. taxæ panis, concl.* 6. *ex num.* 21. Peniam *in direct. Inquiſit. p.* 2. *ſchol.* 13. *verſ. volentes tamen*, Iacob. Benni. *de priuileg. Iuriſconſ. p.* 1. *priuil.* 41. Chaſſan. *in catalogo gloria mundi, p.* 8. *conſider.* 33. Tiraq. *de nobilit. c.* 20. *à num.* 108. *& de pœnis temper. cauſ.* 31. Farinac. *p.* 5. *q.* 88. *&* 93. & alios citatos ad *c. cùm quidam, de iureiur. n.* 2. 4

Ab ejus fidelitatis juramento, &c.] Notatur ad hoc, quod propter excommunicationem dominorum, vaſſalli, qui illis ſacramento fidelitatis ſunt obligati, obſequiorum, & munerum, quæ præſtabant eis, poſt excommunicationem immunitatem adipiſcuntur, ita S. Antonin. 3. *part. tit.* 25. *c.* 1. *verſ. citans*, benè Paul. Comitol. *reſponſor. moral. lib.* 4. *q.* 34. *n.* 6. *&* 7. Anton. Ricciol. *in tract. de jure perſon. extra grem. Eccleſiæ exiſtentium, lib.* 4. *c.* 2. *n.* 1. vbi *n.* 3. rationem præſtat, quare Eccleſia diuerſimodè agat cum ſuperioribus ratione juriſdictionis, quàm agat cum ſuperioribus reſpectu poteſtatis dominicæ. 5

Penitus abſolutos.] Id eſt, ipſo jure, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, num.* 87. Nam propter excommunicationis contemptum ſumitur per Eccleſiam pœna temporalis, abſoluendo ſubditos ab ejus ſubiectione, & debitores ab ejus debito, vt per Palat. *in repetit. cap. per veſtras, de donat. inter virum, notab.* 2. §. 1. *n.* 5. 6

In gloſſ. *Nobilitati*, ibi, *& in beneficiis etiam magnis prouidendum eſt nobilitati.* Vide Tiraq. *de nobilit. c.* 20. *n.* 20. *cum ſeqq.* Auiles *ad cap. Prætorum, verbo à las partes, n.* 26. *fol.* 44. 7

De Pœnitentiis, & Remiſſionibus.

Tit. XXXVIII.

SUPER hanc rubricam ſcripſerunt Zabarel. Joan. Andr. Anan. Burr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Durand. *in breviario aureo Iuris Canon. fol.* 162. Joan. de Londris *in breviario ſanctorum Canonum, fol.* 183. Martin. Meſnart *in epitome Decretal. fol.* 199. Petrus de Ravenna *in compendio Iuris Canon.* Dan. Venar. *in analyſi method. Iuris Pontificii, à pag.* 723. Guffied. & Hoſt. *in ſum. hujus tit.* Alex. Caſan. & Anaſt. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decret.* Barthol. Carthag. *in expoſit. tit. Iuris Can.* Zypæ. *in analytica poſtremi Iuris Eccleſiaſt. enarrat. pag.* 4.8. Caniſ. *in ſum. Iuris Canon.* Caſarel. *in erotbem. ejuſdem Iuris,* noviſſimè Joan. Honor. *lib.* 5. *ſum. in Decretal.* omnes *ſub hoc tit. & volum.* 4. *repetit. ſuper Iure Canon. ad lib.* 5. *Decretal.* Joan. a Capiſtrano.

De materia hujus tituli vide Bonacoſ. Villalob. & alios *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 1. *tit.* 13. *pag.* 204. *cum ſeqq.* Prax. Epiſcop. *verbo pœnitentia.* Latè de pœnitentiæ Sacramentu Theulogi cum Magiſtro *in* 4. *diſt.* 14. S. Th. *part.* 3. *quæſt.* 84. Soar. *tom.* 4. *de pœnit.* Vivald. *in candelabro aureo, de Sacramento Pœnitentiæ,* Petr. de Ledeſma *in ſum. part.* 1. *tract. de pœnit.* Card. Bellarm. *in ſuis controverſiis, tit. de pœnit.* Luc. Pinel. *de Sacram. Pœnitent.* Henriq. *in ſum. lib.* 4. Greg. de Valent. *tom* 4. *diſp.* 7. *q.* 3. & 3. *ſeqq.* Valer. Reginald. *in praxi fori, lib.* 29. Zerol. *in ſpeciali tract. de pœnit.* Bonac. *de Sacram. diſput.* 5. *de Pœnitentia Sacramento.*

4 De Indulgentiis, & Jubilæo integros tractatus ediderunt Ant. Roſel. *tom.* 14. *tract. Doctor. fol.* 147. Ludov. Bologn. *eod. tom.* 14. *fol.* 141. Th. de Vio Cajetan. Ant. Cordub. Gaſpar Scopius, Iſidor. Valſeran. Jacob. Naclantus, Joan. Baptiſta Paulian. Thom. Zerola, qui propriè de Indulgentiis tractant, Angel. Rentiinus, Boërius Epo, Thom. Levius, Vincent. Filliuc. Quintilian. Mandoſ. Mar. Socin. Luc. Pinel. Joan. Friger. Joan. Agoman. Conver. Franciſc. Rodriq. Hieron. Gratian. Rutil. Benzon. Ant. Sanctarel. Jul. Lavor. Tractant etiam Navar. *in opere de Iubileo, & Indulgentiis,* Henriq. *in ſum. lib.* 7. Fr. Emman. *tom.* 2. *qq. Regul. quæſt.* 85. Zerol. *in praxi Epiſc. part.* 2. *verbo Annus ſanctus, pag.* 14. Valent. *tom.* 4. *diſput.* 7. *q.* 20. Soar. *tom.* 4. *prope fin.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 7. *à num.* 94. *cum multis ſeqq.* Ægid. de Coninck *de Sacrament. & cenſur. tom.* 2. *diſput.* 12. Balduin. Iun. *ſuper opera controverſa Bellarm. part.* 1. *lib.* 6. *de Indulg.* Joan. Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. p.* 1. *cap.* 7. Bonac. *de Sacram. diſp.* 6. *q.* 1. *punct.* 1. Fernand. *in exam. Theologiæ Moral. p.* 3. *cap.* 7. Ugol. *de offic. Epiſc. cap.* 41. Petr. Coton. *lib.* 4. *controverſ.* Molfeſ. *in ſum. Theolog. Moral. tract.* 1. *cap.* 26. *de Indulg.* Vinc. Filliuc. *in qq. moral. tract.* 8. *cap.* 3. *cum ſeqq.* Indulgentiæ enim tantum valent quantum ſonant, ut per Bonacoſ. *commun. crim. p.* 2. *verbo Indulgentia, fol.* 36. *verſo,* & qualiter ſit intelligenda regula iſta, vide Lavor. *in tract. de indulg. part.* 2. *cap.* 14. *num.* 28. & quando inceperint, vide Henriq. *d. lib.* 7. *cap.* 15. §. 6. Fr. Hieron. Roman. *lib.* 2. *de Republica Chriſtiana, cap.* 23. Fr. Emmanuel. *d. quæſt.* 35. *art.* 4.

SUMMARIUM.

1 *Pœnitentia publica pro manifeſto peccato imponi debet.*

2 *Publica pœnitentia quæ ſit, oſtenditur.*

Cap. Manifeſta I. *Alex.*

PEccata manifeſta non ſunt occultâ correctione 1
purganda. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Burr. Anchar. Panormit. Mar. Socin. Vivian. *in rationali lib.* 5. *Iuris Pontif. pag.* 250. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 743. *& volum.* 4. *repetit. ſuper Iure Canonico, ad lib.* 5. *Decretal.* Joan. à Capiſtrano, remiſſivè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. reperitur apud Gregor. *lib.* 22. *epiſt.* 31. *regiſtri, ad Felicem Siciliæ Epiſcopum,* refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 33. *cap.* 1. ubi tribuitur Calixto Papæ.

Non ſunt occulta, &c.] Notatur ad hoc, quod pu- 2
blica pœnitentia eſt, quæ abſque ulla ſolemnitate publicè fit ex Epiſcopi, vel Sacerdotis mandato, ubi peccatum publicè commiſſum fuerit, ut per Covar. *lib.* 2. *var. cap.* 10. *n.* 3. Navar. *in cap. conſideret, §. ponat, n.* 14. *ad fin. de pœnit. diſt.* 5. *& in cap.* 1. *n.* 88. *& in cap. Sacerdos, à num.* 86. *de pœnit. diſt.* 6.

SUMMARIUM.

1 *Presbyterum occidenti pœnitentia imponitur.*

2 *Miles Ordinum militarium, ſi Clericum occidat, perdit privilegium, & cingulum militiæ, & remanet merè ſæcularis.*

3 *Iudex Eccleſiaſticus poteſt privare laicum militia temporali.*

4 *Presbyterum occidens, in pœnam prohibetur matrimonium contrahere.*

5 *Inceſtus impedit matrimonium contrahendum.*

Cap. Qui Presbyterum II.

PResbyterum occidenti imponitur pœnitentia duo- 1
decim annorum, & ſi eſt convictus, & miles, carere debet cingulo militari per totum tempus ſuæ vitæ, & manere abſque ſpe conjugii. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Burr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Vivian. *in rationali lib.* 5. *Iuris Pontif. pag.* 251. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 744. *& volum.* 4. *repetit. ſuper Iure Canon. ad lib.* 5. *Decretal.* Joan. à Capiſtrano, remiſſivè Ximen. *in concord. part.* 1. *&* 2. deſumitur ex Concilio Moguntino ſub Rabano Archiepiſcopo, referunt Burchard. *lib.* 2. *Decret. cap.* 7. & Ivo *part.* 1. *cap.* 156.

Sua militiæ cingulo careat.] Notatur ad hoc, quod ſi 2
aliquis miles Ordinum Militarium Clericum occidat, perdit privilegium, & cingulum militiæ, & remanet merè ſæcularis, & poteſt conveniri coram judice ſæculari, ut per Fr. Emman. *qq. Regul. tom.* 2. *q.* 62. *art.* 15. Unde Bobadil. *in ſua Politica, lib.* 2. *cap.* 17. *n.* 86. reſolvit, quod ſi miles Ordinum Militarium, Doctor, aut alius a Rege, aut Imperatore creatus miles occidat Clericum, poteſt judex Eccleſiaſticus eum privare cingulo militiæ, vel inſignis doctoralibus, quæ ipſo jure amiſit, & ita judicem Eccleſiaſticum poſſe privare laicum militia temporali, reſolvit Palat. *in repet. cap. per veſtras, de donat. inter vir. & uxor. notab.* 2. *§* 1. *n.* 5.

Et abſque ſpe conjugii maneat.] Notatur ad hoc, quod 3
ſi quis Clericum Presbyterum occiderit, in pœnam prohibetur matrimonium contrahere, ut per Covar. *de ſponſal. p.* 2. *cap.* 6. *in initio, num.* 5. Ludov. Lopez *in inſtructorio conſcientiæ, p.* 2. *cap* 46. *verſ. præterea,* Vivald. *in candelabro aureo, de Sacramentis, part.* 1. *de Matrim. num.* 105. Henriq. *in ſum. lib.* 12. *cap.* 2. *§.* 1. *in fin.* Sanch.

de

de matrim.lib.7. diſput.6. num.9. ubi ex aliis concludit, quod quamvis non videatur deſiderari, quod interfector ſit convictus in foro contentioſo, tamen tenendum eſt deſiderari, quia textus in præſenti petit, ut convictus ſit, nec poteſt dici, loqui in foro conſcientiæ, cùm in eo nulla ſit convictio.

5 In gloſſa, *Abſque ſpe conjugii*, fin. ibi, *Quædam crimina impediunt matrimonium contrahendum, ut inceſtus*, &c. Vide Covarruv. *d. cap. 6. in init. num.* 4. Navar. *in man. cap.22.n.29.* Gutier. *canonic. lib.1. cap.15. num.7.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.31. num.191.*

SVMMARIVM.

1 *Pœnitentia arbitraria indicenda eſt illi, qui modum exceſſit ſe defendendo.*
Pœnitentiæ hodie ſunt arbitrariæ.
3 *Pœnitentiam tolerabilem, & humanæ fragilitati accommodatam tenetur pœnitens acceptare, acceptamque adimplere.*
4 *Punitur mitiùs ille qui provocatus fecit.*

Cap. Significavit III.

Alex. III.

1 QUando quis pro libertate ſua ſe defendit, vel pro Eccleſia pugnat, ſi multùm excedit, & peccat, debet ei imponi pœnitentia arbitraria, & mitis, ne pro aſperitate ejus, ipſe, vel alii retardentur à defenſione Eccleſiæ. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panormit. Mar. Socin. Joan. à Capiſtrano, Vivian. *in rationali lib.5. Iuris Pontif. pag.251.* Alagona *in compend. Iuris Canon. pag.744.* remiſſivè Ximen. *in concord. p.1. & 2.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect.1. Decretal. lib.5. tit.33. cap.2.*

2 *Miſericorditer imponatis.*] Notatur ad hoc, quod pœnitentiæ ſunt arbitrariæ, & prudentis Confeſſarii arbitrio relinquuntur, ut per Perez *l.1. gloſſ.1. pag.45. verſ. punitur, tit.1. lib.1. Ordin.* & alios citatos *ad cap. quæſitum 7. num.5. infra hoc tit.* Fr. Emman. *in addit. ad*
3 *Bullam Cruciatæ, § 9. n.100. fol. mihi* 181. Quam quidem pœnitentiam tolerabilem, & humanæ fragilitati accommodatam tenetur pœnitens acceptare, acceptamque adimplere, ut tenent plures citati à Cened. *ad Decretal collect.40. n.2.* quibus adde Henriq. *in ſum. lib.4. cap.8. § 1. juncto comment. lit. B,* Soar. *tom.4. diſp.38. sect.7. num.2.* Luc. Pinel. *de Sacram. Pœnit. tract.3. de ſatisfact. dub.4.* Ægid. *de Sacram. tom.2. diſp.20. num.79.* Joan. Rebell. *in hiſtoria miraculorum Sanctiſſimi Roſarii Beatiſſimæ Virginis, lib.3. dialogo 7.* novè Jul. Lavor. *in tract. de Iubilæo, & Indulg. p.2. cap.5. n.9.* Vaſquez *q.94. art.2. dub.1. n.5.* Nugn. *q.15. art.1. & q.13. art.2. diffic.3.* Valent. *tom.4. diſp.7. q.14 puncto 4. n.1.* Paul. Comitol. *reſponſ. moral part.1. quæſt.35. per totam.* Quamvis non poſſe Confeſſarium pœnitentem invitum obligare ad pœnitentiam, ac per conſequens nec ipſum pœnitentem, qui juſtam pœnitentiam à Confeſſario datam non vult acceptare, peccare ob id lethaliter contra aliquod divinum præceptum, aut humanum, minùs benè teneant Scot. Gabr. Medin. Sylveſt. Cajetan. Armil. Navar. & alii, quos refert, & ſequitur Ludovicus Beja *reſponſ. caſuum conſcientiæ p.3. caſu 3.* & quicquid etiam poſſe pœnitentem licitè Confeſſario dicere, ſe nollam pœnitentiam velle acceptare, cùm illam ſolvendam ſerver poſt mortem, dicant minùs benè Navar. *in man. cap.16. num.20.* Fr. Emman *in addit. ad Bullam Cruciatæ, in princ.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.7. n.15.*

Quod pro libertate ſua, &c.] Notatur ad hoc, quod 4
mitiùs punitur ille, qui provocatus fecit, ut per Tiraquel. *de pœnis temper. cauſa 1. num.5.* vel dolore commotus, ut per Covar. *de ſponſal. p.2. cap.7. § 7. n.21.*

SVMMARIVM.

1 *Indulgentiæ, quæ conceduntur per Prælatos non ſubditis, non proſunt niſi proprii judices hoc concedant.*
2 *Indulgentias alienis ſubditis Prælatus concedere non poteſt, niſi proprii Epiſcopi conſentiant.*
3 *Indulgentias ſuis ſubditis in aliena diœceſi exiſtentibus poteſt Epiſcopus concedere.*
4 *Pœna duplex, temporalis ſcilicet, & æterna pro omni peccato debetur.*

Cap. Quod autem IV.

INdulgentiæ conceſſæ à Prælato, v.g. in dedicatione, 1
vel conferentibus ad Fabricam, proſunt tantùm pro ſubditis ejus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panormit. Mar. Socin. Vivian. *in ration. lib.5. Iuris Pontif. pag.251.* Alagona *in compend. Iuris Canon. pag.744.* remiſſivè Ximen. *in concord. p.1.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect.1. Decretal. lib.5. tit.33. cap.3.* & eſt poſt Concil. Lateran. ſub Alex. III. *p.35. cap.4.*

Collige ex textu, Indulgentias illis tantùm pro- 2
deſſe, qui Prælato indulgenti ſubſunt; nam alienis ſubditis Indulgentias concedere non poteſt, ut per Navar. *de Iubilæo, notab.31. num.13.* latè Jul. Lavor. *de Iubilæo, & Indulgentiis, part.2. cap.11. num.28.* Sed ſi proprii Epiſcopi conſentiant, alieni ſubditi eas lucrantur, idem Lavor. *d. cap.11. num.29.* ubi *num.32.* cum Navar. *loco proximè citato*, conſulit ut peregrinantes muniantur facultate Epiſcoporum ſuorum ad quærendas Indulgentias alienorum Epiſcoporum, nam aliàs Indulgentiæ ab aliquo Epiſcopo conceſſæ, exteris ad ſuam diœceſim venientibus non proſunt, & tali conceſſione non facta, propter meritoria opera facta in alienis diœceſibus non reciperent alieni ſubditi Indulgentias. Quod tamen intellige de Indulgentiis conceſſis ab Ordinariis inferioribus Summo Pontifice, ſecus verò de Indulgentiis ab ipſo conceſſis, quas quilibet per opera meritoria ad illas recipiendas conſtituta recipit, quia reſpectu Papæ non magis dicitur ſubditus unus quàm alter, *cap. cuncta per mundum, 9 quæſt.3.*

Utrùm autem Epiſcopus exiſtens extra Epiſcopa- 3
tum poſſit concedere homini ejuſdem Indulgentiam intra ſuum Epiſcopatum quærendam? Affirmativè reſpondet Lavor. *d. cap.11. n.35.* Utrùm verò poſſit Epiſcopus concedere Indulgentias ſuis ſubditis in aliena diœceſi exiſtentibus? Similiter affirmant Soar. *tom.4. diſp.55. sect.3. n.17.* & citati per me *de offic. & poteſt. Epiſc. p.3. alleg. 88. num.25. & 26.* & me citato idem Lavor. *d. cap.11. n.36.* ubi *num.37.* reſolvit poſſe Epiſcopum concedere ſuo ſubdito Indulgentiam quadraginta horarum viſitanti talem Eccleſiam, quamvis ea ſit in aliena diœceſi.

In gloſſa, *Vt poſſint*, ibi: *Nam pro omni peccato du-* 4
plex pœna debetur, temporalis, & æterna, &c. De iis latè Jul. Lavor. *d. p.2. cap.2. n.17. & ſeqq.*

In eadem gl. ibi, *Cùm peccatum per contritionem*, &c. Notatur ad hoc, quod ad conſequendam Indulgentiam non neceſſariò requiritur, ut præcedat confeſſio actualis

actualis, ut per Navat. *in comment. de Iubilao, not. 18. à num. 8.* Soar. *tom. 4. de Pœnit. diſp. 52. ſect. 3. n. 1.* Rutil. Benzon. *de Iubilao, lib. 5. c. 15. dub. 4.* Hieron. Gratian. *in ſimili tract. p. 2. c. 12.* Pinel. *de indulgent. c. 13.* Filliuc. *tom. 2. tract. 8. c. 9. n. 143.* Bonac. *de Sacram. diſp. 6. q. 1. puncto 5. n. 6.*

SUMMARIUM.

1 *Pœnitens verè non eſt, qui peccandi animum non deponit, ejus tamen confeſſio recipitur.*

2 *Pœnitens verè ille dicitur, quando iſa peccata mortalia diſplicuerint, ut ob nullum bonum quærendum, vel malum vitandum ea denuo admittere proponat.*

3 *Pœnitens verè ut quis cenſeatur, non eſt neceſſarium credere ſe nunquam denuo lethaliter peccaturum, ſed ſuffi.it concipere odium omnis peccati mortalis, & dolere quod concipere nequeat.*

4 *Contritio an requirat propoſitum implicitum vitandi peccata in futurum, an verò requirat implicitum, oſtenditur.*

5 *Meretrices debent audiri in ſacramentali Confeſſione.*

6 *Opera bona facta extra charitatem quos effectus operentur, oſtenditur.*

7 *Pœnitentia facta in peccato mortali an reviviſcant adveniente gratia quoad effectum ſatisfaciendi ex opere operato, remiſſivè.*

Cap. Quod quidam V.

1 POEniteos verè non eſt, qui peccandi animum non deponit, ejus tamen confeſſio accipienda eſt, & celebris de ſalutaribus monitis pœnitentia indicenda. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Marian. Socin. Joan. a Capiſtr. Viv. *in ration. lib. 5. juris Pontif. pag. 236.* Alagona *in compend. juris Canon. pag. 745.* remiſſivè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 2. Decret. lib. 5. tit. 17. c. 1.*

2 Probat hic text. non eſſe verè pœnitentem, qui peccandi animum non deponit, tunc enim ille dicitur verè pœnitens, quando ita peccata mortalia diſplicuerint, ut ob nullum bonum quærendum, vel malum vitandum ea denuò admittere proponat, ut per Navar. *de Iubilao, & indulgentiis, notab. 17. num. 9.* quem refert,

3 & ſequitur Jul. Lavor. *eodem tract. part. 4. c. 14. n. 76.* reſolventes non eſſe neceſſarium ad veram pœnitentiam credere nunquam nos denuo lethaliter peccaturos, ſed ſufficere concipere odium omnis peccati mortalis, & dolere quod concipere nequeamus, & ita non requiri, ut pœnitens habeat hujuſmodi credulitatem ſe non amplius peccaturum mortaliter, ſed ſufficere, ut habeat propoſitum non amplius peccandi in futurum, tenent Soar. *tom. 4. diſp. 4. ſect. 3. n. 5.* Zerol. *de pœnitent. cap. 7. quæſit. 9.* Valer. Reginald. *in praxi fori Pœnitent. lib. 5. num. 34. & 56.* & alii quos refert, & ſequitur Bonacin. *de Sacrament. diſput. 5. ſect. 1.*

4 *punct. 8. num. 3.* ubi *n. 2.* diſputat quæſtionem illam, utrùm ad contritionem ſufficiat propoſitum implicitum vitandi peccata in futurum, an verò requiratur explicitum, & poſtquam pro utraque parte plures retulit DD. utramque opinionem veram eſſe affirmat, & in praxi tenet conſulendum eſſe propoſitum actuale, cùm hoc ſit tutius, & ſecurius remedium ad juſtificationem, & uſu magis receptum, quanquam non videtur æſtimandum invalidum Sacramentum ſuſceptum ab eo, qui bona fide deteſtatur peccatum, illúdque confitetur abſque formali propoſito, citat & Soar. *d. tom. 4. diſp. 20. ſect. 4. num. 34.* Reginald. *d. lib. 5. n. 58.*

Bellarm. *de Pœnit. lib. 2. cap. 6. ad finem*, Pitigian. *p. 2. diſtinct. 14. q. 3. art. 8. concl. 3.*

Confeſſionem recipere debet, &c.] Notant ad hoc, 5
quod meretrices debent audiri in ſacramentali Confeſſione, ut per Zerol. *in praxi Epiſcop. p. 1. verbo inpanaria, §. 2.* ubi etiam reſolvit, quod non ſunt abſolvenda, niſi certò promittant abſtinere in futurum, quod probabiliter tunc credi poteſt quando relinquunt reipſa tum peccata, tum peccatorum occaſiones.

In gloſſ. *Non ſic verò*, ibi, *nam omnia bona, quæ quiſ-* 6
que facit in vita, &c. Multos effectus, quos operantur bona opera facta extra charitatem, commemorant Navar. *in c. alma mater, p. 1. § 4. n. 12. & §. 5. n. 1. col. 4. & 5.* Navar. *in manuali, c. 27. n. 277.* Suar. *tom. 4. diſp. ... ſect. 1.* & alios plures, quos refert Jul. Lavor. *d. tract. de Indulgentiis, p. 1. c. 5. n. 45. & c. 14. n. 60. & 61.* Bonacin. *de Sacrament. diſp. 5. q. 6. ſect. 4. punct. 1. n. 2. verſ. reſpondeo*, Zerol. *de Pœnitent. c. 25. quæſito 28.* ex quibus colligitur quod proſunt ad implenda præcepta, ad excuſandum à novo peccato, ad illuſtrandam mentem peccatoris, ut ſuum malum peccator agnoſcat, & ejus pœniteat, ad quærendum virtutes morales, ne peccatum ad aliud ſuo pondere trahat, ad quærendam cordis lætitiam, ne Angelus cuſtos nos omnino deſtituat, ne tam citò Deus nos puniat. Non tamen opera facta in peccato mortali proſunt ad quærendam, vel augendam gratiam gratum facientem, vel gloriam beatifi. tamen, *c. nihil, de conſecrat. diſt. 5.* cujus univerſale dictum limitat gloſ. *ibi*, ut procedat quoad vitam, id eſt, quoad gratiam, & gloriam præfatas, quia quoad temporalia prodeſt, *c. ſi qualibet 21. q. 2.* Navar. 7
in cap. quærat, §. quod autem, de Pœnit. diſt. 5. An pœnitentiæ factæ in peccato mortali reviviſcant adveniente gratia quoad effectum ſatisfaciendi ex opere operato, vide eundem Lavor. *d. p. 2. c. 5. n. 35. in fine.* Et an opera mortificata per peccatum, valeant per ſubſequentem pœnitentiam ad vitam æternam conſequendam, vide Bonac. & ab eo citatos *d. punct. 1. n. 3.*

SUMMARIUM.

1 *Iejunare debens ex pœnitentia injuncta in pane & aqua, poteſt deficiente pane aliis cibariis uti.*

2 *Iejunare qui tenetur dies aliquos in pane & aqua, exigente neceſſitate cum ſuperiori auctoritate poteſt uti leguminibus, piſcibus, aut aliis cibis ad ſuſtentationem.*

Cap. Licèt VI.

IEjunare debens ex pœnitentia injuncta in pane, & 1
aqua per aliquot dies, & non habens panem poteſt veſci leguminibus, piſcibus, & aliis cibis, non ad delicias, ſed ad ſuſtentationem. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Joan. à Capiſtr. Vivian. *in ration. lib. 5. juris Pontificij, pag. 252.* Alagona *in compend. juris Canon. pag. 745.* remiſſivè Ximen. *in concord. p. 2.* refertur ab Anton. Aug. *collect. 2. Decret. lib. 5. tit. 5. cap. 3.* & alia pars eſt ſuprà, *in c. licet, de feriis.*

Si neceſſitas id expoſcat.] Ergo ſi neceſſitas cœpta 2
non ſit, neceſſaria eſt Prælati ſuperioris auctoritas, ut qui promiſit, vel tenetur ex alia cauſa dies aliquos jejunare in pane, & aqua, poſſit uti leguminibus prioribus, aut aliis cibis ad ſuſtentationem, ita Covar. *in cap. quamvis pactum, p. 1. §. 3. n. 4. prope finem.*

In Canonibus pœnitentialibus ad hoc propoſitum ita habetur. Inſuper notandum eſt, quod ſi pœnitentia

in pane, & aqua imponatur non habenti panem, poteſt loco panis, leguminibus, & piſciculis veſci, & etiam aliis, ſi neceſſitas illud requirit, *extra de pœnit. & remiſſ.* licet, *in text. & gloſſ.* aliàs non licet, refert Julius Lavor. *in tract. de Iubilao, & Indulgen. p. 2. c. 2. n. 47. verſ. inſuper, pag. 25.*

SUMMARIUM.

1 *Sacerdotibus Gracis procurantibus, vel ſtudioſè negligentibus oppreſſionem filiorum, non imponitur pœnitentia publica, ſed debent abſtinere ab Altaris officio, & aliter in ſecreto agere pœnitentiam; ſed ſi delictum eſt publicum, debent publicè agere pœnitentiam.*

2 *Matrimonium ante Ordines licitum eſt Sacerdotibus Gracis.*

3 *Ignorantia craſſa eſt, qua ex lata culpa in adhibenda diligentia procedit.*

4 *Irregularis fit parens, qui infantem in lecto poſitum oppreſſit.*

5 *Pœnitentia hodie ſunt arbitraria Confeſſoribus.*

Cap. Quæſitum VII.

Cæleſt. III.

1 SAcerdotibus Græcis, quorum filii reperiuntur in lectis mortui oppreſſi, ſi ipſis procurantibus, vel negligentibus accidit, imponitur pœnitentia, ut perpetuò abſtineant ab Altari, & gravior pœnitentia illis, quàm laicis imponitur, non tamen publica, ſi delictum non fuit publicum. Si verò ex incuria eorum filii inveniuntur mortui in cunis, & hoc eſt occultum, imponitur pœnitentia ad arbitrium pœnitentiarii, & in terrorem aliorum debent à celebratione Miſſarum ad tempus abſtinere. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Joan. à Capiſtr. Vivian. *in ration. lib. 5. juris Pontif. pag. 252.* Alagona *in compend. juris Canon. pag. 744.* remiſſivè Ximen. *in concord. p. 1.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib. 5. tit. 17. c. 2.*

2 *Quibus legitimo matrimonio licet uti.*] Notatur ad hoc, quod Sacerdotibus Græcis licitum eſt uti matrimonio ante Ordines, ut per Ludov. Lopez *in inſtruct. Conſcientia, p. 2. de matrim. c. 49. colum. 1. verſ. ad verbum,* Covar. *de ſponſ. p. 2. c. 6. §. 3. n. 2.* Azor. *inſtit moral. p. 1. lib. 13. c. 12. q. 1.* Sanch. *de matrim. lib. 7. diſp. 28. n. 6.*

3 *Vel ſtudioſè negligentibus, &c.*] Notatur ad hoc, quod ignorantia craſſa eſt, quæ ex lata culpa in adhibenda diligentia procedit, ut per Sanch. *de matrim. lib 9. diſp. 28. n. 32.* ubi *n. 34.* per hunc text. reſolvit ſolam culpam latam, quæ ex ignorantia & negligentia craſſa procedit, ſufficere ad irregularitatem. Ignorantia enim craſſa non excuſat, & habetur pro ſcientia, Cavaler. *deciſ. 198 n. 4.*

4 *Ab officio Altaris debent, &c.*] Notatur ad hoc, quod fit irregularis parens, qui infantem in lecto poſitum oppreſſit caſu ſive lata culpa, ut per Henriq. *in ſumma lib. 12. c. 15. §. 1. in fine, & §. 7. prope finem,* ubi *in comment. lit. B,* dicit, quod ſacerdos Græcus, cùm utatur Matrimonio, tenetur cautiùs evitare periculum comprimendi infantem ſuum in lecto poſitum, Ludovic. Beja *reſponſ. caſuum conſcientia p. 2. caſu 26. verſ. & quod omiſſio.* Et demùm quod incurratur irregularitas à parentibus tenentibus in lecto infantem, ſi noctu dum ipſi dormiunt, ſuffocetur, tradunt Nav. *in man. c. 27. num. 220. verſ. 25.* Maiol. *de irregul. lib. 5. c. 48. §. 3. n. 9.* Vivald. *in candel. aureo, tit. de irregul. n. 243.* Soa. *de cenſur. diſp. 45. ſect. 6. n. 15.* Sayr. *in ſimili tract. lib. 7. c. 6. n. 20. & 21.* quorum plerique, & præcipuè duo ultimo loco citati, hoc ipſum declarant in duobus caſibus nō procedere, primò quando ex circumſtantiis, de quibus *ibi*, per eos nulla veriſimilis ratio periculi ſuperat; ſecundò quando parentes ita inopes erant ut ob frigus infantem lecto foveant, ſubdunt tamen præcitati Doctores, quod nec etiam prædictæ excuſationes faciunt evitare irregularitatem quando adeſſet cenſura excommunicationis, ut communiter fulminatur ab Epiſcopis in ſuis diœceſibus contra eos, qui culpabiliter ſuffocant infantes in lecto.

Sit pœnitentia pro arbitrio, &c.] Notatur ad hoc, 5
quod hodie pœnitentiæ ſunt arbitrariæ Confeſſoribus, ut per Vivald. *in candelab. aureo, tit. de ſatisfact. n. 18.* Rebuff. *in repetit. cap. omnis utriuſque ſexus, infrà hoc tit. verb. injunctam pœnitentiam, verſ. hodie verò,* latè & eleganter Coriolan. Capucin. *de caſibus reſervat. p. 1. ſect. 2. art. 2. n. 7. cum ſeqq.* Humad. *l. 25. gloſſ. 13. tit. 4. part. 1.* Menoch. *de arbit. caſu 391. à n. 1.* plures per Cened. *ad Decret. collect. 9. num. 5.* ubi *n. 6.* dicit, quod in tantùm Sacerdotis arbitrio tribuitur circa pœnitentiam, quod ipſe poteſt abſolvere nulla impoſita pœnitentia, ſi maximam viderit contritionem, per gloſſ. *verbo doloris, in c. menſuram, de pœnitent. diſtinct. 1.* Duen. *regul. 248. num. 2.*

SUMMARIUM.

1 *Sacerdotis arbitrio pœnitentia moderari debet ſecundùm quantitatem exceſſus pœnitentis, & contritionem ac circumſtantias.*

2 *Circumſtantia in confeſſione neceſſariò explicanda qua? oſtenditur.*

Cap. Deus qui VIII.

Innoc. III.

1 POnitentia eſt moderanda arbitrio Sacerdotis diſcreti, quam debet imponere non juxta quantitatem exceſſus, ſed moderatè, conſiderata contritione pœnitentis, & qualitate perſonæ, ac conſideratis omnibus circunſtantiis ſuper fornicatione, adulterio, homicidio, perjurio, & aliis criminibus, præſertim ſi perſona ſit noviter converſa, prout judicabit expedire ſaluti ipſius. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Joan. à Capiſtr. Vivian. *in ration. lib. 5. juris Pontificij, pag. 253.* Alagona *in compendio iuris Canonici, pag. 795.* remiſſivè Ximen. *in concord. part. 1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 20. cap. 1.* & eſt pars text. *in cap. Deus qui, de vita & honeſtate Clericorum, & de divortiis.*

Conſideratis circunſtantiis omnibus.] De circunſtan- 2
tiis in Confeſſione neceſſariò explicandis, vide Nav. *in man. c. 6. n. 3. & in c. conſideret, de Pœnitentia diſt. 1. n. 10. cum ſeqq.* Henriq. *in ſum. lib. 5. art. 6. cum ſeqq.* Peſan. *in addit. q. 10. §. de integritate Confeſſionis, n. 3.* Zerol. *in praxi pœnit. c. 12.* Nugn. *in addit. ad 3. p. q. 9. art. 2. dub. 2.* Sayr. *in clavi Regia, lib. 2. c. 3.* Luc. Pincl. *de Sacram. Pœnit. tract. de confeſſ. c. 3. cum ſeqq.* Petr. Ledeſm. *in ſumma, part. 1.* ubi *de Sacrament. Pœnitent. c. 18.* Valent. *tom. 4. diſp. 7. q. 11. punct. 1.* Valer. Regin. *in praxi fori Pœnit. lib. 6. n. 110. cum ſeqq.* Ægid. *de Sacrament. & cenſur. tom. 2. diſp. 7. num. 8. cum ſeqq.* latè Bonacin. *de Sacrament. diſputat. 5. quaſt. 5. ſect. 2. §. 3. diffic. 3.*

ex

Digitized by Google

ex quibus tres propoſitiones in hac materia certiſſimæ conſtituuntur. Prima eſt, quod circumſtantiæ notabiliter minuentes non ſunt neceſſariò exprimendæ, niſi ſpeciem mutent, quia in Tridentino Concilio *ſeſſ. 14. de Sacram. Pœnit. cap. 5. verſ. Colligitur*, generaliter aſſeritur, omnes circumſtantias mutantes ſpeciem confitendas eſſe: ergo licet inferre, circumſtantias notabiliter minuentes, non eſſe neceſſariò explicandas in confeſſione, niſi ſpeciem mutent, alioquin Concilium Tridentinum videretur defeciſſe in traditione doctrinæ adeò neceſſariæ: tum quia, cùm circumſtantiæ minuentes adjuvent potiùs ad excuſandum pœnitentem, quàm ad exprimenda peccata, neceſſe non videtur, per ſe loquendo, tales circumſtantias exprimere, niſi fortè Confeſſarius juſta de cauſa de illis pœnitentem interroget, aut niſi tales ita minuant peccatum, ut peccati ſpeciem mutent, quod novè tradit Jul. Lavor. *in tract. de Iubilæo, & Indulgentiis, p. 1. cap. 14. n. 51.* Secunda habet, circumſtantias notabiliter aggravantes intra eandem ſpeciem, non eſſe neceſſariò explicandas, quia Concilium Trid. *dicto loco*, tradens exactam doctrinam eorum quæ neceſſaria ſunt ad Pœnitentiæ Sacramentum, aſſerit illas circumſtantias explicandas eſſe in confeſſione, quæ mutant ſpeciem: ergo videtur virtualiter ſupponere, & implicitè indicare, non eſſe neceſſariò explicandas circumſtantias tantummodò aggravantes: tum quia nimis angerentur Fideles ex tali obligatione, cùm pauci benè cognoſcant, & ritè intelligant, quænam ſint circumſtantiæ aggravantes: tum quia hæc ſententia videtur magis uſu recepta, etiam ab omnibus probatæ, & timoratæ conſcientiæ, quamvis contraria, quam ſuſtinent Gabr. Major, Sot. Adrian. Henriq. & alii, quos refert, & ſequitur Jul. Lavor. *d. cap. 14. num. 53.* non ſit improbabilis. Tertia eſt, quod circumſtantiæ mutantes ſpeciem neceſſariò explicandæ ſunt in confeſſione, ob expreſſam deciſionem Concilii Trid. *d. cap. 5.* Quæ autem ſint hujuſmodi circumſtantiæ mutantes ſpeciem, vide per Doctores ſuprà citatos.

SUMMARIUM.

1 *Compendium hujus textus refertur.*

2 *Mulier quæ viro cohabitans ex adulterio concepit, minimè tenetur in utroque foro ſuum crimen marito, vel filio revelare.*

3 *Mulierem de adulterio concipientem quomodo Confeſſarius poſſit abſolvere eo caſu, quo adulterinus filius in bonis mariti ſuccedat, & excludat legitimum, oſtenditur.*

4 *Mulier ex adulterio filium habens, an teneatur cum periculo infamiæ, ceſſante mortis periculo, veritatem patefacere, ſi revelatio profutura ſperetur, oſtenditur.*

5 *Adulter qui filium ſuſcepit ex adulterio, illumque reliquit inter filios legitimos mariti adulteræ, an teneatur occurrere damno hæreditatis, quæ legitimis hæredibus adimitur, vel damno dotis, quam pater putativus tradit puellæ ſpuriæ, credens eam eſſe propriam filiam.*

Cap. Officii IX.

1 POEnitentia ſicut non eſt deneganda mulieri, quæ de adulterio concepit, ignorante marito, & prolem habuit, licèt ex timore nolit hoc marito oſtendere, ſic etiam non eſt deneganda pœnitentia mulieri, quæ inſcio viro ſuppoſuit ſibi partum, ne hæreditas mariti tranſeat ad alios, præſertim alienos. Colligunt ex Or-

din. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Joan. à Capiſtrano, Ciened. *collect. 75.* Vivian. *in rationali lib. 5. Iuris Pontif. pag.* 253. Alagona *in compendio Iuris Canonici, pag. 745.* remiſſivè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. part. 1. & 2.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib. 5. tit. 20. cap. 2.* & pars hujus capitis ſunt textus *in cap. officii, de teſtib. & de ſent. excom.*

2 *Non eſt pœnitentia deneganda.* Ergo mulier quæ viro cohabitans ex adulterio concepit, minimè tenetur in utroque foro, exteriori ſcilicet, & interiori, ſuum crimen marito, aut etiam filio revelare; nam certum eſt in utroque foro filium non teneri matri aſſerenti illum ex adulterio conceptum fidem adhibere, ut ex Corn. Soto, Medina, & aliis comprobat Gutier. *canonic. lib. 1. cap. 38. n. 30.* & ante eum Menoch. *de arbitr. caſu* 89. *n. 28.* Mantica *de conject. ult. vol. lib. 2. tit. 14. n. 8.* Leſſ. *de juſtit. lib. 2. cap. 10. dub. 7. n. 51.* Paul. Layman *loco inf. cit. n. 1. verſ. accedit*, atque ita hæc proprii criminis revelatio in notabile honoris, & famæ ipſius mulieris detrimentum, nullum ſperatur habitura effectum, & quod propter eam hæreditas mariti, cujus filius creditur, ad legitimos deferatur hæredes: principium autem eſt, quod nemo tenetur revelare crimen ſuum, nec debet pati honoris jacturam, præcipuè ſine fructu, & ſpe aliqua quod ſit profutura, *cap. quis aliquando, §. non tibi dico, de pœnit. diſt. 1.* ergo meritò ſic decidit textus *in præſenti*, ubi omnes docent, Navar. *in man. cap. 16. à n. 43.* Covar. *in reg. peccatum, p. 1. in init. à n. 3.* Lud. Lop. *in inſtr. conſc. p. 1. cap. 88.* Henriq. *in ſum. lib. 11. cap. 21. §. 3.* Vivald. *in candelab. aur. p. 3. cap. 2.* Petr. Nav. *de reſtit. lib. 2. cap. 408. & lib. 3. cap. 1. n. 115.* Vaſq. *in opuſc. de teſtam. cap. 5. n. 3.* Lactant. Finel. *caſu reſerv. 10. n. 17.* Paul. Laym. *in Theol. Mor. lib. 2. tract. 3. p. 3. cap. 14. n. 1.* Gutier. *d. cap. 38.* Sayr. *in Clavi Reg. lib. 8. cap. 3. n. 5.* plures per Cened. *ad Decret. collect. 73. n. 3.* qui omnes ampliant, etiamſi mulier probabiliter credat revelationem profuturam; ſi enim imminet periculum mortis, non tenebitur cum detrimento, & periculo vitæ crimen ſuum detegere ad reſarciendum damnum legitimis hæredibus illatum in hæreditate, quæ pertinet ad bona ordinis inferioris, ad quorum reſtitutionem nemo tenetur cum jactura bonorum ordinis ſuperioris, ex doctrina Scoti *in 4. diſt. 15. q. 2. art. 6.* Cajet. *in 2. 2. q. 62. art. 6.*

3 De modo autem, quo ſe gerere debeat mulier, ac etiam Confeſſarius, ut eam abſolvat, multa ſcribunt noſtri, & Theologi *ſuprà* citati. Primò, ut ſuadeat ſpurio intrare Religionem, in qua profeſſus non ſuccedat in bona, ad quod tamen non tenetur mater ex juſtitia, quia fortè ſpurius non habet vires, & aptas conditiones ad onera Religionis, nec vocationem Dei. Secundò quod mater propè mortem debeat id aperire ſpurio, aut aliis, præſertim ut legitimus ſuccedat in primogenitura mariti: ſed quia ſpurius non tenetur in ſuum præjudicium matri revelanti credere, etiam in mortis articulo, perpendat Confeſſarius ne ultra modum matrem compellat, quia illa vix tenetur pro ea ſpe parum probabili, ac inutili detegere crimen adulterii cum magno ſui honoris, ac filii ſpurii detrimento: Satis ergo erit, ut de bonis propriis filium legitimum melioret, vel aliis hæreditariis in tertio, & quinto, ita ut hoc modo reſarciat damnum quoad poteſt. Sed quia ad hoc DD. varios exquiſierunt modos reſtituendi damnum in terminis de quibus agimus, & uniuſcujuſque opiniones recenſere longum eſſet, ideò remitto Lectorem ad DD. *ſuprà* citatos, quibus addo Navar. *in cap. inter verba, concl. 4. n. 15.* Guillelm. *in cap. Raynutius, de teſtam. verbo in extremis poſitus, num. 24.* Medinam *in C. de reſtitut. quæſt. 3. cauſa 4.* Ant. Cordub. *in tract. ca-*

*ſuum conſcient.q.*102. Paleot.*de nothis, & ſpur. cap.*24. Petr.Navar.*tom.*2.*de reſtitut.lib.*3.*cap.*1.*à n.*151. Ant. Gom.*l.*9.*Tauri,num.* 3. Mench. *illuſtrium lib.* 1. *cap.*48. *à n.*26. *& à n.*34. Boër. *deciſ.*299. Maſcard.*de probat. concl.* 708. *à n.*2. Perez *l.*2. *verſ. dubium autem, tit.*15. *lib.*8 *Ordin. pag.*300. Vivian.*tom.*2.*commun opin. lib.*9. *tit.*7.*n.*3. *col.penult. verſ.quia ergo, pag.*468. Henriq. *in ſum.lib.*9.*cap.*21.§.3.Sayr.*in Clavi Regia,lib.*10.*tract.*5. *cap* 6.*num.*43.

4 Si autem ceſſante mortis periculo, revelatio profutura ſperetur, an cum periculo infamiæ teneatur veritatem patefacere? Variæ ſunt opiniones, quas videbis apud Sayr.*d.cap.*3.*num.*14.ubi ſequitur diſtinctionem Ludovici Lopez *in d.cap.*88. & Tolet. *in ſumma, lib.*5.*cap.*11. omnes autem poſt Alciat. *de præſumption. reg.*3. *præſumpt.* 37. *num.*6. *verſ. Sed vide*, reprobant cautelam, qua uſa eſt quædam vidua plures habens filios, quorum unus erat ex adulterio conceptus; morti enim proxima omnes ad ſe venire juſſit, & dixit, Unus veſtrûm ex adulterio natus eſt, ne moriar cum tam gravi periculo, intendo revelare, ut omnes ad invicem remittatis, quod unus habet adversùs alterum. Unuſquiſque de ſeipſo dubitare cœpit, atque ita omnes conceſſerunt. Sed meritò contra Alciat.notant reliqui omnes minimè tutam eſſe, ſed fraudis, & doli plenam hujuſmodi cautelam, ut poſt Covar.*p.*1.§.1.*num.*6.& Menoch.*d.caſu* 89. *à num.*29. notant Gutier. *d.cap.* 38. *à n.*25. & poſt Salon. Sayr. *d.cap.*3. *n.*15.

5 Utrùm autem adulter, qui filium ſuſcepit ex adulterio, illumque reliquit inter filios legitimos mariti adulteræ, teneatur occurrere damno hæreditatis, quæ legitimis hæredibus adimitur, vel damno dotis, quam pater putativus tradit puellæ ſpuriæ, credens eam eſſe propriam filiam? Quæſtio eſt dubia, in qua una ſententia tenet adulterum, ex quo ſuſceptus eſt ſpurius, teneri ſicut adulteram ad reſarciendum damna ſubſequuta, quia adulter non minùs quàm adultera, eſt cauſa talis damni, & ideò ita reſolvunt Armilla *verbo Adulterium, num.*7. Navar.*in man.cap.*16.*n.*40. Jacob. de Graff *in aureis deciſ. part.*1. *lib.*2. *cap.*132. *num.*36. Aragon.2.2. *quæſt.*62. *art.*6. Fr.Emman.*in ſum. tom.*1. *cap.*188.*n.*1. Alphonſus de Vega *in ſum.tom.*1.*cap.*13. *caſu* 8.Turrian.2.2.*tom.*2.*diſp.*30.*dub.*2. Megala *in* 2.2. *lib.*1.*cap.*2.*num.*13. Malder.etiam *in* 2.2. *tract.*3.*cap.*4. *dub.*9. Azor.*inſtitut. Moral.part.*3. *lib.*5.*cap.*6.*q.*6. *&* 7. Vaſq.*in opuſc.de teſtam. cap.*5.§.1.*n.*22. Pinell. *de caſib. reſerv.caſu* 10.*num.*18. Leſſ.*de juſtit.lib.*2.*cap.*10.*dub.*6. *num.*46. Rebel.*de oblig.juſtit.p.*1. *lib.*3.*q.*10.*n.*11.Valer. Reginald.*in praxi fori pœnit. lib.*10. *cap.*19.*q.*3.*n.*277. Verùm licèt hæc ſententia ſit communiter recepta, tamen exiſtimo, ſi adulter cognoſcat eſſe ſuam prolem, non teneri ad reſarciendum damna legitimis filiis, modò ipſe non fuerit auctor ſuppoſitionis. Et ratio eſt, quia horum damnorum ſola adultera eſt cauſa, quia ipſa filium adulterinum ſupponit tanquam filium legitimum, cùm tamen adulter non ſupponat, ſed ſolùm tacendo permittat, ut filius adulterinus ſupponatur, & ſic non eſt cauſa proxima illorum damnorum, ſed remota, cùm ipſe non intenderit generare, ſed ſolùm explere ſuam libidinem: quare hanc partem ſuſtinent Sot. *de juſtit. lib.*4. *q.*7.*art.* 2. Henriq. *lib.*1. *de Matrim.cap.*21.§.3. Barthol.à S.Fauſto *in ſpeculo Confeſſ.diſp.*23.*q* 8.*n.*8.

SUMMARIUM.

1 *Abbatiſſa Moniales benedicere, Confeſſiones audire, & publicè prædicare non poteſt*, & num.2.

3 *Mulieres ordinari non poſſunt.*

4 *Declaratur textus* in cap.mulieres, 32. diſt. & in cap.Diaconiſſam, 27. q.1.

5 *Mulieres ſunt incapaces beneficiorum.*

6 *Excommunicare, aut interdicere non poſſunt mulieres, niſi ex Papæ commiſſione, ſive privilegio.*

Cap. In nova X.

1 Abbatiſſa non poteſt proprias Moniales benedicere, nec confeſſiones audire, nec publicè prædicare, quia B. Virgo licèt fuerit dignior Apoſtolis, tamen non ei, ſed Apoſtolis fuit hoc conceſſum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Joan. à Capiſtrano, Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mat. Socin. Vivian. *in rationali lib.*5.*Iuris Pontificii, pag.* 254. Alegona *in compendio Iuris Canonici, pag.* 745. remiſſivè X men. *in concord. part.*1. *&* 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.*4. *Decretal.lib.*5. *tit.*14. *cap.*1.

2 Hanc eandem concluſionem ex hoc textu deſumunt Dec.*in cap.*2. *n.*149. *& ſeqq. de judic.* Bellet.*diſquiſit.cleric.p.*1. *tit.de diſcipl.clericali*, §.8 *n.*9. nam licèt apud Ethnicos mulieres fungerentur officio Sacerdotum, ut refert Palat. *lib.*6.*de legibus*, & Dionyſius Halicarnaſſ. *lib.*2. *antiquit. Roman.* tamen in lege Gratiæ poteſtas Clavium non cadit in ſexum fœmineum, ac per conſequens fœminæ ordinari non poſſunt, quia nuſquam legitur Chriſtum alios miniſtros inſtituiſſe, quàm viros: tum etiam, quia ſi fœminis in Eccleſia loqui non licet, ex Apoſt. *ad Timoth.*2. multò minùs licebit Sacramenta miniſtrare, quod eſt quid majus quàm loqui in Eccleſia: quare mulieres ordinari non poſſe tenent Felin.*in cap.dilecta, num.*4. *&* 5. *de majorit. & obed.* S.Thom.*in* 4.*diſtinct.*25.*quæſt.*2.*art.*1. *&* 2. Soar. *de cenſur. diſp.*51.*ſect.*2. *in princ.* Vaſq.*diſp.*245. *num.*12. *cap.*2.*verſ.ego verò*, Ægid.*de Sacram.& cenſur. diſp.*20.*dub.*10. *num.*94. Valer.Reginaldus *in praxi fori pœnitent. lib.*32.*num.*29. Henriq. *in ſum. lib.*14. *cap.*8. *num.*6. Valentia *tom.*4.*diſput.*9. *quæſt.*4.*puncto* 1. *ad finem*, Bonacina *de Sacram. diſput.*8.*quæſt.unic. puncto* 5. *num.*5. D. Thom. *in addit. ad* 3.*part. quæſt.*39. *artic.*1. Victoria *relect.*2. *de poteſt. Eccleſiæ, quæſt.*2. *num.*3. Sot. *in* 4 *diſt.*25. *quæſt.*1. *art.*2. *concluſ.*1. Angles *in floribus Theologicis, quæſt. de Clavibus, artic.*1. *diffic.*5. Henriq. *lib.*1. *cap.* 21. §.2. *litera N, cum ſequentibus, & lib.*6. *cap.* 21. §. 3. *& lib.* 20. *cap.* 16. §.1. *lit.A*, agenſque de poteſtate cenſuratum latè Soar.*de cenſur.tom.*5. *diſput.*2.*ſect.*3. *num.*2. hinc notantes fœminas ipſo jure divino incapaces eſſe eorum quæ ſunt Ordinis, & per conſequens irregulares non eſſe ratione ſexus, vel etiam ob quamcunque cauſam ſupervenientem, quæ eſſet ſufficiens in viris ad irregularitatem contrahendam; eſt etenim irregularitas impedimentum canonicum, id eſt, Legis Canonicæ, & dicuntur irregulares, quia excipiuntur à regula ſecundùm quam omnes qui capaces erant, attenta lege divina poterant promoveri: at verò ſexus fœmineus ipſa lege divina impeditur, & incapax eſt ſuſcipiendi Ordines, & per conſequens in eum irregularitas non cadit, ut advertit Sot. *ubi proximè, artic.*2. *in princ.* & multis adductis latè Henriq. *dicto lib.* 4. *cap.* 2. *in princ.* eleganter Soar. *tom.* 5. *diſput.* 40. *ſect.* 7. multiplicique ratione latè confirmat Vivaldus *in candelabro aureo, parte* 3. *cap.* 3. *à princ.* cum quo adverte, quod licèt in fœminis propriè non detur irregularitas, ſed magis incapacitas ex ipſa lege divina, ex dictis; reſpectu tamen Religionis ſuſceptæ, vel ſuſcipiendæ multa poſſunt conſiderari impedimenta, propter quæ aliquæ mulieres inhabiles fiant ad aliqua officia Religionis,

vel

vel ad Religionem ipſam, quæ diligenter proſequitur Vivald.*d.p.3.c.4.à n.4.* Quæ omnia confirmantur ea auctoritate *Geneſ.c.3.* ibi, *ſub viri poteſtate eris*, qua ſatis oſtenditur ſtatim ab initio generis humani fuiſſe ſexum fœmineum virili ſubjectum, ſubindéque neque etiam profana munera in aliqua Republica benè gubernara fœminis fuiſſe demandara, probat *l.2.ff.de regulis juris*, ubi notant ſcribentes omnes, & multi, quos latè refert Duen. *regul.*308.& ea Philoſophis, atque bonia Auctoribus multa latè cumulat Juſtus Lipſius *politicorum lib.2.c.3.* Facit etiam, quia minimè decebat pulchritudinem Eccleſiaſticæ hierarchiæ fœminas admitti ad Eccleſiaſticos gradus, & Eccleſiæ regimen, ex ratione, quæ colligitur ex Paul.1. *ad Corinth.11.* ibi: *Chriſtus caput eſt viri, & vir caput eſt mulieris*, quia non vir ex fœmina primò, ſed fœmina ex viro ſumpta eſt; facit etiam ratio text. *in l.1.§ ſextum, ff.de poſtulando*, & quæ DD. communiter *ibi* notant ex adductis à Duen. *reg.*311.

3 Non obſtat, quod Abbatiſſæ, & Præfectæ Monialium Eccleſiaſticam juriſdictionem habere noſcuntur, *c.dilecta, de major.& obed.* quia reſpondetur prout *ibi* addidi. Ad varia autem loca, quibus probatur mulieres prophetaſſe, *Exod.15. Indic.4. & 4.Reg.c.22. Act 21.* reſpondetur nullum eſſe inconveniens mulieres prophetare, neque nobiſcum pugnat hujuſmodi argumentum, propheria enim donum Dei eſt, ſeu gratia gratis data, quod fœminis, atque laicis poteſt pariter convenire, non ita poteſtas ſpiritualis, ex ſupra poſitis rationibus, reſolvit poſt Sot. Card.Bellarm. *tom.2.de Sacramentis in genere, lib.1.c.25.verſ.ad loca illa pro fœmina*, & multi alii, reſpondentes text. *in cap.Diaconiſſam, 27.q.1.& in cap.mulieres, 32.diſt.* ubi habetur

4 mulieres Preſbyteras, & Diaconiſſas prohiberi ordinari ante quadrageſimum ætatis annum, eſſe intelligendos de Diaconiſſis, non verè initiatis Ordine Diaconatus, ſed deſtinatis ad quædam obſequia divina in inſtruendis mulieribus catechumenis ad Baptiſmum, ac per conſequens de Presbyteris illis, non quidem inſignitis ſacro Presbyteratus Ordine, ſed habentibus curam quarundam rerum Eccleſiæ, vel meliùs forſan intelligendos de Diaconiſſis, & Presbyteria uxoribus Diaconorum, & Presbyterorum, ut alii reſpondent, & omnium lariſſimè Fr.Baſil.Pont.*de impedimentis matrimonij, c.10.per totum.*

5 Eodem etiam modo mulieres incapaces eſſe beneficiorum, tenent Lambert.*de jurepatronat.lib.2.p.1.q.76.n.1.cum ſeqq.* Hojeda *de incompatibil. benefic. p.1.c.24.n.73.* Rebuff. *de pacif.poſſeſſor.n.*260. Gonzal.*ad reg.8. Cancel. gloſſ.4. n.200.* ſic etiam nec excommunicare, neo interdicere poſſe, niſi ex Papæ commiſſione, ſive privilegio, tenent Navarr.*conſil.73.de ſent.excommunic.* Covar. *in cap.alma mater, p.1.§.11.n.2.* Ugolin. *de cenſur.tab.1.c.2.§.7.n.7.* Soar.*eodem tract.diſp.2.ſect.3.n.7.* Sayr. *eodem tract.lib.1.c.5.n.16.& 17.* Bonacin. *eodem tract.q.1.punct.2.num.4.* Fr.Emman. *quaeſt.regul.tom.2.q.107.art.1.* Gonzal.*ad regul.8.Cancel.gloſſ.22.num.19.*

6 Valent.*tom.4.diſp.7.q.16.punct.3.verſus finem*, ubi cum Sot. rectè aſſerit prælatas mulierum religioſarum non habere propriam poteſtatem juriſdictionis ſpiritualis, ſed ſolùm habere commiſſionem quorundam actuum per ordinem ad correctionem, & diſciplinam domeſticam ſubditorum, & conſequenter non poſſe ſub mortali præcipere id, cujus tranſgreſſio non eſſet alioquin ea ſe peccatum mortale.

SVMMARIVM.

1 *Interdicti tempore conceditur Pœnitentia & viaticum morientibus. Clerici, qui ſervarunt interdictum generale, poſſunt cum ſilentio in cœmeterio ſepeliri. In Conventualibus Eccleſiis Clerici bini, vel terni poſſunt Horas ſubmiſſa voce dicere.*

2 *Pœnitentis Sacramentum tempore interdicti non ſolùm morientibus, & infirmis, ſed etiam ſanis, & benevalentibus conceditur.*

3 *Excommunicatis non niſi in articulo mortis Pœnitentia Sacramentum concedendum.*

4 *Euchariſtia Sacramentum quatenus viaticum morientium tempore interdicti conceditur.*

5 *Declaratur text. in præſenti.*

6 *Euchariſtiæ Sacramentum dandum eſt tempore interdicti damnatis ad mortem.*

7 *Mortis articulus quis dicatur, oſtenditur.*

8 *Sacramentum Extrema Unctionis nulli laico, vel etiam Clerico interdicti tempore miniſtrari poteſt.*

9 *Sacramentum Extremæ-Unctionis tempore interdicti miniſtrari poteſt, quando infirmus nullum aliud recipere valeat.*

10 *Sepultura Eccleſiaſtica uſu per omne interdictum, ſive locale, ſive perſonale prohibetur etiam infantibus uſu rationis carentibus.*

11 *Sepultura Eccleſiaſtica prohibitio tempore interdicti an locum obtineat in feſtivitatibus, quibus divina fieri jure conceditur, oſtenditur.*

12 *Clerici etiam prima Tonſura, dummodo privilegiis gaudeant Clericalibus, interdicti tempore poſſunt in cœmeterio Eccleſiæ ſepeliri.*

13 *Clerici an tempore interdicti poſſint ſepeliri in Eccleſia ſpecialiter interdicta, oſtenditur.*

Cap. Quod in te XI.

INterdicti tempore conceditur viaticum, & Pœnitentia morientibus. Clerici qui ſervarunt interdictum generale, ſi moriantur, poſſunt ſepeliri in cœmeterio cum ſilentio, id eſt, ſine ſolemnitatibus, & campanis. Item in Conventualibus Eccleſiis bini, & bini, aut terni poſſunt legere, non cantare Horas Canonicas januis clauſis, excluſis excommunicatis, & interdictis, ita tamen ſubmiſsè ut ceteriùs non audiantur, quia ſimile privilegium eſt conceſſum à Sede Apoſt. Regularibus. Item Cruce ſignatis, & peregrinis pœnitentia concedi poteſt. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mat.Socin. Joan.à Capiſtr. Vivian. *in rationali lib.5.juris Pontif.pag.558.* Alagona *in compend.juris Canon.pag.746.* remiſſivè Ximen. *in concord. p.1. & 2.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect.4. Decretal. lib.5.tit.14.cap.3.* 1

Pœnitentia morientibus, &c.] Quamvis per text. *in præſenti*, Sacramentum Pœnitentiæ tempore interdicti concedatur tantùm morientibus, & infirmis, tamen noviori jure *c.alma, poſt principium, verſ.quia verò, de ſent.excom. in 6.* conceditur ſanis, & benevalentibus, ubi redditur ratio ibi, *propter pronitatem, & facilitatem hominis ad peccandum ſummè neceſſaria eſt*, & notant Navar. *in manuali, c.27.n.178.* Sayr.*de cenſur.lib.5.c.7.n.8.* Soar. *tom.3.diſp.20.ſect.1.à n.13.* 2

Duplicitet tamen hæc doctrina limitatur: primò, ut non procedat in excommunicatis; his enim non niſi in articulo mortis pœnitentiam cōcedendam eſſe decidit text. *in d.cap.alma*, de cujus tamen intellectu 3

non mediocris eſt inter ſcribentes varietas. Angel.
enim, Sylveſt. & alii ſummiſtæ, quibus magis aſſentiri
videtur Soar. *d. ſect. 1. n. 16. in fine*, juncto præcedenti,
interpretantur intelligendam eſſe hanc limitationem
de ſolis excommunicatis propter cauſam interdicti,
quia tempore interdicti non eſt prohibitum excom-
municare, & abſolvere ab excommunicatione, ſicut
neque prohibentur alii caſus ad juriſdictionem fori
exterioris pertinentes, ut poſt multos adductos reſol-
vit Sayr. *d. lib. 5. cap. 5. à n. 12.* At verò Ugol. *d. c. 7. §.
certum*, quem ſequitur Sayr. *d. cap. 7. num. 9.* contendunt
text. eſſe intelligendum generaliter de excommunica-
tis quocumque alio nomine, etiam extra cauſam in-
terdicti, ex generalitate text. qui violenter reſtrin-
gitur ad excommunicatos ob ſolam interdicti cauſam.
Ego tamen verius cenſeo eſſe, quod auctores priora
ſententiæ reſolvunt, quod ſcilicet text. ille vel debet
intelligi de abſolutione excommunicationis reſerva-
tæ, vel de abſolutione ſolemni; vel, quod magis
literæ text. adaptatur, de excommunicatis ob cauſam
interdicti. Limitatur ſecundò eadem conceſſio in iis,
qui interdicto cauſam dederunt, vel conſilium, au-
xilium, aut favorem delicto, propter quod latum eſt;
non debent enim admitti ad pœnitentiam, niſi priùs
ſatisfecerint, vel de ſatisfaciendo idoneam dederint
cautionem, ut expreſsè decidit text. *in d. cap. alma,
verſ. illis etiam*; unde pignoratitiam, aut fidejuſſoriam
neceſſariam eſſe, nec nudam ſufficere, rectè notat gloſ.
ibi, verbo idoneam, junctis quæ diximus ad *c. 8. de reſt.
ſpoliat.*

4 *Viaticum etiam*, &c.] Probat hic text. Sacramentum
Euchariſtiæ, quatenus viaticum morientium, tempore
interdicti concedi poſſe, ut notant gloſſ. *verbo Sacra-
mentum, in d. cap. alma*, & ſequuntur *ibi* ſcribentes om-
nes, docent Calder. *de interdict. part. 2. num. 3.* Navar.
in manuali, cap. 27. num. 178. Covar. *in d. cap. alma, p. 2.
§. 2. num. 7. & §. 3. à princip.* Henriq. *in ſumma, lib. 13.
cap. 45. §. 2.* Ugol. *de cenſur. tab. 5. cap. 7. §. 6.* Sayr. *eod.
tract. lib. 5. c. 7. à num. 16.* Bonacin. *de cenſur. diſp. 5. pun-
cto 4. §. 2. n. 1.* & notabiliter ex communi ſententia am-
pliavit Zambran. *in tract. caſuum conſcientiæ in arti-
culo mortis, cap. 3. dub. 6. n. 5.* non tantum ſemel, ſed quo-
ties expedierit, ſine Bulla, & privilegio poſſe conſti-
tutis in articulo mortis dari Euchariſtiam, tenent
Soar. *tom. 5. diſp. 33. ſect. 1. verſ. de Euchariſtia*, Valer.
Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 3. tract. 38. n. 26.* qui
etiam reſolvunt per contrarium Euchariſtiam, ſi per ſe
non ut viaticum, & extra mortis periculum conſide-
retur, interdicti tempore ſanis miniſtrari non poſſe, ex
ea ratione, quia in hac materia Sacramentorum tem-
pore interdicti regula eſt, quod ea ſolùm licent, quæ
ſpecialiter permittuntur; conſtat autem Euchariſtiam
ſolummodo conceſſam reperiri in hoc text. per mo-
dum viatici pro morientibus, nec jure novo *in cap.
alma*, circa hoc Sacramentum, ut tale, aliquid immu-
tatum eſt, licèt ibi permittatur ut Sacrificium, *in
§ adjicimus.*

5 Nec obſtat ſi arguas ex ratione hujus text. ex eo
enim quod tempore interdicti morientibus pœniten-
tia concedebatur, colligitur quod etiam Euchariſtia
denegari non debet: quare cùm jam novo jure Sexti
non ſolùm morientibus, ſed etiam ſanis pœnitentia
concedatur, *ut ſuprà* dixi, videtur inferri quod etiam
Euchariſtia eis denegari non debet: quia reſpondetur
diſtinguendo majorem, quod ſcilicet non ſimpliciter
conceditur Euchariſtia *in hoc text.* illis, quibus pœni-
tentia conceditur, ſed ſolùm per modum viatici, quod
ſolùm, & propriè dicitur reſpectu morientium, ut poſt
Durand. & alios explicant Sayr. *n. 23.* & Soar. *n. 31. lo-
cis proximè citatis.*

Unde damnatis ad mortem, quia verè morientes 6
& in articulo mortis conſtitui dici poſſunt, dandam
eſſe tempore interdicti, receptiſſima eſt ſcribentium
omnium traditio, ut poſt Calder. teſtantur Covar. *d.
§. 3. n. 3.* Henriq. *d. §. 2.* Ugolin. *d. c. 7. n. 3.* Sayr. *d. cap. 7.
n. 17.* Zambran. *d. dub. 6. num. 6.* Avil. *de cenſuris, part. 5.
diſp. 4. ſect. 1. dub. 4. concl. 2.* Soar. *tom. 5. diſp. 35. ſect. 1.
n. 29. in fine*, Fr. Emman. *quæſt. regul. tom. 1. q. 109. art. 3.*
Zerol. *in prax. Epiſc. p. 2. verbo Euchariſtia, pag. 47.* Sayr.
in clavi Regia, lib. 7. cap. 11. num. 8. cum ſeqq. Bonacin. *d.
§. 1. ex n. 2.* & faciunt tradita per Gam. *in tract. de Sa-
cramentis præſtandis ultimo ſupplicio damnatis, q. 1. à n. 1.*
reſolventes generaliter articulum mortis in hoc pro-
poſito non ſtrictè eſſe intelligendum, ſed favorabili-
ter, & ſufficere probabile periculum mortis, etiam vio-
lentæ, quamvis evidens non ſit, veluti mulieris
prægnantis, vel inchoantis periculoſam maris navi-
gationem, aut intrantis periculum, vel ſi obſeſſi ſint
à validis hoſtibus, his enim & ſimilibus caſibus, quia
probabile mortis vertitur periculum, interdicti tem-
pore detentis denegandam non eſſe Euchariſtiam, fa-
vorabiliter interpretantur citati Doctores. Obſervabis 7
autem caſu, quo Euchariſtia ut viaticum defertur
ad infirmos tempore interdicti, licitam eſſe pom-
pam, & ſolemnitatem conſuetam, & comitatum cum
luminibus, & campanula, recitatione hymnorum, &
Pſalmorum, licitéque Sacerdotem in reditu, ut mos
eſt, Hoſtiam populo oſtendere, & confeſſionem fa-
cere generalem: hæc enim omnia pertinent ad majo-
rem tanti Sacramenti ornatum, & reverentiam, fide-
liúmque augendam devotionem, Navar. *n. 179.* Covar.
§. 3. n. 7. Henriq. *§. 2. lit. V.* Ugolin. *n. 6.* Sayr. *n. 26.* Soar.
n. 27. Avila *concl. 4. dictis locis*, Ægid. de Coninck *de
Sacram. & cenſur. tom. 1. diſp. 17. n. 44.* Bonacin. *d. § 2.
n. 1. verſ. dixi.*

Tam Unctio.] Notatur ad hoc, quod Sacramentum 8
extremæ Unctionis nulli laico, vel etiam Clerico, aut
Religioſo, ſi ſufficienti privilegio muniti non ſint, po-
teſt interdicti tempore miniſtrari, ut per Covar. *in cap.
alma, p. 2. §. 2. num. 7. verſ. Extrema Unctionis*, Ugolin. *de
cenſur. tab. 5. c. 7. §. 1. & c. 20. §. 1.* Tolet. *in ſum. lib. 1.
c. 53. n. 4.* Henriq. *in ſum. lib. 13. c. 46. §. 4.* Soar. *tom. 5.
diſp. 33. ſect. 1. n. 38.* Sayr. *de cenſur. lib. 5. c. 7. à n. 29.* Fr.
Emman. *d. q. 109. art. 3.* Avil. *de cenſur. p. 5. diſp. 4. ſect. 1.
dub. 7.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 32. tract. 3.
n. 27.* Fr. Ludov. Mirand. *in manuali Prælatorum, tom. 1.
q. 37. art. 8. concl. 3. in medio.*

Verùm quando infirmus nullum aliud poteſt reci- 9
pere Sacramentum, tunc Unctio tempore interdi-
cti miniſtrari poteſt, ut per Henriq. *in ſum. lib. 3. c. 10.
§. 3. lit. F*, latè Zambran. *in tract. de caſibus in articulo
mortis, c. 5. dub. 7. à num. 5.* & licèt hunc caſum rariſſimè
poſſe contingere advertat, eo tamen dato præcepti
neceſſitatem fatetur Soar. *tom. 4. diſp. 44. ſect. 3. n. 7.*

Licèt autem, &c.] Notatur ad hoc, quod uſus Eccle- 10
ſiaſticæ ſepulturæ per omne interdictum, ſive locale,
ſive perſonale prohibetur, ut per Covar. *in cap. alma,
p. 2. §. 1. num. 3. verſ. hoc autem*, Ugolin. *d. tab. 5. cap. 9.*
Henriq. *d. lib. 13. cap. 44. §. 4.* Avil. *diſp. 4 ſect. 3.* Soar.
tom. 5. diſp. 35. ſect. 1. Fr. Emman. *quæſt. regul. tom. 2. q. 110.*
non ſolùm adultis, verùm etiam infantibus uſu ra-
tionis carentibus, ut per Covar. *d. p. 2. § 4. n. 5. verſ. 18.*
Henriq. *d. §. 4. juncto com. lit. I*, Ludov. Mirand. *in ma-
nuali Prælat. tom. 2. q. 37. art. 8. concl. 4.* Soar. *d. ſect. 1. n. 2.
ad finem*, Fr. Emman. *d. q. 110. art. 1. verſ. parvulos*, poſt
Ugolin. Sayr. *d. lib. 5. c. 8. num. 41. & cap. 4. num. 22.* ubi
dixit, quod ideò infantes quoad divina audienda
interdicto non includuntur, quia prohibitio interdi-
cti quoad Divina officia eſt ne celebret, & ne Divina
audiat officia, qui actus aliquam prærequirit cogni-
tionem

tionem, quæ non cadit in hujuſmodi infantes. At verò ſepulturæ prohibitio in eo conſiſtit, quia Eccleſia interdicti tempore nullum cadauer admittit, ex juris prohibitione, ad quod nullo rationis diſcurſu opus eſt, Ægid. *d. diſp.* 17. *à n.* 51.

11 Prohibitio hæc Eccleſiaſticæ ſepulturæ tempore interdicti locum non obtinet in feſtiuitatibus, in quibus Diuina celebrari jure conceditur, ut reſoluunt Syluest. Angel. & alii, quos refert, & ſequitur Henriq. *d. c.* 44. *§.* 5. *juncto commento, lit. A*, & tanquam fauorabiliorem ſeruandam eſſe hanc partem ſcribit Nauar. *in man. c.* 27. *n.* 181. *in fine*, eandem benigniorem, jureque & æquitate defendi poſſe ſcribit Couar. *d. p.* 2. *§.* 3. *n.* 6. *verſ.* 8. & conſtanter defendit Sayr. *d. c.* 8. *à n.* 10. Verùm contrariam opinionem, quod ſcilicet prohibitio generalis Eccleſiaſticæ ſepulturæ locum obtineat in dictis feſtiuitatibus, & in omnibus priuilegiatis caſibus, in quibus conceditur facultas audiendi Diuina, tenet gloſſ. *verbo A jure, in Clement.* 1. *de ſepulturis*, quam ſequuntur *ibi* Cardin. Bonif. Imola, & alii communiter *in cap. alma, de ſentent. excommunic. lib.* 6. magis communem fatetur Cou. *d. §.* 5. *num.* 6. *verſ.* 8. Vgol. *d. cap.* 9. *§.* 1. & conſtanter Soar. *d. diſp.* 35. *ſect.* 1. *num.* 11. *&* 13. & hanc probabiliorem, & juri magis conformem concludit Auila *d. diſp.* 4. *ſect.* 3. *num.* 3.

12 Clerici tamen etiam primæ tonſuræ, dummodo priuilegiis gaudeant Clericalibus, interdicti tempore poſſunt in cœmeterio Eccleſiæ ſepeliri, vt per Nauar. *d. n.* 171. *in fine*, Couar. *d. n.* 7. *verſ. clerie.* Vgolin. *d. c.* 9. *§.* 2. Henriq. *d. §.* 4. *in princ. juncto commento, lit. X.* Fr. Emman. *d. q.* 110. *art.* 1. Auila *d. diſp.* 4. *ſect.* 3. *concl.* 2. Sayr. *d. c.* 8. *n.* 6. Soar. *d. diſp.* 35. *ſect.* 1. *à n.* 4. qui omnes aduertunt quod quamvis text. *in præſenti*, concedat Clericis tempore interdicti vt in cœmeterio ſepeliantur, hodie tamen liberum & licitum eis erit intra Eccleſiam ſepeliri, quia olim honor iſte ſepulturæ intra Eccleſiam Epiſcopis, aliiſque perſonis inſignibus deferri cœpit, vt probat text. *in cap. nullus* 13. *q.* 2. iuxta communem intellectum, de quo poſt gloſſ. Turrecr. *ibi, in fine*, quem alii ſequuntur, vt conſtat ex Conrado Bruno *de cerem. lib.* 1. *c.* 2. *verſ. illud tamen*, Petr. Greg. *ſyntag. juris lib.* 2. *c.* 12. *n.* 12. Hodie verò conſuetudine effectum eſt, vt quod ſolis Epiſcopis, & perſonis inſignibus concedebatur, quibuſcunque, ſiue Clericis, ſiue laicis liberum & licitum jam ſit, vt per Durant. *de ritibus Eccleſiæ, lib.* 1. *c.* 23. *n.* 7. *&* 8. Spino *in ſpeculo teſtam. gloſ.* 2. *princ. à n.* 30. Cened. *ad Decretum, collect.* 46. *num.* 1.

13 *Per generale interdictum, &c.*] Notatur ad hoc, quod gratia facta Clericis, vt tempore interdicti in loco ſacro poſſint ſepeliri, procedit tantùm tempore interdicti generalis, vt per Innocent. & Joan. Andr. *in præſenti.* At verò Hoſt. tenetur quod etiam habet locum quando Eccleſia eſt ſpecialiter interdicta. Has contrarias opiniones ſub diſtinctione nititur conciliare Abb. *in præſenti*, *n.* 10. vt ſcilicet prior procedat in Clericis alienis, qui ſunt de aliis Eccleſiis, qui cùm habeant Eccleſias proprias non interdictas, ad quas facilè referri poſſunt, in eis ſepeliri debent, neque expedit vt in aliis ſpeciatim interdictis ſepeliantur: altera verò habeat locum in Clericis ejuſdem Eccleſiæ, in ea enim etiam ſpeciatim interdicta ſepeliri poſſe operatur priuilegium. Cæterùm circa prius illud diſtinctionis membrum ſubdiſtinguunt alii, vel enim in loco interdicto plures ſunt Eccleſiæ, quarum vna ſolùm interdicitur, vel interdicuntur omnes; ſi vna tantùm interdicitur, procedit diſtinctio Abb. vt in ea ſepeliantur Clerici proprii, non verò alieni; ſi verò interdicantur omnes, poterunt ſepeliri in qualibet earum Clerici etiam alieni, ita Syluest. *verbo interdictum* 5. *q.* 8. *verſ.* 5. Henriq. *d. §.* 4. Sed alii diſtinctionem improbant, indiſtinctè reſoluentes Clericos ejuſdem Eccleſiæ, vel etiam extraneos in Eccleſia ſpeciatim interdicta poſſe ſepeliri, etiamſi aliæ ejus loci interdictæ non ſint: hi ſunt Sayr. *d. c.* 8. *n.* 13. Auila *d. concl.* 3. At verò Soar. inter alienos, vel ejuſdem Eccleſiæ Clericos minimè diſtinguendum putat, ſed an omnes Eccleſiæ, vel vna tantùm interdicatur; nam ſi omnes interdicantur, concludit omnes Clericos, ſiue ejuſdem, ſiue alterius Eccleſiæ ſepeliri poſſe in qualibet ſpecialiter interdicta: ſi verò vna tantùm interdicta ſit, nec alienos, nec ejuſdem Eccleſiæ Clericos in ea ſepeliendos eſſe: rationem inquit eſſe, quia priori caſu interdictum omnium Eccleſiarum quoad hunc effectum generali æquiparatur.

SUMMARIUM.

1 *Confiteri ſaltem ſemel in anno tenetur quilibet doli capax proprio Sacerdoti, vel alteri de ejus licentia, & Euchariſtiæ Sacramentum ad minus in Paſcha recipere, & Sacerdos reuelans Confeſſionem deponendus eſt, & in Monaſterium ad agendam perpetuam pœnitentiam detrudendus.*

2 *Papa vi præcepti humani ad ſemel in anno confitendum non tenetur.*

3 *Pueri cenſentur rationis compotes in ea ætate, in qua cognoſcunt ſe grauiter peccare, & diſcernere ſciunt bonum à malo.*

4 *Peccata venialia tantùm habens non obligatur præcepto confitendi, quod intellige vt ibi.*

5 *Præcepto annuæ Confeſſionis ſatisfit quocunque anni tempore confitendo.*

6 *Annus quoad Confeſſionem computatur à Paſchate vſque ad Paſcha.*

7 *Sacerdos proprius ſufficienter ad pœnitentiæ Sacramentum ille cenſeri debet eſſe, cuius aſſiſtentia, ſiue per ſe, ſiue per Sacerdotem a ſe ad eam delegatum ad Matrimonij validitatem requiritur.*

8 *Proprius contrahentium parochus quis dicatur, remiſſiuè.*

9 *Pœnitens an iniunctam pœnitentiam teneatur acceptare, remiſſiuè.*

10 *Communicans in hebdomada ſancta, vel infra octauam Paſchæ, ſatisfacit præcepto Eccleſiæ.*

11 *Confeſſionem omittentes, & ſacram communionem ſemel in anno, ſunt ſuſpecti de hæreſi.*

12 *Sacramentalis abſolutio non poteſt dari abſenti.*

13 *Religioſus crediturus eſt pœnitenti dicenti ſe habere licentiam à proprio Parocho, vt illi miniſtret Sacramentum Confeſſionis, & Euchariſtiæ.*

14 *Sacerdos proprius exiſtens extra territorium poteſt abſoluere Parochianum ſuum confiteri volentem.*

15 *Doctores referuntur de ſigillo Confeſſionis agentes.*

16 *Confeſſionis ſigillum tam ſtrictè obligat, vt nullam omnino, quantumcunque magnum incommodum euitandum, pœnitente inuito liceat aliqua, quæ ſub ſigillo cadunt, reuelare.*

17 *Confeſſarius quomodo ſe gerere debeat, ſi pœnitens confiteatur deliberationem diſſeminandæ hæreſis, vel perpetrandi aliquod magnum crimen, oſtenditur.*

18 *Confeſſarius in teſtem præſentatus, & juramento adactus ad dicendam veritatem, dicere poteſt ſe nihil ſcire, vel audiuiſſe, ſi de iis interrogetur, quæ per ſolam Sacramentalem Confeſſionem nouit.*

19 *Confeſſarius poteſt eos Matrimonio conjungere, inter quos legitimum impedimentum cognouit ex Confeſſione.*

20 *Peccata declarata in Confeſſione, & etiam alia, quæ in eorum notitiam poſſunt alium adducere, ſub ſacramentali cadunt ſigillo.*

21 *Confeſſarius poteſt peccatum auditum in Confeſſione reuelare de licentia pœnitentis.*

22 *Sacerdoti fide digno aſſerenti mortuum, ſeu morientem dediſſe ſibi licentiam de reuelanda Confeſſione creditur.*

23 *Sacerdoti non jurato creditur ſuper pœnitentia alicuius facta.*

24 *Probatio Confeſſionis reuelatæ de licentia pœnitentis, cui incumbat, oſtenditur.*

25 *Sacerdoti dicta in Confeſſione à pœnitente ſine propoſito confitendi, & abſolutionem obtinendi, an cadant ſub ſacramentali ſigillo, oſtenditur.*

26 *Confeſſarius quibus caſibus audita in Confeſſione reuelare poſſit, oſtenditur.*

27 *Confeſſor dicens, Tale peccatum in Confeſſione audiui, dummodo in perſonæ cognitionem deueniri minimè poſſit, non frangit ſigillum Confeſſionis.*

28 *Confeſſionem reuelans Sacerdos deponendus eſt, & in Monaſterium ad agendam perpetuam pœnitentiam detrudendus.*

Cap. Omnis vtriuſque ſexus XII.

1 OMnis fidelis vtriuſque ſexus cùm peruenerit ad annos diſcretionis, id eſt, cùm fuerit doli capax, tenetur ſaltem ſemel in anno fideliter confiteri omnia ſua peccata proprio Sacerdoti, & ſtudeant propriis viribus injunctam ſibi pœnitentiam adimplere. Item ſuſcipiant reuerenter ad minus in Paſchate Sacramentum Euchariſtiæ, niſi fortè de conſilio proprii Sacerdotis ob rationabilem cauſam duxerit abſtinendum ad tempus, alioquin vivus arceatur ab ingreſſu Eccleſiæ, & mortuus careat ſepultura Eccleſiaſtica, & hoc ſtatutum frequenter in Eccleſiis publicètur, ne quis excuſetur. Item ſi quis juſta de cauſa vult confiteri alteri Sacerdoti ſua peccata, priùs petat, & obtineat licentiam à proprio Sacerdote, aliter illum non poteſt abſoluere, vel ligare. Sacerdos debet eſſe diſcretus, & tacitus, & vt Medicus peritus infundere vinum, & oleum vulneribus, diligenter inquirens circumſtantias peccatorum, & peccantis, vt prudenter eligat quale conſilium, & remedium debeat adhibere vtendo diuerſis experimentis ad ſaluandum ægrotum. Item Sacerdos caueat omninò ne verbo, vel ſigno, aut alio quovis modo aliquatenus prodat peccatorem, ſed ſi prudentiori conſilio indigeat, cautè ſine expreſſione perſonæ inquirat, quia qui præſumpſerit reuelare peccatum in Confeſſione ſibi detectum, eſt deponendus à Sacerdotali officio, & detrudendus in arctum Monaſterium ad perpetuam Pœnitentiam agendam. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Juan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Joan. à Capiſtrano, Marian. Socin. Alciat, Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 255.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 746. & vol. 4. repet ſuper iure Canonico, lib. 5. Decretal.* Iacob. de Zochis, remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. &* 2. remiſſiuè Joan. de Balboa *in annos Acad. prælect. Salmant. tom. 1. pag. 2. cum ſeqq.* deſumitur ex Concil. generali Lateran. ſub Innoc. III *c. 21.* & refertur ab Ant. Aug. *collect. 4. Decret. lib. 5. tit. 14. c. 2.*

2 *Omnis vtriuſque ſexus*, &c.] Nota Summum Pontificem vi præcepti humani, & Conſtitutionis huius cap. ad ſemel in anno confitendum non teneri, vi inquam coactiua: ſiquidem vi directiua hujus text. ſub reatu peccati mortalis ſaltem ſemel in anno peccata ſua mortalia confiteri (& idem de Euchariſtiæ ſumptione in Paſchate dicendum eſt) tenetur, tum ratione naturali, quæ docet Principem legibus humanis ſubditum eſſe, eo quòd præceptum hoc de Confeſſione annua, licèt aliqua ex parte humani juris ſit, non omninò diuini, verè tamen eſt juris diuini limitati per humanum. Vide Nauar. *in princip. diſt. 5. n. 32. & in cap. Sacerdos, n. 50. de Pœnit. diſt. 6.* Couar. *in cap. alma mater, p. 1. §. 1. n. 5.* Vioald. *in candelabro aureo, p. 4. c. 8. n. 57.* Henriq. *in ſum. lib. 1. de Sacram. Pœnit. c. 3. n. 2.* Flam. *de reſignat. lib. 3. q. 18. n. 131.* Sayr. *in claui Regia, lib. 3. c. 4. n. 14.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 7. c. 39. q. 11.* Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib. 1. q. 101.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 6. n. 49.* Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta, præc. 2. lib. 1. c. 3. n. 17.* Aduerte tamen minus rectè docuiſſe Panorm. *in præſenti, n. 9.* teneri Pontificem ex hoc text. quia erat lex Concilii vniuerſalis, quæ ligat Pontificem tanquam ſuperiorem, quem meritò reprehendit Nauar. *d. princip. num. 33.* & conuincitur ex receptis ſententiis, de quibus Victor. *relect. 4. n. 3. cum ſeqq.* Vnde facilè reſolues illorum quæſtionem, qui diſputant an poſſit Summus Pontif. diſpenſare in hoc præcepto Eccleſiaſtico de confitendo ſemel in anno, propter aliquam juſtam rationem, veluti cum Eremita viuente extra humanum conſortium, vel ſimile? Ex dictis enim veriſſima apparet pars affirmatiua, nam certum eſt præceptum hoc quoad temporis determinationem eſſe Eccleſiaſticum, & poſitiuum: conſtat autem in præceptis Eccleſiaſticis data juſta cauſa poſſe Pontificem diſpenſare, ex reg. text. *in cap. propoſuit, de conceſſ. præbend.* cum ſimilibus: ergo quamvis Pontifex diſpenſare non poſſit in præcepto diuino de confitendo in articulo neceſſitatis, poterit tamen diſpenſare in Eccleſiaſtico de confitendo ſemel in anno, comprobat poſt D. Thom. Sot. *in quarto, diſtinct. 18. q. 1. art. 5.* & alii, quos refert, & ſequitur Soar. *tom. 4. diſp. 36. ſect. 1. num. 5.*

Poſtquam ad annos diſcretionis peruenerit, &c.] Pueri cenſentur rationis compotes in ea ætate, in qua cognoſcunt ſe grauiter peccare, in qua diſcernere ſciunt bonum à malo, honeſtum à turpi; nam tunc quando lethaliter delinquunt, incipiunt hoc Sacramento tanquam remedio poſt Baptiſmum indigere: in quibuſdam pueris citiùs, in aliis tardius incipit rationis vſus, in pleriſque contingit ad finem ſeptennii, vel ad octauum ætatis annum. Vide Nauar. *in man. c. 21. n. 88.* poſt Riccard. & Gabr. Azor. *inſtit. moral. part. 1. lib. 7. c. 40. q. 6.* Valer. Reginald. *d. lib. 6. de Sacram. Confeſſione, num. 50.* Ægid. *de Sacrament. & cenſur. tom. 2. diſp. 5. num. 51.* 3

Omnia ſua ſolus peccata.] Intellige mortalia, habens enim ſolùm venialia non obligatur præcepto confitendi. Vide Henriq. *in ſum. lib. 4. c. 4. in fine*, Azor. *d. lib. 7. c. 39. q. 3.* Soar. *tom. 4. diſp. 36 ſect. 2. n. 6* Luc. Pinel. *tr. 2. de Confeſſ. c. 7. dub. 2. & c. 8. poſt princip.* Ægid. *d. diſp. 5. à n. 51.* Gutier. *canon. lib. 1. c. 6. n. 7.* Fr. Ludou. Beja *reſp. caſuum Conſcient. p. 3. caſu 37.* Valer. Reginald. *d. lib. 6. n. 44. & n. 92.* vbi *n. 93.* aſſerit dari duos caſus in quibus neceſſariò de veniali, ſicut & de mortali facienda eſt Confeſſio Sacramentalis, alter quando de aliquo veniali dubitatur an ſit mortale; alter verò quando quis tantopere afficitur ad aliquod peccatum veniale, vt timeat ſe per illud inducendum ad mortale, niſi confitendo refrænet fortiter talem affectum, nam conſentiret alioqui in mortale conſenſu ſaltem interpretatiuo. Et quod non habentes conſcientiam peccati mortalis, confiteri non tenentur venialia, etiam ex hoc præcepto Eccleſiæ, reſoluunt DD. communiter *in hoc text.* vbi gloſ. *verbo omnia*, Nauar. *in man. c. 21. n. 34.* S. Thom. *in addit. ad 3. p. quæſt. 3. art. 3. ad 2.* expreſſe Victor *de Sacrament. n. 118.* Vioald. *in candel. aureo, vbi de Confeſſione* 4

feſſione, à num. 51. Pro qua ſententia ſic arguit S. Thom. *dicto cap. omnis*, præcipitur omnia peccata confiteri, ſed impoſſibile eſt, vel ſaltem nimis difficile omnia venialia confiteri, cùm in ea frequentiùs cadant etiam juſti, juxta illud: *Septies in die cadit iuſtus, Proverb. c.* 14. refertur *in cap. ſepties, de Pœnit. diſt.* 3. igitur non fuit intentio Concilii generalis obligare ad Confeſ-
4 ſionem venialium, juxta *cap. erit autem lex*, ibi, *poſſibili*, 1. *diſtinct.* Deinde facit quia Pontifex *in hoc text.* præcipit peccata proprio Sacerdoti confiteri, conſtat autem venialia poſſe Sacerdoti cuicumque confiteri, quamvis proprius non ſit, ut Eccleſiaſtica conſuetudine receptum fatentur, rationem latè controvertentes Navar. *in cap. placuit, num.* 22. *& in man. cap.* 2. *n.* 7. multi de quibus Henriq. *lib.* 6. *cap.* 8. §. 6. Soar. *diſp.* 24. *ſect.* 2. *n.* 8. & latè *diſp.* 26. *ſect.* 5. *à princ.* Tandem quia *in hoc text.* imponitur pœna graviſſima illi, qui ſemel in anno confitetur, ut ſcilicet vivens ab ingreſſu Eccleſiæ arceatur, moriens verò Eccleſiaſtica careat ſepultura, præter pœnam excommunicationis ſynodalibus conſtitutionibus ſtatutam, quæ ſanè pœnæ duæ ſunt ſi incurrantur propter ſolam Confeſſionis omiſſionem venialium, contra text. *in c. afferamus, in fine*, 24. *q.* 1. cum ſimilibus de quibus Mantu. *dialog.* 18. *à princip.*

Ad hoc quod idem cenſetur Parochus ad conjungendos Matrimonio atque Confeſſiones excipiendas, ex Sanch. colligit Baſil. Pont. *in ſuo noviſſimo tract. de Sacram. Matrim. lib.* 5. *c.* 13. §. 1. *n.* 6. *in princ.* Et de Vicario Epiſcopi, quod ſit proprius Sacerdos ad audiendas confeſſiones, juxta hunc text. tenet idem Baſil. Pont. *d. lib.* 5. *c.* 11. *n.* 10. Et quod poſſit ex generali conceſſione facultatem, ſeu licentiam Confeſſiones audiendi aliis concedere, notat contra plures Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *diſp.* 29. *n.* 15. ſequitur Narbona *de appellat. à Vicario ad Epiſcopum, p.* 1. *n.* 203.

5 *Saltem ſemel in anno.*] Notatur ad hoc, quod ſatisfit huic præcepto annuæ Confeſſionis quocumque anni tempore confitendo, ut per Henriq. *in ſum. lib.* 4. *c.* 4. §. 7. Vaſq. *in* 2. 2. *D. Thom. q.* 90. *art.* 1. *dub.* 1. *n.* 5. *&* 15. Ægid. *d. diſp.* 5. *n.* 58. Unde ſi quis Confeſſionem fecit intra annum, non tenetur poſteà in Quadrageſima confiteri, cùm jam adimpleverit præceptum annuæ Confeſſionis, ita Sot. *in* 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 1. *art.* 4. Valent. *tom.* 4. *diſp.* 7. *q.* 9. *puncto* 4. Soar. *p.* 3. *tom.* 4. *diſp.* 36. *ſect.* 3. *n.* 4. Valer. Reginald. *lib.* 6. *n.* 32. Zerol. *in praxi pœnit. c.* 10. *q.* 9. Molfeſ. *in ſum. Theolog. moral. tom.* 1. *tract.* 7. *c.* 10. *n.* 23. refert & ſequitur Diana *reſol. moral. part.* 2. *tract.* 3. *miſcel. reſol.* 34. *in fine*, ubi ſubdit quod fieri poteſt, ut alio titulo teneatur confiteri, ut ſi poſt Confeſſionem peccavit mortaliter, & ſuſcepturus eſt Euchariſtiâ in Paſchate, aut ſi mortis articulus ſuperveniat;
6 in his enim caſibus ait teneri denuò confiteri. Computatur hic annus à Paſchate uſque ad Paſcha, ut per Soar. *tom.* 4. *diſp.* 36. *ſect.* 3. *num.* 8. Azor. *d. lib.* 7. *c.* 36. *q.* 6. Valer. Reginald. *d. lib.* 6. *n.* 36. Luc. Pinel. *d. tract.* 2. *de Confeſſ. c.* 8. *dub.* 1. Ægid. *d. diſp.* 5. *n.* 56. Et ſi quis facta Confeſſione hoc anno aliqua peccata mortalia omiſerit per oblivionem excuſabilem, vel aliquam cauſam rationabilem, non tenetur vi præcepti Eccleſiaſtici ſtatim confiteri eadem peccata. Vide Luc. Pinel. *d. tr.* 2. *de Confeſſ. c.* 7. *dub.* 3. Valer. Reginald. *d. lib.* 6. *n.* 40.

7 *Proprio Sacerdoti.*] Proprius Sacerdos ſufficienter ad Sacramentum pœnitentiæ cenſeri debet ille eſſe cujus aſſiſtentia ſive per ſe, ſive per Sacerdotem à ſe ad eam delegatum ad Matrimonii validitatem requiritur, ut per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 31. *n.* 178.

8 Proprius contrahentium Parochus quis dicatur, vide Thom. Triviſ. *Venetia deciſ.* 23. *lib.* 1. Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *præſ.* 88. Henriq. *in ſum. lib.* 11. *c.* 3. *n.* 3. Petr. de Ledeſma *de Matrim. quæſt.* 45. *art.* 5. *puncto* 3. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 76. *n.* 18. latè Cened. *pract. lib.* 1. *q.* 30. *à n.* 45. Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 3. *different.* 11. *n.* 88. *cum ſeqq.* Gutier. *in tract. de Matrim. c.* 63. *n.* 6. *& c.* 73. reſolvit habentem duplicem Parochiam poſſe in qualibet Matrimonium contrahere. Baſil. Pont. *de Sacram. Matrim. c.* 13. §. 1.

Et injunctam ſibi pœnitentiam, &c.] An pœnitens injunctam pœnitentiam teneatur accipere? quæſtio eſt controverſa, de qua pro utraque parte plures citavi Doctores ad text. *in c. ſignificavit* 3. *ſuprà hoc tit.* An autem pœnitentiam in Confeſſione injunctam poſſit quis per alium implere? vide Jul. Lavor. *de Indulgent. p.* 2. *c.* 5. *n.* 48. 9

In Paſcha Euchariſtia Sacramentum, &c.] Eugen. IV. declaravit quod communicans in hebdomada ſancta, vel infra Octavam Paſchæ ſatisfacit præcepto Eccleſiæ, die 8. Junii 1446. Pontificatus ſui anno X. prout teſtantur Stephan. Quarant. *in ſumma Bullary, verbo Communio*, Azor. *inſtit. moral p.* 1. *lib.* 7. *c.* 41. *q.* 2. Zerol. *in praxi Epiſcopali, p.* 1. *verbo Euchariſtia*, §. 7. Henriq. *in ſum. lib.* 8. *c.* 5. §. 1. *à princ.* ubi dicit quod in pluribus diœceſibus conſuetudo extendit à principio Quadrageſimæ uſque ad decimumquintum diem poſt Paſcha, & poteſt etiam extendi in longius tempus ex Epiſcopi, aut confeſſarii diſpenſatione rationabili. Peccat enim mortaliter qui ſine juſta cauſa in Paſchate non communicat, ut per Sayr. *in clavi Regia, lib.* 3. *c.* 7. *n.* 25. 10
Imò Confeſſionem omittentes, & ſacram Communionem ſemel in anno ſunt ſuſpecti de hæreſi, quia hoc eſt ſignum hæreſis, & malæ credentiæ: ita Peña *in direct. Inquiſit. p.* 3. *comment.* 24. Zerol. *in praxi Epiſcop. p.* 1. *verbo caſus, verſ. Confeſſionem, pag.* 78. Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſ.* 6. *n.* 27. Fr. Ludov. Beja *reſponſ. caſuum Conſcientiæ p.* 4. *caſu* 4. 11

Sua confiteri peccata, &c.] In generali Congregatione ſanctæ Romanæ, & univerſalis Inquiſitionis habita in Palatio Apoſtolico in Monte Quirinali coram S. D. N. Clem. divina providentia Papa VIII. propoſita fuit quæſtio, Utrum liceat per literas, ſeu internuntium Confeſſario abſenti peccata ſacramentaliter confiteri, & ab eodem abſente abſolutionem obtinere? Sanctiſſimus D. N. auditis votis Patrum Theologorum, & re cum Illuſtriſſ. & Reverendiſſ. Dominis Cardinalibus contra hæreticam pravitatem generalibus Inquiſitoribus maturè, ac diligenter conſiderata, hanc propoſitionem, ſcilicet licere per literas, ſeu internuntium Confeſſario abſenti peccata ſacramentaliter confiteri, & ab eodem abſente abſolutionem obtinere, ad minus uti falſam, temerariam, & ſcandaloſam damnavit, ac prohibuit, præcepitque ne deinceps iſta propoſitio publicis, privatiſque lectionibus, concionibus, & congreſſibus doceatur, néve unquam tanquam aliquo caſu probabilis defendatur, imprimatur, aut in praxim quovis modo deducatur: quod ſi quis illam docuerit, defenderit, imprimi fecerit, aut de ea etiam diſputativè tractaverit (niſi forſan impugnaverit) vel ad praxim directè, ſeu indirectè deduxerit, præter excommunicationem latæ ſententiæ, quam ipſo facto incurrat, à qua non poſſit (prætetquam in articulo mortis) ab alio quacunque etiam dignitate fulgente, etiam S. R. Eccleſiæ majori pœnitentiario, niſi à pro tempore exiſtente Romano Pontifice abſolvi, aliis etiam pœnis pro arbitrio infligendis ſubjaceat. Quintilianus Adrianus Not. Publicata fuit Romæ 19. Junii 1602. refert Proſper de Auguſtino *in addit. ad Stephan. Quarant. ſum. Bullary, verbo Confeſſio Sacramentalis, pag.* 302. de ea agunt Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 6. *c.* 1. *n.* 5. Ægid. de Coninck *de Sacram. & cenſuris* 12

cenſuris,tom.2.diſp.4.n.68. Et ita invalidè abſolvis abſentem,etiamſi priùs præſentis Confeſſionem audieſis,ut per Card.Toler. *in ſum. lib.3.c.6.* Valent.*part.3. diſp.7.q.11.puncto 1.§.quod autem,* Soar.*tom.4.diſp.19. ſect.3.n.7.* Ægid. *diſp.4.n.69.*

13 *Licentiam prius poſtulet, & obtineat.*] Adverte quod Religioſis crediturus eſt dicenti ſe habere licentiam à proprio Parocho,ut illi miniſtret Sacramenta Confeſſionis, & Euchariſtiæ , & Parochus crediturus eſt parochiano dicenti ſe faſſum eſſe habenti legitimam licentiam ipſum abſolvendi , atque ita debet illi miniſtrare Euchariſtiam,ut per Sanch. *de Matrim.lib.3. diſp.37.n.1.*

14 Adverte etiam , quod proprius Sacerdos, & Parochus exiſtens extra territorium ſuum,poteſt abſolvere parochianum ſuum confiteri volentem , de quo vide Victor.*de Sacram.num* 136. Fr.Emman.*in explic. Bullæ Cruciatæ,* §.9.*dub.4.fol.*78. Zerol.*in praxi Epiſcop.p.1. verbo Parochus, pag.*274. Sanch. *de Matrim.lib.3.diſp.* 34.*n.*1. Gonzal. *ad reg.*8.*Cancell. gloſſ.*62.*n.*29. in foro pœnitentiæ non requiritur remiſſio,nec forenſis ſortitur forum delicti, ut per Mich. Graſſ. *tom.1. commun. opin.lib.3.tit.13.n.7.pag.*400. Bonacoſ.*commun.crim.p.2. verbo fornic.fol.*30.*&* 32. Clar.*lib.5.§.fin.q.38.n.5.*

15 *Caveat autem,*&c.] De ſigillo Confeſſionis, & qua pœna afficiantur Confeſſores peccata pœnitentis publicare præſumentes, vide plures Doctores,quos plena manu refert Cened.*ad Decret.collect.60.n.1.* quibus adde Henriq.*in ſum.lib.6.c.19.cum ſex ſeqq.*Soar.*tom.4. diſp.32.&* 34.Fr.Ludov.Beja *reſp.caſuum conſcient.p.3. caſu 12.cum ſeqq.* Menoch.*lib.6. de præſumpt.præſ.95.* Vaſq. *de Pœnit. q.93.art.4.* Sayr.*de Pœnit. c.26.* Hier. Onuphr. *de ſacro ſigillo.* Zerol.*de Pœnit.c.*10.Peſant.*in addit.ad 3.p.q.*11. Fr. Emman. *quæſt.regul. tom.2.q.35. art.1.* Bernard.Græv. *ad practicam Cameræ Imp.lib.1. concl.*100.*conſ.*2. Farin. *in praxi crimin.p.2. q.51.n.93. cum ſeqq.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.2.per totum,* Ægid.de Coninck *de Sacram. & cenſur. tom.2. diſput.9.* Martin.Delr.*diſquiſ. magic.lib.6. ſect.2.cap.1. pag.*473. Torreblanc. *in tract. de magia , lib.4. de criminum punit.c.7.de ſigillo Confeſſ.* Paul.Layman. *in Theologia morali,lib.5. tract.6. cap.*14. Aldrete *de Religioſa diſciplina tuenda,lib.2.c.9.*laté Bonac.*de Sacram. diſp.5. quæſt.6. ſect.5.*

16 Hoc ſigillum tam ſtrictè obligat,ut ob nullum omninò , quantumcunque magnum incommodum evitandum , ullo unquam caſu invito pœnitente liceat aliqua,quæ ſub ſigillo cadunt,revelare , etiamſi aliàs integrum regnum debeat perire,ut per Henriq. *lib.6. c.19.*Ægid.*diſp.9.n.19.*Valer.Reginal.*d.lib.3.n.12.* ubi *n.13.* dicit procedere etiamſi Confeſſio cenſenda ſit invalida,nec danda confitenti abſolutio tanquam non petenti ſufficienter,de quo etiam Zerol.*de pœnit.c.20. q.12.* Bonac. *diſp.5. puncto 2.num.6.* Intellige quoties pœnitens peccatum manifeſtavit Confeſſario animo ſe accuſandi,ſeu per modum accuſationis coram Deo, ſecus ſi pœnitens declaravit non animo ſe accuſandi, ſed potiùs pervertendi Confeſſarium , illumque incitandi ad malum;quamobrem quidam Cardinalis,teſte Soto,mulctatus fuit à Summo Pontifice, eo quòd non manifeſtaverit conſpirationem in Papam , quam alter ipſi aperuerat in Confeſſione , non intentione ſe accuſandi, ſed animo illum trahendi ad eandem conſpirationem, ita Sot. *in 4.diſt.18.q.4.art.5.* Valer.Reginald. *d.lib.3.n.66.* Onuphr. *de ſigillo, ſect.4.q.6. concl. unic.* Bonac. *d.puncto 2. n.7.*

17 Occurrente caſu , in quo pœnitens confitetur deliberationem diſſeminandæ hæreſeos, vel perpetrandi alterius criminis quamlibet magni , à quo deſiſtere nolit ; imò & quod proponat executioni mandare, poteſt Confeſſarius Epiſcopum , aliúmve , cui res ea curæ fuerit,monere generaliter,ut invigilet ſuper gregem ſuum, eo quòd lupus rapax tentet eum invadere: poteſt etiam cætera facere , quibus obvier delicto committendo , ſine aliqua tamen ejus , qui confeſſus eſt , manifeſtatione, etiamſi hæc ſola remedium eſſet hæreſeos,vel alterius graviſſimi criminis impediendi, ut per omnia proſpiciatur ſigilli ſacramentalis integritati,& divinæ legi minimè adverſetur.Vide Navar. *in c.Sacerdos,n.*124.*de Pœnit.diſt.*6. Covar. *de ſponſal. p.2.c.8.§.12.n.10.* Salzed.*ad Bernard.in pract.cap.*109. *lit. A , verſ.erit tamen clericus,* plures refert Doctores Cened.*d.collect.60.n.5.* quibus adde Torreblanc.*d.c.7. num.*10.Paul.Layman.*d.c.14.n.11.verſ.nemo,* Sanch.*de Matrim. lib.3.diſp.16. q.2.* Martin. Delr. *d.ſect.3.verſ. quoad ſecundum,* Valer.Reginald.*d.lib.3.n.15.*ubi *n.16.* cum Sanch.reſolvit Abbatem ,qui ex confeſſione Monachi novit vergere in perniciem religionis, quod is maneat in aliquo officio , poterit illum admonere, dummodo id fiat ſine revelatione confeſſionis , de quo vide Zerol. *de Pœnit. c.20. q.9.* Onuphr. *de ſacro ſigillo,ſect.2. q.2. dub.2. verſ.ſequitur quartò, & ſect.4. quæſt.6.verſ.ſequitur ſecundò,* Sayr.*de Pœnit. c.32. n.2.* Bonacin.*d.ſect.5.puncto 4.n.19.*

Illud tamen eſt aduertendum, quod vbi hæretici ſimulata Confeſſione hæreſes ſuas perſuadere conantur ipſiſmet Confeſſoribus , tunc tales Confeſſores poſſunt propalare hujuſmodi hæreticos, de quo vide Simanch.*de Cathol. c.52. n.15.* Sot. *de ratione tegendi ſecretum,membr.3. q.4. verſ.verum tamen ſunt qui,* Vivald. *in candel.aureo, tit.de ſigillo Confeſſionis, ex n.15.* Spin. *in ſpecul.teſtam.gloſſ.12.rub.n.33.* Steph.Gaëta *in repet.cap.ad limina 30.q.1.§.5.n.491. verſ.& hæc intelligenda ſunt,* Cened. *ad Decret. collect.60.n.7.*

Confeſſarius in teſtem præſentatus , & juramento 18
adactus ad dicendam veritatem, dicere poteſt nihil ſe ſcire, vel audiuiſſe,ſi de iis interrogetur,quæ per ſolam ſacramentalem Confeſſionem nouit, etiamſi interrogatio expreſſè fiat,& tale quid audiuerit in Confeſſione.Vide Nauar.*in d.c.Sacerdos,n.141.& ſeq.*Gutier. *canon.lib.5.c.11.n.74.* Cened.*d.collect.90. num.3.*Soar. *tom.4.diſp.33.ſect.6.n.6.& 7.* Valer. Reginald.*d.lib.3. n.22.* Layman.*d.c.14.n.12.* Martin. Delr. *d.ſect.2.c.1.* Iacob.de Graff.*in aureis deciſ.p.1.lib.1.c.23.n.1.*Nugn. *in addit. ad 2.part. q.11.art.1.diffic.1.verſ.ad quartum,* Soar.*de Pœnit.diſp.33.ſect.6.n.6.* Ægid.de Coninch.*d. diſp.9.dub.2. n.15.* Onuph. *de ſigillo, ſect.2.q.2. dub.1. verſ.reſpondeo,* Bonac. *d.ſect.5. puncto 4.n.31.* Gig. *de crimine læſæ majeſt.tit.qui accuſare poſſ.q.18.n.4.* Anton. Gomez *tom.3.variar.cap.13.n.9.* Maſcard.*de probat.in præfat.q.5.n.51.* Mart. *de juriſd.p.2. c.14.n.18.* Nec judex ex illis quæ à tali ſacrilego violatore accepit, aut ex ſcripto peccata commendata vt confiterentur cognouit, aut aliquo auſcultante pœnitentem intellexit poterit illum ad torturam condemnare, Gom. *d.n.9.* Maſcard.*concl.377.n.1.& 3.*Menoch.*de præſumpt.lib.1. q.89.n.26. & 27.*

Vlteriùs poteſt Confeſſarius eos Matrimonio con- 15
jungere, inter quos legitimum impedimentum eſſe nouit ex Confeſſione , vt ſi quis confeſſus ſit ſe cognouiſſe carnaliter ſororem illius, cum qua vult Matrimonium contrahere, quia Parochus ex Confeſſione tantummodò ſciens, publicè petenti cõjugi nequit id ei negare ob impedimentum ſic cognitum. Vide Covar.*de ſponſal.part.2.c.8.§.12.à n.9.*Salzed.*d.c.109. lit. A, verſ. ſunt etiam ex noſtris ,* Maſcard. *de probat. concl.377.n.4.cum ſeqq.*Cened.*d.collect.60.n.6.* Henriq. *lib.6.c.18. §.5. lit.V,* Valer.Reginald. *d.lib.3.n.23.*Gutier. *de Matrim. cap.51.n.11.* Ægid.de Coninck *d.diſput.9.n.67.* Bonac. *d.q.6.ſect.5.puncto 2.n.8.*

Sub

20 Sub Sacramentale ſigillum cadunt non modò peccata declarata in Confeſſione, ſed etiam alia, quæ in eorum notitiam poſſunt aliud adducere, etiamſi non fuerit neceſſarium ea exprimi in ipſa Confeſſione, item quæ verecundiam, vel detrimentum poſſunt afferre pœnitenti. Vide Soar. *d. diſp.* 33. *ſect.* 2. *à n.* 5. Valer. Reginald. *d. lib.* 3. *à num.* 28. Et ſemper eſt peccatum mortale ſine venia pœnitentis aliquid, quod cadit ſub ſigillum, etſi ſit leuiſſimum peccatum veniale, reuelare, Henriq. *lib.* 6. *cap.* 19. §. 3. Ægid. *d. diſput.* 9. *n.* 24. & 25.

21 De licentia pœnitentis poteſt Confeſſarius peccatum in Confeſſione auditum reuelare. Vide Ioan Medina *in C. de Confeſſ. in cap. de licentia confitentis ad reuelandum Confeſſiones*, Syluest. *verb. Confeſſio, 3.* 8 *n.* 5. Nauar. *in man. c.* 8. *n.* 15. *verſ.* 19. Torreblanc. *d. lib.* 4. *de crimin. punit. c.* 7. *à n.* 19. Sanch. *in præcepta Decalog. tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 18. *n.* 43. Paul. Layman *d. c.* 19. *n.* 14 Soar. *tom.* 2 *diſput.* 33. *ſect.* 5. *num.* 6. Covar. *de ſponſal. part.* 2. *cap.* 8. §. 12. *num.* 11. Viuald. *in candelabro aureo, tit. de ſigillo Confeſſ. num.* 13. Salzed. *d. c.* 109. *verſ. vnus tamen caſus*, Maſcard. *d. concluſ.* 377. *num* 9. & 10. Cened. *d. collect.* 60. *num.* 2. Henriq. *lib.* 6. *c.* 23. §. 1. *lit.* D. Coriolan. *de caſibus reſeruatis, p.* 1. *ſect.* 2. *art.* 15. Valer. Reginald. *lib.* 4. *num.* 55. *cum ſeqq.* & *num.* 57. diſſerit quomodo poſſit Confeſſarius aliquid auditum in Confeſſione reuelare de licentia pœnitentis, cùm non poſſit de licentia Papæ, & *num.* 59. reſoluit, quod non ſufficit licentia præſumpta, ſed requiritur actu data, ſaltem tacitè, ita etiam Ægid. *d. diſp.* 9. *num.* 22. & 23. Bonac. *d. quæſt.* 6. *ſect.* 5. *puncto* 4. *num.* 9. Layman. *d. num.* 14. *verſ. ſunt verò*, vbi *num.* 16. quod poteſt licentiam reuocare.

22 Dicto Sacerdotis fide digni aſſerentis mortuum, ſeu morientem dediſſe ſibi licentiam de reuelanda Confeſſione creditur, vt per Viuian. *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 1. *tit.* 17. *n.* 7. *verſ. ſed hoc fallit, pag.* 204. Menoch. *de arbitr. caſu* 414. *n.* 8. & *de præſumpt. lib.* 6. *q.* 95. *num.* 5. Maſcard. *d. concl.* 377. *n.* 9. & *concl.* 982. *n.* 4. Fr. Emman.
23 *quæſt. regul. tom.* 2. *q.* 35. *art.* 1. Valaſc. *conſil.* 73. *n.* 1. Sigillum enim Confeſſionis durat etiam poſt mortem, Sayr. *in claui Regia, lib.* 11. *c.* 7. *n.* 32. Et ſuper pœnitentia alicuius facta creditur Sacerdoti non iurato, vt per Rebuff. *de reprobat. teſtium, n.* 316.

24 Aduertendum eſt, quod ſi quis tertius dicat Sacerdotem reuelaſſe Confeſſionem, & ipſe concedat ſe licentiam reuelandi habuiſſe à pœnitente, illi tertio incumbit onus probandi factam eſſe reuelationem ſine pœnitentis licentia; cui oneri ſatisfacere cenſebitur ſi oſtendat, quod idem Sacerdos ſimpliciter reuelauerit, aut ſe reuelaſſe dixerit pluribus, nihil addendo de habita reuelandi licentia. Si verò ille, qui Confeſſionis reuelationem Sacerdoti objicit, ſit peccator, qui ei confeſſus eſt, tunc ſtandum eſt ipſius Sacerdotis iuramento, maximè ſi vir probus ſit & bonæ famæ; cùm de nullo, maximè de Sacerdote, præſumendum ſit malum ſine probatione, atque reuerentia Sacramenti (ne ſcilicet temerè credatur ſigillum ipſius fractum) exigat, vt in dubio declinetur in Confeſſarii fauorem, niſi id quod obiicitur, ſit dictum, aut factum ab eodem Confeſſario in pœnitentis, aut alterius detrimentum, de qua re vide Iacob. à Graff. *in deciſ. aureis, p.* 1. *lib.* 1. *c.* 23. *n.* 12. Henriq. *in ſum. lib.* 6. *c.* 19. *in fine*, Soar. *tom.* 4. *diſp.* 33. *in fine*, Valer. Reginald. *d. lib.* 3. *n.* 68. Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. p.* 1. *deciſ.* 190. Menoch. *de arbitr. caſu* 414. Maſcard. *concl.* 1286. Martin. Delr. *diſquiſ. magic. lib.* 6. *c.* 1. *ſect.* 1. Farinac. *q.* 51. *à n.* 112. Fr. Emman. *quæſt. regul. tom.* 2. *q.* 35. *art.* 1. Aldret. *de Relig. diſcipl. tuenda, lib.* 2. *c.* 17. *n.* 6. *cum ſeqq.*

25 Quando pœnitens ſine propoſito confitendi, & abſolutionem obtinendi dicit Sacerdoti, *Hoc tibi aperio in Confeſſione*, etiamſi dicat flexis genibus, & fronte ſigno Crucis ſignata, cùm ad Sacramentalem Confeſſionem id non ſufficiat, non obligat ad ſigillum Confeſſionis, ſed obligat tantùm eo ſecreti vinculo, quo alia facta extra Confeſſionem, Salzed. *d. c.* 109. *verſ. eſt autem perpetua memoria dignum*, Vinald. *d. tit. de ſigillo Confeſſionis, n.* 15. *poſt med.* & *n.* 37. Gutier. *canon. lib.* 1. *c.* 11. *n.* 47. plures refert Cened. *d. collect.* 60. *num.* 4. & *ad Decret. collect.* 27. *n.* 1. quibus adde Victor. *de Sacram. n.* 173. Ant. Gom. *tom.* 3. *var. c.* 13. *n.* 9. Menoch. *conſ.* 207. *n.* 7. *cum ſeqq.* Sanch. *de Matrim lib.* 3. *diſp.* 15. *n.* 6. Sayr. *in claui Regia, lib.* 11. *c.* 16. *num.* 15. Bernard. Græuæ. *ad pract. Cam. Imper lib.* 1. *concl.* 100 *conſid.* 2. *n.* 12. Henriq. *lib.* 5. *c.* 21. §. 3 *lit.* P. Valer Reginald *d. lib.* 3 *n.* 67. Bonac. *d. q.* 6 *ſect.* 5 *punct.* 2. *n.* 3. Torreblanc. *in tract. de magia, lib.* 4. *de crim. punit. c.* 7. *n.* 4.

26 Aliqui ſunt caſus præter ſupra adductos, in quibus ſine licentia confitentis licet reuelare aliquid auditum in Confeſſione. Primus, ſi ipſemet confitens extra Confeſſionem illud detexerit. Secundus, cùm Sacerdos indigens conſilio circa peccatum auditum conſulit virum doctum, dummodo perſona, quæ peccauit, nequeat inde venire in notitiam, vt probat text. *in c. officij, ſuprà hoc tit.* Tertius, quando Confeſſarius ea, quæ per Confeſſionem nouit, adhuc alia via didicit, ſiue Confeſſarius talia nouerit antequam Confeſſio fieret, ſiue poſteà. Viual. *in candel. tit. de ſigillo Confeſſ. n.* 34. Gutier. *d. c.* 11. *n.* 64. Torreblanc. *d. cap.* 7. *n.* 22. ubi *n.* 24. ſubdit non eſſe credendum Sacerdoti dicenti ſe extra Confeſſionem reſciuiſſe, quantumvis probatæ vitæ ſit, niſi id probet, in quo ſi ſuccumbat, extraordinariè punitur arbitrio judicis. Quartus, cùm qui confitetur peccatum aliquod à ſe perpetrandum nolens mutare tale malum propoſitum, ea intentione, vt Confeſſarium peruertat, moueatque ad malum, quos caſus adducit Valer. *d. lib.* 3. *num.* 61. *cum ſeqq.*

27 Confeſſor dicens, tale peccatum mortale in Confeſſione audiui, dummodo in perſonæ cognitionem deueniri minimè poſſit, non frangit ſigillum Confeſſionis, vt per Victor. *de Sacram. n.* 189. Navar. *in man. c.* 8. *n.* 12. *verſ. neque ille*, Viuald. *d. tit. de ſigillo Confeſſ. num.* 33. Cened. *d. collect.* 60. *num.* 8. Bonac. *d. q.* 6. *ſect.* 5. *punct.* 4. *n.* 1.

28 *Non ſolùm à Sacerdotali officio deponendum*, &c.] Notatur ad hoc, quod Sacerdos reuelans Confeſſionem deponendus eſt, & in Monaſterium ad agendam perpetuam pœnitentiam detrudendus, vt per Menoch. *d. caſu* 474. *num.* 9. Iacob. de Graff *in aureis deciſ. p.* 1. *lib.* 1. *c.* 23. *ad fin. num.* 45. Zerol. *de Pœnitent. c.* 20. *quæſito* 5. Torreblanc. *d. c.* 7. *num.* 26. Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta, præc.* 2. *lib.* 6. *c.* 7. *n.* 2. Nugn. *in addit. q.* 11. *art.* 1. *difficult.* 1. *verſ. circa iura*, vbi aduertit pœnam peregrinationis, quæ olim injungebatur frangenti ſigillum Confeſſionis, mutatam fuiſſe in pœnam perpetuæ reclusionis in Monaſterio, Onuphr. *de ſacro ſigillo, ſect.* 5. *quæſt.* 2. *concluſ. vnic.* vbi *quæſt. vltim. concluſ. vnic.* benè aduertit improbabilem eſſe illorum opinionem, qui aſſerunt Sacerdotem infringentem ſigillum Confeſſionis incurrere irregularitatem.

SVMMARIVM.

1 *Medici vocati ad infirmos debent ante omnia inducere infirmum ad Confeſſionem, nec quicquam perſuadere pro ſalute corporis tendens in animarum periculum.*

2 *Morbi*

2 *Morbi ab anima peccatis, & peſtilentia ex ſceleribus originem trahunt.*

3 *Medici vocati ad medendum infirmo in lecto iacenti, eum ante omnia tenentur monere, & inducere, vt confiteatur, & quid attenta Conſtit. Pij V. oſtenditur.*

4 *Infirmum morbi periculo carentem an teneatur medicus admonere, vt confiteatur, oſtenditur.*

5 *Anima cæteris rebus anteponenda.*

Cap. Cùm infirmitas XIII.

1 Medici corporales vocati ad ægrotum ante omnia debent monere, & inducere ægrotum, vt confiteatur, ſæpè enim peccatum eſt cauſa infirmitatis, & ſic poſt Confeſſionem ſalubrius curatur corpus & medicus, qui tranſgreditur hanc conſtitutionem, tandiu ab ingreſſu Eccleſiæ arceatur, donec competenter ſatisfecerit. Item medicus ſub pœna excommunicationis non ſuadeat ægroto aliquid quod conuertatur in periculum animæ pro ſalute corporali. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Joan. à Capiſtrano, Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 256.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 747.* remiſſiuè Ximen. *in concord. part. 1. & 2.* deſumitur ex Concil. Lateran. ſub Innocent. III. *c. 22.* & refertor ab Anton. Auguſt. *collect. 4. Decret. lib. 5. tit. 14. c. 4.*

2 *Nonnunquam ex peccato proueniunt.*] Et ita morbi ab animæ peccatis originem trahunt, & peſtilentiæ ex ſceleribus oriuntur, vt per Tiraq. *de nobilit. c. 31. n. 306.* Mich. Añinon. *de vnitate ouilis, & paſtoris, c. 25. n. 1. in fine,* Azeued. *l. 5. ex n. 2. tit. 1. lib. 1. noua recop.* Nam, vt inquit D. Chryſoſt. *homil. 28. in c. 8. Matthæi,* ægrotationes plurimæ ab animæ peccatis originem trahunt. Imò & mors aliquando citiùs venit propter peccatum, gloſſ. *verbo in c. qua fronte, de appellat.* Neuiz. *in Sylua nupt. lib. 4. num. 94. verſ. propterea dicit,* Sebaſt. Medic. *in tract. Mors omnia ſoluit, p. 1. n. 172.*

3 *Præſenti decreto,* &c.] Præcipit, & diſtrictè mandat Innoc. III. auctor huius text. vt medici ad medendum infirmo in lecto iacenti vocati, eum ante omnia moneant, & inducant vt confiteatur; quod poſteà innouauit Pius V. ſuo Motu proprio edito anno 1566. incipien. *Supra gregem Dominicum,* quem ad literam refert Steph. Quaranta *in ſumma Bullarij, verbo medicus,* vbi additum præceptum eſt, vt medici vltra tertium diem ægrotum non viſitent, niſi per Confeſſarii ſcriptum ipſis de infirmi Confeſſione fides fiat, vel niſi Confeſſarius ex iuſta cauſa longius tempus infirmo concedendum iudicet. Item præcipit Vniuerſitatibus, & Collegiis, vt cùm licentiam medendi alicui conceſſerint, aut ad Doctoris gradum promouerint, exigant ab eo iuramentum hæc ſeruandi, de quo Motu proprio, & quando, quove modo medicus teneatur infirmo perſuadere Confeſſionem Sacramentalem, vide Syluestr. *verbo medicus, n. 3.* Paul. Fuſc. *de viſit. lib. 2. c. 30. ex n. 2.* Nauar. *in man. c. 25. ex n. 61. verſ. quæ non,* Azeved. *d. l. 5. n. 3.* Maiol. *de irregul. lib. 5. c. 48. §. 5. n. 3.* Ludou. Bejam *reſponſ. caſuum Conſcientiæ p. 1. caſu 11.* Armend. *in addit. ad recop. legum Nauar. lib. 3. tit. 23. l. 3. de medicis,* latè Sanchez *in præcepta Decalog. lib. 3. c. 19. à princip.*

4 *Ad infirmos.*] Quidam intelligunt de infirmis à morbis vitæ periculum afferentibus, quaſi ſecus ſit quando conſtat morbum periculo carere, vt per Nouar. *in manuali, c. 25. n. 61.* Iacob. de Graff *in aureis deciſ. p. 1. lib. 3. c. 14. n. 7.* Vig. *tom. 2. ſumma, c. 35. caſu 3.* Fr. Emman. *in ſum. tom. 2. c. 146. in fine.* Alii verò intelligunt, quando infirmitas eſt talis, vt nec deliciis, nec ex ſolo podagræ impedimento, ſed ex ſe lectum petat, vt per Soar. *tom. 4. diſp. 35. ſect. 3. n. 3. & 4.* Sanch. *d. c. 16. n. 7.* aſſerentes text. *in præſenti,* non de ſolo morbo periculoſo, ſed de quocumque graui intelligi, & prædictam admonitionem ſatis eſſe, ſiue ſciat per ipſummet medicum, ſiue per alium, aduertens attento Motu proprio Pii V. medicum teneri deſerere infirmum, qui tertia die à monitione tranſacta Confeſſionis fidem non fecerit per ſcriptum Confeſſarii: tamen libenter admittunt, ſi credatur eam admonitionem nihil profuturam ob ægri obſtinationem, non teneri medicum admonere, nec eum deſerere.

Ante omnia.] Id eſt, antequam medicus medicinas applicet, vt per Nauar. *d. c. 25. n. 61.* Sanch. *d. c. 16. n. 4.* 5

Cæterùm cùm anima ſit, &c.] Eſt enim anima cæteris rebus anteponenda, Tiraq. *de pia cauſa, in præfat. pag. 9. verſ. ſed ſi hoc,* Maſcard. *de probat. concl. 1171. n. 5.* Menoch. *de præſumptionib. lib. 4. præſumpt. 112. n. 4. & præſumpt. 152. n. 4.* Gutier. *in repetit. l. nemo poteſt, n. 486. ff. de legatis 1.* Card. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuentionib. tom. 2. lib. 13. tit. 28. n. 10.* Card. Tuſch. *tom. 1. lit. A, concl. 533.* Ego ipſe *Axiom. 26. n. 1.* 6

Ne quis medicorum, &c.] Notatur ad hoc, quod medicus ſub pœna excommunicationis non poteſt aliquid ſuadere infirmo, quod ſit in detrimentum ſalutis æternæ, vt per Nauar. *in man. c. 5. n. 62.* Syluest. *verbo medicus, n. 4. verſ. quartum nunquam licet.* Rebuff. *in auth. habita, C. ne filius pro patre, verſ. ad obedientiam Deo, pag. 592.* Fuſch. *de viſitat. lib. 2. c. 30. n. 4.* Rojas *de ſucceſſ. c. 10. n. 32.*

Fuerit promulgata.] Ergo requiritur promulgatio in 7
partibus, v. per Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 5. cap. 3. col. 365.* vide tamen quæ dixi *ad c. 2. ſupra de conſtit.*

In gloſſ. *Arceatur,* ibi, *per ſententiam, non ipſo iure.* 8
Sequuntur Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, n. 93.* Sayr. *in claui Regia, lib. 3. c. 8. n. 21.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*

2 *Quæſtores eleemoſynarum ſine Apoſtolicis, vel diœceſanorum literis admitti non debent, nec aliud prædicare poſſunt quàm in forma continetur literarum.*

3 *Quæſtorum eleemoſynarum nomen & vſum in Chriſtianæ Religionis locis abolendum præcipit Concil. Trid.*

4 *Quæſtores eleemoſynarij nullo modo nec per ſe, nec per alium prædicare debent.*

5 *Indulgentias in ſuis diœceſibus qualiter Epiſcopi concedere poſſunt, oſtenditur.*

6 *Epiſcopi ſi concedant Indulgentias vltra numerum taxatum, an corruant in totum, vel in exceſſu, oſtenditur.*

7 *Indulgentias concedendi facultatem habent Epiſcopi ex commiſſione Papæ, ac proinde iure communi Canonico, non verò Diuino.*

8 *Indulgentias concedere poteſt Epiſcopus electus & confirmatus, quamvis nondum conſecratus.*

9 *Vicarius generalis Epiſcopi, aut alius Clericus ex demandata Epiſcopi facultate poteſt Indulgentias concedere.*

10 *Capitulum Sede vacante an poſſit Indulgentias concedere, remiſſiuè.*

11 *Epiſcopi an poſſint Religioſis Indulgentias concedere iuxta ſuam facultatem, oſtenditur.*

12 *Indulgentia de iniunctis pœnitentiis quæ ſit, oſtēditur.*

13 *Epiſcopi plures ſimul vnam Eccleſiam conſecrantes an quilibet poſſit indulgere annum Indulgentiæ, oſtenditur.*

Cap

Cap. Cùm ex eo XIV.

1 Eleemoſynarum quæſtores admitti non debent niſi exhibeant veras literas Apoſtolicas, vel Ordinarii,& tunc permittendi non ſunt aliud proponere populo præter id, quod in literis continetur, quarum forma ponetur. Item qui deſtinantur ad quærendas eleemoſynas ſint modeſti, & diſcreti, non hoſpitentur in tabernis,vel locis incongruis, non inutiles, aut ſumptuoſas expenſas faciant, non gerant habitum falſæ Religionis. Item cùm dedicatur Baſilica, ſive ab uno, ſive à pluribus, non extendatur indulgentia ultra annum, & in anniverſario dedicationis non ultra 40. dies de injunctis. Sic etiam eſt moderandus numerus dierum, quando Epiſcopus aliquo caſu concedit indulgentias, ne exceſſivæ, & indiſcretæ indulgentiæ conceſſæ à Prælatis contemnantur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Joan. à Capiſtr. Vivian. *in rationali lib.5. juris Pontificij, pag.257.* Alagona *in compendio juris Canon.pag.* 747. remiſſivè Ximen. *in concord. p.1. & 2.* deſumitur ex Concil. generali Lateran. ſub Innoc. III. *c.62.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect.4. Decretalium, lib.5. tit.* 14. *cap.5.*

2 *Eleemoſynarum quoque quæſtores*, &c.] Probat hic text. eleemoſynarum quæſtores ſine Apoſtolicis, vel diœceſanorum literis admitti non debere, nec aliud prædicare poſſe, quàm in forma contineatur literarum. Hodie verò in nova diſpoſitione Concil. Trident.
3 *ſeſſ.21. de reformat. c.9.* ſtatuitur, ut in poſterum quibuſcumque Chriſtianæ Religionis locis eorum nomen, atque uſus penitus aboleatur, nec ad officium hujuſmodi exercendum ullatenus admittantur, de quo latè agunt Henriq. *in ſum. lib.7. c.19. à princ.* Navar. *de Iubil. not.31. n.45.* Zerol. *in praxi Epiſc. p.1. verbo quæſtores*, ubi latè Quaranta *in ſumma Bullarij, verbo Archiepiſcopi auctoritas, verſ.26. in fine*, Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.2. q.57. art.7. & q.98. art.1.* Galet. *in margarita caſuum conſcientiæ, verbo eleemoſyna* 1. Cened. *ad Clement. collect.9.* latè Jul. Lavor. *de indulgent. p.2. c.13. à princ.*

4 *In ſua prædicatione*, &c.] Hodie attenta nova diſpoſitione Concil. Trid. *ſeſſ.5. cap. ult. in fine*, quæſtores eleemoſynarii, qui etiam quæſtuarii vulgò dicuntur, cujuſcumque conditionis exiſtant, nullo modo, nec per ſe, nec per alium prædicare debent, itaut contrarium facientes ab Epiſcopis, & Ordinariis locorum, privilegiis quibuſcumque non obſtantibus, opportunis remediis omninò arceri debeant, ut per Cened. *d. collect.9.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.3. quæſt.* 32. *art.21.*

5 *Quadraginta dies*, &c.] Notatur ad hoc, quod Epiſcopi concedunt indulgentias in ſuis diœceſibus, limitativè tamen, videlicet ut non excedant quadraginta dies in anniverſario, vel aliàs, & tempus unius anni in dedicatione Eccleſiæ: ita Sot. *in 4. diſt.21. q.2. art.1.* Cordub. *de Indulg. quæſt.*14. Triumph. *q.29. art.6.* Soar. *tom.4. diſp.55. ſect.3. n.5.* Bonacin. *de Sacramentis, diſp.6. q.1. puncto 3. n.2. ad finem*, Azor. *inſtit. moral. p.2. lib.3. c.54. q.6.* Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. p.1. c.7. num.*18. Ugolin. *de poteſtate Epiſcop. c.41. §.1. in princ.* Paul. Layman. *in Theologia morali, lib.5. tract.7. c.4. n.2. in princ.* Sanctarel. *in tract. de Iubilæo, c.2. dub.2. lit.C*, Jul. Lavor. *de Iubilæo, & indulgent. p.2. c.11. n.*18. ubi *num.*22. refert advertere Soar. *loco citato*, quod quando datur facultas in hoc text. dandi indulgentias in dedicatione Eccleſiæ, non addit particulam illam, *de injunctis pœnitentiis*, prout addi ſolet in indulgentia quadraginta dierum, & ſic quod videtur amplior prior facultas, additque aliqua diſcrimina inter dictas duas indulgentias, ut apud ipſum videri licet. Licèt autem Epiſcopi non poſſint ultra taxatum numerum indulgentias concedere, poſſunt tamen in minori, quia ſub majori ſumma comprehenditur minor, non è contra: ita ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p.3. alleg.88. num.22.* & me citato Jul. Lavor. *d. cap.11. num.4.*

Quid autem ſi Epiſcopi concedunt indulgentias 6
ultra numerum taxatum, an corruant in totum, vel in exceſſu? In quo additio ad gloſſ. *verbo pluribus, in præſenti*, tenet per text. *in fin. hoc tit. lib.5.* Indulgentiam ſic conceſſam eſſe ipſo jure nullam quoad exceſſum, ac per conſequens valere uſque ad facultatem conceſſam incluſivè, quia numerus dierum eſt ſeparabilis, quo caſu utile per inutile non debet vitiari: tum quia hæc eſt quædam liberalitas, & donatio, quæ valida eſt uſque ad legitimum modum, *l. ſancimus, C. de donat.* quare ita tenent Soar. *d. diſp.55. ſect.3. num.11.* Navar. *de Iubilæo, not.31. num.*16. Azor. *inſtit. moral. part.2. lib.3. c.55. quæſt.6.* Bonacin. *de Sacramentis, d. puncto 3. n.4.* Jul. Lavor. *d. c.11. n.41.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.7. n.120.* Sanctarel. *in tract. de Iubilæo, cap.3. dub.2. lit.G*, Paul. Layman. *d. c.4. num.2. verſ.111.*

Hæc autem facultas ſic reſtricta concedendi indul- 7
gentias, conceditur Epiſcopis à Sede Apoſtolica circa ſuos ſubditos, & ita ex commiſſione Papæ, ac jure communi Canonico, & Ordinario, non verò divino: licèt enim dignitas Epiſcopalis quoad poteſtatem Ordinis ſit de jure divino, & ex Chriſti inſtitutione, & quoad paſtorale munus, quod juriſdictionem requirit, ſit ex Chriſti mandato in communi loquendo; in particulari tamen quoad talem, & talem poteſtatem eſt ex Eccleſiæ ordinatione, quare ita tenent plures DD. quos refero ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſc. p.3. alleg.88. num.8.* & me citato Jul. Lavor. *d. tract. de Iubilæo, & indulgent. cap.11. n.45. cum ſeqq.* adde Paul.
Layman. *d. c.4. num.1. verſ. aſſertio* 11. Ex quo infertur 8
poſſe Epiſcopum tantummodò electum, & confirmatum, nondum conſecratum indulgentias concedere, quia cùm earum conceſſio ſit actus juriſdictionis, benè poterit ab Epiſcopo non conſecrato exerceri, ita Soar. *diſp.49. ſect.3. n.3.* Graff. Nugn. Valer. Reginald. & alii, quos refert, & ſequitur Bonac. *de Sacramentis, diſp.6.*
q.1. puncto 3. num.6. Hinc etiam infertur, poſſe Vica- 9
rium generalem, aut alium Clericum ex demandata Epiſcopi facultate indulgentias concedere, quia facultas hæc ſpectat ad Epiſcopum jure Ordinario, ut *ſuprà* dixi, & quæ competunt alicui jure Ordinario, poſſunt aliis delegari, niſi adſit in contrarium prohibitio: ergo Epiſcopus poterit eam cuilibet, dummodo non ſit laicus, demandare, ita Navar. *de Iubilæo, notab.31. n.6.* Soar. *diſp.55. ſect.6. n.6.* Azor. *inſtit. moral. p.2. lib.3. c.43. q.3.* & plures alii, quos referunt, & ſequuntur
Bonac. *d. punct.3. n.21.* & Jul. Lavor. *d. c.11. n.51.* Utrùm 10
autem Capitulum Sede vacante poſſit indulgentias concedere, vide per citatos à me *d. alleg.88. n.21.* qui-
bus adde Jul. Lavor. *d. c.11. n.52. cum ſeqq.* Utrùm verò 12
Epiſcopus poſſit Religioſis indulgentias concedere juxta ſuam facultatem, vide citatos per Bonacin. *d. punct.3. n.15.* ubi ipſe affirmativè reſpondet, & *n.16.* reſolvit poſſe Epiſcopum gaudere, & frui indulgentiis, quas aliis conceſſit. Hæc & alia plura, quæ in hac materia occurrere poſſunt, ne dicta repetamus, vide *in meo tract. de offic. & poteſt. Epiſcopi, p.3. alleg.88. per totam.*

De injunctis pœnitentiis.] Indulgentia de injunctis 12
pœnitentiis illa eſt, quæ valet ad delendas pœnas reſpondentes pœnitentiis injunctis, & ita quando alicui

alicui conceditur Indulgentia de pœnitentiis injunctis, tota conceditur pœnæ remiſſio, quatenus reſpondet pœnitentiis taxatis à Confeſſore: ita Bonac. *d. diſp.6.q.1.punct.2.n.1.& 4.*

13 In gloſ. *Pluribus.* Notatur ad hoc, quod quando plures Epiſcopi ſimul conſecrant unam Eccleſiam, quilibet poteſt indulgere annum Indulgentiæ, ex ea ratione, quia in hoc text. non additur decretum irritans, & ubi non apponitur in mandato, licèt fiat contra mandatum, tenet quod factum eſt, arg. *cap. dilectus, il 2. de prebend.* Contrarium tamen videtur verius per expreſſa hujus text. verba, ibi, *ſive ab uno, ſive à pluribus*, ut advertit Jul. Lavor. *d. cap.11.n.38.* nihil tamen obſtat quominus plures, quorum ſinguli juriſdictionem habent, putà loci Epiſcopus, & Metropolitanus, ſive Archiepiſcopus, ſimul, aut ſucceſſivè plures quadragenas eidem Eccleſiæ concedat, ut docent Soar. *diſp.... ſect.2. n.5.* Paul. Layman. *d.c.41. num.2. verſ.11.*

Cap. Noſtro XV.

Honor. III.

1 ARchiepiſcopus poteſt concedere Indulgentias in ſuperiori cap. taxatas per totam ſuam provinciam. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Joan. à Capiſtr. Viv. *in ration. lib.5. juris Pontif. pag.258.* Alagona *in compendio juris Canon. pag.748.* remiſſivè Ximen. *in concord. p.1.& 2.*

2 Hanc eandem concluſionem ex hoc text. deſumunt Navar. *de Iubilæo & Indulg. notab.31. n.13.* Stephan. Quarant. *in ſumma Bullarij, verbo Archiepiſcopi auctoritas, verſ.31.* Bonac. *de Sacram. diſp.6.q.1.punct.3.n.2. verſ. obſerva*, quos refero ego ipſe *de offic. & poteſtate Epiſc. p.3. alleg.88.n.15.* & ibi citatis adde Marc. Ant. Genuenſ. *in praxi Archiepiſc. Neapol. c.70.n.15.* & jam citato Jul. Lavor. *de Iubilæo, & Indulg. p.2.c.11.n.28. in fine.*

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi, & alij, de quibus in litera, poſſunt ſine licentia ſuperiorum ſibi eligere providum confeſſorem.*
2 *Epiſcopi, & Prælati exempti poſſunt ſibi eligere Confeſſorem.*
3 *Epiſcopi ſuffraganei invito Archiepiſcopo poſſunt eligere Confeſſorem approbatum ab Ordinario.*
4 *Cardinales poſſunt ſibi eligere Confeſſorem.*
5 *Epiſcopus non poteſt eligere in Confeſſorem Sacerdotem non ſubditum, qui à proprio Epiſcopo non ſit approbatus.*

Cap. Ne pro dilatione XVI. & fin.

Gregor. IX.

1 EPiſcopi, & Superiores, & Prælati minores exempti poſſunt eligere ſibi diſcretum, & providum Confeſſorem abſque licentia ſui ſuperioris. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Joan. à Capiſtr. Vivian. *in ration. lib.5. juris Pontif. pag. 258.* Alagona *in compend. juris Canon. pag.748.* remiſſivè Ximen. *in concord. p.1.& 2.*

2 Hanc eandem concluſionem ex hoc text. deſumunt Henriq. *in ſumma, lib.6. c.4. num.3. in comment. lit. I, & c.7. num.5. in comment. lit. B, & c.13. §.3. & lib.7. de Indulgent. c.28. num.1. in comment. lit. H, & lib.14. de irregul. cap.18.* Aloyſ. Rice. *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ.548. num.11 in 1. edit. & reſol.470. in 2. edit.* Anton. Gomez *in expoſit. Bullæ Cruciatæ, clauſul.10. num.89.* Sayr. *de cenſuris, lib.7. c.14. num.5.* Fr. Emman. *quæſt. regul. tom.1. quæſt.20. art.28.* Soar. *tom.5. diſp.41. ſect.2. num.9.* Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta, præc.21. lib.7. c.2. à num.78.* Eraſm. Cochier *de juriſdict. Ordin. in exemptos, p.4. quæſt.35.* Sanch. *de Matrim. lib.8. diſp.3. num.5.* idem reſolventes in Prælatis religionis, poteſt enim Confeſſor ab ipſis electus, ex eorum commiſſione cum ipſis diſpenſare in omnibus, in quibus ipſi Prælati poſſunt cum ſubditis. Quamvis autem Navar. *in man. c.27. num.260. verſ. quintò*, reſolvat poteſtatem hanc eligendi Confeſſorem dari Epiſcopo ex ipſa lege divina, Sotus verò *in 4. diſt.18. quæſt.4. art.2. verſ. Epiſcopi*, & recentiores omnes, ſi credimus Henriq. *lib.6. c.8. §4. lit. I*, dicant poteſtatem abſolvendi Epiſcopos dari Confeſſori ab ipſis Epiſcopis, ut in Romano Pontif. agnoſcunt S. Thom. *in 4. diſt.19. q.1. art.3. quæſtiunc.2.* Bonavent. Sor. Ledeſm. Medin. & alii, quos referunt, & ſequuntur Henriq. *d. cap.8. §.3. cum ſeqq.* Soar. *diſp.27. ſect.2. à num.1.* verius eſt dari privilegium hoc Epiſcopis, atque etiam poteſtatem Confeſſori à Papa, ſeu lege Canonica, ut benè probat hic text. ibi, *permittimus*, ex quo notavit gloſſ. *in præſenti*, ante hanc permiſſionem non potuiſſe Epiſcopos eligere Confeſſorem ſine ſui ſuperioris licentia; habent enim Epiſcopi, & alii inferiores Prælati ſuperiorem, cui ſicut in judicialibus, ita in hoc foro ſubjiciuntur, Epiſcopus ſcilicet Metropolitanum, Archiepiſcopus Primatem, *cap. ſi clericus 11. quæſt.1. c.3. de foro competenti*, notat gloſſ. *verbo except. in cap. paſtoralis, in princ. de offic. Ordin.* juncto argument. text. *in cap. ult. in fine, de cenſib. lib.6.* & colligitur expreſsè ex hoc text. ibi, *præter ſui ſuperioris licentiam*, atque ita poſt Turrecrem. Palud. S. Antonin. Sylveſt. & alios, quos citat, hanc eſſe magis communem ſententiam teſtatur Soar. *d.n.4.* & ſequitur Henriq. *d. lit. I, ad fin.* quamvis idem Soar. *diſp.25. ſect.2. n.10.* dicat non eſſe Epiſcopos Archiepiſcopis ſubjectos in hoc foro, motus quia non habet Archiepiſcopus poteſtatem in ſubditos ſuffraganeorum: ergo nec in ipſos ſuffraganeos, non advertens differentiam, quæ inter utroſque reperitur, de qua gloſſ. & ſcribentes omnes *in d. cap. paſtoralis.*

Epiſcoporum autem nomine intelliges ſive conſecratus ſit, quamvis Epiſcopatum non habeat, veluti titularis, aut qui Epiſcopatum renunciavit, in omnibus enim verificatur rigor verborum, quibus utitur text. *in præſenti*, ibi, *Epiſcopus, ſive etiam non conſecratus*; poſtquam enim fuerit confirmatus, jam habet Epiſcopatum, & ejus adminiſtrationem, nullique parocho ſubjicitur, *cap. noſti, cap. tranſmiſſum, cum ſimilibus, de elect.* proſequuntur in eiſdem terminis Henriq. & Soar. *dictis locis.*

Prælatorum autem nomine intelliges illos, qui propriè, & ſtrictè tales ſunt, hoc eſt, qui aliis præſunt, cum juriſdictione fori contentioſi, juxta doctrinam *gloſſ. ult. in c.1. de judic.* quam ſequuntur, & explicant DD. communiter *ibi*, Abb. *n.6.* Dec. *n.34.* Rip. *num.30.* Coſm. *in pragm. ſanction. tit. de elect. in princ. verbo Prælatis*, non ita illos, qui ſine juriſdictione fori exterioris aliis præſunt, veluti parochi, licèt latè ſumpto vocabulo Prælati dicantur *in cap. tua, de cler. ægrot.* ex quo notant omnes proximè citati, atque ideo ſecundùm juris ſcripti rigorem (ſemota conſuetudine) non poſſe eligere Confeſſorem, benè contra Sylveſt. & Angel. reſolvit Soar. *d. ſect.2. n.7.*

Exemptos

Digitized by Google

Exemptos verò intelligunt Hoſt.& Abb.eos, qui ſoli Pontifici immediatè ſubjiciuntur,ſed meliùs cum Sylveſt.& Soar.*num.9.* intelliges omnes illos qui Epiſcopo ſubjecti non ſunt, licèt alios habeant ſuperiores,ut concludunt verba hujus text.ibi: *Præter ſui ſuperioris licentiam,* ad quem caſum reducuntur Prælati nullius diœceſis; in Abbatiſſis tamen contrarium reſoluit Henriq. *d.c.23.§.3.* Decanis autem, Archidiaconis, & ſimilibus dignitatibus Eccleſiæ Cathedralis ex conſuetudine idem conceſſum poſt alios explicat Henriq.*d.lib.6.c.7.§.5.* circa Vicarium generalem Epiſcopi pugnant inter ſe Henriq. *d.c.13. §.3.* & Soar. *d. ſect.2.n.8.*

3 Amplia, ut locum habeat principalis text.concluſio etiam in Epiſcopo ſuffraganeo, invito Archiepiſcopo, quia hæc poteſtas non provenit ab Epiſcopo eligente, ſed à jure committente, ut advertit Proſp. de Auguſt. *in addit. ad Quarant. verbo Archiepiſcopi authoritas, verſ. decimoſeptimò, in addit. lit. A*, quod quidem & in exempto locum habet, & in quolibet Epiſcopo, non ſolùm in ſua diœceſi, ſed etiam extra, dummodo Confeſſarius ſit approbatus ab Ordinario, ut infià dicetur: ita Quaranta *d. verbo Archiepiſcopi auctoritas, n.7.*

4 Amplia etiam in Cardinalibus, quibus communicatur privilegium conceſſum Epiſcopis, & Prælatis exemptis in hoc text.ut per Henriq.*cap.13.§.3.* Paul. Comitol.*reſponſ.moral.lib.1.quæſt.101.n.4.* Azor.*inſtit. moral.p.2.lib.4.c.3.q.16.* ubi etiam credit non eſſe veriſimile decreto Concil.Trid. *ſeſſ.23.de reformat.c.15.*
5 derogatum fuiſſe privilegium, quod erat conceſſum in hoc text. Quicquid autem de hoc ſit, illud eſt veriſſimum, Sacram Congregationem cenſuiſſe Epiſcopum vigore privilegii, de quo in hoc text. non poſſe ſibi eligere Sacerdotem non ſubditum, qui à proprio Epiſcopo non ſit approbatus, prout referunt Gallet.*in margarita caſuum conſcientiæ,verbo Epiſcopus 6.* Proſp. de Auguſt *loco proximè citato*, Azor.*d.q.16.verſ.quæres an Cardinales*, Aloyſ.Ricc.*d.reſol* 470.Peregr. *in Comment.ad Conſtit. Cleric.Regular.p.1.c.5.in princ.* Coriolan.*de caſibus reſerv.p.1.ſect.1.art.21.c.5.verſ.at contra*, Ugolin. *de offic. Epiſcop.p.1.§.2.n.4.verſ.3.* Armendar. *in addit.ad recop.legum Navarra,lib.1.tit.18.l.7.de Epiſcopis,n.54.* Moiſeſ. *in ſumma Theolog.moralis, tract.7. c.15.n.34.* Lavor. *de Iubilæo, p.1.c.21.n.58.* Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta, præc.2. lib.7.c.2. ex n.78.* Joan. Valer. *de different. inter utrumque forum, verbo nullitas, different.5.n.2.* ubi ſubdit etiam quoad Prælatos Regulares procul dubio durare indiſtinctè privilegium,de quo *in hoc text.*

Necnon Minoribus Prælatis, &c.] Notatur ad hoc, quod licet Prælatu Conventuali ſibi Confeſſarium eligere,ut per Valent. *tom.4. diſp.7.q.10. punct.2. verſ.2. habet*, Henriq.*lib.7.cap.28.§.1.* Fr.Sigiſm.à Bononia *de elect.dub.21. n.2.* Franc.Coriolan. *de caſibus reſerv.p.1. ſect.1.art.21.* Filliuc. *quæſt.moral.tom.1.n.9.* Valer. Reginald.*in praxi,lib.1.n.38.* Tamburin.*de jure Abbatum, tom.2. diſp.6.q.10. n.2.* ubi *n.6.* limitat dummodo Abbates inferiores ſecundum privilegia, vel conſtitutiones Religionis à Sede Apoſtolica approbatas non habuerint Confeſſorem deſignatum à Prælatis ſuperioribus, & citat Soarez *dict.ſect.2.n.10.* Sigiſmund.à Bononia *dict.dub.21.num.4.* Curiolan. *d.art.21.num.8. in fine.*

De Sententia Excommunicationis.

Tit. XXXIX.

SUMMARIUM.

1 *Doctores referuntur ſuper hanc rubr.ſcribentes.*
2 *Excommunicationis materiam qui tractent citantur.*
3 *Excommunicatio an propriè ſit ſententia, oſtenditur.* & num.ſeqq.
4 *Excommunicationis nomen unde dictum.*
5 *Excommunicationis definitio traditur.*
6 *Excommunicatio alia eſt major, alia minor.*
10 *Excommunicatio major à quibus privet, oſtenditur.*
11 *Excommunicatio minor non omni,ſed aliqua tantùm Eccleſiaſtica communione privat.*

SUPER hanc rubr.ſcripſerunt Zabarel. Joan. Andr.Anan. Butr. Anchar.Panorm. Mar. Socin. Joan. de Londris *in breviario ſanctorum Canonum*, *fol.* 184. Gullelm. Durand. *in breviario aureo juris Canonici*, Martin.Meſnart. *in epitome Decret. fol.*200 *verſo*, Petr. de Ravenna *in compendio juris Canonici*, Dan.Venator *in analyſi methodica juris Pontificij,à pag.*718. Goffred. & Hoſtienſ. *in ſumma hujus tit.* Alexand. Caſan. & Anaſt.Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decretal.* Lancel. *in inſtit.Can.* Barthol.Carthag. *in expoſit. titul. juris Canon.* Zypæ.*in analytica poſtremi juris Eccleſiaſt. enarrat. pag.449. cum ſeqq. in ſum. juris Canon.* Caſatel. *in erothem. ejuſdem juris*, noviſſimè Joan. Honor. *lib.5.ſum.in Decretal.* omnes *ſub hoc tit.* 1

De materia hujus tit.ſpeciales tractatus ediderunt 2
S.Antonin. Archiepiſc. Florent. *tom.14. tract. Doctor. fol.*366. Franciſc.de Platea *eodem tom.*14.*fol.*387. Jacobus de Belviſio *eodem tom.*14.*fol.*387. B.Joan.à Capiſtrano *eodem fol.*388.De ea agunt Menoch.*de arbitrar. caſu* 416. Clar.*in pract.lib.5.§.fin.q.77.* Vivian.Vez. & alii *tom.1.communium opinionum,lib.1.tit.12.* Perez *l.1. tit.5.lib.8. Ordinam.* Spin. *in ſpeculo teſtament. part.11. rubrica*, Card.Cæſar Baron. *tom.1.annal.Eccleſiæ, anno Chriſti 57. pag.mihi* 511. Stephan.Quaranta *in ſumma Bullarij,verbo excommunicatio ad finem revelationis*, & *verbo excommunicatorum vitatio*,Rendina *in promptuario recept. ſentent.tom.1.tit.41.de excommunicat.* Zerol. *in praxi Epiſcop.verbo excommunicatio*,Cald.Pereira *de renovat.emphyteuſ.q.7.à princ.* Anton.de Souſa *in relect. de cenſuris Bullæ in Cœna Domini*, Cardoſ. *in praxi judicum, verbo excommunicatio*, Franciſc.Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. p.4. c.7. de excommunicat.* Ludovic. Miranda *in manuali Prælatorum, tom.2. quæſt.35.* Farinac. *fragm.crimin.p.1.verbo excommunicatio*, Henriq.*in ſum. p.2.lib.13.de excommunicat.* Vaſq. *tom.4. in 3.p.tract.de excommunicat.* Barthol.Ugol. *de cenſuris, tab.2.*Soar. *eodem tract.diſp.8.* Avil.*eodem tract.part.2.* Sayr.*eodem tract.lib.1.2.& 3.* Bonacin.*eodem tract.diſp.2.* Hurtad. *eodem tract.diſp.13.*Marius Alterius *eodem tract.tom.1.* Ægid. *de Sacram. & cenſuris, tom.2.diſp.14.* Valer.Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.3. de cenſuris Eccleſiaſt.* Anton.Ricc.*de jure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtent.lib.4.* Galgan.*de jure publico,lib.1.tit.15.*

Per hanc rubricam communiter receptum eſt,ex- 3
communicationem propriè eſſe ſententiam: ita gloſ. *in ſum.d. q. 1. & verbo ſententia, in cap. biduum 2.*

9.6. quas ſequuntur Doctores communiter ſecundùm Felin. *in rubr. de re judic. num.* 15. *& in hac rub. num.* 2. Roman. *in rub. ff. de re jud. num.* 18. Marant. *de ordine judic.* 3. *part.* 6. *ex num.* 40. & alii citati à Ludov. Gom. *in cap.* 2. *§. ſtatuto, ex num.* 9. *de conſtitut. lib.* 6. Probatur, quia ſententia judicis illa dicitur, per quam tota cauſa, vel aliquis ejus articulus terminatur, itaut cùm tota cauſa finitur, diffinitiva ſit, in interlocutoria verò aliquis tantùm articulus deciditur, ut docet *gloſſ. ult. in l. qui reſtituere, ff. de rei vend.* gloſſ. *verb. diffinitiva, Clement.* 1. *de ſequeſt.* quas ſequuntur Rebuff. *ad leges Galliæ, tom.* 1. *tit. de ſentent. execut. in præf. ex num.* 2. Vant. *de nullit. tit. ex defectu proceſſus, num.* 89. & faciunt quæ latè dixi *ad rubric. de ſentent. & re judic.* quæ omnia & ſingula in excommunicatione, & aliis cenſuris reperiuntur; quod enim per illas terminetur cauſa, vel aliquis ejus articulus, patet quia dicitur articulus contumaciæ partis non parentis, vel non comparentis, textus opt. *in c.* 3. ibi: *per cenſuras eccleſiaſticas, & in cap. ult. ad finem*, ibi: *Eccleſiaſtica ſententia, ut lite non conteſt.* Et ideo Pontifices paſſim in jure noſtro excommunicationem ſententiam appellant, ut patet *in cap.* 3. *in finalibus verbis, & in cap. ad reprimendam* 8. *& in cap. ult. de offic. Ordin. & in cap.* 3. *& in cap. non dubium* 5. *cum multis ibid. hoc tit. de ſententia excommunic.* & non eſt dicendum Pontifices proprietatum verborum amatores impropriè fuiſſe loquutos.

4 Contrariam tamen ſententiam tenuit Archidiac. *in cap.* 2. *num.* 1. ubi Joan. Andr. & Ludovic. Gomez dicit communem, *de conſtitut. lib.* 6. quorum ſententia multiplici fundamento comprobatur. Primò, quia excommunicatio prolata à lege, vel ſtatuto non differt ab illa, quæ à judice profertur, utraque enim formaliter eſt excommunicatio, & cenſura, & ligat, & ſtatim ſuam ſecum trahit executionem, & ſicut una, ita & alia ſententia appellatur, ut probat text. *in cap.* 2. *§. ſtatuto, de conſtitut. lib.* 6. notatur *in cap. ſi quis ſuadente* 17. *quæſt* 4. & tamen non eſt dicendum excommunicationem latam à lege, vel ſtatuto propriè & verè ſententiam eſſe; neque enim eſt pronunciatio judicis, neque aliquam controverſiam litigantium determinat, prout requiritur ad veram & propriam ſententiam conſtituendam, juxta dicta *ad d. rubric. de ſentent. & re judic.* Secundò facit, quia ſubſtantia propriæ, & veræ ſententiæ conſiſtit in juſti explicatione facta per judicem mediante ſua pronunciatione, ex text. *in l. ſicut* 8. *§. ſed ſi quæritur*, ibi, *per ſententiam non debet ſervitus conſtitui*, ſed quæ eſt declarari, *ff. ſi ſervit. vend.* quæ quidem juſti explicatio principaliter in excommunicatione non datur, neque prætenditur, eo quòd attenta ſua naturâ nihil aliud eſt quàm quoddam vinculum Eccleſiaſticum, ex *cap. nemo contemnat*, 11. *quæſt.* 3. qua de cauſa arma Eccleſiæ appellatur, *cap. dilecto, hoc tit. lib.* 6. aliquando gladius ſpiritualis, *cap. inter hæc* 33. *quæſt.* 2. aliquando nervus Eccleſiaſticæ diſciplinæ, Concil. Trident. *ſeſſ.* 15 *de reformat. cap.* 3. Unde cùm excommunicatio in ſua ſubſtantia intendat potiùs ad ſubditi correctionem, & illum puniri, quàm per juſti explicationem definire, & cauſam terminare, neceſſariò eſt dicendum propriè & verè ſententiam non eſſe. Conſonat dictio & etymologia cenſuræ, ſub qua excommunicatio continetur, quæ non à ſentiendo ſicut ſententia, ſed à verbo cenſendo, & cenſere deducitur, ut magis per illam aliquid præcipere, vel de novo ſtatuere, quàm juſtum explicare dicatur, juxta reg. text. *in l. cenſere* 111. *ff. de verborum ſignificat.* Juvat, quia de eſſentiali ratione excommunicationis eſt corrigere ſubditum, & illius correctionem comparare, juxta text. *in cap. novit, de judic.* ad quam correctionem natura ſententiæ reſpicere non ſolet, ſed magis ad condemnationem, ſive in re, ſive in corpore exequendam, vel ad abſolutionem, ut probat text. *in l.... in fine, ff. de re judic.*

Propter quæ utraque ſententia eſt probabilis, & 5
non eſſet difficile quam volueris defendere, & ſi magis tibi placuerit prima, ad fundamenta ſecundæ ſic poteris reſpondere, & in primis ad primum reſpondent nonnulli diſtinguendo inter cenſuras latas ab homine, vel à jure, priores verò, & propriè, & in ſtricta ſignificatione ſententias eſſe reſolvunt ex fundamentis prioris ſententiæ in ſtricta ſignificatione, prout ſententia accipitur pro ſententia judicis; ſecundas verò negant eſſe jure ſententias, quamvis fateantur in latiori ſignificatione ſententias eſſe, prout ſententia dicitur opinio, ſeu decretum cujuſcumque, etiam privati, ut *in l. dicere*, ibi, *magiſtri ſententia, ff. de arbitr.* & ſententiæ Juriſconſultorum, *§. reſponſa prudentum, Inſtitut. de jure natur.* atque ita diſtinguunt Andr. Sicul. & alii *in rubr. de re judic.* Verùm Ludovic. Gomez *ubi ſuprà*, magis placuit indiſtinctè omnes cenſuras, ſive à lege, ſive ab homine prolatas verè, & propriè, & in ſtricta ſignificatione ſententias eſſe, argumento text. *in dict. §. ſtatuto*, ubi excommunicationem à ſtatuto latam ſimpliciter ſententiam appellat; ad argumentum verò in contrarium reſpondetur cenſuris etiam à lege prolatis convenire, tum reliquas particulas definitionis ſententiæ acceptæ in ſtricta ſignificatione, tum etiam illud in quo difficultas inſiſtit, quod ſit prolata ab Eccleſiaſtico judice. Patet ſi advertas nullam cenſuram ferri poſſe, niſi ab habente poteſtatem juriſdictionis fori contentioſi, ut probat *cap. querenti*, ibi *Iudex, de verborum ſignificat.* & quamvis per viam legis feratur, id non impedit quominus dicamus ferri à judice, hoc eſt, ab homine habente Eccleſiaſticam juriſdictionem, ſicut etiam non impedit quod neceſſarium ſit præmittere ad generalem ſententiam generalem cauſæ cognitionem. Ad ſecundum reſpondetur finem principalem cenſurarum non eſſe punitionem, ſed potiùs ſubditi correctionem, ex dictis: finis autem principalis ſemper attenditur, *l. verum, ff. de furtis, cum vulgaribus.* Deinde etiamſi punitio finis eſſet principalis cenſurarum, non ideo minus cenſuræ eſſent ſententiæ, quemadmodum certum eſt omnes illas, quibus à judice pœnæ etiam corporales infliguntur, ut probatur *in rubric. & per totum C. ſententiam partis*, & in terminis benè notavit Gomez *dict. num.* 10. Argumentum verò ab etymologia fragile eſt, & fallax, ut docent Laurent. *lib.* 4. *elegant. cap.* 20. Everard. *loco* 6. & alii per me citati in locis communibus argumentorum juris.

Si verò tibi forſan magis placuerit ſecunda ſententia, poteris reſpondere hanc rubricam & jura ſimilia, in quibus fit mentio de excommunicatione, & ſententia appellant, ideò appellari excommunicationem ſententiam, quia excommunicatio continet aſſertionem juris, vel legiſlatoris, ex qua ſententia ſive propria, ſive impropria reſultat, non verò ex eo ut ſignificarent illam eſſe propriè talem; ſic aliàs Pontifex *in d. c. ſtatuto*, excommunicationem à ſtatuto impoſitam appellat ſententiam, quam tamen conſtat propriè talem dici non poſſe, *ut ſuprà* probatum eſt. 6

Excommunicationis.] Licèt apud veteres linguæ Latinæ Auctores neque uſitatum, nec notum fuerit excommunicationis nomen, aptiſſimè tamen à Catholi- 7

cis

cis denuo compoſitum eſt, teſte Budæo *in annot. reliquis ad Pandectas, ſuper l.2.ff.de pœnis*, & ab Eccleſia receptum eſt pro ſeparatione fidelium ab Eccleſiæ communione, quamvis excommunicatus ſit poſitus extra communionem Eccleſiæ, in quem ſenſum eo nomine utuntur antiquiſſima Concilia, Sancti Patres, & paſſim noſtri Pontifices, aliquando dicentes excommunicatos ab Eccleſia exterminari, ejici, eliminari, *cap.ſi Epiſcopus, cap.abſit, cap.Canonica*, 11. *quaſt.* 3. Aliquando ab Eccleſiæ communione removeri, ſuſpendi, ſeu ſeparari, *cap. omnis, cap. nemo, ead. cauſ. & quaſt.* Aliquando verò ſeparari à Chriſti corpore, quod eſt Eccleſia, *cap.audi, cap. nihil, ead. quaſt.* in quem etiam ſenſum aptè, & ſæpiſſimè excommunicatio anathema dicitur, ut *in cap. ult.* 3.*q.*4.*cap.nemo* 11.*q.*3.*c.*1.*de eo qui furtivè*, junctis his quæ de particula, *anathema*, dixi *in collect. ad can.*

8 Excommunicatio in genere à nonnullis definiri ſolet ut ſit cenſura Eccleſiaſtica privans qualibet, ſeu (ut alii explicant) aliqua Eccleſiæ communicatione, ita poſt D. Thomam tenet Sot. *in* 4.*diſt.*22.*q.*1.*art.*1. & nonnullis parum pertinentibus adductis ſequitur Valentia *tom.*4.*diſp.*8.*q.*7.*puncto* 1. Alii dicunt excommunicationem eſſe cenſuram, quæ privat hominem Chriſtianum Eccleſiaſtica communione fidelium, ut per Vivaldum *in candelabro aureo, tit.de excommunicat. n.*3. Soar.*tom.*5.*de cenſuris*, *diſp.*68 *ſect.*1.n.1. Ugolin. *de cenſuris*, *tab.*2. *c.*25. *in princ.* ubi dicit eſſe cenſuram, quæ privat uſu communionis Eccleſiaſticæ. Verùm meliùs excommunicatio in genere definiri poteſt, ut ſit cenſura privans omni, vel aliqua Eccleſiæ communione, quæ definitio non multùm differt ab ea, quam tradit Navar.*in manuali, c.*27.*n.*1.& prolixiùs Henriq.*in ſumma, lib.*13.*c.*1.§.2. *Cenſura*, loco generis aptiſſimè ponitur, & ſic corruit definitio quam præſtat Petr.Sot.*lect.*2.*de excommunicat.* quod ſit ſeparatio à communione fidelium & Sacramentorum. Reliquæ particulæ ponuntur tum ut majorem excommunicationem comprehendat definitio, quæ omni privat Eccleſiaſtica communicatione, atque etiam minore, quæ privat aliqua tantùm, ſcilicet perceptione Sacramentorum; tum etiam ut diſtinguatur ab aliis cenſuris, ſcilicet ſuſpenſione, & interdicto, quæ per ſe directè, & formaliter non privat Eccleſiæ communicatione, quà communicatio eſt, ſed ſuſpenſio privat uſu & exercitio officii ſpiritualis, quatenus officium eſt Eccleſiaſticum, & ita tantùm illud exequi activè prohibet, non verò paſſivè recipere Sacramenta, quod impediret ſi ſub ratione communionis prohiberetur: interdictum verò privat divinis officiis, ut divina ſunt officia, non verò directè prohibet, neque directè privat Eccleſiaſtica communione perſonas ipſas, ſed tantùm à loco removet uſum divinorum officiorum, ita Ugolin.& Soar.n.2. *citatis locis.*

9 Excommunicatio alia eſt major, alia minor. Major excommunicatio rectè & breviter definitur, quod ſit cenſura privans omni Eccleſiaſtica communicatione.

10 Privat igitur Chriſtianum omni, & ſola communione, quæ in Eccleſiæ eſt poteſtate, ac proinde externa communione, quæ conſiſtit in actibus merè exterioribus, vel pertinentibus ad humanam politiam, & qui homini competunt quà homo eſt, ut familiaris conſuetudo, confabulatio, communis menſa, mutua ſalutatio, & ſimilia, vel etiam in actibus, qui homini competunt quà Chriſtianus eſt, veluti in orando ſimul, intereſſendo ſacris, & percipiendo Sacramenta quoad cultum exteriorem, ut optimè proſequitur poſt alios Petrus Sotus, *dicta lect.*2. continentur autem hæc omnia illo vulgari verſiculo.

Os, orare, vale, communio, menſa negatur.

Cujus meminit ex Hoſt.gloſſ. *verbo aliis, in cap. ſtatuimus, de ſententia excommunicationis, lib.*6. explicans latè Navar. *in manuali, c.*27.*ex* n.19. Vivald. *in candelabro aureo, tit. de excommunicat. ex n.*81. Henriq. *d.lib.*13.*c.*7. Soar. *d.diſp.*15.*ſect.*1. Ugolin. *de cenſuris, tab.*2.*cap.*33 §.1.*cum ſeqq.* Sà *verbo excommunicationis, n.*38. Riccul.*de jure perſonarum extra gremium Eccleſia exiſtent.lib.*4.*c.*45.*cum ſeqq.* per *os* intelligentes loquutionem, literas, & oſcula, de quibus in propoſito multa Cardin.Baron.*annal.tom.*1.*anno Chriſti* 45. *c.*16. Stephan. Durant. *de ritibus Eccleſ. lib.*2. *c.*54. Per *orare*, intelligunt exteriorem communicationem in orationibus, & divinis officiis: per *vale*, ſalutationem, vel verbis, vel facto, veluti aperiendo caput, aut aſſurgendo: per *communionem*, intelligunt habitationem, & vulgarem converſationem, gerendo ſcilicet ſimul aliquod negotium, vel commercium, aut ſimul operando: per *menſam*, ſimul comedere, vel in eodem lecto dormire, quæ omnia per majorem excommunicationem prohiberi ſatis expreſſit Pontifex de loquutione, & orationibus, *in cap. ſicut Apoſtoli, cum ſequentibus*, 11.*q.*3. de ſalutatione, & oſculo *in cap. excommunicatos, ead.quaſt.* de aliis communicationibus, in *d.cap.ſicut Apoſtoli*, de communi menſâ, in *d. cap. excommunicatos*, ibi, *cibo, aut potu*, juncto *cap.ſeq.* ibi, *nec veſci*, ubi etiam Iſidor.expreſſit Eccleſiæ prohibitionem procedere non ſolùm quando palam & publicè communicant, ſed etiam clam, & in abſcondito, quamvis autem Henriq.*d.c.*7.§.3.& Sà *ubi ſuprà, n.*19. exiſtiment prohibitum non eſſe reſpondere literis excommunicati, vel eum reſalutare, quia præſtatur debitum, tutius eſt contrarium & verius, ut ſentit Sot. & comprobat Ugolin. *d.num.*5. Privat denique communione illa, quæ conſiſtit in participatione Sacramentorum, ſacrificiorum, & ſuffragiorum omnium Eccleſiæ, ſecundùm Tolet.*in ſum.lib.*1.*c.*4.*ex n.*2. Henriq.*d.lib.*13.*c.*4.§.2. Vivald.*d.tit.de excom.ex n.*8. Soar. *d.diſp.*15.*ſect.*1.

Excommunicatio verò minor non omni, ſed aliqua tantùm Eccleſiaſtica communione privat, *cap.penult. de ſententia excommunicationis*, *c.*1. ibi, *tantum à Sacramentorum participatione, de except. cap.ſi celebrat, de cleric.excommunicat.* ibi, *in ſola conſiſtat perceptione*, Navar.*dicto c.*27.*n.*1.& 24. Covar. *in cap.alma mater, part.* 1. *in princip. num.* 4. & §.8. *num.*1. Valentia *d. quaſt.*17. *puncto* 2. Henriquez *d.lib.*13. *cap.*3. Vivald. *ubi ſuprà, num.*44. Soar. *d.tom.*5. *diſp.*24. *ſect.*1. *cum ſeqq.* 11

SUMMARIUM.

1 *Compendium hujus text.refertur.*
2 *Impuberes Clerici ſe ad invicem percutientes poſſunt ab Epiſcopo abſolvi.*
3 *Pueri ratione utentes poſſunt ligari cenſuris.*
4 *Magiſter puniens diſcipulos Clericos intuitu correctionis, non incurrit excommunicationem, modò non percutiat principaliter ex odio, vel ira.*
5 *Clericus percutiens per jocum non excommunicatur.*
6 *Pueri doli incapaces non ligantur excommunicatione.*

Cap. Super eo I.

Alexand. III.

1 CLericus, vel aliquis alius impubes, ſi Clericum percutiat, ab Epiſcopo abſolvi poteſt, & non eſt mittendus ad Sedem Apoſtolicam. Item ſi contingat Clericos ſe ad invicem percutere ex levitate jocoſa, & non ex odio, vel invidia, aut indignatione, licèt ſint in plena ætate, non ſunt excommunicati, nec magiſter ſi intuitu diſciplinæ, vel correctionis ſcholarem percutit, quia non verificatur violenta injectio manuum, ſed ſi ex odio, mittantur Romam. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Marian. Soc. Vivian. *in ration. lib. 5. juris Pontif. pag.* 266. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 744. remiſſivè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decret. lib.* 5. *tit.* 34. *c.* 2. & eſt poſt Concil. Later. ſub Alex. III. *p.* 14. *c.* 7.

2 Probat hic text. quod Clerici impuberes ad invicem ſe percutientes poſſunt ab Epiſcopo abſolvi, ut per Beller. *diſquiſit. cleric. p.* 1. *tit. de favore cleric. Canon.* §. 3. *n.* 20. Molin. *de juſt. tract.* 3. *tom.* 4. *diſp.* 59. Bonac. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 4. *puncto* 5. *n.* 5. *verſ. quintus.* Hinc colligunt Doctores excommunicationem ob violentam manuum injectionem in Clericum non evadere, qui illas infert in Clericum excommunicatum, nam in præſenti Clericus primo loco percutiens jam erat excommunicatus, & nihilominus repercutiens eſt etiam excommunicatus, ita Carol. de Graſſis *de effectibus cleric. effectu* 9. *n.* 120. ubi *n.* 114. cum Ameſcua *de poteſtate in ſe ipſum*, *p.* 1. *c.* 12. *n.* 21. reſolvit, quod licèt Clericus percuſſus poſſit remittere actionem injuriarum, non tamen poterit remittere excommunicationem.

3 *Non ſunt ab Apoſt. Sede*, &c.] Ergo pueri ratione utentes poſſunt ligari cenſuris, ut per Soar. *tom.* 5. *de cenſur. diſp.* 5. *ſect.* 1. *n.* 17. Ægid. *de Sacram. & cenſur. tom.* 2. *diſp.* 14. *n.* 45.

4 *Si ſcholarem Clericum*, &c. Notatur ad hoc, quod Ludimagiſter puniens diſcipulos Clericos intuitu diſciplinæ, vel correctionis, excommunicationem non incurrit, modò non percutiat principaliter ex odio, vel ira, ut per Soar. *d. tom.* 5. *diſp.* 12. *ſect.* 1. *n.* 49. Bonac. *d. q.* 4. *puncto* 4. *n.* 4. Molin. *d. tom.* 4. *diſp.* 76. *n.* 10. Avil. *de cenſur. p.* 2. *c.* 5. *diſp.* 3. *dub.* 13. Ægid. *d. tom.* 4. *diſp.* 14. *n.* 192. idem reſolventes de patre reſpectu filii, Carol. de Graſſis *d. effectu* 9. *n.* 254. *cum ſeqq.* Beller. *diſquiſit. cleric. p.* 1. *tit. de favore Clericorum Canon* §. 2. *n.* 4. Paul. Layman. *in ſum. Theolog. moral. lib.* 1. *tract.* 5. *p.* 2. *c.* 5. *n.* 8. *verſ. quinto.*

5 *Sed levitate jocoſa*, &c.] Notatur ad hoc, quod percutiens Clericum per jocum, & non ex odio, & indignatione, excommunicationem non incurrit, ut per Beller. *d. tit. de favore Clericorum Canonis*, §. 2. *n.* 1. Bonac. *d. q.* 4. *puncto* 4. *n.* 3. benè Coriolan. Capuccin. *de caſibus reſervatis*, *p.* 2. *caſu* 10. *de judic. regul.* §. 10. *n.* 23. Carol. de Graſſis *de effectib. cleric. effectu* 9. *n.* 306. *cum ſeqq.*

6 In gloſſ. *Excuſat, ibi, non ab excommunicatione*, &c. Intellige ſi ſunt doli capaces, aliàs ab excommunicatione excuſarentur, ut ex Hoſt. & Abb. *hic*, reſolvit Beller. *d.* §. 3. *n.* 21. Jacob. de Graſſis *in aureis deciſ. p.* 1. *lib.* 4. *c.* 6. *n.* 9. *verſ. quartò*, Ugolin. *de cenſur. tab.* 1. *c.* 17. §. 3. *à princ.* Soar. *tom.* 5. *diſp.* 5. *ſect.* 1. *ex num.* 17. ratio eſt, quia puero doli incapaci deficit judicium ad peccatum mortale committendum, & excommunicatio non incurritur, niſi ob peccatum mortale, *cap. nemo* 2. 11. *q.* 3. Navar. *in manuali*, *c.* 27. *n.* 9. & 76. Anton. de Souſa *in relect. de cenſur. Bullæ Cœnæ*, *c.* 2. *diſp.* 16. *num.* 2. & *c.* 8. *diſput.* 51. *n.* 3. Salas *de legibus*, *diſp.* 16. *ſect.* 9. *ad finem*, Bonac. *de cenſuris*, *q.* 1. *punct.* 3. *à princ.* Farinac. *fragment. crimin. p.* 1. *verbo excommunicatio*, *n.* 12. Joſephus Seſſe *Aragonia deciſ.* 220. *n.* 2. Henric. *in ſumma, lib.* 13. *c.* 11. §. 3. & alii citati ab Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ.* 464. *num.* 2. *in* 1. *edit.* aliàs *reſolut.* 538. *in* 2. *edit.* Quando verò impuberes doli capaces ſunt, diſtinguunt DD. vel enim agimus de excommunicatione juris, & hos ligari certum eſt, ideóque abſolutione indigent, text. *in præſenti, & in cap. quamvis, & in cap. ult. hoc eod. tit.* ubi propter teneram ætatem eis conceditur, ut abſolvi poſſint ab Epiſcopo, etiam in caſibus Papæ reſervatis, notant Navar. *in man. c.* 27. *num.* 28. Sot. *in* 4. *diſt.* 22. *q.* 2. *art.* 3. *ante fin.* Soar. *d. ſect.* 1. *n.* 19. & *diſp.* 22. *ſect.* 1. *à n.* 63. Unde colliges in terminis decreti Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *de Regul. c.* 5. *verſ. nemini, ibi, cujuſcunque ætatis*, ſub excommunicatione, de qua *ibi*, comprehendi impuberes doli capaces ſepta Monaſterii monialium ingredientes ex prædicta ratione, reſolvit eleganter Navar. *commento* 4. *de Regular. n.* 59. quem ſequitur Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 1. *q.* 46. *art.* 1. & poſt eum Soar. *tom.* 3. *de Relig. lib.* 1. *c.* 10. *n.* 1. Ludov. Mirand. *in manuali Prælator. tom.* 2. *q.* 2. *art.* 1. *concl.* 1. Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi*, *p.* 5. *allig.* 102. *num.* 32. & me citato noviſſime D. Bonacina à me multis nominibus commendandus *in tract. de clauſura*, *quæſt.* 4. *puncto* 1. *num.* 5.

SVMMARIVM.

1 *Monachos, & Canonicos Regulares ſe ad invicem percutientes abſolvit Abbas, & illius diſcretione deficiente recurritur ad Epiſcopum.*

2 *Regulares ſe ad invicem percutientes poſſunt à ſuis Prælatis abſolvi.*

3 *Epiſcopus an poſſit abſolvere regulares exemptos excommunicatos ob violentam manuum injectionem in Clericos, remiſſivè.*

4 *Prælatus percutiens ſubditum regularem, poteſt abſolvi à ſacerdote ſubdito ſuo ab ipſo in confeſſorem electo.*

5 *Prælati Religionum an poſſint abſolvere novitium ab excommunicatione contracta ante novitiatum.*

Cap. Monachi II.

MOnachi, & Canonici Regulares, ſi quocumque 1
modo ſe in clauſtro percuſſerint, non ſunt mittendi Romam, ſed Abbas illos abſolvere poteſt, & deficiente diſcretione Abbatis corrigere debet Diœceſanus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Hoſtienſ. Felin. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Vivian. *in rationali lib.* 5. *juris Pontificij*, *pag.* 267. Alagona *in compendio juris Canon. pag.* 752. remiſſivè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretalium, lib.* 5. *tit.* 34. *cap.* 3. & eſt poſt Concil. Lateran. *part.* 14. *cap.* 8.

Collige ex text. regulares ſe ad invicem percutien- 2
tes poſſe à ſuis Prælatis abſolvi, ut per Fr. Emman. *quæſt. regul. tom.* 1. *q.* 20. *art.* 2. Beller. *diſquiſit. clerical. part.* 1. *tit. de favore cleric. Canonis*, §. 3. *num.* 3. Carol. de Graſſis *de effectibus clericalib. effectu* 9. *num.* 166. Bonac. *de Cenſur. diſp.* 2. *quæſt.* 4. *puncto* 5. *num.* 1. *poſt princ.* ubi *in verſ. hinc ſequitur*, dicit Abbatem, Priorem, Guardianum, ſeu Præpoſitum Monaſterii, ſeu alium

quemcun

Digitized by Google

qoemcumqoe, dummodo ſit Monaſterii ſupremus ſuperior, poſſe ab excommunicatione pro violenta manuum injectione io ſimiles regulares, ſuos ſubditos abſoluere, additque prædictos Superiores Monaſterii poſſe non ſolùm per ſe ipſos, verùm etiam per alios abſoluere, de quo etiam Coriolan. Capuc. *de caſibus reſeruatis, p.2. caſu* 10. *de judic. reg.* §. 10. *n.* 20. *pag.* 804. vbi *n.* 22. *in fin. verſ. ſed quid*, reſoluit quod quando Religioſi diuerſorum ordinum ſe percuoiunt ad inuicem, tunc debet abſolui vnuſquiſque à ſuo Prælato.

3 Vtrùm autem Epiſcopus poſſit abſoluere regulares exemptos cadentes in ſententiam *Canonis, ſi quis ſuadente*, ſunt ſententiæ diuerſæ, quas videre licet apud Bellet. *d.* §. 3. *n.* 7.

4 *Se in clauſtro percuſſerint.*] Hæc verba non ponuntur, quaſi innuant, quod ſi extra clauſtra ſe pitcuſſerint, ab Epiſcopo, & non à ſuo Prælato debeant abſolui, ſed quia hoc crebrius in clauſtro contingit, vt reſoluunt Coriolan. Capuc. *d.* §. 10. *n.* 22. Fr. Emman. *q.* 20. *art.* 12. vbi etiam advertit, quod ſi ſuperior aliquis percuſſerit ſuum ſubditum, poteſt ipſe ſecuodùm priuilegia abſolui ab alio Sacerdote ſubdito ſuo, electo ab ipſo in Confeſſorem, & ſi ſubditus, & Prælatus ſe ad inuicem percuſſerint, & in Conuentu non ſit aliquis, qui eos poſſit abſoluere, poſſunt ſe ad inuicem abſoluere, Coriolan. *d.* §. 10. *n.* 17. *verſ. nam licet*, aduertens quod licèt de jure commoni excommunicatus non poſſit alium excommunicatum majori excommunicatione abſoluere, ex notatis *in cap. audiuimus* 24. *q.* 1. in caſu tamen neceſſitatis, vbi non eſt alius religioſus qui poſſit eos abſoluere, poteſt excommunicatus alium ecommunicatum abſoluere, quo loco idem Coriolan. *n.* 26. reſoluit percutientem excommunieatum incurrere in excommunicatioom, quia excommunicatus retioet Ordinem, ratione cuius inducta eſt immunitas; ideo durante cauſa durat effectus. Aduertendum eſt etiam in hac materia cum Fr. Emman. *d. q.* 10. *art.* 19. quod ſi Prælatus regularis non ſit Sacerdos, & nullus alius ſit Sacerdos regularis in Conuentu, vel ſi ſit excommunicatus, aut aliter impeditus, poteſt ejus ſubditus abſului ab Epiſcopo à minori læſione clerici.

5 Vtrùm autem hujuſmodi Abbates, ſeu Religionum Prælati poſſint abſoluere nouitium ab excommunicatione contracta ante nuuitiatum, vide Tiraquel. *d. tract. tit.* 1. §. 1. *gloſſ.* 8. *n.* 31. Bonac. *d. punct.* 5. *num.* 1. *propè finem*, vbi reſoluit poſſe abſoluere Religioſos, non ſolum profeſſos, ſed etiam nouitios, quamvis contraxerint excommunicationem ante nouitiatum; addit tamen nouitium egredientem teneri poſteà ſeſe præſentare illi, qui aliàs habebat facultatem bſolocudi.

SUMMARIUM.

1 *Compendium huius text. refertur.*

2 *Oſtiarii, aliique officiales, qui dum turbam tenent, irruentem Clericum fortuito caſu lædunt, ab excommunicatione excuſantur.*

3 *Delinquens in officio mitiùs punitur.*

4 *Clericum percutiens ad ſuam neceſſariam defenſionem, non incurrit aliquam excommunicationem.*

5 *Injuriam leuem Clerico inferens poteſt ab Epiſcopo abſolui.*

6 *Excommunicatus non eſt percutiens, vel occidens Clericum turpiter agentem cum matre, filia, ſorore, vel uxore, modò percutiat incontinenti.*

7 *Turpiter inueniri cum vxore, vel filia alicuius, quibus modis dicatur, oſtenditur.*

8 *Clericus percutiens turpiter inuentum cum propria matre, vxore, vel filia, non incidit in excommunicationem, non ita ſi cum filia adoptiua, auia, nepte, &c.*

9 *Clericum turpiter inuentum cum ſua ſponſa de præſenti percutiens, non eſt excommunicatus.*

Cap. Si vero *j.* III.

OStiarius ſi prætextu ſui officii malignatus Clericum percutit non grauiter, illum abſoluere poteſt Epiſcopus, officialem verò, qui deliberatè injicit manum in Clericum, non Epiſcopus, ſed Papa abſoluit, niſi fortè coërcendo turbam irruentem, non ex deliberatione, ſed caſu fortuito Clericum lædat. Item qui incontineoti vim vi repellendo Clericum lædit, noo eſt mittendus Romam, id eſt, non eſt excommunicatus. Item qui Clericum cum vxore turpiter inuentum, vel cum matre, ſorore, aut filia propria interficit, non eſt excommunicatus, ſecus ſi inueniat eum alia ſua conſanguinea non ita proxima. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Marian. Soc. Vio. *in ration. lib.* 5. *juris Pontif. pag.* 267. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 753. refertur ab Ant. Aug. *collect.* 4 *Decretal. lib.* 5. *tit.* 34. *cap.* 4. & eſt poſt Concil. Lateran. *part.* 14. *cap.* 9. 1

Alicuius poteſtatis oſtiarius.] Aduerte ab excommunicatione excuſari oſtiarium, aut alium officialem, qui dum arcet turbam irruentem, Clericum fortuito caſu lædit; quod ſi tamen id faceret animo maligno, ex propoſito ſcilicet, intendens Clericum verberare ſine ſufficienti neceſſitate, videtur incurrere excommunicationem, ſed ſoli Epiſcopo reſeruatam, à quo abſoloi poteſt, niſi Clericum grauiter vulnerauerit, ita Sayr. *de cenſur. lib.* 3. *cap.* 28. *num.* 27. Ægid. *de Sacram. & cenſur. tom.* 2. *diſp.* 14. *num.* 193. Bellet. *diſquiſit. clerical. p.* 1. *tit. de fauore clericorum Canon.* §. 3. *num.* 28. Bonac. *de cenſur. diſp.* 2. *quæſt.* 4. *punct.* 5. *num.* 2. *verſ. ſecundus.* 2

Prætextu officii.] Ergo delinquens in officio mitiùs punitur, ut per Tiraq. *de pœnis temper. cauſa* 58. *à princ.* Et Curiales, ſeu Aulici in hoc priuilegiantur, quod eis facilliùs parcitur quàm aliis, vt per Chaſſan. *in catalogo gloria mundi, p.* 6. *conſid.* 38. 3

Si verò Clericum, &c.] Notatur ad hoc, quod qui Clericum percutit, ac vulnerat ad ſuam neceſſariam defenſionem, non incurrit aliquam excommunicationem, vt per Anton. Gom. *variar. tom.* 3. *c.* 3. *n.* 20. *ad medium*, Clar. §. *homicidium, n.* 23. *verſ. præterea*, Vgol. *de cenſur. p.* 2. *c.* 11. §. *propoſuimus, n.* 1. & 2. Jacob. Ayrer. *de homicidio neceſſario, part.* 1. *num.* 63. Farinac. *in praxi crim. p.* 5. *q.* 125. *n.* 32. Carol. de Graſſis *de effectibus clerical. effectu* 9. *n.* 196. *cum ſeqq.* 4

Grauiter percuſſerit.] Notatur ad hoc, quod vbicunque eſſet illata leuis injuria, etiam perſonalis ipſi Clerico, eam inferens vti excommunicatus non tenetur Romam proficiſci, ſed poteſt illum Epiſcopus abſoluere, vt per Viuian. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 1. *tit.* 12. *num.* 10. *pag.* 196. Clar. *lib.* 5. §. *fin. q.* 77. *num.* 14. Mar. Anton. *variar. reſol. lib.* 3. *reſolut.* 11. *n.* 1. Et ex leui percuſſione inter pueros, vel perſonas infimæ conditionis non incurritur excommunicatio, vt per Henriq. *in ſumma, lib.* 13. *de excommunic. cap.* 17. §. 2. *in medio.* 5

Nec ille compellendus eſt, &c.] Notatur ad hoc, quod excommunicatus non eſt percutiens, vulnerans, vel occidens Clericum inuentum turpiter agentem cum matre, filia, vxore, vel ſorore, modò percutiat incon- 6

Digitized by Google

tineri, & non ex interuallo, vt per Couar. *de ſponſal. p.2.c.7.§.7. num.12.* Nauar. *in manuali, cap.27.n.84.* Emman. Sà *de excommun. Papæ reſeruatis, num.2.* Clar. *§.homicidium, num.48.& lib.5 § fin.q.77. num.9* Perez *l.4. gloſſ. ſin hija, tit.13. lib.8. Ordin.pag.268.* Anton. Gom.*l.8.Tauri, num.55.* Fr.Emman. *in ſumma, tom.1. verbo de excommunion Papal, n.5.* Coual. *commun. contra commun. q. 833. num.30.* Farin.*in praxi crimin. p.5. q.121.num.6.& num.73.* Molin. *de juſtit.tom.4.tract.3. diſp.7.n.3. & diſp.55. num. 6.* Henriq. *in ſum. lib. 12. cap.14 §.1.lit.E,* Sayr. *de cenſur.lib.3.cap.27.num.23.* Bellet. *diſquiſit. cleric p.1.tit.de fauore cleric. Canon.§.2. num.9.* Paul. Layman. *in Theolog.moral. lib.1. tract. 5. p.2.c.5.num.8. verſ. quarta,* Zerol. *in praxi Epiſc.verbo excommunicatio*, Cened. *ad Decretum,collect.12. num.2. & 3.* Intrigl. *de caſibus conſcientia, cent.1.caſu 9.n.18.* Carol. de Graſſis *de effectibus clericalibus, effectu 9. num 186.*Bonae.*de cenſur.diſp.2.q 4 punct.4.num.5.* Ægid.*de Sacram. & cenſuris, tom.2. diſp.15.num.195.* reſoluentes, quod quamvis percutiens in his caſibus grauiter peccet percutiendo priuata auctoritate, nihilominus eximitur ab excommunicatione, eo quòd Eccleſia non reputat hujuſmodi percuſſionem factam eſſe ſuadente Diabolo, ſed vehementi paſſione, cùm ſit difficillimum in hujuſmodi caſu juſtum temperare dolorem.

7 *Turpiter inuentum.*] Ergo ſufficit, vt inueniatur in quolibet turpi actu, veluti in oſculis vel amplexibus, aut in loco ſuſpecto, vt ſi ſolus inueniatur cum ſola in loco ad turpes actus exercendos, & de illo adſit rationabilis ſuſpicio, ita Soar. *tom.5.de cenſur. diſp. 22.ſect.1.n.37.* Ægid. *d.diſp.14.n.196.* Prax.Epiſc. *d. verbo excommunicatio,§.4.* Bonac. *d.n.5.verſ. rogabis ſecundò*, vbi addit cum Syluest. ſufficere, vt maritus percutiat Clericum loquentem cum ſua vxore abſque alio turpi actu, quando illum prius ter admonuerat, & ipſe noluit deſiſtere. Hinc ſequitur, inquit Nauar. *conſ.41.ſub hoc tit.* quem referunt, & ſequuntur Molin. *diſp.55. num.6. ad finem,* & Bonacin. *dict. num.5.* maritum excuſari ab excommunicatione, quando de induſtria ſe abſcondit domi expectans Clericum hoc ignorantem, vt eum in flagranti deprehenſum occidat, adhuc enim dicitur occidere Clericum turpiter inuentum cum vxore, &c. modò abſit dolus, qualis eſſet, ſi curaſſet eum ad dictas perſonas clam accedendas inuitari.

8 *Matre, ſorore, vel filia*] Intellige veram & propriam matrem, ſororem, & filiam, etiam illegitimam, non tamen adoptiuam; nam vt percutiens Clericum excuſetur ab excommunicatione, requiritur vt illum percutiat turpiter inuentum cum propria matre, vxore, vel filia aut ſorore, non verò ſufficit, ſi percutiat inuentum cum auia, & nepte, &c. quia verba hujus text. propriè ſunt accipienda, præſertim cùm ſimus in materia pœnali, & odioſa reſtringente priuilegia Clericorum: ita Molin. *dict. diſput. 55. ad finem*, Ægid. *d. diſput. 14. num.196.* Bonacin. *d.num. 5. verſic. rogabis primò.*

9 In gloſſ. *Cum vxore, idem eſt in ſponſa de præſenti.* Notatur ad hoc, quod nomine vxoris hic intelligitur etiam ſponſa de præſenti, cum qua contractum eſt Matrimonium, quamvis nondum ſit conſummatum, & ita non eſſe excommunicatum percutientem Clericum turpiter inventum cum ſua ſponſa de præſenti, tenent Covar. *de ſponſal p.1.c.1.n.7.* Clar. *lib.5.§ homicidium, num 49.* Perez *l.1.gloſ.1. pag.5. verſ hinc etiam, tit 1.lib 5. Ordin.* Praxis Epiſcop. *p.1.verbo adulterium, & verbo excommunicatio, verſ.tertiò,* Farin. *d.p.3. q.121. num.73.* Sanch *de Matrim. lib.1 diſp 1.num.6.* Ægid. *d.diſp.15. num.196. verſ. per uxorem*, Bonac. *d.num.5. verſ. reſpondeo nomine vxoris:* ſed Gutier. *de Matrim. c.1. n.13. cum duobus ſequentibus*, contra Cov. reſoluit ſponſum de futuro percutientem Clericum cum ſponſa turpiter inventum, in pœnam excommunicationis incidere, quod etiam tenet Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſol.228.*

SVMMARIVM.

1 *Clericum percutiens ignorans eum eſſe Clericum, non eſt excommunicatus,* & n.2.

3 *Excommunicationem non incurrit percutiens Clericum, ignorans tamen craſſè, & lata culpa Clericatum.*

4 *Excommunicatio incurritur ab illo, qui percutit caſu Clericum, credens illum non eſſe Caium, ſed Titium ſimiliter Clericum.*

5 *Clericum verberans credens eſſe laicum, non incurrit excommunicationem.*

6 *Excommunicationem incurrit percutiens Clericum cum hac intentione, volo occidere hunc hominem, etiamſi ſit Clericus.*

7 *Iuramentum vbi propria manu exigitur, non admittitur procurator, etiam habens ſpeciale mandatum ad jurandum.*

8 *Iuramento eius, qui ignorauit, ſtatur ad probandam ignorantiam.*

9 *Ignorantia plenè probatur juramento ipſius ſe ignoraſſe dicentis.*

Cap. Si verò ij. IV.

IGnorans probabiliter illum eſſe Clericum, quem percutit, non eſt excommunicatus, & ſi eſt dubium an ignorauerit, juret ſe ignoraſſe, & ſi jurare recuſet, eſt excommunicatus, & habetur pro tali, donec abſoluatur à Papa. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Marian. Socin. Viv. *in ration. lib.5. iuris Pontif. pag. 296.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.753.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.1. & 2.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect.4. Decret.lib.5. tit.34. c.5.* & eſt poſt Concil. Lateran. *p.15.c.1* 1

Dummodo ipſum eſſe Clericum ignorauerit.] Probat hic text. quod percutiens Clericum, ignorans probabiliter eum eſſe Clericum, excommunicatus non eſt: ita Vict. *de excommunicatione, n.8.* Soar. *de cenſur. tom.5. diſp.22. ſect.1.n.54.* Ægid. *de Sacram. & cenſ. tom.x. diſp.14.num.197.* Maſcard. *de probat. concl 848. n.4. cum ſeqq.* latè Sayr. *de cenſur.lib.3.c.27.* Mar. Alter *eod.tract. tom.1.de excommun.lib.2.cap.5.verſ. qua in re.* Carol. de Graſſis *de effectibus cleric.effectu 9.n.189.* Bonae. *de cenſur.diſp.1.q.1.punct.1.n.16.cum ſeqq.* Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib. 5. q.3.* Cened. *ad Decretum, collect.24. num.11.* Paol. Layman. *in ſum. Theologia moralis, lib.1. p.1.tract.5. q.2. c.5. n.8.* Vnde primò colliges, non incurri excommunicationem ab eo qui ignorabat etiam craſsè, & lata culpa clericatum, ut reſoluit Fr.Emman. *in ſumma, tom.1.c.80. concl.1. n.11. in fine,* S. Antonin. Abb. Syluest. Alexand. de Neuo, & alii, quos refert Sanch *de Matrim.lib.1.diſp.32.n.41.* vbi tandem aſſerit, hujuſmodi percuſſorem Clerici non excuſari ex lata culpa, & craſſa ignorantia, quia ignorans in præſenti non excuſatur defectu doli, ſed quia culpa lata caruit, imò probabiliter, & juſtè ignorauit eum Clericum eſſe, qui contra ſolitum Clericorum morem comam nutriebat, Sayr. *d.c.37.n.2.* Carol. de Graſſis *d. effectu 9. n.192.* 3

Secundò

4 Secundò colliges incurri excommunicationem ab eo, qui percutit Caium clericum, credens illum non eſſe Caium, ſed Titium ſimiliter clericum: ratio eſt, quia tam intentio, quàm opus externum eſt injurioſum ſtatui clericali, propter cuius reuerentiam impoſita fuit excommunicatio: tum quia nulla ignorantia excuſat in hoc caſu, cùm habeat intentionem percutiendi clericum, & re ipſa percutiat hunc clericum, quamvis credat eſſe alium clericum, ita Plaxa *in opuſ. tom. delict. c.27. n.17.* Vega *tom.1. ſumma, c.85. caſu* 107. Sanch. *d.diſp.* 32. *n.*27. Farinac. *in praxi crimin. p.5. q.*123. *n.*194. Bonac. *d.diſp.1. quæſt.1. punct.1. n.*20. Layman *vbi ſupr.* Secus ſi percuſſerit Titium clericum volens percutere Sejum laicum, Cou. *in cap. alma mater, p.1 §* 10. *num* 15. *verſ.*12. Graff. *in deciſ. aureis, part.1. lib.4. cap.9. n.*43. Vega *d. cap.* 85. *caſu* 107. Fr. Emman. *in ſumma, tom.1. c.80. num.11. concl.11.* Sanch. *d. diſp.*32. *num.* 28. Farin *d. num.*194. Sic etiam non eſt excommunicatus, qui volens percutere clericum, percuſſerit laicum, quem credebat eſſe clericum illum, quem percutere volebat, vt poſt Vgol. reſoluit Farin. *d. n.*164.

5 Tertiò colliges, quod verberans clericum credens eſſe laicum, quia incedit in habitu laicali, non incurrit excommunicationem, niſi percutiens eum clericum ſciret, vt per Maſcard. *d. concl.* 848. *à num* 4. Menoch. *de præſumpt. lib.6. præſ.*76. *n.*12. Seraph. *de priuilegiis juram priuileg.4. n.*38. Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. p.2. lib.3. cap.5. n.1.* & plures alii, quos refert, & ſequitur Carol. de Graſſis *de effect. cleric. effectu* 9. *n.*125. Nullam verò excommunicationem incurret ſi quis percutiat clericum, qui ab Epiſcopo, vel ab alio juriſdictionem quaſi Epiſcopalem in eum habente, ter fuit admonitus in generali, vel in particulari, vt tonſuram, & habitum clericalem deferret, & ipſe clericus nihilominus non vult deferre, ratio eſt, quia quandiu hujuſmodi clericus non geſtat habitum, caret priuilegio clericali, ſi ter fuerit admonitus, *cap. contingit, il* 2. *infra hoc tit.* ita Sayr. *de cenſur. lib.7. c.*27. Auil *eod. tract. p.2. c.5. diſp.3. dub.*13. *caſu* 4. Carol. de Graſſis *d. effectu* 6. *n.*126. Molin. *d. tom.4. diſp.*54. *n.*1. Bonac. *de cenſur. diſp.2. q.4. punct.4. n.*7. aduertens non amittere priuilegium Canonis per ſolam dimiſſionem habitus clericalis, niſi ter fuerit admonitus, vt *ſuprà* dixi.

6 Quartò colliges ligari excommunicatione percutientem clericum cum hac intentione: Volo occidere hunc hominem, qui eſt laicus, aut ſi eſt clericus, volo adhuc illum occidere; quia actus externus eſt malus, & efficaciter dependet ab illo actu interno, quod percutiens vult hunc hominem occidere, quod non accidit quando non adeſt ignorantia comitans, tunc enim actus externus non prouenit ab interno acto injuſto, ita Auila *d. p.1. c.5. diſp.5. dub.9. ad finem,* Sanch. *in præcept. Decal lib.1. c.16. n.*14. quos refert, & ſequitur Bonac. *d. tract. de cenſur. diſp.1. punct.* 2. *num.*21.

7 *Propria manu.*] Notatur ad hoc, quod vbi juramentum non ſolùm proprium, ſed etiam propria manu exigitur, non admittitur procurator etiam habens ad jurandum ſpeciale mandatum, vt per Caſſador. *deciſ.1. de jureiurando,* Cov. *de ſponſal. p.2. c.3. §.5. n.8. verſ. ſit igitur, ad finem,* Soar. *de religione tract. de juramento, lib.2. cap.32. num.7.* Sayr. *in claui Regia, lib.5. cap.6. num.*27.

8 *Præſtiterit juramentum,* &c.] Notatur ad hoc, quod ad probandam ignorantiam ſtatur juramento ejus, qui ignorauit, vt per Sayr. *in claui regia, lib.3. c.5. n.4.* Statur enim juramento in iis, quæ pendent à conſcientia alicuius, quando aliter veritas haberi non poteſt, Maſcard. *de probat. concl.* 414 *n.*4. Et ideo ignorantia plenè probatur juramento ipſius ſe ignoraſſe dicentis, quia in cordis penetralibus latentia minimè teſtibus probari poſſunt, vt tenet gloſſ. *hic, verbo propria,* & reſoluunt Couar. *lib.2. var. c.10. n.1. verſ.* .. *admittenda eſt,* Gregor. *l.12 verbo, que lo no ſupiera, tit.1. p.3.* Salzéd. *ad Bernard. regul.* 313. Maſcard. *de probat. concl.*881. *n.*1. Auil. *ad c.*52. *Prætorum, gloſſ. ò la tierra, n.*12. Sanch. *d. lib.9. diſp.*32. *n.*5. Admittitur tamen probatio in contrarium, Tiraq. *de retract. tit.1. § 4. gloſſ.1. num.*3.

SVMMARIVM.

1 *Clericum, vel Religioſum percutiens eſt excommunicatus, nec ab alio quàm à Papa abſoluitur, præterquam in articulo mortis.*

2 *Abſolui quis poteſt in articulo mortis ab excommunicatione contracta ob violentam manuum injectionem in clericos.*

3 *Excommunicationis ſententiam incurrit percutiens conuerſos Eccleſiæ regularis.*

4 *Conuerſi ad religionem veri ſunt religioſi, & Eccleſiaſticæ perſona.*

5 *Nouitij religionum ſunt de foro Eccleſiæ, ita vt eos percutientes incurrant ſententiam excommunicationis.*

Cap. Non dubium V.

Clericum, vel Religioſum etiam conuerſum percutiens eſt excommunicatus, nec poteſt abſolui niſi à Papa, præterquam in mortis articulo. Colligunt ex O din. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Ioan. à Capiſtrano, Hoſt. Felin. Butr. Anch. Panor. Mat. Socin. Vio. *in ration. lib.5. juris Pontif. pag.*269. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.*754. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1. & 1.* refertur ab Ant. Aug. *collect.1. Decret. lib.5. tit.34. c.6.* 1

Collige ex textu, imminente periculo mortis, vel graui infirmitate poſſe quemvis ab excommunicatione ob violentam manuum injectionem in clericos contracta à quolibet Sacerdote abſolui, vt per Bonac. *de cenſur. diſp.2. quæſt.4. puncto 5. num.3. verſ. quartus,* Bellet. *diſquiſit. cleric. part.1. tit de fauore Canonis, §. 3. n.8.* Carol. de Graſſis *de effectibus clericalibus, effectu 9. n.*153. quod quidem ſpeciale non eſt in hoc excommunicationis genere, ſed in omni alio ſimiliter conceſſum, cùm quilibet ſimplex Sacerdos in articulo mortis poſſit à quibuſcumque cenſuris, & peccatis reſeruatis abſoluere, vt clarè colligitur ex Trident. Concil. *ſeſſ.*14. *c.* 7. quod quidem an verum ſit quando patet aditus ad Superiorem, cui cenſuræ, & caſus ſunt reſeruati, vel ad Confeſſarium approbatum, & quis dicatur mortis articulus, vide per me citatos *in tract. de officio, & poteſt. Epiſcop. p.2. alleg.25. n.49. cum ſeqq.* quibus adde Thom. Actuum *in tract. de infirm. p.1. cap.*15. 2

Conuerſos.] Notatur ad hoc, quod excommunicationis ſententiam incurrit conuerſos percutiens Eccleſiæ regularis, vt per Rendu. *in promptuario recept. ſent. tom.1. tit 41. num.*18. Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. part.2. lib 3. cap.5. num.*21. Carol. de Graſſis *de effect. cleric. effectu 6. num.*70. 3 Huiuſmodi enim conuerſi verè ſunt Religioſi, eo quòd tria vota caſtitatis, paupertatis & obedientiæ emittunt, & ideo vulgò dicuntur fratres laici, non quòd Eccleſiaſticæ perſonæ, aut religioſæ non ſint, ſed quia Ordinibus carent, 4

rent, & Clerici non fiunt, ſicut Monachi, & alii Religioſi, de quibus praxis Epiſcop. *p.* 1. *verbo oblati*, Peregr. *variar. lib.* 6 *n.* 70. Nicol. Gate. *de benef. p.* 1. *c.* 4. *num.* 11. An idem ſit in petentiente conuerſum Eccleſiæ ſæcularis, in dubium ab Ordinariis in præſenti reuocari ſolet, nam gloſſ. *hic* arguit pro vtraque parte, & tandem concludit quod ii, ex quo ſe, & ſua diuino obſequio, ſiue in regulari Eccleſia, ſiue in ſæculari obtulerunt, jam Eccleſiaſticæ perſonæ cenſentur, & ex hoc ex toto in forum Eccleſiæ translati ſunt, cum hac gloſſ. tranſeunt *hic* Hoſt. *n.* 2. Joan. Andr. *n.* 4. Butr. *n.* 6. Panorm. *n.* 4. & alii, quos refert, & ſequitur Rendina *loco proximè citato*, Graff. & Carol. de Graſſis *citatis locis*.

5 Vnde etiam nouitii, qui ſunt de foro Eccleſiæ, non poſſunt coram judice ſæculari conveniri, vt tenent Moder. *de juriſdict. p.* 4. *caſu* 121. *num.* 24. Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 2. *q.* 11. Canonis enim priuilegio gaudent, ita vt eos percutientes incidant in illius excommunicationem, vt tenent plures citati à Cened. *ad Decret. collect.* 24. *n.* 12. quibus adde Henriq. *in ſum. lib.* 13. *de excommun. c.* 46. § 1. *in comment. lit. G*, Fr. Emman. *quæſt. regul. tom.* 3. *quæſt.* 21. *art.* 4. Graff. *d. c.* 5. *n* 26. Farin. *in praxi crimin q.* 8. *num.* 16. Carol. de Graſſis *d. effectu* 9. *n.* 82 Azor. *d. lib.* 12. *c.* 3. *q.* 2. Bobadil. *in ſua politica lib.* 2. *c.* 18. *n.* 88. Ægid. *de Sacram. & cenſur. tom.* 2. *diſp.* 14. *dub.* 15. *n.* 164. quamvis nouitii ſint vnius diei, ex Coriolan. Capuc. *de caſibus reſeruatis, part.* 2. *c.* 10. *de judic. regul.* §. 10. *n.* 19 *pag.* 803. vbi limitat in percutiente de proximo veſtiendum, qui in Monaſterio eſt in habitu ſæculari ſub cura Magiſtri nouitiorum.

SUMMARIUM.

1 *Mulieres, & aliæ perſonæ quæ non ſunt ſui juris, quæ inciderunt in canonem, ſi quia ſuadente, abſoluuntur ab Epiſcopo.*

2 *Mulieres ab excommunicatione ob violentam manuum injectionem in clericos ab Epiſcopo abſolui poſſunt.*

3 *Delicati ob clerici percuſſionem excommunicati ab Epiſcopo abſolui poſſunt.*

4 *Conſulens, vel mandans percuti clericum excommunicatus eſt, ſi ſequatur percuſſio.*

5 *Excommunicatio incurritur ab eo, qui mandauit percuſſionem clerici, ſed poſtea pœnitentia ductus reuocauit mandatum, qua revocatione non intimata mandatario, adhuc ſequutus eſt mandati effectus, ſecus ſi prius intimatio ei facta fuiſſet.*

6 *Mandans percuti clericum, ſi poſt mortem ipſius mandantis is, cui hoc mandatum erat, clericum percuſſerit, non excommunicatur.*

Cap. Mulieres VI.

1 MVlieres, & aliæ perſonæ quæ non ſunt ſui juris, ſi injiciunt manus violentas in clericum, abſoluuntur à diœceſano. Perſonæ verò, quæ ſunt magnæ potentiæ, vel ita delicatæ vt nequeant ſumere laborem veniendi ad Vrbem, nuntietur prius Papæ de ſtatu perſonæ, & negotii, & poſtea ſecundum conſilium Papæ corrigantur de ſcelere. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib.* 5. *juris Pontif. pag.* 269 Alagona in *compend. juris Canon. pag.* 754. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. part.* 1. *&* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 34. *cap.* 5. & eſt poſt Concil. Lateran. *part.* 14. *cap.* 15.

Probat hic text. mulieres ab excommunicatione 2 ob violentam manuum iniectionem in clericos, ab Epiſcopo abſolui poſſe, cùm periculoſum ſit peregrè proficiſci, & ſe virorum cœtibus immiſcere: ita Tiraquel. *l.* 10. *connubiali, gloſſ.* 1. *p.* 10. *n.* 33. Sayr. *de cenſur. lib.* 3. *cap.* 28. *n.* 18. *verſ. tertius*, Bonacin. *eod. tract. diſp.* 2. *q.* 4. *puncto* 5. *n.* 3. *verſ.* 6. Carol. de Graſſis *de effectibus clericalibus, effectu* 9. *n.* 159. Bellet. *diſquiſ. clerical. p.* 1. *tit. de fauore clericorum Canonis*, §. 3. *n.* 17. amplianteſ etiamſi ſint diuites, vel ſui juris, & aptæ ad conficiendum iter.

Et ita delicati, &c.] Notatur ad hoc quod delicati, 3 qui ſcilicet laborem accedendi ad Sedem Apoſtolicam ſuſtinere nequeunt, quod tamen remittitur ad arbitrium Epiſcopi, vt ait gloſſ. *verbo laborem, in præſenti*, abſolui poſſunt ab Epiſcopo ab excommunicatione incurſa ob violentam manuum iniectionem in clericos, intimato priùs Summo Pontifici ſtatu perſonæ, & veritate negotii, vt ſecundùm ejus conſilium de commiſſo ſcelere corrigi valeant, ita Bellet. *d.* §. 3. *num.* 23.

§. Illi verò

Probat hic §. conſulentem, vel mandantem percuti 4 clericum, excommunicatum eſſe ac ſi ipſum clericum propriis manibus percuſſiſſet, ſi ſequatur percuſſio, ita Syluеſt. *verbo excommunicatio* 7. *num.* 22. Soar. *de cenſur. diſp.* 22. *ſect.* 1. *num.* 55. Auil. *eod. tract. p.* 2. *cap.* 5. *diſp.* 3. *dub.* 6. Sayr. *eod. tract. d. lib.* 3. *cap.* 15. *num.* 10. Bonacina *eod. tract. diſp.* 2. *q.* 4. *punct.* 3. *n.* 1. Molin. *de juſtit. tom.* 4. *diſp.* 52. *n.* 2 Ægid. *de Sacram. & cenſur. tom.* 2. *diſp.* 15. *num.* 27. *cum ſeqq.* Farin. *in praxi crimin. part.* 5. *q.* 129. *n.* 57. Bellet. *diſquiſit. clerical part.* 1. *tit. de fauore clericorum Canonis*, §. 1. *num.* 6. Paul. Layman. *in Theologia morali, lib.* 1. *tract.* 5. *de excommunic. part.* 2. *cap.* 5. *num.* 6. Carol. de Graſſis *de effectib. clericalib. effectu* 8. *ex num.* 16.

In gloſſ. *Auctoritate. vel mandato*, ibi, *ſed pone, quod* 5 *mandat, ſed ante manuum injectionem pœnituit*, &c. Notatur ad hoc, quod incurritur excommunicatio ab eo qui mandauit percuſſionem clerici, ſed poſteà pœnitentia ductus reuocauit mandatum; quia reuocatione non manifeſtata mandatario, adhuc ſequutus eſt mandati effectus, quamvis curauerit reuocationem mandati innoteſcere mandatario, cui tamen ipſa non innotuit, ita Molin. *d. diſp.* 52. *n.* 3. Leſſ. *de juſtit. lib.* 2. *c.* 13. *dub.* 3. *n.* 17. quos refert, & ſequitur Bonac. *d. punct.* 3. *num.* 2. Carol. de Graſſis *de effectibus clericalibus, effectu* 9. *n.* 30. Auil. *de cenſur. p.* 2. *c.* 5. *diſp.* 3. *dub.* 7. *concluſ.* 1. Ægid. de Conineb. *de cenſur. diſp.* 24. *dub.* 15. *n.* 183. Paul. Layman. *dicto loco, cap.* 5. *n.* 5. *verſ. ſed quæſtio.* Si verò reuocatio mandati mandatario fiat, & poſt illam delictum, ſiue prius mandatum committat, non tenetur mandans, vt per Anton. Gom. *variar. tom.* 3. *cap.* 3. *n.* 40. Menoch. *de arbitr. caſu* 352 *num.* 7. Decian. *in pract. crimin. lib.* 9. *c.* 36. *n.* 22. Iacob. Avter. *in tract. de homicidio p.* 2. *c.* 48. latè Farin. *in praxi crimin p.* 5. *q.* 135. *n.* 174. *cum ſeqq. & n.* 175. reſoluit mandatum reuocari non ſolùm expreſsè, ſed etiam tacitè, veluti quando mandans contraxit parentelam, vel fecit pacem cum ſuo inimico, & *n.* 178. tenet quod mandato reuocato, & reuocatione intimata mandatario, mandans ampliùs non tenetur, etiam quod talis reuocatio non fuerit intimata occidendo.

In ead. gloſſ. ibi, *Sed pone, quod mandator ante in-* 6 *jectionem manuum moriatur*, &c.] Notatur ad hoc, quod mandans percuti clericum, ſi poſt mortem ipſius mandantis

dantir, is cui hóc mandarum erat, clericum percuſſerit, non excommunicatur, vt per Sayr. *de cenſur. lib.* 11. *c.* 9. *n.* 12. Azor. *inſtit. moral p.* 1. *lib.* 5. *c.* 26. *q.* 2. *verſ. ſed dubia quæſtionis eſt*, Carol. de Graſſis *de effect. cleric, effect.* 9. *n.* 40. nam tacitè cenſetur reuocatum mandatum morte mandantis, vt conſiderat Farin. *d. q.* 135. *num.* 180.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus pro injectione manuum in clericum, licèt occultus, abſoluitur per ſolum Papam.*

2 *Injuria facta clerico ſi per eum remittatur, non per hoc cenſetur remiſſa ea quæ fuit facta Eccleſiæ.*

3 *Epiſcopi attento Conc. Trid.* ſeſſ. 24. de reform. c. 6. *poſſunt quoſcumque ſibi ſubditos abſoluere ab excommunicatione propter enormem clerici percuſſionem, modo delictum ſit occultum.*

CAP. Porrò VII.

1 CLericum percutiens, licèt ſit ſecretus, & non conuincitur, debet ſatisfacere parti, & ire Romam, quia non poteſt Epiſcopus illum abſoluere. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Marian. Socin. Viu. *in ration lib.* 5. *juris Pontif. pag.* 754. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 270. *& comm.* 4. *repet. ſuper ius Canonicum ad lib.* 5. *Decret.* Franciſc. Ariar, remiſſiuè Ximen. *in concord p.* 1. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 2. *Decret. lib.* 5. *tit.* 34. *c.* 9. & eſt poſt Concil. Later. *p.* 14. *c.* 12.

2 *Congruè ſatisfaciant.*] Aduertit Aulla *de cenſur. p.* 2. *c.* 7. *diſp.* 3. *dub.* 11. cenſeri ſatisfactum parti læſæ quando præſtatur ſatisfactio perſonæ, quæ paſſa eſt injuriam, aut ab ea obtinetur remiſſio, quamvis ſit clericus; nam licèt hujus percuſſio redundet in injuriam ſtatus Eccleſiaſtici, tamen principaliter tangit infamatum, & minùs principaliter bonum publicum, & ita videtur ſufficere ſatisfactio, vel remiſſio principalis. Verùm hanc Auilæ doctrinam meritò improbat Bonac. *de cenſuris, diſp.* 2. *q.* 4. *punct.* 5. *n.* 5. exiſtimans etiam neceſſarium eſſe Eccleſiæ, & ſtatui Eccleſ. ſatisfactionem præſtari, quia per remiſſionem injuriæ factæ clerico, non cenſetur remiſſa ea, quæ fuit facta Eccleſiæ, vt optimè reſolvit Farin. *in praxi crim. p.* 3. *q.* 105. *n.* 291. quem refert, & ſequitur parens meus *in commentariis ad Ordinationes Regias Luſitanorum, lib.* 1. *tit.* 6. §. 25. *n.* 10. quam quidem ſatisfactionem delinquens regulariter exhibebit ſi abſoluendi ſe ipſum humiliter ſubjiciat, oſtendendo ſe paratum ad acceptandam pœnitentiam, quæ ſibi fuerit impoſita cum juramento obediendi Eccleſiæ, nec amplius ad futurum percutiendi clericum, &c.

3 *Non conuicti, ſed priuatim,* &c.] Probat hic text. ſecundùm omnes in præſenti, quod excommunicatus propter violentam manuum injectionem in clericum, licèt occultus, abſoluitur per ſolum Papam; hodie verò virtute Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *de reformat. c.* 6. poterunt Epiſcopi quoſcunque ſibi ſubditos abſoluere ab excommunicatione, etiam propter enormem percuſſionem, modò delictum ſit occultum, nec ſit deductum ad forum contentioſum, & me citato reſoluit Bonac. *d. punct.* 5. *n.* 4. addens prædictum excommunicatum ab Epiſcopo ex Concil. Trid. priuilegio abſolutum, non teneri poſtea adire Papam, vel Legatum.

SUMMARIUM.

1 *Priuilegiati debent quoque vitare excommunicatos, & ipſi quoque excommunicati ſunt ob injectionem manuum in clericos.*

2 *Priuilegio Sedis Apoſtolicæ nulli ſe tueri poſſunt quominus vitare debeant excommunicatos.*

3 *Communicatio cum excommunicatis an ſit prohibita de jure diuino, oſtenditur.*

4 *Ratio vera decidendi ad hunc text. quæritur,* & n. 5. & 6.

CAP. Nulli VIII.

PRiuilegiati debent etiam vitare excommunicatos, 1
& ſi clericos percutiunt, ipſi quoque ſunt excommunicati, & vitandi. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Marian. Socin. Viv. *in ration. lib.* 5. *juris Pontif. pag.* 271. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 755. remiſſiuè Ximen. *in concord p.* 1. *&* 2. refertur ab Ant. Aug *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 34. *cap.* 10. & eſt poſt Concil. Lateran. *p.* 14. *c.* 4.

Probat hic text. nullum ſe poſſe priuilegio Apoſto- 2
licæ Sedis tueri, quominus excommunicatos vitare debeat, ita ex eo colligunt Anton. Ricciul. *de jure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtentium, lib.* 4. *c.* 42. *n.* 12. *in fin.* Mar. Alter. *de cenſuris, tom.* 1. *de excommunic. lib.* 1. *diſp.* 9. *c.* 1. *verſ. & quamvis*, & alii relati *ad cap. cùm & plantare, §. excommunicatos, ſuprà de priuileg.* cujus eſt pars, & fragmentum text. *in præſenti*, vt aduertit idem Ricc. *vbi ſup. n.* 15. Sed quia *in d. §. excommunicatos*, per ſumma capita materiam hanc, & illius difficultates pertractaui, nunc verò pro clariori text. explicatione ejus rationem vlterius inquirendam operæ pretium duxi.

Quæ igitur fuerit ratio, ob quam Pontifex *in præ-* 3
ſenti regulam generalem conſtituit, quod nemini ſuffragari poteſt priuilegium Sedis Apoſtol. quominus excommunicatos vitare debeat, diſceptatio eſt inter DD. non contemnenda: quidam enim inquiunt præceptum de vitandis excommunicatis, & interdictis juris Diuini eſſe, juxta auctoritatem Chriſti Domini *Matthæi* 16. *Quodcumque ligaueris ſuper terram,* &c. & aliam eiuſdem Chriſti *Matthæi c.* 18. *Si autem Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus & publicanus.* juncto *cap. nemo contemnat,* 11. *q.* 3. ibi, *non enim eſt homo, qui ligat, ſed Chriſtus*, &c. Quare cùm Pontif. contra legem Diuinam diſpenſare nequeat, ex reg. text. *in c. ſunt quidam* 25. *q.* 1. *cap. literas, de reſtit. ſpoliat.* cum ſimilibus, rectè ſequitur nullum priuilegium poſſe ſuffragari, quominus quis excommunicatos vitare teneatur, atque ita hanc rationem tradit Felin. *in præſenti*, Coſmus, & alii, quorum meminit Couar. *in cap. alma mater, part.* 1. §. 1. *num.* 1. *verſ. hinc adducitur*, vbi hanc rationem veriſſimam cenſet in communicatione in Diuinis; hanc enim jure Diuino, cum excommunicato interdictam eſſe reſoluit, & conſequenter infert peccare Pontificem, ſi in Diuinis cum excommunicato communicet, & generaliter præceptum hoc de vitandis excommunicatis non poſſe in Diuinis relaxari ab ipſo Pontifice. Sed neque ratio Felini, neque diſtinctio Couar. defendi poteſt, vt optimè aduertit Ricciul. *d. cap.* 42. *num.* 5. nam verius eſt, quod licèt excommunicandi poteſtas ſit juris Diuini, juxta prædictam auctoritatem, Quodcunque ligaueris, & *d. cap. nemo contemnat*, atque etiam in lege Diuina veteri, & apud Gentiles aliqua fuerit excommunica

Digitized by Google

municationis, qua vtimur, ſimilitudo, & in eum ſenſum ſit accipienda alia auctoritas, ſit tibi ſicut Ethnicus, & multa ſimilia, quæ adducit Henriq. *in ſum. lib.13.cap.2.§ 4* & poſt Vgol. pleniùs Sayr. *de cenſur. lib.1.cap.4. à princ.* modus tamen, forma, & effectus priuandi hos, vel illos hac vel illa communione, ab Apoſtolis incepit, juxta *cap ſicut Apoſtoli 11.q.3.* & ſic ad legem Canonicam humanam pertinet, vnde Eccleſiaſtica vincula excommunicationem appellat text. *in d. cap. nemo contemnat*, & notat poſt Sot. Nauar. & alios Henriq. *d. cap.2. §.3. verſ. modus*, explicant poſt alios Sayr. *d.c.4.n.8.* Auil. *eod. tract. de cenſur. 6.p. cap.6. diſp.7. dub.1. concl.3.* Soar. *d. tom.5. de cenſur. diſp.2. ſect. 1. n.9* deinde quia maniſeſtiſſimum eſt Eccléſiaſtica lege variis in caſibus relaxatum eſſe præceptum hoc de excommunicatis vitandis, de quibus *in cap. quoniam multos, 11.q.3. cap inter alia, cap. reſponſo, cap. quod in dubiis, cap. cùm voluntate, infr. hoc tit.* & generaliter *in Extrauag. Martini V. Ad euitanda*, dum generaliter decidit neceſſarium non eſſe vitare excommunicatos antequam publicè ſint denuntiati: refert poſt Felin. Nauar. *in manuali, c.107. à n.51.* latè Gutier *lib.1. canon. c.1. à princ.* & alii, de quibus Henriq *d. lib 13. c.5. § 1. ad finem*, & Cened. *ad Decret. 1 p. collect. 19.* & paſſim alii reſoluentes conceſſionem iſtam procedere etiam reſpectu Diuinorum, vt bene contra Couar. oſtendit Henriq. *vbi ſuprà, lit. I*, confirmans quotidiano exemplo de Eccleſia orante pro excommunicatis in feria Sexta Paraſceues, & diſputat Nauar. *de orat. c.19. n.71.* Quare Abb. *in præſenti*, diſtinguit inter priuilegia clauſa in corpore juris, quæ dicit concedi poſſe à Summo Pontifice in hac materia, & procedere *d. cap. quoniam multos*, cum ſimilibus, & inter priuilegia ſpecialia, quæ ait ſine cauſa concedi non poſſe, vt quis excommunicatos vitare non teneatur, & procedere text. *in præſenti, & in d. §. excommunicatos*, huius differentiæ rationem aſſignat, quia priuilegia in corpore juris clauſa, cùm per modum legis ferantur, ſemper ratione nituntur, ex reg. *in cap. erit autem, 4. diſt.* per contrarium ea quæ ſpecialiter conceduntur, ſunt contra tenorem rationis, juxta *l. jus ſingulare, ff. de legibus*, & ſcandalum generant in mentibus aliorum, & turbant ſtatum vniuerſalis Eccleſiæ, quod tolerandum non eſt, iuxta regulam text. *in c.2. de præſcript. & in cap. ſi illa 1.q.7.* quia ſic facilè diſrumpitur neruus Eccleſiaſticæ diſciplinæ, vt ait text. *in cap. cùm inter, de conſuetud.*

4 Sed meritò hæc diſtinctio diſplicuit Felino, & Vgolin. ac aliis *ſuprà* citatis, & ſtatim referendis, quia quemadmodum Abb. conſiderat in omni lege rationem prærequiri, ita etiam in omni priuilegio neceſſariam eſſe conſtat juſtam cauſam; deinde quia falſum eſt vniuerſalis Eccleſiæ ſtatum turbari ex eo, quod in caſu particulari, vel huic, aut illi perſonæ priuilegium concedatur, ne excommunicatos vitare teneatur, imò magis turbari videtur, quando ſtatuto, vel generali lege hoc conceditur, cùm magis præceptum ipſum relaxetur, quemadmodum videmus non turbari ſtatum Eccleſiaſticum in quacunque alia materia, ſi juſta diſpenſatione cum priuilegio Eccleſiaſtica præcepta relaxentur.

5 Quare intellectus in noſtris ſcholis Conimbr. receptiſſimus ille eſt, quod non negat text. *hic, in d. §. excommunicatos*, poteſtatem Summo Pontifici concedendi priuilegium aliquibus, ne teneantur vitare excommunicatos, ſed ſolùm hujuſmodi priuilegiis ſe tueri non poſſe priuilegiatos in genere ex defectu cauſæ, vt voluit Joan. Andr. & alii communiter, teſte Vgol. *d.c.23.* qui cum hac ratione tandem videtur remanere, & eam ſequuntur alii, quos refert, & ſequitur Graſſis *dict. 2.p. lib.4. cap.11. num.11.* Sed non placet; nam ſi ſupponamus Templarios, de quibus *hic, & in d. §. excommunicatos*, priuilegium habuiſſe à Summo Pontifice de excommunicatis non vitandis, non deeſt cauſa, & juſta ratio, ex qua priuilegium cohoneſtari valeat, fauor ſcilicet religionis, quæ optima eſt, & cui leges magis deferre ſolent, *in l. ſunt & perſonæ, ff. de religioſis, & ſumptibus funerum*, cum aliis de quibus noſtri *in cap. vlt. de re judicata.* Deinde cùm hoc præceptum ad ſolum jus humanum pertineat, defectus juſtæ cauſæ ſolùm operabitur, vt Princeps concedendo peccauerit, non tamen inualidum reddit ipſum priuilegium, ſed potiùs eo juſtè vtitur priuilegiatus, ex iis, quæ in eadem materia priuilegiorum ex communi ſententia ſecundum multos, quos refert, explicat Soar. *de legibus, lib. 8. cap.11. à num. 3.* & in materia diſpenſationis idem Soar. *eodem tractat lib 6. cap.18. num. 6.* & latè Sanchez *de Matrim. lib. 8. diſput. 8 à num. 4.*

Reiectis igitur his, & aliis, vera ratio eſt, quam ſentit Couar. *d. § 1. n.2.* ſcilicet Templarios, de quibus *hic, & in d. § excommunicatos*, non habuiſſe priuilegium in ſpecie, ne excommunicatos vitare tenerentur, ſed quia erant exempti à poteſtate Ordinariorum, virtute huius priuilegii, & exemptionis generalis contendebant non teneri vitare excommunicatos & interdictos ab ipſis Ordinariis, quod Pontifex meritò reprehendit, quia licèt priuilegium generale exemptionis proſit exemptis, ne ab Ordinariis, à quorum juriſdictione exempti ſunt, valeant excommunicari, ex reſolutis per Sayr. *d. lib. 1. c.6. n.36.* ſicut etiam Religioſis prodeſſe poteſt priuilegium, ne excommunicari valeant, juxta text. *in cap. ne aliquid, hoc tit. in 6.* minimè tamen ex eo, quod exempti ſunt, ſequitur non debere vitare alios, qui ab Ordinariis ritè ſunt excommunicati, vt benè notauit Vgol. *tom. 1. c.13. §.8. de cenſuris*, quia obligatio eos vitandi non prouenit ex juriſdictione Ordinarii excommunicantis, à qua exempti ſunt, ſed ex legis diſpoſitione, à qua Religioſi non eximuntur. 6

In gloſſ. *Viſitare*, ibi, *ſed nunquid Papa communicando excommunicato incidit in Canonem? Dic quod non.* Sequuntur Mat. Alter. *de cenſuris, tom. 1. de excommunic. lib. 1. diſp. 11. c.4. verſ. hinc infertur.* 7

SVMMARIVM.

1 *Monachum vel conuerſum Religioſum percutiens debet denuntiari excommunicatus.*

2 *Conuerſi Religioſi priuilegio Canonis & fori gaudent.*

3 *Dictio, ſicut, ſignificat omnimodam ſimilitudinem.*

4 *Monacho facta iniuria cenſetur etiam facta Abbati, vel Monaſterio.*

Cap. Parochianos IX.

Monachum, vel conuerſum Religionis percutiens eſt excommunicatus, & vitandus, ac proinde denuntiandus, nec poteſt abſolui niſi ſatisfaciat læſis, & cum literis Ordinarii adeat Sedem Apoſtol. 1 Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib. 5. juris Pontif. pag.171.* Alagona *in compend. juris Canon. pag.755.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 34. c.14.* & eſt poſt Concil. Lateran. *p.14. c.11.*

Et

2 *Et converſos.*] Notatur ad hoc, quod converſi Religioſi privilegio Canonis gaudent, ita ut eos percutientes incurrant illius excommunicationem, ut per Navar. *in man. c. 22. n. 79.* Soar. *de cenſur. diſp. 22. ſect. 1. à num. 19.* Nicol. Garc. *de benef. p. 1. c. 4. a. 11.* Fr. Paulin. Betti Lucen. *in praxi crimin. Regular. tit. 1. cap. 3. num. 2.* Henriq. *in ſum. lib. 13. de excommun. q. 49. §. 1. in comment. lit. G*, Ægid. *de Sacram. & cenſur. tom. 2. diſput. 14. n. 64.* & privilegio fori, ac exemptionis à poteſtate ſæculari, & tributis gaudent, ut per Flores *variar. lib. 2. q. 21. n. 94.* Vide *ſupr. ad cap. non dubium, num. 3. hoc tit.*

3 *Sicut excommunicatos.*] Notatur ad hoc, quod dictio, *ſicut*, ſignificat omnimodam ſimilitudinem, ut per Tiraquel. *de jure primog. q. 40. n. 30.* Brunor. à Sole *in locis commun. verbo, dictio, n. 20.*

4 In gloſſ. *In Monachos*, ibi, *ſed nunquam Monachus poterit agere ratione injuriarum.*] Notatur ad hoc, quod Monacho facta injuria, facta etiam cenſetur Abbati, vel Monaſterio, & pro ea competit actio Abbati, vel Monaſterio, ut per Navar. *comment. 2. de regalar. n. 64.* Farin. *in praxi crimin. p. 3. n. 105. & n. 295. cum ſeqq.* Molin. *de juſtit. tom. 4. tract. 3. diſp. 2. n. 7.*

SUMMARIUM.

1 *Forma ponitur obſervanda in abſolutione ab excommunicatione pro percuſſione clericorum.*

2 *Excommunicato propter enorme crimen ante abſolutionem dandum eſt juramentum.*

3 *Iuramentum ab excommunicato ante abſolutionem exigendum eſt de parendo mandatis Eccleſiæ, & judicis.*

4 *Abſolutus ſub promiſſione de parendo mandatis, ſi non paret, an maneat excommunicatus ipſo jure, an verò requiratur nova intruſio, remiſſivè.*

Cap. Ex tenore X.

1 QUando aliquis virtute literarum Apoſtol. abſolvitur ab excommunicatione pro percuſſione clericorum, abſolvens debet ab illo recipere juramentum, quod ſtabit ſuo mandato, deinde auctoritate Papæ ipſum abſolvat, mox in virtute juramenti præcipiat ne de cætero in Clericum, Monachum, vel converſum Religionis injiciat manus violentas, niſi ſe defendendo, vel de mandato ſuorum Prælatorum, vel niſi ſit ejus Prælatus, aut Magiſter, & niſi ſit cum ipſo ſocius in eadem cauſa. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Felin. Vivian. *in rationali lib. 5. juris Pontificy, pag. 272.* Alagona *in compendio juris Canon. pag. 755.* remiſſivè Ximen. *in concord. p. 1.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 4. Decretal. lib. 5. tit. 4. cap. 15.*

2 *Recepto ab eo juramento*] Notatur ad hoc, quod ab excommunicato propter enorme crimen ante abſolutionem exigendum eſt juramentum, ut per Henriq. *in ſum. lib. 13. c. 28. § 4.* Soar. *tom. 5. diſp. 18. ſect. 2. n. 10.* Ægid. *de Sacrament. & cenſur. tom. 2. diſp. 14. num. 204.* Sayr. *de cenſur. lib. 4. c. 17. num. 31. & 32.* Ugolin. *de cenſur. tab. 1. cap. 19. §. 15. ex num. 1.* Barthol. de Vecchis *in praxi obſervanda in admittendis ad Religionis ſtatum novitiis, diſp. 9. dub. 12.* Sanch. *in præcepta Decalog. lib. 2. cap. 13. num. 17.* ubi *num. 18.* cum Covar. *in cap. alma mater, p. 1. § 11.* reſolvit hujuſmodi juramentum exigendum eſſe, etſi excommunicatus jam parti ſatisfecerit.

3 In gloſſ. *Debeat.* Notatur ad hoc, quod juramentum ab excommunicato ante abſolutionem exigendum eſt de parendo mandatis Eccleſiæ, & judicis, cum utrumque idem ſit, ut per Sanch. *d. c. 13. n. 20.* Unde infero, minus benè Ugolin. *de cenſur. tab. 1. c. 19 §. 5. n. 2. & de cenſur. Bulla Cœnæ Papæ reſervatis, p. 3. c. 2. verbo, nec etiam tunc, in princip. num. 3.* aſſerere hoc juramentum eſſe de parendo mandatis ejus, cui extra mortis articulum erat reſervata abſolutio: & ideò ait virtute hujus juramenti debere Confeſſorem injungere illi, ut ſi incolumis evaſerit, præſentet ſe ei, ejuſque mandato obediat, & idem Sanch. *num. 22.* aſſerit, quod vi hujus juramenti non contrahitur nova obligatio ſervandi quæcunque Eccleſiæ præcepta, ſed illud ſolùm, quod abſolvens ei injunxerit. An autem abſolu- 4
tus ſub promiſſione de parendo mandatis, ſi non paret, maneat excommunicatus ipſo jure, an verò requiratur nova intruſio, vide Anton. Ricc. *de jure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtent. lib. 3. cap. 66. n. 14. cum ſeqq.*

SUMMARIUM.

1 *Excommunicatus ob clerici percuſſionem, ſi propter capitales inimicitias, aut aliud impedimentum nequeat ad Sedem Apoſtolicam pro abſolutione venire, poteſt ab Epiſcopo abſolvi, &c.* & n. 2.

3 *Inimicitiæ capitales quæ, remiſſivè.*

4 *Impedimentum juſtum ne poſſit pervenire ad Sedem Apoſtolicam quis dicatur habere, oſtenditur.*

5 *Abſoluto ratione articuli mortis, aut alicujus impedimenti tenetur Confeſſarius injungere, ut ceſſante morbo, vel impedimento ſe præſentet ſuperiori.*

Cap. De cætero XI.

EXcommunicatus ob clerici percuſſionem, ſi propter capitales inimicitias, aut aliud legitimum impedimentum nequeat pro abſolutionis beneficio Apoſtolico ſe conſpectui præſentare, poteſt ab Epiſcopo abſolvi ſub debito juramenti, ut quàm citò poterit Romanum Pontificem adeat, mandatum Apoſt. recepturus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Felin. Vivian. *in ration. lib. 5. juris Pontificij, pag. 272.* Alagona *in compendio juris Canonici, pag. 755.* remiſſivè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 34. cap. 16.* & eſt poſt Concil. Lateran. *p. 14. cap. 13.* 1

Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Henriq. *in ſum. lib. 6. de pœnit. c. 11. n. 4.* Zambran. *de caſibus in articulo mortis, cap. 4. dub. 4. num. 14.* Soar. *tom. 4. diſp. 30. ſect. 3. num. 4.* Molin. *de juſtitia, tom. 4. tract. 3. diſp. 63. a. 2.* Sayr. *de cenſur. lib. 3. c. 28. n. 38.* Bonac. *eod. tract. diſp. 2. q. 4. punct. 5. n. 3. verſ. tertius,* Bellet. *diſquiſit. cleric. p. 1. tit. de favore clericorum Canonis, § 3. num. 12. & 18.* Sanch. *in præcepta Decalogi, lib. 2. cap. 13. num. 9.* Carol. de Graſſis *de effectibus clericalibus, effectu 9. num. 158.* 2

Capitales inimicitias.] Quæ ſint, tractant Doctores, quos retuli *ſuprà, ad cap. per tuas 32. numero 7. de ſimonia.* 3

Vel alias juſtas excuſationes.] Nota quod juſtum impedimentum quoad hoc cenſetur habere, qui habet curam animarum, ſi timet eas ob ſuam abſentiam damnum notabile accepturas, vel qui ad Papam pro abſolutione proficiſci nequit, niſi uxorem, & filios in extrema, vel magna neceſſitate relinquat: ita Sayr. 4

Digitized by Google

d.c.28.n.38. juſtum etiam impedimentum habet is, qui jure non poteſt, licet mittere valeat pro abſolutione, is enim non cogit ad mittendum alium, ſed ad eumdum per ſe ipſum, ita Henriq. *d. lib.6.c.9.n.7.& lib.13. c.29.n.3.* Ugol. *de cenſur. Pontif. reſervatis, p.3. c.2. verbo, n ſi in mortis articulo, §.4.n.1 verſ. item habet locum, & de cenſuris tab.1.c.4 §.5.n.3. in fine,* Sanch. *d.c.13.n.41.* Bonac. *d.n.3. verſ. advertunt tamen.*

5 In gloſſ. *Suſcepturus.* Nota, quod abſoluto ratione articuli mortis, aut cujuſvis impedimenti à quacumque excommunicatione, ſive juris, ſive hominis, reſervata Pontifici, aut cuicumque inferiori, tenetur Confeſſarius injungere, ut ceſſante morbo, vel eo impedimento, ſe præſentet Superiori, qui extra eum caſum de jure poterat illum abſolvere, & hoc ſe præſentandi onus eſt ſub juramento imponendum, non ut iterum is ab excommunicatione abſolvatur, quia plenè ab illa abſolutus eſt, ſed ut ſuperior convenientem medicinam adhibeat, ſatisfactionémque imponat, ſi imponendam judicaverit, vide Henriq. *d. lib.6.c.6.n.6.* Soar. *tom.4. diſp.30. ſect.3. n.6. & tom 6. diſp.22. ſect.1.n.62.* Sanch. *d.c.13.n.24. cum ſeqq.* ubi *n.29.* rejicit limitationem, quam tradunt DD. nempe non eſſe injungendum excommunicato hujuſmodi onus ſe præſentandi, ſi ſatisfecit parti, aut cum ea ſe compoſuit.

Cap. Ad hæc XII.

Urban. III.

1 QUando quis eſt excommunicatus à delegato, & impetrat literas à Papa pro altero delegato, qui abſolvat, in literis debet contineri expreſsè ut præſter cautionem ſufficientem, quod obediet judicio Eccleſiæ, quia Sedes Apoſt. ſic conſuevit dare literas. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Juan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Marian. Socin. Vivian. *in ration. lib.5. juris Pontif. pag.274.* Alagona *in compendio juris Canon. pag.756.* remiſſivè Ximen. *in concord. p.1.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 2. Decret. lib.5. ſub tit. de reſcript. c.8.* & poſt Concil. Lateran. ſub Alexand. III. *p.50. cap. 61.*

2 *Sufficienti cautione.*] Quæ autem dicatur ſufficiens cautio, dixi *ad cap. ex tranſmiſſa, in gloſſ. de reſt. ſpoliat.*

SUMMARIUM.

1 *Compendium hujus text. refertur.*
2 *Mulieres ob clerici percuſſionem excommunicatæ, ab Epiſcopo abſolvi poſſunt.*
3 *Senes ob clerici percuſſionem excommunicati poſſunt ab Epiſcopo abſolvi.*
4 *Infirmi ſeu valetudinarij ob clerici percuſſionem excommunicati, poſſunt à ſuis Epiſcopis abſolvi.*
5 *Membris deſtitutus pro abſolutione excommunicationis ob clerici percuſſionem Sedem Apoſtolicam adire non tenetur,* & n.6.
7 *Abſolvendus nemo eſt ab excommunicatione, niſi parti læſæ fuerit priùs ſatisfactum.*
8 *Legatus an poſſit abſolvere excommunicatos ob clerici percuſſionem, remiſſivè.*

Cap. Ex noſcitur XIII.

Clem. III.

1 PErcuſſores clericorum ſi ſint mulieres, ſenes, infirmi, mutilati, Epiſcopus abſolvit, facta priùs ſatisfactione offenſi juxta ſuas facultates, ſed alii, ſive divites, ſive pauperes, debent Papæ præſentari, ut abſolvantur, vel Legato. Item ſi quis infirmus timore mortis abſolvitur ab excommunicatione, jurare debet, ut cùm convaluerit, adibit Papam, vel ejus Legatum, recepturus mandatum Apoſt. ſuper talibus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Vivian. *in ration. lib.5. juris Pontif. pag.274.* Alagona *in compend. juris Canon. pag. 756.* remiſſivè Ximen. *in concord. p.1. & 2.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 2. Decret. lib.5. tit.18. c.1.*

Mulieres.] Notatur ad hoc, quod mulieres ob clerici percuſſionem excommunicatæ, cujuſcunque conditionis ſint, ab Epiſcopo abſolvi poſſunt, ut per DD. citatos *ad c. mulieres 6. ſup. hoc tit.* 2

Senes.] Notatur ad hoc, quod ſenes ob clerici percuſſionem excommunicati, poſſunt ab Epiſcopo abſolvi, ut per Sylveſt. *in ſum. verbo abſolutio 4. num.3. verſ. decimus,* Bellet. *diſquiſit. cleric. p.1. tit. de favore clericorum Canonis, §.3.n.26.* Sayr. *de cenſur. lib.23. cap.28. num.25.* ubi ampliat quamvis fortes ſint ad ambulandum, Carol. de Graſſis *de effectibus cleric. effectu 9. num.160.* 3

Et valetudinarij.] Notatur ad hoc, quod infirmi, ſeu valetudinarii, aut quacumque impotentia impediti, excommunicati ob clerici percuſſionem, poſſunt à ſuis Epiſcopis abſolvi, ut per Sylveſt. *d. verbo abſolutio 4.n.3 verſ. nonus* Thom. Act. *in tract. de infirmis p.2. verbo abſolutio, n.4. & 5.* Carol. de Graſſis *d. effectu 9. n.163.* Bellet. *d.§.3.n.25.* Sayr. *d. cap.28.n.24.* id intelligentes ſi ſint infirmi incurabiliter, vel periculosè, vel morbo longo, licet temporali, vel podagra, ſive febre quartana. 4

Seu membrorum, &c.] Membris deſtitutus pro abſolutione excommunicationis ob clerici percuſſionem Sedem Apoſtolicam adire non tenetur, ſed poteſt à ſuo Epiſcopo abſolvi, ut per Sayr. *d. cap.28. num.32.* Bellet. *d.§.3.n.32.* Hieron. de Monte *quæſt.15. num.6.* Carol. de Graſſis *de effectibus clerical. effectu 9. num.164.* 5

Sive pauperes.] Id eſt, paupertate gravatus, quod Romam accedere non poſſit. Sayr. *d.c.28.n.23.* Bellet. *d.§.3.n.24.* id amplians ad pauperem non mendicantem, ſed viventem ex ſuo artificio, Carol. de Graſſis *d. effectu 9.n.164.* 6

Satisfactio juxta facultates, &c.] Notatur ad hoc, quod abſolvendus nemo eſt ab excommunicatione, niſi parti læſæ fuerit prius ſatisfactum, per Hoſt. *hic, num.1.* & Abb. *num.4.* Bellet. *diſquiſit. cleric. p.1. tit. de favore Clericorum Canonis, §.4. num.38.* ubi *num.39.* reſolvit quod ſi abſolutio daretur ſine ſatisfactione teneret. 7

Vel ejus Legato.] An, & quando is, qui injecit manus in clericum, poſſit abſolvi à Legato, vide Andr. Gambar. *de officio, & poteſtate Legati de latere, lib 1. in rub. quæ ſit differentia inter Legatos, n.1. & lib.8 in rubr. de poteſtate Legati in abſolutione ab excommunicatione, à n.1.* Gutier. *canon. lib.1.c.5, à n.11.* Cened. *ad Decret. collect.24.n.7.* 8

SUMMARIUM.

1 *Excommunicatus pro violenta manuum injectione in clericos ante denunciationem vitandus eſt, niſi ſit occultus: interficiens clericum, qui contempto clericali habitu ſe enormitatibus immiſcuit, excommunicatus eſt.*
2 *Excommunicatus pro violenta manuum injectione* in

in clericum, occultè vitandus eſt, ſi ſit occultus, ſi verò publicus, publicè.

3 *Clericum percutiens, qui dimiſſo habitu ac tonſura clericali ſe immiſcet enormitatibus, non eſt excommunicatus.*

4 *Excommunicatus nullus hodie per Extravag.* Ad evitanda, *vitari debet, antequam publicè ſit denuntiatus.*

Cap. Cùm non ab homine XIV.

1 PErcuſſor clericorum manifeſtus licèt non ſit denuntiatus, tamen vitari debet, ſecretus verò à ſciente tantùm, & in ſecreto. Item qui occiderit Clericum, vel Preſbyterum, qui contempto habitu clericali, enormitatibus ſe immiſcet, non eſt excommunicatus, aſperiùs tamen puniendus eſt quàm qui laicum occidit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Anan. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viv. *in ration. lib. 5. Juris Pontif. pag.* 274. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 756. remiſſivè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. Referunt ab Anton. Auguſt. *collect.* 2. *Decret. lib.* 5. *tit.* 18. *c.* 3. & altera pars hujus Decretalis eſt *in cap. cùm non ab homine, ſuprà de judiciis.*

2 Probat hic text. excommunicatum pro violenta manuum injectione in clericos occultè vitandum eſſe ſi ſit occultus, ſi verò publicus, publicè, ut per Covar. *in cap. alma mater, p.* 1. § 2. *n.* 3. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 32. *num.* 57. Henriq. *in ſum. lib.* 13. *de excommunic. c.* 5. § 1. *in comment. lit. D, & c.* 6. § 1. ubi reſolvit, quod ſi ex ſola hominis audita Confeſſione Sacramentali ſciat Confeſſarius reum eſſe denuntiatum, non debet illum vitare: at verò ſi extra Confeſſionem ſciret, licèt in hac Urbe ignota eſſet illa denuntiatio, & probari non poſſet, vitandus eſt occultè, ſi non ſit periculum ſcandali, vel damni.

3 *Et enormitatibus,* &c.] Notatur ad hoc, quod percutiens Clericum, qui dimiſſo habitu, ac tonſura clericali ſe immiſcet enormitatibus, non eſt excommunicatus, ut per Roland. *conſ.* 4. *n.* 28. *vol.* 1. & alios citatos per Carol. de Graſſis *de effectibus clericalibus, effectu* 9. *n.* 212. & per Bellet. *diſquiſit. Cleric. p.* 1. *tit. de favore clericorum Canonis,* § 2. *n.* 41. ubi *n.* 42. refert dici Clericum ſe immiſcere in enormitatibus quando facit ſeditionem, prælia, aggreſſiones, & hujuſmodi in populo, & *n.* 46. advertit, quod quamvis Clericus ſe immiſcendo in enormitatibus perdat privilegium Canonis, non tamen perdit privilegium fori, quia illud eſt inductum à jure poſitivo, hoc autem à jure divino.

4 In gloſſ. *Denunciatus*, ibi, *& ſic quàm citò ſcio aliquem excommunicatum, ſtatim debeo vitare, quamvis non ſit denuntiatus.* Hodie tamen poſt extravag. *ad evitanda ſcandala*, nullus, etiamſi ſpecialiter ſit excommunicatus, vitari debet antequam ſit publicè denunciatus, ut per Covar. *in cap. alma mater, p.* 1. § 2. *n.* 7. Navar. *in man. c.* 27. *n.* 35. *verſ. nota primò.* Gutier. *canon. lib.* 1. *c.* 1. *num.* 29. Henriq. *lib.* 13. *c.* 5. *in princ.* Soar. de Pace *tom.* 1. *temp.* 5. *n.* 72. Sayr. *de cenſur. lib.* 2. *c.* 12. *n.* 16. Soar. *eod. tract. diſp.* 9. *ſect.* 2. *n.* 8. ubi reſpondent argumento, quo motus poſt Adrian. Felin. Medin. à communi receſſit Ugol. *de cenſur. tab.* 1. *c.* 13. § 7. *n.* 8. ex verbo, *generaliter*, quo utitur prædicta Extravag. advertit enim, quod licèt in principio loquatur de ſententia generali, poſteà tamen loquens de ſpeciali, requirit quod ſit denuntiata, ſeu publicata, & ita recepit uſus, & conſuetudo, quæ eſt optima legum interpres, *cap. cùm dilectus, de conceſſione præb. cum ſimilibus.*

SUMMARIUM.

1 *Excommunicato communicandum non eſt ante abſolutionem, licèt juraverit parere mandatis Eccleſiæ, vel compoſuerit cum offenſo. Infamato de excommunicatione communicandum non eſt, niſi ſe purget, vel ad cautelam abſolvatur.*

2 *Excommunicatus per reſipiſcentiam ſine abſolutione non reſtituitur communium precum Eccleſiæ participationi.*

3 *Excommunicatio non tollitur præcisè per emendationem excommunicati.*

4 *Prælati quilibet inferiores Papa tenentur vitare excommunicatos, perinde ac cæteri.*

5 *Epiſcopus ſi participet otioſè cum denunciato à ſe, incurrit minorem excommunicationem.*

6 *Excommunicatus, qui per famam à probis ſparſam denuntiatus dicitur, vitari debet.*

7 *Excommunicatus in dubio quis cenſendus eſt.*

8 *Clericus quandocumque fuerit infamatus à populo, tenetur innocentiam ſuam purgare.*

9 *Abſolutio neceſſaria eſt ab excommunicatione, quæ lata fuit ad tempus tacitum, vel expreſſum, & abſque ea ſolemni abſolutione minimè tollitur excommunicatio.*

10 *Monaſteriũ poteſt agere pro injuria facta Monacho.*

11 *Injuria facta Clerico cenſetur etiam facta Epiſcopo, & Eccleſiæ.*

Cap. Cùm deſideres XV.

COmmunicare cum excommunicato nullus poteſt antequam abſolvatur, etiamſi juraverit ſtare mandato Eccleſiæ, quia iſta cautio juratoria potius eſt introducta ex conſuetudine Eccleſiæ, quàm ex vigore Canonum, nec eſt tanti momenti, ut poſt eam ante abſolutionem poſſit cum ipſo communicari, imò qui communicat, incurrit excommunicationem. Item quando eſt publica fama quod aliquis verberavit Clericum, nullus debet cum eo communicare, niſi prius ſe purget ad arbitrium Epiſcopi, vel ad cautelam abſolvatur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Felin. Mar. Soc. Viv. *in ration. lib.* 5. *Iuris Pontif. pag.* 275. Alagona *in compend. Iuris Canon. pag.* 757. remiſſivè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 2. *Decret. lib.* 5. *tit.* 18. *c.* 4. 1

Quod niſi abſolutionis beneficium, &c.] Notatur ad hoc, quod per reſipiſcentiam ſine abſolutione excommunicatus non reſtituitur communium precum Eccleſiæ participationi, quamvis juraverit ſe Eccleſiæ obtemperaturum, & parti ſatisfacturum, ut per Sot. *in* 4. *diſt.* 22. *q.* 1. *art.* 1. Ugol. *de cenſur. tab.* 2. *c.* 6. *n.* 5. Soar. *eod. tract. diſp.* 9. *ſect.* 3. Valer. Reg. *in praxi fori pœnit. lib.* 32. *n.* 11. quicquid dicat Cov. *in c. alma mater, p.* 1. § 6. *n.* 4. nam excommunicatio non tollitur præcisè per emendationem excommunicati, etiamſi parti, ob cujus læſionem fuit excommunicatus, integrè ſatisfecerit, aut hæc illi omnem injuriam remiſerit, ut per Ægid. *de Sacram. & cenſur. tom.* 2. *diſp.* 14. *n.* 199. 2 3

Nec Epiſcopus, &c.] Notatur ad hoc, quod quilibet Prælati inferiores Papa, ac etiam ipſe Epiſcopus tenentur vitare excommunicatos, perinde ac cæteri, ut per Abb. *hic, n.* 2. Anchar. *n.* 6. Socin. *n.* 3. *&* 4. Soar. *d. tom.* 5. *diſp.* 15. *ſect.* 7. *ſub n.* 4. *verſ. quod adeò verum,* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 32. *c.* 64. Ant. Ricc. *de jure perſon. extra grem. Eccleſiæ exiſt. lib.* 4. *c.* 44. *n.* 8. ſi enim Epiſcopus participet otioſè cũ denũtiato à ſe, incurrit minorem excommunicationem, ut per Cov. *in c. alma* 4 5

mater,p.1.§.2.n.2.& §.3.n.5. Henriq. *in ſumma,lib.13. de excommunic.c.3.§.4.lit.N.*

6 *Quod ſi publica fama*, &c.] Notatur ad hoc, quod etiam illi, qui promulgationem denuntiationis non audierunt, eum vitare debent, qui per famam à probis ſparſam denuntiatus dicitur, ut per Cov. *d.§.2. num.4.* Henriq. *d.lib.13.c.6.§.2.* vide dicta *ad c.illud, de clerico excom. miniſt.* & idem Henriq. *d.loco, in comment. lit.H,* cum eod. Covar. aſſerit illum, qui probatur ſciviſſe ex fama, & participavit, non damnari in foro exteriori ad pœnas jure latas contra participantes, quia audire famam, non eſt ſcire, additque minimè in conſcientia teneri, ſi illam depoſuit, aut à paucis, præſertim adverſariis, audivit.

7 *Nec aliud communicare*, &c.] Notatur ad hoc, quod in dubio cenſendus eſt quiſpiam excommunicatus, ut per Sylveſt. *verbo abſolutio 3.n.14.dub.10.* Cordub. *in ſuo quæſtionar. lib.3. q.6. col.2. verſ. quartò probatur,* Salas *1.2.q.21.tr.8.diſp.unic.ſect.5.n.60. in ſolut. ad 4.* Et in utroque foro admittunt, quando non agitur ad pœnam pro delicto infligendam, ſed ſolùm ut ſe abſtineat ab omnibus, quæ jure excommunicatis interdicuntur, ut per Ugol. *de cenſur. tab.1.c.14. in princip. n.11.& 14.* Vegam *tom.2.ſumma,c.13.caſu 28.* Deinde alii tenent hoc procedere in dubio facti, reſolventes in dubio juris hunc non cenſeri excommunicatum, ex quorum numero ſunt Axor. *inſtit.moral.p.1.lib.2.c.19. q.10. in fine, & q.11.* Sayr. *in clavi Regia, lib.1. c.13. num.23.& 24.* Denique in utroque dubio, & in utroque foro hunc cenſeri excommunicatum, tuetur Vaſq. 1.2. *quæſt.19. art.6. diſp.65. num.9. & 13. & diſp.66. c.1.*

8 *Se purgaverit.*] Notatur ad hoc, quod Clericus, quandocumque fuerit infamatus à populo, tenetur innocentiam ſuam purgare, ut per Duen. *reg.299. limit. 6.*

9 *Niſi forma Eccleſiæ*, &c.] Notatur ad hoc, quod abſolutio neceſſaria eſt ab excommunicatione, quæ lata fuit ad tempus tacitum, vel expreſſum, & abſque eâ ſolemni abſolutione minimè tollitur excommunicatio, ut per Covar. *in cap.alma mater, p.1. §.11.n.5.* Galleſ. *de oblig.Camer.q.37.n.18.* Anton. Ricc. *de jure perſon. extra gremium Eccleſiæ exiſtentium, lib.4.c.65. n.7.* ubi *numeris ſeqq.* ampliat, etiamſi excommunicator, vel excommunicatus ſint mortui, & etiamſi excommunicator velit excommunicatum haberi pro abſoluto. Utrùm autem idem ſit dicendum, quando excommunicatio fuerit lata ſub hoc modo (donec, & quouſque ſatisfecerit) adhuc enim in hoc caſu ſequuta ſatisfactione requiri abſolutionem, aliàs remanere excommunicationem, tenent gloſſ. *verbo donec, in Clem.1.de decimis,* gloſſ. *eodem verbo, in Clem. præſenti, de cenſib.* & plures Doctores, quos referunt, & ſequuntur Suar. *tom.1.diſp.7. ſect.1.num.11.* Mar. Alter. *de cenſur.lib.4.diſp.1.pag.381.* Ricc. *d.c.65.n.25.* quicquid contrarium teneant gloſſ. *verbo donec, in cap.ultim. de matrim. contracto contra interdictum Eccleſiæ,* Alciat. *in c.1.n.6.de judiciis,* & Covar. *d.num.5. in fine, & num.6.*

10 *Eccleſia tamen, quam offendit*, &c.] Notatur ad hoc, quod Monaſterium poteſt agere pro injuria facta Monacho, ut per Farin. *conſ.30.num.27.& ibi* Centol. *lit. F, & in praxi crim. p.3.q.105. num.295. cum ſeqq.* Molin. *de juſtit.tract.3.diſp.2.n.7.* Et facta injuria Clerico cenſetur etiam facta Epiſcopo, & Eccleſiæ, & per remiſſionem injuriæ factam ab ipſo Clerico non cenſetur remiſſa ea, quæ fuit facta Eccleſiæ, Azeved. *l.2. num.153.tit.10.lib.8.nova recop.* Farin. *d.q.105. n.291. & ſeqq.*

SUMMARIUM.

1 *Sacerdos ejiciens Regularem de Eccleſia officia Divina turbantem excommunicatus non eſt.*
2 *Maſculi antiquitus canebant cum fœminis in choro.*
3 *Monacha rixoſa poteſt expelli.*

Cap. Veniens XVI.

Sacerdos, qui ut liberiùs poſſit in Eccleſia divina Officia celebrare, Regularem, vel Clericos, qui ludendo turbant, vel impediunt divina Officia, manibus appoſitis tranſeundo nolentes egredi, cogit extra Eccleſiam manere, non eſt excommunicandus, nec vitandus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Felin. Marian. Socin. Joan. à Capiſtr. Viv. *in ration. lib.5. Juris Pont. pag.276.* Alagona *in compend. juris Canon. pag.757.* remiſſivè Ximen. *in concord. p.1.* refertur ab Ant. Aug. *collect.1.Decret.lib.5.tit.28.c.5.* 1

Quadam monialis Eccleſiam ingrediens, &c.] Nam antiquitus maſculi canebant cum fœminis in choro, ut per hunc text. advertit Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ.270.n.58.*

Coëgit eandem, &c.] Notatur ad hoc, quod Monacha rixoſa poteſt expelli, ut per Greg. *l.14. verbo bravo, tit.10. partit.5.* Et notatur etiam ad hoc, quod offendens Clericum turbantem in actu divina Officia, non eſt excommunicatus, quia is talia non facit ſuadente diabolo, ut per Marian. Socin. *in cap.pervenit, n.338. hoc tit.* Dec. *tract.crimin.lib.6.c.36.n.6.* & plures quos refert, & ſequitur Carol. de Graſſis *de effectibus clericalibus, effectu 9.n.285.* 2

Notatur etiam ad hoc, quod eodem tempore cenſura lata in eum valebit, qui in Eccleſia, dum divina celebrantur, obſtrepit, atque admonitus non acquievit, ut per Fr. Emman. *quæſt. regul. tom.2.q.59. art.2.* Indigniſſimum enim facinus eſt quoquo modo concionem, comprecationem, Sacrificium, vel Sacramenti adminiſtrationem perturbare, ut multis ſanctorum Patrum auctoritatibus probat Giſbert. Scheuckav. *de Eccleſiaſticorum vita, lib.2. c.44.* & vide dicta *ad c.1. de vita, & honeſt. cleric.* 3

SUMMARIUM.

1 *Excommunicati pro levi manuum injectione in Clericum poſſunt per Epiſcopum abſolvi,* & n.2.
3 *Injuria levis judicanda eſt arbitrio Epiſcopi.*
4 *Percuſſio levis quæ dicatur, oſtenditur.*

Cap. Pervenit XVII.

Excommunicati non pro enormi, ſed pro modica & levi injuria facta Clerico abſolvuntur per Epiſcopum, cujus eſt arbitrari an ſit levis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Felin. Mar. Soc. Viv. *in ration. lib.5. Juris Pontif. pag.276.* Alagona *in compend. Iuris Canon. pag.757.* remiſſivè Ximen. *in concord. p.1.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect.1.Decret.lib.5.tit.18.c.6.* 1

Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Viv. *tom.1.com.opin.lib.1.tit.12.n.20. verſ.ſed ante.pag.196.* Gutier. *canonicar.lib.1.cap.3.num.11.cum ſeqq.* Joan. Garc. *de nobilit. gloſſ.8.n 40. cum ſeqq.* Bellet. *diſquiſit. cleric. part.1. tit. de favore Clericorum canon. §.3. n.33.*

optimè

Digitized by Google

optimè Sayr. *de cenſur. lib. 3. c. 18. à princ.* Bonacin. *eod. tract. diſp. 2. q. 4. punct. 5. n. 2.* Carol. de Graſſis *de effectibus cleric. effectu 9. n. 173.* Paul. Layman. *in Theologia morali, lib. 1. tract. 5. p. 2. c. 5. n. 10.*

3 *Tuæ fraternitatis arbitrio*, &c.] Notatur ad hoc, quod levis injuria judicanda eſt arbitrio Epiſcopi, qui ex circunſtantiis perſonarum, locorum, temporum, modi percuſſionis, & læſionis arbitrari poterit, ut advertunt
4 Bellet. *d.* §. 3. *n.* 34. Sayr. *d. c.* 38. *n.* 5. addens communiter levem cenſeri percuſſionem, quæ fit à Magiſtro, Prælato, Patre, Domino, in diſcipulum, clericum, filium, aut ſervum: unde Bonac. *d. n.* 4. levem percuſſionem regulariter credit eſſe illam, quæ fit pugno, palma, manu, pede, digito, baculo, vel lapide, quæ nullam carnium maculam reliquit, vel quæ fit abſque ſciſſione membri, ſine fractione dentis, ſine evulſione multorum capillorum, & ſine effuſione multi ſanguinis, niſi ratione loci, vel perſonæ poſſit hæc levis percuſſio cenſeri graviter injurioſa, veluti ſi quis manum injiciat in faciem alicujus gravis perſonæ, impingendo alapam, aut ſi in platea, vel coram populi frequentia percutiat.

SVMMARIVM.

1 *Clerici, qui ſcienter & ſponte participant cum excommunicatis in divinis Officiis, excommunicati ſunt excommunicatione majori, & tantùm abſolvendi per Papam.*

2 *Clericus ſcienter, & ſponte admittens excommunicatos à Papa ad Divina cum eis in iis communicando, eſt excommunicatus excommunicatione Papæ reſervata.*

Cap. Significavit XVIII.

1 Clerici, qui ſponte & ſcienter participant cum excommunicatis à Papa, admittendo eos ad divina Officia, ſunt excommunicati eadem excommunicatione majori, & pro abſolutione mittendi ad Papam cum literis Ordinarii. Colliguot ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Marian. Socio. Vivian. *in ration. lib. 5. juris Pontif. pag. 277.* Alagona *in compend. juris Canon. pag. 758.* remiſſivè Ximen. *in concord. p. 1.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 2. Decret. lib. 5. tit. 17. c. 7.*

2 Collige ex teat. quod Clericus ſcienter, & ſponte admittens eacommunicatos à Papa ad Divioa (Officia ſcilicet, vel Sacramenta) in iis cum eis communicando, eſt excommunicatus excommunicatione Papæ reſervata, ut per Covar. *in cap. alma, p. 1. §. 3. num. 4.* Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib. 6. q. 29. n. 5.* Clar. *lib. 5. §. fin. q. 77. n. 18.* Sayr. *de cenſur. lib. 3. c. 29. n. 5. &* 6. Clar. *eod. tract. tom. 5. diſp. 22 ſect. 2. n. 22.* noviſſimè Jul. Lavor. *de Indulgent. p. 2. c. 21. n. 13.* optimè Ægid. Coninck *de Sacramentis, & cenſur. tom. 2. diſp. 14. n. 33. & n. 136.* Valer. Reginald. *in praxi fori pænitent. lib. 32. n. 94.* quamvis Papa non exprimat extendi ad participantes, ut per Henriq. *in ſum. p. 2. lib. 13. de excommunicat. c. 8.* §. 2. quinque requirentes ad hoc, ut ſubeatur prædicta excommunicatio: primom, ut participantes ſint Clerici: ſecundum, ut ſcienter: tertium, ut ſponte: quartum, ut in Divinis participent: quin[…]m, ut cum eacommunicatis à Papa.

SUMMARIUM.

1 *Excommunicati pro injectione manuum in clericos, & incendiary poſt publicationem à ſolo Papa abſolvuntur.*

2 *Incendiarii excommunicati, & publici, non niſi à Papa abſolvi poſſunt.*

3 *Abſolvendi poteſtas cum poteſtate ligandi non ſemper conjuncta eſt.*

4 *Incendiarii Eccleſiarum, ſeu aliorum locorum religioſorum ipſo jure ſunt excommunicati.*

Cap. Tua nos XIX.

Clericos percutientes, & incendiarii poſtquam ab 1
Eccleſia fuerint publicati, eacommunicati ſunt mittendi ad Papam pro abſolutione. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mar. Socio. Vivian. *in ration. lib. 5. juris Pontif. pag. 277.* Alagona *in compend. juris Canon. pag. 758.* remiſſivè Ximen. *in concord. p. 1. &* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 18. c. 6.*

Collige ex teat. incendiarios eacommunicatos, & 2
publicos non niſi à Papa abſolvi poſſe, ut per Clar. *lib. 5. §. fin. q. 77. n. 19.* Farin. *in praxi crimin. p. 3. q. 110. n. 15.*] J. Lavor. *de Indulgent. p. 2. c. 21. n. 8.* Sayr. *de cenſur. tom. 5. diſp. 21. ſect. 2. n. 15.* Filliuc. *tract. 15. c. 2. q. 5.* Bonac. *de cenſ. extra Bullam Cœna, diſp. 2. q. 3. punct.* 45. latè Sayr. *eod. tract. de cenſur. lib. 3. c. 29. n. 7. cum ſeqq.* ubi *n. 8.* reſolvit, quod mulier incendiaria ſemel denunciata eacommunicata, à ſolo Papa abſolvi poteſt: & *n. 10.* quod incendiarii Eccleſiarum denunciati, à Legato de [illegible]ere regulariter abſolvi nequeunt, & *n. 12.* quod incendiarii, ut à ſolo Papa abſolvantur, in ſpeciali, nomine eapreſſo denunciari debent, nec ſufficit denunciatio generalis.

Ex quo ſunt per Eccleſia, &c.] Ergo licèt poteſtas 3
abſolvendi ſit ſemper conjuncta cum poteſtate ligandi, non ſequitur aliquem in omni caſu poſſe abſolvere, in quo poteſt ligare, ut patet hîc in incendiario ab Ordinario nominatim excommunicato, quia à ſolo Papa abſolvi poteſt, ut per Ægid. *de Sacram. & cenſur. tom. 2. diſp. 13. n. 37. in princ.*

In gloſſ. *Publicati*, ibi, *de incendiariis Eccleſiarum*, &c. 4
Notatur ad hoc, quod incendiarii Eccleſiarum, ſeu aliorum locorum Religioſorum ipſo jure eacommunicati ſunt, alii verò incendiarii aliorum locorum non ipſo jure eacommunicati, ſed excommunicandi veniunt, ut per Navar. *in man. c. 17. n. 100.* Salzed. *ad Bernard. c. 108. in noviſſ. impreſſ.* Farin. *d. q. 110. num. 15.* Et quod conſuetudine receptum ſit, ut ipſo facto excommunicatione cenſeantur affecti, reſolvit Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 9. c. 27. q. 11.* quamvis incendiarios tam Eccleſiæ, & loci ſacri, ac Religioſi, quàm profani, non eſſe ipſo jure eacommunicatos aſſerat Sayr. *d. c. 29. n. 8.*

SVMMARIVM.

1 *Legatus de latere poteſt abſolvere ab excommunicatione, quam quis contraxit ob violentam manuum injectionem in Clericum, quamvis atrox ſit injuria*, & n. 2.

3 *Legatus de latere à quibuſvis excommunicationibus Papæ reſervatis abſolvere poſſit, niſi dicatur quod à nullo alio, niſi à Papa poſſit abſolvi.*

Cap. Ad eminentiam XX.

1 EXcommunicati ob percuſſionem clericorum poſſunt abſolvi à Legatis de latere abſque eo quod hoc habeant expreſſum in mandatis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Marian. Socin. Viv. *in ration. lib.5. juris Pontif. pag.*277. Alagona *in compend. juris Canon. pag.*758. remiſſivè Ximen. *in concord. p.*1. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.*2. *Decret. lib.*5. *tit.*18. *c.*9.

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Azor. *inſtit. moral. p.*2. *lib.*5. *c.*32. *q.*6. ubi ampliat, quamvis atrox ſit injuria, vel læſio enormis, veluti quæ fit in loco publico, vel quæ lædit Abbatem, aut Epiſcopum, aut cum cæde clerici, vel magna ſanguinis effuſione.

3 *Vt eos habeas*, &c.] Notatur ad hoc, quod Legatus poteſt abſolvere à quibuſlibet excommunicationibus Papæ reſervatis, niſi fuerit excommunicatio ita Papæ reſervata, ut in ipſa conſtitutione expreſsè dicatur, ut à nullo alio, niſi à Papa poſſit abſolvi, ita Gondiſ. à Villadiego in *tract. de Legatis, q.*13. Gambar. *in tract. de offic. & poteſt. Legati à latere*, *lib.*8. §.3. *n.*1. *& ſeqq.* quos refert & ſequitur Carol. de Graſſis *de effectibus clericalib. effecta* 9. *num.*185. Azor. *d. q.*6. *verſ. item Legatus.* Quamvis hujuſmodi Legatum abſolvere non poſſe ab alia excommunicatione, cujus abſolutio Papæ reſervata eſt, quàm ab incurſa ob clerici percuſſionem, reſolvat Sayr. *de cenſur. lib.*2. *c.*14. *n.*10. *cum ſeqq.*

4 *Qui à Latere Romani Pont.* &c.] Quid ſint, oſtendit Sayr. *d. c.*14. *n.*9.

SUMMARIUM.

1 *Excommunicatio generalis non ligat niſi ſubditos proferentis*, & n.2.

3 *Parochus exiſtens extra diœceſim poteſt excommunicari ab Epiſcopo propter non reſidentiam.*

4 *Extraneus non ligatur cenſuris latis à ſuperiore loci, in quo pro brevi tempore reperitur, ſi lata ſint per modum ſententiæ.*

5 *Ius commune adjuvare ſtatuendo poteſt Epiſcopus.*

6 *Excommunicare, aut ſuſpendere ſe ipſum, aut ſuperiorem propria auctoritate directè nemo poteſt.*

7 *Diſpoſitio univerſalis non reſtringitur ad ea, quæ ſunt diſponenti impoſſibilia.*

8 *Statutum domicilij an liget ſubditos extra territorium delinquentes, oſtenditur*, & n.11.

9 *Excommunicatus nominatim quis dicatur, oſtenditur.*

10 *Ignorantia an excuſet ab excommunicatione.*

22 *Excommunicatio lata ab homine moritur eo mortuo, vel ablato illo ab officio, qui eam tulit.*

Cap. A nobis j. XXI.

1 EXcommunicatio generaliter lata, v. g. contra fures, non ligat niſi ſubditos excommunicantis, niſi major auctoritas ei delegetur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Felin. Vivian. *in ration. lib.*5. *juris Pontificij*, *pag.*278. Alagona *in compend. juris Canon. pag.*758. remiſſivè Ximen. *in concord. p.*1. & 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.*1. *Decret. lib.*5. *tit.*18. *cap.*10.

2 Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Perez *l.*1. *gloſſ.*3. *pag.*172. *tit.*5. *lib.*8. *Ordinam.* Azeved. *l.*1. *n.*105. *tit.*4. *lib.*8. *novæ recop.* Bonac. *de cenſur. diſp.*1. *q.*1. *punct.*11. *à princip.* ubi *n.*15. reſolvit ſubditum, qui mutato domicilio furatur extra diœceſim, non incurrere cenſuras latas ab Epiſcopo diœceſis per modum ſtatuti contra furantes, vel committentes in futurum aliud delictum, & *n.*14. quod committens furtum extra territorium ſui ſuperioris, ligatur cenſuris ab eo ſuperiore latis per modum ſententiæ contra jurantes, ex differentia inter excommunicationem latam per modum ſtatuti, & per modum ſententiæ, quia ſtatutum reſpicit territorium, ſeu perſonas ſubditas exiſtentes in territorio ſuperioris, ſententia verò reſpicit perſonam, ut illius contumacia coërceatur, & puniatur, nam extra territorium jus dicenti non paretur impunè, id eſt, nulla pœna imponitur non obedienti proprio ſuperiori extra ipſius juriſdictionem, quando ſcilicet cenſura lata eſt per ſtatutum, l. *fin. ff. de juriſdict. omnium judicum*, Covar. *in cap. alma mater, p.*1. §.10. *num.*3. Soar. *de cenſur. diſp.*5. *ſect.*4. *num.*4. Salas *de legibus*, *diſput.*14. *ſect.*5. *num.*60. modò revera exiſtant extra territorium, & ſimul etiam res, circa quam ipſi delinquunt, ſit extra territorium, ut cum ſup. citatis advertunt Bonacina *d. punct.*11. *num.*6. *in fine*, & Ægid. *de Sacrament. & cenſur. tom.*2. *diſp.*13. *num.*61. Hinc ſequitur clericum parochum exiſten- 3
tem extra diœceſim poſſe à proprio Epiſcopo excommunicari, etiam per ſtatutum, quando non redit; quamvis enim ipſe ſit extra diœceſim, tamen actum non reſidendi conſummat in diœceſi, & cenſetur peccare in illa, prout etiam dicendum videtur in clericis vocatis à proprio Epiſcopo ad Synodum ſub cenſura; poſſunt enim ea ligari, quamvis tempore Synodi ſint extra diœceſim, ut per Soar. *ſect.*4. *num.*8. Sylveſt. *verbo excommunicatio* 2. *num.*8. Sayr. *de cenſur. lib.*1. *cap.*7. *num.*10. Bonac. *d. punct.*11. *num.*7. Avila *de cenſur. p.*2. *cap.*3. *diſp.*2. *dub.*2. *concl.*3. Hinc etiam 4
infertur extraneum non ligari cenſuris latis à ſuperiore loci, in quo pro brevi tempore reperitur, ſi latæ ſint per modum ſententiæ, quia ſententia loquitur incontinenti, & directè fertur in perſonas ſubditas re, aut ſpe, id eſt, in eos, qui tunc ſubditi, vel qui naſcentur, vel huc transferent domicilium, ut per Sayr. *de cenſur. lib.*1. *c.*7. *num.*22. Avila *d. dub.*2. *in fin.* Ægid. *d. diſp.*13. *n.*58. Nec obſtat, quod eo ipſo, quod quis committit aliquod delictum in territorio legem ferentis, etiamſi ſit extraneus, ratione delicti, ejus fori eſſe cenſetur, *cap. ult. de foro competenti*, Sayr. *d. cap.*7. *num* 9. Ægid. *d. diſp.*13. *num.*56. Reſpondetur enim, ad incurrendam cenſuram prærequiri, ut faciens contra præceptum continens cenſuram, eſſet antea ſubditus; cenſura enim non fertur niſi in ſubditos, extraneus autem non erat ſubditus ſuperiori loci, cujus præceptum non obſervavit, conſequenter non ligatur cenſuris latis à ſuperiore illius loci, ita ex Soar. reſpondet Bonacin. *d. punct.*11. *num.*20. *verſic. reſpondeo.*

Quiſquis furtum fecerit, &c.] Ergo poteſt Epiſcopus ſtatuendo juvare jus commune, apponendo ſcilicet pœnam, ubi jus non imponit, vel aggravando pœnam à jure impoſitam, ut per Duen. *reg.*251. *in princip.* 5

Non niſi ſubditi, &c.] Ergo nemo poteſt directè excommunicare, ſuſpendere, vel interdicere ſeipſum, aut ſuperiorem propria auctoritate, ut per Henriq. *in ſumma*, *lib.*13. *de excomm. c.*25. §.3. 6

Hac generalis clauſula, &c.] Notatur ad hoc, quod diſpoſitio univerſalis non extenditur ad ea, quæ ſunt diſponenti impoſſibilia, ut per Tiraq. *de jure primog. q.*55. *n.*1. Surd. *deciſ.*253. *n.*13. 7

Niſi fortè plus, &c.] Ergo generalis ſententia ligabit non 8

non ſobditos, ſi judex id expreſſerit, unde colligunt Doct. ſtatutum domicilii ligare ſubditos extra territorium delinquentes, ut *in præſenti* notat Innoc. *poſt princ.* & reſolvit Bartol. *in l. cunctos, num. 47. C. de ſumma Trinit.* quo loco ait, quod ſi ſtatutum ſubditos extra territorium delinquentes non expreſſerit, ex defectu intentionis non ligabuntur: ſi verò ſtatutum expreſsè habeat, ut ſubditi aliqui delinquentes obligentur, tunc ſecundùm talé ſtatutum in foro domicilii poterunt judicari, & hanc Bart. ſententiam probat Socin. *in cap. poſtulaſti, num. 16. de foro compet. & in conſil. 302. num. 4. in fine, lib. 2.* Alexand. *conſil. 111. n. 1. lib. 1.* ubi teſtatur eſſe communem, Boſſ. qui plures refert, *tit. de pœnis, n. 19.* Alciat. *in d. l. cunctos, n. 21.* Clar. *in pract. q. 85. n. 4.* Contrarium tamen, quod imò ſtatutum nunquam obliget delinquentes extra territorium, etiamſi id expreſſerit, probavit gloſſ. celebris ab omnibus recepta *verbo omnimodam, in Clement. unic. ad fin. de foro compet.* teſtatur communem Felin. *hîc, num. 6.* quamvis incautè confundat ſententiam Abb. cum ſententia Bart. quæ ſunt ex oppoſito contrariæ, idem contra Bart. probant Roch. *de conſuet. ſect. 9. num. 27.* & Doctores, quos refert Grammat. *deciſ. 26. n. 6.* aſſerentes judicem non poſſe cognoſcere de delicto extra ſuum territorium perpetrato ob defectum poteſtatis, qui quidem Doctores citati à Grammatico neceſſariò ſunt intelligendi quando delictum ſolo ſtatuto domicilii punitur, non verò jure communi; nam de illo cognoſcit etiam judex domicilii, ex *l. 1. C. ubi de crimine*, ſicut etiam cognoſcit de crimine prohibito in loco delicti, ſi in foro domicilii accuſetur, ex *d. l. 1.* unde prædicti Auctores apertè confirmant hanc contrariam ſententiam contra Bart. prout etiam multi relati à Sylveſt. *conſil. 103. n. 1.* & Menoch. *conſil. 2. n. 103.* qui communem fatentur. Qua retenta opinione non obſtat text. *in præſenti*, non agit enim de propriis ſubditis in alieno territorio delinquentibus, ſed de ſubditis alienis, qui in loco generalis ſententiæ adverſus eam delinquunt, quo caſu ſententia non ligantur, niſi expreſſam de ipſis mentionem faciat, ex defectu intentionis, quoniam generalis ſententia plerumque de his fertur, quæ ad proprios ſubditos tantum pertinent.

9 In gloſſ. *Quiſquis*, ibi, *omnes nominatim intelliguntur excommunicati*, &c. Imò potiùs dicitur ille nominatim excommunicatus, qui notatur cenſura expreſſo nomine proprio, aut aliquot appoſitis ſignis, quæ certè, & abſque ullo dubio, eum qui excommunicatur, ſignificent, & demonſtrent, ut per Covar. *in cap. alma, p. 1. §. 2. n. 8.*

10 In gloſſ. *Non niſi*, pen. ibi, *dicas quod benè ſunt excommunicati*, &c. Notatur ad hoc, quod efficiens actum ſub excommunicatione interdictum lege aliqua nova, qui antiquiori jure poſitivo, divino, aut naturali prohibitus erat, ignarus legis novæ, aut conſcius illius prohibitionis antiquæ, incurrit illam excommunicationem lege nova latam, ſive ea lata ſit jure communi, ſive Epiſcopi conſtitutione, ut per Covar. *in cap. alma, p. 1. §. 10. à n. 1.* Sed probabilius eſt eum ignorantiam excuſare ab excommunicatione, prout tenent Clar. *lib. 5. §. fin. q. 85. verſ. eſt ſecundus caſus*, Jacob. de Graff. *in deciſ. aureis, p. 1. lib. 4. c. 6. n. 21.* Fr. Emman. *in ſumma, tom. 1. c. 77. num. 3.* Henriq. *in ſumma, lib. 13. c. 23. §. 2.* & plures alii, quos refert, & ſequitur Sanch. *de Matrim. lib. 9. diſp. 32. n. 9.*

11 In ead. gloſſ. ibi, *Comprehendit tantùm ſubditos*, &c. Ex hac gloſſ. juncto text. colligit Abb. Panorm. *hîc, n. 9.* ſtatutum ligare alienos ſubditos, qui in loco ſtatuti deliquerunt, quoniam ratione delicti ſortitur quis forum non ſolùm ut ibidem judicetur, ſed etiam ut legibus & pœnis illiùs loci ſubjiciatur, idem colligit Card. Zabar. *hîc, n. 2.* Anchar. & Felin. *n. 5.* Bart. communiter receptus *in l. cunctos, n. 21. de ſumma Trinit.* quamvis longa utatur diſtinctione, cujus ſententiam ab omnibus recipi teſtatur *ibid.* Jaſ. *lect. 1. & 2. n. 67.* Alexand. *n. 17.* Panorm. *in cap. ult. de foro compet. n. 24.* & Felin. *n. 12.* Boſſ. *in pract. tit. de pœnis, num. 18.* refert plures Grammat. *deciſ. 26.* Menoch. *conſ. 2. n. 130.* Vide tamen quæ *ſuprà, n. 8.*

In ead. gloſſ. ibi, *Non durat ultra*, &c. Notatur ad hoc, quod ſententia, qua excommunicantur omnes furtum committentes, perit proferentis morte, quia excommunicatio lata ab homine moritur eo mortuo, vel illo ablato ab officio, qui eam tulit, de quo vide Navar. *in cap. placuit, de pœnit. diſt. 6. n. 161.* Covar. *in cap. cùm in officiis, n. 8. de teſtam.* D. Barboſ. *in l. divortio, § quod in anno, n. 20. ff. de ſoluto matrim.* Cald. Pereira *de extinct. emphyt. c. 15. n. 37.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 2. quæſt. 60. art. 1.* Sanch. *de Matrim. lib. 8. cap. 28. num. 74.* 12

SUMMARIUM.

1 *Excommunicatum ob Eccleſiæ fractionem cum ſpoliatione poſt denunciationem ſolus Papa abſolvit*, & n. 2.
3 *Eccleſiarum nomine quæ veniant, oſtenditur.*
4 *Invaſores rerum ſacrarum, quæ in dominio ſunt Eccleſiæ, ſive ſint mobiles, ſive immobiles, ſacrilegi ſunt.*
5 *Verba*, excommunicatos nuntietis, *important hîc excommunicationem latam.*
6 *Eccleſia poteſt violentos laicos rerum Eccleſiaſticarum occupatores, ſeu invaſores coërcere.*

Cap. Conqueſti XXII.

Cæleſt. III.

Spoliantes Eccleſias cum effractione ſunt excommunicati denuntiandi, donec congruè ſatisfaciant injuriam paſſis, & reſarciant damna, & cum literis Ordinarii mittantur ad Papam. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Marian. Socin. Vivian. *in ration. lib. 5. juris Pontif. pag. 378.* Alagona *in compend. juris Canon. pag. 759.* remiſſivè Ximen. *in concord. p. 1.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 18. cap. 1.* 1

Hinc eandem concluſionem ex hoc text. deſumunt Clar. *lib. 3. §. fin. q. 77. n. 20.* Fr. Emman. *quæſt. regul. tom. 2. q. 38. art. 2. & q. 50. art. 2.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 9. c. 27. q. 12.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 9. num. 6.* Navar. *in manuali, c. 27. num. 94. verſ. octava*, & noviſſimè Jul. Lavor. *de Jubilæo & Indulg. p. 2. c. 21. n. 9.* Salzed. *ad Bernard. cap. 90. in addit. lit. D, in noviſſ. impreſſ.* Soar. *tom. 5. diſp. 22. ſect. 2. à num. 4.* Filliuc. *tr. 15. c. 2. q. 6. n. 55.* Bonacina *de cenſur. extra Bullam, diſput. 2. q. 3. punct. 12.* latè & eleganter Sayr. *de cenſur. lib. 3. cap. 29. n. 13. cum multis ſeqq.* advertens non concurrentibus his duobus, ſcilicet ſpoliatione violenta, & effractione, nullam excommunicationem incurri, per *cap. ult. de furtis*, addentes etiam hujuſmodi frangentes, & ſpoliantes ante denunciationem Epiſcopum poſſe abſolvere, dummodo ſatisfacere velint injuriam paſſis; poſt denunciationem verò ipſo jure excommunicationem incurrere. 2

Quaſdam Eccleſias.] Eccleſiarum nomine veniunt etiam Monaſteria, hoſpitalia, & alia loca pia, ut re- 3

ſoluunt Naoarr. *in man. c.27. num.44. §. octanò*, Filliuc. *tract.14.c.2.q.* 6. Sayr. *d. c.29. n.17.* & venire Sacriſtiam, ſi ipſa ſit conjuncta Eccleſiæ, tenet Soar. *tom 2.diſp.22 ſect.2. n.11.* & Valer. Reginald. *d.n.* 60. de Eccleſia in genere, & quotuplex ſit, multa eleganter tradit D.Ioan. Anton. Maſſobr. *in ſua praxi habendi concurſum ad vacantes parochiales, prælud.*1.

4 *Memoratos ſacrilegos.*] Ergo inuaſores rerum ſacrarum, quæ in dominio ſunt Eccleſiæ, ſiue ſint mobiles, ſiue immobiles, ſacrilegi ſunt, vt per Decian. *in tract. crim lib.6.c.30. in princ. & n.18. & 20. cum ſeqq.* Petr. Greg. *ſyntagm. iuris lib. 33.c.18.n.2.* Card. Tuſch. *tom.7. lit.S. concl.6.n.4.*

5 *Excommunicatos nuntietis.*] Quamvis hæc verba indicent actionem per hominem exercendam, in rigore tamen important excommunicationem latam, Sayr. *d.c.29.n.24.* & poſt illum aduertit Valer. Reginald. *d.n.60. in princ.* vbi etiam reſoluit ad id neceſſarium non eſſe, vt Eccleſia ſpolietur omnibus bonis, quæ in ea ſunt, vel vt confractio plenè enormis ſit, ſed ſufficit quælibet rapina, vel furtum grave, & quævis violenta apertio Eccleſiæ facta, ſive rumpendo murum, ſive ſeras confringendo, ſive ſuffodiendo parietem, feneſtram vitream fragendo, vel tectum perforando.

6 *Et facietis ſicut excommunic. &c.*] Notatur ad hoc, quod Eccleſia poteſt violentos laicos rerum Eccleſiaſticarum occupatores, ſeu invaſores ei eiicere, vt per Decian. *d. lib.6 c.36. in princ.* Bernard *in pract. d. c.90.n.1.* vbi Salzed. *litera A. verſ apud Hiſpanos.* Soar. de Pace *in pract. tom.1 prælud.2. num.19.* Card. Tuſch. *tom.4. lit. I, concl.445. n.19. & concl.446. n.10.*

SUMMARIUM.

1 *Clericus dimiſſo habitu, & tonſura clericali in enormitatibus ſe immiſcens, priuilegium Canonis amittit, non autem priuilegium fori*, & n. 2.

3 *Priuilegium Canonis quare faciliùs perdatur, quàm priuilegium fori, oſtenditur.*

Cap. Perpendimus XXIII.

1 SAcerdos, qui ſe falsò nominat filium Regis, & acceptis armis ſeditionem, & guerram mouet, ſi verberetur, & occidatur, occidens, non tenetur ire Romam pro abſolutione, ſed Ordinarius imponere poteſt pœnam competentem pro qualitate perſonæ, quia non propulſando, ſed inferendo injurias fuit occiſus. Colliguntur ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag.* 278. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.*759. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.2. Decret. lib.5. tit. 18.c.12.*

2 Collige ex text. clericum dimiſſo habitu, & tonſura clericali in enormitatibus ſe intromiſcentem, priuilegium Canonis amittere, vt per Clar. *lib.5. §. fin. c.36. num.23.* Fichard. *tom.1. commun. opin. lib.1. tit.6 n.11. verſ. clericus non coniugatus, pag.*172. latè Carol. de Graſſ. *de effectibus cleric. effectu 9. num* 212. Tiraquel. *de pœnis temper. cauſa* 49.*n.*36. & 37. Sayr. *de cenſur. lib.1.c.*27. *num.*9. & 10. Paol. Comitol. *reſp. moral. lib.1. quæſt.* 96. Bellet. *diſquiſit. cleric. part.1. tit. de fauore clericorum Canonis, §.1. num.41.* vbi *num.*42. aſſerit tunc dici clericum ſe intromiſcere in enormitatibus, quando facit ſeditionem, prælia, aggreſſiones, & hujuſmodi in populo: & *n.*43. aduertit, quod licèt clericus ſe immiſcendo in enormitatibus perdat priuilegium canonis, non tamen perdit priuilegium fori: quare hunc text. non loqui de priuilegio fori meritò aſſerunt Marta *de juriſd. p.4 caſu* 135. *n.5.* Ægid. de Coninch. *de Sacram. & cenſ diſp.14. dub.15. n.*160. Soar. *de cenſur. diſp.22. ſect.1. n.13.* Anguian. *in tract. de legib. lib.1. controuerſ. 15. n.29* Diana *reſol. moral p. 3. tract. 2. reſol.* 129 *verſ. vel poſſet.* Ratio autem quare faciliùs perdatur 3
priuilegium Canonis, quàm priuilegium fori, ea eſt, quia illud indultum eſt à jure poſitiuo, hoc autem à jure diuino, *cap. quanquam, de cenſibus in 6. gloſſ. penult. in cap. ſi Imperator, 96. diſtinct.* Zabarell. *hîc, in princ.* Roland. *concl.3. num.30. vol.1.* Socin. *conſil.* 12. *num.20. vol.1.* quos refert, & ſequitur Bellet. *d. §.2. num.44.*

SVMMARIVM.

1 *Continentium huius text. refertur.*

2 *Prælatus ſuos Religioſos per laicum verberans eſt excommunicatus, niſi fortè neceſſitas excuſet, aut conſuetudo.*

3 *Torqueri poſſunt clerici per manus laicorum ſine excommunicationis incurſu.*

Cap. Vniuerſitatis XXIV.

Cæleſt. III.

LAicus, qui Abbate mandante etiam ex cauſa Regularis diſciplinæ percutit Monachum, tam ipſe quàm Abbas ſunt excommunicati, maximè ſi cauſa verberandi non ſubeſſet, ſed odii cauſa id fieret Colliguntur ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Viuian. *in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.* 279. Alagona *in compend. iuris Canon pag.* 736. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.2. Decret. lib.5. tit.18.c.13.* 1

Collige ex texto Prælatum religioſum debere ſuos Religioſos per ſe verberare, ſi poteſt, aut ſi non poteſt, per aliquem clericum, aut monachum (ſub quo comprehenduntur omnes verè religioſi, etiam quos vocant conuerſos, vt contra aliquos benè notat Soar. *tom.5. de cenſur. diſp.22. ſect.1. num.42.*) Quare ſi hoc faciat per laicum (niſi fortè neceſſitas excuſet, vt docet Soar. *d. ſect.1. n.43.*) tam verberans, quàm mandans erit excommunicatus. Vide Nauarr. *conſil.52 ſub hoc tit. in antiq. & comment.3. de Regular. num.52.* Soar. de Pace *in pract part.5 tom.5 cap.3. §.12. n.49.* Salzed. *ad Bernard. in pract. c.126 lit. E.* Peña *p.3. comment.* 110. *num.2.* Farinac. *in praxi crimin. quæſt.41. num.15.* Aldrete *de religioſa diſciplina tuenda lib.2. c.17. à n.* 20. Fr. Emman. *quæſt. Reg. tom.1. q.19. art* 8 Cabed. *p.1. Luſitaniæ deciſ.83. n.8. cum ſeqq* nouiſſimè Aloyſ. Ricc. *in praxi Eccleſ. deciſ.*355 Ægid. de Coninch. *de Sacrament. & cenſur. tom 2. diſp.14. n.190. verſ.3.* vbi etiam reſoluit, quod etſi text. hic loquatur de ſolis Prælatis religioſis, communiter tamen Doctores illum extendunt ad omnes Prælatos Eccleſiaſticos, quoad hanc partem, quod non poſſint ſuos clericos verberare per laicos. Vbi tamen conſuetudo adeſt (prout eſt in Gallia) vt clerici per laicos verberentur, Prælati, & verberantes non incidunt in excommunicationem, vt per Fr. Emm. *d. art 8. in medio*, Soar. *d. diſp.22. ſect.1. n.48.* Zerol. *in praxi Epiſcop. part.1. verbo excommunicationis cauſa efficiens. §.8.* vbi reſoluit, quod cùm hodie non reperiantur clerici, qui ſciant ligare, ſoluere, & erigere

2 (beside "Collige ex texto Prælatum…")

3 (beside "ment. & cenſur. tom 2…")

gere Clericum torquendum, poſſunt Ordinarii locorum torquere eos per manus laicorum, quia ita paſſim introduxit conſuetudo, de quo etiam Clar. *lib.* 5. *§. fin. q.* 64. *n.* 25. Sayr. *de cenſur. lib.* 3. *cap.* 27. *n.* 26. Ægid. *d. tom.* 2. *diſp.* 14. *num.* 191. *in fine.* Denique Fr. Emman. *art.* 8. *verſ. Advertendum*, dicit dictam caſtigationem debere eſſe moderatam, quæ moderatio arbitrio judicis relinquitur, & citat Menoch. *de arbitr. caſu* 364. *à num.* 11.

SVMMARIVM.

1 *Clericus ut laicus incedens, tertiò monitus non reſipiſcens, perdit privilegium clericale.*

2 *Clericus in minoribus conſtitutus amittit privilegium clericale, ſi miles effectus exerceat arma, & tertiò monitus non reſipiſcat.*

3 *Clerici in minoribus, attento noviori jure Concilii Tridentini, ſi reperiantur ſine habitu & tonſura, amittunt ſtatim privilegium clericale.*

4 *Clerici non poſſunt ſpoliari armis per judicem ſæcularem, ſi ea deferant prohibita, vel pro tempore non permiſſo.*

Cap. In audientia XXV.

1 Clericus qui relicto habitu clericali, arma militaria portat, ſi ter admonitus à Prælato, minimè deponit arma, non gaudet privilegio canonis *Si quis ſuadente*, quia fruſtra implorat Eccleſiæ auxilium, qui committit in ipſam, ſicuti jure civili matrona inventa in veſte meretricali, cujus pudicitia eſt attentata, non poteſt agere injuriarum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mar. Socin. Vivian. *in rationali lib.* 5. *Iuris Pontif. pag.* 280. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 760. remiſſivè Ximen. *in concord. part.* 1. *&* 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 2. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 18. *cap.* 14.

2 Probat hic textus Clericum in minoribus conſtitutum amittere clericale privilegium, ſi miles effectus exerceat arma, ut per Beller. *diſquiſit. cleric. part.* 1. *tit. de favore Clericorum Canonis*, §. 2. *num.* 39. poteſt enim renunciare privilegio tam fori, quàm canonis, ſi dimittat habitum clericalem, & laicaliter vivat, Zerol. *in praxi Epiſc. part.* 1. *verbo Clericus*, §. 17. Intellige ſi tertiò monitus non reſipiſcat, ut textus habet; non poteſt enim ſine trina monitione privilegium clericale amitti, Covar. *pract. cap.* 31. *num.* 1. *in princ.* Azeved. *de exequendis mandatis, part.* 1. *cap.* 22. *num.* 14. Decian. *in tract. crim. lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 88. Farin. *in praxi crim. p.* 1. *quæſt.* 8. *num.* 60. D. Barboſa *in l. Titia, num.* 34. *&* 35. *verſ. Unde in hac materia, ad fin. ff. ſoluto matrim.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.* 5. *collect.* 1610. Hodie poſt Con-
3 cilium Tridentinum *ſeſſ.* 14. *de reform. cap.* 6. non requiruntur tales admonitiones, modò ſi hujuſmodi Clerici in minoribus conſtituti reperiantur ſine habitu & tonſura, amittunt ſtatim privilegium fori: ita Clar. *lib.* 5. *§ fin. q.* 36. *verſ. hac autem*, ubi teſtatur apud ſuos ſervari, Navar. *conſ. ult. num.* 6. *ſub tit. de privil.* Decian. *d. cap.* 6. *n.* 88. dicit quod ſtantibus conceſſionibus Pontificum factis Hiſpaniæ, & Gallorum Regibus, poſſunt judices ſæculares Clericos ſine ullis monitionibus punire, etiam in terminis Concilii, tenet Læl. Zech. *de Republ. Eccleſiaſt. c.* 19. *de Clericis in communi, tit. de Clericorum privilegiis quando amittantur, num.* 6. dicentes quod uſus ita recepit. Unde ut Clericus in minoribus fori privilegio potiatur, attendi tempus delicti, reſolvunt Clar. *d. q.* 36. *num.* 11. Bobadilla *in ſua Politica, lib.* 2. *cap.* 17. *n.* 34. Curia Philippica *p.* 3. *§.* 1. *num.* 10.

Arma deponere, &c.] Utrum autem Clerici poſſint 4 ſpoliari armis per judicem ſæcularem, ſi ea deferant prohibita, vel tempore non permiſſo, quæſtio eſt ab aliquibus agitata, in qua illa eſt verior opinio, in hoc caſu Clericum minimè poſſe per ſæculares armis ſpoliari, & obſervatum fuiſſe Neapoli in caſu occurrenti, & in aliis partibus ſub dominio Regis Hiſpaniarum, retulit mihi in hac Curia Reverendiſſimus ſimul, & doctiſſimus Marc. Ant. Genuenſis, Iſernienſis Epiſcopus, cujus anima requieſcat in pace, & tradit ipſe *in praxi Archiepiſc. Neapol. cap.* 74. *n.* 6. Megala *in* 3. *part. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 20. Medius *in tract. de Sacris Ordinib. cap.* 14. *num.* 21. Bonac. *de legib. diſput.* 10. *q.* 2. *puncto* 1. *§.* 1. *num.* 1. Duard. *in Bulla Cœna, lib.* 2. *cap.* 12. *quæſt.* 11. *num* 91. Quid autem de hoc ſentiat Doctorum multitudo, ſi quis ſcire cupiat, conſulat Greg. *l.* 46. *tit.* 6. *part.* 1. Covar. *var lib.* 2. *cap. fin. n. ult. & pract. cap.* 23. *num.* 6. Gomez *l.* 45. *Tauri, n.* 48. Cott. *in memorabil. verbo armorum uſus*, Clar. *d. q.* 36. *n.* 26. Plaz. *de delict. lib.* 1. *cap.* 8. *n.* 9. Sarm. *ſelect. cap.* 13. Menoch. *de arbitr. caſu* 394. *n.* 30. *cum ſeqq.* Salz. *ad Bern. in pract. cap.* 58. *verſ. ſic apud Hiſpanos, in noviſſ. impreſſ.* Avend. *in Dictionario, verbo Armadas, verſ. fin.* Perez *l.* 1. *verſ. tum etiam, tit.* 1. *lib.* 4. *Ordin. & l.* 2. *verſ. quaramus, tit.* 14. *lib.* 2. *ejuſd. Ordin.* Mex. *in tract. taxæ panis, concl.* 5. *n.* 58. *&* 60. Soar. de Pace *in pract. tom.* 1. *p.* 8. *cap. unic. n.* 7. *&* 10. Azeved. *l.* 4 *&* 6. *num.* 13. *tit.* 6. *nova recop.* Joan. Garc. *de nobilit. gloſſ.* 9. *n.* 53. Aldetan. Maſcard. *de generali ſtatut. interpr. concl.* 2. *n.* 242. Beller. *diſquiſit. clerical. p.* 1. *tit. de favore Clericorum canonis*, §. 2. *n.* 38. Camill. Borell. *in addit. ad Belug. in ſpeculo Principum, rubr.* 11. *§. dubitatur, verbo Armorum, & de Regis Catholici præſtantia, cap.* 71. *n.* 45. *cum ſeqq. & de Magiſtratuum edictis, lib.* 3. *cap.* 17. *à num.* 41. *& in ſumma omnium deciſionum, tit* 43. *de foro competenti, num.* 136. Sayr. *ſub hoc tit. num.* 45. Decian. *tract. crimin. lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 140. *& lib.* 8 *cap.* 3. *num.* 23. Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ.* 371. *n.* 3. *in* 1. *edit.* aliàs *reſol.* 314. *in* 2. *edit.* Gutier. *pract. lib.* 1. *q.* 12. Ortiz *in ſumma, cap.* 4. *n.* 9. *& cap.* 7. *n.* 1. Bañes *in* 2. 2. *q.* 67. *art.* 1. *dub.* 1. *concl.* 3. Joan. de la Cruz *in direct. conſcient. p.* 1. *prac.* 8. *quæſt.* 3. *art.* 1. *dub.* 1. *concl.* 3. Cardoſ. *in praxi judicum, verbo Clericus, num.* 33. *cum ſeqq.* Farinac. *in praxi criminali, part.* 1. *quæſt.* 8. *num.* 96. *& p.* 3. *quæſt.* 108. *num.* 21. *cum ſeqq.* Curiam Philippicam *p.* 3. *§.* 3. *num.* 9. Bobadill. *in ſua Politica, lib.* 1. *cap.* 13. *n.* 67. *& lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 66. Ignat. del Villar *in ſylva reſp. lib.* 1. *reſp.* 1. *parte* 3. *num.* 9. Mart. *de juriſdict. parte* 4. *centuria* 1. *caſu* 7. Stephan. Gratianum *diſceptat. forenſ. cap.* 139. *n.* 25. plures ex antiquioribus refert Cened. *ad Decret. collect.* 7.

Cap. Noſtro XXVI.

Excommunicatus ob percuſſionem Clerici, ſi non 1 poteſt ire Romam aliquo impedimento canonico impeditus, ut paupertate, infirmitate gravi, ſenectute, abſolvi poteſt ab Ordinario, ſed exigendum eſt juramentum, ut reaſſumptis viribus, & conceſſa opportunitate perſonaliter Romam viſitet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mar. Socin. Vivian. *in rationali lib.* 5. *Iuris Pontif. pag.* 180. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.* 760. remiſſivè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. & Caſal. *in annot.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 18. *cap.* 15.

De materia hujus textus ſatis dictum eſt *ad cap. de cætero* 11. *& ad cap. ea noſcitur* 13. *ſuprà hoc titulo.* 2

In

3 *In mortis articulo.*] Quis autem dicatur mortis articulus, diſſerunt Covarr. *in c.alma mater, p.* 1.§.11.*n.*8. Soar. *tom.*4.*diſp.*26.*ſect.*4. Valer. Reginald *in praxi fori pænit* lib.1.*n.*59. Fr. Emman. *in explic. Bullæ Cruciatæ,* §.9.*dub.*3. Bellet. *diſquiſ. cleric. p.*1.*tit.de favore clericorum Canonis,* §.3.*n.*11. Franc. Molin. *de ritu nupt.lib.*1. *comparat.*18.*n.*18. ubi dicit eos in mortis articulo conſtitutos, qui etſi vivant, & vivere poſſint, propter mortem tamen, quam ſecundùm veriſimilem medicorum peritiam, aut periculum, quod ſperant, inſtantem vident, jam morientes arbitrantur.

SUMMARIUM.

1 *Excommunicatus ob duplicem cauſam, licèt ex eodem facto, obtinens abſolutionem, expreſſa una cauſa, ſeu una excommunicatione, non habetur pro abſoluto quoad aliam.*

2 *Excommunicatus, ſuſpenſus, aut interdictus poteſt iterum ac ſæpius ligari aliis cenſuris, etiam ejuſdem rationis.*

3 *Cenſuras tot quot ſunt ſuperiores prohibentes actum, non incurrit contrafaciens, quando ſuperiores prohibentes ſub cenſura habent eandem poteſtatem, ſecus ſi diverſam.*

4 *Excommunicationibus duabus, vel pluribus ligatus poteſt ab una abſolvi ſine aliis.*

5 *Abſolutio una non prodeſt duabus excommunicationibus.*

6 *Dictio*, tanquam, *eſt expreſſiva veritatis.*

Cap. Cùm pro cauſa XXVII.

Innoc. III.

1 EXcommunicatus ob duplicem cauſam, v. g. quia violavit Eccleſiam, & quia percuſſit clericum, ſi exprimit unam tantùm cauſam pro abſolutione, & abſolvitur, remanet excommunicatus pro altera cauſa non expreſſa, & tenetur pro illa ſatisfacere. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Vivian. *in ration. lib.*5. *juris Pontif. pag.*281. Alagona *in compend. juris Canon. pag.*760. remiſſivè Ximen. *in concord. p.*1. & 2. referunt ab Anton. Auguſt. *collect.*3. *Decret. lib.*5. *tit.*21. *cap.*2.

2 Collige ex text. ſemel excommunicatum, ſuſpenſum, aut interdictum, poſſe iterum, ac ſæpius ligari aliis cenſuris, non ſolùm diverſæ rationis, ſed etiam ejuſdem: ita Covarr. *in cap. alma mater, p.*1.§.11.*n.*3. Perez *l.*1.*tit.*5.*lib.*8.*Ordin.pag.*180. Henriq. *in ſumma, lib.*13.*cap.*25.§ 4. Fr. Emman. *in ſumma, tom.*1.*cap* 83. *n.*6. Sylveſt. *in ſumma, verbo excommunic.*1.*n.*10. Suar. *tom.*5.*de cenſur.diſp.*5.*ſect.*2. Avila *eodem tract.p.*2.*c.*4.
1 *diſp.unic.num.*7. latè Bonac. *eodem tract. diſp.*1.*quæſt.*1.
3 *punct.*5. ubi infert ad plura alia, quæ apud eum videri poſſunt. Illud tamen in præſentiarum advertendum duxi, facientem actum aliquem prohibitum à pluribus ſub cenſura, non incurrere tot cenſuras, quot ſunt ſuperiores prohibentes illum actum ſub cenſura, quando ſuperiores prohibentes habent eandem poteſtatem, ſecus verò quando habent diverſam, ita Navarr. *in cap. ita quorundam, de Iudæis, notab.*11. Ugol. *de cenſur.tab.*1.*cap.*16.§.3. Sayr. *eodem tract.lib.*1.*c.*10 *n.*11. Soar. *d.tom.*5.*diſp.*5.*ſect.*3.*num.*13. & alii, quos refert Bonac. *d.puncto* 5. *num.*11.

4 *Satisfacere Eccleſiæ ſua pro altera,* &c. Notatur ad hoc, quod duabus, vel pluribus excommunicationibus ligatus poteſt ab una abſolvi ſine aliis, ut per Henriq. *d.*§.4. *lit.V*, nam una cenſura poteſt auferri alia remanente, S.Thom. *in* 4.*diſt.*18. *art.*5. Ugol. *d.tab.*1.*c.*19. § 3.*n.*10. Valentia *tom.*4.*diſp.*8.*quæſt.*17.*puncto* 8. Soar. *d.tom* 5.*diſp.*7.*ſect.*9.*n.*4.& 6. Vaſquez *tract.de excom. dub.*18.*n.*14. Sayr. *de cenſur.lib.*2.*cap.*21.*n.*13. Bonac. *d.diſp.*1.*q.*3.*punct.*6. ac proinde una abſolutio non prodeſt duabus excommunicationibus, Covar. *var. lib.*2. 5
*cap.*10.*n.*8. *verſ.quartum*, Tiraq. *de retractu*, *tit.*2.§.2. *gloſſ.*1.*n.*21. Perez *d.pag.*180. Intellige præſertim in abſolutione, quæ intenditur extra confeſſionem ſacramentalem, non verò in abſolutione, quæ conferri ſolet in Sacramento pœnitentiæ, in quo ſolet confeſſarius ante ſacramentalem abſolutionem præmittere generalem abſolutionem cenſurarum quantum licitè poteſt, & quantum pœnitens indiget, in quo caſu pœnitens quamvis cenſuram aliquam ex oblivione omiſerit, remanet ab omnibus abſolutus, modò Confeſſarius facultatem habeat abſolvendi, intendatque omnes auferre: ita Soar. & alii, quos refert, & ſequitur Bonac. *d.puncto* 6. *num.*3.

In gloſ. *Tanquam*, ibi, *illud, tanquam, eſt expreſſivum veritatis.* Vide Card. Tuſch. *tom.*2.*lit.D*, *concl.*385.*n.*2. quem refero ego ipſe *in Remiſſionibus de diction. & clauſulis, dict.*348. *num.*1.*in fine.* 6

SUMMARIUM.

1 *Compendium hujus text. refertur.*

2 *Signa pœnitentiæ probari poſſunt per unum teſtem.*

3 *Excommunicati privantur Eccleſiæ ſuffragiis.*

4 *Mortui an poſſint excommunicari, oſtenditur.*

5 *Communicatio etiam in humanis cum excommunicato mortuo non licet.*

6 *Abſolutio publica fit recitato prius Pſalmo pœnitentiali.*

7 *Excommunicatus abſolvi poteſt poſt mortem.*

8 *Orationes privatas pro excommunicato ad Deum dirigere licitum eſt.*

9 *Abſolvere ab excommunicatione in articulo mortis nullus alius poteſt præter Sacerdotem.*

Cap. A nobis XXVIII.

EXcommunicatus quamvis det ſigna manifeſta pœnitentiæ, & juramento præſtito quod Eccleſiæ parebit, ſe humiliaverit, & antequam abſolvatur ab excommunicatione moritur, etiamſi ſit abſolutus coram Deo, non tamen habetur abſolutus quoad Eccleſiam, ſed poteſt etiam, & debet ab Eccleſia abſolvi, quia etſi non ſit communicatum vivo, tamen fuiſſet ei communicandum, quem non contemptus Religionis, ſed articulus neceſſitatis impedivit, & legitur in certis caſibus in jure Canonico Eccleſiam ligaſſe, vel abſolviſſe mortuos. Item forma abſolutionis ſervetur, id eſt, cum Pſalmo pœnitentiali, oratione Dominica, & cum aliis conſuetis. Denique hæres pro mortuo ſatisfacere tenetur, & ſi admonitus non vult, per diſtrictionem Eccleſiaſticam compelli debet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mat. Socin. Vivian. *in ration. lib.*5. *juris Pontif. pag.* 281. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 760. remiſſivè Ximen. *in concord. p.*1.& 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.*3. *Decret. lib.*5. *tit.*21. *cap.*2. 1

Pœnitentiæ ſigna.] Quæ quidem ſigna probari poſſunt per unum teſtem, ut per Anton. Gabr. *commun. lib.*2. *tit de teſtibus*, *concl.*1. Maſcard. *de prob. concl.*12. *num.*3. 2

Nondum

3 *Nondum tamen habendus*, &c.] Notatur ad hoc, quod excommunicati priuantur Eccleſiæ ſuffragiis, vt per Ægid. *de Sacrament. & cenſur. tom. 2. diſp. 14 à n. 36.* latè Squillante *de obligat. cleric p. 3. à n. 32.* Nec illorum ſiunt participes ante abſolutionem, Soar. *tom. 5. diſp. 9. ſect. 3. n. 2.* Ægid. *d. diſp. 14. n. 49.* quamvis ſit toleratus, quia per extrauag. *ad euitanda*, nullus fauor fuit conceſſus ipſi excommunicato, cui ſanè magnus fieret ſi admitteretur ad communium ſuffragiorum participationem, Sot. *in 4. diſt. 23. quæſt. 1. art. 4.* Soar. *tom 5. de cenſur. diſp. 9. ſect. 2. n. 17.* Squillante *d. p. 3. num. 35. & num. 36.* poſt Adrian. Sot. Alan. & Soar. negat poſſe offerri directa intentione communia ſuffragia Eccleſiæ etiam pro excommunicatis contritis ante abſolutionem, cùm cenſura non tollatur per ſolam pœnitentiam internam, contra Couar. *in cap. alma mater p. 1. §. 6. num 4. concl. 9.* & Nauar. *in man. cap. 27. num. 18.* exiſtimantes licitum eſſe offerre communia Eccleſiæ ſuffragia pro excommunicatis contritis, dummodo per eos non ſtet quominus abſolutionem obtineant

4 *Nec obſtat*, &c.] Notatur ad hoc, quod Summus Pontif. ſiue Eccleſia mortuos poteſt excommunicare, vt per Roman *ſing. 725.* & Tabien. *in ſumma*, *verbo excommunicatio 4. num 1.* Sed verius eſt mortuos minime poſſe excommunicari, quia nullus habet iuriſdictionem in defunctum, vt patet ex auctoritate Chriſti Domini *Matthæi* 18. *quæcunque ligaueris*, &c. tum quia cenſura fertur ob contumaciam delinquentis, & ad illius emendationem, ſolus autem homo viuus eſt contumax contra Eccleſiam, ſoluſque poteſt emendari; defunctus enim cùm ſit extra Eccleſiam, non poteſt eſſe contumax contra ipſam, nec amplius emendari valet, quare ita tenent Couar. *in cap. alma mater, p. 1. §. 11. num. 8.* Nauar. *in manuali, cap. 34. num. 32.* Vgolinus *de cenſuris, tab. 1. cap. 17. §. 2.* Soar. *tom. 5. diſp. 5. ſect. 1. num. 1.* Vaſq. *tract. 3. de excommunicat. dub. 17. num. 6.* Azor *inſtitut. moral. part. 2. lib. 5. cap. 26. quæſt 2.* Sayr. *de cenſuris, lib. 1. cap. 8.* Bonacin. *eodem tract. diſp. 1. quæſt. 1. puncto 4. num. 1.* latè Mar. Alter. *eodem tract. tom. 1. de excommun. lib. 3. diſp. 10. cap. 3.* Nec obſtat, quod Eccleſia poteſt publicum peccatorem mortuum priuare ſepultura, & ſuffragiis, ſicut re ipſa factum fuiſſe legimus à Diuo Gregorio, qui Religioſum quendam priuauit ſuffragiis, & ſepultura, eo quòd inuenta fuerit apud ipſum pecunia: quia reſpondetur hoc fieri indirectè, tantummodo præcipiendo viuis, ne pro mortuis ſuffragia ferant, illoſque ſepulturæ donent, cæteris in contrarium adductis reſpondet eum Mar. Alter. *loco proximè citato.* Vnde ſimili modo reſponderi poteſt hæreticos *in cap. ſi quis 5. de hæretic. & in cap. ſanè, in ſecundo, 24. quæſt. 2.* poſt mortem non propriè excommunicari, ſed potiùs declarari excommunicatos deceſſiſſe, quia ſcilicet viuentes crimen non commiſerunt, cui à jure impoſita eſt ſtatim excommunicatio, vt conſtat ex text. *in cap. excommunicamus, de hæretic.* Nec eſt vllum inconueniens, quod Eccleſia orationibus, ſuffragiis, & honore ſepulturæ priuare poſſit eos, quos hæreticos impœnitentes deceſſiſſe judicat, quemadmodum etiam propter alias cauſas id feciſſe conſtat ex text. *in cap. fin. 88. diſt. cap. 2. verſ. qui verò, cap. cùm ad Monaſterium, in princip. de ſtatu monachor.* quia ſcilicet eo modo non directè ligantur defuncti, ſed potiùs vivi, dum eis præcipitur ne ad orationis communionem, & ad ſepulturam admittant ſic defunctos, vt benè notauit Caſtr. *de juſta hæreticorum punit. lib. 2. cap. 20. ad finem.* Licèt enim juſtiſſimis rationibus poſſit Eccleſia contra hæreticos defunctos, atque etiam Ciuilis Reſp. contra læſæ maieſtatis reos, & in aliis criminibus exceptis inquirere, vt defunctorum damnetur memoria, eorum filii notentur infamia, & quoad confiſcationem, & alias pœnas, non ita per cenſuras Eccleſiaſticas: ratio differentiæ eſt, quia aliæ pœnæ tendunt ad punitionem, & ſatisfactionem Reipublicæ offenſæ, ideoque ſæpe atrocitas criminis poſtulat vt ad aliorum exemplum defuncti crimen puniatur, quod tamen oportet fieri per pœnas ſuæ poteſtati proportionatas, quales ſunt confiſcatio bonorum, infamia, & memoriæ condemnatio; non ita per cenſuras, quarum finis eſt non punire præterita crimina, ſed in futurum corrigere, quæ correctio in defunctis neque dari, neque operari poteſt, vt per ſe patet: ſunt præterea Eccleſiaſtica vincula, quæ animas ligant, *cap. nemo 11. quæſt. 3.* & per conſequens cùm Eccleſia ligare non poſſit animas ſeparatas, & homines ſub terra ſepultos, non rectè de aliis pœnis ad cenſuras reſpectu defunctorum ſumi poteſt argumentum.

5 *Cui non eſt communicatum viuo*, &c.] Ergo cum excommunicato mortuo, etiam in humanis communicandum non eſt, v. g. ipſum lavando, veſtiendo, aut Eccleſiaſticæ ſepulturæ tradendo, vt per Vgolin. *de cenſuris, tab. 2. cap 23. in princip. num. 8.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 32. num. 85.* qui excipiunt illum, qui talem ſepelit in loco profano, ne aërem corrumpat, latè Marius Alterius *de cenſuris, tomo 1. de excommunicat. lib. 1. diſput. 10. cap. 6. & 7.*

6 *Vt fiat cum pœnitentiali Pſalmo*, &c.] Notatur ad hoc, quod abſolutio publica fit recitato prius Pſalmo pœnitentiali, vt per Nauarr. *in manuali, cap. 26. num. 8. & in cap. 1. de pœnit. diſt. 6. num. 44.* Mar. Alter. *de cenſuris, tom. 1. de excomm. lib. 4. diſp. 7. in fine*, aduertentes quemlibet ex Pſalmis pœnitentialibus ſufficere.

7 *Vt illius mortui abſolutio*, &c.] Notatur ad hoc, quod excommunicatus abſolui poteſt poſt mortem ab Eccleſia, non quidem directè, ſed indirectè, quatenus concedit, vt fidelibus liceat cadauer ſepelire, & ſuffragia ferre pro ipſo; nam ſicut poteſt poſt mortem declarare ipſum excommunicatum, vel interdictum propter cenſuram contractam dum viueret, ita & eodem modo poteſt declarare ipſum apud Deum eſſe abſolutum, ſi de ipſius pœnitentia per euidentia ſigna conſtiterit, ita Couarr. Vaſquez, & Bonac. *locis proximè citatis*, & Henriq. *in ſumma, lib. 1. c. 21. in fine.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 5. c. 26. q. 3.* Cened. *ad Decretum, collect. 42. n. 2.*

8 In gloſſ. *A fidelibus*, ibi, *& eſt dicendum, quod non.* Intellige de communibus ſuffragiis, priuatas verò, & occultas orationes pro excommunicato ad Deum dirigere licitum eſſe aſſerit Mar. Alter. *de cenſur. tom. 1. de excommun. lib. 1. diſp. 5. c. 9.* & ob id licere Clericis vt ſunt perſonæ priuatæ ſecretè etiam in memento Miſſæ orare pro tali excommunicato, Couar. *d. c 6. n 4.* Nauar. *d. c. 27. n. 36.* Tolet. *lib. 1. c. 13. num. 1.* Sayr. *d. lib. 2. c. 4. n. 5.*

9 In gloſſ. *Non potuerit*, ibi, *nunquid à laico poteſt abſolui in articulo mortis*, &c. Notatur ad hoc, quod à vinculo excommunicationis per laicum poteſt quis in articulo mortis abſolui, vt per Guillelm. Benedict. *in cap. Raynutius, verbo in extremis, n. 11.* Syluest. *verbo abſolutio 1. n. 8. ad finem*, Angel. *eodem verbo 3. num. 39.* Verùm probabilius eſt, nullum alium præter Sacerdotem poſſe ab excommunicatione abſoluere in eo articulo, vt tenent Soar *d. tom. 5. diſp. 7. ſect. 7. num 6.* Molin. *de juſtit. tom. 4. tract. 3. diſp. 93. num. 3.* Henriq. *lib. 13. de excommunicat. cap. 27. §. 4.* Auila *de cenſuris,*

part. 2.

p.2.c.7.diſp.1. dub.3. Vaſq. *tract. de excommun. dub.18. n.9* Nugn. *in addit. ad 3.p.q. 8.art.6. dub.5.* Mari. Alter. *de cenſ. tom.1. de excommun. lib.4. diſp.5. c.1. verſ. ita ſenſit*, Sanch. *in præcepta Decalogi, lib.2.c.23. n.13.* Bonac. *d. diſp.2. q.4. punct.3. num.1.* & plures relati à Cened. *collect.42. n.3.*

10 Notatur etiam ad hoc, quod excommunicatus ob violentam manuum injectionem in Clericos, qui impedimento laborat adeundi ad Sedem Apoſtolicam, non ſolùm poterit abſolui ab Epiſcopo, verùm etiam, ſi non adeſt Epiſcopus, à quocunque Sacerdote, etiam ab Ordinario non approbato, ſi alius inueniri non poteſt, Polyd. Ripa *in tract. de actis in artic. mortis, c.35. n.7.* Carol. de Graſſis *de effectibus clerical. effectu 9. num.156.*

SVMMARIVM.

1 *Clericum detinens in cuſtodia etiam ſine læſione, excommunicatus eſt: communicans cum excommunicato ſcienter in crimine, excommunicatus eſt, & niſi difficultas impediat, abſolui debet ab excommunicatore cum juramento: communicans verò extra crimen, reconciliari poteſt per ſimplicem Sacerdotem ſine juramento.*

2 *Clericum retinens non ligatum, ſed intra parietem incluſum inuitè, licèt corpus non tangat, excommunicatus eſt.*

3 *Communicans ſcienter cum excommunicato maiori excommunicatione in crimine crimìnoſo, peccat mortaliter, & majorem incurrit excommunicationẽ.*

4 *Participans in crimine criminoſo quando incurrat excommunicationem, oſtenditur.*

5 *Communicare in crimine dicitur præſtans auxilium, conſilium, vel fauorem, quo excommunicatus foueri poteſt in excommunicatione, vel contumacia.*

6 *Loquutio qualibet cum excommunicato prohibetur.*

7 *Salutare excommunicatum quando ſit prohibitum oſtenditur.*

8 *Orare ſimul cum excommunicatis non licet.*

9 *Cibi, & potus ſumptio cum excommunicato in eadem menſa prohibetur.*

10 *Abſolutio ab excommunicatione ob participationem incurſa reſeruatur ei cui complicis excommunicatio eſt reſeruata.*

11 *Abſoluere poteſt Epiſcopus, ſiue ejus Vicarius ſubditum à ſententia excommunicationis nulli reſeruata.*

12 *Parochus ſuos ſubditos abſoluere poteſt ab excommunicatione juris etiam majori nemini reſeruata.*

13 *Sacerdotis proprij appellatione quis intelligatur, oſtenditur.*

14 *Diſpenſandi tacitè Epiſcopis, aut cæteris huiuſmodi Prælatis facultatem lex concedere cenſetur, ſi non exprimat per quem diſpenſatio facienda ſit, ſed abſolutè dicit diſpenſandum fore.*

CAP. Nuper XXIX.

1 LAici, qui detinent Clericos in cuſtodia publica, vel priuata, ideſt, violenter, licèt ſine læſione aliqua corporis, ſunt excommunicati. Item qui nominatim excommunicato communicat in crimine criminoſo, v.g. dans conſilium, auxilium, vel fauorem, eſt excommunicatus pari pœna, & abſolvendus ab eodem, vt *ſuprà*. Si verò communicat non in crimine, ſed in orando, oſculando, tunc poteſt abſolui à proprio Sacerdote, quia hic incurrit excommunicationem juris, & non judicis, & cùm conditor Canonis non ſibi reſeruauerit abſolutionem, videtur conceſſiſſe aliis facultatem abſoluendi. Item communicans in crimine cùm abſoluitur jurare debet. Si abſoluendus difficulter, & ex juſta cauſa non poteſt accedere ad excommunicatorem pro abſolutione, à ſuo Epiſcopo vel Sacerdote abſoluendus eſt, præſtita cautione quod parebit mandatis excommunicatoris. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mati. Socin. Viv. *in ration. lib.5. juris Pontif. pag.82.* Alagona *in compend. juris Canon. pag.760.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1. & 2.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect.3. Decret. lib.5. tit.21. c.3.*

Non credimus laicos pœnam, &c.] Notatur ad hoc, 2
quod retinens Clericum non ligatum, ſed intra parietes incluſum inuitè, licèt corpus non tangat, pœnam excommunicationis incurrit, vt per Dec. *in tract. crim. tom.2. lib.7. c.10. n.22.* Farin. *in praxi crim. p.1. quæſt.27. n.8. verſ. de jure.* Sic eodem modo detinens Clericum in cuſtodia publica, vel in loco priuato, vt in domo propria, ſiue aliena, ea qua non poſſit exire, excommunicationem incurrit, vt per Bellet. *diſquiſit. clerical. p.1. tit. de fauore cleric. Canon. §.1. n.4.* Paul. Layman. *in Theolog. morali, lib.1. tract.5. de excomm. p.2. cap.5. ſub num.5.*

Scienter in crimine communicet, &c.] Notatur ad 3
hoc, quod communicans ſcienter cum excommunicato majori excommunicatione in crimine criminoſo, pro quo lata eſt excommunicatio, peccat mortaliter. & majorem ſimiliter incurrit excommunicationem, vt per Henriq. *in ſumma, lib.12. c.9. §.1.* Vgol. *de cenſur. tab.1. c.13. §.8.* latè Mar. Alter. *eod. tract. tom.1. de excommun. lib.3. diſp.12. c.9.* Sayr *eod tract. lib.2. c.11. n.5. cum ſeqq.* Auila *eod tract. part.2. cap.6. diſp.10.* Bonac. *eodem tract. diſp.2. quæſt.2. punct.6. §.1. n.8.* aduertens 4
quinque requiri, vt participans in crimine criminoſo prædictam excommunicationem incurrat: primum vt participatio fiat in crimine, poſtquam criminoſus excommunicationem contraxit: ſecundum, vt ſit participatio in eodem crimine, propter quod alter excommunicatur: tertium, vt communicans ſciat illum, cum quo participat, excommunicatum fuiſſe ob tale crimen: quartum vt ille, cum quo participat, ſit excommunicatus vitandus, nam poſt Conc. Conſtantien. permiſſum eſt participare cum excommunicatis toleratis, imò requiritur vt ille, cum quo participat, ſit denuntiatus excommunicatus: quintum, vt cooperatio non ſit adeò leuis, vt pro nihilo habeatur, nam ad incurrendam majorem excommunicationem requiritur materia ſufficiens ad peccatum mortale.

Et conſilium impendendo, &c.] Notatur ad hoc, quod 5
in crimine dicitur communicare præſtans auxilium, conſilium, vel fauorem, quo excommunicatus foueri poteſt in excommunicatione, vel contumacia: ita Ant. Ricc. *de jure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtent. lib.4. cap.45. n.1.* quod procedit etiamſi recipiens auxilium eſſet aliter facturus, vt per Abb. antiq. & Hoſt. *hîc*, & Innoc. *num.4.* Anchar. *ſub num.8.* & Butr. *num.18. ibid.* quicquid contrarium velle videatur gloſſ. *in verbo conſilium, in præſenti.* Quod quidem dupliciter declaratur, primò vt procedat in auxilio, vel conſilio extra judicium, ſecus ſi præſtetur in judicio, quia tale conſilium non eſt reprobatum, Ioan. Andr. *hîc, num.4.* & Anchar. *num.7.* ſecundò, vt procedat in auxilio, vel conſilio, quod datur directè ad crimen damnato, ſecus ſi daretur in facto, ob quem ille, cui conſilium præſtatur, non incurrebat in excommunicationem; nam quamvis deinde committat delictum, propter quod incurrit excommunicationem, tamen dans conſilium non dicitur communicare in crimine, Abb. antiq. & Hoſt. *hîc*, & Butr. *n.11.* Anch. *ſub num.8. verſ. item intelligo.* Dicitur deinde communicare in crimine,

mine, qui participat ſive cooperatur in crimine damnato ſententia judiciali, ut per Soar. *tom.5. diſp.15. ſect.2.n.7.* & tenere omnes communiter *in præſenti* aſſerit Ricciul. *d.c.45.n.4.* ubi *n.5.* reſolvit communicantem cum excommunicato in crimine ante latam ſententiam, non dici communicare in crimine, nec incidere in excommunicationem, & *n.6.* reſolvit clericum carnaliter cognoſcentem mulierem excommunicatam propter concubinatum alterius clerici, dici in crimine communicare, & *n.7.* ſecus reſolvit in laico cognoſcente mulierem excommunicatam ob concubinatum clerici.

6 *Aut aliàs in oratione.*] Notatur ad hoc, quod quælibet loquutio cum excommunicato prohibetur, ut per Covar. *in cap. alma mater, p.1.§.1.num 5.* Ugolin. *de cenſur. tab.2.c.25.§ 2.* Henriq. *in ſumma, lib.13. cap.75. §.3.* Soar. *tom.5. diſp.15. ſect.1.* Marius Alter. *de cenſur. part.1. lib.1. diſp.10. cap.1.* Sayr. *eod. tract. lib.2. cap.15.* Bonac. *eod. tract. diſp.2. quæſt.2. punct.6.§.2.n.2.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.32. n.68.* latè Anton. Ricciul. *d. lib.4.c.46.* qui omnes, & præcipuè duo ultimo loco citati, ampliant procedere ſive loquutio palàm fiat, ſive clam; ſive fiat excommunicato reſpondente, ac colloquente, ſive tacente, ſive per literas, aut nuntium.

7 *Vel oſculo.*] Notatur ad hoc, quod prohibetur omnem honorificam ſalutationem fieri excommunicato, ut per Navar. *in manuali, c.27. num.19.* Bonac. *d.§.2. num.4.* Anton. Ricciul. *d. cap.46. num.31.* Dubium eſt, an hæc ſalutandi prohibitio debeat intelligi de illa ſalutatione, quæ fit verbis, an etiam de illa, quæ fit ex ſimplici actu, prout eſt detegere caput, & ſimilia? Et quidem Navar. *d. num.19.* Avila *de cenſur. part.2. cap.6. diſp.9. dub.9.* & alii apud Sayr. *d. lib.2. cap.15. num.7.* & Jacob. de Graff. *in aureis deciſ. part.1. lib.4. c.12. n.5.* ac Ricciul. *d. cap.46. num.12.* in ea ſunt opinione, licitum eſſe ſalutare, vel reſalutare excommunicatum abſque verbis: ſed contrarium magis communiter ſequuntur DD. ac proinde in hoc caſu exhibentem hujuſmodi ſigna venialiter peccare, & minoris excommunicationis vinculo irretiri, docent Henriq. *d. cap.7. num.5.* Ugolin. *de cenſur. tab.1.c.2.§.1. num.10.* Soar. *tom.5. diſp.15. ſect.2. ſub num.3.* Vaſquez *de excommun. dub.8. n.5.*

8 *Aut orando ſecum.*] Notatur ad hoc, quod non licet cum excommunicatis ſimul orare, v.g. ſimul recitando alternatim horas Canonicas, ſive publicè, ſive privatim, aut ſimul audiendo Sacrum, ut per Ægid. *de Sacram. & cenſur. tom.2. diſp.14. n.52.* Valer. Reginald. *d. lib.32. à n.70.* Fr. Ludov. Miranda *in manuali Prælatorum, tom.2. q.55. art.5. concl.2.*

9 *Aut etiam comedendo.*] Notatur ad hoc, quod cibi, & potus ſumptio cum excommunicato in eadem menſa prohibetur, ut per Avilam *d. diſp.9. dub.11.* Sayr. *d. cap.13. num.25.* Bonac. *d. punct.6. §.2. num.6.* Anton. Ricciul. *d. cap.46. num.14.* Valer. Reginald. *d. lib.32. num.86.* ubi intelligit, ſive in propria, ſive in aliena domo fiat ſumptio, non autem in diverſa mẽſa, quamvis ſit in eadem domo, niſi ab eodem uterque eſſet invitatus. Limitatur quando caſu, & ſine ulla relatione unius ad alterum in eadem menſa quiſque ſuis cibis utitur, quia illa revera non poteſt dici communicatio, ita Ricciul. & Bonacin. *locis proximè citatis*, pari ratione advertentes, quod licèt non debeant cum excommunicato in eodem lecto dormire, cùm hoc fieri nequeat citra communionem, & familiaritatem, tamen ſi hoc accidat caſu in hoſpitio, ubi unus & idem lectus aſſignetur, nulla præcedente communione, aut ſocietate, erit citra peccatum, quia hoc non fit per modum ſocietatis, aut conjunctionis.

In ſecundo verò caſu, &c.] Notatur ad hoc, quod abſolutio ab excommunicatione ob participationem incurſa reſervatur ei, cui complicis excommunicatio eſt reſervata, ut per Covar. *in cap. alma mater, part.1. §.5. num.5. verſ. ſecundo loco,* Navarr. *in manuali, cap.27. num 112.* Sayr. *d. cap.11. num.9.* Bonacin. *d. puncto 6.§.1. num.10.* 10

A ſuo Epiſcopo.] Notatur ad hoc, quod Epiſcopus, ſive ejus Vicarius generalis poteſt abſolvere ſubditum à ſententia excommunicationis, nulli tamen reſervatæ, ut per Gutier. *canonic. lib.1.c.5.n.1.* Valer. Reginald. *d. lib.32. tract.1. à n.151.* 11

Vel à proprio ſacerdote poteris abſolutionis, &c.] Notatur ad hoc, quod Parochus poteſt abſolvere ſuos ſubditos à ſententia excommunicationis, quæ regulariter à jure infertur, ut per Covar. *in cap. alma mater, p.1.§.12.n.5.* Gutier. *d. lib.1. cap.6. num.1.* Sed poſſe Parochum abſolvere ab excommunicatione juris, etiam majori nemini reſervata, tenent Henriq. *lib.13. cap.28. §.5. lit.S*, aſſerens rationem hujus text. univerſalem eſſe, quæ ita convenit majori ſicut & minori. Soar. *tom.5. diſp.6 ſect.3. & ſect.4. num.9.* Sayr. *lib.5.c.15.n.22.* Avila *part.2.c.5. diſp.1. dub.4.* Valer. Reginald. *d. lib.32. tract.1. num.134.* Bonac. *d. diſp.1. quæſt.3. punct.3. num.9.* Illud tamen advertendum duxi, quod licèt text. *in præſenti* aſſerat abſolutionem excommunicationis reſervatæ poſſe impendi à proprio Sacerdote, id etiam intelligitur à proprio Parocho nondum Sacerdote, & ideò text. *in præſenti*, loquitur de Sacerdote, eo quòd Parochi Sacerdotes communiter ſunt, ita Ugolin. *de cenſur. tab.3. cap.4.§.2. num.2.* Sanch. *de matrim. lib.3. diſp.20. num.3.* Valer. Reginald. *d. n.154.* Verùm proprii Sacerdotis appellatione licèt ſtrictè loquẽdo is tantùm intelligatur, qui juriſdictionem ordinariam habet in foro pœnitentiali, nempe Summus Pontifex ubique, Epiſcopus in ſua diœceſi, & parochus in ſua Parochia, & propterea abſolutionem prædictam à præfatis tantum concedendam eſſe teneant D. Thom. *in addit. ad 3. part. quæſt. 24. art.1.* Martin. de Ledeſm. *in 2.4.q.25. art.2.* Sum. Piſana *verbo abſolutio 1.n.1.* aliique quos refert Sayr. *de cenſur. lib.2. c.23.n.5.* nihilominus illam à quocunque Sacerdote, approbato tamen ab Ordinario, concedi poſſe certius credunt Bonac. *d. num.9.* Campanil. *in diverſorio juris Canon. rub.11.c.15.n.10.* ubi fundamenta ſuæ opinionis refert. 12 13

Ab eo, vel ejus ſuperiore, &c.] Notatur ad hoc, quod abſolutio excommunicationis contractæ ob participationem in crimine criminoſo, ab eo impendenda eſt, à quo abſolvi poteſt principalis excommunicatus, cum quo is participat, inde ſequitur eum, qui participat in crimine criminoſo cum nominatim excommunicato, à Papa, ſi abſolutio erat ipſi reſervata, ſi verò abſolutio ipſi reſervata non erat, abſolvendus eſt ab Epiſcopo, vel ejus delegato, vel etiam à quolibet Confeſſario approbato, ſi jus commune ſpectemus. Ita Navar. *in man. cap.27. n.112.* Soar. *de cenſur. diſp.22. ſect.1. num.22.* Filliuc. *tract.15. cap.2. quæſt.7. num.56.* 14

Quia tamen conditor Canonis, &c.] Notatur ad hoc, quod quando jus, licèt non exprimat, per quem diſpenſatio facienda ſit, exprimit tamen, & abſolutè dicit, diſpenſandum fore, eo ipſo, quod denegat diſpenſationem, cenſetur tacitè Epiſcopis, aut cæteris hujuſmodi Prælatis concedere facultatem diſpenſandi, ut per Henriq. *in ſumma, lib.14. cap.19. §. 2. juncta lit. P.* Ugolin. *d. tab.2. cap.13. §.1. num.2.* Gutier. *d. lib.1. cap.3. num.4. & 5.* Azor. *inſtitut. moral. part.2. lib.5. cap.52. quæſt.13.* Soar. *de legib. lib.6. cap.14. n.8.* Sanch. *de matrimon. lib.3. diſp.52. à num. 1.* quia illa 15

quæ Sedes Apoſtolica ſibi non reſervavit, videntur conceſſa, Specul. *tit. de legat* §. *nunc oſtendendum*, n. 53. Anton. Monach. *Bononien. deciſ.* 28. *n.* 12. & Epiſcopus in ſua diœceſi poteſt ea omnia, quæ poteſt Papa in univerſo, niſi expreſsè à jure interdictum ſit. Rebuff. *in tract. nomin. q.* 5. *n* 31. Perex *l.* 5. *in princ. tit.* 15. *lib.* 8. *Ordin. p.* 315. Henriq. *in ſumma, lib.* 12. *c.* 3. §. 2. *in comment. lit. N.*

SUMMARIUM.

1 *Juramentum excommunicati de ſtando mandatis Eccleſiæ non habet vim abſolutionis. Excommunicato nullus communicare tenetur præter perſonas exceptas, aliàs communicans cum excommunicato incurrit minorem excommunicationem, niſi ſit excommunicatus cum participibus ſuis.*

2 *Communicare cum excommunicato minimè licet, quamvis ſit contritus, & paratus ſatisfacere, ac juraverit parere mandatis Eccleſiæ.*

3 *Communicare cum excommunicatis quibus perſonis liceat, remiſſivè.*

4 *Communicans cum excommunicatis regulariter venialem tantùm, & non mortalem contrahit culpam.*

5 *Participans cum excommunicato à Papa excommunicatione ſe extendente ad participantes, peccat mortaliter, & majorem excommunicationem incurrit.*

6 *Excommunicatio lata in communicantes non præmiſſis juris monitionibus, nulla eſt.*

Cap. Quod in dubiis XXX.

1 EXcommunicatus quamvis juraverit de ſtando mandato Eccleſiæ, adhuc tamen eſt excommunicatus, nec ei communicandum donec abſolvatur. Nullus tenetur communicare cum excommunicato nominatim, niſi ſit ex perſonis ſpecialiter exceptis à Gregorio *in cap. quoniam multos* 2. *q.* 3. Qui autem præſumptuosè participant cum nominatim excommunicatis, ſi admoniti non deſiſtant, ſunt excommunicandi; ſi verò participant ſcienter cum eo, qui per ſententiam eſt excommunicatus cum participibus ſuis, ſunt excommunicati. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Felin. Marian. Socin. Viv. *in ration. lib.* 5. *juris Pontif. pag.* 284. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 762. remiſſivè Ximen. *in concord. p.* 1. refertur ab Ant. Aug. *collect.* 1. *Decret. lib.* 5. *tit.* 21. *c.* 9.

2 Collige ex text. in prima ejus parte minimè licere communicare cum excommunicato, quamvis ſit contritus, & paratus ſatisfacere, ac juraverit parere mandatis Eccleſiæ, ut per Abb. *hic*, *n.* 2. licèt enim ceſſet contumacia, propter quam excommunicatio fuit inflicta, & excommunicatus pœniteat, & ſit paratus ſatisfacere, ac etiam juramentum præſtiterit de parendo mandatis, etiam tunc non erit abſolutus, niſi ſequatur abſolutio actualis, & poſitiva, ut pluribus ad id citatis juribus reſolvit Anton. Ricciul. *de jure perſon. extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib.* 4. *c.* 65. *n.* 11.

3 *Niſi quædam perſonæ*, &c. Quæ autem ſunt iſtæ perſonæ, quibus licet cum excommunicatis communicare, habetur *in cap. quoniam multas* 11. *q.* 3. & referuntur à Bonac. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 2. *punct.* 6. §. 2. *n.* 7. *cum ſeqq.* & ab Anton. Ricc. *d. lib.* 4. *c.* 48. *cum ſeqq.*

4 *Præſumptuosè participant*, &c.] Notatur ad hoc, quod communicans cum excommunicatis regulariter venialem tantùm, & non mortalem contrahit culpam, ut per Covar. *in cap. alma mater, p.* 1. §. 3. *n.* 7. Sayr. *de cenſur. lib.* 2. *c.* 11. *n.* 20.

Secus autem ſi ſcienter, &c.] Notatur ad hoc, quod participans cum excommunicato à Papa excommunicatione ſe extendente ad participantes, peccat mortaliter, & per conſequens excommunicationem majorem incurrit, ut per Sayr. *d. cap. n.* 16. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 32. *n.* 94. *verſ. tertiò.* 5

In gloſſ. *Cùm moniti*, ibi, *niſi canonica monitione præmiſſa, aliàs excommunicatio non valet.* Notatur ad hoc, quod excommunicatio lata in communicantes cum excommunicato, non præmiſſis juris monitionibus, eſt nulla ipſo jure, ut per Covar. *d.* §. 3. *n.* 6. 6

SVMMARIVM.

1 *Excommunicato communicare tenentur qui priùs erant ei obligati ad obſequium familiare.*

2 *Obligati ad obſequium familiare quod ante excommunicationem præſtabant dominis, præſtare quoque debent poſt excommunicationem.*

3 *Vxor poteſt communicare cum viro ſuo excommunicato.*

4 *Communicare an teneatur vir cum uxore excommunicata, oſtenditur.*

5 *Vxor in quibus caſibus non poſſit communicare cum marito excommunicato, oſtenditur.*

6 *Liberi parentibus excommunicatis licitè communicare poſſunt.*

7 *Servi domino excommunicato coguntur communicare.*

8 *Pupillus poteſt communicare cum tutore excommunicato.*

9 *Subditus reſpectu juriſdictionis non poteſt communicare ſuperiori excommunicato, nec è contra.*

10 *Clerici uti ſubditi non poſſunt communicare cum Epiſcopo excommunicato.*

11 *Monachi uti ſubditi non poſſunt communicare cum Abbate excommunicato.*

12 *Communicatio cum excommunicato propter neceſſitatem non ſolùm ſpiritualem, ſed etiam temporalem, licita eſt.*

Cap. Inter alia XXXI.

EXcommunicato communicare tenentur qui prius erant ei obligati ad obſequium familiare, alii verò non tenentur niſi in articulo neceſſitatis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Felin. Mar. Soc. Viv. *in ration. lib.* 5. *juris Pontif. pag.* 285. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 763. remiſſivè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. refertur ab Ant. Aug. *collect.* 3. *Decret. lib.* 5. *tit.* 21. *c.* 4. 1

Ante prolationem ipſius obſequio tenerentur.] Notatur ad hoc, quod obligati ad obſequium familiare, munera, & obſequia, quæ ante excommunicationem præſtabant dominis, præſtare quoque debent poſt excommunicationem, ut per Covar. *in cap. alma mater, p.* 1. §. 1. *n* 9. Paul. Comitol. *reſponſ. Moral. lib.* 6. *q.* 34. Ægid. *de Sacram. & cenſuris, tom.* 2. *diſp.* 14. *n.* 125. *cum ſeqq.* 2

Ex quibus primò infertur, uxorem poſſe communicare cum viro ſuo excommunicato, quia excommunicatio mariti non privavit illam jure ſuo, ac per conſequens non abſtulit debitum, quod ei ante excommunicationem præſtare tenebatur, hoc enim exigit naturale fœdus, & conjugii neceſſitas: ita S. Thom. *in* 3. *part. quæſt.* 23. *artic.* 1. Sot. *in* 4. *ſentent. diſtinct.* 22. *quæſt.* 1. *articulo* 4. Covar. *d.* §. 1. *ſub num.* 8. Petrus de Ledeſma *in ſumma, tom.* 2. *cap.* 7 *de excommun. caſu* 2. Fr. Emman. *in ſumma, tom.* 1. 3

cap.

Digitized by Google

*c.*82.*n.*15. Ugolin. *de cenſur. tab.* 2. *de excommun. cap.* 25. §.6.*n.*1. Vivald. *in candelabro aureo*, *p.* 2. *de excommun. n.* 110. Henriq. *in ſum. lib.* 13. *de excommun. c.* 22. §.2. Soar. *tom.* 5. *diſp.* 55. *ſect.* 4. Felic. *in tract. de ſociet. c.* 18. *n.* 9. Sanch. *de Matrim. lib.* 9. *diſp.* 14. *per totam*, Avil. *de cenſur. p.* 2. *c.* 6. *diſp.* 22. *dub.* 5. Bonac. *eod. tract. diſp.* 2. *q.* 2. *punct.* 6. §.5. *à n.* 18. Paul. Comitol. *d. q.* 34. *n.* 1. *&* 2. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 32. *num.* 134. latè Anton. Ricc. *de jure perſon. extra gremium Eccleſiæ exiſt. lib.* 4. *c.* 48. *à princip.* ampliantes, ut procedat non ſolùm quoad conjugalem actum, ſed etiam quoad alias actiones, & obſequia, ac denique quoad totam
4 civilem, & uſualem communicationem. Utrùm autem ſicut uxor tenetur communicare cum viro excommunicato, ita etiam vir teneatur communicare cum uxore excommunicata? in quo dubio negativam partem ſequitur gloſſ. *verbo uxores*, *in cap. quoniam multos* 11. *q.* 3. ibique Archid. *num.* 1. Henriq. *hic n.* 5. Hoſtienſ. Goffred. & S. Anton. & alii, quos refert Ricc. *d. cap.* 48. *num.* 21. *verſ. contrarium*. Verùm contrarium, imò maritum poſſe communicare cum uxore excommunicata vitanda in iis omnibus, in quibus ipſa poteſt cum marito excommunicato vitando communicare, tenent Covar. *d.* §.1. *num.* 8. Navar. *in man. cap.* 27. *num.* 27. *verſ. humile*, Ugolin. *d. cap.* 23. §.6. *n.* 6. Sanch. *d. diſput.* 14. *num.* 16. Vaſquez *de excommunicat. dub.* 9. *num.* 3. Bonacin. *d.* §.2. *num.* 24. Ricciul. *d. num.* 25.

5 Excipiuntur tamen aliqui caſus, in quibus uxor non poteſt communicare cum marito excommunicato. Primus eſt, quando excommunicatio eſſet lata in cauſa Matrimonii, de cujus valore lis pendet, tunc enim non eſt licita inter eos communio, quia excommunicatio eſt lata ad cohabitationem impediendam, Sanch. *d. diſp.* 14. *num.* 9. Ugolin. *d. tab.* 2. *cap.* 23. *num.* 4. *verſ. poſtremò*, Henriq. *d. lib.* 13. *cap.* 22. §.2. Jacob. de Graff. *in aureis deciſ. part.* 1. *lib.* 4. *cap.* 13. *num.* 7. Bonac. *d.* §.1. *n.* 21. poſt S. Antonin. Hoſtienſ. Angel. Sylveſt. Roſel. Armil. Sot. Gregor. Lopez, & alios reſolvit Ricciul. *d. c.* 8. *num.* 42. Secundus caſus eſt in communicatione in crimine crimninoſo, hæc enim cùm ſit mala per ſe, omninò vetita eſt, adeò ut neque inter conjuges, neque inter alias, quamvis conjunctiſſimas perſonas, admittantur, ut tenent gloſſ. *final. in præſenti*, Socin. *num.* 69. *verſ. item prædicta*, *&* *num.* 124. *verſ. prima hic*, Ugolin. *d.* §.6. *num.* 4. *verſ. quartò uxor*, Sanch. *d. diſp.* 14. *num.* 10. Ricciul. *d. cap.* 48. *n.* 33. Tertius caſus eſt in communicatione in Divinis; illa enim neque uxori, neque liberis, neque aliis permittitur, ut rectè docent Caiet. *in ſum. verbo excommunicatio*, *ad finem*, Armil. *eod. verb. num.* 44. Bonacin. § 2. *num.* 22. Ricciul. *d. cap.* 48. *num.* 35. Quicquid contrarium teneant Navar. Henriq. & alii, quos refert, & ſequitur Sanch. *d. diſp.* 14. *n.* 5. Quartus caſus eſt, ubi uxor nupſit excommunicato ſcienter, hoc enim caſu non poſſe uxorem communicare marito, tenent Soar. *d. diſp.* 15. *ſect.* 4. *num.* 6. Ricciul. *d. c.* 48. *n.* 13. quamvis contrarium teneant Ugol. & alii, quos refert & ſequitur Mar. Alter. *de cenſur. lib.* 1. *diſput.* 15. *cap.* 2. *verſ. ſed poſſet*, Sanch. *d. diſp.* 14. *n.* 3. Quintus caſus eſt, ubi conjuges eſſent divortio ſeparati, Bonac. *d.* §.2. *n.* 23. Sanch. *d. diſp.* 14. *num.* 51. Ricciul. *d. cap.* 48. *num.* 39. ubi *num.* 43. alterum caſum refert, quando ſcilicet vir eſt excommunicatus ob hæreſim, tunc enim neque uxori licebit illi communicare propter ſubverſionis periculum.

6 Secundò infertur liberos parentibus excommunicatis licitè communicare poſſe, de quo dicam commodiùs *ad cap. ſi verò*, *infrà hoc tit.*

7 Tertiò infertur ſervos, & ancillas per excommunicationem domini privari ejus communicatione, imò cogi domino excommunicato communicare, ut tenent Ugol. *d. c.* 23. §.8. *n.* 1. Soar. *d. diſp.* 15. *ſect.* 5. *n.* 9. Anton. Ricc. *d. lib.* 4. *c.* 50. Bonac. *d.* §.2. *n.* 25. ut procedat quocumque titulo ſervi ſint, & etiamſi poſt excommunicationem domini ejus ſervi fiant, & in aliis famulis conductitiis, veluti nutricibus, laboratoribus, & ſimilibus: limitantes tamen in ſervis, in quos habet excommunicatus dominium, alius verò uſumfructum, & in communicatione criminis, ac in communicatione in Divinis, & in excommunicato propter hæreſim. Quod autem ſuprà diximus, hujuſmodi tertium corollarium procedere etiam in famulis, qui poſt excommunicationem domini ei inſervire cœperunt, difficultate non caret, Navar. enim *c.* 27. *n.* 27. Soar. *d. diſp.* 15. *ſect.* 5. *n.* 53. ac alii ab eis citati exiſtimant, non poſſe hujuſmodi famulos incipere poſt domini excommunicationem ei inſervire abſque neceſſitate, ſcientes ipſum eſſe excommunicatum. Sed ampliatio ſupradicta verior eſt, quia *d. cap. quoniam multos*, abſolutè loquitur, & hanc conditionem non requirit: nec ſuffragatur text. *in præſenti*, qui videtur ſe reſtringere ad illos, qui ante excommunicationem ex debito tenebantur, quia in hac parte loquitur tantum de iis, qui tenebantur obſequio familiari, non autem obſequio ſervituris adhærere.

Quartò infertur pupillum poſſe communicare cum 8
tutore excommunicato, quandiu exiſtit ſub illius cura, & tutela, & eſt commenſalis; tutor enim in hoc caſu ſuſtinet perſonam patris: quando verò tutor ſeparatus eſt à pupillo, nec eſt cum eo commenſalis, poteſt pupillus communicare ſolùm in iis, quæ ad tutelæ munus pertinent, ita Soar. *d. ſect.* 5. *num.* 8. *verſ. denique & de pupillo*, Bonac. *d.* §.2. *num.* 33. Anton. Ric. *d. lib.* 4. *cap.* 51.

Quintò infertur ſubditos reſpectu juriſdictionis non 9
poſſe communicare ſuperiori excommunicato, nec è contra; ratio eſt, quia communicatio cum vaſſallo non eſt ita neceſſaria ad vitam prout communicatio cum ſervis: tum quia ſuperiores reſpectu juriſdictionis, ut plurimum, ſunt Principes, & Magnates, qui non ſolent excommunicari, niſi crimina ſint valdè atrocia, & gravia, in quibus opus eſt remedio, quo illis tollatur ſuperbiæ, & inobedientiæ fomentum, quare probat corollarium text. *in cap. nos Sanctorum* 15. *quæſt.* 5. Henriq. *d. lib.* 13. *cap.* 7. *num.* 4. *&* *cap.* 22. *num.* 3. Ugolin. *d. c.* 23. §.9. Soar. *d. diſp.* 15. *ſect.* 6. Bonac. *d.* §.2. *num.* 40. Anton. Ricc. *d. lib.* 3. *c.* 51. *per totum*; imò & in odium talium excommunicatorum juramenta, ſi quæ illis fiunt, relaxantur, & liberantur ſubditi à juramento fidelitatis illis præſtito, ut per Covar. *in cap. quamvis pactum*, *p.* 1. §.3. *n.* 7. *verſ.* 8. *&* 9. *in fine*. Valent. *tom.* 3. *diſp.* 6. *q.* 7. *punct.* 4. §.3. Sayr. *in clavi Regia*, *lib.* 5. *cap.* 8. *num.* 8. *in fine*. Ex quo ſubinfertur clericos uti ſubditos non poſſe communicare cum Epiſcopo excommunicato, Covar. *d. part.* 1. §.2. *num.* 2. Ugolin. *d.* §.9. *num.* 7. Soar. *d. diſput.* 15. *ſect.* 7. Bonacin. *d.* §.2.
num. 36. Ricciul. *d. cap.* 52. *num.* 8. Subinfertur etiam 10
Monachos, uti Monachos ſubditos, non poſſe communicare cum Abbate excommunicato, Ugolin. *ſub n.* 8. *verſ. in his tamen*, Soar. *d. ſect.* 7. *n.* 12. Ricciul. *d. cap.* 52. *num.* 9. advertens, quod ſi adſit alter titulus, nempe quia ſunt Clerici familiares, & ſervientes Epiſcopo, vel Abbati, poterunt communicare in iis, quæ pertinent ad ſervitium, quia tunc communicant ſubjectionis titulo.

Niſi articulus neceſſitatis immineat.] Notatur ad hoc, 11
quod licita eſt communicatio cum excommunicato propter neceſſitatem, non ſolùm ſpiritualem, ſed etiam temporalem, ſive pertineat ad victum, ſive ad

veſtitum, ſive ad habitationem, etiamſi neceſſitas non ſit extrema, ſed alia, quam ex conſilio tenemur ſublevare, ita Ugol. *d.c.23.§.11.* Soar. *d.diſp.15.ſect.3.n.8.* Bonac. *d.c.2.n.57.* Valer. Reginald. *d.lib.32.tract.3.n.124.* Ant. Ricc. *d.lib.4.c.55.* Unde ſequitur eum, qui per metum gravem communicare cogitur cum excommunicato, excuſari à peccato, cenſetur enim exiſtere in gravi neceſſitate, nec Eccleſia obligat cum tanto incommodo: ex quo patet à fortiori, eum excuſari, qui per vim cogitur divinis intereſſe coram excommunicato, in quo caſu advertendum eſt eum, qui hoc modo detinetur, non teneri claudere oculos, vel obturare aures, ut tenent Henriq. *d.lib.13.c.13.num.4.* Avil. *d.diſp.15.n.15.* Bonacin. *d.§.2.n.62.* Quod autem pater excommunicatus ali debeat à filio, tenent Duen. *reg.68.limit.10.circa finem,* Surd. *de aliment.tit.1.q.19.num.13.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium hujus text. refertur.*

2 *Excommunicatio privat excommunicatum poteſtate ſuſcipiendi, vel conferendi Sacramenta.*

3 *Excommunicatus ob percuſſionem Clerici, ſi Ordines ſuſcipiat, deponitur ab illo Ordine, cum quo ſolus Papa diſpenſat: cum Religioſo tamen, qui id aliquo modo ignoranter fecit, diſpenſat Prælatus.*

4 *Diſpenſatio eſt res major, & difficilior, quàm abſolutio.*

5 *Ordinis Sacramentum jure datur excommunicato, & ab excommunicato quoad characterem, non quoad executionem.*

6 *Rigor opponitur æquitati.*

7 *Profeſſio facta per excommunicatum tenet.*

8 *Ignorantia non præſumitur in facto proprio antiquo, ſi illud ſit arduum, & grave.*

Cap. Cùm illorum XXXII.

1 EXcommunicatus pro manuum injectione in Clericum, ſi excommunicationis non ignarus fecit ſe ordinari, ſi eſt Clericus ſæcularis, deponendus eſt in perpetuum ab Ordinibus, ſi Regularis, ab executione Ordinis eſt ſuſpenſus. Qui verò ignorans jus, vel factum, ſic excommunicatus recipit Ordines, ſi eſt Clericus ſæcularis, diſpenſat cum eo ſolus Papa, ſi Regularis, diſpenſat Abbas ſi ignorantia eſt probabilis, & factum non eſt grave. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Vivian. *in ration.lib.5.juris Pontif. pag.286.* Alagona *in compend. juris Canon. pag.762.* remiſſivè Ximen. *in concord.p.1.& 2.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect.1. Decretal.lib.5.tit.21.c.5.*

2 *In excommunicatione poſiti Eccleſiaſticos, &c.*] Notatur ad hoc, quod excommunicatio privat excommunicatum poteſtate ſuſcipiendi, vel conferendi Sacramenta, ut per Ugol. *de cenſ.tab.2.c.7.in initio,* Ægid. *de Sacram & cenſur. tom.2.diſp.15.n.22.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.32.n.1.*

3 *Cenſemus in perpetuum deponendos, &c.*] Notatur ad hoc, quod excommunicatus ob percuſſionem Clerici, ſi Ordines ſuſcipit, deponitur ab illo Ordine, cum quo tantùm ſolus Papa diſpenſat, cum Religioſo tamen, qui id aliquo modo ignoranter fecit, diſpenſat Prælatus, ut per Soar. *tom.5. de cenſur.diſp.31. ſect.1. n.19.* Ægid. *d.tom.2.diſput.15.n.41.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnis.lib.30.n.188.* Campanil. *in diverſorio juris Canon.rub.11.c.15.n.4.& 5.* Bernard. *in pract.c.15.* & Salzed. ibi advertit, hodie ex Concil. Trid. *ſeſſ.24.de reformat.c.6.* ſive detur ſcientia, ſive ignorantia, Epiſcopum jure poſſe in hac irregularitate diſpenſare, ſi delictum occultum ſit, quod tunc erit, quando excommunicatio occulta eſt, licèt celebratio ipſa publica ſit. Vide latè Bonacin. *de ſuſpenſion.omnibus in particulari, diſp.3.q.1.puncto 6.n.7.*

Diſpenſandi facultatem, &c.] Notatur ad hoc, quod 4
diſpenſatio eſt res major, & difficilior, quàm abſolutio, ut per Henriq. *in ſum, lib.14. de irregul.c.17.§.4. in comment.lit.N, in fine.*

Abſque mandato Sedis Apoſtol.] Notatur ad hoc, 5
quod Ordinis Sacramentum jure datur ab excommunicato, & excommunicato quoad characterem, licèt non quoad executionem, ut per Covar. *in cap. alma mater, p.1. §.6. n.6.*

Secundùm rigorem, vel æquitatem.] Ergo rigor oppo- 6
nitur æquitati, ut per Tiraquel. *de retract, tit.1 §.35. gloß.1.n.21.* & æquitas præfertur rigori, Covar. *in reg. poſſeſſor, p.2.§.6.à num.2.* Valaſc. *de jure emphyt.quæſt.5.num.4.* Donel. *commentar. juris Civilis lib.23.cap.2.* Marta *de juriſdict. part.4. caſu 162. num.2. cum ſeqq.* Morla *in emporio juris Civilis, p.1. tit.1. quæſt.11. per totam.*

Qui ſi clauſtrales, &c.] Notant ad hoc, quod in- 7
greſſus, & profeſſio facta per excommunicatum tenet, quia eſt contractus inter Religionem, & profitentem: ita Innoc. *verbo Prælatis,* Henric. *n.4.* Zabar. *n.8.* Felin. *n.2.* Butr. *n.6.* & Socin. *num.15.in præſenti,* idem Zabar. *conſ.46.in fine,* Covar. *de ſponſal.p.2.c.6.in initio, n.3.* Henriq. *in ſum.lib.13.cap.7.§.5.in medio,* Ægid. *d.diſp.14.n.119.* Sayr. *de cenſur.lib.2.c.9.n.19.* Campanil. *d.c.15. n.6.* Fr. Emman. *quæſt. Regul.tom.2. q.62.art.15. verſ.quod procedit, & tom.3.q.17. art.14.* Mar. Alter. *de cenſur.lib.2.diſp.7.c.1.pag.253.* Ant. Ricc. *de jure perſon. extra gremium Eccleſiæ exiſt.lib.4.cap.41. per totum,* Azor. *inſtit.moral.p.1.lib.12.c.3.q.9.* ubi etiam reſolvit, quod hujuſmodi excommunicatus receptus, abſolvi poteſt à Superiore, ſive Abbate, latè Barthol. de Vecchis *in praxi obſervanda in admittendis ad Religionis ſtatum novit. diſp.3. dub.2.per tot.* Avil. *de cenſur.p.2.c.6. diſp.6.verſ.de profeſſ.* Soar. *tom.3.de Relig.lib.5.c.4.n.18.* Barth. a S. Fauſto *in theſauro Relig.lib.5.q.220.* Utrùm autem procedat quando ingreſſus, aut profeſſio eſſet facta vigore reſcripti impetrati ab excommunicato? in quo dubio una ſententia tenet nullius eſſe momenti, quam tenent Felin. *hîc, num.2.verſ.limita,* Calder. *conſ.12.de regul.& conſ.4.de reſcriptis,* Socin. *in cap.ſacris, n.174. infrà hoc tit.* Sayr. *tom.5.diſp.15.ſect.9.n.9.* Barthol. de Vecchis *d.dub.2.n.3.* ex ea ratione, quia tali caſu tota profeſſio fundatur ſuper reſcripto, cujus cùm excommunicatus ſit incapax, *c.1.de reſcript.in 6.* ſequitur quod ſit incapax etiam profeſſionis, arg. *cap.fin.de clerico excommunicato.* Alteram verò opinionem, quod ſcilicet profeſſio facta per excommunicatum vigore reſcripti valeat, tenent Gomez *in d.c.1.n.32.* Covar. *n.3.verſ.etiamſi excommunicatus,* Mar. Alter. *d.c.1.* Sed prima opinio ſicut eſt receptior, ita & verior, quam approbat ultra citatos Fr. Emman. *d.tom.3.q.17.art.14.* ubi intelligit dummodò in reſcripto non ſit clauſula abſolutionis, quæ communiter apponi ſolet, quam etiam ſequitur Ricc. *d.c.41.n.6.ubi n.7.* declarat procedere quando receptio, ſeu profeſſio fuit facta principaliter vigore reſcripti, quod etiam notat Barthol. de Vecchis *d.dub.2.n.3.in fin.* advertens *n.4.* cum Soar. *de Relig.tom.3.lib.5.c.4.n.18.* quod licèt aliæ cenſuræ, excepta excommunicatione, per ſe non impediant in rigore ingreſſum Religionis, quia nec in ſua formali privatione continent talem prohibitionem, neque ſpeciali aliquo decreto latæ inveniuntur, nec etiam habent

habent impedimentum irritans profeſſionem, nihilominus poſſunt eſſe aliquando ſigna quod perſona indigna ſit, ut ei concedatur ingreſſus.

8 *Niſi grave fuerit, & notabile factum*, &c.] Notatur ad hoc, quod ignorantia non præſumitur in facto proprio antiquo, ſi illud ſit arduum, & grave, ut per Menoch. *de præſumpt. lib. 6. præſumpt.* 23. *n.* 39. Maſcard. *de probat. concl.* 375. *n.* 2. Nec etiam ignorantia facti alieni præſumitur in factis nobilium, ſeu magnorum virorum, ex Menoch. *d. præſumpt.* 23. *n.* 80. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.* 2. *collect.* 824.

9 In gloſſ. *Mutilationem*, ibi, *cùm exceſſus notorius eſt*, &c. Utrùm, & quando levis percuſſio Clerici facta in foro, platea, vel alio loco publico, poſſit eſſe enormis propter ſcandalum quod oritur ex notorio exceſſu, vide Bellet. *diſquiſit. cleric. part.* 1. *tit. de favore clericor. Canon.* §. 3. *n.* 39. Bonac. *de cenſur. diſp.* 4. *q.* 4. *punct.* 5. *n.* 2. *verſ. mediocres*, Marc. Ant. Genuenſ. *in praxi Curiæ Archiepiſc. Neapol. cap.* 80. Marc. Anton. *variar. reſol. lib.* 3. *reſol.* 11.

10 In gloſſ. *Effuſionem*, ibi, *verbum enim effuſionis abundantiam ſignificat.* Ita Tiraq. *in tract. de judic. in rebus exiguis, verſ. undecimò, pag.* 55. Unde ſtatutum loquens de vulnere cum ſanguinis effuſione, non habet locum in vulnere, ex quo modicum ſanguinis effunditur, ut per Hippol. *conſ.* 80. *n.* 26. Marc. Ant. Genuenſ. *d. c.* 80. *num.* 2.

11 In gloſſ. *Paſſus*, ibi, *ſicut injuria facta filio patrem contingit.* Notatur ad hoc, quod pater pro injuria facta filio agere poteſt nomine proprio, vide Bellacomb. *tom.* 2. *commun. opinion. lib.* 9. *tit.* 25. *n.* 140. latè Farinac. *in praxi crimin. q.* 105. *à n.* 255. ubi *n.* 258. cum Surd.
12 *deciſ.* 39. *n.* 12. *ad finem*, reſolvit non è contra filium agere poſſe pro injuria facta patri: & *n.* 259. limitat etiam in filio naturali; unde patrem remittere poſſe injuriam factam filio minori, tenent Fichar. *tom.* 2. *communium opinion. lib.* 9. *tit.* 25. *n.* 141. Perez *tit.* 11. *lib.* 1. *Ordinam. pag.* 175. Clar. §. *fin. q.* 58. *n.* 22. Bonacoſ. *commun. crimin. p.* 2. *verbo pater, fol.* 58. *verſo*, Boër. *deciſ.* 120. *n.* 1. Pinel. *in l.* 1. *C. de bonis mater. p.* 3. *n.* 105. Mench. *illuſtrium c.* 15. *n.* 8. Azeved. *l.* 8. *num.* 33. *tit.* 1. *lib.* 5. & *l.* 2. *n.* 120. *tit.* 10. *lib.* 8. *nova recopil.* Surd. *deciſ.* 89. *n.* 12. Farin. *in praxi crimin. part.* 1. *quæſt.* 14. *n.* 34. *cum ſeqq.* & *quæſt.* 105. *num.* 257. Molin. *de juſtit. tract.* 3. *diſp.* 2. *num.* 8.

SUMMARIUM.

1 *Monialis percutiens Monialem, ſeu converſum, vel Clericum ſæcularem, incidit in excommunicationem, & ab Epiſcopo loci abſolvi poteſt*, & num. 2.

3 *Mulieres, cujuſcumſque conditionis ſint, ſi inciderint in excommunicationem propter violentam manus injectionem in Clericum, ab Epiſcopo abſolvi poſſunt.*

CAP. De monialibus XXXIII.

2 MOniales ſi ſe ipſas adinvicem, vel converſos, aut converſas ſuas, aut Clericos percuſſerint, abſolvi debent ab Epiſcopo, in cujus diœceſi eſt ſitum Monaſterium. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Felin. Vivian. *in ration. lib.* 5. *juris Pontificij*, *pag.* 287. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 765. remiſſivè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decret. lib.* 5. *tit.* 21. *c.* 6.

Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Sylveſt. 2
verbo abſolutio 4. *n.* 3. Fr. Emman. *in ſum. tom.* 1. *c.* 80. *num.* 17. Mar. Alter. *de cenſur. tom.* 3. *de excommun. lib.* 3. *diſp.* 7. *c.* 5. *verſ. ſecundò probari poteſt*, Bellet. *diſquiſit. cleric. p.* 1. *tit. de favore clericorum Canonis*, §. 3. *num.* 4. Bonac. *de cenſur. diſp.* 2. *quæſt.* 4. *punct.* 5. *num.* 3. *verſ. quintus.*

Mulieres enim cujuſcumque conditionis ſint, ſi 3
inciderint in excommunicationem propter violentam manus injectionem in Clericos, poſſunt abſolvi ab Epiſcopo, Tiraq. *l.* 10. *connubiali*, *gloſſ.* 1. *p.* 10. *n.* 33. Sayr. *de cenſur. lib.* 3. *c.* 21. *n.* 18.

SVMMARIVM.

1 *Contractus non diſſolvitur, nec impeditur per excommunicationem ſupervenientem in eo qui tenetur aliquid præſtare excommunicato.*

2 *Communicare cum excommunicato nobis licitum eſt quoties opera excommunicati eſt neceſſaria ad nos, vel ad noſtra tuenda.*

3 *Communicare in concernentibus ſervitium, quod jam perſolvit, poteſt quis cum excommunicato.*

4 *Communicare cum excommunicato licitum nobis eſt quando contractus eſt contra illum, ad ſolvendum ſcilicet debitum, vel ad implendum promiſſa.*

5 *Filij parentibus excommunicatis liberè communicare poſſunt, quamvis ſint emancipati, naturales, & adoptivi.*

6 *Societatis contractus per ſupervenientem excommunicationem non diſſolvitur.*

CAP. Si verè XXXIV.

COntractus diſſolvi non poteſt per ſupervenien- 1
tem excommunicationem in aliquo ex contrahentibus, & poteſt alius cum eo communicare, v. g. ſi pepigi cum nautis Venetis, ut me tranſvehant, & ſolvi partem nauli, interim iſti Veneti excommunicantur, nec volunt reſtituere partem nauli, poſſum communicare cum illis, ne videantur ex obſtinatione ſua commodum reportare, & ego ex pœnitentia damnum: & ſicut jure poteſt quis tranſiens per terras excommunicatorum, vel hæreticorum emere & recipere ab illis neceſſaria, & ſicut excuſatur familia communicans cum patrefamilias excommunicato, ita ego, quia in navibus eorum ſum tanquam in ipſorum familia. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Felin. Vivian. *in ration. lib.* 5. *juris Pontif. pag.* 287. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 763. remiſſivè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 3. *Decret. lib.* 5. *tit.* 21. *c.* 7.

Vobis permittimus ut cum ipſis, &c.] Notatur ad hoc, 2
quod quoties opera excommunicati eſt neceſſaria ad nos, vel noſtra tuenda, licitum eſt nobis cum excommunicato communicare, ut per Angel. *verbo excommunicatio* 8. *n.* 6. Soar. *tom.* 5. *de cenſur. diſp.* 15. *ſect.* 3. *n.* 7. Anton. Ricciul. *de jure perſon. extra gremium Eccleſiæ exiſtent. lib.* 4. *c.* 54. *num.* 1. ubi *n.* 3. hinc infert licitum nobis eſſe petere conſilium à Doctore excommunicato, ſi ab alio æquè idoneo conſilium non ſperamus, & pari ratione poſſe in infirmitate vocare medicum, & aromatarium excommunicatum, ſi illum magis idoneum reputemus, vel de noſtra complexione magis informatum.

Majorem nauli receperint quantitatem, &c.] Notatur 3
ad hoc, quod ille, qui ſervitium ſtipulatus eſt ab eo,

quem ignorabit excommunicatum, vel ab eo, qui poſt ſtipulationem excommunicationem contraxit, & totam vel partem medicis perſulvit, ſi quantitas ſoluta nequeat recuperari, poterit illis in concurrentibus ſervitium communicare, ut per Anton. Ricciul. *d. lib.4. c.53. n.4.*

4 *Et ab excommunicatis exigi poſſit*, &c.] Notatur ad hoc, quod quando contractus eſt contra excommunicatum, licitum nobis eſt ei communicare ad effectum cogendi illum ad ſolvendum debitum, & ad implenda promiſſa in contractu, ut per Covar. *in cap. alma mater, p.1.§.1. n.8.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.32. num.98.* Ægid. *de Sacrament. & cenſur. tom.2. diſp.14. n.124. & 129.* Mat. Alter. *de cenſuris, tom.1. de excommun. lib.1. c.4. verſ. probatur.* Ricciul. *d. lib.4. c.32. n.29. & c.56. à princip.* ubi *n.3.* aſſerit procedere non ſolùm in coactione judiciali, ſed etiam extrajudiciali, adeò ut liceat nobis excommunicatum alloqui, aut illi nuntium, vel literas mittere, petendo debitum ab eo; nam ſi licet petere debitum, licita ſunt etiam media neceſſaria, vel utilia ad illud conſequendum, quod quidem in ſpecie cenſet Soar. *tom.5. diſp.15. ſect.8. ſub n.2.*

5 *Præterea ſi paterfam. domus*, &c.] Notatur ad hoc, quod liberi parentibus excommunicatis licitè communicare poſſunt, ut per Ugol. *de cenſur. tab.2. c.23. §.7.* Covar. *in d. cap. alma, p.2. §.2. n.9.* Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.6. q.34. n.4.* Bonac. *de cenſur. diſp.2. quæſt.2. puncto 6. §.2. n.28.* Anton. Ricciul. *d. lib.4. c.49. à princip.* Primò ampliatur, ut procedat etiam in liberis emancipatis, quia diſpoſitio *cap. quoniam multos* 11. *q.3.* loquitur ſimpliciter de liberis, & ideò à nobis debet ſimpliciter intelligi, non adhibita diſtinctione, an ſint in poteſtate, vel emancipati; ita Ugol. *d. §.7. num.7.* Mat. Alter. *de cenſur. tom.1. diſp.15. lib.1. c.1. in 1. dubit.* ſed quamvis hæc opinio procedere poſſit in iis, quæ pertinent ad filium, ut filius eſt, veluti ad obedientiam, & reverentiam erga patrem, quoad aliàs verò actiones minimè poterit communicare, præcipuè ſi habitet extra patris domum, quia tunc non poterit de novo habitare, & alias ſimiles actiones cum patre excommunicato vitando exercere, ut per Suar. *d. ſect.5. num.3.* Bonacin. *d. §.2. num.28.* Paul. Comitol. *d. quæſt.34. n.3.* Ricciul. *d. c.49 n.8.* Secundò ampliatur ut procedat etiam in liberis naturalibus habitantibus ſimul cum patre; Ugolin. *d. §.7. ſub n.7.* Soar. *d. ſect.5. n.4.* Mat. Alter. *d. c.4. in 1. dub.* Ant. Ricc. *d. c.49. n.11.* Tertiò ampliatur, ut procedat etiam in filiis adoptivis, dummodo ſint ſub cura parentum, & commenſales illorum, Ugolin. *d. §.7. n.3.* Soar. *d. ſect.5. num.4.* Mat. Alter. *d. c.4. in 3. dubit.* Quartò ampliatur, ut procedat non ſolùm in filiis, aut liberis, ſed etiam in iis, qui moraliter habentur loco liberorum, cujuſmodi ſunt nurus, privigna, hos enim cum ſocero, aut vitrico excommunicato, ſi commenſales ſint, communicare poſſe tenent Ugolin. *d. §.7. num.8.* Soar. *d. ſect.5. num.7.* Bonac. *d. §.2. num.29.* Anton. Ricciul. *d. c.29. num.22.* Quintò amplia ſive filii nati ſint ante excommunicationem, ſive poſt. Ugolin. *d. num.8.* Ægid. *de Sacram. & cenſur. tom.2. diſp.14. num.127.* Anton. Ricciul. *ubi proximè, num.23.* Limita tamen in filiis ſpiritualibus, ut per Soar. *d. ſect.5. ſub num.8.* Bonac. *d. §.2. num.34.* Anton. Ricciul. *d. cap.49. num.20.* ubi *num.25.* diſputat utrùm ſicut liberi poſſunt communicare cum parentibus excommunicatis, ſic poſſent è converſo parentes communicare cum liberis excommunicatis.

6 In gloſſ. *In excommunicatorum.* Notatur ad hoc, quod contractus ſocietatis per ſupervenientem excommunicationem non diſſolvitur, & poteſt ſocius non excommunicatus in iis, quæ pertinent ad ſocietatem, communicare ſocio excommunicato, ut per Abb. *n.10. verſ. & circa ſocietatem*, Covar. *in cap. alma mater, part.1. §.1. num.8. verſ. quibus ſuffragatur.* Vivian. *deciſ.99. num.15.* Felic. *in tract. de ſociet. cap.8. num.9.* quos refert, & ſequitur Anton. Ricciul. *d. lib.4. c.56. num.6.*

SUMMARIUM.

1 *Prælatus poteſt & debet clericum ſubjectum incorrigibilem incarcerare, & laici citra metum excommunicationis de Prælatorum licentia capere poſſunt clericos, & ad judicium ducere.*

2 *Crimina ne maneant impunita publicè intereſt.*

3 *Clericus ſuſpectus de fuga poteſt carcerari, & ab ipſo creditore capi, ſi aufugiat cum bonis.*

4 *Prælatus poteſt jubere ſuum clericum capi etiam per laicos.*

5 *Clericus in fragranti delicto repertus an poſſit capi per judicem ſæcularem, remiſſivè.*

Cap. Ut famæ XXXV.

PRælati ſubditorum ſuorum exceſſus corrigere debent, & poſtquam ſunt canonicè de crimine condemnati, tenentur eos ſub arcta cuſtodia detinere, ne incorrigibiles, & aufugientes pejora faciant. Item laici citra excommunicationem poſſunt capere clericos, & ad judicium trahere etiam violenter, ſi opus eſt, ſed de mandato judicis Eccleſiaſtici, cui ſunt ſubditi, & cujus eſt corrigere, quia tunc non laici, ſed judex hoc facit, cujus auctoritate laici faciunt, dummodo tamen eorum violentia non amplius ſe extendat quàm defenſio, vel rebellio exigat clericorum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socio. Felin. Vivian. *in ration. lib.5. juris Pontif. pag.288.* Alagona *in compend. juris Canon. pag.764.* remiſſivè Ximen. *in concord. p.1.* refertur ab Anton. Auguſtin. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 21. cap.8.* 1

Publicæ utilitatis intereſt ne crimina maneant impunita.] Notatur ad hoc, quod publicè intereſt, & reipub. expedit, ne crimina maneant impunita, ut per Thom. de Thomaſ. *in floribus legum, reg.103.* Gram. *deciſ.36.* Perez *l.4. gloſſ.1. pag.312. tit.12. lib.2. Ord. & l.1. gloſſ.3. pag.148. in princip. tit.1. lib.8.* Azeved. *l.14. n.1. tit.9. lib.3. nova recop. & l.1. num.63. tit.1. lib.8.* Flamin. *de reſign. lib.14. quæſt.1. num.17.* Bellet. *diſquiſit. clerical. part.1. tit. de diſcipl. clericali §.15. à n.86.* Card. Tuſch. *tom.2. lit. D, concluſ.157.* Cabed. *Luſit. deciſ.75. n.1. part.1.* Cardoſ. *in praxi judicum, verbo delictum, n.8. & 10.* 2

Sub arcta cuſtodia detineri, &c.] Notatur ad hoc, quod clericus ſuſpectus de fuga poteſt carcerari, & ab ipſo creditore capi, ſi aufugiat cum bonis, ut per Marcum Anton. Genueuſ. *in praxi Archiepiſc. Neapol. c.3. n.16.* nam ut clericus poſſit pro crimine perſonaliter detineri, requiritur quod ipſe clericus fugitivus ſit. Clar. *lib.5 § final. q.28. n.5.* 3

Laici verò, &c.] Notatur ad hoc, quod Prælatus poteſt jubere ſuum clericum capi, etiam per laicos, ut per Ægid. *de Sacram. & cenſur. tom.2. diſp.14. n.191.* Et mittens manus violentas in clericum de mandato ſui Prælati eum capiendo, non incurrit excommunicationem, Sayr. *de cenſur. lib.3. c.27. n.26.* 4

Per hunc text. eſt communis opinio, poſſe ſæcularem judicem capere clericum in fragranti delicto repertum, 5

repertum, vt ad ſuum judicem ducatur: ſic atteſtantur Anton. Gom. *tom. 3. variar. c. 4. n. 3.* Anendan. *de exequend. mand. p. 1. c. 22. n. 2. verſ. item,* Bernard. *in pract. c. 15. n. 3.* vbi Salzed. *lit. D, in nouiſſ. edit.* Peregr. *de immun. Eccleſ. c. 16. n. 37.* Salgado *de protect. Regia, tom. 2. p. 2. c. 4. n. 13.* Cald. Pereira *de manu Regia, p. 1. c. 10. n. 6.* me citato *in hoc loco,* Diana *reſol. moral p. 1. tract. 2. reſol. 10.* Azeued. *l. 9. n. 4. tit. 3. lib. 1. & l. 5. n. 9. & 11. tit. 3. lib. 4. nouæ recop.* Oliban. *de jure fiſci, c. 14. n. 140.* Farinac. *in praxi crimin. p. 1. q. 21. à num. 141.* Canil. Borel. *in ſumma omnium deciſ. tit. 43. n. 16. & de præſtantia Regis Catholici, c. 71. n. 185. & 186.* ſed intellige cum Campanil. *in diuerſorio juris Canonici, rub. 4. n. 27.* & vide dicta ad *c. 2. de vita & honeſt. cleric.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus eſt qui in Clericum etiam volentem manus iniecerit, etiamſi hoc faciat in ſatisfactionem præcedentis injuria.*

2 *Excommunicatus eſt qui in clericum volentem manus imecerit violentas.*

3 *Clericus ſe ipſum percutiens animo irato, & injurioſo excommunicatus eſt.*

4 *Canonis priuilegio non poteſt renuntiari.*

5 *Declaratur text. in præſenti,* & n. 6. & 7.

8 *Clericum percutiens cauſa correctionis excommunicationem non incurrit.*

9 *Clericus conſentiens in ſui percuſſionem non eſt ipſo facto excommunicatus, ſed venit excommunicandus.*

10 *Clericus ſolùm verbaliter depoſitus gaudet Canonis, & fori priuilegio.*

Cap. Contingit XXXVI.

1 SI Clericus offendens aliquem pro ſatisfactione ex more patriæ ſuæ ſubjiciatur ſponte verberibus, adhuc verberans eſt excommunicatus, quia hæc injectio manuum, quamvis non ſit violenta, eſt ſaltem injurioſa Ordini clericali, clericus autem ſatisfacere debet competenter injuriam paſſo ſine injuria clericali itavt remaneat pax inter eos, & ſi de cætero aliquis Clericus præſumpſerit ſe ſubjicere ſimilibus verberibus, excommunicetur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Felin. Marian. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. juris Pontif. pag. 288.* Alagona *in compend. juris Canon. pag. 764.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 2. Decret. lib. 5. tit. 21. c. 10.*

2 Collige ex text. excommunicatum eſſe qui in clericum etiam volentem manus injecerit violentas, vt per Franc. Marc *part 2. deciſ. 882.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 2. differentia 15. num. 3.* Suar. *tom. 5. de cenſur. diſp. 21. ſect. 2. num. 58.* Aull. *eod. tract. part. 2. c. 5. diſp. 5. dub. 12.* Sayr. *eod tract. lib. 3. c. 26. num. 18.* Bonac. *eod. tract. diſput. 2. quæſt 4. punct. 2. num. 1.* Carrer. *in pract. crimin. fol. 92. num 3.* Molin. *de juſtit. tom. 4. tract. 3. diſp. 51. n. 3.* Decian. *in tract. crimin. lib 4. c. 3. num. 4.* Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſol. 472.* Balthaſ. Ameſcua *de poteſtate in ſeipſum, lib. 1. c. 11. n. 22.* Iacob. de Graff. *in deciſ. aureis, parc. 1. lib. 2. c. 49. n. 6. & part. 2. lib. 3. c. 5. num. 29.* Carol. de Graſſis *de effectibus cleric. effectu 9. n. 77.* Gutier. *de juramento confirm p. 1. c. 16. à num. 55.* Beller. *diſquiſit. clerical. part. 1. tit de fauore cleric. Canon. §. 1. n. 10.* Paul. Layman. *in Theologia moral. lib. 1. tract. 5. de excommun p. 2. c. 5. num. 5. in fine, verſ. his adde,* hinc

3 reſoluentes Clericum ſe ipſum percutientem animo irato, & injurioſo, excommunicatum eſſe majori excommunicatione, quod etiam reſoluunt Gutier. *loco citato,* Cened. *ad Decret. collect. 14. n. 13. & coll... ſol 29. n. 5.* Ægid. *de Sacrament. & cenſur. tom. 2. diſp. 14. n. 170.* Franciſc. Cotiolan. Capucin. *de caſibus reſeruatis, § 2. caſu 10. de indic. Regul. §. 10. num. 25.* Ameſcua *d. lib. 1. cap. 20. num. 24.* Paul. Layman. *vbi ſupr.* Beller *d. §. 1. n. 11.* plures quos refert, & ſequitur Carol. de Graſſis *d. effectu 9. n. 82.* Bonac. *d. punct. 2. num. 4.* vbi intelligit modò Clericus percutiat ſe ex ira, & percuſſio attingat grauitatem lethalis culpæ. Vnde ſequitur majori excommunicatione ligari eos, qui deſperatione, vel tædio vitæ ſe ipſos percutiunt, aut occidunt, ſecus, verò dicendum de Clericis, qui ob mortem parentum, vel amicorum ſeſe alapis percutiunt, aut barbam, vel capillos euellunt, vel de illis, qui cauſa mortificandæ carnis, aut ex deuotione corpus ſuum caſtigant, vt per Molin. *de juſtit. tom. 4 tract. 3. diſp. 51. n. 4.* Ægid. *d. diſp. 14. n. 168.* Bonac. *d. punct. 2. n. 4. verſ. hinc ſequitur.*

Ratio autem illa eſt, quia priuilegio Canonis non 4 poteſt clericus renuntiare, cùm non tam in fauorem Clerici ordinati, quàm in fauorem totius Ordinis clericalis fuerit introductum: tum etiam quia neminem ſui ipſius dominum eſſe, nec membrorum ſuorum, paſſim jura clamant, *in l. liber homo, ff. ad leg. Aquil.* & in hoc text cum ſimilibus, quibus juribus ſcriptum reliquit Guido Papæ *deciſ. 178.* poſſe neminem ſe obligare ad manus amputationem, niſi quid certum fecerit, vel niſi ita ſit, vt ille loquitur. Nec obſtat, quod volenti, & conſentienti non fit injuria, quia reſpondetur hoc procedere, quando conſentiens conſentit in iis, quibus poteſt conſentire: Clericus autem in hoc caſu non poteſt conſentire, cùm priuilegium de non percutiendo Clerico ſub pœna excommunicationis conceſſum ſit toti Ordini, & ſtatui Clericali, cui perſona priuata non poteſt præjudicare, & cedere, & ſufficit quod fiat injuria ſtatui Eccleſiaſtico, vt excommunicatio huiuſmodi incurſa cenſeatur, vt in text. habetur; ita reſpondent citati à Bonac. *d. punct. 2. n. 1. verſ. reſpondeo.*

Verùm contra ſupradictam textus concluſionem, 5 ejuſque decidendi rationem non leuiter obſtat, quod Canon ille, *ſi quis ſuadente,* expreſsè requirit vt excommunicatio ipſo jure incurratur, quod injectio manuum ſit violenta, vt patet ex verbis ipſius Canon. & melius ex *c. 1. ſup. hoc tit.* ibi: *Quia non poteſt in ipſis injectio manuum violenta notari,* quæ particula non conuenit percutienti Clericum volentem, & conſentientem, juxta *reg. ſcienti,* cum ſimilibus, & fatetur text. *in præſenti,* ibi: *Huiuſmodi manuum injectio, etiamſi non violenta,* &c. & magis in deciſione, quæ habetur *in verſ. ideo,* &c. quatenus ſolùm prohibet ne de cætero illud fiat, vt Clerici ſe percutiendo laicis ſubjiciantur, minimè autem percutientibus volentem Clericum excommunicatio præſcribitur, ſed Clericos ſic ſe percuſſioni ſubjicientes poſt tempora illius Canon. excommunicandos eſſe conſtitit, atque ita ex iis fundamentis non defuerunt plures, qui contra communem ſententiam ſcripſerunt, negantes percutientes Clericum volentem excommunicationem illam incurrere, de qua *in d. Canon. ſi quis ſuadente,* quam alii ex meis præceptoribus Conimb. probabilem cenſent ante text. *in præſenti,* non ita poſt illud, quia putant expreſsè hic probari iſtos eam excommunicationem incurrere, de qua *in d. Canon. ſi quis ſuadente,* dum illius auctoritate factum in Bracharen. Archiepiſcopatu damnat: inepta autem eſſet illius Canon. allegatio, niſi Pontifex intelligeret ad hanc cenſuram pertinere percuſſionem Clerici injurioſam, licèt violenta non ſit. Secundò, quia

magis fauet Ordini clericali, in cuius fauorem dixit text. *in præſenti Canon.* illum fuiſſe promulgatum. Tertiò, quia conſtantiſſimo ſcribentium conſenſu recepta eſt hujuſmodi traditio; veruntamen minimè hæc diſtinctio defendi poteſt, ſi enim rationes, quas pro ea conſiderant, veræ ſunt, concludunt nihil de nouo Pontificem hîc ſtatuere, ſed potius ſecundum jus antiquum reſpondiſſe; nam ſi propterea excommunicationem incurrit percutiens Clericum volentem, quia priuilegium illius Canon. toti ordini conceſſum eſt, non verò in ſingulorum priuatum fauorem, rectè ſequitur ſecundùm jus antiquum, & ordinarias regulas nihil prodeſſe conſenſum priuatorum, vt percutiens excommunicationem euadat, iuxta reg. *d.l. jus publicum.ff. de juſtitia & jure, & cap. ſi diligenti, de foro competen.* cum ſimilibus: deinde ſi Pontifex interpretatur Canon. illum ſtatuere excommunicationem non ſolùm ob percuſſionem violentam, ſed etiam ob injurioſam, fruſtra inter nouum jus, & antiquum fit diſtinctio; ſi denique auctoritas Doctorum, & receptiſſima ſententia perſuadere debent, nemo ea tempora diſtinxerat, vt illi volunt.

6 Quare licèt raṙò, & difficulter à receptis ſententiis recedere conſueuerim, nunquam tamen in rigore diſputationis huic, de qua *ſuprà*, acquieſcere potui, ſed ſemper conſtanter exiſtimaui, & exiſtimo, neque ante, neque poſt hunc text. probari jure noſtro quod percutiens Clericum volentem, excommunicationem illam ipſo jure incurrat, ex prædictis rationibus, neque contraria argumenta difficilem habent ſolutionem: nam illud, quod priuilegiis conceſſis ratione honeſtatis, & reuerentiæ perſonarum ipſi nequeunt renuntiare, omiſſis variis ſolutionibus, de quibus D. Barboſ. *in l. alia, §. eleganter, n. 11. ff. ſoluto Matrim.* totum eſt concedendum, ſed ex hoc non infertur ad caſum noſtrum, nullum enim priuilegium datur Clericis quando volentes percutiuntur, cùm potiùs contra ſuos injicientes manus violentas conceſſum fuarit. Ad aliud verò quod Pontifex videretur ineptè conſiderare verba illius Canon. *ſi quis ſuadente*, explicando ad caſum percuſſionis Clerici volentis, quaſi Canon non ſolùm puniat percuſſionem violentam, ſed etiam injurioſam, fruſtraque conſiderate Canonem editum in fauorem totius ordinis, ſi caſus ipſe non pertinet ad cenſuram eo Canone ſtatutam: Reſpondetur hæc omnia ſatis conuenire, & adaptari prohibitioni, de qua *hic, in verſ. adeò*, nam ſi percuſſio violenta non eſſet, neque etiam injurioſa, nulla prohibitione opus erat, ſed potius actus licitus cenſeri debuit, quemadmodum Doctores reſoluunt de illis, qui cauſa diſciplinæ percutiuntur, vt in *d. cap. 1. ſupr. hoc tit.* aut cauſa deuotionis ſe percutiunt, eo quòd pertinet alia ratio, vt idem Canon latus ſit in fauorem totius ordinis, nam ſi ſolus reſpiceret fauorem priuatorum, eadem percuſſio non redundaret in opprobrium totius ordinis. quia ſupponimus ipſum non tangere: ergo bene Pontifex ad effectum vt illicita, & prohibita cenſeatur talis percuſſio, conſiderat injuriam toti ordini illatam, quam ſinguli ſuo conſenſu remittere non poſſunt, minimè inde ſequitur excommunicationem Canon. *ſi quis ſuadente*, ipſo jure incurrere.

7 Hac igitur reſolutione retenta facilè etiam defenditur reſolutio altera contra communem, quod Clericus ſe ipſum percutiens excommunicationem illam non incurrit, etiamſi injurioſè fiat, vel illicitè, vt tenuit Fab. quem refert, & ſequitur Maot. *dial. 125. verſ. ſi ſeipſum vulneraret*; & ratione illa confirmatur, quod ad excommunicationem illam incurrendam requirit Canon diſtinctionem perſonarum inter ipſum percuſſorem, & percutientem, quod generaliter in omnibus moralibus actionibus pro regula conſtitutum eſt *in cap. vlt. de inſtitut. & in cap. debitum, de Baptiſmo*, cum multis aliis.

Tamen injurioſa videtur.] Ergo ſufficit, quod huiuſmodi percuſſio ſit injurioſa ordini clericali, vt aduertit Ægid. *d. diſp.* 14. *n.* 168. ex quo euenit percutientem Clericum cauſa correctionis, excommunicationem non incurrere, vt reſoluit Sayr. *d. lib. 3. cap. 27. num.* 11. 8

Excommunicetur.] Ergo Clericus conſentiens in ſui percuſſionem non eſt ipſo facto excommunicatus, ſed venit excommunicandus, per Nau. *in manuali, c. 27. n. 77.* Suar. *d. ſect. 1. n. 57.* Bonae. *d. punct. 2. n. 3.* Henriq. *in ſumma, lib. 5. c. 5. in comment. lit. T*, vbi aduertit, quod ſi Clericus pluribus ictibus cum interuallo notoriè ſe ſubjiciat, excommunicationem incurrit ipſo facto, quia in ſecundo ictu participat in crimine cum excommunicato notorio. 9

In gloſ. *Ordinati*, ibi, *item quid de excommunicato depoſito, ſi verberetur, an incidat in Canonem, &c.*] Notatur ad hoc, quod Clericus ſolùm verbaliter depoſitus Canonis priuilegio fruitur, vt per Gam. *de Sacram. præſtan. vltimo ſupplicio damnatis, q. 5. n. 21.* Sayr. *de cenſur. lib. 5. c. 20. n. 12.* Bonae. *de cenſuris, diſp. 4. puncto vnic. n. 3.* Aloyſ. Rice. *in praxi aurea, reſolut. 355.* Mat. Alter. *de cenſur. tom. 1. de excommun. lib. 2. diſp. 1. c. 6. verſ. & quidem*, ſic eodem modo depoſitus verbaliter gaudet priuilegio clericali. Roland. *conſ. 4. n. 23. vol. 1.* Bellet. *diſquiſit. cleric. p. 1. tit. de fauore Clericorum perſonali, §. 6. n. 3.* Bonac *d. n. 3.* vbi citat Valent. Sayr. Auil. & alios. 10

Cap. Relatum XXXVII.

Clerici, qui percutiunt Clericos, ſunt excommunicati, & ad Sedem Apoſt. venire compelli debent, quia plus Deo, quàm hominibus deferendum: ſed ſi hoc fecerunt in fraudem, vt ſubtrahant ſe à ſeruitio dominorum, vel ſi domini propter hoc ſine ſua culpa graue damnum incurrant, tunc poteſt Epiſcopus ex indulgentia & diſpenſatione Papæ eos abſoluere, & pro labore itineris injungenda eſt illis alia ſatisfactio, dummodo tamen percuſſio non fuerit enormis, & ad tollendum ſcandalum eſſet veniendum Romam. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. juris Pontif. pag. 289.* Alagona *in compend. juris Canon. pag. 765.* remiſſivè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 21. c. 11.* 1

Hanc eandem concl ex hoc text. deſumunt Gama *de Sacram. præſtandis vltimo ſupplicio damnatis, q. 5. n. 12.* Vnde colliges quod poteſtati alterius quilibet adſtrictus, prout ſunt ſerui, ideſt, mancipia, poſſunt pro violenta manuum iniectione in Clericum ab Epiſcopo abſolui, vt per Bellet *diſquiſit. cleric. p. 1. tit. de fauore cleric. Canonis, §. 3. n. 29.* 2

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus propter participationem cum excommunicato, licèt eum poſtea impugnet, ex hoc ſolo pro abſoluto non eſt habendus.*

2 *Abſolutio neceſſariò requiritur ad tollendam excommunicationem, quamvis excommunicatus pœniteat.*

3 *Miniſtri Eccleſiæ non debent accipere oblatum ab excommunicato, vt diuina officia pro ipſo faciant.*

4 *Relicta in teſtamento ab excommunicato ad pias cauſas, an à miniſtris Eccleſiæ recipi poſſint, oſtenditur.*

5 *Excommunicati priuantur Eccleſiæ ſuffragiis.*

Cap. Sacris XXXVIII.

1 EXcommunicatus quia communicauit cum excommunicatis, & in ſe reuerſus de mandato Eccleſiæ illos excommunicatos impugnat, ex hoc ſolo pro abſoluto non eſt habendus, niſi priùs abſoluatur, nec ſi in bello moritur, pro eo eſt orandum, vel offerendum, niſi poſtquam conſtiterit per euidentia ſigna de ejus pœnitentia, & defunctus abſoluatur juxta formam *cap. a nobis, eod.* Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Felin. Mat. Soc. Viu. *in ration. lib. 5. juris Pont. pag. 298.* Alagona *in compend. juris Canon. pag. 765.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 2.* refertur ab Anton. Aug. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 21. cap. 12.* & alia pars eſt ſup. à, *in cap. ſacris, de ſepultur.* & in alio ſic incipien. *de his, quæ v.*

2 *Non tamen priuſquam abſolutionis gratiam, &c.*] Notatur ad hoc, quod abſolutio neceſſariò requiritur ad tollendam excommunicationem, quamvis excommunicatus pœniteat, vt per Couar. *in cap. alma mater. p. 1. §. 11. n. 5.* & plures, quos refert, & ſequitur Ant. Rice. *de jure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib. 4. c. 65. n. 12.* cum Couar. *d. §. 11. ſub n. 4.* & Nauar. *in manuali, c. 26. n. 32.* atque aliis, extendit per hunc text.

3 vt procedat, etiamſi excommunicatus ſit mortuus, & moriens oſtenderit ſigna pœnitentiæ, & *n. 21.* pariter per text. *in præſenti* extendit, vt procedat, quamvis excommunicatus pœnitens erroris pugnauerit de mandato Eccleſiæ contra alios excommunicatos, & in hoc bello deceſſerit, non adhuc, niſi ſequatur abſolutio, remanet abſolutus.

4 *Vel oblationes, &c.*] Notatur ad hoc, quod Eccleſiæ miniſtri non debent accipere oblatum ab excommunicato, vt Diuina officia pro ipſo faciant, vt per Vgol. *de cenſur. tab. 2. c. 9. §. 4.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 32. num. 14* ampliantes procedere etiamſi non ille, ſed alius pro illo offerat, & etiamſi offerat ſimpliciter, vel in eleemoſynam. Verùm autem relicta in teſtamento ab excommunicato ad pias cauſas, ab Eccleſiæ miniſtris recipi poſſint? quæſtio eſt ad præſens inſtitutum non contemnenda: in qua reſoluendum eſt, quod quando ſunt relicta mortuaria, quæ dantur pro anima, vel ſub onere celebrandi ſuffragia, tunc huiuſmodi relicta non valent, nec recipienda ſunt ab Eccleſia, cùm pro excommunicato non ſit orandum, vt per Innoc *in cap. cum voluntate, hoc tit. ſub num. 2 verſ. mortuaria autem*, vbi Ioan. Andr. *ſub n. 4. verſ. mortuaria verò*, Abb. *in rubr. de teſtam. ſub num 11.* Campeg. *de Dote, par. 1. quæſt. 47. num. 4.* Quando verò aliquid relinquitur Eccleſiæ ſimpliciter ſine aliquo onere, tunc relictum huiuſmodi valet, & poteſt Eccleſia illud recipere, quia ex parte excommunicati, ſi poteſt teſtari ad vſus profanos, poterit multò magis ad vſus pios: reſpectu verò Eccleſiæ, cùm ea non obligetur ad orandum, poteſt recipere ſine ſcrupulo, cùm poſſit accipere eleemoſynas ab excommunicatis, vt citius Deus eorum corda illuſtrare dignetur, ita ex Abb. & Franch reſoluit Antun. Ricc. *d. lib. 4. cap. 58. num. 15. & 16.* vbi *num. 18.* idem dicendum putat, ſi relictum ſit ſub onere faciendi aliquod opus pium circa ſuffragium, veluti ſi ſit relictum Eccleſiæ aliquid ab excommunicato ſub onere alendi, ſeu maritandi puellas; hoc enim eſt perinde ac ſi eſſet relictum pauperibus, quibus excommunicatus relinquere poteſt.

Vel orationes Domino porrigendæ, &c.] Notatur ad hoc, quod excommunicati priuantur Eccleſiæ ſuffragiis, vt per Ægid. *de Sacram. & cenſur. tom 2. diſp. 14. n. 36. & 59.* Valer. Reginald *d. lib. 32. n. 9.* Vaſq. *tom. 4. in 3. part. tract. de excommunic. dub. 2.* Bonac. *de cenſuris, diſp. 1. q. 2. punct. 1. in princip.* 5

SUMMARIUM.

1 *Excommunicatus ſemel debet vitari ſemper vt excommunicatus, niſi legitimè probet ſe fuiſſe abſolutum.*

2 *Excommunicato dicenti ſe abſolutum non adhibetur fides.*

3 *Abſolutio ab excommunicatione an probetur per cedulam Confeſſarij.*

4 *Excommunicatus qui fuit olim, etiam hodie excommunicatus præſumitur.*

5 *Excommunicatus ſemel, debet ſemper vitari donec probetur abſolutus.*

6 *Excommunicatum quem ſemel ſciui, debeo ſemper vitare donec de abſolutione mihi legitimè conſtiterit.*

7 *Cardinali aſſerenti aliquid ſibi commiſſum plena fides adhibetur, licèt non oſtendat literas ſui mandati.*

Cap. Sicut XXXIX.

EXcommunicatus, v. g. ab Epiſcopo, ſemper habebitur excommunicandus & vitandus, donec conſtiterit de eius legitima abſolutione vel per literas Papæ, vel delegati à Papa, vel alio modo legitimo. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm Felin. Mat. Soc. Viu. *in ration. lib. 5 juris Pontif pag. 290.* Alagona *in compend. juris Canon. pag. 765.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Ant. Aug. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 21. cap. 13.* 1

Super abſolutione ſua literas, &c.] Notatur ad hoc, quod non adhibetur fides excommunicato dicenti ſe abſolutum, vt per Maſcard. *de probat. concl. 11. num. 1.* Sanch. *de Matrim. lib. 3. diſp. 37. n. 2.* 2

Aut alio modo legitimè, &c.] Ergo non ſufficit probare ſe eſſe abſolutum ab excommunicatione per cedulam Confeſſarii, niſi duo teſtes adſint, qui probent excommunicatum abſolutum, & parti ſatisfeciſſe, vt per Fr. Emman. *in addit. ad Bullam Cruciatæ, §. 9. n. 51. fol 106.* 3

Vt peius habeas, &c.] Notatur ad hoc, quod qui olim fuit excommunicatus, hodie etiam excommunicatus præſumitur, vt per Maſcard *d. concl 12. n. 1. & concl 704. a n. 1.* Menoch. *de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 70. per totam*, Aloyſ Rice. *in collect. deciſ p. 4. n. 1117.* Et ideo ſemel excommunicatus ſemper debet vitari, donec probetur abſolutus. Viu *dec. 58.* Cou. *in cap. alma mater, p. 1. §. 2. n 6.* Nauar. *in manu. c. 27. n. 36.* latè Mat. Alter. *de cenſur. tom. 1. de excommun. lib. 1. diſp. 11. c. 3. verſ. ſed dubitari*, vbi limitat quando aliquis non fuit excommunicatus ſimpliciter, ſed ſub conditione: vel quando communi opinione ab omnibus reputabatur abſolutus, aut eſſet elapſum aliquod temporis ſpatium ab ipſa excommunicatione ita longum, vt attenta qualitate perſonæ præſumendum eſſet probabiliter illum jam fuiſſe abſolutum. 4 5

Et faciat euitari.] Notatur ad hoc, quod tenetur vnuſquiſque euitare illum, quem ſemel ſciuit eſſe excommunicatum, niſi de abſolutione ſibi legitimè conſtiterit, vt per Tiraq. *de pœnis temper. cauſa 51. n. 33.*

In gloſſ *Literas I.* Notatur ad hoc, quod Cardinali aſſerenti aliquid ſibi commiſſum plena fides adhibetur,

licèt

licèt non oſtendat literas ſui mandati, vt per Maſcard. *de probat. concl.* 140. *à princ.* Farin. *in praxi crim. part.* 2. *q.* 63. *n.* 55. *cum ſeqq.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus ab Epiſcopo quando appellat ad Metropolitanum, ab eo poteſt abſolui, Metropolitanus tamen volens ſuo ſuffraganeo deferre, poteſt illum ſibi remittere abſoluendum.*

2 *Excommunicationis ſententia per appellationem non ſuſpenditur.*

3 *Excommunicatio lata poſt ſententiam eſt nulla.*

4 *Expreſſio relatiua non ſufficit cùm quid patenter fieri debet.*

5 *Excommunicatus injuſtè debet euitari.*

Cap. Per tuas XL.

1 EXcommunicatus ab Epiſcopo quando appellat ad Metropolitanum, ſi vult probare excommunicationem eſſe nullam, quia fuit lata poſt legitimam appellationem, vel continebat errorem intolerabilem patenter, eſt admittendus ad horum probationem, licèt abſolutionem non petat, ſed donec de illis conſtiterit, in aliis eſt vitandus, quamvis Sedes Apoſt. conſueuerit tales abſoluere ad cautelam; in aliis verò, niſi imploret gratiam abſolutionis, non eſt audiendus; ſi verò humiliter petat abſolutionem, Metropolitanus debet illum abſoluere. Sed ſi vult ſuo ſuffraganeo deferre, ad illum remittere debet, & ſi ſuffraganeus non vult illum abſoluere ſecundùm formam juris, Metropolitanus abſoluere tenetur, ſumpta cautione quod parebit ſuo mandato, deinde cauſam audiat, & decernat ſecundùm jus. Verùm ſi Epiſcopus ſuum ſubditum excommunicaſſet propter manifeſtum exceſſum, Metropolitanus non debet illum abſoluere, niſi quando ſuffraganeus requiſitus malitioſè denegauit abſolutionem. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mat. Socin. Viu. *in ration. lib.* 5. *juris Pontif. pag.* 290. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 765. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Ant. Aug. *collect.* 3. *Decret. lib.* 5 *tit.* 21. *c.* 14.

2 Collige ex text. in prima eius parte, ſententiam excommunicationis per appellationem ſubſequentem non ſuſpendi, vt per Capel. Tholoſ. *decif.* 300. Nauarr. *in manuali, c.* 25. *n.* 124. Marr. *de ordine judic. p.* 6. *tit. de appell. n.* 178. Rebuff. *in concordatis, tit. de excommunicatis non vitandis, verſ.* 54. Gutier. *Canon. lib.* 1. *c.* 1. *num.* 90. *&* 95. Farin. *in praxi crimin. q.* 101. *limit.* 13. *n.* 68. multipliciter ampliat, & limitat Ant. Ricc. *de jure perſon. extra gremium Eccleſiæ exiſtent. lib.* 4. *c.* 64. *à princip.* Iudex autem appellationis ſtatim abſoluere poteſt à cenſura lata per judicem à quo appellatur, ſi conſtiterit ſententiam excommunicationis eſſe injuſtam, vt etiam in hoc text. habetur, prout ex eo colligit Bellet. *diſquiſ. cleric. p.* 1. *tit. de fauore Clericorum Canonis*, §. 5. *num.* 29.

3 *Nos igitur credimus*, &c.] Notatur ad hoc, quod excommunicatio lata poſt ſententiam eſt nulla, vt per Couar. *pract. c.* 25. *num* 2. *verſ. illud tamen*, Ricc. *d. c.* 64. *n.* 57. Scacc. *de appellat. q.* 17. *limit.* 41. *n.* 54. Villalob. *in ſum. tract.* 16. *diffic.* 13. *n.* 3. *&* 4. Salgado *de protect. Regia, tom.* 1. *p.* 2. *c.* 5. *n.* 21. vbi *n.* 22. ſubdit hoc adeò verum eſſe, vt excommunicatus, aut alia cenſura affectus, ſi Clericus eſt, poteſt eadem appellatione pendente abſque aliqua irregularitate celebrare, & proſequi officium ſuum in diuinis. Et qui allegat excommunicationem nullam fuiſſe, quia lata poſt appellationem, aut errorem manifeſtum habere, & petit abſolutionem ad cautelam, abſoluendus equidem eſt, non ſimpliciter, ſed ad cautelam, vt per Couar. *in cap. alma mater, p.* 1. §. 12. *n.* 7.

Fuiſſe patenter expreſſum, &c.] Notatur ad hoc, quod expreſſio relatiua non ſufficit, cùm quid patenter fieri debet, vt per Tiraq. *de jure mariti, gloſſ.* 7. *num.* 109. 4

Ad cautelam.] De abſolutione ad cautelam latè Ant. Ricc. *d. lib.* 4. *c.* 87 *per totum.* 5

In aliis euitari debet, &c.] Notatur ad hoc, quod juſtè excommunicatus debet euitari, vt per Nauar. *in mann. cap.* 27. *num.* 1. *&* 3. Soar. *de cenſur. diſput.* 4. *ſect.* 7. *num.* 41. *&* 43. Bellet. *diſquiſit. cleric. part.* 1. *tit. de fauore Clericorum Canonis*, §. 5. *num.* 4. 6

SVMMARIVM.

1 *Papa ſi literis ſuis excommunicatum ſalutat, non propter hoc eum abſoluit.*

2 *Communicatio cum excommunicatis etiam per epiſtolam non eſt licita.*

3 *Abſolutus non videtur excommunicatus, ſi Papa eum ſalutet, vel cum eo communicet.*

4 *Papa an liceat communicare cum excommunicatis ſine cauſa, remiſſiuè.*

Cap. Si aliquando XLI.

PApa quando cum ſuis literis ſalutat excommunicatum à Sede Apoſt. non propter hoc eum abſoluit; quia contingit huiuſmodi literas impetrari per ignorantiam, negligentiam, & nimiam occupationem, aut ſubreptionem. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Ancb. Panorm. Felin. Mar. Soc. Viu. *in ration. lib.* 5. *juris Pontif. pag.* 291. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 766. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 2. *Decret. lib.* 5. *tit. de reſcript. c.* 2. 1

Noſtra litera cum ſalutationis alloquio, &c.] Notatur ad hoc, quod non eſt licita communicatio cum excommunicatis etiam per epiſtolam, vt per Coſm. *in pragmat. Sanct. tit. de elect. verbo literas, fol.* 108. Couar. *in cap. alma mater, p.* 1. Soar. *tom.* 5. *de cenſur. diſp.* 15. *ſect.* 1. *ſub num.* 2. Anton. Ricc. *de jure perſon. extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib.* 4. *cap.* 46. *num.* 5. 2

Non propter hoc excommunicationis, &c.] Notatur ad hoc, quod excommunicatus non videtur abſolutus ab excommunicatione, ſi Papa eum ſalutet, vel cum eo communicet, vt per Menoch. *de præſumpt. lib.* 2. *præſumpt.* 10. *n.* 38. Sed difficultate non caret hæc reſolutio, quia, vt *infrà* dicitur, Papa cùm excommunicato ſine cauſa communicans peccat, quo dato vt excludamus peccati coniecturam, juxta reg. *cap. eſtote, de regulis iuris*, videbatur dicendum, quod Papa communicans cum excommunicato eum vult abſoluere. Vnde neceſſe eſt vt dicamus text. *in præſenti*, loqui in Pontifice ignoranter communicante cum excommunicato, in quo caſu nulla poteſt conſiderari culpæ ratio, vt probat *cap. quoniam multos*, 11. *q.* 3. Tota difficultas eſt circa *Clem. vlt. hoc tit.* vbi dicitur quod Papa ſcienter cum excommunicato communicans, non videtur eum abſoluere, ſed omiſſis multis, quæ de illius intellectu tradunt DD. *ibi*, Caiet. 2. 2. *quæſt.* 100. *art.* 6. *in reſp. ad* 7. Couar. *d.* §. 1. *num.* 2. Vgolin. *de cenſur.* 3

tab.

*tab.*1. *cap.*20.§.2.*n.*2. & alii de quibus Henriq. *lib.*14. *cap.*20.§.2.*lit.O, cum ſeqq.* recurrere oportet ad diſtinctionem, de qua *infra*; nam ſi Papa ex juſta cauſa participet cum excommunicato, non peccat, ſubindeque non poſſumus ex illa ratione colligere, abſolvere voluiſſe excommunicatum: ſi verò nulla ſubeſt cauſa, & non vult abſolvere, peccat ex prædicta reſolutione, ut in terminis poſt Gailleln. & alios antiquiores
4 concludit Imol. *in d.Clem.ult.n.*5. Utrùm autem Summo Pontifici liceat abſque aliqua culpa communicare cum excommunicato ſine cauſa, vide Covar.*d.*§.1.*n.*3. Ugolin. *de cenſur. tab.*1, *cap.*2. §.2. *à num.*2. *& tab.*2. *cap.*23.§.12.*num.*3. Soar.*eod.tract. diſp.*7.*ſect.*6. *à n.*15. Sayr.*eod.tract. lib.*2.*cap.*15. *num.*14. Avil.*eod.tract.p.*2. *cap.*6.*diſp.*9. *dubit.*1. *concl.*3.*cum ſeqq.* Cujus quæſtionis reſolutio deprehenditur ex alia generali Doctorum controvertentium, utrùm Princeps lege ſua ita obligetur, ut contrafaciens peccatum committat, quæ opportunius tractatur in materia de legibus. Illud ad noſtrum propoſitum annotare ſufficiat, veriorem eſſe Theologorum, & noſtrorum communem ſententiam, quæ partem tuetur affirmativam, docens Principes ſuis legibus obligari quoad vim directivam, id eſt, quatenus eſt regula communis dirigens, & ordinans membra Reipublicæ, tanquam partes in ſuum totum, ex textu *in cap.regula,* 3.*diſt.* & quatenus lex continet id, quod juſtum eſt, & æquum, & totius Reipublicæ Bono, & ſtatui magis conveniens: atque ita probat textus *in cap juſtum,* 9.*diſt. & in l.digna vox, C.de legib. & in l.ex imperfecto* 23.§.*ult. ff.de legat.*3. textus optimus *in l.*3.*C.de teſtam.* adducit multa ex bonis authoribus Juſtus Lipſius *lib.*2. *Polit. cap.*10. Neque obſtat ratio *ex l penult. ff.de arbitr. & l.ſi quis* 22. *in princ. ff. de legat.*3.quod nemo ſibi ipſi poteſt legem imponere, à qua non poſſit recedere, quæ etiam quoad effectum de quo agimus, videbatur urgere; nam facilè reſpondetur, in his terminis Principem non tam lege ſua obligari, quàm lege naturali, quæ præcipit, ut Princeps illud in ſuis actibus obſervet, quod æquitas, & rationis honeſtas præſcribit, & quod in ſubditis ſuis juſtum, & Reipublicæ conveniens conſtituit, ut benè inquit textus *in cap. juſtum.* Quare juxta hanc receptiſſimam doctrinam peccare Papam, qui ſine juſta cauſa cum excommunicato communicat, reſolvunt Covar.*d.*§.1.*n.*5. Soar.*tom.*4.*diſp.*5.*ſect.*4.*n.*5.

SUMMARIUM.

1 *Excommunicatus à pluribus Prælatis ob plures cauſas, non eſt communioni reſtituendus, licet de una cauſa velit ſatisfacere, & non valet abſolutio tacitis aliis cauſis impetrata.*

2 *Excommunicatus à pluribus judicibus, ab eiſdem abſolvi debet.*

3 *Abſolutio ab excommunicatione obtenta ex falſa cauſa, eſt nulla.*

4 *Abſolutio una non prodeſt duabus excommunicationibus.*

Cap. Officii XLII.

1 EXcommunicatus à pluribus Prælatis, qui in ipſum jus habent, propter plures exceſſus, non eſt abſolvendus, licèt velit uni Prælatorum de uno exceſſu ſatisfacere, & ſi ſubreptitia abſolutio non prodeſt. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Joan. Andr. Hoſt. Henriq. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mar. Socin. Vivian. *in ration.lib.*5 *.Iuris Pontif. pag.*291. Alagona *in compendio Iuris Canon. pag.*766. remiſſivè Ximen.*in concord. part.*1.*&* 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.*3. *Decretal.lib.*5.*tit.*21. *cap.*51. & eſt pars hujus textus *in cap.officii, ſup.de pœnit.& remiſſ.*

Multa quæ ad materiam hujus textus facere poſ- 2
ſunt, dixi *ad cap.cùm cauſa* 23. *ſup.hoc tit.* & circa hujus textus concluſionem, quod excommunicatus à pluribus judicibus, ab eiſdem abſolvi debet, vide Perez *l.*1.*verſ decimo, pag.*181.*tit.*5.*lib.*8.*Ordin.*

In gloſſa *Excommunicationis*, ibi: *Excommunicatus* 3
iterum, &c.] Notatur ad hoc, quod abſolutio ab excommunicatione obtenta ex falſa cauſa, eſt nulla, nec prodeſt excommunicato, ut per Perez *l.*1. *tit.*5. *lib.*7. *Ordin.pag.*181. Covar. *in cap.alma mater, parte* 2. §.11. *num.*14. Navar.*in Manuali, cap.*27. *num.*58. latè Mac. Alter. *de cenſur. tom.*1 *.de excommunicat. lib.*4. *diſput.*5. *cap.*5. & vide dicta *ad cap.ex parte* 5. *de officio judicis ordinarii.*

In eadem gloſſa, ibi, *Sed qualiter,* &c.] Notatur ad 4
hoc, quod una abſolutio non prodeſt duabus excommunicationibus, ut per Tiraquel.*de retract.tit.*1.*gloſſ.*1. *num.*21. Covar. *var.lib.*2. *cap.*10. *num.*8. *verſ.quartum,* Perez *d.l.*1. *pag.*180.

SUMMARIUM.

1 *Excommunicatis, & interdictis licitè poteſt verbum Dei prædicari.*

2 *Prædicatio verbi divini tempore cujuſcumque interdicti licita eſt.*

3 *Prædicare excommunicatis verbum Dei licitum eſt.*

4 *Excommunicato licitum eſt ſacræ intereſſe concioni.*

5 *Excommunicatus non poteſt ingredi Eccleſiam tempore quo Divina celebrantur.*

6 *Interdicti tempore licitum eſt adminiſtrare Sacramentum Baptiſmi parvulis & adultis.*

7 *Confirmationis Sacramentum tempore interdicti licitè conferri poteſt tam parvulis, quàm adultis, tam in Eccleſia interdicta, quàm in loco generaliter interdicto.*

Cap. Reſponſo XLIII.

PRædicare verbum Dei licitum eſt coram excom- 5
municatis, & interdictis, non autem celebrare Divinum Officium. Tempore generalis interdicti licitum eſt baptizare, & confirmare pueros in fronte. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mar. Socin. Vivian.*in ration lib.*5.*Iuris Pontif. pag.*292. Alagona *in compend.Iuris Can. pag.*676. remiſſivè Ximen. *in concord p.*1. *&* 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.*3. *Decret.lib.*5. *tit.*21.*cap.*16.

Quibus prædices verbum Dei, &c.] Notatur ad hoc, 2
quod prædicatio verbi divini tempore cujuſcumque interdicti licita eſt, ut per Henriq.*in ſum. lib.*13.*de excommunic. cap* 44.§.2.*verſ.quintò,* Ugol.*de cenſur.tab.*5. *cap.*8.*in princ.n.*5. Sayr.*eod tract.lib.*5.*cap.*5.*n.*43. Prædicare enim non eſt actus ſacri Ordinis, ut per Navar. *in manuali, cap.*27. *num.*65. *& conſ.*2. *de tempor. ordin. in antiq.* Zerol.*in praxi Epiſc. parte* 1 *verbo Prædicatio,*
§.10. remiſſivè Sayr. *ubi prox.* & ideò licitum eſt no- 3
bis prædicare excommunicatis verbum Dei, ut per Abb.*hîc, num.*3. Ant.Riccul.*de jure perſon.extra grem. Eccleſiæ exiſt.lib.*4.*cap.*55.*num.*3.

Apud aliquam Eccleſiam convocare, &c.] Ergo ex- 4
communicato licitum eſt ſacræ Concioni intereſſe, poteſtque abſque peccato Eccleſiam ingredi ad eam audiendam, ut per Soar. *tom.*5. *de cenſur. diſput.* 12. *ſect.*2. *num.*4. *&* 5. Valer.Reginald.*in praxi fori pœnit. lib.*32.

Digitized by Google

ab Eccleſia reddere, cùm juxta veriorem ſententiam hujuſmodi excommunicatio non liget coram Deo, ex ea ratione, quia excommunicatio injuſta, quæ nititur falſa præſumptione, non ligat: tum quia excommunicatio ſupponit peccatum mortale, quod non adeſt in præſenti: ita tenent plures, quos refert, & ſequitur Gutier. *d.tract. de matrim.c.49.n.1.*& Bonac.*d.n.17.* ampliantes hoc verum eſſe, etiamſi Matrimonium ſit inualidum ob impedimentum jure humano inductum, contra Henriq.*in ſumma, lib.12.c.33.n.2. in comment. lit.K.*

4 *Temeraria credulitatis,* &c.] Notatur ad hoc, quod ad licitum conjugii vſum priùs deponendus eſt ſcrupulus, ſeu temerarium dubium explodendum, vt per Sanch. *in præcepta Decal.lib.1.c.10.n.79.*

5 *Debitum quidem reddere poteſt.*] Notatur ad hoc, quod conjux dubius de valore Matrimonii non poteſt petere debitum antequam adhibuerit debitam diligentiam ad aſſequendam veritatem; tenetur tamen reddere alteri conjugi petenti, qui non dubitat de Matrimonii validitate, ita Sanch. *lib.2.diſp.41.n.42.* Bonac.*d.punct.4.n.3.* Azor. *inſtit. moral.p.1.lib.2.c.18.q.5.* Sayr.*in claui Regia lib.1.c.13.à n.25.* Poterit tamen poſt debitam diligentiam factam, ex qua veritas nondum comperta eſt, non ſolùm reddere, ſed etiam petere, vt reſolvunt Socin.*in 4. de Inſtit. q. 5. art. vltim.* Valent. *tom.4. diſp.10.q.6.punct.2.* Valer. Reginald. *d.lib.31.n.199.* Ægid. *d.diſp.34.dub.10.n.105.* Sanch. *d.lib.2.diſp.41.n.46.* quicquid dicant Rebell. *de oblig. juſtit.p.2.lib.2.q.16.ſect.2.n.11.* Gutier.*de matrim.c.49.n.28.* Si verò luboritur ſcrupulus ex leuibus indiciis de validitate Matrimonii inter vtrumque conjugem poſt illud ab iiſdem bona fide contractum; poterit vterque ad inuicem petere, & reddere, ex reſolutis per Henriq.*lib.11.c.15.n.13.* Sanch. *d.diſp.41.n.42.* Ægid.*d.diſp.34.dub.10.n.10.* Gutier. *d.c.49.n.23.* Bonac. *d.punct.4.n.2.*

Cap. Contingit ij. XLV.

1 Clerici qui non geſtant Tonſuram, vel habitum clericalem, & tractant negotia ſæcularia, non amittunt priuilegium clericale, niſi ſint ter admoniti. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq.Innoc.Collect. Zabar. Ioan.Andr.Hoſt.Butr.Anch.Panorm. Felin. Mar. Soc. Viu. *in ration. lib.5. juris Pontif. pag.294.* Alagona *in compend. juris Canon. pag.767.* remiſſiuè Ximen. *in concord.p.1.& 2.*

2 Hanc eandem concluſ.ex hoc text. deſumunt Auil. *de cenſur.p.2.c.5. diſp.2. dub.13. caſu 4.* Bonac.*in ſimili tract. diſp.2. q.4. punct.4. n.6.* Carol.de Graſſis *de effectib cleric.effectu 9.nu.126.* Layman. *in Theolog.moral. lib.2. tract.5.p.2.c.5. n.4. verſ 4.* Alia de materia huius text.& an hodie requiratur trina monitio, vt Clericus in minoribus amittat priuilegium fori, vide quæ dixi *ad cap. in audientia 25.ſup.hoc tit.*

3 *Priuilegium meretur amittere,* &c.] De hoc priuilegio dixi *in cap.tuarum.n.25.ſup.de priuilegiis.*

4 *Fruſtrà legis auxilium inuocat,* &c. de hoc principio multos citavi DD. *ad cap. bonæ 23. ſupra de electione.*

5 *Si ſe ipſos contempſerint emendare.* Notatur ad hoc, quod ut ſit locus declarationi, neceſſariò exigitur contumacia, vel inobedientia, ut per Oldrad. *conſ.227. in princip.* Caſſad. *deciſ.12.n.2.de reſcript. & deciſ.5.n.7. de conſtit.* & fuit reſolutum *in Calagur tana præminentiarum,* 29 *Nouembris* 1596. coram bonæ mem. Penia, *& in Mileuitana præſenti juris vocum'i,* 10. Martii 1617. coram Cardin. Sacrato, *& in Toletana admiſſionis,* 2. *Decembr.*1619. coram bonæ mem. Unaldo, *& in Leo.*

Auguſt Barboſa in Ius Canon. Tom. III.

dien. Canonicatus S. Pauli, 8. *Aprilis* 1622. coram R. P. D. Merlino.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicati à denuntiatione repellitur qui non præmonuit, & ei communicavit.*

2 *Excommunicationis exceptio in qualibet parte litis opponi poteſt, etiam poſt concluſum in cauſa.*

3 *Excommunicatum repellere debet judex ex officio ſuo, etſi reus nihil dicat, ſi ſit publicè denunciatus.*

Cap. In præſentia XLVI.

Excommunicationem objicere non poteſt, qui non præmonuit, nec impoſuit, imò cum eo in menſa, vel in Divinis communicavit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc.Collect. Zabar. Joan.Andr. Hoſt. Butr.Anch.Felin.Panorm.Mat.Soc.Viv. *in ration.lib.5. juris Pontif.pag.294.* Alagona *in compendio juris Canon. pag.767.* remiſſivè Ximen. *in concord.p.2.* refertur ab Ant.Auguſt. *collect.4.Decretal,lib.5.tit.15.cap.2.* 1

In gloſſ. *Irritandum,* ibi, *exceptio excommunicationis in qualibet parte litis opponi poteſt.* Ita Ordinatio Regia Luſitanorum *lib.3.tit.49.§.2. in fine,* Soar.de Pace *in tom.1.p.1.tempore 5.num.59.* Peregr. *de jure fiſci,lib.3. tit.11.n.14.* Muſcarel. *in praxi aurea crimin.p.3.* gloſſ. *Similes, n.2.* etiam poſt concluſum in cauſa, Surd. *de alim.tit.8.privil.83.n.4.* Amat.Rodet. *in ſua pract.c.5 num.72.* 2

In ead.gloſſ.ibi, *& judex ex officio ſuo, etſi reus nihil dicat, repellere debet excommunicatum.* Ita etiam diſponit Ordinatio Regia Luſitan. *d.tit.29.§.4. propè finem,*& reſolvunt Peregr.*d.tit.11.n.16.* Sanch. *de Matrim.lib.3.diſp.22.n.36.*intellige de publico excommunicato, nam dum non eſt publicatus, & denuntiatus à judice, hodie vitandus non eſt, juxta *Extravagant. Ad evitanda, Martini V. Summi Pontif.* de qua multa tradunt Perez *l.1.verſ. hodie tamen, tit.5. lib.8. Ordin. pag.177.* Gutier.*Canonic.lib.1.c.1.* Zerol.*in praxi Epiſc. p.1.verbo excommunicatio, §.3.* Soar.de Pace *d. temp.5. à n.70.* Fr.Emman.*quæſt.Regul.tom.2.q.61.art.2.* Azor. *inſtitut.moral.p.1.lib...c.13.* Paul.Comitol.*reſponſ.moral. lib.1.q.57.n.12.& lib.6.q.35.* Sanch. *in præcepta Decal. lib.2.c.9.n.5.* Cened. *ad Decretum, collect.13.n.2. & ad Decret. collect.42. num.7.* Bonac. *de cenſur. diſp.2. q.2. puncto 1. §.1. num.8.* 3

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus eſt dolosè permittens Clericum percuti, ex quo prohibere potuit, & non prohibuit, intellige ut ibi,* & n.2.

3 *Agentes, & conſentientes pari pœna puniuntur.*

4 *Delicto committendo obviare tenetur quis, ſi commodè poteſt abſque proprio periculo.*

Cap. Quantæ XLVII.

Excommunicatus eſt dolosè permittens Clericum percuti, ex quo prohibere poterat, & non prohibuit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq.Innoc. Collect. Zabar. Joan.Andr.Hoſt.Butr.Anchar.Panorm. Felin. Marian.Socin.Viv. *in ration.lib.5.juris Pontif. pag.295.* Alagona *in compend. juris Canon. pag.767.* remiſſivè Ximen. *in concord. p.1. & 2.* refertur ab Ant.Auguſt. *collect.4. Decret.lib.5.tit.15.c.3.* 1

Ee Hanc

hic, Lap. & alios, quos refert, & ſequitur Rendina *in promptuario recept. ſentent. tit.41. num.11. tom.1.*

4 Monitiones autem debent eſſe tres, vel unica, quæ tres complectatur, *cap. contingit, il 1.* & *ibi* gloſſ. *verbo tertiò, ſup. hoc tit. sext. in præſenti*, Covar. *d.* §. 9. *num.* 5. Henriq. *conſil.* 58. *ex n.* 6. Bellet. *d.* §. 4. *n.* 21. ubi advertit, quod in prima monitione, ſive citatione præfigitur terminus ad quid faciendum, ſive ab eo abſtinendo: in ſecunda verò alius terminus ad dicendum, & allegandum cauſam, quare non debeat excommunicari, ſeu in excommunicationem comminatam incurſus declarari: in tertia denique ut compareat ad videndum, ac audiendum ſe excommunicari, & ſucceſſivè excommunicatum declarari, & pro excommunicato publicè denunciari, cedulones decerni, & affigi ad loca ſolita, & conſueta civitatis, &c. quæ quidem monitiones nunquam præſumuntur, ex reſolutis per Roder. Soar. *alleg.* 13. *n.* 8. Notandum tamen eſt, quod illæ tres monitiones, quæ fieri debent in excommunicatione comminatoria, continere debent congruum tempus per aliquot dierum intervallum, Felin. *hic*, *num.* 1. *verſ. nota, & gloſſ. hic, verſ. competenti*, Covar. *d.* §. 9. *n.* 5. Gravat. *ad Veſtr. in pract. Civili, lib.* 7. *cap. fin. n.* 29. Sayr. *d. lib.* 1. *c.* 12. *n.* 32. & 33. Bellet. *d.* §. 4. *n.* 39. ubi etiam cum Hoſtienſi dicit hujuſmodi tempus, ſeu intervallum inter monitionem & monitionem eſſe arbitrarium judici. An autem hæc monitio fieri debeat perſonaliter, & non ad domum, vide Bellet. *d.* §. 4.

5 *à num.* 44. Farinac. *d. lit. E, num.* 16. Et quamvis monitiones prædictæ omiſſæ fuiſſent, ordoque excommunicandi judiciarius non ſervetur, tenet tamen excommunicatio, licèt non ſit rectè lata, gloſſ. *hic*, *verbo juſta*, & Felin. *num.* 3. & Abb. *num.* 9. Covar. *d.* §. 9. *num.* 7. Sayr. *d. cap.* 12. *num.* 26. Gutier. *canon. lib.* 1. *c.* 5. *num.* 4. Gabr. *commun. lib.* 2. *tit. de citat. concl.* 1. *num.* 155. Rendina *in prompt. tit.* 41. *num.* 5. Beller. d. *tit. de favore clericorum Canonis*, §. 4. *n.* 38. quamvis non deſint qui contrarium teneant, videlicet Vict. *in ſum. de excommun. num.* 6. Soar. *de cenſuris, diſp.* 3. *ſect.* 12. *num.* 3. Sor. *in* 4. *diſt.* 22. *quæſt.* 1. *art.* 2. *concluſ.* 3. quorum opinio probabilis, & in puncto juris verior eſt, ut dixi *ad cap.* 26. *de appellat.* ubi latè, & *ibi* dictis adde Mar. Alter. *de cenſuris, tom.* 1. *de excommun. lib.* 3. *diſp.* 3. *c.* 3. 4. & 5.

Sed diſtinctione opus eſſe probabilius nunc mihi videtur, nam vel agitur de monitione canonica, id eſt trina, de qua in hoc text. & certiſſimum eſt quod ſine illa valent cenſuræ, quamvis injuſtæ ſint, ut ex text. *in cap. Romana, verſ. ſed nec, hoc tit. lib.* 6. notavit *ibi* gloſſ. *verbo injuſta*, & gloſſ. *verbo probari poſſit, in præſenti, cum ſimilibus*, quas refert, & communiter receptas teſtatur Covar. *d.* §. 9. *n.* 7. Ugolin. *de cenſuris, tab.* 1. *cap.* 18. *n.* 4. Gutier. *canonic. lib.* 1. *c.* 4. *n.* 4. & *lib.* 2. *c.* 16. *à princip.* Soar. *de cenſuris, diſp.* 3. *ſect.* 12. *à princip.* & *n.* 3. A qua tamen generali doctrina excipiuntur aliqui caſus, in quibus lex Canonica ſpecialiter decernit nullas eſſe cenſuras prolatas ſine trina monitione. Primus eſt quando judex majorem excommunicationem profert in participantes cum excommunicato, ut deciditur *in cap. ſtatuimus, hoc tit. lib.* 6. explicant Navar. *in man. c.* 27. *n.* 4. *verſ. quintus*, & poſt Ugolin. Gutier. *d. c.* 4. *n.* 31. Soar. *n.* 4. *dictis locis.* Secundus, quando cauſa alicui delegato committitur adjecta clauſula, ut Canonica monitione præmiſſa cenſuras proferat; quamvis enim quando ſimpliciter cauſa delegatur, verior ſit ſententia contra nonnullos, quod cenſuræ à delegato prolatæ ſine trina monitione valeant, ut communis de Ordinariis reſolvit, ubi tamen clauſula illa adjicitur, cenſetur ſuperior delegans formam præſcribere, qua omiſſa annullatur ſententia, juxta

reg. text. *in cap. cùm delicta, de reſcript.* ex quibus cum communi ſententia ita reſolvit Covar. *num.* 8. & poſt Nav. Ugolin. *n.* 4. Soar. *n.* 6. *dictis locis*, qui ſatisfaciunt argumento ex reg. quod ea, quæ tacitè inſunt ſi exprimantur, nihil operantur, de qua *in l.* 3. *ff. de leg.* 1. *cum ſimilibus.*

Quando verò agitur de una monitione, utrùm ſcilicet valeant cenſuræ, hoc eſt, nulla omninò monitione præcedente, tota eſt controverſia: partem enim affirmativam, quod valeant, tenere videntur Navar. *d. c.* 37. *n.* 11. Ugolin. *d. n.* 4. Pro quibus primò facit doctrina gloſſarum *in præſenti, & in d. c. Romana*, deinde urget text. *in c. cùm ſit Romana, §. ult. de appellat.* dum inquit, Apoſtolum Paulum excommunicaſſe quendam abſentem, & irrequiſitum. Tandem facit text. difficilis *in cap. illud, de clerico excommun.* ibi, *monitione non premiſſa*, juncto fine, ubi clarè probatur excommunicationem ſic latam valuiſſe. Sed contraria ſententia verior, & receptior eſt, ut docent Vict. *in ſum.* §. 135. Vivald. *in candelabro aureo*, ubi *de excommunic. n.* 115. & 118. Henriq. *c.* 17. §. 3. Gutier. *d. c.* 16. *n.* 18. Sà *verbo excommunicatio, n.* 7. Soar. *ſect.* 12. *num.* 16. *dictis locis*, & efficaci ratione oſtenditur, quia cenſuræ omnes contumaciam requirunt neceſſariò ex principiis in materia cenſurarum, quæ ſanè non aliter poteſt apparere, quàm ſi monitus ab Eccleſia eam non audiat, ut ex dictis conſtat. Neque contrarium voluit Navar. intelligitur enim ſecundùm Vivald. quod loquatur de trina monitione, ſine qua cenſuras valere concedimus, patetque ex eod. Nav. *d. n.* 11. benè reſolvente nullum eſſe præceptum judicis pro exequutione ſententiæ jubentis ſolvere ſub excõmunicatione ipſo facto intra certum terminum, ſi non adjiciatur clauſula juſtificativa, quam uſus Eccleſiæ obſervat, ut intra eundem terminum proponat juſtas cauſas, ſi quas habuerit contra tale præceptum; quod etiam plenè reſolvit idem Navar. *in cap. cùm contingat, cauſa* 1. *nullit. num.* 4. junctis reſolutis *cauſa* 5. *n.* 9. Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.* 4. *num* 8.

Non obſtat *d. cap. cùm ſit Romana*, § *ult.* nam omiſſa reſponſione Burr. Felin. & aliorum, quos refert Covar. *d.* §. 9. *num.* 6. exiſtimantium peccatum ibi fuiſſe notorium, ac proinde monitionem neceſſariam non eſſe, meliùs reſpondetur D. Paulum priùs, ſæpiuſque monuiſſe Corinthium illum notoriè in fornicatione perſeverantem, quod S. Thomas colligit ex verbis ejuſdem Pauli *ead. epiſt.* 1. *ad Corinth.* 5. ubi poſt illa verba: *Ego quidem abſens corpore*, &c. *tradere hujuſmodi hominem Satanæ*, inferiùs addit, *ſcripſi vobis in epiſtola ne commiſceamini fornicariis*, & infrà, *nec cibum ſumere*, atque ita apertè mentionem fecit alterius epiſtolæ in qua excommunicandum fornicarium illum monebat, quod etiam Ugolin. confirmat ex verbo, *irrequiſitum*, quo Pontif. utitur *in d.* § *ult.* quod natura ſua repetitionem, ſeu reiterationem importat. Nec etiam obſtat difficilior text. *in d. cap. illud*; reſpondent enim DD. communiter, contumaciam ibi fuiſſe notoriam, ut per Covar. *d. num.* 6. Ego verò advertendum duxi excommunicationem ibi latam fuiſſe non ab Epiſcopo executore, ſed ab ipſo Romano Pontif. cum clauſula, niſi infra viginti dies, ut ex text. ibi, *Niſi dictus Epiſcopus infrà viginti dies*, &c. eum excommunicatum publicè denuntiaret, quæ clauſula, *niſi infra viginti dies*, ſufficienter habet monitionem: reſolvunt DD. de clauſula juſtificativa agentes, atque ideo quamvis pars allegaret defectum monitionis, Pontifex in deciſione ad id minimè attendit, ſed ſolùm dubitandi rationem ponit in modo probationis, quod ſcilicet ſententia ad partis notitiam pervenerit per ſolam famam.

6 Dantur tamen aliqui caſus, in quibus excommunicari quis poteſt abſque monitione. Primus eſt, quando fertur excommunicatio ab Epiſcopo, non ut judex, ſed ut pars ad defenſionem jurium Epiſcopalium, ſcilicet contra occupantem res Eccleſiæ, ſive turbantem jura Eccleſiæ, ita Felin. *hic, num. 6. & in cap. cùm ſit Romana, num. 17. de appellat.* Innoc. *in cap. venerabili, n. 2. & 4.* ubi etiam Abb. *num. 3.* & Butr. *de cenſibus,* Lap. *allegat. 73.* Secundus quando fertur excommunicatio contra occultantes injuſtè bona, & terras Eccleſiæ Romanæ, Hoſt. & Felin. *in c. cum olim, de judic.* Tertius, quando judex Eccleſiaſticus præcipit aliquid, quod ad ejus officium pertinet, ſi non pareatur, poteſt excommunicare abſque alia monitione facienda ſuper emendatione criminis commiſſi, quia verè ille contumax eſt, ſatis enim monet judex eo ipſo, quod juſtè aliquid præcipit, vel prohibet: ita Innocent. *in cap. ex parte, num. 4. de verborum ſignificat.* Franch. *in d. cap. Romana, §. fin.* Avila *de cenſuris, part. 2. cap. 5. diſp. 1. dub. 10. §. ex dictis,* Coriolan. Capuccin. *de caſib. reſervat. part. 1. ſect. 1. art. 25. num. 13.* ubi *n. 12.* cum Ludovic. Mirand. *in manuali Prælatorum, tom. 2. q. 35. art. 3. concluſ. 3.* idem dicit de excommunicatione lata à Prælatis per modum præcepti. Quartus quando periculum eſt in mora, poteſt quis excommunicari ſine monitione, gloſſ. *verbo temerarius, in cap. cùm medicinalis, hoc tit. lib. 6.* Felin. *hîc, n. 4.* Navar. *in cap. cùm contingat, quinta cauſa nullitatis, n. 1. de reſcript.* Quintus quando delictum eſt commiſſum in præſentia judicis, Felin. *hîc, num. 7. & 8.* Butr. *in cap. ad Apoſtolica, colum. 1. de except.* Sextus quando judex excommunicat excommunicatum à jure, *cap. reprehenſibilis,* & ibi Abb. *num. 6. & 7. de appellat.* Covar. *d. §. 9. num. 5. verſ. trina verò monitio,* in his enim caſibus, quibus generali ſententia, ſeu ſtatuto fertur excommunicatio, ſufficiens reperitur monitio, cùm lex, ſtatutum, ſeu ſententia ſemper clamet, & moneat ſubditos à peccato illo abſtinere, *l. Arriani, C. de hæretic.* quo pacto intelligenda eſt communis DD. reſolutio aſſerens pro furtis occultis per generalem ſententiam cenſuras ſine monitione ferri poſſe, ut docuerunt Innoc. *in præſenti,* & Felin. *num. 5.* Navar. *d. cauſa 5. nullit.* Gabr. *commun. lib. 2. ſub tit de citat. concluſ. 1. n. 155.* Ugolin. *d. cap. 18. num. 2. ad fin.* Qua etiam ratione beneficiarius non ſolvens penſionem in termino in Bullis præfinito, ſine alia monitione excommunicationem ipſo facto apponi ſolitam incurrere debuit, quia dies illa monet & interpellat, *cap. potuit, in fine, de locato,* quamvis ſtylus Curiæ obſervet, ut non cenſeatur incurſa, niſi penſionarius declaraverit, ut teſtatur Caſſad. *deciſ. 1. num. 3. de locato,* Navar. *in man. cap. 23. n. 104. & cap. 27. num. 15.* Salzed. *ad Bernard. in pract. cap. 33. lit. R. verſ. erit ſimiliter.* Ex dictis etiam facilè intelligitur difficilis text. *in d. cap. reprehenſibilis,* ibi, *niſi fortè,* &c. ut ſcilicet intelligat de cenſuris à Canone ipſo jure prolatis, in quibus ſpecialis monitio neceſſaria non eſt, ſed ſufficit illa generalis, dum lex ſemper clamat, & monet, ut optimè interpretatur Covarr. *d. num. 5. verſ. trina,* Ugolin. *d. cap. 18. num. .. verſ. 3.* quicquid anxiè in illius interpretatione laboret Soar. *tom. 3. diſp. 3. ſect. 10. à num. 13.* Septimus, quando Prælatus Regularis excommunicat ſubditum ſuum, quia illum corrigens non procedit ut judex formaliter, Felin. *hîc, num. 7. verſ. quintò fallit,* & Lap. *d. allegat. 73.* Et aliqua circa hanc materiam habes *ad c. 26. de appellat.*

7 *Ingreſſum Eccleſie per menſem,* &c.] Notatur ad hoc, quod præſumens ſententiam excommunicationis promulgare in aliquem, niſi competenti admonitione præmiſſa, & præſentibus perſonis idoneis, per quas, ſi neceſſe fuerit, probari poſſit monitio, etiamſi juſta fuerit excommunicationis ſententia, interdicti & ingreſſus Eccleſiæ per menſem unum, pœnam incurrit, ut per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 32. tract. 3. n. 68. verſ. ſecundò,* ubi etiam advertit verbum, *præſumpſerit,* de quo *in præſenti,* indicare quod ad hoc incurrendum requiratur ut judex ex certa ſcientia, directâque voluntate agat.

Qui ſi abſque periculo mora, &c.] Notatur ad hoc, 8
quod ubi periculum eſt in mora, abſolutio datur abſque partis citatione, ita gloſſ. *verbo non relaxes, verſ. niſi periculum, in c. 3. de officio Ordinarij,* Franch. *in cap. quâ fronte 25. de appellat. ſub n. 31. verſ. & hoc niſi periculum,* ubi etiam Butr. *ſub n. 11.* Imola *n. 9.* ac alii, quos refert, & ſequitur Anton. Ricciul. *de jure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtent. lib. 4. c. 70. n. 5.*

Cùmque adverſus excommunicatorem, &c.] Notatur 9
ad hoc, quod excommunicans, vel ſuſpendens aliquem injuſtè, tenetur ei reſarcire damnum, & intereſſe, ut per Perez *tit. 5. lib. 8 Ordin. pag. 181.* Farinac. *d. lit. E, à n. 42.* Sayr. *d. lib. 1. c. 18. num. 16.* Monet. *de diſtribut. quotid. part. 2. quæſt. 15. num. 45.* ubi intelligit de expenſis litis, & aliis ſimilibus: vel etiam de fructibus, & diſtributionibus quotidianis, duplex enim actio competere poterit huic injuſtè excommunicato, altera contra excommunicantem, & ſuſpendentem injuſtè, altera verò contra eos, qui redditus hujuſmodi perceperunt; neque enim novum eſt plures actiones pro eadem re contra plures perſonas alicui competere poſſe, ut conſtat ex *l. etiam, & l. fin. C. ſi tutor, & cur. l. 3. ff. eod.* latè Anton. Ricciul. *d. lib. 4. c. 14. num. 33.*

SUMMARIUM.

1. *Hæretici, & quicumque violatores Eccleſiaſticæ libertatis excommunicantur.*
2. *Excommunicationem incurrunt qui ſervari fecerint ſtatuta edita, & conſuetudines introductas contra Eccleſiæ libertatem.*
3. *Statutum, quod exceptio excommunicationis opponi non poſſit, invalidum eſt.*
4. *Statuta, vel conſuetudines facientes ſervari contra libertatem Eccleſiaſticam, ſunt excommunicati.*

Cap. Noverit XLIX.

Honor. III.

Hæterici omnes utriuſque ſexus, fautores & receptatores, & defenſores eorum excommunicantur, item & ij, qui faciunt ſervari ſtatuta edita, 1
& conſuetudines introductas contra libertatem Eccleſiæ, necnon & ſtatutarii, & ſcriptores ſtatutorum, Poteſtates, Conſules, & Rectores, Conſiliarii locorum, ubi hujuſmodi ſtatuta, & conſuetudines editæ fuerint, vel ſervatæ, & ij, qui ſecundùm illa præſumpſerint judicare, vel in publicam formam ſcribere judicata. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Joan. Andr. Caſul. *in annot.* Hoſt. Butr. Anchar. Felin. Marian. Socin. Vivian. *in ration. lib. 5. juris Pontificij, pag. 296.* Alagona *in compendio juris Canonici, pag. 780.* remiſſivè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

Necnon & qui de cætero, &c.] Excommunicantur omnes hic, qui de cætero ſervari fecerint ſtatuta edita, & conſuetudines introductas contra Eccleſiæ libertatem, de qua excommunicatione latè Mar. Alter. 2

de

de cenſ.tom.1.lib.5.diſp.16.c.4. ubi aliquas quæſtiones ad materiam hujus text.reſolvit, & oſtendit in quo differat excommunicatio lata in hoc text.ab excommunicatione Bullæ in Cœna Domini.

3 *Contra Eccleſia libertatem*, &c.] Notatur ad hoc, quod non valet ſtatutum, quod exceptio excommunicationis opponi non poſſit, quia eſſet contra libertatem Eccleſiaſticam, ut per Rebuff. *in tract. except. n.208.* Quare minus piè exceptio excommunicationis non admittitur apud illos, de quibus Covar. *lib.1.var. c.18.n.5.* Tiraq. *de retract. tit.1.§ 1.gloſſ.9.n.fin.* Rebuff. *ubi proximè, n.207. & in declarat. arboris, n.5. & de reprobat.teſtium, n.202.* Azeved. *l.2.n.8.tit.8.lib.4.nova recop.*

4 *Vel ſervat.*] Notatur ad hoc, quod facientes ſervari ſtatuta, vel conſuetudines contra Eccleſiaſticam libertatem, ſunt excommunicati, ut per Navar. *in manuali, c.27. n.118.* Clar. *in §.fin. q.77. n.28.*

SVMMARIVM.

1 *Fratres Hoſpitalis Hieroſolymitani excommunicati pro injectione manuum in clericum, abſolvi poſſunt per eorum Priorem, niſi exceſſus fuerit difficilis, & enormis.*

2 *Regulares ſeſe percutientes, per eorum Prælatos abſolvi poſſunt, niſi exceſſus extiterit enormis.*

3 *Magiſter, & Fratres Hieroſolymitani, ſi ſint Sacerdotes, poſſunt ſuos ſubditos ſeſe percutientes abſolvere.*

4 *Abſolutio ab excommunicatione quoad forum judiciale dari poteſt ab illo, qui jurisdictionem habet, licèt Presbyter non ſit.*

5 *Statutaria diſpoſitio, ſeu lex municipalis loquens in uxore, habet locum in ſponſa.*

Cap. Canonicas L.

Honor. III.

1 FRatres Hoſpitalis Hieroſolymitani, ſi ſe invicem percuſſerint, & exceſſus non ſit difficilis, & enormis, non ſunt mittendi Romam, ſed eorum Prior, qui ſolet eſſe Presbyter, eos abſolvere poteſt. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Mat. Socin. Vivian. *in ration. lib.5. juris Pontif. pag.297.* Alagona *in compend. juris Canon. pag.769.* remiſſivè Ximen. *in concord. p.2.*

2 Probat hic text. Regulares ſeſe percutientes, per eorum Prælatos abſolvi poſſe, niſi exceſſus extiterit enormis, ut per Bellet. *diſquiſit. cleric. p.1. tit. de favore clericorum Canonis, §.3. n.5.*

3 *Nos ergo ad vos*, &c.] Notatur ad hoc, quod Magiſter, & fratres Hieroſolymitani, ſi ſunt Sacerdotes, poſſunt ſuos ſubditos ſeſe percutientes abſolvere, ut per Sylveſt. *in ſum. verbo abſolutio 4. n.3.* Bellet. *d. §.3. n.6.*

4 *Presbyter eſſe debet.*] Intelligitur de abſolutione quoad forum pœnitentiale, ut per Covar. *in cap. alma mater, p.1. §.11. n.10.* nam quoad forum judiciale dari poteſt abſolutio ab excommunicatione ab illo, qui juriſdictionem habet, licèt Presbyter non ſit, quia excommunicatio eſt juriſdictionis, Abb. *in cap. ab excommunicato, n.16. de reſcript.* Bellet. *diſquiſit. cleric. p.1. tit. de favore Clericorum Canonis, §.4. n.54.*

5 In gloſſ. *Duximus*, ibi, *intelligendum eſt de ſponſa.* Notatur ad hoc, quod diſpoſitio ſtatutaria, ſeu lex municipalis loquens in uxore, habet quoque locum in ſponſa, ut per Tiraq. *de jure mariti, gloſſ.2.n.1.* Cald. Pe-

eira in l. ſi curatorem, verbo læſis, n.127. verſ. ex quo eleganter.

Cap. Super eo LI.

MOnachi nonnulli Græci excommunicati ob percuſſionem clericorum, qui non poterant induci ad jurandum ſecundùm formam *c. ex tenore, eod.* poſſunt pro illa vice abſolvi cum ſola promiſſione manuali, quia aliquando conſideratis circumſtantiis locorum, & qualitatibus temporum, aliquid detrahendum eſt ſeveritati. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mat. Socin. Vivian. *in ration. lib.5. juris Pontif. pag.297.* Alagona *in compend. juris Canon. pag.770.* remiſſivè Ximen. *in concord. p.1.* 1

SUMMARIUM.

1 *Abſolvi quis poteſt ad cautelam, præſtita cautione de parendo mandatis Eccleſiæ, ubi dubitatur de viribus ſententiæ, & n.2.*

3 *Archiepiſcopus poteſt Epiſcopum ſuſpendere, interdicere, & excommunicare.*

Cap. Venerabili LII.

EPiſcopus quando fert ſententiam, v.g. ſuſpenſionis contra aliquem, Papa ſolet illam relaxare ad cautelam, præſtito juramento per ipſum condemnatum quod parebit mandatis Epiſcopi, quando Epiſcopo conſtabit de cauſa culpabili, ob quam eſt lata ſententia. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Felin. Mar. Socin. Vivian. *in ration. lib.5. juris Pontif. pag.297.* Alagona *in compend. juris Canon. pag.770.* remiſſivè Ximen. *in concord. p.1.* 1

Probat hic text. ubi dubitatur de viribus ſententiæ, poſſe quem abſolvi ad cautelam, præſtita cautione de parendo mandatis Eccleſiæ, vide Anton. Ricciul. *de jure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtent. lib.4. c.67. n.65.* ubi etiam dicit hujuſmodi cautione præſtita litigandum eſſe ſuper veritate rei, & ſi fuerit repertus culpabilis, compelletur ſatisfacere, aliàs abſolvetur in totum. 2

In præfatum Epiſcopum ab eodem Archiepiſcopo, &c.] Notatur ad hoc, quod Archiepiſcopus poteſt Epiſcopum ſuſpendere, interdicere, & excommunicare, ut per Dec. *in c.1. de judic. n.29. in 2. lect.* Lancel. Conrad. *in templo omnium judicum, lib.2. c.4 ſub. n.18.* Bottæ. *de ſynodo, p.1. num.45. cum ſeqq.* Stephan. Quarantam *in ſumma Bullarii, verbo Archiepiſcopi auctoritas, num.8.* 3

SVMMARIVM.

1 *Officiales laicorum in quibus ſunt ſtatuta contra libertatem Eccleſiaſticam, excommunicantur, niſi, &c.*

2 *Conſuetudo, quæ eſt contra libertatem Eccleſiæ, vel eidem oneroſa, non valet.*

3 *Conſuetudini uti reprobæ quando derogatur, cenſetur quoque conſuetudini futuræ derogatum.*

Cap. Gravem LIII.

COnſiliarii, & officiales civitatis, ſi non delent de libris ſuis ſtatuta contra libertatem Eccleſiaſticam, & in futurum non cavent, excommunicandi 1

ſunt, & ſtatuarii ſi habeant feuda Eccleſiaſtica, illis privari debent. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Felin. Vivian. *in ration. lib. 5. juris Pontificij*, *pag.* 298. Alagona *in compendio juris Canonici*, *pag.* 780. remiſſive Ximen. *in concord. p.* 1.

2 *Eccleſiaſtica libertatis*, &c.] Notatur ad hoc, quod conſuetudo quæ eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, vel eidem oneroſa, non valet, ita Duen. *reg.* 143. Bero. *conſil.* 31 *n.* 12. *verſ. praterea, & n.* 17. *vol.* 1. Joan. Lup. *in tract. de libertate Eccleſiaſt. q.* 6. *n.* 4. *&* 5. Bellet. *diſquiſit. clerical. p.* 1. *tit. de exempt. cleric. ab oneribus publicis*, §. 1. *n.* 10. & iterum *tit. de favore clericorum perſonali*, §. 3. *n.* 23. advertit *ibi* poſt Covar. *lib.* 3. *var. c.* 13. *concl.* 4. &

3 Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 5. *c.* 18. *in fine*, quod quando etiam ſimpliciter à lege derogatur conſuetudini uti reprobæ, & malæ, cenſetur quoque conſuetudini futuræ derogatum.

4 In gloſſ. *Privatos*, ibi, *ipſo jure*, &c. Vide Tiraquel. *in l. ſi unquam*, *verbo revertatur*, *n.* 33. *C. de revocandis donat.*

SUMMARIUM.

1 *Communicare cum excommunicatis licitum eſt in iis qua ad eorum correctionem, abſolutionem, & ſalutem animarum pertinent*, & n. 2.

3 *Predicator accipere poteſt neceſſaria ab ſuſtentationem vita, & ſtudiorum ſuorum.*

4 *Eccleſia miniſtri non debent accipere etiam datum in eleemoſynam ab excommunicato.*

5 *Clericum percutiens zelo bono, ſcilicet correctionis cauſa, excommunicationem non incurrit.*

6 *Pater abſque incurſu excommunicationis poteſt filium Clericum verberibus afficere.*

7 *Clerici ſeniores ex officio quod habent in Eccleſia, poſſunt cum moderamine corrigere, & verberare Clericos in minoribus Ordinibus conſtitutos in Eccleſia officium turbantes.*

8 *Magiſter, vel Pralatus poteſt corrigere Clericum cauſa correctionis ſine periculo excommunicationis.*

Cap. Cùm voluntate LIV.

Gregor. IX.

1 ALloquens cum excommunicato de pertinentibus ab abſolutionem, vel ad ſalutem animæ, licèt interponat alia verba incidenter, ut apud eum magis proficiat, non fit excommunicatus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mar. Socin. Vivian. *in ration. lib.* 5. *juris Pontif. pag.* 298. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 770. remiſſivè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2.

2 Probat hic text. licitum eſſe communicare cum excommunicatis in his, quæ ad eorum correctionem, abſolutionem, & ſalutem animarum pertinent, ut per Covar. *in cap. alma mater, p.* 1. §. 1. *in fine*, Navar. *in manuali*, *c.* 10. *n.* 3. Anton. Ricc. *de jure perſon. extra gremium Eccleſia exiſtent. lib.* 4. *c.* 55. *n.* 1. Mat. Alter. *de cenſuris*, *tom.* 1. *de excomm. lib.* 1. *diſp.* 9. *c.* 1. *verſ. excommunicatus.*

§. Prædicatores.

Prædicatores qui penes excommunicatos, vel detentores rerum alienarum prædicant, vel audiunt Confeſſiones, licitè poſſunt eleemoſynas ab illis expendere, præſertim ſi aliàs non valeant ſe ſuſtentare in illo loco, quia quaſi gerunt curam, vel cauſam illorum dominorum. Colligunt Doctores *in princ. text.* citati.

Praſertim cùm aliàs non valeant, &c.] Notatur ad hoc, quod Concionator accipere poteſt neceſſaria ad ſuſtentationem vitæ, imò & ſtudiorum ſuorum, ſi conſuetudo habeat, ut per Soar. *tom.* 1. *de Religione*, *lib.* 4. *de ſimonia*, *c.* 18. *n.* 23. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 23. *n.* 216. 3

Eleemoſynas licitè, &c.] Ergo Eccleſiæ miniſtri non debent accipere etiam datum in eleemoſynam ab excommunicato, quia in præſenti hoc tanquam privilegium conceditur Prædicatoribus, ut advertit Valer. Reginald. *in d. praxi fori pœnit. lib.* 32. *n.* 14. quod benè explicat Mar. Alter. *de cenſuris, tom.* 1. *de excomm. lib.* 1. *diſp.* 12. *c.* 4. *verſ. probatur ſecundò.* 4

§. Si qui.

Probat hic §. percutientem clericum zelo bono, 5
ſcilicet correctionis cauſa, excommunicationem non
incurrere, ut per Carol. de Graſſis *de effectibus clerical.*
effectu 9. *n.* 224. Bellet. *diſquiſit. clerical. p.* 1. *tit. de favore*
clericorum Canonis, §. 2. *n.* 3. ubi intelligit dummodo
correctio ſit moderata, aliàs ſecus. Unde patrem abſ- 6
que incurſu excommunicationis poſſe filium Clericum verberibus afficere, tenent Menoch. *de praſumpt. lib.* 5. *praſumpt.* 14. *n.* 6. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 2. *c.* 21. *q.* 6. Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſol.* 453. *n.* 4. Bellet. *d.* §. 2. *n.* 5. ubi ſecus tenetur quando filius eſt Clericus in ſacris. Vide tamen quæ dixi *in collect. ad cap. ſi quis ſua-*
dente 17. *q.* 4. *n.* 67. *&* 68. Sic etiam ſine periculo ex- 7
communicationis Clericos ſeniores ex officio, quod habent in Eccleſia, poſſe cum moderamine corrigere Clericos in minoribus Ordinibus conſtitutos in Eccleſia officium turbantes, & illos verberare & expellere, tenent *hic* gloſſ. *verbo in minoribus Ordinibus*, & Hoſt. *n.* 7. *&* 8. Butr. *in tract. de carcer. n.* 22. quos refert
Bellet. *d.* §. 2. *n.* 4. Carol. de Graſſis *d. eff. ... u* 9. *n.* 231. Sic 8
etiam Magiſtrum, vel Prælatum poſſe percutere Clericum etiam in ſacris conſtitutum cauſa correctionis ſine periculo excommunicationis, tenent Mascard. *de probat. concluſ.* 996. *n.* 19. Bellet. *d.* §. 2. *n.* 7. nam Abbas Monachum ſuum corrigere poteſt, & debet, ut per Menoch. *de arbitr. caſu* 364. *n.* 11. *&* 12.

In gloſſ. *Cauſam*, in fin. ibi, *& eſt argumentum quod ille, qui gerit*, &c. ita explicat Bobadil. *in ſua politica*, *lib.* 1. *c.* 12. *n.* 56.

SUMMARIUM.

1 *Communicans excommunicato in crimine damnato, incidit in excommunicationem majorem.*

2 *Clericus carnaliter cognoſcens mulierem excommunicatam propter ſuum concubinatum, vel alterius Clerici, aut Laici, dicitur in crimine communicare, ac proinde majori ligatur excommunicatione.*

3 *Communicans cum excommunicato majori excommunicatione in crimine, propter quod fuit excommunicatus, majorem incurrit excommunicationem.*

Cap. Si concubinæ LV.

COmmunicantes cum criminoſis in eodem crimine, incidunt in eandem ſententiam criminoſorum, v.g. concubinæ Clericorum fuerunt excommunicatæ, quia non receſſerunt à Clericis concubinariis 1

nariis, qui accedunt ad ipſas, ſunt quoque excommunicati, quia participant criminoſis in crimine. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Marian. Socin. Vivian. *in ration. lib. 5. juris Pontif. pag.* 300. Alagona *in compendio juris Canon. pag.* 771. remiſſivè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2.

2 Collige ex text. clericum carnaliter cognuſcentem mulierem excommunicatam propter ſuum concubinatum, vel alterius clerici, dici in crimine communicare, ac proinde majori ligari excommunicatione, ut per Jul. Lavor. *de Iubilæo & Indulgent. part* 2. *c.* 21. *num.* 14. *&* 15. Anton. Riccinl. *de jure perſon. extra gremium Eccleſiæ exiſtent. lib.* 4. *cap.* 45. *num.* 6. ubi *n.* 8. reſolvit clericum, ſi rem habeat cum muliere excommunicata propter concubinatum laici, dici communicare in crimine criminoſo, ex ea ratione, quia in materia honeſtatis diſpoſitio loquens de laicis comprehendit etiam clericos, *cap. cum ab omni ſpecie, de*
3 *vita, & honeſtate clericorum*: tum etiam quia in hac materia excommunicatio nititur in cauſa, nempe in fornicaria conjunctione, quæ operatur, ut extendatur de perſona ad perſonam, gloſſ. *in præſenti*, ibique Butr. *n.* 5. Quod verò communicans cum excommunicato majori excommunicatione, utcumque contingat communicatio, ſi ea ſit in crimine, propter quod alter fuit excommunicatus, majori ligetur excommunicatione, tenent Covar. *in cap. alma mater, p.* 1. *§.* 3. *n.* 5. Navar. *in man. cap.* 27. *num.* 32. *& num.* 112. Henriq. *in ſumma, lib.* 13. *c.* 9. *in comm. lit. D*, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitens. lib.* 32. *num.* 96. qui advertunt ad talem excommunicationem incurrendam requiri primò, ut quis in crimine participet poſt ipſum commiſſo, ac poſt incurſam propter ipſum excommunicationem: ſecundò, ut participet poſt denunciationem nominatim factam ejus, qui illam incurrit: tertiò, ut ſcienter participet, ſeu ut ſciat factam eſſe denunciationem.

SUMMARIUM.

1 *Excommunicatus minori excommunicatione poteſt excommunicatum abſolvere.*

2 *Abſolvere à cenſuris, & peccatis, & actus juriſdictionis exercere poteſt minori obſtrictus excommunicatione.*

3 *Sententia excommunicationis lata à judice, qui ſit nominatim excommunicatus, & publicè denunciatus ad præſcripsum Concil. Conſtantienſ. eſt nulla.*

Cap. Duobus LVI.

1 Duobus collata poteſtas ut à minore excommunicatione, ſi in ipſam inciderint, invicem ſe abſolvant, utroque ligato vinculo excommunicationis hujuſmodi non expirat. Explicant Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Felin. Vivian. *in ration. lib.* 5. *juris Pontif. pag.* 300. Alagona *in compend. juris Canonici, pag.* 771. remiſſivè Ximen. *in concord. p.* 2.

2 Collige eſt text. obſtrictum minoris excommunicationis vinculo poſſe alios abſolvere à cenſuris & peccatis, & actus juriſdictionis exercere, ut per Ugolin. *de cenſur. tab.* 3. *cap.* 12. Sayr. *eod. tract. lib.* 2. *c.* 23. *n.* 14. quot refert, & ſequitur Bonac. *eod. tract. diſp.* 2. *q.* 3.
3 *n.* 11. Sententiam verò excommunicationis latam à judice, qui ſit nominatim excommunicatus, & publicè denunciatus ad præſcriptum Concilii Conſtantienſis, vel ſit publicus clerici percuſſor, eſſe nullam, & invalidam, tenent D. Thom. *in* 4. *diſt.* 18. *q.* 2. *art.* 2. Sylveſt. *verbo excommunicatio* 2. *§.* 1. *caſu* 2. Covar. *in cap. alma mater, p.* 1. *§.* 11. *n.* 4. vide citatos *ad cap. ultim. d. n.* 3. *de ordinatis ab Epiſcopo*, latè Mar. Alter. *de cenſur. tom.* 1. *de excommun. lib.* 3. *diſp.* 7. *c.* 4. ſtatim in principio, ubi *col.* 2. *in verſic. ſed tota*, diſputat quando Prælatus eſt occultè excommunicatus, vel ſi ſit publicè excommunicatus, & denunciatus in alia civitate, tamen ubi fungitur officio, ignoratur communiter excommunicatio, an tunc temporis ſi ferat excommunicationis ſententiam in aliquem, talis excommunicatio ſit valida?

SVMMARIVM.

1 *Interdicti tempore licitum eſt ſingulis hebdomadis Miſſarum ſolemnia celebrare cauſa renovandi corpus Domini noſtri IESU CHRISTI pro infirmis, ſi tamen neceſſitas urgeat, non ſemel, ſed pluries in hebdomada*, & n. 2.

3 *Conceſſio hujus text. in quo differat à conceſſione* cap. alma mater, §. adjicimus, hoc tit. lib. 6. *oſtenditur.*

Cap. Permittimus LVII.

Miniſtris Eccleſiæ licet interdicti tempore ſemel in hebdomada ſolemnia Miſſarum celebrare cauſa conficiendi corpus Chriſti, quod datur morientibus in pœnitentia, non pulſatis campanis, ſubmiſſa voce, januis clauſis, excluſis interdictis, & excommunicatis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Joan. Andr. Anan. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Felin. Mar. Socin. Vivian. *in ration. lib.* 5. *juris Pontif. pag.* 300. Alagona *in compend. juris Canonici, pag.* 771. remiſſivè Ximen. *in concord. part.* 1. 1

Collige ex text. licitum eſſe ſingulis hebdomadis 2
interdicti tempore Miſſarum ſolemnia celebrare cauſa conficiendi, ſeu renovandi corpus Domini noſtri Jesu Christi pro infirmis, imò ex hac ratione neceſſitatis pro infirmis, ſi ea vigeat, non ſemel, ſed pluries in hebdomada licitum eſt Euchariſtiam conficere, ut poſt Sylveſt. notant Navar. *in man. cap.* 27. *num.* 173. Henriq. *in ſum. lib.* 15. *cap.* 44. *§.* 3. Avil. *de cenſur. p.* 5. *diſp.* 4. *ſect.* 2. *dub.* 1. *concl.* 3. Sayr. *eod. tract. lib.* 5. *c.* 5. *n.* 6.
benè advertens errare gloſſ. *in præſenti*, dum ſcribit 3
prædictam hujus text. deciſionem hodie in nihilo ſervire poſt deciſionem text. *in cap. alma mater, § adjicimus, hoc tit lib.* 6. quod concedit ut ſingulis diebus liceat celebrare cum moderamine, de quo *ibi*; ſed non advertit gloſſ. conceſſionem *d. verſ. adjicimus*, procedere ſolùm quando locus generaliter interdicitur, ut *ibi* notavit *gloſſ.* communiter recepta *verbo Eccleſiis*: at verò text. *in præſenti*, procedit etiam in Eccleſia ſpecialiter interdicta, ut benè, & melius contra gloſſ. *hic* notant Navar, Henriq. & alii *citatis locis*. Notabis tamen conceſſionem, de qua hîc, ſolùm fieri Eccleſiæ miniſtris, & conſequenter alios extraneos Clericos, etiam de proprii Parochi licentia ibi ad Miſſam celebrandam admittendos non eſſe: inſuper ſolùm fieri pro Eccleſiis, in quibus Euchariſtia in ſacrario pro infirmis ſolet ſervari, ut benè reſolvit Sayr. *d. cap.* 5. *num.* 8. *&* 9. contra Henriq. quem minimè contrarium aſſerere exiſtimo; nam quando Parochus facit per Vicarium, ut Henriq. loquitur, Vicarius ille de numero Eccleſiæ cenſendus eſt. Quæ omnia ex prædicta neceſſitatis ratione ſimiliter procedere in ceſſatione à divinis latè

explicat Soar. *tom. 5. de cenſur. diſp. 39. ſect. 2. à num. 19.* Deinde per *d. § adjicimus*, tempore interdicti generalis loci conceſſum eſt, vt ſingulis diebus in Eccleſiis, & Monaſteriis Miſſæ celebrentur, atque etiam alia diuina Officia ſicut prius, ſubmiſſa tamen voce, ianuis clauſis, campanis non pulſatis, excommunicatis, & interdictis excluſis. Conceditur poſteà *in verſ. in feſtiuitatibus*, quod in natali Domini, Paſchate, Pentecoſte, & Aſſumptione Beatiſſimæ Virginis pulſentur campanæ, & ianuis apertis alta voce diuina Officia ſolemniter celebrentur, excommunicatis prorſus excluſis, ſed interdictis admiſſis, in quibus omnibus explicandis vide Nauar. *d. c. 27. n. 173. cum ſeqq.* Couar. *in d. cap. alma mater, p. 2. § 4.* Henriq. *d. lib. 13. c. 46.* Vgolin. *de cenſur. tab. 5. c. 8. § 1. cum ſeqq.* Sayr. *d. c. 5. à n. 18.* Auil. *diſp. 4. ſect. 2. dub. 2. cum ſeqq.* Soar. *d. tom. 5. diſput. 34. ſect. 1. à n. 3.*

SUMMARIUM.

1 *Clerico quem verberauit ſatisfaciens non poteſt propter hoc ab Epiſcopo abſolui, niſi in certis caſibus hîc expreſſis.*

2 *Clericos percutientes qui poſſint ab Epiſcopo abſolui quales ſint, oſtenditur.*

3 *Impeditus legitimè judicatur, qui nequit ſe ipſum præſentare ſuperiori.*

Cap. Quamvis LVIII.

1 MAnus violentas in Clericum injiciens, licèt ſatisfaciat pro ſua facultate injuriato, non ideo poteſt abſolui ab Epiſcopo, ſed debet mitti ad Sedem Apoſt. exceptis his caſibus, videlicet imminente periculo mortis, infirmitate, inimicitia, vel inopia, ætate puerili, vel ſenili, fragilitate ſexus, vel alia corporis impotentia, aut quolibet alio canonico impedimento, quo Romam non poſſit ire; qui verò temporali impedimento laborant, exceptis pueris, ſolet illis injungi ſub juramento præſtito ſecundùm formam Eccleſiæ, vt ceſſante impedimento adeant Sedem Apoſtol. & humiliter ſuſcipiant mandatum ipſius. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 301.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 772.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 Recenſentur in præſenti quædam perſonæ quæ ob violentam manuum injectionem in Clericos abſolui poſſunt ab Epiſcopo, de quibus *ſuprà in hoc tit.* variis in locis mentionem feci: in primis de muliere dixi *ad cap. mulieres 6.* de pueris, *ad c. 1.* de habentibus capitales inimicitias, aliaſve juſtas excuſationes, *ad cap. de cætero 11.* de ſenibus, valetudinariis, membris deſtitutis, & pauperibus, *ad cap ea noſcitur 13.* & de conſtitutis in mortis articulo, *ad c. de his 26.* qui ſi conualeſcant, ita abſoluti de nouo non ſunt abſoluendi, quia cùm fuerint ſemel, & ritè abſoluti, non erunt de eadem re iterum abſoluendi, ſed ſolùm in illis caſibus vbi ob impedimentum, & cauſa neceſſitatis abſoluuntur iniuncta pœnitentia, quod ſi periculum euaſerint, accedant ad Sedem Apoſtolicam, vel ad eum, qui poteſt illos abſoluere, eius mandatum humiliter ſuſcepturi: ita Polyd. Ripa *in tract. de actis in artic. mortis, c. 35. n. 2.* Carol. de Graſſis *de effectibus clerical. effectu 9. n. 155.*

3 *Sine quolibet impedimento.*] Notatur ad hoc, quod legitimè impeditus judicatur, qui nequit ſe ipſum præſentare ſuperiori, vt per Sanch. *in præcepta Decalog. lib. 2. c. 13. n. 14.* vide aliqua *ad cap. quia diuerſitatem, de conceſſ. præbend.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio ſimpliciter lata, intelligitur de maiori, & n. 2.*

3 *Excommunicatus minori excommunicatione priuatur perceptione Sacramentorum.*

Cap. Si quem LIX.

EXcommunicatio ſimpliciter lata, intelligitur de maiori. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Felin. Viu. *in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 301.* Alagona *in compend. juris Canon. pag. 772.* remiſſiuè Ximen. *in concord. part. 1. & 2.* 1

Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Couar. *in cap alma mater, p. 1. § 8. n. 5.* Nauar. *in man. c. 23. n. 52. & in tract. de datis, & prom. not. 4. n. 8.* Henriq. *in ſum. lib. 13. c. 2. n. 2.* Cardoſ. *in praxi judicum, verbo excommunicatio, n. 33.* Soar. *tom. 5. de cenſur. diſp. 8. ſect. 3. n. 3.* Bonacin. *eodem tract. diſp. 2. quæſt. 1. punct. 2. n. 2.* Anton. de Souſa *in relectione de cenſuris Bullæ Cœnæ, cap. 2. n. 4.* Campanil. *in diuerſorio juris Canon. rubr. 13. cap. 15. n. 1.* Monet. *de diſtribut. quotidian. part. 2. quæſt. 15. num. 2.* Fr. Ludouic. de Miranda *in man. Prælatorum, tom. 2. quæſt. 35. art. 4. concluſ. 1.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 32. tract. 2. n. 21. verſic. at verò,* benè Anton. Ricciul. *de jure perſonarum, lib. 4. cap. 31. num. 34. 36. & 37.* 2

Quæ à perceptione Sacramentorum, &c.] Notatur ad hoc, quod excommunicatus minori excommunicatione priuatur perceptione Sacramentorum, vt per Soar. *d. tom. 4. diſp. 24 ſect. 3. n. 3.* Bonac. *d. diſp. 2. q. 3. n. 3.* reſoluentes non ſolùm ipſum excommunicatum minori excommunicatione peccare mortaliter recipiendo Sacramenta, ſed etiam & miniſtrantem illi grauiter peccare, niſi excuſetur ratione ignorantiæ, & ſcandali, vel alterius mali vitandi. 3

SUMMARIUM.

1 *Pueri qui in Canonem inciderunt ſententia promulgata, ſiue ante, ſiue poſt pubertatem, poſſunt à diœceſanis Epiſcopis abſolui, & n. 2.*

3 *Punitur quis mitius ob fragilitatem ætatis.*

4 *Puer doli capax puniri poteſt.*

Cap. Pueris LX. & fin.

PVeri excommunicati ob percuſſionem, etiamſi poſt pubertatem poſtulent abſolui, poteſt Epiſcopus abſoluere, quia rigor eſt manſuetudine temperandus propter defectum ætatis in qua fuit commiſſa. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. juris Pontif. pag. 302.* Alagona *in compend. juris Canon. pag. 771.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* 1

Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Syluest. *verbo abſolutio 4. num. 3. verſ. 5.* Bellet. *diſquiſit. clerical. part. 1. tit. de priuilegio Clericorum Canonis, § 3. num. 10.* 2

Cùm

3 *Cùm propter defectum ætatis*, &c.] Notatur ad hoc, quod mitiùs quis punitur ob fragilitatem ætatis, ut per Dueñ. *regul.* 259. Tiraquel. *de pœnis temp. cauſa* 7. Gomez *tom.* 3. *var. c.* 1. *à n.* 62. Clar. §. *fin. q.* 60. *n.* 3. Cald. Pereira *in l. ſi Curatorem, verbo, vel aduerſarij dolo, à n.* 50. Molin. *de iuſtit. tom.* 4. *tract.* 3. *diſp.* 36. *n.* 6. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.* 5. *collect.* 1845. *& in praxi rerum fori Eccleſiaſt. deciſ.* 600. *n.* 1. *in* 1. *edit.*

4 In gloſſ. *Ætatis* 1. ibi, *doli capacibus*. Notatur ad hoc, quod puer doli capax puniri poteſt, vt per Duen. *reg.* 259. *verſ. limita tertiò.*

De Verborum ſignificatione,

Tit. XL.

SVPER hanc rubr. ſcripſerunt Zabarel. Ioan. Andr. Anan. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Petrus de Rauenna *in compend. iuris Canon.* Joan. de Londris *in breuiario ſanctorum Canon. fol.* 184. *verſo*, Martin. Meſnirt. *in epitome Decret. fol.* 106. *verſo*, Goffred. & Hoſt. *in ſum. huius tit.* Alex. Caſan. & Anaſt. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decret. ſub hoc titulo.*

SUMMARIVM.

1 *Nouale eſt ager nunc primùm præciſus*, & n. 2.

Cap. Innouare I.

1 NOuale eſt ager nunc primum præciſus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan Andr. Hoſt Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 330. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 788. remiſſiuè Ximen. *in concord p.* 1. *&* 2. deſumitur ex D. Hieron. *ſuper Ozeam, c.* 10. & ſunt verba gloſſæ interlinearis.

2 Hanc eandem concl. ex hoc text deſumunt Monet. *de decimis, c.* 4. *q.* 3. *n.* 50. vbi infert ad illam quæſtionem, an & quando de noualibus ſoluenda ſit decima, de quo ſuo loco dicemus, & quid ſit nouale, vide latiùs *ad cap. quod per nouale* 21. *infrà hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Patris appellatione venit auus.*

2 *Parentum appellatione aſcendentes omnes vtriuſque ſexus continentur.*

3 *Filiorum appellatione continentur nepotes, quando datur eadem ratio.*

4 *Indicia & coniectura faciunt plenam probationem in ambiguis ſtatutorum.*

Cap. Nam & Rex II.

1 PAtris nomine venit auus, & proauus in ſcriptura. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 330. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 788. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. deſumitur ex D. Hieronymo *ſuper Daniel. c.* 5. & refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 3. *Decret. lib.* 5. *tit.* 36. *c.* 1.

Quod patris appellatione veniat auus paternus, probatur ex *l. iuſta interpretatione* 201. vbi *gloſſ. verbo auus*, & Rebuff. *col.* 2. *in princip. pag.* 636. *ff. de verbor. ſignif.* Boër. *deciſ.* 17. *n.* 7. Aſcan. Clem. *de patria poteſtat. effectu* 1. *n.* 22. Surd. *de aliment. tit.* 6. *q.* 8. *n.* 16. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.* 5. *c.* 977. *n.* 4. quos refero ego ipſe *in tract. de appellat. verborum vtriuſque iuris ſignif. appellat.* 190. *n.* 1. *&* 2. limito vbicumque de alio agitur. Parentum verò appellatione proprio vocabulo continentur omnes vtriuſque ſexus aſcendentes vſque ad tritauum, *l.* 4. § *parentes, ff. de in ius vocando, l. Iuriſconſultus*, §. *parentes, ff. de gradibus*, Sebaſt. Medic. *reg.* 2. *num.* 9. Flamin. Pariſ. *de confident. benef. q.* 32. *n.* 42. Ferret. *in conſtit. Cathalon. gloſſ.* 1. *n.* 430. Fuſar. *de ſubſtit. q.* 365. *n.* 5. plures quos refero ego ipſe *vbi ſuprà appellat.* 185. *n.* 1. Sic & eodem modo filiorum appellatione continentur nepotes, non ex propria ſignificatione ſermonis, ſed ex interpretatione, Fuſar. *de ſubſtitut. q.* 319. *n.* 7. *&* 12. Rota *in Romana, ſeu Præneſtina fideicommiſſi de columna*, 2. *May* 1625. coram bonæ mem. Vbaldo, Menoch. *conſ.* 197. *à num.* 81. *& conſ.* 318. *n.* 4. *& de præſumpt. lib.* 4. *præſumpt.* 94. vbi *à num.* 2. *cum ſeqq.* refert coniecturas, quibus colligitur nepotes non contineri, quod etiam diſputat Valaſc. *conſult.* 140. *per totam*, ſic etiam ex vſu loquendi Szyr. *in elaui Regia, lib.* 3. *c.* 8. *n.* 6. 3

Notatur etiam text. ad hoc, quod in obſcuris, & ambiguis ſtatutorum, vel cuiuſlibet alterius Legalis diſpoſitionis indicia, & coniecturæ faciunt plenam probationem, vt per Maſcard. *de probat. concluſ.* 1124. *num.* 18. 4

SUMMARIUM.

1 *Natus non videtur qui confeſtim mortuus eſt*, & num. 2.

3 *Factum non dicitur quod non durat factum.*

4 *Factum non reputatur id, quod non habuit effectum.*

Cap. Nam & ego III.

PVer, qui natus ſtatim moritur, dicitur ac ſi non fuiſſet, & ſecundus vocatur vnigenitus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viu. *in ration. lib.* 5. *iuris Pontif. pag.* 331. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 788. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2. deſumitur ex D. Hieronymo *in parabolis Prouerb. c.* 4. & refertur ab Ant. Auguſt. *collect.* 1. *Decret. lib.* 5. *tit.* 36. *cap.* 2. 1

Collige ex text. natum non videri, qui confeſtim mortuus eſt, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo ſuſceperit, n.* 167. *& de iure primog. q.* 3. *n.* 12. *& de iudic. in rebus exiguis, verſ.* 83. Sanch. *de Matrim. lib.* 5. *diſp.* 18. *num.* 6. 2

Notatur ad hoc, quod factum non dicitur, quod non durat factum, Hieronym. Portoles *in tract. de conſortibus & fideicommiſſo legali, c.* 1. *num.* 25. Brunor. à Sole *in locis commun. verbo factum, num.* 16. Surd. *de aliment. tit.* 7. *q.* 20. *n.* 9 *cum ſeqq.* Ozaſcb. *conſ.* 5. *num.* 34. latè Ioan. Baptiſta Coſta *de facti ſcient. & ignor. inſpect.* 14. *per tot.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellariæ, gloſſ.* 63. *n.* 24. *cum ſeqq.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 115. *n.* 33. *& cap.* 132. *num.* 27. *cum ſeqq.* Farinac. *in praxi crimin. part.* 4. *conſ.* 90. *num.* 72. Menoch. *conſ.* 234. *num.* 19. vbi intelligit quando actus habet tractum ſucceſſiuum, 3

refero

refero ego ipſe *Axiom.93. num.14.* Et paria ſunt non fieri, vel ita fieri quod non duret factum, Anton. Monach. *Bonomen. deciſ.40. punct.7.n.18.* Et factum non reputatur id, quod non habuit effectum, Surd. *conſ.436.num.14.*

4 Intellige Axioma ſupradictum, vt non vendicet ſibi locum quando non ſtaret per auctorem facti, quominus duret, quoniam etiam non factum habetur pro facto, cùm non ſtat per eum, qui facere debet quominus faciat, Decian. *conſ.72.n.26.volum.3.* Joan. Bapt. Coſta *d.inſpect.11.n.9.* Bero. *conſ.127.n.17.vol.2.* aſſeuerans quod iſta reg. non pertinet ad factum neceſſarium.

SVMMARIVM.

1 *Dictio*, antequam, *non ſemper implicat*, & n. 2.

Cap. Quod dicitur IV.

1 Dictio, *antequam*, non ſemper implicat. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viu. *in ration. lib.5. iuris Pontif. pag.331.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag.788.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.2.* deſumitur ex D. Hieronymo *ſuper Matth. c.1.*

2 Collige ex text. dictionem, *antequam*, non ſemper implicare, vt refert Octavian. Vulpel. *de præpoſition. & aduerb. ſeu conjunctionum ſignificatione, in dict. antequam, pag. 11.* vbi ex hoc text. colligit dictiones negantes actum certo tempore non ponere implicatiuè actum alio tempore, & ideò ſaluari poſſe teſtem à pœna falſi, qui dixerit, quod antequam Titius veniret ad prandium, filius percuſſit Sempronium, ſi probetur Titium ea die ad domum non veniſſe, refero ego ipſe *in tract. de dictionib. vſufreq. dict.37.*

SVMMARIVM.

1 *Primogenitus dicitur ille, qui primò natus eſt, etiamſi eum nullus frater ſequatur*, & n. 2.

3 *Regula Cancellariæ reſeruatio de dignitatibus maioribus, & principalibus locum habet vbi eſt tantùm vna dignitas.*

4 *Dictio*, donec, *quos effectus habeat, remiſſiuè.*

Cap. Joſeph V.

1 Maria peperit primogenitum, id eſt, vnigenitum, quia in Scriptura, id quod primò naſcitur, licèt non ſequatur ſecundum, dicitur primogenitum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Mari. Socin. Viuian. *in ration. lib.5. juris Pontif. pag.331.* Alaguna *in compend. juris Canon. pag.788.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1.* deſumitur ex D. Hieron. *ſuper Matth. c.1.* & refertur ab Anton. Auguſt. *collect.1. Decret. lib.5. tit.36. c. 4.*

2 Collige ex text. primogenitum dici illum, qui primò natus eſt, etiamſi eum nullus frater ſequatur, vt per Coſm. *in pragmaticis ſanction. in procem. §. in qua quidem, verbo primogenitum, fol. mihi* 17. Tiraq. *de iure primogen. in præfat. n.74. cum ſeqq. & q.1. n.3. cum ſeqq. & q.3. in princ. & q.34. n.25.* Menoch. *conſ.97. n.51. & conſ.328. n.5.*

3 In gloſſ. *Mos*, in addit. ibi, *primus enim non ſolùm is intelligitur, qui antè aliquem eſt, ſed etiam is ante quem nullus eſt.* Vnde inferes ad illam quæſtionem, an reſeruatio regulæ Cancellariæ de dignitatibus maioribus, & principalibus locum habeat, vbi eſt tantùm una dignitas? in qua pars affirmatiua tenetur à Simoneta, & Mandoſ. quos contra Gomez, & Zerol. refert & ſequitur Nicol. Garc. *de benefic. part.4. c. 1. n.267.* vbi atteſtatur ſic deciſiſſe Rotam *in vna Turritana Archipreſbyteratus, 7. May 1574.* cuius principium, quia ad materiam huius textus facit, referre operæpretium duxi, & ſequitur. Fuit concluſum per omnes Dominos, quod regula tertia reſeruatoria majorum dignitatum poſt Pontificalem in Eccleſia Cathedrali comprehendit Archipreſbyteratum, qui eſt prima dignitas in Cathedrali Eccleſia Turritana, quia licèt verbum *maiores*, quod eſt comparatiuum, ex ſui natura præſupponat poſitiuum, *l.1.* vbi DD. *ff. de verborum obligat.* tamen ponitur etiam pro poſitiuo, gloſſ. *in l. vnic. verbo melius*, vbi Decius *n.53. C. de eo quod intereſt*, Pariſ. *conſ.115. n.14. volum.1.* etiamſi eſſemus in materia ſtricta, vt dicit Tiraq. *de jure primogen. quæſt.72. num 5.* ſicut dicitur de verbis, *optimus, maximus, ſupremus*, & *proximus*, quæ licèt ſint ſuperlatiua, & præſupponant etiam poſitiuum, *l. illa verba. ff. hoc tit.* tamen ponuntur etiam pro poſitivo, & verificantur etiamſi nullus præcedat, vel ſubſequatur, *l. proximus, de verborum ſignific. l. 1. §. proximi, vnde cognati*, vt latè per Alciat. *in d. l. proximus*, vbi etiam ſubdit non ſeruari de jure, quod ſemper requiratur poſitiuum, & inde infert ad primogenitum, quod dicatur, etiamſi is ſolus ſit filius, de quo etiam per Tiraq. *in d. tract. de primogen. q.1. n.3. &c.* Hæc in dict. deciſione.

In gloſſ. *Donec*, de hac dictione, & quis ſit ejus effectus, ac de aliis ſimilibus, quandiu, quovſque, vſquequò, vide Coſm. *in pragmaticis ſanctionum, tit. de collat. §. quod ſi quis, verbo donec, pag. 212.* Cened. *ſingul.46. num.2.* Cardin. Tuſch. *tom.2. lit. D, concl. 271. num.2.* quos refero ego ipſe *de dictionibus vſufrequent. dict.93.* 4

SVMMARIVM.

1 *Verba ſunt intelligenda non ſecundùm quod ſonant, ſed ſecundùm mentem proferentis*, & n. 2.

3 *Verba debent ſeruire intentioni, non intentio verbis.*

4 *Verba pendent à mente, non autem mens à verbis.*

Cap. Intelligentia VI.

Verba non ſunt intelligenda vt ſonant, ſed ſecundùm mentem intelligentis, ſeu ſecundùm cauſas in quibus dicuntur, quia non res ſermoni, ſed ſermo rei eſt ſubiectus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viu. *in ration. lib.5. juris Pontif. pag.331.* Alagona *in compend. juris Canon. pag. 789.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1. & 2.* deſumitur ex D. Hilario *lib.4. de Trinitate*, refertur ab Anton. Auguſt. *collect.1. Decretal. lib.5. tit.36. c.5.* 1

Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Nau. *in man. cap.23. num.38. & ad cap. humanæ aures 22. q.5. num.10. & 11.* Coſm. *in pragmaticis ſanct. tit. de elect. verbo, mens, pag.141.* Tiraquel. *in l. ſi vnquam, verbo libertis, num.48. C. de reuocandis donat.* Surd. *conſil.431. num.35.* Perez *l.3. gloſſ.2. pag.471. tit.1. lib.2. Ordinam.* Franciſc. Souſa *de largit. muner. fund.3. num.19.* Gonzales *ad reg.8. Cancellariæ, gloſſ.48. num.45.* Franciſc. Molin. *de ritu nuptiarum, lib.3. quæſt.85. num.50.* & alii 2

per

Digitized by Google

per me citatos *de Axiom. juris uſufrequent. Axiom.* 222.
3 *n.*1. Verba enim debent inſervire intentioni, non in-
tentio verbis, Titaq. *in l. ſi unquam, verbo libertis, à n.*47.*& de retract. tit.*1.§.32.*gloſſ.*1.*n.*34.*&* 35. Card. Mantic. *de conject. ultim. voluntatum, lib.*3.*tit.*3.*num.*9. Brunor. à Sole *in locis commun. verbo verba, n.*20. Ego
4 ipſe *d. Axiom.*222.*n.*4. Et verba pendent à mente, non autem mens à verbis, Menoch. *conſ.*97.*n.*44. Et verba ſe habent ut corpus, & ſuperficies: ratio autem, ac mens ut ſpiritus, & anima, Gonzalez *dict. gloſſ.*48. *num.*56.

Cap. Nihil obſtat VII.

Diverſitas narrandi rem nō nocet, ſi res eſt eadem, ut in Evangeliſtis, qui eo ordine dixerunt, quo Deus voluit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panor. Marian. Socin. Viv. *in ration. lib.*5.*juris Pontif. pag.*331. Alagona *in compend. juris Canon. pag.*789. remiſſivè Ximen. *in concord. p.*2. deſumitur ex D. Auguſt. *in libris de conſenſu Evangeliſtarum*, refertur ab Ant. Auguſt. *collect.*1.*Decret. lib.*5.*tit.*36.*c.*6.

SUMMARIUM.

1 *Senſum, non verba conſiderare debemus.* & n.2.
3 *Verborum a proprietate non receditur ubicumque de mente dubitatur.*
4 *Verba in potiori ſignificatu ſunt accipienda.*

Cap. Propterea VIII. *Gregor.*

1 Epiſtolam interpretans debet reddere ſenſum ſenſui, non verbum verbo, ne amittatur ſenſus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anch Panorm. Felin. Mar. Socin. Viv. *in ration. lib.*5 *juris Pontif. pag.*332. Alagona *in compend. juris Canon. pag.*789. remiſſivè Ximen. *in concord. p.*1. *&* 2. deſumitur ex D. Greg. *lib.*1.*epiſt.*28.*regiſtri*, refertur ab Ant. Aug. *collect.*1.*Decret. lib.*5.*tit.*36.*c.*7.

2 Vide quæ dixi *ad cap. intelligentia* 6. *ſup. hoc tit.*

3 *Non verbum ex verbo*, &c.] Ubicumque verò de mente dubitatur, à verborum proprietate non receditur, *l. non aliter* 69. *in princip. ff. de legatis* 3. Cardoſ. *in praxi judic, verbo verum, n.*8. Franciſc. Molin. *de ritu nupt. lib.*1.*comp.*20.*n.*7. Monet. *de diſtribut. quotidianis,*
4 *p.*2.*q.*11.*n.*100. & tunc in potiori ſignificatu ſunt accipienda, & ſecundùm ſenſum grammaticalem, *l.*1. §. *qui in perpetuum, ff. ſi ager vectigal.* Menoch. *de præſumpt. lib.*3. *præſumpt.*39 *a num.*8. Surd. *conſ.*250.*n.*20. Card. Tuſch. *lit. V, concl.*98.*&* 101. cum aliis citatis *in libello de principiis utriuſque juris, lit. V, n.*15.

Cap. Quamvis IX.

1 Præpoſitus licèt propriè vocetur qui præeſt, tamen uſus obtinuit ut Præpoſitus dicatur qui habet quandam curam Prioratus ſuper alios. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Felin. Mar. Soc. Viv. *in ration. lib.*5. *Iuris Pontif. pag.*332. Alagona *in compend. Iuris Canon. pag.* 789. remiſſivè Ximen. *in concord. p.*2. deſumitur ex D. Iſidoro *lib.*10.*etymologiarum*, & refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 1. *Decretal. lib.*5. *tit.*37. *cap.*8.

Refert hic text. quis propriè ſit Præpoſitus, de quo vide Lancel. Conrad. *in templo omnium judicum, lib.*2.*cap.*10.*per totum*, Azor. *inſtit. moral. part.*2.*lib.*2. *cap.* 18. 2

SVMMARIVM.

1 *Compendium hujus text. refertur.*
2 *Forus non reperitur in maſculino genere, quando ſignificat locum judicii.*
3 *Cauſa propriè dicitur ipſum jus deductum in judicium.*
4 *Verbum* negotiari, & negotiatoris, *generalius eſt verbo* mercari, *ſeu* mercatoris.
5 *Iurgium dicitur quaſi juris garrium.*
6 *Iudicio in omni tres perſonæ requiruntur, judex, actor, & reus.*
7 *Servi non poſſunt eſſe teſtes.*
8 *Servus teſtis eſſe poteſt ubi communi opinione reputatur pro libero, & in exceptis criminibus, vel ubi veritas aliter haberi non poteſt.*
9 *Fœmina teſtis eſſe non poteſt, niſi in defectum probationis.*
10 *Mulieres admodum mutabiles, inconſtantes, & variabiles ſunt.*

Cap. Forus X.

Forus eſt locus litium, dicitur à fando vel foraneo Rege, & conſtat cauſa, lege, judicio. Cauſa eſt negotium, quod dum proponitur, eſt cauſa, dum diſcutitur, judicium, dum finitur, juſtitia. In omni negotio requiritur judex, accuſator, reus, tres teſtes; in teſtibus conſideratur conditio, id eſt, ut ſit liber, non ſervus: natura, id eſt, ut ſit vir, non fœmina: vita, id eſt, ſit innocens, & integer actu. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anch Panorm. Mar. Socin. Vivian. *in ration. lib.*5. *juris Pontif. pag.*332. Alagona *in compend. juris Canon. pag.*789. remiſſivè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.*1.*&* 2. deſumitur ex D. Iſidoro *lib.*10.*etymologiarum, c.*5. & refertur ab Ant. Auguſt. *collect.*1. *Decret. lib.*5. *tit.*36.*c.*10. 1

De ſignificatione nominum lis, cauſa, quæſtio, controverſia, differentia, diſcordia, quid importent, & an, & quando inter ſe differant, vide Marant. *de ordine judic. in* 5.*part. princip. n.*96. *verſ. quartus terminus eſt cauſa*, Sigiſm. Scac. *in tract. de judic. cauſarum civil. crimin.* &c. *lib* 2.*c.*2.*q* 3. Seraphin. *deciſ.*737. remiſſivè Buccaton. *de different. inter judicia civilia, & crimin. differ* 163.

Forus.] Apud Latinos auctores, Theſaurum linguæ Latinæ, & Calepinum non reperitur forus in maſculino genere, quando ſignificat locum judicii, ut ex multis comprobo ego ipſe *In meo Dictionario Luſitanico-Latino, pag.*867. quod Bracharæ decimo octavo ætatis meæ anno in lucem edidi: noſtri etiam legum profeſſores hoc ipſum advertunt, text. hunc referentes, ut videre eſt apud Cottam *in memorab. verbo, forum*, Pallador. *rerum quotidianarum lib.*2. *cap. fin. p* 2.§.3.*n.*10. Non. Marcell. *de lingua Latina, in verbo forum*, Alciat. *diſpunct. lib.*2.*cap.*2. Sigon. *de antiquo jure Italiæ, lib.*3. *c.*15. Franc. Palet. *in ſua hiſtoria fori Romani, lib.*1.*c.*1. & vide dicta *ad rubr. de foro compet.* 2

Cauſa eſt dum diſcutitur.] Notatur ad hoc, quod propriè dicitur cauſa ipſum jus deductum in judicio, ut per Marant. *de ordine judiciorum, p.*5. *tit. & omnia ſtant durante inſtantia, num.*66. Et dicit Anton. Galleſ. 3

lib. 1.

lib. 1. de exerc. jur. perit. n. 58. in fine, quod vocabulum hoc *cauſa*, eſt vt genus, cuius ſunt ſpecies, finis, & forma, id eſt, ratio legis, & Sfor. Odd. *de in integ. reſtit. p. 1. q. 3. art. 13. n. 87. in fine*, videtur velle quod nomen, ſeu vocabulum hoc, *cauſa*, propriè & ſtrictè ad ciuilem controuerſiam referatur.

Quæ dum proponitur cauſa eſt, dum diſcutitur judicium.] Ergo cauſa à judicio diſtinguitur, cùm illa dicatur antequam in judicium deducatur, ſeu diſcutiatur, & cùm diſcutitur, ſit judicium, dum definitur, juſtitia, quod eſt contra ea, quæ reſoluimus ad *rubr. de cauſa poſſeſſ. & propr. verbo cauſa, in fine.* Sed omiſſis variis antiquorum opinionibus, dum alii, vt eſt gloſſ. *in l. cauſas, C. de tranſact.* pro intellectu eiuſdem text. dum cauſas, & lites tanquam aliquid diuerſum ponit, arbitrantur cauſas dici poſt litem conteſtatam, litem verò ante conteſtationem, quam ſequuntur Butr. & Bald. *ibi*. Alii verò, vt Bart. & omnes communiter, teſte Alciat. *lib. 2. diſpunct. c. 24.* quem ſequitur Azin *in praxi*, §. 1. *c. 1. ex n. 1.* ex diametro contrarium ſcribunt, ſcilicet cauſas ante conteſtationem, poſtea verò dici lites; ſed meritò improbant idem Alciat. & Azin. Facilliùs, & veriùs reſpondetur enim eiſdem verum ſenſum Iſidori *in præſenti*, eſſe quod judicium propriè ſolùm dicitur de negotio poſtquam coram judice inter litigantes diſcutitur, eſt enim actus trium perſonarum, Iudicis, Actoris, & Rei, vt ſcribentes omnes adnotarunt *in rubr. de judic.* præcipuè Rip. & Dec. & poſt eos Nau. *à n. 15. ibi*, Marant. *de ordine judic. p. 2. à princip.* Petr. Gregor. *ſyntagm. jur. lib 47. cap. 3.* Soar. de Pace *in pract. tom. 1. in prælud. annot. 3.* latè Peregr. *variar. lib. 2. n. 38. cum ſeqq.* At verò cauſa generaliùs ſumitur, & dicitur non ſolùm poſtquam negotium in judicio diſcutitur, vt *in cap. cùm olim*, ibi, *cauſa prædictis judicibus, cap. vlt. cauſa, quæ inter Patriarcham*, &c. *de cauſa poſſeſſ. & propr.* ſed etiam ante, quia eſt materia, & origo ipſius judicij, ſecundùm Alciat. *dicto loco*, Petr. Gregor. *d. lib. 47. cap. 7. num. 2.* Peregr. *d. lib. 2. n. 44.* & hanc eſſe Bart. & communem reſolutionem concludit, & ſequitur Padil. *in d. l. cauſas, n. 7.* ſicut etiam litem non impropriè dici, tam poſt conteſtationem quàm antea, benè comprobat Alciat. *d. c. 24. & in l. lis 36. ff. de verb. ſignif.* vbi ſequitur Rebuff. item ex eo text. vbi lis dicitur actio quæcumque quæ in rem competit, vel in perſonam: tum quia fruſtra diceretur lis conteſtata, ſi ante conteſtationem nunquam lis eſſet: tum denique ex eleganti Cornelii Fromonis auctoritate, lis naſcitur, pertinacia efficit controuerſiam, ſeu magis judicium, ita vt quod de cauſa ſcribit Iſidor. *in præſenti*, liti quoque, quòd ſit materia negotii conueniat ſecundùm Frontonem, neque diſcrepat litis etymologia, quam *in verſ. lis*, ponit idem Iſidor. à contentione limitis, juxta illud quod Virgil. refert:

Limes erat poſitus litem vt diſcerneret agri.

Indeque litem & cauſam, etſi nominibus ſint diſtincta, re tamen ipſa, & effectu idem eſſe comprobat, & explicat Donel. *in l. poſtquam liti, num. 5. C. de pactis*

4 *Negotium autem in cauſis*, &c.] Notatur ad hoc, quod verbum *negotiari*, & *negotiatoris*, generalius eſt verbo *mercari*, ſeu *mercatoris*, vt per Straccham *de mercat. p. 1. n 5.*

5 *Iurgium dicitur quaſi juris garrium.*] Vide Coſm. *in pragmaticis ſanctionum, tit. de collat. §. cui rei, verbo iurgia, fol. 169. verſo.*

6 *In omni quoque negotio*, &c.] Notatur ad hoc, quod in omni judicio tres perſonæ requiruntur, judex, actor, & reus, vt per Ordinationem Regiam Luſitanorum, *lib. 3. tit. 20. in princ.* Perez *ad rubr. tit. 1. gloſſ. 1. verſic. quæro, & verſic. contra definitionem, lib. 3. Ordin. pag. 439. & ad rubr. tit. 11. gloſſ. 1. verſ. quæritur vtrum, pag. 669 eod. lib. 3.* Soar. de Pace *d. praxi, in princ. tom. 1. annot. 3 per totam*, Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 18. n. 29.* Cardol. *in praxi judicum, verbo judicium, num. 3.* Mendez à Caſtro *in praxi Luſitana, lib. 1. c. 1. n. 1.* Ludouic. Miranda *de ordine judiciario, quæſt. 1. art. 1. concluſ. 3 & art. 2.* Camill. Bottell. *de compromiſſis, §. 2. gloſſ. 1. n. 54. & in ſumma omnium deciſ. tit. 42. de judicis, n. 10.* Cæſar Argel. *de contradictore legitimo, q. 2, num. 28.* Buccaron. *de different. inter judicia ciuilia & crimin. different. 164. num. 1.* vbi *num. 2.* ſubdit hoc procedere in ciuilibus, ſeu quoad judicia ciuilia, non autem in criminalibus, in quibus judicia quandoque ex duobus tantùm, videlicet judice, & reo conſtituuntur.

7 *Non ſeruus.*] Notatur ad hoc, quod ſerui non poſſunt eſſe teſtes, Ordinatio Regia Luſitanorum *lib. 3. tit. 5. §. 3.* apud Caſtellanos *lib. 13. tit. 16. p. 3.* vide Nep. de Monte Albano *de teſtibus, n. 70.* Nel. *n. 23.* Fario. *in praxi crim. q. 55 à n. 165.* Maſcard. *de probat. concl. 1358. à n. 14* vbi *n. 43.* de liberto. Limita primò non procedere in eo ſeruo, qui communi opinione reputabatur pro libero, vide Campeg. *de teſtibus, reg. 151. limit. 5.*

8 Maſcard. *d. concl. 1358. n. 17.* Farin. *d. q. 55. n. 169.* Limita ſecundò vbi veritas haberi non poteſt, vide Maſcard. *d. concl. 1358. n. 18.* Farin. *d. q. 55. n. 172.* Limita tertiò in exceptis criminibus, vide Nell. *de teſtib. c. 23. verſ. & niſi in criminibus exceptis*, Maſcard. *d. concl. 1358. n. 19.* Farin. *d. q. 55. n. 173.* vbi *n. 175.* etiam limitat in ſeruo, qui actu eſt liber, & potentia ſeruus, & *num. 178.* in ſeruo facto libero, qui poteſt teſtificari de his, quæ anteà vidit de ſeruitute.

9 *Non fœmina.*] Notatur ad hoc, quod fœmina teſtis eſſe non poteſt, quod gloſſ. *hic* intelligit in criminali cauſa, de quo vide Clar. *in §. fin. quæſt. 24. num. 2. & 3.* Morl. *in emporio iuris, p. 1. tit. 11. num. 78.* Amat. Roder. *in pract. cap. 9. num. 27.* Soar. *recept. ſentent. lit. M, num. 143.* Maſcard. *de probat. concluſ. 752. num. 1. & concluſ. 1358. num. 30.* Bonacoſ. *commun. crimin. verbo mulier, fol. 117. & p. 2. eod verbo, fol. 52.* Menoch. *de præſ. lib. 6. præſ. 37. à n. 46.* Martin. Delr. *diſquiſit. magic. lib 5. q. 12. pag. mihi 452.* Farin. *in praxi crim. q. 59. à princ. & conſ. 36 n. 14 & 16.* Rebuff. *de reprobat. teſtium, num. 363.* Poteſt tamen in defectum probationis admitti, Alex. Trentacinq. *var. lib. 2. tit. de teſtib. reſol. 11. num. 3.*

10 *Nam varium*, &c.] Notatur ad hoc, quod mulieres admodum mutabiles, & inconſtantes, & variabiles ſunt, earumque conſilium inualidum, fragile, & infirmum eſt, vt per Tiraq. *l. 1. connub. p. 1. gloſſ. 1. n. 70. cum ſeqq & l. 9. gloſſ. 1. p 9. num. 129. cum ſeqq.* Perez *in rubr. tit. 4 gloſſ. 1. pag. 110. lib. 1. Ordinam. & l. 1. gloſſ. 1. pag. 86 tit. 2. lib. 5.* Menoch. *de præſ. lib 6. præſ. 37. n. 42.* Azeued. *l. 7. n. 10. tit 9. lib 3. nouæ recop.* Martin. Delr. *diſquiſit. magic. lib. 5. q 13 pag. 453.*

Cap. Pactum XI.

1 PActum dicitur inter partes ex pace conueniens ſcriptura legibus, & moribus comprobata. Colligunt ex Ordin. Alb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Mar. Socin. Viu. *in ration. lib. 5. juris Pontif. pag. 333.* Alagona *in compend. juris Canon. pag. 89.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 2.* deſumunt ex D. Iſidoro *etymologiarum lib. 5. c. 24.* & refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 36. c. 11.*

Digitized by Google

Pactum quid ſit, & unde dicatur, latè Mendoz. *in diſp. ſuis, lib. 1. c. 4. n. 55. & 60.*

Ex pace.] Notatur ad hoc quod dictio, *ex*, denotat cauſam proximam, ut per Tiraq. *in tract. ceſſante cauſa, limit. 20. n. 29.* & plures quos refero *de dict. uſufr. dict. 115. n. 1.*

Cap. Ius dictum XII.

1 IUs dictum eſt à jure, & id jure poſſidetur, quod juſtè, quod benè; malè autem poſſidetur, quo quis ut ſuis male utitur, vel aliena præſumit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Vivian. *in ration. lib. 5. juris Pontif. pag. 333.* Alagona *in compend. juris Canon. pag. 789.* remiſſivè Ximen. *in concord. p. 2.* deſumitur ex D. Iſidoro *etymologiar. lib. 5. c. 25.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 36 cap. 12.*

2 *Iure poſſidetur quod juſtè*, &c. Nam juſtè poſſidet, qui auctoritate judicis poſſidet, *l. juſtè poſſidet 11 ff. de acquir. poſſeſſ.* Jaſ. *in l. clam poſſidere, §. qui ad nundinas, n. 20. ff. eod & in l ſi quis id quod, n. 33. ff de juriſd. omnium jud.* Tiraq. *l. 9. connub. in princ.* & juſtè dicitur, & benè fieri, quod auctoritate legis fit. Pichard. *in rubr. Inſtit. de inoffic. teſtam. n. 9.* Marc. Anton. Genuenſ. *in pract. Eccleſ. q. 46. n. 4.* Ego ipſe *de Axiom. juris uſufreq. Axiom. 136. n. 12.*

SVMMARIVM.

1 *Oblationis nomine continetur quicquid fidelis offert Eccleſiæ, & a ſæcularibus poſſideri non debet.*
2 *Decima in bonis Eccleſiæ numerantur.*
3 *Decimæ, oblationes, & primitiæ differunt.*

Cap. Cauſa XIII. *Paſch.*

1 OBlationes, primitiæ, & decimæ non poſſunt dari judici ſæculari, & qui ſic accipit, eſt raptor, & ſacrilegus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Mar. Socin. Vivi. *in ration. lib. 5. juris Pontif. pag. 333.* Alagona *in compend. juris Canon. pag. 789.* remiſſivè Ximen. *in concord. p. 2.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 36. c. 13.*

2 *Præcipuè numerantur*, &c.] Notatur ad hoc, quod decimæ in bonis Eccleſiæ numerantur, ut per Rebuff. *in tract. de decimis, q. 9. n. 9.*

3 *Oblationes verò dicimus*, &c.] Notatur ad hoc, quod oblationum appellatione continetur quicquid fidelis offert Eccleſiæ, ut per Oldrad. *conſ. 283. in fin.* Iſidor. Moſcon. *de majeſt. milit. Eccleſiæ, lib. 1. p. 3. c. 3. pag. 445.* Card. Tuſch. *tom. 5. lit. O, concl. 11. n. 1.* quos refero ego ipſe *de appellativa verborum utriuſque juris ſignific. appellat. 172. ex n. 1.*

Hæc tria, ſcilicet decimæ, oblationes, & primitiæ differunt, quia decimæ ſunt quota pars frugum, & aliorum licitè acquiſitorum, debita ex præcepto Eccleſiæ miniſtris. Oblationes autem quicquid Deo, vel Eccleſiæ, ejuſve miniſtris voluntariè exhibetur, regulariter loquendo: at verò primitiæ ſunt ſolùm primæ quæ naſcuntur fruges, ſeu prima frugum pars, vide Rebuff. *d. tract. de decim. p. 1. n. 17. cum ſeqq.* Tyndar. *eod. tract. à n. 84.* & alios plures quos refert Monet. *eod. tract. c. 2. n. 9.*

4 Cætera, quæ hîc deſiderari poſſunt, vide *ad cap. ex tranſmiſſa, ſupr. de decimis*, & plura de oblationibus dixi *de officio Epiſcopi, p. 3. alleg. 80. ex num. 1.*

SUMMARIUM.

1 *Sacerdos ſolus poteſt Sacramentum Extremæ-Unctionis infirmo conferre.*
2 *Extremæ Unctionis miniſter proprius eſt Sacerdos.*
3 *Declaratur auctoritas Iacob. 5.* Inducat Presbyteros, *&c.*
4 *Annus biſſextus ideo appellatur, quia intercalatur unus dies, & bis dicimus 6. Kalend. Martij.*
5 *Annus biſſextus ſi ſit in tempore retractus, biduum pro uno die cenſendum eſt.*
6 *Unctionis Extremæ Sacramentum urgente neceſſitate licitè poteſt à pluribus Sacerdotibus conferri.*
7 *Dies duo in menſe biſſextili pro uno cedunt in favorabilibus, ſecus in odioſis.*

Cap. Quæſivit XIV.

Alexand. III.

SAcerdos uno præſente Clerico, & etiam ſolus 1
poteſt ungere infirmum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Mar. Socin. Vivian. *in ration. lib. 5. juris Pontif. pag. 334.* Alagona *in compend. juris Canon. pag. 790.* remiſſivè Catal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 1. Decret. lib. 5. tit. 36. c. 9.* & eſt poſt Concil. Lateran. ſub Alex. III. *p. 50. c. 21.*

Quod Sacerdos, &c.] Nam proprius miniſter Sacra- 2
menti Extremæ Unctionis eſt Sacerdos, quod novè definivit Concil. Trid. *ſeſſ. 14. c. 3. de Extrema Unctione*, & referunt Henriq. *in ſum. lib. 3. c. 13. §. 2.* Petr. de Ledeſma *in ſumma, p. 1. tract. de Sacramento Extremæ-Unctionis, c. 5.* Prax. Epiſc. *p. 1. verbo Extrema-Unctio, §. 2.* Sayr. *de Sacram. in genere, lib. 2. c. 2. q. 3. art. 2. verſ. de Sacram. in med.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 3. q. 79. art. 1.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 28. à num. 60.* Ægid. *de Sacram. tom. 2. diſp. 19. à num. 27.* Soar. *de Sacram. diſp. 33. ſect. 1. num 5.* Bonac. etiam *de Sacram. diſp 7. quæſt unic. punct. 4. num. 1. cum ſeqq.* qui obſervat non quemlibet Sacerdotem poſſe licitè adminiſtrare hoc Sacramentum, niſi habeat juriſdictionem, & ab Eccleſia non impediatur, ac propterea graviter peccare adminiſtrando hoc Sacramentum illum, qui non eſt proprius Sacerdos, vel Parochus, aut qui facultatem non habet à proprio Parocho.

Et etiam ſolus.] Non obſtat locus Jacobi 5. *Indu-* 3
cat Preſbyteros, &c. quia ſenſus eſt, inducat Preſbyteros, id eſt, aliquem ex Preſbyteris, & uſus Eccleſiæ indicat, & patet à ſimili ex illo *Matth. 27.* ubi dicitur latrones improperaſſe Chriſto, id eſt, unum ex latronibus, conſtat enim tantummodo duos latrones cum Chriſto fuiſſe crucifixos, & unum tantum improperaſſe, ut patet *Luca 23.* vide Valer. Reginald. *d. lib. 38. num. 62.* Nald. *verbo Extrema-Unctio, num. 6.* Franciſc. Puigian. *diſt. 23. quæſt. unic. art. 3. verſ. quoad c 2.* & alios apud Bonac. *d. puncto 4. n. 7. verſic. neque obſtat.*

§. Feſtum.

In anno biſſextili ſervari debet loci conſuetudo circa diem S. Mathiæ feſtandum. Colligunt Doctores *in princ. text. cuati.*

Vt nec pro biſſexto, &c.] Notatur ad hoc, quod ideò appellatur annus biſſextus, quia intercalatur unus dies, & bis dicimus 6. Kalendas Martii, ut probat text. *in l. 3. § minorem, ff. de minor.* & *ibi* gloſſ. *verbo intercalatur*, id eſt, de medio tollitur poſterior dies Kalendarum, de quo Budæ. *in poſter. annotat. ad Pandectas, pag.* 258. Et in anno biſſexto ſecundùm jus duo dies debent pro uno reputari, & ſic quoad annum probationis debent etiam computari pro uno; nam annus probationis non debet eſſe annus ſolaris, & naturalis, qui neceſſariò continet 365. dies, & ſex horas, ſed debet eſſe annus civilis, & politicus, cujus dies eſt 24. horarum, ita Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 4. q. 15. art. 5.*

5 *Nec pro quolibet alio*, &c.] Notatur ad hoc, quod ſi biſſextus ſit in tempore retractus, biduum pro uno die cenſendum eſt, ut per Tiraq. *de retract. lign. §. 1. gloſſ. 10. n. 123.*

6 In gloſſ. *Etiam ſolus* 1. ibi, *hoc intellige in neceſſitate*, &c. Notatur ad hoc, quod urgente neceſſitate Sacramentum Unctionis licitè poteſt à pluribus Sacerdotibus conferri, ut per Bonac. *d. punct. 4. num. 7.* ubi intelligit, modò unuſquiſque ungat independenter ab alio.

7 In gloſſ. *Qui duo.* Notatur ad hoc, quod in menſe biſſextili duo dies pro uno cedunt, ſecus in odioſis, ut per Sanch. *de Matrim. lib. 2. diſp. 24. n. 18.*

SUMMARIUM.

1 *Sententia diffinitiva ferri poteſt per verbum* ſtatuo, & n. 2.

3 *Diſpenſatio extenditur ad id, quod concedens intendit, quoties conſtat de concedentis intentione.*

Cap. In his XV.

Cæleſt. III.

1 VErbum, *ſtatuo*, & verbum, *præcipio*, ſignificant ſententiam diffinitivam, quia intentio, & non verba ſunt conſideranda. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viv. *in ration. lib. 5. juris Pontif. pag.* 335. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 790. remiſſivè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 23. cap. unic.*

2 Collige ex text. per verbum *ſtatuo*, poſſe diffinitivam ſententiam ferri, ut per Coſm. *in pragmat. ſanct. tit. de elect. cap. ſicut, §. quibus hoc, verbo ſtatuit, pag.* 77. meipſum *de diction. uſufreq. diction.* 384. *n.* 2.

3 *Cùm non intentio*, &c.] Notatur ad hoc, quod quoties conſtat de concedentis intentione, diſpenſatio extenditur ad id, quod concedens intendit, ut per Sanch. *de Matrim. lib. 8. diſp. 1. n. 11.*

SUMMARIUM.

1 *Beneficium Principis latiſſimè interpretari debet.*

2 *Dictio* ſicut, *denotat omnimodam ſimilitudinem.*

3 *Beneficia Principum ſunt latiſſimè interpretanda.*

4 *Diſtributiones non debentur intereſſentibus, ſi ſtatutum, aut conſuetudo Eccleſiæ, vel privilegium contrarium operetur.*

Cap. Olim XVI.

Innoc. III.

1 BEneficium Principis latiſſimè eſt interpretandum, v. g. ſi dicit, provideas huic, ſicut uni ex reſidentibus, intelligitur etiamſi non reſideat. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Joan. Andr. Bellam. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Mar. Socin. Viv. *in ration. lib. 5. juris Pontif pag.* 790. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 335. remiſſivè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1.* refertur ab Anton. Aug. *collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. de reſcriptis, c. 6.*

Sicut uni.] Hæc dictio, *ſicut*, denotat omnimodam 2
ſimilitudinem, ut per Tiraq. *de jure primog. q. 40. n. 30.* Brunor. à Sole *in locis communib. verbo dictio, num. 29.* Card. Tuſch. *tom. 2. lit. D. concluſ. 374. à num. 3.* & alios quos refero ego ipſe *de dictionib. & clauſ. dict. 315. num. 1.*

Cùm beneficia Principum ſint interpretanda latiſſimè.] 3
Vide Tiraq. *de nobilit. c. 27. n. 59.* Cottam *in memorab. verbo privilegia, pag.* 704. Burg. de Pace *conſ. 25. n. 7.* Menoch. *de præſumpt. lib. 3. præſ. 103. num. 31.* Sanch. *de Matrim. lib. 8. diſp. 1. num. 4.* Valaſc. *conſult. 58. num. 11.* Cardoſ. *in praxi judicum, verbo benefic. n. 67.* Monet. *de diſtribution. quotidianis, p. 2. quæſt. 14. num. 6. & 30.* & plures per me citatos *de Axiom. juris uſufreq. Axiom. 36. n. 1.* Si tamen detur tertii præjudicium, beneficia Principum ſtrictam recipiunt interpretationem ex reſolutis per Pinel. *in l. 2. C. de reſcindenda vendit. p. 1. c. 2. in princ. & n. 8.* Molin. *de primog. lib. 1. cap 42. n. 24.* Brunorà Sole *in locis communibus, verbo privilegium, num. 15.* Cald. Pereira *de nominat. emphyt. q. 21. num. 56.*

Quod præbendam, &c.] Notatur ad hoc, quod diſtri- 4
butiones non debentur præſentibus, ſive reſidentibus in Eccleſia, ſi conſuetudo, aut ſtatutum Eccleſiæ, vel privilegium contrarium operetur, ut per Coſm. *in pragm. ſanct. p. 2. verbo diſtribut. fol.* 134. & vide dicta ad *cap. porrò, n. 13. in fine, de privilegiis.*

Notari paſſim ſolet text. hic ad hoc, quod Canonico, vel beneficiario abſenti ex cauſa ſtudii debentur quotidianæ diſtributiones, ubi in eis tantùm conſiſtit præbenda, & nulli alii ſunt fructus groſſi, ut per gloſſ. *pen. in cap. 1. de clericis non reſid. lib. 6.* gloſſ. in *cap. licèt 32. de præbend.* ubi Abb. & alii communiter, Rebuff. *de privileg. ſcholar. privileg. 31. num. 12.* Horat. Luc. *eodem tract. privileg. 98. verſic. primò limita*, Aym. *conſil. 135. num. 24.* Pariſ. *conſil. 32. à num. 7. lib. 4.* Ben. *de privileg. Juriſconſult. part. 1. privileg. 15. num. 8.* Licèt 5
enim hæc ſententia vera ſit ex aliis fundamentis, de quibus per citatos, & ex nonnullis Illuſtriſſ. Cardin. S. Concil. Trident. declarationibus, tamen non probatur in hoc text. qui non agit de privilegio, quo beneficii fructus concedebantur abſenti, ſed de literis ad beneficium Eccleſiaſticum, & de mandato Pontificis, qui magiſtro jam Canonico in Eccleſia in qua non erant præbendæ diſtinctæ, aut numeratæ, ut benè advertunt *d. gloſſ. pen.* & ferè omnes citati, mandaverat conferri præbendam de communibus proventibus ejuſdem Eccleſiæ, perinde ac illam habebant alii Canonici inſervientes, quod ſi hi conferre nollent, ad mandati executionem deputavit executorem, cui Decretalis hæc dirigitur; quia verò Canonici non benè interpretabantur mandatum, contendentes per illud magiſtro non deberi ea quæ in victu, & veſtitu conſiſtebant, de quibus Papa ſpecialiter non egerat in mandato, reſpondet etiam hæc deberi ſicut uni ex aliis inſervientibus Canonicis, cùm Principum beneficia latiſſimè ſint interpretanda: ſic ſanè nec text. dicit Magiſtrum abſentem fructus aliquos percepturum, nec ullum eſt verbum de privilegio ea in re conceſſo, imò ferè omnia, quæ ſunt in text. agunt de mandato ad collationem ad præbendam, quod cùm non emanaverit contra jus commune, non privilegium, ſed beneficium Principis eſt, &

latiſſimam

latiſſimám recipit interpretationem. Quod ſi objicias mandatum,& literas hujuſmodi ad Eccleſiaſticum beneficium, quantumvis beneficium Principis dicantur, tanquam odioſas ob ambitionem fuiſſe reſtringendas *in cap.quamvis 4.in princ.de præbend.lib.6.* Vel poteſt hic text.intelligi de mandato circa præbendam conferendam ei, qui jam erat in Canonicum receptus, in qua ſpecie odium, & ambitio ceſſare videntur; quia viget maximè æquitatis ratio,ex oppoſito ſequitur abſurdum, ut apertè probat *cap. relatum 9.in fine, & cap.dilectus 19.verſic.quia verò, de præb.* Unde juxta prædictum intellectum non probat text.ille Canonico,vel beneficiario abſenti ex cauſa ſtudii deberi quotidianas diſtributiones, ubi in eis tantùm conſiſtit præbenda, & nulli ſunt fructus groſſi.

4 In gloſſ.*Manualia*, ibi, *fortè quæ dantur ſingulis diebus*,&c.De intellectu hujus gloſſæ, & reſolutione illius quæſt. an abſens in ſervitio Papæ, vel Epiſcopi quotidianas lucretur diſtributiones, vide Monet. *de diſtrib.quotid. p.2.q.9.n.14.*

SUMMARIUM.

1 *Interdictum generale dicitur quod fertur non ſolùm in provinciam,ſed etiam in villam, vel caſtrum.*

2 *Interdictum generale locale dicitur, quod ſub nomine collectivo univerſitatis plurium locorum profertur.*

3 *Interdictum ſpeciale locale eſt quando aliquis particularis locus interdicitur.*

4 *Interdictum unius parochiæ civitatis an ſit particulare oſtenditur.*

5 *Portugalliæ Regno an tempore interdicti generalis concedatur divinorum celebratio, januis clauſis, oſtenditur.*

Cap. Cùm partibus XVII.

1 INterdictum generale dicitur non ſolùm cum Regnum, vel tota provincia interdicitur, ſed etiam cùm villa,vel caſtrum,quæ etiam vocantur terræ, & privilegiati eodem modo ſe habent in iis, ſicut in Regnis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Vivian. *in ration. lib.5. juris Pontificij, pag.335.* Alagona *in compendio juris Canonici, pag.709.* remiſſivè Ximen. *in concord.p.1.& 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect.3.Decret.lib.5.tit.23. cap.1.*

2 Collige ex text. generale dici interdictum locale, quod ſub nomine collectivo univerſitatis plurium locorum profertur, ita ut plura loca ſub ſe contineat, quæ ſcilicet ibi ſunt, vel eſſe poſſunt, veluti quando interdicitur Regnum, Provincia, Civitas, Villa, ſeu Caſtrum,ut per Covar. *in c.alma mater,p.2.§.1.num.9.* Navar. *in man.c.27.num.166.* Ugol. *de cenſur.tab.5.in princ.* Henriq. *in ſumma, lib.13.c.1.§.3.* Tolet. *in ſum. lib.1.c.51.num.5.* Monet. *de diſtribut. quotid.p.2.q.16. n.12.* Avil. *de cenſ.p.5.diſp.1.dub.1.concl.2.* Soar. *tom.5. diſp.32.sect.2. n.4.* Ludovic.Mirand. *in manuali Prælatorum,tom.2.q.37.art.2.concl.1.* Bonac. *de cenſur.diſp.5.*

3 *punct.1. n.5.* pariter reſolventes ſpeciale, ſeu particulare interdictum locale eſſe, quando aliquis particularis locus,veluti Eccleſia D. Petri, interdicitur, ut ſi plures Eccleſiæ particulares Civitatis non nomine collectivo interdicantur. Unde infertur meritò recentiores reprehendere Felin.*in cap.ſanè,n.3.de officio dele-*

4 *gati*,quem ſequitur Covar. *d.§.1.num.9.* qui voluerunt dictum interdictum unius Parochiæ civitatis, in qua plures ſunt, particulare eſſe, & ideò pro debito pecuniario ſine auctoritate Romani Pontificis relaxari poſſe, contra *reg.text.in Extravag. providè, de ſentent. excommun. inter communes*, quæ prohibet interdictum locale generale ferri pro debito pecuniario,ſecundùm communem intellectum, ut per Nav.*d.c.27.num.168.* Duen.*reg.253.* Soar.*diſp.36.sect.3.n.8.* & ſolùm contradicere Covar.dum putat procedere etiam in interdicto locali particulari, teſtatur Sayr. *lib.5.c.11.à n.17.* ſed Covar. ſequitur Henriq. *d.lib.13.c.50.§.3.*Contra eos non obſtat, quod Parochia nomen eſt collectivum jurium locorum, continet enim locum ſacrum, & in utroque divina fieri prohibet ejus interdictum, ut meliùs conſiderat Navar.*ubi proximè*,Ugolin.*d.c.6. in princ.* Henriq. *c.51.§.3.* poſt alios Sayr.*c.2.n.9.*& latè Soar. *diſp.32.sect.2.à n.5.* Benè advertens ſine dubio hanc poſteriorem ſententiam veram eſſe, ſi parochia ſumatur pro toto ipſius ambitu, quamvis prior vera ſit,ſi nomine parochiæ ſolùm ipſius templum intelligatur.Ad argumentum verò quod una parochia civitatis non ſit unum tantùm,ſed pars illius, unde videtur interdictum particulare,reſpondetur quod ad hoc, ut interdictum generale locale dicatur, non requiritur,quod civitas tota interdicatur,ſed ſufficit quod totus ambitus alicujus loci interdicatur,ſive magnus ſit, ſive parvus, ita ut in nulla ejuſdem parte licitum ſit celebrare,ſive conſecrata ſit, ſive prophana, quod in parochia reperitur, ut diximus. Unde per contrarium particulare erit interdictum,licèt omnes Eccleſiæ civitatis interdicantur,quia non ſubjicitur interdicto totus ambitus loci,in quo Eccleſiæ ſunt,& extra Eccleſias ſacra fieri,vel eis intereſſe licitum eſſe,vel privato Oratorio,vel Altari portatili, licet aliàs, ut poſt Nav. Covar.Ugolin.Henriq.& plures alios optimè explicat Sayr. *d.c.2.n.13.* Avil. *d.concl.2.verſ.ſequitur* 2.ex illa ratione advertens,ſequi idem eſſe reſolvendum, licèt interdicantur omnes Eccleſiæ regni,vel mundi, valdéque adnotandum admonent ad plures effectus, tam *d. Extravag.providè*, quàm *d.c.alma*, quàm etiam privilegiorum ad intereſſendum Sacris tempore generalis interdicti,juxta text.*in præſenti.*

Illud valdè notabile eſt privilegium,quod recenſet 5
Card.Tuſch. *tom.4.lit.I,concl.278.num.6.* ut in noſtro Regno Portugalliæ conceſſa ſit divinorum celebratio tempore interdicti generalis januis clauſis,&c.putans id expreſsè probari in hoc text.argum. ſumpto ex ſuperſcriptione, ibi: Colubrien. & aliis Epiſcopis in Regno Portugalliæ conſtitutis, juncto princ. text. *in partibus veſtris*, cum aliis, quæ ſequuntur: ſed ſalva pace tanti viri, text. *in præſenti*, minimè hoc probat; nam in Portugalliæ partibus ſæpè diverſa loca interdicto ſupponi apertè narrat, minimè verò, quod pro toto regno conceſſum ſit, ut tempore interdicti generalis celebrentur divina; imò contrarium manifeſtè ſupponit, dum ſignificat hanc gratiam aliquibus ſpecialiter fieri in eiſdem partibus, illis verbis, Cùm illi, qui ab Eccleſia Romana decorari privilegio meruerunt,&c.non eſt ergo privilegium generale pro regno, ſed ſingulare pro perſonis, quæ eo decorari à Sede Apoſt. meruerunt.

SUMMARIUM.

1 *Papa quando concedit,ut Epiſcopus poſſit diſponere de rebus clericorum decedentium ab inteſtato, intelligitur etiam & canonicorum.*

2 *Canonici etiam Regulares veniunt appellatione clericorum in lata ſignificatione.*

Cap. Cùm tibi XVIII.

1 PApa quando concedit ut Epiſcopus poſſit diſponere de rebus clericorum decedentium ab inteſtato, intelligitur etiam & Canonicorum. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq. Innoc.Collect. Zabar. Joan.Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Vivian. *in ration. lib.5.juris Pontif. pag.336.* Alagona *in compendio juris Canon. pag.790.* remiſſivè Ximen. *in concord.p.1. & 2.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect. 1. Decret. lib.5. tit.23. cap.2.* & eſt pars ſuprà *c. cùm tibi, de teſtam.*

2 Collige ex text.clericorum appellatione Canonicos venire, ut per Abb. *hic, n.1.& 3.* Felin.*in cap.non dubium, n.1.de ſententia excommun.* Bero. *conſ.3.n.29. & ſeq.volum.1.*Aloyſ.Ricc.*in praxi aurea, reſolut.192. n.1.* Burſat.*conſ.287.n.6.volum.3.* Azor.*inſtit.moral.p.2. lib.3.c.11.q.15.* Beller. *diſquiſit.cleric.p.1.tit.de diſciplina cleric.§.2.n.4.* ubi *n.28.* per text. *in cap. ſedes,de reſcript.* limitat in materia ſtricta, ego ipſe *appellat.61. n.3.* Quod autem Canonici Regulares D. Auguſtini veniant appellatione clericorum, tenent D.Thom.*2.2. q.189.art.4.in reſponſ.ad 2.argum.*Port.*conſ.164. n.23. 88. & 93.*

SUMMARIUM.

1 *Jurans obedire Prælato, & Eccleſiæ, non clero diœceſano, ſed Capitulo Cathedralis Eccleſiæ obedire tenetur.*

2 *Curatus quilibet jurat Epiſcopo, quod erit illi, ſuis ſucceſſoribus, & ſanctæ Sedi Apoſtolicæ fidelis & obediens.*

3 *Cathedralis Eccleſia in odioſis non venit appellatione Eccleſiarum civitatis.*

4 *Mandatum de providendo habens in aliqua Eccleſiarum civitatis, vel diœceſis, non poterit providere in Cathedrali.*

5 *Diſpenſatus à Papa ad beneficia obtinenda, non poteſt habere canonicatum in Cathedrali.*

6 *Eccleſia varias habet ſignificationes.*

Cap. Cùm Clerici XIX.

1 JUrans eſſe fidelis, & obediens Epiſcopo, & clero Eccleſiæ, v.g. Placentinæ, non intelligitur clerus totius diœceſis, ſed Capituli Cathedralis Eccleſiæ, principaliter verò obligatur Epiſcopo tanquam capiti. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc.Collect. Zabarell. Joan. Andr. Hoſt.Butr.Anchar.Panorm. Mar. Socin. Vivian. *in ration. lib.5. juris Pontif. pag. 336.* Alagona *in compend. juris Canonici, pag.791.* remiſſivè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect.3. Decretal. lib.5. tit.23.c.3.*

2 *Juramentum præſtant*, &c.] Notatur ad hoc, quod quilibet Curatus jurat Epiſcopo,quod erit illi,& ſuis ſucceſſoribus fidelis,& obediens,& ſanctæ Sedi Apoſtolicæ,ut per Rebuff. *in praxi beneficiali, tit.requiſita in literis collat.n.2.*

3 *Eccleſia Cathedralis*, &c.] Notatur ad hoc, quod appellatione Eccleſiarum Civitatis,aut diœceſis ſimpliciter non includitur Eccleſia Cathedralis,& è contra in odioſis, & materia ſtricta, Felin. *in cap.in noſtra, corol.39. n.40.de reſcript.* Oldrad. *conſ.183.* Covar. *in cap.alma mater, p.2.§.1.num.4.in fine.* Ego ipſe *in tract. de appellativa verb. utriuſque juris ſignific. appell.85. num.3.* in favorabilibus verò appellatione Eccleſiæ venit Cathedralis,ut dixi *ibid.num.7.* ſic etiam quando diſpoſitio eſt favorabilis,appellatione quorumcunque beneficiorum venit Cathedralis, Rota *deciſ. 895. n.1.lib.3.p.3.diverſ.*
Verùm habens mandatum de pro- 4
videndo in aliqua Eccleſiarum civitatis, & diœceſis, non poterit providere in Eccleſia Cathedrali, quia cùm propter ipſius honorem, & præeminentiam ſit qualificata, ſub generalitate beneficiorum non includuntur beneficia conſiſtentia in Eccleſia Cathedrali,Rota *deciſ.8.de conceſſ.præbenda in novis,& deciſ.5. & 35. eod. tit. in antiquis*, Gomez *de expect. n.94. in*
fine, & n.95. Quemadmodum diſpenſatus à Papa ad 5
beneficia obtinenda, non poteſt habere Canonicatum in Cathedrali, niſi aliud exprimatur, *cap.quamvis, de præbend.in 6.* Rebuff. *in praxi benef.tit.de diſpenſat.ætatis, verſ.in Cathedralibus.* Illud etiam advertere oportet, quod ſi ad petitionem rogantis Pontifex concedat beneficium quod vacaret in Cathedrali, non includitur præbenda canonicalis, Archid. *in c.alienationes 12.q.2.* Abb.*in cap.poſtulaſti,de reſcript.* & *ibi* Felin. *n.4. & in c.noſtra, corol.39. de reſcript.* Corraſ. *de benefic.p.5. c.5.n.4.* Nicol.Garc. *de benef. p.11. c.6.n.51.* Quamvis in literis fiat ſpecialis mentio de Cathedrali. Staphil. *de literis gratiæ, tit. de modo & forma impetr.§ circa 3.n.6.* Flamin.Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.10. q.2.n.25.*

In gloſſ.*Eccleſia*, ibi, *hoc nomen Eccleſia varias habet* 6
ſignificationes, &c. De hoc vide quæ dixi *ad rubr. de Eccleſ.ædificand.*

SUMMARIUM.

1 *Cenſura Eccleſiaſtica appellatione comprehenditur excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum,* & num.2.

3 *Interdictum eſt cenſura Eccleſiaſtica prohibens uſum quorundam divinorum, & Eccleſiaſticam ſepulturam, quà talia ſunt.*

4 *Interdictum, & ceſſatio à divinis differunt.*

5 *Suſpenſio eſt cenſura Eccleſiaſtica qua alicui clerico, ad aliquod tempus determinatum, vel perpetuò ob culpam à ſuperiore prohibetur ſui Ordinis exercitium in totum, vel in partem.*

6 *Excommunicatio quid ſit, oſtenditur.*

Cap. Quærenti XX.

CEnſuræ mentio quando fit in literis Apoſt. in- 1
telligitur excommunicatio, ſuſpenſio, interdictum. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq.Innocent. Collect. Zabarell. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Vivian. *in ration. lib.5. juris Pontif. pag. 336.* Alagona *in compendio juris Canonici, pag. 761.* remiſſivè Ximen. *in concord. part.1.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decretal. lib.5. tit.23. c.4.*

Hanc eandem concluſ. ex hoc text.deſumunt Nav. 2
*in man.c.27.n.1.*Henriq.*in ſumma, lib.13.de excommunic. c.6.* Soar. *de cenſur. tom.5. diſp.1. ſect.3.* Avil. *eod. tract.p.1. diſp.2. dub.5.* Bonacin. *eod.tract.q.1. punct.1 n.4.* Flamio.*de reſignat.lib.5.q.6.n.69.*Ego ipſe *in tract. de appellativa verbor. utriuſque juris ſignificat.appell.46. num.1.* Salgado *de protect. Regia, tom.1. part.2. cap.5. num.1.*

Diſcretus judex, &c. Notatur] ad hoc, quod cenſuras ferre poſſunt omnes, & ſoli illi, qui Eccleſiaſticam habent juriſdictionem fori exterioris, S.Thom. *in 4.diſt.18.q.1.ad 3.* Abb. *in c.ab excommun.5.de reſcr.* Cov.*in c.alma mat.p.1.§.11.n.1.* Nav. *in man.c.27.n.5.*

Ugolin.

Ugolin. *de cenſur.tab.* 1. *c.*2.§.19.*à n.*1. Valent. *tom.*4. *diſput.*7.*ſect.*17.*puncto* 4. Soar. *tom.*5.*diſput.*2.*ſect.*2. *à num.*6.

3 *Non ſolùm interdicti.*] Interdictum eſt cenſura Eccleſiaſtica prohibens uſum quorundam Divinorum, & Eccleſiaſticam ſepulturam, quà talia ſunt, ut colliges ex iis quæ reſolvunt Covar. Navar. & alii noviores, quos refert Sayr. *de cenſur.d.lib.*5.*cap.*1.*num* 7. Ugol. *eod.tract.tab.*5.*cap.*18. *in princip.* Soar. *eod.tract. tom.*5. *diſp.*32. *ſect.*1.*num.*4. Avil. *eod.tract.p.*5.*diſp.*1. *in princ.* Bonacin. *eodem tract. diſput.*5. *punct.*1.*num.*1. Valent. *tom.*4. *diſp.*7.*q.*18. *punct.*2. Moner. *de diſtribu-*
4 *tion. quotid.p.*2. *q.*16. Unde cùm interdictum ſit cenſura Eccleſiaſtica, ceſſatio verò à divinis non ita, differre inter ſe tenuerunt Navar. *d.*§.27.*n.*164. *&* 168. Henriq. *lib.*13. *cap.*52.*in princip.juncta lit. Q*, Valent. *d.diſp.*7.*q.*19.*puncto* 1.*in princip.* Jacob.de Graff.*in aureis deciſion.p.*1.*lib.*4.*cap.*28.*num.*2. Sayr. *d.lib.*5.*c.*17. *à num.*8. Fr. Emman. *quæſt. Regular.tom.*2. *quæſt.*115. *art.*2. Soar. *tom.*3.*diſput.*39. *à princip.& omninò n.*14. Bonacin. *d. tract. de cenſur. diſput.*6. *puncto* 1. *num.*4. Moner. *d. quæſt.*16. contra Scot. *in* 4. *diſtinct.*22. *q.*3. *art.*1. & Covarruv. *in cap. almamater, part.*2. §.2. *in princ.* & alios qui cenſuram Eccleſiaſticam eſſe contendunt.

5 *Sed ſuſpenſionis.*] Suſpenſio eſt cenſura Eccleſiaſtica, qua alicui Clerico (ut Clericus eſt,) per aliquod tempus determinatum, vel perpetuò, ob culpam à ſuperiore prohibetur ſui Ordinis exercitium in totum, vel in partem, ut per Navar. *d.cap.*27.*n.*151. Sayr. *de cenſur.lib.*4.*cap.*1.*num.*13. Ugol. *eod.tract.tab.*4.*cap.*10. Henriq. *d.lib.*13.*cap.*31.*num.*2. Valent. *tom.*4.*diſput.*7. *q.*18. *num.*1. Soar. *d.tom.*6. *diſp.*25.*ſect.*1.*num.*2. Avil. *eod. tract.p.*3. *diſp.*1. Bonac. *d. tract.diſp.*3.*q.*6.*punct.*2. *num.*1. Aldret. *de religioſa diſcipl.tuenda,lib.*2. *cap.*27. *num.*3.

Advertendum tamen eſt, duobus modis ferri ſuſpenſionem, fertur enim aliquando in puram vindictam criminis, aliquando verò propter ſolam contumaciam, & ſub ratione medicinæ, ut quis à peccato reſipiſcat; prioris exemplum adducitur ex text. *in c.cùm in cunctis*, §. *fin. de elect.* ubi eligentes ſcienter indignum, per triennium ſuſpenduntur, & *in cap.*2.*de rebus Eccleſ.lib.*6. ubi ſimilis pœna imponitur Prælatis, qui bona Eccleſiaſtica laicis ſubjiciunt, & in multis aliis, quæ latè adducit Navar. *d.cap.*27. *à n.*154. Ugolin. *de cenſur. tab.*4. *cap.*3.*per totum.* Poſterioris exemplum eſt *in cap. nullus*, *in cap.præter*, 32.*diſt.* ubi ipſo jure ſuſpenſus eſt Sacerdos notorius fornicator quouſque pœniteat, *c.ſi quis Preſbyter*, 81. *diſtinct.* ex quibus ita colligunt DD. communiter reſolventes ſic ſuſpenſos celebrantes fieri irregulares, per text. *ibi, in cap. veſtra, & in cap.ultim.de cohabit.cleric.* ut teſtantur Bernard.& Salzed. *in pract. cap.*82. *num.*2. Henriq. *d. lib.*3. *cap.*36. §.1.*in princ.* Soar. *diſput.*31.*ſect.*4.*à n.*4. quamvis contradicat Gutier. *canonic.lib.*2.*cap.*7.*n.*85. Inter hos autem modos ea eſt maxima differentia; nam in priori ſuſpenſio lata in vindictam culpæ, ſive ad tempus certum, ſive in perpetuum, cenſura Eccleſiaſtica non eſt, ſed ſolummodò quando modo poſteriori, ſcilicet ſub ratione medicinæ profertur. Ratio eſt facilis ex dictis circa cenſuræ definitionem, in qua neceſſariò requiritur quod *feratur principaliter ad ſubditi correctionem*: quod licèt conveniat poſterioribus ſuſpenſionibus, minimè convenit prioribus, atque ita poſt Innoc. Abb. atque alios diſtinguunt Ugolin. *d. tab.*4. *cap.*5. §.3. Soar. *diſput.*25. *ſect.*1.*à n.*2.*& ſeq.& ſect.*2.*à num.*3.

6 *Excommunicationis.*] Excommunicatio eſt cenſura Eccleſiaſtica, qua homo baptizatus privatur aliquibus bonis communibus, videlicet participatione Sacramentorum, communibus Eccleſiæ ſuffragiis, & conſortio fidelium, ut per Navar. *d.cap.*27.*num.*1. Valent. *d.diſput.*7. *q.*17.*punct.*1. Soar. *d.tom.*5. *diſput.*7.*ſect.*1. Vaſquez *tom.*4. *in* 4. *part. tract. de Excommun. dub.*1. *n.*7. Bonac. *eodem tract.de cenſuris*, *diſp.*2. *q.*1. *punct.*1. *num.*2.

Duo ex hoc text. DD. communiter notant, primum eſt excommunicationem, ſuſpenſionem, & interdictum cenſuras eſſe Eccleſiaſticas, earumque appellatione contineri in reſcriptis, & aliis diſpoſitionibus, quæ cenſurarum faciunt mentionem, Soar. *de cenſur.diſp.*1.*ſect.*3. Avil. *eodem tract.p.*1.*diſp.*2. Bonac. *eodem tract.q.*1.*puncto* 1. *n.*4. Probatur ex definitione cenſuræ, quæ eſt ſententia privans bono aliquo ſpirituali, per Eccleſiaſticam poteſtatem prolata principaliter ad ſubditi correctionem, optimè enim per genus, & differentias naturam explicat definiri, juxta regulam bonæ definitionis, quam tradunt noſtri per text. *in l.*1.§.*dolum,ff.de dolo, & in l.omnis definitio, de regulis juris*, quæ omnia conveniunt excommunicationi, ſuſpenſioni, & interdicto, ut apparebit ſi ſingulas cenſuras, ſingulâſque definitionis particulas breviter percurramus.

Quod autem ſententiæ ſint, probatur ex rub. & per totum *ſup.de ſentent.excommun. & ex cap.ſententia paſtoris* 11.*q.*3.*& ex cap.cùm ab Eccleſiarum, & ex cap. ad reprimendam, de offic.ordin.& ex c.*3.§.*ſententias*, *de appellat.in* 6. *& ex cap. Romana*, *de ſententia excommunic.eodem lib.* cum multis aliis, in quibus excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum ſimpliciter, & abſolutè ſententiæ appellantur, ex quibus juribus cenſuras verè, & propriè eſſe ſententias reſolvit Gom. *in c.*2.§.*ſtatuto, n.*10.*de conſtit.lib.*6. quicquid in contrarium teneat gloſſ.*in ſum.*2.*q.*1. & poſt Abb. *in rubr. de re judic.in fine*, Felin. *in rubr.de ſententia excommun. n.*1. Unde in reſcriptis, & ſtatutis, quæ de ſententiis faciunt mentionem, cenſuras comprehendi teſtatur commonem Gutier. *lib.*1.*canon.c.*5.*n.*32. quamvis DD. communiter tenentes cenſuras propriè ſententias non eſſe, contrarium etiam in hoc caſu ſubinferant, ſed illorum fundamentis plenè ſatisfacit Gom. *citato loco, num.*11.

Quod verò privent bono ſpirituali, clarè conſtat, nam in excommunicatione patet, quæ mortem ſpiritualem inferre dicitur *in cap.per venerabilem, ibi, mori præcipitur, qui filii ſint leg.* per eam ſeparatur excommunicatus à Chriſti corpore, *cap. audi, cap.nihil* 11.*q.*3. & Sathanæ traditur, *cap.omnis Chriſtianus, ead.quæſt.* Et in interdicto apparet, quia removet à loco uſum Divinorum, & Sacramentorum, *c.non eſt, de ſponſalib.c.alma mater, in princ.de ſent.excommun.lib.*5. Atque etiam in ſuſpenſione, quæ privat uſu Ordinis, Officii, & Eccleſiaſticæ poteſtatis, *c.*1.*in fine*, *de re judic.lib.*6. cum multis ſimilibus, de quibus gloſſ. *verbo ſuſpenſi*, *in Clem.*3. *de pœnis.*

Quod verò proferri debeant per Eccleſiaſticam poteſtatem, apparebit ex reſolutis per DD. citatos *in princip. addit.* ad hunc text. Denique quod omnes principaliter ad ſubditi tendant correctionem, probatur ex *d. cap.reprehenſibilis*, ubi omnes diſciplinæ Eccleſiaſticæ nomine appellantur, & deinde quia ratio correctionis, ſeu diſciplinæ in hoc conſiſtit, ut eatenus pœna duret donec reſipiſcat ſubditus in quem profertur, ceſſet verò ubi primùm Eccleſiæ obedierit, quod planè cernitur in omnibus prædictis tribus, in excommunicatione probat text. *in cap.*1. *de jud.* ibi, *donec*, & in interdicto probat *cap.ex literis*, *de offic. deleg.* ibi, *donec eidem*, &c. *& cap.non eſt, de ſponſalib.* ibi, *donec*, de utroque probat text. *in cap.quanquam, in fin.*

de cenſibus, lib.6. in ſuſpenſione, ex text. *in Clem.1.* ibi, *ſuſpenſi donec deſtiterint, de decimis*, adducit multa ſimilia gloſſ. *verbo ſuſpenſi, in d. Clem. fin. de pœnis*, atque ita interrogatus Pontifex Innoc. III. quid nomine cenſuræ intelligeretur, reſpondet intelligi excommunicationem, ſuſpenſionem, & interdictum, ut conſtat ex text. *in præſenti*.

Secundum notabile, quod DD. ex hoc text. deducunt, habet, nullam aliam eſſe Eccleſiaſticam cenſuram præter illas tres, ut per Ugolin. *de cenſur. tabul.1. cap.26. à num.1.* Vivald. *in candel. aureo*, ubi *de excomm. num.3.* Henriq. *in ſumma, lib.13. c.2. à princ.* Soar. *tom.5. diſp.5. ſect.3.* ſed hoc non ita pertranſit indubitatum quin graviſſimi Doctores exiſtimaverint præter tres illas dari alias Eccleſiaſticas cenſuras, exemplum ponunt in vitatione à Divinis, quæ in uſu eſt frequentiſſimo, & interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ dicitur *in cap. is cui 20. de ſententia excommunic. lib.6.* in qua reperiuntur omnia, quæ continentur in prædicta cenſuræ definitione, ſicut etiam contineri inquiunt in ceſſatione à Divinis; & tamen neque hæc, neque illa eſt excommunicatio, ſuſpenſio, vel interdictum, & in irregularitate contracta propter culpam idem reſolvunt Sot. *in 4. diſt.22. q.3. art.1. verſ.2. diſcrimen*, quem ſequuntur alii, de quibus *ſupra*. Et generaliter ultra prædictas tres reperiri multas alias cenſuras, ſcilicet omnes pœnas, quæ bono ſpirituali privant, ſi ſolùm ad contumaciam convincendam proferantur, reſolvunt alii adducentes pœnam, de qua *in cap. placuit, il 2.18. diſt.* ibi, *Eccleſia ſua communione debent eſſe contenti, & in cap. quorundam, in fin. 34. diſt.* ibi, *& veſtro collegio*, &c. quæ pœnæ excommunicationes non ſunt, ut addidi *ad cap. ſi celebrat, de clerico excommun.* & tamen ipſis conveniunt omnia, quæ in dicta cenſuræ definitione continentur. Tandem urgere videtur ſtylus Curiæ Romanæ, ſecundùm quem in Bullis ſemper apponitur clauſula faciens poteſtatem abſolvendi ab excommunicatione, ſuſpenſione, & interdicto, aliiſque cenſuris, ut refert Rebuff. *in praxi benef. tit. de forma novæ proviſionis, in princip.* ibi, *Téque à quibuſvis*, &c. quæ clauſula omnino eſſet otioſa in ea parte, aliiſque cenſuris, ſi præter illas tres nulla alia cenſura reperitetur.

Verùm à communi ſententia non eſt recedendum, tum ex dictis, tum præcipuè propter auctoritatem hujus text. quam non effugiunt, qui dicunt non reperiri in illo taxativam, *tantum*, vel ſimilem, convincitur enim, ant ſi advertas quod Innoc. III. magiſtraliter reſpondit ad quæſtionem ſibi propoſitam, quid cenſuræ nomine intelligatur, eſſe tres, quæ reſponſio eſſet diminuta, ſi præter tres illas aliæ reperirentur; ſicut etiam eodem fundamento convincitur alia ſolutio, quod hic text. agat ſolummodò de intellectu clauſulæ per cenſuras Eccleſiaſticas in reſcriptis apponi ſolitæ, clauſula enim in reſcriptis appoſita non alium, ſed illum, & eundem habet ſenſum, quem habet ex ſe, & abſolutè ſumpta, niſi aliunde de mente concedentis aliud appareat, ut probat text. *in cap. ad audientiam, in fine, de decimis*, & deducitur ex generali regula text. *in l. non aliter, ff. de legatis 3.* cum multis copiosè adductis per Tiraq. *in l. ſi unquam, verbo libertis, num.17.*

Argumenta verò, quæ pro contraria parte adduximus, facilem habent ſolutionem, quia omnes illæ pœnæ, de quibus in argumento, vel cenſuræ Eccleſiaſticæ non ſunt, vel ad unam ex prædictis tribus reducuntur; ceſſatio namque à Divinis propriè cenſura non eſt, ut infrà probabo. Irregularitas verò etiam propter culpam cenſura non eſt, ut contra Sot. ſtatim oſtendam. Vitatio à Divinis ad interdictum, vel ſuſpenſionem poteſt reduci, ut colligitur ex text. *in d. cap. is cui*, ibi, *ab ingreſſu Eccleſiæ lata ſuſpenſio*: quemadmodum etiam de reliquis juribus in argumento citatis ſentit gloſſ. *verbo, ſuſpenſis, in Clem.3. de pœnis*, poteſt etiam reduci ad excommunicationem minorem, quemadmodum & pœna, de qua *in d. cap. placuit*, in quo Epiſcopus ſuæ Eccleſiæ communione jubetur eſſe contentus, & *in d. cap. quorundam, cum ſimilibus*, in quo privatur fratrum conſortio, erat enim certum excommunicationis genus, quod olim in Eccleſia fuit, quia licèt non privaret, ut major excommunicatio, neque participatione Sacramentorum, ut minor, quia tamen privabat aliqua communione, non ſic propriè dicebatur excommunicatio, notat gloſſ. per text. ibi, *in cap. præſenti, 5. q.2.* quamvis jam hodie in uſu non ſit, ut explicat poſt Syl. Victor. *in ſum. num.330.* & poſt Caſan. Vivald. *de excommun. num.80.* durare tamen adhuc hujus excommunicationis veſtigium apud Monachos nigros S. Benedicti, & in aliis Religionibus, colliges ex relatis per Henriq. *in ſum. lib.13. c.9. §.4.* juncta *lit. L.* Ad argumentum verò ex ſtylo Curiæ reſponderi poteſt non eſſe otioſa verba illa, ut ſcilicet Papa explicet concedere poteſtatem abſolvendi non ſolùm ab illis tribus principalioribus cenſuris, ſed etiam ab aliis, quæ ad illas reducuntur, & aliis nominibus ſolent appellari. Deinde non eſſe inconveniens ad majorem declarationem multiplicare verba, & voces ſynonymas juxta reg. text. *in l. quæ dubitationis tollendæ cauſa 81. ff. de regul. juris*, cum ſimilibus, quæ *ibi* adducit Deci. & notavit gloſſ. *verbo, & filio*, ibi, *potius eſt declarare, quàm addere, in cap.3. de ſumma Trinit. lib.6.* comprobat Mantu. *dial.81.* & latè Cardinal. Mantic. *de conject. ultim. voluntat. lib.3. tit.6. à num.3.* præcipuè cùm in terminis de quibus agimus, id maximè utile ſit ad tollendas dubitationes, quæ ex contrariis opinionibus, quas retulimus, poſſent ſuboriri.

Ex quibus primò colligitur, nullam irregularitatem, ſive cum culpa, ſive ſine ea contractam cenſuram eſſe Eccleſiaſticam. Probatur, dixi de intrinſeca ratione cenſuræ eſſe, quod ad ſubditi correctionem proferatur, & ſolum duret donec durat contumacia, & non corrigitur ille in quem profertur: ſed conſtat irregularitatem impedimentum eſſe de ſe perpetuum, quod non tollitur, neque ceſſat ceſſante contumacia, & quamvis ponatur emendatus ipſe irregularis, ut probat *cap.1. cum ſeqq. 50. diſt.* text. opt. *in capit. literas, in fine, de temp. ordinat.* ergo meritò hanc reſolutionem tenent Navar. *in manual. cap.27. num.194. & 254.* Vivald. *de irregul. num.17.* Salxed. *ad Bernard. in pract. cap.26. lit. E, verſ.6.* refert multos Henriq. *lib.7. cap.13. §.6. & lib.13. cap.2. §.1. lit. A*, Bonacin. *de cenſur. quæſt.1. puncto 1. num.4. verſ. quartum ſpectat ad irregularitatem*, Soar. *tom.5. diſp.1. ſect.3. num.3.* qui omnes conſequenter colligunt, habentes Bullam, vel conceſſionem à Summo Pont. ut abſolvi valeant ab omnibus cenſuris, minimè abſolvi poſſe ab irregularitate aliqua, cùm ex proximè dictis conſtet, nullam irregularitatem eſſe cenſuram, & ultra proximè citatos, teſtatur in ſtylo Romanæ Curiæ obſervari Vivald. *de irregul. num.331.* Jacob. de Graff. *in aureis deciſ. p.1. lib.4. cap.15. n.13.* Ugolin. *d. tab. c.26. num.2.* Navar. *conſ.34. num.2. de tempor. ordinat.* ampliantes etiamſi in Bulla adjiciatur poteſtas abſolvendi ab omnibus cenſuris, & pœnis, quamvis contradicat Sà *in aphor. ſin. verbo abſoluti, num.21.* Unde ſuſtineri non poteſt reſolutio Sot. *in 4. diſtinct.22. q.3. art.1.* quem conſtanter ſequitur Gutier. *canon. lib.1. c.3. per totum*, Fr. Emman. *in explicat. Bullæ Cruciatæ, §.9. num.64.*

Bañes

Bañes, Medin.& alii, quos ipſi referunt, diſtinguentes inter irregularitates, quæ ſine culpa contrahuntur, & admittit ceoſuras non eſſe Eccleſiaſticas, & inter illas, quæ cum culpa contrahuntur, ut ſi quis celebret ſuſpenſus, vel excommunicatione majori ligatus, ut *in c.1. in fine, de re judic. lib.6.* & per totum *tit. de clerico excommun. miniſt.* aut ſi excommunicatus, vel ab excommunicato Ordines recipiat, *c.1. de eo qui furtivè Ordines*: quas verè & propriè cenſuras eſſe Eccleſiaſticas reſolvit, ac ſubinde virtute Bullæ, & privilegiorum in quibus conceditur poteſtas abſolvendi ab omnibus cenſuris, ab iſtis etiam irregularitatibus abſolvi poſſe, quia hæc diſtinctio apertiſſimè convincitur ex prædictis fundamentis, in quibus refellendis licèt totis viribus Gutiertes inſudaverit, minimè tamen ipſis ſatisfacit, nihil enim aliud ex ipſius dictis colligitur, quàm quod fundamenta communis ſententiæ concludunt ſolùm in irregularitatibus, quæ contrahuntur ſine culpa, quod ex dictis falſum apparet, conſtat enim omnia æquè concludere, etiam in irregularitatibus, quæ ex culpa contrahuntur, tum illud quod irregularitas pœna ſit ſua natura perpetua, quod cenſuris minimè convenit; tum aliud quod abſolutio non dicatur de irregularitate; tum denique illud ex ſtylo Romanæ Curiæ.

Secundò colligitur depoſitionem perpetuam à beneficio, vel officio, aut ab utroque, cenſuram Eccleſiaſticam non eſſe. Probatur ex dictis eodem diſcurſu; cùm enim cenſura neceſſariò proferri debeat ad ſubditi correctionem, ſolúmque duret ejus durante contumacia, ceſſet verò eadem ceſſante, diſpoſitionem verò natura ſua perpetuam proponamus, meritò fit cenſuram Eccleſiaſticam non eſſe, qua ratione ita docent Navar. *d.c.27.n.152. verſ.5.* & poſt Sylveſt. Henriq. *d.lib.13.c.2.§1. juncta lit. G,* Jacob. de Graff. *d.lib.4. cap.1. num.5.* Avila *d.part.1. diſp.5.* Bonac. *d.num.4. in fine.*

SUMMARIUM.

1 *Novale eſt ager, ſeu terra nunc primùm, ſeu de novo proſciſſa, de qua non extat hominum memoria quod aliquando culta fuiſſet*, & n.2.

3 *Antiquum dicitur, quod excedit centum annos.*

Cap. Quid per Novale XXI.

1 NOvale in privilegiis de decimis novalium non ſolvendis, appellatur ager de novo ad culturam redactus, de quo non extat memoria quod aliquando fuerit cultus, & de quo Eccleſia Parochialis non percipit magnos proventus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Vivian. *in ration. lib.5. juris Pontif. pag.337.* Alagona *in compend. juris Canonici, pag.791.* remiſſivè Ximen. *in concord. p.1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect.3. Decretal. lib.5. tit 23.c.5.*

2 *Novale intellexerint agrum*, &c.] Notatur ad hoc, quod novale eſt ager, ſeu terra nunc primùm, ſeu de novo proſciſſa, de qua non extat hominum memoria, quod aliquando culta, ſeu cultivata fuit, ut per Bellam. *in clement. religioſi, n.187. de decimis*, Henriq. Caniſ. *de decimis, cap.11.n.1. & in ſumma juris Canon. lib.2. tit.26.§. novalium*, Rebuff. *in l. ſylva 30.§. novalis, ff. hoc tit. pag.181.* Maſcard. *de probat. concluſ.1106.* Petr. Greg. *ſyntagm. juris lib.1. cap.2. num.2.* Monet. *de decimis, cap.5.q.3. num.50.* Cardin. Tuſch. *tom.5 lit. N, concl.115.*

De quo non extat memoria, &c.] Notatur ad hoc, quod antiquum dicitur quod excedit centum annos, ut per Sylveſt. *conſ.36.n.13.* Tiraq. *in l. ſi unquam, verbo omnino, n.31.* Menoch. *de arbitr. caſu 3.* Menoch. *illuſtrium c.84.n.15.* Avend. *de exequendis mand. p.1.c.6.n.6.* Gutier. *conſ.1.n.4.* Gam. *deciſ.88.n.1.* Brunor. à Sole *in compendio reſolut. verbo antiquitas 4.* 3

Cap. Venerabili XXII.

PRivilegium quando conceditur ſalvo jure matricis Eccleſiæ, per matricem Eccleſiam non intelligitur Romana, ſed Cathedralis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Vivian. *in ration. lib.5. juris Pontif. pag.337.* Alagona *in compend. juris Canon. pag.791.* remiſſivè Ximen. *in concord. p.1. & 2.* refertur ab Ant. Auguſt. *collect.3. Decretal. lib.5. tit.23.c.6.* 1

Per matricem Eccleſiam Cathedralem intelligi volumus.] Ergo matrix Eccleſia ſumitur pro Cathedrali, ut per Rebuff. *de decimis, q.6.n.6.* & dicitur quaſi aliarum ædicularum, & capellarum mater, Azor. *inſtit. moral. p.2. lib.3. c.12. quæſt.13. & lib.9. c.3.q.14. verſ. matrix,* Monet. *de decimis, c.7.q.2.n.3.* Eccleſia, quod ſit matrix, intelligi debet ſecundùm ſubjectam materiam. Abb. *hic, n.2. & in cap. ut ſingula, n.1. de officio Archipresbyt.* Rebuff. *de q.6. num.19. & 23.* Rota apud Farinac. *deciſ.272. n.2. p.1. recent.* ubi *num ſeq.* oſtendit quando larga ſignificatione dicatur Eccleſia matrix. 2

SVMMARIVM.

1 *Compendium hujus text. refertur.*

2 *Satisfactio partis in abſolutione ab excommunicatione eſt jure communi præcepta.*

3 *Abſolvere an poſſit habens facultatem delegatam limitatè, non ſatisfacta parte, oſtenditur.*

4 *Cautio ſufficiens eſt, ſi pignora, vel fidejuſſores dentur.*

5 *Abſolvendi privilegium habens cum limitatione ſatisfactionis, an poſſit abſolvere pœnitentem, ſi moraliter non poſſit ſatisfacere, oſtenditur.*

6 *Sententia diffinitiva non eſt præceptum executivum.*

7 *Præceptum judicis cum clauſula*, ſi ſenſeris te gravatum compareas, *&c. habet ex ſui natura vim ſimplicis citationis.*

Cap. Ex parte XXIII.

EXcommunicatus, vel interdictus quando eſt ob contumaciam tantùm, quia citatus juri ſtare noluit, ſi priùs tribuat ſufficientem cautionem ſtandi juri, congruè ſatisfacit, ut relaxetur ſententia: ſi pro offenſa, quia juſſus noluit maleficium emendare, & offenſa eſt manifeſta, non ſatisfacit congruè, ut relaxetur ſententia, niſi priùs ſufficiens præſtetur emenda: ſi tandem offenſa eſt dubia, ſufficit ſatisfactio parendi mandato Eccleſiæ. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Marian. Socin. Vivian. *in rationali lib.5. juris Pontificy, pag.337.* Alagona *in compendio juris Canonici, pag.791.* remiſſivè Ximen. *in concord. p.1.* & 2. refertur ab Ant. Auguſt. *collect.3. Decretal. lib.5. tit.23. cap.12.* 1

Abſque congrua ſatisfactione, &c.] Notatur ad hoc, quod ſatisfactio partis in abſolutione ab excommunicatione eſt forma jure communi præcepta, ut per 2

Covar.

Covar. *in cap. alma mater*, *p.* 1. §. 11. *num.* 11. Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *diſp.* 33. *n.* 1. Adverte pro congrua ſatisfactione in primis exigi juramentum de ſtando mandatis Eccleſiæ, *c. de cætero, cap. cùm deſideres, de ſentent. excommun.* deinde ſi pro debito, aut offenſa notorius fuerit excommunicatus, ſatisfactio realis debiti eſt neceſſaria, vel etiam expenſarum pro notoria contumacia; ſi verò fuerit dubium, danda eſt ſufficiens cautio, ſcilicet cum fidejuſſoribus, vel pignoribus, ut diſtinguit text. *in præſenti*, juncto *cap. venerabilibus*, §. *porrò, de ſentent. excommun.* vel ſaltem juratoria cautio requiritur, ſi propter inopiam nulla ex iſtis præſtari valeat, ut explicat optimè Navar. *in manual. c.* 26. *n.* 7. Covar. *in cap. alma, p.* 1. §. 4. *n.* 1 1. Ugolin. *de cenſur. tab.* 1. *c.* 19. §. 6. & multi, quos latè refert Garc. *reg.* 3. *&* 4. qui tamen omnes notant abſolutionem præſtitam omiſſa ſatisfactione valere, niſi præſtita ſit à delegato dato ſub ea forma, ut abſolvat ſatisfacta parte, ut notat Navar. *d. c.* 27. *n.* 37. de quo tamen vide latè diſputantem Ugolin. d. §. 6. *n.* 5. & Soar. *tom.* 5. *diſp.* 67. *ſect.* 5. *à n.* 38. Si autem habens poteſtatem ordinariam abſolvendi pœnitentem abſolvat, qui nondum ſatisfecit parti læſæ, quamvis anteà potuerit, validè abſolvit, licèt graviter peccet, ut per Nav. *in man. c.* 27. *n.* 37. Sylveſt. *verb. abſolutio* 3. *num.* 3. Avil. *de cenſur. p.* 2. *c.* 2. *diſp.* 3. *dub.* 9. Bonac. *eod. tract. diſp.* 1. *quæſt.* 3. *puncto* 9. *num.* 1.

3 Dubium tamen eſt in habente facultatem delegatam limitatè, quæ dupliciter poteſt conſiderari, primò ſi privilegium, vel delegatio limitatè concedatur ſub hac forma, non valeat, non poſſit abſolvere, vel non poſſit dari abſolutio, vel nullius ſit roboris, aut momenti, tunc ſatisfactio requiritur, tanquam neceſſaria conditio, & limitat poteſtatem, ac juriſdictionem, & in hoc caſu nulla eſt difficultas. In ſecundo verò, quando dicitur, ſatisfacta parte, vel nullatenus detur abſolutio, controverſia eſt inter DD. an ſatisfactio requiratur tanquàm conditio neceſſariò limitans poteſtatem: in qua ſatisfactionem requiri tanquam neceſſariam conditionem, ac proinde invalidam eſſe abſolutionem datam non ſatisfacta parte, tenent Soar. *tom.* 5. de *cenſ. ſect.* 7. *diſp.* 5. *n.* 44. *& de legib. lib.* 5. *c.* 31. Sayr. de *cenſur. lib.* 2. *c.* 18. *num.* 10. Verùm in hoc caſu ſatisfactionem non requiri tanquam neceſſariam conditionem limitantem juriſdictionem, meliùs tenent Fr. Emman. *in ſum. c.* 83. *num.* 4. Avil. *d. p.* 2. *cap.* 7. *diſp.* 3. *dub* 9. *concluſ.* 2. & poſt Sanch. Bonac. *d. puncto* 9. *n.* 3. ubi reſpondet ablativum abſolutum importare conditionem, & formam faciendi aliquid licitè, aut validè: in hoc autem caſu verba illa, ſatisfacta parte, non importare conditionem faciendi validè, ſed tantùm licitè, ac proinde validam eſſe abſolutionem datam ante ſatisfactionem, quamvis non licitè detur.

4 In gloſſ. *ſufficiens*, ibi, *ſi pignora, vel fidejuſſores dentur.*] Notatur ad hoc, quod ſufficiens cautio eſt, ſi pignora, vel fidejuſſores dentur, ut per Duen. *reg.* 86. Pinel. *in l.* 1. *C. de bonis maternis, p.* 2. *n.* 76. Covar. *lib.* 3. *variar. c.* 3. *n.* 6. Menoch. *de arbitr. caſu* 142. *n.* 3. Gutier. *in repetit. l. nemo poteſt, n.* 247. *ff. de legatis* 1. Ceval. *commun. contra communes, quæſt.* 66. Molin. *de juſtit. tract.* 2. *diſp.* 334. *num.* 4. plures apud Sanch. *de Matrim. lib.* 7. *diſp.* 18. *à n.* 15. quibus adde Farin. *in praxi crimin. p.* 1. *q.* 33 *à n.* 43. Stephan. Grat. *diſcept. forenſ. c.* 147. *num.* 22. Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſion.* 254. *n.* 3. Anton. de Souſa *in relection. de cenſur. in Bulla Cœna, c.* 23. *diſp.* 98. *n.* 1.

5 In gloſſ. *Clauſula*, ibi, *quid ſi aliquis ita pauper ſit, quod non poteſt ſatisfacere*, &c.] Utrùm autem Confeſſarius habens privilegium abſolvendi cum limitatione ſatisfactionis, poſſit abſolvere pœnitentem, ſi moraliter non poſſit ſatisfacere, aut qui non poteſt ſatisfacere ſine gravi damno famæ, vel ſtatus, vel bonorum, in quo dubio affirmativa pars verior, & receptior eſt, modò creditor non ſentiat æquale damnum, quia credibile non eſt ſuperiorem velle obligare pœnitentem ad impoſſibile: ita contra Sot. *in* 4. *diſtinct.* 2. *art.* 3. Cordub. *in tract. de indulgentiis, q.* 43. reſolvunt Navar. *in manuali, cap.* 27. *num.* 45. Avil. *d. diſp.* 3. *dub.* 5. Fr. Emman. *d. cap.* 83. *num.* 3. Henriq. *in ſumma*, *lib.* 13. *cap.* 28. §. 1. Vaſquez *tract. de excommunic. dub.* 20. Soar. *d. tom.* 5. *diſp.* 7. *ſect.* 5. *num.* 41. Sanch. *in præcept. Decal. lib.* 2. *cap.* 20. *num.* 19. Bonacin. *d. punct.* 9. *num.* 4. ubi *n.* 5. advertit quod quando pœnitens non poteſt ſatisfacere, nec abſolutio differri poteſt, Confeſſarius abſolvere poteſt exhibita à pœnitente ea ſatisfactione, quam poteſt exhibere ante abſolutionem, exhibendo ſcilicet pignoratitiam, vel fidejuſſoriam, vel ſaltem juratoriam, quando non poteſt exhibere pignoratitiam, vel fidejuſſoriam, ſimulque promittendo ſe ſatisfacturum prima oblata occaſione, modò Confeſſarius probabiliter credat pœnitentem oblata ſatisfactione ſatisfacturum, *&* *num.* 6. pariter reſolvit pœnitentem, qui non poteſt totam ſatisfactionem realem exhibere, debere ſaltem ante abſolutionem eam partem ſatisfactionis exhibere, quam poteſt præſtando pro reliqua parte debitam cautionem, & *num.* 7. tenet cum Avila, & Henriq. *locis ſuprà citatis*, Confeſſarium, qui poteſtatem habet abſolvendi ſub illa conditione, ſatisfacta parte, poſſe ſtatim abſolvere pœnitentem excommunicatum, qui dedit pecuniam Confeſſario, vel alteri viro probo, ut commodiùs reſtituatur læſæ parti; nam pœnitens hoc modo videtur reſtituiſſe

In gloſſ. *Si verò*, fin. ibi, *non hoc faciat ſententiando.* 6
Notatur ad hoc, quod præceptum executivum non eſt ſententia diffinitiva, ut per Xuar. *in d. l. poſt rem judicatam*, *notab.* 3. *n.* 2. *col.* 2.

In ead. gloſſ. ibi, *Coram eo reſponſurus.* Notatur ad 7
hoc, quod præceptum judicis cum clauſula, *ſi ſenſeris te gravatum compareas*, &c. habet ex ſui natura vim ſimplicis citationis, ut per Vezin. *tom.* 2. *commun. opin. lib.* 7. *tit.* 15. *n.* 91. *pag.* 279. ubi Viv. *num.* 96. *pag.* 281. Bonacoſ. *commun. crimin p.* 1. *verbo præcepto*, *fol.* 135. *verſo, & part.* 1. *eod. verbo, fol.* 61. *verſo*, Navar. *conſ.* 3. *de cenſibus*, *n.* 2. *in antiquis*, Spin. *in ſpecul. teſtament. p.* 11. *rub.* ... *n.* 42. *cum ſeqq.* Bernard. Græva. *ad pract. Cameræ Imper. lib.* 1. *concluſ.* 19. *conſider.* 1. Et ſi pars non compareat in termino aſſignato, poteſt exequi, ex Valdeſ. *ad Suarez in d. l. poſt rem judicatam*, *in explicatione legum Regni*, *notab.* 14. *verſ. decimus nonus caſus eſt*, *pag.* 116.

SVMMARIVM.

1 *Compendium hujus text. refertur.*
2 *Notorium inducitur, & probatur per acta judicij.*
3 *Confeſſio facta in judicio plenè probat etiam abſente parte.*
4 *Notorium eſt, quod nulla tergiverſatione celari poteſt.*

Cap. Cùm olim XXIV.

Offenſa illa intelligitur eſſe manifeſta, quæ per confeſſionem, vel per probationem legitimam nota eſt, vel per evidentiam rei, quæ nulla poſſit tergiverſatione celari; & in reliquis habet idem quod in præcedenti cap. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. 1
Innoc.

Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viv. *in ration. lib.5. juris Pontif. pag.338.* Alagona *in compend. juris Canon. pag.791.* remiſſivè Ximen. *in concord. p.1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect. 3. Decret. lib.5. tit.23. cap.8.*

2 *Intelligere manifeſtam*, &c.] Notatur ad hoc, quod notorium inducitur & probatur per acta judicii, quia acta faciunt rem notoriam, ut per Neviſan. *conſ.30. n.3.* Grammat. *deciſ.36 num.38.* Ayin. *conſ.303. n.5. p.2.* Cephal. *conſ.57. num.33. lib.2.* Joſeph. Ludov. *Peruſ. deciſ.20. n.2. p.1.* Tiraq. *de retract. tit.1. §.36. gloſſ.2. n.44.* Maſcard. *de probat. concl.1101. n.13. cum ſeqq.* Menoch. *remed. 1. recuper. n.232. & de arbitr. caſu 166. num.6. & conſ.100. n.6.* Dec. *conſ.18. n.50. tom.1.* Farin. *in praxi fori crimin. p.1. q.9. n.20. & q.21. n.14.* Mendez à Caſtro *in praxi Luſitan. lib.3. c.15. num.4.* Salon. *2.2. q.69. art.2. controverſ.7. in fine*, Aldret. *de Religioſa diſciplina tuenda, lib.1. c.5. §.2. n.10.*

3 *Vel per confeſſionem*, &c.] Notatur ad hoc, quod Confeſſio facta in judicio plenè probat, etiam abſente parte, ut per Duen. *reg.302. limit.2.* Maſcard. *concluſ.348* Surd. *deciſ.309. n.14.*

4 *Quod nulla poſſit tergiverſatione celari.*] Quale eſt notorium, ut per Menoch. *d. caſu 146. num.4.* Mench. *illuſt. cap.2. n.11. & cap.20. num.23.* Farinac. *d. q.21. n.8.* Aldret. *d. §.2. n.6.*

SUMMARIUM.

1 *Verba privilegiorum debent intelligi ut aliquid efferant, & non remaneat ambiguitas, & ideò dictiones,* ſecundùm, *&* juxta, *videntur appoſita cauſativè, non conditionaliter.*

2 *Conſuetudo ut inducatur non requiritur quod ſit introducta, & obtenta in contradictorio judicio.*

3 *Privilegium eſt lex privata, ſeu jus ſingulare contra jus commune indultum.*

4 *Privilegium dici non poteſt illud, quod nihil ſpecialiter concedit, ſed illud tantùm, quod jure communi conceſſum erat.*

5 *Reſcriptum Pontificis, & privilegium Principis probat, & tenet, licèt in eo de alio fiat mentio.*

6 *Beneficia ſæcularia conferri poſſunt Regularibus, deficientibus clericis ſæcularibus, & è contra.*

7 *Domus alicujus, etiamſi ſteterit per mille annos juxta domum alterius non ædificata, benè poterit ædificari.*

8 *Ædificare quis non poterit juxta fundum, vel aream vicini, ſi ratione talis ædificij fieret ei præjudicium.*

9 *Inſtrumentum publicum, vel privatum faciens mentionem de alio inſtrumento, non facit fidem, niſi producatur generale.*

10 *Inſtrumentum confirmans facit plenam fidem de inſtrumento narrato, etſi primum inſtrumentum originale non oſtendatur.*

11 *Eccleſia deſtructa minimè gaudet privilegiis conceſſis Eccleſiæ.*

12 *Privilegium non admittitur etiam per centum annos, ſi quis potuit eo uti.*

Cap. Abbate XXV.

1 PRivilegium ut aliquid operetur quando in eo quicquam conceditur, & ſubditur juxta, vel ſecundùm morem præteriti temporis, illæ dictiones, *juxta*, vel *ſecundùm*, non ſumuntur ut conditionales, quaſi referantur ad imperſonale, id eſt, ſi talis mos eſt, ideo concedimus, ſed ſumuntur cauſativè, & determinant perſonale, id eſt, quia talis mos eſt, ideo concedimus, quia privilegium eſt lex privata, & lex non debet eſſe obſcura, & caprioſa, ſed certa & manifeſta, & lex privata debet aliquid indulgere. Item quando eſt conſuetudo, ut Abbas pro uno Monaſterio ex altero ſumatur, ſit in obſervantia Regulari, & in eo ſit perſona idonea ad Abbatiam. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Mar. Socin. Vivian. *in ration. lib.5. juris Pontif. pag.338.* Alagona *in compend. juris Canon. pag.761.* remiſſivè Ximen. *in concord. p.1. & 2.* refertur ab Anton. Auguſt. *collect.3. Decret. lib.5. tit.25. c.10.*

Conſuetudo aliqua, quaſi contradictorio, &c.] Notatur 2 ad hoc, quod ut inducatur conſuetudo, non requiritur, quod ſit introducta, & obtenta in contradictorio judicio, ut per Flamin. *de reſignat. benefic. lib.3. q.6. n.28.* Ceval. *commun. contra communes, q.358.* Bernard. Græves. *ad practic. Cameræ Imper. lib.2. concluſ.31. à n.117.* Maſcard. *de probat. concl.427. n.3.* ubi intelligit in actibus judicialibus, ſecus autem in extrajudicialibus.

Quia cùm privilegium ſit lex privata, &c.] Privile- 3 gium igitur communiter definitur, quod ſit lex privata, ſeu jus ſingulare contra jus commune indultum, gloſſ. *in rubr. de reſcript. lib.6.* ubi eam ſequuntur omnes, teſte Gomez, & Padil. *ibi*, Abb. *hìc, num.7.* Medic. *tom.1. de legibus, & ſtatutis, p.4. q.33. & de definit. q.17.* Petr. Gregor. *de juris arte, cap.7. n.14.* Henric. Caniſ. *in ſum. juris Canon. lib.1. tit.2. § duplex genus placitorum,* Fr. Emman. *qq. Regul. tom.1. q.7.* Azor. *inſtit. moral. tom.1. lib.5. c.22.* Gonzal. *ad Regul.8. Cancellariæ, gloſ.35. n.5. cum ſeqq.*

Niſi aliquid ſpecialiter indulgeret.] Ergo privile- 4 gium dici non poteſt illud, quod nihil ſpecialiter concedit, ſed illud tantùm, quod jure communi conceſſum eſt, ut per gloſſ. *in d. rub. de reſcript. n.5.* Rebuff. *in praxi, tit. differentiæ inter reſcriptum*, Sylveſt. *in ſum. verbo privilegium, q.3.* Viger. *inſtitut. Theologic. cap.17. §.2. verſ.2.* Azor. *d. cap.22. quæſt.2.* Sed ut reſponſio pateat, ad plures utriuſque juris deciſiones, in quibus per modum privilegii, & indulgentiæ conceduntur ea, quæ jure communi licita, & conceſſa eſſe noſcuntur, advertendum eſt duobus modis poſſe privilegium conſiderari contra jus commune, vel in ſubſtantia, vel ſecundùm modum, vel quoad aliquos particulares effectus: in ſubſtantia, quando concedit, ut quis licitè faciat, quod jure communi ſibi prohibitum eſt, videlicet, ut inteſtabilis faciat teſtamentum, ne quis excommunicatum vitet, ne decimas ſolvat, & ſimilia: ſecundùm modum, quando etſi jure communi licitus ſit actus, qui geritur, modus tamen non ita: veluti, ut milites teſtari valeant non ſervatis juris ſolemnitatibus, juxta *tit. Digeſt. Codic. & Inſtit. de militari teſtam.* vel etiam, ut ſine illis ad pias cauſas faciat teſtamentum, juxta *cap. cùm eſſes, & cap. relatum, de teſtamentis*, vel inter liberos, *l. hac conſultiſſima, §. ex imperfecto, C. illo tit.* Conceditur etiam quoad aliquos particulares effectus, veluti ad ſedandos ſcrupulos, quia impetrantes putant ſibi non licere, quod jure communi licitum eſt, notat Navar. *conſil.3. num.3. de ſtatu Monachorum.* ſequuntur Azor. *d. c.23. q.3.* Salas *de legib. diſp.17. ſect.1. num.4.*

Maximè cùm ſupradictus, &c.] Notatur ad hoc, 5 quod reſcriptum Pontif. & privilegium Principis probat, & tenet, licèt in eo de alio fiat mentio, ut per Maſcard. *de probat. concluſ.923. n.9.* Garc. Girond. *de privilegiorum, & exemptionum explicat. num.340.*

6 *His igitur*, &c.] Notatur ad hoc, quod beneficia ſæcularia conferri poſſunt regularibus, deficientibus Clericis ſæcularibus, & è converſo, ut per Gonzalez *ad reg.8.Cancel. gloſſ.8.n.43.*

7 In gloſsâ *Alciatenſi* 3. ibi, *Quid enim ſi vicinus*, &c.] Notatur ad hoc, quod etiamſi domus alicujus ſteterit per mille annos juxta domum alterius non ædificata, benè poterit eam ædificare, ut per Duen.*reg.33. verſ. amplia primò.*

8 Notatur etiam ad hoc, quod non poteſt quis ædificare juxta fundum, vel aream vicini, ſi ratione talis ædificii fieret ei præjudicium, ut per Ant.Gomez *l.46. Tauri, n.7. col.1.*

9 In gloſsa *Fiat*. Notatur ad hoc, quod inſtrumentum publicum, vel privatum, faciens mentionem de alio inſtrumento, non faciat fidem, niſi producatur originale, quando inſtrumentum refertur ab aliquo Tabellione, vel Notario, vel alia perſona privata, ſecus verò ſi à Principe, vel lege communi, vel judice definitivè pronuntiando, quia tunc benè valet, & tenet, & facit plenam, ac perfectam fidem, ut per Ant. Gomez *l.1.Tauri, n.11.*

10 In ead. gloſſ. ibi, *Alij probabilius*, &c. Notatur ad hoc, quod inſtrumentum confirmans facit plenam fidem de inſtrumento narrato, etſi primum inſtrumentum originale non oſtendatur, ut per Coſm. *in pragm. c.ſacroſancta, verbo tenor, pag.63.verſa.*

11 In gloſſ. *Donec*. Notatur ad hoc, quod Eccleſia deſtructa minimè gaudet privilegiis conceſſis Eccleſiis, ut per Tiraq. *in tract. ceſſante cauſa, p.1. n.312. cum ſeqq.& limit.30.* Sanch. *de Matrim. lib.9.diſp.15. num.37.*

12 In ead. gloſſ. ibi, *Quia non poteſt uti illo tempore privilegio.* Notatur ad hoc, quod privilegium non amittitur, etiam per centum annos, ſi quis non potuit eo uti, quia occaſio ſe non obtulit, ut per Rebuff *in tract. nominat q.14.n.21.* Fr.Emman. *tom.3.quæſt.Regul.q.51. art.5.verſ.ſecundò fallit.* Valdeſ.*ad Xuar.in proœmio fori, lit.F, in fine, pag.7.* Mench. *uſufrequent.c.2.n.32.* Valaſc. *de jure emphyt.q.37.n.7, & 8.* Bernard.Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper. lib.2.concl.60. conſid.2.*

SVMMARIVM.

1 *Salinaria inter regalia connumerantur.*

2 *Pedagium dictum eſt à pede quod à tranſeuntibus ſolvitur.*

3 *Reſervata Principi ratione dignitatis acquiri poſſunt per inferiorem præſcriptione tanti temporis, cujus initium memoriam hominum excedat.*

4 *Regale jus poteſt præſcribi tempore immemoriali.*

5 *Conſuetudo tanti temporis, cujus non extat memoria in contrarium, vim privilegij habet, data capacitate illum inducentis, vel præſcribentis,* & n.6.

7 *Conſuetudo immemorialis habet vim tituli.*

8 *Eccleſia pertinet de cauſa viduarum, orphanorum, & pauperum cognoſcere.*

9 *Tituli allegatio non eſt neceſſaria in præſcriptione immemoriali.*

Cap. Propterea XXVI.

1 HÆretici manifeſti dicuntur illi, qui publicè prædicant contra Fidem Catholicam, aut profitentur, ſeu defendunt errorem, vel coram Prælatis ſuis ſunt convicti, vel confeſſi, aut ab eis ſententialiter condemnati ſuper hæretica pravitate, quorum propria bona confiſcantur, & ipſi puniuntur juxta ſanctiones legitimas. Item quando Legatus Apoſt. interdicit pedagia, guidagia, ſalinaria, intelliguntur illa eſſe interdicta, quæ non apparent fuiſſe conceſſa largitione Regum, Imperatorum, vel Concilii v.g. Lateranenſis, vel quæ non ſunt introducta ex antiqua, & immemorabili conſuetudine. Item quando Legatus Apoſt. mandat alicui Principi ſæculari ut ſecundùm Legati, vel judicis Ordinarii, vel delegati Apoſt. juſtitiam exhibeat in cauſis, intelligitur in omni cauſa, quæ ratione perſonarum, vel rerum ſpectat ad forum Eccleſiaſticum, aut ſuper univerſis capitulis, quæ à Legato ſunt ſtatuta pro pace ſervanda, vel auctoritate Apoſt. ſtatuenda; & tenetur reſpondere in judicio Eccleſiaſtico viduis, pupillis, orphanis, & miſerabilibus perſonis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Joan.Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mar.Socin. Viv. *in ration. lib.5. juris Pontif. pag.338.* Alagona *in compendio juris Canonici, pag.791.* remiſſivè Ximen. *in concord. p.1. & 2.* referunt ab Anton. Auguſt. *collect.3. Decret. lib.5. tit.23. cap.10.*

Salinaria.] Notatur ad hoc quod ſalinarium reddi- 2
tus, & ſalinaria, ſeu ſalinarium vectigal, inter regalia connumerantur, ut per Strach. *de mercat. p.4. num.30.* Azeved. *ad l.31. à n.11. tit.20. lib.6. nova recop.* D.Barboſ *in l. divortio, §. ſi vir, n.29. ff. ſolut. matrim.* Cabed. *Luſit. deciſ.53. p.2.*

Pedagia.] Nota pedagium dictum eſſe à pede, quod à tranſeuntibus ſolvitur, ut per Chaſſan. *in conſuetud. Burgund. rub.1. §.4. verbo indire, impoſer, lever aydes, n.6. fol.30. verſo*, ubi *n.7.* aſſerit, quod pedagium non eſt ſervitus.

A tempore cujus non erat memoria, &c.] Notatur 3
ad hoc, quod ea, quæ Principi ratione dignitatis præſervantur, acquiri poſſunt per inferiorem præſcriptione tanti temporis, cujus initium memoriam hominum excedat, ut per Covar. *in reg. poſſeſſor, p.2. §.3. num.8. verſ. tertia ſpecies*, Maſcard. *de probat. concluſ.1371. à numero 33. & concl.424. num.4. & concluſ.1214. num.50.* Rot. *deciſ.642. num.3. in 1. collect. noviſſ.* aliàs *part.4. diverſ.* Gutier. *pract. lib.3. quæſt.14. n.70.* Ozaſc. *Pedem. deciſ.16. num.4.* Burſat. *conſ.41. num.1.7. & 8.* Villalob. *commun. opin. verbo præſcriptio, num.120.* Ering God. *conſ.3. num.24. & conſ.32. num.8.* Cravet. *conſ.54. numero 8. & de antiq. tempor. part.4. §. abſolutis, num.4.* Rimnald. *conſ.72. num.123. vol.1.* Menoch. *conſ.2. n.71.* Sfort. *tom.1. reſp. lib.4. reſp.12. num.14. & tom.2. lib.8. conſ.16. num.51.* Unde Imperatores Romanos in quampluribus Italiæ partibus per immemorialis temporis curriculum Regalia amiſiſſe teſtatur Alexand. *conſ.16. vol.5.* quem citat Ferret. *conſ.241. num.3.* quamvis aliter, imò centum annorum ſpatio tantum præſcribi aſſerat Surd. *deciſ.1. num.10.* Unde jus regale poſſe præſcribi tempore immemoriali, docuerunt Peregr. *de jure fiſci, lib.1. tit.2. n.65.* Valaſc. *de jure emphyt. quæſt.8. num.36.* eleganter D. Barboſ. *in privatis ſcholiis ad l. quominus, n.30. ff. de fluminibus*, & ita jus imponendi, ſeu exigendi gabellas præſcribi tempore immemoriali reſolvit Fatin. *in praxi crimin. p.6. q.172. n.92. cum ſeqq.* quicquid aliter velit Cabed. *Luſit. deciſ.65. num.2. & deciſ.109. p.1.*

Notatur ad hoc, quod conſuetudo tanti temporis, 4
cujus non extat memoria in contrarium, vim privilegii habet, Decian. *conſ.85. num.2. & conſ.114. in fine*, Rimin. *conſ.28. num.15. volum.1.* Afflict. *deciſ. 254. num.4.* Cravet. *conſ.259. vol.1.* Menoch. *conſ.43. num.7.* Alexand. *conſ.6. column. 3. in princ. volum.1. conſ.35. vol.2. & conſ.78. num.3. & 11. vol.6.* Roland. *conſ.66. n.40. volum.2. & conſ.59. num.17. & conſ.100. n.104. vol.4.* Balb. *de præſcript. 2. p.5. princ. q.6. num.6.* Cephal. *conſ.468.*

*conſ.*468.*n.*61. Paul. Æmil. *de except.lib.*1.*p.* 5.*except.*1. *n.*30. Decian. *conſ.*15. *n.*198. *vol.*5. *& conſ.*44.*n.*18.*& conſ.*51. *n.*37. *vol.*2.*& conſ.* 36.*num.*24.*vol.*5. Rebuff. *tom.*3.*ad leges Galliæ,tit.de conſuet.in præfat.n.*46. Burg. de Pace *conſ.*15. *n.*12. Perez *l.*6. *gloſſ.*1. *col.*1. *ad fin. tit.*13.*lib.*3. *Ordin.* Bellug. *in ſpec. Princip.rub.*29.§.*in beneſic.n.*9. Anton. Cuch. *inſtit.majorum tit.*9.*de conſuetud. n.*145. Morl. *in emporio juris,p.*1.*tit.de juriſdict.omnium judic.in prel.n.*5. Fachin. *conſ.*26. *n.*29. *lib.*1. Gonzal. *ad reg.*8. *Cancell.gloſſ.*35.*n.*29. Fontanel. *de pactis nupt. tom.*1.*clauſ.*3.*gloſſ.*2.*n.*28. Card. Tuſch. *lit.C,concl.*808. *n.*1.*&* 2. Rot. *deciſ.*51. *ex n.*2. *& deciſ.*614.*n.*2 *p.*2.*recent.* quod procedit etiam in reſervatis Principi, Pariſ. *conſ.*28. *n.*77. *lib.*1. Rot. *deciſ.*11. *n.*2.*p.*1.*recent.& deciſ.*176.*n.*3.poſt *vol.*2.*conſ.Farin.* Hinc ait Felin. *in cap. cùm nobis, de præſcript.* quod præſumptio reſultans ex immemoriali conſuetudine, dicitur juris & de jure, Joan. Garc. *de expenſis,c.*6.*n.*20.& per hunc text. inquit Bald. *in c.*1. *n* 3. *quæ ſint regalia, in uſibus feudorum*, conſuetudinem hanc temporis longiſſimi, de cujus initio memoria in contrarium non exiſtit, privilegio ex certa ſcientia à Principe conceſſo æquiparari, idem docet gloſſ. celebris *verbo conſuetudo, in c.conqueſtus* 9. *q.*3. & alia *verbo, uſque ad hoc tempus, in c. fin.*18. *q.*2. Natt. *conſ.*640.*n.*34. *lib.*3. Molin. *de primog.lib.*2.*c.*6. *n.*3. quod intellige data capacitate illam inducentis, vel præſcribentis, Abb. *in c.novit,n.*22.*de judiciis,& in cap.cauſam quæ,n.*3. *de præſcript.* Felin. *in cap.audientes, n.*6.*de præſcript.* Covar. *lib.*1.*variar.c.*17.*n.*6. Menoch. *lib.*2. *illuſtrium*, *c.*89. & fuit dictum *in Cracovien.juris legendi*, 21.*May* 1627. coram Reuer. D. meo Coccino Decano, Peregr. *de jure fiſci,lib.*6.*tit.*8.*n.*58.*& ſeq.*

7 Nam data capacitate conſuetudo immemorialis habet vim tituli, ut per Nattam *conſ.*154. *n.*5. *lib.*2. Joſeph. Ludoviſ. *Peruſina deciſ.*107.*n.*36. Gutier. *d.q.*14.*à n.*21. *& q.*17.*à n.*89. Camil. Bortel. *conſ.*3.*à n.*21.*centuria* 1. Titulus enim præſumitur ex curſu temporis immemorialis. Menoch. *de præſumpt. lib.*3. *præſumpt.*131. *n.*45. *& conſ.*90.*n.*66. nam immemoriali conſuetudine probata meliorem titulum de mundo, ut cum noſtris loquar, quis habere dicitur, Rot. *deciſ.*4.*n.*2. *de teſtib.in antiq. & deciſ.*717.*n.*2.*p.*1. *diverſ.* Bertrand. *conſ.*120. *n.*3.*vol.*2. Gozadin. *conſ.*8.*n.*37. Pute. *deciſ.*205.*num.*2. *&* 3.*lib.*5. Pariſ. *conſ.*111. *n.*43.*&* 49.*& conſ.*27.*n.*77. *vol.*1. Hieron. Gabr. *conſ.*88.*n.*17.*lib.*1. Gonzal. *ad reg.*8. *Cancel. gloſ.*33.*n.*4. & curſus temporis immemorialis vim privilegii obtinet, idem Menoch. *d. præſumpt.*131. *n.*46.*& conſ.*142.*n.*13. Molin. *de primog.lib.*2.*num.*19. Maſcard. *de probat.concl.*1214.*num.*48. Gutier. *d.q.*14. *n.*70. Et ideò quæ privilegio ſunt acquiſibilia, acquiruntur pariter ex conſuetudine, ſeu præſcriptione immemoriali. Abb. *in cap. cùm contingat,n.*21. ubi Felin. *ſub n.*2. Decian. & alii, *de foro comp.* Pereg. *de iure fiſci, lib.*1.*tit.*12.*ſub n.*61. Rodolph. *de abſoluta Principis poteſt.c.*1.*n.*13. Hippol. Rimin. *conſ.*55.*num.*6.*tom.*1. Crav. *conſ.*137. *n.*3. Card. Tuſch. *d.lit. C, concl.*806. *n.*9. *& concl* 819.*à n.*1.

8 *Item viduis, pupillis*, &c.] Notatur ad hoc, quod ad Eccleſiam pertinet cognoſcere de cauſis viduarum, orphanorum, & pauperum, ut per D. Barb. *in l.*1.*p.*1. *n.*40.*ff. ſolut.matrim.*

6 In gloſſ *Non erat*, ibi, *non ſit neceſſe titulum allegare.* Notatur ad hoc, quod in præſcriptione immemoriali allegatio tituli non eſt neceſſaria, ut per Covar. *in reg.poſſeſſor, p.*2. §.3. *num.*6.*col.*4. Soar. *tom.*2.*commun. opin.lib.*7.*tit.*5.*n.*58.*pag.*239. Menoch. *d.præſumpt.*131. *num.*26.

SUMMARIUM.

1 *Compendium hujus text. refertur.*

2 *Clericus degradatur, & Curiæ ſæculari traditur in gravioribus, & enormibus delictis.*

3 *Clericus quando Curiæ ſæculari traditur, debet judex Eccleſiaſticus intercedere pro eo, quod non moriatur.*

4 *Condemnatio alicujus in perpetuum carcerem cum aſſignatione quatuor unciarum panis, & totidem aquæ pro potu ſingulis diebus, eſt condemnatio ad ultimum ſupplicium.*

Cap. Novimus XXVII.

CLericus degradatus tunc intelligitur traditus Curiæ ſæculari quando degradatur à judice Eccleſiaſtico præſente poteſtate ſæculari, & poſt degradationem renuntiatur eidem facultati, ut in ſuum forum recipiat degradatum, pro quo tamen debet Eccleſia efficaciter intercedere, ut citra periculum mortis quoad ipſum ſententia moderetur. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Joan. Andr. Hoſtienſ. Burr. Anchar. Panorm. Mat. Socin. Vivian. *in ration. lib.* 5. *juris Pontificii*, *pag.* 339. Alagona *in compendio juris Canonici*, *pag.* 792. remiſſivè Ximen. *in concord. part.*1. *&* 2. refertur ab Anton. Auguſt. *collect.* 4. *Decretalium*, *lib.*5. *tit.* 56. *cap.*2. 1

Vel aliud flagitium grave, &c.] Notatur ad hoc, quod in gravioribus, & enormibus delictis clericus degradatur, & Curiæ ſæculari traditur, ut per Tiraq. *de pœnis temper.cauſa* 49.*n.*36.& alios quos citat Cened. *ad Decretum*, *collect.*7.*n.*1. Quibus autem caſibus hujuſmodi degradatio, ſive Curiæ ſæculari traditio fieri debeat, vide Covar. *variar.lib.*2.*c.*20.*n.*3. Beller. *diſquiſit. cleric.part.*1. *tit.de favore clericorum perſonali*, § 6.*n.*10.& alios plures, quos refero ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcop.p.*3.*alleg.*110.*à n.*11. Latè de degradatione, verbali ſcilicet, & actuali tractant Menoch. *de arbitr.caſu* 415. Bellet. *d.*§.10. ego ipſe *d.allegat.*110.*à princ.* 2

Pro quo debet tamen Eccleſia efficaciter intercedere, &c.] 3 Quando igitur traditur clericus, ſive aliquis alius Curiæ ſæculari, debet judex Eccleſiaſticus intercedere pro eo, quod non moriatur, Abb. *in cap.cùm non ab homine*, *n.*26. *de judiciis*, Bellet. *d.*§.10.*n.*2. Perez *l.*3. *gloſ.*1.*pag.*90.*colum.*2.*in princ.& pag.*92.*verſ.ſed eſt dubium,tit.*4.*lib.*8.*Ordin.* ubi dicit quod nihilominus debet fieri relaxatio Curiæ ſæculari abſque metu irregularitatis; quamvis enim per hujuſmodi traditionem ſequatur mors, vel mutilatio, illa non incurritur. Zerol. *in praxi Epiſcop.p.*1.*verbo hæretici*, §.52.

§. Pro illo.

Falſarius eſt includendus in perpetuum carcerem cum pane & aqua. Colligunt Doctor. *in princ.text. citati.*

In perpetuum carcerem, &c.] Notatur ad hoc, quod 4 condemnatio alicujus in perpetuum carcerem cum aſſignatione quatuor unciarum panis, & totidem aquæ pro potu ſingulis diebus, eſt condemnatio ad ultimum ſupplicium, ita ut ſi condemnatus moriatur, cenſendus ſit condemnans irregularis, ut per Fr. Emman. *quæſt.Regul.tom.*2.*q.*22.*art.*5.

SVMMARIVM.

1 *Compendium hujus text. refertur.*
2 *Poſſeſſio jus eſt.*
3 *Privilegium, vel beneficium concedentis ad intentionem recurrendum eſt.*

Cap. Dilecto XXVIII.

Honor. III.

1 INtendens recuperare poſſeſſionem rei, ſi legitimè impeditus, ei currit tempus præſcriptum, v.g. unius anni, & Papa indulget ut lapſus anni ei non noceat, intelligitur hoc indultum ſecundùm jus commune, id eſt, ſi in illo anno poterat legitimè recuperare, quia jus alteri parti tollere non intendit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mat. Socin. Viv. *in ration. lib. 5. juris Pontif. pag. 340.* Alagona *in compend. juris Canonici*, *pag. 793.* remiſſivè Ximen. *in concord. part. 1. & 2.*

2 *Indulgentiam perimere*, &c.] Notatur ad hoc, quod poſſeſſio jus eſt, ut per Covar. *in reg. poſſeſſor, in initio, p. 2. n. 3.* Gomez *l. 45. Tauri, à n. 17.* cujus tamen contrarium, nempe quod poſſeſſio facti ſit, & non juris, tuentur Petr. Gregor. *ſyntagm. juris lib. 1. c. 15. num. 6.* Vacon. *declar. 32. à princ.* Connan. *comment. juris Civilis lib. 3. cap. 5. à princip.* Donel. *lib. 5. cap. 6. §. ſi poſſidere*, Gilchen. *de præſcript. p. 2. memb. 3. cap. 1. n. 19.* Peregr. *variar. lib. 3. n. 2. cum multis ſeqq.* Intellige prout dixi *ad c. 6. n. 4. de conceſſ. præbenda.*

3 In gloſſ. *Intentionis.* Notatur ad hoc, quod recurrendum eſt ad intentionem concedentis privilegium, ſeu beneficium, ut per Tiraq. *in l. ſi unquam, verbo libertis, n. 95. C. de revoc. donat.* & faciunt quæ ego ipſe *Axiom. 124. n. 4.*

Cap. Cùm inter vos XXIX.

1 OBlationis nomen eſt generale, & veniunt illius appellatione omnia quæ ad Eccleſiam pervenerint quocumque titulo, ut ſunt illa, quæ in feſtivitate omnium ſanctorum portantur ad Eccleſiam, vel ad domum Sacerdotis intuitu defunctorum, & quæ de Altari ſuſcipiuntur, & quæ ante Crucem, & in Miſſa Trinitatis, & quæ pro deſponſatis dantur, & lampades cum oleo, & quæ offeruntur alicui capellæ, & quæ dantur nuntio deſtinato per Parochiam, item quæ dantur pro Miſſis mortuorum, & quæ pro ſeptimis & trigeſimis, & anniverſariis, & panes, & quæ infra hebdomadam offeruntur, & mortuorum judicia, & ſimilia; quare cui debetur pars tertia oblationum, debent etiam tertia horum omnium. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabarel. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mat. Socin. Vivian. *in ration. lib. 5. juris Pontif. pag. 340.* Alagona *in compend. juris Canonici*, *pag. 793.* remiſſivè Ximeo. *in concord. p. 1. & 2.*

2 Probat hic text. oblationis nomine intelligi quicquid Deo, vel Eccleſiæ, ejúſve miniſtris voluntariè exhibetur, de quo vide Mar. Socin. *in tract. de oblat. libello 1.* & Troyl. Malvet. *ſimili tract. ferè per totum*, Monet. *de decimis, c. 2. n. 9. & c. 5. n. 2.* aſſerit oblationes, quæ fiunt ad ſacrificium, ſubrogatas eſſe loco quarundam decimarum legis veteris, quas in horreis recondebat, & ſeparabat quiſque de populo, ut comederet eas, cùm iret in templum Hieruſalem, accerſitis in veſtibulo templi Sacerdotibus, & Levitis ad convivium, *Deuteron. 12. & 14.* de quo etiam *cap. his ita, 13. q. 1.* De hac materia latè ego ipſe *in tract. de appellat. verbor. utriuſque juris ſignific. appell. 172.*

Cap. Ex parte ij. XXX.

LItis moræ ubi fit mentio, intelligitur de tempore quo fuit facta conteſtatio litis. Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viv. *in ration. lib. 5. juris Pontif. pag. 340.* Alagona *in compend. juris Canon.* pag. 893. remiſſivè Ximeo. *in concord. p. 1. & 2.* 1

Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Marant. *de ordine judic. p. 5. tit. & omnia fiant durante inſtantia, n. 64.* Surd. *de aliment. tit. 1. q. 8. n. 4.* Cabed. *Luſit. deciſ. 15. n. 10. p. 2.* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſtici, deciſ. 344. n. 1.* quos refert, & ſequitur parens meus *in commentariis ad ordinationem Regiam Luſitanorum, lib. 3. tit. 20. §. 7. n. 3.* addo Parlad. *differ. 128. n. 4.* litem enim non aliter quàm per cœptum judicium, & litem conteſtatam dici affirmat Lancel. *de attent. p. 2. c. 4. in præf. n. 155.* & ideo quando verbum, *hic*, profertur à lege, intelligitur poſt litem conteſtatam, Soc. *conſ. 244. n. 13. lib. 5.* Salgado *de protect. Regia, tom. 1. p. 2. c. 13. n. 44.* 2

SUMMARIUM.

1 *Compendium hujus text. refertur.*
2 *Canonica portio non ſolvitur Epiſcopo de relictis fabrica.*
3 *Quarta Epiſcopalis non detrahitur de relictis perſonis.*

Cap. Ex parte iij. XXXI.

LEgatus quando facit conſtitutionem ut mortuariorum tertia pars Epiſcopo ſolvatur, non intelligitur de his, quæ ad ornamenta Eccleſiæ, vel ad fabricam illi neceſſariam, vel ad luminaria, vel quæ pro anniverſario ſeptimo, trigeſimo, ac vigeſimo faciendis, nec de his, quæ perſonaliter fiunt perſonis, ut Rectori Eccleſiæ, niſi fiat ratione Eccleſiæ, ſed de aliis prout eſt in jure communi. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anchar. Panorm. Mar. Socin. Viv. *in ration. lib. 5. juris Pontificij, pag. 340.* Alagona *in compend. juris Canon. pag. 793.* remiſſivè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* 1

Vel ad fabricam, &c. Notatur ad hoc, quod de relictis fabricæ non ſolvitur Canonica portio Epiſcopo, aut Eccleſiæ Parochiali, ut per Coſm. *in pragmat. ſanct. tit. de elect. verbo fabricæ, pag. 151. verſa*, Rota coram Illuſtriſſ. Seraphino in una Syracuſana quartæ, apud Stephan. Quarant. *in ſumma Bullarij, verbo quarta Epiſcopalis, verſ. ſecunda difficultas*, ubi citantur Roman. *conſ. 233. in princ.* & Capyc. *deciſ. 23. num. 4.* in qua quidem deciſione idem Illuſtriſſimus Seraph. quærit an hoc caſu debeatur quarta, quando de præſenti non indiget reſtauratione, & *ibi* in hæc verba reſpondet. Nam affirmativam tenuerunt Hoſtienſ. Joan. Andr. Anchar. *in d. cap. ult. de teſtam.* ubi Covar. exiſtimat eſſe magis communem opinionem: contrarium tamen tenuerunt Goffred. Card. Barbatia, & ipſe Covar. per text. *in cap. nobis 2. quæſt. 2.* quia legatum Eccleſiæ non indigenti ſervandum eſt in futuram Eccleſiæ refectionem, & reſtaurationem. Ideò in hoc conflictu attendenda eſt forma legati: ſi enim teſtator vult ſtatim, vel in ſingulos annos ſolvi aliquid pro reſtauratione Eccleſiæ, quæ reparatione 2 3

non

non indigeat, tunc ſervari poterit communis ſententia: ſi verò leget pro reſtauratione Eccleſiæ, quoties ea indigebit, tunc contraria ſententia erit ſequenda, & ſub hoc articulo cadunt etiam relicta pro ſubventione Eccleſiæ reſpectu luminarium, ornamentorum, & aliorum ad cultum divinum pertinentium; ex his namque non debetur quarta, *d.cap final.* ſi verò uſus eſt indeterminatos, & non determinatus perpetuo cultui divino, tunc debetur quarta, text. *in præſenti, & in cap. requiſitis, de teſtam.*

3 *Vel de his, quæ perſonis ſpecialis*, &c. Notatur ad hoc, quod de relictis perſonis non detrahitur quarta Epiſcopalis, ut per Rot. *in Syracuſana quarta coram Illuſtriſſimo Seraph. in prima diffi ultate*, apud Stephan. Quarant. *d. verbo quarta Epiſcopalis, verſ. circa propoſitum.*

SUMMARIUM.

1 *Compendium hujus text. refertur.*

2 *Beneficii appellatione largè ſumpto vocabulo omnia comprehenduntur beneficia.*

3 *Vicarius Epiſcopi, cui facultas conferendi beneficia data eſt, poteſt etiam benefi ia curata, & dignitates conferre.*

4 *Indultum conferendi beneficia alicui à Papa conceſſum, comprehendit omnia beneficia etiam curata & dignitates.*

5 *Præbenda eſt beneficium Eccleſiaſticum.*

Cap. Tua nobis XXXII.

1 FRuctus Beneficiorum primi anni quando Papa concedit ex juſta cauſa ad relevanda debita Epiſcopi, nomine beneficiorum veniunt etiam majora beneficia, & præbendæ. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Mar. Socin. Viv. *in ration. lib. 5. juris Pontif. pag. 339.* Alagona *in compend. juris Canon. pag. 794.* remiſſivè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 *Præbenda, & alia beneficia generali beneficiorum nomine continentur.* Notatur ad hoc, quod appellatione beneficii largè ſumpto vocabulo omnia comprehenduntur beneficia, tam majora, quàm minora, præbendæ, & dignitates, &c. gloſſ. *in cap ſi gratioſè, verbo beneficia, de reſcriptis, & in c. 1. verbo benefi ia, de rerum permut. lib. 6.* Abb. in *cap. poſtulaſti, n. 2.* Felin. *n. 4.* & Dec. *num 12. de reſcriptis*, Rebuff. *in praxi, tit. quid ſit beneficium, num. 10.* Medices *de defi iit. part. 2. c. 16. num. 5.* Sahagun *in cap. ad aures, num. 3. de reſcriptis, & in cap. fin. num. 20. de ſequeſtr. poſſ. ſ.* optimè Nicol. Garc. *de beneficiis, part. 1. cap. 6. num. 37.* Card. Tuſch. *lit B, concluſ. 19.* cum aliis per me citatis *in tract. de appellativa verborum utriuſque juris ſignific. appell. 32.*
3 *num. 1.* Unde Vicarius Epiſcopi, cui facultas conferendi beneficia data eſt, poteſt etiam Curata, & dignitates conferre, Coſmas *in pragmat. Sanct. tit. de collat. verbo procuratorem, fol. 248. verſo* Rebuff. *d. tit. quid ſit beneficium, num. 11. & in forma Vicariatus, n. 1 x 1.* Sbroz. *de officio Vicarii, lib. 2. quæſt. 71. & ſeqq.* Card. Tuſch. *d. concluſ. 59. num. 2.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancellariæ, gloſſ. 6. num. 15.* Azor. *inſtitut. moral. part. 2. lib. 3. cap. 44. quæſt. 7. & 8.* plures per Garc. *d. cap 6.*
4 *num. 40.* Unde etiam indultum, ſeu facultas conferendi beneficia alicui à Papa conceſſa, comprehendit omnia beneficia, etiam curata, & dignitates, *cap. dudum, de præbendis in 6.* & ibi gloſſ. *verbo beneficia*, Gonzal. *d. gloſſ. 6. n. 24.* Card. Tuſch. *d. concl. 59. n. 2.* Garc. *d. c. 6. n. 41.* ubi *n. 44.* refert aliquos contrarium tenentes, quos *ibi* reprobat.

Ex verbis text. *ſuprà* relatis jam colligitur, præbendam eſſe beneficium Eccleſiaſticum, idem probat text. *in cap. dilecto, verſ. præterea, de præbend.* ubi Innocent. Abbas & communiter ſcribentes, idem Abb. *n. 4.* Dec. *n. 6. & 7. in cap. majoribus, illo tit. de præb.* idem Dec. *in cap. cùm M, num. 31. de conſtitut. & in cap. ex literis, de probat.* Prob. *in rubr. de præbend. lib. 6. num. 6.* Cardin. *in Clement. ult. eod. tit. à n. 10.* S. Antonin. *p. 3. tit. 15. cap. 1. §. 1.* Selva *de benefic. part. 1. q. 2. n. 31.* Caſſad. *deciſ. 17. de præbend.* Rot. *deciſ. 8. de conceſſ. præbend.* aliàs 247. Gom. *de expect. n. 32.* Gig. *de penſion. q. 21. n. 3.* dicit communem Felin. *in c. cùm acceſſiſſent, num. 13. de conſtit.* latè Sebaſt. Cæſar *de Eccleſiaſtica hierarch. p. 3. diſp. 12 §. ult. n. 39.* Sed obſtat maximè text. *in cap. penult. de Magiſt.* ubi præbenda laico confertur, tradit gloſſ. recepta *verbo receperunt, in dict. cap. cùm M.* Gig. *à n. 3.* conſtat 5 verò beneficium Eccleſiaſticum non eſſe laico conferendum, *cap. 2. de conſtitut.* advertit Selv. *ubi ſuprà, q. 1. n. 4.* & Gom. *d. loco n. 8.*

Pro reſolutione igitur prædictæ difficultatis præmittendum eſt præbendam dupliciter accipi poſſe, vel enim ſumitur pro jure ſpirituali recipiendi fructus ratione officii ſpiritualis, vel ſumitur prout ſignificat fructus, qui præbentur ratione prædicti officii, vel prout ſignificat illud ex quo fructus perſolvuntur, de qua agit text. *in d. cap. ex literis*, ut decima, quæ aliquando pro jure decimandi capitur, de qua text. *in cap. quarta, de præſcriptionib.* Aliquando verò ſumitur pro fructibus ipſis temporalibus, qui ratione decimarum perſolvuntur, de qua agit text. *in cap. pervenit 1. quæſt. 3 & in c. 1. cap. ultim. §. quod autem, 16. q. 1. & in c. 2. § ſanè, de decimis, lib. 6.* Priori modo præbenda ſumpta, ſive canonicatui conjuncta ſit, ſive abſque eo ſeparata conſideretur, eſt quidem beneficium Eccleſiaſticum, minimè verò ſi ſecundo modo accipiatur, patet ſi expendatur, priori modo ſumptam eſſe jus ſpiritualibus annexum, & habere omnia, quæ in definitione beneficii requiruntur; contra verò ſi ſecundo modo ſumatur, advertit eleganter Innoc. *in d. cap. majoribus in princip.* quicquid gloſſ. *d. verbo receperunt*, & Dec. *dictis locis*, contradicant, ſequitur Caſſad. *d. deciſ. 17.* & Gom. *d. num 32.* Ex quibus jam colliges concordiam ad hunc text. cum text. *in dict. cap. penult.* ut ſcilicet text. *in præſenti*, intelligatur de præbenda priori modo accepta, prout eſt jus conſiſtens in receptione fructuum ratione officii ſpiritualis, text. verò *in dict. cap. penult.* agat de præbenda prout importat fructus ipſos temporales, qui ratione prædicti officii perſolvuntur, unde nihil mirum ſi laico ibi poſſit aſſignari propter legendi miniſterium, de quo *ibi*, idque patet ex verbis ipſius text. ibi, *non quod propter hoc efficiatur Canonicus, ſed tandin*, &c. quibus verbis inſinuat Pontifex ſolùm dari laico Magiſtro fructus ipſos, non verò jus illud, quo aliàs recipiuntur ratione officii ſpiritualis: ſic aliàs decima primo modo accepta beneficium Eccleſiaſticum appellatur, non verò ſi ſecundo modo conſideretur, & ſic illo modo nequaquam, iſto verò rectè laico aſſignari poteſt ex diſpenſatione, ob prohibitionem text. *in cap. 1. 16. q. 7. & in c. 3. de privileg. & in cap. prohibemus, & in cap. quamvis, de decimis*, advertit in ſpecie Covar. *variar. lib. 1. c. 17. num. 5.*

SUMMARIUM.

1 *Compendium hujus text. refertur.*
2 *Declaratur Concil. Trid.* ſeſſ. 23. de reform. c. 15.
3 *Collegiata inſignis qua dicatur.*

Cap. Tranſmiſſæ XXXIII. & ult.

Gregor. IX.

1 VErbum, *moderationis*, quando ponitur in literis, non poteſt multiplicare numerum, ſed minuere. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Joan. Andr. Hoſt. Butr. Anch. Panorm. Mat. Socin. Viv. *in ration. lib. 5. juris Pontif. pag.* 340. Alagona *in compend. juris Canon. pag.* 791. remiſſivè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 *Vt Canonicorum, & præbendarum numerum*, &c.] Hodie ex nova diſpoſitione Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reformat. c.* 15. in Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis inſignibus, ubi frequentes, adeòque tenues ſunt præbendæ ſimul cum diſtributionibus quotidianis, ut ſuſtinendo decenti Canonicorum gradui pro loci, & perſonarum qualitate non ſufficiant, licet Epiſcopis cum conſenſu Capituli, vel aliquot ſimplicia beneficia, non tamen regularia, iis unire, vel ſi hac ratione provideri non poſſit, aliquibus ex iis ſuppreſſis, cum patronorum conſenſu, ſi de jurepatronatus laicorum ſint, quarum fructus & proventus reliquarum præbendarum diſtributionibus quotidianis applicentur, eas ad pauciorem numerum reducere, ita tamen ut tot ſuperſint, quæ Divino cultui celebrando, ac dignitati Eccleſiæ commodè valeant reſpondere. Pro cujus decreti declaratione conſule Zerol. *in prax. Epiſcop. p. 1. verbo beneficia*, §. 1. *verſ.* 11. Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſſ.* 37. *n.* 25. Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ.* 488. *in 1. edit. & reſol.* 379. *n. 4. in 2. edit.* Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 278. *n.* 34. Monet. *de diſtribut. quotid. p. 1. q. 5. à n.* 26. ubi refert Sacram Congregat. Concilii cenſuiſſe, quod ſi Eccleſiæ non ſunt Cathedrales, aut Collegiatæ inſignes, non habeat locum decretum hujuſmodi, nec poſſit Epiſcopus, aut Vicarius Apoſtolicus extinguere præbendas, ut augeat diſtributiones,

3 etiam ad augmentum cultus divini. Quæ autem dicatur Collegiata inſignis non ſatis conſtat apud Doctores, nam D. Ludovic. Centoflorennis in Sacra Rituum Congregatione pro Collegiata Eccleſia S. Pauli oppidi Civitatis novæ, Firmanæ diœceſis, obtinuit illá dici inſignem, eo quòd oppidum, in quo ſita eſt, inſigne reddat numerus quatuor mille habitatorum, hoc eſt, focularium octingentorum viginti, quatuor Regularium, & unum ſanctimonialium Monaſteria ibi exiſtentia, copia peritorum, & nobilium, in quibus qualitatibus decernendis multum judicis arbitrio eſſe deferendum atteſtantur gloſſ. *verbo copia, in cap ſtatutum, de reſcript. lib. 6.* Lap. Specul. Ttraq. & alii apud Menoch. *de arbitr. caſu* 158. *n.* 4. & in puncto oppidum Fonſeiæ Toletanæ diœceſis eſſe inſigne, quia habebat octingentos municipes, conſuluit Navar. *ſub hoc tit. conſ.* 1. refert D Joan. Anton. Maſſobr. *in ſua praxi habendi concurſum pral. 2. dub. 2.* & *in tract. de Synodo Epiſcopi, cap. 4. dub. 14. n.* 9. noviſſimè idem D. Ludovicus ſupplicavit Sacram Rituum Congregat. ut dignaretur declarare primò, an Canonici Eccleſiarum Collegiatarum inſignium debeant præcedere in Synodo Canonicis Eccleſiarum non inſignium? Secundò an debeant adhuc præcedere, ſi Eccleſia Collegiata non inſignis ſit antiquior in erectione? Tertiò quid ſi erectio Collegiatæ inſignis facta fuerit ſine alicujus præjudicio? Sacra Rituum Congregat. ad primum reſpondit Canonicos Eccleſiarum Collegiatarum inſignium præferendos eſſe in ſynodo, ac proceſſionibus Canonicis Eccleſiarum Collegiatarum non inſignium. Ad ſecundum itidem præferendos eſſe, etiamſi Eccleſia Collegiata non inſignis ſit antiquior in erectione. Ad tertium idem procedere, etiamſi erectio Collegiatæ inſignis facta fuerit cum clauſula, *ſine alicujus prajudicio*, cùm eo ipſo quod Eccleſia eſt effecta inſignis, gaudeat privilegiis Eccleſiarum inſignium; refert noviſſimè Joan. Anton. Maſſobr. *in ſua praxi habendi concurſum, pral. 2. dub. 3. ſecundùm Roman. impreſſ.*

De Regulis Iuris.

Tit. XLI.

SUper hanc rubr. ſcripſerunt Zabarel. Joan. Andr. Anan. Butr. Anchar. Henric. Panorm. Joan. de Londris *in breviario ſanctorum Canon. fol.* 185. Martin. Meſnart. *in epitome Decret. fol.* 209. *verſo*, Petr. de Ravenna *in compendio juris Canon.* Goffred. & Hoſt. *in ſum. hujus tit* Alex. Caſan. & Anaſt. Germon. *in paratitlis ad quinque libros Decret. ſub hoc tit.*

Cap. Omnis res I. *Chryſoſt.*

OMnis res per quaſcumque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſolvitur, Narbona *de appell à Vicario ad Epiſcopum, p. 1. n.* 95. Valaſc. *conſ.* 130. *n.* 19. ego ipſe *de Axiom. juris uſu freq. Axiom.* 199. *n.* 8. Unde eadem ſolemnitas requiritur in revocatione actus, quæ in confectione ipſius, Duen. *reg.* 187. *verſ.* 18. Cald. Pereira *de poteſtate elig. c. 7. n.* 19. ego ipſe *in tract. de locis communib. argument. juris, loco* 26. *n.* 12. 1

Cap. Eſtote II.

DUbia in meliorem partem ſunt interpretanda, Aldret. *de Religioſa diſciplina tuenda, lib. 2. c. 2. n.* 23. Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 1. comp* 17. *num.* 2. Aloyſ. Ricc. *in collect. decis. p. 1. collect.* 220. ubi multipliciter exemplificat, Farin. *in praxi crimin. p. 3. q* 85. *à num.* 27. ubi limitat aliis citatis per me *in tract. de Axiomat. juris uſu freq. Axiom.* 78. *n.* 1. Et in dubio benignior interpretatio eſt facienda, Thom. de Thomaſ. *in florib. legum, reg.* 154. ac tutior pars eligenda, Sayr. *de cenſur. lib. 1. c. 16. n.* 38. *caſu* 1. & *lib. 6. c. 2. n.* 16. Sanch. *de Matrim. lib. 2. diſp. 41. n.* 9. Flores de Mena *var. lib. 1. q. 9. n.* 18. & citavi plures alios *ad c. juvenis, n. 5. de ſponſalib.* & *Axiom.* 77. *n.* 2. eleganter materiam declarat Joan. Sanctius *in ſelectis, & practic. diſput. diſp* 42. ferè *per tot.* & præcipuè *n.* 11. ubi ita ait: Reſpondemus tamen locum habere regulam prædictam (ſcilicet quod in dubio tutior pars eſt eligenda) quando quis dubitat practicè num ſibi liceat hîc, & nunc operari, vel non operari, tunc enim pars ſecurior eſt eligenda, dum non deponitur dubium practicum, ut ſi quis dubitet practicè, an hic & nunc teneatur jejunare, tenetur ſanè donec illud dubium non deponitur, quia aliàs actus fieret cum conſcientia practicè dubia, & tunc non eſt conſilium ſequi partem tutiorem, ſed præceptum. Sylveſt. *verbo dubium, quæſt. 2. §. 4.* 1

Navar.

Nauar. *in cap. ſi quis autem, de pœnit. diſtinct. 7. n. 42.* Cordub. *lib. 2. queſtionary, q. 3. prop. 3.* Sanch. *lib. 2. de matrim. diſp. 41. n. 9.* Hinc qui dubitaret practicè an licitè accederet, vel non ad Euchariſtiam, quia dubius eſt num biberit, vel ederit poſt mediam noctem, tenebitur non accedere, & ſequi partem tutiorem (tutior autem pars dicitur, non quia contraria pars eſſet etiam tuta, & iſta tutior, ſed idem eſt dicere quod in dubiis eligenda ſit pars tutior, atque dicere quod ſit eligenda pars tuta & ſecura) in qua nullum reperitur peccatum, cum dubitet de acceſſu, num ſibi liceat hic, & nunc, vel non. Si verò dubium practicum deponat, non tenebitur non accedere, immò nec ſub conſilio illa pars, quæ dictat non eſſe accedendum, erit ſequenda; cùm ex vna parte accedens nullum peccatum committat, & ex alia non accedens priuetur gratia ſacramentali. Conſilium autem ſequendum relicto contrario majus bonum conciliare debet illud inſequenti. Unde tunc accedere erit tutior pars, & minus tuta abſtinere, cùm tutior pars illa dicatur, cujus ſequela nullam generat culpam, & plura, majoraque quàm pars contraria, adducit bona. Hactenus Ioannes Sanctius.

Et hanc regulam ex conſilio eſſe intelligendam quando ſunt duæ opiniones probabiles, & altera minùs tuta, cùm tunc ſolùm ſit conſilium ſequi partem tutiorem, tenent D. Anton. *p. 1. tit. 3. c. 10. § 10 concl. 7. verſ. pro cujus enodatione.* Angel. *verbo opinio, n. 2.* Syluest. *eod. verbo, q. 1. in fin.* Nau. *in cap. conſideret, in princ. diſt. 5. n. 38.* Hentic. *in ſum. lib. 4. c. 3. § 4. in fin.* Gutier. *canon. lib. 1. c. 31. n. 41.* Sanch. *d. diſp. 41. n. 9.*

Cap. Qui ſcandalizaverit III.

1 De ſcandali diffinitione, diuiſione, eiuſque materia vide D. Thom. 2. 2. q. 43. D. Anton. *p. 3. tit. 7. c. 4. à princ.* Doctores *in c. 2. de praeſcript.* vbi Panorm. n. 8. Felin. *à n. 2.* Cou. *in reg. peccatum, p. 1. in initio, à n. 3.* Nau. *in man. c. 6. à n. 19. & c. 14. à n. 28. & in c. conſideret, §. animaduerte, à princ. diſt. 5.* Iacob. de Graffiis *in aureis deciſ. p. 1. lib. 2. c. 68.* Flamin. *de reſignat. benef. lib. 5. q. 3. n. 166 cum ſeq.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 12. c. 16.* Farin. *conſ. 30. n. 2,* vbi addit Albertin. *in tract. de ſecreto, n. 236. cum ſeqq.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 1. c. 6.* Illuſtriſſ. D. meum Rodericum à Cunha *in Comment. ad c. licèt 4. diſt. 35.* Sayr. *in Claui Regia, lib. 7. c. 6.* Paul. Layman. *in Theologia morali, lib. 2. tract. 3. c. 13.*

2 Regula hæc eſt intelligenda de triplici veritate, videlicet vitæ, juſtitiæ, & doctrinæ, vt per Bonacoſ. *commun. crimin. p. 2. verbo Canon, fol. 8.* Sed intelligendam eſſe de veritate, ſeu bonitate vitæ, non autem de veritate doctrinæ, & juſtitiæ, quæ aliquando omittuntur propter ſcandalum, aſſerit Nauar. *commento 3. de Regularibus, n. 35.*

3 Notatur ad hoc, quod ad ſcandala vitanda multa ſunt concedenda, quæ aliàs non concederentur, vt per Menoch. *conſ. 51. n. 44.* Rebuff. *de priuilegiis ſchol. priuil. 110. p. 2.* Lancellot. *de attent. p. 2. c. 4. ampl. 21.* Flamin. *d. q. 3. n. 166.*

Cap. Quod non eſt IV.

1 Plura de neceſſitate cumulat Tiraq. *de retract. lig. §. 26. gloſſ. 1. n. 20. cum ſeqq.* Et neceſſitatis diuiſionem vide apud Menoch. *de arbitr. caſu 182. à n. 19.*

2 Notatur hic text. ad hoc, quod neceſſitas facit licitum, quod non eſt licitum in lege, vt per Tiraquel. *de pœnis temper. cauſa 33. n. 3.* Ceual. *communium contra commun. q. fin. num. 6. tom. 4.* Cardoſo *in praxi judicum, verbo neceſſitas, num. 1.* & alios citatos per me *in tract. Axiom. juris vtriuſq. Axiom. 157. n. 2.* Nam neceſſitas legi non ſubiacet, Gail. *lib. 1. obſeru. 02. n. 7.* Plaz. *de delict. lib. 1. c. 28. n. 3.* Surd. *deciſ. 86. n. 8.* Matienzo *l. 1. gloſſ. 21. tit. 10. lib. 5. nouæ recop.* Muñoz de Eſcobar *de ratiocin. adminiſt. c. 14. à n. 10.* Ceuall. *d. q. fin. n. 50.* Sanch. *de matrim. lib. 3. diſp. 10. num. 27.* Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ. deciſ. 711.* Ego ipſe *d. Axiom. 157. num. 1.*

Notatur etiam ad hoc, quod ex neceſſitatis cauſa poteſt mutari aliquid de forma aſſignata, vt per Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 60. n. 45.* 3

Cap. Quod latenter V.

Notatur ad hoc, quod ſuſpectum eſt, quod clam & ſecretò fit, vt per Tiraq. *de retract. tit. 2. in præfat. n. 13.* Brunor à Sole *in locis communibus, verbo factum 8.* Et occultè actum faciens, generalem contra ſe habet præſumptionem, juxta Chriſti Domini auctoritatem *Ioan. 3. qui malè agit odit lucem,* refertur *ſuprà in cap. conſuluit, de officio deleg. & in c. vnic. verſic. porrò, vt Eccleſiaſt. benefic.* cum ſimilibus, de quibus Tiraq. *de pœnis temp. c. 11. num. 51.* Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſ. 12. n. 7.* Maſcard. *de probat. concl. 815. n. 33.* Surd. *conſ. 132. n. 4.* Sicut è contrario ea, quæ in conſpectu aliorum; & palam fiunt, ſunt ab omni ſiniſtra ſuſpicione aliena, *c. non exiſtimo, verſ. & multùm refert, ff. de adminiſtr. tutor. l. cùm ipſe tutor, § fuit quæſitum,* & ibi Rip. *ff. de contrah. empt.* Menoch *de arbitr. lib. 2. cent. 3. caſu 244. à princ.* 1

Cap. Defleat VI.

Notatur ad hoc, quod reus omnium factus eſt, qui mortaliter peccauit tranſgrediendo vnicum præceptum, vt per Tiraq. *de judicio in rebus exiguis, verſ. 57. pag. 93.* Sayr. *in claui Regia, lib. 2. c. 7. num. 2.* Et omnis virtus detrimentum patitur ab vno vitio, Coſm. *in pragmatic. ſanct. tit. de collat. verbo virtutum, pag. 188.* 1

Cap. Quamvis VII.

Collige ex textu quod paſtor tenetur inquirere, & habere curam de ouibus ſuis, vt per Coſm. *in pragmat. ſanct. in proœm. verbo non agnoſcant, pag. 34. verſa,* Auil. *ad c. 1. Prætorum, n. 10. fol. 61. verſo.* Nam propriè Epiſcopus, ſiue alius quivis Prælatus dicitur paſtor, ſicut & oues rectè appellantur ſubditi, *Ioan. 10. & 21.* non ſecundùm illam longè aliam ſignificationem, qua filii Iacob ad Pharaonem dixerunt, *Paſtores ſumus,* quia per famulos ducebant gregem, & fœtu, lanaque fruebantur, ſed potiùs officio, & cura, quam bonus paſtor per ſe ipſum, non vt mercenarius debet exhibere, vt verbum *paſcere,* ſonat, id eſt, per prata Scripturæ gregem deducere, ejuſque fontibus recreare, atque oleo ſcabiem inungere docendo verbo, & bonorum operum exemplo, vt colligitur ex Concil. Trid. *ſeſſ. 6. de reformat. c. 1. & ſeſſ. 23.* etiam *de reform. c. 1.* & aliis per me adductis *de offic. & poteſt. Epiſc. p. 1.* 1

Vnde debet Paſtor vigilare, & non dormire ſuper cuſtodiam gregis, vt habetur in Pſal. 120. *Ecce non dormitabit, neque dormiet, qui cuſtodit Iſrael;* latratu enim canum, id eſt, Prædicatorum, & baculo Paſtorum arcendi ſunt lupi, vt habet Iſai. *c. 55.* refert Illuſtr. D. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad cap. oportet 23. num. 2. diſt. 81.* 2

Cap.

Cap. Indignum VIII. & fin.

Luc. III.

PRobat hic text. pro rebus ſpiritualibus homagium, ſeu juramentum illicitum eſſe præſtare, quod tanquam ſimoniacum reprobatur *in cap. ex diligenti 17. de ſimonia*, intellige non quidem de juramento cujuſcunque fidelitatis, ſed illius tantùm, quo quis tanquam vaſſallus tenetur ſuas operas alteri, velut domino ſuo, præſtare, cui ex vi prædicti juramenti manet obligatus ad prædictas operas, quoties oportuerit, exhibendas, *cap. de forma, verſic. ſed quia*, 22. *q.* 5. Id enim importat homagium, de quo *in præſenti text. & in d. cap. ex diligenti*, juncta gloſſ. vbi juta ſimilia citat, *verbo homoque, in Clem. paſtoralis, de re iudic.* optimè Abb. *in d. cap. ex diligenti, n.* 4. Guid. Papæ *deciſ.* 59. *cum ſeq.* Chaſſao. *in conſuet. Burgund. rub.* 3. §. 3. *gloſſ.* 2. Soar. *de Relig. lib.* 1. *de jurament. c.* 13. *n.* 24. vbi tractat quid ſit homagium, & an per illud juramentum inducatur; vnde cùm hoc jus vaſſallagii ſolis dominis temporalibus, non verò Eccleſiaſticis Prælatis debeatur, *cap. eſto ſubiectus*, ibi, *ſcientes ſe eſſe Sacerdotes, non dominos*, & ibi, *neque vt dominantes in cleris*, 95. *diſt.* rectè fit, quod velut munus indebiti obſequii nequeat pro beneficio ſine ſimonia præſtari, juxta *cap. cùm eſſent, de ſimonia*; ſecus de juramento fidelitatis clericorum ad ſuos Prælatos dicendum eſt, quod ad ſolam obedientiam, & tanquam patribus, & paſtoribus debitum obſtringit, optimè Abb. *d. n.* 4. Non obſtat *cap. grauem* 15. *ſuprà de exceſſib. prælat.* vbi clerici fidem præſtiti homagii, ac debitam reuerentiam ſuo Epiſcopo denegantes grauiſſimè puniuntur, ſic planè ſignificans licitum eſſe clericis homagium præſtare Prælatis Eccleſiaſticis. Reſpondetur enim cum gloſſ. *ibi*, communiter recepta, *verbo homagij*, & Abb. *d. n.* 4. text. procedere in homagio latè ſumpto, prout fidelitatem, & obedientiam Epiſcopis debitam importat.

FINIS.

INDEX

ADDITIONES

Ad tres ſuperiores Tomos DECRETALIUM, quæ partim ab operis prætermiſſæ, partim verò ad nos ſeriùs delatæ, ut ſuis inſerantur locis, eas ad oram ponere nobis viſum eſt.

TOMO I.

AD LIB. I.

CAP Pactiones, fin. de pactis, *n.1.in fin. pag.* 301.

NOVISSIME Joan. de Balboa *in annuis Academicis prælectionibus Salmanticenſibus*, tom. 2. pag.317. *cum ſeqq.*

AD LIB II.

CAP. Significaſti XVIII. de foro comp tenti, *n 7 ferè init. ibi, n.132. cum ſeq. pag.*384.

ET ſubdit *ibid. n.* 122. huius text. concluſionem non procedere, quando Clericus contraxit in aliquo loco, quia tunc poteſt in eo conueniri,& ſi contractus ſit celebratus ſine voluntate ſui Epiſcopi, ad hoc immediatè non procedat ex voluntate Clerici,ſed potiùs ex diſpoſitione juris, quæ jubet partes etiam inuitas reſpondere in loco,in quo contraxerunt, *cap.*1. *§.contrahentes, de foro compet. in* 6. quod adeò verum eſſe aſſerit, vt in loco contractus conueniri poſſit, etiamſi ibi non inueniatur, dummodo in contractu illo proprio foro renuntiauerit, iuxta *gloſſ.*2. *in l.*1. *ff. ſi quis in ius vocatus* & ſubiungit *ibid. n.*172. hanc reſolutionem procedere, quamvis contractus ſit celebratus extra Regnum Clerici contrahentis, quia etiam tunc valebit prorogatio facta in iudicem contractus.

CAP I. II. & III. de libelli oblat. *num.*1.*fin. pag.*387.388 *&* 389.

NOuiſſimè Ioan. de Balboa *in annuis Acad prælect. Salm. tom.*1.*pag.*2.*cum ſeqq.*

CAP. I. de ord. cognit. *n.*1. *in fin. pag.*412.

NOuiſſimè Ioan de Balboa *in annuis Acad.prælect. Salm tom* 1.*pag.*4.*cum ſeqq.*

CAP. II. eod. tit. *num.*1.*fin. ead pag.*

NOuiſſimè Ioan de Balboa *in annuis Acad prælect. Salm. tom* 1.*pag.*13.*cum ſeqq.*

CAP. III. eod. *num.*1.*fin.pag.*413.

NOuiſſimè Ioan de Balboa *in annuis Acad.prælect. Salm. tom.*1 *pag* 24. *cum ſeqq.*

CAP. fin. eod *num* 1.*fin.pag* 414.

NOuiſſimè Ioan de Balboa *in annuis Acad.prælect. Salm, tom.*1 *pag* 33. *cum ſeqq.*

CAP. I. III. IV. & V. de cauſ. poſſeſſ & propriet. *n* 1.*fin pag.*420.421.413. *&* 427.

NOuiſſimè Ioan.de Balboa *in annuis Acad prælect. Salm. tom* 1.

TOMO II.

AD LIB. III.

Rubr. de commodato, *n.*2.*fin.ibi, cum multis ſeqq. pag.* 118.

IVL.Pac. *in tract.de contract.tit.de commod.* Luyſ. Turrian.*de juſtit.& jur.diſp.*11.*dub.*5. Hermoſil. *in addit.ad Gregor.Lopez, l.*1 *tit.*2 *p.*5.

CAP. vnic. eod. tit. *n.*5.*fin. ibi, n.*10.*cum ſeqq. pag.*119.*col.*1.

PLures refert Hermoſil *ad Gregor. Lopez, l.*2.*gl.*1. *&* 4.*n.*2.*tit.*2.*part.*5. *pag.*153.*tom.*1.

*Ibid. num.*6. *fin. ibi, num.*475.

Seraph. *de privileg. juram privileg.*74 *n.*209. Carot. *de locato, n.*4. *rubr. de caſib. q.*9. Molin. *in emporio juris, tit.*8.*q* 1.*n.*7. Guiiet. *lib.*4 *q.*47. *n.*18 Iul. Pac. *de contractib. tract. de commodato, c.*11. *n.*44 Felic. *de ſociet. c* 23.*n* 16. Hermoſil. *in addit ad Greg. Lopez l.*3. *gl.*7. *tit.*1. *p* 5. *pag.* 158. Caſus fortuitus eſt accidens quod per cuſtodiam, curam, diligentiamve mentis humanæ non poteſt euitari, vt per Strach. *de aſſecurat.p.*3.*n.*63. Medices *de caſibus fortuitis, q.*12. *n.*11. Petr.Greg. *ſyntagm.juris lib.*21 *c.*12.*n.*1.Carot.*de locato,q* 4 *rub.de caſibus fortuitis,q.*12.Parlad. *differ.*132.*n.*15. Azeued. *l.*2. *tit.*9 *lib* 4.*noua recop.* D Matta *voto* 58.*num.*3. Felic. *de ſociet c.*25.*n.*1. Scacc. *de commerc.§.*1.*q.*1. *n.*134 Hermoſil. *in addit.ad Gregor. Lopez, l.*2.*gloſſ.*1. *&* 2.*tit.*5. *part.*5.

*Ibid.num.*8 *fin. ibi, collect.*40.*n.*1.

Sebaſt Medic *de caſibus fortuitis,p.*2.*q.*7 *n.*1.Caroc. *de locato & conducto,rub.de incend.n.*6. Mugon.*dec.*111. *à n.*40 Card.Tuſch.*verbo incendium, concluſ.*60 *num.*8. Hermoſil. *vbi ſuprà, gloſſ.*3 *pag.*155.

Rub .de depoſito, *n* 2 *pag.*119 *col.*2.

A Mar. Roderic. *de priuileg crediter. art.*6. Caſtil. *quotid. controuerſ. lib* 3.*c.*16 nouiſſimè Hermoſil. *in addit.ad Gregor.Lopez, l.*1.*tit.*3.*part.*5.*pag.*177. *cum ſeqq.*

CAP. II. eod. tit.*n.*2. *fin. ibi, q.*169. *n.*37. *pag* 122.*col.*2.

CArd.Mantic. *de tacitis & ambig. conuent. lib.* 10. *tit.*9 *n.*40.Carot *de depoſito, p.*1 *tit. de caſu. n.*99. Card *Tuſ.in praxi iudicum, verbo commodatum, num* 8. Hermoſil.*in addit.ad Gregor.Lopez, tom.*1. *pag.*196. *in fin. cum ſeq*

*Ibid.n.*5 *ibi, de depoſito, cap* 8 *quæſt.*3.

Tyndar *de compenſat art.*4.*n.*41.*&* 42.Carot.*de depoſito, tit de caſu,n.*15. Medic. *de compenſat. p.*1. *q.* 15. Iacob Ræuar.*lib.*1.*var.c.*11. Cujac *lib.*8.*obſeruat.c.*16. *ad fin.*Hermoſil. *vbi ſuprà,pag.*200.*n.*1.*cum ſeq.*

Ibid.num.6.fin.ibi,cap.22. num.35.

Plot. *de in litem iurando*, §.10.*n*.32. Auend. *de cenſib.* c.45.*n*.15.Felician *eod tract.tom.*2 *lib.*1.*c*.8.*n*.7.*verſ.pro contraria verò ſententia*.Ceuall.*in tract.de cognit.per viam violentia*,*p*.2.*q*.1.*n*.39.Hermoſil *vbi ſuprà*,*n*.3.ea ratione,quia depoſitum vno modo tantùm contrahitur, videlicet re ipſa, non verò per confeſſionem recepti.

CAP. I.II III. cum omnibus ſeqq. de locato & conducto, *n*.1.*pag*.135. *& ſeqq.*

NOuiſſimè Luſitanus Doctor Didacus de Brito amplam repetitionem ſuper hunc text. edidit.

CAP. IV. de fidejuſſor. *n*.8.*ibi*, *collect*.24. *num*.1.*pag*.180.

REdoan. *de rebus Eccleſ.non alien.sit an & quando ex mutuo obligetur Eccleſia*,*q*.4.*n*.1.Maſcard.*de probat. concl.* n.65.*ex n*.1.Mozz *de contract.tract.de mutuo, cap. quomodo deficiat, ſeu reſoluatur, & finiatur mutuum*, *n*.7. Seraph.*decis*.366.*n*. 3.Gaſp. Rodetic.*de annuis redditib. lib* 1.*q*.14.*n*.33.& 34.Auend.*de cenſib*. c.64. *n*.5. Felic. Solis *eod.tract. lib*.2.*c*.3. *n*.9. & *in append.c*.3.*n*. 7.*verſ. fin.*Alex.Trentacinq.*var.reſolut.lib*.2. *reſol*.1. *de actionib. n*.1.Matt.Coler.*de proceſſib.execut.p*.1.*c*.20. *n*.28.& 29. Fachin. *controu.iuris lib*.3. *c*.77.*lit*. *A*, & *cap*.78. *lit*.*D*. Marcel. Cala *de modo articulandi , & probandi*, *n*.675. Card Mantic.*de tacitis & ambig conuent.lib*.8.*tit*.6.*n*.13. & *tit*.12.*n*.4.& 5.& *tit*.13. *n*.16. *verſ. vnde*, cum aliis Narbon. *l*.25.*gl*.10. *n*.18.& 24.*tit*.21.*lib*.4. *noua recop*. Leſſ. *de iuſtit lib*.2.*c*.20.*de mutuo & vſura*, *dub*.2.*n*.12. Azor. *inſtit.moral.p*.3.*lib*.7.*c*.3 *verſ. Sextò quaeritur*,*lit*.*C*.

Ibid n.9.*ibi*, Rebel. *q*.1.*n*.21.

Matienz. *l*.22.*tit*.11.*gloſſ*.2.*n*.5.*lib*.5. *recop*. Marcel. Cala *vbi ſupr.n*.675 *verſ. Nota tamen vnum*, *pag*. 459. Alex. Trentacinq. *d.lib*.2. *reſol*.1. *n*.5. Leſſ. *d.c*.20. *dub*.2.*n*.13.

Ibid. eod. num 9 *fin.*

Azeued *l*.6.*tit*.1.*n*.17.*lib*.1. *noua recop*. Alex. Trent. *d.lib*.2. *reſol*.1. *de action*. *n*.2.*in verſ. contra hanc opinionem*,*in fin*.Marcel.Cala *vbi proximè*,*n*.67.Card.Mantic. *d.lib*.8 *tit*.13.*num*.9. Fachin. *controuerſ. lib*.2.*c*.78.*lit*. *C*, *col*.1.*verſ.contraria ſententia.*

CAP. vlt. de donat. *n*.2 *ibi*, Gom. *deciſ*.163. *pag*.194.*col*.2.

MAndoſ. *in tract.de ingratitudine, cap*.121. Donel. *enucleat*. *lib*.14.*c*.27.Caſtil. *quotid. lib*.3. *cap*. 10. *n*.59.Camil Borrel *in ſum.deciſ.lib*.3.*tit*.12.*de reuocand. donat*.Nouiſſimè Hermoſil. *in addit. ad Gregor.Lopez*, *l*.10.*gloſſ*.1.*tit*.4.*p*.5.*pag*.292.

Ibid. num.3.*fin.*

Mozz. *tit.de donat.c quomodo annulletur , vel reuocetur donatio*,*n*.21.Seraph *de priuil.iuram priuil*.33.*n*. 86. Hermoſil. *vbi ſupr.n*.1.*verſ de deteſtatione.*

Ibid. num.5.*fin.*

Spin *ſpeculo teſtam.lib*.20.*n*.57. Mieres *de maioratu*, *p*.1.*q*.22.*n*.191.*cum ſeqq*. Hermoſil. *vbi ſupr.n*.7.

Ibid.n 6.*fin.*

Hermoſ.*d.loco*,*n*.2. vbi cum Mandoſ. *d. tract. de ingratitud. c*.70. limitat , ſi ex neceſſitate officii , ſeu ſi agat pro valde conjunctis.

Ibid.n.8.*fin.*

Mandoſ.*d tract de ingratitud c*.32. Azeued. *l*.2.*tit*.1. *lib*.1.*recop.n*.7. Hermoſil.*vbi ſupr. num*.3. vbi intelligit quod reuocatur in patriam poteſtatem quoad onera,& non quoad honores , & priuilegia conceſſa aliis exiſtentibus in patria poteſtate.

Ibid.num.9. *fin.ibi*,*d.cap*.17.*n*.47.

Mandoſ. *d.tract.c*.33.Mozz *de donat.c.quando annulletur, & reuocetur donatio* , *n*.68. vbi hoc procedere ait in legitimatione facta per reſcriptum , ſecus in ea, quæ fit per ſubſequens Matrimonium , Mieres *de majoratu*, *p*.2.*q* 22.*n*.193.Hermoſil. *vbi ſup.n*.4.

Ibid. num.12. *fin.pag*.195.

Camil Borrel.*d tit*.12.*num*.14. Cald.Pereira *d.c*.17. *n*.48. Mandoſ.*d tract.de ingratitud. num*.62. vbi *c*.139. cauſas ingratitudinis refert, quæ reſpectu vaſſalli conſiderari poſſunt, Hermoſil. *vbi ſuprà*, *n*.6.

Ibid. num.15.*fin.*

Mozz. *de donat.cap. quomodo annulletur , & reuocetur donatio*,*n*.65.Hermoſil.*d.loco*,*n*.17.

Ibid. num. 16. *fin.*

Matienz.*l*.1.*gloſſ.fin.n*.3.*tit*.6.*lib*.5.*noua recop*. Ceual. *commun. contra commun.q*.73 *num*.5.Mieres *de majoratu*, *p*.1.*q*.21.*n*.199. Hermoſil.*d.loco*, *n*.9.

Ibid. num.13.*fin.*

Magon. *Florent.deciſ*.76. Theſaur. *deciſ*.121.*n*.1. & *deciſ*.124.*n*.4.Fontanel. *de pactis nuptial. clauſ*.4. *gl*.28. *n*.35.Borrel.*in ſum. deciſ.lib*.3. *tit*.12.*n*.9. Hermoſil. *d. loco*,*pag*.195. vbi *n*.2. limitat, niſi donator dum vixit conqueſtus fuiſſet de ingratitudine, vel præpararet ſe ad reuocationem , vel dum venit ad mouendam litem mortuus eſt : & *num*.4. vlteriùs limitat,ſi ex pacto in donatione appoſito, vel aliàs donatio reuocaretur ipſo iure.

TOMO III.

AD LIB. V.

CAP. I. de hæret. *n*.1.*fin.pag*.64.*col*.2.

HAnc Decretalem latè optimis annotationibus exornauit Pegna *ad Eymeric.in Direct. Inquiſit*. *p*. 2. *commento* 1. vbi plures refert Doctores de intellectu illius agentes.

CAP. II. eod tit *num*.1 *fin.pag*.65.*col*.2.

HAnc Decretalem exornat , & intelligit Pegna *ad Eymeric. in Direct.Inquiſit.p*.2.*commento* 2.

CAP. IV. eod. *num*.1.*fin.pag*.66.*col*.1.

HAnc Decretalem pluribus exornat Pegna *ad Eymeric. in Direct.Inquiſit.p*.2.*commento* 3.

CAP. V. eod. *n*.1 *fin.ibid.col*.2.

HAnc Decretalem exornat Penia *ad Eymeric. in Direct. Inquiſit. p*. 2. *commento* 4.

CAP. VI. eod. *n*.1.*fin.pag*.67 *col*.1.

VIde Theodor. Balſamon. *can*. 23. *Synodi Carthaginenſis*, Pegn. *ad Eymeric. in Direct.Inquiſit.p*.2. *commento* 5.

CAP VIII. eod *n*.1.*fin.pag* 68.*col*.1.

DE materia, & intellectu huius Decretalis ex profeſſo tractat Pegn. *ad Eymeric.in Direct. Inquiſit. p*.2.*commento* 7.

CAP. IX. eod. *n*.1.*fin.pag*.69.*col*.1.

HAnc Decretalem & ſequentem exornat Penia *ad Eymeric. in Direct. Inquiſit.p*.2. *commento* 8.& 9.

I N D E X
RERUM OMNIUM,
ET VERBORUM,
Quæ in his tribus Tomis Collectaneorum ſuper quinque priores Decretalium Libros continentur.

Primus numerus tomum, ſecundus paginam, tertius Columnam ſignat; quartus & reliqui ſequentes ſunt marginales.

A

ABBAS in cauſa Monaſterii conveni- tur per reſcriptum, in quo nulla fit mentio de Conventu, nec propter hoc appellari poteſt, niſi Abbatis, & Conventus bona eſſent diſtincta omnino. *tom. 1. pag. 50. col. 1. n. 1.*

Abbas ſuper cauſis, quæ ad eundem ſimul, & Conventum ſpectant, conveniri poteſt per reſcriptum in quo Abbatis tantùm, & non conventus mentio habetur. ibid. 2

Abbates, & alij Prælati immediatè Papæ ſubiecti, an hodie eligi poſſint, oſtenditur. 1.75.1.3

Abbatis electio pertinet ad Conventum. 1.83.2.6

Abbates non poſſunt eſſe minores 25. annorum. 1.92.2.33

Abbas eligi non poteſt, niſi inſtructus in regula monachali. 1. 118.1.1

Abbatum electio facienda eſt juxta formam cap. quia propter, de elect. 1.122.1.5

Abbas non poteſt eſſe qui non eſt profeſſus. 1.129.2.1

Abbas exemptus ſine licentia Papæ renuntiare non poteſt. 1. 154.2.1

Abbatem ſi diœceſanus requiſitus benedicere nolit, ipſe monachos ſuos benedicere poterit. 1.155.2.1

Abbates benedicere poteſt Epiſcopus. 1.156.1.2

Abbatem benedicere ſi Epiſcopus ſine cauſa renuat, poſſet ipſe Abbas non expectata benedictione officium adminiſtrare. ibid. 4

Abbas dicitur quis ante benedictionem. ibid. 6

Abbatis dignitas quanta ſit, remiſſivè. 1.168.1.2

Abbates dicuntur Prælati. ibid. 6

Abbas ex neceſſitate poteſt diſpenſativè eligi, quamvis fuerit in minoribus Ordinibus conſtitutus. 1.173.2.1

Abbas eſt nomen potius ſollicitudinis, quàm honoris. ibid. 2

Abbates ſi fuerint benedicti, & Presbyteri, poſſunt Ordinem clericalem conferre. 1.174.1.1.2

Abbates quicumque exempti tonſuram, minoreſque Ordines conferre poſſunt Regularibus ſibi ſubditis, in interſtitiiſque cum eis diſpenſare. 1.174.2.3

Abbates non poſſunt promovere perſonas ſæculares habentes literas dimiſſorias ſuorum Epiſcoporum. ibid. 4

Abbas ut poſſit minores Ordines conferre, tria requiruntur, videlicet quod ſit Presbyter, quod benedictionem acceperit, & quod proprio Monacho conferat. ibid. 5

Abbates, & Guardiani, aliique Prælati quaſi Epiſcopalem juriſdictionem non habentes, an poſſint ferre excommunicationem ad finem revelationis futurorum, aut pro rebus deperditis. 1.266.2. fin.

An extra locum ſuæ Prælaturæ in ſuos ſubditos cenſuras ferre. 1.167.1. init.

Abbates in ſuos Monachos juriſdictione utuntur ordinaria. 1.270.1.6

Abbates, & Sacerdotes, qui Epiſcopo diœceſano ſubjiciuntur, ad ejus Synodum venire, & ſibi obedire compelli poſſunt per cenſuram Eccleſiaſticam. 1.290.1.1

Abbates tenentur venire ad Synodum Epiſcopi. ibid. 2

Abbates exempti an teneantur venire ad Synodum, oſtenditur. ibid. 3

Abbas poteſt religioſos excommunicare. 1.291.2.4

Abbas & Monachi per œconomum à ſe conſtitutum ſubeant calumniæ juramentum, qui illud pro eis petat, accipiat, & præſtet. 1.400.1.1

Abbatis dolus an noceat Eccleſiæ, remiſſivè. 1.413.1.6

Abbas in cauſa ſui Monaſterii teſtis eſſe poteſt. 1.505.2.4

Abbas non poteſt religioſum dare in pignus, ſeu in obſidem pro debitis Monaſterii. 1.582.1.7

Abbas cognoſcere poteſt de cauſis matrimonialibus, & beneficialibus. 1.632.1.6

Abbas in capellis præſcribere poteſt jura Epiſcopalia, obtinet tamen in iis ſolis quæ præſcripſit. 1.678.1.1

Abbati jus eſt Monachos corrigere abſque ſui Monaſterii. ſeu Conventus conſilio. 1.687.2.8

Abbas ſolus non poteſt præſentare ad beneficium, niſi hoc habeat ex præſcripta conſuetudine, vel privilegio. 2.97.1.6

Abbatis acta præſumuntur facta conſenſu Conventus. 2.97. 2.7

Abbas quaſi Epiſcopalem juriſdictionem habens, & Capitulum Sede vacante debent compellere, ut ultima teſtatoris voluntas expleatur. 2.221.1.3

Abbas ſolus an Monachum recipere poſſit. 2.268.1.3

Abbatis ſolius non eſt ad religionis profeſſionem admittere, ſed exigitur quoque conſenſus majoris partis conventus. 2.270.1.6

Abbates, & aliorum Regularium præfecti viſitandi jus habent Monaſteria, aliaque ſibi ſubjecta loca. 2.329.2.3

Abbas non poteſt præfici duobus Monaſteriis, niſi unum Monaſterium dependeat ab alio, vel invicem ſint annexa. 2. 336.1.5

Abbatem malum poteſt Monachus accuſare expenſis Monaſterii. 3.62.1.2

Abbas dum accuſatur recipit alimenta & expenſas lite pendente. ibid. 4

Abbati accuſato parendum eſt à Monachis, dum pendet accuſatio. ibid. 5

Abbas accuſatus debet habere expenſas, ut ſe defendat uſque ad finem cauſæ. 3.7.1.11

Abbates atque alii Prælati Epiſcopo inferiores non poſſunt jure beneficiorum unionem facere. 3.19.1.7

Abbas & majores de Conventu ſi pro receptione Monachi receperint pecuniam ex pacto, ab officio, & beneficio ſuſpenduntur, & taliter recepta pecunia reſtituitur, & in aliud Monaſterium ita receptus transfertur. 3.27.1.1

Abbas contra teſtes, qui depoſuerunt contra illum de ſimonia in

Index Rerum, & Verborum,

ſn judicio inquiſitionis, excipere poteſt quod ſunt inimici, & conſpiratores, alias verò exceptiones criminum opponere non poteſt. 3.35.2.8

Abbates Ciſtercienſes prohibentur ſolemniter Inſtallari, & ponitur forma obedientiæ, quam præſtant ſuis Epiſcopis. 3.44.2.1

Abbates tenentur etiam exempti venire ad ſynodum, ſi habeant territorium proprium, & populum. 2,236.2.5

Abbatia poteſt renontiari. 1.154.2.4

Abbatia habet adminiſtrationem. 2.96.1.3

Abbatiſſa licèt ſubditos excommunicare non poſſit, ipſi tamen ſibi obedire tenentur. 1.291.1.1

Abbatiſſa ratione publici muneris, & officii eſt capax juriſdictionis ſpiritualis. ibid.2

Abbatiſſa quomodo dicatur ſuſpendere ab officio & beneficio clericos ſuæ juriſdictioni ſubiectos oſtenditur. 1.293.25

Abbatiſſa pro ſuo monaſterio poteſt eſſe procuratrix 1.736.1.30

Abbatiſſa teſtari non poteſt, etiamſi nunquam induiſſet habitum monachalem. 2.105.21

Abbatiſſa an poſſit ordinari mulier, quæ non ſit expreſſè profeſſa, oſtenditur. ibid.2

Abbatiſſæ minores annis quadraginta, & quæ per octo annos profeſſæ non fuerint, eligi, & benedici per Epiſcopos non poſſunt, circa quam ætatem Epiſcopus diſpenſare non poteſt. 3 8.1.2

Abbatiſſa temporalis non eſt jure benedicenda. ibid.3

Abbatiſſa poteſt recipere certam pecuniæ quantitatem donec conventui dos promiſſa pro novitia profitente ſolvatur. 3.146.2.6

Abbatiſſa moniales benedicere, Confeſſiones audire, & publicè prædicare non poteſt. 3.180

Abiurare in loco publico non debet, qui de hæreſi fuit leviter ſuſpectus, vel antequam ſit accuſatus, & inquiſitus ſponte ad Inquiſitores adiit, &c. 3.70.2.12

Abortionis poculum præbens tanquam homicida punitur. 3.95.1.2

Abortum procurantes, conſulentes & conſentientes, quas pœnas incurrant, remiſſivè. 3.95.2. init.

Abortum procurans an, & quando tanquam homicida puniendus ſit. ibid.4

Abortioni cauſam dans homicida eſt & irregularis, ſi conceptus erat animatus, aliàs ſecus. 3.109.2.1

Abraſio in literis Apoſt. non inducit falſitatem, quando non reperitur in loco ſuſpecto, aliàs ſecus. 1.553 2.2

Abraſio æquiparatur conſumptioni. 1.555.2.13

Abraſio quando inducat falſitatis præſumptionem, remiſſivè. 2.355.1.3

Vide *Raſura.*

Abſentes, qui Prælati mortem, ex qua Eccleſia vacavit, non ignoraverunt, ſunt ad electionem vocandi, dummodo in loco ſint, è quo vocari debeant. 1.99.1.8

Abſentes ad electionem de Provincia ſunt vocandi, & confirmatur electio majoris & ſanioris partis. 1.117.1.8

Abſentes qui ſunt in provincia, vocandi ſunt ad electionem. ibid.5

Abſentes non poſſunt conſtituere procuratores pro electione, niſi ſint legitimè impediti. 1.125.2.36

Abſentes quando ſint vocandi ad electionem, oſtenditur. 1.136.2.5

Abſentes in ſervitiu Epiſcopi fructus præbendarum ſuarũ, non verò diſtributiones quotidianas percipere poſſunt. 2 13.1.1.2

Abſens cauſa ſtudii ut fructus ſuorum beneficiorum percipiat, debet ſtudere in ſtudio generali. 2.35.2.2

Abſens cauſa ſtudii in ſacra pagina juſtè percipit in abſentia fructus ſui beneficii, non autem diſtributiones quotidianas. 1.68.2.21

Abſens non præſumitur ſcire ea, quæ ſiunt in civitate. 2.597.1.2

Abſentis votum, vide *Votum.*

Abſentia cujuſu facti, non præſumitur, niſi probetur. 2.597.1.3

Abſolutionis appellatione continetur abſolutio ſimplex, non ea quæ ad cautelam datur. 1.58.1.7

Abſolutionem petens probat ſe eſſe excommunicatum. 1.116.2.25

Abſolutio à juramento, cùm imminente neceſſitate non poteſt haberi ob non datam copiam Superioris, tunc abſque ea cõtra juramentum propria auctoritate venire debet. 1.117.1.38

Abſolvens ſacramentaliter qui non eſt Sacerdos, quamvis communiter exiſtimetur Sacerdos, & verus Parochus, abſolutio eſt irrita. 1.131.1.8

Abſolutio ſacramentalis in articulo mortis juſtè, & validè præſtari non poteſt à nõ Sacerdote, etiamſi deſit Sacerdos. ibid.9

Abſolutio extorta per dolum verſantem circa cauſam finalem invalida eſt. 1 568.2.3

Abſolutus pro falſa cauſa quare non habeatur pro abſoluto, ſicut pro falſa excommunicatus habetur pro excommunicato, remiſſivè. 1.269.1.6

Abſolvere non poteſt ab excommunicatione lata per ſententiam generalem, vel particularem, niſi ille, qui eam tulit, vel ejus ſucceſſor, vel ſuperior. 1.270.2.2

Abſolutos ſimpliciter ab excommunicatione, præſtita cautione de ſatisfaciendo, ſi non ſatisfaciat, non incidit in priorem excommunicationem, ſed oportet, quod iterum excommunicetur. ibid.3

Abſolutus ſub promiſſione de parendo mandatis, ſi non paret, minimè remanet excommunicatus. ibid.4

Abſolvere potius debemus quàm condemnare. 1.309.2.10

Abſolutus ab excommunicatione, ſeu alia cenſura vigore Iubilæi, aut Bullæ Cruciatæ, an cenſeatur abſolutus in foro judiciali exteriori, oſtenditur. 1.368.2.9.10

Abſolutio ab excommunicatione, per unicum teſtem probatur. 1.500.2.10

Abſolvere à juramento, & de illius religione cognoſcere ad ſolus judices Eccleſiaſticos pertinet. 1.575.1.5

Abſolvere ſolet Eccleſia à juramento per metum extorto, & ejus tranſgreſſores ut peccantes mortaliter non puniuntur. 1.587.2.1

Abſolvere poteſt quemlibet Papa à juramento ex juſta cauſa. 1.590.2.21.

Abſolutio ſine citatione datur ab excommunicatione lata pro contumacia, ſed præſtita cautione de parendo mandatis Eccleſiæ. 1.685.2.3

Abſolutio conditionalis quæ traditur ſub conditione de futuro, valida eſt. 1.693.2.3

Abſolvendus ob non probatum crimen ab accuſatore, diffinitivè abſolvendus eſt, & non ab obſervatione judicii. 3.4.1.7

Abſolutus in foro pœnitẽtiali poteſt accuſari in judiciali. ibid.8

Abſolutionem ab excommunicatione petens non fatetur ſe excommunicatum. 3.111.1.5

Abſolutio excommunicationis, quam incurrunt deprædantes, ſeu navigantes fideles, an, & quando ſit Epiſcopalis, oſtenditur. 3.115.1.6

Abſolutus à judice per ſententiam diffinitivam, an poſſit iterum accuſari, vel inquiri de eodem crimine, oſtenditur. 3.161.23

Abſolutio ſequens non tollit incapacitatem excommunicati. 3 174.2.10

Abſolutio excommunicationis præſtita in foro Conſcientiæ non ſufficit ad hoc, ut excommunicatus poſſit ſepeliri in loco ſacro. 3.257 2.13

Abſolvere nemo poteſt à ſuſpenſione, & aliis Eccleſiaſticis cenſuris ab homine latis, niſi is, qui eas tulit. 3.226.2.15

Abſolvendi à cenſuris poteſtas etiam in mortis articulo laicis non conceditur. ibid.14

Abſolutio facta ſecundùm purgationem vulgarem non tenet, & ea non obſtante poteſt indici de novo purgatio, & admittitur accuſatio. 3.257.2.1

Abſolutio ſacramentalis non poteſt dari abſenti. 3.285.3 12

Abſolvi quis poteſt in articulo mortis ab excommunicatione contracta ob violentam manuum iniectionem in clericos. 3.299.2.5

Abſolutus ſub promiſſione de parendo mandatis, ſi non paret an maneat excommunicatus ipſo jure, an verò requiratur nova intruſio, remiſſivè. 3.301.2.4

Abſolutus ratione articuli mortis, aut alicujus impedimenti tenetur Confeſſarius injungere, ut ceſſante morbo, vel impedimento ſe præſentet ſuperiori. 3.302.2.5

Abſolvendus nemo eſt ab excommunicatione, niſi parti læſæ fuerit prius ſatisfactum. 3.3 2.2.7

Abſolutio neceſſaria eſt ab excommunicatione, quæ lata fuit ad tempus tacitum, vel expreſſum, & abſque ea ſolemni abſolutione minimè tollitur excommunicatio. 3.304.1.9

Abſolvendi poteſtas cum poteſtate ligandi non ſemper conjuncta eſt. 3.305.1.3

Abſolutio una nõ prodeſt duabus excõmunicationibus. 3.310.5

Abſolutio publica fit recitato prius Pſal. pœnitẽtiali. 3 311.2.6

Abſolvere ab excommunicatione in articulo mortis nullus alius poteſt præter Sacerdotem. ibid.9

Abſolutio ab excommunicatione ob participationem incurſa reſervatur ei, cui complicis excommunicatio eſt reſervata. 3.311.2.10

Abſolvere poteſt Epiſcopus, ſive ejus Vicarius ſubditum à ſententia excommunicationis nulli reſervatæ. ibid.12

Abſolutio excommunicationis cõtractæ ob participationem in crimine criminoſo, ab eo impendenda eſt, à quo abſolvi poteſt principalis excommunicatus, cum quo is participat. ibid.14

Abſolutio neceſſariò requiritur ad tollendam excommunicationem, quamvis excommunicatus pœniteat. 3.321.2.3

Abſolutio ab excommunicatione an probetur per cedulam Confeſſarii. 3.351.2.3

Abſolutus non videtur excommunicatus, ſi Papa eum ſalutet, vel cum eo communicet. 3.322.2.3

Abſolutio ab excommunicatione obtenta ex falſa cauſa eſt nulla. 3.323.2.3

Abſolutio

Abſolutio vna non prodeſt duabus excommunicationibus. ibid.4

Abſolutio datur abſque partis citatione vbi periculum eſt in mora. 3.322.2.8

Abſolutio ab excommunicatione quoad forum judiciale dari poteſt ab illo, qui juriſdictionem habet, licèt presbyter non ſit. 3.329.1.4

Abſolui quis poteſt ad cantelam, præſtita cautione de parendo mandatis Eccleſiæ, vbi dubitatur de viribus ſententiæ. 8.359.8.1.2

Abſoluere à cenſuris, & peccatis, & actus juriſdictionis exercere poteſt minori obſtrictus excommunicatione. 3.351.1.2

Abſoluere an poſſit habens facultatem delegatam limitatè, non ſatisfacta parte, oſtenditur. 3.144.1.3

Abſoluendi priuilegium habens cum limitatione ſatisfactionis an poſſit abſoluere pœnitentem ſi moraliter non poſſit ſatisfacere, oſtenditur. ibid.3

Abſurdi ratio in quo conſiſtit, in hoc text. oſtenditur. 3.236.5.4

Acceptatio facta ab excommunicato de beneficio jam ſibi collato eſt valida. 3.173.1.21

Acceſſus non tutus probatur ſi in loco, in quo eis atus debet comparere, ſit peſtis. 1.250.1.2
Vide *Regreſſus*.

Accuſatio illius redditur ſuſpecta quando multùm ſtetit ad accuſandum. 2.557.2.6.

Accuſatio, & teſtimonium in cauſa matrimoniali perſonaliter, & non per literas fieri debent. 2.393.2.1

Accuſatio prælati debet tractari coram illis, quorum intereſt. 3.2.2.1

Accuſare alium de delicto commiſſo an liceat abſque ſcrupulo, remiſſivè. 3.5.1.2

Accuſare alium præter Abbatem quando liceat monacho, oſtenditur. 3.6.2.6

Accuſaturum ſe aliquem coram judice dicens, ante inſcriptionem poteſt ſine pœna deſiſtere, & non accuſare, ſed ei deſiſtenti ſilentium imponitur in perpetuum. 3.8.1.1

Accuſare alium nemo regulariter compellendus eſt. 3.8.2.3

Accuſatori agenti etiam ciuiliter de cauſa aliàs criminali, ſemiplenè probanti non defertur juramentum ſuppletorium, niſi quando pluſquam ſemiplena probatio adſit, & accuſator honeſta eſt perſona, & legalis. 1.329.2.25

de Accuſatoris perſona prius quærendum eſt in judicio. 3.1.1.5

Accuſatoria calumnioſi pœnitentia ponitur. 3.4.2.2

Accuſator arbitrio judicis puniendus eſt. 3.9.2.4

Accuſator in crimine læſæ Majeſtatis, & in crimine ſimoniæ, ſi non probat, non punitur de calumnia. 3.17.2.8

Accuſatore deſiſtente ab accuſatione, poteſt judex ex officio ſuo inquirere ſuper crimine illato. 3.161.1.1

Accuſatore & accuſato deſiſtente judex proſequitur. ibid.
Vide *Denunciator*.

Accuſatus criminaliter non poteſt reconuenire, vel accuſare ſuum accuſatorem coram eodem judice, niſi ille judex ſit vtriuſque partis competens. 1.353.2.7

Accuſatus ſemel non poteſt ſuper eodem delicto iterum moleſtari, & inquiri. 3.32.1.2

Accuſatus de ſimonia, pendente accuſatione prohibetur ab adminiſtratione Diuinorum, &c. 3.20.1.2

Acolytus ſi occultè rebaptizanti præbuit miniſterium, promoveri poteſt, ſecus ſi publice, niſi cum eo Religionem intrante diſpenſetur. 3.86.2.8

Acquiſita per vſuras tenetur vſurarius ſemper reſtituere, niſi veniat in extremam neceſſitatem, quia tunc ſibi, & ſuis reſeruare poteſt vt parcè viuat. 3.137.1.3

Actio an detur penſionario contra ſucceſſorem in beneficio pro terminis decurſis, & non ſolutis in vita prædeceſſoris, oſtenditur. 1.106.2.5

Actionis nomen in libello exprimere pars non cogitur, debet tamen factum ita clarè proponere, vt ex eo jus agendi colligatur. 1.355.1.1

Actionis nomen non eſt neceſſe exprimi in libello, ſed ſufficit factum narrare, &c. ibid.4

Actio, & intentio ſi ſunt ineptæ, vel ſola intentio, debet reus abſolui ab inſtantia judicii, iterum tamen actor auditur, ſi aptè egerit. 1.363.2.1

Actione perſonali agens ſemper tenetur cauſam exprimere in libello, ex qua competat ſibi quod petit. 1.389.1.1

Actio ad ſeparationem thori, & repetitionem dotis datur vxori ob mariti adulterium. 1.391.1.3

Actio eſt inanis, quam inopia creditoris excludit. 1.442.2.2

Actione famoſa ſi agatur, juſiurandum relatum deferri non poteſt. 1.604.1.4

Actio, quam quis ad rem litigioſam habet, cedi non poteſt. 1.278.9.1.16

Actio non datur læſo vltra dimidiam perempta re. 2.827.2.29

Actiones cedi non poſſunt ſi detur litigium. 2.193.1.4

Actionis ſacræ & ſpiritualis omiſſio ob pretium, poteſt eſſe propria ſimoniæ materia. 3.25.2.init.

Actio intentata contra eum, qui ob homicidium commiſſum inhabilis eſt reputandus ad beneficium conſequendum, ciuilis cenſetur, & non criminalis. 3.36.1.4

Actor obtinens in poſſeſſorio coram judice rei, non tenetur coram eo judice ſuper proprietate reſpondere, ſi eſt prorſus alterius fori. 1.366.2.1

Actor forum rei ſequi debet. 1.373.2.4

Actor forum rei ſequitur. 1.374.2.4

Actor tenetur in ſcriptis libellum porrigere. 1.387.2.1

Actor & reus à pari procedunt. 1.391.2.3

Actor, & reus ſunt correlatiua. ibid.4

Actori non licet quod reo denegatur. ibid.5

Actore non probante reus abſoluitur. 1.426.1.13

Actore agente petitorio, ſi reus ſuper eadem re deducit poſſeſſorium, proceditur in ſolo poſſeſſorio, ſuſpenſo petitorio. 1.435.2.1.

Actori magis fauendum in exordio litis, & in reſpicientibus ejus ordinationem, quam reo: in medio autem æqua lance vtrique fauendum eſt. 1.445.1.6

Actore contumace teſtes recipi, & ſententia ferri debent, etiam lite non conteſtata, reo inſtante. 1.447.2.2

Actoris fundata intentione, ſi altera pars exceptionem peremptoriam obiicit, nec probat incontinenti, ſed accipit inducias, ſi defecerit in probando, condemnabitur incontinenti in expenſis, & ſi non eſt ſoluendo, punietur in corpus ſecundùm arbitrium judicis. 1.448.2.1

Actor non admiſſus in poſſeſſionem ſibi decretam per judicem cauſa rei ſeruandæ, vel ab ea expulſus per lapſum anni, verus efficitur poſſeſſor. 1.455.2.5

Actor qui plenè juravit, non debet compelli jurare. 1.468.2.1

Actor & reus in communi judicio probant, & ſi pariter probant, reus abſoluitur, niſi fauorabilem cauſam foueat actor. 1.472.1.1

Actor & reus vbi interdicto retinendæ poſſeſſionis probant, obtinet is, qui antiquiorem poſſeſſionem probat titulo maximè juſtificatam, vel meliores probationes reſpectu poſſeſſionis adducit. 1.482.1.5

Actore nil probante, reus eſt abſque omni onere abſoluendus. 1.694.2.4

Actore nihil probante, reus abſoluitur. ibidem 3. & 2. 840.2.4

Actor quilibet, etiam principalis, non debet excludi à proſequutione appellationis. 1.611.2.1
Vide *Agens*.

Actum contrauentionis vtrùm ſufficiat, vt priuilegium amittatur, oſtenditur. 1.19.2.6

in Actu aliquo quoties alia, quàm renuntiationis capi poteſt conjectura, ea potius ſumenda eſt quàm renuntiationis. 1.18.1.7

Actus in dubio cenſetur factus ſecundùm illud quod jus diſponit generaliter, & ejus ampliationem amplectitur. 1.28.1.2

Actus corruit non ſeruata forma. 1.51.1.8

Actus, quibus inducitur conſuetudo, qualiter ſint faciendi, oſtenditur. 1.78.1.8

in Actu aliquo ſi propter defectum formæ, vel ſolemnitatis requiſitæ, ii qui actum fecerunt, ſunt ipſo jure priuati poteſtate ejuſdem actus faciendi, non poterunt eum iterum facere, licèt ſecus ſit ſi tantùm priuandi. 1.96.1.10

Actus eligendi, conferendi, vel præſentandi ad eum pertinent, qui eſt in quaſi poſſeſſione eorum actuum. 1.106.2.7

Actus ex quibus prætenditur acquiſita quaſi poſſeſſio, debent eſſe clari, certi, & non turbidi. 1.108.1.19

Actus omnis conſiſtit in voluntate, & potentia agentis. 1.241.1.2

Actus omnes humani tria requirunt, vt conficiantur, & conſiſtant. ibid.4

Actus aliquis quando fit in loco occulto, vel tempore nocturno, tunc præſumitur dolus. 1.242.1.9

Actus geſti propter metum, regulariter veniunt reſcindendi 1.321.1.5

Actus meræ voluntatis juris neceſſitatem excludit. 1.436.2.2

Actus geſtus per partem in judicio, nunquam nocet ſi non fuit à parte acceptatus, ſed impugnatus. 1.434.1.8

Actum geſtum poſt appellationem ſi quis probet, & aduerſarius probat quod antè, præfertur prima probatio. 1.513.1.1

Actus præſumitur factus de voluntate, & ad inſtantiam illius, ad cujus fauorem, & vtilitatem verſatur. 1.554.4.2

Actus in dubio cenſetur factus ſecundum illud, quod jus diſponit generaliter. 1.591.1.6

Actus quando eſt illicitus, juramentum illi adhibitum eſt nullum. 1.603.1.6

Actus, & ſententia vitiatur in totum, ſi ex pluribus exercentibus juriſdictionem vnus ſolus ſit excommunicatus. 1.667.1.3

Etiamſi plures judices fuiſſent dati cum clauſula, *quod ſi non omnes*, &c. ibid.4

Index Rerum, & Verborum,

Actus tribuitur ordinanti, & non exequenti. 1.695.2.4
Actus quando per ſe non ſubſiſteret, cenſetur Princeps adhibita cauſæ cognitione confirmans de nouo dare. 1.739.1.6
Actus, qui potuit geri ex duplici poteſtate, ſuſtinetur ex ea, qua melius valere poteſt. 2.55.1.2
Actus factus contra tacitam Principis prohibitionem valet. 2.60.2.3
Actus quando pro ſui ſolemnitate ſcripturam requirit, tunc curſu temporis ſolemnitas intrinſeca non præſumitur. 2.129.2.4
Actus talis præſumendus eſt, qualem partes denominarunt. 2.172.1.2
Actus reputatur ſecundum tẽpus ad quod confertur. 2.227.2.6
Actus cùm non poteſt fieri ſine conſenſu talis perſonæ, tunc requiritur ille conſenſus per modum ſolemnitatis. 2.350.2.3
Actus ſi in ſe malus eſt, ad malum in dubio eſt referendus. 3.58.1.4
Actus omnes juriſdictionis voluntariæ quatenus ad effectum ſpiritualem ordinantur, materia ſunt ſimoniæ. 3.40.1.2
Actus meræ facultatis nunquam præſcribuntur. 3.297.2.8
Actum non dicitur cum aliquid ſupereſt agendum. 2.180.1.5
Acta facta die feriata ſunt nulla, niſi ſint Tribunalis S. Inquiſitionis. 1.410.2.31
Acta poſt euocationem intimatam non valent. 1.456.1.2
Acta cum loco, die, & conſule edenda ſunt. 1.455.1.2
Acta etiam litis ordinatoria facta coram primis judicibus fidem faciunt coram ſecundis. 1.493.2.1
Acta originalia quæ dicantur, oſtenditur. Ibid.2
Acta apud quem judicem remanere debeant oſtenditur. ibid.3
Acta proceſſus, & atteſtationes habitæ apud vnum judicem, fidem faciunt apud alium ſucceſſorem. 1.494.1.4
Acta in vno judicio probant in alio inter eaſdem perſonas. 2.535.2.3
Acta facta coram judice ſæculari an faciant fidem coram judice eccleſiaſtico inter eaſdem perſonas, remiſſiuè. ibid.5
Acta facta in judicio ſummario non faciunt fidem in plenario. 1.536.1.5
Acta cui non nocent, non nocet ſententia. 1.661.2.10
Et cui non nocet ſententia, non nocent etiam acta. ibid.
Acta Abbatis, vide *Abbas*.
Adminiſtrator datus à Summo Pont. cenſetur legitimus defenſor in Eccleſia Cathedrali. 2.93.23
Adminiſtrans bona aliena, ſi malam rationem reddiderit de adminiſtratis, non gaudet priuilegio huius cap. 2.88.5.12
Adminiſtratores bonorum Eccleſiæ, vel minorum poſſunt donare remunerationis cauſa. 2.214.2.7
Tà *Ad ſexennium duraturam*, inducunt obligationem annuam ipſo ſexennio durante. 1.446.1.8
Aduentitiorum proprietas ob paternum crimen non publicatur, nec quoad proprietatem, quæ eſt filii, nec quoad vſumfructum viuente patre. 3.72.2.13
Aduentitiorum proprietas, etiam ob filii crimen non publicatur, ſed manet apud patrem conſolidata cum ipſorum vſufructu. 3.73.1.14.
Aduerſarius ſi citatus non comparet ad remota loca ſe transferens, nec aliquis apparet qui defendat, tunc agens in poſſeſſionem cauſa cuſtodiæ mitti debet. 1.454.1.1
In *Adulteriis*, vel his minoribus criminibus poſt actam pœnitentiam poteſt diſpenſare Epiſcopus cum clericis. 1.353.2.7
Adulterii criminis deteſtatio quanta, remiſſiuè. ibid.8
Adulterium eſt crimen mixti fori quando agitur de puniendo criminaliter. 1.375.2.10
Adulteri à teſtimonio repelluntur. 1.497.2.3
Adulterium per teſtes ſingulares probatur. 1.502.2.70
Adulterium, & copula carnalis non poteſt directè, & immediatè probari per teſtes de viſu. 1.568.2.8
Adulterium probatum dicitur per confeſſionem adulteri, vel adulteræ. 1.569.1.6
Adulterium eſt graue crimen, vt nulla cauſa juſtificari poſſit. 1.596.2.5
Adultera quam maritus reconciliare non vult, ad agendam pœnitentiam in aliquo clauſtro collocari debet. 2.298.1.2
Adulteria & virginis raptum perpetrans, Eccleſiaſtica immunitate non gaudet. 2.452.1.4
Adulterium committens data fide de matrimonio contrahendo priore conjuge ſuperſtite, non poteſt cum adultera matrimonium contrahere. 2.527.2.4
Adulterium exiſtimatum interuenire promiſſione futuri matrimonii, non dirimit ſequentes cum adultera nuptias, ſi matrimonium prius contractum fuit inualidum. 2.528.1.2
Adulterium, vbi interuenit machinatio mortis alterius conjugis, impedit, ac dirimit matrimonium ſubſequens. 2.528.2.2
Adulterium ſimplex non efficit matrimonium inualidum, ne quidem contractum, &c. 2.531.1.2
Adulterium, & promiſſio matrimonii ad impedimentum contrahendum fieri debent viuente conjuge illius, qui eſt complex adulterii. 2.532.1.3
Adulterium minimè committitur cum ſponſa de futuro. 2.546.2.8
Adulterini ſunt filii Presbyterorum. 2.392.2.5
Adulterium vbi eſſet ita notorium, vt nulla prorſus tergiuerſatione celari poſſet, tunc abſque judicis ſententia licitè fit thori ſeparatio. 2.599.2.8
Adulterium notorium dicitur quando eſt facti permanentis. 2.600.1.3.
Adulterium commiſſum ab vxore propter ſæuitiam mariti ab ejus domo aufugiente, poteſt accuſari per maritum. Ibid.5
Adulterii notorii exceptio, ſeu replicatio impedit reſtitutionem viri aut vxoris eam petentis. Ibid.8
Adulterium probatur per confeſſionem vnius ex conjugibus quoad effectum ſeparationis thori. 2.600.2.2
Adulterii pœnas effugere poteſt vxor propter viri ſævitiam, aut propter famis neceſſitatem. 2.601.1.3
Adulterium ſi vxor aut vir committat, alter qui eſt innocens non ſolùm poteſt à nocenti ſeparari, ſed etiam eo viuente ingredi religionem, aut Ordines ſuſcipere. Ibid.6
Adulteram vxorem reſipiſcentem fas eſt viro ſibi reconciliare, non ſæpè tamen adulteram admittere. 3.119.2.3
Adulterium non probatur contra alium ſola mulieris confeſſione. 3.121.1.4
Adulteri abſolutio prodeſt adulteræ, ſed condemnatio non nocet. ibid.5
Adulter laicus, tam maſculus, quàm fœmina excommunicatur. 3.121.2.2
Adulterium ad impediendam reſtitutionem non poteſt per teſtes probari. 3.122.1.6
Adulteria compenſantur ſi lata diuortii ſententia conjux prius innocens adulteratur. 3.122.1.4
Adultera conjux notoriè poteſt expelli propria auctoritate. Ibid.6
Adulter qui filium ſuſcepit ex adulterio, illumque reliquit inter filios legitimos mariti adulteræ, an teneatur occurrere damno hæreditatis, quæ legitimis hæredibus adimitur, vel damno dotis, quam pater putatiuus tradit puellæ ſpuriæ, credens eam eſſe propriam filiam. 3.279.2.5
Aduocatus actoris in prima inſtantia non poteſt eſſe rei in ſecunda. 1.108.2.24
Aduocatus tenetur pro miſerabilibus perſonis patrocinium ſuſcipere. 1.172.1.7
Aduocatus cogi poteſt per judicem patrocinium ſuſcipere etiam pro pauperibus. 1.282.1.2.
Aduocatus inimicus alterius partis an poſſit contra eam patrocinium ferre oſtenditur. ibid.3.
Aduocatis olim non fuerunt conſtituta ex publico ſalaria. ibid.5
Aduocati pauperum regio ſumptu creantur in Gallia, Germania & Neapoli. ibid.6
Aduocatus in cauſa in qua eſt Aduocatus teſtimonium ferre non poteſt. 1.305.1.2
Aduocare non poteſt in foro ſæculari clericus in Sacris, vel in minoribus, niſi pro ſe, vel pro ſua Eccleſia, vel pro miſerabilibus perſonis. 1.309.2.12
Aduocare poſſunt Clerici, ſi ſtipendia non habeant eccleſiaſtica, aut patrimonium quo ſuſtententur. 1.310.1.14
Aduocare poteſt Clericus coram judice eccleſiaſtico, & in foro eccleſiaſtico, & in Curia Romana. ibid.5
Aduocare poteſt clericus in foro ſæculari in vno negotio, quo expedito poterit aliud aſſumere. ibid.6
Aduocare prohibitus non prohibetur in Camera conſulere. 1.311.2.7
Aduocatus ſalariatus à duobus ſibi inuicem in vna lite contrariis, tenetur aduocare pro illo, qui ſibi priùs ſalarium conſtituit. ibid.10
Aduocatus incidit in periurium cùm non defendit Eccleſiam quam ſuo juramento defendere promiſit. 1.589.1.2
Aduocatus non poteſt eſſe judex in eadem cauſa in qua Aduocatus fuit, & poteſt recuſari ab eo tantum, contra quem fuit Aduocatus, non ab alio. 1.691.1.3
Aduocatus nullus poteſt eſſe in cauſa in qua pater, vel filius eſt judex. ibid.43
Aduocatus non poteſt eſſe Aſſeſſor judicis in cauſa clientuli, ib.
Aduocati reſponſio per errorem non reuocata nocet clienti. 1.717.1.3
Aduocati, vel notarii hæreticis, aut eorum defenſoribus fauentes, ſeu litigantibus ſub eis patrocinantes, & pro illis inſtrumenta ſcribentes, infames ſunt, & ab illo officio ſuſpenſi. 3.74.2.8
Aduocati infames ſunt, ſi præſtent auxilium, conſilium, &c. hæreticis, & eorum fautoribus, &c. ibid.3
Aduocati non in cauſa hæreſis, ſed in alia criminali pro hæretico aduocantes, an huius text. pœnam incurrant oſtenditur. ibid.4
Aduocati, & procuratores dari debent quando dubitatur an ſit aliquis hæreticus, & an id, de quo inquiritur, ſit hæreſis. ib.5

Ædificare

Ædificare prohibitus, non prohibetur reædificare. 3.57.1.3
Ædificatum poſt denuntiationem noui operis totum eſt demoliendum. 3.198.2.1
Ædificatio inhibetur per nuntiationem noui operis jure, vel injuria facta. 5.199.1.2
Ædificium ſuum vnicuique licitum vſque ad cœlum extollere. 3.200.1.6
Ædificatio ad æmulationem licita non eſt. ibid.7
Ædificare quis non poterit juxta fundum, vel aream vicini, ſi ratione talis ædificii fieret ei præjudicium. 3.346.1.7
Ægritudines, caſus, & euentus, ac tempeſtates minimè ab aſtris pendent. 3.157.2.8
Æquiparatio tutoris, & Prælati non recipitur niſi vbi expreſſa reperitur. 1.573.2.18
Æquitas ſeruanda in pœnis arbitrariis infligendis. 2.309.1.7
Æquitas ſcripta debat præferri rigori judicis. ibid.9
Æquitas, & ſola veritas rei ſpectatur in vniuſcuiuſque conſiſtorio. 1.664.2.2
Æra Cæſaris 32. annis, vel ſecundum alios 42. Chriſti Seruatoris Noſtri ortum præceſſit. 1.488.1.21
Æſtimationem damni ſoluere tenetur qui dimittit ſuum jumentum vt depaſcatur in aliena vinea, vel agro. 3.265.1.1
Ætas ad quatuor minores quæ requiratur, oſtenditur. 1.89.1.4
Ætas ad tres Ordines ſacros conſtituta quæ ſit, oſtenditur. 1.89.2.5
Ætas 25. incepta requiritur in beneficio curato. 1.92.1.14
Ætas per teſtes ſingulares probatur. 1.502.2.54
Ætas per teſtes de credulitate probatur. 1.504.2.9
Ætas filiorum ſufficienter probatur per librum parentis, 1.519.1.17
Patris de conſenſu tacito, vel expreſſo. ibid.18
Inſtrumentis celebratis inter patrem, vel alium extraneum. ibid.19
In recognitione manus patris. ibid.
Ætatem eandem ad ſponſalia, & diuerſam ad matrimonium cur jus præſcripſerit in viris & fœminis, oſtenditur. 1.499.2.3
ob Ætatem teneram & floreſcentē minùs quis punitur. 3.86.1.3
Ætatis ratio in pœnis imponendis habenda eſt. 3.96.2.2
Æthiopes, & Indi quomodo poſſint in ſeruitutem redigi. 1.537.25
Affectus non punitur, niſi ſequatur effectus. 2.896.2.5
Tò *Afficiant*, ferendam ſententiam ſignificat. 1.339.1.6
Affinis poteſt teſtificari in cauſis ciuilibus paruis. 1.393.2.5
Affinium appellatione qui veniant, remiſſiuè. 2.550.1.12
Affinitas, & conſanguinitas poteſt probari per teſtes. 1.541.1.3
Affinitas non oritur abſque ſeminis emiſſione. 2.467.2.2
Affinitas ſuperueniens etiam per illicitum coitum diſſoluit ſponſalia de futuro, ſed non matrimonium, & inceſtuoſus contrahere non poteſt. 2.544.1.1
Affinitas ſuperueniens non diſſoluit ſponſalia de præſenti. 2.546.2.1
Affinitatis impedimentum ſuperueniens poſt contractum matrimonium non impedit, nec dirimit illud quoad vinculum ibid.6
Affinitas an oriatur ex penetratione vaſis fœminei, abſque ſeminis emiſſione, oſtenditur. 2.547.1.2
Affinitas cauſata ex copula illicita rumpit ſponſalia præcedentia, & priuat facultate contrahendi matrimonium. 2.547.1.2
Affinitas contracta ob crimen inceſtus commiſſum, affinem an priuet inceſtuoſum poteſtate contrahendi matrimonium, oſtenditur. ibid.2
Affinitas ſuperueniens non diſſoluit matrimonium, 2.548.2.3
Affinitas oritur ex copula illicita. 2.548.2.4
Affinitas dicitur quaſi finium propinquitas. 2.549.2.9
Affinitas definitur vt ſit propinquitas ex carnali copula proueniens omni carens parentela. ibid.10
Affinitatis genera quæ, oſtenditur. 2.550.1.13
Affinitas ſuperueniens, de qua ſaltem conſtat per famam, ſoluit ſponſalia de futuro. 2.555.1.1
Affinitas orta ex copula licita dirimit matrimonium vſque ad quartum gradum, etiam attento Conc. Trid. 2.554.2.4
Affinitas ex copula illicita non extenditur vltra ſecundum gradum. ibid.5
Affinitatis impedimentum inter Iudæos, & infideles contrahitur. 2.606.2.2. amplia vt ibi.
Agentes, & conſentientes pari pœna puniuntur, quando conſentientes cum agentibus operantur poſitiuè præbendo cauſam efficacem & propinquam principali actori delinquenti. 1.184.2.9
Agens ex certa cauſa non obtinet ea non probata, licèt aliam probet. 1.362.2.6
Agens poſſeſſorio recuperandæ non tenetur ante reſtitutionem ſuis ſpoliatoribus (niſi ſuper quæſtione ſpoliationis) reſpondere. poteſt tamen ab agendo repelli per exceptionem ſpoliationis. 1.414.2.1
Agit malè qui ante diem agit. 1.415.2.3
Agere contra debitorem licitum eſt pro fructibus alicuius cenſus, ſimiliſve contractus, vt condemnetur ad præſtandum fructus pro omnibus annis futuris debitis temporibus. 1.416.1.11
contra Agentem pro ordinatione Eccleſiæ vbi excipitur quod ſit ſuſpenſus, & amotus à beneficio, & is vult probare hanc ſententiam eſſe falſam, eſt ad cautelam abſoluendus, ne retardetur ordinatio Eccleſiæ. 1.611.1.1
Agens auditur ſi velit probare non canonicam inſtitutionem etiam in facto. 2.59.1.9
Agenti poſſeſſorio adipiſcendæ in beneficialibus non obſtat exceptio criminis, niſi ſit de eo infamatus. 3.13.2.1
Agentes & conſentientes pari pœna puniuntur, quando conſentientes cum agentibus cooperantur poſitiuè. 2.256.2.3
Agentes & conſentientes pari pœna puniuntur. 3.326.1.3
Aggreſſor quod quis fuerit quomodo probetur, remiſſiuè. 3.265.1.3
Agni, & vituli pro decima dari debent non ſtatim vbi nati ſunt, ſed cùm lacte non indigent materno. 2.241.1.5
Agricultura clericis, & religioſis non prohibetur. 2.401.1.14
Aleatores publici ſunt infames. 3.193.1.3
Aleatori facta collatio beneficii eſt nulla. ibid.4
Alienatio, ſeu renuntiatio patrimonii, ad cuius titulum quis factus fuit ordinatus, facta ſine ceremonia Epiſcopi, non ſit valida, ſi tunc habeat beneficium, ſeu aliàs vnde commodè viuere poſſit. 1.58.2.9
Verùm autem fieri quis prohibetur patrimonium, ad cujus titulum fuit ordinatus, alienare, eodem modo prohibeatur permutare. ibid.10
Alienari res largè dicitur, ſi ſola poſſeſſio transferatur. 1.258.2.3
Alienata res per reſtitutionem in integrum reuocatur, nec ſatis eſt ſupplere læſionem pretii. 1.329.2.10
Alienatio rei Eccleſiæ facta cum ſolemnitate debita ſine vlla juſta cauſa quatuor requiſitarum, inualida eſt. 1.330.1.18
Alienans in fraudem cauſa judicii mutandi tenetur actione in factum ad intereſſe, & damna. 1.338.2.2
Alienans rem cauſa judicii mutandi, & eam recuperans ante litem motam, non incidit in edictum tit. de alienatione, &c. ibid.3
Idem in alienante rem, quam nondum tradit. ibid.4
& quando agitur actione perſonali. ibid.
Alienare non valens, compromittere non poteſt, ſi celebretur compromiſſum in forma, quæ alienationem inducat. 1.343.1.2
Alienans rem litigioſam, quæ rehaberi non poſſit, debet æquiualentem ſubſtituere in locum illius, quam alienare non poterat. 1.455.2.1.2
Alienans bona dignitatis ſuæ inualidè facit, & ipſemet reuocare debet, non obſtante juramento de non reuocando, maximè ſi priùs jurat non alienare. 1.601.1.1
Alienatio rei litigioſæ facta à filio inualida eſt. 1.729.1.14
Alienatio ex cauſa neceſſaria rei litigioſæ fieri poteſt. 1.729.2.18
Alienatio ex cauſa neceſſaria quæ dicatur, oſtenditur. ibid.19
Alienatio rei litigioſæ de licentia judicis valet. ibid.1.
Alienans rem litigioſam ante traditam poſſeſſionem non incurrit pœnas. 1.730.1.26
Alienatio rei Eccleſiaſticæ abſque approbatione Capituli non tenet. 2.95.1.1
Alienatione in temporali, quam facit Prælatus, taciturnitas Capituli habetur pro conſenſu. 2.95.2.2
Alienatio facta ſine conſenſu Capituli non ratificatur, niſi conſenſus Capituli expreſſus accedat. 2.96.1.6
Alienatio temporalis facta ſine conſenſu Capituli, per ratificationem ejus roboratur. 5.96.2.8
Alienatio bonorum Eccleſiæ præſumitur ſolemniter facta ob temporis diuturnitatem. 2.97.2.4
Alienatio non ſufficit vt ſit Eccleſiæ vtilis, ſed vt meliora proſpiciat. 2.99.2.2
Alienatione immobilium prohibita prohibentur mobilia pretioſa. 2.100.1.6
Alienationibus rerum Eccleſiæ copulatiuè requiruntur ſolemnitas, & cauſa. 2.105.1.2
Alienatio rei Eccleſiæ vtilis non dicitur, vbi Eccleſia recipit tantum quantum dimiſit. 2.106.1.3
Alienare prohibitus non poteſt hypothecare. 2.107.2.6
Alienatio vbi non ſuper re, ſed ſuper perſona reſtituitur, an videatur prohibita pignoratio, remiſſiuè. ibid.
Alienationis ſub verbo quæ contineantur, remiſſiuè. 2.108.1.8
Alienare prohibitus non poteſt rem vendere. ibid.10
Alienare prohibitus non poteſt in ſolutum dare. ibid.11
Alienatione prohibita prohibetur etiam conceſſio emphyteuſis. 2.108.2.17
Alienatio de rebus Eccleſiæ facta non tenet, & alienatores, niſi rem reſtituant, excommunicantur, quibus clericus poteſt contradicere, & rem cum fructibus repetere. 2.109.1.1
Alienare quis non dicitur ante traditionem. ibid.3

Index Rerum, & Verborum

Alieoare prohibitus etiam prohibetor alienationi conſecutiuè. 2.109.2.7
Alienationis nullæ reuocatio,& potentia ante realem,& pacificam poſſeſſionem excuſat. 2.110.2.11
Alienans res Eccleſiæ de euictioue de proprio tenetur. 2.111.2,15
Alienari poſſunt res Eccleſiæ ex cauſa majoris vtilitatis. 2.112.2.6
Alienare nou poteſt Prælatus ea, quæ ſunt de menſa. 2,113.1.2
Alienatio rei Eccleſiaſticæ facta ſine legitimo perſonarum Eccleſiaſticarum aſſenſu,nou tenet,licet approbetur per conſtitutiooem laicorum. 2.114,1.2
Alienacio neceſſaria noo ſoluit laudemium. 2.147.1.40
Alienatiu emphyteuſis cum clauſula conſtituti, an faciat incidere emphyteutam alienantem in commiſſum,oſtenditur. 2.148,1.56
Alienatio neceſſaria quæ fit ex mandato judicis, alicuius rei emphyteoticæ,irrequiſito domino fieri noo poteſt. ibid.58
Alienatio nulliter facta emphyteuſis irrequiſito domino, nou facit incidere ſic alienantem iu commiſſum. 2.149.2.72
Alienatin facta à viro de emphyteoſi vxoris irrequiſito domino, non facit eam incurri in commiſſum. ibid.75
Alienatio emphyteuſis irrequiſito domino facta ab eo qui ignorabat rem eſſe emphyteuticam, non facit incidere iu commiſſum. ibid.74
Alienatio emphyteuſis in ſocium, vel collegam ejuſdem emphyteuſis, fieri poteſt irrequiſito domino. ibid.75
Alienaus partem emphyteuſis, non à tota emphyteuſi, ſed ab illa parte ſic alienata cadit in commiſſum. 2.150.1.82
Alienans,vel vendens com conditione,ſi domino placuerit,&c. nec aliter,aliàs,nec alio modo,&c.non incidit in cõmiſſum, etiamſi tradat emphyteuſim irrequiſito domino. 2.150.2.84
Alienans irrequiſito domino noo cadit à jure ſuo,quando conſuetudo eſt io loco quod emphyteota alienet ſine domini requiſitione. 2.151.1.86
Alienatio emphyteuſis irrequiſito domino fieri poteſt, quando ſuper ea pendet lis inter dominum, & emphyteotam. ibid.89
Alienatio rei emphyteuticæ prohibetur fieri in Eccleſiam. 2.158.1.169
Alienatio rei Eccleſiæ nou dicitur vtilis vbi ipſa Eccleſia tantum recipit, quantum dimiſit. 2.160.2 5
Alienario,ſeu venditio rei vniuerſalis habita mentione jurispatronatus illi adhærentis, an,& quando ſit inualida, oſtenditur. 2.352.2.6
Alienandi prohibitio hominis vbi concurrit cum prohibitione legis, impedit dominii traoſlationem. 2,316.1.10
Alienigena, cui prohibetur habere beneficium in Regno, ao poſſit habere peoſionem ſuper fructibus beneficii Regni,remiſſiuè. 1.82.1.12
Alimentorum in cauſa pro illis ſemper eſt judicandum. 1.668.2 7
Alimentorom futurorum io cauſa oon dator appellatio quoad effectum ſuſpenſiuom. 1.711.1.19
Alimenta à patre ſpuriis debentur. 2.259.2.4
Alimenta filiis ſpuriis nou ſolum pater tenetur præſtare dum viuit, ſed etiam eo mortuo ejus hæredes. ibid.5
Alimenta filiis legitimis præſtanda ſunt non ſolum quæ fuerint neceſſaria ad vitæ humanæ ſuſtentationem, ſed etiam ad ſtatum, ſeu dignitatem perſonæ. 2.302.2,8
Alimenta patrono præſtantur ſecundùm illius qualitatem. 2.366.2.12
Alimenta præſtanda ſunt filiis ſpuriis,attentis, & conſideratis diuitiis paternis, & ejus qualitate. 2.510.2.12
Alimenta vt filio lite pendente, quem pater filium eſſe negat, aſſignet judex, debet ſummariam præmittere informationem, & ſi præſumptio aliqua ſit pro filio, debet interim per judicem pronuntiari vt alatur. 2.574 2.86
Alimenta filiis ſpuriis de æquitate canonica vbique ſeruanda, debentur. 2.595.1.51
Alimentis priuantur alii propter paternam hæreſim. 5.74.1.57
Alimentorum legati capax eſt hæreticus, qoamvis cæterorum relictorum ſit incapax. 5.79.2.34
Tò *Alioquin*, facit conditionem. 1.524.2.5
Tà *Aliquatenus admittendum*, omnem negant potentiam, etiam in minimo. 1 518 1.7
Tò *Aliquis* vniuerſalis eſt,& comprehendit omnes ſpecies ejus rei,cui adjicitor. 1.376.2.6
Tò *Aliquis*, de minimo etiam intelligitor. 1.553.1.15
Tà *Aliter electio facta non valeat*, habent vim decreti irritantis. 1.125.1.30
Tò *Alius*, non ſemper refert qualitatem præcedenti ſimilem.1.42.1.15
Allegatio partis non facit jus. 1.111.2,7
Allegare cauſas abſentiæ poteſt qois ſine mandato. 1.313.2.7
Allegaoti renuntiaſſe per metum iocumbit onus probandi illum metum. 1.328.1,8
Allegatio patris non facit jus. 2.70.1.3.& 2.96.1.7
Allocutio cum monialibus, & acceſſus ad earum Monaſteria, vt permittatur,debet eſſe legitima cauſa. 2.3.2.5
Almarici impii quæ fuerint peruerſiſſima dogmata, remiſſiuè. 5 9.2.7
Alphonſi Regis Aragoniæ factum narrator. 1.563,1,5
Altari amoto, vel lapide continente ſigillum, reconſecrabitur Altare, non amen Eccleſia. 2.391.2.1
Altare fixum, ſeu ſtabile,quod dicatur, oſtenditur. 2.592.1.2
Altare fixum iu quo differat ab Altari mobili, ſeu portatiſi, oſtenditur. ibid,3
Altare non eſt in Eccleſia per modum acceſſorii,ſed per ſe exiſtit diſtinctum. 2.392,2,4
Altare debet iterum conſecrari quando tabula conſecrata mouetur, vel enormiter frangitur. 1.393.1.1
Altaria plura, compluresque Epiſcopi poſſunt iu vna Eccleſia, & vna Miſſa conſecrari. 2.395.2.1.2
Altaris in ſacrificio plus de vino,quàm de aqua ponendum eſt. 2.414.2.1
Altare dicitur quaſi alta res, vel alta ara. 3.253.2.5
Alter alterum nobilitate antecedit. 1.103,2.2
Alterum ex copulatis ouo ſufficit cùm vtrumqoe eſt neceſſarium. 2 178.2.21
Amaſius pro amaſia deponere non poteſt. 1.510.2.28
Ambigua diſpoſitio eſt intelligenda joxta id quod conſueuit fieri. 1.259.1.4
Ambitione noo eſt tranſeundum ad dignitates, & honores. 1.118.1.9
Ambitio qoid ſit, remiſſiuè. 2.45.2,2
Amicitia ſola, quæ foerit maxima,& intima inducit cauſam recuſationis. 1.365.2.6
Amicitia nou omnis repellit judicem,ſed maxima. 1.394.2.12
Maxima quæ ſit, judicis arbitrio relinquitur. ibid.
Amicus pro amico poteſt ſine mandato impetrare literas ad beneficia. 2.38.1 9
Amicus pro amico abſqoe mandato in judicio admittitur, ſi amicitia maxima ſit. 1.56.1,19
Amici aut vicini abſentis debitoris citaudi ſunt antequam perueniatur ad ſecundum decretum, qui ad hoc ſunt requirendi, vt id poſſint denuntiare citato. 1.454.1.45
Amico relictum cenſetur contemplatione amicitiæ legatum. 2.217.2 9
Amiſſa probantur per juramẽtum,probata violentia per teſtes, & ſuper valore rerum amiſſarum taxatione judicis præmiſſa,& ſecuta petentis juramento fit condemnatio. 1.326.1.1
Tò *Amittant*, non inducit ipſo jure. 5.579.2.11
Tò *Amittat*, eſt latæ ſententiæ. 3.49,2.3
Tò *Amodo*, quid ſignificet, oſtenditur. 2.564.1.82
Amor eſt furor. 1.571.1.5
Amoris ardore nihil eſt vehementius. 2 476.1.2
Amor ebrietati æquiparatur, quia rectum judicium ſubuertit. ibid.3
Amanti, qui furore libidinis, & amoris aliquid prohibitum fecit, aliquatenus parcendum eſt. ibid.4
Anathema quid ſignificet,oſtenditur. 3.172.2.2
Ancilla noo peccat, ſi meliorem nou reperiens conditionem, inſeruiat publicis meretricibus. 1.554.1,10
Ancilla teſtis eſſe non poteſt pro domino ſuo, niſi io his, quæ domi fiunt, vel jam deſiiſſet eſſe ancilla. 5.521.1.27
Ancillæ etiam conjugatæ filius, quamvis patrem habeat liberum naſcitur ſeruus. 5.537.2.2
Angliæ Rex à Romani Imperii juriſdictione eſt liber. 2.590.2.16
Animarum coram habere, & eſſe Rectorem Parochialis Eccleſiæ, in quo differant, oſtenditur. 1.132.1.2
Animæ ſunt pretioſiores omnibus aliis rebus, & corporibus. 1.176.2.4
Anima pretioſior eſt corpore. 1.287.2.5
Animæ io fauorem tutius eſt ſequendum. 2.422.1.4
Anima cæteris rebus anteponenda. 1.588.2,6
Animalium decimæ inter prædiales computantur, & ideo debentur illi Eccleſiæ iu cuius Parochia animalia morantur,& paſcunt. 2.150.1.5
Animal quodnam fuerit aggreſſum quando dubitatur,dominus occiſoris non tenetur. 5.265.1.2
Animal in ſuo fundo repertum noo poteſt quis retinere recluſum, niſi quando ignoratur dominus. 3.265,2.4
Animus alicujus per teſtes ſingulares probatur. 1,502 2.65
Annexorum idem eſt judicium. 1.328.1.6
Annexorum, & connexorum idem eſt judicium. 1.352.2.4.& 2.234 2.5
Anniuerſarium quod dicatur oſtenditur. 2.413.2.2
Annullatio actus non eſt pœna quando non inducitor in odium & ſupplicium contrahentium. 2.110.2.10
Annuli tranſmiſſio de maſculo in fœminam probat matrimonium. 1.567.2.7

Annulo

Collectan. in quinque libros Decretal.

Annulos deferre clericis non licet, niſi quibus conuenit ratione dignitatis. 2.11.2.14

Annuli immiſſio, & receptio, ſi præceſſerint verba vnius, operantur verbum expreſſum alterius. 2.487.2.3

Annulum tradens vir fœminæ conſenſum conjugalem exprimenti matrimonium cenſetur contrahere. 2.496.1.6

Annuli traditio ſignum ſponſionis eſt, & ſequuti matrimonii. 2.503.2.7

Annus primus ad proſequendã appellationem conceditur ſimpliciter, & integer ipſo jure à lege ſiue miniſterio judicis, ſecundus ex cauſa, tertius per viam reſtitutionis. 1.676.2.2

Annus datus executoribus teſtamenti ad illud exequendum, currit à die monitionis factæ per judicem, & non ligat ignorantes, & legitimè impeditos. 2.205.1.3

Anno elapſo dato executioni teſtamenti ad illud exequendum, executio deuoluitur ad Epiſcopum. ibid.4

Annus datus exequutoribus ad exequendam vltimam defunctorum voluntatem, currit à die monitionis per judicem. 2.219.2.5

Fauore tamen conſcientiæ defuncti currit ignorantibus, & impeditis. ibid.4

Annus de quo in præſenti, quomodo computandus, oſtenditur. 2.263.2.4

Annus probationis nouitii incipere debet à tempore habitus monaſtici poſt annos pubertatis expletos. 2.268.2.5.6

Annus nouitiatus debet eſſe continuus, vt valeat profeſſio, ita vt tridui interruptio ſatis ſit ne nouitiatus ſit continuus. 2.273.1.5

Annus nouitiatus debet agi habitu Religionis ſuſcepto. 2.273.2.7

Annus nouitiatus non extra Monaſterium, ſed intra de eſſentia peragendus eſt, niſi de licentia Abbatis habita ex aliqua juſta cauſa extra deferatur. ibid.8

An ſolius Abbatis ſit ad religionis profeſſionem admittere, vel ipſius, & conuentus, remiſſiuè. ibid.9

Anni lapſus ad petendam renouationem non nocet, quando controuerſia eſt inter duos, quorum vterque ſe dominum aſſerit, & ad ſe emphyteuſim pertinere contendit. 2.131.2.5

Annus, quo quis ob peccatum hæreſis permanſit in excommunicatione, debet eſſe continuatus. 3.78.1.15

Annus quoad Confeſſionem computatur à Paſchate vſque ad Paſcha. 5.283.2.6

Annus biſſextus ideò appellatur, quia intercalatur vnus dies, & bis dicimus ſexto Kalendas Martii. 3.338.1.4

Annus biſſextus ſi ſit in tempore retractus, biduum pro vno die cenſendum eſt. ibid.5

Tò *Antequam*, non ſemper implicat. 3.334.1.152

Antiquitas veneranda eſt. 1.541.1.6

Antiquorum conſuetudo ſeruanda eſt. ibid.7

Antiquitatis prærogatiua vel conſideratur ratione ætatis, vel ratione temporis. 1.283.2.6

Antiquior in Collegio aliis præfertur. 1.285.1.5

Antiquiori debetur honor. 1.295.2.6

Antiquiori & nobiliori competit locus honorabilior. 1.455.1.2

Antiquum dicitur quod excedit centum annos. 1.475.2.3

Antiquum probatur per literas ſcriptas, ſeu inciſas in lapidibus, vel per inſtrumenta pro confinibus facta. 1.498.2.7

In Antiquis teſtes de credulitate probant. 1.504.1.12

Antiquum dicitur quod excedit centum annos, 3.345.2.3

Antiquioribus magna fides adhibetur. 1.541.2.4

Vide *Senior.*

Aperire literas alienas, & legere quando ſit peccatum mort. oſtenditur. 1.249.2.3

Apoſtata Religioſus non eſt cenſendus propriè & in rigore, qui poſt ſolemnem profeſſionem egreditur monaſterio animo intrandi aliud, licèt laxius. 2.161.1.1

Apoſtatas, & fratres fugitiuos recolligendi cura cui incumbat, oſtenditur. 2.169.2.3

Apoſtata non gaudet Eccleſiaſtica immunitate. 2.447.2.38

Apoſtaſiæ triplex ſpecies. 3.86.1.3

Apoſtata dicitur, id eſt, retro ſtans. ibid.6

Apoſtatæ incarcerari & affligi poſſunt, vt habitum reaſſumant. 3.87.2.1

Apoſtata dicitur qui omninò deficiens à fide Chriſtiana ſacrilegis ſe cœtibus aggregat. ibid.2

Apoſtata à religione quis dicatur, oſtenditur. 3.88.1.5

Apoſtoli auctoritas ad Roman 14. *Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt*, declaratur. 1.5.2.2

Apoſtoli auctoritas ad Hebræos cap. 7. declarata. 1.13.2.1

Apoſtoli appellatione venit Paulus. 1.357.2.17

Tà *Apoſt. auctoritate ſuſpenſas*, intelliguntur ipſo jure. 1.347.1.4

Apparitio Chriſti facta Petro interroganti, Domine quò vadis, veriſſima. 2.591.2.42

Appellans renunciare videtur ſuæ appellationi, & facit tranſire ſententiam in rem judicatam, ſi ſpoliet aduerſarium poſt appellationem. 1.40.2.4

Appellatio vulgaria pro lege habetur. 1.556.2.22

Appellatio nulla extrajudicialis ſuſpendit executionem, aut cauſat attentata. 1.103.1.3

Appellatio non datur ab Epiſcopo nolente Ordines conferre. 1.160.2.3

Appellatio per tertium interpoſita habet vtrumque effectum, ſuſpenſiuum, & deuolutiuum. 1.233.2.5

Appellare à ſubdelegato quando ſit licitum. 1.244.1.5

Appellatio interponitur à ſubdelegato ad delegantem, quoties non tota, nec omnis juriſdictio delegata eſt, ſed ejus pars, vel ſpecies. ibid.7

Appellatio conceditur, cùm Judex rejectis exceptionibus procedit ad vlteriora. 1.245.1.12

Appellatione pendente ab interlocutoria, innouata ſunt nulla, & irrita. ibid.13

Appellatio nonnunquam admittitur quoad deuolutionem, non quoad ſuſpenſionem. 1.245.2.8

Appellatio omiſſo medio ad ſolum Papam interponitur. 1.259.1.9

Appellatione remota, vel prohibita, adhuc locus eſt ſupplicationi, vel reuiſioni. 1.333.1.4

Appellatio, vbi denegatur, permiſſum eſt vt per viam querelæ ad ſuperiorem adeatur. ibid.5

Appellandum eſt ad eccleſiaſticum à ſententia prolata in cauſa commiſſa clerico, & laico. 1.346.1.4

Appellatio poteſt juſtificari ex alia cauſa, quàm ex expreſſa. 1.366.1.5

Appellare ſi non licet in cauſa conuentionis, nec etiam in reconuentione licebit. 1.391.2.6

Appellationis remotio non impedit appellationem vbi manifeſtè quis grauatur. 1.415.2.5

Appellatio competit aduerſùs ſententiam latam ſuper poſſeſſione momentanea. 1.442.1.11

Appellantem extra judicium, & appellationem non proſequentem intra annum, præſumitur doloſè feciſſe. 1.449.2.2

Appellatione pendente ſi appellans diſſipauerit fructus, poſſunt ſequeſtrari. 1.461.1.2

Appellari poterit à non delatione juramenti ſuppletorii caſu, quo illud deferri debeat. 1.469.2.11

Appellatione pendente, pro ſententia minimè præſumitur. 1.487.2.13

Appellatio à ſententia per vnum teſtem probatur. 1.500.1.17

Appellatio an locum habeat in judicio merè poſſeſſorio. 1.532.1.3

Appellandi jus pertinet ad Principis ſuperioritatem. 1.590.2.3

Appellatio cauſam ſuſpendit. 1.591.1.7

Appellatio fuit introducta principaliter vt per eam iniquitas judicantium, & imperitia corrigatur. 1.657.2.3

Appellatio appellatur theriaca contra judicis venenum. ibid.4

Appellatio interponenda eſt infra decem dies. 1.658.1.5

Ampliatur, & limitatur. 1.658.2.8

non Appellans intra decendium cum poſſit, quamvis non verbo, facto tamen ſuo ſententiæ conſentire, & parere voluiſſe videtur. 1.659.1.10

Appellare ab eadem ſententia poteſt nedum reus victus, ſed etiam tertius, cujus intereſt, & poterit ſententia quoad reum de jure ſuo docentem confirmari, reſpectu verò tertii rationabiliter appellantis infirmari. 1.660.2.8

Appellatio ex aduerſo interpoſita, non ſuſpendit collationem, & poſſeſſionis traditionem, quando proceditur extrajudicialiter. 1.668.1.4

Appellationis materiam qui Doctores tractent, citantur. 1.669.1.2

Appellare aliquando importat aliquem nominare, interdum ſignificat accuſare, nonnunquam importat remedium, de quo in præſenti. ibid.3

Appellatio definitur vt ſit à minori judice etiam extrajudicialiter procedente ad majorem legitimè facta ordinaria prouocatio ad reparandam ſententiæ iniquitatem. 1.669.2.4

Appellatio perquam neceſſaria fuit. ibid.5

Appellatio generalis, id eſt, facta ſuper omni cauſa, quæ contra appellantem poſſet aliquo tempore moueri, non valet. 1.670.1.1

Appellatio non datur à correctione legitima, quam facit Prælatus Regularis in ſubditum Monachum, niſi modum excederet. 1.670.2.1.2

Appellari à futuro grauamine non poteſt. ibid.2

Appellatio quando detur a correctione legitima ſecundùm vniuſcuiuſque Religionis priuilegia, oſtenditur. 1.671.1.3

Appellatio an à jure humano inuenta ſit, oſtenditur. ibid.5. & ſeq.

Appellans ſi infra terminum à judice à quo appellauit, vel à ſe ipſo ſtatutum, appellationem non proſequitur, ſententiæ vel judicio illius ſtare compellitur. 1.672.1.8

Appellatio tacitè ſublata cenſetur ſub illis verbis, ſine contradictione aliqua. ibid.9

Appellans

Appellans ad proſequendam appellationem habet annum. 1.672.2.1.2
Alterum verò ex cauſa. 1.673.1.3
Appellans ſi infra tempus datum ad proſequendam appellationem non proſequitur, appellatio habetur pro deſerta. ibid.7
Appellatio datur à ſententia appellationis deſertæ, cum ſit interlocutoria habens vim diffinitiuæ. ibid.8
Appellationem ad effectum introducendi poteſt judex à quo tempus vnius anni, ſeu biennii reſciſſius moderari ſecundùm locorum diſtantiam, & perſonarum, ac negotii qualitatem. 1.674.1.14
Appellatio non datur in notoriis, tam ciuilibus, quàm criminalibus. 1.674.2.19
Appellans in vna cauſa à judice etiam ſuo ordinario, poteſt in alia coram eodem conueniri, niſi illum vt ſuſpectum recuſet. 1.675.1.1
Appellatio interpoſita ſuper vno articulo ſeparato, non ſuſpendit juriſdictionem judicis à quo in aliis articulis ſeparatis. ibid.4
Appellantibus parte vna ad Papam, altera ad Inferiorem, tenetur appellans ad Papam comparere ad citationem judicis inferioris, ſaltem allegaturus appellationem ſuam, aliàs valebit proceſſus factus à minori, niſi ſciuerit appellationem interiectam ad Papam. 1.675.2.1
Appellare à ſententia ſuper eodem negotio poteſt vtraque pars, & quid quando ad diuerſos judices, & quis eorum cognoſcere valeat, oſtenditur. ibid.2
Appellatio valet in abſentia ejus, qui ſententiauit, dummodo poſtea illi, vel parti notificetur. 1.676.1.5
Appellans ante, vel poſt judicium à judice temporali ad Papam, appellatio non tenet de jure. ibid.5
Secus de conſuetudine, vel ſi ſint ſubditi Papæ, etiam in temporali juriſdictione. ibid.
Appellanti impedito proſequi appellationem incumbit probatio quare illam non ſit proſequutus infra legitima tempora. 1.676.2.3
Appellanti dum impugnat appellationem, ſeu dicit eſſe deſertam, non currit pendente compromiſſo. 1.677.1.2
Appellatio datur in cauſis minimis, & breuioribus. ibid.2.1
Appellatio Romæ in cauſis ibi ventilatis in qua ſumma detur oſtenditur. ibid.3
Appellatio interlocutoria lata ſuper articulo cum quo eſt connexa, ſuſpendit in totum juriſdictionem judicis à quo. ibid.5
De cauſis Neapoli ventilatis. 1.678.1.4
Ventilatis in Ducatu Mediolanenſi. ibid.5
In Regno Caſtellæ. ibid.6
& in Regno Luſitan. ibid.7
Appellatio ſecundum Canones conceditur etiam ante ſententiam, non verò ſecundum leges, niſi in quibuſdam. Et appellatio, & recuſatio æquiparantur in hoc, quia ſicut in appellatione requiritur cauſa rationabilis, ita & in recuſatione. 1.679.2.1
Appellatio à ſententia, qua quis declaratur excommunicatus, ſuſpendit declarationem ipſam, ita vt appellatione pendente ſic declaratus poterit omnia exequi, quæ poſſet ſi declaratio ipſa non præceſſiſſet. ibid.3
Appellari poteſt à ſententia judicis declarantis quem incidiſſe in pœnam legis, licèt à ſententia juris non appelletur. ibid.4
Appellatio à ſententia pronuntiante aliquem excommunicatum non ſuſpendit ipſam excommunicationem. ibid.5
Appellatio à ſententia qua denuntiatur quis excommunicatus ad hoc vt euitetur, denuntiationem huiuſmodi non ſuſpendit. 1.680.1.6
Appellatio ceſſat in criminibus notoriis. 1.680.2.1.2
Appellari poteſt etiam in notoriis quoad effectum deuolutiuum. ibid.4
Appellatio datur à declaratione notorii, licèt non detur à notorio. ibid.5
Appellatio datur à notorio, ſi in ea exprimatur cauſa rationabilis, quæ habeat offuſcare notorium. 1.681.1.6
Appellans auditur in notorio probationis, & in notorio juris, & in notorio per famam. ibid.7
Appellatio admittitur in manifeſtis. ibid.8
Appellans ex fraude vel malitia, poſtquã reus appellauit ad Papam, & reportauit literas fauorabiles, non auditur. 1.681.2.1
Appellatio eſt defenſio, judicialis tamen, quæ poteſt tolli. 1.681.1.3
Appellatio dicitur theriaca contra judicis venena. ibid.4
Appellatio regulariter interponi debet coram judice à quo, ita vt ſi non ſit interpoſita coram eo, appellatio ſit nulla. ibid.5
Appellans ſi turbatur poſſeſſione ſuper qua fuit appellatum, judex à quo poteſt illam poſſeſſionem ſibi reformare, appellatione in ſuo robore permanente. 1.882.1.1.2
Appellatio generalis, ideſt ab omni grauamine, quod ſibi poſſet contingere, non valet. 1.683.1.2
Appellatio friuola non excuſat inferiorem quominus teneatur obedire ſuperiori, & vt de contemptu puniatur, niſi innocentiam ſuam aliter purget. ibid.
Appellari à futuro grauamine non poteſt. ibid.2
Niſi futurum grauamen trahat originem à grauamine jam illato, & appellatio interponatur ratione vtriuſque. ibid.3
Aut futurum grauamen comminatum per judicem. ibid.
Vel Appellatio extrajudicialis. ibid.
Appellationis prætextu non poteſt quis venire contra ſuum jurametum. a.684.1.8
Appellatio non admittitur contra juramentum, & non adimpleos mandatum, debet reduci in eandem ſententiam à qua fuit abſolutus. ibid.
Appellans v.g. ad Papam, & item committens aliquod ſcelus, non obſtante appellatione poteſt puniri ab Ordinario de illo ſcelere. 1.684.2.1
Appellationi ſui aduerſarii non deferens, de ſua poſteriori circa idem contra eum excipere nequit. ibid.
Appellans ab ordinario in vna cauſa, in aliis coram eo reſpondere tenetur, poteſt tamen eum recuſare vt ſuſpectum, niſi conueniatur de crimine manifeſto, in quo non cadit excuſatio, nec ſuſpicio. 1.685.1.1
Appellatio non ſuſpendit juriſdictionem judicis à quo extra illam cauſam à qua fuit appellatum. ibid.2
Appellatio non datur à juriſdiſdictionem exequente. 1.688.2.1
Appellationi factæ contra leges, & Canones non eſt deferendum. 1.689.1.2
Appellari poteſt à non ſtatuto generali, etiamſi quis diceret iniquum. ibid.3
Appellatio datur à prouincia in qua dictum ſit ſtatutum eſſe in viridi obſeruantia. ibid.
Appellationi interpoſitæ ad Papam non deferens mittitur cum literis Ordinarii ad curiam puniendus. 1.689.2.1.2
Appellatio locum non habet in notoriis delictis, vel contra regularem correctionem. 1.690.1.1
Appellari non poteſt à conſtitutione, vel ſtatuto generali, quando eſt edita ab illo, à quo poteſt appellari. ibid.2
Appellatione ſtante, cauſa non eſt remittenda ad judicem à quo, niſi de conſenſu partium. 1.590.1.1.2
Appellare ad Papam intelligitur qui ſubmittit ſe & ſua ſub protectione Papæ, licèt non expreſſerit verbum, *appello*. ibid.2
Appellans ad plures judices, quorum vnus ſolùm competens eſt, ad eum tantùm appellatum præſumitur. 1.692.2.3
Appellans, qui non proſequitur, ſi redit ad judicem à quo, & iterum grauatur, non obſtante prima deſertione poteſt iterum appellare. 1.693.1.1
Appellationi interponendæ, id eſt, juri appellandi non cenſetur quis renuntiare comparendo coram judice à quo. ibid.2
Appellationi illius, qui illa interpoſita appellatum ſpoliauit, non eſt deferendum. 1.695.1.2
Appellare non licet ab executore, vel ab executione ſententiæ. 1.695.2.2
Intellige ſi ſit executor merus. ibid.3
Appellari poteſt ab executore etiam mero excedente modum in executione. 1.696.1.7
Appellatio datur ab executione exceſſiua. ibid.8
Appellatio ſi recipitur à judice, vel approbatur à parte, terminus ad eam proſequendam præfixus obtinet vicem peremptorii, vt in abſentem procedatur, ac ſi peremptoriè fuiſſet citatus, nec talis terminus præueniri poterit ab aliqua partium. 1.696.2.1
Appellatus non poteſt præueniendo appellantem intra terminum ei præfixum impetrare judicem ſeu commiſſionem cauſæ, niſi in ea faciat mentionem de termino. 1.697.1.4
Appellatione deſerta per negligentiam appellantis, poteſt judex ex officio procedere in caſibus, in quibus eius officium exuberat. 1.697.2.1
Appellans, qui ſe non proſecuturum appellationem aſſerit, ob breuitatem temporis non reſtituitur, niſi probet impedimentum. ibid.3
Appellatio ſi ſit interpoſita ad Summum Pontificem expreſſo nomine proprio, Legatus non poteſt cauſam committere, niſi qualitas cauſæ, & perſonarum id poſtulet. ibid.4
Appellari poteſt ſi locus non tutus partibus aſſignetur, etiamſi ſit ſcriptum, appellatione remota. 1.698.2.1
Appellatio, quæ habet tractum ſucceſſiuum, quocumque tempore interponi poteſt. ibid.5
Appellans extra judicium ex veriſimilibus, & probabilibus cauſis, ne in poſſeſſione moleſtetur, ſi poſteà ſpolietur, reſtituitur ante omnia in ſtatum in quo erat in tempore appellationis. 1.699.2.1
Appellatione pendente extrajudiciali, attentata non revocantur ante omnia, ſed pendent ex futuro euentu. 1.700.1.5
Appellari poteſt judicialiter, & extrajudicialiter à præcepto facto ſub pœna excommunicationis, & appellatio ſuſpendit in tantum, quod ſi judex excommunicatur, excom-

municatio

municatio eſſet nulla. 1.700.2.4
Appellatio omnis, quæ à jure indulgetur expreſsè, per clauſ. *appellatione remota*, inhibetur. 1.701.1.1
Appellatio in alimentis, aliiſque cauſis eam non admittentibus, admittenda eſt ad ſuperiorem quoad effectum deuolutiuum: non verò quoad effectum ſuſpenſiuum. ibid.3
Appellari poteſt à ſententia excommunicationis interlocutoriè prolata, cum habeat grauamen irreparabile. 1.701.2.4
Appellatio non impedit quin is contra quem eſt lata ſententia excommunicationis, poſſit denuntiari excommunicatus, vt ab omnibus euitetur. 1.702.1.6
Appellans ad ſuperiorem ſi comparet coram judice inferiori ſuper concernentibus ipſam appellationem, illi renuntiare videtur, etiamſi proteſtetur quod propter hoc non intendit renuntiare appellationi, quia tanquam contraria allegans non eſt audiendus, niſi notorium ſit, actum illum eſſe injuſtum, ſuper cuius emendatione adiuit inferiorem. 1.703.2.1
Appellans quando poſt appellationem interpoſitam adhuc litigat coram judice à quo, cenſetur per hoc appellationem deſerere, & illi renuntiare, quod declaratur multipliciter. 1.704.1.3
Appellatione pendente non præſumitur pro ſententia. 1.707.1.11
Appellans à ſententia lata extra Romanam Curiam & non aſſignato termino à judice, nec à ſemetipſo appellante, habet annum ad committendam ſeu proſequendam appellationem in Curia, & ex cauſa biennium. 1.708.2.2
Appellatus non poteſt præueniendo appellantem intra terminum præfixum impetrare judicem ſeu commiſſionem cauſæ, niſi in ipſa commiſſione faciat mentionem de termino. ibid.5
Quid ſi terminus non fuerit præfixus? 1.709.1.4
Appellatus quando dicatur nimium præcurriſſe & feſtinaſſe in impetranda commiſſione cauſæ, arbitrio judicis relinquitur. ibid.5
Diſpoſitio huius text. de præueniendo partem appellantem in impetratione reſcripti, non habet locum in curia. ibid.6
Appellans ante ſententiam tenetur exprimere cauſam rationabilem coram ipſo judice à quo, nec admittitur exceptio, quod prius miſerat nuntium ad Sedem Apoſtol. vel quod literas impetrauerit, quæ nondum ſunt judici præſentatæ. 1.710.1.1
Appellare poteſt omnis oppreſſus, ſiue injuſtè grauatus. ibid.4
Appellatio debet ab appellante proponi coram judice à quo, niſi judicis præſentia haberi non poſſit. 1.710.2.5
Quid ſi judicis præſentia haberi non poſſit, apud quem hoc caſu interponenda ſit appellatio. ibid.
Appellationis judex cognoſcit de articulo à quo non fuit appellatum, quando bene fuit appellatum. ibid 7
Appellationem eſſe admittendam in dubio pronuntiandum eſt. 1.711.1.12
Appellatio in omni caſu regulariter permiſſa eſt. ibid.13
Appellationi in quibus caſibus non deferatur, oſtenditur. ibid.14
Appellatio non datur quoad effectum ſuſpenſiuum in cauſis piis, & in aliis pertinentibus ad viſitationem, & decreta Epiſcopi viſitantis. 1.711.2.18
Appellatio ab interlocutoria, ſeu grauamine, & à diffinitiua quoad judicem ad quem, in quo differant, remiſſiuè. Ibid.21
Appellari non poteſt ab interlocutoria. 1.711.24
Appellatio admittitur ab interlocutoria habente vim diffinitiuæ. ibid.
Appellari poteſt à rejectione probationum. 1.711.1.9
Appellari poteſt à ſententia abſolutionis inſtantiæ. ibid.10
Appellari poteſt à delatione juramenti alteri parti per judicem facta. ibid.11
Appellatio in quibus caſibus concedatur ab interlocutoria, remiſſiuè. 1.713.2.14
Appellari poteſt à ſententia, qua quis excluditur ab aliquo officio tanquam infamis. 1.714.1.20
Appellatio eſt præſidium innocentiæ, inuenta ad ſubueniendum oppreſſis, & corrigendum iniquitatem judicis. 1.716.1.14
Appellatio eſt ſpecies defenſionis. 1.716.2.14
Appellatur licitè vbi judex confeſſionem Aduocati eadem die reuocatam pro litis conteſtatione velit habere vel proceſſum à ſubdelegato ſubdelegati factum ratificat. 1.717.1.1
Appellans debet docere non ſolùm quod oppoſuit exceptionem legitimam, & appellauit, ſed quia legitima exceptio oppoſita non fuit admiſſa, ideo appellauit. 1.717.2.8
Appellans ſi præfigit terminum, & non mittit deinde ſufficientem procuratorem ad proſequendam appellationem, condemnatur in expenſis. ibid.
Appellans non comparens, ſeu non proſequens in termino, condemnatur in expenſis. ibid.3
Appellatio à tertia ſententia, tam diffinitiua quàm interlocutoria non datur, & multipliciter declaratur. 1.718.1.2
Appellatio omiſſo medio non deuoluit cauſam, exceptione de hoc oppoſita. 1.718.2.1
Appellari poteſt ad Papam omiſſo medio. Ibid.3
Appellatio omiſſo medio & proximo judice de jure Canonico non eſt nulla, parte appellata non opponente. 1.719.4
Appellare poteſt is qui deſiit eſſe tutor, ſi nomine pupilli conueniatur inuitus. 1.719.2.1
Appellatio datur ſi judex ſe pronuntiat competentem, vel incompetentem tacitè vel expreſsè. ibid.6
Appellatio ex cauſa interpoſita vt juſtificetur, cauſæ veritatem probare oportet coram judice ad quem, niſi fuerit coram judice à quo oblata probatio & rejecta. 1.720.2.1
Appellatio non juſtificatur per oblationem probationis in peremptoriis exceptionibus à quibus quis appellauit, niſi cauſa appellationis probetur. 1.721.1.2
Appellans renuntians appellationi etiam inuito appellato, ſiue res ſit integra ſiue non, & appellatus proſequendo appellationem quouis modo eam proſecutus eſſet, ſi coactus fuerit facere aliquas expenſas, debet tunc condemnari in dictis expenſis. Ibid.6
Appellans renuntians appellationi etiam inuito appellato condemnatur in expenſis. Ibid.7
Appellatio vnius prodeſt alteri ſi communi jure juuentur, & idem ſit negotium, & eadem defenſionis cauſa, & ſint eadem ſententia condemnati, aliàs ſecus. 1.721.2.8
Appellatio vnius prodeſt aliis conſortibus. 1.722.1.8
Appellans vnus ex pluribus conſortibus, aliis appellationem non proſequentibus, executio quoad deſerentes conſortes exequenda non eſt, donec cauſa appellationis deciſa ſit. ibid.4
Appellatio regulariter debet fieri coram judice à quo. 1.724.1.17
Appellatio coram honeſtis viris non valet, ſi non conſtat de metu, vel abſentia judicis à quo. Ibid.18
Appellare poteſt coram probis viris pars juſtè timens de judice, licèt adſit judex. Ibid.19
Appellari vt poſſit coram honeſtis viris, quæ concurrere debeant oſtenditur. ibid.20
Appellans impeditus an, & quando ad euitandam deſertionem cauſæ appellationis debeat proteſtari, & ſæpius proteſtari, remiſſiuè. 1.724.2.25
Appellatione pendente nihil eſt innouandum. ibid.27
Appellationis mentio debet fieri in reſcripto. 1.731.2.2
Appellatio extrajudicialis non comprehenditur in reſcripto de appellatione. 1.732.1.3
Appellatio emiſſa ab eo quod fit ſecundùm juris decreta, & determinationem, non ſuſpendit. 2.31.2.10
Appellandi omiſſo medio conſuetudine extante, appellatio non gradatim fieri poteſt. 2.45.1.3
Appellare licet ab vno capitulo ſententiæ habentis plura capitula. 2.120.1.5
Appellatio omnis interdicta eſt, quæ cadaueris ſepulturam impedire poteſt. 2.226.2.2
Appellatione remota ſubditi cogendi ſunt ad ſoluendas decimas. 2.253.1.9
Limitatur pluribus modis. Ibid. & 11
Appellatio non datur à ſententia lata ad fauorem fiſci ſuper tributis, &c. 2.254.1.10
Appellatio præcedens excommunicationem annullat. 2.335.2.2
Appellare licet ab Epiſcopo qui primum præſentatum non admiſit vſque ad præſentationem ſecundi. 2.371.1.6
Appellatio vulgaris pro lege habetur. 2.471.1.14
Appellanti in cauſa matrimoniali interdici debet ne aliud matrimonium contrahat lite pendente, & ſi contraxerit, debet ſeparari. 2.581.2.1
Appellatio ſeu prouocatio nõ admittitur à pœna legis. 3.10.1.8
Appellatio non datur in notoriis. 3.142.2.3
Appellandum eſt à iuriſdictione temporali Epiſcoporum ad Papam. 3.164.2.12
Appellari poteſt ad Patriarchas in omnibus cauſis ſuarum prouinciarum. 3.445.2.20.
Appellatio gradatim, non verò omiſſo medio interponenda eſt. ibid.5.8
Appellari an poſſit ad Patriarchas omiſſo medio, oſtenditur. ibid.23 2.3
Vide *Nominatio*.
Appons conſuetum pro appoſito habetur, licèt non ſit expreſſum. 2.176.1.4
Approbare nemo poteſt, quod ſemel reprobauit. 1.108.1.3
Approbatum ſemel non poteſt reprobari. 2.501.9.2. & 3.3.2.5
Aqua benedicta ſi miſceatur non benedictæ, tota remanet benedicta. 2.393.2.5
Aquæ benedictæ quot ſint genera, & de eius virtutibus, & antiquo vſo in Eccleſia contra dæmones, remiſſiuè. 2.397.2.3
Aqua cum vino in ſanguinem conuertitur. 2.405.1.6

Aquam

Index Rerum, & Verborum,

Aquam Sacramento altaris in phlegma conuerti vt falſa opinio improbatur. 2.407.2.1
Et probatur Chriſtum fuiſſe verum Deum, & verum hominem, & quod de ipſius latere manauit verus ſanguis, & vera aqua. ibid.2
Aquæ modicum eſt adhibendum vino in conſecratione Calicis. 2.414.2.2
Aquæ mixtio in ſacrificio Miſſæ non requiritur ex neceſſitate Sacramenti, ſed ex præcepto ſolùm Eccleſiaſtico. 2.415.1.4
Aquæ admixtionem ſcienter prætermittentes, & ex aperta malitia, priuantur officio, & beneficio. 2.416.1.7
Aragonia naturales, & non exteri poſſunt ibi beneficia obtinere. 1.82.1.15
Aragonia Rex non cognoſcit ſuperiorem. 2.590.1.25
Arbitri electi ad cauſam recuſationis aſſignant partibus terminum ad probandum cauſam ſuſpicionis, & judex recuſatus compellit arbitros ad cauſam finiendam. 5.252.2.1
Arbitri ſunt aſſumendi qui judicent recuſationem judicis. ibid.2
Arbitrorum juriſdictio eſt extraordinaria à lege. 1.2[illegible].14
Arbitri electi procedunt in cauſa recuſationis, & aſſignant terminum partibus ad eam probandam. ibid.5
Arbitrorum, vel delegatorum plurium ſimpliciter datorum poteſtas expirat per mortem vnius. 1.254.1.1
Arbiter non poteſt eſſe minor annis viginti, aliàs ſententia ab eo lata eſt nulla. ibid.7
Arbitratore, vel judicum vno impedito, alii non poſſunt procedere. 1.254.2.3
Arbitri quomodo judices appellentur, oſtenditur. 1.281.2.7
Arbitri in multiplici reperiuntur differentia. 5.339.2.3
Arbitrium accipitur pro libera rei propriæ diſpoſitione. ibid.4
Arbiter nonnunquam accipitur pro ipſo rei ſuæ domino, & moderatore, interdum pro judice ordinario, aliquando pro delegato. ibid.5
Arbitri omnes, qui à partibus eliguntur, in duplici reperiuntur diſcrimine, qui iam eliguntur præcedente juris coactione, alii ex mera partium conuentione, & libera voluntate. ibid.6
Arbitri juris dicuntur electi præcedente juris coactione. ibid 7
Arbitri compromiſſarii eliguntur ex mera conuentione, & libera voluntate partium. ibid.8
Arbitri compromiſſarii illi ſunt qui à partibus eliguntur, vt ſeruato juris ordine litem dirimant. 1.340.1.9
Arbitri arbitratores dicuntur illi, qui à partibus quidem eliguntur vt de facto procedentes non ſeruato juris ordine rem amicabiliter componant ibid.10
Arbiter compromiſſarius eſt ille qui recipit, & recipitur ex omninò libera partium promiſſione ad litem dirimendam. 1.340.2.12
Arbitri ſunt in diſpari numero eligendi, & eis diſcordantibus ſtatur ſententiæ majoris partis. 2.540.5
Arbitri compromiſſarii omnium vt ſingulorum placito ſunt eligendi, quando res ad plures ſpectat vt ſingulos. ibid.2
Arbitri in diſpari numero de conſilio ſunt eligendi. 1.541.5
Arbiter aſſumptus in patrimoniali cauſa clerici non poteſt adjudicare rem Eccleſiæ poſſidendam etiam ad vitam clerici. 5.342.1.5
Arbiter non habet poteſtatem judicandi vltra comprehenſa in compromiſſo, ideo coram eo non fit reconuentio. 1.345.1.5
Arbiter non habet poteſtatem judicandi vltra comprehenſa in compromiſſo. ibid.3
Arbiter poſt rem judicatam ſuper diſcordiis nuois aſſumptus non poteſt per ſuum arbitrium ſententiam immutare, etiam ſi de componendo inter partes mandatum receperit à Papa. 1.347.1.5
Arbiter poſtquam acceptauit compromiſſum, non poteſt amplius illi renuntiare. 1.347.2.7
Arbitri ſunt eligendi qui judicent recuſationem judicis. 1.577.2.6
Arbiter ad pronuntiandum ſecundùm jura, poteſt, & debet pronuntiare ſecundùm ſtatuta, & conſuetudines. 1.455.1.5
Arbitri ſententia contra leges prolata non valet. 5.645.1.6
Arbitri electi à partibus ſeruato juris ordine ſententia, ſi ſit excommunicatus, nullius eſt momenti. 1.667.15
Arbitri aſſumendi ſunt, qui de cauſa recuſationis cognoſcant. 1.668.1.2
Arbiter juris poteſt recuſari ex eiſdem cauſis, quibus judices ordinarii. ibid.5
Arbitri in recuſatione qui eligendi, oſtenditur. 1.715.2.2
Arbitramentum poteſt reduci ad arbitrium boni viri, etiam quando quis promiſit, & jurauit ſtare mandato arbitratoris. 1.684.1.3
in *Arbitrariis* judex mortis pœnam eligere non poteſt. 1.227.2.12
Arbitrator, ſeu amicabilis compoſitor laicus poteſt eſſe in rebus Eccleſiæ, vel ſpiritualibus cauſis. 1.346.15
Arbitratores poſſunt allegari ſuſpecti. 5.668.16
Arbitrium, ſeu arbitramentum nullum eſt continens peccatum per partes remiſſibile. 1.341.1.

Arbitrium nullum eſt, quo alter ex litigantibus ſuper beneficio, in quo jus habet, eidem cedere cogitur, recepto temporali ab illo, qui nullum prorſus jus habet. 5.342.1.6
Arbitrium finitur morte compromittentium, neque tranſit in ipſorum hæredes. 5.347.1.12
pro Arbitrii obſeruantia agi an poſſit ad pœnam conuentionalem, remiſſiuè. 2.348.1.2
Arbitrium finitur morte compromittentium, neque tranſit ad hæredes ipſorum, niſi factum fuiſſet pro hæredibus. 1.548.2.2
Vide *Sententia*.
Arbor conſanguinitatis, & affinitatis declarata, remiſſiuè. 5.556.5.3
ad *Archidiaconatum* ſcientia, & gradus requiſitus quis, remiſſiuè. 2.901.1.14
Archidiaconatus & Presbyteratus de jure communi tantùm habent dignitatem ex ſolo nomine. 2.41.1.14
Archidiaconi ad officium quæ ſpectent ponuntur. 1.204.1.1
Archidiaconus eſt Epiſcopi Vicarius. 1.204.5.2
Archidiaconus Epiſcopo abſente, & ejus officialibus, Vicarii munus exercet. ibid.
Archidiaconus non exercet officium Vicarii Sede vacante, nec infra illos octo dies, quibus à Capitulo Vicarii electio facienda eſt. ibid.4
Archidiaconi ad officium plura ſpectantia ponuntur. 5.204.2.5
Archidiaconi proprium munus eſt cùm Epiſcopus ſacris operatur, ſanctum Euangelium, cùm voluerit, legere, vel alicui Diacono præcipere vt legat. 1.205.1.2
Archidiaconus vaſa diuinis Eccleſiæ vſibus dicata ſedulò cuſtodire debet. ibid.2
Archidiaconus ſine licentia Epiſcopi nulli committere debet curam animarum, conſuetudine in contrarium non obſtante. 5.205.2.1
Archidiaconus an habeat curam animarum, remiſſiuè. ibid.3
Archidiaconus ratione ſui muneris non poteſt curam committere animarum. ibid.6
Archidiaconus ſecundùm Eccleſiaſticam inſtitutionem non poteſt excommunicare ſine licentia Epiſcopi. 1.206.1.1
Archidiaconus non poteſt excommunicationis ſententiam ferre. ibid.5
Archidiaconus ſemel in anno (niſi neceſſitas aliud exigat, ſuas Eccleſias viſitet. 1.206.2.1
Archidiaconi viſitationis munus quando exercere poſſint, oſtenditur. ibid.2
Archidiaconi officium quod ſit, & in quo per illud releuetur Epiſcopus. 1.207.1.1
Archidiaconus ſingulorum Presbyterorum cauſas audire debet. ibid.2
Archidiaconus dicitur oculus Epiſcopi. ibid.3
Archidiaconus non obtinet eandem juriſdictionem, quam Epiſcopus, ſed inferiorem. ibid.4
Archidiaconus habet perpetuam vicariam, & juriſdictionem ordinariam. ibid.5
Archidiaconi ad officium pertinet mittere in corporalem poſſeſſionem beneficiorum inſtitutos ab Epiſcopo. ibid.6
Archidiaconi intereſt eos examinare, qui promouentur ad Ordines, quive præficiuntur Eccleſiis, eoſque Epiſcopo præſentare. 5.207.2.7
Archidiaconus non dat literas commendatitias ad Ordines. 5.207.2.1
Archidiaconus examinat, & præſentat ordinandos, & ponit Prælatos in Sede. 2.208.1.2
Archidiaconus in Monaſteriis juriſdictionem non habet, niſi quantum ei tribuit generalis, vel ſpecialis conſuetudo, ibid.
Archidiaconus ordinandos præſentat Epiſcopo, & examinat. 1.208.5.4
Archidiaconus præcedit Archipresbyterum quoad dignitatem, non quoad Ordinem, Archipresbyter verò præcedit Archidiaconum in divinis. 1.209.5.3
Archiepiſcopale nomen, & plenitudo Pontificalis officii per pallium transfertur. 1.142.2.1
Archiepiſcopatus Prouincia eſt. 1.296.1.1
Archiepiſcopus in Archiepiſcopum poſtulatur, & ex quo poſtulatio præſentata eſt Papæ, non poſſunt poſtulantes ab ea recedere, ſed debet ſuperioris judicium expectari. 5.81.1.1
Archiepiſcopus intra quamlibet Eccleſiam ſuæ Prouinciæ pallio vti poteſt, ſed extrà non. 5.145.1.3
Archiepiſcopus ſolommodò intra ſuam Prouinciam pallio vti poteſt. ibid.2
Archiepiſcopus alteri Archiepiſcopo pallium ſuum accommodare non poteſt. 2.142.2.1
Archiepiſcopus pallium ſuum accommodare alteri non poteſt, vt illo vtatur. ibid.
Archiepiſcopus ante pallium acceptum non ſortitur nomen Archiepiſcopi 1.243.1.2

Archi

Collectan. in quinque libros Decretal.

Archiepiſcopus non poteſt ſine pallio ea munera obire, quæ ſunt poteſtatis, vel juriſdictionis. ibid.4
Archiepiſcopus extra ſuam Prouinciam pallio vti non poteſt, etiamſi hoc habeat conſuetudo. 1.143.2.1
Archiepiſcopi pallio quibus diebus vti poſſint, remiſſiuè. ibid.5
Archiepiſcopus, qui renunciauit ciuitati Metropolitanæ, poteſt Pontificalia exercere in Prouincia, & alibi, permittentibus id Epiſcopis, non autem pallium deferre ex eorum licentia. 1.150.1.3
Archiepiſcopus poteſt vocare Suffraganeos pro conſecratione alterius Suffraganei, ad cujus conſecrationem tenentur venire. 1.161.1.3
Archiepiſcopus impeditus poteſt conſecrationem ſui Epiſcopi ſuffraganei alteri committere. 1.271.1.2
Archiepiſcopus Toletanus per priuilegium ſpeciale gaudet prærogatiuis, & priuilegiis quatuor veteris Patriarchis conceſſis. 1.271.2.4
Archiepiſcopus cauſam ad ſe per appellationem delatam ſubditis ſuffraganei committere valet, non tamen ad ipſam ſuſcipiendam compellere poteſt. 1.272.2.1
Archiepiſcopus habet juriſdictionem in ſubditos ſuffraganeorum in caſibus tantùm à jure expreſſis. ibid.3
Archiepiſcopus eſt ordinarius judex omnium Epiſcoporum ſuæ Prouinciæ. ibid.4
Archiepiſcopus poteſt punire ſubditos ſuffraganeorum deuiantes à conſuetudine Metropolitanæ Eccleſiæ in diuinis officiis. ibid.6
Archiepiſcopus habet juriſdictionem in ſubditos ſuffraganei per appellationem. ibid.7
Archiepiſcopus poteſt cogere Epiſcopum vt conſtituat ſibi Vicarium, quando non eſt idoneus ad regendum. 1.273.1.9
Poteſt cogere Epiſcopum vt conſtituat œconomum. ibid.
& vt conſtituat Archipresbyterum ruralem. ibid.
Archiepiſcopus tanquam Sedis Apoſt. delegatus ponit Canonicos ſui ſuffraganei ceſſantes à Diuinis, ad querelam ipſius ſuffraganei. 1.176.1.14
Archiepiſcopus poteſt exules facere à tota Prouincia delinquentes in ſua diœceſi. 1.341.2.4
Archiepiſcopus Bituricenſis eſt Primas. 1.401.2.2
Archiepiſcopus poteſt ante ſe deferri facere Crucem per totam Prouinciam. 1.455.1.3
Archiepiſcopus an poſſit animaduertere in ſubditos ſuffraganeorum procurationem denegantes, oſtenditur. 1.653.2.8
Archiepiſcopus vbi conſentientes Epiſcopo eximeret, tunc non eam ab ejus auctoritate, quam ex conſenſu Epiſcopi exemptio vires & robur aſſumeret. 1.656.2.3
Archiepiſcopus non prius ante diffinitiuam appellationem admittere debet, quàm ei conſtiterit illam interpoſitam fuiſſe, vel à grauamine, ſeu injuſta condemnatione. 1.692.2.2
Archiepiſcopus eſt ordinarius judex omnium Epiſcoporum ſuæ Prouinciæ. 1.704.1.2
Archiepiſcopus, qui temeritate propria receſſit ab Archiepiſcopatu, nec jam vltra quadriennium expectatus redierit per literas etiam reuocatus, illo eſt priuatus. 2.34.1.1
Archiepiſcopus in ſuorum ſubditorum votis poteſt etiam ante receptum pallium diſpenſare, non autem in votis ſubditorum Epiſcoporum ſuffraganeorum. 2.304.1.3
Archiepiſcopus viſitans prouinciam etiam à Monaſteriis prouinciæ procurari debet. 2.382.2.5
Archiepiſcopus cùm viſitat ſuam prouinciam, poteſt exigere debitas procurationes, & poteſt excommunicare illos qui eas denegant. 2.390.1.2
Archiepiſcopus poteſt viſitare prouinciam, & procurationem à ſubditis ſuffraganeorum ſuorum exigere. 2.390.2.2
Archiepiſcopus in quibus caſibus diſpenſet cum ſubditis ſuorum ſuffraganeorum, oſtenditur. ibid.3
Archiepiſcopus pro laico procuratoris officium apud Rom. Pontificem ſuſcipere poteſt. 2.587.1.2
Archiepiſcopus ſolus poteſtate caret condendi ſtatuta totam prouinciam obligantia. 3.16.1.3
Archiepiſcopi attento jure Conc. Trid. poſſunt viſitare prouinciam, & inquirere de criminibus, etiamſi non appareat de negligentia ſuffraganeorum. ibid.4
Archiepiſcopus poteſt injungere ſuis ſuffraganeis vt ſeruari faciant, quod ſeruatur in Metropolitana. 3.15.1.3
Archiepiſcopus poteſt exercere juriſdictionem in ſubditos ſuffraganeorum in concernentibus totam prouinciam. 3.18.2.2
Archiepiſcopus vnire poteſt beneficia in ſua diœceſi, non autem in diœceſibus ſuffraganeorum. 3.192.1.6
Archiepiſcopus poteſt interdicere prædicationem in tota prouincia. 3.227.2.21
Archiepiſcopus poteſt concedere indulgentias per totam ſuam prouinciam. 3.290.1.1.2
Archiepiſcopus poteſt Epiſcopum ſuſpendere, interdicere, & excommunicare. 3.359.2.2
Archiepiſcopi an à quatuor Patriarchis pallium accipere poſſint, oſtenditur. 3.445.1.12
Archiepiſcopi in tota ſua prouincia poſſunt ante ſe Crucem elatam deferre, etiam in locis exemptis. ibid.15
Archipresbyter ciuitatis ſubeſt Archidiacono, & principaliter præeſt Presbyteris, & presbyteralibus officiis. 1.209.2.1.2
Archipresbyteri miniſterium quod ſit, ponitur remiſſiuè. 1.210.1.1.2
Archipresbyteri ciuitatenſis officium quod ſit, ponitur. ibid.
Archipresbyter ruralis Presbyterorum, & laicorum plebaniæ ſuæ curam gerit, contra decretum tamen Epiſcopi nihil ordinare poteſt. 1.210.2.1
Archipresbyter eſt legitimus Epiſcopi Vicarius. ibid.2
Archipresbyter ordinariam habet juriſdictionem. ibid.3
Architectis, & fabris Chriſtianis non licet laborare in ædificandis, ſiue reſtaurandis Iudæorum ſynagogis. 3.54.2.3
Argumentum à ſuperfluitate euitanda validiſſimum eſt in jure. 1.4.2.34
Argumentum à diffinitione validum eſt. 1.3.2.4
Argumentum valet ab vſitato, ſeu à ſolitis, vel conſuetis fieri. 1.19.1.7
Argumentum à ſimilibus validum eſt, ſi per omnia ſint conuenientia, aut ſaltem conueniant in eo de quo agitur. 1.52.2.6
Argumentum ab abſurdo in omnibus diſpoſitionibus eſt vitandum. 1.35.1.4
Argumentum nunquid valeat, & ſumi poſſit ex ordine literæ, oſtenditur. 1.46.2.8
Argumentum ſumere non licet ex facti contingentia. 1.111.2.7
Argumentum de matrimonio carnali ad ſpirituale valet. 1.139.1.4
Argumentum de toto ad partem validum eſt, vbi datur eadem ratio. 1.245.2.6
Argumentum à contrario ſenſu non procedit quando ex eo induceretur aliorum jurium correctio. 1.385.1.25
Argumentum à veriſimili optimum eſt. 1.567.1.6
Argumentum à communiter accidentibus validum eſt. 2.28.1.5
Argumentum de toto ad partem valet. 2.45.2.4
Argumentum ab etymologia valet. 2.52.1.4
Argumentum de foro exteriori ad forum exterius valet. 2.238.2.3
Argumentum de majori ad minus, an, & quando in priuilegiis, & diſpenſationibus valeat, remiſſiuè. 2.255.2.8
Argumentum à majori ad minus validum eſt. 2.588.2.12
Argumentum de majori ad minus non valet in materia diſpenſationis. ibid.13
Quod declaraui ibi.
Argumentum de donationibus propter nuptias ad arrhas Hiſpaniæ non ſubſiſtit. 2.613.1.5
Argumentum ab abſurdo in omnibus diſpoſitionibus vitandum. 3.236.1.3
Armorum terror inducit metum juſtum, licèt portans arma illis non vtatur. 2.723.1.7
Arma clericorum ſunt orationes, & lacrymæ. 2.1.2.2
Armorum appellatione quæ veniant, remiſſiuè. ibid.4
Arma ex juſta cauſa poterunt clerici portare, velut ſi per loca periculoſa iter faciant. ibid.5
Armorum nomine comprehenduntur ea, quæ tam ad defendendum, quam offendendum, & pugnandum idonea, & appoſita ſunt. 3.56.1.4
Arma portantes puniens ſtatutum non intelligitur de paruis cultellis. 3.103.1.4
Arma clericorum quæ. 3.166.1.2
Arreptio itineris ad Papam, ſeu ad ejus Curiam poſt litem motam, dato grauamine, habet vim appellationis, & ſuſpendit juriſdictionem judicis à quo. 1.681.1.2
Arrhæ an poſſint alienari, oſtenditur. 2.129.2.8
Arrhæ in Hiſpania cedunt lucro vxoris. 3.611.1.4
Articuli duo, quando ſunt in lege contrarii, tunc generali per ſpecialem derogatur. 1.44.2.4
Articuli Fidei explicantur circa Summam Trinitatem. 1.6.2.5
Articuli plures connexi ſi per reſcriptum committantur, & in vno remoueatur appellatio, intelligitur remota etiam in aliis. 1.694.1.5
Articulorum injuſta admiſſio vbi ſit, poteſt appellari, quia eſt interlocutoria habens vim diffinitiuæ. 1.712.2.7
Artifices, & officiales non poſſunt remedio hujus text. gaudere. 2.127.1.26
Aſcriptitius, vide *Originarius*.
Aſſaſſinus non gaudet Eccleſiaſtica immunitate. 2.447.1.48
Aſſertioni contrahentium in præjudicium conſanguinei non ſtatur. 2.546.1.6
Aſſertioni alterius facilè credere non debemus. 3.35.2.2
Aſſeſſor, & conſultor judicis ſi ſuſpectus fuerit, recuſari poteſt. 1.695.1.14
Aſſiſiæ qui dicantur, oſtenditur. 2.39.1.5
Aſtrologia res occultas inueſtigans eſt ſuperſtitioſa. 3.159.1.5
Aſtronomia materiam qui tractent, referuntur. 3.157.2.7
Atramenti varietas ſuſpicionem inducit. 1.55.1.5

Index Rerum, & Verborum,

Atrium, ſeu porticus Eccleſiæ adhærens, gaudet immunitate Eccleſ. 2.450.2.7
Attentata poſt evocationem reuocantur. 1.456.1.3
Attentatorum de materia qui Doctores agant referuntur. 1. 724.2.29
Attentans jus, judicem, & partem offendere dicitur. ibid.30
Attentatū non dicitur niſi lite, vel appellatione pendente. ib.31
Attentata non dantur in judicio ſummariiſſimo poſſeſſorio retinendæ. 1.725.1.32
Attentare non dicitur, qui vtitur poſſeſſione, qua antea vtebatur. ibid.33
Attentati reuocatio ceſſat vbi conſtat de bono jure attentantis per confeſſionem partis, vel per rem judicatam. ibid.34
Attentare non dicitur tertius, nec poteſt contra illum remedio attentatorum vti. ibid.35
Attentatum non dicitur quod fuit factum lite, vel appellatione pendente, auctoritate Apoſtolica. ibid. 37
Attentata in primis, & ante omnia ſunt reuocanda. ibid.38
Attentata non dicuntur purgata, niſi etiam reficiantur damna, & intereſſe. ibid.39
Attentata reuocari poſſunt quandoque ordinario remedio, quandoque extraordinario judicis officio. 1.725.2.40
Attentorum reuocatio debet peti coram judice appellationis, cuius fuit læſa maieſtas. ibid.41
Attentatis renuntiaſſe videtur, qui paſſus fuit pronuntiari ſuper juſtitia ſententiæ, vel quando attentans admiſſus fuit ad probandum bonum jus, & illud probauit. ibid.42
Attentatorum juri quæſito per deſertionem renuntiaſſe quis non præſumitur. ibid.43
Attentata pendente appellatione à diffinitiua ante omnia regolariter ſunt reuocanda. 1.732.1.4
Attentatorum reuocatio fieri debet, etiamſi appellanti obiiciatur notorius defectus juris in principali cauſa. 5.7.2.5
Atteſtationes ſi non producontur infra certum tempus, non valent in odium illius, qui tenebatur producere; ſecus autem ad fauorem alterius partis. 1.596.1.13
Atteſtationes & partium confeſſiones inter ſe differunt. 1. 441.2.4
Atteſtationes recipere in judicio incompetenti alii competenti, in quo ab eiſdem partibus litigatur, ac remittantur, & faciant fidem. 1.494.1.4
Atteſtatio definitur vt ſit legitima probatio facta per vocem illius qui ſuper ſtatum cauſæ alteriut adducitur. 1.495.2.7
Atteſtationes vocantur depoſitiones, & dicta teſtium, quæ parte præſente, vel vocata facta probant. ibid.8
Atteſtationes in vno judicio receptæ fidem faciunt in eadem cauſa, & inter eaſdem perſonas coram eodem judice. 1.510.2
Atteſtationes donec fuerint publicatæ, & eis renuntiatum, produci poſſunt teſtes, poſtea vero non ſuper eodem capitulo, ſed ſuper alio. 1.552.2.1
Atteſtationibus publicatis quando opponatur in perſonas teſtium oſtenditur. 1.525.1.1
Atteſtationibus publicatis non eſt licitum obiicere in perſonas teſtium. ibid 5
Niſi pars proprio juramento firmauerit ſe non malitioſe obiicere contra teſtes. 1.525.2.init.
Vel quando pars probare voluerit ſe non habuiſſe notitiam exceptionis ante publicationem teſtium, ſed poſtea de nouo cognouiſſe. ibid.
Vel quando pars ſuper probanda exceptione antea proteſtationem feciſſet. ibid.
Atteſtationibus publicatis pars ſuccumbens poteſt producere teſtes ad probandum contrarium ſuper nouo articulo nato ex atteſtationibus publicatis, de quo priùs inſtrui non potuit. 1.530.1.1
Atteſtationibus publicatis, ſeu editis vlterior teſtium productio non datur. 1.530.2.3
Atteſtationibus publicatis, ſeu editis adhuc admittuntur,
Confeſſio. ibid.5
Inſtrumenti probatio. ibid.6
Matrimoniali in cauſa probatio. 1.551.1.7
Publicatio teſtium, vbi fuerit indiſcreta. ibid.8
Volentes producere alios teſtes aduerſùs teſtium reprobatorum dicta. ibid.9
Probatio in criminalibus. ibid.10
Iudex ſi vellet. ibid.11
Tertius pro ſuo intereſſe principaliter veniens. ibid.12
Teſtes priores vbi nulliter, ſeu non legitimè examinati eſſent. ibid.13
Atteſtationes priores vbi eſſent deperditæ. ibid.14
Partibus conſentientibus. ibid.15
Teſtes vbi fuiſſent malè interrogati, vel ad declarandum eorum dicta obſcura.. ibid.16
Teſtes ad repellendam infamiam. 1.532.2.17
Atteſtationes teſtium licèt ſint inualidæ, de conſenſu tamen partium conualidari poſſunt. 1.535.1.9
Atteſtationes receptæ in ſummario fidem nō faciunt in plenario judicio, & aliarum publicatione non obſtante, iidem, vel alii teſtes ſuper eiſdem articulis recipi poſſunt. 1.536.1.1
Atteſtationum publicatione facta non poſſunt ad partis inſtantiam teſtes vllo pacto repeti, niſi per malitiam, vel negligentiam examinatio rite facta non eſſet. 1.541.2.1.2.3
Atteſtationes receptæ per arbitrum fidem faciunt in judicio ſi teſtes mortui ſunt, ſi viuunt, eſt in optione illius, contra quem teſtes producti ſunt, an velit atteſtationes recipere, an teſtes de nouo deponere. 1.542.2.2
Auarus eſt qui tenet tenenda, & non tenenda. 1.75.1.5
Auctore damnato libri quoque ejus damnati cenſentur. 1.9.2.9
Auctoris damnati libri licèt non valeant allegari tanquam authorizabiles, poſſunt tamen aliquando vt rationabiles adduci. ibid.10
Auctore damnato damnantur ejus opera, ſiue ſint bona, ſiue mala. 2.66.1.1.2
Amplia ſiue libri circumferantur impreſſi, ſiue manuſcripti. ibid.3
Amplia etiam in libris ſcriptis, & editis, tam ante, quàm poſt damnationem. 5.66.2.4
Auctoritas illa, *ſubditi eſtote*, &c. declaratur. 1.287.2.3
Auctoritate propria incontinenti de poſſeſſione clandeſtina poteſt quis expelli. 1.437.1.4
Auctoritas Chriſti Domini Math. 5. & 19. aſſerēs ob ſolā fornicationis cauſam licitum eſſe diuortium, declaratur. 2. 574.1.6.
Auctoritas Iacobi 5. *Inducat Presbyteros*, &c. declaratur. 3.337. 2. 3
Auctoritas Epiſcopalis, vide *Epiſcopus*.
Auditores regii, & Conſiliarii an audiri poſſint ab iis, qui à judicibus Eccleſiaſticis vi, & cenſuris opprimi conqueruntur, vt eos compellant ab ea vi inferenda ceſſare. 1.21.2.7
Pro parte affirmatiua fundamenta adducuntur. 1.25.1.8.9
Auditor datus ſine partium conſenſu recuſari poteſt vt ſuſpectus, non tamen ſine juſta cauſa. 1.144.2.9
Auditor cameræ, ex quo ſit à Papa delegatus ad cauſas obligatione camerali munitas, circa ea omnibus eſt judex competens. 1.385.1.13
Auferre, & detinere injuſtè jura pro eodē reputant. 1.444.1.4
Augmentum eſt ejuſdem naturæ, & eodem jure agitur vt primum, cui editum eſt. 2.91.1.4
Augmentum per viam vnionis, & eandem rem conſtituens, omnes qualitates rei, cui vnitur, ſuſcipit. 2.384.1.5
Augmentum eſt eiuſdē naturæ atque id, cui additum eſt. ibid.4
Augmentum, quod poſtea rei legatæ acceſſit, venit in legatis ſimpliciter factis. 3.141.1.6
Aulicorum vita mare eſt periculoſiſſimum. 2.64.1.8
Aureos auri qui tenetur ſoluere, non poteſt ſoluere niſi aurum. 3.169.2.12
Auſteritatis nimiæ increpatio nec correctionem recipit, nec ſalutem. 1.296.2.6
Auus tenetur alere nepotem, & deſcendentes ab illo. 2.530.1.8
Auxilium in delictis præſtans punitur eadem pœna, qua punitur ipſe delinquens. 1.225.1.18
Auxilio nouo indigent, quæ de nouo emergunt. 1.400.1.6
Auxilium delinquenti præſtare quis præſumitur eo ipſo quod aſſiſtit cum illo armatus prope. 3.97.1.11
Auxiliū vt dicatur præſtitum, requiritur aſſiſtentia animo doloſo, & cogitato, & auxiliatores ad hoc coadunati. 3.97.2.12
Auxilium præſtans in delicto punitur eadem pœna, qua ipſe delinquens. ibid.14

B

B*Aculo* cur Romanus Pont. non vtatur, oſtenditur. 1.179.1. 14.15
Baliſtarij, vide *Sagittarij*.
Bannito facta collatio non tenet. 1.181.2.5
Bannitus à teſtimonio repellitur. 1.497.2.4
Bannitus Eccleſiaſtica gaudet immunitate. 2.441.1.12
Bannitus excommunicato æquiparatur. 3.210.1.19
Baptiſmi forma ſunt hæc verba, *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti*. 1.8.1.18. & 2.416.1.2
Baptiſmi materia remota eſt aqua naturalis ad abluendum. ibid.19
Baptiſmi ſubiectum eſt quilibet homo exiſtens in hoc mortali corpore. ibid.20
Baptiſmi miniſter poteſt eſſe omnis homo habens vſum rationis, potenſque & ſciens debitam formam proferre, & materiam explicare. ibid.21
Baptiſmus eſt neceſſarius neceſſitate præcepti. 1.306.2.6
Baptiſmus per vnicum teſtem probatur. 2.500.2.14
Baptiſmi in forma exprimenda eſt perſona quæ baptizatur. 2.416.1.2
Baptiſmus ne iteretur ſufficit vt vnus teſtis de quo non ſit probabilis ſuſpicio mendacii, teſtetur ſe certò ſcire talem eſſe baptizatum. 2.418.1.8
Baptiſmi Sacramentum vtiliter confertur paruulis, quamvis

non

non credant, nec intelligunt, & remittitur eis peccatum originale. 2.418.2.5
Baptiſmus ſucceſſit Circumciſioni. 2.419.1.4
Baptiſmus pueris æqualem gratiæ gradum confert, adultis verò inæqualem pro ratione majoris, vel minoris diſpoſitionis. ibid.7
Baptiſmus collatus dormienti, qui illud petierat ante ſomnus, validum eſt. 2.450.1.1
Baptiſmi Sacramentum non eſt vbi deeſt verbum, vel elementum aquæ. 2.421.1.1
Baptiſmi materia remota eſt aqua naturalis, quamvis ſit putei, maris, pluuiæ, balnei, & ſiue ſit calida, ſiue frigida, ſiue tincta colore. ibid.5
Baptiſmo ſanguinis baptizata proles in vtero exiſtens ſaluatur, & martyr efficitur, ſi mulier prægnans pro Chriſto, vel eius fide occidatur. ibid.4
Baptiſmi omiſſio non nocet credenti probabiliter ſe eſſe baptizatum. 2.452.1.1
Baptiſmus præſumitur in mortuo. ibid.3
Baptiſmus eſt fundamentum omnium Sacramentorum. 2.425.2.5
Baptiſmus tam paruulis, quàm adultis tempore interdicti miniſtrari poteſt cum ſolemnitate vnctionis, benedictione fontis, & ſuſceptione patrinorum. 2.474.2.7
Baptizari validè poſſunt plures vnica aſperſione. 5.417.1.6
Baptizat inualidè qui vtitur hac forma, Ego te Baptizo in nomine Chriſti, aut in nomine ſanctiſſimæ Trinitatis. ibid.8
Baptizare ſeipſum nemo poteſt, etiam inſtante neceſſitatis articulò. 5.420.5.1.5
Baptizans ſcienter coniux extra neceſſitatem, aut tenens in Baptiſmo, vel Confirmatione communem filium, aut alterius coniugis, tenetur debitum reddere, priuatur tamen poteſtate illud exigendi. 5.559.2.3
Baptizans in neceſſitate, an contrahat cognationem ſpiritualem, oſtenditur. 2.541.5.2
Baptizans laicus ſolemniter nullam irregularitatem incurrit. 3.181.1.5
Baptizatus vtrum aliquis ſit, creditur vni teſti. 2.544.1.6
Baptizatus non eſt puer ſi non dicatur, *Ego te baptizo in nomine Patris*, &c. quamvis ſit ter merſus in aqua in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. 2.416.2.1
Baptizatus an quis fuerit ſi probabiliter dubitatur, poteſt baptizari forma hic expreſſa. 2.417.5.1.2
Baptizatus verè eſt habens characterem, qui terroribus, & ſuppliciis violatur, trahitur, & ne aliud detrimentum incurrat, ſuſcipit Sacramentum Baptiſmi, ac proinde cogendus ad obſeruantiam fidei Chriſtianæ. 5.419.2.fin.
Baptizatus per vim præciſam characterem non recipit. 2.420.1.13
Baptizatus præſumitur natus inter Chriſtianos. 2.453.1.6
Baptizatus & mox baptizandus eodem vtuntur priuilegio. 3.63.2.2
Baptizati alterius ſectæ, vel fidei ritus dimittere compelluntur. 3.87.5.1
Barbam clericis nutrire prohibitum eſt. 2.4.1.3
Barbam & coronam tondendi mos quando incœperit, remiſſiuè. ibid.4.5
Baro non poteſt facere tabernam, & cogere, vt omnes tranſeuntes eant ad hoſpitandum in ea. 5.720.2.4
Bartoli auctoritas maxima eſt. 1.21.5.15
Bartolus fuit lucerna & juris Ciuilis illuminator. ibid.16
Bartolus reprobatur. 1.508.5.4
Baſilica conſecranda ſi dubitatur in cuius diœceſi ſit, ille Epiſcopus conſecrabit, qui priùs in illo loco Epiſcopalia exercebat. 1.331.1.5
Baſilica præſumitur illius Epiſcopi, in cuius diœceſi ſita eſt. 2.134.1.2
Bellare non licet in diebus ieiuniorum. 1.597.1.2
Belli tempore gaudent ſecuritate Presbyteri, Monachi, peregrini, mercatores, agricolæ, & animalia. 1.598.1.5
Bello injuſto occupans terram alienam, cogitur illam reſtituere, & ſoluere à juramento illos, quos fortè juramento conſtrinxit. 1.599.2.5
Belli indicendi auctoritas penes quem reſideat. ibid.2
Belli juſti & injuſti diſcrimen quod. 5.600.1.init.
Bellum annumeratur inter caſus fortuitos. 2.119.1.7
Bello durante, nec pro redimendo captiuo poſſunt arma ad barbaros infideles faciendos fortiores deferri. 5.59.5.2
Belli tempore omne commercium eſt prohibitum, & merces ſunt prohibitæ portari ad hoſtes. 3.60.1.2
Benedictio ab Epiſcopo Abbatibus impartienda iterari non poteſt. 1.156.1.3
Benedictiones nubentium, & exequiæ mortuorum, vel ſuffragia gratis dari debent, nec pro eis aliquid exigi poteſt. 3.34.5.1.2
Beneficium datur propter officium. 5.19.2.13
Beneficia de ſui natura præſumuntur congrua. 1.27.2.3
Beneficia duo difformia ſub eodem tecto ex vi ſtatuti, conſuetudinis, aut diſpenſationis Epiſcopalis obtineri poſſunt. 1.37.1.7
Beneficium impetrans an teneatur de nobilitate mentionem facere, oſtenditur. 1.37.2.3
Beneficium impetrans narrare debet aliud, quod jam obtinuit. 1.44.5.2
An eo caſu quo quis in impetratione alicuius beneficii non fecit mentionem de alio obtento, propter quod impetratio eſt nulla, ſi impetrator velit dimittere primum, cuius non meminit, an gratia conualeſcat, oſtenditur. 1.44.1.3
Beneficium impetrans tenetur facere mentionem de penſione habita loco beneficii. 1.44.2.4
Beneficium impetrans tenetur facere mentionem de præſtimoniis datis in titulum perpetuum, & habentibus annexum aliquod obſequium ſpirituale. ibid.6
Beneficium impetrans tenetur facere mentionem de titulo matrimonii, ad quod ordinatus eſt, in literis juſtitiæ, ſecus in literis gratiæ. ibid.8
Beneficii manualis eſt facienda mentio in impetratione ſecundi. ibid.9
Impetrans debet exprimere in impetratione ſe eſſe Clericum. 1.45.1.10
Beneficium laico conferri non poteſt. ibid.12
Beneficium vnum habens jure indignus eſt ad alterum. ibid.12
Beneficium quod dicatur Clerico ſufficiens. ibid.14
In tali ſufficientia debet haberi ratio nobilitatis. ibid.15
Beneficium habens ſufficiens, ad aliud reputatur indignus. ibid.16
Beneficium contendens ad ſe pertinere, neceſſariò docere debet de jure ſuo, nec ſatis eſt ſi probet reum in illo jus non habere. 1.51.1.3
Intellige vbi agens petit Beneficium tanquam ſuum, vel ſibi debitum, & ita fundatur in jure ſuo, &c. 1.51.2.4
Beneficium ſufficiens quod dicatur, remiſſiuè. 1.54.1.7
Beneficii nomine quæ contineantur, remiſſiuè. ibid.9
Beneficia priùs obtenta tenetur quis narrare in gratia beneficiali. 1.58.2.3
Beneficium habens ſi aliud impetret, tenetur facere mentionem qualitatum beneficii in ſpecie. 1.59.1.4
de Beneficio textus hic ad penſionem extenditur. 5.63.1.2
Beneficia oriundis potius, quàm exteris concedenda. 1.81.2.7
Beneficium ſimplex conſequi volenti ſatis eſt ſi Canonicas horas recitare, & conſtruere ſciat. 1.90.2.13
Beneficia electi in Epiſcopum vacant per confirmationem, adeptionem poſſeſſionis, & conſecrationem ſecutam, vel poſtquam præfixum tempus ad petendam conſecrationem lapſum fuerit. 1.91.2.init.
Beneficium primum curatum non perditur, niſi fuerit capta poſſeſſio ſecundi. ibid.56
Beneficia obtenta vacant ipſo jure per promotionem ad Epiſcopatum poſt adeptam poſſeſſionem, & conſecrationem ſecutam, & quid ſi prouiſus à ſummo Pontif. oſtenditur. 1.92.1.59
Beneficia non vacant per promotionem ad Epiſcopatum in terris infidelium. ibid.
Beneficium incapaci collatum propter conferentis negligentiam deuoluitur ad Superiorem. 1.93.1.37
Beneficiorum collatio eſt actus juriſdictionis. 1.97.2.6
Beneficium regulare an ſæculari dari poſſit in commendam, vel è conuerſo, oſtenditur. 5.110.2.5
Beneficia, & præbendæ Eccleſiarum Cathedralium non ſunt de jure communi liberæ collationis Epiſcopi, ſed potiùs ſimultaneæ cum Capitulo. 2.112.2.4
Beneficiorum collatio ad Epiſcopum vnà cum Capitulo ſimul pertinet. ibid.5
Beneficium de ſuo facere nemo cogitur inuitus. 5.128.1.6
Beneficium curatum dicitur, quod habet curam juriſdictionalem, etiam fori exterioris. 1.133.1.1.2
Beneficia quæ non ſunt perpetua, ſaltem aptitudine, non inducunt incompatibilitatem. ibid.13
Beneficia ſimplicia habens, quorum alter per ſe ſufficit, non poteſt ſine peccato mortali retinere aliud. 5.134.2.22
Beneficium per ſimoniam acquiſens cenſetur ad illud inhabilis, niſi diſpenſationem obtineat. 5.137.1.4
Beneficium qui abiurat, licitè poteſt illud (ſi denuò eligatur) obtinere. 1.146.1.2
Beneficio ſuo qui renuntiauit, illud repetere non poteſt. ibid.2.1
Beneficium poſt reſignationem poteſt quis habere ſine noua collatione cum ſimplici inueſtitura facta ab habente poteſtatem conferendi. ibid.5
Beneficio quis priuatur per renuntiationem. 1.147.1.3
Beneficii titulus & poſſeſſio ac omne jus in eo competens vacat per renuntiationem à Superiore admiſſam. ibid.4
Beneficiũ reſignatũ reſignans amplius repetere nõ poteſt. ibid.5
Beneficium petenti obſtat exceptio ſpontanea abjurationis. 1.148.2.6.

Index Rerum, & Verborum,

Beneficio quis priuatur per renuntiationem ſpontaneam. 1.149.2.2
Beneficia vacantia intra ſex menſes prouidere debent ij, ad quos prouiſio ſpectat. 1.156.2.2
Beneficia ſimplicia attento jure antiquo poterat major ſeptennio obtinere. 1.169.2.4
Beneficium Eccleſiaſticum attento jure Concil. Trident. nullus poteſt obtinere ante 14. annum. ibid.5
Beneficii fundatione quando ſtatutum eſt, vt illud etiam minor 14. annorum adipiſcatur, illi conferri poteſt. ibid.7
Beneficia duo habenti datur optio retinendi quod maluerit, quando vtrumque eidem confertur eodem tempore. 1.170.2.6
Beneficiorum pluralitas tolerari poteſt propter ipſorum tenuitatem. ibid.7
Beneficium ſufficiens vt dicatur, ex perſonæ qualitate, & locorum diuerſitate vnuſquiſque ſibi judex erit. ibid.8
Beneficium licèt ſimplex accipiens, debet habere animum virtualem ſaltem accipiendi Ordines ſacros. 1.171.2.3
Beneficio, quod quis priùs habebat, & quod interim acquiſiuit, priuatur perſiſtens per annum in ſuſpenſione. 1.172.2.1
Beneficium, ad cuius titulum Epiſcopus quem promouit, ſi poſtmodùm euincatur, compelli poteſt denuò prouidere de beneficio. 1.184.1.3
Beneficij vniti acceſſoriè nomen & titulos extinctus, & ſuppreſſus eſt. 1.218.1.6
Beneficium vnitum nunquam vacat, nec alicui conferri poteſt. ibid.
Beneficium conferendum eſt purè, & ſine extrinſeca conditione. 1.231.2.5
Beneficia conferre eſt actus voluntariæ juriſdictionis. 1.261.1.5
Beneficiorum collatio in Eccleſia Cathedrali vacantium pertinet ad Epiſcopum vna cum Capitulo. 1.275.2.12
Beneficiorum appellatione non veniunt beneficia exempta. 1.275.2.4
Beneficium quod per tranſactionem habetur, ſi impetratur vt vacans ab eo, qui fuit tranſactionis mediator, non valet impetratio. 1.305.1.1.
Beneficium Eccleſiaſticum non poteſt conferri omnino laico. ibid.4
Beneficio ſuo ob metum amiſſionis patrimonii renuntians illud repetere poteſt. 1.21.1.5
Beneficio ſuo renunciare jurans, & renuncians per metum qui cadere potuit in conſtantem virum, illud repetere poterit. 1.322.2.1.
Beneficium illi adjudicatur, qui probauit collatorem ſuum fuiſſe in poſſeſſione conferendi collationis tempore, per hoc tamen non prohibetur ſuccumbens agere de proprietate juris conferendi cum ipſo collatore. 1.418.1.5
Beneficii reſtitutionem petenti queſtu inſtitutionis non canonicæ deferri non poteſt. 1.431.2.5
Beneficiis aliquem ſpoliare ſine manifeſta, & rationabili cauſa non decet Summum Pontif. 1.433.2.3
Beneficio priuandus per ſententiam poteſt lite adhoc pendente ante ſententiam reſignare in fauorem tertii. 1.455.2.4
Beneficii valor per vnicum teſtem probatur. 1.501.1.30
Beneficia plura habens non poteſt opponere contra alium de pluralitate Beneficiorum. 1.606.2.1.2
Beneficio quando cohærent aliqua onera propria, ſeu neceſſaria, fructus in eo non reſidentis, vel excommunicati, ſunt ad hoc deputandi. 1.688.2.2
Beneficium ſimplex de jure requirit reſidentiam. ibid.4
Beneficium an, & quando remaneat affectum per reſignationem factam in Curia, quia Papa ſemel manum appoſuit, oſtenditur. 1.707.2.8
Beneficium litigioſum, ſuper quo pendet lis, reſignari non poteſt. 1.730.1.29
Beneficium dicitur litigioſum ex commiſſione cauſæ appellationis & citatione cum inhibitione, & illius executione. ibid.30
Beneficium dicitur effectum litigioſum quando agitur de jure reali ſuper collatione facta. ibid.31
Beneficium non confertur in inuitum. 2.5.1.3
Beneficio tacitè videtur renuntiare clericus in minoribus matrimonium contrahens. 2.23.1.2
Beneficia obtenta à clerico tempore contractus matrimonii, illi auferenda ſunt; collata verò poſtmodum ſcienter per Epiſcopum, per eundem auferri non poſſunt, ſed per ſuperiorem. 2.24.1.1
Beneficio ſuo jam obtento cogitur quis cedere propter ſcandalum imminens. 2.25.1.2
Beneficia omnia etiam ſimplicia de jure reſidentiam requirunt. 2.29.1.3
Beneficium etiam modicæ æſtimationis requirit reſidentiam. 2.31.2.2
Beneficia ſimplicia habens ſufficientia, ſi alia poſtea obtineat, an vacet primum, an verò ſecundum ipſo jure, remiſſiuè. ibid.4
Beneficium vacat ſi habeatur pro derelicto. 1.34.1.4
Beneficia plura Eccleſiaſtica ex diſpenſatione Apoſt. poteſt quis habere. 2.44.1.5
Beneficium ſe nullum habere dicens, cùm habuerit tenue, non valent literæ. 2.44.2.4
Beneficia diuidi non poſſunt. 2.45.1.8
Beneficii collatio non eſt in ſe vera donatio, ſed potiùs ex neceſſitate juris, & officii. 2.46.2.7
Beneficium conferre licèt ſit præciſum & neceſſarium, conferre tamen magis vni, quàm alteri eſt voluntarium, & gratioſum. ibid.8
de Beneficio prouidere Præſul denuò compellitur. 2.153.2.9
Beneficiorum ſectio eſt prohibita. 2.55.1.3
Beneficium cum vacat, poteſt ex juſta cauſa in dubio diuidi, ſi facultates illius ſufficiant. ibid.4
Beneficia conſiſtentia in Eccleſiis non numeratis nunquam vacant. 2.59.2.4
Beneficium non dicitur res ſpiritualis. ibid.5
Beneficiorum diuiſio prohibita eſt. 2.60.1.2
Beneficium dum vacat, poteſt ex juſta, & rationabili cauſa in duo diuidi. ibid.3
Beneficium Curatum, vel perſonatum habens, ſi ſecundum ſimile receperit, vacat primum, quod ſi retinere contenderit, etiam ſecundo priuatur. Et id ad quem ſpectat beneficii Curati collatio, licitè confert ſtatim cùm inſtitutus illud receperit, & ſi infra ſex menſes non conferat, deuoluitur ad alium collatio, & aliter punitur. Cum ſublimibus verò & literatis perſonis circa pluralitatem beneficiorum incompatibilium ſolus Papa diſpenſat. 2.61.1.5
Beneficia duo curam animarum habentia jure naturali quis prohibetur obtinere. 2.61.2.3
Beneficium curatum quod dicatur oſtenditur. ibid.
Beneficium curatum habitu tantùm eſt compatibile cum Canonicatu requirente reſidentiam perſonalem, vel alio beneficio curato habitu, & actu ſimul. ibid.5
Beneficium curatum, perſonatum, vel dignitatem habens, & recipiens ſecundum ſimile, ipſo jure vacat primum. 2.62.1.6
Quod & an procedat in beneficiis reſidentiam requirentibus, etiam ſimplicibus, oſtenditur. ibid.7
Beneficii incompatibilis vt inducatur vacatio per aſſecutionem ſecũdi, requiritur adeptio poſſeſſionis pacificæ illius. 2.63.1.8
Beneficium quantumvis exiguum eſt verè beneficium. 2.65.1.3
Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reform. cap. 6. procedit in poſſidente Beneficium, quantumvis exiguum. ibid.4
Beneficii tenuis ratione poteſt Epiſcopus diœceſis, vbi ſitum eſt, beneficiato ſacros Ordines conferre. ibid.5
Beneficia oriundis potius ſunt conferenda, quàm exteris. ibi 1.8
Beneficio ſecundo quis priuatur contendens retinere primum incompatibile, & tunc non eſt neceſſaria judicialis contentio, nec monitio, ſed tantùm doloſa, ſeu malitioſa retentio. 2.65.2.19
Beneficia priora non ſtatim vacant per adeptionem Epiſcopatus, niſi poſt tempus conſecrationis. ibid.20
Beneficia plura obtinens ex diſpenſatione Papæ ſine juſta cauſa, an ſit tutus in conſcientia, remiſſiuè. 2.66.1.23
Beneficia perſonis benemeritis, & idoneis ſunt conferenda. 2.66.2.4
Beneficium vt dicatur curatum, requiritur vt illius rector exerceat curam nomine proprio, & non alieno. 2.67.1.5
Beneficium ex priuilegio poteſt ſpectare ad collationem laici. 2.69.2.2
Beneficia ſimplicia in qua ætate obtineri poſſint, remiſſiuè. 2.70.1.2
Beneficiorũ diuiſio in Concil. Turonen. prohibita eſt. 2.70.2.3
Beneficii collatio ſine diminutione facienda eſt. ibid.
Beneficium qui habet ſufficiens, non reputatur idoneus ad aliud. ibid.5
Beneficii nomine non intelliguntur curata, & dignitates in literis ad beneficia conceſſis ad petitionem ſupplicãtis. 2.77.2.3
Beneficii nomine in diſpenſationibus non venit curatum, nec dignitates, nec Eccleſiæ Cathedralis præbenda. ibid.4
Beneficium Eccleſiaſticum debet eſſe perpetuum. 2.75.1.3
Beneficiorum inſtitutio ſpectat ad Epiſcopos, & eorum officiales. 2.77.2.1
Beneficia Sacerdotis viui impetrans excuſatur à pœna, ſi de ejus morte fama percrebuerat. 2.81.1.3
Beneficia non vacantia concedi, vel promitti non debent, & cùm vacauerint concedenda ſunt infra ſex menſes, quibus elapſis de Epiſcopo ad Capitulum, & è contra, demum ad proximum ſuperiorem deuoluitur collatio. 1.82.1.1
Beneficia Eccleſiaſtica nulla danda, aut promittenda antequam vacent. ibid.2
Beneficia deuoluta lapſo ſemeſtri conceſſo Ordinario ad conferendum, non dicuntur de nouo vacare. 2.83.1.9
Beneficium vacans eſt conferendum, non obſtante appellatione illius, cui beneficium promiſſum fuit antequam vacaret. 2.83.2.1

Beneficium

Collectan. in quinque libros Decretal.

Beneficium de facto vacare non dicitur interim quod non dimittitur poſſeſſio primi beneficii vacantis ipſo jure per aſſecutionem ſecundi. 2.85.2.3

Beneficium vbi conſtiterit collatum fuiſſe per habentem poteſtatem, non debet poſſeſſio per exceptionem abiurationis, & renuntiationis retardari. 2.86.1.5

Beneficii collatio eſt quædam liberalis donatio. ibid.2

Beneficia duo differentia ſub eodem tecto poteſt quis obtinere, dummodo quodlibet per ſe non ſit ſufficiens ad ſuſtentationem proviſi. 2.87.1.8

Beneficium vacare de facto non dicitur quandiu non dimittitur poſſeſſio primi beneficii vacantis ipſo jure per adeptionem ſecundi. ibid.2.5

Beneficia Eccleſiæ non numeratæ ſunt verè beneficia. 2.88.1.3

Beneficiorum in collatione non ſanguinis, ſed meritorum ratio habenda eſt. 2.104.1.7

Beneficium in perſonam ejus, qui accepit, collatum, cum perſona extinguitur. 2.117.2.3

Beneficii redditus licet inſpecto jure Decretalium citra ſolemnitatem juris locari poſſint ad modicum tempus, id eſt, ad nouennium vſque, hodie per Extrauag. ambitioſæ, reſtrictum eſt vſque ad triennium. 2.136.1.4

Beneficia ſua perdit, qui ea propria permutat auctoritate. 2.165.2.1.2.

Beneficium obtentum ex cauſa permutationis ſi euincatur, agis euictus ad ſuum. 2.166.2.5

Beneficium reſignans ex cauſa permutationis, non poteſt ad illud redire ſine noua collatione. ibid.6

Beneficio hujus cap. an poſſit renunciari etiam cum juramento oſtenditur. 2.188.2.24

Beneficia Principum latiſſimè ſunt interpretenda quando tangunt jura concedentium, & neminem lædunt. 2.192.1.6

Beneficia eorum, qui in minoribus Ordinibus conſtituti matrimonium contraxerunt, vacant ipſo jure. 2.190.1.5

Beneficia Regularia ſuapte natura, & regulariter ſunt manualia. 2.356.2.7

Beneficia Regularia in defectum Regularium, an ſi vrgeat neceſſitas, ſæcularibus conferri poſſunt, & è contra. 2.331.2.2

Beneficii Eccleſiaſtici nomine, ratione cujus tenetur quis diuinum Officium recitare, venit quodcunque quantumvis tenue. 2.409.1.4

Item & habitum integrè in commendam. ibid.2.3

& capellania collatiua ſeu Eccleſiaſtica. ibid.6

Beneficii fructus omnes qui loco penſionis impendent illi, qui ſibi beneficium renuntiauit, an teneatur ad diuinum Officium, oſtenditur. 2.410.1.9

Beneficium habens in Eccleſia tenetur contribuere ad ipſius reparationem. 2.412.1.1.2

Beneficium conſiſtens intra limites, & confines Eccleſiæ patronatæ laicorum, non ſortitur illius naturam, nec efficitur de jurepatronatus laicorum. 2.434.2.6

Beneficio priuandus an ſit qui non præmiſſa dermiſſione celebrauit. 3.7.2.3

Beneficiis obtentis nunquam quis priuatur propter infamiam facti. 3.9.2.5

Beneficii Eccleſiaſtici collatio per intro facta auctoritate literarum Apoſtolicarum eſt nulla. 3.24.1.2

Beneficium promittere non licet pro ſuffragio, ſeu voce electionis. 3.23.1.2

Beneficii titulus per ſimoniam obtenti, etiam data probabili ex parte proviſi ignorantia, eſt inualidus. 3.28.1.2

Beneficium bona fide obtinens ignorans ſcilicet ſimoniam ab alio commiſſam, an poſſit gaudere reg. de formali poſſeſſore. 3.28.2. med.

Beneficium ante 14. annum nullus poteſt obtinere. 3.35.1.2

Beneficium poſſidens habitum cum ſimonia ſe ignorante commiſſa, habet titulum coloratum, & gaudet beneficio regulæ de triennali. 3.32.1.5

Beneficia hæretici quia ipſo jure vacant, poſſunt impetrari ante ſententiam criminis declaratoriam. 3.69.2.7

Beneficiorum collationes, & dignitatum, ac vniones, & priuilegia facta à ſchiſmaticis nulla ſunt. 3.84.2.7

Beneficia aſſequi non poſſunt infames. 3.119.1.4

Beneficium ipſo jure vacat propter falſitatem literarum Apoſt. 3.155.1.8

Beneficium excommunicato collatum, ab ipſo in foro Conſcientiæ retineri non poteſt. 3.174.1.5

Beneficium conferre, vel Eccleſiam prouidere valens, illud ſibi pro ſuo vſu retinere, vel conferre non poteſt. 3.187.1.5

Beneficium vacat ipſo jure per depoſitionem, & priuationem. 3.195.2.3

Beneficium poſſidens alteri de facto, & injuſtè ablatum, dicitur intruſus. 3.197.1.5

Beneficii repræſentatio perſonaliter eſt Epiſcopo facienda. 3.255.2.30

Beneficium reſtitutionis in integrum ad hæredes tranſit. 3.224.5.9

Beneficium Principis latiſſimè interpretari debet. 3.338.1.1

Beneficia Principum ſunt latiſſimè interpretanda. 5.308.1.3

Beneficia ſæcularia conferri poſſunt Regularibus, deficientibus clericis ſæcularibus, & è contra. 3.346.1.6

Beneficii appellatione largè ſumpto vocabulo, omnia comprehenduntur beneficia. 5.349.1.1.2

Beneficii collatio, vide *Collatio*, *Ordinatio*.

Beneficii nomen, vide *Nomen*.

Beneficialibus in cauſis non defertur juramentum ſuppletorium. 1.470.1.59

In beneficialibus datur multiplicatio titulorum. 2.86.1.5

Beneficiarij perpetui, qui de Capitulo non ſunt, ad Epiſcoporum electiones admitti non debent. 1.190.1.2

Beneficiarius etiam ſolus minoribus Ordinibus initiatus deferre debet primam clericalem tonſuram. 2.25.1.4

Beneficiarius poſtquam per ſententiam fuerit priuatus, fructus poſtea perceptos non facit ſuos. 2.83.2.7

Beneficiarius tutori æquiparatur. 2.173.1.11

Beneficiarius ſcribens, vel judicem inſtruens contra ſuam Eccleſiam, poteſt tanquam ingratus beneficio priuari. 2.194.2.6

Beneficiarius ea, quæ emit ex bonis Eccleſiæ, fiunt ipſius Eccleſiæ. 2.209.2.9

Beneficiarii æquiparantur vſurariis. 2.210.2.4

Beneficiarius tenetur ad reſtitutionem, qui diuinum Officium recitauit abſque attentione. 2.411.1.20

Beneficiarius, qui titulum habet canonicam, an poſſit licitè capere propria auctoritate beneficii poſſeſſionem, ſi à nemine occupata ſit, oſtenditur. 3.218.2.6

Beneficiatus ſine licentia ſui Prælati beneficium renuntiare non poteſt. 1.147.2.1

Beneficiatus minorum Ordinum matrimonium in gradu conſanguinitas, vel affinitatis prohibito contrahens amittit beneficia ipſo jure, quamvis ignarus impedimenti contraxiſſet. 2.21.2.8

Beneficiatus electus ad Eccleſiam, ſi contendit habere vtrumque, prima debet eſſe contentus. 2.51.2.1

Beneficiato jus quæſitum habenti in beneficio, licet collitiganti ſuper beneficio pro bono pacis aliquid temporale dare, vt liti cedat. 5.55.2.7

Beneficiatus clericus non poteſt ſuper rebus ſuæ Eccleſiæ abſque legitima cauſa vtilitatis, vel neceſſitatis, & ſine debitis ſolemnitatibus cenſum imponere, & conſtituere. 2.379.2.5

Beneficiati licèt non ſint ſacris initiati Ordinibus, tenentur poſt captam pacificam beneficii poſſeſſionem recitare Officium diuinum. 2.409.1.3

Beneficiatus reſuſcitatus non poteſt beneficiũ repetere. 2.619.1.3

Beneficiati plures alicuius Eccleſiæ parochialis non faciunt propriè Capitulum. 3.195.1.3

Beneficiatus occidens Prælatum, aut combeneficiatum, ipſo jure priuatur beneficio, quod obtinet in eadem Eccleſia. 3.273.2.1.2

Benemeritis res Eccleſiæ donari poſſunt. 2.198.2.4

Beneplacitum Papæ, ſi aliter non probatur, præſumitur obtentum ſtante obſeruantia contractus concordiæ, vel cuiuſvis alterius actus per ſpatium 30. annorum. 2.130.1.10

Beneplacitum Papæ vbi adeſt ſupplet quoſcunque defectus, & ſolemnitates aliàs requiſitas. 2.415.2.3

Bigamiæ pœnam incurrit, qui mortua vxore promotus ad Sacros, cum ſecunda de facto contraxit, & cognouit. 1.200.1.1

Bigamiam ſimilitudinariam quando quis incurrat, oſtenditur. ibid.2.5

Bigamiæ irregularitatem non incurrit, qui cum pluribus fornicatus eſt. 1.201.2.2

Bigami pœnitentes, & mariti repudiatarum non poſſunt ordinari. 5.198.2.5

Bigami nõ poſſunt ad Eccleſiaſticos Ordines promoveri. ibid.2

Bigamum ordinans eſt priuandus officio, & poteſtate conferendi talem Ordinem, ordinatus verò in Sacris priuandus, & cum eo non diſpenſatur. 5.199.1.1

Bigamus ordinatus ad ſacros Ordines quam pœnam incurrat, remiſſiuè. ibid.3

Bigamus quis. 1.199.2.8

Bigamus vxore viuente, vel mortua non poteſt ordinari. 1.200.5.5

Bigamus interpretatiuè efficitur ille, qui viduam à priori viro cognitam duxit. ibid.2

Bigamus non cenſetur qui contraxit cum virgine, licèt priùs ab alio fuerit deſponſata. 1.200.2.1

Bigamus non fit, qui mulierem ab alio viro ductam, ſed minimè cognitam ducit vxorem. ibid.2

Bigamus non eſt qui plures habuit concubinas. 5.201.1.2

Biennij lapſus non præjudicat appellanti quominus ex cauſa legitima audiatur ſaltem per beneficium reſtitutionis in integrum. 1.676.2.1

Biennium, in quo emphyteuta non ſoluens canonem incidit in commiſſum, debet eſſe continuum, & non interpolatum. 2.555.2.129

Bimeſtre conceſſum ſponſis in hoc textu ad deliberandum de Religionis ingreſſu, eſt arbitrarium. 1.295.1.13
Biſſextus dies non eſt onmeraodus in compotatione annorum ad Ordines. 1.89.1.6
Blaſphemus à teſtimonio repellitur. 1.497.2.3
Blaſphemus gaudet Eccleſiaſtica immunitate. 5.441.1.8
Blaſphemans calore iracundiæ an mitiùs ſit puniendus, remiſſiuè. 3.168.2.3
Blaſphemantes ebrii, minores, mulieres, & ruſtici, quibus pœnis puniantur, remiſſiuè. 3.169.1.4
Blaſphemantes contra aliquem Sanctorum, quas pœnas incurraot, remiſſiuè. ibid.5
Blaſphemia crimeo eſt mixti fori. ibid.6
Bolletino, quod ſit pro peſte, vel aliqua alia de cauſa, noo datur fides, ſi ſigillum in eo bene impreſſum non ſit. 1.335.1.9
Bonus in dubio quilibet præſumitur. 1.166.1.4
Bonus qui antea fuerat, nunc & bonus præſumitur. 1.565.2.4. & 1.571.1.2
Bonus quilibet præſumitur, oiſi contrarium probetur. 1.571.2.3
Bona patrimoniaila Clericorum gaudent priuilegio bonorum Eccleſiæ. 1.56.1.14
Buna mulieris propter delictum mariti non ſunt diſtrahenda. 1.75.1.7
Bonorum omnium amiſſio inducit inſtrumentum. 1.783.2.8
Bona Eccleſiæ dicuntur eſſe de patrimonio Chriſti. 2.52.1.3
Bona, ad quorum titulum fuit quis ordinatus, non poſſunt alienari ſine licentia Epiſcopi. 2.58.1.8
Booa Eccleſiæ, quæ ſeruari non poſſunt, licitè veoduntur ſine ſolemnitatibus. 2.108.1.15
Bona Eccleſiaſtica alienantium pœoæ quot, & quæ, remiſſiuè. 2.109.1.2
Bona Eccleſiæ alienans repetere ipſe poteſt, & tenetur, etiamſi proprio juramento firmauerit ſe noo repetiturum. 2.109.1.8
Bona, quæ dicantur de menſa Eccleſiæ, oſtenditur. 2.112.1.2
Bona, quæ ſunt de menſa, alienare non poteſt Prælatus, nec in emphyteuſim perpetuam concedere. ibid.3
Bona in emphyteuſim conceſſa ſolita vt dicantur, ſufficit vnica conceſſio, & eſſe elapſos 48. annos. 4.169.2.4
Bona ſufficit quod ſint ſolita venire in diuiſionem, vt in futurum diuidi debeant. 2.170.1.5
Bona Eccleſiaſtica ſemel conceſſa in emphyteuſim, poſſunt in poſterum concedi. ibid 6
Bona clericorum etiam patrimonialia, tam acquiſita, quàm acquirenda, gaudent priuilegiis clericorum. 1.173.1.6
Bona paraphernalia non ſuot tacitè hypothecata. ibid.9
Bona omnia Prælati ſunt pro mala adminiſtratione Eccleſiæ hypothecata. 2.173.2.10
Bona debitoris, quando ſita eſſent in remoto loco judicii, vbi diſceptatur, poteſt fidejuſſor illo prius non excuſſo conueniri. 2.178.1.17
Bona obligata pro dote cenſeotur etiam obligata pro alimentis, & vſuris. 2.179.1.5
Bona conſumens, vel occultans, ſeu in extraneos alienans gratia fraudandi creditores, non gaudet priuilegio huius cap. 2.188.1.18
Bona acquiſita ex redditibus Eccleſiaſticis regulariter non ſunt beneficiatorum, ſed ad Eccleſiam pertinent. 2.197.1.3
Bona quæ beneficiarius emit etiam ſuo proprio nomine ex pecunia, ſiue ex beneficii fructibus, ipſo jure Eccleſiæ debentur. ibid.4
Bona Prælatorum, & clericorum poſt adeptam dignitatem, & beneficia acquiſita, præſumuntur eſſe de bonis Eccleſiæ, cui præſunt. 2.205.1.8
Bona empta à Prælatis ex pecunia, & redditibus Eccleſiarum, ſiue proprio, ſiue alieoo nomine, eidem Eccleſiæ ſtatim acquiruntur. ibid.
Bona Eccleſiæ non poſſunt legari à teſtatore. 1.207.1.3
Bona Religioſi tranſeuntis ex vna Religione ad aliam ſtudio melioris vitæ, manent penes primum Monaſterium, & quidquid poſt ſecundam profeſſionem io ſecundo factam ei obuenerit, ſecundo Monaſterio acquirit. 2.279.2.29
Bona tranſlati ad aliud Monaſterium pœnitentiæ cauſa, acquiruntur illi priori Monaſterio, niſi tranſlatio fuerit facta ad effectum, vt fiat filius ſecuodi Monaſterii. Ibid.30
Booa juriſpatronatus cariùs vendi non poſſuot ob juſpatronatus illis annexum. 2.345.1.med.
Bona patrimonalia Eccleſiaſticorum, ſeu ab Eccleſiaſticis acquiſita, exempta ſunt à tributis. 1.438.1.3
Bona patrimonialia etiam ab extraneo donata vt ad illorum titulum clericus ſacris Ordinibus initiaretur, gaudent priuilegio immunitatis à tributis, & collectis. 2.439.1.4
Bona ab Eccleſiaſticis empta, vel alio titulo acquiſita, tributis, & oneribus Principum ſæcularium non ſuot obnoxia. ibid.5
Niſi hujuſmodi onera bis bonis impoſita eſſent antequam in Eccleſias, ſeu Eccleſiaſticas perſonas transferreotor, ſi ſiot certa, inuariabilia, ac perpetua. ibid.6
Bona paraphernalia propter adulterium amittit vxor. 2.611.1.4
Bona hæreticorum confiſcantur, & in terris Eccleſiæ applicantur fiſco Eccleſiæ, in terris Imperii judicis ſæcularis fiſco. 3.71.2.8
Bona hæreticorum propter hæreſim confiſcantur. ibid.2
Bona hæreticorum ipſo jure confiſcantor à die, quo incidunt in hæreſim, ita vt non teneantur ante judicis ſententiam illa fiſco offerre. 3.72.1.3
Bona futura, & acquiſita hæretico, poſt condemnationem confiſcaotur. 3.72.2.11
Bona defeoſorum, & fautorum hæreticorum, ac credentium, &c. ipſo jure confiſcantur. 3.74.2.6
Bona clerici hæretici, quæ ex Eccleſia, vel ejus reſpectu acquiſiuit, eidem Eccleſiæ reſtituenda ſunt. 3.76.2.7
Bona patrimonialia confiſcata propter crimen hæreſis, ſunt applicanda fiſco Eccleſiæ Epiſcopi. 3.77.1.8
Bona Sodomitæ confiſcantur. 3.189.2.3
Vide *Sodomia*.
Bona acquiſita per priuilegiatos aſſumunt naturam priuilegiatorum. 3.220.1.2
Bona, quæ antea laicorum erant, & ad Eccleſias peruenerunt, gaudent priuilegio exemptionis à tributis. ibid.4
Boues aratorii ad exequutionem capi non poſſunt. 1.598.1.3
Bos ſi erat cornupeta, & non cuſtoditus, & alium bouem interfecit, dominus illius tenetur reddere bouem, & accipere cadauer. 3.265.1.1
Brachy ſæcularis auxilium per Eccleſiaſticum implorandum non eſt, niſi pro vltimo remedio. 1.265.1.8
Bulla in Cœna Domini can. 18. inoouat decreta Conciliorum generalium. 5.449.1.6
Bulla in Cœna Domini excommunicatione tertia declaratur. 5.114.2.1
Bulla Pii V. ſuper forma creandi cenſus explicatur. 3.138.1.4
Burgundia, eiuſque Dux qualis, remiſſiuè. 5.235.1.2

C

CAdauer debitoris an poſſit inſepultum detineri donec ſoluatur debitum per hæredem, remiſſiuè. 2.126.1.4
Cadauer illius, qui alibi elegit ſepulturam, violenter rapientes, & in Eccleſia ſua ſepelientes, teneotur reſtituere eum omnibus, quæ ipſius obtentu acceperunt. 1.127.1.1.2
Caducitas incurritur pro ea parte pro qua conſenſus non fuit requiſitus, quando duo ſunt domini directi, & vous fuit requiſitus. 2.145.1.10
Caducitas poteſt declarari per hæredes, quando adeſt clauſula, quod quis cadat ipſo jure. 1.154.2.23
Caducitatis à pœna unoius cauſa, etiam temeraria, & oeſtialia excuſat. 2.155.1.15
Cœcus, & pauper ad collectas non tenentur. 1.376.2.1.2
Calaritana ciuitas prima, & principalis eſt in Inſula Sardiniæ. 1.635.1.3
Calculus rationum vt repetatur oon requiritur læſio in dimidia, ſed ſufficit læſio non minima, niſi ſuper læſione judicatum, aut tranſactum ſit. 2.127.2.31
Calice ligneo vti non poteſt Sacerdos ſub pœna depoſitionis ab officio, & beneficio. 2.415.2.3
Calicem rapiens ſacrilegium committit. 3.132.1.2
Caliditas io dubio non præſumitur. 1.338.1.6
Calor iracuodiæ excuſat quemá pœnis duelli, ſi incontinenti accederet ad aliquem locum, ibique dimicaret. 3.162.2.10
Calumniator coodemnatus à teſtimonio repellitur. 1.497.2.6
Calumniatores grauius ſunt puniendi quouis alio delinquente. 3.17.2.1
Calumniatores vltra condemnationem expenſarum debent condemnari ad pœnam calumniæ, quæ eſt ſimilitudo ſupplicii. ibid 3
Calumniandi animum noo habuiſſe præſumitur, qui à fide digois accepiſſe probabit. 3.17.2.5
Calumniari præſumitur accuſator eo ipſo, quod noo probat propoſitam accuſationem. ibid.6
Calumniæ, ſeu malitiæ præſumptio ceſſat in notoriis. Ibid.7
Calumniæ præſumptio ſublata omninò, & extincta per juramentum cenſetur. 3.18.1.9
Cambia vt dicantur juſta & realia, conſtare debet de literarum tranſmiſſione, illarumque acceptatiooe, & effectuatione. 3.150.1.4
Acceptatio literarum cambii quomodo probetur, oſteoditur. Ibid.fin.
Campanæ publicè teneri non poſſunt in oratoriis priuatis etiam per Religioſos. 3.214.2.1
Campſor, vide *Mercator*.
Campum ſuum incendens ſi egreſſus ignis combuſſit alienas ſegetes, damnum ſoluere tenetur. 3.265.2.1
Cancellarius vnde dicatur, remiſſiuè. 1.29.1.3

Cancellarii

Cancellarii Magni officium, & præeminentia qualis, remiſſiuè. ibid.4
Cancellarius Academiæ auctoritate Pontificis approbatæ dicitur in dignitate conſtitutus. 1.257.5.5
Cancellatio, ſiue interlineamenta dicti appoſita in inſtrumento ſuſpicionem falſitatis inducit. 1.555.1.3
Vide *Raſura*.
Candela duæ ad Miſſæ ſacrificium adhiberi debent, vna tamen ſufficere poteſt. 2.416.1
Canes, accipitres, & falcones pro venatione, & aucupio tenere prohibitum eſt clericis. 3.166.1.5
Canendi alternatim in Eccleſia forma vnde originem habuit, oſtenditur. 2.411.1.4
Cantus in Eccleſia audientes ad majorem animi deuotionem excitat, nam ſolùm interdicitur indecens in Eccleſia canendi modus. ibid.55
Canonum ſtatutis omnes ligantur. 1.10.5.2
Procedit etiam in ipſis S.R.E. Cardinalibus. ibid.3
Canonea, & leges adiuuantur inter ſe. 1.358.1.2
Canonea in decreto conſcripti à Gratiano authentici non ſunt. 1.606.1.6
Canonea de quibus loquitur hic text. qui ſint, referuntur. 1.623. 2.5.6.7
Canones pœnitentiales crebri erant antiquitus. 2.124.5.5
Canone deficiente in cauſis Eccleſiaſticis, & Ordinationibus generalibus, non ad jus Regium, ſed Cæſareum eſt deueniendum. 3.198.1.5
Canonis priuilegio non poteſt renuntiari. 3.319.2.4
Canonica aliud eſt, & aliud præbenda. 2.19.5.10
Canonia, & præbenda in quo differant, oſtenditur. 2.40.1. 15.12
Canonia non debet eſſe ſine præbenda vbi in Eccleſia extant præbendæ. 2.86.2.5
Canonicatum impetrans vtrùm teneatur in impetratione facere mentionem de præbenda, oſtenditur. 1.19.1.14
Canonicatum aliquem Cathedralis Eccleſiæ impetrans, quam ſcientiam debeat habere, oſtenditur. 1.90.2.14
Canonicatus extinguitur morte Canonici, & conſtituitur in perſonam ſequentis. 1.110.2.8
Canonicus habens annexam Parochialem acceſſoriè tenetur ſolùm reſidere in Canonicatu, & habere ætatem, & requiſita ad illum neceſſaria. 1.219.2.15
Canonicatus quando conſiſtunt in ſolis diſtributionibus quotidianis, Canonici in ſeruitio Epiſcopi abſentes tunc eas lucrãtur deducta tertia parte, quæ ſeruientibus accreſcit. 1.233.2.8
Canonicatum, ſeu dignitatem habens, cui ſit vnita acceſſoriè, & in perpetuum parochialis, debet reſidere in Canonicatu, ſeu dignitate, & non in parochiali, ac habere ætatem, quam requirit Canonicatus, & non parochialis. 2.66.2.6
Canonicatuum in Eccleſia numerus, & diſtinctio qualis. 2.87. 2.2
Canonicatum habens in certa Eccleſia, ſi in eadem conſequatur alium, non poteſt reſignare primum in fauorem, quia vacat ipſo jure. ibid.6
Canonicatui renuntians eo quòd per ſimoniam ad illum ignoranter aſſumptus fuerat, ſi poſtea de nouo ex compaſſione ad eundem eligatur, non poteſt ex prima receptione ſibi aliquid vendicare. 5.31.1.15
Vide *Dignitas*.
Canonici alii recipi poſſunt, ſi ſuperexcreſcant Eccleſiæ facultates, non obſtante conſtitutione jurata de certo numero Canonicorum, &c. 1.19.1.2
in Canonicum quis ſine præbenda recipi poteſt vltra numerum Canonicorum, dummodo non ſit certus auctoritate Papæ. 1.19.2.16
Canonici non poſſunt ſine cauſa reſtringere numerum Canonicorum, ſeu præbendarum. 1.272.1
Canonici illi, qui ſunt multum remoti, & ſciunt mortem ſui Prælati, non debent vocari ad electionem. 1.99.1.5
Canonici vacante Eccleſia pro illa tantum vice ad coëligendum admittere poſſunt Clericos Eccleſiarum inferiorum, vel alios extraneos. 1.119.2.4
Canonici poſſunt totam poteſtatem eligendi arbitrio in compromiſſo, facto transferre. 1.125.1.29
Canonici eligentes Epiſcopum debent eſſe majores, & mentis compotes, ac in Sacris ſaltem Subdiaconatus in ordine conſtituti. 1.159.1.4
Canonicus non habet vocem in Capitulo, niſi in ſacris ſaltem Subdiaconatus Ordine ſit conſtitutus. 1.169.2.8
Canonicus Regularis ſi fiat Monachus in alio Monaſterio, & deinde reuertatur ad ſuum, poteſt creari Abbas. 1.171.2.5
Canonicus ſi pater fuerit in aliqua Eccleſia, non poteſt filius illegitimus in eadem Eccleſia aliom canonicatum obtinere, ſecus in legitimo. 1.188.2.2
Canonicus habens annexam Parochialem acceſſoriè, & in perpetuum, non intitulatur in Parochiali, ſed in Canonicatu. 1.219.1.17
Canonici Eccleſiæ Cathedralis dicuntur in dignitate conſtituti. 1.257.1.3
Canonicus an probet in fauorem ſui Capituli. 2.250.2.4
Canonicus in cauſa ſui concanonici non repellitur à teſtificando in poſſeſſorio, ſi habet intereſſe in petitorio tantùm. ibid.4.
Canonici in materia fauorabili veniunt appellatione Clericorum. 1.275.5.4
Canonici ſingulares de Capitulo ſũt minores Capitulo. ibid.10
Canonici vnde dicti. ibid.
Canonici omnes in primitiua Eccleſia cum ſuo Epiſcopo ſub certa regula menſaque communi viuebant. ibid.
Canonici ſi abſque cauſa rationabili ceſſant à diuinis, Epiſcopus debet celebrare in Cathedrali, & Metropolitanus tanquam delegatus Papæ ad querelam Epiſcopi re cognita Canonicos caſtigare. 1.275.5.12
Canonicus, ſeu beneficiatus, Iudex, & officialis, qui præuenit in apprehendenda poſſeſſione, & in antiquiori receptione, præcedere debet alios ſtallo, voce, & aliis prærogatiuis. 1.285.1.8
Canonicus creatus à Papa cæteris paribus eſt præferendus Canonico facto ab inferiori. 1.289.5.5
Canonici Regulares inobedientes Priori ſuo, per ipſum excommunicari poſſunt, & ſi fuerint incorrigibiles, de fratrum conſortio expelli debent. 1.90.2.5
Canonici periuri & ſuſpecti de inobedientia, non ſubeunt juramentum honoris. 1.292.1.fin.
Canonici Regulares poſtulare non poſſunt ſicut Monachi, niſi pro vtilitate Eccleſiæ, vel ſui Monaſterii, & de præcepto Abbatis. 1.310.2.1
Canonici Regulares Monachorum appellatione veniunt. 1. 311.1.init.
Canonicus in fauorem ſui Capituli teſtis eſſe poteſt. 1.505.2.5
Canonici Eccleſiæ majoris in aliquibus partibus dicuntur ordinarii. 1.656.2.4
Canonicus ſi ad reſidentiam monitus appellat, ſtatuitur ſibi terminus ad appellationem proſequendam, & interim deſeruitur beneficio per Vicarium de fructibus beneficii ſuſtentandum, & ſi appellationem non proſequitur, vel reſidentiam non facit, priuatur præbenda. 2.688.2.8
Canonicus ſi ad reſidentiam admonitus appellet, non eſt admittenda ejus appellatio. 1.688.2.5
Canonici extranumerarii an habeant vocem in electionibus Epiſcoporum, remiſſivè. 2.6.1.3
Canonici ſoli tam Eccleſiarum Cathedralium, quàm collegiatarum, etiam habentes præbendam doctoralem, non autem alii clerici, gaudent priuilegio vt abſentes pro ſeruitio Epiſcopi poſſint percipere fructus ſuorum beneficiorum. 2.32.1.4
Canonicus abſens ſi perſonaliter citari non poteſt, debet in ejus Eccleſia trinæ citationis edictum publicari. 5.35.1.3
Canonici duo abſentes cum Epiſcopo in ejus ſeruitio, fructus præbendarum ſuarum percipiunt in abſentia, conſtitutione Eccleſiæ non obſtante. 2.37.2.1
Canonicus obtinens dignitatem perdit Canonicatum. 2.51.1.3
Canonici, etiamſi in Eccleſia ſtatutus ſit certus numerus Canonicorum, & per Papam confirmatus, poſſunt vltra conſtitutum numerum aliquem voluntariè recipere. 2.60.1.20
Canonicus poteſt quis conſtitui ſine præbenda vltra numerum Canonicorum, dummodo certus non ſit auctoritate Papæ confirmatus. 2.60.2.2
Canonicus non interdicit Eccleſiam, ſed hoc facere debet Epiſcopus cum Capitulo. 2.102.1.5
Canonici ſupplere tenentur de ſuperabundantibus, quando non eſt ſufficiens quarta portio, quam dat Epiſcopus pro fabrica Eccleſiæ. 2.101.1.8
Canonicus prædium Eccleſiæ locare non poteſt. 2.132.5.3
Canonici priuilegiati à Papa ſuper certo numero, ſi ſponte receperunt aliquem vltra numerum contra impetrantes, exceptione numeri vti poſſunt. 2.157.5.5
Canonicus Regularis poteſt effici monachus, ſi Religio ad quam tranſit, eſt ſtrictior ſua, aliàs ſecus. 2.267.2.1
Canonicus Regularis tranſiens ad Religionem laxiorem, ibique habitum deſerens, an ſit apoſtata, remiſſiuè. 2.268.1.5
Canonici Regulares Cathedralium Eccleſiarum ejuſdem ſunt ordinis, & Religionis cum reliquis Canonicis Regularibus. 2.274.1.3
Canonici Regulares inſtituti ab Apoſtolis. 2.320.1.20
Canonici Regulares Lateranenſes. 2.320.1.21
B. Fidiani. ibid.22
S. Rufi. ibid.23
Aroaſiæ. ibid.24
S. Victoris. ibid.25
Præmonſtratenſes. 2.321.1.26
Mantuani. ibid.27
S. Spiritus apud Venetos. ibid.28
S. Sepulchri. ibid.29
S. Crucis Conimbricenſis apud Luſitanos. ibid.30

Cronodaël, ſiue Vallis viridis. 2.321.2.31
Vvindeſemenſes. ibid.32
S. Saluatoris. ibid.33
S. Gregorii in Alga. ibid.34
S. Petri de monte Corbulo. 2.322.1.35
Canonicus Regularis, qui non reſignauit proprium in morte, non debet in cœmeterio ſepeliri, & ſi de facto ſepultus fuit, inde debet exhumari, ſi ſine ſcandalo fieri poteſt. 2.324.2.1
Canonici Regulares poſſunt præfici in Eccleſiis Parochialibus, ſeu curatis ſæcularibus. ibid.
Canonicus priuatus omni jure Collegii non recuperat primum locum ſi reſtituitur, ſed habebit locum, qui ei competit ſecundùm tempus reſtitutionis. 3.31.1.2
Canonici noui in receptione probibita eſt prandii exactio. 3.44.2.2
Canonicorum Regularium nomen, & inſtitutio, quæ fuerit, remiſſiuè. 3.231.2.4
Canonica portio non ſoluitur Epiſcopo de relictis fabricæ. 3.348.21.2
Canoniſtis potius, quam Theologis adhærendum eſt in materia vſurarum. 1.91.1.22
Canonizare Sanctos non poteſt Legatus à Latere, etiam ex commiſſione Papæ. 2.425.2.7
Cantor quam dignitatem & officium habeat, remiſſivè. 2.211.2.6
Capacitas in beneficiis attenditur tempore præſentationis. 2.76.2.3
Capella monaſterio ſubiectæ non cenſentur exemptæ per exemptionem datam monaſterio. 2.236.2.6
Capellania ad titulum quando quis poſſit ordinari, oſtenditur. 2.184.1.2
Capellaniam ſacerdotalem poteſt facere fundator. 2.48.2.7
Capellani, vel perpetui beneficiarii, qui de Capitolo non ſunt, ad Epiſcoporum electiones admitti non debent. 1.130.1.2
Capellanus amouibilis poteſt eſſe filius in Eccleſia, in qua ejus pater etiam tanquam capellanus amouibilis, ſeu Vicarius temporalis ſeruiuit. 1.183.1.5
Capellanus Eccleſiæ nouiter erectæ quibus concurrentibus recipere debeat obuentiones, oſtenditur. 2.434.2.5
Capitanei ſunt prohibiti habere emphyteuſim. 2.158.1.170
Capitanei dicuntur in Regno Neapolitano Barones. ibid.172
Capitulum non poteſt ſtatuere ſuper iis, quæ tangunt ſtatutum generale Eccleſiæ, vel jura Epiſcopi ſine conſenſu ejuſdem. 1.15.2.8
Capitulum ſine Epiſcopo ſtatuta, ſeu conſuetudines nouas facere, vel antiquas immutare non poteſt. 1.74.1.1
Capitulum non poteſt ſtatuere ſuper his, quæ tangunt ſtatum generalem Eccleſiæ, vel jura Epiſcopi, ſine ipſius conſenſu. 1.74.2.2
Capitulum ſine Epiſcopo non poteſt ſtatuere de quotidianis diſtributionibus. ibid.4
Capitulum Sede Epiſcopali vacante poteſt ſtatuere, quæ ad ſtatum Eccleſiæ pertinent. ibid.5
Capituli major pars ſi ſcienter eligit indignum, valet electio de digno à minori parte etiam ex eodem ſcrutinio facta. 1.131.2.1
Capitulum generale, vel Prouinciale poteſt diſpenſare ex priuilegio cum religioſis illegitimis ad Prælaturas, & dignitates. 1.180.2.5
Capitulum Cathedralis habens Parochialem Eccleſiam ſibi annexam etiam independenter, cur in ea habeat curam actualem, oſtenditur. 1.259.1.14
Capitulum Sede vacante œconomos præfigere poteſt. 1.268.1.3
Capitulum Sede vacante confirmat, & infirmat electiones. 1.294.2.1
Capitulum Sede vacante poteſt electos confirmare, à patronis præſentatos inſtituere. ibid.2
Capitulum Sede vacante ſuccedit in omni juriſdictione, quæ jure ordinario competebat Epiſcopo. ibid.3
Capitulum, aut Eccleſia poteſt ſine Prælato agere, ſi ex ejus facto, aut negligentia grauetur. 1.294.2.2
Capitulum ſi conſenſit tranſactioni, quam facit Prælatus nomine Eccleſiæ, vlterius diſſentire non poteſt. 1.302.2.1
Capitulum ſine conſenſu Prælati ad agendum, & defendendum admitti non debet. 1.358.2.3
Capitulum Sede vacante non poteſt cognoſcere de cauſis feudalibus, de quibus cognoſceret Epiſcopus ſi viueret. 2.174.2.3
Capituli conſenſus in vnione præſtandus poteſt poſt ipſum interueni.e. 1.69.2.3
Capituli appellatione non comprehenditur caput principale ipſius, niſi ſpecialiter nominetur. 4.86.2.3
Capitulum Sede vacante non poteſt beneficia ſpectantia ad ſolam collationem Prælati conferre. 2.92.2.1.2
Capitulum Sede vacante omnia facere poteſt, quæ ſunt juriſdictionis, niſi expreſsè prohibita reperiantur. 1.93.1.3
Capitulum an ſuccedat in poteſtate Epiſcopis conceſſa diſpenſandi in irregularitatibus, remiſſiuè. 2.93.2.9
Capitulum Sede vacante non ſuccedit in juriſdictione delegata Epiſcopo. 2.94.1.16
Capituli major pars quod fecit non admittit appellationem. 2.505.2.3
Capituli maior pars debet conſentire vt Princeps poſſit rem Eccleſiæ immobilem per permutationem acquirere, data re meliori vel æquali. 2.159.2.2
Capituli conſenſus requiritur in vnione facienda per Epiſcopum. 2.192.2.7
Capitulum non poteſt ſtatuere in præjudicium abſentium, niſi ſubſit rationabilis cauſa. 2.202.1.8
Capitulum habet intentionem fundatam ſuper adminiſtratione bonorum, & reddituum Eccleſiæ. 2.154.1.4
Capitulum Sede vacante cognoſcere poteſt de cauſis matrimonialibus. 2.131.2.2
Capituli conſenſus requiritur etiam in diſtractu. 3.25.2.2.
Capitulum Sede vacante poteſt cognoſcere de crimine hæreſis. 3.70.2.22
Capitulum Sede vacante poteſt vnire ea beneficia, quæ poteſt Epiſcopus, dummodo ſibi non vniat, & nihil pereat de jure Epiſcopali. 3.195.2.5
Capitulum Sede vacante an poſſit Indulgentias concedere, remiſſiuè. 3.289.2.10
Captiui apud hoſtes matrimonium eſt validum. 2.618.1.2
Captus in periurio deponitur. 1.159.1.5
Captus in flagranti delicto cùm dicatur notorius delinquens, non poterit appellare. 1.680.2.3
Captura affert damnum irreparabile, & à ſententia interlocutoria, vt quis in carcerem conjiciatur, appellatio conceditur. 1.711.2.77
Captura inducit impedimentum. 2.174.2.7
Carceres frangens, & inde ad Eccleſiam confugiens Eccleſiaſtica gaudet immunitate. 2.441.2.11
Carceris pœna perpetua quæ fuerit, & an ſit antiquata, oſtenditur. 3.82.1.7
Carceratio alicuius inducit juſtum metum quando eſt diuturna. 1.723.2.14
Carceratus de crimine, quod per ſententiam infamaret, à teſtimonio repellitur. 1.497.2.7
Carceratus in alio loco extra judicis territorium, poteſt in criminalibus per procuratorem ſe defendere. 3.9.1.5
Cardinalis non poteſt in Epiſcopum eligi, ſed poſtulari. 1.80.2.3
Cardinales tenentur reſidere in Curia, quia eorum officium eſt aſſiſtere Papæ. ibid.5
Cardinales ſunt pars corporis ipſius Papæ. ibid. 6. & 1.262.1.5
Cardinales vnà cum Summo Pont. totam gubernant Eccleſiam. 1.81.1.9
Cardinales debent eſſe conſtituti in eadem ætate, qua Epiſcopi. 1.90.2.17
Cardinalium officium eſt aſſiſtere Papæ, & ideo tenentur reſidere in Curia. 1.262.1.6
Cardinales habent juriſdictionem Epiſcopalem in Eccleſiis, quarum ſunt titulares. 1.292.1.2
Cardinales in Eccleſiis, quarum ſunt titulares, excommunicationis, interdicti, & ſuſpenſionis pœnas irrogare poſſunt, Pontificiis inſignibus vti, & beneficia conferre. ibid.
Cardinalium appellatione non veniunt Compoſtellani, Rauennates, & ſimiles. 1.357.1.18
Cardinalis in ſuo titulo non reſidens deponitur. 2.28.1.1
Cardinalium officium eſt aſſiſtere Papæ, & apud illum in Curia reſidere, nec illinc diſcedere ſine licentia. 2.29.1.2
Cardinalatus eſt incompatibilis cum Epiſcopatu, niſi ſit ex illis ſeptem Epiſcopatibus vrbi proximis. ibid.3
Cardinalatus eſt beneficium. ibid.4
Cardinalis non reſidens in Curia Cardinalatu priuatur præcedente admonitione. 2.29.2.5
Cardinales S.R.E. comprehenduntur ſub diſpoſitione hujus text. 2.63.1.10
Cardinalis vt quis vxorem habens fieri poſſit, an deſideretur ingreſſus vxoris in Religionem, oſtenditur. 2.290.1.4
Cardinalium dignitas tempore Innocentii I. cognita non erat. 2.591.2.43
Cardinales poſt tempora Innocentii IV. ſeu Bonifacii VIII. gerere cœperunt officium, quod antea gerebant Epiſcopi in Summi Pontificis conſiliis. ibid.44
Cardinales ſunt inſtituti de jure diuino. 2.592.1.46
Cardinalium origo, poteſtas, & hodierna excellentia inter omnes Eccleſiæ Prælatos, quæ ſit, remiſſiuè. ibid.47
Cardinalium dicta propter excellentiam ſine juramento faciunt præſumptionem. 2.230.1.8
Cardinali teſtificanti ſine juramento non creditur in præjudicium tertii. ibid.9
Cardinales vocantur fratres à Summis Pont. ibid.10
Cardinali aſſerenti aliquid ſibi commiſſum plena fides adhibetur, licèt non oſtendat literas ſui mandati. 2.230.2.15
Cardinalis Legatus de Latere plenam probationem facit, dummodo ipſe aſſerat ſe Legatum. ibid.16
Cardinales poſſunt ſibi eligere Confeſſorem. 3.291.1.4

Cardi

Cardinalis poteſt vt ſuſpectus recuſari, ſi non ſit Legatus de latere. 3.15.1.2

Cardinali aſſerenti aliquid ſibi commiſſum plena fides adhibetur, licèt non oſtendat literas ſui mandati. 3.321.2.7

Cardinalatum ad celſitudinem aſcendere non poſſunt legitimati per ſubſequens matrimonium. 2.580.2.25

Carena quæ dicatur, oſtenditur. 2.510.2.4

Carena quid ſignificet, oſtenditur. 3.5.1.3

Tò *Careat*, eſt latæ ſententiæ, præcipuè junctà dictioni, *penitus*, ad ſignificandam fortiorem nullitatem actus ipſo jure. 1.42.2.9

Tò *Carere*, eſt latæ ſententiæ. 1.58.2.4

Tò *Carere volumus*, importat ipſo jure. 1.557.1.3

Tò *Careat*, importat ipſo jure. 1.697.1.1

Tò *Careo*, totalem denotat priuationem, & latam ſententiam. 2.97.1.3.

Caroli Magni judicium refertur ad cognoſcendum quis occidiſſet ex patre, & filio de homicidio accuſatis. 1.563.2.4

Caſtellani, & non exteri poſſunt beneficia obtinere in Regnis Caſtellæ. 1.81.2.9

Caſtitatis votum qualiter olim emittebant promouendi ad Subdiaconatus Ordinem, oſtenditur. 1.173.1.4

Caſtitas major quare exigatur in vxore, quàm in viro, oſtenditur. 1.401.1.4

Caſtitas pretioſiſſima omnium. 1.493.1.6

Caſtrari ſe permittentes fiunt irregulares. 1.191.1.2

Caſtratus non ſponte, ſed caſu, propria tamen ad id interueniente culpa, non poteſt fieri clericus. ibid.3

Caſtrans ſe, vt euitet lubricum carnis, non poteſt promoueri. 1.196.1.2

Caſtratus per inſidias hominum, aliquàmve perſecutionem poteſt etiam in Epiſcopum eligi. ibid.e

Caſtratio vel quaſi filiorum ob paternum crimen non publicantur. 3.73.1.15

Caſtrenſe peculium, vel quaſi non publicatur publicatis filiiſfamilias bonis ob ejus crimen, ſed defertur patri in patriæ poteſtatis ſolatium. ibid.16

Caſus omiſſus à Canone pro omiſſo habetur. 1.140.2.16

Caſus Papæ reſeruati non tranſeunt in generali Legati de latere commiſſione. 1.159.1.3

Caſus fortuiti qui. 2.138.1.fin.

Caſuum fortuitorum renuntiatio, vide *Renunciatio*.

Caſus omiſſus à ſtatuto, vel conſuetudine pro omiſſo habetur. 3.267.1.2

Vide *Ægritudines*.

Catechizans cum catechizato contrahit cognationem ſpiritualem impedientem quidem, ſed non dirimentem matrimonium. 2.540.1.4

Catechiſmi impedimentum eſt omninò ſublatum in Concil. Trident. ibid.3.

Cathedralis Eccleſia dicitur eſſe Parochia totius ciuitatis, & diœceſis. 1.210.2.4

Cathedralis vt cognoſcatur, inſpicitur tempus præſens. 1.296.1.4

Cathedralem Eccleſiam qui reparare teneantur, oſtenditur. 1.432.2.5

Cathedraticũ jus quale dicatur, remiſſiuè. 1.278.1.3.& 2.380.1.2

Cathedraticum jus à qualibet Eccleſia totius diœceſis, præter quam à Monaſteriis ſoluendum eſt. 1.278.1.7

Catholicus recedens à conjuge hæretico, judicio Eccleſiæ poteſt ab illo liberè diuertere, ſicut poſſet adulterio carnali ab altero perpetrato. 2.589.1.2

Catholicus propria auctoritate recedens, tenetur redire ad hæreticum coniugem jam emendatum, diuertens verò præmiſſo Eccleſiæ judicio, ad id non obligatur, ſi velit Religionem ingredi, ſecus ſi velit in ſæculo manere. 2.390.1.5

Catholicus quomodo poſſit à conjuge hæretico propria auctoritate ſeparari, oſtenditur. 2.601.2.4

Catholicus quilibet admittitur ad accuſandum de crimine ſimoniæ. 1.20.1.1

Catholici nominis excellentia quanta ſit remiſſiuè. 3.444.1.7

in *Cauſis* matrimonialibus propter illarum fauorem poſſumus recedere à communi opinione. 1.11.1.31

Cauſæ cognitione alicui ſimpliciter commiſſa, an quoque cenſeatur commiſſa definitio oſtenditur. 1.45.2.4.5

Cauſæ impulſiuæ ceſſatio vitiat reſcripta ad beneficia. 1.54.1.4

Cauſa vtilis, & honeſta quæ ſit ad renuntiandum Epiſcopatui, remiſſiuè. 1.151.1.16

Cauſa juſta reſignandi Epiſcopatum non eſt, ſi Epiſcopus velit ingredi Religionem approbatam cauſa mutandi ſtatum, & vitam. 1.152.1.20

Cauſa impulſiua ceſſante non ceſſat effectus. 1.153.1.3

Cauſa vbi committitur infra certum diem decidenda, niſi partes prorogent, per lapſum diei expirat juriſdictio. 1.227.1.1

Cauſa quando committitur duobus ſimpliciter, alter poteſt vices ſuas delegare conjudici, vel alteri. 1.218.1.2.2

Cauſa vbi ſimpliciter eſt delegata duobus, ſententia vnius non tenet. 1.236.1.1

Quando committitur cum clauſula, *Quod ſi non omnes*, &c. illa locum habet durante impedimento alterius delegatorum, eo autem ceſſante debet cognoſcere cum collega. 1.236.1.4

Cauſa ſi committatur tribus delegatis cum clauſul. *Quod ſi non omnes*, &c. priuſquam appareat de impotentia tertii, duo procedere non poſſunt, & ſi procedunt, nihil agunt. 1.239.1.1

Cauſa ſi ſimpliciter delegetur tribus, dito ſine ſubdelegatione tertii procedere non poſſunt, quod ſi fecerint, ab eis poterit appellari. Idem ſi ſunt dati cum clauſula, *Quod ſi non omnes*, &c. non enim valet proceſſus duorum tertio inconſulto. 1.240.1.1

Cauſæ meri imperii an ſint delegabiles. 1.272.1.4

Cauſa ſemel ad Curiam delegata, nunquam exit Curiam, niſi à Principe curſus ad judicem ordinarium remittatur. 1.273.1.12

Cauſæ majores ad Sedem Apoſt. deferuntur. 1.286.1.8

Cauſæ majores quæ dicantur, oſtenditur. ibid.9

Cauſa, & occaſio in quo differant, remiſſiuè. 1.287.2.3

Cauſam de mandato domini procurans, ab eo repetit expenſas propter hoc factas. 1.215.2.1

Cauſa criminalis dicitur quando principaliter agitur ad commodum publicum ex delicto tantùm, ſeu ad publicam vindictam. Ciuilis verò quando principaliter agitur in judicio ad commodum priuatum. 1.349.2.4

Cauſæ pecuniariæ appellatione venit cauſa ciuilis, non autem criminalis. ibid.5

Cauſa mixta dicitur ſi pœna veniat applicanda partim parti, & partim fiſco. ibid.6

Cauſa ciuilis clericorum poteſt committi laicis. 2.352.1.7

Cauſam vnam ex multis in appellatione probare ſufficit. 1.368.1.4

Cauſa ab interlocutoria per appellationem ad Curiam delegata, an ibi principaliter manere poſſit. 1.366.1.6

Cauſa feudi eſt cognoſcenda à domino feudi. 1.374.1.2

Cauſa ex qua competat actio in citatione eſt exprimenda. 1.389.1.9

Cauſa, quæ ex ſui natura non requirit præſentiam corporalem, per procuratorem expediri poteſt. 1.400.1.2

Cauſæ piæ die in honorem Dei feriato licitè apud Judicem tractari poſſunt. 1.410.1.26

Cauſa dotis ferialibus diebus agi poteſt, & in eis tutor dari. 1.411.1.39

Cauſa vnde dicatur, & an per ſimplex, aut duplex ſſ, ſcribenda ſit oſtenditur. 1.417.2.5

Cauſa apud Philoſophos frequentiùs accipitur pro principio & origine cuiuſcumque rei. ibid.4

Cauſa pro fructibus, ſeu acceſſionibus occaſione prouenientibus interdum accipitur. ibid.5

Cauſa frequentiſſimè pro titulo dominii accipitur. 1.418.1.6

Cauſa accipitur generaliter pro re qualibet, ſeu quolibet negotio. ibid.7

Cauſa in hac rub. & ſæpe alibi accipitur pro lite, ſeu quæſtione, aut controuerſia. ibid.8

Cauſa poſſeſſionis & proprietatis ſub eodem judice terminari debet, nec contra abſentem eſt pronuntiandum. 1.420.1.8

Cauſæ poſſeſſionis, & proprietatis ſimul tractari poſſunt, aliàs cauſa poſſeſſionis præcedere debet. 1.422.2.1

Cauſa ſimpliciter, & abſolutè commiſſa, tam poſſeſſionis quàm proprietatis commiſſa videtur, ſecus ſi delegetur ſpecialiter, & cum reſtrictione. 1.459.2.2

Cauſis magni valoris non defertur juramentum ſuppletorium. 1.471.1.44

Cauſa grauis, & ardua quæ dicatur, remiſſiuè. ibid.45

Cauſa qualis & quanta eſſe debeat ad hoc vt dicatur magna, grauis & ardua, & excludat petentem à delatione juramenti ſuppletiui. 1.471.2.init.

Cauſæ paruæ quantitatis, & breuiores probantur per vnum teſtem. 1.500.1.8

Cauſa quælibet inter Chriſtianos & Judæos terminanda eſt ad minus duorum teſtimonio, vel trium bonæ vitæ, & laudabilis conuerſationis. 1.519.1.2

An hoc præceptum diuinum poſſit lege ciuili interpretari. ibid.5

Cauſa quando committitur alicui appellatione remota, & pars antequam citaretur, vel cognouiſſet commiſſionem cauſæ, miſit nuntium ad Papam, ſi citatus deinde appellat, judex debet deferre appellationi, ſi verò poſtea miſit, judex exequatur mandatum. 1.689.1.8

Cauſa ſemel ad Curiam delata, nunquam exit Curiam, niſi à Principe curſus ad judicem ordinarium remittatur. 1.707.2.4

Cauſa ceſſante ceſſat effectus. 1.712.2.2

Cauſæ excuſantes à reſidentia quæ, remiſſiuè. 2.39.2.5

Cauſa & occaſio differunt. 1.124.2.8.

Cauſa vbi fuerit terminata in Rota per relaxationem executorialium, renuntiatur beneficio huius cap. 2.188.1.fin.

Index Rerum, & Verborum

Cauſa de nou ſuperueniente recedere licet à priuilegio. 2.241.2.7
Cauſæ legitimæ, & juſtæ tranſeundi ad laxiorem Religionem quæ ſint, oſtenditur. 2.277.1.13
Cauſa ſolum impulſiua, & inductiva voti ſi eſſet, ea ceſſante ceſſat adhuc obligatio voti, quamvis in hoc caſu facilior ſit cauſa diſpenſandi. 2.295.2.2
Cauſa exigitur dum commutatio non fit in rem euidenter meliorem. 2.304.2.5
Cauſa obſtans ad voti diſpenſationem eſt quando votum leuiter, & ex animi facilitate omiſſum eſt, non præmiſſa prudenti, ac matura deliberatione. 2.305.1.4
Cauſa finali voti ceſſante ceſſat legis obligatio. 2.313.2.10
Cauſa rationabilis non ſufficit, niſi ſit manifeſta ad petendum charitatiuum ſubſidium. 2.379.1.7
Cauſæ juſtæ, & rationabiles ad petendum charitatiuum ſubſidium quæ ſint oſtenditur. ibid.8
Cauſæ ſufficientes ad celebrandam ſecundam Miſſam quæ ſint oſtenditur. 2.403.1.5
Cauſæ ſanguinis in Eccleſiis, vel cœmeteriis agitari non debent. 2.440.1.12
Cauſa juſta & rationabilis quæ in hac materia, arbitrio judicis relinquitur. 2.473.1.6
Cauſæ natalium cognitio ſiue principaliter, ſiue incidenter ad ſolum pertinet judicium Eccleſiaſticum. 2.583.1.2
Cauſas temporales dependentes à cauſa principali natalium non poteſt Eccleſiaſticus incidenter definire. 2.583.2.3
Cauſa requiritur in Principe legitimante. 2.588.2.11
Cauſæ dubiæ, difficiles & ambiguæ ad judicium Sedis Apoſt. cui Rom. Pontifex præeſt, deferendæ ſunt. 2.591.1.38
Cauſæ, ex quibus Rom. Pontifex temporalia proxime per ſe adminiſtrat, etiam loca Romanæ Eccleſiæ ditioni ſubjecta, quæ remiſſiuè. 2.592.2.54
Cauſa matrimonialis judicatur ſecundùm jus Canonicum. 2.619.2.4
Cauſa remota non imputatur ad homicidium. 3.101.1.4
Cauſæ meri Imperii an ſint delegabiles, remiſſiuè. 3.126.1.6
Cauſa juſta litigandi poteſt excuſare à pœna expenſarum. 3.269.1.5
Cauſa juſta litigandi quæ ſit, arbitrio judicis relinquitur. ibid.6
Cauſa propriè dicitur ipſum jus deductum in judicio. 3.335.2.3
Cauſæ matrimoniales, vide *Matrimonialis*.
Cauſa poſſeſſionis, vide *Poſſeſſio*.
Cautio idonea dicitur fidejuſſoria, ſeu pignoratitia, non autem juratoria. 1.314.2.5
Cautio ſufficiens dicitur fidejuſſoria, vel pignoratitia. 1.397.2.11.& 1.460.1.4
Cautio ſufficiens dicitur ſi pignora, vel fidejuſſores dentur. 1.474.2.8
Cautio quanta ſufficiat arbitrio judicis relinquitur. ibid.9
Cautio pignoratitia, vel fidejuſſoria deſideretur, vt conjux probabiliter timens alterius conjugis ſævitiam teneatur cum illo cohabitare. 1.419.1.2
Cautio ſufficiens quæ ſit, remiſſiuè. 1.445.2.6
Cautio de reddendis alimentis, ſi in cauſa filius ſuccumbat, an ab eo ſit exigenda, remiſſiuè. 1.374.2.2
Cauere pro modico cogi quis non debet. 2.614.2.4
Cautio idonea quæ ſit, remiſſiuè. ibid.5
Cautio idonea dicitur pignoratitia, vel fidejuſſoria. 3.175.1.4
Cautio vſufructuaria à teſtatore non poteſt prohiberi. 3.175.2.5
Niſi quis conſtituat vſumfructum inter viuos. Ibid.6
Vel donet vſufructu retento. ibid.7
Cautione præſtita de demoliendo ſuis ſumptibus, ſi tranſactis tribus menſibus cauſa non ſit finita, poterit opus perfici. 3.199.2.4
Cautio admittenda non eſt, quando nuncians vult incontinenti probare. 3.200.1.8
Cautio ſufficiens quæ dicatur, remiſſivè. 3.302.1.2
Cautio ſufficiens eſt ſi pignora, vel fidejuſſores dentur. 3.344.1.4
Cedere propriè dicitur qui dimittit jus ad rem, quod habet in beneficio. 1.445.1.6
Cedendi licentiam petentes, ea obtenta compellendi ſunt ad cedendum. 1.153.2.1.2
Cedi non poteſt quicquid extinctum eſt. 1.167.2.5
Vide *Ceſſio*.
Celebrare ſine miniſtro eſt peccatum mortale. 2.3.2.3
Celebrare præſumentes diuina Officia in loco interdicto, quam pœnam incurrant, oſtenditur. 3.176.1.32
Celebrare dicitur in contemptum Clauium, qui ſciens ſe excommunicatum celebrat. 3.185.2.8
Celebrare compellens Sacerdotes tempore interdicti præſumitur impuliſſe in contemptum. 3.197.1.3
Tò *Celeriter*, refertur ad arbitrium judicis. 2.266.1.6
Cenſualis fieri poteſt Prælatus, ſed non Eccleſia per tranſactionem factam ſine auctoritate Epiſcopi. 1.304.2.1
Cenſura vna auferri poteſt alia remanente. 1.268.2.5
Cenſura vna ſemel ligatus, eſt adhuc ſubjectum capax alterius non tantùm diuerſæ rationis, ſed etiam ejuſdem. 1.371.1.7
Cenſuræ nonniſi præcedente citatione, ſeu canonica monitione ferri poſſunt. 1.386.1.2
Cenſura per ſtatutum, aut edictum Epiſcopale aduerſus adeuntes monaſteria monialium, & cum illis alloquentes, comprehendit tam ſubditos, quam non ſubditos. 2.5.2.4
Cenſuræ & pœnæ ſacrorum Canonum, quæ in Bulla Cœnæ Domini *can.* 18. innouantur, an cenſeantur ob innouationem reuocatæ, ſicut excommunicationes Bullæ. 2.449.1.6
Cenſura lata in admittentem aliquod delictum an liget mandantem, aut conſulentem, remiſſiuè. 3.59.2.3
Cenſuram Bullæ in Cœna Domini clauſula 3. non incurrunt maritimi latrones, qui nullam deprædandi actionem exercent, nec illi, qui in ſolis fluminibus, aut titulo belli deprædantur. 3.125.1.4
Cenſuræ latæ contra formam, vel in fraudem priuilegiorum in exemptos & priuilegiatos ipſo jure nullæ ſunt. 3.249.2.3
Cenſuras tot quot ſunt ſuperiores prohibentes actum, non incurrit contrafaciens, quando ſuperiores prohibentes ſub cenſura habent eandem poteſtatem, ſecus ſi diuerſam. 3.320.1.3
Cenſuræ Eccleſiaſticæ appellatione comprehenditur excommunicatio, ſuſpenſio & interdictum. 3.340.2.5.2
Cenſus impoſitus ſuper re emphyteutica irrequiſito domino facit incidere emphyteutam in commiſſum. 2.148.1.51
Cenſus à ſolutione etiamſi per mille annos ceſſatum ſit, nonquam intelligitur caducitas commiſſa. 2.152.1.101
Cenſus poſſeſſor tenetur pro præteritis redditibus, non excuſſo principali venditore. 2.254.2.15
Cenſus creatur quando quis tradit rem ſuam allodii, & in eum transfert omne dominium directum, vel vtile cum onere, quod accipiens rem teneatur ſoluere certam annuam penſionem. 2.334.2.10
Cenſum non ſoluens etiam per mille annos, non cadit à jure ſuo, vel à re cenſuali. ibid.13
Cenſus nomen æquiuocum eſt, & varias habet ſignificationes. 2.373.1.3.4
Cenſus multipliciter diuiditur. 2.373.2.5
Cenſus publicus eſt onus ſecundum debitam ſubditorum, aut patrimonii commenſurationem à legitimo magiſtratu ex juſta cauſa indictum. 2.373.1.6
Cenſus priuatus eſt certus annuus redditus in re immobili, quæ ad alterum abſolutè ſpectat reſeruatus, vel aliàs legitimè conſignatus annuatim, vel aliter ſoluendus ex priuata partium diſpoſitione ſecundum rectam commenſurationem. ibid.7
Cenſus non debetur excepto ſeruitio Eccleſiaſtico, ex manſo Eccleſiæ, & ex cæteris bonis juxta Eccleſiã poſitis. 2.374.2.2
Cenſus ex ſolutione infertur ſubjectio. 2.375.2.4
Cenſus aliquando eſt ſignum perceptæ libertatis. 2.376.1.5
Cenſum petens debet rationem exprimere quare ſibi debeatur. 2.377.1.1
Cenſus, cuius cauſa ignoratur, omnino eſt indebitus. ibid.2
Cenſus debetur illi, qui pro ſe emit, vel per ſemetipſum, vel mediante perſona ſui procuratoris. ibid.3
Cenſus fructuarius ſoluendus eſt tempore recollectionis fructuum. ibid.4
Cenſus pecuniarius nulla ſtante conſuetudine, vel conuentione ſoluendus eſt in fine anni. 2.377.2.6
Cenſus in forma ſolemni, & legitimè præſumitur conſtitutus ex eo, quod dominus cenſus probat ſibi fuiſſe ſolutas annuas reſponſiones in præteritum. ibid.7
Cenſus, vel ſimile ſeruitium quomodo poſſit tempore acquiri, oſtenditur. ibid.8
Et quid in acquiſitione jurium perſonalium. 2.378.1.9
Cenſus, vel alterius ſeruitii obligatio, an acquiratur ex diuturna præſtatione. Ibid.11
Cenſus nouus Eccleſiis imponi non debet, nec antiquus augeri. 2.379.2.3
Intellige in perpetuum, vt ibid.2
Cenſus nouus vt Eccleſiæ imponi poſſit, tria requiruntur. ibid.4
Cenſus quando fuerit impoſitus à Prælato, vel Capitulo alicujus monaſterii abſque debitis ſolemnitatibus, ſi Capitulum, & monaſterium per aliquod tempus huiuſmodi cenſum ſoluerit, non poterit poſtea de illius nullitate opponere. 2.380.1.6
Cenſum ſubditis ſuis non poteſt dominus augere. ibid.7
Cenſus conſtitutio ſuper rebus Eccleſiæ, accedente ſuperioris conſenſu ſucceſſores obligat. 2.380.2.2
Cenſus impoſitio ſi fiat ex decreto executoris Apoſtolici in vim literarum Apoſtolicarum, ſi in euidentem, expeditur utem, omnia cenſebuntur ſolemniter & legitimè geſta. ibid.3

Cenſus conſtitutio ſuper rebus Eccleſiæ legitima, & juſta cenſetur, ſi fiat pro illius vtilitate, veluti ſi imponatur pro extinguendo alio cenſu majoris reſponſionis. 2.381.2.2
Cenſus antiquus poteſt renouari. 2.382.1.2
Cenſus nouus ille dici poteſt, de cuius impoſitionis initio non extat memoria, ſeu quod nunquam fuit impoſitus. ibid.4
Cenſus ſoluendi ſunt ad antiquam monetam, in qua inſtituti fuerint, niſi in alterius monetæ ſolutione ſit præſcriptum. 2.387.2.1
Cenſus ſolutio, quando moneta eſt alterata [illegible] fieri de moneta antiqua ſi extat, & creditoris intereſt, niſi creditor receperit ſolutionem in vna ſpecie monetæ pro alia abſque contradictione. ibid.2
Cenſui res obligatæ propter hæreſim fiſco deferuntur, reſeruato tamen jure, quod in eis dominus cenſus habet. 3.72.2.10
Cenſus rectè conſtitui, & emi poteſt ad vitam ementis. 2.238.1.3
Cenſus quibus modis dicatur, & quas habeat ſignificationes, oſtenditur. 3.222.1.5
Credendo ad probandam viri mortem ſufficit per teſtes, ſeu probabilitatem moralem. 2.482.1.7
Certus qui eſt, amplius certiorari non debet. 2.99.1.9
Ceſſatio a diuinis ſolùm ab Epiſcopo, non verò à Capitulo ſine ipſius auctoritate fieri poteſt. 1.275.2.13
Fieri poteſt à Capitulo Sede vacante, vel collegiis & monaſteriis habentibus juriſdictionem fori exterioris, vel ſi ex conſuetudine, aut priuilegio hanc poſſeſſionem ceſſandi à diuinis ſpecialiter acquiſiuerunt. ibid.
Ceſſatio cauſæ impulſiuæ vitiat in omnibus reſcriptis.1.447.2.2
Ceſſio actionis, ſeu litis facta clerico per laicum non valet tanquam ſimulatè concepta. 1.539.1.2
Ceſſio facta per laicum clerico præſumitur in dubio fraudulenta. ibid.7
Non procedit in Clerico ſimplici. ibid.
An ſubjiciatur pœnis. ibid.
Characterem recipit qui extra tempora conſtituta ad ſacros Ordines promouetur. 1.165.2.3
Charitas bene ordinata incipit à ſe ipſo. 1.157.6
Charitas præſumitur inter fratres. 1.570.1.7
Charitatiuum ſubſidium an & quando, & à quibus exigi poſſit, remiſſiue. 1.278.2.12
Charitatiuum ſubſidium exigere poteſt Capitolum Sede vacante. 2.94.1.22
Chiromantia quæ, remiſſiuè. 3.157.2.9
Chriſmatis confectionem in die Cœnæ Domini an impediat interdictum generale, remiſſiuè 2.414.2.4
Chriſma, conſecratumque oleum catechomenorum, & infirmorum quomodo aſſeruandum ſit oſtenditur. 2.413.1.2
Chriſma, & alia ſacra Olea abſque alio intereſſe, quam via liberè oblato debent dari à Parochis. 3.22.1.2.7
Vide *Eucharistia*.
Chriſtiani noui, imò & ad fidem nouiter conuerſi, non ſunt vituperandi, ſed honorandi propter adeptam ſacri Baptiſmi dignitatem. 1.36.1.3
Chriſtianus contra Iudæum in teſtem admittitur. 2.527.1.1
Chriſtianus nouiter conuerſus poteſt eſſe teſtis in cauſis veterum Chriſtianorum. 2.517.2.4
Chriſtianum Iudæi ſeruum cuicunque permittitur redimere duodecim ſolidis. 3.53.2.2.2
Chriſtiani Sarracenis arma, & lignamina deferentes galearum dum ad impugnandos Chriſtianos ea ſubminiſtrant, excommunicantur, aliiſque pœnis ſubjacent. 3.56.1.22
Chriſtianis non licet quicquam vendere paganis, ad eum finem ſcilicet, vt extruantur, fulciantur, aut muniantur idolorum fana, &c. 3.57.1.5
Chriſtiani eſſe non debent in familiari ſeruitio Iudæorum. 3.57.2.1
Chriſtianæ fœminæ non licet nutricis filii Iudæi munus ſubire, etiam cum diſpenſatione Epiſcopi. ibid.3
Chriſtiani apud Turcas captiui, & in eorum triremibus catenis vincti, contra Chriſtianos remigare coacti, an peccent mortaliter ſic remigando, & aliquam incurrant excommunicationem, remiſſiuè. 3.59.2.4
Chriſtianus poteſt habere ſeruum Iudæum, ita tamen vt cum eo familiaritatem non ineat. 3.60.2.1
Chriſtianis licitum eſt cum Iudæis contrahere. 3.60.2.5
Chriſtianus ignoranter cognoſcens Iudæam excuſatur. 3.61.2.8
Chriſtianus vetus in honoribus aſſequendis præferendus eſt neophyto. 3.63.1.5
Chriſtianus Iudæis, vel infidelibus aliquid legare in teſtamento non poteſt. 3.67.2.3
Chriſtianus non poteſt hæretico, vel infideli donare inter viuos. ibid.4
Chriſtianorum vnctio, vide *Vnctio*.
Chriſtus dicitur Rex Pacificus. 1.42.2.5
Chriſtus conſtituitur ſub ſpeciebus per tranſſubſtantiationem panis in corpus, & vini in ſanguinem. 2.7.1.14
Chriſti actio noſtra eſt inſtructio. 1.85.2.3
Chriſtus deſcendit in ſtomachum ſumentis ſacroſanctum Euchariſtiæ ſacramentum quandiu manent naturaliter ſpecies illæ panis, & vini. 3.60.2.6
Chriſtus Dominus fuit verus Deus, & verus homo. 3.67.2.2.2
Chriſti fideles, vide *Fideles*.
Chronicis antiquis, quibus à Majoribus fides communiter adhibita eſt, creditur. 1.256.2.2.30
Cibi, & potus ſumptio cum excommunicato in eadem menſa [illegible]
Tà Circa duodecimum, quo[illegible] 3.353.1.9
Tò Circiter, modicum tempus ſignificat[illegible] 2.500.2.4
Circumſtantia peccati mortalis commiſſi in die feſto an ſit neceſſariò confitenda, oſtenditur. 1.401.1.4
Circumſtantia conſcientiæ etiam erroneæ ligat. 3.38.1.2
Circumſtantia in confeſſione neceſſariò explicanda quæ? oſtenditur. 3.278.1.2
Ciſtercienſes ſunt priuilegiati, quod non poſſunt conueniri per reſcriptum Papæ, niſi in eo fiat mentio de eorum ordine. 1.34.2.1
Ciſtercienſes, Templarii, & Hoſpitalarii, non tenentur ſoluere decimas prædiorum ſuorum, quæ propriis manibus aut ſumptibus excolunt. 2.242.2.1.2
Et quid ſi poſt Concil. Lateranen. Ciſtercienſes acquiſierint. 2.243.2.3
Et an cæteris Religioſis hoc idem indultum ſit. ibid.4
Ciſtercienſes, & omnes Religioſi qui gaudent eiſdem priuilegiis de fructibus poſſeſſionum quas acquiſierunt poſt Concil. generale, de quo hic, decimas ſoluere, tenentur, ſi de illis poſſeſſionibus prius ſoluebantur decimæ. 2.261.1.2
Ciſtercienſis ſi ſine licentia ſui Abbatis ad aliud monaſterium tranſit, ad proprium monaſterium regredi cogitur. 2.265.2.1
Ciſtercienſes, qui declinarunt ab inſtituto, debent redire ad priſtinum, & qui illis adhæſerunt, eodem modo viuere tenentur. 2.323.2.1
Ciſtercienſes Monachi ex priuilegiis Summorum Pontificum, poſſunt habere caſtra, poſſeſſiones, &c. ibid.2
Ciſtercienſes Abbates, vide *Abbas*.
Ciſternam fodiens, & non cooperiens, ſi bos ceciderit, tenetur dominus ciſternæ pretium bouis reddere. 3.264.2.2
Citandi ſunt amici abſentis debituris antequam perueniatur ad ſecundum decretum. 2.229.2.4
Citandus ſi habet multa domicilia, inſpiciendum eſt illud, quod frequentiùs habitare conſueuit. 2.286.2.4
Citandus non eſt, qui non patitur citationem ad ſe peruenire. 1.396.2.15
Citatio ejus cuius principaliter intereſt, eſt neceſſaria, non autem illius qui in conſequentiam lædi poteſt. 2.15.2.7
Citatio non valet niſi decernatur auctoritate judicis. 1.40.1.3
Citatio non requiritur in notoriis, quando notoriè conſtat abſenti nullam competere defenſionem. 1.104.2.5
Citatio nunquam præſumitur. 1.110.2.7
Citatio quæ fit ad congregandas Vniuerſitates, & Capitula Eccleſiarum aut Collegia, debet fieri per ſonum Campanæ. 1.111.2.2
Citatio non requiritur in notoriis. 1.186.1.4
Citatio ſufficit ad perpetuandam juriſdictionem judicis delegati. 1.278.1.3
Citatio denotat ſuperioritatem. 1.241.1.5
Citatio ad ſententiam ita eſt neceſſaria, vt omiſſio illius inducat nullitatem ipſo jure. 1.241.2.2
Citatio partis ſufficit vt res deſinat eſſe integra. 1.262.2.4
Citatio eſt neceſſaria in abſolutione danda. 1.167.2.6
Citatio eſt omnium actionum inſtituendarum principium, caput, baſis, & fundamentum judicii. 1.289.2.3
Citatio vnica ad totam cauſam admittitur quando pars reſideat in longinquis partibus. 1.333.2.3
Citatio ad petitionem partis eſt facienda. 1.350.2.3
Citationem ad petitionem partis in dubio factam fuiſſe præſumptio ſtat. ibid.4 & 1.383.2.3
Citatio de mandato Judicis fieri debet. 1.385.2.3
Citationis commiſſio an & quando præſumatur nuntio facta, remiſſiuè. ibid.4
Citatio illegitima ſuſtinetur ex comparatione partis. ibid.6
Citatio generalis non valet. 1.388.1.3
Citationis relatio non debet fieri à Nuntio ſua manu confecta, & non per alium. 1.402.2.3
Citationem non eſſe factam probatur ex inſpectione actorum. ibid.4
Citans aliquem, qui non ſit ſuæ juriſdictionis, ille comparere non tenetur. ibid.6
Citatio in die in honorem Dei feriato exequi non poteſt, nec poteſt fieri, vt cadat in die Dominico. 1.408.2.2
Citatio inualida eſt facta die non feriata, ſi mandatum de citando fiat die feriata. 1.409.1.3
Citatio quæ defenſionem in ſe continet, à Principe tolli non poteſt. 1.421.1.9

Index Rerum, & Verborum

Citare non oportet quos minus principaliter, & ſecundariò negotium tangit. 1.421.2.2.12
Citari non oportet ad actum, qui præſens eſt illi, & contradicendi, atque ita ſe defendendi facultatem habet. 1.422.1.14
Citatione non præmiſſa poteſt procedi quando periculum eſt, in mora, vel agitur de ferenda ſententia io vltima die compromiſſi, ſeu termioi à partibus præfixi. ibid.15
Citatio neceſſaria eſt etiam in interlocutoriis ſententiis, & in cauſis ſummariis, extraiudicialibus, & cenſuris. ibid.18
Citatio ad domum ooo poteſt fieri ... 1.447.2.2
... ad domum fieri poteſt vbi quis ſe abſentat, aut dolo latitat, vel ſubterfugit perſonalem monitiooem. 1.448.1.3
Citatio in domicilio procuratoris eſt facienda eò non recepto, ſi jam comparuit. ibid.6
Citatio vnica ad totam caoſam admittitur quando pars reſidet in longinquis partibus. 1.430.2.4
Citari oemo poteſt à judice extra ſuum territorium. ibid.5
Citatio in perſona vnius ex familia exequuta non valet, niſi ſit apprehenſus in domo. 1.454.2.6
Citatio peremptoria neceſſaria eſt ad hoc, vt actor in poſſeſſionem bonorum mittatur. 1.489.1.38
Citatio partis in repetitione teſtium eſt neceſſaria, non ita in declaratione. 1.535.1.11
Citationes plures in vna citatione fieri poſſunt. 1.547.2.5
Citatio requiritur partis, cuius intereſt non tranſcribi exemplar. 1.561.1.3
Secus in exemplatione Principis auctoritate facta. ibid.
Io exemplatione facta ex protocollo quando oon pendet lis. ibid.
In exemplatione inſtrumeoti facta per eundem qui illud rogauit. ibid.
In Iuribus exemplatis per ſucceſſorem in officio, quæ etiam ſine citatione partis, & aliis ſolemnitatibus probant. ibid.
In exemplatione facta in præſentia partis aduerſæ. ibid.
Citatio partis an ſit oeceſſaria in abſolutione à juramento, oſtenditur. 1.573.2.4
Citatio non requiritur in notoriis. 1.592.2.6
Citatio io notoriis oon requiritur. 1.655.1.3
Citatio oon eſt neceſſaria cùm clarum eſt abſeoti defenſiouem non competere. 1.674.2.20
Citatio facta in Eccleſia eſt valida. 1.683.2.3
Citatio eſt neceſſaria in abſolutione danda, quia per eam poteſt lædi pars, ad cuius inſtantiam lata fuit excommunicatio. 1.685.2.4
Citatio peremptoria judicis cum comminatione quod ſi oon comparuerit procedatur in cauſa, ſufficit ad omnia vſque ad diffinitiuam ſententiam. 1.697.1.3
Citationis, vel alterius actus cognitio probatur per ſigillum. 1.699.1.4
Citatio perſonalis ad ſententiam facta non releuat, ſi remanſit circumducta per noo comparitionem citantis. 1.716.2.15
Citatio perſonalis nun requiritur vbi qois malitioſè latitat. 3.595.1.3
Citatio fieri debet ad petitionem actoris. 3.8.1.2
Citatio, ſeu præſentia partis requiritur in extractione inſtrumenti à notis notarii demortui. 3.229.1.3
Citatio in notoriis an requiratur, oſtenditur. 3.261.1.5
Citatus ad forum notoriè incompetentem an venire teneatur, oſtenditur. 1.35.2.13
Citatus ad vnam cauſam, an ſuper aliam eodem termino reſpondere ſit obnoxius, remiſſiuè. 1.66.1.7
Citatus venire tenetur ſi citatio tenet. 1.227.2.35
Citatus per nuntium publicum tenetur illi cedere ſolo verbo. 1.240.1.10
Citatus à delegato ooo tenetur comparere niſi in certo tenore, & copia commiſſionis, vel cum delegationis citatione. 1.428.2.4
Citatus legitimè tenetur coram judice citante cauſam proſequi, nun obſtante quod per citationem mutauerit forum. 1.385.2.1
Citatus non tenetur comparere, etiamſi ipſe judicis locus eſſet tutus, ſi tamen loca per quæ tranſeundum eſſet, tuta haud eſſent. 2.394.1.5
Niſi declinata recta via, per aliam tutò ad judicii locum venire poſſet. ibid.
Citatus in caoſa ardua de longinquo vocatus pro publica vtilitate etiam ad locum judicii, ita quod infra terminum citationis deliberare, & alia ſibi neceſſaria ad comparendum explicare non potuit, in termino reſpondere non cogitur, ſi reperiatur in loco judicii, ſed habebit oouas inducias. 1.403.2.1.
Citatus ad totam caoſam certo termioo ad comparendum aſſignato, tenetur comparere in termino, & dato impedimento in termino, debet comparere quàm citiùs poteſt poſt terminum, aliàs condemnabitur in expenſis à tempore citationis emiſſæ. 1.449.2.3
Citatus in prima dilatione, qui non comparuit, veniens poſtea io ſecunda, noo auditur antequam damna & expenſas citanti perſoluat. 1.489.1.32
Citatus ad perhibeodum teſtimonium, qui propter legitimum impedimentum oon comparuit, & fuit excommunicatus, quoad Deum talis teſtis eſt excommunicatus, ſecus quoad Eccleſiam. 1.547.2.6
Citatus ad ſententiam ſi ex legitima cauſa judici igoorata non comparuit, tenet ſententia eo abſente lata, ſed retractatur eo probante legitimam abſentiæ cauſam. Si verò impedimentum probatur non plenè, non retractatur ſententia, niſi priùs doceat de ipſius iniquitate. 1.663.1.1
Citatus ad locum non tutum, non tenetur comparere. 1.698.2.2
Ciuitas propriè loquendo dicitur, quæ muris, & ſuburbiis continetur. 1.4.2.39
Ciuitatis homines non comprehenduntur per clauſulam decreti impetrati contra homines diœceſis. 1.62.1.1.2
Ciuitatis appellatione in beneficialibus comprehenditur diœceſis. 1.63.2.6
Ciuitas vt obligetur ad obſeruantiam interdicti, ſufficit vt ipſum ſit promulgatum in primaria Eccleſia, vel ſi ſciatur vicinos, & maximè Eccleſiam Metropolitanam illud ſeruare. 1.79.1.7
Ciuitas per modum mutui an vectigalia ſeu collectas imponere poſſit, remiſſiuè. 2.381.1.7
Ciuitas tota vel Prouincia plerumque ſubmittitur interdicto ob culpam vnius, qui illius dominus eſt. 2.474.2.4
Ciuitas dici non poteſt ea, quæ proprium Epiſcopum non habet. 3.204.1.3
Ciuitas aliquid committens contra ſuum Epiſcopum, incidit in pœnam interdicti. 3.273.1.4
Vide *Reſpublica*.
Clam & ſecretò, ſiue latenter quod fit, ſuſpectum eſt. 3.31.2.8
Clauſula conſueta ſi non fuerit appoſita, habetur pro expreſſa. 1.19.1.6
Clauſula, *appellatione remota*, quos effectus habeat, remiſſiuè. 1.10.1.2
Clauſula, *ſi preces veritate nitantur*, in reſcripto Apoſt. ſubintelligitur, & ſi reſcriptum prohibet cauſæ cognitiooem, eſt de falſitate ſuſpectum. 1.30.1.1
Clauſula, *ſi preces veritate nitantur*, intelligitur in qualibet gratia, & in omnibus precibus, & io quolibet reſcripto etiam Regis. 1.30.2.8
Clauſula, *ex certa ſcientia*, æquiparatur clauſulæ, *de plenitudine poteſtatis*. 1.39.1.5
Clauſ. generalis, *Quidam alij*, & *res alia*, non comprehendit effrænatam multitudinem, nec perſonas, nec res majores expreſſis, ſed pares, vel majores. 1.42.1.1
Clauſula, *non obſtante*, nunquam tollit conſtitutionem juratam. 1.46.2.5
Clauſula ſequens quandoque determinat præcedentia. ibid.7
Clauſula, *ſupplentes*, quam vim & effectum habeat, remiſſiuè. 1.119.1.3
Clauſula, *de plenitudine poteſtatis*, quam vim, & effectum habeat, remiſſiuè. ibid.4
Clauſula, *appellatione remota*, intelligitur quoad litigantes, non quoad tertium. 1.235.2.6
Clauſula, quod ſi ambo intereſſe nõ poſſint, vnus illam definiat, ſtante, non poteſt intereſſe non valens ſubdelegare. 1.250.1.3
Clauſula geminata enixam voluntatem magis oſtendit. 1.297.2.8
Clauſula *in ſolidum*, attribuit totum vnicuique. 1.316.2.4
Clauſulæ, *ſimpliciter, purè, ſine ſtrepitu*, &c. quis ſit effectus oſtenditur. 1.355.2.5
Clauſulæ, *vocatis vocandis*, vis, & effectus, remiſſiuè. 1.366.1.2
Clauſula, *pleno jure*, quos effectus habeat, remiſſiuè. 1.382.1.2
Clauſula *appellatione remota*, vbi in primis literis eſt appoſita, de ea debet fieri meotio io ſecundis. 1.556.2.16
Clauſula *appellatione remota*, non operatur vbi ſententia euidenter eſt iniqua. 1.653.1.2
Vel vbi conſtat de notorio grauamine. 1.653.2.3
Clauſula io fine poſita refertur ad præcedentia, & in medio præcedentibus & ſequentibus ſeruire poteſt. 1.694.1.3
Clauſula, *appellatione remota*, intelligitur ſolummodo de friuola, & non de legitima. 1.701.1.2
Clauſula, *appellatione remota*, quando non eſt appoſita præuia cauſæ cognitione, parum aut nihil operatur. 1.720.2.12.
Princeps qui ſolus poteſt reſcribere cum Clauſula, *appellatione remota*, vbi ad ita reſcribendum ex aliqua cauſa mouetur, ſumma peritia, & irrefragabilis integritas io ipſo judice exigitur. 1.721.1.init.
Clauſula, *appellatione remota*, poſita in medio literarum reſpicit ſolùm præcedentia, non autem ſequentia, niſi fuerit in fine literarum, & hoc ſi negotia ſiot ſeparata. 1.721.2.1
Clauſula in fine poſita refertur ad præcedentia. ibid.2

Clauſula,

Clauſula, *ex certa ſcientia*, quos effectus, & vim habeat, remiſſiuè. 1.739.1.7
Clauſula, *ex certa ſcientia*, æquiparatur clauſulæ, *de plenitudine poteſtatis*, & habet vim clauſulæ, *Motu proprio*. ibid.8
Clauſula, *ex certa ſcientia*, diſpenſat ſuper inhabilitate, citationem partis tollit, actum nullum & inualidum confirmat, & remouet omne iuris obſtaculum. ibid.10
Clauſula, *ex certa ſcientia*, non operatur in his, quæ in facto conſiſtunt. ibid.11
Nec quando in Principe poteſtas deficit. 1.739.2.12
Nec quando Princeps aliquid concedit ad inſtantiam partis. ibid.13
Referuntur alii caſus, in quibus ſimiliter nihil operatur. ibid, 14. & ſeqq.
Clauſula, *contradictores*, &c. ſolùm habet locum contra contradicentes de facto, non de iure. 2.37.1.3.& 2.322.1.4
Clauſula, quæ alioqui deberet ad multa referri, quando inſeritur alicui capitulo tanquam illius acceſſorium, non debet ad alia referri. 2.192.1.3
Clauſulas inſolitas apponens poteſt de falſo puniri. 2.538.2.5
Clauſula, *arbitrio tuæ voluntatis*, importat arbitrium boni viri. 3.196.1.3
Clericatus probari poteſt per indicia, & argumenta, & per famam, communem opinionem, & reputationem. 1.202.1.2
Clericatus deperditis ſcripturis probatur per teſtes. ibid.
Clericatus probatur per litteras commendatitias proprii Epiſcopi, mentionem facientes de Ordine. 1.203.1.5
Clericatus poſt delictum commiſſum an proficiat aſſumenti ad effectum exemptionis à judice ſæculari, remiſſiuè. 1.386.1.7
Clericatus probatur per vnum teſtem quando tractatur de nemini præjudicium inferendo. 1.500.1.7
Clerici & Eccleſiæ non ligantur ſtatutis laicorum. 1.16.1.2
Clerici vtrùm precio à ſtatutis laicorum taxato res à ſe venales expoſitas vendere teneantur, oſtenditur. 1.21.1.4
Clerici (vt verior tenet opinio) ſunt de jure Diuino exempti à ciuilibus Principum legibus. 1.23.1.19
Clericus nemo in dubio præſumitur. 1.43.2.3
Clericus perſonis illuſtribus æquiparatur. ibid.15
Clericus vt dicatur Remen. diœceſis, an ſatis ſit ibi habere vel originem, vel beneficium, remiſſiuè. 1.60.2.3
Clericum vnius diœceſis in ſupplicatione beneficii ſe exprimens, cùm ex ea non eſſet oriundus, ſed domicilium, aut beneficium in ea tantum obtinet, non ex hoc facit gratiam ſubreptitiam. 1.63.1.10
Clericorum appellatione veniunt Canonici in iis quæ pertinent ad fauorem, & gratiam; ſecus verò in his, quæ ad odium, & pœnam ſpectant, & in materia ſtricta. 1.80.2.2
Clericus ad beneficium curatum cum dignitate, niſi ſit in ſacris conſtitutus, eligi non poteſt. 1.104.1.7
Clericus à laicis Eccleſiam nullo modo obtinere poteſt. 1.126.2.2
Clerici inconſulto Epiſcopo ſuas Eccleſias dimittere non poſſunt. 1.147.2.6
Clerici etiam Sacerdotes, qui non habent beneficia in titulum reſidentiam requirentia, poſſunt ire quò velint, & tenentur Ordinarii eis dare commendatitias literas. ibid.7
Clericus Latinus ſi ordinetur ab Epiſcopo Græco ritu Græco ſine licentia ſui ordinarii, interdicitur ab executione ſuſcepti Ordinis: ſi cum licentia Ordinarii, quandiu talis ritus ab Eccleſia toleratur, non eſt impediendus, ſed Ordinarius culpandus. 1.162.2.1
Clerici propter neceſſitatem & vtilitatem Eccleſiæ vbi habent beneficia compelluntur recipere Ordines illis non annexos. 1.171.1.1
Clericus in aliquo licèt minori Ordine conſtitutus, licet ſit tutor, curator, aut aliam adminiſtrationem habeat, altiores Ordinum gradus aſcendere poteſt. 1.193.2.7
Clericus fieri non poteſt, qui ſemetipſum abſcidit ex indignatione. 1.196.1.6
Clericus in Sacris fornicans committit inceſtum, mulier verò ex ſua parte ſimplicem tantùm fornicationem committit. 1.201.2.5
Clericus in Sacris ducens in vxorem vnicam, & virginem, an fiat bigamus, & irregularitatem incurrat, oſtenditur. 1.202.1.3
Clerici peregrini Vltramarini, & valde remoti ordinationem ſuam probare debent per quinque Epiſcoporum ſigilla. 1.202.2.1
Clericus faciens fidem juſtam de ſua ordinatione, poteſt admitti ad celebrandum, & ad Sacramenta adminiſtranda. ibidem 2
Clericus peregrinus qui jurat ſe ordinatum, niſi aliter probet, in illo Ordine non ſuſcipietur, nec ad ſuperiores promouebitur. 1.202.2.1
Clericus qui ſponte obedit, non eſt neceſſe vt ſcripto, vel juramento ſpondeat obedientiam Epiſcopo. 1.286.2.1
Clerici tenentur ſuis Prælatis obedire, abſque eo tamen quod de præſtanda obedientia jurare, aut aliquam ſcripturam conficere compellantur. 1.292.1.3
Clericus qui faciliùs beneficium obtinendi cauſa promiſit ſe majorem penſionem ſoluturum, quàm ferre beneficium queat, non eſt tutus in conſcientia. 1.301.2
Clericus dimiſſo habitu, & tonſura clericali in enormitatibus ſe immiſcens, priuilegium Canonis amittit, non autem priuilegium fori. 1.308.1.1.2
Clericus in quibus caſibus poſſit eſſe Aduocatus, & qualiter vt ingratus poſſit priuari beneficio, oſtenditur. 1.311.1.8
Clericus poteſt aduocare pro perſonis conjunctis in caſu neceſſitatis. ibid.2
Clericus poteſt domi ſuis allegationes conficere, & conſilium etiam in ſcriptis parentibus dare. 1.311.2.6
Clericus non poteſt eſſe aduocatus contra Eccleſiam, in qua habet beneficium. ibid.8
Clericus pro alio ſine mandato non admittitur. 1.312.2.7
Clericus ſæcularis admittitur ad retractum. 1.338.1.4
Clericus cauſa mutandi judicium non debet recipere ceſſionem à laico. 1.339.1.4
Clericus ratione fori potentior dicitur eo caſu, quo juriſdictionis priuilegio laicum coërcere poteſt. 1.339.1.5
Clericus tenetur dotare, ſororem etiam de redditibus beneficii in ſubſidium. 1.342.2.2
Clericus excommunicatus pro aliquo delicto, & contumax habet annum ad comparendum, & ſe expurgandum, & intra illum non poteſt deponi. 1.351.1.11
Clericus nec cum licentia Epiſcopi ſe judici ſæculari ſubiicere poteſt. 1.351.2.4
Clericum conuictum vel confeſſum de crimine coram judice ſeculari ex eo non punit Epiſcopus, ſed coram ſe conuictum, vel confeſſum punit pœna debita, niſi cum illo diſpenſet, quod poteſt in adulterio, & minoribus. 1.352.1.1
Clericus habens feudum à Principe ſæculari, conueniendus & reconueniendus eſt coram eo, aut ejus judice temporali. 1.354.1.2
Non modò quando de proprietate, ſed etiam quando de ſola poſſeſſione feudi ageretur. 1.354.2.3
Limita ſi negetur feudum ad dominum pertinere, vel ſi agatur non de feudo, neque de ejus natura, vel ſi quæſtio verteretur inter vaſſallum, & alium non vaſſallum. 1.355.1.4
Si agatur non de feudo, neque de natura feudi, tunc adeundus erit judex Eccleſiaſticus ipſius Clerici. ibid.
Limita etiam vbi agitur contra Clericum vaſſallum ad amiſſionem feudi criminaliter, aut ciuiliter pro crimine. ibid.
Clericus de omni crimine debet coram eccleſiaſtico judice conueniri, nec valet contraria conſuetudo. 1.358.1.5
Clericus depoſitus incorrigibilis excommunicandus eſt, & ſucceſſiuè anathematizandus, & ſi ſic non reſipuerit, per judicem ſecularem comprimendus eſt. 1.359.1.2
Clericus deponitur pro furto. ibid.3
Clericus in fragranti delicto repertus poteſt capi, & incarcerari à judice ſæculari abſque metu excommunicationis. 1.360.1.12
Clericus nullus peregrinus ſine commendatitiis ſui Ordinarii literis ab vllo Epiſcopo ad Diuina celebranda eſt admittendus. 1.364.1.2
Clerici ad ſæculare forum à laicis trahi non debent, etiam data ipſorum Prælatorum negligentia. 1.365.1.2
Clericus agens in iudiciis poſſeſſoriis ſummariis, non poteſt reconueniri pro cauſa ſummaria. 1.367.1.9
Clericus coram ſuo Epiſcopo conueniri debet. 1.369.2.1
Clericus non poteſt ſuum proprium Epiſcopum deſerere, nec alienum ex vi formali adire. 1.370.1.2
Clericus etiam de licentia Epiſcopi non poteſt conſentire in laicum. 1.372.1.4
Clericus etiam primæ tonſuræ tam in ciuilibus quàm in criminalibus fori priuilegio gaudet, & à ſæculari poteſtate eſt exemptus. ibid.
Clericus poteſt reconueniri coram iudice laico. ibid.8
Clericus poteſt laicos, qui ſibi iniuriam fecerunt, accuſare coram eccleſiaſtico, vel ſæculari iudice. 1.374.2.3
Clericorum cauſæ in loco temporalis iuriſdictionis Eccleſiæ ſecundùm ius Canonicum terminandæ ſunt. 2.375.2.1
Clericus non poteſt ſibi conſtituere iudicem laicum, etiamſi proprium iuramentum, & adverſarii conſenſus accedat. 1.378.1.1
Clericus nec inuitè, nec voluntariè poteſt priuilegio fori renuntiare. ibid.2
Amplia, vt nec etiam cum iuramento poſſint Eccleſiaſtici priuilegio renuntiare. 1.378.2.init.
Amplia etiam in Clerico primæ tonſuræ, qui etiam non poteſt priuilegio fori renuntiare. ibid.
Clericus quare non poſſit priuilegio fori renuntiare, expenditur. 1.378.2.4

Index Rerum, & Verborum,

Clericus trahens clericum ad forum judicis ſæcularis perdit cauſam. 1.379.1.6

Clerici ſuper exceſſibus coram ſuo Epiſcopo conveniri debent, non coram his quibus ſerviunt, niſi conſuetudo, vel privilegium aliud inducat. 1.379.2.5

Clericum trahens coram judice laico non perdit cauſam ipſo jure per ſententiam. ibid.10

Clericum trahens coram judice laico, non poteſt amplius pœnitere ad hoc vt euitet pœnam iam incurſam. 1.379.2.13

Clerici vti poſſunt, non tamen tenentur ſtatuto vel conſuetudine laicorum generali mere fauorabili. 1.382.2.6

Clericus non poteſt prorogare iuriſdictionem iudicis ſæcularis, etiamſi conſenſus accedat Epiſcopi. ibid.

Clericus abſque voluntate Epiſcopi diœceſani non poteſt conſentire in alterius judicis eccleſiaſtici juriſdictionem. 1.384. 2.7

Rationes aſſignantur. ibid.8.9

Clericus prorogans juriſdictionem judicis non ſui præſente Epiſcopo & non contradicente, videtur Epiſcopus conſentire. 1.385.2.54

Clericus quilibet poteſt in Curia Romana conveniri, licèt alias ſpecifice forum ibi non ſortiatur, habet tamen ex cauſa jus revocandi domum. 1.386.1.1

Clericus agens coram laico, reconventione obſtringitur uſque ad finē, etiāſi poſtea à conventione velit deſiſtere. 1.390.2.11

Clericus conveniens laicum corā judice ſæculari in quibus caſibus non poſſit coram eo reconveniri, oſtenditur. 1.391.1.15

Clericus poteſt recuſare Prælatum conſanguineum ſuæ partis, etiamſi cauſa verſetur ſuper bonis ſuæ Eccleſiæ. 1.394.1.2

Clericus in cauſa Eccleſiæ ſuæ juramentum calumniæ poteſt alteri committere, & per ſe jurare non cogitur nec debet, ſine ſuperioris licentia. 1.398.1.1

Clerici non poſſunt jurare de calumnia coram judice ſæculari ſine Epiſcopi, ſeu Superioris licentia. 1.398.2.4

Clericus ut juſtè poſſit teſtimonium ſuum proferre, regulariter neceſſaria eſt ſui Prælati facultas, ſecus tempore peſtis. ibid.5

Clerici ſi abſque licentia ſuorum Prælatorū coram non ſuo judice jurent, non exinde vitiatur proceſſus, ſeu judicium redditur nullum, prout in Monachis, & Regularibus. 1.399.1.8

Clericus quare petere debeat licentiam à ſuo Epiſcopo ad jurandum de calumnia coram judice non ſuo, oſtenditur. ibid.9

Clerici etiam in omnibus cauſis jurant de calumnia, contraria conſuetudine non obſtante. 1.400.1.1

Clerici in Sacris conſtituti ex obſervantia indubitata non jurant tactis Scripturis, ſed tacto pectore. 1.401.1.3

Clericus, qui beneficia renunciavit, ſequuta ſpoliatione non poteſt experiri, ut ante omnia reſtituatur. 1.431.1.3

Clericus quando convenitur ex maleficio, vel quaſi, non habetur ratio ne egeat. 1.442.2.4

Clericus licèt veniat privandus beneficio propter delictum, ante realem ſententiam privationis poterit beneficium reintegrari. 1.455.1.6

Clericus ſi præſumit accipere procurationes, aut juriſdictiones ſæcularium, ut juſtitiarius fiat illorum, eſt deponendus ab eccleſiaſtico miniſterio, & ſi fuerit Religioſus, debet ſtrictiùs puniri. 1.456.1.5

Clerici tenētur ex vi ſolius rationis ſervare jus Regiū. 1.490.2.3

Clericus poteſt eſſe teſtis in cauſa ſuæ Eccleſiæ. 1.505.2.3

Clerici non ſunt à ſerendo teſtimonio in cauſa Eccleſiæ ſuæ ſine rationabili cauſa repellendi. 1.551.1.1

Clerici poſſunt ferre teſtimonium in cauſa ſuæ Eccleſiæ quando commodum non tangit ſingulos, ſed univerſitatem. ibid.2

Clericus ſeu monachus poteſt compelli ad teſtificandum contra Eccleſiam, vel monaſterium. ibid.4

Clericorum teſtimonium laicis prævalet. 1.526.1.3

Clericus Epiſcopo ſuo obedientiæ juramentum præſtare non tenetur niſi ratione adminiſtrationis ſibi commiſſæ. 1.577.2. 1.1. & ratio datur. ibid.4

Clerici dicuntur magis peccare quàm laici. 1.584.1.2

Clerici qui non habent temporalia à laicis, non debent eis fidelitatem jurare. 1.600.1.1

Clerici à Rege temporalia habentes cogi poſſunt ei juramentum fidelitatis præſtare. ibid.4

Clericus jurans ſervare ſtatuta ſuæ Eccleſiæ, non tenetur ex vi juramenti ad noviter edita. 1.602.1.2

Clericus interveniente juſta cauſa ex magno, ſeu gravi crimine reſultante poteſt deponi. 1.647.1.2

Clericus ſubditus non poteſt à correctione appellare, quam facit contra eum eius ſuperior. 1.671.1.4

Clericus irregularis non eſt cenſendus, qui poſt appellationem etiam illegitimam ab excommunicationis ſententia contra ſe lata, exiſtimans validam eſſe ſuam appellationem, ante abſolutionem obtentam celebravit, etiamſi poſtea pronunciatū fuerit eam appellationem firmitatem non habuiſſe. 1.682.1.3

Clerici poſſunt habere jus vendendi carnes. 1.720.2.2

Clerici arma portantes & uſurarii excōmunicari debent. 2.1.1.2

Clerici deferre arma non poſſunt. 2.2.1.3

Clerici arma portantes non poſſunt illis ſpoliari per judices ſæculares. ibid.6

Clericus itinerans poteſt arma portare pro ſua defenſione. 2.3.1.9

Clericus, qui comam nutrit, excommunicandus eſt. 2.3.2.2

Clericis prohibuit comam nutrire ſub anathematis pœna Anacletus Papa omnium primus. 2.4.1.2

Clerici comam nutrientes peccant mortaliter, & abſolutio ſacramentalis illis denegari poteſt. 2.4.1.3

Intellige ut ibi.

Clerici peregrini uti poſſunt veſtibus brevioribus, & comam amplius ſolito laxare. ibid.4

Clericus neque comam nutriat, nec barbam. 2.4.2.1

Clericus, qui non eſt in ſacris, nec eſt profeſſus religionem, ſi accipiat uxorem, illam non dimittat, ſed coronam ferat. ibid.

Clericus in ſacris Ordinibus non exiens poteſt contrahere matrimonium. 2.4.2.2

Clericus debet tonſuram deferre, & ſi non vult, poteſt invitus à ſuo ſuperiore tonderi. 2.5.1.1

Clerici comam & barbam nutrientes, etiam inviti tondendi ſunt. ibid.2

Nec intereſſe comœdiis. 2.9.2.init.

Clerici non poſſunt perſonatorum habitum ſuſcipere, vel latiùs ſe gerere. 2.9.1.3

Clerici debent continere, & caſtè vivere. 2.9.2.1

Clerici templum, & vas Domini, ac Sacrarium Spiritus ſancti eſſe debent. 2.10.1.2

Clericus in infirmitate conſtitutus, etiamſi ex ea decedat, poteſt donare inter vivos acquiſita ex redditibus Eccleſiæ, in piam tamen cauſam, dummodo talis donatio moderate fiat cum traditione. ibid.6

Clericus à crapula, & ebrietate non ſe abſtinens, ab officio, & beneficio eſt ſuſpendendus. 2.10.2.5.2

Clerici debent abſtinere à negotiis, perſonis, jocis, ludis, veſtibus inhoneſtis, & ornatu minùs honeſto, & habitu honeſto uti. 2.11.1.5

Clerici mimis, joculatoribus, & hiſtrionibus intendere non debent. 2.11.2.8

Clerici in ſacris conſtituti an peccent mort. ſi comœdiis interſint, oſtenditur. ibid.3

Clericis quoad pœnam inhabilitatis pro obtinendo beneficio nulla requiritur monitio, bene tamen quoad privationem beneficiorum obtentorum. 2.12.2.15.

Clericus, qui tertiò monitus à negotiationibus ſæcularibus non abſtinet, interim perdit quoad bona privilegium clericale. 2.13.1.1

Clericus negotiator & artifex, qui poſt trinam monitionem ſui Epiſcopi deliquerit in negotiatione, & artificio, quod exercet, poteſt conveniri coram judice laico, & ab eo puniri in rebus negotiationis, ſed non ad pœnam corporalem. ibid.2

Clerici debent abſtinere à negotiationibus ſæcularibus. ibid.3

Clericus negotiator, ut amittat privilegia, trina monitio præcedere debet. ibid.4

Poſt trinam monitionem immunitatis privilegium perit electo in ſuis duntaxat bonis, non autem in bonis Eccleſiæ. 2.13.2.init.

Clerici qui negotiationi inſerviunt, poſſunt omiſſum privilegium recuperare. ibid.

Clerici qui habent qualemqualem ſuſpicionem, à mulierum converſatione omnino abſtinere debent. 2.14.1.4

Clericus frater tenetur ex redditibus beneficii ſororem inopem alere, & dotare. ibid.1

Clericus in ſacris, qui à ſuſpectarum mulierum colloquio, vel earum conſortio monitus non deſiſtit, excommunicatur. 2.14.2.1

Clericorū appellatione ſuperiores, & majores intelligūtur. ib.5

Clerici non ſunt cogendi abjurare concubinas. 2.15.1.1

Clerici moniti ſi concubinas non dimittunt, ſuſpendūtur à beneficiis, & ſi ſe non corrigūt, deponuntur. 2.16.1.1. & 2.17.2.1

Clericus an poſſit beneficiis privari pro fornicatione, data incorrigibilitate. ibid.5

Clericus peccat mortaliter ſi cohabitet mulieri, de qua eſſe poſſit rationabilis ſuſpicio. 2.19.1.2

Clericus concubinarius in officiis vitandus non eſt, niſi ſit notorius. 2.19.2.1.2

Clericus concubinarios an & quando vitare teneantur, oſtenditur. ibid.3

Clericus in Sacris conſtitutus aut religionem profeſſus approbatam, per ſententiam privatur beneficiis. 2.21.1.7

Clericus ipſo jure beneficiis privatur contrahendo matrimonium nullum ex defectu ſolemnitatis. 2.22.1.9

Clericus in minoribus conjugatus non poteſt habere beneficia. 2.12.2.2

Clerici in minoribus bene poſſunt ducere uxores. ibid.12

Clericus in minoribus beneficiatus ſi contrahat matrimonium, privatur beneficio, & quod dedit Eccleſiæ ſibi reſtituitur. 2.23.1.1

Clericus

Clericus ingreſſus monaſterium per annum qoo ducat tempus eius taciti profeſſionis, licitè retinet beneficium. ibid.2
Clericus coniugatus, non beneficiatus, non cogitur deferre Tonſuram. 2.25.1.1
Clericis coniugatis licita eſt negotiatio honeſta victus cauſa. ibid.5
Clerici coniugati in rebus ſuis non gaudent priuilegio clericali. 2.25.2.1
Clerici coniugati qoando hodie fori priuilegio gaudeant, oſtenditur. ibid.2
Clerici coniugati non gaudent immunitate à tributis. ibid.3
Clericus in minoribus militans non eſt cogendus deferre Tonſuram, vel habitum clericalem. 2.26.1.1
Clericus dicitur recedere à ſtatu Ordinis, & ad ſæculum reuerti, ſi in minoribus conſtitutus efficiatur miles. ibid.2
Clericus in minoribus ſtatim ac declaratur miles, videtur ipſo facto beneficio renunciare, quamvis depoſito cingulo militari iterum veſtes clericales reaſſumat. ibid.3
Clerici dicuntur à κλῆρος, quod eſt ſors Græcè, Latinè verò ſeditus. 2.26.2.3
Clericorum appellatione veniunt monachi in materia fauorabili & indifferenti, ſecus in ſtricta & odioſa. ibid.4
Clerici & monachi in quo conueniant, vel differant, 2.27.1. init.
Clericorum appellatione veniunt Prælati, & in dignitate conſtituti in fauorabilibus, ſecus in odioſis. 2.27.2.5
Clericorum appellatione veniunt quicunque etiam in minoribus conſtituti, niſi ex ſubiecta materia Sacerdos comprehendatur. ibid.7
Clericus alterius diœceſis non debet recipi ſine literis commendatitiis proprii Epiſcopi. 2.32.2.1
Clericus abſens quando ſcitur vbi eſt, ſi poteſt commode requiri, perſonaliter citari debet, quamvis ſit extra prouinciam. 2.34.1.3
Clerici Eccleſias, vel præbendas ſibi commiſſas ſine juſta cauſa deſerentes poſtquam congruo tempore fuerint expectati, niſi redierint ad illas, poſſunt eis juſtè priuari, dummodo non ſint juſto impedimento detenti. 2.34.2.1
Clericus ſi neſcitur vbi ſit, tribus publicis edictis citabitur in Eccleſia ſua, & ſi infra ſex menſes non reuertatur, priuabitur Eccleſia. 2.35.1.1
Clericus in Eccleſia ſua reſidentiam facere præſumendus eſt. ibid.2
Clericus non reſidens ſi monitus non redeat, nec juſtam excuſationem alleget, priuatur beneficio. 2.39.2.1
Clericus non reſidens ante omnia monendus eſt perſonaliter ad reſidentiam, vt verè conſtet de delicto, & pateat nullam ei competere excuſationem. ibid.2
Clericus ſi efficiatur miles, beneficio ſuo renunciare videtur. ib.3
Clericorum appellatione in majoribus, & minoribus Ordinibus conſtituti continentur. 2.421.3
Clericus poteſt redditus beneficii conſumere in ſuis alimentis, & fructus patrimonii reſeruare. 2.43.5.6
Clericus habẽs duas Eccleſias in diuerſis Epiſcopatibus, ab vnoquoque illarũ Antiſtite ad Ordines promoueri poteſt. 2.44.1.4
Clericus debet eſſe hoſpitalis. 2.50.1.2
Clerici duo, vel tres ſi fuerint conſtituti perpetuò ad curam, nullus dicitur habere curatum. 2.51.2.2
Clerici vnde dicti. 2.55.1.1
Clericus abſens per alium, vel alius magis pro ipſo, poteſt inueſtiri beneficio Eccleſiaſtico. 2.58.2.1
Clerici ignobiles, & non eminentis ſcientiæ, propter hoc non debent à præbendis repelli, etiam in Eccleſia, quæ tales admittere non conſueuit. 2.70.2.1
Clericus infirmus integrè percipit fructus beneficii ſui. 2.72.2.1
Clericus nullus propter morbum, quo laborat, non eſt priuandus beneficio, ſed ſolùm ei dandus eſt coadjutor. 2.75.1.4
Clericus ſi decedat habens bona patrimonialia ſine hærede ex teſtamento, vel ab inteſtato, non ſuccedit fiſcus Papæ, ſed ejus Epiſcopus pro ſua Camera. 2.85.1.14
Clericus poteſt cogi ad oſtendendũ titulum beneficii. 2.104.1.5
Clericus de acquiſitis ex redditibus Eccleſiæ teſtari poteſt, ſi jam tantundem de ſuo Eccleſiæ contulerit. 2.106.2.5
Clerici ſæculares ad Regularia beneficia ſunt inhabiles. 2.113. 2.3
Clericus an poſſit torqueri, oſtenditur. 2.128.2.7
Clerici beneficiati ad eleemoſynas arctiùs tenentur quàm laici. 2.153.2.5
Clericus vendens falſa menſura punitur à judice Eccleſiaſtico. 2.124.1.3
Clerici uſurario comparantur. 2.165.2.4
Clericus fidejuſſionibus inſeruiens, abjiciendus eſt. 2.176.2.1.2
Clericus compellitur ſervare fidejuſſorem indemnem per aſſignationem redditũum ſuorum. 2.177.1.1
Clericus ſi de facto fidejubeat, fidejuſſio eſt valida, & remanet obligatus. 2.179.1.2
Clericus ſi nihil habeat, ſucceſſor in beneficio tenetur ad funeris expenſas, quæ tendunt ad remedium ſalutis animæ defuncti. 2.184.2.4
Clericus non habens unde ſolvat debita in totum, vel pro parte, non eſt excommunicandus, nec moleſtandus, ſed debet dare cautionem de ſolvendo cùm venerit ad pinguiorem fortunam. 2.186.2.2
Clericus petens privilegium hujus text. qualiter paupertatem probare debeat, oſtenditur. ibid.3
Clericus ſemel ad beneficium hujus cap. admiſſus non prohibetur iterum admitti. 2.187.1.4
Clericus debitor alicujus, qui eſſet pauperior ipſo, non gaudet beneficio hujus cap. ibid.7
Clericus in minoribus non gaudet beneficio hujus cap. ibid.8
Clericus conjugatus non gaudet beneficio hujus cap. 2.187.2.9
Clericus ſuſcipiens clericum poſtquam fuit condemnatus ad ſolutionem debiti, non poteſt lætari de beneficio hujus cap. 2.187.2.14
Clericus conventus ex debito dependente ex delicto non gaudet beneficio hujus cap. ibid.15
Clericus tribus ſententiis condemnatus ſolvere creditori, an gaudeat beneficio hujus cap. ibid.16
Clericus dolo verſatus cum creditore, non gaudet beneficio hujus cap. 2.188.1.17
Clericus hæres, non confecto inventario minimè gaudet privilegio hujus cap. ibid.19
Clericus conventus actione reali non gaudet privilegio hujus cap. ibid.20
Clericus qui in ludo, vel luxurioſè vivendo bona ſua conſumpſit, non gaudet privilegio hujus cap. ibid.21
Clericus licet non poſſit carcerari pro cauſa civili, poteſt tamen compelli ad præſtandam juratoriam cautionem de ſolvendo cùm ad pinguiorem fortunam venerit. 2.188.2.25
Clericus prædefunctus debet ſepeliri expenſis ſuæ Eccleſiæ. 2.193.2.4
Clericus, qui ex induſtria ſuæ perſonæ rem Eccleſiæ meliorem fecit, non poteſt repetere. 2.198.2.3
Clericus ſi de bonis Eccleſiæ capellam, ſeu Eccleſiam ædificet, non acquirit ſibi juſpatronatus, ſed Eccleſiæ. ibid.
Clericus poteſt inſtituere ejus hæredem omnino obeuntem filio ſpurio. 2.201.2.3
Clerici teſtari non poſſunt de bonis per Eccleſiam acquiſitis. 2.208.2.12
Limita ſi ea bona acquiſierint parcè vivendo, & ſuæ ſuſtentationi ſubtrahendo. ibid.3
Clerici liberè teſtari poſſunt de quotidianis diſtributionibus jure quæſitis. ibid.4
Clerici Epiſcopis inferiores ex conſuetudine totius Hiſpaniæ poſſunt teſtari de acquiſitis ex beneficio, & illis ab inteſtato ſuccedi poteſt. 2.209.1.7
Clerici quamvis de mobilibus per Eccleſiam acquiſitis teſtari non poſſint, tamen viventes, vel etiam in ægritudine conſtituti moderatas eleemoſynas facere valent. 2.209.2.8
Clerici veri ſunt domini redditũum ſuorum beneficiorum. ibid.
Clerici de bonis propriis, vel acquiſitis intuitu perſonæ teſtari poſſunt, de acquiſitis intuitu Eccleſiæ non. 2.210.2.1
Cleric. de patrimonio ſuo poteſt condere teſtamentũ. 2.210.2.2
Clericus teſtari poteſt de propriis, in acquiſitis verò per Eccleſiam, etiamſi ſint mobilia, ſuccedit Eccleſia, vel ſucceſſor, poteſt tamen aliqua ſervitoribus, vel pauperibus elargiri, ſi autem defunctus habet plures Eccleſias, vel beneficia, fiet æqua diviſio inter illa. 2.214.1.1
Clericus teſtari non poteſt de fructibus beneficii, vel de bonis occaſione dictorum fructuum acquiſitis. ibid.2
Clericus ſi quæ habeat beneficia in duabus Eccleſiis, fructus ab eo relicti inter eas per congruam, & proportionatam æſtimationem dividi debent. 2.214.2.10
Clericus, Presbyter, Epiſcopus poteſt donare bona hæreditaria vel acquiſita intuitu perſonæ dum vivit cui voluerit, ſed ſi moriatur inteſtatus, ſuccedit Eccleſia cui ſervit. 2.221.2.1
Si decedat inteſtatus, bona ſua adventitia & patrimonialia ſpectant ad conſanguineos proximiores. 2.222.1.2
Clericus, qui mutat omninò domicilium, non ſubeſt amplius Epiſcopo originis, ſed domicilii. 2.236.1.2
Clerici clericis dare decimas non debent. 2.238.1.1.2
Clerici, qui ab aliis clericis ſpiritualia recipiunt, perſonales decimas ſolvere tenentur. 2.258.1.1.2
Clerici de dote Eccleſiæ an debeant dare decimas, oſtenditur. 2.259.1.4
Clerici conſuetudine poſſunt eximi à ſolutione omnium decimarum. 2.260.2.6
Clericus ſæcularis utens habitu, & nomine monachali, cogitur ut ſit monachus, vel ut ab hoc deſiſtat. 2.263.2.1
Clerici religionis habitum ex voto ſuſcipientes, & ante profeſſionem ad priorem vitæ ſtatum revertentes, an ſint cogendi ad minorem religionem tranſire, ſi arctiorem profiteri noluerint, oſtenditur. 2.267.1.4
Clericus habens qualecunque beneficiũ reſidentiã exigens ſine

ſui Epiſropi facultate ad longam peregrinationem voto ſe obſtringere nequit. 2.313.1.8
Cleriel poſſunt intereſſe bello juſto,vt dent conſilium. 2.315. 2. 7.
Clerici non poſſunt eſſe in bello, & pugnare; qualiter autem intereſſe poſſint abſque irregularitatis incurſu, remiſſiuè. ibidem 11
Clerici qualiter in bello juſto abſque irregularitatis incurſu intereſſe poſſint, remiſſiuè. 2.316.1.12
Clerici ſæculares tenentur intereſſe diuinis officiis Cathedralium Regularium, & Monachis ejuſdem ſe conformare. 2. 333.2.10
Clericus poteſt ordinari ad titulum alterius Eccleſiæ in qua aliquis patronus eſt. 2.371.2.3
Clerici, qui per colluſionem conſtituunt Eccleſiam cenſualem illa priuari debent. 2.381.2.5
Clericus pauper non debet grauari in exhibenda procuratione. 2.384.2.8.& 3.389.2.3
Clerici adſtricti ad horas canonicas recitandas juxta Breuiarium Romanum, non poſſunt alio vti. 2.400.2.10
Clericus negotiis implicatus ſtatim manè omne penſum horarium vſque ad veſperam ſoluere poteſt. ibid.11
Clerici, quibus non ſuppetit ex Sacerdotio, poſſunt honeſto artificiolo victum quærere. 2.401.1.15
Clericus majoribus Ordinibus initiatus, quamvis degradatus tenetur ad recitandas horas Canonicas, ſecus in clericis in minoribus. 2.408.2.2
Clericus, qui non diligenter cuſtodierit Euchariſtiæ Sacramentum, ab officio tribus menſibus ſuſpenditur, ſi verò inde aliquid nefarium aduenerit, judicis pœna arbitraria punitur. 2.423.2.5
Clericorum & laicorum ornamenta propria, & ſupellectilia in Eccleſiis poni non debent, niſi propter hoſtiles incurſus, aut incendia repentina. 2.424.1.2
Clerici debent incedere ornati veſtibus, non tamen ad iactantiam. ibid.6
Clerici, & ipſorum domus non tenentur ad hoſpitandum Legatos Principis, ſiue alicuius Domini, aut Comitis, vel Duces militum, aut ipſos milites. 2.427.1.4
Clerici ratione imminentis belli tenentur contribuere, quando ſcilicet immineat neceſſitas, & burſa Principis ſit exhauſta, & laicorum facultates non ſuppetant, & agatur de defenſione neceſſaria patriæ. ibid.2.3
Clerici tenentur contribuere pro communi damno, ſeu periculo euitando. ibid.4
Declaratur ibid.7
Clerici ex cauſa publicæ vtilitatis, neceſſitatiſve ineuitabilis, & incogitatæ poſſunt compelli ad contribuendum cum laicis onera pro tali neceſſitate, vtilitate, ac pietate. ibid.3
Clerici ſi in cauſa vrgentis neceſſitatis conſenſum præſtare nolint ad collectam, & tributum laicis ſoluendum, ſufficit vt Epiſcopus compellat. 2.439.2.8
Clerici an & quando teneantur ad gabellam ſeu vectigal, quod imponitur ob ædificationem, ſeu refectionem viarum, & pontium. ibid.9
Clericus an poſſit à miniſtris Eccleſiæ extrahi à loco ſacro in illis caſibus in quibus laicus extrahi non poteſt, pro affirmatiua. 2.441.2.14.15
Pro negatiua referuntur plures Doctores. 2.442.1.16.17. cum ſeqq.
Illius fundamenta in medium proferuntur. ibid.
Reſpondetur in contrarium pro prima affirmatiua adductis. 2.444.2 25.27.28.29.30.& 31
Clerici non debent neceſſitatibus, ſeu vtilitatibus ciuitatum, aut aliorum locorum, etiam vbi laicorum non ſuppetunt facultates ſubuenire, niſi priùs Rom. Pont. conſulatur. 2.448.1.5
Sententiæ, & conſtitutiones editæ à laicis collectantibus Eccleſiam, ſunt ipſo jure irritæ, nec vllo tempore conualeſcunt. ibid.
Rectores excommunicati ob grauamina præmiſſa remanent excommunicati etiam poſt depoſitum officium. ibid.
Clerici etiam in minoribus, dummodo incedant in habitu, & tonſura, & inſeruiant in Diuinis, immunes ſunt à tributis, & collectis. 2.449.1.7
Clerici & monachi à quibus negotiis ſæcularibus abſtinere teneantur, oſtenditur. 2.453.2.1
Clerici ſæcularia negotia non debent exercere. ibid.2
Clericus non poteſt conducere poſſeſſiones, niſi inſtante neceſſitate. ibid.4
Clericus ſuccedens conductori poteſt perſeuerare in cõductione vſque ad tempus, quo conductio durare debet. 2.454.1.5
Clerici non debent eſſe miniſtri, vel procuratores laicorum, quod ſi contra fecerint, & deprehendantur in fraude, non ſubuenitur eis ab Eccleſia. ibid.15
Clericus beneficiatus, aut in ſacris conſtitutus non poteſt deſeruire laico in domo vel extra pro ſuis negotiis peragendis. ibid.12
Clericus non eſt ab Eccleſia ſubueniendus ſi in adminiſtrationibus, malè verſatum fuiſſe reperiatur. 2.454.2.3
Clericus ſi fuerit per Principem ſæcularem admiſſus in aliquo officio, & in eodem deliquerit, non poterit à judice ſæculari puniri. ibid.4
Clericus habens bona profana, vel quicquid aliud à Rege, ſuper eiſdem bonis an poſſit coram judice ſæculari conueniri, oſtenditur. ibid.5
Clericus judicium ſanguinis exercens, ab officio, & beneficio deponitur, & excommunicatus eſt habens officium præpoſiti ſæcularis, ſi monitus non deſiſtat. 2.456.1.8
Clerici in ſacris Ordinibus conſtituti judicium ſanguinis agitantes efficiuntur irregulares, & deponuntur ab officio, & beneficio. 2.456.2.2
Clericis interdictum eſt ne poſſint eſſe vices gerentes, ſeu locumtenentes Principum ſæcularium in juriſdictione ſæculari exercenda. 2.457.1.6
Clericis vel monachis lucri cauſa negotiari non licet. Monachi nequeunt nomine proprio cõductas poſſeſſiones habere. Laicis nõ debet Eccleſia titulo conductionis concedi. 2.457.2.1
Clerici lucri cauſa negotiari, & mercaturam facere non poſſunt. ibid.2
Clericus in quibus caſibus negotiari poſſit, oſtẽditur. 2.458.1.4
Clericus an teneatur oſtendere gabellario res, quas ad ſuum vſum ducit. ibid.6
Clericus negotiator an teneatur ex rebus, quas negotiationis cauſa aduehit, vel tranſmittit, vectigalia, & onus ſoluere antequam ter moneatur, vt à negotiatione deſiſtat. 2.458 2.6
Clerici in ſacris compellendi ſunt per beneficiorum ſubtractionem vt deſiſtant à tabellionatus exercitio. 2.459.1.8
Clericus ſi extet, conſuetudo poteſt exercere officium tabellionis. 2.459.2.9
Clericus non debet dictare, aut proferre ſententiam ſanguinis, nec quicquam aliud exercere per quod ad vindictam ſanguinis tendatur, vel purgationi vulgari opem præſtare non debet. 2.460.1.1
Clericus ſacris initiatus prohibetur vti officio chirurgi cum aduſtione, vel inciſione etiam cauſa pietatis. ibid.3
Clerici vel monachi chirurgiam, vel medicinam exercentes, an & quando irregularitatem incurrant, remiſſiuè. 2.460.2.4
Clericus non prohibetur notariatus officium exercere coram judice Eccleſiaſtico in cauſis ſpiritualibus, & Eccleſiaſticis. ibid.10
Clericis, & Monachis jus Canonicum, aut Theologiam profitentibus, licet ad majorem perfectionem jus ciuile publicè audire. 2.461.2.7
Clericus in ſacris conſtitutus ſi vxorem duxerit, fit irregularis. 2.522.1.6
Clericus ex redditibus beneficii tenetur alere filios ſpurios. 2. 530.1.6
Clerici in minoribus beneficia obtinentis filius legitimatur per ſubſequens matrimonium cum ipſius matre contractum. 2.581.2.33
Clericus propter homicidium non degradatur. 3.12.2.3
Clericorum ſtatus Monachorũ ſtatu honoratior eſt. 3.15.2.10
Clericus an verberari poſſit, oſtenditur, & multa traduntur circa intellectum huius text. 3.17.1.2
Clericus vt locet operas ſuas non eſt inconueniens. 3.34.2.5
Clerici tenentur ad obſeruantiam laudabilis conſuetudinis præſcriptæ, videlicet dandi ſingulis annis candelas ceræ albæ, &c. 3.42.1.10
Clericus degradandus eſt antequam tradatur Curiæ ſæculari. 69.1.4
Clericus verbaliter depoſitus fruitur priuilegio canonis, ſi deferat habitum, & tonſuram, & inſtar clericorũ viuat. 3.71.1.2.3
Clericus verbaliter depoſitus fori priuilegio fruitur. ibid.14
Clericus hæreticus prius degradatur, & judici ſæculari poſteà traditur animaduerſione debita puniendus. 3.76.2.6
Clericus ſæcularis, vel regularis prædicare volens qualiter teneatur ab Epiſcopo licentiam obtinere, oſtenditur. 3.80.2.42
Clericus vt priuilegio fori priuetur eo quòd ſe in enormitatibus immiſcuit, requiritur quod incedat ſine habitu, & tonſura. 3.85.2.2
Clericus vt dicatur ſe in enormitatibus immiſcere ad hoc, vt priuetur priuilegio fori, & beneficio, non ſufficit vnum delictum, ſed plura requiruntur. ibid.3
Clericus qui ſe miſcuit enormitatibus, an amittat priuilegium fori abſque alia monitione, ita vt ſine metu cenſurarum poſſit illum judex laicus punire. 3.86.1.4
Clericis in ſacris conſtitutis regreſſus ad ſæculum eſt interdictus. 3.87.1.3
Clericus, qui habitum, & tonſuram aliquo tempore dimiſſum reaſſumpſerit, non perdit fori priuilegium. ibid.4
Clericus quando induci non poteſt ad reaſſumendum habitum malè dimiſſum, quid faciendum oſtenditur. 3.87.2.2
Clericus conſulens delictũ, quod ſi ipſe cõmiſiſſet, irregularitatem incurreret, an irregularis efficiatur, oſtenditur. 3.99.2.13

Clericus

Clericos propter homicidium non degradatur, ſed deponitur. 3.100.1.34

Clericus homicida an ſit priuatus ipſo jure beneficiis, quæ habet, an veniat priuandus, remiſſiuè. ibid.35

Clericus propter homicidium in monaſterium, ſiue in carcerem detruditur per quinquennium. ibid.38

Clerici nullo modo poſſunt in eorum ludis aliàs illis permiſſis admixtos laicos habere. 3.101.2.4

Clericus choreis, ac ludis intereſſens, quorum occaſione homicidia ſequuta fuerunt, quando irregularitatem incurrat, oſtenditur. ibid.fin.

Clericus dans operam rei illicitæ, ſi inde ſequantur vulnus, & cædes, incurrit irregularitatem, etiam quod illa ſucceſſerint extra ejus intentionem. 3.103.1.3

Clericus excuſatur ab irregularitate ſi committat homicidium cum defenſione licito modo facta, & cum moderamine inculpatæ tutelæ. 3.108.1.12

Moderamen inculpatæ tutelæ, ſiue defenſio inculpata in quo conſiſtat, oſtenditur. ibid.13

Clericus pro exceſſu in ſe defendendo non incurrit excommunicationem, ſeu irregularitatem, niſi dolo, & propoſito occidat. 3.108.2.18

Clericus etiam in majoribus Ordinibus conſtitutus, in medicina, ſeu arte chirurgiæ peritus, ſi intuitu implorantis artem ſuam exercuerit, an ei imputetur ad irregularitatem ſi ex tali exercitatione ſequuta fuerit mors, oſtenditur. 3.109.1.3

Clerico prohibitum eſt ludere cum muliere. 3.109.2.5

Clericus ciuiliter juſtitiam petens pro rebus ſibi oblatis, ſi proteſtetur, non incurrit irregularitatem, etiamſi ſequatur ſanguinis pœna. 3.110.1.12

Clericus etiamſi certò ſciat judicem ſecularem proceſſurum ad pœnam ſanguinis, & quamvis valeat res ſuas alia via recuperare, poteſt ciuiliter agere cum proteſtatione pro rebus ſibi ablatis. 3.110.2.3

Clericus de malefactoribus ſuis, vel propinquorum, aut Eccleſiæ ſuæ poteſt conqueri cum proteſtatione coram judice, abſque metu irregularitatis. ibid.4

Clericus illicitè pulſans campanam tempore interdicti, cujus tintinnabulum caſu cadens aliquem occiderit, an ſit irregularis oſtenditur. 3.111.2.3

Clericus pugnando etiam contra inimicos Fidei Catholicæ, ſi quendam percuſſit, & de interfectione ipſum remordet conſcientia, à miniſterio Altaris abſtinere debet. 3.111.2.1

Clericus militans in bello quando incurrat irregularitatem, oſtenditur. 3.112.1.2

Clericus iniens duellum, ſiue obtulerit, ſiue ſuſceperit, deponendus eſt, poterit tamen Epiſcopus cum eo diſpenſare, ſi mors, vel mutilatio membri non ſit inde ſequuta. 3.114.2.1

Clerici pugnantes in duello, ſeu ad illum prouocantes ſunt ſuſpendendi. ibid.2

Clericus pugnans in duello ſuſpendendus eſt. 3.115.1.5

Clericus pro adulterio deponitur, & in monaſterium detruditur. 3.121.1.6

Clericus repertus in notoriis oſculis, vel amplexibus cum vxorata, an velut adulter ſit puniendus, remiſſiuè. ibid.9

Clericus falſans ſigillum Principis deponitur, item ei character imprimitur, & in exilium mittitur. 3.152.1.8

Clericus fabricans falſam monetam Papæ, an actualiter ſit degradandus, remiſſiuè. 3.155.2.10

Clerici vtentes falſis dimiſſoriis ignoranter, qua pœna puniantur, remiſſiuè. ibid.12

Clerico Curiæ ſæculari tradito pœna imponenda debet eſſe vltimi ſupplicii. ibid.14

Clericus qui bono zelo, & ſimplicitate ſortilegio vſus fuit, ſuſpenditur à Diuinis, &c. per annum. 3.158.2.2

Clericus colludens in cauſa beneficiali debet beneficio priuari. 3.162.1.3

Clerico prohibetur venatio, & contra facienti pœna imponitur. 3.166.1.1

Clericus in ſacris ſi eſt percuſſor corripiendus eſt à crimine, & ſi ſe non emendat deponendus. 3.166.1.1.2

Clericus vt homicida non punitur ſi fuit ipſe in conflictu pro parte violentiam repellentium, licèt ibi aliqui mortui ſunt, & ipſe lapides projecit, ex quo nullum ipſe percuſſit. 3.167.1.1

Clericus qui in juſto conflictu cum aliis arma ſumpſit, in quo aliqui fuerint interfecti, ſed ipſe neque facto, neque conſilio interfecit, poteſt vlteriùs ordinari in ſubdiaconatu tantum, & miniſtrare ex diſpenſatione. ibid.

Clericus depoſitus juſtè pro certo crimine, ſi auſus fuerit attrectare miniſterium ſibi jam commiſſum, abſcindatur ab Eccleſia. 3.169.2.1.2

Clericus excommunicatus eſt inhabilis ad exercendos actus tributos Ordini, & ſi aliquem illorum exerceat, efficitur irregularis. 3.170.2.2

Clericus in minoribus conſtitutus, etiam irregularitatem contrahit, ſi poſt excommunicationem facit actum tributum Ordini. 3.170.1.3

Clericus prohibitus ne celebret, ſi vtatur debita materia & forma, conficit Sacramentum. ibid.5

Clericus miniſtrans in pertinentibus ad Ordinem, quem non habet, deponendus eſt, & amplius non ordinandus. 3.181.1.3

Clericus non Sacerdos etiam in extrema neceſſitate baptizans ſolemniter, ſit irregularis. ibid.2

Clericus non ſacerdos aliquem ſerio ſacramentaliter abſoluens eſt irregularis. 3.181.2.7

Clericum ſe dicens, & ingerens ſe actibus clericorum, cùm non ſit, eſt falſarius, & punitur. 3.182.1.3

Clericus per ſaltum promotus non poteſt ordinari. 3.182.2.2

Clericus per ſaltum promotus an ſit irregularis, oſtenditur. 3.183.1.med.

Clericus nefandum crimen perpetrans, deponitur, ac in monaſterium detruditur. 3.188.1.4

Clerici Sodomitæ quamvis in Ordinibus ſacris miniſtrent, ac celebrent, irregulares non ſiunt. ibid.5

Clerici ſodomitæ attenta Conſtit. Pii V. quas pœnas incurrant, oſtenditur. ibid.6

Clericus vitio beſtialitatis laborans, & cum animali bruto turpiter coiens, non incurrit pœnas Conſtitutionis Pii V. 3.189.1.155

Clericus qui de ſuo crimine publicè glorIatur, ſuſpendi debet 3.191.2.1

Clericus auctoritatem, vel conſilium directè, vel indirectè homicidio præſtans irregularis efficitur. 3.192.1.1

Clericus ab officio, & beneficio ſuſpenditur ob fornicationem notoriam frequenter. ibid.5

Clericus juris peritus ſi faciat conſilium, quod dedit cauſam morti, eſt irregularis. 3.192.2.3

Clerici aſſiſtentes executioni ſententiæ quando irregulares ſint, oſtenditur. ibid.6

Clericus ſine habitu, & tonſura in crimine deprehenſus à judice ſæculari an puniri poſſit, oſtenditur. 3.250.1.2

Clericali priuilegio nemo priuandus eſt niſi conuincatur per veras probationes. 3.259.2.11

Clericus agere poteſt actione injuriarum ciuiliter. 3.266.2.2

Clericus licèt odium, & rancorem ex præcepto dimittere teneatur, ſatisfactionem tamen non ita. ibid.3

Clericus laicos, qui ſibi injuriam fecerunt, coram ſæculari, vel eccleſiaſtico accuſare poteſt. 3.266.2.5

Clerici nauem ad pugnam gubernantes, & conflictum perſonaliter exercentes, ac alios ad pugnam incitantes, deponendi ſunt niſi faciant cauſa defenſionis. 3.269.2.1.2

Clericus militans, aut incitans ad pugnandum, an, & quando irregularitatem incurrat, remiſſiuè. ibid.

Clericus pro magno ſcelere ab eo commiſſo deponi debet, & in monaſterio detrudi ad agendam pœnitentiam. 3.269.2.2

Clericus pro furtis conuictus, & confeſſus deponitur. ibid.2. intellige vt ibi.

Clericus pro homicidio vltra depoſitionem in monaſterium detruditur. 3.269.2.4

Clerici etiam primæ tonſuræ, dummodo priuilegiis gaudeant clericalibus, interdicti tempore poſſunt in cœmeterio Eccleſiæ ſepeliri. 3.281.1.12

Clerici an tempore interdicti poſſint ſepeliri in Eccleſia ſpecialiter interdicta, oſtenditur. ibid.13

Clericus percutiens per jocum non excommunicatur. 3.294.1.5

Clericum percutiens ad ſuam neceſſariam defenſionem, non incurrit aliquam excommunicationem. 3.297.2.4

Clericus percutiens turpiter inuentum cum propria matre, vxore, vel filia, non incidit in excommunicationem, non ita ſi cum filia adoptiua, auia, nepte, &c. 3.298.1.8

Clericum turpiter inuentum cum ſua ſponſa de præſenti percutiens, non eſt excommunicatus. ibid.9

Clericum percutiens ignorans eum eſſe clericum, non eſt excommunicatus. 3.298.2.1.2

Clericum verberans credens eſſe laicum, non incurrit excommunicationem. 3.299.1.5

Clericum, vel Religioſum percutiens eſt excommunicatus, nec ab alio quàm à Papa abſoluitur, præterquam in articulo mortis. 3.299.2.1

Clericum percutiens, qui dimiſſo habitu ac tonſura clericali ſe immiſcet enormitatibus, non eſt excommunicatus. 3.303.1.3

Clericus quandocunque fuerit infamatus à populo, tenetur innocentiam ſuam purgare. 3.304.1.8

Clerici, qui ſcienter & ſponte participant cum excommunicatis in diuinis Officiis, excommunicati ſunt excommunicatione majori, & tantùm abſoluendi per Papam. 3.305.1.1

Clericus ſcienter, & ſponte admittens excommunicatos à Papa ad Diuina, cum eis in iis communicando, eſt excommunicatus excommunicatione Papæ reſeruata. ibid.2

Clericus vt laicus incedens & tertiò monitus non reſipiſcens perdit priuilegium clericale. 3.309.1.1

Clericus in minoribus conſtitutus amittit clericale priuilegium, ſi miles effectus exerceat arma, & tertiò monitus non reſipiſcat. ibid.2

Index Rerum, & Verborum,

Clerici in minoribus attento nouiſſimo jure Concil. Triden. ſi reperiantur ſine habitu & tonſura, amittunt ſtatim priuilegium clericale. ibid.
Clerici non poſſunt ſpoliari armis per judicem ſæcularem, ſi ea deferant prohibita, vel pro tempore non permiſſo. 3.309.2.4
Clericum detinens in cuſtodia etiam ſine læſione, excommunicatus eſt, communicans cum excommunicato ſcienter in crimine excommunicatus eſt, & niſi difficultas impediat, abſolui debet ab excommunicatore cum juramento, communicans verò extra crimen, reconciliari poteſt per ſimplicem Sacerdotem ſine juramento. 3.312.1.1
Clericum retinens non ligatum, ſed intra parietem incluſum inuite, licèt corpus non tangat, excommunicatus eſt. 3.312.2.2
Clerici vni ſubditi non poſſunt communicare cum Epiſcopo excommunicato. 3.315.2.19
Clericus ſuſpectus de fuga poteſt carcerari, & ab ipſo creditore capi, ſi aufugiat cum bonis. 3.318.2.3
Clericus in fragranti delicto repertus an poſſit capi per iudicem ſæcularem, remiſſiuè. ibid.5
Clericus ſe ipſum percutiens animo irato, & injurioſo, excommunicatus eſt. 3.319.1.3
Clerici qui percutiunt clericos, ſunt excommunicati, & ad Sedem Apoſt. venire compelli debent. 3.320.2.1.2
Clericum percutiens cauſa correctionis excommunicationem non incurrit. ibid.8
Clericus conſentiens in ſui percuſſionem non eſt ipſo facto excommunicatus, ſed venit excommunicandus. ibid.9
Clericus ſolum verbaliter depoſitus gaudet Canonis, & fori priuilegio. ibid.10
Clerici qui non geſtant tonſuram, vel habitum clericalem, & tractant negotia ſæcularia, non amittunt priuilegium clericale, niſi ſint ter admoniti. 3.325.2.1.2
Clericum percutiens zelo bono, ſcilicet correctionis cauſa, excommunicationem non incurrit. 3.330.2.5
Clerici ſeniores ex officio, quod habent in Eccleſia, poſſunt cũ moderamine corrigere, & verberare clericos in minoribus Ordinibus conſtitutos in Eccleſia officium turbantes. ibid.7
Clericus carnaliter cognoſcens mulierem excommunicatam propter ſuum concubinatum, vel alterius clerici, aut laici, dicitur in crimine communicare, ac proinde majore ligatur excommunicatione. 3.331.1.2
Clerico quem verberauit ſatisfaciens, nõ poteſt propter hoc ab Epiſcopo abſolui, niſi in certis caſibus hic expreſſis. 3.338.1.1
Clericos percutientes qui poſſunt ab Epiſcopo abſolui, quales ſint oſtenditur. ibid.2
Clericus degradatur, & Curiæ ſæculari traditur in grauioribus, & enormibus delictis. 3.347.2.1.2
Clericus quando Curiæ ſæculari traditur, debet judex Eccleſiaſticus intercedere pro eo, quod non moriatur. ibid.3
Vide *Prælatus*.
Clerus quid ſignificet, remiſſiuè. 2.52.1.5
Coadiutor datur inhabili, & illiterato, qui non poteſt muneri ſibi injuncto incumbere. 1.275.1.4
Coadiutori leproſi portio aſſignanda Epiſcopali auctoritate, detrahenda eſt ex ipſius Eccleſiæ facultatibus, & quid ſi non ſufficiant, oſtenditur. 2.74.1.4
Coadiutor eſt Prælatus, & vt talis habet curam animarum. 2, 75.1.init.
Coadiutor dandus eſt Epiſcopo, qui ex morbo non poteſt ſatisfacere oneri injuncto. ibid.2
Coadiutores Rectorum parochialium Auctoritate Apoſtolica inſtituti tenentur ad perſonalem reſidentiam, vt Rectores ipſi. 2.75.2.
Coadiutor beneficiarii an teneatur perſoluere diuinum Officium, oſtenditur. 2.411.1.8
Codicillos facere ex ſuperioris licentia non poteſt Religioſus profeſſus. 2.503.2.7
Cœmeterium polluitur ſi excommunicatus in eo ſepeliatur. 3.196.1.1.2
Cœmeterio polluto ob ſepulturam excommunicati, non ideo polluitur Eccleſia, bene tamen è conuerſo ſi cœmeterium Eccleſiæ ſit contiguum. ibid.3
Cœmeterium, ſeu Eccleſia an cẽſeatur polluta quãdo per Epiſcopum excommunicatum conſecratur, remiſſiuè. 2.396.2.4
Cœmeterium debet eſſe ab Epiſcopo benedictum. ibid.6
Cœmeterium Eccleſiæ gaudet immunitate Eccleſ. 2.450.2
Cœmeterium vnde, & quibus modis dicatur, remiſſiuè. 3.316.2.6
Cœmeterii nomine, in quo excommunicatis denegatur ſepultura, continetur quicunque locus ſacer, etiam inter ipſam Eccleſiam. ibid.7
Coercitio impediendo jurisdictionem fieri poteſt à delegatis inferiorum. 1.247.1.2
Cognatio ſpiritualis inter ipſoſmet patrinos non contrahitur. 2.538.2.3
Cognationem ſpiritualem non contrahit leuans per errorem filium Petri, exiſtimans ſe filium Pauli leuare. 2.539.2.4
Cognatio ſpiritualis contracta à viro nõ transfunditur ad vxorem, nec è contra, ſecundùm Motũ propriũ Pii V. 2.540.1.2
Cognatio ſpiritualis valida ad dirimendum matrimonium jam contractum contrahitur inter patrem baptizati, & leuantem, ſeu tenentem baptizatum. 2.541.1.1.2
Cognationem ſpiritualem an contrahat tenens puerum in Baptiſmo non ſolemniter celebrato, oſtenditur. 2.541.2.3
Cognatio legalis impedit, & dirimit matrimonium inter adoptatum, & filios carnales adoptantis, quæ tandiu permanet quandiu datur adoptio. 2.542.1, 1.1.2
Cognationis legalis quot ſpecies ſint, oſtenditur. ibid.3.4
Cognatio legalis eſt neceſſitudo perſonarum per adoptionem contracta. ibid.3
Cognatio legalis lege humana dirimitur. ibid.4
Cognatio legalis ad quem gradum extendatur, & quæ ſint ejus ſpecies, oſtenditur. 2.542.2.5
Cognitio ſemiplena de debito requiritur ad primum decretum. 1.397.2.32
Cognitio in genere eſt qualitas potentiæ intellectiuæ, qua cognoſcit rem quid ſit per ſuum obiectum. 1.411.2.6
Cognitio judicialis duplex, altera ordinaria, altera verò extraordina, & quæ ſint, oſtenditur. 1.412.1.8
Cognoſcere, & aſſignare congruas portiones poteſt Capitulum Sede vacante. 2.93.1.7
Cognoſcere de arduis cauſis poteſt Capitulum Sede vacante. 2.94.1.18
Cognoſcens vnam, & mox contrahens cum altera ſorore debet ab vtraque abſtinere. 2.547.2.1
Cohabitatio hodie efficere nequit matrimonium. 2.576.2.10
Coitus præſumitur quando vnà cohabitauerit vir, & mulier, & in eodem lecto quis cum puella iacuerit. 1.313.1.2
Coitus antecedens ſponſalia non præſumit matrimonium contractum. 2.478 2.2
Colimbria ciuitas Portugalliæ vnde, & qualiter ita dicatur, oſtenditur. 3.231.2.2
Collatio beneficii ſi ad Collegium ſpectat, & aliqui de eo ſint excommunicati, id non impedit quominus cæteri à tali vinculo liberi poſſint conferre, etiamſi vnus tantùm ſit. 1.80.1.4
Collatio beneficiorum eſt actus juriſdictionis. 1.97.2.6
Collatio beneficii facta ab excommunicato vitando eſt nulla. 1.98.1.6
Collatio ſimultanea Epiſcopi, & Capituli dicitur quando Epiſcopus concurrit in collatione vel priuatus, ſeu tanquam Canonicus, & vnus de Capitulo. 1.89.2.3
Collatio beneficii facta ab excommunicato vitando eſt nulla. 1.98.1.6
Collatio facta ab excommunicato occulto an valeat, oſtenditur. ibid.
Collatio & præſentatio facta de digno omiſſo digniore valida eſt. 2.99.2.3
Collatio beneficiorum ad Epiſcopum vnà cum Capitulo ſimul pertinet. 1.132.2.5
Collatio beneficii facta ab eo ad quem illa ſpectat, lapſo tempore Lateranen. Concilii non valet, niſi de miſericordia toleretur. 1.137.1.1
Collatio beneficii deuoluitur ad Superiorem, ſi is ad quem illa ſpectat infra ſex menſes non diſpoſuerit. 1.157.2.2
Collatio Ordinis facta ab occulto excommunicato valida eſt, & recipienti ejus executio confertur. 1.168.1.4
Collatio facta precibus ex carnali affectu procedentibus, aliaque humana gratia, an & quando ſimoniaca ſit, oſtenditur. 1.174.1.4
Collatio beneficiorum dicitur de fructibus Ordinarii collatoris. 1.178.1.2. & 1.195.1.4
Collationis quæſtio eſt grauis præjudicii reſpectu collatoris. ibid.6
Collatio facta ab eo, qui poteſtatem conferendi communi opinione putabatur habere, non vitiatur, licèt poſtea appareat veritas. 1.428.2.3
Collatio beneficii facta contra ſententiam ab ipſo prolatã, cujus in collatione non facta fuit mentio, nõ valet. 1.655.2.fin.
Collatio beneficii facta poſt appellationem ex probabili & veriſimili cauſa interpoſita, eſt ipſo jure nulla. 1.670.1.1
Collatio, ſeu confirmatio ex certa Pontificis ſcientia quando dicatur fieri, remiſſiuè. 2.738.2.3
Collatio Eccleſiæ alteri facta per Legatum, & per Papam confirmata, jus diœceſani non lædit. 1.740.1.1
Collatio dignitatum ſi ſpectauerit ad vnum, is non poteſt ſe ipſum inſtituere. 2.80.1.1
Collatio clandeſtinè facta præſumitur ſimulata. 2.205.1.12
Collatio facta à ſchiſmaticis non eſt irrita, ſed irritãda. 3.84.2.8
Collatio beneficii excommunicato facta non tenet, & ſcienter talibus conferens, à beneficiorum collatione ſuſpenditur. 3.173.2.2
Collatio beneficii facta excommunicato etiam Motu proprio non valet. 3.174.1.6

Collatio

Collatio beneficii facta excommunicato etiam occulto eſt nulla. ibid. 8
Collatio beneficii ei facta, qui priùs fuit excommunicatus, & poſteà abſolutus, valet. 3.176.1.3
Collatio beneficii facta excommunicato nulla eſt. ibid. 2
Collatio facta excommunicato occulto etiam ignoranti, eſt nulla. 3.177.1.5
Collatio beneficii facta indigno occultè caſſari debet, & conferens ſecundo ante caſſationem primæ collationis, priuandus eſt ea poteſtate conferendi. 3.191.1.1
Vide *Confero*, *Prouiſio*.
Collator indigno contra formam ſtatuti conferens priuatur pro prima vice poteſtate conferendi. 1.92.2.34.36
Collator de prouentibus tenetur nominato prouidere. 2.54.1.2
Collatores præter Papam ſunt Legati de latere in ſua prouincia. 2.369.2.2
Collecta imponi non debent niſi de licentia Principis. 2.381.1.6
Collectarum impoſitio eſt actus juriſdictionis. 2.182.1.2
Collecta per capita an per facultates ſit imponenda, remiſſiuè. ibid. 3
Collectæ, & onera de conſenſu Epiſcopi, & cleri imponi non poſſunt, niſi quando laicorum facultates non ſuppeterent. 2.448.2.2
Collectæ, & onera Eccleſiaſticis perſonis imponere non niſi de conſenſu Papæ laicis licet. ibid. 5
Collectores ſi grauant Eccleſias, priuari debent officio. 2.381.2.5
Collega delegati, illius juriſdictionem impediens non poteſt ab eo coërceri. 1.236.1.7
Collegij major pars decernere, & ſtatuere poteſt in præjudicium minoris, quod limita vt ibi. 1.15.1.5
Collegium faciunt duo. 1.85.2.3
Collegii totum jus poteſt venire ad vnum. ibid. 4
Collegio cuilibet etiam inferiori de jure communi data fuit poteſtas eligendi ſibi Prælatum. ibid. 5
Collegia Sede vacante ſuccedunt in poteſtate, & juriſdictione Prælati. 1.292.2.4
Collegium totum recuſari poteſt propter caput ſuſpectum. 2.329.1.4
Collegium nouum non poteſt conſtitui inconſulto Principe. 2.336.1.6
Collegium in ſingulis Cathedralibus pro educandis pueris quomodo inſtituendum, remiſſiuè. 3.51.2.3
Collegium regulariter conſtituere non poſſunt priuati homines, nec habere ſigna Collegii, niſi aliter concedatur. 3.195.1.1.2
Ad principalem dignitatem in *Collegiata* requiſita quæ, remiſſiuè. 1.90.1.14
Collegiata inſignis quæ dicatur. 3.350.1.3
Collitigans quando nominaret eum, cum quo litigat, ſub nomine beneficii ſuper quo litigat, cenſetur illi ſic nominato jus ſuum renuntiare. 2.102.1.4
Colluſio eſt inter reum, & actorem occulta, & illicita pactio. 2.381.2.3
Colludere quid ſit. 3.161.1.med.
Colluſio quid ſit, & ex quibus actibus judicetur, oſtenditur. ibid. 4
Colludens in cauſa beneficiali priuari debet beneficio. 3.162.1.1
Colluſio inter crimina, & delicta connumeratur. ibid. 2
Colluſio non præſumitur ex amicitia. ibid. 6
Colonus in teſtem pro domino ſuo admittẽdus nõ eſt. 1.521.1.24
& quid in colono adſcriptitio. ibid. 25
& de colono partiario. ibid. 26
Colonus per longiſſimum tempus penſionis non ſoluens, non poteſt præſcribere contra dominum vt priuetur poſſeſſione rei locatæ. 1.636.2.8
Colonus longiſſimo tempore ſoluens vniformem penſionem præſcribit jus coloni perpetui, ne jam amplius à domino expelli poſſit. 1.637.1.9
Colono, vaſſallo, & emphyteutæ debet dominus præferri in emptione fructuum ex prædio perceptorum. 2.245.2.13
Colonus partiarius pro portione ſua in ſoluendis decimis non deducit expenſas. 2.253.2.4
Coloni Eccleſiæ & Eccleſiaſticorum an & quando gaudeant immunitate à ſolutione collectarum, atque aliorum munerum. 2.438.1.2
Color rubeus permittitur tantum Cardinalibus, & viridis Epiſcopis. 2.12.2.13
Columnæ, vide *Lapides*.
Comedens pluries in die jejunii an vnum peccatum committat. 2.418.1.2
Comes quis poteſt eſſe ratione patrimonii, & Epiſcopatus. 1.556.1.23
Commendatario perpetuo facta delegatio, non expreſſo nomine proprio, non tranſit ad ſucceſſorem. 1.234.2.3
Commendatarii perpetui poſſunt locare fructus ad plures annos, ſicut alii titulares. 2.136.1.5
Commendatarii, quibus eſt permiſſum contrahere matrimonium, poſſunt liberè teſtari. 2.204.1.16
Commendatarii Ordinum Militarium immunes ſunt à gabellis, & tributis. 2.449.2.12
Commendatitia dantur Presbytero peregrinari volenti, vt ei liceat in aliena diœceſi celebrare. 2.32.1.2
Commendatitiæ obtinendæ ſunt ab eo, qui petentis clerici Ordinarius fuerit. ibid. 4
Commercium carnale non interdicitur conjugibus lite pendente ſuper conjugio. 1.455.2.2
Intellige vt ibi.
Commercium cum Iudæis nobis eſt licitum. 3.143.2.9
Commiſſio facta Canonico Cordubenſi non valet ratione incertitudinis. 1.39.2.7
Commiſſionis ſuæ formam debet quis ſeruare. 1.50.2.5
Commiſſio realis facta ſub nomine dignitatis, an tranſeat ad ſucceſſorem, oſtenditur. 1.234.2.6
in Commiſſione quando appoſitum, vt ſi omnes intereſſe nequiuerint, duo eorum nihilominus exequantur, ſi vnus qui poteſt, non vult intereſſe, alii duo, vel vnus poſſunt proſequi cauſam, & ille tertius eſt arguendus, quia ſubterfugit exequi mandatum Eccleſiæ. 1.240.1.10
Commiſſio facta quando eſſet his verbis, *per te, vel per vos expediri mandamus*, cenſetur electa induſtria perſonæ. 1.235.2.8
Commiſſio cauſæ facta in Curia, non facta mentione de lite, extra illam non valet. 1.456.1.1
Commiſſi pœna ob alienationem rei emphyteuticæ irrequiſito domino, an incurratur ipſo jure abſque ſententia, remiſſiuè. 2.148.2.61
Commiſſum non incurritur ſi ſolutio canonis rei emphyteuticæ dotalis non fiat à marito. 2.153.1.14
Commiſſi pœnam nullus poteſt opponere contra emphyteutam, excepto domino, vel ejus procuratore cum ſpeciali mandato. 2.255.2.139
Commixtio carnalis Chriſtiani cum Iudæa, & ex aduerſo, damnata eſt, & fœdiſſima reputatur. 3.61.2.5
Commodatarius tenetur de leuiſſima culpa. 2.118.2.1.2
Commodatarius non tenetur de caſu fortuito, niſi concurrat eius culpa. 2.119.1.6
Commodum, & incommodum, quæ teſtis ſenſit, quando ſunt indiuiſibilia, poterit ille teſtificari. 1.518.1.3
Communicans cum excommunicato peccat, & ipſe cum aliis fidelibus. 3.172.1.8
Communicans cum excommunicatis defunctis excommunicationem incurrit minorem, ſi ſcienter verò majorem. 3.207.1.10
Communicans in hebdomada ſancta, vel infra octauam Paſchæ ſatisfacit præcepto Eccleſiæ. 3.285.2.10
Communicatio cum excommunicatis an ſit probibita de iure diuino, oſtenditur. 3.199.2.3
Communicatio etiam in humanis cum excommunicato mortuo non licet. 3.311.2.5
Communicans ſcienter cum excommunicato majori excommunicatione in crimine crimiroſo, peccat mortaliter, & majorem incurrit excommunicationem. 3.312.2.3
Communicare in crimine dicitur præſtans auxilium, conſilium, vel fauorem, quo excommunicatus foueri poteſt in excommunicatione, vel contumacia. ibid. 5
Communicare cum excommunicato minimè licet, quamuis ſit contritus, & paratus ſatisfacere, ac jurauerit parere mandatis Eccleſiæ. 3.314.1.2
Communicare cum excommunicatis quibus perſonis liceat, remiſſiuè. ibid. 3
Communicans cum excommunicatis regulariter venialem tantùm & non mortalem contrahit culpam. ibid. 4
Communicare an teneatur vir cum vxore excommunicata, oſtenditur. 3.315.1.4
Communicatio cum excommunicato propter neceſſitatem non ſolùm ſpiritualem, ſed etiam temporalem, licita eſt. ibid. 2.12
Communicare cum excommunicato nobis licitum eſt quoties opera excommunicati eſt neceſſaria ad nos, vel ad noſtra tuenda. 3.317.2.2
Communicare in concernentibus ſeruitium, quod jam perſoluit, poteſt quis cum excommunicato. ibid. 3
Communicare cum excommunicato licitum nobis eſt quando contractus eſt contra illum, ad ſoluendum ſcilicet debitum, vel ad implendum promiſſa. 3.318.1.4
Communicatio cum excommunicatis etiam per epiſtolam non eſt licita. 3.322.2.2
Communicare cum excommunicatis licitum eſt in iis, quæ ad eorum correctionem, abſolutionem, & ſalutem animarum pertinent. 3.330.1.1.2
Communicans cum excommunicato in crimine damnato incidit in excommunicationem majorem. ibid. 2.2
Communicans cum excommunicato majori excommunicatione in crimine, propter quod fuit excommunicatus, majo-

rem incurrit excommunicationem. 3.331.1.3

Communionem non licet negare pœnitenti ex notitia alicuius criminis habita ex ejus, vel alterius, complicis confeſſione. 1.265.2.3

Commutatio facta ab anteceſſore in damnum Eccleſiæ, ſeu non ſeruato iure, eſt reuocanda. 2.160.1.1.2

Commutare votum in rem manifeſtè meliorem quicumque propria actoritate poteſt. 1.304.1.4

Commutationes facere in prouiſionibus beneficiorum eſt ſimonia contra jus poſitivum. 3.13.1.6

Comparens coram judice ſuſpecto videtur in illum conſentire. 1.239.1.8

Comparere nullus tenetur in loco vbi potentes inimicos habet, vel ad quem non habet tutum acceſſum. 1.250.2.2

Comparere nullus tenetur in loco vbi terribiles inimicos habet, etiamſi habeat ſaluumconductum. ibid.3

Comparere coram judice capitaliter inimico non tenetur quis, etiamſi cum citatorio mittat ſaluumconductum. 1.344.1.9

Vbi odium eſt capitale, non debet coniux cautionis fragilitati fidere. ibid.1

Compaternitas impedit ſolum filios, quorum ratione fuit contracta, matrimonium inire, niſi conſuetudo alicuius Eccleſiæ obuiet, cui ſtandum eſt. 2.538.1.1

Compaternitas ſcienter, vel ignoranter ſuperueniens inter conjuges coniugium non diſſoluit. 1.539.1.8

Compaternitas per catechiſmum contracta impedit matrimonium contrahendum, ſed contractum non dirimit. 2.540 2.8

Compatres ſcienter rebaptizationis participes, an aliquam irregularitatem incurrant, oſtenditur. 3.87.1.9

Compatroni poſſunt inter ſe conuentiones, permutationes, donationes, & ceſſiones abſque Epiſcopi conſenſu facere. 2.353.1.5

Compatronus non reputatur filius in vita parentis, qui eſt patronus. ibid.6

Compenſatio, & reconuentio ceſſat in depoſito vero. 2.122.1.5

Non autem in confeſſato. ibid.6

Compenſatione partis petitio requiritur. ibid.

Compenſatio delictorum admittitur quocunque tempore. 2.122.1.2

Complices in quibus caſibus teneatur conuictus de crimine declarare, oſtenditur. 1.462.1.3

Compoſitionem ſuper jure primatiæ vnus ſolus, cuius intereſt, poterit impedire. 1.296.1.1

Compoſitio ſuper decimis facta cum conſenſu Ordinarii tenet. 1.302.1.1

Compoſitio inter perſonas Eccleſiaſticas vt decimæ vni Eccleſiæ debitæ alteri ſoluantur valet. 1.301.2.1

Compoſitio inter Laicos, & Clericos vt minus quàm ſit decima eis ſoluatur, valet ſi fiat cum Eccleſiæ vtilitate, vel ſit firmata magno temporis interuallo. ibid.5

Compoſitio facta ſuper futuris decimis ſine Superioris conſenſu, mortuo eo, qui eam fecit, ſucceſſori non præiudicat. 1.394.2.2

Compoſitio fieri poteſt auctoritate Epiſcopi, ſeu judicis coram quo litigatur, cum conſtitutione cenſus, ſeu penſionis ad vitam aduerſarii. ibid.

Compoſitio inter Clericos facta vt decimæ vni Eccleſiæ debitæ alteri ſoluantur, debet fieri cum auctoritate Papæ ad hoc vt perpetua ſit, & valeat. 1.306 1.2

Compoſitio ſuper decimis non tollitur per priuilegium ſequens, ſi de illa mentionem non facit. 2.239.1.1

Compoſitio inter clericos valet, vt minus quàm ſit decimæ eis ſoluantur, vel de aliquibus non præſtetur. ibid.2

Compoſitio ſuper decimis inter clericos valet. 1.141.1.3

Comprehenſus in enormitatibus quando quis dicatur oſtenditur. 386.1.4

Compromittentes ſuper electione tenentur recipere dictum à commiſſario, ſi eſt idoneus. 1.93.2.1

Compromiſſum re integra, & antequam incipiatur etiam facta Commiſſione reuocari poteſt. 1.112.1.4

Compromiſſariis data poteſtas eligendi Prælatum, ſeu officialem, ſemper intelligenda eſt de idoneo. ibid.5

Compromittentes tenentur acceptare electum à compromiſſariis, ſi ſecundùm formam compromiſſionis elegerunt. 1.112.1.1

Compromiſſarii electores congruentiùs eſſe debent in numero impari. 1.113.1.2

Compromiſſum fieri poteſt limitatè & ſub conditione. ibid.3

Compromiſſi forma de eſſentia, & ſubſtantia electionis compromiſſoriæ excedi non debet. ibid.5

Compromiſſi in forma ſi habeatur, vt compromiſſarii poſſint eligere vnum ex ipſis, optimè id poterunt efficere. 1.311.2.2

Compromiſſum vt valeat, neceſſe eſt quod fiat ab omnibus votum, atque ſuffragium habentibus in Capitulo, nemine diſcrepante. 1.325.2.15

Compromiſſarii vnde dicti. 1.340 1.init.

Compromitti non poteſt in mulierem ſingularem, tanquam in arbitratricem, ſecus ſi mulier habet aliàs juriſdictionem de jure communi, vel de conſuetudine; nam tunc etiam ſuper rebus temporalibus Eccleſiæ poteſt in eam validè compromitti. 1.343.1.1

Compromitti poteſt in fœminam de temporalibus Eccleſiæ cauſis. ibid.2

Compromitti validè poteſt in fœminam in illis partibus, in quibus ſuccedunt in Regnis, & feudis. ibid.3

Compromitti in laicum non poteſt ſuper rebus Eccleſiæ, vel ſpiritualibus cauſis. 1.345.2.2

Compromiſſum factum in laicum de bonis Eccleſiaſticis an habilitetur per conſenſum Epiſcopi. 1.346.1.init.

Compromitti poteſt in laicum & clericum de re ſpirituali, & auctoritate ſuperioris. 1.346.1.1

Compromitti poteſt in laicum ſuper fructibus decimarum. ib.4

Compromiſſum factum de rebus merè temporalibus, ac ciuilibus Eccleſiæ in laicum, neceſſariò non requirit conſenſum, & auctoritatem. ibid.5

Compromitti de re ſpirituali poteſt in laicum, & clericum, ſeu duos laicos, & clericum. 1.346.2.3

Compromiſſum factum in duos, ſiue plures, hoc adiecto vt in caſu diſcordiæ eligatur tertius per eoſdem, vel alios, non valet. 1.347.1.1

Compromiſſum de incerta perſona in arbitrum aſſumenda, non tenet. ibid.2

Compromiſſum fieri non poteſt ſuper re jam judicata, niſi expreſsè rei jam judicatæ renuntiatum ſit. 1.347.2.3

Compromiſſum eſt tranſactio. ibid.6

Compromiſſum factum in arbitratores duos, quibus data ſit facultas eligendi tertium, ſi inter ſe diſſentiant, validum eſt. 1.348.1.13

Compromiſſum ante ſententiam latam finitur morte alterius compromittentis, vnde non tranſit ad hæredes compromittentium niſi de eis ſit cautum in compromiſſo. 1.348.2.1

Compromiſſum ad ſucceſſores non tranſit, nec ad hæredes, ib.3

Compromiſſum non expirat per lapſum triennii, ſed ad ſimilitudinem judicii ejus inſtantia eſt perpetua. 1.366.2.3

Compromiſſum per abſentiam expirat. 1.543.2.3

Compromiſſi à forma non eſt recedendum. 1.638.2.2

Compromiſſo pendente non currit terminus proſequendæ appellationis. 1.673.1.9

Compromiſſi à forma non eſt recedendũ. 1.237.2.1.& 2.120.1.2

Compromiſſum de re emphyteutica ſine conſenſu domini directi fieri non poteſt. 2.148.1.19

Compurgatores debent eſſe honeſti, & notum habere eum, quem purgant: nec debent à judice, vel ab alio impediti, & deficiens in purgatione, punitur vt conuictus. 3.257.2.1

Compurgatori ſufficit quod ſit toleratus ab Eccleſia bonæ famæ, nec de crimine ſuſpectus condemnatus. 3.258.2.1

Compurgatores debent eſſe Catholici, & vita probati. 3.259.1.7

Compurgatores admittendi debent eſſe perſonæ vicinæ, & honeſtæ. 3.259.1.1

Compurgator jurare debet de credulitate. 3.160.2.1.2

Computatio diuerſarum vocum deſcendentium à patrono quomodo facienda, oſtenditur. 2.339 1.4

Computatio graduum in materia matrimoniali, tã in foro Eccleſiaſtico, quàm ſæculari, ſecundùm jus Canonicum eſt facienda, quoad temporalia ſecundum jus ciuile. 2.556 1.4

Conatus non reputatur pro actu perfecto. 2.496.2.4

Conatus ad copulam non ſufficit ad hoc impedimentum inducendum. 2.531.2.4

Conceſſa omnia intelliguntur, quæ non ſunt expreſsè prohibita. 1.140.1.25

Conceſſum ad tempus poſt illud cenſetur prohibitum. 1.397.1.27

To Concedo, inducit dominii translationem. 2.192.2.3

Conceſſio ſecunda facta alteri Eccleſiæ per Epiſcopum & patronum, valet non obſtante priori facta per patronum ſolum. 1.360.1.1

Conceſſio huius text. in quo differat à conceſſione c. alma mater, §. adiicimus, hoc tit. lib.6. oſtenditur. 3.331.2.3

Concilium Lateranenſe IV. quando fuerit celebratum. 1.6.2.3

Concilium Sardicenſe quale fuerit, ex quo hic text. deſumitur, oſtenditur. 1.84.1.2

Concilium generale à Summo Pontif. ejuſve auctoritate indicitur, conuocaturque. 1.85.2.5

Concilii pars ſanior quod ſentit id amplectendum eſt. 1.117.1.3

Major pars dicitur non ſolùm quæ eſt majoris numeri, ſed etiam quæ ſanioris judicii. ibid.4

Concil. Trident. ſeſſ. 25. de regularibus, cap. 6. non derogat diſpoſitioni huius text. 1.121.1.7

Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reform. matrim. cap. 8. non tollit alias pœnas à jure communi, vel ſtatutis ſynodalibus contra concubinarios inflictas. 1.264.2.3

Concilium generale legitimè congregatum recuſari non poteſt. 1.351.1.10

Conc. Trid. quæ interpretatio ſit prohibita oſtenditur. 1.361.2.4

Concilium

Concilium Trident.ſeſſ.23. de reform.cap.1.verſ.quoniam, vbi declaretur, oſtenditur. 1.396.1.19
Concil.Trid. ſeſſ.24.de reform.cap 24. procedit in ſimplici incontinentia abſque qualitate concubinatus. 2.16.2 4
Concil. Trident.ſeſſ. 21. de reformat. cap.2.an innouet pœnas huius cap. an veró cap. nemincui. & cap.ſanctorum 70.diſt. oſtenditur. 2.52.1.7
Concilium Lateran. ſub Alex. III. quando fuerit celebratum, oſtenditur. 2.65.1.2
Concilium Prouinciale non judicat Archiepiſcopum. 2.67.1.5
Concil. Trident. ſeſſ.24.de reform. c.15. non conceditur facultatem vniendi menſæ Capitulari,ſed ſeruitibus præbendis ſingulorum Capitularium. 5.69.2.4
Concilium Lateranenſe ſub Alex. III. quo tempore fuerit celebratum, oſtenditur. 2.98.2.2
Multa ſtatuuntur circa Regularium prouincialia celebranda ſingulis trieniis,& viſitatores eligendos, & ipſorum officium. 2.328 1.1
Concilium vniuerſale non poteſt per ſe ſolum Sanctos canonizare, niſi interueniente Papæ auctoritate. 2.425.2.8
Concil.prouinciale quando celebratur. debent Prælati intendere corrigendis exceſſibus,& moribus reformandis. 3.16.1.2
Concinnatuli, & calamiſtrati a SS.Hieronymo & Ambroſio ſæpe damnantur. 2.4.2.2
Concionator, vide *Prædicator*.
Concluſio in cauſa quando ſit de proceſſus ſubſtantia, remiſſiuè. 1.316.1.2
Concluſionem poteſt judex ex cauſa renouare & aperire. 1.489. 2.36
Concluſum in cauſa dicitur quando ambæ partes renuntiauerunt omnibus probationibus. 5.515.1.8
Concluſio ſola attenditur ac obligationem inducit, & non quod tractatur. 2.99.2.3
Concordia Vide *Pax*.
Concorditer,& vnanimiter dicitur factum, quod à majori parte fit in iis, quæ à pluribus fiunt jure Collegii, ſeu Capituli. 1.81.2.6
Concubina publica quæ dicatur, oſtenditur. 2.559.1.3
Concubinarius manifeſtus à teſtimonio repellitur. 1.497.2.8
Concubinarii pœna quæ remiſſiuè. 3.10.1.4.
Concubinarii clerici ſi moniti concubinas non dimittant, ſuſpendendi ſunt à beneficiis,& ſi eas ſuſpenſi detinere præſumpſerint, ab eiſdem perpetuò ſunt reuocandi. 2.16.1.2
Concubinarius quis dicatur, oſtenditur. 2.16.2.3
Concubinarii notorii an ſint ſuſpenſi ab officio & beneficio, oſtenditur. 2.19.1.4
Concubinarius publicus excommunicatus, & conſpirator,& is qui non præmonuit, à denuntiatione repellitur. 3.11.2.2
Concubinarius publicus à teſtimonio repellitur. 3.12.1.2
Concubinarius publicus quis dicatur, oſtenditur. ibid.3
Concubinarii publici vt incurrant pœnas ſtatutas in Conc. Trident.ſeſſ.25.de reform.cap.14.pro forma requiritur monitio ſpecialis in ipſam perſonam facta,nec ſuffragatur monitio generalis facta in Synodo. ibid.4
Concubinarius clericus etiam publicus nõ eſt ipſo jure beneficiis priuatus,nec venit priuandus,niſi quando poſt legitimas monitiones in iurato animo in concubinatu perſiſtit. ibid.fin.
Concupiſcentia dicitur à *Concupiſco*,& traditur definitio. 5.14.1.2
Concupiſcentia omnis & libido diminuitur in ſene. 1.571.1.3
Condemnare qui poteſt non poteſt abſoluere,ſi diuerſa ſubſit ratio inter poteſtatem condemnandi & abſoluendi. 1.262.1.3
Condemnari criminaliter non poteſt quis ex præſumptionibus violentis, ſeu vehementibus. 1.563.1.7
Condemnari ſi quis mandetur non obſtante excuſatione, non intelligitur excluſa legitima. 2.319.1.2
Condemnatio alicuius in perpetuum carcerem cum aſſignatione quatuor venciarum panis, & totidem aquæ pro potu ſingulis diebus,eſt condemnatio ad vltimum ſupplicium. 3.347.2.4
Condemnatus ad ſoluendum non intelligitur ſoluere dando pignora, vel fidejuſſores. 1.649.1.2
Condemnatus non appellans facit tranſire ſententiam in rem judicatam. 5.659.1.9
Condemnatus ad mortem an effugiat mortis pœnam, ſi velit ducere in vxorem meretricem in publico lupanari exiſtentem. 2.483.1.4.5
Condemnatus ad mortem an reſurgens iterum puniatur.1.619. 1. 4
Condemnatus vt debitum conjugale reddat fœminæ, ſi certò ſciat vxorem non eſſe, nequaquam tenetur, nec poteſt ſententiæ ſtare. 3.124.2.2
Conditio perſonæ, contra quam reſcriptum ad lites impetratur, narranda eſt in illius impetratione. 1.35.2.9
Conditiones, quæ ipſo jure inſunt,benè apponuntur,& exprimuntur ſine aliquo vitio. 1.81.2.7
Conditio facta inter patronum, & præſentatum inducit confidentiam. 5.308.1.3
Conditiones & diſpoſitiones quæ imponi poſſint à fundatore in limine fundationis juriſpatronatus, an Epiſcopus, aut alius ſuperior eas valeat reiicere, oſtenditur. 2.383.1.3
Conditio in limine fundationis appoſita,vt prædeceſſor eligat ſibi ſucceſſorem in beneficio,etiam nulla ſequuta Ordinaris inſtitutione valida eſt. ibid.4
Conditio in limine fundationis appoſita,vt ad beneficium ſimplex minor 14.annorum præſentari poſſit, valida eſt. Ibid.5
Conditio poſita per teſtatorem hæredibus filiis,ne cum alicuius ſectæ hominibus matrimonium contrahant,an jure ſuſtineatur, remiſſiuè. 2.465.1 8
Conditio definitur vt ſit euentus futurus, in quem diſpoſitio ſuſpenditur, vel meliùs vt ſit qualitas diſpoſitioni adiecta, aut inhærens, quæ in dubium euentum futurum ſuſpendit, ſeu diſſoluit. 2.512.1.2
Conditiones in quinque ſpecies diuiduntur,aliæ enim ſunt poſſibiles,& honeſtæ,aliæ impoſſibiles,aliæ difficiles,aliæ contra ſubſtantiam,aliæ turpes,& ſingulæ declarantur. 5.512.2.3
Conditionum impoſſibilium tres ſunt ſpecies, aliæ impoſſibiles, aliæ difficiles, aliæ turpes, & declarantur ſingulæ ſpecies. ibidem 4
Conditiones impoſſibiles quas poſſibiles partes credebant, quam vim habeant oſtenditur. 2.513.1.5
Conditiones natura impoſſibiles, & difficiles, quam vim habeant, oſtenditur. 2.513.2.6
Conditionis turpis defectus in contractu matrimonii appoſitæ non vitiat matrimonium, ſed vitiatur. 2.513.5.5
Conditio poſſibilis,& honeſta de futuro ſuſpendit contractum matrimonii, vt nullo modo valeat dum conditio non adimpletur. 2.515.5.2
Intellige ſi conditio adiiciatur in ipſo actu contrahendi matrimonium, ſecus ſi ex interuallo. ibid.3
Conditiones appoſitæ matrimonio, faciles ſcilicet & contingentes, illud ſuſpendunt. 2.517.1.2
Conditio illa, ſi parentibus placuerit,eſt honeſta,& poteſt adjici in contractu matrimonii. 5.557.2.5
Conditio honeſta quamvis ſuſpendat tam ſponſalia quàm matrimonium vſque ad conditionis euentum, non poteſt aliter antequam conditio deficiat recedere. 2.518 2.13
Conditio,ſi te virginem inuenero, quando ſit turpis,& quando honeſta, oſtenditur. 2.519.1.6
Conditio turpis. vel impoſſibilis ſi in contractu matrimonii apponitur, habetur pro non adiecta, niſi ſit contra ſubſtantiam matrimonii, quia tunc vitiat contractum. 2.519.2.1
Conditio turpis,& inhoneſta aduerſus matrimonii ſubſtantiam illud irritat. ibid.2
Conditiones honeſtæ, & licitæ, quæ tamen bonis matrimonii aduerſantur, illud irritant. ibid.3
Conditiones veræ non ſunt, quæ ponuntur de præterito, vel de præſenti tempore. 2.520.1.4
Conditiones turpes contra ſubſtantiam matrimonii appoſitæ de conſenſu vtriuſque partis, illud non irritant. ibid.9
Conditiones turpes, quæ matrimonii ſubſtantiæ,& illius bonis non aduerſantur, illud irritant. ibid.10
Conditionis inæqualitas inter contrahentes non impedit quin filii naturales per matrimonium poſtea ſubſequutum efficiantur legitimi. 2.578.1.3
Conditio ob cauſam, vel ſine cauſa datur pro dote putatiua repetenda. 5.610.1 4
Conducens emphyteuſim ad longum tempus irrequiſito domino illam amittit. 2.147.1.47
Conductores rerum Eccleſiæ an habeant actionem contra locatores ad repetendam pecuniam, ſi locatio ſit nulla,oſtenditur. 2.113.2.3
Conductor tenetur de dolo,culpa lata, & leui, non autem de leuiſſima. 1.118.1.4
Conductor quando renuntiauit caſibus fortuitis,non fit remiſſio mercedis propter ſterilitatem. 2.137.2.7
Conductor ſi caſu fortuito impediatur frui doctrina, fiet tunc penſionis remiſſio pro rata temporis. 2.138.2.7
Conductor propter ſuperuenientem caſum poteſt rem conductam deſerere ante finitum locationis tempus. 2.139.1.23
Conductor poteſt domum deſerere, ſi in ea terris imaginibus, & tumultibus inquietetur. ibid.24
Conductor propter ſuperuenientem caſam è domo conducta diſcedens, tenetur domum reſtituere, & claues tradere, ſi commode poteſt. 2.139.2.25
Conductor non poteſt expelli è domo, ſi dominus promiſit durante conductione illum non expellere. ibid.28
Conductor non poteſt expelli per dominum ex ſuperueniente neceſſitate, quando locatio fuit facta ad longum tempus. ibid. 29
Conductor expelli poteſt ſi re conducta abutatur,niſi dominus à principio ſciret. 2.140.1 34
Conductor ſi inducat in domum meretrices, aut malos homines, è domo expelli poteſt. ibid.35
Niſi domus eſſet juxta lupanar,vel ad talia conſueta. ibid.36
Conductori expulſo ob rei conductæ abuſionem durante tem-

pore

pore locationis, an amitti debeat penſio pro rata temporis, oſtenditur. 2.140.2.41

Conductor ſi non ſoluit debito tempore penſionem, ſtatim expelli poteſt. 2.141.1.44

Conductor ſi non ſoluit penſionem, poteſt expelli etiam ſtante pacto de non expellendo illum durante tempore locationis. ibid. 46

Conductor poteſt expelli, qui defecit in minimo nummo penſionis. ibid.47

Conferri non poteſt beneficium parochiale ei, qui legitimam non habet ætatem, quamuis jam ad Sacerdotium ſine legitima diſpenſatione fuerat ordinatus. 1.92.2.34

Conferendi dignitatem habens poteſtatem, ſi illam alii dederit, an poſſit ab illo dignitatem recipere, oſtenditur. 2.80.2.3

Conferendi poteſtatem habens poteſt de jure alteri tradere poteſtatem conferendi primum beneficium, quod vacabit. 2.88.1.1

Conferendi poteſtas ſi ad Capitulum, & Prælatum vt Prælatum pertinet, de vno ad alterum lapſu temporis non tranſit, ſecus ſi Prælatus interſit vt Canonicus, quia tunc de Capitulo tranſit ad Prælatum, niſi dolum committat. 2.89.1.1

Confeſſario non licet vti extra confeſſionem ſcientia per confeſſionem habita, tam reſpectu illorum, quàm ipſius pœnitentis. 1.265.2.3

Confeſſarius non poteſt ex notitia in confeſſione habita corrigere complicem pœnitentis. ibid.4

Confeſſarium inſtituere poteſt Capitulum Sede vacante, qui abſoluat à caſibus reſeruatis Epiſcopo. 2.94.1.17

Confeſſarius poteſt audita in Confeſſione de confitentis licentia reuelare. 3.120.2.2

Confeſſarius quomodo ſe gerere debeat, ſi pœnitens confiteatur deliberationem diſſeminandæ hæreſis, vel perpetrandi aliquod magnum crimen, oſtenditur. 3.286.1.17

Confeſſarius in teſtem præſentatus, & juramento adactus ad dicendum veritatem, dicere poteſt ſe nihil ſcire, vel audiuiſſe, ſi de iis interrogetur, quæ per ſolam ſacramentalem Confeſſionem nouit. 3.286.1.18

Confeſſarius poteſt eos matrimonio coniungere, inter quos legitimum impedimentum cognouit ex confeſſione. ibid.19

Confeſſarius poteſt peccatum auditum in Confeſſione reuelare de licentia pœnitentis. 3.287.1.21

Confeſſarius quibus caſibus audita in Confeſſione reuelare poſſit, oſtenditur. 3.287.1.26

Confeſſio ſpontanea minuit pœnam. 1.101.1.4

Confeſſio probatur inter alias perſonas. 1.109.1.2

Confeſſio Prælati contra Eccleſiam facta, non valet. 1.134.2.20

Confeſſio Prælati ſi facta fuerit cum Capitulo inſimul, vel de mandato Capituli probat, & Eccleſiæ præjudicat. ibid.21

Confeſſio per vim & metum extorta non nocet. 1.320.2.3

Confeſſio Clerici facta coram judice laico ad condemnandum non ſufficit. 1.353.1.5

Confeſſio facta coram judice incompetenti non ſufficit ad condemnandum. ibid.6

Confeſſio facta in actu nullo ex defectu proceſſus, vel ſententiæ, etiam ob ordinem juris non ſeruatum probat, & valet. 1.445.1.5

Confeſſio delinquentis aduersùs ſocium aliquam facit præſumptionem & indicium. 1.462.2.4

Si quis confitetur crimen incidenter in judicio, poteſt judex ordinarius nouum inchoando proceſſum illum punire pœna ordinaria. 1.463.1.1

Confeſſio incidenter facta non ſufficit ad imponendam pœnam ordinariam. ibid.4

Confeſſio facta in vno judicio, an probet in alio contra confitentem? remiſſiuè. 1.463.2.7

Confeſſio incidenter emanata de crimine, ad quod principaliter non agebatur, non eſt ſufficiens ad condemnandum, ibidem 8

Confeſſio facta in jure per œconomũ Eccleſiæ nocet ipſi Eccleſiæ, poteſt tamen reuocari ſi ante finitum negotium dicatur per errorem facti emanaſſe. 1.463.2.1

Confeſſio facta in judicio ſine cauſa valet. ibid.2

Confeſſio facta extra judicem probat ſemiplenè. 1.464.1.3.10

Confeſſio facta per errorem facti poteſt reuocari, dum cauſa non fuerit finaliter terminata. ibid.4

Confeſſio erronea non nocet confitenti. ibid.5

Confeſſio reuocari an poſſit ante litem conteſtatam. ibid.6

Confeſſio facta in judicio plenè probat. ibid 7

Confeſſio judicialis illa dicitur, quæ fit coram judice pro tribunali ſedente in cauſis requirentibus plenam cognitionem, non autem coram actuario, vel tabellione. ibid 8

Confeſſio facta in libello, vel in poſitionibus nocet confitenti. 1.464.2.9

Confeſſio extrajudicialis in quibus caſibus plenè probet, oſtenditur. ibid.10

Confeſſio parte præſente facta quando probet, oſtenditur. 1.465.1.11

Confeſſio litigantium admittitur in probando conteſtationem præceſſiſſe. 1.494.2.5

Confeſſio pœnitentialis per vnicum teſtem probatur. 1.500.2.13

Confeſſionis reuocatio licita eſt quando fit incontinenti, nullo etiam errore probato. 2.349.2.5

Confeſſio partis etiam poſt concluſum in cauſa admittitur. 1.55.1.14

Confeſſio ſine expreſſione cauſæ contra confitentem non probat, niſi agatur de liberando aliquem, vel facta ſit in judicio, aut coram arbitro, ſeu cum juramento. 1.560.2.2

Confeſſio de credulitate facta per partem æquè præjudicat ſicut ea, quæ fit de veritate. 1.600.2.2

Confeſſio partis per verbum credulitatis facta in illis, quæ ſibi præjudicium faciunt, valida eſt, & probationẽ facit quantumuis cauſa, ſeu ratio concludens deficiat. 1.601.1.init.

Confeſſio nunquam nocet reo quando apparet quod contra ipſam eſt ſententiatum. 1.602.1.3

Confeſſio Prælati an & quando præiudicet Eccleſiæ, oſtenditur. 1.937.1.10

Confeſſio procuratoris vera, & non ficta præiudicat domino. 1.665.2.2

Confeſſio Prælati, ſeu alterius procuratoris de Eccleſia quando eidem præiudicet, oſtenditur. ibid.3

Confeſſio, vel ſententia facit rem notoriam. 2.18.1.3

Confeſſio ſpontanea facta in judicio ſufficit ad condemnandum. ibid.5

Confeſſio facta coram parte eam non accipiente minimè præjudicat. 2.123.2.6

Confeſſio criminalis facta extra judicium parte abſente non probat. 2.124.2.14

Confeſſioni matrimonii ſpiritualis aduersùs profeſſionem non ſtatur. 2.264.2.4

Confeſſio exempti coram competente præiudicat ei plenè confitenti, Eccleſiæque exemptæ, cuius eſt Rector, ſed non Papæ, ſeu Superiori ſubiectionem poſſidenti. 2.337.2.4

Confeſſio partis ambigua vt iuuet alteri parti, debet peti per eam declarari. 2.471.2.12

Confeſſionis arcanum reuelare non licet vt matrimonium aliquod probetur. 2.485.1.7

Confeſſioni conjugis aduerſus ſe ipſam quare in hoc textu ſtetur. 2.503.1.3

Confeſſioni coniugis contendentis matrimonium eſſe contractum in præiudicium ſui ipſius ſtatur. ibid 4

Confeſſio dubia in matrimonialibus eſt intelligenda contra confitentem. 2.518.2.3

Confeſſio vtriuſque, vel alterius ſponſi an ſufficienter probet impedimentum, remiſſiuè. 2.544.2.2

Confeſſio ſola conjugum non ſufficit ad diſſoluendum matrimonium contractum. 2.545.2.2

Confeſſioni coniugum ad diſſoluendum matrimonium non ſtatur, etiamſi concurreret rumor viciniæ. 2.546.1.4

Confeſſioni coniugum ſtatur quando ſolùm agitur de ſeparatione thori. ibid.5

Confeſſione coniugum contractus matrimonii probatur. ibid.7

Confeſſio ſacramentalis fieri non poteſt in ſcriptis. 2.596.1.4

Confeſſio calore iracundiæ emanata confitenti non nocet. 2.601.1.5

Confeſſio jurata poteſt reuocari prætextu erroris. 3.11.16

Confeſſio coniugis aſſerentis proprium adulterium, ſatis eſt vt illud probatum cenſeatur. 3.122.1.7

Confeſſio ſola profeſſi in aſſertione matrimonii ſpiritualis religionis, aduerſus religionem nihil operatur. 3.128.1.6

Confeſſio extrajudicialis deducitur in judicio tanquam delictum particulare. 3.191.2.3

Confeſſio extrajudicialis clerici ad condemnationem ſufficit. 3.92.1.4 fin.

Confeſſionem omittentes, & ſacram Communionem ſemel in anno, ſunt ſuſpecti de hæreſi. 3.285.1.12

Confeſſionem reuelans ſacerdos deponendus eſt, & in monaſterium ad agendam perpetuam pœnitentiam detrudendus. 3.287.2.28

Confeſſio facta in judicio plenè probat etiam abſente parte. 3.345.1.3

Confeſſionis ſigillum, vide *Sigillum*.

Confeſſor dicens, Tale peccatum in Confeſſione audiui, dummodo in perſonæ cognitionem deueniri minimè poſſit, non frangit ſigillum Confeſſionis. 3.287.2.27

Confeſſoria actio datur ei, qui non poſſidet. 1.364.1.8

Confeſſoria poſſeſſori etiam competit. ibid.9

Confeſſus mitiùs punitur. 1.1402.20

Confeſſus crimen puniri non poteſt, niſi de crimine conſtiterit per ſententiam diffinitiuam. 1.463.2.6

Confeſſus crimen cauſam tangens, de qua excipitur, poteſt puniri ordinariè. ibid.

Confeſſus

Confeſſus de crimine extra judicium non punitur. 2.224.1.14
Confeſſus de crimine extra judicium non punitur, niſi confeſſus fuerit geminatè. 3.13.1.7
Cum ſponte Confeſſis mitiùs quàm cum conuictis agendum eſt. ibid.8.& 3.132.1.5
Confitens metu alterius pro conuicto habetur. 3.160.1.2
Confiteri non cenſetur excipiens ea quæ in exceptione includuntur. 1.160.1.2
Confitenti delictum in foro pœnitentiali animæ in ſui ipſius damnt præjudicium. 2.548.1.4
Confiteri ſaltem ſemel in anno tenetur quilibet doli capax proprio Sacerdoti, vel alteri de ejus licentia, Euchariſtiæ Sacramentum ad minus in Paſcha recipere, & Sacerdos revelans Confeſſionem deponendus eſt, & in monaſterium ad agendam perpetuam pœnitentiam detrudendus. 3.284.1.1
Confinium in quæſtionibus vtraque pars eſt actor, & vtraque reus. 1.472.1.3
Confinium antiquorum in probatione admittuntur plures probationes imperfectæ ad conſtituendam unam perfectam. 1.491.1.2
Confines probantur per libros antiquos. ibid.3
Confinia probantur per ſcripturam, ſi illi adhibita ſit fides ab antiquo. 1.491.2.8
Confinia probantur ex enuntiatiuis plurium inſtrumentorum, præſertim junctis adminiculis. ibid.9
Confines probantur per teſtes, quamvis ſint de auditu, & ſingulares, dummodo rationem reddant dicti ſui. ibid.10
Confines probantur per famam publicam, & antiquam. 1.491. 1.21
Confines probantur per lapides antiquos pro terminis apponi ſolitos. ibid.13
Confines per teſtes ſingulares probantur. 1.502.1.60
Confinium probationes poſſunt fieri per famam, & aſpectum, lapides, ac literas in lapidibus terminorum ſcriptas. 2.386.2.2
Confinibus antiquis in probandis non ſunt omnino neceſſariæ exactæ probationes, ſed leues, & coniecturales ſufficiunt. 2.387.1.10
Confirmans, vel inſtituens per negligentiam indignum perdit poteſtatem confirmandi primum ſucceſſorem, & debet ſuſpendi à perceptione fructuum proprii beneficii, donec aſſum fuerit ſuperiori. 1.127.1.4
Confirmans ſcienter indignum debet deponi. ibid.
Confirmationis Sacramenti miniſter ordinarius eſt Epiſcopus ordinatus. 1.70.1.6
Confirmationis Sacramentum ex delegatione Papæ poteſt ſimplex Sacerdus conferre. ibid.7
Confirmationis Sacramenti miniſter ordinarius eſt ſolus Epiſcopus ordinatus qui valide miniſtrat, quamvis excommunicatus. 1.178.2.12
Confirmationis Chriſma ex quibus conficiatur, oſtenditur. 1.180.1.3
Confirmatio ex certa ſcientia quando dicatur, oſtenditur. 1.246.2.10
Confirmatio facit locationem tranſitoriam ad ſucceſſores, quãdo ſtructura erat conuertendi in vtilitatē Eccleſiæ. 2.306.2.4
Confirmationis Sacramentum non eſt neceſſarium neceſſitate præcepti. ibid.7
Confirmatio præſupponit jam jus competere. 2.555.2.16
Confirmatio priuilegii intelligenda eſt ſecundùm formam petitionis, & ſupplicationis, quæ in ipſo priuilegio declaratur. ibidem 17
Confirmatio ſuperioris confirmat omnia, & ſupplet omnem defectum ab ipſo purgabilem. 1.647.1.4
Confirmationis materiam qui tractent, citantur. 2.726.1.2
Tò Confirmo, idem ſignificat quod ſimul firmo, ſeu ſtabilio, ibidem 3
Confirmatio multipliciter accipitur. ibid.4
Confirmatio in genere ſumpta definitur vt ſic juris quocunque modo quæſiti per legitimum ſuperiorem facta corroboratio. ibid.5
Confirmatio in forma communi dicitur quando ſuperior non præcedenti cauſæ cognitione actum ab inferioribus geſtum confirmat. 1.727.1.6
Confirmatio ex certa ſcientia dicitur quando fit cum perfecta notitia totius negotii, & omnium ejus circumſtantiarum. ib.7
Confirmatio in forma communi in nonnullis conuenit, & in aliis differt ab alia ex certa ſcientia. ibid.8
Confirmationis vbi fit mentio, an intelligatur de confirmatione ex certa ſcientia, vel in forma communi, oſtenditur. 2.731. 1.2 3.4
Confirmatio priuilegii nullum jus tribuit, ſed quod antea erat conſeruat. 2.731.1.6
Confirmans nihil addit de nouo. ibid.7
Confirmatio eſt juris quæſiti corroboratio. ibid.8
Confirmatio dicitur fieri in forma communi, quando Pontifex de negotio non benè inſtructus confirmat contractum, & priuilegium in eo ſtatu, & prout antea erat. 1.731.2.12
Confirmatio ex certa ſcientia dicitur fieri quando fit cum perfecta notitia totius negotii, & omnium ejus circumſtantiarum, veluti quando tenor totius priuilegii, aut inſtrumenti inſeritur in ipſa confirmatione. ibid.13
Confirmatio Papæ quando cenſeatur conceſſa ex certa ſcientia, quando in forma communi, oſtenditur ex deciſione S. Rotæ, 1.734.1.15
Confirmatio in forma communi dicitur etiamſi clauſula, *ex certa ſcientia*, adjiciatur, ſi tamen tenor priuilegii, vel contractus, aut rei confirmatæ inſertus non eſt. ibid.17
Confirmatio ex certa ſcientia confirmat actum nullum, eique nouum robur tribuit, & validitatem. 1.734.2.18
Confirmatio Pontificis ex certa ſcientia habet vim nouæ conceſſionis, quando confirmat id, quod inualidum eſt. ibid.19
Confirmatio ex certa ſcientia non dicitur ſimplex confirmatio, ſed ampliatio, & noua conceſſio. ibid.20
Confirmatio in forma communi non reddit actum validum, ſed illud confirmat prout antea erat, & in eodem ſtatu, & robore illud relinquit. ibid.21
Confirmatio in forma communi quos effectus pariat oſtenditur. ibid.22
Confirmatio in forma communi an juſtam præſtet cauſam præſcribendi, oſtenditur. ibid.23
Confirmatio non operatur circa non expreſſa, & circa ea, quæ ſunt aliena à mente confirmantis. 1.735.1.24
Confirmatio quando poteſt referri ad priuilegia valida, quæ in vſu ſunt, & ad inualida, vel quæ aliàs non ſunt in vſu, ad ea tantum debet referri, quæ valida, & in vſu ſunt. 1.736. 1.29.
Confirmatio, quam Religioſus impetrauit à Papa ſuper temporali adminiſtratione, ſeu prioratu, non valet, ſi tacuit ſe Regularem, ſi verò expreſſit, reſcriptum præſumitur falſum, quia Papa non conſueuit concedere. 1.736.2.1
Confirmatio generalis non extenditur ad illicita. ibid.2
Confirmatio generalis ſtatutorum, ſeu alterius diſpoſitionis, non confirmat aliquid illicitum. ibid.4
Confirmatio Pontificis ſi accedat conceſſioni factæ ab Abbate beneficii manualis Regularis, aut peculii, adhuc integrum eſt Abbati reuocare ad nutum ſuum, ſicut antea licebat. 1.737.2.5
Confirmatio in forma communi nihil noui juris tribuit, ſed tantum actui valido robur præſtat. 1.738.1.3
Confirmatio in forma communi an præſtet cauſam præſcribendi, remiſſiuè. ibid.4
Confirmatio dicitur ex certa ſcientia quando tenor rei confirmatæ ſpecificè inſertus eſt in confirmatione. 1.738.2.2
Confirmatio de actu inualido facit validum, adhibita cauſæ cognitione. 1.739.1.5
Confirmatio, quæ in forma communi expeditur, non validat id, quod ex ſe nullum eſt. 2.84.1.7
Confirmatio facit res majoris auctoritatis. 2.85.1.13
Confirmationis Sacramentum tempore interdicti licitè conferri poteſt tam paruulis, quàm adultis, tam in Eccleſia interdicta, quàm in loco generaliter interdicto. 2.374.1.7
Confirmatio ex certa ſcientia confirmat actum nullum, eique nouum robur tribuit. 3.233.1.4
Vide *Innouatio*.
Confirmator ex officio habet jus confirmandi, vel caſſandi electionem. 1.84.1 init.
Conflictus quotidiani non ſunt duella. 3.262.1.4
Confraternitas, paternitas, & compaternitas indirecta ſublata eſt per Concil. Trid. 2.538.2.2
Confratres, qui in proprietatibus ſuis, & in ſæculo remanent, nec oblati ſunt Religioni, aut conuerſi, Epiſcopis, & Eccleſiaſticæ poteſtati ſunt ſubiecti. 3.213.2.48
Confraternitates laicorum religionis cauſa inſtitutæ pia, & religioſa loca ſunt, & à ſæculari poteſtate, & juriſdictione exempta. ibid.42
Confratres priuilegiatorum, niſi ſe ad eos in totum tranſtulerint, ad Epiſcopalia jura tenentur. 3.254.1.8
Vide *Oblati*.
Confratria gaudent jure minoris. 1.329.1.6
Confugiens ad Eccleſiam inde inuitus extrahi non debet. 2.448. 1.2
Confugiens ad Eccleſiam ab ea extrahi non poteſt tam à ſæculari, quàm ab Eccleſiaſtico judice. 2.425.1.31
Confugiens ad Eccleſiam à judice Eccleſiaſtico prorſus impunitus dimittendus non eſt. 2.445.2.35
Confugiens ad Eccleſiam inde extrahi non debet puniendus pœna corporali, ſeu effuſione ſanguinis. ibid.36
Congregatio quælibet Eccleſiæ ſuum debet habere Prælatum, & Magiſtrum. 1.520.1.4
Coniecturæ, vide *Præſumptiones*.
Conjunctiones duæ vni ſoli præualent. 1.257.8
Conjunctus pro conjuncto abſque mandato ad agendum admittitur. 1.56.1.7
Conjunctus quãdo pro conjuncto abſque mandato ad nullius

conjuncto

Digitized by Google

conjunctorio nomine, eum autem procuratorio debet interuenire cum cautione de rato. ibid.18
Conjunctus non excommunicatus an poſſit eſſe in judicio pro conjuncto excommunicato, remiſſiuè. 1.56.2.20
Conjunctus pro conjuncto in cauſis ſpiritualibus ſine mandato non admittitur. 1.250.1.7
Conjuncti nomine veniunt conjuncti conjunctione ſpirituali, & amici. 2.311.1.3
Conjunctæ perſonæ quæ dicantur, remiſſiuè. 1.312.2.7
Conjunctus pro conjuncto in integrum reſtitutionem petere poteſt. 1.336.2.8
Conjunctæ perſonæ, excepto patre ſine mandato ea agere non poſſunt, quæ ſpeciale mandatum requirunt. 2.579.2.3
Conjugale vinculum non diſſoluitur altero conjugum fidelium in hæreſim lapſo, ſed ſi vnus infidelium conjugum conuertatur ad fidem, & alter nolit ſibi cohabitare, vel non ſine blaſphemia, aut ſine peccato mortali, ſoluitur conjugium, & conuerſus contrahere poterit. 2.602.1.1
Conjugatus ad adminiſtrationem, & ordinem Eccleſiaſticum, vel beneficium non promouetur, niſi caſtitatem promittat, & non ſit bigamus. 2.22.2.1
Conjugatus faciens profeſſionem vxore conſentiẽte, licèt nunquam intrauerit monaſterium, ſi mortua conjuge cum alia contrahat, non valet matrimonium, & monaſterium intrare compellitur. 2.293.2.1
Conjugatus non poteſt à ſuo conjuge, cujus conſanguineam, vel affinem cognouit, ampliùs debitum petere. 2.544.1.2
Conjugatus ſi viuente prima in facie Eccleſiæ contrahit cum ſecunda hoc ignorante, legitima erit eorum proles. 2.592.1
Vide *Vxoratus*.
Conjugium ſpirituale contrahitur inter Eccleſiam, & Epiſcopum. 5.139.2.5
Conjugii vſus an licitus ſit eo tempore, quo durat immunditia illa corporalis poſt partum, oſtenditur. 2.431.1.3
Conjugium ab ipſo vinculo, in quo ſubſiſtit matrimonium, rectè dicitur. 2.463.1.7
Conjugia an ſoluantur per Sacramentum Bapitiſmi. 2.604.2.9
Conjugii ad licitum vſum prius deponendus eſt ſcrupulus, ſeu temerarium dubium. 3.325.1.4
Conjux reſtituitur viro, probanti diſpenſationem, & copulam, & de ipſius impunitate caueuti, niſi magna ſit viri ſæuitia. 2.434.1.8
Conjuges adinvicem ſui corporis poteſtatem transferunt. 2.434.2.12.
Conjux impedimenti conſcius, ſi ab Eccleſia excommunicetur, quia debitum negat, talis excommunicatio verè coram Deo non ligat. 1.440.1.23
Conjux accuſatus de adulterio ad ſeparationem thori, non debet lite pendente priuari poſſeſſione conjugali. 1.455.1.6
Conjux prohiberi poteſt ne rem agat cum altero poſt probatam accuſationem. 1.455.2.3
Conjugis alterius ingreſſus in Religionem, vt licitus ſit poſt matrimonium conſummatum, non eſt neceſſaria licentia Epiſcopi ad profeſſionis valorem. 2.187.1.4
Conjuges vna caro fiunt per ſolum matrimonium conſummatum. 2.288.1.7
Conjux abſque licentia alterius profeſſus tenetur ab ipſo reuocatus redire poſt ejus obitum ad Religionem, & non redeundo peccat. 2.289.1.17
Conjux in his terminis quibus poteſt à conjuge reuocari, an poſſit propria auctoritate exire, oſtenditur. 2.293.1.5
Conjux ſi altero luſio profiteatur, non poteſt à religione recedere, niſi viro repetente, reductus tamen non cogitur altero mortuo redire ad monaſterium. 2.294.2.1.2
Conjux, quæ continentiam vouit, tenetur reddere debitum conjugi, licèt ad tempus voto conſenſerit. 2.294.2.8
Conjux non poteſt fieri Religioſus ſine altero, vel ſi ſit ſine ſuſpicione incontinentiæ, & voueat. 2.295.1.1
Conjux ſine licentia profeſſus an poſſit propria auctoritate Religionem deſerere altero non repetente, oſtenditur. ibid.4
Conjugi innocenti licitum eſt inuito adultero ad Religionem tranſire, quando vel præceſſit ſententia, vel adulterium eſt notorium. 2.296.2.1
Conjugi innocenti licitum eſt ad Ordines ſacros tranſire inuita vxore adultera in iis caſibus, in quibus ei eſt integrum profiteri. ibid.3
Conjux abſque licentia, vel cum minus legitima alterius profeſſus non poteſt reuocari à conjuge poſtmodùm fornicante, ſi ipſe profeſſus innocens ſit. 2.296.2.1.2
Conjugi profeſſo abſque legitima cauſa, & innocenti, an integrum ſit à monaſterio exire, quando jam conſtat alterum in adulterium lapſum eſſe, oſtenditur. 2.297.1.4
Conjux innocens, qui ob adulteriũ alterius diuertit, & jam mutato ſtatu factus Religioſus profeſſus fornicatus eſt, minimè poteſt à monaſterio extrahi propter fornicationem. ibid.5
Conjux manens in ſæculo cũ continentiæ voto, ſi id non ſeruet poſt viri profeſſionem, ſed incontinenter viuat, cogenda erit ingredi monaſterium. 2.297.2.1
Conjux profeſſus de alterius licentia metu graui extorta, non cogitur redire ad Religionem poſt mortem conjugis reuocantis. ibid.3
Conjux de licẽtia vxoris metu extorta profeſſus poteſt propria auctoritate Religionem deſerere, altero non repetente. ibid.4
Conjuges ſi ſe adinuicem abſoluerunt continentiam promittendo, & vterque, vel alter eorum Religionem profitetur, alter alterum repetere non poteſt. 2.299.1.1
Conjux innocens non tenetur adulteram emendatam reconciliare. 2.300.2.6
Conjuges tenentur ſimul habitare ad adiuuandum ſe mutuo, atque familiam promouendam. 2.465.1.10
Conjugi innocenti vtrùm liceat, vbi fornicatio eſt notoria, propria auctoritate diuertere ab adultero? 2.472.1.6
Conjuges non poſſunt ſecundum matrimonium contrahere exiſtente primo, etiam carnali copula non conſummato. 2.511.2.2
Conjux ſanus an teneatur reddere debitum conjugi leproſo, remiſſiuè. 2.531.1.1
Conjuges non poſſunt eſſe diutiùs ſeparati. ibid.3
Conjuges propter lepram ſeparandi non ſunt à conjugio, & contrahere poſſunt matrimonium, & inuicem ſibi reddere debitum tenentur. 2.533.2.1
Conjugi leproſo tenetur ſanus debitum reddere, quando redditio non cedit in reddentis notabile damnum. ibid.2
Conjux dubius de ſeruitute alterius tenetur reddere debitum. 2.536.1.8
Conjux qui affinitatem, aut cognationem contraxit, non poteſt reddere debitum alteri quoties ex lege juſtitiæ reddere non aſtringitur. 2.545.1.5
Conjux inceſtuoſus propter inceſtum cum alterius conjugis conſanguineo, vel conſanguinea actum intra vas conſummatum, non poteſt debitum petere, tenetur tamen reddere. 2.548.1.2
Conjuges ad tempus ſeparandi ſunt quando matrimonium contra prohibitionem inierunt. 2.567.1.4
Conjuges quando de matrimonii validitate dubitant, hujuſmodi dubium ſpeculatiuum eſt, ac per conſequens non inducit malam fidem. 2.575.2.19
Conjuges propter aliud crimen à ſpirituali fornicatione, vel etiam carnali non ſeparantur, & ſic ſeparati nubere non poſſunt, quia tenet matrimonium. 2.598.1.1
Conjux vnus ſi poſt alium ad fidem conuertatur, primùm conuerſus reſtituitur ſecundo conuerſo, ſi res eſt integra. 2.602.2.7
Conjuges putativi communicant bona inter ſe vigore ſtatuti hujuſmodi communicationem permittentis. 2.609.2.9
Conjux reconciliatus ſi in adulterium relabatur, poteſt de illo accuſari. 2.611.2.15
Conjux qui dubius de morte prioris conjugis contraxit, debitum nullo modo petere poteſt, tenetur tamen reddere. 2.618.1.3
Conjux quid facere debeat poſtquam ſecundo nupſit, ſi dubitat de morte primi conjugis, remiſſiuè. ibid.med.
Conjuges non debent de nouo benedici, ſi vnus ex conjugibus fuit aliàs benedictus. 2.618.2.8
Conjux ſecundò nubens non eſt à presbytero benedicendus. ibidem 2
Et quid hodie ſeruetur generali conſuetudine, oſtenditur. ibidem 3
Conjux reſuſcitans non recuperat vxorem ſuam. ibid.2
Conjux conjugem de adulterio impetere non poteſt, ſi & ipſe adulterium commiſiſſe conuincatur. 3.121.1.5
Conjuges jus divortii & accuſandi cenſentur per copulam ſibi remittere. 3.122.2.5
Conjux ſi certò ſciat impedimentum matrimonii, nõ debet reddere debitum, ſed potius excommunicationem pati: ſi autem hoc credat ex cauſa probabili & diſcreta, poteſt reddere debitum, non autem exigere, ſed ſi ex leui, & temeraria cauſa, depoſita conſcientia poteſt reddere, & exigere. 3.324.2.2
Vide *Vxor*.
Connexitatis ratione non procedit regula, Res inter alios, &c. 3.13.2.8
Connexitatis ratione res inter alios acta aliis nocet. 3.325.1.2
Connexorum de vno ſtatutum ad aliud connexum extenditur. 2.13.2.1
Ab vno Connexorum fit extenſio ad alterum. ibid.3
Connexa dicuntur indiuidua, & reputantur vnum. ibid.4
Connexa in priuilegiis, & exorbitantibus non veniunt. 2.536.1.7
Conſanguineus nullus poteſt accipere ſponſam alterius conſanguinei. 2.471.2.1
Conſanguineorum juramentum admittitur contra famam, quæ impedit matrimonium 2.488.2.3
Conſanguineorum appellatione qui veniant, remiſſiuè. 2.549.2.8

Conſan

Google

Conſanguinei mariti cum conſanguineis vxoris licitè contrahere poſſunt. 2.552.2.8

Conſanguinei duo inæqualiter diſtantes à ſtipite, ſi alter diſtet vltra quartum gradum, poſſunt matrimonio copulari. 2.555. 2.2

Conſanguinei vulgò dicti ſi contraxerunt contra præceptum judicis, debent ſeparari donec de cauſa cognoſcatur. 2.567. 2.1

Conſanguinei & parentes teſtificari poſſunt in cauſa matrimoniali ſuper conſanguinitate, & contractu. 2.596.1.5

Conſanguineus, vel amicus electi ad aliquam dignitatem, qui pro ea obtinenda pecuniam dedit, non præſumitur dediſſe de mandato electi, niſi illius interuenerit ſcientia. 3.37.1.3

Conſanguinitas in gradu prohibito vbi opponitur contra petentem reſtitutionem coniugis, & offeruntur probationes paratæ, recepto ab opponente juramento de malitia, negabitur reſtitutio quoad thorum, & fiet quoad reliqua, ſi verò probationes promptæ non ſint, fiet plena reſtitutio, niſi ſit magna viri ſæuitia. 1.438.1.8

Conſanguinitas per teſtes ſingulares probatur. 1.502.1.33

Conſanguinitatis ſuper cauſa quales eſſe, & qualiter jurare teſtes debeant, oſtenditur. 1.504.1.3

Conſanguinitas probatur, & reprobatur per inſtrumentum. 1.522.1.3

Conſanguinitatem probant teſtes de auditu ſi ſint perſonæ graves, & deponant à maioribus audiuiſſe ante litem motam. 1.545.1.2.

Conſanguinitatis iure non ſucceditur in bonis Eccleſiæ. 2.41. 2.1.

Conſanguinitatis gradu quoto debeat perſona carnaliter cognita à coniuge coniuncta eſſe alteri coniugi, vt coniux ille inceſtuoſus arceatur à debiti petitione, oſtenditur. 2.548.2.3

Conſanguinitas dicitur quaſi ſanguinis vnitas, & conſanguinei quaſi ſanguine iuncti. 2.549.1.5

Conſanguinitas definitur vt ſit vinculum perſonarum ab eodē ſtipite deſcendentium carnali propagatione contractum. Vel meliùs, vt ſit relatio ſanguinis per naturalem generationem communicati. ibid.6.

Conſanguinitatis nomē dupliciter in iure reperitur, vel ſtrictè, & ciuiliter, vel naturaliter, ſecundùm propriam ac totam ſignificandi vim. 2.549.1.7

Conſcientia in foro non punitur quis de homicidio ſine dolo commiſſo, etiamſi culpa præceſſerit. 3.201.1.6

Conſecrationis miniſter eſt ſolus Sacerdos. 1.7.2.17

Conſecrationis munus à Metropolitanis accipi debet. 1.139. 1.2

Conſecratio Epiſcoporum, à minori numero, quàm trium Epiſcoporum fieri non poteſt. 1.161.1.2

Conſecratio Eccleſiæ per vnicum teſtem probatur. 1.501.1.25

Conſecratio Eccleſiæ probatur per vnum. 1.544.1.7 Vide *Ordinatio*.

Conſenſus Principis probatur taciturnitate longi temporis. 1.23.2.22

Conſenſus expreſſus poſt impetrationem litterarum ſufficit. 1.35.1.8

Conſenſus non ſolùm antè, & in ipſo actu, ſed etiam poſt illum præſtari poteſt. 1.74.2.6

Conſenſus ſaltem tacitus totius populi, aut majoris partis requiritur ad inducendam conſuetudinem. 1.78.1.19

Conſenſus in electionibus non ſcripto, ſed voce eſt exprimendus. 1.128.1.6

Conſenſus contempti poſt electionem præſtitus non auget eligentium numerum. 1.156.1.6

Conſenſum non præſtare, & præſtare ſine ſolemnitate requiſita, paria ſunt. 1.153.2.3

Conſenſus præſtitus vigore ſtatuti præjudicat conſentienti. 1. ...

Conſenſus tacitus quibus modis inducatur, remiſſiuè. 1.700. 2.5

Conſenſus requiſitus in actu, debet etiam in ejus reuocatione adhiberi. 1.93.2.3

Conſenſus Prælati in alienatione rei Eccleſiaſticæ expreſſus eſſe debet. 2.96.1.5

Conſenſus poſteà præſtitus idem operatur ac ſi antea fuiſſet præſtitus. 2.56.2.2

Conſenſus Capituli in alienatione rerum Eccleſiæ ex curſu 30. annorum præſumitur interueniſſe. ibid.3

Conſenſus Conuentus per majorem partem Capituli explicandus eſt. 2.347.2.init.

Conſenſus Epiſcopi in tranſlatione, ac donatione juriſpatronatus poteſt interuenire ex poſtfacto. 2.351.1.6

Conſenſus vbi requiritur in aliquo actu, ſufficit quod quandocunque præſtetur. ibid.7

Conſenſus Ordinarii in tranſlatione, ſeu reſeruatione juriſpatronatus poteſt interuenire ex poſtfacto. 2.356.1.init.

Conſenſus Epiſcopi in tranſlatione, vel donatione juriſpatronatus poteſt interuenire ex poſtfacto. 2.360.2.3

Conſenſus Ordinarii non præſumatur ex lapſu temporis. 2.364.2 remiſſ.

Conſenſus Papæ non præſumitur interueniſſe etiam per longum tempus in facultate Eccleſiæ ſuper conditionibus appoſitis in ipſa fundatione. 2.366.2.9

Conſenſus contrahentium ſufficit quod explicetur ab altero alteri per interpretem. 2.471.1.8

Conſenſus præſumptus ex mutua cohabitatione hodie non ſufficit, niſi denuo ratificetur coram parocho & teſtibus, obſeruata Concil. Trid. forma. 2.484.1.3

Conſenſum vtriuſque conjugis ſimul tempore præſtari, non eſſe neceſſarium. 2.486.1.7

Conſenſus ſuperiorum inducitur per eorum patientiam, vel tolerantiam. 2.553.1.4

Conſignatio pro confirmatione Chriſmatis aliquando accipitur. 2.331.2.7

Conſilia an ſint lecturis anteferenda. 1.22.1.13

Conſilium vbi requiritur, debet peti ante actus expeditionem. 1.131.1.2

Conſilium poſtquam petitum fuerit, expectandum eſt reſponſum per tempus neceſſarium. ibid.3

Conſilium non obligat ad ſequendum. ibid.4

Conſilium tertii electi, ſaltem in genere requirendum. ibid.5

Conſilium quando ratione ſubjectæ materiæ ſumitur pro conſenſu, eſt requirendum. 1.231.1.4

Conſilio alicuius juſſus aliquid facere, petere quidem illud tenetur, ſequi verò minimè. 1.345.2.2

Conſilio alicujus jurans ſtare, intelligi debet ſi conſilium ſit juri conſonum. 1.593.1.4

Conſpiratio probari poteſt per eoſdem conſpiratores. 1.350. 1.3

Conſtantinus Imperator in pluribus terris, & Prouinciis omnem temporalem poteſtatem, dominium, & vniuerſa Imperii jura in Eccleſiam tranſtulit. 2.589.1.20

Conſtiterit, in quibus probationibus verificetur, oſtenditur. 3.7.2.2

Conſtitutio reſpicit futura, & non præterita. 1.11.1.1

Conſtitutiones Decretorum ſingularibus ſunt opinionibus præferendæ. 1.14.2.1

Conſtitutio Collegii antiquam conſuetudinem auferens, quæ redundat in damnum aliquorum, & commodum aliorum, ceſſante rationabili cauſa non valet. 1.15.1.1

Conſtitutio laicorum Eccleſiam, ſeu ejus bona non adſtringit. 1.16.1.1

Conſtitutiones referuntur de electione Summi Pontificis agentes. 1.86 2.2

Conſtitutio juris antiqui declaratoria, addens nouam pœnam, non extenditur reſpectu pœnæ ad præterita. 3.41.1.6

Conſtitutiones odioſæ editæ in vſurarios, ceſſant vſuris ceſſantibus. 3.157.2.8

Conſtitutio Pii V. comprehendit ſolum habentem copulam ſodomiticam conſummatam, ſi naturale ſemen intra vas effundatur. 3.188.2.8

Conſtitut. Pii V. an comprehendat illum, qui muliere retro abutitur, oſtenditur. 3.189.1.10

Conſtitutionibus ſynodalibus ſtantibus, an potius ad illas, quàm ad jus commune ſit recurrendum, remiſſiuè. 3.198.1.6 Vide *Lex*.

Conſtitutus in minoribus Ordinibus, ſi aliàs eſt idoneus, ad regimen Parochialis Eccleſiæ diſpenſatiuè poteſt aſſumi. 1.171. 1.1

Conſtitutum inutile eſt, ſi conſtituens non poſſidet. 1.443.2.6

Conſuetudo valet quod quis in abſentia, ſeu non reſidens percipiat fructus ſuorum beneficiorum, non autem diſtributiones quotidianas. 1.15.2.10

Conſuetudo tanti temporis, cuius non eſt memoria, vim priuilegii, conſtitutionis, ſeu diſpenſationis habet. 1.22.1.10

Conſuetudo immemorialis licèt habeat vim priuilegii, non tamen eſt verum priuilegium. 1.23.1.17

Conſuetudo, quæ eſt contra jus Diuinum, non valet. 1.23.2.20

Conſuetudo in vim priuilegii allegata in his caſibus non ſufficit, niſi probetur priuilegium per ſcripturam. 1.24.1.16

Conſuetudines, vel ſtatuta licèt Papa, vel Imperator caſſet, per hoc non intelligitur caſſare conſuetudines juramento firmatas. 1.46.2.4

Conſuetudinis materiam qui Doctores tractent, citantur. 1.66.2.12

Conſuetudo eſt jus quoddam moribus introductum, quod pro lege ſuſcipitur. ibid.3

Conſuetudini præcedere debent duo actus, vel vnus habens tantùm cauſam ſucceſſiuam. 1.67.1.5

Conſuetudo vna dicitur præter jus, alia contra jus appellatur. ibid.6

Conſuetudo præter jus per decem annorum ſpatium introducitur, non ſic illa quæ contra jus eſt. ibid.7

Conſuetudo alia contra jus diuinum, alia verò contra jus humanum. ibid.8

Index Rerum, & Verborum,

Conſuetudo contra jus diuinum, ſiue poſitiuum ſit, ſiue naturale, nequaquam valet, nec introduci poteſt. ibid.9

Conſuetudo contra jus humanum admittitur & valet dummodo rationabilis, & legitimè præſcripta. ibid.10

Conſuetudo, quæ Eccleſiis grauis eſt, auctoritate, & officio judicis tolli debet. 1.67.2.1.2

Conſuetudo, qua inductum fuerit emphyteutam Eccleſiæ non cadere emphyteuſi etiamſi vltra triennium penſionem ſoluere omiſerit, valida eſt. ibid.3

Conſuetudine poteſt introduci actus, ſiue ſolemnitas per quam ſine apprehenſione reali transfertur poſſeſſio rei abſentis. 1.68.1.1

Conſuetudo non valet vt in cauſis Eccleſiaſticis dictum populi pro ſententia habeatur. 1.69.1.1

Conſuetudo non poteſt operari vt clericus non Epiſcopus exerceret ea, quæ ſunt reſeruata Ordini Epiſcopali. ibid.2.1

Conſuetudo, qua Presbyter ſimplex ea præſtat, quæ ſunt ordinis Epiſcopalis, nullius eſt momenti. ibid.2

Conſuetudo per quam interdicti ſententia violatur, non valet. 1.70.2.1

Conſuetudo Regni, ſeu loci vicini attendenda eſt. 1.71.1.4

Conſuetudo in honoribus decernendis ſeruanda eſt. ibid.10

Conſuetudinis prætextu non poteſt quis dimittere dignitatem ſine ſuperioris licentia, nec valet electus adminiſtrare non habita confirmatione à ſuperiore. 1.72.1.1

Conſuetudo, qua quis ſolet dignitatem deponere ſine Superioris auctoritate, ſacris Canonibus inimica cenſetur. ibid.2

Conſuetudo admittens vt quis electus ante confirmationẽ adminiſtret quæ ſunt muneris illius officii, vel Prælaturæ, ad quam eſt electus, non eſt ſeruanda, imò potiùs extirpanda. ib.

Conſuetudo publica faciendi actum excuſat à delicto, & à pœna. ibid.4

Conſuetudo non valet contra legem expreſsè conſuetudinẽ derogantem, niſi ſit inducta ſciente, & patiente Principe. 1.72.2.5

Conſuetudo etiam futura præcedere non poteſt aduerſus legẽ, quæ ipſam conſuetudinem ſimpliciter reprobauit. ibid.6

Conſuetudine introduci poteſt quod vna Eccleſia de gremio alterius teneatur ſibi Prælatum eligere. ibid.2.1

Conſuetudo valet, vt eligatur aliquis de certo Monaſterio. 1.73.1.5

Conſuetudo eſt optima legum interpret. ibid.6.& 1.455.1.6

Conſuetudo eſt interpretatiua priuilegiorum, & ſcripturarum. 1.73.1.7

Conſuetudo eſt interpretatiua contractuum, & ab ea quælibet diſpoſitio accipit interpretationem. ibid.8

Conſuetudo, & rei natura dant interpretationem diſpoſitioni ſimplici, & genericæ. ibid.9

Conſuetudo vim parem habet cum lege. ibid.10

Conſuetudo facit licitum, quod aliàs erat illicitum. ibid.12

Conſuetudo cùm ſit quid facti debet probari. 1.73.2.16

Conſuetudo non valet per quam quis inducitur ad peccandum, vel bona propria diſſipandum. 1.73.11

Conſuetudo præbens delinquendi anſam etiamſi ſit immemorialis non valet. ibid.2

Conſuetudo non derogat juri naturali, ſeu diuino, cuius tranſgreſſio peccatum inducit, nec poſitiuo, niſi ſit rationabilis, & præſcripta. ibid.1.1

Conſuetudo non valet, quæ eſt contra jus naturale. 1.76.1.3

Conſuetudo immemorialis dicitur illa, quæ eſt tanti temporis, cuius initii memoria non ſit in contrarium. ibid.5

Conſuetudo immemorialis eſt quaſi alterum jus naturale, quod immutari non poteſt, & tribuit juriſdictionem. ibid.6

Conſuetudine ſublata ſimpliciter, vel aliquo ſigno vniuerſali, nunquam cenſetur ſublata immemorialis. ibid.7

Conſuetudine à lege derogata, etiam immemorialis derogata cenſetur. ibid.8

Conſuetudo immemorialis qualiter articuletur, & probetur, remiſſiuè. ibid.9

Conſuetudo ex vi & efficacia ſua poteſt legem abrogare. 1.76.2.10

Conſuetudo ad hoc, vt valeat debet eſſe rationabilis. 1.77.1.11

Conſuetudo rationabilis, quæ dicatur, oſtenditur. ibid.2.12

Conſuetudo, vt legitima dicatur, præſcripta debet eſſe de jure Ciuili, & in temporalibus per ſpatium decem annorum, de jure verò Canonico, ac contra Eccleſiam per ſpatium quadraginta. ibid.13

Conſuetudo præter jus etiam de jure Canonico ſpatio decem annorum præſcribitur. ibid.14

Conſuetudo, vt cenſeatur actuum frequentia introducta requirit ad minimum duos actus. ibid.16

Cõſuetudo, & præſcriptio in quo differant, oſtenditur. 1.78.1.21

Conſuetudo non poteſt tollere libertatem in eligendo, poteſt tamen inducere, vt ex certo genere perſonarum electio fiat. 1.95.2.2

Conſuetudine, & priuilegio poſſunt Reges habere jus nominandi Epiſcopos, vel eorum electioni aſſenſum præſtandi. ibid.7.& 1.99.1.5

Conſuetudo eſt altera natura. 1.105.1.15

Conſuetudine an poſſit introduci, vt mors Prælati Principi nuncietur, ab eoque venia petatur ad nouam electionem procedendi, ita quod electio aliter facta viribus careat, oſtenditur. 1.135.2.4

Conſuetudo non valet vt laici in electionibus Epiſcoporum vocem habeant. ibid.2.2

Conſuetudo aliorum locorum eſt ſpectanda, quando particularis deficeret. 1.209.1.4

Conſuetudo vnius ciuitatis, vel loci extenditur ad loca, & oppida particularia illi ſubiecta, quæ non habeant conſuetudinem propriam. ibid.5

Conſuetudo juriſdictionem dare poteſt. 1.270.7

Conſuetudo, & priuilegium æquiparantur. 1.271.2.3

Conſuetudo impediens ſubditorum correctionem nulla eſt. 1.275.1.2

Conſuetudo juriſdictionem tribuit. ibid.7

Conſuetudo mixta clericorum & laicorum omnes clericos, qui ea vtentur, ligat. 1.316.2.5

Conſuetudo valet quod teneatur quis rem ſuam vendere. ibid.7

Conſuetudo non valet quod clerici in criminalibus apud ſecularem conueniantur. 2.358.1.4

Conſuetudo purificatur priuilegio. 2.362.1.8

Conſuetudo valet quod clericus conueniat laicum coram judice Eccleſiaſtico. 1.371.2.5

Conſuetudo loci ſeruanda eſt in concernentibus proceſſum. 1.376.2.9

Conſuetudo, ſeu ſtylus reſpiciens ordinatoria judicii ligat forenſes, licèt ſecus in deciſoriis cauſæ. ibid.10

Conſuetudo poteſt tribuere juriſdictionem judici Eccleſiaſtico contra laicum. 1.377.1.3

Conſuetudo valet vt juramentum calumniæ non præſtetur 1.400.2.3

Conſuetudo regionum ſeruanda eſt in feſtorum celebratione. 1.40.1.2

Conſuetudo mixta procedens à tacito conſenſu Clericorum, & Laicorum maximam vim habet, etiam in his quæ Eccleſiaſtica ſunt. 1.453.2.8

Conſuetudo inualida eſt, per quam is, qui in judicio ſuam intentionem inſtrumentis, aut teſtibus fundauit, cogebatur id ipſum proprio juramento affirmare. 1.468.1.2

Conſuetudo minimè valet, quod juramentum neceſſariò deferatur plena probatione facta. 1.469.1.3

Conſuetudine in probanda non defertur juramentum ſuppletorium. 2.470.2.33

Conſuetudo per teſtes ſingulares probatur. 1.302.1.41

Conſuetudo, vel ſtatutum poteſt facere de non plena probatione plenam. 1.557.2.4

Conſuetudine introduci poteſt vt plena fides priuatæ ſcripturæ adhibeatur. 1.558.1.5

Conſuetudo, vel ſtatutum jubens libris mercatorum plenam fidem adhiberi, valet. ibid.6

Conſuetudo contra Canones non valet. 1.652.1.2

Conſuetudo in præjudicium, & contra Eccleſiam introducta non valet. ibid.3

Conſuetudo remittens ſolemnitatem requiſitam in alienatione bonorum Eccleſiæ non valet. 1.651.2.7

Conſuetudine poteſt clericus conjugatus habitum clericalem minimè portans, clericali priuilegio gaudere. 2.25.1.2

Conſuetudo vtrùm poſſit efficere vt minuantur ſolemnitates quæ deſiderantur circa res Eccleſiæ alienandas, remiſſiuè. 2.108.2.17

Conſuetudo in contractibus maximè attenditur. 2.190.2.5

Cõſuetudo an valeat vt monachi teſtẽtur, remiſſiuè. 2.204.2.17

Conſuetudo valet qua permittitur beneficiariis teſtari de bonis ex beneficio acquiſitis in vſus pios, vel ad illos remunerandos, qui ipſis viuentibus inſeruierunt. 2.214.1.5

Conſuetudini ſtandum eſt quanta debeat eſſe canonica portio, quæ debetur Eccleſiæ Parochiali. 2.228.2.1.2

Conſuetudo, cui ſtandum eſt in quantitate canonicæ portionis, an & quando debeat eſſe legitima præſcripta ſpatio 40. annorum, oſtenditur. ibid.3

Conſuetudo, quæ viget in Eccleſia cui legatur circa quantitatem canonicæ portionis, ſeruanda eſt, quando nulla eſt certa in Eccleſia Parochiali, & quid ſi in neutra vigeret. ibid.4

Conſuetudini ſtatur an colonus ſoluat decimam Eccleſiæ in cujus Parochia ſita ſunt prædia, an Eccleſiæ vbi audit Diuina, & percipit Eccleſiaſtica Sacramenta. 2.248.1.1

Conſuetudine poſſunt decimæ vni Eccleſiæ aliàs debitæ, alteri ſolui. ibid.2

Conſuetudo in ſoluendis decimis conſideratur. ibid.3

Conſuetudo in ſolutione decimarum, quæ ſit attendenda loci ne viciniorís, aut loci vbi prædia exiſtunt, oſtenditur. ibid.4

Conſuetudo, vbi adeſt quod decimæ ad Epiſcopum ſpectent, ea ſeruanda eſt. 2.250.28

Conſuetudo plurimum poteſt circa portionem, & quantitatem decimæ, eaque attendenda eſt. 2.260.2.5

Conſue

Digitized by Google

Conſuetudo vt introducatur in ſolutione decimarum decennium requiritur. ibid.7
Conſuetudo vicinorum locorum in dubio eſt ſeruanda, vbi non adeſt particularis. 2.189.1.2
Conſuetudo non tribuit jus laicis imponendi collectas, & onera Eccleſiaſticis. 2.448.2.4
Conſuetudinis nullæ ſunt vires circa ſubſtantiam matrimonii. 2.464.2.3.
Conſuetudo etiam improba inducit probabile dubium, & excuſat à pœna. 2.511.2.5.
Conſuetudo ſi eſt in loco quod partus conditionem patris ſequatur, natus ex libero, & ancilla liber eſt, & vti liber matrimonium contrahit. 2.536.2.1
Conſuetudo legitimè præſcripta valet, vt filius non matris, ſed patris, aut vtriuſque conditionem ſequatur. ibid.2
Conſuetudo circa validitatem matrimonii an valeat oſtenditur. 2.528.2.5
Conſuetudo nulla etiamſi ſcandalum oriatur, vires habet ad diſſolvendum matrimonium ſemel legitimè initum. 2.559.1. init.
Conſuetudo an efficax ſit ad reddendos quoſpiam habiles ad matrimonium, qui jure Canonico inhabiles erant. 2.540. 5.2
Conſuetudo cupidinis mater ac veneris miniſtra eſt. 2.557. 2. 2
Conſuetudo contrahendi matrimonium in gradibus conſanguinitatis, ſeu affinitatis jure prohibitis an & quando valeat, oſtenditur. 2.552.2.2
Conſuetudo vbi adeſt, quod aliquid detur in exequiis mortuorum, & ſimilibus, poteſt populus cogi ſaltem officio judicis, ad obſeruandam conſuetudinem. 3.34.2.6
Conſuetudo exigendi pecuniæ quantitatem, aut aliam rem in Archidiaconi inueſtitura reprobatur. 3.38.2.5
Conſuetudo laudabilis, qua populus aliquid dat pro ſepulturis, &c. ſeruanda eſt, etiamſi clerici ſint diuites. 3.42.1 7
Conſuetudo inducitur ſpatio decem annorum. ibid.8
Conſuetudo non valet de præſtandis, ſeu ſoluendis vſuris. 3. 134.2.7
Conſuetudo puniens homicidium pœna pecuniaria non valet. 3.153.1.3
Conſuetudo quæ eſt contra libertatem Eccleſiæ, vel eidem oneroſa, non valet. 3.330.1.2
Conſuetudini, vbi reproba quando derogatur, cenſetus quoque Conſuetudini futuræ derogatum. ibid.3
Conſuetudo vt inducatur non requiritur quod ſit introducta, & obtenta in contradictorio judicio. 3.345.1.2
Conſuetudo tanti temporis, cujus non extat memoria in contrarium, vim priuilegii habet, data capacitate illum inducentis, vel præſcribentis. 3.346.2.4
Conſuetudo immemorabilis habet vim tituli. 3.347.1.7
Vide *Statuta*.
Conſulens delictum, an puniatur eadem pœna, qua ipſe delinquens, ſemiſſiuè. 3.99.1.3.8
Conſulens, vel mandans percuti clericum excommunicatus eſt, ſi ſequatur percuſſio. 3.298.2.4
Conſultores in cauſa ſanguinis ſunt irregulares ſequuta morte, vel mutatione membri ob ejus dictum. 3.192.2.4
Contemptus etiam poteſt ſeparatim purgari per ſingulos. 1.110 2.5
De contemptu non poteſt agere qui non habet vocem in Capitulo. ibid.
Contemnere nihil aliud eſt quàm aſpernari, & non curare. 2. 360.1 10
Contendens alicuius parentes matrimonium contrahere non potuiſſe, debet probare matrimonium illud non tenuiſſe, ciuſque parentes illud contraxiſſe mala fide. 2.585.2.2
Conteſtatio litis eſt terminus ſubſtantialis judicii. 1.133.1.51
Conteſtatio litis ſit per principalis negotii ad competentem judicem factam narrationem. 1.134.1.10
Conteſtatio litis requiritur in judiciis poſſeſſoriis, 1.230.1.6
Conteſtatio litis non eſt neceſſaria in exceptionis quæſt. 1. 240.2.16.
Conteſtatio litis fit tantùm per petitionem, & directam reſponſionem ad eam. 1.489 2.13
Conteſtatio litis inualida non interrumpit præſcriptionem. 1. 710.2.12
Continentia cauſæ diuidi non debet. 1.66.1.6.& 1.459.2.1.3
Continentiæ cauſæ non diuidendæ exceptio vti dilatoria ante litem conteſtatam, opponenda eſt. 1.607.2.7
Continentiæ votum ſacris Ordinibus in Eccleſia Orientali eſt annexum. 1 24.2.3
Continentia ſolo, præcepto Eccleſiaſtico ſacris Ordinibus eſt annexa. ibid.5
Tò *Continuatè*, *& continuè*, nullam recipit interpellationem. 3. 234.1.5
Contractu annullato annullantur etiam omnes clauſulæ contentæ in eo. 1.252.2.13
Contractus ex diuturnitate temporis robur accipit, & fomentum. 1.301.13
Contractus quoties per reſtitutionem in integrum reſcinditur, tunc emptor de meliorationibus, & expenſis rectè agere, remque ipſam retinere poterit. 1.329.2.12
Contrahens ſortitur forum judicis in cuius territorio contraxit, ſi ibi reperiatur. 1.386.2.3
Contractus confirmati ratione non ſortitur ibi quis forum. ibidem 4
Contractus attenditur locus vbi celebratus fuit, non verò vbi reſolutus. ibid.5
Contractus nomen largiſſimè ſumitur. 1.38.1.10
Contractus ſunt de jure gentium, & non inſunt ſub poteſtate Regis, vel Imperatoris. 1.466.2.5
Contractus tempus inſpiciendum eſt. 1.538.1.4
Contrahens cum minore decreto non interpoſito cenſetur in mala fide, & nunquam poteſt præſcribere. 1.641.1.12
Contractus ſi ſint vtiles Eccleſiæ, etiamſi fiant ſine ſolemnitate, ſunt validi. 2.1.2.2.7
Contractus omnes bonæ fidei reſcinduntur ob læſionem vltra dimidiam juſti pretii. 2.126.1.8
Contractus locatiui ob læſionem vltra dimidiam reſcindi non poſſunt. 2.127.2.28
Contractus reciproci, ſeu reſpectiui ob læſionem vltra dimidiam reſcindi non poſſunt. ibid.30
Contrahentes quando ex vna parte rem tradendo, & ex altera rem, & pecuniam, cenſeantur permutationis, vel venditionis contractum facere. 2.165.1.20
In contractu cenſuali transfertur in recipientem omne dominium, tam directum, quàm vtile. 2.354.2.9
Cenſuarius poteſt irrequiſito domino alienare, nec tenetur eum, cui cenſum ſoluit, requirere. ibid.11
Contractus in dubio magis præſumitur cenſualis, quàm emphyteuticus. ibid.12
Contractus eſt totus approbandus cum ſuis qualitatibus, & cauſis, aut totus reprobandus. 2.387.1 5
Contrahentes omiſſis denunciationibus, quas pœnas incurrant, oſtenditur. 2.509.1.12
Contrahens de præſenti cum duabus primam deſponſatam debet habere in vxorem. 2.511.1.1
Contractus ſimpliciter factus cenſetur celebratus ſecundum conſuetudinem loci. 2.540.1.5
Contrahens ſcienter cum impotenti ad copulam, ab ea non ſeparatur. 2.560.1.2
Contrahentes contra prohibitionem à ſuperiore factam ſunt ſeparandi. 2.567.2.2
Contrahens cum aliqua contra prohibitionem à ſuperiore Eccleſiaſtico juſta de cauſa ſibi factam peccat mortaliter. ibid.4
Contrahens cum pluribus ſimul viuentibus quas pœnas incurrat, remiſſiuè. 2.605.1.12
Contractus, & diſtractus à pari procedunt. 3.25.2.3
Contractus talis præſumitur, qualis fuerit denominatus. 3.138. 2.5
Contractus & pactum venditionis de retrò, remiſſiuè. 3.139.2.9
Contractus in dubio fauore animæ in materia, quæ ſapit vſuram, præſumi debet fœneratitius. 3.145.2.5
Contrahentium vterque ſi venit contra contractum, vterque poteſt exigere pœnam ad inuicem promiſſam ex conuentione. 3.270.1.1
Contractus non diſſoluitur nec impeditur per excommunicationem ſuperuenientem in eo qui tenetur aliquid præſtare excommunicato. 3.317.2.8
Contradictio illius non eſt admittenda qui ſe opponit contradictioni ad eam calumnioſè impediendam. 1.236.1.10
Contraria allegans non eſt audiendus. 1.560.1.5
Contraria juri per ſimplicem confirmationem non intelliguntur confirmata. 1.736.2.3
Contraria duo poſſunt procedere diuerſis reſpectibus. 3.161.2.4
Contrarietas nulla debet eſſe in jure. 1.4.2.43.& 1.28 1.3
Contrarietas modica non nocet 3 514.1 4
Contritio an requirat propoſitum implicitum vitandi peccata in futurum, an verò requirat implicitum, oſtenditur. 3.277.1.4
Controuerſia ſuper poſſeſſione orta non facit rem litigioſam 1.728.2.5
Contumacia ceſſante ceſſat effectus illius. 1.27.1.10.
Contumacia non eſt propriè crimen. ibid.13
Contumaciæ pœnas tam ante quam poſt litem conteſtatam commiſſas, qui DD. adducant, referuntur. 1.227.2.10
Contumacia actoris major eſt, quàm rei. 1.448 1.8
Contumacia rei non comparentis ſufficiens cauſa eſt ad faciendam ſequeſtrationem. 1.460.2.5
Contumax non dicitur qui non potuit comparere ex aliqua juſta cauſa, ſeu impedimento. 1.27.1.11
Contumax non dicitur quis niſi contumacia accoſerit. ibid 12
Contumax non dicitur qui non comparuit citatus coram illo qui in eum notoriè nullam habebat juriſdictionem. 1.49 2.24

Index Rerum, & Verborum,

Contumax in non comparendo, vel non reſpondendo excommunicari poteſt, beneficio autem pr uari oon debet. 1.330.2.1
Contumace reo actor mittendus eſt in poſſeſſionem rei peritæ, ſi actiooe reali actum eſſes. 1.397.1.24
Contumax & condemnatus vt conuincatur, ejus malitia debet iterum ex abundanti citari ad cauſam defendendam. 1.450.2.1
Contumax litis pendentiæ exceptionem allegare non poteſt, 1.608.1.9
Contumax in non parendo non abſolnitur abſque cautione pignorum. 2.686.1.5
Conueniendus per clauſulam, ſi moriatur re integra, ſucceſſor conueniri non poteſt. 1.65.1.2
Conueniri poteſt quis in loco, in quo aſſiduè commoratur, qoamvis in eo oon habeat domicilium. 1.376.1.3
Conueniri quis poteſt actione in rem ſcripta, & in loco rei, & in loco cooueoto, ſicut & reali. 1.381.2.8
Conventicula occulta facieos habet præſumptionem contra ſe. 3.75.1.2
Conventio inualida per cōſenſum ſuperioris validatur. 1.299.2.1
Conuentio de ſoluendo expenſas, & fructus proceſſione juris, eſt illicita. 1.300.1.2
Conueotionis judex etiamſi ſit incompetens, coram eo poteſt quis recooueniri. 1.389.1.4
Cunueotio, & reconuentio pari paſſo ambulant, & eadem ſententia terminari debent. 1.390.2.9
Conoentionis in cauſa modus procedendi datus per reſcriptum intelligitur repetitus in cauſa reconuentionis. 1.391.2.5
Conuentio quando inita eſt cum aliquo, ſi poſtea impetratur priuilegium, in eo de ipſa conuentione facienda eſt mentio. 1.638.1.6
Conuentio inter partes circa tempus faciendæ ſolutionis annui cenſus, non eſt illicita. 1.377.2.5
Conventuales dicuntur a conuentu, ſeu à conoeniendo. 1.95.2.3
Conuentualis Eccleſia dicitur in qua eſt collegium clericorum ſiue ſæcularium, ſiue regularium. 1.577.2.4
Conventum reum qoando conſtat non poſſidere antequã actor probaret ſuum dominium, tuoc reus ipſe abſolvitur. 1.363.2.7
Conueotus ſuper poſſeſſione alicuius rei coram vno judice, non poteſt coram eodem ſuper proprietate conueniri. 1.367.2.2
Conuentus ſuper injuria clerici, vel ſuper adulterio appellare poteſt, niſi ſit notorius 1.679.1.1
Converſatione ex inhoneſta ſomitur contra aliquem argumentum. 3.11.2.5
Converſi, & oblati poſſuot tranſire ad ſtrictiorem religionem. 2.275.2.6
Cōuerſi, quia ſunt veri Religioſi, eximuntur à tributis 2.449.1.9
Conuerſi ad religionem veri ſunt religioſi, & Eccleſiaſticæ perſonæ. 3.199.2.4
Conuerſi Religioſi priuilegio Canonis & fori gaudeot. 3.301, 1.2
Vide *Monachus*.
Convictus de crimine, aut illud confeſſus interrogari non poteſt de ſociis occultis criminis, quocum nulla ſit infamia, nullaque indicia adſint. 2.462.2.2
Conuictus ſimul & confeſſus non auditur appellans. 1.716.2.12
Conuictus de ſimonia, vel informatus, qui ſe purgare non poteſt deponendus eſt. 3.23.1.1
Copula carnalis quomodo probetur. 1.121.2.1
Copula carnalis probatur per auditum proprium. 2.523.1.4
Copulæ carnalis ad probationem quæ præſumptiooes, & conjecturæ ſufficiant arbitrio circonſpecti judicis ſtatur. ibid.5
Copula carnalis per violentam præſumptionem probatur. 1.568.1.1
Copula carnalis quando dicatur probari ex violenta, & certa præſumptione. ibid.2.5.6.7
Copulam alleream fauore matrimonii creditur. 2.504.1.2
Copulæ an ſit mentio facienda in diſpenſatione obtinenda pro conſanguineis, vel affinibus. 2.518.1.12
Copula carnalis non efficit validum matrimonium contractum ſub conditione turpi & inhoneſta aduerſus matrimonii ſubſtantiam. 2.520.1.7
Copulam cum fœmina inuita, &c. ſufficit ad contrahendam affinitatem. 2.546.1.5
Copula cōjugalis, cuius impotentia impedit matrimonii validitatem, debet eſſe cum emiſſione ſeminis intra vas. n.561.1.11.
Coqui aliquando io ſolo miniſterio, aliquando in artificio habentur. 3.221.2.ioit.
Corona in clericis quid ſignificet, oſtenditur. 2.12.1.11
Quare in die *Coronationis* Papæ ſtupæ iu ſummitate arundinis comburantur, oſtenditur. 1.3.3.6
Coronatio Papæ, Vide *Papa*.
Corpore vitiati noo poſſunt teſtificari contra clericos in cauſa criminali. 1.512.1.5
Corporis deformitas ſæpè deformitatem animi oſtendit. 2.84.1.2
Corporis ornatum infucatum ſicut laudamus, ita diſſolutos & fractos veſtibus non recipimus. 2.424.1.5
Correlativorum regula non procedit in indulgentia facta à Principe vni ex correlativis. 3.223.2.7
Corrigere alium io delicto committendo quilibet tenetur. 3.62.2.3
Correctio, Vide *Iuriſdictio*.
Credentes hæreticorum qui dicantur, oſtenditur. 3.78.2.10
Credentes hæreticorum excommunicantur, incurruntque pœnas io jure ſtatutas contra hæreticos, & io excommunicatione per annum permaneotes ipſo jure ſuot infames, & priuandi omni officio, & beneficio Eccleſiaſtico. ibid.11
Credentes hæreticorum hæretici ſunt. 3.82.1.8
τὰ *Credimus non tenere*, important ipſo jure. 1.676.1.7
Credit qui nihil inuolutum, vel duplicis intellectus profert. 1.6.2.5
Credere an liceat rem carius vendere quàm præſenti pretio, quãdo rei dominus non erat tunc venditurus, remiſſiue. 3.149.2.3
Creditor ante diem agere poteſt, vt adueniente die ſibi ſoluatur. 1.416.1.8
Creditor petere poteſt debitum de futuro, cui eſt adiunctum debitum de præſenti. ibid.9
Creditor non ſibi præjudicat, qui minus petit, cum plus ſibi debitum eſſet. 1.416.2.15
Creditor petere, & cogere poteſt vt ſibi fiat inſtrumentum debiti per ejus debitorem, quando ſoluere tenetur ad tempus. 1.531.1.6
Creditor poteſt debitorem ſuum conditionalē, vel in diem compellere, vt faciat ſibi inſtrumentum debiti ad faciliorem probationem. 1.539.1.8
Creditores, qui filios debitorum iu pignus accipiunt, cadunt a credito. 1.582.1.8
Creditori incumbit onus probandi filium eſſe hæredem. 2.172 1.4
Creditor, vel is, quiab eo cauſam habet, ſi tot fructus percipit ex pignore, quot ſatisfactum eſt ſorti, debet pignus reſtitui debitori. 2.273.2.1
Creditor tenetur mittere ad domum debitoris, quando debitor non expreſſo loco aliquid dare tenetur. 2.274.2.6
Creditor non poteſt ſibi retinere fructus pignoris, ſed debet eos in ſortem computare. 3.133.2.3
Credulitatis juſtam cauſam habet illud, quod dicitur à fide dignis. 3.181.2.4
Crimen occultum quod, remiſſiuè. 1.160.1.2
Crimina, quæ indicant depoſitionem, referuntur. 1.359.1.6
Crimen mixti fori committens, & punitus vel abſolutus ab vno judice, an ab alio puniri, vel abſolui poſſit, remiſſiuè. 2.175.2.11
Crimen non probatum repellit teſtem aliàs de illo crimine non damnatum. 1.511.2.1
Criminoſus teſtis à teſtimonio repellitur, ſi crimen contra eum oppoſitum probetur. ibid.2
Crimen in judicio commiſſum, vel confeſſum dicitur notorium. 2.182.4
Crimen, atque delicta propter quæ Religioſi ab Ordine poſſunt expelli, referuntur. 2.283.1.5.fin.
Crimen machinationis mortis alterius coojugis quando matrimonium dirimit, oſtenditur. 2.528.2.3
Crimina morte extinguuntur. 2.583.2.8
Crimen mixti fori committens punitus & abſolutus ab vno judice, an poſſit ab alio puniri, vel abſolui, remiſſiuè. 3.4.1.4
Crimina quando apponuntur contra Clericos, aut monachos teſtificantes ad eos repellendos à teſtimonio, laici teſtes contra ipſos tunc poſſunt admitti. 3.9.2.3
Crimen, aut perſona ſi ſit occulta, non licet judici inquiſitionem facere, ſed oportet præcedere infamiam. 3.10.2.5
Crimen probatum per modum inquiſitionis regulariter pœna ordinaria non punitur. 3.11.2.5
Crimen ſimoniæ cōmittens eo ipſo, quod inpretiabile licetur, veriſimile eſt eum male ſentire de ſanctitate Eccleſiæ. 3.20.2.3
Crimen læſæ Maieſtatis committentes quas pœnas incurrant, oſtenditur. 3.73.2.23
Criminis punitio ad merum imperium pertinet. 3.126.1.5
Crimina quando per concluſionem abſoluantur, poteſt, vbi de hoc conſtiterit, de nouo inquiri, & accuſari. 3.161.2.1
Etiam per conjecturas & præſumptiones. ibid.2
Crimen ſi quis committat inducens priuationem dignitatis, ipſo jure poſſunt ſubditi ab ejus obedientia ſe ſubducere. 3.318.2.2
Crimina ne maneant impunita publicè intereſt. 3.318.2.2
Criminalibus in cauſis criminaliter intentatis non defertur juramentum ſuppletorium. 1.471.2.4
Criminoſus poſtulari non poteſt. 1.79.2.12
Criminoſi pendente judicio etiam poſt receptas probationes, & concluſum io cauſa, ſuum beneficium reſignare poſſunt. 1.134.1.16
Criminoſi qui noo ſunt priuati ipſo jure, poſſunt renuntiare ſua beneficia in fauorem pendente judicio ſuper criminibus commiſſis. 1.112.2.24

Criminoſus

Criminoſus occultus moneri poteſt ne promoueatur ad Ordines, ſed promoueri non poteſt. 1.160.1.8

Criminoſi occulti præter homicidam poſt pœnitentiam in ſuſceptis ordinibus miniſtrant, & ad ſuperiores aſcendunt, & ante pœnitentiam monentur, vt etiam in ſuſceptis non miniſtrent. 1.165.2.8

Criminoſus condemnatus à teſtimonio repellitur 1.497.2.9

Criminoſus non admittitur in teſtem. 1.544.2.2

Niſi alii teſtes deficiant, maximè vbi res ſua natura difficilis eſt probationis. 1.545.1.fin.

Criminoſi & infames occulti ſi promoueri voluerint, non debent aliqua ratione prohiberi. 3.132.1.3

Crux Patriarchalis qualis debeat eſſe, oſtenditur. 3.445.1.85 Vide *Habitum*.

Τὸ *Cuicunque*, eſt generale, & omnia comprehendit. 1.258.1.9

Culpa vbi non eſt, non poteſt eſſe delictum, nec pœna. 1.13.1.14

Culpa ad caſum non ordinata conſiderabilis non eſt. 1.84.2.8

Culpa ſuos debet tenere auctores. 1.101.1.5

Culpa lata, leuis, & leuiſſima quæ dicatur, remiſſiuè. 2.118.2.3

Culpa originalis remittebatur per circumciſionis myſterium. 2.419 1.5

Cupiditas eſt radix omnium malorum. 1.14.2 6

Cura animarum vbi fit mentio, ſemper intelligitur de cura actuali, non habituali. 1.170.2.2

Curam Monaſterii gerere poteſt infamis. 1.174.1.5

Cura animarum alicuius Parochiæ non probatur ex eo quod quis adminiſtrauit Sacramenta ejus incolis, niſi probet eum ad id eſſe adſtrictum. 1.208.2.5

Curati inferiores, & alii quicunque beneficium aliquod Eccleſiaſticum curam animarum habens obtinentes, diſcedendi licentiam in ſcriptis gratiſque concedendam vltra bimeſtre tempus, niſi ex graui cauſa obtineant, prohibentur. 2.10.2.3

Curator hæreditatis iacentis poteſt præſentare ad beneficium juriſpatronatus dictæ hæreditatis. 2.146.2.6

Curatus, Prælatus dicitur, & Prælaturam habere. 1.266.2.2

Curatis in ſuis locis decimæ aſſignantur, & limitantur. 2.100.2.3

Curatus in ſua parochia habet intentionem fundatam in decimis prædialibus contra Epiſcopum. 2.235.1.4

Curatus ad excludendas fraudes poteſt prohiberi facere ne fructus ex agris afferantur, niſi ſalua ſibi prius decima. 2.253.2.7

Curatus quilibet jurat Epiſcopo, quod erit illi, ſuis ſucceſſoribus, & ſanctæ Sedi Apoſtolicæ fidelis & obediens. 3.540.1.2

Curia Romana, vel Principis ibi eſt vbi Papa, vel Princeps exiſtit. 3.445.2.17

Cuſtodia Eccleſiæ vacantis, ſi ſit de jurepatronatus laicorum, non ad patronum laicum, ſed ad illum Prælatum ſpectat, qui jus habet conferendi. 1.268.1.7

Cuſtodes ad officium quæ ſpectant, ponuntur. 1.212.2.1.& 1.213.1.1

Cuſtodis officium & dignitas, quæ remiſſiuè. 1 212.2.2

Cyrrhetiorum Regis filii tres de paterno regno contendentes judicem elegere Ariopharnem. 1 563.1.6

D

DÆmoniaci an poſſint fieri Clerici remiſſiuè. 1.105 1 85

Damaſus in inſigni Vimaranenſi oppido natus oſtenditur. 1.3.2.10

Damnum quod Eccleſiaſticæ juriſdictioni euenit ex recurſibus ad ſæculares judices, oſtenditur. 1.42.2.28

Damni cauſam qui dat, tenetur ad intereſſe. 1.265.2.2

Damna non veniunt appellatione expenſarum. 1.383.1.9

Damna, & intereſſe probari debent per teſtes. ibid.14.

Damni irreparabilis caſus plures qui referant, citantur. 1.715 2.16

Damnum proximo imminens etiam ſub fide ſecreti ſuſceptum detegere quis tenetur, etiam virtute monitorialium generalium. 39.8.2.23

Damnum dicitur non ſolùm quod prouenit à caſu, ſed etiam à culpa. 3.164 1 8

Damnum præſumitur illatum ab inimico, & vicinis, quando ſunt malæ opinionis. ibid 9

Damnum, & injuria in quo differant. ibid.10

Damnum quod datur in frumento, in herbis, non pluris æſtimatur, quàm quod in herbis valeat. 3.265.2 3

Damnum vbicunque ſubſequitur ex aliqua culpa quantumuis leuiſſima, videlicet in commodato, vel depoſito, ille cui res commodata, vel in depoſitum data fuit, tenetur ſemper ad reſtitutionem in vniuerſum de toto damno. 5.267 1 12

Damni qui occaſionem dat, damnum ipſum dediſſe videtur. ibidem 3

Damnatus actione injuriarum infamis eſt & per Papam poteſt famæ reſtitui 1.666.2.2

Damnati de hæreſi tradi debent brachio ſæculari debita pœna puniendi. 3.76.1.2.fin.

Damnatis ad mortem non eſt denegandum ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum. 5.129.1.3

Dans, & recipiens differunt inter ſe. 2.80.1.2

Data tempus attenditur in reſcriptis. 1.36.2.6

Datæ litterarum quæ vitia pariant, remiſſiuè. 1.37.1.7

Datæ ſtatur ſi plures impetrant in eadem Eccleſia, vt prima impetrans præferatur, & ſolus admittatur. 1.57.2.8

Datæ tempus, non ſignatæ ſupplicationis attenditur, quando duo concurrunt ſuper eodem beneficio ad cognoſcendum cui prius jus quæſitum eſt. ibid.4

Datæ tempus, non illud, quo literæ per Cancellarium expediuntur, attenditur, vt quis poſſit facere fructus ſuos. 1.58.2.5

Datio in ſolutum voluntaria, & extrajudicialis ob læſionem vltra dimidiam reſcindi poteſt. 2.126.1.18

Datio in ſolutum ſoluit laudemium. 2.146.1.23

Datum ob turpem cauſam non repetitur quando turpitudo verſatur etiam ex parte dantis. 3.27.2.3

Τὸ *Debet*, importat neceſſitatem. 1.685.1.5.& 1.709.1.8 & 2.497.1.2.

Debitor ſuſpectus de fuga in carcerem feſtis diebus detrudi poteſt. 1.410.2.28

Debitor qui iurauit creditori nullum grauamen ſuper re pignorata inferre donec ſoluerit debitum, non auditur repetens pignus nolendo compenſare fructus in ſortem, ſed debet prius debitum integraliter ſoluere, & demùm rem cum fructibus inde perceptis expoſcere. 1.379 1 8

Debitor, cui creditor in tempus prolixius terminum ſolutioni præſtitutum prorogauit, & diſtulit, dilatione priore pendente in excommunicationis ſententiam non incidit, à qua prius fuerat cum reincidentia abſolutus à judice Eccleſiaſtico. 1.693.2.5

Debitorem fugientem poteſt creditor propria auctoritate ſubſequi, & detinere. 2.171.1.4

Debitor principalis quando eſt abſens à loco ſui domicilii poteſt fidejuſſor illo non excuſſo conueniri. 2.178 1 12

Debitor per diſtrictionem canonicam compellitur à fidejuſſione fidejuſſorem abſoluere, qui à creditoribus moleſtatur. 2.179 1.1

Debitor principalis quando eſſet rixoſus, poteſt fidejuſſor conuenire illum, vt à fidejuſſione liberet. 2.183.2.17

Debitor clericus ratione depoſiti penes ſe facti non gaudet priuilegio huius cap. 2.187.2.13

debitor ad Eccleſiam confugiens, pro debito in ea capi non poteſt. 2.446.1.39

Debitores falliti, ſeu decocti an Eccleſiaſtica gaudeant immunitate, remiſſiuè. ibid.41

Debitores ſunt liberi à debito ſoluendo ſuo creditori hæretico. 3 85 2.6

Debitor tenetur recipere ſuum debitum, vel condemnationem in ſuum fauorem factam in moneta quantumcunque minutiſſima. 3.169.2.18

Debiti in inſtrumento ſi exprimitur cauſa, condemnabitur debitor, niſi probet indebitum: ſi non exprimitur, neceſſe eſt vt creditor probet id fore debitum. 2.560.1.2

Debitum negans non gaudet beneficio huius cap. 2.187.2.2.1

Debitum non confitens non gaudet beneficio huius cap. 2.188.2 25

Debitum compenſandi animo an cenſeatur relictum quod datur, vel legatur creditori, oſtenditur. 2 216.1.6

Debitum jure naturæ habet qui in bonis patris, & matris, & auiæ, in quo grauari nequit, & filius rogatus de reſtituenda hæreditate ſub conditione detrahit debitum jure naturæ, & Trebellianicam. 2.217.2.8

Debitum, ſeu onus rei, vel perſonæ promiſſum, vel debitum, auctis rebus, vel perſonis, quibus onus debetur, non augetur. 2.384 2.2

Debitum ex voto, ſi ad vnicam menſuram ſolui ſolet, ad illam inpoſterum ſolui debebit, ſi verò ad diuerſas, liberabitur ſi ſoluerit ad minorem. 2 384.1.8

Debitum debitor agnoſcere videtur, qui de nouo promiſit, vel partem debiti ſoluit, aut pignus, ſeu fidejuſſorem dedit. 2 388.1.4

Debitum petere non poſſit vxorata per vim cognita ab affine. 2.546.2.4

Debita, & jura conditionalia, ſi deſcendant ex contractu, quamvis adimpleatur conditio poſt condemnationem, confiſcantur propter hæreſim, ſecus ſi deſcendant ex vltima voluntate. 3.72.1.6

Debitum reddere non poteſt coniux conſcius impedimenti dirimentis. 3.324.2 3

Debitum petere non poteſt coniux dubius de valore matrimonii, tenetur tamen reddere, intellige vt ibidem. 3.585.1.5

Index Rerum, & Verborum,

Decalogi præcepta remitti, & ſolui non poſſunt. 1.7.1.8

Decalogi præcepta ſunt jura naturalia,& indiſpenſabilia.ibid.9

Decanus dicitur in dignitate conſtitutus. 1.37.2.4

Decani officium, & dignitas quanta,remiſſiuè. 1.168.2.4

Decanus quam dignitatem & officium habeat, remiſſiuè. 2.211.1.3

ad *Decanatum* requiſita quæ, remiſſiuè. 1.90.1.14

To *Decepta*, in hoc text. quomodo intelligatur, oſtenditur. 1.134.1.17

Deceptio intra dimidiam juſti pretii tanquam minus malum impunè permittitur, non tamen tanquam licita approbatur. 2.125.1.3

Deceptio minus dimidia reſpectu venditoris dicitur interuenire quando res, quæ valet 100. diſtracta fuit minus quinquaginta. ibid.5

Deceptus in quantitate rei poteſt agere ad ſupplementum, etiamſi deceptio fuerit citra dimidiam, quando cœpit actus à menſura. 2.191.2.7

Decimas prædiales illi Eccleſiæ ſoluere tenentur Reges, & Principes vbi prædia ſita ſunt, perſonales verò vbi diuina audiunt officia. 1.286.2.9

Decimæ prædiales curato illius Parochiæ debentur,cuius loco prædia ſita ſunt. 1.456.2.2

Decimarum perceptio per teſtes ſinguiares probatur.1.503.2.6

Decimas, quæ juſtè, & ex legitima conceſſione à laicis obtinentur, an poſſit laicus contra laicum præſcribere, oſtenditur. 1.612.2.3

Decimæ ſunt ſoluendæ de patrimonio, ad cuius titulum quis fuit ordinatus. 2.58.1.6

Decimæ in vim alienationis poſſunt concedi ab Epiſcopo,ſiue alio Prælato cum conſenſu Capituli, ſeu Conuentus, cum cauſæ cognitione, & aliis ſolemnitatibus. 2.95.2.2

Decimas titulo feudi, vel alio temporali ante Concilium Lateranen. potuerunt inferiores Prælati concedere, ſed ex eo deinde fuit prohibitum. 2.98.2.3

Decimæ ſi laicis conceſſæ reperiantur, & neſciatur an poſt, vel ante Concil. Lateranen. fuerint conceſſæ, in dubio poſt Conc. conceſſæ cenſentur. ibid.4

Decimarum exemptio an poſſit emi,oſtenditur. 2.112.1.5

Decimarum, & beneficii fructus poſſunt vnicuique etiam laico locari. 2.135.2.3

Decimæ feudales hodie retineri non poſſunt à laicis, niſi Eccleſiam compenſauerint de re majori, vel æquali 2.160.1.4

Decimam poteſt obligare dominus, cui illa in feudum data fuit. 2.169.1.3

Decimæ prædiales regulariter illi ſunt Eccleſiæ tribuendæ in cuius territorio prædia ſita ſunt; perſonales verò debentur Eccleſiæ in qua audiuntur diuina, & Sacramenta percipiuntur. 2.235.1.3

Decimæ ſunt res quæ Eccleſiarum miniſtris ratione miniſterii Sacramentorum perſoluuntur. 2.236.2.8

Decimæ, Primitiæ, & Oblationes in quo differant,oſtenditur. ibid.9

Decima definitur vt ſit decima pars fructuum ad quam petendam jus competit Eccleſiis Parochialibus ratione miniſterii Sacramentorum. ibid.10

Decimæ aliæ ſunt prædiales, aliæ perſonales. 2.237.1.11

Decimarum quatuor genera exprimuntur, quæ in veteri lege debebantur. 2.227.2.1

Decimarum diuiſio ponitur. ibid.2

Decimæ, & primitiæ differunt inter ſe. ibid.3

Decimas de propriis prædiis, ſiue patrimonialibus clerici ſoluere debent. 2.238.1.5

Decima ſoluitur etiam ab habente priuilegium noualium, de agro nuper ad culturam redacto,ex quo aliquid non modicum antea percipiebatur. 2.239.2.2

Decima ex leguminibus in parua quantitate collectis ſoluenda non eſt. ibid.3

Decima ſolui debet de pretio, quo paſcua, ſeu paſtura vendita eſt. 2.240.1.3

Decima ſoluitur de apibus, apumque examinibus,alueariibuſve ipſis, & de earum fructu, cera ſcilicet,& melle. 2.240.2.2

Decima de omni fructu ſoluenda eſt. ibid.3

Decima de foliis mororum ſaltem ex conſuetudine ſolui debet. ibid.4

Decima ſoluitur de palea, de lino, & canape, de croco, & lacte, de caſeis, de butyro. ibid.6

Decimæ integræ ſolui debent ſine deductione expenſarum. 2.241.1.1.2

Decimæ prædiales ſolui debent ſtatim ac fructus collecti ſunt. ibid.3

Itavt ſi pereant, teneatur is, qui ſoluere, vel monere debet. 2.241.2.9

Decimas conſuetas ſi quis tardiùs daret, mortaliter peccaret. 2.241.1.4

Decimæ perſonales regulariter debentur ſolùm in fine anni. 2.241.2.6

Decimæ prædiales ſtatim debentur abſque eo quod petantur à Parocho. ibid 1

Decimæ nouallũ debentur Eccleſiæ in cuius Parochia ſurgunt, ſi verò non ſunt in certa Parochia, debentur Diœceſano,qui poteſt ſibi retinere, vel alteri Eccleſiæ concedere. 2.145.1.1

Decimæ prædiales regulariter illi ſunt Eccleſiæ tribuendæ, in cuius territorio prædia ſita ſunt. ibid.2

Decimæ quæ in aliqua parochia certæ non ſunt, Epiſcopus alteri poteſt Eccleſiæ ſine conſenſu Capituli concedere. ibid.

Decimæ Epiſcopo debentur, vbi prædium non eſt in alicuius parochia ſitum. 2.245.2.5

Decimæ quaſi debitum exigi poſſunt. 2.245.2.1

Decimæ an, & quando debeantur de jure diuino, & humano, oſtenditur. ibid.2.3.4

Decima laico jure hæreditario concedi non poteſt. 2.246.2.1.5

Decimandi jus tanquam ſpirituale non poteſt laicis competere. ibid.3

Decimas non ſoluens cùm teneatur, excommunicari poteſt monitione præmiſſa. ibid.4

Decimarum ſolutio fit vti de onere, non verò de decima vera, & formali. 2.147.1.3

Decimæ, vel oblationes Eccleſiæ laicis concedi non poſſunt, & Prælatus contra faciens eſt puniendus. 2.147.2.1

Decima eſt onus reale, & ſequitur poſſeſſionem. 2.248.1.5

Dicimas ſoluere quis compellitur per excommunicationem de molendinis, & aliis hic contentis. 2.249.1.1

Decimas non ſoluens cum teneatur, excommunicari debet monitione præmiſſa. ibid.2

Decimæ non poſſunt per laicum in alium laicum aliquo titulo transferri. ibid.4

Decimæ conceſſæ in feudum ante Concil.Lateranen. reuerſæ ad Eccleſiam ſeu Prælatum non poſſunt iterum infeudari laicis. ibid.

Decimas, quas laici juſto titulo feudi perpetui habent à legitimo ſuperiore, an poſſint licitè ipſi laici in alios laicos transferre, oſtenditur. ibid.6.7

Decima perſonalis debetur Eccleſiæ vbi quis percipit Sacramenta, licèt alibi lucrum contigerit. In prædiali verò ſtatur conſuetudini, ſi in aliena parochia colonus prædium coluit. 1.149.2.8

Decimæ perſonales debentur vbi quis recipit eccleſiaſtica Sacramenta, & audit Diuina. ibid.2

Decimæ perſonales ſunt, quæ ex acquiſitis ex induſtria, artificio,vel contemplatione perſonæ ſolui debent. 2.150.1.4

Decimæ animalium inter prædiales computantur, & ideo debentur illi Eccleſiæ in cujus parochia animalia morantur, & paſcunt. ibid.5

Decimæ de omnibus fructibus prædiorum etiam in anno ſæpius productis ſoluendæ ſunt. 2.250.2.1

Decimæ toties ſoluendæ ſunt, quoties ager in anno fructus protulerit. ibid.2

Decimarum debitor ſi in foro exteriori monitus non curat ſoluere, eccleſiaſtica diſtrictione cogendus eſt, à qua non abſoluitur niſi plena reſtitutione ſequuta. ibid.4

Decimæ prædiales ſoluendæ ſunt expenſis non deductis.2.250.2.1

Decima ex omni frumento, & grano ſolui debet. 1.251.1.2

Decima ex omni fructu ſoluenda eſt. ibid.3

Decima ex pecoribus ſolui debet cùm illi nutriti fuerint.ibid.4

Decima ſoluitur de negotiatione. ibid.6

Decima ſoluitur de militia, ſeu de captis juſto bello. ibid.7

& de venatione. ibid.8

& ex omnibus bonis, quæ nobis proueniunt, & quodammodo frugifera ſunt. ibid.9

Decimæ prædiales ſine diminutione ſeminis, & expenſarum ſolui debent. ibid.10

Decimæ de redditibus molendinorum ad ventum ſoluendæ ſunt. 2.251.2.1

Decima non ſoluitur de malè acquiſitis. ibid.3

Decima ſoluitur de molendino ad ventum. ibid.4

Decimæ de jure debentur ex his rebus, quæ non ſunt reſtitutioni obnoxiæ,quamvis cum peccato publico lucrẽtur.ibid.5

Decima de illicitè acquiſitis ratione prædiorum ſoluenda eſt. ibid.7

Decimam Deo de propriis offerre tenetur omnis homo, in quantum Deo ſubditus eſt. 1.252.1.2

Decimam ſoluere debent dominus & colonus ſine deductione ſeminum, & ſumptuum, & non cui voluerint Eccleſiæ, vel pauperibus, ſed Eccleſiæ cui debentur, nec ab hoc excuſantur propter malitiam clericorum. 2.253.1.1

Decimæ prædiales ſoluendæ ſunt non deductis expenſis. 2.253.2.2

Decimæ ſolui debent clericis,& non aliis pauperibus. ibid.5

Decimæ integrè, & ſine diminutione ſoluendæ ſunt. ibid.6

Decima propter ſterilitatem denegari non poteſt. ibid.8

Decimas ſoluendi onus eſt reale, & ſequitur poſſeſſionem. 2.254.1.13

Decimæ perſonales debentur expenſis priùs deductis. 3.256.1.3

Decima duplex da vna, & eadem re, ſiue de eodem aceruo, ſolui non debet. ibid.8

Decimas præſcribens in aliena Parochia, ſi ibi inſurgunt noualia, ipſorum decimas non habebit. 2.256.2.1

Decima non ſoluitur de legato, vel hæreditate. ibid.7

Decima non ſoluitur ex immobilibus. ibid.8

Decimæ noualium regulariter debentur parochiæ in cuius finibus coliguntur. 2.257.5.4

Extenditur ad quaſcunque decimas. ibid.5

Decimæ quando per præſcribentem fuerunt receptæ in nemoribus, vel paſcuis, tunc ſi illa redigantur in culturam, is qui percepit decimas habebit & nouales. ibid.6

Decimæ fructuum, qui naſcuntur in parochia Epiſcopi ſeu Eccleſiæ Cathedralis, Epiſcopo debentur. 2.257.2.8

Decimæ omnium fructuum prædii debentur ei qui decimas ibi præſcripſit, ſed ad aliud prædium præſcriptio non extenditur. 2.258.1.1

Decimæ ex herbis debitæ debentur etiam ex terreno in quo herbæ naſcuntur ad culturam redacto, ex fructibus inde prouenientibus. ibid.3

Decimæ coram Eccleſiaſtico judice ſunt petendæ. 2.258.2.2

Decima in Parochia Eccleſiæ Cathedralis Epiſcopo debetur. ibidem 3

Decimæ ad Rectorem Parochialis ſpectant. ibid.5

Decimæ minutæ ſunt, quæ ex hortis, pullis, & ovis ſoluuntur. ibid.9

Decimæ illæ ſoluendæ neceſſariò ſunt, quæ debentur de jure diuino, vel de loci conſuetudine. 2.260.1.3

Decimæ prius ſunt ſoluendæ quam cenſus, ſeu tributa, & ſi priùs illa ſoluuntur, poſtea decimari debent. 2.261.1.2

Decima eſt onus reale, ac proinde ſequitur fructuum poſſeſſorem ſeu detentorem. ibid.3

Decima non ſoluitur de dote Eccleſiæ, id eſt, de paſſalibus, & manſis, niſi huiuſmodi paſſalia fuiſſent prius tributaria. 2.375.1.6

Decimæ ex prædiis Eccleſiarum intra alterius Parochiæ limites ſitis eidem Parochiæ ſoluendæ ſunt. 2.375.2.8

Decima an debeatur ex iis prædiis, ex quibus Eccleſia non erat ſolita percipere, remiſſiuè. 3.149.1.5

Decimas de manu laici ſine Epiſcopi conſenſu religioſæ perſonæ recipere non poſſunt. 3.208.2.10

Decimæ in bonis Eccleſiæ numerantur. 3.337.1.2

Decimæ, oblationes, & primitiæ differunt. ibid.3.

decimæ quot ſint. ibid.

Dec malis cauſa quando tangit jus indiſtinctè, non cadit in laicum eius cognitio. 1.378.1.5

Decimandi jus concedi non poteſt laico, præſertim poſt Concil. Lateranen. 2.247.2.2

Declaratio, ſeu interpretatio fieri debet non perimendo, ſed exponendo quæ dicta ſunt. 3.11.1.5

Declaratio retrotrahitur ad tempus factæ diſpoſitionis. 3.137.2.9

Declaratio producit effectum ex eo tempore tantum, quo fit. 3.187.1.4

Declaratoria vt ſit locus, neceſſariò exigitur contumacia. 3.325.1.5

Decocti à teſtimonio repelluntur. 2.497.2.10.

Decretales ſibi ipſis vel aliis juribus contrariæ reſecatæ fuerunt. 1.412.2.4

Decretalis cenſetur Epiſtola Pontificis aliqua dubia interpretantis. 1.185.1.4

Decretalis epiſtola vim conſtitutionis habet. 1.361.2.7

Decretalis aliqua extrauagans quando allegatur, de qua meritò Judex dubitat, tunc ſi eſt conformis juri communi, poteſt ſecundùm eum judicare. 1.577.1.1

Decretum, vel ſcriptura teſtimonialis non eſt de ſubſtantia electionis. 1.102.1.17

Decretum irritans non ampliat diſpoſitionem principalem, ſed tanquam acceſſorium illius naturam ſequitur. 1.252.2.13

Decreti irritantis effectus qualis, remiſſiuè. 1.189.1.4

Decretum irritans ligat etiam ignorantes quoad actus nullitatem, non verò quoad pœnam. ibid.5

Decretum ſecundum non habet locum in realibus actionibus. 1.397.2.33

Decretum judicis in poſſeſſorio plenario habet vim ſententiæ diffinitiuæ. 1.442.1.12

Decretum ſecundum interponendum eſt poſt primum intra tempus à judice definitum. 1.448.1.2

Decretum factum nullo confecto proceſſu eſt nullû. 1.487.2.14

Decretum irritans ligat etiam ignorantes. 2.59.2.8

Defectus corporis abſque culpa proueniens impedimentum præſtans executioni alicuius actus, ſeu Officii Ordinis, licèt quoad Ordines ſuſcipiendos abſolutè irregularitatem inducat, tamen quantum ad ſuſceptos non reddit quem irregularem, ſed ſolùm quoad illum actum, ſeu officium, ad quod eſt inhabilis. 1.73.2.3

Defendere aliquem promittens intelligitur contra alios, non contra ſeipſum. 1.600.2.2

Defendere qui ſe poteſt per procuratorem ex gratia Principis, poterit alia pars aduerſa ipſum accuſare etiam per procuratorem. 3.9.1.3

Defendere ſe poteſt quilibet vſque ad occiſionem iniuſti aggreſſoris. 3.93.2.5

Defendere ſua quis poteſt vſque ad occiſionem iniuſti aggreſſoris, præcipuè ſi probabilis ſpes non ſit aliter illa recuperandi. ibid.4

Defendendi proximum obligatio in priuatis perſonis prouenit ex lege charitatis, in aliis verò conſtitutis auctoritate publica ad audienda crimina, vel ad defendendum ſpecialiter conductis, prouenit ex juſtitia. 3.94.1.7

Defendere proximum, & damnum imminens auertere non valens, tenetur in foro conſcientiæ illud reuelare ei, cui imminet, vt per eum auertatur. 3.98.2.20

Defendere tenemur iniuſtè aggreſſum, ſiue clamet, ſiue non. 3.99.1.2.6

Defendere tenetur quis proximum etiam inimicum, & non Chriſtianum. ibid.2.8

Defendere vitam, & bona proximi defenſione indigentis, & volentis quilibet tenetur ſub peccato mortali, ſi commodè, & abſque notabili damno poterit. 3.1.1.2.5

Defenſores hæreticorum qui dicantur, oſtenditur. 3.68.1.2

Deficiens in purgatione, aut eam ſibi in jure indictam ſubire recuſans, præſumptione admodum vrgenti conuincitur. 3.24.1.3

Deficiens in purgatione quas pœnas incurrat, remiſſiuè. 3.257.2.2

Deficiens in purgatione, aut eam ſubire ſibi jure indictam recuſans, præſumptione admodum vrgenti conuincitur. 3.259.2.10

Deformitas corporis ex ſe ſola promoueri quemquam impedit. 1.73.2.5

Defunctorum vltimas voluntates exequi poteſt Capitulum, Sede vacante, quatenus jure ordinario competebat Epiſcopis. 2.93.2.14

Defunctus qui è viuis diſcedens ſufficienter prouidit reſtitutionem, an ex hoc liberetur, etiamſi ejus hæres negligat reſtituere, oſtenditur. 3.125.2.4

Degradatio. Vide *Depoſitio*.

Degradatus, vel ſuſpenſus celebrans, & monitus non deſiſtens, excommunicatur, & ſi nec ſic deſiſtat, per ſæcularem poteſtatem ad requiſitionem Eccleſiæ exilio damnatur. 3.170.5.1

Delegantis morte non expirat juriſdictio delegati coram quo erat lis conteſtata. 1.237.1.1

Delegari poſſunt ea, quæ ſunt Ordinis, ſi delegatio ex juſta cauſa fiat. 1.94.2.1

Delegare non poteſt alteri is, cui committitur executio nudi miniſterii. 1.235.1.14

Delegatio clauditur intra tempus reſcripti delegatorii, niſi partes tempus prorogauerint. 1.227.1.2

Delegatio facta dignitati, non expreſſo nomine proprio, tranſit ad ſucceſſorem. 1.234.1.1.2

Delegatio facta perſonæ, ejus nomine proprio expreſſo, eſt perſonalis, & cum perſona extinguitur. 1.234.2.4

Delegatio finitur recuſatione delegati. 1.244.1.6

Delegatio morte delegantis re integra finitur. 1.248.1.3

Delegatio finitur ſi delegatus in totum ſubdelegauerit cauſam ipſam. 1.251.2.5

Delegatio finitur, ſi delegatus ex altera cauſa adiecta pronunciauerit ſe judicem incompetentem. 1.252.1.6

Delegatus poteſt ſententiare ſuper exceptionibus propoſitis pro impedienda exequutione Bullarum Apoſtolicarum. 1.59.1.18

Delegatus in jure aliquando appellatur, qui vice alterius creditori datus eſt. 1.222.1.17

Delegatus judex aliquando idem eſt atque judex datus. ibidem 18

Delegatus judex multoties dicitur etiam in jure ille, cui juriſdictio mandata eſt. ibid.19

Delegatus Papæ poteſt procedere non ſolùm contra partes, ſed etiam contra eos, qui manifeſtè impedirent ſuam juriſdictionem. 1.223.2.1.2

Delegatus poteſt coërcere tam priuatos quàm magiſtratus juriſdictionem & imperium obtinentes, qui ſuam impedirent juriſdictionem. 1.224.1.5

Delegatus etiam Epiſcopi, & alterius cuiuſcunque inferioris poteſt punire eos, qui ſuam impediunt juriſdictionem. Ibid.6

Delegati poſſunt per Eccleſiaſticas cenſuras impedientes coërcere quoties ſecundùm perſonarum & negotii qualitatem viderint expedire. ibid.2.17

Delegati coërcere poſſunt impedientes ſuam juriſdictionem non ſolùm per alias cenſuras, ſed etiam per excommunicationem majorem. 1.225.5.13

Index Rerum, & Verborum,

Delegatus Papæ impeditus ſubdelegare poteſt cauſam, quæ ſine ipſo commodè terminari poteſt. 1.226.2.8
Delegatus ob debilitatem vices ſuas ſubdelegare poteſt, niſi cauſa ſit grauis. ibid.2
Delegati inferioris aſſertioni creditur, dum aſſerit ſe ob cauſam abſentiæ ſubdelegaſſe. ibid.3
Delegatus poteſt punire pœna juris non obtemperantes, & ſi certa pœna per jus ſtatuta non eſt, imponere arbitrium. 1.227.1.9.
Delegatus per ſimplicem commiſſionem cauſæ poteſt citare, contumacem punire, & reliqua facere, quæ ſpectant ad cauſam. 1.227.2.1
Delegatus Papæ exequitur ſuam ſententiam, quam exequi non poteſt, aut non vult is, cui eam exequendam commiſit. 1.228.2.1
Delegatus Principis exequitur ſuam ſententiam. ibid.2
Delegatus Cenſoris aduerſus Ordinarium agere poteſt. ibid.
Delegati juriſdictio expirat poſt diffinitiuam executioni mandatam. 1.229.1.1
Delegatus executioni ſententiam mandare poteſt. 1.229.2.2
Delegati juriſdictio extinguitur lata ſententia. ibid.3
Delegatus ad vniuerſitatem cauſarum poteſt cognoſcere de nullitate ſuæ ſententiæ, ſecus in delegatu ad vnam cauſam, ibidem.
Delegatus datus etiam ad diem reo abſente non per contumaciam, non reſtituet actorem, licèt poſſeſſionem & dejectionem probare volentem. 1.229.2.1
Delegatus Papæ eſt major, & dignior Ordinario quoad cauſam ſibi delegatam. 2.230.2.1.2
Delegatus excommunicare poteſt. ibid.5
Delegatus juris formam ſeruare debet, & rationabiliter exceptiones admittere, vbi contraria voluntas Papæ non apparet. 1.233.2.1
Delegatus judex non poteſt inſtituere, licèt poſſit pronuntiare aliquem eſſe inſtituendum. 1.235.2.2
Delegatus qui eſt dominus impetrantis recuſari poteſt. 1.236.2.1.2
Delegatus Papæ quando committit alicui cauſam non in totum, tunc à ſubdelegato non ad Papam, ſed ad ipſum delegatum appellari debet. ibid.1
Delegata juriſdictione integra morte delegantis finitur. 1.237.1.2
Delegatus ſi citauit ante mortem delegantis, perpetuata eſt ejus juriſdictio, & appellationi renunciat, qui coram judice à quo appellauit, litem proſequitur. 1.238.1.8
Delegatus delinquens in non exequendo mandatum Papæ, vel Regis, non poteſt per alium inferiorem puniri. 2.240.1.12
Delegatus debet ſeruare juris ordinem. ibid.2.2
Delegatus etiam poſt litem conteſtatam remouetur ex noua cauſa, & alius ſubrogatur. 1.242.1.8
Delegatus Papæ ſententiam ſuam vſque ad annum exequi poteſt. 1.243.1.1
Delegatus expleta delegatione poteſt intra annum abſoluere excommunicatum à ſe volentem obedire, non tamen eo elapſo. ibid.2
Delegatus lata ſententia non habet tempus ad exequendum eam, niſi vnius anni. ibid.4
Delegatus judex licet poſt exequutam ſententiam functus ſit officio ſuo, tamen ſi ſtatim executione facta victus rem occupet, poterit iterum cognoſcere, &c. ibid.17
Delegatus Papæ poteſt principium, medium, & finem cauſæ conjunctim, & diuiſim ſubdelegare. 1.244.1.1
Delegatus à Principe non ſolùm conjunctim, ſed etiam diuiſim cauſam ſibi commiſſam ſubdelegare poteſt. ibid.3
Delegatus nullus etiam Principis poteſt ſubdelegare cum facultate ſubdelegandi. ibid.2.8
Delegato etiamſi non fuiſſet commiſſa cauſa appellatione remota, adhuc ad illum eſſet appellandum, ſi non ſubdelegaſſet in totum. ibid.9
Delegatus cum clauſula, *appellatione remota*, non poteſt ſubdelegare. ibid.10
Delegatus Papæ ſicut poteſt committere totam cauſam, ſic & ſolam citationem, & punire contemptorem. 1.245.2.5
Delegatus Papæ niſi malitioſè ſe exoneret, ſubdelegatum compellit ad ſuſcipiendam ſubdelegationem, in correctione tamen ſuæ dignitati, & perſonæ deferre debet. ibid.1.1
Delegatus Principis poteſt ſubdelegare. ibid.
Delegatus punire debet partem quæ curat impedire ne ſtatuto die procedatur. 1.247.1.1.init.
Delegato vbi fuit commiſſa cauſa ſub certo termino finienda, ſi malitia alterius partis non finiuit, quid faciendum, oſtenditur. ibid.18
Delegatus quis non creditur niſi delegationem probet. 1.248.1.1
Delegato judici, etiamſi ſit vir excelſus atque illuſtris, aſſerenti habere mandatum delegationis non creditur, niſi eo præſentato. ibid.2
Delegatus ſubdelegatum collegæ impediti non tenetur admittere, ſi in reſcripto eſt clauſula, *Quod ſi ambo, &c.* 1.250.1.2
Delegato judici ſi mandatur vt illum abſoluat qui dicit ſe injuſtè excommunicatum, ante probationem illum abſoluere tenetur. Si autem dicat excommunicationem nullam, probationem nullitatis ante pronuntiationem admittere debet. 1.251.1.1
Delegatus ſi pronuntiauerit ſe juriſdictionem non habere, ipſam etiam de conſenſu partium non reaſſumit. 1.252.1.2
Delegatus non poteſt reuocare ſententiam interlocutoriam. ibid.
Delegati excommunicare poſſunt eos, in quos delegatam habent juriſdictionem. 1.253.1.2
Delegatus extendere non poteſt ſuam juriſdictionem ad perſonas in reſcripto ſuæ delegationis, ſaltem per generalem clauſulam minimè contentas. ibid.2.3
Delegatus judex recuſatus poteſt compellere litigantes ad eligendos arbitros coram quibus cauſa recuſationis probetur, & decidatur. ibid.1.3
Delegatus judex vt quis poſſit eſſe, debet habere vigeſimum ſuæ ætatis annum completum, de conſenſu verò partium excedere decimum octauum. ibid.2.1.2
Delegatorum, vel arbitrorum plurium ſimpliciter datorum poteſtas expirat per mortem vnius. 1.254.1.1
Delegatorum vno decedente, delegatio extinguitur quoad alios. ibid.
Delegatus Papæ ſubdelegare poteſt, licèt datus ſit ex officio, vel de partium conſenſu, vel cum clauſ. prælectionis, videlicèt, *Quod ſi non omnes, tu cum alio exequaris.* 1.254.2.1
Delegatus non poteſt ſe intromittere de cauſa delegata, quia cenſetur priuatiuè commiſſa. 1.258.2.3
Delegati Papæ deſidia, vel malitia ſi quis perſeuerat in peccato, Ordinarius loci poteſt ſupplere, non obſtante, quod cauſa fuerit delegato commiſſa. 1.269.1.8
Delegatus Papæ, qui contumacem excommunicavit, vel petitorem in poſſeſſionem rei induxit, ſi moriatur, nemo, neque Ordinarius poteſt hunc abſoluere, excepto, &c. 1.273.1.9
Delegatus Principis eſt dignior ordinario quoad cauſam delegatam. ibid.10
Et dicitur major quoad illam cauſam in qua eſt delegatus. ibid.
Delegatus cenſetur, cum à lege committitur juriſdictio. 1.275.2.13
Delegatus judex non ſolùm de cauſa ſibi nominatim commiſſa, ſed & de alia quoque, quæ incidenter aduenit, poteſt cognoſcere. 1.337.2.4
Delegatus lapſu triennii non obſtante poteſt in cauſa ſibi commiſſa procedere. 1.366.1.1
Delegatus ab Ordinario an poſſit ſuam ſententiam executioni mandare oſtenditur. 1.372.1.3
Delegatus poteſt recuſari ſuſpectus. ibid.2.2
Delegatus judex, cui eſt commiſſa cauſa appellationis, poterit abſque noua commiſſione cognoſcere de cauſa principali, ſi appellatio fuerit juſtificata. 1.378.2.6
Delegatus neceſſarius in teſtem remouetur à judicando, & alius ſubrogatur. 1.537.2.1
Delegatus poteſt eſſe arbiter. 1.570.1.10
Delegatus inferioris à Principe ad vnam cauſam, non poteſt totam illam ſubdelegare, niſi articulum nudi miniſterii. 1.664.1.4
Delegatus, cui committitur aliqua cauſa, remota appellatione, ſi poſt citationem init ad Sedem Apoſt. poteſt in cauſa procedere ſecundùm formam juris, ſed ſi init ante citationem, non poteſt procedere. 1.676.2.1
Delegatus nullus cauſæ habet poteſtatem, aut exercitium ante literarum præſentationem. 1.678.2.5
Delegatus etiam datus cum clauſ. Appellatione remota, recuſari poteſt, ſi eſt conſanguineus impetrantis, vel ſi fuit Aduocatus ejus in illa cauſa. 1.691.1.1
Delegatus inferioris à Principe non poteſt ſubdelegare. 1.717.1.4
Delegatus ad vniuerſitatem cauſarum poteſt cauſam particularem delegare, non tamen vniuerſalem juriſdictionem in alium transferre. ibid.2.5
Delegatus Papæ habet expenſas victus vbi exit domum. 2.6.2.3
Delegatus virtute clauſulæ, *contradictores*, &c. non poteſt alia pœna ponire, quàm per viam excommunicationis, & interdicti. 2.57.1.2
Delegatus ad cauſam matrimonii, ſi ferat ſententiam diuortii ſuper reſtitutione dotis, poteſt pronuntiare. 2.609.2.1.2
Delegatus à Principe ſicut ipſe Princeps poteſt inquirere non præcedente diffamatione. 3.15.2.14
Delegatus poteſt punire teſtem, qui in teſtimonio ferendo coram ſe deliquit. 3.170.2.2
Delicati ob clerici percuſſionem excommunicati, ab Epiſcopo abſolui poſſunt. 1.298.2.3
Delinquentibus priora commiſſa delicta nõ obſtant etiam quo-

ad

ad gradus, & honores aſſequendos, quando poſtea verè emendatam vitam oſtendant. 1.84.2.5
Delicta nonunquam dignitate augentur 1.140.2.18.1.384.2.3. & 3.82.1.18
Delictum notorium quod dicatur, remiſſiuè. 1.165.2.2
Delictum non probatur per inſtrumentum, vel ſcripturam. 1.291.2.3
Delicti ratione ſortitur quis forum in eo loco, quo deliquit. 1.380.2.2
Intellige ſi ibidem inueniatur. ibid.
Vel niſi de more remittatur. ibid.
Delinquens in mari à quo judice puniri poſſit, remiſſiuè. ibidem 3
Delinquens in confinio duarum Prouinciarum, à cuius Prouinciæ judice puniri poſſit, remiſſiuè. ibid.6
Delictum ſi ſit in vno loco inchoatum, & alibi conſummatum an poſſit delinquens vtrobique puniri, remiſſiuè. ibid.7
Vtrum verò qui inchoat delictum in hoc territorio & illud conſummat in alio, incurrat excommunicationem latam per ſtatutum huius territorii. ibid.
Delicti judex priuare poteſt delinquentem beneficio, quod habet extra territorium, executio verò debet fieri per judicem loci. 1.381.1.9
Delicti ratione efficitur quis de juriſdictione alterius. 1.486.2.2
Delictum probatum per modum exceptionis, non punitur pœna ordinaria. 1.483.1.5
Delictum rei ſi probari poteſt tunc non eſt admittenda probatio quòd non deliquerit. 1.490.1.5
Delictum à famulo perpetratum domini conſenſu factum præſumitur quando habuit cauſam continuam, & ſucceſſiuam, cui dominus potuit veroſimiliter occurrere. 1.524.2.3
Delictum à famulo, vel filio, aut amico perpetratum præſumitur factum de mandato domini, vel patris, vel amici, in cuius commodum reſultauit. 1.540.2.3
Delicta eorum, qui alias moribus, & ſcientia claruerunt, mitiùs accipienda ſunt. 2.55.2.6
Delicti ratione in ſe, vel bona commiſſi ſi quis aliquem conueniat ciuiliter, non tamen poterit per eum reconueniri nec ciuiliter, nec criminaliter. 2.361.1.6
Delictum in dubio præſumitur in foro conſcientiæ, & ad vtilitatem animæ, & ex quo illud eſt vtile. 2.429.1.4
Delinquens in Eccleſia non gaudet ejus immunitate. 2.451.1.2
Intellige quando ex propoſito, & ſub ſpe immunitatis. 2.2.3
Delinquens prope Eccleſiam, ſi poſt delictum ad eam confugiat, an ejus immunitate gaudere debeat, oſtenditur. ibid.3
Delinquens in vna Eccleſia poteſt etiam capi in alia, etiam in ea non deliquerit. 2.452.1.6
Delinquens ſemel in Eccleſia, illius immunitate non gaudet, etiam pro aliis delictis ante, vel poſt per eum extra Eccleſiam commiſſi. ibid.7
Delinquens in Eccleſia ſi delictum fuerit leue, gaudet ejus immunitate. 2.453.1.11
Delictum in dubio præſumitur in foro conſcientiæ cum agitur de ſalute animæ. 2.468.1.8
Delictum ſolius Prælati Eccleſiæ non nocet. 2.516.1.7
Delictum eorum, qui caſu, aut imprudentia, ſiue etiam facti ignorantia quicquam admiſerunt, leuius punitur. 2.519.2.6
Delictum extra regnum commiſſum, & jam pœna punitum, an poſſit iterum accuſari in regno, remiſſiuè. 2.4.1.3
Delinquens, vt conſoleret conſanguineos, mitiùs puniendus eſt. 3.86.2.4
Delictum faciliùs expiatur ex quadam pietate commiſſum, quam vbi impietas præſtat cauſam delicti. 3.87.1.10
Delictum, qui ſciuit committendum, & prohibere potuit, & non prohibuit, eadem pœna tenetur, qua ipſe delinquens. 3.97.2.18
Delicto committendo obuiare quando quis teneatur, oſtenditur. 3.98.1.19
Delictum vt furtum, &c. prohibens ne impediatur peccat mortaliter, & an teneatur ad reſtitutionem, oſtenditur. 3.99.1.29
Delictum perſuadens hortans, & inſtruens punitur eadem pœna, qua ipſe delinquens. 3.99.1.30
Delicto cauſam præbens, vt puniatur pœna ordinaria, quæ occurrere debent. 3.101.2.3
Delictum à ſeruo, famulo, conſanguineo, vel amico factum præſumitur commiſſum voluntate domini, affinis, vel amici. 3.106.2.4
Delicta paria mutua compenſatione tolluntur, niſi commiſſa ſint circa diuerſa & ſeparata. 3.112.18
Delinquens remittendus eſt ad locum delicti, vt ibi puniatur ad aliorum exemplum, quamvis ſit vagabundus. 3.123.2.3.4
Delinquentibus ſignum an fas ſit imponere, oſtenditur. 3.152.2.3
Delictum ſi eſt probabile non inducitur purgatio, aliàs ſecus. 3.256.2.2
Delinquens toties puniendus eſt, quoties reiterat delictum 3.267.2.1
Delinquens in officio mitiùs punitur. 3.297.1.3
Delicto committendo obuiare tenetur quis, ſi commodè poteſt abſque proprio periculo. 3.326.1.4
Delphinus habet jura Principis ſupremi. 2.59.2.32
Dementia per teſtes ſingulares probatur. 1.302.1.47
Demiſſio comprehendit quemcunque actum per quem quis à ſe jus proprium abdicat. 1.145.16
Tà Denunciatos eſſe ſuſpenſos, latam ſententiam conſtituunt. 1.529.2.24
Denuncians judicialiter, & non probans tanquam præſumptus calumniator in expenſis eſt condemnandus. 1.450.1.12
Denunciare non poteſt is, qui legitimè & charitatiuè non præmonuit. 3.1.2.1
Denunciare quemquam licitum eſt monacho abſque ſuperioris licentia. 3.7.1.7
Denuncians damnum illi, cui imminet, non incurrit irregularitatem, etiamſi ex eadem denunciatione contingeret mors, aut mutilatio delinquentis. 3.98.2.21
Denunciare facta proteſtatione licet clerico abſque periculo irregularitatis delictum tendens in perniciem, & nocumentum publicum, quem non poſſet aliter impedire. 3.110.25
Denunciatio non eſt neceſſaria ſtante juramento de defendenda lite, & cauſa, ſi venditor ſciat litem eſſe motam. 2.132.1.13
Denunciationes hodie quomodo fieri debeant, & qui teneantur denunciare, oſtenditur. 2.341.1.2
Denunciationum omiſſio nec reddit matrimonium nullum, nec prolem illegitimam. 2.579.18
Denunciatio excommunicationis ad effectum, vt excommunicatus non poſſit obtinere beneficium, non eſt de ſubſtantia. 3.174.1.7
Denunciator poteſt exiſtere teſtis in illa cauſa, in qua denunciator eſt. 1.503.2.77
Denunciator, accuſator, & excipiens, an & quando ſe inſcribant, oſtenditur. 3.9.2.1
Denunciatur in probatione criminum deficiens, ab officio, & beneficio ſuſpendi tor, donec innocentiam ſuam purget, 3.17.2.1
Deponi non poteſt quis pro inobedientia. 2.351.1.9
Deponens de facto, quod ipſe tractauit tanquam mediator, per vnicum teſtem probatur. 1.301.2.6
Deponere poteſt periculum ſede vacante. 2.945.1.25
Deponere antiquitus ſignificabat à ſe abjicere, & alienare. 2.119.2.3
Deponere idem ſignificat quod concredere, & committere ibid.
Deponere aliquando pro condemnare accipitur. ibid.3
Deponenti an incumbat onus probandi pecuniam verſam fuiſſe in vtilitatem Eccleſiæ, an verò ipſi Eccleſiæ non fuiſſe verſam in ipſius vtilitatem, oſtenditur. 2.151.2.5
Deponentes de re aliqua juxta artis peritiam accuſari poſſunt ſi veritatem non dicant. 2.565.2.6
Deponi debet qui contra juramentum negat Prælatum dominum ſuum, vel coram judice ſæculari de ipſo conqueritur, vel ipſum inuadit. 3.195.2.8
Depoſitarius ad quid teneatur & quomodo repetatur depoſitum, oſtenditur. 2.122.1.1
Depoſitarius dicens ſe perdidiſſe res depoſitas præſumitur in dolo ſi appareant illius res incolumes. ibid.1
Depoſitio actualis videtur quidam, actus Ordinis dependens ab ipſa conſecratione, ſecus verò in verbali, 1.97.2.8
Depoſitioni teſtium de negatiua deponentium non creditur. 1.105.1.3
Depoſitio, & degradatio priuat eiſdem rebus, quibus ſuſpenſio, ſed aliter, nimirum abſque ſpe reſtitutionis in priſtinum ſtatum. 1.451.1.4
Depoſitio, ſiue verbalis degradatio quibus caſibus fieri debeat, remiſſiuè. 1.647.1.4
Depoſitionis pœna, quæ jure Canonico imponitur non deferenti appellationi in cauſa criminali, habet locum contra clericos alioſque Religioſos appellationem non admittentes. 1.689.2.4
Depoſitionis, & priuationis beneficii pœna pro graui duntaxat crimine imponitur. 3.269.2.3
Depoſitum fieri poteſt apud judicem, & arbitrum pro obſeruatione ſententiæ. 2.347.2.4
Depoſitum eſt contractus per quem res mobilis alicui non domino gratuito cuſtodienda traditur. 2.119.2.6
Depoſitum voluntarium quod dicatur, & quæ ſit inter vtrumque differentia, oſtenditur. 2.120.1.7
Depoſitum judiciale, quod alias ſequeſtrum dicitur, tunc fit quando res de qua in judicio controuerſia eſt, apud aliquem deponitur, vt finita controuerſia victori reſtituatur, ibid.8
Depoſitum ſimplex aliud regulare, aliud irregulare, & quod dicatur, oſtenditur. 2.120.2.10

Depoſitum

Digitized by Google

Index Rerum, & Verborum,

Depoſitum qui ſuſcipit tenetur cuſtodire, ſeruare, ea fide, cura, & diligentia, qua ſolet proprias res cuſtodire. 2.122.2.3

Depoſitus verbaliter poteſt per ſolum Epiſcopum reſtituere, ſecus in actualiter degradato, quem ſolus Papa reſtituit. 3.171.5.4

Depopulator nocturnus agrorum ad Eccleſiam confugiens illius immunitate non gaudet. 1.446.2.42

Depopulator nocturnus agrorum quis dicatur, oſtenditur. ibid.43.

Deprehenſus à judice in delicto aliis præſentibus teſtibus ſacto euidentia conuincitur. 3.71.1.2

Deputati auctoritate Prælati ad aliquod hoſpitale ejus auctoritate erectum, fori priuilegio gaudent. 1.375.1.med.

Derogatio beneficiorum juriſpatronatus à Papa facta comprehendit tantum beneficia, quæ ſunt juriſpatronatus clericorum, non autem laicorum, quæ expreſſam requirunt derogationem. 2.370.1.4

De ſcriptio. Vide *Nominatio.*

Deſponſata, vxor non dicitur. 2.292.1.18

Deſponſata in vita, ſed poſtea ſponte cognita, contra matrimonium non auditur. 2.596.2.1

Deuolutio in immediatè Papæ ſubiectis fit, immediatè ad Papam. 5.157.1.5

Deus Opt. Max. non ſolùm habet omnium notitiam, imò eſt ipſa ſui, ac omnium ſimplicium notitia. 1.7.1.51

Deus quare dicatur ſequeſter noſter. 1.457.13

Dextera nobilior eſt. 1.287.2.72

Diabolus fugit quando ſodomiæ peccatū cōmittitur. 3.187.1.2

Diaconus, vel Subdiaconus matrimonium contrahere non poſſunt, & ſi contraxerint, etiamſi ſint facti irregulares, debent ſeparari. 2.521.2.1

Diaconus ſolemniter miniſtrans Bapriſmum ſaltem cum licentia Epiſcopi, vel Parochi, an fiat irregularis, oſtenditur. 3.181.1.3

Diaconus Miſſam celebrans ad Sacerdotium non promouetur, & à Diaconatu ſuſpenditur, ſed in beneficio poterit ad tempus diſpenſari. 3.181.2.1

in *Dictione* disiunctiua ad verificationem illius ſufficit alteram partem eſſe veram. 1.32.1.4

An text. procedat ſolommodo in disiunctione alternatiua affirmante, oſtenditur. ibid.5

Dictiones interpretandæ ſunt juxta eum ſenſum, qui vulgari & communi vſu, ac legum prouinciæ ſignificatione eſt receptus. 2.471.1.7

Dictum juratum & judicialiter præſtitum præfertur priori contradicenti extrajudicialiter. 1.569.2.6

Dictum vnius aſſerentis impedimentum impedit matrimonium contrahendum non juratum. 2.475.11

Dies more Romano à medietate noctis incipit. 1.241.2.6

Dies decem apud Luſitanos & Caſtellanos dantur debitori ad ſoluendum. 1.243.1.7

Diebus Dominicis mercari, litigari, judicari, vel jurari non debet, ſed de veſpera in veſperam debent celebrari. 1.404.2.1

Die Dominica peracta quæ ſint, oſtenditur. ibid.2

Dies feſti à veſpera in veſperam jure eccleſiaſtico, & non diuino ſeruantur. 1.406.1.3

Diebus Dominicis Chriſtiani genua non flectebant, ſed ſtantes orabant. ibid.4

Dies vnus ex ſeptem eccleſiaſtico jure conſecratus eſt diuino cultui. 1.406.2.2

Die feſto in honorem Dei feriato fieri poſſunt diſpenſationes, collationes beneficiorum, ſcripturæ, & actus extrajudiciales, ac voluntariæ juriſdictionis. 1.409.1.4

Dies feſti Natalis Domini, SS. Stephani, Siluestri, Innocentium, Circunciſionis Dominicæ, Epiphaniæ, Aſcenſionis Domini, & Pentecoſtes, ac Reſurrectionis cum ſeptem ſequentibus, & Natiuitatis d. Ioannis, vbi declarentur, oſtenditur. 1.409.1.5 & ſeqq. vſque. 17.

Diebus feriatis in honorem Dei partes renuntiare non poſſunt. 1.410.2.30

Diebus feriatis de alimentis poteſt contendi. 1.411.1.8

Dies in citatorio apponenda eſt. 1.450.1.5

Dies decem, infra quos appellandum eſt, quomodo computentur, oſtenditur. 1.658.1.4

Dies termini non computatur in termino. 5.679.1.7

Dies interpoſitæ appellationis non computatur in tempore ſtatuto ad proſequendum appellationem. ibid.8

Dies dicitur à Solis ortu vſque ad occaſum. 3.94.2.2

Dies duo in menſe biſſextili pro vno cedunt in fauorabilibus, ſecus in odioſis. 3.338.1.7

Dieta quid ſignificet, remiſſiuè 1.55.1.4

Intellige textus concluſionem, etiamſi locus ad quem reus trahitur per modicum ſpatium diſtet vltra duas, vel vnam dietas. ibid.5

Dietæ computatio in actione reali an fieri debeat à fine diœceſis in qua res exiſtit, an à fine diœceſis in qua reus habitat, oſtenditur. ibid.6

Dietarum præfinitio non procedit vbi literæ impetrantur de conſenſu partium. 1.55.2.8

de Dietis qui plura ſcripſerint referuntur. ibid.9

Dieta quælibet continet viginti milliaria, ſeu ſex leucas, Vel ad ſummum ſeptem. ibid.19

Dieta computari debet à fine diœceſis commenſurando per viam vſitatam. ibid.11

Dietæ facta mentione de vulgari potiùs quàm de legali intelligenda eſt. 1.56.2.23

Dieta in actione reali an ſit computanda à fine diœceſis vbi res petita exiſtit, oſtenditur. 1.57.1.6

Dieta quælibet continet viginti milliaria. 1.99.1.7

Diffamatus ab aliquo de illegitimitate poteſt petere in judicio vt legitimus declaretur, &c. 2.561.1.5

Diffamatus vt quis dicatur, non ſufficit quod duo, vel tres teſtes deponant vidiſſe crimen perpetrari, ſed neceſſarium eſt, quod rumor, & fama ad majorem congregationis partem deuenerit. 3.12.1.7

Difficultas excuſat à periurio. 5.389.5.5

Difficultas non excuſat à pœna, vel obligatione conditionali. 1.589.2.7

Diffinitionis vtilitas oſtenditur. 2.5.2.3

Digito carens Ordinibus initiari poteſt, dummodo neceſſarius non ſit ad conſecrationem. 1.194.2.8

Digito illo carens, qui medius appellatur, irregularis non eſt. 1.197.2.3

Prout etiam non eſt ille, qui duos digitus habet in manibus. ibid.

Amplia vt ibid.4

Dignitas ſublata de Eccleſia per ſtatutum Capituli confirmatum per Papam, vlterius non cenſetur vacare, niſi per contrarium actum ſtatutum fuerit reuocatum 1.17.2.5

Dignitatem ſecundam obtinens juxta primum tempus ante Concil. Lateran. ſub Alex. III. non ipſo facto primam amittebat, ſed optionem habebat vt vnam ex illis eligeret, quam ipſe mallet, 1.51.1.4

Dignitates nouas in aliqua Eccleſia ſine auctoritate Apoſtolica Epiſcopus conſtituere non poteſt. 1.71.2.7

ad Dignitates, & officia, citra Epiſcopatum, aut curata beneficia, qualis eſſe debeat. 2.92.1.19

Dignitas, cui animarum cura ſubeſt, non poteſt conferri niſi attingenti 25. ſuæ ætatis annum. ibid.30

Dignitas, quæ juriſdictionem habet, non poteſt conferri ei, qui 25. annum non attigerit. 1.92.2.31

Dignitas principalis in Collegiata conferri non poteſt niſi habenti 25. annos inceptos. ibid.32

Dignitates plures, vel plura beneficia curata habens ſine diſpenſatione Papæ eſt intelligibilis. 1.132.1.3

Dignitates in Cathedralibus quam ætatem requirant, oſtenditur. 1.170.1.2

Dignitas Epiſcopalis liberat à patria poteſtate. ibid.3

Dignitas vel officii quaſi poſſeſſio probatur ex actibus ad illud ſpectantibus. 1.208.1.2

Dignitatem primam in Eccleſia vacaturam quando vnus impetrat, & alter impetrat literas pro certa dignitate in eadem Eccleſia vacatura, non facta mentione de prima impetratione, ſi vacat hæc certa dignitas, eſt danda primo, & non ſecundo. 1.230.2.5

Dignitas major dignoſcitur ex majori ſede. 1.289.1.10

Dignitas major agnoſcitur in ſubſcriptione, & prima voce, ibidem 11

Dignitas prima vt dignoſcatur, attendi potius debet conſuetudo, ſiue ſolitum Eccleſiæ particularis quàm jus commune. 1.289.2.init.

Dignitas antiquitati præferenda eſt. 1.291.1.2

Dignitas major præcedere debet. ibid.1

Dignitates plures, vel Eccleſiæ vni conferri non debent, & Eccleſia eſt conferenda illi, qui reſidere, & regere valeat per ſe ipſum, aliàs perdit Eccleſiam, & donans conferendi poteſtate priuatur. 2.29.2.5

Dignitates duæ ſunt inter ſe incompatibiles. 2.30.1.5

Dignitas dupliciter accipitur in genere, & in ſpecie, & quæ ſit vtraque declaratur. 2.41.1.13

Dignitates, vel perſonatus plures in vna, vel in diuerſis Eccleſiis quis habere non poteſt. 2.58.1.5

Dignitas, & Canonicatus in eadem Eccleſia licèt de jure incompatibiles non ſint, tamen hodie ſimul obtineri non poſſunt, niſi ex priuilegio, vel conſuetudine. ibid.2

Dignitatem & Canonicatum obtinens ex diſpenſatione, duplices lucratur diſtributiones, duaſque voces in Capitulo habet. 2.15.1.4

Dignitates plures habens, alteram dimittere compellitur. ibidem 1.5

Dignitas delinquentis in pœnis eſt attendenda. 1.36.2.6

Dignitas, ac generis nobilitas an, & quando releuet aliquem à pœna ordinaria remiſſiuè. 3.97.1.50

Vide *Eccleſia, Præbenda.*

Dignum illum præſumere debemus, quem neſcimus indignum; 1.156.2.3

Dignum magis attrahit ad ſe minus dignum. 2.163.1..

Dignus qui reputatur in vna dignitate ſi poſtea aligitur ad alteram ſimilem, etiam tunc dignus debet reputari. 1.176.1.6

Dignus præſentatus à majori parte patronorum eſt confirmandus omiſſo digniore. 2.142.1.10

Digniores quales dicantur, regulatur ſecundùm conſuetudinem. 1.48.1.4

Dignior ad Paſtorale officium ſemper eſt eligendus.1.100.1.6

Dilatione conceſſa per judicem, illius officium conquieſcit. 1.402.27

Dilatione pendente nihil innovandum. ibid.6

Dilationes ſunt ſuapte natura arbitrariæ. 1.402.1.3

Datio inſtantiæ à jure, vel ſtatuto præfixa à partibus prorogari nequit. 1.403.1.10

Dilatio probatoria in cauſa ciuili eſt peremptoria. ibid.2.3

Dilatio non currit niſi poſtquam fuerit aſſignata, intimetur parti, vel ejus Aduocato, ſeu procuratori. 1.404.1.5

Dilatio vni partium conceſſa, alteri fit communis, etiamſi conceſſa fuiſſet minori jure ſpeciali per reſtitutionem integrom. ibid.6

Dilationi vnus renunciare non poteſt in alterius inuiti præjudiciom. ibid.7

Dilatio probatoria regulariter peremptoria eſſe debet.1.489.1.50

Dilationi aſſignatæ renuntiare non poteſt vna pars in alterius præjudicium. 1.520.2.2

Dilatio quando ad probandum adeo breuis, vt ex breuitate poſſit deficere facultas probandi appellatio conceditur. 1.723.1.13

Dilatione pendente, & lite non conteſtata officium judici quieſcit, & ſi interim aliquid innouet, vel diem aſſignatam ſine cauſa præueniat, licitè appellatur, & ſi procurator ad impetrandum ſuper appellatione non ſeruauit formam mandati, auditur appellans etiam poſt annum. 1.720.2.1

Dilatio prima ad probandum quando data fuit reo, poterit ipſe cæteris dilationibus renuntiare, dummodo non ſit in alterius præjudicium. 3.21.1.2

Diligere nos potius tenemur, quàm alium. 1.143.2.5

Dimiſſorias literas concedere poſſunt ſoli Epiſcopi, qui ordinare valent. 1.207.2.3

Dimiſſorias ad Ordines infra annum à die vacationis concedere non poteſt Capitolum Sede vacante niſi illi, qui arctati fuerint. 2.94.2.30

Diœceſanus, cui ſcribitur vt in diœceſi ſua vbi pro alio ſcriptum non eſt, prouideat, vel faciat prouideri, non poteſt id exequi circa beneficium ſpectans ad collationem alterius jam pro alio grauati. 1.63.1.1

Diœceſanus non debet moleſtare monaſteria niſi pro cauſa correctionis, nec ais oblata ſibi vindicare. 2.322.1.1

Diœceſanus ſi nolit conſentire reſeruationi juriſpatronatus, poteſt compelli per ſuperiorem, imò ſuperior poterit conſentire ſi diœceſanus renuat ſine cauſa. 2.355.2.6
Vide *Parochianum*.

Diœceſis appellatione in materia fauorabili comprehenditur ciuitas, ſecus in odioſa. 1.6.1.2.5

Diœceſis mentionem non faciens, vnde eſt oriundus qui impetrat beneficium, ſi non ſit ex eadem diœceſi beneficii impetratio eſt nulla. 1.65 1.7

Diœceſis appellatione in materia odioſa non comprehenditur ciuitas. 2.72.1.2

Diœceſis tota dicitur parochia Epiſcopi. 3.215.2.2

Diſcipulus in cauſa magiſtri teſtis eſſe non poteſt, quando ſub ejus ferula eſt. 5.521.2.29

Diſpenſatio conceſſa Epiſcopis, vt vltra tres menſes conſecratio differatur, non extenditur ad retentionem beneficiorum. 1.95.2 28

Diſpenſatio in nullitate collationis à Summo Pont. factæ ad ipſummet ſpectat. 1.98.2.10

Diſpenſatio diſpenſationis nullæ ab Epiſcopo factæ, ad ipſummet pertinet. ibid 10

Diſpenſatus facilius cum viris literatis. 1.101.2.11

Diſpenſare non poteſt Epiſcopus, vt puella, quæ 12. annum non compleuerit, poſſit habitum in monaſterio ſuſcipere 1.113.1.10

Diſpenſare non poteſt Epiſcopus, vt Abbatiſſæ minoris 40. eligantur. ibid.11

Diſpenſare non poteſt Epiſcopus contra Concil. ibid.12

Diſpenſare non poteſt Epiſcopus ſuper pluralitate dignitatum, ſeu Curatorum. 1.133.1.10

Diſpenſare quando poſſit Epiſcopus, vt quis plura beneficia ſimplicia habere poſſit, remiſſiuè. 1.134.2.23

Diſpenſare Epiſcopo non conceditur, vt quis habeat dignitatem, vbi fuit commiſſa ſimonia, ſecus in beneficio ſimplici. 1.137.1.4

Diſpenſans ex Apoſtolico indulto cum filiis Sacerdotum circa Eccleſias paternas immediatè tenendas, non poterit ſic diſpenſatos per literas juſtitiæ poſtea contra eum impetratas, remoueri. 1.185.2.1

Diſpenſare nullus poteſt præter Papam vt filius immediatè ſuccedat in Eccleſia paterna. 1.189.1.1

Diſpenſare an poſſit Epiſcopus in irregularitate, quæ prouenit ex vitio corporis, oſtenditur. 1.196.2.3

Diſpenſare cum bigamis quis poſſit, oſtenditur. 1.190.1.4.& ſeqq.

Diſpenſare poteſt Epiſcopus ad Ordines minores cum pœnitentibus ſolemniter, data neceſſitate, vel vtilitate. ibid.5

Diſpenſatio, quoties conſtat de concedentis intentione, extenditur ad id, quod concedens intendit. 1.236.1.9

Diſpenſatio præſumpta non habet locum in illegitimis, qui beneficia obtinent, quæ eorum parentes obtinuerunt, vel in Eccleſiis vbi paternas alia de præſenti obtinent. 1.306.2.4

Diſpenſatio, an & quando admittat extenſionem oſtenditur. 2.44.2.

Diſpenſari poteſt per Sedem Apoſtolicam cum nobilibus circa pluralitatem beneficiorum. 2.63.2.18

Diſpenſari debet cum literatis viris circa beneficiorum pluralitatem. ibid.15

Diſpenſare non cenſentur inferiores, niſi ſe diſpenſare exprimant. 2.87.2.7

Diſpenſare cum illegitimis ad beneficia ſimplicia poteſt Capitulum Sede vacante. 2.93.2.9

Diſpenſationes, ac cæteras gratias vitiat omnis expreſſio falſi, etiamſi cauſa falsò expreſſa ſit impulſiua. 2.295.2.5

Diſpenſari poteſt in votis puerorum ante pubertatem emiſſis alia cauſa non petita. 2.305.1.2

Diſpenſatio cuiuſcunque in voto, vel juramento conceſſa cauſa eſt irrita. 2.308.1.5. Declara vt ibi.

Diſpenſare ſecum nemo poteſt. 2.314.1.14

Diſpenſatio loquens de Monachis habet locum in Monialibus. 2.330.2 9

Diſpenſatio aduersùs Concilii decreta & Canones ſufficiens non cenſetur niſi in ſpecie fiat eorum derogatio. 2.338.2.3

Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum clerico in ſacris conſtituto contrahente matrimonium cum vnica & virgine, ſecus ſi cum vidua, vel corrupta, &c. 2.522.1.4

Diſpenſare an poſſit Epiſcopus in votis caſtitatis perpetuæ, oſtenditur. 2.525.2.5

Diſpenſandum facilius eſt cum juuene ob incontinentiæ periculum. 2.547.2.8

Diſpenſatio quando alicui conceditur vt poſſit contrahere in certo gradu aliàs prohibito requiritur quod vterque contrahentium toto gradu diſtet à ſtipite, præſertim ſi hoc habet conſuetudo. 2.551.4.2

Diſpenſandi poteſtas conſuetudine reſtringi poteſt vt caueatur ſcandalum. ibid.2

Diſpenſatio facta à Papa contrahendi in gradu prohibito ſi eſt ex falſa cauſa, non valet, niſi de nouo a Papa confirmetur. 2.553.1.1

Diſpenſatio erit ſobreptitia ſi tempore conceſſionis Pontificis, vel pœnitentiariæ cauſæ allegatæ veræ non ſint, quamvis tempore ſubſequenti veræ exiſtant. ibid.2

Diſpenſationem & actus validitatem inducit Papæ, & ſuperioris tolerentia. ibid.3

Diſpenſare in Concilio generali etiam ex magna cauſa Epiſcopis non conceditur, niſi deſit recurſus ad Papam. 2.553.2.6

Diſpenſare in impedimentis jure Pontificio dirimentibus matrimonium ſolus eſt Pontificis. ibid.7

Diſpenſationis cauſa ceſſante ceſſat diſpoſitio. ibid.10

Diſpenſare poteſt Summus Pontifex in radice matrimonii quoad legitimationem etiam poſt mortem alterius ex conjugibus, ſi diſpenſatio vel parentes in vita petita fuerat. 2.583.2.40

Diſpenſatio in radice matrimonii eſt tantæ potentiæ vt non ſolum viuentibus contrahendis, ſed etiam poſt eorum mortem operetur ad filiorum legitimationem in præjudicium tertii. 2.581.6

Diſpenſatio in radice matrimonii comprehendit tantum prolem ſuſceptam in figura matrimonii, non autem natum, & conceptum. ibid.7

Diſpenſari poteſt cum ſimoniacè ordinato qui ſimoniacus non eſt. 3.28.1.1

Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum ſimoniaco ignorante, cum ſciente tamen ſolus Papa. 3.31.1.4

Diſpenſandi facultatem habens promouendo inhabilem adhibita cauſæ cognitione præſumitur cum eo diſpenſare. 3.85.1.3

Diſpendi leuior cauſa eſt habere filios. 3.89.1.2

Diſpenſare an poſſit Epiſcopus cum homicida voluntario quoad ſimplex beneficium, oſtenditur. 3.115.2.4

Diſpenſare ab irregularitate celebrationis in excommunicatione an poſſit Epiſcopus, vel ſaltem Legatus de latere. 3.171.1 5

Diſpenſari poteſt cum excommunicato habita abſolutione, vt

ſatiſfac

Index Rerum, & Verborum,

retineat beneficiom ſibi collatum tempore excommunicationis. 3.755.2.6

Diſpenſatio non ſemper exiſtente juſta cauſa eſt debita. 3.176.2.58

Diſpenſare poteſt Epiſcopus, vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis. ibid.29

Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum excommunicato accipiente Ordinem, ſi religionem ingrediatur, vt miniſtret in ſuſcepto. 3.185.2.4

Diſpenſandi tacitè Epiſcopis, aut cæteris bujuſmodi Prælatis facultatem lex concedere cenſetur, ſi non exprimat per quem diſpenſatio facienda ſit, ſed abſolutè dicit diſpenſandum fore. 3.313.2.15

Diſpenſatio eſt res major, & difficilior, quàm abſolutio. 3.316.2.4

Diſpenſatio extenditur ad id, quod concedens intendit quoties conſtat de concedentis intentione. 3.338.1.3

Diſpenſatus ad beneficium ſimplex non prohibetur obtinere beneficium Curatum ei acceſſoriè annexum. 1.184.2.3

Diſpenſatus ſimpliciter ad beneficium, ad aliud, quàm ad ſimplex non dicitur habilitatus. 1.188.1.4

Diſpenſatus ſimpliciter ad Ordines, intelligitur dumtaxat ad minores. ibid.5

Diſpenſatus ad vnum, diſpenſatus quoque videtur ad conſequutiua. 2.589.1.19

Diſpenſatus à Papa ad beneficia obtinenda, non poteſt habere canonicatum in Cathedrali. 3.340.2.5

Diſpoſitio quantumcunque generalis, ſi ſit odioſa, non comprehendit ſuperlatiua. 1.45.1.5

Diſpoſitio generalis, quæ nonniſi in vna ſpecie verificari poteſt cenſetur ſpecialis. 1.231.1.4

Diſpoſitio quælibet quatenus alterum lædit, reſtringi atque ſtrictè interpretari debet. 1.235.2.4

Diſpoſita in conſanguineis, cenſentur diſpoſita in amico intimæ amicitiæ. 1.691.2.10

Diſpoſitio puniens præſumentem aliquid, non comprehendit eum, qui id bona fide, ignoranter, & imprudenter facit. 2.2.2.4

Diſpoſitio loquens de Prælatis, maximè in materia pœnali, non extenditur ad Capitula. 2.67.2.6

Diſpoſitio in limine fundationis appoſita vt beneficium non cauſet incompatibilitatem, valet. 2.383.1.7

Diſpoſitio, grauamen, vel conditio in Eccleſiarum fundatione, conſtructione, vel dotatione poſita de conſenſu diœceſani valet, quamvis juri contradicat. ibid.1.2

non autem poſt beneficii erectionem. ibid.2.6

Diſpoſitio loquens in vno de æquè principaliter vnitis aliud comprehendit. 3.85.2.4

Diſpoſitio loquens de Iudæis, non extenditur ad paganos, niſi ex ſpeciali legis prouiſione. 3.65.2.6

Diſpoſitio indefinita æquipollet vniuerſali. 3.841.1.4

Diſpoſitio indefinita aut generalis, poſita ſimpliciter ſine pronomine meum, quando futura comprehendat, oſtenditur. 3.241.2.8

Diſpoſitio vniuerſalis non reſtringitur ad ea, quæ ſunt diſponenti impoſſibilia. 3.306.2.7

Diſſimulare ſubditorum exceſſus eſt peccatum mortale in Prælato, & Principe. 1.275.1.9

Diſſipatio non præſumitur, ſed ab allegante debet probari. 1.461.2.4

Diſſipare bona quando quis dicatur, & quomodo probetur. 2.182.2.8

Diſtributiones quotidianæ propriè non veniunt appellatione redditnum. 1.19.2.9

Diſtributiones duplicatæ debentur ei, qui in eadem Eccleſia dignitatem, & canonicatum ex vi conſuetudinis, vel diſpenſationis habet. 1.655.2.2

Diſtributiones quotidianas concubinarii ipſo jure amittunt ſi à ſuperioribus moniti ab ipſis concubinis non abſtinuerint. 2.16.2.5

Diſtributiones quotidianæ quare, & quibus locis victualia nuncupentur, remiſſiue. 2.33.2.7

Diſtributiones quotidianas percipere debet, qui jura ſuæ Eccleſiæ tuetur. 2.36.2.2

Diſtributiones quotidianas lucrantur clerici Eccleſiæ Cathedralis, vel Collegiatæ propter euidentem Eccleſiæ vtilitatem non reſidentes. ibid.3

Diſtributiones quotidianas non percipiunt abſentes in ſeruitio Papæ ſine ſpeciali priuilegio. 2.37.2.4.

Diſtributiones quotidianas, & fructus debet clericus percipere durante infirmitate, ſi ſolitus erat reſidere. 2.38.1.2

Diſtributiones quotidianæ non ſunt fructus, nec veniunt appellatione fructuum. 2.69.1.3

Diſtributionum quotidianarum dominium habent clerici. 2.209.1.5

Diſtributiones quotidianas non percipit abſens cauſa ſtudii. 3.52.2.7

Diſtributiones nō debentur intereſſentibus, ſi ſtatutum, aut cōſuetudo Eccleſiæ, vel priuilegium cōtrarium operetur. 3.338.2.4

Diuitibus plus creditur quàm pauperibus. 1.556.2.9

Diuerſitas narrandi rem non nocet ſi res eſt eadem. 3.335.1.1

Diuina licitè audiuntur, & percipiuntur Eccleſiaſtica Sacramenta à clerico fornicario, quandiu toleratur, nec habet operis euidentiam: à notorio verò abſtinendum eſt, non quia in Sacramento ſit defectus, ſed ad ipſorum fornicatorum emendationem. 2.18.1.1

Diuinorum nomine quæ continentur, oſtenditur. 2.474.2.5

Diuiſionis ex cauſa facta alienatio rei litigioſæ valida eſt. 1.729.2.23

Diuiſio bonorum ob læſionem vltra dimidiam reſcindi poteſt, niſi fuerit approbata judicis ſententia. 2.156.2.13

Diuiſio rei feudalis, vel emphyteoticæ ſoluit laudemium. 2.146.2.30

Diuiſio hæredum non ſoluit laudemium. ibid.36

Diuiſio emphyteuſis, quam faciunt inter ſe plures emphyteutæ, fieri poteſt irrequiſito domino. 2.149.2.76

Diuiſio vbi fit, antiquior diuidit, & partes conſtituit: minor autem eligit. 2.532.1.2.3

Diuitiæ reddunt quem potentiorem. 1.339.1.5

Diuitiæ nobilitant. 1.518.1.5

Diuites tempore penuriæ cogi poſſunt ab Eccleſia ad erogandam pauperibus eleemoſynam 2.153.2.4

Diuortij eſt ſufficiens cauſa alterius ſponſi notabilis aſperitas, ſeu ſæuitia. 1.438.1.8

Diuortium perpetuum cur ob fornicationem concedatur, ob alias verò cauſas ad tempus quo durant, oſtenditur. 2.534.1.7

Diuortium non poteſt vir petere propter conjugis adulteriū, quando ab illo inuita, & renitens proſtituta eſt. 2.546.2.3

Diuortium quoad thorum & cohabitationē celebrare licet ratione fornicationis admiſſæ à cōjuge præſumpto impotente, & ob id ſeparare, quamvis errore prioris ſententiæ detecto reſtaurandum ſit matrimonium quoad vinculum. 2.564.1.11

Diuertere conjugibus ob nullum crimen aliud à fornicatione carnali, vel ſpirituali licet, ſi ille coniux illo implicitus non pertrahat alterum ad peccandum. 2.598.2.2

Diuortium quoad thorum licitum eſt propter adulterium ſpirituale. ibid.3

Diuertere conjugi integrum eſt quando ab altero conjuge ad peccandum inducitur. ibid.4

Docentis neceſſitas reuelari debet. 1.52.1.4

Docentes ſacram Scripturam in ſcholis publicis, & diſcipuli, qui in illis ſtudent, priuilegiis omnibus de perceptione fructuum, præbendarum, & beneficiorum ſuorum in abſentia planè gaudent. ibid.

Docentes priuilegio percipiendi fructus gaudent quamdiu docuerint. 3.52.2.5

Doctori aſſerenti conſuetudinem vigere in loco, in quo verſatur, credendum eſt. 1.73.2.17

Doctorum quando ſunt diuerſæ opiniones, illa eſt amplectenda, quæ habet conſuetudinem pro ſe. 1.74.1.18

Doctor à Principe creatus reliquis Doctoribus dignior, ſublimior, & potentior habetur. 1.587.1.8

Doctores habent facultatem expellendi obſtrepentes ne per tales ſtrepitus diſtrahantur, ſi præueniant eum, quem volunt expellere. 2.141.1.43

Doctor de collecta ſcholarum, & Aduocatus de aduocatione decimam ſoluere tenetur. 2.256.2.9

Doctores quandò in aliquo articulo ſunt varii, ſequenda eſt opinio æquior, & rationabilior. 2.539.1.2

Doctoribus juris Canonici, an verò Magiſtris in Theologia ſit potius adhærendum in judicando, quando actus continet vſuram, remiſſiuè. 3.145.1.6

Doctoratus eſt dignitas, & Doctor dicitur in dignitate conſtitutus. 3.51.1.2.2

Doctoratus dignitatem quis ſine peccato ambire poteſt. ibid.3

de *Dolio* vini, in quod gutta ſpecierum vini conſecratarum immiſſa eſt, quid ſit agendum. 2.405.2.10.fin.

Dolo facere non videtur qui legibus & ſtatutis obtemperat. 1.33.2.4

Dolus vel calumnia præſumi non debet. 1.49.1.19

Dolus vbi objicitur, non defertur juramentum ſuppletorium. 1.471.1.40

Dolus per teſtes ſingulares probatur. 1.502.1.50

Dolus præſumitur ex enormi læſione. 2.129.1.39

Dolus præſumitur in his, quæ clam facta ſunt, etſi prætendatur ignorantia, vel ſimplicitas. 2.508.1.10

Dolus præſumitur ex tarditate. 2.557.2.7

Dolus ex perſpicuis indiciis probari debet. 3.156.1.9

Dolus in dubio non præſumitur. 3.156.2.10

Vide *Fraus*.

Dolus Abbatis. Vide *Abbas*.

Domeſtici, & de familia producentis non ſunt idonei teſtes. 1.519.2.2.

Domeſtici probant. ibid.

In

In caſibus difficilis probationis. 1.510.2.12
Hæreſis in crimine. ibid.13
Eccleſiæ fauore in ciuilibus. ibid.14
Conſanguinitatem. ibid.15
Ætatem. ibid.16
Furorem. ibid.17
Facta antiqua. ibid.18
Parte non opponente. ibid.19
Veritas vbi aliter haberi non poteſt. Ibid.20
Domeſtici appellantur propriè, quibus imperari poteſt ratione patriæ, vel dominicæ poteſtatis. 1.551.1.13
Domeſtici admittuntur in teſtes in his, quæ domi geruntur, 1.536.n.11
Idem in filio teſtificante contra patrem in crimine morte digno. 1.537.1.2
Domeſtici non repelluntur à teſtimonio quando deponunt de innocentia, vel defenſione rei accuſati. 1.569.2.3
Domicilium contrahitur in loco beneficii reſidentiam requirentis. 1.57.1.3
Domicilium habere quis dicitur, vbi majorem partem rerum ſuarum poſſidet. ibid.5.& 1.381.2.4
Domicilii ratione ſequitur quis forum, & ibi poteſt conueniri. 1.386.2.7
Domicilium in pluribus locis poteſt quis habere. 1.387.1.13
Domicilium non dicitur contractum ex ſola habitatione, ſed conuerſatione. 2.233.1.7
Domicilium contrahentis animus ex aſſidua habitatione, & conuerſatione dignoſcitur. 2.235.1.5
Dominium vtile merè laicum, & profanum eſt, ac proinde ſtatutis, & legibus principum ſæcularium ſubjectum. 1.373.2.6
Dominium aliquando plenum, aliquando non plenum dicitur. 1.419.2.15
Dominii quæſtio referri non poteſt ſpoliato, niſi primò fuerit reſtitutus. 1.438.1.6
Dominii exceptio obſtat agenti interdicto Vnde vi, quando agitur de re, quæ cum periculo recuperari nõ poteſt. 1.438.1.4
Dominii exceptio incontinenti probanda impedit reſtitutionem in poſſeſſorio, præcipuè vbi imminet animæ periculum. Ibid.5
Dominio in probando non defertur juramentum ſuppletorium. 1.470.1.30
Dominium per teſtes ſingulares probatur. 1.502.1.40
Dominium acquiſitum ex vno titulo, poteſt amplius ex alio titulo, vel cauſa de nouo acquiri. 1.555.2.11
Dominium per inſtrumentum locationis non probatur. 1.556.1.14
Dominii exceptio opponi poteſt agenti poſſeſſorio, ſi illam probare poſſit incontinenti. 2.79.2.4
Dominium directum vendere poteſt dominus directus, non requiſito emphyteuta. 2.145.1.7
Dominium rei quæſitæ per vſuram non tranſit in vſurarium. 2.251.2.6
Dominium & juriſdictio temporalis nihil commune habet cum territorio, & juriſdictione ſpirituali. 2.331.1.3
Dominium rerum donatarum retro transfertur in donantem ſi in donatione appoſitum ſit pactum quod donatarius teneatur alere donatorem, & ille deficiat in eo. 2.585.2.4
Dominium directum alicuius rei habens, ſi eam tradat in pignus illi, qui vtile habet, acquirit ſibi fructus rei pignoratæ. 3.139.1.4
Dominus in ſeruo, quem manumittit, poteſt ſpirituales operas retinere. 1.191.2.1
Dominus domi propter vitæ turpitudinem è domo propria, & vicinia eſt expellendus. 2.140.1.39
Dominus directus ſi intra ſpatium duorum menſium declarauerit ſe nolle emere emphyteuſim, quæ ab emphyteuta alienanda eſt, non requiritur vlterior expectatio, nec re integra pœnitere poteſt. 2.145.1.14
Dominus directus ſi intra ſpatium duorum menſium oppoſuit exceptionem, quod non tenebatur conſenſum & auctoritatem præſtare venditioni, & poſtea vltra plures menſes victus euadit, tempus dd. duorum menſium currit à tempore latæ ſententiæ. ibid.16
Dominus directus non poteſt declarare commiſſum incurſum contra hæredem emphyteutæ alienantis, ſi in vita emphyteutæ tacuit. 2.150.1.85
Dominus directus finitis generationibus, ad quas emphyteuſis conceſſa fuit, tenetur eandem hæredibus, aut deſcendentibus accipientis renouare. 2.157.1.161
Domini debent tradere ſua prædia colenda illis, qui decimas ſine contradictione perſoluunt. 2.260.1.1.1
Dominus excuſatur ab expenſis, ſi nuntius formam mandati exceſſit. 3.8.1.4
Dominus in criminalibus admittitur ad defendendum ſuum ſeruum, & extenditur ad patrem, & maritum reſpectu filii, & vxoris. 3.9.1.7

Domino in excommunicatione inſordeſcenti ſubditi fidelitatem non debent. 3.274.2.1
Domus tota poteſt ſe ad ſtrictiorem Religionem transferre. 2.314.1.6
Domus Cardinalium gaudet immunitate Eccleſiaſtica. 3.451.2.12
Domum alicuius ſi quis incenderit, quam pœnam incurrat, oſtenditur. 3.266.1.8
Domus appellatione non continetur tugurium. ibid.2
Domus appellatione non venit apotheca. ibid.3
Intellige vt ibi.
Venit porticus. ibid.
Venit hortus ipſius domus, ſi ad illum à domo pateat aditus. ibid.
Venit molendinum. ibid.
Venit ſtabulum, quando eſt annexum, & vnitum domui. Ibidem.
Veniunt balnea ſi aditus per domum ad ea habeatur. ibid.
Domus alicuius, etiamſi ſteterit per mille annos juxta domum alterius, non ædificata, bene poterit ædificari 3.546.1.7
Donatio inter virum, & vxorem morte ciuili confirmatur. 1.148.1.4
Donatio propter ingratitudinem reuocatur. 2.382.1.2
Donatio rei litigioſæ non valet. 1.789.1.9
Donationis ante nuptias ex cauſa alienatio rei litigioſæ valet. 1.789.2.12
Donationem exercet collator. 2.84.1.5
Donatio tenet, quam de ſolius diœceſani conſenſu facit laicus Eccleſiæ de decimis, quas ab alia Eccleſia habet in feudum ab antiquo ante Lateranenſe Concil. 2.98.1.1
Donatio non ſoluit laudemium. 2.147.1.42
Donatio rei emphyteuticæ irrequiſito domino fieri non poteſt. 2.148.1.54
Donatio emphyteuſis irrequiſito domino facta Eccleſiæ, non facit donantem cadere in commiſſum. 2.149.1.71
Donatio dicta eſt à dono, quaſi doni datio. 2.189.1.3
Donatio quomodo definiatur, oſtenditur. ibid.4.5
Donatio facta per Prælatum an valeat, debet attendi quantitas rei donatæ, & loci conſuetudo. 2.190.2.3
Donatio rei Eccleſiaſticæ valet ob cauſam remunerationis. 2.191.2.2
Donatio attribuitur Epiſcopo, etiamſi Capitulum conſentiat. 2.191.2.2
Donatio non cenſetur facta niſi juris, quod quis habet in re. ibidem 4
Donationes latiſſimè ſunt interpretandæ. ibid.5
Donatio quinquageſimæ, vel centeſimæ, quam facit Epiſcopus cum graui Eccleſiæ ſuæ detrimento, poteſt legitime reuocari, nec etiam poteſt vltra quinquageſimam, vel centeſimam conferre, etiam ceſſante læſione Eccleſiæ, ſine auctoritate ſuperioris. 2.193.2.8
Donatio poteſt per donatorem, non per hæredem ejus, qui tacuit, ob ingratitudinem donatarii reuocari in caſibus hic expreſſis. 2.194.1.1.2
Donatio facta Eccleſiæ, ob ingratitudinem Prælati reuocari non poteſt. 2.195.1.15
Donatio facta cauſa dotis ob ingratitudinem reuocari non poteſt. ibid.16
Donatio remuneratoria ob ingratitudinem reuocari non poteſt. Ibid.17
Donatio reuocari poteſt ſi donatarius percuſſit donatorem palo, lapide, aut ferro. 2.295.2.18
Donatio reuocatur, ſi donatarius atroci injuria donatorem affecerit. ibid.19
Donatio reuocari poteſt ſi donatarius notabile detrimentum donantis bonis inferat. ibid.21
Donatio reuocari poteſt ſi donatarius vitæ periculum donatori fuerit machinatus. ibid.22
Donatio remuneratoria facta à Prælato pro remuneratione accepti beneficii valet. 2.198.2.7
Donationem cauſa mortis facere non poteſt Religioſus, niſi quid moderatum donet. 2.203.2.8
Donatio an dicatur immoderata, debent attendi facultates donantis, & merita donatarii. 2.180.1.5
Donatio remuneratoria meritis æquipollere debet. 2.214.1.8
Donatum officiali, aut Prælato benemerito, ſemper præſumitur donatum fauore perſonæ, non officii. 2.217.1.6
Donatio jurispatronatus niſi ſit facta conſentiente Epiſcopo, non eſt valida. 2.350.2.2
Donatio juris præſentandi facta à patrono valet. 2.355.1.2
Donatio eſt contractus. 2.362.2.8
Donatio modalis facta Eccleſiæ, vel pio loco, non poteſt reuocari, niſi expreſſè fuerit conuentum. 2.425.1.1.2
Donans in donatione facta Eccleſiæ poteſt eam legem apponere, vt non liceat Eccleſiæ alienare, & ſi contrà factum fuerit, poſſit eadem res ab eo reuocari. 1.516.1.9
Donata Eccleſiæ cum conditione ne alienentur, an poſſint in

caſu

caſu aliàs permiſſo abalienari, oſtenditur. ibid.21.
Donatio juxta terminos l. ſi vnquam, C. de reuocandis donat. reuocatur per natiuitatem filiorum naturalium, ſubſequuto poſtea inter parentes matrimonio. 2.581.1.29
Donationem propter nuptias, ſeu lucrum dotis ex pacto prouenieos amittit mulier propter adulterium. 2.611.1.3
Donatio non valet inter virum, & vxorem. 2.615.2.2
Donatio remuneratoria valet inter virum, & vxorem. ibidem 5
Donatio cauſa mortis, vel quando confertur in tempus matrimonii finiti, valida eſt inter virum, & vxorem. 2.616.1.13
Donatio facta exilii, vel deportationis cauſa, valet inter virum & vxorem. ibid.16
Donatio exigui pretii inter virum, & vxorum valida eſt. ibidem 17
Donatio valet inter virum, & vxorem quando coniux, qui donat, non fit donatione pauperior, quamvis alter ditior fiat. ibid. 18
Donatio valet inter virum, & vxorem, quando coniux donatarius non fit ditior, licèt donans reddatur pauperior. ibid.19
Donatio irrita inter coniuges confirmatur morte naturali, vel ciuili donatoris, ſi ante ejus mortem præcedat traditio rei donatæ vera, vel ficta. 2.616.2.21
Donatio innalida inter conjuges, vt morte confirmetur, deſideratur donantem in eadem voluntate perſiſtere vſque ad mortem. ibid.22
Donatio inter conjuges facta quando reuocata cenſeatur, oſtenditur. ibid.23
Donatarius ſi ante donantem moriatur, nulla eſt facta inter viuos donatio. ibid.24
Donatio præſumitur ſi quantitas ſcilicet data ſit parua, & tradens erat diues, & accipiens pauper, vel coniuncta perſona. 3.26.2.2
Donatio propter nuptias, vide *Dos*.
Tò *Donec*, & ſimiles ſunt limitatiuæ & reſtrictiuæ temporis. 1.156.1.5
Tò *Donec*, quos effectus habeat, remiſſiuè. 3.334.2.4
Dormientes, & furioſos æquiparantur. 2.420.1.14
Dormiens delinquens an excuſetur, remiſſiuè. 3.97.1.7
Dotis promiſſio metu facta eſt omninò irrita. 1.321.2.6
Dotare filiam inceſtuoſam tenetur clericus etiam ex ſtuctibus beneficii. 1.342.2.4
Dotis cauſa per teſtes ſingulares probatur. 1.502.5,67
Dotis Inſtrumentum probat matrimonium quoad ipſos contrahentes. 1.567.2.3
Dotis promiſſio facta medio juramento, onus interpellandi remittit. 1.589.1.4
Dotis in cauſa ad ejus fauorem in dubio judicatur. 1.668.5.4
Dotis in cauſa proceditur ad executionem ſententiæ, non obſtante appellatione ab illa interpoſita. 1.711.1.15
Dotis cauſa alienatio rei litigioſæ valet. 1.729.5.21
Dos æſtimata, quæ facit emptionem, ſoluit laudemium. 2.146.1.55
Dotis conſtitutio de re emphyteutica irrequiſito domino an fieri poſſit oſtenditur. 2.148.2.57
Dotis in cauſa principaliter mota quis ſit competens judex, oſtenditur. 2.172.2.3
Dotis promiſſio non poteſt qualificari, ejus actu abſoluto. 2.376.1.3
Dotare tenetur pater filiam ſpuriam. 2.550.1.10
Dos reſtituenda eſt vxori, vbi ſit ſeparatio culpâ mariti, non verò ſua ipſius. 2.607.2.5
Dos vt per maritum reſtituatur vxori, neceſſarium eſt, quod mulier per ſententiam judicis Eccleſiaſtici ab eo fuerit ſeparata. 2.608.1 6
Dotem amittit mulier propter adulterium à viro ſeparata. 2.610.2.1.2
Dotem perdit propter adulterium etiam vxor putatiua. 2.611.1. 6
Dotis amiſſionem propter adulterium tacitè remiſiſſe cenſetur vir poſt illud commiſſum, ſi ſciens cum vxore ſe reconciliauerit. ibid.7
Dotem, & donationem propter nuptias recuperat vxor, ſi maritus commiſerit adulterium. 2.611.2.9
Dotem perdit vxor propter oſculum luxurioſum, vel amplexum inhoneſtum. ibid.11
Dotem amittit vxor propter adulterium, quando propria voluntate, puta virum timens, ab ejus domo receſſerit. ibidem 13
Dotem, & donationem propter nuptias propter adulterium commiſſum amittit mulier, etiamſi poſt latam ſententiam ſuper adulterium ipſa probet conſanguinitatem, vel affinitatem. 2.612 1.16
Dos promiſſa venit ſub nomine dotis. ibid.
Dos, & donatio propter nuptias pari paſſu ambulant, & æqualem fortiuntur fauorem, exceptis caſibus à jure expreſſis. 2.613.1.3
Dòs quo pacto ſit deponenda penes mercatorem, dubitatur. 2.614.1.fin.
Dos vxoris Catholicæ neſcientis quod vir eſſet hæreticus, quando cum eo nupſit, non confiſcatur. 3.73.2.22
Dotem ex bonis parentis hæretici filiæ habere non poſſunt. 3 74.1.58
Dubius in fide infidelis eſt. 1.6.5.4.
Si Dubitetur an aliquis habeat vocem in electione, vel ſit admittendus, & tempus inſtet electionis, ita vt non poſſint recipi probationes, tunc admittendus eſt cum proteſtatione vt vocem emittat, ſi de jure hoc ſibi competat. 1.130.1.4
in Dubio non eſt veriſimile quod quis velit ſe incontinenti corrigere. 1.549.2.4
Dubius etiam adhibita ſufficienti diligentia de voto à ſe emiſſo non tenetur. 2.386.1.6
Dubia in meliorem partem ſunt interpretanda, & delicti ſuſpicio vitanda quoad fieri poteſt. 2.492.1.3
Dubitans de morte conjugis, niſi prius certificetur, contrahere non debet, & ſi contraxit, poteſt reddere, ſed non exigere debitum, & ſi poſtmodum ſciat primam viuere, dimittat ſecundam. 2.617.2.2
Dubius in Fide infidelis eſt. 3.64.2.1.2
Dubitatio proueniens ex ſubreptitia tentatione, non facit hæreticum. 3.65.1.4
Dubitatio proueniens ex ſimplicitate, vel ignorantia, non facit dubitantem hæreticum, ſi ſuam opinionem non defendat, ſed Eccleſiæ ſubjiciat. ibid.5
Dubius de facto propter quod excommunicatio, aut irregularitas incurritur, in dubio excommunicatum, aut irregularem ſe gerere debet. 3.112.1.3
in Dubiis tutior pars eſt eligenda. 3.175.1.6
Dubitans de facto propter quod excommunicatio, aut irregularitas incurritur, partem tutiorem eligere tenetur. ibid.7
Dubia in meliorem partem ſunt interpretanda. 3.350.2.1
in *Duello* morientes ſepultura priuandi ſunt. 3.113.2.7
Duello pugnantes quas pœnas hodie incurrant, juxta varias Summorum Pontificum conſtitutiones, oſtenditur. 3.114.2. 3
Duella, & aliæ pugnationes vulgares ſunt prohibitæ. 3.162.1.8
Duellorum pœnæ innouatæ, & ampliatæ. ibid.3
Duellum nulla de cauſa, nec pro defenſione honoris vnquam licitum eſſe poteſt. ibid.
Duellum eſt licitum, ſi exiſtente bello juſto inter duos Principes, vnus illorum vellet bellum in duellum reſoluere, prouocando alterum ad ſingulare certamen. 3.262.2 init.
Duo ſi ſunt delegati cum clauſ. *Quod ſi ambo*, &c. vno recuſato alter ſolus procedere poteſt, nec tenet proceſſus ſi cum recuſato procedat. 1.241.1.2
Duorum vicem quando quis ſuſtineat, oſtenditur. 1.471.1.13
Duo inſimul eandem rem, & eodem modo in ſolidum poſſidere non poſſunt. 1.483.2.14
Duo ad vnam præbendam eligi non poſſunt. 2.45.2.6 & 2.59.2.6
Duo vbi ad vnum canonicatum, & præbendam ſunt ſimpliciter recepti, receptio non tenet, etiam interueniente Apoſt. auctoritate. 2.59.1.1
Duobus à patrono laico præſentatis melior eſt conditio poſſidentis. 2.171.1.5
Durum eſt ſuſpecto ſub judice litigare. 1.172.2.4
Tò *Duraturus*, inducit perſeuerantiam actus. 1.446.1.11
Duces, Marchiones Comites perpetuò inueſtiti, cenſentur Imperatores in ſuo Ducatu, Marchionatu, aut Comitatu. 2.590.2. 55

E

E*Brietas* quanta mala gignat, oſtenditur. 2.10.2.9
Ebrietas quando ſit peccatum mortale, oſtenditur. 2.425.1. 2
Ebrius non poteſt eſſe idoneus teſtis. 1.496.1.4
Ebrius penitus à teſtimonio repellitur. 1.497.2.15
Ebrius Ebrietatis tempore matrimonium non poteſt contrahere. 2.486.1.4
Ebrius an, & quando in delictis excuſetur, remiſſiuè. 3.96.2. 6
An & quando ſit peccatum mortale, remiſſiuè. 3.97.1.med.
Eccleſia Romana omnium aliarum, omniumque fidelium mater eſt, & magiſtra. 1.9.2.6
Eccleſia aliquando crimen tolerat propter ſcandalum, vel multitudinem peccantium. 1 24.1.25
Eccleſia matrix quæ dicatur, & quibus ſignis cognoſcatur. 1.40.2.5
Eccleſia in qua Papa primus dedit monitorias, & ſecundus executorias, per primum, non per ſecundum intelligitur grauata. 1.63.2 1

Eccleſiæ quando dicantur ad aliquem pleno jure pertinere, remiſſiuè. 1.106.1.1

Eccleſia, vel dignitate vacante, ſi occupentur bona per tertium, Eccleſiæ competit Interdictum Vnde vi. Ibid.3

Eccleſiæ Dei nihil magis officit quàm quod indigni aſſumantur in ea ad regimen animarum. 1.127.1.2

Eccleſia prima vacat per tranſlationem Prælati ad aliam Eccleſiam. 1.141.1.5

Eccleſia diſpenſatione minori conceſſa, non per laicos, ſed per clericos regi debet, donec ille perueniat ad ætatem. 1.168.1.1

Eccleſiæ regimen minori quatuordecim annorum committi non debet. 1.170.1.1

Eccleſia ſita in aliquo Archidiaconatu, ſi erigitur in Cathedralem, à juriſdictione Archidiaconatus eximitur. 1.295.2.1

Eccleſiam Cathedralem ſolus Papa mutat. 1.296.1.5

Eccleſiam acquirens per pactum augendæ penſionis, debet ea priuari, & alias canonicè puniri. 1.301.1.1

Eccleſiæ quando locant domus, vel prædia, vel infeudant cum pacto præjudiciali Eccleſiæ Parochiali, pactum reprobatur tanquam nullum, & quicquid habuerunt occaſione huius pacti, reſtituatur Eccleſiæ Parochiali. 1.301.2.init.

Eccleſia matrix quæ, remiſſiuè. 1.308.2.4

Eccleſia enormiter læſa in contractu emptionis, vel locationis, poteſt petere reſtitutionem in integrum, emptor tamen, ſiue conductor non debet fraudari in pretio ſuo, vel in ſumptibus per eum factis. 1.328.2.1

Eccleſia habet jus minoris in reſtitutione conſequenda. 1.329.1.4

Eccleſia coram quo judice poſſit reſtitutionem in integrum, & reſciſſionem contractus petere, oſtenditur. 1.329.2.9

Eccleſia reſtituta reſtituendum eſt pretium ei, qui cum illa contraxit, etſi de illo non fiat mentio in ſententia. ibid.11

Eccleſia læſa propter negligentiam procuratoris, qui jura Eccleſiæ non produxit, reſtituitur. 1.330.1.1

Eccleſia reſtituitur vſque ad quadriennium vtile à principio, data tamen ſcientia. ibid.15

Capitulum Sede vacante cùm non poſſit judicium inſtituere, nec proceſſus contra Eccleſiam factus valet, quippe quæ caret legitimo defenſore. 1.330.2.Init.

Eccleſia læſa in probatione neceſſaria omiſſa, poteſt petere reſtitutionem in integrum, non obſtante termino juris probationis excluſiuo. 1.331.1.1

Et reſtitutionem petere poteſt non ſolùm contra priuatum, ſed etiam contra Eccleſiam. ibid.

Eccleſia læſa, ſiue minor, reſtituitur ad probationem omiſſam. 1.331.2.3

Eccleſia læſa in probatione non adſtringitur ad probandum quod illam omiſerit, ſed ſat eſt allegare. ibid.4

Eccleſia poſt concluſum in cauſa admittitur ad probandum ex capite reſtitutionis. 1.332.1.5

Eccleſiæ conceditur beneficium reſtitutionis in integrum, etiam quando agit de lucro captando, quod facilitate, vel negligentia Prælati amiſit: idem de minore. 1.332.1.7

Eccleſia fungitur jure Imperii. ibid.9

Eccleſia reſtituitur etiam contra ſententiam Papæ, & cauſa reſtitutionis in integrum debet præſentibus partibus tractari. 1.333.2.1

Eccleſia poſt peremptorium terminum non auditur de jure communi, auditur tamen per beneficium reſtitutionis in integrum. 1.334.2.1

Eccleſia Bracharenſis contra Toletanam ſuper Primatia cur jus ſuum non fuerat proſequuta, oſtenditur. 1.335.1.3

Eccleſia Bracharenſis ad excludendam Toletanam nomine Primatis plura adducere poteſt. ibid.4

Eccleſia, vel minor quando dicunt ſe læſos propter lapſum temporis, tunc non eſt opus probare læſionem. 1.335.2.3

Eccleſia læſa in contractu per in integrum reſtitutionem laicos coram Eccleſiaſtico judice conuenire poteſt. 1.337.2.3

Eccleſia exempta non poteſt in præjudicium exemptionis compromittere. 1.342.2.1

Eccleſiæ Regulares poſſunt eſſe Cathedrales. 1.358.2.init.

Eccleſia quando dicatur non habere vltra quid faciat, oſtenditur. 1.359.2.8

Eccleſiaſticus cognoſcit contra laicum de cauſa feudali, vbicumque aliquis laicus tenet feudum ab Eccleſia. 1.374.1.2

Eccleſia quoad bona feudalia, quæ tenet à Rege, aliove domino temporali, ligatur legibus feudalibus laicorum, & ſubeſt domino temporali. 1.374.2.5

Eccleſia Romana omnium aliarum mater eſt & magiſtra. 1.387.1.9

Eccleſiæ Conuentuales quæ dicantur, oſtenditur. 1.424.1.8

Eccleſia, & Prælati vi Conſtituti transferunt poſſeſſionem, 1.435.1.6

Eccleſia ad teſtes poſt publicationem examinandos reſtituitur. 1.522.1.5

Eccleſia in dubio præſumitur libera, niſi probetur ſubjecta. 1.338.2.3

Eccleſia vacante ceſſat præſcriptio contra illam. 1.616.1.4

Eccleſia ſi bona fide, & pacificè poſſideat poſſeſſiones per triginta annos abſque interruptione proclamatiua ſynodalis, præſcriptione tenet. 1.618.1.2

Eccleſia vna in parochia alterius quadraginta annorum ſpatio decimas præſcribit. 1.650.1.1.2

Eccleſia vt contra aliam Eccleſiam præſcribat, requiritur tempus 40. annorum. ibid.3, & 1.613.2.3

contra Eccleſiam Romanam non præſcribitur minore tempore quàm centum annorum. 1.619.1.5

Eccleſia ſi patitur miniſtrorum defectum, priuilegiati ſuper abſentia per ſubtractionem prouentuum redire coguntur. 2.18.1.2

Eccleſias plures habens, alteram eligere, & alteram dimittere compellitur. 2.44.2.1

Eccleſia fauet litteratis, & amat ſapientes, quibus regitur, & ſuſtinetur. 2.63.2.16

Eccleſia beneficium conferens ex donatione laici, tenet ejus collatio de hoc mentione non habita. 2.69.1.8

In Eccleſiis admitti non debent plures, quàm commodè ex redditibus nutriri poſſint. 2.75.1.1.& 2.78.1.2

Eccleſia in poſſeſſione inſtituendi, vel conſeruandi etiam contra jus commune exiſtens, pendente lite de proprietate manutenetur in poſſeſſione. 2.76.1.1

Eccleſia vnita alteri Eccleſiæ vel beneficio, in illius tranſit naturam. 2.91.2.3

Eccleſia, ſiue beneficia ad tempus commendare poteſt Capitulum Sede vacante. 2.93.1.4

Eccleſia collegiata ſi habet præſentationem, præſentabit Prælatus de conſenſu Capituli, vel majoris partis, niſi de conſuetudine, vel priuilegio competat ſoli Prælato. 2.97.1.1

Eccleſiæ res, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, alienari non prohibentur. 2.100.1.4

Eccleſiæ nomine intelligitur omnis locus pius. 2.109.2.5

Eccleſia an res malè alienatas repetat non reſtituto pretio, oſtenditur. 2.110.1.9

Eccleſia & pupillus quatenus teneantur ad reſtitutionem pretii & acceptorum ex contractu quem impugnat. ibidem, fin.

Eccleſia reſtituitur contra alienationem per quam fuit enormiter læſa. 2.113.2.1

Eccleſia poteſt petere reſtitutionem in integrum, & conſequenter reſciſſionem contractus coram judice Eccleſiaſtico. 2.114.1.3

Eccleſia petens reſtitui, debet probare ſe læſam, alioquin non eſt audienda. ibid.4

Eccleſia ex depoſito facto apud clericum ipſius Eccleſiæ non tenetur niſi in ejus vtilitatem verſum probetur. 2.120.2.1, & 2.121.1.4

Eccleſia tenetur ex depoſito facto apud ipſam, non ſecus atque alii depoſitarii. 2.122.1.8

Eccleſia in præſtando conſenſum alienatori emphyteuſis requiſita videtur, ſi emphyteuta poſt alienationem illam requiſierit ſcientiam alienationis. 2.144.2.4

Eccleſia ſi non ſoluat canonem rei emphyteuticæ, debet reſtitui aduerſus ſolutionem omiſſam. 2.151.1.104

Eccleſia quæ ab alia Eccleſia, vel à priuato rem in emphyteuſim accepit, incidit in commiſſum, ſi penſionem per biennium non ſoluerit. 2.151.2.95

Eccleſiæ jure proprietatis poſſunt ad inuicem permutari, & poſſeſſiones earum etiam permutari poſſunt, & pro minùs valentibus pretium ſuppleri. 2.163.2.1

Eccleſia, vel Monaſterium non tenetur ex mutuo ſuſcepto à particulari, niſi in ipſius vtilitatem verſum probetur. 2.180.1.8

Eccleſia vel Monaſterium tenetur ex mutuo ſuſcepto à Prælato, vbi eidem ſatisfieri poteſt ex redditibus abſque diſtractione bonorum immobilium Eccleſiæ. 2.180.1.10

Vel mobilium pretioſiorum. ibid.11

Eccleſia, & minor aduerſus mutuum à ſe receptum reſtituuntur eo ſolùm quod in eorum vtilitatem verſum probetur. ibid.14

Eccleſia non vacans in beneficium concedi non poteſt, de auctoritate tamen Epiſcopi, & ſine præjudicio Prælati poteſt in proprietatem concedi. 2.190.2.8

Eccleſia dicitur ſingularis fidelium congregatio. 2.214.1.3

Eccleſiæ nomine in præſenti includitur omnis pius locus. 2.216.1.2

Eccleſiæ relictum factum dicitur in cauſam piam. 2.217.2.8

Eccleſia Parochialis quando fuerit ſpecialiter interdicta ex ſua culpa, non habebit canonicam portionem, ſi aliquis Parochianus in alia Eccleſia, ſeu monaſterio ſepeliatur. 2.228.2.6

Eccleſiæ forma ſeruanda eſt in abſolutione, quæ fit in mortis articulo. 2.232.1.3

Index Rerum, & Verborum,

Eccleſia matrix de jure communi fundata eſt quoad decimas prædiales ſuæ parochiæ. 2.257.1.7
Eccleſia decimas à laico habens eas non præſcribit etiam per tempus immemoriale. 2.259.2.5
Eccleſia poteſt nouum emptorem, eundemque poſſeſſorem ad decimas præteritas non ſolutas convenire. 2.262.1.4
Eccleſia alit delinquentes, qui ad eam confugiunt. 2.286.1.12
Eccleſia compellit hæredem laicum per excommunicationem, & bonorum ſubtractionem ad executionem voti vltramarini ad quod ſe obligauit pro defuncto. 2.308.2.1
Eccleſia, vel Monaſterium quando vnitur alteri, aſſumit naturam, & priuilegia illius, cui vnitur. 2.324.1.4
Eccleſia ſi eſt vnita alteri, videntur vnita omnia jura ipſi Eccleſiæ competentia, etiamſi nihil exprimatur, niſi Eccleſia, cui vnio fit, ſit incapax juris alicuius Eccleſiæ vnitæ. 2.331.1.2
Eccleſiæ quælibet alicubi conſtitutæ, ad Epiſcopum loci pertinent niſi probetur eas eſſe exemptas. 2.332.1.5
Eccleſia ſita in diœceſi Epiſcopi tenetur ſibi in Epiſcopalibus reſpondere, niſi appareant remiſſa legitimè, & poteſt Epiſcopus remittendo Epiſcopalia cenſum ſibi retinere. 2.353.2.1
Eccleſia cadit à jure ſuo non ſoluendo penſionem ſicut quilibet priuatus, poteſt tamen reſtitui aduersùs ſolutionem omiſſam. 2.334.1.8
Eccleſiæ eo ipſo quod ſunt in diœceſi conſtitutæ, Epiſcopo illius ſunt ſubiectæ, niſi probetur eas eſſe exemptas. 2.335.2.4
Eccleſia non Cathedralis ſi vendicat ſibi jus in alia Eccleſia, obtinebit ſolum quoad ea, quæ probabit ſibi deberi præſcriptione, vel alio legitimo modo. 2.337.2.1
Eccleſia quælibet eo ipſo quòd eſt in aliqua diœceſi, Epiſcopo illius ſubiecta debet eſſe, niſi exempta probetur. ibid.2
Eccleſia penitus diruta, vt illius reædificatione acquiratur juſpatronatus, quæ dicatur, oſtenditur. 2.342.2.8
Eccleſia in proprietatem ſine Epiſcopi conſenſu donata præſcribi poteſt. 2.350.2.3.fin.
Eccleſiam, quæ eſt juriſpatronatus, vt valeat Epiſcopus vnire, conſenſus patroni exigitur. 2.360.1.2
Eccleſia Collegiata quibus ſignis cognoſcatur, remiſſiuè. 2.365.1.5
Eccleſia alit patronum ſuum, ſi extrema laboret egeſtate, & an, quando, & quomodo hæc alimenta præſtari debeant, oſtenditur. 2.366.1.7
Eccleſias conſtruere dicitur opus pium, & religioſum. 2.367.1.12
Eccleſia Collegiata quibus ſignis cognoſcatur, oſtenditur. 2.371.2.5.6.8
Eccleſiæ à procurandis Legatis Sedis Apoſtolicæ an & quando per priuilegium ejuſdem Sedis ſint exemptæ, remiſſiuè. 2.384.1.3
Eccleſia Romana non ſolet aliquem priuilegiare contra ſe. 2.384.2.3
Eccleſiæ tenentur Epiſcopo in cuius diœceſi ſunt, reſpondere de procurationibus, de quarta decimarum, & aliis Epiſcopalibus. 2.386.1.1
Eccleſiæ de nouo conuerſæ in procurationibus, & aliis ſeruabunt conſuetudinem vicinarum. 2.389.1.1
Eccleſiæ conſecrari poſſunt diebus etiam non feſtis. 2.391.2.1
Eccleſia debet conſecrari à proprio Epiſcopo, aut ab alio de ejus conſenſu. ibid.2
Eccleſia polluta, pollutum quoque cenſetur altare, non tamen Altari exſecrato, exſecrata quoque cenſetur Eccleſia. ibidem med.
Eccleſia quolibet die, tam feriato, quàm feſtino conſecrari poteſt. 2.393.1.4
Eccleſia, quæ propter homicidia, & vulnera hominum ibidem perpetrata, polluta eſt, reconciliari debet. 2.394.1.1
Eccleſia polluitur, & reconciliatione indiget quoties homicidium voluntarium, & iniurioſum intra ipſam ab aliquo patratur. ibid.
Eccleſia per martyrium alicuius ſancti à tyranno, vel hæretico in ea perpetratum, polluitur. 2.394.2.5
Eccleſia conſecranda eſt, quando neſcitur ambigiturve, an ſit conſecrata. ibid.6
Eccleſia minimè exſecrata cenſetur quando corruit tectum integris, & illæſis remanentibus parietibus. 2.395.1.5.2
Eccleſia conſecratione non indiget, quando parietes non ſimul, & in totum, ſed pauiatim, ſeu per partes deſtruuntur, & ſucceſſiuè reparantur. ibid.3
Eccleſiæ totum ædificium quando ſiue caſu fortuito, ſiue conſultò deſtruitur, & corruit in totum quoad tectum, & parietes, tunc minimè retinet antiquam conſecrationem, etſi eo animo deſtruatur, vt iterum ex eadem materia reædificetur. 2.393.2.4
Eccleſiam faciens conſecrari, tenetur eam dotare. 2.396.2.1.2
Eccleſiam nullus debet dedicare, ſeu conſecrare, niſi fuerit antea eidem Eccleſiæ aſſignata dos competens. ibid.3
Eccleſiæ dos ante conſtructionem conſtitui debet. 2.397.1.4
Eccleſia polluta per Sacerdotem ſimplicem reconciliari non poteſt, etiamſi aqua fuerit per Epiſcopum benedicta. 2.197.1.1
Eccleſiæ violatæ reconciliatio, ſi ſit conſecrata per Epiſcopum, facienda eſt per aquam cum vino, & cinere benedictam, per ſimplices autem ſacerdotes reconciliari non poteſt, etiamſi in contrarium ſit conſuetudo. ibid.2
Eccleſia etiam non conſecrata ſi polluitur, reconcilianda eſt. 2.398.1.1
Eccleſia ſi non fuerit conſecrata, ſed tantummodo benedicta, reconciliari poteſt per quemcunque ſimplicem Sacerdotem, & hoc per aſperſionem aquæ luſtralis, etiam ab Epiſcopo non benedictæ. ibid.2
Eccleſia polluitur per ſanguinis effuſionem. ibid.3
Eccleſia polluitur propter voluntariam humani ſeminis effuſionem intra Eccleſiam contingentem. ibid.4
Eccleſia vt polluta maneat, non requiritur quod ſit conſecrata, ſed ſufficit quod ſit ſpecialiter benedicta. ibid.5
Eccleſia vnde dicta. 2.431.2.fin.
Eccleſia pro prælatura, ſeu beneficio Eccleſiaſtico, præcipuè Curato. 2.432.1.med.
Pro templo, ſeu æde ſacra. ibid.
Pro omni loco. ibid.fin.
Eccleſia habens portionem deputatam, certoſque redditus pro fabrica, de illis ædificari, ſeu reparari debet. 2.432.2.4
Eccleſiæ Parochialis ob nimiam diſtantiam poteſt noua Eccleſia in ipſius Parochia ædificari, & certa portio de antiqua ſibi deputari. 2.433.2.1
Eccleſiæ Parochialis propter nimiam diſtantiam, vbi parochiani ſine magno incommodo ad percipienda Sacramenta accedere non poſſunt, noua poteſt Eccleſia in ipſius parochia ædificari. ibid.2
Eccleſia matrix illa dicitur, quæ habet alias Eccleſias ſibi ſubiectas. 2.414.2.7
Eccleſia ſæcularis ſine præjudicio clericorum ad ſtatum regularem poteſt reparari, & collegio, quod nondum eſt, priuilegium non confertur. 2.415.2.1
Eccleſia Collegiata ſæcularis in aliam Collegiatam, vel Conuentualem Regularem mutari poteſt. ibid.2
Eccleſiam nouam ædificare poteſt Epiſcopus propter indigentiam, non obſtante juramento de rebus Eccleſiæ non alienandis. 2.416.1.1
Eccleſia non conſecrata gaudet Eccleſiaſtica immunitate. 2.450.1.1.2
Interdicta gaudet immunitate Eccleſiaſtica. 2.450.2.3
Polluta, gaudet immunitate Eccleſiaſtica. ibid.4
Diruta ſine auctoritate ſuperioris, ſi adſit ſpes refectionis, gaudet immunitate Eccleſiaſtica. ibid.5
In Eccleſia exiſtens ſi vulnerauerit aliquem exiſtentem extra Eccleſiam, ejus non gaudet immunitate. 2.452.1.8
Eccleſia non judicat de clandeſtinis matrimoniis, ſed ſi contrahentes volunt in Eccleſia publicari, ſunt recipienda, & comprobanda. 2.476.1.1
Eccleſia non cognoſcit de cauſa Ciuili inter laicos, cognoſcit tamen an quis ſit de legitimo matrimonio natus. 2.582.1.5
Eccleſiæ pro conſecratione nihil poteſt exigi niſi procuratio. 3.22.2.1
Eccleſia emi, vel redimi non poteſt. 3.25.2.1
Eccleſiæ regimen non debet ſacerdotibus committi ſub annuo cenſu. 3.48.2.1
Eccleſia multis modis dicitur. 3.49.2.7
Eccleſia Cathedralis prouidere debet Magiſtro de beneficio, qui clericos ejuſdem Eccleſiæ, & alios pauperes gratis doceat, & quid hodie attento Concil. Tridènt. oſtenditur. 3.50.1.1.2
Eccleſia litteratis regitur, & ſuſtinetur, totuſque mundus illuminatur. 3.52.1.3
Eccleſia non polluitur per concubitum coniugalem extra caſum neceſſitatis. 3.120.2.3
Eccleſia non recipit oblationes raptorum hominum. 3.184.1.7
Eccleſia pœnam exilii non habet. 3.170.2.4
Eccleſia ædificata poſt nunciationem noui operis deſtruenda eſt expenſis conſtruentis. 3.197.2.1
Eccleſia deſtructa auctoritate Superioris jam non comprehenditur ſub nomine Eccleſiæ. 3.198.2.5
Eccleſia gladium habet ſpiritualem, quo viuificat, non materialem quo mortificat. 3.204.1.4
Eccleſias de manibus laicorum ſine conſenſu Epiſcopi non poſſunt religioſi accipere. 3.208.2.11
Eccleſia polluitur, ſeu violatur per ſanguinis effuſionem. 2.226.2.1
Eccleſia non indiget reconciliatione, ſi quis in ea percutiatur,

vel

vel alia iniuria afficiatur citra ſanguinis effuſionem, ibid.4.
Quod intellige vt ibi.
Eccleſia polluitur ſi ſanguis hominis viuentis, non autem cadaueris effundatur. ibd.7
Eccleſia cenſetur violata ſi quis ſuæ mentis compos ex ira, vel deſperatione ſe ipſum occidat, vel iniurioſè percutiat. ibidem 8
Eccleſiæ nomine in materia pollutionis intelligitur ea, quæ conſecrata eſt, vel ſpecialiter benedicta. 2.226.2.10
Eccleſia quæ ſe defendit duobus priuilegiis, v.g. Epiſcopi, & Papæ, ſi ſuccumbat in vno, poteſt defendi cum altero. 3.231.1.1
Eccleſia ſine Epiſcopi conſenſu ædificari non poteſt. 3.232.2.14
Eccleſiæ dicuntur ad aliquem pertinere vtroque, ſeu pleno jure, quando in ſpiritualibus, & temporalibus eidem ſubiectæ ſunt. 3.239.1.2
Quod intellige vt ibi.
Eccleſia per præſcriptionem poteſt vtroque jure à poteſtate Epiſcopi eximi, & ad religioſos transferri. 3.240.1.4
Eccleſia Romana omnium aliarum, omniumque fidelium mater eſt, & magiſtra. 3.244.1.3
Eccleſia non eſt prona ad pœnas, ſed cultrix & auctrix juſtitiæ, ac mater æquitatis. 3.273.1.14
Eccleſiarum nomine quæ veniant, oſtenditur. 3.407.2.3
Eccleſia poteſt violentos laicos rerum Eccleſiaſticarum occupatores, ſeu inuaſores coërcere. 3.308.1.6
Eccleſiæ miniſtri non debent accipere etiam datum in eleemoſynam ab excommunicato. 3.330.2.4
Eccleſia Cathedralis in odioſis non venit appellatione Eccleſiarum ciuitatis. 3.340.1.3
Eccleſia varias habet ſignificationes. 3.340.2.6
Eccleſia deſtructa minimè gaudet priuilegiis conceſſis Eccleſiæ. 3.346.1.11
ad Eccleſiam pertinet de cauſa viduarum, orphanorum, & pauperum cognoſcere. 3.347.1.8
Eccleſia Cathedralis, Vide *Cathedralis*.
Eccleſiæ emphyteoſis. Vide *Emphyteuſis*.
Eccleſiæ vtilitas, Vide *Vtilitas*.
Edi debent integrè omnia in judicio à litigatoribus inducta. 1.487.2.11
Edictum de teſtibus prohibitorium eſt. 1.496.2.5
Edictum de rebus præſcriptibilibus eſt prohibitorium. 1.628.1.5
Edictum de præſcriptionibus eſt prohibitorium. 1.631.2.2
Edictum de matrimoniu eſt prohibitorium. 2.485.2.4
Ego, pronomen, in Baptiſmo non eſt de ſubſtantia formæ. 2.417.1.7
Tà, *Ego accipio te in meam*, non ſunt de eſſentia Sacramenti matrimonii. 2.558.2.3
Eiectus è Monaſterio per juſtam ſententiam, deſinit eſſe Monachus Monaſterii. 2.269.2.3
Eiecti quales perquirendi ſint juxta diſpoſitionem hujus textus, oſtenditur. 2.182.2.3
Eiectus à Religione, habituque ex juſta cauſa priuatus, ſi à Religione repetatur, tenetur redire, ita vt ſi non redeat, apoſtatarum ſit numero recenſendus. 2.283.2.7
Eiectus juſtè Religionem poteſt cogere, vt eum jam plenè correctum admittat. ibid 8
Eiecti ab Ordine non tenentur aliam ingredi Religionem, & ita poſſunt ad aliam, ſiue æqualem, ſiue laxiorem abſque vlla prorſus licentia tranſire. 2.284.1.9
Eiecti ab Ordine, cui Epiſcopo, originiſne, an domicilii ſubiecti maneant, oſtenditur. 2.184.2.11
Eiecti à Religione non tenentur ad obſeruantias Regulares, & reliqua vota juxta Religionis ſuæ inſtitutum in ea emiſſa, præter tria ſubſtantialia, caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ. ibid. 12
Eiecti in perpetuum non tenentur deferre habitum ſuæ Religionis, ſi eo ſpolientur. ibid.13
Eiecti à Religione non tenentur ad diuinum officium recitandum. ibid 14
Eiecti à Religione an tanquam proprium ſibi poſſint acquirere, vel de eo teſtari, & vtinam acquirant, oſtenditur. 2.285.1.15
Eiecti ab ordine ſi ſint Subdiaconi, aut aliquo Ordine inſigniti, niſi aliud obſtet, poſſunt ad alios ſacros Ordines promoueri. 3.88.1.4
Electionis confirmatio valet non facta mentione de prouiſione alteri nulliter facta. 1.45.1.13
Eligens aliquem dat ei poteſtatem, & licentiam acceptandi. 1.73.1.2
Electio, vel poſtulatio facta in loco interdicto eſt valida. 1.79.1.2
Eligendi & poſtulandi poteſtate eſt priuatus, qui poſtulationem caſſatam vitio perſonæ innouat. 1.79.2.1
Electio ſi propter electi vitium irrita declarata fuit, iterum electio de alia perſona fieri poterit, dummodo elector tempore electionis primæ vitium electi ignoraſſet. 1.80.1.2
Electio Abbatis pertinet ad Conuentum. 1.83.1.5
Electio Canonica confirmanda eſt, debet tamen Superior ante confirmationem inquirere de conuerſatione, & vita electi vbi fuit conuerſatus. 1.84.2.2
Electio facta ad importunum populi clamorem, non valet. ibidem 4
Electio ad Epiſcopatum fieri debet de digno ſcientia, moribus, & ætate, & qui habeat trigeſimum annum completum, & ſit de legitimo matrimonio natus. 1.89.1.1
Eligentes indignum contra formam ſtatutam, priuati ſunt pro prima vice poteſtate eligendi. 1.95.2.34
Eligentes ſcienter indignum priuantur ipſo jure electione, & jus eligendi amittunt. 1.95.1.55
Indignus ad hoc propoſitum quis. ibid.
Eligens an præſumatur ſciuiſſe electum illum fuiſſe indignum, judicis arbitrio relinquendum eſt. ibid.
Electio facta poſt appellationem, & prima non caſſata, & contra priuilegia Eccleſiæ, caſſanda eſt. 1.94.1.2
Eligi iterum poteſt is, cuius electio fuit caſſata non vitio perſonæ, ſed electionis modo, ſecus ſi vitio perſonæ. 1.94.2.1
Electio debet eſſe in libertate eligentium, nec valet contraria conſuetudo. 1.95.1.1
Electionis caſſatione vacat ipſo jure beneficium. ibid.3
Electio Epiſcopi quo loco fieri debeat, remiſſiuè. 1.95.2.4
in Electionibus Prælatorum Spiritus ſancti gratiam inuocari vſus eſt receptiſſimus. ibid.6
Electioni de ſe factæ renuncians, appellare nequit ad impediendam electionem alterius, & electio, quæ eſt à ſuſpenſis celebrata, non tenet. 1.97.2.1
Electioni renuncians, ſi appellauit ab electione noua, non auditur. ibid.3
Electio facta ab excommunicato vitando, eſt illicita, & nulla. 1.98.1.5
Eligere non poſſunt interdicti. ibid.init.
Eligere nequit ſuſpenſus. ibid.4
Eligendi Epiſcopum poteſtas ad Canonicos Cathedralis de jure ſpectat. 1.99.1.2
Eligendi Epiſcopos poteſtas ad Capitulum, & Canonicos ſpectans, vſque ad quod tempus durauerit, oſtenditur. ibid.3
Electionis Canonicæ vetus conſuetudo in Germania tantum ſeruatur. ibid.4
Electio valet non expectatis iis, qui vocandi non erant. ibidem 10
Electio non debet inſpici an poſt appellationem, ſed an contra fuerit celebrata, & penes votantes, quibus competit votandi poteſtas, remanet jus eligendi, ſi vocati venire contemnunt. Et ad officium confirmatoris ſpectat examinare electum, etiam nemine opponente; & niſi electus doceatur legitimæ ætatis, & litteraturæ, habetur pro non legitimè electo. 1.99.2.1
Eligens, aut præſentans dignum omiſſo digniore, peccat mortaliter. 1.100.1.4
Electio facta de extraneo idoneo à toto Collegio, vel à majori ipſius parte valet. 1.103.1.2
ad Electiones de jure communi non eſt neceſſarium quod electus ſit de Collegio, ad hoc vt valeat. ibid.
Electio, ſeu collatio facta cuicunque idoneo extraneo eſt valida. ibid.6
Eligendi poteſtate ſi aliqui propter delictum commiſſum priuati fuerint, illa poteſtas ad alios, qui non deliquerunt, deuoluitur. 1.104.2.2
Electio facta per comminationes, & impreſſiones, eſt ipſo jure nulla. ibid.3
Electo ſufficit probare electores fuiſſe in quaſi poſſeſſione tempore electionis, licèt aliud non probet. 1.106.1.1
Eligendi, præſentandi, & ſimilium quaſi poſſeſſio abſque ſcientia, & patientia aduerſarii adquiri non poteſt. 1.108.1.17
Eligentes ſcienter indignum priuati ſunt poteſtate eligendi in electione, quæ primò occurrit facienda. 1.108.2.1
Eligentes indignum ſcienter, priuantur poteſtate eligendi. ibidem 2
Eligentes ſcienter indignum in Epiſcopum, ſuſpenduntur à beneficiis per triennium, nec poſſunt interim aſſumi ad dignitates illius Eccleſiæ. 1.109.1.1
Electio ſecunda dicitur primi reſpectu tertiæ. ibid.7
Electio caſſatur vbi non profeſſus eligitur ad regimen Eccleſiæ Regularis, conſuetudine in contrarium non obſtante. 1.109.2.1
Electio Prælati eſt facienda in Eccleſia Cathedrali, ſeu loco conſueto, & in ſubſidium, vbi commodiùs daretur facultas. 1.110.2.2
Electio facta in loco interdicto valet. ibid.3
Eligendi jus habentes, legitimè citari, & vocari debent. ibidem 6
Electio per minorem partem Capituli facta non tenet, nec per ſubſequentem conſenſum ratificari poteſt. 1.11 1.1

Index Rerum, & Verborum,

Electio Canonicorum de conſuetudine ad ſolum Capitulum pertinere poteſt. t.112.1.1

Electionis confirmatio à Metropolitano, vel alio immediato ſuperiore petenda eſt. t.113.1.4

Electio confirmatur ſi ex ſeptem compromiſſariis tres eligunt quartum, & ille conſentit, & eſt idoneus. t.113.2.1

Eligendi facultatem habens, non poterit ſe ipſum eligere. t.114.1.3

Eligens non poteſt aſtringi ad eligendum certam perſonam. t.115.1.16.

Electio partis majoris facta caſſatur contempta minori parte, etiamſi eſt vnus ſolus, non tamen jus eligendi deuoluitur ad minorem. t.117.2.1

Electione irrita, ex quo facta fuit aliquibus contemptis, contemptores pro prima vice eligendi facultate non priuantur. ibidem 3

Eligendi qualitas attendenda eſt, quæ vtilior fuerit Eccleſiæ, inſpecto beneficii ſitu, & qualitate. t.118.1.3

Eligi ante profeſſionem nullus poteſt ad beneficia Regularia adminiſtrationem habentia. t.118.1.5

Electio canonica quibus modis dicatur, oſtenditur. t.119.1.2

Eligendi jus non habet, qui excommunicationis majoris vinculo adſtringitur. ibid.6

Electio & poſtulatio quando concurrunt data identitate electi, & poſtulati, præfertur poſtulatio ſi eſt facta à duabus partibus de tribus. t.119.2.3

Eligens ſcienter indignum priuatur jure electionis pro illa vice. ibid.5

Eligere Prælatum Cathedralis, vel Regularis Eccleſiæ intra tres menſes ſi negligunt illi ad quos ſpectat electio, proximus ſuperior Eccleſiam ordinabit, quod ſi intra tres alios menſes non fecerit, canonicè punietur. t.120.1.1

Electio in Eccleſiis Cathedralibus per aliquam de tribus formis, ſcrutinii ſcilicet, compromiſſi, & inſpirationis, fieri debet, aliter electio celebrata non valet, & contrafacientes priuandi ſunt ea vice poteſtate eligendi. t.121.1.1

Electionum formæ quales, remiſſiuè. ibid.3

Electio Abbatum facienda eſt juxta formam huius text. ibidem 5

Electio regularium Prælatorum facienda eſt juxta formam huius text. t.121.2.6

Electio beneficiatorum, ſeu Prælatorum inferiorum non eſt facienda juxta formam huius text. ibid.8

Eligendi jus habentes debent citari, & vocari vt electioni interſint. ibid.9

Electioni intereſſe non debent, qui eligere prohibentur. t.122.1.10

Electioni intereſſe nullus eſt compellendus, niſi Eccleſiæ interſit. ibid.11

Electioni intereſſe non tenentur, qui commodè vocari nequeunt. ibid.12

Electioni per ſcrutinium faciendæ ſubſtantiale eſt, vt electorum vota exquirantur ſecretè. t.123.2.17

Electioni per ſcrutinium faciendæ ſubſtantiale eſt, quod vota in ſcriptis ſint redacta. t.124.1.24

Electionis per ſcrutinium faciendæ ſubſtantiale eſt, vt vota in ſcriptis redacta publicentur. ibid.26

Electionis ad validitatem non ſufficit habere majorem ſuffragiorum partem, ſed vlterius requiritur eandem eſſe saniorem. t.124.2.27

Electio facienda eſt per ſolas perſonas de Capitulo, nec alius eſt admittendus tanquam procurator alicuius abſentis legitimè impediti, niſi fuerit de eodem Capitulo, ſeu Collegio. t.125.1.28

Electione quæ fit per viam Spiritus ſancti non eſt opus ſeruare formam huius text. ibid.31

Eligendi poteſtate priuantur illi, qui contra formam hic decretam celebrant electionem, etiam ſine vlla fraude. t.125.2.33

Electionis ſubſtantialia, quæ ſint, remiſſiuè. ibid.36

Electio non debet fieri clandeſtinè, & facta ſolemniter publicetur. t.126.1.init.

Electiones canonicæ nullatenus fieri debent de nocte, niſi in caſu maximæ neceſſitatis. ibid.40

Electioni de ſe factæ per abuſum poteſtatis ſæcularis conſentiens efficitur ineligibilis ad dignitatem, & electio eſt nulla, eligentes autem à beneficiis per triennium ſuſpenduntur, & tunc ſunt priuati poteſtate eligendi. t.126.1.1

Electio quorumcunque Prælatorum debet omni ex parte eſſe prædita ſumma libertate, & totaliter aliena ab omni & quacunque ſpecie coactionis, ſiue violentiæ. t.126.2.1

Tà *Electionis commoda careat, vel ineligibilis fiat*, denotant latam ſententiam à jure. ibid.3

Electio Summi Pontificis facta per metum à Cardinalibus eſt nulla. ibid.6

Electio poſt collationem ex interuallo celebrata non valet. t.128.1.1

Electio illius, qui requiſitus antequam eſſet electus conſenſit electioni de ſe faciendæ, eſt caſſanda, & annullanda, quia præſumitur ambitioſus. ibid.4

Electio tota fit ex perſona electi. t.128.2.2

Electio debet fieri verbo, & de illo in quem conſenſerit major pars Capituli, & non reſpectu aliarum partium. t.129.1.1

Electio Epiſcoporum pertinet de jure communi ad Capitulum, & Canonicos Eccleſiæ Cathedralis. ibid.3

Eligi non debet in magiſtrum qui nunquam fuit diſcipulus. t.129.2.3

Electio facta à non majori parte Capituli, & omiſſa collatione, non valet. t.130.1.1

Eligendi jus conſuetudine acquiri poteſt. ibid.3

ad Electionem alieni plerumque conſuetudine vocantur, vel priuilegio. ibid.4

Eligendi juris quaſi poſſeſſio vt acquiratur extraneis, quæ requirantur, oſtenditur. ibid.5

Eligendi jus per compoſitionem factam cum Prælato & Capitulo non poteſt competere laico etiam patrono in Eccleſia collegiata. ibid.2.1

Electio irrita eſt quam collatio non præceſſit, vel quæ facta non eſt à majori parte Capituli, vel quæ non fuit communis. t.135.1.1

Electiones canonicæ vt validè fiant, non ſufficit habere maiorem partem ſuffragiorum reſpectu minoris, ſed neceſſariò requiritur habere majorem partem reſpectu totius Capituli. ibid.2

in Electionibus in quibus ſeruanda eſt forma c. quia propter, non ſufficit conſenſus ſingulariter præſtitus, putà domi, vel alibi, ſed oportet collegialiter conſentire. ibid.

Electio per ſcrutinium neceſſariò eſt facienda per congregatos in vnum. ibid.3

Electio Pontificis per laicos & Canonicos facta non valet, etiamſi hoc habeat conſuetudo. t.135.2.1

Electio nec actiuè, nec paſſiuè cadere poteſt in laicum in ſpiritualibus. ibid.2

Electionis ad confirmationem non ſufficit quod ſit facta à majori parte Capituli, niſi etiam illa pars ſit ſanior. t.136.1.1

Electionis ad validitatem non ſufficit, quod à maiori parte fiat, niſi etiam illa major pars ſit ſanior. ibid.5

Electio facta à non majori parte nulla eſt, non ex tranſgreſſione formæ, ſed defectu poteſtatis. ibid.10

Electione caſſata propter ſimoniam, etiam ſine culpa electi, non diſpenſat Epiſcopus ea vice cum caſſato, ſecus ſi electus liberè reſignavit. t.137.1.1

Electioni de ſe factæ qui ſponte renunciauit, ſuper ipſa vlterius audiri non debet. t.491.1.15

Eligere debens ſi infra ſex menſes non elegit, electio deuoluitur ad ſuperiorem. t.158.1.1

Eligere ad beneficia vacantia infra ſex menſes debent ii ad quos electio ſpectat. ibid.2

Eligentes aliquem ad munus ſunt adſtricti læſis perſoluere noxam, & damna ſuborta ex iniqua electi adminiſtratione. t.207.2.8

Electio in qua ſeruari debet forma c. quia propter, de electione, nocte fieri non poteſt. t.242.1.10

Eligens aliquem in judicem ex noua, & juſta cauſa ſuperueniente, poteſt illum recuſare. t.241.2.5

Electio Epiſcoporum vt fiat in eodem Regno, de eadem natione, & lingua, vtiliſſimum eſt. t.274.2.3

Electioni de ſe factæ terrore laicorum renuncians, ſi renunciatio juramento vel fide firmata non ſit, regimini ad quod electus fuit, præfici poterit. t.322.1.1

Electioni metu renuncians, poteſt eidem Eccleſiæ præfici, non obſtante renunciatione, niſi fuiſſet confirmata juramento. ibidem 5

Eligere qui tenetur facto arbitrio cum aliquorum conſilio, tenetur illorum conſilium in tractatu electionis requirere, ſed ſequi non aſtringitur. t.345.2.1

Electio judicis, vel rei in pœnis alternativè impoſitis quando ſit, oſtenditur. t.397.2.10

Electio eſt celebranda in communi, & communiter, non verò ſingulariter per particulares. t.423.2.5

Electio vnanimiter, ſeu concorditer quando facta dicatur, oſtenditur. ibid.

Electionis confirmatio petenda eſt à Metropolitano, vel immediato ſuperiore. t.424.1.7

Electiones Epiſcoporum ad ſolos Canonicos Eccleſiarum Cathedralium regulariter pertinent. t.426.1.15

Electio facta ab eo, qui in poſſeſſione victus eſt, irritari poteſt, licèt in petitorio victoriam reportauerit. t.426.2.16

Electio ſepulturæ per teſtes ſingulares probatur. t.512.2.55

Electio illius caſſatur, qui poſſidet plures dignitates atque præbendas, & idem ſi detinetur aliquo vitio hic ſcripto. 2.53.2.1

Electio non tenet cùm ad vnam præbendam duo ſimpliciter eliguntur. 2.54.2.2

Electio

Electio facta ad importunum clamorem non valet. ibid.2
Electio facta de digno omiſſo digniore tenet. 2.66.2.2
Electio Epiſcopi, vel Archiepiſcopi, ſi non fiat in ſemeſtri, non deuoluitur ad alios. 2.88.2.1
Electio ſepulturæ in loco minus religioſo ſellctæ, dimiſſo majorum ſepulchro, non tenet. 2.226.1.8
Electio ſepulturæ eſt facienda in illis Eccleſiis & monaſteriis, in quibus Religioſi ſunt inſtituti, & orationes pro defunctis frequenter celebrantur. ibid.2
Eligentium vota ſi in duas partes ſe diuiſerint in Metropolitani judicio, præfertur qui majoribus iuuatur ſtudiis, & meritis. 2.341.1.5
Electione Prælati Eccleſiæ conuentualis poſtulandus patroni conſenſus. 2.365.1.5.fin.
Secus data conditione in contrarium in eadem Eccleſia conuentuali appoſita de conſenſu Epiſcopi, in fundatione, conſtructione, vel dotatione ipſius. 2.365.2.med.
Vel reſpectu præbendarum, capellarum, ſeu aliorum beneficiorum, quæ extiterint in eadem Eccleſia. ibid.
Eligere debemus eam partem per quam tutius eſt conſultum, quando agitur de ſalute animæ. 2.429.1.5
Electio ſola in Epiſcopum ſatis eſt ut quis patriam poteſtatem egrediatur. 2.589.1.15
Electioni contradicens, & à contradictione ceſſans pro pecunia de voluntate electi tradita, facit ut ſic electus confirmatione ſubſequuta ſit ſimoniacus, & beneficio renuntiare teneatur. 3.29.1.1
Eligendi ad dignitates jus non poteſt vendi. 3.30.1.9
Electio ſimoniaca eſt ſi aliquis ignorante electo pro eo eligendo pecuniam dederit. 3.31.1.6
Electio ſimoniaca eſt caſſanda, quamvis elector ignoret, niſi factum fuerit in ejus fraudem, & Epiſcopus non diſpenſet cum electo reprobato per vitium ſimoniæ. 3.31.2.1
Electio ſimoniaca dicitur commiſſa cum vno ſolo patrono. ibid.2
Intellige vt ibi.
Electio ſpe præmii, ſeu pretii interueniente fieri non poteſt. ibid.3
Limita vt 3.32.1.init.
Electio ſimoniaca eſt ſi aliquis eligendo inſcio pecuniam dederit, vt ille eligatur, niſi data fuerit doloſè. ibid.4
Electio ſimoniaca electo ignorante facta an ſit reprobanda, vel ipſo jure nulla, oſtenditur. ibid.6
Electio per ſortes fieri non debet. 3.159.2.1
Electio Abbatum. Vide *Abbas*
Electores non poſſunt in præjudicium electi compromittere, ſed ſi conſenſerit electioni ſuæ, vel conſentire velit, non obſtante laudo in contrarium lato eſt confirmandus, ſi aliquid canonicum ſibi non obſiſtat, licèt non ſit de gremio illius Eccleſiæ, quacumcunque ob cauſam à majori parte fuerit appellatum. 1.103.1.3
Electores compromiſſarii congruentiùs erunt in numero impari. 1.112.1.3
Electoribus ſeptem conceſſa poteſtate ad eligendum, electio de vno facta, in quam ipſe conſentiat, valida eſt. 1.113.2.2
Electores non debent vocati accedere ad ſcrutatores bini, vel terni, ſed ſinguli. 1.123.2.18
Electores non poſſunt in ſcriptis vota ſua præſtare. 1.124.1.21
Electores publicato ſcrutinio variare non poſſunt, ſed compelli debent ad collationem, & electionem. 1.126.2.1
Electoribus impeditis currit tempus, ſi poſſunt impedimentum tollere. 1.137.2.1
Electus in Canonicum an debeat habere præbendam, remiſſiuè. 1.19.2.12
Electus & confirmatus ante conſecrationem an dicatur Epiſcopus, diſtingue. 1.16.2.5
Electus ad clamorem populi non debet per ſuperiorem confirmari. 1.84.1.1
Electo in Archiepiſcopum Sedes Apoſtolica pallium non tradit, niſi priùs præſtet fidelitatis, & obedientiæ juramentum. 1.85.2.1
Electus in Romanum Pont. à duabus partibus Cardinalium, nulla exceptione obſtante, eſt Papa: electus autem à minori numero gerens ſe pro Papa, incidit vnà cum ſibi adhærentibus in pœnas hic content. 1.86.1.1
Electus an computetur in numero duarum partium, oſtenditur. 1.87.1.8.9
Electus ante confirmationem beneficia conferre, vel aliter adminiſtrare non poteſt. 1.93.2.1
Electus ante confirmationem non poteſt conferre beneficia. 1.94.1.2
Electus in Epiſcopum non poteſt actualiter deponere Clericum, quamvis poſſit pronuntiare eum deponendum. 1.97.2.7
Electus ſi non habet ſufficientem ſcientiam, vel ante confirmationem adminiſtrat, ejus electio caſſari debet. 1.98.2.1
Electus non confirmatus, non poteſt quicquam exercere de iis, quæ pertinent ad beneficium, ſeu Prælaturam, ad quam eſt electus. ibid.2
Electus ſi ante confirmationem alteri ſua beneficia contulerit, quæ ipſe prius habebat, annullata electione poteſt beneficia prædicta alteri collata recuperare. ibid.3
Electus quando fuit per Summum Pontificem depoſitus, & ii, quibus ſuffragiorum jus eſt, alium elegerunt, ſi Papa reſtituat primum, quis præferatur, reſtitutus, vel nouiter electus, oſtenditur. 1.102.1.27
Electus à majori, & ſaniori parte Capituli, ſi eſt, & erat idoneus tempore electionis, confirmabitur, ſi autem erat indignus in Ordinibus, ſcientia, vel ætate, & fuit ſcienter electus, electus à majori parte, ſi eſt dignus, confirmabitur. 1.103.2.1
Electi ſi duo ſunt in Imperatorem, poterit Papa gratificari cuilibet voluerit, ſi ſint paria merita. 1.116.2.23
Electus ad dignitatem immediatè ſubjectam Sedi Apoſtolicæ in partibus remotis, poteſt adminiſtrare ante confirmationem propter vtilitatem & neceſſitatem Eccleſiæ. 1.127.2.5
Electus ad dignitatem in ſua Eccleſia cui neceſſe eſt litigare pro conſequendo eam, debet habere expenſas ab Eccleſia eligente. 1.128.1.3
Electus vt quis canonicè ſit, non ſufficit habere majorem partem ſuffragiorum reſpectu minoris, ſed vlterius requiritur habere majorem partem reſpectu totius Capituli, 1.129.1.5
Electi perſona non auget numerum eligentium, remiſſiuè. 1.130.2.8
Electi quando duo fuerint paribus votis, & æquali idoneitate, poſſunt eligentes procedere ad aliam electionem, & ſi iterum erunt in omnibus pares, poterit Superior gratificari viri ex electis voluerit. 1.136.1.8
Electos in Epiſcopos, & confirmatos transferre poteſt ſolus Papa. 1.138.2.1
Electus ſi poſt confirmationem renuntiauerit, tunc nullo modo poſſunt eligentes ad nouam electionem procedere. ibid.6
Electus in Epiſcopum ante confirmationem poteſt renuntiare ſine Papæ licentia. 1.141.1.26
Electus ad aliquod beneficium, poteſt ſimpliciter renuntiare electioni de ſe factæ. 1.149.1.6
Electus ad aliquod beneficium, ſeu dignitatem, ante confirmationem poteſt renuntiare abſque ſuperioris auctoritate. 1.311.1.3
Electus contra quem opponitur, interea nullam habet adminiſtrationem. 1.367.1.6
Electio in officialem ad certum tempus, lapſo illo tempore, intra quod officialis fuit impeditus ſeruire, non debet reintegrari ad illud tantum tempus. ibid.7
Electo confirmato non imputatur, ſi eo prohibente pro illius confirmatione pecunia data ſit. 3.37.1.1.2
Eleemoſyna virtus, & effectus qualis, remiſſiuè. 2.123.2.5
Eleemoſynam ſi populus conſueuit Sacerdoti, vel Eccleſiæ erogare, poteſt cogi officio judicis ad perſeuerandum. 3.41.1.5
Eleemoſynæ receptio à raptoribus, ſeu violatoribus, dum non reſtituunt, prohibetur. 3.114.1.3
S.Elizabetha canonizabatur die vigeſima quinta Maii, 1625. 1.425.1.4
Elogia non probant deficiente partis citatione. 1.519.1.4
Emancipationis inſtrumentum probat patriam poteſtatem præceſſiſſe. 1.117.1.16
Emancipationis filii cauſa non recipit æſtimationem. 1.678.2.11
Emendatus poteſt ad Epiſcopatum aſſumi. 1.84.2.5
Emendatus mitiùs eſt puniendus. 1.101.1.2
Emendatus quando quis dicatur, remiſſiuè. ibid.3
Emens rem à fure bona fide, an poſſit tuta conſcientia contractum reſcindere, ei ſic rem venditam reddens, vt pretium recuperet, oſtenditur. 1.432.1.9
Emptor rei Eccleſiæ nulliter alienatæ, vel alius, qui eam poſſederit, tenebitur etiam fructus perceptos reſtituere. 2.110.1.15
Emptori, & venditori læſo vltra dimidiam juſti pretii ſubuenitur, vel reſciſſione contractus, vel ſupplemento juſti pretii. 2.125.1.1.2
Emptoris in arbitrio eſt agere vt reſtituatur res, vel juſtum pretium ſuppleatur. 2.127.2.32
Emptor eligens ſupplere pretium, dicitur habere rem ex cauſa antiqua, & poſſidere ex cauſa emptionis primæuæ. ibid.
Emens cum pacto de retro, fructus ſuos facit, & dominus fit. 2.231.1.7
Emptor cùm vi depellitur à re empta, venditor non tenetur de euictione. 2.132.1.2
Emptor vt contra venditorem agere poſſit de euictione, tenetur litem motam venditori nuntiare ante apertas atteſtationes. 2.132.2.7
Emptor, qui non denuntiauit litem motam venditori, non poteſt agere de euictione, etiamſi probet ſententiam contra ſe latam juſtè, & ſecundùm jus fuiſſe prolatam. ibid.8
Emptor poteſt recuperare à venditore ſumptus, quos fecit in

Index Rerum, & Verborum,

lite, & etiam damna, & intereſſe, caſu quo res non fuit evicta. 2.133.2.10
Emens rem cum pacto quod poſt certum tempus poſſit illam venditori reſtituere, recipiendo quid plus, quam exburſauerit, judicatur contractus vſurarius. 2.172.1.1
Emptio exiguo pretio cum pacto de retro, quando eſt facta ab eo, qui ſolitus eſt fœnerari, tunc contractus magis præſumitur vſurarius. ibid.3
Emptor rei Eccleſiæ, quæ fit pro ipſius debito perſoluendo, tenetur probare, & curare pretium ad ſolutionem debiti profeciſſe. 2.188.2.16
Empta per Prælatum ex emolumentis Eccleſiæ, efficiuntur Eccleſiæ, licèt Prælatus emerit nomine alieno. 2.597.1.5
Empta ex redditibus beneficii, ejus Eccleſiæ acquiruntur, ita vt beneficiarii ementis non efficiantur niſi quoad vſum. 2.198.1.2
Emendi verbum non ſolùm ſpiritualis venditionis contractum ſignificat quo res pro pretio certo in pecunia numerato datur, ſed certum contractum, non gratuitum. 3.18.2.med.
Emendi, aut *vendendi* verba non adhibentur ſolùm ad ſignificandum contractum emptionis, aut venditionis, ac ſi peccatum ſimoniæ ſolo contractu emptionis, & venditionis committatur, verùm etiam adhiberi ad ſignificandos cæteros contractus oneroſos, qui non gratis, nec liberaliter fiunt, ſed æquiualent emptioni, & venditioni, &c. ibid.
Emptor, qui percipit fructus rei emptæ, tenetur ad vſuras pretii non ſoluti. 3.139.2.5
Emens rem viliori pretio ob anticipatam ſolutionem, vel vendens cariori ob dilatam, an committat vſuram, oſtenditur. 3.142.1.5
Emmanuel Barboſa auctoris pater laudatur. 1.3.2.25
Emphyteuſis nobili concedi poteſt. 1.403.1.3
Emphyteuſis Eccleſiaſtica, aut feudum Eccleſiaſticum præſcribitur aduerſus priuatum emphyteutam, aut feudatarium ſpatio ordinario. 1.659.1.6
Emphyteuſis bonorum Eccleſiæ concedi poteſt de rebus inutilis parum vtilibus Eccleſiæ. 2.115.1.1
Emphyteuſis conceſſio ob læſionem vltra dimidiam quando reſcindi poſſit, remiſſiuè. 2.116.2.17
Emphyteuſis non dicitur, ſed potiùs locatio quando magna conſtituitur penſio. 2.127.1.19
Emphyteuſis non poteſt retineri à domino in fauorem tertii, quando ei denunciatur an ſibi expediat eam habere. 2.145.2.12
Emphyteuſis renunciari non poteſt irrequiſito domino. 2.148.2.55
Emphyteuſis quando tranſit ad comprehenſos in inueſtitura, in ea tranſlatione non requiritur conſenſus domini. 2.150.1.79
Emphyteuſim ipſo jure amittit ceſſans à ſolutione, ſi dominus velit, ita vt eo volente retrotrahatur pœna à die commiſſi. 2.155.2.151
Emphyteuſi Eccleſiæ conceſſa per verba liberè nominandi, an poſſit ſuccedere filius naturalis, vel ſpurius, oſtenditur. 2.155.2.152
Emphyteuſis Eccleſiæ conceſſa patri abſque mentione filiorum cenſetur pro ſe, & filiis non vt hæredibus. ibid.153
Emphyteuſis conceſſa pro hæredibus, & deſcendentibus, non comprehendit deſcendentes, qui etiam hæredes non ſint. ibid.154
Emphyteuſim pro ſe & filiis ſi pater alicui vendiderit, poterit venditio reſcindi à filio, quãvis filius teneretur emptori pretium pro ſua parte reſtituere, ſi patris hæres ſit. 2.157.1.156
Emphyteuſim ex pacto, & prouidentia ſi pater vendiderit, in dubio videtur vendere jus ſuum, non jus filiorum, & alienatio durabit in vita alienantis. ibid.157
Emphyteuſis per partes an poſſit diuidi, oſtenditur. ibid.159
Emphyteuſis non poteſt fieri de manſo, ſeu paſſalibus Eccleſiæ, nec præſumptus titulus admitti poteſt. 2.157.2.160
Emphyteuſis extinguitur, dominiùmque vtile cum directo conſolidatur, quoties emphyteuta, nullo relicto aſcendente, vel deſcendente, aliquem non nominauit ſibi ſucceſſorem in ſecundam vel tertiam perſonam. ibid.165
Emphyteuſis renouatio peti debet intra annum. ibid.167
Emphyteuſis poteſt concedi alicui in remunerationem ſeruitii de aliqua re Eccleſiæ cum parua penſione. 2.198.2.6
Emphyteuſim Eccleſiaſticam obtinere poſſunt filii ex bona fide parentum legitimi. 2.572.1.6
Emphyteuſim Eccleſiaſticam obtinere, in eaque ſuccedere poſſunt filii legitimati per ſubſequens matrimonium. 2.580.1.21
Emphyteuſis ſine conſenſu domini in dotem filiæ dari non poteſt. 1.611.2.3
Emphyteuſis quæ ad extraneos hæredes tranſit, propter hæreſim cum cæteris bonis emphyteutæ confiſcatur. 3.72.2.7
Emphyteuſis Eccleſiaſtica propter emphyteutæ hæreſim confiſcatur. ibid.8
Emphyteuta requiſitus, ſi neget ſoluere penſionem, poteſt conueniri à domino directo interdicto Vnde vi. 2.108.2.21
Emphyteuta tenetur domino directo titulos emphyteuſis oſtendere. 1.528.2.4
Emphyteuta ceſſando à ſolutione canonis, an, & quando amittat vſumfructum, remiſſiuè. 1.403.1.2
Emphyteuta Eccleſiæ meliorationes ſuas vendere non poteſt, niſi ſeruatis his, de quibus hic, & ſi contra feceris, vel canonem per biennium non ſolueris, nec moram poſtea celeriter purgaueris, juſtè poteſt expelli. 2.144.1.8
Emphyteuta non poteſt emphyteuſim alienare, niſi priùs requirat domini conſenſum. 2.144.2.3
Etiam extraiudicialiter, vel præſumptiuè. ibid.4
Emphyteuta tenetur denuntiare domino directo verum pretium, vt ipſe deliberare poſſit an ſibi expediat emphyteuſim habere. 2.145.1.9
Emphyteuta priuatur re emphyteutica, ſi exprimat per mendacium pretium venditionis, vt minus ſoluat pro laudemio. ibid.11
Emphyteuta licitè poteſt vendere, & alienare perſonis non prohibitis, poſtquam dominus declarauerit ſe nolle emere. 2.146.1.17
Emphyteuta alienans irrequiſito domini conſenſu, amittit emphyteuſim. 2.147.2.46
Emphyteuta licet celebret contractum alienationis, ſi tamen non ſit ſequuta traditio, non incidit in commiſſum. 2.149.1.63
Emphyteuta non tenetur in alienatione emphyteuſis requirere conſenſum domini, quando in inſtrumento adiectum fuit quod emphyteuta poſſit alienare in quemcunque, &c. 2.151.1.88
Emphyteuta Eccleſiæ amittit emphyteuſim ceſſando à ſolutione canonis per biennium. ibid.90
etiamſi res emphyteutica ſit magni valoris, penſio verò exigua. ibid.91
& etiamſi in vno nummo ceſſauerit. ibid.92
& etiamſi emphyteuta a domino directo interpellatus non fuerit, vt penſionem ſoluat. 2.151.1.93
& etiamſi in contractu emphyteutico appoſita ſit pœna propter non ſolutam penſionem debito tempore. ibid.94
Emphyteuta fauore Eccleſiæ de contractu emphyteutico nulli tenetur ſoluere penſionem. ibid.96
Emphyteuta recipiens emphyteuſim ab Eccleſia ſine ſolemnitatibus, non poteſt nullitatem contractus allegare, tenetúrque canonem ſoluere. ibid.97
Emphyteuta lite pendente non ſoluens canonem per biennium, incidit in commiſſum. ibid.98
Emphyteuta ſi ſit creditor domini directi in æquali, ſeu majori quantitate debitæ penſionis vltra biennium, non incidit in commiſſum. ibid.99
Emphyteuta penſionem ob ignorantiam non ſoluens excuſandus eſt. 2.152.1.102
Emphyteuta non ſoluens penſionẽ quamdiu rei emphyteuticæ poſſeſſionem aſſequi non poteſt, vel quando plures domini inter ſe contendunt, non incidit in commiſſum. 2.152.2.109
Emphyteuta non ſoluens penſionem, minimè incidit in commiſſum, ſi propter bellum, vel peſtem fructus non potuerint percipi. ibid.110
vel ſi non adeſſet cui penſio ſolueretur. ibid.111
Emphyteuta non cadit in commiſſum ob non ſolutionem canonis, ſi adſit ſtatutum, vel conſuetudo, quod emphyteuta propter canonem ſolutum per totum biennium non priuetur jure ſuo. 2.153.1.115
Emphyteuta Eccleſiæ ceſſans per biennium in ſolutione canonis, poteſt celeri ſatisfactione moram purgare. 2.155.1.132
Emphyteutam poſt commiſſum incurſum an poſſit propria auctoritate dominus directus expellere, oſtenditur. 2.155.2.141
Emphyteuta non poteſt recedere à tenore contractus emphyteutici. ibid.164
Emphyteutæ tenetur dominus de euictione pro emphyteuſi ei conceſſa. ibid.166
Emphyteuta Eccleſiæ an, & quando gaudeat immunitate à ſolutione collectarum, atque aliorum munerum, remiſſiuè. 2.438.2.3
Vide *Colonus*, *Vaſſallus*.
Emphyteutica domo, vel molendino deſtructo per incendium, aut inundationem, non tenetur emphyteuta reædificare, nec ſoluere penſionem. 2.153.1.112
Emphyteutica re deſtructa, cenſus ſolutio pro eadem re ceſſat. ibid.113
Emphyteuticam rem ſi dominus alteri conceſſiſſet, videtur in neceſſarium antecedens declaraſſe caducitatem commiſſam. 2.155.2.140
Emphyteutico titulo nondum finito poteſt res alteri in emphyteuſim concedi, dummodo ſecunda inueſtitura, prima durante facta, extincta prima conualeſcat. 2.157.1.158
Emphyteuticus contractus præſumptus requirit quadragenariam poſſeſſionem. 2.157.2.162

Emphyteu-

Collectan. in quinque libros Decretal.

Emphyteuticari, vel infeudari res conſueta, poteſt iterum concedi in emphyteuſim ſine ſolemnitate. 2.169.2.3
Epiſcopus diſpenſare non poteſt in ſuis conſtitutionibus juramento firmatis. 1.47.1.6
Epiſcopus per literas juſtitiæ non tenetur prouidere habenti perpetuam Vicariam, vel ſufficiens patrimonium, nec valent literæ gratiæ ad beneficium obtinendum, in quibus impetrans tacuit perpetuam Vicariam. 1.53.1.8
Epiſcopus non tenetur de Eccleſiaſtico beneficio Clerico prouidere, quem ordinauit abſque patrimonio, ſi habeat vicariam perpetuam in Eccleſia. 1.54.1.2
Epiſcopi, vel ordinarii poſſunt citare quemcunque à quocunque loco intra ſuam diœceſim, & ad ſuum, ſuorumque delegatorum judicium trahere. 1.55.1.7
Epiſcopi conſenſu poteſt Capitolum ſtatuere etiam circa ardua, & concernentia vniuerſalem Eccleſiæ ſtatum. 1.74.2.3
Epiſcopus non eſt eligendus ad aliam dignitatem, ſed poſtulandus. 1.81.2.8
Epiſcopus vnius Eccleſiæ non poteſt eligi, ſed poſtulari. 1.83.1.2
Epiſcopus debet eſſe ætatis triginta annorum. 1.90.1.16
Epiſcopus electus antequam ſit confirmatus, non poteſt adminiſtrare ea, quæ ſunt juriſdictionis. 1.91.2.23
Epiſcopus poſt confirmationem, etiam antequam ſit conſecratus, habet ea, quæ ſunt juriſdictionis, non quæ Ordinis. ibid. 24
Epiſcopus confirmatus, & non conſecratus, poteſt exequi gratias directas ſuo prædeceſſori ratione dignitatis, indulgentias, & dimiſſorias ad Ordines concedere. ibid.25
Epiſcopus Canonica inſtitutione confirmatus habet ea omnia, quæ ſunt juriſdictionis, & quid attenta Extrauag. Iniunctæ, de electione, oſtenditur. 1.94.1.3
Epiſcopus poſtquam fuerit in Archiepiſcopum promotus, & nondum pallium conſequutus, non poteſt virgines conſecrare, Chriſma conficere, nec clericos ordinare. 1.94.2.3
Epiſcopi electio quo loco fieri debeat, remiſſiuè. 1.95.2.4
Epiſcopo quæ competant ratione ordinis, qui ei confertur in conſecratione Epiſcopali, oſtenditur. 1.97.1.4
Epiſcopus quam doctrinam, & ſcientiam habere debeat, remiſſiuè. 1.98.1.3
Epiſcopus loci Ordinarius in collatione beneficiorum ſuæ diœceſis fundatam habet jure communi intentionem. 1.112.1.3
Epiſcopus debet eligi de numero Canonicorum, ſi in Capitulo idoneus reperiatur, aliàs extra Capitulum eligi poteſt. 1.120.1.2
Epiſcopus poteſt diſpenſare in conſtitutione generali, cùm in ea indefinita conceditur poteſtas diſpenſandi. 1.126.2.4
Epiſcopi cùm à principio ſuſcipiunt poſſeſſionem Epiſcopatus, vt exigant ab omnibus Eccleſiis ſibi ſubditis charitatiuum ſubſidium ſecundùm beneficiorum portionem, in aliquibus Eccleſiis conſuetudine introductum. 1.128.2.3
Epiſcopus ad alium Epiſcopatum tranſitus non poteſt ſecum aſportare libros, ornamenta, & argentaria, quæ ex redditibus prioris Epiſcopatus acquiſierit. 1.138.1.4
Epiſcopi deponi, priuari, aut condemnari non debent, niſi à Summo Pontifice. 1.139.1.3
Epiſcopi ſunt de jure diuino. 1.139.2.6
Epiſcopus electus, & confirmatus, etiamſi nondum conſecratus, Epiſcopatui ſine Papæ licentia renuntiare non poteſt. 1.140.1.8
Epiſcopi ſunt ſucceſſores Apoſtolorum. ibid.2.22
Epiſcopus, qui propria auctoritate de ſua Eccleſia ſe transfert ad aliam, carebit vtraque. 1.141.2.3
Epiſcopus de omnibus Eccleſiis in ipſius territorio conſtitutis deponendi habet auctoritatem. 1.143.2.4
Epiſcopi aliqui ex peculiari Papæ indulgentia vtuntur pallio. 1.144.1.1
Epiſcopo qui propter ſenectutem vult cedere, non datur licentia cedendi, ſi neceſſarius, vel vtilis ſit Eccleſiæ ſuæ. 1.146.1.1
Epiſcopus reſignare poteſt propter intemperiem aëris. 1.150.2.4
Epiſcopus poteſt renuntiare Epiſcopatui, quando non valet in diœceſi morari ob inimicitias, quas ibi habet. ibid.5
Epiſcopi quibus ex cauſis poſſunt petere, & Papa conſueuit concedere cedendi licentiam. 1.151.1.1
Epiſcopus propter conſcientiam criminis poteſt, & cogitur renuntiare Epiſcopatui, quando ſcilicet commiſit crimen, quod poſt peractam pœnitentiam impedit Ordinis executionem. ibid.3.4
Epiſcopus propter infirmitatem quando renuntiare poſſit, oſtenditur. 1.151.2.7
Epiſcopus poteſt petere ceſſionem Epiſcopatus propter irregularitatem perſonæ. 1.152.1.15
Epiſcopo non licet reſignare Epiſcopatum ratione otii, & quietis. ibid.17
Epiſcopo non licet reſignare Epiſcopatum ratione inſpirationis, vel humilitatis. ibid.19
Epiſcopus pro nullo crimine, quantumcunque graui, poteſt renuntiare ſine licentia Papæ. 1.152.2.27
Epiſcopus qui propter crimen renuntiauit Epiſcopatui, & ad religionem tranſiuit, ad Epiſcopatum reaſſumi non poteſt, ſecus ſi renuntiauit propter perſecutionem, infirmitatem, defectum ſcientiæ, ſimoniam ipſo ignorante commiſſam, vel aliam ſimilem cauſam. 1.153.1.1
Epiſcopus qui Ordines contulit extra tempora, graui pœna plectendus eſt. 1.161.2.2
Epiſcopus ſi vnus propria auctoritate alterum conſecraret, conſecratus Ordinis poteſtatem non habet. ibid.3
Epiſcopus Latinus non poteſt concedere vt Clericus Latinus ſibi ſubjectus ordinetur à Græco Epiſcopo, niſi Latino ritu, & cæremoniis Rom. Eccleſiæ, & ſtatis temporibus. 1.162.2.2
Epiſcopus Latinus quando habet ſubditos Latinos & Græcos ſuis moribus vtentes, debet habere Vicarium aliquem Epiſcopum Græcum, qui Græcis clericis Ordines conferat. ibid.
Epiſcopus qui ordinatum à Papa ſine ejus licentia ad ſuperiores Ordines promouere non poteſt, an illum judicare valeat. ibid.
Epiſcopus conferens eidem vna die duos ſacros Ordines, quam pœnam incurrat, oſtenditur. 1.163.1.3
Epiſcopus ordinans aliquem eodem die, vel duobus continuato jejunio ad duos ſacros Ordines, ſuſpenſus eſt à collatione vtriuſque quouſque à Sede Apoſt. abſolutionem, & diſpenſationem impetrauerit. ibid.4
Epiſcopus ordinans infantem Diaconum, à collatione cæterorum Ordinum ſuſpendendus eſt, qua ſuſpenſione durante ſi alium Ordinibus initiare auderet, fieret irregularis. 1.163.2.2
Epiſcopus conferens eidem vna die plures ſacros Ordines, etiamſi de mandato Metropolitani hoc fecerit, ab ordinandi poteſtate ſuſpenditur. 1.164.2.8
Epiſcopus diſpenſare non poteſt, niſi quando illi diſpenſandi facultas tacitè, vel expreſsè conceditur. ibid.8
Epiſcopus poteſt diſpenſare cum iis, qui ordinantur extra tempora, priùs tamen impoſita competenti pœnitentia. 1.165.1.5
Epiſcopus qui renuntiauit loco tantùm ciuitatis, conferre poteſt Ordines ſicut priùs: ſi verò & dignitati renuntiavit cum ordinato per eum ad minores, vel ignoranter ad ſacros, diſpenſat Epiſcopus. 1.167.1.1
Epiſcopus renuntians loco poteſt alienum ſubditum cum licentia proprii Epiſcopi ordinare. ibid.3
Epiſcopus renuntians loco retinet dignitatem, & ea, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis. ibid.4
Epiſcopus diſpenſare poteſt cum ignoranter ordinatis, ab excommunicato. 1.167.2.1
Diſpenſat cum ordinato ignoranter excommunicato. ibid.1
Epiſcopus excommunicatus conferens ſacros Ordines durante excommunicatione, an fiat irregularis, remiſſiuè. 1.168.1.4
Epiſcopo an aliquando permiſſum fuerit beneficium curæ animarum conjunctum clerico 14. annorum concedere, oſtenditur. 1.171.1.1
Epiſcopus tenetur alere clericos in ſacris Ordinibus ab ipſomet ordinatos. 1.176.1.2
Epiſcopi tenentur alere ordinatos ſine titulo à ſuis ſucceſſoribus. ibid.3
Epiſcopus cùm conſecratur manus, & caput illius inunguntur Chriſmate confecto ex oleo, & balſamo, quòd ſi fuerit prætermiſſum, eſt per tres Epiſcopos ſupplendum. 1.177.1.1
Epiſcopi aliquando dicuntur ſummi Sacerdotes. 1.179.1.13
Epiſcopus poteſt vti baculo paſtorali, licèt Papa illo non vtatur. ibid.
Epiſcopus, qui ſcienter contulit filio Sacerdotis paternam Eccleſiam, exinde eum remouere non poteſt. 1.184.1.8
Epiſcopus non poteſt diſpenſare cum illegitimo vt beneficium paternum immediatè conſequatur. 1.185.2.3
Nec item vt obtineat beneficium in Eccleſia patris ſui clerici viuentis. ibid.
Secus eſt in filiis natis ex legitimo matrimonio. ibid.
Epiſcopi eſt determinare quando dubitatur ſitne talis corporalis morbus, vel defectus, qui Ordinis executionem impediat, vel ſcandalum gignat. 1.195.2.4
Epiſcopi arbitrio remittitur quod dicatur modicum vitium, quæ notabilis deformitas, etiam reſpectu regularium. ibid.5
Epiſcopus auctoritate Papæ diſpenſare poteſt cum Sacerdote, qui ex deuotione amputauit ſibi virilia, vt exerceat ſuum officium præter Altaris miniſterium. 1.196.1.1
Epiſcopus ordinans ſcienter bigamum, quam pœnam incurrat, oſtenditur. 1.199.1.2
Epiſcopi non impediti ſingulis annis diœceſes ſuas viſitare tenentur. 1.204.2.5
Epiſcopus habet jus inſtituendi omnes præſentatos à patronis

ad

Index Rerum, & Verborum,

ad quæcunque beneficia intra ſuam diœceſim exiſtentia. 1.205.2.4

Epiſcopis facultas eſt conceſſa conſtituendi ſibi Vicarios generales etiam citra neceſſitatem. 1.214.1.4

Epiſcopus, in cuius manibus renunciatio conditionalis facta, an poſſit rejecta conditione renunciationem tanquam puram acceptare, & beneficium tanquam vacans ex vi ſuæ poteſtatis ordinariæ conferre. 1.232.1.8

Epiſcopus cognoſcere non poteſt cauſam demandatam Vicario, tanquam Vicario. 1.234.2.7

Epiſcopo certa ratione ſuſpecto recuſari poteſt eius Vicarius, quamvis contra Vicarium nulla adſit ſuſpicio. 1.242.2.2

Epiſcopus extra diœceſim commorans poteſt beneficia ſuæ diœceſis vacantia conferre. 1.261.1.14

Epiſcopus extra propriam diœceſim an poſſit excommunicare, vel abſoluere, oſtenditur ibid.6

Epiſcopus non poteſt eligere tribunal extra diœceſim ſuam. 1.261.2.8

Epiſcopi in ſuis diœceſibus poſſūt crimina inquirere, & punire, & cùm opus fuerit inuocare brachium ſæculare. 1.264.1.1

Epiſcopi poſſunt concubinarios quoſcunque, adulteriaque perpetrantes vlciſci, & judicare, ac de illis inquirere. 1.264.2.2

Epiſcopus in prima monitione pœna pecuniaria concubinarium punire poteſt, &c. ibid.4

Epiſcopi & Prælati omnes ſuperiores poſſunt cenſuras ferre. 1.267.1.init.

Epiſcopus valdè abſoluere poteſt excommunicatum à Prælato inferiori. 1.267.2.5

Epiſcopo ex juſta cauſa poſſunt delegari & committi ea, quæ ſunt Ordinis. 1.272.1.3

Epiſcopus abſoluere poteſt excommunicatum à Prælato inferiori. 1.272.2.5

Epiſcopi ob negligentiam deuoluitur poteſtas ad Archiepiſcopum. ibid.8

Epiſcopus vbi in diœceſi habet populos diuerſarum linguarum, tenetur conſtituere ſibi Vicarium non tantùm clericum, ſed Epiſcopum illius linguæ. 1.274.2.2

Epiſcopus poteſt præfigere terminum Canonicis, intra quem Eccleſiæ prouideant. 1.275.1.5

Epiſcopi qui per ſe non poſſunt, tenentur aſſumere idoneos, qui ſuppleant ſuo loco quoad prædicationes, viſitationes, & confeſſionum auditiones. 1.277.2.1

Epiſcopi ſi legitimo detineantur impedimento, viros idoneos ad ſanctæ prædicationis officium ſalubriter exequendum aſſumere debent. ibid.2

Epiſcopus in Eccleſiis ſuæ diœceſis debet eſſe contentus juribus Epiſcopalibus, & quæ ſint ponuntur. 1.278.1.1

Epiſcopi de iure communi fundatam habent intentionem in collatione beneficiorum ſuæ diœceſis. ibid.3

Epiſcopi de jure communi fundatam habent intentionem in quarta decimationum. 1.178.2.9

Epiſcopus poteſt eos caſus delegare, qui ſecundùm jus Pontifici reſeruantur, & ſolùm ſibi competunt ratione imminentis neceſſitatis. 1.280.2.4

Epiſcopus conſecratione, ſicut Canonicus creatione antiquior inter Epiſcopos, ſiue Canonicos primus ſedet. 1.285.1.7

Epiſcopi decretum, vel conſtitutionem impugnans debet excommunicari. 1.285.2.1

Epiſcopus in Synodo diœceſana poteſt pro ſua diœceſi facere conſtitutiones, dummodo non contraueniant ſacris Canonibus. ibid.2

Epiſcopo tenentur omnes de diœceſi etiam Principes obedire. 1.286.2.1.2

Epiſcopus in ſua Synodo facere poteſt ſtatuta. 1.190.2.7

Epiſcopus non poteſt facere ſtatuta ſacris Canonibus obuiantia. ibid.8

Epiſcopus poteſt per cenſuras compellere laicos ad treugam, & illam frangentes punire. 1.297.1.4

Epiſcopis incumbit ad pacem firmiter tenendam mutuum conſilium, & auxilium præbere. 1.297.2.6

Epiſcopus vbi nolit conſenſum præſtare, adeundus eſt Archiepiſcopus. 1.320.2.3

Epiſcopus poteſt binos generales Vicarios conſtituere, vt cauſarum expeditioni faciliùs conſulatur. 1.316.1.2

Epiſcopus non poteſt delegare clericorum cauſis criminales ſæculari. 1.351.2.4

Imò nec laico & clerico ſimul. ibid.

Epiſcopus in criminibus adulterio grauioribus an, & quando poſſit diſpenſare, remiſſivè. 1.353.2.10

Epiſcopus vbicunque poteſt diſpenſare vbi non inuenitur prohibitum. ibid.12

Epiſcopus proprius quis dicatur oſtenditur. 1.370.1.3

Epiſcopus vt ſuſpectus recuſatus, de cuius ſuſpicione notoriè cōſtat, poteſt dare delegatum partibus non ſuſpectum, cuius ſententiam poterit per ſe executioni mandare. 1.372.2.1

Epiſcopus electus & confirmatus habet plenam adminiſtrationem quantum ad ea, quæ pertinent ad juriſdictionem. 1.374.2.6

Epiſcopus delicti condemnat clericum de delicto, privando beneficio alibi ſito, ſed executio realis fit ab Epiſcopo beneficii. 1.380.1.1

Epiſcopus habet territorium. ibid.2

Epiſcopi in Concilio prouinciali ſunt conjudices. 1.388.1.3

Epiſcopi, & cæteri clericali Ordine inſigniti immunes ſunt ab onere præſtandi juramentum calumniæ. 1.398.2.2

Epiſcopus hodie ſubire poteſt juramentum calumniæ ſine ſpeciali licentia Papæ. 1.399.1.7

Epiſcopus litigans per ſe ipſum jurat de calumnia ſine Papæ licentia, ſi verò per ſyndicum litigat, per illum poterit jurare. 1.401.1.1.2

Epiſcopus poteſt in ſua diœceſi conſtituere, atque decernere, vt aliqui dies feſti colantur, ac celebrentur. 1.409.2.23

Epiſcopus nullo modo poteſt dies feſtos ſacrare iis, qui non ſunt auctoritate Romani Pontificis in Sanctorum numero adſcripti. 1.410.1.24

Epiſcopus ſine populo præſente, aut ad id vocato, an poſſit dies feſtos inſtituere, oſtenditur. ibid.25

Epiſcopus cur dicatur paſtor, remiſſiuè. 1.423.2.2

Epiſcopus quando dicatur in remotis agere, remiſſiuè. 1.438.1.2

Epiſcopo inferiores conſuetudine poſſunt acquirere facultatem cognoſcendi de cauſis matrimonialibus. 1.439.1.14

Epiſcopus juriſdictionis quaſi poſſeſſionem non acquirit ſi ſubditi timore cenſurarum ipſi obtemperauerint. 1.433.1.2

Epiſcoporum literis ſigillatis ſine teſtibus, & ſubſcriptione notarii non creditur in præjudicium Apoſtolicorum impetrantium. 1.523.2.3

Epiſcopi de perjurio grauius quàm alii ſunt puniendi. 1.584.2.3

Epiſcopus poteſt relaxare juramentum quando verſatur turpitudo ex parte creditoris recipientis. 1.588.1.2

Epiſcopus dat curatorem Eccleſiæ Parochiali vacanti. 1.597.1.3

Epiſcopus contra Epiſcopum, locum per ſe conuerſum ad fidem præſcribit triennio, ſed cùm vacat Eccleſia, vel eſt in ſchiſmate, non præſcribitur contra ipſam. 1.615.1.1

Epiſcopus contingit quarta pars prouentuum, & emolumentorum, ac decimarum. 1.619.1.2

Epiſcopus poteſt jus authorizandi ſine conſenſu Capituli præſcribere. 1.631.2.4

Epiſcopus non poteſt expreſſè remittere procurationem pro annis futuris ratione viſitationis ad ſoluendum. 1.634.1.15

Epiſcopus contra Epiſcopum locum per ſe conuerſum ad fidem triennio præſcribit. ibid.2

Epiſcopus poteſt in totum eximere à ſententia pro emptione legitimè lata, non appellando. 1.657.1.6

Epiſcopus poteſt patronos adſtringere vt in præſentatione principaliter reſpiciant vtilitatem Eccleſiæ. 1.685.1.3

Epiſcopus non poteſt dare alicui priuilegium celebrandi in Eccleſia interdicta. 1.592.1.5

Epiſcopus per ſententiam diffinitiuam depoſitus, ſi appellauit à ſententia, poteſt pendente appellatione ſuum officium exercere. 1.697.1.6

Epiſcopus ſi ſuſpendat in caſu, quo ſibi licet interdictum ad tempus, & medio tempore fuerit appellatum, an appellatio ſuſpendat interdictum, oſtenditur. 2.704.1.7

Epiſcopus recuſatus poteſt remittere cauſam ad Archiepiſcopum. 1.716.1.8

Epiſcopus poteſt ſtatuere in Eccleſia certum numerum clericorum ſecundùm ipſius facultates, qui viuant in communi, & contradictores ad hoc compellere, & iſtos in communi viuentes poteſt abſoluere ab excommunicatione incurſa propter injectionem manuum in ſocium. 2.6.1.1

Epiſcopi cum Sacerdotibus, qui matrimonium de facto contraxerunt, peracta pœnitentia diſpenſare poſſunt. 2.13.2.1

Declaratur. ibid.2

Epiſcopus poteſt diſpenſare cum clerico in ſacris conſtituto aut Religionem profeſſo, ſi viduam occultè duxerit. ibid.3

Epiſcopus diſpenſare non poteſt cum Sacerdotibus nuptias de facto contrahentibus, quando pœnitentiæ ſigna minimè exhibent. ibid.4

Epiſcopo non licet ſine licentia Papæ tranſire ad alium Epiſcopatum ipſum acceptando. 2.28.1.1

Epiſcopus religionem intrare non poteſt ſine Papæ licentia. 2.28.2.2

Epiſcopi, & alii Parochi curam animarum habentes, etiam de jure diuino tenentur ad reſidentiam. 2.30.1.4

Epiſcopus non reſidens, an & quando priuetur, attento nouiore jure Concilii Trident. oſtenditur. 2.14.1.2

Epiſcopus, an poſſit procedere ad priuationem ob non reſidentiam, tametſi temporum interualla non fuerint obſeruata, oſtenditur. 2.35.2.4

Epiſcopus in ſui ſeruitium poteſt habere duos Canonicos Eccleſiæ ſuæ, qui fructus præbendarum in abſentia percipiant. 2.38.1.4

An

An autem debeant eſſe duo, aut plures. ibid. 5
Epiſcopo non licet aliquem ordinare ſine titulo. 2.40.2.1
Epiſcopus, qui ordinauit aliquem ad ſacros Ordines ſine titulo, tenetur ei prouidere de ſuo, donec aliquem titulum fuerit aſſequutus. 2.32.2.1.2
Amplia in Epiſcopi ordinantis ſucceſſore, ipſo mortuo, & in Capitulo Sede vacante 2.43.1.3
Epiſcopus ordines conferens ei qui iam in ſacro ordine conſtitutus erat ſine titulo, tenetur ei prouidere de ſuo. ibid.4.
Epiſcopi non debent permittere quem plures Eccleſias obtinere. 2.45.1.1
Epiſcopus tenetur clerico pauperi ab eo ordinato ſine patrimonio prouidere de neceſſariis ſecundùm redditus Eccleſiæ, & qualitatem, ac dignitatem ordinati. ibid.8
Epiſcopus in Monachos Regulares ſuæ Cathedralis Eccleſiæ eſt loco Abbatis, & in eos habet omnimodam juriſdictionem, præterquam in concernentibus Regularia inſtituta. 2.51.2.3
Epiſcopus ordinans ad ſacros Ordines aliquem ſine titulo, compellitur ei in neceſſariis prouidere, ſi ordinauit ſcienter, ſecus ſi non fuit in culpa. 2.52.2.6
Epiſcopus tenetur prouidere illi, cuius titulus ad quem promotus fuit, chaſmate, vel alio vi ene periit. 2.58 1.5
Epiſcopus tenetur etiam ſupplere titulum ordinato habenti illum, ſed non ſufficientem. ibid.7
Epiſcopi poſſunt licitè, & honeſtè nepotibus ſuis, & conſanguineis pauperibus idoneis beneficium conferre. 2.59.2.2
Epiſcopus diſpenſare non poteſt ſuper pluralitate dignitatum, perſonatuum, ſeu officiorum, & curatorum. 2.65.2.22
Epiſcopus an diſpenſare valeat, vt quis plura beneficia ſimplicia obtinere poſſit, oſtenditur. 2.66.1.24
Epiſcopus an diſpenſare poſſit aliquem ad duo incompatibilia, quando ita ſunt ſibi vicina, vt commodè iis deſeruiri poſſit, & tenues vtriuſque ſunt redditus, oſtenditur. ibid. med.
Epiſcopus inſtituens in ſuo teſtamento hæreticos, aut paganos, excommunicatur. 2.66.2.1.2
Epiſcopus propter paupertatem præbendarum Eccleſiæ Cathedralis eis annectere poteſt capellas, reſeruata ipſorum presbyteris congrua portione. 2.69 1.1.2
Epiſcopo qui propter morbum incurabilem paſtorale officium exercere non poteſt, dandus eſt coadiutor. 2.75.2.1
Epiſcopi de jure communi fundatam habent intentionem in beneficiorum collatione. 2.78.1.4
Epiſcopus extra propriam diœceſim juriſdictionem voluntariam exercere, & beneficiorum collationem facere poteſt. 2 86.2.4
Epiſcopus non poteſt diſpenſare vt quis in eadem Eccleſia duo ſimplicia beneficia ſimilia obtinere poſſit. 2.87.1. 2
Epiſcopus, qui poteſtatem conferendi dedit, poterit conferre ante Vicarium. 2.88 1.2
Epiſcopus ſingulari perſonæ facultatem conferendi beneficia committere non poteſt, nec etiam ipſi Vicario de certo beneficio. ibid.3
Epiſcopus exceptis iis, quæ concernunt Regularia inſtituta, habet omnimodam juriſdictionem in Monachos Eccleſiæ Cathedralis Regularis. 2.91 2.5
Epiſcopus ratam poteſt habere alienationem rerum Eccleſiæ abſque ſolemnitate Sede vacante factam. 2.92.1.8
Epiſcopi præſcripſerunt contra Capitula, vt abſque eorum conſilio ſiue conſenſu poſſint juriſdictionalia exercere, ſubditorúmque exceſſus punire. 2.9. 2.3
Epiſcopus non poteſt ſine conſenſu Capituli concedere Eccleſias aliis Eccleſiis conceſſas. 2.99.2.1
Epiſcopus abſque recognitione feudali jus percipiendi decimas laicis concedere non poteſt. ibid 8
Epiſcopus parochiales Eccleſias, vel obuentiones ipſarum de conſenſu patroni ſine conſenſu Capituli ſui monaſteriis conferre non poteſt. 2.100.2.8
Epiſcopus etiam cum conſenſu ſui Capituli non poteſt facere ſtatuta in præjudicium jurium aliorum Prælatorum inferiorum, vel Eccleſiarum ſubditarum, abſentium, niſi aliqua ſubeſſet juſta cauſa. 2.103.2.3
Epiſcopus cum majori parte Capituli poteſt ſtatuere, vt quilibet Canonicus de ſua præbenda quotannis contribuat certam ſummam in alicuius pauperis ſcholaris docilis, & non vagi ſubſidium. ibid.4
Epiſcopus, aut alius collator non poteſt ab initio conferendo beneficium alicui penſionem reſeruare. 2.102.2.10
Epiſcopus nihil de ſuo dans Eccleſiæ, non poteſt ejuſdem ſeruos manumittere. 2.107.1.1
Epiſcopus qui jurat non alienare bona Eccleſiæ de conſilio ſanioris partis Capituli, poteſt alienare, vel commutare poſſeſſiones Eccleſiæ minùs vtiles pro vtilioribus. 2.112.2 init.
Epiſcopus cogere poteſt laicos vt eodem pretio merces, & res victui neceſſarias peregrinis, & hoſpitibus vendant, quo publicè ab incolis vendi ſolent. 2.123.2.8
Epiſcopus in ſynodo non poteſt facere ſtatuta in præjudicium aliorum inferiorum, abſque ipſorum conſenſu. 2.135.2.6
Epiſcopus tribus caſibus, de quibus hic, poteſt, non obſtante juramento de non infeudando antiquum feudum ad Eccleſiam reuerſum nouo vallallo concedere. 2.169.2.1
Epiſcopus poteſt facere vniones etiam monaſteriis & locis Religioſis. 2.191.1.4
Epiſcopus poteſt de bonis ſuæ menſæ Epiſcopalis loco Religioſo donare. ibid.3
Epiſcopus quando de conſenſu patroni concedit Eccleſiam pio loco, intelligitur patronus donaſſe juſpatronatus, & ſi percipiebat certos prouentus in Eccleſia quam de conſenſu Capituli pro loco conceſſit, illos donaſſe videtur. 2.192.2.1
Epiſcopus donans, ſi Eccleſiæ fructus prius recepiſſet, tunc illi, quibus ille donauit, eos capient. ibid.5
Epiſcopus non poteſt eximere à cathedratico. ibid.8
Epiſcopus poteſt donare aliam Eccleſiam, vel capellam de bonis propriæ Eccleſiæ. 2.193.1.2
Epiſcopus tempore ſuæ promotionis debet facere inuentarium eorum, quæ ipſe ex patrimonio, vel alio titulo acquiſiuit. 2.197.1.2
Epiſcopus de rebus patrimonialibus teſtari poteſt, non item de rebus Eccleſiæ, vel intuitu Eccleſiæ acquiſitis. 2.201.1.8
Epiſcopus poteſt de bonis patrimonialibus, non autem de rebus Eccleſiæ, aut eius intuitu quæſitis teſtari. 2.201.2.6
Epiſcopis Religioſis an integrum ſit teſtari de bonis patrimonialibus, aut propria induſtria acquiſitis, oſtenditur. ibid.7
Epiſcopus monachus de licentia Summi Pontif. teſtari poteſt. 2.203.2.10
Epiſcopus conſtito legitimè de negligentia executorum, non ſolùm poteſt, ſed etiam tenetur teſtatoris mandata exequi. 2.205.2.7
Epiſcopus cōpellendo facere poteſt vt piæ defunctorū voluntates executioni mandentur, etiamſi hæres ſit laicus. ibid.8
Epiſcopus non ſolùm legata pia poteſt executioni mandare, ſed etiam illa, quæ non ſunt pia. 2.208.2.12
Epiſcopus de relictis Eccleſiæ quartam Epiſcopalem petere poteſt, licèt aliquid fuerit ſibi à teſtatore relictum, niſi in fraudem. 2.215.2.1.2
Epiſcopus poteſt compellere hæredem, vel legatarium ad executionem legatorum ad pias cauſas, etiamſi teſtator prohibuiſſet ne Epiſcopus ſe intromitteret. 2.219.1.1
Epiſcopo pertinet tollere prauas conſuetudines ſuæ diœceſis. 2.230.1.8
Epiſcopus non poteſt cogere populum mulctis, & pœnis in caſu notabilis negligentiæ, aut contumaciæ ire ad audiendam Miſſam in Parochia ſua. 2.233.2.4
Epiſcopus Parochianum alterius, ſine ipſius licentia ordinare non poteſt, ac proinde nec judicare. 2.233.2.8
Epiſcopus poteſt ordinare eos, qui in ſuam diœceſim domicilium tranſtulerint. ibid.4
Epiſcopus alicui laico ex juſta cauſa concedere poteſt ad vitam, aliudve tempus ipſarum decimarum fructus, non verò jus percipiendi decimas. 2.247.2.4
Epiſcopus an poſſit monachum ad profeſſionem admittere, oſtenditur. 2.270.1.5
Epiſcopus nolens, renunciare Epiſcopatui, aut Religionem intrare ſine Papæ licentia non poteſt. 2.278.5.22
Epiſcopi auctoritate Religionem intraſſe præſumitur qui vxore conſentiente, & perpetuam continentiam promittente Religionem intrauerit, profeſſionemque fecerit in qua longo tempore perſtiterit. 2.287.2.5
Epiſcopi habent poteſtatem diſpenſandi in votis, quamuis nondum conſecrati ſint. 2.304.1.2
Epiſcopus de jure communi, exceptis iis, quæ concernunt Regularia inſtituta, habet omnimodam juriſdictionem in Monachos Cathedralis Regularis. 2.330.2.21
Epiſcopo nihil juris deperit quando Papa vnit Eccleſiam ſitam in ſua diœceſi Eccleſiæ alterius diœceſis. 2.331.2.1
Epiſcopus non dicitur propriè electus ante conſecrationem. ibid.8
Epiſcopo ſubſunt omnia loca pia, & ad ejus ſollicitudinem debent ordinari ad vſum deſtinatum. 2.332.2.1.2
Epiſcopi auctoritas in Eccleſiis ædificandis quando præſumatur, oſtenditur. 2.333.1.6
Epiſcopus poteſt aliquando mutare ſtatum Eccleſiæ ſæcularis in Regularem. 2.333.2.3
Epiſcopus eximere poteſt in totum, ſi accedat confirmatio. 2.334.1.6
Epiſcopus an poſſit aliquam Eccleſiam eximere in totum à jure Epiſcopali, remiſſiuè. ibid.7
Epiſcopus petens Eccleſiam quoad temporalia, & ſpiritualia, obtinet in ſpiritualibus eo ipſo quod probat eſſe in ſua diœceſi, & non apparet exempta, ſed in temporalibus ſuccumbit, niſi aliter doceat de jure ſuo. 2.335.1.8
Epiſcopus poteſt compellere patronos Eccleſiarum diſcordantes per ſubtractionem diuinorum, vt ad concordiam redeant. 2.339.2.5

Epiſcopos

Index Rerum, & Verborum,

Epiſcopus ſi intra tempus præſentandi conſcius juris adhuc non deuoluti beneficium contulerit patronis adhue non præſentantibus, an firma ſit collatio, oſtenditur. 2.349.1.9

Epiſcopus elapſo tempore poteſt facere rem gratam patrono, eumque ad præſentandum admittere, dummodo intra ſuum ſemeſtre hoc faciat. 2.351.2.4

Epiſcopus ſi ſuum conſenſum præſtare noluerit, poteſt ad eum præſtandum compelli auctoritate ſuperioris. 2.355.2.5

Epiſcopus ſi in Eccleſia alterius diœceſis eſt patronus, præſentatus ab eo debet admitti, ſi eſt idoneus. 2.356.1.1

Epiſcopus acquirens juſpatronatus poteſt, & debet in Eccleſia vacante præſentare. ibid, 10

Epiſcopus œconomum conſtituere debet in Eccleſia, ſi lis fuerit inter patronum, & Epiſcopum, niſi Epiſcopus eſtet in quaſi poſſeſſione prouidendi, quia tunc poſſet ac deberet ſtatim prouidere. 2.361.2.6

Epiſcopo datur gratificatio in pluribus ſucceſſiuè præſentatis à patrono laico, ſed in præſentatis à perſona Eccleſiaſtica prior eſt primò inſtituendus. 2.363.1.1

Epiſcopus tranſacto termino dato à jure patronis ad præſentandum, poteſt libere de Rectore Eccleſiæ in Eccleſia prouidere. 2.368.2.4

Epiſcopus non poteſt nouum cenſum monaſterio imponere. 2.376.1.1

Epiſcopus nullus erat vſque ad tempus Bonifacii VIII. qui vellet fieri Presbyter Cardinalis. 2.378.2.4

Epiſcopi clericis taleas, & exactiones imponere nequeunt. 2.379.1.5

Epiſcopi poſſunt pro multis neceſſitatibus, quæ aliquoties obueniunt, ſi manifeſta, & rationabilis cauſa extiterit, cum charitate moderatum à clericis auxilium poſtulare. ibid.6

Epiſcopi ex cauſa poſſunt cenſus perſonales imponere ad vitam poſſeſſorum, aliudve tempus breuius. 2.379.2.5

Epiſcopus majorem exactionem imponere non debet præter Cathedraticum, & alia jura, quæ habet in antiquis Eccleſiis, quamvis eriperet & liberaret Eccleſiam de manibus laicorum. 2.380.2.1

Epiſcopus habet jus circa viſitationem Regularium cum jure exigendi procurationes ab ipſis viſitatis, niſi ſint exempti. 2.382.2.2

Epiſcopus, aut quiuis alius, qui Eccleſias, & clericos viſitat, non debet à pauperibus clericis procurationem exigere. 2.384.2.6

Epiſcopus viſitando tenetur impendere de proprio, quando Rector Eccleſiæ eſt pauper, & Eccleſia indiget. ibid.7

Epiſcopus remittens Eccleſiæ ſeruitia, quæ ſibi debebat, & ſtatuens quod aliud ſeruitium non imponatur, procurationem non intelligitur remiſiſſe. 2.388.2.c

Epiſcopus viſitans ſuam diœceſim, accipere poteſt illas, quas vocant procurationes tanquam ſtipendium ſibi pro ſuſtentatione debitum. 2.389.1.2

Epiſcopus totam propriam diœceſim per ſe, aut viſitatorem viſitare tenetur quotannis, vel biennio, ſi lata ſit. ibid.4

Epiſcopus, vel alius viſitator non poteſt accipere procurationem à locis leproſorum, domorum Dei, pauperum, & infirmorum, nec ab Eccleſia paupere. 2.389.2.5

Epiſcopus viſitans in eadem ciuitate, vel loco reſidentiæ, non debet ali à Rectore Eccleſiæ, ſi facta viſitatione poſſit recipere ſe in domum ſuam. 2.390.1.2

Epiſcopus non poteſt concedere Eccleſiæ non parochiali, vt in ea retineatur ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ſolum pro adoratione populi. 2.413.2.7

Epiſcopus tantùm in ſua Eccleſia debet Miſſam celebrare, & Chriſma conficere in die Cœnæ Domini. 2.414.1.1

Epiſcopi non poſſunt Sanctos canonizare. 2.455.5.6

Epiſcopus an poſſit examinare, publicare, & approbare noua miracula hominis defuncti non canonizati, oſtenditur. 2.426.1.4

Epiſcopus cum toto Clero, & non cum ſuo Capitulo tantùm debet laicis neceſſaria præbere ſubſidia. 2.419.2.7

Epiſcopus poteſt diſpenſare vt impuberes matrimonio copulentur. 2.498.2.5

Epiſcopus attento jure huius text. non poterat diſpenſare vt denuntiationes prætermitterentur. 2.507.c.3

Epiſcopus an poſſit diſpenſare in triennali ſuſpenſione comminata Parocho aſſiſtenti matrimonio clandeſtino, oſtenditur. 2.509.2.20

Epiſcopus poteſt diſpenſare in impedimentis impedientibus, non tamen dirimentibus matrimonium. 2.144.2.2

Epiſcopus non poteſt vni conferre beneficium, & ſibi, vel nepoti reſeruare penſionem. 2.567.1.2

Epiſcopi, cujuſcunque cauſæ ſummo Pont. immediatè ſubjiciuntur. 3.1.2.2

Epiſcopus per exceptionem criminis illum ab accuſatione ſua repellere non poteſt, quem antea ſua familiaritate neglexerit ſeparare. 3.1.1.2

Epiſcopus accuſatus contra perſonam familiaris eum accuſantis opponere non poteſt. 3.3.2.3

Epiſcopi quaſi ſignum ſunt poſiti ad ſagittam. 3.14.2.2

Epiſcopus pro Ordine ab eo conferendo, vel miniſtri, aut Notarii, nihil temporale exigere debent. 3.19.1.1

Epiſcopus accedens ad conſecrandam Eccleſiam, conſequitur alimenta, etiamſi Eccleſia ſit Epiſcopatui vicina. 3.22.2.3

Epiſcopus diſpenſare poteſt, quando quis per ſimoniam promotus eſt ignoranter. 3.28.2.3

Epiſcopus in vim Decreti Concil. Tridenc. 24. de reformat. cap. 6. an poſſit abſoluere ſacerdotem ſuum ſubditum in ſimonia occulta, & rehabilitare ad Ordines, & beneficia, remiſſiuè. ibid.4

Epiſcopi non poſſunt decimas à ſuis ſubditis redimere, etiamſi ab eis in earum ſolutione injuſtè vexentur. 3.34.1.8

Epiſcopi nihil exigere debent, vt permittant in Eccleſiis ſibi ſubjectis clericos inſtitui, monachos profiteri, vel mortuos ſepeliri, alioquin exacta reſtituuntur duplicata. 3.41.1.2

Epiſcopus diſpenſando cum ſcholaribus cauſa ſtudii, non debet aliquid ab eis exigere, vel accipere. 3.50.1.7

Epiſcopi non poſſunt diſpenſare, vt Iudæi habeant mancipia Chriſtiana. 3.53.2.1.5

Epiſcopi, & Clerici inſtituentes hæreticos hæredes, ſunt excommunicati. 3.67.1.1.2

Epiſcopus habet fundatam intentionem, vt ad eum ſpectet collatio beneficiorum in ſua diœceſi exiſtentium. 3.75.1.2

Epiſcopus volens prædicare in aliena diœceſi, tenetur obtinere licentiam ab Epiſcopo illius diœceſis. 3.80.1.42

Epiſcopus non poteſt excommunicare regulares prædicantes ſine ejus licentia. 3.80.2.44

Epiſcopi vel per ſe, vel per alias idoneas perſonas ſemel in anno debent parochiam viſitare, in qua eſt fama habitare aliquos hæreticos, vel aliquos improbos viros. ibid.fin.

Epiſcopus ſchiſmaticus, excommunicatus, ſuſpenſus, vel degradatus confert Ordinis characterem, ſed non ejus executionem. 3.84.1.4

Epiſcopus diſpenſare poteſt in irregularitate proueniente ex rebaptizatione occulta. 3.86.1.7

Epiſcopus virtute Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reformat. c. 6. an poſſit abſoluere duellantes, ſi delictum ſit occultum, oſtenditur. 3.115.1.7

Epiſcopus proprius non poteſt clericum propter rapinam depoſitum reſtituere abſque Papæ diſpenſatione. 3.124.1.5

Epiſcopi, & ejus Vicarii poſſunt etiam ad inſtantiam partis concedere monitorias generales contra occultantes bona alicuius, & non manifeſtantes. 3.130.2.3

Quod intellige vt ibi.

Epiſcopus quibus caſibus poſſit in beneficiis penſionem imponere, remiſſiuè. 3.162.c.7

Epiſcopus, qui crudeliter aliquem fuſtigari facit, ſuſpenditur duobus menſibus à Miſſarum adminiſtratione. 3.166.2.1

Epiſcopus, vel ſaltem Legatus de latere, an poſſit diſpenſare ab irregularitate celebrationis in excommunicatione. 3.171.1.5

Epiſcopus ſuſpendens aliquem ab officio, vel beneficio, ille à neutro ſuſpenſus eſt propter dubium. 3.171.2.4

Epiſcopus ignoranter, & bona fide conferens beneficium excommunicato, poteſt cum eo diſpenſare. 3.176.1.30

Amplia etiamſi collatio non ſpectet ad Epiſcopum, ſed ad inferiorem collatorem. ibid.

Epiſcopus non poteſt diſpenſare, vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis, ſi collatio eſſet facta per Papam. ibid.31

Epiſcopus diſpenſat cum Diacono, qui Miſſæ ſacrificium fecit, vt in ſuo officio permaneat, & retineat beneficium. 3.182.1.4

Epiſcopus ex legitima cauſa poteſt diſpenſare cum promotis per ſaltum, ſi non miniſtrauerint in Ordine ſuſcepto, ſiue ſcienter, ſiue ignoranter fuerint promoti. 3.183.1.5

Epiſcopus ſtatuendo poteſt adiuuare jus commune. 3.185.2.1

Epiſcopus non poteſt ſententiam interdicti proferre, vel Clericos ſuſpendere ſine judicio Capituli. 3.186.1.3

Epiſcopus non poteſt priuare Presbyteros ſuis Eccleſiis, juribus, redditibus, conſuetudinibus, vel eos minuere. 3.186.2.2

Limita niſi prætextu priuilegii exemptionis ſuæ Ordinarium opprimerent. ibid.2

Epiſcopus beneficia, & Eccleſias ſuæ diœceſis vnire poteſt, amplia vt ibi. 3.190.5.3

Epiſcopus vbi temporalem habet juriſdictionem laicum judicem conſtituit, qui in cauſis criminalibus jus dicat. 3.192.2.2

Epiſcopus criminoſus cogitur Epiſcopatum renuntiare. 3.193.1.9

Epiſcopi munus eſt cognoſcere de cauſa matrimoniali, pœnitentias publicas, & indulgentias concedere, vnde Inferior Prælatus his ſe intromittere non poteſt, niſi ei competat de jure ſpeciali. 3.194.1.1

Epiſcopis præcipitur ne grauamina Religioſis inferant 1.19.2.1

Epiſcopis

Epiſcopis mandatur vt deſiſtant grauare Religioſos. 3.196.2.1
Epiſcopis prima debetur ſedes, & præcipua omnium rerum gerendarum auctoritas. 3.201.1.3
Epiſcopi non in villis, caſtellis, aut municipiis, vel modicis ciuitatibus ſunt præficiendi. 3.103.2.2
Epiſcopi ſui nomine quis intelligatur in hoc text. remiſſiue. 3.238.2.7
Epiſcopus remittens alicui Eccleſiæ decimas Epiſcopales indefinitè, remiſiſſe videtur non ſolum præteritas, ſed etiam futuras. 3.240.2.1
Epiſcopus remittere poteſt decimas, maximè ſuæ menſæ debitas ex juſta cauſa. ibid.3
Epiſcopus priuilegio ſuo ſimpliciter, & indefinitè decimas Epiſcopales remittens, non ſolùm præſentes, ſed etiam præteritas, & futuras remittere cenſetur. 3.241.1.5
Epiſcopus an poſſit concedere, vt in ſua diœceſi extra locum ſacrum quis valeat celebrare, oſtenditur. 3.253.2.9
Epiſcopus Parochianum ſuum infamatum compellit ad ſe purgandum, niſi ab eo legitimè appellauerit. 3.257.1.1
Epiſcopus correctionis zelo pœna pecuniaria clericos punire poteſt. 3.268.1.2
Epiſcopus vbi admodum pauper eſt, pœnas pecuniarias ſibi aſſumere poteſt. 3.268.2.4
Epiſcopum injurioſè, aut temerè percutientes ſunt excommunicati, niſi cauſa propriæ defenſionis percuſſerint. 3.273.1.3
Epiſcopum occidens, vel capiens, & ejus poſteri vſque ad tertiam generationem perdunt quicquid habent ab Eccleſia. 3.274.1.3
Epiſcopi ſi concedant Indulgentias vltra numerum taxatum, an corruant in totum, vel in exceſſu, oſtenditur. 3.289.2.6
Epiſcopi an poſſint Religioſis Indulgentias concedere juxta ſuam facultatem, oſtenditur. ibid.11
Epiſcopi plures ſimul vnam Eccleſiam conſecrantes, an quilibet poſſit indulgere annum Indulgentiæ, oſtenditur. 3.290.1.23
Epiſcopi, & alii, de quibus in litera, poſſunt ſine licentia ſuperiorum ſibi eligere prouidum confeſſorem. 3.290.1.1
Epiſcopi, & Prælati, & exempti poſſunt ſibi eligere Confeſſorem. 3.290.2.init.
Epiſcopi qui ſint. ibid.fin.
Epiſcopi ſuffraganei inolto Archiepiſcopo poſſunt eligere Confeſſorem approbatum ab Ordinario. 3.291.1.3
Epiſcopus non poteſt eligere in Confeſſorem Sacerdotem non ſubditum, qui à proprio Epiſcopo non ſit approbatus. ibid.5
Epiſcopus an poſſit abſoluere regulares exemptos excommunicatos ob violentam manuum injectionem in clericos, remiſſiuè. 3.197.1.3
Epiſcopi attento Concilio Trident. ſeſſ.24. de reformat. cap.6. poſſunt quoſcunque ſibi ſubditos abſoluere ab excommunicatione propter communem clerici percuſſionem, modò delictum ſit occultum. 3.299.1.3
Epiſcopus ſi participet otioſè cum denunciato à ſe, incurrit minorem excommunicationem. 3.304.1.5
Vide *Prælatus*.
Epiſcopus quo vagator, vide *Vuſſio*.
Epiſcopalem ad dignitatem promouendus natus eſſe debet de legitimo matrimonio. 1.90.2.18.
Epiſcopalium ſedium, & Epiſcoporum mutationes nullus poteſt admittere, vel confirmare, niſi Summus Pontifex. 1.138.1.3
Epiſcopalia jura, niſi quæ a jure expreſſa ſunt, nemo tenetur ſoluere. 1.279.2.14
Epiſcopalis auctoritas debet ad Epiſcopo interponi ex cauſa rationabili, non verò ſimpliciter. 1.304.2.4
Epiſcopalem qui adeptus eſt dignitatem, præſumitur ratione ſuæ virtutis adeptus. 1.371.1.7
Epiſcopalis dignitas eximit filium à patria poteſtate. 2.389.1.14
Epiſcopalis dignitas quomodo dicatur vileſcere in pagis, & villis, oſtenditur. 3.201.2.6
Epiſcopalis dignitas non debet tribui niſi locis inſignibus, & populoſis. 3.203.2.1
Epiſcopalis dignitas eſt Ordo. 3.257.1.3
Epiſcopatus deſiderantibus eſt auferendus. 1.109.2.5
Epiſcopatus poteſt appeti ſine peccato ab illo, qui eo dignus eſt, dummodo principaliter appetatur vt proſit, licèt minus principaliter ob honorem, & fructus ejus. ibid.6
Epiſcopatus poteſt renunciari propter malitiam plebis. 1.146.1.2.& 2.152.1.13
Epiſcopatum reſignare Epiſcopo non licet ob labores, qui neceſſariò ſuſtinentur in cura paſtorali. Ibid.18
Epiſcopatu depoſitus, & in monaſterio detruſus ad pœnitentiam peragendam, non poteſt iterum ad Epiſcopatum reuocari. 1.353.1.1
Epiſcopatus quando abſque peccato appeti poteſt, oſtenditur. 2.28.2.4
Epiſcopatus eſt Ordo. 2.201.2.3
Epiſcopatus quomodo diuidendus inter Epiſcopum ſubſtitutum Epiſcopo hæretico, & ipſum Epiſcopum hæreticum reuerſum, & diſpenſatione receptum, oſtenditur. 2.231.2.1
Epiſcopatus nouus quando erigitur villa, vel oppidum, vbi erigendum eſt, priùs ciuitatis honore decoratur. 3.104.1.4
Epiſtola non probat pro ſcribente, contra eum tamen probat ſi ſit ab eo recognita. 1.531.2.6
Equites, & milites Hieroſolymitani non tenentur ſoluere collectas impoſitas à clero pro neceſſitatibus, & debitis vrgentibus. 2.437.2.8
Eremitica vitæ profeſſione non dirimitur matrimonium ratum. 2.291.2.5
Error in nomine, ſeu in cognomine non vitiat actum, quando ex aliquibus conjecturis conſtare poteſt de identitate perſonæ. 1.59.2.7
Error in inuocatione non officit veritati cùm de corpore conſtat. ibid.8
Error in nomine loci, vel Eccleſiæ, in qua ſitum eſt aliquod beneficium, non reddit gratiam inualidam, vbi apparet de identitate beneficii. 1.60.2.3
Error juris poteſt bonam fidem producere, & quemlibet excuſare, quando erratur in dubiis juris diſpoſitione. 1.73.1.23
Error communis, & titulus putatiuus operatur validitatem eorum, quæ geruntur per inhabilem, quando inhabilitas fuerit de jure humano, ſecus ſi de jure diuino. 1.132.2.7
Error facti ſiue alieni, ſiue proprii, qualiter ad reuocandam confeſſionem ſufficiat. 1.464.1.5
Errorem publicè ſaſſus mitiùs punitur. 2.163.2.3
Error communis cum poſſeſſione ſufficit abſque titulo collato à ſuperiore. 2.358.2.4
Error qualitatis, ſeu dolus antecedens, matrimonium non irritat. 2.481.2.3
Error conditionis ſeruilis reddit irritum matrimonium, quod ampliatur multipliciter. 2.535.2.2
Error in ſeruitute adſcriptitia, vel originaria non dirimit matrimonium. 2.536.1.3
Error in dubio potius præſumitur quàm falſitas. 3.256.1.6
Error juris. Vide *Ius*.
Eſculenta & poculenta, ac alia modica munera, an & quando judici dari poſſint, & quid attento jure Digeſtorum, Authenticorum, & Pontificio, oſtenditur. 2.7.2.7.8.9
τὸ *Et*, aliquando exponitur pro disjunctiua *vel*, ratione ſubjectæ materiæ. 1.30.1.2
Euchariſtia diuiniſſima eſt pacis ſymbolum. 2.4.1.16
Euchariſtia adultis ſaltem baptizatis neceſſaria eſt ex præcepto non ſolùm Eccleſiaſtico, verùm etiam diuino. 2.307.1.10
Euchariſtiam ſuſcepturus debet à media nocte eſſe jejunus, niſi aliud poſtulet reuerentia Sacramenti, vel neceſſitas. 2.404.1.3
Euchariſtiæ ad Sacramentum accedens debet eſſe in gratia per Confeſſionem ſacramentalem. 1.407.1.3
Quando verò ea non præmiſſa licitum ſit accedere, oſtenditur. ibid.4
Euchariſtiæ ad Sacramentum accedens cum conſcientia peccati mortalis, peccat mortaliter. 2.407.2.7
Euchariſtia debet mundè ſeruari, & in ejus eleuatione, & delatione populus debet ſe inclinare, & cùm defertur ad infirmum, deferri debet in decenti habitu, & cum lumine, tranſgreſſores verò grauiter ſunt puniendi. 2.418.2.1
Euchariſtiæ Sacramentum honorificè, & in loco decenti cuſtodiri debet. ibid.2
Euchariſtia in Sacrario ex antiqua Eccleſiæ conſuetudine aſſeruatur. 2.413.1.3
Euchariſtia ad infirmos honorificè deferenda eſt, non tamen per plateam vbi habitant Iudæi. ibid.4
Euchariſtica facientes ſunt puniendi. 2.423.1.8
Euchariſtiæ Sacramentum furans quibus pœnis ſit puniendus, oſtenditur. 2.423.2.3.4
Euchariſtiæ Sacramentum tempore interdicti vt viaticum miniſtrari poteſt. 2.473.1.9
Euchariſtiæ Sacramentum quatenus viaticum morientium tempore interdicti conceditur. 3.281.1.4
Euchariſtiæ Sacramentum dandum eſt tempore interdicti damnatis ad mortem. 3.282.2.6
Euentus. Vide *Ægritudines*.
Euictio ceſſat cùm quis ſcienter rem emit alienam. 2.132.2.3
Euictio ceſſat cùm quis emit jus, quod venditor habet in re. Ibid. 4
Euictio non competit aduerſùs donantem. ibid.5
Euictio quando cadat in emphyteuſi, oſtenditur. ibid 6
Euictio datur in beneficialibus. 2.132.2.9
Euictio ceſſat vbi per contumaciam emptor condemnatur. 2.133.1.14
Euicta re per ſententiam arbitri, an, & quando emptor contra venditorem de euictione agere poſſit, oſtenditur. 2.133.2.39

Index Rerum, & Verborum,

Euidentia ſceleris non admittit excuſationem. 3.5.2.4

Eunuchi, & ſpadones poſſunt Ordines aſſumere, & beneficia obtinere. 1.196.1.4

Eunuchi, qui ſana & integra habent virilia, ſi altero carent teſticulo, apti ſunt ad matrimonium. 2.558.2.4

Euocationis notitiam judex cognoſcens habere non dicitur ante præſentationem, & receptionem literarum, & voluntatis euocantis. 1.431.1.2

Τὸ *Ex*, denotat cauſam proximam. 3.337.1.5

Examen factum ad perpetuam rei memoriam, ſi non ſit ſeruata forma tradita in hoc text. eſt nullum. 1.395.2.3

Examine peracto neceſſe eſt, vt actor intra annum actionem inſtituat, niſi producens, ſeu futurus actor non poſſet intra annum illum experiri. 2.396.1.18.18

Limita quando producens, ſeu futurus actor non poſſet intra annum illum experiri. ibid.12.

Examini ſe vltrò offerens, tanquam ſuſpectus regulariter non probat. 1.476.1.4

Examinatio teſtium qui ad judicem venire nequeunt, committi poteſt per judicem. 1.507.1.3

Non ſolum quando mittitur perſona habens juriſdictionem, ſed etiam quando notarius, vel loco illius mittuntur alii carentes omni juriſdictione. 1.507.2.med.

Secus in cauſis criminalibus, in quibus judex regulariter ad teſtium examinationem alteram perſonam mittere non poteſt, ſed ipſe per ſe ire tenetur ad perſonas taliter impeditas. ibid.

Examinator committit ſimoniam, ſi pro danda approbatione pretium recipiat. 3.19.2.4

Examinatores occaſione examinis aliquid recipientes puniuntur arbitrio Ordinarii. ibid.

Examinatus ad vnum beneficium, non eſt iterum examinandus ad aliud ſimile. 1.176.1.6

Excellens in aliqua arte, vel inſignis peritiæ vir, an, & quando in delictis excuſetur, remiſſiuè. 3.97.1.8

Exceptio quantumcunque notoria proponenda eſt. 1.35.2.10

Exceptio, quod cauſæ continentia diuidi non debet, impedit litis ingreſſum. 2.65.2.5

Exceptio ſpontaneæ abjurationis admittitur contra petentem beneficium, etiam cauſa renuntiationis non adiecta, contra quam actor replicare poterit, quod non ſponte renuntiauit, & qui melius probauerit, obtinebit. 1.148.1.2

Exceptiones friuolæ, & minus legitimæ repelluntur, ſi ſtatutum, vel reſcriptum Principis dicat, ſine aliqua exceptione, vel nulla obſtante exceptione, quod an verum ſit, vide ibi. 1.233.2.2

Exceptio quæcunque dilatoria ſuperueniens poſt litem conteſtatam, poſt illam opponi poteſt. 1.242.2.4

Exceptio dilatoria, quæ lite jam conteſtata incipit competere, poteſt tunc opponi in vim dilatoriæ exceptionis. ibid.6

Exceptio contra falſum procuratorem in quacunque parte judicii opponi poteſt. 1.314.2.3

Exceptio conſanguinitatis admittitur contra mulierem vendicantem aliquem in maritum, quæ quidem prius diſcutienda eſt, quàm ſuper matrimonio pronuntietur, & ſufficit ſuper ipſo principali pronuntiare. 1.412.1.1

Exceptio peremptoria illa eſt, quæ judicium perimit, & tollit, ibid.2

Exceptio peremptoria de ſui natura litis ingreſſum impedit, cùm per eam concluditur nullum jus agendi competere actori. ibid.3

Exceptione conſanguinitatis oppoſita contra mulierem petentem quendam in virum, de ea eſt tractandum priuſquam de cauſa principali. 1.412.2.4

Exceptio ſpontaneæ renuntiationis quando admittatur poſt ſpolium, oſtenditur. 1.430.1.3

Exceptio ſpontaneæ renuntiationis obſtat petenti reſtitutionem beneficii. 1.431.1.2

Exceptio criminis non impedit reſtitutionem, & cognitionem cauſæ Ciuilis ſuper ſpolio. 1.432.2.1.2

Exceptio dilatoria poſt litem conteſtatam opponi poteſt, quando judex non vult de illa cognoſcere. 1.435.2.3

Exceptio inopiæ de qua conſtat, à clerico oppoſita impedit executionem ſententiæ etiam latæ in poſſeſſorio. 1.442.2.1

Exceptionem qui objicit, eam probare tenetur. 1.475.1.12

Exceptio alternatiua quando admitti poſſit, oſtenditur. 1.475.1.3

Exceptiones ſatis eſt verbo proponere. 1.489.1.33

Exceptiones propriæ appellantur, quæ proponuntur contra aduerſarium, vel contra reſcriptum. 1.489.2.34

Exceptiones quæ contra teſtes opponuntur, debet ſtatim judex admittere, aliàs grauaret partem, quæ poſſet appellare. 1.507.1.6

Exceptionem infamatoriam contra teſtem opponens, & non probans, tenetur actione injuriarum. 1.542.2.5

Exceptio quaſi peremptoria dicitur, quæ contra teſtes opponitur. 1.606.1.7

Exceptiones dilatorias nullus opponere poteſt poſt terminum certum à judice præſtitutum, etiamſi lis non ſit conteſtata. 1.607.2.2

Exceptio dilatoria ante litem conteſtatam opponenda eſt. ibid.3

Exceptio, Tua non intereſt, vti dilatoria ante litem conteſtatem opponenda eſt. ibid.7

Exceptio litis pendentis vti dilatoria ante litem conteſtatam opponenda eſt. 1.608.1.8

Exceptio dilatoria ſtatim, & incontinenti poſt terminum elapſum, aut litem conteſtatam opponi poteſt. ibid.11

Exceptionem dilatoriam ſi pars ignorauit ſibi competere tempore termini, poteſt poſt terminum opponere. ibid.12

Exceptio defectum perſonæ judicis reſpiciens poteſt opponi poſt litem conteſtatam. ibid.13

Exceptio vt quis non conueniatur vltra quàm facere poteſt, opponi poteſt poſt litem conteſtatam. ibid.14

Exceptio attentatorum poteſt opponi poſt litem conteſtatam. ibid.15

Exceptio inuentarii poteſt opponi poſt litē conteſtatā. ibid.16

Exceptio quod debent dari alimenta, poteſt opponi poſt litem conteſtatam. ibid.18

Exceptio dilatoria, quæ lite jam conteſtata incipit competere, poteſt tunc opponi non obſtante termino finito. 1.608.2.21

Excipiens nō videtur fateri ea, quæ in exceptione includuntur, & exceptio falſa poteſt etiā poſt ſententiam opponi. 1.609.2.1

Excipiens ſe excommunicationis abſolutionem obtinuiſſe, non fatetur ſe excommunicatum. 1.6,1.5

Exceptio falſi procuratoris in quacunque judicii parte opponi poteſt. ibid.4

Exceptio rei judicatæ non competit reo abſoluto, quia non poſſidebat. 1.612.1.1

Exceptio rei judicatæ non competit quando ceſſat cauſa ſententiæ, quamvis ſit idem corpus, eadem cauſa petendi, eædem perſonæ. ibid.2

Exceptio ſuſpicionis tanquam dilatoria ante litem conteſtatam allegari debet. 1.665.1.1

Exceptio omnis dilatoria regulariter ante litem conteſtatam opponenda, & probanda eſt. ibid.5

Exceptio, vel appellatio maximè fruſtratoria regulariter non admittitur contra electum, vel confirmatum, nullum aliud jus expectantem, ad impediendum electionis, vel confirmationis effectum, ſed poſſeſſione habita poterit accuſari, vel denuntiari. 2.668.1.8

Exceptio ad ſimilem extenditur. 1.731.2.4

Exceptio declinatoria fori, quæ reddit judicium ab initio nullum, poteſt quandocunque etiam poſt ſententiam opponi. 3.13.2.5

Exceptio de adulterio ab vxore propoſita contra virum agentem ad ſeparationem thori, & dotis amiſſionem, poteſt etiam poſt litis conteſtationem deduci. 3.121.2.4

Excipiens, vide *Denuntiator*.

Exceſſus executionis ſententiæ quot modis committatur, remiſſiuè. 1.659.1.10

Exceſſus frequentiſſimè vſurpatur pro errato, ſeu culpa, aut delicto. 2.203.1.15

Excedo in omni rigore *tranſgredi*, & *exceſſus* pro *tranſgreſſione* reperitur. ibid.16

Excommunicatus non poteſt reſcriptum impetrare. 1.53.1.4

Intellige procedere in omni reſcripto, tam juſtitiæ, quàm gratiæ. ibid.5

Excommunicatus pendente cognitione appellationis abſolui poteſt ad cautelā, & ſi apparet eum legitimè appellaſſe, non punitur pro eo quod interim celebrauit diuina. 1.68.1.2

Excommunicationis ſententia lata poſt interpoſitam legitimam appellationem non ſortitur effectum ſuum, poteſtque ſic excommunicatus, ſi presbyter fuerit, pendente appellatione ſine alicuius irregularitatis incurſu celebrare. ibid.2

Excommunicatus non poteſt poſtulari. 1.79.1.5

Excommunicationis, vel interdicti ſententia non profertur in rem am nobilium, niſi ſuper hoc mandatum recipiatur ſpeciale. 1.79.1.10

Excommunicatio probatur per famam. ibid.13

Excommunicatum abſoluere poteſt in foro judiciali, qui juriſdictionem habet, licèt Presbyter non ſit. 1.97.1.5

Excommunicatus in judicem, vel ad dignitates ſæculares, quibus ſit annexa juriſdictio, aſſumi non poteſt. 1.115.2.9

Excommunicatus ſi eligatur in judicem, vel dignitatem, cui annexa ſit juriſdictio, electio eſt nulla ipſo jure. 1.116.2.22

Excommunicatus minori excommunicatione poteſt eligere, & electio tenet. 1.119.1.2

Excommunicatus non poteſt eligi ad beneficium Eccleſiaſticum, & ſi eligatur, electio nulla eſt. ibid.5

Excommunicatus non poteſt excommunicare. 1.167.2.3

Excommunicatus Epiſcopus durante excommunicatione ſacros Ordines conferens an irregularis fiat, remiſſiuè. 1.168.1.4

Excommunicatus vltra annum in excommunicatione perſeuerans poteſt beneficiis priuari. 1.172.2.2

Excommunicatus ob cauſam ciuilem, perſeuerans in ex-

communi

communicatione vltra annum, ab beneficiis ſit priuandus, oſtenditur ibid.3
Excommunicatio an ſit meri imperii, oſtenditur. t.225.t.14.15
Excommunicationis exceptio ſi non opponatur ab aduerſario, poteſt judex ex vi ſui officii excommunicatum vitandum in judicio agentem repellere. t.240.1.13
Excommunicatio lata à delegato, qui copiam ſuæ delegationis petenti non dedit, eſt nulla. t.248.2.5
Excommunicatio poſt appellationem juſtè latam ipſo jure eſt nulla. t.25c.1.2
Excommunicationis ſententia Plebani ideo valuit in præſenti, quia habebat juriſdictionem ex priuilegio. t.267.1.3
Excommunicatus vna, vel multis excommunicationibus ex pluribus cauſis æquè principalibus, non cenſetur abſolutus ab omnibus ſi in petitione vnam ex illis tacuit. t.268.2.2
Excommunicatus ſemel ampliùs poteſt excommunicari, eadem prima excommunicatione manente. ibid.4
Excommunicatus ab vno Epiſcopo, ab aliis eſt vitandus; & Archiepiſcopus per querelam aditus abſoluere non poteſt niſi primo remittat. c.270.1.1
Excommunicatus ſi appellat poſt decem dies, judex ex æquitate debet admittere appellationem. t.270.2.5
Excommunicatus niſi appellet intra decem dies, dempto abſolutionis effectu non auditur per viam appellationis, ſed per viam ſimplicis querelæ. t.271.1.7
Excommunicatus injuſtè tenetur ad intereſſe. ibid.9
Excommunicationis injuſtæ effectus, & an liget, remiſſiuè. ibid.10
Excommunicandi nuda poteſtas quando eſt alicui tanquam nudo executori commiſſa, hic poteſtatem abſoluendi non habebit. t.296.1.6
Excommunicationis timor cadit in conſtantem virum. c.322.2.3
Excommunicatus non eſt, qui abſolutè coactus excommunicato communicat, ſecus ſi coactio fuit conditionalis. t.323.1.1
Excommunicationis metus quando cadat in conſtantem virum, oſtenditur. t.325.2.5
Excommunicantur non venientes ad Synodum, & venientes ſi illicentiati recedant. t.35c.1.8
Excommunicatus vti actor in judicio etiam agendo cauſam propriam ſtare non poteſt. t.356.1.1.2
Excommunicatus in judicio vti actor ſtare non poteſt, ſiue agat per ſe ipſum, ſiue mediante perſona procuratoris. ibid.3
Excommunicatus non poteſt denuntiare, neque accuſare, neque agere pro injuria ſibi facta. ibid.4
Excommunicatus neque coram judice Eccleſiaſtico, ſeculari, vel executore agere poteſt. ibid.5
Excommunicatus tanquam promotor cauſæ publicæ comparere non poteſt. ibid.6
Excommunicatus etiam contra alium excommunicatum agere non poteſt. ibid.7
Excommunicatus remediis reſtitutoriis agere nõ poteſt. ibid 8
Excommunicatus non poteſt petere mandatum de manutenendo. t.356.2.9
Excommunicatus agens de concernentibus animæ periculum auditur. ibid.10
Excommunicationis exceptio in judicio attentatorum non obſtat. ibid.11
Excommunicatus in caſibus, in quibus periculum eſſet in mora, agere poteſt. ibid.12
Excommunicatus auditur quando prætendit ſe eſſe excommunicatum injuſtè, vel dubitatur de ipſa excommunicatione. ibid.13
Excommunicatio minor priuat participatione Sacramentorum, non autem hominum communione. ibid.14
Excommunicationis vbi ſit mentio, debet in dubio intelligi de majori. t.357.1.15
Excommunicatus vti reus neceſſarius poteſt eſſe in judicio. ibid.19
Excommunicatus vti reus voluntarius non poteſt eſſe in judicio. ibid.20
Excommunicatus in caſu, in quo poteſt eſſe in judicio vti reus neceſſarius, non valet in eo defendere cauſam propriam, ſed tenetur ad conſtituendum procuratorem. t.357.2.21
Excommunicatus in iis quæ reſpiciunt ejus præjudicium, non ſolùm poteſt, ſed etiam cogitur in judicio comparere. ibid 23
Excommunicatus poteſt iterum excommunicari. c.371.c.6
Excommunicari poteſt reus ante litis conteſtationem contumax, ſi agatur de adulterio ad ſeparationem thori, ſed teſtes recipi non poſſunt, nec cauſa definiri. t.391.1.1
Excommunicatus non eſt qui violenter à domo expellit clericum illam injuſtè occupantem. t.437.2.9
Excommunicatus priuatur etiam adminiſtratione rerum temporalium Eccleſiæ. t.451.1.5
Excommunicatus per annum, & vltrà pro cauſa merè ciuili, non priuatur beneficiis. t.451.2.3
Excommunicationis in exceptione non defertur juramentum ſuppletorium. t.470.2.22
Excommunicatus vbi quis per litteras Ordinarii probator, à procuratione repellitur. t.476.2.1
Excommunicatus majori excommunicatione non poteſt procurator conſtitui in judicio, intellige vt ibi. ibid.4
Excommunicatus ſi conſtituatur procurator, conſtitutio eſt nulla ipſo jure. t.477.1.5
Excommunicatus teſtimonium dicere non poteſt, limita vt ibi. t.516.2.9
Excommunicatum ſciens in aliquo loco vbi notoria eſt ejus excommunicatio, an teneatur illum vitare in alio loco, vbi de ea ignoratur, remiſſiuè. t.592.2.7
Excommunicationes non compenſantur adinuicem. t.606.2.2
Excommunicatio minor priuat participatione Sacramentorum, non autem hominum communione. ibid.4
Excommunicatus excipere, appellare, & omnem defenſionem facere poteſt, ſed conuenire non poteſt. c.608.2.5
Excommunicatus habet auctoritatem legitimæ defenſionis in judicio vti reus neceſſarius. t.609.1.4
Excommunicatus poteſt apponere exceptionem non numeratæ pecuniæ, rei judicatæ, doli mali, ſolutionis, & præſcriptionis. ibid.4
Excommunicatus poteſt recuſare judicem ſuſpectum. c.609.2.7
Excommunicato petenti juſtam ſententiam abſolutoriam illa non eſt neganda. ibid.8
Excommunicatus excipere poteſt de pacto de non petendo. ibidem 9
Excommunicatus an poſſit opponere exceptionem compenſationis. ibid.10
Excommunicati & periuri poſſunt opponere exceptionem excommunicationis & periurii. c.610.2.1
Excommunicationis exceptione non obſtante valet reſcriptum impetratum in cauſa appellationis, non facta excommunicationis mentione. c.611.1.2.2
Excommunicatus appellare poteſt. c.611.2.2
Excommunicatus ad ſui defenſionem omnes, & quaſcumque exceptiones proponere poteſt. ibid.3
Excommunicationis exceptio in quacunque judicii parte opponi poteſt. t.612.1.2
Excommunicatus judicare non poteſt. ibid.5
Excommunicatio ſuum habet effectum in agente interdicto recuperandæ adhuc in cauſa ſpolii. ibid.4
Excommunicationis exceptio non ſolùm à parte, ſed etiam à judice opponi poteſt. ibid.5
Excommunicatus ſuper appellatione poteſt impetrare reſcriptum, ſiue facta excommunicationis mentione, ſiue non. c.613.1.1
Excommunicandi poteſtate præſcripta, non eſt præſcripta poteſtas abſoluendi, nec è contra. t.618.1.3
Excommunicandi poteſtatem qui acquiſiuit conſuetudine, vel præſcriptione, non poteſt alias cenſuras ferre. ibid.4
Excommunicatum ſe dicens poſt appellationem, debet probare. t.682.1.4
Excommunicatio, & appellatio ſi in puncto, & momento ſimul concurrant, tunc præſumitur quod excommunicatio præceſſerit. ibid.5
Excommunicatus abſoluitur cautione recepta, licèt aduerſarios, vel excommunicator ne abſoluatur appellet. t.685.2.1
Excommunicatio poſt appellationem non tenet. t.691.2.4
Excommunicatio valet ea conditione prolata, ſi intra decem dies non ſatisfecerit, aut ſoluerit. c.693.2.2
Excommunicatione conditionali pendente ſequens appellatio, dum pendet conditio, ſuſpenditur. ibid.4
Quod intellige, dummodo ante conditionis euentum appellatum ſit. ibid.
Excommunicatus appellans à ſententia excommunicationis, vel ſuſpenſionis, appellatione pendente remanet excommunicatus, vel ſuſpenſus. t.697.1.7
Excommunicatus quamvis ab Excommunicatione appellet, nihilominus denunciari poteſt, & beneficii redditibus ſpoliari. t.701.2.iolt.
Excommunicationis, ſeu interdicti ſententia per appellationem non ſuſpenditur, quia ſuam trahit ſecum executionem. ibid.5
Limitatur pluribus modis. ibid.
Excommunicatus priuatur fructibus beneficiorum, nec eos lucratur quandiu eſt in Excommunicatione majori. t.702.1.7
Excommunicatus etiam appellatione pendente à tali excommunicatione, priuatur fructibus beneficiorum, penſione, & diſtributionibus quotidianis. t.702.2 6
Excommunicatus nunquid in ſubſidium fructibus beneficii perfruatur, quando aliunde viuere nequit, & aliàs fame periturus eſſet. ibid.

Index Rerum, & Verborum,

Excommunicatus, vel depoſitus, & priuatus beneficiis fame periturus, eſt de redditibus beneficii alendus. ibid.10
Excommunicatus æquiparatur relegato. ibid.11
Excommunicatus beneficiorum Eccleſiaſticorum prouentibus priuatur, etiamſi in ſententia eorum priuatio facta non ſit. ibid.13
Excommunicatus injuſtè licèt priuetur prouentibus Eccleſiaſticis, tamen vbi erit detecta injuſtitia excommunicationis, prouentus ſunt illi reſtituendi non ſolum beneficiorum ſimplicium, ſed etiam diſtributiones quotidianæ. 1.703.1.14
Excommunicatus injuſtè à quibus detecta iniuſtitia fructus amiſſos repetere debeat, oſtenditur. ibid.15
Excommunicatio continet damnum irreparabille, ac proinde ab illius ſententia per decretum interlocutorium prolata appellatio conceditur. 1.714.1.19
Excommunicationis comminatio an & quando inducat juſtum metum, remiſſiuè. 1.753.2.13
Excommunicationis pœna vt incurratur in crimine concubinatus trina monitio requiritur. 2.14.2.2
Excommunicari an quis poſſit poſt mortem remiſſiuè. 2.55.2.9
Excommunicato ſua culpa non imputatur, quod non poſſit conferre, nec ei currit tempus ſex menſium datum à jure ad beneficiorum collationem faciendam. 2.84.2.9
Excommunicatione durante non currit tempus patrono ad præſentandum. ibid.10
Excommunicati ſunt Magiſtri, & ſcholares Bononienſes, qui ante tempus conductionis conducunt hoſpitia aliorum Magiſtrorum, vel ſcholarium ſine eorum conſenſu. 2.135.1.1.2
Excommunicatio, de qua in hoc text. non comprehendit locatores, qui ſecundum l. ne cui, C. de loc. & cond. etiam durante priori locatione poteſſunt domos ſuas locare aliis ſcholaribus. 2.135.2.4
Excommunicatus ad emphyteuſim nominare poteſt. 2.156.1.144
Excommunicatus non gaudet beneficio huius cap. 2.188.2. init.
Excommunicatus ſi ſit ſepultus in Eccleſia, vel cœmeterio, debet inde exhumari, ſi ab aliorum corporibus diſcerni poſſit. 2.559.2.1.2
Excommunicatus Eccleſiaſtica priuatur ſepultura. ibid.3
Excommunicati corpus non poteſt ſepeliri in loco ſacro. ibid.4
Excommunicatus quando fuit abſolutus in mortis articulo, debet Eccleſiaſticæ ſepulturæ mandari. 2.230.1.6.& 2.231.1.1.2
Excommunicari debet non ſoluens decimas cùm teneatur. 2.560.1.3
Excommunicatus an, & quando in dubio quis cenſendus ſit, remiſſiuè. 2.280.2.4
Excommunicationis pœna ipſo facto eſt impoſita contra quoſcunque indebitè vſurpantes bona Eccleſiarum. 2.360.2.3
Excommunicationis & interdicti pœna, ac priuationis ipſo jure, comminata in Concil. Trident. ſeſſ. 25. de reform. cap. 9. comprehendere tam vendentes & transferentes juſpatronatus, quàm etiam ſe ingerentes in illius fructuum perceptione, oſtenditur. 2.362.2.7
Excommunicati, qui cum ſignis pœnitentiæ deceſſerunt, & abſolutionem dum viuerent petierunt, ſed morte præuenti abſoluti non ſunt, an Eccleſiaſtica ſepultura priuentur, remiſſiuè. 2.396.2.5
Excommunicatus Eccleſiaſtica gaudet immunitate. 2.441.2.13
Excommunicatio de qua in hoc text. eſt lata in audientes, non autem in docentes leges, vel phyſicam. 2.455.2.5
Excommunicatio comminata in hoc text. vt incurratur, an ſatis ſit è monaſterio egredi, & in eodem oppido leges, vel phyſicam audire, vel opus ſit aliò ſe transferre ad habitandum, aut degere extra monaſterium. ibid.6
Excommunicatio hæc vt incurratur, opus eſt vt Religioſus exeat intentione audiendi leges, vel phyſicam. ibid.7
Excommunicatus, vel ſimili cenſura ligatus abſoluendus non eſt, niſi abſolutionem humiliter petierit. 2.511.1.2.med.
Tà *Excommunicationi ſubiaceat*, an importent ſententiam latam, vel ferendam, remiſſiuè. 2.457.1.7
Excommunicatus poteſt contrahere matrimonium. 2.531.2.3
Excommunicatus poteſt inuitus abſolui. ibid.4
Excommunicatio æquiparatur morti. 2.592.1.48
Excommunicandi ſunt Chriſtiani, qui in domo ſeruiunt Iudæis vel Sarracenis, ſiue Paganis; & Principes ſeculares excommunicari debent, qui Iudæos baptizatos ſuis bonis ſpoliare præſumunt. 3.51.1.8
Excommunicati ſunt qui cum Sarracenis tempore guerræ aliquod habent commercium, vel eis præſtant ſubſidium. 3.59.2.1
Excommunicatus ex alio delicto propter hæreſim, & per annum in excommunicatione permanens, non eſt habendus nec condemnandus tanquam hæreticus, ſed tanquam ſuſpectus de hæreſi. 3.47.2.15
Tò *Excommunicamus*, latam ſententiam ſignificat. 3.81.2.2
Excommunicatio non incurritur ex percuſſione clerici injuſti aggreſſoris. 3.99.1.27
Excommunicandi ſunt baliſtarii & ſagittarii contra Chriſtianos. 3.115.1.22
Excommunicatus non poteſt eligi, & ſi eligatur, electio nulla eſt ipſo jure. 3.115.2.25
Excommunicari debent, qui capiunt, vel ſpoliant fideles ex juſta cauſa nauigantes, illi verò qui naufragos ſpoliant bonis, niſi ablata reſtituant, ſunt excommunicati. 3.154.2.1
Excommunicationi in hoc text. ſubduntur illi, qui fideles ex juſta cauſa nauigantes capiunt, vel deprædantur. ibid.2
Excommunicatio, quam incurrunt falſificantes litteras Papæ in hoc text. in quo differat ab illa Bullæ Cœnæ, oſtenditur. 3.155.1.4
Excommunicationis pœnam non incurrunt, qui in litteris Apoſt. aliquid modicum mutant, vel corrigunt, quando non fit mutatio in ſubſtantia. ibid.6
Excommunicatus tenetur dicere horas Canonicas. 3.170.2.6
Excommunicati, vel interdicti celebrantes deponi debent, niſi propter multitudinem mitigetur pœna. 3.171.1.5
Excommunicatus monitus, & non deſiſtens diuina Officia celebrare, pœnam incurrit perpetuæ depoſitionis. ibid.2
Excommunicatus à tota ſynodo diſpenſari non poteſt. ibid.3
Excommunicationis notitiam per ſolam famam habens, ſi celebret, de rigore deponi debet, licèt cum eo poſſit miſericorditer diſpenſari. 3.171.2.5
Excommunicatio probatur per famam. 3.172.1.3
Excommunicatio cùm agitur de pœna, debet probari plenariè, & concludenter. ibid.4
Excommunicatus celebrans à beneficio deponitur. 3.175.2.1
Excommunicatus incapax eſt ad beneficia obtinenda, ita vt collatio ei facta ſit nulla ipſo jure. 3.173.2.2
Amplia ſiue excommunicatio ſit lata à jure, ſiue ab homine, ſiue per ſententiam generalem, ſiue particularem. ibid.3
Excommunicatus etiam iniuſtè eſt incapax beneficii, dummodo excommunicatio ſit ritè lata. ibid.4
Excommunicatus etiam reputatus communi opinione abſolutus, eſt incapax ad obtinendum beneficium. 3.174.1.9
Excommunicatus eſt incapax cuiuſcunque beneficii minoris, majoris, ſæcularis, ſiue regularis. 3.174.2.55
Excommunicatus eſt incapax cuiuſcunque dignitatis, & officii Eccleſiaſtici habentis annexam juriſdictionem. ibid.12
Excommunicatus eligi non poteſt. ibid.13
Excommunicatus excommunicatione nulla non eſt incapax beneficii Eccleſiaſtici. 3.573.1.19
Excommunicatio ſuperueniens poſt collationem, vel electionem factam non præjudicat. 3.173.2.22
Excommunicatus poſt interpoſitam appellationem pendente cauſa appellationis eſt capax collationis. ibid.23
Excommunicatus injuſtè ſi clericus fuerit, & in diuinis ſe immiſcuerit, irregularis efficitur. 3.176.2.33
Excommunicatus intra annum non poteſt deponi, nec beneficiis priuari. ibid.34
Excommunicatio regulanda eſt per intentionem excommunicatoris. 3.177.1.3
Excommunicatus, & denuntiatus ſemel, ſemper præſumitur excommunicatus. ibid.4
Excommunicatus minori celebrans non eſt irregularis, ſed peccat & poteſt eligere. 3.177.2.1
Excommunicato minori excommunicatione facta collatio, electio, ſeu præſentatio, an veniat per ſententiam irritanda, remiſſiuè. ibid.3
Excommunicatus minori excommunicatione, quamvis celebret, non fit irregularis. 3.579.2.4
Excommunicatus minori excommunicatione conferendo Eccleſiaſt. Sacramenta, an ſolùm peccet venialiter, remiſſiuè. ibid.
Excommunicatio minor paſſiua tantùm Sacramentorum participatione priuat. 3.179.2.7
Excommunicatio ab Epiſcopo lata in accedentes ad Ordines contra ipſius prohibitionem, non ſolùm cadit in ſubditos ipſius Epiſcopi, ſed etiam in exemptos. 3.184.2.4
Excommunicatus recipiens Ordines etiam minores, fit irregularis. ibid.5
Excommunicari nullus poteſt niſi judiciario ordine. 3.186.2.2
Excommunicatio lata non præmiſſa trina Canonica monitione valet. ibid.4
Excommunicatio lata contra ſubditum, quia non paret quibus erat priuilegiatus, non tenet. 3.190.2.5
Excommunicandi poteſtas ad juriſdictionem pertinet. 3.196.1.5
Excommunicatus Epiſcopus non poteſt beneficia conferre etiam per Vicarium non excommunicatum. 3.197.2.8
Excommunicatus, vel interdictus in vno Epiſcopatu, in omnibus vitari debet. 3.209.2.15
Excommunicatus in vno Epiſcopatu, cur in altero extra territorium excommunicantis vitandus ſit, rationes referuntur,

quæ

quæ improbantur, & tandem num. 22. veræ referuntur. 3.210. 1.21
Excommunicatus, vel interdictus nominatim dicitur, quando proprium nomen exprimitur, vel aliquo indubitabili ſigno demonſtratur. 3.210.2.24
Excommunicatorum corpora, ſi in Eccleſiis, aut cœmeteriis à priuilegiatis ſepeliantur, exhumanda ſunt, & extra ejicienda. 3.215.2.1.2
Excommunicatum ſepeliens quare excommunicationem incurrat, oſtenditur. 3.216.1.3
Excommunicatus poteſt ſepeliri in ea parte, quæ ſine Epiſcopi auctoritate aucta fuit cœmeterio. 3.216.2.9
Excommunicatorum oſſa in Eccleſia, vel loco ſacro ſepulta ejicienda ſunt ab eo, ſi à non excommunicatis diſtingui poſſint, aliàs non. 3.217.1.11
Excommunicati, qui cum ſignis pœnitentiæ deceſſerunt, & abſolutionem dum viuerent, petierunt, ſed morte præuenti abſoluti non ſunt, an Eccleſiaſtica ſepultura privandi ſint, oſtenditur. ibid.15
Excommunicatio major priuat omni externa communione tam in oratione, quàm cibo, potu, oſculo, & cæteris ſimilibus actibus. 3.230.1.11
Excommunicare, aut interdicere non poſſunt mulieres, niſi ex Papæ commiſſione, ſiue priuilegio. 3.281.5.6
Excommunicatis non niſi in articulo mortis Pœnitentiæ ſacramentum concedendum. ibid.2.3
Excommunicationis materiam qui tractent, citantur. 3.291. 1.1
Excommunicatio an propriè ſit ſententia, oſtenditur. ibid.3. & ſeqq.
Excommunicationis nomen vnde dictum. 3.292.2.7
Excommunicationis definitio traditur. 3.293.1.8
Excommunicatio alia eſt major, alia minor. ibid.9
Excommunicatio major quibus priuet, oſtenditur. ibid.10
Excommunicatio minor non omni, ſed aliqua tantùm Eccleſiaſtica communione priuat. 3.293.2.11
Excommunicatus non eſt percutiens, vel occidens Clericum turpiter agentem cum matre, filia, ſorore, vel vxore, modo percutiat incontinenti. 3.297.1.6
Excommunicationem non incurrit percutiens clericum, ignorans tamen craſsè, & lata culpa clericatum. 3.298.2.3
Excommunicatio incurritur ab eo, qui mandauit percuſſionem clerici, ſed poſteà pœnitentia ductus reuocauit mandatum, qua reuocatione non intimata mandatario, adhuc ſequutus eſt mandati effectus, ſecus ſi prius intimatio ei facta fuiſſet. ibid.5
Excommunicatus pro injectione manuum in clericum, licèt occultus, abſoluitur per ſolum Papam. 3.299.1.2
Excommunicatio incurritur ab illo, qui percutit caſu clericum, credens illum non eſſe Caium, ſed Titium ſimiliter clericum. ibid.4
Excommunicationem incurrit percutiens clericum cum hac intentione, Volo occidere hunc hominem, etiamſi ſit clericus. Ibid.6
Excommunicationis ſententiam incurrit percutiens conuerſos Eccleſiæ regulatis. 3.299.2.3
Excommunicato propter enorme crimen ante abſolutionem dandum eſt juramentum. 3.301.1.2
Excommunicatus ob clerici percuſſionem, ſi propter capitales Inimicitias, aut aliud impedimentum nequeat ad Sedem Apoſtolicam pro abſolutione venire, poteſt ab Epiſcopo abſolui, &c. ibid.2.8.2
Excommunicatus à delegato, impetrans literas à Papa pro altero delegato, qui abſoluat, in literis debet contineri expreſſè vt præſtet cautionem ſufficientem quod obediet judicio Eccleſiæ. 3.302.1.1
Excommunicatus pro violenta manuum injectione in clericos ante denuntiationem vitandus eſt, niſi ſit occultus: interficiens clericum, qui contempto clericali habitu ſe enormitatibus immiſcuit, excommunicatus eſt. 3.303.1.1
Excommunicatus pro violenta manuum injectione in clericum occultè vitandus eſt, ſi ſit occultus; ſi verò publicus, publicè. ibid.2
Excommunicatus nullus hodie per Extravag. Ad euitanda, vitari debet, antequam publicè ſit denuntiatus. ibid.4
Excommunicato communicandum non eſt ante abſolutionem, licèt jurauerit parere mandatis Eccleſiæ, vel compoſuerit cũ offenſo. Infamato de excommunicatione communicandum non eſt, niſi ſe purget, vel ad cautelam abſoluatur. 3.303.2.1
Excommunicatus per reſipiſcentiam ſine abſolutione non reſtituitur communium precum Eccleſiæ participationi. ibid.2
Excommunicatio non tollitur præcisè per emendationem excommunicati. ibid.3
Excommunicatus, qui per famam à probis ſparſam denuntiatus dicitur, vitari debet. 3.304.1.6
Excommunicatus in dubio quis cenſendus eſt. ibid.7
Excommunicati pro injectione manuum in clericos, & incendiarii poſt publicationem à ſolo Papa abſoluuntur. 3.305.2.2
Excommunicatio generalis non ligat niſi ſubditos proferentis. 3.306.1.1.2
Excommunicare, aut ſuſpendere ſe ipſum, aut ſuperiorem propria auctoritate directè nemo poteſt. 3.306.2.6
Excommunicatus nominatim quis dicatur, oſtenditur. 3.307.1.9
Excommunicatum ob Eccleſiæ fractionem cum ſpoliatione poſt denuntiationem ſolus Papa abſoluit. 3.307.2.1.2
Excommunicatio lata ab homine moritur eo mortuo, vel ablato illo ab officio, qui eam tulit. ibid.12
Tà *Excommunicatos nuntietis*, important hic excommunicationem latam. 3.308.1.5
Excommunicatus ob percuſſionem clerici, ſi non poteſt ire Romam aliquo impedimento canonico impeditus, abſolui poteſt ab Ordinario. 3.309.2.2
Excommunicatus ob duplicem cauſam, licèt ex eodem facto obtinens abſolutionẽ, expreſſa vna cauſa, ſeu vna excommunicatione, non habetur pro abſoluto quoad aliam. 3.310.1.1
Excommunicatus, ſuſpenſus, aut interdictus poteſt iterum ac ſæpiùs ligari aliis cenſuris, etiam ejuſdem rationis. ibid.2
Excommunicationibus duabus, vel pluribus ligatus poteſt ab vna abſolui ſine aliis. ibid.4
Excommunicati priuantur Eccleſiæ ſuffragiis. 3.311.1.3. & 3.321.1.5
Excommunicatus abſolui poteſt poſt mortem. ibid.1.7
Excommunicatus ob violentam manuum injectionem in clericos, qui impedimento laborat adeundi ad Sedem Apoſt. non ſolùm poterit abſolui ab Epiſcopo, verùm etiam, ſi non adeſt Epiſcopus, à quocunque ſacerdote. 3.312.1.12
Excommunicato communicare tenentur qui priùs erant ei obligati ad obſequium familiare. 3.314.2.8
Excommunicatio lata in communicantes non præmiſſis juris monitionibus eſt nulla. ibid.6
Excommunicatio priuat excommunicatum poteſtate ſuſcipiendi, vel conferendi Sacramenta. 3.316.1.2
Excommunicatus ob percuſſionem clerici, ſi Ordines ſuſcipiat, deponitur ab illo Ordine, cum quo ſolus Papa diſpenſat, cum Religioſo tamen, qui id aliquo modo ignoranter fecit, diſpenſat Prælatus. ibid.3
Excommunicatur qui in clericum etiam volentem manus injecerit, etiamſi hoc faciat in ſatisfactionem præcedentis injuriæ. 3.319.1.2
Excommunicatus eſt qui in clericum volentem manus injecerit violentas. ibid.2
Excommunicatus propter participationem cum excommunicato, licèt eum poſtea impugnet, ex hoc ſolo pro abſoluto non eſt habendus. 3.321.1.8
Excommunicatus ſemel debet vitari ſemper vt excommunicatus, niſi legitimè probet ſe fuiſſe abſolutum. 3.325.1.2
Excommunicato dicenti ſe abſolutum non adhibetur fides. ibid.1
Excommunicatus qui fuit olim, etiam hodie excommunicatus præſumitur. ibid.4
Excommunicatus ſemel, debet ſemper vitari donec probetur abſolutus. ibid.5
Excommunicatum quem ſemel ſcivi, debeo ſemper vitare donec de abſolutione mihi legitimè conſtiterit. ibid.6
Excommunicatus ab Epiſcopo quando appellat ad Metropolitanum, ab eo poteſt abſolui, Metropolitanus tamen volens ſuo ſuffraganeo deferre, poteſt illum ſibi remittere abſoluendum. 3.322.1.8
Excommunicationis ſententia per appellationem non ſuſpenditur. ibid.2
Excommunicatio lata poſt ſententiam eſt nulla. ibid.3
Excommunicatus injuſtè debet euitari. ibid.5
Excommunicatus à pluribus Prælatis ob plures cauſas non eſt communioni reſtituendus, licèt de vna cauſa velit ſatiſfacere, & non valet abſolutio tacitis aliis cauſis impetrata. 3.323.1.2
Excommunicatus à pluribus judicibus, ab eiſdem abſolui debet. ibid.1.2
Excommunicatis & interdictis licitè poteſt verbum Dei prædicari. ibid.1.1
Excommunicato licitum eſt ſacræ intereſſe Concioni. ibid.4
Excommunicatus non poteſt ingredi Eccleſiam tempore, quo Diuina celebrantur. 3.324.1.5
Excommunicatus eſt doloſè permittens clericum percuti, ex quo prohibere potuit, & non prohibuit. 3.325.2.1
Intellige vt ibi.
Excommunicati à denuntiatione repelliſur qui non præmonuit, & excommunicauit. ibid.
Excommunicationis exceptio in qualibet parte litis apponi poteſt, etiam poſt concluſum in cauſa. ibid.2
Excommunicatum repellere debet judex ex officio ſuo, etſi reus nihil dicat, ſi ſit publicè denuntiatus. ibid.3
Excommunicari quis non poteſt pro peccato præterito, niſi priùs moneatur. 3.326.2.2

Index Rerum, & Verborum,

Excommunicatio tenet, licet in ea ordo judiciarius non ſeruetur. 3.327.2.3
Excommunicari abſque monitione in quibus caſibus quis poſſit, oſtenditur. 3.328.1.6
Excommunicationis ſententiam non præmiſſa competenti admonitione in aliquem promulgans, quam pœnam incurrat, oſtenditur. ibid.7
Excommunicationem incurrunt qui ſeruari fecerint ſtatuta edita, & conſuetudines introductas contra Eccleſiæ libertatem. 3.328.2.2
Excommunicans, vel ſuſpendens aliquem injuſtè, tenetur ei reſarcire damnum, & intereſſe. ibid.9
Excommunicatus injuſte poteſt juriſdictionem Eccleſiaſticam vbique exercere. ibid.fin.
Excommunicatus minori excommunicatione poteſt excommunicatum abſoluere. 3.331.2.2
Excommunicatio ſimpliciter lata intelligitur de majori. 3.332.2.1
Excommunicatus minori excommunicatione priuatur perceptione Sacramentorum. ibid.2
Excommunicatio quid ſit, oſtenditur. 3.341.2.7
Vide *Interdictum*, *Suſpenſio*.
Excuſatio querelantis ab expenſis per vnicum teſtem probatur. 1.500.2.23
Excuſſionis exceptio vel dilatoria ante litem conteſtatam opponenda eſt. 1.607.2.4
Excuſſionis exceptio denegatur in foro Eccleſiaſtico. 2.177.2.9
Excuſſionis exceptio opponi nequit in cauſa appellationis. 2.178.1.13
Excuſſionis exceptio non datur agenti hypothecaria aduersùs tertium poſſeſſorem. ibid.14
Executionem mandati reſcribens, & differens, an incurrat pœnam, vel cenſuram in eodem mandato appoſitam. 1.34.1. init.
Executio fit priùs in mobilibus, quàm in immobilibus bonis. 1.397.2.35
Executio poteſt fieri contra clericos in redditibus beneficiorum. 1.442.2.2,3
Intellige vt ibi.
Executio quando fit ſuper re ſuper qua cognitio præceſſit, & ſententia eſt lata, non impeditur à tertio ſe opponente, ſed illi cauetur de indemnitate. 1.661.1.4
Executio in fructibus præbendæ, ſeu beneficii Eccleſiaſtici quando fieri poſſit, oſtenditur. 2.178.2.22
Executio poſt peractam pœnitentiam in nullo occulto crimine impeditur, præterquam in homicidio. 3.12.2.5
Executor ſuperſedens in executione alicuius rei, tenetur reſcribere ad illum, à quo executio delegata eſt, eidemque oſtendere rationem, propter quam in executione non procedit. 1.33.2.2
de Executoribus mandatorum Apoſtolicorum, & expectatiuarum, qui DD. ſcripſerint, referuntur. 1.64.1.2
Executor deputatus ad diſtribuendum inter pauperes eleemoſynas, poterit ſibi aſſumere, ſi egeat, vel inter filios pauperes fraude ceſſante diſtribuere. 1.114.2.6
Executor gratiæ quam poteſtatem habeat, oſtenditur. 1.243.2.5
Executor merus poteſt iniquam exequi ſententiam. 1.246.1.12
Executor merus nullam habet cognitionem. ibid.
Executor merus non poteſt exceptiones admittere, nec de eis judicare. 1.246.2.13
Executor merus non tenetur, nec juſtè poteſt ſententiam notorie iniuſtam, continentemque nullitatem, vel intolerabilem errorem exequi. ibid.14
Executor mixtus verus judex eſt. ibid.15
Executor non ſemper tenetur exequi ſententiam. ibid.16
Executor Apoſt. vel delegatus non poteſt exercere juriſdictionem literis non præſentatis. 1.248.2.3
Executor merus alicuius ſententiæ non cognoſcit de exceptionibus, quæ contra illum opponuntur, ſed ad ſuperiorem, qui judicauit, tranſmittit. 1.648.1.2
Executor merus cognoſcere non poteſt de juſtitia, vel iniuſtitia cauſæ, quia hoc non ſpectat ad ejus officium, niſi ſolùm exequi. ibid.3
Executor abſtinere poteſt ab executione quando ſententia eſt notoriè nulla. 1.648.2.7
Executor merus recuſari non poteſt. 1.679.2.2. & 1.696.1.6
Executor merus ſi excedat modum executionis ſibi commiſſæ poteſt appellari, ſeu aggrauari ad ſuperiorem judicis exequentis, licèt inferior ſit judicis, qui commiſit executionem. ibid.3
Executor merus non recuſatur, nec ab eo appellatur, niſi modum excedat. 1.695.2.1
Executor merus quis dicatur, oſtenditur. ibid.3
Executores eo ipſo quod infra annum, & menſem à morte teſtatoris voluntatem illius non adimplent, amittunt munus eo prouenient per leges Luſitanas. 1.207.2.2
Executores, quando nullo hærede inſtituto deputantur, cenſentur hæredes inſtituti cum onere diſtribuendi bona in pias cauſas. 1.215.1.3
Executor teſtamentarius, qui ſuſcepit illud officium, exequi compellitur. 1.220.2.1
Executor vltimarum voluntatum poteſt clericus conſtitui etiam à laico. ibid.2
Executor ante mandatum ſuſceptum non poteſt compelli ad illud munus ſubeundum, eſt enim à principio voluntarium, ſed poſt ſuſceptum mandatum neceſſarium. ibid.3
Exemplar deductum auctoritate judicis ordinarii, eandem vim habet ſicut inſtrumentum originale. 1.561.2.2
Exemplo ſubditis nocere eſt perniciosum. 1.125.1.6
Exemplum ſumptum manu ejuſdem notarii, qui originale ſcripſit, probat, & plenam fidem facit. 1.551.1.3
Exempla, & originalia in quo differant. ibid.5
Exemplis regulariter fides non eſt adhibenda. ibid.6
Exempla à notario facta ſolemniter præſumuntur facta. 1.561.1.4
Exempla fideliter ſunt exemplanda juxta tenorem, & typum exemplaris. 1.56.12.5
Exemplum ſumptum ex protocollo notarii mortui habetur pro inſtrumento publico, & authentico. ibid.6
Exemplo optimi Principis firmiter judicandum. 2.664.2.4
Exempti cauſa commiſſa Ordinario, illius juriſdictio an cenſeatur excitata, vel delegata, remiſſiuè. 2.279.2.6
Exemptus priuilegio ſuo renunciare non poteſt 1.344.1.4
Exemptus ſine licentia Summi Pontif, non poteſt renunciare exemptioni. ibid.
Exemptus per Papam non poteſt prorogare juriſdictionem judicis ordinarii abſque licentia ipſius Papæ. 1.385.1.12
Exempti ſubjiciuntur Epiſcopo in illis omnibus, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis. 1.638.2.2
Exemptio an conceſſa cenſeatur ex receptione ſub Apoſt. protectione, remiſſiuè. 1.726.1.3
Exemptio licèt reſpectu exempti poſſit præſcribi, tamen reſpectu Papæ eximentis nulla datur præſcriptio. 3.338.1.med.
Exemptioni an renunciari poſſit, oſtenditur. 3.189.1.2
Exemptio à juriſdictione Epiſcoporum non probatur per ſolutionem cenſus, quæ ſit Romanæ Eccleſiæ. 3.221.2.1
Exemptio à poteſtate Ordinariorum non probatur ex hoc quod aliqui ſpecialiter juris B. Petri exiſtant, niſi concurrat ſolutio cenſus. ibid.
Exemptio à poteſtate Ordinariorum non probatur ex ſolutione cenſus facta Sedi Apoſtolicæ, niſi appareat, quod ſit in ſignum ſubjectionis. 3.222.1.4
Exemptio ab Ordinariorum poteſtate non probatur receptione ſub protectione Sedis Apoſtolicæ. ibid.2.7
Exempti ſi excedant metas priuilegiorum, ſiue publicè delinquentes, poſſunt ab Epiſcopo coërceri. 3.226.1.7
Exempti ſi delinquant extra locum exemptum, ab Ordinariis puniri poſſunt, non obſtante exemptionis priuilegio. 3.228.1.27
Exempti ſunt, qui eripiuntur à Juriſdictione Ordinarii. 3.230.2.17
Exempti qui ſint. 3.291.2.init.
Exemptio non valet collata Monaſterio ab Epiſcopo ſine conſenſu Capituli, ſecus eo interueniente. 3.232.1.4
Exemptus ratione certæ rei, vel loci, non cenſetur exemptus reſpecto alterius rei, vel loci. 3.233.1.1
Exemptio quando non eſt reſpectu certi judicis, ſed ſimplex, & abſoluta reſpectu omnium, tunc taliter exemptus ratione delicti ab Ordinariis locorum, in quibus committitur, puniri non poteſt. 3.235.2.4
Exemptæ non cenſentur per exemptionem conceſſam Monaſterio capellæ illi ſubiectæ. 3.236.1.1
Exemptio vtroque, ſeu pleno jure à poteſtate Epiſcoporum, an Religioſis concedi poſſit ab Epiſcopis, & Prælatis inferioribus, oſtenditur. 3.239.2.3
Exhæredatio calore iracundiæ facta de filio, an valeat, remiſſiuè. 3.88.2.3
Exilij pœnam Eccleſiaſtici judices clericis imponere poſſunt. 3.17.2.3
Exiſtens in poſſeſſione, per vſum partis non conſeruat jus totius. 2.338.1.6
Expectatiuæ ad præbendam primò vacaturam concedi poſſunt in conſequentiam prouiſionis de canonicatu. 2.45.2.2
Expenſæ neceſſariæ, quas facit Capitulum pro electione Prælati, de bonis Prælaturæ debent fieri, vel reddi. 1.127.2.8
Expenſarum appellatione quæ veniant, remiſſiuè. 1.128.1.4
Expenſæ neceſſariæ dicuntur, ſine quibus negotium expediri non poteſt. ibid.5
Expenſæ judicis auctoritate taxandæ ſunt. 1.269.1.4
Expenſæ probantur per juramentum illius, qui eas fecit, præmiſſa taxatione à judice. 1.383.1.23

Expenſarum condemnatio debet fieri in ſententia interlocutoria, quam victus ſtatim ſoluet etiam non expectata ſententia diffinitiua. 1.552.c.5

Expenſarum ab abſolutione expreſſa appellari poteſt. 1.713.1.12

Expenſarum condemnatio an ſit interlocutoria. 1.718.c.init.

Expenſarum ratio habenda eſt in facultatibus æſtimandis. 2.6.c.4

Expenſas factas in meliorandis rebus Eccleſiæ de proprio patrimonio, tam ipſe Prælatus, ſiue beneficiarius, quàm ejus hæres repetere poteſt. 2.198.2.2

Expenſæ & ſumptus miniſtrati monacho accuſanti Abbatem non repetuntur, etiamſi monachus ſuccumbat. 3.16.2.3

Nec alimenta lite pendente præſtita. ibid.

Expenſæ in vtilitatem Eccleſiæ dicuntur conuerſæ, ſi factæ fuerunt in rem perpetuò duraturam. 3.49.2.5

Expenſas remittit, qui damna remittit. 3.267.1.3

Expoſitus infans ſi inueniatur cum chirographo, quod de ejus baptiſmo fidem facitt, non eſt baptizandus ſub conditione. 2.418.1.7

Expoſiti filii ſanguinolen i dicti. 3.90.1.med.

Expoſitis, quorum parentes ignorantur, præſtantur alimenta ab Eccleſia, vel ejus Rectore, & in defectu à communitatibus. 3.91.1.4

Expoſiti antiquitus alebantur in loco per Traianum ædificato. ibid.5

Expoſitos pro filiis poſſunt parentes agnoſcere. Ibid.6

Expoſitum filium, vel ſeruum alens repetit à patre, vel domino expenſas. 3.91.2.8

Expoſitis ſuccedit hoſpitale, excluſo fiſco. ibid.9

Exprimenda ſunt illa, quæ Principis animum ad concedendum faciliùs mouere poſſunt. 1.49.5.53

Expreſſum dicitur quod ad aliud quippiam aliàs expreſſum refertur. 2.335.2.4

Expreſſum vbi aliquid requiritur ſimpliciter, ſufficit quod tantum intelligatur ex mente & identitate rationis. 2.387.2.7

Expreſſio exterior interni conſenſus eſt pars eſſentialis ipſius contractus matrimonii. 2.478.1.3

Expreſſum ſpecialiter plus roboris habet, quàm quod generaliter. 3.74.5.2

Expreſſio relatiua non ſufficit cum quid patenter fieri debet. 3.315.2.4

Extori Regno Portugalliæ ex Summi Pontificia indulto, ſine Regis permiſſu, & literis naturalitatis beneficia habere non poſſunt. 1.81.2.8

Extraneus non ligatur cenſuris latis à ſuperiore loci, in quo pro breui tempore reperitur, ſi latæ ſint per modum ſententiæ. 3.306.2.4

Extrema Vnctio, vide *Vnctio*.

Ta *Ex tunc velut hæreticos*, &c. ſunt latæ ſententiæ. 3.78.1.16

F

F*Aber*, vide *Architectus*.

Fabricatores falſæ monetæ gaudent Eccleſiaſtica immunitate. 2.445 1.5

Factum à majori parte in rebus Collegii, vel communitatis valet. 1.13.1.4

Factum à majori parte in iis, quæ ſunt communia pluribus vt ſingulis, etiamſi eſſent mille, non valet, niſi omnes conſentiant, intellige vt ibi. ibid.6. & 1.161.1.4

Factum non reputatur, quod non habuit effectum. 1.308.1.15

Factum non inſpiciendum, ſed faciendi cauſa. 1.109.5.2

Factum à majori parte in rebus Collegii, Vniuerſitatis, vel Communitatis valet. 1.111.1.2

Factum vbi committitur, quod per vnum, & non per alterum explicari poteſt, cenſetur electa induſtria perſonæ. 1.555.c.6

Facta non præſumuntur niſi probentur. 1.559.2.13

Factum omne malum ſemper prauè præſumitur factum. 1.565.1.2

Factum quod eſt notum in longinquo loco, præſumitur notum in vicino. 1.565.2.1

Factum proprium quis ignorare præſumitur, quando illud eſt de longinquo. ibid.3

Factum ab aliquo vti Canonico, reuocatur ab eodem Epiſcopo creato. 1.597.1.4

Facta magis declarant voluntatem quàm verba. 1.700.1.2

Factum proprium quando eſt graue, & notabile, etiam data longinquitate temporis præſumitur quis ſcire. 2.474.2.3

Factum narratur cuiuſdam mulieris inſidiantis mortem viro ſuo. 2.598.1.3

Factum non dicitur quod non durat factum. 3.553.5.2

Factum non reputatur id, quod non habuit effectum. ibid.3

Facultas imponendi vectigalia inhæret perſonæ, & oſſibus ipſius Principis, vt abſque expreſſa & ſpecifica conceſſione cenſeatur in alium tranſlatata. 2.381.2.3

Falcidia non ſolùm non detrahitur cùm infra annum à die monitionis per judicem factæ à ſolutione relictorum ceſſatur, ſed etiam omne emolumentum ex teſtamento amittitur. 2.220.5.8

Falſare literas de ſimplici juſtitia quis non præſumitur, nec punitur ſi hoc comperto deſtiterit illis vti. 3.255.2.8

Falſarius nemo præſumitur. 3.156.2.3

Falſificans literas, quæ aliàs erant nullæ, incidit in pœnam falſi, & puniri debet. 2.45.2.5

Falſificantes literas Papæ quas pœnas incurrant, oſtenditur. 3.154.2.1

Falſificantes literas Papæ ipſo jure excommunicationem incurrunt cum ſuis fautoribus, & defenſoribus. ibid.2

Falſificantes Papæ literas excommunicantur in Bulla Cœnæ Domini clauſul. 6. de qua reſerunt DD. agentes. ibid.

Falſificant literas Papæ aggrauatur, & traditur Curiæ ſæculari puniendus pœnis legalibus. 3.155.1.9

Falſificatio vna ſufficit, vt quis puniatur pœna hujus text. 3.155.1.7

Falſitatem committens licèt perdat cauſam, non tamen per hoc aduerſarius obtinet, niſi ſuam intentionem plenè probet. 1.52.2.5

Falſitatem committens in cauſa, cadit ab ea per ſententiam, ibidem 6

Falſitas expreſſa, quæ non induxit ad citius concedendum, non vitiat gratiam. 1.59.1.3

Falſitas quando exprimitur, aut veritas ſupprimitur per ignorantiam, valet impetratio, vbi hujuſmodi ſubreptio non fuit cauſa conceſſionis. 1.60.2.4

Falſitas teſtimonii probatur ex probatione corruptionis. 2.484.1.19

Falſitatis exceptio aduerſùs teſtes objici poteſt etiam poſt ſententiam. ibid.22

Falſitatis oritur ſuſpicio cùm aliquid ſcripturæ additum apparet ex diuerſo attramento. 1.555.1.4

Falſitatis ſuſpicio oritur ex raſura in loco valde ſuſpecto inſtrumenti, vel Bullæ. ibid.11

Falſitatis præſumptio oritur ex foliorum inciſione. ibid.12

Falſitas arguitur ex contrarietate, ſeu repugnantia apparente inter vnum, & alterum inſtrumentum. 1.560.1.2

Falſitas nemini nociua non punitur pœna ordinaria. 3.151.2.5

Falſitas arguitur ex apoſtillis, ſeu additionibus, præſertim in inſtrumentis, ſeu in aliqua ſcriptura repertis. ibid.6

Falſitatis ſola ſuſpicio in literis Apoſtol. fidem eis tollit. 3.152.1.4

Falſitas arguitur ex diuerſitate ſtyli. 3.154.1.3

Falſitas in dubio non præſumitur. 3.156.1.3

Falſitas in ciuilibus probatur præſumptionibus. ibid.7

Falſitas non dicitur fieri per raſuram Bullæ in loco non ſuſpecto. 3.16.1.2

Falſum exprimens, vel tacens verum in reſcriptis, ſi malitiosè faciat, caret prorſus impetratis. Sed ſi per ſimplicitatem, vel ignorantiam obtinuiſſet vero expreſſo, & ſuppreſſo falſo, talem literas in forma communi, tunc delegatus procedit ſeruato juris ordine, & non ſpeciali forma reſcripti, ſecus ſi nullo modo literas habuiſſet. 1.47.2.1

Falſum jurans inaduertenter quod peccatum incurrat, oſtenditur. 1.584.1.7

Falſum committit qui interrogatus veritatem occultat. 3.11.1.7

Falſum deponere dicitur qui tacet veritatem. 3.451.2.6

Falſum dicens non excuſatur prætextu ignorantiæ. 3.255.2.11

Falſum judicatur, quod affirmatur impoſſibile ſcitu. 3.156.1.8

Fama ſola facit probationem ſufficientem, vt interdictum ſuperioris obſeruetur. 1.79.2.14

Fama bona eſt theſaurus inæſtimabilis. 2.101.5.12

Fama bona eſt maximum bonum. ibid.13

Fama & vita æquiparantur. 2.254.2.4

Fama vbi probari intenditur, non defertur juramentum ſuppletorium. 2.470.2.33

Fama plenè probat in antiquis. 2.495.1.12

Fama per teſtes ſingulares probatur. 1.502.1 44

Fama nulla præcedente poteſt Epiſcopus inquirere quando vertitur periculum animarum. 2.104.1.6

Fama ſola non ſufficit ad probandam mortem viri, vt vxor ſecundò nubat. 2.485.2.4

Fama non ſufficit ad impediendum matrimonium, adhibitis de contraria fama probationibus clarioribus. 2.488.5.2

Fama ad impediendum matrimonium non debet eſſe priuata. ibid.5

Fama cum vnico teſte non ſufficit ad matrimonium diſſoluendum. 2.550.5.5

Fama impedimenti ſufficit ad impediendum matrimonium contrahendum. 2.551.1.2

Index Rerum, & Verborum,

Fama in inquiſitione requiritur. 3.13.1.8
Fama vehemens, & à clamoroſa inſinuatione procedens, requiritur vt inquiratur contra infamatum. 3.15.1.7
Fama præcedens inquiſitionem debet ortum habere à fide dignis, & non maleuolis perſonis. ibid.10
Fama ſufficit ad inducendam purgationem Canonicam. 3.259.1.4
Famæ & honoris reſtitutio facienda eſt iis, qui ejus læſionem propter vitia falsò objecta paſſi fuerunt. ibid.8
Familia vna poteſt conſuetudinem inducere. 1.78.1.20
Familia Epiſcopi gaudet priuilegio fori. 1.108.2.2
de Familia Archidiaconi dicuntur fiſcalis, nuntii, ſiue curſores, carcerum cuſtodes, bariſellus, birruarii, &c. ibid.2
Item Notarios. ibid.fin.
Familiarum nobilitas, & honeſtas diuitiis conſeruatur. 1.518.1.6
Familiares Papæ percipiunt fructus ſuæ præbendæ in abſentia. 2.37.1.1.2
Familiaris criminoſus Epiſcopi poteſt illum accuſare. ibid.
Familiaritas, ſeu conuerſatio cum Iudæis non eſt licita. 3.80.1.2
Famulus delinquens in extractione rerum prohibitarum nocet domino, ſi ſciuerit. 2.442.1.5
Famulus jurans ſe domino obtemperaturum, ipſi imperanti aliquid inordinatum parere non tenetur. 1.595.1.3
Famulo infirmo non tenetur dominus ſoluere ſalarium pro tempore infirmitatis. 2.73.1.6
Famulus expenſas, quas dominos in ſua curatione fecit, ſoluere ei tenetur. ibid.6
Famulos, vel conſanguineos viros improbos habens in domo ſua, ex eorum delictis tenetur. 2.3.2.4
Famulus jurans domino ſe illi obtemperaturum, non tenetur domino mandanti aliud illicitum parere. 3.94.1.3
Fatalia ad proſequendam & finiendam appellationem non currunt appellanti, qui proſequitur, & agit ſuper attentatis. 1.677.1.4
Fatalia non currunt in Senatu, ſeu Principis auditorio. 1.699.2.4
Fautores hæreticorum qui dicantur oſtenditur. 3.78.2.23
Feriis ruſticalibus non modò expreſsè, verùm etiam tacitè partes renunciare poſſunt. 1.410.2.35
Feriis ruſticalibus vti poſſunt qui colligunt caſtaneas, & non habent prædia vbi panem, aut vinum colligant. 1.411.1.36
Ferraria Dux non recognoſcit ſuperiorem. 2.590.1.33
Ferrum in hoc textu intelligitur tam factum, quàm infectum. 3.56.2.6
Ferricandentis judicium interdicitur. 3.563.1.1.2
Feſtiui dies, quibus Epiſcopi minores Ordines conferre poſſunt, debent eſſe de præcepto. 1.159.2.5
Vide *Dies*.
Feſtiuitates Sanctiſſimæ Virginis quæ ſint, remiſſiuè. 1.409.2.18
Feſta quoad Officium incipiunt à veſpera in veſperam. 1.405.1.3
Feſtorum finis, & principium ſeruari debent ſecundùm eorum magnitudinem & conſuetudinem regionis. 1.406.1.1
Feſtum ſanctæ Trinitatis. ibid 4
Feſta duodecim Apoſtolorum, & Sanctorum Petri, & Pauli, Beati Michaëlis, & ſolemnitas omnium Sanctorum vbi tractentur. 1.409.1.19.& ſeq.
Feſtum S. Bartholomæi celebrari debet ſecundùm conſuetudinem loci. 1.429.1.1
Feſti dies. Vide *Dies*.
Feudi alienatio valet ſine conſenſu domini, quando vnus vaſſallus infeudat alium de feudo, & recognoſcitur à domino. 1.17.1.8
Feudum poteſt à vaſſallo domino renuntiari ſine alia facultate. ibid.10
Feudi ſucceſſor an & quando à defuncto vaſſallo contractum eſt alienum ſoluere teneatur, remiſſiuè. 1.62.1.4
Feudi dominus judex eſt competens in feudorum controuerſiis. 1.374.1.2
Feudum clericus capere poteſt. ibid.3
Feudum ob læſionem vltra dimidiam reſcindi poteſt. 1.126.1.10
Feudo euicto tenetur dominus de euictione, niſi vaſſallus, ſeu feudatarius ſciuiſſet rem de qua inueſtiebatur, eſſe alienam. 2.135.2.18
Feudum ſi dominus à vaſſallo recipit in pignus, abſtinendo ab ejus ſeruitio, non tenetur computare fructus in ſortem. 1.168.1.1
Feudo finito, an filiis & conſanguineis primi vaſſalli renouatio facienda ſit. 2.269.1.med.
Feudi ſucceſſor ex pacto, & prouidentia an teneatur ad debita prædeceſſoris, oſtenditur. 2.195.2.10
Feuda dignitatum ſunt indiuidua. 2.108.1.10
Feudi ad ſucceſſionem admittuntur legitimati per ſubſequens matrimonium. 2.59.2.17
Feuda non confiſcantur in præjudiciũ domini directi. 3.73.1.17
Vide *Quæſtio*.
Feudalia bona non veniunt in reſcriptis ſimpliciter impetratis, niſi de eis ſpecialis mentio facta ſit. 1.34.2.5.& 1.381.2.5
Feudalis rei dominus directus, qui eam à vaſſallo in pignus accepit, juſtè poteſt fructus pignoris perceptos vltra ſortem habere. 5.139.1.3
Τò *Fiat*, non importat pœnam ipſo jure, cùm ſit futuri temporis. 2.126.2.7
Τò *Fiat*, an latam, vel ferendam ſententiam importet, remiſſiuè. 2.456.1.2
Fictio admittit probationem in contrarium. 2.495.1.13
Fictionis locus non eſt cùm tractatur de præjudicio alterius. 3.243.1.20
Fidejubens pacta mercede non habet priuilegium excuſſionis. 2.177.2.10
Fidejubere pro aliquo non poteſt clericus Eccleſiæ Collegiatæ. 2.180.1.3
Fidejubere ex pietate tenetur clericus quando adeſſet vrgens neceſſitas. 2.181.1.19
Fidejuſſionis onus graue eſt. 2.176.1.med.
in Fidejuſſione diu perſiſtere quando dicatur, relinquitur arbitrio judicis. 2.181.2.4
Fidejuſſorem idoneum, & ſufficientem promittens, qui poſtea per decoctionem inſufficiens effectus fuit, tenetur principalis alium idoneum loco illius præſtare. 1.445.2.7
Fidejuſſorem ſimpliciter qui tenetur ex pacto dare, ſatisfacit ſuæ obligationi ſemel fidejubendo. 1.446.1.12
Fidejuſſor quando jurauit obligationem, & fidejuſſionem, non eſt neceſſaria excuſſio. 1.581.1.5
Fidejuſſor conueniri non poteſt antequam principalis debitor excutiatur. 2.177.1.2
Fidejuſſor renuntians beneficio excuſſionis poteſt conueniri antequam principalis debitor excutiatur. ibid.3
Fidejuſſor, qui ſpecialiter jurauit ſoluere, poteſt conueniri antequam principalis debitor excutiatur. 2.177.2.4
Fidejuſſor indemnitatis poteſt conueniri antequam principalis debitor excutiatur. ibid.5
Fidejuſſor negans ſe eſſe fidejuſſorem, excuſſionis priuilegium amittit. ibid.6
Fidejuſſor poteſt conueniri antequam principalis debitor excutiatur, quando mandatur procedi ſummariè, de plano, & ſola facti veritate inſpecta. ibid.7
Fidejuſſor non habet executionis priuilegium quando principalis ceſſit bonis, vel eſt pauper, & notoriè non ſoluendo. 2.178.1.6
Fidejuſſor ſi ſit correus debendi, poteſt conueniri ante debitorem. ibid.18
Fidejuſſor non tantùm agit ad debitum principale, quod ſoluit, ſed etiam ad intereſſe, & damna ſine culpa ſua ex ſolutione facta prouenientia. 2.179.2.19
Fidejuſſor ſimpliciter acceptus tenetur ad vſuras, intereſſe, vel augmentum debiti ex mora principalis. 1.178.1.3
Fidejuſſor in quibus caſibus contra debitorem agat antequam ſoluat, vt à fidejuſſione liberetur. 2.181.2.1
Fidejuſſor non poteſt agere aduerſùs debitorem principalem, nec ad hoc quidem vt liberetur, antequam pro eo ſoluat, vel alio modo ſatisfaciat. ibid.2
Fidejuſſor poteſt experiri aduerſùs debitorem principalem, vt eum à fidejuſſione liberet, ſi diu in ea ſtetit. ibid.3
Fidejuſſor poteſt debitorem cogere, vt eum liberet à fidejuſſione, quando bona ſua dilapidare cœpit. 1.181.2.3
niſi poſt inchoatam diſpenſationem debitor abſtinuerit. ibid.6
Fidejuſſor poteſt debitorem conuenire, vt eum liberet à fidejuſſione, ſi ipſe fidejuſſor judicio conuentus ad ſoluendum condemnatus ſit. ibid.8
Vel ſit in caſu condemnationis. ibid.9
Et quid ſi ſit obligatus per inſtrumentum guarantigiatum. ibid.
Fidejuſſor condemnatus non poteſt conuenire debitorem, vt eum liberet à fidejuſſione, ſi appellauit debitor. 2.183.1.11
Vel ſi fidejuſſor culpa ſua condemnatus fuit. ibid.12
Fidejuſſor poteſt antequam ſoluat debitorem principalem conuenire, vt eum liberet, ſi ab initio eo pacto fidejuſſionem ſuſcepit. ibid 13
Fidejuſſor ſi animo nouandi interceſſit, poteſt debitorem conuenire vt eum liberet à fidejuſſione. 2.183.2.15
Fidejuſſor qui vult abeſſe ex cauſa neceſſaria, poteſt debitorem conuenire, vt eum liberet. ibid.
Fidejuſſores in priori obligatione dati an liberentur per poſteriorem oſtenditur. ibid.18
Fidejuſſor ad certum tempus, an abſoluatur prorogato termino ſolutionis, oſtenditur. ibid.19

Fideles

Fideles Chriſti quas orationes, & an illas explicitè credere, & memoriter ſcire teneantur, remiſſivè. 2.3.2.5
Fideles omnes ad decimæ ſolutionem tenentur. 2.25 1.2.2
Fidelis cum infideli habitare quando dicatur cum contumelia Creatoris, oſtenditur. 2.602.2.6
Fidem implicitam qui habet, non peccat. 1.6.2.6
Fidem facere non oportet de ordinaria juriſdictione. 1.248.2.6
Fidem fallere graue eſt. 5.299.1.5
Fidem fallere, & promiſſa non adimplere graue eſt. 5.298.2.2
Fidem frangens eadem pœna punitur, qua puniretur frangens juramentum. 1.522.1.3
Fides data per conjunctionem dexteræ habetur loco juramenti. ibid.4
Fides bona per vnicum teſtem probatur. 1.500.2.19
Fides mala per vnicum teſtem probatur. ibid. 21
Fides mala per teſtes ſingulares probatur. 1.502.1.48
Fides non ſeruatur ei, qui eandem fidem frangit. 1.576.1.4
Fides hoſti ſeruanda eſt. ibid.5
Fidem violans mitiùs punitur quàm perjurus. 1.603.2.8
Fides bona ſi conſurgit ex facti ignorantia, præſumitur in dubio. 1.618.2.5
Fides bona præſumitur in dubio ſi conſurgat ex facti ignorantia. 1.637.2.12
Fides bona in dubio eſt præſumenda. 1.641.1.14
Fidei rudimenta, ac Chriſtiana doctrina pueris Dominicis, & aliis feſtiuis diebus edocenda. 2.3.2.5
Fides bona quæ in præſenti dicatur. 2.122.2.4
Fidem non ſeruanti fides ſeruanda non eſt. 3.33.2.5
Fidei præſtatio eſt juramentum quoad Deum. 3 49.1.5
Fidei articuli, vide *Articulus*.
Fieri in tempore dicitur, quod fit parum poſt tempus. 1.397.2.34. & 1.40.1.3
Filia ſi vitam luxurioſam egerit, à patre exhæredari poteſt. 1.593.1.7
Filia minor duodecim annis à parentibus monaſterio tradita, ſi major facta ſponte veletur, ad ſeculum redire non poteſt. 2.269.1.1
Filiæ adoptiuæ poteſt copulari filius illegitimus. 2.543.2.5
Filiaſtram ſuam qui ſciienter cognouit, non poteſt petere debitum à matre, nec vnquam habere filiam in vxorem, nec ipſe, nec filiaſtra vnquam poterit matrimonio alicui copulari. 2.541.2.1
Filiatio probatur ex nominatione parentum. 1.187.2.4
Filiatio & matrimonium ad effectum legitimitatis ac ſimilia probantur quoque ex annotatione in libro priuato. 1.483.2.4
Filiationis poſſeſſio per teſtes ſingulares probatur. 1.502.2.57
Filiatio per teſtes de credulitate probatur. 1.504.2.10
Filiatio minimè probatur ex ſola alimentorum præſtatione, niſi vti filio præſtentur. 2.575.1.5
Filiatio plenè probatur ex confeſſione & nominatione parentum verè, & principaliter propter ſe facta, accedentibus aliis indiciis. ibid. 4
Filius illegitimus Sacerdotis non poteſt Eccleſiæ paternæ præeſſe. 1.182.2.1
Filius illegitimus Sacerdotis, qui hoc tacito per reſcriptum Apoſt. paternam Eccleſiam impetrauit, non obſtante quacunque poſſeſſione ab ea eſt amouendus. ibid.& ſeq.
Filius Sacerdotis ex quo eſt ordinatus, non debet carere beneficio. 1.184.1.1
Filius poteſt habere beneficium patris immediatè. 1.184.2.1
Filii Presbyterorum de jure communi mediatè ſuccedere poſſunt in beneficiis parentum, ſicut de jure Concil. Trident. ibid.2
Filius præeſſe poteſt Eccleſiæ, in qua pater ſine titulo miniſtrauit. 1.185.1.1
Filium ſi quis nominet, & ita communiter reputatur, non creditur poſtea alteri eorum juranti contrarium. 1.485.1.1
Filius concubinarius præſumitur natus ex concubina ſecum domi retenta. ibid.2
Filius vbi manifeſtè in Eccleſia immediatè ſucceſſit patri ſine aliqua teſtium receptione, ab illa remouendus eſt. 1.186. 1.1
Filius Epiſcopi legitimè natus promoueri poteſt ad Ordines, & in paterna Eccleſia beneficiari. 1.187.1.1
Filius legitimè natus poteſt beneficium obtinere, non illud quidem quod pater obtinuerat, ſed diuerſum in eadem Eccleſia. ibid.3
Filius Epiſcopi alioquin legitimus poteſt habere beneficium in aliqua priuata Eccleſia ſibi ſubjecta. 1.187.1.2
Filium legitimum inter, & illegitimum eſt triplex differentia. ibid.2. init.
Filius non poteſt eſſe Vicarius illius Eccleſiæ, in qua pater proximè fuit Rector. ibid.1
Filius præſumitur illius, qui natus eſt ex ea quam tenebat ſecum publicè domi pro concubina. ibid.2
Filius Presbyteri non poteſt eſſe Canonicus in Eccleſia, in qua pater eſt ſimiliter Canonicus. 1.189.1.2
Filius per ſacerdotium non liberatur à patria poteſtate. 1.336.2.6
Filii exiſtente patre diſſipatore petere poſſunt, vt ſibi aſſignentur legitimæ. 1.416.1.12
Filium ſi quis nominet, & ita communiter reputetur, non creditur poſtea alteri eorum juranti contrarium. 1.435.1.1
Filius mariti præſumitur natus ex vxore cum illo cohabitante, quamvis probetur vxorem eſſe adulteram, & filius aſſimiletur in facie adultero. ibid.3
Filius quando dubitatur an ſit alterutrius duarum fœminarum, illa præfertur, quæ eſt in poſſeſſione. 1.563.2.10
Filius an teneatur accuſare patrem hæreticum, remiſſiuè. 1.570.1.11
Filius à patre exhæredari poterit, ſi eum captum de carcere eripere neglexerit. 1.593.2.8
Filius Sacerdotis Græci ex vxore genitus licitè inter Latinos promouetur, ſi ſcandalum non obſiſtat. 2.24.2.1
Filius, qui virtute ornatur, parentibus ignobilibus exiſtentibus contemni non debet. 2.71.1.3
Filius à quo euincitur legitima etiam aſſignata per patrem, poteſt agere de euictione cõtra fratres, cohæredes. 2.132.2.10
Filius minor legitimus patri ſuccedens ab inteſtato, conſequitur emphyteuſim, quam pater habebat cum poteſtate nominandi ſecundam, vel tertiam perſonam. 2.156.2.150
Et filio majori repudiante illam, erit locus ſecundo. ibidem 51
Filius à patre emancipatus, ſi patrem verbo, vel facto iniuria affecerit, rurſus in patriam poteſtatem à patre reuocante emancipationem redigi poteſt. 2.194.2.8
Filius grauatus à patre reſtituere hæreditatem, poteſt detrahere duas quartas. 2.218.2.5
Filius rogatus reſtituere hæreditatem, detrahit tertiam jure naturæ, & quartam Trebellianicam, in quibus poteſt legata relinquere, hæredes inſtituere, & pœnã imponere. 2.220.1.1
Filius habet jus ſuæ legitimæ in bonis ſingulis paternis. ibid.7
Filius pro ſua legima non poteſt pretioſiora bona eligere. 2.220.2.9
Filii nati ex vno parente Chriſtiano, altero verò Iudæo, vel pagano, jure poſſunt Baptiſmo donari, annuente, & volente parente Chriſtiano, altero renuente, & reclamante. 2.302.1.12
Filiorum educatio ad matrem pertinet, ad patrem verò eruditio. 2.302.2.6
Filius etſi triennio major, apud patrem fidelem eſt educandus, quando mater eſt infidelis. 2.303.1.14
Filius de honeſtatis debito tenetur adimplere ſponſalia quæ pater ipſius nomine contraxit. 2.497.1.3
Filius, vel filia licèt patris conſenſum honeſtè exigant ad matrimonium, tamen eo non petito tenet contractus conjugalis. ibid.4
Filius quoad contrahendum matrimonium non tenetur parenti illud præcipienti obedire. 2.497.2.5
Filii geniti ex matrimonio nullo ſolum, vel nullo ſimul, & clandeſtino, quando ſint legitimi, oſtenditur. 2.508.1 8
Filii ex matrimonio nullo concepti quoad omnia cenſentur legitimi propter bonam fidem vnius ex parentibus. 2.508 2.15
Filii etiam ſpurii tenentur parentes alere. 2.530.1.9
Filii quare ſequantur ſeruitutem matris, oſtenditur. 2.537.2.3
Filii compatrum, ratione quorum non fuit contracta compaternitas, poſſunt conjungi, niſi conſuetudo Metropolitanæ Eccleſiæ, vel viciniorum eſſet contraria, vt faceret matrimonium nullum. 2.539.2.1
Filii duorum compatrum, per quorum alterum deuentum eſt ad compaternitatem, ſi matrimonium contrahant, illud non tenet, & qui hoc ſciunt, tempore contractus reuelare tenentur. 2.541.1.1
Filiorum vnuſquiſque facit ſuam lineam. 2.551.2.3
Filii legitimantur qui nati ſunt ex matrimonio nulliter contracto inter conſanguineos, ſi obtineatur diſpenſatio ad validandum matrimonium, & legitimandam prolem, quamvis non potuerit effectum ſortiri propter ſuperuenientem mortem alterius ex conjugibus. 2.555.2.init.
Filius vnde dicatur, oſtenditur. 2.568.1 2
Filii definitio traditur. ibid.
Filii, liberi, nati inter ſe maximè differunt. 2.568.2.5
Filii hi propriè dicuntur quos ipſi genuimus. ibid.6
Filii appellatione in numero ſingulari fœmininum non continetur ex vi verbi, nec ex communi loquendi vſu, ſed per interpretationem extenſiuam. 2.569.1.10
Filiorum nomine in plurali ex communi loquendi vſu filiæ comprehenduntur. ibid.11
Filii ſuſcepti à parentibus qui publicè, & bona fide contraxerunt, verè, & propriè ſunt legitimi. 2.571.2.4
Filii ex bona fide parentum legitimi ad Ordines ſacros, & ad Epiſcopatus ſunt admittendi. 2.572.15
Filii ex matrimonio putatiuo quoad vtrumque parentem legitimi ſunt, ſi vnus ex parentibus fuerit in bona fide, quamvis

alter

alter habeat malam fidem. ibid.9

Filii ſuſcepti à parentibus matrimonium clandeſtinè contrahentibus, indiſtinctè ſunt illegitimi. 2.572.2.t2

Filii legitimi non fiunt, ſi matrimonium clandeſtinè ſine denunciationibus celebretur in mortis articulo cum muliere, ex qua ægrotans prolem ſuſceperat. 2.574.t.24

Datur differentiæ ratio quare in l. vlt. C. de liberali cauſa, filii nati pendente lite ſuper ſtatu matris ſequantur conditionem, quæ de matre judicabitur, filii verò nati lite pendente ſuper validitate matrimonii, legitimi judicentur, quamvis contra matrimonium feratur ſententia illud invalidum pronuncians. 2.574.2.25

Filius illegitimus. Vide *Illegitimus.*

Filius ex illicito coitu natus præſumitur potius ſpurius quàm naturalis. 1.576.2.8

Filii naturales legitimantur per ſubſequens parentum conjugium, ſpurii verò non. 2.577.2.1

Filius naturalis natus ante matrimonium legitimus efficitur, ſi illud poſtea inter parentes ſubſequatur. ibid.2

Filii ſuſcepti extra concubinatum per ſubſequens matrimonium de jure Canonico legitimi efficiuntur. 2.578.2.5

Filii naturales ancillæ per ſubſequens matrimonium cum ea contractum ſcienter legitimi efficiuntur. ibid.6

Filii per ſubſequens matrimonium legitimi efficiuntur, non obſtantibus intermediis parentum nuptiis. ibid.7

Filii naturales legitimantur per ſubſequens matrimonium contractum in mortis articulo, vel à ſene decrepito. ibid.8

Filius naturalis, vt per ſubſequens parentum matrimonium fiat legitimus, ſufficit matrimonium inter eos eſſe ratum, quamvis non ſit copula conſummatum. 2.579.t.12

Filii per ſubſequens matrimonium fiunt verè & propriè legitimi, non Principis priuilegio, ſed auctoritate juris. 2.579.2.14

Filius naturalis primo natus ex concubina, an ſit præferendus filio ſecundogenito ex legitimo matrimonio, quod eſt poſtea contractum cum alia, qua defuncta ſequutum fuit poſtea matrimonium cum concubina, remiſſiuè. 2.580.2.23

Filii naturales ſolummodo per ſubſequens matrimonium legitimantur. 2.581.2.30

Filius naturalis quis dicatur ad effectum legitimationis per ſubſequens matrimonium, oſtenditur. ibid.31

Filii ſuſcepti à monacho, vel moniali intra annum profeſſionis, per ſubſequens matrimonium legitimi efficiuntur. 2.582.1.34

Filii nati ex parentibus ſimplici caſtitatis voto adſtrictis legitimi fiunt ſubſequuto matrimonio. ibid.35

Filii ſuſcepti ab eo, qui mortua vxore cum alia, ex qua filios prima viuente ſuſceperat, matrimonium contrahit, non legitimantur per illud. ibid.37

Filius inceſtuoſus ex diſpenſatione Papæ legitimatur per ſubſequens matrimonium. 2.583.1.38

Filii ex matrimonio prohibito nati legitimantur, ſi fuit obtenta diſpenſatio ad validandum matrimonium & ad legitimandam prolem, quamvis quoad matrimonium non potuerit habere effectum propter ſuperuenientiam mortis alicuius ex parentibus. ibid.39

Filius natus ex conjugato & ſoluta ignorante impedimentum, an per ſubſequens matrimonium fiat legitimus, oſtenditur. 2.583.2.41 42

Filii nati ex matrimonio clandeſtino per Eccleſiam approbato ſunt legitimi. 2.584.2.1

Filii ſuſcepti ex matrimonio valido, ſed tamen illicito propter aliquod juris impedimentum impediens tantum, non verò dirimens, ſunt ſpurii. ibid.2

Referuntur fundamenta pro parte affirmativa. ibid.

& pro negante. ibid.3

Filii naturales per matrimonium clandeſtinum nullum propter defectum parochi, & teſtium, an legitimentur, oſtenditur. 2.585.1.5

Filii geniti ex matrimonio in facie Eccleſiæ cum bona fide ſaltem alterius conjugis celebrato ſunt legitimi. 2.592.2.2

Filius natus ex matrimonio bona fide parentum inito, eſt verè legitimus non ſolum quoad parentem habentem bonam fidem, ſed etiam quoad alium malam fidem habentem. 2.593.t.4

Filii nati ex matrimonio infidelium in gradu prohibito à lege Canonica ſunt legitimi, ſi tales conjuges ad legem Chriſti conuertantur. 2.597.2.t.1

Filius natus ex patre Chriſtiano & matre pagana, ſiue Iudæa, an fiat legitimus matrimonio inter parentes ſubſequuto, oſtenditur. 2.594 1.3

Filii etiam Catholici paterna hæreditate priuantur propter hæreſim patris. 3.74.t.25

Filij etiam orthodoxi propter paternam hæreſim legitima priuantur. ibid.26

Filii hæreticorum, quorum ſtatuæ combuſtæ fuerunt, an incidant in pœnas, ac ſi parentes verè ob hæreſim combuſti eſſent, oſtenditur. 3.78.2.27

Filii propter hæreſim paternam liberantur à patria poteſtate. 3.82.t.3

Filius tenetur præſtare alimenta patri hæretico. ibid.4

Filii, de quorum parentibus non conſtat, an cenſendi ſint legitimi, vel ſpurii. 3.90.fin.

Filii parentibus excommunicatis liberè communicare poſſunt, quamvis ſint emancipati, naturales, & adoptiui. 3.318.t.5

Filii priuilegiis, quæ perſonaliter parentibus conceduntur, gaudere non poſſunt. 3.323.2.3

Filiorum appellatione continentur nepotes, quando datur eadem ratio. 3.333.2.3

Vide *Ancilla, Liberi, Nati.*

Filiusfamilias poteſt eſſe procurator etiam ad lites futuras, & ſi eſt procurator cum alio in ſolidum, cauſam proſequetur primum occupans, ſi aliter, ſit procurator poſterior tempore, & primus ceſſat. Item poteſt appellare ad ſuperiorem, vel admonere dominum vt appellet, licèt non teneatur inuitus appellare. 1,118.t.8

Filiusfamilias procurator dari poteſt quando agit nomine alieno. ibid.2

Filiofamilias licet experiri aduerſus patrem pro repetenda vxore. 2.474.2.2

Fines diœceſum probantur per libros antiquos, adminicula, & teſtes, & famam. 1.491.2.8

Fines prædiorum Eccleſiaſticorum præſcribuntur ſpatio 40. annorum, & quæſtio de finibus eſt terminanda in præſentia judicum. t.625.1.t.2

Fines Parochiarum, de quibus conſtat, vel finibus cohærentia præſcribi non poſſunt. 2.234.t.t.2

Amplia procedere etiam in finibus Regnorum, ſeu comitatuum, & etiam in iis, qui cohærent finibus, & quamvis præſcriptio immemorialis proponatur. 2.234.2.3

Intellige textum ſolummodò procedere vbi de finibus quatenus fines ſunt, & habent rationem finiendi, agitur. ibid 4

Finis ipſe declarat qualis ſit res cenſenda. 2.564.1.t0

Fiſcali in cauſa non defertur juramentum ſuppletorium. t.470.2.2t

Fiſcus gaudet jure minoris. t.319.1.8

Fiſcus quando habeat priuilegium vt in ejus cauſis procedatur etiam die feriato, oſtenditur. 1.411.1.37

Fiſci emphyteuta poteſt irrequiſito domino emphyteuſim alienare. 2.150.2.83

Fiſcus præfertur aliis debitoribus etiam anterioribus, quibus non ſunt bona expreſsè priùs hypothecata. 2.173.t.8

Fiſcus proſequitur accuſationem, deſiſtente accuſatore & accuſato. 3.161.2.2

Fiſcus victus non condemnatur in expenſis. 3.269.t.4

Vide *Minor.*

Flandria Comes, Archidux Auſtriæ, & alii potentatus in Germania ſuperiorem non recognoſcunt. 2.599.1,1t

Fluminum inundatio. Vide *Inundatio.*

Fœmina ratione dignitatis poteſt habere beneficiorum collationem. t.19.1.3

Fœminæ poſſunt eſſe canonicæ. t.293.2.4

Fœminæ capaces ſunt juriſdictionis in conſequentiam alicujus dignitatis, majoratus, vel ſucceſſionis, cui annexa [illegible] juriſdictio. 1.341.2.4

Fœmina in cauſis criminalibus criminaliter inventatis teſtis eſſe non poteſt. t.498.2.2

Fœmina in criminali cauſa in defectum probationis admitti poteſt. ibid.4

Fœminæ teſtimonium admittitur in cauſis matrimonialibus, ſaltem quando de matrimonio ipſo probando agitur. 1.518.2.2

Fœmina non admittitur in teſtem in criminalibus. 1.529 1.27

Fœminæ ex priuilegio Apoſt. poſſunt habere jus conferendi beneficia Eccleſiaſtica. 1.538.1.2

Fœminæ in cauſa criminali teſtes eſſe poſſunt quando veritas aliter haberi non poteſt. 1.548.2.4

Fœmina non poteſt ſeruire Clerico celebranti. 2.5.2.4

Fœminarum conſortium fugiendum. 2.19.t.3

Fœmina præſentare poteſt. 2.89.2.2

Fœminæ naturaliter ſteriles præ cæteris libidinoſæ ſunt. 2.289.2.4

Fœmina pro adulterio in Monaſterium detruditur ad perpetuam pœnitentiam ibidem peragendam. ibid.5

Fœmina poteſt habere juſpatronatus. 2.347.2.t2

Fœminæ cur citius pubeſcant, quàm maſculi, oſtenditur. 2.499.t.2

Fœmina violenter cognita à conſanguineo matris, nullius culpæ rea eſt. 2.546.2.2

Fœminarum conſortium fugiendum eſt. 2.548.1.5

Fœmina maleficio ita poteſt arctari, vt à viro cognoſci nequeat. 2.560.1.3

Fœminæ in criminibus exceptis teſtificari valent. 3.6.1.6

Fœmina contra clericum in crimine ſimoniæ teſtis eſſe poteſt. 3.20.t.4

Fœmina

Collectan. in quinque libros Decretal.

Fœmina in ſimonia teſtis eſſe poteſt. 3.21.1.2.

Fœmina teſtis eſſe non poteſt niſi in defectum probationis. 3. 336.2.9

Vide *Mulier*.

Fœnum io faſciculos alligatum ſoloit decimam. 2.240.1.5

Fœtus quando animetur, remiſſivè. 3.110.1.6

Forma omiſſio etiam in minimo totum vitiat. 1.443.1.3

Forma Sacramenti Sanguinis quæ, remiſſiuè. 1.404.2.3

Forma ponitur obſeruanda io abſolutione ab excommunicatio-ne pro percoſſione clericorum. 3.301.1.1

Formalibus oibil dicitor actum ſi aliquid deſit. 2.417.1.4

Fores, & ianuæ Eccleſiæ gaudent immunitate Eccleſiaſtica. 2. 450.1.8

Fornarius. Vide *Piſtor*.

Fornicatio probatur ex coouagstione viri, & mulieris per ne-mora. 1.569.1.4

Fornicatio clerici ſi eſt ita publica, quod tranſit io notorium, nec accoſator, nec teſtis neceſſarius eſt, ſed ſi eſt publica per ſolam famam, non ſufficiunt ad coodonationem ſola teſti-monia, id eſt, teſtium dicta oon joratorum: ſed ſi ex boc oriretur ſcaodalum, inducitur purgatio, io qua deficicos canonicè ponitur. 2.18.2.5

Fornicatio clerici dicitur notoria ſine alia probatione, ſi pu-blicè tenet coocubinam. Ibid.7

Tò *Forſitan*, & ſimiles aliquando ſunt notæ aſſertionis, & ſtant aſſertioē juxta ſobiectam materiam. 1.152.2.23

Tò *Forte* oon notat dubitationem, ſed potiùs affirmationem, 1. 333.2.6

Tò *Fortè*, regulariter eſt oota dubitationis. 2.488.1.6

Forum dicitur à fando, ſiue à Foroneo Rege, & aliquando à ferendo. 1.367.1.2

Forus definitur vt ſit exercendarum litium locus, cooſtans cau-ſa, lege, & judicio. 1.368.1.3

Forus in genere maſculino, & neutro reperitur. Ibid.4

Forus à territorio longè differt. ibid.5

Forus non ſolùm comprehendit joriſdictionem quæ exerce-tur in litibus dirimendis, ſed etiam locum exercendarum litium, tanquam aggregatum, & compoſitum ex vtriſque. 1.368.2.6

Forus dicitur exterior & interior, & differuot. ibid.7

Forus interior, ſeo conſcieotiæ principaliter teodit ad pœni-teotiam & ſatisfactionem diuinæ offenſæ; exterior aotem ad viodictam culpæ, ſeu publicam vindictam, & Reip. ſa-tisfactionem. ibid.8

Forum ſortitur quis ratione rei controuerſæ, vbi res ſita eſt. 1. 372.1.1.2

Forum quis ſortitur coram illo judice, io cujus juriſdictione res etiam mobilis ſita eſt. 1.387.1.15

Forum quis ſortitur ratione rapinæ. 3.128.1.1

Forus non reperitur in maſcolino genere quando ſignificat lo-cum judicii. 3.335.1.1.2

Francia Rex Imperatori non ſobeſt. 2.589.1.22

Francia non ſubeſt Imperatori. 3.251.1.7

Frater admittitur etiam io cauſa hæreſis ad purgandam defeu-ſionem fratris. 1.559.2.2

Fratres, & Sorores tertii Ordinis S. Franciſci in communitate religioſè viueotes, ſuot Eccleſiaſticæ perſonæ, & gaudent immunitate à tributis. 2.449.2.10

Fratris relictam in vxorem accipere non licet, & de facto du-cta ſeparanda eſt, oiſi aliter Eccleſia diſpenſet. 2.606.1.8

Fratres Hoſpitalis Hieroſolymitani excommunicati pro inie-ctione manuum in clericum abſolui poſſont per eorum Prio-rem, oiſi exceſſus fuerit difficilis, & enormis. 3.329.1.1

Fratres fugitiui. Vide *Apoſtata*.

Fratres S. Ioannis de Deo. Vide *Ieſuati*.

Fraus, & dolus nemini debet patrocinari. 1.42.2.7

Fraus, vel malitia, qua quis falſitatem expreſſit, vel veritatem ſuppreſſit, oon præſumitur, ſed neceſſariò probanda eſt. 1.48.1.5

Fraus probatur ex temporis breuitate. 1.118.2.8

Fraus præſumitur ex varietate ſermonis. 2.104.2.9

Frequentia inducitur ex duabus vicibus. 2.5.2.7

Frequentia alloquendi cum monialibus ex quibus vicibus in-ducatur, arbitrio judicis relinquitur. ibid 8

Fructus beneficii pro debito patrimoniali clerici non poſſunt ab arbitro capi in cauſam judicati, quod intellige vt ibi.1. 342.2.5

Fructus qui dicantur, & quæ veniant nomine fructuum, remiſ-ſiuè. 1.436.1.4

Fructus integri ſi reſtitui jubeotur, intelligitur deductis expen-ſis. 1.436.2.6

Fructus iotelliguntur deductis neceſſariis expenſis. ibid.7

Fructus induſtriales bona fide conſumptos non tenetur bonæ fidei poſſeſſor reſtituere, niſi quatenus ex eis locupletior euaſerit. ibid.10

Fructuum appellatione veniont fructus deductis expenſis. 1. 380.1.10

Fructus beneficii Eccleſiaſtici qualiter inter hæredem benefi-ciati defuncti, & ſucceſſorem io beneficio ſint dividendi. 1.740.1. fin.

Fructus incerti in congruam non computantur. 2.50.2.7

Fructus beneficiorum, & diſtributiones quotidianæ debentur clericis infirmis ſolitis reſidere, dum morbo impediente diuinis intereſſe non poſſuot. 2.72.2.2

Quamvis propria culpa in morbum inciderint. ibid.3

Fructuum reſtitutio non fit, quando reſcinditur contractus ex læſione vltra dimidiam, ſecus ſi læſio ſit enormiſſima. 2.181. 1.8

Fructus decimarum, & beneficiorum poſſunt locari bis cum quibus conditio Eccleſiæ ſit melior, ſtatuto diœceſani con-trario non obſtante. 2.135.2.1

Fructus reſtituere tenetur emphyteuta à tempore commiſſi conſumptos. 2.155.2.136

Fructus percepti ex feudo in pignus dato, non ſunt in ſortem computandi. 2.168.1.2

Fructus percepti ex pignore ſunt in ſortem computandi. 2.173. 2.3

Fructus tam percepti, quàm qui percipi potueruot, io judicio recuperandæ poſſeſſionis ſuot per ſpoliatorem reſtituendi. 1.241.1.7

Fructus debent decimam Eccleſiæ, cujus eſt parochianus. 2 241.1.7

Intellige vt ibid.

Fructus ſi non ſingulis annis, ſed de biennio in biennium io debita copia colliguntur, tunc non niſi per quatuor annos continuos hæc pœna commiſſi incurritur. 2.253.1.116

Tò *Fructus*, quando profertur à lege, ſemper intelligitur dedu-ctis expenſis. 1.256.1.4

Fructus Eccleſiarum ſub annuo cenſu concedi poſſunt. 3.43.2.1

Fructus intelliguntur deductis expenſis. 3.133.1.5

Fructus rei pignoratæ computari debent in ſortem, & excipe vnum caſum. 3.139.1.1

Fructus in quocunque contractu pignoratitio computandi ſunt in ſortem, & illam extinguuot. Ibid.2.

Fuci fœminarum. 3.118.1.10

Fugæ ſuſpicio vt debitor diebus feſtis io carcerem detrudi poſ-ſit, quæ ſit ſufficiens, relinquitur arbitrio judicis. 1.410. 2.19

Fuga quando delictum probet, remiſſiuè. 1.564.1.3

Fugere an liceat injuſtè detento io carceribus ruptis vinculis, & effracto carcere, remiſſiuè. ibid.4

Fugiens à carceribus vt iter arripiat ad ſuperiorem, non dici-tur fugere, ſed habetur loco appellationis. 1.700.2.3

Fugientem, qui me vulnerauit, an inſequi, & occidere liceat, oſtenditur. 3.94.2.4

Fundator beneficii cum conſenſu Ordinarii non poteſt poſtea aliquid mutare, nec alterare ſine ipſius Ordinarii conſenſu in ipſo fundationis limine. 2.376.1.2

Fundatoris hæres poteſt declarare, & imponere conditionem, & immutare qualitatem beneficii cum conſenſu Epiſcopi in actu fundationis, & erectionis. ibid.4

Fur poteſt puniri in quocumque loco vbi repertus fuerit. 1. 380.2.4

Furem ſi tertius ſpoliauit, & io reſtitutione petenda ille, & dominus rei concurrant, tunc dominus eſt præferendus furi. 1.442.1.8

Fur ſimplex ab Eccleſia extrahi non poteſt. 2.441.1.3

Furem diurnum vel nocturnum an, & quando liceat occidere, remiſſiuè. 3.93.1.8

Furem diurnum nemini licet occidere, nocturnum verò ſic. 3.94.1.1.2

Furibus & latronibus in peccato obeuntibus Sacramenta Ec-cleſiaſtica deneganda ſunt, ſecus ſi io morte eos pœnituit. 3.128.2.1

Furem non judicans propter lucrum, quod ab eo conſequi-tur, reus peccati eſt. 3.130.1.2

Furem, aut furtum non indicans quando peccet, & ad reſtitu-tionem obligetur, oſtenditur. ibid.2

Fur occultus poteſt poſt reſtitutionem, & pœnitentiam ad ſacros Ordines promoueri. 3.135.1

Furantes in Eccleſia an illius gaudeant immunitatè, oſtenditur. 2.453.1.12

Furans hominem, & vendens, conuictus morte moriatur. 3. 158.2.1.2

Furans rem alienam ſi ea indiget ad ſubleuandam propriam neceſſitatem, an teneatur vi monitorialium, oſtenditur. 3. 131.1.4

Furioſus olim, etiam hodie furioſus præſumitur. 1.224.1. 10.13

Furioſus non poteſt facere teſtamentum. ibid.12

Furioſus profitendo non obligatur niſi factus ſanæ mentis ra-tum habuerit. 2.271.2.1.2

Furioſus & dormiens æquiparantur. 2.420.1.14

Furioſus non poteſt matrimonium contrahere. 2.485.1.3.2

Index Rerum, & Verborum,

Furioſus ſi habeat dilucida interualla, & dubitetur an actus ab ipſo geſtus, ſit geſtus tempore furoris, vel interualli, in dubio præſumitur geſtus tempore furoris. 2.486.1.5

Niſi ex actus qualitate, qui ita bene geſtus eſt vt oſtendat non factum eſſe ea demente, præſumatur geſtum tempore ſanæ mentis. ibid.

Furioſus habens dilucida interualla poteſt eo tempore ſponſalia & matrimonium contrahere. ibid. 6

Furioſus an, & quando in delictis excuſetur, remiſſiuè. 3.96.2.5

Furor præſumitur durare omni tempore. 2.103.2.10

Furor per teſtes ſingulares probatur. 1.502.1.46

Furtum quando annumeretur inter caſus fortuitos, oſtenditur. 2.119.1.11

Furtum committit qui re depoſita vtitur, niſi exiſtimet dominum facilè id permiſſurum. 2.121.2.6

Furtum ex neceſſitate non multùm vrgente committens, peccat, ſed non grauiter, vnde imponenda eſt ei leuis pœnitentia. 3.129.2.1

Furens in extrema neceſſitate non peccat. ibid.2,& 3.130.1.4

Furans aliquid in extrema neceſſitate, quo ſibi ſubueniat indigenti, an poſtea factus locupletior debeat tantundem reſtituere, oſtenditur. ibid.3

Furtum ſortilegiis inquirere præſumẽtes, vel obſeruare aliquas diuinationes, pœniteant quadraginta dies. 3.158.1.2

Fuſtigatus à teſtimonio repellitur. 1.497.2.11

Futura ſolus Deus agnoſcit. 1.362.1.2

G

GAbella non ſoluitur de venditione ſepulturæ ratione ſitus, vel dignioris loci. 2.130.2.4

Gabellarius inter Chriſtianos an poſſit eſſe Iudæus, vel infidelis, oſtenditur. 3.63.1.7

Galli, & non exteri beneficia in Regno Franciæ obtinere poſſunt. 1.82.1.12

Galliæ Rex habet jus nominandi, ſeu præſentandi Epiſcopos ad Eccleſias in ſuo Regno. 1.96.1.9

Vide *Francia*.

Garsiones vocantur lunones. 2.219.2.5

Gener creditor, cui propter non ſolutam dotem res in pignus data eſt, non poteſt interim præſentare ad Eccleſiam vacantem vigore juris patronatus, quod eidem rei pignoratæ annexum eſt. 1.664.1.init.

Gener non ſolùm poteſt à ſocero ſuo fructus pignoris dotalis accipere, quandiu ei dos non ſoluitur, ſed etiam ab alio quocunque extraneo. 3.146.1.4

Generandi potentia ſecundùm juris præſumptionem terminatur in homine in anno 60. 2.559.1.7

Generandi terminus vltimus in fœminis eſt annus 50. 2.559.2.8

Generi per ſpeciem derogatur, remiſſiuè. 1.310.1.8

Generis appellatione non comprehenditur ſpecies in materia odioſa, vbicunque ſpecies habet aliquam qualitatem pluſquam genus. 1.42.1.6

Tò *Genus*, in Concil. Trident. ſeſſ.23. de reformat.cap.7.propriè ſignificat illud, quod legitimos, vel liber. 3.258.2.3

Genus coniunctio non eſt punibilis, niſi facta doloſè, & appenſatè ad malum. 3.97.2.13

Geſta valent per eum, qui eſt in quaſi poſſeſſione & communi exiſtimatione alicuius officii. 1.107.1.8

Geſta per electum, qui in quieta fuit adminiſtratione Prælaturæ, permittente Papa ſunt valida, etiamſi poſtea minus idoneus fuerit repertus, & ob hoc repulſus. 1.127.2.6

Geſta per priuatum ipſo jure adminiſtratione publica, beneficio, munere, & officio, quo fungitur, valent ante criminis declarationem, concurrente communi populi, vel majoris partis errore. 1.132.2.4

Geſta per falſum procuratorem, vel reuocatum poſſunt per dominum rata haberi, ſi antea pars non opponat de falſitate mandati. 1.514.1.7

Geſta contra prius juramentum non valent in actibus ſpiritualibus, & temporalibus. 2.59.1.7

Geſta per excommunicatum denunciatum, ſiue notorium clerici percuſſorem, pertinentia ad juriſdictionem, ſunt prorſus nulla. 2.449.2.13.

Gladius bis acutus in Apocalypſi quomodo intelligatur, oſtenditur. 3.236.1.2

Gloſſarum auctoritas & fides præſtantiſſima eſt. 1.11.2.17

Gloſſ. verbo, *vt liberè*, recepta. 1.30.2.9

Gradus omnes Leuit.18.expreſſi obligant in Lege noua. 1.419.2.21

Græci Sacerdotes vtentes matrimonio ante Ordines inito mortalmè peccant. 2.10.1.7

Græci in minoribus Ordinibus contrahentes poſſunt poſt conjugium ad ſacros Ordines aſcendere, & matrimonio antea contracto vti. 2.24.2.2

Græcis præcipitur ne baptizent eos, qui fuerunt baptizati à Latinis, ſub pœna excommunicationis & depoſitionis ab officio, & beneficio, &c. 2.421.1.1

Graſſator viarum ad Eccleſiam confugiens, illius immunitate non gaudet. 2.446.2.44

Gratia quando eſt nulla ipſo jure, ipſo quoque jure datio executoris, & ejus juriſdictio nulla eſt. 1.46.2.2

Gratias pares ſi duo habuerint, ille præfertur, qui præuenit in præſentatione ſuæ gratiæ coram executore. 1.57.2.2

Gratia non redditur inualida per errorem in nomine loci, vel Eccleſiæ, in qua ſitum eſt aliquod beneficium, vbi apparet de beneficii identitate. 1.60.2.3

Gratia morte concedentis etiam re integra non expirat. 1.237.2.5

Gratia ampla ſecunda non faciens mentionem de prima limitata, eſt ſubreptitia. 1.638.2.4

Gratia Apoſtolica cum ſcandalo non eſt exequenda. 2.44.2.2

Gratia Baptiſmo producta non ſolum remittit peccatum originale, ſed etiam actuale, omnemque pœnam peccatis debitam, non tamen pœnalitates. 2.419.1.8

Gratificatio tunc demùm inducitur, quando quis confert beneficium in illum ad quem debebat neceſſariò peruenire. 2.46.2.5

Gratificationi locus eſt vbicunque inter plures cumulatiuè præſentatos ad idem beneficium omnia paria eſſe conſtat. 1.363.2.8

Grauaminis timor idem operatur, quod ipſum grauamen. 1.402.1.2

Grauamine præcedente ſi quis ſubmittat ſe protectioni ſuperioris habetur pro appellante, dummodo ſeruauerit ea, quæ in appellatione ſunt neceſſaria. 1.690.1.1

Grauamen vbi reparari non poteſt in diffinitiua, licita eſt appellatio ab interlocutoria, etiamſi grauamen poſſit reparari, ſed non ex toto, vel magna cum difficultate, ſeu præjudicio partis. 1.713.2.15

Grauamen quando habet tractum ſucceſſiuum poteſt à ſententia interlocutoria illud inducente appellari. 1.714.1.21

Grauatus ſi religionem ingrediatur animo fraudandi ſubſtitutum, tunc ille non excluderetur. 1.479.1.6

Grauatus ſi inductus ſit ad religionem ſuaſionibus, & blanditiis monachorum, tunc monaſterium nulla huius profeſſi bona conſequitur. 1.478.2.7

Grauatus hæreditatem reſtituere, ſi abſque liberis deceſſerit, ſi fiat clericus Eccleſiæ ſæcularis quando ſubſtitutio euaneſcat oſtenditur, & quando ſi ſe, & ſua tradat Eccleſiæ ſæculari. 1.481.1.25.126

Gregorius Papa IX. quando fuit ad ſummum Pontificatum electus, oſtenditur. 1.2.1.2

Gutta ſanguinis Chriſti ſi commiſceatur vinum in ſumma quantitate, an maneat ſemper illa gutta ſanguinis ſub particula vini conſecrati, & quid faciendum de illo vino, oſtenditur. 1.405.2.10

H

HAbilis iudicandus eſt qui talis reperitur tempore præſentationis, & non prodeſt habilitas ſi ſuperueniat. 1.305.2.8

Habitatio per teſtes ſingulares probatur. 1.502.2.64

Habitatio fidelis cum infideli quando poterit eſſe ſine contumelia creaturis, quo tempore permiſſa, oſtenditur. 2.604.2.6

Habitare ſimul cum Iudæis, ſiue Sarracenis prohibitum eſt. 3.55.1.2

Habitus clericorum quis propriè dicatur, oſtenditur. 2.82.1.18

Habitum profeſſorum recipiens, vbi diſtincti ſunt habitus, compellitur ibi, vel alibi eſſe Religioſus, ſed ſi recipit habitum nouitiorum, poteſt ad ſeculum redire. 2.266.1.1

Habitus ſolus ſuſceptus ſine profeſſione monaſtica expreſſa, vel tacita monachum non facit. 2.269.2.2

Habitum monachalem per annum geſtans, licèt non faciat expreſſam profeſſionem, poſt annum habetur Monachus, & cogendus cenſuris vt ſeruet regulam. 2.285.1.1

Habitum religionis, aut Crucem falsò portantes puniendi ſunt. 3.227.2.12

Habitum religionis falsò, ſeu fictè portans, religioſus non fit. 3.228.2.10

Hæres pleno jure inſtitutus, etiam in vſufructu inſtitutus intelligitur. 1.506.1.3

Hæredis appellatione in compromiſſis veniunt hæredes hæredis. 1.348.2.4

Hæres ex ſubmiſſione defuncti ad omnes Curias cum renuntiatione fori, poteſt vbicumque conueniri. 1.382.2.3

Hæredi non habenti notitiam rei juramentum ſuppletorium deferendum non eſt. 1.471.1.47

Hæredes vaſſalli, qui in ſua vita jurauit, tenentur domino fidelitatem jurare. 1.587.1.6

Hæredes jurantis non tenentur ſub pœna perjurii ad obſeruantiam contractus ratione juramenti. 2.587.2.8

Hæres

Hæres poteſt præſcriptionem continuare quando defunctus fuit in mala fide. 1.640.2.10
Hæres ſcienter præſcribit legatum contra legatarium, qui per 30. annos illud non periit. 1.641.2.3
Hæredes domini directi, qui in vita non declarauit ſe velle quod emphyteuta incurrat in commiſſum, non poſſunt hujuſmodi declarationem facere. 2.154.1.22
Hæres non poteſt venire contra factum defuncti. 2.202.2.10
Hæredi non adimplenti juſſa teſtatoris ab Epiſcopo interdicitur res à teſtatore relicta cum fructibus. 2.207.2.1
Hæredes, & legatarii priuantur ipſo jure emolumento teſtamenti, ſi defuncti voluntatem non adimpleverunt ſtatuto tempore facta admonitione. 2.208.1.5
Hæres qui juſſa teſtatoris non adimplet circa pia, etiam legitima priuatur. ibid.11
Hæredes tenentur ſatisfacere pro delicto defuncti. 2.231.1.4
Hæredes conueniuntur ex maleficio defuncti, licèt nihil inde peruenerit ad eos. 2.231.2.5
Hæredes ſua auctoritate abſque ſuperioris conſenſu poſſunt facere concordiam de alternis vicibus præſentando Rectorem. 2.240.2.14
Hæretica conjuge jam Eccleſiæ ſententia damnato, an integrũ ſit viro Catholico ad Ordines tranſire, oſtenditur. 2.300.1.4
Hæres expreſſa defuncti juſſa ſibi legitimè incumbentia monitus non adimplens intra tempus à jure ſtatutũ, priuatur ipſo jure emolumento etiam prælegatorum ſibi competente ex hæreditate, videlicet teſtamento ejuſdem defuncti. 2.309.2.8
Hæredes plures in jurepatronatus omnes ſunt patroni in ſolidum, itaut prædictum jus non diuidatur inter illos pro portionibus hæreditariis, ſed in ſolidum, & æqualiter ad eos pertineat. 2.339.2.3
Hæredes poſſunt ſua auctoritate abſque ſuperioris conſenſu alternis vicibus Rectorem præſentare. 2.349.1.4
Hæres tenetur & cogitur exonerare conſcientiam defuncti. 3.516.2.1.
Hæres abſque juſta cauſa per tempus notabile differens exequi defuncti voluntatem grauiter peccat. ibid.3
Hæreditatem petenti obſtat exceptio natiuitatis, quæ prius debet coram Eccleſiaſtico judice terminari. 1.413.2.5
Hæreditatis aditio per teſtes ſingulares probatur. 1.502.1.59
Hæreditate vendita, in qua conſiſtit juſpatronatus, in emptorem illud tranſit. 2.346.1.5
Hæreſis crimen opponi poteſt contra electum à duabus partibus Cardinalium. 1.88.1.12
Hæreſis crimen per teſtes ſingulares probatur. 1.501.1.32
Hæreſis in cauſa poteſt clericus eſſe notarius, ſeu tabellio. 2.459.2.5
Hæreſis vnde dicatur, oſtenditur. 3.64.1.3
Hæreſis quomodo definiatur, oſtenditur. ibid.4.5
Hæreſis de ſubſtantia eſt, quod ſit electio pertinax doctrinæ contrariæ veritati Fidei. 3.65.1.3
Hæreſis abjuratio fieri debet publicè, & in loco publico. 3.70.1.1
Hæreſis in crimine proceditur per inquiſitionem, nulla præcedente infamia, aut diffamatione. 3.81.1.45
in Hæreſi deprehenſi illi dicuntur, qui euidentia facti ſunt hæretici. 3.81.2.5
Deprehenſus in generali dicetur, qui in flagranti fuerit captus. ibid.6
Hæretica eſt propoſitio, quæ in aliquo aduerſatur Catholicæ Fidei. 3.69.1.3
Hæreticus pertinax non dicitur qui cognoſcens errorem ſe corrigit, vel corrigi paratus eſt, 1.9.1.8
Hæreticorum omnes libri abſque vllo delectu ſunt vitandi. 1.9.1.8
Hæreticus in quocunque loco vbi repertus fuerit ab Inquiſitoribus poteſt puniri. 1.380.2.3
Hæreticus à teſtimonio repellitur. 1.497.2.13
Hæretici ſi ad Eccleſiam confugiant Eccleſiaſtica non gaudent immunitate. 2.447.2.51
Hæreticum maritum expellere poteſt vxor propria auctoritate non expectato Eccleſiæ judicio. 2.601.2.2
Hæreticus abſolutus in foro pœnitentiæ poteſt accuſari in foro externo. 2.606.1.22
Hæreticus perſeuerãs æternaliter damnatur, cui nec prodeſt Baptiſmus, nec eleemoſyna, vel martyrium, aut aliud quodvis bonum quoad hoc, vt conſequatur vitam æternam. 3.65.2.1
Hæreticus eſt, qui ſentit contra id, quod Eccleſia proponit ad credendum. 3.66.1.3
Hæreticus cenſendus eſt tenens veram opinionem, ſed putans illam eſſe contra Catholicam Eccleſiam. ibid.
Hæretico relinqui teſtamento poteſt, & in vita donari cauſa pietatis, & ad ejus neceſſitatem ſubleuandam. 3.67.1.5
Hæretici, receptatores, & fautores eorum, excommunicati ſunt, & decedentes in hoc peccato in loco ſacro ſepeliri non debent, nec pro eis orari. 3.68.1.1
Hæreticus propter hæreſim priuatur beneficiis Eccleſiaſticis. 3.69.2.5
Hæreticus ipſo jure priuatur beneficiis Eccleſ. ante ſententiam declaratoriam. ibid.6
Hæretici poſt ſententiã criminis declaratoriam priuantur fructibus beneficiorum perceptis à die commiſſi delicti. ibid.8
Hæretici, qui poſt deprehenſionem erroris continuò ad Fidem redeunt, errorem ſuum publicè ſuperioris arbitrio abjurantes, & ſatisfactionem congruam exhibere parati, euadunt hæreticorum pœnas. 3.70.1.9
Hæretici quando dicantur continuo, & ſponte redire ad Fidem, oſtenditur. ibid.10
Hæreticus ad arbitrium Epiſcopi debet vel ſtatim, vel poſt publicè abjurare. ibid.13
Hæreticus quando dicatur incontinenti reuerſus, judicis arbitrio relinquitur. ibid.14
Hæretici relapſi, etiamſi ad Fidem conuertantur, Curiæ ſæculari traduntur, niſi ſponte redeant ad Eccleſiam. 3.70.2.20
Qui dicantur ſponte venire, & comparere, oſtenditur. ibidem 21
Hæreticus probatur per facti euidentiam, vt quia publicè hæreſim prædicat. 3.71.1.25
Hæreticus antequam feratur ſententia declaratoria contra eum, habet rerum ſuarum poſſeſſionem. 3.75.1.4
Hæreticus per pœnitentiam non euadit pœnam confiſcationis bonorum. 3.73.2.24
Hæreticus purè mentalis non incurrit pœnas in hoc textu comminatas. 3.76.1.2
Hæretici qualiter per publicas, & ſupremas poteſtates ſint puniendi, remiſſiuè. 3.76.2.4
Hæreticus ipſo jure eſt cenſendus ille, qui propter cauſam ad fidem ſpectantem eſt excommunicatus, & per annum in illa excommunicatione permanſit. 3.77.1.10
Hæretici eorumque fautores ſunt infames. 3.79.2.24
Hæretici publica officia obire non poſſunt. ibid.25
Hæretici non poſſunt creari defenſores ciuitatum, nec vocari ad conſilia, nec eſſe milites aut Aduocati. ibid.26
Hæretici eorumque fautores, defenſores, &c. repelluntur à teſtimonio. ibid.27
Hæreticus teſtari non poteſt. ibid.28
Hæreticus cujuſcumque ſucceſſionis eſt incapax, ſiue ſucceſſio illi deferatur jure communi, ſiue militari, aut fideicommiſſi, vel per viam contractus inter viuos. 3.79.2.31.32
Hæreticus reconciliatus acquirit vtramque teſtamenti factionem. ibid.33
Hæretici non poſſunt eſſe judices, & proceſſus coram eis agitati, ac ſententiæ per ipſos latæ ſunt ipſo jure nullæ. ibid.35
Hæretici omnes, qui ſunt excommunicati, & damnati, ab Eccleſia brachio ſæculari tradi, & ſi ſunt clerici, prius degradari debent. 3.81.1.1
Hæretici ex generali conſuetudine hodie comburi ſolent, poſtquam prius ſtrangulantur, niſi pertinaces ſint, quia tunc viui comburendi ſunt. 3.81.2.4
Hæreticis adſtricti liberantur ab omni obligatione. 3.81.1.1
Hæretici vbi ſimulata confeſſione hæreſes ſuas perſuadere conantur ipſiſmet Confeſſoribus, tunc tales confeſſores poſſunt propalare hujuſmodi hæreticos. 3.286.2.10it.
Hæretici, & quicunque violatores Eccleſiaſticæ libertatis excommunicantur. 3.328.2.1
Hermaphroditus quando, & quo ſexu matrimonium contrahere poſſit, oſtenditur. 2.559.1.5
Hiſpaniarum, & Luſitaniæ Reges potiuntur jure nominandi, ſeu præſentandi Epiſcopos ad Eccleſias Cathedrales. 1.96.1.8
Hiſpaniæ Reges non potuiſſe præſentata ante, & multo minus poſt Conc. Trid. ad Præfecturas regulares perſonas ſæculares, nec regulares alterius Ordinis, qui referant. 1.110.1.4
Hiſpaniæ Reges non ſubſunt Imperatori, nec ſuperiorem recognoſcunt in temporalibus. 2.589.2.24
Hiſtoricis, & chronicis creditur, ſi illis à majoribus noſtris fides adhibita ſit. 1.491.2.4
Hiſtoriæ dicuntur ſcripturæ priuatæ, quæ ex antiquitate, & fama dicuntur aſſumere fidem. ibid.5
Hiſtriones à teſtimonio repelluntur. 1.497.2.14
Homagium facere pro habendis ſpiritualibus ſimoniacum eſt. 3.26.2.1
Homagium non præſtant Clerici. ibid.2.
Homagium, ſeu juramentum præſtare pro rebus ſpiritualibus illicitum eſt. 3.352.1.1
Homagium quid ſit, & an per illud juramentum inducatur. ib.
Homicida deponitur. 1.359.1.4
Homicida non perdit ipſo jure beneficium antea acquiſitum, donec per ſententiam eo priuetur. 1.451.1.3
Homicida proditorius Eccleſiaſtica non gaudet immunitate. 2.446.2.45
Homicida quantumvis occultus, eſt irregularis. 3.12.1.2
Homicida proditorius debet deponi, & tradi Curiæ ſæculari vt moriatur. 3.92.1.5
Homicida eſt, qui facit, vel dat ſortilegia, vel venena ſterilitatis. 3.95.1.1

Index Rerum, & Verborum,

Homicida, & irregularis non cenſetur ille, cujus occaſione, eo tamen prohibente, & cauſam non dante, ab ejus amicis, famulis, vel conſanguineis homicidium committitur. 3.106.2.1.2
Homicida clericus propter homicidium venit beneficiis priuandus. 3.193.1.7
Homicidium inter grauiora, & horribiliora crimina computatur. 1.165.2.3
Homicidium eſt grauius malum fornicatione, & periurio. ib. 2
Homicidium caſu contingens, vel ab aliquo patratum, qui non ſit compos mentis, non polluit Eccleſiam. 2.394.1.13
Homicidium juſtum, quod ſcilicet per juſtam judicis ſententiam infertur, an polluat Eccleſiam, oſtenditur. ibid.4
Homicidium proditorium dicitur commiſſum ab eo, qui aliquem veneno necat. 2.447.1.47
Homicidium neceſſarium non priuat ſpe conjugii, ſed machinatio in mortem conjugis ſic. 2.593.1.1
Homicidium caſuale imputatur ei, qui dabat operam rei licitæ, ſi non adhibuit diligentiam quam debuit. 3.100.2.1
Homicidium in ludo commiſſum à clerico, quando irregularitatem operetur, oſtenditur. 3.101.1.1.2
Homicidium caſuale non imputatur ei, qui non fuit in culpa. 3.101.2.1
Homicidii, vel alterius mali cauſam dans tenetur de omni cauſato homicidio, vel malo, irregularitatémque incurrit. 3.102.2.1.2
Homicidio intereſſens, ſi non percuſſerit, quando irregularitatem incurrat, oſtenditur. 3.103.1.6
Homicidium caſuale imputatur ei, qui dedit operam rei licitæ, ſi non adhibuit diligentiam quam debuit. 3.103.2.1
Homicidium actu commiſſum, & tamen abſque voluntate, & culpa, non imputatur committenti quoad Ordines ſuſceptos, & ſuſcipiendos. 3.104.2.4
Homicidium caſuale non imputatur ei, qui dedit operam rei licitæ, nec fuit in culpa. 3.105.1.1. & 3.111.1.1
Homicidium caſuale ex ludo licito ſequutum, non facit quem irregularem. 3.111.2.6
Homo cur minus honoretur in patria, oſtenditur. 1.3.2.21
Homines liberi obſides dari poſſunt. 1.381.2.2
Homo liber non poteſt pignorari. 2.171.1.1.2
Item nec propter æs alienum detineri. ibid.3
Homo qui mentito ſexu profitetur in Religione monialium, vel è conuerſo mulier, quæ ſimulans ſe eſſe virum profeſſionem emittit in Religione, & domo virorum, in foro externo reputantur, & habentur pro Religioſis. 2.264.1.3
Homo ante infuſionem animæ non dicitur. 2.408.1.3
Honor, & reuerentia ſenioribus exhibenda. 1.141.1.2
Honorem debent impendere minores majoribus. 1.295.2.7
Honoris amiſſio inducit metum juſtum. 1.723.2.10
Honor debetur conſtitutis in dignitatibus ratione excellentiæ, timor ratione poteſtatis, obedientia & tributum ratione gubernationis. 2.375.2.2
Honoris propter licita eſt defenſio, niſi arrepta fuga ſaluti ſuæ conſulere poſſit, dummodo non ſit miles, vel nobilis, quibus dedecus eſt fugere. 3.93.2.5
Honorari debet ab aliis, quem Princeps honorat. 1.36.2.4
Honorandus eſt quiſque in Sede ſecundùm dignitatẽ. 1.70.2.10
Honorandus eſt quilibet ſecundum ſuam dignitatem. 2.295.1.4
Horæ canonicæ recitandæ ſunt juxta ordinem ab Eccleſia præſcriptum, quẽ ſi quis non ſeruauerit, minimè peccabit mortaliter, nec etiam venialiter, ſi faciat ex juſta cauſa. 2.400.1.8
Horæ canonicæ ſeptem. 2.400.2.12
Horas omnes canonicas omittens uno die vnum tantum committit peccatum. 2.401.1.13
Horæ canonicæ cur humano, Eccleſiaſticóque jure in ſeptem diſtinctæ fuerint, remiſſiuè. ibid.16
Horæ Canonicæ dici non debent ſyncopando, dimittendo ſcilicet vel verba, vel verſus, aut ſyllabas. 2.410.2.11
Horæ Canonicæ quare diuinum Officium appellentur, oſtenditur. ibid.13
Horror naturalis conſurgens ex acceſſu ad conjugem lepra infectam excuſat à debito reddendo, vbi virga erigi, aptáque copulæ reddi minimè poſſet. 2.514.1.5
Hortorum ex fructibus, & olitoriis ſoluitur decima. 2.251.1.5
Hoſpitalarij poſſunt in ſuum præjudicium ſe & domum ſuam alteri Religioſæ domui ſubjicere, & donare. 2.193.1.1
Hoſpitalarii quando inceperint. 2.208.1.7
Hoſpitalarii, qui mittunt pro eleemoſynis Cruce falsò ſignatos, in tota prouincia exhortationis officio priuantur, & ſi miſſi ſunt laici excommunicantur, ſi ſunt clerici, ab officio & beneficio ſuſpenduntur. 3.225.2.1
Vide *Ciſtercienſes*.
Hoſpitalia & loca pia, quæ per adminiſtratores reguntur, gaudent jure minoris. 2.329.1.5
Hoſpitalia pertinent ad ſollicitudinem Epiſcoporum in quorum diœceſi exiſtunt, etiam nolente fundatore, niſi hoſpitale ſit merè ſeculare, quia tunc teſtatore nolente Epiſcopo ſubjicietur. 2.332.1.4
Hoſpitalia erecta auctoritate Epiſcopi ſunt loca pia, & religioſa, gaudéntque omnibus priuilegiis. 2.332.2.2
Hoſpitale, etiamſi non ſit erectum, & approbatum auctoritate Epiſcopi, ac proinde locus religioſus, & ſacer non ſit, adhuc tamen eſt locus pius de juriſdictione Eccleſiaſtica. ibid.fin.
Hoſpitale quomodo diuidatur, & quando veniat appellatione beneficii Eccleſiaſtici, vel datum cenſeatur in regimen, & in titulum, remiſſiuè. 2.333.1.init.
Hoſpitale fundatum auctoritate Epiſcopi, gaudet immunitate Eccleſiaſtica. 2.450.2.9
Hoſpitalitas quæ ſit, & qui ad eam teneantur, remiſſiuè. 3.123.2
Hoſtiam non conſecratam qui miniſtrat, propter periculum idololatriæ grauius peccat, quàm ille, qui conficit in peccato mortali. 2.407.2.1.2
Hoſtilicatis tempore non currit præſcriptio. 1.625.1.2
Hoſtium incurſus facit vt penſionis remiſſio fiat. 2.138.2.14
Niſi conductor habeat prædium in confinibus agrorum, in quibus ſolent eſſe hoſtiles incurſus, vel ſciebat tempus belli imminere. ibid.15
Humilitas vera in Epiſcopo oſtendenda eſt. 1.151.1.2
Hydromantia quæ, remiſſiuè. 3.158.1.12
Hypotheca ſpecialis bonorum Eccleſiæ fieri non poteſt. 2.107.2.5
Hypotheca rei non ſoluit laudemium. 2.146.2.57
Hypotheca competit pro laudemiis præſtandis. 2.147.1.44
Hypotheca tacita pro dote non præfertur alteri hypothecæ expreſſæ priori, etiam non priuilegiatæ. 2.173.1.7

I

IActans ſe faciliter per lubricum linguæ, non debet ad pœnam trahi. 3.192.1.4
Identitas probanda eſt ab illo qui illam allegat. 1.618.2.3
Idoneus qui non fuerit, in Sacerdotem promoueri, vel ad regimen animarum aſſumi non debet. 1.176.1.1
Idoneum ſe probare non tenetur is, pro quo benefaciendo ſcribitur cum clauſ. Si idoneus fuerit, cùm talis præſumatur. 1.571.1.1
Idoneus quis præſumitur ad beneficia. 1.571.2.2
Idonei eliguntur ad beneficia ex quocumque loco, & natione, ſi in Regno, & de eadem natione, & lingua tales non inueniantur. 2.78.2.3
Idoneus quis non præſumitur, quando agitur de vtilitate animæ. 2.280.2.5
Idoneior propterea præferendus, qui altero cum quo concurrit, fuerit ſenior, ſeu originarius, aliter verò externus, ſeu Doctor, aut Sacerdos, vel ſi habuerit majorem dignitatem, aut diſpenſatione non indigeat. 2.356.2.6
Idoneus an quis ſit arbitrio Epiſcopi relinquitur. 2.357.1.7
Idoneitas tempore præſentationis requiritur, non aliu ſubſequenti. ibid.8
Ieiunari debet in Sabbato vigilia occurrens in Dominica, & ieiunanda eſt vigilia S. Mathiæ. 2.428.2.1
Ieiunare debens ex pœnitentia injuncta in pane & aqua, poteſt deficiente pane aliis cibariis vti. 3.277.2.1
Iejunare qui tenetur dies aliquos in pane & aqua, exigente neceſſitate cum ſuperioris auctoritate poteſt vti leguminibus, piſcibus, aut aliis cibis ad ſuſtentationem. ibid.7
Ieiunium naturale frangit qui medicinam ore ſumit. 2.404.1.5
Iejunium jure communi inductum eſt in vigilia Domini Natalis, & aſſumptæ Virginis in cœlum. 2.428.2.2
Iejunium aduentus agebatur Romæ. 2.429.1.1
Iejunium ſeruandum eſt in ſingulis vigiliis Apoſtolorum, præterquam in vigilia SS. Philippi, & Iacobi, & Ioannis Euangeliſtæ. 2.429.1.1.2
Iejunium Aduentus an fuerit in vſu quoad ſeculares, oſtenditur. ibid.3
Iejunia aliqua an in totum conſuetudine abrogari poſſint, remiſſiuè. 2.429.2.8
Ieiunus teſtimonium dicere debet. 3.496.1.3
Ieſuitæ, & Fratres S. Ioannis de Deo, exempti ſunt à ſolutione decimarum, ſeu vigeſimæ de noualibus, quas ipſi propriis manibus, & ſumptibus excolunt. 2.243.1.5
Ignoranter rem habens cum vxorata poteſt poſt obitum conjugis cum ea matrimonium contrahere. 2.527.2.8
Amplia etiamſi habita ſcientia adſit copula, ſi ante eam ineatur matrimonium. ibid.3
Ignorantibus, & ſupplicibus parcendum eſt. 1.48.2.11
Ignoranti ſcienter conferens præbendam, quam conferre non poterat, tenetur primum vacaturum eidem conferre. 2.53.1.2
Ignorantia in facto proprio non præſumitur. 1.54.2.2
Ignorantia in facto proprio non præſumitur, nec eſt tolerabilis, niſi factum ſit implicitum, & tolerabile. ibid.
Ignorantia facti de tempore longinquo, antiquo, vel diuturno eſt tolerabilis. ibid.
Ignorantia in facto proprio, quando eſt graue & notabile, etiam data longinquitate temporis non præſumitur. ibid.

Ignorantia

Ignorantia in facto proprio de antiquo non eſt tolerabilis, quando adeſt juramentum in facto illo. ibid.
Ignorantia etiã facti alieni non præſumitur in his, quæ publicè facta ſunt, vel de illis in lpen eſt public. vox, & ſama. 1.79.1.6
Non præſumitur quando agitur de aliquo facto notabili, graui, ponderoſo, ex Farinac. ibid.
Ignorantia craſſa, & ſupina pro ſcientia habetur, etiam in pœnalibus. 1.102.2.23
Ignorantiam allegans illam probare tenetur. ibid.25
Ignorantia probatur per juramentum, aut ſignis, aut conjecturis. ibid.26
Ignorantia veriſimilis cauſæ per vnicum teſtem probatur. 1.500.2.1
Ignorantia cùm ſit qoid in animo conſiſtens, juramento probatur. 1.693.2.19
Ignorantia adſcita, ſiue affectata nunquam prodeſt, cùm æquiparetur ſcientiæ, & nullo pacto ignorantẽ excuſat. 2.508.1.15
Ignorantia facti quando in hoc excuſet, oſtenditur. 2.519.2.5
Ignorantia vincibilia, & culpabilis non excuſat. ibid.7
Ignorantiam allegans incumbit onus probandi. 2.597.1.6
Ignorantia craſſa eſt, quæ ex lata culpa in adhibenda diligentia procedit. 3.278.1.3
Ignorantia planè probatur juramento ipſius ſe ignoraſſe dicentis. 3.299.2.9
Ignorantia an excuſet ab excommunicatione. 3.307.1.10
Ignorantia non præſumitur in facto proprio antiquo, ſi illud ſit arduum & graue. 3.119.1.8
Ignorari non licet quidquam, quod omnes ſciunt. 1.79.1.4
Illegitimè nati ſunt inhabiles ad beneficia Eccleſiaſtica. 1.101.2.8
Illegitimitatis defectum non ſupplet perſonæ honeſtas, vitæ probitas, & fama electi. 1.101.2.10
Illegitimus poteſt poſtulari, non autem eligi, & electores niſi probauerint illum ignoranter elegiſſe, incidunt in pœnas Lateranen. Concilii. 1.101.1.3
Illegitimi non ordinantur niſi Religioſi fiant, ſed ad Prælaturas non habilitantur. 1.180.2.1
Illegitimus per ingreſſum in Religionem, ac profeſſionem in ea emiſſam aptus ſit ad omnes Ordines etiam ſacros, ſine vlla noua diſpenſatione. ibid.2
Illegitimus per ſolemnem profeſſionem in Religione non redditur habilis ad Prælaturas in ea. 1.181.2.3
Fit capax beneficiorum manualium, quæ ad nutum Prælati reuocari poſſunt, dummodo talia beneficia non fuerint curata, nec Prælatura monaſterii. ibid.
Illegitimi ante diſpenſationem in Religione ſunt capaces illorum officiorum, quæ prælaturæ non ſunt. ibid.4
Illegitimi in Eccleſiis parentum quoquomodo Sacramenta miniſtrare non poſſunt. 1.183.1.3
Illegitimus filius alicuius Religioſi diſpenſari poteſt vt ad dignitates, & Prælaturas promoueatur in ea Religione, in qua ejus pater prælationem obtinuit. 1.183.2.7
Illegitimus diſpenſatus ad Ordines omnes etiam Presbyteratũ, non cenſetur diſpenſatus ad beneficium Curatum. 1.184.1.2
Illegitimus eatenus eſt incapax penſionis, quatenus eſt incapax Ordinis. 1.184.2.4
Illegitimus non prohibetur obtinere beneficium quod ejus pater miniſtrauit de facto, aut in Eccleſia, in qua pater ſeruiuit tanquam Vicarius, ſeu capellanus amouibilis. 1.185.1.3
Illegitimus in Eccleſia patris ſuccedens ſine diſpenſatione poteſt ab illa remoueri abſque vllo proceſſu judiciario. 1.186.1.2
Illegitimus prohibetur obtinere beneficium in Eccleſia, in qua ejus pater habuit ſolam ſedem in Choro ratione dignitatis, quam in alia Eccleſia obtinebat. ibid.3
Illegitimus genitus etiam de vxore, ſine diſpenſatione ad Ordines, vel beneficia promoueri non poteſt. 1.188.1.1
Illegitima non eſt proles habita à conjugatis, quorum vnus erat alterũ ſciente, & conſentiente ad ſacros Ordines promotus. ibid.2
Illegitimus in Eccleſia paterna præbendari non debet. 1.188.2.1
Illegitimus maximè ſpurius, ſi inſtituitur in Eccleſia in qua inſtitutus eſt pater, inſtitutio non valet, & inſtituens à ſuis beneficiis ſuſpenditur. 1.189.1.1
Illegitimus ſine diſpenſatione Papæ non poteſt promoueri ad dignitates, perſonatus, ac beneficia Curata. 1.189.2.1
Illegitimi promoueri non poſſunt ad vllas dignitates, & ad quæcumque beneficia curam animarum habentia abſque præuia Sedis Apoſt. diſpenſatione. ibid.2
Illegitimus diſpenſatus in ſeculo vt beneficium Curatum obtinere poſſit, an poſtea factus Religioſus noua indigeat diſpenſatione vt eſſe poſſit Prælatus regularis, oſtenditur. ibid.4
Illegitimi ſunt, qui non ex juſtis nuptiis verè, vel putatiuè nati ſunt. 2.569.2.14
Illegitimorum variæ differentiæ traduntur. ibid.16
Illegitimi ſunt filii, etiã in conſcientiæ foro, qui ex matrimonio clandeſtino, & ſtante impedimento dirimente ſuſcepti ſunt, quãvis parentes in rei veritate illud ignorauerint. 2.574.1.22
Reſpondetur fundamentis contrariæ opinionis. ibid.23

Illegitimi ſunt filii nati ex matrimonio contracto contra publicæ honeſtatis juſtitiam. 2.585.2.1.2
Illicitè, id eſt, inualidè. 2.599.2.9
Illicita ſi præcipiantur, parere non tenetur jurans ſimpliciter ſtare mandato alicuius. 1.593.1.1.2
Illicitum non venit ſub generali pollicitatione, ſeu promiſſione etiam jurata. 3.94.2.1
Illiteratus penitus eſt irregularis, & ideo ordinari non poteſt. 1.89.1.8
Immerſio trina in Baptiſmo an ſit ex præcepto, oſtenditur. 2.417.1.5
Immunitate alicui conceſſa à Principe exemptio accreſcit aliis præcipuè quando fuit conceſſa ob publicam vtilitatem. 1.627.1.6
Immunitas non ſuffragatur pro eis, qui poſt illius conceſſionẽ multa acquiſierunt bona, ita quod cæteri, quos oportet integrè ferre onera, grauiter ac nimium grauentur. 2.242.1.3
Intellige vbi procedit ex liberalitate concedentis. 2.242.2.5
Immunitatis conceſſio quando ita ſe habet quod cæteri vaſſalli, quos oportet onera immunium ſubire, grauiter læduntur, tunc à Principe ſuccurrendum eſt. 2.242.1.4
Immunitate data an & quando onus immunis accreſcat non exemptis, vel teneatur eximens in ejus computum accepto ferre, remiſſiuè. 2.242.2.6
Immunitas vni conceſſa an aliis accreſcat, remiſſiuè. 2.382.1.4
Immunitate Eccleſiaſtica gaudens pro aliis delictis, inde extrahi non poteſt. 2.445.1.3.5
Impedimentum probatur per juramentum impediti. 1.125.2.50
Impedimenta duo vbi ſunt, non ſufficit ceſſare in illis vnum, vt diſpoſitio ceſſet. 1.143.2.3
Impedimento occulto laborans ſi publicè Ordines petat à proprio Epiſcopo, caſu quo tenetur eos conferre, non poteſt expelli. 1.160.1.3
Impedimentum publicum, ſeu notorium non eſt neceſſarium ad hoc vt delegatus poſſit coërcere juriſdictionem ſuam impedientes. 1.224.2.8
Impedimento debito in non proſequendo appellationem non defertur juramentum ſuppletorium. 1.470.2.32
Impedimenta probata matrimonii contrahendi, & publicatis atteſtationibus, alii teſtes ſuper defectu impedimenti admittendi non ſunt. 1.476.1.1
Impedimentum quomodo probandum, remiſſiuè. 1.658.1.7
Impedimentum ob quod nõ potuit quis appellationem proſequi, eſt probandum per teſtes, vel inſtrumenta, aut conjecturas, ſiue alios modos arbitrio judicis relinquendos. 1.675.1.7
Impedimentum non excuſat niſi facta proteſtatione. ibid.8
Impedimentum ad proſequendam appellationem quale quis probare debeat vt excuſetur, relinquitur arbitrio judicis. 1.676.2.4
Impedimentum publicæ honeſtatis nullum naſcitur ex ſponſalibus mutuo conſenſu diſſolutis. 2.465.2.5
Impedimentum publicæ honeſtatis ex ſponſalibus ante ſeptennium initis ideo in præſenti oritur, quia contrahentes erant proximi ſeptennio, & conſenſerant mutuæ cohabitationi cum nixu ad copulam. 2.467.2.4
Impedimentum publicæ honeſtatis per Conc. Trid. reſtrictum eſt ad primum gradum. 2.468.1.7
Impedimentum publicæ honeſtatis oritur ex ſponſalibus contractis cum conſanguinea. 2.469.1.1
Impedimentum publicæ honeſtatis etiam ex nullis ſponſalibus oritur. ibid.2
Impedimentum ex ſponſalibus irritis deſcendens extendebatur vſque ad quartum gradum. ibid.3
Hodie attento jure nouiſſimo Conc. Trid. id impedimentum non excedit primum gradum conſanguinitatis, ſiue in linea tranſverſa, ſiue in recta. 2.469.1.4
Impedimentum publicæ honeſtatis attento jure nouiſſimo Conc. Trid. oritur ex ſponſalibus validis, non verò ex illis, quæ fuerunt inualida. ibid.5
Impedimentum publicæ honeſtatis non oritur ex ſponſalibus contractis cum minore ſeptennio, ſecus ſi cum majore, vel cum minore conſentiente poſt ſeptennium, & affinitas ſequens diſſoluit ſponſalia præcedentia de futuro. 2.499.1.5
Impedimentum publicæ honeſtatis non oritur ex ſponſalibus contractis cum minore ſeptennio. 2.499.2.4
Impedimenta falſa denuntians vt matrimonium impediat, arbitraria pœna punitur. 2.510.1.14
Impedimentum impediens, & dirimens naſcitur inter baptizatum, & filium baptizantis. 2.541.2.1
Impedimentum ne matrimonium contrahatur plenè probatur vnico teſte. 2.544.2.23
Impedimentum hoc an incurratur ſi vxor inceſtum committat cum conſanguineis viri, oſtenditur. 2.545.1.6
Impedimentũ frigiditatis, vel coëundi aut perpetuum, aut temporale eſſe poteſt, & declaratur vtrũque membrum. 2.565.2.6
Impedimentũ perpetuum cenſetur ad dirimendum matrimoniũ quod per opus humanũ ſine peccato auferri nequit. 2.56..2.5

Index Rerum, & Verborum,

Impedimenti ſcientia præſumitur ex matrimonio clam, & occultè contracto. 2.595.1.5
Impedimentum ao poſſit juramento probari oſtenditur. 2.597.2.7
Impedimentum impediens matrimonium an ſit interfectio proprii filii. 3.89.1.6
Impedimentum adhibens ne ex coitu conceptio, vel generatio ſequatur, inſtar homicidæ tenetur, ſed non fit irregularis. 3.95.2.3
Impedimentum juſtum ne poſſit peruenire ad Sedem Apoſtolicam quis dicatur habere, oſtenditur. 3.301.2.4
Impeditus debet proteſtari de impedimento. 1.50.2.11
Impeditos legitimè an compellatur procuratorem ad cauſam conſtituere, remiſſiuè. 1.450.1.9
Impedito non currit tempus proſequendæ appellationis, niſi facile impedimentum poſſet remoueri. 1.672.2.6
Impeditus appellare debet proteſtari. 1.724.2.24
Impeditus comparere propter impedimentum juſtum, tenetur proteſtari. ibid.26
Impeditus juſto impedimento propter quod non ſolvit penſionem emphyteuſis vltra biennium, non incidit in commiſſum. 2.158.2.107
Impedito ad tempus exequi votum vltramarinum dilatio conceditur, perpetuò verò impedito inducitur redemptio in eo, quod magis expedit Terræ ſanctæ. 2.314.2.1.2
Impeditus legitimè judicatur qui nequit ipſum præſentare ſuperiori. 3.332.1.3
Imperatores etiam ſe ipſos nominant ſeruos. 1.2.2.25
Imperatoribus triumphantibus olim ſuggerebatur à tergo, Reſpice poſt te, hominem memento te. 1.3.1.17
Imperatoris electio ſpectat ad ſeptẽ Germaniæ Principes, Papa examinat ſi eſt dignus, & conſecrat, ac coronat, & in defectu ſupplet, & data paritate vocum gratificat cui vult. 1.115.1.1
Imperator per electionem, non per hæreditariam ſucceſſionem de jure Canonico creandus eſt. ibid.2
Imperator debet ſacro oleo vngi à Papa in brachio, ſiue humero dextero. 1.115.2.5
Imperator jure communi conſecratur manibus Summi Pont. ibid.6
Imperator electus, vnctus, & conſecratus coronam auream à Papa accipit. ibid.7
Imperator antequam à Romano Pontifice coronetur, dicitur tantum nominatus, ſiue electus. ibid.8
Imperator dicitur Aduocatus, & defenſor Eccleſiæ. 1.115.2.10
Imperatoris in electione ſufficit major pars Electorum ſuffragium ferentium. ibid.11
Imperator quomodo dicatur mundi dominus, oſtenditur. 1.116.1.20.21
Imperatur in temporalibus quam poteſtatem habeat, oſtenditur. 1.284.2.1
Imperator, aut Rex validè donat Imperatrici, ſeu Reginæ. 2.615.2.4
Imperator non admittit appellationes ad ſe interpoſitas omiſſo medio. 3.246.1.24
Vide *Papa*.
Imperium non præeſt ſacerdotio, ſed ſubeſt. 1.287.1.5
Imperio vacante ſuccedit Papa in adminiſtratione. 1.477.1.1
Impetrans aliquid contra jus commune, hoc facere debet, vt minus quàm poſſit lædatur ipſum jus. 1.47.2.3
Impetrans ſecundas literas ad alios judices, tenetur facere expreſſiſſimam mentionem de prioribus. 1.59.1.2
Impetrans de lite nulla non tenetur facere mentionem. 1.456.2.6
Impetratio ſola diuerſarum commiſſionum, an ſufficiat ad incurrendam pœnam cap. ex tenore, de reſcript. licèt impetrans eiſdem non vtatur. 1.45.2.3
Impetratio in Eccleſia numerata non valet non facta de numero mentione, ſi per eam frangitur numerus Canonicorum, licèt non frangatur numerus præbendarum. 1.46.2.1
Impetratio vt ſaluetur à ſubreptione, ſeu obreptione, omnes qualitates ſunt exprimendæ, quibus moueri poſſet Princeps ad non concedendum. 1.54.1.8
Impetratio literarum ad beneficia vacatura per excommunicatum non valet. 3.175.1.26
Impœnitens, Vide *incorrigibilis*.
Impoſſibile eſt quod contra bonos mores fit. 2.469.2.7
Impotens ad copulam eſt impotens ad contrahendum matrimonium, ſiue ſit impedimentum ætatis, ſiue naturæ. 2.558.2.1
Impotentes ſi inueniantur ad copulã qui pueri matrim. contraxerunt, expectandum eſt vſque ad plenam pubertatẽ. 2.561.2.7
Impotentia coëundi duas habet cauſas ſeu partes, prior naturalis, poſterior accidentalis. 2.556.2.5
Impotentia perpetua ad copulam iure naturali impedit matrimonium. 2.557.1.7
Impotentia coëundi dirimit matrimonium. 2.558.2.2
Impotentia perpetua ſuperueniens matrimonio non conſummato illud non dirimit. 2.559.2.
Impotentia perpetua vtrique conjugi nota dirimit matrimonium. 2.560.1.2
Impotentia coëundi vbi ſtatim probari non poteſt, datur triennium ad experiendum, & ſi conjuges cum ſeptima manu propinquorum jurant, quod dederunt operam carnali copulæ, & non potuerunt conjungi, ſtatim ſeparari debent. 2.561.1.1
Impotentia illa cenſetur perpetua, quæ nulla arte humana abſque corporali periculo remoueri poteſt. 2.561.2.3
Impotentia temporalis ad copulam non reddit irritum ſubſequens matrimonium. 2.563.1.3
Impotentia quantumvis ignorata minimè obſtat valori matrimonii. ibid.4
Impotentiam quæ ſigna neceſſariò, & euidenter oſtendant. 2.564.2.14
Impotentiam alterius conjugis integrum aſt conjugi quocunque tempore tranſacto allegare. 2.565.1.2
Imprimentes libros hæreticorũ ſunt excõmunicati in bulla Cœnæ Domini, & poſſunt puniri tanquam illorũ fautores. 3.6.2.7
Imprudentes nonnunquam in aliqua re habent intellectum magis eleuatum quàm omnes prudentes. 1.69.1.4
Imprudentia, non de induſtria, aut dolo ſe delinquentes leuiùs puniuntur. 3.105.2.3
Impubes monaſterium ingreſſus poſt annum à parentibus reuocari non poteſt. Pubes per vim ingreſſus, poſt annum exire, vel à parentibus reuocari non poteſt. 2.163.1.1
Impubes ſi Religionem abſque parentum vel tutoris conſenſu ingreditur, poſſunt parentes, vel tutor id factum irritum facere, & impuberem reuocare, niſi anno & die id diſſimulando conſenſerint. ibid.2
Impubes à parentibus, vel tutoribus Religioni oblatus an poſſit reſilire ante pubertatem conſentientibus ipſis, qui eum obtulerunt, vel ipſis inuitis conſentiente monaſterio, oſtenditur. 2.163.2.3
Impubes quando religionem ingreditur propria ſponte abſque parentum oblatione, poteſt quandocunque exire, donec profiteatur. 2.168.1.2
Impubes an poſſit inuitus religioni à parentibus, vel tutoribus offerri, oſtenditur. 2.168.2.4
Impubes doli capax an tum juramento obligetur. 2.472.2.2
Impuberes ambo, vel alter, niſi pro bono pacis, conjungi non debent. 2.498.1.2
Impuberes duo ſi ſponſalia cõtrahant, neuter poteſt ante pubertatem reſilire, pubes tamen factus poteſt quilibet. 2.501.1.1.2
Impubes ſponſalia contrahens, ſi factus pubes non reclamauerit, ea ratificare cenſetur. ibid.3
Impuberes ſponſalia contrahentes ante pubertatem ſeparari non debent, ſed poſt pubertatem poſſunt, ſi contradicunt ſponſalibus, niſi copula carnalis interuenirent. 2.501.2.8
Impuberem poſſe procreare, & generare poſſibile, & contingibile eſt. 2.502.1.5
Impuberes puniuntur in commiſſis peccatis, ſed mitius quàm puberes. 3.163.1.1
Impuberes clerici ſe ad inuicem percutientes poſſunt ab Epiſcopo abſolui. 3.294.1.1.2
Tà in autea, idem ſignificant quod in futurum, in perpetuum, in poſterum. 1.576.2.3
Incedentes vt laici ſine tonſura & habitu, & in maleficiũ deprehenſi ſe pro clericis non defendunt. 3.250.1.2
Incendiarius tenetur ad omnia damna, & intereſſe propter incendium illata. 3.265.2.5
Incendiarii excommunicati, & publicati non niſi à Papa abſolui poſſunt. 3.305.2.2
Incendiarii Eccleſiarum, ſeu aliorum locorum religioſorum ipſo jure ſunt excommunicati. ibid.4
Incendiarius Eccleſiæ in morte pœnitens, & abſolutus in cœmeterio ſepeliendus eſt. & hæredes compelli debent ad ſatisfaciendum juxta facultates defuncti. 3.126.2.1
Incendium annumeratur inter caſus fortuitos. 2.119.1.8 & 1.138.2.15
Incendium à quibus in dubio præſumatur emiſſum, remiſſiuè. 3.265.2.3
Incerti per edictum citantur, ſi neſciatur locus vbi ſint, quamvis ſciatur Prouincia. 1.451.1.3
Incertam rem promittens cum juramento, intelligitur ſe facturum, & curaturum. 1.581.1.9
Incertitudo rei vitiat actum. 1.39.2.8
Inceſtum commiſſus à viro cum conſanguineis ſuæ vxoris, impedit, non tamen dirimit matrimonium. 2.544.1.2
Inceſtus cum conſanguineis vxoris impedit matrimonium, quando ſcienter admiſſus fuit. 2.544.1.4
Inceſtum committenti, etiamſi ſit iuuenis, non licet debitum conjugale exigere. 3.544.2.3
Inceſtus commiſſus cum conſanguineis vxoris defunctæ an præſtet impedimentum, oſtenditur. 2.545.1.2
Inceſtus crimen clericus committens, ab Ordinibus perpetuò deponitur. 3.270.1.3
Inceſtus impedit matrimonium contrahendum. 3.27.1.6

Inceſtuoſus

Inceſtuoſus matrimonium contrahere non debet, ſed ſi contrahit tenet, & tunc cenetur reddere, ſed non poteſt debitum exigere. 2.545.1.7
Tò Incidant, latam ſententiam ſignificat. 3.60.1.4
Incluſio vnius eſt excluſio alterius. 1.565.1.4
Incompatibilitas habet locum in commendis perpetuis. 1.533.1.14
Incontinens in ſenectute non præſumitur qui in iuuentute continuit, maximè ſi eſt litteratus. 1.570.2.1
Incontinenti quæ fiunt, à jure ineſſe creduntur. 1.518.2.1
Tò Incontinenti vis, & effectus, remiſſiuè. 1.391.1.14. & 1.675.1.4. & 3.199.1.3
Incontinenti dicitur aliquod breue temporis ſpatium arbitrio judicis taxandum. 1.418.1.6
Incorporalium vt quaſi poſſeſſio acquiratur ex vnico actu electionis, requiritur quod ſit electio confirmata. 1.107.2.54
Incorporalium quaſi poſſeſſio vt acquiratur ex vnico actu, requiritur quod illius vſus exerceatur jure proprio. 1.208.1.16
Incorporalium quaſi poſſeſſio vt acquiratur, bona fides vtentis an ſit neceſſaria, oſtenditur. ibid.18
Incorporalium quaſi poſſeſſio acquiritur per vnicum actum. 2.351.2.7
Incorrigibilis quis dicatur, oſtenditur. 1.359.2.7
Incorrigibilis clericus, etiam [illegible] præcedente degradationo propter incorrigibilitatem, poteſt puniri à judice ſæculari. ibidem 9
Incorrigibilis, & impœnitens dicitur, qui non fecit pœnitentiã ei tanquam hæretico ab Inquiſitore injunctam. 1.570.1.9
Tò Incunctanter, denotat ſententiam latam. 1.595.1.15
Tò Incunctanter, ad pœnæ executionem latam ſententiam continere debet. 2.45.1.5
Tò Incunctanter, omnem dilationem, & omne temporis ſpatium excludit. 2.101.2.4.& 3.85.1.2
Indi, & Æthiopes quomodo poſſint in ſeruitutem redigi, oſtenditur. 2.57 32.5
Indicia & conjecturæ faciant plenam probationem in ambiguis ſtatuturum. 3.333.2.4
Indictio quid ſit, oſtenditur. 1.156.2.28
Indignus quis dicatur. 1.93.1.39
Indignus ſcientia, & moribus, & ætate, ad regimen Eccleſiarum inſtitui non debet. Et qui habet duas Eccleſias, alteram dimittere cogitur, niſi cauſa ſubſit. 1.170.2.1
Indignum promovens tenetur Eccleſiæ ad intereſſe. 2.273.1.10 Quod ſi quis ante poteſtatem aliquem admittat ad profeſſionem, arbitrio judicis punitur. ibid.11
Induciæ deliberatoriæ non dantur reo quando vocatus ad judicium potuit inſtrui ex tranſmiſſo reſcripto. 1.402.2.1
Induciæ nouæ deliberatoriæ dandæ non ſunt ex declaratione verbi generalis, vel ambigui poſiti in libello, ſi per expreſſa potuit reus deliberare ſuper ambiguitate illa. 5.403.1.1
Indulgentiæ conceſſæ à Prælato penitus falſo, qui putabatur verus, non minus operantur, quàm ſi eſſent conceſſæ à Prælato vero. 1.112.2.5
Indulgentias concedere poteſt Capitulum Sede vacante. 2 94.1.24.
Indulgentiæ duæ illorum, qui paganis prædicant. 3.59.1.1
Indulgentias an poſſint concedere Prælati inferiores Epiſcopis, oſtenditur. 3.194.1.4
Indulgentiæ, quæ conceduntur per Prælatos non ſubditis, non proſunt niſi proprii judices hoc concedant. 3.276.2.1
Indulgentias alienis ſubditis Prælatus concedere non poteſt, niſi proprii Epiſcopi conſentiant. ibid.2
Indulgentias ſuis ſubditis in aliena diœceſi exiſtentibus poteſt Epiſcopus concedere. ibid.3
ad Indulgentiam conſequendam non neceſſariò requiritur vt præcedat confeſſio actualis. 3.276.1.4
Indulgentias in ſuis diœceſibus qualiter Epiſcopi concedere poſſint, oſtenditur. 3.589.1.5
Indulgentias concedendi facultatem habent Epiſcopi ex commiſſione Papæ, ac proinde jure communi Canonico, non verò Diuino. 2.829.2.7
Indulgentias concedere poteſt Epiſcopus electus & confirmatus, licèt nondum conſecratus. ibid.8
Indulgentia de injunctis pœnitentiis quæ ſit, oſtenditur. ibid.12
Indultum conferendi beneficia alicui à Papa conceſſum, comprehendit omnia beneficia etiam curata, & dignitates. 3.349.1.4
Induſtria perſonæ electa ad impediendam ſubdelegationem in dubio non cenſetur. 1.255.1.4
Induſtria perſonæ electa præſumitur, quando commiſſa eſſet grauis, & explicatu ardua cauſa. ibid.5
Induſtria perſonæ electa cenſetur, quando eligitur perſona, aut datur à Papa per Signaturam ſuam, vel de ejus mandato ſuper exequendis aliquibus. ibid.7
Induſtria perſonæ electa cenſetur, quando in reſcripto commiſſionis dictum eſſet, *freti*, vel *confiſi de tua prudentia, & dexteritate mandamus.* 1.255.1.9
Vel ſi dicatur, *perſonaliter exequaris.* ibid.10
Vel ſi dicatur, *diſcretioni tua mandamus.* ibid.11
Vel ſi dicatur, *ſuper quibus negotiis expediendis conſcientiam tuam oneramus.* ibid.12
Vel ſi dicatur, *tu cognoſcas.* ibid.13
Induſtria perſonæ non dicitur electa per onus celebrandi Miſſas. 2.47.2.3
Ineptitudinis libelli exceptio poteſt opponi poſt litem conteſtatam. 2.608.1.17
Infamatio inquiſitionem præcedere debet, ſiue judex procedat ad partis querelam, ſiue etiam ex officio. 3.15.1.9
Infamatus de apoſtaſia, deficiente probatione compellitur ad ſe purgandum. 3.87.1.1.6
Infamatus fide dignus per juramentum ſe purgat, aliàs ſecus, & cenſetur non idoneus enormiter peccans. 5.255.2.1
Infamatus tertiò monitus ſe non corrigens, vſque ad purgationem ab officio ſuſpenditur. 3.256.1.8
Infamatus, contra quem crimen probari non poteſt, debet ſe purgare juramento de veritate, compurgatores verò de credulitate. 3.257.1.1
Infamatus ſuſpendi poteſt propter magnitudinem criminis nedum ab officio, ſed etiam à beneficio, & augetur propter hoc numerus compurgatorum; interdum verò ex cauſa poſt purgationem præſtitam ſuſpenditur quis ad tempus, & deficiens in purgatione punitur vt conuictus. 3.259.1.1
Infamatus propter delicti grauitatem à beneficio quoque, nedum ab officio ſuſpendi poteſt. ibid.2
Infamatus de hæreſi tenetur ſe purgare. 3.159.2.9
Deficiens in purgatione, aut eam ſubire ſibi jure indictam recuſans, præſumptione admodum vrgenti conuincitur. ibid.10
Infamati, vel inimici quando fuerint illi qui ſunt eiuſdem ordinis, non admittuntur ad purgationem, ſed alii. 3.260.1.5
Infamia facti per teſtes ſingulares probatur. 1.502.1.45
Infamia facti an per Papam, vel Principem remoueri poſſit. 1.66.2.7
Infamia non incurritur ex leni injuria. ibid.8
Infamia debet præcedere inquiſitionem. 3.11.2.9
Infamia quænam ſit ſufficiens, & quis rumor frequens, arbitrio prudentis relinquitur. 3.12.2.6
Infamia eſt læſæ dignitatis ſtatus moribus, ac legibus improbatus. 5.256.1.2
Infamia ſola ſuſpendere poteſt à beneficio jam obtento. ibid.3
Infamiam juris licet Princeps remouere poſſit, non poteſt tamen remouere infamiam facti. 3.258.1.4
Infamis curam monaſterii poteſt gerere. 1.174.2.5
Infamis efficitur, qui duas ſimul habet vxores. 1.200.1.11
Infames conſueuerunt fugere loca notionis ſuæ. 1.364.1.5
Infames & notabiles qui, remiſſiuè. 1.507.1.4
Infames ad beneficia promoueri non poſſunt. 5.294.1.7
Infamis infamia juris priuatur beneficiis obtentis. ibid.
Infantes paruuli capaces ſunt Baptiſmi, ac gratiæ per eum recipiendæ. 2.418.2.3
Infantes infidelium, ac Judæorum, qui adhuc ad vſum rationis non peruenerunt, an poſſint inuitis parentibus baptizari, remiſſiuè. 2.419.init.
Infans in vtero matris exiſtens minimè poteſt baptizari, cùm ad illum aqua immitti non poſſit. 2.421.1.3
Infans quòd fuerit ſuffocatus à matrice quomodo cognoſci poſſit, remiſſiuè. 3.89.2.1.med.
Infans dicitur vſque ad ſeptimum annum excluſiuè. ibid.fin.
Infans propriè quis. ibid.
Infans, pupillus, & minor, an in delictis excuſentur, remiſſiuè. 3.96.2.4
Infans quinque annorum è manibus parentũ propter aſſiduas infantis blaſphemias à diabolo ereptus fuit. 3.163.2.6
Infantia quid. 5.89.2.fin.
Infantiæ proximus quis. 3.90.1.init.
Infantiæ proximus an in delictis excuſetur, oſtenditur. 3.163.1.2
Inferior vnus eſſe poteſt vnô reſpectu, & ſuperior altero. 1.140.1.4
Inferior ſuperis jura nequit tollere. 5.295.2.3
Inferior vti non poteſt clauſula, *ex certa ſcientia.* 1.739.1.9
Infidelium conjugum alter ſi venit ad fidem, altero remanente in infidelitatis errore, communis proles aſſignatur conuerſo. 2.302.1.1
Infideles conjuncti in gradu prohibito à lege Canonica poſt Baptiſmum non ſeparantur. 2.552.1.1
Infideles matrimonio conjuncti in primo gradu conſanguinitatis, ſi ad fidem conuertantur, ſeparandi non ſunt. 2.601.2.2
Infidelis ad fidem conuerſus non poteſt diuertere ab infideli ad fidem conuerſo, obiiciens ei fornicationem tempore infidelitatis. 2.605.2.19
Infidelis excommunicari non poteſt. 5.60.2.4
Infideles deprædans non incurrit excommunicationem Bullæ in Cœna Domini clauſula 3. 3.181.1.5

Index Rerum, & Verborum,

Vide *Iudæi*.

Infirmitas plerunque prodeſt. 1.146.2.4

Infirmitas quomodo, & quibus teſtibus ſit probanda, remiſſiuè. 1.152.2.8

Infirmitas non ſolùm ſua, ſed etiam ſuorum pariter excuſat. 1.313.1.4

Infirmi, & valetudinarii dicuntur ex conſilio Medicorum. 1.395.2.9

Infirmus quis dicatur, oſtenditur. 2.72.2.4

Infirmi quando tempore ieiunii petunt veſci carnibus, cùm vrgens neceſſitas exigit, debet concedi, vt euitetur in eis majus periculum. 2.429.1.1

Infirmum morbi periculo carentem an teneatur medicus admonere, vt confiteatur, oſtenditur. 3.283.1.4

Infirmi, ſeu valetudinarii ob clerici percoſſionem excommunicati poſſunt a ſuis Epiſcopis abſolui. 3.302.2.4

Ingenii bonitas ſupplet tempus in ſtudentibus. 1.334.1.4

Ingenua quæ dicatur, remiſſiuè. 1.102.1.18

Ingenuus eſt qui ſtatim cum naſcitur liber eſt. 1.190.1.3

Ingenuus ſi ducat ſeruam ignarus ſeruitutis, poteſt cognita ſeruitute reſilire, non autem ſerua. 2.137.1.4

Ingratitudine in probanda non defertur juramentum ſuppletorium. 1.470.2.14

Ingratitudinis cauſæ, propter quas poteſt pater exhæredare filium, quæ ſint remiſſiuè. 1.593.1.6

Ingratitudo dicitur ventus vrens, ſiccans fontem miſericordiæ, rorem pietatis, & fluenta gratiæ. 2.194.2.4

Ingratitudine remiſſa per patrem, adhuc filius remanet incapax juris ſuccedendi. 2.195.1.10

per *Ingreſſum* Religionis in ea infirmitate, qua quis decedit, ſubſtituto non fit præjudicium. 2.226.2.5

Inhabiles admittuntur quando veritas per alios probari non poteſt. 1.501.1.2

Inhibitioni contrauenire non dicitur qui ſuam continuat poſſeſſionem. 1.453.2.2

Inhoneſtas & meretricia vita, vel diffamatio in genere, per teſtes ſingulares probatur. 1.502.1.43

Inhoneſtas mulieris, ſeu illius mala fama probatur per teſtes vicinos. 1.369.1.5

Inimicitia potentiorum juſtam cauſam timoris & abſentiæ præbeat. 1.150.2.3

Inimicitia in aduocatione contracta non eſt conſideratione digna. 1.282.1.4

Inimicitia capitalis contrahitur ex retentione vxoris alienæ inter virum, & retinentem. 1.394.1.3

Inimicitia eſt iuſta cauſa non manendi in aliquo loco. ibid.7

Inimicitia capitalis oritur ex lite ſuper bonis. 1.433.1.5

Inimicitia capitalis, quando adeſt inter conjuges, vxor viro non eſt reſtituenda. 1.434.1.3

Inimicitia capitalis oritur ex injuria verbali. 1.388.2.2

Inimicitiis durantibus poteſt Epiſcopus licentiam concedere beneficiato, vt in alio viciniori, & tutiori loco manere poſſit. 2.31.2.8

Inimicitiæ ſi superueniant inter debitorem, & fidejuſſorem, poteſt fidejuſſor conuenire debitorem, vt eum liberet à fidejuſſione. 2.183.1.14

Inimicitia oritur inter teſtem & eum, contra quem depoſuit in cauſa criminali. 3.6.1.2

Inimicitia vt repellat teſtem à teſtimonio, debet eſſe capitalis. 3.11.2.6

Inimicitiæ quæ dicantur capitales, remiſſiuè. 3.36.2.7. & 3.301.2.3

Inimicos excommunicare poterit Epiſcopus ſi pertinaciter recuſauerint facere conciliationem. 1.297.1.3

Inimicus poſtea dicitur qui bona noſtra tollit. 1.412.2.4

Inimicus judex recuſari poteſt. 1.694.2.7

Inimicis accuſati cohabitantes ab accuſatione repelluntur. 3.4.2.5

Inimicus alicuius præſumitur conuerſans cum ejus inimico. ib.2

Inimici ab accuſando repelluntur, quamvis ſint reconciliati. ib.3

Niſi cauſa inimicitiæ jam diu ſit extincta. ibid.4.5

Inimicus præſumitur teſtis abſque citatione offerés ſe teſtimonio in cauſa criminali & tanquam ſuſpectus non probat. 3.6.1.3

Inimicus etiam à voluntaria exceptione repellitur. 3.7.2.1

Inimicus à teſtimonio repellitur. 3.8.1.4

Inimicus meus eſt qui cum meo inimico conuerſatur. 3.11.2.2

Inimici capitalis teſtimonium repellitur in cauſis priuilegiatis, & in criminibus exceptis. 3.36.1.2

Inimicus capitalis reconciliatus, & cum quo eſt ſecuta pax, teſtis eſſe poteſt. 3.16.1.8

Injuriam facere non videtur, qui vtitur jure ſuo. 1.112.1.2

Injuriarum actione non defertur juramentum ſuppletorium. 1.471.1.43

Injuria quando fertur clericis; vel rebus Eccleſiaſticis, ſi illa aliter probari non poteſt, laici qui interfuerunt, ſunt compellendi ad teſtificandum per cenſuras Eccleſiaſticas. 1.548.1.2

Injuria non præſumitur per jocum illata, & ideo qui hoc dicit probare tenetur. 1.562.2.4

Injuria non tam facto, quàm verbis irrogatur. 1.666.2.2

Injuria verbalis non tantum dicitur, quæ verbo tenus, ſed etiam quæ ſcribendo fit. ibid.3.& 3.265.1

Injurians tenetur actione injuriarum, etiam quod dicat verum, & etiam quod proueniat culpâ injuriam paſſi. 1.666.2.4

Injuria atrox quæ dicatur, arbitrio judicis relinquitur. 2.193.2.20

Injuriæ naſci non debent vnde jura naſcuntur. 3.10.2.2

Injuriam paſſus poteſt agere ad punitionem injuriæ principaliter, ciuiliter, vel criminaliter, & incidenter ad damna, & expenſas. 3.601.2

Injuria dicitur grauis illa, quæ multis adſtantibus, videntibus, & audientibus facta eſt. 3.168.1.4

Injuria non cenſetur remiſſa in foro fori per confeſſionem peccatorum. ibid.5

Injuria ſine dolo & animo injuriandi non committitur. ibid.

Injuriandi animus non præſumitur quando poteſt ſumi alia conjectura. 3.264.1.5

Injuria irrogatur ſi quis dicat alteri, tu mentiris. ibid.6

Injuria atrox quæ dicatur, remiſſiuè. ibid.7

Injuriarum actione tenetur qui inuito domino, & contra illius prohibitionem fundum ingreditur. 3.265.1.2

Injuriam clerico inferens poteſt puniri per judicem Eccleſiaſticum. 3.266.2.4

Injuriæ æſtimatio debet fieri per partem cum juramento, non ſine eo. ibid.5

Injuria facta officiali Regis videtur facta ipſi Regi. 3.273.2.2

Injuria in dubio præſumitur, non vt judici, ſed vt priuatæ perſonæ illata. ibid.5

Injuriam leuem Clerico inferens poteſt ab Epiſcopo abſolui. 3.297.2.5

Injuria facta clerico ſi per eum remittatur, non per hoc cenſetur remiſſa ea, quæ fuit facta Eccleſiæ. 3.299.1.2

Injuria facta clerico cenſetur etiam facta Epiſcopo, & Eccleſiæ. 3.304.1.10.fin.

Injuſtitia quælibet ſufficit pro cauſa reſtitutionis in integrum, etiamſi non ſit materia. 1.310.1.init.

Injuſtitiæ notorietas reddit ſententiam nullam. 1.653.1.4

Innocentia per vnicum teſtem probatur. 1.300.2.16

Innocentia rei per teſtes de credulitate probatur. 1.504.2.8

Innocentiæ in probatione admittuntur minus idonei. 1.529.2.22

Innocentius Papa III. quo tempore fuerit ad Summi Apoſt. apicem euectus, oſtenditur. 1.6.2.2

Innouatio facta appellatione pendente, non ſolum retractatur, atque reuocatur quoad poſſeſſionem, ſed etiam quoad fructus interim perceptos. 1.700.1.2

Tò *Innouare*, quid ſignificet, oſtenditur, & tripliciter opponitur contra textum in præſenti. 1.713.1.9

Innouatio ſolius chartæ, ſeu inſtrumenti, quod erat nimia vetuſtate conſumptum, nihil juris de nouo tribuit. ibid.11

Innouationem priuilegii, vel inſtrumenti poteſt pars aduerſa impedire. 3.229.1.2

Innouatio quando eſt facienda de priuilegio, ſeu inſtrumento amiſſo, tria neceſſariò per teſtes probanda ſunt, actus ſcilicet geſtus, amiſſum inſtrumentum, & ipſius tenor. 3.229.2.3

Innouatio priuilegiorum nouum jus non tribuit, ſed antiquum conſeruat. 3.230.2.1.2

Innouatio, ſeu confirmatio alia dicitur ex certa ſcientia, alia in forma communi. 3.231.1.3

Innouatio ſeu confirmatio in forma communi non reddit actum validum, ſed illum confirmat prout antea erat. ibid.5

Inobediens non dicitur qui jure concedit. 1.33.2.3

Inobedientia eſt vitium inclinans ad non implendum præceptũ, ſeu voluntatem ſuperioris præcipientis quà talis. 1.284.2.13

Inobedientiæ notam incurrit non obediens Apoſtolicis Canonibus. 1.287.1.1

Impia, & nefaria ſunt pacta illa, vt ſuſcepti liberi, ſi maſculi fuerint, patris ſectam hæreſim profiteantur, ſi fœminæ Catholicam matris Religionem teneant, & colant. 2.303.1.11

Inops dicitur qui ex operis, vel artificio debet victum quærere. 2.314.2.3

Inquilinus etiam inuitus ante tempus locationis finitum per locatorem expelli poteſt, ſi ſuperueniat neceſſitas vt locator in domo inhabitet. 2.139.1.21

Inquirere non poteſt ſuperior de aliis criminibus præter ea, de quibus teſtes depoſuerunt. 3.11.1.4

Inquiſitio formari non poteſt contra illum, qui per abſolutionem à judice liberatus fuit. 3.4.1.6

Inquiſitio non fit de veritate criminum, niſi prius conſtet de infamia, & tunc non inimici, vel perjuri, ſed idonei viri ad proſequendam inquiſitionem, & ad teſtimonium admittuntur. 3.11.1.1

Inquiſitionis via qui damnatur, non punitur pœna ordinaria, ſed mitiori, & ſic arbitraria. 3.12.2.4

Inquiſitio

Inquiſitio non præcedente fama nulla eſt, & inualida. 3.14.2.3

Inquiſitio fama non præcedente, ſi pars non opponat, valet. 3.15.2.13

Inquiſitio, quæ fit contra officiales, & ejus familiam, ac miniſtros in ſyndicatu, etiam fama non præcedente valet. ib.15

Inquiſitio contra regulares non debet fieri nulla præcedente infamia. ibid.17

Inquiſitor contra hæreticam prauitatem quam ætatem habere debeat, remiſſiuè. 1.254.1.4

Inquiſitores contra hæreticam prauitatem poſſunt procedere & punire contrahentem cum duabus. 2.605.1.13

Inquiſitores generales ſi non ſeruauerũt debitum inquiſitionis ordinem, prudenter & cautè ſe corrigere debent. 3.10.1.1

Inquiſitores hæreticæ prauitatis punire poſſunt Iudæos retinentes nutrices contra ſacrorum Canonum ſtatuta. 3.60.2.5

Inquiſitores ſacræ Fidei quomodo Eccleſiæ reconcilient, oſtenditur. 3.70.2.18

Inquiſitores, & alii judices Eccleſiaſtici tradentes reum ſæculari nullam incurrunt irregularitatem, etiamſi reus mortis pœna afficiatur. 3.76.2.5

Inquiſitores contra hæreticam prauitatem poſſunt procedere, & inquirere contra perſiſtentem in excommunicatione per annum. 3.77.2.12

Inſeruientes Eccleſiæ, ac deputati ejus ſeruitio ſunt exempti à juriſdictione ſæculari. 1.371.1.10

Inſignis dicitur à Couar. textus in præſenti. 1.619.2.2

Inſignibus alienis vtentes in crimen falſi incidunt. 3.227.2.23

Inſignibus Apoſt. dignitatis vti non poteſt, niſi Legatus de Latere. 3.445.2.19

Inſordeſcens in excommunicatione, ad effectum vt ſuſpectus habeatur de hæreſi, quæ requirantur, oſtenditur. 3.77.2.13.14

Inſordeſcens per annum in excommunicatione eſt ſuſpectus de hæreſi. 3.274.2.2

Inſordeſcentia in excommunicatione, vt contracta dicatur ad effectum priuationis beneficiorum, requiritur perſeuerantia cum animi pertinacia in contemptum Clauium. 1.173.1.5

Inſtallatio quid ſit, oſtenditur. 3.44.2.2

Inſtantia judicii ſecundùm canones per lapſum triennii non perit, ſed eſt perpetua. 1.366.1.2

Inſtantia non currit actori ſi reus ſubterfugiens cauſam trahat, ac differat. 1.366.1.6

Inſtantia proſequendæ appellationis non currit pendente nullitate ſentiæ, quando videlicet nullitas principaliter deducitur. 1.677.1.3

Inſtantia non datur in ſupremo Principis auditorio. 1.699.2.3

Inſtantia ſecundum jus Ciuile in cauſa Ciuili per triennium expirat. 3.232.1.7

Inſtitui quis non debet vltra facultates inuicla Eccleſiæ clericis. 2.78.1.1.

Inſtituendi in Eccleſiis non debent eſſe vnius nationis tantùm, ſed vndecunque exiſtant, dummodo idonei ſint. 2.78.2.1

Inſtituere qui poteſt, poteſt deſtituere. 2.337.1.6

Inſtituendi jus acquiri poteſt laico priuilegio Papæ, ſeu conſuetudine, aut præſcriptione temporis immemorialis, ſi fuerit per Papam approbata. 2.142.2.2

Inſtituere habens ſi fiat patronus, vel ex jure deuoluto debeat beneficium conferre, ounquid hæc vnico actu expediri poſſint, remiſſiuè. ibid.3

Inſtituere habens, ſi fiat patronos, vel ex jure deuoluto debeat beneficium conferre, an & quando vnico, vel duplici actu expedire teneatur, remiſſiuè. 2.372.2.2

Inſtituens per negligentiam indignum, perdit poteſtatem confirmandi primum ſucceſſorem, & debet ſuſpendi à perceptione fructuum proprii beneficii, donec viſum fuerit ſuperiori. 1.127.1.3

Inſtituens hæreticum hæredem ante mortem, in excommunicationem incidit. 3.67.1.2

Inſtitutio auctorizabilis ſine Epiſcopi conſenſu ex priuilegio, vel conſuetudine Archidiacono, vel alii Prælato inferiori an competere poſſit, oſtenditur. 1.205.2.3

Inſtitutio ad Epiſcopum pertinet in Eccleſiis, quæ ad religioſos pleno jure non pertinent. 2.68.2.4

Inſtitutio & deſtitutio beneficiatorum de jure communi pertinet ad Epiſcopum in ſua diœceſi. 2.79.2.3

Inſtitutio ad pias cauſas an poſſit liberè alterius voluntati committi. 2.215.1.3

Inſtitutio in Eccleſiis, quæ ad religioſorum præſentationem ſpectant, fieri non poteſt niſi præcedente ipſorum præſentatione. 1.212.2.35

Inſtitutus ſcienter in beneficio viuentis eſt deponendus, & ab Eccleſiaſtica communione depellendus. 2.811.1.2

Inſtitutus canonicè non dicitur, qui beneficium habet ex tranſlatione. 1.229.1.3

Inſtituti in Eccleſiis patronatis, per nouos patronos mutari nõ poſſunt, nec viciſſitudines Eccleſiarum per eos fieri. 2.349.1.2

Inſtitutus ad præſentationem ejus, qui tunc juſpatronatus Eccleſiæ poſſidebat, remoueri non debet, licèt illud jus ab eo poſtmodùm euincatur, ſecus ſi non poſſidebat, ſed tantùm credebatur eſſe patronus. 1.357.2.1

Inſtitutus, vel confirmatus à Papa in beneficio manuali, quod cõſueuit ad Abbatis nutum prouideri, ſi delictum priuatione dignum committat, tunc quantumcunque in perpetuum ſit collatum beneficiũ, poterit ab Abbate priuari illo. 1.730.2.35

Inſtrumentum probat euidenter. 1.17.2.3

Inſtrumentum eſt probatio probata. 1.51.2.3

Inſtrumenti vbi fit mentio in aliquo inſtrumento, non creditur niſi exhibeat primum, ſecus ſi ab eodem fuerit Tabellione conſcriptum. 5.63.1.2

Inſtrumenti probata traditione, cenſetur translatum verum mandatum. 1.250.1.2

Inſtrumenta, & alia jura partium, contraria tranſactione tolluntur. 1.302.1.1

Inſtrumentum producens in judicio tanquam procurator, præſumitur in eo procurator vt admittatur. 1.312.2.3

Inſtrumentum procuratorium ex remota regione allatum habens debitam, & publicam formam, præſumitur a Notario confectum, & fidem facit. ibid.4

Inſtrumentorum probatio euidens eſt, & manifeſta. 1.393.1.3

Inſtrumentum offerens dicitur incontinenti probare. 1.438.1.7

Inſtrumentum crediti reddens creditor præſumitur creditum remiſiſſe. 1.456.1.5

Inſtrumentum productum ex archiuio publico facit fidem. 1.47.2.12

Inſtrumenta propria contra ſe non tenetur reus in judicio conuictus actori petenti edere, niſi ſit ſauor Eccleſiæ. ibid.13

Inſtrumentum publicum, vel confeſſio partis quando adeſt de debito, non defertur juramentum ſuppletorium alteri habenti vnum teſtem de ſolutione. 1.470.2.37

Inſtrumentum etiam priuatum ſigillo authentico munitum fidem facit. 1.474.2.2

Inſtrumentum per teſtes an reprobari poſſit, oſtenditur. 1.475.2.10

Inſtrumentum dicitur euidentiſſima probatio. 1.483.1.16

Inſtrumentis publicis annus, menſis & dies apponendus, non tamen hora. 1.488.1.18

Inſtrumentis neceſſaria ſolemnitas eſt vt locus geſti contractus exprimatur. 1.489.2.37

Inſtrumentum produci poteſt poſt aperturam teſtium. 1.522.2.5

Inſtrumenta vſque ad concluſionem in cauſa produci poſſunt. 1.531.2.18

Inſtrumenta ſubtrahens aduerſario non perdit cauſam. 1.548.1.3

Inſtrumenti exemplum non ſolemniter ſumptum fidem non facit abſque originali. 1.550.2.2

Inſtrumenti exemplum non facit fidem. 1.551.1.6

Inſtrumentis publicis ſufficiunt duo teſtes. ibid.7

Inſtrumentum corruit ſi teſtes inſcripti deceſſerint, niſi ſigillum habeat authenticum, vel à notario ſit confectum. 1.551.2.8

Inſtrumenti productio ita debet coram judice fieri, vt non ſufficiat coram notario & teſtibus illud exhiberi. 1.554.2.2

Inſtrumentum publica manu non confectum habens ſigillum, cuius literæ non ſunt legibiles, vel ſcripturæ deletæ, vel enormem patitur fracturam, non probat. 1.554.2.1

Inſtrumentum corroſum in parte ſubſtantiali an probet, remiſſiuè. 1.555.2.14

Inſtrumenti appellatione non venit priuilegium. 1.556.1.22

Inſtrumenta, & ſcripturæ vſque ad concluſionem in cauſa produci poſſunt. 1.557.2.1.2

Inſtrumenta in judicio produci non poſſunt poſtquam fuerit in cauſa concluſum. Ibid.3

Inſtrumenti falſitas, vel quod deeſt inſtrumento, probari poteſt per teſtes. 1.518.1.2

Inſtrumenta publica, & aliæ ſcripturæ ſunt coram ipſomet judice producendæ, ad hoc vt fides eiſdem adhibeatur in judicio. 1.558.1.7

Inſtrumentum reddit ſuſpectum teſtis vnus ex numero neceſſario repugnans. 1.558.2.9

Inſtrumentum teſtibus reprobari poteſt, illis enim repugnantibus vices ſuas amittit. Ibid.11

Inſtrumentum etiamſi plures habeat inſcriptos teſtes, duobus tamen omni exceptione majoribus quoad ejus ſeriem etiam directè probari poteſt. ibid.12.

Inſtrumenta communia edi, non faciens judex parti hoc petenti licitè appellatur ab eo. 1.559.2.1

Inſtrumenta partis aduerſæ edi debent. ibid.4

Inſtrumentum vt habeat executionem paratam, debet continere cauſam debiti expreſſam, vel per relationem ad aliam. 1.560.2.4

Inſtrumentis exemplaribus fides adhibeuda eſt, quando ex ipſius tabellionis protocollo traduntur ſeruata juris forma. 1.564.2.7.

Index Rerum, & Verborum,

Inſtrumentum, vel ſcriptura ex archiuio publico prolata teſtimonium publicum habet. 1.628.2.3

Inſtrumenti totus tenor ſi refertur in alio, probat ac ſi verè eſſet ibi inſtrumentum. 1.738.2.4

Inſtrumentum euidenter probat, & non ſecus ac judicatum habet vim definitiuæ cauſæ, & dicitur probatio probata. 2.192.1.2

Inſtrumentum dicitur expreſsè probare non id ſolum, quod directè, ſed & quod indirectè ex eo colligitur. 2.187.1.6

Inſtrumenta dotalia de jure Canonico in matrimoniis neceſſaria non ſunt. 2.578.1.4

Inſtrumenta per notarium hæreticum confecta nullius ſunt momenti. 3.80.1.37

Inſtrumentum interlineatum, ſeu reſeruatum, ſi redigatur in publicam formam, debet notarius in tranſumpto mentionem facere de illis interlineamentis, ſeu raſuris, aliàs manet ſuſpectum. 3.153.2.7

Inſtrumenti deperditi tenor, & contenta in eo probari poſſunt per teſtes, qui illud perlegerunt, ſi deponunt de tenore, & quod erat ſine vitio. 3.229.1.1

Inſtrumentum, ſeu priuilegium ſi reformetur cum omnibus requiſitis, habet eoſdem effectus, quos haberet illud prius, quod amiſſum eſt. 3.230.1.7

Inſtrumentum raſuras habens in loco ſuſpecto non probat. 3.233.1.17

Inſtrumentum publicum, vel priuatum faciens mentionem de alio inſtrumento, non facit fidem, niſi producatur originale. 3.346.1.9

Inſtrumentum confirmans facit plenam fidem de inſtrumento narrato, etſi primum inſtrumentum originale non oſtendatur. ibid.10

Integra, vel non integra quando res dicatur, ac per conſequens perpetuata juriſdictio, oſtenditur. 1.247.2.2

Intellectus deducentes jura contra ſuam naturam, ad gratiam referendi ſunt. 1.165.2.5

Intellectus diuinatorius reiiciendus eſt. 2.585.2.3

To Intelligitur, denotat improprietatem. 1.564.1.4

Intentio in reſcriptis maximè attenditur. 1.37.2.5

Intentionis ſuæ fundamentum quilibet probare tenetur. ibid.6

Intentio attendi debet. 1.63.1.5

Intentio ſcribentis ſemper attendenda. 1.347.2.5

Intentio concedentis ſemper attendi debet. 2.70.2.2

Intentioni ſecundùm quam verba proferunt, vt ſtandum eſt in foro conſcientiæ. 2.448.1.3

Interdicti Eccleſiaſtici effectus omnes Summus Pontifex priuilegio ſuo in totū, vel ad tempus ſuſpendere poteſt. 1.70.2.3

Interdictum violans inpoſtulabilis eſt. 1.79.1.1

Interdicti non poſſunt eligere. 1.98.1.init.

Interdictum Vnde vi, non competit contra illum, qui non ſpoliauit, nec ſpoliari mandauit, nec ſpoliationem ratam habuit. 1.441.1.1

Interdictum Vnde vi, non datur niſi contra illum, qui deiecit. 1.442.1.8

Interdicto *vti poſſidetis*, quotieſcumque ambæ partes ſunt in poſſeſſione, & vtraque prætendit ſe poſſidere, illa obtinere debet, quæ prior poſſidet. 1.484.1.17

Interdicti ſententia non ſuſpenditur per appellationem ſequentem. 1.692.1.1

Interdictum ao, & quando Epiſcopus poſſit ſuſpendere, remiſſiuè. ibid.2.3

Interdictum ad tempus, vel ad certum effectum an Epiſcopi ſuſpendere poſſint, oſtenditur. 1.704.2.2.3.4.5.6

Interdictum ferens an illi ſubjiciatur, remiſſiuè. 2.102.1.2

Interdicti tempore prohibetur recitari horas canonicas ex officio publico. 2.474.2.6

Interdicti tempore ſanis, & morientibus conceditur Pœnitentiæ Sacramentum, cum duplici tamen limitatione. 2.475.1.8

Interdictum Eccleſiæ tribus modis fit, per legem, per judicem, per Parochum, & vnaquæque ſpecies declaratur. 2.566.1.2

Interdictum violans exercendo actum proprium ſui Ordinis, inhabilis eſt etiam ad requiſitum beneficium obtinendum. 3.197.1.6

Interdictum ſi non ſeruant ii propter quorum delictum fuit poſitum, alii nihilominus ſeruare tenentur, ſecus ſi illi non ſeruant in quorum fauorem latum fuit. 3.238.2.1

Interdictum generale locale quod dicatur, oſtenditur. 3.239.1.2

Interdictum vnius Parochiæ ciuitatis, in qua plures ſunt, an particulare dicatur, remiſſiuè. ibid.3

Interdictum quando non ſeruatur ab eo, cuius cauſa latum eſt, alii ex Papæ licentia ſeruare non tenentur. ibid.4

Interdicti generalis tempore Epiſcopi non prohibiri, qui non fecerunt culpabiliter interdicti clam celebrare poſſunt. 3.248.1.1

Interdicti tempore priuilegium habentes intereſſendi Diuinis, an teneantur audire Miſſam ſub peccato mortali in diebus feſtiuis, oſtenditur. 3.249.1.7

Interdicti tempore conceditur pœnitentia & viaticum morientibus. Clerici, qui ſeruarunt interdictum generale, poſſunt cum ſilentio in cœmeterio ſepeliri. In conuentualibus Eccleſiis clerici bini, vel terni poſſunt Horas ſubmiſſa voce dicere. 3.281.2.1

Interdicti tempore licitum eſt adminiſtrare Sacramentum Baptiſmi paruulis, & adultis. 3.324.1.6

Interdicti tempore licitum eſt ſingulis hebdomadis Miſſarum ſolemnia celebrare cauſa renouandi corpus Domini noſtri IESV CHRISTI pro infirmis, ſi tamen neceſſitas vrgeat, non ſemel, ſed pluries in hebdomada. 3.331.2.2

Interdictum generale dicitur quod fertur non ſolum in prouinciam, ſed etiam in villam, vel caſtrum. 2.339.1.1

Interdictum generale locale dicitur, quod ſub nomine collectiuo vniuerſitatis plurium locorum profertur. ibid.2

Interdictum ſpeciale locale eſt quando aliquis particularis locus interdicitur. ibid.3

Interdictum vnius parochiæ ciuitatis an ſit particulare, oſtenditur. ibid.4

Interdictum eſt cenſura Eccleſiaſtica prohibens vſum quorundam diuinorum, & Eccleſiaſticam ſepulturam, quæ talia ſunt. 3.341.1.3

Interdictum, & ceſſatio à diuinis differunt. ibid.4

Interdictus & excommunicatus celebrans, monitus non deſiſtens deponitur. 3.171.1.2

Vide *Excommunicatus*.

Intereſſe etiam propter minimum datur manutentio ad ſtatum. 1.445.1.2

Intereſſe in probando non defertur juramentum ſuppletorium. 1.470.2.25

Intereſſe lucri ceſſantis, & damni emergentis, remiſſiuè. 3.139.2.7

Interlineatura. Vide *Raſura*, *Cancellatio*.

Interlocutoria executioni demandata non poteſt reuocari. 1.715.1.28

Interpretatio pertinet ad eum, ad quem pertinet conſtitutio. 1.28.1.5

pro Interpretatione priuilegiorum an ad alium, quàm ad concedentem recurri poſſit, remiſſiuè. ibid.6

Interpretatio facienda eſt in depoſitionibus teſtium, vt inter illos contrarietas euitetur, & quantum fieri poteſt ad concordiam ſunt reducendi. 1.513.1.2

Interpretatio in omni diſpoſitione eſt facienda vt actus valeat potius, quàm pereat. 1.555.2.18

Interpretatio illa eſt facienda, qua ſcripturæ concilientur. ib.20

Interpretatio ſumenda eſt per quam excuſetur quis à periurio. 1.600.2.3

Interpretatio fugienda eſt per quam reſponſa Pontificum ad aliquam conſultationem, & jus ſpeciale reducuntur. 1.735.1.25

Interpretatio pleniſſima fit in donationibus, & ob hoc clauſula onerosa poſt multas donationes appoſita, proximam donationem tantùm reſpicit. 2.191.2.2

Interpretatio facienda eſt ſecundùm mentem diſponentis. 2.192.1.4

Interpretatio plenior in teſtamentis eſt adhibenda. ibid.7

Interpretatio in dubio fieri debet, vt excuſetur quis à periurio. 3.151.1.2

Vide *Declaratio*.

Interrogatus in ſcrutinio Epiſcopi an ordinandus ſit dignus, poteſt reſpondere illum dignum, ſi non nouit illum indignum. 1.166.1.1

Interrogatus legitimè tenetur ſub peccato mortali veritatem fateri etiam cum periculo vitæ. 3.11.1.3

Interruptio non datur in præſcriptione immemoriali. 1.624.2.12

Interruptio quibus modis fiat, oſtenditur. ibid.15

Interrumpens aliquem de precibus horariis jam cœptis animo, & voluntate continuandi reliquum illius precationis poſt finem ejus, quod interponitur, an ſatisfaciat præcepto Eccleſiæ, oſtenditur. 2.411.1.17

Inteſtatus decedens ſepelitur in ſepulchro majorum, vel vbi elegit ſepulturā, Parochialis tamen Eccleſia habebit Canonicā portionē ejus, quod reliquerit Eccleſiæ ſepulturæ. 1.124.2.1

Tò Intra, includit locum, vel ſua extrema. 1.142.2.5

Intruſus apparenter carens titulo poteſt renunciare beneficio detento propria auctoritate. 1.152.2.26

Intruſus ille dicitur, qui poſt electionem, ante tamen confirmationem adminiſtrat. 2.331.1.2

Intruſus in beneficium quis dicatur, oſtenditur. 2.53.2.2

Intruſus dicitur, qui ſpreta ſuperioris auctoritate beneficij poſſeſſionem inuadit. 2.84.1.4

Intruſus dicitur, qui habet titulum, & poſſeſſionem à non habente poteſtatem conferendi. 3.197.1.4

Intruſus quis, & quot modis dicatur, oſtenditur. 3.187.1.2

Tà In tua diœceſi, & de tua diœceſi, in quo differant, oſtenditur. 1.279.2.3

Inueſti

Inveſtitura an transferat poſſeſſionem, remiſſiuè. 5.69.1.7
Inuaſores rerum ſacratum, quæ in dominio ſunt Eccleſiæ, ſiue ſint mobiles, ſiue immobiles, ſacrilegi ſunt. 3.308.1.4
Inuentor rei alienæ an eam teneatur gratis domino reſtituere, oſtenditur. 3.531.2.8
Inuentus ille dicitur in delicto, contra quem maleficium probatur. 3.77.1.9.
Inueſtitura verbali per annulum, vel birretum, vel aliud ſignum non transfertur poſſeſſio. 5.78.5.3
Τὸ *Inueſtitura*, quid ſign ficet, oſtenditur. 2.83.2.4
Inueſtituræ tenor in feudis inſpicitur. 3.230.2.8
Inuitus poteſt quis de vna Eccleſia ad aliam transferri. 2.18.2.3
Inundatio fluminum rariùs contingens inter caſus fortuitos numeratur. 2.138.1.11
Ioachim Abbas non fuit damnatus, ſed tantùm ejus libellus, & fuit prophetiæ donu præditus. 1.8 1.2.2
Ioannem Euangeliſtam an Chriſtus Dominus à nuptiis ad caſtitatis profeſſionem vocauerit, oſtenditur. 2.288.1.4
Τὰ *Ipſo jure* pœnam irrogant abſque aliqua priuationis ſententia. 2.691.1.9
Iracundia calor, quo contractus infringuntur, talis eſſe debet vt ab ira conſenſus penitus alteretur. 2.199.1.1. & 3.89.1.4
Iracundiæ calore non dicitur facere qui id facit quod homines integri judicii facere ſolent. 2.199.2.4
Iracundia in delictis non excuſat à pœna, niſi ſit maxima, & juſta. 3.88.2.2
Irregularis beneficii incapax eſt. 1.104.1.6
Irregularis quando ſis exercens artem Medicinæ, vel Chirurgiæ, remiſſivè. 5.571.5.4
Irregularis non efficitur ille, cui de conſilio Medicorum propter infirmitatem amputata ſunt virilia. 1.197.1.2
Irregularis efficitur clericus in Sacris conſtitutus, qui viduam cognitam è priori marito in vxorem duxit, & cum ea conſummat. 1.502.5.2
Irregularis non eſt qui baptizat filios infidelium, vel expoſitos ſine vllo ſigno perhibente de ipſorum baptiſmo. 2.418.1.6
Irregularis non eſt Aduocatus vel judex judicans, aut conſulens in cauſa criminali, niſi mors ſequatur. 2.456.2.5
Irregularis efficitur, qui rebaptizanti miniſtrat Acolyti, Diaconi vel Subdiaconi officio fungens. 3.86.2.8
Irregularis non efficitur, qui caſu in ludo publicè permiſſo ſocium interfecit. 3.101.2.2
Irregularis efficitur is ex cuius opera illicita homicidium ſequitur. 3.102.1.1
Irregularis an ſit clericus cenſendus, qui ad neceſſariam rerum defenſionem raptorem occiderit, oſtenditur. ibid.2
Irregularis eſt clericus, qui potuit mortem fugiendo vitare, & omiſſa fuga inuaſorem occidit. 3.102.2.3
An autem liceat ad honorem tuendum incurſorem poſt impactam alapam, fuſtem, vel vulnus fugientem inſequi, & occidere, oſtenditur. ibid.med.
Irregularis an quis cenſendus ſit in dubio facti homicidii, vel juris, oſtenditur. 3.103.2.2
Irregularem ſe gerere non tenetur, qui dubitat, an aliquem mutilauerit, ſi facta diligenti inquiſitione adhuc dubitat. 3.504.1.4
Irregularis cenſendus eſt ille, qui fœminæ grauidæ præbuit pharmacum ad abortiendum fœtum, ſed dubitat an fœtus eſſet animatus. ibid.5
Irregularem ſe gerere tenetur, qui conſulit homicidium, quando dubitat vtrum ſuo conſilio operatum ſit. ibid.6
Irregularis habendus non eſt qui ſedens equo, quando equus fractis habenis puerum in via exiſtentem conculcauit, & interfecit, quod ibi multipliciter declaratur. 3.104.2.1.2
Irregularis non ſit clericus incedens in equo feroci cum habenis malè cohibentibus illum, ſi curſu conculcauerit hominem, & occiderit. 3.105.2.1.2
Irregularis non ſit Minorita, ſi contra regulam equitaret mula manſueta, aut infirmus contra medici præceptum, & caſu aliquem occiderit. 3.106.1.3
Irregulares ſe gerere debent omnes qui percuſſerunt, etiamſi non conſtet ex quo vulnere percuſſus obierit. 3.107.2.9
Irregulares ſe gerere debent omnes dubitantes, an à ſe lethale vulnus fuiſſet inflictum. ibid.10
Irregularis eſt monachus, qui omni adhibita diligentia aperuit apoſtema in gutture mulieris, quæ poſtea mortua eſt. 2.109.1.2
Irregularis præſumitur ille, qui fuit moralis cauſa abortus cum peccato mortali, ſi fœtus erat animatus. 3.109.2.5
Irregularis non eſt, qui dum pulſat campanas caſu homicidii cauſam dedit. 3.111.5.2
Irregularis eſt qui proiicit lapidem in Titium, ſi lapis Titio illum declinante concidit in Caium, illumque occidit. ibid.3
Irregularis an ſit qui campanis dat ſignum, quo aliquis ſuſpendendus eſt, oſtenditur. 3.111.2.4
Irregularis eſt ille, qui reficiendo tectum non mouens, vel ſignum de more ponens, proiicit tegulam, ex qua occiditur viator. 3.112.2.2
Irregularis eſt clericus non ſolùm ſi ipſe interficit per ſe, ſed etiam ſi pugil ab eo datus aduerſarium occidit. 3.115.5.1
Irregularis ſit clericus exercendo Ordinem, quem non habet, dummodo ſcienter, & ſeriò, & ex officio miniſtret. 3.181.1.4
Irregularis non ſit qui in genere interrogatus, in genere aperit jus in cauſa ſanguinis. 3.193.2.5
Irregularis ſit parens, qui infantem lecto poſitum oppreſſit. 3.278.1.4
Irregularitas ſublata per Religionis ingreſſum an reuiuiſcat profeſſione annullata per Superiorem. 1.182.1.9
Irregularitatem non incurrit, qui habet oculum altero majorem. 1.195.2.6
Irregularitatem inducit vitium corporis impediens executionem Ordinis, & inducens deformitatem inſignem. 1.198.1.4
Irregularitas quando naſcitur ex adulterio publico vel ex aliis minoribus peccatis publicis inducentibus infamiam, in ea diſpenſare poteſt Epiſcopus. 1.354.5.13
Irregularitas quæ per profeſſionem deleatur, oſtenditur. 1.364.2.6
Irregularitas per teſtes ſingulares probatur. 1.503.2.62
Irregularitas per ſolam pœnitentiam nunquam tollitur. 2.522.1.5
Irregularitas illa, quæ eſt ex proprio delicto ſuſcepta, per profeſſionem non tollitur. 3.87.1.11
Irregularitas incurritur ab eo qui homicidio auxilium præſtat, etiam non cooperatiuum. 3.97.2.14
Irregularitatem non incurrit qui videns aliquem vulnerari, & occidi, valens homicidium impedire non impediuit. 3.98.1.fin.
Irregularitas non incurritur ab eo qui poſt conſilium datum ad homicidium, antequam illud ſequatur, conſilium reuocat. 3.100.1.med.
Irregularitatem incurrit ille, qui armatus cum aliis exiuit ad occidendum, ſi poſteà aliquis occiſus fuit, etiamſi ille nihil commiſiſſet. ibid.36
Irregularitas contracta ex dubio facti homicidii, priuat ſuſceptione Ordinum, non verò beneficiis, & aliis ſimilibus. 3.103.2.3
Irregularitas etiamſi publica, quando naſcitur ex homicidio caſuali, poteſt Epiſcopus in vtroque foro diſpenſare ad Ordines minores. 3.104.1.8
Irregularitatem non incurrit clericus, qui cùm fœnum de curru deponeret, & proſpiciendo priùs, ne quē offenderet, proiecit in terram perticam, qua fœnum continebatur in curru, caſuque puerum oppreſſit, qui inde mortuus eſt. 3.105.1.2
Irregularitatem contrahit ille, qui dedit cauſam rixæ, & ejus amici, famuli, vel conſanguinei, alterum cum eo contendentem, vel pugnantem occiderunt præter ejus voluntatem. 3.106.2.2
Irregularitatem incurrit ille, qui præſens fuit tractatui habito ſuper occidendo ejus inimicum ab ejus ſeruis, vel conſanguineis, & tamen tacuit. ibid.3
Irregularitatem non incurrit ille, qui ludendo lapidem in alium proiecit animo eum deterrendi, ille verò alius fugiendo lapide alium impegit, in capiteque fuit vulneratus, & medici imperitia mortuus. 3.150.2.1.2
Irregularitatem effugiunt pueri, qui ſeipſos perterrefaciunt, probabiliter ignorantes mortem, ſi inde ſequutaſit. 3.111.1.4
Irregularitatem non incurrit dans in bello juſto ante conflictum haſtam ſiue enſem, ſiue aliud genus armorum militi pugnanti. 3.115.2.3
Irregularitatis pœnam præſcriptam contra Clericos majoribus, vel minoribus Ordinibus inſignitos, qui excommunicati, vel ſuſpenſi diuina celebrauerint, incurrunt etiam illi, qui auctores ſunt, vt alius ipſis præſentibus Diuina faciat. 3.172.1.init.
Irregularitatis pœna jure eſt ſtatuta, ſi Clerici, vel Interdicti celebrent in loco interdicto ſcienter, vel actum ſui Ordinis proprium exerceant. 3.176.2.init.
Τὸ *Irritum* eſt expreſſiva nullitatis ipſo jure. 1.46.5.3
Τὰ *Irrita* ſimpliciter latam ſententiam declarat. 1.131.2.4
Τὸ *Irritum*, quid ſignificet, oſtenditur. 1.446.1.15
Iteratio ejuſdem criminis ex interuallo nouum delictum eſt. 3.167.2.2
Itineris arreptio ad Sedem Apoſt. habet vim appellationis, ſi ſeruentur ea, quæ ſeruari debent in appellatione. 1.700.1.1
Itineris arreptio, quæ ſit ad Papam ante cœptam cauſam, ſuſpendit juriſdictionem inferioris. 1.756.1.2
Iudæus, vel Maurus teſtis eſſe non poteſt in cauſis Chriſtianorum. 1.517.1.2
Iudæi teſtes in cauſis Chriſtianorum coadiuuantur ab aliis integris teſtibus Chriſtianis, præſertim in materia difficilis probationis. 5.517.1.3
Iudæus poteſt eſſe teſtis contra Chriſtianum, vbi agitur de eo

conuincen

Digitized by Google

Index Rerum, & Verborum,

conuincendo reuerſum eſſe ad Infidelitatem. 1.517.2.1
Iudæus poteſt eſſe teſtis contra Chriſtianum interueniente partium conſenſu. ibid.6
Iudæi de terris, quas colunt, tenentur decimas ſoluere. 2.247.1.2
Iudæi decimas perſonales non ſoluunt. ibid.4
Iudæi habent in filios jus patriæ poteſtatis. 2.302.1.4
Iudæi, & infideles gaudent Eccleſiaſtica immunitate. 2.449.2.50
Iudæi, & infideles licitè contrahunt in gradibus per leges Canonicas prohibitis. 2.604.1.7
Iudæus effectus Chriſtianus in foro conſcientiæ ab omnibus præteritis peccatis & criminibus abſolutus cenſetur. 2.606.1.23
Iudæi an vtantur noſtris legibus, remiſſiuè. 2.607.2.3
Iudæi ſeruos Chriſtianos habere non poſſunt. 3.53.1.3
Iudæus Chriſtianum in ſeruum habere non poteſt, in adſcriptitium verò poteſt. 3.55.2.1
Iudæus poteſt habere adſcriptitium Chriſtianum in conſequentiam ruris, quod poſſidet. ibid.2
Iudæis non permittitur in dominiis Principium Chriſtianorum nouas ſynagogas extruere, ſed tantùm antiquas retinere. 3.54.1.1.2
Iudæos ſi habeat cauſam cum Chriſtiano, judicanda eſt ſecundùm æquitatem, ſed diſtingue vt ibi. 3.54.1.4
Iudæis non licet in die Veneris ſancta tenere oſtia, vel feneſtras apertas. 3.54.2.1.2
Iudæorum ritus quando tendunt in opprobrium Chriſtianæ fidei non ſunt ferendi Iudæi in talibus ritibus. ibid.3
Iudæi filius veniendo ad Catholicam fidem patris poteſtatem exit. 3.55.1.3
Iudæi filius veniens ad fidem Catholicam non poteſt prætexto ingratitudinis à parente exhæredari, imò poteſt alimenta petere, & dotem. ibid.4
Iudæi etiã per Chriſtianos poſſunt habere bona ſtabilia. ibid.5
Iudæi filius baptizatus retinet jura ſucceſſionis erga parentes, & reliquos. ibid.6
Iudæus retinet jura ſucceſſionis in bonis parentis ad fidem conuerſi. 3.55.2.7
Iudæi in balneum ingredi non licet, nec ad ejus nuptias, ludos, & choreas. ibid.8
Iudæus an inter Chriſtianos poſſit eſſe Notarius, Doctor, Aduocatus, vel arbiter. ibid.11
Iudæi à Chriſtianis hæredes inſtitui non poſſunt. ibid.12.
Iudæi Synagogas de novo erigere non poſſunt, ſed tantùm collapſas, & ruinam minantes reſtaurare. 3.77.1.1.2
Iudæorum communio, & familiaritas nobis eſt interdicta. 3.57.2.1.
Iudæi inuiti non ſunt baptizandi, nec ad hoc cogendi, nec ſine judicio puniendi, aut rebus ſuis ſpoliandi, vel in ſuis feſtiuitatibus moleſtandi, nec ipſorum cœmeteria violanda, aut eorum corpora exhumanda. 3.58.1.2.
Iudæi ad fidem, ſeu Baptiſmum compellendi non ſunt. ibid.2.
Iudæorum, & infidelium infantes, qui adhuc ad vſum rationis non peruenerunt, non poſſunt inuitis parentibus baptizari. ibid.5
Iudæos expellere non poſſunt Principes Chriſtiani ex ſuo territorio ſine juſta cauſa. 3.58.1.4
Iudæi ex Roma, Hiſpania, Francia, & aliis regnis olim ejecti fuerunt. ibid.5
Iudæi nutrices, vel inſeruientes Chriſtianos habere non debent, & contrafacientibus inter dicitur Chriſtianorum commercium. 3.60.1.1
Iudæi eam retributionem Chriſtianis impendunt, quamvis in pera. ibid.4
Iudæus, qui percuſſerit clericum, temporaliter punitur, & ſi de facto puniri non poteſt, interdicitur illi Chriſtianorum commercium. 3.60 2.1
Iudæi, & Sarraceni vtriuſque ſexus debent in terris Chriſtianorum vti habitu, per quem à Chriſtianis diſcernantur, & in die Paſſionis Domini non debent in publicum progredi, nec in contumeliam Creatoris proſilire. 6.61.1.1
Iudæi debent à Chriſtianis qualitate habitus diſcerni. ibid.2
Iudæi in diebus lamentationis, & Dominicæ paſſionis in publicum prodire non debent. 3.61.2.4
Iudæorum illuſiones, & opprobria in ſpretum Fidei ſunt maximè damnata. ibid.6
Iudæus carnaliter cognoſcens Chriſtianam, qua pœna ſit puniendus, oſtenditur. ibid.7
Iudæum, vel Paganum publicis officiis præponens, per Concilium Prouinciale corripitur, & præpoſito denegatur Chriſtianorum commercium donec depoſuerit officium, & in vſus Chriſtianorum pauperum reſtituat inde quæſita ſecundùm Epiſcopi prouidentiam. 3.62.1.1
Iudæi ſunt incapaces cuiuſcunque juriſdictionis, & poteſtatis inter Chriſtianos. ibid.2
Iudæo, vel infideli inter Chriſtianos officium publicum committens debet nedum puniri, ſed dicitur ſacrilegium committere. ibid.
Iudæi, vel pagani publicis officiis præficiendi non ſunt, & ſi eis Regalia jura vendantur, ad ea colligenda præficiendus eſt Chriſtianus non ſuſpectus. 3.62.2.1
Iudæus eſt prorſus incapax cuiuſcunque juriſdictionis, & poteſtatis, tam ordinariæ, quàm delegatæ inter Chriſtianos. ibidem 2
Iudæi repelluntur ab oneribus, & honoribus publicis. 3.63.1.3
Iudæo non licet emere, vel in ſuo ſeruitio tenere hominem baptizatum, vel baptizari volentem. 2.62.2.1
Iudæi per ſubtractionem communionis Chriſtianorum, & per Principes ſæculares cogendi ſunt ad vſuras reſtituendas. 3.142.2.1
Iudæis vſuras exercere non licet. ibid.2
Iudæus poteſt puniri per indirectum pœnis Eccleſiæ, ſi fœnus exerceat. 3.143.1.6
Iudæi ligantur ſtatutis locorum, quæ habitant. 3.143.2.7
Iudæi etiam compellendi ſunt ad reſtituendas vſuras extortas à Chriſtianis, & ad ſoluendas decimas, vel oblationes de eorum poſſeſſionibus. 3.148.2.2
Iudæus poteſt puniri per indirectum pœnis Eccleſiaſticis, ſi fœnus exerceat. 3.149.1.3
Vide *Vſura*.
Iudex non ad libitum, ſed ſecundùm communem & magis receptam Doctorum opinionem tenetur judicare. 1.11.1.7
Iudex judicando contra ſtylum facit litem ſuam. 1.27.1.5
Iudices delegati generali nomine executores appellantur. 1.41.1.3
Iudices executores non impediti ex vi clauſulæ, de qua ibi, vt poſſint procedere ſine collega impedito, non ſufficit exiſtere impedimentum à parte rei. 1.41.1.4
Iudex ſiue ſit excommunicatus à principio, ſiue medio tempore, ſemper actus per ipſum factus eſt nullus. 1.41.1.5
Iudex poteſt eſſe imperitus, dummodo requirat Aſſeſſores. ib.7
Iudices delegati cognoſcunt vtrùm ſua ſit juriſdictio, & pronuntiant ſuper exceptionibus ſui fori declinatoriis. 1.41.2.2
Iudicis arbitrio relinquitur qui debeant dici majores, quique minores. 1.43.1.14
Iudex cognoſcit an ſua ſit juriſdictio quando eſt diſceptatio juriſdictionis inter ipſas partes. 1.49.1.17
Iudex debet eſſe pronior ad abſolvendum, quàm ad condemnandum. 1.52.1.4
Iudex poſtquam definitiuè pronuntiauit, auditur in cauſa appellationis nullitatis, ſeu retractationis ſententiæ, ita vt aſſiſtere, & ſe pro illius defenſione opponere poſſit. 1.53.2.3
Iudex poteſt cognoſcere, & videre vtrùm ſibi competat juriſdictio, etiam quando pars ei aliquid opponit, quod concludat illum omnino carere juriſdictione in ea cauſa. 1.60 1.4
Iudex qui non eſt, virtute reſcripti condemnat in expenſis. 1.66.1 9
Iudex tenetur condemnare victum victori in expenſis, ſi petitæ fuerint. ibid.9
Iudex virtute clauſulæ, *jus, & juſtitiam adminiſtrare*, poteſt condemnare victum in expenſis, parte non petente. ibid.11
Iudex, qui omiſit condemnationem expenſarum caſu quo teneretur reum in illis condemnare, non videtur eum ab illis abſoluere. ibid.12
Iudex Eccleſiaſt. Inquirere tenetur de qualitate, & idoneitate perſonæ eligendæ. 1.100.2.6
Iudex ſemper præſumitur judicaſſe prout de jure. 1.105.1.7
Iudex, qui judicauit in prima inſtantia, dicitur ſuſpectus in cauſa appellationis. 1.107.2.22
Iudex qui in prima inſtantia fuit, non poteſt eſſe Aduocatus in ſecunda. ibid.23
Iudicis mandatum & ſententia juſta præſumitur. 1.49.1 .2
Iudex præſumitur judicaſſe prout de jure debebat. ibid.9
Iudex ſi promittat impunitatem delinquenti ſi veritatem confiteatur, an ea patefacta teneatur illum punire, remiſſiuè. 2.149.2.4
Iudex quod temporis ſpatium expectare debeat excommunicatum lapſo anno, antequam ad declaratoriam, vel priuationem beneficiorum procedat, oſtenditur. 1.171.2.4
Iudicis arbitrio relinquitur, quod dicatur modicum vitium. 1.195.2.7
Iudex Eccleſiaſticus vbicunque eſt negligens in adminiſtratione rerum Eccleſiæ, deponendus eſt. 1.203.1.4
Iudex ſæcularis verè definitur vt ſit is, cui ſine Magiſtratu, officiove, aut non habita ratione ad illam, juriſdictio mandata eſt. 1.223.1.11
Iudex qui alternatiuè duas pœnas imponere poteſt, mitiorem eligere tenetur. 1.227.2.14
Iudices quando ſunt duo, vel plures in aliqua cauſa deputati, vnus non poteſt ſine alio procedere, nec aliquid facere, quod de jure ſit validum. 1.239.2.2
Iudices delegati, ſi plures ſint, vnus ſine alio judicare non poteſt. ibid.3

Iudex

Iudex qui ſe vult excuſare, debet iſtam excuſationem exponere. 1.239.2.5

Iudices vbi plures dati ſunt cum clauſula, quod ſi non omnes, &c. valebit ſententia lata per duos judices de conſenſu partium. ibid.6

Iudex termini quando diem certum præfinivit, non tamen horam, citatus tenetur comparere ea hora, in qua pro tribunali ſedere, & jus reddere ſolet. 1.241.2.3

Iudex matutino, veſpere, & meridie judicare poteſt. 1.242.1.7

Iudex ſuſpectus recuſari non poteſt ab eo, qui licèt illum non impetrauerit, nec de ejus conſenſu fuerit electus, habita tamen notitia de cauſa ſuſpicionis, conſentit in illius juriſdictionem. 1.245.2.5

Iudicem impetrans non poteſt illum allegare ſuſpectum. ib.6

Poteſt tamen ſi cauſa ſuſpicionis ſuperueniret poſt impetrationem. 1.243.1.init.

Iudex debet judicare ſecundùm allegata, & probata, etiam contra propriam conſcientiam, niſi ſupremus judex Superiorem non recognoſcens. 1.146.2.17

Iudici malè exequenti violenter reſiſti poteſt. 1.247.2.4

Iudices ſi plures dati ſunt ſimpliciter, tunc vno ſuſpecto omnes redduntur ſuſpecti. 1.254.1.2

Iudex dari non poteſt ab alio, quàm à Principe minor.18 annorum, etiamſi partes conſentiant. ibid.6

Iudex poteſt pœnam minuere ob amicitiam, quam cum perſona delinquentis habuit. 1.258.2.2

Iudex ex mera officii ſui neceſſitate poteſt procedere ad crimina corrigenda. 1.246.2.6

Iudices Ordinarii Eccleſiaſtici invocare poſſunt auxilium brachii ſæcularis. ibid.7

Iudex debet judicare ſecundùm allegata, & probata. 1.265.1.9

Iudex quando eſt ordinarius jure quodã ſpeciali, ſi negligens fuerit, ſua juriſdictio ad ſuperiorem devolvitur. 1.275.1.3

Iudex Eccleſiaſticus & ſæcularis mutuo ſibi præſtare tenentur auxilium in exequendis mandatis, & ſententiis. ibid.6

Iudex Eccleſiaſticus zelo correctionis, & punitionis aliquando, vel ſtatuto, vel ſententia quædam delicta punire poteſt pecuniaria pœna, vbi ea magis timetur. 1.276.1.15

Iudex dicitur quaſi jus dicens populo, ſicut & judicare quaſi jus dicere. 1.280.2.2

Iudex in jure generale nomen eſt, comprehendens omnes, & ſolos illos, qui publica judicandi, & cognoſcendi auctoritate funguntur. 1.281.1.4

Iudices propriè illi ſoli erunt, qui publica auctoritate fuerint conſtituti, non qui priuatorum conſenſu electi. ibid.6

Iudices alii ſunt, qui juriſdictionem habent, alii qui notionem. 1.281.2.8

Iudices quidam ſunt qui juriſdictionem habent ſuo jure, quidam qui alieno beneficio, ſeu commiſſione. ibid.9

Iudex etiam delegatus poteſt dare Aduocatum etiam de ſuis domeſticis parti, quæ illum habere non poteſt. 1.282.1.1

Iudex poteſt ſupplere de jure quæ deſunt Aduocatis. 1.282.2.3

Iudex poteſt condemnare partem in fructibus, intereſſe, & expenſis, licèt non petantur, ſaltem ex clauſ. *Ius, & Iuſtitiam*, &c. ibid.4

Iudex non judicat ſuper non petitis. ibid.5

Iudex inferior poteſt differre executionem ſententiæ Principis, qua condemnauit aliquem iracundia motus, aut ob vindictam, non ſeruato juris ordine. 1.286.1.13

Iudex debet ſtudioſè agere vt promiſſa adimpleantur. 1.299.2.1

Iudex poteſt, & debet ſe interponere pro tranſactione inter partes facienda, prætetquam in caſibus in quibus jura hoc non admittunt, vt ſuper matrimonio. 1.308.2.1

[Iu]dex an & quando ſalua conſcientia poſſit partes litigantes reducere ad concordiam, remiſſiuè. ibid.3

Iudex poteſt pœnam minuere ex bono, & æquo, vbi cauſa aliqua id ſuadeat. 1.309.1.6

Iudex ſæcularis ſolus eſt competens ad pœnam ſanguinis imponendam pro adulterio, quoad alias verò pœnas crimen adulterii eſt mixti fori. 1.315.1.2

Iudex Eccleſiaſticus ſolus eſt competens ad cognoſcendum de adulterio, vt ratione illius diuortium celebretur. 1.315.2.4

Iudex contra ipſum actum poteſt teſtificari. 1.342.2.7

Iudex Eccleſiaſticus in ſpiritualibus annexis competens eſt. 1.352.2.3

Iudex debet prouidere vt litigantes ſeruent ſolemnitatem juris. 1.358.1.1

Iudex Eccleſiaſticus poteſt per viam denuntiationis Euangelicæ, ſeu judicialis procedere contra quemlibet peccatorem etiam laicum, maximè ratione periurii, vel pacis fractæ. 1.363.1.1

Iudex ſimilem cauſam, vel plenè conſimilem habens, eſt ſuſpectus, & à judicando remouetur. 1.363.2.5

Iudices ſi de principali, & exceptionibus præjudicialibus ſimul cognoſcunt, vel ſuper principali, lite non conteſtata, teſtes recipiunt, licitè ab eis appellatur. 1.365.2.1

Iudices tripliciter poſſunt conſiderari, alii dicuntur competentes ſimpliciter, alii incompetentes, prorogabiles tamen, alii tandem incompetentes, & improrogabiles. & declarantur ſingulæ ſpecies. 1.369.1.11.& ſeqq.

Iudex ſæcularis ſi clericum per ſe diſtringit, vel condemnat, excommunicari debet. 1.370.2.1

Iudices ſæculares perſonas Eccleſiaſticas condemnare, vel judicare non debent. ibid.2

Iudex qui negligit facere juſtitiam, litem facit ſuam. 1.375.1.5

Iudex Eccleſiaſticus judicare poteſt laicos tam ciuiliter, quàm criminaliter, vbi habet dominium temporale. 1.376.1.2

Iudex ſæcularis quando eſt negligens in faciendo juſtitiam, Eccleſia tunc etiam contra laicos cognoſcit. 1.377.1.2

Iudex Eccleſiaſticus poteſt cognoſcere de cauſis viduarum, & aliarum miſerabilium perſonarum laicarum, quando juſtitiam coram ſæculari conſequi non valent. 1.377.2.4

Iudex Eccleſiaſticus poteſt ſe immiſcere ſæculari juriſdictioni ratione connexitatis. ibid.7

Iudici Eccleſiaſtico permittitur laicos compellere de Injuriis, & damnis Eccleſiæ illatis ſatisfacere. 1.382.1.4

Iudex etiam delegatus compellit actorem ad reſpondendum reo in cauſa reconuentionis, & vtramque cauſam ordine ſucceſſiuo ſimul audiet, & vna ſententia terminabit. 1.389.2.1

Iudex vnius ex litigantibus commenſalis recuſari poteſt. 1.394.1.4

Iudex conciuis vnius ex litigantibus, an & quando vt ſuſpectus recuſari poſſit, remiſſiuè. ibid.5

Iudex Eccleſiaſticus non debet facultatem concedere mulieri, vt ſecundo nubat viro, niſi veroſimiliter præſumatur de morte prioris. 1.396.2.17

Iudex ob cauſam pœnas à jure ſtatutas minuere, & remittere poteſt. 1.397.2.29

Iudex in ſcriptis citare debet. 1.402.2.2

Iudex non poteſt prorogare terminum legalem certum. 1.402.2.9

Iudici Eccleſiaſtico non permittitur de damnis, & eo quod intereſt pronunciare, quando alterius ſponſi culpâ matrimonium non initur. 1.414.1.3

Iudex datus vt de proprietate cognoſcat, aliquid de poſſeſſione pronuntiare non poteſt, quod multis modis declaratur. 1.422.1.2

Iudex electus de partium conſenſu recuſari poteſt, vel ab vna illarum, ſi noua recuſandi cauſa ſuperueniſſet. 1.428.1.2

Iudex poſt concluſum in cauſa vſque ad ſententiam poteſt interrogare partes ad clarificanda dubia. 1.428.1.5

Iudex Eccleſiaſticus poteſt cenſuris compellere conjuges ad cohabitandum. 1.439.1.15

Iudex propter contumaciam rei poteſt rem petitam ſequeſtrare, & ipſum contumacem in expenſis condemnare. 1.447.1.1

Iudex arbitrari poteſt intra quem terminum reus comparere debet ad præſtandam cautionem, & expenſas. 1.453.2.4

Iudex ex officio poteſt juramentum & ſupplementum probationis deferre quandocunque ſibi videbitur, etiam parte non petente. 1.469.2.10

Iudex non debet petitionem, vel exceptionem rejicere ob præſumptam malitiam partis petentis, vel opponentis. 1.482.1.2

Iudex poteſt attentis circunſtantiis præſcribere vnum, & eundem terminum, tam productioni, quàm reprobationi teſtium, intra quem exceptiones probari debeant, inſimul cum probatione principali. 1.485.1.8

Iudex debet habere notarium, vel duos viros idoneos, qui ſcribant acta judicii, aliàs ſi quid difficultatis emerſerit, per ſuperiorem punietur, nec credetur ei ſuper proceſſu in quantum per acta, vel aliàs per legitima documenta conſtabit. 1.486.1.1

Iudicis ſimplici aſſertioni ſine ſcriptura in cauſis minimis ſtandum eſt. 1.487.1.7

Iudici regulariter non creditur. ibid.8

Iudicis officium non eſt ſcribere, & ſi de facto ſcribat, illi non creditur. 1.488.2.24

Iudex mittere debet examinatorem diſcretum ad recipiendos teſtes, qui ad eum commodè venire non poſſunt. 1.507.1.1

Iudex finita prima dilatione, juſta cauſa allegata ſecundam dilationem dare debet. 1.513.1.4

Iudicis vnius verbo non creditur, ſcriptura verò ejus per teſtes reprobari poteſt. 1.523.1.1

Iudex non poteſt eſſe teſtis. 1.523.1.2

Iudex datus ad cauſam quando non venit ad ſententiam, vel fuit recuſatus, aut compromiſſum expirauit, poteſt eſſe teſtis. 1.538.1.3

Iudex teſtimonium ferre non poteſt in cauſa coram eo vertente, vel in qua fuit judex. ibid.4

Iudex

Iudex ſi de re, ſuper qua litigatur, veritatem ſciat, poteſt recuſari, ne teſtificetur. ibid.5

Iudici licitum eſt prudentibus promiſſis, & bonis ſimulationibus reum allicere ad veritatem eruendam. 1.562.2.3

Iudex Eccleſiaſticus loci Ordinarius competens eſt ad compellendum contrahentem, in cujus fauorem fuit juratum, vt juramentum remittat, quando contractus habet vitium ſimoniæ. 1.574.1.5

Iudex contra vſurarium inquirere poteſt parte non petente. 1.591.1.3

Iudex Eccleſiaſticus poteſt facere proclama ſub pœna excommunicationis, vt quicunque ſcit veritatem ſuper tali negotio compareat in judicio ad deponendum. 1.591.2.4

Iudex ex officio pro eruenda veritate poteſt juramentum in ſupplementum probationis deferre quandocunque ſibi videbitur. 1.600.2.3

Iudex quibus ex cauſis alteri ex partibus juramentum deferre poſſit, remiſſiuè. 1.604.1.2

Iudex recuſatus poteſt compelli reſpondere ſuper articulis ſuſpicionum. 1.606.1.8

Niſi recuſaretur ob crimen. ibid.

Vel ſi poſitiones ſuſpicionis contineant turpitudinem. ibid.

Iudex ſtatuere debet terminum ad omnes dilatorias proponendas, poſt quem excipientem non audiet, niſi in tribus caſibus hic exceptis. 1.607.1.1

Iudex poteſt recuſari quotieſcunque magis vnam partem, quàm aliam diligit. 1.609.1.2

Iudici ſuſpecto nunquam Princeps præſumitur ex certa ſcientia cauſam committere. ibid.6

Iudex poſt appellationem datam, ſi cauſa propter quam fuit appellatum, probatur vera, declarabit appellationem eſſe legitimam. 1.610.2.1

Iudex proferens ſententiam ipſo jure nullam, poteſt illam reuocare. 1.646.1.13

Iudices quoad poſſunt debent lites ſopire. 1.646.2.3

Iudex ſi in ſententia referat ſe ad acta, & ex illa appareat de errore ipſius judicis, vitiatur ſententia. 1.652.2.6

Iudici ſi commiſſum, & delegatum ſit vt ſi quis coram eo probet intentionem ſuam, ferat ſententiam pro eo alium condemnando, & nihil dictum ſit de abſolutione, ſi tamen intentio, vel cauſa commiſſa non eſt probata, poterit eum condemnare, & aduerſarium abſoluere. 1.657.2.2

Iudex in ſententia non tenetur exprimere cauſas, quibus nititur ad ita judicandum. 1.659.2.2

Iudex quomodo, & quando poſſit declarare ſententiam ſuam, remiſſiuè. 1.660.1.3

Iudex habet præſumptionẽ pro ſe, etiamſi ſit improbus. ibid.4

Iudex non admittens appellationem, ſi cauſa eſt criminalis deponitur. 1.670.1.3

Iudex Eccleſiaſticus poteſt appellanti præfigere terminum vt intra illum coram ſuperiore cum proceſſu ſe præſentet, & eo tempore elapſo declarare appellationem eſſe deſertam. 1.672.1.2

Iudex qui non detulit appellationi an poſſit præfigere terminum appellanti ad eam proſequendam. ibid.3

Iudex à quo an poſſit arctare terminum appellanti ad proſequendum, ſeu petendum apoſtolos. ibid.4

Iudex à quo poteſt præfigere terminum appellanti ad docendum de proſequutione appellationis. 1.674.1.15

Iudex non poteſt augere terminum ad appellationem interponendam conceſſum. 1.674.2.27

Iudex ex ſola appellatione interpoſita in vna cauſa, ſeu articulo, poteſt recuſari vti ſuſpectus in aliis cauſis. 1.675.1.2

Iudices plures damnati, & corrupti odio proſequuntur appellantes. ibid.3

Iudices aliqui adeò indignantur, vt pars grauata timeat appellare. ibid.4

Iudex ſe ſciens re vera non eſſe judicem competentem in aliqua cauſa, & nihilominus pronuntiauit ſe eſſe competentem in ea, geſta per eum in hoc caſo non valebunt. ibid.5

Iudex vt ſuſpectus recuſari non poteſt in notoriis criminibus. 1.685.1.4

Iudex quando pronunciat excommunicatum eum, qui antea lege diſponente eſt excommunicatus, non requiritur citatio. 1.687.1.fin.

Iudex à quo non obſtante appellatione cognoſcit de cauſa, ſi appellans non proſequitur; & judex vt ſuſpectus recuſatus poteſt partes compellere vt alium eligant coram quo quæſtio terminetur. 1.688.1.1

Iudex ordinarius eo ipſo quod eſt ſuſpectus, remanet etiam ſuſpectus ab eo delegatus. ibid.3

Iudex ordinarius recuſari poteſt de jure Canonico. ibid.4

Iudex poteſt præfigere terminum appellanti ad proſequendam appellationem, quo elapſo reaſſumit ſuam juriſdictionem, & exercet. 1.690.1.2

Iudex recuſari poteſt ex eo quod ſit conſanguineus partis. 1.691.1.2

Iudex ſæcularis an poſſit eſſe competens ad compellendos laicos creditores ad remittendas vſuras, remiſſiuè. ibid.3

Iudici delegata cauſa cum clauſula. *appellatione remota*, non intelligitur ſublata recuſatio judicis. 1.691.2.6

Iudex conſanguineus vſque ad quem gradum recuſari poſſit, oſtenditur. ibid.7

Iudex recuſari poteſt ſuſpectus ex quavis leui, & modica cauſa. ibid.8

Iudex æqualiter conjunctus vtrique parti, recuſari non poteſt. ibid.9

Iudex recuſari poteſt vt ſuſpectus, quia aliàs contra me pronunciauit, & ab ejus ſententia appellauerim. ibid.11

Iudex regulariter recuſari poteſt ut ſuſpectus ex eo quod ſit familiaris vnius partis. 1.692.1.12

Iudex remouetur vt ſuſpectus ſi eſſet dominus impetrantis. ibidem 13

Iudex appellationis remittit appellantem, & cauſam ad priorem judicem, niſi ſibi conſtiterit à grauamine, vel injuſta ſententia fuiſſe appellatum. 1.692.2.1

Iudex recuſatus ſi ſuſpicionis cauſam propoſitam inueniat manifeſtè friuolam, poterit reiicere, & ea minimè obſtante in cauſa procedere. 1.694.2.5

Iudex qui differt partem ſalutare provt antea faciebat, poteſt vt ſuſpectus recuſari. ibid.8

Iudex vel aduerſarius non tenetur deferre appellationi, cui non detulit appellans. 1.695.1.1

Iudex à judicandi munere in cauſa, in qua recuſatur, ſe abſtinere poteſt, non expectata recuſationis probatione. 1.696.1.9

Iudex à quo præfigit terminum appellantibus. 1.697.1.2

Iudex à quo non poteſt ſtatuere terminum ad definiendam appellationem. 1.699.2.1.2

Iudex appellationis ſi fuit appellatum poſt litem conteſtatam, & nunc altera pars eſt contumaciter abſens, poteſt litem terminare ſententiando provt de jure, cùm liquet de meritis cauſæ. 1.709.1.1

Si præſens fuerit, neceſſaria erit conteſtatio litis in judicio appellationis, itavt non ſufficiat primi judicii conteſtatio. 1.709.2.2

Iudicibus magnus debetur honor. 1.710.1.2

Iudex delegatus, cui eſt commiſſa cauſa appellationis, poteſt abſque noua commiſſione cognoſcere de cauſa principali, ſi appellatio fuerit juſtificata. 1.710.2.6

Iudex prolationis quando ab interlocutoria pronuntiat non bene fuiſſe appellatum, ex ſtylo Romanæ Curiæ, poteſt cauſam illam retinere, ſi pars juret quod non ſperat juſtitiam ſibi fieri in partibus. ibid.9

Iudex, qui ſuo arbitrio procedere poteſt, tenetur juriſperiti conſilium ſumere. 1.711.2.19

Iudex delegatus nõn dicitur præuenire per ſolam præſentationem commiſſionis, ſeu reſcripti. ibid.22

Iudicem mihi ſuſpectum culpa mea non poſſum recuſare. ibidem 23

Iudex à quo appellatum eſt de grauamine, ſi illud reuocat, poteſt in principali cauſa procedere. 1.712.1.1

Iudex quando ſe pronuntiat competentem, vel incompetentem, poteſt appellari. 1.713.2.8

Iudex ſemel & iterum tantùm ſententiam interlocutoriam retractare poteſt. 1.714.2.23

Iudex etiam ſine cauſa, & appellatione interpoſita poteſt ſententiam interlocutoriam reuocare. ibid.24

Iudex appellationis interlocutoria deferens non poteſt amplius illam reuocare. ibid.26

Iudex non poteſt ſuam ſententiam interlocutoriam reuocare poſtquam judex ad quem inhibuerit. ibid.27

Iudex etiam ſine cauſa poteſt reuocare ſententiam interlocutoriam. 1.715.1.29

Iudicem recuſare volens debet coram eodem ſuſpicionis probabilem cauſam proponere, & eam coram arbitris communiter eligendis probare, qua non probata, ſua juriſdictione judex vtitur in principali, ea verò probata remittit negotium ad ſuperiorem, vel cauſam committit de recuſatoris conſenſu. 1.715.1.1

Iudice ſuſpecto recuſato cauſa ſuſpicionis proponi debet coram judice recuſato, probari tamen coram arbitris. 1.715.2.5

Iudex recuſatus electis arbitris præfigit terminum intra quem ſuſpicionis negotium terminari debeat. ibid.4

Iudex ſuſpectus recuſari poteſt non ſolùm in ciuilibus, ſed etiam in criminalibus. 1.716.1.9

Iudex ordinarius de jure Canonico recuſari poteſt. ibid.10

Iudex recuſari non poteſt ex qualibet cauſa recuſanti bene viſa, ſed ex juſta, legitima, & rationabili tantùm. 1.716.2.11

Iudex vt ſuſpectus in notoriis criminibus recuſari non poteſt. ibid.13

Iudex quando eſt dubius, & volt conſulere ſuperiorem, debet dare copiam conſultationis partibus, aliter ei non creditur. 1.720.1.1

Iudex inferior ſi ad ſuperiorem referat quæſtionem facti, præſumitur quod cauſa exonerandi hoc faciat. ibid. 3
Iudex à quo poteſt reuocare quando tendit ad faciliorem exitum appellationis. 1.724.2.28
Iudex inferior cognoſcere non poteſt de re ſcienter confirmata per Papam, niſi confirmatio non tenuerit, vt quia ſubrapticia, vel de re litigioſa. 1.727.2.2
Iudices Eccleſiaſtici, & delegati gratis judicare debent. 2.6.1.1
Iudex pro munere temporali ſententiam ferens quas pœnas incurrat, remiſſiuè. ibid.2
Iudici data non quidem determinatè in fauorem dantis, ſed ſimpliciter, & indeterminatè, vt eum expediat prout juſtitia poſtulauerit, an ſint obnoxia reſtitutioni, oſtenditur. ibid.5.6
Iudici dans pecuniam pro conſeruatione juris ſui, vel etiam pro redemptione indebitæ vexationis, non tenetur in aliquo, nec punitur. 2.8.1.12
Iudici datum in dubio præſumitur datum in malum. 2.82.2.5
Iudex Eccleſiaſticus punire poteſt ſæculares induentes habitum regularium in ludibrium. 2.9.2.5
Iudicis electio eſt in pœnis alternatiuis, quando ad illum, vel etiam ad neminem verba diriguntur. 2.18.1.6
Iudex procedit ex officio in notoriis, etiam nemine accuſante. 2.18.2.2
Iudex, vel officialis non debet exequi Principis, aut alterius ſuperioris injuſtum præceptum, quando illud exequendo timeretur de vniuerſali ſcandalo. 2.44.2.3
Iudex compromiſſarius factus inter duos electos ad aliquam dignitatem, poterit vnum confirmare, & alteri pro bono pacis de prouentibus prouiſionem facere. 2.55.1.1
Iudicis monitio requiritur in factis, & diſpoſitionibus negatiuis, vt quis in pœnam incidat. 2.68.1.8
Iudex quilibet dicitur miniſter Dei in terris. 2.204.1.2
Iudex in quibus caſibus poſſit procedere contra reum, quamuis nullus ſit accuſator, remiſſiuè. ibid.3
Iudicis imprudentia venditori nocere non debet. 2.133.2.17
Iudicis mandatum vt emphyteuta non ſoluat penſionem excuſat à caducitate. 2.155.1.127
Iudex inquirere poteſt ex officio etiam ad priuatam vtilitatem, vbi agitur de executione teſtamenti. 2.219.2.4
Iudex excuſari poteſt, ſi omiſſa communi Doctorum opinione judicet ſecundùm illam, quam aliquando ejus præceptor veram eſſe affirmauit. 2.237.2.5
Iudici aſſerenti ſubeſſe cauſam neceſſariam abſentiæ fides adhibetur ad delegationis validitatem. 2.245.2.5
Iudex procedere poteſt in exactione decimarum per monitionem, & præceptum, & compellere recuſantem. 2.250.2.3
Iudex poteſt pronuntiare ſuper ſucceſſiuo ejus, quod principaliter petitur. 2.334.1.5
Iudex in notoriis poteſt inauditam partem ſpoliare. 2.344.1.4
Iudex requiſitus ſi nolit exequi decretum judicis requirentis, nec ejus precibus conſentire, ejus ſuperior eſt omnino interpellandus. 2.355.2.4
Iudex poteſt moderare conceſſionem, & inæqualitatem ex poſtfacto ſuperuenientem ad modum juſtæ exactionis reducere. 2.484.16
Iudicis arbitrio relinquitur quantum vna Eccleſia parochialis ab altera diſtare poſſit, vt commodè Sacramenta ſumere inde poſſint parochiani. 2.434.2.4
Iudex laicus non debet judicare, nec hoſpitium quærere in domibus Eccleſiaſticis. 2.436.2.1
Iudex ſæcularis in domo Eccleſiæ jus dicere nõ debet. 2.437.1.2
Iudices ſæculares prætextu alicuius conſuetudinis hoſpitium in Eccleſiarum domibus vendicare non debent. ibid.3
Iudicis prudentis arbitrio relinquitur qualis debeat eſſe certitudo mortis prioris viri, vt vxor ſecundo nubat. 2.482.2.5
Iudex Eccleſiaſticus ſolus eſt competens, quando agitur de conjugum ſeparatione ob lepram. 2.532.2.4
Iudicis arbitrio relinquitur quando maritus diu abeſſe dicatur ab vxore. 2.533.1.4
Iudex à quo generaliter poteſt intentare illa, quæ tendunt in faciliorem exitum cauſæ appellationis, non tamen cognoſcendo de ejus viribus. 2.567.2.3
Iudex à quo eſt appellatum in cauſa matrimoniali, inhibendo partibus ne interim lite pendente alteri nubant, non dicitur attentare. ibid 5
Iudex Eccleſiaſticus, ad quem cauſa natalium, vel alia ſpiritualis remittitur, poteſt opponenti exceptionem illam præfigere terminum peremptorium, intra quem probare tenetur, non verò judex ſæcularis. 2.576.1.45
Iudicis auctoritas, ſeu juſſus in illicitis excuſat à dolo. 2.584.1.3
Iudex ex officio parte inuita procedere poteſt ad retractandam ſententiam in conjugali cauſa latam, vbi de errore certior factus fuerit. 2.599.2.6
Iudex Eccleſiaſticus cur de cauſa dotis in hoc textu cognoſcit, oſtenditur. 2.614.1.6
Iudex Eccleſiaſticus non debet mulieri facultatem concedere, vt ſecundo viro nubat, donec certum nuntium acceperit de morte prioris, quantumcunque annorum ſpatio quindecim abfuerit. 2.618.1 4
Iudex ex officio poteſt repellere accuſatorem non idoneum. 3.1.1.2
Iudex ſine accuſatore procedit ſuper euidentia patrati ſceleris. 3.5.1.1.2
Iudicis arbitrio relinquitur quod in jure expreſſum non eſt. 3.9.2.6
Iudicis arbitrio quoties aliquid committitur, eſt locus appellationi. 3.10.1.7
Intellige vt ibi.
Iudex non poteſt inquirere de crimine occulto, ſed oportet aliquam præcedere infamiam, qua judex ad inquirendum moueatur. 3.13.1.init.
Iudex quamvis ſciat crimen ſubditi, non poteſt ex officio procedere ad eum accuſandum per viam inquiſitionis antequam ille accuſetur. 3.13.1.9
Iudex, & accuſator debent eſſe diuerſæ perſonæ. 3.14 2.3
Iudex contra neminem poteſt procedere ad accuſationem, niſi adſit aliquis accuſator. ibid. 4
Iudex habens à ſtatuto, ſeu Principe plenum arbitrium in procedendo, & puniendo delinquentes, adhuc non præcedente infamia inquirere nequibit. 3.15.1.8
Iudici aſſerenti in inquiſitione famam præceſſiſſe, non creditur, niſi de ea aliunde appareat per teſtes. ibid. 11
Iudex nulla præcedente diffamatione in crimine hæreſis, vel læſæ Maieſtatis, procedere poteſt. ibid 12
Iudex tanquam ſuſpectus in cauſis criminalibus poteſt recuſari. 3.15.2.19
Iudex poteſt procedere contra calumniatorem euidentem abſque accuſatore. 3.17.2.4
Iudex non poteſt judicare ſecundùm cauſam probatam, & non deductam. 3.35.2.3
Iudex futurus eſt, qui vltra petita judicat. ibid.3
Iudex criminalis poteſt cognoſcere de cauſa ciuili incidenter ad criminalem. 3.60.2.3
Iudex ſæcularis in cauſa hæreſis eſt merus executor. 3.76.2.3
Iudex qui negligit facere juſtitiam, excommunicatur. 3.78.1.18
Iudex ex negligentia malè judicans facit litem ſuam. ibid.19
Iudex diſcretus in pœnitentia imponenda debet attendere circumſtantias ex quibus augetur vel minuitur delictum. 3 96.2.1
Iudex ſæcularis in cauſis vſurarum an judex eſſe poſſit, remiſſiuè. 3.143.2.4
Iudex ex officio ſuo vſurarium ad reſtituendas vſuras compellere poteſt, non obſtante juramento de non repetendis vſuris per debitorem præſtito. 3.144.1.1
Iudex ſæcularis teſtem in teſtimonio coram ſe ferendo delinquentem punire non poteſt. 3.152.1.4
Iudex intermiſſam quocunque modo accuſationem ſuſcipere, & ad ſententiam vſque proſequi poteſt. 3.161.1.2
Iudex quando videt accuſationem eſſe ſuſpectam de colluſione, non debet ceſſare ab inquiſitione. 3.161.2.2
Iudex Eccleſiaſt. pro executione ſuæ ſententiæ poteſt implorare brachium judicis ſæcularis. 3.169.1.7
Iudex ſæcularis ſub pœna excommunicationis poteſt cogi ad præſtandum brachium ſuum Eccleſiaſtico. ibid.8
Iudex Eccleſiaſticus an ſit competens contra laicos, qui in negotiis cum Eccleſia geſtis ejus rebus quoquo modo præjudicant. 3.206 1.14
Iudex Eccleſiaſticus an cognoſcere poſſit contra laicos rerum Clericorum inuaſores, oſtenditur. 3.206 2.15
Iudex Eccleſiaſticus poteſt extra territorium ſuo ſubdito communionem prohibere. 3.210.1.23
Iudex, qui juſtitiam facere negligit, & priuilegia Sedis Apoſtolicæ non ſeruat, ſuis priuilegiis eſt priuandus. 3.214.1.2
Iudex in adminiſtranda iuſtitia negligens, aut per dolum, vel imperitiam malè judicans, quas pœnas ciuiles incurrat, oſtenditur. 3 214.2.3
Iudex per dolum, aut imperitiam malè judicans, qualiter criminaliter puniatur, oſtenditur. ibid.4
Iudex injuſtitiam faciens non poſitiuè, ſed omittendo, an eaſdem pœnas incurrat, oſtenditur. ibid.5.& ſeqq.
Iudex Eccleſiaſticus poteſt punire ſæculares quæſtores falſas eleemoſynas petentes. 3.227.1.10
Iudex Eccleſiaſticus poteſt punire laicos falsò portantes religionis habitum. ibid.24
Iudex Eccleſiaſticus non cognoſcit de criminibus laicorum, niſi quatenus ſpectant ad forum Conſcientiæ. 3.257.1 2
Iudex ſæcularis Clericum in teſtimonio ferendo coram ſe delinquentem nullo modo punire poteſt. 3.270.2.3
Iudex poteſt cognoſcere, & punire iniuriam ſibi factam contemplatione officii, quando pœna determinata eſt à jure. 3.273.2.46
Iudicem, qui eſt in ſyndicatu, offendens, qua pœna puniatur, remiſſiuè. ibid.7
Iudex Eccleſiaſticus poteſt priuare laicum militia temporali. 3.275.2.3

Index Rerum, & Verborum,

Vide *Delegatus*.
Iudicandi munus eſt honor, & nobilitas ex judicatura cauſatur. 1.273.2.53
Iudicare, & jus dicere in quo differant, oſtenditur. 1.581.1.3
Iudicare munus publicum eſt. 1.281.2.5
Iudicare nullus debet de confirmationibus Papæ ſine eius mandato, niſi per falſi ſuggeſtionem fuerint obtentæ. 1.730.2.1
Iudicare eſt onus. 2.245.2.3
Iudicium illud dicitur iniquum, non ſolum quod eſt contra juſtitiam, & æquitatem, ſed etiam quod eſt inordinatum, ſiue contra juris regulas. 1.539.2.7
Iudicium agitatum cum procuratore reuocato tenet, ſi reuocationem judex, vel aduerſarius ignorauerunt. 5.317.2.1
Iudicium diuiditur in criminale, ciuile, & mixtum. 1.349.1.3
Iudicium definitur vt ſit actus trium perſonarum, judicis, actoris, & rei in judicio contendentium, vel meliùs vt ſit legitima cauſæ cum forenſi ſtrepitu per judicem facta diſcuſſio. 1.349.2.7
Iudicium à citatione incipit. 1.350.1.8
Iudicium aliud ordinarium, aliud extraordinarium. ibid.9
Iudicia vniuerſalia & generalia in quo differant, remiſſiuè. 1.388.2.11
Iudicium exerceri non poteſt etiam de conſenſu partium in diebus feſtis, niſi neceſſitas, vel pietas ſuadeat, ſecus verò in feriis introductis fauore hominum. 1.408.5.1
Iudicium ſubterfugiens videtur ſuſpectus, & præſumitur de ſua juſtitia diffidere. 1.564.1.1.2
Iudicium agitatum cum Eccleſia vacante non valet. 2.95.2.1.2
Iudicio in omni tres perſonæ requiruntur, judex, actor, & reus. 3.336.1.6
Iuramentum ſemper intelligitur rebus ſic ſtantibus. 1.116.1.14
Iuramentum de obediendo Imperatori non obligat quando per depoſitionem, vel aliter deſinit eſſe Imperator. ibid.15
Iuramentum non extenditur ad actus non cogitatos, & futuros. 1.146.2.7
Iuramentum ſcholaris de non doctorando alibi, quàm Bononiæ, intelligitur rebus ſic ſtantibus. ibid.8
Iuramentum à parte parti delatum extra judicium parit exceptionem litis finitæ. 1.148.5.14
Iuramentum vbi non firmat contractum, ſed ſolùm fit de ſoluendo, facta ſolutione impletum eſt, & abſque aliqua relaxatione poteſt ſolutum repeti. 2.323.1.6
Iuramentum pacis frangens ſubjicitur Eccleſiaſtico judicio. 1.362.2.6
Iuramento non confirmatur actus quoties in fauorem publicum principaliter prohibetur. 1.379.1.7
Iuramentum calumniæ non præſtatur in ſpiritualibus cauſis. 1.399.1.1
Iuramentum calumniæ non ſubit, qui jam plenè probauit. 1.400.2.3
Iuramentum calumniæ lite conteſtata eſt præſtandum, vel parum poſt incontinenti. 1.401.1.3
Iuramentum calumniæ ſine cauſa ſubire recuſans cadit ab inſtituta actione, intellige per ſententiam. 1.401.2.4.5
Iuramentum in ſupplementum probationis deferendum eſt ſemiplenè probanti, ſi ab eo petatur, vel in concluſione libelli appoſita ſit clauſula, *peto ius*, &c. 1.469.1.9
Iuramentum ſuppletorium, cui deferendum venit, debet eſſe legalis, & fide dignus, non autem periurus, vel infamis. 1.469.5.12
Iuramentum ſuppletorium deferendum eſt vſque ad concluſionem in cauſa, & etiam poſt concluſionem, ſi antea petitum fuiſſet, ſi cauſa eſſet ſummaria. ibid.13
Iuramentum ſuppletorium deferendum eſt actori, quando ſemiplenè intentionem ſuam probauit, reus verò nihil præſtitit; reo verò, & non actori quando reus ſimiliter ſemiplenè probauit. 1.470.1.16
Iuramentum ſuppletorium non defertur, quando aliquis ſe adſtrinxit ad probandum, vel ſimiliter plures haberi poſſunt. 1.470.5.28
Iuramentum ſuppletorium non defertur quando agitur de majori parte bonorum. ibid.35
Iuramentum ſuppletorium non defertur contra judicem in ſyndicatu. ibid.48
Iuramentum ſuppletorium non defertur non habenti notitiam rei. 1.471.2.46
Iuramentum deferri poteſt viro ſuper copula habita cum ſua vxore, cùm vir non probat contrarium. 1.473.2.3
Iuramentum ad remittendum per teſtes neceſſariò requiritur vtriuſque partis conſenſus. 1.475.2.6
Iuramentum in principio examinis præſtandum. 1.515.1.6
In Iuramento deſideratur tactus Euangeliorum. ibid.7
Iuramentum in probando animo ſuccedit in vim plenæ & concludentis probationis. 1.515.1.2
Iuramentum teſtibus expreſſo conſenſu à partibus remitti poteſt, ſecus in cauſa matrimoniali, & criminali, & ciuili ardua. 5.537.1.3
Iuramenti in remiſſione à partibus facienda non requiritur judicis conſenſus. 1.537.2.4
Ioramentum calumniæ an poſſit remitti à parte parti, oſtenditur. ibid.5
Iuramentum calumniæ ſtatuto tolli non poteſt. ibid.6
Iuramentum quando requirit quod propria manu alicujus fiat, non poteſt jurari per alium. 1.541.2.5
Iuramenti materiam qui Doctores tractent, citantur. 1.575.1.2
Iuramenti nomen deducitur à jure. ibid.3
Iuramentum dicitur etiam jusjurandum, ſiue Sacramentum. ibid.4
Iuramentum definitur vt ſit Dei in teſtem ad confirmandam dictorum veritatem actualis, ſiue virtualis inuocatio. 1.575.2.5
Ioramentum aliud aſſertorium, aliud promiſſorium, & quod ſit vnumquodque, & an inter ſe differant, oſtenditur. ibid.6
Iuramentum in judiciale, & extrajudiciale diuiditur. 1.573.1.7
Iuramentum calumniæ, & de veritate dicenda, ac litis deciſorium quod? ibid.8
Iuramentum neceſſarium eſt illud quod à judice abſque partium conſenſu defertur. ibid.9
Iuramenti ad relaxationem agi poteſt, cuius implementum turpitudinem continet ex parte ſuſcipientis. 1.573.2.1
Iuramentum poteſt remitti ab eo, cui præſtitum fuerit. ibid.2
Iuramentum præſtitum à Prælato de non repetendis rebus Eccleſiæ non valet. 1.574.5.1.2
Iuramentum ſecundum vbi priori licito, & honeſto aduerſatur nullatenus obligat. ibid.3
Iuramentum præſtitum à Prælato de non repetendis rebus Eccleſiæ quatenus reſpicit commoditatem, & vtilitatem ipſius Prælati, valet. 1.574.2.4
Iuramenti implementum in melius commutans non peierat, & non adſtringitur quis juramento ad implendum quod jurauit, ſi ab alia parte non adimpletur, cujus reſpectu probauit juramentum. 1.573.2.1
Iuramentum quando factum eſt in fauorem tertii cum aliqua conditione, niſi illa adimpleatur, jurans ad juramentum ſeruandum non obligatur. ibid.3
Iuramenti forma ponitur. 1.576.1.1
Iuramentum fidelitatis præſtant Epiſcopi perſonaliter tempore ſuæ conſecrationis. 1.576.2.2
Iuramentum eſt illicitum non ſolùm quando ſine cauſa præſtatur, ſed etiam quando ſine illa extorquetur. 1.577.5.3
Iuramentum in forma ſpecifica adimpleri debet. 1.579.1.2
Iuramentum metu extortum, ſi poteſt ſeruari ſine interitu ſalutis æternæ, ſeruandum eſt: Eccleſia tamen Romana conſueuit à tali juramento abſoluere. 1.580.1.1
Iuramentum rei licitæ metu extortum obligat, donec declaretur non tenere. ibid.2
Iuramentum promiſſorium de actu, qui ſine peccato mortali fieri non poteſt, nullam inducit obligationem. 1.580.2.3
Iuramentum tendens directè in mortem propriam non valet. ibid.5
Iuramentum habet vim ſpecialis monitionis. 1.581.2.3
In Iuramento tres circumſtantiæ, ſeu comites interuenire debent. 1.584.1.6
Iuramentum Monachi clauſtrũ abiurantis non valet. 1.585.2.1.4
Iuramentum, ſeu votum calore iracundiæ præſtitum non obligat. ibid.2
Diſtinguitur tamen. ibid.6
Iuramentum perſonale eſt, & non tranſit ad hæredes quoad periurium. 1.587.1.7
Iuramenti ratione non tenetur dominus adimplere illud, quod ejus procurator, ſeu nuntius nomine ipſius, abſque tamen mandato ſpeciali dare, aut facere promiſerunt. 1.587.2.9
Iuramentum metu extortum obligat tantùm ad culpam venialem, in materia verò graui ad culpam mortalem. 1.588.1.3
Iuramentum ſi ſit contrarium alteri juramento licito, non eſt ſeruandum. 1.588.2.1
Iuramentum nunquam trahitur ad non cogitata. 1.589.1.4
Iuramentum præſtitum in præjudicium juris ſuperioris non valet. 1.590.2.1
Iuramentum habet vim clauſulæ, ſi non valet, valeat vt valere poteſt. 1.591.1.4
Iuramento in omni intelligitur auctoritas ſuperioris excepta. ibid.5
Iuramentum generale debet ita intelligi, ſi fieri poteſt, vt non obuiet juri, aliàs tanquam temerarium non obligat contra juris obſeruantiam. 5.591.2.1
Iuramentum vnum vni debitum, ſi alteri præſtatur, illicitum eſt, & eo non obſtante, cui debetur, præſtandum eſt. 1.592.2.1
Iuramentum vni debitum, ſi alteri præſtetur, illicitum eſt, ibid.
Ioramentum promiſſorium intelligitur, ſi res in eodem ſtatu permanſerit. ibid.3
Iuramentum non extenditur ad futurum euentum. 1.594.1.2

Iuramentum

Iuramentum de non accuſanda vxore de adulterio validum eſt. t.595.1.12

Iuramentum licitè ex cauſa neceſſaria etiam per Religioſos præſtatur. t.596.1.1

Iuramentum factum per creaturas referendo eas in creatorem obligat ad ſui obſeruantiam. ibid.2

Iuramentum præſtitum ſuper actu à lege infirmato principaliter fauore jurantis, licèt ſecundariò in fauorem publicum, neceſſariò eſt obſeruandum, ſi non vi vel dolo fuit præſtitum, & in alterius præjudicium principaliter non redundat. t.596.2.1

Iuramentum mulieris jurantis de non contraueniendo rerum dotalium alienationi, eſt obligatorium. ibid.1

Iuramenta quæ ſunt contra vtilitatem Eccleſiaſticam non tenent. t.597.1.1

Iuramentum in ſupplementum probationis non defertur in cauſis matrimonialibus. t.602.1.4

Iuramentum an poſſit extendi ad diem prorogatum? oſtenditur. t.603.1.5

Iuramentum ſemel jam præſtitum non poteſt extendi ex ſolo conſenſu & voluntate jurantis ad alium caſum. ibid.6

Iuramentum ſimpliciter præſtitum ſeruandi ſtatuta alicuius Communitatis, minimè extenditur ad futura, niſi expreſsè jurans declaret. t.603.2.7

Iuramentum delatum à judice nullus ſine juſta cauſa recuſare poteſt, ſed bene ſi detur a parte. t.604.1.1

Iuramentum ſuppletorium quando deferandum ſit reo, & non actori, oſtenditur. ibid.6

Iuramentum ſuppletorium datur in matrimonialibus cauſis, vbi adeſt pluſquam ſemiplena probatio. ibid.7

Iuramentum, cujus virtute lata eſt ſententia, excludit appellationem. t.684.2.2

Etiamſi condemnatus vellet per evidentiam rei probare contrarium ejus, quod eſt juratum. ibid.

Etiam in ſententia lata virtute juramenti relati. ibid.

Et in ſententia qua reus, cui fuerit delatum juramentum, fuerit condemnatus ad ſoluendum. ibid.

Secus ſi is, cui defertur juramentum, allegat rationabiles cauſas, & exceptiones, quare non teneatur jurare, & judex iis rejectis præcipit jurari, vel referri. ibid.

Vel in ſententia lata in cauſa matrimoniali. ibid.

Aut in ſententia lata virtute juramenti neceſſarii. ibid.

Iuramentum de non alienando ſine Papæ licentia non continet ſolita alienari, quæ inconſulto etiam Papa alienantur. 2.169.2.2

Iuramentum, quo quis promittit ſe non reuocaturum pactum legis commiſſoriæ in pignoribus, validum, & obligatorium eſt. 2.174.2.4

Iuramentum contra proprium non poteſt quis venire. 2.178.2.10

Iuramentum in ſupplementum probationis deferendum eſt potius mulieri, quàm viro, ſi illi magis comperta eſſet rei controverſæ veritas. 2.264.2.6

Iuramentum recipiens de nouo cenſu impoſito Eccleſiæ perſoluendo, compellitur jurantem abſoluere. 2.382.1.1

Iuramentum poteſt relaxari a partibus in quorum vtilitatem fuit juratum. ibid.5

Iuramentum à parte parti remitti poteſt. 2.567.1.9

Iuramentum deferendum eſt viro ſuper copula habita cum vxore ad ejus domum traducta, & quomodo id intelligi debeat, declaratur. 2.500.1.2

Iuramento viri dicentis ſe copulam habuiſſe cum impubere non eſt ſtandum. ibid.3

Iuramentum quando in ſponſalibus non interuenit, an ſint inuiti compellendi, remiſſuè. 2.501.2.8

Iuramentum an confirmet donationem inter virum, & vxorem, oſtenditur. 2.615.2.3

Iuramentum quando factum eſt in fauorem tertii cum aliqua conditione, niſi illa adimpleatur, jurans ad juramentum ſeruandum non obligatur. 2.516.1.8

Iuramentum non efficit validum matrimonium metu contractum. 2.528.1.5

Iuramentum adiectum matrimonio metu graui extorto non obligat. ibid.6

Iuramenti ad eſſentiam non requiritur contractus alicujus rei ſacræ. 2.562.1.12

Iuramentum nunquam trahitur ad ea, de quibus veroſimiliter jurans non diſpoſuiſſet. 3.95.1.4

Iuramentum ab infideli parato jurare per falſos Deos ad redimendam ſuam neceſſitatem, & vexationem licitè quis petere poteſt. 3.136.1.12

Iuramentum à fideli, quem moraliter ſcis, aut præſumitur paratum eſſe ad jurandum falſum, poteſt quis ad redimendam vexationem in caſu neceſſitatis, aut debiti exigere. 3.136.2.1

Iuramentum parti præſtari debet in expenſis, & damnis poſt taxationem judicis. 3.266.2.7

Iuramentum vbi propria manu exigitur, non admittitur procurator, etiam habens ſpeciale mandatum ad jurandum. 3.299.1.7

Iuramento ejus, qui ignorauit, ſtatur ad probandum ignorantiam. ibid.8

Iuramentum ab excommunicato ante abſolutionem dirigendum eſt de parendo mandatis Eccleſiæ, & judicis. 3.301.1.3

Iuramentum excommunicati de ſtando mandatis Eccleſiæ non habet vim abſolutionis. Excommunicato nullus communicare tenetur præter perſonas exceptas, aliàs communicans cum excommunicato incurrit minorem excommunicationem, niſi ſit excommunicatus cum participibus ſuis. 3.314.1.1

Iurare quis non poteſt etiam juramentum fidelitatis, aut calumniæ ſine ſpeciali mandato. 1.56.2.16

Iurans alicui vt Prælato ſuo, vel domino fidelitatem, amiſſa per eum prælatione, vel dominio, illi amplius non debet fidelitatem. 1.116.1.17

Iurari debet de calumnia ſuper exceptione in ciuilibus. 1.240.2.15

Iurant de calumnia OEconomus, Syndicus, ſeu procurator generalis. 1.400.1.4

Procurator, vel Syndicus vniuerſitatis Eccleſiaſticæ, vel ſæcularis. 1.400.2.1

Iurare debens de calumnia poteſt petere tempus ad deliberandum, quando eſt dubius de facto ſuper quo interrogatur. 1.401.1.4

Iurans puellam ducere in vxorem, non tenetur accipere, ſi dotem non conſtituat. 1.476.2.5

Iurans non tenetur iterum jurare ſucceſſoribus de præſtanda fidelitate. 1.567.2.incd.

Qui jurauit facere aliquid alicui promittens etiam aliud, ſi vna Pars non obſeruat promiſſum, altera pars non tenetur ad juramentum. 1.599.2.1

Iurantes non alloqui patrem, aut matrem, ſunt abſoluendi ab obſeruantia talis juramenti. 1.584.2.5

Iurans ſcienter illicitum non indiget abſolutione, ſed tenetur illud non obſeruare. Si verò jurauit ignoranter, debet aliud obſeruare ſi aliquo licito modo eſt obſeruabile: ſi autem licitum eſt quod putabat illicitum, debet obſeruare juramentum, ſed de animo deprauato aget pœnitentiam. 1.589.2.1

Iurantis mens, & intentio inſpicitur. 1.592.1.2

Iurans cum muliere contrahere propter ſuperuenientem fornicationem, vel deformitatem, eam repellere poteſt, non verò propter præcedentem. 1.594.1.1

Iurare prohibitum eſt niſi ex cauſa neceſſitatis. 1.596.1.4

Iurans contra legem in ſui vtilitatem introductam, non peccat. 1.599.1.4

Iurans non eſſe contra aliquem, poteſt in caſibus propriis & Eccleſiæ ſuæ eſſe contra eum. 1.600.1.1

Iurans in Eccleſia reſidere, pro ſeruitiis Eccleſiæ licitè ſe abſentat. 2.36.1.1

Iurans non alienare bona Eccleſiæ, non poteſt alienare ea quæ ſunt de menſa, vel dubitatur an ſint de menſa. 2.112.1.1

Iurans non contrariare contractui, non poteſt illum reſcindere ob læſionem vltra dimidiam, niſi enormiſſima læſione deceptus proponatur. 2.127.1.23

Iurans patronus non variare, nec cumulare in præſentatione beneficii juriſpatronatus, tunc non poteſt per viam cumulationis, vel variationis alium præſentare. 2.363.1.4

Iurans cum aliqua contrahere, ſi non ſubeſt impedimentum per cenſuram Eccleſiaſticam contrahere compellitur. 2.472.2.3

Iurans ſe vnam ex pluribus ducturum, ſi poſtmodum aliquam ex illis carnaliter cognoſcat, an illa ſponſalia tranſeant in matrimonium, & quid attento Decreto Concilii Trident. 2.473.1.7

Iurans cum aliqua contrahere ſi vult Religionem ingredi, debet primo contrahere vt juramentum ſeruetur, & poſtea ante copulam Religionem ingredi. 2.479.1.1

Iurans cum aliqua contrahere, moneri potius debet quàm compelli vt contrahat. 2.480.2.1

Iurans aliquam in vxorem accipere, non tenetur niſi poſtea purè conſenſerit, vel eam cognouerit. 2.514.2.1

Iurans reſpondere tantùm ad interrogata, poſt confeſſionem auditur volens probare excuſationes, quæ confeſſionem non perimunt, ſed exponunt. 3.10.2.1

Iurans ſe aliquid ſoluturum certa die, & antequam dies adueniat is in cujus fauorem eſt facta promiſſio, incidit in excommunicationem, an debeat illi fieri ſolutio, oſtenditur. 3.82.1.7

Iurans obedire Prælato, & Eccleſiæ, non clero diœceſano, ſed Capitulo Cathedralis Eccleſiæ obedire tenetur. 3.340.1.1

Iuratæ alicuius aſſertioni in iis quæ ab ejus animo pendent affirmanti, ſiue neganti creditur. 3.106.1.4

& quid in criminalibus. ibid.5

Iurgium dictum quaſi juris guarium. 3.336.1.5

in *Iure* ſtatuendo, non tam juſtitia quàm honeſtas ſpectatur. 1.4.23.6

Index Rerum, & Verborum,

Iuris Canonici ſtatuta ligant omnes, excepto Papa. 1.10.1.2
Iuris quod quiſque in alterum ſtatuit, ipſe debet eo vti. 1.15 1.2
Ius ex facto oritur. 1.80.2.4
Iurium incorporalium quaſi poſſeſſio non acquiritur per actus, qui fiunt ex gratia, & amicitia. 1.81.2.3
Iura ſemper præſumunt pro judice. 1.104.2.6
Iurium incorporalium quaſi poſſeſſio acquiritur per vnicum actum, ſecundùm veriorem. 1.107.1 9.10
Ius ſummum ſæpe ſumma injuſtitia eſt. 1.152.2.59
Ius quod eſt de ſeruo facto Diacono, etiam de Subdiacono debet intelligi. 1.192.2.1
Ius ad rem acquiritur per præſentationem, per inſtitutionem verò jus in re. 1.260.1.4
Ius Canonicum in omnibus cauſis Eccleſiaſticis, & illis annexis, in quibus vertitur periculum animæ, vel agitur de conſcientia, & pia cauſa, ſemper eſt obſeruandum. 1.358.1.3
Iuri publico priuatorum pacto non derogatur. 1.379.1.5
Ius percipiendi decimas eſt ſpirituale. 2.399.1.2
Iuris eligendi, & aliorum incorporalium quaſi poſſeſſio amittitur, ſi poſſeſſor inuitus, & contradicens excludatur ab actu ad eadem jura ſpectante. 1.425.5.12
Iuris eligendi ad quaſi poſſeſſionem acquirendam, quæ ſint neceſſaria, oſtenditur. 1.426.1.20
Ius tertii venientis ad cauſam pro ſuo intereſſe in judicio poſſeſſorio, quando dicatur connexum in iure ſpoliantis ad effectum vt non impediat reſtitutionem ſpoliato faciendam, remiſſiuè 1.427.5.4
Iuris diſpoſitione fieri poteſt, vt is, qui eſt in poſſeſſione, eam perdat per lapſum certi temporis, & ei acquiratur, cui debet fieri traditio corporalis. 1.447.1.2
Iuris Canonici æquitas ſeruanda eſt de jure Ciuili, quando non reperitur lex in contrarium. ibid.3
Iure ſimpliciter dicitur fieri, quod per conſuetudinem fit. 1.455.1.4
Iura potiora ſunt ad abſoluendum. 2.472.2.8
Iure Canonico deficiente recurrendum eſt ad jura, & conſuetudines Regni, non autem ad jura Imperatorum, vel Iuriſconſultorum. 1.490.1.2
Iuri ſuperioris derogari non poteſt per juramenta inferiorum. 1.189.1.5
Ius Canonicum aliquando jus diuinum vocatur. 1.600.1.2
Ius reuocandi donationem ob ingratitudinem non tranſit ad hæredes. 1.195.2.23
Ius conferendi quando competit cuilibet in ſolidum, ſi vnus non confert, cenſetur conſentire collationi per alterum factæ. 2.240.2.15
Ius in re per præſentationem nõ acquiritur, ſed ad rem. 2.343.1.3
Ius ad rem vt acquiratur præſentato, præſentatio debet fieri coram habente inſtitutionem. ibid.4
Iuri Ciuili operam dantes ante clericatum, poſt illum aſſumptum non prohibentur ad Doctoratus gradum in eodem jure promoueri, etiamſi ſint monachi. 2.461.2.4
Iura propter criminis atrocitatem tranſgrediuntur. 3.51.1.3
Ius ſtalli, ſeu ſedendi certo loco in Eccleſia an vendi poſſit. 3.44.5.3
Iure pleno quando dicantur Eccleſiæ ad aliquem pertinere, remiſſiuè. 3.211.1.56
Iuri ſuo renunciare vnicuique liberum eſt. 3.519.5.9
Iura vbi abſolutè dicunt poſſe diſpenſari, intelliguntur de Epiſcopo. 3.274.1.4
Ius commune adiuuare ſtatuendo poteſt Epiſcopus. 3.106.2.5
Ius dictum eſt à jure, & id jure poſſidetur, quod juſtè, quod bene: malè autem poſſidetur, quod quis vel ſuis malè vtitur, vel aliena præſumit. 3.537.1.2
Iuriſdictio non poteſt eſſe incerta. 1.39.5.6
Iuriſdictio non datur in actu ante expeditionem. 1.41.2.4
Quando opponitur aliquid quod contradicit Iuriſdictionem judicis, poteſt ipſe cognoſcere an ſua ſit juriſdictio. 1.49.2.55
Iuriſdictionis exercitium actu acquiritur per confirmationem. 1.96 5.2
Iuriſdictiones ordinaria, & delegata nõ ſunt incompatibiles, ſed in vna eademque perſona concurrere poſſunt. 1.196.2.med.
Iuriſdictio voluntaria competens alicui ex commiſſione legis quando delegari poſſit, oſtenditur. 1.210 2.3
Iuriſdictionem turbantes poſſunt à judice, cujus juriſdictio turbatur, etiam quod is delegatus eſſet, puniri. 1.224.1.5
Iuriſdictionis turbatores poſſunt à judice Eccleſiaſtico excommunicari, & pœna pecuniaria mulctari. 1.254.2.11
Iuriſdictionis prorogatio etiam in criminalibus fieri debet. 1.227.1.4
Iuriſdictio delegati non ſolùm per citationem, ſed per ſolam commiſſionem de citando cenſetur perpetuata. 1.238.2.5
Iuriſdictio delegati ſi expirat in termino peremptorio, quem partibus aſſignavit, poſt congruam horam peremptorii judex non expectauit contumacem, ſi non expirat, poteſt expectare in diem alteram, & iterum citare ſi vult. 1.541.2.2
Iuriſdictio delegati re integra morte mandantis expirat. 1.247.2.1
Iuriſdictio prorogari non poteſt per procuratorem non habentem mandatum de re ad rem. 1.249.1.2
Iuriſdictio delegata ad perſonas non expreſſas in reſcripto, etiam de ipſarum conſenſu prorogari non poteſt. 1.253.1.8
Iuriſdictio delegata prorogationem non admittit. 1.253.2.4
Iuriſdictio extra territorium exerceri non poteſt quando requiritur cognitio cauſæ judicialis. 1.261.2.7
Iuriſdictio præſcriptione acquiritur. 1.275.1.6
Iuriſdictio ſpectat ad ſolum Epiſcopum de jure communi ibid.8.
Iuriſdictio ſpectat ad Epiſcopum de conſenſu Capituli. 1.275.2.11
Iuriſdictio per metum extorta non tenet. 1.321.2.7
Iuriſdictio conſuetudine acquiritur. 1.380.1.4
Iuriſdictio perpetuatur per citationem nullam. 1.385.2.5
Iuriſdictio judicis non videtur præuenta per præſentationem literarum illi factam. ibid.6
Iuriſdictionis perpetuatio nõ inducitur ex citatione nulla. ibid.7
Iuriſdictionis quaſi poſſeſſio non probatur per excommunicationis probationem, licèt aliquibus diebus fuerit obſeruata, ideo petens reſtitutionem hoc ſolùm probato ſuccumbit. 1.441.1.1
Iuriſdictionis quaſi poſſeſſio an & quando admittatur per actum obedientiæ violenter extortum, oſtenditur. ibid.4
Iuriſdictionis quaſi poſſeſſio probatur per exactionem gabellarum. 2.483.2.13
Iuriſdictio in genere per teſtes ſingulares probatur. 1.501.5.39
Iuriſdictio & jura Epiſcopalia præſcribi poſſunt ab inferioribus. 1.631.1.fin.
Etiam in juribus Epiſcopalibus arduis, & quæ ſolis Epiſcopis, & ipſorum dignitati reſeruantur. ibid.
Iuriſdictio licèt poſſet oppoſita exceptione elidi, nihilominus interim prorogari valet. 1.676.1.4
Iuriſdictio eſt acquiſita judici per præſentationem reſcripti, aut priuilegii. 1.678.5 4
Iuriſdictionis cauſa æſtimationem non recipit. 1.678.2.10
Iuriſdictio non datur in actu ante expeditionem. 1.679.1.6
Iuriſdictio ordinaria ſi jam cœpta eſt per ſolam citationem, non poteſt tolli quantum ad cauſam illam per literas Papæ, niſi de hoc fiat mentio in reſcripto. 1.711.2.21
Iuriſdictio, ſiue correctio in grauioribus criminibus Regularium ad ſolum Abbatem, paucis quibuſdam exceptis, pertinet. 1.329.5.5
Iuriſdictio Ordinarii per totam diœceſim juris præſumptione extenditur. 2.335.5.5
Iuriſdictionis exercitium arguit fines eſſe illius territorii cujus judex jus dicit. 2.386.2.3
Iuriſdictio ordinaria non poteſt ab Epiſcopo concedi. 3.48.2.6
Iuriſdictionis defectus dicitur inſanabilis. 3.852.1.6
Vide *Territorium.*
Iuriſperitis Princeps carentiam exhibet ob meritum ac honorem ſcientiæ. 1.710.1.3
Iuſpatronatus non eſt ſimpliciter ſpirituale, ſed ſpirituali tantùm juri conjunctum, & annexum. 1.35.2.5
Iuſpatronatus etiam laicorum deuolutum ad Ordinarium conferendum eſt per concurſum pro illa vice. 1.157 5.3
Iuriſpatronatus in fundatione poteſt reſeruari jus inſtituendi inferiori Epiſcopo de ipſius Epiſcopi conſenſu. 1.208 2.5
Iuſpatronatus pertinens Clerico ratione proprii patrimonii dicitur ſæculare. 1.560.1.5
Iuſpatronatus illud dicitur Eccleſiaſticum, quod fundatur ex bonis intuitu Eccleſiæ quæſitis. ibid.6
Iuſpatronatus Eccleſiaſticum in laicos titulo oneroſo permutationis cum auctoritate Apoſt. tranſlatum, an deſinat eſſe Eccleſiaſticum, & efficiatur laicale. 1.560.2.init.
Iuſpatronatus eſt ſpiritualibus annexum. 1.308.1.6
Iuriſpatronatus cauſa ſpectat ad judicium Eccleſiæ. 1.552.1.1
Iuriſpatronatus cauſa tanquam ſpiritualibus annexa, à judice Eccleſiaſtico judicari debet. ibid.2
Iuſpatronatus acquiritur etiam abſque alia reſeruatione, dummodo expreſſa non ſit, remiſſiuè. 1.538.5.3
Iuſpatronatus tranſit ad hæredes quoſcumque. 1.539.1 5
Iuripatronatus Regis non cenſetur Papa derogare, niſi diſpoſitiuè, & ſpecificè, ac expreſsè derogatio fiet. 5.70.1.4
Iuriſpatronatus donationem non poteſt confirmare Capitulum Sede vacante. 5 49.5.29
Iuſpatronatus diuiduum eſt quoad commoditatem, & exercitium, ſecus quoad ſubſtantiam ipſius juris. 2.240 2.13
Iuſpatronatus per Clericus comparari non poteſt, vt comparantium filii, vel nepotes in Eccleſiis patronatus præſententur. 2.243.5.1
Iuſpatronatus eſt indiuiduum 2.319.2.2
In Iurepatronatus gentilitio, & familiari ſuccedunt deſcendentes, licèt non hæredes, in capita, & non in ſtirpes. 2.340.1.6
Iuſpatronatus gentilitium dicitur quando fundatur in fundatione,

tione expreſſit rationem conſeruandæ agnationis,& quando dubitatur an ſit gentilitium leniores ſufficiunt probationes. ibid.6
Iuſpatronatus potius præſumitur hæreditarium, quàm gentilitium. ibid.7
Iuſpatronatus quando in ſtirpes, & non in capita ſpectet ad ſucceſſores, oſtenditur. ibid.8
Iuſpatronatus Eccleſiaſticum tranſit ad quoſcunque hæredes etiam extraneos. 2.240.2.9
Iuſpatronatus non venit in reſtitutione fideicommiſſi. ibidem 10
Iuſpatronatus non tranſit cum ea vniuerſali tranſlatione, quæ fit in fideicommiſſarium. ibid.11
Iuſpatronatus tranſit ad hæredes quoſcunque. 2.341.1.2
Iuſpatronatus acquiritur ex reædificatione, ſeu refectione Eccleſiæ penitus dirutæ. 2.342.1.7
Iuſpatronatus non acquiritur ex augmento dotis. ibid.9
Iuſpatronatus donari non poteſt ab eo ad quem illud non ſpectat. 2.343.1.6
Iuriſpatronatus facta venditione Eccleſiæ patronata libera manet. 2.344.1.fin.
Iuſpatronatus conſiſtens in aliqua vniuerſitate bonorum etiam temporalium tranſit bonis venditis, permutatis, vel aliter alienatis in acquiſitorem abſque Epiſcopi approbatione. 2.344.2.1.2
Iuſpatronatus conſiſtens in aliqua villa, vel caſtro, data in dotem cum ea villa, ſeu caſtro, tranſit in maritum. 2.345.1.3
Iuſpatronatus an tranſeat in conductorem caſtri, vel villæ vbi illud eſt, oſtenditur. 2.345.2.4
Iuſpatronatus in vſufructuarium vniuerſitatis bonorum tranſit. 2.346.2.7
Iuſpatronatus perſonale, & de per ſe principale, & diſtinctum non includitur in confiſcatione bonorum. 2.347.1.10
In Iurepatronatus pertinente ad conuentum poſſunt Abbas vel Abbatiſſa ſolùm abſque conſenſu conuentus præſentationem facere. ibid.med.
Iuſpatronatus à laico in laicum ſine conſenſu Epiſcopi transferri, vel donari non poteſt. 2.348.2.2
Iuriſpatronatus tranſlatio ab vno patrono alteri compatrono poteſt fieri ſine Epiſcopi conſenſu. ibid.4
Iuſpatronatus quando ex antiqua inſtitutione delatum eſt filiis,& nepotibus etiam non hæredibus, non poteſt per patrem aſſignari vni ex filiis in alterius præjudicium, etiam cum conſenſu Epiſcopi. ibid.5
Iuſpatronatus per laicum patronum religioſis locis ſine conſenſu Epiſcopi donari poteſt. ibid.6
Iuſpatronatus permutari, aut cedi non poteſt ſine conſenſu Epiſcopi. 2.349.1.8
Iuſpatronatus poteſt aduerſus primum, & verum patronum Eccleſiæ non liberæ præſcribi. 2.350.2.4
Iuſpatronatus inter patronos laicos præſcribitur ſpatio quadraginta annorum. ibid.5
Iuſpatronatus Eccleſiæ ſi deueniat ad exemptos, non per hoc in nullo debet lædi jus Epiſcopale. 2.351.1.1
Iuſpatronatus acquiri poteſt quando venditur res, cui idem jus inſeparabiliter adhæret. ibid.med.
Iuſpatronatus tranſit cum bonorum poſſeſſione, quibus inſeparabiliter inhæret. 2.352.2.2
Iuſpatronatus poteſt vendi, ſeu alienari ſub bonorum generalitate. ibid.3
Iuſpatronatus poteſt tranſire in feudatarium, ſeu emphyteutam, ſi villa, aut caſtrum, cui ineſt, infeudetur, vel in emphyteuſim detur. ibid.
Iuſpatronatus prohibetur infeudari. ibid.5
Iuſpatronatus transfertur ad hæredes, ſiue ſint ſui, ſiue extranei, ſiue ſuccedant ex teſtamento, ſiue ab inteſtato. ibid.7
Iuſpatronatus per ſe vendi non poteſt. 2.354.1.1.2
Iuſpatronatus annexum oppido ac in venditione talis oppidi facta cum expreſſione illius eidem annexi, tranſeat in vendentem, remiſſiuè. 2.354.2.5
Iuriſpatronatus controuerſia judicis Eccleſiaſtici cognitionem requirit. ibid.4
Iuriſpatronatus conceſſio facta Epiſcopo ſub nomine appellatiuo, non ipſius perſonæ, ſed Eccleſiæ contemplatione facta cenſetur. 2.356.1.2
Iuriſpatronatus, ſeu præſentandi in poſſeſſione exiſtens validè præſentat, & ejus præſentatio admittenda eſt, ac inſtitutio ſequi debet. 5.358.2.5
ad Iuriſpatronatus acquirendam poſſeſſionem plura requiruntur quæ recenſentur. 2.359.1.med.
Iuriſpatronatus poſſeſſio acquiritur etiam ex vnica præſentatione, ſequuta inſtitutione. 2.359.2.6
Iuriſpatronatus quæſtio ſi inter patronos exiſtit, & vacante Eccleſia lis intra ſex menſes non terminatur, Epiſcopus de perſona idonea ordinare debet. 2.361.1.1
Iuſpatronatus ex conſtructione Eccleſiæ facta de conſenſu Epiſcopi acquiritur: patronus non erigit Prælatum in Conuentuali Eccleſia, ſed in capella ſic; patrono debetur proceſſionis honor, & alimentatur ab Eccleſia, ſi vergat ad inopiam. 2.364.1.1
Iuſpatronatus acquiritur ex conſtructione Eccleſiæ facta de aſſenſu Epiſcopi abſque alia reſeruatione. ibid.2
Iuſpatronatus in Eccleſia Conuentuali fundari non poteſt cum ſolo conſenſu Epiſcopi. 2.364.2.3
Iuſpatronatus non poteſt habere laicus in Eccleſia Collegiata. 2.365.1.4
Iuſpatronatus in Eccleſia Conuentuali acquiritur ex conſtructione ad effectum præeminentiarum, & ad omnes effectus, excepto jure præſentandi, & nominandi. ibid.med.
Iuſpatronatus in Eccleſia Regulari, vel beneficio regulari ex ſola fundatione, & dotatione, ſine particulari priuilegio Apoſtolico non acquiritur. 2.366.2.10
Iuriſpatronatus quæſtio ſi inter patronos non diffinitur intra quatuor menſes, Epiſcopus ordinabit Eccleſiam ſine præjudicio eorundem. 2.368.1.1.2
Iuſpatronatus ex bonis Eccleſiaſticis fundatum, ſed cauſa permutationis, vel alio titulo oneroſo in laicum tranſlatum, remaneat Eccleſiaſticum, vel efficiatur laicale. ibid.2.init.
Iuſpatronatus Clerici illi obueniens ratione ſui patrimonii æquiparatur laicali. 2.370.1.6
Iuſpatronatus per ſe principale, & diſtinctum non venit in confiſcatione bonorum. 3.73.2.21
Iuſpatronatus, quod à laico donatur Eccleſiæ, Eccleſiaſticum cenſetur quoad omnes juris effectus. 3.220.1.3
Iuuenis qui duxit in vxorem minorem ſeptennio, & eam traduxit ad domum, oritur ex tali contractu publicæ honeſtatis Iuſtitia. 2.467.2.1

L

LÆſio enormis ad conſequendam reſtitutionem neceſſariò eſt probanda. 1.329.2.14
Læſio enormiſſima quæ dicatur, remiſſiuè. 2.128.2.37
Læſionis in probatione non debet conſiderari tempus contractus in actibus ſucceſſiuis reſpicientibus etiam futura tempora. 2.384.1.8
Laici ex vi conſuetudinis jus, & poteſtatem in Clericos habere non poſſunt. 1.16.1.5
Laici ſunt incapaces officii adminiſtrandi ſpiritualia, ſuſpendendi & Eccleſiaſtica juriſdictione. 1.130.2.2
Laicus vitæ ſanctitatis, & legalitatis maximæ, poteſt eligi in Epiſcopum. 1.155.2.3
Laicus in articulo mortis à peccatis abſoluere non poteſt. 1.257.2.17
Laici in quibus debeant obedire Papæ, remiſſiuè. 1.286.1.10
Laicus non poteſt impetrare literas ad beneficium vacaturum, etiamſi antequam vacet beneficium, promoueatur ad Ordines. 1.305.1.4
Laicus non poteſt eſſe miniſter Sacramenti Pœnitentiæ, etiam in neceſſitate. 1.309.1.11
Laicus in rebus ſpiritualibus arbiter eſſe non poteſt. 1.345.2.1
Laici Eccleſiaſtica negotia tractare non debent, ſed Prælatorum judicio diſponuntur. 1.351.2.1
Laicus ex delegatione Epiſcopi non poteſt de cauſis clericorum ciuilibus cognoſcere. 1.371.1.3
Laicus detentator rei Eccleſiaſticæ, vel rei alicuius clerici poteſt coram judice Eccleſiaſtico conueniri, niſi laicus negaret rem vt Eccleſiaſticam poſſidere. 1.373.1.1.2
Laici rerum Eccleſiaſticarum inuaſores coram Eccleſiaſtico judice conueniri, & ab eo valent arceri. ibid.2.3
Laicus laicum ſuper re ciuili coram judice Eccleſiaſtico conuenire non poteſt, niſi in defectu juſtitiæ ſæcularis, vel niſi conſuetudo id expoſcat. 1.377.1.1
Laici vſurpantes jura Eccleſiaſtica, ſeu ipſis rebus Eccleſiaſticis violentiam inferentes, vel ſacrilegi per judicem Eccleſiaſticum ſunt puniendi. 1.382.1
Laici quamvis poſſint juriſdictionem non ſui judicis prorogare, clerici tamen non poſſunt, niſi Epiſcopi diœceſani conſenſus accedat, & judex, cuius juriſdictionem prorogare volunt, ſit Eccleſiaſticus. 1.383.2.1
Laici poſſunt prorogare juriſdictionem Iudicis Eccleſiaſtici. ibidem 5
Laici ſunt idonei teſtes in cauſis criminalibus contra clericos vbi ex natura negotii veritas actu, & habitu ſciri non poteſt. 2.498.2.3
Laicus in criminali cauſa non teſtificatur contra clericum, accuſat tamen pro ſua, vel ſuorum injuria. 1.511.2.1
Laicus contra clericum in cauſa criminali teſtimonium ferre non poteſt. ibid.12
Etiamſi clericus ſit primæ tonſuræ. 1.512.1.3
Laicus contra clericum in criminali cauſa teſtificari poteſt quando agitur ciuiliter, vel in defectum Eccleſiaſticorum teſtium, vel in criminalibus exceptis. ibid.6
Aut in probatione famæ. ibid.4

Index Rerum, & Verborum,

Laici & fœminæ admittuntur ad probanda Impedimente electi. 1.518.1.1
Laici contra clericum in cauſa criminali teſtimonium dicere prohibentur. 3.548.2.2
Laici de rebus Eccleſiaſticis teſtificari recuſantes per cenſuram Eccleſiaſticam ſunt compellendi, quando aliter veritas ſciri non poteſt. ibid.3
Laici cum non poſſint ſpiritualia poſſidere, vt decimas: ergo & per conſequens nec præſcribere. 1.62.1.8
Laicus præſcriptione nulla etiam immemorabili poteſt jus acquirere percipiendi decimas. ibid.2
Et procedit in omnibus decimis quocunque titulo etiam temporali à laico percipiendis. ibid.3
Ratio deciſionis aſſignatur. ibid.
Laicus ex allegatione priuilegii Summi Pont. ſi in illius probatione oſtendat poſſeſſionem temporis immemorabilis cum fama priuilegii habiti à Summo Pontifice, vel ab Inferioribus Prælatis ante Conc. Lateran. poteſt acquirere jus percipiendi decimas. 1.622.1.4
Laicus ſpoliatus jure percipiendi decimas an ſit ante omnia reſtituendus, oſtenditur. 1.622.2.6
Laicus an poſſit præſcribere juſpatronatus, oſtenditur. 1.623.1.8.9.10
Laici ſi ſunt de terris Eccleſiæ, viuere debent ſecundùm Canones, & non ſecundùm leges ciuiles. 1.676.1.6
Laici adulteri poſſunt per judicem Eccleſiaſticum excommunicari. 1.681.1.9
Laicis non eſt permiſſum Sacerdotum & Cleri locum ingredi. 2.1.2.2
Laicis permiſſum nō eſt in choris, & capellis Eccleſiarum exiſtere, quia confabulantur & deuotionem impediunt. ibid.3
Laici poſſunt à judice Eccleſiaſtico puniri, ſi dum moniti fuerint, à monaſteriis monialium non ſe abſtinuerint. 2.5.2.6
Laicus vtens cauſa ludibrii veſte religioſa virorum, aut mulierum, peccat mortaliter, & grauiter punitur. 2.9.2.4
Laici in Canonicos non poſſunt inſtitui. 2.76.2.1
Laici incapaces ſunt beneficiorum. ibid.2
Laicus fidejuſſor clerici non gaudet beneficio huius cap. 2.187.2.1.2
Laici nullam ſtatuendi poteſtatem in clericos habent. 2.214.2.2
Laicus quando moritur nullo relicto hærede ex teſtamento, vel ab inteſtato, vltra decimum gradum ſuccedit fiſcus ſæcularis in ejus bonis. 2.222.2.2
Laicus decimas vſurpans dignus eſt vt puniatur diuino judicio. 2.247.2.3
Laicus non poteſt transferre decimam in alium laicum, etiamſi cum titulo illam poſſideat. 2.248.2.5
Laici Eccleſias, vel decimas dinare non poſſunt, nec ex eorum titulo præſtatur cauſa præſcribendi. 2.258.2.8
Laicus ſi clerico, vel religioſo loco concedit Eccleſiā ſine conſenſu Epiſcopi, non obſtante tali conceſſione, quæ non valet ad ipſam Eccleſiam cùm vacauerit, poterit præſentare, & eam alteri Eccleſiæ de conſenſu Epiſcopi concedere. 2.348.1
Laicus vti incapax non poteſt ad beneficia præſentari, niſi breui interiectu tempore clericali Ordine inſigniretur. 2.356.1.9
Laicorum, & clericorum ornamenta propria, & ſupellectilia in Eccleſiis poni non debent, niſi propter hoſtiles incurſus, aut incendia repentina. 2.414.1.2
Laici collectas imponentes clericis, vel Eccleſiis, ſeu juriſdictionem eorum vſurpantes, ſi moniti non deſiſtunt, ſunt excommunicati cum ſuis fautoribus, poteſt tamen Epiſcopus cum clero eis neceſſaria præbere ſubſidia. 2.438.2.1.2
Laici, vel inimici clericos accuſare non poſſunt. 3.5.2.3
Laicus contra clericum in criminibus exceptis teſtis eſſe poteſt. 3.6.1.5
Laicus teſtis contra clericum admittitur in crimine ſimoniæ. 3.20.1.3
Laicus in crimine ſimoniæ accuſare poteſt. 3.21.1.4
Laici coram judice Eccleſiaſt. poſſunt cogi ad obſeruantiam conſuetudinis dandi aliquid pro ſepulturis. 3.42.1.9
Laici poſſunt acquirere jus ſepeliendi in eminentiori loco, habendi pacem à Sacerdote, ſcamna, & hujuſmodi prærogatiuas in Eccleſia. ibid.11
Laici non debent prædicare, nec occulta conuenticula facere, nec Sacerdotes reprehendere. 3.75.1.1
Laicus poteſt fieri irregularis, & inhabilis ad beneficia. 3.100.1.37
Laicus Eccleſiæ malefactor per Eccleſiam puniri poteſt, non obſtante priuilegio fori. 3.204.2.2
Laicus violentiam, vel præjudicium rebus Eccleſiaſt. inferentes coercere poteſt Eccleſia. ibid.2
Laicorum coërcitio res Eccleſiæ inuadentium quomodo, & quando ad Eccleſiaſticum, vel ſæcularem Iudicem pertineat, oſtenditur. ibid.5.6.7.8
Laici non poſſunt Presbyteros ſuſpendere ab Officio, nec etiam eoſdem ad Diuina reſtituere, niſi eis à ſolo Papa hæc poteſtas demandata fuerit. 3.226.2.13
Laicus contra Clericum in criminibus notoriis teſtis eſſe poteſt. 3.261.1.3
Lampas ante ſanctam Euchariſtiam noctu diuque ardere debet. 2.413.1.6
Lana ſoluit decimam. 2.240.2.6
Lancea ictum accepit Chriſtus Dominus in latere dextero. 2.408.1.4
Languidi etymon. 3.90.1.init.
Lapides, ſeu columnæ terminorum quibus literæ inciſæ ſunt, probant confinia. 1.491.1.6
Largitiones munerum vtriuſque ſexus Regularibus interdictæ materiam qui tractent. 1.453.2.3
Larua. Vide *Monſtrum.*
Latinitas falſa vitiat reſcriptum. 1.39.2.8
Latini qui vtuntur forma Græcorum, validè baptizant. 2.421.2.2
Latitans, vel ſe occultans ne citatio ad ipſius perueniat notitiam, per edictum citari poteſt. 3.196.2.14
Latitare præſumitur vir quando abeſt ab ea domo in qua vxor ejus habitet. 1.448.1.4
Latrones inſignes ſtatim puniuntur non admiſſa appellatione. 1.674.2.18
Latro publicus ſi ad Eccleſiam confugerit, illius immunitate non gaudet. 2.445.2.37
Latro publicus quis propriè dicatur, remiſſiuè. ibid.38
Latronem interficiens cùm ſe poſſet aliter liberare, quam pœnitentiam agere debeat, oſtenditur. 3.93.1.8
Vide *Fur.*
Latrunculorum ludus. Vide *Scacchi.*
Laudemium ſoluendum eſt domino directo ex emphyteuſi vendita antequam emptor poſſeſſionem conſequatur. 2.146.2.18
Laudemium minui, vel augeri poteſt ſi conuentum ſit inter partes, vel in regione. ibid.19
Laudemii præſtatio eſt quædam exhibitio reuerentialis, quam facit emphyteuta, dum ſuſcipiendo inueſtituram dominum recognoſcit. ibid.21
Laudemium in dubio debet intelligi, vt non debeatur. ibidem 22
Laudemium non debetur re nondum tradita. 2.146.2.38
Laudemii exigendi facultas non eſt perſonalis, ſed realis. 2.147.1.43
Laudemium debetur vſufructuario, & non proprietario. ibid.1.45
Laudum ſi feratur per laicum ſuper rebus Eccleſiaſticis, eſt nullum. 1.346.1.init.
Laudum latum non præcedente compromiſſo non valet. 2.738.1.5
Laudum arbitri, & arbitratoris ritè latum fuiſſe præſumitur. 2.55.2.4
Vide *Arbitrium.*
Pro *Legatario* non debet edi totum teſtamentum, ſed particula tantùm, quæ illi pertinet. 1.354.1.2
Legatus non poteſt diſpenſare, vt profeſſus in vna Religione in alia eligatur in Prouincialem. 1.118.1.6
Legatus nullus diſpenſare poteſt vt filius etiam legitimus habeat illud beneficium in quo pater miniſtrauit. 1.189.1.2
Etiamſi ſint legati à latere Cardinales. ibid.
Legatus non habet ſucceſſorem. 1.257.1.3
Legationis officium antiquiſſimo vſu Eccleſiæ eſt comprobatum. ibid.
Legati in triplici ſunt differentia, alius eſt natus, alius miſſus dicitur, alius Legatus de Latere appellatur. ibid.5
Legati omnes in ſuis prouinciis non delegatam, ſed ordinariam juriſdictionem exercent. ibid.6
Legationis officium in Legatis de Latere non quidem majus quàm in aliis, ſed tantummodo plenum exiſtit, ſicut fuit in ſua natura in qua permanet. 1.257.2.8
Legatus Papæ etiam per ſimplicem querelam adiri poteſt. 1.257.2.1
Legatus tantum poteſt in ſua Prouincia, quantum Ordinarius in ſua diœceſi. 1.258.1.2
Legatus non poteſt ſe ingerere cauſæ alteri à Papa ſpecialiter delegatæ. 1.158.1.1.2
Niſi vt ſententiam juſtam confirmet, vel exequatur, ſecus ex magna cauſa. ibid.4
Legatus etiam de Latere abſque ſpeciali mandato Papæ Epiſcopum deponere non poteſt. ibid.
Legatus de Latere eſt Cardinalis. ibid.6
Legatus non poteſt conferre beneficia, quæ ad Epiſcopi collationem ſpectant jure ſpeciali, ſiue delegato. 1.258.2.7
Legatus etiam Cardinalis non poteſt transferre Epiſcopum ab vna Eccleſia ad aliam. ibid.8
Legatus etiam de Latere ex generali legatione nō poteſt transferre Epiſcopos, vel vnam Eccleſiam Cathedrali alteri ſubjicere

cere, vel duos Epiſcopatus vnire, vel vnum diuidere. 1.259.1.3
Legatus ex quo cauſam ad Superiorem remiſit, deſinit eſſe judex illius. ibid.n.2
Legatus de Latere non venit appellatione Romani Pontificis. 1.259.1.5
Legatus de Latere poteſt omnia, quæ non ſunt reſeruata Sedi Apoſt. in ſignum ſpecialis priuilegii. ibid.7
Legatus de Latere poteſt cognoſcere de cauſis contra exemptos. ibid.10
Legatus à Latere poteſt conferre beneficia jurispatronatus clericorum. 1.259.2.12
Legatus Sedis Apoſt, poteſt conferre beneficium abſque Epiſcopi conſenſu. 1.260.2.3
Legatus poteſt præd. beneficia conferre ſine conſenſu patroni. ibid.
Poteſt præd. beneficia ſuæ collationi reſeruare. ibid.
Legatus in pluribus locis poteſt in quolibet illorum juriſdictionem ſuam exercere. 1.261.1.2
Legatus ſeu præſes in duabus Prouinciis, propter connexitatem territoriorum poteſt expedire negotia vnius Prouinciæ in alia. ibid.2
Legatus cauſam inchoatam finire non poteſt per regreſſum Prouinciæ. ibid.3
Legato de Latere præſente minor legatus executionem ſui officii dimittere debet. 1.261.2.5
Legatus primus non videtur reuocatus per creationem ſecundi. ibid.2
Legatus de Latere dicitur major omnium in Prouincia poſt Romanum Pont. ibid.3
Legatorum indulgentiæ ſunt perpetuæ. 1.261.2.3
Legati an & quando poſſint concedere indulgentias, remiſſiuè. ibid.6
Legatus non de Latere non poteſt abſoluere excommunicatos ob injectionem manuum in clericos. 1.261.2.1
Legatus de Latere an poſſit abſoluere ab excommunicatione, quam quis contraxit, eo quod violentas manus in clericum injecerit. 1.261.1.2
Legati à Latere ſolummodo ſunt Cardinales. ibid.4
Legatus non habet juriſdictionem in exemptos, niſi in eos ſpeciali commiſſione illi fuerit legata. 1.279.2.4
Legati legatione durante in judicium vocari non poſſunt. 5.683.1.2
Legatus de Latere, ſiue Cardinalis Legatus poteſt ſe intromittere de appellatione interpoſita inferiori Ordinario ad Papam, vt cauſam inſtructiorem ad eum mittat. 1.697.2.2
Legatus Papæ non poteſt ad tempus ſuſpendere interdictum. 1.706.1.10
Legatus in Portugalia derogat tempori huius textus. 1.709.1.7
Legatus de Latere poteſt vnire beneficia ſuæ prouinciæ, abſque tamen præjudicio Epiſcopi. 5.740.1.4
Legatus non poteſt diſpenſare contra Concilium. 2.54.2.3
Legatus ſi non vult, non poteſt compelli ſuam ſententiam exequi. 2.258.2.7
Legatus de Latere Eccleſiam, cujus alia Eccleſia eſt patrona, collationi ſuæ reſeruare poteſt, licèt non vacet, & conferre eum vacat. Ex duobus præſentatis à patrono laico poteſt ſuperior ſecundum inſtituere. 2.369.1.1
Legatus Sedis Apoſt, (etiamſi de Latere non ſit) poteſt beneficia antequam vacent, ſuæ prouiſioni reſeruare. ibid.fin.
Etiam in reſeruatione penſionis, quam Legatus in beneficio poteſt conſtituere. 2.369.2.med.
Item in reſeruatione facta in fauorem certæ perſonæ. ibid.
Et reſpectu plurium beneficiorum, quæ Legatus reſeruare ſimul poteſt. ibid.
Secus in beneficiis, quorum collatio Epiſcopis auctoritate Apoſt. commiſſa eſt. ibid.
Legatus à latere poteſt derogare juripatronatus Eccleſiaſtico, non autem ſæculari. ibid.3
Legatus poteſt conferre, ſeu reſeruare beneficium cum derogatione jurispatronatus Eccleſiaſtici. 2.370.1.7
Legatus non poteſt beneficium conferre, ſeu reſeruare cum derogatione jurispatronatus laici. 2.370.2.init.
Legatis, ſeu Nunciis Sedis Apoſt. omnes Eccleſiæ procurare tenentur, niſi ab hoc per priuilegium Apoſt. ſint exemptæ, nec in hoc præſcriptione juuantur. 2.384 1.1
Legatis, ſeu Nunciis, vel Viſitatoribus Apoſt. qui mittuntur ad viſitandum alienas Eccleſias, prouidendum eſt de procuratione. ibid.2
Legatis Apoſt. aliquò proficiſcentibus, ſumptus & viaticum debentur in iis Eccleſiis, ad quas dum legationis officio funguntur, acceſſerint etiam ſine vlla viſitatione. 2.389.1.2
Legatus Papæ poteſt judicare de cauſa matrimoniali. 2.537.1.2
Legatus an poſſit diſpenſare in gradibus conſanguinitatis, vel affinitatis lege tantum Canonica prohibitis, quando eſſet in prouincia remota, oſtenditur. 2.551.2.4
Legatus etiam à latere non poteſt diſpenſare in impedimentis jure Pontificio dirimentibus matrimonium. 2.553.2.8
Legatus de latere poteſt beneficia prouinciæ ſuæ legationis abſque Epiſcopi præjudicio vnire. 3.191.2.8
Legatus an poſſit abſoluere excommunicatos ob clerici percuſſionem, remiſſiuè. 3.302.1.2
Legatus de latere poteſt abſoluere ab excommunicatione, quam quis contraxit ob violentam manuum injectionem in clericum, quamvis atrox ſit injuria. 3.306.1.1.2
Legatus de latere à quibuſvis excommunicationibus Papæ reſeruatis abſoluere poteſt, niſi dicatur quod à nullo alio, niſi à Papa poſſit abſolui. ibid.3
Legatum alterius ſcribens Prælatus ſuæ Eccleſiæ, non incidit in pœnas, & relictum valet. 1.656.2.2
Legatum emphyteuſis irrequiſito domino fieri non poteſt penitus extraneo, qui non eſt emphyteutæ ſucceſſurus. 2.148.1.53
Legata nudis verbis relicta ſunt exequenda. 1.205.2.1.2
Legatum relictum ad alicujus Eccleſiæ conſtructionem, non efficitur caducum, etiamſi locus ædificii non fuerit deſignatus. 2.205.2.6
Legatum factum Eccleſiæ, ſi ſint plures in ciuitate, debetur pauperiori. 1.206.1.4
Legatum incertum fauore piæ cauſæ valet. ibid.5
Legata pia peti poſſunt coram judice Eccleſiaſtico ab hærede laico. 2.213.2.6
Legatum acceptans tenetur onus injunctum agnoſcere. 2.216.16
Legatum factum Epiſcopo ab extraneo, præſumitur factum contemplatione Eccleſiæ. 2.216.2.3
Legatum vbi factum eſt Prælato Eccleſiæ ſanguine conjuncto ipſi teſtatori, factum præſumitur contemplatione ipſius Prælati, intellige vt ibi. 2.217.1.4
Legatum non videtur intuitu piæ cauſæ relictum, ſed conſanguinitatis, ſi legatus eſt propinquus. ibid.5
Legatum quando factum fuit vni vel aliquibus ex ipſis Canonicis, præſumitur factum contemplatione ipſarum perſonarum, & non Eccleſiæ. 2.217.1.7
Legatum ad ſatisfaciendum creditoribus eſt pium. 2.221.1.5
Legiſlator non debet legem promulgare punientem omnia crimina, ſed quædam ſub ſilentio pertranſire. 1.14.1.3
Legiſlator quando reſpondet conſultationi, non introducit jus nouum, ſed jus commune oſtendit. 2.165.2.4
Legitima filiorum onus etiam pium non poteſt pater imponere niſi prohibita filii acceptatione. 2.309.2.7
Legitima non poteſt lege, vel ſtatuto auferri. 2.572.2.5
Legitima an ſtatim in vita patris peti poſſit, ſi religionem ingrediatur, oſtenditur. 2.575.2.6
Legitimandi poteſtas inter ea, quæ Principi reſeruantur numeranda eſt. 2.588.2.8
Legitimationes in Regno Portugaliæ prout & alibi non ſunt veræ legitimationes, ſed potius diſpenſationes. ibid.9
Legitimatus à Principe non poteſt obtinere terras, quæ non ſunt ſubditæ Principi legitimanti. ibid.10
Legitimati per ſubſequens matrimonium poſſunt ad Epiſcopalem dignitatem promoueri, non verò ad Cardinalatus celſitudinem aſcendere. 5.91.1.19
Legitimati per ſubſequens matrimonium poſſunt promoueri abſque diſpenſatione ad Ordines, beneficia, honores, ac etiam Epiſcopatum. 1.101.2.19
Legitimatus per ſequens matrimonium non perdit legitimationem, licèt patri ſit ingratus. 2.579.2.15
Legitimati per reſcriptum Principis ad feudi ſucceſſionem non admittuntur. 4.580.1.ult.
Legitimati per reſcriptum Principis ad emphyteuſis Eccleſiaſticæ ſucceſſionem non admittuntur. ibid.ar
Legitimationem à Papa impetrare debent volentes in Eccleſiaſtica emphyteuſi ſuccedere cum clauſula, vt bona Eccleſiaſtica poſſint obtinere. ibid.
Legitimati per ſubſequens matrimonium poſſunt ad ſacros Ordines promoueri, & in Epiſcopos eligi. 2.580.2.24
Legitimati per ſubſequens matrimonium ad retractum ſunt admittendi. 2.581.1.27
Legitimationem nullam reddit ſubreptio, & obreptio. 1.48.1.9
Legitimationis inſtrumentum probat quem non eſſe legitimum. 1.117.1.27
Legitimatio filii poteſt à patre reuocari propter ingratitudinem in ipſum ab eo commiſſam. 2.194.2.9
Legitimatio, quæ fit per ſubſequens matrimonium, juris fictione retrotrahitur ad tempus natiuitatis. 2.579.1.13
Legitimatio facta à Principe aliquo non extenditur ad bona ſita extra ipſius territorium. 3.110.1.20
Legitimus præſumitur qui natus eſt ex vxore in domo mariti cum ea cohabitantis. 1.187.2.3
Legitimi tantum filii ſunt adoptiui, quia à ſola lege, non à natura probati ſunt. 2.569.1.12
Legitimi & naturales ſimul dicuntur qui à natura & lege ſimul approbantur. ibid.13
Legitimi ſunt filii concepti ante ſententiam diuortii à parenti-

Index Rerum, & Verborum,

bus qui bona fide contraxerunt, licèt inter eos exiſtat impedimentum propter quod poſtea matrimonium judicio Eccleſiæ fuit ſeparatum. 2.571.2.2

Legitimi ſunt cenſendi filii ſuſcepti ex matrimonio, quod juſto facti, vel juris errore parentes nulliter contraxerunt. ibid.3.57

Legitimi per bonam fidem parentum admittuntur ad feudi, & majoratus ſucceſſionem. 2.572.1.7

Legitimi per bonam fidem parentum an ſuccedant in majoratu, feudo, emphyteoſi, aut fideicommiſſo, ſi adſit clauſula, vt ſuccedant ii ſoli, qui ex legitimo matrimonio procreati fuerint, oſtenditur. ibid.8

Legitimi ſunt filii nati poſt litem conteſtatam ſuper matrimonio publicè contracto, quod per ſententiam poſteà nullum fuit declaratum. 1.572.2.13

Legitimi an ſint filii ſuſcepti à parentibus, qui de validitate matrimonii dubii erant, oſtenditur. 2.573.1.18

Legitimus vt quiſpiam ſit pro parte, & pro parte illegitimus monſtruoſum eſt. 2.589.1.18

Tò *Lego*, adiectum vniuerſitati bonorum importat hæredis inſtitutionem, quando verò adiectum eſt certæ quantitati, vel ſummæ, intelligitur legatum. 2.220.1.3

Lenones à teſtimonio refutantur. 1.497.2.25

Lepra ſuperueniens non diſſoluit matrimonium, nec matrimonii effectum, ideo ad inuicem maritali affectione conjuncti ſe tractare debent, aut ad perpetuam continentiam vouendam induci. 2.533.1.4

Vide *Coniux*.

Leproſo Eccleſiæ Rectori dandus eſt coadiutor. 2.274.1.1.2

Leproſus promoueri non debet, & ſi jam eſt promotus, propter ſcandalum ad celebrandum non permittitur, præcipuè ſi eſſet magna deformitas. ibid.3

Leproſi quando congregantur ſub communi vita, permittitur eis conſtruere ſibi Eccleſiam in cœmeterio, & habere proprium Presbyterum, ſine injuria tamen veterum Eccleſiarum. 1.433.1.5

De hortis & nutrimentis animalium ſuorum decimas ſoluere cogi non debent. ibid.& ſeq.

Leproſi extra ciuitatem ponendi. 2.532.2.2

Leproſi expelli poſſunt à ciuitate. ibid.3

Leproſo tenetur ſanus conjux debitum reddere etiam cum notabili damno, quando lepra matrimonium præceſſit. 2.533.2.4

de *Leucis* & earum commenſuratione qui egerint, referuntur. 1.55.2.12

Lex ſuperflua remedia non inducit. 1.4.1.28

Leges nihil fruſtra faciunt. ibid.30

Leges vnam ſyllabam ſuperfluam, & vacuam habere non debent. ibid.35

Leges ita debent intelligi ne maneant ſine effectu. 1.4.2.33

Lex ſemper exprimere ſolet caſus frequentioris vſus. ibid.41

Lex vna anterior, quando loquitur diſtinctè, tunc altera poſterior indiſtinctè loquens non tollit diſtinctionem legis anterioris diſtinctè loquentis. ibid.45

Lex vltima, quando tollat primam contrariam de ea non faciens mentionem, oſtenditur. 1.5.1.46

Leges, & conſtitutiones à ſuperioribus ſtabilitas omni jure vnuſquiſque adſtrictus eſt ſeruare. 1.10.2.4

Leges juſtæ quantumcunque humanæ à ſuperioribus juſtè ſtabilitæ habent vim obligandi in foro animæ ad culpam mortalem, vel venialem juxta materiæ grauitatem. ibidem 5

Lex ſeu conſtitutio non habens decretum irritans, vt liget, neceſſariò requiſitum eſt vt fiat illius publicatio. ibid.6

Refertur deciſio Sacræ Rotæ. ibid.7

Lex ligare non poteſt niſi à die publicationis, vel poſt duos menſes poſtquam fuit promulgata. ibid.8

An ante duorum menſium lapſum ſcientes liget, oſtenditur. 1.13.1.9

Leges Summi Pontificis vim habent obligandi quamprimùm in Curia Romana publicantur. ibid.10

Lex non præſumitur promulgata, niſi id probetur. ibid.11

Lex non extenditur ad præterita, ſed trahitur ad futura. 1.12.1.2

Lex noua juris antiqui declaratoria quando extendatur ad præterita. 1.12.2.3

Lex non obligat ignorantes. ibid.4

Lex, quæ vno malorum prohibito, cætera exinde orientia prohibet, bona eſt. 1.14.1.1

per Legem pœnalem priuatus ipſo facto voce actiua, & paſſiua, an teneatur in conſcientia hanc pœnam ſubire ante judicis condemnationem. 1.16.2.6

Lex, vel ſtatutum Epiſcopi non valet ſine conſenſu Capituli. 1.15.2.9

Lex Ciuilis juſta obligat in foro Conſcientiæ. 1.26.2.5

Lex pœnalis etiamſi ipſo facto, vel ipſo jure pœnam conſtituat, minimè poteſt non obtemperantibus gignere obligationem, quâ debeat reus luere, & ſoluere pœnam in foro conſcientiæ ante judicis ſententiam. ibid.6

Lex poteſt facere vt non ſcriptum pro ſcripto habeatur. 1.19.2.8

Leges & ſtatuta Laicorum Eccleſias, & earum bona nullatenus ligant. 1.21.1.2

Leges Ciuiles Imperiales tacitè, vel expreſsè Clericorum mentionem facientes, eos ligare minimè valent. 1.21.1.5

Lex, ſiue conſtitutio Ciuilis alienari prohibens bona immobilia Eccleſiis, ſiue perſonis Eccleſiaſticis, omnino illicita eſt. 1.25.1.29

Lex & conſtitutio futura reſpicit, & non præterita, niſi in ea de præteritis caueatur. 1.28,1.2

Lex debet eſſe clara, dubia enim ſibi parat inſidias. ibid.2.

Lex habens multiplicem ſenſum, non poteſt allegari ad deciſionem cauſarum. ibid.4

Legi prohibitiuæ poteſt renuntiari. 1.55.2.13

Lex, quæ delinquendi occaſionem præbet, non valet. 1.75.1.3

Legis promulgatio neceſſaria eſt, vt vim habeat obligandi. 1.79.2.9

Legis auxilium fruſtra inuocat, qui committit in legem. 1.104.2.4

Legem extendere licet ex identitate rationis. 1.140.1.9

Lex ſi voluiſſet, expreſſiſſet. 1.140.2.14

Lex id noluiſſe præſumitur, cum facilè id exprimere potuiſſet, nec expreſſit. ibid.15

Lex poſterior nunquam cenſetur reuocare primam, niſi de prima faciat expreſſam mentionem. 1.170.2.5

Lex, vel ſtatutum vbi requirit quod actus fiat ab aliquo ſcienter, debet libellari de ſcientia, & probari. 2.254.1.5

Lex diœceſana, & lex juriſdictionis quæ, remiſſiuè. 1.279.1.2

Lex non debet habere vnam ſyllabam ſuperfluam, & vacuam. 1.288.2.12

Lex vbi non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus. ibid.13

Legis diœceſanæ, & juriſdictionis differentia quæ, remiſſiuè. 1.290.1.6

Lex ſeu diſpoſitio Principis non acceptata, nec moribus vtentium comprobata non ligat ſubditus. 1.297.2.9

Lex cùm eſt abrogata, pœnam ſuſtinet recitator, & auditor. 1.363.1.9

Legis diuinæ habentis varios intellectus violatio eſt peccatum mortale. 1.408.1.4

Lex pœnalis vtens verbo, aut participio ſignificante actionem futuri temporis, ſententiam à judice ferendam continet. 1.426.2.17

Legem ex identitate rationis licitum eſt extendere. 1.732.2.2

Lex id, quod conſtituiſſet in caſu omiſſo, conſtitutum intelligitur. ibid.3

Lex prohibitiua loquens de certis Religioſis, in aliis locum non habet, etiam data ſimilitudine rationis. 2.180.1.2

Lex non eſt poſita juſto. 2.276.1.8

Lex ſi aliud voluiſſet expreſſiſſet. 2.244.2.3

Leges Regni viciniora in dubio ſeruandæ ſunt, & ſecundùm eas judicandum. 2.189.1.3

Lex, vel ſtatutum ſi vtatur verbo, *priuetur*, in tempore futuro, nunquid importet latam, vel ferendam ſententiam, remiſſiuè. 2.436.2.5

Leges ſeu ſtatuta prohibentia filiis matrimonia contrahere abſque parentum conſenſu, ſunt inualida. 2.476.1.7

Lex vel præſumitur aliquid ſtatuendo tanquam pro certo & ſibi comperto, vel tantum præſumitur tanquam veroſimile, & probabile: prior modus præſumendi dicitur præſumptio juris & de jure, poſterior præſumptio juris tantum. 2.495.1.16

Legis duplex prohibitio magis operatur quàm ſimplex. 2.515.2.5

Leges humanæ mutari poſſunt. 2.554.1.2

Lex lata à ſæculari Principe circa matrimonium eſt nulla. 2.619.2.5

Lex continens verba ſolùm comminatoria ferendam ſententiam nuntiat. 3.116.1.3

Leges principum bona naufragantium eorum fiſco pertinere declarantes ſunt iniquæ, ac regulæ fidei aduerſari dicuntur. 3.125.1.8

Lex omnia pœnalis vtens verbo, aut participio ſignificante actionem futuri temporis, ſententiam ferendam à judice continet. 3.357.2.7

Lex declaratoria trahitur ad præterita. ibid.10

Legis auxilium fruſtra inuocat, qui committit in legem. 3.144.1.2

Lex vel ſtatutum, quod alter pro alterius delicto puniatur, eſt odioſum, & rigore plenum. 3.164.1.8

Lex à Principe lata venationem prohibens, an obliget ad mortale, remiſſiuè. 3.165.2.8

Lex pœnalis vtens verbo imperatiui modi, quamvis ſit temporis præſentis, ſententiam continet ferendam. 3.196.1.4

Lex Canonica, & Ciuilis poteſt altera alterius prohibitionem nouis pœnis coadjuuare. 3.206.2.16

Leges

Leges ſicut non dedignantur ſacros Canones imitari, ita etiam ſacri Canones non dedignantur Imperatoris leges imitari. 3.251.2.2
Leges ſine Canone valent parum. 3.251.1.3
Leges ſæculares tanquam inferiores, ſacris Canonibus famulantur. 3.251.2.4
Leges publicè audire prohibitum eſt Monachis, Sacerdotibus, Archidiaconis, Decanis, Plebanis, & aliis perſonatum habentibus. ibid.6
Legibus Canonicis deficientibus ſi leges Imperatorum municipalibus, ſeu Regiis contrariæ reperiuntur, an Eccleſiaſticæ cauſæ ſecundum jus Regium decidi debeant, oſtenditur. 3.282.1.8
Lex Canonica in foro ſæculari ſeruanda eſt, vbi agitur de materia peccati etiam venialis. 3.257.2.init.
Vide *Statuta*.
Libello quando petitor aliquid contra juris regulas, debet exprimi cauſa ex qua peti poſſet. 1.318.2.2
Libellus alternatiuus an admittatur, oſtenditur. 1.317.1.11
Libellus ineptus quis dicatur, remiſſiuè. 1.363.2.2
Libellum vnum offerens, & poſtea ante litem conteſtatam alium dans pro emendatione, deſiſtens à primo, non videtur deſiſtere à tota cauſa. ibid.4
Libellus in ſcriptis offerendus eſt. 1.387.2.2
Libellus generalis, & incertus vti invalidus non eſt admittendus. 1.388.1.2
Libellos quid ſit definitur. ibid.4
Libellus quæ continere debeat, remiſſiuè. ibid.3
Libellus generalis in petitione fructuum, vſurarum, damnorum, expenſarum, & intereſſe valet. ibid.4
Libellus incertus in ciuilibus parte non opponente valet. ibid.5
Libellus incertus in petitione hæreditatis valet, vel quando incertitudo cauſatur ex parte rei. 1.388.1.67.
Libellus alternatiuus non valet. ibid.8
Libellus alternatiuus validus eſt quando tractatur de reſciſſione contractus in materia l.2.C. de reſcinden.vend. ibid.9
Et in actione hypothecaria. ibid.10
Et in minore. ibid.11
Libellus poteſt mutari, emendari, & corrigi ſicut placet, vſque ad litis conteſtationem. ibid.12
Libellus vnus ſufficit pro diuerſis cauſis. 1.558.2.2
Libellus alternatiuus admittitur vbi vnum eſt in obligatione, & aliud in ſolutione. 1.173.1.5
Libelli qualitatem præſumere debemus ex verbis ſententiæ. 2.239.2.8
Libellus vbi continet plura capitula, valet ſententia ſuper aliquibus, nec in reliquis cenſetur judex condemnare, vel abſoluere. 2.295.1.5
Libri cenſuales Eccleſiæ, vel alterius loci probant Canonis præſtationem, & poſſeſſionem, & an probent dominium, oſtenditur. 1.628.2.2
Libros prohibitos habentes, aut legentes, ſi ſint hæreticorum, ſubſunt excommunicationi Bullæ in Cœna Domini. 3.66.2.5
Libros hæreticorum retinere dicitur non ſolum is, qui domi ſuæ illos retinet, ſed etiam qui in aliena. ibid 6
Liber eſt qui naſcitur ex libera, vel liberta. 2.537.2.1
Liberorum fauore mitius eſt agendum quando is, qui deliquit, plures filios habet. 1.553.1.15
Liberorum nomen licèt ad filios referatur, latiorem tamen habet ſignificationem, quia ad nepotes vterinos porrigitur. 2.368.2.7
Liberorum nominis illud proprium eſt, vt de ſolis liberis perſonis propriè dicatur; natorum verò nomen etiam de ſeruis, & brutis. 2.569.1.init.
Liberi parentibus excommunicatis licitè communicare poſſunt. 3.115.1.6
Vide *Filij*.
Libere fieri non dicitur, quod fit ad poſtulationem Principis. 1.97.2.2
Tò *Liberè*, importat alterius conſenſum non requiri. 2.63.1.9
Tò *Liberè*, importat idem, quod ſine alicuius impedimento, & contradictione. 2.170.1.8
Liberalis nemo exiſtit in neceſſitatibus. 2.46.2.6
Liberalis in donando exiſtimare debet ſe debere quod donat. 2.189.2.1
Liberalitas eſt propria Principum. 1.42.1.2
Liberalitas eſt donatio, largitas, & humanitas quædam. vt licèt omnis virtus gratioſa ſit, liberalitas tamen eſt omnium gratiſſima. 2.46.2.8
Liberalitas conuenit nobilibus. 2.190.1.2
Libertatem in cauſa ad hominis liberi fauorem in dubio judicatur. 1.668.2.5
Libertatis cauſa dicitur inæſtimabilis. 1.678.1.9
Libertatem amittendi ex periculo inducitur juſtus metus. 1.724.1.15
Libertas ob ingratitudinem reuocari poteſt. 2.195.1.18
Libertas à cenſu, & à ſeruitio an propriè præſcribatur, remiſſiuè. 2.378.1.10
Libertas debet eſſe in matrimoniis, & ſponſalibus, vnde in eis promiſſio pœnæ non obligat. 2.490.1.1
Liberti ob ingratitudinem reuocantur in ſeruitutem. 1.191.1.2
Liberti non ſunt ordinandi niſi fuerint directè manumiſſi. 1.191.2.2
Libertus Clericus ob ingratitudinem commiſſam in patronum in ſeruitutem reuocari non poteſt. 2.191.1.14
Liberti Eccleſiarum ad ſacros Ordines promoti, & liberti priuatorum eiſdem Ordinibus inſigniti differunt. 1.22.2.1.3
Libido venerea peculiariter in nobilibus debacchatur. 2.259.2.2
Licentiam à ſuo Prælato habens tranſeundi ad aliam religionem ſtante profeſſionem vult reuerti, prioris religionis Fratres tenentur eum recipere. 1.178.2.2
Licentia, quam Conc. Trid. exigit in beneficiatis ad ſe abſentandum, peti & obtineri debet, & mortuo Epiſcopo concedente non expirat. 2.30.2.4
Licentia Epiſcopi in duobus menſibus à Conc. Trid. conceſſis ad ſe abſentandum, an requiratur, oſtenditur. ibid.5
Licentia Prælati requiritur, vt beneficiati ratione ſtudii ſe abſentare poſſint. 2.31.1.7
Licentia pro abſentia cauſa ſtudii eſt accipienda etiam à Prælato, cùm quis ea de re indultum obtinuit à ſancta Sede Apoſt. 2.35.2.3
Licentia ad percipiendos fructus beneficiorum in abſentia non expirat mortuo concedente. 2.39.1.4
Licentias, quas concedit Epiſcopus, concedere poteſt Capitulum Sede vacante. 2.93.2.12
Licentia conceſſa à Summo Pontif. Religioſis teſtandi, intelligitur ad vſus pios. 2.203.2.1
Licentia Religioſis per Summum Pontif. conceſſa ad teſtandum, debet eſſe expreſſa. 2.204.1.12
Non expirat etiam re integra morte concedentis. ibid.13
Nec extinguitur primo actu. ibid.14
Sufficit ſi poſt teſtamentum conditum ſuperueniat. ibid.15
Licentia tranſeundi ad ſtrictiorem Religionem neceſſariò petenda eſt ante tranſitum, expectando debito tempore reſponſum ſuperioris. 2.277.2.17
Licentiam quando dubitaretur quo animo, bonóne, an malo ſuperior denegauerit, cujus tunc judicio ſit ſtandum, oſtenditur. 2.279.1.24
Licentia conjugis vt alter profiteretur quando fuit gravi dolo extorta, poteſt conjux manens in ſæculo reuocare profeſſum. 2.297.1.4.init.
Licentiatura gradu decoratus in vna Vniuerſitate, non poteſt gradum Doctoratus in alia recipere, niſi prius in ea licentiatus fiat. 1.421.1.6
Tò *Licitè*, arbitrium boni viri aliqualiter videtur importare. 2.313.1.4
Lignamina galearum ſunt, & dicuntur ligna, ex quibus fieri ſolent triremes, & aliud quodlibet genus nauigii oblungi. 3.56.2.7
Limina Apoſtolorum an & quando Epiſcopi viſitare teneantur, oſtenditur. 1.576.2.5
Limitata cauſa limitatum producit effectum. 2.544.1.3
Litibus viam aperire leges abhorrent. 1.4.2.35
Lites ſunt potius reſtringendæ, quàm laxandæ. 1.56.1.15
Lis non incipit niſi à litis conteſtatione. 1.244.1.2
Lite conteſtata ſuper vno libello priori motato, partes ad alium deſcendere non potuerunt. 1.363.2.3
Litis conteſtatio fit per petitionem appoſitam, & reſponſionem ſequutam, non verò per poſitiones, & reſponſiones. 1.392.1.1.2
Litis conteſtatio inducitur etiamſi per verbum, *credit, vel non credit, vel neſcit*, reſponſum articulis conuentionalibus eſſet. ibid.3
Litis conteſtatio non fit quando reſponſio conditionalis eſſet, vel reſpondens proteſtaretur ſe citra animum conteſtandi litem reſpondere. 1.392.2.4
Litis conteſtatio eſt terminus ſubſtantialis judicii, ſine qua ſententia lata, & probationes factæ vitio nullitatis laborant. ibid.5
Litis conteſtatio in quibus caſibus non requiratur, oſtenditur. ibid.16
Lite non conteſtata non recipiuntur teſtes regulariter ſuper principali, niſi timeretur de morte, vel diuturna abſentia teſtium, tunc enim ſeruata ſolemnitate hic poſita, poſſunt etiam lite non conteſtata teſtes examinari. 1.395.1.1
Lite non conteſtata ad diffinitiuam ſententiam proceditur aduerſus reum contumacem. 1.396.2.16
Lis introducta per modum exceptionis non interrumpit præſcriptionem. 1.113.2.8
Litium introductio criminum occaſionem, & alia detrimenta præbet. 1.448.2.2
Lis decidenda eſt ſecundum jura exiſtentia tempore controuerſiæ

Index Rerum, & Verborum,

ſiæ, non autem ſecundum priuilegium imperratum lite pendente, niſi de lite pendente mentionem faciat. 1.256.2.1

Litis pendentia quando inducatur ex citatione, oſtenditur. 1.608.1.10.

Lites debent celeriter terminari. 1.646.1.1.2

Litibus inquietatur judex, læditur Reſpubl. vexantur partes expenſis. 1.646.2.4

Litis dubii euentus vendicio ob læſionem vltra dimidiam reſcindi poteſt. 2.126.2.12

Lite pendente ſuper re emphyteutica inter duos directos dominos vel hæredes, non incidit in commiſſum emphyteuta ob non ſolutionem Canonis. 2.155.1.128

Lite pendente inter patronos ſuper jurepatronatus, vel inter ipſos patronos non concordantes in præſentato, ſi cauſa non finiatur intra quadrimeſtre, elapſo termino poteſt Epiſcopus prouidere inuitis ipſis patronis. 2.341.2.5.6

Lite pendente inter præſentatos non poteſt patronus laicus variare. 2.363.1.3

Litis pendentia ſuper matrimonio non impedit ſecundum matrimonium contrahi, ſi primum erat nullum. 2.481.2.1

Liti qui renuotiat ſimpliciter, non præſumitur id facere animo donandi. 3.36.2.5

Litis motæ vbi ſit mentio, intelligitur de tempore quo fuit facta conteſtatio litis. 3.348.2.1.2

Litiscontestatio, vide *Conteſtatio*.

Litigandi juſta cauſa quæ ſit, in arbitrio judicis relinquitur. 1.449.1.7

Litigandi juſtam cauſam habet, qui pro ſe opinionem alicuius magni Doctoris habuerit. ibid.8

Litigandi iuſtam cauſam in dubio non præſumitur victum habuiſſe. ibid.9 & 3.269.1.8

Litigandi juſtam cauſam habere cenſetur, qui babet pro ſe opinionem alicuius magni Doctoris. 3.29.1.7

Litigantes circa aliquod beneficium poſſunt arbitrum de communi conſenſu eligere, etiamſi ille arbiter non ſit Prælatus, vel judex cauſæ. 1.304.2.2

Litiganti licitum eſt in foro conſcientiæ ad redimendam vexationem judici etiam publicum ſtipendium habenti dare aliquid temporale, vt pro ſe juſtam ſententiam ferat, quando, &c. 2.8.1.13

Litiganti an licitum ſit dare aliquid temporale judici, vt juſtam ſententiam ferat, oſtenditur. 3.19.1.fin.

Litigator non conſentiens teſtibus productis per ſuum aduerſarium generaliter eos reprobando, poteſt poſtmodum vti. 1.525.2.6

Litigator ſi temerè proruperit contra aſſertionem judicis, arbitrio ſuperioris puniri debet. 3.273.1.1

Litigioſa res eſt de cujus dominio cauſa mouetur inter petitorem, & poſſeſſorem judiciaria conuentione. 1.728.1.2

Litigioſa res dicitur quando pendet lis ſuper quaſi dominio directo, vel vtili. ibid.3

Litigioſa res dicitur quando pendet lis ſuper vſufructu. ibid 4

Litigioſi vitium non inducitur in ſummariiſſimo poſſeſſorio. ibid.7

Litigioſa res alienari non poteſt, & ſi alienetur, alienatio eſt nulla. ibid.8

Litigioſa res alienari non poteſt etiam fauore piæ cauſæ. 1.729.1.11

Litigioſa res mobilis alienari non poteſt niſi ſit tempore peritura. ibid.11.

Litigioſa res in perſonam etiam conjunctam alienari non poteſt. 1.729.1.17

Litigioſi vitium nocet litigantibus, non autem extraneis. 1.730.1.25

Litigioſi vitium cadit in beneficiis Eccleſiaſticis. 1.730.1.28

Litigioſi vitium non inducitur in cauſa beneficii, in qua non principaliter agitur, cujus eſſet beneficium, ſed tantum agitur de jure præſentandi inter patronos. ibid.32

Litigioſi vitium tollitur per ſententiam, quæ fecit tranſitum in rem judicatam, vel quando lis eſt finita per ſententiam, & illius exequutionem. ibid.33

Litigioſa res non efficitur quando lis ſuper ea mota eſt injuſta, vel calumnioſa, vel quando agens ſine actione agit, nec ex proceſſu nullo, aut cum falſo procuratore facto, aut per pendentiam litis coram arbitris, vel per oppoſitionem ſequeſtri. ibid.34

Literæ obtentæ contra ſtylum Rom. Curiæ non cenſentur à Papa conceſſæ. 1.30.2.6

Literæ non valent per quas incerti judices conceduntur impetranti. 1.30.1.2

Literæ corruunt in totum vbi in aliqua parte, vel articulo illarum per dolum, vel malitiam impetrantis falſum aliquod exprimitur, aut verum ſupprimitur. 1.40.2.4

per Literas Apoſt. de hac conſtitutione mentionem non facientes, non poteſt quis trahi vltra duas dietas extra ſuam diœceſim, niſi de conſenſu partium literæ fuerint impetratæ. 1.542.1

Literæ ad lites non poſſunt abſque mandato ſpeciali impetrari. 1.56.1.16

Literas Papæ habens ad beneficium, ſi eis propter annuam penſionem renuntiat, non valent literæ beneficiales per eum hoc tacito impetratæ. 1.58.1.1

Literæ executoriæ in quibus impetrans falsò dicit monitorias proceſſiſſe, non valent. 1.62.2.1

Literæ priores tanquam ſpeciales derogant poſterioribus generalibus ab Epiſcopo impetratis. 1.64.1.3

Literæ diuerſæ ſub eadem data & forma contraria quando impetrantur, & præſentantur à diuerſis ad eoſdem judices, non facta mentione de primis literis, ſuperſederi debet vtriſque donec conſulatur Papa. 1.226.1.1

Literas alienas aperientes quas pœnas incurrant, oſtenditur. 1.249.2.2

Literas relationis vnius judicis aperiens, etiamſi dirigantur Summo Pont. non tenetur pœna falſi, ſed extraordinaria. 1.249.2.5

Literæ remiſſionis condemnationum non valent niſi qualibet facti cauſa exprimatur. 1.447.2.4

Literæ citatoriæ per edictum debent poni in loco publico. 1.454.1.2

Literæ Epiſcoporum, & ſimilium Ordinariorum faciunt fidem. 1.476.1.2

Literæ miſſiuæ recognitio qualis ſufficiat, oſtenditur. 1.552.1.7

Literæ quando habent cauſam manifeſtam, quam approbant periti, non faciunt falſitatis ſuſpicionem. 1.555.1.10

literæ ſuper abſolutione voti per Cruce ſignatos impetratæ tacita veritate, vel expreſſa falſitate non valent. 1.557.1.1

Literæ vnius defectus, ſeu carentia non viriat decretum. 1.559.1.15

Literæ confirmationis ſuper ſententia, à qua erat appellatum, non valent, ſi appellatus malitioſè præuenit appellantem, alias pendent donec de appellatione cognoſcatur. 1.731.2.1

Literæ obtentæ à Papa per Presbyterum concubinarium ſuſpenſum ab officio, vt abſoluatur, ſi non contineant ſeriem facti, non ei proſunt. 2.17.1.1

Literas dimiſſorias ad Sacros Ordines dans non habenti patrimonium, tenetur ei prouidere de ſuo. 2.43.1.5

Literæ ad beneficium impetratæ, quæ de alterius colorata facti poſſeſſione non faciunt mentionem, inualidæ ſunt. 2.85.1.1

Literæ priores quando ſunt irritæ, non eſt neceſſaria illarum mentio in poſterioribus. 2.360.2.4

Literæ impetratæ præter ſtylum Curiæ ſunt de falſitate ſuſpectæ. 2.378.2.4

Literas Apoſt. non recipiat exiſtens in Curia, niſi de manibus Papæ, vel officialium ab ipſo deputatorum; perſonæ tamen ſolemnes per nuntios recipere poterunt, de manibus tamen prædictorum. Contra faciens ſi laicus eſt, excommunicationi ſubiacet; ſi Clericus, ab officio, & beneficio deponitur. 3.152.1.1

Literas Apoſtolicas recipientes in Curia de manu alterius quàm Summi Pontif. vel deputatorum ſunt excommunicati. 3.153.1.2

Literas Papales falſandi nouem ponuntur modi. 3.153.1.1

Literæ Papæ falſæ in quibus Epiſcopus vocatur filius, vel inferior frater, vel cum ſcribitur in plurali. 3.154.1.1

Literas ſubreptitias vel obreptitias impetrantes non incurrunt excommunicationem hujus text. & Bullæ in Cœna Domini. 3.155.1.5

Literæ clauſæ in judicio fidem non faciunt, ſed patentes, quod intellige vt ibi. 3.224.2.2

Literas alicui judici directas clauſas qui recipit, non debet eas aperire, ſed judici aperiendas tradere, aliàs punitur. ibid.3

Literas patentes recipiens, in illis contenta videtur approbare, non ita ſi clauſas. ibid.4

Literæ commendatitiæ, vide *Commendatitia*.

de *Literatis* perſonis, & de earum in Eccleſia Dei vtilitate, remiſſiuè. 1.101.2.11.

Literati hac tempeſtate non cognoſcuntur. 2.64.1.17

Literati in Eccleſia ſunt præficiendi. 2.78.2.2

Literati in Eccleſia Dei dicuntur radii Solis, & ſtellæ. 3.52.1.2

Locare ad longum tempus, ſeu in perpetuum non poteſt alienare prohibitus. 2.108.1.12

Locatio rei litigioſæ facta ad modicum tempus eſt valida, ſecus ad longum. 1.730.1.27

Locatio rerum Eccleſiæ infra quod tempus ſit permiſſa, oſtenditur. 2.115.2.5

Locatio ob læſionem vltra dimidium reſcindi poteſt. 2.156.1.15

Locatio ad alienationem extenditur quando per eam transfertur vtile dominium, quia ſcilicet ſit ad longum tempus, putà decem annos. 2.116.1.6

Locatio ad longum tempus ſoluit laudemium. 2.146.2.26

Locatio fructuum Eccleſiæ, vel beneficii an poſſit fieri vltra triennium. 3.48.1.2

Locatio

Locatio eſt conuentio qua factum ſolitum perſonarum vile officium exercentium, vel vſus rei pro certa mercede conceditur. 2.124.1.4
Locator, & conductor vnde, & quotuplex dicantur, oſtenditur. 2.134.1.3
Locator ſi locata domo indigeat ad patrem vel ad auum, filium, aut fratrem, poteſt conductorem expellere. 2.139.1.22
Locator durante tempore locationis poteſt expellere conductorem, ſi domus locata indigeat refectione. 2.139.2.30
Non poteſt expellere tempore locationis, exiſtente neceſſitate. ibid.31
Locator ſi propter ſuperuenientem neceſſitatem conductorem expellat, non tenetur ad intereſſe. 2.140.1.32
Locator etiam extra cauſam neceſſitatis non tenetur præciſè ſtare locationi, ſed liberatur præſtando intereſſe. ibid.33
Locator an poſſit conductorem, qui penſionem non ſoluit, propria auctoritate expellere, oſtenditur. 2.141.2.48
Locator & conductor poſſeſſionum tenentur ad decimas, niſi ſe immunes oſtendant. 2.252.1.1
Locus quando eſt ſuſpectus parti, delegatus poteſt delegare alium in loco non ſuſpecto. Et Canonicus in cauſa Concanonici delegatus recuſare poterit. 1.250.2.1
Locus an, & quando ſit de ſubſtantia electionis, remiſſiuè. 1.685.2.2
Locus periculoſus, & non tutus dicitur vltra mare, & ciuitas infecta peſte. 1.695.2.3
Loca montium non vacabilia numerantur inter immobilia, & in eis habet locum ſtatutum excluſiuum fœminarum. 2.107.2.2
Locus auctoritate Epiſcopi ad vſum hoſpitalitatis deputatus, eſt Religioſus, & ad mundanos vſus redire non debet. 2.332.2.5
Locus Religioſus debet de Religioſis duntaxat reformari, non de ſæcularibus, niſi in defectum Religioſorum. 2.333.1.1
Loci ſacri nomine intelligitur non ſolum Eccleſia, aut cœmeterium conſecratum, ſed etiam locus ad eam, vel alia diuina Officia deſtinatus. 2.398.1.6
Locuſtarum edacitas cauſat penſionis remiſſionem. 2.118.2.12
Locutio cum excommunicato prohibetur. 1.606.2.3
Locutio pluralis duorum numero contenta eſt. 2.113.1.6
Lucrum quando quis prætendit ex aliquo euentu, eo carere debet, ſi conſtet per ejus dolum hunc caſum eueniſſe, & per eum fuiſſe procuratum. 2.89.2.5
Ludere ad aleas, & taxillos non licet Clericis. 2.11.2.5
Pœna appoſita ludentibus, an comprehendat etiam ludum ſpectantes, remiſſiuè. 2.12.1.10.& 3.114.1.2
Ludens illicitè cum muliere prægnante libidinis cauſa, ſi ex hoc contigerit abortio fœtus, irregularis fit. 3.109.2.2
Ludi theatrales etiam prætextu conſuetudinis in Eccleſiis, vel per Clericos fieri non debent. 2.9.1.1
Ludi theatrales, ſeu repræſentationes in Eccleſiis fieri non debent. ibid.2
De Ludis amphitheatralibus & ſcenis, remiſſiuè. ibid.
Mala ex Ludo prouenientia referuntur. 2.12.1.6
Ludus, qui conſiſtit in ingenio, aut virtute corporis, Clericis eſt permiſſus. ibid.7
Lumen ad Miſſæ ſacrificium ex conſuetudine conficiendum ex cera, in neceſſitate verò ſufficit ſebaceum, vel olei. 2.415.2.5
Luſitani ad obſeruantiam Concil. Trid. non admittunt quæſtores eleemoſynarum, niſi literas Regias oſtendant. 3.227.1.18
Caſtellani, & Galli idem ferè obſeruant. 3.227.2.19
Luſores à teſtimonio repelluntur. 5.497.2.16

M

M*Acedoniano* non poteſt renuntiari. 1.379.2.9
Machinatio in mortem viri debet effectum ſortiri, vt ex ea impedimentum hoc oriatur. 2.527.2.6
Vide *Crimen*.
Maculam in oculo habens, quæ non inducit magnam deformitatem, etiam ad Epiſcopatum poterit promoueri. 1.195.1.3
Macula repellit teſtem. 1.605.1.3
Magiſtri ſcholæ officium & dignitas quæ, remiſſiuè. 1.211.2.5
Magiſtri gratis diſcipulos docere debent. 3.50.1.3
Magiſter nimis modum excedens percutiendo in capite, aut alio periculoſo loco, ex quo percuſſus obiit, aut deformatus eſt, irregularitatem incurrit. 3.100.2.2
Magiſter puniens diſcipulos Clericos intuitu correctionis, non incurrit excommunicationem, modò non percutiat principaliter ex odio, vel ira. 3.294.1.4
Magiſter, & Fratres Hieroſolymitani, ſi ſint Sacerdotes, poſſunt ſuos ſubditos ſeſe percutientes abſoluere. 3.319.1.3
Magiſter, vel Prælatus poteſt corripere Clericum cauſa correctionis ſine periculo excommunicationis. 3.330.2.8
Magiſtratus ex vſu vbique terrarum recepto ad crimina punienda, quæ probari poſſunt, nulla præcedente infamia procedunt. 3.15.2.16
Magiſtratus ſæcularis quemcunque hæreticum ſibi à judicibus Fidei traditum debet vltimo ſupplio afficere. 3.81.2.3
Magiſtratum Regium offendens dicitur ſaluaguardium infringere. 3.273.2.3
Major dicitur reſpectu honoris, & prælationis. 1.285.1.6
Major delinquens in alieno territorio habetur pro priuato. 1.296.1.4
Major in dubio intelligitur ætate. 1.504.1.3
Major de domo dicitur, qui ætate eſt major, & ſic naturaliter, non qui dignitate. ibid.4
Major ex generali clauſula, *ſi qua mihi*, &c. reſtituitur ad examinandos teſtes poſt publicationem. 1.321.2.4
Majores plus puniuntur quàm minores, & nobiles quàm ignobiles. 1.585.1.6
Majores dicuntur pater, auus, & alii ſuperiores. 2.225.1.3
Majores Eccleſiæ cauſæ quæ dicantur, remiſſiuè. 2.418.2.2
Majoratus poſſeſſio, vt abſque vllo actu apprehenſionis in ſucceſſorem transferatur, lege, vel conſuetudine introduci poteſt. 3.68.2.4
Majoratus viuo poſſeſſore, quando poſſit ſequens, qui in eo ſucceſſurus eſt, petere, vt declaretur morte poſſidentis majoratum ad ſe pertinere, oſtenditur. 1.486.1.13.& 2.86.2.2
Majoratus ſucceſſor tenetur ſoluere debita prædeceſſoris, ſi contracta ſint pro neceſſitate, vtilitate, vel conſeruatione ipſius majoratus. 2.185.2.7
Majoratus ſucceſſor tenetur ſoluere omnia debita contracta ab eo qui majoratum inſtituit, niſi poſt majoratum irreuocabiliter conſtitutum ſint contracta. ibid.8
Majoratus poſſeſſor, qui adversùs inſtitutorem ingratitudinem commiſit, amittit majoratum. 2.194.2.5
Majoratus in ſucceſſione proximitas gradus attenditur reſpectu vltimi poſſeſſoris, quod etiam in quibuſcunque aliis fideicommiſſis familiæ, vel agnationi relictis locum habet. 2.311.1.17
Majoratuum ad ſucceſſionem admittendi ſunt legitimati per ſubſequens matrimonium, & præferendi filiis ſecundis, qui nati ſunt ex eiſdem parentibus legitimo matrimonio jam coniunctis. 2.180.1.2
Majoratus ob delictum poſſeſſoris, qui ejus primus inſtitutor non eſt, confiſcari non poteſt. 3.71.1.18
Majoratus fructus vita hæretici poſſeſſoris durante non publicantur, ſed ſtatim cum ipſo majoratu tranſeunt ad ſequentem vocatum. ibid.19
Majoratus in inſtitutione clauſula appoſita, vt hora præcedente ante commiſſum delictum majoratus tranſeat in ſequentem, valet. ibid.20
Majoratus tenor diligenter inſpiciendus, & ſeruandus. 3.220.2.9
Maioritas in Republ. Eccleſiaſtica jure optimo conſtituta. 5.283.1.2
Majoritas Eccleſiaſtica conſiſtit in ordinis prærogatiua, ſecundum quam Presbyter Epiſcopo, Presbytero Diaconus, & ſic de cæteris debet eſſe ſubiectus. 5.283.2.3
Majoritas Eccleſ. conſiſtit in prærogatiua poteſtatis, ſeu iuriſdictionis, ſecundum quam Archidiaconus major eſt Archipresbytero, Archiepiſcopus Epiſcopo. ibid.4
Majoritas Eccleſ. conſiſtit in prærogatiua antiquitatis, cui magna eſt reuerentia exhibenda. ibid.5
Majoritas Eccleſ. conſiſtit in prærogatiua ordinantis. ibid.7
Maledicentes contra Romanam Eccleſiam puniuntur. 3.168.1.5
Maledicus Papæ puniendus eſt, vt alii deinceps deterreantur. 3.567.2.5
Malefactores Eccleſiarum in vtroque foro conueniri poſſunt. 1.374.2.1
Maleficium promittens, vel pecuniam, aut rem vt fiat, non valet talis promiſſio, nec firmatur juramento. 2.590.1.9
Maleficii ratione ſeparato matrimonio conceditur vtrique conjugi licentia ad aliud transeundum, & eo inito non eſt prius reſtaurandum. 2.558.1.9
Maleficii ratione diſſoluto matrimonio, ſi maleficiatus aliud ineat, & eandem vxorem cum qua maleficiatus fuerat, & disjunctus, fornicariè cognoſcat, tunc inſtaurandum eſt matrimonium cum illa. 2.64 2.15
Maleficium quando conſtare non poteſt an ſit perpetuum, vel temporale, præſumitur perpetuum. 2.565.2.8
Maleficium dicitur quando vir non poteſt vxorem cognoſcere, cùm poſſit ad alias accedere, frigiditas verò quoad omnes vniuerſalis eſt. ibid.10
Maleficii ſignum quod ſit, oſtenditur. 2.566.1.11
Maleficium vt ſoluat poteſt quis aliquando à malefico parato petere, quando poteſt licite modo ſibi noto facere. 3.136.2.16
Maleficium ligaminis quod, remiſſiuè. 3.157.1.3
Maleficia deſtrui poſſunt licitè per amotionem ſignorum. 3.157.2.6

Index Rerum, & Verborum,

Maleficus à teſtimonio repellitur. 1.498.1.7
Malitiæ hominum eſt obuiandum. 1.42.1.3
Malitia, & dolus nulli patrocinari debent. 1.447.2.5
Malitiis hominum non eſt indulgendum. 1.51.1.2
Malitia ad profeſſionem ſupplebat ætatem, ſed hodie hoc ſubtractum eſt per Conc. Trid. 2.281.1.6
Malitia quando dicatur ſupplere ætatem, oſtenditur. 2.502.2.5
Malitiis hominum non eſt indulgendum. 2.596.2.2
Malitiis hominum eſt occurrendum. ibid.
Vide *Fraus*.
Malitiosè fieri dicitur, quod fit injuria, dolo adhibito. 2.510.1.25
Mala non ſunt facienda, vt inde eueniant bona. 1.131.1.8
Malum minus conſulere licitum eſt, gratia vitandi majoris, quando is, cui conſulitur, conſtitutum apud ſe habebat majus illud malum perpetrare. ibid.9
Malum minus cum præiudicio tertii in particulari ſuadere non licet. 3.136.1.10
Malorum conſortia bonos corrumpunt. 1.548.1.4
Mancipiorum inſtrumentis donatis, & traditis mancipia ipſa donata intelliguntur. 1.149.1.5
Mancipia Eccleſiæ non poſſunt permutari cum aliis mancipiis, niſi remaneant libera. 2.160.2.1
Non debent redigi in vſum ſæcularium, ſerui tamen fugitiui Eccleſiæ poſſunt diſtrahi. ibid.med.
Mancipia Chriſtiana ob dominorum hæreſim libertatem conſequuntur, quamvis domini hæretici redeant ad fidem. 3.81.2.5
Mandans in Eccleſia occidere aliquem exiſtentem extra Eccleſiam, ejus non gaudet immunitate. 1.452.2.9
Mandans an, & quando puniatur eadem pœna, qua mandatarius, remiſſiuè. 3.97.1.15
Mandans, & mandatarius in eodem libello accuſari poſſunt. ibid.17
Mandans percuti Clericum, ſi poſt mortem ipſius mandantis is cui hoc mandatum erat, Clericum percuſſerit, non excommunicatur. 3.298.2.6
Mandatum de manutenendo dandum non eſt vt quis lucretur diſtributiones in abſentia. 1.15.2.11
Mandatum de prouidendo ſpeciale derogat generali præcedenti, licèt de illo nulla mentio habeatur. 1.19.1.4
Mandatum juriſdictionale ſpeciale non derogat generali. 1.30.2.7
Mandatum vllum non requiritur ad impetrandum beneficium Eccleſiaſticum. 1.37.2.8
Mandati fines ſunt diligenter obſeruandi. 1.50.2.4
Mandatum de prouidendo directum Epiſcopo impletur à Canonico nouiter Epiſcopato. 1.50.1.3
Mandatum ob diuturnitatem temporis non præſumitur. 1.60.1.8
De Mandatis Apoſtolicis agentes referuntur. 1.63.1.2
Mandatum procuratorium ad lites futuras trahi non debet. 1.65.2.4
Mandati fines ſunt diligenter obſeruandi. 1.81.2.4
Mandatum ſpeciale, aut generale non requiritur ad diſpenſationes & quæuis alia priuilegia impetranda. 1.101.2.16
Mandato generali ad primum Archidiaconatum non derogatur per ſecundum mandatum ſpeciale ad certum Archidiaconatum in eadem Eccleſia. 1.131.1.4
Mandatum re integra morte mandantis expirat. 1.137.2.4
Mandatum de prouidendo in forma Digni non expirat morte Papæ concedentis re integra. 2.137.1.6
Mandatum eſt ſtricti juris. 1.149.1.3
Mandata Papæ contemnentes hæreſim contrahunt. 1.286.1.5
Mandatum generale habens cum clauſula ratihabitionis non poteſt tranſigere. 1.303.1.Init.
Mandatum niſi oſtendatur, non auditur quis tanquam alterius procurator, etiamſi Notarius dicat ſe vidiſſe, & ſcripſiſſe. 1.315.1.2
Mandatum procuratorium per teſtes probari poteſt. ibid.6
Mandati reuocatio procuratori reuocato intimanda eſt. 1.313.2.2
Mandatum quandocunque detegitur non eſſe ſufficiens, corruunt acta, etiamſi procurator eſſet admiſſus. 1.314.2.4
Mandatum ſi appareat poſt ſententiam, in eoque conſtet tempore cauſæ jam extare, non annullantur acta facta cum procuratore in eo conſtituto, ſi prius non fuerit oppoſitum. 1.314.1.6
Mandatum ſpeciale requiritur ad tranſigendum. 1.316.1.3
Mandato generali detrahitur per ſpeciale. 1.318.2.7
Mandatum ſpeciale requiritur ad petendam reſtitutionem. 1.335.2.6
Mandatum ſpeciale requiritur ad compromittendum. 1.346.2.2
Mandati ratione ſortitur quis forum. 1.386.2.6
Mandatum non ſolum ſeruandum eſt, ſed & qualitas illius. 1.445.2.4.& 1.454.1.5
Mandatum ſpeciale requiritur ad capiendam beneficii poſſeſſionem. 1.58.2.3
Mandatum ſpeciale ad acceptandum beneficia Eccleſiaſtica ſat dicitur, licèt ſpecialiter aliquod beneficium minimè fuerit nominatum. 2.59.1.4
Mandans an, & quando puniatur eadem pœna, qua mandatarius, remiſſiuè. 3.97.2.15
Mandatum ad delictum perpetrandum probatur per ſcripturam, & ſubſcriptionem mandantis. ibid.16
Mandatum de prouidendo habens in aliqua Eccleſiarum ciuitatis, vel diœceſis, non poterit prouidere in Cathedrali. 3.140.2.4
Vide *Reſcriptum*.
Manifeſtè apparere, idem eſt quod legitimè, per teſtes, vel aliter ſecundùm jus. 1.329.1.2
Manſus liber à quolibet ſeruitio temporali, non verò Eccleſiaſtico tribui debet pro dote Eccleſiæ fundandæ, de illo autem, quod confertur Eccleſiæ vltra manſum, tenetur illa onera conſueta ſoluere. 2.374.2.1
Manſus dicitur quantum quis cum vno pari boum laborare poteſt. 2.375.1.4
Manſus in fauorem Eccleſiæ à tributo liberatur. 2.375.2.7
Manumiſſionis cauſa donatio facta inter virum, & vxorem valida eſt. 2.616.2.14
Manus nemini citò imponenda. 1.59.2.2
Manu mutilatus, ſi promotus fuerit in Abbatem, ab Abbatia deponitur. 1.197.2.1
Manum mutilatam habens non poteſt ad Ordines promoueri, idem ſi haberet articulatas manus, & aridas, ad miniſterium executionis Ordinum inefficaces. 1.197.2.2
Nec illas habens articulatas, & aridas ad miniſterium executionis Ordinum inefficaces. ibid.
Nec etiam eas tremulas perpetuò habens, præcipuè ſi immineret periculum ſubuerſionis ſanguinis. ibid.
Manum poſt promotionem amittens, Ordinis executio impedita eſt quoad illos actus, in quibus opus eſt manibus. 2.73.2.4
Manus diuerſitas in ſcriptura falſitatem arguit. 3.72.2.5
Mazares qui dicantur, remiſſivè. 1.152.2.19
Marchio non definit nobilis appellari. 1.540.2.2
Maritum non habere, vel inutilem habere, paria ſunt. 1.140.2.13
Maritus admittitur in negotiis vxoris ſine mandato, tanquam conjuncta perſona. 1.317.1.2
Maritus præſumitur habitare in ea domo, in qua habitat ejus vxor. 1.448.1.5
Marito aſſerenti etiam cum juramento ſe vxorem cognouiſſe non creditur, ſi vxor per matronas atteſtantes ex ipſius corporis aſpectu probat contrarium. 1.473.1.1
Marito permiſſum eſt caſtigare vxorem. 1.595.2.17
Maritus qui contraxit matrimonium de præſenti, ſi efficiatur Epiſcopus, non ob id cenſebitur ſolutum matrimonium de præſenti antea contractum. 2.190.2.3
Maritus factus Monachus, à conjuge adultera reuocari non poteſt. 2.296.1.1
Maritus an teneatur ſecum deferre vxorem illum comitari volentem, oſtenditur. 2.314.1.6
Marito non licet propter adulterium vxoris aliam ipſa viuente ducere. 2.472.1.5
Maritus de vxoris legitimitate in judicio agere poteſt ſine mandato. 2.570.2.2
Maritus præſumitur habitare cum vxore. 2.595.1.2
Maritus non alit vxorem ſine cauſa degentem extra ejus domum. 2.600.2.11
Maritus alit vxorem, quæ etſi deceſſerit ſua culpa, tamen eſt parata redire. ibid.12
Maritus habet priuilegium, vt ſi condemnetur ad reſtituendam dotem vxori, teneatur ſolùm quatenus facere poteſt. 2.608.1.8
Maritus putatiuus non habet dilationem ad ſolutionem dotis putatiuæ. 2.610.1.5
Maritus poſtquam ſemel adulteram vxorem admiſit, & reconciliauit, non poteſt eandem accuſare de eodem crimine. 2.611.2.14
Maritus vltra arrhas vxorem dotare poteſt. 2.612.1.2
Marito exigenti dotem à tertio, qui eam promiſerat, non obſtat exceptio, quod vergat ad inopiam, ſi offerat cautionem de reſtituendo. 2.514.2.2
Maritus cui non fuit ſoluta dos promiſſa, an poſſit vxorem expellere, oſtenditur, ac declaratur textus in præſenti. ibid.9
Maritus donare poteſt pecuniam ad reficiendas domos dotales incendio conſumptas. 2.626.1.7
Maritus donare poteſt vxori quid annuum, vel menſtruum ad eam cum ſuis ſuſtentandam. ibid.8
Maritus conſtante matrimonio poteſt omnem dotem promiſſam, vel partem ejus vxori remittere. ibid.12
Maritus retinens adulteram conjugem, non peracta pœnitentia particeps eſt delicti, ſecus ſi egit pœnitentiam. 3.159.2.5
Maritus propter ſuſpicionem poteſt accuſare vxorem de aduerſario,

ſario, & in accuſando præfertur cæteris. 3.120.1.1
Maritus poteſt accuſare vxorem ob violentam adulterii ſuſpicionem. ibid. 2
Maritus ſolus de jure Luſitano, & Caſtellæ contra vxorem, & adulterum querelam intentare poteſt. ibid. 3
Maritus ſi contra vxorem agat criminaliter ad pœnam, non poteſt vxor excipere contra illum de ſimili adulterio. 3.cat.2.5
Maritus recipiens pignus pro dote promiſſa non tenetur fructus in ſortem computare. 2.145.1.1
Maritus non tenetur fructus ſibi pignori datos pro ſolutione dotis in ſortem computare. ibid. 2
Maritus & gener poſſunt inuicem paciſci, vt quid certum interim detur, donec dos ſoluatur. 3.145.2.3
Maritus mercator ſolitus negotiari in pactum, poteſt deducere intereſſe interim dum dos ei non ſoluitur, ſi fuerit promiſſa à patre, ſiue ab extraneo, qui dotare non tenetur. 3.146.1.5
Maritus per decennium tacens non petendo intereſſe dotis, adhuc illud petere poteſt. 3.146.2.7
Maritus qui non ſuſtinet onera matrimonii, non poteſt vſuras dotis conſequi. 3.148.1.10
Maritus non poteſt vſuras dotis conſequi data ab eo dilatione ad illius ſolutionem. ibid. 12
Maritus inuita vxore, & vxor inuito marito poſt matrimonium conſummatum non poteſt intrare Religionem. 2.288.1.2
Maritus ſi abſque licentia vxoris ad ſummũ eueheretur Põtificatũ, poterit ab ipſa reuocari, vt ei teneatur debitũ reddere. ib. 3
Maritus qui bona immobilia de jure Luſitaniæ, & Caſtellæ alienare non poteſt ſine vxoris conſenſu, ſi ipſa vxor conſentire renuat, quid faciendum, oſtenditur. 2.355.2.7
Martyri facit injuriam qui orat pro Martyre. 2.406.1.12
Maſculinum in teſcriptis concipit fœmininum, & quid regulariter in aliis materiis, oſtenditur. 1.62.2.5
Maſculus plus creditur quam fœminis. 1.525.2.10
Maſculus, & fœmina ante pubertatem non præſumuntur apti ad generationem. 2.499.1.4
Maſculi antiquitus canebant cum fœminis in choro. 2.304.2.2
Matris teſtimonium eſt ſuſpectum vbi filia petit in virum aliquem ſe majorem. Et ad dictum ſolius matris de impedimento deponentis impeditur matrimonium, ſed contractum non diſſoluitur. 1.518.1.1
Mater ipſo jure amittit filiorum tutelam per tranſitum ad ſecundas nuptias. 1.719.2.3
Non autem per ſponſalia de futuro. ibid. 4
Mater tenetur filios triennio alere. 2.103.1.13
Mater in ſubſidium patris tenetur filios alere. 2.530.1.7
Matris conditionem de jure Ciuili quoad ſeruitutem ſequuntur filii. 2.536.2.4
Mater ſola non alit filium, qui fuit conceptus in matrimonio putatiuo, quod exinde fuit diſſolutum. 2.573.1.16
Mater filium occidens iracundiæ calore ſubmoto, in monaſterium detruditur ad perpetuam pœnitentiam agendam. 3.89.1.4
Matrimoniales cauſæ ſemper per Papam Epiſcopis delegantur. 1.236.1.2
Matrimonialis cauſa à Summo Pontif. non ſolùm Epiſcopis, ſed etiam inferioribus delegatur. 1.236.2.3
In Matrimoniali cauſa ſi citatus venire contemnit, vel ſe occultat, vel impedit ne citetur lite non conteſtata, teſtes ſunt recipiendi, & procedendum ad ſententiam definitiuam. 1.396.1.13
Si verò reus, ſiue marius abeſt ex cauſa, & ſine culpa, citari non poteſt. ibid.
Matrimoniali in cauſa non defertur juramentum ſuppletorium, quando agitur de matrimonio diſſoluendo. 1.470.1.17
Matrimonialis cauſa Epiſcopis inferioribus à Romano Pontifice delegari poteſt. 1.473.2.2
Matrimoniales cauſæ ſunt judicandæ ab iis, qui ſtatuta Canonum non ignorant. 2.550.2.4
Matrimonialis cauſæ cognitio Epiſcopalis eſt dignitatis. 3.194.1.2
Matrimonium contrahitur etiam inter infideles, non tamen vt Sacramentum, ſed vt contractus. 1.309.1.3
Matrimonium pro filiis an, & quando parentes contrahere poſſint, remiſſiuè. 1.316.1.3
Matrimonii cauſa quando principaliter agitur, poteſt idem judex de cauſa dotis cognoſcere. 1.394.2.13
In Matrimonio ſpirituali contracto, ſi pars eſt contumax, procedi debet ſicut jus præcipit. 1.396.1.13
Matrimonium ſi quis contrahat temporibus prohibitis, licet peccet mortaliter, quia illicitè facit, validè tamen contrahit. 1.407.2.3
Matrimonium conſummare tempore prohibito, quod fuerat jam contractũ tẽpore non prohibito, nulla culpa eſt. 1.408.1.7
Matrimonium qualiter probetur oſtenditur. 1.567.1.1
Matrimonium probatur per diuturnam decem annorum cohabitationem cũ aliis adminiculis, & quid attento Conc. Trid. ib. 2
Matrimonium probatur per famam viciniæ, concurrentibus aliis adminiculis. 1.567.2.4
Matrimonium eſt maris, & fœminæ conjunctio. 1.667.1.6
Matrimonii pro cauſa in dubio judicandum eſt. 2.668.1.2
Declaratur ibid. 3
Matrimonii contractus omnes alios fauoribus, & prærogatiuis antecedit. 1.193.1.3
Matrimonium quando eſt nulliter contractum ex defectu conſenſus, clerici contrahentes non amittunt beneficia. 2.22.1.10
Matrimonio celebrando juxta formam Conc. Trid. aſſiſtere poteſt Capitulum Sede vacante. 2.94.1.20
Matrimonii rati vinculum omninò dirimitur per ſolemnem Religionis profeſſionem alterius ſponſi, & conjux manens in ſæculo eſt omninò à vinculo ſolutus. 2.287.2.1.2
Matrimonium non conſummatur per copulam præcedentem. 2.288.1.8
Matrimonium conſummatur per copulam vi extortam. ibid. 8
Matrimonium an fuerit verum inter Beatiſſimam Virginem, & Joſephum. 2.289.1.8
Matrimonium contractum à conjuge inualidè profeſſo, & reuocato poſt alterius conjugis obitum, ratum eſt, peccat tamen lethaliter contrahens tanquam violator voti ſimplicis caſtitatis. ibid. 9
Matrimonium contrahere liberè poſſunt conſtituti in minoribus. 2.290.1.4
Matrimonium ratum dirimitur per profeſſionem Militaris Ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani. 2.291.1.3
Matrimonium ratum non diſſoluitur per vota emiſſa à Mantellatis, vel à quibuſcumque viris Tertii Ordinis S. Franciſci. 2.291.2.4
Matrimonium ratum non diſſoluitur per vota coadiutorum formatorum emiſſa in Societate Ieſu. ibid. 6
Matrimonium ratum minimè diſſoluitur per aſcenſum ad Epiſcopatum. ibid.
Matrimonium ratum non diſſoluitur per ſucceſſionem ſacrorum Ordinum. 2.296.1.5
Matrimonium propter infidelitatem vnius diſſoluitur quoad thorum. 2.299.2.3
Matrimonium cur magis dicatur à matre, quàm à patre, remiſſiuè. 2.303.1.3
Matrimonium plerunque ſic appellatur, interdum coniugium, ſæpiſſimè nuptiæ. 2.462.2.5
Matrimonium à matris officio circa prolem denominatur. 2.463.1.6
Matrimonium in quo differat à nuptiis, oſtenditur. ibid. 9
Matrimonium à Deo fuit inſtitutum in lege naturæ ante peccatum ad conſeruationem naturæ humanæ. ibid. 10
Matrimonium non fuit ſimul inſtitutum ac præceptum à Deo. 2.463.1.11
Matrimonium in lege Euangelica de fide eleuatum eſt à Chriſto vt ſit Sacramentum. ibid. 12
Matrimonium definitur vt ſit viri & mulieris conjunctio indiuiduam vitæ retinens conſuetudinem. ibid. 13
Matrimonium duplex, aliud verum, aliud putatiuum, & quæ ſit differentia inter vtrumque, oſtenditur. 2.464.1.24
Matrimonium ſolo conſenſu contrahitur, nec invalidatur ſi conſuetudo patriæ non ſeruetur. 2.464.2.1
Matrimonium valet, quamvis non ſeruetur conſuetudo regionis. Ibid. 2.
Matrimonium contrahendum eſt ſecundùm leges, ac loci conſuetudinem, vbi illud celebratur. 2.465.1.6
Matrimonium putatiuum publicam honeſtatem producit. 2.469.1.6
Matrimonii contractum non omnis violentia impedit. 2.470.2.8
Matrimonium, ſeu ſponſalia contrahentes per verba obſcura communem verborum intellectum ſequi tenentur. 2.471.1.1
Matrimonium de præſenti eſt contractum ſi vir & mulier inuicem promittunt quod ab eo tempore ſe pro conjugibus habebunt. 2.472.1.1
Matrimonii ſacramentum quoad ſui ſubſtantiam licitè, & indiſtinctè tempore interdicti contrahi poteſt. 2.475.1.10
Matrimonia contracta inter amore excæcatos, vt plurimum exitum habent infelicem. 2.476.1.5
Matrimonium à filiofam. contractum ſine parentum conſenſu validum eſt. ibid. 6
Matrimonium contractum metu cadenti in conſtantem virum ad eum finem injuſtè incuſſo, eſt nullum. 2.476.1.2
Cogi qualiter quis debeat ad Matrimonium poſt ſponſalia à ſe jurata. 2.480.2.2, & ſeqq.
Matrimonium pendente lite contractum valet. 2.481.2.2
Matrimonium ſecundum contrahere non poteſt mulier niſi per certum nuntium certificata fuerit de morte primi viri. 2.482.1.2
Matrimonii contractus cum peccatrice volente ſe corrigere, proficit ad remiſſionem peccatorum. 2.483.1.2
Matrimonium quod quis contraxit cum meretrice, validum eſt. ibid. 2
Matrimonium metu graui extortum ratificatur per diuturnam habitationem mutuam, & ſpontaneam. 2.484.1.12

Index Rerum, & Verborum,

In Matrimonij promiſſione an poſſes alter alteri abſenti ſtipulari oſtenditur. 2.485.1.5
Matrimonium ſolo legitimo conſenſu contrahitur, verba autem requiruntur quoad probationem. 2.486.2.8
Matrimonium revera non eſt ſi alter contrahentium vtitur verbis dubiis, aut falſis animo decipiendi mulierem, & eam poſtmodum cognoſcit carnaliter, ſed hoc in foro exteriori vix poteſt probari. 2.487.2.1
Matrimonij quæ ſit materia & forma oſtenditur. 2.488.1.8
Matrimonium contrahendum impeditur ad denuntiationem vnius honeſti viri, qui defert conſanguinitatem, & de fama vel ſcandalo docet. 2.488.2.1
Matrimonium coactum non ratificatur per copulam ſubſecutam metu graui extortam. 2.489.2.4
Matrimonium contrahens poſt ſponſalia copulâ conſummata cum alia, an & quando teneatur in foro Conſcientiæ cum ſecunda permanere, oſtenditur. 2.491.1.7.8
Matrimonia præſumpta ceſſarunt per Conc. Trid. 2.494.2.11
Matrimonium de præſenti prius contractum præfertur ſecundo etiam copula carnali conſummato. 2.496.1.4
Matrimonium ante pubertatem initum validum eſt, ſi adſit potentia generandi, & ſufficiens diſcretio ad ſe obligandum. 2.499.1.3
Matrimonium contractum ante legitimam ætatem validum eſt ſi malitia ſuppleat ætatem. 2.502.1.2
Matrimonium non facit contractus ante pubertatem etiam cum niſu carnalis copulæ. 2.503.1.2
Matrimonium coactum ratificatur per copulam ſubſequutam. 2.504.1.6
Matrimonium vel ſponſalia, quæ non ſunt, vt ſi cum minore ſeptennio contrahantur, accuſari non poſſunt, denuntiari tamen poteſt impedimentum ne contrahantur impoſterum. 2.504.2.2
Matrimonium aduerſùs Pontificiam prohibitionem initum quando ſit inualidum, oſtenditur. 2.504.2.5
Matrimonium de præſenti ſi contrahatur, & puella non eſt in ætate, nec malitia ætatem ſupplet, licet vir dederit ei arrham, non eſt matrimonium, ſed ſponſalia. 2.505.1.1
Matrimonium fœminæ cui modicum tempus ad duodecimum annum completum deficit, eſt inualidum, niſi malitia ſuppleat ætatem. ibid.3
Matrimonium inter impuberes contractum vt validum ſit, non ſatis eſt vt malitia ſuppleat ætatem, ſed vltra requiritur diſcretio, & prudentia requiſita ad coniugalē conſenſum. 2.505.2.5
Matrimonium per ſubarrhationem contrahitur. ibid.3
Matrimonium contractum inter impuberes obligat vt ſponſalia. ibid.8
Matrimonium quando negatur clandeſtinè contractum, ei qui ſtat pro illo, incumbit probatio. 2.506.1.1.2
Matrimonii omnis probatio vbicumque deficit, non eſt exigendum iuramentum à reo, ſed potius purè abſoluendus. 2.506.2.2
Matrimonia clandeſtina ante Trident. Concil. fuerunt valida. ibid.3.
Matrimonia quando ſunt contrahenda, debent per Presbyterum in Eccleſiæ liſt proponi, aſſignato termino, infra quem, qui voluerit impedire, impedimentum opponat, & ſi probabilis coniectura fuerit de impedimento, interdicatur matrimonium donec de hoc cognoſcatur. 2.507.1.1
Matrimonia clandeſtina contrahentes quas pœnas incurrant, remiſſiuè. ibid.2
Matrimonium quod fit omiſſis denuntiationibus dicitur clandeſtinum. 2.507.2.9
Matrimonia interdicta dicuntur quoties à iudice emanauerit præceptum contra aliquos ne matrimonium ineant, vel contra ipſum parochum ne auctoritatem interponat. 2.508.1.9
Matrimonium vbi nullum fuerit propter impedimentum conſanguinitatis, an ſolùm procedat text. in præſenti, oſtenditur. ibid.12.13
Matrimonium denuntiationibus omiſſis celebratum dicitur clandeſtinum quoad pœnas incurrendas. 2.508.2.14
Matrimonium de præſenti contrahens ſucceſſiuè cum duabus, tenetur adhærere primæ, ſi autem primum contraxit per verba de futuro, deinde ſecundum per verba de præſenti, adhærere debet ſecundæ. 2.510.1.1
Matrimonium validum diſſoluit priora ſponſalia eo modo vt illo ſoluto nulla ea perficiendi obligatio ſuperſit. ibid.2
Matrimonium initum contra interdictum Eccleſiæ an ſit nullum. 2.511.2.2
Matrimonium à filiis contractum abſque conſenſu parentum validum eſt. ibid.2
Matrimonium contrahens ſub conditione non improbata, non compellitur illud conſummare ante conditionis euentum. 2.517.1.1
Matrimonium nec diem, nec conditionem recipit. ibid.3
Matrimonium ſub conditione contractum, ea pendente dirimitur per ſecundum purè contractum. 2.517.2.4
Matrimonium contractum ſub ea conditione ſi pater conſenſerit, regulatur ex primo illius conſenſu aut diſſenſu. ibid.6.
Matrimonium contractum ſub conditione honeſta non efficitur matrimonium adueniente conditione, ſed tantum ſponſalia, niſi nouus conſenſus accedat. ibid.7
Matrimonium contractum inter inhabiles ſub illa conditione, ſi Papa diſpenſauerit, non efficitur validum adueniente conditione abſque nouo conſenſu, niſi diſpenſatum fuerit in radice. ibid.8
Matrimonium inter conſanguineos nulliter contractum cenſetur à Papa diſpenſatum in radice, quando ipſe Papa declarat legitimos filios natos ante diſpenſationem, & poſtea naſcituros, & tunc operatur etiam in præiudicium tertii ad ſucceſſionem vocati. 2.518.1.10
Matrimonium initum ſub neceſſaria conditione eſt abſolutum, & validum. 2.519.1.5.
Matrimonium an verum fuerit inter Beatiſſimam Virginem, & Ioſeph, oſtenditur. 2.520.1.4
Matrimonium contractum ſub conditione impoſſibili, eſt ſtatim validum illa reiecta. 2.520.2.11
Aſſignatur ratio quare contractus ſub impoſſibili conditione geſti non valeant, matrimonium verò ſic. ibid.12
Matrimonium inter Chriſtianum & Iudæum non ſubſiſtit. 2.521.1.14
Matrimonium inter Chriſtianum, & hæreticum an ſit validum, remiſſiuè. ibid.15
Matrimonium poſt ſacrum Ordinem contractum eſt irritum. 2.521.2.2
Matrimonium contractum poſt ſacrum Ordinem vi præciſa, vel metu in conſtantem virum cadente ſuſceptum, non eſt irritum. ibid.3
Matrimonium contrahere poſſunt in minoribus Ordinibus conſtituti. 2.522.1.2
Matrimonium ſubſequens poſt factam ſolemnem religionis profeſſionem eſt irritum. 2.522.2.2
Matrimonium contrahendum impedit, ſed non dirimit contractum ſuſceptio habitus profeſſorum extra Religionem à non habente poteſtatem incorporandi Religioni. 2.523.1.2.
Matrimonii promiſſio facta abſenti, nullo pro eo acceptante, eſt reuocabilis in vtroque foro ante acceptationem. 2.523.2.3
Matrimonium contrahens viuente prima vxore cum ſecunda hoc ignorante, prima mortua à ſui petitione non ſuperabitur à ſecunda. 2.526.2.2
Matrimonium prius inualidè contractum non ratificatur ſi ſublato impedimento ignorans coniugem carnaliter cognoſcat. 2.527.2.8
Matrimonium contractum metu cadenti in conſtantem virum ad eum finem iniuſtè incuſſo, eſt inualidum. 2.528.1.3
Matrimonium metu initum non ratificatur copula metu graui extorta. ibid.4
Matrimonium quia cum illa contrahere non poteſt quam vxore viuente cognouit, ſi machinata fuit in mortem vxoris. 2.528.2.1
Matrimonium contrahens cum ſecunda conſcia primæ viuentis etiam ob adulterium ſeparatæ, prima mortua ſeparabitur ſecunda, & cum alia contrahere poteſt. 2.528.2.1
Matrimonium cum aliqua contractum viuente primo coniuge & ſuperſtite, impedimentum dirimens eſt. 2.529.1.2
Matrimonium contrahens cum ſecunda viuente, quam tamen non cognouit, nec ante contractum, nec poſt, mortua prima poteſt contrahere cum ſecunda. 2.532.1.1
Matrimonium ſeparatur quando liber ignoranter cum ancilla contraxerit, niſi poſtea hoc ſciens illam cognouerit. 2.535.2.1
Matrimonium contractum à libero cum ſerua, quæ contrahendo fit liber, an ſit validum. n.536.1.4
Matrimonium, quod liber contraxit cum ſerua ignorans ſeruam eſſe, an ſit validum, ſi poſt cognitam ſeruitutem habeat copulam cum ea, & quid attento Conc. Trid. oſtenditur. ibid.5
Matrimonium eſt nullum ex errore perſonæ, aut conditionis, durante ipſo errore. ibid.7
Matrimonium liberi cum ancilla ignorato errore conditionis ſeruilis valet ſi tranſierit decennium ex quo illa ancilla eſt in libertatis poſſeſſione. 2.536.2.8
Matrimonium ignoranter contrahens cum ſerua, ſi deinde cognita ipſius conditione, nec facto, nec verbo conſenſit, poteſt aliam ducere. 2.537.2.2
Matrimonium conſummatum ſolum ſignificat eam coniunctionem per quam Chriſtus factus eſt vna caro cum Eccleſia per incarnationis myſterium. 2.540.2.3
Matrimonium non ſeparatur ex dicto vnius aſſerentis affinitatem inter coniuges præceſſiſſe. 2.544.2.1
Matrimonium ſeparandum non eſt ad confeſſionem coniugum, qui dicunt affinitatem præceſſiſſe, quamvis rumor viciniæ conſentiat. 2.545 n.5
Matrimonium ſeparatur inter affines & conſanguineos vſque ad quartum gradum. 2.550.2.3
Matrimonium apud infideles legitimè & validè contrahi poteſt. 2.551.2.2

Matrimonium

Matrimonium inter Iudæos initum pacto expreſſo, vt liceat dare libellum repudii ſecundùm ritum eorum eſt inualidum. 2.552.2.4

Matrimonium inter conſanguineos olim fuit interdictum vſque ad ſeptimum gradum, hodie verò vſque ad quartum. 2.554.1.3.

Matrimonii prohibitio & irritatio inter aſcendentes, & deſcendentes jure naturæ inducta ad quem gradum protrahatur, remiſſiuè. 2.555.1.6

Matrimonium inualidum ob impedimentum dirimens, impetrata illius diſpenſatione non reconualeſcet, niſi accedat vtriuſque conſenſus. ibid.7

Matrimonium contrahere poteſt diſtans à ſtipite quarto gradu, vel citeriori, cum diſtante quinto, vel vlteriori. ibid.2.8

Matrimonium jam contractum diſſoluitur propter impotentiam coëundi. 2.557.2.4

Matrimonium impedit naturale impedimentum ad coitum irreparabile arte medicorum. 2.559.2.1

Matrimonio ſeparato ob impotentiam copulæ, an ſint reſtituenda iocalia. ibid.9

Matrimonium initum cum ita impotenti, aut arcta, vt tali defectui abſque miraculo ſubueniri non poſſit, eſt tanquam irritum diſſoluendum. 2.561.2.4

Matrimonium ratione frigiditatis viri diſſolutum inſtaurandum eſt ſi poſtea contingat frigidum illum aliud matrimonium contraxiſſe, & conſummaſſe. ibid.6

Matrimonium ſeparari poteſt propter arctationem mulieris, ſi apparet quod præter diuinum miraculum abſque periculo corporali habilis reddi non poteſt; redintegratur tamen ſi poſtea appareat Eccleſiam fuiſſe deceptam. 2.563.1.1

Matrimonium prius non reſtauratur ratione arctitudinis fœminæ diſſolutum quando per concubitum proprii prioris viri nequit reddi apta copulæ cum illo, quamvis per concubitum cum altero apta ſit. 2.564.1.7

Matrimonii prioris, quando inuenitur error diſſolutionis altero conjugi profeſſo, aut profiteri volenti, nulla eſt facienda reſtitutio, ſi conſummatum non ſit matrimonium. ibid.2.16 Intellige & declara prout ibi.

Matrimonium diſſolutum ob viri impotentiam quando poſſit inſtaurari, oſtenditur. ibid.17

Matrimonium ſeparari poteſt vbi vxor dicit virum, cui cohabitauit per triennium, non habere potentiam coëundi, illis hoc jurantibus cum ſeptima manu propinquorum. 2.565.2.2

Matrimonium contra interdictum Eccleſiæ, vel judicis factum, ſeu contractum, propter hoc ſolum non dirimitur, imponitur tamen pœnitentia ſic contrahentibus, & ſeparantur donec cognoſcatur de cauſa interdicti. 2.566.2.1

Matrimonium ſi ineatur contra prohibitionem temporalem Pontificiam non eſt irritum. 2.567.1.init. & 2.562.2.1.2

Matrimonium in facie Eccleſiæ contractum ſi ſeparetur, filii geniti, vel concepti ante ſententiam ſunt legitimi. 2.471.2.1

Matrimonium clandeſtinum dicitur quoad pœnas, cui deſunt denuntiationes. 2.572.2.11

Matrimonium etiam publicè contractum coram parocho, & teſtibus, omiſſis tamen denuntiationibus, cenſetur clandeſtinum quoad juſtitiam, & alios effectus. 2.573.2.10

Matrimonium publicum non dicitur, quod coram magna hominum frequentia conuocatis etiam amicis, & vicinis contractum fuit. ibid.21

Matrimonium præſumitur quoad liberorum legitimationem cohabitantibus vita functis. 2.576.2.9

Matrimonium præſumitur quoad filios præceſſiſſe inter viuos, concurrentibus aliis præter cohabitationem conjecturis. ibid.10

Matrimonio in mortis articulo contracto legitimantur filii antea ſuſcepti, etſi affuerunt ſubſtituti ſub conditione, ſi ſine liberis. 2.579.1.9

per Matrimonium aliàs validum, clandeſtinè tamen celebratum legitimatur proles ante ſuſcepta. ibid.10

Matrimonium non poteſt ita contrahi quod filii antea ſuſcepti non legitimentur. 2.579.1.16

Matrimonium ſi fuit in facie Eccleſiæ celebratum, non ſufficit probare illius impedimentum ad probandam prolem illegitimam. 2.585.2.1

Matrimonium propter adulterium conjugis poteſt diſſolui quoad thorum, & mutuam cohabitationem, non tamen quoad vinculum. 2.589.2.1

Matrimonium à fideli contractum cum Iudæa, vel alia infideli punitur pœna adulterii. 2.594.1.4

De Matrimonii validitate quando agitur, reo contumaciter abſente poſſunt ſuper impedimento matrimonii recipi teſtes aliàs legitimi, & ad eorum dicta ſententia ferri. 2.595.1.8

Matrimonium accuſans propter quæſtum repellitur. 2.596.2.1

Matrimonium metu initum non ratificatur copula metu graui extorta. ibid.3

Matrimonii ab accuſatione repellitur, qui denuntiationis tempore tacuit, niſi denuntiationem probabiliter ignorauit, vel juret de nouo didiciſſe, & quod non obiicit illam malitioſe. 2.597.1.1

Matrimonii vinculũ propter hæreſim non diſſoluitur. 2.598.2.5

Matrimonium ſeparatur propter adulterium mulieris, & ſi vir poſtea fornicetur, redintegratur. 2.600.2.1

Matrimonium reintegratur ſi facta ſeparatione thori propter vxoris fornicationem maritus cum alia fornicetur. 2.601.1.4

Matrimonium inter infideles contractum alterutro ad fidem Chriſti conuerſo diſſoluitur tribus concurrentibus. 2.602.1.3

Matrimonium tenet ſi alter conjugum labatur in hæreſim. 2.602.2.4

Matrimonium verum, & legitimum eſt apud infideles. ibid.5

Matrimonium ab infidelibus contractum, ſi poſtea ad fidem conuertantur per Baptiſmum, an verum ſit Sacramentum nouæ legis. 2.504.1.5.med.

Matrimonii vinculum non diſſoluitur propter conjugis adulterium. 2.605.2.16

Matrimonium an ſtatim vt infidelis conuertitur ad fidem diſſoluatur, oſtenditur. ibid.18

Matrimonii ſeparatio ſi Eccleſiæ ſententia facta ſit eo quòd infidelis noluerit conuerti, conuerſo poſtea infideli integrum eſt fideli ad religionem migrare. 2.606.1.21

Matrimonio ex cauſa licita ſeparato dos eſt vxori reſtituenda. 2.607.2.1.2

Matrimonio ex cauſa licita ſeparato in Regno Portugalliæ debent omnia bona diuidi inter virum, & vxorem pro dimidia parte. ibid.3

Matrimonio ſoluto cogitur vir dotem reſtituere, & bona diuidere, quæ communiter eis obuenerunt. 2.608.2.2

Matrimonio ſoluto vltra dotem eſt reſtituenda mulieri dimidia pars bonorum, quæ conſtante matrimonio fuerunt acquiſita. ibid.3

Matrimonium eſt Sacramentum verè, & propriè ex ſeptem legis Euangelicæ Sacramentis. 2.69.1.2

Matrimonium quoad thorum ſeparari non debet propter adulterium quando ambo conjuges fuerunt adulterati. 3.122.2.1

Matrimonium inter raptorem, & raptam validum eſt, ſi clarè appareat de libera mulieris voluntate. 3.128.1.2

Matrimonio ſoluto non poteſt maritus intereſſe dotis non ſolutæ petere. 3.146.2.8

Matrimonium celebrans cum excommunicatione mortaliter peccat. 3.177.2.2

Matrimonio vti ante Ordines licitum eſt Sacerdotibus Græcis. 3.278.2.2

Matrix Eccleſia quæ dicatur, remiſſiuè. 1.615.2.2

Matrix Eccleſia, pro maritali. 3.141.1.2

Matronæ, quæ fœminam aſpiciant, ſufficiunt duæ vt de virginitate deponant. 1.474.1.7

Matronæ quomodo ſufficienter inſpectionis cauſam reddant, oſtenditur. 1.474.2.9

Matronæ reprobari poſſunt per quas virginitas probatur. 1.492.2.1

Matronæ debent eſſe artis peritæ, honeſtæ, & bonæ famæ. 1.493.1.3

Matronæ vt legitimè de fœminæ virginitate deponant non ſatis eſt, vt illius verenda oculis perſpiciant. ibid.5

Matronæ, quæ adhiberi debent in terminis huius text. debent eſſe de Parochia, & peritiores quantum fieri poteſt. 2.563.1.2

Matronæ, quæ inſpicere debent an mulier ſit virgo, vel corrupta, debent eſſe honeſtæ, & bonæ famæ. 2.565.2.5

Matutinum ſimul cum Laudibus recitari poteſt in Veſperis antecedentis diei poſt tempus Completorii, etiam non expectato Solis occaſu. 2.399.2.4

Matutinum ſine Laudibus recitari poteſt. ibid.5

Tò *Maximè* interdum ponitur taxatiuè. 1.181.2.6. & 1.189.1.3. & 1.380.1.5

Tò *Maximè* eſt implicatiuum. 1.148.1.5

Tò *Maximè*, aliquando ponitur pro tantùm. 1.396.2.18

Maximè, dictionis vis & effectus, remiſſiuè. 2.471.2.3

Media via eſt eligenda. 2.439.2.18

Medicina præſtantia, & dignitas, remiſſiuè. 1.171.2.3

Medicus peritus, ſollicitus, & traditiones obſeruans non impeditur promoueri propter euentum mortalitatis infirmi. 1.171.2.1

Medici imperiti damna, remiſſiuè. ibid.2

Medici beatiores ſunt quoad ſæculum, quàm Aduocati, quia eorum errores cooperit terra. 1.172.1.1

Medicus tenetur pauperem gratis curare. ibid.6

Medicus ſalariatus de publico non debet petere præmium ab infirmis. ibid.8

Medicus de publico ſtipendiatus ſit irregularis ſi ex omiſſione curandi pereat infirmus. ibid.9

Medicis non creditur ad judicandum, an vulnus ſit lethale,

& an vulneratus deceſſerit ex vulnere, vel alia cauſa, niſi ad minus ſint duo, & communiter in arte periti reputentur, 3.107.1.3
Medicus vbi non adeſt niſi vnus in loco quo quis fuit vulneratus, ille vnus ſufficit ad judicandum, an vulnus fuerit lethale. ibid.6
Medici vocati ad infirmos debent ante omnia inducere infirmum ad confeſſionem, nec quicquam perſuadere pro ſalute corporis tendens in animarum periculum. 3.188.1.1
Medici vocati ad medendum infirmo in lecto iacenti, cum ante omnia tenentur monere, & inducere, vt confiteantur, & quid attenta Conſtit. Pii V. oſtenditur. ibid.3
Medicus ſub pœna excommunicationis non poteſt aliquid ſuadere infirmo quod ſit in detrimentum ſalutis æternæ, 3.188.2.6.fin.
Mediolani Dux habet jura regalia, & fiſcalia, & omnia poteſt in ſuo ſtatu, quæ poteſt Imperator in toto Imperio. 2.590.1.28
Melioramentorum venditio non poteſt fieri abſque domini conſenſu. 2.147.2.49
Melioramenta in rebus emphyteuticis per commiſſum deperdit, amittit emphyteuta. 2.255.1.318
Meliorationes factæ per Prælatum in rebus Eccleſiæ ſunt ſuæ in vita, etiamſi dimittat beneficium, ſed de his teſtari non poteſt. 2.198.1.1
Membra regulantur à capite. 1.627.2.4
Membris deſtitutus pro abſolutione excommunicationis ob clerici percuſſionem Sedem Apoſtolicam adire non tenetur, 3.302.2.5
Mendacium, vel maleficium per vnicum teſtem probatur. 1.500.1.22
Mendacium omne, quod proximum lædit, vel in judicio dicitur, eſt peccatum mortale. 3.135.1.4
Mendax omnibus odioſus eſt. 3.535.2.5
Mendax ſemper doloſè, & cum fraude procedere præſumitur. ibid.6
Mendax non punitur niſi in caſibus à jure expreſſis. ibid.7
Mentis ſanitas naturaliter, & de jure præſumitur. 1.105.2.10
Mens & ratio ſtatuentium in reſcriptis attendenda, 2.83.2.5
Mens ex præfatione colligitur. 2.315.2.5
Mente captus rationis viu omnino deſtitutus matrimonium contrahere non poteſt. 2.486.1.3
Menſium duorum ſpatium intra quod ſi Religioſi ad audiendas leges, ſeu phyſicam exeuntes ad clauſtrum non redierint, excommunicatione ligantur, eſt computandum à die qua Religioſus egreditur ad præfatas ſcientias audiendas, 2.455.2.10
Menſis quilibet conſtat triginta diebus. 2.145.2.15
Menſtrui tempore an ſit peccatum accedere ad vxorem, remiſſiuè. 2.431.1.4
Menſuras & pondera fraudans triginta diebus in pane, & aqua pœnitere debet. 2.184.1.1
Mentione non facta de lite nulla, non ob id dicitur nullum reſcriptum lite pendente impetratum. 1.49.1.16
Mentio de proceſſu coram Ordinario debet fieri in literis ad delegatum. 1.447.1.3
Mercatores inter miſerabiles perſonas connumerantur. 1.498.1.2
Mercator, ſeu campſor fidejubens non habet priuilegium excuſſionis. 2.177.2.8
Mercator non dicitur ille, qui vendit vinum, oleum, vel granum ex proprio fundo, nec artifex, qui rem emit, vt ſuo labore, & induſtria in aliam formam redigat. 1.298.1.4
Mercedis in cauſa non datur appellatio quoad effectum ſuſpenſiuum. 1.711.1.16
Merces in locatione debet eſſe certa, non ſimpliciter conſtituta, aliàs eſſet contractus innominatus. 2.134.2.5
Merces certa quando dicatur conſtituta. ibid.6
Merces certa, quæ in locatione interuenire debet an neceſſariò ſit conſtituenda in pecunia numerata, an verò ſufficiat quod conſtituatur in alia quacunque ſpecie, oſtenditur. ibid.7
Meretrix à teſtimonio repellitur. 1.498.1.18
Meretrices è vicinia expelli poſſunt. 2.140.2.37
Meretrici domum locans non peccat, dummodo non intendat domum conducere ad meretricium vſum. ibid.38
Meretricem trahere de lupanari, & accipere in vxorem proficit in remiſſionem peccatorum. 2.483.1.3
Meretrici an teneatur in conſcientia ſoluere mercedem ſolitam rem habens cum illa, ſiue eam promiſerit, ſive non. 2.483.2.init.
Meretrix dicitur, quæ multorum libidini patet. 2.481.2.6
Meretrix non eſt, quæ peccatum aliquod occultè commiſit, vel alicuius amore capta ei ſui copiam fecit. ibid.7
Meretrix dicitur à merendo, quaſi mereatur ſtipendia. ibid.8
Meretricium genus infame. ibid.9
Meretrices tanquam perſonæ turpes non poſſunt capere ex teſtamento fratris ad excluſionem fratrum. ibid.10
Meretrices cur permittantur in Chriſtiana Republ. oſtenditur. ibid. fin.
Meretrices debent audiri in ſacramētali Confeſſione. 3.277.2.5
Merum Imperium quid ſit, & quæ ſub mero Imperio contineantur, remiſſiuè. 3.126.1.7
Metropolitanus confirmatus licet nondum receperit pallium, poteſt ſuum ſuffraganeum conſecrari facere. 1.94.2.1
Metropolitanus antequam pallio decoretur non debet Concil. conuocare, Chriſma conficere, & nec ſe Archiepiſcopum nominare. 1.111.1.10
Metropolitanus vnus non poteſt cum alterius pallio ſepeliri. 1.142.2.2
Metropolitanus ab omnibus Suffraganeis conſecratur, Suffraganeus verò à tribus, Metropolitano jubente. 1.16.1.2
Metropolitani ad conſecrationem debent omnes Epiſcopi Comprouinciales venire. ibid.2
Metropolitanus majori numero conſentire debet. 2.161.2.1
Metropolitanus non poteſt per querelam adiri, cùm tantùm ſit judex ex appellationis cauſa. 1.258.1.3
Metropolitanus poteſt adiri per viam querelæ quando ſublatum eſt remedium abſolutionis. 1.271.1.8
Metropolitanus non poteſt tractare cauſas inter ſubditos Epiſcoporum, qui ad ejus Metropolim ſpectant. 1.272.2.2
Metropolitanus non poteſt exigere juramentum à Suffraganeo vltra formam Canonicam, & ſi exigat, non tenetur jurare, & ſi jurat, juramentum non tenet. 1.294.1.1
Metropolitanus, & Archiepiſcopus non differunt. 2.45.1.8
Metropolitani auctoritas eſt vt puniat deuiantes à conſuetudine Metropolitanæ Eccleſiæ in diuinis officiis. 2.455.1.5
Metropolitani ad correctionem exceſſuum, & reformationem morum ſingulis annis facere debent prouinciale Concilium, in quo ſtatuere debent perſonas idoneas per ſingulas diœceſes, quæ ſollicitè inueſtigent, & in ſequenti Concilio referant corrigenda. 3.16.1.1
Metus juſtus inducitur ex minis, & verbis minatoriis quando ſunt prolata à perſona potente, & ſolita minas exequi. 1.324.1.4
Metus non præſumitur. 1.320.2.7
Metus juſtus, qui cadit in conſtantem virum, inducit periculum amiſſionis omnium bonorum, vel majoris partis. 1.321.1.2
Metus qualiter probetur, remiſſiuè. ibid.9
Metus ſuſpicio tollitur ſi conſenſus, ſeu ratificatio ſuperueniat poſt metum. ibid.10
Metus reuerentialis quando ſit ſufficiens ad reſcindendos contractus, oſtenditur. 1.322.2.4
Metus cadens in conſtantem virum quis dicatur, oſtenditur. ibid.5
Metus an purgetur quoties aliquis ſponte ſoluit quod iuramento per metum promiſerat, oſtenditur. 2.323.1.7
Metus mortis an excuſet communicantes cum excommunicatis. 1.324.1.med.& fin.
Metum paſſo non ſubuenitur ſi non fuit talis qui cadere potuit in conſtantem virum. 1.325.1.1
Metus qui dicatur cadere in conſtantem virum, arbitrio judicis relinquitur. 1.326.1.7.& 1.722.1.5
Metus per teſtes ſingulares probatur. 1.502.2.58
Metus, qui meis infertur, mihi inferri videtur. 1.698.2.4
Metus, juſtus incuſſus appellanti, illum excuſat ne appellet coram judice à quo. 1.723.2.1.2
Metus juſtus inducitur ob periculum mortis, aut corporis cruciatum. 1.722.1.6
Metus juſtus inducitur vbi agitur de perdendo magnum lucrū, vel de incurrendo graue damnum in rebus propriis. 1.723.2.9
Metus reuerentialis præcedentibus minis, aut verberibus, eſt juſtus, caditque in conſtantem virum. 1.714.1.16
Metus leuis non eſt ſufficiens ad irritandam poſſeſſionem nedum in foro externo, ſed nec in foro conſcientiæ. 2.225.2.fin.
Metus ſuſpicio tollitur per ratificationem actus ſubſequuti. 2.269.1.2
Metus reuerentialis non annullat ſolus profeſſionem niſi etiam coactio vel minæ præcedant. ibid.4
Metus duplex eſt, alius cadens in virum conſtantem, alius in virum non conſtantem. 2.470.2.4
Metus alius dicitur grauis, alius leuis, remiſſiuè. ibid.5
Metus probatur ex conjecturis. 2.477.2.med.
Metus minor magis excuſat fœminam, quàm virum. 2.478.1.5
Metus cadens in conſtantem virum ad eum finem injuſtè incuſſus annullat matrimonium in vtroque foro. 2.478.2.3
Metus quando juſtè incutitur, non reddit irritum matrimoniū. ibid.4
Metus excuſat etiam eum, qui in illum incidit culpa ſua. 2.479.2.5
Metus an irritet ipſo jure matrimonium. 1.489.1.2
Metus cadens in conſtantem virum quo jure irritet matrimonium, oſtenditur. 1.489.1.3

Metus cadens in conſtantem virum quis dicatur. 2.489.2.5
Metus reuerentialis, niſi minæ aut verbera illi adiungantur, non cadit in virum conſtantem. 2.503.2.2
Metus reuerentialis datur in omni illo, qui jure aliquo ſubjectionis alicui ſubeſt. ibid.3.
Metus illatus poſt ſponſalia inita eſt juſta cauſa illa diſſoluendi. 2.504.1.5.
Metus ſolùm reuerentialis non annullat profeſſionem. 2.525.1.5
Metu contrahens fit vxor illius cum quo contraxit ſine aliquo nouo conſenſu, ſi cohabitauerit illi. 1.527.2.7
Milites SS. Mauritii & Lazari, etiamſi contrahant matrimonium cum vnica & virgine, remanent capaces retinendi penſiones vſque ad ſummam ducatorum 400. auri de Camera. 2.21.2.med.
Miles Ordinum militarium an & quando teneantur ad tributa, & gabellas, remiſſiuè. 2.25.2.4
Milites ordinum militarium ſi clericum occidat, perdit priuilegium, & cingulum militiæ, & remanet merè ſecularis. 3.275.2.2
Militia nobilitat. 2.23.2.2
Minæ in probandis non defertur juramentum ſuppletorium. 2.471.19
Minæ dummodo teſtes ſint concordes in illarum qualitate, licèt diſcordes in loco, & tempore, per teſtes ſingulares probantur. 1.502.1.9
Minæ quando ſunt illatæ à perſona potente, & ſolita minas exequi, inducunt juſtum metum. 1.723.2.11
Minima non ſunt in conſideratione. 3.5.1.52
de Minimis non eſt curandum. 1.666.2.8
Minimi interdum ſententiam optimam dicunt. 2.181.2.2
Miniſtros paucos bonos, quàm multos malos habere ſanctius eſt. 1.176.2.3
Miniſtri nomine Eccleſiæ pro decimis non ſolutis rei vendicatione, vel perſonali actione, vel ex officio judicis contra laicos agere poſſunt. 3.254.1.1
Miniſtro ad redimendam vexationem poteſt quis licitè dare temporalia pro Sacramentis conferendis, ſi aliter conferre nequeat. 3.136.2.15
Miniſtri Eccleſiæ non debent accipere oblatum ab excommunicato, vt diuina officia pro ipſo faciant. 3.321.1.3
Minor 14. annorum non habet adminiſtrationem Eccleſiæ, nec bonorum ſine decreto Superioris. 1.169.2.9
Minor qui veniam ætatis impetrauit, non poteſt bona immobilia alienare. 1.270.1.10
Minor in majorem poteſtatem habere non debet. 1.295.2.2
Minor etiam ad lucrum reſtituitur. 1.312.2.7
Minor contra confeſſionem delicti quando reſtituatur, oſtenditur. ibid.8
Minor reſtituitur in eo quod contraxit, vel omiſit, ſi probat exinde ſe læſum, & ſit infra tempora reſtitutionis petendæ. 1.336.1.2
Minor an debeat probare ſe eſſe intra quadriennium conceſſum ad reſtitutionem, oſtenditur. 1.336.2.9
Minorem contra an currat præſcriptio ſtatutaria. 1.337.1.1.2
Minor reſtituitur ad appellationem omiſſam. 1.337.2.3
Minori an currat tempus decem dierum ad appellandum, oſtenditur. 1.338.1.4
Minor reſtituendus eſt circa religionis profeſſionem. 1.440.2.4
Minor an in ſpiritualibus poſſit petere reſtitutionem in integrum, remiſſiuè. ibid.5
Minor 25. annis ſi renunciauit beneficio ſuo an poſſit implorare beneficium reſtitutionis, remiſſiuè. ibid.6
Minorum appellatione venit tam pueritia, quàm adoleſcentia. 1.480.2.20.
Minor, etiamſi renunciatum ſit teſtibus, vel poſt factam eorum publicationem, ad examinandos teſtes reſtituitur. 1.525.2.3
Minor reſtituitur aduersùs recognitionem ſcripturæ abſque auctoritate tutoris factam. 1.552.1.8
Minori datur reſtitutio aduerſus lapſus fatalium proſequendæ appellationis ob negligentiam tutoris cauſarum, quamuis tutor ſoluendo exiſteret. 1.674.1.12
Minor an reſtituendus ſit in materia ſuſpicionis, remiſſiuè. 1.716.1.6
Minor læſus vltra dimidiam an ſit reſtituendus, oſtenditur. 2.131.2.4
Minor, & fiſcus non tenentur denunciare, ſed ſequuta euictione poſſunt agere contra ſuum auctorem. 2.135.2.12
Minor an, & quando reſtituatur aduerſus omiſſam ſolutionem canonis rei emphyteuticæ, oſtenditur. 2.132.1.105
Minor læſus in reſignatione beneficii an reſtituatur, oſtenditur. 2.166.2.2
Minor aduersùs negligentiam in non adimplenda voluntate defuncti, an reſtituatur ne lucrum ſibi relictum amittat, remiſſiuè. 2.207.2.4
Minor reſtituitur aduerſus aditionem factam cum beneficio inuentarii, quando in hæreditate ſunt vexationes. 2.220.1.6
Minor 14. annis profitendo non obligatur Religioni, niſi factus major ratum habuerit. 2.268.1.1
Minores, qui poſſunt copula carnali conjungi, ex contractu matrimonii obligantur, niſi violentia intercedat. 2.502.1.8
Minor virginem ſtuprans pœna hujus cap. tenetur. 3.117.1.3
Minores mitiùs puniuntur. 3.163.1.3
Minor an, & quando aduerſus confeſſionem delicti factam in judicio reſtituatur, remiſſiuè. ibid.5
Minorem ſe dicenti incumbit probatio. 3.263.2.4
Minori datur reſtitutio in integrum aduersùs omiſſam trium menſium circumſcripto tempore interponendam cautionem de in caſu ſuccumbentiæ demoliendo. 3.199.2.3
Vide *Eccleſia*.
Miraculoſe fieri dicitur id quod fit modo extraordinario, & conſueto. 2.561.2.5
Miraculum inſigne refertur quod accidit cuidam Luſitano Omuræ. 3.263.1.4
Miſerabilis dicitur quaſi miſeriæ habilis. 1.311.2.4
Miſerabilis perſona quæ dicatur, relinquitur arbitrio judicis. 1.311.2.5
Miſerabilis perſona poteſt laicum interdicto Vnde vi coram judice eccleſiaſtico conuenire, etiamſi res ſubtracta dicatur feudalis. 1.381.1.2
Miſerabilis perſona vbi quis eſt ſimul & oppreſſus, poterit contra laicum, & ſuper re temporali agere coram judice eccleſiaſtico. 1.361.1.7
Miſſa Presbyteri concubinarii an ſit audienda, remiſſiuè. 2.18.1.6
Miſſas certas, & peculiares qui tenetur dicere ex obligatione, malè agit ſi alias celebret ſine juſta cauſa. 2.47.2.3
Miſſam quis licitè audit extra propriam Parochiam in diebus Dominicis & diebus feſtis, ceſſante contemptu, & ignorantia eorum quæ Parochiani per Parochos ſcire tenentur. 2.133.1.2
Miſſæ audiendæ præceptum adimpletur quocunque loco illa audiatur, peccabit tamen mortaliter qui eam ex contemptu in propria Parochia audire nolit. á 235.1.5
Miſſa de feria dimittenda non eſt propter Miſſam ſpecialem. 2.202.1.1
Miſſæ celebrandæ ſunt de eo feſto de quo fit officium. ibid.2
Miſſam ſemel in die ſufficit Sacerdoti celebrare, niſi cauſa neceſſitatis ſuadeat. 2.402.2.1.2
Miſſas tres in die Natiuitatis Domini licitum eſt cuilibet Sacerdoti celebrare. 2.403.1.3
Miſſam vnam ex tribus quas quilibet Sacerdos dicere poteſt in die Natiuitatis Domini ſatisfacit fidelis audiendo. ibid.4
in Miſſis licèt in honorem alicuius Sancti diebus feriatis celebrandis dicatur propria præfatio, non tamen dicitur hymnus Angelicus, nec Symbolum. 2.403.2.1.2
Miſſa non prodeſt Beatis, niſi quatenus per ipſam coluntur, & honorantur. 2.406.1.14
Miſſæ præcepto ſatisfacit qui inter Miſſarum ſolemnia Horas Canonicas recitat. 1.412.1.12
Miſſæ duæ collegialiter in Eccleſiis Collegiatis debent celebrari, vna pro defunctis, alia ſecundum exigentiam diei, vt pro feſto, ſi feſtum occurrit, vel pro feria. 2.413.1.1
Miſſæ ad ſacrificium lumen requiritur ſub lethali culpa. 1.415.2.4
Miſſis ad Iudæorum, & Infidelium converſionem ſpecialiter conceſſum eſt, vt ſeruata temporum qualitate juxta Canonicas ſanctiones liceat veſci cibis, quæ ab infidelibus illis apponuntur. 3.59.1.2
Miſſarum celebrationem nondum Presbyteri vſurpare præſumentes, quam pœnam incurrant, oſtenditur. 3.181.1.2
miſſionem paſſus, ſi repetens poſſeſſionem, allegat ſe contumacem non fuiſſe, reſtituitur in priſtinum ſtatum præſtita cautione & dilata condemnatione expenſarum, quam euitat ſi poſtea conſtiterit eum non fuiſſe contumacem. 1.453.2.1
Miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto poſt annum verus fit poſſeſſor. 1.397.1.26
Miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto in reali per lapſum anni veram, & incommutabilem illius rei poſſeſſionem acquirit, licèt paſſus miſſionem habuerit infra annum voluntatem cautionem præſtandi, quam tamen non deduxit ad effectum ſuo defectu. 1.452.2.2
Miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto actione reali intra annum non efficitur verus poſſeſſor, ſed tantum cuſtos. ibid.
Miſſus in poſſeſſionem cauſa cuſtodiæ, ſi fructus diſſipat, diſſipati reuocantur, & cum aliis ſequeſtrantur. 1.460.2.2
Mitiùs agitur cum lege, quàm cum miniſtro legis. 1.119.2.7
Mobilia pretioſa æquiparantur immobilibus. 2.107.1.2
Moderamen inculpatæ tutelæ non dicitur ſeruatum, quando quis non animo ſe defendendi, ſed vlciſcendi aggreſſorem percutit. 3.108.2.15
Moderamen inculpatæ tutelæ excedens in occidendo, non pœna ordinaria homicidii, ſed extraordinaria propter exceſſum judicis arbitrio imponenda puniri debet. ibid.16
Modica non nocent. 1.65.1.6

Index Rerum, & Verborum,

de Modico non eſt curandum. 1.3.1.50
Modica non nocent. ibid.51
Modus fauore Eccleſiæ præſumitur cauſa impulſiua, vel finalis, prout ipſi Eccleſiæ magis vtile fuerit. 2.513.2.9
Modus aduerſus ſubſtantiam matrimonii omnino illud irritat. 2.320.1.5
Molendinorum ex redditibus ſoluitur decima. 2.240.1.3
Moleſtiam ſibi ab appellante illatam probare debet appellatus incontinenti. 1.695.1.3
Momenti nomine poſſeſſionis cauſa ſignificatur. 2.420.1.2
Monacha rixoſa poteſt expelli. 3.304.2.3
Vide *Monialis*.
Monachationis in cauſa non defertur juramentum ſuppletorium. 1.470.1.8
Monachus licèt non poſſit agere in judicio ſine licentia Abbatis, ſi tamen degat extra monaſterium de ejus voluntate, poterit agere, & conueniri eo abſente. 1.51.1.7
Monachus vnius monaſterii alterius factus Abbas, in electione Abbatis prioris monaſterii vocem non habet, etiamſi tale jus ab Abbate, & monachis prioris monaſterii fuit reſeruatum. 1.128.2.1
Monachus tranſlatus non habet vocem in Capitulo à quo eſt tranſlatus. ibid.5
Monachus ex vna Religione tranſiens ad aliam, ſi in ſecunda ſumit Ordines, & reuertitur ad primam, poteſt adminiſtrare in ſuſceptis. 1.562.1.1
Monachus infamis an poſſit eligi in Abbatem. 1.574.1.3
Monachi vagatio ſine expulſione non priuat Monaſterium jure ſuo, quod habet in eum. 1.269.2.2
Monachi recipiunt ab Epiſcopo Chriſma, &c. 1.279.2.5
Monachi pro Monaſterio aduocare non poſſunt, niſi de licentia Abbatis, & expoſcente Monaſterii vtilitate, vel paupertate, pro amicis Monaſterii. 1.310.2.2
Monachorum appellatione veniunt Canonici Regulares. 1.311.1.init.
Monachus de licentia Abbatis poteſt eſſe procurator patroni, vel amici Monaſterii. 2.311.2.9
Monachi qui pro debito monaſterii jurant ſtare in obſtagio, & fideiuſſores, qui jurarunt creditorem indemnem ſeruare, juramenta ſeruare coguntur. 1.381.1.1
Monachi vel clerici in obſides dari non poſſunt. 1.582.1.6
Monachis Prioratus & adminiſtrationes non confirmantur, & reſcriptum, vel confirmatio veritate tacita impetrata non valet. 1.737.1.1
Monachus vbi tranſit de vno monaſterio ad aliud, non debet eſſe onerioſus ſecundo. 2.23.1.3
Monachus, & pupillus ad emphyteoſim nominare poſſunt. 2.155.2.142.
Monachi tenentur ſoluere decimas prædiales de prædiis nouiter cultis, de quibus decimæ priùs ſoluebantur. 2.239.2.1
Monacho non licet temerè tranſire de monaſterio ad monaſterium, nec habere aliquod peculiare. 2.565.1.1
Monachus non poteſt promoueri in Eccleſia Collegiata ad Canonicatum, vel aliud beneficium ſimplex ipſius Eccleſiæ Collegiatæ, & quid de ſuprema ejus dignitate, oſtenditur. 2.567.2.7
Monachus obedientiam ſuo Prælato promiſſam nullo temporis ſpatio præſcribere poteſt. 2.274.1.4
Monachus quando eiicitur injuſtè à Conuentu, aut majori ejus parte in hoc delinquente, tunc minimè acquirit Monaſterio. 2.274.1.3
Monachus tranſlatus de vna Religione ad aliam, debet ſedere in Capitulo juxta tempus, quo emiſit profeſſionem in poſteriori. 2.279.1.27
Monachorum congregationes numerantur. 2.317.2.5.& ſeqq.
Monachi non debent recipi in monaſterio pro pretio, aliàs receptus ad ſacros Ordines promoueri non poteſt, & recipiens ab officio ſuſpenditur, & monachi habentes peculium abſque licentia Abbatis ab Altaris communione remouentur, & ſic decedentes ſepultura, & fratrum communione priuantur. 2.322.2.1
Monachi non ſuccedunt in bonis vnitis dignitati, ſiue juriſdictioni. 2.324.1.3
Monachus Eccleſiæ præfectus ſocium Monachum habere debet quando Eccleſia eſt monaſterio plenè ſubjecta. ibid.4.
Monachi poſſunt de jure promoueri ad Eccleſias parochiales ſeculares, quod hodie non procedit. 2.325.1.3
Monachus ineptus officio prædicandi an poſſit tuta conſcientia præfici Eccleſiæ ſeculari curatæ, oſtenditur. 2.355.1.5
Monachi non ſunt promouendi ad aliquas præfecturas parochialium ſine ſocio ſui Ordinis. ibid.7
Monachi quibus veſtibus & cibis vti debeant, & de abdicatione proprietatis, & de officiis in genere & ſpecie, oſtenditur. 2.326.1.5
Monachus habens proprium à monaſterio expellitur. 2.326.2.6
Monachus Abbati contradicere non poteſt, ſi velit eum ab officio remouere. ibid.9
Monachorum, Abbatum, & viſitatorum correctio. 2.359.2.1
Monachi ſinguli non poſſunt commorari in Prioratibus monachorum, etiamſi ſuper hoc habeant reſcriptum Apoſt. niſi in illo fiat mentio de Lateranenſi Concilio. 2.358.1.1
in Monachis eſt prohibitio magis ſtricta, quàm in clericis. 2.456.1.2.
Monachi qui ſeculariter viuunt, & ſunt incorrigibiles, expelli debẽt, & in monaſterium intrudendi Fratres alterius Ordinis, ſi de Monachis ejuſdẽ Ordin. reformari non poteſt. 2.458.1.1
Monachus reſuſcitatus non tenetur redire ad monaſterium. 2.619.1.4
Monacho non permittitur quemquam accuſare præter proprium Abbatem. 3.5.2.3
Monachus quando eſt in ſtudio habet licentiam agendi & ſe defendendi in geſtis ratione ſtudii. 3.7.1.8
Monacho accuſanti Abbatem debentur tantum expenſæ neceſſariæ. 3.7.1.10
Monachus qui accuſat Abbatem an ei teneatur obedire, oſtenditur. ibid.12
Monachus accuſans Abbatem habet de bonis monaſterii expenſas non ſolùm ad proſequendam litem, ſed etiam pro illa exequenda. 3.16.2.2
Monachi per ſimoniam recepti in quas pœnas incurrant, oſtenditur. 3.30.2.1
Monachus ob ſimoniam detrudendus eſt in arctius monaſterium, & poteſt ibi profiteri. 3.31.1.3
Monachum ſimoniacè fuiſſe receptum vbi per accuſationem conſtiterit, receptus, & recipiens deponuntur; vbi verò per inquiſitionem hoc ipſum conſtiterit, receptus in arctius monaſterium detruditur, recipienti verò, & maioribus pœna condigna imponitur, & interim executione ſacrorum Ordinum ſuſpendi debent. 3.35.1.1
Monachi pretio recepti, vnà cum recipientibus è monaſterio ſunt expellendi, & in arctiori ad agendam pœnitentiam detrudendi. 3.40.2.1.2
Monachi appellatione venit Abbas. 3.46.2.2
Monachus in apoſtaſia ordinatus non poteſt ſine Papæ diſpenſatione in ſuſcepto Ordine miniſtrare. 3.88.1.5.2
Monachus ab irregularitate excuſatur, qui cùm campanam à campanili deponeret, cadens lignum puerum oppreſſit. 3.105.1.1.2
Monachis recreationis cauſa venatio eſt licita. 3.165.1.4
Monacho ſimplici poteſt cauſa à Sede Apoſt. committi, ſeu delegari. 3.231.2.5
Monachus in Vicarium ab Epiſcopo poteſt eligi. ibid.6
Monachos, & Canonicos Regulares ſe ad invicem percutientes abſoluit Abbas, & illius diſcretione deficiente recurritur ad Epiſcopum. 3.596.1.1
Monachum, vel conuerſum Religioſum percutientes debet denunciari excommunicatus. 3.300.3.1
Monacho facta injuria cenſetur etiam facta Abbati, vel Monaſterio. 3.301.1.1.4
Monachi vti ſubditi non poſſunt communicare cum Abbate excommunicato. 3.315.2.11
Monachi nonnulli Græci excommunicati ob percuſſionem clericorum, qui non poterant induci ad jurandum ſecundùm formam, poſſunt pro illa vice abſolvi cum ſola promiſſione monachi. 3.359.2.1
Vide *Clericus* & *Tranſlatus*.
Monaſterii bona ſuperior diſſipans ab adminiſtratione remouetur. 1.251.2.1
Monaſterium nullum eſt, in quo priuilegio vel conſuetudine nõ ſit obtentum vt Prælatus cognoſcat etiam priuatiuè ad Epiſcopum de delictis ſontium ſubditorum Regularium. 1.274.2.4
Monaſterium habetur loco filii, ſeu hæredis, & ſuccedit excluſo penitus ſubſtituto. 1.478.1.2
Monaſteria ſunt exempta à lege diœceſana, non verò à lege juriſdictionis. 1.279.1.4
Monaſterium an habeatur loco filii quando apparet teſtatorem intellexiſſe de filiis veris & naturaliter genitis, quæſtio dubia, in qua affirmatiua, & negatiua opinio æquè probabilis. 1.478.2.3
Amplia primò, vt procedat etiam in foro conſcientiæ. 1.478.1.init.
Secundò etiam in grauato bigamo, qui ex diſpenſatione Papæ ſit monaſterium ingreſſus. ibid.med.
Tertiò, etſi Monachus apoſtataret, aut degradaretur. ibid.
Quartò, vt tunc etiam ſubſtitutio euaneſcat, ſi grauatus ſit clericus Eccleſiæ ſecularis in Sacris conſtitutus. ibid.fin.
Monaſterium non ſuccedit excluſo ſubſtituto, vbi non ſub conditione liberorum, ſed purè, & ſimpliciter poſt mortem reſtituere fuerit grauatus. 1.479.2.9
Monaſterium non habetur loco filii quando liberorum conditio ſit in propriam perſonam relata. ibid.10
Monaſterium habetur loco filii, & ſuccedit excluſo ſubſtituto in vltimis voluntatibus, & contractibus gratioſis, non verò oneroſis. ibid.11

Monaſterium ſuccedendi incapax nullatenus ſubſtitutum excludit, ſed ſtatim ſubſtitutus à die profeſſionis admittitur. 1.480.1.13

Monaſterium ſuccedendi capax quando non vult ſuccedere in bona profeſſi grauari ea reſtituere, ſi deceſſerit ſine liberis, ſubſtitutus non excluditur per profeſſionem factam. ibid.14

Monaſterium qui ſibi hæredem inſtituit, non dicitur ſine hærede decedere. 1.480.2.21

Monaſteria, & pia loca ad decimas tenentur, niſi aliquo priuilegio, præſcriptione, vel compoſitione ſint exempta. 1.261.2.3

Monaſterium ingrediens ſumendo habitum nouitii, poteſt infra tempus probationis redire ad ſeculum, niſi appareat eum vitam voluiſſe mutare omninò. 1.180.2.1

Monaſterium reuocans eiectos, aut fugitiuos, & apoſtatas, an & quando teneatur ſoluere ea, quæ Religioſus illo tempore, quo fuit extra Religionem, in propriis alimentis conſumpſit, oſtenditur. 2.282.2.4

Monaſterium ſubiectum eſt Epiſcopo in cujus diœceſi ſitum eſt, niſi probetur exemptum. 2.335.2.5

Monaſterium quando habet in loco populum ſibi ſubiectum, cura animarum per Monachos exerceri non poteſt, ſed illi debet præfici clericus ſecularis. 2.136.2.2.1

Monaſteria Regularium à ſolutione procurationis poſſunt ſe juuare conſuetudine non ſoluendi tanti temporis, cujus initii memoria non extat. 1.181.2.3

Monaſterium, ſiue Eccleſia, quæ eſt in territorio Epiſcopi, licet nunquam ſoluerit, tenetur tamen ſoluere procurationem ſuo Epiſcopo viſitanti, niſi aliud rationabiliter obſtet. 2.390.1.1

Monaſteria Religioſorũ gaudent immunitate Eccleſ. 2.451.2.15

Monaſterii pro ingreſſu non licet aliquid exigere, vel accipere, quaſi pretium. 3.302.1.2.fin.

Monaſterium S. Crucis Conimbricenſis laudatur. 3.231.2.3

Monaſterium an præſcribere poſſit libertatem, & exemptionem à juriſdictione Epiſcopi oſtenditur, & de intellectu cap. cùm non liceat, de præſcriptioo. 3.533.1.8

Monaſterium, cui à Papa conceditur, vt fructus ſuæ Eccleſiæ poſſit in proprios vſus conuertere, non poteſt vacante Eccleſia poſſeſſionem auctoritate propria capere, & fructus percipere abſque auctoritate Epiſcopi diœceſani. 3.258.1.4

Monaſteriũ poteſt agere pro iniuria facta monacho. 3.304.1.10

Vide *Eccleſia*.

Moneta valor juxta quod tempus inſpiciendus ſit, contractus ne, an ſolutionis, remiſſiuè. 2.278.2.13

Moneta mutata in valore poſt tempus contractus, debet ſolui illius valoris, cuius erat tempore, quo fuit celebratus contractus. 2.391.1.3

Monetæ valor debet æſtimari juxta illius curſum, qui eſt in loco celebrati contractus, non autem loci vbi fuit deſtinata ſolutio. ibid.5

Moneta vnde ſit dicta, & à quo tempore inceperit, remiſſiuè. ibid.6.

Monetas formare, illaſque cudere, approbare, & reprobare, regale eſt. 1.589.2.2

Monetam ſciens eſſe mutandam ſi mutuet, vel det illam ante legem, an teneatur ad reſtitutionem, remiſſiuè. 1.590.1.4

Moneta vt ſit proba, & legitima tria continere debet, materiam publicam, formam, & legitimum pondus. ibid.5

Monetæ valor juxta quod tempus conſiderandus ſit, contractus ne, an ſolutionis, remiſſiuè. ibid.6

Monetam Principis falſans excuritur. 1.590.2.10

Moneta debet ſolui vſualis, & in loco frequentata. 3.169.1.10

Monetam ſciens eſſe mutandam ſi ſoluat, mutuet, vel det illam ante legem, an teneatur ad reſtitutionem, remiſſiuè. ibid.13

Monialis illegitima non poteſt eſſe Abbatiſſa, ſeu Priorissa. 1.182.1.7

Monialium monaſteria frequentans, & monitus non deſiſtens, ſi Clericus eſt deponitur, ſi laicus, excommunicatur. 2.5.2.1

Monialium ad monaſteria acceſſus omnibus in vniuerſum jure prohibitus eſt. 2.5.2.2

Moniales fruuntur beneficio hujus cap. 2.187.1.5

Monialis S. Claræ de quibuſcunque terris & poſſeſſionibus ſuis nullas decimas, & primitias perſoluere tenetur. 2.243.2.med.

Moniales poſſunt zelo ſanctioris vitæ ad ſtrictiorem Religionem tranſire, eo modo, quo poſſunt viri religioſi, & qualiter hoc procedat ex deciſionibus S. Congregationis oſtenditur. 2.275.2.3

Monialis, quæ adeo incorrigibilis eſt, vt ipſius emendatio, vel correctio in nullo Monaſterio ſperetur, an eiici poſſit, oſtenditur. 2.585.1.16

Monialis percutiens monialem, ſeu conuerſum, vel clericum ſecularem, incidit in excommunicationem, & ab Epiſcopo loci abſolui poteſt. 3.317.1.12

Vide *Monacha*, & *Regularis*.

Monitio non arguit ſuperioritatem monentis. 1.241.1.6

Monitio vlla, aut ſaltem vnica citatio an neceſſaria ſit ad excommunicationis validitatem, oſtenditur. 1.686.1.3.4.5.6

Monitiones quæ, & quales contra clericos concubinarios ſint faciendæ, oſtenditur. 2.17.1.6

Monitio trina requiritur ad hoc vt poſſit procedi ad priuationem contra clericum de mala familiaritate mulierum ſuſpectum. 2.17.2.5

Monitio neceſſaria eſt, vt data negligentia hæredis ad Epiſcopum deuoluatur exequendi poteſtas. 2.204.2.2

Monitio trina requiritur vt clericus non deferens habitum, nec tonſuram, priuetur priuilegio clericali. 3.250.1.3

Monitio & citatio præmittenda eſt ad excommunicationem ferendam. 3.326.1.1.2

Monitiones præcedentes excommunicationem debent eſſe tres, vel vnica, quæ tres complectatur. 3.327.1.4

Monomachiæ purgatio nullo jure permiſſa. 3.115.2.4

Monſtra larvarum, remiſſiuè. 2.590.1.3.4

Montis Ferrati Dux habet jura Imperii. 3.590.2.34

Moræ purgatio non admittitur, cùm quid ſit ipſo jure. 1.137.2.3. & 1.157.2.7

Mora purgatur quando res non eſt integra, & jus alterius factum eſt deterius. ibid.4

Mora vt probetur requiritur interpellationis, ſiue requiſitionis probatio. 1.396.2.25

Mora an purgari poſſit, remiſſiuè. 1.401.2.5

Moræ purgatio non admittitur elapſo termino dilationis, ſeu legis, ſecus in caſibus relatis. 1.403.2.4

Mora periculoſa eſt. 1.431.1.7

Moræ purgatio non admittitur ſtante pacto, quod ipſo jure incurratur caducitas non ſoluendo canonem die præſtituto. 2.155.1.34

Mora non committitur per emphyteutam ob quantitatem illiquidam canonis. 2.155.1.126

Morabatini aurei fuerunt in Portugallia temporibus Alphonſi Henrici, & Sanctii filii. 3.235.81.2

Morabatinorum, & Marauedinorum differentia, & æſtimatio quæ fuerit, remiſſiuè. ibid.13

Morari nullus debet apud illas perſonas, quæ vitæ, aut ſaluti ſpirituali, vel temporali ipſius poſſint inſidiari. 3.303.1.init.

Morbo epileptico, ſeu caduco laborans, inhabilis eſt ad beneficia, & non poteſt celebrare. 2.103.1.4

Morbo ſui natura ſanabili affectus non præſumitur in eodem morbo perſeuerare, & perſiſtere. ibid.

Seruus eſt in Morbo ſui natura perpetuo, & inſanabili. ibid.5

Morbo epileptico, ſeu comitiali correptus Ordines aſſumere non poteſt, nec in ſuſceptis miniſtrare. 1.103.1.7

Morbis nouis noua conuenit antidota præparari. 1.400.1.2

Morbo Gallico laboranti conjugi non tenetur ſanus conjux cum periculo notabilis infectionis debitum reddere. 5.533.2.3

Morbi ab animæ peccatis, & peſtilentiæ ex ſceleribus originem trahunt. 3.288.1.2

Morientes in congreſſibus cum tauris, aliiſque beſtiis, Eccleſiaſtica ſupultura priuandi non ſunt. 3.113.2.7

Mors aliquando citiùs venit propter peccatum. 1.146.1.4

Mortis in articulo non dicitur conſtitutus omnis transfretare volens, ſed credens, aut dubitans probabiliter ſe naufragaturum. 1.273.5.18

Mortis articulus quis dicatur, oſtenditur. 3.182.2.7

Mors non probatur per famam, niſi aliis adminiculis adjuuetur. 1.396.2.22

Mortui illatio facit locum religioſum, quando fit auctoritate Epiſcopi. 2.333.1.5

Mortuorum ſuffragia vendi non poſſunt. 3.42.2.15

Mortuus eſt omnis cenſuræ incapax. 3.67.1.4

Mortuus quis præſumitur ex vulnere, etiamſi poſt illud acceptum ſurgat è lecto triduo jam tranſacto. 3.101.1.5

Mortui an poſſint excommunicari diſcutitur. 3.216.1.5 & 3.311.1.4

Mos, vſus, ſtylus, & obſeruantia, in quo differant, oſtenditur. 1.66.2.4

Mors quid ſit. 1.67.1.init.

Mores boni ſunt maximè neceſſarii beneficiariis, & qui dicantur, remiſſiuè. 1.89.2.7

Τὸ *Mox* ſignificat incontinenti, nullo actu contrario interueniente. 1.124.1.25

Mulier omnia mala perpeti potius debet, quàm peccare in corpus ſuum. 5.325.2.4

Mulier poteſt renunciare Velleiano. 1.379.2.8

Mulieres poſt mortem virorum, dum in viduitate permanſerint, retinent eandem dignitatem, honores, &c. 1.181.2.2

Mulier conjugata ſpoliata à viro non reſtituitur, ſi matrimonium fuit clandeſtinum. 1.434.2.12

Mulier ſpoliata à viro quaſi poſſeſſione maritali, ante omnia eſt reſtituenda. 1.435.2.2

Mulieri aſſerenti ſe à viro cognitam potius credendum eſt, quàm viro neganti, intellige vt 1.474.1.4

Mulier teſtificatur contra clericum cùm de crimine agitur. 1.498.1.1

Mulier etiam ſe defendendo ſortitur forum viri. 1.540.2.3

Index Rerum, & Verborum,

Mulieres poſſunt inducere conſuetudinem in actibus muliebribus. 1.567.2.5

Mulier fidejubens pro aliquo cum juramento, non juuatur beneficio Velleiani. 1.581.2.4

Mulier ſi jurauit aliquem eſſe ſuum maritum, & ſuccubuit, non datur, nec denegatur ei licentia cum alio contrahendi. 1.602.1.1

Mulier teſtis eſſe non poteſt in cauſa matrimoniali. ibid.2

Mulier, quæ habet tutelam filiorum, poteſt eſſe procuratrix. 1.719.1.2

Mulier Clerici concubina à judice ſeculari punitur. 2.14.2.4

Mulieri non licet Presbytero celebranti miniſtrare. ibid.6

Mulieres non debent permitti cum clericis habitare, niſi tales ſint cum quibus naturale fœdus nihil mali ſuſpicari permittat. 2.19.1.1

Mulieri læſæ in æſtimatione dotis ſuccurritur, etiamſi læſio ſit intra dimidiam. 2.126.2.14

Mulier conjugata, quæ meretricio more viuit, ſi maritus eſt cõſcius, & ipſius vxoris leno, poteſt è vicinia expelli. 2.140.2.40

Mulier, quæ non quæſtus cauſa, ſed capta alicujus amore illi ſui copiam facit, poteſt è vicinia expelli. ibid.41

Mulier, & ruſticus ſimplex an excuſentur ob omiſſionem ſolutionis penſionis rei emphyteuticæ, oſtenditur. 2.152.2.106

Mulier agit pro dote contra quemlibet detinentem bona mariti. 2.172.2.1

Mulier conſentiens marito bona ſibi hypothecata alienanti, hypothecam remittere præſumitur. 2.192.2.6

Mulier quando dicatur ſenex, oſtenditur. 2.289.2.5

Mulier poſt partum ſtatim poteſt ingredi Eccleſiam, nec tenetur abſtinere per aliquot dies ſecundùm legem Moſaicam. 2.431.1.2

Mulier nubendo viro alterius fori mutat ſuæ originis forum. 2.465.1.9

Mulier ſi inuita cum aliquo contrahat, nec in eum poſteà conſenſit, tenet matrimonium ſi alteri poſtea nubat. 2.475.2.1

Mulier ſecundò nubens adhuc viuo primo viro, ab omni pœna excuſatur, ſi veriſimiliter credidit primum fuiſſe mortuum. 2.482.2.6

Mulieri, quæ negat ſe in matrimonium conſenſiſſe, non creditur marito probanti contrarium, ſecus ſi probat ſe conſenſiſſe per metum qui poteſt cadere in conſtantem virum. 2.489.1.1

Mulier vnde dicatur. 2.506.1.3

Mulieres licèt non ſint teſtes omni exceptione majores, in cauſis matrimonii teſtes eſſe poſſunt. 2.551.1.10

Mulier, quæ tempore matrimonii virgo erat, & ſtatim proclamat viri impotentiam, audienda eſt, quamuis ipſe vir impotentiam neget. 2.557.1.3

Mulier quando fatetur impedimentum, & vir negat, & matrimonii initio nihil illa proclamauit, non eſt audienda aduerſus matrimonium. 2.557.2.8

Mulier ob impotentiam prioris viri cum ſecundo contrahens præſumitur cognita à priori, ſi à ſecundo cognoſcatur, & vterque vir ſimilis eſſet ætate, robore, ac membro virili. 2.564.1.6

Mulier per judicium Eccleſiæ ſeparata à viro, ſi viuente illo contrahit cum ſecundo, legitima erit proles, quam ex illo ſuſcepit. 2.584.1.1

Mulier inſidiatrix in mortem viri punitur pœna amiſſionis conjugii, etiamſi inſidiæ effectũ non ſint conſequutæ 2.598.1.2

Mulier ab adulterio non excuſatur ſi dicat illud propter famem commiſiſſe. 2.600.1.6

Mulier per officium judicis cogitur donata ſibi à viro propter nuptias pro conſeruatione illiciti matrimonii relaxare, ſi talis donatio præſtet impedimentum diſſolutioni talis matrimonii. 2.612.1.1

Mulier contrahens matrimonium cum inope ſcienter, non excluditur à petenda cautione de dote ſeruanda. 2.614.2.3

Mulier nubens infra annum lugubrem infamiam non incurrit. 2.618.1.1

Mulier nubens infra annum lugubrem non debet legalis infamiæ ſuſtinere jacturam. 2.619.1.1.2

Mulier occidens ſponte filium, debet perpetuò in monaſterio pœnitere, ſi tamen timetur de incontinentia, datur, vel ſaltem non denegatur ſibi licentia nubendi. 3.88.2.1

Mulier occidens filium, propter hoc à viro ſeparari non debet, ſed alia pœnitentia ſibi imponitur. 3.89.1.1

Mulier fornicans propter neceſſitatem famis cur peccet, non autem propter eandem furans, oſtenditur. 3.130.2.5

Mulier non poteſt in contractu matrimonii conuenire, vt eo ſoluto morte viri, donec dos ſibi ſoluatur, quid certum detur loco intereſſe. 3.146.1.9

Mulier, quæ viro cohabitans ex adulterio concepit, minimè tenetur in vtroque foro ſuum crimen marito, vel filio reuelare. 3.279.5.1.2

Mulierem de adulterio concipientem quomodo Confeſſarius poſſit abſoluere eo caſu, quo adulterinus filius in bonis mariti ſuccedat, & excludat legitimum, oſtenditur. 3.279.2.3

Mulier ex adulterio filium habens an teneatur cum periculo infamiæ ceſſante mortis periculo veritatem patefacere, ſi reuelatio profutura ſperetur, oſtenditur. Ibid.4

Mulieres ordinari non poſſunt. 3.280.2.3

Mulieres ſunt incapaces beneficiorum. 3.281.1.5

Mulieres, & aliæ perſonæ quæ non ſunt ſui juris, quæ inciderunt in can. ſi quis ſuadente, abſoluuntur ab Epiſcopo. 3.298.1.1

Mulieres ab excommunicatione ob violentam manuum injectionem in clericos ab Epiſcopo abſolui poſſunt. ibid.2.2

Mulieres ob clerici percuſſionem excommunicatæ ab Epiſcopo abſolui poſſunt. 3.302.1.1.2

Mulieres, cujuſcunque conditionis ſint, ſi inciderint in excommunicationem propter violentam manus injectionem in clericum, ab Epiſcopo abſolui poſſunt. 3.117.1.3

Mulieres admodum mutabiles, inconſtantes, & variabiles ſunt. 3.336.2.10

Vide *Fœmina, Vxor.*

Multa per patientiam tolerantur. 2.53.2.3

Multa fieri prohibentur, quæ facta tenent. 2.504.2.3

Tò *Multi*, verificatur etiam in duobus. 2.114.1.5

Multitudo vbi deliquit, mitiùs de pœna ſtatuendum. 1.308.2.2. & 3.171.1.2

Multitudine delinquente principales puniuntur. 2.16.1.4

Multitudo facilè ſequitur vnius dictum. 3.260.1.2

Mundi delitamentum eſt rerum judicium ab extrinſeca accipere figura. 2.72.2.4

Munus, quod precibus acquiritur, non gratis datur. 3.27.1.4

Munera poſſunt offerri infideli ea conditione vt Baptiſmum ſuſcipiat. 3.35.1.6

Muſica instrumenta licita ſunt in Eccleſia ſi decenter adhibeantur. 2.411.1.16

Mutans in litteris Apoſt. poſtquam eas receperit ab officiali, aliquid etiam minimum, vere falſat illas. 3.153.2.8

Mutatione perſonæ dicitur alia diſpoſitio, & alius contractus. 2.240.2.12

Mutilatus mano, vide *Manus*.

Mutuans principaliter pecuniam vt iuuet conſanguineum, amicum, proximum, non peccat, quamuis minus principaliter & ſecundariò ab eis ex hoc aliquid ſperet. 3.141.1.6

Mutuum recipiens ſi habeat ſpeciale mandatum, vel licentiam ab Eccleſia ad illud recipiendum, obligabitur abſque alia probatione verſionis. 2.180.2.13

Mutuum ſi fiat Prælato, & Capitulo inſimul, non eſt neceſſariũ quod probetur eſſe verſum in vtilitatem Eccleſiæ. 2.181.1.17

Mutus ſignis, & nutu ad emphyteuſim nominare poteſt. 2.156.1.543

Mutus, & ſurdus, & omnes qui non prohibentur, matrimonium contrahere poſſunt. 2.485.1.1. & ibid.2.2

Myſterium vnde dicatur, ſemiſſiuè. 2.405.1.4

N

Natalium defectus penitus occultus non ſupplet Pontificis diſpenſationem. 1.101.1.5

Natalium cauſa Eccleſiaſtica pendente coram Eccleſiaſtico non poteſt ſecularis judex in cauſa principali hæreditatis procedere. 2.576.1.3

Natiuitatis feſtum ſi occurrit ſexta feria, licitum eſt omnibus carnes comedere, exceptis profeſſis. 2.430.2.1

Natiuitatis quæſtio reſidens in cauſa ciuili hæreditatis, quæ vertitur coram judice ſeculari, ad Eccleſiaſticum eſt remittenda. 2.576.1.1.2

Naturalis filius de jure Canonico quis dicatur, oſtenditur. 1.101.1.6

Naturales in prouiſionibus beneficiorum ſaltem de honeſtate aliis præferri debent. 1.103.2.2

Naturalis ex ſoluto genitus & ſoluta, legitimatur per ſubſequens parentũ coniugium etiam quoad hæreditatem. 2.570.2.8

Naturalis filius propriè, & ſtrictè dicitur, qui ex concubina natus eſt in ſchemate vxoris. 2.592.2.52

Natus ex patre ſeruo, & libera matre poteſt Ordinibus donari. 1.192.2.1.1

Nati an de filia primi gradus propriè dicantur, oſtenditur. 2.568.2.8

Natus non videtur qui confeſtim mortuus eſt. 3.333.2.2

Nauarri Summorum Pontificum diplomatibus, & regiis legibus ad beneficia Nauarræ exteros non admittunt. 1.82.1.20

Naufragantium bona ſuſcipiens, in quibus caſibus excuſetur à cenſura Bullæ in Cœna Domini clauſula 4. oſtẽditur. 3.125.1.7

Neceſſitas non habet legem. 1.70.5.8

Neceſſitatis cauſa ceſſante ceſſat quod ob cauſam ſtatutum eſt. 1.424.1.5.4

Neceſſitatis cauſa, id eſt, ne pereat, carnes in Quadrageſima comedens non peccat. 2.429.1.2

Neceſſitatis tempore non debet aliquis excuſari à murorum, ſeu ciuitatis cuſtodia. 2.437.2.1.2

Neceſſitas facit licitum quod non eſt licitum in lege. 3.155.2.1

Neceſſitatis

Neceſſitatis cauſa poteſt mutari aliquid de forma aſſignata. 3. 351. 2. init.
Necromantia quæ, remiſſiuè. 3. 158. 1. 11
Negantis factum per rerum naturam nulla eſt directa probatio. 1. 105. 2. 8. & 1. 148. 2. 7
Negans ſe emphyteutam, ſi de mendacio conuincatur, in pœnam commiſſi cadit. 2. 149. 1. 62
Negatio plus tollit, quàm ponit affirmatio. 1. 74. 1. 20
Negatio plus negat, quam affirmatiua affirmat. ibid. 21
Negatiua tribus modis dicitur. 1. 105. 1. 14
Negatiua pura, & ſimplex probari non poteſt. ibid. 15
Negatiua facti probatur cùm habeat in ſe implicitam affirmatiuam, vel in eam reſoluatur. 1. 105. 2. 16
Negatiua probatur per confeſſionem partis. ibid. 17
Negatiua propria natura eſt difficillimæ probationis. 1. 158. 2. 8
Negatiua an, & quando probari poſſit, oſtenditur. 2. 475. 1. 4
Negatio vera quæ in hoc text. dicatur, oſtenditur. 1. 486. 2. 2
Negatio vel negatiua quid ſit, & variæ illius ſpecies, remiſſiuè. ibid.
Negligens dicitur quaſi nec eligens. 1. 111. 2. 7
Negligentia alia eſt materialis tantùm, alia formalis. 1. 155. 1. 2
Negligentia materialis illa eſt per quam quis jus ſuum cuius liberam adminiſtrationem habet, omittit. ibid. 3
Negligentia formalis vel eſt propria, vel impropria. ibid. 4
Negligentia formalis & propria eſt illa, quæ ſupponit in negligente intellectum ſollicitum ad imperandum voluntati. ibid. 5
Negligentiæ opponitur prudentia. ibid. 6
Negligentia definitur vt ſit rationis cunctatio, ſeu tarditas in efficaciter operando. ibid. 8
Negligentia Prælatorum an, & quando ſuppleri poſſit à ſuperioribus per viam recurſus, ſeu appellationis, remiſſiuè. ibid. 9
Negligentiam Inferioris in beneficiis conferendis ſupplet ſuperior, ſi tempus Lateranen. Concilii lapſum ſit, & collatio per inferiorem poſtea facta non valet. 1. 136. 2. 1
Negligentia in judice, vel Prælato in iis, quæ facere tenetur, ratione officii eſt peccatum mortale. 1. 205. 1. 5
Negligentia quam Prælatus ipſe habuit intra ſex menſes conferre beneficium, non nocet ei, vt tanquam ad Prælatum ob negligentiam ad ipſum conferendi poteſtas deuoluatur. 2. 89. 2. init.
Negligentia Prælati, & Canonicorum non præjudicat Eccleſiæ, & ſucceſſoribus. 2. 369. 1. 5
Negligentia quandoque dolo comparatur. 3. 155. 2. 17
Negotiari illi dicuntur qui aliquid emunt, vel contractu oneroſo acquirunt, vt ex illius venditione lucrum referant, non autem ementes, vt eam reducant ad aliquam formam, vel ea vendant, quæ de rebus ſuis recollecta ſunt. 2. 458. 1. 3
Negotiari, & *Negotiatores* verbum generalius eſt verbo *mercari*, ſeu *mercatores*. 3. 566. 1. 4
Negotiator de lucro decimam ſoluit deductis expenſis, quas fecit de pecunia decimata, expenſæ verò quæ fiunt pro habendis fructibus, non deducuntur, & de fructibus ſoluitur decima, etiam non deductis expenſis pro re reſtauranda. 2. 216. 1. 1
Negotiator an cenſeatur ille qui in ſuo fundo venam ferri, vel metalli habet, indeque ferrum confici, & vendi curat, remiſſiuè. 2. 458. 1. 3
Negotia grauia debet quis per ſe tractare, & non per procuratorem, quamvis timeret ſibi vim inferri. 1. 226. 2. 5
Negotia Eccleſiaſtica poſſunt per Pontificem laicis committi. 1. 352. 1. 6
Nemo priuatur jure ſuo ſine culpa. 8. 13. 2. 6
Nemo poteſt venire contra ſuum juramentum. 1. 116. 1. 15
Nemo ſine actione vel cauſa experitur. 1. 138. 1. 7
Nemo tenetur quærere in ſuis ſcriptis ea quæ contra ſe ſunt, & illa in medium proferre. 1. 465. 2. 8
Nemo auditur contra propriam confeſſionem. 2. 482. 2. 3
Nemo poteſt venire contra factum ſuum. 2. 24. 1. 4
Nemo dat quod non habet. 2. 345. 2. init.
Nemo poteſt ſcire ſe eſſe in gratia Dei. 3. 261. 2. 2
Neophytus an ad publica officia promoueri poſſit, remiſſiuè. 3. 63. 1. 4
Neophyti, & qui à Iudæis, vel Mauris originem trahunt, ad quæ non admittantur in Regnis Portugalliæ, & Caſtellæ, oſtenditur. 3. 63. 1. 6
Neophyti, & qui à Mauris vel Iudæis originem ducunt, an ſint incapaces officiorum publicorum, & beneficiorum, oſtenditur. 3. 254. 2. 4
Nepos ex filio poteſt in beneficio aui ſuccedere. 1. 341. 2. 3
Niſus ad copulam non facit ſponſalia de futuro tranſire in matrimonium. 2. 496. 2. 1
Niſus ad copulam facit præſumi adulterium. 2. 496. 2. 3
Niſus ad copulam facit præſumere potentiam ad illam. 2. 502. 1. 4. & 2. 503. 1. 8
Nobilis ex vtroque parente propriè dicitur illuſtris. 1. 71. 2. 6
Nobilis, & potentior, alias tamen idoneus præferendus eſt alteri etiam meliùs morato, & eruditiori, ſi ita expediat Eccleſiæ. 1. 118. 2. 2
Nobiles quàm ignobiles grauiùs ſunt puniendi. 2. 140. 2. 16
Nobilis tanto melior, quanto antiquior. 1. 285. 1. 2
Nobilior an poſſit renuntiare priuilegio nobilitatis, remiſſiuè. 1. 378. 2. 3.
Nobili plus creditur, quàm ignobili. 1. 516. 2. 3
Nobiles tenentur de facinoribus ſuorum famulorum. 1. 340. 1. 2
Nobilis, & bonus cùm quis eſt, præſumuntur omnia rite ab eo geſta. 2. 53. 2. 5
Nobilis vt quis dicatur ſufficit quod vulgus, & communis hominum æſtimatio eum nobilem reputet. 2. 63. 2. 14
Nobilium, & in dignitate conſtitutorum peccata in exemplum trahi ſolent ab inferioribus. 2. 313. 1. 3
Nobiles mitiùs puniuntur. 3. 169. 1. 9. & 3. 274. 2. 4
Nobilitatis ratio eſt habenda in beneficiorum diſtributione. 1. 195. 2. 8
Nobilitatis mentio fieri debet in literis ad lites. 1. 152. 1. 4
Nobilitas differt à diuitiis. ibid. 5
Nobilitatis qualitas plurimùm mouere ſolet Pontificem ad diſpenſandum. 2. 63. 2. 12
Nobilitas in materia beneficiali conſideratur, etiamſi ſolùm proueniat ex parte matris. ibid. 13
Nobilitas animi ſuperat nobilitatem generis. 2. 71. 1. 2
Nobilitatem paternam filius ſequitur, non maternam. 2. 502. 2. 5
Nobilitate parentum gaudent legitimati per ſubſequens matrimonium. 2. 381. 1. 28
Nobilitas in filios deriuatur. 3. 223. 2. 5
Nobilitas propter delictum amittitur. 3. 255. 2. 3
Nobilitas per ingreſſum Religionis an amittatur, oſtenditur. ibid. 4
Nobilitati prouidendum de beneficiis. 3. 274. 2. 7
Nobilitatus ab Imperatore, vel Rege præfertur nobilitato ab inferiore. 1. 289. 1. 9
Τὰ *Nolite jurare omninò*, &c. Matth. 5. declarantur. 1. 596. 2. 3
Nomen primum quis e Romanis Pontificibus cœperit mutare, oſtenditur. 1. 2. 1. 6
Nomina Rom. Pontifici tribui ſolita, quindecim. 1. 1. 2. 12
Nomine ſolùm proprio, omiſſo cognomine cur deſcribantur Papa, Imperator, & Reges, oſtenditur. 1. 3. 1. 18
Nomen facti beneficii neceſſarium eſt exprimere in illius impetratione, niſi ſit in Cathedrali. 1. 59. 1. 3
Nomen bonum habere melius eſt quàm diuitias multas. 1. 101. 2. 14
Nominis ſimilitudo non inducit ſuſpicionem. 1. 565. 2. 4
Nomine debitoris dans in ſolutum ſufficit ſi nomen ſit exigibile de tempore ceſſionis, niſi promittat illud eſſe bonum. 1. 446. 1. 15
Nomine alieno poſſidens non præſcribit. 1. 636. 2. 7
Nec etiam in juribus incorporalibus, quæ quaſi poſſidet is, cujus nomine poſſidentur. ibid.
Nomen malum habet ſiniſtram ſuſpicionem, & ex bono nomine oritur bona præſumptio. 2. 120. 2. 2
Nomen bonum, & honeſtum habere, præmium eſt non modicum. 2. 121. 1. 3
Nominandi ad emphyteoſim poteſtatem habens non poteſt ſe ipſum nominare. 2. 114. 2. 6
Nominare poteſt maritus vxorem ad emphyteuſim. 2. 66. 1. 15
Τὰ *Nominatim interdictos*, declarantur. 3. 210. 1. 21
Nominatio, ſeu deſcriptio prior majorem dignitatem arguit. 2. 41. 2. 10
Nominationes dirigi debent Decano, & Capitulo, & non ſufficit dirigi Capitulo, non exprimendo caput. 1. 70. 2. 1. & 1. 81. 2. 2.
Nominatio, vel appellatio ejus cujus non intereſt, electionem non impedit, ſed ſi vocandus contemnitur, eo proſequente contemptum, caſſatur electio etiam confirmata, & poteſt proſequi, niſi conſenſerint electioni. 1. 110. 2. 1
Nominatio prior majorem dignitatem arguit. 1. 185. 2. 10
Nominatio ſolùm non facit quem filium, niſi habitus ſit pro tali. 1. 485. 2. 6
Nominatio ad emphyteuſim an poſſit fieri irrequiſito domino. 2. 148. 2. 60
Nominatio ad emphyteuſim titulo dotis an maneat irreuocabilis, oſtenditur. 2. 146. 1. 147. 148
Nominatio ad emphyteuſim facta in teſtamento conuit illo reuocato, vel annullato. 2. 156. 1. 149
Nominatio emphyteuſis ob ingratitudinem reuocatur, dummodo talis ſit, quæ reuocationem patiatur. 1. 295. 1. 13
Nominatio patris in libro ſuo probat filiationem. 1. 373. 2. 5
Nominatus prior cenſetur magis dilectus. 1. 42. 2. 12
Τὰ *Non valeat*, denotant latam ſententiam. 1. 125. 1. 12
Notario non creditur aſſerenti in inſtrumento coràm vniuerſitatem, vel Collegium intervenisse, ſed neceſſe eſt exprimere ſingulorum nomina. 1. 319. 2. 3
Notarius in poſſeſſionem mittit. 1. 451. 2. 2
Notario in probando non defertur juramentum ſuppletorium. 1. 470. 1. 16
Notarii electio, qui acta deſcribat, ſpectat ad judicem. 1. 486. 2. 4

Digitized by Google

Index Rerum, & Verborum,

Notarius ſemel electus an poſſit poſtea repelli & mutari ſine cauſa, vt alius aſſumatur, ſaltem de partium conſenſu, remiſſiuè. ibid.5
Notarius habet vim duorum teſtium. 1.487.2.10
Notario ſcribenti creditur in actis judicialibus, etiamſi teſtes non interuenerint. 1.488.2.19
Notario dicenti in inſtrumento teſtes juratos an credatur, remiſſiuè. 1.555.2.9
Notarius vbi in teſtamento aſſerit teſtatorem fuiſſe ſanæ mentis, non per hoc probatur ſanitas mentis. 1.223.2.8
Notarii an aliquid pro ſingulis dimiſſoriis, aut teſtimonialibus poſſint recipere, oſtenditur. 3.19.2.3
Vide *Aduocatus*, *Tabellio*.
Nothi qui dicantur, & quæ inter eos & ſpurios ſit differentia, oſtenditur. 2.569.2.15
Notitia quando dicatur remiſſiuè. 1.157.1.4
Notitia facta vicini loci ex vicinitate præſumitur. 1.565.2.1
Notitia eorum, quæ publicè, & ſolemniter fiunt, præſumitur. 2.597.1.5
Notorium allegandum eſt, quamvis non probandum. 1.35.2.21
Notorium dicitur quod ex actis conſtat poſt concluſum in cauſa. 1.532.1.7
Notorium per negationem non efficitur dubium. 1.547.2.3
Notorium non indiget probatione, licèt non releuet ab onere proponendi. 1.592.1.4. & 2.18.2.6
Notorium, & manifeſtum in quo differant, oſtenditur. ibid.
Notorium in genere ſumptum rei eſt, cui adjungitur valde plena notitia, inducens indubitatam & finitam probationem. 2.18.1.13
Notorium dicitur quod nulla tergiuerſatione celari poteſt. 2.18.2.3. & 3.545.1.4
Notorium non indiget probatione, nec proteſtatione. 3.5.2.5
Notorium quod dicatur, remiſſiuè. ibid.6
Notorium, & publicum præſumuntur omnes ſcire. 3.17.2.12
Notorium facti quod ſit, oſtenditur. 3.261.1.2
Notorium inducitur, & probatur per acta judicii. 3.344.1.2
Nouale quod dicatur, remiſſiuè. 1.456.2.3
Nouale eſt ager nunc primùm præciſus. 3.333.1.1
Nouale ſemel, ſemper remanet nouale. 3.254.2.2
Nouale quod ſit, oſtenditur. ibid.4
Nouale quod deſinit eſſe nouale, non reaſſumit eam qualitatem per reditum ad priores. 3.255.1.5
Nouale eſt ager, ſeu terra nunc primùm, ſeu de nouo proſciſſa, de qua non extat hominum memoria quod aliquando culta fuiſſet. 3.345.1.1.2
Nouitiatus annus extra monaſterium de licentia ſuperioris juſta de cauſa peragi, & adimpleri poteſt. 2.527.2.4
Nouitio intra annum probationis decedente, an ejus bona ad monaſterium pertinere debeant, oſtenditur. 2.223.1.2
Nouitii decedentes abſque ſepulturæ electione quo loco ſint ſepeliendi, remiſſiuè. 2.216.2.4
Nouitius ſe propriis profeſſorum actibus ſponte ingerens cenſetur profeſſus. 2.264.1.1.2
Nouitio nolenti profiteri à Religione egredi volenti an ſit reſtituendus habitus nouitiatus, oſtenditur. 2.267.1.5
Nouitio à Religione egredi volenti omnia bona reſtituenda ſunt vnà cum fructibus, etiamſi ſint feudalia. ibid.fin.
Nouitii in articulo mortis exiſtentes, an & quando ante expletum probationis annum profiteri poſſint, oſtenditur. 2.271.2.4
Nouitius ſi de licentia ſuperiorum exiit propter malam valetudinem, & poſtea reuertitur, poteſt conjungere primum tempus cum ſequenti. 2.273.1.6
Nouitius intra annum probationis licitè poteſt à Religione recedere. 2.280.2.2
Nouitii ad ſæculum redeuntes licitè poſſunt ad Ordines, & beneficia promoueri. 2.280.2.1.2
Nouitii quibuſcunque ſacris Ordinibus ordinari poſſunt. 2.281.1.3
Nouitius à quo Epiſcopo ordinari poſſit, oſtenditur. ibid.5
Nouitii infra annum probationis liberè ad ſæculum redire poſſunt, niſi profeſſionem faciant tacitè, vel expreſsè, vel appareat illos vitam mutare voluiſſe. 2.281.2.1.2
Nouitius cùm redit ad ſæculum, nullatenus tenetur ſoluere expenſas in ſuis alimentis à monaſterio conſumptas. ibid.2
Nouitiorum habitus ab habitu profeſſorum aliquando diſtinguitur manifeſtè, vel occultè. ibid.7
Nouitius immunis eſt à gabellarum ſolutione. 2.449.2.11
Nouitii, & alii habentes votum ingrediendi Religionem, non includuntur ſub diſpoſitione hujus text. 2.455.1.4
Nouitii religionum ſunt de foro Eccleſiæ, ita vt eos percutientes incurrant ſententiam excommunicationis. 3.298.1.5
Nouum non cenſetur quod reficitur. 2.381.1.3
Per *Noctem* intelligendum eſt tempus quod incipit poſt datum ſignum ad ſalutationem Angelicam. 1.242.2.init.
Noctis tempus dicitur tempus ſuſpectum. ibid.8
Noctu dicitur poſt occaſum Solis. 1.297.1.3
Nocturna Matutini concorrente juſta cauſa per ſpatium trium horarum ſeparatim recitari poſſunt. 2.404.1.6
Τὸ *Nullatenus*, negat omnes caſus, & omnem potentiam. 1.37.1.7. & 3.144.2.4
Nullitates ex defectu juriſdictionis manantes ſunt attendendæ. 1.353.2.3
Nullitas ex defectu juriſdictionis inſanabilis dicitur, adeò vt nec ſententia lata ab incompetenti judice de partium conſenſu conualidari poſſit. 1.555.2.4
Nullitatem proponens probare debet ſiue ad intentionem, ſiue ad exceptionem, aut replicationem fundatam. 1.661.1.3
Nullitates ex defectu juriſdictionis emanantes ſummè attendendæ ſunt. 3.252.2.5
Τὸ *Nullum*, conjunctum cum verbo *cujuſcunque temporis*, denotat nullitatem. 1.101.1.21
Nullum ab initio non conualeſcit ex tempore. 1.111.2.4
Nullum, & inutile æquiparantur. 1.140.2.12
Nullus tenetur ad quid faciendum cum diſpendio ſalutis corporalis. 1.325.2.4
Nullū quod eſt ab initio, ipſo jure ratificari non poteſt. 2.96.2.4
Nullum, & modicum æquiparantur. 2.528.1.7
Nullus plus juris in alium transferre poteſt, quàm ipſe in ſe habeat. 2.614.1.6
Numerus in electionibus auctoritati, & meritis præfertur. 1.136.1.7
Numerus clericorum debet inſtitui in Eccleſiis Collegiatis ſecundùm facultatem ipſarum. 2.76.1.1
Numerus trium Canonicorum congruus eſt ad conſtituendam Collegiatam. 2.372.1.7
Nummus vnius à dimidio vel exceſſus, vel defectus ſat eſt, vt in deceptione interueniat. 2.125.2.6
Nunciantis nouum opus in optione eſt vel intra tres menſes de præjudicio ſuo oſtendere, interim ceſſando ab opere, vel recepta cautione de opere demoliendo, ſtatim ædificari permitti. 3.199.1.1
Nuntiationis noui operis remedium duntaxat competit aduerſus ædificationem futuram, non jam factam. ibid.4
Nuntiatio noui operis non tollitur idonea cautione, ſi nuntiator ſe offerret intra trimeſtre tempus de ſuo jure velle probationes perficere. 3.199.2.8
Nunciatio noui operis non competit pro ſeruitutibus ruſticis. 3.200.1.5
Nuntio non creditur. 1.105.1.10
Nuntii vt plurimum vtiles aſſumuntur. 1.240.1.9
Nuntio creditur in ſpectantibus ad ſuum officium, niſi citandus præſumptionibus, & conjecturis oſtendat ſe non fuiſſe citatum. 1.447.2.4
Nuntio creditur in his quæ ad ejus officium, ſpectant extra officium tamen in rebus minimis illi creditur. 1.683.2.4
Nuntio publico tunc nõ creditur quando citandus conjecturis, & præſumptionibus oſtendit ſe non fuiſſe citatum. ibid.5
Nuntio affirmanti citatum reſpondiſſe ſe non eſſe venturum, an ſit credendum, remiſſiuè. ibid.6
Nuntio publico jurato exequenti officium ſuum bene creditur circa citationes. ibid.7
Vide *Legatus*.
Nundinas, & mercatus prohibere poſſunt Epiſcopi Dominicis, & feſtiuis diebus. 1.405.1.5
Nuptiarum ſolemnitates contrahere quibus temporibus ſit interdictum. 1.407.2.21
Nuptiæ attento jure Concilii Tridentini quibus temporibus prohibeantur, oſtenditur. 1.407.2.2
Nuptiæ in Cana Galilææ non fuerunt S. Ioannis, ſed Simonis Cananæi. 2.288.1.5
Nuptiæ dicuntur propriè à traditione, quæ fit ſponſæ viro. 2.463.1.8
Nuptiæ coactæ malos exitus habere ſolent. 2.478.1.4. & 2.481.2.6
Nuptiæ inceſtæ non contrahuntur ex ſolis ſponſalibus inter conſanguineos & affines, non ſecuta copula carnali. 2.613.1.6
Nuptiæ ſecundæ non ſunt benedicendæ. 2.617.1.1.2
Nutrices Chriſtianæ etiam extra Iudæorum domos, eorum filios lactare non poſſunt. 2.57.2.4

O*Bedientia* eſt nauigatio tuta. 1.33.2.5
Obedientia largè ſumitur pro executione cuiuſcunque rei, quæ poteſt cadere ſub præcepto. 1.283.2.9
Obedientia ſpecialiter accipitur pro executione præcepti expreſſi, vel taciti, non ex quacunque intentione, ſed ex eo ſolùm quod præcipitur. 1.284.1.10
Obedientia in rub. ſumitur prout eſt virtus ſpecialis, ſecundùm quam omnis ſubditus tenetur omni jure obedire ſuperioribus. ibid.11
Obedientia formalis eſt virtus inducens voluntatem ad promptè, & faciliter implendum præceptum, ſeu voluntatem ſuperioris. ibid.12

Obedientia tripliciter ab aliquibus diſtinguitur, ſufficiens, perfecta, & indiſcreta. 1.284.2.14
Obedientiæ plura, vbi inueniantur, remiſſiuè. 1.287.1.2
Obedientia concordiam conſeruat in Angelis, pacem nutrit in Monachis, tranquillitatem generat in ciuibus. ibid.3
Obedientiæ, vel ſubiectionis controuerſia quando agitatur nihil eſt attentandum in præiudicium rei, vel poſſeſſoris non citati. 1.289.2
Obedientiam alicui jurans non cenſetur ſe obligare ad res illicitas, quas ille præciperet. 1.588.2.3
Obedire Epiſcopo tenentur Clerici in negotiis pertinentibus ad ſtatum clericalem, alias poſſent puniri. 1.285.c.3
Obedire legibus tenemur in foro conſcientiæ. 1.286.1 6
Objectiones aduerſus teſtes regulariter proponi debent ante publicationem, non verò poſtea. 1.525.1.5
Obiectiones aduerſus teſtes proponendæ ſunt ante ſententiam. 1.605.1.2
Oblationes lucrari non poſſunt niſi clerici intereſſentes Diuinis. 2.213.1.2
Oblationes indiſtinctè pertinent Rectori. ibid.3
Oblationes quæ fiunt tempore Iubilæi in Eccleſia Cathedrali ſpectant ad Archipresbyterum eiuſdem Eccleſiæ, & non ad Epiſcopum. Ibid.4
Oblatio verbalis ſufficit recuſante creditore. 1.273.2.19
Et ita excuſat à mora, & impedit curſum vſurarum quando creditor expreſsè recuſat pretium oblatum recipere. ibid.
Quod ſi creditor non expreſsè recuſet, ſed ſimpliciter taceat nec recuſando, nec contradicendo, ſola verbalis oblatio non ſufficit ad retardandum curſum vſurarum. ibid.
Hæc tamen non procedunt quando creditor habet juſtam cauſam recuſandi. 1.674.1.init.
Oblatio defunctorum, quarta mortuariorum, vel funeralium appellatur. 1.619 1 3
Oblationes quæ fiunt alicui imagini depictæ in pariete alicujus priuati, cedunt Eccleſiæ parochiali, eiuſque Rectori. 2.100.1.3
Oblationes generaliter ſumptæ important omnes actiones per quas quæcunque res ad diuinum cultum exhibentur, ſtrictè tamen & propriè dicuntur res illæ, quæ intuitu religionis immediate Deo ab hominibus, abſque immolatione exhibentur. 2.236.1 5
Oblatio Religioni facta filiorum impuberum per parentes quid operetur, & quomodo fieri debeat, oſtenditur. 2.268.1.3
Oblationes, quæ fiunt in aliquo loco Regularium, acquiruntur Religioſis illius loci. 2.322.2.2
Oblationis nomine continetur quicquid fidelis offert Eccleſiæ, & à ſæcularibus poſſideri non debet. 2.337.1.1
Oblationes quid. 3.337.1.3
Oblationis nomine quæ veniant. 3.348.1.1.2
Vid *Decima*.
Oblati in perpetuum alicui Religioni, vel Eccleſiæ, quia ſunt Eccleſiaſticæ perſonæ, eximuntur a tributis, & gabellis. 2.449.1.8
Oblati qui in totum ſe religioni non tradiderunt, Eccleſiaſticæ perſonæ non ſunt. 3.614.1 43
Oblati dicuntur qui non tantùm bona propria, ſed ſe ipſos dant monaſterio. 3.247.1.6
Oblati, & Conuerſi, qui ſe Religioni tradiderunt, an Eccleſiaſticæ perſonæ ſint cenſendi, oſtenditur. 3.254.1.2
Vide *Conuerſi*.
Obligare ſe alicui & ſucceſſoribus ſuis ſub pœna periurii quę poſſit quis, non autem obligare ſe, & ſucceſſores ſuos, oſtenditur. 1 587.1.10
Obligari, aut hypothecari non poteſt res litigioſa. 1.729.1.10
Obligatio alendi eſt punitio delicti Epiſcopi promouentis ad ordines carentem patrimonio. 2.53.1.8
Obligatione annua non ſufficit ſemel caviſſe, quia in principio cujuſlibet anni conditio purificatur, & noua naſcitur obligatio. 2.446.1.9
Obligatio importans tractum ſucceſſiuum non adimpletur per momentum, ſed durat tantum, quantum tractus ſucceſſivus. 1.446.1.10
Obligatione vna ſublata ex duabus, remanet altera. 1.450.1.8
Obligatio per Principem ex conuentione contracta adeo valida eſt, vt nec ipſe, nec ejus ſucceſſor, ſiue per electionem, ſiue per ſucceſſionem poſſit ſuum contractum, vel prædeceſſoris ſui infringere. 1.467 1 7
Obligatio præſumitur perſonalis, & non realis. 2.79.2.4
Obligatio facta pro principali debito trahitur etiam ad intereſſe, & vſuras. 2.179 1.4
Obligationis in forma Cameræ vigore renuntiatur beneficio hujus cap. 2.188.1.23
Obligatio ad antidora propriè non eſt obligatio inducens juris vinculum. 2.209.2.8
Obligatio ingrediendi monaſterium videtur à principio pura, ſed ſub conditione reſoluenda. 2.267.1.2
Obligatio quæ fit in Eccleſiis Collegiatis dicendi quotidie duas Miſſas, vnam pro viuis, & alteram pro defunctis, remiſſiuè. 2.414.1.5
Obligatio reuelandi delictum illi, cui imminet, ita eſt intelligenda, vt prius præmittatur fraterna admonitio facienda injuſto aggreſſori, niſi vbi verſerit in damnum Reip. 3.98.2.22
Obligatus ratiocinitis, depoſito onere, & reddita ratione ordinari poteſt, non verò priùs. 2.193.1.1
Obligatus ad reddendam rationem alicujus adminiſtrationis, non ante, ſed poſt redditas rationes ordinari poteſt. 2.193. 2.2
Obligatus ad vſuras ſoluendas ſoluere non cogitur niſi jurauerit, quo caſu cogitur, ſed repetit, & de materia & intellectu. 2.578.1. 5
Obligatus ſoluere certam quantitatem ad certum tempus, aliàs non ſoluendo in tempore deſignato, tenetur ad certam pœnam, ſi ſoluit minorem partem debiti, non incidit in pœnam propter minorem non ſolutam. 3.275.1.1.2
Obligati ad obſequium familiare, quod ante excommunicationem præſtabant dominis, præſtare quoque debent poſt excommunicationem. 3.514.2.2
Obreptio committitur per narrationem falſi, ſubreptio verò per veri taciturnitatem. 1.47.2.3
Obreptione, & ſubreptione appoſita proceſſus futurus nullius eſt momenti. 1.58.1.6
Obſequium domini, & reddere vxori debitum quando ſimul non ſtant, an potius fauendum ſit conjugali obligationi, quam domini obſequio, remiſſiuè. 2.515 1.5
Obſeruantia, mos, vſus, ſtylus in quo differant. 1.66.2 4
Obſeruantia licet pro conſuetudine accipiatur, propriè tamen reſpicit factum, & concernit vſum alicuius judicii, vel tribunalis. ibid.
Obſeruantia ſubſecuta declarat, ac interpretatur mentem reſcribentis. 1.73.2.15
Obſtetrices, medici, & ſimiles in relationibus ſpectantibus ad eorum officium de credulitate probantur. 1.504.2.13
Obſtinatio, vide *Perſeuerantia*.
Obuentionis appellatione quæ veniant, oſtenditur. 2.434.1.8
Occaſio, & cauſa in quo differant, oſtenditur. 1.740.1.2
Occaſio omnino eſt fugienda. ibid.3
Occaſio aliquando in malam partem accipitur. 3.10.2.2
Occidendi animus præſumitur ex percuſſione facta in capite. 3.100.2.1
Occidendi animus præſumitur, vel non præſumitur ex qualitate, ſeu genere armorum. 3.108.2.17
Occidens ſe ipſum ſepulturæ eccleſiaſticæ tradendus non eſt. 2.229.2.4
Occiſus in ſlagranti aliquo delicto in publico obſtinatos cenſetur, ac per conſequens pro eo non eſt orandum. 3.129.1.2
Occulte faciens doloſè facere creditur. 1.241.2.4
Occultè, & clandeſtinè quæ fiunt ſuſpicione non carent. ibid.5
Occultum quod dicatur, & quibus modis, remiſſiuè. 2.18.1.6
Occupans certum locum in quo quis jura liberè poſſidebat, ſi per ipſius occupationem non poteſt poſſeſſor ſua jura liberè poſſidere ſicut prius, conueniri poteſt poſſeſſorio pro libertate poſſidendi, & reſtitutio fieri non poteſt niſi dimittat locum in priſtina libertate. 1.445 2.1
Oculi macula, quæ non inducit magnam deformitatem, nec ſcandalum parit in populo, non excludit quem à clericatu, nec ab Epiſcopatu. 1.195.1.2
Oeconomos præficere poteſt Capitulum Sede vacante. 2 93.2 10
Officialium ſcientia quando arguat ſcientiam domini, oſtenditur. 1.442.2.13
Officiali dicenti ſe nuntiaſſe, vel citaſſe, creditur. 1.500.2.11
Officiales locorum in quibus ſunt ſtatuta contra libertatem Eccleſiaſticam excommunicantur, niſi, &c. 3.309 2.1
Offendens, ſeu occidens injuriam inferentem principali ſuo, amico, domino, vel conſanguineo, non præſumitur de ejus mandato occidiſſe ſi delictum ſit momentaneum. 1.441.1.2.3
Secus ſi de ſcientia domini appareat. Ibid.4
Offendens perſonam alicuius Principis inferioris ſuperiorem recognoſcentis, ab Eccleſia inuitus non eſt extrahendus. ibid.10
Offendens clericum turbantem in actu diuina officia, non eſt excommunicatus. 2.104 2.3
Offerens ſe ſoluturum id in quo fuit condemnatus, dicitur ſententiam ratificare. 1.454.1.7
Τὸ *Offerens*, ultroneam oblationem requirit. 1.721.1.3
Officio remotus, & illo priuatus non poteſt amplius ad illud eligi. 1.80.1.3
Officio quis priuatur propter negligentiam. 1.21c.2.3
Officium aliquando accipitur pro eo quod voluntariè, ſeu liberaliter fit. 1.280.2 3
Officium nonnunquam deſignat beneficium quod amicis exhibemus, & quod homo homini in quantum homo eſt, præſtat. ibid.4
Officium frequentiùs ſumitur pro eo quod vnuſquiſque pro ſua conditione, ſiue publica, ſiue priuata obligatione facere tenetur, & ei conuenit. ibid 5

Index Rerum, & Verborum,

Officium paternum, ſeu pietatis officium inter parentes dicitur obligatio illa, qua parentes tenentur filias in matrimonium collocare, hæredeſque inſtituere. ibid.6

Officium vocatur obſequium illud, quod liberti patrono præſtare tenentur. ibid.7

Officium diuinum appellantur inter Eccleſiaſticos Horæ Canonicæ. 1.221.1.8

Officia in jure appellantur tam beneficia Eccleſiaſtica, quàm etiam alia munera non ſolùm publica, ſed etiam priuata, licèt ſint alia. ibid.9

Officium, & artificium in quo differant, oſtenditur. ibid.10

Tò *Officio, & poteſtate*, in hac rubr. poſita in quo ſenſu intelligantur abſque eo quòd alterum abundet, oſtenditur. 1.221.2.15

Officium nobile cùm imploratur, ſic litis conteſtatio, ſecus in mercenario. 1.281.2.5

Officium, ſtatus, & qualitas perſonæ ſi ſint ſingulares ſingularitate adminiculata, per teſtes ſingulares probatur. 1.501.2.15

Officium judicis an ſit implorandum ad reſtitutionem, oſtenditur. 1.620.2.4

Officia duo non poteſt vnus exercere. 2.24.1.2

Officia temporalia an promitti poſſint antequam vacent, oſtenditur. 2.82.2.5

Officia diuina debent celebrari in illa Eccleſia, vel loco, in quo juſſa ſunt celebrari, niſi juſtum ſubeſſet impedimentum. 2.205.1.5

Officium diuinum ad euitandum peccatum mortale in priuato ſufficit quod recitetur eo interuallo, quod eſt inter medium noctis præcedentis, & ſequentis. 2.400.1.7

Officium vnius diei commutans in officium alterius peccat mortaliter. 2.400.2.9

Officium diuinum inceptum qui interrumpit animo repetendi jam recitata, ſed poſtea non repetit, an ſatisfaciat præcepto, oſtenditur. 2.411.2.18

Officium diuinum vt deuotè recitetur requiritur attentio, ſiue illa ſit ad verba, ſiue ad ſenſus verborum, ſiue ad Deum, vel ad Chriſti Paſſionem, &c. ibid.19

Officiorum diuinorum nomine quæ veniant, remiſſiuè. 3.321.1.19

Oleum quo Imperator vngitur, ſignificat lætitiam & promptitudinem ad debellandos Eccleſiæ inimicos, pugnandum pro fide, & conſequendam victoriam. 1.115.2.5

Oleum ab Epiſcopo benedictum eſt materia remota Sacramenti Extremæ Vnctionis. 1.178.1.5

Oleum infirmorum an poſſit benedici à ſimplici Sacerdote de licentia Papæ, remiſſiuè. ibid.6.

Oleum quo Imperatores, & Reges inunguntur, quale ſit oſtenditur. 5.178.2.10

Oleum oliuarum eſt eſſentiale Sacramenti Confirmationis, balſamum verò accidentarium. 1.179.2.2

Oleum non conſecratum poteſt miſceri conſecrato. 2.393.1.2

Oleo conſecrato ſi miſceatur oleum profanum, totum remanet conſecratum. ibid.2

Oleo conſecrato, ſeu aquæ benedictæ ſi miſceatur liquor ejuſdem ſpeciei in majori, vel etiam æquali quantitate, non totum manet conſecratum. 2.393.1.6

Oleo conſecrato, ſeu aquæ benedictæ quare miſceri poſſit liquor ejuſdem ſpeciei non conſecratus in minori quantitate, ita vt totum maneat conſecratum, non ita in vino conſecrato, oſtenditur. 2.405.1.8.9

Oleum Chriſmatis quomodo conſecretur, & qua ſolemnitate, & ex quibus conficiatur, remiſſiuè. 2.434.2.3

Omiſſum ſi aliquid ſit de neceſſariis ſeu ſpectantibus ad ſubſtantiam Ordinis, ordinatus ſuſpenditur ab executione illius, quouſque id ſuppleatur, quod fuit omiſſum. 1.180.1.4

Omnia qui dicit nihil excipit. 1.288.2.14

Tò *Omnino*, eſt vniuerſale, & comprehendit omnes caſus indiſtinctè. 1.2;8.1.7

Tà *Omnino dimittere*, denotant ipſo jure. 1.693.2.14

Tò *Omnino*, juncta verbo *careat*, importat ipſo jure. 2.504 2.4

Onere duplici non debet quis grauari. 1.35. 2.11

Onus adiectum rei facit vt res tranſeat cum illo. 2.175.1.4 & 3.149 1.6

Onus alendi liberos etiam ad matrem pertinet caſu quo illa diues, pater autem ſit pauper. 2.302.2.9

Onus deferendi ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ad infirmos, eſt de pertinentibus ad curam animarum. 2.413.1.5

Operas, & expenſas ſoluere debet percutiens aliquem qui iacet in lecto. 3.164 1.1

Operarij ſcienter laborantes in re aliena turbare dicuntur. 1.413.1.7

Opinio illa præſumitur verior, quæ à majori parte Doctorum recepta exiſtit. 1.11.1.8

Opinio communis non eſt præferenda illi opinioni quæ validioribus, ac melioribus rationibus nititur. ibid.

Opinio communis non præfertur illi opinioni, quæ fauet animæ. ibid 10

Opinio à præceptoribus recepta poteſt ſequi, communi omiſſa. ibid.12

Opinio probabilis in foro Conſcientiæ ſequi poteſt relicta probabiliori. ibid.14.& 1.408.1.6

Opinio illa præſumitur verior, quæ à majori parte Doctorum crebriùs recepta exiſtit. 1.239.2.8

Opinio alicujus Doctoris matrimonium ſuſtinentis præfertur ſententiæ illud impugnantium. 1.541.2.8

Opponens aliquam exceptionem non dicitur grauatus eo ipſo quòd judex illum reiicit. 1.728.1.init.

Opponens alteri parentea ipſius defunctos legitimos non fuiſſe, præſumitur fouere malam cauſam. 2.583.2.7

Opera ſeruili intendere licet diebus feriatis in honorem Dei propter neceſſitatem alimentorum, maximè circa rem tempore perituram. 1.406.2

Opera exteriorum virtutum in hac vita viros eminentes conſtituunt. 2.563.1.2

Opus ipſum quod demolitur pati non debet judex, quando ei euidenter conſtaret de injuſtitia & malitia denuntiationis. 3.198.2.2

Opera bona facta extra charitatem quos effectus operentur, oſtenditur. 3.177.2.6

Orare ſimul cum excommunicatis non licet. 3.313.1.8

Orationes priuatas pro excommunicato ad Deum dirigere licitum eſt. 3.311.1.8

Oratoria non debent procurationis onera ſuſtinere, illa ſcilicet, quæ de Epiſcopi auctoritate erecta, & inſtituta non fuerint. 2.391.1.2

Oratoria abſque Epiſcopi auctoritate inſtituta non ſunt loca religioſa, nec Eccleſiæ nomine comprehenduntur. ibid.3

Oratorium dicitur Eccleſia, ſeu altare orandi cauſa conſtructum. 2.436.1.2

Oratorium conſtructum auctoritate Epiſcopi, gaudet immunitate Eccleſ. 2.451.1.10

Ordinandus in ſubdiaconum titulum habere debet. 3.39.1.2

Ordinandus conueniens cum ordinante, aut præſentante ipſum poſt ſuſceptos Ordines non moleſtare ſuper beneficio, aut alimentis, ſuſpenſus ſit ab ordine ſic ſuſcepto, & ordinator à collatione per triennium. 3.46.1.13

Ordinans puerum ante ætatem ſuſpenditur à collatione omnium Ordinum, & ordinatus ab executione Ordinis donec perueniat ad ætatem. 1.163.2 1

Ordinans non tenetur ad alimenta ordinati ſine patrimonio, niſi in ſubſidium. 2.43.1.7

Non *Ordinantur* Græci à Latinis, & Latini à Græcis. 1.16.1.med.

Ordinari poteſt qui duxit vxorem à ſe primo corruptam. 1.201.1.5

Tò *Ordinare* eſt latinis verbum *conferre*. 1.236.1.8

Ordinare, & promouere ordinandum differunt. 1.236.1 8

Ordinari poteſt in Sacris qui beneficium Eccleſiaſticum ſufficiens non habet, ſi habeat patrimonium idonum, accedente Epiſcopi diſpenſatione. 2.57.2.1.2

Ordinare qui non poteſt, non poteſt judicare. 2.233.2.2

Ordinari vt liceat viro cum licentia vxoris verum deſideretur ingreſſus illius in Religionem, ſiue ſenex, ſiue junior ſit; an verò ſatis ſit in vtroque euentu vt caſtitatem in ſæculo voueat, oſtenditur. 2.209.1.2

Ordinari non poteſt qui non fuerit baptizatus, & ſi de facto ordinetur, non recipit Ordinis characterem, licèt credatur baptizatus. 2.422.1.2

Ordinari quis non poteſt abſque patrimonio, etiamſi habeat patrem diuitem. 3.50.1.6

Ordinario ſi aliquid mandatur à delegato, debet humiliter exequi: quid ſi alius delegatus per alias literas poſt exequutionem mandet contrarium. 1.51.2.1

Ordinariis graue ſit præjudicium ex præuentione Papæ in ſuis menſibus. 1.63.1.4

Ordinarii ad Ordines promouere poſſunt quos judicauerint aſſumendos. 1.160.2.4

Ordinarius quando ſcit eum non canonicè inſtitutum, quem Legatus Papæ mandat in poſſeſſionem induci, non debet reſiſtere violenter, ſed precibus inſtabit vt differat donec Papa conſulatur. 1.229 1.1

Ordinarius non poteſt reſiſtere violenter delegato Principis volenti exequi ſententiam. ibid.5

Ordinarius abſoluere non poteſt excommunicatum à delegato Summi Pontificis, etiamſi is delegatus jam eſſet defunctus, aut alia ratione juriſdictio in illo expiraſſet. 1.230.1.3

Ordinarius cui à delegato mandatur executio ſententiæ quam ſcit eſſe injuſtam, ſi non poteſt ſe ab onere liberare, illam exequatur. 1.246.1.11

Ordinarii in hac rubric. dicuntur illi omnes, qui licèt extra ordinem, id eſt, contra jus ordinarium deputentur, conſtituti tamen ſunt cum propria, non aliena juriſdictione, cui præſunt. 1.263 1.2

Ordinarius judex definitur vt ſit ille, qui jura ſui officii, dignitatis, vel magiſtratus juriſdictioni, ſeu juridicundo præeſt, ibid. 3

Ordinarii judicis de eſſentia eſt quòd juriſdictionem ſuo jure,

non

non alieno beneficio habeat. 1.263.2.4
Ordinarii judices dicuntur juriſdictionem habere jure ſuo, & ſi propriam appellant. ibid.5
Ordinarius vt dicatur judex non ſatis eſt juriſdictionem habere, ſed oportet ita conſtitutam habere vt eidem juriſdictioni præſit. ibid.6
Ordinarii, & alii ſuperiores monitiones generales aliquando faciunt, vt ſcienter talia, vel talia crimina ſub pœna excommunicationis denuncient. 1.264.5.5
Ordinarius qui ſcit non vt judex, vel homo, ſed vt Deus, ſubditum eſſe criminis reum, indeterminatè poterit, ſed non nominatim eum arguere, vel punire. 1.265.1.1
Ordinarius ſubiectus Epiſcopo ſi profert in ſibi ſubditum juſtam cenſuram Eccleſiaſticam, Epiſcopus illam ſeruare debet, & illam ſine ſatisfactione, & conſcientia proferentis relaxare non debet. 1.266.1.1
Ordinario quando conſtat quod abſolutus à Papa ſuppreſſit veram cauſam quare fuerit excommunicatus, debet illum remittere ad Papam; ſi verò ſibi non conſtat, adeſt tamen vrgens ſuſpitio contra illum, debet cogere eum ſe purgare. 1. 268. a. 1.
Ordinarius ſupplet negligentiam Abbatis non reuocantis Monachum vagabundum. 1.269.2.1
Ordinarius abſolvere non poteſt excommunicatum à delegato ſummi Pontificis. 2.173.1.11
Ordinarius in exemptum, quamuis negligentem, nullam juriſdictionem exercere poteſt. 1.579.2.4
Ordinarius cui competit abſoluere ab excommunicatione, poteſt aliis abſolutionem demandare. 1..80.1.2
Ordinarius judex ante electionem arbitrorum poteſt ſi velit negotium principale alteri non ſuſpecto committere. 1.372.2.3
Ordinarius qui confert, in poſſeſſionem mittere poteſt. 1.453.5.2
Ordinarii literis aſſerentibus aliquem eſſe excommunicatum, vel quid ſimile, non creditur. 1.476.5.1
Ordinarii auctoritate poteſt notarius tabellionis mortui notas in publicam formam redigere. 1.561.1.1.2
Ordinarii duo ſi pronuntiant contraria, tenet ſententia pro reo, niſi in quatuor caſibus hic contentis, & ſimilibus. Si verò delegati diſcordant, delegans eſt adeundus; ſi arbitri, neutra tenet. 2.668.1.1
Ordinarius, & is, cui mandata eſt juriſdictio, regulariter æquiparantur. 1.717.2.6
Ordinarius judex cum accedit ad aliquem locum ſuæ juriſdictionis, ſeipſum alit. 2.6.2.4
Ordinarius an poſſit imponere penſionem pro bono pacis in fauorem vnius duorum litigantium, remiſſiuè. 5.165.2.4
Ordinarius debet compellere cenſuris Abbates, vt Monachos à Prioratibus reuocent ad clauſtrum. 2.338.2.1
Ordinarii conſenſum in donatione juriſpatronatus præſumitur interueniſſe ſtante effectuatione donationis, vel tranſactis quadraginta annis. 2.348.2.3
Ordinarius Eccleſiam conferre debet quando eſſet quæſtio inter patronos, & lis non ſit terminata intra ſex, vel quatuor menſes. 2.351.2.5
Ordinarius vbi recuſat, vel differt inſtituere, adiri poteſt ſuperior proximus. 2.351.1.2
Ordinarius tenetur idoneiorem admittere vbi à patronis duo fuerunt valide nominati. 2.356.2.3
Ordinario renuente inſtituere adeundus eſt Papa, qui ſupplet, ac prouidet, ſeu inſtituit. 2.371.1.14
Ordinarius hodie poteſt diſpenſare in denuntiationibus. 2.507.2.2
Ordinarius vel parochus, quamuis ſciat impedimentum, & nemo denunciet, poteſt illud diſſimulare ſi ſibi conſtet de diſpenſatione pro foro conſcientiæ. ibid.6
Ordinationes Regia Luſitanorum confirmatæ fuerunt in concordatis in Curia Romana inter Clerum, & Regem Dionyſium. 1.25.2.31
Ordinationes factæ ab Epiſcopo in Synodo diœceſana ſunt perpetuæ. 1.265.2.3
Ordinatio vacantis Eccleſiæ etiam patronatæ ſi ex juſta cauſa differtur, eſt ibi per Epiſcopum œconomus ponendus. 1.268.2.1
Ordinationes, quæ reſpiciunt ordinem procedendi etiam contra clericos, qui ipſi litigent coram judice ſeculari, ſeruari debent. 1.376.5.8
Ordinationes fauorabiles clericis, & non contradicentes Canonibus ſeruari debent, etiam quoad Eccleſias, & clericos. 1.199.1.3
Ordinatio communis Eccleſiæ per contradictionem & appellationem ejus, cujus non intereſt, impediri non debet. 1.102.5.1
Ordinatio, vel conſecratio non cenſetur ſimoniaca, licèt Ordinatori aliquid donatum fuerit non ex pacto 3.26.5.1
Ordinationes, beneficiorum collationes, & Eccleſiaſticarum rerum alienationes per ſchiſmaticos factæ, ſunt irritæ, & dignitate & Ordine ſuſpenduntur qui ſchiſma tenere jurant. 1.84.1.5
Ordinator qui eſt, non debet reſpicere preces carnales. 1.173.2.3
Ordinatus cum patrimonio an incurrat ſuſpenſionem, & poſtea celebrando irregularitatem. 1.53.1.init.
Ordinatus extra tempora ſuſpenditur donec diſpenſetur cum eo, & ordinans punitur. 1.163.2.1
Ordinatus à Papa à nullo poteſt ad ſuperiores ordines promoueri ſine ipſius licentia. 1.161.5.1
Ordinatus ante legitimam ætatem attenta Bulla Pii II. eſt ſuſpenſus perpetuò, donec abſolutionis beneficium conſequatur. 1.164.1.6
Ordinatus ante legitimam ætatem ignoranter non incurrit ſuſpenſionem, nec celebrando irregularis efficitur. 1.164.1.6
Ordinatus ad ſacros Ordines ſine titulo, ab Ordinatore juſtè petit beneficium. 1.175.5.1
Ordinatus quando quis eſt in ſubdiaconum ſine manuum impoſitione, & conſirmatus non Chriſmatis, ſed olei vnctione, tunc non ſit iteratio, ſed ſupplebitur prætermiſſum. 1.179.2.1
Ordinatus primò, habetur prior & major in honore. 1.285.1.1
Ordinati à Papa non ſunt exempti, ſed juriſdictioni Ordinarii ſubiecti. 1.589.1.1.2
Ordinatos à Papa nullus poteſt promouere ſine Papæ licentia, & ab eo ſolo deponuntur. ibid.3
Ordinato ad Sacros per Epiſcopum ſine titulo, nemine præſentante ordinator, vel ſucceſſor compellitur in neceſſariis prouidere donec titulum habuerit. 2.52.1.1
Ordinatus in Sacris ex legitima vxoris licentia manens is in ſeculo cum voto caſtitatis, poteſt ſimul habitare cum ea, ſi ſuſpecti minimè ſint. 2.290.1.3
Ordinatus quamuis aliquis fuerit ad titulum Eccleſiæ ad præſentationem Rectoris, patronus qui non conſenſit, ad ipſam cùm vacabit poterit præſentare. 2.371.1.1
Ordinatus per metum, an & quando recipiat characterem, remiſſiuè. 2.450.1.15
Ordinatus metu non cogitur continentiam ſeruare, quando metus fuit cadens in conſtantem virum. ibid.18
Ordinatus, vel abſolutus ab Epiſcopo non baptizato, ſaluus ſit propter ſidem Sacramenti. 2.423.1.5
Ordinatus per ſimoniam prohibetur Miſſarum ſolemnia celebrare. 3.10.2.1
Ordinatus ad præſentationem beneficii cum pacto, quod nihil vnquam petierit à præſentante ratione præſentationis, non poteſt aſcendere ad ſuperiores Ordines, nec in ſuſcepto miniſtrare. 3.39.1.3
Ordinatus cum patrimonio ſibi donato cum conditione de reſtituendo poſt ordinationem, non incurrit vllam pœnam, vel ſuſpenſionem. 3.19.2.7
Ordinatus dicitur habere aliunde quando habet patrem diuitem. 3.54.1.5
Ordinatus à ſchiſmatico ab officio eſt repellendus, niſi probet ſecum diſpenſatum per habentem poteſtatem. 3.84.2.2
Ordinatus in apoſtaſia à religione cum ſit excommunicatus, ſit irregularis. 3.88.1.3
Ordinatus ante annos diſcretionis recipit characterem. 3.183.2.6
Ordinatus ſacro Ordine ante uſum rationis, non tenetur vi voti ad obſeruantiam caſtitatis. ibid.7
Ordinatus per ſaltum recipit characterem Ordinis ſic ſuſcepti, ſed non ejus executionem. ibid.8
Ordinatus furtiuè ſi erat lata excommunicatio contra illud facientes, non poteſt in Ordine ſic ſuſcepto miniſtrare, vel ad ſuperiorem aſcendere ſine Papæ diſpenſatione. 3.184.2.2
Ordine Epiſcopali nullus major eſt in Eccleſia Dei. 1.2.5.10
Ordo denominationis deſignat ordinem dilectionis. 2.42.2.11
Ordo clericalis nobilitat, & eſt dignitas, & honor. ibid.13
Ordo reſcripti interpretationem recipit à jure communi. 1.45.2.1
Ordinis Sacramentum ſolis Pontificibus reſeruatum. 1.69.5.3
Ordines minores ex delegatione Summi Pont. poſſunt à ſimplici Sacerdote conferri. ibid.4
Ordines majores nec vigore delegationis factæ à Papa poſſunt ab aliis conferri quàm ab Epiſcopis. ibid.5
Ordines minores non veniunt appellatione ſacrorum. 1.89.1.2
Ordinibus minoribus initiandi debent intelligere ſaltem linguam Latinam. 1.90.1.10
Ordines Sacri quando conferuntur, Miſſa non eſt de eorum ſubſtantia. 1.311.1.18
Ordines ſacri diebus Dominicis, vel Sabbato Pentecoſtes ab alio quàm à Papa conferri non debent. 1.158.2.1
Ordines minores qualibet Dominica, aut feſtiua die conferri poſſunt. ibid.7
Ordines minores conferri poſſunt diebus feſtiuis, ſacri verò conferri debent in quatuor temporibus, vel Sabbato Sancto, vel Sabbato de paſſione. 2.159.1.5
Ordines minores Dominicis, & aliis feſtiuis diebus poſſunt Epiſcopi conferre. ibid.2
Ordines minores fas eſt Epiſcopo dare feria Sexta Veſpere præcedente Sabbatum, in quo de jure Ordines ſacri conferuntur. 1.159.2.4
Ordines ſacros quibus temporibus Epiſcopi dare poſſunt, oſtenditur. ibid.6
Ordines minores an vna die Epiſcopus dare poſſit, oſtenditur. ibid.7
Ordines duo ſacri non poſſunt conferri eidem vno die, vel duobus continuato ieiunio. 1.163.1.1.2

Ordines ſuſcipiens extra tempora quam pœnam incurrat, oſtenditur. ibid.3
Ordinibus ſacris inſignitus ante legitimam ætatem ab illorum executione ſuſpenſus eſt, & quid attenta conſtitutione Pii II. 1.563.2.4
Ordinem Presbyteratus ante legitimam ætatem accipiens an irregularitatem eo ipſo incurrat, oſtenditur. 1.264.1.7
Ordines ſacros ſcienter ſuſcipiens ab eo, qui loco ſimul, & dignitati Epiſcopali renunciauit, executionem officii non habet. 1.167.1.6
Ordo ſacer an liberet à patria poteſtate, oſtenditur. 1.170.1.4
Ordines ſuſcipere qui obligentur, remiſſiuè. 1.171.2.2
Ordo clericalis confertur per primam tonſuram. 1.175.1.6
Ordinibus ſacris initiatus præſumitur habilis, & idoneus ad beneficia ſimplicia. 1.276.1.5
Ordines ſacros recipere poteſt, qui grauatus eſt debito ſine aliqua adminiſtratione contracto. 1.191.2.4
Ordinibus initiari non prohibetur adminiſtrator rerum Eccleſiaſticarum, aut miſerabilium perſonarum. ibid.5
Ordines minores non præſumuntur ex majoribus. 1.202.2.3
Ordines ſacros recipiens à Papa eſt honorandus, & anteponendus in beneficiorum concurſu. 1.289.1.4
Ordine qui major eſt, licet in Eccleſia poſteriùs receptus, in loco & portione præfertur. 1.293.1.8
Ordo neceſſariò debet præcedere ad obtinendum beneficium Eccleſiaſticum. 1.105.2.7
Ordo quando ponitur in aliqua diſpoſitione gratia exempli, nunquam cenſetur poſitus pro forma. 1.351.2.2
Tò *Ordo*, generaliter prolatum comprehendit etiam primam tonſuram. 1.359.1.2
Ordinis peruerſio delegato in delegatione aſſignati vitiat proceſſum 1.360.1.3
Ordo juris in profeſſione requiritur. 1.393.1.3
Ordo multis capitur modis. 1.411.2.2
Ordo eſt parium diſpariumque rerum ſua cuique loca tribuens diſpoſitio. ibid.3
Ordo in hac rubr. accipitur pro ordine judiciario, qui eſt quædam diſpoſitio, qua mediante judicia, & ipſius acta ſuo loco, & tempore diſponuntur. ibid.4
Ordo in minoribus rebus ſeruandus. ibid.5
Ordo cognitionum in hac rubr. importat modum, & ordinem a judice obſeruandum in examine plurium quæſtionum inter eaſdem perſonas. ibid.7
Ordo judiciarius in notoriis non eſt ſeruandus. 1.592.1.3
Ordo Camaldulenſium. 2.318.1.5
Fontis Coryli. 2.318.2.6
Grandimontenſium. ibid.8
Carthuſianorum. 2.319.1.9
Ciſtercienſium. ibid.10
Montis Virginis. ibid.11
Sylueſtrinorum. 2.319.2.12
Cœleſtinorum. ibid.13
S. Ambroſij ad Nemus. ibid 14
S. Hieronymi per Hiſpaniam. 2.310.1.16
S. Hieronymi in Piſis. ibid.17
S. Hieronymi in Feſſulanis. ibid.18
Ordinis characterem non recipit qui non baptizatus ordinatur. 2.4.1 2.1.2
Ordines illi, qui non eſt Confirmatus, validè, quamvis non licitè conferri poſſunt. ibid.3
Ordines aſſumens ille qui non eſt baptizatus, ſe tamen baptizatum credens, an illos receperit, Chriſtive corpus celebrando conficiat, oſtenditur. 2.422.1.2
Ordinis characterem minimè recipit non baptizatus. 2.422.2.3
Ordinis Sacramentum in loco interdicto, & perſonis interdictis conferri non poteſt. 2.475.1.11
Ordinibus minoribus credens annexum votum caſtitatis, non tenetur ad illius obſeruantiam. 2.522.1.3
Ordinis cuiuſlibet collatio gratis eſt facienda. 3.19.1.2
Ordinem non debet quis ab eo recipere, quem credit ſimoniacum, ſed miniſtrare poteſt in illo, quem prius ab iſto accepit. 3.38.1.5
Ordinis aliquem actum quando quis dicatur ſolemniter, vel ex officio exercere, oſtenditur. 3.181.2 6
Ordinem ſacrum benè quis recipit, etiamſi nullum habeat de minoribus. 3.183.2.6
Ordinem Epiſcopalem nullus recipere poteſt, niſi ſit ſaltem Sacerdos. 3.184.1.10
Ordinem furtiuè recipiens (ſi contra hunc facientem lata erat excommunicatio) ſine diſpenſatione Papæ in ſic ſuſcepto miniſtrare, vel ad ſuperiorem aſcendere non poteſt, ſed ſi excommunicatio lata non erat, Epiſcopus poterit diſpenſare. ibid.8
Ordines furtiuè quando quis dicatur recipere, oſtēditur. 3.184.2.6
Ordines minores, & Subdiaconatum eidem conferre vna die ſine Papæ licentia non poteſt, niſi adſit conſuetudo. 3.185 1.2
Ordines minores vna die conferri poſſunt. ibid.4
Ordines duos nullus eodem die recipere debet, & ſi præcedente excommunicatione eos ſuſcipit, in ſuſceptis miniſtrare non poteſt. 3.185.2.5
Ordinis Sacramentum verè datur excommunicato quoad characterem, non quoad Ordinis executionem. ibid.5
Ordo Chriſti in Portugalia quando inceperit, oſtenditur. 3.208.1.6
Ordo ſacerdotalis quando tempore prouiſionis requiratur, oſtenditur. 3.231.2.29
Ordinis Cluniaceo. origo, remiſſiuè. 3.249.2.2
Ordinis Sacramentum jure datur excommunicato, & ab excommunicato, quoad characterem, non quoad executionem. 3.316.2.3
Originalia penes ſcriptores remanere debent. 1.488 1.22
Originale, & exemplum quando inter ſe differunt, potiùs ſtandum eſt originali. 1.555.1.4
Originarii, ſiue adſcriptitii liberi ſunt. 3.54.2.3
Origo vna, & cauſa vna prouenieus ex pluribus actibus, per teſtes ſingulares probatur. 1.501.1.36
Oriundis de jure faciliùs prohibetur, quàm exteris. 1.65.1.9
Oſculum luxurioſum quando dicatur, remiſſiuè. 3.121.1.8
Oſius quis. & qualis fuerit e jus vita, refertur. 1.84.1.3
Oſtiarii aliique officiales, qui dum turbam tenent, irruentem Clericum fortuito caſu lædunt, ab excommunicatione excuſantur. 3.297.2.1.2
Otioſitas quæ mala pariat, remiſſiuè. 2.352.2.30
Otium laudandum quod ſit, oſtenditur. 1.253.1.init.
Otium pro labore, qui dicitur pater gloriæ, & famis obſonium. 1.351.1 init.
Ferocitatem carnis domat. ibid.

P

P*Actio* in ſpiritualibus, vel quæ pactum inducit, vel turpis, ſeu de re turpi, vel impoſſibili de jure, vel de facto, non valet. 2.301.2.1.2
Pacta etiam nuda ſeruanda ſunt. 1.298.2.1.4
Pacta rumpere graue eſt apud Deum, nedum apud homines. 1.299.1.5
Pactum nudum quid ſit, & quando inducat actionem de jure Ciuili, vel Canonico, quid ſi ſit, juratum, & inter mercatores, remiſſiuè. ibid.6
Pactum non valet per quod beneficium Eccleſiaſticum debet pecunia reſignari. 2.300.1.1
Pactum de ſuccedendo poſt mortem Prælati in ipſius Eccleſia, non valet. 1.300.2.1
Super alterius hæreditate Paciſci non poteſt, niſi ejus voluntate interueniente. ibid.2
Pactum plus poteſt quàm ſtatutum. 1.590.2.2
Pacta, quibus quis promittit certam partem fructuum beneficiorum tum collatorum, tum conferendorum pro dote ſororis, non ſunt ſimoniaca. 2.109.1.4
Pactum de recuperandà re poſt certum tempus, ſi in venditione apponatur modico conſtituto pretio, præſumitur pignus, & non venditio. 2.130.1.1
Pactum de retrouendendo cum modicitate pretii inducit contractum vſurarium. ibid.2
Pactum de recuperanda re vendita, etiam cum clauſula, *quandocunque*, præſcribitur ſpatio 30. annorum. 2.130.2.3
Pactum de retrouendendo facit rem eſſe minoris pretii, quàm fuiſſet ſi libera videretur. ibid.3
Pactum legis commiſſoriæ in pignoribus reprobatur. 2.174.1.2
Pactum legis commiſſoriæ cur in venditione, & non in pignoribus permittatur, oſtenditur. 2.174 2.3
Pactum commiſſoriæ legis ex interuallo in pignoribus admittitur, & quid fauore dotis dandæ marito. ibid.4
Pactum quod pignus debito non ſoluto maneat penes creditorem juſto pretio, eſt validum. ibid.5
Pactum tempore contracti matrimonii, quod mulier non teneatur ſoluere debita mariti, etiam contracta conſtante matrimonio, validum eſt. 2.609.2.10
Pactum de retrouendendo an minuat valorem rei, remiſſiuè. 3.140.2.11
Pactum excedens intereſſe certum à lege, aut ſtatuto vel conſuetudine taxatum, eſt nullum. 3.348.1.12
Pactum dicitur inter partes ex pace conueniens ſcriptura legibus & moribus comprobata. 3.136.2.1
Pactum quid ſit. & vnde dicatur. 3.327.1.2
Pagani qui habent vxores in aliquo gradu prohibito ab Eccleſia, ſi conuertantur, remanent conjuges. 2.601.1.8
Palatium Epiſcopi gaudet immunitate Eccleſ. 2.451.1.12
Palliatus ad aliam Eccleſiam tranſlatus, cum pallio ſecundo loco ſibi conceſſo ſepelitur. 1.141.2.3
Pallium de corpore B. Petri quomodo aſſumi dicatur, oſtenditur. 1.85.2.6
Pallium ſub qua forma verborum tradatur, remiſſiuè. 1.143.2 4
Pallium vniuerſaliter ſolùm à Romano Pontif. datur. 1.445.1.11
Panis qualis ſit propria materia Sacramenti Corporis Chriſti. 1.7.2.15
Papa dicitur Epiſcopus vniuerſalis Eccleſiæ. 1 2.2 7
Papa habet pro propria Diœceſi totum Orbem. ibid 8
Papa aliquando vel Vrbis Romæ, vel Catholicæ Eccleſiæ

Epiſcopum

Epiſcopum ſeipſum appellat. ibid.14
Papa fratres vocat Epiſcopos quaſi ſibi æquales, Cardinales verò & Reges, filios. ibid.12
Papa de ſtylo, ita ſe Seruum Seruorum Dei appellat, vt ſi appareret Bull. ſine hujuſmodi inſcriptione, de falſo eſſet ſuſpecta, tanquam contra ſtylum. ibid.14
Papa in deciſionibus cauſarum major eſt omnibus Sanctis qui Summi Pontifices non fuerunt. t.14.2.3
Papa poteſt priuilegio, ſeu conceſſione certas Clericorum cauſas committere judicibus ſæcularibus, & fori priuilegio derogare. 1.22.1.11,15
Pro parte negatiua, quæ verior eſt, adducuntur fundamenta. ibid.13
Papa non poteſt in totum, & generaliter fori priuilegio Clericorum derogare, poteſt tamen illud interpretari, mutare, &c. 1.23.1.21
Papa nunquam aſſertæ conſuetudini cognoſcendi laicos de aliquibus cauſis Clericorum conſenſum præſtitit, imò quotidie ejus officiales pœnis, & cenſuris affligunt laicos, qui talia facere audent. ibid.23
Papa, quamvis non facilè, nec frequenter faciat, poteſt definire, & exequi. 1.30.1.3
Papa ſi mandat in reſcripto de duobus inquiri alternatiuè ad certum effectum conſequendum, ſufficit alterum probari. 1.32.1.1
Papa quando in literis narrat renuntiationem beneficii per talem procuratorem fuiſſe factam, ex hoc probatur illum fuiſſe procuratorem. t.36.2.17
Papa non intendit in literis aliquos grauare ſuper plurium receptione, niſi hoc in ipſis literis explicetur. 1.61.1.1
Papa ea quæ ſunt Ordinis an poſſit laico conferre, oſtenditur. 1.70.1.9
Papa poteſt diſpenſare in jure naturali & diuino, non abrogando in totum, vel ex parte, ſed declarando ejus obligationem per veram diſpenſationem in caſu aliquo ſpeciali locum non habere. t.76.1.4
Papæ in ſeruitio exiſtentes percipiunt fructus beneficiorum ſuorum, non tamen diſtributiones quotidianas ſine ejus ſpeciali privilegio t.81.1.8
Papa in dubio intendit cuique prouidere in patria ſua. t.82.1.13
Papa poteſt diſpenſare ſuper Concilium. t.85.2.4
Papæ in electione an locus ſit de ſubſtantia, remiſſiuè. 1.87.1.4
Papæ in electione duarum partium concordia ſequitur, & quid hodie attenta nouiſſima Gregor. XV. conſtitutione, oſtenditur. ibid.5
Papa à nemine judicatur. ibid.6
Papa non poteſt ſibi eligere ſucceſſorem. 1.88.1.10
Papa poteſt facere conſtitutionem ſuper electione Summi Pont. ibid.11
Papæ in electione ſi duæ partes Cardinalium nullo modo conſentire velint, quid faciendum, oſtenditur. ibid.13
Papa ſolus concedere poteſt, vt Epiſcopus in die ſuæ conſecrationis Ordines conferre poſſit. 1.112.1.9
Papa ſolus poteſt diſpenſare in ætate ad ſuſpenſionem Ordinum. t.113.1.9
Papa potuit transferre Imperium in perſonam Caroli Magni à Græcis in Germanos, & diſponere de Imperatoris electione, confirmatione, & coronatione, &c. t.115.1.3
Papa poteſt electionem de Imperatore factam improbare, ſi idoneus non videretur, & ex rationali cauſa alium eligere, & electum deponere. ibid.2.4
Papa quando mandat habentibus eligere quod eligant cum conſilio, alioquin conſiliarii prouideant, eligentes debent conſilium requirere in tractatu electionis, & congruo tempore expectare reſponſum, aliàs electio non tenet. 1.130.2.1
Papa ſolus poteſt diſpenſare, vt ſublimis, & eruditus homo duo ſimul habeat beneficia curata, intellige vt ibi. t.134.1.18
Papa dicitur habere peritiam totius juris. t.136.1.3
Papa ſolus poteſt transferre Epiſcopos, & indulgentia per eum ſuper tali tranſlatione conceſſa ad literam ſeruanda eſt. t.141.2.1
Papa eſt Vicarius Chriſti. ibid.2
Papa eſt ſucceſſor Petri. ibid.3
Papa ſemper, & vbique vtitur pallio, alii in Eccleſia & certis tantùm diebus. 1.143.2.1
Papa ſemper, & vbique pallio vti poteſt. ibid.2.2
Papa concedit licentiam cedendi Epiſcopo, qui ſine mortis periculo in Eccleſia ſua morari non poteſt. 1.150.1.1
Papa quolibet tempore Ordines etiam ſacros conferre poteſt. 1.158.2.2
Papa poteſt ex ſpeciali gratia Epiſcopo concedere vt Ordines extra tempora conferre poſſit. ibid.3
Papa diſpenſare poteſt vt extra tempora ſtatuta quis poſſit ab aliquo Antiſtite ad ſacros Ordines promoueri. ibid.2.4
Papa ſolus, vel Legatus de Latere ex ſpeciali ſibi data poteſtate cum ordinatis extra tempora diſpenſat. 1.165.1.2
Papa poteſt infanti beneficium ſimplex conferre. t.169.2.6
Papa ſolus ſeclusis Religionum priuilegiis, diſpenſare poteſt cum illegitimis Religioſis, vt ad Dignitates, & Prælaturas promoueantur. 1.181.2.4
Papa ſolus diſpenſat, vt illegitimus habere poſſit ea beneficia, quæ in eadem exiſtunt Eccleſia in qua genitor habuit, vel de præſenti habet. t.183.1.6.& t.185.2.3
Papa dicitur Chriſti Vicarius. 1.214.2.7
Papa habet Vicarium. ibid.8
Papa multitudine negotiorum impeditus præterita retinere memoria non præſumitur. 1.230.2.3
Papa tenetur ad Confeſſionem ſacramentalem omnibus illis caſibus quibus de jure Diuino eſt inſtituta, & præcepta. ibid.2.8
Papa ſi deleget quæſtionem de jure præſentandi, ſub ea forma vt delegatus ad præſentationem ejus, ad quem viderit pertinere, ordinet Eccleſiam, appellatione remota, per hoc non habet inſtituere, ſed pronuntiare, & is ad quem pertinet, inſtituet, & ſi juri ſuo detrahitur, licitè appellat. 1.235.1.1
Papa nunquam intendit tertio præjudicium etiam minimum inferre. ibid.2.2
Papa non delegat cauſas niſi perſonis exiſtentibus in dignitate. 1.237.1.2
Papa ſi ſcienter admittit appellationem contra judicem habentem poteſtatem remota appellatione, appellatio valet, & ſententia judicis ſuſpenditur. t.134.2.6
Papa in delegando videtur voluiſſe prouidere negotiis litigioſis, & non perſonis. t.254.2.2
Papa vbi appoſuit manum, Legatus de Latere non poteſt ſe intromittere. 1.258.1.3
Papa ſolus Eccleſiam Cathedralem diuidit, conjungit, aut alia ratione mutat. ibid.2.9
Papæ manus appoſitio facit, quod cauſa ſemel effecta Curialis ſemper remaneat Curialis. 1.273.1.13
Papa per reſcriptum, quo mandat ordinario, vt ſubditos ſuos corrigat, non facit ex hoc ipſum delegatum. 1.274.1.1
Papa quando Epiſcopo committit id quod ſemota commiſſione ad illius ſpectabat poteſtatem, non delegata juriſdictio denuo tribuitur, ſed ordinaria, niſi in commiſſione adiecta fuerit clauſula, *auctoritate noſtra*, vel *tanquam delegatus à nobis*. ibid.2
Papa comparatur Soli. 1.287.2.6
Papæ auctoritas, & ſcientia excuſat à vitio ſimoniæ inductæ de jure poſitiuo. t.300.2.7
Papæ auctoritas defectus omnes ſolemnitatum ſupplet. 1.302.1.3
Papa ciuiles, & criminales, ac ſpirituales cauſas poteſt laico delegare. 1.352.1.8
Papa ſolus cognoſcit de dubiis priuilegiorum Sedis Apoſtol. & non Inferior. t.361.2.1
Papa poteſt eſſe judex in ſua cauſa. t.362.1.5
Papa in nullo impedimento jure diuino naturali matrimonium dirimente diſpenſare poteſt. t.439.2.15
Papa ex vi Pontificalis officii habet ſufficientem poteſtatem ſuper omnia negotia ſæcularia, quando id expedit inter Principes ad quietem, & conſeruationem, & Eccleſiæ defenſionem, & ad bonum ſpirituale. t.466.1.3
Papæ, Regis, & Imper. aſſertioni, & teſtimonio plenè creditur. 1.523.2.4
Papa licèt habeat plenitudinem poteſtatis, poteſt ſibi ſocios accipere, qui ei in illa exercenda adjuuent. t.563.1.2
Papa poteſt diſpenſare ut matrimonium contrahatur inter patruum, & neptem ex fratre. t.571.1.6
Papa cenſetur tacitè diſpenſare ſi facit actum ſcienter cum inhabili, ad cuius validitatem eſt neceſſaria diſpenſatio. t.626.2.3
Papa ſi contra ordinationem ſuam confert beneficium hoc tacito, ſubreptitia dicitur collatio, & non tenet. t.655.2.1
Papa an poſſit ſine cauſa aliquem priuare beneficio ſuo, oſtenditur. t.656.1.4
Papa in ſententiis, quas profert, ordinem juris ſeruat. 1.664.2.1
Papa ſolus, vel Princeps famam reſtituere poteſt. 1.666.1.6
Papa poſtquàm aliquam cauſam ad ſe advocat, non valet proceſſus poſtea per minorem judicem factus, ſicut non valeret ſi fuiſſet ab eo legitimè appellatum. t.707.2.1
Papa ſi manum appoſuit in aliqua commiſſione ſignanda, per talem ſignaturam voluit tantum negotium ad ſe advocare, & inferiorum manus ligare. ibid.2.5
Papa ſolus poteſt diſpenſare, vt conjugatus qualecunque beneficium obtineat. 2.24.1.3
Papa poteſt diſpenſare, vt promoti ad ſacros Ordines matrimonium contrahant. ibid 2.4
Papa quando mandat alicui, vt prouideat, vel prouiſionem faciat in aliqua Eccleſia, intelligitur tantùm de beneficio ſimplici, non de dignitate, vel Rectoria. t.32.1.5
Papa à reſidentia in beneficiis curam animarum habentibus ſine juſta, & debita cauſa nullum poteſt relaxare. 2.37.2.3
Papæ ad mandatum non tenetur quis prouidere illi, qui beneficium in literis tacuit, vel ſine ſcandalo prouideri non poteſt. 2.44.2.8
Papa poteſt beneficia conferre antequam vacent, & ad illa concedere expectatiuas. 2.54.1.2
Papa per clauſulas derogatorias generales ſuper Concilium diſpenſare non cenſetur. ibid.2.4
Papa ſi mandat Capitulo vt aliquem in Canonicum recipiant, &

præbendam, ſi quæ vacant, conferant, ſi mandati ſcientes alij conferunt, coguntur primum recipere, & de reditibus Eccleſiæ loco beneficij prouidere donec præbendam habeat. 2.60.2.1

Papa ſtatim quo lapſum eſt primum ſemeſtre conceſſum Ordinariis ad prouidendum de beneficiis vacantibus, poteſt conferre, 2.83.2.8

Papa ad vacatura beneficia jus tribuit. 2.83.2.2

Papa ad beneficia vacatura expectatiuas ſiritè concedit, ibid.3

Papæ ſolius eſt Eccleſiam in Cathedralem erigere. 2.95.2.2

Papa eximere poteſt à præſtatione decimarum. 2.251.2.3

Papa quomodo contra jus diuinum diſpenſare poſſit, remiſſiuè. ibid.4

Papa communicando priuilegia alicuius Religionis, in quibus adeſt exemptio à ſolutione decimarum, an cenſeatur alteri Religioni exemptionem à ſolutione decimarum communicaſſe, oſtenditur. 2.261.2.4

Papa ſolus poteſt licentiam concedere tranſeundi à laxiori Religione, nulla legitima cauſa exiſtente. 2.277.1.12

Papa poteſt diſpenſare in matrimonio rato, vt ſoluto ejus vinculo poſſint liberè coniuges illud matrimonium inire. 2.292.1.14

Papa habet poteſtatem diſpenſandi in votis propria, & vera diſpenſatione relaxante voti vinculum, quod ea ſublata verè obligat. 2.307.1.2

Papa an poſſit in lege diuina, & naturali diſpenſare, oſtenditur. 2.307.2.1.4

Papa vniuerſalis Paſtor traditi ſibi à Deo ouilis curam gerens in ordine ad finem ſupernaturalem, & bonum Eccleſiæ, poteſt Regem Regno priuare. 2.310.1.10

Papa in caſibus, quibus Reges deponere, aut priuare poteſt, nouos conſtituere in præiudicium legitimi ſucceſſoris non valet. ibid.11.14

Papa poteſt Regem Regno priuare, & extraneo adiudicare, vbi ex circumſtantiis occurrentibus apparuerit ſic expedire bono ſpirituali totius Regni, & conſeruationi Religionis. 2.311.1.15

Papa commutat votum vltramarinum in vigilias, orationes, & ieiunia, tunc maximè cùm ceſſat cauſa, quæ inducit ad vouendum, ita etiam quod expenſæ faciendæ in eundo, morando, & redeundo integraliter mittantur in terræ ſanctæ ſubſidium. 2.313.1.1

Papæ licentia an deſideretur ad dimittendum Epiſcopatum jam ſemel acceptatum, tranſeundumque ad Religionem gratia prioris voti adimplendi, remiſſiuè. 2.316.2.5

Papa non poteſt diſpenſare cum Religioſis in particulari in hoc quod ſtante Monachatu ſimul etiam habeant proprium proprio, & ſtricto modo ſumptum. 2.317.1.11

Papa an poſſit diſpenſare in voto ſolemni caſtitatis profeſſi, oſtenditur. ibid.12

Papa, Imperator, & Reges, aliique ſupremi Principes ſuperiorem non cognoſcentes poſſunt in ſuis terris vectigalia imponere abſque incurſu in excommunicationem Bullæ Cœnæ. 2.381.1.4

Papæ ſine licentia non debet aliquis venerari pro Sancto. 2.425.1.8

Papa ſolus poteſt Sanctos canonizare. 2.425.1.3

Papa non poteſt errare in Sanctorum canonizatione. 2.425.2.5

Papæ notarius poteſt eſſe Clericus. 2.459.2.7

Papa an poſſit ſtatuere vt matrimonium ratum dirimatur per ſubſequens copula conſummatum, oſtenditur. 2.511.1.5

Papa poteſt diſpenſare in radice matrimonij etiam poſt mortem alterius ex coniugibus, ſi diſpenſatio per parentes in vita petita fuerat. 2.518.1.9

Papa poteſt inhabilitare perſonas matrimonium contrahentes. 2.540.1.3

Papa in terris Eccleſiæ poteſt liberè illegitimos legitimare, in terris verò alienis minimè, niſi ex cauſis multum arduis, vel niſi in ſpiritualibus & tunc indirectè, & per quandam conſequentiam intelligitur legitimare etiam quoad temporalia. 2.587.1.1

Papa non ſolùm ad ſpiritualia, ſed etiam ad actos ſæculares laicos poteſt legitimare in terris Imperii. 2.587.1.3

Papa, qui poteſt tollere impedimentum à jure poſitiuo procedens, poteſt etiam illo ſublato diſpenſare in illius radice. ibid.4

Papa cenſetur in radice diſpenſare quando ipſe declarat legitimos filios natos ante diſpenſationem, & poſtea naſcituros. 2.588.1.5

Papa in terris Regum directè non habet juriſdictionem quoad temporalia. 2.590.2.37

Papa poteſt ſine Cardinalibus omnia expedire, etiam ardua, ex ciuilitate tamen in arduis debet communicare cum Cardinalibus. 2.591.2.45

Papa an poſſit mortis pœnam corporalem infligere, remiſſiuè. 2.592.1.49

Papa errare non poteſt cum aliquid definit tanquam ſummus totius Eccleſiæ præfectus, & paſtor. 2.692.1.2

Papa an ſuper infideles habeat poteſtatem ſæcularem gubernatiuam, remiſſiuè. 2.604.2.8

Papa non poteſt diſpenſare in pluralitate vxorum. 2.603.1.11

Papa ſolus diſpenſat cum inhabili ad beneficium ſimoniacè acquiſitum, qui talem ſimoniam ſciuit, in eamque pro ſe factam conſenſit. 3.46.2.4

Papa poteſt ſtatuere vt laicus committens aliquod crimen ſit ſeruus. 3.56.2.14

Papa an habeat ſupremam poteſtatem in prohibendo, & concedendo commercium cum infidelibus, & jus debellandi eos, remiſſiuè. 3.60.1.3

Papa ſolus diſpenſat in irregularitate, quæ contrahitur ex iteratione Baptiſmi publica. 136.2.1.6

Papa ſolus abſoluere poteſt à pœnia incurſis per pugnantes in duello. 3.113.1.6

Papa fratres vocat Patriarchas, Archiepiſcopos, & Epiſcopos, cæteros autem Reges, & Principes filios. 3.154.1.2

Papæ literis falſis vtens mitius punitur, quàm illas falſificans. 3.155.2.16

Papæ maledicens eſt puniendus. 3.167.2.2

Papa ſolus poteſt inire Epiſcopatus. 3.190.2.4

Papa communicans cum excommunicato, an peccet, oſtenditur. 3.230.1.12

Papa in eadem cauſa poteſt eſſe judex & teſtis. 3.230.2.13

Papa recipiens aliquos in filios, non cenſetur eos eximere. 3.237.1.8

Papa appellationes ad ſe interpoſitas omiſſo medio ſolet admittere. 3.246.1.2 5.16

Papa concedit priuilegium Fratribus Minoribus, & Prædicatoribus, vt vbicunque fuerint ſine Parochialis juris præiudicio, cum altari valeant viatico celebrare. 3.253.2.3

Papa vi præcepti humani ad ſemel in anno confitendum non tenetur. 3.284.1.2

Papa ſi literis ſuis excommunicatum ſalutat, non propter hoc eum abſoluit. 3.322.2.2

Papæ an liceat communicare cum excommunicatis ſine cauſa, remiſſiuè. 3.323.1.4

Vide *Pontifex.*

Papæ coronatio, vide *Coronatio.*

Papatus dicitur beneficium. 3.168.1.3

Par in parem non habet imperium. 1.101.2.9. & 1.158.2.6

Paria ſunt ſtatutis ligari, & forum ſortiri. 1.376.2.7

Paralytico debet dari coadiutor. 2.75.1.8

Paralytici non poſſunt promoueri, nec promoti adminiſtrare, ſed ſed illis dandus eſt coadiutor. 2.75.2.2

Parentum ex confeſſione, & nominatione magna inſurgit præſumptio pro filio. 1.485.2.4

Parentes in teſtes admitti poſſunt vbi filia petit in virum aliquem ſibi æqualem, ſecus ſi diuitiis, vel nobilitate eſſet ſuperior. 1.518.1.4

Parentes in probanda conſanguinitate filiorum teſtes eſſe poſſunt. 1.518.2.8

Parentes vel tutores non poſſunt propria auctoritate, vimque inferendo extrahere impuberem à Religione. 2.263.2.5

Parens, qui habet malam fidem impedimenti, non gaudet jure legitimi parentis. 2.572.1.10

Parens qui ſciuit impedimentum, non habet jura legitimi parentis. 2.593.1.4.fin.

Parentum teſtimonium in cauſa matrimoniali ad fauorem filiorum recipi poteſt. 2.596.1.2

Parentes recipi poſſunt in teſtes pro filiis in his, quæ melius per eos ſciri præſumuntur, quàm per alios. ibid.

Parentes an ſint plus diligendi, quàm vxor. 2.605.1.1.4

Parentes circa quos pueri reperiuntur oppreſſi, quam pœnitentiam agere debeant, oſtenditur. 3.89.1.2

Et quam culpam, & pœnam incurrant. 3.89.1.2

Parentes peccant qui filios exponunt, ſi eos nutrire, & alere commodè poſſint. 3.91.1.2

Parentum appellatione aſcendentes omnes vtriuſque ſexus continentur. 1.313.2.2

Vide *Conſanguinei.*

Pariſiis, & in locis vicinis jus Ciuile legi non debet 3.251.1.1

Pariſiis quare jus Ciuile doceri, aut audiri prohibeatur, in hoc textu oſtenditur. 3.252.1.9

Parmæ Dux quoad juriſdictionem in ſubditos, & vaſſallos non recognoſcit ſuperiorem, ſed habet ſupremam poteſtatem, exemplo aliorum Principum, qui vel ab Eccleſia, vel ab Imperatore fuerunt inueſtiti. 2.390.1.34.fin.

Parochiæ auctoritate Dionyſii fuerunt limitatæ. 2.100.2.2

Parochiæ prouidendus eſt, qui ſit gratus Eccleſiæ cui præficitur, & quæ coram inferiore requiruntur, & ſeruari debent, oſtenditur. 1.157.2.4.5

Parochialem annexam canonicatui habens acceſſoriè, & in perpetuum per Vicarium ad ſui nutum amouibilem deſeruiri ſolitam, an poſſit in ejus curæ exercitio ſe intromittere, oſtenditur. 1.218.1.5

Parochialis non debet ita grauari, vt illius Rector non poſſit ex ejus redditibus viuere. 2.50.1.3. & 2.67.1.4

Parochialem habens Eccleſiam, non per Vicarium, ſed per ſeipſum illi deſeruire debet. ibid.

Parochiales Eccleſiæ vnitæ cenſentur ad nominationem Rectoris principalis, & nominatus approbetur ab Epiſcopo. 2.68.1.init.

Parochiales Eccleſiæ juriſpatronatus à quo ſint reſtaurandæ, oſtenditur. 2.435.1.5

Parochianus

Parochianus Eccleſiæ Cathedralis ſi alibi ſepelitur, de ipſius funeralibus, ſeu relictis Eccleſiæ ſepulturæ, debetur quarta Capitulo Eccleſiæ Cathedralis. 2.228.1.5
Parochianus vnius Eccleſiæ ſi ſegnerit alteri exemptæ, in qua elegit ſepulturam, de hujuſmodi legato debetur Canonica portio. 2.229.1.4
Parochianus poteſt Miſſam audire in aliena Parochia, contempto proprio Presbytero notorio fornicatore, vel excommunicato. 2.235.2.6
Parochianus, ſeu diœceſanos ſi domicilium transfert, primus Prælatus in ea jura Epiſcopalia, ſeu diœceſana ſibi non vendicat, decimæ tamen prædiales illius Parochiæ ſibi debentur, niſi alteri debeantur ex conſuetudine. 2.235.1.1
Parochiani compellendi ſunt de apibus, & de omni fructu decimas ſoluere. 2.240.2.1
Parochus, vel Prælatus communi errore talis exiſtimatus, habens titulum putatiuum à legitimo ſuperiore, validè exercet geſta per illum, etiam ſi ad forum conſcientiæ ſpectent. 1.132.1.3
Parochus debet retinere Clericum vt eum adiuuet. 1.184.2.5
Parochus debet habere Clericum qui ſibi in Miſſa deſeruiat. 2.3.1.2
Parochus ante omnia eſt reſtituendus ſi fuerit ſpoliatus, corpore jam ſepulto. 2.227.1.5
Parochus inter duos quādo cōtenditur de juribus parochialibus, propterea quod quis habitat in finibus duarum Parochialium, ea jura inter eos diuidi debent alternis vicibus. 2.233.1.5
Parochus de jure communi habet fundatam intentionē reſpectu omnium decimarum intra ſuæ parochiæ limites exiſtentium. 2.257.1.6
Parochi habent aſſiſtentiam juris ſuper jure parochiali percipiendo intra fines ſuarum parochiarum. 2.434.1.fin.
Parochus non tenetur denuntiare impedimentum matrimonii, quod ſciuit in ſacramentali Confeſſione. 2.507.2.5
Parochus concedens licentiam alii Sacerdoti aſſiſtenti matrimonio clandeſtino, non comprehenditur ſub hoc text. ſicut nec comprehenditur parochus alienus dans licentiam aſſiſtendi alii Sacerdoti. 2.509.1.26
Parochus ſuſpenſus triennio eo quòd interfuit clandeſtino matrimonio, ſi eodem currente triennio iterum aſſiſtat, ſuſpendaturque iterum triennio, hoc poſterius triennium incipit ſtatim à die ſententiæ judicis illud inferentis. 2.509.1.18
Parochus proprius contrahentium quis dicatur, remiſſiuè. 3.285.1.8
Duplicem habens Parochiam, poteſt in qualibet contrahere matrimonium. ibid.
Parochus exiſtens extra diœceſim poteſt excommunicari ab Epiſcopo propter non reſidentiam. 3.306.1.3
Parochus ſuos ſubditos abſoluere poteſt ab excommunicatione juris etiam majori ordini reſeruata. 3.313.1.12
Vide *Ordinarium*.
Pars minor non vocata ad electionem poteſt agere, & reſcindere à majori parte factum. 1.110.1.5
Pars reſecata in his Decretalibus ſæpiùs ad plenum Pontificiarū diſpoſitionum intellectum pertinet. 1.439.2.19
Pars aduerſa citanda eſt ante delationem juramenti ſuppletorii. 1.470.1.35
Pars ampliùs non admittitur ad teſtes producendos poſt tertiam productionem. 1.512.2.2
Partium jura vbi ſunt obſcura, poteſt judex rem diuidere inter collitigantes. 1.563.1.6
Pars quando oppoſuerit de legitimatione perſonarum, appellatio conceditur. 1.713.1.13
Partes litigantes circa aliquod beneficium poſſunt arbitrum de communi conſenſu eligere, quamvis non ſit Prælatus, vel judex cauſæ. 2.35.2.7
Pars major eſt illa, quæ majori ratione, & pietate nititur 2,101.2.6
Pars tutior in dubio eſt ſequenda. 2.467.2.5
Amplia non ſolùm in dubio facti, ſed etiam in dubio juris, quando ſcilicet dubitatur vtrùm lex ſic ſtatuta, necne, intellige prout infrà. 2.468.1.6
Participans in crimine criminoſo, quādo incurrat excommunicationem, oſtenditur. 3.312.2.4
Participans cum excommunicato à Papa excommunicatione ſe extendente ad participantes, peccat mortaliter, & majorem excommunicationem incurrit. 3.314.2.5
Participium præteriti temporis regulariter pœnam ipſo jure inducit. 1.275.1.7
Participium præteriti temporis etiam in dubio eſt latæ ſententiæ. 2.56.2.12
Partus ſequitur ventrem. 1.192.1.3
Partus ex ancilla, vt liber ſit, ſufficit matrem liberam eſſe tempore conceptionis, natiuitatis, aut medio. 2.537.2.4
Parum, & nihil æquiparantur. 1.250.1.& 1.483.2.10
Paſſiones animi vehementer, & ſimiliter morbi durare præſumuntur. 1.103.2.9
Paſtor tenetur inquirere, & habere curam de ouibus ſuis. 3.351.2.2
Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus vera vnione, nō collectiua, ſeu ſimilitudinaria, ſunt vna eſſentia, ſubſtantia, ſeu natura. 1.8.2.8
Pater non prohibetur etiam immediatè ſuccedere in beneficio filii, ſiue ſit legitimus, ſiue illegitimus. 1.181.1.2
Pater & filius poſſunt Miſſam celebrare in eadem Eccleſia, dummodo ambo non detineant beneficium in ea. ibid.4
Pater Sacerdos ſi habuerit perſonatum in aliqua Eccleſia, in illa filius non poteſt habere perſonatum, vel miniſtrare, ſed amouendus eſt. 1.181.2.1
Beneficium in Eccleſia dicitur habere ad effectum vt filius in ea aliud obtinere non poſſit, quamvis per procuratorē apprehenderet poſſeſſionem, in Eccleſiaque nunquam miniſtrauerit. ibid.2
Pater, & mater non poſſunt ferre teſtimoniū in cauſa filii, etiamſi ſit naturalis, ſpurius, inceſtuoſus, vel adoptiuus, ſi ſit in poteſtate. 1.518.2.10
Pater vel mater non præſumitur ille, qui filium non diligit. 1.563.2.8
Pater non poteſt etiam cum juramento filium priuare alimentis. 1.587.1.7
Pater non poteſt nocere filio in emphyteuſi non hæreditaria, ſed ex pacto, & prouidentia conceſſa, niſi fuerit ex re, & pecunia patris acquiſita, vel niſi pater fuiſſet primus emphyteuſis acquiſitor. 2.156.2.155
Pater poteſt filium vendere in maxima neceſſitate. 2.171.1.5
Et quid in matre. ibid.6
Patri pro filio fidejubenti præſidium excuſſionis exceptio. 2.178.1.11
Pater vbi eſt conſuetudo poteſt eligere ſepulturam filio impuberi. 2.227.2.6
Pater poteſt eligere ſepulturam filiis minoribus 14. annorum, dummodo dicta electio fiat in vita, non autem poſt mortem. 3.218.1.init.
Pater ſi filio impuberi elegerit ſepulturā permittente conſuetudine, & decedat filius factus puber, non debet ſepeliri in dicta ſepultura electa, niſi factus pubes ratam habuerit talem electionem. ibid.
Pater ſi cum bonis ſuis, & filio impubere ſe obtulit monaſterio, filius factus major exire poteſt Religionem, & legitimam à Monaſterio petere. 2.270.2.1
Patre profeſſo Religionē ſuccedendi capacem, an debeatur ſtatim legitima pars filiis, quæ ad illos mortuo patre peruentura eſſet, oſtenditur. ibid.2
Pater poſt triennium tenetur filium alere. 2.302.2.7
Pater per cenſurā Eccleſiaſticam compellitur reſtituere filio ejus vxorem, quam iniuſtè detinuit, vel detinet. 2.474.1.1
Pater pro filio impubere ſponſalia contrahit, pro pubere verò nō niſi conſentiat. 2.496.2.2
Pater non tenetur alere filium ſpurium, ſi ipſe ex ſua arte, vel aliunde commodè viuere poſſit. 2.520.1.11
Pater baptizati non poteſt accipere vxorem leuantis ab eodem leuante cognitam. 2.540.1.1
Pater vbi non ſuccedit, nec filius ſuccedere poteſt. 2.575.2.3
Pater in quibus caſibus poſſit, vel non poſſit teſtimonium ferre in cauſis filiorum, remiſſiuè. 2.596.2.4
Pater, & patronus amittunt jus filiationis, & ſeruitutis cùm filios vel ſeruos exponunt. 3.91.1.3
Pater exponens filium, licèt perdat patriam poteſtatem, non tamen eximitur ab onere dotandi. ibid.7
Pater pro filio non eſt conueniendus. 3.164.1.7
Pater non tenetur ſoluere pœnam pecuniariam pro delicto filii, etiam ex bonis, quæ pro legitima parte filio deberentur. 3.264.2.9
Pater pro injuria facta filio agere poteſt nomine proprio. 3.317.2.11
Nonè contrà filios agere poteſt pro injuria facta patri. ibid.
Pater abſque incurſu excommunicationis poteſt filium Clericū verberibus afficere. 3.330.2.6
Patris appellatione venit auus, & proauus in Scriptura. 3.333.1.2
Venit auus paternus. ibid.2.2
Patres Societatis poſſunt extra tempora à jure ſtatuta Dominicis, vel aliis diebus feſtiuis Ordines ſuſcipere. 1.358.2.5
Patres Societatis cùm ſint veri Religioſi, ſi contra conſtitutionem de qua in hoc text. delinquant, in excommunicationem incidunt. 2.455.1.3
Patres veteris legis antiquæ pluribus vxoribus coniuncti immunes fuerunt à culpa. 2.605.2.15
Patrifamilias liberum eſt de rebus ſuis diſponere etiam in præjudicium filiorum, non tamen cum in fraudem id agit. 2.226.2.6
Patientia ſola nihil operatur quando actus requirit aliquid vltra patientiam. 2.116.2.6
Patriam naturale eſt vt vnuſquiſque diligat, & nihil dulcius habeat quàm patriam. 3.3.2.22
In Patria cur homo minùs honoretur, oſtenditur. ibid.23
Patriæ conſuetudo ſequenda eſt, qua deficiente in caſu dubio ſeruandæ ſunt leges Regni viciniores. 1.71.2.5
Patria relinqui aliquando laudabiliter poteſt. 1.364.2.5
Patria ordinandorum inueſtiganda, vt exinde ſciatur, quibus ipſi ſint imbuti moribus. 1.258.2.2
Patriarcha qui confirmatum in Archiepiſcopum transfert ad

Sedem Epiſcopalem ab Epiſcoporum confirmatione ſuſpenditur. 1.138.1.3
Patriarcha non cognoſcit de cauſis ſubditorum Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum ſuorum, niſi per appellationem legitimam, aut vigore conſuetudinis, ſeu priuilegii. 1.271.2.1
Patriarcharum priuilegia vbi referantur, oſtenditur. ibid.2
Patriarchæ re, an verò nomine differant à Primatibus, remiſſiuè. ibid.5
Patriarchæ, & alii Prælati immediatè ſubiecti Papæ tenentur ei præſtare obedientiam, & juramentum. 3.444.2.9
Patriarchæ pallium à Romano Pontifice tamen accipiunt. 3.445.1.10
Patriarchæ vbique ante ſe Crucem deferre poſſunt. ibid.14
Patriarchæ in vrbe Romana, vel vbi Romanus Pontifex fuerit, Crucem præferre non poſſunt. 2.445.2.16
Patriarcha Crucem præferre non poteſt, vbi Legatus Papæ præſens eſſet. ibid.18
Patriarchatus Conſtantinopolitani originem qui referant citantur. 3.244.1.4
Patriarchatus Alexandrini dignitas & origo oſtenditur. ibid.5
Patriarchatus Antiocheni dignitas, & quando inceperit, diſcutitur. ibid.6
Patriarchatus Hieroſolymitani origo, & dignitas oſtenditur. 3.244.2.8
Patrimonium ad minores Ordines de conſuetudine non requiritur. 2.42.1.2
Patrimonii bona ad cujus titulũ fuit quis ordinatus, habẽt priuilegia, quæ conceduntur à jure bonis Eccleſiaſticis, ſaltem interim quod non extinguitur per adeptionem beneficii. 2.43.2.9
Patrimonii ſub vocabulo, ad cujus titulum poteſt quis ordinari, quid veniat, oſtenditur. 2.57.2.3
Patrimonium ad cujus titulum quis eſt ordinandus, debet conſtitui ſuper re certa, & immobili. 2.58.1.4
Patrocinans ſcienter petenti rem ſuam ſibi præjudicat. 1.305.1.5
Patronus in fundatione beneficii poteſt ſibi reſeruare penſionem, vel aliud onus apponere. 1.73.1.3
Patronus in fundatione beneficii poteſt apponere quaſcunque conditiones, etiamſi ſint contra jus, niſi ſint natura impoſſibiles, aut aliàs jure approbatæ. ibid.4
Patronus non tenetur alium præſentare, ſi Ordinarius ſine legitima cauſa præſentatum admittere nolit. 1.82.2.2.4
Patroni Eccleſiaſtici præſentantes indignum ſcienter, priuantur jure præſentandĩ, laici verò pro prima tantum vice. 1.93.1.36
Patrono elapſo termino præſcripto ad præſentandum, poteſt Epiſcopus ipſi facere rem gratam, eumque ad præſentandum admittere. 1.156.2.3
Patronus laicus præſentans minus idoneum, ſi eſt intra quadrimeſtre tempus, poterit alium idoneum præſentare. 2.268.1.2
Patronus Eccleſiaſticus ratione Eccleſiæ, & non patrimonii præſentando ſcienter indignum eſt priuatus pro illa vice jure præſentandi. ibid.
Patroni laici quare variare poſſunt, non ita Eccleſiaſtici, remiſſiuè. ibid.6
Patronus laicus non poteſt accuſare Clericum inſtitutum in Eccleſia, in qua eſt patronus. 1.506.2.3
Patronus non poteſt promittere ſe præſentaturum aliquem ad beneficia vacatura, nec poteſtatem dare alteri vt præſentet, & ſi id faciat, non tenet. 2.89.2.1
Patronus beneficii Eccleſiaſtici non poteſt promittere ſe præſentaturum aliquem ad beneficium vacaturum, nec alieni dare poteſtatem præſentandi ad illud antequam vacet. ibid.3
Patronus ingratus Eccleſiæ perdit juſpatronatus. 2.194.2.7
Patroni abſentes quando citari debeant, remiſſiuè. 2.340.1.8.fin.
Patroni ſi præſentando diſcordant, præfertur præſentatus à majori parte, ſi eſt idoneus, & ſi hoc ſine ſcandalo fieri non poteſt, vel patroni infra tempus debitum non præſentant, Epiſcopus ordinabit Eccleſiam. 2.141.1.1
Patronos inter ſi ſit diſcordia in præſentando ad beneficium vacans, poteſt Epiſcopus jubere, vt claudantur Eccleſiæ oſtia, de eaque reliquiæ extrahantur. ibid.1.2
Patroni laici, qui Clericos inſtituunt, & deſtituunt in Eccleſiis etiam patronatis, vel bona ipſarum aliter adminiſtrant, excommunicantur, & Clerici qui inſtitutionem laicorum recipiunt, communione priuari debent. 2.142.2.1
Patronus laicus ſi ſucceſſiuè præſentat duos, & ſecundus inſtituitur ab Epiſcopo, valet inſtitutio. Patronus non poteſt Clerico, vel alteri Eccleſiæ conferre Eccleſiam patronatus, vel alteri donare. 2.343.1.1
Patronus laicus poteſt variare, & qualiter hujuſmodi variatio fieri poſſit, oſtenditur. ibid.2
Patronus de per ſe vendens juſpatronatus in pœnã excommunicationis incurrit, & illo cum emptore priuari debet. 2.343.2.1.2
Patronus poteſt obligare beneficiarium vt ſaltem in genere ſibi reddat rationem circa adminiſtrationem redditũm Eccleſiæ patronatæ. 2.347.2.12.fin.
Patronus Eccleſiam Clerico conferre non poteſt, & ſi contulerit, poteſt hoc non obſtante ad Eccleſiam præſentare Rectorem. 2.349.2.2
Patronus poteſt per literas nominare Clericum ad beneficium ſui juriſpatronatus, ſed cautius aget ſi manu notarii conficiat inſtrumentum continens mandatum procuratorium, quo aliquis conſtituatur procurator ad præſentandum coram Epiſcopo, aut ejus Vicario. ibid.3
Patroni Eccleſiæ vacantis ſi infra tempus à jure conceſſum non præſentant, Epiſcopus ordinabit Eccleſias. 2.351.2.1
Patronus ſi intra terminum præfixum non præſentauerit, poteſt Epiſcopus eo tranſacto liberè de Rectore Eccleſiæ in Eccleſia prouidere. 2.351.2.3
Patroni ſine conſenſu nõ poteſt quis Eccleſiã occupare. 2.352.2.1
Patronus poteſt alteri compatrono ſine Epiſcopi conſenſu juſpatronatus renunciare. 2.353.1.4
Patronus non poteſt Eccleſiam ſibi retinere, vel etiam alteri concedere propria auctoritate. 2.353.2.1
Patronus licet non poſſit ſe ipſum præſentare, poteſt tamen filium. ibid.3
Patroni plures quando ſunt, videlicet Clerici, aut vnus laicus, & alter Clericus, poſſunt ex ſe ipſis vnum nominare, & præſentare. 1.354.1.4
Patronus non poteſt ſine Epiſcopi vel Papæ conſenſu etiam loco Religioſo conferre Eccleſiæ decimas, vel aliud ſpirituale. 1.355.1.1
Patronus idoneam & dignam perſonam debet ſub peccato mortali nominare, & præſentare. 2.356.2.4
Patronus putatiuus debet præſentare, & non alius qui caret poſſeſſione, licèt bonum jus habeat in proprietate. 2.357.2.2 Intellige vt ibi.
Patronum non licet aliquem cuiuſvis priuilegii prætextu ad beneficia juriſpatronatus præſentare, niſi coram Ordinario loci ad quẽ prouiſio, ſeu inſtitutio de jure pertineret, aliàs præſentatio, & inſtitutio forſitan ſequutæ nullæ ſunt. 2.360.2.2
Patronus non poteſt præſentare lite pendente ſuper jurepatronatus. 2.561.1.3
Patronus non poteſt durante lite inter duos præſentatos alium tertium præſentare ſine vitio attentati. 2.361.2.4
Patroni non poſſunt pendente lite inter alios præſentatos alium in locum vnius præſentati mortui præſentare. ibid.5
Patronus juſpatronatus propria auctoritate alienare non poteſt, nec ab Eccleſia aliquid temporale exigere, niſi tempore fundationis à Diœceſano illud fuerit ſibi reſeruatum. 2.361.2.1
Patronus capiens aliquid de bonis Eccleſiæ ſui juriſpatronatus, ſiue per ſe, ſiue per ſuppoſitas perſonas, jurepatronatus ipſo jure priuatus eſt, & incurrit excommunicationem cum reſeruatione. 2.362.1.3
Patrono non prohibetur de bonis Eccleſiæ ſui juriſpatronatus jus aliquod in fundatione accedente Epiſcopi placito adiectum exigere. ibid.45
Patronus non vetatur Eccleſiam illiuſque jura tueri. ibid.
Patroni an & quando poſſint bona beneficiorum ſui juriſpatronatus locare oſtenditur. ibid.6
Patronus laicus qui ſemel præſentauit, poteſt variare ante inſtitutionem Epiſcopi, & alium ſucceſſiuè cumulando ſemel tantum præſentare, ſecus verò in Eccleſiaſtica. 2.363.1.2
Patronus ſi prima vice præſentando jurauit non variare, nec cumulare, tunc non licet etiam per viam cumulationis, vel variationis nominare alium. ibid.4 fin.
Patrono laico variare non licet ſi à priori præſentatione penitus recedendo alterum nominaret. 2.363.2.6
Patronus Eccleſiæ debet præferri in præeminentiis honorabilioris ſedis, & dignioris loci. 2.365.2.6
Patronus ingratus non alitur ab Eccleſia. 1.366.2.8
Patronus Eccleſiæ vacantis quamvis ſit Clericus, ad eam præſentare non poteſt. 2.367.1.1.2
Patronus non valet procuratorem deputare qui eundem conſtituentem ad Eccleſiam vacantem nominet. 2.367.2.3
Patronus vt poſſit ſuum de jurepatronatus adipiſci beneficium, duo modi referuntur. 2.167.5.5
Patronus etiam ad beneficium ſimplex ſe præſentare non poteſt. 2.367.2.7
Patronus laicus ſi duos ſucceſſiuè præſentat, valet inſtitutio de ſecundo, non obſtante appellatione priùs facta per primum. Epiſcopus tamen qui malitosè primum repulit, idem in competenti beneficio prouidere compellitur. 2.370.2.1
Patronus Clericus ratione ſui patrimonii poteſt variare, & alterum præſentare, ſicut patronus laicus. 2.370.1.7
Patrono laico inuito, nec inconſulto non poteſt Epiſcopus, aut alius Ordinarius, nec etiam Legatus Papæ Eccleſiam patronatam conferre. 2.370.2.8
Patronus etiam Clericus Eccleſiam vacãtem conferre nõ poteſt, & ſi contulit, poteſt nihilominus ad illam præſentare. 2.372.2.1
Patroni etiam Clerici nouum cenſum Eccleſiæ imponere non poſſunt, nec veterem augere, & ſi ſuper hoc juramenta vel cautiones exegerunt, coguntur abſoluere. 2.383.1.1
Patroni de temporalibus rationem exigere poſſunt à Presbyteris, qui ad eorum præſentationem fuerunt inſtituti, quod an verum ſit, oſtenditur. 1.212.2.36.37
Vide *Pater.*

Paulus cui aliquando à dextris, Petrus verò à ſiniſtris ponatur oſtenditur. 1.288.1.8
Pauperi ex ſua culpa, & vitio non eſt ſuccurrendum. 1.75.1.3.6
Pauper, quis cenſendus ſit, diſcretioni judicis commiſſum exiſtit ex perſonarum & circumſtantiarum qualitate. 1.673.2.11
Pauper non ſoluens Canonem emphyteuſis vltra biennium ob paupertatem, non incidit in commiſſum. 2.152.2.108
Pauperibus certæ quantitatis reſtitutio, & diſtributio pro ſatiſfactione malè ablatorum debet fieri per Epiſcopum, quando executor eſt ſuſpectus. 3.62.1 5
paupertas illa maximè nocet, quæ culpa alicujus prouenit. 1.17.1.7. & 1. 150.2.6
Paupertas callide affectata non prodeſt. 1.252.1.2
Paupertas non eſt cauſa ſufficiens ad repellendum teſtem à teſtimonio, ſi aliàs eſt perſona honeſta. 1.507.2.4
Paupertas ſiſtit curſum fatalium, etiamſi appellantis culpa cauſata eſſet. 1.673.2.10
Paupertatis prætextu non debet quis operari peccatum mortale, 3.41.1.7
Pax an dicatur rupta, aut incidat in pœnam fractoris pacis, qui ex noua cauſa offendit aliquem, remiſſiuè. 1.297.2.6
Pax ſeruanda. 1.298 2.2
Pax & concordia vt conſeruentur, multa de jure conceduntur. 2.55 1.3
Pacem ſi duo fecerunt promittentes ſub certa pœna non ſe offendere, & poſtea ſe inuicem offenderint, nec conſtet quis prius inceperit, neuter tenebitur de pace rupta. 3.270.1.3
Peccare penitus in nullis potius diuinitatis eſt, quàm humanitatis. 1.151.2 5
Peccare ex contemptu duo importat, nempe actum peccandi & cauſam ejus. 3.123.2.4
Peccat qui gloriatur, & ſibi complacet in referendis, & exponendis ſuis peccatis mortalibus. 3.191.2.2
Peccata ſuos tenere debent auctores, 1.13.1.15
Peccatum auget quoad Deum diuturnitas temporis. 1.75.2.2
Peccatum omne, quod ipſo jure irrogat infamiam, non impedit executionem poſt peractam pœnitentiam. 1.152.2.15
Peccatum mortale pro nullo metu debet incurri. 1.313.2.3
Peccati ratione etiam venialis ſubjicitur laicus Eccleſiaſtico judicio. 1.362.2.5
Peccatum eſt duplex, originale ſcilicet, & actuale. 2.419 1 6
Peccatum eſt facere contra conſcientiam errantem. 3.38.1.3
Peccata venialia tantum habens non obligatur præcepto confitendi, quod intellige vt ibi. 3.284.2.4
Peccata declarata in Confeſſione, & etiam alia, quæ in eorum notitiam poſſunt alium adducere, ab Sacramentali cadunt ſigillo. 5.287.1.10
Peculatus criminis reus inuicus ab Eccleſia extrahi non poteſt. 2.441.1.4
Peculatus quid ſit, & illius appellatione quæ veniant, remiſſiuè. 2.196.1.2
Peculium dicitur à pecunia, quaſi puſilla pecunia. ibid.3
Peculium definitur vt ſit patrimonii portio, quam paterfam. filio, aut ſeruo ſeorſum tanquam proprium ipſorum habere permiſit. ibid.4
Peculium in quatuor ſpecies diuidi ſolet, in profectitium, aduentitium, caſtrenſe, & quaſi caſtrenſe. 2.196.2 5
Peculium dupliciter accipitur, vel largè & impropriè, vel ſtrictè, & propriè. ibid. 6
Peculium an licitum fuerit Religioſorum Prælatis concedere Religioſis ad nutum reuocabile ad ſolos vſus honeſtos, & pios, oſtenditur, 2.322.2.2
Et quid attento Conc. Trid. 2.322.1.3
Peculium profectitium, quod pater in bonis filiorum habet, propter patris crimen non publicatur, ſed filio reſeruatur. 3.72.2.12
Peculium caſtrenſe, vide *Caſtrenſe*.
Peculium dans pro renuntiatione litis ſuper beneficio ad redimendam vexationem, ſi jus habuerit, non peccat. 1.310.2.6
Pecuniarum de aliquo certo genere quando inter contrahentes fuit conuentum quod ſolutio fieret, ſi tempore ſolutionis dictum genus monetæ non reperitur, aut reperitur quidem, ſed cum magna difficultate ſolutio fieri debet in alia moneta juxta valorem antiquæ, & conuentæ. 2.388.1.5
Pecunia ad alimenta relicta deponi debet apud mercatorem ad honeſtum lucrum. 2.614.2 7
Pecunia pro matrimonio dari poteſt. 3.22.1.4
Pecunia ab Eccleſiis exigi non debet pro Chriſmate. 3.25.2.1. 8
Pecunia an quæcunque ſufficiat ad ſimoniam inducendam, remiſſiuè. 3.27.2.3
Pecunia exigi non poteſt pro miniſterio Eccleſiaſtico exercendo, vel pro Vicariis aſſignandis, vel pro Chriſmate. 3.28.1.1
Pecuniam dans vt Epiſcopalem, vel ſpiritualem juriſdictionem exerceat, officio ſuo priuatur, & ſic conferens illud amplius conferre non poterit, & canonicè punietur. 3.47.2 5
Pecunia exigi non debet pro licentia ſtudendi, etiamſi hoc habeat conſuetudo. 3.51.1.2
Noua *Pedagia* ſine conſenſu Principis exigentes communione priuantur. 2.380.2.1.2
Pedagium dictum eſt à pede quod à tranſeuntibus ſoluitur. 3.346.2.8
Pendere, à libero arbitrio dicitur illud in quo eſt pendendum alterius conſilium. 2.317.1.4
Τὸ *Penè* quid ſignificet, oſtenditur. 1.365.2.5
Τὸ *Penitus*, nullam recipit modificationem, & idem importat quod *prorſus & omninò*. 1.41.2.3
Τὸ *dum*, omne præjudicium includit, nullámque limitationem admittit, & ſignificat nullitatem actus ipſo jure. 1.109.2.4
Τὸ *Penitus amouendum*, latam ſententiam continent. 2.329.1 3
Penſionarius poteſt agere remedio ſpolii pro penſione ſibi ſubtracta. 1.106 2.4
Penſionarius poteſt agere interdicto, Vnde vi, contra negantem ſoluere penſionem, quæ ſoluebatur ſuo prædeceſſori. ibid.5
Penſionarius tenetur recitare Officium paruum Beatæ Mariæ Virginis ſub eadem pœna ſub qua beneficiarii tenentur ad recitationem diuini officii. 2.409.2.7
Penſio eſt beneficium Eccleſiaſticum, ſi detur in titulum beneficii, ſecus ſi in ſtipendium. 1.44.2.5
Penſio an ex toto, vel ex parte remitti debeat, ſi fructus beneficii fuerint ex parte diminuti, vel ex toto perierint, remiſſiuè. 1.30.1.3
Penſionis rei donatæ per ſolutionem factam donatario cum auctoritate donatoris acquiritur illi donatario rei donatæ poſſeſſio, adeo quod ſi ab illa expellitur, per interdictum Recuperandæ agere poterit. 1.435 1.1
Penſionis ſolutio facta à beneficiario mero cenſurarum, ei non nocet, nec conſtituit penſionarium in quaſi poſſeſſione percipiendi penſionem. 1.443.1.1
Penſio impoſita ſuper Canonicatu dum Canonicus fuit injuſtè excommunicatus, vel ſuſpenſus, an debeat ſolui per Capitulum, oſtenditur. 1.703.2.16
Penſionibus Eccleſiaſticis priuatur Clericus in minoribus contrahens matrimonium de præſenti. 2 21.1.6
Penſio reſeruata pro officio aliquo compatibili cum matrimonio, non inducit vacationem beneficiorum. 2 21.1.11
Penſiones in titulum vti Clerico aſſignatæ per malitiam, remanent extinctæ. 2 26.1 4
Penſio quando conceditur ad particulare commodum alicuius ſuper fructibus alicujus Eccleſiæ, dicitur beneficium. 2.32.1.3
Penſiones quæ tranſeunt ad ſucceſſores in beneficio, non poteſt Ordinarius imponere. 2.55.2.8 9
Intellige, dummodo non interueniat aliqua conuentio inter partes de penſione reſeruanda. 2.56.1.9
Penſiones ſunt onera realia. 2.59.2.10
Penſio reſeruata de conſenſu ejus quem apparet jus non habere in beneficio, non afficit verum prouiſum non conſentientem. ibid. 11
Intellige niſi penſiones extinctæ ſint, & inter caſus extinctionum penſionis ille eſt notabilis. ibid.12
Contrarium vide. ibid. 13
Penſionis jure communi pueri capaces ſunt, ſed neceſſarium eſt infantis ætatem Summo Pont. exprimere, cùm ab illo impetratur. 2.70.1.3
Penſio ſoluenda ex redditibus beneficii licita, & honeſta imponi poteſt. 2.123.1.12
Penſio imponenda in emphyteuſi, vt dicatur immodica reſpectus non eſt habendus ad fructus ex fundo prouenientes, ſed ad penſiones in illa regione imponi ſolitas. 2.126.2.18
Penſionis remiſſio ſit in emphyteuſi, in qua fuit impoſita fructibus reſpondens. 2.127.1.20
Penſio augenda non eſt colono propter vbertatem. 2.139.1.20
Penſio emphyteuſis ſufficit vt ſoluta ſit à quocunque etiam extraneo, ne res incidat in commiſſum, quamvis domino nolente. 2.151 2.100
Penſionem poſt commiſſum incurſum ob ceſſationem Canonis dominus directus accipiens, non amplius emphyteutam expellere poterit. 2 153.1.117
Intellige ſi ſciat illud incurſum. 2.154 1.119
Penſionem ſoluens emphyteuta illi, qui publicè gerebatur pro procuratore, liberatur. 2.154.2.124
Vel quando ſoluit Prælato intruſo, ſi habeat juſtam, & veriſimilem cauſam credendi eum eſſe Prælatum. ibid.125
Penſiones ante commiſſum decurſas tenetur ſoluere emphyteuta. 2.55.2.137
Penſio ab Ordinario an poſſit imponi in permutatione beneficiorum ad coæquandos fructus beneficii, oſtenditur, 2.165.1.3
Penſionis Eccleſiaſticæ debitor non gaudet beneficio hujus cap. 2.187.1.6
Penſio antiqua eſt ſoluenda ſecundum antiquam monetam, vel ſi non ſit in vſu, ſecundum ejus æſtimationem. 2.590.2.1.2
Penſionis ſuper Eccleſiaſtico beneficio incapax eſt excommunicatus. 3.173.2.17
Penſionis, ſeu mercedis remiſſio, vide *Remiſſio*.
Τὸ *Per*, in compoſitione rem integram, & omnibus modis abſo-

lutam oſtendit. 3.7.2.7

Percuſſio leuis Clerici facta in foro, platea vel alio loco publico, an & quando poſſit eſſe enormis propter ſcandalum, quod oritur ex notorio exceſſu. 3.317.1.8

Percuſſus in foro exteriori à quo præſumatur, ſi rixantes plures ſint, remiſſiuè. 3.108.1.11

perditum in alea an poſſit repeti, remiſſiuè. 2.12.1.16

Peregrinationis cauſa accedentes ad Sedem Apoſt. ſub ejus protectione conſiſtunt, & contra eos nihil eſt innouandũ. 1.726.1.1

Peregrinus de cujus ordinatione non cõſtat, non permittitur celebrare in publico, ſed in occulto ſic. 1.201.1.1

Peregrinus Clericus, qui abiit in aliam diœceſim ſine commendatitiis ſui Ordinarii literis, ad diuina Officia non eſt admittendus. ibid.2

Periculo corporalis nomine intelligitur periculum probabile vitæ aut grauis morbi ſecundum vnam opinionem, ſed ſolius mortis ſecundum alteram veriorem. 2.564.1.15

peritioribus major fides adhibetur. 1.526.2.8.

Periti ſemper conſulendi ſunt, vt quis valeat excuſari. 1.14.2.4

Periti in arte jurare debent, vt ſuo teſtimonio fidem faciant. 1. 474.1.5

Peritus vbi in ciuitate, vel loco vnus tantum adeſt, is ſufficit vbi plures requiruntur. ibid.8

Peritis in arte non credendum. 3.107.1.2

Peritis in arte credendum ſine juramento. ibid.4

Periti in arte duo ſi non concordant, ſtandum eſt dicto ſenioris, & quid ſi ſit contentio inter medicos, & chirurgos. ibid.5

Periurium in juramento calumniæ eſt inculpabile. 1.40.2.4

Periurium eſt mixti fori quando agitur ad pœnam. 1.375.1.9

Periurii reus non eſt, qui juſiurandum propria auctoritate commutat in melius. 1.575.2.2

Periurium quomodo definiatur, oſtenditur. 1.584.1.4

Periurium non committitur abſque dolo. 1.589.2.6

Periurus an priuetur beneficio per ſententiam. 1.30.1.3

Periurus non poteſt ſibi ſe juramentum honoris, ſed oneris. 1. 291.1.2

Periurus à teſtimonio repellitur. 1.544.2.2

Periurus etiam emendatus de periurio, à teſtimonio repellitur. 1. 545.2.4

Periurus ſemel, præſumitur peierare in futurum. 1.569.2.5

Periurus eſt, & ab Eccleſia remouendus qui non neceſſitate, ſed voluntate venit contra licitum juramentum. 1.582.2.1

Periurus priuatur beneficiis Eccleſiaſticis obtentis per ſententiã ſcilicet. 1.582.1.6

Intellige de periurio vero & proprio. ibid.5

Periuri ſunt infames. 1.587.1.7

Periurus eſt qui jurauit Eccleſiam defendere, & requiſitus ſine juſta cauſa recuſat, nec eum defendet appellatio. 1.589.1.1

Periurus Clericus vel ſuſpectus de fuga, non gaudet beneficio hujus cap. 2.187.2.10

Periurus non eſt ipſo jure beneficiis priuatus. 3.13.2.6

Periurus an ſit ipſo jure priuatus beneficiis, vel veniat priuandus remiſſiuè. 3.14.1.3

Periurus beneficio eſt per ſententiam priuandus. 3.190.1.2

Vide *Excommunicatus*.

Permutantibus beneficia an licitum ſit inter ſe de permutatione tractare. 2.162.2.6.7

Permutare non poteſt prohibitos alienare. 2.108.2.6

Permutationem beneficiorum de licentia ſuorum Prælatorum beneficiati ſimpliciter facere poſſunt. 1.147.2.5

Permutatio in dubio facta ab Epiſcopo præſumitur bene facta, & ex juſta cauſa. 1.149.1.4

Permutatio & tranſitio an differant, oſtenditur. 2.161.1.2.3

Permutationis titulo non poteſt res litigioſa in alium transferri. 1.729.1.11

Permutatio dignitatum ſine auctoritate ſuperioris fieri non poteſt. 2.45.2.7

Permutationibus beneficiorum auctoritatem præſtare poteſt Capitulum Sede vacante. 2.93.2.8

Permutatio ex vi verbi maximè in materia odioſa ſub emptione non continetur. 2.95.1.2

Permutatio ob læſionem vltra dimidiam reſcindi poteſt. 2.126. 2. 16

Permutatio beneficiorum ob læſionem vltra dimidiam reſcindi non poteſt. 2.127.1.24

Permutatio an & quando ſoluat laudemium, oſtenditur. 2.147. 1. 41

Permutatio emphyteuſis irrequiſito domino facta facit emphyteutam incidere in commiſſum. 2.147.2.48

Permutationis beneficiorum materia vbi tractetur, oſtenditur. 2. 158. 2. 2

Permutatio dupliciter accipi poteſt, lato ſcilicet modo & generaliter, vel ſtrictè, & ſpecialiter. ibid.3

Permutatio generaliter ſumpta capit quamlibet commutationẽ, ſub quo ambitu complectitur omnes tam innominatos quàm nominatos contractus, non quidem gratuitos, ſed reſpectiuos. ibid.4

Permutatio ſtrictè, & ſpecialiter accepta non comprehendit quamlibet commutationem, nec illi competit indiſcriminatim. ibid.5

Permutatio definitur vt ſit vnius rei vicaria præſtatio, vel melius vt ſit rei propriæ, ſiue quoad dominium, ſiue quoad adminiſtrationem ſub ratione rei hinc inde datio actualis. ibid.6

Permutatio dupliciter poteſt conſiderari, primo vt in eſſe omnino producta, poſtremo vt inchoata. 2.159.1.7

Permutatio inchoata continetur ſub contractu do vt des. ibid.8

Procuratoris pactum ſine vlla traditione celebratum permutatio non eſt. ibid.9

Permutationes beneficiorum an poſſint expedire inferiores Prælati, oſtenditur. 2.163.1.8.9

Permutatio beneficii propria auctoritate, non autem ſuperioris facta, eſt ſimoniaca. ibid.10

Permutatio de bonis Eccleſiæ debet fieri cauſa vtilitatis, vel neceſſitatis. 2.163.2.12

Permutationes beneficiorum coram quibus fieri poſſunt, oſtenditur. ibid.18

Permutatio fieri non poteſt coram illo qui juriſdictionem Epiſcopalem non habet. ibid.23

Permutatio beneficiorum ſi completa eſt ex vna parte, & per alteram ſtat quo minus impleatur, reſtituitur pars ad jus ſuum. 2.166. 2.1

Permutatio debet fieri auctoritate ſuperioris. ibid.4

Permutatio beneficiorum fieri non poteſt ab excommunicato. 3.175.1.18

Tò Perpetuò excluduntur, denotant priuationem ipſo jure. 1. 584.1.3

Perpetuum quibus modis dicatur. 2.100.1.7

Perſeuerans in crimine repellitur à teſtimonio, tam in cauſa ciuili quam criminali, emendatus verò non infamis, nec periurus admittitur in ciuili, & etiam in criminali ciuiliter mota. 1.544. 2. 1

Perſeuerantia, pertinacia, & obſtinatio in quo differant, remiſſiuè. 1.9.1.4

Perſonæ vitio, qui ad beneficia eligi, ſeu præſentari non poſſunt, quales ſint, remiſſiuè. 3.95.1.4

Perſonæ honeſtæ, ac diſcretæ illæ dicuntur, quæ in dignitate aliqua conſtitutæ ſunt. 1.226.2.4

Perſonæ miſerabiles gaudent jure minoris. 1.129.2.init.

Perſona principalis per ſe, non per aduocatum debet factum ponere in judicio, niſi ſit indiſcreta. 2.363.1.1.2

Perſona principalis non indiſtinctè releuatur ab onere jurandi de calumnia, licèt compareat per œconomum, ſed ſibi vel œconomo eſt deferendum, inſpecta qualitate cauſæ, & perſonarum. 1.399.2.1

Perſonæ Eccleſiaſticæ non præſumant accipere à laicis in pignus decimas ab eiſdem laicis detentas, quæ ſpectant ad alienas Eccleſias. 2.252.1.1.2

Perſona religioſa, & valde Catholica præſumitur quod bono zelo litem mouerit. 3.198.2.3

Perſona deputata alicui Eccleſiæ quando cenſeatur Eccleſiaſtica, oſtenditur. 3.247.1.4

Perſonatus eſt honor, & præeminentia in Eccleſia abſque adminiſtratione, poteſtque renunciari. 1.211.2.7

Vide *Dignitas*.

Pertinacia. Vide *Perſeuerantia*.

Pertinentiarum appellatione quæ veniant in ſtatutis, legibus & aliis quibuſcunque diſpoſitionibus de eis mentionem facientibus. 1.441.1.2

Tò Pertinere, omnem cauſam & titulum ſiue ſingularis, ſiue vniuerſalis ſucceſſionis comprehendit. 1.556.2.28

Peſtis ſi in loco beneficii vigeat, beneficiatos à reſidentia excuſatur. 2.31.1.8

Peſtis annumeratur inter caſus fortuitos. 2.119.1.9

Petens aliquam rem, & afferens vnam cauſam in qua ſuccumbit, poteſt nihilominus eandem iterum petere ex alia cauſa, non obſtante ſententia lata. 1.418.2.1, & ſeqq.

Petens, vel recipiens à laicis res Eccleſiæ, perdit receptas, & eſt excommunicandus. 2.106.1.1

Petitio reſtitutionis in integrum contra ſententiam ſuſpendit regulariter executionem ſententiæ, niſi contra petentem reſtitutionem eſſet ſuſpicio malitiæ. 1.334.1.1

Petitio patris requiritur in citatione facienda. 1.383.2.2. & 1. 385.2.2

Petitio, ſiue libellus dari debet in ſcriptis. 1.488.2.27

Petitorium dicitur hic petitio, ſiue ſcriptum petitionem continens. 1.41.1.2

Petitorium intentatum ſuſpendi poteſt antequam ſit in eo concluſum, & tranſitus fieri ad poſſeſſorium. 1.417.2.2

Petitorium & poſſeſſorium quando intentatum, & motum dicatur, oſtenditur. 1.355.1.2

Petrus XI. Rex Aragoniæ regnauit anno Domini. 1.203.2.589.2.2

Petrum Romæ fuiſſe, contra hæreticos qui defenderunt, oſtenditur. 2.591.2.41

Phreneticus non poteſt facere teſtamentum. 2.223.2.7

Pia cauſa ſubſtituta per profeſſionem grauati, non excluditur. 1. 481.1.24

Pietatis

Pietatis cauſa in hoc textu ea ſolum intelligitur, quæ reſpiciat opera miſericordiæ. 1.410.1.27

Pignora, vel fideiuſſores dans non ſatisfacit, qui per ſententiam ſoluere tenetur. 1.650.1.6

Pignorans rem ſuam ſub pacto legis commiſſoriæ, & jurans non contrauenire, ſi juſtè impeditus infra diem ſtatutum non redemit, poſt diem redimere poterit. 2.174.1.1

Pignorari, vel hypothecari poſſunt bona emphyteutica irrequiſito domino. 2.150.1.81

Piſcari licet propter neceſſitatem in diebus feſtis. 1.407.1.5

Piſcatio Clericis eſt permiſſa. 3.165.1.5

Piſcium ex piſcatione ſoluitur decima. 2.240.1.4

Piſcium, aut animalium ex captura tanquam ex decima perſonali expenſa deducitur. 2.256.1.2

Piſtor non dicitur mercator. 1.298.1.5

Piſtor, vel furnarius ſi conuenit pro parua penſione coquere panes pro tota familia, quæ poſtea nimium creuit, an teneatur pro modo familiæ, quæ extabat tempore conuentionis, an etiam pro illa, quæ poſtea aucta fuit, oſtenditur. 2.384.1.7

Placiti nomine venit quælibet lis, jurgium, & cauſa forenſis, quæ in judicio agitur. 1.405.2.6

Plebanus is vocatur, qui eſt præfectus Eccleſiæ, ſiue plebis. 1. 21.1.2.8

Plebanus habet juriſdictionem puniendi malefactores. 1.266 1.1

Plebani officium quod de jure commune. ibid.

Plebanus dignitatem habet. 2. 461.2.6

Tà plene iure, remiſſiuè. 1.106.1.3

Pluralitas actuum non præſumitur. 1.180.2.16

Pluralitas aliquando reſoluitur in ſingularitates. 2.247.2.5

Plus petendi modos & plus petentium pœnas pone. 1.415.2.1

Plus petere dicitur, qui ante diem perit. ibid. 2

Plus tempore petere dicuntur qui ante conditionis euentum petunt. 1.416.1.5

Plus petere non dicitur, qui ante diem petit, ſi debitor aufugiat, vel fallitus ſit, vel bannitus citat. ibid. 617

Plus petens quod ſibi debetur, condemnatur in expenſis, ſi debitor non fatetur partem debiti. 1.416 2.14

Plus petentium quod ſibi debetur pœnas non incurrit, qui ante litis conteſtationem pœnitet, & à petitione deſiſtit. ibid. 16

Vel ſi adeſſet clauſula, *hoc meliori modo*, &c. ibid. 17

Vel, *ſaluo iure ſuperflui*, &c. ibid. 18

Pœnam non meretur quod legitimè factum eſt. 1.13.1.12

Pœna præſupponit culpam. ibid. 15

Pœna ſimpliciter appoſita propter contumaciam in dubio intelligitur temporalis, non perpetua. 1.26.2.1

Pœna impoſita pro contumacia regulatur ſecundum limites contumaciæ. 1.27.1.9

Pœnis in legalibus licitum eſt deſiſtere vſque ad ſententiam. 1. 154.1.15

Pœna certa à lege, vel conſuetudine vbi eſt ſtatuta, non eam poteſt judex remittere, minuere, aut augere. 1.227.2.15

Pœna appoſita in contractu nullo eſt nulla, & inutilis. 1.252. 2. 10

Pœna in quacunque diſpoſitione appoſita ſequitur naturam principalis diſpoſitionis. 1.252.2.15

Pœnæ mutatio fit ex qualitate perſonarum. 1.309.1.8

Pœna talionis vſu, & moribus vtroque jure ſublata eſt. 1.315.1.3

Pœna corporalis exequi non poteſt in die feſto, niſi vrgente neceſſitate, vel ſi immineat periculum in illius retardatione. 1. 405.1.7

Pœnas plus debita petentium non efficit, qui debitum ſibi jam ſolutum repetit, niſi petierit ignoranter, vel poſtea debitum noluerit exigere. 1.416.2.19

Pœna l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, non procedit in Eccleſia. 1. 447.1.4

Pœna pecuniaria licet reſpectu alterius ſit intereſſe, tamen ob ipſius delinquentis culpam vera pœna cenſetur. 1.446.1.5

Pœna aliqua non eſt alteri infligenda ad ſolum dictum confitentis crimen proprium, infamato tamen eſt indicenda purgatio. 1. 462.1.1

Pœna depoſitionis ab omni beneficio, & officio Eccleſiaſtico imponitur pro ſimonia conuentionali. 1.463.1.5

Pœnis non defertur juramentum ſuppletorium. 1.471.1.42

Pœnæ obnoxius ſicut eſt manifeſtè nocens, ita & occultus, licèt poſtea dicat ſe ioco feciſſe. 1.562.1

Pœna ordinaria non debet quis ex præſumptionibus puniri. 1. 570 1 8

Pœna vnius debet eſſe metus alterius. 1.585.2.5

Pœnæ vendentium res litigioſas an habeant locum in Eccleſia, remiſſiuè. 1.729 1.13

Pœnam pecuniariam Eccleſiaſticus judex imponere nequit. 2. 10.1.8

Pœna debet commenſurari delicto, & culpæ reſpondere. 2.101.1.4

Pœna accipitur ſub ratione medicinæ. 2.102 1.5

Pœnæ mutatio fit ob qualitatem perſonarum. 2.245.2.4

Pœna mitior imponenda eſt illi, qui clam, quàm qui palam delinquit. 2.407.2.6

Pœna originalis peccati eſt carentia viſionis Dei. 2.419.2.9

Pœna debita peccato duplex eſt, ſcilicet damni, & ſenſus. ibid. 10

Pœna æterna, quæ datur damnatis, & morientibus in peccato, continet pœnam damni, & pœnam ſenſus, & pœnam vtruſque. 2.419.2.10.fin.

Pœna adiecta contractui ſponſalium eſt prorſus irrita, & fidem violans non tenetur in vtroque foro eam ſoluere. 2.490.1.2

Pœna promiſſa in ſponſalibus vel matrimoniis quare ſolui non teneatur, arbæ autem ſic, oſtenditur. ibid. 3

Pœna etiam promiſſa à parentibus, vel conſanguineis, adiecta contractui ſponſalium eſt irrita. ibid. 4

Amplia quamvis pœna ſit modica, attenta contrahentium dignitate. ibid. 5

Pœna adiecta contractui matrimonii, quamvis non poſſit exigi, poteſt tamen exigi intereſſe conſiſtens in damno emergenti. ibid. 6

Pœnas apponere in ſponſalibus an ſit peccatum mortale, remiſſiuè. 1.490.2. 7

Pœnas triennalis ſuſpenſionis comminatas in hoc text. an incurrat parochialis Sacerdos, qui interſit matrimonio valido, clandeſtino tamen ob omiſſas denuntiationes. 2.509.1.23

Pœnæ, quas incurrit ſciens vxorem adhuc viuere, & ducit ſecundam, remiſſiuè. 2.511.2.2

Pœna arbitraria vltra ſuſpenſionem imponi poteſt Sacerdotibus ſecundis nuptiis benedictionem impertiens in caſu non permiſſo. 2.617.2.7

Pœnæ ſecundis nuptiis poſt annum luctus jure Ciuili inductæ an ſint correctæ per text. in præſenti, oſtenditur. 2.619.2.5

Pœnæ ſecundis nuptiis jure Ciuili inductæ in fauorem filiorum prioris matrimonii, quæ jure Canonico non corriguntur, quænam ſint, remiſſiuè. 2.619.2.3

Pœnæ teſtamentariæ ſecundis nuptiis impoſitæ jure Canonico non correctæ, quæ. ibid.

Pœna priuationis pro graui dumtaxat crimine imponitur. 3.7.2.4

Pœna appoſita contra aſportantes arma, non comprehendit eos, qui vaginas ad enſes recondendos aſportauerint. 3.56.2.5

Pœnas plures vni delicto imponit Eccleſia, propter ipſius delicti immanitatem. 3.56.2.9

Pœnis alternatiuè impoſitis optio datur reo, quod intellige vt ibi. 3.58.2.6

Pœnas pecuniarias pro criminibus inflictas in pios vſus potius, quàm in propriam vtilitatem Prælati erogare debent. 3.62.1.4

Pœnam minuere ob charitatem, vel amicitiam poteſt judex. 3.65. 1. 8

Pœna mitior imponenda eſt reo cùm agitur ciuiliter, quam cum agitur criminaliter. 3.155.2.13

Pœna vltimi ſupplicii, & degradationis locum habet in mandatoribus falſificare literas Papæ. ibid. 15

Pœna ratione minoris ætatis an & quando ſit minuenda, oſtenditur. 3.163.1.4

Pœna blaſphemantis Deum, vel aliquem Sanctum, & præcipuè glorioſiſſimam Virginem, ponitur. 3.168.2.1

Pœna minuenda eſt in iis, quibus ex ſola fama proceditur ad condemnationem. 3.172.1.5

Pœna vbi à judice infertur ob injuriam Clerico irrogatam, & ea pecuniaria ſit, dimidia pars competit Eccleſiæ, altera in vtilitatem læſi eſt diſtribuenda. 3.268.1.2

Pœnas pecuniarias Epiſcopus non poteſt conuertere in ſuos vſus, ſed ne quidem in fabricam Eccleſiæ Cathedralis, aut mercedem Vicarii. 2.268.2.5

Pœna pecuniaria concubinatum in prima admonitione Epiſcopus punire poteſt. ibid. 5

Pœna quæ promittitur in contractu nullo, non debetur. 3.270. 1. 2

Pœna conuentionalis adiecta obligationi dandi quantitatem intra certum terminum non ſolutam, licitè exigi poteſt. 3.271.1.3

Pœna conuentionalis jure Ciuili vſque ad duplum extendi poteſt. ibid. 7

Pœna conuentionalis poſt impletæ conditionis tempus debita, exigi poteſt, etiamſi nihil interſit danti rem habere. 3.271.2.5

Pœnæ conuentionales etiam in foro Conſcientiæ debentur, ſi petat creditor. ibid. 6

Pœna conuentionalis quæ continet lucrum immoderatum, non poteſt licitè exigi, cùm tunc cenſeatur poſita in fraudem vſurarum. 3.275.1.7

Pœna conuentionalis appoſita dationi quantitatis à ſolito fœnerari non debetur. ibid. 8

Pœna appoſita obligationi dandi quantitatem intra certum terminum, ſi conditioni paritum non ſit, pœna committitur pro illa parte tantum, quæ reſpondeat quantitati non ſolutæ. ibid. 9

Pœna temporalis ſumitur ab Eccleſia propter excommunicationis contemptum. 2.274.[illegible].2.6

Pœna duplex, temporalis ſcilicet, & æterna pro omni peccato debetur. 5.276.1.4

Pœnalis conſtitutio ſuos tantùm auctores obſtringit, nec contra hæredes tranſit. 2.196.1.24

Index Rerum, & Verborum,

Pœnitentes ſolemniter ordinati non poſſunt, etiam ſolemni pœnitentia peracta. 1.198.2.3

Pœnitentes ſolemniter infamiæ nota laborant. ibid.4

Pœnitentes ſolemniter ſi ordinentur, characterem recipiunt. 1.199.1.6

Pœnitens verè non eſt, qui peccandi animum non deponit, ejus tamen confeſſio recipitur. 3.577.1.1

Pœnitens verè ille dicitur quando ita peccata mortalia diſplicuerint, vt ob nullum bonum quærendum, vel malum vitandum, ea denuo admittere proponat. ibid.2

Pœnitens verè vt quis cenſeatur, non eſt neceſſarium credere ſe nunquam denuo lethaliter peccaturum, ſed ſufficit concipere odium omnis peccati mortalis, & dolere quod concipere nequeat. ibid.3

Pœnitens an injunctam pœnitentiam teneatur acceptare, remiſſiuè. 3.285.2.9

An poſſit implere per alium. ibid.

Pœnitentia ſolemnis, & publica quæ ſit, de illius ritibus, & ſolemnitatibus, remiſſiuè. 1.124.1.4

Pœnitentiæ Sacramentum neceſſarium eſt non ſolum neceſſitate medii, verum etiam præcepti. 1.107.1.8

Pœnitentia poteſt ex cauſa commutari ab eo Sacerdote, qui eam iniunxit. 3.314.2.3

Pœnitentiæ Sacramentum Catholicus recipere poteſt ab hæretico in extremo vitæ periculo. 2.475.1.12

Pœnitentia quadraginta dierum vbi locum habeat. 2.510.2.3

Pœnitentia illius, qui alterius ſponſam de præſenti ſibi accepit in vxorem, oſtenditur. 1.510.2.1

Pœnitentiæ beneficium denegandum eſt manifeſto raptori, & Eccleſiæ violatori, niſi prius ablata reſtituat ſi poteſt, vel emendandi firmam & plenam ſecuritatem fecerit. 3.124.1.2

Pœnitentia publica pro manifeſto peccato imponi debet. 3.275.1.1

Pœnitentia publica quæ ſit oſtenditur. ibid.2

Pœnitentia arbitraria indicenda eſt illi, qui modum exceſſit ſe defendendo. 3.276.1.1

Pœnitentiæ hodie ſunt arbitrariæ. ibid.2

Pœnitentiam tolerabilem, & humanæ fragilitati accommodatam tenetur pœnitens acceptare, acceptatámque adimplere. ibid.3

Pœnitentiæ hodie ſunt arbitrariæ Confeſſoribus. 3.278.2.5

Pœnitentiæ Sacramentum tempore interdicti non ſolum morientibus, & infirmis, ſed etiam ſanis, & bene valentibus conceditur. 3.281.2.2

Pœnitentialis in foro per teſtes ſingulares probatur. 1.502.2.68

Poeta appellatione apud Græcos venit Homerus, & apud Latinos Virgilius. 1.357.1.16

Pollicis pars ſi deſit quando inducatur ex hoc irregularitas, oſtenditur. 1.195.1.3

Pollicis vngula carens, dummodo ſit fortis in pollice, licitè ad Sacerdotium promouetur. 1.197.2.1.2

Pollicis pars ſi deſit, nulla præcedente culpa, ſi Hoſtiam frangere non impediat, irregularitatem non inducit. 1.598.1.3

Pollicitatio actionem, & obligationem non inducit. 1.300.1.4

Poligamia jure diuino Euangelico, naturali, & humano prohibita. 2.604.2.10

Pondera & menſuras fraudans triginta diebus in pane & aqua pœnitere debet. 2.124.1.1

Pondus illud dicitur falſum quod nunquam tranſiuit per manus affinatorum. ibid.4

Pontifices quare cùm ad ſummi Apoſtolatus apicem euchuntur, nomen mutent, oſtenditur. 1.2.1.5

Pontificis ſcientia non excuſat, ſi non tollat in totum hujuſmodi ſtatuta, quia ea inuoluntariè tolerat ad euitandum ſcandalum, & majus malum. 1.24.1.24

Pontificis auctoritas in quolibet juramento ſemper excepta intelligitur. 1.85.2.8

Pontificis electio qualiter olim fiebat, oſtenditur. 1.86.1.3

Pontificem inter, & Imperatorem quæ ſit differentia. 1.287.1.4

Vide *Papa*.

Pontificis auctoritas, vide *Auctoritas*.

Pontificalis officii plenitudo continetur in pallio Archiepiſcopi. 1.134.1.3

Pontificium jus quando naturali innititur, & ab illo procedit, eſt vbicunque obſeruandum. 2.530.2.13

Pontificio juri ſtandum eſt in foro Ciuili, quando caſus eſt dubius. 3.198.1.2

Pontificium jus obſeruatur apud Caſtellanos, deficientibus legibus Regiis & conſuetudinibus prouinciarum. ibid.3

Pontificium jus obſeruatur apud Luſitanos, vbi agitur de materia, quæ peccatum concernit. ibid.4

Populum faciunt decem homines. 1.83.2.7

Populi diuerſarum linguarum quando ſunt in ciuitate, vel diœceſi, Epiſcopus debet prouidere eis per viros idoneos, qui ſecundum varietatem linguarum officia eis celebrent, & Sacramenta miniſtrent. 1.274.1.1

Populus à clero diuiſus eſſe debet quando celebratur. 2.11.1.1

Populi appellatione non venit clerus. 2.41.2.4

Populus tenetur Eccleſiam ædificare, & reparare, ſi ad illum ex conſuetudine hoc pertineat. 2.432.2.3

Populus cogi poteſt, ſi non jure actionis, ſaltem officio judicis ad obſeruandam honeſtam, & laudabilem conſuetudinem, quod aliquid detur pro ſepultura, exequiis mortuorum, & ſimilibus. 3.41.2.2

Portarius Regis dicitur nuntius, aut curſor, quaſi portator literarum. 3.232.1.9

Portio congrua Vicariis perpetuis aſſignanda qualiter ſit oſtenditur. 1.516.1.2

Portio Canonica debetur ex eo, quod relinquitur Eccleſiis, vel piis locis pro anima, & pietatis cauſa. ibid.3

Portio Canonica debetur ſi quis in ægritudine de qua deceſſit, ſe & ſua alicui monaſterio obtulit. 2.226.1.1

Portio Canonica non debetur Eccleſiæ, cujus parochianus Religionem ingreditur, & pendente anno profeſſionis obiit, ſecus ſi ingreſſus eſt animo exeundi, & moriatur ante profeſſionem. 2.226.1.3

Portio Canonica debetur Eccleſiæ Parochiali ſi defunctus eligat in alio loco, quàm in propria parochia ſepulturam. 2.228.2.5

Portio Canonica, vide *Canonica*.

Portugalliæ Regnum eſt exemptum à Romano Imperio. 2.589.2.23

Portugalliæ Regno in tempore interdicti generalis conceditur diuinorum celebratio, ianuis clauſis, oſtenditur. 3.339.2.5

Poſitionibus reſpondere admittitur procurator, vel Aduocatus, quando principalis eſſet homo ſimplex. 2.363.1.3

Poſitionibus vt reſpondeatur, mandatum in Indiuiduo requiritur ad ſic & ſic reſpondendum, nec ſufficit ſpeciale. ibid. Admittitur tamen procurator cum generali tantum mandato ad reſpondendum poſitionibus, quando dominus eſt abſens. ibid.

Poſſe quis non dicitur, quod contra jus poteſt. 1.46.1.6

Poſſeſſio vera, & propria abſque actu aliquo corporeo ex legis, ſeu Principis poteſtate dari poteſt. 1.68.1.2

Poſſeſſio vt in hæredem tranſeat ſine corporali apprehenſione, lege vel conſuetudine introduci poteſt. 1.68.2.3

Poſſeſſio vera, & propria in conſtitutarium transfertur per clauſulam conſtituti. 1.69.1.7

Poſſeſſionem, & dejectionem tenetur probare, qui petit reſtitui. 1.230.1.5

Poſſeſſio vſque in præſentem continuata præſumitur. 1.308.1.3

Poſſeſſio an amittatur per ſequeſtrum, oſtenditur. 1.364.1.10

Poſſeſſionis reſtitutio ceſſat quando caſtrum eſt muniſſimum. 1.412.2.3

Poſſeſſio an à ſedibus, vel à pedibus dicatur, oſtenditur. 1.418.2.9

Poſſeſſionis definitio quæ. ibid.10

Poſſeſſionis cauſa momentanea appellatur, quia exigui momenti, ſeu parui cenſetur præjudicii. 1.420.1.3

Poſſeſſionis, & proprietatis cauſa ſub vno, eodémque decidenda eſt. 1.420.2.4

Poſſeſſio prædeceſſoris ſucceſſori prodeſt. 1.424.1.9

Poſſeſſio conferendi acquiritur ex vnica collatione ſortita effectum. 1.427.1.55

Poſſeſſio per locationem probatur etiam in præjudicium tertii, ſi locator percipiat penſionem, ſeu mercedem, quæ eſt loco fructuum. 1.435.1.2

Poſſeſſio non probatur ex locatione, niſi probetur locatorem fructus vel penſionem nomine proprio, non autem jure familiaritatis percepiſſe. ibid.4

Poſſeſſio probatur per inſtrumenta in quibus continetur locatio decimarum, & earum perceptio conductoribus. ibid.

Poſſeſſio per cautionem probatur etiam in præjudicium tertii, ſi locator percipiat penſionem, ſeu mercedem, quæ eſt loco fructuum. 1.435.1.3

Poſſeſſionem ingreſſus ignorante domino ad quem pertinet, poteſt per ipſum dominum ſtatim cum ſciuerit repelli, etiam violenter, nec ex tali repulſione competit repulſo contra dominum interdictum poſſeſſorium. 3.437.1.1

Poſſeſſionem non amittit, qui ſub conditione recedit. ibid.7

Poſſeſſio non acquiritur per ſolam traductionem mulieris ad domum viri, factam non præcedentibus ſponſalibus etiam inualidis, vnde ea recedente propria auctoritate non competit reſtitutio. 1.440.2.1

Poſſeſſio vera an per actum fictum abſque aliqua apprehenſione acquiri poſſit, remiſſiuè. 1.451.2.2

Poſſeſſio an à pedibus, ſeu à ſedibus dicatur, oſtenditur. 1.458.1.8.9.10

Poſſeſſionis definitio quæ, oſtenditur. 1.458.2.11.&12.13

Poſſeſſio alia dicitur naturalis, alia ciuilis. 1.459.1.14

Poſſeſſione antiquiori probata illa, quæ eſt junior, & ſine titulo, clandeſtina, & turbatiua præſumitur. 1.483.2.32

Poſſeſſio in judicio manutentionis per vnicum teſtem probatur. 1.500.1.18

Poſſeſſio in genere articulata, per teſtes ſingulares probatur. 1.501.2.38

Poſſeſſio per ſimplicem locationem non probatur. 1.556.1.25

Poſſeſſio ipſa, ſuper qua lis pendet, efficitur litigioſa, ac proinde in alium transferri non poteſt. 1.728.2.6

Poſſeſſio

Poſſeſſio contra jus iuuata vera præſumptione alicuius tituli,ſufficit ad repellendum proprietarium illius juſtè. 2.79.2.7
Poſſeſſio colorata alterius narranda eſt, ſi quis eam in beneficio obtinet. 2.85.1.2
Secus in prouiſione facta Motu proprio, qui excludit ſubreptionem. ibid.
Item in poſſeſſione beneficii generaliter, vel ſpecialiter reſeruati ex prouiſione inferioris à Papa. ibid.
Poſſeſſio plus habet facti quàm juris. 3.85.2.4
Poſſeſſio quaſi in juriſdictione, & ſimilibus ao acquiritur per inueſtituram annuli, remiſſiuè. 2.102.2.2
Poſſeſſio feudi per inueſtituram verbalem, ſeu abuſiuam non transfertur. Ibid.3.& 2.103 1.6
Poſſeſſio quomodo definiatur, oſtenditur. ibid.7
Poſſeſſiones, quæ ſunt de menſa, alienari non poſſunt, & Eccleſiæ conuentæ regi per Regulares, ſæcularibus Clericis conferri non debent. 2.113.1.1
Poſſeſſio non adipiſcitur ex inueſtitura. 2.191.2.8
Poſſeſſionem habens percipiendi decimas de omni grege in ſylua depaſcente, in eadem tuendus eſt ad percipendum decimas de omni frumento, ſeu fructu in eadem ſylua collecto poſtquam ad culturam redacta fuit. 2.240.1.4
Poſſeſſio volut actus juriſdictionis inducit idem in omnibus. 2.331.1.5
Poſſeſſio per locationem probatur ſi locator percipiat penſionem, quæ eſt loco fructuum. 2.33.1.2
Poſſeſſio quaſi non acquiritur actibus meræ facultatis. 2.42.1.13
Poſſeſſio aliquando pro jure proprio rei, & ſic pro dominio, & re poſſeſſa accipitur. 3.117.1.4
Poſſeſſio beneficii capta ab excommunicato eſt valida. 3.175.2.56
Poſſeſſio jus eſt. 3.348.1.12
Poſſeſſor olim hodie poſſeſſor præſumitur. 1.308.1.2
Poſſeſſor clandeſtinus, & violentus à pari procedunt, ita vt contra vtrumque pariter, & eodem modo interdictum Vnde vi competat. 1.432.5.4
Poſſeſſor bonæ fidei tenetur tantum reſtituere fructus extantes ante litis conteſtationem, & non conſumptos, poſt litem verò conteſtatam vniuerſos. 1.436.2 8
Poſſeſſor bonæ fidei ſuos facit fructus induſtriales, non verò naturales, niſi habeat titulum. 1.436.2.9
Poſſeſſor olim, etiam hodie poſſeſſor præſumitur. 1.442.2.7
Poſſeſſor olim, etiam hodie poſſeſſor præſumitur, ſi contrarium non appareat, etiamſi ex huiuſmodi præſumptione reſultaret vel ſequeretur delicti præſumptio. 2.443.2.8.9
Limitatur tamen ſi per decem annos non poſſideret naturaliter. 1.44.1.10
Vel in ipſius poſſeſſoris præjudicium. ibid.11
Poſſeſſor ſi appellat à ſententia contra eum lata, & diſſipat fructus lite pendente, fructus poſſunt ſequeſtrari. 1.461.1.1
Poſſeſſor malæ fidei non præſcribit. 1.619.2.1
Poſſeſſor bonæ fidei adhuc dicitur ille, qui dubitat an res ſit ſua, & habet juſtam cauſam dubitationis. 1.641.2.15
Poſſeſſor rei emphyteuticæ tenetur ad ſolutionem præteritorum annorum. 2.157.2.165
Poſſeſſor prædii ſuper quo venditæ erant certæ menſuræ frumenti, conuentus ad illas ſoluendas, non poteſt excipere de excuſſione prius facienda in venditore. 2.178 1.15
Poſſeſſor triennalis alicuius beneficii non poteſt moleſtari, non obſtante quod collatio ſibi fuerat facta tempore, quo erat excommunicatus. 3.175.1.20
Poſſeſſoria remediatam retinendæ, quàm recuperandæ competunt illis in quos poſſeſſio legis miniſterio transfertur. 1.68.2.5
Poſſeſſorium quando ab altera parte per modum reconuentionis deducitur, eadem ſententia ſimul cum petitorio eſt terminandum. 1.453.1.4
Poſſeſſorio adipiſcendæ, vel recuperandæ agere poteſt qui agit de proprietate ante concluſionem cauſæ, poſt concluſionem verò, & ante ſententiam hoc non poteſt, niſi juſta cauſa ſubſit. 1.427.2.1
Poſſeſſorio intentato, & petitorio ſuſpenſo tertius veniens ad cauſam pro ſuo intereſſe quando audiatur ſuper petitorio, non obſtante ſuſpenſione prædicta, remiſſiuè. Ibid.3
Super Poſſeſſorio, & petitorio quando actum eſt, vtrumque eſt terminandum vnica ſententia. 1.458.1.2
Poſſeſſorium prius terminari debet quàm petitorium. 1.432.1.3
Poſſeſſorium judicium competit pro honore. 1.455.1.2
Poſſidens alieno nomine non præſcribit, quia non ille, ſed poſſidentis, cuius nomine poſſidetur. 1634.2.1
Poſſidens beneficium patronatum ſine inſtitutione Epiſcopi, tenetur reſtituere fructus ex eodem beneficio perceptos. 2 370.2.fin.
Poſſidens olim hodie quoque poſſidere præſumitur. 3.176.2.3
Tò *poſtmodum*, ſignificat interuallum. 1.131.2.2
Poſtulare poſſunt qui eligere valent. 1.21.2.5
Poſtulari poteſt in Abbatem non profeſſus ſi ex aliqua bona cauſa fiat talis poſtulatio. 1.95.1.1
Poſtulari poteſt in Abbatem Religioſus nondum profeſſus, quamvis non poſſit eligi. 1.95.1.2
Poſtulantibus Prælatum an liceat à poſtulatione jam facta reſilire. 1.136.2.3
Poſtulari non poteſt excommunicatus. 3.174.2.14
Poſtulatio per quam priuata, vel minor vtilitat communi, vel majori præfertur, vel quæ fit à minori quàm à tertia parte Collegij admitti non debet. 1.80.1.1
Poſtulatio contra quam agitur de contempto, poteſt ſine præiudicio alicujus rejici, poteſt tamen de ſpeciali gratia admitti 1.85.2.1
Poſtulato per poſtulationem nullum jus acquiritur. ibid.2
Poſtulatus poſt ſolemnem poſtulationem admiſſam dicitur prouiſus. ibid.3
Poſtulatus ſi cum electione concurrit, & numerus poſtulantium eſt duplo major, & poſtulatus eſt idoneus, poſtulatio admittitur reiecta electione: ſi verò indignus, & hoc major pars poſtulantium ignorauerit, poſtulatio & electio reprobatur: ſi verò ſciebant, & electus idoneus erat, confirmatur electio, idem ſi numerus poſtulantium non eſt duplo major. 1.119.2.2
Vide *Electio*.
Poſtulatum tanquam inſtitutum, vel adminiſtratorem qui recipium ante admiſſionem poſtulationis, priuantur poteſtate eligendi, & poteſtas deuoluitur ad alios licet pauciores, & ſi nullus ſit de Capitulo, ad Papam. 1.104.2.1
Potentia generandi ante pubertatem an aliquando extitiſſet, oſtenditur. 2.499.1.5
Potentia generandi ante pubertatem quomodo probetur, & ex quibus dignoſcatur, oſtenditur. 2 502.5.4
Potentia generandi in dubio præſumitur, & qui allegat contrarium debet probare. 2.558 1.3
Potentior ille dicitur, qui ratione officii, quod gerit, vel priuilegii poteſt vel minari, vel alios vexare. 1.339.1.4
Vide *Nobilis*.
Tò *Poteſt*, importat facultatem, & liberam voluntatem. 1.353.5.9
Poteſtas conferendi non deuoluitur ad ſuperiorem ex negligentia inferiorum, quando ſuperior doloſè procurauit illam negligentiam. 1 89.2.4
Poteſtas data alicui per viam compromiſſi, & gratiæ, non poteſt etiam reuocari. 1.95.2.2
Poteſtas exercendi ea quæ ſunt Ordinis non transfertur per confirmationem electionis, ſed per conſecrationem. 1.96.2.1
Poteſtate eligendi ſi aliqui ob delictum commiſſum priuati ſint, & ad eos deuoluta qui non deliquerunt, ſi etiam ii delinquant, ad quos tunc pertineat eligere, oſtenditur. 1.105.1.18
Poteſtas data compromiſſariis ad eligendum Prælatum re non integra, id eſt, ſi cœperunt habere tractatum, non poteſt reuocari. 1.111.2.1
Poteſtas ſiue potentia deriuatur à verbo *poſſum, potes*. 1.521.1.12
Poteſtatis nomen latiſſimum eſt plura ſignificans, ſolúmque diſtinguitur ratione materiæ. ibid.13
Poteſtatis verbum aliquando per antonomaſiam merum imperium ſignificat. ibid.14
Tò *poteſtate*, quare in hac rubr. appoſitum fuerit, cum in illa ff. de officio ejus, qui huic reſpondet, omiſſum reperiatur, oſtenditur. 1.222.1.16
Poteſtas laici, ſeu familia, an poſſit capere Clericum repertum cum armis, aut delinquere paratum, oſtenditur. 2.3.1.7
Præbenda in quantum eſt temporalis poteſt conferri laico. 1.19.2.14
Præbendarum ſuppreſſio nunquam fieri debet niſi redditus Eccleſiæ diminuti probentur. 1.57.5.2
Conc. Trid. quid ſtatuat circa præbendarum ſuppreſſionem oſtenditur. & de ejus materia DD. referuntur. ibid.4
Præbendarum Eccleſiæ Cathedralis prouiſio ad Epiſcopum, & Capitulum ſimul pertinet. 1.89.1.2
Præbendæ primò vacaturæ in aſſecutione præfertur poſterius receptus in Canonicum illi, qui ordinaria auctoritate prius receptus eſt. 1.283.5.8
Præbenda reperitur in genere neutro pro ſtipendiis quæ præſtabantur militibus in prædium deſtinatis. 2.4).1.3
Præbenda in hoc tit. in genere fœminino accipitur pro ſtipendiis, quæ Clericis præſtantur pro diuino miniſterio. ibid.4
Præbenda vnde dicatur, oſtenditur. ibid.5
Præbenda prout eſt genus, ſumitur pro omni beneficio. ibid 6
Præbenda in ſpecie ſumpta accipitur pro præbenda Cathedralis, vel Collegiatæ Eccleſiæ. 2.40.1.7
Præbenda alia eſt Eccleſiaſtica, alia temporalis. ibid.8
Præbenda temporalis eſt quæ laico conceditur pro labore temporali. ibid.9
Præbenda ſpiritualis eſt Jus percipiendi prouentus in Eccleſia competens percipienti tanquam vni de collegio. ibid.10
Præbenda & Canonia differunt. 2.40.11.12
Præbenda ſpiritualis eſt beneficium Eccleſiaſticum, non verò Canonia. 2.41.2.18
Præbendæ, & dignitates non debent diuidi, nec etiam permutari. 5.45.1.1
Præbenda vna poteſt diuidi in duas cum vacat, ſi facultates ſufficiant. 2.45.2.5

Index Rerum, & Verborum,

Præbendæ duæ fieri poſſunt de vna vacante, ſi ejus ſuppetant facultates, aliàs diuidens integrare tenetur. 2.60.1.5

Præbenda vna ad hoc vt integretur, non debet alia reſciodi. 2.70. 2.1

Præbenda afficitur per præſentationem maodati, dato executore ad prouidendum, ita quod collatio alteri facta non teneat. 2.83.2.1

ad Præbendarum reſignationem coguntur, qui tempore ſuſpenſionis Archiepiſcopi Eoxracen. & poſtea abſque ejus auctoritate ſe intruſerant in illis. 2.84.1.6

Præbendam vnam habens in Eccleſia, & aliam obtinens, vtramque retinens, vacat prima de jure, licèt non de facto. 2.87.1.1

Præbendæ pacto præcedente permutari non poſſunt, Epiſcopus tamen poteſt de loco ad locum permutare perſonas. 2.160.2.1

Præbenda, & redditus debentur recepto in Canonicum, conſuetudine non obſtante. 3.44.2.1

Præbenda theologalis perditur per non reſidentiam. 3.51.2.2

Præbenda eſt beneficium Eccleſiaſticum. 3.349.2.5

Vide *Beneficium*.

Præcentor præſertim in Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis nominatur inter eos, qui dignitate præditi ſunt. 1.71.1.3

Præceptores Templi pro domibus ſuis agere, & defendere poſſunt, nec obſtat eis regio, vel quod ignota ſit eorum origo. 1.364.1.1

Præceptores io Ordinibus Militaribus qui dicantur, oſtenditur. 1.364.2.3

Præceptum, Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris. 1.7.1.12

Præcepti tranſgreſſio eſt mortale peccatum. 1.14.1.4

Præceptum ſuperioris iojoſtum nullo modo eſt exequendum, & tenetur illud impediens ſecundam juſſionem expectare. 1.31.1.2

Præceptum impoſitum Capitulo, ſeu alii gerenti vices Epiſcopi vt præbendam alicui conferat, tranſit ad Epiſcopum. 1.36.1.2

Præceptum judicis iniquè præcipientis dicitur ſpolium. 1.240.2.1

Præceptum Eccleſiaſticum in materia graui violari in genere ſuo grauis culpa eſt. 1.286.1.7

Præcepta cæremonialia, vel judicialia legis veteris in lege Euangelica vim amplius legis non obtinent. 2.431.2.5

Præcepta ceremonialia, & judicialia legis veteris in quo differant, oſtenditur. 2.431.2.6

Præceptum de quo in hoc text. obligat ad mortale. 1.493.1.2

Præcepto aonuæ Confeſſionis ſatisfit quocunque anni tempore confitendo. 3.285.1.3

Præceptum judicis cum clauſula, ſi ſenſerit te grauatum compareas, &c. habet ex ſui natura vim ſimplicis citationis. 3.344.2.7

Præceptum vnicum tranſgrediens, omnium factus eſt reus. 3.351. 2.1

Tò *Præciſe*, habet vim ſpecialis derogationis, & ſignificat ſine vlla exceptione, & conditione. 1.10.2.7

Prædicandi officium an requirat ordinem ſacerdotalem, an verò ſufficiat aliquis ex ſacris, vel minoribus, oſtenditur. 3.75.1.4

Prædicandi officium nullus poteſt ſibi aſſumere ſine ſuperioris licentia. 3.80.1.40

Prædicandi officium laicis cujuſcunque Ordinis eſt interdictum. 3.81.1.1

Prædicare nemo poteſt ſine licentia ſui Prælati. 3.59.1.5

Prædicare excommunicatis Verbum Dei licitum eſt. 3.323.2.3

Prædicationis officium laici aſſumere non debent. 3.75.1.3

Prædicatio Verbi Diuini tempore cujuſcunque interdicti licita eſt 2.323.2.2

Prædicator accipere poteſt neceſſaria ad ſuſtentationem vitæ, & ſtudiorum ſuorum. 3.330.2.3

Prædo etiam ſecundum juris rigorem eſt reſtituendus. 1.432.1.4

Præferri debent illi, de quibus veroſimile eſt, quod pro aliquo non peccarent. 1.521.1.22

Præjudicare alicui vbi intendit princeps, accipiendum eſt de modico, non graui præjudicio. 1.71.2.9

Præjudicium illud ſolùm conſideratur, quod venit principaliter, non ſecundariò, quando de illo agitur. 1.42.1.1.13

Præjudicium modicum per teſtes ſingulares probatur. 1.502.2.56

Prælatus ſolus abſque ſuo Conuentu vel Capitulo agere, & conueniri poteſt ſuper bonis ad Eccleſiam, vel conuentum ſpectantibus. 1.10.1.3

Prælatus an, & quando teneatur ſtare locationi prædeceſſoris, remiſſiuè. 1.63.2.4

Prælatus debet eſſe promptus in puniendo inobedientes. 1.79.2.11

Prælatus dicitur honorabilior pars Capituli. 1.96.1.6

Prælato mortuo, antequam ſepulturæ tradatur, ad electionem noui procedendum non eſt. 1.117.2.2

Prælatus ſi per negligentiam confirmauit indignum electum ad regimen animarum, perdit poteſtatem confirmandi primum ſucceſſorem, & à perceptione proprii beneficii ſuſpenditur, & promotus deiicitur: ſi verò per malitiam hoc fecit, grauius punitur. 1.127.1.1

Prælatus, vel parochus communi errore talis exiſtimatus, habens titulum putatiuum à legitimo Superiore, validè exercet geſta per illum, etiamſi ad forum conſcientiæ ſpectent. 1.132.1.3

Prælato non notoriè intruſo ſoluens liberatur. 1.132.2.6

Prælatus ſi ab obedientia ſubditos abſoluit, non propter hoc Prælaturæ renuntiat. 1.154.1.2

Prælatus exemptus non poteſt renuntiare ſuæ Prælaturæ ſine Papæ licentia. 1.154.2.2

Prælati qui dicantur, & eorum appellatione qui veniant, remiſſiuè. 1.153.2.10

Prælatus ſi ex aliqua juſta cauſa ad ſacros Ordines promoueri non poteſt, Prælaturam debet amittere. 1.168.1.1

Prælatus ſi pro alienis debitis obligat Eccleſias, eſt ſuſpenſus ab adminiſtratione ſpiritualium, & temporalium, & obligatio non tenet. 1.186.1.1

Prælatus inferior ſine Diœceſani conſenſu in Eccleſia ſua peregrinos inſtituere non poteſt. 1.203.1.1

Prælati ob delictum locus ipſius ſpirituali juriſdictioni ſubiectus poteſt interdici. 1.230.2.1

Prælati omnes Epiſcopo inferiores, qui habent juriſdictionem fori contentioſi, habent poteſtatem ferendi cenſuras. 1.266. 2.2

Prælatis omnibus habentibus Collegiatas Eccleſias regulares, vel ſæculares, eſt cura gregis commiſſa. 1.267.2.4

Prælati ſubditos ſuos corrigere & reformare debent appellatione remota, vel conſuetudine non obſtante. Si tamen Capitulum conſueuit corrigere exceſſus Canonicorum, ſi infra terminum ab Epiſcopo præfigendum non facit, ipſe Epiſcopus hoc faciet. 1.274.2.1

Prælati in impoſitione manuum cauere debent à quæſtu pecuniæ, & ab omni alio grauamine. 1.276.1.14

Prælatus non poteſt res Eccleſiæ acquiſitas deteriores facere. 1.329.1.3

Prælati appellatione veniunt tam ſuperiores, quàm inferiores. 1.351.1.3

Prælati debent laicis de clericis (appellatione fruſtratoria non obſtante) juſtitiam facere, ad ſæculare tamen forum clerici à laicis trahi non debent, etiam data ipſorum Prælatorum negligentia. 1.365.1.1

Prælati inferiores, qui aliàs legitimam juriſdictionem habuerint, poſſunt clericos ſibi ſubiectos judicare, & excommunicare. 1.370.1.3

Prælatus & Capitulum contumaces in non jurando de calumnia, præjudicant Eccleſiæ, cujus nomine inſtituta eſt lis. 1.400.1.2

Prælatus agere poteſt, vt ante omnia reſtituatur aduerſus eum, cujus nomine dejectus fuit. 1.429.2.3

Prælatus nomine Eccleſiæ, vel prælatione poteſt agere tam in petitorio quam in poſſeſſorio nedum recuperandæ, ſed etiam retinendæ. 1.444.1.11

Prælatus, & clerici qui cauſam Eccleſiæ non procurant, teſtificari poſſunt in ea. 1.505.1.1

Prælatus ſub nomine dignitatis compromittens ſuper rebus Eccleſiæ, compromiſſum tranſit ad ſucceſſorem, eo mortuo. 1.542.2.2

Prælati taciturnitas non nocet Eccleſiæ donec ſit præſcriptum. 1.617.1.1

Prælatus inferior poteſt præſcribere in certis Eccleſiis ſuæ diœceſis totum jus Epiſcopale. 1.631.1.1

Prælati Regulares recuſari non poſſunt. 1.671.2.10. & 1.717. 1.16

Prælatus ſubditum ſuſpendere, vel excommunicare non debet niſi monitione præmiſſa, nec ſubditos contra diſciplinam Eccleſiaſticam appellare poteſt, maximè ſi eſt Religioſus. 1.689.1.1

Prælatus ſi modum excedat in correctione, bene admittitur appellatio à tali correctione. 1.689.2.3

Prælatus non debet clericum cogere ad concubinam abjurandam, ſed eam nolentem dimittere poteſt excommunicare 2.15.1.1

Prælati inferiores habentes juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & Capitulum Sede vacante poſſunt licentiam beneficiatis concedere ad ſe abſentandum. 2.31.1.6

Prælati etiam inferiores ſi ſubditos ſuos ad ſeruitium ſuum aduocauerint, non amittunt ipſi ſubditi fructus ſuorum beneficiorum. 2.33.2.5

Item in Legato quoad prouinciam ſuam. ibid.

Prælatus & Capitulum poſſunt præbendæ vacanti honeſtum onus imponere. 2.47.1.1

Prælatus ſi promittat prouidere de beneficio, quando poterit, tenetur prouidere. 2.88.2.1

Prælatus ſine conſilio Capituli inſtituere, vel deſtituere, vel alia negotia Eccleſiæ tractare non debet. 2.96.2.1

Prælatus non poteſt tractare negotia ſine conſenſu Capituli. 2.97.1.1

Prælatus cum majori parte Capituli ſtatuere poteſt, quod ad neceſſariam reparationem fabricæ quilibet Canonicus conferre teneatur. 2.103.1.1

Prælatus non poteſt res vnius Eccleſiæ alteri dare, nec inuicem illas res commutare ambarum conſenſu. 2.105.2.1

Prælatus rem Eccleſiæ donare poteſt, ſi eidem tandem donaretur. 2.106.2.2

Prælatus alienare poterit res Eccleſiæ pro remuneratione meritorum. ibid.2.4

Prælatus abſque ſolemnitate in alienationibus rerum Eccleſiæ neceſſaria, poteſt hæreditatem repudiare, ſeu remittere legatum, aut alteram rem Eccleſiæ non incorporatam. 2.118.1.9

Prælatus

Prælatus Eccleſiæ collegiatæ, vel Monaſterii, poteſt abſque Capitulo conſenſum præſtare alienationi rei emphyteuticæ ad Eccleſiam pertinentis. 2.144.2.5
Prælatus recipiens penſiones poſt commiſſum decurſas, an cenſeatur remittere caducitatem, oſtenditur. 2.153.2.2.c18
Prælatus an poſſit emphyteutam priuatum propter canonem non ſolutum reintegrare abſque auctoritate Sedis Apoſtolicæ, oſtenditur. 2.164.1.c23
Prælatus an feudum à laicis injuſtè detentum, quod facile ab ipſis recuperari nequit, laicis in feudum dare poſſit. 2.164.2.med.
Prælatus monaſterii abſque conſenſu Conuentus nec fidejubere, nec fidejubendi facultatem concedere poteſt. 2.180.1.5
Prælati ſucceſſor tenetur de bonis Eccleſiæ ad debita contracta per prædeceſſorem pro ſua ſuſtentatione. 2.184.2.3
Prælati ſucceſſor tenetur ſtare locationi factæ per ſuum prædeceſſorem, quia ad ipſiuſmet Eccleſiæ neceſſitatem, & vtilitatem bona locauit, ſecus ſi nomine proprio. ibid.5
Prælati ſucceſſor tenetur ad expenſas litis, & impenſas neceſſarias factas per prædeceſſorem, pro Eccleſiæ miniſtris & famulis. 2.186.1.c8
Prælatus poteſt modicam donationem facere de rebus Eccleſiæ, ſi hoc habet conſuetudo. 2.190.2.2
Prælatus conferendo vni beneficium, ſeu alteri, liberalitatem exercet. 2.193.1.7
Prælatus non obſtante juramento de non infeudando de nouo, poteſt integrare feudum, ſi appareat vaſſallum in menſura fuiſſe deceptum. 2.191.2.1
Prælatus donare poteſt res Eccleſiæ ob cauſam remunerationis. 2.191.2.3
Prælatus ea, quæ emit de bonis Eccleſiæ, debet emere nomine Eccleſiæ, aliter eſt remouendus ab adminiſtratione. 2.197.1.1
Prælatus præſumitur ex bonis propriis, non Eccleſiæ acquiſiuiſſe, quando conſtat eum ante promotionem bona habuiſſe, & Eccleſiam pauperem eſſe. 2.197.2.3
Prælatus ex cauſa remunerationis donare poteſt. 2.198.2.5
Prælatus poteſt reſeruato patrimonio ex redditibus Eccleſiæ congruam accipere ſuſtentationem. 3.202.1.3
Prælatus poteſt conſanguineis emphyteuſim concedere. 2.214.1.6
Prælati Regulares exempti poſſunt inſtar aliorum Religioſorum tranſire ad ſtrictiorem Religionem, petita, etſi non obtenta licentia à Superiore. 2.275.2.5
Prælatus inferior, & Conuentualis monaſterii poteſt dare licentiam ſubdito ſuo tranſeundi ad ſtrictiorem Religionem. 2.276.2.10.
Prælatus Conuentualis de conſilio, & conſenſu ſui Conuentus poteſt præſtare licentiam tranſeundi de Religione æquali ad alteram æqualem, cum juſta, & legitima cauſa, ſine ea tamen requiritur licentia Papæ. ibid.c8
Prælatus Pontifice inferior poteſt indulgere licentiam tranſeundi ad laxiorem Religionem exiſtente cauſa, quamvis ad Pontificem facilis ſit aditus. 2.277.1.13
Prælatus negans licentiam ſine cauſa legitima ſubdito tranſeundi ad ſtrictiorem Religionem, peccat mortaliter, & meritò debet puniri. ibid.16
Prælatus etiam profeſſus poteſt votum vltramarinum emittere, & in ſuos vſus viceſimam prouentuum Eccleſiæ conuertere. 2.317.1.6
Prælati expurgare debent ſuam congregationem malis, eos exterminando, ne alios inficiant. 2.330.1.7
Prælatus vt dicatur in quaſi poſſeſſione jurium, in quibus habet intentionem de jure fundatam, requiritur actus poſſeſſionis poſitiuus in quocunque actu; poſſeſſio verò vnius actus trahitur ad omnes alios, in quibus alter non reperitur in poſſeſſione. 2.331.2.6
Prælatus ſeu Rector Eccleſiæ non poteſt, præſertim poſt mortem, Eccleſiam ſuam propria auctoritate conſtituere cenſualem. 2.380.1.1
Prælati tunc ſunt procurandi cùm perſonaliter viſitant, & debent tunc ſeruare Conc. Lateran. & prædicationi, correctioni, & reformationi vacare, Legati, & Nuntii Apoſt. pro diebus tantum pro quibus moram trahunt, procurari debent, & contra hanc conſtitutionem exactum reſtituitur duplicatum. 2.389.2.3
Prælatis, & clericis præcipitur in virtute obedientiæ vt nocturnum officium & diurnum ſtudiosè celebrent, & deuotè. 2.408.2.8
Prælati qui pro procuratione, vel ſeruitio impendendo legato, vel alteri plus extorquent à ſubditis, quàm impendant, extorta reſtituere debent, & tantundem teneantur dare pauperibus. 2.449.2.1
Prælatus, ſeu Epiſcopus habens temporalem juriſdictionem non incidit in irregularitatem, quamvis alteri committat cauſam in qua poſtea infertur pœna ſanguinis. 1.557.1.8
Prælatu dans pecuniam ne ipſum jure ſuo de facto moleſtet, illam repetit, ſi Prælatus promiſſa non ſeruat. 3.32.2.1
Declara vt num ſeq.
Prælatus juriſdictionem temporalem vendens, ſi eam habeat ab Eccleſia, ſimoniam committit. 3.48.1.4
Prælati, & Capitula ad ſtudia Theologiæ ſcholares dociles tranſmittere tenentur, qui in abſentia redditus præbendarum ſuarum, & beneficiorum per quinquennium integraliter percipiet, ſi proprii redditus ad ſuſtentationem ſtudioſorum non ſufficiunt, debet Prælatus cum Capitulo eis prouidere, Magiſtri verò donec docuerint integrè percipiunt fructus beneficiorum ſuorum. 3.52.1.1
Prælati ex Principis delegatione poſſunt de rapto & aliis criminibus judicare, pœnam tamen ſanguinis infligere non poſſunt. 3.125.2.2
Prælati ſicut & alii Eccleſiaſt. viri, poſſunt in cauſis laicorum, etiam criminalibus, vbi pœna ſanguinis non infligitur, judices delegari, quod intellige vt 3.125.2.4
Prælati exempti ſola obedientia non ſufficit ad transferendam poſſeſſionem ſubjectionis in Epiſcopum, ſed requiritur totius Conuentus. 3.189.2.2
Prælatus inferior citra Epiſcopum non poteſt ſuam Eccleſiam, vel ſibi ſubjectam alteri vnire ſine Epiſcopi conſenſu, etiam Metropolitani auctoritate interueniente. 3.190.2.1
Prælati & clerici habentes qualiacunque beneficia exigentia reſidentiam, nequeunt longæ peregrinationis in ſuarum Eccleſiarum præjudicium vergentis votu ſe adſtringere. Ibid.2
Prælatis licitum olim erat cùm omnibus generaliter concedebatur aditus in Terram ſanctam, emittere votum eundi in ſubſidium Terræ ſanctæ, illúdque exequi etiam inconſulto Pont. tenebantur, hodie verò cùm iis aditus non pateat, neceſſaria eſt Pontificis licentia. ibid.3
Prælatis Regularibus officio prædicandi fungentibus, non autem ſimplicibus Religioſis, integrum fuit olim votum eundi in ſubſidium Hieroſolymitanum emittere, ac exequi ſine ſuperioris licentia. ibid.4
Prælatus inferior poteſt ex conſuetudine acquirere juriſdictionem cognoſcendi de cauſis matrimonialibus. 3.194.1.3
Prælati ſeculares de bonis intuitu Eccleſiæ acquiſitis donare poſſunt etiam immodicè, & in profanos vſus. 3.232.2.11
Prælato de criminibus infamato non ſufficit, quando ſe purgat, jurare quod ſit immunis ab illis criminibus, ſed jurare debet quod poſt ſuã promotionem illa crimina non commiſit. 3.261.1.1
Prælati pro criminoſis ſuſtinendis pecuniam exigere non debent, nec etiam correctionis cauſa ex cupiditate pœnam pecuniariam ponere. 3.368.1.1
Prælatum ſuum occidentes priuantur beneficiis, & feudis, quæ habentur ab illis Eccleſiis. 3.273.1.1.2
Prælatus ob ſedandum ſcandalum juſtè omittit repetitionem rerum eccleſiaſticarum, quæ ab illis contra juſtitiam vſurpantur. ibid.5
Prælati qui ſint. 3.190.2.fin.
Prælato conuentuali licet ſibi eligere Confeſſarium. 3.291.1.fin.
Prælatus percutiens ſubditum regularem, poteſt abſolui à Sacerdote ſubdito ſuo ab ipſo in confeſſorem electo. 3.297.1.4
Prælati religionum an poſſint abſoluere nouitium ab excommunicatione contracta ante nouitiatum. ibid.5
Prælati quilibet inferiores Papa tenentur vitare excommunicatos, perinde ac cæteri. 3.303.2.4
Prælatus ſuos Religioſos per laicum verberans eſt excommunicatus, niſi fortè neceſſitas excuſet, aut conſuetudo. 3.308.2.1.2
Prælatus poteſt & debet clericum ſubiectum incorrigibilem incarcerare, & laici citra metum excommunicationis de Prælatorum licentia capere poſſunt clericos, & ad judicium ducere. 3.318.2.1
Prælatus poteſt jubere ſuum clericũ capi, etiam per laicos. 3.318.2.4
Præpoſitus quis dicatur, oſtenditur. 1.168.2.5
Præpoſitus in Eccleſiis Germaniæ, Poloniæ, Flandriæ, & Angliæ habet dignitatem poſt Pontificalem majorem, & curam animarum, totique præeſt Canonicorum Collegio. 1.281.2.4
Præpoſitus quamvis propriè vocetur qui præeſt, tamen vſus obtinuit, vt Præpoſitus dicatur qui habet quandam curam Prioratus ſuper alios. 3.355.1.1.2
Præſcribens juriſdictionem dicitur acquirere priuatiuè reſpectu ejus, cui antea jure communi competebat. 1.631.2.5
Præſcribens decimas in aliena parochia, ſi ibi inſurgant nouaIia, ipſorum decimas non habet. 2.256.2.2
Præſcribens decimas alicuius certi fructus in vno prædio, poteſt habere decimas alterius rei ibi ſatæ. 2.258.1.2
Præſcribere, id eſt, prius, ſiue antè ſcribere. 1.613.2.3
Præſcribo pro præfinio, ſiue determino, aliquando accipitur. ib.4
Præſcribo pro excipio interdum accipitur. ibid.5
Præſcribere pro acquirere per poſſeſſionem, & ita pro vſucapere frequentiùs accipitur. 1.614.1.6
Præſcribere poteſt clericus decimas in alterius diœceſi. 2.256.2.3
Præſcriptio immemorialis non æquiualet priuilegio vbi adeſt incapacitas ex parte præſcribentis. 1.16.1.4
Præſcriptio immemorialis non æquiualet priuilegio, vbi adeſt incapacitas præſcribentis. 1.23.1.18
Præſcriptio non interrumpitur per judicium in quo actor ſuccubuit. 1.413.1.9
Limita vt ibid.10.& 11
Præſcriptio tempus legitimum requirit. 1.426.2.18
Præſcriptione in probanda non defertur juramentum ſuppletorium. 1.470.2.26

Index Rerum, & Verborum,

Præſcriptio, ſeu vſucapio definitur vt ſit acquiſitio dominii per continuam poſſeſſionem temporis lege definiti. 1.614.1.7

Præſcriptionem interrumpit monitio, & proteſtatio Papæ. 1.618.1.7

Præſcriptio legitima in rebus Eccleſiaſticis eſt quadragenaria. 1.619.1.4

Hodie verò jure communi ſola 40. annorum præſcriptio currit contra Eccleſiam, nulla diſtinctione facta inter Eccleſias, & Monaſteria. 1.619.2.5

Præſcriptio an contra ignorantem currat. 1.620.1.3

Præſcriptio juxta leges humanas perfecta, etiam in animæ judicio præſcribentem defendit, quamvis ipſe poſt completam præſcriptionem habeat ſcientiam rei alienæ. ibid.4

Præſcriptio non datur ſine poſſeſſione. 1.622.2.7

Præſcriptio ſola quadraginta annorum admittitur contra Eccleſiam, & ſi contra talem præſcriptionem opponatur interruptio, vterque probabit. 1.623.2.1.2

Præſcriptio quadragenaria requiritur in rebus, quæ principaliter, non in his, quæ ſecundariò pertinent ad Eccleſiam. 1.624.1.8

Et in his quæ ſunt Eccleſiæ quoad verum & proprium dominium. 1.624.1.9

Et in rebus immobilibus. ibid.10

Præſcriptio quadragenaria non requiritur in rebus Eccleſiæ mobilibus. ibid.11

Præſcriptio dormit hoſtilitatis, ſchiſmatis, & peſtis tempore. 1.625.2.5

Præſcriptio quomodo dicatur ipſo jure currere contra eos, qui non jure, ſed facto aliquo impediuntur. ibid.4

Præſcriptio non currit cuilibet impedito. 1.626.1.5

Præſcriptio per quam vna pars Cleri in præiudicium alterius eximitur ab onere procurationis, non valet. 1.626.2.5

Præſcriptio centenaria ſola currit in juribus ad Romanam Eccleſiam ſpectantibus. 1.628.1.8

Præſcriptio centenaria contra Romanam Eccleſiam per leges ciuiles introducta & recepta eſt. 1.629.2.2. & 1.630.1.3

Præſcriptio triennalis ſufficit in rebus mobilibus, & ſe mouentibus Eccleſiæ Romanæ. ibid.4

Præſcriptio centenaria potior eſt quàm immemorialis. 1.630.2.5

Præſcriptio in vno capitulo, & in vno prædio, non extenditur in aliud. 1.632.1.7

Præſcriptio quæ tollit omninò viſitationem jure communi injunctam, meritò prohibetur, quamvis admittatur quæ illam transfert, vel alii cumulat. 1.632.2.3

Præſcriptio prohibetur contra procurationem ratione viſitationis jure communi debitam, manente viſitandi onere. 1.633.1.4

Intellige ſiue præſcribatur procuratio tota, ſiue pars, veluti cum minuitur quantitas aliàs ſoluenda. ibid.5

Præſcriptionem vbi lex prohibet, an admittatur illa, quæ eſt longiſſimi temporis 30. vel 40. annorum, aut ſaltem centum annorum, ſeu immemorialis, an per contrarium omnis ſublata cenſeatur. 1.633.2.6

Præſcriptio non prohibetur reſpectu modi. ibid.init.

Prohibetur contra procurationem futuram. ibid.

Præſcriptio 40. annorum cum titulo immemoriali præſcriptioni æqualis eſt. 1.637.2.13

Præſcriptione completa qui priuilegium contrarium impetrat, & vtitur illo, præſcriptioni renuntiat; ſi præſcriptio non erat completa, malam fidem habet, & ideo non præſcribit. 1.638.2.1

Præſcriptio immemorialis cum mala fide prohibetur. ibid.

Præſcriptione longiſſima an juſtus titulus requiratur. 2.259.2.10

Præſcriptio velut odioſa, non extenditur, ſed eſt ſtricti juris. 2.337.2.3

Præſcriptio nulla currit contra matrimonium. 2.555.2.8

Præſcriptio currere non poteſt, ſi non datur continua & pacifica poſſeſſio. 3.234.1.2

Præſcriptio interrumpitur, ſi naturaliter interrumpatur poſſeſſio, vel ciuiliter per citationem. ibid.3

Præſcriptum tantum cenſetur quantum poſſeſſum. 1.631.2.2

Præſentandi, & eligendi jus ſunt fructus. 1.295.1.5

Præſentandi jus non habetur in actu, niſi à tempore vacationis. 2.90.2.5

Præſentare non poteſt validè in vacante creditor, cui pignorata fuit Curia, ſeu villa, cui erat annexum juſpatronatus. 1.663.1.2

Præſentare ſe ipſum ſimul cum compatronis nullus poteſt, ſed præſentationi à ſolis compatronis intra tempus debitum de ſe ipſo factæ conſentire. 2.354.1.4.fin.

Præſentari non poteſt excommunicatus. 3.174.2.1.3

Præſentatio facta à patrono eccleſiaſtico excommunicato, etiam occulto, eſt nulla, ſecus in laico. 195.1.8

Præſentatio, & collatio facta de digno, omiſſo digniore, valida eſt. 1.99.2.3

Præſentatio facta ex impetu, vel iracundia non valet. 1.111.1.3

Præſentatio facta clandeſtinè non valet. 1.126.1.39

Præſentatio ad beneficia intra quod tempus facienda per patronos, remiſſiuè. 1.156.2.8

Præſentatio, ſeu electio eſt fructus juriſpatronatus. 1.664.1.6

Præſentatio ad beneficium per ſolum Prælatum facta abſque majoris partis Collegii conſenſu, eſt ipſo jure irrita. 2.97.2.5

Præſentatio juriſpatronatus ſi lite mota ſit facta, differri debet inſtitutio. 2.347.1.12

Præſentatione à patrono ſemel facta, non poteſt illa poſt ejus mortem à ſequenti ſucceſſore reuocari, niſi facta præſentatione moriatur poſſeſſor ante factam inſtitutionem eo tempore, quo ipſe variare poſſet. 2.349.2.2

Præſentatio debet fieri Epiſcopo habenti inſtituere. ibid.

Præſentatio à malæ fidei poſſeſſoribus eſt nulla. 2.353.1.3

Præſentatio à patronis laicis, vel clericis ratione patrimonii facienda eſt infra quadrimeſtre, à patronis verò eccleſiaſticis intra ſemeſtre. 2.38.1.3

Præſentationem ſpernente ſuperiore, poterit ſic electus ab eo appellare. 2.370.2.3

Præſentatio eſt exhibitio Perſonæ per patronum Epiſcopo, vel alteri, ad quem inſtitutio pertinet, legitimè facta. 3.212.1.32

Præſentati quando duo fuerint cumulatiuè æquè idonei, habens inſtituere poterit quem voluerit optare. 1.136.1.9

Præſentatus ſi jurat præſentanti de antiquo cenſu augendo, & poſtea contrarium jurat inſtituenti, valet ſecundum, & non primum, tamen ab Eccleſia remouetur. 1.583.2.1

Præſentatus ad Eccleſiam non confirmatus, ſi apparet quod nolit reſidere, non debet reſtitui per ſuperiorem: confirmatus autem, & ex non juſta cauſa non reſidens, priuatur appellatione remota. 2.30.2.2

Præſentatos à patronis admittere ſiue inſtituere poteſt Capitulum Sede vacante. 2.93.1.5

Præſentati ad beneficia Regularia poſſunt ad libitum Prælati reuocari. 2.316.2.8

Præſentati quando fuerunt plures à diuerſis patronis, ille debet inſtitui, qui à majori parte, quamvis ſanior non ſit, fuit præſentatus. 2.341.2.4

Præſentati quando ſunt plures, per hanc præſentationem nullus acquirit jus ad rem. 2.363.1.5

Præſentatus ab eo, qui erat in quaſi poſſeſſione præſentandi, cum bona fide, amoueri non debet, etiamſi deinde conſtet patronum illum non eſſe verum patronum. 2.347.2.13

Præſentatus an debeat perſonaliter ſe exhibere Epiſcopo. 2.350.1.4

Præſentati cum duo ſunt, alter ab exiſtente in poſſeſſione nominandi, alter verò ab habente proprietatem juriſpatronatus, ille inſtituendus eſt, qui à poſſeſſore præſentatus fuit, niſi de tempore præſentationis conſtaret de defectu proprietatis poſſeſſoris. 2.358.1.3

Præſentatus ab exiſtente in poſſeſſione præſentandi, etiam quod nullum detegatur jus poſſeſſoris, amoueri non debet. 2.359.1.med.

Hæc quaſi poſſeſſio præſentandi non tranſit in hæredes præſentantium ſine noua apprehenſione. 2.359.med.

Præſentatus à malæ fidei poſſeſſore amoueri debet. 2.360.1.8

Præſentati à patronis debent ſe Epiſcopo perſonaliter repræſentare, & non tenetur eos per Procuratorem admittere. 3.212.1.34

Præſentia, & taciturnitas contrahendorum an ſufficiat dum quicunque extranei contrahunt, oſtenditur. 2.566.2.3

Præſentia partis, vide *Citatio*.

Præſentatio ſtalli in choro, & loci in Capitulo, licita eſt in reſignatione. 1.246.2.4

Præſtimonia data in titulum perpetuum, & habentia aliquod obſequium ſpirituale annexum, beneficia dicuntur. 1.44.2.7

Τὸ *Præſumere*, dolum importat, ac temeritatem. 1.352.1.5

Qui ex duobus illatis alterum negat, reliquum affirmare præſumitur. 1.564.2.1.2

Præſumitur pro judice in iis, quæ ſpectant ad ejus officium. 1.699.1.3.

Præſumptiones plures ad probationem faciendam conjunguntur. 1.394.2.11

Præſumptio fraudis inſurgit aduerſus illum, qui peracto examine intra annum actionem non inſtituit. 1.396.1.15

Præſumptio eſt contra notarium celantem protocollum. 1.359.2.4

Præſumptio quando ſumatur, ac ducatur à tempore ad tempus, & de tempore ad perſonam, remiſſiuè. 1.566.1.3

Præſumptio etiam vehemens non ſufficit vt quis de graui crimine condemnetur. 1.569.2.8

ex Præſumptionibus, & argumentis nullus debet condemnari criminaliter. 1.569.2.4

Præſumptio pro notoriis in dubio ſtat. 1.628.2.4

Præſumptio malitiæ contra aliquem purgatur per probationem oblatam incontinenti. 1.751.1.4

Præſumptio juris dicitur patens probatio. 2.131.1.6

Præſumptiones plures ad plenam probationem faciendam conjunguntur. 2.224.1.11

Præſumptio prouenìens ex copula non procul ex uſu, & conato ad illam. 2.496.1.1.8

in Præſumptione ſcientiæ eorum quæ publicè fiunt reſultante contra eum, qui præſens fuit, admittitur probatio per ejus juramentum. 2.197.2.8

Præſumptiones,

Præſumptiones, & conjecturæ in ſimonia debent eſſe euidentes. 3.24.1.4
Præterita faciunt præſumere de futuris. 1.565.1.5
Ex Præteritis præſumitur circa futura. 1.566.1.8
Præuentio datur inter judicem loci domicilii, & originis. 1.380.1.3
Precaria definiri ſolet vt ſit contractus ad preces initus in perpetuum, vel ad tempus, ſingulis quinquennis renouandus, vel melius ſit conceſſio rei ad tempus, vel in perpetuum fruendæ, ad preces recipientis facta. 2.115.2.6
Precariæ contractus ſolùm in vſu juris Canonici reperitur, & tantum ab Eccleſiaſticis, & in rebus eccleſiaſt. celebratur. ibid.7
Precaria in quo differat à precario oſtenditur. ibid.8
Precaria ab emphyteuſi differt. ibid.9
Precariæ de quinquennio in quinquennium ſecundùm auctoritatem, & antiquam conſuetudinem renouari debent. ibid.10. & 2.116.1.1.2
Precaria quid ſit oſtenditur. 2.118.1.8
Precariorum materiam qui tractent, citantur. 2.125.1.2
Precarium in neutro, precaria in fœminino, & precariæ in numero plurali dicimus. ibid.3
Precarium eſt contractus per quem aliquid vtendum conceditur quandiu concedens patitur. ibid.4
Precarium ad libitum differt a locatione & commodato. ibid.5
In Precario libera facultas remouendi cenſetur eſſe de ſubſtantia illius. 2.116.1.3
Precarium eſt quod precibus petenti vtendum conceditur tandiu quandiu is, qui conceſſit, patitur. 2.116.2.4
Precarium tacitè renouatur ſi dominus patiatur eum, qui rogauit, in poſſeſſione remanere. ibid.5
Precarii conceſſio extinguitur voluntate concedentis, aut ei ſuccedentis. 2.117.1.5
Precarium liberè à concedente reuocari poteſt. ibid.6
Precarium non finitur morte concedentis. 2.117.2.4
Precario qui rem accepit, dicitur poſſidere naturaliter, dominus autem qui conceſſit, ciuiliter. 2.118.1.6
Quanto tempore poſſeſſio illa ciuilis amittatur, remiſſiuè. ibid.
Precarium in quo differat à commodato, remiſſiuè. ibid.7
Quando is, qui Precarium conceſſit, rem precariò datam alienauit, tunc niſi voluntate noui domini res eadem maneat penes eum, qui ab initio precariò poſſidebat, finitur & tollitur precarium. 2.118.1.5
Preces importunæ, aſſiduæque ſollicitationes, eorum præſertim, qui aut jubere poſſunt, aut potentes ſunt, inducunt juſtum metum 1.783.2.2
Preces ſolemnes, & publicas fundere non licet defuncto non canonizato. 2.426.2.1.5
Preces in fauore, & gratia uti ſolent. 3.24.1.4
Presbyter qui in duello digiti partem amiſit, ex diſpenſatione proprii Epiſcopi poteſt in ſuo ordine miniſtrare. 1.194.2.1
Presbyteri clerici capellarum ſubditarum titulo Cardinalatus, debent Cardinali obedientiam, & reliqua de quibus hic; & vacante titulo ſuccedit capitulum illius Eccleſiæ, niſi pro bono pacis aliquid ſit exceptum. 1.291.2.1
Presbyter, aut clericus, ſeu notarius in poſſeſſionem mittit. 2.453.2.1
Presbyter habens populum, debet habere clericum, qui ſecum cantet, & in aliis hic expreſſis eum iuuet. 2.3.1.1
Presbyter, cui medietas palmæ cum duobus digitis eſt abſciſſa, Miſſam non celebrat, ſed cæteris ſacerdotalibus officiis fungi poteſt. 2.73.1.1
Presbyter qui duos digitos, partémque manus amiſit, Miſſam celebrare non poteſt. 2.53.2.2
Presbyteri Parochiales Dominicis diebus, & feſtiuis Parochianos alienos ad Miſſam admittere non debent, ſi ex contemptu ad eorum Eccleſiam accedunt. 2.133.1.1
Presbyter tenetur horis debitis dicere horas Canonicas, permittitur tamen ſibi ex cauſa dicere eas vſque ad veſperas incluſiuè. 2 399.2.1
Presbyterorum filii ordinari non poſſunt. 2.592.1.50
Presbyter ebrioſus Miſſam celebrans non præmiſſa digeſtione, Eccleſis priuari debet. 3.7.1.1
Presbyteris prohibitum eſt, ne accipiant aliquid temporale propter celandum publicum peccatorem Epiſcopo, vel ejus miniſtris. 3.14.1.2
Presbyter, qui per inſpectionem aſtrolabii furta requirit, ad tempus ſuſpenditur ab Altaris miniſterio. 3.158.1.1
Presbyterum interficiens puniendus eſt, & pœnæ pars vna Eccleſiæ cui præfuit, alia pars pro ejus anima diſtribuitur. 3.268.1.1
Presbyterum occidentis pœnitentia ponitur. 3.275.2.1
Presbyterum occidens in pœnam prohibetur matrimonium contrahere. 3.275.2.4
Presbyter de Subdiacono per ſaltum ignoranter factus poſt pœnitentiam in Diaconum ordinatur, & poſtea poteſt ſecum in Sacerdotio diſpenſari 3.182.2.1
Presbyter qui non eſt, non poteſt in Epiſcopum conſecrari. 3.191.1.8
Presbyter ſuſpenſus ab officio, ab aliis etiam exemptis ad diuina Officia reſtitui, ſeu abſolui non poteſt. 3.226.2.11
Ad *Presbyteratum* nullus eſt promouendus, niſi poſſit docere populum ea, quæ ad ſalutem ſunt neceſſaria, ac ad miniſtranda Sacramenta. 1.90.1.12
Vide *Ordo*.
Pretium juſtum rei cenſetur illud pro quo vendi poteſt in foro. 2.183.2.7
Pretium juſtum ex quibus cognoſcatur, & attendatur, oſtenditur. 2.188.1.34
Pretium regulatur de tempore contractus. 2.188.2.39
Pretium licitè recipi poteſt pro ſepultura ratione ſitus, vel digni oris loci. 2.230.1.2
Pretium datum pro emendo jurepatronatus, nec emptor, nec venditor habere debet, ſed Eccleſiæ tribuitur, cui ob ſimoniam illata fuit iniuria. 2 354.1.5
Pretii exactio pro ſepulturis prohibetur, non obſtante contraria conſuetudine. 3.21.2.5
Pretium exactum pro licentia docendi eſt reſtituendum, & promiſſum eſt remittendum. 3.50.2.1
Primaria quæſtio inter Bituricen. & Burdegalen. Archiepiſcopos refertur. 1.296.1.3
Primati Hiſpaniarum cauſa in Concilio Lateranenſi ſub Innoc. P. III. excitata fuit. 1.334.1.2
Primatis Sardiniæ quod ſit in Calaritana Eccleſia, referuntur fundamenta aliquorum. 1.635.2.45
Alia pro Piſana. ibid.
Reſponſio. 1.636.1.1
Primicerii ad officium quæ ſpectent ponuntur. 2.211.1.2
Primiceriatus eſt beneficium. 1.17.1.2
Primitiæ dicuntur ab eo, quia dantur primæ, vel ab eo quia dantur optimæ. 2.236.2.6
Primitiæ diffinitio traditur. ibid.7. & 3.317.1.3
Primitiæ quo tempore inſtitutæ, & qua quantitate, remiſſiuè. 2.237.1.4
Primogenitus quis ſit de duobus ſi ignoretur, ille cenſendus quem populus elegerit. 1.238.2.4
Primogenitus dicitur ille, qui primo natus eſt, etiamſi eum nullus frater ſequatur. 3.354.1.12
Primus acquirens quandiu viuit, dorat jus ſecundi, cui facta eſt donatio. 2.614.1.5
Principali conceſſo, cenſetur conceſſum acceſſorium veniens in neceſſariam conſequentiam principalis. 1.228.1.2
Principali conceſſo conceditur acceſſorium, quando acceſſorium eſt à ſuo principali inſeparabile, licèt magis dignum, quàm ipſum principale, cui annectitur. ibid.4
Principalis perſona admittitur in teſtem vbi agitur de correctione, vel de peccato impediendo. 1.449.1.1
Principale cum acceſſoriis per appellationem legitimè interpoſitã defertur ad judicem appellationis, & ſententiæ excõmunicationis & interdicti poſt appellationem latæ non tenent. 1.704.1.1
Princeps licet quoad vim coactiuam ſuis legibus ſolutus ſit, quoad vim tamen directiuam leges ſuas in conſcientia ſeruare tenetur. 1.10.2.6
Principes ſæculares de cauſis Clericorum cognoſcere quàm perniicioſum ſit, oſtenditur ex ſanctis Patribus. 1.22.2.14
Princeps quandocunque per nimiam importunitatem petentium non concedenda concedit, videtur conceſſio ſubreptitia. 1.44.1.7
Principis aſſenſus in Epiſcoporum electionibus an & quando interuenire poſſit, oſtenditur. 1.101.2.13
Principis ſcientia requiritur ad conſuetudinem inducendam. 1.189.1.3
Princeps defenſionem an aliquando reſtringere vel tollere poſſit, oſtenditur. 1.213.2.3
Princeps ſolus poteſt committere cauſam appellatione remota. 1.244.1.4
Princeps quando delegat duos in vna cauſa, qualiter procedendum. 1.244.2.50
Princeps quando delegat cauſam alicui ſpeciali delegato, cenſetur tollere omnem juriſdictionem inferioribus Ordinariis. 1.245.2.9
Principis mandatis eſt parendum. 1.286.1.4
Principi injuſta præcipienti obediendum non eſt. 1.286.1.11
Principi non poteſt dici, cur ita facis. ibid.18
Princeps grauius peccat frangendo fidem quàm inferior. 1.300.1.3
Principis metu, & Superioris minantis mortem delinquens ab extraordinaria pœna abſoluitur. 1 323.1.3
Princeps non recognoſcens Superiorem, eſt competens judex in cauſa inter ſe ipſum, & ſubditos. 1.362.1.6
Princeps poteſt exigere juramentum ab Epiſcopis tenentibus feuda ab eo. 1.374 1.4
Princeps exiſtente juſta cauſa poteſt contra abſentem, & inauditum ſine citatione procedere. 1.421.2.9
Principi aſſerenti ſe ex juſta cauſa motum ſine citatione procedere an fides ſit adhibenda, oſtenditur. ibid.18
Princeps poteſt concedere, vt de petitorio, & poſſeſſorio ſimul agatur. 1.423.1.3

Index Rerum, & Verborum,

Princeps ex contractu inito cum ſubdito efficaciter obligatur. 1.466.2.4

Princeps naturaliter, & ciuiliter obligatur ex contracto cum ſubdito celebrato. 1.467.1.6

Princeps non poteſt contractum cum ſubditis celebratum in totum, vel pro parte reuocare, nec modum, aut conditionem ei adiicere. 1.467.2.8

Princeps non poteſt reuocare priuilegia, ſeu conceſſiones illas quæ in naturam, & vim contractus tranſeunt, vel pro quibus pecunia interuenit, vel conceduntur in recompenſationem meritorum. ibid.9

Princeps debet habere vnum calamum, & vnam linguam, & eſſe immobilis ſicut lapis angularis, & ſicut polus. 1.467.2.10

Princeps data juſta cauſa poteſt contractum à ſe cum ſubdito celebrandum limitare, eique modum, & conditionem præſcribere. ibid.11

Princeps abſque populi aſſenſu, vel ſine juſta cauſa monetam non poteſt mutare. 1.389.2.3

Princeps tenetur omnino monetam cudere ea lege, vt valor juxta pondus ei conſtituatur. 1.380.1.7

Princeps res Regiæ Coronæ alienare non poteſt. 1.601.1.2

Princeps quando committit juriſdictionem alicui, nunquam cenſetur eam à ſe in totum abdicare. 1.601.2.5

Princeps ſupremus cauſam motam coram inferiore ad ſe aduocare poteſt. 1.707.2.2

Princeps ſi aliquod negotium ad ſe aduocauerit, & ſuæ cognitioni reſeruauerit, non admittetur prorogatio in alium quemcunque judicem ſine conſenſu Principis reſeruantis. ibid.3

Princeps vbi primum ad ſe aduocauit cauſam & illam delegauit, cenſetur ſupra illam ſuſtuliſſe omnem juriſdictionem cuicunque ordinario inferiori. ibid.6

Principi liberum eſt cauſam coram quibuſcunque judicibus pendentem ad ſe aduocare. 1.711.2.10

Principis præceptum inducit metum juſtum, quando ſcilicet ipſe Princeps jubet ſubdito, & ſolitus eſt ſæuire contra inobedientes. 1.723.1.5

Princeps licèt dicatur confirmare ex certa ſcientia quando confirmat parte citata, & cum cauſæ cognitione, defectus tamen citationis non excludit quin confirmatio dicatur facta ex certa ſcientia, quando aliter conſtat Principem ex certa ſcientia confirmaſſe. 1.734.1.16

Princeps quando ex certa ſcientia innouat gratiam ſeu conceſſionem in charta contentam, nouum jus tribuit, & priuilegium, etiamſi tempore, vel alia cauſa amiſſum ſit, reſtituit, & de nouo redintegrat. 1.735.2.26

Princeps ſuper jure poſitiuo diſpenſat. 2.83.2.6

Princeps ſæcularis non habet poteſtatem in rebus Eccleſiaſticis. 2.106.1.2

Princeps poteſt rem Eccleſiæ immobilem per permutationem acquirere data re meliori, vel æquali. 2.159.1.3

Princeps debet eſſe liberalis, & ſeruitia ſibi impenſa perſoluere. 2.190.1.3

Principi magis conuenit quàm aliis reddere pluſquam accepit. ib.4

Princeps an, & quibus caſibus res ſuæ coronæ alienare valeat, remiſſiuè. 2.193.2.3

Princeps per confirmationem non intendit juri alterius tertii derogare. 2.159.2.7

Princeps poteſt donationem, vel conceſſionem ab alio factam modificare. 2.184.1.5

Princeps ſæcularis inter Chriſtianos addere poſſet impedimenta irritantia, niſi Eccleſia eam facultatem ſuo judicio reſeruaſſet. 2.465.1.6

Princeps ſupremus an poſſit filios proprios legitimare, oſtenditur. 2.390.2.36

Princeps non tenetur juris ordinem ſeruare. 3.13.2.4

Princeps poteſt judicare ſola facti veritate inſpecta. ibid.5

Princeps ſæcularis non poteſt permittere in ſuo regno, quod Iudæi habeant mancipia Chriſtiana. 3.51.1.4

Princeps ſæcularis an poſſit concedere facultatem Iudæis fœnerandi, remiſſiuè. 3.149.1.4

Princeps juſtis de cauſis vocationem prohibere poteſt. 3.165.2.6

Princeps ſi concedat alicui domino, vel magnati datam officiorum alicuius ciuitatis, an talis conceſſio intelligatur de illis officiis, quæ poſt conceſſionem per Principem creata ſunt, oſtenditur. 3.242.2 16.17

Princeps an poſſit ſubditos ſine culpa jure ſuo priuare, remiſſiuè. 3.246 2.27

Principium omniū gerendorū à Deo ſumendū. 1.93.2. & 1.424.1.6

Prior in tempore potior eſt jure. 1.285.1.9

Prior nominatus cenſetur magis dilectus. 1.283.2.10

Prior clauſtralis poſt Abbatem præ cæteris debet eſſe potens opere, & ſermone. 2.327.1.10

Prior qui eſt tempore, potior eſt jure. 2.363 2.7

Priuandus eſt dignitate non reſidens, qui citatus non reuertitur in termino ſibi præfixo. 2.33.2.1.2

Priuationis pœna non comprehendit legitimam, quæ ex neceſſitate legis debetur neceſſariis hæredibus. 2.208.1.6

Priuationis pœna non imponitur niſi in caſibus à jure expreſſis. 2.372.2.3

Priuationis pœna à lege impoſita non intelligitur ipſo jure. ibid.4

Priuatio beneficii, vide *Depoſitio*.

Priuatus nunquam præſcribit aduerſus Principem in his, quæ concernunt obedientiam, ſuperioritatem, & ſubiectionem. 1.657.2.3

τὸ *Priuetur*, an importet latam ſententiam, vel ferendam, remiſſiuè. 2.342.2.4

τὸ *Priuentur*, non ſignificat priuationem ipſo jure, ſed per ſententiam. 1.125.2.34

Priuilegio ciuitati conceſſo non gaudent caſtra, vel villæ. 1.4.2.38

Priuilegii, vel ſcripturæ verba quando ſunt ita obſcura, quod nullum habent intellectum, nec valet priuilegium, nec ſcriptura. 1.7.1.10

Priuilegia in eo valent & tenent, in quo vſitata & obſeruata fuerint. 1.17.2.5

Pro Priuilegiorum interpretatione an ad alium, quàm ad concedentem recurri poſſit, remiſſiuè. 1.28.1.6

Priuilegio generali ſecundùm jus commune obtento obſtat reſcriptum ſpeciale etiam de eo mentionem faciens. 1.29.1.1

Priuilegium ſecundum non faciens de primo mentionem, illi non derogat. ibid.5

Priuilegium ſpeciale non aliter derogat generali, niſi facta hujus mentione. ibid.6

Priuilegium reſpectu fori adeo incompetentis non tenetur citatus venire ad allegandum. 1.33.2.12

Priuilegium ſubreptitium eſt ipſo jure nullum. 1.48.1.8

Priuilegium de prouidendo beneficia, comprehendit majora & minora. 1.30.1.4

Priuilegium vel reſcriptum prius in data præualet ſecundo, & poſteriori. 1.57.2.5

Priuilegium videtur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate. 1.66.1.8

Priuilegia ita reſtringenda ſunt, vt attentis, & maturè perpenſis verbis & mente concedentis, in eo accipiantur ſenſu, qui minus alterius jus lædit. 1.71.2.6

Priuilegium non ſubdito conceſſum, vbi agitur de modico, reuocari poteſt. ibid.8

Priuilegii tenor attendendus eſt. 1.94.1.2

Priuilegio, vel conſuetudine poſſunt Reges habere jus nominandi Epiſcopos, vel eorum electioni aſſenſum præſtandi. 1.95.2.7

Priuilegio, vel conſuetudine poſſunt Reges habere jus eligendi Epiſcopos, remiſſiuè. 1.99.1.5

Priuilegio, vel conſuetudine ad electionem alieni pleronque vocantur. 1.130.1.4

Priuilegiorum tenor ad vnguem ſeruandus. 1.141.2.4

Priuilegia Principum, dum tangunt jura concedentis, debent latiſſimè interpretari, ſecus quando reſpiciunt damnum, vel præjudicium tertii. 1.143.2.2

Priuilegium quod conceſſum eſt delegatis à Principe vt poſſint ſubdelegare, in his tantum procedit, quibus juriſdictio conceſſa eſt. 1.280.2.3

Priuilegii pro declaratione recurrendum eſt ad concedentem. 1.361.2.2

Intellige prout ibid.5

Priuilegium ſimpliciter conceſſum hominibus alicuius loci, comprehendit clericos illius loci, ſi eo vti vellent. 1.382.2.5

Priuilegium etiam à Principe impetratum, per quod priuatur quis ſine cauſæ cognitione lite pendente vſu poſſeſſionis, tanquam ſubreptitium non valet, ſeu tanquam rationi obuium eſt reuocandum. 1.455.1.1

Priuilegium conceſſum non facta mentione litis pendentiæ nihil valet. 1.456.2.4

Priuilegia concedi non debent contra ſolitam formam. 1.516.2.4

Priuilegium de falſo redarguenti judex faciet illud exhiberi coram ſe, & partibus in loco congruo, & ſecuro, & interim ſtabitur ſententiæ latæ per illum. 1.534.1.1

Priuilegium ſuum, vel indulgentiam, vel inſtrumentum quando vna pars demonſtrare cogitur, tunc legi debet coram judice, & aliquibus viris prudentibus. ibid.

Priuilegia partis aduerſæ quando quis dicit eſſe falſa, quomodo procedi debeat. ibid.

Priuilegium contra ſolitum curſum priuilegiorum, & contrarium rationi, de falſitate eſt ſuſpectum. 1.537.1.5

Priuilegium & præſcriptio, an & quando æquiparentur, oſtenditur. 1.626.2.3

Priuilegium ſecundum vbicunque non facit mentionem de primo alteri conceſſo, non operatur derogationem. 1.638.2.3

Priuilegium datum itineranti ad Curiam Papæ vt interim non poſſit in patria conueniri, non habet locum quando iter arripit poſtquam fuerit citatus, vel habuerit notitiam quando aduerſarius impetrauit à Papa. 1.676 1.2

Priuilegium concedi poteſt, quod in tali loco, & non alibi car-

nes

nes vendantur, vel quod quis ſolus piſcetur in certa parte maris. 1.720.2.3

Priuilegium vnius ſuffragatur alteri, quando ſumus in cauſis communibus & indiuiduis. 1.722.1.3

Priuilegii innouatio nouum jus non tribuit, nec antiquum confirmat, ſed ſi quod competebat conſeruat. 1.732.2.1.5

Priuilegium aliquando accipitur pro charta, ſeu inſtrumento in quo gratia, aut conceſſio Principis continetur, aliquando verò pro conceſſione ipſa, ſeu gratia. 1.735.1.10

Priuilegii verba ſi referantur ad perſonam, cenſetur Priuilegium perſonale, ſi autem referantur ad rem, cenſetur reale. 2.79.2.10

Priuilegium cognoſcendi de cauſis in prima inſtantia habet Capitulum Sede vacante. 2.94.1.13

Priuilegium perpetuum dicitur quod ſit Eccleſiæ, vel populo. 2.100.1.7

Priuilegio in ſecundo, quando non ſit mentio de alio alteri conceſſo, jam eſt manifeſta ſubreptio, quæ vitiat in priuilegiis. 2.139.2.4

Priuilegium ſecundùm intentionem Papæ eſt intelligendum. ibid.6

Priuilegia eximentia à ſolutione decimarum amittuntur, ſi incipiant eſſe enormiter læſiua Eccleſiæ Parochiali. 2.241.2.3

Priuilegium quando dicatur enormiter lædere, ſpectat ad declarationem Papæ. ibid.4

Priuilegium de decimis ſoluendis reuocatur ſi ex poſt facto incipit Eccleſiis Parochialibus eſſe nociuum. 2.242.1.1

Priuilegium conceſſum ex certa cauſa expreſſa vel tacita, ceſſat ceſſante cauſa. 2.242.2.8

Priuilegium ſuper decimis laborum non extenditur ad terras, quæ aliis tradnntur excolendæ. 2.243.2.1

Priuilegia exemptionis à ſolutione decimarum ſunt perſonalia, non autem realia. 2.244.1.2

Priuilegium ſuper decimis laborum etiam ea, quæ non ſunt noualia comprehendit. 2.244.1.1.2

Priuilegium vitiat falſa cauſa. 2.553.2.9

Priuilegium ſuper decimis non ſoluendis eccleſiaſticæ perſonæ conceſſum noualia comprehendit. 2.254.2.1.3

Priuilegia olim conceſſa Crucem recipientibus, remiſſiuè. 2.333.1.2

Priuilegium contra jus commune eidem non derogat, ſi de eo mentio non habeatur. 2.338.1.2

Priuilegia valent non facta mentione de jure contrario, cum ſemper contra illud emanent. 2.338.2.6

Priuilegium patri, & poſteris conceſſum, ſimiliter competit filiabus, niſi materia refragetur, aut lex reſiſtat. 2.376.2.4

Priuilegium non poteſt concedi collegio quando ſcholares non adſunt. 2.435.1.4

Priuilegium futuro collegio vel hoſpitali concedi poteſt vt incipiat habere vires quando erectum fuerit. ibid.5

Priuilegia conceſſa per verba vniuerſalia, & prægnantia ceſſant in caſu publicæ vtilitatis, neceſſitatiſve ineuitabilis, & incogitatæ. 2.437.2.6

Priuilegium quod maritus non teneatur vltra quam facere poteſt, ab eo renuntiari non poteſt. 2.608.1.10

Priuilegia Eccleſiæ minori ſpatio quadraginta annorum non præſcribuntur. 3.233.2.1

Priuilegium continuè, & abſque lite non ſeruatum per triginta, vel quadraginta annos, per deſuetudinem, & vſum contrarium perditur. 3.234.2.6

Priuilegii immunitas perditur ſi immunitatem habens paſſus eſt ſe deſcribi in libro ſoluentium. 3.234.1.7

Priuilegium quando acquiritur per contractum, aut pecuniam, non amittitur per non vſum. ibid.8

Priuilegium quoto temporis ſpatio per non vſum amittatur, remiſſiuè. 3.235.1.9

Priuilegia capellanorum aliquorum Principum, qui à juriſdictione ſuorum Prælatorum erant exempti, an derogentur per Concil. Trident. oſtenditur. 3.235.1.3

Priuilegium conceſſum monaſterio, vt ejus monachi excommunicari non poſſint, intelligitur de monachis exiſtentibus in monaſterio, vel in Eccleſiis ſibi vtroque jure ſubiectis. 3.239.1.1

Priuilegium de decimis non ſoluendis de noualibus mentionem faciens, ad noualium decimas trahi non poteſt, quæ ab aliis erant poſſeſſa tempore priuilegii conceſſi. 3.242.2.14

Priuilegium de non ſoluendis decimis noualium extendi non poteſt ad decimas noualium, quæ tempore impetrationis jam erant proſciſſa. ibid.15

Priuilegia tria Patriarchalium Sedium referuntur. 3.243.2.1

Priuilegium alicui conceſſum an Princeps ſine cauſa reuocare poſſit, oſtenditur. 3.246.2.28

Priuilegium merè voluntarium tempore non perditur. 3.247.27

Priuilegium certis Religioſis conceſſum, vt tempore interdicti poſſint diuina officia celebrare, extenditur ad Epiſcopos. 3.248.1.2

Priuilegium ad inſtar quod dicatur, oſtenditur. ibid.3

Priuilegium ad inſtar alterius conceſſum, an alteri communicetur, ſi prius illud augeatur, minuatur, vel reuocetur, oſtenditur. 3.248.2.4

De Priuilegiis aliquibus religionibus conceſſis, vt pro ſuis feſtiuitatibus, vel etiam profeſſione nouitii facienda publicè interdicti tempore celebrare poſſint, agentes referuntur. ibid.5

Priuilegia conceſſa aliquibus, vt tempore interdicti diuinis intereſſe poſſint, illis tantum proſunt, qui interdicto cauſam non dederunt. 3.249.1.6

Priuilegia non ſunt violanda etiam indirectè. 3.249.2.4

Priuilegium interpretandum eſt vt aliquid operetur præter jus commune. 3.253.1.2

Priuilegiorum innouatio nouum jus non tribuit, ſed ſolum antiquum conſeruat. 3.253.1.1.2

Priuilegii innouatio dupliciter poteſt fieri. ibid.3

Priuilegium ſuper decimis noualium non extenditur ad decimas quas tempore indulti alius poſſidebat, ſi de ipſis mentio facta non fuerit. 3.253.2.1

Priuilegium ſuper decimis non ſoluendis quos eximat, oſtenditur. 3.254.1.3

Priuilegia quæ alteri inferunt præjudicium, reſtringenda ſunt. 3.254.2.4

Priuilegio clericali nemo priuandus eſt niſi conuincatur per veras probationes. 3.259.2.11

Priuilegium dioceſimodè accipitur. 3.201.1.2.3

Priuilegia dicuntur quaſi priualegia. ibid.4

Priuilegium definitur quod ſit lex priuata, ſeu jus ſingulare contra jus commune indultum. ibid.5

Priuilegia quomodo dicantur habere rationem legis, oſtenditur. 3.202.2.6

Priuilegium diuiditur in diuinum, & humanum. 3.201.1.7

Priuilegia quædam ſunt clauſa in corpore juris, quædam non ita. ibid.8

Priuilegia vel ſunt realia, vel perſonalia. ibid.9

Priuilegia perſonalia & realia in aliquibus conueniunt, in aliis differunt. ibid.10

Priuilegia ſunt affirmatiua, alia negatiua. ibid.11

Priuilegia alia ſunt perpetua, alia temporalia. 3.102.1.init.

Priuilegium aliud bonum publicum reſpicit, aliud priuatũ. ibid.12

Priuilegia qua ratione in publica, & priuata diuidantur, cùm omnia priuatæ leges dicantur, oſtenditur. ibid.13

Priuilegium aliud eſt pro foro interno, qui Conſcientiæ dicitur, aliud pro externo. 3.203.1.4

Priuilegiatorum nomen an ſit grammaticale. 3.203.2.17

Priuilegiis ſuis priuandus eſt qui alienis derogat. 3.214.1.2

Priuilegium Eccleſiæ præſcribitur ſpatio triginta annorum. 3.218.1.1

Priuilegium, quod Religioſi, ſeu monaſteria habent de decimis non ſoluendis, præſcribitur tempore triginta annorum. ibid.2

Priuilegia in eo valent, & tenent, in quo vſitata, & obſeruata fuerint. 3.259.2.8

Priuilegia quantum valeant, & quomodo ſint ſeruanda, cognoſcetur ex tenore, vltra quem non eſt egrediendum. 3.220.1.1

Priuilegium non præſumitur, ſed ab eo qui allegat, probandum eſt. ibid.5

Priuilegia quæ in corpore juris clauſa ſunt, præſumuntur, & ideo ea priuilegiati oſtendere non tenentur. 3.220.2.6

Priuilegii tenor attendendus eſt, nec de illo judicandum, niſi ipſius tenore inſpecto. ibid.7

Priuilegii tenor inſpiciendus non ſolum quoad verba, ſed etiam quoad mentem. ibid.10

Priuilegium ſtrictè eſt interpretandum, etiamſi conceſſum ſit à principe, qui legem condere poſſet. 3.221.1.11

Priuilegium non priuatis perſonis, ſed toti religioni conceſſum, adhuc non eſt vt fauorabile interpretandum. ibid.12

Priuilegia per quæ conſuetudini, aut alteri priuilegio derogatur, fauorabilia ſunt, & latiſſimam recipiunt interpretationem. ibid.13

Priuilegii verba ſi exemptionem excludant, juri, & juriſdictioni Epiſcopi derogatur. 3.222.2.9

Priuilegium vni conceſſum, non poteſt ad alium extendi propter identitatem rationis. 3.213.1.1.2

Priuilegium militare, & miniſterii, ſeu Doctoratus, filiis non prodeſt. 3.223.2.4

Priuilegium perſonaliter marito conceſſum, ad vxorem non extenditur. ibid.6

Priuilegia, quæ alicui certæ perſonæ conceduntur per modum contractus, vel ob benemerita, ad hæredes tranſeunt. ibid.8

Priuilegium eſt lex priuata, ſeu jus ſingulare contra jus commune indultum. 3.224.1.10

Priuilegium meretur amittere, qui illo abutitur. 3.228.1.25

Priuilegia quando dicantur amitti per non vſum, vel contrarium vſum, vel etiam per abuſum, & in quibus differant, oſtenditur. ibid.26

Priuilegia, ſeu inſtrumenta deperdita, & ea, quæ in illis continebantur, probari poſſunt per teſtes deponentes de amiſſione, & illius tenore. 3.291.1.4

Priuilegio Sedis Apoſtolicæ nulli ſe tueri poſſunt quo minus vitare non debeant excommunicatos. 3.292.2.21

Priuilegium eſt lex priuata, ſeu jus ſingulare contra jus commune indultum. 3.345.2.3

Priuilegium dici non poteſt illud, quod nihil ſpecialiter concedit, ſed illud tantum, quod jure communi conceſſum erat. ibid. 4

Priuilegium Canonis quare facilius perdatur, quàm priuilegium fori, oſtenditur. 3.308.2.5

Priuilegium quando conceditur, ſaluo jure matricis Eccleſiæ, per matricem Eccleſiam non intelligitur Romana, ſed Cathedralis. 3.341.2

Priuilegium non amittitur etiam per centum annos, ſi quis non potuit eo vti. 3.346.1.12

Priuilegium vel beneficium concedentis ad intentionem recurrendum eſt. 3.348.1.3

Priuilegiatus contra pariter priuilegiatum an & quando vtatur ſuo priuilegio, remiſſiuè. 1.332.1.6

Priuilegiatus vt non teneatur reſpondere niſi in certo loco, ſi in alio loco reſpondere, vel ſoluere promittit, ibi poterit conueniri, & etiam vbi habet domicilium. 1.382.1

Priuilegiatus vt abſens in ſtudio fructus præbendæ recipiat, ſi ſe transferat in villam, vel caſtellum, vbi nullum eſt, vel minus competens ſtudium, priuilegio non vtitur. 2.35.2.1

Priuilegiati ſuper jure funerandi ſepelire poſſunt illos, qui apud eos eligunt ſepulturam, ſoluendo tamen canonicam portionem Eccleſiæ Parochiali, ſi verò alios ſepeliunt, tenentur reſtituere quicquid occaſione funeris acceperunt. 2,229.1.2

Priuilegiati ſuper decimis non ſoluendis, de his prædiis, quæ ab aliis conducunt, decimas ſoluere tenentur. 2.241.2.1.2

Priuilegiati vt vbique poſſint cum Altari viatico celebrare, hoc ſine conſenſo Epiſcopi facere poſſunt. 1.253.1.1

Priuilegiati debent quoque vitare excommunicatos, & ipſi quoque excommunicati ſunt ob injectionem manuum in clericos. 3.299.2.1

Prius deſcriptus dicitur dignior, & præcedere debet. 1.285.1.4

Probanda non probant ex officio à judice reſpuitur. 1.215.2.4

Probanti ſemiplenè in ſupplementum probationis juramentum deferri poteſt. 1.469.1.4

Semiplenè probari dicitur quando quis probauit intentionem ſuam per vnum teſtem omni exceptione majorem. ibid.5

Probatio facienda eſt judici. 1.47.2.1.2

Probatio euidens fit per inſtrumenta. 1.51.2.2

Probatio quælibet debet de neceſſitate concludere. 1.140.2.25

Probatio non deſideratur in notoriis, ſed tantum onus proponendi. 1.186.1.5

Probatio per teſtes admittitur in actibus requirentibus ſcripturam, ſi agatur de ſcripturæ declaratione. 1.331.2.2

Probatio ſemiplena ſufficit, vt quis reſtituatur in cauſa fauorabili. 1.533.1.2.2

Probatio ſemiplena requiritur in petenda reſtitutione in cauſa fauorabili, quando argueretur dolus, & fraus aduerſarij. 1.333.2.2

Probatio ſemiplena ſi allidatur ex aliqua præſumptione, non ſufficit vt ob eam deferatur parti juramentum in ſupplementum probationis. 1.469 1.6

Probatio ſemiplena non fit ex vno teſte non reddente rationem dicti ſui, vel veriſimilia non dicente, vel ex pluribus ſingularibus. ibid.7

Probationes cum ſint æquales, teſtibus rei magis, quàm actoribus in dubio creditur. 1.472.2.5

Probatio admittitur contra juramentum. 1.474 1.10

Probatio obſcura non releuat probantem. 1.480 1.18

Probatio teſtium, vel inſtrumentorum recepta poſt terminum eidem probationi præfixum, non valet ipſo jure. 1.483.1.7

Probatio tractatus filiationis an ſufficiat in judicio petitorio, vel probari debeat in titulo ſeu dominio, remiſſiuè. 1.485.2.6

Probationes exactæ neceſſariæ non ſunt in probandis confinibus antiquis. 1.492 2.14

Probationes plures imperfectæ, etiam diuerſi generis, ſi tendant ad eundem finem, conjunguntur ad faciendam plenam probationem. ibid.15

Probationes poſt publicatas ſemel atteſtationes iterum recipi poſſunt, vbi priores non extant. 1.494 2.6

Probatio exceptionis oppoſitæ contra teſtem productum, ſi non admittitur antequam dictum teſtis recipiatur in caſu in quo admitti debuit, licitè appellatur. 1.506 2.1

Probationes in crimine debent eſſe apertiſſimæ. 1.519.1.6

Probationes factæ in judicio ſummario, fidem non faciunt in plenario. 1.510 2.4

Probatio facienda per inſtrumenta in cauſa appellationis, ſuper eiſdem, vel contrariis articulis admittitur. 1.515.2.5

Probationes ſubtrahens aduerſario an cauſam amittat, remiſſiuè. 1.515.2.5

Probationes ex ſe imperfectæ ad plenam probationem coniunguntur in delictis quæ occultè committuntur. 1.523 1.3

Probatio quæ fit per inſpectionem oculorum, quæ ſit. 1.530.2.4

Probatio efficacior requiritur ab eo, qui probare vult quod non eſt veriſimile. 1.366.1.2

Probationes debent eſſe efficaciores quando tractatur de probando contra illud, quod habet præſumptionem pro ſe. 1.566.2.4

Probatio immemorialis præſcriptionis non ſufficit ad concludendam, & probandam centenariam. 1.630.2.6

Probatio eorum, quæ offeruntur incontinenti, præ cæteris potiori gaudet prærogatiua. 1.721.1.5

Probatio incontinenti ad juſtificandam appellationem, quæ dicatur, oſtenditur. ibid.6

Probatio verſionis in vtilitatem eſt neceſſaria in mutuo ſuſcepto ab ipſo Prælato, & Capitulo inſimul, vt ex illo Eccleſia obligetur. 2.180.1.9

Probatio verſionis in vtilitatem Eccleſiæ non eſt neceſſaria vbi mutuum fuerit acceptum intra ſummam ab Eccleſia communi ordinatione taxatam. ibid.12

Probatio verſionis in Eccleſiæ vtilitatem qualiter probetur. 2.181.1.18

Probatio vna fit ex duabus probationibus diuerſi generis. 2.215.2.5

Probatio in contrarium non admittitur contra præſumptionem juris & de jure. 2.495.1.12

Niſi ſit confeſſio partis. ibid.14

Probatio contra præſumptionem juris & de jure, parte non opponente eſt valida. ibid.15

Probatio per euidentiam facti adeò eſt clara, vt nihil magis, quàm illam judex requirat ad rem ipſam cognoſcendam. 3.5.2.3

Probatio exceſſus accuſatori incumbit. 3.108.1.24

Probatio ſolutionum trium annorum prætaritorum ſufficit ad hoc, vt præſumatur annis retrò lapſis ſolutum fuiſſe. 3.234.1.4

Probatio Confeſſionis reuelatæ de licentia pœnitentis, cui incumbat, oſtenditur. 3.287.1.24

Probatum in judicio non admittitur quod nihil releuat. 1.251.1.3

Proceſſus factus per literas ſubreptitias irritatur, ſed factus contra formam reſcripti irritus nunciatur. 1.50.1.1

Proceſſus factus contra formam reſcripi, etiam in minimo irritatur. ibid.2

Proceſſus habitus contra reum expreſſè conſentientem, qui per literas Apoſtolicas trahitur vltra præfinitum ſpatium, valet. 1.55.2.8

Proceſſus ob legitimæ citationis defectum totus corruit 1.189.2.4

Proceſſus habitus à Principe contra partem inauditam, inualidus eſt, tam in ciuilibus, quam in criminalibus 1.421.2.8

Proceſſus in dubio ritè, rectèque factus non præſumitur. 1.487.2.12

Ad Proceſſus ſubſtantiam quæ requirantur, oſtenditur. ibid.16

Proceſſionibus publicis intereſſe debent hodie Regulares quicumque, niſi in ſtrictiori clauſura perpetuò viuant, vel abſint à ciuitate vltra dimidium milliare. 3.196.1.2

Proceſſus in materia fidei per Canonicam purgationem quomodo terminandus, remiſſiuè. 3.259.1.6

Procurare fratres alicuius domus qui tenetur, obligatur ad procurandum omnes, licèt illorum numerus nunc creuerit, ſed ſi ex hoc grauaretur nimium, per judicis officium ſibi prouidebitur. 2.183.2.1

Procuratio Epiſcopis quando debeatur, remiſſiuè. 1.278.2.15

Procurationes quæ debentur Legatis, & Nuntiis Apoſt. Sedis præſcribi non poſſunt. 1.626.1.1.2

Procuratio ſeu viſitatio præſcribi non poteſt. 1.632.2.2

Procurationes an poſſint recipere Epiſcopi habentes aliàs redditus pingues ex quibus ſuſtentari valeant. 1.634.1.9

Procuratio non poteſt præſcribi. 2.384.2.4

Procuratio nulla debetur Epiſcopo viſitanti clerum ciuitatis, vbi ſita eſt Cathedra. 2.390.1.3

Procuratio ratione viſitationis non debetur propter priuatum oratorium. 2.391.1.1

Procuratio debita pro viſitatione an poſſit etiam recipi pro conſecratione, remiſſiuè. 2.392 2.3

Procurator conſtitutus ad eligendum cum modo generali & libero, non poteſt in ferendis ſuffragiis vnum nomine ſuo, & alterum nomine mandantis eligere. 1.55.2.init.

Procurator ſpecialis requiritur in tranſactione. 1.56.2.24

Procurator ſpecialis requiritur ad petendam reſtitutionem in integrum, remiſſiuè. ibid.25

Procuratorem qui ſe facit cum non ſit, tenetur pœna falſi, & condemnatur in expenſis. 1.60.1.3

Procurator reuocatus ſi aliquid agat, & dominus ſciat, iterum conceſſa videtur facultas agendi. ibid.5

Procurator vt validè reuocetur debet fieri intimatio parti, vel judici. ibid 7

Procurator debet conſtitui vnus de Collegio. 1.126.1 init.

Procuratores

Procuratores plures quando ſimpliciter dati ſunt, vnus non poſeſt ſine alio. 1.236.2.4
Procuratoris dolus non obeſt domino. 1.249.1.5
Procuratoris factum dominu in cauſa in qua habet mandatum nocet. ibid.6
Procuratur ſi furmam mandatl exceſſit, excuſatur dominus ab expenſis. ibid.
Procuratur excedens fines mandati principali ſciente, & non contradicente, geſta per ipſum cenſentur à principali ratificata. ibid.8
Procurator admittitur cum cautione de rato, ſi dubitetur illum non habere mandatum. 1.290.1.5
Procuratur in dubiu præſumitur, penes quem reperiuntur acta ipſius cauſæ. ibid.6
Procurator ad agendum etiam cum libera, & generali adminiſtratione, non poteſt tranſigere, vel paciſci. 1.303.1.2
Procurator alterius debet habere mandatum legaliter factum. 1.312.1.1
Procurator cum cautione de rato admittitur vbi dubitatur de mandato. 1.312.2.5
Procuraturem conſtituere nun compellitur quis in arduis cauſis, ſecus in leuibus. 1.313.1.3
Procuratorem cunſtituere ad cauſas non compellitur legitimè impeditus. 1.313.2.6
Procurator reuocatus, & de hoc certificatus, ſciente parte aduerſa, non poteſt reſcripta à Papa obtinere, & obtenta non valent. 1.314.1.1
Procorator vſque ad litem conteſtatam reuocari puteſt. ibid.5
Procurator etiam inuitus poſt litem conteſtatam reuocari poteſt ex inimicitia, quæ ſit capitalis. ibid.6
Procuratorem qui ſe facit cum nun ſit, tenetur pœna falſi, & condemnatur in expenſis. 1.314.2.5
Procuratur non interuenit quando agitur de adulterio coram judice ſeculari ad pœnam legalem, ſecus ſi coram eccleſiaſtico ad ſeparationem thori. 1.315.1.1
Procuratoris cunſtitutio facta ad cauſam jam motam operatur ratificationem eorum, quæ geſta ſunt per eundem procuratorem antequam mandatum ſuſciperet. ibid.8
Procurator agere puteſt contra dominum ad expenſas. 1.315.2.2
Procurator qui de mandatu domini negotia geſſit, habet actionem mandati etiamſi cauſa ipſa circa ſuam culpam non habuerit bonum exitum. ibid.3
Procurator qui ob ſuam vtilitatem iter faciens cauſam alterius tractauit, ad illas tantùm expenſas agere poterit, quas fecit vltra id quod expenſurus erat, ſi procurator non eſſet. ibid.4
Procurator Epiſcopi cauſas Epiſcopatus agit, & defendit, licèt non fuerit datus ſub nomine ſyndici. 1.316.1.1
Procurator conſtitutus, maximè in cauſa matrimoniali, plena gaudere debet libertate. ibid.
Procuratoris conſtitutio facta metu an ſit nulla, oſtenditur. ibid.2
Procurator generalis puteſt appellare ſi ei denegentur induciæ ad conſulendum dominum ex cauſa probabili. 1.316.2.1
Procurator poteſt in principiu litis citari quandu dominus præſens non fuit. 1.317.1.2
Procurator conſtitutus à reu ad agendum an ſit ſufficiens ad defendendum, oſtenditur. ibid.3
Procoratoris reuocatio ad judicem, vel aduerſarium peruenire debet. 1.317.2.2
Procuraturem conſtituere nemo compellitur. ibid.3
Procuratur poſt litem conteſtatam abſque cauſæ cognitione reuocari non poteſt. ibid.4
Procurator non præſumitur quis cunſtitutus, niſi ad cauſas præſentes, quod intellige vt 1.318.2.3
Procuratur ſimpliciter cunſtitutus cum alio, præoccupare non poteſt, vel ſolus admitti. ibid.4
Procurator in ſolidum per quæ verba videatur conſtitutus, remiſſiuè. ibid.5
Procuratores quando plures ſunt conſtituti in ſolidum, occupatio vnius excludit alium. ibid.6
Procurator ſimpliciter datus ad cauſam tenetur appellare. 1.319.1.9
Procurator ſimpliciter datus ad agendum, non tenetur inuitus appellationem à ſe interpoſitam proſequi: fallit in aliquibus caſibus, de quibus ibid 9
Procurator ſi non appellauit, tenetur parti ad damna, & intereſſe, ibid.
Procurator Vniuerſitatis, cuius majores, & jurati ſunt excommunicati, non repellitur ab impetrando, niſi illi in procuratorio ſint expreſſi, vel eorum auctoritate factum ſit, vel ad id ſcienter ſint admiſſi. 1.319.1.1
Procuratoris cunſtitutio facta per Vniuerſitatem, cuius majores, per quos eadem regitur, ſunt excommunicati, an valeat, oſtenditur. 1.319.2.2
Procuratorem ſine mandatu comparentem judex ex officio repellere puteſt. 1.358.2.2
Procurator non poteſt eſſe infamis, nec etiam Aduocatus. 3.364.2.4
Procuratur non poteſt ſubire juramentum calumniæ, niſi habeat mandatum ſpeciale ad illud, ſecus ſi ſit procuratur clerici. 1.398.2.3
Procurator tamen clerici poteſt jurare de calumnia ſine ſpeciali mandato. ibid.
Procuratur in animam propriam jurare tenetur aduerſario exigente. 1.399 2.3
Procurator fiſci non tenetur jurare de calumnia. 1.400.1.5
Procurator an, & quando domino præjudicet, remiſſiuè. 1.429.2.5
Procurator in criminalibus non interuenit ſi agatur directè. 1.451.1.8
Procuratur excommunicatus ſi conſtituatur, licet poſtea abſoluatur, non tamen habilitatur, vt poſſit agere. 1.477.1.9
Procurator non admittatur ad teſtimonium. 1.506.1.7
Procurator abſque ſpeciali mandato non puteſt cauſare attentata. 1.725.1.36
Procurator ad capiendam poſſeſſionem beneficii puteſt laicus conſtitui, prout etiam ad renunciandum, & accipiendum beneficium Eccleſiaſticum. 2.58.2.2
Procuratur quærit domino poſſeſſionem per actum fictum. 2.59.1.5
Procurator conſtitutus à patrono, non puteſt ipſum patronum præſentare. 2.80.2.4
Procuratorem vt præſentet pro ſe ad beneficia vacatura de auctoritate Ordinarii quis puteſt conſtituere ex juſta cauſa. 2.90.1.6
Procurator alienans rem Eccleſiæ reſeruato aſſenſu Apoſtolico, ſi tradiderit poſſeſſionem ante illius impetrationem, an faciat dominum in cenſuras incidere, remiſſiuè. 2.110.2.12
Procurator, ſeu factor recipiendo cenſum, ſeu penſionem, non præjudicat domino, quin poſſit caducitatem incurſam declarare. 2.154.1.120
Procurator deputatus à multis patronis ad præſentandum, poteſt vnum ex dictis conſtituentibus præſentare, modò comparuerit nomine omnium. 2.367.2.4
Procurator conſtitutus à patrono ad præſentandum, non poteſt ſeipſum præſentare. ibid.6
Procuratur non admittitur ad proſequendam accuſationem criminalem, licèt poſſet allegare cauſam abſentiæ, ſeu alias exceptiones non tangentes crimen propoſitum, & qui jurauit ſtare mandato alicuius, non admittitur ad accuſandum illum, ſi virtute juramenti ſibi fuit injunctum, vt non accuſaret. 3.8.2.1
Procurator in cauſis criminalibus non admittitur. ibid.2
Procuratore admiſſo in criminalibus parte non opponente, proceſſus cum eo factus non eſt nullus. 3.9 1.4
Procurator in criminalibus admittitur ad allegandas cauſas abſentiæ, & juſta impedimenta facti, vel juris. 3.9.1.8
Procurator in criminalibus an admittatur ad allegandas exceptiones, quæ tangunt crimen, oſtenditur. ibid.9
Proditione, aut ex inſidiis vulnerans, an ſit ab Eccleſia euellendus, remiſſiuè. 3.93.1.7
Proditor, & per inſidias delinquens, non gaudet Eccleſiæ immunitate ſi ad eam confugiat. 3.92.2.4
Proditoriè quenquam occidere, aut per inſidias, idem eſt. 3.93.1.5
Proditorium homicidium eſt cædes hominis nihil tale ſuſpicantis. 3.93.1.6
Proditorius homicida quis dicatur, oſtenditur. 2.447.1.46
Prodigus eſt, qui dat danda, & non danda. 1.75.1.4
Prodigus, cui bonorum adminiſtratiò interdicta eſt, ad emphyteuſim nominare non poteſt. 2.156 1 4.5
Productio quarta teſtium dari debet cum ſolemnitate legali, cauſa legitima non reſiſtente, aliàs legitimè appellatur. 1.531.2.1
Productionem quartam negare poterit judex ſi ei videntur ſufficere teſtes recepti. 1.532.1.4
Productio quarta teſtium quomodo & quando concedenda ſit. 1.545.2.1.2.
Profeſſio non animo, ſed tantum verbis facta ob metum mortis ab alio incuſſum, inualida eſt. 1.320.2.2
Profeſſio ficta per dolum an vitietur ſi in hominem prudentem dolus meritò caderet. 1.355.2.2
Profeſſio non præſumitur, ſed probanda eſt quoties facta negatur. 1.543 2
Profeſſio tam virorum quàm mulierum, attento Concilio Trid. fieri prohibetur ante decimum ſextum annum expletum, & quæ antea fieret decernitur nulla. 2.262.2.3
Profeſſio emiſſa in ſuprema, & vltima die anni decimi ſexti, an valeat, remiſſiuè. ibid.4
Profeſſiones tacitæ an poſt Concilium Trident. aliquam vim habeant, oſtenditur. 2.264.2.3
Profeſſio tacita vt inducatur, ſufficit vt ſola illius Religionis conſuetudine actus, quibus quis ſe ingerit, ſint profeſſorum proprii. ibid.5
Profeſſio facta in religione Minimorum ante decimum octauum ætatis annum, ſed tamen poſt 16. an valeat, remiſſiuè. 2.265.1.4

Index Rerum, & Verborum,

Profeſſio facta ante decimum quartum annum non obligat, poſt decimum quartum verò, ſi fit per ſuſceptionem habitus profeſſorum etiam obligat, niſi detur perſeuerantia tridui. 2.266.1.1
Profeſſio tacita in aliqua Religione ex eo facta cenſetur, cùm quis ſciens, & prudens defert ſponte triduo diſtinctiſſimum profeſſorum habitum. ibid.4
Et an ad illam requiratur tridui perſeuerantia in actuum exercitio, oſtenditur. 2.266.2.5
Profeſſio facta ſine ſuſceptione habitus Religionis valet. 2.269.2.5
Profeſſio quando eſt irrita defectu ſolius poteſtatis in admittente, an ſatis ſit ad ejus valorem, vt is ratam eam habeat, non mutata priori profeſſi voluntate per actum contrarium, oſtenditur. 2.270.1.7
Profeſſio non eſt neceſſariò facienda in Monaſterio, ſed poteſt vbique fieri. 2.270.2.8
Profeſſio furioſi an ratificetur ſi ille ſic profeſſus poſtea ad ſanam mentem rediens, conſciuſque profeſſionis à ſe emiſſæ, contradicat, aut habitum profeſſorum non deponat, oſtenditur. 2.271.2.3
Profeſſio nec fieri, nec recipi debet infra probationis annum, facta tamen nullo nouitiatus tempore elapſo, volentibus nouitio, & monaſterio tenet de jure communi. 2.272.1.5.2
Secus attenta diſpoſitione Concilii Tridentini. ibid.3
Profeſſio non irritatur morbo etiam grauiſſimo. 2.272.2.med.
Profeſſionem faciens ad obſeruantiam Regularem compellitur, licèt in clauſtro nunquam permanſerit, ſed in ſæculo, & ſuis bonis vſus fuerit. 2.274.1.1
Profeſſio facta per verba expreſſa fortior eſt, difficiliuſque retractatur, quàm tacita per delationem, & aſſumptionem habita. 2.281.1.1
Profeſſionis tacitæ conjectura & ſignum eſt quando defertur ſolus habitus profeſſorum. 2.281.1.6
Profeſſio Religionis Chriſti priuilegio ex ſolo jure diuino poſitiuo matrimonium ratum dirimit. 2.292.1.10
Profeſſio conjugis, altero juuene, & ſuſpecto de incontinentia non profitente, ſed manente in ſæculo cum voto caſtitatis, an valida ſit, oſtenditur. 2.293.1.2
Profeſſio conjugis ſolemniter facta de licentia ſpontanea alterius qui manens in ſæculo continentiam non promiſit, eſt valida. ibid.3
Profeſſio conjugis facta de licentia alterius non vouentis caſtitatem, valet. 2.293.2.3
Profeſſio vitæ eremiticæ non dirimit matrimonium ratum. 2.295.2.4
Profeſſio dolo graui extorta de licentia alterius conjugis, non habet vim voti ſimplicis, ſed ſolius caſtitatis quoad abſtinendum à debiti petitione. 2.296.2.3
Profeſſione Religionis obtinetur pleniſſima omnium criminum antea commiſſorum condonatio. 2.307.1.5
Profeſſio facta cum condonatione, pacto, ſeu modo de retinendo, ſeu habendo proprio non valet. 2.325.2.7
Profeſſio an & quando potuit fieri in manibus Epiſcopi, remiſſiuè. 2.523.1.3
Profeſſio ea conditione, facta vt profitens domi maneat, & certam ſuorum bonorum portionem habeat ad neceſſaria vitæ ſubſidia ex Abbatis voluntate pendentem, valida eſt. 2.314.2.2
Profeſſio ſimoniacè in Religione facta, eſt valida. 3.30.2.1.& 3.31.1.4
Profeſſio facta per excommunicatum tenet. 3.316.2.7
Vide *Metus*.
Profeſſus qui non fuerit in religione, non poteſt ad illius Abbatias, Præfecturas, aliaque beneficia adminiſtrationem habentia aſſumi. 1.129.2.2
Profeſſus ſolemniter de licentia ſpontanea vxoris, quæ manens in ſæculo continentiam non promiſit, ad ejus petitionem non poteſt reuocari jure actionis, ſed ex ſolo judicis officio. 2.295.1.4
Profeſſus religionem vxore viuente, & diſſimulante, mortua ea ad ſæculum redire non poteſt. 2.294.1.1.2
Profitentis ſola traditio non ſufficit ad valorem profeſſionis, ſed oportet quoque adeſſe perſonam habentem poteſtatem acceptandi nomine ipſius religionis. 2.270.1.3
Prohibitio generalis etiam minima comprehendit. 2.45.2.3
Prohibitiones variæ expectatiuarum ad beneficia vacatura referuntur. 2.81.2.3.4
Prohibitio contrahendi in ſecundo & tertio genere affinitatis tollitur, & etiam illa, quæ erat inter filios ſecundarum nuptiarum cum conſanguineis primi mariti mortui, & ſtatuitur vt deinceps prohibitio conjugii vltra quartum conſanguinitatis, & affinitatis gradum non extendatur, conſtitutionibus, & longinqua conſuetudine in contrarium non obſtantibus. 2.554.1.1
Prohibitio de non ferendis armis ad Saracenos, intelligitur de inimicis nominis Chriſtiani, qui actu, vel habitu habent bellum cum Chriſtianis. 3.56.2.8
Prohibitio, & præceptum Eccleſiaſticum non ſepeliendi excommunicatum in loco ſacro, quare introducta, oſtenditur. 3.256.1.4
Prohibito vno omnia prohibentur per quæ peruenitur ad illud. 1.14.1.5.& 1.228.1.5
Prohibitum nonnunquam intelligitur, quod non inuenitur conceſſum. 1.540.1.17
Prohibitum ad tempus, poſt illud videtur eſſe permiſſum. 1.397.1.28.& 3.167.1.2
Proles illegitima eſt quam viro viuente vxor ex adulterio concepit, ſiue cum adultero, ſiue cum viro moretur. 2.575.2.1
Promiſſio ſub fide idem operatur, quod juramentum ad obſeruantiam. 1.311.5.2
Promiſſiones factæ à Principe ſæculari ante electionem reuocantur poſtea ſequuta electione. 1.597.1.5
Promiſſio facta per verba generalia, & adulatoria, non inducit obligationem aliquam. 2.79.2.5
Promiſſio beneficii vacaturi non valet. 2.88.2.1
Promiſſio beneficii vacantis an & quando obliget. ibid.
Promiſſio de vendendo emphyteuſim poteſt fieri irrequiſito domino. 2.149.1.68
Promiſſionis cauſa ceſſante, ceſſat & ipſa promiſſio. 2.429.1.3
Promiſſio alterutrius de contrahendo cum ea, quam polluit per adulterium, non inducit impedimentum, niſi ab altera expreſsè accepta ſit. 2.531.1.5
Promittens coram aliquo judice litigare, ſi contumax ſit in non comparendo, excommunicari poteſt, non autem beneficiis priuari. 1.350.2.2
Promittens ſoluere aliquam pecuniarum ſummam, tenetur ſoluere in pecunia numerata. 1.649.1.3
Promittens ſtare judicis ſententiæ, qualiſcunque illa erit, adhuc poterit appellare. 1.684.1.4
Promittens aliquem non moleſtare, non prohibetur eum moleſtare de jure. 1.322.1.3
Promittens contrahere matrimonium ſub illa conditione, ſi Papa diſpenſauerit, poteſt pœnitere etiam poſt obtentam diſpenſationem, non tamen in radice. 2.518.1.11
Promittens per fidem, ſcilicet humanam, ſi non adimpleat, non erit perjurus, ſed ratione violatæ fidei peccabit, reputabiturque infamis inter homines. 3.49.1.4
Promittens aliquid abſolutè, ſi contingat poſtea illud facere ob ſententiam malam, non tenetur promiſſum adimplere. 2.94.2.2
Promotus ad ſacros Ordines inualidè, vel ante pubertatem, contrahit validè matrimonium. 2.522.1.4
Promouendus ad Epiſcopatus culmen debet attingere 30. ſuæ ætatis annum. 1.100.2.8
Pronuntiatio tacita ex proceſſu ad vlteriorem actum ſufficit ſuper emergentibus. 1.719.2.3
Proœmium declarat deciſionem. 2.315.2.6
Propheta quare non acceptus in patria ſua, oſtenditur ex ſancto Thoma. 1.3.2.23
Propoſitum ſolum non inducit voti obligationem, niſi promiſſione firmetur. 2.280.2.3
Propoſitum nullum quantumvis firmum, aliquam voti obligationem inducit, niſi promiſſione firmetur. 2.305.2.2
Propoſitum quale voto ſufficiat quando promiſſione firmatur, oſtenditur. ibid.4
Proprietatis nomen, ejuſdemque ſignificatio. 1.119.1.11
Proprietatis defectus autorius repellit à petitione poſſeſſionis beneficii. 1.185.1.4
Proprietatis nomen & dominium vtrùm differant, an verò pro eodem accipiantur, oſtenditur. ibid.12.13
Proprietas aliquando dicitur plena, interdum nuda. 1.419.2.14
Proprietatis vitium eſt peccatum mortale in monacho, niſi ex materiæ paruitate ſit veniale. 2.328.2.15
Tò *Pro rata*, quid remiſſiuè. 2.220.1.4
Prorogantes partes videntur reſpexiſſe ad qualitatem judicis cujus prorogauerunt juriſdictionem. 1.253.2.9
Prorogare juriſdictionem coram delegato Papæ bene licet clericis, etiam ſine conſenſu Epiſcopi. 1.385.1.13
Prorogatio fit de tempore ad tempus, quando deſignatur terminus intra quem finiri debeat. 1.227.1.6
Prorogatio facienda eſt ante lapſum terminum. ibid.7
Prorogatio de re ad rem non admittitur in juriſdictione ordinaria. 1.249.1.4
Prorogatio quot modis fieri debeat, remiſſiuè. 1.253.2.7
Prorogatio juriſdictionis non cenſetur diuerſa juriſdictio, ſed potius eadem cum extenſione. ibid.8
Prorogatio vt valeat oportet quod ille, cuius prorogatur juriſdictio, illam habeat. 1.383.2.4
Prorogatio juriſdictionis, vide *Iuriſdictio*.
Tà *Prorſus amittant*, ſententiam ferendam ſignificant 3.274.1.3
Protegere, & Protectores quid ſignificent, oſtenditur. 3.212.2.8
Proteſtationis vis, & effectus in Doctore diſputante, vel ſcribente qualis. 1.9.1.5
Proteſtatio contraria facto non ſuffragatur. 1.19.1.4
Proteſtatio non eſt neceſſaria cùm aduerſarius non reperitur. 1.30.2.10.& 1.51.2.5
Proteſtatio vbi prodeſſe non potuiſſet, impunè omitti poteſt. ibid.6

Proteſtatio

Proteſtatio vt noceat requiritur expreſſus conſenſus ejus, cui fit, nec ſufficit ſi ſimpliciter taceat. 1.130.1.6

Proteſtatio poſt factum non prodeſt. ibid.1.7

Proteſtatio contraria facto non ſuffragatur. 1.239.1.9

Proteſtatio facienda eſt illi, cui negotium principale tangit. 1.273.2.14

Proteſtatio non eſt neceſſaria vbi impeditus non facit id ad quod tenebatur. 1.313.1.5

Proteſtatio valet quando quis metu mortis cogitur matrimonium inire, & clam proteſtatur ſe minimè conſentire. 1.320.2.4

Proteſtationes clandeſtinæ ex cauſa fieri poſſunt. 1.320.2.5

Proteſtatio de impedimento facta congruo tempore, & cum ipſius cauſa, juuat. 1.394.1.8

Proteſtatio neceſſaria non eſt vbi impeditus non facit id, quod tenebatur. 1.664.1.5

Proteſtatio coram honeſtis viris quomodo facienda quando ob metum juſtum appellari non poteſt coram judice à quo, oſtenditur. 1.724.2.23

Proteſtatio extrajudicialis non interrumpit præſcriptionem legalem, ſiue ſtatutariam. 1.388.1.3

Proteſtatio, qua alter conjux proteſtatus eſt ante matrimonium, ſe nolle per quæcunque verba poſtea à ſe dicta matrimonium contrahere, non prodeſt matrimonio poſtea inito. 1.488.1.5

Proteſtatio facta à ſponſo quod non intendit ſponſalia debere tranſire in matrimonium per copulam ſubſequentem, nihil valet. 1.319.1.4

Protocollum exhibere aduerſario petenti quando quis cogi poſſit oſtenditur. 1.559.1.2

Prouentuum appellatione comprehenduntur ex illis prouenientia. 1.19.1.3

Prouentuum appellatione comprehenduntur omnes fructus non ſolùm naturales, & induſtriales, ſed etiam artificiales, & ſic fructus penſionis, & diſtributiones quotidianæ, quibus excommunicatus priuatur. 1.702.1.8

Prouerbia vulgaria poſſunt allegari. 3.60.1.3

Prouidere debent beneficia vacantia ii ad quos prouiſio ſpectat intra ſex menſes. 2.81.2.6

Aliàs collatio deuoluitur ad Superiorem. 2.83.1.7

Prouincia in vna illud dicitur eſſe, quod eidem propinquum eſt. 1.117.2.5

Prouiſio præbendarum Eccleſiæ Cathedralis ſpectat ad Epiſcopum cum conſilio Capituli, vel melius ad Epiſcopum, & Capitulum inſimul. 2.96.1.2

Prouiſio ſimoniacè facta ignorante prouiſo, nulla eſt ipſo jure. 3.38.1.3

Prouiſio Papæ, vel Legati cum clauſula abſolutionis ad effectum, &c. eſt valida. 3.175.2.24

Prouiſio, & collatio facta per Ordinarium de beneficio juriſpatronatus durante quadrimeſtri, an ſit nulla, oſtenditur. 2.370.1.3

Prouiſus prior eſt præferendus poſteriori. 1.58.1.6

Prouiſus ex ſolo titulo Canonico, veluti qui habetur per electionem, ſecuta confirmatione adminiſtrare poterit ante apprehenſam corporalem poſſeſſionem, ſi modò ab alio non ſit occupata. 1.96.2.3

Prouiſus à Papa, eſt præferendus in concurſu, data in omnibus paritate. 1.289.1.6

Prouiſus à Papa, & prouiſus ab Ordinario ſi ſub eodem die, eodémque momento capiant poſſeſſionem, præferendus eſt prouiſus à Papa. ibid.7

Prouiſus à poſſeſſore bonæ fidei præfertur prouiſo à proprietario, illove, cui jus conferendi competit. 2.360.1.9

Prouiſus de beneficio curato debet ſaltem eſſe prima Tonſura initiatus, & in ea ætate conſtitutus, vt intra annum ad ſacerdotium promoueri valeat. 3.211.2.28

Procuratio gradatim, & non omiſſo medio fieri debet. 1.718.2.2

Proximitas quoad Regni ſucceſſionem attendenda reſpectu vltimi poſſeſſoris. 2.310.2.12

Proximus vitam ſeu bona vſque ad occiſionem injuſti aggreſſoris defendere licet, quando aliter illa defenſio expediri non potuerit. 3.94.1.5

Puberes ſunt quoad matrimonium, qui ex habitu corporis concipere & generare poſſunt. 2.498.1.1

Pubes cum impubere contrahens nunquam reſilire poteſt, niſi impubes cum pubes factus fuerit, reclamauerit. 2.501.1.5

Pubes prius factus poteſt ſtatim reſilire, nec tenetur pubertatem alterius expectare, quando ſponſalia à principio ab ambobus impuberibus contracta fuerunt. 2.501.2.6

Pubertati proximus quando quis dicatur, relinquitur judicis arbitrio. 2.500.2.6

Pubertatem ante non licet reſilire à ſponſalibus præſumptis. 2.502.1.2

Pubertati proximus, etiamſi doli capax ſit, ſi delinquat, mitiùs puniatur. 3.264.1.5

Publicanus eſt peſſimum genus hominum. 1.362.2.4

Publicatio, vel productio teſtium in certis capitulis, non præjudicat volenti teſtes producere in aliis. 1.316.2.1

Publicatio teſtamenti Clerici, vel pietatis cauſa facti, coram judice Eccleſiaſtico facienda eſt. 2.208.1.8

Publicatis atteſtationibus non ſunt vlterius teſtes alii recipiendi ſuper eiſdem articulis. 1.316.1.2

Publicato caſtro, ſeu villa ob delictum patroni delinquentis, cui conſiſtebat juſpatronatus annexum, illud acceſſoriè publicatur. 2.347.1.9

Publicè quando aliquid eſt factum, non ignorantia, ſeu ſcientia ipſius facti præſumitur. 1.79.2.15

Puella intra nubiles annos deſponſata & traducta, ſi pubes facta petit licentiam alteri nubendi, non auditur ſi vir jurat ſe eam cognouiſſe, nec auditur ſi nondum pubes, ſed proxima pubertati probetur cognita. 2.50.1.2

Puer ſimplex & humilis præſumitur quod bonus futurus ſit. 1.563.2.1

Pueri & beneficiati, qui non poſſunt in eadem Eccleſia deſeruire, in ea non debent idonei reputari. 2.70.1.1

Pueri dicuntur, qui ſunt impuberes, & ſic minores. 14. annis. ibid.4

Pueri ad Religionem non admittuntur in Inſulis ante decimum octauum annum, quia ibi nimia eſt aſperitas. 2.265.1.1

Puer non debet ita ſeuerè puniri ſicut major, nec pater ex delicto filii impuberis tenetur. 2.163.2.1

Puer ſeptennis & mentiri, & negare, & confiteri poteſt. ibid.6

Puer doli capax ex homicidio irregularitatem contrahit. 3.164.2.10

Pueri ratione vtentes poſſunt ligari cenſuris. 3.294.1.3

Pueri doli incapaces non ligantur excommunicatione. 3.294.1.6

Pueri cenſentur rationis compotes in ea ætate, in qua cognoſcunt ſe grauiter peccare, & diſcernere ſciunt bonum à malo. 3.284.1.3

Pueri qui in canonem inciderunt ſententiæ promulgatæ, ſiue ante, ſiue poſt pubertatem, poſſunt à diœceſanis Epiſcopis abſolvi. 3.375.1.1.2

Puer doli capax puniri poteſt. 3.333.1.4

Puniendus eſt quis in eo, in quo deliquit. 1.141.1.4. & 1.149.1.4

Puniendus eſt mitiùs, qui prouocatus offendit. 2.437.1.2

Punitur quis mitiùs ob fragilitatem ætatis. 3.333.1.3

Punitur mitiùs ille, qui prouocatus fecit. 3.276.2.4

Pupillus & Eccleſia quatenus teneantur ad reſtitutionem pretii, & acceptorum ex contractu, quem impugnant. 2.110.1.fin.

Pupilli ſe & ſua Deo dicantes Religionem ingredi non poſſunt. 2.266.1.2

Pupillus non ligatur, nec comprehenditur ſub ſtatuto generaliter loquente. 3.164.1.6

Pupillus poteſt communicare cum tutore excommunicato. 3.315.2.8

Purgatio ſpolii in reſtitutione bonorum & fructuum conſiſtit. 1.194.2.10

Purgatio vulgaris per ignem, aquam calidam, vel frigidam, remiſſiuè. 2.460.2.4

Purgatio Canonica quæ, & an ſit in vſu, oſtenditur. 3.255.1.2

Purgationem ſuam qui citè perfecerit, judex ſine mora debet illum declarare innocentem. 3.258.1.2

Purgatio Canonica poteſt indici quando contra inquiſitum adſunt indicia ad torturam. 3.259.1.5

Purgatio de neceſſitate non eſt indicenda ſi infamia ortum habet ex probabilibus conjecturis, poteſt tamen indici ad inſtantiam purgandi. 3.260.1.1

Purgatio canonica non indicitur ſi infamia ſit ſimplex, & abſque ſcandalo. ibid.4

Purgatio non eſt indicenda ſuper notorio crimine, & pendente cauſa ſuper criminibus coram Papæ delegato, ab Ordinario ſuper eis recepta non tenet. 3.261.2.1

Purgatio vulgaris in nullo caſu tolerari debet. 3.262.1.1

Purgatio vulgaris in nullo caſu tolerari debet, & ſententia lata ex tali purgatione eſt nulla. 3.263.1.1

Purgatio vulgaris olim triplex. ibid.3

Purgatores debent eſſe bonæ opinionis. 3.237.1.4

Vide *Compurgatores*.

Purgatorij à pœnis defuncti ſacrificiis ſoluuntur. 2.414.1.4

Purus vnuſquiſque præſumitur, ita vt objicienti impuritatem incumbat onus probandi. 1.371.2.4

Q

Quadrageſimæ tres, quibus quis ob peccatum aliquod pœnitere debet, an intelligantur de tribus, quæ veniunt in vno anno, an verò trium annorum, oſtenditur. 3.5.1.4

Quæſitum à rectore Eccleſiæ tempore promotionis nihil habente, præſumitur de bonis Eccleſiæ acquiſitum. 2.196.2.1.2

Quæſita per Epiſcopum poſt conſecrationem ſuam, Eccleſiæ ſunt relinquenda. 2.197.1.1

Quæſita à Prælato in dubio præſumuntur intuitu Eccleſiæ acquiſita. 2.197.1.4

Quæſtio de feudo inter clericum, & laicum eſt determinanda à domino feudi, qui ſi malitioſè differat determinare, Legatus Papæ, vel Epiſcopus poteſt cauſam determinare. 1.374.2.2

Index Rerum, & Verborum,

Quæſtio principalis ſi talis ſit quod ſine articulo à quo appellatum eſt, expediri non poſſit, ſuperſedetur. 1.677.1.1

Quæſtores ſacræ pecuniæ qualiter olim permitterentur, oſtenditur. 3.227.1.15.16

Quæſtorum vſus qualiter attento Concil. Trident. prohibitus, oſtenditur. ibid.17

Quæſtores eleemoſynarum ſine Apoſtolicis, vel diœceſanorum literis admitti non debent, nec aliud prædicare poſſunt quàm in forma continetur literarum. 2.289.1.1.2

Quæſtorum eleemoſynarum nomen & vſum in Chriſtianæ Religionis locis abolendum præcipit Concil. Trident. ibid.3

Quæſtores eleemoſynarii nullo modo nec per ſe, nec per alium prædicare debent. ibid.4

Qualitas electa per partem, & judicem admittenda eſt. 1.247.2.6

Qualitas allegata neceſſariò probanda eſt. 1.483.2.15

Qualitas alicuius rei per vnicum teſtem probatur. 1.500.2.13

Qualitas probanda eſt ab eo, qui in eſſe fundat. 1.541.1.2.7

Qualitas vbi in teſte requiritur in ſuperlatiuo grado, per producentem eſt omnino articulanda, & probanda. 2.55 1.1.12

Quantitas probari poteſt per juramentum mutuantis, probata mutui numeratione per teſtes, qui non recordantur de quantitate. 1.326.2.3

Quid ſi teſtes deponant de venditione, aſſerentes ſe vidiſſe perfectè conuentum de re, & pretio, ſed non recordari de quantitate pretii. ibid.

Quarta decimarum, & funeralium præſcribitur contra Epiſcopum ſi quadraginta annorum ſpatio non ſoluatur, & Cathedralis Eccleſia interim non vacauit. 1.619.1.1

Quarta Epiſcopalis ex quibus relictis non ſoluatur, oſtenditur. 2.221 1.1

Quarta Epiſcopalis an debeatur de relictis pro fabrica, ſeu reſtauratione Eccleſiæ, ſi illa ædificiis, aut refectione parietum non indigeat, remiſſiuè. ibid.3

Quarta debetur Eccleſiæ parochiali ab Eccleſia etiam exempta vbi quis ſepelitur extra parochialem, vel ex electione, vel ob ſepulchrum Majorum. 2.225.2.2.& 2.259 1.3

Quarta funeralis de jure debetur Eccleſiæ parochiali. ibid.3

Quarta nulla debetur de relictis pauperibus in genere. ibid.5

Quarta Epiſcopalis non debetur quando quis in vita donat Eccleſiæ. 2.226.1.2

Quarta Parochialis debetur de omnibus quæ obueniunt ratione funeris, ſeu in die funeris, & de omnibus legatis factis Eccleſiæ ad quam quis eligit ſepulturam. 2.219.1.2

Quarta decimationum Epiſcopis debetur ex omnibus decimis Eccleſiarum Parochialium ſuorum Epiſcopatuum. 1.178.1.8

Quarta decimarum debetur Epiſcopo. 2.245.1.3

Quarta Epiſcopalis ſoluitur Epiſcopo ex omnibus decimis pertinentibus ad Eccleſias inferiores ad onera Epiſcopatus ſuſtinenda. 3.240 2.2

Quarta Epiſcopalis non detrahitur de relictis perſonis. 3 349.1.3

To Quaſi, nonnunquam eſt expreſſiuum veritatis. 2.246.2.5

Impropriètatem, & fictionem denotat. 1.367.1.3

Aliquando eſt veritatis expreſſiuum. 2.448.1.3

Querela dicitur quoties cauſa defertur ad judicem abſque appellatione. 1.313.2.8

Querelans an poſſit pejerans in juramento litis deciſiuo. 1.604. 1.3

Qui non poteſt per ſe, non poteſt per alium. 3.157.1.5

Qui tacet, conſentire videtur. ibid.6

Quittantias in judicio producens ſine proteſtatione aliqua, ſolutiones in eis contentas ratificare videtur, etiamſi productio ſit facta à procuratore. 1.456.1.4

Tò Quoad, diſpoſitionem reſtringit ad caſum ſpecialem. 3.254. 1.4

Tò Quod exinde viſum fuerit, arbitrium boni viri important, non autem liberam voluntatem. 1.195.1.3

Quod tibi non vis fieri, aliis ne facias. 1.294 1.3

Tò Quod maritus non teneatur ultra quàm facere poſſit, quid ſignificent, oſtenditur. 2.608 1.9

Tò Quotidie, tempus quotidianum & perpetuitatem notat. 1.4. 1.27

R

R*Apta* poteſt matrimonium contrahere cum raptore, vbi datur libera facultas in contrahendo. 3.128 1.1

Raptores virginum, & adulteri gaudent Eccleſiaſtica immunitate. 2.448 1.53

Raptor manifeſtus, vel Eccleſiæ ſpoliator, ſi reſtituit, vel de reſtituendo cauet in vita & in morte, ad pœnitentiam, & ad ſepulturam admittitur, aliàs ſecus. 3.123.2.1

Raptor non dicitur, ac proinde puniri non debet, qui mulierem rapuit à principio conſentientem, ac cum raptore tractantem de inſimul contrahendo matrimonium. 3.127.2.2

Raptor an dicatur attento Concil. Trid. qui rapit conſentientem neſcientibus parentibus. ibid.3

Raptor cum rapta contrahere non poterat ſecundùm antiquos Canones. 3.128 1.3

Raptor etiamſi raptam in vxorem habeat, ſit infamis. 3.256.2.2

Raptus etiam propriè dicitur in viris. 3.125.2.2

Raptus non dicitur vbi volens per matrimonium adducitur, raptor tamen non rapta matrimonium contrahere poteſt, & poſt conſummationem matrimonii, alter ſine conſenſu alterius Religionem ingredi non poteſt. 3.127.1.2

Raſura, cancellatio, vel interlineatura quando falſi præſumptionem inducant, remiſſiuè. 1.553.2.3

Raſura, vel cancellatio ſi ſtat ſecundùm quod colligitur ex ſequentibus, vel præcedentibus, non vitiatur in aliquo inſtrumento. 2.335.1.7

Raſura facit inſtrumentum ſuſpectum de falſitate. 3.156.2.3

Vide *Abraſio*.

Ratificare poteſt dominus etiam poſt ſententiam acta per falſum procuratorem. 1.60.1.6

Ratificatio ſolo temporis curſu præſumitur. 2.129.2.7

Ratificationis præſumptio ex mora annua inducitur. 2.263.2.6

Ratihabitio retrotrahitur ad diem celebrati contractus, & mandato æquiparatur, niſi agatur de præjudicio tertii. 1.299.2.2

Ratio vbi eſt eadem, ibi idem jus eſſe debet. 1.13.2.5

Ratio vbi eſt eadem, ibi dicitur adeſſe eadem lex, non extenſiuè, ſed comprehenſiuè. 1.14.1.6

Rationem ab adminiſtrationibus piorum locorum poteſt exigere Capitulum Sede vacante. 2.94.1.21

Ratio aſſignatur cur ſtetur confeſſioni conjugum aſſerentium matrimonium eſſe contractum, & non concedentium matrimonium eſſe diſſoluendum. 2.545.1.3

Ratio expenditur quare in donatione Eccleſiæ, quam laicus detinet, in locum religioſum Epiſcopi conſenſus neceſſarius ſit, non ita requiratur in donatione juriſpatronatus facta in locum religioſum. 3.109.1.9

Ratio eadem eſt, idémque jus de re anexa, & de principali quod agetur. 3.216.2.8

Ratio vera decidendi ad hunc text. quæritur. 3.310.1.4.5.6

Ratiocinijs implicati propter adminiſtrationem rerum ſingularium etiam poſt redditas rationes promoueri non poſſunt, ſi ſuper eis lis mota ſit. 2.193.2.3

Ratiociniis publicis adſtrictus ſi fidejuſſores præſtiterit, ordinari poteſt. ibid.6

Ratiociniis obligati qualiter per conſtitutionem Sixti V. prohibeantur ordinari, & Religionem ingredi, oſtenditur. ibid.7

S.Raymundus de Peñafort, varias Decretales Epiſtolas de ordine Gregorii Papæ IX. in hoc volumen redegit. 1.22.1.3

S.Raymundus relatus fuit in Sanctorum numerum à Clemente VIII. anno 1601. ibid.4

Reatus criminis actualis quis ſit, oſtenditur. 2.419.2.12

Rebaptizandi non ſunt illi quos domi conſtat fuiſſe baptizatos à parentibus, vel obſtetricibus, aut ab aliis, ſed ſolum in Eccleſia ſupplendæ ſunt ſolemnitates. 2.418 1.4

Rebaptizandi non ſunt illi, qui nati, & educati fuerunt pluribus annis inter Chriſtianos, & à parentibus Chriſtianis, niſi clarè conſtet eos non fuiſſe baptizatos. ibid.5

Rebaptizans aliquem ſub conditione, quem ſcit eſſe baptizatum, notabilem culpam contrahit. 2.417.2.3

Rebaptizans cum peccato mortali, & rebaptizatos irregularitatem contrahunt, quod intellige vt 3 86.2 2

Rebaptizanti publicè miniſtrans irregularitatem incurrit. 2.86. 2.5

Recedi ex cauſa poteſt à ſtatuto, vel conſuetudine jurata. 2. 101.2.5

Receptatores hæreticorum excommunicantur in hoc text. & in Bulla Cœnæ Domini. 3.68.1.3

Receptatores hæreticorum qui dicantur, remiſſiuè. 3.68.1.4.& 3.78 2.12

Receptio in ſorores ad moniales omnes pertinet. 3.41.1.1

Receptus vltra numerum, non obſtante certo Canonicorum numero etiam per Papam confirmato, prouidendum eſt de ſuperexcreſcentibus fructibus, maximè ſi voluntariè per Canonicos fuerint recepti. 1.18.2.1

Receptus in Canonicum vltra numerum an habeat vocem in electione Epiſcoporum, remiſſiuè. 1 20.1.17

Receptus per literas Apoſtol. licèt præbendam expectet per alias literas hoc ſupprimentes, in alia Eccleſia recipi non debet. 2.59.1.1

Receptus in Canonicum ex permiſſione Capituli, debet quando facultas ſe obtulerit, habere præbendam. 2.432.1

Recepto in Canonicum, quàm cito facultas ſe obtulerit, debetur præbenda, & interim habebit quotidianas diſtributiones. 3.54.1.1. & 2.86.2.1

Receptus ſub protectione Papæ, per hoc non cenſetur exemptus. 3.237 1.1.2

Ea quæ *Recipi* poſſunt ex laudabili conſuetudine pro ſpiritualibus adminiſtrandis, peti non poſſunt antequam adminiſtrentur. 3.452.1.1

Recipientes ſortem ſuam, deductis expenſis, de poſſeſſionibus, vel fructibus arborum, quas in pignore tenent, poſſeſſiones ſuis dominis reſtituere debent. 3.133.1.1

Reconueniens non poteſt iterum à conueniente reconueniri. 1. 390.2.12

Reconuenire

Reconuenire non poteſt reos actorem coram alio diuerſo judice, niſi pars non opponat, quia tunc valebit proceſſus. 1.389.2.2
Reconuenire ante litem conteſtatam, vel incontinenti poſt, paria ſunt. 1.390.1.5
Reconueniri ſuper proprietate non poteſt agens poſſeſſorio. 1.415.1.4
Reconuentio non datur coram arbitro. 1.345.1.2
Reconuentio fit coram judice conventionis. 1.389.2.2
Reconuentio habet locum coram judice delegato. 1.390.1.5
Reconuentio in criminalibus locum non habet. ibid.7
Reconuentio non admittitur in cauſa ſpoliationis, nec in actione de dote, nec in cauſa appellationis. ibid.
Reconuentioni locus eſt, etiamſi actor à conuentione deſiſteret. 1.390.2.10
Reconuentio poteſt fieri in quacunque parte judicii. 1.391.1.13
Rector Eccleſiæ patronatæ poteſt apponere in ea vicarium temporalem ſine conſenſu patroni. 1.516.1.4
Rectores Parochialium, quæ in nullius diœceſi ſunt, an teneantur venire ad Synodum, oſtenditur. 1.290.1.5
Rector dilapidator beneficii, contumax, & abſens poteſt priuari beneficio. 1.451.1.2
Rectorem Eccleſiæ parochialis non poteſt Epiſcopus ab illius ſeruitio extrahere, & illum occupare in ſuo. 2.33.1.3
Rectori curato debetur congrua. 2.50.1.5
Rector Eccleſiæ, non obſtante conſuetudine Epiſcopi, vel patroni, debet de redditibus Eccleſiæ ſufficientem habere portionem. 1.67.1.3
Rector Eccleſiæ poteſt ſeruos illius manumittere, ſi ei dederit tantum quod valent duplo plus ſeruis manumiſſis, ipſi tamen manumiſſi, & eorum poſteri erunt ſub patrocinio Eccleſiæ. 2.106.1.1
Rector Eccleſiæ ſi pro facto proprio rem Eccleſiæ obligauit, cogitur ejus hæres redimere, & Eccleſiæ reſtituere. 2.171.2.1
Rectoris beneficii vocatio non requiritur, nec ejus conſenſus, cum illi ad ſuam vitam non præjudicatur in vnione. 2.591.1.3
Rector Eccleſiæ dicitur populum regere. 2.337.1.3
Rector Eccleſiæ patronatæ licèt poſſit abſque patroni conſenſu Vicarium temporalem, vel ad vitam ipſius Rectoris conſtituere, non poterit tamen abſque conſenſu patroni, etiam cum auctoritate Epiſcopi perpetuum Vicarium ad Eccleſiæ miniſterium eligere. 2.371.2.1
Rector Eccleſiæ patronatæ poteſt ſibi eligere quos voluerit, ad inſeruiendum Eccleſiæ, & illi miniſtrandum ſine patroni conſenſu. 2.371.2.4
Rectores Eccleſiarum parochialium poſſunt compelli, vt de redditibus, qui ſuperſunt, teneantur conferre ad conſtructionem, ſeu reparationem Eccleſiæ. 2.434.2.1.2
Rector Eccleſiæ ſi ab illa non habeat tot redditus, quibus præſtare poſſit talem reparationem, tunc tenebuntur parochiani etiam nobiles, & exempti. 2.435.1.3
Rectorem ab Eccleſia ejiciens mediante pecunia, & deinde illam Eccleſiam ſibi accipiens, eſt ea deponendus. 3.1.92.1
Rector Eccleſiæ vide *Prælatus*.
Recuperandæ poſſeſſionis remedium non conceditur commendatario è commenda dejecto. 2.7.2.6
Recuſans quando aduerſarii facto fuit impeditus, terminus aſſignatus intra quem recuſationis negotium terminari debet, ei non currit. 1.716.1.5
Recuſans ſe purgare de hæreſi, officio & beneficio, debet priuari. 3.259.1.3
Recuſari non poteſt iudex ſi de conſenſu partium datus ſit. 1.244.1.5
Recuſari poteſt in vna cauſa qui gravauit in alia. 1.675.1.5
Recuſatio in dubio non cenſetur adempta. 1.39.2.9
Recuſatio etiam poſt concluſum in cauſa admittitur, ſi orta ſit poſt litis concluſionem. 1.242.2.3
Recuſatio ſuſpendit juriſdictionem judicis recuſati. 1.488.2.25
Recuſatio judicis in ſcriptis proponenda eſt. ibid.26
in Recuſatione judicis non defertur juramentum ſuppletorium. 1.470.2.29
Recuſatio judicis ante alias exceptiones proponenda eſt. 1.608.2.52
Recuſatus poteſt mittere cauſam ad ſuperiorem de recuſatoris conſenſu, vt cognoſcat de negotio principali. 1.716.1.7
Redditus annui futuris temporibus cedendi, peti poſſunt vno libello cum jam ceſſis, vt juſto tempore ſibi ſoluantur. 1.416.1.10
Redditus annui ob læſionem vltra dimidiam, tam ex parte emptoris, quam venditoris reſcindi non poſſunt. 1.127.1.55
Redditus reſeruatiui impoſitio ſuper re emphyteutica irrequiſito domino, facit emphyteutam incidere in commiſſum. 2.148.1.52
Redditus beneficii à principio ſufficientes, ſi in poſtfacto minuuntur, tunc compelli poſſunt parochiani ad juſtam alimoniam ſupplendam. 2.172.1.3
Vide *Præbenda*.
Redecima eſt contra jus. 2.256.1.6
To Redere, indicat ipſo jure. 2.170.1.7
Reductio ad arbitrium boni viri quando petitur in aliqua cauſa compromiſſa in clericum, & laicum ſimul, petenda eſt coram Epiſcopo judice clerici. 1.346.2.5
Regalia jura quamvis aduerſus Regem præſcribi non poſſint, præſcribi tamen poſſunt per vnum donatarium aduerſus alterum. 1.659.1.7
Regale jus poteſt præſcribi tempore immemoriali. 1.346.3
Regni ſucceſſor tenetur ad debita prædeceſſoris. 2.185.2.9
Regni ſucceſſio de ſe non jure hæreditario, ſed ſanguinis defertur. 2.511.2.18.19
Regna Neapolis, Siciliæ, Sardiniæ, Poloniæ, & Vngariæ Imperatori ſubiecta non ſunt. 1.590.1.29
Regnum propter Regis hæreſim per ſummum Pontif. poteſt ab illo amoueri, & ad ipſum pertinet jus eligendi, ſi filii, cæterique propinquiores hæretici ſint. 3.72.2.9
Regreſſus in beneficiis ſublati ſunt a Concil. Trident. 2.41.2.3
Regula, Vtile per inutile, de regulis iuris, lib.6. non habet locum cum aliquid inducitur pro forma ſubſtantiali. 1.122.1.15
Regulæ Cancellariæ reſeruatio de dignitatibus majoribus, & principalibus locum habet, vbi eſt tantùm vna dignitas. 3.334.1.3
Regularis notoriè exemptus, citatus ab Ordinario, vt compareat in judicio, non tenetur coram ipſo comparere. 1.36.1.14
Regularis vnius Ordinis vel habitus, non poteſt eligi in Prælatum alterius Ordinis, vel habitus. 1.110.1.4
Regulares in ſuos vſus conuertere non poſſunt Eccleſias in quibus obtinent patronatus, & ſi intra tempus Lateran. Concilii quando vacant non præſentent Rectores ad eas, ſuperior ordinabit eaſdem. 1.156.1.1
Regulares pœnitentiati à Sancto Officio ad dignitates & Prælaturas omnino inhabiles ſunt. 1.174.1.5
Regulares Sacerdotes, qui laicis ſacramentum Extremæ Vnctionis ſine proprii Presbyteri licentia miniſtrauerint, excommunicationem reſeruatam Sedi Apoſtolicæ ipſo facto incurrunt. 1.178.1.1
Regularis legitimè diſpenſatus à Capitulo generali ad Prælaturas, ſi deinde à Religione egredi contingat, & aliam intret, in ea non poterit abſque noua diſpenſatione Prælaturas obtinere. 1.182.1.7
Regulares vtriuſque ſexus non poſſunt tenere propria, ſed omnia dare debent ſuis Superioribus. 1.569.2.4
Regularis degens extra monaſterium, etiam ſui Ordinis, prætextu priuilegii tutus non eſt quominus ſi deliquerit ab Ordinario loci viſitari, puniri & corrigi valeat. 1.270.1.init.
Regulares, ſiue Monachi indiſtinctè coram ſuo Abbate ſunt conueniendi, vel accuſandi, præterquam de grauiſſimis criminibus depoſitione dignis. ibid.6
Regulares non poſſunt appellare à ſuorum Superiorum juſtis mandatis, & correctionibus. 1.574.1.5
Regulares exempti non poſſunt abſque ipſius Papæ licentia renuntiare priuilegio exemptionis. 1.185.1.12
Regulares, & Monachi ſine ſuorum Superiorum licentia teſtimonium perhibere non poſſunt. 1.398.1.6
Regulares ad monaſteria monialium cuiuſcunque Ordinis accedere prohibentur. 2.5.2.1
Regulares in Eccleſiis ſuis non poſſunt diuidere parochias, nec minuere redditus, vel portiones, quas conſuetum erat dare Parochis, vel clericis ſæcularibus, qui inſeruiunt eorum Eccleſiis, niſi adſit conſenſus Epiſcopi illorum. 2.46.2.8
Regulares Canonici Cathedralium Eccleſiarum ejuſdem ſunt Ordinis & rationis cum reliquis Canonicis Regularibus. 2.52.1.2
Regulares an capaces ſint beneficiorum ſæcularium parochialium, interueniente ſuperioris licentia, oſtenditur. 2.113.1.4
Regulares donare poſſunt ex cauſa meritorum. 2.91.2.5
Regulares de jure poſſunt promoueri ad Eccleſias parochiales ſæculares, dummodo illarum concurrat neceſſitas, aut vtilitas, quibus Regulares præficiendi ſunt. 2.355.2.6
Regulares non poſſunt abſque legitima cauſa à beneficiis electionis remoueri. Ibid.6
Regulares lineis camiſiis non veſtiantur. 2.326.1.2
Regulares de licentia Superioris poſſunt habere bona ſaltem ad vſumfructum. 2.353.1.3.fin.
Regulares licèt poſſint de licentia Prælati habere adminiſtrationem temporalem, & vſum quorumdam bonorum, non tamen poſſunt habere dominium & proprietatem. 2.327.1.10
Regularis, qui ad ieiunium Feriæ Sextæ ex obſeruantia Regulari adſtrictus eſt, non poteſt comedere carnes, ſi in ea eueniat feſtum Natiuitatis Domini. 2.430.1.3
Regulari accuſanti Abbatem debentur expenſæ litis, & alimenta è monaſterio, donec cauſa finiatur. 3.6.1.3
Regulares in Eccleſiis ſuorum ordinum prædicantes non obtenta Epiſcopi licentia, non ab eo, ſed à ſuis ſuperioribus puniri debent. 3.80.2.48
Regularis Epiſcopus factus eſt dominii incapax, & quicquid acquirit, Epiſcopatui acquirit. 3.215.1.10

Index Rerum, & Verborum.

Regulares purgant ſe de delicto ſecundùm regulam Canonicam. 3.256.1.1
Regulares ſe ad inuicem percutientes poſſunt à ſuis Prælatis abſolui. 3.296.2.2
Regulares ſeſe percutientes per eorum Prælatos abſolui poſſunt, niſi exceſſus extiterit enormis. 3.329.1.2
Relapſi qui dicantur, oſtenditur. 3.70.1.15
Relapſus dicitur fugiens è carcere, illo effracto. 3.70.2.16
Relapſus dicitur non ſeruans pœnitentiam primi ordinis ſibi injunctam. ibid.17
Relaxatio juramenti in foro Eccleſiaſtico eſt petenda. 1.573.2.3
Relictum Epiſcopo contemplatione perſonæ, non diuiditur cum Eccleſia Cathedrali, ſecus ſi contemplatione Eccleſiæ, &c. 2. 216.2.1
Relictum pro anima conſanguinei, vel amico pauperi, dicitur relictum ad pias cauſas. 2.225.2.6
Relicta teſtamento ab excommunicato ad pias cauſas, an à miniſtris Eccleſiæ recipi poſſint, oſtenditur. 3.321.2.4
Religionem profeſſus qui non eſt, regulari præfectura non eſt dignus. 5.110.1.3
Religionem profeſſus poteſt ad Ordines promoueri ſine aliqua illegitimitatis diſpenſatione. 1.189.2.3
Religionem timore mortis profeſſus, nec poſtea ratum habens, poteſt egredi, & ducere vxorem. 1.320.2.1
Religionis Prælatus poteſt ſibi eligere ſepulturam. 2.227.2.6
Religionem nullus intrare poteſt niſi ætate legitima, & ſpontanea voluntate. 2.262.2.1
Religionem profiteri nullus poterat attento jure communi, niſi quatuordecim annis exactis in maſculis, & in fœminis poſt duodecimum. ibid.2
Religionem quis ingredi debet ſponte. ibid.5
Religionem ingredi vouens, vel ille, cui relictum fuit legatum ſub conditione ingrediendi religionem, an ſatisfaciat ſi anno nouitiatus exeat, oſtenditur. 2.267.1.3
Religio quæ dicatur minor, aut major, & ſtrictior. 2.268.1.4
Religionis regula quamvis certam profitendi formam præſcribat, non ſunt ejus verba ita neceſſaria, vt aliàs facta profeſſio ſit irrita. 2.270.2.9
Religionem ſi quis ingreditur ſui compos, & anno nouitiatus in furorem incidit, an tempus furoris computetur in nouitiatus anno, oſtenditur. 2.272.1.4
Religio tota, aut domus religioſa an poſſit ſe ad ſtrictiorem religionem transferre, remiſſiuè. 2.275.2.6
Religio ſtrictior quæ dicatur. 2.275.1.58
Religio Minimorum ſancti Franciſci de Paula eſt arctior Religione Carthuſianorum. 2.278.1.51
Religionem ingrediens animò perſeuerandi, tamen Religioni in genere etiam alio voto non facto. 2.285.2.4
Religionem ingreſſus ſub conditione eſt obligatus monaſterio. ibid.15
Religioni licitum eſt ejicere Religioſum profeſſum tanquam incorrigibilem. 2.283.5.5
ad Religionem non dicitur tranſire qui non profitetur. 2.289.2.3
Religionem ingredi poteſt vnus conjugum altero inuito ante condemnationem matrimonii. 2.291.5.2
Religionem ingredi vouens non ſatisfacit Epiſcopatum ſuſcipiendo, ſed priùs debet Religionem intrare. 2.316.1.5.2
Religio B. Baſilii, ejuſdémque inſtitutio. 2.357.2.1
S. Benedicti. 2.318.1.init.
Cluniacenſium. ibid.4
Vallis Vmbroſæ. 2.318.2.7
Religionem nouam non licet conſtituere ſine auctoritate Romani Pontif. nec in diuerſis monaſteriis poteſt quis eſſe Abbas, vel monachus. 2.335.2.5.5.2
Religionis profeſſio à filio facta eum liberat à patria poteſtate. 2.589.1.16
Religionis fauore valet donatio inter virum, & vxorem. 2.616. 1.11
Religioſus nondum profeſſus poteſt in Abbatem poſtulari, quamvis non poſſit eligi. 5.95.1.2
Religioſus nullus poteſt eſſe Prælatus illius Religionis, quam non fuerit ſolemniter profeſſus. 5.158.2.4
Religioſos contra prohibitionem ſui Prælati ordinari non decet. 5.160.2.1
Religioſos ordinare non poſſunt Epiſcopi ſine literis, & licentia ſuorum Prælatorum. ibid.2
Religioſus contra prohibitionem ſui Prælati ordinari non poteſt. ibid.3
Religioſus effectus per ſimplicia, biennio nouitiatus anno tranſacto, vota in Societate Ieſu emiſſa, ſi ab ea retrocedat, à votiſque abſoluatur, an reincidat in priſtinam irregularitatem ex defectu natalium conſurgentem, quæ jam erat purgata per illa vota. 5.582.5.9
Religioſi obligatio erga Religionem per ſententiam expulſionis tollitur. 1.269.2.3
Religioſi debent habere ſyndicum, qui cauſas monaſterii agat, defendat etiam, ſi oportuerit, conſtituto illi ſalario. 1.320.1. init.
Religioſi etiam ad teſtificandum non admittuntur abſque juramento, niſi à partibus remittatur. 1.537.2.1
Religioſus poteſt eſſe teſtis, interueniente ſuperioris licentia. 1. 543.2.2
Religioſi poſſunt adhiberi teſtes in teſtamento, in quo eorum monaſterium hæres inſtitutum eſt, vel illi legatum. 1.543.2.4
Religioſorum & mulierum certus numerus ita conſtitui debet, qui ex propriis monaſteriorum redditibus, vel conſuetis eleemoſynis ſuſtentari poſſit. 2.6.1.2
Religioſi diuerſi habitus miſſi ad prædicandum non conuerſis, ne populi ſcandalizentur, debens accipere communem & honeſtum habitum, vt ſint conformes. 2.9.5.anis.
Religioſi bona licitè ex vna religione in alteram diuerſi ordinis tranſeuntis, quæ prius monaſterium ratione ejus acquiſiuerat, recuperat poſterius. 2.23.1.4
Religioſorum appellatione in ſtricta diſputandi ratione non comprehenduntur clerici ſæculares. 2.27.1.5
Religioſorum ad præſentationem nullus debet in eorum Eccleſiis inſtitui per Epiſcopum, niſi prius ei congrua portio per Epiſcopum aſſignetur. 2.49.2.1
Religioſi non debent Eccleſias, vel decimas à laicis ſine diœceſanorum conſenſu recipere, excommunicatos, vel interdictos ad diuina admittere, in Eccleſiis quoque quæ ad eos non pleno jure pertinent, inſtituere, vel deſtituere; ſed præſentabunt Diœceſanis ad eas viros idoneos. 2.68.2.8
Religioſos piarum voluntatum executores compellere poteſt Capitulum Sede vacante ad reddendas adminiſtrationis rationes. 2.93.2.15
Religioſi an ſint omnino incapaces beneficiorum ſæcularium, maximè in titulum, remiſſiuè. 2.113.5.3
Religioſus ſi fidejubeat, vel mutuum accipiat ſine licentia Prælati, & maioris partis Capituli, non tenetur Eccleſia, & ipſe recipiens punitur; niſi mutuum ſit verſum in vtilitatem Eccleſiæ. 2.179.2.1
Religioſus fidejuſſor exiſtere non poteſt abſque Prælati, & majoris partis Capituli licentia. 2.180.1.4
Religioſus ſi de facto fidejubeat abſque Conuentus licentia, irrita eſt fideiuſſio. ibid.6
Religioſus non poteſt mutuum recipere vltra ſummam communi prouidentia conſtitutam, niſi Prælati, & majoris partis Conuentus licentia interuenit. ibid.7
Religioſi tacitè, vel expreſſè profeſſi teſtari non poſſunt. 2.203. 1.4
Religioſi etiam ad pias cauſas teſtari non poſſunt. 2.230.2.9
Quamvis Prælati cuiuſcunque Summo Pontifice inferioris, ſeu Capituli generalis accedat licentia. ibid.6
Religioſus profeſſus in quacunque Religione ex Summi Pont. licentia teſtari poteſt. 2.203.2.9
Religioſis interdictum eſt eligere ſepulturam. 2.227.1.5
Religioſi de noualibus, quæ propriis manibus, ſeu ſumptibus excolunt, decimas ſoluere tenentur, ſi pacto expreſſo ad hoc teneantur. 2.243.2.6
Religioſum alienum recipientes abſque literis dimiſſoriis ſui ſuperioris, peccant mortaliter. 2.265.2.8
Religioſus exemptus à juriſdictione Epiſcopi dicitur debitè tranſlatus, ſi adfuerit expreſſa voluntas, conſenſus Abbatis, & Conuentus, ac etiam juſta cauſa. ibid.3
Religioſus non exemptus à juriſdictione Epiſcopi, minimè dicitur debitè tranſlatus ad parem, niſi vltra licentiam Abbatis, & Conuentus, adſit etiam juſta cauſa, & licentia Epiſcopi. 2. 266.1.5
Religioſo cuilibet licitum eſt zelo ſanctioris vitæ ad ſtrictiorem Religionem tranſire, petita prius licentia ſui Prælati, quamvis non obtenta. 2.273.1.1.2
Religioſus tranſlatus ex vna Religione ad aliam, debet eſſe de nouo nouitius, atque in eadem profiteri. 2.279.5.23
Religioſus tranſiens ad ſtrictiorem Religionem bono zelo, non tamen petita licentia, ad prius Monaſterium reuocari poteſt. 2.279.2.31
Religioſi fugitiui annuatim ſunt requirendi, & cogendi vt ad monaſterium reuertantur. 2.282.1.1
Religioſos fugitiuos tenentur quærere, & reuocare Præſidentes Capitulis, Abbates, ſeu Priores. ibid.2
Religioſi profeſſi juſtè, & in perpetuum ejecti, an maneant à votis, & obſeruantiis religioſis liberi, oſtenditur. 2.284.1.10
Religioſis fugitiuis, & ejectis, apud alia Monaſteria ejuſdem Ordinis conſtitutis, ſubminiſtranda ſunt vitæ neceſſaria. 2.285. 2.20
Cuius verò expenſis ſubminiſtrari debeant. ibid.22
Religioſi quamvis ſint parum literati, poſſunt promoueri, quia in eis magis attenditur vita, quàm ſcientia. 2.315.1.4
Religioſus proprium habens tempore mortis inuentus, non debet in loco ſacro ſepeliri. 2.324.2.2
Religioſus ſi inuentus ſit in morte cum burſa denariorum, non propterea præcipitanter debet eccleſiaſtica ſepultura priuari, niſi contra ipſum priùs opponatur. ibid.3
Religioſus proprium habens tempore mortis inuentus, in ſterquilinio cum illo proprio eſt ſepeliendus. 2.326.1.5

Religioſorum delinquentium multitudini non parcitur facientium contra votum, aut obſeruantiam Monachalem. 2.329.2.6

Religioſus non dicitur locus, niſi Epiſcopi accedat auctoritas. 2.333.1.4

Religioſi vendicare, vel retinere non poſſunt Eccleſias ſibi conceſſas à laicis ſine diœceſani conſenſu, niſi legitimè præſcripſerint, vel poſtea diœceſanus conſenſerit. 2.350.2.5

Religioſus factus Epiſcopus poteſt licitè carnibus veſci feria ſexta in qua Natale Domini incidit. 2.430.2.4

Religioſi profeſſi exeuntes ad audiendas leges, vel Phyſicam, niſi intra duos menſes ad clauſtrum redeant, excommunicati ſunt, & in nulla cauſa patrocinari poſſunt, & in choro, & in Capitulo, & cæteris erunt vltimi, & ſine diſpenſatione Papæ non promouentur. 2.455.1.1.2

Religioſus, qui non exiuit animo audiendi leges, vel Phyſicam, ſed poſtea mutata voluntate permanet extra clauſtrum principaliter animo eas audiendi, & ſic poſt huiuſmodi voluntatis mutationem duos menſes extra clauſtrum moratur, incurrit in excommunicationem comminatam in hoc text. 2.455.1.8

Religioſus clauſtro egrediens animo audiendi leges, vel Phyſicam, ſed re ipſa non audiuit, incurrit hanc excommunicationem. ibid.9

Religioſi Societatis Ieſu poſt emiſſa tria ſimplicia vota ſunt incapaces matrimonii. 2.322.2.3

Religioſus poteſt ſuum Abbatem accuſare, nulla ad hoc priùs impetrata licentia. 3.2.2.2

Religioſus chirurgiam exercens, ſi ex ea mors ſequitur, irregularis eſt, etiamſi ſit peritus & diligens, & hoc fecerit cauſa pietatis, ſed cum eo poſt ſatisfactionem miſericorditer poteſt diſpenſari. 3.109.1.1

Religioſi poſſunt faciliùs quàm clerici à ſuis adminiſtrationibus amoueri. 3.152.1.8

Religioſi poſſunt eligere ſepulturam, ſi ſunt in remotis extra ſua monaſteria. 3.195.2.2

Religioſorum numerus in quolibet monaſterio conſtituendus, quantus debeat eſſe ex Conc. Trid. oſtenditur. ibid.3

Religioſus nullo Ordine initiatus, ſi violet interdictum, quam pœnam incurrat, oſtenditur. 3.197.1.9

Religioſi etiam exempti Eccleſias, & decimas non debent à laicis recipere ſine conſenſu diœceſanorum. 3.207.2.1

Religionem plantare, ſeu approbare, reſeruatum eſt Summo Pontifici. ibid.2

Religioſi priuilegiati, & exempti tenentur vitare excommunicatos, & nominatim interdictos. 3.209.2.13

Religioſi in priuatis Oratoriis publicè pulſare campanas non poſſunt. 3.223.1.6

Religioſi Monaſterium fundare non poſſunt ſine licentia Papæ. 3.232.2.15

Religioſi, quibus à Papa conceſſum eſt, vt Eccleſias eis ſubiectas poſſint in proprios vſus conuertere, non auctoritate propria, ſed à diœceſano loci poſſeſſionem illarum Eccleſiarum recipere debent, niſi in priuilegio aliud exprimatur. 3.237.2.1

Religioſus crediturus eſt pœnitenti dicenti ſe habere licentiam à proprio Parocho, vt illi miniſtret ſacramentum Confeſſionis, & Euchariſtiæ. 3.286.1.13

Reliquiæ Sanctorum vendi non poſſunt, ſeu paſſim oſtendi non debent, ne circa illas populus decipi poſſit. 2.426.1.2

Reliquiæ antiquæ non poſſunt extra capſam oſtendi. ibid.2

Reliquiæ Sanctorum venales exponi non debent. ibid.3

Remedia adipiſcendæ poſſeſſionis, & interdicto, Quorum bonorum, agere poſſunt illi, in quos poſſeſſio legis miniſterio transfertur. 1.68.2.6

Remedium recuperandæ poſſeſſionis competit ſpolio facto ſuper juribus Incorporalibus. 2.106.2.6

Remedium reintegrandæ poſſeſſionis præſumitur ſpatio triginta annorum. 1.430.2.7

Remedium poſſeſſorium ex interdicto Retinendæ intentari poteſt pro conſeruatione juriſdictionis, honoris, & obſequiorum quaſi poſſeſſione. 1.483.2.11

Remedium recuperandæ poſſeſſionis conceditur contra ſingularem ſucceſſorem. 1.700.1.4

Remedium læſionis vltra dimidiam tollitur de jure ſpatio 30. annorum, 15. apud Luſitanos, 10. apud Gallos, 4. apud Caſtellanos, & 3. apud Valentinos. 2.158.1.35

Niſi deceptio ſit enormiſſima. ibid.36

Remiſſio penſionis, ſeu mercedis fit propter ſterilitatem ſine conductoris culpa contingentem. 2.136.2.1.2

Remiſſio penſionis non fit quando ſterilitas contigit ex vitio rei proprio. 2.137.2.5

Remiſſio penſionis, ſeu mercedis non fit quando calamitas, quæ fructus abſtulit, conſueta eſt in illis locis, vel regionibus, ibid.6

Remiſſio penſionis denegatur ſimplici colono partiario. 2.138.1.9

Remiſſio penſionis fit in emphyteuſi, ſi ex ea ſoluatur magna penſio, quæ fructibus reſpondeat, aliàs ſecus. ibid.10

Remiſſio penſionis, vbi eſt facienda ob cauſam ſterilitatis, intelligitur pro rata obtingentis ſterilitatis. 2.138.1.16

Remiſſio quæ fit inter ſocios, ſoluit laudemium. 1.146.2.27

Remiſſio qua ſoluuntur ſponſalia, debet eſſe libera, non metu, aut dolo inducta. 2.467.1.7

Remiſſio decimarum facta à Romano Pontifice, vt priuilegium in toto rigore accipi debet, ſtrictamque recipit interpretationem, ac per conſequens præſentes tantum decimas, non futuras comprehendit. 3.245.1.11

Remittens jus futurum, cenſetur ſolùm remittere illud, quod habet cauſam de præſenti. 1.146.2.3

Renuntians literis ad beneficium, quando dicatur ſimoniacè renuntiare. 1.58.1.4

Renuntians beneficio poteſt ad illud denuò eligi, vel admitti ex alio titulo ſuperueniente. 1.146.2.2

Renuntians literis beneficialibus, non ideo inſtitutioni jam factæ renuntiare videtur. 1.149.1.8

Renuntians per Procuratorem, poteſt reuocare eam renuntiationem quandiu res eſt integra. 1.154.1.3

Renuntians loco, & dignitati, non poteſt Ordines conferre, etiam ex licentia alicuius Epiſcopi. 1.167.1.2

Renuntians poteſt beneficium renuntiatum repetere ex noua cauſa. 1.591.2.6

τὸ *Renuntiare* aliquando ſumitur pro eo quod eſt referre, ſeu nuntiare, frequentiùs tamen accipitur pro repudiare, reſignare, vel cedere. 1.44.2.3

Renuntiare, cedere, & reſignare inter ſe confunduntur, & vnum pro alio paſſim accipitur. 1.145.1.7

Renuntiare quis poteſt literis ad beneficia, & juri ad rem, abſque Superioris licentia. 1.149.2.2

Renuntiare non poteſt beneficiatus coram laico etiam Notario Cameræ, vel habente juſpatronatus in beneficio. 1.150.1.3

Renuntiare Eccleſiam metu jurans, ſi renuntiauerit, non obſtante abiuratione, illam repetere poteſt. 2.315.2.2

Renuntiare poſſunt contrahentes matrimonium communicationi etiam inductæ, & ſtantibus legibus, ſeu ſtatutis eam inducentibus. 2.609.1.8

Renuntiare juri ſuo cuilibet permittitur. 3.156.2.4

Renuntiari poteſt Abbatia. 1.154.2.4

Renuntiari poteſt priuilegio in præjudicium exempti. 1.345.2.9

per *Renuntiationem* amittit quis beneficium. 1.30.1.4

Renuntiationis materiam qui Doctores tractent, citantur. 1.144.2.2

Renuntiatio definitur vt ſit ſpontanea juris proprii dimiſſio, vel meliùs vt ſit legitima beneficii dimiſſio à ſuperiore admiſſa. 1.143.1.4

Renuntiatio beneficiorum duplex eſt, tacita & expreſſa. ibid.8

Renuntiatio tacita dicitur quæ à jure abſque aliqua verborum expreſſione fieri intelligitur. ibid.9

Renuntiatio expreſſa eſt illa, quæ à reſignante verbo, aut ſcripto juxta formam à jure præſcriptam celebratur. 1.145.2.10

Renuntiatio duplex eſt, altera ſimplex & pura, quæ ex mera liberalitate abſque vllo pacto, & conuentione fit; altera verò conditionalis, quæ in fauorem certæ perſonæ, vel ſub aliqua conditione celebratur. ibid.11

Renuntiatio ſimplex & pura à jure recepta eſt, & coram diœceſano Epiſcopo fieri poteſt. ibid.12

Renuntiatio conditionalis à jure reprobata eſt, de ſtylo tamen Curiæ à Romano Pont. admittitur. ibid.13

Renuntiatio jurata non trahitur ad jus ſuperueniens, vel futurum. 1.146.2.6

Renuntiatio beneficii non præſumitur. 1.148.1.2

Renuntiatio vt valeat, oportet eam liberam eſſe, licèt donec reſcindatur, mero jure teneat. ibid.3

Renuntiatio non ſponte facta, per teſtes probari poteſt. 1.148.2.10

Renuntiatio ſimoniaca eſt nulla, etiam quoad præjudicium reſignantis ipſius ſimoniacè. ibid.12

Renuntiatio beneficii facta in manibus laici, non tenet, renuntians tamen eſt beneficio ſpoliandus. 1.149.2.1

Renuntiatio coram laico facta non eſt nulla ipſo jure. 1.150.1.5

Renuntiatio conditionalis in fauorem certæ perſonæ apud inferiores Prælatos abſque labe ſimoniæ fieri non poteſt. 1.233.1.10.

Renuntiatio facta cum pacto, vt reſignatarius ſoluat reſignanti expenſas factas in illo beneficio conſequendo, eſt ſimoniaca. 1.320.2.3

Renuntiatio litis ſuper beneficio pro pecunia, aut alio temporali, eſt ſimoniaca, etiamſi recipiatur nomine expenſarum. ibid.4

Renuntiatio debet eſſe libera, & voluntaria. 1.321.2.3

Renuntiatio beneficii metu facta venit reſcindenda. ibid.4. & 1.431.1.4

Renuntiatio beneficii fieri non poteſt ſine ſuperioris auctoritate. 1.522.1.6

Renuntiatio beneficii facienda coram Epiſcopo, debet eſſe ſine vllo pacto, modo, ſeu conditione. 1.59 2.3

Renuntiatio tacita in præjudicium renuntiantis idem operatur quod expreſſa. 2.103.1.3

Renuntiatio caſuum fortuitorum non comprehendit inſolitos, & qui rariſſimè contingunt. 2.137.2.8

Index Rerum, & Verborum,

Repræſentare dicitur, qui præbetur ſenſibus corporeis. 2.t1.1.31
Repræſentationes facere poſſunt clerici rerum piarum, & ſolemnitatum Fidei noſtræ. 2.9.2.6
Reprobatio contra teſtes in cauſis ſummariis non admittitur. 1.536.1.6
Reprobatio vnius ex duobus propoſitis videtur includere approbationem alterius. 1.565.1.3
Reprobatus ſemel ad aliquam Eccleſiam vitio perſonæ, nec ibi, nec alibi poteſt eligi. 1.94.2.2
Repudii libellum dant inter ſe Iudæi. 2.552.1.5
Repudium quare fuiſſet licitum Hebræis, oſtenditur. 2.605.2.17
Repulſa teſtium ſunt defenſiones. 1.342.1.2
Repulſæ teſtium ſi non reperiantur, poteſt appellari. 1.541.2.4
Requiſita ſolemnia non præſumuntur interueniſſe ex temporis diuturnitate, quando ex inſpectione inſtrumenti apparet eam non interueniſſe, aliàs ſecus. 2.129.2.5
Res inter alios acta aliis nocere non debet. 1.306.2.3
Rei ratione ſortitur quis forum, vbi res ſita eſt. 1.387.1.8
Rei vendicatione quando agitur, ſemper deſignanda eſt res, quæ petitur, certo loco, & etiam finibus certis. 1.388.1.1
Rebus Eccleſiaſticis poteſt agi contra quemlibet poſſeſſorem. 1.442.1.10
Res libera tradi debet. 1.538.2.4
Res minùs valet ex onere abiecto. ibid. 1
Rei vendicationem intentans, petendo rem ſuam, tenetur probare dominium ex parte ſua, & poſſeſſionem ex parte rei conuenti, ſiue propriam, ſiue impropriam. 1.612. 2.2.med.
Res judicata accipitur pro negotio, cauſa, vel lite, quæ inter litigantes coram judice ventilatur. 1.643.1.8
Res judicata dupliciter conſideratur, aliquando à tempore, quo judex profert ſententiam, aliquando poſt illud tempus. ibid.9
Et conſtituitur differentia inter vtrumque modum. ibid.10
Res judicata definitur vt ſit res, quæ finem controuerſiarum judicis pronuntiatione accipit. 1.643.2.13
Rei judicatæ appellatione quæ contineantur, oſtenditur. 1.644.1.14
Res inter alios judicata aliis non nocet, niſi ei, qui cùm ſibi primùm actio & defenſio competeret, ſuſtinuit ſequentem agere. 1.667.2.1
Res inter alios acta aliis nocet cùm cauſæ ſunt connexæ. Ibid.3.
Et in cauſa filiationis. ibid.4
Res Eccleſiæ alienari non debent. 2.107.1.2
Rem venalem qui expoſuit, compellitur ad eam vendendam. 2.124.1.9
Rem donatam vxori propter nuptias, ſi vir habens alia bona, vnde vxor poſſit ſibi conſulere, eadem conſentiente vxore vendiderit, non poterit illa inquietare ſuper ea emptorem, qui ſpatio triginta annorum rem poſſederit, maximè ſi pretium fuit conuerſum in communem vſum viri & vxoris. 2.129.1.1
Rem ſolitam alienari abſque conſenſu domini poteſt emphyteuta alienare eo irrequiſito, ſine commiſſi incurſu. 2.131.1.87
Res Eccleſiæ pignorari non debent, niſi ex neceſſitate, & rationabili cauſa. 2.170.2.1
Res ſacræ non poſſunt pignori obligari. ibid.2
Res ſacræ quibus ex cauſis alienari, ſeu pignorari poſſint, oſtenditur. Ibid.3
Res ad eos pertinere videtur, cuius ſumptibus fuit ædificata. 2.33.1.4
Rem alienam de conſenſu domini poteſt maritus donare vxori. 2.616.1.9
Res inter alios acta in judicio aliis præiudicat, & pendeſt quoad quandam præſumptionem. 3.35.1.5
Res ſemel deſtructa, ſi reficiatur, non dicitur eadem, ſed noua, & diuerſa. 2.57.1.4
Rei licitæ dans operam, non tenetur de quacunque cæde, quæ inde ſequatur. 3.104.1.3
Rei licitæ operam dans, adhibénſque ſufficientem diligentiam ne alicui noceat, ſi occidat aliquem, non eſt homicida, nec peccat. 3.111.2.3
Res tranſit ad ſucceſſorem cum ſuo onere. 3.141.1.3
Re perempta pereunt illius jura, tam actiua, quàm paſſiua. 3.198.1.4
Res inter alios acta nocet aliis ratione connexitatis. 3.261.1.4
Res omnis per quaſcunque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſoluitur. 3.350.2.1
Rerum Eccleſiaſticarum alienationes factæ per ſchiſmaticos, vide *Ordinatio*.
Reſcriptum, ſeu mandatum ſpeciale derogat generali, etiamſi de eo nullam faciat mentionem. 1.19.1.3
Reſcriptum Papæ, vel Regis, intelligitur ſecundùm ſupplicationem. 1.36.2.9
Reſcriptum vt valeat, oportet fieri ſpecificam mentionem de ſtatu cauſæ. 1.31.1.10
Reſcriptum vbi copulat duo ad eundem effectum, ſufficit vnum probare, ob cuius probationem obtinere poſſit. ibid.11
Reſcriptum primum, & non ſecundum valet, ſi in ſecundo per aduerſarium impetrato non fiat mentio de primo, & ſi primum fuit impetratum communi conſenſu partium, non valet ſecundum impetratum per alteram partem, hoc tacito. 1.311.1
Reſcriptum ad lites poſterius non derogat priori ſuper eadem cauſa ad alios judices impetratum, in quo illius mentio non fit. ibid.2
Amplia licèt res integra exiſtat, & lis per prius nullatenus ſit inchoata. 1.31.2.3
Reſcriptum ad lites poſterius, vt deroget priori, debet mentionem facere omnium clauſularum notabilium, quæ in eo continentur. ibid.4
Reſcriptum poſterius non faciens mentionem prioris, an ſit ipſo jure nullum, oſtenditur. ibid.5
Reſcripto, vel diſpoſitione vbi duo, vel plura ſub disiunctione, ſeu alternatiuè proponuntur, ſufficit quodcunque ex illis in quo reſcriptum verificatur. 1.32.1.3
Reſcripto Papæ debet parere is ad quem illud dirigitur, vel cauſam rationabilem aſſignare quare parere non poteſt. 1.33.1.1
Reſcripta ob importunitatem petentium conceſſa, non ſunt exequenda. 1.24.1.6
Reſcriptum impetratum, vel conceſſum, non præjudicat cauſæ priuilegiatæ, niſi de ea fiat ſpecialis mentio. 1.34.2.2
Reſcriptum non eſt adimplendum in præjudicium tertii. ibid.3
Reſcriptum Principis præſumitur noluiſſe auferre jus tertii. ibid.4
Reſcriptum impetratum ad beneficia, non valet ſi in eo ſubticetur dignitas impetrantis. 1.37.2.1
Reſcriptum ad beneficium impetratum non valet tacita impetrantis dignitate. ibid.2
Reſcriptum ſecundum impetratum ab aduerſario valet, licèt non faciat mentionem de primo, ſi primus impetrans dolo, vel negligentia non fuit vſus illo. 1.38.1.1
Reſcriptum poſterius præualet non facta mentione prioris, quo impetrans per malitiam, vel negligentiam ſuam vſus non fuit intra annum. ibid.2
Quæ requirantur vt concluſio text. ſubſiſtat. ibid.3
Deciſio text. procedit in reſcriptis juſtitiæ, ſeu ad lites, non verò in reſcriptis gratiæ. ibid.4
Reſcripta per quæ incerti judices dantur, vel futura negotia committuntur, non valent. 1.39.1.1
Reſcriptum Apoſtol. falſa Latinitate conſcriptum vitiatur. 1.39.2.5
Reſcriptum contra ſecundum non poteſt opponi de taciturnitate primi impetrati per appellantem, de ſua appellatione non habita mentione. 1.40.1.1
Reſcriptum ſecundum valet, non facta prioris mentione, quando primum erat ſubreptitium. ibid.2
Reſcriptum non ſcriptum pluribus cum clauſ. *Quod ſi non omnes*, intelligitur tam de impotentia facti, quàm juris. 1.40.1.1
Reſcriptum juſtitiæ conceſſum contra Petrum, & quoſdam alios, comprehendit tantummodo perſonas æquales, vel inferiores Petro. 1.42.1.8
Reſcripta diuerſa contra vnum ſuper eodem ad diuerſos judices impetrans, & illis vtens, perdit commodum vtriuſque. 1.43.1.1
Reſcriptum præſentans, cuius virtute citatio ſubſequuta eſt, non poteſt illi renuntiare ſine conſenſu partis aduerſæ. ibid.2
Reſcriptum ſi ob aliquod vitium ſit nullum, tunc illius mentio habenda non eſt in impetratione ſecundi. 1.43.1.7
Reſcriptum ad beneficium impetratum, & de beneficio impetrantis non faciens mentionem, minimè valet. 1.44.1.1
Reſcriptum debet intelligi ſecundùm jus commune, & eius ampliationes amplecti. 1.45.2.2
Reſcriptum interpretatur ſecundùm veriſimilem mentem concedentis. ibid.3
Reſcripta gratiæ per ſubreptionem obtenta, ſunt jure irrita, ſecus in reſcriptis juſtitiæ, quæ non vitiantur niſi ope exceptionis. 1.48.1.6
Reſcriptum ſubreptitium, & quicquid ab eo pendet, eſt ipſo jure nullum. ibid.7
Reſcriptum non vitiat taciturnitas in eo quod ſi fuiſſet expreſſum, fuiſſet æquè conceſſum. 1.48.1.12
Reſcriptum per quod quis impetrauit judicem lite pendente, non facta mentione de illa, eſt nullum. 1.49.1.13
In Reſcripto lite pendente impetrato mentio facienda eſt de ſtatu cauſæ. ibid.14
Reſcriptum corruit quando adeſt dolus, ſiue aliàs Princeps eſſet conceſſurus, ſiue non. 1.49.2.11
per Reſcriptum impetratum contra anteceſſorem qui fuerat violentus beneficii occupator, conuenitur ſucceſſor eodem vitio laborans. 1.50.1.3
Reſcripti, ſeu mandati forma debet præciſè, & punctualiter, non autem per æquipollens adimpleri. 1.50.2.3
Reſcripta non extenduntur ad res, vel ad perſonas in eiſdem non comprehenſas. ibid.4
Reſcriptum cùm ſit ſtricti juris, ad expreſſa tantùm reſtringitur. ibid.6
Reſcriptum ſecundum valet, licèt de primo non faciat mentionem, quo vti noluit impetrans intra annum. 2.51.2.1
Reſcripta juſtitiæ ſunt anomala, ſecus in reſcriptis gratiæ. 1.51.1.3

Reſcripto

Collectan. in quinque libros Decretal.

Reſcripta quando plura narrantur diuerſos effectus operantia, non ſufficit impetranti alterum ſolum probare ad vtrumque effectum conſequendum. 1.52.1.1

Reſcriptum non valet ſuper reſtitutione beneficij impetratum, quod de cauſa excommunicationis impetrantis non facit mentionem. 1.53.1.1

Reſcriptum non vitiatur ſolùm taciturnitate facti, ſed etiam ſilentio alicuius qualitatis. 1.53.2.6

Reſcriptum impetrare nulli licet, quod aliquem vltra duas dietas ad judicium trahat, & quid attento jure Sixti, oſtenditur. 1.54.2.2

Text. iſte non habet locum in cauſa in Romana Curia commiſſis. ibid.3

Reſcriptorum duorum occaſione, vnius ſcilicet in cauſa principali, alterius in cauſa appellationis, ſi contenditur, non judex ſuper principali, ſed deputatus ſuper appellatione cognoſcere debet de validitate appellationis. 1.56.1.1

Reſcriptum Apoſtolicum quo mandatur de beneficio prouideri alicui, nullum jus ſpeciale tribuit mandatario. 2.58.1.7

Reſcripta ſubreptitia ad lites non ſunt nulla, niſi ope exceptionis. ibid.8

Reſcriptum, quod procurator reuocatus, & de hoc certificatus, extra judicium impetrauit, non valet, ſecus tamen ſi in judicio, dummodo reuocatio ad notitiam aduerſarij, vel judicis non peruenerit. 1.59.2.3

Reſcriptum impetratum contra hominem alicuius diœceſis, non extenditur ad hominem eiuſdem nominis alterius diœceſis. 2.60.1.1

Reſcriptum non valet, ſi Clericus Mediolanenſis dixerit ſe Bononien. 1.60.1.2

Reſcriptum vitiatur ex errore nominis diœceſis, niſi ex circunſtantiis conſtet de corpore ejus, de quo Papa in reſcripto ſenſit. ibid.

Reſcripta delegatoria ſunt ſtricti juris. 1.61.2.3

Reſcripta beneficialia ſunt ſtrictè intelligenda. ibid.4

Reſcripta ſunt ſtricti juris, & ab ejus verbis non eſt recedendum. 1.23.1.6

Reſcriptum directum excommunicatori vt abſoluat excommunicatum, ſi contra Concilium eum excommunicauit, datis executoribus, qui eo non parente exequantur, non excommunicatori, ſed executoribus cognitionem demandat. 1.64.1.3

Reſcriptum impetrans ad beneficium, ſi dixit ſe non eſſe beneficiatum, cùm tamen haberet beneficium, licèt exiguum, non valet reſcriptum. 1.64.2.1

Reſcriptum Pontificium ad beneficium, ad quod obtinendum propoſuerat impetrans ſe nullum beneficium habere, cùm tamen haberet vnum, quamvis exiguum, eſt nullum. 1.65.1.2

Reſcripto Apoſt. abutentes in caſibus hic enumeratis, priuantur commodo reſcripti, & condemnantur in ſumptibus, & damnis aduerſario. 1.65.2.8

Reſcriptum cedi non debet. ibid.2

Reſcriptum non trahitur ad lites futuras. ibid.3

Reſcriptum contra legem etiam non habentem clauſulam derogatoriam non valet. 1.136.2.4

Reſcriptum recipit interpretationem à perſona concedentis. 1.126.1.2

Reſcriptum eſt interpretandum ſecundùm jus, etiamſi reſcripti verba aliud ſentire videantur, & nihil operarentur. 1.234.1.4

Reſcripta Motu proprio conceſſa nihilo petantur in præjudicium tertij. 1.235.2.5

Reſcriptum juſtitiæ re integra morte Papæ illud concedentis extinguitur. 1.237.2.3

Reſcriptum Papæ, quod ſibi mandatur, non exequens, grauiter punitur. 1.140.1.11

Reſcriptum impetratum ab excommunicato ſuper proſecutione appellationis valet, licèt de excommunicatione non fecerit mentionem. 1.240.2.14

Reſcriptum ſecundum prioris reuocatorium, quoad proceſſum factum contra tertios trahitur retro. 2.247.1.3

Reſcripta ſunt ſtricti juris. 1.249.1.2. & 1.274.1.3

Reſcriptum delegatorium ad certas res, non extenditur ad alias, niſi de partium conſenſu expreſſo, vel tacito. ibid.3

Reſcriptum juſtitiæ impetrans, vt collega detur Ordinario, litis pendentiam coram Ordinario narrare debet. 1.250.1.8

Reſcriptum eſt reſtringendum. 1.253.2.5

Reſcripta delegatoria ſunt ſtricti juris. ibid.6

Reſcriptum Papæ datum Epiſcopo vt corrigat clericos ſuæ diœceſis, non dat juriſdictionem ſuper exemptos. 1.279.1.1

Reſcriptum vt valeat, debet fieri expreſſio rei. 1.305.1.4

Reſcripti vigore impetrati contra alienantem conuenitur is, in quem facta eſt alienatio rei cauſa mutandi judicij. 1.338.2.1

Reſcripti præſentatio ſufficit ex parte actoris, vt litis conteſtatio inducatur. 1.402.2.5

Reſcriptum conceſſum cum clauſula *Motus proprii*, de lite cœpta mentione non habita, eſt nullum. 1.456.2.5

Reſcriptum impetratum contra conſuetudinem & ſtylum Principis, ſuſpectum eſt de falſo. 1.516.2.5

Reſcriptum Apoſt. propter raſuram in loco non ſuſpecto, non cenſetur vitioſum. 1.553.2.1

Reſcriptum impetrans ad delegatum, debet facere mentionem de proceſſu, & litis pendentia, quæ eſt ſuper tali cauſa, alias commiſſio eſt nulla. 1.665.1.4

Reſcriptum vt valeat, debet fieri ſpecifica mentio de appellatione. 1.709.1.9

Reſcriptum currit à tempore præſentationis. 1.710.2.8

Reſcriptum impetratum contra conſuetudinem, & ſtylum Principis, ſuſpectum eſt de falſo. 1.757.1.4

Reſcriptum non probatur falſum propter paucarum literarum raſuram in loco non ſuſpecto. 3.156.2.1

Reſcriptum omne impetratum contra jus, cenſetur per importunitatem obtentum. 3.260.2.3

Reſcriptum Pontificis, & priuilegium Principis probat, & tenet, licèt in eo de alio fiat mentio. 5.345.2.5

Vide *Mandatum*.

Reſeruata quæ Summo Pontifici, & Sedi Apoſt. in jure reperiuntur, remiſſiuè. 2.838.1.2

Reſeruata Principi non veniunt in generali commiſſione. 1.259.1.3

Reſeruata Principi ratione dignitatis, acquiri poſſunt per inferiorem præſcriptione tanti temporis, cuius initium memoriam hominum excedat. 3.346.2.3

Non *Reſidens* in beneficio, etiam modicæ æſtimationis, illo priuatur. 1.38.1.8

Reſidentia generaliter ſumpta dupliciter conſideratur, primò materialiter, ſecundò formaliter. 2.28.1.8

Reſidentia definitur vt ſit aſſiſtentia perſonalis vera, vel ficta, cum exercitio Eccleſiaſtici miniſterii in proprio beneficio. ibid.9

Reſidere tenentur omnes obtinentes Canonicatum & præbendam in Eccleſia Cathedrali, vel Collegiata. 2.34.2.2

Reſignans repetere poteſt beneficium reſignatum, quoties renontiatio fuiſſet facta vi, metu, dolòve. 1.154.2.4

Reſignare beneficium non poteſt beneficiatus abſque ſui Prælati licentia. 1.147.1.2

Reſignatio beneficii ab excommunicato vitando facta eſt nulla. 1.98.1.9

Reſignatio beneficiorum coram Ordinariis quomodo facienda, remiſſiuè. 1.147.1.3

Reſignatio quando fit coram Ordinario, ejus aſſenſus præſtandus eſt vnico contextu. ibid.4

Reſignatio quando non tenuit, tunc ſine noua collatione ad ſuum beneficium cedens redit. 1.254.2.3

Reſignatio eſt ſimoniaca, quæ fit cum pactione, & modo. 1.231.2.6

Reſignatio beneficii coram Ordinariis alterius gratia, & fauore non valet. 1.232.1.8

Reſignatio, ſeu collatio beneficii facta de nocte eſt valida. 1.142.1.13

Reſignatio dicitur ſimoniaca, quæ fit cum pactione, & modo. 1.300.2.5

Reſignatio beneficii dolo facta eſt nulla. 1.525.2.3

Reſignatio beneficii poteſt per teſtes probari. 1.540.2.5

Reſignationes beneficiorum ſpectantium ad collationem Epiſcopi recipere poteſt Capitulum Sede vacante. 1.93.1.6

Reſiliens abſque cauſa manifeſta à ſponſalibus, non requiſito Eccleſiæ judicio, imponitur pœnitentia. 2.504.1.3

Reſiſtere, & ſe defendere aduerſus officialem exequentem non licet. 1.229.1.4

Reſpondens ſe velle litigare, amplius non poteſt declinatorias opponere. 2.350.1.5

Τὸ *Reſpondere*, duo ſignificat, litigare ſcilicet, & ſoluere. 1.382.2.7

Reſponſio facta poſt ſpolium eſt nulla, & ſpoliato danda eſt reſtitutio. 1.430.2.4

Reſponſio ita debet intelligi ne reſpondens incidat in contrarietatem. 1.355.2.19

Reſpublica, ciuitas, & Vniuerſitas gaudent jure minoris. 1.329.1.7

Reſp. liberæ, & perfectæ, quales ſunt Veneta, Genuenſis, & aliæ ſimiles, poſſunt vectigalia imponere. 1.381.1.5

Reſtituendi obligatio nulla contrahitur ex prætermiſſione dignioris, ſi ei nullum juſtitiæ jus per oppoſitionem acquiſitum fuerit. 1.180.1.5

Reſtituendus in ſpiritualibus non eſt fur, & prædo. 1.185.1.5

Reſtituere, dicitur à retro & ſtatuo, quaſi retro ſtatuere, ſicut reddere deducitur à retrodare. 1.327.1.3

Τὸ *Reſtituere* amplam in jure habet ſignificationem. ibid.4

Reſtituere quis excuſatur propter inopiam, & proprietatem. 1.589.1.3

Reſtitutio in integrum quando petitur incidenter, non requiritur litis conteſtatio. 1.283.2.2

Reſtitutio in integrum non habet locum in ſpiritualibus. 1.326.1.7

Reſtitutio præſupponit ceſſionem. 1.327.1.6

Reſtitutio, enormiſſima ſtante læſione, peti poteſt etiam poſt quadriennium. 1.330.1.16

Index Rerum, & Verborum,

Reſtitutio conceditur in cauſa fauorabili, etiam ſemiplenè proba-
ta juſta petendi cauſa. 1.332.2.1

Reſtitutio in integrum quando petitur aduerſùs ſententiam, de-
bet plenè, & manifeſtè conſtare de læſione ex contractibus.
1.313.2.9

Reſtitutione in integrum poſtulata non eſt exequenda ſententia,
quæ tranſiuit in rem judicatam. 1.334.1.2

Reſtitutio petita contra Principis ſententiam non habet effe-
ctum ſuſpenſiuum. 1.334.2.3

Reſtitutio oppoſita per viam exceptionis contra ſententiam,
quando impediat executionem, oſtenditur. ibid.6

Reſtitutio conceditur aduerſùs lapſum tempus ad retrahendam
rem auitam oblato pretio. 1.336.2.4

Reſtitutio in integrum poſtulanda eſt ab Ordinario adminiſtratio-
nem habente, vel à delegato ab eo, ſiue hæc cauſa ſit ſpeciali-
ter delegata, ſiue incidat in cauſa generaliter ſibi commiſſa, ab
Ordinario verò adminiſtrationem non habente, vel à delegato
peti non debet, niſi veniat incidenter. 1.337.1.5

Reſtitutio in integrum poſtulanda eſt ab Ordinario adminiſtratio-
nem habente, vel à delegato ab eo. 1.337.2.2

Reſtitutio denegata Eccleſiæ vlteriùs ſibi non conceditur, niſi ex
noua cauſa, reſtituitur tamen ad appellandum à ſententia de-
negationis. ibid.1

Reſtitutio vbi ſemel denegatus, amplius concedenda non eſt. ib.2

Reſtitutio plenaria quæ dicatur, oſtenditur. 1.394.2.10

Reſtitutionem beneficii petenti non obſtat renuntiatio facta poſt
ſpoliationem, quia præſumitur non ſpontanea. 1.430.1.1

Reſtitutionem beneficii petens non auditur, etiamſi ſpoliatio-
nem probet, ſi probetur eum ſponte beneficium priùs reſignaſ-
ſe. 1.430.2.1

Reſtitutio non competit ſpoliato vbi conſtat de notorio defectu
proprietatis. 1.432.1.5

Reſtitutioni quoad habitationem, & copulam non eſt locus an-
te matrimonii conſummationem, ſecus quoad ſolam habitatio-
nem. 1.434.1.3

Reſtitutioni locus non eſt in matrimonio, niſi quando conſtat de
legitimo conſenſu. 1.434.2.10

Reſtitutio ſpoliati debet fieri cum damnis, & intereſſe. 1.436.1.2

Reſtitutio minimè eſt differenda probationibus in promptu pa-
ratis. 1.440.1.22

Reſtitutio vxoris impeditur propter ſæuitiam viri, & timorem
offendendi eam. ibid.24

Reſtitutio quoad copulam non conceditur quando matrimonium
nondum fuit conſummatum. 1.440.2.2

Reſtitutio in integrum minori læſo in contractu matrimonii
etiam in dotis conſtitutione non datur. 1.445.1.8

Reſtitutio vxoris nondum cognitæ denegatur viro. 1.493.1.2

Reſtitutionem petens an debeat ſe læſum probare, oſtenditur. 1.
674.1.13

Reſtitutionem petenti an & quando obſtet ſpontanea abiuratio,
remiſſiuè. 2.79.1.8

Reſtitutio minoris ita eſt intelligenda, vt fructus ſiue ipſi minori
reddendi. 2.114.1.7

Reſtitutio concedenda eſt vxori temerè recedenti, ſi poſtea re-
diens non admittatur. 2.600.1.10

Reſtitutionem ſi petat ille, de cuius crimine in judicio conſtat
propter judiciarium ordinem non ſeruatum, non eſt audiendus,
ſed illum tanquam notorium criminoſum debet ſuperior de
nouo priuare. 3.13.1.1

Reſtitutio ante omnia concedenda non eſt, cùm ſcandalum inde
eſt futurum. 3.15.2.7

Reſtitutio facienda eſt illi, à quo ablatum eſt, vel habenti cauſam
ab eo. 3.99.2.13

Reſtitutio rei inuentæ fieri debet pauperibus, ſi dominus facta di-
ligenti inquiſitione incertus eſt. 3.117.1.2

Reſtitutio facienda eſt expenſis creditoris abſentis, quoties lon-
gè abeſt à loco, vbi debitor habitat. 3.137.2.11

Reſtitutio aduerſùs ſententiam quomodo alternatiuè peti poſ-
ſit, oſtenditur. 3.233.1.16

Reſtitutionis in integrum materiam qui Doctores tractent, ci-
tantur. 1.327.1.2

Reſtitutio propriè ſumpta differt à ſolutione, & redditione.
ibid.5

Reſtitutio differt à ſatisfactione, in foro tamen conſcientiæ fre-
quenter ponitur reſtitutio pro ſatisfactione. ibid.6

Reſtitutio in integrum eſt redintegrandæ rei vel cauſæ actio, ſeu
repoſitio in priſtinum ſtatum. 1.327.2.7

Reſtitutionis duo ſunt capita, alterum majorum 25. annis, aliud
verò minorum, & illorum, qui jure minorum funguntur, veluti
Eccleſiæ, & ſimilium. 1.328.1.8

Reſtitutio in integrum, vide *Petitio*.

Reſtituuntur in integrum aduerſùs omiſſam allegationem, pro-
bationem, & lapſum terminum probatorii, minor, vniuerſitas,
Eccleſia, & aliæ priuilegiatæ perſonæ, ſi intra quindecim dies
poſt factam atteſtationum publicationem reſtitutionis benefi-
cium à judice poſtulauerint. 1.322.1.3

Retineri non poteſt res ab eo, ad quem eum vitio peruenit. 1.415.
1.3

Retrahi ſola res patrimonii, vel generis poteſt, etiamſi vno, eo-
démque pretio fuerit vendita cum alia, vel aliis non patrimo-
nialibus, dolo etiam, vel fraude non probatis. 1.336.1.3

Retrouenditio non ſoluit laudemium. 1.146.2.34

Retrouenditio emphyteuſis poteſt fieri irrequiſito domino. 2.
149.1.69

Reuelare peccatum, & peccatorem pro conſilio habendo, nullo
modo licet. 3.29.2.2

Reuocans procuratorem in contemptum Sedis Apoſt. & in præ-
judicium aduerſarii, condemnatur in expenſis factis ab aduer-
ſario. 1.316.1.1

Reuocare volens alios ab errore, & tacens, ſe ipſum errare de-
monſtrat. 3.65.1.1

In quæſtione *Reuocationis* reſcriptorum recurritus ad arbitros, ſi
judices in cognitione ſibi non deferant, nec inuicem concor-
dent. 1.41.1.2

Reuocationis ſcientia eſt neceſſaria. 1.226.2.2.4

Reuocatio procuratoris non præſumitur. 1.353.2.3

Reuocatio mandati antequam perueniat ad procuratorem, non
obſtat, vt quicquid interim ſit, valeat. 1.316.1.6

Reuocatio mandati non tenet poſt concluſionem in cauſa. ibid.

Reuocatio concluſionis in cauſa an probetur ex eo quod per ju-
dicem admittantur articuli partis aduerſæ. ibid.2

Reus ſi objicit actorem eſſe excommunicatum, & intra terminum
competentem non probat legitimè, actor admittatur contra
reum, &c. 1.140.1.2

Reus ſi recedat à judicio, dimiſſo procuratore ſolummodo ad
agendum, contumax eſt, & condemnatur in expenſis. 1.317.1.1

Reus quando jure communi habet duos judices, poterit actor
ex iis, quem maluerit, eligere ad actionem proſequendam. 1.
383.1.12

Reus non tenetur reſpondere libello in actione perſonali, ſi non
exprimitur cauſa petendi. 1.389.1.2

Reus ſi fuerit per actorem interrogatus an rem petitam poſſide-
ret necne, & neget poſſidere, ſi poſtea conuincatur de menda-
cio, poſſeſſione priuatur. 1.401.1.5

Reus non eſt audiendus de proprietate, opponens aduerſùs pe-
tentem reſtitutionem, niſi actore conſentiente. 1.429.1

Reus qui mittendum in poſſeſſionem ad mandatum judicis non
admiſit, non mulctabitur de Canonica æquitate ſi infra annum
caueat ſtare juri. 1.446.1.1

Reus poſt litem conteſtatam vbi eſt contumax, ſi liquet de cau-
ſa, ferri debet ſententia diffinitiua; ſi non liquet, petens po-
natur in poſſeſſione, & eo abſente ſeruetur quæſtio proprie-
tatis. 1.448.2.1

Reus ſi non inuenitur, ſufficit publicè citationem ad Eccleſiam
ſuam proponi. 1.452.1.1

Reus ſi ante citationem abſuerit, non habet locum miſſio in poſ-
ſeſſionem ex primo decreto. 1.454.2.3

Reo excipiente de excommunicatione contra actorem, non obſtat
communionis replicatio. 1.606.1.1

Reus in quacunque parte litis excommunicationem contra acto-
rem objiciens auditus, & ſi malitioſè diſtulerit, in expenſis
condemnatur, & dato quod non excipiat, ipſe judex publicè
excommunicatum repellet. 1.611.2.1

Reus dicens ſe non poſſidere ad hoc vt abſoluatus, cùm tempore
litis conteſtatæ poſſideret, præſumitur contra ipſum quod dolo
deſiiſſet poſſidere. 1.612.1.3

Rei judicatæ exceptio vt obſtet quæ concurrere debeant, oſtendi-
tur. 1.612.2.4

Reo damnato ad traditionem poſſeſſionis, non ſufficit tradere pi-
gnus pro ipſa poſſeſſione. 1.649.1.1

Reus conuentus coram judice non ſuo quando non oppoſuit ex-
ceptionem declinatoriam ante litem conteſtatam, ſed ſolùm
alias dilatorias & peremptorias, præſumitur tunc conſenſiſſe,
& prorogaſſe juriſdictionem illius judicis. 1.665.1.5

Reus licitè appellat ſi non auditus excipiens procuratorem acto-
ris non habere legitimum mandatum. 1.699.2.1

Reus petens ſibi declarari rem petitam in libello, ſi non auditur,
licitè appellat. ibid.

Reus criminis ad Eccleſiam confugiens non eſt violenter ab ea
extrahendus, nec debet amplius prætextu criminis commiſſi
damnari ad mortem, vel ad aliam pœnam corporalem; eſt ta-
men aliter legitimè puniendus, in duobus caſibus hic enume-
ratis. 2.445.1.1

Reus iniuſtè contra ordinem juris interrogatus, tuta conſcientia
poteſt negare ſe non feciſſe crimen, de quo interrogatur. 3.50.2.4

Reus extrajudicialiter prius ab actore monendus ex vrbanitate,
& non ex juris neceſſitate. 3.35.2.5.

Tò *Reus erit*, non ſunt latæ ſententiæ. 3.119.2.3

Reges habent jus nominandi Epiſcopos, vel eorum electioni aſ-
ſenſum præſtandi. 1.93.2.7. & ſeqq. & 1.99.1.3

Reges Chriſtiani, quibus olim conceſſum fuit jus vngendi, qui
fuerint, remiſſiuè. 1.178.1.8

Rex non poteſt Regno ſeruitutem imponere. 1.501.2.4

Rex an, & quando poſſit Epiſcopos vocare ad ſe, & illi teneantur
ei obedire. 1.683.2.8

Reges Luſitani quo jure promittere poſſint in genere Eccleſias
ſui

ſui patronatus,& præcepſorias vacaturas,oſtenditur. 2.90.1.med.
Rex non poteſt immunitatem à ſoluendis decimis concedere. 2.159.2.4
Vide *Imperator, Papa.*
Regis vnctio, vide *Vnctio.*
Rigor opponitur æquitati. 3.316.2.6
Roma communis patria eſt omnium. 2.187.1.7
Romæ in æſtiuis diebus nullum ſanum commoratur. 5.450.1.1
Ruſticus, & mulier facilè excuſantur, ne fœnus exercuiſſe dicantur. 2.131.1.8
Ruſtici Eccleſiæ non poſſunt deſerere terras Eccleſiæ, & colere agros priuatorum. 2.438.2.2

S

SAbaudia Dux sereniſſimus in ſuo ducatu Imperii, & omnimodæ poteſtatis jus habet. 2.509.1.30
Saccharum ſoluit decimam, & ad hunc effectum reputatur potius fructus naturalis, quàm induſtrialis. 3.540.2.5
Saccus benedictus, qui hæreticis pœnitentibus datur, vnde originem duxerit, remiſſiuè. 5.70.2.19
Sacerdotes an ſolo verbo poſſit facere Papa? 5.8.1.22
Sacerdotis filius poteſt dici ille, qui natus eſt ante patris Sacerdotium. 1.32.2.2
Sacerdoti quæ ſcientia ſit neceſſaria, oſtenditur. 1.90.2.12
Sacerdos, qui ex juſta cauſa fecit ſibi amputari virilia, non eſt irregularis. 1.197.2.1
Sacerdos omnis quoſlibet pœnitentes à quibuſvis peccatis, & cenſuris in articulo mortis abſoluere poteſt. 1.273.2.16
Sacerdos domicilium habet in loco beneficii. 1.387.1.14
Sacerdotis præſentia excludit præſumptionem falſitatis. 1.526.2.4
Sacerdotis ſoli dicto creditur quoad probandum aliquem pœnituiſſe. 1.606.1.9
Sacerdos ſine juſta cauſa non eſt deponendus. 1.646.2.1
Sacerdos non debet retinere in domo mulierem ſuſpectam de incontinentia, etiamſi ſit mater, vel alia conſanguinea. 2.13.2.1
Sacerdoti præbenda ſi aſſignari jubeatur, præſentandus debet eſſe Sacerdos in actu prouiſionis. 2.48.2.5
Sacerdos qui quotidie celebrare tenetur, an excuſetur ratione morbi, oſtenditur. ibid.8
Sacerdos obligatus quotidie celebrare, non tenetur quotidie celebrare, ſed quanto frequentiùs poteſt, ſalua honeſtate. 2.49.1.9
Sacerdos poteſt recipere pecuniam, vt celebret Diuina. ibid.10
Sacerdos pro Miſſis celebrandis poteſt perpetuò operas ſuas locare. ibid.11
Sacerdos regulariter ſumit alimenta de bonis Eccleſiæ, cui ſeruit, ſi habeat. 2.52.1.2
Sacerdos parochialis ſi corpus ejus, qui alibi elegit ſepulturam violenter rapuerit, & funus ſpoliauerit, tenetur reſtituere totum quod accepit, & perdit quartam canonicam. 2.227.1.3
Sacerdos ſi obligetur à fundatore ad Miſſam quotidie celebrandam peculiariter, votiuam ſcilicet de mortuis, poteſt ac debet celebrare de feſto. 2.401.1.3
Sacerdos illis diebus, quibus poteſt Miſſam Sancti 20 dis currentis celebrare, relicta votiua de mortuis, non tenetur collectam pro mortuis, vel Miſſæ votiuæ, quam promiſis, adjungere. 2.402.2.4
Sacerdoti an fas ſit in diebus profeſtis ſacrum facere pro ſui animi voto, eo prætermiſſo, quod tempori conuenit, oſtenditur. ibid.5
Sacerdos ſemper vinum profundere debet, poſtquam totum acceperit Euchariſtiæ ſacramentum, niſi eodem die aliam Miſſam debuerit celebrare. 2.493.2.1.2
Sacerdos, qui inchoata Miſſa meminit alicuius peccati mortalis, non tenetur illam jam inchoatam relinquere, vt confiteatur, nec tenetur ad ſe vocare Confeſſarium ad Altare, ſi periculum ſit ſcandali. 2.407.2.5
Sacerdotes, qui ſine legitimo impedimento non celebrant in anno ſaltem diebus feſtis præcipuis, an peccent, oſtenditur. 2.410.2.12
Sacerdoti cuilibet an fas ſit Miſſæ ſacrificium facere in die Cœnæ Domini, oſtenditur. 2.414.2.2
Sacerdos qui ſine aqua, & igne, vel in pane fermentato, aut vaſe ligneo ſacrificat, ab officio, & beneficio deponitur. 2.415.1.1
Sacerdos Latinus non poteſt in Eccleſia Latina, & in neceſſitate conficere in fermentato, niſi per Græciam tranſeat. ibid.2
Sacerdos portans in manibus ſanctiſſimum Sacramentum Euchariſtiæ, gaudet immunitate Eccleſ. 2.451.1.11
Sacerdos ſecundis nuptiis benedictionem impertiens in caſu non permiſſo, ſuſpenſionem incurrit. 2.617.1.3
Amplia etiamſi benedicat ſecundum matrimonium, diſſoluto primo. ibid.4
Sacerdos ſecundis nuptiis contrahentium alterius in parochia benedictionem impertiens abſque parochi, vel Ordinarii licentia, quam pœnam incurrat, oſtenditur. 2.617.2.6
Sacerdos pro miniſtratione ſpiritualium poteſt aliquid exigere, ſi ei ſumptus deſint. 3.34.2.3
Sacerdos gratis miniſtrare ſpiritualia quando debeat, & poſſit aliquid accipere titulo ſuſtentationis. ibid.4
Sacerdotes diuina donantes, ac Sacramentorum miniſteriis ſeruientes ali debent ab iis, quibus Sacramenta conferunt. 3.42.1.6
Sacerdos non debet puniri ad ſolam mulieris confeſſionem aſſerentis ſe commiſiſſe adulterium cum Sacerdote, ſed ſibi infamato poteſt indici purgatio, quam ſi præſtiterit abſoluitur, deficiens verò ſuſpenditur ab officio. 3.120.2.1
Sacerdos compelli non poteſt ad reuelandum peccatorem, ſiue peccatum in pœnitentia confeſſum. 3.194.2.8
Sacerdos audita in Confeſſione reuelare non cogitur, etiamſi præciperetur ſub quacunque anathematis adminiſtratione, & à quocunque Prælato, etiam ſummo Pont. ibid.2
Sacerdotibus Græcis procurantibus, vel ſtudioſè negligentibus oppreſſionem filiorum, non imponitur pœnitentia publica, ſed debent abſtinere ab Altaris officio, & aliter in ſecreto agere pœnitentiam; ſed ſi delictum eſt publicum, debent publicè agere pœnitentiam. 3.278.1.1
Sacerdotis arbitraria pœnitentia moderari debet ſecundùm quantitatem exceſſus pœnitentis, & contritionem, ac circumſtantias. 3.278.2.1
Sacerdos proprius ſufficienter ad pœnitentiæ Sacramentum ille cenſeri debet eſſe, cuius aſſiſtentia, ſiue per ſe, ſiue per Sacerdotem à ſe ad eam delegatum ad matrimonii validitatem requiritur. 3.185.2.7
Sacerdos proprius exiſtens extra territorium poteſt abſoluere parochianum ſuum confiteri volentem. 3.286.1.14
Sacerdoti fide digno aſſerenti mortuum, ſeu morientem dediſſe ſibi licentiam de reuelanda Confeſſione, creditur. 3.287.2.22
Sacerdoti non jurato creditur ſuper pœnitentia alicuius facta. ibid.23
Sacerdoti dicta in confeſſione à pœnitente ſine propoſito confitendi, & abſolutionem obtinendi, an cadant ſub ſacramentali ſigillo, oſtenditur. ibid.25
Sacerdos ejiciens Regularem de Eccleſia officia Diuina turbantem excommunicatus non eſt. 3.304.2.1
Sacerdotis proprii appellatione quis intelligatur, oſtenditur. 3.313.2.13
Sacerdos ſolus poteſt Sacramentum Extremæ Vnctionis infirmo conferre. 3.337.2.1
Sacerdotium per teſtes ſingulares probatur. 2.502.2.61
Sacerdotia ſine peccato quis petere poteſt ratione mandati, aut nominationum ſine ratione alterius gratiæ. 3.37.2.3
Sacramentum coniugii quomodo dicatur apud Infideles exiſtere, oſtenditur. 2.603.2.3.4.5
Sacramenta gratis conferenda, quia pro eis conferendis non licet aliquid exigere. 3.22.1.2
Sacramenta conferre nolenti, niſi dato aliquo temporali, an illud in extrema neceſſitate, vel ad redimendam injuſtam vexationem dari liceat, oſtenditur. ibid.3
Sacramenta ſunt liberè conferenda, cogit tamen laicos obſeruare laudabiles conſuetudines. 5.41.2.1
Sacramenta à ſchiſmatico adminiſtrata, an & quando valida ſint, oſtenditur. 3.84.1.3
Sacramenta à Sacerdote parato conferre in peccato mortali poteſt quis exigente neceſſitate petere. 3.136.2.14
Sacrificium oblatum à Sacerdote in peccato mort. exiſtente prodeſt, & habet ſuum fructum quatenus nomine Chriſti, & Eccleſiæ offertur. 3.18.1.2. & 2.407.2.8
Sacrificium etiam pro mortuis offertur. 5.413.1.3
Sacrilegium eſt crimen mixti fori, ita vt pro eo poſſit quis coram Eccleſiaſtico, vel ſæculari judice conueniri. 1.175.1.4
Sacrilegium committentes ſunt per Eccleſiam judicandi. 5.381.1.5
Sacrilegii criminis reus gaudet Eccleſiaſtica immunitate. 2.44.1.7
Sacrilegium eſt crimen mixti fori. 3.195.1.9
de Sacrilegio, eiuſque ſpeciebus qui DD. agant, oſtenditur. ib.10
Sacrilegium committitur à laicis inuaſoribus rerum mobilium, vel immobilium, quæ in dominio ſunt Eccleſiæ. ibid.11
Sacrilegi qua pœna puniri debeant, oſtenditur. 3.204.2.3
Sacriſta ad officium quæ ſpectent, ponuntur. 1.182.2.1
Sacriſta quam dignitatem & officium habeat, remiſſiuè. ibid.2
Sacriſta poteſt renuntiare. ibid.3
Sacriſta idem eſt quod Theſaurarius. ibid.4
Sæuitia parentum viri etiam præbet vxori juſtam diuertendi cauſam, ac petendi cautionem ſecuritatis. 1.434.2.7
Sæuitia coniugis quando eſt tanta, vt nulla ſecuritatis cautio ſufficiens ab alio præſtari poſſit, non eſt reſtituendus coniux ſpoliatus. 3.439.1.13
Sagittarii, ſeu baliſtarii qui ſint, oſtenditur. 3.116.1.2
Salarium debet habere is, qui rem ſequeſtratam apud ſe habet. 1.461.1.3
Salarium famulo ægro an debeatur, remiſſiuè. 2.18.2.7
Salarium accipiens ab Epiſcopo pro ſeruitio facto in juriſdictione commiſſa exercenda, ſimoniam non committit. 3.47.2.4
Salaria aſſignari debent Theologiæ Lectoribus, & aliarum facultatum Doctoribus. 3.50.2.4

Index Rerum, & Verborum,

Salinaria inter regalia connumerantur. 3.346.1.1
Saltans cum muliere prægnante ſaltatione immoderata, ſequuto aborto fœtus animati, irregularis eſt. 3.109.2.4
Salutare excommunicatum quando ſit prohibitum, oſtenditur. 3.313.1.7
Salui conductus literis quiſque fidem habere non tenetur, quando locus non eſt tutus propter inimicitias. 1.698.2.6
Sancti plures de nuptiis ante matrimonium conſummatum vocati referuntur. 2.287.2.3
Sanguis & aqua quæ de Chriſti Latere fluxerunt, quid ſignificent. 2.499.1.init.
Sanguinis effuſio propter quam violatur Eccleſia, debet ſecum trahere abundantiam, ita vt non ſufficiant paucæ guttæ. 3.226.1.5
Sanguinis effuſio per quam polluitur Eccleſia, debet eſſe injurioſa. 3.226.1.5
Sanguinis effuſio, propter quam polluitur Eccleſia, debet eſſe publica. ibid.6
Sanguinis, aut ſeminis effuſio, vt per eam Eccleſia violetur, debet fieri intra eandem Eccleſiam, non ſupra tectum, vel infra Eccleſiam. ibid.9
Sapiens non debet quis eſſe apud ſemetipſum. 1.14.2.2
Sapientes audire, & conſulere magnum ſignum bonitatis eſt. 2.563.2.3
Sardinia, & Corſicæ inſulæ fuerunt in patrimonio B.Petri. 1.634.2.2
Sarraceni vnde dicantur, remiſſiuè. 3.53.1.init.
Sarraceni dicuntur omnes, qui impiæ, & nefariæ Mahometi ſectæ, atque perfidiæ inhærent. 3.56.1.3
Sarracenus hæreticus dici non poteſt, etiamſi negaret articulum Fidei. 3.65.2.2
Satisfactio partis in abſolutione ab excommunicatione eſt iure communi præcepta. 3.343.2.1.2
Schaccorum ludus qualis, & de ejus origine, & inuentione, qui Doctores tractent referuntur. 1.116.1.18
Schaccorum ludus nec laicis, nec clericis prohibitus eſt. ibid.19
Scacchorum, ſiue latrunculorum ludus clericis non eſt prohibitus. 2.12.1.8
Schaccorum ludus quare literatis non conueniat, oſtenditur. ibid.9
Scandali ratione poteſt Epiſcopus renuntiare Epiſcopatui. 1.152.1.14
Scandali materiam tractantes referuntur. 2.617.1.2 & 3.208.2.9
Scandalum quando non prouenit ex culpa habentis beneficium, ſed ex improborum malitia, tunc nemo cogitur propria dimittere propter eos. 2.25.2.3
Scandalum quando timetur ex matrimonio inter contrahentium conſanguineos, poteſt judex illud contradicere. 2.489.1.6
Scandali diffinitio, diuiſio, eiuſque materia, remiſſiuè. 3.351.1.1
ad Scandala vitanda multa ſunt concedenda, quæ aliàs non concederentur. 3.351.2.3
Sceleris euidentia non admittit excuſationem. 3.3.2.4
Schiſmatum tempora deducuntur de centenaria præſcriptione, quæ ſolum currit contra Romanam Eccleſiam. 1.629.2.1
Schiſma Græca vox, Latinè ſciſſuram ſignificat. 3.83.1.3
Schiſma definitur vt ſit diuiſio per quam quis ſe ab vnitate Eccleſiæ ſeparat. Ibid.
Schiſma in quo differat à crimine hæreſis, oſtenditur. ibid.5
Schiſma datur quoties temerè quis deſinit ſummo Pont. obedire, ſecus ſi data legitima cauſa. 3.83.2.6
Schiſmatis ratio conſiſtit in ea obedientia quæ habet annexam rebellionem in Pontificem ex parte ſui officii. ibid.8
Schiſmaticus quando hæreticus formaliter dicendus ſit, oſtenditur. 3.83.2.7
Schiſmatici an ſint excommunicati, oſtenditur. 1.87.1.7
Schiſmatici geſta nullius ſunt momenti. 3.84.1.2
Schiſmatici non ſunt irregulares. 3.84.2.5
Schiſmatici non ſunt abſolutè excommunicati in hoc text. ſed ſolùm in Bulla Cœnæ Domini. ibid.6
Schiſmatici etiam poſt peractam pœnitentiam inhabiles ſunt ad Eccleſiaſt. beneficia obtinenda abſque diſpenſatione. 3.85.1.4
Scholares veteres conductores ſunt præferendi nouis ſuper conductione domus. 2.135.1.2
Intellige vt ibi.
Scholaris non poteſt è domo conducta expelli, etiamſi dominus eam velit pro ſua neceſſitate. 2.139.2.27
Scholaris qui non ſoluit penſionem, poteſt è domo expelli. 2.141.1.45
Scholaris incipiens corrumpere virginem, ſed non perficiens, non tenetur de defloratione. 3.117.2.6
Scholaſticus ſi iuraſſet ſe alibi non ſumpturum lauream, adhuc ob nouum examen poterit alibi Doctoris inſignia ſumere. 1.146.2.7
Scholaſticus ſi verberauerit clericum, poteſt ab illa manuum injectione in ſtudio à ſuo Conſeruatore Apoſt. abſolui. 1.180.2.5
Ad Scholaſticum requiſita quæ, remiſſiuè. 1.90.1.14
Scienter ſuccedens in vitium poteſt conueniri per reſcriptum impetratum contra violentum. 1.360.2.1.2
Scientes præſumuntur à vitiis abſtinere. 1.571.1.4
Scientia requiſita in Epiſcopis quanta debeat eſſe, oſtenditur. 1.91.1.20
Scientia quæ requiratur in Epiſcopo, remiſſiuè. 1.100.2.9
Scientia multa inflat non quidem ſuo, ſed hominum vitio. ibid.10.& 1.551.2.11
Scientia præſumitur contra eum, qui ex officio tenebatur inquirere, & ſcire. 1.102.1.12
Scientia quæ requiratur in eo, qui in Epiſcopum eſt promouendus, remiſſiuè. 1.131.2.3
Scientiæ defectus eſt juſta cauſa cedendi Epiſcopatui. 1.153.2.10
Scientiæ imperfectum poteſt ſupplere perfectio charitatis. ibid. 12
Scientiæ defectus impedit ordinari. 1.176.2.2
Scientia per unicum teſtem probatur. 2.501.1.28
Scientia alicuius, per teſtes ſingulares probatur. 2.503.1.75
Scientia in factis vicinorum præſumitur. 1.566.1.2
Scientia certa non præſumitur. 1.737.1.2
Scientia nobilitat hominem. 2.65.2.28
Scientia Canonica Legali, & Doctor Juris Canonici Doctori Legum eſt præferendus. 3.251.2.5
Scientia Canonica dicitur quiddam mixtum ex morali, & Ciuili. 3.252.1.10
Scire quilibet præſumitur, quæ in ciuitate notoria ſunt, & publica. 1.79.1.5
Scire quilibet præſumitur quod publicè ſcitur. 1.79.1.16.& 1.567.1.7
Scire, & ſcire debere paria ſunt. 3.267.1.4
Scribere in die feſto lucri, ſeu mercedis cauſa, an liceat, oſtenditur. 1.406.2.6
Scribere, & tranſcribere. 1.407.1.init.
Scripta manu alicuius etiam ſine teſtibus, die & anno, probant contra ipſum. 1.552.1.8
Scriptores, & eorum ſucceſſores cuſtodire tenentur originalia, & partibus exhibere, aliàs tenentur ad reſtitutionem. 2.288.1.21
Scriptura non eſt de ſubſtantia legis. 1.79.1.8
Scriptura teſtimonialis non eſt de ſubſtantia electionis. 3.102.1.17
Scriptura an ſit neceſſaria in probanda profeſſione. 1.129.2.4
Scripturæ tabellionis non creditur, niſi habeat teſtium ſubſcriptionem. 3.477.1.7
Scriptura licèt minus ſolemnis, probat contra producentem. 1.526.1.9
Scripturæ productæ ſi indirectè contrarientur, an & quando probent, oſtenditur. 1.527.2.37
Scriptura priuata fidem facit. 1.551.2.2
Scriptura priuata dicitur, quæ non eſt publica, ſed à priuatis perſonis confecta. ibid.3
Scriptura priuata recognita à parte habet vim confeſſionis. ibid.4
Scriptura priuata recognita à parte operatur effectum apud Hiſpanos, & Gallos, vt per eam procedi poſſit per aſſignationem decem dierum. ibid.5
Scripturæ priuatæ recognitio fieri debet per teſtes qui viderint illam ſcribi, & deponant ſe illius confectioni interfuiſſe. 1.55.2.18
Scriptura priuata probat
Cum diuturnitate temporis. 1.552.2.9
Parte non opponente, etiamſi careat die, & conſule. ibid.10
Penes acta de conſenſu partium lata. ibid.11
Reperta in archiuio publico. ibid.12
Stantibus adminiculis. 1.553.1.13
Scriptura raſa falſa præſumitur, & tanquam falſa rejici poteſt. 1.554.1.2. & 3.153.2.2
Scriptura munita ſigillo alieno de voluntate ſigillantis adjecto probat. 1.456.2.29
Scripturæ priuatæ ab eodem productæ fidem non faciunt. 1.359.2.1
Scripturas falſas producens debet perdere cauſam. 2.335.1.5
Scriptura, in qua quid abraſum reperitur, nihil penitus probat. ibid.6
Scripturam producens videtur approbare, & confiteri omnia in ea contenta. 2.386.2.4
Vide *Priuilegium*.
Scrutatores tres, & non plures debent eſſe in electione per ſcrutinium facienda, aliàs electio non valet. 1.221.1.15
Scrutatores tres in electione, quæ fit per ſcrutinium, de eſſentia debent eſſe de Collegio. 1.122.2.14
Scrutatores vt aliqui extra collegium in electione poſſint interuenire, an conſuetudine introduci valeat, oſtenditur. 1.123.1.16
Scrutatores debent interrogare electores, & ſuffragatores, in quem conſentiant, & quare, & quo zelo, de meritis, ac qualitate illius. 1.124.1.19

Scrutatores

Scrutatores ex ſe, & ore proprio vota exquirere debent. ibid. 20
Scrutatores quomodo ſeſe ſcrutari debeant, oſtenditur. ibid. 23
Scrutinio publicato, an liceat poſtulantibus variare, oſtenditur. 1.82.1.14
Scrutinio publicato, aut poſtquam vota, & ſuffragia cœperint regulari, non eſt licitum ſuffragium ſemel datum mutare, aut reuocare. 1.536.2.2
Secretum aliunde cognitum, niſi in Confeſſione ſacramentali, nullo caſu quocunque, etiam ſuperiore jubente, etiam pro ſalute & ſcandalo Regni totius, inuito pœnitente reuelari poteſt. 3.99.1.24
Secretum cognitum in confeſſione facta laico in extrema neceſſitate an cadat ſub ſtricto Confeſſionis ſacramentalis ſigillo, remiſſiuè. ibid. 25
Sectus in cunabulis, vel ex juſta cauſa faciens ſibi virilia abſcindi, licitè promouetur. 1.193.1.1
Secularis poteſtas qui clericum banniuit, condemnari debet per judicem Eccleſiaſticum, ſecundum æſtimationem injuriæ in expenſis, & damnis. 3.206.2.1
Sedes Apoſtolica quæ ſpecialiter reſeruauit, non transferuntur in generali demandatione. 2.59.1.8
Sedes in hac rubr. pro Eccleſia in qua eſt locus Prælati cuiuſcunque etiam inferioris. 2.99.2.2
Sede vacante ſtatus ejus mutari non debet. 2.91.1.1
Sede vacante ſi ſcribatur Capitulo, vel gerenti vices Epiſcopi, vt præbendam alicui conferat, ſi creatur Epiſcopus nondum executo mandato, & ad eum ſpectet collatio præbendarum, illud adimplere tenetur. ibid. & ſeqq.
Sedes Apoſt. & vniuerſalis Eccleſiæ primatus jure Diuino eſt in Rom. Eccleſia. 2.591.1.39
Sedes Apoſtol. an poſſit auctoritate Pontificia aliò transferri, oſtenditur. ibid. 40
Sedes Apoſt. non poteſt errare in approbatione religionum. 3.117.1.3
Segetes iacentes in agris, & fœnum in pratis, ad locum ſecurum licet in feſtis deferre, ſi immineat neceſſitas. 1.407.1.6
Semeſtre ad eligendum, ſeu conferendum à jure præfixum non currit legitimè impedito, nec incipit currere niſi à die notitiæ vacationis. 2.84.1.1
Semeſtre tempus datum Ordinariis ad conferendum, computari debet ſecundùm Kalendarium, & de momento ad momentum. 2.84.2.11
Semeſtre tempus datum Ordinariis ad conferendum, eſt à tempore vacationis numerandum, & currere incipit à tempore, quo ſcire potuit, vel debuit Epiſcopus. ibid. 12
Semina ex prædialibus decimis non deducuntur. 2.253.2.3
Seminis effuſio, vide *Sanguis*.
✠ò *Semper*, aliquando ſumitur pro quotieſcunque. 1.330.1.27
Senectus ætate fit doctior, vſu tutior, & proceſſu temporis ſapientior. 1.104.1.5. & 1.426.2.7
Senectus, quæ non impedit in totum executionem officii Paſtoralis, non præbet juſtam cauſam reſignandi Epiſcopatum. 1.146.1.3
Senectus non eſt ſufficiens cauſa cedendi. ibid.
Senectus qualis dicatur, quæ Epiſcopum impotentem reddit ad exequendum officium Paſtorale, arbitrio Summi Pont. vel judicis relinquitur. 1.151.2.9
Senectus facit recedere à regulis juris. 1.395.2.8
Senectus an excuſet in delictis, remiſſiuè. 3.96.1.3
Senes præferuntur junioribus. 1.104.1.4 & 1.141.1.3
Senex eſt vtilis & neceſſarius Eccleſiæ, & adeſt periculum in mutatione. 1.146.1.3
Senes, valetudinarii, & diu abfuturi, ante litem conteſtatam examinari poſſunt, ſi tamen tempore moti judicii viui, & præſentes ſint, vt probent, debent denuo recipi. 1.395.1.3
Senes qui dicantur, oſtenditur. ibid. 7
Senes non poſſunt cogi venire ad teſtificandum. 1.507.2.3
Senes an ſint compellendi ferre teſtimonium inuiti, remiſſiuè. 1.507.2.5
Senes cogi non poſſunt venire ad teſtificandum, ſed debet judex ad domum illorum mittere pro teſtimonio ferendo. 1.546.2.3
Senex præſumitur moriturus. 2.313.1.6
Senes ob clerici percuſſionem excommunicati, poſſunt ab Epiſcopo abſolui. 3.305.2.3
Senes decrepiti an ſint apti ad contrahendum matrimonium, oſtenditur. 2.559.1.3
Senioribus major fides adhibetur. 1.54.1.2. & 1.504.1.2
Seniorum voces in electionibus ſunt præferendæ. 1.104.1.3
Seniores in dicendis ſententiis ſunt præferendi. 1.285.1.3
Seniores primo loco ſedere debent. 1.295.2.5
Seniores virtutibus præſumuntur excellere, nonnunquam tamen flagitioſiſſimi reperiuntur ſenes. 1.571.1.8
Seniores à longis itineribus ſunt excuſandi. 2.313.1.5
Seniores nonnunquam pro dominis vſurpantur. 2.375.2.5
Vide *Antiquior*.
Senſum, non verba conſiderare debemus. 3.335.1.8
Sententia lata ſine probationibus, vel ſine cauſæ cognitione, eſt ipſo jure nulla. 1.26.1.35
Sententia lata tam leui tempore, quod acta veriſimiliter videri non potuerint, eſt ipſo jure nulla. ibid. 36
Sententia lata contra ſtylum eſt nulla. 1.27.1.6
Sententia an valeat, quæ fuerit lata ab excommunicato de tempore datæ reſcripti, & abſoluto tempore receptionis, oſtenditur. 1.41.1.6
Sententia in fauorem Capituli lata contra Epiſcopum ſpoliantem, & obtenta per procuratorem conſtitutum à Decano, qui mandatum cauſæ non habebat, eſt valida reſpectu Collegii, cui præeſt. 1.59.1.2
Sententia à non ſuo judice lata nullam obtinet firmitatem. 1.69.1.2
Sententiæ juſtæ latæ ab incompetenti judice, poſſunt ex eiſdem actis approbari. ibid. 3
Sententia in cauſa beneficiali in rem tranſit judicatam. 1.113.1.8
Sententia ſi ſemel fuit lata contra opponentem, non poterit ampliùs alius eundem defectum opponere. 1.115.2.13
Sententiarum æquali probabilitate data à parte juris, liberum erit judici in judicando quamlibet partem ſequi. 1.116.2.24.
Sententia lata aduerſùs Prælatum introſum Eccleſiæ non præjudicat. 1.127.1.6
Sententia vnius non tenet, quando cauſa duobus committitur. 1.236.1.3
Sententia eſt nulla, cum ab vno tantùm eſt lata, ſi à tribus ferri debuerat. 1.239.2.4
Sententia regulariter non poteſt ferri de nocte, de ſtylo tamen Curiæ hoc non ſeruatur. 1.242.1.12
Sententia ſi per judicem appellationis fuerit confirmata, per ipſum eſt exequenda. 1.246.1.11
Sententia lata per Ordinarium, qui per errorem judicat vt delegatus, cùm non ſit, eſt nulla. 1.547.2.5
Sententiam interlocutoriam quilibet judex ordinarius reuocare poteſt. 1.255.2.8
Sententia excommunicationis prolata à Prælato inferiore, non poteſt relaxari ab Epiſcopo ſine congrua ſatisfactione, & eiuſdem prælati inferioris conſcientia. 1.267.1.3
Sententia lata in matrimoniali cauſa, à qua prouocatum non eſt, prætextu appellationis corrigi, aut emendari nequit. 1.565.1.6
Sententia in cauſa matrimoniali, quæ appellatione ceſſante in rem judicatam tranſiuit, veritate comperta non niſi remedio querelæ retractari poteſt. ibid.
Sententia lata ſuper lege diœceſana, non præjudicat iis, quæ ſunt de lege. 2.279.1.1
Sententia ſtrictè debet interpretari. ibid. 3
Sententia etiam expenſarum condemnatoria, lata contra abſentem ex probabili cauſa legitimè per nuntium excuſatum, non valet. 1.313.1.1
Sententia lata contra impeditum ex probabili cauſa non valet. ibid. 2
Sententia lata cum procuratore reuocato, & de hoc certificato, non præjudicat domino. 1.313.2.1
Sententia pendente ſupplicatione mandatur executioni, præſtita cautione quod omnia reſtituet. 1.313.2.7
Sententia pro parte valere, vel approbari poteſt. 1.344.1.3. & 1.345.1.9
Sententiæ in judicatum tranſactæ mentio facienda eſt in reſcripto impetrato, aliàs ſubreptitium erit. 1.347.1.2
Sententia lata ab incompetenti judice non valet. 1.353.1.2
Sententia in poſſeſſorio ordinario lata eſt diffinitiua, non tamen quando ſummariè contenditur. 1.367.1.4
Sententia judicis an extendatur ad bona alibi ſita, oſtenditur. 1.381.10
Verùm ſi quis priuetur bonis ex diſpoſitione juris communis, tunc ſententia vnius judicis extenditur etiam ad bona vbicunque ſita. ibid.
Sententia ferri non poteſt in cauſa reſtitutionis contra contumacem, lite non conteſtata. 1.393.1.2
In Sententia diuortii ferenda inter Indos an ſeruandus ſit integrè ordo judiciarius, remiſſiuè. ibid. 2
Sententia priuationis ob non reſidentiam minimè tenet, non ſeruata forma à Concil. Trident. præſcripta. 1.396.2.20
Sententia die feriato in honorem Dei prolata inualida eſt, ſicut executio ex illa proueniens. 1.410.2.12
Sententia in cauſa hæreſis an poſſit ferri in die feſtiuo, oſtenditur. ibid. 33
Sententia excommunicationis lata diebus feriatis in honorem Dei valida eſt. ibid. 34
Sententia ſola in corporalibus poſſeſſionem non transfert abſque alio facto. 1.456.2.19
Sententia lata contra illum, qui eſt collatum beneficium, non

præjudicat quoad proprietatem collatori, etiamſi ſcienter cauſam. 1.428.2.4

Sententia lata poſt reuocationem literarum non tenet. 1.431.1.1

Sententia lata à primis judicibus reuocatis ante notitiam reuocationis valet. ibid.2.3

Sententia in cauſa beneficiali non tranſit in rem judicatam reſpectu ſuperioris, quominus poſſit de juribus partium inquirere. 1.450.2.1

Sententia in cauſa beneficiali lata tranſit in rem judicatam. ibid.9

Sententia depoſitionis, & excommunicationis ferri poteſt in abſentem contumacem, & teſtes contra illum recipi valent. 1.451.1.1

Sententia poſt decennium ſtatim habet auctoritatem rei judicatæ. 1.463.2.11

Sententia per tranſitum in rem judicatam pro veritate reputatur, jus inter partes conſtituit, ex ea actio judicati competit, executioni mandatur, & habet auctoritatem juris. ibid.

Sententia vbi retractari intenditur, non defertur juramentum ſuppletorium. 1.470.2.34

Sententia pro libertate ferenda eſt, cùm vtriuſque partis teſtes ſunt æquales. 1.472.2.6

Sententia ſecundùm medicorum, aliorúmque in arte peritorum judicium lata, an, & quando in rem judicatam tranſeat, oſtenditur. 1.474.1.6

Sententia ex falſis teſtibus, vel inſtrumentis lata, nunquam tranſit in rem judicatam. 1.484.1.23

Sententia lata ex teſtibus corruptis non veniat retractanda, tranſeatque in rem judicatam, remiſſiuè. ibid.2

Sententia vſque ad triginta annos poteſt allegari nulla. 1.48.2.26

Sententia ex falſis teſtibus lata non eſt nulla, ſed injuſta. ibid.a

Sententia lata ſine proceſſu eſt nulla. 1.487.1

Sententia ſine actis non facit fidem, niſi ſit antiqua. 1.487.2.5

Sententia interlocutoria neceſſariò non eſt in ſcriptis proferenda, licèt poſtea debeat in ſcriptis redigi. 1.489.2.38

Sententia definitiua in ſcriptis proferenda eſt. ibid.39

Sententia non probat acta judicii, & proceſſum præceſſiſſe, niſi tranſiiſſet in rem judicatam. 1.490.1.40

Sententia retractanda eſt, ſi conſtat fuiſſe latam ad dictum corruptorum teſtium. 1.508.1.1

Sententia diuortii in cauſa matrimonii per teſtes corruptos, probata poſtea corruptione reuocatur. ibid.fin.

Sententiæ appellatione venit diffinitiua, & non interlocutoria. 1.530.1.8

Sententiæ executionem etiam trium conformium tertius impedire poteſt, ſi incontinenti de ſuo intereſſe probare velit. 1.536.1.2

Sententiæ executionem tertius impedire non poteſt, quando ſciuiſſet litem agitari, & acquieuiſſe, donec ſententia eſſet lata. Ibid.4

Sententia lata à judice ſi per ſcripturam non apparet, debent recipi teſtes, & in publicam ſcripturam redigi. 1.539.2.1

Sententia lata ex falſo inſtrumento valet, & tenet vſquequò contrarium probetur. 1.554.1.3

Sententia diffinitiua ex violenta præſumptione fertur. 1.562.2.5.2

Sententia diffinitiua, ſiue interlocutoria ex violenta præſumptione ferri poteſt, ſiue agatur de filiatione quoad poſſeſſionem, ſiue quoad proprietatem. 1.555.2.9

Sententia lata contra Eccleſiam viduam Paſtore indefenſam non tenet. 1.597.1.2

Sententia quæ per falſa inſtrumenta, vel alias falſas probationes profertur, non valet. 1.610.2.6

Sententia multis modis ſumitur. 1.642.1.2

Sententia ſtrictè ſumpta importat aſſenſionem judicis ad quem tendunt, & ordinantur lites ac proceſſus judiciorum. ibid.3

Sententia alia dicitur diffinitiua, alia interlocutoria. 1.642.2.4

Sententia diffinitiua illa dicitur, quæ terminat cauſam principalem. Ibid.5

Sententia interlocutoria appellatur illa, quæ terminat aliquem articulum cauſæ principalis. ibid.6

Sententia propriè ſumpta definitur vt ſit pronuntiatio judicis litigantium controuerſias determinans. Ibid.7

Sententia lata contra leges vel Canones non tenet, nec ab ea opus eſt appellare. 1.644.2.1

Sententia continens expreſſum juris errorem eſt nulla ipſo jure, quando error in tenore illius expreſſus ponitur pro fundamento ejuſdem. Ibid.2

Sententia in dubio præſumitur juſtè lata. ibid.3

Sententia expreſsè lata contra conſuetudinem, ſtylum, vel alia non valet. ibid.4

Sententia lata contra quaſcunque leges etiam ſæculares, non tenet. 1.645.1.7

Intellige ſi fint illius fori in quo ſententia profertur. ibid.8

Sententia lata contra quaſcunque conſtitutiones non tenet. 1.645.1.9

Sententia lata contra legem loquentem tantummodo in ſimili caſu, diuerſo tamen ab illo, de quo agitur, tenet. ibid.10

Sententia poteſt allegari nulla vſque ad 30.annos. 1.545.2.18

Sententia contra leges, canoneſve prolata, eſt nulla ipſo jure. 1.646.1.12

Sententia ex defectu juriſdictionis nulla eſt. 1.646.1.14

Sententiam à Papa confirmari juſtè quis petit, ſi juſtè & rationabiliter fuit lata. 1.647.2.1

Text. in præſenti intelligitur tantùm in confirmatione juſtitiæ, quæ mediante appellatione vel ſupplicatione à parte poſtulatur. ibid.3

Sententias executioni mandari intereſt Reipubl. 1.648.2.6

Sententia lata contra matrimonium nunquam tranſit in rem judicatam, vnde quandocunque reuocatur cùm conſtat de errore. 1.650.1.2

Sententia lata in cauſa matrimoniali non tranſit in rem judicatam. ibid.2

Intellige vt ibid.3

Sententia pronuntians non eſſe matrimonium quod eſt legitimum, vel quæ jure prohibitum admittit, non ita tranſit in rem judicatam quin veritate comperta poſſit omni tempore retractari. 1.650.2.4.5.9

Intellige etiam poſt longiſſimum 40. annorum ſpatium, & etiamſi ſententia ſeparationis per ſecundam & tertiam confirmata ſit. 2.651.1.6

Sententia prætextu iniquæ conſuetudinis lata contra Eccleſiam retractatur. 1.651.2.1

Sententia referens ſe ad inſtrumentum nullum, eſt nulla. 1.652.2.5

Sententia iniqua retractatur per ſuperiorem, licèt cauſa fuerit appellatione remota commiſſa, ſi autem continet manifeſtam iniquitatem, eſt nulla. 1.653.1.2

Sententia lata contra abſentem non contumacem in cauſa matrimoniali non valet. 1.653.2.2

Sententia diuortii in cauſa matrimoniali ritè lata ad ſolam conjugis confeſſionem aſſerentis contrarium, non reuocatur, ſed interim ei ſtatur, donec legitimè de contrario doceatur. 1.654.2.1

Sententia in conjugali cauſa lata non ita efficacem auctoritatem ſortitur, quin retractari poſſit quoties compertum fuerit eam errore quodam latam fuiſſe. ibid.2

Sententia in cauſa matrimoniali contra veritatem prolata vitium continens irremiſſibile per partes veritate legitimè probata poteſt retractari, etiamſi poſt ſententiam ſecundum matrimonium ab vtroque, vel altero conjuge contractum proponatur. 1.654.2.5

Sententia in cauſa matrimoniali vt retractetur, non ſufficit quod is, pro quo lata fuit, confiteatur illius errorem, & veritatem eſſe in contrarium, nec vtriuſque partis confeſſio. 1.655.1.6

Sententia contra jus litigatoris valet, ſi ab ea infra decem dies non fuerit appellatum. 1.656.2.2

Sententia quæ tranſit in judicatum facit jus, & pro veritate habetur. ibid.4

Sententia non præſumitur ritè lata, à qua fuit appellatum. ibid.5

Sententia lata ſi nihil continet iniquum, licèt ſit appellatum, ſi non probetur quod judex non ſeruauerit formam mandati, eſt confirmanda. 1.567.1.1

Sententia lata non obſtante priuilegio contra jus litigatoris mero jure tenet, ſi non appelletur. ibid.7

Sententia rectè, ritéque lata præſumitur propter temporis diuturnitatem. ibid.8

Sententia ſi præcipit aliquid fieri ad certum terminum, tempus decendii ad appellandum currit à tempore ſententiæ, non autem à die termini: quadrimeſtre tempus, quod à lege datur condemnatis in perſonali, poteſt à judice ex cauſa arctari, & ſponte terminum arctatum recipiens, non poteſt poſt decendium appellare, licèt non conſtet judicem ex cauſa terminum abbreuiaſſe. 1.658.1.1

Sententia poteſt probari per teſtes, licèt non deponant de cauſis, quæ ſolent judicem mouere ad ſententiandum. 1.659.1.2

Sententia dicitur res judicata quando ab ea non poteſt appellari, vel non fuit appellatum infra decem dies. ibid.10

Sententiæ pro juſtitia præſumitur, quando ab ea appellatum non eſt. 1.660.1.5. & ibid.2.2

Sententiæ executionem tertius impedire poteſt. 1.661.1.5

Sententia inter alios lata quando noceat tertio, oſtenditur. 1.661.2.12

Sententia lata pro, vel contra Regem ſucceſſori nocet, & præjudicat. ibid.13

Sententia in cauſa majoratus legitimè lata pro, vel contra poſſeſſorem nocet, vel iuuat. ibid.14

Sententia lata contra feudi poſſeſſorem, ſucceſſorem juuat, vel ei præjudicat. ibid.15

Sententia lata contra poſſidentem naturaliter, non præjudicat poſſidenti ciuiliter ibid.

Sententia lata contra principalem reum poteſt mandari executioni contra eum, qui rem litigioſam emit. 1.662.1.16

Sententia

Sententia lata contra reſignantem reſpectu beneficii reſignati, poſſeſſore ſciente, & patiente, parit erga ipſum, ſi agere velit, exceptionem rei judicatæ. ibid. 17
Sententia lata inter alios in cauſa ſtatus perſonæ prodeſt, & nocet quando fuiſſet lata cum principali intereſſato, vel fuiſſet lata ad fauorem filii naturalis. ibid. 18
Sententia lata contra principalem citato fidejuſſore, illi nocet. ibid. 19
Sententia lata contra debitorem poſt contractum pignus nocet creditori, quominus jus pignoris retineat, ſi ſciuit cauſam agi, ſecus ſi ignorauit. ibid. 20
Sententia lata pro locatore, prodeſt, & nocet conductori ab eo cauſam habenti. ibid. 21
Sententia lata contra proprietarium vſufructuario ſcienti nocet. ibid. 22
Sententia cauſa plenè cognita lata de nullitate inter contrahentes, domino quoad laudemii repetitionem nocet. ibid. 23
Sententia declarans aliquem eſſe nobilem facit jus quoad omnes de familia. ibid. 24
Sententia lata contra hæredem præjudicat legatariis, & fideicommiſſariis. 1.662.1.25
Sententia lata ſuper inhabilitate teſtatoris ad diſponendum, an noceat ſubſtituto, oſtenditur. ibid. 26
Sententia lata in fauorem directi domini prodeſt habentibus dominium vtile. ibid. 27
Sententia lata contra emphyteutam, vel feudatarium in poſſeſſione, non nocet dominis etiam ſcientibus. ibid. 28
Sententia lata contra Prælatum, ſeu Rectorem beneficii, nocet & præjudicat ſucceſſori. 1.662.2.8
Sententia lata ad fauorem, vel contra aliquos alicuius artis, vel officii, prodeſt & nocet poſtea venientibus & ſuccedentibus, licèt in Sententia comprehenſi, & expreſsè nominati non ſint. 1.662.1.28 med.
Sententia lata contra ciues, vel homines alicuius loci, præjudicat omnibus ſequentibus, etiamſi non ſint hæredes condemnatorum. ibid. fin.
Sententia Papæ, vel Principis facit jus, & habet vim legis. 1.664.2.3
Sententia ſecunda in diuerſa inſtantia contra primam lata, tenet mero jure, nec debet infringi, quamvis ſit iniuſta, ex quo ab ea non fuerit appellatum, præſertim ſi prima ſententia ſecundis judicibus non fuit oſtenſa. 1.665.1.1
Sententia nunquam tranſit in rem judicatam vbi agitur de periculo animæ. ibid. 6
Sententia contra priuilegium oſtenſum, vel non oſtenſum tenet, ſi ab ea non fuerit appellatum, vel ſupplicatum. 1.665.2.1
Sententia per inſtrumenta, ſeu priuilegia de nouo reperta quando retractari debeat, remiſſiuè. ibid. 4
Sententia à qua fuit appellatum retractatur ſi conſtat teſtes ad quorum dicta tantum lata fuit, conſpiratores fuiſſe. 1.666.1.1
Sententia, quæ nititur duobus fundamentis, vno vero, & altero falſo, ſuſtinetur ex vero. 1.666.1.3
Sententia reuocata propter defectum juriſdictionis, vt quia vnus ex judicibus publicè excommunicatus erat, vel propter juris ordinem non ſeruatum, iterum de nouo cauſa principalis eſt videnda. 1.667.1.1
Sententia lata à judice excommunicato nullius prorſus eſt momenti. ibid. 2
Sententia interlocutoria, & ſimplex decretum latum à judice excommunicato eſt nullum. ibid. 6
Sententia lata à judice excommunicato an poſſit per partes ratificari, remiſſiuè. ibid. 7
Sententia ab excommunicato occulto lata valet. 1.667.2.8
Sententia inter alios lata nocet ſcienti, & pro ſuo intereſſe non comparenti. 1.666.2.2
Sententia alicuius cenſuræ ſi proferatur poſt appellationem, eſt ipſo jure nulla, poteſtque clericos pendente tali appellatione celebrare. 1.670.1.4
Sententiæ, ſeu mandatis judicis etiam cum juramento parere promittens, non obſtante tali promiſſione, & obligatione, poteſt appellare. 1.684.1.2
Sententia interdicti, ſicut excommunicationis, non ſuſpenditur per appellationem ſequentem. 1.692.1.2
Sententia excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti, lata ſub conditione, ſuſpenditur ſi ante conditionis euentum fuerit appellatum. 1.693.2.1
Sententia interlocutoria habens vim diffinitiuæ dicitur illa, quæ pronuntiat quem non eſſe minoris ætatis. 1.712.2.6
Sententia interlocutoria retractari poteſt quandocunque à judice. 1.714.2
intellige vt ibi.
Sententiam interlocutoriam habentem vim diffinitiuæ non poteſt judex reuocare. ibid. 23
Sententiæ conformes quæ dicantur, oſtenditur. 1.718.1.3
Sententia, vel arbitrium latum contra formam juris, licèt ſit confirmatum à Papa, non valet. 6.737.2.1
Sententiæ venales ſunt nullæ. 2.8.1.16
Sententia venalis arbitri eſt valida. 2.8.2.18
Sententia facit rem notoriam. 2.18.1.3
Sententia lata contra vnum non nocet alteri, qui non fuit in lite. 2.60.1.11
Sententia priuatoria poſt contumaciam ſequi debet, vt clerici abſentis, ac contumacis beneficium alteri conferri, ſiue ad ipſum eligi poſſit. 2.34.2.3
Sententia ſuper poſſeſſorio lata dicitur interlocutoria. 2.79.2.6
Sententia lata ſuper beneficio eccleſiaſtico, an tranſeat in rem judicatam, oſtenditur. 2.81.1.4
Sententiam non irritat cauſa vna vera, & vna falſa. 2.88.1.4
Sententia lata contra Eccleſiam viduatam Paſtore indefenſam non valet. 2.91.26
Simonia non committitur dum emitur locus ſepulturæ honoratior ob rationem, & reſpectum aliquem temporalem. 2.230.2.5
Sententia diuortii lata ſi côiux innocens mouitus velit adulterum ſibi reconciliare, poteſt adulter ſtatum mutare profitendo, & ſemel jam profeſſus reuocari non poteſt. 2.298.2.4
Sententia judicis deſideratur, vt licita ſit habitationis ſeparatio. 2.598.2.6
Sententiam ſanguinis nullus clericus dictare, aut proferre poteſt, nec ſanguinis judicium agitare. 2.460.1.2
Sententia in cauſa matrimoniali lata à Canonum imperito valet. 2.550.2.5
Sententia, quæ per euidentiam facti nulla eſt, nunquam tranſit in rem judicatam. 2.564.1.8
Sententia vitiatur & eſt nulla ſi judex in ea referat ſe expreſsè ad acta, & ex illis appareat de errore ipſius judicis. ibid. 9
Sententia matrimonii non tranſit in rem judicatam à qua decendio appellatum non eſt, vel duplici ſententia confirmata. 2.565.1.18
Sententia judicis deſideratur vt licita ſit thori ſeparatio. 2.599.1.2
Sententia lata in cauſa criminali an præjudicet ciuili, remiſſiuè. 3.4.1.5
Sententia etiam ſuper notorio ferenda eſt. 3.5.2.7
Sententia vt valeat, debet eſſe conformis libello. 3.35.2.4
Sententiæ verba obſcura interpretantur juxta concluſionem libelli, limita in criminalibus. ibid.
Sententia lata ab excommunicato eſt nulla. 3.60.1.16
Sententia corporis afflictiua non eſt mandanda executioni eo die quo condemnatus ad mortem, ſumpſit ſanctiſſimum Euchariſtiæ ſacramentum. 3.129.1.4
Sententia poteſt allegari nulla vſque ad triginta annos. 3.151.2.7
Sententia lata per falſas literas non debet executioni mandari. 3.152.1.1
Sententia falſa non exequenda. ibid. 2
Sententia ex falſis inſtrumentis nunquam tranſit in rem judicatam. ibid. 3
Sententia Ordinarii lata in exemptum, tanquam ab incompetente judice prolata eſt nulla. 3.190.1.4
Sententia judicis neque extra territorium, neque eos, qui ſubditi non ſunt, ligare poteſt. 3.209.2.17
Sententia nulla nunquam tranſit in rem judicatam, nullaque indiget reuocatione. 3.258.1.3
Sententia quando eſt ipſo jure nulla, poteſt reuocari per judicem, qui eam tulit. 3.263.1.2
Sententia, quam pars iniuſtam profitetur, non debet exequi. ibid. 3
Sententia excommunicationis lata à judice, qui ſit nominatim excommunicatus, & publicè denuntiatus ad præſcriptum Concil. Conſtant. eſt nulla. 3.331.1.3
Sententia diffinitiua ferri poteſt per verbum *ſtatuo*. 3.338.1.1
Sententia diffinitiua non eſt præſcriptum executiuum. 3.344.26
Separatio thori propter adulterium vxoris impeditur, ſi vxor excipiat de eodem adulterio viri, vel è contra, declaratur ibi multipliciter. 2.600.1.7
Separatio thori propter adulterium etiam ſit, ſi vir dederit occaſionem, vt mulier fornicetur. 2.600.1.9
Separatione matrimonii facta propter adulterium, ſi innocens coniux fornicetur, reintegratur matrimonium. 3.122.2.3
Separatus ob impotentiam, ſi nubat alteri, cogendus eſt redire ad primam. 2.563.2. init.
Sepeliendus in monaſterio tenetur relinquere Eccleſiæ Parochiali medietatem bonorum, quæ pro anima ſua diſpoſuit. 2.225.2.1
Sepellendus vnuſquiſque de jure eſt in Parochiali, vel potiùs in ea, in qua majores ſui ſepeliri conſueuerunt. 3.147.1.2
Sepelientes Parochianum alienum, quem ſepelire non debebant, coguntur reſtituere corpus, & quæ ratione ipſius obtinuerunt. 2.226.2.1
Sepeliri poteſt vnuſquiſque in ſepultura, qua Majores ſui ſepeliri conſueuerunt. 2.225.1.2
Sepeliri in majorum ſuorum ſepulchra vnicuique optabile eſt. 2.226.1.3
Septenarius numerus perfectiſſimus, & maxima habetur in conſideratione. 1.401.2.17

Sepulchrum

Index Rerum, & Verborum,

Sepulchrum commune eſſe familiæ probatur ex inſpectione literarum, 2.225.1.5

Sepulchri hæreditarii vſus eſt pretio æſtimabilis, & vendi poteſt pro debitis defuncti. 2.230.2.3

Sepulchrum habens proprium ſuis ſumptibus emptum, vel ædificatum pro ſe, aut ſuis, non committit ſimoniam ſi vendat quoad proprietatem, habito reſpectu ad ſolas expenſas in eo ædificando factas. 2.230.2.7

Sepulturam alicui vendere prohibetur quando locus ſacer eſt communis ad fidelium ſepulturas. 1.41.1.2

Sepulturam non habens, neque eam eligens, ibi eſt ſepeliendus vbi Sacramenta ſuſcipit. 2.223.1.4

Sepulturam aliquam quilibet eligere poteſt. 2.225.1.3

Sepulturam eligere poteſt pater filio impuberi, & dominus ſeruo pariter impuberi, vbi adeſt conſuetudo. ibid.6

Sepulturæ electio facta alicui monaſterio, ſiue Eccleſiæ, non legando parochiali quartam funeralem, valet. 2.225.2.4

Sepultura hominis non recipit dilationem. 2.226.2.3

Sepulturæ electio omnibus adultis eſt libera. 2.227.1.4

Sepulturam liberè poteſt ſibi eligere mulier nupta. 2.227.2.1

Sepulturæ electio teſtibus ſingularibus probari poteſt. 2.228.1.2

Sepultura Eccleſiaſtica priuari non debet caſualiter mortuus. 3.229.1.8

Sepultura Eccleſiaſtica priuari debent illi, quos conſtat notoriè in peccato deceſſiſſe. 2.219.2.3

Item & hi qui poſt mortem conuincuntur de hæreſi. ibid.6

Sepultura vendi non poteſt. 2.230.1.1

Sepultura Eccleſiaſtica priuari debet, qui decimas non ſolvit, aut reſtituit Eccleſiæ. 2.249.1.6

Pro Sepultura poteſt aliquid recipi in vim eleemoſynæ ex conſuetudine jam diu obtenta. 3.41.2.1

Sepultura Eccleſiaſt. priuantur hæretici. 3.80.1.39

Sepulturæ vſus Eccleſiaſticæ prohibetur per omne interdictum ſiue locale, ſiue perſonale. 3.213.1.40

Sepulturæ Eccleſiaſticæ vſus per omne interdictum, ſiue locale, ſiue perſonale prohibetur, etiam infantibus vſu rationis carentibus. 2.382.2.10

Sepulturæ Eccleſiaſt. prohibitio in tempore interdicti, an locum obtineat in feſtiuitatibus, quibus Diuina fieri jure conceditur, oſtenditur. 3.282.1.18

Sequeſter probabilior dicitur à ſequendo, quòd ejus qui electus ſit, vtraque pars fidem ſequatur. 1.457.2.5

Sequeſtrium nomine veniunt interpretes, commiſſarii, pignorum captores, quæſitores, recuperatores: propriè tamen comprehenduntur illi apud quos res ſuper qua controuerſia eſt, deponitur. ibid.6

Sequeſter penes quem eſt beneficium ſequeſtratum, poteſt ad illud præſentare. 1.460.1.4

Sequeſter non poteſt ſequeſtrum ſuſceptum deponere, niſi de mandato judicis faciat. 1.461.1.7

Sequeſtrarius repetit omnem impenſam à ſequeſtrante, quam fecit in conſeruatione rei ſequeſtratæ, & retinere poteſt rem ipſam pro melioramentis. 1.461.1.9

Sequeſtratis bonis, eorum dominus ex ipſis ſub ſequeſtro poſitis ali debet, & agi poteſt pro ſumptibus illis. ibid.10

Sequeſtrata villa, vel caſtro, in quibus conſiſtit juſpatronatus, ſi durante ſequeſtro vacauerit beneficium, ſequeſter ad illud præſentari poteſt. 2.546.2.8

Sequeſtratis bonis ſemper dominus ali debet de illis bonis ſequeſtratis. 3.7.1.9

Sequeſtratio ob contumaciam rei non comparentis fieri poteſt. 3.52.1.2

Sequeſtratio dicitur à verbo ſequeſtrare, quod idem eſt ac ſeparare, ſeu diuidere. 1.457.1.4

Sequeſtratio definitur vt ſit rei de qua controuerſia eſt, apud tertium legitimè facta depoſitio, ſeu ſeparatio. 1.457.2.7

Sequeſtratio ſufficienti cautione tollitur, quæ dicitur fideiuſſoria, ſeu pignoratitia. 1.460.1.4

Sequeſtratio quando eſt voluntaria, neuter litigantium poſſidet rem ſequeſtratam, ſecus in ſequeſtratione neceſſaria. ibid.5

Sequeſtratio regulariter prohibita eſt, & non admittitur niſi in caſibus à jure expreſſis. 1.460.2.2

Sequeſtratio fit quoties agitur de re mobili, & debitor de fuga ſuſpectus eſt. ibid.3

Sequeſtratio fieri poteſt quando eſt timor grauium rixarum, vel ſcandali magni. ibid.4

Sequeſtratio in quibus caſibus admittatur, remiſſiuè. 1.460.2.6

Sequeſtratio propter bonorum diſſipationem admittitur. 1.461.1.3

Sequeſtratio triplex eſt, voluntaria, neceſſaria, & mixta, & quæ dicantur, oſtenditur. 2.120.1.9

Sequeſtrum factum loco miſſionis propter ſcandalum euitandum, reuocari debet oblata cautione, & reſtitutis expenſis. 2.439.2.1

Serua non poteſt transferre dominium dotis in maritum ſine conſenſu domini. 2.536.1.6

Seruire Epiſcopo, & Eccleſiæ ſunt diuerſa. 3.302.2.6

Seruitia terminata, ſuis terminis & finibus ſunt contenta. 3.209.1.3

Seruitium vbi pro feudo ſolvitur, illud non amittitur, etiamſi vltra biennium ſeruitium non fiat. 2.152.1.103

Seruitutem ſuper rebus emphyteuticis emphyteota citra domini conſenſum conſtituere poteſt. 2.150.1.77

Seruitus ignorata quo jure matrimonium dirimat. 2.535.2.2.fin.

Seruitutis ignarus conjux an poſſit propria auctoritate quoad thorum recedere quando ſeruitutem alterius detegeret, oſtenditur. 2.536.1.4

Seruitutis ignorantiam allegandi cui incumbat onus probandi. 2.537.1.3

Seruitus de jure naturali inducta. 3.56.2.13

Seruus ſeruorum Dei dicitur Papa quantum ad humilitatem, nam quoad poteſtatem eſt dominus dominorum. 1.2.2.13

Seruum ſeruorum Dei ſe primus nominauit Sanctus Damaſus, & non Beatus Gregorius. 1.3.1.19

Seruus ante plenam manumiſſionem ordinari non debet. 1.190.1.1

Seruus ordinari non poteſt, ſi verò auſu temerario Ordinibus ſacris ſe fecerit inſigniri, characterem recipit. ibid.2

Seruus ſine licentia domini ordinatus deponitur, & domino reſtituitur. 1.190.2.1

Seruus dolo aliis ignorantibus ad Sacerdotium promotus, deponitur, & domino redditur. ibid.2

Seruus ſciente domino, & non contradicente in clericum ab Epiſcopo promotus libertatem nanciſcitur. ibid.3

Seruus ſi fiat religioſus, & profiteatur, fraude liberum ſe eſſe probans, domino reſtituitur, & religioni obnoxius manet. ibid.4

Serui Ordinibus inſigniti, cur domino reſtituendi ſint, oſtenditur. 1.191.1.5

Serui abſque dominorum licentia religionem ingredi non poſſunt. ibid.7

Seruus ab Eccleſia manumiſſus ordinari poteſt, & quod acquiſit poſt ſuum obitum, erit Eccleſiæ manumittentis, quam ſi accuſat, vel contra eam teſtificatur, libertate, & Ordine priuari debet. 1.191.1.1

Serui & ſpurii ordinari non debent. 1.191.2.1

Seruus domino ignorante aut contradicente Sacris initiatus, debet ei ſeruire in obſequiis ſtatui decentibus. ibid.2

Seruus inuito aut inſcio domino ordinatur, an habeat fori, & Canonis priuilegium, oſtenditur. ibid.3

Seruus Eccleſiæ manumiſſus ab ea vt fiat clericus, & ipſi Eccleſiæ perpetuò ſeruiat in diuinis, ad aliam Eccleſiam ſe transferre non poteſt, ſecus ſi purè fuerit manumiſſus. 1.192.1.1.

Seruus ſupplicare poteſt. 1.333.2.6

Seruus adſcriptitius fundi pars quodammodo judicatur, & inter immobilia connumeratur. 2.107.2.4

Serui ſunt prohibiti habere emphyteoſim. 2.157.2.168

Serui jam facti liberi, & Presbyteri quando mittuntur, eorum peculium diuiditur in quatuor partes, vt oſtenditur. 2.222.1.1

Seruum ad Eccleſiam confugientem poteſt dominus petere ſibi reſtitui, recepto ab eo juramento de illum non offendendo. 2.447.1.49

Seruus manumiſſus ea conditione vt fiat monachus, & monaſterio ſeruiat, aliàs in ſeruitutem redeat, manumittentis voluntatem cogitur obſeruare, ſi hoc acceptato monachus factus ſit. 1.514.1.1

Seruus contradicente domino matrimonium contrahere poteſt, ſed propter hoc non liberatur à ſeruitiis domino debitis. 2.535.1.1

Serui inuitis dominis poſſunt licitè matrimonio copulari. ibid.2

Seruum matrimonio conjunctum an liceat domino vendere in longinquam prouinciam ab emptore transferendum. ibid.3

Seruus poſt contractum matrimonium minimè eximitur ab obſequiis conſuetis domino præſtari. ibid.4

Seruus liber fit, quando ad Ordines promouetur ſcienter per Epiſcopum, abſente, & ignorante domino. 2.589.1.17

Seruus ſi aſſerator emptor ab infideli cauſa matrimonii, tunc ſi infra ſex menſes fuerit expoſitus, & emptorem non inuenerit, duodecim ſolidis perſolutis liber efficitur. 3.53.2.6

Seruus fit capientis, qui ad hoſtes arma aſportauerit. 3.56.2.11

Seruus Judæi quomodo emendus, oſtenditur. 3.63.2.3

Serui domino excommunicato coguntur communicare. 3.313.1.5

Serui non poſſunt eſſe teſtes. 3.336.2.7

Seruus teſtis eſſe poteſt vbi communi opinione reputatur pro libero, & in exceptis criminibus, vel vbi veritas aliter haberi non poteſt. ibid.8

Sexus ratio in pœnis infligendis habenda eſt. 3.97.1.9

Τὸ *Sicut*, in confirmatione ex certa ſcientia ponitur cauſatiuè, nec nocet ſi verbum confirmationis præcedit tenorem confirmati. 1.738.2.1

Denotat omnimodam ſimilitudinem. 3.301.1.3. & 3.313.2.8

Sigilla

Sigilla judicum delegatorum violando, acta cauſa relationis, aperiens, non auditur poſtmodùm contra illa. 1.249.2.1
Sigillum an per ſe ſolum abſque ſcriptura, vel ſubſcriptione obliget, vel fidem faciat, remiſſiuè. 1.475.1.init.
Sigillum publicum ſemper præſumitur appoſitum de conſenſu illius, cuius eſt ſigillum, quando ſigilli dominus non contradicit. 1.555.2.med.
Sigillum publicum ſolùm probat abſque alia ſubſcriptione Epiſcopi. ibid.fin.
Sigillum datur in ſignum confirmationis. 4.555.1.6
Sigillum ſi frangatur pro ea parte, vt non dignoſcatur imago, vel non cognoſcantur literæ, nec cuius ſit, non facit fidem. ibid.7
Sigillum debet continere characterem, ſeu literas circa proprium nomen declarantes. ibid.8
Sigillo vt credatur, debet eſſe deſtinatus ad illum vſum ad quem adducitur. 1.699.1.2
Sigillum Principis clericus qui falſauit, eſt deponendus. 3.152.2.2
Sigillo ſingulari, & proprio vtens, poteſt aliis prohibere ne tali ſigillo vtantur. 3.195.1.4
Sigillum Confeſſionis tam ſtrictè obligat, vt ob nullum omnino, quantumcunque magnum incommodum euitandum, pœnitente inuito liceat aliqua, quæ ſub ſigillo cadunt, reuelare. 3.286.1.16
Signa pœnitentiæ probari poſſunt per vnum teſtem. 3.310.2.12
Signatura non dat pro perjurio priuationem beneficiorum, niſi perjurium ſit judiciale. 1.30.1.3
Simile non eſt idem, nam regula, De ſimilibus idem eſt judicium habendum, procedit quando per omnia ſunt conuenientia ſimilia. 1.140.1.10
Simoniam an inducat modica res. 1.5.1.47
Simonia committitur tam per dantes, quàm per accipientes, & tam per agentes, quàm per conſentientes. 1.109.1.3
Simoniæ crimen non patratur, ſi aliquid jure conceſſum deducitur in expreſſum pactum. 1.20.1.19
Simoniæ abſque vitio in traditione ſpiritualium poſſunt exprimi ea, quæ tacitè inſunt. 1.85.2.2
Simoniæ præſumptio colligitur ex vicinitate promiſſionis rei temporalis, & conceſſione beneficii. 1.118.2.10
Simonia committitur in electione, ſeu reſignatione per dationem conſanguineorum, electo, vel reſignatario ignorante. 1.137.1.2
Simoniacè electi per dationem conſanguineorum, ad illud beneficium obtinendum inhabiles ſunt. ibid.3
Simonia committitur data pecunia pro reſignatione. 1.148.2.15
Simoniæ crimen incurritur vbi quis promittit aliquid vt patronorum voces conſequatur. 1.307.2.2
Simonia committitur quoties patronus pro præſentatione, vel nominatione ad beneficium temporale commodum recipit. 1.308.1.4
Simoniaca eſt tranſactio, in qua ſpirituale pro aliquo temporali remittitur. ibid.5
Simoniæ crimen eſt mixti fori. 1.375.1.8
Simonia committitur tam per dantes, & accipientes, quàm per agentes & conſentientes. 1.463.1.3
Simonia per teſtes ſingulares probatur. 1.502.1.51
Simonia ſicut in datione committitur, ita in remiſſione debiti liquidi. 1.510.1.3
Simonia non inducitur ex præſentatione, ſeu collatione beneficii cum onere celebrationis Miſſarum, & præſentationis, quando tale onus fuit appoſitum ante collationem. 2.48.2.6
Simoniam non committit qui emit in Eccleſia locum honoratiorem in quo ſedeat. 2.230.1.6
Simonia definitur vt ſit ſtudioſa voluntas emendi, vel vendendi res ſpirituales, ſeu ſpiritualibus annexas. 5.18.2.3
Simoniæ tres ſunt ſpecies, mentalis, conuentionalis, realis, & ſigillatim declarantur. ibid.4
Simoniæ vitium habet ſuam deformitatem ex tribus potiſſimùm rationibus. 3.19.1.2
Simonia dicitur hæreſis, ſaltem largo modo. 3.20.2.2
Simonia vocatur peſtis, quia ratione auaritiæ, & ambitionis vt cancer ſerpit. ibid.
Simonia magnitudine ſua omnes alios morbos, omniſque alia crimina vincit. 3.21.1.3
Simonia eſt pro ingreſſu monaſterii pecuniam accipere. 5.21.1.1.2
Simonia, & vſura in quo differant, oſtenditur. 3.21.2.4
Simonia committitur, ſi pecunia tradatur pro actione conſecrandi. 3.22.2.2
Simonia probatur ex partis confeſſione. 5.25.4
Simonia committitur ſi quis habeat juſpatronatus litigioſum, & cum cauſidico paciſcatur ſe nominaturum ipſum, ſi cauſam ſedulò, ac diligenter ageret. 3.23.2.3
Simonia eſt ſeruire alicui Prælato principaliter ſpe conſequendi ab eo beneficium eccleſiaſt. ſecus ſi minùs principaliter. ibid.4
Simonia eſt conferre beneficium prætextu conſanguinitatis. 3.24.2.5
Simonia committitur ſi poſt auditam confeſſionem pro abſolutione pecunia extorqueatur, ſiue pœnitens ſit dignus, ſiue indignus abſolutione. ibid.5
Simonia committitur dum Epiſcopus beneficium alicui promittit, vt pro ſe intercedat apud Principem, ſeu pro ſe petat aliquam gratiam. 3.25.1.med.
Committitur dum collator beneficii promittit alicui beneficium, ſi de ſe honeſtè locutus fuerit coram aliis, vel ſigna honoris exhibuerit, vel ſe ipſius conſanguineum eſſe profeſſus ſit. ibid.
Dum collator intendens aliquem ſibi obligare, promittit ſe beneficium ei collaturum, ſi ab eo petatur. ibid.
Committitur ab eo, qui pecunia inducit familiarem, vel amicum Epiſcopi, ad petendum pro ſe, vel pro alio beneficium, quamvis pecunia tradatur ſolùm mediatori, ſeu intercesſori, non verò Epiſcopo, aut collatori. ibid.
Non committitur tradendo aliquid familiaribus Prælatorum, non vt intercedant, vel opitulentur, ſeu procurent, ſed ſolùm vt ſibi aditum, vel facilem ingreſſum ad Prælatum concedant, quod eſt obſequium merè temporale pretio æſtimabile. ib.fin.
Item ſi pecunia detur familiaribus, non vt intercedant, & procurent beneficium, ſed ſolùm vt certiorem faciant Prælatum de Oratoris meritis. ibid.
Simoniam non inducit modica res. 3.26.2.3
Simoniæ cauſa datum, reſtituendum eſt danti. 3.27.1.2
Simoniam committit ordinandus, ſi præſentatori ſuo aliquid temporale promittat, vel det, vt ad Ordines ab ipſo præſentetur. 3.27.2.1.2
Simoniæ materia ſunt omnes actus procedentes à poteſtate Ordinis. 3.28.1.2
Simoniæ labe non caret, qui plurium electorum ſuffragio electus pecuniam dederit alicui electioni contradicenti, ne repugnando electionem impediat. 5.29.1.3
Simonia non eſt poſt jus quæſitum, ſeu obtentum beneficium, aut aliud ſpirituale donum, redimere vexationem quæ pro jure tollendo injuſtè infertur, vel probabiliter timetur. ibid.4
Simoniæ eſt materia pretium recipere pro abſolutione ab excommunicatione. 6.30.1.1.2
Simonia conſiſtit in venditione ingreſſus ad monaſterium. 3.30.2.2
Simonia an committatur, ſi aliquis det pecuniam pro obtinenda abſolutione in ſacramento Pœnitentiæ, ſi aliter ſacerdos nolit abſolvere, oſtenditur. ibid.4
Simonia non committitur ſi detur pecunia Sacerdoti injuſtè abſolutionem deneganti ad tollendam injuſtam vexationem. 3.33.2.7
Simoniæ abſque vitio poteſt quis alteri aliquid dare vt peccatum vitet, vel vt opus ſpirituale faciat. 5.35.1.6.fin.
Simonia quia occultè committitur, ſatis conjecturis probatur. 2.57.1.4
Simonia eſt, ſi quis alicui Eccleſiæ ſua bona dederit, vt eligatur in Canonicum, & illa ſibi retineat pro præbenda, ſecus ſi hoc fiat ſine pacto. 3.37.2.1.2
Simoniam inducit ſola promiſſio de dando. ibid.4
Simoniam veram non deducit ſola actuum correſpectiuitas, niſi probetur præcedens pactio, & conuentio. ibid.5
Simonia eſt pro Chriſmate, vel inueſtitura Eccleſiarum aliquid exigere, nec excuſat conſuetudo, vel nominis variatio. 3.38.1.1
Simonia committitur cum aliquid datur pro inductione in corporalem beneficii poſſeſſionem. 3.59.2.4
Simoniæ labes an conſideretur in caſibus propoſitis in hoc text. oſtenditur. 3.39.1.4
Simonia confidentialis, an in caſu huius text. conſiderari poſſit, oſtenditur. ibid.5
Simonia eſt dare pecuniam pro vicariatus, vel pro alia adminiſtratione rerum ſpiritualium. 3.40.1.1
Simonia non eſt poſt adminiſtratum ſpirituale exigere, etiam implorato judicis officio, quod ſolitum eſt ea de cauſa conferri. 3.41.3.4
Simonia eſt aliquid exigere à nouiter recepto in canonicum, etiã modicum, conuertendum in commodum, & vtilitatem canonicorum, & beneficiatorum, ac perſonarum Eccleſiæ. 3.44.1.3
Simoniam committit Epiſcopus, quando aliquid exigit pro re præſtanda, quam tenetur facere ratione ſui officii. 3.48.1.1.3
Simoniam committit Epiſcopus cui data fuit pecunia vt Vicarium faceret in temporalibus. 3.48.2.5
Simoniam non committit qui pretio docet Theologiam practicam vel ſpeculatiuam, ſeu Scholaſticam, aut interpretatiuam Scripturam. 3.50.2.med.
Simoniacus eſt deponendus per ſententiam judicis ab omni officio, & beneficio Eccleſiaſtico. 1.465.2.1. & 5.20.2.1
Simoniacus gaudet eccleſiaſtica immunitate. 2.441.2.9
Simoniacum accuſare poteſt ſeruus, meretrix, & criminoſus. 3.21.1.1
Simoniacus in Ordine, dato pro collatione pretio, talis quantumvis occultus, ſuſpenditur ab Ordine. ibid.2
Simoniacus tam occultus, quàm publicus eſt ipſo jure ſuſpenſus. ibid.
Simoniaci dicuntur deteſtabiliores omni peccatore. 3.21.2.5
Simoniaca eſt electio, ſi pro ſuffragio beneficium promittatur. 3.23.1.3

Index Rerum, & Verborum,

Simoniacum eſt pro temporali obſequio beneficium eccleſiaſticum promittere. 3.23.2.8
Simoniacus notorius in beneficio, aut infamatus, qui ſe purgare non poteſt, ab illo deponitur. ibid.
Simoniacus an priuetur ipſo jure, ſeu per ſententiam, remiſſiuè. 3.24.1.2
Simoniacum eſt pretio, vel fauore celare peccatorem, vel reconciliare non pœnitentem, vel dignè pœnitentem à reconciliatione remouere. 3.24.1.1
Simoniaci infamiam incurrunt, etiam per ſententiam de hoc crimine fuerint condemnati. 3.26.2.3
Simoniaco beneficium reſignari non poteſt. 3.32.1.7
Simoniaci ſunt Monachi, & quivis religioſi recipientes aliquem pretio ad religionis habitum, niſi monaſterium ſit ita tenue, quod ſuſtentari non valeant. 3.40.2.3
Simoniacus mentalis non tenetur ad reſtitutionem. 3.47.1.3
Simoniacus eſt promittens aliquid pro obtinendo Epiſcopatum, vel Abbatiam, aut nominationem à Rege. Ibid.5
Simoniacus eſt Epiſcopus, qui pretio recepto ſuas vices committit alicui. 3.47.2.2
Simplicibus eſt parcendum. 1.140.2.21
Simplicitati ſuccurrendum. 2.166.1.3
Simplicitati ignoſcitur. 3.159.1.4
Tò *Simpliciter*, poſitum generaliter intelligitur. 1.528.1.5
Simulatio cauta, & prouida, quæ tendit ad inquirendam veritatem, licita eſt. 1.320.2.6
Simulatio per teſtes ſingulares probatur. 1.502.1.32
Singulares de vniverſitate poſſunt ad commodum vniuerſitatis reprobare inſtrumentum falsò confectum nomine vniuerſitatis. 1.474.2.1
Singularitas idem eſt quod vnitas. 1.529.2.26
Tò *Si quis ſuadente*, ſunt promulgatæ ſententiæ. 1.259.1.6
Tò *Sit*, an inducat canonem latæ ſententiæ, oſtenditur. 1.371.1.6
Societas praua paulatim deprauat, & corrumpit innocentem. 1.85.1.2
Societas per teſtes ſingulares probatur. 1.502.1.66
Societas vera, & propria, an ſit contracta de jure communi inter virum & vxorem, quæſtio dubia. 2.608.2.3
Partem affirmatiuam, ac proinde inter conjuges attento jure communi, lucra conſtante matrimonio acquiſita eſſe communicanda, qui Doctores teneant, referuntur. ibid.4
Pars negatiua verior, & receptior. ibid.5
Contrariis partis affirmatiuæ reſpondetur. 2.609.1.6
Societas vera, & propria non contrahitur inter conjuges, etiam vbi adeſt conſuetudo, ſeu ſtatutum, vt inter conjuges ſimpliciter contrahentes bona omnia communicentur. ibid.7
Societatis contractus per ſuperuenientem excommunicationem non diſſoluitur. 3.318.1.6
Socius criminis, & muneris non teſtificatur etiam in crimine ſimoniæ, & vnius teſtimonium non ſufficit ad condemnandum. 1.509.1.1
Socius criminis, & muneris non probat, nec indicium facit ad torturam, aliis indiciis non concurrentibus. 1.509.2.2
Socius criminis admittitur in his criminibus, quæ ſolent perpetrari occultè. 1.510.1.5
Socii criminis, & muneris, non probant contra ſimoniacum. Ibid.4
Etiamſi infamia, aut alia probatio aduerſus aliquem exiſtat, & etiam deficientibus teſtibus, & in criminibus ſua natura difficilis probationis. 1.509.2.med.
Secus in crimine læſæ maieſtatis, & in aliis quæ à lege aliqua particulariter ad prædictum effectum excipiuntur. ibid.
Vel quando confeſſus de crimine, conuenitur non criminaliter, ſed ciuiliter. ibid.
Socii etiam jurati coguntur ad detegendam veritatem conjurationis. 2.550.1.1
Sodomiæ delictum per teſtes ſingulares probatur. 1.501.2.53
Sodomitæ ſunt infames. 2.189.2.14
Sodomita à teſtimonio repellitur. 1.498.1.19
Sodomitarum Clericorum pœna quæ, remiſſiuè. 2.10.1.3
Sodomita an gaudeat Eccleſiaſtica immunitate, remiſſiuè. 2.441.1.6
Sodomitæ qua pœna ſint puniendi, oſtenditur. 3.187.1.1
Sodomitæ ſub Conſtitutione Pii V. includuntur, qui quaſi ex vſu continuo huiuſmodi vitium exercent. 3.188.1.7
Sodomita notorius, non verò occultus, Conſtit. Pii V. comprehenditur. 3.188.2.9
Sodomitæ totius Chriſtiani Imperii legibus igni traduntur, niſi ſint minores. 3.189.2.12
Solemnitas requiſita in actu conficiendo, non requiritur in actu reficiendo. 1.18.2.9
Solemnitates juris poſſunt remitti de conſenſu partium. 1.227.1.8
Solemnitates extrinſecæ præſumuntur interueniſſe, quando actus eſſet coram Principe. 1.305.1.4
Solemnitas à Canonibus requiſita in alienandis rebus Eccleſiarum non poteſt conſuetudine remitti. 1.652.2.8
Solemnitas intrinſeca ſemper præſumitur. 1.660.1.6
Solemnitas extrinſeca præſumitur quando defectus talis ſolemnitatis non fuit per partem allegatus. 2.97.2.6
Solemnitatem in alienatione facta per maritum in re dotali, facit præſumere ſpatium 30. annorum. 2.129.1.2
Solemnitas extrinſeca non præſumitur quando eſt talis, cui partes renuntiare non poſſunt. 2.129.1.6
Solemnitates omnes an requirantur in renouatione contractus feudalis, quæ in prima eorum confeſſione requirebantur. 2.169.2.med.
Solemnitas rogitus teſtium non eſt neceſſaria in teſtamentis ad pias cauſas. 2.515.2.5
Solemnitas minor requiritur in deſtruendo, quàm in conſtituendo. 2.337.1.6.ſ.10.
Solidi ſoluendi ſunt ſecundum taxam, qua antiquitus ſolui conſueuerunt. 1.278.1.6
Solita apponi in contractibus, etſi non apponantur, pro expreſſis habentur. 1.19.1.5
Soluendo qui non eſt, alio modo punitur, quamvis omnia ſoluat, & vnus nummus deficiat. 1.449.1.12
Soluens de mandato judicis in publica ſubhaſtatione liberatur. 1.593.1.2
Item ſoluens ipſi judici aut apparitori exequenti. ibid.
Soluens alii, quàm vero creditori, non liberatur, limitatur in aliquibus caſibus. 1.592.2.3
Soluente vno alius liberatur. 2.261.1.5
Solvere qui promittit in certo loco, & non ſoluit, aduerſario tenetur ad intereſſe ejus, quod ſua intereſt inibi ſolutionem non eſſe factam. 1.383.1.10
Solvere plus, vel minus dicitur, qui ante, vel poſt diem ſoluit. 1.415.2.4
Solvere verè qui jurauerit, non poteſt compenſationem objicere. 1.579.1.9
Soluere celeriter quando quis dicatur, remiſſiuè. 2.155.1.13
Soluiſſe aſſerenti incumbit onus probandi. ibid.
Solutionem vbi quis contulit in certum locum, ibi videtur contraxiſſe, in eoque poteſt conueniri. 1.381.2.8
Solutio annua debet fieri ſecundùm valorem, qui erat tempore contractus. 2.591.1.4
Solutio facta per principalem, juuat fideiuſſorem quoad liberationem: facta per fideiuſſorem, creditorem in quaſi poſſeſſione contra principalem debitorem conſtituit. 2.184.1.20
Solutio vbi fieri debet in ſcutis auri ſtamparum, vel piaſtris Florentinis, licèt de jure debitor teneatur ſoluere monetam ipſam conuentam, ex generali tamen conſuetudine ſolui poteſt tantundem de alia moneta. 2.388.2.6
Solutio cenſus quando in ſignum ſubiectionis facta præſumatur, oſtenditur. 3.352.1.6
Somnia credere ſuperſtitioſum, & impium eſt. 5.158.1.10
Sophia Regina de ſtupro accuſata, ſuo & ſeptem honeſtarum, ac nobilium fœminarum juramento ſe purgauit. 3.356.1.2
Sororem vterinam minimè tenetur dotare frater. 1.342.2.8
Soror pro ſorore admittitur in cauſa matrimonii, præſertim quando non eſt diſparitas inter coniuges. 1.519.1.20
Sorte furta inueſtigare prohibitum eſt. 3.158.2.2
Sortis vſus in Eccleſiaſticis electionibus non probatur. 3.159.2.2
Sorte qui eligitur, humano judicio non comprehenditur. 3.160.1.3
Sorte an ſit dirimenda quæſt. illa de duobus fratribus, qui ex vnò pariter naſcuntur partu, ſi cognoſci non poſſit, quiſnam priùs editus ſit in lucem, remiſſiuè. ibid.4
Sortium trimembris diſtinctio declaratur, & reſpondetur aliquibus obiectionibus. 3.160.2.5
Sortilegia pro furtis inueniendis, vel diuinationibus faciendis prohibentur, & contrafacientibus pœna imponitur. 3.158.1.1
Sortilegii crimen perpetrantes quando Inquiſitorum hæreticæ prauitatis judicio ſubiaceant, remiſſiuè. 5.158.2.4
Sortilegi Clerici, & laici pœna quæ ſit, remiſſiuè. 3.158.2.3
Sortilego clerico Epiſcopus debet imponere annuam ſuſpenſionem, & amplius ſpatium anno relinquitur ejus arbitrio. 3.159.2.6
Spadones, vide *Eunuchi*.
Tò *Spectat*, non ſolùm poſſeſſionem, ſed etiam dominium ſignificat. 2.79.2.2
Spe lucri licitum non eſt ad ſpiritualia inuitare. 5.21.2.3
Spirituale cum temporali permutari non poteſt. 1.166.2.1
Spirituale in reſtitutione ſi conſtet quem injuſtè poſſidere, poterit judex officio eum ſpoliare. 2.344.1.3
Spirituale quomodo quid dicatur, remiſſiuè. 1.393.2.4
Spiritus ſancti gratia in electionibus Prælatorum inuocatur. 2.423.2.5
Tò *Spoliare*, ſignificat, & declarat latam jam eſſe ſententiam. 3.173.1.3
Spoliari dicitur mulier de domo viri ſponte recedens, ſi volens redire non admittatur. 2.600.1.4
Spoliationem opponens excipiendo contra actorem ſpoliatorem, priùs eſt audiendus, & probata exceptione non cogitur reſpondere donec reſtituatus; ſi verò agendo opponat, vtraque

quæ quæſtio ſimul terminabitur, & ea probata reſtituetur. 1.452.2.5
Spoliationis quæſtio præcedere debet quæſtionem proprietatis. 1.432.1.2
Spoliationis exceptio vti dilatoria, ante litem conteſtatam opponenda eſt. 1.607.2.5
Spoliator poteſt conuenire in eo loco vbi commiſit ſpolium. 1.372.2.3
Spoliator reus poteſt reconuenire actorem de alio ſpolio contra ſe per eum commiſſo, ſecus ſi ſpolium ex vtraque parte commiſſum ſit ſuper eadem re. 1.414.1.2
Spoliator violentus rem cum fructibus, etiam qui percipi potuiſſent, reſtituere, damna reſarcire, & de injuriis ſatisfacere compellitur. 1.436.1.1
Spoliator tenetur de iniuria. 1.436.1.3
Spoliatus repellitur à reſtitutione per exceptionem excommunicationis, quæ obſtat agenti de ſpolio. 1.53.2.7
Spoliatus judicia auctoritate agens ad reſtitutionem, iniuſtitiam ſpoliationis probare tenetur. 1.57.1.4
Spoliatus agens interdicto Vnde vi, in primis ſpoliationem ipſam probare tenetur. 1.229.2.3
Spoliatus ſi poſt factam ſpoliationem jurauit non agere, non poteſt adhuc agere vt reſtituatur. 1.314.1.4
Spoliatus non eſt reſtituendus, ſi poſt ſpolium pepigiſſet cum ſpoliatore, ſe poſſeſſorio non acturum aduerſus ſpolium. ibid.7
Spoliatus poſſeſſorio, & petitorio ſimul agens, ſi poſſeſſionem, & ſpoliationem probat, ſed non dominium, & proprietatem, obtinet in poſſeſſorio, ſed ſuccumbet in petitorio. 1.423.2.2
Spoliatus, qui paſſus eſt fieri probationes ſuper dominio, ex quibus conſtat de jure domini ſpoliantis, non eſt reſtituendus. 1.429.1.2
Spoliatus ante omnem contentionem regulariter reſtituendus eſt, niſi conſtet de notorio defectu proprietatis, vel ſit ſpoliatus à poſſeſſione, quam acquiſiuit per clauſulam conſtituti. 1.429.2.4
Spoliati reſtitutio debet fieri cum fructibus. 1.430.1.4
Spoliatus ex eo, quod renuntiauit, præſumitur quod inuitus, & coactus renuntiauit. 1.430.2.6
Spoliatus à judice nulliter, ante omnia eſt reſtituendus, modò nullitas ſit euidens, & ſpoliatus haberet aliquod jus. 1.433.1.1.2
Spoliatus reſtituendus eſt ad fructus, quos percepiſſet, ſeu percipere potuiſſet ex re ipſa, ſi ei poſſidere fuiſſet licitum. 1.436.2.5
Spoliatus non ſolùm probare debet poſſeſſionem, ſed etiam dejectionem. 1.437.2.8
Spoliato agenti poſſeſſorio recuperandæ ſatis eſt probare quod aliquando poſſederit ante ſpolium, licèt non probet quod poſſedit tempore ſpolii. 1.443.2.7
Spoliatus iniuſtè reſtituitur ad omnem modum, cauſam, & locum. 2.445.2.2
Spoliati hæres, & quilibet vniuerſalis ſucceſſor intra annum poterit agere interdicto Vnde vi, contra occupantem vi poſſeſſionem, quam defunctus habebat. 1.531.1.3
Spoliatus ante omnia eſt reſtituendus, quando agit judicio poſſeſſorio, allegans ſpolium, & petens ſe reſtitui. 2.600.2.13
Spolii remedium non datur niſi probata poſſeſſione, etiam per conſtitutum. 1.229.2.2
Spolium primum, & ſecundum, quando proponuntur per viam actionis, in nullo eorum ſuperſedendum eſt, ſed de vtroque pariter cognoſcendum. 1.413.1.4
Spolium ante omnia eſt purgandum vſque ad vltimum nummum, quadrantem, vel obolum. 1.422.2.4
Spolii reſtitutio vt fiat, debet oſtendi titulus ſaltem coloratus. 1.434.1.2
Spolium non ſolùm per confeſſionem partis, ſed etiam per publicum inſtrumentum in re tempore electionis confectum probari poteſt. 1.442.1.6
Spolii actio in rem ſcripta competit ſucceſſori, & contra ſucceſſorem. 1.443.1.9
Spolii remedium datur hæredi, & contra hæredes, ad quos bona peruenerunt. 1.531.2.2
Spolii purgatio, vide *Purgatio*.
Sponſa vxor non eſt. 1.569.1.2
Sponſa vi cognita intra bimeſtre ſibi conceſſum, verum ad Religionem tranſire poſſit, oſtenditur. 2.288.1.9
Sponſa de præſenti non cognita, quæ dicit ſe velle Religionem ingredi, compellitur infra certum tempus profiteri, vel adhærere marito. 2.291.1.5
Sponſa de futuro aliquando vocatur vxor. 2.469.1.11
Sponſa ſi promittat ſponſo aliquid in dotem, non tenetur ſponſus cum ea contrahere, niſi id ſibi daretur. 2.514.1.4
Quid verò ſi vir promittat vxori, vide ibi.
Sponſa ſponſi concubitum pati non debet. 2.546.2.7
Sponſam rapere licet, & Conc. Trid. non comprehendit raptum, quo ſponſus rapuit propriam ſponſam. 3.127.2.4
Sponſus nolens matrimonium contrahere, & fidem datam adimplere, an teneatur ad damna & intereſſe, oſtenditur. 1.454.1.4
Sponſus an poſſit ſponſam accuſare de adulterio, oſtenditur. 1.594.2.9
Sponſus de futuro ſi ante copula ad remotam ſe transfert, ſponſa liberè cum alio contrahere poteſt, ſi tamen per eam ſtetit quominus matrimonium perficeretur, ſibi pœnitentia imponitur. 2.469.2.5
Sponſa per verba de futuro non tenetur ſequi ſponſum ſuum quocunque vadat. 2.470.1.2
Sponſo in longinquam ſe regionem transferente abſque ſponſæ licentia, poterit ſponſa derelicta alii nubere, & in hoc eſt correctum jus Ciuile per Canonicum. 2.470.1.5
Sponſi ad matrimonium contrahendum juſta cauſa ceſſante cogi poſſunt per cenſuras Eccleſiaſticas. 2.473.1.5
Sponſus qui fidem datam non ſeruat, vel ob nimiam contumaciam, vel quia alii nupſit, ad quid teneatur, oſtenditur. 2.460.2.8.9
Sponſus, & ſponſa per concubitũ ſe ſibi inuicem tradunt. 2.518.2.4
Sponſus non tenetur contrahere matrimonium cum ſponſa, quæ poſt ſponſalia incidit in lepram. 2.534.2.3.4
Idem ſi ſuperueniat morbus contagioſus, vel infirmitas incurabilis. ibid.3
Sponſalia per fornicationem diſſoluuntur. 1.694.1.4
Sponſalia diſſoluuntur per lepram, epilepſiam, & aliam deformitatem ſuperuenientem. 1.594.2.7
Sponſalia propter cauſas præcedentes non diſſoluuntur, ſi eæ ignoratæ non ſint. ibid.
Sponſalia an diſſoluantur per paupertatem ſuperuenientem, oſtenditur. 1.595.1.16
Sponſalia diſſoluuntur etiamſi fœmina per vim fuerit carnaliter cognita. ibid.11
Sponſalia per verba de futuro non inducunt vacationem beneficiorum. 2.22.1.11
Sponſalia de præſenti diſſoluuntur per Religionis profeſſionem, non per propoſitum caſtitatis ſeruandæ in ſæculo. 2.295.2.5
Sponſalia à verbo *ſpondeo* dicta ſunt, & idem quod ſponſionem ſignificans. 2.462.2.3
Sponſalia per promiſſionem futurarum nuptiarum rectè definiuntur. ibid.4
Sponſalia de futuro etiam jurata, diſſoluuntur ſi ſponſi ſe diſſoluunt. 2.465.1.5
Sponſalia etiam legitimè contracta, per mutuum ſponſorum diſſenſum diſſimuntur. ibid.2
Procedit text. in præſenti cùm ſponſi ſimul liberè mutuo conſenſu, non coactè ſponſalia præcedentia diſſoluunt. ibid.3
Sponſaliorum diſſolutionem quando facere debeat Ordinarius oſtenditur. ibid.4
Sponſalia jurata certæ alicui perſonæ etiam inconſulto Dei mutuo diſſenſu diſſoluuntur. 2.467.1.6
Sponſalia obligant ſub culpa mortali. ibid.8
Sponſalia ante ſeptennium validè contrahuntur malitia ſupplente ætatem. 2.468.1.9. & 2.502.1.3
Intellige in matrimonio, quando adeſt potentia generandi cum diſcretione. 2.469.1.10
Sponſalia ſunt promiſſio futurarum nuptiarum. 2.469.2.8
Sponſalia diſſoluuntur ob ſponſi abſentiam in terram longinquam, quando de proximo nulla eſt ſpes reditus. 2.470.1.2
Sponſalia etiam jurata per verba de futuro contrahens, non poteſt compelli ad matrimonium, rationabili cauſa ſubſiſtente. 2.473.1.4
Sponſalia jurans poteſt religionem ingredi non contracto matrimonio. 2.479.1.2
Sponſalia jurans, & poſtea adſtringens ſe religionis voto, non poteſt ſine peccato mortali matrimonium inire animo firmo ingrediendi religionem ante conſummationem. 2.478.1.4
Sponſalia ante ſeptennium validè contrahuntur, malitia ſupplente ætatem. 2.468.1.9
Sponſalia de futuro, ſi ſequuta eſt copula, non diſſoluuntur per ſponſalia de præſenti, niſi per metum, qui potuiſſet cadere in conſtantem virum, contracta ſint. 2.478.2.2
Sponſalia irritantur per ſubſequens matrimonium validè celebratum cum alia perſona. 2.484.2.1.2
Sponſalia priora de futuro non diſſoluuntur per poſteriora juramento firmata. ibid.3
Sponſalia præfixo termino non adimpleta, reddunt liberum ab eorum fide illum per quem ſtetit. 2.485.1.4
Sponſalia non judicantur matrimonium in foro conſcientiæ, ſi ſponſus diceret ſe ad ſponſam acceſſiſſe animo fornicario. 2.487.2.2
Sponſalia ſunt ſi ſponſus habito tractatu inter amicos de matrimonio contrahendo, miſit arrhas, vel iocalia, nihil aliud exprimens, & ſponſa acceptauit. 2.487.2.4
Sponſalia de futuro per copulam ſubſequutam tranſeunt in matrimonium. 2.491.2.1.2
Sponſalia de futuro per copulam ſubſequutam ita tranſeunt in matrimonium, vt nulla in contrarium admittatur probatio, etiam per confeſſionem partis. 2.493.2.9

Index Rerum, & Verborum,

Amplia etiamſi ambo ſponſi tempore copulæ proteſtentur ſe non intendere matrimonium contrahere, quia nihilominus obligantur ad matrimonium. 2.494.2.10

Sponſalia de præſenti non ſoluuntur per ſubſequens matrimonium, etiam carnali copula conſummatum; ſed ſponſalia de futuro etiam jurata ſoluuntur per ſequentia de præſenti. 2.495. 2.1

Sponſalia & matrimonium quibus verbis contrahi cenſeantur oſtenditur. ibid.2

Sponſalia prima diſſoluuntur per matrimonium cum alia contractum. 2.496.1.5

Sponſalia contrahentes ante ſeptennium an peccent mortaliter, oſtenditur. 2.498.1.3.4

Sponſalia nulla ex defectu conſenſus non creant publicæ honeſtatis juſtitiam, alia verò ſic, licèt legitimo modo fuerint diſſoluta. 2.499.1.1

Sponſalia nulla ob defectum ætatis poſtquam illa aduenerit, expreſsè vel tacitè ratificari poſſunt. ibid.2

Sponſalia requirunt ætatem ſeptem annorum completorum, ibid.

Sponſalia inualida diſſolui poſſunt abſque judicis auctoritate, vbi adeſt certitudo cauſæ, & facti. 2.501.1.4

Sponſalia impuberum ita firmantur juramento, vt neutri liceat pubertatem adepto reſilire. 2.501.2.7

Sponſalia de futuro per copulam ſubſecutam tranſeunt in matrimonium. 2.502.1.3

Sponſalia ſi major inuita contraxit cum minore, non tenetur ipſum expectare donec veniat ad ætatem adultam. 2.503.2.1

Sponſalia metu graui contracta non firmantur juramento. ibid.4

Sponſalia contracta cum minore ſeptennio per mutuam cohabitationem poſt ſeptennium conualeſcunt, & inducunt publicæ honeſtatis juſtitiam, ſoluunt tamen matrimonium de præſenti. 2.504.1.1

Sponſalia inita contra Pontificis interdictum cum decreto irritante ſunt inualida. 2.504.2.2

Sponſalia annuli ſubarrhatione in matrimonium tranſeunt. 2.505.2.4.

Sponſalia de præſenti non diſſoluuntur per ſequens matrimonium etiam carnali copula conſummatum. 2.510.2.1

Sponſalia de futuro contracta cum conditione per copulam carnalem, tranſeunt in matrimonium recedente conditione; quid verò attento jure Concil. Trident. oſtenditur. 2.515.1.5

Sponſalia contrahens ſub honeſta conditione, & ante conditionis euentum deſponſatam cognoſcens, à conditione recedit. 2.518.2.1

Sponſalia ſub conditione contracta per copulam tranſeunt in matrimonium. ibid.2

Sponſalia redduntur nulla per conditionem contrariam ſubſtantiæ matrimonii. 2.520.1.6

Sponſalia non dirimuntur per ſimplex caſtitatis votum. 2.521. 2.2

Sponſalia diſſoluuntur quoties denuo agnoſcitur notabilis morum aſperitas, & ſæuitia. 2.525.2.4

Sponſalia contrahens cum puella ſeptem annorum, eam polluens, non poteſt habere ejus ſororem in vxorem. 2.547.1.1

Sponſalia per oſcula, amplexus, & ſimilia ſigna nequaquam tranſeunt in matrimonium. 2.566.2.2

Sponſalia de futuro cum vna etiam contra interdictum Eccleſiæ contracta, non dirimunt matrimonium poſtea contractum cum alia. 2.567.1.1

Sponſio facta inter duos, vt qui plus portauerit præſtet centum, non valet. 2.11.1.5

Sportula recipi an poſſint. 2.81.1.10

Spurius ſi ſit inceſtuoſus, vel adulterinus, tenetur in diſpenſatione hoc exprimere. 1.54.1.5

Spurii, & ſerui ordinari non debent. 1.195.2.1

Spurius quis dicatur, oſtenditur. 1.192.5.4

Spurii qui, & quotuplices dicantur, oſtenditur. 2.570.1.17

Spurii cenſendi ſunt omnes, qui ex illis naſcuntur, qui matrimonium contrahere non potuerunt, remiſſiuè. 2.575 2.2

Stalli in choro, & loci in Capitulo præſeruatio, vide *Præſeruatio.*

Stallum, vide *Ius.*

Tò *Statim*, latam denotat ſententiam. 2.87.2.4

Statuentes poſſunt renuntiare, & agere contra ſtatutum in eorum fauorem conditum, declara vt 1.17.2.4

Tò *Statuimus*, eſt juris novi inductiuum. 1.121.1.4

Status tum votis ſimplicibus inſtitutus non eſt Religio, ſed modus viuendi honeſtus. 2.336.1.3

Status vltimus in beneficialibus ad effectum validitatis collationis, conſideratur. 2.360.1.7

Declara vt ibi.

Statutaria diſpoſito, ſeu lex municipalis loquens in vxore, habet locum in ſponſa. 3.129.1.5

Statuta generalia laicorum, quæ ſimpliciter diſponunt, nec juri Canonico contradicunt, ſi honeſta ſint, Eccleſiaſticas perſonas ſaltem vi directiua ligant. 1.21.1.3

Statuta laicorum pœnarum condemnationem, & exactionem imponentia aduersùs eos, quorum pecora damnum dederunt, aut in fructibus, vel in paſtibus vetitis fuerunt inuenta, non ligant Clericos, nec Eccleſiaſticas perſonas. 1.21.2.6

Statutum laicorum ſuper feudis in præjudicium Eccleſiæ non valet. 1.26.1.32

Statuta laicorum feudalia, etiam generalia, non proſunt Clericis, & Eccleſiis. ibid.33

Statutum caſtri, vel ciuitatis ambiguum declaratur per ſtatutum loci vicinioris loquens diſtinctè, & clarè, quoad ea quæ ſunt intacta & indeterminata à jure communi, vel conſuetudine. 1.71.1.4

Statutum ſecundum jus commune recipit interpretationem ab eodem jure. 1.73.2.14

Statutum in quærendis in præjudicium Eccleſiæ, ſi laici non odio, ſed bono zelo faciant, valet. 1.25.2.30

Statuta legati durant etiam legatione finita, finitur tamen ſui delegati juriſdictio, ſi citatio non præceſſit. 1.262.1.1

Statuta perpetua legati Papæ facere poſſunt. 2.261.2.2

Statutum diſponens idem quod jus commune, addit vinculum. 1.297.2.8

Statutum excludens à ſucceſſione fœminam, non extenditur ad bona alibi ſita. 2.381.1.11

Statuta juri communi conſona cenſentur eſſe jus commune. 1.557.1.2

Statutum permittens non ſeruari juramentum in aliquo caſu, non valet. 2.599.2.10

Statuta edita qui promiſit ſeruare, & poſtea per illud juramentum aliter non jurando promiſit ſeruare edenda, ſeu poſtea edita, non tenetur ex juramento ad nouiter edita. 1.602.2.1

Statutum diſponens vt debitum certo aliquo tempore præſcribatur, non valet, ſtante mala fide. 1.640.1.8

Bona fides requiritur in pacto retrouendendi cum clauſula, quandocunque, &c. ibid.9

Statutum continens id, quod jus commune, recipit interpretationem à jure communi. 2.38.1.3

Statutum non valet quod non admittantur ignobiles in Canonicos Cathedralium. 2.71.2.5

Statuta, & conſuetudines quod beneficia oriundis conferantur, & non aliis, an valida cenſeri debeant, remiſſiuè. 2.79.1.4

Statuta concedere quæ poſſit Capitulum, Sede vacante, oſtenditur. 1.93.2.1.3

Statutum ſi punit facientem tractatum, non requiritur delicti conſummatio. 2.100.1.5

Statutum quod accuſans habeat certum præmium, intelligitur ſi probauerit. 2.101.2.7

Statuta contra libertatem Eccleſiaſticam quæ dicantur, oſtenditur. 2.114.2.3

Statuta laicorum non poſſunt diſponere ſuper directo dominio feudi Eccleſiaſtici. ibid.4

Statutum laicorum diſponens de mortuariis, eſt contra juriſdictionem Eccleſiæ, ac proinde non valet. ibid.

Statutum, de quo in hoc text. eſt locale, & habet locum Bononiæ ſolùm. 2.135.1.3

Statutum laicorum diſponens circa ſubſtantiam matrimonii inhibendo, vel impediendo illud, vbi Eccleſia non improbat, non valet. 2.464.1.5

Statuta prohibentia mulieribus, ne extra territorium nubant, nulla ſunt. 2.465.1.7

Statutum mandans poſſe de delicto inquiri contra non diffamatum, non valet. 3.15.1.6

Statutum prohibens artifices in certis feſtis artem exercere, non comprehendit Iudæos, niſi ſpecificè de illis loquatur. 3.61.1.5

Statutum non valet vſuras inducens. 3.134.1.8

Statutum imponens pœnam pecuniariam pro homicidio, non valet. 3.163.2.8

Statutum, ſeu conſuetudo ludi permiſſiua in clericis, vti corruptela omninò improbatur. 3.194.19

Statutum etiam juratum ſuper damnis non repetendis, ad expenſas non extenditur. 3.266.1.1

Statutum domicilii an liget ſubditos extra territorium delinquentes, oſtenditur. 3.306.28.11

Statutum loquens de vulnere cum ſanguinis effuſione, non habet locum in vulnere, ex quo modicum ſanguinis effunditur. 3.327.1.10

Statutum, quod exceptio excommunicationis opponi non poſſit, inualidum eſt. 3.328.1.3

Statuta, vel conſuetudines facientes ſeruari contra libertatem Eccleſiaſticam, ſunt excommunicati. ibid.4

Vide *Lex.*

Stephanus Gratianus deceſſit è viuis Romæ 7. Auguſti. 1615. 1.430.2.8

Sterilitas vt dicatur ad remiſſionem faciendam penſionis, adeò magna requiritur, vt ex fructibus perceptis, detractis expenſis non potuerit dimidia debitæ penſionis perſolvi. 2.137.1.3

Sterilitate ſtante non fit colono mercedis remiſſio quando ſterilitas ipſius culpa euenit. 2.137.1.4

Sterilitas cum vbertate præcedentis, vel ſubſequentis anni, etiam interpolati, poteſt compenſari. 2.138.1.18

Stipulatio

Stipulatio ſine cauſa non valet, niſi merita præceſſerint. 1.560.2.3
Striges quæ, & an contra illas procedant Inquiſitores Hiſpaniæ. 3.357.1.4
Studere ſpe promotionis habendæ in Eccleſia licitum eſt. 1.174 1.5
Studioſus literarum gaudet jure minoris. 1.319.2.init.
Studium literarum, & magiſtri doctrina, etiam quæſtus & lucri cauſa, minimè redduntur ſeruilia. 1.406.2.3
Studium Medicinæ, & legum ciuilium prohibitum quibus ſit, oſtenditur. 2.461.1.2
Et declaratur. ibid.3
Stupa quare in die Coronationis Papæ comburantur in ſummitate arundinis, oſtenditur. 1.3.1.16
Stuprata aſſerenti ſe virginem tempore ſtupri creditur cum juramento. 3.117.2.5
Stuprator, qui non vult puellam in vxorem ducere, quomodo caſtigetur, oſtenditur. 3.119.1.1.2
Stuprator an poſſit per procuratorem ſe defendere, remiſſiuè. ibid.3
Stuprum in cauponæ famulam commiſſum non eſt puniblile, propter vilitatem officii. 2.118.2.18
Dos mulieris propter ſtuprum præſtanda, quomodo æſtimanda, oſtenditur. ibid.22
Stuprum ne committatur cum puella virgine, ipſa tamen conſentiente, continens malitiam ſpecie diſtinctam à ſimplici fornicatione, & neceſſariò in confeſſione explicandam, oſtenditur. ibid.fin.
Stylus Curiæ facit jus, & pro lege obſeruatur. 1.26.1.3
Stylus Judiciorum circa proceſſus ordinationem & judiciorum vſum verſantem, pro lege in eodem judicio obſeruandus etiam in criminalibus. ibid.4
Stylus, mos, vſus & obſervantia in quo differant. 1.66.2.4
Stylus quid ſit. ibid.
Stylus præſumitur talis, qualis eſt in loco vicino, vt valeat ſententia, & acta. 1.73.1.4
Stylus ſeruatur pro lege. 3.154.1.4
Stylus in dubio non præſumitur. ibid.5
Stylum introducere ſolis ſupremis judicibus permittitur. ibid.6
Stylus contra jus non eſt obſeruandus. ibid.7
Subarrhatio annuli an, & quando ſit ſufficiens ſponſaliorum, aut matrimonii indicium. 1.653.1.4
Subdelegatus à delegato Papæ juriſdictionem habens, poteſt coërcere impedientem. 1.247.1.1.2
Subdelegatus delegati Papæ ſi juriſdictione vti cœperit, à delegato remoueri non poteſt, & ſi fecerit contra mandatum, ſiue exceſſerit formam reſcripti, proceſſus eſt nullus. 1.231.2.8
Subdelegatum videtur reuocare delegatus per cognitionem, quam facit. 1.720.1.5
Subdiaconatus, & Diaconatus Ordines aſſumpturi debent eſſe verſati in minoribus, ac de literis, & iis, quæ ad Ordinem exercendum pertinent, inſtructi. 1.90.1.11
Subdiaconatus ordine initiatus eximitur hodie à ſeruitute. 1.92.2.2
Subdiaconatum ſimul cum minoribus Ordinibus ſuſcipiens temerario auſu, poteſt diſpenſari ab Epiſcopo, vt miniſtret in Ordinibus non furtiuè ſuſceptis. 3.185.1.3
Subdiaconus in Epiſcopum eligi poteſt, quod an hodie procedat attenta conſtitutione Gregorii XV. oſtenditur. 1.173.1.1.2
Subdiaconatus ordo olim ſacer minimè dicebatur. ibid.3
Subdiaconi an ordinentur per manus impoſitionem. 1.179.2.1
Subdiaconus, qui cum vidua contraxit, & eam cognouit, bigamiæ pœnam incurrit, licèt bigamus non ſit. 1.201.5.1
Subdiaconus matrimonium contrahere non poteſt. 2.321.1.1
Subdiaconus calumnioſè accuſans Diaconum, ſubdiaconatu priuatur, & publicè verberibus caſtigatur, & in exilium mittitur. 3.57.1.1
Subdiaconus venationem ſæpius exercens in caſibus ſibi non permiſſis, eadem pœna, qua Diaconus, puniendus eſt. 3.165.2.10
Vide *Diaconus*.
Subditus in judicem ſuum ordinarium, tanquam in arbitrum valet compromittere. 1.344.1.3
Subditus ratione domicilii, propriè, & abſolutè ſubditus eſt. 1.570.1.4
Subditus non præſcribit obedientiam contra Prælatum. 1.627.1.1
Subditus non poteſt præſcribere contra procurationem quæ ratione viſitationis debetur, quamvis alius in perſonam alterius præſcribere poſſit vtramque. 1.632.2.1
Subditus non tenetur parere ſuperiori aliquid exigenti, vel præcipienti contra tenorem ſui priuilegii. 3.189.2.1
Subditus reſpectu juriſdictionis non poteſt communicare ſuperiori excommunicato, nec è contra. 3.315.2.9
Subemphyteuta vendens alteri emphyteuſim, quando teneatur requirere conſenſum domini indirecti, & non emphyteutæ, oſtenditur. 2.145.1.8
Subexecutores gratiarum & literarum Apoſt. qui ab executore Rom. ad executionem in partibus faciendam frequenter ſubdelegantur, per clauſ. illam, ſeu §. cæterùm, quæ ad finem executorialium adjici ſolet, an nudi tantùm, & meri facti ſint executores, vel juriſdictionem aliquam obtineant. 1.256.1.17
τὸ *Subiaceat*, non eſt latæ ſententiæ. 3.333.1.3
Subiectio Eccleſiæ Parochialis non inducitur minori ſpatio 40. annorum. 1.623.2.4
Subiectus olim, etiam hodie ſubiectus præſumitur. 1.308.1.2
Subiecti vnius regni, ſine ſui Principis licentia, alterius regni, ſeu Principis juriſdictionem prorogare non poſſunt. 1.344.2.8
τὰ *Sub interminatione anathematis*, vel *ſub excommunicatione*, non ſunt latæ ſententiæ; ſed ferendæ. 1.213.1.9. & 3.37.2.5. & 3.184.2.3
τὰ *Sub prætextu*, ſignificant etiam cauſam. 1.24.2.24
Subreptio non doloſa non vitiat reſcriptum ad lites, ſi aliàs Papa eſſet conceſſurus. 1.48.2.10
Subreptio non præſumitur doloſa. 1.49.2.10
Subreptio per ignorantiam commiſſa non excuſat. 1.49.2.12
Subreptio quamvis vitiet gratiam ipſo jure, apponi tantùm poteſt vſque ad quadraginta annos. 1.58.2.5
Subreptio vitiat Principum priuilegia. 1.557.1.2
Vide *Obreptio*.
Subreptitia dicitur venia à Principe impetrata, non facta mentione de iterato crimine. 1.49.1.15
Subreptitia an ſit hodie gratia impetrationis beneficii, non expreſſo nomine Sancti Eccleſiæ, vbi ſitum eſt. 1.39.2.6
Subreptitia dicitur Principis venia, non facta mentione de iterato crimine. 3.567.2.3
Subrogatum ſapit naturam ejus, in cujus locum ſubrogatur. 1.456.1.4
Subſcribens ſcripturam ab alio confectam, præſumitur illam approbare. 2.109.1.6
Subſcribens quando non legit ſcripturam, cui ſe ſubſcripſit, non cenſetur illam approbare. 2.111.1.14
Subſidium charitativum Papa imponere poteſt. 1.404.1.3
Vide *Charitatiuum ſubſidium*.
Subſtitutus ſi fuerit filius teſtatoris, tunc ille ſuccedet, excluſo Monaſterio. 1.479.1.4
Subſtitutus non excludetur ſi grauatus ante poſſeſſionem teſtatoris ſit inſtituendo hæredem extraneum. 1.479.2.8
Subſtitutus à monaſterio non excluditur quando ingreſſus in illud caruit effectu. 1.480.1.15
Subſtitutum excludunt legitimati per ſubſequens matrimonium, ſi teſtator dixerit, ſi ſine liberis de legitimo, vel ex legitimo matrimonio, &c. 2.580.2.26
Subſtitutio facta filio eo decedente ſine liberis, euaneſcit per ingreſſum monaſterii, nec ad inualidandum ingreſſum ſufficit probare minorem ætatem tempore ingreſſus, ſi ille ex aduerſo geminatis probetur. 1.477.2.3
Subtilitas nimia reprobatur 1.335.1.2
Succedens in comitatu debita prædeceſſoris tenetur ſoluere. 1.62.2.2
Succedens in Regno, an teneatur ad debita prædeceſſoris, remiſſiuè. ibid.3
Vide *Feudum*.
Succentor quis dicatur, oſtenditur. 3.193.2.2
Succeſſio in Eccleſia Dei prohibetur. 1.301.1.3
Succeſſio jure conſanguinitatis non datur in bonis Eccleſiaſticis. 2.41.2.5
Succeſſionis filiorum in bonis parentum origo, & neceſſitas an ex jure naturali proueniat, oſtenditur. 2.218.2.4. & ſeqq.
Succeſſio hæreditaria in Eccleſiaſticis beneficiis non datur. 2.353.2.1
Succeſſionis filiorum in bonis parentum origo, & neceſſitas eis ex jure Ciuili prouenit, imò jure naturæ debitam eſſe defenditur. 2.372.5.14
Succeſſor tenetur adimplere factum prædeceſſoris. 1.63.2.3
Succeſſor in beneficio tenetur ad expenſas vtiles, & neceſſarias in lite factas per prædeceſſorem, non autem ad delicatas, vel vtiles tantùm. 1.128.1.4
Succeſſori non veniunt ea, quæ ſunt, & dependent ex hominis intellectu. 1.234.2.5
Succeſſor conuenitur ex contractu prædeceſſoris in loco contractus. 1.382.2.8
Succeſſor poteſt ſoluere precaria irrationabiliter facta ab anteceſſore. 2.116.2.1
Succeſſor conductoris non poteſt expellere colonum propter ſuperuenientem neceſſitatem. 2.139.1.26
Succeſſor in beneficio quando teneatur ad debita prædeceſſoris, oſtenditur. 2.171.2.4
Succeſſor vt conueniri poſſit pro debito contracto per ejus prædeceſſorem, requiritur quod pecunia probetur verſa in vtilitatem Eccleſiæ. 2.180.2.15
Succeſſor in beneficio tenetur ex bonis, & redditibus Eccleſiæ ad debita ſui prædeceſſoris beneficiati, quæ facta fuerunt pro Eccleſiæ neceſſitate, vel vtilitate. 1.184.5.1.2
Succeſſor in beneficio quando teneatur ad penſiones decurſas tempore prædeceſſoris non ſolutas, oſtenditur. 2.185.1.8
Succeſſor in regno poteſt reuocare donationes factas à prædeceſſore. 1.193.2.8

Succeſſor in Regno illud non accipit ab vltimo poſſeſſore, aut alio quolibet anteriori, ſed tota ejus ſucceſſio referenda eſt ad ipſam rempublicam. 2.310.2.13
Succeſſores in officio imponentium collectas, vel onera Eccleſiaſticis, excommunicationi ſubiiciuntur, niſi intra menſem ſatisfecerint. 2.448.2.5
Succeſſor Prælati, alteriuſve beneficiati, non tenetur ſtare locationi per ſuum prædeceſſorem nomine proprio factæ. 3.49.1.6
Suffragium ſemel datum adhuc poteſt reuocari alium eligendo. 2.136.2.2
Suffragiis non indigent viuorum, qui in cœlis ſunt. 2.406.1.13
Suffragia, & preces pro damnatis ad ignem æternum fieri non poſſunt. 2.406.1.15
Summæ plures ſi ſeparatim petantur, an poſſint cumulari ad effectum vt ſciatur, excedantne judicum juriſdictionem, oſtenditur. 2.678.1.8
Sumptus facti à patre in conuiuio cauſa nuptiarum, vel in die profeſſionis, aut occaſione Sacri à filio facti, non ſunt computandi in ejus legitimam. 3.27.2.5
Supellectilia in Eccleſiis poni non debent, niſi neceſſitas vrgeat. Eccleſiæ debent ſua vaſa & veſtimenta munda tenere. 2.424.5.5
Superfluum omne eſt à jure reprobatum. 2.4.1.29
Superiori non eſt obtemperandum quando aliquid apertè, vel occultè iniuſtum præcipit. 1.165.1.3
Superiorem non habens in materia diſpenſabili poteſt alteri committere abſolutionem pro ſe. 1.230.5.9
Superior bona Monaſterii diſſipans ab adminiſtratione remouetur. 2.325.2.3
Superior alicuius tribunalis vbi eſt ſuſpectus, omnes ejus officiales ſunt pariter ſuſpecti. 2.319.1.5
Superior ad quem fit querela, ſi eſt negligens, pro executione huius ſtatuti canonicè puniri debet. 2.449.1.1
Supplicari poteſt vſque ad biennium. 1.333.2.8
Supplicatio ſola ſine litteris ſufficit quando non agitur de canonizatione gratiæ. 1.36.2.6
Supplicatio ſola abſque litterarum expeditione ſufficit ad effectum obtinendi ſimplicem abſolutoriam, licèt ſecus ad effectum adjudicationis. ibid.
Supplicatio præſumitur ſignata tempore datæ, & admittitur probatio in contrarium. 5.38.1.init.
Supplicationes concernentes juſtitiam quæ dicantur, oſtenditur. 3.156.1.2
Supprimere præbendas, aut portiones vigore Concil. Trid. non poteſt Capitulum Sede vacante. 2.94.2.28
Surdus, vide *Mutus*.
Suſpecto ſub judice litigare durum, & periculoſum eſt. 1.609.1.3
Suſpectus de inimicitia capitali repellitur à teſtimonio. 3.36.1.3
Suſpecti de hæreſi, niſi debitè ſe purgauerint juxta conſiderationem ſuſpicionis, & qualitatem perſonæ, debent excommunicari, & vitari donec ſatisfaciant, & ſi per annum perſtiterint in excommunicatione, tanquam hæretici condemnandi ſunt. 3.77.1.8.fin.
Τὸ *Suſpendatur*, importat ſententiam ferendam. 2.509.2.28
Suſpendendus ab officio, vel beneficio eſt, qui ad potus æquales potatores obligat. 3.10.2.4
Suſpendendus autem jure communi erat clericus propter duellum, ſequuta pugna. 3.115.1.4
Suſpenſio à beneficio extenditur tantùm ad fructus beneficiorum, non autem ad facultatem adminiſtrandi in ſpiritualibus, & temporalibus. 3.109.1.4
Suſpenſio inducta propter contumaciam, cenſetur inducta ad tempus, quo durat contumacia. 1.27.1.8
Suſpenſionem incurrit, qui eodem die duos ſacros Ordines ſuſcipit. 5.163.1.5
Suſpenſionem violans celebrando Diuina, deponendus eſt à beneficio, & officio. 2.50.1.3
Suſpenſionem à beneficiorum collatione incurrit ille, qui poſt ſecundam correctionem indignis beneficia confert. 1.66.1.1.2
Suſpenſionis triennalis pœna impoſita parocho aſſiſtenti matrimonio clandeſtino, ceſſat hodie per pœnam arbitrariam poſitam à Conc. Trid. 2.509.1.17
Suſpenſio, quam incurrit ſacerdos ſecundis nuptiis benedictionem impertiens in caſu non permiſſo, non incurritur ipſo jure. 2.617.2.5
Suſpenſio eſt cenſura Eccleſiaſtica qua alicui clerico ad aliquod tempus determinatum, vel perpetuò ob culpam, à ſuperiore prohibetur ſui Ordinis exercitium in totum, vel in partem. 3.341.1.3
Suſpenſio duobus modis fertur. ibid. med.
Suſpenſus ab officio, nec eligere, nec eligi poteſt. 2.73.1.12.& 2.74.1.18. & 1.98.1.4. & 1.175.1.6
Suſpenſus Clericus debet tantum habere de fructibus ſui beneficii, quod ſufficiat ſibi pro alimentis, quando non habet vnde ſuſtentetur. 1.109.1.5
Suſpenſo ob contumaciam non debentur alimenta. ibid.6
Suſpenſus donec ſatisfecerit, ſequuta ſatisfactione alia abſolutione opus non eſt. 1.127.1.8
Suſpenſus nullo jure eſt non habens literas teſtimoniales ſui Epiſcopi, ſed poteſt celebrare, ſecluſo ſcandalo. 1.203.2.4
Suſpenſus ab officio non eſt ſuſpenſus à beneficio, niſi id declaretur. 1.529.1.23
Suſpenſus, & depoſitus à beneficiis propter crimen, de fructibus eorum ei ſubminiſtrari debent alimenta, ſi non habeat bona, nec induſtriam vnde viuere poſſit, etiamſi fama periturus non eſſet. 5.703.1.13
Suſpenſus ex delicto, violando ſuſpenſionem per exercitium ſolemne maioris Ordinis, à quo eſt ſuſpenſus, fit irregularis. 2.10.1.6
Suſpenſus quoad ſe tantum, & non quoad alios dicitur omnis Eccleſiaſticus exiſtens in peccato mortali. 3.20.1.3
Suſpenſi ſunt à collatione beneficiorum, qui dant beneficia Eccleſiaſtica, præſertim curata, perſonis indignis. 2.29.2.2
Suſpenſus beneficia conferre non poteſt. 2.84.1.3
Suſpenſus ab officio, & beneficio, qui monitus non dimittit Eccleſiam ſine conſenſu Epiſcopi ſibi conceſſam. 2.360.2.1
Suſpenſus ab officio eo quod interfuit matrimonio clandeſtino, non eſt ſuſpenſus à beneficio. 2.509.2.19
Suſpenſi ab Ordinibus, & dignitate ſunt, qui ſponte juramentum præbent de tenendo ſchiſmate. 3.83.2.9
Suſpenſus ab officio an ſit ſuſpenſus à beneficio, oſtenditur. 3.171.2.3
Suſpenſus, vel excommunicatus ignoranter, celebrando nulla indiget diſpenſatione reſpectu irregularitatis, aliàs ſecus. 3.177.1.1.2
Suſpenſis ab officio beneficia conferri non poſſunt. 3.170.1.5
Suſpenſus ab officio vbique, & in aliis Epiſcopatibus ſuſpenſus cenſetur. 3.209.2.16
Suſpenſus à beneficio in alio loco beneficium habere poteſt. 3.210.5.18
Suſpenſus ab officio non eſt ſuſpenſus à beneficio, niſi id declaretur. 3.128.1.29
Vide *Degradatus*.
Suſpicio calumniæ cùm adeſt, non eſt admittendus tertius opponens ſe executioni. 2.334.2.4
Suſpicionis cauſa ſemper eſt exprimenda. 2.393.2.4
Suſpicio violenta adulterii non inducitur ex ſolis oſculis, & amplexibus, quando alia adminicula non concurrunt. 5.586.1.3
Suſpicionis cauſa de jure Canonico exprimenda eſt à recuſante. 1.694.1.4
Suſpicionis cauſa ceſſante ceſſat ſuſpicio. 1.712.2.5
Suſpicio falſi in literis Apoſt. habetur pro falſitate non ſolùm ad tollendam fidem literis, ſed etiam ad puniendum. 1.737.1.3
Suſpicio oritur ex eo quod quis alium jurare faciat. 2.382.1.6
Suſpicio vnica non ſufficit ad colluſionem probandam. 3.161.1.5
Symbolum vnde dicatur. 1.6.1.5
De Symbolo Fidei qui Doctores tractent, referuntur. ibid.
Syncopa, & ſyncopare quid ſignificet, oſtenditur. 2.410.2.12
Syndici Communitatum ad omnes cauſas peragendas conſtituti, in animam propriam de calumnia jurant. 1.399.2.2
Synodum diœceſanam qualiter, & quando teneatur Epiſcopus congregare, remiſſiuè. 1.178.1.4
Synodo diœceſanæ intereſſe debent omnes, qui animarum curam habent. 5.290.1.4
Synodus tota vt ſuſpecta recuſari non poteſt. 1.351.1.12
Synodus generalis à Summo Pont. eiuſque auctoritate tantùm indicitur. 1.576.2.4

T

T*Abellæ* votiuæ, & alia huiuſmodi in ſignum gratiæ receptæ an poſſint in loco vbi corpus defuncti ſepultum eſt affigi, oſtenditur. 2.426.2.6
Tabellionatus officium exercere non poteſt clericus in ſacris Ordinibus conſtitutus. 2.459.1.2
Intellige vt 2.459.2.3.4
Tabellionatus officium exercere poſſunt clerici in Curia Romana. 2.459.2.8
Tabelliones, & Notarii vim duorum teſtium obtinere dicuntur. 1.558.2.8
Tabernas intrare non licet clericis, niſi ſint in itinere, ſeu in peregrinatione? 2.11.2.4
Tacens ſi potuit prohibere, & non prohibuit, videtur conſentire. 2.96.1.4
Tacens conſentire videtur quando vltra taciturnitatem interuenit aliquis actus poſitiuus ex parte tacentis. 2.169.1.3
Taciturnitas non præjudicat vbi quis contradicendo expreſſis verbis, non potuiſſet actum impedire. 1.565.1.5
Vide *Prælatus*.
Talionis Pœna quæ, remiſſiuè. 3.92.2
Talionis pœna an hodie locum habeat, remiſſiuè. 3.157.1.2
Τὸ *Tanquam*, eſt expreſſiua veritatis. 3.110.2.6
Τὸ *Tanquam*, *quandoque*, ſimilitudinem potiùs, quàm veritatem

denotant

denotant. 1.288.2.10
Taurorum, aliarumque ferarum agitationes, à quo tempore inceperint, oſtenditur. 3.113.1.3
Taurorum agitationes Bulla Pii V. prohibet in Regnis Hiſpaniarum, ſed quoad laicos, & Fratres Milites reuocata fuit per Gregor. XIII. ibid.4
Taxatio non cadit in bis, quæ tantùm per liberalem donationem conferri poſſunt. 3.35.1.4
Tempeſtates, vide *Ægritudines*.
Templarii, & Hoſpitalarii verè ſunt Religioſi. 3.208.2.8
Templarii quando inceperint, oſtenditur. 3.207.2.4
Templariorum religio quando, & ob quæ extincta fuerit, oſtenditur. ibid.5
Vide *Ciſtercienſes*.
Tempus ad conſecrandum Epiſcopum eſt trimeſtre à notitia confirmationis. 1.91.2.27
Tempus patrono præſtitutum ad præſentandum non currit ignorantibus. 1.137.2.2
Tempus ſex menſium datum ad conferendum, eſt à tempore ſcientiæ vacationis numerandum. 1.156.2.3
Tempus primum includitur, ac computatur in termino. 1.408.1.5
Temporis computatio ab Æra Cæſaris olim fiebat. 1.488.1.18
Tempore Regis Ioannis I. apud Hiſpanos incepit tempus computari à die Natalis Domini noſtri Ieſu Chriſti. ibid.20
Tempus annale non currit miſſionem paſſo, ſi intra illud cautionem judicibus, vel alteri eorum, aliis abſentibus, obtulit: licèt per eos, ſeu per eum recepta non fuerit. 1.451.1.3
Tempus non currit ignoranti. 1.453.2.3
Tempus currit illi qui miſit procuratorem idoneum, & diu fuit diſputatum de mandato, quod tamen fuit pronuntiatum inualidum. 1.717.2.2
Temporis curſu longiſſimo omnia ſolemniter interuenire præſumuntur. 2.129.1.3
Tempus datum à jurapatronis ad præſentandum, currit à die ſcientiæ non ∴ vacationis. 2.361.1.2
Tempus recitandi diuinum officium incipit à media nocte antecedentis diei, & perſeuerat vſque ad mediam noctem ſequentis diei incluſiuè. 2.399.2.3
Temporis diuturnitas quando peccatum augeat, oſtenditur. 3.21.2.6
Tempus quod non eſt de ſubſtantia negotii, per teſtes ſingulares probatur. 1.501.2.14
Tempus ad producenda inſtrumenta currit à die notitiæ. 1.608.2.10
Tempus datum ad appellandum non incipit currere, niſi à die quo habetur notitia. 1.658.1.5
Tempus datum ad appellandum non currit pendente cauſa ſuper nullitate ſententiæ, aut ſuper attentatis. ibid.6
Tempus proſequendæ appellationis partes prorogare non poſſunt. 1.674.2.16
Tempus appellationis proſequendæ ſtatutum ab homine, ſi altera pars præuenit, hoc tacito literas impetrando, literæ non valent, ſed terminum juris etiam appellatus præuenire poteſt, dummodò nimium non prætereat, & vbi ex dilatione imminet periculum, etiam neutra parte proſequente, poteſt judex ad quem ſupplere, partes compellendo ad proſequutionem. 1.708.2.1
Tò *Tenes*, ſententiam latam continet ſi præcedat negatio vniuerſalis. 1.690.2.3
Tenor ſcripturæ, quæ pro forma requiritur, ſi ſit amiſſa, probatur per teſtes. 1.539.1.2
Tenor totius priuilegii Papæ innoteſcere debet vt dicatur conſcientia ex certa ſcientia. 1.733.2.14
Terminus peremptorius ſi eſt nimis breuis in litibus, præſertim rerum Eccleſiaſticarum, licitè appellatur, & appellatio tenet. 1.402.1.1
Termini probatorii licet ſint arbitrarii, coarctari, reſtringi, ac prorogari à judice valent. ibid.4
Terminus in citatione congruus apponendus eſt. 1.45.1.6
Terminos agrorum mutantes, vel euellentes, quam pœnam incurrant, remiſſiuè. 1.473.1.21
Terminus quando ſtatuitur ab actu, non verò à die actus, computatur tempus de momento ad momentum 1.658.1.2
Terminus quando ſtatuitur ab actu, non à die actus, computatur tempus de momento ad momentum. 2.472.1.4
Terra cuiuis patria eſt, vt in adagio. 1.4.1.14
Territorii, ſeu iuriſdictionis ex limitibus non infertur ad limites delimatorios Parochialium. 2.351.1.2
Tertiarii cuiuſlibet religionis connumerantur inter perſonas Eccleſiaſticas. 1.93.2.3
Tertiarii gaudent fori priuilegio, præcipuè ſi viuant in communitate. ibid.4
Tertius in judicio poſſeſſorio poteſt interuenire ad eum effectum vt ſibi, & non ſpoliato res reſtituatur de dominio ſuo docendo. 1.536.1.3
Tertius vt executionem impediat, debet incontinenti de jure ſuo docere. 1.536.2.10
Tertius interueniens poteſt etiam ad impediendam executionem trium ſententiarum conformium. 2.661.1.6
Tertius interuenire poteſt in judicio poſſeſſorio ad eum effectum, vt ſibi, & non ſpoliatori reſtituatur de dominio ſuo agendo. ibid.7
Tertius quando ſciuiſſet litem agitari, & acquieuiſſet donec ſententia eſſet lata contra eum, hoc caſu exequutio competit. 2.661.2.8
Tertius ex ſua ſpontanea voluntate, abſque alia citatione ſpeciali, vel generali comparens, dicitur actor. ibid.9
Tertio, qui vult de integro experiri, præjudicium fit cùm poſſeſſio transfertur in alium, qui obtinuit. ibid.11
Teſtamentum ob dictum vnius teſtis inſtrumentarii vacillare dicitur. 2.558.2.10
Teſtamenti ad fauorem ſemper judicandum. 1.698.2.6
Teſtamentum teſtatoris, qui neſciebat articulatè loqui, falſum eſt. 2.97.1.2
Si, reſponſio, an dicatur articulata loquutio. ibid.
Teſtamentum quomodo à Iuſtin. deriuari dicatur à mentis teſtatione, oſtenditur. 2.199.1.4.5
Teſtamentum eſt voluntatis noſtræ juſta ſententia de eo quod quis poſt mortem ſuam fieri vult, & reſpondetur obiectioni. 2.199.2.6.7
Teſtamentum quoddam in ſcriptis, dicitur quod vulgò clauſum nuncupatur. ibid.8
Teſtamenti nuncupatiui ſpecies declarantur. 2.200.1.9. & ſeqq.
Teſtamentum quoad inuentionem, & primæuum vſum jurisgentium eſt, quoad formas tamen, ſolemnitates, & confirmationem juris eſt ciuilis. 2.200.2.12
Teſtamenti executio ſi infra annum à die monitionis non fit per debentem exequi, deuoluitur executio ad Epiſcopum. 2.204.2.8
Teſtamenti Clerici, vel pietatis cauſa facti publicatio coram Iudice Eccleſiaſtico eſt facienda. 2.208.1.7
Teſtamenti laici publicatio in quo Clericus eſt hæres inſtitutus, an ſit facienda coram judice Eccleſiaſtico, remiſſiuè. ibid.9
Teſtamentum Clerici non ſubiicit querelæ inofficioſi, vel nullitati ex cauſa præteritionis. 2.210.2.3
Teſtamentum cum duobus, vel tribus teſtibus ſine proprio parocho eſt nullum. 2.212.2.6
Teſtamenti vim obtinet in piis cauſis ſola ſubſcriptio manu teſtatoris ſine teſtibus facta. 2.213.2.4
Teſtamentum renet vbi quis extremam voluntatem ſuam alterius diſpoſitioni committit, & dicitur teſtatus ad pias cauſas. 2.214.2.1.2
Teſtamentum nutu, & ſignis conditum valet ad pias cauſas. 2.215.2.4
Teſtamentum ad pias cauſas ratione incertitudinis non vitiatur. ibid.5
Teſtamentum à furioſo factum non valet, licèt optimè, & vt homo ſanæ mentis fuerit teſtatus. 2.223.2.9
Teſtamentum vſque ad mortem mutari, vel reuocari poteſt. 2.405.1.5
Teſtamentum hæretici, & quælibet alia diſpoſitio, etiam ad pias cauſas, eſt nulla. 3.79.1.29
Teſtamenti factionem amittunt ſodomitæ. 3.189.2.15
Teſtari poſſunt beneficiarii ex conſuetudine de acquiſitis ex beneficio. 2.209.16
Teſtari non poteſt hæreticus, ſiue poſt, ſiue ante ſententiam declaratoriam criminis, etiam inter liberos orthodoxos. 3.79.1.30
Teſtari liberè poteſt Clericus de his, quæ acquirit ex induſtria, vel doctrina ſua. 2.214.2.9
Teſtator ſi ſubſtituerit aliquem de ſua familia, adiiciens velle ea bona perpetuò in familia conſeruari, tunc monaſterium non habetur loco filii, ſeu hæredis. 1.479.1.5
Teſtator ſi inſtituat filium in Sacris jam conſtitutum, aut profeſſum, & ei decedenti abſque liberis ſubſtituat tertium, non ſuccedit Eccleſia, vel monaſterium. 1.49.2.12
Teſtator quando rem pro certo pretio vendi iuſſit, non poteſt ob læſionem vltra dimidiam venditio reſcindi. 2.127.1.22
Teſtator poteſt remittere cautionem de præſtandis legatis, & fideicommiſſis hæredi. 2.175.2.8
Teſtator quando legat non rem ſuam, ſed alienam, hæres, licèt ſecundùm legem ſeculi cogatur ſoluere æquiualens, non tamen ſecundùm leges Dei. 2.206.2.8
Teſtator ſi aliquid relinquit Epiſcopo, non præſumitur tale legatum relictum animo compenſandi cum ea quarta, quam Epiſcopus conſequi debet ex cæteris legatis ab hoc teſtatore factis Eccleſiæ. 2.228.1.3
ad *Teſtificandum* non admittitur qui certè vel legitimè conuinci poteſt quod laboret conſimili morbo. 1.516.2.1
Teſtificari qui compelli non poſſunt, oſtenditur. 1.511.1.3
Teſtari pro condomeſticis, ſeu domini famuli poſſunt. ibid.
Domeſtici, ſeu familiares Epiſcopi, vel alicuius magni domini. 1.520.1.3
Domeſtici, ſeu familiares jam expulſi. ibid.4
Famulus non habens ſalarium, ſeu expenſas. ibid.5
Domeſtici magnæ auctoritatis, & vitæ honeſtioris. 1.520.2.8
Domeſtici vtriuſque partis. ibid.7

Index Rerum, & Verborum,

Domeſtici domeſticorum. ibid.8
Domeſtici teſtificantes contra producentem. ibid.9
Domeſtici producti ad defenſionem rei inquiſiti, & ad illius innocentiam. ibid.10
Domeſtici teſtes inſtrumentarii. ibid.11
Teſtimonio vnius judicis non eſt credendum etiam reſpectu cauſæ, ſeu proceſſus, qui apud illum ventilatur. 1.487.1.4
A Teſtimonio tanquam viles & infames repelluntur:
Adulteri. 1.498.2.3
Bannitus. ibid.4
Blaſphemus. ibid.5
Calumniator condemnatus. ibid.6
Carceratus de crimine, quod per ſententiam infamat et. ibid.7
Concubinarius manifeſtus. ibid.8
Criminoſus condemnatus. ibid.9
Decocti. ibid.10
Ebrius penitus. ibid.11
Fuſtigatus, & ad triremes tranſmiſſus. ibid.12
Hæreticus. ibid.13
Hiſtriones. ibid.14
Lenones. ibid.15
Luſores. ibid.16
Maleficus. 1.499.1.17
Meretrix. ibid.18
Sodomita. ibid.19
Vſurarius. ibid.20
Ad Teſtimonium procurator non admittitur. 1.506.1.7
Teſtimonium dicere non poteſt, qui non habet manus. 1.515.2.8
Teſtimonium non dicere qui jurauit, teſtificari compellitur, ſi teſtificationes publicæ non ſunt. 1.516.1.1
A Teſtimonio repellitur conſimilem cauſam habens, tanquam ſuſpectus. 1.517.1.2
Teſtimonium infidelis an ſuſtineatur extra judicium, remiſſiuè. 1.517.2.6
Teſtimonium de auditu ad probandam conſanguinitatem in cauſa matrimoniali quibus concurrentibus valeat, oſtenditur. 2.541.1.1
Teſtimonium vbi eſt neceſſarium, compellendi ſunt teſtes ad illud ferendum, etiam per ſuſpenſionis, excommunicationis, & depoſitionis ſententiam. 1.547.1.1
Teſtes abſentes qualiter compellantur ad perhibendum teſtimonium, oſtenditur. ibid.2
Teſtes ad teſtificandum compelluntur quando veritas aliter haberi non poteſt. ibid.3
Teſtes ad probandam conſuetudinem debent eſſe conteſtes, & non ſingulares, & non interrogati reddere rationem dicti ſui. 1.77.2.15
Teſtes examinati debent deponere de viſu actuum, ex quibus dicunt fuiſſe inductam conſuetudinem. 1.78.1.17
Teſtes ad probandam conſuetudinem de tribus deponere debent. ibid.18
Teſtes ſingulares non probant, nec ad probationem faciendam coniunguntur. 1.105.1.9
Teſtis deponens ſuper negatiua improbabili, & nullatenus coarctata, non poteſt de falſo puniri. ibid.15
Teſtis omni exceptione major ille reputatur in jure, qui nulla legitima exceptione repelli poteſt. 1.108.2.20
Teſtes ſingulares non probant. 1.115.1.7
Teſtis per ſcripturam teſtificari non poteſt. 1.124.1.25
Teſtes deponentes aliquem vi, vel metu reſignaſſe beneficium, præferuntur aliis deponentibus illum ſponte reſignaſſe. 1.148.2.11
Teſti vario, & ſibi ipſi contrario non eſt fides adhibenda. 1.165.1.4
Teſtis quando poſſit deponere de credulitate ſine cauſa, vel ratione concludenti, & teſtimonium illius admittendum ſit. 1.66.1.2
Teſtis pretio conduci non debet, ſed idoneus, ac fidelis, & ieiunus. 1.235.2.1
Teſtis corruptus promiſſione pecuniæ, vel alius rei, non probat. 1.196.1.2
Teſtes antiquiores maximè ſunt præferendi. 1.109.1.6
Teſtes domeſtici vbi adeſt difficultas probationis, plenè probant. 1.209.1.7
Teſtis repellitur, qui habet conſimilem cauſam. 1.250.2.5
Teſtes in figura judicii, & viua voce, non in ſcriptis teſtimonium perhibere tenentur, & cogi poſſunt. 1.269.1.2
Teſtes ſi extra patriam vocentur pro teſtimonio ferendo, illis ſolvi debet expenſis producentis, antequam de domo pedem moueant. ibid.5
Teſtis conſimilem cauſam habens repellitur à teſtimonio. 1.365.2.3
Teſtium receptio facta contra non contumacem lite non conteſtata, in cauſa matrimoniali eſt nulla. 1.394.1.1
Teſtes regulariter examinari non poſſunt ante litem conteſtatam. 1.395.1.2
Teſtes ante litem conteſtatam poſſunt actore petente examinari, ſi de illorum morte timeatur. 1.395.2.4
Teſtis juramento ſtatur ſuper diuturna abſentia. ibid.6
Teſtes valetudinarii, & diu abfuturi eo caſu, quo ante litem conteſtatam examinari poſſunt perſonaliter, citari debet pars aduerſa contra quam examinantur, niſi periret, vel occultaretur veritas. 1.395.2.12
Teſtes ad perpetuam rei memoriam ante litem conteſtatam produci & recipi poſſunt. 1.397.1.23
Teſtes in diebus feriatis recipi non poſſunt. 1.405.2.8
Teſtes parte non citata recipi poſſunt circa idoneitatem perſonæ, cui de beneficio prouideri mandatur. 1.422.1.16
Teſtes parte non citata recipiuntur contra potentes in cauſa hæreſis. ibid.17
Teſtium publicatio facta in poſſeſſorio, non impedit quominus alii recipiantur in petitorio, etiam ſuper eiſdem articulis, vel directò contrariis. 1.413.1.5
Teſtis ſine juramento examinatus facit præſumptionem. 1.459.2.2
Teſtis omni exceptione major ille dicitur, qui nulla legitima exceptione repelli poteſt. 1.469.1.8
Teſtes quando examinantur ad perpetuam rei memoriam, non defertur juramentum ſuppletorium probationis. 1.470.2.57
Teſtes deponentes pro cauſa pia præferuntur. 1.475.2.7
Teſtes deponentes ſuper negatiua nihil probant, niſi adjiciant quod aliter eſſe non poſſet, quin ipſi ſcirent. 1.475.1.4
Teſtes in cauſa propria an, & quando recipi poſſint, remiſſiuè. ibid.5
Teſtes præferuntur inſtrumentis, in antiquis verò inſtrumenta teſtibus. 1.475.2.7
Teſtes vltrò ſe offerentes, & non requiſiti, probant quando agitur de peccato vitando. 1.476.1.3
Teſtes duo in inſtrumentis publicis ſufficiunt. 1.477.1.8
Teſtis dubiam, ſeu obſcuram depoſitionem non interpretatur producens ad ſuam intentionem. 1.480.2.19
Teſtis ambiguum verbum contra producentem interpretatur. 1.481.1.23
Teſtes ſingulares non probant præſcriptionem. 1.481.1.13
Teſtes ſibi inuicem contrarii nihil probant. 1.481.2.4
Teſtes quando dicantur ſibi inuicem contrariari, oſtenditur. 1.485.1.5.6
Teſtes non admittuntur ad reprobandos illos, qui alios jam tertiò reprobarunt. 1.483.1.9
Teſtium commiſſa receptione, non cenſetur commiſſa illorum examinatio. 1.484.1.10
Teſtes numero plures aliis præferuntur, niſi pauciores ſint digniores. ibid.12
Teſtium fides vt improbetur, & de falſo puniri poſſint, ſufficit probare corruptionem abſque falſitatis probatione. 1.484.2.25
Teſtium ſubſcriptio in inſtrumentis extraiudicialibus vltra fidem Notarii neceſſaria non eſt. 1.488.2.18
Teſtis duplex eſt, alius interior, alius exterior. 1.495.1.3
Teſtis interior dicitur ille, qui de rebus interioribus deponere poteſt. ibid.4
Teſtis exterior appellatur ille, qui de rebus exterioribus per aliquem ſenſum corporeum deponit. 1.495.1.5
Teſtis definitur vt ſit legitimus probator ſuper ſtatum cauſæ alterius adductus. ibid.6
Teſtium receptio facta contra non citatum nulla eſt. 1.496.2.1
in Teſtium receptione pars eſt citanda. ibid.2
Teſtes inhabiles recipiuntur, quando ex facti, ſeu negotii natura alii teſtes haberi non poſſunt. 1.498.2.3
Teſtes duo ſufficiunt ad perfectam probationem inducendam in qualibet cauſa, tam prophana, quàm Eccleſiaſtica. 1.499.2.2
Teſti vnico vt plena fides adhibeatur, an à ſtatuto, vel à Principe fieri poſſit, oſtenditur. ibid.5
Teſti vnico, conſentientibus partibus plena fides adhiberi poteſt. 1.500.1.4
Teſti vnico de re ſua, vel contra producentem teſtificanti plena fides adhibetur. ibid.5
Teſti vnico creditur quando non agitur de alicuius præjudicio. ibid.6
Teſtis vnus probat quando agitur de impediendo matrimonium antequam contrahatur. 1.500.1.9
Teſtis vnicus in ciuilibus, concurrentibus aliquibus præſumptionibus, plenè probat. ibid.10
Teſtis vnicus probat quando ſumus in probatione actus, in quo impoſſibile, vel ſaltem difficile eſt habere plures teſtes. 1.500.2.12
Teſtes ſingulares non probant, nec ad probationem faciendam coniunguntur. 1.501.1.38
Teſtes ſingulares probant junctis adminiculis. 1.503.1.71
Teſtes ſingulares probant ſi ſint nobiles, probatæ fidei, & veriſimilia deponant ibid.72
Teſtes ſingulares, de quo, & in quibus probent, quando agitur de probando rem in genere. ibid.73
Teſtes in dubio non præſumuntur ſingulares, ſed conteſtes. 1.503.2.77
Teſtes deponentes de auditu ſuorum Maiorum in antiquis probant. 1.504.1.5

Teſtes

Teſtes de credulitate non probant, nec præſumptionem faciunt. ibid.6.
Teſtes de credulitate probant in cauſis in quibus probant teſtes de auditu. 1.504.2.7
Teſtes de credulitate probant in his, quæ directè probari non poſſunt. ibid.14
Vel ſunt difficilis probationis. ibid.15
Et contra producentem. ibid.16
Et in probando adulterio, & copula carnali. ibid.17
Et contra confeſſionem raptæ. ibid.18
Teſtes de credulitate probant ſi reddiderint ſufficientem rationem ſuæ credulitatis. ibid.19
Teſtes de vniuerſitate, vel collegio admittuntur ad teſtificandum pro ſua vniuerſitate. 1.505.2.u
Teſtes de vniuerſitate non probant pro ea in his, quæ eorum commodum tangunt, vt ſinguli. 1.506.1.6
Teſti deponenti contrarium illius, quod antea in ſuo teſtimonio depoſuerat, non credendum, ſed primi dicto ſtandum eſt. 1.508.1.med.
Procedit etiam quando vtrumque teſtimonium repugnans in diuerſis judiciis præſtitum fuit. ibid.fin.
Non procedit in cauſa hæreſis, in qua poſteriori teſtimonio ſtatur. ibid.
Teſti dicenti ſe falſum depoſuiſſe de alterius mandato, vel prece, non creditur. 1.508 2.2
Teſti qui dicit ſe falſum depoſuiſſe, fides adhibenda non eſt, quamvis dicat in articulo mortis. ibid.3
Teſtis corrupti dictum non facit indicium contra corrumpentem ad inquirendum. ibid.5
Teſtis perjurus indicium non facit ad formandam inquiſitionem. 1.509 1.init.
Teſtes examinati, & publicati in vno judicio, faciunt fidem in alio inter eaſdem perſonas. 1.510.2.5
Teſtes in cauſis Eccleſiaſticis, vel ciuilibus infra tres productiones, id eſt, dilationes produci poſſunt, non verò per tertiam, niſi cum quadam legum ſolemnitate. 1.512.2.8
Teſtium dicta ſunt juuanda, & non cauillanda. 1.513.2.3
Teſtis generaliter loquentis depoſitio declaratur per alium in ſpecie deponentem. ibid.fin.
Teſtes vbi inter ſe ſunt contrarii, majori numero, ſeu digniori in æquali ſtandum eſt. ibid.
Teſtes novi, & veteres ſuper nouis articulis tantùm in cauſa appellationis produci poſſunt, juramento ſecundùm morem prius recepto. 1.514.2.1
Teſtes in cauſa appellationis ſuper nouis capitulis produci poſſunt. 1.515.2.2
Non autem ſuper eiſdem, vel directò contrariis, qui in prima producti ſunt inſtantia. 1.515.2.3
Teſtes de nouo reperti, poſſunt produci in cauſa appellationis ſuper eiſdem capitulis, vel directò contrariis, qui in prima producti ſunt inſtantia. ibid.4
Teſtis liberè, & non requiſitus, teſtimonium dicere debet ad proximum liberandum. 1.516.1.2
Teſtes an, & quando poſt publicatas atteſtationes poſſint iterum examinari, vel de nouo produci, remiſſiuè. 1.516.2.9
Teſtis vnus plenè probat ad impediendum matrimonium. 1.518.2.9
Teſtes idonei non ſunt, quos actor de familia ſua produxit. 1.519.2.1
Teſtes producere poteſt reus in cauſa matrimoniali ad probandum contrarium ejus, quod actor probauit, etiamſi publicatio atteſtationum ſit facta, conſuetudine contraria non obſtante. 1.521.1.1
Teſtes in cauſa matrimoniali poſt teſtificatorum apertionem, publicationemque produci poſſunt. ibid.2
Teſtes producti ad probandam conſanguinitatem, poſtquam teſtificati ſunt, poſſunt denuò produci ſuper eiſdem, vel directò contrariis articulis. 1.522.2.4
Teſti ſuper dilatoria inducto non creditur ſuper principali, nec cogitur deponere, ſecus ſi ſuper peremptoria; tunc enim cogi poteſt vt juret deponere ſuper toto. 1.523.2.1
Teſtis reſpondens vltra interrogata, vel vltrò ſe examini offerens, non probat, idem ſi nimis animosè deponat, vel in teſtimonio ſe judicem conſtituat. 1.524.1.2
Teſtes jurare debent antequam deponant. ibid.3
Teſtium dicta non ſunt ad petitionem tertii publicanda, & is, qui produxit teſtes coram certis judicibus, non poteſt ad eundem effectum coram judicibus aliis illos producere, ſed illorum atteſtationibus debet eſſe contentus. 1.524.2.1
Teſtium dicta in meliorem partem ſunt interpretanda. 1.525.1.3
Teſtium publicatio expectanda non eſt, vt illis obiiciatur. ibid.4
Teſtibus non creditur in fauorem ejus, qui contra perſonas eorum proteſtatus eſt. 1.525.2.7
Teſtes producens, contra eorum perſonas dicere non poteſt. ibid.8
Teſtes actoris, & rei quando contraria deponunt, fidem ſibi non derogant, ſed præualent digniores, & veroſimiliora deponentes, & ſi in cæteris eſt diſparitas, præfertur numerus. 1.526.1.1
Teſtibus dignioribus magis creditur, quàm minùs dignis, 1.526.2.2
Teſtibus ſenioribus magis creditur, quàm junioribus. ibid.8
Teſtes numero plures paucioribus præferuntur. 1.527.1.11
Teſtis in parte falſus, omnino, & in totum falſus reputatur. ibid.12
Teſtes quantum fieri poteſt concordari debent. 1.527.1.14
Teſtes ſi contradicant dicto partis, non probant, ſed ſtatur aſſertioni ipſius partis quando tendit in ejus præjudicium. ibid.15
Teſtibus hinc inde contrariis plures numero vincunt pauciores. 1.527.2.16
Teſtibus ad fauorem rei deponentibus magis creditur, quàm deponentibus ad fauorem actoris. ibid.18
Niſi actor cauſam fauorabilem tueatur. ibid.19
Teſtes de auditu alieno non probant. 1.628.1.2
Teſtes teſtificantes de auditu proprio probant cùm audiunt notas voces contrahentium. 2.658.1.3
Per Teſtes de auditu probari poteſt:
Adulterium. ibid.4
Vnio beneficiorum. ibid.5
Antiqua. ibid.6
Confinia quando ſumus in antiquis. ibid.7
Iuſpatronatus in tempore antiquiſſimo. ibid.8
Dominium in antiquis. ibid.9
Conſanguinitas, & affinitas. ibid.10
Nobilitas avorum. 1.619.1.11
Denuntiationis cauſa. ibid.12
Contra producentem. ibid.13
Filiatio. ibid.14
Matrimonium. ibid.15
Metus in cauſa matrimoniali. ibid.16
Fraus per hæredem in hæreditate commiſſa. ibid.17
Poſſeſſorium. ibid.18
Memoriæ hominum exiſtentia. ibid.19
Teſtimonium adminiculatum ex aliis adminiculis & conjecturis. ibid.20
Subornatio teſtium. ibid.21
Valor obtentorum. ibid.
Teſtes poſſunt recipi, & ferri ſententia, quando agitur de libertate Eccleſiæ contra contumacem, etiam lite non conteſtata. 1.530.1.1
Teſtes diligenter examinandi ſunt, & puniendi qui eos impediunt, & ipſorum teſtium multitudo eſt per judicem deſignanda. 1.532.2.1
Teſtium examinatio, quando ſunt abſentes à longinquis partibus, alteri committi poteſt. ibid.
Teſtes interrogari debent non ſolùm ſuper contentis principaliter in articulis, ſed etiam ſuper illorum circumſtantiis. ibid.3
Teſtis impeditus quominus ſuum proferat teſtimonium, habetur pro producto contra litigantem. ibid.4
Teſtes interrogari poſſunt de loco, & tempore. ibid.5
Teſtes poſſunt interrogari de ſua credulitate. 1.533.1.6
Teſtium numerus effrænatus à judice eſt cohibendus. 1.535.2.7
Teſtes quot in qualibet cauſa examinari poſſunt de jure communi ſtatutorum Vrbis, Ordinat. Regiæ Luſitanorum, & Caſtellanorum, oſtenditur. ibid.8
Teſtis non interrogatus, minimè tenetur reddere rationem dicti ſui. 1.533.1.6
Niſi in criminalibus. ibid.med.
Idem in his quæ non cadunt ſub ſenſu corporis, ſed judicio intellectus percipiuntur. ibid.
Vel ſi deponat ſuper publica voce & fama. ibid.fin.
Aut ſe aliquid vidiſſe de nocte. 1.534.2.init.
Aut ſuper negatiua. ibid.med.
Aut de conſanguinitate. ibid.
Aut aliquem non eſſe culpabilem. ibid.fin.
Vel quando agitur de reprobatione inſtrumenti. ibid.
Vel ſi deponat ſuper qualitate perſonarum. ibid.
Aut de dominio. 1.534.1.init.
Seu de infamia. ibid.
Vel notorio. ibid.
Aut ſuper ætate. ibid.
Intereſſe. ibid.med.
Dolo. ibid.
Furore. ibid.
Sana mente. ibid.
Ebrietate. ibid. fin.
In probatione hæreſis. ibid.
Adulterii. ibid.
De turbatione. 1.534.2.init.
Aut aliquem fuiſſe vagabundum. ibid.
Vel quando agitur de probanda morte alicuius. ibid.
Aut ſi deponit de amicitia, ſiue inimicitia. ibid.
Vel aliquem eſſe iracundum. ibid.med.
In teſtibus prodigalitatem probantibus. ibid.
In probatione metus. ibid.
Vel ſi deponat de valore, & pretio, & æſtimatione rei. ibid.
Item in probatione clericatus. ibid.
Vel conſuetudinis. ibid.

Index Rerum, & Verborum,

Teſtes ſi impediantur de facto deponere contra inquiſitum, habentur pro productis contra ipſum. 1.535.1.10
Teſtes nulliter recepti per judicem, poſſunt, & debent iterum examinari etiam poſt publicationem. ibid.12
Teſtis ſolemniter iterum examinatus, an ſufficiat ſi ſe referat ad primum dictum inutiliter examinatum, oſtenditur. 1.535.2.13
Teſtis ſi dicat aliquid extra judicium, & poſtea juratus in judicio contrarium reſpondeat, poſteriori aſſertioni ſtabitur. ibid.14
Teſtes, qui aliàs non ſunt idonei, in ſubſidium reputantur idonei, quando aliæ perſonæ haberi non poſſunt. 1.536.2.7
Teſtes de Capitulo pro, & contra Capitulum admitti poſſunt. ibid.8
Teſtes jurare debent, quamvis dignitate præfulgeant, aliàs non probant. 1.537.2.2
Teſtes etiam antiqui publicatis atteſtationibus poſſunt produci, ſi materia antiqui capituli reperitur aliquo addito, quod ſubiicitur neceſſitati probandi. 1.539.1.1.2
Teſtis, qui ſemel productus dicit ſe neſcire, & nunc iterato deponit ſuper eodem negotio, non dicitur varius. ibid.3
Teſtes, quos reus induxit, recipiuntur & publicantur citato aduerſario, ne probationis copia pereat. 1.536.2.1
Teſtes ad perpetuam rei memoriam examinari poſſunt ante litem conteſtatam ex parte rei. ibid.2
Intellige vt 1.539.1.6
Teſtes receptos contra opponi poteſt ex parte rei ante litem conteſtatam. ibid.7
Teſtes examinati in vno judicio ad vnum finem, non prohibentur quandocunque in alio judicio repeti ad alium finem. 1.540.1.3
Teſtes in matrimonii probatione publicatis atteſtationibus examinari poſſunt. ibid.4
Teſtis ſi dicat contrarium in ſecundo judicio ei, quod dicit in principio, non valet dictum ejus. ibid.
Teſtes etiam aliàs productos producere poteſt qui teſtificata non didicit, nec renuntiauit teſtibus producendis ſuper antiquis capitulis, ſeu articulis. 1.549.2.1
Teſtes alios nominare, & producere poteſt quis vltra jam nominatos, & examinatos ante didicita teſtificata. ibid.4
Teſtes de auditu ad probandam conſanguinitatem debent ſpecificare ſinguloſ gradus, dempto ſtipite. 1.541.2.6
Teſtes probatorios, & reprobatorios probatoriorum reprobare licet, ſed reprobatorios reprobatoriorum non licet. 1.542.1.2
Teſtes non improbati in prima inſtantia, poſſunt in ſecunda improbari, præcipuè ſi pars ignorauerit vitia, &c. ibid.3
Teſtes ſuper omiſſis interrogatoriis non modò ante publicationem, ſed etiam poſt eam repetendi ſunt. ibid.4
Teſtis ſi culpa partis diminutè, & imperfectè deponat, non poteſt judex ad inſtantiam partis poſt publicationem teſtium eundem examinare, niſi contrariam partem grauando, ſecus ſi culpa judicis male examinatus ſit. ibid.5
Teſtium dicta coram arbitro receptorum in ordinario judicio, non contradicente aduerſa parte probationem inducunt, iiſdem verò reproductionis tempore mortuis, etiam aduerſario reluctante fides adhibetur. 1.542.1.4
Teſti etiam Religioſo non creditur, qui ſine juramento deponit. 1.543.2.1
Teſtes, etiamſi agatur de vita & miraculis alicuius canonizandi, ſunt recipiendi & examinandi ſigillatim, & cum diligentia. 1.544.1.1
Teſtes inſimul deponentes nullam fidem faciunt. ibid.2
Teſtis criminoſus in dubio emendatus præſumitur. 1.543.2.3
Teſtis qui in crimine detinetur, ſiue in ciuili cauſa, ſiue in criminali, repellitur. 1.545.2.5
Teſtis, cui obiicitur crimen, an poſſit obiicere quod obiiciens ſit criminoſus, remiſſiuè. ibid.6
Teſtes in cauſa ciuili monendi & inducendi ſunt ad teſtificandum, & ſi ſe ſubtrahunt odio, gratia, &c. compelli debent. 1.546.2.1
Teſtis, qui timore aduerſæ partis ſe ſubtrahit, teſtificari compellitur. 1.547.2.1
Teſtes non ſunt cogendi quando agitur de probando crimen occultum. ibid.2
Teſtis requiſitus ad teſtificandum, ſi teſtificari renuat, præſumitur corruptus. ibid.5.& 1.549.1.init.
Teſtis qui jurauit ſe non examinari, poteſt non obſtante juramento ad teſtificandum compelli. 1.548.1.2
Teſtes compellendi ſunt etiam in cauſa criminali, ſi res aliter probari non poteſt. 1.548.2.1
Teſtes ſunt cogendi quando agitur de probando injuriam perſonalem factam clerico. ibid.5
Teſtes ſuper conſanguinitate probanda cogendi ſunt, ſi conſtat eos nolle teſtificari odio, gratia, vel timore. 1.548.2.1.2.3
Teſtis ſynodalis, qui coram Ordinario ſuper matrimonio depoſuit, non compellitur jurare ſuper eo coram delegato. Et propter ſuperuenientem infamiam à teſtimonio repellitur, poteſt tamen ſi errauerit, incontinenti, non ex interuallo ſe corrigere. 1.549.1.1
Teſtis incontinenti poteſt ſe corrigere, non verò ex interuallo, niſi ex timore tormentorum hoc faciat, quia tunc etiam ex longiſſimo interuallo ſe poterit corrigere. ibid.2
Teſtes qui in crimine falſi ſe ſubtrahunt odio, gratia, vel timore, poſſunt cogi teſtimonium dicere. ibid.2.1
Poſſunt cogi in ciuilibus, & non in criminalibus, ſi gratia, odio vel timore ſe ſubtraxerint. ibid.1.2.3
Hodie tamen indiſtinctè ſeruatur vt teſtes cogantur deponere, & in ciuilibus, & in criminalibus cauſis. 1.550.1.4
Teſtes in inquiſitione ſunt cogendi, quando crimen obiicitur contra electum, & ſcribitur Papæ, & dubitatur de crimine, vel de literis, an ſint Capituli. 1.549.2.1
Cogi poſſunt in cauſa inquiſitionis, etiam in criminalibus. ibid.2
Et in crimine facti. ibid 3
Teſtes à dicendo teſtimonio ſe ſubtrahentes, gratia, odio, vel timore facere præſumuntur. ibid.2
Teſtes qui ſunt habiles, & idonei, compelluntur inuiti dicere teſtimonium. ibid.3.
Teſti, qui non jurat, minimè creditur. 1.544.1.5
Teſtis, qui obſcurè depoſuit, iterum eſt examinandus. ibid.2.1
Teſtes facta publicatione poſſunt repeti judicis officio ad effectum declarandi dubiam depoſitionem. ibid.2.2
Teſti dicenti ſe falſum depoſuiſſe de alterius mandato, prece, vel præmio, non eſt credendum. 1.550.2.5
Teſtis examinatus illo citato, cuius principaliter intererat, fidem facit. 1.533.2.15
Teſtis deponens non veriſimilia, minimè probat. 1.566.2.2
Teſtes de credulitate admittuntur ad probandum adulterium, & copulam carnalem. 1.568.1.4
Teſtis juſta credulitate falſum dicens, excuſatur à falſo, & perjurio. 1.590.1.8
Teſtis ſi de crimine contra eum excepto conuincitur, vel aliàs conuictus appareat, repellitur à teſtimonio, ſed de crimine non punitur ſi non tangit negotium principale. 1.603.1.1
Teſtis contra quem opponitur, non debet mulctari pœna ordinaria. ibid.4
Teſtis poteſt deponere de iis, quæ ante pubertatem doli capax, id eſt circa annum decimum cum dimidio vidit & apprehendit. 1.650.2.7
Teſtium publicatio an, & quando ſit de ſubſtantia judicii, remiſſiuè. 1.666.1.2
Teſtis illegitimus in cauſa ſummaria repellitur. 1.670.1.2
Teſtes ſuper notorio & conſuetudine populi recipiuntur ſine juramento. 2.58.2.5
Teſtium receptio in ciuilibus committitur. 1.179.1.fin.
Secus in criminalibus. ibid.
Teſtes duo, aut tres cum Parocho teſtatoris ſufficiunt in teſtamento de jure Canonico. 2.210.2.1.2
In ore duorum, vel trium ſtat omne verbum. ibid.3
Teſtium duorum numerus ſuperadditus ſupplet defectum perſonæ Presbyteri in teſtamento. 2.212.2.7
Fœmina an poſſit eſſe teſtis jure Canonico in hoc teſtamento. ibid.fin.
Teſtes duo, vel tres ſufficiunt pro relictis Eccleſiæ, vel legatis piis, quia in his non eſt judicandum ſecundùm leges, ſed canones. 2.213.1.1
Teſtamentum quis acceptare videtur ex ſimplici acceptatione legati. 2.216.1.4
Teſtis vnus, & confeſſio facta abſente parte, faciunt plenam probationem. 2.223.1.4
Teſtis non repellitur ob id, quia coram parte dixit id quod in judicio dicturus erat. 2.357.1.5
Teſtis vnicus ſufficit ad impediendum matrimonium contrahendum. 2.475.2.2
Amplia quamvis eſſet denuntiator, ſeu accuſator, allegarétque ſuam turpitudinem. ibid.3
Amplia etiam quamvis nolit teſtari niſi clam, & abſque nominis publicatione. ibid.4
Teſtis ad impediendum matrimonium requiritur quod aſſerat cum juramento ſe certò ſcire impedimentum. ibid.5
Teſti publicè confitenti turpitudinem ſuam ad impediendum matrimonium, an ſit fides adhibenda, oſtenditur. ibid.6
Teſtis vnicus de viſu, an probet mortem, oſtenditur. 2.488.2.1
Teſti ſe offerenti ad teſtificandum creditur in materia in qua agitur de peccato euitando. ibid 4
Teſtes duo omni exceptione majores ad diſſoluendum matrimonium deſiderantur. 2.550.2.1
Teſtes debent eſſe omni exceptione majores, vbi agitur de diſſoluendo matrimonium. ibid.6
Teſtes omni exceptione majores an ſicut requiruntur in diſſolutione matrimonii, ita & in ejus celebratione requirantur, remiſſiuè. ibid.7
Teſtes duo, qui præſentes eſſe debent matrimonio contrahendo juxta formam Concil. Trident. an debeant eſſe omni exceptione majores, remiſſiuè. ibid 8
Teſtes omni exceptione majores dicuntur illi qui repelli non poſſunt aliqua exceptione, etiam debili. ibid.9

Teſtes

Teſtes quòd ſiunt omni exceptione majores, per producentem articulandum, & probandum eſt. 2.552.1.13
Teſtes, qui de conſanguinitate deponunt, à ſtipite vel germine computationem incipere debent. 2.553.2.1
Teſtes ſuper conſanguinitate deponentes, debent gradus clara computatione diſtinguere. Ibid.2
Teſtes ſuper conſanguinitate deponentes tenentur efficacem cauſam, & probabilem rationem dicti ſui reddere. Ibid.fin.
Teſtes de audito alieno an & quando probent conſanguinitatem, remiſſiuè. 2.554.1.4
Teſtis per ſcripta teſtificari, & proprium teſtimonium exponere non poteſt. 2.595.2.2
Teſtes in cauſa matrimoniali debent eſſe præclaræ famæ. 2.596. 2.2
Teſtes quando ſunt varii, vel contrarii in aliquibus accidentalibus, & acceſſoriis, non ex eo arguitur dolus, vel falſitas. 2.299.2.3
Teſtis qui cauſam habet ſimilem eſt ſuſpectus. 3.6.1.4
Teſtes non tenentur de criminibus occultis teſtificari. 3.10.2.6
Teſtes ſynodales, qui de ordine Epiſcopi viſitant diœceſim, aluntur ab Eccleſiis viſitatis. 3.16.1.5
Teſtes criminoſi an & quando admittantur in crimine ſimoniæ. 3.36.1.1
Teſti vario, & ſibi ipſi contrario non eſt fides adhibenda. 2.270. 2.4
Teſtes duo fide digni, & omni exceptione majores ſufficiunt ad conuincendum hæreticum. 3.81.1.46
Teſtis falſidicus tres lædit, Deum, Judicem, & partem, & falſus eſt non ſolùm qui mendacium dicit, ſed etiam qui veritatem occultat. 3.151.1.1
Teſtis falſi crimen in eo cognoſcitur quàm deteſtabile ſit, quia Deo, judici, & hominibus obnoxius eſt. ibid.3
Teſtis in dubio non præſumitur falſus. 3.156.1.5
Teſtes in amiſſione priuilegii deponentes, debent deponere etiam Inſtrumentum omni vitio caruiſſe, & de perfecta literarum notitia, de die, & conſule. 3.229.1.6
Teſtis non juratus, ſi ſit aliàs probus, & honeſtus, facit præſumptionem. 3.230.2.14
Teſtibus receptis contra juris prohibitionem non eſt fides adhibenda. 3.263.1.4
Teſtis ſi propter vacillationem incarceratur, infamiam non incurrit. 3.270.1.1
Vide *Atteſtatio*.
Teſtis laicus, vide *Laicus*.
Theologus præferendus eſt Canoniſtæ in aſſequtione Epiſcopatus, præcipuè vbi hæreſes pullulant. 1.91.1.21
Thorum ab vxore filium occidente ſeparari non licet. 3.89.1.3
Timor inferendæ violentiæ, licèt illa non ſit, vitiat electionem. 1.165.1.11
Titulum rei quam poſſidet, nemo cogitur oſtendere. 1.128.1.3
Titulum ſuæ poſſeſſionis non tenetur quis probare. 2.314. 1.8
Titulum beneficii probare non poteſt beneficiatum compellere ſuperior, quoties ſe conſtituiſſet ejus aduerſarium. 1.433.2.3
Titulus in beneficialibus non præſumitur ex tempore. 1.506. 2.2
Titulis pluribus ejuſdem beneficii niti quis poteſt non ſolùm in defendendo, ſed etiam in agendo. 1.524.2.2
Titulos varios poteſt quis obtinere ſuper eodem beneficio. 1.537.1.31
Titulus illegitimus, qui ex errore juris legitimus reputabatur, conſtituit præſcribentem in mala fide. 2.96.1.8. & 2.194.1.5. & 2.259.2.6
Tolerantia approbationis expreſſa dat jus in beneficio. 1.157.2.6
Tonſura prima non confertur niſi habenti ætatem ſeptem annorum completorum. 1.89.1.3
Tonſura prima initiandus debet ſcire rudimenta fidei, ac legere, & ſcribere ſaltem in lingua natiua. 1.89.2.9
Tonſura prima omni tempore conferri poteſt. 1.159.2.3
Tonſura prima eſt Ordo. 1.175.1.8
Tonſuram primam conferre an liceat ſimplici Sacerdoti, oſtenditur. ibid.9
Tonſuræ primæ clericum percutiens eſt excommunicatus, & non niſi à Papa abſolui poteſt. 1.175.2.10
Tonſuram primam infanti conferens per annum, eam alteri dare non poteſt. 1.163.2.3
Torneamenta fieri non debent. 1.113.1.1.2
in Torneamento moriens, licèt cum vulnere lethali ſuperuixerit & pœniteat, atque ei Euchariſtia non denegetur, Eccleſiaſtica carebit ſepultura. 1.113.2.7
Torqueri poſſunt clerici per manus laicorum ſine excommunicationis incurſu. 3.308.2.3
Tortura affert damnum irreparabile. 1.714.1.18
Totum vnum per teſtes ſingulares probatur. 1.501.2.37
Tractare, & tractatus multipliciter in jure dicitur. 1.494. 2.7
Tractatus debet eſſe diuiſus, diſtinctus, & clarus, vt commodiùs intelligi poſſit. 2.472.1.2
Traductio ad domum hodie non facit tranſire ſponſalia in matrimonium de præſenti, niſi in traductione ipſa nouus conſenſus coram Parocho, & teſtibus exprimatur. 1.440.2.3
Trahens aliquem coram diuerſis judicibus pro eadem cauſa, eam perdit. 2.43.2.d
Trajanus an orationibus D. Gregorii ſaluus factus fuerit, oſtenditur. 2.406.2.16
Tranſactio facta coram judice delegato habet executionem paratam. 2.219.1.2
Tranſactio in ſpiritualibus interuenire non poteſt. ibid.6
Tranſactio in ſpiritualibus poteſt interuenire. 2.302.2.4
Tranſactio eſt contractus. 2.303.1.4
Tranſactio in beneficiis, etiamſi præcedat juramentum, fieri non poteſt, continet enim ſimoniæ ſpeciem. Ibid.2.1
Tranſactio ſuper beneficio Eccleſiaſtico ſine Superioris conſenſu, quæ nullius eſt momenti, non afficit paciſcentes, nec liti finem imponit, nec per mutuum conſenſum recipit firmitatem. 2.304.1.2
Tranſactio ſimoniaca eſt dum in tranſactione remittitur, vel relaxatur jus ſpirituale pro temporali. 2.305.2.2
Tranſactio fieri non poteſt ſuper Eccleſiaſtico beneficio, ſed tantùm amicabilis compoſitio. Ibid.1
Tranſactio fit de re dubia 2.306.1.3
Tranſactio facta de rebus Eccleſiæ per Prælatum ſine ſuperioris conſenſu non obligat ſucceſſorem. Ibid.1.2
Tranſactio ſicut ſuper jure præſentandi, ita ſuper annexo fieri non poteſt, vt recedatur à lite interueniente aliqua temporalitate. 2.307.1.1
Tranſactio ſuper matrimonio non valet. 2.309.1.4
Tranſactionis ex cauſa facta alienatio rei litigioſæ valet, dummodò tranſactio facta fuerit bona fide. 1.729.2.4
Tranſactio, & compoſitio ſuper decimis præteritis ſine conſenſu ſuperioris fieri poteſt. 2.112.1.4
Tranſactio ob læſionem vltra dimidiam juſti pretii reſcindi poteſt, vel in ea agi ad ſupplementum juſti pretii. 2.126.1.9
Tranſactio non ſoluit laudemium, niſi res dimittatur. 2.147. 1.39
Tranſactio, quam irrequiſito domino facit emphyteota transferens emphyteuſim in aduerſarium, aliquo nempe dato, vel retento, facit illum cadere in commiſſum. 2.148.1.50
Tranſactio de decimis futuris an, & quando valeat, remiſſiuè. 2.239.1.3
Tranſacto tempore, intra quod cauſa debuit terminari per arbitrum, non erit locus prorogationi compromiſſi jam extincti. 1.252.2.9
Tranſeuntibus non debet cariùs vendi quàm in mercato venderetur. 2.123.1.1
Transferri de vna Eccleſia ad aliam poteſt quis inuitus. 1.140.1.7
Tranſigi ſuper re ſacra, & litigioſa non poteſt, intellige vt ibi. 2.305.2.1
Tranſigere non licet ſuper ſpirituali ſubiectione. 1.308.1.1
Tranſigere, ſeu compromittere ſuper re immobili, cuius poſſeſſio penes Eccleſiam eſt, ſi eam dimittat, non poteſt Prælatus. 2.108. 2.13
Tranſitus de vna Religione ad aliam, vt licitus ſit, non temeritate, leuitate, odio, &c. ſed ſtudio perfectioris vitæ faciendus eſt. 2.876.1.9
Tranſitus ex ordine Mendicantium ad ordines Monachales, Carthuſia excepta, ſine expreſſa licentia Papæ non eſt licitus. 2.278.1.20.
Tranſlatio & permutatio differunt. 2.161.1.3.3
Tranſlatio rei litigioſæ in alium non valet. 2.193.1.3
Tranſlatus de vna Eccleſia ad aliam, quando deſinat eſſe Epiſcopus primæ, oſtenditur. 1.198.1.5
Tranſlatus ad laxiorem Religionem ſine juſta cauſa, dicitur indebitè tranſlatus. 2.277.1.14
Tranſlatus de vno Ordine ad alium, vt ſit Prælatus illius, debet neceſſariò ibidem de nouo profiteri. 2.279.1.26
Tranſlatus legitimè ad aliam Religionem, non tenetur ad vota ſpecialia in priori Religione emiſſa. 1.279.2.28
Tranſſubſtantiatio quid ſit, remiſſiuè. 2.404.1.2
Treugarum tempora ſtatuit, & pœnas violantium. 1.297.1.8
Treuga eſt ſecuritas præſtita rebus, & perſonis, diſcordia nondum finita. 1.297.2.10
Tributum ex certo fundo debitum cùm ſit onus reale, pro quo cenſetur tacitè hypothecatum, tranſit in quemlibet poſſeſſorem. 2.254.2.24
Tributi ſolutio arguit ſubiectionem. 2.175.2.1
Tò *Tributa*, cùm ſit generale, ad omnia tributa extenditur. ibid.3
Tributum de quo agit hic text. à Ramiro Rege communi Hiſpanorum voto promiſſum fuit D. Iacobo ob partam de Mauris diuinitus victoriam apud Clauigium. 2.383.2.4
Tributorum exactor ſi ad Eccleſiam confugiat, ejus gaudere debet immunitate. 1.446.1.40
Triennium de quo in hoc text. quando incipiat, & an debeat eſſe continuum, oſtenditur. 2.562.1.8
Quare deſideretur in præſenti vt juret ſeptima manus propinquorum, &c. oſtenditur. Ibid.10

Digitized by Google

Triennium in impedimento maleficii à quo tempore computetur oſtenditur. 1.565.2.7
Triennium continuum quod dicatur, oſtenditur. ibid.9
Turpiter accipit, qui gratis tenetur præſtare. 1.131.2.6
Turpiter inueniri cum vxore, vel filia alicuios quibus modis dicatur, oſtenditur. 3.298.2.7
Turpitudinem ſuam allegans quando audiatur, oſtenditur. 1.65.1.8
Turpitudinem ſuam allegans nemo eſt audiendus. 1.86.2.4 & 2.193.1.2
Turpitudinis patronus cenſetur, qui vitium vxoris celat. 3.139.2.4
Turpius eiicitur, quàm non admittitur hoſpes. 1.594.2.6
Tutores, Curatores, œconomi, & cæteri habentes adminiſtrationem alieni patrimonii, ſine ſpeciali mandato juramentum de calumnia præſtant. 1.400.1.4
Tutoris, ſeu curatoris contumacia in non jurando de calumnia præiudicat pupillo, & adulto. 1.401.1.6
Tutor donare poteſt propter benemerita. 2.191.1.4
Tyrannus præceptum inducit metum juſtum. 1.423.1.4
Tyrannus ſi rem habeat cum aliqua muliere per vim, filius inde natus non erit ſpurius quoad matrem. 2.183.2.32

V

VAcante, in hac rubr. importat carentiam proprii Prælati, qui jura Eccleſiæ tuetur. 2.91.1.4
Vacare aliquando idem eſt quod ceſſare. ibid.1.3
Vacatio præbendarum, ſeu Cannonicatuum in Eccleſiis non numeratis, poſſibi[lis] non eſt, nec fit ibi deuolutio ad ſuperiorem ex negligentia ſemeſtri in non prouidendo Eccleſiæ de miniſtris. 1.87.1.1
Vacationis nomine venit omnis vacatio, ſeu vacandi caſus. 2.91.1.5
Vagabundus an poſſit quocunque loco puniri, remiſſiuè. 1.381.1.8
Valetudinarii qui ſint, arbitrio judicis relinquitur. 1.507.1.2
Vide *Infirmus*, *Senex*.
Valor, vel æſtimatio per teſtes de credulitate probatur. 1.504.2.11
Valorem rei minuit pactum de retrouendendo. 1.558.1.7
Variatio maximè in alterius præiudicium reprobata eſt. 1.136.2.4
Vaſſallus feudum filiæ ſuæ non poteſt in dotem dare. 1.17.1.9
Vaſſallus domino ſuo titulum feodi oſtendere tenetur. 1.128.1.5
Vaſſallus non poteſt feodum alienare ſine conſenſu domini, valet tamen alienatio quando fit ipſi domino. 1.163.1.4
Vaſſallus coram domino feodi conueniendus eſt, etiamſi dominus feudi ſit Eccleſiaſtica perſona. 1.554.1.1
Vaſſallus qui jurauit Prælato, ſucceſſoribus jurare non cogitur. 1.586.1.1
Vaſſallus, qui ſemel juramentum fidelitatis domino ſuo præſtitit, ad repetendum idem juramentum nequaquam eſt cogendus; ſed quid reſpecto ſucceſſoris. 1.586.2.4.5
Vaſſallus ob ingratitudinem amittit feodum. 1.191.1.12
Vaſſallus vbi duo domini contendunt de baronia, poteſt differre poſt annum petitionem inueſtituræ, dummodo intra annum offerat ſe velle illam recipere ab eo, qui eſt verus dominus, & proteſtetur quod per eum non ſtat. 1.351.1.6
Vaſſallus non poteſt filiæ ſuæ feudum in dotem dare ſine conſenſu domini. 2.613.1.2
Vaſſalli liberantur ab omni debito fidelitatis præſtando, ſi ipſi domini manifeſtè in hæreſim labantur. 3.82.1.1
Vaſſalli per excommunicationem dominorum abſoluuntur ab obſequiis, & muneribus illis poſt excommunicationem præſtandis. 3.174.2.5
Vide *Colonus*, *Emphyteuta*.
Vaſorum Eccleſiæ cuſtodia ſpectat ad Archidiaconum. 1.105.2.2
Vbertas quando dicatur, oſtenditur. 1.338.2.19
Venalis ſententia nulla eſt, niſi ſit arbitri. 5.26.1.2.4
Venatio pericoloſa, & clamoroſa clericis interdicitur. 3.165.1.1
Venatio in dubio præſumitur facta cauſa recreationis. ibid.5
Venationem prohibitam exercens clericus quam pœnam incurrat, oſtenditur. 3.165.1.6
Venationis triplex ſpecies. ibid.9
Venationes, & ſyluaticæ fatigationes cum canibus, & accipitre omnibus Religioſis interdicuntur. 3.166.1.1.1
Vendens rem ſuam in lodo, non tenetur de euictione. 2.12.2.17
Vendens rem pluſquam valeat, quia ſolutionem differt, peccat, niſi dubium ſit an tempore ſolutionis erit valor rei variatus, & venditor non erat venditurus tempore quo vendidit. 3.138.1.2
Vendentes juſtitiam, vel bonum litis euentum, quam pœnam incurrant, oſtenditur. 3.261.1.3
Vendere non licet materiam, vt illa Iudæi vtantur ad cultum Iudaicum. 3.54.2.4
Venditionis contemplatione quod factum eſt, pars pretii eſt. 1.558.2.6
Venditio facta cum pacto de retro, ob læſionem vltra dimidiam reſcindi non poteſt. 2.127.1.21
Venditio facta ſub haſta quando ob læſionem vltra dimidiam reſcindi non poſſit, oſtenditur. 2.127.1.27
Venditio cum pacto de retro ſoluit laudemium. 2.146.2.27
Venditio ſeruitutis realis ſoluit laudemium. 2.146.2.28
Venditis res juſſo teſtatoris ſoluit laudemium. ibid.29
Venditio nulla non ſoluit laudemium. 2.146.2.31
Venditio conditionalis non ſoluit laudemium. ibid.32
Venditio vſusfructus non ſoluit laudemium. ibid.33
Venditio redditus non ſoluit laudemium. ibid.35
Venditio nulla emphyteuſis irrequiſito domino, non facit emphyteutam vendentem incidere in commiſſum. 1.149.1.64
Venditio conditionalis irrequiſito domino fieri poteſt, ſi nondum proceſſum ſit ad traditionem. ibid.65
Venditio emphyteuſis cum pacto legis commiſſoriæ, vel additionis in diem, fieri poteſt irrequiſito domino. ibid.66
Venditio emphyteuſis quæ reſcinditur remedio l.2.C. de reſcind. vendit. fieri poteſt irrequiſito domino. ibid.67
Venditio quam facit partis ſuæ hæres emphyteotæ cohæredi ſuo, poteſt fieri irrequiſito domino. 1.149.2.70
Venditionis actum conſtituunt ad rationem menſuræ tot jugera ex certo fundo vendita. 2.191.2.6
Venditio juriſpatronatus ipſo jure non valet. 1.354.2.5.fin.
Venditio donorum intellectus, & voluntatis eſt ſimonia lato modo. 5.50.1.8
Venditio credito majori pretio fieri non poteſt quàm ea, quæ agitur præſente pecunia. 5.138.1.2
Venditor vbi tenetur tradere poſſeſſionem emptori, liberatur huiuſmodi traditione, ſi ſe conſtituat poſſidere ejus nomine. 1.558.1.3
Venditor deceptus vltra dimidiam juſti pretii, agere poteſt vt res ſibi reddenti pretium acceptum reſtituatur, vel juſtum pretium ſuppleatur, & in hoc electio eſt emptoris. 2.151.2.1
Venditor tenetur emptorem defendere coram judice, quo emptor conuentus eſt. 2.153.1.15
Et quid ſi ſit clericus, remiſſiuè. ibid.16
Venditor vbi latitat, & impedit ne fiat denuntiatio, tenetur de euictione abſque alia denuntiatione. 1.133.1.18
Venditor quando recuſat recipere pretium rei venditæ, quid faciendum, oſtenditur. 3.38.2.6
Venetorum ſereniſſima Reſp. ab Imperio exempta eſt. 2.590.1.27
Venia Principis impetrata non facta mentione de iterato crimine, ſubreptitia dici poteſt. 2.17.1.2
Veniſſe non videtur qui ſtatim abiit. 1.551.1.7
Verba legis & diſpoſitionum ſemper debent aliquid operari. 2.4.1.12
Verba legis, & diſpoſitionis ita debent intelligi, ne inde falſa latinitas, vel minus congrua reſultet. 1.39.2.3
Verba reſcriptorum generalia reſtringuntur ſecundùm jus commune, & reſcriptum ad litem ſtrictè interpretari debet, vt ad jus commune reducatur. 1.45.2.2
Verbum futuri temporis vbi apponitur in diſpoſitione, quæ inducit formam, illius omiſſio reddit actum nullum. 1.51.1.9
Verba in lege poſita accipienda ſunt juxta communem vſum loquendi. 1.56.1.21
Verba ſi ſint ambigua, magis debent cenſeri principaliter relata ad perſonam, quàm ad dignitatem, vt priuilegium potiùs dicatur perſonale, quàm reale. 1.63.2.2
Verbum idem eodem in loco ſub diuerſis reſpectibus diuerſimodè accipitur. 1.74.1.19
Verba intentioni deſeruiunt, non intentio verbis. 2.94.1.3
Verba cum effectu ſunt intelligenda. 1.102.1.20
Verba narratiua in diſpoſitionibus legalibus ſuper contingentiam facti non inducunt diſpoſitionem, nec plenam probationem efficiunt, ſi non proferantur principaliter propter ſe. 2.111.1.9
Verba omiſſa in hoc text. vbi inueniantur, oſtenditur. 1.119.2.1
Verba in electione requiruntur. 1.159.1.2
Verba ſunt accipienda in propria ſignificatione. 1.170.1.3
Verbum nullum in reſcriptis debet eſſe otioſum. 1.188.1.11
Verbis ſubtiliter non eſt dialecticandum. 1.355.1.3
Verba iniurioſa dicens præſumitur dixiſſe animo iniuriandi. 1.561.1.5
Verba accipienda ſunt cum effectu. 1.30.2.2
Verba enuntiatiua per modum cauſæ prolata, & non principaliter, probant, & diſponunt. 2.225.1.3
Verba debent intelligi quatenus propria eorum ſignificatio patitur. 2.245.1.4
Verba ſimplicia non faciunt quem ad votum obligari, niſi habeat animum illud adimplendi. 2.305.1.1
Verba impropria aſſumunt ſignificationem ex ſubiecta materia. 2.334.1.3
Verba, ſub anathematis interminatione prohibere euretis, ſententiam ferendam continent. 2.360.1.4
Verba enuntiatiua in pluribus inſtrumentis antiquiſſimis inter alios ſcripta, in quibus enuntiatur aliquem locum eſſe de juriſdictione, vel diœceſi, aut diſtricto, plenè probant non ſolùm confinia, ſed etiam dominium, & poſſeſſionem rerum particularium. 2.187.1.8
Verba enuntiatiua ſi proferantur in re minima, benè probant. ibid.9

Verba ſi qua ſunt in Canone Miſſæ, quæ ab Euangeliſtis dicta non fuerunt, credere debemus, quod à Chriſto Apoſtoli, & ab Apoſtolis eorum ſucceſſores acceperunt. 2.404.2.2
Verba, ſub interminatione anathematis, an ſententiam latam, vel ferendam importent, remiſſiuè. 2.440.1.3
Verbis doloſis inductus à judice, præſtita ſecuritate, & impunitate extractus ab Eccleſia, illi reſtituendus eſt. 2.445.1.34
Verba, ſententiam excommunicationis incurrant, denotant ipſo jure. 2.461.2.6
Verborum communis ſenſus, qualitas, & conditio perſonarum attendenda eſt. 2.471.1.5
Verba ſecundùm communem vſum loquendi ſunt intelligenda. ibid.6
Verba interpretanda ſunt ſecundùm propriam ſignificationem. ibid.9
Verborum tenor ſemper eſt attendendus. 2.471.2.10
Verba ſecundùm ſimilitudinem ſunt intelligenda, quando de mente non conſtat. ibid.11
Verba futuri temporis, nulla addita particula faciente ſignificari de præſenti, important ſponſalia, non matrimonium, vt tenet probabilior opinio. 2.472.1.2
Verba non ſunt neceſſaria in matrimonio carnali. 2.485.2.3
Verba neceſſaria non ſunt in matrimonio contrahendo, ſed ſatis ſunt in quibuſcunque ſigna conſenſum exprimentia. 2.486.2.2
Verbo quod quis non expreſſit, mente non videtur cogitaſſe. 2.488.1.4
Verba in matrimonio an ſint neceſſaria, remiſſiuè. 2.496.1.3
Verba in matrimonio ſunt ſaltem de neceſſitate præcepti. 2.512.1.4
Verba ſunt intelligenda non ſecundùm quod ſonant, ſed ſecundùm mentem proferentis. 3.334.2.1.2
Verba debent ſeruire intentioni, non intentio verbis. 3.335.1.3
Verba pendent à mente, non autem mens à verbis. ibid.4
Verborum à proprietate non receditur vbicunque de mente dubitatur. ibid.5
Verba in potiori ſignificatu ſunt accipienda. ibid.6
Verba quando generaliter, vel indefinitè proferuntur ab eo, qui aliquid excipere potuit, & non excepit, omnia venire intelliguntur. 3.241.2.7
Verba in dubio an ſemper videantur relata ad tempus præſens, oſtenditur. 3.143.1.19
Verba privilegiorum debent intelligi vt aliquid afferant, & non remaneat ambiguitas, & ideo dictiones, *ſecundùm*, & *juxta*, videntur appoſitæ cauſatiuè, non conditionaliter. 3.543.1.1
Verbum præſentis temporis imperatiui modi, quod ad judicem dirigitur, importat ſententiam ferendam. 3.153.1.4
Veriſimilia deponentibus magis creditur, quàm deponentibus inveriſimilia. 1.527.1.15
Veriſimile quod non eſt, præſumitur falſum. 1.566.2.3
Veriſimilitudo eſt cognata naturæ. 1.567.1.5
Veritas non requirit prolixitatem, & adminicula, ſed ſimplicitatem. 1.6.2.6
Veritas eſt præferenda opinioni. 1.200.2.4
Veritatem qui occultat, peccatum committit mortale. 1.546.2.4
Veritas non requirit verborum prolixitatem, & adminicula, ſed ſimplicitatem. 1.586.1.2
Veritas eſt baſis atque fundamentum juſtitiæ, res ſolidiſſima, & murus inexpugnabilis, & ſæpiùs examinata magis eluceſcit. ibid.3
Vexationem redimere pecunia an quis poſſit vt abſolutionem obtineat ab excommunicatione, oſtenditur. 3.30.1.8
Vexatio ſuper beneficio vt redimatur, poteſt quis ſoluere aliquid moleſtanti ipſum injuſtè. 3.33.2.6
Via media eſt eligenda. 1.243.2.6
Vicaria perpetua, quæ datur in titulum, eſt verum beneficium Eccleſiaſticum. 1.54.1.3
Vicariam perpetuam in beneficio curato obtinens, ſi conſequatur ſecundam, vel aliud beneficium habens curam animarum, ipſo jure vacat prima per adeptionem ſecundæ. 1.215.2.1
Vicariæ perpetuæ ſunt beneficia. ibid.2
Vicarias plures quis habere non poteſt. 1.215.2.1
Vicariæ perpetuæ ſunt inter ſe incompatibiles. ibid.2
Vicarius Epiſcopi non dicitur Vicarius perpetuus. 1.54.1.6
Vicarius ſi conferat beneficium indigno, non eſt Epiſcopus conferendi poteſtate priuatus. 1.93.1.18
Vicarius, qui non eſt Epiſcopus, Suffraganeos ſui Archiepiſcopi conſecrare non poteſt, etiamſi haberet mandatum exercendi pontificalia. 1.111.1.16
Vicarius Epiſcopi non poteſt creari Monachus illegitimus, etiam de conſenſu ſui Superioris. 1.182.1.8
Vicarius temporalis titulum habere non cenſetur. 1.185.1.2
Vicarii perpetui in beneficio ponendi materiam qui tractent, citantur. 1.213.2.2
Vicarii ſeu vices gerentes in jure appellantur illi qui in locum alterius magiſtratus abſentis, ſcilicet mortui, vel impediti, ſubſtituuntur ab eis, qui à lege ad id poteſtatem habent. 1.214.1.3
Vicarii etiam interueniente nominatione Epiſcoporum, ſeu aliorum magiſtratuum, à lege, ſeu à Principe auctoritatem ad id tribuente conſtitui cenſentur. 1.214.2.5
Vicarii ſeu viceſgerentes huiuſmodi ordinarii judices ſunt. 1.214.2.6
Vicarii Epiſcopi tripliciter in jure accipiuntur, quidam nati ſeu legitimi ſunt, foranei conſtituti alii, alii verò dati ſiue conſtituti generales nuncupantur. ibid.9
Vicarii alii ſunt perpetui, alii temporales in beneficiis. ibid.10
Vicarius perpetuus dicitur quando beneficium vnitur acceſſoriè. ibid.11
Vicarius perpetuus, id eſt, quoad vitam ipſius. ibid.12
Vicarius in beneficiis ita vocatur reſpectu Rectoris Eccleſiæ Parochialis, quia hic eſt principalis perſona in Eccleſia, Vicarius verò tanquam minus principalis & coadiutor, vicariam præſtat operam. ibid.13
Vicarii perpetui habent verum titulum. 1.215.1.14
Vicariæ perpetuæ ſunt beneficia Eccleſiaſtica. ibid.15
Vicarii perpetui remoueri non poſſunt, etiamſi principales Rectores moriantur. ibid.16
Vicarius temporalis quis dicatur, oſtenditur. ibid.17
Vicarius perpetuus per Epiſcopum inſtitutus, per Rectorem remoueri, vel portione ſua fraudari non poteſt. 1.216.1.2
Vicarius perpetuus non poteſt remoueri, etiamſi Rector principalis moriatur. 1.216.1.3
Vicarius non poteſt alium Vicarium ponere. 1.216.2.2
Vicarius Epiſcopi non poteſt facere ſeu reſtituere alium Vicarium niſi Epiſcopi ſpecialis licentia præcedat. 1.216.2.3
Vicarius Papæ in vrbe juriſdictionem habet, non extra illam, niſi ſpecialiter illi concedatur. 1.216.2.1.2
Vicarius Papæ mortuo Papa non expirat. 1.217.1.3
Vicarius Papæ poteſt ratione ſui officii prima Tonſura ordinare forenſem ſine proprii Epiſcopi licentia. ibid.4
Vicarii perpetui ſunt compellendi reſidere. 1.217.2.1
Vicarius perpetuus dicitur habere beneficium curatum. ibid.2
Vicarius Eccleſiæ Curatæ debet annum 25. attingere, & intra annum Sacerdos fieri. ibid.3
Vicarius perpetuus habet curam animarum. ibid.4
Vicarii in Parochialibus annexis quoad curam à principali dependentiam non habent. 1.219.2.16
Vicarius Epiſcopi quamvis ſit temporalis, Vicariatus tamen dignitas eſt perpetua. 1.220.1.18
Vicario Epiſcopi cauſa delegata, an tranſeat in ſucceſſorem, remiſſiuè. 1.235.1.18
Vicario Epiſcopi cauſa delegata, intelligitur delegata Vicario principali ex pluribus in ſolidum conſtitutis. ibid.9
Vicarii duo vbi æquè ſunt principales, nec conſtat de quo Papa ſenſerit, neuter illorum erit delegatus. ibid.10
Vicarius Epiſcopi dicitur in dignitate conſtitutus. 1.237.1.4
Vicarium conſtituere cogitur Epiſcopus. 1.275.2.5
Vicario non licet diœceſim viſitare abſque ſpeciali conceſſu. 1.277.2.3
Vicarius Epiſcopi vigore generalis commiſſionis non poteſt auctorizare exemplum ex originali ſumptum, vt eandem vim & auctoritatem cum originali habeat. 1.565.1.3
Vicarii in parochialibus ad religioſos pertinentibus quomodo ponendi, oſtenditur. 2.50.1.4
Vicario dari debent alimenta ex fructibus beneficii. 2.50.2.6
Vicarii perpetui in parochialibus vnitis quando, & quomodo deputandi ſint, oſtenditur. 2.67.2.7
Vicarii generales Epiſcoporum an ex vi Vicariatus poſſint inſtituere præſentatos à patronis, oſtenditur. 2.78.1.3
Vicarium generalem in ſpiritualibus, & temporalibus conſtituere poteſt Capitulum, Sede vacante. 2.94.1.19
Vicarius generalis non poteſt ſine ſpeciali facultate auctoritatem præſtare donationi juriſpatronatus. 2.349.1.7
Vicarius Epiſcopi poteſt viſitare laicos ſuſpectos de lepra. 2.532.2.5
Vicarius Epiſcopi de cauſa matrimoniali cognoſcere poteſt. 2.542.1.4. & 2.558.2.10
Vicarius Epiſcopi non poteſt pretio conſtitui. 3.18.1.3
Vicarius recipere debet ſalarium de Camera Epiſcopi. 3.48.1.5
Vicarius Eccleſiæ vſurpans ſibi ipſius Eccleſiæ perſonatum contra præſtitutum juramentum, ad officii ſui executionem admitti non debet. 3.190.1.2
Vicarius generalis Epiſcopi non poteſt beneficia vnire ſine ſpeciali mandato, etiamſi data ſit facultas conferendi cum clauſula generali. 3.191.1.4
Vicarii inſtituendi ab Epiſcopo in parochialibus Eccleſiis, an debeant eſſe in ſacerdotali Ordine conſtituti, oſtenditur. 3.511.1.27
Vicarius generalis Epiſcopi, aut alius Clericus ex demandata Epiſcopi facultate poteſt Indulgentias concedere. 1.589.2.9
Vicarius qui dedit pecuniam Epiſcopo, vt faceret illum Vicarium, priuari debet officio Vicariatus. 3.48.1.6
Vicarius Epiſcopi, cui facultas conferendi beneficia data eſt, poteſt etiam beneficia curata, & dignitates conferre. 3.349.1.3
Vicinia fama multùm valet in probanda filiatione. 2.675.1.2

Index Rerum, & Verborum,

Vicinus præſumitur ſcire facta vicini. 1.365.2.2
Vicini loci attenditur cooſuetudo. 2.340.2.4
Vicinus ægrotus graui morbo non præſumitur ſcire facta vicini, vel quæ publicè fiunt in civitate. 2.597.2.4
Vicini boni ſicut ſingularis eſt commoditas, Ita & mali incommoditas omnium maxima. 3.251.2.12
Vicinus præſumitur ſcire facta vicini, & an ſit bonæ famæ. 3.259. 2.2
Vicinus quis dicatur, oſtenditur. 3.260.1.3
Vicinus vicino de damno incendii culpa oborti an teneatur, remiſſiuè. 3.266.1.4
Viciſſitudines idem important in præſenti quod permotationes. 2.342.2.3
Victualia in hoſpitiis taxari conuenit, ne lo eis carius forenſibus vendantur, quàm in mercato vendi ſolent. 2.123.2.6
Victus victori expenſas ſoluere non tenetur, niſi pars victa ſit honeſta, & bonæ opininnis. 1.449.1.4
Victus non condemnatur in expenſis ſi habuit juſtam cauſam litigandi. ibid.6
Victus etiam in criminalibus victori condemnatur in expenſis. 2.450.1.11.
Victus in expenſis condemnatur, etiamſi bonam, & juſtam cauſam litigandi habuerit. 1.687.2.7
Victus victori in expenſis condemnandus eſt. 3.268.2.2.2
Parte pereote. 3.269.1.3
Victus in expenſis non condemnatur ſi ex ſemiplena probatione, & ob delationem juramenti ſuppletorii pars aduerſa obtinuerit. 3.269.1.6
Vidua quaſi dicitur illa, viduarûmque priuilegiis fruitur, quæ habet virum ioutilem. 2.140.2.11
Vidua quæ habuit plures maritos, debet ſepeliri io ſepulchro vltimi. 2.217.2.2
Vidua diues oon eſt annumeranda inter miſerabiles perſonas, nec habet prioilegium trahendi ad Curiam. 1.252.1.3
Vidua laicum coram judice Eccleſiaſtico conuenire non poteſt, niſi ſuper cauſa Eccleſiaſtica, vel in defectum judicis ſæcularis. 1.379.1.2
Viduæ ſpoliatores, ſeu violentos rerum ſuarum iouaſores ad judicium trahere poſſunt Eccleſiaſticum. 1.381.2.6
τò *Videlicet*, eſt ſoi natura præcedentium declaratioa, & ſimul reſtrictiua. 2.545.1.4
Vigilia Dominici Natalis poteſt quicunque ſerotinam collationem ſumere cum variis fructibus in quantitate exceſſiua. 2.418. 1.3
Vigiliæ omnium Apoſtolorum ſuot ieiunandæ, præter vigilias SS. Philippi & S. Iacobi, & S. Ioannis Euangeliſtæ. 2.429.1.1
Vigilantibus, & oon dormientibus jura ſubueniunt. 1.75.1.8
Villaloborum familia, nunc Marchiones Aſtorgaæ, ex priuilegio Pontificio In Sede Legionenſi ſunt Canonici, prout & Rex illius Regni, & Comes Barchinon. in Eccleſia illius ciuitatis, & Rex Franciæ io Eccleſia S. Hilarii Pictauienſis. 1.29.2.15
Vincula duo magis ligant. 1.297.2.7
Vinculum coniugale, vide *Coniugium*.
Vinum ex vite eſt materia propria Sacramenti ſanguinis Chriſti. 1.7.2.16
Vino conſecrato, & tranſſubſtantiato, ſi eadem vini ſpecies in minori quantitate miſceatur, ounquam tale vioum ſic permixtum conuertitur lo ſanguinem Chriſti. 2.393.2.7
Vino conſecrato, & ſubſtantiato, ſi eadem vioi ſpecies non ſolùm in maiori, ſed etiam minori quantitate miſceatur, ounquam tale vioum ſic permixtum conuertitur In ſanguioem Chriſti. 2.405.1.7
Vino in ſacrificio Miſſæ quando aqua miſceatur, remiſſiuè. 2.405. 2.11
Vinum generoſum In celebratione Miſſæ adhibendum eſt, vt facilius aqua io vinum conuertatur. 2.415.1.5
Violentia probata per teſtes, res amiſſæ probantur per juramentum. 1.326.1.2
Violentia ſi timetur inferri puellæ da cuius matrimonio agitur, debet judex illi prouidere locum tutum, & honeſtum donec cauſa terminetur. 2.476.2.8
Vir & vxor ſunt vna caro. 1.21.1.3
Vir tenetur mulieri à ſe fugienti propter ejus ſtultitias alimenta præſtare in domo vbi habitauerit, quamvis maritus nullam dotem habuerit. 1.438.2.9
Vir & vxor quando ſeparant ſe à thoro, & mutua cohabitatione, & jurant ſe nunquam debitum petituros, ſi alter deinde non vult continere, mulier eſt cogenda cenſuris vt redeat ad virum, non obſtante juramento. 1.593.2.2
Si paciſcantur quod poſſint ſeorſim, & oon ſimul cohabitare, poteſt juramentum coofirmari. ibid.2
Vir non tenetur eam in vxorem ducere, cui dos non datur. 1.94. 1.4
Viris perfectis an liceat, vel expediat judicio contendere pro rebus ſpiritualibus, oſtenditur. 1.618.1.6
Viri qoi boni dicantur, judicis arbitrio relinquitur. 1.724.1.21
Viri honeſti, coram quibus appellatur, debent eſſe duo, vel ſaltem vnus honeſtus vir, Notarius, & teſtes. 1.724.1.22
Vir & vxor quando jurant ſeparationem, quia vir priùs dicit cognouiſſe amitam vxoris, ac proinde ſeparati tranſeunt ad ſecundas nuptias, cogendi ſunt vt illis relictis reuertantur ad primas. 2.280.1.2
Vir poteſt & debet reuocari de monaſterio. 2.287.1.6
Viro innocenti integrum eſt intra bienoium à recluſione vxoris adulteræ in Monaſterium eam ſibi reconciliare, nec illi, prout ante tempus traoſactum, in viri præjudicium licitum eſt profeſſionem emittere. 2.298.2.7
Vir, & vxor ſuſcipientes alienum puerum in Baptiſmo, vel Confirmatione, noo peccant. 2.518.2.4
Vir ooo poteſt dimittere vxorem ſine judicio Eccleſiæ, etiam propter impedimentum parentelæ notorium, quæ tamen ſi fuerit publica & notoria, & nemo opponat, Epiſcopus ex officio adhibita grauitate matrimonia illicitè contracta diſſoluere poteſt. 2.599.1.1
Vir propter adulterium vxoris non poteſt propria auctoritate illam expellere. 2.600.1.2
τà *Vires nolumus obtinere*, ſunt declaratoria latæ ſententiæ. 1.37. 2.7
τà *Viribus carere decernas*, denotant totalem priuationem. 1.169. 2.3
Virginum conſecratio ſolis diebus feſtiuis facienda eſt. 1.158.2.6
Virginem habuiſſe vxorem dicitur ille, qui prius eam deſlorauit, ſi ab Ipſomet, & oon ab alio cognita fuiſſet. 2.23.1.4
Virgo an ſit mulier, vel potius corrupta, probatur per inſpectionem obſtetricum & matronarum. 2.365.2.4
Virginem ſtuprans tenetur eam dotare, & ducere in vxorem. 3. 116.2.1
Virginem carnaliter cognoſcens abſque ſeductione, noo tenetur eam dotare. 3.117.1.2
Virginem corrumpens an copulatiuè teneatur illam dotare, & in vxorem ducere, remiſſiuè. 3.117.2.7
Virginem ſtuprans nondum viripotentem, qua pœna puniatur, oſtenditur. 3.118.1.8
Virginem viræ vilis, & minus honeſtæ ſtuprans, noo tenetur de ſtupro. ibid.9
Virginitas quibus probetur, remiſſiuè. 1.493.2.4. & 3.117.1.4. & 3.256.1.3
Vim committere ooo dicitur, qui ſtatim amiſſam poſſeſſionem recuperat. 1.437.1.3
Vim vi repellere licet ibid.1.3
Vis duplex eſt, alia abſoluta, alia conditionalis, remiſſiuè. 1.470. 2.2
Alia præciſa, alia cauſatiua. ibid.5
Viſione Dei In perpetuum carebit propter vnum damnatus, ſicut & propter multa. 2.419.2.12
Viſitantes Prælati quem equorum oumerum ſecum ducere poſſint, oſtenditur, & prohibetur eis tunc vti venationibus, & ſumptuoſas epulas quærere. 2.378.1.1.2
Viſitare quando teneatur Epiſcopus, remiſſiuè. 1.278.2.10
Viſitare poſſunt locorum Ordinarii quoties aut neceſſaria cauſa, aut recepta conſuetudo poſtulauerit. 1.378.1.15
Viſitare poteſt diœceſim Capitulum Sede vacante. 2.93.2.16
Viſitare monaſteria exemptorum monialium, quæ viſitat Epiſcopus auctoritate Apoſt. non poteſt Capitulum Sede vacaore. 2. 94.2.17
Viſitatio quanto tempore durare debeat, boni viri arbitrio relinquitur judicandum. 2.378.2.3
Viſitatio manaſteriorum poteſt fieri bis in anno. 2.389.1.3
Viſitationem aut procurationem nullus remiſiſſe videtur, etiam ſi reſtatus fuerit ſe condonare debita ſibi obſequia, ſiue ſeruitia. 2.389.2.5
Viſitator poteſt criminoſos amouere, & priuare Eccleſiis pro grauitate criminum. 1.153.1.2
Viſitator noo poteſt exigere procurationem ab hoſpitalibus, quæ viſitat. 2.389.2.4
Viſitator Apoſtolicus, vide *Legatus*.
Vita & fama æquiparantur. 1.254.2.4
Vitam ſimilem qui cum aliis ſuſcipit, ſimilem debet ſentire io legibus diſciplinam. 2.324.1.5
Viuendi tres modi referuntur. 2.9.11
Viuere commodè, & abſque penuria viuere differunt. 1.76.1.3
τò *Vltra*, refertur ad modicum tempus. 2.403.1.4
Vlyſſipo cùm maximum totius Orbis emporium, & ciuitas adeò ampla ſit, homines in ea commorantes citantur per edictum, ſi neſciatur platea vbi habitant. 1.452.2.4
Vnctionis extremæ proprius miniſter eſt Sacerdos. 1.177.2.3
Vnctionis extremæ Sacramentum quibus conferendum, oſtenditur. 1.178.1.7
Vnctio Principis à capite ad brachium fiebat. ibid.9
Vnctionis extremæ Sacramentum ooo neceſſarium ad ſalutem. 1.307.1.9
Vnctionis extremæ Sacramentum nulli laico, vel etiam clerico interdicti tempore miniſtrari poteſt. 3.282.2.8
Vnctionis extremæ Sacramentum tempore interdicti miniſtrari poteſt quando infirmus nullum aliud recipere valeat. ibid.9
Vnctionis extremæ miniſter proprius eſt Sacerdos. 3.337.2.2

Vnctionis

Vnctionis extremæ Sacramentum vrgente neceſſitate licitè poteſt à pluribus Sacerdotibus conferri. 3.338.1.6
Vngitur Rex oleo in brachio, ſeu humero: Epiſcopus Chriſmate in capite. 1.178.1.7
Vnguntur Chriſtiani bis ante, & bis poſt Baptiſmum, item quando confirmantur. ibid.2.10
Vngitur cum conſecratur altare, cùm dedicitur templum, cùm benedicitur Altare. 1.179.1.15
Vngula, vide *Pollex*.
De *Vnitate* Catholicæ Eccleſiæ librum edidit S. Cyprianus. 1.3.1.13
Vnionis literæ non dicuntur literæ de beneficio, ſed de proprietate, & re prophana. 1.158.1.8
Vnionis cauſa non dicitur cauſa beneficialis. ibid.1.9
Vnio dependenter quando facta dicatur, oſtenditur. ibid.10
Vnio independenter fieri quomodo dicatur. ibid.11
Vnio quoad ſpiritualia & temporalia quando facta dicatur, oſtenditur. ibid.18
Vnio quando fit quoad temporalia, cura animarum remanet ſemper penes vicarium, quamvis fit temporalis. 1.219.1.15
Vnio vbi eſt facta ſimpliciter monaſterio, ſeu collegio; intelligitur ſine læſione juris Epiſcopalis, & parochialis. 2.68.2.5
Vnionis diſſolutio quæ Epiſcopatui facta, illo vacante minimè fieri poteſt. 2.91.2.init.
Vnionis ex cauſa facere poteſt Capitulum Sede vacante, dummodo nihil pereat de jure Epiſcopali. 2.93.2.18
Vnio beneficio nondum vacante, & ſic viventis fieri poteſt, abſque tamen præjudicio poſſidentis. 2.191.1.2
Vnio intelligitur facta ſine præjudicio tertii. 2.331.2.3
Vnia quæ per Epiſcopum fieri poterat de jure communi; in quibus caſibus innouetur, & corrigatur per Concil. Trid. oſtenditur. 3.191.1.9
Vnio facta de Eccleſia alteri Eccleſiæ, vel monaſterio, effectum habitura non eſt, niſi poſt mortem rectoris illius, & ideo non requiritur ejus conſenſus. 3.217.2.2
Vnire poteſt Epiſcopus alicui Religioni Eccleſiam, ſeu beneficium ſuæ diœceſis. 2.191.1.6
Vniuerſitas poteſt conſtituere procuratorem ad agendum, vel reſpondendum. 1.316.1.8
Vniuerſitas etiam ſcholarium poteſt ad agendum, & defendendum procuratorem conſtituere. ibid.2
Vniuerſitas, vel Synodus recuſari poteſt. 1.377.1.4
Vniuerſitatibus Eccleſiaſticis præualet regulariter quod fit à majore parte, niſi minor pars rationabiliter contradicat. 2.101.2.8
Vniuerſitas ſi accuſetur, poteſt per procuratorem ſe defendere. 3.9.1.6
Vide *Reſpublica*.
De *Vno* cum ſit mentio ratione frequentioris vſus, fit & ad alium extenſio. 1.4.2.40
Vnum quando per ſe non ſufficit, vtrumque copulatiuè debet eſſe verum. 1.431.1.5
Vnus ex pluribus arbitris, vel judicibus ſi impediatur, alii non poſſunt procedere. 1.354.1.3
Vna, eademque res non debet diverſo jure cenſeri. 1.243.1.18
Vna & eadem res non debet diuerſo jure cenſeri, quando eadem militat ratio. 1.258.1.4
Vocales, qui abſentes in vno loco vnde euocari poſſunt, ſeu juſto impedimento detenti venire non poſſunt, procuratorem conſtituere valent, qui ſuo nomine eligat. 1.115.2.37
Vocatus ad Curiam per Principem non poteſt ibi citari, ſed reuocandi domum priuilegium habet. 1.404.1.9
Voluntas animo nihil prodeſt. 1.453.1.5
Voluntas facto magis, quàm verbo declaratur. ibid.6
Voluntatem qui explet lucrari dicitur. ibid.7
Voluntatibus in vltimis non defertur juramentum ſuppletorium. 1.470.2.31
Voluntas præſumpta hominis per teſtes ſingulares probatur. 1.503.1.74
Voluntatis mutatio in dubio non præſumitur. 1.466.1.8
Voluntatis declaratio per teſtes ſingulares probatur. 1.503.1.63
Voluntas libera in compromiſſis juſto arbitrio, & diſcretione intelligitur. 1.593.1.5
Voluntas vltima pietatis cauſa facta coram duobus, aut tribus teſtibus valet, non obſtante juris ciuilis diſpoſitione de ſeptem, vel quinque teſtibus adhibendis. 2.213.2.3
Voluntatem eſſe mutatam dicenti incumbit probatio. 2.420.1.17
Voluntas ſemper durare præſumitur, niſi mutata probetur. 2.420.2.19
Votum per metum factum non tenet. 1.32.1.8
Votum metu mortis factum irritum eſt ipſo jure. 1.320.2.2
Votum dicitur conſenſus. 1.120.1.3
Votum abſentis vt per procuratorem ſuſtineri poſſit, quæ requirantur. 1.131.1.8
Vota non poſſunt mitti per Canonicos, neque in ſcriptis, neque per nuntium. 1.135.1.2
Votum emiſſum ab ægroto, vel ab exiſtente in diſcrimine vitæ, non eſt ex eo inualidum. 2.247.1.2
Votum de nunquam peccando non valet. 2.251.2.6
Votum ſolemne implicitum caſtitatis adeſt in ſacri Ordinis ſuſceptione. 2.201.2.4
Vota omnia impuberum, id eſt, mariuum uſque ad annum 14. expletum, fœminarum uſque ad annum 12. expletum, in irritum revocari poſſunt à patre, vel tutore. 1.264.1.3
Votum ex metu mortis intrinſecus, ſiue diuinitus illatum eſt. 2.274.1.3
Votum obedientiæ an, quando, & in quibus obliget Religioſos ad obtemperandum ſuis Prælatis, remiſſiuè. ibid.5
Votum ſimplicis caſtitatis mutuo conſenſu emiſſum an ſit licitum. 2.280.1.2
Votum temporale caſtitatis conjugis ſexagenarii manentis in ſæculo non ſufficit. 2.271.1.5
Votum Religionis inuita vxore emiſſum omnino eſt irritum. 2.288.2.4
Votum ſemel irritatum, amplius non aſſumit vires. ibid.5
Votum caſtitatis poſt matrimonium conſummatum emiſſum ab altero coniuge abſque alterius licentia, obligat ad non petendum debitum. ibid.6
Votum vxoris manentis in ſæculo non ſufficit in quacunque ætate ſi ſit periculum ſuſpicionis. 2.289.2.6
Votum caſtitatis ab uno coniugum de alterius licentia emiſſum, non afficit juri concedentis licentiam, quia ſic vouens quamvis petere nequeat, at reddere tenetur. 2.294.2.2
Votum caſtitatis poſt matrimonium conſummatum emiſſum ab altero coniuge abſque alterius licentia, eſt validum, & obligat ad non petendum. 2.295.1.3
Votum calore iracundiæ emiſſum non obligat. 2.299.2.2
Vota poſſunt eleemoſynis redimi, vel in aliud commutari, intercedente ſuperioris auctoritate, & juſta cauſa redimendi, vel mutandi. 2.304.1.8
Voti in commutatione quoties incertum eſt an ea fiat in id, quod eſt Deo gratius, auctoritas Prælati eſt neceſſaria. 2.307.2.6
Votum vltramarinum commutat Papa, in his maximè, qui in puerili ætate vouerunt. 2.305.1.8
Vota à parentibus, & tutoribus irritari poſſunt, quæ viri poteſtati, & domeſticæ gubernationi patris officiunt. ibid.5
Voti vinculo non adſtringitur ille qui Deo aliquid promittit, vel vouit, cum in animo ejus non ſit ſe voto obligare. 2.305.2.3
Votorum in commutatione non eſt neceſſarium ſeruare vnitatem, aut ſimilitudinem, ſed ſufficit votum reale in perſonale, & perſonale in reale commutari. ibid.5
Votum omne mutabile eſt in votum Religionis. 3.306.1.8
Votum ſolemne Religionis extinguit omnia vota antea emiſſa, ſi vouens non exeat, ſed profiteatur. ibid.2.4
Votum non infringit, qui commutat in melius. 3.306.2.5
Voti vltramarini executio poteſt auctoritate Papæ ex cauſa differri. 2.307.1.1
Voti realis obligatio poteſt tranſire in hæredem extraneum, & voluntarium ſub ratione obligationis juſtitiæ. 2.309.2.6
Voto in commutando peregrinationis Hieroſolymitanæ habenda eſt ratio expenſarum in eundo, commorando, & redeundo. 2.313.1.9
Votum longæ peregrinationis emiſſum ab Epiſcopo, inconſulto Romano Pont. an, quando, & quomodo valeat, oſtenditur. 2.313.2.11
Voti peregrinationis Hieroſolymitanæ commutatio hodie facienda eſt inſtar aliorum. 2.314.1.12
Voti peregrinandi in commutatione an expenſæ in peregrinatione promiſſa conſumendæ commutari debeant in eleemoſynas, & labor itineris in opera perſonalia, oſtenditur. ibid.13
Voto tenetur qui ſe vouiſſe certò ſcit, dubitat tamen an voto teneatur ratione materiæ, vel finis, aut alicuius circumſtantiæ tunc occurrentis. 2.314.2.15
Votum vltramarinum non poteſt redimi, & commutari per alium quàm Papam. 2.315.1.1.2
Votum eundi in ſubſidium Terræ ſanctæ; emiſſum à filiofamilias an poſſit à patre irritari, oſtenditur. ibid.3
Votum vltramarinum non debet commutari, ſi vouens eſt habilis ad eundum; inhabilis ad pugnandum. 2.315.2.init.
Votum eundi in ſubſidium Terræ ſanctæ emittere poteſt vir renitente vxore, quod exequi tenetur, & ab ea irritari non poteſt. ibid.8
Vota ſolemnia an ſint de ſtatus religioſi eſſentia, remiſſiuè. 2.356.1.4
Votum an, & quando obliget ſucceſſores, oſtenditur. 2.385.2.3
Voto non bibendi vinum contrauenit Sacerdos, qui illum ſuſcipit poſt ſanguinis ſumptionem. 2.404.1.4
Votum ac profeſſio valida eſt ea adiecta conditione, vt proprium quid ad vſum poſſideat. 2.521.2.18
Votum ſolemne impedit, & dirimit matrimonium poſt contractum; votum ſimplex tantùm impedit contrahendum, ſed non dirimit poſt contractum. 2.552.2.1
Votum ſimplex caſtitatis impedit matrimonium licitè iniri, non verò dirimit contractum. 2.553.1.6
Qui poſt Votum ſimplex caſtitatis ante obtentam diſpenſationem Summi Pont. matrimonium contraxit, animo illud conſummandi, peccat mortaliter. ibid.
Vtrùm autem qui poſt ſimplex caſtitatis votum matrimonium

peccando contraxit illud prima vice conſummando, peccatum denuo committat oſtenditur. ibid.fin.
Votum caſtitatis de præſenti impedit matrimonium contrahendum, Eccleſia tamen ex cauſa matrimonium contrahi quandoque permittit. 2.523.2.1
Votum ſimplex impedit ſponſalia de futuro, non autem dirimit matrimonium ſequens, ſecus in voto ſolemni. 2.324.1.1
Votum ſimplex, & ſolemne non differunt per ſe ex ipſius voti ratione & natura, ſed ſola Eccleſiæ conſtitutione. ibid.2
Votum ſolemne impedit, & dirimit matrimonium poſt contractum. 2.324.2.1
Votum ſimplex, quod poſt duos nouitiatus annos fit in ſocietate Ieſu, reddit emittentes inhabiles ad matrimonium validè contrahendum. 2.582.1.36
Votum continentiæ, vide *Continentia*.
Votum eligentium, vide *Eligens*.
Vouens omnimodam caſtitatem de alteriuſconiugis licentia, an debitum reddere teneatur, remiſſiuè. 2.294.2.3
Vouens ſe daturum alicui Eccleſiæ, vel pauperibus annuatim vnam menſuram grani, non determinando de qua menſura, obligatur ad minimum. 2.385.2.2
Vouens abſolutè non comedere carnes die Veneris, ſi poſtea in ea eueniat feſtum Natiuitatis Domini, tenetur ea die à carnibus abſtinere. 2.430.1.8
Vouere quis non poteſt, quod in graue ſuæ Eccleſiæ, cui præeſt, detrimentum cedat. 1.315.1.7
Vocem & locum habere in Capitulo competit ratione Canoniæ, exercitium verò non competit niſi Subdiacono. 2.20.1.18
Vox publica, & fama inducit ſcientiam. 1.79.1.6
Vox Epiſcopi, aut alterius Prælati, an & quando tanta ſit, quanta fuit Capituli. 1.89.1.2
Tò *Vſque*, regulariter ſtat incluſiuè. 1.449.2.3
Vſura ratione paruæ quantitatis an inducat tantummodò peccatum veniale. 2.5.1.48
Et quid in juramento. ibid.49
Vſurarum crimen eſt mixti fori. 2.373.1.7
Vſurarum abſque labe licitè à creditore exigitur id, quod illius verè intereſt tam ratione lucri ceſſantis, quàm damni emergentis. 2.383.1.11
Vſurarum in cauſa non defertur juramentum ſuppletorium. 1.470.2.20
Vſura per teſtes ſingulares probatur. 1.302.1.48
ad Vſuras ſoluendas ratione juramenti quis cogi poteſt, licet contractus ſit fœneratitius. 1.378.2.4
Vſuras non repetere jurans, tenetur juramentum ſeruare, poteſt tamen officium judicis implorare ne ad reſtitutionem cogatur. 1.591.1.2.2
Vſuras indebitas ſoluens ſcienter, poteſt eas repetere etiamſi juraverit ſe non repetiturum. ibid.2.5
Vſurarum in cauſa poteſt judex etiam ſub cenſuris in qualibet parte litis ex officio ſuo deficientibus probationibus accipere juramentum à partibus de veritate dicenda. 1.600.2.1
Vſuræ præſumptio oritur ſi appoſitum ſit pactum ne liceat infra certum tempus redimere. 2.130.2.4
Vſuras dotis non ſolutæ validè remittit vir vxori. 2.616.2.50
Vſura an ratione paruæ quantitatis dari poſſit, remiſſiuè. 3.27.2.4
Vſura eſt lucrifacere fructus rei pignoratæ, fallit caſu hic excepto. 3.131.2.1
Vſuræ omni jure reprobantur. 3.133.1.2
Vſurarum crimen ad Eccleſiam pertinet. ibid.3
Vſuras faciens à clericatu reiicitur. ibid.4
Vſurarum crimine quis inuolui non debet etiam pro redimenda vita captiui. 3.135.1.1
Vſuræ jure naturali prohibitæ ſunt, & Diuino. ibid.2
Vſurarum crimine nec pro redimenda vita captiui inuolui quis poteſt. 3.116.1.15
Vſurarum dominium non tranſit in vſurarium. 3.137.2.5
Vſurarii bona an ſint tacitè hypothecata reſtituendis rebus per vſuras malè acquiſitis, oſtenditur. ibid.6
Vſura non eſt quod accipitur cauſa intereſſe. 3.139.2.6
Vſura regulariter committitur in contractu mutui. 3.139.2.8
Vſura indiciis, & conjecturis probatur. 3.144.2.3
Vſura eſt difficilis probationis. ibid.4
Vſuras à ſe vel patre ſuo extortas ſi quis petat ſibi reſtitui, non auditur. 3.148.2.1
Uſuræ per homines nimis grauantur. 3.548.2.2
Uſuræ ita ſunt prohibitæ Iudæis, ſicut Chriſtianis. 3.143.1.3
Uſura verùm ſit, tempore autumni mutuò dare frumentum ea lege vt vere reſtituatur, vel vendere frumentum in autumno eo pacto vt pretium ſoluatur, quantum illud valiturum erit tempore veris, remiſſiuè. 3.149.2.4.fin.
Vſura committitur quantumcunque minimum ſit lucrum. 3.150.1.3
Vſurarius à teſtimonio repellitur. 1.498.1.20
Vſuraria dicitur ſocietas, in qua capitale ſaluum ſeruatur. 2.614.2.8
Vſurarii manifeſti ad communionem Altaris, & Eccleſiaſticam ſepulturam, & oblationem offerendam admitti non poſſunt, & clerici contra hoc facientes puniuntur. 3.134.1.1
Vſurarii manifeſti qui dicantur, oſtenditur. 3.134.2.2
Vſurarius non admittitur ad Euchariſtiam, donec publicè ſatiſfecerit. ibid.3
Vſurarius manifeſtus decedens in hoc peccato, carere debet Eccleſiaſtica ſepultura. ibid 4
Vſurarii non admittuntur ad oblationem faciendam. ibid.5
Vſurarios manifeſtos recipiens ad Communionem altaris, vel ad Eccleſiaſticam ſepulturam, quam pœnam incurrat oſtenditur. ibid.6
Vſurarius contractus à Papa confirmari non poteſt. 3.135.1.3
Vſurarii, qui ſunt ſoluendo, coguntur per pœnas Lateranenſis Concilii vſuras reſtituere, etiam quas ante Concilium receperunt, & facultatibus non extantibus debent poſſeſſiones emptæ ex pecunia fœnebri vendi, & debentibus recipere ſatisfieri. 3.137.1.1
Vſurarius, qui poſt ceſſionem deuenit ad meliorem fortunam, poteſt ſibi retinere quantum ſufficit pro alimentis. 3.137.2.12
Vſurarius quamvis cedat omnibus bonis, ejus tamen neceſſitati non ſubuenitur beneficio talis ceſſionis. 3.138.1.13
Vſurarius monitus non deſiſtens, ſi clericus eſt, ab officio, & beneficio ſuſpenditur, ſi laicus excommunicatur. ibid.2.1
Vſurarius monitus, & non deſiſtens, ſi clericus fuerit, ab officio & beneficio ſuſpenditur. ibid.2
Vſurarius repellitur à beneficio obtinendo. 3.139.1.3
Vſurarius an cenſeatur contractus data modicitate pretii juncta cum pacto de retrouendendo, oſtenditur. 3.140.1.20
Vſurarii hæres, filius vel extraneus vſuras extortas per defunctum reſtituere compellitur. 3.145.1.1
Vſurarii hæredes compellendi ſunt reſtituere vſuras per vſurarium extortas. ibid.2
Vſurarius mentalis, id eſt, mutuans ea mente vt vltra ſortem aliquid recipiat, tenetur in foro animæ ad illud reſtituendum, ſi ex hoc aliquid conſecutus eſt. ibid.1.2
Vſurarius mentalis an, & quando teneatur reſtituere, oſtenditur. ibid.2
Vſurarium in foro conſcientiæ facit quem ſola intentio, & ſpes. ibid.
Vſurarius mentalis cur teneatur ad reſtitutionem, non ita ſimoniacus mentalis, oſtenditur. ibid.4
Vſurarium facit quem mentalis intentio, & ſpes lucri, quando eſt principalis, & primaria. 3.142.1.6
Vſurarius manifeſtus appellans ad ſubterfugiendam reſtitutionem audiendus non eſt. ibid.2.1.2
Vſurarius repetens vſuras non auditur niſi prius reſtituat extortas. 3.144.1.1
Vſurarius manifeſtus quis dicatur, remiſſiuè. ibid.2
Vſurarius repetens vſuras ſibi debitas non auditur, niſi prius reſtituerit quas ab aliis apparebit extorſiſſe. ibid.2.3
Vſurarius eſt, qui à debitore recipit aliquid vltra ſortem, etiamſi ſuſcipiat in ſe periculum. 3.549.1.1
Vſurarius clericus contrahit infamiam juris. 3.193.2.6
Vſus, mos, ſtilus & obſeruantia in quo differant. 2.66.2.4
Vſus quid ſit. ibid.
Vſus communis loquendi attendendus, & obſeruandus eſt in matrimoniis contrahendis in dubio ad explicandum quem valorem habeant verba prolata. 2.471.1.2
Vſus communis vtendi, & loquendi inſpicitur. ibid.3
Vſufructuario, & non proprietario debetur laudemium. 2.147.1.45
Vſufructuarius rerum, quæ vſu non conſumuntur, tenetur præſtare cautionem de vtendo, & fruendo arbitrio viri, & in rebus, quæ vſu conſumuntur, fit æſtimatio, & cauetur de ea reddenda finito vſufructu. 2.175.1.1 2.3
Vſufructuarius interim dum cautionem non præſtat, an acquirat fructus, oſtenditur. ibid.2.9
Vſufructuarius ſi adeo pauper ſit, vt nequeat cautionem præſtare, an vſumfructum habeat, remiſſiuè. ibid.11
Vſufructuarius donans ſine conſenſu domini rem ipſam vxori propter nuptias, non transfert in eam plus juris, quàm ipſe habebat. 2.613.2.1
Vſufructuarius liberè poteſt vſumfructum alienare inconſulto domino. ibid.2.4
Vſumfructum conſtituere non poteſt prohibitus alienare. 2.508.2.14
Vſusfructus conſtitui poteſt in fundo emphyteutico abſque domini conſenſu. 2.550.1.80
Vſusfructus commoditas propter vſufructuarii hæreſim confiſcatur. 3.72.1.5
Vtilitas in rebus nouis conſtituendis euidens debet eſſe, vt recedatur ab eo jure, quod diu æquum viſum eſt. 1.74.1.7
Vtilitas publica præfertur priuatæ. 1.80.1.7
Vtilitas quando inſurgit, non eſt vitandus circuitus. 1.414.1.5
Vtilitas debet augeri, non minui per dignitatem. 1.441.1.7
Vtilitas publica eſt vt lites finiantur. 1.484.1.3
Vtilitas Eccleſiæ debet conſiderari tempore contractus alienationis factæ. 2.111.2.2
Ad hoc vt conſtet de euidenti vtilitate, debet attendi tempus vltimæ alienationis. ibid.

Vulnerans in Eccleſia extra membrorum mutilationem illius gaudet immunitate. 2.453.1.10
Vulnerans tenetur vulnerato ad damna, & intereſſe: intellige vt 3.164.2.2
Vulnerati aſſertio perſiſtentis in ea vſque ad mortem, non facit indicium ad torturam. 2.570.2.12
Vulneratus præſumitur mortuus ex vulnere, ſi obiit poſt paucos dies. 3.101.1.4
Vulneratus præſumitur ex vulnere deceſſiſſe, etiam quod poſt octo dies deceſſerit. 3.101.2.3
Vulneratus ex vulnere præſumitur deceſſiſſe, etiam quod aliquandiu poſt vulnus illatum deceſſerit. 3.104.1.7
Vulneratus ex longo interuallo non præſumitur ex vulnere deceſſiſſe. 3.166.2.2
Vulnus quando conſtat non fuiſſe lethale, tunc non præſumitur vulneratum ex illo propriè deceſſiſſe, ſed culpa, & negligentia medicorum. 3.101.1.7
Vulnus lethale illud dicitur, cuius curatio vel omnino impoſſibilis, vel difficillima eſt. 3.107.2.7
Vulnus in dubio an ſit judicandum non fuiſſe lethale, remiſſiuè. ibid.8
de *Vxore* dicta prorogantur ad ſponſam. 1.140.2.24
Vxores duas ſimul ducens videtur malè ſentire de Sacramento Matrimonii. 1.200.1.3
Vxor apud honeſtas matronas, ſeu monaſterium ſequeſtrari poteſt, pendente lite inter maritum, & vxorem ſuper ſeparatione cohabitationis. 1.434.2.6
Vxorem è domo abſque juſta cauſa expellens reſtituitur, ſi eam repetat, & illa redire renuat. 1.439.2.15
Vxor, vel coniux illa appellatur, quæ jam à viro ſuo eſt cognita. 1.569.1.3
Vxoris in bonis etiam dotalibus non fit executio pro delicto mariti. 2.172.2.2
Vxor mortua, ſepultura non electa, debet ſepeliri in ſepulchro mariti, ſi maritus ad domum duxerit, ſequutaque ſit inter eos carnalis copula. 2.227.2.4
Vxor ſi viro ad Religionem tranſeunti conſentiat, & ipſa ſuſpecta nec continentiam voueat, nec Religionem ingrediatur, poterit ipſum repetere. 2.286.2.1
Vxor manens in ſæculo, ſi erat conſcia juris diſponentis virum non poſſe profiteri, niſi ipſa licentiam concedens voueat caſtitatem, ſi ſenex ſit, quamvis juuenis ingrediatur Religionem, non poteſt vir profeſſus reuocari, ſecus ſi ipſa huius juris inſcia erat. 2.293.2.4
Vxor maritum profeſſum repetere poteſt non obſtante licentia profitendi ab ea metu extorta. 1.297.1.1.2
Uxor profeſſi, quæ dedit viro licentiam profitendi, non compellitur ingredi Religionem, ſi continens eſt, & non ſuſpecta. 2.297.2.1
Vxor profeſſi, quæ dedit viro licentiam profitendi, compelli debet in monaſterium intrare, quando eſt juuenis, aut ſuſpecta de incontinentia. ibid.3
Vxor poteſt liberè Religionem intrare ob fornicationem ſpiritualem mariti poſt ſententiam diuortii quoad thorum latam. 2.299.2.1
Vxor votum eundi in ſubſidium Terræ ſanctæ non poteſt emittere, nec exequi, viro contradicente. 2.515.2.9
Vxor non tenetur ſequi per Orbem virum vagabundum, ſi tempore contracti matrimonii ignorabat illum eſſe vagabundum. 2.470.1.4
Vxore prima viuente, & non cognita, ſi quis contraxit cum ſecunda ſcienter, & eam cognouit, etiam mortua prima ſecundam habere non poteſt; ſecus ſi prima erat non legitima vxor. 2.528.1.2
Vxore legitima viuente contrahens cum ſecunda adultera, etiam prima mortua, à ſecunda eſt ſeparandus. 2.529.1.1
Vxore viuente habens copulam cum altera, mortua vxore, ſi non præceſſit fides, vel machinatio, poteſt illam ducere. 2.531.1.1
Vxor an, & quando teneatur ſequi virum ſuum, remiſſiuè. 2.553.1.5
Vxor viro parere debet. 2.557.2.5
Vxor pro marito agere non poteſt. 2.570.2.4
Vxor debet ſequi virum etiam quando vir culpa ſua mittitur in exilium. 2.595.1.4
Vxor non tenetur ſequi virum vagabundum longè peregrinantem. ibid.2.init.
Vxori datur actio ad ſeparationem thori propter ipſius viri adulterium. 2.598.2.6
Vxor petens reſtitutionem mariti repellitur ſi notoriè fornicata eſt, & maritus contionit. 2.600.1.2
Vxor ſi à viro in hæreſim lapſo propria auctoritate diuertit, ad eum reuerſum redire compellitur, ſecus ſi per judicem Eccleſiaſticum ab eo fuiſſet ſeparata. 2.603.2.1
Vxor quæ propter viri hæreſim ab eo diſceſſit propria auctoritate, tenetur redire ſi vir ad fidem conuertatur. ibid.3
Vxor ſeparata judicio Eccleſiæ à viro propter ejus hæreſim, non tenetur ampliùs redire ad eum. ibid.5
Vxores plures habere eſt inimicum fidei Chriſtianæ. 2.603.2.init.
Vxor reconciliata non dicitur, quæ habitat cum viro adultero, & patitur ab illo cognoſci, ſi non habet certitudinem adulterii à viro commiſſi. 2.611.1.8
Vxor poteſt agere ad ſeparationem thori, & ad reſtitutionem dotis quando maritus habet concubinam. ibid.2.10
Vxor propter adulterium dotem amittit, non ipſo jure, ſed per ſententiam. ibid.2.12
Vxor marito donat cauſa adipiſcendæ dignitatis. ibid.6
Vxor donare poteſt marito ea mente; vt donatio conuertatur in dotem filiæ. 2.616.1.10
Vxorem in adulterio perſiſtentem tenetur vir deſerere ſub culpa mortali. 3.119.2.2
Vxor à marito de adulterio accuſata, poteſt etiam excipere de adulterio ipſius mariti, vbi agitur ad thori ſeparationem, vel ad dotis amiſſionem. 3.121.2.3
Vxor profeſſa abſque viri licentia, ei reſtituenda eſt, ſi ipſa fateatur ante ingreſſum fuiſſe conſummatum matrimonium. 3.127.2.5
Vxor poteſt communicare cum viro ſuo excommunicato. 3.514.2.3
Vxor in quibus caſibus non poſſit communicare cum marito excommunicato, oſtenditur. 3.315.1.5
Vide *Coniux, Mulier.*
Vxorati non admittuntur ad Eccleſiaſticas dignitates, & coguntur dimittere quas habent. 2.25.2.1
Vxoratus Religionem intrare non poteſt, niſi etiam vxor ingrediatur, vel niſi ſuſpecta non ſit, & continentiam promittat. 2.289.1.1.2
Vxoratus non eſt ordinandus ad ſacros Ordines, niſi vxor continentiam promittat. 2.289.2.3
Vxoratus in Epiſcopum promoueri non poteſt, niſi vxor Religionem profiteatur. 2.290.2.5.4
Vxoratus non poteſt tranſire ad Religionem, niſi vxor prius vouerit caſtitatem. 2.292.1.1
Vxoratus profeſſus à monaſterio reuocatus eo quòd deſiderata ſint aliqua jure requiſita, ac coniugi reſtitutus, tenetur eo coniuge defuncto ad monaſterium redire. 2.293.2.2
Vxoratus ſi contrahit cum ſecunda, eo neſciente mortua prima, licitè remanet cum ſecunda, nouo conſenſu interueniente. 2.53.1.1.2
Vide *Coniugatus.*

F I N I S.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google